မဟာဂန္ဓာရုံ ဆရာတော်

ဘုရင်ဖနောကာဘိဝံသ

၏

အနုမကျမ်းစာ

ရူပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာ

ဒုတိယအုပ်

ပဒရူပသိဒ္ဓိကို နိဿယ အဓိပ္ပါယ် စုံလင်စွာ

တန်ဆာဆင်ထားပါသည်။

သာသနာရေးဦးစီးဌာနသို့
အရှင် ကာဝိဒမ္ဘ
လှူဖါနုံးပါသည်။

ဒီဌာနသို့မိတ္တူသုံးမှော
ဒမ္ဘ
လှူဖါနုံးပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတော်
သာသနာရေးဦးစီးဌာန

မြည်ထောင်စု ဆိုရှယ်လစ်သမ္မတ

သာသနာ ၂၄၇၇ ကောင်းသုခဖြစ် ဒုတိယ

မဟာဂန္ဓာရုံဆရာတော်

အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတဝိသုဒ္ဓိဝံသ

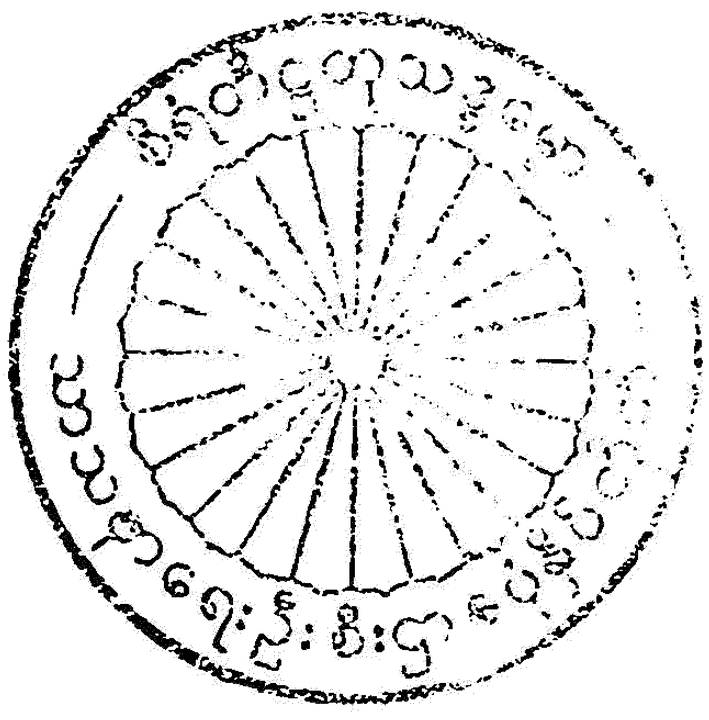
၏

အဓိမ ကျမ်းစာ

ပဋိဋ္ဌာနပါဠိတော်

ဒုတိယအုပ်

ပဒရူပသိဒ္ဓိကို နိဿယ အဓိပ္ပာယ် စုံလင်စွာ
တန်ဆာဆင်ထားပါသည်။



ပြည်ထောင်စု ဆိုရှယ်လစ်သမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော်
သာသနာရေးဦးစီးဌာန

နာ-၂၅၂၇ ကောင်စာ-၁၃၇၂ ခရစ်-၁၉၁၀

၂၄၂၀

မဟာဂန္ဓာရုံဆရာတော်

အရှင်ဇနကာဘိဝံသ၏

ဘာသာရိုက်ခြင်းကြီးများ

ပြည့်စုံအောင် ကြိုးစားရိုက်နှိပ်ဖန်ပါ၏

စတုတ္ထနှိပ်ခြင်း

အုပ်ရေ-၅၀၀၀

မန်ကုန်မြို့၊ ကမ္ဘာအေး၊ သာသနာရေး ဦးစီးဌာနအတွက်
တော်ဝင် ပုံနှိပ်တိုက်တွင် (၀၂၂၇၄) ဒေါ်မြထွေးက ပုံနှိပ်၍
လက်ထောက် ညွှန်ကြားရေးမှူး ဦးမြင့်မောင်
မှတ်ပုံတင်အမှတ် (၀၂၅၂၇)က ထုတ်ဝေသည်။

အရှင်ဇနကာဘိဝံသ၏

တဘဝ သံသရာဖြစ်စဉ်-အကျဉ်း

၁။ အရှင်ဇနကာဘိဝံသ ဆရာတော်လောင်းသူငယ်ကို စစ်ကိုင်းဘိုင်း ဇရာဘိုခရိုင် ဝက်လက်မြို့နယ် သရိုင်ရွာ ဦးဇောတိ-ဒေါ်အုန်း လှိုင်တို့မှ ၁၂၆၁-ခုနှစ်၊ တပို့တွဲ လပြည့်ကျော် ၁၎-ရက် (၁၉၀၀-ပြည့်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၇ - ရက်) အင်္ဂါနေ့တွင် ဖွားမြင်သည်။

၂။ ၁၂၆၆-ခုနှစ်၌ ပထမအကြိမ် ရှင်သာမဏေ ပြုတော်မူသည်။

၃။ ၁၂၇၅-ခုနှစ်၌ ဒုတိယ အကြိမ် ရှင်သာမဏေ ပြုတော်မူသည်။

၄။ ၁၂၇၉-ခုနှစ် သက်တော် ၁၈-နှစ် အရွယ်တွင် ပထမကြီးတန်း စာမေးပွဲကို အောင်မြင်တော်မူသည်။

၅။ ၁၂၈၀-ပြည့်နှစ် တပေါင်းလပြည့်နေ့၌ ပထမအကြိမ် ရဟန်း အဖြစ် ခံယူတော်မူသည်။

၆။ ၁၂၈၁ ခုနှစ် နယုန်လပြည့် နေ့၌ ဒုတိယ အကြိမ်၊ ၁၂၈၁-ခုနှစ် တပေါင်း လပြည့်နေ့၌ တတိယ အကြိမ် ရဟန်းအဖြစ် ခံယူတော်မူသည်။

၇။ ၁၂၈၇-ခုနှစ်၌ "ပထမဒကျော်" အောင်မြင်တော်မူသည်။

၈။ ၁၂၈၉ - ခုနှစ်၌ " သကျသီဟစာမေးပွဲ ပရိယတ္တိသာသနဟိတာ ဓမ္မာစရိယ"ဘွဲ့ ရရှိ အောင်မြင်တော်မူသည်။

၉။ ၁၃၀၃-ခု ဝါဆိုဦး (၁၉၄၁-၄၂) ဂျပန်စစ်တပ်ဖျား မြန်မာ ပြည်သို့ ဝင်ရောက် သိမ်းပိုက်မည့်နှစ်တွင် ယခု လက်ရှိ အမရပူရ မဟာဂန္ဓာရုံကျောင်းတိုက်နေရာသို့ ပြောင်းရွှေ့ သီတဲ့သုံးတော်မူ သည်၊ ပြောင်းရွှေ့လာခဲ့စဉ်က သံဃာတော် ငါးပါးသာ ရှိ၍ ပုံလွန်တော်မူခါနီးတွင် သံဃာတော် ငါးရာကျော်မျှ သီတင်းသုံး လျက် ရှိသည်။

၁၀။ (လွတ်လပ်ရေး ရပြီးနောက်) ၁၃၁၂-ခုနှစ် ပြည်ထောင်စု မြန်မာ နိုင်ငံတော် အစိုးရ၏ [ရှေးဦးစွာ] "အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ" ဘွဲ့တံဆိပ် ဆက်ကပ်ခြင်းကို ခံယူရသည်။

(ဃ) အရှင်ဇနကာဘိဝံသ၏ တဘဝသံသရာဖြစ်စဉ်အကျဉ်း

၁၁။ ၎င်းနှစ်မှာပင် နိုင်ငံတော် စာသင်ကျောင်းမျာ၌ သင်ကြားရန် "မူလတန်း ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲ ခေါ် သင်ခန်းစာ" များကို ရေးသား ခဲ့သည်။

၁၂။ ၁၃၁၅-ခုနှစ်၌ (က) ဆဋ္ဌသံဂီတိ သြဝါဒါစရိယ သံဃနာယက၊
(ခ) ဆဋ္ဌသံဂီတိ ဘာရနိတ္ထာရက၊
(ဂ) ဆဋ္ဌသံဂီတိ ပါဠိဝိသောဓက
(ဃ) ဆဋ္ဌသံဂီတိ သြသာန သောဓေယျ ပတ္တ ပါဠ်ဂ္ဂဟအဖြစ် တင်မြောက်တော် မူခြင်းကို ခံယူရသည်။

။ ၁၃၁၇-ခုနှစ် ပဲခူးမြို့၌ ကျင်းပအပ်သော ဂိုဏ်းလုံးကျတ် အစည်းအဝေးကြီးက ရွှေကျင်ဂိုဏ်းကြီး၏ ဥပဥ္စာဋ္ဌ (ဒုတိယ သာသနာပိုင်) အဖြစ် တင်မြောက်ခြင်းကို ခံယူတော်မူရသည်။

၁၄။ ၁၂၉၁-ခု သက်တော် ၃၀-မှ စ၍ ကျမ်းစာများကို စတင် ပြုစုတော်မူခဲ့ရာ ၁၂၉၃-ခုနှစ် ပထမဦးဆုံး ကျမ်းစာကို ရေးသား ပြီးစီးတော်မူ၍၊ ၁၃၂၈-ခု တန်ဆောင်မုန်းလဆန်းတွင် "နောက် ဆုံးဆယ်လမြတ်ဗုဒ္ဓ" ကျမ်းစာကို ရေးသားပြီးလျှင် 'တဘဝ သံသရာ" အမည်ဖြင့် ထေရပွတ်ကို ကိုယ်တိုင် ရေးတော်မူခဲ့သည်။ ပဋ္ဌပကရဏဘာသာဋ္ဌကာနှင့် မူလဋ္ဌကာနိဿယ ပါဠိတော်နိဿယ များကို ၁၃၃၆-ခုနှစ် တန်ဆောင်မုန်းလဆန်း ၅-ရက် (၁၈-၁၁-၇၄) တနင်းလာနေ့ ၁-နာရီ အချိန် စတင်ပို့ချ ရေးသား၍၊ ၁၃၃၉-ခု ဝါခေါင်လဆန်း ၁၂-ရက်နေ့မှာ ပြီးဆုံးခဲ့ပါသည်၊ သုတ်မဟာဝါဘာသာဋ္ဌကာကို ၁၃၃၇-ခု ဝါဆိုလပြည့် ကျော် ၂-ရက် ကြာသပတေးနေ့ (၂၄-၇-၇၅) စတင်ပို့ချ ရေးသား၍၊ ၁၃၃၉-ခု နတ် တော်လဆန်း ၁၃-ရက် (၂၃-၁၂-၇၇) သောကြာနေ့ ပို့လွှန်တော်မမူမီ ၅-ရက် အလိုတွင် ပြီးစီးတော် မူခဲ့ပါသည်။ သုတ်ပါထေယျ ဘာသာဋ္ဌကာကိုပင် တရက်မျှ ရေးသားပို့ချခဲ့ပါသေးသည်။

၁၅။ ၁၃၃၉-ခုနှစ်၊ သက်တော် ၇၀-နှစ် အရောက်၊ နတ်တော်လပြည့် ကျော် ၂-ရက် (၁၉၇၇-ခု၊ ဒီဇင်ဘာလ ၂၇-ရက်) အင်္ဂါနေ့ ညနေ ၄-နာရီ မိနစ် ၃၀-တွင် တဘဝအတွက် ငြိမ်းတော်မူပါသည်။

စဉ်ဆက်သာသနာ တည်စေသောငှ်

အကယ်၍သာ–

မြတ်ဗုဒ္ဓါသည်၊ လူ့ရွာထင်ရှား၊ မပွင့်ငြားက၊ ဤကားကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်နှင့်၊ ထိုထိုဘုံဘဝ၊ မသိရ၊ များလှအပြစ်တွေ့။

ယခုသော်ကား–

ဘုရားရှင်တော်၊ ပွင့်ထွန်းပေါ်၍၊ ဟောဖော်ညွှန်ကြား၊ **မြတ်**တရားကြောင့်၊ ဤကားကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်နှင့်၊ ထိုထိုဘုံဘဝ၊ သိကြရ၊ များလှကျေးဇူးပေ။

ဂန္ဓာရုံရှင် တို့သခင်သည်–

ထွတ်တင်ဗုဒ္ဓ၊ ဟောညွှန်ပြသည့်၊ ဓမ္မဒေသနာ၊ အဖြာဖြာကို များစွာဗိုလ်လှူ၊ သိစိမ့်ဟူ၍၊ ဆူဆူကျမ်းစာ၊ ကိုယ့်ဘာသာဖြင့်၊ ဖွင့်ရာပြုရာ၊ များဋ္ဌီကာဟု၊ စာဝါမျိုးမျိုး၊ ကမ္ဘည့်ထိုးခဲ့၊ **နောင်**ကျိုးကိုမျော်၊ ဆရာတော်၏၊ ဉာဏ်တော်စေစား၊ နှလုံးသားမှ၊ ကိုးစားလောက်ဖွယ်၊ ကျမ်းသွယ်သွယ်ကို၊ မကွယ်မပျောက်၊ စဉ်ထွန်းတောက်ဖို့၊ မြားမြောက်ကျေးဇူး၊ **အ**ထူးထူးကို၊ ညွတ်နူးချည်လျက်၊ တို့ဆောင်ရွက်သည်-စဉ်ဆက်သာသနာ တည်စေသောငှ်။

ဤ နော ပုံညွှန်ပြသော ပစ္စယော, ဟောတု။

ရှေးပဒေသာ ဦးကာ ဒုတိယတွဲ

မြတ်သားဖွယ် အကွဲရောစုကို မာတိကာ

အကွဲရောစဉ်		စာမျက်နှာ
အံ့မှ-ကို-ငမှ	....	၃၂၂
အကမ်ကဲပိ	....	၃၅၁
အဒဂါ, နဒဂါ, သဒ္ဒါ	....	၅၅၉
အစ္စန္တံ၊ ပေ၊ အန္တတ္တံ	....	၁၀၄
အညောညလိင်္ဂဝိသေသိတာနံ	....	၁၇၁
အဇ္ဇတနီ ဝိဘတ်ခဏ်း	....	၃၀၀
အဇ္ဇေသန		၃၆၂
အဇ္ဈယနာဃ	....	၁၀၅
အဋ္ဌကထာမြောက်ပုံတမျိုး	....	၃၀၆
အဏ္ဏာ ဇ္ဈာဝဂါ	....	၃၉၄
အတ္ထေ၊ ပေ၊ ဝိမုတ္တာတ္ထာဃယ	....	၉၀
အန အကပြုထည့်ရပုံ	....	၅၄၇
အနေကတ္ထ	....	၃၀၆
အနေကတ္ထတဒ္ဓိတ်	....	၂၀၅
အဓိကဘူတ		၄၆၅
အပစ္စတဒ္ဓိတ်		၁၀၃
အပိဂုဟဏေန	....	၂၀၃
အတဓဝတုနာဒဒသုဝ	...	၂၁
အတ္ထဒနုပဒဝိသယေ	....	၃၅၁
အ တ္ထာနံ အဓိကိစ္စအဓိပ္ပာယ်	...	၂၆
အဝဒိတေပိတံကာသဂစ္ဆနိစ္စယာ	...	၃၃၀
အဗျယီဘောဒ္ဒန် ခဲခြားချက်	...	၁၀၃
ဗဟုဗိဓေယျဝုဒ္ဓနဖြစ်ပုံ	....	၈၀
ဗဟု ရွေးရှိမှု	...	၄၃၄
ဘာဘယ်ကို အညပုဒ်ခေါ်သနည်း	....	၁၁၂
ဘမဒ္ဒိဂဘဏ္ဍာနိ	....	၈၀

အကဲ့ရာစဉ်		စာမျက်နှာ
အများသုံးဆေး သက်ဆိုင်ရာတဒ္ဒိတ်အချို့	....	၂၂
အသင့်စာတစ်ခု မျိုး	....	၃၇
အလုပ်တတပ်ရိသ်	....	၁၀၇
အဝဒ္ဒိက ဘူဝါဒိဂုဏ်း	....	၃၉၄
အဟံ သုခီ ဘဝါမိ	....	၃၆၀
အာ-ဥ၊ ဩ-တ္တ, ဘ-မ္မာ	....	၃၆၈
အာဏာတ်ိန့င် ကာရိတ်အထူး	....	၁၀၂
အာဒိဏ္ဍော	....	၆၀၄
အာဒိသဒ္ဒါယံ ကာစရ	....	၁၉၇
အာနုပုရုပ်ံ	....	၂၀
အာလာဒိပစ္စယာ	....	၂၇၄
အာဝုဝဘန္ဓပေါ ပဌမဝဂ်ိဓ	....	၃၅၂
ကတာဂိတာရဟသာဂဒ္ဓန်	....	၁၇၉
ကတဇ်ိတာရ ယောဂသာ	....	၁၅၀
ကဒပုစ္ဆယတာဒ္ဒီ	....	၁၇
ကဒ အပျယိ၊ ဖေ၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗာနိ	....	၄
ကဒ၊ ဃ၊ ယဿ္ကတ္တာ နဘခ	....	၁၅
ကြိ ဝိုး ဆွယ သင့်မြတ်ပုံ	....	၂၃
ကြိမျ ရ ဂ္ဂဏ်းကျမ်းဆရာတို့၏အဆို	....	၂၂
ဥစာဂဓေ ကွ ဖေသု	....	၃၀၃
ဥဒ်။ ကု	....	၆၀၄
ဥပဓိ သမာစသေ ပန	....	၀၂
ဥ ၊ ဘန် ပုဗ္ဗ ဒ ဗဟုဗ်ိဟိ	....	၁၄၂
ဧ ၊ တ်ိ သတိ	....	၂၆၇
ဧကဝိဘ ်ိ ကာနံ	....	၁၅၀
ဧကတ်ိဘာဝ ၊ ဝါ	....	၁၅၅
ဧဝံဒိဟဂဝိ	....	၁၄၄
ဏံဒ်ိလင့်-မာင့်	....	၄၀၁
ကတ္တရိဝိဟိဒတသု	....	၃၃၆
ကမ္မရ်ိန့င် ပဗျ ဟာသိ စသည်	....	၄၂၆

အကွာရာစဉ်		စာမျက်နှာ
ကမ္ဘဝါရဲသမာဒိ	....	၃၀
ကမ္ဘဒါရုယသညေစ	....	၅၇
ကရဏီယံ ကိဉ္စလမနုသိဉ်ပုံ	....	၁၀၀
ကာရေတိ၏ သုဒ္ဓကတ္တုတမျိုး	....	၅၀၀
ကာလာတိပတ္တိ ဝိဘင်္ဂဏ်း	....	၃၀၉
ကာလာတိပတ္တိယံ	....	၄၂၀
ကိတန္တိ တပ္ပုရိသ်ခေါ်ပုံ	....	၁၀၉
ကိမင်္ဂံ အဘ်ဆ်တ်ဆံ ပရဘ်ဆံ	....	၉၂
ကိယာဒိဂုဏ်း	....	၅၅၉
ကုနိပါတပုဗ္ဗပဒ	....	၆၅
ကေငလသမုစ္စယ	....	၁၅၂
ကွစိ ဝါကျမေဝ	....	ဂ၆
ကြိယာ သာမညဘူတေ	....	၃၂၃
ကြိယာယံ ကြိယတ္ထာယံ	....	၆၃ဂ
ကြိယာ လက္ခဏံ	....	၃၁၇
ကြိယံ ဓာဒရန်တိ	....	၃၁၉
ဂတိ'ကန်တိ,သတ်တိ	....	၅၅၁
ဂမိဒတာဂါ ပေါ ဒီဃတာ	....	၄၁၁
ဂမု, သပ္ပ=ဂတိမ်ု	....	၃၄ဂ
ဂဏ်ဝံ ဓနော	....	၁၃၃
ဂိဏ်းသီးခြားသင့်,မသင့်	....	၄၅၆
စတုတ္ထီ တပ္ပုရိသ်	....	ဂဂ
စတုတ္ထီနှင့် ဆဋ္ဌီသမာသ် ခဲခြားချက်	....	၁၃၅
စန္ဒေ ကာန်တိနည်း	....	၁၉
စရတ် တဒ္ဓိတ်	....	၂ဝ၆
စိစ္ဆိဋ္ဌမိဝ	....	၄ဂ၁
စုရာဒိဂုဏ်း	....	၄၆၆
စုရ=ထေယျ	....	၄၆၆
ဆဋ္ဌီယတ္ထဇဟုဇ္ဇိဟိ	....	၁၄၃
ဆဋ္ဌီ တပ္ပုရိသ်	....	၉၆

(ည)　　မှတ်သား:ဖွယ် အကွရာစဉ် မဲ့တီကဲ့

အကွရာစဉ်		စာမျက်နှာ
ဆပ္ပစ္ဆယောသု	....	၄၃၃
ဆည်း:ပုံအမျိုး:မျိုး	....	၁၅၁
ဇညူ စသည်	....	၄၅၃
ညာ=အဝဗောဓနေ	....	၄၅၀
ဏ့်ဝပစ္စည်းကို ဆိုရကျိုး	....	၄၅၆
တဂ္ဂါဏသံဝိညာဏာ ၂-မျိုး	....	၁၁၅
တဥ္စ ပဌမပုရိသဿဝ	....	၃၅၃
တနာဒီဂုဏ်း	....	၄၅၀
တဒညံ ဝါကျန်တိရဥ္ဆံ	....	ဂ
တရတိတဒ္ဓိတ်	....	၂၀၆
တ,သဒ္ဒါလိင်လိုက်ပုံ	....	၃၉
တသ္မိံ ဒေဝဏာတျဝသိဒ္ဓ	....	၃၅ဂ
တဝပစ္စည်းနှောင်းရာ၌	....	၂၄၁
တိပဒကမ္မဓရဲ	....	၄၃
တိပဒဗဟုဗ္ဗီဟိ	....	၁၃၉
တုဒါဒိဓာတ်	....	၄၁၅
တုဒါဒိ=ဘူဝါဒိဂုဏ်း	....	၄၁၅
တုရဂေါ, ခဂေါ, ဝိဟဂေါ	....	၅၅၉
တူရိယင်္ဂတ္ထ	....	၁၆၅
ဒဋ္ဌာ=ဒိဋ္ဌာ မူကဲ့	....	၅၉၉
ဒိဝါဒိဂုဏ်း	....	၄၄၁
ဒိဝါဒိယသက်ရပုံ	....	၅၁၃
ဒိန္နသဒိသတ္တာ	....	၁၅၄
ဒိုကမ္မကဓာတ်	....	၄၁ဂ
ဒေ့ကမ္မကဓာတ်၌ ကာရိတ် ယှဉ်ပုံ	....	၄၉၁
ဒေ့ဒေ့ါဒါနိ ဒိန္နာ	....	၁၅၄
ဒြပ်အမျိုး:မျိုး	....	၂၅၃
ဒြပ်ပေါ်ဘောဆင့်သကတ်ရ	....	၂၅၃
ဓာတုပစ္စယန္တသဒ္ဒါများ	....	၄၆၉

အကွောရာစဉ်		စာမျက်နှာ
ဓာတ်ကံ့ကိုလည်းဟောပို့	....	၄၉၁
ဓားက်အနက်ညွှန်ပြရပုံ	....	၄၆၉
နှ နိပါတပုဗ္ဗပဒ ဗဟုဗ္ဗိဟိ	....	၁၃၉
နိစ္စသမာဝ် ဖြစ်လျက် ခဲ့ပြရပုံ	....	၃
ပစ္စည်းဆုံးသော်လည်း သမာဝ်ပင်	....	၇၈
ပဥ္စမိတပ္ပုရိဝ်	....	၉၄
ပဥ္စမိ ဝိဘတ်ခဏ်း	....	၃၅၇
ပယုဇ္ဇမာနပဒတ္တန့် ယုတ္တတ္ထအထူး	....	၇
ပရာစသည်နောင်ကပြုပုံ	....	၅၁၅
ပရောက္ခာဝိဘတ်ခဏ်း	....	၃၇၂
ပုတ္တောသည် ရဲ့ညောကိုမင့်	....	၁၄
ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာဝ်	....	၁၁၁
ဗုဒ္ဓါဒိအဿဒေဝတာစသည်	....	၂၃၂
ဘဝိဿန္တိ ဝိဘတ်ခဏ်း	....	၃၀၆
ဘဝန္တိဗုဒ္ဓိ သဒ္ဒါ	....	၂၅၁
ဘိန္နာဓိကရဏ ဗဟုဗ္ဗိဟိ	....	၁၃၀
ဘူ–သတ္တာယံ့	....	၃၂၂
ဘူဿပရောက္ခာယံ့	....	၃၇၆
မဟိရုဟနည်း	....	၁၉
မာ-မာနေ	....	၄၅၅
မာန-ဝိမံသ ပူဇာသု	....	၄၇၄
မာသဇာတော်၌ ဝါဒန္တရများ	....	၁၂၅
ယထာ၏အနက်များ	....	၃၅
ယုတ္တာ အတ္ထာ ယုတ္တတ္ထာ	....	၁၁
ရုဓာဒိဂုဏ်း	....	၄၃၆
ရုဓာဒိန့် ဒိဝါဒိအခဲ့	....	၄၄၅
ရွှေနောက် မဆန့်ကျင်ပုံ	....	၃၂၀
ဝတ္တမာနတ္တ ဝိသယတ္တာ	....	၃၂၆
ဝန္တုမှု, အာတ္တဥ္	....	၂၄၃
ဝ ဟတိတဒ္ဓိတ်	....	၂၀၆

အကွဲထုစဉ်		စာမျက်နှာ
ဝိဒ-ညကော	....	၄၆၈
ဝိမလော စသည်၌	....	၁၂၄
ဝိသ-ပဝိသနေ	....	၄၁၆
ဝိသေသနပုဗ္ဗပဒေါ	....	၃၀
ဝိသေသ တဒ္ဓိတ်	....	၂၆၇
ဝုဏ္ဏသဒ္ဒော ဣယိဒ္ဓေသု	....	၂၆၉
သကတ်အပြား	....	၂၅၂
သခ်္ခာနှင့် သခ်္ခေယျ	....	၂၉၁
သခ်္ခာပရိမာဏဋ္ဌာနံ	....	၁၇၁
သခ်္ခာပုဗ္ဗဒဒိဂု	....	၇၂
သခ်္ခေါ ဘယပဒဗဟုဗ္ဗိဟိ	....	၁၄၅
သင်္ကတ္ထေန၊ ပေ၊ စုတ္တံ ဟောတိ	....	၁၂
သ, ပစ္စည်းသာ	....	၂၇၃
သဗ္ဗတော ကောတိ ဇတ္ထ	....	၂၄၄
သဗ္ဗတ္ထ ဝိဘတ်နှောင်းရာ၌	....	၄၂၉
သတ္တမီ ဝိဘတ်ခဏ်း	....	၃၆၃
သမာသ်တွင်းသွင်းရကျိုး	....	၇၀
သမာသ်လက္ခဏာ	....	၁၂
သမာဟာရဒ္ဒိဂု	....	၇၃
သမုစ္စည်း ၄ မျိုး	....	၁၂၅
သမ္ဘာဝနာ	....	၅၄
သရေအန်၊ ပေ၊ နသေအန်	....	၁၄၀
သာမညတုတ္တိ	....	၃၁၅
သာဝဇ္ဇ + အနဝဇ္ဇ	....	၁၇၀
သိဒ္ဓန္တကောမုဒီ	....	၁၂၆
သိယာနိပါတ်	....	၄၂၇
သူရိယဇာန္တနည်း	....	၁၉
သေ သေတ္တာ	....	၄၁၂
ဟိယျတ္တနီ ဝိဘတ်ခဏ်း	....	၃၆၀
ဟ္ဝေါဒိ ဘ္ဝေါဒိဂုဏ်း	....	၄၁၇
ဧဒြောနိမ္ဖဲ	....	၂၉၀

သမာသ်

ဘာသာဋီကာ

(၃၂၉) အထ-ကာရက ကတ္တာ၏ အခြားမဲ့၌၊ အညမညသမ္ဗန္ဓိနံ-အချင်းချင်း ဆက်သွယ်ခြင်း ရှိကုန်သော၊ နာမာနမေဝ-နာမ်ပုဒ်တို့၏ပင်၊ သမာသော-သမာသ်ဖြစ်၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ နာမနိသိတတ္တာ-နာမ်ပုဒ်တို့၌ မှီသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ဌင်း၊ သယံ-မိမိကိုယ်တိုင် (သမာသ်ကိုယ်တိုင်)၊ နာမိကတ္တာစ-နာမ်ဝိဘတ်နှင့် ယှဉ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ဌင်း၊ နာမာနန္တရံ-နာမ်၏ အခြားမဲ့၌၊ သမာသော-သမာသ်ကို၊ ဝုစ္စတိ-(အရှင်မဟာကစ္စည်းထေရ်) ဆိုအပ်၏၊ [သီမူ၌ "ဝုစ္စတိ" ဟုရှိ၏။] သောစ-ထိုသမာသ်သည်လည်း၊ သညာဝသေန-နာမည်၏ အပြားအားဖြင့်၊ အဗျယီဘာဝေါ-အဗျယီဘောသမာသ်ဌင်း၊ ပေ၊ ဒ္ဝန္ဒောစ-ဌင်း၊ ဣတိ ဆဗ္ဗိဓော။

တတြ-ထို ၆-ပါးတွင်၊ ပဌမံ-စွာ၊ အဗျယီဘာဝဝသမာသော-ကို၊ ဝုစ္စတေ-ဆိုအပ်၏၊ သောစ-ထို အဗျယီဘော သမာသ်သည်လည်း၊ နိစ္စ သမာသော-နိစ္စ သမာသ်တည်း၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ အသပဒဝိဂ္ဂဟော-အသပဒ ဝိဂြိုဟ်သည်

---

(၃၂၉) အထ၊ပေ၊ဝုစ္စတိ-ကာရကကတ္တာကို ဖွင့်ပြပြီး၍ သမာသ ကတ္တာကို ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် "အထ၊ပေ၊ဝုစ္စတိ" ဟု မိန့်၊ ထို၌ "နာမာနမေဝ၊ပေ၊နာမနိသိတတ္တာ" "သယဉ္စ နာမိကတ္တာ" ဟူသော ဟိတ် ၂-ရပ်ဖြင့် ကာရက ကတ္တာ၏ အခြားမဲ့၌ သမာသဂါတ္တာကို (အရှင်ကစ္စည်းထေရ်) ဆိုရခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြ၏၊ နာမာနမေဝ၊ပေ၊နာမနိသိတတ္တာ-အချင်းချင်း အနက်အဓိပ္ပါယ် ဆက်သွယ်နေသော နာမ်ပုဒ်တို့ကိုပင် သမာသ် စပ်ရသည့်အတွက် သမာသ်ဟူသည် နာမ်ပုဒ်များကို မှီရသောကြောင့် နာမကတ္တာ၏ အခြားမဲ့၌ သမာသကတ္တာကို မိန့်ခဲ့လေသည်၊ ထို့ပြင်-သမာသ် ကိုယ်တိုင်က "ရာဇပုတ္တော, ရာဇပုတ္တာ, ရာဇပုတ္တံ" စသည်ဖြင့် နာမ်ဝိဘတ် သက်ရာ နာမ်ပုဒ် ဖြစ်သောကြောင့်လည်း နာမကတ္တာ၏ အခြားမဲ့၌ သမာသကတ္တာကို မိန့်ခဲ့လေသည်-ဟူလို၊ ["ကာရက" ဟူသည် နာမ်ဝိဘတ်၏ အနက်တွေကို ပြသောကြောင့် နာမကပ္ပ (နာမ်ကျမ်း)၏ ဆဋ္ဌကတ္တာ ဖြစ်ရကား ကာရက ကတ္တာကိုပင် နာမကတ္တာ အဖြစ်ဖြင့် ဆိုထားသည်၊ အညမည သမ္ဗန္ဓိနံ၏ အဓိပ္ပါယ်သည် နာမာနံသမာသော ယုတ္တာထွောသုတ်ဝယ် ယုတ္တာထွော ပုဒ်အဖွင့်၌ တိုက်ရိုက် လာလိမ့်မည်။]

တကြ၊ပေ၊ဝုစ္စတေ-သမာသ် ၆-ပါး နာမည်မှည့်သော သုတ်တို့တွင် အဗျယီဘော မှည့်သော သုတ်ကို အရှင်ကစ္စည်းဆရာ ရှေးဦးစွာ ပြထားသောကြောင့်ဌင်း,

(ဟောတိ-၏၊) ဥပနဂရံဂ္ဂတိ-"ဥပ+နဂရံ"ဟူသော၊ ဂ္ဂဓ-ဤရုပ်၌၊ ဥပသဒ္ဒတော-ဥပသဒ္ဒါမှ နောက်၌၊ ပဌမေက ဝစနံ-ပဌမာကေဝုစ် ဖြစ်သော၊ သိ-သိ ဝိဘတ် သက်။ တဿ-ထို သိ ဝိဘတ်၏၊ ဥပသဂ္ဂပရတ္တာ-ဥပသာရမှ နောက်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သဗ္ဗာသ မာဝုသောပသဂ္ဂ နိပါတာဒီဟိစာတိ-သုတ်ဖြင့်၊လောပေါ-ကျေခြင်းသည်၊ဟောတိ-၏၊ နဂရသဒ္ဒတော-မှ နောက်၌၊ ဆဋ္ဌေကဝစနံ-သော၊သ-သဝိဘတ်သက်၊"နဂရဿ-မြို့၏၊သမီပံ-အနီးတည်း၊" ဂ္ဂတိ-ဤသို့၊ အညပဒေန-အခြားပုဒ်ဖြင့်၊ ဝိဂ္ဂဟေ-ဝိဂြိုဟ်သည်၊(သတိ-သော်၊

အဗျယီ ဘော သမာသ်၏ ရှေ့ပုဒ်အနက် ပြဋ္ဌာန်းသောကြောင့်၎င်း, ဗုဒ္ဓပို့ယဆရာ ငါသည်လည်း အဗျယီဘော သမာသ်ကို ရှေးဦးစွာဆိုမည်။ [ဝုစ္စတေ၏ ကတ္တားကို "မယာ—ငါ ဗုဒ္ဓပို့ယဆရာသည်"ဟုထည့်၊ ဤသို့ မိမိအတွက် ပြအုပ်သော ကြိယာဖြစ်၍ "ဝုစ္စတေ"ဟု အတ္တနောပုဒ် ဝိဘတ်ဖြင့်ထားသည်၊ "သမာသော ဝုစ္စတိ"ဦးကား အရှင်ကစ္စည်းတည်း ဟူသော သူတပါးအတွက် ဆိုရသော ကြိယာဖြစ်၍ "ဝုစ္စတိ"ဟု ပရသ္မပုဒ် ဝိဘတ်ဖြင့် ထားသည်ဟု ဤနေရာ၌ အထူး ကြံသင့်သည်။]

သောစ၊ပေ၊ အသပဒဝိဂ္ဂဟော—[နိစ္စ—အမြဲ+သမာသော—စပ်နေသောပုဒ်၊] သူ့ဝိဘတ်နှင့် သူ တပုဒ်စီ၌၍ မရလောက်အောင် အမြဲ စပ်နေသော ပုဒ် ၂-ခုကို "နိစ္စသမာသ်"ဟု ခေါ်၏၊ ၎ဉီးအံ့-"ဥပနဂရံ"၌ ဥပသဒ္ဒါသည် သူ့ချည်း သက်သက် "ဥပေါ,ဥပါ,ဥပံ"စသည်ဖြင့် ခွဲ၍ မနေနိုင်၊ ဥပသာရ ထုံးစံအတိုင်း ဓာတ်နှင့် ဖြစ်စေ နာမ်ပုဒ်နှင့်ဖြစ်စေ တွဲနေရမှ အနက်ကိုဖော်ပြနိုင်သည်၊ ထို့ကြောင့် နဂရနှင့် တွဲမိသော ဥပသဒ္ဒါသည် ခွဲ၍ မရ, အမြဲ ကပ်၍ စပ်နေတော့သည်၊ ဤစကားစဉ်အရ ဥပနဂရံကို နိစ္စသမာသ်ဟု ဆိုရာ၌ နဂရကြောင့် နိစ္စသမာသ် ဖြစ်ရသည် မဟုတ်, ဥပသဒ္ဒါကြောင့် နိစ္စသမာသ်ဖြစ်ရသည်ဟု မှတ်၊ ထိုသို့ နိစ္စသမာသ် ဖြစ်သည့်အတွက် ခွဲခွါ၍ မရသောကြောင့် "နဂရဿ+ဥပ"ဟု မိမိ(ဥပ)ပုဒ်ဖြင့် ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ မဖြစ်၊အနက် ထင်ရှားအောင် ဝိဂြိုဟ် ပြုလိုပါသေးသည်ဟု ဆိုလျှင် ဥပ၏ ပရိယာယ် ဖြစ်သော သမီပ ပုဒ်ဖြင့်သာ "နဂရဿ+သမီပံ"ဟု ဝိဂြိုဟ် ပြုရသည်။

[နိယာမ] အဗျယီဘာဝ, သမာသမှာ, နိစ္စ ကေန်, စင်စစ်မှန်၍, ပြုရန်ဝိဂြိုဟ်, မရှိဆို၏၊ ဝိဂြိုဟ် ဝါကျ, ပြုလိုကမူ, တပါးက ပုဒ်, ဆောင်ကာထုတ်၍, လုပ်လေ ဝိဂြိုဟ် ဝါကျဝတည်း။

နှဂ်းချက်။ ။"အဗျယီဘော သမာသ်၌ အသပဒ ဝိဂြိုဟ် ပြုရမည်"ဆိုသော စကားသည် များရာ လိုက်၍ ယေဘုယျ နည်းအားဖြင့် ဆိုအပ်သော စကားတည်း၊ အန္တော, ဗဟိ, ဥပရိ, ဟေဋ္ဌာ စသော နိပါတ်ပုဒ်များ ရှေးရှိရာ၌ ထို ပုဒ်တို့က သူတို့ချည်း သက်သက် ခွဲ၍ "အတ္တင်း, အပ, အထက်, အောက်"စသော အဓိပ္ပာယ်ကို ပြနိုင်သောကြောင့် "ပါသာဒဿ + အန္တော—အန္တောပါသာဒံ၊ ပါသာဒဿ + ဟေဋ္ဌာ—

သမိပံ ပုဒ်ဖြင့် အာသပဒ ဝိဂြိဟ်ပြုပြီးသော်-ဟူလို)၊ နာမာနံ သမာသော ယုတ္တတ္ထောတိ-သုတ်သည်၊ သမာသဝိဓာနေ-သမာသ်ကို စီရင်ရာ ဖြစ်သော၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသောသုတ်၌၊ ဝတ္တတေ။

ဥပသဂ္ဂ၊ ပေ၊ အဗျယီဘာဝေါ။ ၃၁၉။ ဥပသဂ္ဂပုဗ္ဗကော-ဥပသာရပုဒ် ရှေးရှိသည်လည်း ဖြစ်သော၊ နိပါတပုဗ္ဗကောစ-နိပါတ်ပုဒ် ရှေးရှိသည်လည်း ဖြစ်သော၊ ယုတ္တတ္ထော-ပေါင်းအပ် စပ်အပ်သော အနက်ရှိသော၊ နာမိကော-နာမ်ဝိဘတ်နှင့် ယှဉ်သော သဒ္ဒါကို၊ အတ္ထပုဗ္ဗကေဟိ-မိမိ၏ ရှေဖြစ် ကုန်သော၊

ဟေဋ္ဌာပါသာဒံ''စသည်ဖြင့် သပဒဝိဂ္ဂဟလည်း ပြုနိုင်သည်၊ [သ=မိမိ၏+ပဒ=ပုဒ်၊ အနွေ့ာ ပါသာဒံ စသည်၌ အနွေ့ာကဲ့သို့ မိမိ ပုဒ်ရင်းဖြင့် ပြုအပ်သော ဝိဂြိဟ်၊ ထိုသို့ မိမိပုဒ်ရင်းအတိုင်း ဝိဂြိဟ်ပြု၍ မဖြစ်သော ဥပ၏ ပရိယာယ် သမိပံပုဒ်ဖြင့် ပြုလုပ်ရသော ဝိဂြိဟ်သည် အသပဒဝိဂ္ဂဟ မည်၏၊ ''သောစ ဒေါ ယောဘုယျံဝသေနေဝ-အသပဒ ဝိဂ္ဂဟပြုရမည် ဟူသော စကားကိုလည်း ယောဘုယျ၏ အစွမ်းဖြင့်သာ ဆိုအပ်၏၊ ဘာဝေကြောင့်နည်း-နိပါတပုဗ္ဗကသု အနွေ့ာပါသာဒါဒိသုပန သကပဒေနာဝိ ကွစိ ဝိဂ္ဂဟဝါကျ သမ္ဘဝတော-ဋီကာ။]

[နိယာမ်] ရှေနိပါတ, နောက်နာမနှင့်, ဗျယီဘာဝ, တချို့မျှ, သပဒဝိဂြိဟ်ပြု။

နိစ္စသမာသ်ဖြစ်လျက် ခွဲပြရပုံ။ ။''ဥပနဂရံသည် တပုဒ်နှင့်တပုဒ် ခွဲ၍မရသော နိစ္စသမာသ်''ဟု ဆိုခဲ့ပါလျက် ရုပ်တွက်သည့်အခါ၌ကား ''ဥပနောင်သိ+နဂရနောင် သဝိဘတ်'' သက်၍ ပုဒ်ခွဲ ပြနေသောကြောင့် ရှေနောက် မဆန့်ကျင်ပါးလော-ဟု မေးဘွယ်ရှိ၏၊ အဖြေကား-သဒ္ဒါဟူသည် နှုတ်ဖြင့် ရွတ်အပ်သော အသံသာလျှင် သဒ္ဒါစစ်တည်း၊ စာ၌ ရေးပြအပ် ရုပ်တွက်အပ်သော သဒ္ဒါကိုကား ထို အစစ်သဒ္ဒါကို (အနက်အဓိပ္ပါယ်) နားလည်စေတို့ရာ အရုပ် (အံတု) လုပ်ပြအပ်သော သဒ္ဒါတု တည်း၊ နိစ္စ သမာသ် ဟူသော စကားသည် အစစ်သဒ္ဒါကို ရည်ရွယ်သော စကားဖြစ်၍ သဒ္ဒါအတု လုပ်ပြရာ (ရုပ်တွက်ရာ) ၌ကား ဥပနှင့် နဂရကို ခွဲ၍ သိဝိဘတ် သဝိဘတ် သက်ပြနိုင်သည်၊ ထိုသို့ ပြမှလည်း ဥပ၌ လိင်္ဂထွ အနက်ရှိကြောင်း နဂရ၌ သာမိအနက် ရှိကြောင်း သိသာလေသည်။

နာမာနံ၊ ပေ၊ သဗ္ဗတ္ထဝတ္တတေ-''အဗျယီဘော သမာသ်''စသည်ဖြင့် သမာသ်ကို စီရင်သော သုတ်များကား ဥပသဂ္ဂနိပါတပုဗ္ဗကော အဗျယီဘာဝေါ, ဒ္ဝိပဒေ ကုလျာမိ ကရဏော ကမ္မဓာရယော, အမာဒယော ပရပဒေဘိ,အညပဒတ္ထေသု ဗဟုဗ္ဗီဟိ, နာမာနံ သမုစ္စယောဒ္ဝန္ဒေါ''တို့တည်း၊ထိုသမာသ်စီရင်ရာသုတ်အားလုံးသို့ နာမာနံ သမာသော ယုတ္တတ္ထောသုတ် လိုက်သည်၊ [သန်္ဓာပုဗ္ဗောဒိဂုံ, ဥဘေ တပ္ပုရိသာ သုတ်တို့သို့ကား ကမ္မဓာရည်း သမာသ် စီရင်ခဲ့သော သုတ်၏ နောက်လိုက် သုတ်များ ဖြစ်ခဲ့သောကြောင့် လိုက်ဘွယ်မလို။]

တေဟေဝဥပသဂ္ဂနိပါတေဟိ-ထို ဥပသာရပုဒ် နိပါတ်ပုဒ်တို့နှင့်ပင်၊ သဟ-တက္ဂ၊နိစ္စံ-အမြဲ၊သမသီယတေ-စပ်အပ်၏၊သော်သမာသော-သည်၊အဗျယီဘာဝသညော်စ-အဗျယီဘော အမည်ရှိသည်လည်း၊ ဟောတိ၊ ဝါ-တနည်း၊ ဣစ-ဤ သမာသ်ခဏ်း၌၊ အဗျယီဘာဝါဒိ သညာဝိဓာယကသုတ္တာနေဝ-အဗျယီ-ဘော အစရှိသော အမည်ကို စီရင်သော သုတ်တို့ကိုပင်၊ သညာဝိဓာန မုခေန-သညာစီရင်ခြင်းကို အဦးပဓာန ပြု၍ဖြင့်။ သမာသ ဝိဓာယကာနိတိ-သမာသ်ကို စီရင်နိုင်ကုန်၏ ဟူ၍၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗာနိ-မှတ်ထိုက်ကုန်၏။

ဥပသဂ္ဂ၊ပေ၊သညော်စ—"ဥပသဂ္ဂပုဗ္ဗကော၊ပေ၊သမသီယတေ" သည် တဝါကျ, "သော သမာသော အဗျယီဘာဝသညော်စ" သည် တဝါကျ၊ ထိုတွင် ပဌမဝါကျဖြင့် သမာသ်စပ်ဘို့ရန် အစီအရင်ကိုပြ၏၊ ထိုသို့ ပြသဖြင့် ဥပ+နဂရသတို့ တသမာသ်ထည်း ဖြစ်သွားပြီ၊ (သမာသ်ဟု နာမည်ကား မမှည့်ရသေး၊ ထိုနာမည်ကို နာမာနံ သမာသော ယုတ္တာတ္ထော သုတ်ကမှ မှည့်လိမ့်မည်၊) ဒုတိယ ဝါကျဖြင့် ထိုသမာသ်ကို အဗျယီဘော ဟု နာမည် မှည့်သည်၊ ဤစကားစဉ်အရ ဤသုတ်ကို သမာသ် စီရင်သောကြောင့် ဝိဓိ သုတ်လည်းဟုတ်, သညာသုတ်လည်း ဟုတ်၏—ဟု မှတ်၊ ထို့ကြောင့် ရုပ်တွက်သည့် အခါ "ဤသုတ်ဖြင့် ဥပနှင့် နဂရသ်ကို သမာသ်စပ်၍ အဗျယီဘော အမည်မှည့်" ဟု ဆိုရသည်။

ဝုတ္တိဖွင့်ပုံ။ ။ဥပသဂ္ဂပုဗ္ဗကော နိပါတပုဗ္ဗကော တို့သည် သုတ္တဝုတ္တိ, နာမိကော ယုတ္တထ္ထောတို့သည် အနုဝုတ္တနဝုတ္တိ၊ [နာမာနံ သမာသောသုတ်မှ နာမာနံ ပုဒ်သည်ပင် အနည်းငယ် ပြင်၍ "နာမိကော" ဟု လိုက်သည်၊ ထိုနာမိကော အရ နဂရသကဲ့သို့ နောက်ပုဒ်များကို ယူ၊ ဥပကဲ့သို့ ရှေ့ပုဒ်များကိုကား "အတ္တာပုဗ္ဗကေဟိ တေဟေဝ ဥပသဂ္ဂ နိပါတေဟိ" အရ၌ ယူရသည်၊] ဤပုဒ်များကား ပကိဏ္ဏနဝုတ္တိတည်း၊ တေဟေဝ၌ တ သဒ္ဒါဖြင့် ဥပသဂ္ဂနိပါတပုဗ္ဗကော၌ ဥပသာရ နိပါတ်ပုဒ်တို့ကို ညွှန်ပြ၍ တခြားဥပသာရ နိပါတ်မဟုတ်, ဤသုတ်၌ ပြခဲ့ပြီးသော ဥပသာရနိပါတ်များပင် ဟု ခိုင်မြဲစေတို့ရာ "ဧဝ" ဟု သန္နိဋ္ဌာနာဝဓာရဏာဖြင့် ပြသည်၊ နိစ္စံ သမသီယတေတို့လည်း ပကိဏ္ဏပဒပင်၊နိစ္စသမာသ် ဖြစ်ကြောင်း သိစေလို၍ နိစ္စံ ဟု ထည့်ရသည်။

ဣစ အဗျယီ၊ပေ၊ဒဋ္ဌဗ္ဗာနိ—ချာသနည်းကိုပြလို၍ "ဣစ"စသည်ကိုမိန့်၊ ချာသ၌ နာမာနံ သမာသော ယုတ္တထ္ထောသုတ်မှ ယုတ္တထ္ထသဒ္ဒါကို မလိုက်ဧစဲ့ "သမာသော" ကိုသာ လိုက်စေ၍ (၂ ဝါကျလည်း မခွဲဘဲ) တဝါကျတည်း ဖွင့်၏၊ ထိုချာသအလို အားဖြင့် ဤသုတ်သည် အဗျယီတော အမည်ကိုသာ မှည့်သော သညာသုတ်တည်း၊ သမာသ်စပ်ပေးမှုကိုကား တိုက်ရိုက် မစီရင်တော့ချေ၊ သို့သော် အမည်သညာကို လိုရင်း ပဓာနပြု၍ စီရင်လိုက်လျှင် သမာသ်ကိုလည်း အညထာနုပပတ္တိ အံစွမ်းဖြင့် စီရင်ပြီးတော့ သည်—ဟုဆိုလိုသည်၊ [ဥပနှင့် နဂရသ်ကို "အဗျယီဘော" ဟု နာမည် မှည့်လိုက်လျှင်

တတ္ထ-ထိုအဗျယီဘာဝေါ ဟူသော ပုဒ်၌၊ အဗျယမိတိ - အဗျယံဟူသော အမည်သည်၊ ဥပသဂ္ဂနိပါတာနံ-ဥပသာရပုဒ် နိပါတ်ပုဒ်တို့၏၊ သညာ-အမည်တည်း၊ (ကယ္မာ-အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊) လိင် ဝစနဘေဒေပိ-လိန်, ဝုစ် ကဲ့ပြား ပါသော်လည်း၊ ဗျယရဟိတတ္တာ-ပျက်ပြားခြင်းမှ ကင်းကွာသည်၏ အဖြစ် ကြောင့်တည်း၊ အဗျယာနံ-အဗျယ မည်သော ဥပသာရပုဒ် နိပါတ်ပုဒ် တို့၏၊ အတ္ထံ-အနက်ကို၊ ဝိဘာဝယတိ-ထင်ရှားစေတတ်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ အဗျယီဘာဝေါ-အဗျယီဘော သမာသ်မည်၏၊ (ကသ္မာ-အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊)အဗျ-ယတ္ထပုဗ္ဗဂ်မတ္တာ-အဗျယ အနက် ပြဋ္ဌာန်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဝါ၊

ထိုအဗျယီတော အမည်ရသော ဥပနဂရဿသည် ဝါက္ယ မဖြစ်သင့်—သမာသ်သာဖြစ်သင့်၏၊ ဤသို့ အခြားတမျိုး မဖြစ်သင့်ခြင်းကိုပင် “အညထာနုပပတ္တိ” ဟု ခေါ်သည်၊ ဤနည်းကို ချာသ၌ ဤသုတ်မှာ မဖွင့်, နောက်သုတ်များ၌ ဖွင့်သည်၊ [“အညသ သမာသ ဝိဓာယကာသာ.ဘာဝါ ဇာဒမ္မိ သညာဝိဓာန မုခေန သမာသ ဝိဓာယကန္တိ ဒဋ္ဌမ်ံ”—ဒီပဒေ တုလျာဓိကရဏေသုတဲ့ ချာသ။] ဤချာသအဖွင့်သည် “ဥပသဂ္ဂနိပါတ ပုဗ္ဗကော သမာသော အဗျယီဘာဝသညော ဟောတိ” ဟု ဖွင့်သော ကစ္စည်းဝုတ္တိနှင့် လျော်၏၊ ရူပသိဒ္ဓိဆရာကား ကစ္စည်းဝုတ္တိ ဖွင့်ပုံကို မလိုက်ဘဲ မိမိသဘောကျ ဖြစ်သင့် သလို ဖွင့်ပြသည်။

အဗျယန္တိ၊ပေ၊ဗျယရဟိတတ္တာ — [မြန်မာမူ၌ “ဘေဒေဟိ” ဟု ရှိသော်လည်း “ဝစနာဒိဘေဒေပိ နဗျယတိ နဘိဇ္ဇဟိတိ အဗျယံ” ဟု ဖွင့်ခဲ့သော နာဂ်အဆုံး ဋီကာကို ထောက်၍ “ဘေဒေပိ” ဟု ရှိသော သိဟိုဠ်မူသာ ကောင်းသည်။] လိန် ၃ ပါးပိဘတ် ၇ သွယ်ဘို့ကြောင့် ရုပ်အနေ မပျက်ရကား “ဝစနာဒိဘေဒေပိ—ဝုစ် စသည် (ဝုစ်-လိန်) ကဲ့ပြားပါသော်လည်း၊နဗျယတိ—မပျက်စီးတတ်” ဟူသော ဝိဂြိုဟ်နှင့်အညီ ဥပသာရပုဒ် နိပါတ်ပုဒ်များကို “အဗျယ” ဟု ခေါ်၏၊ [နာမ်အဆုံး၌ အကျယ်ဖွင့်ခဲ့ပြီ၊ [“လိင်ဝစန ဘေဒေပိ ဗျယရဟိတတ္တာ” ဟူသော ဟိတ်သည် အဗျယမည်ခြင်း၏ အကြောင်းပြဖြစ် သောကြောင့် “အဗျယန္တိ၊ပေ၊သညာ” ဟူသော ရှေ့ဝါက္ယ၏ဟိတ်တည်း။

အဗျယာနံ၊ပေ၊ပုဗ္ဗဂ်မတ္တာ— “အဗျယတ္ထပုဗ္ဗဂ်မတ္တာ” ဟူသော ဟိတ်သည် “အဗျယာနံ အတ္ထံ ဝိဘာဝယတိ” ဟူသော ဝိဂြိုဟ်၏ဟိတ်ဝတည်း။ [အဗျယဘူတပဒတ္ထ ပဓာနတ္တာ အသ်ိသမာသသ်သ အဗျယတ္ထံဝိဘာဝယတီတိ ဝုတ္တံ”—ဋီကာ။] “ဥပနဂရံ-မ္ဟိအနိး” ဟူရာ၌ နဂရအနက်သည် ပဓာနမဟုတ်, ဥပ အနက်သာ ပဓာန ဖြစ်၏၊ “ဥပနဂရံ” အရ မ္ဟိကို မရတဲ့ မ္ဟိ၏ အနိးဒေပါးကို ရသည်-ဟူလို၊ ဤသို့ အဗျယဖြစ်သော ဥပပုဒ်၏ အနက်က ပဓာနဖြစ်သောကြောင့် ဤဥပနဂရံ ဟူသော သမာသ်သည် အဗျယ ပုဒ်၏ အနက်ကို ထင်ရှားပြတတ်၏၊ “ထင်ရှားပြတတ်” ဟူရာ၌ “အဗျယ ပုဒ်၏ အနက်ကို ဟောတတ်သည်—သိစေတတ်သည်” ဟု ဆိုလိုသည်။ [အဗျယီဘာဝ၌

တနည်း၊ အနဗျယံ-အဗျယမဟုတ်သော ပုဒ်အပေါင်းသည်၊ အဗျယံ ဘဝတိ-အဗျယဖြစ်၏၊ ဣတိ, အဗျယီဘာဝေါ-မည်၏၊ ဟိ-မှန်၏၊ အဗျယီဘာဝေါ-အဗျယီဘောသမာသ်သည်၊ ပုဗ္ဗပဒတ္ထ ပဓာနော-ပြဌာန်းသော ရှေးပုဒ် အနက်ရှိ၏၊ စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤသမာသ်၌၊ ဥပသဂ္ဂ နိပါတ ပုဗ္ဗကောတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တတ္တာ-သုတ်၌ ဆိုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥပသဂ္ဂနိပါတာနမေဝ-ဥပသာရပုဒ် နိပါတ်ပုဒ်တို့၏သာ၊ပုဗ္ဗနိပါတော-ရှေး၌ကျခြင်းသည်၊(ဟောတိ)။

အဗျယသဒ္ဒူပဒဒ ဘူဓာတ်,ကာရိတ် ဏောပစ္စည်း,ဏပစ္စည်း၊ ဏ် အနုဗန် ၂-ခုကိုချေ, ဥကို ဩဝုဒ္ဓိ, ဩကို အာဝပြု, ကာရိတ်(၉)ကို သုတ်ကြိုးဖြင့်ချေ (အဗျယဘာဝ), ယဒနုပ ပန္နာ နိပါတနာ သိဒ္ဓန္တိသုတ်ဖြင့် ဤပစ္စည်း သက်, အဗျယီဘာဝ ဟု ဖြစ်၏၊ "အဗျယတ္ထံ ဝိဘာဝယတိ" ဟူသော ဋီကာကိုထောက်၍ "အဗျယတ္ထိဘာဝ" ဟု ဆိုလိုလျက် "အတ္ထ"ပုဒ် ကျသည်-ဟုလည်း ကြံ။]

အနဗျယံ၊ပေ၊ပုဗ္ဗပဒတ္ထ၊ပေ၊ဘာဝေါ—"ဥပနဂရံ"၌ နဂရသည် အဗျယမဟုတ်-ရိုးရိုး နာမ်ပုဒ်ပင်ဖြစ်၏၊ သို့သော် ဥပ ဟူသော အဗျယပုဒ်၏ အနက်က ပဓာနဖြစ်သောကြောင့် နဂရသည် ဥပ၏ ဝိသေသန အပဓာနသာဖြစ်၏၊အပဓာနပုဒ်မှန်လျှင် ပဓာနပုဒ်၏ သဘောသို့ လိုက်ရောရမြဲ ဖြစ်၏၊ ဤသို့လျှင် ၂-ပုဒ်လုံး အဗျယ မဟုတ်ဘဲ ရှေ့ တပုဒ်သာ အဗျယ ဖြစ်သော ပုဒ်အပေါင်းသည် အဗျယ အနက်က ပြဌာန်းလျက်ရှိသောကြောင့် ဩဗျယချည်း ဖြစ်ရလေတော့သည်။ ["ပုဗ္ဗပဒံ အဗျယံ, ပရပဒံ ဩနဗျယံ၊ တဗ္ဘဝေန (ထို အဗျယပုဒ်၏ အစွမ်းဖြင့်) ပဒသမုဒါယော (ပုဒ်အပေါင်းသည်၊ ဝါ-၂ ပုဒ်လုံးသည်) အနဗျော အဗျယော ဘဝတိတိ အဗျယီဘာဝေါ"-ကာတန္တ ပဋိကာ။]

မှတ်ချက်။ ။"အနဗျယံ အဗျယံ ဘဝတိ"ဟု ဝိဂြိဟ်ပြုဟူ၍ အဘူတတဗ္ဗော အနက်ထင်ရှားအောင် ပြုခြင်း-ဟု မှတ်၊ ထင်ရှားစေအံ့-အဗျယီ၌ ဤပစ္စည်း (သို့မဟုတ် စဩနုဗန်ရှိသော စီ ပစ္စည်း) မျိုးသည် များသောအားဖြင့် အဘူတတဗ္ဗော အနက်၌ သက်၏၊ ဤ၌ တပုဒ်က အဗျယ မဖြစ်သည်ကို "အဘူတ-အဗျယ မဟုတ်"ဟု ၎င်း, ထိုသို့ အဗျယ မဟုတ်သော်လည်း အဗျယ ပုဒ်နက် ပြဌာန်းလျက်ရှိသောကြောင့် ၂ ပုဒ်လုံးပင် အဗျယ ဖြစ်ခြင်းကို"တဗ္ဘာဝ=ထို ဩဗျယ အဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်ခြင်း"ဟုဂုဏ်း ဆိုသည်၊ ထို့ကြောင့် ဝိဂြိဟ်၌ အဘူတသဘော ထင်ရှားအောင် "ဣနဗျယံ"ဟု ဆို၍, တဗ္ဘဝသဘော ထင်ရှားအောင် "အဗျယံ ဘဝတိ"ဟု ဆိုသည်၊ ရုပ်ပြီးမှာ-"အဗျယသဒ္ဒူပဒဘူဓာတ်, ဏ ပစ္စည်း သက်၍ ယခင် သုတ်ကြိုးဖြင့် (ဤ) ပစ္စည်းသို့မဟုတ် "အဘူတတဗ္ဘာဝေ ကရာသဘူယောဂေ ဝိကာရာစီ"ဟူသော မောဂ္ဂလ္လာန်သုတ်ဖြင့် စီ ပစ္စည်း သက်၍ ပြီးသည်၊ ဤ ဒုတိယဝိဂြိဟ်အလို ကာရိတ် ဏော ပစ္စည်း မပါစေရ။

(၃၃၀) နာမာနံ၊ပေ၊ယုတ္တတ္ထော။၃၁၆။ ပယုဇ္ဇမာန ပဒတ္ထာနံ-ယှဉ်စပ်ထိုက်သော ပုဒ်နက်ရှိကုန်သော၊ တေသံနာမာနံ-ထိုနာမ်ပုဒ်တို့၏ ယုတ္တတ္ထော-ပေါင်းအပ်, စပ်အပ်သော အနက်ရှိသော၊ ယော-အကြင်ပုဒ် အပေါင်းသည်၊ (အတ္ထိ)၊ သော-ထိုပုဒ်အပေါင်းသည်၊ သမာသသညော-သမာသ် အမည်ရှိသည်၊ ဟော့တိ၊ တဒညံ-ထို သမာသ်မှ တပါးသော ပုဒ်အပေါင်းသည်၊ ဝါကျံ-ဝါကျမည်၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ရူဠ္ဍံ-တက်ရောက်၏၊ ဝါ-ထင်ရှား၏၊

ဣစ္စေ ၊ပေ၊ နိပါတာနမေဝပုမ္မနိပါတော-"ဥပသဂ္ဂ နိပါတပုဗ္ဗကော" ဟု သုတ်၌ ဆိုသောကြောင့် ဤသမာသ်ဝယ် ဥပသာရပုဒ် နိပါတ်ပုဒ်များရှေ့၌ နေကြရမည်၊ ရှေ့၌ နေရုံသာ မက, ထို ဥပသာရ နိပါတ်တို့၏ အနက်က ပဓာနလည်း ဖြစ်ရမည်၊ ဤအဓိပ္ပါယ်အတိုင်း "ပုမ္ဗကော" ဝယ် ကုလူပဂေါ မှ ဂ ကို က ပြုသကဲ့သို့ ပုမ္ဗဂေါမှ ဂကိုလည်း ကပြု၍ ပြီးသော ပုမ္ဗကောတပုဒ်ကို ချထားသည် (သို့မဟုတ် ကေဒ့သည် လုပ်ထားသည်) ဟု ဋီကာ တနည်းကြဲသည်၊ "ဥပသဂ္ဂါစ နိပါတော စ ပုမ္ဗကော ပုမ္ဗဂေါ ယသ္သာတိ ဥပသဂ္ဂ နိပါတ ပုမ္ဗကော"ယသ-အကြင် သမာသ်၏၊ပုမ္ဗကော-ရှေးလည်းကျသော၊ ပုမ္ဗဂေါ-ပြဋ္ဌာန်းလည်း ပြဋ္ဌာန်းသော၊ ဥပသဂ္ဂေါ စ-သည်၎င်း၊ နိပါတော စ-သည်၎င်း၊ အတ္ထိ၊ ဤဝိဂြိဟ်အရ "ဘ-ဥပသာရပုဒ် နိပါတ်ပုဒ် ရှေးရှိခြင်း ၂-ထို ပုဒ်တို့၏ ပြဋ္ဌာန်းခြင်း" ဤ လက္ခဏာ ၂ ပါး ညီညွတ်မှ အဗျယီဘော သမာသ် မည်သည်၊ သဂန္ဓော အသမေါ စသည်၌ ဥပသာရ နိပါတ် ရှေးရှိသော်လည်း ထို ပုဒ်တို့၏ အနက်က ပဓာန မဟုတ်သောကြောင့် အဗျယီဘော မမည်ဟု မှတ်။

(၃၃၀) **တေသံနာမာနံ ပယုဇ္ဇမာနပဒတ္ထာနံ**-ရညောပုဒ် ပုရိသောပုဒ်တို့ကို ပဒ, ထို ပုဒ်၏ မင်းဖြစ်-ယောက်ျားဖြစ် တည်းဟူသော အနက်တို့ကို ပဒတ္ထဟု ခေါ်၏၊ ထိုမင်း+ယောက်ျား အနက် ၂ ရပ်သည် ဝိသေသန ဝိသေသျအဖြစ်ဖြင့် တွဲဘက်၍ပါဠိလို "ရညော+ပုရိသော"မြန်မာလို"မင်း၏+ယောက်ျား" ဟု ပြောဆို သုံးစွဲနိုင်၏၊ ထိုသို့ တွဲဘက်ယှဉ်စပ်၍ သုံးစွဲအပ်ခြင်းကို "ပယုဇ္ဇမာန" ဟု ခေါ်၏၊ထိုသို့ တွဲဘက် ယှဉ်စပ်၍ သုံးစွဲရိုးအနက်ရှိသော "ရညော+ပုရိသော" စသော ပုဒ်များကို "ပယုဇ္ဇမာနပဒတ္ထ" ဟု ခေါ်သည်၊ ထို ပယုဇ္ဇမာနပဒတ္ထရှိသော နာမ်ပုဒ် အပေါင်းသည် သမာသ် မည်၏၊ ဤစကားအရ ဤသုတ်သည် သမာသ်အမည်မှည့်သော သုတ်တည်း-ဟု ဆိုလိုသည်။

ပယုဇ္ဇမာနပဒတ္ထနှင့် ယုတ္တတ္ထအကူး။ ။ပယုဇ္ဇမာနပဒတ္ထာနံ နာမာနံ အရုလည် ယှဉ်စပ် အပ်သော ပုဒ်နက်ရှိသော ပုဒ်အပေါင်းရ၍ ယုတ္တတ္ထောအရလည်း ပေါင်းစပ် အပ်သော အနက်ရှိသောပုဒ်အပေါင်းပင်ရသောကြောင့် ပယုဇ္ဇမာနပဒတ္ထာနံ နာမာနံ ဟူသော သမ္ဗန်ဒ္ဓ် ယုတ္တတ္ထော ဟူသော သမ္ဗန္ဓီ ပုဒ်တို့သည် အရ မပြားသည် မဟုတ်ပါလောဟု စောဒနာဘွယ် ရှိ၏၊ အဖြေကား-ပယုဇ္ဇမာန ပဒတ္ထာနံ အရ၌ တကယ် ယှဉ်စပ်နေသော "ရာဇပုရိသော" ပုဒ်မျိုးကို မရသေး, ယှဉ်စပ်အပ် ယှဉ်စပ်နိုင် ယှဉ်စပ်လျင် သင့်တော်မည့် "ရညော+ပုရိသော" ဟူသော ဝါကျမျိုးကိုသာ ရ၏၊ ယုတ္တတ္ထော

နာမာနိ-နာမ်တို့ ဟူသည်၊ သျှာဒိဝိဘတျန္တာနိ-သိ အစရှိသော ဝိဘတျန္တပုဒ်တို့ တည်း၊ ယော-အကြင် ပုဒ်အပေါင်းကို၊ သမသီယတိ-ချုံးချဉ်းအပ်၏၊ ဣတိ သော-သည်၊ သမာသော-သမာသ် မည်၏၊ သဒ္ဒဝိယတိ-ချုံးချဉ်းအပ်၏၊ဣတိ အတ္ထော၊ဟိ-သာဓကကား၊သမာသော၊ပေါမန္တရန္တိ-"သမာသော၊ပေါမန္တရံ" ဟူ၍ ဝုတ္တံ-ရွေးဆရာတို့ဆိုအပ်ပြီ၊ [ပဒသခ်ေပေါ-ပုဒ်တို့ကို ချုံးချဉ်းခြင်းသည်၊

အရဒ္ဓကား တကယ်ကိုယ် ယှဉ်စပ်အုပ် ယှဉ်စပ်နေသော "ရာဇပုရိသော"ဟူသောပုဒ်မျိုးကို ရသည်၊ ထို့ကြောင့် ပယုဇ္ဇမာန ပဒတ္ထာနံဟူသော သမ္ဗန်နှင့် ယုတ္တတ္ထော ဟူသော သမ္ဗန္ဓိပုဒ်တို့သည် အနက်အဓ္ဓ မတူကြချေ။ ["ပယုဇ္ဇမာန ပဒတ္ထာနန္တိ-၊ပေ၊ ရညောပုသော တျာဒိဝါကျေ အဘိန္နတ္ထာနံ နာမာနံ ယော ယုတ္တတ္ထဘူတော ရာဇပုရိသော တျာဒိကော ပဒသမုဒါယော"-ဋီကာ။]

တဒဋ္ဌံ ဝါကျန္တိ ဂုဏ်း—"ရာဇပုရိသော" စသည်ကဲ့သို့ သမာသ် မဟုတ်သော "ရညော+ပုရိသော စသော ပုဒ်အပေါင်းကား"ဝါကျ"ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားပြီဟူလို၊ ဤဝါကျမျိုးကား "ပုရိသော မဒ္ဒံ ဂစ္ဆတိ" စသေပ ကျမ်းဂန်တို့၌ သုံးစွဲသော ဝါကျမျိုး မဟုတ်, သမာသ်ပုဒ်၏ အနက်ကို ပြသော သမာသ်ဝါကျ တမျိုးဖြစ်သည်၊ [အထွေ-သမာသ်ပုဒ်အနက်ကို၊ ဂစတိ-ဟောပြောတတ်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ဝါကျံ-ဝါကျ မည်၏။] ထိုဝိဂြိဟ်ဝါကျသည် လောကိကဝါကျ အလောကိကဝါကျဟု ၂ မျိုး ရှိ၏၊ ထိုတွင် ပြယုဂ်ထုတ်ထိုက်သော ရှုပ်ပြီးပြီးသော ဝါကျသည် လောကိက ဝါကျ မည်၏၊ [လောက၌ ထင်ရှားသော (အများသိပြီးဖြစ်သော) ဝါကျ-ဟူလို၊] ပုံစံကား-"ရညော+ပုရိသော"တည်း၊ ပြယုဂ်ထုတ်ရာ၌ အသုံးမပြုရသော ရှုပ် မပြီးသေးသော ဝါကျသည် အလောကိက ဝါကျမည်၏၊ပုံစံကား"ရာဇ-သ+ပုရိသ သိ"စသည်တည်း၊ သမာသ်အမည်ကား ဤအလောကိက ဝါကျ အခိုက်၌ မှည့်ရသည်။ [တံဝါကျံ ဒ္ဝိဓာ လောကိကမလောကိကဉ္စ၊အာဒိမံ ပယောဂါရဟံ ပရိနိဋ္ဌိတံ သာဓု၊ ယထာ-"ရညော+ပုရိသော"ထိ၊ ဒုတိယံ အပရိနိဋ္ဌိတံ ပယောဂါနာရဟံ သာဓု၊ ယထာ-"ရာဇ-သ+ပုရိသ-သိ"ဣတိ၊ သမာသသညာဒိကံစ တသ္မိံ ယေဝ ပဝတ္တတိ၊-လဃု-ဘာသ။]

နာမာနိ သျာဒိ ဝိဘတျန္တာနိ—"လိင်္ဂံ နာမံ ပါဋိပဒိကံ သမံ"၌ ဝိဘတ် မသက်ရသေးသော လိန်ကိုသာ "နာမ်"ဟု ခေါ်ရသော်လည်း "တေသံ ဝိဘတ္တိယော လောပါစ"သုတ်က ဝိဘတ်ကို ချေလတ်ဖြစ်သောကြောင့် ဤသုတ်လာ နာမာနံအရဒ္ဓကား ဝိဘတ်နှင့် နာမ်ပုဒ်ကိုသာ ယူရမည်ဟုဆင်း, နာမ်အာချာတ်, ဥပသာရ, နိပါတ် ၄ မျိုးခွဲရာ၌ ဥပသာရနိပါတ်တို့သည် နာမ်ပုဒ်မှ သီးခြားဖြစ်သော်လည်း ဤသုတ်၌ကား ဥပသာရနိပါတ်တို့လည်း နာမ်ဝိဘတ်နှင့်ယှဉ်ကြသဖြင့် နာမာနံအရဒ္ဓ နာမ်ပုဒ်အဖြစ်ဖြင့် ပါဝင်ကြသည်-ဟုဆင်း သိစေလိုသောကြောင့် "သျာဒိဝိဘတျန္တာနိ"ဟု ဖွင့်သည်။

သမသီယတိ၊ပေ၊ တျတ္ထော-သံပုဗ္ဗ အသုဝေတ် တေဝီးဘတ်ကို တိုပြန်စေ, ယ ပစ္စည်းဖြင့် "သမသီယတိ"ဟု ပြီး၏၊ ဋီကာ၌ကား "သမဿတေ"ရှိ၏၊ ယ ပစ္စည်းကို

သမာသော-သမာသ်မည်၏၊ ပဒ ပစ္ဆယသံဟိတံ-ပုဒ်နှင့် ပစ္ဆည်းတို့ စပ်ယှဉ်ခြင်းသည်၊ တဒ္ဓိတံနာမ-တဒ္ဓိတ် မည်သည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ တေသံ-ထိုသမာသ် တဒ္ဓိတ်တို့၏၊ အန္တရံ-အထူးကို၊ ဝိညေယျ-သိထိုက်၏။]

စ-ဆက်၊အသ-ထို ပုဒ်အပေါင်းကို၊ သမသနံ-ချုံးခြင်းသည်၊သဒ္ဒသမသနံ-သဒ္ဒါကို ချုံးခြင်းငင်း၊ အတ္ထသမသနံ-အနက်ကိုချုံးခြင်းငင်း၊ (ဣတိ) ဒုဝိဓံ၊ တဒုဘယမ်ပိ-ထို ၂-မျိုးလုံးကိုလည်း၊ လုတ္တသမာသေ-လုတ္တသမာသ်၌၊ ပရိပုဏ္ဏ-မေဝ-အပြည့် အစုံပင်၊ လဗ္ဘတိ-ရအပ်၏၊ အလုတ္တ သမာသေပန-အလုတ္တ သမာသ်၌ကား၊ အတ္ထသမသနမေဝ-အနက်ချုံးခြင်းကိုသာ၊ (လဗ္ဘတိ,ကသ္မာ)

ပုဗ္ဗရုပ် သပြုလေ၊ နျာသ၌မူ "သမာသ" ဟူသော နာမ်ပုဒ်နောင် "ဓာတုရူပေ နာမသ္မာ ဏယော်ဝစ"သုတ်ဖြင့် ကရဓာတ်၏ အနက်၌ ဏယပစ္စည်းသက်, ယ ပစ္စည်းဤ အာဂုံလာ၍ "သမာသယိယတိ"ဟု ပါဠိရှိကြောင်း ဋီကာဖွင့်သည်၊ "သမာသယိယတိ-ချည်းစပ်မှုကို ပြုအပ်၏"ဟု ပေး၊"သံပုဗ္ဗအသုဓာတ်သည် အကျဉ်းချုံးခြင်း အနက်ဟောတည်း"ဟု သိစေလိုသောကြောင့် သမသိယတိကို "သံခိပိယတိ"ဟု ဖွင့်သည်၊ ထင်ရှားစေအံ့— "ရညော+ပုရိသော"ဟူသော ဝါကျ အခိုက်၌ စာ အနေလည်းကျယ်၏၊ ရညောအရ မင်းဒြပ်, ပုရိသော အရ ယောကျ်ားဒြပ် ရသောကြောင့် အနက်အရလည်း ၂-ခုဖြစ်၍ကျယ်၏၊"ရာဇပုရိသော"ဟု သမာသ် စပ်လိုက်သည့်အခါ၌ကား ရာဇ အတွက် ဝိဘတ် သီးခြား မသက်ရတော့သဖြင့် စာနေကျဉ်း၏၊ ရာဇပုရိသအတွက် "မင်းချင်း ယောကျ်ားဒြပ်" တခုသာ ရသောကြောင့် အနက် အရုလည်း ကျဉ်း၏၊ ဤသို့လျှင် ကျယ်နေရာမှ ကျဉ်းအောင် ချုံးအပ်သော ပုဒ်အပေါင်းကို "သမာသ"ဟုဆိုသည်၊ ပုဒ်အပေါင်းက သမာသ် မည်လျှင် ထို ပုဒ်အပေါင်း၏ အနက်သည်လည်း "သမာသ"ပင်တည်း။

သမာသော၊ ပေ၊ တေသမတ္ထံ ရံ—ကား သမသိယတိကို သံခိပိယတိ ဖွင့်ရာ၌ သာဓက ဂါထာတည်း၊ ထို ဂါထာဝယ် "သမာသော ပဒသခ်ေပေါ"သာ လိုရင်း သာဓကဖြစ်၏၊ "သမာသော ပဒသခ်ေပေါ-ပုဒ်အများကို ချုံးချည်းခြင်းသည် သမာသ်မည်၏"ဟု ရှေးဆရာတို့ မိန့်သောကြောင့် သမသိယတိကို သံခိပိယတိဟု ဖွင့်ရသည်-ဟူလို၊ ဤသို့ သာဓက ပြရင်းပင် သမာသ် နှင့် တဒ္ဓိတ် အထူးကိုလည်း "တချက်ခုတ် ၂-ချက်ပြတ်" ပြလိုသောကြောင့် "ပဒ ပစ္ဆယ သံဟိတံ" စသည်ကို မိန့်ပြန်သည်၊ ရညော+ပုရိသောကဲ့သို့ ၂-ပုဒ်ကိုဖြစ်စေ "ဆဋ္ဌီတာစ ပတိတာစ ဥတ္တရာပါစ" ကဲ့သို့ ပုဒ်အများကို ဖြစ်စေ တပုဒ်ထည်းဖြစ်အောင် ချုံးချည်းခြင်းသည် သမာသ် မည်၏၊ "ဝသိဒ္ဓသ" ဟူသော နာမ်ပုဒ် နှင့် ဏပစ္စည်းကို "ဝါသိဒ္ဓေါ"ဟု တပုဒ်ထည်းဖြစ်အောင် ပေါင်းစပ်ခြင်းသည် တဒ္ဓိတ်မည်၏၊ ဤသို့ သမာသ်၏ ပုဒ်အများကို ပေါင်းစပ် ချုံးချည်းခြင်း-တဒ္ဓိတ်၏ပုဒ်နှင့် ပစ္စည်းကို ပေါင်းစပ်ခြင်းသည် သမာသ်နှင့် တဒ္ဓိတ်တို့၏ ထူးခြားချက်တည်း။

ဝိဘတ္တိလောပါ ဘာဝတော-ဝိဘတ်ကျေမှုမရှိခြင်းကြောင့်တည်း၊ ဝါ-တနည်း၊ တတ္ထာပိ-ထို အလုတ္တသမာသ်၌လည်း၊ ကေပဒတ္တူပဂမနတော - တပုဒ်ထည်း အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ခြင်းကြောင့်၊ ဒုဝိဓမ္မိ-၂ ပါး အပြားရှိသော ချုံးခြင်းကိုလည်း၊ လဗ္ဘတေဝ-ရအံ့ပ်သည်သာ၊ ဟိ-မှန်၏၊ သမာသဿ-သမာသ်၏၊ ပယောဇနာနိ-အကျိုးတို့သည်၊ ကေပဒတ္တံ-တပုဒ်ထည်း အဖြစ်ရင်း၊ ကေဝိဘတ္တိတ္တဥ္စ-တဝိဘတ်ထည်း ရှိသည်၏အဖြစ်ရင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဒ္ဒေ-၂ ပါးတို့တည်း။

ယုတ္တော-ပေါင်းအပ် စပ်အပ်သော၊ အတ္ထော-အနက်တည်း၊ ယုတ္တတ္ထော-ပေါင်းအပ် စပ်အပ်သော အနက်၊ အထဝါ-တနည်းကား၊ ယဿ-အကြင် ပုဒ်အပေါင်း၏၊ ယုတ္တော သင်္ကေတော-ပေါင်းအပ်သော၊ [ဝါ-တနည်း၊

ဒုဝိဓဇ္ဈသ၊ပေ၊အတ္ထသမဿနဉ္စ—"ရာဇပုတ္တော" စသော သမာသ်များ၌ ရာဇနောင် သဝိဘတ်ကျေသဖြင့် သဒ္ဒါကျဉ်းသွား၏၊ ထို့ကြောင့် "ရာဇပုတ္တော"ဟူသော သမာသ်၌ သဒ္ဒါချုံးခြင်းဖြစ်၏၊ "မင်းဒြင်+သားဒြင်" ဟု အနက် ၂-ပါး မရတော့ဘဲ "မင်းသားဒြင်" တနက်ထည်း ရသောကြောင့် အနက် ချုံးခြင်းလည်း ဖြစ်၏၊ သဒ္ဒါချုံးခြင်းကို သဒ္ဒသမာသ်, အနက်ချုံးခြင်းကို အတ္ထသမာသ်ဟုလည်း ခေါ်စမှတ်ပြုကြသည်၊ [အနက်ပေးရာ၌လည်း မြန်မာ သမာသ်သံပါအောင် "ရာဇပုတ္တော-မင်းသား၊ ဥပနဂရံ—မြို့အနီး၊ မဟာပုရိသော—ယောကျ်ားမြတ်၊ ဘူမိဂတော—မြေသွားသူ" စသည်ဖြင့် ပေးသင့်၏၊ ယခုကာလ၌ကား "မြေသို့ သွားသူ"ဟု ဝါကျနက်အတိုင်း ပေးနေကြသဖြင့် သမာသ် ရည်ရွယ်ချက်နှင့် မထပ်မိတဲ့ ရှိရသည်။]

တဒုဘယမ္ပိ၊ပေ၊လဗ္ဘတေဝ—ရာဇပုတ္တော စသည်သည် ရာဇ စသော ရှေပုဒ်ဝယ် ဝိဘတ်ကျေသောကြောင့် လုတ္တသမာသ် (ဝိဘတ် ကျေခြင်းရှိသော သမာသ်) မည်၏၊ "ဂဝံပတိ" စသည်ကား ဂဝံ၌ နံဝိဘတ် မကျေသောကြောင့် အလုတ္တသမာသ် မည်၏၊ ထိုတွင် လုတ္တသမာသ်၌ (ဝိဘတ်ကျေသည့်အတွက်) သဒ္ဒါချုံးခြင်းလည်း ရနိုင်, တနက်ထည်း ဖြစ်သွားသည့်အတွက် အနက် ချုံးခြင်းလည်း ရနိုင်၏၊ အလုတ္တသမာသ်၌ကား ဝိဘတ် မကျေသည့်အတွက် သဒ္ဒါချုံးခြင်းကို မရ, အနက်ချုံးခြင်းသာ ရသည်၊ တနည်း အလုတ္တသမာသ်၌ ဝိဘတ်မကျေသော်လည်း ဝါကျတုန်းကကဲ့သို့ ဂဝံတပုဒ် ပတိတပုဒ် ဟု ၂-ပုဒ်မကွဲ "ဂဝံပတိ"ဟု တပုဒ်ထည်းသာ ဖြစ်သောကြောင့် သဒ္ဒါကျုံသွား၏၊ ထို့ကြောင့် အလုတ္တသမာသ်၌လည်း သဒ္ဒါချုံးခြင်း အနက်ချုံးခြင်း ၂-မျိုးလုံးပင် ရသည်။

ဒ္ဒေဟိ၊ပေ၊မေကဝိဘတ္တိတ္တဥ္စဝါဟိ—ဤစကားကား "ကေပဒတ္တူပဂမနတော" ကို ခိုင်မြဲအောင် ပြသော ဒဋ္ဌကရဏဝါကျတည်း၊ "ရာဇပုတ္တော"စသည်ဖြင့် သမာသ် စပ်ရခြင်း၏ အကျိုးကား ရညောနှင့် ပုတ္တော ၂-ပုဒ်တို့ တပုဒ်ထည်းဖြစ်ခြင်း—"ရညော+ပုတ္တော"ကဲ့သို့ ၂-ဝိဘတ် မရှိစေဘဲ "ရာဇပုတ္တော"ဟု တဝိဘတ်သာ ရှိခြင်းအားဖြင့်

ယုတ္တောသမ္မန္ဓော-စပ်အပ်သော၊] အတ္ထော-အနက်သည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ ဣတိ, သော-ထို ပုဒ်အပေါင်းသည်၊ ယဒုတ္တတ္ထော-မည်၏၊ သင်္ဂတတ္ထေန-သင်္ဂတ အနက် ရှိသော၊ ဧတေန ယုတ္တတ္ထဝစနေန-ဤ ယုတ္တတ္ထသဒ္ဒါဖြင့်၊ ဘိန္နတ္ထာနံ-ကဲ့ပြားသော အနက်ရှိသော ရွေပုဒ်နောက်ပုဒ်တို့၏၊ ကေတ္ထိဘာဝေါ-တခုသော အနက်ရှိသည်၏ အဖြစ်သည်၊ သမာသလက္ခဏံ-သမာသ် လက္ခဏာတည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်သည်၊ ဝါ-ဆိုလိုသည်၊ ဟောတိ။

အက္ခရီး ၂-မျိုး ရှိသည်၊ ဤသို့ သမာသ် အက္ခရီး ၂-မျိုးပြရာဝယ် ကေပဒတ္တ (တပုဒ်ထည်း ဖြစ်ရခြင်း)ဟူသော အက္ခရီးလည်း ပါဝင်ရကား "ဂဝံပတိ" စသော အလုတ္တသမာသ်များလည်း "ဂဝံ+နံ+ပတိ+သိ"ဟု ဝိဘတ် ၂-မျိုး ရှိစေကာမူ ပုဒ်အားဖြင့် တပုဒ်ထည်းသာ ဖြစ်သောကြောင့် "ကေပဒတ္တ။ဂမနတော"ဟု ရွေဝါကျ၌ ပြခဲ့သော စကားသည် အမှန်ပင်ဖြစ်သည်-ဟူလို၊ [ဤ "ဒွေဟိ သမာသသဿ" စသော စကားဖြင့် သမာသ် စပ်ရခြင်း၏ အက္ခရီး ၂-မျိုးကို မှတ်ပါ၊ ထိုတွင် ဂဝံပတိစသည်၌ အက္ခရီး တမျိုးသာရ၍ ရာဇပုတ္တော စသည်၌ အက္ခရီး ၂-မျိုးလုံးပင် ရသည်၊ နျာသဒ္ဒိကား သမာသ် စပ်ရခြင်း အက္ခရီး ၆-မျိုးမျှ ပြ၏၊ ထို ၆-မျိုးကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာမှာ ရှု။]

[သာရသ္မတဋီကာ] ဝိဘတ္တိ လုပျတေ ယတ္ထ, တဒတ္ထောတု ပတီယတေ၊
ဧကပဒဲျ ပဒါနံစ, သ သမာသော၊ဘိဓီယတေ။

ယတ္ထ-အကြောင် ပုဒ်အပေါင်း၌၊ ဝိဘတ္တိ-ဝိဘတ်ကို၊ လုပျတေ-ချေထားအပ်၏၊ တု-ထိုသို့ ဝိဘတ်ကို ချေထားအပ်သော်လည်း၊ တဒတ္ထော-ထို ကျလေပြီးသော ဝိဘတ်နက်ကို၊ ပတီယတေ-သိဒးပ် သိနိုင်၏၊ ပဒါနံ-၂-ပုဒ် ၃-ပုဒ် စသည်တို့၏၊ ဧကပဒဲျစ-တပုဒ်ထည်း အဖြစ်သည်လည်း၊ ဟောတိ-၏၊ သ-ထို ပုဒ်အပေါင်းကို။ သမာသော-ဟူ၍၊ အဘိဓီယတေ-ဆိုအပ်၏။

ယုတ္တော အတ္ထော ယုတ္တတ္ထော—ဤ ဝိဂြိုဟ်သည် သိဟိုဠ်မူ၌ မပါ, နျာသဒ္ဒိကား ရှိပေသည်၊ ဤဝိဂြိုဟ်အလို "နာမာနံ-နာမ်တို့၏၊ ယုတ္တတ္ထော-ပေါင်းအပ် စပ်အပ်သော အနက်သည်၊ သမာသော-သမာသ်မည်၏" ဟု သုတ်နက်ပေး၊ "ရာဇပုတ္တော-မင်းသား"ဟူ၍ဟု မင်းခြင်း နှင့် သားခြင်း ၂-ခု ပေါင်းထားသည်ကို "ယုတ္တတ္ထ-ပေါင်းစပ်အပ်သော အနက်"ဟု ဆိုသည်၊ ဤသို့ အနက်က သမာသ် ဖြစ်သော်လည်း "နာမာနံ သမာသော ယုတ္တတ္ထော"သုတ်သည် အနက်ကို သမာသ် မှည့်လိုသော သုတ်မဟုတ်, ရာဇပုတ္တောကဲ့သို့သော သဒ္ဒါကိုသာ သမာသ် မှည့်သော သုတ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ယုတ္တတ္ထောအရ အနက်ကိုရသော်လည်း အနက်ကို အကြောင်းပြု၍ ရာဇပုတ္တောသဒ္ဒါလည်း ကာရကပုစ္ဆာရအားဖြင့်ယုတ္တတ္ထဖြစ်တော့သည်သာ၊ ဤသို့ ယုတ္တတ္ထ ဖြစ်လျှင် သမာသ်အမည်လည်း ရတော့သည်သာ။

အထဝါ၊ပေ၊ယုတ္တာထ္ထော—ပဌမနည်း၌ ယုတ္တာထ္ထအရ သဒ္ဒါကို တိုက်ရိုက်မရ သောကြောင့် သဒ္ဒါကို တိုက်ရိုက်ရအောင် တနည်းပြုလိုရကား အထဝါစသည်ကို မိန့်၊ ဤနည်း၌လည်း "ယုတ္တော သင်္ကတော သမ္မန္နောဝါ ယသဿ"ဟု သိဟိုဠ်မူရှိ၏၊ မြန်မာမူ၌ "သမ္မန္နော ဝါ"မပါ၊ နောက်၌ "သမ္မန္နတ္ထေန ယုတ္တာတ္ထဂ္ဂဟဏေန"ဟု ဆိုလတံ့ ဖြစ်သောကြောင့် "သမ္မန္နောဝါ"ပါသော မူသာ ရှေးနောက်ညီသည်၊ ယုတ္တာထ္ထောကို သင်္ကတော ဟုဂုဏ်း သမ္မန္နောဟုဂုဏ်း ၂-နည်း ဖွင့်၏၊ ရာဇအရ မင်းခြင်, ပုတ္တ အရ သားခြင်, ဤအနက် ၂-ခုကိုပေါင်း၍ "မင်းသားခြင်"ဟု တနက်ထည်း ရသည်ကို "ယုတ္တော သင်္ကတ်တောပေါင်းအပ်"ဟု ဆိုသည်၊ မင်းခြင်နှင့် သားခြင်, အနက် ၂-ခုကို ဖက်စပ်၍ မင်းသားခြင် တနက်ထည်းရသည်ကို "ယုတ္တော သမ္မန္နော-စပ်အပ်"ဟု ဆိုသည်၊ ဤအဖွင့်နှင့်ညီအောင် "ယုတ္တာထ္ထော—ပေါင်းအပ်, စပ်အပ်သော အနက်ရှိသော ပုဒ်အပေါင်းသည်"ဟု သုတ်နက်ပေး။

သင်္ကတဏ္ဍေန၊ပေ၊ဝုတ္တံ ဟောတိ—"ရညော+ပုရိသော"ဟူသော ဝါကျ အခိုက်၌ "မင်းခြင်+ယောကျ်ားခြင်"ဟု အနက် ၂-မျိုး ရသည်ကို "ဘိန္နတ္ထ-ကွဲပြားသော အနက်ရှိသော ပုဒ်များ"ဟု ဆိုသည်၊ ထိုသို့ ဝါကျအခိုက်၌ ကွဲပြားသော်လည်း "ရာဇပုရိသော"ဟု သမာသ် ဖြစ်သည့်အခါ ၂-နက် မပြားတော့ဘဲ "မင်းချင်း ယောကျ်ားဟု တနက်ထည်းသာ ရှိခြင်းကို "ကေတ္ထ—တခုထည်းသော အနက်ရှိသော ပုဒ်အပေါင်း"ဟုဆိုသည်၊ ဤသို့ နဂိုရကွဲပြားနေရာမှ တနက်ထည်း ဖြစ်သွားခြင်းသည် အနက် ၂-ခုကို ပေါင်းလိုက်မှကြောင့် ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် နာမာနံ သမာသော ယုတ္တာထ္ထောဌ သင်္ကတ အနက်ရှိသော ဤ ယုတ္တာထ္ထ သဒ္ဒါဖြင့် "နဂိုရ ကွဲပြားနေသော ရှေပုဒ် နောက်ပုဒ်တို့၏ တနက်ထည်း ဖြစ်သွားခြင်းသည် သမာသ်၏ အမှတ်လက္ခဏာ ဖြစ်သည်" ဟု အရှင်ကစ္စည်းထေရ မိန့်တော်မူလိုရင်း ဖြစ်သည်။

သမာသ်လက္ခဏာ။ ။လက္ခဏာ ဟူသည် အများနှင့် မတူကွဲပြား ထူးခြားသော အမှတ်အသားတည်း၊လူအများ စုနေရာမှ "မျက်နှာ၌ အမာရွတ်ကြီးနှင့် လူကိုခေါ်ချေ" စသည်ဖြင့် ခိုင်းရာ၌ အမာရွတ်သည် အများနှင့် မတူသော အမှတ်လက္ခဏာ ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း၊ ဤ"ဘိန္နတ္ထာနံ ကေတ္ထိဘာဝေါ"အရ နဂိုရက အနက် အရချင်း မတူသော ရှေပုဒ် နောက်ပုဒ်တို့၏ တနက်ထည်း ဖြစ်ရခြင်းသည် တဒ္ဓိတ်၌လည်း မရှိ-အာချာတ် ကိတ်တို့၌လည်းမရှိ, သမာသ်၌သာ ရှိသည်၊ ထို့ကြောင့် အနက် အရ မတူကြသော ("မဟန္တော+ပုရိသော"ကဲ့သို့ ဝိသေသန ဝိသေသျ၌သော်မှ မဟန္တောအရ အမြတ် ဂုဏ်ကို ပဓာန ရ၍ ပုရိသော အရ ယောကျ်ားခြင်ကိုရသဖြင့်အနက်ချင်းမတူကြသော) ပုဒ်တို့၏"မဟာပုရိသော"စသည် ဖြစ်သောအခါ "ယောကျ်ားမြတ်"ဟည်းဟူသော တနက်ထည်း ရရှိခြင်းသည် တဒ္ဓိတ် အာချာတ် ကိတ်တို့မှ ထူးခြားသော သမာသ်၏ အမှတ်အသား လက္ခဏာဖြစ်သည်။ [ကေတ္ထသ—တခုသော အနက်ရှိသော ပုဒ်အပေါင်း၏၊ ဘာဝေါ—ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ အနက် တခုသာ ရှိခြင်းသည်၊ ကေတ္ထဘာဝေါ—မည်၏၊ သိဟိုဠ်မူ၌ "ကေတ္ထဘာဝေါ"ဟုပင်ရှိ၏၊ မြန်မာမူ၌ကား တပ္ပါကဋိကရဏ စသော ပုဒ်များကဲ့သို့ သကတ္ထ၌ ဤပစ္စည်းသက်၍ "ကေတ္ထိဘာဝေါ"ဟု

စ-ဆက်၊ ဇေတ္ထ-ဣသုတ်၌၊ နာမာနန္တိ ဝစနေန-နာမာနံ ဟူသောသဒ္ဒါဖြင့်၊ ဒေဝဒတ္တော ပစတိ တျာဒီသု-အစရှိသော ပုဒ်တို့၌၊ အာချာတေန-အာချာတ်နှင့်၊ သမာသော နာ ဟောတိ၊ ဣတိ ဣအနုက်ကို။ ဒသေတိ၊ သမ္မန္ထတ္ထေန-စပ်ခြင်းအနက်ရှိသော၊ ယုတ္တတ္ထဂုဟာဇောနုပန-ယုတ္တတ္ထ သဒ္ဒါဖြင့်ကား၊ ဘဇ္ဇော ရညော, ပုတ္တော ဒေဝဒတ္တသာတျာဒီသု-အစရှိကုန်သော၊ အညမညာနုပကွေသု-အချင်းချင်းငဲ့ခြင်းမရှိသော ပုဒ်တို့၌ဌင်း၊ ဒေဝဒတ္တဿ ကဏ္ဍာ-ဒန္တာတျာဒီသု-အစရှိကုန်သော၊ အညသာပေက္ခေသုစ-အခြားပုဒ်ကို ငဲ့ခြင်းရှိသောပုဒ်တို့၌ဌင်း၊ အယုတ္တတ္ထတာယ-စပ်သင့်သော အနက်မရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သမာသော နဟောတိ ဣတိဒိပေတိ။

ရှိလေသည်၊ "ကေသို့ အတ္ထေ ဝုတ္တိ" ဟု ဋီကာဖွင့်ကို ထောက်၍ ကေ အတွက် တခု ဟူသော သရှိုအနက်ကို ပေးလိုက်သည်၊ "သာဓာရဏတ္ထတာ-ဆက်ဆံသော အနက်ရှိကုန်သည်၏အဖြစ်" ဟု ဖွင့်သော မောဂ္ဂလ္လာန် ပဋိကာကို ထောက်လျှင် ကေ အတွက် သဒိသ အနက်ယူ၍ "ကေတ္ထဘာဝေါ-တူသော အနက် ရှိကုန်သည် အဖြစ်" ဟု ပေးသင့်သည်။]

ဇေတ္ထေ စနာမာနန္တိ၊ ပေါ၊ နဟောတိ— [နာမာနန္တိ ဝစနေနကို ဒသေတိ၌ စပ်။] နာမာနံ သမာသော ယုတ္တတ္ထောသုတ်၌ "နာမာနံ" သဒ္ဒါက "နာမ်ပုဒ်တို့၏ ယုတ္တတ္ထပုဒ်အပေါင်းသာသမာသ်ဖြစ်၏" ဟုဆို၏၊ ထိုသို့ဆိုသဖြင့် "ဒေဝဒတ္တော+ပစတိ" ပြုယုဂ်၌ ပစတိ အာချာတ်ပုဒ်နှင့် ဒေဝဒတ္တော နာမ်ပုဒ်သည် "ဒေဝဒတ္တပစတိ" ဟု သမာသ်မဖြစ်ဟူသော အနက် အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်း အဝတ္ထုသိဒ္ဓိ (မပြောဘဲပြီးသော) နည်းဖြင့် ထိုနာမာနံပုဒ်ကပင်ပြသည်၊ [ကစ္စည်းဝုတ္တိလာ "နာမာနန္တိ ကိမတ္ထံ" စသော ဝါကျနှင့် သဘောတူဖြစ်၍ မှတ်ဘွယ်များကို ထိုဋီကာ၌ ပြထား၏။]

သမ္မန္ထတ္ထေန၊ ပေ၊ ဒိပေတိ— [ယုတ္တတ္ထဂုဟာဇောနုကို ဒိပေတိ၌စပ်။] ယုတ္တတ္ထော ပုဒ်ကို ဝိဂြိုဟ်ပြုစဉ်က "ယုတ္တော သင်္ဂတော သမ္မန္နော ဝါ အတ္ထော" ဟု ၂-နက်ပြခဲ့၏၊ ထိုတွင် သင်္ဂတအနက်ဖြင့် ဆိုလိုသော အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ရှေ၌ ပြခဲ့ပြီး၍ သမ္မန္နအနက်ရှိသော ယုတ္တတ္ထသဒ္ဒါဖြင့် ရအပ်သော အဓိပ္ပါယ်ကိုပြလိုရကား "သမ္မန္နတ္ထေန" စသည်ကို မိန့်၊ ၁-"ဘဇ္ဇော ရညော ပုတ္တော ဒေဝဒတ္တဿ" စ်သော အချင်းချုင်း လုံးလုံးမငဲ့သော ပုဒ်တို့၌ဌင်း, ၂-"ဒေဝဒတ္တဿ ကဏ္ဍာ ဒန္တာ" စသော အခြားပုဒ် တပါးကို ငဲ့လျက် ရှိသောပုဒ်တို့၌ဌင်း ယုတ္တတ္ထ မဟုတ်သည့် အတွက် သမာသ် မဖြစ်ဟူသော အဓိပ္ပါယ် ၂-ရပ်ကို ပြသည်၊ ခဲ့အုံ-အချင်းချင်း အနက်အဓိပ္ပါယ် ဆက်သွယ်နေခြင်း (စာစပ်၍ ရခြင်း) ကို "ငဲ့" ဟု ခေါ်သည်၊ (၁) ရညော-မင်း၏၊ ဘဇ္ဇော-အစေအပါး (ကျေးကျွန်)၊ ဒေဝဒတ္တဿ-၏၊ ပုတ္တော-သား၊ ဣပြုယုဂ်တို့၌ ရညောသည် ပုတ္တော်ကို မငဲ့, ဘဇ္ဇောကို ငဲ့၏၊ "မင်း၏+အစေအပါး" ဟု ရညောနှင့် ဘဇ္ဇောတို့ စပ်လျက်

ရှိကြသည်—ဟူလို၊ ပုတ္တောသည် ရညောကို မငဲ့, ဒေဝဒတ္တသကို ငဲ့၍၊ ဒေဝဒတ်၏ သား''ဟူလို၊ ဤသို့လျှင် ''ဘဋ္ဌော ရညော, ပုတ္တော ဒေဝဒတ္တသဿ''တို့၌ ရညောနှင့် ပုတ္တောသည် သဒ္ဒါနေ နီးကပ်သော်လည်း အနက်ချင်း အလျဉ်း (လုံးလုံး) မစပ်ချေ၊ သမ္ဗန္ဓအနက်ရှိသော ယုတ္တတ္ထ သဒ္ဒါကလည်း ''အချင်းချင်း စပ်အပ်သော အနက်ရှိသော ပုဒ်အပေါင်းသာ သမာသ် မည်သည်''ဟု ဆိုထား၏၊ ထို့ကြောင့် ''ရာဇ ပုတ္တော''ဟု သမာသ် မဖြစ်၊ ''ဘဋ္ဌော ရာဇပုတ္တော ဒေဝဒတ္တသဿ''ဟု ပါဠို မစိနိုင်—ဟူလို။ [''ဗောဓိသတ္တော ရညော ပုတ္တော အဟောသိ= ဘုရားအလောင်းသည် မင်း၏ သားတော် ဖြစ်လေပြီ''ဟူသော နေရာမျိုး၌ကား ရညောနှင့် ပုတ္တောတို့ အချင်းချင်း ငဲ့သောကြောင့် ''ဗောဓိသတ္တော ရာဇပုတ္တော အဟောသိ''ဟု ပါဠို စိနိုင်ပါသည်။]

၂။ ဒေဝဒတ္တသဿ—၏၊ ကဏ္ဌာ—မည်းနက်ကုန်သော၊ ဒန္တာ—သွားတို့။ [''ဗြာဟ္မဏသ သုက္ကာ (ဖြူကုန်သော) ဒန္တာ''ဟူသော မောဂ္ဂလ္လာကို မှီ၍ အနက်ပေးသည်။] ကဏ္ဌာ သဒ္ဒါသည် ''ဒေဝဒတ်၏+အမည်း အနက်''ဟု ဒေဝဒတ္တသ သဒ္ဒါကို ငဲ့ရကား ''ဒေဝဒတ္တကဏ္ဌာ''ဟု သမာသ် မဖြစ်သင့်ပါလော-ဟု မေးဘွယ်ရှိ၏၊ ကဏ္ဌာသဒ္ဒါသည် ဒေဝဒတ္တသကို ငဲ့သော်လည်း, ဒေဝဒတ္တ သဒ္ဒါအပြင် ဒန္တာကိုလည်း ''မည်းနက်ကုန်သော+သွားတို့''ဟု ငဲ့နေသေးသောကြောင့် (အညသာပေက္ခ—သမာသ် စပ်ရမည့် ပုဒ်မှတပါး အခြားပုဒ်ကို ငဲ့သည့်အတွက်) ''ဒေဝဒတ္တသ ကဏ္ဌာ-ဒေဝဒတ္တ ကဏ္ဌာ''ဟု သမာသ် မဖြစ်၊—ဤကား ''ကသုက္ကာ (အဖြူတို့ ဟူသည် အဘယ်နည်း၊), ဒန္တာ (သွားတို့တည်း၊) ဇုတိ အပေက္ခမာနသ (ဤသို့ ဒန္တာပုဒ် တပါးကို ငဲ့နေသော သုက္ကာပုဒ်၏) ဆဋ္ဌိယန္တေန (ဗြာဟ္မဏသ ဟူသော ဆဋ္ဌိယန္တပုဒ်နှင့်) သဟ ကတ္ထိ ယမနုဘဝိတုံ သာမတ္ထိယံ နတ္ထိ''ဟူသော မောဂ္ဂလ္လာန် ပဋိကာကို မှီသော အဓိပ္ပါယ်တည်း၊ ဤ အဓိပ္ပါယ်သာ ရှေး သဒ္ဒါကျမ်းများ၏ အလိုကျ ဖြစ်၏။ [''ဗြာဟ္မဏသ သုက္ကာ၊ ယဒါ ပကရဏာဒိနာ ဒန္တာတိ ဝိသေသဲ့ ဉာတံ၊ တဒေဒမုဒါဟရဏံ''—သိန္ဓန်္တကောမုဒိ။]

နာနာဝါဒ။ ။''ဒန္တာသဒ္ဒေါ အတ္တနာ သဟ သမသိတမ္ပတော ကဏ္ဌာပဒတော အညံ ဒေဝဒတ္တပဒံ အပေက္ခတိ''ဟူသော ဘေဒစ်ကွာဒီပနီ အလိုအားဖြင့် ဒန္တာ သဒ္ဒါသည် ကဏ္ဌာမှ တပါး ဒေဝဒတ္တကို ငဲ့နေသောကြောင့် ''ကဏ္ဌာစ တေ ဒန္တာ စာတိ ကဏ္ဌဒန္တာ''ဟု ကမ္မဓာရဲ့ သမာသ်မဖြစ်၊ ''ဒေဝဒတ္တ ဒန္တာ''ဟု သမာသ် မဖြစ်နိုင်မှုကား သာပေက္ခ (ပုဒ်တပါးကို ငဲ့သောကြောင့်) မဟုတ်၊ ကဏ္ဌာဟု ပုဒ်တပါး အလယ် ခြားနေသောကြောင့် မဖြစ်ခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် ''ကဏ္ဌာဒိသဒ္ဒသ သာပေက္ခတာယ ဒေဝဒတ္တဒန္တာတိ သမာသော နဟောတိ''ဟု တွေ့ရသော ရူပသိဒ္ဓိ ဋီကာပါဌ်ကို စဉ်းစားပါလေ၊— ''ဗြာဟ္မဏသ ဒန္တာ-ဗြာဟ္မဏဒန္တာတိ သမသိ-ဘာဝသ (သမာသ်အဖြစ်ကို) အန္တရာ ဌိတော ကဏ္ဌာသဒ္ဒေါ ဗာဓကော၊ ဗာလာဝတာရဋီကာ၊ ''ဒေဝဒတ္တသ-၏၊ ကဏ္ဌာ-ကဏ္ဌာ မည်သော မယား၊ ဒန္တာ-ဒန္တာ မည်သော မယား''ဟု အနက်ပေး၍ အဓိပ္ပါယ် တမျိုး ပြောကြသေး၏၊ ဤ အနက် အဓိပ္ပါယ်ကိုကား သုတ္တနိဒ္ဒေသ ပယ်ရှားလေပြီ။

(၃၃၁) အတ္ထဝသာ-အနက်၏ အစ္စမ်းဖြင့်၊ ဝိဘတ္တိ ဝိပရိဏာမော-ဝိဘတ်ပြောင်းလဲခြင်းသည်၊ (ဟောတိ-၏၊) ဣတိ-ဤသို့ ပရိဘာသာလာသောကြောင့်၊ ဝိပရိဏာမေန-ဝိဘတ်ပြောင်းလဲသဖြင့်၊ ယုတ္တတ္ထာနဉ္ဆီ-ယုတ္တတ္ထာနုံဟူသော ပုဒ်သည်၊ ဝတ္တတေ၊ လိုက်၏။ [တေသံနှင့် ကိုက်အောင် "ယုတ္တတ္ထော" ပုဒ်က ယုတ္တတ္ထာနုံဟု ဆင့်ဝိဘတ်ပြောင်း၍ လိုက်သည်-ဟူလို။]

တေသံ၊ပေ၊လောပါစ။ ၃၁၇။ ဣစ-ဤသုတ်၌၊ ပဒန္တရေန ဝါ-ပုဒ်တပါးနှင့် သော်၎င်း၊ တဒ္ဓိတပစ္စယေဟိ ဝါ-တဒ္ဓိတ် ပစ္စည်းတို့နှင့် သော်၎င်း၊ အာယာဒိပစ္စယေဟိ ဝါ-အာယ အစရှိသော ပစ္စည်းတို့နှင့်သော်၎င်း၊ ကေတ္ထိ-ဘူတာ-တခုတည်းသော အနက်ရှိသည်ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော ပုဒ်တို့သည်၊ ယုတ္တတ္ထာနာမ-ယုတ္တတ္ထတို့မည်၏၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ ယုတ္တတ္ထာနုံ-ပေါင်းအပ်စပ်အပ်သော အနက်ရှိကုန်သော၊ တေသံ သမာသာနုံ-ထို သမာသ်ပုဒ်တို့၏ ဝင်း၊ တေသံ တဒ္ဓိတာယာဒိ ပစ္စယာနဉ္စ-ထိုတဒ္ဓိတ်ပစ္စည်း အဆုံးရှိသော ပုဒ်, အာယ အစရှိသော ပစ္စည်းအဆုံးရှိသော ပုဒ်တို့၏ဝင်း၊ ဝိဘတ္တိယော-ဝိဘတ်တို့သည်၊ လောပနီယာ-ချေအပ်ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ၊ ဣတိအတ္ထော-

---

(၃၃၁) ဣစ၊ပေ၊ယုတ္တတ္ထာနာမ—"ပဒန္တရေန ကေတ္ထိဘူတာ"ဖြင့် "ရညော+ပုရိသော"ကဲ့သို့ သမာသ် စပ်ထိုက်သော ပုဒ်ချင်း ယုတ္တတ္ထ မည်ပုံကို ပြ၏၊ "တဒ္ဓိတပစ္စယေဟိ ကေတ္ထိဘူတာ"ဖြင့် "ဝသိဒ္ဓသဒ်+ဏ"ကဲ့သို့ တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းနှင့် ဝသိဒ္ဓသဒ်သော နာမ်ပုဒ်တို့ ယုတ္တတ္ထ ဖြစ်ပုံကို ပြ၏၊ "အာယာဒိပစ္စယေဟိ ကေတ္ထိဘူတာ"ဖြင့် ပဗ္ဗတာယတိ စသည်၌ အာယ စသော ဓာတုပစ္စယတို့နှင့် ပဗ္ဗတော စသော နာမ်ပုဒ်တို့ ယုတ္တတ္ထ ဖြစ်ပုံကို ပြ၏၊ မှန်၏—ရညော ပုရိသောတို့ သမာသ် စပ်လိုက်သည့်အခါ ကေတ္ထိဘူတ (တနက်ထည်း) ဖြစ်ကြဲသကဲ့သို့ ဝသိဒ္ဓနှင့် ဏ—ပဗ္ဗတောနှင့် အာယ စသည်တို့လည်း ကေတ္ထိဘူတ ဖြစ်ကြသည်၊ ထိုသို့ ကေတ္ထိဘူတဖြစ်သော သမာသ်, တဒ္ဓိတပစ္စယန္တပုဒ်, အာယာဒိပစ္စယန္တပုဒ်, ဤ ၃-မျိုးလုံးပင် ဤ တေသံ ဝိဘတ္တိယော လော်ပါစ သုတ်၌ ယုတ္တတ္ထ အမည် ရကြသည်၊ ဤ ဖွင့်ပုံအရ ရှေသုတ်မှ ယုတ္တတ္ထော တပုဒ်သာ လိုက်၍ သမာသောပုဒ် မလိုက်ဟု သတိပြုခဲ့ပါ။

တေနတေသံ၊ပေ၊ဟောန္တိတိ အတ္ထော— [မြန်မာမူ၌ ဟောန္တိနောင် "ဣတိ အတ္ထော"ဟု မပါသော်လည်း တေန၏ စပ်ဘို့ရာ "ဣတိ အတ္ထော"ပါသော သီဟိုဠ်မူသာ ကောင်းသည်၊ "ထိုကဲ့သို့ ယုတ္တတ္ထ ၃-မျိုး ရှိသောကြောင့် ဣတိ အတ္ထော—ဤအနက်ကို မှတ်ထိုက်သည်"ဟူလို။] သမာသာနုံ တဒ္ဓိတာယာဒိ ပစ္စယန္တာနုံတို့သည် ပကွိပနဝုတ္တိ (တနည်း တေသံ၏ စွဲရာ အနက်ကို ပြသောကြောင့် သုတ္တဝုတ္တိပင်), လောပနီယာကား လောပါကိုဖွင့်သော သုတ္တဝုတ္တိ၊ ဤ အဖွင့်အရ "လုပ်ဖွယ်-ချေအပ်ချေထိုက်ကုန်၏၊ ဣတိ, လောပါ"ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၊ "လုပ်ပုံ လောပါ"ဟု ဘာဝသာဓန

ဤအနက်ကို၊ (ဒဠ္ဍဗ္ဗော-မှတ်ထိုက်၏၊) ဝါ၊တနည်း၊ သမာသဂ္ဂဟဏာဓိကာ-ရေ-သမာသသဒ္ဒါလိုက်ခြင်းသည်၊ သတိပန-ရှိသော်ကား၊ တေသံဂဟဏေန-တေသံသဒ္ဒါဖြင့်၊ တဒ္ဓိတာ ယာဒိ ပစ္စယန္တ ဝိဘတ္တိလောပေါ-တဒ္ဓိတ်ပစ္စယန္တံ ပုဒ်, အာယာဒိ ပစ္စယန္တပုဒ်တို့၏ ဝိဘတ်ကျေခြင်းသည်၊ (ဟောတိ၊) စဂ္ဂဟဏံ-သည်၊ ပဘက်ရောတျာဒိသု-ပဘက်ရောအစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ လောပနိဝတ္တ-နတ္ထံ-ဝိဘတ်ကျေခြင်းကို နှစ်စေရခြင်း အကျိုးရှိ၏။ [တပ္ပုရိသ် အဆုံးနား၌ ဤရုပ်ပြီးပုံကို တွေ့ရလတံ့။]

(၃၃၂) ဝိပရိဏာမေန-ဖြင့်၊ လုတ္တာသူတိ, ဝိဘတ္တိသူတိ, ဝတ္တံတေ၊ ယုတ္ထတ္ထဂ္ဂဟဏဉ္စ-ယုတ္တတ္ထ သဒ္ဒါသည်လည်း၊ ဝတ္တတေ၊ ["တေသံဝိဘတ္တိယော လောပေါစ" သုတ်မှ လောပါ ဝိဘတ္တိယောတို့သည် သတ္တမီ ဝိဘတ်ပြောင်း လဲ၍ "လုတ္တာသု ဝိဘတ္တိ'သု''ဟု လိုက်သည်။

ပကတိ စသ သရန္တဿ။ ၃၁၈။ ဝိဘတ္တိသု-တို့ကို၊ လုတ္တာသု-ချေ အပ် ကုန်ပြီး သော်၊ သရန္တဿ-သော၊ ယုတ္တတ္ထဘူတဿ - ပေါင်း အပ်

ဝိဂြိဟ် မပြုနှင့်-ဟူလို။ [တဒ္ဓိတာယာဒိပစ္စယန္တာဒ္ဦ တမ္မိတပစ္စယန္တံ-အာယာဒိပစ္စယန္တံ ဟု ၂-မျိုး ခွဲပါ၊ ထိုတဒ္ဓိတာယာဒိ ပစ္စယန္တ ပုဒ်တို့၏ ဝိဘတ် ချေပုံကို တဒ္ဓိတ်နှင့် အာချာတ် ဓာတု ပစ္စယခဏ်းတို့၌ တွေ့ရလတံ့။]

သမာသဂ္ဂဟဏာ၊ပေ၊ဝိဘတ္တိလောပါ—ယုတ္တတ္ထ-သမာသ ၂-ပုဒ်လုံးအလိုက် ခံသော ကစ္စည်းဝတ္ထု နည်းကို ပြပြန်လိုသော ကြောင့် "သမာသဂ္ဂဟဏာဓိ-ကာရေ ပန" စသည်ကို မိန့်၊ ထိုကစ္စည်းဝတ္ထုအလိုအားဖြင့် "ယုတ္တတ္ထာနံ-ကုန်သော၊ သမာသာနံ—တို့၏၊ ဝိဘတ္တိယော-တို့ကို၊ လောပါ-ချေအပ်ကုန်၏"ဟု သုတ်နက် ပေးနိုင်သောကြောင့် တေသံ သဒ္ဒါဝိုဂ်၏၊ "သမာသ် ဝိဘာတ်ဘို့ကို သုတ်ရင်းဖြင့်ချေ၍, တဒ္ဓိတာယာဒိပစ္စယန္တပုဒ်တို့၏ ဝိဘတ်များကို ထို တေသံသဒ္ဒါဝိုဖြင့် ချေရမည်"ဟု ဤဒုတိယနည်းအလိုမှတ်။

မှတ်ချက်။ ၊ပဌမနည်းသည် "တတ်သ္မာ ဝိဘတ္တိယော လောပျာ ဟောန္တီ= ယုတ္တတ္ထသဒ္ဒါအပေါင်းမျှ၌ တည်ကုန်သော ဝိဘတ်တို့ ချေအပ်ကုန်၏"—နီလုပွလံ,ရာဇ ပုရိသော(သမာသ်),ရာဇတာ (တဒ္ဓိတ်,) ပုတ္တိယတိ (အာယာဒိပစ္စယန္တ)၊ ဤသို့ ပုံစံထုတ်သော ကလာပ်ဝုတ္တိနှင့် ညီ၏၊ ဒုတိယနည်းကား ကစ္စည်းဝုတ္တိအတိုင်း မဟုတ် သော်လည်း ကစ္စည်းဝုတ္တိကို မှီဟန်တူသည်၊ ဤရူပသိဒ္ဓိ၌ ကစ္စည်းဝုတ္တိကဲ့သို့ ပစ္စည်း,ပုဒ်, အကွာရာ, အာဂုံများ ချေပုံကို မပြ၊ ထို့ကြောင့် ထိုအားလုံးကို ချွန်ကြိုလျှင် "ဝုတ္ထတ္ထာန မပပယောဂေါ" ပရိဘာသာအရ ချေသည်။

မှတ်ချက်။ ၊ပဌမနည်းသည် "တတ်သ္မာ ဝိဘတ္တိယော လောပျာ ဟောန္တီ= ယုတ္တတ္ထသဒ္ဒါအပေါင်းမျှ၌ တည်ကုန်သော ဝိဘတ်တို့ ချေအပ်ကုန်၏"—နီလုပွလံ,ရာဇ ပုရိသော(သမာသ်),ရာဇတာ (တဒ္ဓိတ်,) ပုတ္တိယတိ (အာယာဒိပစ္စယန္တ)၊ ဤသို့ ပုံစံထုတ်သော ကလာပ်ဝုတ္တိနှင့် ညီ၏၊ ဒုတိယနည်းကား ကစ္စည်းဝုတ္တိအတိုင်း မဟုတ် သော်လည်း ကစ္စည်းဝုတ္တိကို မှီဟန်တူသည်၊ ဤရူပသိဒ္ဓိ၌ ကစ္စည်းဝုတ္တိကဲ့သို့ ပစ္စည်း,ပုဒ်, အကွာရာ, အာဂုံများ ချေပုံကို မပြ၊ ထို့ကြောင့် ထိုအားလုံးကို ချွန်ကြိုလျှင် "ဝုတ္ထတ္ထာန မပပယောဂေါ" ပရိဘာသာအရ ချေသည်။

စပ်အပ်သော အနက်ရှိသည်ဖြစ်၍ ဖြစ်သေ၁၊ တိဝိဓဿပိ-၃ ပါး အပြား ရှိသည်လည်း ဖြစ်သေ၁၊ အဿလိင်္ဃ-ထိုလိင်္ဂ၏၊ ပကတိဘာဝေါ ဟောတိ၊ စသဒ္ဒေန, ကိံသမုဒယ ဣဒပ္ပစ္စယတာဒီသု-ကိံသမုဒယ, ဣဒပ္ပစ္စယတာ အစ ရှိသော ပြယုဂ်တို့၌ နိဂ္ဂဟီတန္တဿပိ-နိဂ္ဂဟီတ် အဆုံးရှိသော လိင်္ဂ၏လည်း၊

---

(၃၃၂) လုတ္တာသု၊ပေ၊ပကတိဘာဝေါ—ဥပနောင် သိကို အစကပင်ချေခဲ့ပြီ၊ နဂရသဒ္ဒ် သကိုကား တေသံဝိဘတ္တိယောလောပါစသုတ်ဖြင့်ချေ၊ [သကို ချေလိုက် သည့်အခါ သအာဂုံ တလုံးမှာ အလိုလို ပျောက်သည်ဟု အယူရှိ၍ အထူးမဆိုပြီ၊ ကစ္စည်းဝုတ္တိ အလိုမူ တေသံ သဒ္ဒါဖြင့် သအာဂုံကို ချေ။] ဤသို့သော အစီအစဉ်ဖြင့် သမာသ်ဝိဘတ်များကို ချေအပ်ပြီးသော် ဤသုတ်ဖြင့် ပကတိပြု၊ "ပကတိပြု"ဟူသည် နဂိရ် ရုပ်တည်စက အတိုင်း ပြန်၍ တည်ရှိအောင် ပြုခြင်းပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် "ဥပနဂရကို ဥပနဂရဟု ပကတိပြု"ဟု တပေါင်းထည်းမဆိုဘဲ "ဥပကို ဥပဟုဎ်း-နဂရကို နဂရဟုဎ်း ပကတိပြု"ဟု ခွဲ၍ ဆို၊ [တိဝိဓဿပိ လိင်္ဂသဒ္ဒ် တိဝိဓလိင်္ဂ ဟူသည် သမာသ်, တဒ္ဓိတ် ပစ္စယန္တ, အာယာဒိပစ္စယန္တကို့တည်း။]

စသဒ္ဒေန၊ပေ၊နိဂ္ဂဟီတန္တဿပိ—သုတ်၌ "သရန္တဿ"ဟု ဆိုသောကြောင့် သုတ်ရင်းဖြင့် ဥပကဲ့သို့ သရအဆုံးရှိသော လိင်္ဂကိုသာ ပကတိပြုသည်၊ စသဒ္ဒါဖြင့်ကား ကိံ—ဣဒံတို့ကဲ့သို့ နိဂ္ဂဟီတ် ဗျည်းဆုံးသော လိင်္ဂများကိုလည်း ပကတိပြုတို့ရန် ဆည်းယူသည်၊ ဤစကားအရ "သရန္တဿစ-သရ အဆုံးရှိသည်လည်းဖြစ်သော" ဟု သုတ်နက် ဆို၊ ခဲ့ဦးအံ့—အယံကာယော—ဤ ကိုယ်သည်၊ ကိံသမုဒယော—အဘယ်အကြောင်း ရှိသနည်း၊ ကိံနိဒါနော—အဘယ်နိဒါန်း ရှိသနည်း၊ ကိံပဘဝေါ—အဘယ်အမွန် ရှိသနည်း" စသော ပါဠိ "ဣဒပ္ပစ္စယဘာ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေသု—ဤသစ်ဂါရ စသော အကျိုး တရားတို့၏ အကြောင်းဖြစ်သော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားတို့၌၊ ကခ်ံတိ-ယုံမှားဏ်" စသော ပါဠိတော်များ၌ "ကိံ+သမုဒယ+ယ"ဟု တည်၍ ဗဟုဗ္ဗိဟိ သမာသ် ထုံးစံအတိုင်း "ကော+သမုဒယော+ယသ"ဟု သမာသ်ဝါကျ ပြီးစေ၊ သမာသ်စပ်, ဗဟုဗ္ဗိဟိ မှည့်၊ သမာသ်မှည့်ပြီးနောက် ဝိဘတ်တို့ကိုဎ်း ယ ကိုဎ်း ချေပြီးသည့်အခါ "က+သမုဒယ" ဟု ကျန်၏၊ ဤသုတ် သုတ်ရင်းဖြင့် သမုဒယကို ပကတိပြု၍ စသဒ္ဒါဖြင့် က ကို ကိံ ဟု ပကတိပြုလိုက်မှ "ကိံ+သမုဒယ"ဟု မူလ တည်မြဲအတိုင်း ဖြစ်သည်။

ဣဒပ္ပစ္စယတာ၌ကား ကစ္စည်းကျမ်းအလို "ဣမ"ဟုသာရှိ၍ "ဣဒံ"ဟု ပကတိလိန် မရှိ၊ ထိုသို့ မရှိခြင်းမှာ ဣဒံ လိင်္ဂ၏ နည်းပါးသည့်အတွက် မဆိုလောက်၍ မဆိုခြင်း ဖြစ်သည်၊ အမှန်မှာ "ဣဒံ"ဟု ပကတိလိန် မရှိဟု ကစ္စည်းကျမ်းက ဆိုလိုရုံးမဟုတ်၊ "ဣဒံ" ပကတိလိန် ရှိကြောင်းကိုလည်း "ဣဒပ္ပစ္စယတာ—ဣဒမတ္ထိကတာ" စသော ပါဠိတော်များက သက်သေပြလျက် ရှိသည်၊ ထို့ကြောင့်ပင် သဒ္ဒနိတိ၌ဎ်း ကလာပ် ကျမ်း၌ဎ်း "ဣဒံ"လိင်္ဂကို ပကတိဟု ဆို၍ ဣဒံမှ အယံ—ဣမံ စသည် ဖြစ်အောင် စီရင်လေသည်၊ ဣမေသံ-ဤ သခ်ါရ စသော အကျိုးတရားတို့၏၊ ပစ္စယာ-အကြောင်း

(ပကတိဘာဝေါဟောတိ၊)နိမိတ္တာဘာဝေ-နိမိတ် မရှိလတ်သော်၊နေမိတ္တိကာ-ဘာဝဿ-နိမိတ်ကြောင့် ဖြစ်သော ဝိကာရ မရှိခြင်း၏၊ ဝါ-ကို၊ ဣစ-ဣအရာ၌၊ အနိစ္ဆိတတ္တာ- အလိုမရှိအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အယံအတိ-ဒေသော-ဤငှဲ့ညွှန်းသော သုတ်ကို၊ (ကတော-ပြုအပ်ပြီ)။

ဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာ စသော တရားတို့သည်၊ ဣဒပ္ပစ္စယာ—တို့ မည်၏၊"ဣဒံ+ပစ္စယ"ဟု တည်, ဣဒံနောင် နံဝိဘတ်သက်"ယောအံ့နာဒီသုစ တေလိင်္ဂသိမောဝါ(ယောအံနာ စသော ဝိဘတ်တို့ကြောင့် လိန် ၃-ပါး၌ ဖြစ်သော ဣဒံကို ဣမပြု)"ဟူသော သဒ္ဒနီတိ (နာဓ-၁၁၄) သုတ်ဖြင့် ဣဒံကို ဣမပြု,သမ္ဗန္ဓနာမာနံ နံမှိစသုတ်ဖြင့် ဣမ၏(အ)ကို ဧပြု၍ "ဣမေသံ"ဖြစ်၏၊ ပစ္စယာ ဖြစ်အောင်ကား ယောဝိဘတ်သက်၍ စီရင်၊ ထို့နောက် သမာသ်စသည် စီရင်၍ ဝိဘတ်ချေပြီးသည့်အခါ"ဣမ+ပစ္စယ"ဟု ကျန်၏၊သုတ်ရင်းဖြင့် ပစ္စယကို ပကတိပြု၍ စ သဒ္ဒါဖြင့် ဣမ ကို ဣဒံဟုပကတိပြုလျှင်"ဣဒံ ပစ္စယ"ဟုဖြစ်သည်၊ ထိုနောက် ပ ဒွေဘော်လာ, နိဂ္ဂဟိတ် ချ၍ "ဣဒပ္ပစ္စယ"နာမ်ငှဲ့ ယော ကို အာပြု၍ "ဣဒပ္ပစ္စယာ"ဟုဖြစ်၏၊ "ဣဒပ္ပစ္စယာ ဧဝ ဣဒပ္ပစ္စယတာ"ဟုသွတ္တအနက်၌ တာ ပစ္စည်းသက်၍ ဣဒပ္ပစ္စယတာ ပြီးသည်။

နိမိတ္တာဘာဝေါ ပေါ အတိဒေသော—တစုံ တခု စီရင်ခြင်း၏ အကြောင်းကို "နိမိတ္တာ"ဟု ခေါ်၏၊ ထိုနိမိတ်ကြောင့် ဖြစ်သော ချခြင်း တစုံတခု ပြုခြင်းစသော ဝိကာရ (တမျိုးတဖုံ ပြုအပ်သော အစီအရင်) ကို "နေမိတ္တိက"ဟု ခေါ်၏။ [နိမိတ္တတော—နိမိတ်ကြောင့်+ဇာတော—ဖြစ်သော ဝိကာရသည်၊ နေမိတ္တိကော-မည်၏။] ဤသဒ္ဒ အရာ၌ အကြောင်း နိမိတ် ပျောက်ကွယ် သွားသော်လည်း အကျိုး နေမိတ္တိက ဝိကာရတို့ ပျောက်ကွယ်ရိုးမရှိ၊ ဥပမာ— "ရာဇ+ပုရိသ"ဟု အကာရန္တဖြင့် တည် ပြီးနောက် ဝိဘတ်သက်လျှင် "ရာဇသ+ပုရိသ သိ"ဟု ဖြစ်၏၊ ထို၌ သ-သိတို့သည် နိမိတ်တည်း၊ ထို သ ဝိဘတ်ကြောင့် ဆိုင်ရာသုတ်ဖြင့် :"ရညော"ဟု ဖြစ်ခြင်း, သိကို ဩ ပြု၍ ထိုသိမှ ဖြစ်သော ဩ ကြောင့် ပုရိသ၌ အသရကျခြင်းဟူသော ဝိကာရတို့ကား အကျိုး နေမိတ္တိကတို့တည်း၊ တေသံ ဝိဘတ္တိယော ဇလောပါစ သုတ်ဖြင့် ဝိဘတ်တို့ကို ချလိုက်သည့်အခါ ပုရိသော၌ ဩ ဟူသော နိမိတ် ပျောက်သွား၏၊ အသရ ကျခြင်း ဟူသော နေမိတ္တိက ဝိကာရကား မပျောက်, "ပုရိသ"ဟု ကျန်ရစ်ခဲ့သည်၊ ရညော၌လည်း သ ဝိဘတ် နိမိတ်သာ ပျောက်၏၊ ရညော ဟု စီရင်ထားသော နေမိတ္တိက ဝိကာရကား မပျောက်ချေ၊ ဤသို့ နိမိတ် ပျောက်သည့်အခါ တစုံတရာသုတ်ဖြင့် မစီရင်ဘဲ သူ့တာသာသူ နေမိတ္တိက ဝိကာရတို့ ပျောက်ကွယ်ခြင်း (ရာဇ+ပုရိသ"ဟု ပကာတိတည်မြဲတိုင်း ပြန်၍ဖြစ်ခြင်း) ကို အလို မရှိအပ်သောကြောင့် နဂိုရိုက သရဆုံးလျှင် သရဆုံးသည့်အတိုင်း, ဗျည်းဆုံးလျှင်လည်း ဗျည်းဆုံးသည့်အတိုင်း ပြန်၍ဖြစ်ဘို့ရာ (ပျောက်နေသော သရဗျား ဗျည်းဗျားလည်း ပြန်၍ပေါ်လာဘို့ရာ) ဤ"ပကတိစသ သရန္တိသ" ဟူသော (တံရူပတာ) အတိဒေသသုတ်ကို တည်ထားရလေသည်။

ဆက်ဦးအံ့—မဟီရုဟနည်း, သူရိယကာန္တနည်းဟု နည်း ၂-မျိုးရှိ၏၊ "မဟိယံ ရုဟတိ" အရ မြေ၌ပေါက်သော သစ်ပင်ကို "မဟီရုဟ" ဟု ခေါ်၏၊ အကြောင်းသစ်ပင် ရှိခိုက် အကျိုးသစ်ပင်ရိပ်ထွက်၍ သစ်ပင်မရှိလျှင် သစ်ပင်ရိပ် ပျောက်သကဲ့သို့ နိမိတ် ရှိခိုက် နေမိတ္တိက ဝိကာရ ရှိ၍ နိမိတ် မရှိလျှင် နေမိတ္တိကဝိကာရလည်း ပျောက်ကွယ် ရသော (နဂိုရှိ အတိုင်း သူ့ဘာသာ ပြန်၍ ဖြစ်ရသော) နည်းသည် မဟီရုဟနည်း မည်၏၊ ဤမဟီရုဟနည်းကို ဤသဒ္ဒအရာ၌ အလိုမရှိအပ်၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း-သတ္ထာ၌ "သတ္ထု+သိ" တည်, သိ နိမိတ်ကြောင့် ဉ ကို အာဖြ်ထားသော နေမိတ္တိကဝိကာရသည် သိ ကို ချေလိုက်သော်လည်း မပျောက်၊ အကယ်၍ ပျောက်ရမည်ဖြစ်လျှင် သိကို ချေလိုက် သည်နှင့် တပြိုင်နက် "သတ္ထု" ဟု ပြန်၍ ဖြစ်ဘွယ် ရှိသည်၊ ထို့ကြောင့် ဤမဟီရုဟ နည်းကို ဤသဒ္ဒအရာ၌ အလိုမရှိအပ်၊ "သူရိယသဿ-နေရောင်၏၊ ဝါ-နေရောင်သည်၊ ကန္တော-နှစ်သက်အပ်သော ကျောက်တည်း" ဟူသော ဝိဂြိဟ်အရ နေရောင်နှင့် တွေ့လျှင် မီးထွက်သောကြောင့် နေရောင် ကြိုက်နှစ်သက်အပ်သော ကျောက်တမျိုးသည် "သူရိယကာန္တ" မည်၏၊ ထို ကျောက်ကြောင့် ဖြစ်သော မီး-ထိုမီးကြောင့် မြေကြီးများ သွေ့ခြောက်ခြင်း စသော ဝိကာရတို့သည် ထို သူရိယကာန္တကျောက် မရှိသော်လည်း မပျောက်မကွယ်ဘဲ မီးရှိမြဲ ရှိ-မြေခြောက်မြဲခြောက်သကဲ့သို့ ထို့အတူ အကြောင်းနိမိတ် ပျောက်သော်လည်း အကျိုးနေမိတ္တိကဝိကာရတို့ မပျောက်ဘဲ ရှိမြဲရှိနေရသောနည်းသည် သူရိယကာန္တနည်းမည်၏၊ ဤနည်းကို ဤအရာ၌ အလိုရှိအပ်သည်။ [လရောင်နှင့် တွေ့လျှင် ရေထွက်၍ လရောင် နှစ်သက်အပ်သော စန္ဒြကာန္တ ကျောက်နည်းလည်း ဤအတိုင်းပင်။]

အချုပ်။ ။ဤပြခဲ့သော သူရိယကာန္တ-စန္ဒြကာန္တနည်းများအရ နိမိတ် ဝိဘတ်ကို ချေလိုက်သည့်အခါ နေမိတ္တိကဝိကာရတို့ မပျောက်မကွယ်ဘဲ (စိရင်ထားသည့် အတိုင်း) တည်နေသောကြောင့် "ပုရိသိ" ၌ ပျောက်နေသော အသရကို ပြန်၍ ပေါ်လာစေခြင်း—ကိုသမုဒယဝယ် "က်"၌ သရရောဗျည်းပါ ပျောက်နေရာ ထို သရ ဗျည်းတို့ကို ပြန်၍ပေါ်လာစေခြင်း-ရည်ရွယ်တိုက်ခဲ့သို့ တမျိုးတဖုံစီရင်ထားရာ၌လည်း ရာဇဟု ပကတိအတိုင်း ပြန်၍ဖြစ်စေခြင်း-စက္ခုသောတံ စသည်၌ စက္ခုကဲ့သို့ နဂိုရကပင် သရ မပျောက်ရာ၌ "မြရာ သံပတ်" ဆိုသကဲ့သို့ ပဇ္ဇုန္န ဂတိက နည်းအားဖြင့် စက္ခုအတိုင်း ပကတိပြုခြင်းအကျိုးငှါ ပကတိစသော သရန္တသသုတ်ကို ကစ္စည်း စာတော် ထုတ်ဖော် မိန့်မြွက်ရပေသတည်း။ [မိုးရွာရာ၌ ရေမရှိရာဝယ် ရေရှိအောင်သာ ရွာသည် မဟုတ်သေး, ရေရှိပြီး သမုဒ္ဒါ စသည်၌လည်း ရွာသကဲ့သို့, သရဗျည်း မရှိရာ၌သာ သရဗျည်းတို့ ပေါ်လာရအောင် ပကတိပြုသည်မဟုတ်သေး, ရှိပြီးသား၌လည်း ခိုင်မြဲအောင် ပကတိ ပြုခဲ့သောကြောင့် ဤသုတ်ကို ပဇ္ဇုန္ဓဂတိက (မိုးရွာနည်း) ဟု ဆိုသည်။]

[**ဆောင်**] ပျောက်သည့် သရ, ဗျည်းဟူသမျှတို့, မူလ အနေ, ပြန်ပေါ်စေ၍, တထွေ ထူးခြား, စီရင်များလည်း, မခြားနဂိုရှိ, တည်စေလို၏၊ နဂိုရှိတိုင်းတုံ, တည်လျက်ကြိုသော်, ပဇ္ဇုန္ဓနည်း, မြအောင်တည်းသို့, ကစ္စည်း စာတော်, သုတ်ညွှန်း ဖေါ်သည့်, ရှုမြော်ပကတိ တွေ့တိုင်းတည်း။

(၃၃၃) သကတ္ထဝိရဟေန - မိမိအနက်မှ ကင်းခြင်းကြောင့်၊ ဣဓ-ဤအရာ၌၊ သမာသဿစ-သမာသ်၏လည်း၊ လိင်္ဂဘာဝါဘာဝါ-လိင်္ဂအဖြစ်မရှိခြင်းကြောင့်၊ ဝိဘတ္တုပ္ပတ္တိယံ- ဝိဘတ် သက်ခြင်းသည်၊ အသမ္ဘတ္တာယံ-မဆောက်လတ်သော်၊ နာမဗျပဒေသာတိဒေသံ-နာမ်အမည်ကို ငဲ့ညှန်းသောသတ်ကို၊ အာဟ။

(၃၃၃) **သကတ္ထ၊ဒေါတိဒေသမာဟ** — ဘာ့ကြောင့် နာမ်ငဲ့ရှုသနည်း၊ ... "လိင်္ဂဘာဝါဘာဝါ ဝိဘတ္တုပ္ပတ္တိယံ အသမ္ဘတ္တာယံ"—"တတော စ ဝိဘတ္တိယော" သုတ်နှင့် အညီ လိင်္ဂနောင် နာမ်နောင်၌သာ ဝိဘတ်သက်ခွင့်ရ၍ သမာသ်ကလည်း လိင်္ဂမဟုတ် နာမ်မဟုတ်သောကြောင့် သမာသ်နောင် ဝိဘတ်သက်ခွင့် မရနိုင်၊ ထို့ကြောင့် ဝိဘတ် သက်ခွင့်ရအောင် "နာမ်"ဟု ငဲ့ညှန်းရသည်၊ နာမ်ငဲ့လိုက်သည့်အခါ "လိင်္ဂံ နာမံ သမံ"နှင့် အညီ နာမ်နှင့် လိင်္ဂမှာ သဘောတူပင့် ဖြစ်သောကြောင့် "လိင်္ဂ"လည်း မည်တော့၏၊ "ဘာ့ကြောင့် သမာသ်သည် လိင်္ဂ မမည်သနည်း"ဟု ထပ်၍ မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် "သကတ္ထ ဝိရဟေန"ဟု မိန့်၊ ဤ"သကတ္ထဝိရဟေန"သည် "လိင်္ဂဘာဝါဘာဝါ"ဟူသော မူလဟိတ်၏ အကူအညီဟိတ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် သကတ္ထဝိရဟေနကို လိင်္ဂဘာဝါဘာဝါ၌ စပ်၊ "မိမိအနက်မှ ကင်းခြင်းကြောင့် လိင်္ဂ အမည်မရ"ဟူလို။

ချဲဦးအံ့—"ရာဇပုရိသ"၌ ရာဇသဒ္ဒါသည် နာမ်အခိုက်၌ မင်းခြင်းကို ဟောသော်လည်း သမာသ်တွင်းသို့ ရောက်သည့်ဒုခါ မင်းခြင်းတည်းဟူသော မိမိအနက်ကို စွန့်လွှတ်၍ ယောကျ်ားနှင့် ဆက်သွယ်မှုဟူသော သမ္ဗန်အနက်ကိုသာ ဟောရတော့၏၊ ထို့ကြောင့် ရာဇသဒ္ဒါ၌ သကတ္ထ (မင်း—တည်းဟူသော မိမိ မူလအနက်) မရှိတော့ပြီ၊ ပုရိသ သဒ္ဒါလည်း နာမ်အခိုက်၌ ယောကျ်ား ဟူသမျှကို ဟော၏၊ "ရာဇပုရိသ" ဟု သမာသ် ဖြစ်သည့်အခါ၌ကား မင်းနှင့်စပ်သော ယောကျ်း (မင်းချင်းယောကျ်း) ဟူသော ယောကျ်းအထူးကို ဟောသောကြောင့် သကတ္ထ (မူလဟောရင်းဖြစ်သော ယောကျ်း သာမညဟူသော အနက်) မရှိတော့ချေ။ "ဓာတုပစ္စယ ဝိဘတ္တိဝဇ္ဇိတ မတ္ထဝံ လိင်္ဂံ"နှင့် အညီ အနက်ရှိမှ လိင်္ဂမည်၏၊ အနက် မရှိလျှင် လိင်္ဂ မမည်၊ လိင်္ဂ မမည်လျှင် ဝိဘတ် မသက်နိုင်၊ ဝိဘတ် မပါလျှင်လည်း ပုဒ်ရာ မဝင်ချေ၊ ထို့ကြောင့် "ရာဇပုရိသ သဒ္ဒါသည် မင်းချင်းယောကျ်းဝယ်သည်း ဟူသော အနက်သစ်ကို ဟောသော နာမ်တမျိုးဖြစ်၏"ဟု "နာမ်"ဟူသော နာမည်သစ်ကို ညွှန်ပြဘို့ရာ ၌ အတိဒေသသုတ်ကို မိန့်တော်မူသည်။

တဒ္ဓိတသမာသ၊ပေ၊ဒီသုစ။ ၆၀၁။ ဝ်ဧဝ တုန တ္ဝာန တ္ဝာဒိပစ္စယန္တေ-ဟဒဝ, တုန, တ္ဝာန, တ္ဝာ အစရှိသော ပစ္စည်းအဆုံးရှိသော သဒ္ဒါတို့ကို၊ ဝဇ္ဇေတ္ဝာ-ကြဉ်၍၊ တဒ္ဓိတန္တာ-တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်း အဆုံးရှိသော သဒ္ဒါတို့ကိုဂင်း၊ ကိတန္တာ-ကိတ်ပစ္စည်း အဆုံးရှိသော သဒ္ဒါတို့ကိုဂင်း၊ သမာသာစ-သမာသ်တို့ကိုဂင်း၊ နာမမိဝ-နာမ်တို့ကဲ့သို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ-မှတ်ထိုက်ကုန်၏၊ စဂ္ဂဟဏံ-သည်၊ ကိစ္စပစ္စယ အာ ဤ ဣနီ ဣတ္ထိပစ္စယန္တာဒိဿပိ-ကိစ္စပစ္စည်း အဆုံးရှိသော သဒ္ဒါ, အာ ဤ ဣနီဟူသော ဣတ္ထိပစ္စည်းအဆုံးရှိသော သဒ္ဒါ၏လည်း၊ နာမဗျပဒေသတ္ထံ-နာမ်ဧ့ရခြင်း အကျိုးရှိ၏၊ ဣဓ-ဤသုတ်၌။ သမာသဂ္ဂဟဏံ-သမာသ

တဒ္ဓိတန္တာ၊ပေ၊ဒဋ္ဌဗ္ဗာ—"ဒဗ္ဗဝါစကံ နာမံ"နှင့် အညီ ခြင်္ဂနက်ကို ဟောမှ နာမ်အမည်ရ၏၊ ဏစသော တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်း ဏ္ဍုစသော ကိတ်ပစ္စည်းတို့ကား ကံကတ္တား စသော သတ္တိနက်ကိုသာ ဟော၍ ခြင်္ဂနက်ကို မဟောသောကြောင့် နာမ်=လိန် အမည် မရကြချေ။ "ဓာတုလိင်္ဂဲဟိ ပရာ ပစ္စယာ"နှင့် အညီ လိန်နောင် ဓာတ်နောင်သာ ပစ္စည်းများ သက်ကြသဖြင့်လည်း ထိုပစ္စည်းများ လိန်မဟုတ်ကြောင်း ထင်ရှား၏၊ ဤသို့လျှင် ဝါသိဋ္ဌ—ကာရက စသော တဒ္ဓိတ် ပစ္စယန္တာ ကိတ် ပစ္စယန္တာ သဒ္ဒါတို့သည် "လိန်=နာမ်"မမည်ကြသောကြောင့် လိန်နာမ်အမည်ရဘို့ရန် "နာမ်"ဧ့ရပေသည်၊ "ဧ့"ဆိုသည်ကား "နာမ်"ဟု နာမည်ပေးခြင်းပင်တည်း။

တဧဝတုန၊ပေ၊ဝဇ္ဇေတ္ဝာ—ဤကား "အတဧဝတုနာဒိသုစ"၏ အဖွင့်တည်း၊ "အတဧဝတုနာဒိသု—တဧဝတုနစသော ပစ္စည်းမနှောင်းကုန်လတ်သော်"ဟု ဆိုသဖြင့် "တဧဝတုန စသော ပစ္စည်းကိုကြဉ်၍"ဟု ဆိုရာရောက်သည်၊ ထို့ကြောင့် "တဧဝတုနတ္ဝာနာဒိပစ္စယန္တေ ဝဇ္ဇေတ္ဝာ"ဟုဖွင့်သည်၊ ဤ အတဧဝတုနာဒိသုသည် ကိတကကို ဧ့သော နိမိတ်တည်း၊ မှန်၏—တဧဝတုနတ္ဝာနတ္ဝာ စသော ပစ္စည်းများသည် ကိတ်၌သာ ပါ၏၊ ထို့ကြောင့် ကိတကအရ တဧဝတုန စသော ပစ္စယန္တာကိတ်တို့ပါ (နာမ်ဧ့ရာ၌) ယူရမည်လောဟု တွေးတောဘွယ်ရှိ၍ "အတဧဝတုနာဒိသုစ"ဟု မိန့်သည်၊ တဧဝတုနတ္ဝာနတ္ဝာ ပစ္စည်းအဆုံးရှိသော သဒ္ဒါတို့သည် နဂိုရကပင် နိပါတ်ပုဒ်တွင် ပါဝင်ပြီးဖြစ်၍ ထိုသဒ္ဒါများနောင် နာမ်ဝိဘတ်သက်နိုင်ရကား နာမ်ဧ့ဘွယ်မလို-ဟူလို၊ ထိုသို့ နိပါတ်တွင်း၌ ဝင်ပြီးဖြစ်သောကြောင့် တတောစ ဝိဘတ္တိယော သုတ်၌ "စဂ္ဂဟဏေန တဧဝတုနာဒိ ပစ္စယန္တာနိပါတတောပိ"ဟု ဖွင့်ပြလေသည်၊ တုနာဒိ၌ အာဒိဖြင့် တ္ဝာန, တ္ဝာ, တုံ ပစ္စည်းများကို ယူ။

စဂ္ဂဟဏံ၊ပေ၊နာမဗျပဒေသတ္ထ— ["ပစ္စယန္တာဒိသုပိ"ဟု အချို့စာရှိ၏၊ "ဣတ္ထိပစ္စယန္တာသဒ်"စသည်ဖြင့် ဋီကာဖွင့်ပုံကို ထောက်၍ "ပစ္စယန္တာဒိဿပိ"ဟု ရှိသော သိဟိုဠ်မူသာ ကောင်းသည်။] တဧဝတုနာဒိသုစ၌ စ သဒ္ဒါဖြင့် ကိစ္စ ပစ္စယန္တာသဒ္ဒါ အာ ဤ ဣနီ ဣတ္ထိ ပစ္စယန္တာသဒ္ဒါစုကို ဆည်းသည်၊စ သဒ္ဒါဖြင့် ထိုသဒ္ဒါစုကို နာမ်ဧ့

သဒ္ဒါသည်၊ အတ္ထဝတံ-အနက်ရှိကုန်သော၊ သမုဒါယာနံ-ပုဒ်အပေါင်းတို့ကို၊ နာမဗျပဒေသော-နာမ်ငဲ့ခြင်းသည်၊ သမာသသော၀-သမာသ်၏(အတွက်သော၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊) ဣတိ-သို့၊ နိယမတ္ထံ-သတ်မှတ်ရခြင်း အကျိုးရှိ၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အပရေ-အခြားသော ဗျာကရဏ်း ဆရာတို့သည်၊ (၀ဒန္တိ)။

ရမည်-ဟူလို၊ ကိတ အရဉ် ကိတပစ္စည်းဆုံးသော သဒ္ဒါများကိုသာ ရသောကြောင့် တပ္ပုအနိယ စသော ကိစ္စ ပစ္စယန်တို့ကို စ သဒ္ဒါဖြင့် ယူရသည်၊ ထိုပစ္စယန်သဒ္ဒါတို့၌ နာမ်ငဲ့ရခြင်း၏အကြောင်းမှာ အခြားကိတပစ္စယန်အတိုင်းပင်တည်း၊ "ဓာတုလိင်္ဂဟိ ပရာ ပစ္စယာ"နှင့်အညီ လိန်၏ နောက်၌ သက်ရသော ဇုတ္ထိ ပစ္စည်းများလည်း လိန်မဟုတ်ကြ၊ ထို့ကြောင့် ဇုတ္ထိ ပစ္စယန်သဒ္ဒါစုကိုလည်း နာမ်ငဲ့ရသည်၊ ပစ္စယန်နာဒိသ၌ အာဒိဖြင့် "ခစသော ဓာတု ပစ္စယန် သဒ္ဒါများကို ယူ"ဟု ဋီကာဖွင့်၏။

ဇုဓ သမာသဂ္ဂဟဏံ၊ပေါနိယ မတ္ထံတိ အပရေ—သမာသ် ဟူသည် နာမ်ပုဒ် ၂-ခု စသည်ကို စပ်သောကြောင့် နဂိရိကပင် နာမ်သဘော မပျက်ချေ၊ နာမ် သဘော မပျက်လျှင် နာမ်ငဲ့ဘွယ်လည်း မလို၊ သို့ပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် ဤသုတ်၌ သမာသ သဒ္ဒါကို ထည့်ရပါသနည်း—ဟုမေး၊ အဖြေကား-ဒြမိနက်ကို ဟောသော ပုဒ် အပေါင်းသည် "ရညော ပုရိသော"စသည်ကဲ့သို့ ၀ါကျလည်း ရှိ၏၊"ရာဇပုရိသော" စသည်ကဲ့သို့ သမာသ်လည်း ရှိ၏၊ ထိုတွင် "နာမ" ဟူသော အမည်သည် "ရာဇပုရိသော"ကဲ့သို့သော သမာသ်၏ အမည်သာ ဖြစ်သည်, "ရညော+ပုရိသော" ကဲ့သို့သော ၀ါကျ၏အမည်မဟုတ်-ဟုသတ်မှတ်ခြင်းအကျိုးငှါ သမာသသဒ္ဒါကိုထည့်၍ ဆိုရသည်၊ "သင်္ခေ သတိပိ အာရမ္ဘော နိယမာယ၀ါ ဟောတိ အတ္ထန္တရိညာပနာယ"ဟူသော နိယမ-အတ္ထန္တရိညာပန အကျိုး ၂-မျိုးတွင် ဤသုတ်၌ သမာသသဒ္ဒါသည် နိယမ အကျိုးရှိသည်—ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ၊ဤဗျာကရဏ်းကျမ်းဆရာတို့၏အဆိုသည် "သကတ္ထဝိရဟေန၊ပေ၊ ဝိဘတ္တျုပ္ပတ္တိယံ အသမ္ဘတ္တာယ"ဟု ပဌမ ပြုခဲ့သောနည်းမှ တနည်း ဖြစ်၏၊ ရှေးနည်းအလို—မိမိတို့ မူလအနက်များမှ ကင်းလွတ်သဖြင့် လိန်အမည် မရှိ၍ ဝိဘတ်သက်ခွင့် မရသောကြောင့် နာမ်မငဲ့လျှင် မဖြစ်သည့်အတွက် သမာသ်ကို နာမ်ငဲ့ဘို့ရာ သမာသသဒ္ဒါကို ထည့်ရသည်၊ ဗျာကရဏ်းဆရာတို့ အလိုကား—နာမ်ပုဒ်အပေါင်းဖြစ်၍ နာမ်ငဲ့ဘွယ် မလို, နာမ်မငဲ့ဘဲပင် ဝိဘတ် သက်နိုင်၏၊ သို့သော်လည်း အပေါင်းကို နာမ ဟု အမည်ပေးရာ၌ ၀ါကျကို မပေးရ, သမာသ်ဖြစ်မှ "နာမ"ဟု အမည်ပေးရသည်ဟု သတ်မှတ်ခြင်းအကျိုးငှါ "သမာသ" သဒ္ဒါကို ထည့်ရသည်—ဟု ဆိုလိုသည်။ [ဤ၀ါကျ၌ အတ္ထ၀တံ၏ အဓိပ္ပါယ်မှာ ဓာတုပစ္စယဝိဘတ္တိ ၀ဋ္ဋိတ မတ္ထ၀ံ လိင်္ဂံ (ပရသမညာပယောဂေသုတ်)၌ ပြုခဲ့သော "အတ္ထ၀ံ"၏ အဓိပ္ပါယ်အတိုင်းတည်း။]

(၃၃၄) အဗျယီဘာဝေါတိ ဝတ္တတေ။

သော နပုံသကလိင်္ဂေါ်။ ၃၂၀။ သော အဗျယီဘာဝ သမာသော-ကို၊ နပုံသကလိင်္ဂေါ်ဝ-နပုံလိန် ရှိ၏ ဟူ၍သာ၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော-မှတ်ထိုက်၏၊ ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ နပုံသကလိင်္ဂံတွံ-နပုံလိန် အဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ)၊ ဟိ-ဆက်၊ ဇွထ-ဤသုတ်သည်၊ လိင်္ဂါဘိဒေသေ-လိန်ကို ငဲ့ညှန်းသောသုတ်သည်၊ ဘဝတိပိ-ဖြစ်သော်လည်း၊ ဝါ-ဖြစ်စေကာမူ၊ အဓိပညံတျာဒီသု-အဓိပညံ အစရှိသော ပြယုဂ်တို၌၊ အဓိဉာဏံတျာ ဒိ ရူပပ္ပသင်္ဂေါ-အဓိဉာဏံ အစရှိသော ရုပ်၏ ကပ်ငြိလျဉ်းပါးဘွယ်သည်၊ နဟောတိ-မဖြစ်၊ (ကသ္မာ-နည်း)၊ တိပညံတျာဒီသု-

---

(၃၃၄) **နပုံသကလိင်္ဂေါ်ဝ**-[“နပုံသကံ လိင်္ဂံ ဇာသာတိ နပုံသကလိင်္ဂေါဇဝ”-ဋီကာ။] နဂိရိက ဇုတ္ထိ ကုမာရီဟု ဇုတ္ထိလိန်ရှိသော ပုဒ်များသည်၎င်း, ဒရထာနံ+အဘာဝေါ စသော နဂိရိက ပုလ္လိန် ရှိသော ပုဒ်များသည်၎င်း အဗျယီဘော သမာသ်တွင်းသို့ ရောက်သည့်အခါ“အဓိတ္ထိ အဓိကုမာရိ, နိဒ္ဒရထံ”စသည်ဖြင့် နပုလ္လိန် ရှိသော ပုဒ်များဖြစ်ကြရသည်-ဟူလို၊ နဂိရိက နပုလ္လိန်ရှိနေသော“ဥပနဂရံ”စသည်တို့ နပုလ္လိန် ရှိနေကြောင်းမှာ အထူး ပြောဘွယ်မလို၊ ပဇ္ဇုန္နဂတိက နည်းအားဖြင့် နပုလ္လိန်ရှိပြီး ပုဒ်များကိုလည်း နပုလ္လိန်ရှိ၏-ဟုပင် ထပ်၍ ဆိုရမည်။

မျာသဆိုပုံ။ ။ဤသုတ်ကို“လိင်္ဂါဘိဒေသ မဟုတ်, ကာရိယာဘိဒေသသုတ်”ဟု ဆို၍ လိင်္ဂါဘိဒေသသုတ်ဖြစ်လျှင် နပုလ္လိန် မငဲ့မိုက“အဓိပညာ”ဟု ဇုတ္ထိလိန် ရှိသော ရုပ်သည် ဤသုတ်ဖြင့် နပုလ္လိန် ငဲ့လိုက်က“အဓိဉာဏံ”ဟု နပုလ္လိန်ရုပ် ဖြစ်သွားဘွယ် ရှိသည်၊ ထို့ကြောင့် ဤသုတ်သည် လိင်္ဂါဘိဒေသသုတ် မဟုတ်, သေသသုန္ဒ၊ဝသုတ်ကဲ့သို့ ကာရိယာဘိဒေသသုတ်တည်း၊“သရော ရဿော နပုံသကေ”စသော သုတ်ဖြင့် နပုလ္လိန် အရာ၌ ရဿ စိရင်သကဲ့သို့“အဓိပညာ အဓိတ္ထိ”စသည်၌လည်း နပုလ္လိန်လို သဘောထား၍ ရဿ စိရင်ပါလေ”ဟု ငဲ့ညွှန်းသည်-ဟူလို၊ဤကားမျာသအဆိုတည်း။

ဇွထဟိ၊ပေ၊တိပညံတျာဒီသုဝိယ—ဆို မျာသ အဆိုကိုလိုက်၍ ရှင်းလင်း ပယ်ချလိုသောကြောင့်“ဇွထ”စသည်ကို မိန့်သည်၊ မှန်၏—“ဇွထဟိ၊ပေ၊တိပညံတျာဒီသုဝိယာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ”ဟူသော ဝါကျသည် မျာသ အဆိုကို ရှင်းလင်းစေသော စကားဖြစ်၍“နစာယံ၊ပေ၊အဒဿနတော”ကား မျာသ အဆိုကို ပယ်ချသောစကား ဖြစ်သည်၊ ဤသုတ်သည် လိင်္ဂါဘိဒေသသုတ် ဖြစ်စေကာမူ အဓိပညံရုပ်က အဓိဉာဏံရုပ် မဖြစ်နိုင်၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း— အဓိဉာဏံသည် အဓိပညံနှင့် သဒ္ဒါချင်း မတူ-သဒ္ဒါ တမျိုးဖြစ်သောကြောင့်တည်း၊ ဥပမာ—“တိသော ၃-မျိုးကုန်သော+ပညာယော—ပညာတို့တည်း၊ တိပညံ ၃-မျိုးသောပညာ”ဟူသော ဒိဂုသမာသ်၌ ဒိဂုသောကတ္တံ သုတ်ဖြင့် နပုလ္လိန်ငဲ့လိုက်သည့်အခါ တိပညာဟူသော နဂိရိဇုတ္ထိလိန် သဒ္ဒါသည်“တိဉာဏံ”ဟု သဒ္ဒါတမျိုး ပြောင်း၍ မသွားသကဲ့သို့တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဤသုတ်သည် လိင်္ဂါဘိဒေသ

ဝိယ-တိပညံ အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌ကဲ့သို့၊ သဒ္ဒန္တရတ္တာ-သဒ္ဒါတမျိုး၏ အဖြစ် ကြောင့်တည်း၊ ဣတိ, ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ စ-စင်စစ်ကား၊ အယံ ဤသုတ်သည်၊ နအတိ-ဒေသော-အတိဒေသသုတ် မဟုတ်၊ (ကသ္မာ-အဘယ့်ကြောင့် သိနိုင်သနည်း၊) သုတ္တော-သုတ်၌၊ အတိဒေသ လိင်္ဂသ-အတိဒေသ၏ အမှတ်အသားဖြစ်သော၊ ဣဝဿဒ္ဓသ-ဣဝသဒ္ဒါကို၊ အဒဿနတော-မမြင်ရခြင်းကြောင့်တည်း၊ ပုရေဝိယ သျာဒျုပ္ပတ္တိ။

ဖြစ်စေကာမူ အမိပညံမှ အဓိဉာဏ် ဖြစ်သွား လိမ့်မည်လားဟု (နျာသပြီသလို) ယုံမှားဘွယ်မရှိပါ-ဟူလို။ [ဤစကားဖြင့် ဤသုတ်ကို "လိင်္ဂါတိဒေသ" ဟု ရူပသိဒ္ဓိက ဆိုလိုသည်မဟုတ်, အကယ်၍ လိင်္ဂါတိဒေသသုတ် ဖြစ်စေကာမူ နျာသပြီသော လျှင်းပါး (ယုံမှား) ဘွယ်မျိုးမရှိနိုင်ဟု ရှင်းလင်းပြခြင်းသာ ဖြစ်သည်၊ "တိပညံ"၌ အတိပညံဟု ပါဠိပျက်နေသည်၊ "တိသောပညာ သမာဟဋာ" စသော ဋီကာဖွင့်ထောက်၍ "တိပညံ"ဟု သိဟိုဠ်မူအတိုင်း ပါဠိမှန် ရှိစေ၊ ထွေလည်း လိင်္ဂါတိဒေသ ဟူသော လက္ခဏာဝန်ကို ကတ္တားနှင့် အဓိတ္ထ ဖြစ်သောကြောင့် "ဤသုတ်သည်"ဟု လက္ခဏာဝန်ကို ကတ္တားနက်ပင် ပေးသည်။]

နစာယံ၊ပေ၊အဒဿနတော—အမှန်အားဖြင့် ဤသုတ်သည် ကာရိယာတိဒေသ-လိင်္ဂါတိဒေသ ၂-မျိုးလုံးပင် မဟုတ်၊ ခဲ့ဦးအံ့— "သေသေသုန္တ္ဝ၀" စသော အခြားအတိဒေသ သုတ်များ၌ ငဲ့ညွှန်းပုံကိုပြသည့် အတိဒေသ အမှတ်အသားဖြစ်သော "ဇ္ဈ၀" သဒ္ဒါပါ၏။ [တထာ ကတ္တာရိစ သုတ်၌လည်း "တထာ" သဒ္ဒါ ပါ၏၊ အနုပဒိဋ္ဌံနံ ဝုတ္တယောဂတော သုတ်၌ကား ဇ္ဈ၀ တထာတို့ထက်ပင် သေချာသော "ဝုတ္တ-ယောဂတော" သဒ္ဒါ ပါ၏။] ဤသုတ်ကား ထိုကဲ့သို့ အတိဒေသ အမှတ်အသား မပါသောကြောင့် အကိဒေသသုတ်မဟုတ်၊ အဗျယီဘော သမာသ်သည် ဥပသာရ နိပါတ် အနက် ပြဋ္ဌာန်းလျက် ရှိသောကြောင့် ဥပသာရ နိပါတ် ထုံးစံအတိုင်း "အလိန် (လိန်အထူးမရှိ)" ဟု မှတ်ရမည်လားဟု ယုံမှားဘွယ် ရှိသောကြောင့်ဂုဏ် "ဒွန် တပ္ပုရိသ်ကဲ့သို့ နောက်ပုဒ် လိန် လိုက်၍ ၃-လိန်ဆက်ဆံလေသသား" ဟု ယုံမှားဘွယ် ရှိသောကြောင့် ဂုဏ်း "နပုလိန်ရှိသည်" ဟုစိုရင်သော ဝိဓိသုတ်တမျိုးဖြစ်သည်။ [သရော ရသော နပုံသကေသုတ်ဖြင့် စိရင်ဘို့ရာ အစိအရင်ကို သိစေသော ဝိဓျဂ် ပရိဘာသာ သုတ်ဟုလည်း ဆိုကြသေး၏။]

မှတ်ချက်။ ။ဤသို့ အတိဒေသသုတ် မဟုတ်သောကြောင့် "နပုံသကလိင်္ဂါ၀" ၌ "လိင်္ဂါ+ဇ္ဈ၀" ဟု ပုဒ်မဖြာဘဲ "လိင်္ဂါ+ဧ၀" ဟု ပုဒ်ဖြာရလေသည်၊ ကလာပ် ပုတ္တိ၌ကား "အဗျယီဘာ၀ သမာသော နပုံသကလိင်္ဂံ သျာတ်" ဟု "၀" မပါဘဲပင် ဖွင့်၏၊ ထို့ကြောင့် ကလာပ်အလိုလည်း အတိဒေသသုတ် မဟုတ်-ဟု မှတ်။ ["ယထာ ပရိသာယ-အကြင် အကြင် ပရိသတ်၌၊ ယထာသမာဒိဋ္ဌာယ-အကြင် အကြင် ညွှန်ပြ အပ်တိုင်းကို၊ယထာပဋိညာယ-အကြင် အကြင် ဝန်ခံခြင်းဖြင့်" စသည်၌ နပုံလိန်မဟုတ် သောကြောင့် ဤသုတ်အဓိအရှင်များကို မောဂ္ဂလ္လာန်၌ ဝိကပ်ဟု ဆိုသည်။]

(၃၃၅) ကုစိတိ ဝတ္တတေ၊ ["အကာရန္တော+အဗျယီဘာဝါ"တိဆေဒေါ-ဟု ဋီကာဖုဋ်သောကြောင့် "မကာရန္တာ ဗျယီဘာဝါ"ဟု သန္ဓိစပ်လျက် ရေးပါဋ်ရှိကြောင်း သိပါ။]

အံဝိဘတ္တိနှ မကာရန္တဝဗျယီဘာဝါ။ ၎၎၁။ အကာရန္တာ-သော၊ တသ္မာ အဗျယီဘာဝါ-မှ၊ ပေ၊ ဟောတိ၊ တေသံ-ကို၊ နေယျ-သိနိုင်လောက်၏။ [အံ ပုဗ္ဗပြိုးနောက်, ခွင်း, ခေျ, ကပ်-ဟူသော အစီအရင်များ သိနိုင်လောက်ပြီ-ဟူလို။] တံ ဥပနဂရုံ-ထို မြို့အနီး၊ နဂရဿ-မြို့၏၊ သမီပံ-အနီးသည်၊ တိဋ္ဌတိ-တည်၏။ ဣတိ အဧတ္ထာ-နက်၊ ["နဂရဿ သမီပံ"ဟု ဖုဋ်၍ ဥပနဂရုံဋ္ဌ ပဌမာသိဝိဘတ် ဆိုးသော ပုဒ်မှန်း ထင်ရှားအောင် "တိဋ္ဌတိ"ဟု အပို ထည့်သည်။] တာနိ ဥပနဂရုံ-ထို မြို့အနီးတို့၊ အာလပနေပိ-အာလုပ်၌လည်း၊ ဧဝံ-ဤ အတူတည်း၊ တံ ဥပနဂရုံ-ကို၊ ပဿ-ရှုလော့၊ [ဒုတိယာဝိဘတ် ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားဘို့ရာ "ပဿ"ဟု စပ်ပုဒ်ကြိယာကို ထည့်သည်။] တာနိ ဥပနဂရုံ-ထိုမြို့အနီးတို့ကို၊ [ဧကဝုစ် ဗဟုဝုစ် ကဲ့ပြားအောင် "တံ-တာနိ"ဟု ထည့်သည်။]

ကုစိတိ-ကုစိသဒ္ဒါ၏၊ အဓိကာရတော-လိုက်ခြင်းကြောင့်၊ ပဋ္ဌမျာ-ပဋ္ဌမိဝိဘတ်၏၊ အယံအံဘာဝေါ-ဤ အံ အဖြစ်သည်၊ နှ မဖြစ်၊ ဝါဝိယာ သတ္တမိ ဆဋ္ဌီနံတု-တတိယာ, သတ္တမီ, ဆဋ္ဌီ ဝိဘတ်တို့၏ကား၊ အယံအံဘာဝေါ-သည်၊ ဝိကပ္ပတော-ဝိကပ်အားဖြင့်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။

---

(၃၃၅) **နပဋ္ဌမျာပေါဝိကပ္ပတော**——ကွဗိသမာသန္တ စသော သုတ်မှ လိုက်လာသော ကွဗိသဒ္ဒါကြောင့် "နှ ပဋ္ဌမျာ-ပဋ္ဌမိဝိဘတ်ကို အံ မဖြူရ" ထို့ကြောင့် ပဋ္ဌမိရုပ်၌ "ဥပနဂရာ,မှာ,သ္မာ၊ဥပနဂရေဟိ"ဟုသာ ပြယုဂ်ထုတ်၍"ဥပနဂရုံ"ဟု မထုတ်၊ တတိယာ သတ္တမီ ဆဋ္ဌီဝိဘတ်တို့ကိုကား ဝိကပ်အားဖြင့် အံ ဖြူသည်၊ ထို့ကြောင့်တတိယာ၌ဥပနဂရုံအပြင်"ဥပနဂရေန ဥပနဂရေဟိ"ဟုလည်း ထုတ်၏၊သတ္တမီ ဆဋ္ဌီရုပ်များ၌လည်း နည်းတူ၊ စတုတ္ထီဝိဘတ် အတွက် ဂါထာ၌ အထူးဆိုချက် မပါ၊ မြန်မာမူဝယ် စတုတ္ထီ၌ "တသ ဥပနဂရုံ ဒေဟိ, ဥပနဂရဿဝါ၊ တေသံ ဥပနဂရုံ, ဥပနဂရာနံဝါ"ဟု ဝိကပ်ရုပ်ကို ပြထားသော်လည်း သီဟိုဠ်မူ၌ ဝိကပ်ရုပ်ကို မပြချေ၊ မြန်မာဆရာတော်တို့က "စတုတ္ထီနှင့် ဆဋ္ဌီရုပ်မှာ သဘောတူပင်ဖြစ်၍ ဆဋ္ဌီဝိကပ်ဖြစ်လျှင် စတုတ္ထီလည်း ဝိကပ်ဖြစ်ရမည်"ဟု အယူရှိကြဟန်တူ၏၊ သို့သော် ဂါထာ၌ပင် ဆဋ္ဌီကိုသာ ဆိုထားသောကြောင့် စတုတ္ထီ၌ ဝိကပ်ရုပ် မပြသော သီဟိုဠ်မူသာ အလိုကျမည် ထင်သည်။ [ကွစိသဒ္ဒါကို ဝဝတ္ထိတဝိဘာသာ အနက် ရှိ၏ဟု ကြံ၍ "ပဋ္ဌမိ၌ အသန္တဝိမိ, တတိယာ

တေန ဥပနဂရံ-ထိုမြို့အနီးသည်၊ ကတံ-ပြုအပ်၏၊ ဥပနဂရေန ဝါ-"ဥပနဂရေန" ဟုလည်း ရှိ၏၊ တေဟိဥပနဂရံ-တို့သည်၊ ဥပနဂရေဟိ ဝါ-လည်း ရှိ၏၊ တဿ ဥပနဂရံ-အား၊ ဒေဟိ-ပေးလော့၊ (ဥပနဂရဿ ဝါ-လည်း ရှိ၏၊) တေသံ ဥပနဂရံ-တို့အား၊ (ဥပနဂရာနံ ဝါ-၏။) [စတုတ္ထီ-"ဥပနဂရဿ-ဥပနဂရာနံ"ရုပ်တို့ သိဟိုင့်မူ၌ မပါ။] ဥပနဂရာ, ဥပနဂရမှာ, ဥပနဂရသွဲ-မှ၊ အာယန-ဆောင်ယူခဲ့လော့၊ ဥပနဂရေဟိ-တို့မှ၊ ဥပနဂရံ-၏၊ သန္တကံ-ဥစ္စာ၊ ဥပနဂရဿ ဝါ-၏၊ တေသံ ဥပနဂရံ-တို့၏၊ ဥပနဂရာနံ ဝါ-လည်း ရှိ၏၊ ဥပနဂရံ-၌၊ နိဓေဟိ-သိုမှီးလော့၊ ဥပနဂရေ, ဥပနဂရမှိ, ဥပနဂရသ္မိံ ဝါ-လည်း ရှိ၏၊ ဥပနဂရံ-တို့၌၊ ဥပနဂရေသု ဝါ-လည်း ရှိ၏၊ ဧဝံ-ဤအတူ၊ ဥပကုမ္ဘံ-အိုး၏ အနီး၊ [**"ကုမ္ဘဿ + သမီပံ, ဥပကုမ္ဘံ"**ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုပါ-ဟူလို။]

အဘာဝေ-မရှိခြင်းအနက်၌၊ (ဥဒါဟရဏ်-ကား၊ နောက်၌လည်း ဤနည်းအတိုင်းထည့်၊) ဒရဇာနံ-ကိလေသာ ပူပန်မှုတို့၏၊ အဘာဝေါ-မရှိခြင်းတည်း၊ နိဒ္ဒရထံ-ခြင်း၊ နိမ္မသကံ-ခြင်းမရှိခြင်း၊ ပစ္ဆာအတ္ထေ-

---

သတ္တာမိ ဆဋ္ဌဉ္စ အနိစ္စဝိမိ, ကြွင်းဝိဘတ်၌နိစ္စဝိမိ"ဟု ခွဲကြသေး၏၊ သို့သော် "ကွစိတိ ကွစိ သမာသန္တဂ္ဂစ္ဆာဒိတော အနုဝတ္တတေ, ကတ္ထစိ အမာဒေသနိဝတ္တနတ္ထံ"ဟု ဋီကာဖွင့်သောကြောင့် ကွစိသဒ္ဒါသည် ကွစိ အနက်ပင် ရှိ၏-ဟု မှတ်။]

ဆက်ဦးဆုံး—၌ "နပဗ္ဗဲမျာယ မံဘာဝေါ" ဂါထာသည် ကလာပ် ကာရကာ၌ လာသော "အဗျယီဘာဝါ အကာရန္တာ ဝိဘတ္တိနံ အံ အပစ္စ္မျာ, ...ဝါ တတိယာ သတ္တမိနံ"ဟူသော ၂-သုတ်ကိုမှီးသော ဂါထာဖြစ်သည်၊ ထို ကလာပ်၌ ဆဋ္ဌီ ဝိဘတ် အတွက်ပင် အထူးမဆို၊ ထို့ကြောင့် ကလာပ်အလို "ဆဋ္ဌီ ဝိဘတ်လည်း အံ အပြု မြဲသည်"ဟုပင် မှတ်ယူရမည်၊ ရှေးဆရာတို့ကမူ "အဇ္ဈောဂမဗ္ဗာ" (ပဌမာယော) "အဇ္ဈောဂမ္ဗော အဇ္ဈောဂဿ" (သိ-သ) တို့၌ အံ မပြုသော ရုပ်ကို မြင်ရသောကြောင့် ပဌမာ စတုတ္ထီ ရုပ်များ၌ အံ အပြု မမြဲ-ဟုဂုဏ်း, "အဇ္ဈောဂံ-အဇ္ဈောဂန္တာဂါ, အဘိနိဝိသိတွာ-နှလုံးသွင်း၍၊ အဇ္ဈောဂံ-မှ၊ ဝုဋ္ဌာတိ"ဟူရာ၌ ပဗ္ဗဲမိ ဝိဘတ်ဖြင့် အဇ္ဈောဂံ ဟု အံပြုလျက် ရှိသောကြောင့်ဂုဏ်း, အခြားဝိဘတ်များ၌လည်း ထို့အတူပင် "အံပြု-မပြု" ၂-ခု ရှိသင့်ရကား ဝိဘတ်အားလုံး၌ပင် အံ့ အပြု မမြဲဟု ဆုံးဖြတ်တော်မူကြသည်။

အဘာဝေ—အဘာဝအနက်၌ သမာသ်ဖြစ်သောကြောင့် "အဘာဝေ"ဟု ဆိုသည်၊ နိဒ္ဒရထံ၌နိ သဒ္ဒါသည် အဘာဝအနက်ကို ဟော၏၊ ထို အဘာဝသည် အတ္ထာဘာဝ, ဇာတိဘာဝ, ပဓံသာဘာဝ, ဥပဘောဂါဘာဝဟု ၄-မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင်ဝတ္ထု၊ ဖြစ်ကို "အတ္ထ" ဟုခေါ်၏၊ ထိုဝတ္ထုဖြစ်၏ မရှိခြင်းသည် "အတ္ထာဘာဝ"မည်၏၊ နိမ္မက္ခိကံ-ယင်ကောင်

ပစ္ဆာအနက်၌၊ရထသ-ရထား၏၊ပစ္ဆာ-နောက်တည်း၊အနုံရထံ-ရထားနောက်၊ အနုဝါတံ-လေ့နောက်၊ဝါ-လေအော်က်, လေစုန်၊ယောဂ္ဂတာယံ-လျောက်ပတ် သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်၌၊ ယထာ သရူပံ-သရုပ်အား၊လျော်သည်၊အနုရူပံ-အဆင်းအား၊လျော်သည်၊စါ-သဘောအား၊လျော်သည်၊ရူပယောဂ်-အဆင်းအား လျော်သည်၊ ဝါ-သည်၊ ဣတိအတ္ထော-နက်၊ ဝိစ္ဆာယံ-ဝိစ္ဆာအနက်၌၊ အတ္တာနံ အတ္တာနံပတိ-မိမိ မိမိ၌၊ ပစ္စတ္တံ-မိမိမိမိ၌၊ အဒ္ဓမာသံ အဒ္ဓမာသံ အနုံ-လခွဲ လခွဲ

မရှိခြင်း, နိမ္မသကံ-ခြင်မရှိခြင်း, စသည်တည်း၊ ဤ၌"ယင်ကောင်-ခြင်"ဟူသော ဝတ္ထု ဒြင်၏မရှိခြင်းဖြစ်သည်၊ နိဒ္ဒရထံ၌လည်း"ကိလေသာအပူ"ဟူသော ပရမတ္ထ အထည် ဝတ္ထု၏ မရှိခြင်းဖြစ်၍ "အတ္ထာဘာဝ"ပင်တည်း၊ ပြည့်စုံခြင်းကို "ဋ္ဌ"ဟု ခေါ်၏၊ ထိုပြည့်စုံမှု၏မရှိခြင်းသည်"ဋ္ဌဒါဘာဝ"မည်၏၊ဒုယျဝနံ-စယနတိုင်း(ယောနတိုင်း)၏ (ပြည့်စုံမှု)မရှိခြင်း၊ ဒုဇ္ဇိကံ့-ထမင်း၏ မရှိခြင်း, စသည်တည်း၊ ဤ၌ ထမင်းခြင် လုံးဝ မရှိခြင်းကို မဆိုလို, မပြည့်စုံ မလုံလောက်ခြင်းကိုသာ "အဘာဝ"ဟု ဆိုသည်၊ ပျက်စီး ခြင်းကို"ပဓံသ"ဟုခေါ်၏၊ထို ပျက်စီးခြင်းသည်ပင် မရှိခြင်းဖြစ်သောကြောင့်"ပဓံသာ ဘာဝ"မည်၏၊ အတိသိတံ-အ၏ ကုန်လွန်ခြင်း၊ အတိဝသန်္ဒံ-ဝသန္တရှည်တု ကုန် လွန်ခြင်း, စသည်တည်း၊ ဤ၌ အရှေတု-ဝသန္တရှည်တုတို့ ပျောက်ကွယ် ကုန်လွန်ခြင်းသည် ပဓံသာဘာဝ မည်၏၊ သုံးဆောင်ခြင်းကို "ဥပဘောဂ"ဟု ခေါ်၏၊ ထို ဥပဘောဂ ကာလ၏မရှိခြင်းသည်"ဥပဘောဂါဘာဝ"မည်၏၊အတိယောဗ္ဗနံ-ပျိုရွယ်သူ့အဖြစ်၏ မသုံးဆောင်ရာ ကာလ၊ အတိကမ္မလံ-ကမ္မလာ၏ မသုံးဆောင်ရာ ကာလ၊ ဤ၌"မသုံး ဆောင်ရာ ကာလ"ဟူသည် သုံးရာကာလ မဟုတ်ခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့်"ဥပဘောဂါ ဘာဝ"ဟု ဆိုသည်၊ ["ဒရထာနံ+အဘာဝေါ"ဟု နိ၏ ပရိယာယ် အဘာဝပုဒ်ဖြင့် ဝိဂြိုဟ်ပြုရသော်လည်း ရှာ်တွက်သည့်အခါ၌မူ"နိ+ဒရထ"တည်း၊ "နိ—သိ+ဒရထ—နံ" ဟုဖြစ်, သိချေ့, ဒရထာနံ ဖြစ်ခဲ့အောင် စီရင်၊ သမာသ်စသည် စီရင်၍ "နိ+ဒရထ" ပကတိဖြစ်၊ ဒဒွေဘော်လာ,စသည်ဖြင့် ဥပနဂရံအတိုင်း တွက်၊"မသကာနံ အဘာဝေါ နိမ္မသကံ"လည်း နည်းတူ။]

ယောဂ္ဂတာယံ—ယောဂ္ဂ သဒ္ဒါသည် ယုတ္တ သဒ္ဒါနှင့် အနက် တူ၏၊ ယောဂ္ဂ-သင့်လျော်+တာ—အဖြစ်၊ (သင့်လျော်ခြင်း)၊ ထို ယောဂ္ဂတာ အနက်၌ "ယထာ+သရူပ,အနု+ရူပ"တို့ သမာသ်ဖြစ်ကြသည်၊"ရူပယောဂ္ဂန္တိ အတ္ထော"ဟုသိဟိုဠ်မူရှိ၏၊ ဤရူပယောဂုံသည် အနုရူပံ၏ အနက်ပြတည်း၊ မုဒ္ဓဗောဓ၌ "ရူပသ+ယောဂုံ—အနုရူပံ"ဟုပင် ဝိဂ္ဂဟပြုသည်။

ဝိစ္ဆာယံ—ပတိနှင့် အတ္တာသည် ဝိစ္ဆာ အနက်၌ သမာသ်ဖြစ်ကြသော ဝိစ္ဆတ္ထ အဗျယီဘောတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဝိဂြိုဟ်၌ ဝိစ္ဆာအနက် ထင်ရှားအောင် "အတ္တာနံ အတ္တာနံ"ဟု ၂-ပုဒ်ပြသည်၊ ဤ၌ "အတ္တာနံ အတ္တာနံ ပတိ"ဟု ပကတိ ပုဒ်ဖျင်းဖြင့်

တိုင်းဌ်၊ အန္ဒဒ္ဓမာသံ-လခဲ့ လခဲ့တိုင်းဌ်၊ အာနုပုဗ္ဗိယံ-အစဉ် အတိုင်း ဟူသောအနက်ဌ်၊ ဇေဋ္ဌာနံ-ကြီးသူတို့၏၊ အနုပုဗ္ဗော-အစဉ်တည်း၊ အနုဇေဋ္ဌံ-ကြီးသူတို့အစဉ်၊ ဝါ-ကြီးငယ်စဉ်လိုက်၊ ပဋိလောမေ-ဆန့်ကျင်ဘက်ဟူသော အနက်ဌ်၊ သောတဿ-ရေအယဉ်၏၊ ပဋိလောမံ - ဆန့် ကျင် ဘက် တည်း၊ ပဋိသောတံ-ရေညာ၊ ပဋိပထံ-ခရီး၏ ဆန့် ကျင် ဘက်၊ ဝါ - ခရီးရင်ဆိုင်၊ ပဋိဝါတံ-လေညာ၊ အတ္တာနံ-အတ္တကို၊ အဓိကိစ္စ-စဲမှီ၍၊ ပဝတ္တံ-ဖြစ်သော၊

ဝိဂြိဟ် ပြုထားသောကြောင့် "အဗျယီဘောဌ် အသပဒဝိဂ္ဂဟ ပြုရမည်"ဟူသော ရှေးစကား၏ မမြဲကြောင်းကို သိပါ၊ရုပ်တွက်သည့်အခါ"ပတိ+အတ္တ"ဟု တည်၊ပတိနောင် သိသက်, ချေ၊ ပရဿမညာ ပယောဂေ သုတ်ဖြင့် ပတိကို ကမ္မပ္ပဝစနီယ မှည့်၍ ကမ္မပ္ပဝစနီယ ယုတ္တေ သုတ်ဖြင့် အတ္တနောင် ဒုတိယာ အံသက်, အတ္တာနံ ပြီးအောင် စီရင်၊ "ပတိ အတ္တာနံ"ဟု ဝါကျရုပ်ပြီး၏၊ အတ္တာနံ အတ္တာနံ+ပတိ-မိမိ မိမိဌ်၊ ဤတို့ အတွေ-ဌ်၊ သမာသ် စသည် စီရင်၍"ပတိ+အတ္တ"ဟု ပကတိပြု, သဗ္ဗောစံဘင်ဖြင့် တိုကို စပြု, ဒွေဘော်လည်းလာ၍ "ပစ္ဆတ္တ"နာမ်ငဲ့—နပုံလိန် စီရင်, သို့သက်၍ အံပြု ပစ္ဆတ္တံ ပြီး၏။

ဆက်ဦးအံ့—"အတ္တာနံ အတ္တာနံ + ပတိ" ဝါကျဌ်လည်း ပတိ ဟူသော ကမ္မပ္ပဝစနီယနှင့် ယှဉ်သောကြောင့် ဒုတိယာပင် သက်ရ၏၊ "အတ္တံ အတ္တံ+ပတိ—ပစ္ဆတ္တံ= အနက်တိုင်းဌ်၊ [ပကိသဒ္ဒဿ ဝိစ္ဆာယံ ကမ္မပ္ပဝစနီယ သညောဝိဓာန သာမတ္ထိယာ တံယောဂေ ဒုတိယာဂဟ်ဟဲ့ ဝါကျဖြိ=ကမ္မပ္ပဝစနီယနှင့် ယှဉ်သောကြောင့် "အတ္တံ အတ္တံ" ဟု ဒုတိယာအတွင်းငုပ်သော ဝါကျလည်းရှိ၏၊—သိဒ္ဓန္တကောမုဒီ။] "ပစ္ဆတ္တံ" ဟု သမာသ်ပြီးသည့်အခါဌ်ကား အနက်အားလျော်စွာ ဆိုင်ရာဝိဘတ်သက်၍ အံ့ပြု၊ မှန်၏၊-"ပစ္ဆတ္တံ ဝေဒိတဗ္ဗော ဝိညူဟိ—အတ္တနိ အတ္တနိ ဝေဒိတဗ္ဗော" စိသုဒ္ဓိမဂ်ဌ် သို့သက်၊ "ပစ္ဆတ္တညေဝ (သယမေဝ=အတ္တနာယေဝ) နိဗ္ဗုတိ ဝေဒိတဗ္ဗော" ဖြဟ္မဇာလသုတ်ဌ် နာဝိဘတ်သက်၊ "ပစ္ဆတ္တညေဝ (အတ္တနိယေဝ) ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ"ပဋ္ဌာန်တွေရ အဌကထာဌ်လည်း သို့ပင်၊ နောက် ၂-မျိုးကား ဝိစ္ဆာတွေ အဗျယီဘော မဟုတ်၊ ဝိဘတ် အနက်ကို ဟောသော ဝိဘတ္တတွေ အဗျယီဘောတည်း၊ "အတ္တနာတို့ ပစ္ဆတ္တံ၊ အတ္တနိတို့ ပစ္ဆတ္တံ"ဟု ဝိဂြိဟ်ပြု၊ တချို့နေရာဌ် "အတ္တနောတို့ ပစ္ဆတ္တံ"ဟုလည်း ပြုကြသေး၏။

အန္ဒဒ္ဓမာသံ—ဤဌ်အနုသဒ္ဒါသည် ဝိစ္ဆာအနက်ကို ဟောသောကြောင့် "အဒ္ဓမာသံ အဒ္ဓမာသံ-အနု"ဟု ဝိဂြိဟ်ပြုသည်၊ပါစိတ်မောဟနုသိက္ခာပုဒ်ဌ်ကား"အနုသည် ဝိစ္ဆာ အနက်နှင့် တက္ခ အစဉ်အတိုင်း အနက်ကိုလည်း တပြိုင်နက် ဟော၏"ဟု ယူ၍ "အနုပဋိပါဋိယာ အဒ္ဓမာသေ အဒ္ဓမာသေ"ဖွင့်သည်။ [ကမ္မပ္ပဝစနီယခဏ်းနှင့် စပ်ကြည့်ပါ။]

အာနုပုဗ္ဗိယံ—ပုဗ္ဗံ—ရှေ့၊ အနုဂတံ၊—အစဉ်လိုက်သည်တည်း၊ အနုပုဗ္ဗံ—ရှေ့ကို အစဉ်လိုက်သည်၊ "ရှေ့ကို အစဉ်လိုက်သောအနက်"ဟူသည် အစဉ်အတိုင်းဖြစ်သော အနက်တည်း၊ အနုပုဗ္ဗဿ—ရှေ့ကို အစဉ်လိုက်သော အနက်၏၊ ဘာဝေါ—ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ (အစဉ်အတိုင်းဖြစ်ခြင်း ကြိယာ)သည်၊ အာနုပုဗ္ဗီ—မည်၏၊ ဘာဝအနက်ဌ်

တရားတည်း၊ အစ္ဆတ်-အတ္တကို စွဲမှီ၍ ဖြစ်သောတရား၊ ပရိယာဒါဘိဝိဓိသုပရိယာဒ အနက်, အဘိဝိဓိ အနက်တို့၌၊ အာ+ပါဏ်ကောဋိယာ-အဃက်ဆုံးသည့် တိုင်အောင်၊ အာပါဏ် ကောဋိကံ-အောင်၊ ကွစိသမာသန္တဂတာန မကာရန္တောတိ-သုတ်ဖြင့်၊ က ပစ္စယော၊ ကစ္စာယနဿ - ကစ္စည်းထေရ်၏၊

ဏ ပစ္စည်းသက်၍ "အာနုပုဗ္ဗ"ဖြစ်ပြီးနောက် (ဤ) ပစ္စည်းသက်၍"အာနုပုဗ္ဗိ"ဟုဏ္ဍိကဲ့သို့ပြီးသည်၊ ထို့နောက် သို့ကိုယံ ပြု၍ "အာနုပုဗ္ဗိယံ"ဟုဖြစ်၏၊ မောဂ္ဂလ္လာန်၌ကား "အနုပုဗ္ဗသ+ဘာဝေါ အာနုပုဗ္ဗိယံ"ဟု ဣသရိယံ ကဲ့သို့ ဏျပစ္စည်း, အ ကို ဣပြုထားသည်၊ ထိုအလို "အာနုပုဗ္ဗိယေ"ဟုလည်း ရှိရမည်၊ "အနဲဇော်ဋ္ဌ-ကြီးသူတို့၏အစဉ်"ဟူသည် ၁-နံပါတ်ကြီးသူနောက် ၂-နံပါတ်ကြီးသူလိုက်,ထိုနောက် ၃-နံပါတ်ကြီးသူလိုက်, ဤသို့ အစဉ်အတိုင်းဖြစ်ခြင်းတည်း၊ "ကြီးစဉ် ငယ်လိုက်"ဟုခေါ်ကြသည်၊ [ပဋိလောမတ္ထဉ္စ "ပဋိသဒ္ဒံ"ဟု မြန်မာမူ ရှိသော်လည်း"ပဋိပထံ"ဟု ရှိသော သီဟိုဠ်မူသာ ကျမ်းဂန်၌ အတွေ့များ၊သာပါဒ်ဖြစ်သည်၊ "ပထဿ+ပဋိလောမံ, ဝါတဿ+ပဋိလောမံ"ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု။]

အတ္တာနံ၊ ပေ၊ အစ္ဆတ္တံ—ပဋိလောမတ္ထ သမာသ် မဟုတ်၊ အစ္ဆတ္တကို "အမိ+အတ္တ"ဟု ခွဲ၊ အမိသဒ္ဒါသည် သမာသ် အဏ်၌ အမိကာရ အနက် ပဝတ္တိအနက် ၂-ချက်ကို ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် "အမိကိစ္စ ပဝတ္တတ္ထ အမျယိဘော"ဟု မှတ်။ ["အမိသဒ္ဒေါ သမာသ ဝိသယေ အမိကာရကွံ့ ပဝတ္တိအတ္ထဉ္စ ဂဟေတွာ ပဝတ္တတိတိ အတ္တာနံ အမိကိစ္စ ဥဒ္ဒိသ ပဝတ္တာ အစ္ဆတ္တာ"—အစ္ဆတ္တတိက် မူလဋီကာ။] "အမိ—သိ+အတ္တ—အံ"ဟု ဖြစ်စေ၍ "အမိ+အတ္တာနံ"ဟု ဝါကျရုပ် ပြီးစေ။

အတ္တာနံ အမိကိစ္စ၏ အဓိပ္ပါယ်။ ။ဤ အစ္ဆတ္တံအရ (မာတိကာ အကောက်အတိုင်း) မိမိ သန္တာန်၌ ဖြစ်သော စိတ် စေတသိက် ရုပ်အားလုံးကို ရ၏၊သတ္တဝါတို့သည် မိမိ သန္တာန်၌ ဖြစ်သော တရားစုကို "အတ္တ"ဟု စွဲလမ်းကြ၏၊ ထို တရားတို့ကလည်း "အတ္တ"ဟု အစွဲအလမ်းခံကို ရာ ရည်ရွယ်ချက် မရှိသော်လည်း ရည်ရွယ်ချက် ရှိသကဲ့သို့ မိမိ သန္တာန်၌ ဖြစ်ကြသည်။ ["ဧဝံ ပဝတ္တမာနာ မယံ အတ္တာတိ ဂဟဏံ ဂမိဿာမာတိ ဇာမိနာဝိယ အမိပ္ပါယေန အတ္တာနံ အမိကာရံ ကတ္ဝာ ပဝတ္တာ"—အဋ္ဌသာလိနီ။] "အတ္တာနံ = အတ္တကို၊ အမိကိစ္စ-စွဲမှီရည်စူး၍၊ ပဝတ်-ဖြစ်သော တရားတည်း" ဟု အနက်ပေး။ [ဋီကာဌကား- "အတ္တာတိ စိတ်ံ ဂုစ္ဆတိ, အစ္ဆတ်ံတိ စက္ခာဒိ"ဟု အတ္တ အရ စိတ်ကိုဖွင့်၍ အစ္ဆတ်ံ အရကိုလည်း စက္ခုစသော အစ္ဆတ်ကိုယတန ၆-ပါးကိုသာဖွင့်၏၊ "အတ္တာနံ အမိကိစ္စ ပဝတ်ံ"ဟု ဧကဝုစ် ဝိဂြိုဟ်ဌလည်း "ပဝတ္တာ"ဟု ဗဟုဝုစ်နှိုလျှင် အဌကထာတို့နှင့် သာ၍ ညီသည်၊ အစ္ဆတ်ံ ဟု ပုဒ်ပြီးသည့်အခါဌကား ဝိဂြိုဟ် အလိုက် ဧကဝုစ် ဗဟုဝုစ် (သိ-ယော) ၂-မျိုးလုံးကိုပင် အံပြုနိုင်သည်သာ။]

ဝိဂြိုဟ် တမျိုးကြံပုံ။ ။"အစ်ဆ်ဘ်ံ ဝါ ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ" (သတိပဋ္ဌာန်)စသည်၌ ဒုစ်ဆ်ဘ်ကို "အတ္တနော"ဟု ဖွင့်၏၊ "အစ်ဆ်ဘ်ံတိ ဝါ အတ္တနော တိ ဝါကေ်အတ္ထံ, ဟုန္တုနမေဝ နာနံ"ဟု မူလပဏ္ဏာသ အာကခ်ေယျသုတ် ဋီကာသည်း ဖွင့်၏၊ ထို အလို "အစ်ဆ်ဘ်ံ-မိမိ၏"ဟုပေး၊ ဒုစ်ဆ်ဘ်ကို နိယကစ်ဆ်ဘ်ံ (မိမိကို မှီ၍

ယသော-ကျော်စောခြင်းသည်၊ အာ+ကုမာရေဟိ-သတ္တိသားတို့တိုင်အောင်၊ (ဝတ္တတေ-ဖြစ်၏၊ ဝါ-ပုံ့နှံ့၏။) အာကုမာရံ-သတ္တိသားတို့ တိုင်အောင်။

(၃၃၆) သမိဒ္ဓိယံ - ပြည့်စုံခြင်းအနက်၌၊ ဘိက္ခုယ-ထမင်း၏၊ သမိဒ္ဓိ-ပြည့်စုံခြင်း၊ ဣတိ အတ္ထေ-၌၊ သမာသေ-ကိုဌင်း၊ နပုံသကလိင်္ဂတ္တေစ-ကိုဌင်း၊ ကတေ-သော်၊ သမာသသညာတိ အန္တောတိစ ဝတ္တတေ။ [“ဝတ္တမာနေ”ဟု သိမူရှိ၏၊ “ဝတ္တမာနေ-သော်၊ အယံဝိဓိ-ဤ အစီအရင်ကို၊ ဝုစ္စတိ-၏”ဟု စပ်ပုဒ်ထည့်၍ ဖွင့်သောဋီကာနှင့် ညီပေသည်။]

ဖြစ်သော အဏ္ဍိတ္တ), အတ္တနော သန္တာနေ ဥပ္ပဇ္ဇန်တီ အတ္ထော”ဟုဖွင့်သောကောသလသံယုတ် အဋ္ဌကထာ၌ကား “အဇ်္ဈတ္တံ-မိမိ၌”ဟု ပေး၊ ထို အဏ္ဍိတ္တံကို “အတ္တနောတိ အဇ္ဈတ္တံ, အတ္တနိတိ အဏ္ဍိတ္တံ (တချို့အရာ၌ အတ္တနာတိ အဏ္ဍိတ္တံ) ဟု ပစ္စတ္တံ ပုဒ်ကဲ့သို့ ဝိဘတ်ဖြင့် အဗျယီဘော သမာသ် ပြုရမည်ဟု ဆရာတို့ ကြံတော်မူကြသေး၏၊ သို့သော် “အတ္တာနံ အဓိကိစ္စပဝတ္တံ”ဟူသော ဝိဂြိဟ်အရ “အတ္တကို ရည်စူး၍ ဖြစ်သော တရား အပေါင်း”ဟူသည် မိမိဟု ခေါ်ရသော ခန္ဓာငါးပါးပင် ဖြစ်သောကြောင့်ဌင်း, အဇ္ဈတ္တံ၌လည်း ဆဋ္ဌိ သတ္တမီ ၂-မျိုးလုံးကိုပင် အံ ပြုနိုင်သောကြောင့်ဌင်း “အတ္တာနံ အဓိကိစ္စ ပဝတ္တံ”ဟူသော ဝိဂ္ဂဟဖြင့်ပင် “အတ္တနော, အတ္တနော သန္တာနေ”ဟူသော ထိုအနက် အားလုံး ပေးနိုင်ပြီ-ဟု ထင်သည်။

မရိယာဒါဘိဝိမိသု—[မရိယာဒါ, အဲဘိဝိမိတို့ အဓိပ္ပါယ်ကို ကာရကာ၌ ရေးခဲ့ပြီ၊ “အာ+ပါဏာသ”ဟု ရှိသည်ကား ပါဠိပျက်။] “အာ+ပါဏကောဋိ”ဟု တည်၊ အာ နောင် သိ ချေ၊ ဓာတုနာမာန စသော သုတ်ဖြင့် ပါဏကောဋိကို အပါဒါန်မှည့်, အပါဒါနေ ပဉ္စမီဖြင့် သ္မာသက်, “အာ+ပါဏကောဋိယာ”ဟု ဝါကျပြီးစေ၊ ဆိုင်ရာ စီရင်၍“အာပါဏကောဋိ”ဟု ပြီးသည့်အခါကွစိသမာသန္တ စသောသုတ်ဖြင့်ကပစ္စည်း သက်၍, သိ အံပြု၊ “အာပါဏကောဋိကံ သရဏံ ဂစ္ဆတိ”စသည်၌ (လူသေလျှင် သရဏကုံပျက်သည်-ဟု နားလည်နှင့်ပါ) သရဏကုံသည်အသက်ဆုံးရာစုတိ၏ဘင်ခဏ၌ မတည်တော့သဖြင့် အသက်အဆုံးသည် သရဏကုံ၏ အပိုင်းအခြား ဖြစ်သော မရိယာဒတည်း၊ ထို မရိယာဒ အနက်ကို အာဉာသာရက ထွန်းပြသဖြင့် အာလည်း မရိယာဒအနက်ကို ဟောရာဇရာက်၏၊ ဤ မရိယာဒ အနက်၌ အာနှင့် ပါဏကောဋိတို့ သမာသ် ဖြစ်ကြသည်၊ကစ္စည်းထေရ်၏ကျော်စောခြင်းကားကလေးသူငယ်လူမမယ်တို့တိုင်အောင် ပြန့်နှံ့သောကြောင့် အဘိဝိမိအနက်၌ အာနှင့် ကုမာရတို့ သမာသ် ဖြစ်ကြသည်၊ ဤ၌ “အာ+ကုမာရေဟိ (ဝါကျ) အာကုမာရံ” သမာသ်သာ လိုရင်းတည်း၊ “ယသော ကစ္စာယနသ”ကား တွဲဘက်ဖြစ်၍ ထည့်အပ်သော ပါဌ်တည်း။ [သီဟိုဠ်မူ၌“အာ+ကုမာရေဟိ ယသော အာကုမာရံ, ယသော ကစ္စာယနသ”ဟု ရှိ၏၊ မှောင်းလှ။]

သရော ရဿော နပုံသကေ။ ။နပုံသကေ-၌၊ ဝတ္တမာနသ သမာသသ အန္တော (အဆုံးဖြစ်သော)သရော ရဿော ဟော့တိ၊ စ-ဆက်၊ တ္ထေ-ဤသုတ်၌၊ အဗျယီဘာဝဂ္ဂဟဏံ-အဗျယီဘာဝသဒ္ဒါကို၊ နာနုဝတ္တေ တဗ္ဗံ-မလိုက်စေထိုက်၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ဒိဂုဒ္ဓန္ဒ ဗဟုဗ္ဗိဟိသုပိ-ဒိဂု, ဒ္ဓန်, ဗဟုဗ္ဗိဟိ သမာသ်တို့ ၌လည်း၊ နပုံသကေ ဝတ္တမာနသ, သမာသန္တသ-သမာသ်၏ အဆုံး သရ၏၊ ရဿံတံ-သည်၊ သိဒ္ဓံ-ပြီးသည်၊ ဟောတိ၊ အံ့ ဝိဘတ္တိန မိစ္စာဒိနာ-အံ ဝိဘတ္တိန မကာရန္တာ ဗျယီဘာဝါသုတ်ဖြင့်၊ အမာဒေသော၊ သုဘိက္ခံ-ထမင်းပြည့်စုံခြင်း၊ ဂဂ်ါယ-၏၊ သမိပေ-၌၊ ပဝတ္တတိ-၏၊ ဣတိ,ဥပဂဂ်ံ-မည်၏၊ မဏိကာယ-အိုးစရည်း၏၊ သမိပံ-တည်း၊ ဥပမဏိကံ-အိုးစရည်း အနိုး။

---

(၃၃၆) **သမိဒ္ဓိယံ၊ပေ၊ကတေ**–သမိဒ္ဓိသည် အတ္တဘော (ခန္ဓာကိုယ်)၏ လှုပ်တင့်တယ်ခြင်း ဟူသော အတ္တဘာဝသမိဒ္ဓိ,စပါး စသော ဥစ္စာ၏ ပြည့်စုံခြင်း ဟူသော ဓညာဒိသမိဒ္ဓိ ဟု ၂-မျိုးရှိ၏၊ ထို သမိဒ္ဓိကို သမ္ပတ္တိ (ပြည့်စုံခြင်း) ဟုလည်း ခေါ်၏၊ ထိုတွင် ဓညာဒိသမိဒ္ဓိ အနက်၌ သုန္ဒင့် ဘိက္ခာတို့ သမာသ် ဖြစ်ကြ၏၊ "သု+ဘိက္ခာယ" ဟု ဝါကျ ပြီးပြီးနောက် သမာသ်စပ်-အဗျယီဘောမှည့်, သမာသ်မှည့်, သု ဟုဌင်း ဘိက္ခာ ဟု အာကာရန္တာ အတိုင်းဌင်း ပကတိပြု, နာမ်ငဲ့, သောနပုံသကလိင်္ဂါသုတ်ဖြင့် နပုံလိန် အဖြစ်ကို,စီရင် (သုဘိက္ခာ)၊ဤအားလုံးကို ရှေ့၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း စီရင်ရမည် ဖြစ်သော်လည်း အစ သမာသ် စပ်မှုနှင့် အဆုံး နပုံးစီရင်မှုကို ပြ၍ အလယ် အစီအရင် များကို "ကာကောလောကန" နည်းအရ သိလောက်သောကြောင့် "သမာသေ နပုံသက-လိင်္ဂတ္တေစ ကတေ"ဟု ဆိုထားသည်။ [နပုံး ဖြစ်ပြီးနောက် ဤသုတ်ဖြင့် ရဿပြု၍ သုဘိက္ခ ဟု ဖြစ်၊ ထို့နောက် သက်သေ ဝိဘတ်များကို ဥပနဂရံကဲ့သို့ အံပြု။]

ဇ္ဈေစ၊ပေ၊သိဒ္ဓံ ဟောတိ—အံ ဝိဘတ္တိန မကာရန္တာ အဗျယီဘာဝါ သုတ်မှ အဗျယီဘာဝ သဒ္ဒါကို ဤသုတ်သို့ လိုက်စေလျှင် ဤသုတ်သည် အဗျယီဘော အရာ၌သာ ရဿ ပြုနိုင်လိမ့်မည်၊ ရဿ ပြုဘို့ ကိစ္စကား ဒိဂု ဒ္ဓန် ဗဟုဗ္ဗိဟိ အရာ၌လည်း ရှိသေး၏၊ ထို့ကြောင့် အဗျယီဘာဝ သဒ္ဒါကို ဤသုတ်သို့ မလိုက်စေသင့်၊ ထိုသို့ အဗျယီဘာဝသဒ္ဒါ မလိုက်လာလျှင် "နပုံသကေ ဝတ္တမာနသ သမာသန္တသ"ဟု သမာသ် သာမည်ကို ယူရသောကြောင့် ဒိဂု စသည်၌လည်း ရဿ အဖြစ် ပြီးနိုင်ခြင်း အကျိုးကို ရသည်-ဟူလို။ ဤကား ရူပသိဒ္ဓိ စာကိုယ် ဝါဒတည်း။ [ကစ္စည်းဝုတ်ို၌ အဗျယီဘာဝသဒ္ဒါ လိုက်စေပုံကို (ရူဋီကာ ဖွင့်ပုံနှင့် တကွ) ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ၌ ပြထားသည်။]

ဂဂ်ါယ၊ပေ၊ဥပဂဂ်ံ—"ဂဂ်ါယ သမိပေ ပဝတ္တတိ"ဟူ၍ ပဝတ္တတိကား သမိပေ ဟူသော အာဓာရ၏ အာဓေယ် တွဲဘက်ဖြစ်၍ ထည့်အပ်သော ကြိယာတည်း၊ ဝိဂြိဟ် လုပ်ရာ၌ "သမိပေ"ဟု အာဓာရဖြင့် ထားရမည်လည်း မဟုတ်၊ "ဗာရာဏသိ ဥပဂဂ်ံ ပဝတ္တတိ"ဟု ပါဠိစိရာ၌ "ဗာရာဏသိ ဂဂ်ါယ သမိပေ ပဝတ္တတိ"ဟုလည်း

(၃၃၇) ဣတ္ထီသု-မိန်းမတို့၌၊ အဓိကိစ္စ-စွဲမှီ၍၊ (ပဝတ္တာ-ဖြစ်၏၊) ဣတိ အတ္ထေ-ဤအနက်၌၊ သမာသ နပုံသကတ္တရဿတ္တာဒီသု-သမာသ်, နပုံလိန်

ရှိနိုင်သောကြောင့် ဂင်္ဂါယ သမီပေသည် ထိုကဲ့သို့ ဝါကျမျိုး၌ ပါသော ဥပဂင်္ဂံ၏ အဖွင့်သာ ဖြစ်သည်။ [ဗာရာဏသီ-သည်၊ ဥပဂင်္ဂံ (ဂင်္ဂါယ သမီပေ)-ဂင်္ဂါမြစ်၏ အနီး၌၊ ပဝတ္တတိ-ဖြစ်၏။] သမာသ်ဝိဂြိဟ်အစစ်ကား ဥပနဂရံကဲ့သို့ "ဂင်္ဂါယ+သမီပံ" ဟုသာ ဖြစ်သင့်သည်။ ["ဥပ+ဂင်္ဂါ" ဟု တည်, "ဥပ+ဂင်္ဂါယ" ဟု ဝါကျ ဖြစ်စေ၊ "ဥပ+ဂင်္ဂါ" ဟု ပကတိဖြစ်သည့်အခါ ဤသုတ်ဖြင့် ရသာ ပြု (ဥပဂင်္ဂ)၊ ဝိဘတ် အားလုံးကိုပင် အံ ပြု၍ "ဥပဂင်္ဂံ" ဟု ပြီး၏။] ဥပမဏိကံလည်း နည်းတူ၊ မဏိကာ ကိုကား "ဥဒကစာဠိ-ရေအိုးစရည်း" ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊ သို့သော် "အလိဇ္ဇရ (အရဇ္ဇရ) အိုးစရည်း" အနက်ဟော "မဏိက" ကို နပုံလိန် ဟု ထောမနိမိ အဘိဓာန်ဖွင့်သောကြောင့်ဂင်း, ဤ၌ "မဏိကာယ" ဟု ဇုတ္တိလိန် ရှိသောကြောင့်ဂင်း, ထို အဖွင့်ကို မနှစ်သက်၍ မဏိ နောင် အမည်သည်သာ အနက်၌ က ပစ္စည်း သက်သော ဝါစပွတိ အဘိဓာန်ကို ထောက်၍ "မဏိကာယ-မဏိကာ မည်သော မိန်းမ၏" ဟု သပြေကန် နိသျ အနက်ပေးသည်။

ဆက်ဦးအံ့—ဥပသဒ္ဓါသည် သမီပ (အနီးဂုဏ်) အနက်-သမီပီ (အနီး၌ဖြစ်သော ဂုဏ်ခြင်း) အနက် ၂-မျိုးကို ဟော၏၊ ထိုတွင် အနီးအနက် ဟောရာ၌ အဗျယီဘော သမာသ် ဖြစ်၏၊ အနီးရှိသော ခြင်းကို ဟောရာ၌ ဗဟုဗ္ဗိဟိ သမာသ် ဖြစ်၏-ဟု သက္ကတ ဋီကာတို့ ဖွင့်ကြ၏၊ ထို့ကြောင့် "ဥပဂင်္ဂံ-ဂင်္ဂါမြစ်၏ အနီး၌ဖြစ်သော စကားခြင်း" ကို ဟောလိုရာ၌ "ဂင်္ဂါယ သမီပေ ပဝတ္တတိ ယာကထာတိ ဥပဂင်္ဂါ, ယံ ဝတ္ထု။တိ ဥပဂင်္ဂံ, ယောရူက္ခောတိ ဥပဂင်္ဂါ" ဟု လိန် ၃-ပါး အားလျော်စွာ ပဌမာ ဗဟုဗ္ဗိဟိ သမာသ် ဖြစ်ရာ၏၊ ဤအဗျယီဘော၌ကား ဥပနဂရံ-ဥပမဏိကံတို့ကဲ့သို့ "ဂင်္ဂါယ+သမီပံ ဥပဂင်္ဂံ" ဟုသာ ဖြစ်သင့်သည်။ ["ဥပသဒ္ဓေါ သမီပေ သာမီဝိနိစ ဝတ္တတေ၊ အာဒိမေ အဗျယီဘာဝေါ၊ ဒုတိယေတု ဗဟုဗ္ဗိဟိတိ ဝိဝေကော (အထူးတည်း)၊-တတ္ထမောမိနိ။]

ဤ ဝိနိစ္ဆယ သင့်မြတ်ပုံ။ ။ဥပဿုတိတိ သုတိသမီပံ၊ ယတ္ထ ဌတ္ဝာ သက္ကာ ဟောတိ တေသံ ဝစနံ သောတုံ, တတ္ထာတိ အတ္ထော၊ —ဥပဿုတိ သိက္ခာပဒဋ္ဌကထာ၊ "သုတိ သမီပံ" ဖြင့် "သုတိယာ+သမီပံ ဥပဿုတိ" ဟု ဝိဂ္ဂဟကို ပြ၏၊ "ဂင်္ဂါယ+သမီပံ-ဥပဂင်္ဂံ" နှင့် တူ၏၊ ဥပဿုတိအရ "အသံ၏ အနီး" ဂုဏ်ကိုသာ ရသော်လည်း "ထိုအသံ ကြားလောက်ရာအရပ်=ဂုဏီဌာနခြင်း" တိုင်အောင် ယူပါဟုဂင်း, ဥပဿုတိ၌ သတ္တမီဝိဘတ် ကျသည်ဟုဂင်း ပြလို၍ "ယတ္ထ ဌတ္ဝာ၊ပေ၊တတ္ထာတိ အတ္ထော" ဟု ဒေဓမ္မပါယိနက် ဖွင့်ပြသည်၊ သာရတ္ထဋီကာ၌ကား ဥပဿုတိအရ ဌာနခြင်းကို တိုက်ရိုက်ရအောင် "အထဝါ- ဥပေစ္စ သုယျတိ ဣတ္ထောတိ ဥပဿုတိ=ကပ်၍ နားထောင်အပ်ရာ ဒေသ" ဟု တနည်းဖွင့်သေး၏၊ ထိုအဖွင့်လည်း နိဒါနသံယုတ် ဂဟပတိဝဂ် အဋ္ဌကထာ နည်းပင်၊ ဤနည်းအလို အဗျယီဘောလည်း မဟုတ်၊ ဥပ+သုဓာတ်, တိပစ္စည်းတည်း။

အဖြစ်, ရသ်အဖြစ် အစရှိသည်တို့ကို၊ ကတေ့သု-ပြု အာ်ကုန်ပြီး သော်၊ (လောပေါ ဟောတိဋ္ဌစပ်၊) အဗျယီဘာဝါတိ ဝိဘတ်တိနန္တိစ ဝတ္တတေ။

အညသ်မာ လောပေါစ။ ။အကာရန္တတော-အကာရန္တ အဗျယီဘော သမာသ်မှ၊ အညသ်မာ-အခြားသော၊ အဗျယီဘာဝ သမာသာ-မှ၊ ပရာသ် ဝိဘတ်တိနှ်, လော ပေါ ဟော တိ၊ ["လောပေါစ" ဟု ရှိ၏၊ သီဟိုဠ်မူဋ္ဌ "စ" မပါ။] အဓိတ်ထိ-မိန်းမတို့ဋ္ဌ စဲ့၍ဖြစ်သော စကား၊ ဣတ်ထိသု-တို့ဋ္ဌ၊ အဓိကိစ္စ-၍၊ ကထာ-စကား သည်၊ ပဝတ္တတိ-၏၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ အဓိတ်ထိ-မိန်းမတို့ဋ္ဌ စဲ့၍ဖြစ်သော စကားကို၊ ပသ-ရှုလော့၊ အဓိတ်ထိ-သည်၊

---

(၃၃၇) **အဓိတ်ထိ**—အဓိ+ဣတ်ထိ၊အစ်ဆြတ်ပုဒ်ဋ္ဌ အဓိသဒ္ဒါကဲ့သို့ ဤအဓိသဒ္ဒါလည်း သမာသ်အရာဋ္ဌ အဓိကာရ+ပဝတ္တိ ၂-နက်ကို ဟောသည်ဟု ယူ၍ "ဣတ်ထိသု အဓိက်စ္စ ကထာ ပဝတ္တတိ" ဟု ဖွင့်ဟန်တူသည်၊ ဤအဓိတ်ထိအရလည်း မိန်းမတို့ဋ္ဌ စဲ့၍ဖြစ်သော (မိန်းမတို့နှင့် စပ်သော) စကားကို ယူစေလိုဓ္ဌ. "အဓိတ်ထိ ပသ=မိန်းမတို့ဋ္ဌ စဲ့၍ဖြစ်သော စကားကို ကြည့်လော့" စသည်ဖြင့် မိန့်လေသည်၊ ဤအဖွင့်သည် "ယထာ လောကေ ဣတ်ထိသု ကထာ ပဝတ္တာ အဓိတ်ထိတိ ဝုစ္စတိ၊ ဧဝံ အတ္တာနံ အဓိကိစ္စ ပဝတ္တာ အဿတ္တံ" ဟူသော ကေဂ်ံတ္တရ-ကေစမ္မဂဂ် ဋီကာနှင့် ညီသကဲ့သို့ရှိ၏၊ ထိုဋီကာဋ္ဌ အ့ဓိတ်ထိ အရ စကားကိုပင် ရအောင်ဖွင့်၏၊ ဥပမာနဝါကျဉ်, အဓိကိစ္စမပါသော်လည်း ဥပမေယျ ဝါကျဋ္ဌ ပါ၏၊ သို့သော် အဓိကိစ္စ ပါရာဋ္ဌ "အတ္တာနံ" ဟု ဒုတိယန္တဖြင့် ထားသကဲ့သို့ ဤဋ္ဌ "ဣတ်ထိသု" ဟု (ဒုတိယန္တ မထားဘဲ) သတ္တမျန္တဖြင့် ထားခြင်းကား ထိုဋီကာနှင့် မတူတတ်ပေ၊ [ဝိသုဒ္ဓိမဂ် တေဇောဓာတုနိဒ္ဒေသဋ္ဌလည်း (အနည်းငယ် စာသွား ကွဲသော) အလားတူ သာဓကရှိသည်။] "အဓိ+ဣတ်ထိ" တည်၊ အဓိနောင်သိချေ၊ "အဓိ+ဣတ်ထိသု" ဟု ဝါကျဖြစ်စေ၍ သမာသ် စသည် စီရုင်၊ နပုံး, ရသစီရင်၍ ထုံးစံ အတိုင်း ရုပ်တွက်ပါ၊ သာရသ္ထဒီပဋ္ဌလည်း "ဣတ်ထိ ံ အဓိက်စ္စ ဘဝတိ" ဟု ဝိဂြိုဟ်ကိုဂုင်း, ဋီကာဋ္ဌ "အဓိဥပသဂ္ဂေါ အဓိကိစ္စ ဣတျတ္ထဝါစကော" ... "သတ္တာသ္ဓပိ ဝိဘတ်တိသု သမ္ဘဝစနေသု အဓိတ်ထိ (တ်ထိ) ဤဒိသမေဝ ရုပံ" ဟုဂုင်း မိန့်ကြ၏၊ အဘိဓေယျကိုကား "ဂေဟကာရိယံ-အိမ်ဋ္ဌ ပြုဘွယ်ကိစ္စ" ဟု ပြသည်၊ "မိန်းမကိုစွဲ၍ဖြစ်သော အိမ်က်စ္စ-မိန်းမ အုပ်ချုပ်ရသော အိမ်ကိစ္စ" ဟူလို။

သက္ကတ။ ။ဤပြခဲ့သော စကားစဉ်အရ အဓိတ်ထိကို အဓိက်စ္စတ္ထ (တနည်း အဓိက်စ္စ ပဝတျတ္ထ) အဗျယီဘော ဟု ဆိုသင့်၏၊ အခြားသက္ကတဗျာကရဏ်းတို့ဋ္ဌကား ဝိဟတျတ္ထ (သတ္တမီ-ဒုတိယာဝိဘတ်နက်ကို ဟောသော) အဗျယီဘော ဟု ဆိုလိုကြ၏၊ ထိုအလို "ဣတ်ထိယံတိ အဓိတ်ထိ (မိန်းမဋ္ဌ), ဣတ်ထိသူတိ အဓိတ်ထိ (မိန်းမတို့ဋ္ဌ), ဣတ်ထိ ံတိ အဓိတ်ထိ (မိန်းမကို) ဟုဝိဂြိုဟ်ပြု၊အဓိသဒ္ဒါသည် သတ္တမီ ဒုတိယာအနက်ကို ဟောသောကြောင့် ဝိဂြိုဟ်ပြုရာဋ္ဌ မထည့်ရတော့၊ ဤနည်းဋ္ဌ "ကထာ ပဝတ္တာ" တို့သည် အဓိတ်ထိ၏ အနက် မဟုတ်၊ "အဓိတ်ထိ-မိန်းမတို့ဋ္ဌ" ဟူသော အာခာရ၏ အာဓေယျကို အပိုဆည့်ခြင်းတည်း၊

ကတံ-ပြုအပ်၏၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း၊ ဧဝံ-ဤအတူ၊ အဓိကုမာရိ-သတို့သမီးတို့၌ စဲ့၍ ဖြစ်သောစကား၊ ဝဓုယာ-ခွေးမ၏၊ သမိပံ-တည်း၊ ဥပဝဓု-နီး၊ ဂုန္နံ-နွားတို့၏၊ သမိပံ-တည်း၊ ဥပဂု-နီး၊ ဩကာရဿ-ဩအကွရာ၏၊ (ရဿတ္တံ-ရဿအဖြစ် ဟူသော၊ တ ချို့ စာ၌ ပါသည်၊) ဥကာရော-ဥပြု၊ ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ ဥပသဂ္ဂပုဗ္ဗကော-ဥပသာရပုဒ် ရှေးရှိသော အဗျယီဘော သမာသ်သည်၊ (ဟောတိ)။

တထာ-ထိုမှတပါး၊ နိပါတပုဗ္ဗကော-နိပါတ် ရှေးရှိသော အဗျယီဘော သမာသ်သည်၊ ယထာ-နည်း၊ ဝုဗ္ဗာနံ-ကြီးသူတို့၏၊ ပဋိပါဋိ-အစဉ်တည်း၊ ယထာဝုဒ္ဓံ-စဉ်၊ ဝါ-ကြီးငယ်စဉ်လိုက်၊ ယေယေ-အကြင်အကြင် သူတို့သည်၊

["ဤထိုသူတို အညပဒဝါကျံ ဝုတ္တံ၊ ကထာ ပဝတ္တာတိ တွာဓေယျောပဒဿနံ"-ပဋိကာ ဒီကာ။] ဒုတိယတ္ထဖြင့် "အဓိတ္ထိ (မိန်းမကို) အဓိကိစ္စ ကထာ ပဝတ္တာ"ဟု ရှိပြန်လျှင်လည်း အဓိကိစ္စသည် အဓိတ္ထိ ဟူသော ကံပုဒ်၏ စပ်ရာကြိယာကို အပို ထည့်ပြခြင်းသာတည်း-ဟု ကြံပါ၊ ဤနည်းအရ ရုပ်တွက်ရာ၌လည်း "အဓိ+ဤထိ" ဟုပင်တည်၊ ၂-ပုဒ်လုံး နောင် သတ္တမျတ္ထဖြစ်လျှင် သတ္တမီချည်းသက်၊ ဒုတိယတ္ထ ဖြစ်လျှင် ဒုတိယာချည်းသက်၊ [အဓိသဒ္ဒါ သို့၊ တသ္မဲ လောပေါ၊ အဓိသဒ္ဒေန တုလျာဓိ-ကရဏတ္ထာ ဤထိသဒ္ဒါပိ သို့ (ဗာလာဝတာရ)၊] ဤအလို "အဓိ+ဤထိယံ, အဓိ+ဤထိသု, အဓိ+ဤထိ" ဟု ဝါကျရုပ်များ ဖြစ်စေ၍ ဆိုင်ရာ စီရင်လေ၊ အဓိကုမာရိဒ္ဓိလည်း နည်းတူ။

မဓုယာ၊ပေ၊ဧဝံဥပသဂ္ဂပုဗ္ဗကော—ဥပဝဓု လွယ်ပြီ၊ ဥပဂုဒ္ဓ "ဥပ+ဂေါ" တည်း၊ "ဥပ+ဂုန်" ဟု ဝါကျဖြစ်ပြီးနောက် သမာသ်စသည်စီရင်၍ "ဥပ+ဂေါ" ဟုပကတိပြု၊ သရော ရသော နပုံသကေဖြင့် ရဿပြုရာ၌ ဩ၏ ရဿ ဟူသည် "ဥ" ပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် "ဩကာရဿ ရဿတ္တ မုကာရော (ရဿတ္တံ ဥကာရော)" ဟု သိဟိုဠ်မူ ရှိသည်၊ မြန်မာမူ၌ကား "ဩကာရဿ ရသော" ဟုသာ ရှိ၏၊ [တဇ္ဇီပရိတုပပဒေ ဗျဉ္ဇနေစသုတ်၌ ဒီဃမှ ပြောင်းပြန်ရဿ ဖြစ်ခြင်းကို "ဝိပရိတ်" ဟုဆိုင်း, ဩ၏ ဝိပရိတ် ဟူသည် လည်း ဥပင်တည်း-ဟုဆိုခဲ့သည်။] "ဧဝံ ဥပသဂ္ဂပုဗ္ဗကော" ကား ဥပသဂ္ဂပုဗ္ဗက အဗျယီဘော အတွက် ပြီးဆုံးကြောင်းကိုပြသော နိဂုံးစကားတည်း။

နိပါတ၊ပေ၊ယထာဝုဒ္ဓံ—နိပါတ ပုဗ္ဗကော၏ ရှေ၌ "တထာ" ဟုပါသည်ကား အပို၊ "ဝုဗ္ဗာနံ+ပဋိပါဋိ ယထာဝုဒ္ဓံ" သည် အနုဇေဋ္ဌံ တုန်းကကဲ့သို့ အာနုပုဗ္ဗီ အဗျယီဘောတည်း၊ အာနုပုဗ္ဗီနှင့် အနုဂ္ဂမသည် အနက် တူသောကြောင့် အနုဂ္ဂမတ္ထ အဗျယီဘောလည်း မည်သင့်၏၊ ဤနည်း၌ ယထာသဒ္ဒါ အာနုပုဗ္ဗီ-အနုဂ္ဂမ-ပဋိပါဋိ အနက် ဟောတည်း၊ "ယေယေ+ဝုဗ္ဗာ, ယထာဝုဒ္ဓံ" ကား ဝိစ္ဆာတ္ထ အဗျယီဘော၊ ယထာသဒ္ဒါလည်း ဝိစ္ဆာ အနက်ဟော၊ "ယထာ+ဝုဒ္ဓ" တည်, ယထာနောင် ပဌမ နည်း၌ သိချေ့, ဒုတိယနည်း၌ ယော ချေ့၊ ဝုဗ္ဗာနံ-ဝုဗ္ဗာဖြစ်အောင်လည်း နံဝိဘတ် ယောဝိဘတ် သက်၍ ရှေးနည်းအတိုင်း ဝွက်လေ။

ဝုဿု-ကြီးကုန်၏၊ ယထာဝုဿံ-ကြီးသူ ကြီးသူတို့၊ ပဒတ္ထာန တိက္ကမေ-ပုဒ်အနက်ကို မလွန်ခြင်း အနက်၌၊ ယထာကွမံ-အစဉ်ကို မလွန်မူ၍၊ ယထာသတ္တိ-သတ္တိကို မလွန်မူ၍၊ ယထာဗလံ-အစွမ်းကို မလွန်မူ၍၊ ကရောတိ-ပြု၏၊ ဗလံ-အစွမ်းကို၊ အနတိက္ကမိတ္တာ-မလွန်မူ၍၊ ကရောတိ-၏၊ ဣတိအတ္ထော၊ ဇီဝဿ-အသက်၏၊ ယတ္ထကော-အကြင်မျှလောက်အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ပရိစ္ဆေဒေါ-အပိုင်းအခြားတည်း၊ ယာဝဇီဝံ-အသက်အပိုင်းအခြား ရှိသလောက်၊ ဝါ-

---

ပဒတ္ထာန တိက္ကမေ—ယထာနှင့် တွဲဘက် ဖြစ်သော ကမ-သတ္တိ-ဗလ ပုဒ်တို့၏ အနက်ကို "ပဒတ္ထ" ဟု ဆို၊ "အစဉ်အတိုင်း" ဟူရာ၌ "အစဉ်ကို မလွန်" ဟုဂုင်း "သတ္တိရှိတိုင်း" ဟူရာ၌ "သတ္တိရှိသလောက်မှ မလျော့" ဟုဂုင်း အဓိပ္ပါယ်ရ၏၊ ထိုသို့ သတ္တိရှိသမျှမှ မယုတ် မလျော့ခြင်း အစဉ် မပျက်ခြင်းသည် ပုဒ်အနက်ကို မလွန်ခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် "အနတိက္ကမ-မလွန်" ဟူရာ၌ ထိုပုဒ်နက်၏ မပျက်ခြင်း မပြောင်းခြင်းတည်း-ဟူမှတ်၊ တထာ သဒ္ဒါလည်း ပဒတ္ထာနတိက္ကမ အနက်ကို ဟောသည်၊ ထို့ကြောင့် "ကမံ အနတိက္ကမိတ္တာ, သတ္တိ အနတိက္ကမိတ္တာ" စသည်ဖြင့် ဝိဂြိဟ်ပြု၊ ဤနည်း၌ "ယထာကွမံ—အစဉ် ရှိတိုင်း၊ ယထာသတ္တိ—သတ္တိ ရှိတိုင်း" ဟု အနက်ပေးနိုင်သည်၊ တနည်း— "ယထာ သဒ္ဒါသည် ယောဂ္ဂတာ (သင့်လျော်သည်၏ အဖြစ်) အနက်ကိုလည်းဟော၏" ဟု ရူပသိဒ္ဓိနည်းမှ တနည်း ကြံသင့်၏၊ ယောဂ္ဂတာ ဟူသည်လည်း အနုရူပအနက်ပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် "ကမဿ+အနုရူပံ, ယထာကွမံ" စသည်ဖြင့် ယောဂျတာ အတ္ထ အဗျယီဘောလည်း ဖြစ်သင့်သည်သာ။

ထို့ကြောင့်ပင် "သော အဟံ ဝါယမိဿာမိ, ယထာသတ္တိ ယထာဗလံ" ဟူသော မဟာဇနက ဇာတ်၌ "အတ္တနော သတ္တိသာစ ဗလဿစ+အနုရူပံ" ဟု အဋ္ဌကထာ ဖွင့်သည်၊ "ယထာသတ္တိ-သတ္တိအားလျော်စွာ" စသည်ပေး၊ ရုပ်တွက်ချာ၌ကား ပဒတ္ထာန တိက္ကမ အနက်၌ "ယထာ+ကမံ, ယထာ+သတ္တိ" ဟု နောက်ပုဒ်၌ အံ ဝိဘတ်ဖြင့် ဝါကျရှိစေ၊ ယောဂ္ဂတာအနက်၌ကား "ယထာ+ကမဿ" ဟု သဝိဘတ်ဖြင့် စဝါကျ ရှိစေ၊ ယထာ၌ကား သိဝိဘတ်ကျသည်၊ "ယထာကမ" စသည် ပကတိ ဖြစ်သည့် အခါ၌ ဝိဘတ်အားလုံးကို အံ့ပြု, သတ္တိနောင်ကား ချေ၊ ကမ၌ က ကိုလည်း ဒွေဘော်ပြု။ [အံ အပြု မမြဲသောကြောင့် "ယထာကွမေန" ဟုလည်း တွေ့ရတတ်၏။] ယထာဗလံ ကရောတိ၌ ကရောတိကား စပ်ပုဒ်အတွက် အပိုဆည့်အပ်သော ပုဒ်တည်း။

ယထာ၏ အနက်များ။ ။ယထာ သဒ္ဒါ၏ အနက်များသည် ယောဂျဘာ, ဝိစ္ဆာ, ပဒတ္ထာနတိဝတ္တိ, အာနုပုဗ္ဗိယ, သာဒိသ စသော အားဖြင့် များ၏၊ ယောဂျဘာကို ယောဂ္ဂတာဟု တချို့ဆို၏၊ အနုရူပံနှင့် သဘောတူ၏၊ အာနုပုဗ္ဗိယကို အနုက္ကမဟုလည်း ခေါ်၏၊ ရှေ့၌ ပုံစံများကိုပြန်ကြည့်ပါ၊ သာဒိသ (တူသည်၏အဖြစ်=ဥပမာဇောတက) အနက်ကား သမာသ်၌ မဖြစ်၊ "ယထာ ဒေဝဒတ္တော, ယထာ ယညဒတ္တော=ဒေဝဒတ်ကဲ့သို့ ထို့အတူ ယညဒတ်" စသော ဝါကျများ၌သာ ဖြစ်၏၊ "ယထာ-အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့်" ဟူသော အာကာရ အနက်လည်း စဝါကျ၌သာ ဖြစ်သည်။

အသက်ရှည်သမျှ၊ ယာဝတာယုကံ-(နည်းတူပေး၊) ကပစ္စယော၊ ယတ္တကေန-အကြင်မျှလောက်ဖြင့်၊ အတ္ထော-အလိုသည်၊ (အတ္ထိ-ရှိ၏၊) ယာဝဒတ္ထံ-အလိုရှိသလောက်၊ ပဗ္ဗတာဿ-တောင်၏၊ တိရော ပရဘာဂေါ-တဘက်အဖို့တည်း၊ တိရောပဗ္ဗတံ-တောင့်တဘက်၊ တိရောပါကာရံ-တံတိုင်းတဘက်၊ တိရောကုဋ္ဋံ-နံရံတဘက်၊ ပါသာဒဿ-၏၊ အန္တော-အတွင်းတည်း၊ အန္တောပါသာဒံ-ပြာသာဒ်တွင်း၊ အန္တောနဂရံ၊ မြို့တွင်း၊ အန္တော ဝဿံ-မိုးတွင်း၊ နဂရဿ, ဗဟိ-ပြင် ပတည်း၊ ဗဟိနဂရံ-မြို့ပ၊ ပါသာဒဿ, ဥပရိ-အထက်တည်း၊ ဥပရိပါသာဒံ-ပြာသာဒ်ထက်၊ ဥပရိမဉ္ဇံ-ညောင်စောင်းထက်၊ မဉ္ဇဿ ဟေဋ္ဌာ, ဟေဋ္ဌာ မဉ္ဇံ-ညောင်စောင်းအောက်၊ ဟေဋ္ဌာပါသာဒံ၊ ဘတ္တာဿ-ထမင်း၏၊

ဇိဝဿ၊ဧပေ၊ယာဝဒတ္ထံ—ဤသမာသ်တို့ကား အဝဓာရဏတ္ထ အဗျယီဘောတို့တည်း၊ ယတ္တကော ပရိစ္ဆေဒေါတို့ကား ယာဝ၏ အဝဓာရဏအနက်ကို ဖွင့်ပြသောပုဒ်တို့တည်း၊ "ယတ္တကော ပရိစ္ဆေဒေါ (အကြင်မျှလောက်သော အပိုင်းအခြား) ဟူရာ၌ "အသက်ရှည်သမျှ, အသက်ထက်ဆုံး" ဟု ဆိုလိုသည်၊ "ယာဝ-သိ, ဇိဝ-သ" ဟု ဝိဘတ်သက်၍ ရုပ်တွက်လေ၊ ယာဝတာယုကံ၌ ယာဝတာလည်း အဝဓာရဏအနက်ရှိ၍ "အာယုသ+ယတ္တကော ပရိစ္ဆေဒေါ" ဟုပင် ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ ယာဝတာသည် နိပါတ်ပုဒ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် "ယာဝတာ—သိ+အာယု—သ" ဟု ဝိဘတ်သက်၍ ရုပ်တွက်၊ "ယာဝတာယု" ဟု ဖြစ်သည့်အခါ ကွစိ သမာသန္တ စသော သုတ်ဖြင့် ကပစ္စည်းသက်၊ ယာဝဒတ္ထိ၌ ယတ္တကေနသည် ယာဝ၏ အဖွင့်တည်း၊ ယတ္တကေနကို ထောက်၍ "ယာဝ" နောင် နာဝိဘတ်သက်, သဗ္ဗာသမာဝုသောသုတ်ဖြင့်ချေ၊ အတ္ထနောင် သိသက်၊ "ယာဝ+အတ္ထော" ဟု ဝါကျရုပ်ဖြစ်၏၊ [ဤ၌ ယာဝနောင် နာဝိဘတ်သက်ရသော ကြောင့် "ရွေပဌမာ, နောက်ပုဒ်မှာ, သတ္တာ ဝိလောပေါ"၏ မမြဲကြောင်း သိသာသည်။] "ယာဝ+အတ္ထ" ဟု ဖြစ်သည့် အခါ "ယဝမဒန "သုတ်ဖြင့် "ဒ" လာ၊ "ယာဝဒတ္ထံ—အလိုရှိတိုင်း၊ ဝါ—စားချင်သလောက်၊ ဘုဥ္ဇတိ-စား၏" စသည်၌ ယာဝဒတ္ထံ-စားခြင်းကြိ ယာ ကို ပိုင်း ခြားသတ် မှတ်သောကြောင့် အဝဓာရဏတ္ထ သမာသ်ပင် ဖြစ်သည်။

ပဗ္ဗတဿ၊ပေ၊ဒဟဋ္ဌာပါသာဒံ—ပရဘာဂေါသည် တိရော၏ အနက်ဖွင့်တည်း၊ ပရဘာဂအနက်၌ တိရောနိပါတ်နှင့် ပဗ္ဗတစသည်တို့ သမာသ်ဖြစ်ကြသည်၊ "တိရော—သိ+ပဗ္ဗတ—သ" ဟု ဝိဘတ်သက်၊ "ပါသာဒဿ+အန္တော, အန္တောပါသာဒံ" စသည်၌ မိမိပုဒ်ရင်းဖြင့် ဝိဂြိုဟ်လုပ်သောကြောင့် "အသပဒ ဝိဂ္ဂဟော" ဟူသော စကား၏ မမြဲကြောင်းကို ဆိုခဲ့ရသည်၊ "နဂရဿ + အန္တော, ဝဿာနံ (မိုးလတို့၏) +အန္တော" စသည်ဖြင့် နောက်ပုဒ်များ၌လည်း ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ ဤ "အန္တော" ကား နာမ် အန္တောမဟုတ်, "အန္တော" နိပါတ်ပုဒ်တည်း၊ သို့မှ "ဥပဿဂ္ဂနိပါတပုဗ္ဗကော" အရ နိပါတပုဗ္ဗက ဖြစ်မည်၊ အန္တောနောင် သိဝိဘတ်ချေ။

ပုရေ-ရှေတည်း၊ ပုရေဘတ်ဆံ-ထမင်း၏ရှေ့၊ ဓေံ-ဤအတူ၊ ပစ္ဆာဘတ်ဆံ-ထမင်း၏နောက်၊ သာကလ္လတ္ထေ-အလုံးစုံ၏ အဖြစ်ဟူသောအနက်၌၊ (“သကလတ္ထေ”ဟုရှိသည်ကား မကောင်း)၊ မက္ခိကာယ-ယင်ကောင်နှင့်၊ သဟ-တကွတည်း၊ သမက္ခိကံ-ယင်ကောင်နှင့်တကွ၊ ဘုဥ္ဇတိ-စား၏၊ ကိဉ္စိ-ဘာကိုမျှ၊ နပရိဝဇ္ဇတိ-မရှောင်၊ ဣတိ အတ္ထော၊ ဇေသု ဝုဒ္ဓိတ္ဘာဒိနာ-ဖြင့်၊ သဟသဒ္ဒဿ-၏၊ သာဒေသော-သ ပြု၊ [“သဟသဒ္ဒဿ သော”ဟု သိဟိုဠ်မူမှိ၏၊]ဂဂ်ါယ-၏၊ ဩရံ-ဤ ဘက်ကမ်းတည်း၊ ဩရဂဂ်ံ-ဂဂ်ါမြစ်၏ ဤဘက်ကမ်း၊....အဗျယီဘာဝသမာသော-သည်၊ နိဒ္ဒိဋ္ဌော။

ဘတ္တာသ္မ ပုရေ—ဘတ္တာအရ ထမင်းကို ရသော်လည်း ဤ၌ ထမင်းစားရာကာလကို ဌာနူပစာ (သဟစရဏာနည်း) အားဖြင့်ယူ၊ “ထမင်းစားရာကာလ၏ ရှေ့”ဟူသည် ထမင်းမစားမီ အချိန်တည်း၊ပစ္ဆာဘတ်ဆံလည်း ထမင်းစားရာကာလ၏ နောက်ဖြစ်သော ထမင်းစားပြီး အချိန်တည်း၊ ပုရေလည်း အနွှာကဲ့သို့ နိပါတ်ပင်၊ ပုရေနောင် သိချေ။

သာကလ္လတ္ထေ—သကလသ--အလုံးစုံ၏၊ ဘာဝေါ—သည်၊ သာကလ္လံ=မည်၏၊ ဘာမျှ မချန်ဘဲ အားလုံးကုန်ကြွင်းကို“သာကလ္လ”ဟုခေါ်သည်၊ “သဟ မက္ခိကာယ-ယင်ကောင်နှင့် တကွ”ဟုဆိုခဲ့ ယင်ကောင်တွေကိုပါ မချန်ဘဲ (ယင်ကောင်နှင့် ရောနေသော မုန့်ကို) စား၏-ဟု အဓိပ္ပါယ်ရ၏၊“သဟ-တကွ”ဟု မြန်မာပြန်ရသော်လည်း “ယင်ကောင်နှင့် တကွ စားသည်, ယင်ကောင်ရော စားသည်, ယင်ကောင်ပါ အကုန်စားသည်”-ဟု ဆိုလိုသည်၊ထို့ကြောင့် သဟသဒ္ဒါကို သာကလ္လအနက်ဒိုး၏ဟု ဆိုသည်၊ “သဟ-သိ+မက္ခိကာ-နာ“ဟု ဝိဘတ်သက်, “သဟ+မက္ခိကာယ”ဟု ဝါကျဂုံး, “သဟ+မက္ခိကာ”ဟုပကတိဂုံးဖြစ်စေ၊ သဟကို သ, သရော ရသော နပုံသကဖြင့် အာကို ရသဖြင့် (သမက္ခိက)၊ “ယင်ကောင်နှင့်တကွ စား၏”ဟုခဲ့ ကြိယာဝိသေသနအနက် ဖြစ်သောကြောင့်“မုဒုံ ပစတိ”ကဲ့သို့, ဒုတိယာ အံသက်,ထိုအံကိုပင် ဏံဝိဘတ်တို့နှုမကာရန္ဒာဖြင့် အံ ထပ်ပြု၊ သမက္ခိကံ ဖြစ်၏။

ဩရဂဂ်ံ—ဩရံသည် နိဂ္ဂဟီတန္တနိပါတ်တည်း၊ထို့ကြောင့်“ဩရံ-သိ+ဂဂ်ါ-သ”ဟုဝိဘတ်သက်၊“ဩရံ+ဂဂ်ါယ”ဟု ဝါကျဖြစ်၊“ဩရံဂဂ်ါ”ဟုပကတိပြု၊ဗျဥ္ဇနေစသုတ်ဖြင့်နိဂ္ဂဟီတ်ချေ၊သရော ရသောသုတ်ဖြင့် အာကို ရသပြု (ဩရဂဂ်) သိသက်စသည်၊“ဂဂ်ါယ ပါရံ ပါရဂဂ်ံ—ဂဂ်ါ၏ဟိုဘက်ကမ်း”ဟုလည်း ရှိုးရှိုင်း၏၊ [အညပုဒ်အနက်ရသဖြင့် ဒုတိယာဘော သမာသ်တွင်း၌ သွင်းအပ်သော“တိဋ္ဌဂု”စသော ရုပ်များကိုကား ပိဋကဋ္ဌ အသုံးမတွေ့ရသဖြင့် ရုပသိဒ္ဓိဆရာ လစ်လျူရှုဟန် တူသည်၊ အလိုရှိကနျာသ-မောဂ္ဂလ္လာန် စသော ကျမ်းတို့၌ ရှုကြပါလေ။]

ကမ္မစာရဲ့ သမာဒိ

(၃၃၀) အထ-အဗျယီဘော သမာဒိ၏ အခြားမဲ့၌၊ ကမ္မစာရယ သမာဓေသော ဝုစ္စတေ၊ သောစ-ထို ကမ္မစာရဲသမာဒိသည်လည်း၊ ဝိသေသန ပုဗ္ဗပဒေါ-ဝိသေသန ပုဗ္ဗပဒ ကမ္မစာရဲ့ဂုဏ်း၊ ပေ၊ ဣတိ-သို့၊ နဝဝိစော-၉-မျိုး အပြား ရှိ၏၊ တတ္ထ-ထို ၉-မျိုးတို့တွင်၊ တာဝ-ရှေးဦးစွာ၊ ဝိသေသန ပုဗ္ဗပဒေါ-ဝိသေသန ပုဗ္ဗပဒ ကမ္မစာရဲ့ကို၊ (ဒဿီယတိ-ပြအပ်၏။) "မဟန္တ + ပုရိသ" ဣတိ-ဟူသော၊ ဣစ-ဤရုပ်၌၊ ဥဘယတ္ထ-၂-ပါးစုံ၌၊ ပဌမေကဝစနံ-သော၊ သိ-သိသက်၊ တုလျာဓိကရဏ ဘာဝပွသိဒ္ဓတ္ထံ-တုလျာဓိကရဏ အဖြစ်၏ ထင်ရှားခြင်းအကျိုးငှါ၊ စ သဒ္ဒ တသဒ္ဒပယော

---

(၃၃၀) ဝိသေသန ပုဗ္ဗပဒေါ တာဝ—"ဝိသေသန ပုဗ္ဗပဒေ တာဝ"ဟု မြန်မာမူ ရှိ၏၊ "ဝိသေသန ပုဗ္ဗပဒေါ ကမ္မစာရယသမာသော ပဌမံ တာဝ ဒဿီယတိ" ဟူသော ဋီကာကို ထောက်၍ "ပုဗ္ဗပဒေါ"ဟု သိဟိုဠ်မူ အတိုင်း ရှိစေ၊ ဒဿီယတိ-ဟုလည်း ထည့်၍ စပ်၊ မဟာပုရိသော ပြယုဂ်၌ ပုရိသ သဒ္ဒါသည် မြတ်သောယောဂျားယုတ်သော ယောဂျား ၂-မျိုးလုံးကို ဟောနိုင်သောကြောင့် သာမညသဒ္ဒါ (၂-မျိုးလုံးနှင့် ဆက်ဆံသော သဒ္ဒါ) အထူးပြုထိုက်သော ဝိသေသ္ယသဒ္ဒါ ဖြစ်၏၊ မဟန္တောကား ယုတ်သော ယောဂျားမှ ထူးခြားအောင် အထူးပြုတတ်သောကြောင့် ဝိသေသန သဒ္ဒါ တည်း၊ ဤသို့ ဝိသေသန ရှေးရှိသော သမာသ်သည် "ဝိသေသနံ ပုဗ္ဗပဒံ အဿာတိ ဝိသေသန ပုဗ္ဗပဒေါ (ငါသေသန ရှေ့ပုဒ်ရှိသော သမာသ်)" မည်၏။

တုလျာဓိကရဏ၊ ပေ၊ ပယောဇေါ—မဟာပုရိသော၌ "မဟန္တော+ပုရိသော" ဟုသာ ဝိဂြိဟ် ပြုသင့်သော်လည်း မဟန္တနှင့် ပုရိသတို့ တုလျာဓိကရဏ ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားစေဘို့ရာ စ သဒ္ဒါ တ သဒ္ဒါတို့၏ ယှဉ်ရခြင်း (စ-တတို့ကိုထည့်၍ ဝိဂြိဟ်ပြုရခြင်း) ဖြစ်သည်၊ မှန်၏၊— စ-တ သဒ္ဒါ မပါဘဲ "မဟန္တော + ပုရိသော ဟုသာ ဝိဂ္ဂဟ ပြုလျှင် "မဟန္တော—မြတ်သူ+ပုရိသော—ယောဂျား" ဟု အနက်ပေး၍ မြတ်သူတခြား ယောဂျား တခြား ဟု ၂-မျိုး ကွဲပြားသကဲ့သို့ ထင်ရ၏၊ "မဟန္တော စ သော ပုရိသော စ-ထိုသူသည် မြတ်သူလည်း ဟုတ်, ယောဂျားလည်း ဟုတ်၏" ဟု ဆိုရာ၌ကား မဟန္တ အရနှင့် ပုရိသ အရ ယောဂျား တယောဂျားထည်း ကိုသာ ဂုဏ်ကြောင်း ထင်ရှားသည်။ ["ကေတ္တဇော တနာယ စကာရ တကာရသဒ္ဒေါစ ဒီဃနိယဓော" ဟူသော သာရသ္မတ ဋီကာလည်း ဤအဓိပ္ပါယ်ကိုပင် ပြ၏။]

ရှေးဆရာတို့ဝါဒ။ ။ယောဂျားဝ ယောဂျာ၌ မဟန္တံ နာမည်—ပုရိသ နာမည် အားဖြင့် ဒီဃသည်သည်ာ ၂-မျိုး ကွဲပြားကြောင်းကိုဂုဏ်း, (မဟန္တသဒ္ဒါသည် မြတ်သော ဂုဏ်ကို အဓိကြောင်းပြု၍ ဖြစ်သောကြောင့် မဟန္တ၏ သကတ္ထ=မိမိ ဖွဲ့လအနက်ဖြစ်သော

ဂေါ-စ သဒ္ဒါ တာသဒ္ဒါတို့၏ ယှဉ်ခြင်းသည်၊ (ဧဟာတိ-၏၊) မဟန္တော စ-မြတ် သူ လည်း ဟုတ်၏၊ သော - ထို မြတ် သူ ဟူ သည်၊ ပုရိသော စ-ယောကျ်ားလည်း ဟုတ်၏၊ ဣတိ - ဤသို့၊ ဝိဂ္ဂဟေ-ကို၊ (ကတေ-သော်၊) [သမသျန္တေ, ကမ္မဓာရယသညော စ ဟောတိ တို့၌ စပ်။] ဣဒတာ-ဤသုတ်မှ၊ ["အဗျယီဘာဝ သမာသတော ဥဒ္ဓံ"ဟု ဋီကာဖွင့်ကို ဆင်ခြင်၊]

သဒ္ဒပဝတ္တိ နိမိတ်ကား အမြတ်ဂဏ်တည်း, ပုရိသ၏ သကတ္ထ ဖြစ်သော သဒ္ဒ ပဝတ္တိ နိမိတ်ကား ယောကျ်ားဇာတ်တည်း-ဟု) မဟန္တနှင့် ပုရိသတို့ သကတ် နိမိတ်ချင်း ကွဲပြားကြောင်းကိုဎင်း, စ သဒ္ဒါဖြင့် ပြသည်၊ သကတ်ကိုပင် အန္တ်ထ (အတွင်းနက်) ဟု ခေါ်၍ ယောကျ်ား ဖြစ်တည်းဟူသော အနက်ကိုကား ဗာဟျထ (အပြင်နက်) ဟု ခေါ်သည်၊ ထို့ကြောင့် စ သဒ္ဒါဖြင့် မဟန္တနှင့် ပုရိသတို့ အန္တ်ထချင်း ကွဲပြားကြောင်း ကိုလည်းပြသည်၊ ဤသို့ သညာနာမ, နိမိတ်, အန္တ်ထ ပြားသော်လည်း သညာရှိသော (သညီ) နာမ ရှိသော (နာမီ) ဗာဟျထ ဖြစ်ကား (ယောကျ်ားတယောက်ထည်း ဖြစ်၍ မပြားကြောင်း=တုလျာဓိကရဏ ဖြစ်ကြောင်း) ကို တ သဒ္ဒါဖြင့် ပြသည်-ဟုမိန့်ကြသေး၏၊ သို့သော် ဝိဂြိဟ်ဝါကျတွင်း၌ ပါသော စ တ သဒ္ဒါတို့၏အနက်ကို သမာသ်က အမွေခံ၍ဟောချ၌ တုလျာဓိကရဏ ဖြစ်ကြောင်းကိုသာ အမွေခံနိုင် (သကတ် စသည် ပြားကြောင်းကို အမွေခံ၍ မဟောနိုင်) သောကြောင့် စ သဒ္ဒါက သကတ် ပြားကြောင်း စသည်ကို ပြ၏-ဟူသော စကားကို စဉ်းစားကြပါကုန်။

တ သဒ္ဒါ လိန်လိုက်ပုံ။ ။မဟာပုရိသောကဲ့သို့ ရှေ့ပုဒ် နောက်ပုဒ်တို့ လိန်ဝုစ်တူရာ၌ တ သဒ္ဒါ၏ လိန်ဝုစ်ကို အထူး စီစစ်ဘွယ် မလို၊ "အဝိဇ္ဇာပစ္စယော"ကဲ့သို့ ရှေနောက်ပုဒ်တို့ လိန်မတူရာ၌ ဝိဂြိဟ်ပြုသည့်အခါ "အဝိဇ္ဇာစ (သာ) ပစ္စယောစ"ဟု ရှေ့ပုဒ်၏ လိန်နှင့်တူစွာ တ သဒ္ဒါကို ထားရ၏၊ "ဝိသတိစိတ္တာနိ"ဟု သမာသ် တွဲပြန်လျှင်လည်း ဝိသတိပုဒ်က နိစ္စဗဟုတ္တိလိန် ကေဝုစ် ဖြစ်သောကြောင့် "ဝိသတိစ (သာ) စိတ္တာနိစ"ဟု ရှေ့ပုဒ်၏ ဝုစ်သို့လည်း တ သဒ္ဒါ လိုက်ရသည်၊ ဝိဂြိဟ်ဝါကျ မဟုတ်သော စုဏ္ဏိယဝါကျ ရိုးရိုး၌ကား နောက်ပုဒ်၏ လိန်ဝုစ်သို့ လိုက်ရမည်-ဟု ပြောစမှတ်ပြုကြ၏၊ ပုံစံကား- "ဝိသတိ တာနိ စိတ္တာနိ ဟောန္တိ"တည်း၊ ဤအဓိပ္ပါယ်ကို ရည်ရွယ်၍ "သမာသ်၌ တ, ရှေလိုက်ရ, ဝါကျ နောက်လိုက်မြဲ"ဟု နိယာမ် ဆိုရသည်၊ နောက်ပုဒ်၏ လိန်ဝုစ်လိုက်"ဟူသော စကားလည်း တဝါကျထည်းကို ရည်ရွယ်သည်၊ ဝါကျကွဲသွားလျှင်ကား ရှေး ဝါကျ၌, (တ ၏စွဲရာ) ပုဒ်၏ လိန်ဝုစ်သို့သာ လိုက်ရသည်။ ["တတြ ကေတ္ထတာစ သမံဘာနာ ဓိကရဏာနု၊ တဉ္စ၊ ပေ၊ ကေသ္မိ" အတ္ထေ ဝုတ္တို၊ သာစ ဝိသေသနဝိသေသျမေဝ ဘဝတိ"-မုဒ္ဓဗောဓဋီကာ (ရှေဝါကျ၌ ပုဒ်၏လိန်လိုက်ပုံ)။]

ဣတောပရံ၊ ပေ၊ ဝတ္ထဗ္ဗေ-ဝိဘာသာရက္ခတို့ကား ပသုဓနစသောသုတ်မှ ဝိဘာသာသဒ္ဒါသည် "ဒ္ဝိပဒေ တုလျာဓိကရဏေ ကမ္မဓာရယော" ဤသုတ်မှနောက် "အမာဒေယော ပရပဒေဘိစသော သမာသ်စပ်မှုကို စိရင်သော သုတ်များ၌ လိုက်သည်၊ သမာသ်စပ်မှု

ပရံ-နောက်၌၊ ဝိဘာသာရကွတိဏ ဣစ္စာဒိတော-ဝိဘာသာ ရကွတိဏအစရှိသော သုတ်မှ၊ ဝိဘာသာတိ-ဝိဘာသာပုဒ်သည်၊ သမာသဝိဓာနေ-သမာသ်ကို စီရင်ရာဖြစ်သော၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသောသုတ်၌၊ ဝတ္တတေ-ဖြစ်၏။

ဒွိပဒေါပေါကမ္မဓာရယော။ ။နာမိကာနိ-နာမ်ဝိဘတ်နှင့် ယှဉ်ကုန်သော၊ (နာမ်ဝိဘတ်အဆုံးရှိကုန်သော-ဟူလို၊) တုလျာဓိကရဏာနိ-တူသောတည်ရာအနက်ရှိကုန်သော၊ ဒွေပဒါနိ-၂-ပုဒ်တို့ကို၊ အညမညေန-အချင်းချင်းနှင့်၊ သဟ-တကွ၊ ဝိဘာသာ-ဝိကပ်အားဖြင့်၊ သမသျန္တေ-သမာသ်စပ်အပ်ကုန်၏၊ တသ္မိံ ဒွိပဒေ-ထို ၂-ပုဒ်သည်၊ တုလျာဓိကရဏေ-သည်၊ သတိ-သော်၊ သောသမာသော-သည်၊ ကမ္မဓာရယ သညော စ-ကမ္မဓာရဲ အမည်ရှိသည်လည်း၊ ဟောတိ၊ ဒွေ-၂-ပါးကုန်သော၊ ပဒါနိ-ပုဒ်တို့တည်း၊ ဒွိပဒံ-၂-ပုဒ်၊ ယဿပဒဿယဿ-အကြင်ပုဒ် ၂-ပါးအ ပေါင်း ၏၊ တုလျံ သမာနံ-တူသော၊ အဓိကရဏံ အတ္ထော-တည်ရာအနက်သည်၊ (အတ္ထိ-၏၊ ဣတိ-ကြောင့်) တံ-ထိုပုဒ် ၂-ပါး အပေါင်းသည်၊ တုလျာဓိကရဏံ-မည်၏၊ တသ္မိံ ဒွိပဒေ-ထို ၂-ပုဒ်သည်၊ တုလျာဓိကရဏေ-တူသော တည်ရာ အနက်ရှိသည်၊ (သတိ-သော်၊) [သုတ်၌ပါသော ကမ္မဓာရယော၌ စပ်။]

မပါဘဲ အမည်မှည့်ရုံသာ ဖြစ်သော ဥဘောတပ္ပုရိသာ, သန်္ဓာပုဗ္ဗော ဒိဂု သုတ်များသို့ ၎င်း မဟတံ မဟာ တုလျာဓိကရဏော စသော (သမာသ်စပ်မှု အစီအရင်မှတပါး အခြားအစီအရင်ပြသော) သုတ်များသို့၎င်း လိုက်မည်မဟုတ်-ဟူလို။

ဒွေပဒါနိ၊ပေါကမ္မဓာရယသညော စ - သုတ်၌ "ဒွိပဒေတုလျာဓိကရဏော" ကို ဝိဘတ်ပြင်၍ "ဒွေ ပဒါနိ တုလျာဓိကရဏာနိ"ဟု သမသျန္တေ၏ ကံ့ကို ထည့်သည်၊ "ဒွေပဒါနိ၊ပေါသမသျန္တေ" ဝါကျဖြင့် "မဟန္တော+ပုရိသော" ဟူသော နာမ်ဝိဘတ်ဆုံးသည့် ပုဒ် ၂-ခုကို သမာသ်စပ်-ဟု ဝိရင်၍ "တသ္မိံ ဒွိပဒေ၊ပေါကမ္မဓာရယသညော စ"ဖြင့် ထိုသမာသ်ကို ကမ္မဓာရည်း မည်၏-ဟု အမည်မှည့်သည်၊ "တသ္မိံ၊ပေါသတိ"ဖြင့် သုတ်၌ ပါသော "ဒွိပဒေ တုလျာဓိကရဏော"ကို လက္ခဏာအနက်ပေးရမည်-ဟု သိစေသည်၊ "ဒွေပဒါနိ၊ပေါတုလျာဓိကရဏော"ကား ဝိဂ္ဂဟတ္ထသံဝဏ္ဏနာတည်း၊ နောက်ဝိဂြိဟ်၌ သမာနံဖြင့် တုလျံပုဒ်၏ အနက်ကို ပြ၏၊ အတ္ထောဖြင့် အဓိကရဏံပုဒ်၏ အနက်ကို ပြ၏၊ သဒ္ဒါသည် အနက်၌ တည်သောကြောင့် "အဓိကရဏ"အရ တည်ရာဟူသည် အနက်ပင်တည်း-ဟူလို။

ဘိန္နပဝတ္တိနိမိတ္တာနံ-ပြားသော ပဝတ္တိ နိမိတ် ရှိကုန်သော ပုဒ်တို့၏။ [တချို့စာ၌ "ဒ္ဒိန္နံပဒါနံ"ဟု ပါသေး၏၊] ဝိသေသနဝိသေသိတပ္ပဘာဝေန-ဝိသေသန ဝိသေသိတပ္ပအဖြစ်ဖြင့်၊ ကေသို့အတွေ-တခုသော အနက်၌၊ ပဝတ္တိ-ဖြစ်ခြင်းသည်၊ တုလျာဓိကရဏ်တာ-တုလျာဓိကရဏ အဖြစ် မည်၏၊

ကမ္မမိဝ-ကံကဲ့သို့၊ ဒ္ဒယံ-အ မည် ၂-မျိုးကို၊ ဓာရယတိ-ဆောင်တတ်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ကမ္မဓာရယော-ကမ္မဓာရဲ့ မည်၏၊ ဟိ-ခဲ့ပြီးအံ့။ ["ယထာဟိ"ဟု ရှိသင့်၏၊] ကမ္မေ-ကံသည်၊ သတိ-သော်၊ ကြိယာယ-ကြိယာ၏ ၎င်း၊ ပယောဇနဿ စ-အကျိုး၏ ၎င်း၊ သမ္ဘဝတော-ဖြစ် သင့် ခြင်း ကြောင့်၊ [ဟိတ်ကို အ တွင်း သွင်း၍ ရှေးဦးစွာ အနက်ပေးသည်။] ကမ္မံ-ကံသည်၊ ကြိယာ-ကြိယာကိုဂုဏ်း၊ ပယောဇနာ-

---

ဘိန္နပဝတ္တိ၊ပေ၊ကရဏတာ——ဤစကား၌ဖြင့် တုလျာဓိကရဏ၏သရုပ်ကို ပြသည်၊ သဒ္ဒါဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းကို "ပဝတ္တိ နိမိတ္တ"ဟု ခေါ်၏။ [ပဝတ္တိယာ-သဒ္ဒါဖြစ်ခြင်း၏+နိမိတ္တံ-အကြောင်း။] မဟန္တံသဒ္ဒါ ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းသည် အမြတ်ဂုဏ်, ပုရိသ သဒ္ဒါဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းကား ယောကျ်ားဇာတ်၊ ဤသို့ ပဝတ္တိနိမိတ် ကွဲပြားသော်လည်း မဟန္တောသည် ပုရိသောနှင့် တွဲသည့်အခါ အမြတ်ဂုဏ်တွင် မရဘဲ မြတ်သောယောကျ်ားခြင်းကို ဟော၏၊ ပုရိသောလည်း ယောကျ်ားဇာတ်ကို မဟောဘဲ မြတ်သော ယောကျ်ားခြင်းကိုပင် ဟော၏၊ ဤသို့ သဒ္ဒ ပဝတ္တိ နိမိတ် ကွဲပြားနေသော ပုဒ်တို့၏ ဝိသေသန+ဝိသေသျ အဖြစ်ဖြင့် "မြတ်သော ယောကျ်ားခြင်း" တည်းဟူသော အနက်တခုထည်းခဲ့ ဖြစ်ကြခြင်းသည် တုလျာဓိကရဏတာ (တူသော အနက်ရှိခြင်း) မည်၏၊ "အကြောင်းရင်း ကွဲသော်လည်း အကြိုးသတ် ဟောနက်မှာ ထပ်တူဖြစ်နေသော ပုဒ်များကို တုလျာဓိကရဏ ခေါ်သည်"ဟူလို။ [တသဒ္ဒါလိန် လိုက်ပုံခဲ့ပြသော မုဒ္ဓဗောဓဋီကာလည်း ဤအဓိပ္ပါယ်ကိုပင် ပြသည်။] နဂိုရိုကပင် ပဝတ္တိနိမိတ် မကွဲသော "ရုက္ခော မဟီရုဟော ပါဒပေါ"စသည်တို့ကား သစ်ပင်ဇာတ်ကိုချည်း အကြောင်းပြု၍ ဖြစ်လာသော သဒ္ဒါများဖြစ်၍ ဘိန္နပဝတ္တိနိမိတ္တ မဟုတ်ကြ၊ ထိုကဲ့သို့ ပုဒ်များကို "ရုက္ခောစ+သော+မဟီရုဟောစာတိ ရုက္ခမဟီရုဟော"ဟု ကမ္မဓာရဲ့ မတွဲနိုင်။

ကမ္မမိဝ၊ပေ၊သမ္ဘဝတော——ဤပါဠိဖြင့် "ဓာရယတိတိ ဓာရယော"ဟူသော ကိတ်ဝိဂြိဟ်ကိုဂုဏ်း, ကမ္မံဇ္ဈဝ ဓာရယော ကမ္မဓာရယော"ဟူသော သမ္ဘာဝနာ ကမ္မဓာရည်းကိုဂုဏ်းပြ၏၊ ကမ္မံဇ္ဈဝ-ကံကဲ့သို့၊ ဓာရယော-ဆောင်တတ်သော သမာသ်သည်၊ ကမ္မဓာရယော-မည်၏။ [ဓာရယောဌ် ဓရဓာတ် စုရာဒိဏယ ပစ္စည်းနှင့် အ ပစ္စည်းသက်။] "ကဋံကရောတိ=ဖျာကို ပြု၏"ဟူရာ၌ ကဋံ ဟူသော ကံနှိုသည့် အတွက် ၁-"ကရောတိ"ဟူသော ကြိယာ ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ ၂-ဖျာဖြစ်ပေါ်လာသည့်အတွက်

အကျိုးကိုဂုင်း၊ ဒုယံ – ၂-ပါးစုံကို၊ ဓာ ရ ယ တိ ယထာ – ဆောင်သကဲ့သို့၊ တထာ – ထို့အတူ၊ အယံသမာသော – ဤသမာသ်သည်၊ ကေဿအတ္ထသာ-တနက်၏၊ ဒွေနာမာနိ – ၂-မည်တို့ကို၊ ဓာရယတိ – ၏၊ (ကသ္မာ – နည်း၊) အသ္မိံသမာသော – ဤသမာသ်သည်၊ သတိ – ဖြစ်လတ်သော်၊ ကေတ္ထဇောတကဿ – တနက်ကို ထုန်းပြတတ်သော၊ နာမဒ္ဒယဿ-အမည် ၂-ပါးအပေါင်း၏၊ သမ္ဘဝတော – ဖြစ်သင့် ခြင်းကြောင့်တည်း၊ (ဟိတ်ကို သူ့နေရာ အတိုင်း နောက်မှ ပေးသည်။)

ပုရေဝိယ-သို့၊ သမာသသညာ ဝိဘတ္တိလောပ ပကတိဘာဝါ – သမာသ်မှည့်ခြင်း, ဝိဘတ်ကျေခြင်း, ပကတိ အဖြစ်တို့သည်၊ (ဟောန္တိ)၊ သမာသေနေဝ-သမာသ်သည်ပင်၊ တုလျာဓိကရဏာဘာဝဿ-တုလျာဓိကရဏ်အဖြစ်၏၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တတ္တာ – ဟောအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝုတ္တတ္ထာန မပွယောဂေါတိ-ဟူသော ပရိဘာသာကြောင့်၊ စ သဒ္ဒ တသဒ္ဒါနံ-တို့ကို၊ အပွယောဂေါ-မယှဉ်စေရခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)။

မလိုရာ အကျိုးမဲ့ကို ကာကွယ်ရခြင်း-ခင်းမှ ထိုင်မှ စသော လိုအပ်သောအကျိုးကို ရခြင်း ဟူသော အကျိုး တမျိုးမျိုးလည်း ဖြစ်ပေါ်ရ၏၊ (တနည်း–ဖျာရှိသည့်အတွက် ထိုဖျာဖြင့် ပြီးစေရ ပြုလုပ်ရမည့် အကျိုး တမျိုးမျိုးလည်း ဖြစ်ပေါ်လာရ၏၊) ဤသို့လျှင် ကဋ္ဌံ ဟူသော ကံသည် ကြိုယာနှင့် အကျိုး ထို ၂-မျိုးကို ဆောင်တတ်သကဲ့သို့ "မဟာပုရိသော"စသော သမာသ်လည်း ယောကျ်ား ဖြစ်တည်း ဟူသော တနက်ထည်း အတွက် "မဟာ"ဟူသော နာမည် "ပုရိသော"ဟူသော နာမည် ဤ ၂-မည်ကို ဆောင်တတ်ရကား ၂-ခုကို ဆောင်ခြင်းအားဖြင့် ကံ နှင့် အလား တူသောကြောင့် "ကမ္မဓာရယ"ဟု အမည်ရလေသည်။

ပုရေဝိယ၊ပေ၊ဘာဝါ— [သမာသ်စပ်၍ ကမ္မဓာရည်း မှည့်မှုကို ရှေးဦး ပြုခဲ့ပြီ။] အဗျယီဘော၊ သမာသ်တုန်းက ကဲ့သို့ မဟန္တော နှင့် ပုရိသော'ကို နာမာနံ သမာသော သုတ်ဖြင့် သမာသ်အမည်လည်း မှည့်၊ ဝိဘတ်ချေ, မဟန္တ ပုရိသ ဟု ပကတိပြု၊ "မဟန္တ ပုရိသ"ဟု သမာသ်ဖြစ်သည့် အခါ တို့ ၂-ပုဒ်တို့၏ အနက် အရတူ (တုလျာဓိကရဏာ) ဖြစ်ကြောင်းကို "မဟန္တ ပုရိသ"သမာသ်ကပင် သိစေနိုင် သောကြောင့် "ဝုတ္တတ္ထာန မပွယောဂေါ"ဟူသော ပရိဘာသာအရ စ-တသဒ္ဒါများကို ချေပစ်ရတော့၏၊ [ဝုတ္တော အတ္ထော ယေသံတိ ဝုတ္တတ္ထာ၊ ယေသံ–အကြင် စ–တတို့၏၊အတ္ထော–တုလျာဓိကရဏာ ဖြစ်ကြောင်းပြနိုင်သော အနက်ကို၊ ဝုတ္တော-သမာသ်သည် ဟောအပ်၏၊ ဇ္ဈတိ-ကြောင့်၊ ဝုတ္တတ္ထာ–တို့ မည်၏၊ ဤသို့ တုလျာဓိကရဏာ ဖြစ်ကြောင်းကို သမာသ်ပုဒ်က ဖော်နိုင်သဖြင့် စ-တ ကို အပို ဖြစ်တော့ရကား စ-တသဒ္ဒါများ အလိုက်သိစွာ ကျေပျောက် ကြရ

(၃၃၉) **မဟာတံ၊ပေ၊ကရဏေပဒေ။** ။ပရေ တုလျာဓိကရဏေ ဥတ္တရပဒေ (နောက် ပုဒ်ကြောင့်) မဟန္တသဒ္ဒဿ မဟာ ဟောတိ၊ မဟတံတိ ဗဟုဝစနဂ္ဂဟဏေန-မဟတံ ဟူသော ဗဟုဝုစ် သဒ္ဒါဖြင့်၊ ကွစိ, မဟာအာဒေသောစ-မဟာလည်း ပြု၊ စ-ဆက်၊ တ္ထေ-ဤ ကမ္မဓာရဲသမာသ်၌၊ ဝိသေသနဿ-ဝိသေသနပုဒ်၏၊ ပုဗ္ဗနိပါတော-ရှေ့၌ ကျခြင်းကို၊ ဝိသေသနဘူတဿ-ဝိသေသနဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ ပုဗ္ဗပဒဿ-ရှေပုဒ်၏၊ မဟာဒေသဝိဓာနတော၀-မဟာ အပြုကို စီရင်ခြင်းကြောင့်ပင်၊ ဝိညာယတိ-သိအပ်၏။

တော့သည်-ဟူလို။] ဤ၌ တုလျာဓိကရဏ အဖြစ်ကိုသာ အမွေခံ၍ သမာသ်ပုဒ်က ဟောသည်ဟု ဆိုထားသောကြောင့် ရှေ့၌ " စ သဒ္ဒါက သကတ်စသည်ပြားကြောင်းကို ပြ၏" ဟူသော ဝါဒကို စဉ်းစားဘို့ရန် မှတ်ချက်ချခဲ့ရသည်။

တိပဒကမ္မဓာရဲ။ ။"ဒွန်နှင့် ဗဟုဗ္ဗီဟိမှ တပါး အခြားသမာသ်များ၌ ၂-ပုဒ်သာ သမာသ်တွဲရိုးရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် "ဒ္ဝိပဒေ တုလျာဓိကရဏော" ဟု မိန့်ကြောင်းကို ညွှန်ပြ၍ "တိပဒ ကမ္မဓာရဲမရှိ" ဟု ဆိုကြ၏။ [ဒွန္ဒသမာသ်နှင့် ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ်၌ ဝဇ္ဇယိတွဲ၁ ပဒ ဗဟုတွေ့ သမာသော နဘဝတိ-သံခိတ္တသာရဋီကာ။] သို့သော် မုဒ္ဓဗောဓ၌ ထိုဝါဒကို လက်မခံလိုသောကြောင့် "သံစ-မြဲလည်း မြဲ၏၊ သော-ထိုမြဲ၏ ဟူသည်၊ စိစ္စ-တကိုယ်လုံး ဉာဏ်တုံးလည်း ဟုတ်၏၊ သော-ထိုဉာဏ်တုံးဟူသည်၊ အာနန္ဒော စ-ချမ်းသာတုံးလည်း ဟုတ်၏၊ ဇုတိ သစ္စိဒါနန္ဒော" ဟု တိပဒကမ္မဓာရဲပုဒ်ကိုပြလေသည်၊ ပါဠိ၌လည်း "စိတ္တသံသဋ္ဌော စ+ တေ+စိတ္တသမုဋ္ဌာနာစ+ စိတ္တသဟဘုနော ဧဝစာတိ စိတ္တသံသဋ္ဌ သမုဋ္ဌာန သဟဘုနော" ဟု အဋ္ဌသာလိနီဝဏ္ဏဟ ပြုသည်၊ "ဆန္နိတာ+ပတိတာ+ဥတ္တာပါ-ဆန္နိတ ပတိတ ဥတ္တာပါ" ဟူသော ဝဇိရဗုဒ္ဓိဋီကာလည်း တိပဒကမ္မဓာရဲ ပြပင်။

(၃၃၉) **ဇွေ စ၊ဧပေ၊ဝိညာယတိ**— ဤ "မဟာပုရိသော" ဟူသော ကမ္မဓာရဲသမာသ်၌ ဝိသေသနဖြစ်သော ရှေ့မဟန္တပုဒ်ကို မဟာပြုပုံ ထောက်၍ အခြား ကမ္မဓာရဲသမာသ်များ၌လည်း ဝိသေသနပုဒ်တို့ရှေ့၌ကျရောက်ရကြောင်း (ရှေ့က နေကြောင်း) ကို သိနိုင်သည်။ [များရာလိုက်၍ ယေဘုယျနည်းအားဖြင့် ဝိသေသန ရှေ့ နေရကြောင်းကို ဆိုသည်၊ ဝိသေသနတွေ့ရပဒ ကမ္မဓာရဲလည်း အနည်းငယ်၌ကား ဝိသေသနပုဒ်တို့ နောက်နေဦးလတ်တံ့။] ဆက်ဦးအံ့—ဂုဏ်ဟောနှင့် ဒြဗ်ဟော ပုဒ် ၂-ခုစပ်လျှင် ဂုဏ်ဟော သဒ္ဒါသည် ရှေ့နေ၏၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း—ဂုဏ်သည် အပွဓာန ဝိသေသန ဖြစ်၍ ဒြဗ်သာ ပဓာန ဖြစ်သောကြောင့်တည်း၊ ဂုဏ်ဟောချင်း တွဲမှ ရှေ့နောက် အနေ မမြဲ၊ ခဇ္ဇကုဇ္ဇော-ခွင်လည်း ခွင်, ကုန်းလည်း ကုန်းသူ၊ ကုဇ္ဇခဇ္ဇော၀ါ၊ ကဏ္ဌသုက္ကော-နက်လည်း နက်,ဖြူလည်း ဖြူသော သတ္တ၀ါ၊ သုက္ကကဏ္ဌော၀ါ၊ ကြိယာဟောချင်း တွဲရာ၌လည်း နည်းတူ၊ ပါစက ပါဌကော-ချက်လည်း ချက်, စာလည်း ဖတ်သူ၊ ပါဌက ပါစကော၀ါ၊ ဂုဏ်နှင့် ကြိယာဟော တွဲရာ၌လည်း နည်းတူ၊ ခဇ္ဇပါစကော, ပါစက

(၃၄၀) ကမ္မဓာရယောတိ ဒ့ဂူတိစ ဝတ္တတေ။

ဥဘေ တပ္ပုရိသာ။ ။ဥဘေ ၊ ပေ ၊ ဟောန္တိ၊ တသ – ထိုမင်း၏၊ ပုရိသော-အချင်းယောကျ်ားတည်း၊ တပ္ပုရိသော – ထိုမင်းချင်းယောကျ်ား တပ္ပုရိသ သဒ်သတ္တာ–တပ္ပုရိသ သဒ္ဒါနှင့် တူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အယံသမာသောပိ – ကိုလည်း၊ အနွတ္ထ သညာယ – အနွတ္ထ သညာဖြင့်၊ တပ္ပုရိသောတိ - ဟူ၍၊ ဝုတ္တော၊ ဟိ–ချဲ့၊ တပ္ပုရိသ သဒ္ဒေါ-တပ္ပုရိသ သဒ္ဒါသည်၊ ဂုဏံ - ဝိသေသနဂုဏ်ကို၊ အတိဝတ္တော ယထာ – လွန်သကဲ့သို့၊ တထာ–တူ၊ အယံသမာသောပိ – သည်လည်း၊ ဂုဏံ အတိ ဝတ္တော၊ ဟိ-မှန်၏၊ တပ္ပုရိသော – တပ္ပုရိသ် သမာသ်သည်၊ ဥတ္တရပဒတ္ထပဓာနော-ပြဋ္ဌာန်းသော နောက်ပုဒ် အနက် ရှိ၏၊ ဣတိ–ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

ခဏ္ဍောဝါ၊ဒြပ်ဟော ၂-ခု တွဲရာ၌ သာမည သဒ္ဒါသည် နောက်နေ၏၊ သိ°သပရက္ခေါ-ယင်းတိုက်ပင်, စသည်တည်း။

[ဆောင်] ဂုဏ်ဒြပ်ဟော, သမာသ် နှောမူ, ဂုဏ်ဟော ရှေက, နေရိုး ကျ၏၊ ဂုဏာချင်းချင်း, ကြိယာချင်းနှင့်, ယင်းတို့ ၂-ပါး, တွဲကုန်ငြားသော်, ရှေသွား နောက်နေ, မမြဲပေဘူး၊ တထွေဒြပ်, ၂-ခု စပ်လျှင်, သာမဉ်သဒ္ဒါ, နောက်နေရာသည်, မှတ်ပါ ပုံစံ အရှိတည်း။

(၃၄၀) **တသ ပုရိသော ၊ ပေ ၊ အယံသမာသောပိ**— "တသ+ပုရိသော တပ္ပုရိသော=ထိုမင်း၏ အချင်းယောကျ်ား" ဟူ၍၌ တ–ဟူသော ရှေပုဒ်၏ အနက်ဖြစ်သော မင်းကို မရ, ပုရိသဟူသော နောက်ပုဒ်၏ အနက်ဖြစ်သော အချင်းယောကျ်းရ၏၊ ဤ"မဟာပုရိသော" သမာသ်၌လည်း မဟာအရ "အမြတ်" ဟူသော အနက်မရ, "ပုရိသော" ဟူသော နောက်ပုဒ်၏ အနက် (ယောကျ်းဒြပ်) ရသည်၊ ဤသို့လျှင် တပ္ပုရိသ သဒ္ဒါသည် နောက်ပုဒ် အနက်ကို ပဓာန ဟောသကဲ့သို့ ဤကမ္မဓာရည်း သမာသ်လည်း နောက်ပုဒ်အနက်ကို ပဓာန အားဖြင့် ဟောသောကြောင့် "တပ္ပုရိသော ဝိယာတိ တပ္ပုရိသော" နှင့်အညီ အနွတ္ထသညာ (ဝိဂြိုဟ်နက်သို့ လိုက်သော နာမည်) အားဖြင့် "တပ္ပုရိသ" ဟု နာမည်တမျိုး ထပ်၍ ဆိုအပ်ပြန်သည်။

ဥတ္တရ၊ပေ၊တပ္ပုရိသောတိ—"ဂုဏာမတိဝတ္တော" ၌ဂုဏာဟူသည် ဝိသေသနတည်း၊ ဝိသေသန ဖြစ်သော မဟာပုဒ်၏ အနက်တွင် မရပ်ဘဲ "မြတ်သော+ယောကျ်း" ဟု ပုရိသ ဟူသော ဝိသေသျ ပုဒ်အနက် ထိအောင် ဟောခြင်းကို "ဂုဏာမတိဝတ္တော" ဟု ဆိုသည်၊ သို့"ဂုဏာမတိဝတ္တော" ဟူသော စကားကို ခိုင်မြဲစေလိုရုံကား "ဥတ္တရပဒတ္ထံ ပဓာနောဟိ တပ္ပုရိသော" ဟု ဒဋ္ဌိဝါကျ တက်ရပြန်သည်၊ တပ္ပုရိသ်သမာသ် မှန်လျှင် ဝိသေသျဖြစ်သော နောက်ပုဒ်အနက်ကို ပဓာနအားဖြင့် ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် "ဂုဏာမတိဝတ္တော" ဟူသောစကား မှန်သည်–ဟူလို။

တတော၊ ထို တဲပဟုရိသ် မှည့်ပြီးသည်မှ နောက်၌၊ နာမဗျပဒေသော-နာမ်ငဲ့ခြင်းသည်၎င်း၊ သျှဒဒျုပဟ္တိ-သိ အစရှိသော ဝိဘတ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်းသည်၎င်း၊ (ဟောတိ)၊ ပန-ဆက်၊ အယံတပဟုရိသော-ဤတပဟုရိသ်သမာသ်သည်၊ အဘိဓေယျဝစနော - တောအပ်သော အနက်၏ ဝုစ်နှင့် တူသော ဝုစ်ရှိ၏၊ ပရလိင်္ဂါစ - နောက်ပုဒ်၏ လိန်နှင့် တူသော လိန်လည်း ရှိ၏၊ မဟာပုရိသော-မြတ်သော ယောကျ်ား၊ မဟာပုရိသာ - တို့၊ ဣစ္စာဒိ-ဤသို့ အစရှိသော ရုပ်စဉ်သည်၊ ပုရိသသဒ္ဒသမံ-ပုရိသသဒ္ဒါနှင့် တူ၏၊ ဝေံ-တူ၊ မဟာဝီရော-ကြီးသော လုံ့လရှိသူ၊ မဟာမုနိ-မြတ်သောမုနိ။

မဟန္တဉ္စ-ကြီး သည် လည်း ဟုတ်၏၊ တံ-ထို ကြီး သော အရာဟူသည်၊ ဗလဉ္စ - အား လည်း ဟုတ် ၏၊ ဣတိ, မဟဗ္ဗလံ - မည်၏၊ မဟဗ္ဘယံ-ကြီးသောဘေး၊ မဟအာဒေသော - မဟပြု။ [“မဟတံ” ဟူသော ဗဟုဝုစ် သဒ္ဒါလွန်ဖြင့် ပြု။] သန္တော စ-သူတော်ကောင်းလည်း ဟုတ်၏၊ သော-သည်၊ ပုရိသော စ-၏၊ ဣတိ, တပဟုရိသော - မည်၏၊ သန္တသဒ္ဒသော ဘေ, ဗောစန္တေတိ ဝတ္ထု-၌၊ စသဒ္ဒေန-ဖြင့်၊ သန္တသဒ္ဒသ-၏၊ သမာသေ - သမာသ် အရာ၌၊ အဘကာရေပီ-ဘ အကွ္ခရာ မနှောင်းသော်လည်း၊ သာဒေသော - သပြု၊ တထာ - ထို့အတူ၊ ပုဗ္ဗပုရိသော-ရှေးယောကျ်ား၊ ပရပုရိသော - နောက် ယောကျ်ား၊ ပဌမ ပုရိသော—ပဌမပုရိသ်၊ မဇ္ဈိမ ပုရိသော - ရိုသ်၊ ဥတ္တမ ပုရိသော - ရိုသ်၊ ပရမ ပုရိသော-မြတ်သော ယောကျ်ား၊ ဝီရပုရိသော - ရဲရင့်သော ယောကျ်ား၊ သေတဟတ္ထီ - ဖြူ သော ဆင်၊ ကဏ္ဟသပ္ပေါ - မည်း သောမြွေ၊ နီ လုပ္ပလံ-ညိုသော ကြာ၊ လောဟိတစန္ဒနံ - နီသော စန္ဒကူး[“ ပုဗ္ဗောစ + သော+ ပုရိသောစာတိ” စသည်ဖြင့် ဝိဂ္ဂိုဟ်ပြု။]

အယံပန၊ပေ၊ပရလိင်္ဂါစ-“အဘိဓိယဘော-ဟောအပ်၏၊ဣတိ,အဘိဓေယျော” မဟာ ပုရိသော သဒ္ဒါသည် ဘုရားစသော ယောကျ်ားမြတ်ကို ဟော၏၊ ထို ယောကျ်ားမြတ်သည် တပါးထည်းဖြစ်အံ့, ကေဝုစ် ရှိ၏၊ ၂-ပါး ၃-ပါး စသည်ဖြစ်အံ့,ဗဟုဝုစ်ရှိ၏၊ မဟာပုရိသ ဟူသော သမာသ်လည်း ထို အဘိဓေယျ၏ ဝုစ်နှင့် တူစွာ ကေဝုစ်-ဗဟုဝုစ် ထိုက်သလို ရှိရသည်၊ ထို့ကြောင့် “အဘိဓေယျသ ဓိယ ဝစနံ အသ” ဟူသော ဝိဂြိုဟ် အရ “အဘိဓေယျဝစနော”ဟု မိန့်သည်။ [အသ-ထို သမာသ်၏၊ အဘိဓေယျသ-ဟောအပ်သော အနက်၏၊ ဝစနံဝိယ—ဝုစ်ကဲ့သို့သော၊ဝစနံ—ဝုစ်သည်၊ အတ္ထိ—ရှိ၏။] မဟာပုရိသော၌ ပုရိသော ဟူသော နောက်ပုဒ်သည် ပုလ္လိန် ရှိ၏၊ ထို နောက်ပုဒ်၏ လိန်နှင့်တူစွာ “မဟာပုရိသာ”ဟူသော ပုဒ်အပေါင်းလည်း ပုလ္လိန်ပင် ရှိရသည်၊

ကွစိ-ဍ္ဍ၊ ဝိဘာသာဓိကာရတော - ဝိဘာသာ သဒ္ဒါလိုက်ခြင်းကြောင့်၊ နဘဝတိ-သမာသ် မဖြစ်၊ ယထာ-ဥဒါဟရဏ်ကား၊ ပုဏ္ဏော၊ပေ၊ဒေဝရာဇာတိ - ဟူသည်တည်း၊ မန္တဏီ ပုတ္တော - မန္တဏီ ပုဏ္ဏားမ၏ သား ဖြစ်သော၊ ပုဏ္ဏော–အရှင်ပုဏ္ဏ၊ စိတ္တော-စိတ္တမည်သော၊ ဂဟပတိ-သူကြွယ်၊ ဒေဝရာဇာ-နတ်မင်းဖြစ်သော၊ သက္ကော–သကြား။

(၃၄၁) ပုမာဒ-အဖိုလည်းဟုတ်၏၊ သော-ထို အဖိုဟူသည်၊ကောကိလောစ-ဥသြလည်း ဟုတ်၏၊ ဣတိအတ္ထေ–ဤအနက်၌၊ သမာသေ–ကို၊ ကတေ–ပြုအပ်ပြီးသော်။[ပုမာနှင့် ကောကိလောကို သမာသ်စပ်–ကမ္မဓာရဲမှည့်, သမာသ်မှည့်, စ-တချေ, ပုမကောကိလ–ဟု ပကာတိပြု, တပ္ပုရိသ်မှည့်, ဤ အားလုံး အစီအရင်ကိုပင် "သမာသေ ကတေ"ဟု မိန့်သည်၊ ဤ"ကတေ"ကိုလည်း လောပမာပဇ္ဇတေ"၌ စပ်။] လောပန္တိ ဝတ္တတေ။

ပုမဿ လိင်္ဂဒိသု သမာသေသု။ ။သ မာ သေ သု – သမာသ်တို့၌၊ လိင်္ဂဒိသု - လိင် အစရှိကုန်သော၊ ပရပဒေသု – နောက်ပုဒ် တို့ကြောင့်၊ ပုမင်္ဂစ္စေတဿ – ပုမ ဟူသော ဤသဒ္ဒါ၏၊ အန္တော - အဆုံးဖြစ်သော၊

နောက်ပုဒ်က "ဒေဝိ" ကဲ့သို့ ဇာတ်လိင် ရှိရာ၌လည်း "မဟာဒေဝိ" ဟူသော ပုဒ် အပေါင်းသည် ဇာတ်လိင် ရှိရမည်၊ မဟမ္မလံ စသည်၌လည်း နပုံလိင် ရှိရပုံကို သိလေ၊ ထို့ကြောင့်"ပရဿ လိင်္ဂဝိယ လိင်္ဂအဿ"ဟူသောဝိဂြိုဟ်နှင့်အညီ"ပရလိင်္ဂေါစ"ဟု မိန့်သည်၊ မဟာပုရိသော စသည်ကို ဆိုင်ရာ နာမ်ဂိုဏ်း သွင်း၍ နာမ်ရုပ် စဉ်လေ။

ကွစိ ဝိဘာယ၊ပေ၊ဒေဝရာဇာတိ—"ဝိဘာသာ ရုက္ခတိဏာ"စသော သုတ်မှ ဝိဘာသာ သဒ္ဒါသည် သမာသ် စီရင်ရာ သုတ်တိုင်း၌ လိုက်လာသောကြောင့် ပုဏ္ဏနှင့် မန္တဏီပုတ္တသည် တုလျာဓိကရဏာ ဖြစ်ပါလျက် "ပုဏ္ဏောစ+သော+မန္တဏီပုတ္တောစ" ဟု ဝိဂြိုဟ် ပြု၍ "ပုဏ္ဏမန္တဏီပုတ္တော"ဟု ကမ္မဓာရည်း သမာသ် မစပ်ရ၊ "ပုဏ္ဏော+မန္တဏီပုတ္တော"ဟု ဝါကျသာ ရှိရသည်၊ ထို့အတူ"စိတ္တဂဟပတိ, သက္ကဒေဝရာဇာ"ဟု ကမ္မဓာရည်း သမာသ် မဖြစ်ပုံကိုလည်း သိလေ၊ ဤသို့ ကမ္မဓာရည်းသမာသ် မဖြစ်လျှင် ကမ္မဓာရည်း နောက်လိုက်တပ္ပုရိသ်မမည်ပုံမှာ ဆိုဘွယ်ရာ မရှိပြီ၊ထို့ကြောင့်"ကွစိ၊ပေ၊ နဘဝတိ"ဟူသော စကားကို "ဒ္ဝိပဒေ တုလျာဓိကရဏေ"သုတ်ကို တားမြစ်သော စကားဟု မှတ်။

(၃၄၁)ပုမင်္ဂစ္စေတဿ၊ပေ၊သမာသေသု—လိင်္ဂဒိသုဖြင့်"ဇာတ်ပုံမနပုံသကံ" ကဲ့သို့ လိင် စသည် မနှောင်းဘဲ နပုံသကသဒ္ဒါနှောင်းရာ၌ ပုမ၏ အ ကို မချေရ-ဟု သိစေသည်၊ "သမာသေသု"ဟု ဗဟုဝုစ်ဖြင့် ဆိုခြင်းကား "ပုမဿ+လိင်္ဂံ–ပုလ္လိင်္ဂံ,

အကာရော-သည်၊ လောပံ အာပဇ္ဇတေ၊ အံမော နိဂ္ဂဟီတံ စျလပေဟီတိ-သုတ်ဖြင့်၊ မကာရဿ-၏၊ နိဂ္ဂဟီတံ-ပြု၊ ပုကော်ကိလော-အဖို့ဖြစ်သော ဥဩ၊ ဧဝံ-တူ၊ ပုန္နာဂေါ-ဆင်ထီး၊ ဝါ-ပုန်းညက်ပင်။

(၃၄၂) ခတ္တိယာ စ-မင်းမျိုးလည်း ဟုတ်၏၊ သာ-ဟူသည်၊ ကညာစ-သတို့သမီးလည်း ဟုတ်၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိဂ္ဂယ္ဟ-ဝိဂြိုဟ် ပြု၍၊ (ဝိဂ္ဂဟ ရှိသည်ကား ပါဠိပျက်) သမာသေ-ကို၊ ကတေ-သော်၊ [“ပုဗ္ဗပဒေ ဣတ္ထိပစ္စယဿ နိဝတ္တိ”ဒ္ဒစပ်] တုလျာဓိကရဏောဘိ, ပဒေတိ, ဣတ္ထိယံတိ, ဘာသိတပုမာတိ, ပုမာဝါတိ, စေတိ စ ဝတ္တတေ (“မဟတံ မဟာ တုလျာဓိကရဏေပဒေ-ဣတ္ထိယံ ဘာသိဘ ပုမိတ္ထိ ပုမာဝ စေ” သုတ်တို့မှ ၇-ပုဒ်လိုက်။)

ကမ္မဓာရယသညေစ။ ။ကမ္မဓာရယသညေစ သမာသေ-ကမ္မဓာရဲ အမည်ရှိသော သမာသ်၌လည်း၊ [စ ဖြင့် မိမိရှေက “ဣတ္ထိယံ ဘာသိတပုမိတ္ထိ” သုတ်လော ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ်ကို ပေါင်းသည်၊] ဣတ္ထိယံ-ဣတ္ထိလိန်၌၊ ဝတ္တမာနေ-သော်၊ တုလျာဓိကရဏေ-သော၊ ပရေ-နောက်ဖြစ်သော၊ ဥတ္တရပဒေ၊ နောက်ပုဒ်ကြောင့်၊ ပုဗ္ဗဘူတော-ရှေဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ ဣတ္ထိဝါစကော-ဣတ္ထိလိန်ကို ဟောသော၊ သဒ္ဒေါ-သဒ္ဒါသည်။ ပုဗ္ဗေ-ရှေ၌၊ ဘာသိတပုမာ-ဟောအပ်ဘူးသော ပုလ္လိန်ရှိသည်၊ စေ (ဟောတိ)-အကယ်၍ ဖြစ်အုံ၊ သော၊ ထိုဣတ္ထိလိန်ဟော သဒ္ဒါကို၊ ပုမာဝ-ပုလ္လိန်ကဲ့သို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော-၏၊ ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ ပုဗ္ဗပဒေ-ရှေပုဒ်၌၊ ဣတ္ထိပစ္စယဿ-ဣတ္ထိပစ္စည်း၏၊ ‘နိဝတ္တိ-နစ်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ ခတ္တိယကညာ-မင်းမျိုးသတို့သမီး၊ ခတ္တိယကညာယော-တို့၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း၊ ဧဝံ-တူ၊ ရတ္တ လတာ-နီသောနွယ်၊ ဒုတိယဘိက္ခာ ၂-ခုမြောက်သော ထမင်း။

ပုမဿ+ဘာဝေါ ပုမ္ဘာဝေါ” စသော တပ္ပုရိသ်သမာသ်-ဣဒ်၌ ပြအပ်သော ကမ္မဓာရဲ့သမာသ် စသည်ဖြင့် သမာသ် များကြောင်းကို ပြရခြင်း အကျိုးရှိ၏၊ “ဧဝံ ပုန္နာဂေါ” ဖြင့် “ပုမာ စ သော နာဂေါစာတိ ပုန္နာဂေါ”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ ဆင်ထီးကို မုချရ၏၊ ထိုဆင်ထီးကဲ့သို့ မြတ်သော ကြာဖြူပင်-ဇာတိပွဲလိပင် – ပုန်းညက်ပင်များကိုကား “ပုန္နာဂေါဝိယာတိ ပုန္နာဂေါ”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုရမည်။ [ဎထောမနိဓိ။]

(၃၄၂) **ကမ္မဓာရယသညေ စ၊ပေါဒဋ္ဌဗ္ဗော**—[“ကမ္မဓာရယေစ”ဟုဆိုလျှင် ပြီးကောင်းလျက် “ကမ္မဓာရယသညေစ”ဟု သညော သဒ္ဒါ ထည့်ခြင်းမှာ “ကမ္မဓာရဲ့မည်သော သမာသ်”ဟု သိသာစေခြင်း အကျိုးရှိ၏၊ “သညဂ္ဂဟဏံ သုဗောဓတ္ထံ”—ဋီကာ။] သမာသ်ဆိုင်ရာစီရင်၍ ပကတိပြုသည့်အခါ“ခတ္တိယာကညာ”ဟုအာကာရန္တ

ဗြာဟ္မဏီစ - ပုဏ္ဏားမ လည်း ဟုတ်၏၊ သာ, ဒါရိကာ စ - သူငယ်မ လည်း ဟုတ်၏၊ ဣတိ, ဗြာဟ္မဏဒါရိကံဘာ - မည်၏၊ နာဂ မာဏဝိကာ-နဂါးမျိုမ၊ [နာဂီ စ သာ မာဏဝိကာ စ" ဟု ပြု၊] ပုဗ္ဗပဒဿေဝ-ရှေးပုဒ်၏ သာ၊ အယံပုဗ္ဗာဝါ တိဒ္ဒေသော - ဤပုလ္လိန် အဖြစ်ကို ငဲ့ညွှန်းခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ တေန - ထို့ကြောင့်၊ ခတ္တိယကုမာရီ - မင်းမျိုး သတို့သမီး၊ ကုမာရသမဏီ - သတို့သမီး ရဟန်းမ၊ [သီဟိုဠ်မူဋ္ဌ် " တ ရူဏ ဗြာဟ္မဏီ-နုပျိသော ပုဏ္ဏားမ" ဟု ရှိသေး၏၊] ဣတိ အာဒီသု - ဤသို့ အစ ရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ ဥတ္တရပဒေသု - နောက်ပုဒ်တို့၌၊ ဣတ္ထိ ပစ္စယဿ - ၏၊ နိဝတ္တိ-နစ်ခြင်းသည်၊ နဟောတိ။

ပကကိ အတိုင်း ဖြစ်၏၊ ကညာသည် ဒုတ္ထိလိန် ၌လည်း ဖြစ်၏၊ ခတ္တိယာနှင့် တုလျာမိ ကရဏဖြစ်သော နောက်ပုဒ်လည်းဟုတ်၏၊ ဤ"ကညာ"ပုဒ်မျိုးကို ရည်ရွယ်၍ "ဒုတ္ထိယံ ဝတ္တမာနေ တုလျာမိကရဏော ဥတ္တရပဒေ"ဟု မိန့်သည်၊ "ခတ္တိယာ"ကား ကညာကို ထောက်၍ (ပုဗ္ဗဘူတ) ရှေဖြစ်၏၊ မင်းမျိုးမဟု ဒုတ္ထိလိန်ဟော သဒ္ဒါလည်း ဟုတ်၏၊ ဤသမာသ်သို့ မရောက်မီ ရှေးက "ခတ္တိယော ကုမာရော"စသည်ဖြင့် ပုလ္လိန်ကိုလည်း ဟောဘူးသည်၊ ဤ"ခတ္တိယာ"ပုဒ်မျိုးကို ရည်ရွယ်၍ "ပုဗ္ဗဘူတော ဒုတ္ထိဝါစကော သဒ္ဒေါ ပုဗ္ဗေ ဘာသိတပုမာ"ဟု မိန့်သည်၊ ဤသို့ ရှေးရှေးက ပုလ္လိန်ကို ဟောခဲ့ဘူး၍ ယခု သမာသ်တွင်း၌ ဒုတ္ထိလိန်ကို ဟောနေဆဲဖြစ်သော ခတ္တိယာကဲ့သို့သော သဒ္ဒါကို ပုလ္လိန်ကဲ့သို့မှတ်-ဟု ငဲ့ညွှန်းသော လိင်္ဂါတိဒေသသုတ်တည်း။ [ဘာသိတော ပုမာ ယေနာတိ ဘာသိတ ပုမာ၊ ယေန—အကြောင် ခတ္တိယာ ကဲ့သို့သော သဒ္ဒါသည်၊ ပုမာ—ပုလ္လိန်ကို၊ ဘာသိတော—ရှေး၌ ဟောအပ်ဘူးပြီ၊ ဒုတိ, ဘာသိတပုမာ—မည်၏။]

ဒုတိ ဒုတ္ထိပစ္စယဿ၊ ပေ၊ ဒုတိယဘိက္ခာ—"ခတ္တိယာ"ကို ပုလ္လိန်ဟု ညွှန်ပြ လိုက်သည့်အခါ ဒုတ္ထိဇောတက အာပစ္စည်း အလိုလိုပျောက်၍ "ခတ္တိယ"ဟု ဖြစ်၏၊ "ရတ္တာစသာ လတာစ"၌ "ရတ္တာ လတာ"ဟု ပကတိပြု၊ ရတ္တာပုဒ်သည် "ရတ္တော+ ဩဘာသော—နီသောအရောင်"စသည်ဖြင့် ပုံလိန်ကိုဟောခဲ့ဘူး၏၊ "ဒုတိယာ စ သာ ဘိက္ခာစ"၌ "ဒုတိယာ ဘိက္ခာ"ဟု ပကတိပြု၊ ဒုတိယာ သဒ္ဒါသည် "ဒုတိယော ကဏ္ဍော"စသည်၌ ပုလ္လိန်ကို ဟောခဲ့ဘူး၏၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် သိလေ။ ["ပဌမာ-ဝိဘတ္တိ—ဒုတိယာဝိဘတ္တိ"စသည်၌ကား ပဌမာ ဒုတိယာဝို့က နာမည်ဟော (သညာ သဒ္ဒါ) ဖြစ်သောကြောင့် မူလနာမည်ပျက်၍ "ပဌမဝိဘတ္တိ—ဒုတိယဝိဘတ္တိ"စသည် ဖြစ်မည်စိုးသောကြောင့် ပုလ္လိန် မငဲ့ခ, "ပဌမာ ဒုတိယာ"အတိုင်းပင် ရှိရသည်။ "ဧဝံ ဒုတိယာဝိဘတ္တိ၊ ဇ္ဈေ၊ ပုဗ္ဗပဒဿ (ဒုတိယာဟူသော ရှေပုဒ်၏) သညာသဒ္ဒတ္တာ ပုဗ္ဗာဝါတိဒေသော နဒဟာတိ"—ဋီကာ။]

ဗြာဟ္မဏီ၊ ပေ၊ နနိဝတ္တိဟောတိ—ဤသုတ်ဖြင့် ပုလ္လိန်ငဲ့ရာ၌ ရှေ ပုဒ်ကိုသာ ငဲ့ရမည်၊ကညာ ဒါရိကာ စသော နောက်ပုဒ်ကို မငဲ့ရ၊ ထို့ကြောင့် "ခတ္တိယာစ သာ ကုမာရီ စာတိ ခတ္တိယ ကုမာရီ"၌ ခတ္တိယာဟူသော ရှေပုဒ်၌သာ အာပစ္စည်း ပျောက်၍

ဣတ္ထိယံဣတ္စေဝ-ရွေသုတ်မှ လိုက်သော“ဣတ္ထိယံ”သဒ္ဒါသည်၊ ကိ ံ-အဘယ် အကျိုးရှိသနည်း၊ ကုမာရီရတနံ, သမဏီပဒုမံ-တို့၌ တားမြစ်ရခြင်းအကျိုး ရှိ၏။ [ကုမာရီရတနံ-ရတနာဒန္ဒင့် တူသော အပျို၊ သမဏီပဒုမံ-ပဒုမ္မာဒန္ဒင့် တူသော ရဟန်းမ။] ဘဒ္ဒဿိတ ပုမာတိ-သည်၊ ကိ ံ-နည်း၊ ဂဂ်ါနဒီ, တဏှာနဒီ, ပထဝီခာတု-တို့၌ တားမြစ်ရခြင်း အကျိုးရှိ၏။ [ဂဂ်ါနဒီ-ဂဂ်ါမြစ်၊ တဏှာနဒီ-ဘဏှာမြစ်၊ ပထဝီခာတု-ပထဝီခာတ်။] နန္ဒာပေါက္ခရဏီ နန္ဒာဒေဝီ တျာဒီသုပန-အစရှိသည်တို့၌ကား၊ သညာ သဒ္ဒတ္တာ-နာမည်ဟော သဒ္ဒါ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ နဟောတိ-ပုလ္လိန်ကဲ့သို့ မဖြစ်။ [နန္ဒာပေါက္ခရဏီ-နန္ဒာရေကန်၊ နန္ဒာဒေဝီ-နန္ဒာ မိဖုရား။

ကုမာရီဟူသော နောက်ပုဒ်၌ (၅၏) ပစ္စည်း မပျောက်ဘဲ ရှိရသည်၊ “ကုမာရီစ သာ ဗြာဟ္မဏီစာတိ ကုမာရဗြာဟ္မဏီ, တရုဏီစ သာ ဗြာဟ္မဏီစာတိ တရုဏ ဗြာဟ္မဏီ” တို့၌လည်း နည်းတူ။

မှတ်ချက်။ ။“ယဒိဟိ နျာသေ ဝုတ္တနယေန ဥတ္တရပဒဿာပိ ပုမ္ဘာဝါတိဒေသော သိယာ၊ တဒါ ခတ္တိယကုမာရိ တျာဒီသု ခတ္တိယကုမာရော၊ပေ၊ဧဝံ အနိဋ္ဌရူပပသင်္ကါ သိယာ”ဋီကာ၊ဤဋီကာ၌ ဥတ္တရပဒဿာပိဝယ် အပိဖြင့် ပုမ္ဘပဒကို ဆည်းဇ်၊ ထို့ကြောင့် နျာသဒ္ဒ် ရှေပုဒ် နောက်ပုဒ် ၂-ပုဒ်လုံးကိုပင် ပုလ္လိန် ငဲ့သည်-ဟု ဋီကာ ဆိုလိုသည်၊ ပုမ္ဘ ပဒသော်ဝဒ္ဒ ဧဝဖြင့် နျာသကဲ့သို့ ၂-ပုဒ်လုံးကို မငဲ့ရ၊ ရှေပုဒ်ကိုသာ ငဲ့ပါ-ဟုဆိုလိုသည်၊ ဤသို့ ဋီကာ ဖွင့်သော်လည်း နျာသ ရုပ်တွက်ပုံကို ကြည့်သောအခါ ကမ္မဓာရဲ့ သမာသ် အရာဝယ် နောက်ပုဒ်၌ ပုလ္လိန် ငဲ့ကြောင်း သိသိသာသာ မတွေ့ရ၊ ရှေပုဒ်၌ ငဲ့ကြောင်း ကိုကား သိသာစွာ တွေ့ရသည်၊ သန္နိန္ဒိဂဟိတဒ္ဓသုတ်၌ “ပုရိမ ဇာတိ”ရုပ်တွက်ပုံကို ကြည့်ပါ၊ထို့ကြောင့် ဣတ္ထိယံ ဘာသိတပုမိတ္ထိ ပုမာဝစေ သုဘဲ၌ ရှေနောက် ၂-ပုဒ်လုံးကို နျာသ၌ ငဲ့ထားသဖြင့် ဤသုတ်လည်း နျာသအလို ရှေနောက် ၂-ပုဒ်လုံး ငဲ့သည်ဟုပင် ရူပသိဒ္ဓိ စာကိုယ် ဋီကာတို့ စွပ်စွဲလိုဟန် တူသော်လည်း ကမ္မဓာရဲ့၌ ၂-ပုဒ်လုံး ငဲ့ထားသည်ကို ယခု နျာသ စာအုပ်များဝယ် မတွေ့ရချေ။

ဣတ္ထိယ မိစ္စေဝ ကိ ံ—ရှေသုတ်မှ“ဣတ္ထိယံ”သဒ္ဒါ ဤသုတ်သို့ လိုက်လာခြင်းသည် ဘယ်အကျိုးငှါနည်း-ဟု မေး၊“ဣတ္ထိယံ တုလျာဓိကရဏော ပဒေ”အရ ဣတ္ထိလိင်္ဂလည်း ဖြစ်, တုလျာဓိကရဏလည်းဖြစ်သော နောက်ပုဒ် နှောင်းမှ ရှေပုဒ်ကို ပုလ္လိန် ငဲ့ရသည်၊ ကုမာရီရတနံဝယ် ကုမာရီ၌ ဣတ္ထိလိင်္ဂသဒ္ဒါ မနှောင်း (ရတနံဟု နပုလ္လိန်သဒ္ဒါ နှောင်း) သောကြောင့် ပုလ္လိန် မငဲ့ရခြင်း (“ကုမာရ”ဟု မဖြစ်ရခြင်း) အကျိုး ရှိသည်၊ သမဏီပဒုမံလည်း နည်းတူ။

ဘာသိတ ပုမာတိ ကိ ံ—ရှေသုတ်မှ ဘာသိတ ပုမာ သဒ္ဒါ လိုက်လာခြင်းသည် ဘယ်အကျိုးငှါနည်း-ဟု မေး၊ဂဂ်ါ—တဏှာ—ပထဝီတို့သည် ပုလ္လိန်ကဲ့ ဟောဘူးသော “ဘာသိတပုမ” သဒ္ဒါများ မဟုတ်ကြ၊ နိယတ ဣတ္ထိလိင်္ဂဟော သဒ္ဒါများဘည်း၊

တထာ-ထိုမှတပါး၊ ပုရတ္ထိမောစ-ရွှေပိုင်းဌ် ဖြစ်သည်လည်း ဟုတ်၏၊ သော, ကာယောစ-ကိုယ်လည်း ဟုတ်၏၊ ဣတိ ပုရတ္ထိမကာယော၊ စ-ဆက်၊ ထွေ-ဤ ပြယုဂ်ဌ်၊ ကာယေကဒေသေ-ကိုယ် တစိတ်ဌ်၊ ကာယသဒ္ဒေါ-သည်၊ (ဟောတိ)၊ ဝေံ-တူ၊ ပစ္ဆိမကာယော-နောက်ပိုင်းကိုယ်၊ ဟေဋ္ဌိမကာယော-အောက်ပိုင်းကိုယ်၊ ဥပရိမကာယော-အထက်ပိုင်းကိုယ်၊ သဗ္ဗကာယော-အလုံးစုံကိုယ် (တကိုယ်လုံး)၊ ပုရာဏဝိဟာရော - ဟောင်းသောကျောင်း၊ နဝါဝါသော (နဝ+အာဝါသော)- အသစ်နေရာ (နေရာသစ်)၊ ကတရ-နိကာယော, ကဘမနိကာယော - အဘယ် နိကာယ်နည်း၊ ဟေတုပစ္စယော-ဟေတုပစ္စည်း၊ အဗဟုလံ-မများဘဲ၊ ဗဟုလံ-များသကဲ့သို့၊ ကတံ-ပြုအပ်၏၊

ထို့ကြောင့် ဤထိုလိန်လည်းဖြစ်-တုလျာဓိကရဏလည်း ဖြစ်သော နဒီသဒ္ဒါစာတုသဒ္ဒါ နှောင်းလျက် ရှိသော်လည်း ဂင်္ဂါစသည်ကိုက ဘာသိတပုမ မဟုတ်သောကြောင့် ဂင်္ဂါစသည်ကို ပုလိုန် မငဲ့ရ၊ အာ ပစ္စသ်း-၌ ပစ္စည်း ကျ၍ "ဂင်္ဂ-တဏ္ဍ-ပထဝ"ဟု မဖြစ်ခြင်း အကျိုးရှိသည်-ဟူလို။

နန္ဒာပေါက္ခရဏီ၊ပေါနဟောတိ—ခတ္တိယကဲ့သို့ ဇာတိသဒ္ဒါ-မဟန္တကဲ့သို့ ဂုဏသဒ္ဒါ-ပါစကကဲ့သို့ ကြိယာသဒ္ဒါ- ဝစ္ဆကဲ့သို့- အဝတ္ထာသဒ္ဒါတို့သာ ဝိသေသျ ပုဒ်၏ လိန်အားလျော်စွာ (ခတ္တိယော-ခတ္တိယာ-ခတ္တိယံ, မဟန္တော-မဟန္တာ-မဟန္တံ စသည် ဖြင့်) ပုဒ်နေ ပြောင်းလဲ့ရှိကြ၏၊ နာမည်ဟော သညာသဒ္ဒါတို့ကား ထိုကဲ့သို့ လိန် ပြောင်းလျင် မူလနာမည် ပျက်သွားဘွယ်ရှိ၏၊ "နန္ဒာ"ဟူသော အမည်က "နန္ဒ"ဟု ဖြစ်လျင် မူလနာမည် ပျက်သည်-ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် "နန္ဒော ကုမာရော"စသည်၌ နန္ဒ သဒ္ဒါသည် ပုလိုန်ကို ဟောဘူး၍ ယခု နန္ဒာ ပေါက္ခရဏီဝယ် ဤတိုလိန်လည်းဖြစ် တုလျာဓိကရဏဖြစ်သော ပေါက္ခရဏီသဒ္ဒါလည်း နှောင်းစေကာမူ သညာသဒ္ဒါ ဖြစ်သောကြောင့် နန္ဒာဌ် ပုလိုန်မငဲ့ရ၊ နန္ဒာဒေဝိဌ်လည်း နည်းတူ။

တထာ ပုရတ္ထိမောစ၊ပေါသဗ္ဗကာယော—[ဤ"တထာ"မှ စ၍ ကမ္မစာရုယ သဉ္ဇစ-သုတ်၏ ဆိုင်ရာ မဟုတ်၊ အခြား ဝိသေသန ပုဗ္ဗပဒ ကမ္မစာရဉ်းများကို ပြလို၍ "တထာ"ဟု မိန့်သည်။] သက္ကတဌ် အဂ္ဂ(ရွှေ)အနက်ဟော "ပုရသ္ဆာတ်" နိပါတ်ပုဒ်သည် ပါဠိဌ် "ပုရတ္ထ"ဟု ဖြစ်လာ၏၊ ထို့ကြောင့် "ပုရတ္ထ-ရွှေဌ်၊ ဘဝေါ-တည်း၊ ပုရတ္ထိမော-ရွှေဌ် ဖြစ်သည်"ဟု ဆို၊ ဤ"ပုရတ္ထိမကာယော"အရ တကိုယ်လုံးကို မရ-ကိုယ်၏ ရွှေပိုင်းတစိတ်ကိုသာ ရသောကြောင့် ဤကာယသဒ္ဒါသည် အပေါင်း တကိုယ်လုံး၏ ကာယ အမည်ကို ကိုယ် တစိတ်တပိုင်းဌ် တင်စား ထားသော ကေဒေသျုပစာရ သဒ္ဒါတည်း-ဟု ပြလို၍ "ထွေစ၊ခပ၊ကာယသဒ္ဒေါ"ဟု အမှာ စကားချပ် ညွှတ်သည်၊ ဥပရိမကာယော တိုင်အောဝ် ဤနည်းချည်းတည်း၊ သဗ္ဗ-ကာယော၌ ကာယကား တကိုယ်လုံးကို ဟောသော မုချသဒ္ဒါပင်၊ "ပစ္ဆိမော စ, ဟေဋ္ဌိမော စ, ဥပရိမော စ, သဗ္ဗော စ သော ကာယော စာတိ"ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု။

ဣတိ-ကြောင့်၊ ဗဟုလီကတံ-မည်၏၊ ဇိဝိတပဗာနံ-ဇိဝိတရုပ် ပဓာနရှိသော၊ နဝကံ-နဝကတည်း၊ ဇိဝိတနဝကံ့-က၊ ဣစ္စာဒိ။

ဝိသေသနုတ္တရပဒေ-ဝိသေသနုတ္တရပဒကမ္မဓာရဲ၌၊ဇိနဝစနာနုပရောဓတော-ဘုရား ပါဋိတော်နှင့် မဆန့်ကျင်သော အားဖြင့်၊ ထေရုစရိယပဏ္ဍိတာဒိ-ဝိသေသနံ-ထေရ, အာစရိယ, ပဏ္ဍိတ အစရှိသော ဝိသေသနသည်၊ ပရဉ္ဉ-နောက်ကျသည်လည်း၊ ဘဝတိ၊ ယထာ-ကား၊ သာရိပုတ္တောစ၊ပေ၊ဝတ္ထု-ဝိသေသော-ဟူသည်ဘည်း၊ သာရိပုတ္တောစ၊ပေ၊ဣတိ သာရိပုတ္တတ္ထေရော၊ ဧဝံ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနတ္ထေရော, မဟာကဿပတ္ထေရော၊ ဗုဒ္ဓဿာသာစရိယော-ဗုဒ္ဓဿေသသဆရာတော်၊ ဓမ္မပါလာစရိယော-တော်၊ အာစရိယဂုတ္တိလော၀ါ-အာစရိယဂုတ္တိလော ဟု လည်း ရှိ၏၊ (ဆရာဂုတ်လ)၊ မဟောသဓော စ-မဟောသဓာလည်း ဟုတ်၏၊ သော, ပဏ္ဍိတော၊စ-သုခမိန်လည်း ဟုတ်၏၊ [ပညာရှိသူကို "သုခမိန်" ဟု ခေါ်သည်၊] ဣတိ မဟောသဓပဏ္ဍိတော၊ ဧဝံ ဝိဓေရ ပဏ္ဍိတော-ဝိဓေရ သုခမိန်၊ ဝတ္ထု၀ိသေသော-နေရာအထူး။

အဗဟုလံ၊ပေ၊ဇိဝိတနဝကံ—"ဗဟုလိကတံ"၌ "အဗဟုလံ ဗဟုလံကတံ" ဟု ဝိဂြိုဟ် ပြုရသော်လည်း အဗဟုလံမှာ အပိုထည့်အပ်သော ပုဒ်သာ၊ ရုပ်တွက်သည့်အခါ "ဗဟုလ+ကတ" တည်, သိ အံပြု၊ "ဗဟုလံ+ကတံ" ပြီး၊ "ဗဟုလကတ" ပကတိပြု၊ ပစ္ဆယာဒနိဋ္ဌာ စသော သုတ်ကြီးဖြင့် (မောဂ္ဂလ္လာန်၌ "အဘူတတဗ္ဘာ၀ေ" စသော သုတ်ဖြင့်) ဗဟုလနောင် (ဣ)ပစ္ဆည်းသက် (ဗဟုလီကာ) နာမ်ငဲ့ စသည် စီရင်၊ ဣပစ္ဆည်းမျိုးကို အဗ္ဘူတတဗ္ဘာအနက်၌ သက်သည်-ဟု ဆို၏၊ နဂိရိက အမျာ်းမဟုတ်သည်ကို "အဘူတ—ဂျိုး၌ မဖြစ်" ဟု ဆို၏၊ ယခုအခါ၌ များသကဲ့သို့ ဖြစ်ခြင်းကို "တဗ္ဘာ၀—ထို များသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်ခြင်း" ဟု ဆိုသည်၊ ဣသို့ အဗ္ဘူတအနက် ထင်ရှားအော်ငင် "အဗဟုလံ" ဟုငင်း တဗ္ဘာ၀အနက် ထင်ရှားအော်ငင် "ဗဟုလံကတံ" ဟုငင်း ဝိဂြိုဟ် လုပ်ကြရသည်၊ ဇိဝိတနဝကံ၌ "ဇိဝိတံ+ပဓာနံ ယသ" ဟု ဂျိုးဦးစွာ ဗဟုဗ္ဗီဟိဝိဂြိုဟ်ပြု၊ ဇိဝိတရုပ် ပဓာနရှိသော ရုပ်အပေါင်းရစေ၊ ထို့နောက် "ဇိဝိတပုဗ္ဗင်္ဂမံ ပဓာနံ+နဝကံ့, ဇိဝိတပုဗ္ဗင်္ဂမပဓာနနဝကံ" ဟု ဖြစ်သင့်လျက် အလယ် ပဓာနပုဗ္ဗင်္ဂကို "ဂုတ္တာဂုဏာနမပုဗ္ဗင်္ဂယော၀ါ" အရ ချေ၍ "ဇိဝိတနဝကံ" ဟု ဖြစ်ရသည်၊ [သာဇ်ကောန—ပိုက်ဆံလျော်ချသည်ဖြင့်၊ ကတာ—ပြုအပ်သော၊ သာဋီကာ—အ၀တ်သည်၊ ("သာဏကတသာဋီကာ" ဟု ဖြစ်သင့်လျက် ကတပုဗ္ဗင်္ဂချေ၍) သာဏသာဋီကာ မည်သကဲ့သို့တည်း—ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။]

ဝိသေသနုတ္တရပဒ ကမ္မဓာရဲ။ ။[ဥက္ကရုပဒ—ဒုနာက်ပုဒ်။] ဝိသေသနပုဒ်က (မဟန္တောကဲ့သို့ရှေ့မနေဘဲ) နောက်နေလျှင်ဝိသေသျဖြစ်သောရှေ့ပုဒ်အနက်က ပဓာန ဖြစ်သောကြောင့် ရှေ့ပုဒ်အနက် ပြဋ္ဌာန်းလျက်နှိုင်၏၊ ကမ္မဓာရဲမှန်လျှင် တပ္ပုရိသ်လည်း

ဝိသေသနော ဘယပဒေါ-သည်၊ ယထာ-နည်း၊. တံ-ထို့ဘောဇဉ်သည်။ သီတဉ္ဆ-လေည်း ၏၊ ဥဏှဉ္ဆ-ပူလည်း ပူ၏၊ ဣတိ, သီတုဏှံ-သီတုဏှ မည်၏၊ သော-ထို့ပါသည်၊ နိသိဒ္ဓေါစ-ညက်ညောသည်လည်း ဟုတ်၏၊ ဥဏှောစ-ပူသည်လည်း ဟုတ်၏၊ ဣတိ သိနိဒ္ဓါဏှော၊ မာသော-ပဲကြီးတည်း၊ သော-ထို့သူသည်၊ ခဠွေဝစ-ခွင်လည်းခွင်၏၊ ခုဇ္ဈောစ-ကုန်းလည်းကုန်း၏၊ ဣတိ, ခဠုခုဇ္ဈော-မည်၏၊ ဧဝံ-တူ၊ အန္ဓဗဓိရော-ကန်းလည်း ကန်း နားလည်း ထို့ုင်းသူ၊ ကတာကတံ-ပြုအပ်ပြီး မပြုအပ်သေးသော ဝတ္ထု။ [အတော်များစွာ၊ ပြုပြီးဖြစ်၍ ပြီးလုနေသော အနည်းငယ် မပြုအပ်သေးဘဲ ကျန်သော ပန်းချီဆေးရေးမှု စသည်၊] ဆိဒ္ဓါဝဆိဒ္ဓံ-အပေါက်ကြီးလည်းရှိ အပေါက်ငယ်လည်း ရှိသော ဝတ္ထု၊ ဥစ္စာဝစံ-အမြတ်လည်းပါ အယုတ်လည်း ပါသော ကိစ္စ။ [အကောင်းလည်းပါအဆိုးလည်းပါသော-ကောင်းကောင်းဆိုးဆိုး အမျိုးမျိုးသော ကိစ္စ။] ဆိန္နဘိန္နံ-ဖြတ်လည်း ဖြတ်အပ် ခဲ့လည်း ခဲ့အပ်သော ဝတ္ထု၊ သိတ္တသမ္ဗဒ္ဓံ-ရေလည်း ဖြန်းအပ် တံမြက်လည်း လှည်းအပ်သော နေရာ။ [ရေဖြန်းပြီးမှ တံမြက်လှည်းအပ်သော နေရာ။] ဂတပစ္စာဂတံ-အသွားလည်း ဆောင်အပ် အပြန်လည်း ဆောင်အပ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်း။ [ဂတဋ္ဌ တံ ပစ္စာဂတဋ္ဌ''ဟု ဝိဂြိုဟ် ပြု။]

မည်၏ဟု ဆိုခဲ့ပြီ၊ တပ္ပုရိသ် သမာသ်၌ကား နောက်ပုဒ်အနက်သာ ပြဋ္ဌာန်းရိုးတည်း၊ ထို့ကြောင့် ''သာရိပုတ္တဏ္ထေရော'' စသော သမာသ်သည် အဘယ်မှာ ''ဥဘော တပ္ပုရိသာ''သုတ်အရ တပ္ပုရိသ်မည်နိုင်အံ့နည်းဟု မေးဘွယ်ရှိ၏၊ အဖြေကား--အမာဒိ တပ္ပုရိသ်၌ ''အစ္ဆန်္ဒံ''စသော ရှေပုဒ် အနက် ပြဋ္ဌာန်းသော ပုဒ်များကိုပင် တပ္ပုရိသ် အဖြစ်ဖြင့် သီးခြား ပြသကဲ့သို့, ဤ သာရိပုတ္တဏ္ထေရော စသည်တို့လည်း နောက်ပုဒ်အနက် မပြဋ္ဌာန်းသဖြင့် မူ၍ တပ္ပုရိသ်အမည် မရနိုင်စေကာမူ မဟာပုရိသော စသော တပ္ပုရိသ်များနှင့် (ရှေပုဒ်နောက်ပုဒ်ဝယ် ပဌမာ ကျေခြင်းအားဖြင့်) တူသောကြောင့် သဒိသူပစာ တပ္ပုရိသ် အမည်ကား ရနိုင်ပေသည်သာ။ [နောက် ဝိသေသနော ဘယ ပဒ ကမ္မဓာရည်းများလည်း ဤနည်းအတိုင်း တပ္ပုရိသ် အမည် ရကြပုံကို သိပါ။]

ဝိသေသနော ဘယပဒ။ ။ဝိသေသန ၂-ပုဒ်ရှိသော (၂-ပုဒ်လုံး ဝိသေသနချည်း ဖြစ်သော) ကမ္မဓာရဲဘည်း၊ ဘောဇဉ်တမျိုးသည် အလိုရှိသလောက် မပူဘဲ နဲနဲနေးအံ့း ထိုဘောဇဉ်ကို ''သီတုဏှ=နဲနဲ ၍ တော်တော် ပူသော ဘောဇဉ်''ဟု ခေါ်၏၊ ဤ၌ သီတ ဥဏှ ၂-ပုဒ်လုံးပင် ဘောဇဉ်ကို အထူးပြုသော ဝိသေသနချည်း ဖြစ်၏၊ ထို ၂-ပုဒ်လုံးအရ ဘောဇဉ်ကိုချည်း ရသောကြောင့် တုလျာဓိကရဏလည်း ဖြစ်ကြ၏၊ ထို့ကြောင့် ဝိသေသနော ဘယပဒ ကမ္မဓာရဲ ဖြစ်ကြရသည်၊ မုဒ္ဓဗောဓ ဋီကာ၌ကား

ဥပမာနုတ္တရပဒေ-၌၊ အဘိဓာနာ နုရောဓတော-ပြယုဂ် အားလျော်သော အားဖြင့်၊ ဥပမာနဘူတံ-ဥပမာဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ ဝိသေသနံ-ဝိသေသနပုဒ်သည်၊ ဖရုံ-နောက်၌၊ ဘဝတိ-၏၊ ယထာ-ကား၊ သီဟောဝိယ-ခြင်္သေ့နှင့် တူတော်မူ၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သီဟော-သီဟ မည်တော်မူ၏၊ မုနိစ-ဘုရားရှင်လည်း ဟုတ်၏၊ သော-သည်၊ သီဟောစ-ခြင်္သေ့နှင့် တူတော်မူသည်လည်း ဟုတ်၏၊ ဣတိ, မုနိသီဟော-၏၊ဝံ-ဟူ၊ မုနိဝသဘော-ဉာဏဘန့်နှင့် တူတော်မူသောဘုရား၊ မုနိပုဂ်ဂေါ-န္ဒားလားနှင့် တူတော်မူသောဘုရား၊ ဗုဒ္ဓနာဂေါ-ဆင်ပြောင်နှင့် တူတော်မူသောဘုရား၊ ဗုဒ္ဓါဒိစ္စော(ဗုဒ္ဓ အာဒိစ္စော)-နေမင်းနှင့် တူတော်မူသော ဘုရား၊ ရံသီဝိယ-အရောင်နှင့်တူတော်မူ၏၊ ဣတိ,ရံသီ-မည်၏၊ သဒ္ဓမ္မောစ-သူတော်ကောင်းတရားလည်း ဟုတ်၏၊ သော,ရံသိစ-အရောင်နှင့် တူသည်လည်း ဟုတ်၏၊ ဣတိ, သဒ္ဓမ္မရံသီ-၏၊ ဧဝံ-ဝိနယသာဂရော-သမုဒ္ဒြာနှင့် တူသော ဝိနည်း၊ ပဏ္ဍာရိကမိဝ-ကြာပဏ္ဍရိက်နှင့်တူ၏၊ ဣတိ,ပဏ္ဍရိကော-၏၊ သမဏော စ-ရဟန်းလည်း ဟုဘ်၏၊ သော,ပဏ္ဍရိကောစ-ကြာပဏ္ဍရိကနှင့် တူသည်လည်း ဟုတ်၏၊ ဣတိ,သမဏပဏ္ဍရိကော-၏၊ သမဏပဒုမော-ပဒုမ္မာကြာနှင့် တူသော ရဟန်း၊ စန္ဒောဝိယ-လနှင့်တူ၏၊ ဣတိ,စန္ဒော၊ မုခဥ္စ-မျက်နှာလည်းဟုတ်၏၊ တံ,စန္ဒောစ-လနှင့်တူသည်လည်း ဟုတ်၏၊ ဣတိ,မုခစန္ဒော-၏၊ မုခပဒုမံ-ပဒုမ္မာကြာနှင့် တူသောမျက်နှာ၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း။

"ဝိသေသန+ဝိသေသျ"ဟူသည် ဝဒန္တ ပဂ္ဂိုလ်၏ ဆိုလိုသလို ဖြစ်နိုင် သောကြောင့် တပုဒ်ကို ဝိသေသျ အဖြစ်ဖြင့် ဆိုလိုလျှင် နောက်တပုဒ်သည် ဝိသေသျပင် ဖြစ်နိုင်၏-ဟု ဆို၏၊ ထို အလိုအားဖြင့် ဝိဒသသနောဘာယပဒ ကမ္မဓာရဲ့ မရှိတော့ပြီ၊ သီတဲ့ကုံ၌ သီတသည် ဝိသေသန, ဥဏှသည် ဝိသေသျ တည်း၊ "နဲနဲ သော ပူသောအစာ"ဟူလို၊ ထို့အတူ နောက်နောက် "သိနိဒ္ဓါဏှော"စသည်၌လည်း မှတ်။

ဥပမာနုတ္တရပဒာ။ ။"ဥပမာနံ ဥတ္တရံ ပဒံ ယသ္မာ"ဥပမာနပုဒ် နောက်ရှိသော ကမ္မဓာရဲ့ တည်း၊ ဤ၌ ဥပမာနပုဒ်များသည် ပြောရိုးဆိုစဉ် အားလျော်စွာ နောက်နေ ကြရသည်၊ [မုနိသီဟောဠ္ဟ သီဟ သဒ္ဒါသည် ဥပမာနတဒ္ဓိတ်ပုဒ် ဖြစ်ကြောင်းကို ပြလို၍ "သီဟောဝိယာတိ သီဟော"ဟု တဒ္ဓိတ်ဝိဂြိုဟ်သွင်းပြီယားသည်၊"ရံသိ ဝိယာတိ ရံသိ-ပဏ္ဍရိကမိဝါတိ ပဏ္ဍရိကော-စန္ဒောဝိယာတိ စန္ဒော"တို့လည်း နည်းတူ၊ ထို့ကြောင့် သမာသ် ရုပ်တွက်ရာ၌ ထို ဝိဂြိုဟ် ထို ပုဒ်များကို အသုံးပြုတတ်ပေသည်။ ["အဘိဓာနာ နုရောဓတော"၌ အဘိဓာန၏ အနက်ကို နောက် ဒုတိယာ တပ္ပုရိသ်ခဏ်း၌ ပြအံ့။]

သမ္ဘာဝနာပုဗ္ဗပဒေါ ယထာ၊ ဓမ္မော ဣတိ-တရားဟု ဖြစ်သော၊ ဗုဒ္ဓိ-အသိဉာဏ်တည်း၊ ဓမ္မဗုဒ္ဓိ-ဓမ္မဟု ဖြစ်သော အသိဉာဏ်၊ ဧဝံ, ဓမ္မသညာ-တရားဟု ဖြစ်သော သညာ၊ ဓမ္မသင်္ခါတော-တရားဟု ဆိုအပ်၏၊ ဓမ္မသမ္မတော-တရားဟု သမုတ်အပ်၏၊ ပါဏသညိတာ-သတ္တဝါဟု အမှတ်ရှိသူ၏ အဖြစ်၊ အသုဘသညာ-အသုဘ ဖြစ်သော သညာ၊ အနိစ္စသညာ-အနိစ္စဟု ဖြစ်သော သညာ၊ အနတ္တသညာ အနတ္တဟု ဖြစ်သောသညာ၊ ဓာတုသညာ-ဓာတ်ဟု ဖြစ်သော သညာ၊ ဓီတုသညာ-သမီးဟု ဖြစ်သောသညာ၊ အတ္တသညာ-အတ္တ ဟု ဖြစ်သော သညာ၊ အတ္ထိသညာ-ရှိ၏ဟု ဖြစ်သော သညာ၊ အတ္တဒိဋ္ဌိ-အတ္တ ဟု ဖြစ်သောအယူ၊ ဣစ္စာဒိ။

ဥပမာန ပုဗ္ဗပဒ ကမ္မဓာရဲ။ ။သတ္ထိဝ-ဓားနှင့်တူ၏၊ဣတိ,သတ္ထိ-မည်၏၊ သတ္ထိစ-ဓားနှင့် တူသူလည်း ဟုတ်၏၊ သာ—သည်၊ သာမာစ—ရွှေအဆင်းရှိသော မိန်းမလည်း ဟုတ်၏၊ ဣတိ, သတ္ထိသာမာ—မည်၏၊ ဤ၌ ဥပမာန ဖြစ်သော ဝိသေသန ပုဒ်သည် မရှေ့၌ ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ကလာပ် ဝုတ္တိ၌ “ကွစိ ဥပမာနဘူတံ ဝိသေသနံ—သတ္ထိဝ သာမာ သတ္ထိသာမာ”ဟု မိန့်ပြီ။

သမ္ဘာဝနာ ပုဗ္ဗပဒ ကမ္မဓာရဲ။ ။[“သမ္ဘာဝနာဒိပကံ-သမ္ဘာဝနာ အနက်ကို ပြတတ်သော၊ ဣတိသဒ္ဒသဟိတံ-ဣတိသဒ္ဒါနှင့် တကွ ဖြစ်သော၊ပုဗ္ဗပဒံ ယဿ အတ္ထိတိ သမ္ဘာဝနာ ပုဗ္ဗပဒေါ”ဋီကာ။] ဤ၌ သမ္ဘာဝနာအနက် ဟူသည် ချီပင့် မြှောက်မြှင့်ခြင်း ဒေနက်တည်း၊ “ချီးမွမ်း”ဟုလည်း ခေါ်ကြ၏၊သို့သော် “တော်ပါသေးသည်”စသော ချီးမွမ်းခြင်းမျိုးကား မဟုတ်, အထက် မြင့်အောင်ချီပင့်မြှောက်မြှင့်ခြင်းသာ၊ ထိုသမ္ဘာဝနာ ဒေနက်ကို “ဣတိ”သဒ္ဒါက ပြ၏၊ ထို ဣတိသဒ္ဒါနှင့်တကွ ဖြစ်သော“ဓမ္မော ဣတိ” ပုဒ်မျိုးကို ဤနေရာ၌ “သမ္ဘာဝနာပုဒ်”ဟု ခေါ်သည်၊ “ဓမ္မော ဣတိ+ဗုဒ္ဓိ”၌ ဓမ္မော အဓ္ဓ တရားရဓ်၏၊ ဗုဒ္ဓိ အရကား အသိဉာဏ်ရဓ်၏၊ ဤသို့ ဓမ္မနှင့် ဗုဒ္ဓတို့ အနက်အရချင်း မတူကြ၍ တုလျာဓိကရကား မဖြစ်သောကြောင့် ဓမ္မ အနက်က ဗုဒ္ဓိအနက်ကို မမှီဘဲ နိမ့်ကျသကဲ့သို့ ရှိနေ၏၊ ထိုသို့ ဖြစ်ရာ၌ ဣတိသဒ္ဒါက ဓမ္မအနက်ကို မြှောက်ပင့်ပေးလိုက်မှ ဗုဒ္ဓိနှင့် အနက်ချင်း ညီမျှ၍ တုလျာဓိကရကား ဖြစ်ကာ ကမ္မဓာရဲသမာသ်အရာ ရောက်သည်။

မှန်၏—“ဓမ္မောဣတိ-တရားဟုဖြစ်သော”ဟု ဆိုလျှင် “တရား” မရ,တရားကို ဒေသရုံပြုသော အသိဉာဏ် ရသဖြင့် ဗုဒ္ဓိနှင့် ဒေရတူကြတော့သည်၊ ဓမ္မသညာ စသည်၌ နည်းတူ၊ ရုပ်တွက်ရာ၌လည်း “ဓမ္မ+ဣတိ+ဗုဒ္ဓိ”တည်, သိ ၂-လုံးသက်, ၂-လုံးချေ, ဆိုင်ရာ သမာသ်စီရင်၊ “ဓမ္မ+ဣတိ+ဗုဒ္ဓိ”ဟု ပကတိပြု၊ “ဂုတ္တာဂ္ဂာနမပ္ပယောဂေါ” ပဝိဘာသာဖြင့် ဣတိကိုချေ, နာမ်ငဲ့စသည်၊ နောက်၌ “ဓမ္မော ဣတိ+သင်္ခါတော, ဓမ္မောဣတိ+သမ္မတော”ဟု ပြု၊ ပါဏသညိတာ၌ “ပါဏောဣတိ+သညာ ပါဏသညာ”ဤမျှသာ ကမ္မဓာရဲသမာသ်တည်း၊ ထို့နောက် “ပါဏသညာ ယဿ အတ္ထိတိ ပါဏသညိ (အဿတ္ထိတद္ဓိတ်), ပါဏသညိနော+ဘာဝေါ, ပါဏသညိတာ (ဘာဝ

အဝဓာရဏာ ပုဗ္ဗပဒေါ ယထာ၊ ဂုဏော ဧဝ-ဂုဏ်သည်သာ၊ ဓနံ-ဥစ္စာတည်း၊ ဂုဏဓနံ-ဂုဏ်သည်သာ ဥစ္စာ၊ ဧဝံ, သဒ္ဒါဓနံ-သဒ္ဒါသည်သာ ဥစ္စာ၊ သိလဓနံ ပညာဓနံ၊ စက္ခု ဧဝ-စက္ခုသည်သာ၊ ဂ္ဂန်ဒြိယံ-ဂ္ဂန်ဒြိယတည်း၊ စက္ခုန်ဒြိယံ-စက္ခု

တဒ္ဓိတ်) တို့သာတည်း၊ နောက်၌ "အသုဘံ ဇာတိ သညာ"စသည်ဖြင့် ဝိဂ္ဂိဟ် ပြု၊ ဤသို့လျှင် ဇာတိသဒ္ဒါ့ကျော်၌သာ သမ္ဖာဝနာ ကမ္မဓာရဲဟု ရှုပသိဒ္ဓိစာကိုယ်နှင့် ဋီကာတို့ မိန့်ကြသည်။

ရှေးဆရာတို့ဝါဒ။ ။မြန်မာဆရာတော်တို့ကမူ—"ဟုတ္တာ သခ်ါတ, ဘူတ တထ္ထေ, ဧဝ-ဇာတိ,သဒ္ဒါရှိက, မှတ်သိ ကမ္မဓာရယာ, ဧ-ပါးမှာ, သမ္ဖာဝနာပေ"ဟု ၎င်း.... "ဘူတပုဗ္ဗသာ, ရှိလေရာ, ဟုတ္တာပုဗ္ဗ ကျေမြတည်း,.... ဟုတ္တာ ကျေ, ထိုပုဗ္ဗပေ, သမ္ဖာဝနာ နေမြတည်း"ဟုဂြိုဟ် မိန့်တော်မူကြသည်၊ထိုဆရာတို့အလို"ဟေတု ဟုတ္တာ ပစ္စယော ဟေတုပစ္စယော, အလောဘ သခ်ါတံ ကုသလမူလံ အလောဘကုသလမူလံ, ဉာဏဘူတံ ဒဿနံ ဉာဏဒဿနံ, ရူပဓေ အာယတနံ ရူပါယဟနံ"တို့သည်၎င်း "စက္ခု ဟုတ္တာ ဘူတော စက္ခုဘူတော"သည်၎င်းသမ္ဖာဝနာ ကမ္မဓာရည်းသမာသ်ဟု ဆိုလိုသတတ်၊ သို့သော် သမ္ဖာဝနာ ဟူသည် အနက်အရ မတူရာဝယ် မြောက် မြှင့် ပေးမှသာ သမ္ဖာဝနာ သဘော သက်၏၊ ဟေတုပစ္စယော၌ကား ဟေတုနှင့် ပစ္စယော သည် နဂိုရကပင် အရတူ လျက်ရှိ၏၊ အလောဘနှင့် အကုသလ—ဉာဏနှင့် ဒဿန တို့လည်း အရတူလျက်ပင်၊ ထို့ကြောင့် ထို သမာသ်တို့သည် ရိုးရိုး ဝိသေသန ပုဗ္ဗပဒ ကမ္မဓာရဲတို့သာ ဖြစ်သင့်၏ ဟု ထင်သည်။

စဉ်းစားဘွယ်။ ။ဟေတု ဟုတ္တာ၌ ဟုတ္တာ ထည့်ရသည်မှာ ဟေတု အရ ဟိတ် ဧ-ပါး၏ သတ္တိကို ယူစေလို၍ ထည့်ခြင်းဖြစ်၏၊ ထို ဟုတ္တာကို ဝုတ္တထ္ထာန မပွယောဂေါဖြင့် ချေပစ်ရမည်၊ အလောဘ သခ်ါတံ၌ အလောဘသဒ္ဒါက ပုလ္လိန်-ကုသလမူလ သဒ္ဒါက နပုလ္လိန် ဖြစ်၍ လိန် မတူသောကြောင့် သခ်ါတ သဒ္ဒါ ကူရသည်၊ "အလောဘောစ သော ကုသလမူလဉ္စ"ဟုလည်း ဝိဂ္ဂိဟ်ပြုနိုင်သည်သာ၊ ဉာဏဘူတံ၌ကား ဒဿန အရ မျက်စိ အမြင်မျိုးကို တားမြစ်လို၍ "ဉာဏဘူတ"ဟု လေးနက်အောင် ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ ["ဉာဏ်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော အမြင်"ဟူလို။] ဤသို့လျှင် "ဟုတ္တာ"စသည် ထည့်၍ ဝိဂ္ဂိဟ် ပြုရာ၌ မြောက် မြှင့်ရသော သမ္ဖာဝနာ သဘော မပါဘဲ နဂိုရအတိုင်း အရတူနေသော ကြောင့် ဟုတ္တာ စသည် ပါရာ၌ သမ္ဖာဝနာ ကမ္မဓာရဲဆိုသော ရှေးဝါဒကို စဉ်းစားကြ ပါကုန်၊ ရုပ်တွက်ရာ၌ "အလောဘသခ်ါတ"ဝယ် သခ်ါတပုဗ္ဗ, "ဉာဏဘူတ"ဝယ် ဘူတပုဗ္ဗ တို့ကို ဝုတ္တထ္ထာန မပွယောဂေါ အရ ချေ။

အဝဓာရဏာပုဗ္ဗပဒ။ ။အဝဓာရဏာသဒ္ဒါသည် "ဤမျှသာ အတိုင်းအရှည်ရှိ၏"ဟု ပိုင်းခြားခြင်း ပရိစ္ဆေဒအနက်, "ဤဟာသာ, ဟိုဟာမဟုတ်"ဟု ပိုင်းခြား သတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်ခြင်းအနက်၌ ဖြစ်၏-ဟု ထောမနိဓိ အဘိဓာန်ဆို၏၊ ထို အဝဓာရဏာ အနက်ကို ဝေသဒ္ဒါက ပြုနိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် အဝဓာရဏာအနက်ဟော ဧဝသဒ္ဒါနှင့်တကွ ဖြစ်သော "ဂုဏော ဧဝ" စသောပုဒ်ကို (သဟစရဏာနည်းအားဖြင့်) "အဝဓာရဏာပုဒ်"ဟု ခေါ်၏၊

သည်သာ ဂုဏ်နှင့်၊ ဧဝံ,စကွာယတနံ, စက္ခုဓာတု, စက္ခုဒ္ဒါရံ၊ ရူပါရမ္မဏံ-အဆင်း သည်သာ အာရုံ၊ ဂုဏ်စွာဒိ-တည်း၊ [ဤ၌ "သာ"ဟု အနက်သည် ဋီကာဖွင့် အတိုင်းတည်း၊ ဤသာသာဋီကာ အလိုမှာ "စက္ခုဧဝ" စသည်၌ "ပင်"ဟု ပေး၍ "ဂုဏောဧဝ" စသည်၌ "သာ"ဟု ပေးစေလိုသည်။]

ထို အဝဓာရဏာပုဒ် ရှေ့ရှိသော ကမ္မဓာရဲသည် အဝဓာရဏာ ပုဗ္ဗပဒ ကမ္မဓာရဲမည်၏။ [အဝဓာရိယ မာနတ္ထဒီပကံ ("ဂဏ်သာ, အခြားဟာ မဟုတ်"စသည်ဖြင့် ပိုင်းခြား သတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်အပ်သော အနက်ကို ပြတတ်သော) ဧဝသဒ္ဒသမိတံ ပုဗ္ဗပဒံ အသာဝါ အဝဓာရဏာ ပုဗ္ဗပဒေါ(ဋီကာ)။]

"ဂုဏောဧဝနံ"၌ ဂုဏ်၏ အရှင်ဖြစ်သူ ဘဝပြောင်းသွားသော်လည်း ဂုဏ်မှာ မပျက်စီးဘဲ ကျန်ရစ်သောကြောင့် "ဂုဏ်သာ ဥစ္စာအစစ် ဖြစ်၏, ဂုဏ်မှတပါး ရွှေ ငွေ စသော ရိုးရာဥစ္စာများကား သူတပါး ခံစားရစ်မည်ဖြစ်၍ ကိုယ့်ဥစ္စာအစစ်မဟုတ်-ဟူလို၊ ဤသို့ ဧဝသဒ္ဒါဖြင့် "ဂုဏ်သာ ဥစ္စာ, ရွှေ ငွေ စသည်ကား ဥစ္စာ မဟုတ်-ဟု ပိုင်းခြား သတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်သည်၊ "သဒ္ဓါဧဝနံ"၌လည်း သဒ္ဓါသာ ဥစ္စာအစစ်, သဒ္ဓါဥစ္စာသာ အခြား ကုသိုလ်များကို တိုးပွားစေနိုင်သည်၊ ရွှေ ငွေ စသည်ကား ဥစ္စာမဟုတ်-ဟု ပိုင်းခြား၏၊ "သီလံဧဝ+ဓနံ, ဟ္ရီဧဝ+ဓနံ"တို့၌လည်း နည်းတူ၊ "စက္ခုဧဝ+ဂုန္ဒြိယံ"၌လည်း စက္ခုပသာဒသာ ဂုဏ်ဖြစ်သည်, အတ္တဇီဝ စသည်ကား ဂုဏ်မဟုတ်-ဟု ပိုင်းခြား၏၊ "စက္ခုဧဝ+အာယတနံ-ဓာတု-ဒ္ဒါရံ"တို့၌ဌင်း "ရူပဧဝ+အာရမ္မဏံ"၌ဌင်း နည်းတူ၊ ဤကား ရူပသိဒ္ဓိ စာကိုယ်ဋီကာနှင့် အခြားကျမ်းများ၏ အာဘော်ကျ အဓိဗျါယ်တည်း။ [ရုပ်တွက်ရာ၌ "ဂုဏ+ဧဝ+ဓန"တည်, သိ ခ-လုံးသက်, ဧဝနောင် သိချေစသည်ဖြင့် သမ္ဘာဝနာ-ကမ္မဓာရည်းကဲ့သို့ တွက်လေ။]

ယဒုခေတ်ပြောရိုး။ ။အဝဓာရဏာ အနက်သည် သဒ္ဒိဋ္ဌာနာဝဓာရဏာ အနက်-နိဝတ္တာပနာဝ ဓာရဏာ အနက်ဟု ၂ =မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် အခြားအနက်ကို တားမြစ်ဘွယ် မရှိရာ၌ဌင်း, တားမြစ်ဘွယ် ရှိစေကာမူ ဝဒန္တိ ပဂ္ဂိုလ်က တားမြစ်လိုခြင်း မရှိရာ၌ဌင်း, မိမိ အနက်ကိုသာ ခိုင်မြဲအောင် ဆုံးဖြတ်သော အဝဓာရဏာသည် သဒ္ဒိဋ္ဌာနာဝဓာရဏာ မည်၏။ [သဒ္ဒိဋ္ဌာန—ပိုင်းခြား သတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်တတ်သော+အဝဓာရဏာ။] အခြား အနက်ကိုတားမြစ်တတ်သော အဝဓာရဏာသည်နိဝတ္တာပနာဝဓာရဏာမည်၏။ [နိဝတ္တာပန=အခြားအနက်ကို နှစ်စေသော (တားမြစ်သော)+အဝဓာရဏာ။] "ရူပဧဝ+အာယတနံ ရူပါယတနံ"၌ ဧဝဖြင့် "ဒီးဆင်းသာ+အာယတန ဖြည့်သည်, အဆင်းမှ တပါး အသံစသည်တို့ အာယတန မမည်"ဟု တားမြစ်၍မဖြစ်၊ အသံသည်လည်း အာယတန မည်သည်သာ၊ ထို့ကြောင့် ဤဧဝသည် အဆင်း၏ အာယတနမည်ကြောင်း ခိုင်မြစေသော သဒ္ဒိဋ္ဌာနာဝဓာရဏာတည်း၊ အနက်ပေးရာ၌ "ရူပဧဝ—အဆင်းသည် ပင်လျှင်"ဟု ဧဝ အတွက် (ပင်-ပင်လျှင်)ဟု အနက်ထွက်စေရ၏၊ ဂုဏောဧဝ၌ကား "ဂုဏ်သာ ဥစ္စာ—ရွှေ ငွေ သည်ကား ဥစ္စာ အစစ် မဟုတ်"ဟု တားမြစ်သောကြောင့်

(၃၄၃) နှ နိပါဘုပ္ဗပဒေါ်-သည်၊ ယထာ-နည်း၊ ပြာဟ္မဏော-ပုဏ္ဏားစစ်သည်၊ နှ-မဟုတ်၊ ဣတိအတ္ထေ-၌၊ ကမ္မဓာရုယသမာသေ-ကိုဂုဏ်း၊ ဝိဘတ္တိလောပါဒိမှိစ-ကိုဂုဏ်း၊ ကတေ-သော်၊ ဥဘေတပ္ပုရိသာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ တပ္ပုရိသသညာ-တပ္ပုရိသ်အမည်သည်၊ ဟောတိ။

အတ္ထံ နဿ တပ္ပုရိသေ။ ။တပ္ပုရိသေ-၌၊ ပရေ-သော၊ ဥတ္တရပဒေ-နောက်ပုဒ်ကြောင့်၊ သဗ္ဗသော ဝ-သော၊ နှသနိပါတပဒဿ-နှ နိပါတ်ပုဒ်၏၊ အတ္ထံ ဟောတိ၊ တပ္ပုရိသကဒေသတ္တာ-တပ္ပုရိသ် တစိတ်၏ အဖြစ်ကြောင်၊ တပ္ပုရိသော-တပ္ပုရိသ်မည်၏၊ အပြာဟ္မဏော-ပုဏ္ဏားစစ် မဟုတ်။

နိဝတ္တာဝပနာဝဓာရဏာတည်း၊ အနက်ပေးချာ၌ "ဂုဏော၀ေ-ဂုဏ်သည်သာလျှင်" ဟု ၀ေ အတွက် (သာ—သာလျှင်) ဟု အနက် ထွက်ဓစရမည်၊ ထိုတွင် သန္နိဋ္ဌာနာဝဓာရဏာသည် သမ္ဘာဝနာ ကမ္မဓာရဲ၌ ဝင်ခဲ့၏။ နိဝတ္တာဝပနာဝဓာရဏာသာ အဝဓာရဏာ ကမ္မဓာရဲ၌ ဝင်သည်-ဟု ပြောဆိုရိုး ရှိကြသည်။

မှတ်ချက်။ ၊ထို ပြောဆိုရိုးစကား၌ "ရူပမေဝ အာယတနံ" စသော သန္နိဋ္ဌာန်နာဝဓာရဏာတို့ သမ္ဘာဝနာ ကမ္မဓာရဲ၌ ဝင်သည်-ဟူသော စကားသည် ရူပသိဒ္ဓိနှင့်မညီ၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း ရူပမေဝနှင့် အလားတူ "စက္ခုဧဝ ဇုန္ဒြိယံ စက္ခုန္ဒြိယံ" စသည်တို့ကို အဝဓာရဏာ ကမ္မဓာရဲ့ ဟု ဆိုထားသောကြောင့်ဂုဏ်း ဧဝ သဒ္ဒါ၏ အနက် ရှိပါလျက် သမ္ဘာဝနာ ဆိုခြင်း၏ အလျဉ်း မသင့်နိုင်သောကြောင့်ဂုဏ်း တည်း၊ ထို့ပြင် စက္ခုမေဝ၌ ဧဝဖြင့် အတ္ထဇိဝကို တားမြစ်သည်-ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊ သို့ဖြစ်လျှင် ရူပမေဝ၌ ဧဝလည်း အတ္ထဇိဝကိုပင် တားမြစ်သည်-ဟု ဆိုရလိမ့်မည်၊ သို့သော် ထိုပုဒ်များနှင့် အလားတူ "ဓမ္မောဧဝ အာရမ္မဏံ"၌ ဧဝဖြင့် အတ္ထဇိဝကို မတားမြစ်နိုင်—အတ္ထဇိဝတို့သည်း ဓမ္မာရုံပင် ဖြစ်သောကြောင့် ဋီကာ ဖွင့်ပုံကို ဆင်ခြင်ဆိုက်၏၊ အချုပ်မှာ—ဧဝ သဒ္ဒါဖြင့် ဝိဂြိဟ်ပြုရသမျှကို အဝဓာရဏာ ကမ္မဓာရဲဟုချသ်း ဆိုသင့်၏၊ ထိုတွင် အခြားအနက်ကို တားမြစ်စရာလည်း မရှိ—တားလည်း မတားလိုလျှင် သန္နိဋ္ဌာနာဝ ဓာရဏာတည်း၊ အနက်ကို "ပင်—ပင်လျှင်" ဟု ပေး၊ တားမြစ်စရာရှိ၍-တား သည်း တားလိုလျှင် နိဝတ္တာဝပနာဝဓာရဏာတည်း၊ "သာ-သာလျှင်" ဟု အနက်ပေးရမည်-ဟု (များသောအားဖြင့်) မှတ်၊ သန္နိဋ္ဌာနာဝဓာရဏာ အနက်မှာပင် "သာ—သာလျှင်" ဟု ပေးမှ ချောမောသော အချို့အရာလည်း ရှိ၏၊ ထိုအရာဝယ် "သာ—သာလျှင်" ဟု ပေးသော်လည်း အခြားအနက်ကို ကန့်ကွက်လိုခြင်းမရှိဟု မှတ်။ [ဂဟဝိမုတ္တိ စသော ၃-မျိုးကို နာမနိပါတ် ခဏ်း၌ ပြခဲ့ပြီ၊]

(၃၄၃) တပ္ပုရိသေကဒေသတ္တာ တပ္ပုရိုဧသ—တပ္ပုရိသ်သည် (နောက်၌ ပြမည့်) အမာဒိ တပ္ပုရိသ် ဒေါ် သုဒ္ဓ တပ္ပုရိသ် ဤ ကမ္မဓာရဲနှင့် ရောသော ဗိသဲက တပ္ပုရိုသ်ဟု ၂-မျိုးရှိ၏၊ "တပ္ပုရိုသ" ဟူသော နာမသ်သည် ထို ၂-မျိုးလုံး၏ နာမည်

သတော-ထင်ရှားရှိသော ဝတ္ထုကို၊ ဒေသဒ္ဒိနိယမံ-ဒေသ အစရှိသော အမှတ်အသားကို၊ ဝိနာ-ကြဉ်၍၊ နိသေဓော-တားမြစ်ခြင်းသည်၊ နယုတ္တော-မသင့်၊ အသတော-ထင်ရှားမရှိသော ဝတ္ထုကို၊ နိသေဓောစ-တားမြစ်ခြင်းသည်လည်း၊ အဖလော-အကျိုးမရှိ၊ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ အဗြာဟ္မဏောတိ-အဗြာဟ္မဏောဟူ၍၊ (သမာသော-သမာသ်သည်၊) ကထံ-အဘယ်မှာ ဖြစ်နိုင်ပါအံ့နည်း၊ ဣတိစေ-ဤသို့ စောဒနာငြားအံ့။

နိသေဓတ္ထာနုဝါဒေန-တားမြစ်ထိုက်သော အနက်ကို အတုလိုက်၍ ပြောဆိုခြင်းကြောင့်၊ ကုစိ-အချို့အရာ၌၊ ပဋိသေဓဝိဓိ-(န)ဟူသော ပဋိသေဓအစီအရင်သည်၊ ပရဿ-ပြောဆိုနေသူ အခြားလူ၏၊ မိစ္ဆာဉာဏဇတ္တာဒျာပနာယ-မှားယွင်းသော အသိဉာဏ်၏ အဖြစ်ကို ထင်ရှားစေခြင်းငှါ၊ ဥပပဇ္ဇတေ-သင့်မြတ်၏။ (ဥပယုဇ္ဇတေလည်း ရှိ၏။)

တည်း၊ သို့သော် ဤ "အတ္တံ နဿ တပ္ပုရိသေ" သုတ်လာ "တပ္ပုရိသ" အရကား ထို ၂-မျိုးလုံးကို မရ, မိသကတပ္ပုရိသ် ဟူသော တပ္ပုရိသ် တစိတ်တပိုင်းကိုသာ ရ၏၊ "သမုဒ္ဒေါ မယာ ဒိဋ္ဌော-ငါ သမုဒ္ဒါကို မြင်အပ်ပြီ" ဟူရာ၌ သမုဒ္ဒါ တစင်းလုံးကို ဆိုလိုသည် မဟုတ်၊ မိမိမြင်ခဲ့ရာ သမုဒ္ဒါ တစိတ်တပိုင်းကိုပင် "သမုဒ္ဒေါ" ဟု ကေဒေသ္ဝုပစာအားဖြင့် ပြောဆိုသကဲ့သို့တည်း။

နနိသေဓော၊ပေါအဗြာဟ္မဏောတိစေ—ဤဂါထာဖြင့် "နနိပါတ်နှင့် သမာသ် မစပ်သင့်" ဟု စောဒနာသည်၊ ထင်ရှားစေအံ့—ဝတ္ထုသည် အမှန်ရှိနေသော ဝတ္ထု၊ မရှိသော စဝတ္ထုဟု ၂-မျိုး ရှိ၏၊ ရှိနေသော ဝတ္ထုကို (ဥပမာ—"သူခိုး" ဟူသော ဝတ္ထု ဖြစ်သည် လောက၌ အမှန်ရှိနေ၏၊ ထို ရှိနေသော ဝတ္ထုကို) တားမြစ်လိုရာဝယ် "ဣဓ စောရာနတ္ထိ—ဤအရပ်၌ ခိုးသူမရှိ" ဟု အရပ်ဒေသကိုသော်လည်း မှတ်သား၍ တားမြစ်ရ၏၊ သို့မဟုတ်—ဣဒါနိ စောရောနတ္ထိ—ဤအချိန်၌ ခိုးသူမရှိ" ဟု ကာလကိုသော်လည်း မှတ်သား၍တားမြစ်ရသည်၊သို့မဟုတ် "နာယံ စောရော-ဤလိုလူကား ခိုးသူမဟုတ်" ဟု သူ၏ သွားလာနေထိုင်ပြုလုပ်ပုံ အခြင်းအရာကိုသော်လည်း မှတ်သား၍တားမြစ်ရသည်၊ ဤသို့ ဒေသစသော (အာဒိဖြင့် ကာလ အာကာရကို ယူ) အမှတ်အသား မပါဘဲ ထင်ရှားရှိနေသော ခိုးသူကို "အစောရော—ခိုးသူ မဟုတ်" ဟု တားမြစ်ခြင်းသည် မသင့်သကဲ့သို့, တကယ် ပုဏ္ဏားအစစ် ဖြစ်နေသူကို "အဗြာဟ္မဏော—ပုဏ္ဏား မဟုတ်" ဟု တားမြစ်ခြင်းသည် မသင့်၊ လောက၌ ထင်ရှားမရှိသော "ယုန်ချို, လိပ်မွေး" စသည်ကို "ယုန့်ချိုမဟုတ်" ဟု တားမြစ်ခြင်းမျိုးလည်း အကျိုးမရှိချေ၊ ထို့ကြောင့် နနှင့် ဗြာဟ္မဏောကို စပ်၍ "အဗြာဟ္မဏော" ဟူသော သမာသ်သည် အဘယ်မှာ ဖြစ်သင့်ပါတော့အံ့နည်း "မဖြစ်သင့်တော့ပြီ" ဟူလို။

နိသေဓတ္ထော၊ပေါပပဇ္ဇတေ— [နိသေဓတ္ထ—တားမြစ်ထိုက်သော အစစ် အမှန် အနက်ကို+အနုဝါဒေန-အတုလိုက်၍ ပြောနေခြင်းကြောင့် "ပဋိသေဓဝိဓိ" ၌စပ်၊

စ–ဆက်၊ အဿ–ထိုု နိပါတ်၏၊ အတ္ထော–အနက်သည်၊ ပသဇ္ဇ၊ပေ၊ ဝဿေန – ပသဇ္ဇ ပဋိသေဓ ပရိယုဒါသ ပဋိသေဓတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဒုဝိဓော–၏၊ တတ္ထ–ထိုု ၂–ပါးတို့တွင်၊ ယော–အကြင် နိပါဘ်သည်၊ အသ္ဆုရိယပဿာ–နေကို မကြည့်ကုန်သော၊ ရာဇဒါရာ–မိဖုရားတို့၊ ဣတ္ထိ ဒီသုဝိယ–ဤသို့ အစရှိသော ပြယုဂ်တို့ဥ်ကဲ့သို့၊ ဥတ္တရပဒတ္ထသာ–နောက်ပုဒ်အနက်၏၊ သဗ္ဗထာ–ခပ်သိမ်းသော အပြားအားဖြင့်၊ အဘာဝံ–မရှိခြင်းကို၊

ချာပန်၌ ချာဓာတ် ဏာပေပစ္စည်း ယု ပစ္စည်း၊ချာဓာတ်သည် ဤနေရာ၌ “ထင်ရှားခြင်း” “အနက်ဟောတည်း၊ “ချာပနာယော ပယုဇ္ဇတေ”ဟု မြန်မာမူရှိ၏၊ “ချာပနာယ+ဥပယုဇ္ဇတေ”ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ ဋီကာတို့၌ “ယုဇ္ဇတိ”ပါ၌ တွေ့ရ၍ “ဥပယုဇ္ဇတေ”ဟု ပြင်ဟန်တူသည်၊ အမှန်မှာ–ဥပ ရှေ့ရှိသော ပဒဓာတ်ဖြင့် “ဥပပတ္တိတော”ကို “ယုတ္တိတော”ဖွင့်သကဲ့သို့ “ဥပပဇ္ဇတေ”ကိုလည်း “ယုဇ္ဇတိ”ဟု ဖွင့်ခြင်း ဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် “ချာပနာယောပပဇ္ဇတေ”ရှိသော သီဟိုဠ်မူသာ မူရင်းဖြစ်ရာ၏။] ဤဂါထာဖြင့် “န”ဟူသော ပဋိသေဓကို စိရင်သင့်ကြောင်း (နနိပါတ်နှင့် သမာသ် ဖြစ်သင့်ကြောင်း) ကို ဖြေသည်။

ထိုဂါထာ၏ အဓိပ္ပါယ်ကား—အတုအယောင်ကို (မသိသူက မိန္ဆာဉာဏ်ဖြင့်) အစစ်အမှန် ထင်မှတ်၍ ပြောဆိုနေခြင်းကြောင့် သူ၏အသိလွဲနေကြောင်း ထင်ရှားစေဘို့ရာ “န”ဟူသော ပဋိသေဓကို စိရင်ခြင်းသည် သင့်မြတ်၏၊ ထို့ကြောင့် “အဗြာဟ္မဏော”ဟူသော သမာသ်လည်း သင့်မြတ်သည်သာ–ဟူလို၊ ခဲ့ဦးအံ့—စလွယ်ကြိုးစသည် ဆင်၍ ပုဏ္ဏားအသွင်ရှိသော ချစ်တီးကို မြင်ရာ၌ ချစ်တီးကို မသိဘူးဘဲ ပုဏ္ဏားကိုသာ သိနေသူမှာ ထို ချစ်တီးကိုပင် ပုဏ္ဏားဟု အထင်မှားနေ၏၊ (မိန္ဆာဉာဏ် ဖြစ်နေသည်–ဟူလို)၊ ထို မိန္ဆာဉာဏ်အားလျော်စွာ “ဗြာဟ္မဏော–ဗြာဟ္မဏော” ဟုလည်း ပြောနေပြန်၏၊ [ထို မိန္ဆာဉာဏ်ဖြင့် ပြောအပ်သော ဗြာဟ္မဏ သဒ္ဒါသည် ပုဏ္ဏားစစ်ကို မဟော-ပုဏ္ဏားတု ချစ်တီးကို ဟောသော သဒ္ဒါဖြစ်သည်ကို သတိပြုပါ။] ဤနေရာ၌ ဗြာဟ္မဏ အစစ်ကား တားမြစ်တိုက်သော (မဟုတ် ဟု တားမြစ်ရမည် ဖြစ်သော) အနက်တည်း၊ ဤသို့ တားမြစ်ထိုက်သော ဗြာဟ္မဏ အစစ်အမှန်ကို အတုလိုက်၍ “ဗြာဟ္မဏော ဗြာဟ္မဏော”ဟု ပြောနေခြင်းကြောင့် ထိုသူ၏ (အသိမှားနေကြောင်း ထင်ရှားစေဘို့ရာ “န+ဗြာဟ္မဏော= (သင်ထင်သလို) ပုဏ္ဏားအစစ်မဟုတ်” ဟု ပဋိသေဓကို စိရင်ခြင်း (နသဒ္ဒါဖြင့် တားမြစ်ခြင်း) သည် ဒေသစသော အမှတ်အသားမပါဘဲပင် လောကဌ ပြောရိုးဆိုစဉ် ဖြစ်သောကြောင့် သင့်လျော်သည်သာ၊ ထို့ကြောင့် “နသဒ္ဒါဖြင့် အဗြာဟ္မဏော ဟု သမာသ်ဖြစ်နိုင်သည်”ဟူလို။

ဒုဝိဓော စသည်၊ပေ၊ဝဿေန—“န+ဗြာဟ္မဏော”နှင့် စပ်၍ ပဋိသေဓ ၂–မျိုး ရှိကြောင်းကို ပြလိုသောကြောင့် ဒုဝိဓော စသည်ကို မိန့်၊ပသဇ္ဇ ပဋိသေဓ၌ “ပသဇ္ဇ”ကို “ပတ္တော”ဟု ဖွင့်ဓ၏၊ ပဟုမ္မ သဇ္ဈာတ် တွဘပစ္စည်းသည် “ရောက်၍”ဟူသော အနက်ကို ဟောသည်–ဟူလို၊ “ရောက်”ဟူသည် တားမြစ်အပ်သော အနက်နှင့်တူသော ဝတ္ထု၊ကို

ဒီပေတိ-ပြ၏၊ သော-ထို နှ နိပါတ်သည်၊ ပဿဒ္ဓပဋိသေဓဝါစီ နာမ-ပဿဒ္ဓ ပဋိသေဓကို ဟောသည် မည်၏၊ ပန-ကား၊ ယော-အကြင် နှ နိပါတ်သည်၊ အဗြာဟ္မဏံ-ပုဏ္ဏားမဟုတ်သူကို၊ အာဃနေ-ခေါ်ခဲ့လော့၊ ဣတ္ထာဒီသုဝ်ယ-သို့၊ ဥတ္တရပဒတ္ထံ-ကို၊ ပရိယုဒသိတ္ဝာ-တားမြစ်၍၊ တံသဒိသေ-နောက်ပုဒ်အနက်နှင့် တူသော၊ ဝတ္ထုမ္ပိ-ဝတ္ထုဥ္စ၊ ကာဇိယံ-ပြုစီရင်ဘွယ်ကို၊ ပဋိပါဒယတိ-ပြီးစေ၏၊ သော-ထို နှ နိပါတ်သည်၊ ပရိယုဒါသဝါစီနာမ-ပရိယုဒါသကို ဟော်သည် မည်၏၊ စ-သာဓကဲကား၊ ဝတ္ထုနတ္ထိတာ-ဝတ္ထု၏ မရှိသည်၏ အဖြစ်သည်၊

မငဲ့တော့ဘဲ တားမြစ်အပ်သော အနက်သို့ ထိထိမိမိ ပြောက်ခြင်းတည်း၊ ထိုသို့ ထိထိမိမိ ရောက်၍ တားမြစ်ခြင်းသည် ပဿဇ္ဇ ပဋိသေဓ မည်၏၊ [ပဿဇ္ဇ—တားမြစ်အပ်သော အနက်သို့ ထိရောက်၍+ပဋိသေဓော—တားမြစ်ခြင်းသည်၊ ဝါ—တားမြစ်တတ်သော နှ နိပါတ်သည်၊ ပဿဇ္ဇ ပဋိသေဓော—မည်၏။] ပရိယုဒါသဒ္ဒါ ပရိ+ဥ+အသဓာတ်, ဏပစ္စည်း၊ ပရိကို "ပရိတုလိတံ-အလားတူဝတ္ထုကို" ဟုဆို၊ ဥကို "ဥဂ္ဂယ္ဟ-မြောက်ယူ၍" ဟုဆို "အသနံခေပေါ-တားမြစ်ပစ်ပယ်ခဲ့ခြင်း" ဟုဆိုခြင်း ဖွင့်၏၊ ထို့ကြောင့် အဗြာဟ္မဏော်ဒ္ဒါ ဗြာဟ္မဏော်ဟူသောနောက်ပုဒ်အရ ပုဏ္ဏားတူဟူသောအနက်ကိုမြောက်ယူ၍ ထို နောက်ပုဒ်အနက်ကိုပင် တားမြစ်ခြင်းသည် (ဝါ-တားမြစ်သော နပဋိသေဓသည်) ပရိယုဒါသမည်၏၊ "ပရိတုလိတံ ဥဂ္ဂယ္ဟ (ဥတ္တရပဒတ္ထသ) အသနံ ပရိယုဒါသော" ဟု ဝိဂြိုဟ်ဖြ။ [အသဓာတ် ဖြစ်၍ "ပရိယုဒသ်တ္ဝာ"ဌ ဝုတ္တိမပြဘဲ ရှိရမည်။]

တတ္ထ ယော၊ ပေ၊ ပဿဇ္ဇပဋိသေဓဝါစီနာမ— "သူရိယံ—နေကို၊ နပဿန္တိ—မကြည့်တတ်ကုန်၊ ဇာတိ, အသူရိယပဿာ-ဝုိ့မည်၏။" ["ဒါရော ဇာယာ ကလတ္တဉ္စ" ဟု ဒုဘိဓာန်ဌ "ဒါရော" ဟု ပုလ္လိန်ရှိသောကြောင့် "ရာဇဒါရာ" ကို ဗဟုဝုစ်ဟု ယူဆ၍ "နပဿန္တိ" ဟု ဗဟုဝုစ်ဝိဂြိုဟ် ဆိုလိုက်သည်၊ ဋီကာဌ ကေဝုစ်တွေ့ရ၏။] ဤ "အသူရိယပဿာ"ဌ နှ နိပါတ်သည် နောက် "ပဿာ"အရ မြင်ခြင်း ကြိယာသို့ ထိရောက်၍ မြင်ခြင်းကြိယာ၏မရှိခြင်းကိုတားမြစ်သောကြောင့် ပဿဇ္ဇပဋိသေဓ မည်၏၊အချုပ်မှာ-(အလားတူ ဝတ္ထုကို သွယ်ဝိုက်၍ တားမြစ်ခြင်း မဟုတ်ဘဲ) မသွယ် မဝိုက် တိုက်ရိုက် ထိမိစွာ တားမြစ်လျှင် ပဿဇ္ဇပဋိသေဓ မည်၏၊ထို့ကြောင့် "အကတ္ဝာ-မပြုမူ၍" စသည် ဖြင့် ပြုခြင်း ကြိယာကို တိုက်ရိုက် တားမြစ်ချဌ် "ပဿဇ္ဇပဋိသေဓ" ဟု ပြလတံ့။

ယော ပန၊ ပေ၊ ပရိယုဒါသဝါစီနာမ— ["အဗြာဟ္မဏမာနယတဲ့ဣဒီသု" ဟု သိဟိုဠ်မူနှင့်ဝေကွ အခြားသဒ္ဒါကျမ်းများ၌လည်း ရှိသည်။] "အဗြာဟ္မဏ ခေါ်ခဲ့စမ်း" ဟု အထက်လူကြီးက စေခိုင်းသောစကားမျိုးဝယ် ဗြာဟ္မဏဌ် အသဒ္ဒါသည် ဗြာဟ္မဏ ဟူသော နောက်ပုဒ်၏ ပုဏ္ဏားစစ်ဟူသော အနက်ကို တားမြစ်၍ "ပုဏ္ဏားတူ" ဟူသော အနက် (ချစ်တီးဟူသော ဝတ္ထု) ၌ ခေါ်ဆောင်ခြင်းကြိယာဟူသော ပြုစီရင်ဘွယ်ကို ပြီးစေ၏၊ ဆိုလိုရင်းကား "ပုဏ္ဏားစစ်ကို တားမြစ်၍ ပုဏ္ဏားတူ အနက်ကို နသဒ္ဒါက ဟောသောကြောင့် ပုဏ္ဏားတူကိုပင် ခေါ်ဆောင်သွားရမည်" ဟု ဆိုလိုသည်၊

ပသဇ္ဇ ပဋိသေဓဿ-ပသဇ္ဇ ပဋိသေဓ၏၊ လက္ခဏံ-အမှတ်အသားတည်း၊ ဝတ္ထု-တော-တားမြစ်အပ်သော ဝတ္ထုမှ၊ အညတြ-အခြားဝတ္ထု၌၊ ဝုတ္တိ-ဖြစ်ခြင်းသည်၊ ပရိယုဒါသ လက္ခဏံ-ပရိယုဒါသ ပဋိသေဓ၏ အမှတ်အသားတည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဝုတ္တံ-ရှေးဆရာတို့ဆိုအပ်ပြီ။

နန္-စောဒနာပဒါဠိးအံ့၊ ဧဝံ သန္တေပိ-ဤသို့ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ အဗြာဟ္မဏော-တျာဒီသု-တို့၌၊ ဥတ္တရပဒတ္ထ ပဓာနတာ-နောက်ပုဒ်အနက် ပဓာန၏ အဖြစ်သည်၊ ကထံသိယာ-အဘယ်သို့ ဖြစ်နိုင်ပါသနည်း၊ ဣတိ-ဤကား စောဒနာတည်း၊

ထို့ကြောင့် နဗြာဟ္မဏောဒ္ဓ နသည် ပရိယုဒါသ ပဋိသေဓ မည်၏၊အချုပ်မှာ-နသဒ္ဒါ၏ (ပြုလတ္တံသော) သဒ်သ, အည, ဝိရုဒ္ဓ, အဘာဝ အနက် ၄-မျိုးတွင် တားမြစ်အပ်သော ဝတ္ထု,နှင့်တူသော သဒ်သ အနက်,တားမြစ်အပ်သော ဝတ္ထုမှတခြားဖြစ်သော အည အနက်, တားမြစ်အပ်သော ဝတ္ထု၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သော ဝိရုဒ္ဓ အနက်ကို ဟောရာ၌ ပရိယုဒါသ ပဋိသေဓ မည်၏၊ တားမြစ်အုပ်သော ဝတ္ထု၏မရှိခြင်းအဘာဝ အနက်ကို ဟောရာ၌ ပသဇ္ဇ ပဋိသေဓမည်၏"ဟုမှတ်၊ ထို့ကြောင့် "အဗျာကတာ-အကုသလာ"စသည်တို့ကိုလည်း "ပရိယုဒါသ"ဟု ပြုလတ္တံ။

ဝုတ္တဉ္စ၊ပေ၊လက္ခဏန္တိ — ["ဝတ္ထုတော အညတြ ဝုတ္တိ"၌ "ဝတ္ထုတော-ညတြ ယာဝုတ္တိ"ဟု သိဟိုဠ်မူ၌၏၊ တတိယပါဒ၌ (ယ) ဂိုဏ်း ရှေ့အောင် ပြင်ဟန်တူသည်၊ ဝတ္ထုတော-မှ၊အညတြ-၌၊ ယာဝုတ္တိ-အကြင်ဖြစ်ခြင်းသည်၊ (အတ္ထိ-ရှိ၏၊ သာ-ထိုဖြစ်ခြင်းသည်)"ဟုပေး၊ [ဤကား ပြုခဲ့သော ပဋိသေဓ ၂-မျိုး၏ အမှတ်အသားလက္ခဏာကိုပြသော သာဓကတည်း၊ဝတ္ထုနှင့်ထိုဘာ၌ ဝတ္ထုဟူသည် "အသူရိယပဿာ"၌ကဲ့သို့ မြင်ခြင်းစသော ကြိယာတည်း၊ နသဒ္ဒါဖြင့် တားမြစ်လိုက်သည့်အတွက် ထို တားမြစ်အပ်သော ဝတ္ထု (ကြိယာ)၏ လုံးဝ မရှိတော့ခြင်း (အဘာဝ) သည် ပသဇ္ဇ ပဋိသေဓဖြစ်ကြောင်း အထိမ်းအမှတ်လက္ခဏာတည်း၊တားမြစ်အပ်သော ဝတ္ထုမှတမျိုးတခြား အလားတူ ဝတ္ထု, အခြားဝတ္ထု, ဆန့်ကျင်ဘက် ဝတ္ထုများ၌ နသဒ္ဒါက ဟောနေသေးလျှင် ပရိယုဒါသ ပဋိသေဓ၏ အထိမ်းအမှတ် လက္ခဏာတည်း။

[ဆောင်] ပသဇ္ဇမှာ, ကြိယာကို, သေချာမြစ်ချ, အဘာဝ ဟု, အမှတ် ပြုလော့၊ ပရိယုဒါသ, ဖြစ်များကို, မြစ်တားပြီးဘိ, တံသဒိတို့, စသည့် ဆက်ပြ, အနက်ရသည်, မြွက်ဟ ဋီကာ အလိုတည်း။

နန္ဒေဝံ သန္တေပိ၊ပေ၊သိယာတိ—ဧဝံသန္တေပိ၌ ဧဝံကား ပရိယုဒါသ ပဋိသေဓ၌ ပြခဲ့သော "နနိပါတ်၏ ဗြာဟ္မဏ ဟူသော နောက်ပုဒ်အနက်ကို တားမြစ်၍ အလားတူ အနက်၌ ခေါ်ဆောင်ခြင်း ကြိယာကို ပြီးစေ၏"ဟူသော စကားကို ပြန်၍ ညွှန်ပြသည်၊ အဗြာဟ္မဏောဒ္ဓ နနိပါတ်သည် နောက်ဗြာဟ္မဏပုဒ်ကို တားမြစ်၍ အလားတူပုဂ္ဂိုလ်းဟု အနက်၌ဖြစ်လျှင် "အဗြာဟ္မဏော"ဟု ပဋိသေဓ ပြုသိုက် သမာသ်လည်း ဖြစ်ထိုက်ပါ

ဝုစ္စတေ-အဖြေကို ဆိုအပ်၏၊ ပြာဟ္မဏာဒိ သဒ္ဒါနံ-ပြာဟ္မဏ အစရှိသော သဒ္ဒါတို့၏၊ ပြာဟ္မဏာဒိ အတ္ထသော်-ပုဏ္ဏား အစရှိသောအနက်ကို (ဟော သကဲ့သို့)၊ တံသဒိသာဒို့ အတ္ထသပို့-ထိုပုဏ္ဏားနှင့် တူသူ အစရှိသောအနက် ကိုလည်း၊ ဝါစကတ္တာ-ဟောတတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (အပြာဟ္မဏော တျာဒီသု-တို့၌၊ ဥတ္တရပဒတ္ထပ္ပဓာနတာ-သည်၊ သိယာ-ဖြစ်နိုင်၏၊) ဟိ-ခဲ့ပြီး အံ့၊ ကေဝလာ-နှင့်မဘက် သက်သက်ကုန်သော၊ ပြာဟ္မဏာဒိသဒ္ဒါ-တို့ သည်၊ ပြာဟ္မဏာဒိသဒ္ဒါနံ-တို့၏၊ အတ္ထော်-ပုဏ္ဏား စသော အနက်တို့ ၌သာ၊ ပါကဋာ-ထင်ရှားကုန်၏၊ ဘူသဒ္ဒါ-ဘူသဒ္ဒါသည်၊ သတ္တာယံ-ထင် ရှားရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်၌၊ (ပါကဋော်ဝိယ-ထင်ရှားသကဲ့သို့ တည်း၊) ယဒါပန-အကြင်အခါ၌ကား၊ တေ-ထိုပြာဟ္မဏ အစရှိသော သဒ္ဒါတို့သည်၊ အညေန-အခြားသော၊ သဒိသာဒိဝါစကေန-သဒိသ အစ ရှိသော အနက်ကို ဟောသော [“တံ သဒိသ”ဟု မြန်မာ မူ၌“တံ” ပါသည်ကား အပို၊ န-သက်သက်က “သဒိသ, အည” စသော အနက်ကို သာ ဟော၏။] နက္ကတိ နိပါဘေန-နဟူသော နိပါတ်နှင့်၊ ယုဇ္ဇန်-ယှဉ် ကုန်၏၊ တဒါ-ထိုအခါ၌၊ တံ သဒိသတဒည တဗ္ဗိရုဒ္ဓတဒဘာဝေသုပိ ထိုနှင့် တူသူ, ထိုမှ, တခြား, ထို၏ ဆန့်ကျင်ဘက်, ထို၏ မရှိခြင်း ဟူသော

ပေပြီ,“ဧဝံ သန္တေပိ—ဤသို့ ပဋိသေဓပြုထိုက်, သမာသ်လည်း ပြုထိုက်ပါသော်လည်း” ဟူလို၊ [သန္တေသု-ဟုဒိုသည်ကားပါဠိပျက်၊] အပြာဟ္မဏောသည် ကမ္မဓာရယမိသက တပ္ပုရိသ် သမာသ်ဖြစ်၏၊ တပ္ပုရိသ် ရိုးရာမှာလည်း နောက်ပုဒ်အနက် ပဓာန ဖြစ်ရ၏၊ ဤ၌ နနိပါတ်က နောက်ပုဒ် အနက်ကိုတားမြစ်၍ အလားက္ခ အနက်၌ ဖြစ်နေလျှင် နနိပါတ်ဖြစ်သော ရှေ့ပုဒ်၏ အနက်ကပင် ပြဋ္ဌာန်းသလို ဖြစ်နေရကား ဤ“အပြာဟ္မ ဏော” သည် အဘယ်နည်းဖြင့် ဥတ္တရပဒတ္ထပဓာန ဖြစ်နိုင် ပါသနည်း-ဟု စောဒနာသည်။

ဝုစ္စတေ၊ ပေ၊ နဒေါသော—ဤစကား ကား ထိုစောဒနာ၏ အဖြေတည်း၊ ထိုစကား၌“ဝုစ္စတေ”သည် ဖြေဘို့ရာ စ ရှိသော ပဋိညာဉ်တည်း၊ “ပြာဟ္မဏာဒိသဒ္ဒါနံ ၊ပေ၊ ဝါစကတ္တာ”တို့ကား အကျဉ်း အဖြေ၊ “ပြာဟ္မဏာဒိသဒ္ဒါ” စသည်တို့ကား အကျယ် အဖြေတည်း၊ ပြာဟ္မဏာဒိ၌ အာဒိအရ နောက်၌ ပြမည့် မနုဿ-သမဏ-ဗျာကတ စသော သဒ္ဒါများကိုယူ၊ ပြာဟ္မဏာဒိ သဒ္ဒါနံ ၊ပေ၊ ဝါစကတ္တာ-ပြာဟ္မဏ သဒ္ဒါသည် ပုဏ္ဏားအစစ်ကို ဟောသကဲ့သို့ ပုဏ္ဏားအတုကိုလည်း (တချို့နေရာ၌) ဟောနိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် အပြာဟ္မဏော ဟူသော သမာသ်၌ ဥတ္တရ ပဒတ္ထ ပဓာန ဖြစ်နိုင်သည်။ [ပြာဟ္မဏာဒိ၌ အာဒိ၏ ပုံစံများ နောက်၌ လာလတ်ံဖြစ်၍ ဤ၌အာဒိ၏ အဓိပ္ပါယ်ကို မပြဘဲ ချန်ထားဦးမည်။]

အနက်တို့ဋ္ဌလည်း၊ ဝတ္တာန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏၊ ဘူသဒ္ဒါ-သည်၊ အနုဘိယာဒိယောဂေ-အနုအဘိစသည်တို့နှင့် ယှဉ်ရာအခါဋ္ဌ၊ အနုဘဝန အဘိဘဝနာဒီသု-ခံစားခြင်း လွှမ်းမိုးခြင်း အစရှိသော အနက်တို့ဋ္ဌ၊ (ဝတ္တာတိ) ဝိယ-ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း၊ တသ္မာ, ဇွတ္ထ-ဤ အဗြာဟ္မဏော အစရှိသော ပြယုဂ်တို့ဋ္ဌ၊ နဣတိနိပါတော-သည်၊ ဉတ္တရပဒတ္ထ ဇောတကောယေဝ-နောက်ပုဒ် အနက်ကို ထူန်းပြရုံသာတည်း၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ဒေါသော-ဉတ္တရ ပဒတ္ထ ပဓာန မဖြစ်ခြင်းဟူသော အပြစ်သည်၊ န-မရှိ၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ အဗြာဟ္မဏောတိ-အဗြာဟ္မဏော-ဟူသောပုဒ်ဋ္ဌ၊ ဗြာဟ္မဏ သဒ်သော-ပဋ္ဌေားနှင့်တူသူ၊ ဣတိ-ဤ အနက်သည်။ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်သည်၊ ဝါ-ဆိုလိုသည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဧဝံ-တူ၊ အမနုဿော-လူမဟုတ်၊ ဝါ-လူနှင့် တူသောဘီလူး၊ ဝါ-နတ်၊ အဿာမဏော-ရဟန်းစစ် မဟုတ်၊ ဝါ-ရဟန်းတူ။

ဗြာဟ္မဏာဒိ သဒ္ဒါဟိ၊ပေ၊နဒေါသော—ဓာတ်ကျမ်းဋ္ဌ "ဘူ=သတ္တာယံ" ဟူ ဓာတ်နက် ရှိ၏၊ ထိုဘူဓာတ်သည် အနုစသည်နှင့် မဘက် သူ့ချည်းသက်သက်ဖြစ်လျှင် "သတ္တာ" အနက်ကိုသာ ဟော၏၊ အနုအဘိ စသည်တို့နှင့် တွဲဘက်သော အခါဋ္ဌကား "အနုဘဝတိ-ခံစား၏၊ အဘိဘဝတိ-လွှမ်းမိုး၏" စသည်ဖြင့် ခံစားခြင်း လွှမ်းမိုးခြင်း အနက်ကိုလည်း ဟောနိုင်ပြန်၏၊ ထိုသို့ ဟောရာဋ္ဌ "အနု-အဘိတို့က ဟောသည်" ဟု မမှတ်နှင့်၊ အနု အဘိတို့သည် ရှိရင်းအနက်ကို ထင်ရှားအောင် ထွန်းပြရုံသာ ထွန်းပြနိုင်ကြ၏၊ အမှန်မှာ-ဘူဓာတ်ရင်းသည်ပင် ခံစားခြင်းလွှမ်းမိုးခြင်းအနက်ကိုဟောသည်၊ ထို့အတူ ဗြာဟ္မဏသဒ္ဒါလည်း န (အ) နှင့် မဘက် သူ့ချည်းသက်သက်ဖြစ်လျှင် ပုဏ္ဏားအစစ် တနက်ကိုသာ ဟော၏၊ န (အ) နှင့် တွဲဘက်ရသည့် အခါဋ္ဌကား တံ သဒိသ (ပုဏ္ဏားတူ) အနက်ကိုလည်း ဟောနိုင်၏။ [တဒ္ဓိဿ စသော အနက်များဋ္ဌ ဖြစ်ပုံမှာ နောက်ပုံစံများဝယ် ထင်ရှားလတ္တံ့။] ထိုသို့ ဟောရာဋ္ဌ နနိပါတ်ကြောင့် ဟောနိုင်သည်ဟု မမှတ်လင့်၊ နနိပါတ်မှာ ဗြာဟ္မဏပုဒ်၏ သဒိသ အနက်ကို ထွန်းပြရုံသာ ထွန်းပြနိုင်သည်၊ ဗြာဟ္မဏပုဒ်ရင်းကပင် တံ သဒိသ အနက်ကို ဟောနိုင်သည်-ဟု မှတ်၊ ဤသို့ ဗြာဟ္မဏ ဟူသော နောက်ပုဒ်သည် တံသဒိသ (ထိုပုဏ္ဏားဟု) အနက်ကို ဟော၍ နနိပါတ်က ထို အနက်ကို ထွန်းပြရုံသာ ဖြစ်လျှင် ဗြာဟ္မဏ ဟူသော နောက်ပုဒ်၏ "ပုဏ္ဏားတူ" ဟူသော အနက်သည် ပဓာနဖြစ်လျက် ရှိသောကြောင့် "ကထံ ဉတ္တရ ပဒတ္ထပဓာနတာ သိယာ-အဘယ်မှာ ဉတ္တရပဒတ္ထပဓာန ဖြစ်နိုင်အံ့နည်း" ဟု စောဒက တင်အပ်သော အပြစ် မရှိနိုင်တော့ပြီ၊ တေန၊ပေ၊ဝုတ္တံ ဟောတိ—ထို့ကြောင့် "အဗြာဟ္မဏော-("ပုဏ္ဏားမဟုတ်" ဟု အနက်ပေးရသော်လည်း ပုဏ္ဏား မဟုတ်ရုံမျှကို မဆိုလို) ပုဏ္ဏားစစ်မဟုတ်သော, ပုဏ္ဏားနှင့် တူသူ" ဟု ဆိုလိုသည်။

ဧဝံ၊ပေ၊အဿမဏော။ ။မနုဿသဒ္ဒါသည် သူ့ချည်းသက်သက် လူအစစ်ကို ဟော၏။ နှင့် တွဲသည့်အခါ လူနှင့်တူသော (လူကဲ့သို့ ခြေလက်အင်္ဂါ ဖြစ်ပုံရှိသော)

အညတ္ထေ-အညအနက်၌၊ (ဥဒါဟရဏံ-ကား၊) ဗျာကတာ-ကုသိုလ် အကုသိုလ် အဖြစ်ဖြင့် ဟောအပ်သော်တရားတို့သည်၊ နှ-မဟုတ်ကုန်၊ အဗျာကတာ-ကုသိုလ် အကုသိုလ် အဖြစ်ဖြင့် ဟောအပ်သော တရားတို့ မဟုတ်ကုန်၊ အသံကိလိဋ္ဌာ-သံကိလိဋ္ဌတရား မဟုတ်ကုန်၊ အပရိယာပန္နာ-ပရိယာပန္နတရား မဟုတ်ကုန်၊ ဝိရုဒ္ဓတ္ထေ-ဝိရုဒ္ဓ အနက်၌၊ (ဥဒါဟရဏံ၊) ကုသလာ-ကုသိုလ်တို့သည်၊ နှ-မဟုတ်ကုန်၊ အကုသလာ-ကုသိုလ် မဟုတ်ကုန်၊ ကုသလပဋိပက္ခာ-ကုသိုလ် တို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့တည်း၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ ဧဝံ အလောဘော-လောဘ မဟုတ်မသောတရား၊ ဝါ-လောဘ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တရား၊ အမိတ္တော-မိတ်ဆွေ မဟုတ်သူ၊ ဝါ-မိတ်ဆွေ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ရန်သူ၊ ပသဇ္ဇပဋိသေဓေ-ပသဇ္ဇပဋိ-သေဓအနက်၌၊ (ဥဒါဟရဏံ) နှ+ကတွာန-မပြုမူ၍၊ အကတွာ အကာတုန-မပြုမူ၍၊ ပုညံ-ဓကောင်းမှုကို၊ အကရောန္တော-မပြုဘဲ။

ဘီလူးကိုဂုဏ်း နတ်ကိုဂုဏ်း ဟောခဲ့၏၊ "အမနုဿော-(လူမဟုတ်သော, လူနှင့်တူသော) ဘီလူး၊ ဝါ-နတ်၊ အဿမဏော၌ သမဏသဒ္ဒါသည် ရဟန်းစစ်ကို ဟောသော်လည်း နှနှင့် တွဲသည့်အခါ တံသဒိသ (ထိုရဟန်းစစ်နှင့် သင်္ကန်းဝတ်ချင်းတူသော) ရဟန်းတုကို ဟောခဲ့၏၊ အဿမဏော-(ရဟန်းစစ်နှင့် တူသော) ရဟန်းတု၊ ဝါ-ရဟန်းယောင်, ရှင်ယောင်၊ [သမဏ၌ သ သည် သင်္ကတ၌ ရိဆွဲနှင့်ခဲ့၏၊ ပါဠို၌ ရ ပျောက်သောကြောင့် ရှေ့ပဒနှင့် တွဲသည့်အခါ ရ အစား ဒွေဘော်လာ၍ "အဿမဏ" ဟု ရှိရသည်။]

အညတ္ထေ။ ။"ယဒါတေ ပနညေန သဒိသာဒိဝါစကေန နဉ်တိနိပါတေန ယုဇ္ဇန်၊ တဒါ တံသဒိသ တဒညဉ်" စသည်ဖြင့် ပြခဲ့သည်အားလျော်စွာ နသဒ္ဒါ၏ အညအနက်ကို ပြလိုသောကြောင့် "အညတ္ထေ" ဟု မိန့်သည်၊ "နှ+ဗျာကဘာ"၌ ဗျာကတသဒ္ဒါသည် (ဝိ+အာပုဗ္ဗ ကရဓာတ်ဖြင့် ပြီးရကား "ဗျာကာသိ-ဗျာဒိတ်စကားပြောဆိုပြီ" စသည် ကဲ့သို့) ဟောပြောခြင်း အနက်ကို ဟော၏၊ "ကုသလာ ဓမ္မာ, အကုသလာ ဓမ္မာ"၏ နောက်၌ "အဗျာကတာ ဓမ္မာ" ဟုဟောတော်မူ၏၊ ထို့ကြောင့် "ဗျာကတာ-ဟောအပ် ပြီးသော ကုသိုလ် အကုသိုလ် တရားတို့သည်+နှ-မဟုတ်ကုန်" ဟု ဆိုရာ၌ ကုသိုလ် အကုသိုလ် မဟုတ်ရုံမျှမက, ကုသိုလ် အကုသိုလ်မှတပါး တခြား (ဝိပါက်စသော) တရားများကို ရသောကြောင့် နသဒ္ဒါသည် အညအနက်ဟောတည်း-ဟုသိနိုင်သည်၊ [အဗျာကတာ၌ အ-လည်း အညအနက်ပင်တည်း။] အသံကိလိဋ္ဌာ, အပရိယာပန္နာ တို့၌လည်း နည်းတူ၊ "နှ+သံကိလိဋ္ဌာ, နှ+ပရိယာပန္နာ" ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု။

ဝိရုဒ္ဓတ္ထေ။ ။အညအနက်ကို ပြပြီး၍ ဝိရုဒ္ဓ (တွဲဘက်အနက်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်) အနက်ကို ပြလိုသောကြောင့် ဝိရုဒ္ဓတ္ထေဟု မိန့်သည်၊ အကုသလာ၌ ကုသိုလ် မဟုတ်ရုံမျှမက, ကုသိုလ်၏ဆန့်ကျင်ဘက် အကုသိုလ်ကိုရ၏၊ နှ+လောဘော, အလောဘော

(၃၄၄) နဿာတိ, တပ္ပုရိသေတိစ ဝတ္တတေ။

သရေအန်။ ။တပ္ပုရိသေ-၌၊ ဥတ္တရပဒေ-နောက်ပုဒ်၌၊ ပရေသရေ-နက္ကတိ-နှ ဟူသော၊ ဧတဿ ပဒဿ-ဤပုဒ်၏၊ အန် ဟောတိ၊ အသော-မြင်း အစစ်သည်၊ နှ-မဟုတ်၊ အနသော-မြင်းစစ် မဟုတ်၊ အရိယော-အရိယာသည်၊ နှ, အနရိယော၊ ဧဝံ, အနိဿရော-အစိုးရသူမဟုတ်၊ အနိဒ္ဓော-ဣဒ္ဓာရုံ မဟုတ်၊ အနာသဝေါ-အာသဝေါ မဟုတ်၊ အနုပဝါဒေါ-မစ္ဆဲစဲအပ်၊ နှ အာဒါယ-မယူမူ၍၊ အနာဒါယ-၍၊ အနောလောကေတွာ-မကြည့်မူ၍၊ ဣစ္စာဒိ။

(၃၄၅) ကုပုဇ္ဇပဒေါ-သည်၊ ယထာ-နည်း၊ ကုစ္ဆိတံ-စက်ဆုပ်အပ်သော၊ အင်္ဂံ-အစာတည်း၊ ဣတိ-သို့၊ နိစ္စသမာသတ္ထော-ကြောင့်၊ အညပဒေန-ကုစ္ဆိတံ ဟူသော အခြားပုဒ်ဖြင့်၊ ဝိဂ္ဂဟော-သည်၊ (ဟောတိ)၊ ကမ္မဓာရယသမာသေ-ကို၊ ကတေ-သော်၊ [“ကဒ် ဟောတိ”၌ စပ်၊] တပ္ပုရိသေတိ သရေတိစ ဝတ္တတေ။

၌လည်း လောဘ မဟုတ်ရုံမျှမက, လောဘ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် အဒေါသကို ရ၏၊ နှ+မိတ္တော,အမိတ္တော၌လည်း မိတ်ဆွေမဟုတ်ရုံမျှမက, မိတ်ဆွေ၏ဆန့်ကျင်ဘက် ရန်သူကို ရ၏၊ ထို့ကြောင့် ဤပြဿဝိုဒ်၌ နှ-အ တို့သည် ဝိရုဒ္ဓ အနက်ဟောများဖြစ်ကြရသည်။ [ရုပ်တွက်ရာ၌ကား“နှ+ဗျာကတ”ယော ၂-လုံးသက်, ရွှေယော ချေ, နောက်ယော အာပြု, “နှ+ဗျာကတာ”ဟု ဝါကျဖြစ်စေ၊ ဒုကတွာ စသည်၌လည်း “နှ+ကတွာ” သို ၂-လုံးသက်, သဗ္ဗာသံ မာဝုသောဖြင့် ချေ၊ သာဝသ်စသည် ဗိုရှင်၍ “နှ+ကဘ္ဘာ ပကတိပြု, ဒုတ္ထံ နဿ တပ္ပုရိသေသုတ်ဖြင့် နကို(အ)ပြု၊ နာမ်ငံ့ သိသက်, သဗ္ဗာသ မာဝုသောဖြင့်ချေ၊ဒုကာတုနလည်း နည်းတူ၊အကရောန္တော၌“နှ+ကရောန္တော”တည်, စသည် လွယ်ပြီ။]

(၃၄၄) “နှ+အဿ”အဿပုဒ်၌(အ)ရှိသောကြောင့်“ဥတ္တရပဒေ သရေပရေ” ဟု ဆိုသည်၊ ထိုသို့ ကပ်ဘိုရာ သရရှိသောကြောင့်ပင် ရွှေ(နှ)ကို “အန်”ပြုရသည်၊ “အနဿော-မြင်း မဟုတ်”ဟူရာ၌“မြင်းနှင့် တူသော မြည်းသတ္တဝါ”ဟု ဆိုလိုသည်၊ နှ သည် သဒိသ အနက်ကို ထွန်းပြ၏၊ အနဓိပ္ပေတ-အရိယာမဟုတ်=အရိယာမှ တခြား ပုထုဇန်၊ အနိဿရော-အစိုးရသူမှ တခြားသော လက်အောက်ခံ ငယ်သား၊ အနာသဝေါ-အာသဝေါမှ တခြားသော တရားစု၊ ဤပုဒ်ကို၌ နှ သည် အညအနက်ကို ထွန်းပြ၏၊ အားလုံး ပဓိယုဒါသပဋိသေဓကို ချသည်းတည်း၊ အနုပဝါဒေါ စသည်၌ကား ပသဇ္ဇပဋိသေဓတည်း။

(၃၄၅) ကုနိပါတ ပုဗ္ဗပဒ။ ။ကဒန္နံ စသည်ကို နိစ္စသမာသ်ဖြစ်၍“ကု+အန္နံ” ဟု ခွဲ၍မရ၊ ထို့ကြောင့် ကု၏ ပရိဟာယ် “ကုစ္ဆိတ”ဟူသော အခြားပုဒ်ဖြင့် ပိဂ္ဂိဟ်ပြုရ

ကဒ် ကုဿ။ ။တပ္ပုရိသေ ဥတ္တရပဒေ ပရေ သရေ, ကုဏ္ဍတိ-ကု ဟူသော၊ ကေဿ နိပါတသ-၏၊ ကဒ်-ကဒ် အပြုသည်၊ ဟောတိ၊ [သိဟိုဠ်မူဠ် "ကဒံ ကုဿ"ဟု သုတ်ရှိ၍ "ကဒံ ဟောတိ"ဟု ဝုတ်ရှိ၏။] သရလောပေါ-ရှေ့ သရကို ချေ၊ ကဒန္ဒံ - စက်ဆုပ်အပ်သော အစာ၊ ဧဝံ, ကဒဿနံ - စက်ဆုပ်အပ်သော အစာ၊ သရေတိ, ကိ၊ ကုဒါရော၊ပေ၊ကုဒိဋ္ဌ-တိုဠ် တားမြစ်ရခြင်းအကျိုး ရှိ၏၊ [ကုဒါရော-စက်ဆုပ်အပ်ကုန်သော မယားတို့၊ ကုပုတ္တော-စက်ဆုပ်အပ်ကုန်သော သားတို့၊ ကုဒါသော-စက်ဆုပ်အပ်ကုန်သော ကျွန်တို့၊ ကုဒိဋ္ဌ-စက်ဆုပ်အပ်သော အယူ။]

(၃၄၆) ကုဿာတိ ဝတ္တတေ။

ကာပုတ္တေသုစ။ ။တပ္ပုရိသေ-ဠ်၊ ပရေ, ဥတ္တရပဒေ-ကြောင့်၊ အပုတ္တေ-အနည်းငယ်ဟူသော အနက်ဠ်၊ ဝတ္တမာနသ-သော၊ ကုဏ္ဍစ္စေတသ-ကုဟူသော ဤနိပါတ်၏၊ ကာ, ဟောတိ၊ ဗဟုဝစနစ္စာရဏတော-ဗဟုဝုစ်ကို ဆိုခြင်းကြောင့်၊ ကုဆ္ဆိတတ္တေဿ-ကုဆ္ဆိတ အနက်ဠ်လည်း၊ ကုစိ-ဠ်၊ ပုရိသေ-ပုရိသ သဒ္ဒါကြောင့်၊ (ကာ-ကာ အပြုသည်၊ ဟောတိ၊) အပုကံ-အနည်းငယ်သော၊ လဝဏံ-ဆား တည်း၊ ကာလဝဏံ-ဝံ ကာပုပ္ပံ-အနည်းငယ်သော ပန်း၊ ကုဆ္ဆိတော-

---

သည် ဟု သိစေလိုခြ "ကုဆ္ဆိတမန္နန္တိ၊ပေ၊ဝိဂ္ဂဟေ"ဟု မိန့်၊ သမာသ်စသည် စီရင်၍ "ကုအန္န"ဟု ပကတိဖြစ်သည့်အခါ ဤသုတ်ဖြင့် ကုကို ကဒ ပြု (ကဒ အန္န) သရာသရေ လောပံသုတ်ဖြင့် ဒ၏ အ ကိုချေ, ဒ်ကို နောက် (အ) သို့ကပ် (ကဒန္န) စသည် ဖြစ်၏၊ ကုဆ္ဆိတံ+အသနံ—အစာတည်း၊ ကဒသနံ၊ ကုဒါရော စသည်ဝယ် နောက်ပုဒ်ဠ် သရမရှိသောကြောင့် ဤသုတ်ဖြင့် ကဒ မပြုရ၊ "ကုဆ္ဆိတာ+ဒါရော, ကုဆ္ဆိတာ+ပုတ္တာ, ဒါသာ, ကုဆ္ဆိတာ+ဒိဋ္ဌ"ဟု ဝိဂြိဟ်ပြု။

မှတ်ချက်။ ။သိဟိုဠ်မူဠ် "ကဒံ ကုဿ"ဟု သုတ်ရှိခြင်းသည် "သရလောပေါ" ဟူသောစကားနှင့် ညီ၏၊ "ကဒ် ကုဿ"ဟုရှိသော မြန်မာမူဠ်ကား "သရလောပေါ" ပါဘွယ်မလို၊ သို့သော် ကလာပ်ဠ် "ကုကဒ်"ဟု သုတ်တည်၍ "ကန္ဒဝတိ"ဟု ဝုတ်ဠ် ဒဝယ်သရမပါဘဲ "ကဒ်" ပြု၏၊ ထို့ကြောင့် "သရလောပေါ"လည်း မပါဘဲ "ကဒ်ကုဿ"ဟု ရှိသော မြန်မာမူသာ နောက်သရ နှောင်းရကျိုးလည်း နပ်, ကလာပ်နှင့်လည်း ညီသောကြောင့် သာ၍ကောင်းမည် ထင်သည်။

(၃၄၆) **ဗဟုဝစနစ္စာရဏတော** — [အပုကံ+ပုပ္ပံ, ကာပုပ္ပံ၊] အပုံအနက်သည် တနက်ထည်း ဖြစ်သောကြောင့် "ကာပုတ္တေစ"ဟု ဧကဝုစ်သို့ ဖြင့် ဆိုသင့်လျက် မဆိုဘဲ "ကာပုတ္တေသုစ"ဟု ဗဟုဝုစ် သုဝိဘတ်ဖြင့် ဆိုခြင်းသည် သဒ္ဒါပို၏၊ ထို့ဗဟုဝုစ် သဒ္ဒါ

သော၊ ပုရိသော-တည်း၊ ကာပုရိသော၊ ကုပုရိသော၀ါ-ကုပုရိသော ဟုလည်း ရှိ၏။။

ပါဒိပုဗ္ဗပဒေါစ – သည်လည်း၊ နိစ္စသမာသော၀ - နိစ္စသမာသ်ပင်တည်း၊ ပဌာနံ-ပြဋ္ဌာန်းသော၊ ၀စနံ-ဘုရား စကားတော်တည်း၊ ပါ၀စနံ-ပြဋ္ဌာန်းသော ဘုရားစကားတော်၊ ဘုသံ-အလွန်၊ ၀ဒ်-ကြီးသည်တည်း၊ ပ၀ဒ်-အလွန်ကြီးသည်၊ သရီရံ-ကိုယ်တည်း၊ သမံ-အညီအမျှ၊ ၀ါ, သမ္မာ-ကောင်းစွာ၊ အာဓာနံ-ထားခြင်းတည်း၊ သမာဓာနံ-အညီအမျှ ထားခြင်း၊ ၀ါ-ကောင်းစွာ ထားခြင်း၊ ဝိဝိဓာ-အထူးထူး အပြားပြားသော၊ မတိ-သိခြင်းတည်း၊ ဝိမတိ-အထူးထူး အပြားပြား သိခြင်း၊ ၀ါ-တွေးတောခြင်း၊ ဝိဝိဓော-သော၊ ကပ္ပါ-ပြုစီရင်ခြင်းတည်း၊ ဝိကပ္ပေါ-ခြင်း၊ ၀ါ-တနည်း၊ ဝိသိဋ္ဌော-တမျိုးတဖုံထူးခြားသော၊ ကပ္ပေါ-တည်း၊ ဝိကပ္ပေါ-ခြင်း၊ အဓိကော-လွန်ကဲသော၊ ဒေ၀ေါ-နတ်တည်း၊ ဒေတိဒေ၀ေါ-လွန်ကဲသောနတ်၊ ဧ၀ံ-တူ၊ အဓိဒေ၀ေါ-လွန်ကဲသော နတ် (အချို့ မပါ၊) အဓိသီလံ-လွန်ကဲသောသီလ၊ သုန္ဒရော-ကောင်းသော၊ ဂန္ဓော-အနံ့တည်း၊ သုဂန္ဓော၊ ကုစ္ဆိတော ဂန္ဓော ဒုဂ္ဂန္ဓော-စက်ဆုပ်အပ်သောအနံ့၊သောဘနံ-တင့်တယ်စွာ၊ကတံ-ပြုအပ်သောအမှုတည်း၊ သုကတံ-မှု၊ အသောဘနံ-မတင့်တယ်စွာ၊ ကတံ-တည်း၊ ဒုက္ကဋံ-မတင့်မတယ်ပြုအပ်သော အမှု၊ ဣစ္စာဒိ။

ဝိုကြောင့် အပဿအနက် အပြင် ကုစ္ဆိတ အနက်၌လည်း ပုဒ်သ သဒ္ဒါ နှောင်းဆက်၌ အချို့ကုကို ကာ ပြုရခြင်း အကျိုးရှိသည်၊ ထို့ကြောင့် "ကာပုရိသော" ဟု ဖြစ်၏၊ ကာ မပြု ဘဲလည်း ဝိကပ်ရပ် ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် "ကုပုရိသော" အတိုင်းလည်း ရှိသည်။

ပါဒိပုဗ္ဗပဒ။ ။ပ စသော ဥပသာရပုဒ် ရှေးရှိသော သမာသ်သည် ပါဒိပုဗ္ဗပဒ သမာသ် မည်၏၊ ဤ ပါဒိပုဗ္ဗပဒ ကမ္မဓာရဲလည်း ကုပုဗ္ဗပဒကဲ့သို့ နိစ္စသမာသ်ပင်ဘည်း၊ ထို့ကြောင့် ပ၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သော "ပဋ္ဌာနံ" စသော ပုဒ်တပါးဖြင့် ဝိဂြိုဟ်ပြုရသည်၊ ရုပ်တွက်ရာ၌ကား "ပ+၀စန" တည်း၍ သိ ၂-လုံးသက်၊ "ပ+၀စန" ဟု ပကတိဖြစ်သည့် အံခါ ကွစာဒိ မစ္ဆိုတ္တရာနံ စသော သုတ်ဖြင့် ပ၏ အ ကို ဒီဃပြု၊ (ပါ၀စန)၊ "ပကဋ္ဌံ ၀စနံ ပါ၀စနံ" ဟုလည်း ဝိဂြိုဟ်ပြုသေး၏၊ "ပကဋ္ဌ-မြတ်သော" ဟုဆိုး၊ "ဘုသံ+၀ဒ်" ဌ် ဘုသံကား ပ၏ ကိုယ်စားတည်း။ [ဗဒ်-ဟု ရှိသည်ကား ပါဋ္ဌပျက်။] "ပ၀ဒ်" အရ "ကိုယ်ကို ရသည်" ဟု အဘိဓေယျ ပြုလို၍ "သရီရံ" ဟု အဓိ ထည့်သည်၊ သမာဓာနံ၌ "သံ+အာဓာနံ" ဟု ခွဲ၊ သံဥပသာရအတွက် "သမံ" ဟုရင်း "သမ္မာ" ဟုရင်းပြသည်၊ "သမံ+အာဓာနံ, သမ္မာ ၀ါ အာဓာနံ သမာဓာနံ" ဟု ဝိဂြိုဟ် ၂ မျိုး ပြုပါ–ဟူလို၊

ဣဓ-ဤ ကစ္စည်းကျမ်းဌ်၊ အဝိဟိတလက္ခဏာ-မစီရင်အပ်သောသုတ် ရှိကုန်သော၊ ယေ နာမနိပါတောပသဂ္ဂါ-အကြင် နာမ်,နိပါတ်,ဥပသာရပုဒ်တို့သည်၊ (သန္တိ၊) တေသံ-ထို နာမ် နိပါတ် ဥပသာရပုဒ်တို့၏၊ နာမာနံ သမာသောတိ ယောဂဝိဘာဂေန-"နာမာနံ သမာသော" ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့်၊ သမာသော-သမာသ်ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော-၏၊ ယထာ-ကား၊ အပုနဂေယျော-တဘန် မသိဆိုအပ်သော၊ ဂါထာ-ဂါထာ၊ အစန္ဒမုလ္လောကိကာနံ-လ ကို မော် မကြည့်ကုန်သော၊ မုခါနိ - မျက်နှာတို့၊ အသဒ္ဓဘောဇီ - ကုဗ္ဗီးထမင်းကို မစား သူ၊ အလဝဏဘောဇီ-ဆားကို မစားသူ၊ ဣတျာဒိသု-ဤသို့ အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ အယုတ္တတ္ထတ္တာ - ယုတ္တတ္ထ မဟုတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အညေန-ယောဂဝိဘာဂမှတပါး အခြားသုတ်ဖြင့်၊ နသမာသော-သမာသ် မဖြစ်။

"ဝိမတိ—အထူးထူး အပြားပြား သိခြင်း"ဟူရာ၌ ဉာဏ်သိ မဟုတ်, စိတ်သိ တည်း၊ တမျိုးထူးသွဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက် မချဘဲ "ဟိုလို သိလိုက်, သည်လို သိလိုက်"နှင့် တွေးတော ယုံမှားနေခြင်းကို "ဝိမတိ"ဟု ခေါ်သည်။

ဝိကပ္ပေါဠ်၌ ဝိအတ္တက် ဝိဝိစ-ဝိသိဋ္ဌ ၂-နက်ကို ပြသည်၊ ထိုတွင်"ဝိဝိစ ကပ္ပ"ဖြင့် ယေနဝါကယိရတေသုတ်လာ ဝါသဒ္ဒါ၏ "ယေနဝါပသီတိ—ယေနဝါ သုဏာတိ" စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုး စီရင်နိုင်ခြင်း အနက်များကိုပြ၏၊"ဝိသိဋ္ဌ ကပ္ပ"ဖြင့်"ဝါဏာပစ္ဆေ" သုတ်လာ ဝါသဒ္ဒါကဲ့သို့"ဤ အစီအရင်သည် တမျိုးဘဲ စီရင်ခြင်းသာတည်း"ဟု ပြ၏၊ ထိုသို့ ပြသဖြင့် အခြားအစီအရင်လည်း ရှိသေးသည်-ဟု သိသာသည်၊ ဤ"ဝိသိဋ္ဌကပ္ပ" အနက်ကဲ့သော ဝါသဒ္ဒါကို "ဝါ—ဝိကပ်ဒဉ်းဖြင့်"ဟု အနက်ပေးရသည်။ [သီလက္ခန် ဋီကာသစ်၌ကား "ဝိဝိဓော ကဒ္ဒပေါ ဝိသံဝါဟပေါ"ဟု ဖွင့်၏။] "အဓိကော ဒေဝေါ အတိဒေဝေါ, ဧဝံ အဓိဒေဝေါ အဓိသိလံ"ဟု သီဟိုဠ်မူရိုး၏၊သောဘနံ-တင့်တယ်စွာ" ဟု ပေးရသော်လည်း ပဌမာ သိ ဝိဘတ်ပင် သက်၊ ပဌမာ ကြိယာ ဝိသေသနဟု ကြံ၊ ဒုက္ကဋ်၌ "ဒု+ကတ"ဟု ပကတိ ဖြစ်ပြီးနောက် ဒွေဘော်လာ, တ ကိုလည်း ဒေါဓသစ ၌ စ ဖြင့် ဋ ပြု။

ယေ ဣစ္စေ၊ ပေါနာဉညေန သမာသော—"အပုနဂေယျော"စသော သမာသ်ဘို့ကို စီရင်ဘို့ရာ ဤကစ္စည်းကျမ်း၌ တိုက်ရိုက် သုတ်မရှိချေ၊ ခွဲဦးအံ့— "အ ပုနဂေယျော—တဘန်+မသိဆိုအပ်သောဂါထာ"ဟူရာ၌ နသည် ပုနနှင့် သဒ္ဒါချင်းကပ်နေသော်လည်း အနက်အားဖြင့်မူ"မ+သိဆိုအပ်"ဟု ဂေယျနှင့် စပ်လျက် ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် နနှင့် ပုန သည့်ဂုဏ်း, ပုနနှင့် ဂေယျသည့်ဂုဏ်း, ယုတ္တတ္ထ (ပေါင်းစပ်အပ်သော အနက်) မရှိ၊ ဤသို့ ယုတ္တတ္ထ မဖြစ်လျှင် "နာမာနံ သမာသော ယုတ္တတ္ထော"သုတ်က ယုတ္တတ္ထဖြစ်မှ သမာသ် မှည့်နိုင်သောကြောင့် ထိုသုတ်ဖြင့် သမာသ်အမည်မရချေ၊ ယုတ္တတ္ထသဒ္ဒါ လိုက်နေသော

နောက်နောက် သုတ်များဖြင့် သမာသ် မစီရင်ပုံမှာ ဆိုဘွယ်ရာ မရှိပြီ၊ ဤသို့ ယုတ္တာထွ မဖြစ်သောကြောင့် ယုတ္တာထွောပုဒ်ကို ဖြုတ်၍ "နာမာနံ သမာသော" ဟူသော ဒွိဓာကရဏယောဂဝိဘာဂမှ ဂပါး တခြား သုတ်ဖြင့် မစီရင်နိုင်ရကား ထို ယောဂဝိဘာဂ ဖြင့်သာ "အ ပုနဂေယျော" စသည်ကို သမာသ်အမည် မှည့်ရတော့သည်။

ပုန-တဘန်၊ နဂိယတိ-မသီဆိုအပ်၊ ဇ္ဈတိ-ကြောင့်၊ ပုနဂေယျော-မည်၏။ [ဂါထာကား-အဘိဓေယျ အနက်ပြတည်း။] ရုပ်တွက်ရာ၌ "န+ပုန+ဂေယျော" တည်း သိဒ္ဓ-လုံးချေး ပုန-တဘန်၊ နဂိယတိ-မသီဆိုအပ်၊ ဇ္ဈတိအတွေ-ဤအနက်၌ "နာမာနံ သမာသော" ယောဂဝိဘာဂဖြင့် သမာသ်အမည်မှည့်၊ (၂-ပုဒ် အရမတူသဖြင့်ကမ္မဓာရဲတပ္ပုရိသ် လက္ခဏာ မရှိရကား "အတ္တံ နသဲ တပ္ပုရိသေ" သုတ်ရင်းဖြင့် အ-မပြုဘဲ) "အတ္တံ နသ" ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် နကို အပြု၊ (အပုနဂေယျော) နာမ်ငဲ့, သိသက်, ချေ၊ ကညာဒိဂိဏ်းရှည်ဖြစ်၏၊ စန္ဒံ-လကို၊ နဉ္ဇလောကေန်-မော်မကြည့်ကုန်၊ ဇ္ဈတိ, အစန္ဒ မုလ္လောကိကာနိ-တို့မည်၏၊ "န+စန္ဒ+ဉလ္လောကိက" တည်, န နောင် သိသက်, ချေ, စန္ဒနောင် အံ့သက်, ဉလ္လောကိကနောင် ယောသက်, နိပြု၊ သမာသ်မှည့်, တေသံ ဝိဘတ္တိယောလောပါစဖြင့် အံ-ယောဝိဘတ်တို့ကို ချေ၊ ရှေးအတိုင်းသမာသ်မှည့်၊ "နစန္ဒ ဉလ္လောကိက" ပကတိပြု၊ ရှေးနည်းအတိုင်း နကို အပြု၊ နိဂ္ဂဟီတ္ဥသုတ်ဖြင့် ဝါစာသိလိဋ္ဌ အကျိုးငှါ စန္ဒနောင် နိဂ္ဂဟီတ်လာ, (မ)ပြု၊ နာင်ငဲ့စသည် စီရင်၊ သဒ္ဒ သဒ္ဒါသည် ရာဇမတ္တာဏ် စသော လောကိကျမ်းဌ စီရင်အပ်သော အစီအရင်အတိုင်း သေလွန်လေပြီးသောမိဘတို့ကို ရည်စူး၍ သူသေအနီးအပါးဌ ထားအပ်သော ထမင်းကို ဟော၏၊ ထိုထမင်းကို "ကုဋ္ဌီးထမင်း" ဟု ရှေးက ခေါ်စမ္ပတ်ပြု၏၊ သဒ္ဓံ-ကုဋ္ဌီးထမင်းကို၊ နဘုဇ္ဇတိ-မစား၊ ဇ္ဈတိ, အသဒ္ဓဘောဇ္ဇီ၊ ထို ထမင်းကို မစားနိုင်သောကြောင့် သူသေကို "အသဒ္ဓဘောဇ္ဇီ" ဟု ခေါ်သည်။ ["ကုဋ္ဌီးထမင်း, ကိုယ့်ထံရင်းဌ, ခင်းကျင်းမပျက်, ထားပါလျက်ကို, နှစ်သက်လိုရာ, ယူကာဆတ်ဆတ်, မစားတတ်သည့်, အသဒ္ဓဘောဇ္ဇီ, မည်ရှိ ခေါ်ငြား, သူသေလားသို့"-မဃဒေ(၄၃၀)လက်ာ။] လဝဏ် နဘုဇ္ဇတိတိ အလဝဏဘောဇ္ဇီ၊ အစန္ဒမုလ္လောကိကကဲ့သို့ သဒ္ဓ လဝဏနောင် အံသက်၍ ရုပ်တွက်။

သူဂိယံ နပဿန္တိတိ အသူဂိယပဿာနိ-နေကို မကြည့်ကုန်သော၊ (မုခါနိ-မျက်နှာတို့၊) [နိဂ္ဂဟီတ်လာ၍ "အသူဂိယမ္ပဿာနိ" ဟုလည်းရှိ၏၊ ညြကာသံ-အခွင့်ကို၊ နကာရေတ္တာ-မပြုစေမူ၍" ဟူသော အနက်ဌ "ဒေနောကာသံ ကာရေတ္တာ" ဟု ဖြင့်၏၊ ဤဌ်ဌကား ကာရေတ္တာတိုင်အောင် သမာသ်မဟုတ်၊ "အနောကာသံ" သာ သမာသ်တည်း၊ "န+ညြကာသ" တည်၊ "န-သိ+ညြကာသ-အံ" ဟု ဝိဘတ်သက်၊ "န+ညြကာသံ" ဟု ဝ်ကျ ဖြစ်စေ၊ သမာသ် မှည့်၊ အံ ဝိဘတ်ချေ၊ ပကတိပြု၊ "သရေ အန်" ဟူသော ဝိနာမိကာရ (တပ္ပုရိသေ အလိုက် ကြဉ်သော) ယောဂဝိဘာဂဖြင့် နကို "အန်" ပြု (အနောကာသ) နာမ်ငဲ့, အံ့ သက်, အနောကာသံ ပြီး၏၊ အတ္ထံ နကာမေန္တိတိ အနတ္ထကာမာ-အကျိုးကိုမလိုလားသူတို့၊ အသဒ္ဓဂုဏဒါယကော-အလုံးစုံသောဂုဏ်ကို မပေးတတ်၊ အကတညူ-ပြုအပ်ပြီးသောသူ့ကျေးဇူးကိုမသိတတ်သူ၊ အမူလာမူလံဂန္တွာ-မူလတခုမှ မူလတခုသို့ မသွားမူ၍။ [မူလာဌ် အာကား ကွစာဒိမဏ္ဍူတ္တရာနံဖြင့် ဒီဃ

တထာ-ထို့အဟူ၊ (ယောဂဝိဘာဂဖြင့် သမာသ်မှည့်ရချင်း တူသည်-ဟူလို့၊) တထာဂတံ-မြတ်စွာဘုရားကို၊ ပုဗ္ဗံ-ရှေ့၌၊ ဒီဌော-ဖူးမြင်ဘူး၏၊ ဣတိ, ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗော-မည်၏၊ ဧဝံ, ဓမ္မံ-တရားကို၊ သုတပုဗ္ဗော-ရှေးဦးနာဘူးသူ၊ မဂ္ဂံ-လမ်းကို၊ ဂတပုဗ္ဗော-ရှေးဦးသွားဘူးသူ၊ ကမ္မုနိ-ကံအနက်၌၊ တေန-ထို့သူသည်၊ ဒေဝါ-နတ်တို့ကို၊ ပုဗ္ဗံ-ရှေ့၌၊ ဒိဋ္ဌာ-မြင်အပ်ဘူးကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗာ-ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗတို့ မည်၏၊ ဧဝံ, သုတပုဗ္ဗာ-ရှေးဦး ကြားအပ်ဘူးကုန်သော တရားတို့၊ ဂတပုဗ္ဗာ-ရှေ့၌ ရောက်အပ်ဘူးသော၊ ဒိသာ-

---

တည်း။] ဤသို့စသည်ဖြင့် အယုတ္တဝါဒ သမာသ်တွေ ပေါများလေသည်၊ "နဝံ ပန ဘိက္ခုနော စီဝရလာဘေန"ဦးကား "ပန ဘိက္ခုနော" သဒ္ဒါ ၂-ခု မြားနေသော်လည်း အနက်ချင်း စပ်သဖြင့် "နဝံ စီဝရလာဘေန" ဟု သမာသ်ဖြစ်၏၊ နဝံစ တံ စီဝရဉ္စာတိ "နဝံစီဝရံ" [ရှေ့ပုဒ်၌ နိဂ္ဂဟိတ်မကျေသော အလုတ္တ အယုတ္တဝါဒ သမာသ်။] ထို့နောက် "နဝံ စီဝရံ+လာဘော, နဝစီဝရလာဘော" ဟု ယုတ္တဝါဒ သမာသ် ဝိဂြိုဟ်ပြု။

တထာ ဒိဋ္ဌာ ပုဗ္ဗံ၊ပေ၊ဂတပုဗ္ဗာ ဒိသာ—"ဒိဋ္ဌ ပုဗ္ဗော" စသည်၌ ရှေ့ပုဒ်နောက်ပုဒ် အရမတူ (တုလျာမိကရဏ မဖြစ်သောကြောင့်) ကမ္မဓာရဲသမာသ်မဖြစ်နိုင်၊ ရှေ့ပုဒ်၌ အမာဒိဝိဘတ္တိနှင့်မဟုတ်-ဒိဋ္ဌောဒိဋ္ဌောစသည်ဖြင့် ပဌမာကဝေစနနှင့် ဗဟုဝစနနှင့် ဖြစ်သောကြောင့် ဒုမာဒိ တပ္ပုရိသ်လည်း မဟုတ်၊ အခြားသမာသ်များကား လျဉ်းပါးဘွယ်ပင် မရှိ၊ ထို့ကြောင့် "နာမာနံ သမာသော" ယောဂဝိဘာဂဖြင့် သမာသ်မှည့်ရသည်-ဟု ဆိုလိုသည်၊ "ဒိဋ္ဌော"၌ ဒိသဓာတ်, တ ပစ္စည်းကား အတိတ်ဂျတ္တားဟောတည်း၊ ထို့ကြောင့် "ဒိဋ္ဌော-ဖူးမြင်ဘူးပြီ" ဟုပေး၊ ဒိဋ္ဌော၏ ကတ္တားဟောဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားဘို့ရာ "တတာဂတံ" ဟု အဓုတ္တကံကို ထည့်ပြသည်၊ "သဇတာ ပုဗ္ဗံတိ သုဘ ပုဗ္ဗော, ဂတော ပုဗ္ဗံတိ ဂတပုဗ္ဗော" တို့လည်း နည်းတူ၊ ကမ္မနိ "ဒိဋ္ဌာ ပုဗ္ဗံတိ ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗာ" ဟု ရှိစေ၊ ဒိဋ္ဌာ၌ တပစ္စည်းသည် ကံဟောတည်း၊ တေန (ကတ္တား) ဒေဝါ (ဝုတ္တကံ) တို့ကား ဒိဋ္ဌာ၏ ကံဟောဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားစေသော ကတ္တားကံတို့တည်း၊ "သုတာ ပုဗ္ဗံ, ဂတာ ပုဗ္ဗံ" ဟု နောက်ပုဒ်များ၌လည်း ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ ပုဗ္ဗံ၌ အံ ဝိဘတ်ကို ("ဇုမံရတ္တိံ—ဤညဉ့်၌" ကဲ့သို့) သတ္တမီအနက်၌ သက်၊ "ဒိဋ္ဌ+ပုဗ္ဗ"တည်, သိ-အံသက် "ဒိဋ္ဌော+ပုဗ္ဗံ" ဟု ဝါကျဖြစ်စေ၊ (ပုဗ္ဗံ—ရှေ့၌၊ ဒိဋ္ဌော—ပြီ၊ ဇုတိအတ္ထေ—၌၊) "နာမာနံ သမာသော" ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် သမာသ်မှည့်, ဝိဘတ်ချေ၊ "ဒိဋ္ဌ ပုဗ္ဗ" ပကတိပြု၊ နာဒိဇဲ့ သိ—သြပြု၊ ကံဟော၌ ယော သက်ရုံသာ ထူးသည်။

မှတ်ချက်။ ။ကူဋဒန္တသုတ်သီလက္ခန်ဒီကာ၌ "ပုဗ္ဗေ+ဘူဘံ, ဘူတပုဗ္ဗံ၊ ယထာ ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗံ" ဟုဖွင့်၏၊ပါရာဇိကဏ်ယောဇနာ၌လည်း "ဒိဋ္ဌာ+ပုဗ္ဗေ+ယေတိ တေ ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗာ" ဟုဖွင့်၏၊ထိုဒီကာယောဇနာဝယ်၌ "ပုဗ္ဗေ" ဟု သို့ဝိဘတ်ဖြင့် ဖွင့်ပုံကိုထောက်၍၊ "ပုဗ္ဗံ" တို့လည်း သတ္တမီအနက်၌ ဒုတိယာသက်သည်-ဟု ကြံလိုက်သည်၊ ၎င်းကမ္မဓာရဲအခေါ်း၌ ပြသော ရူပသိဒ္ဓိအလိုမူ "ပုဗ္ဗံ"၌ ပဌမာဝိဘတ် ကြံလိုဟန်တူ၏၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း....

အရပ်၊.... ပဟာရော-ပုတ်ခတ်ခြင်း၊ ပရာဘဝေါ-ပျက်စီးခြင်း၊ ဝိဟာရော-ကျောင်း၊ အာဟာရော-ရှေးရှု ဆောင်ခြင်း၊ ဥပဟာရော-ပူဇော်ခြင်း၊ ဣစ္စာဒိ.... ကမ္မဓာရယော (နိဒ္ဒိတော)။

(၃၄၇) အထ-ကမ္မဓာရဲ့ သမာသ်၏အခြားမဲ့၌၊ ဒိဂုသမာသော ဝုစ္စတေ၊ တယော-၃-ပါးကုန်သော၊ လောကာ-လောကတို့ကို၊ သမာဟဋာ (စိတ္တေန သမ်ဖိုက်တာ)-စိတ်ဖြင့် ပေါင်းအပ်ကုန်၏၊ ဣတိအတ္ထော-၌ရင်း၊ တိဏ်ဏံ လောကာနံ-တို့၏၊ သမာဟာရော-အပေါင်းတည်း၊ ဣတိအတ္ထော-ရင်း၊ [ကမ္မဓာရယသမာသော၌စပ်။]နာမာနံ သမာသော ယုတ္တတ္ထောတိ-သုတ်သည်၊ ဝတ္တမာနေ-သော်၊ ဒ္ဝိပဒေတျာဒိနာ-၂ပဒေ အစရှိသော သုတ်ဖြင့်၊ ကမ္မဓာရယ သမာသော-မှည့်၊ တတော-ထို့မှ နောက်၌၊ သမာသ သညာယံ-ကိုရင်း၊

အကယ်၍ ဒုတိယာဝိဘတ် မှန်လျှင် "အန်နံ အတိက္ကန်နံ အစ္ဆန်နံ" စသည်ကဲ့သို့ တပ္ပုရိသ်ခဏ်း ရပ်အဆန်းတွင် ပြသင့်သောကြောင့်တည်း၊ [သဒ္ဒနီတိ၌ကား ဤ "ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗီ" စသည်ကို တပ္ပုရိသ်ဟုပင် ဆို၏၊ "ပုဗ္ဗ ဒိဋ္ဌော" စသည်ဖြင့် ဝိဂြိဟ်ပြု၍ "ပုဗ္ဗဒိဋ္ဌ" ဟု ပြီးပြီးမှ ရှေ့နောက်ပြန်၍ "ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗ" ဟု ပြီးစေ၏၊ ဤအလို သမာသ် ၆-ပါးတွင် တပ္ပုရိသ်၌ တိုက်ရိုက် ပါဝင်နိုင်သောကြောင့် သာ၍ ကောင်းသကဲ့သို့ ထင်သည်။]

ပဟာရော၊ပေ၊ဥပဟာရော—ပဥပသာရ စသည်နှင့် ဟာရုစသော ကိုတ်နာမ်ကို သမာသ် စပ်ထားသော သမာသ်ပုဒ်များပင်တည်း၊ ပဟုဗ္ဗ ဟရဓာတ်ဖြစ်၍ "ပ+ဟရ" တည်၊ ပ နောင် သိသက်, ဟရနောင် ဘာဝေစသုတ်ဖြင့် ဏပစ္စည်းသက်, ကာဒိတ်မှည့်, ဏအနုဗန်ချေ, ဟ၌ ဝုဒ္ဓိပြု၊ နာမ်ငဲ့, သိ ဩပြု၊ သဗ္ဗာသမာဝုသောဖြင့် ပ နောင်သိချေ၊ (ပ+ဟာရော) ပဟာရဏ်-ပုတ်ခတ်ခြင်း၊ ဣတိအတ္ထေ-၌၊ "နာမာနံ သမာသော" ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် သမာသ် မှည့်, ဝိဘတ် ချေ, နာမ် ထပ်၍ ငဲ့၊ သိ ဩပြု၊ ပရာဘဝေါ စသည်တို့လည်း နည်းတူ။

မှတ်ချက်။ ။ဤ သမာသ်များ၌ "ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗောတျာဒိသုဝိ ကမ္မဓာရယာဒိလက္ခဏာ ဘာဝေါ ယောဂဝိဘာဂေန သမာသော" ဟူသောဋီကာကို မှီး၍ "နာမာနံ သမာသော" ယောဂဝိဘာဂဖြင့် သမာသ်အမည် မှည့်ခဲ့သည်၊ သို့သော် "ဒိဋ္ဌနှင့် ပုဗ္ဗ" စသည်တို့သည် ကမ္မဓေရဲစသော လက္ခဏာမရှိသော်လည်း (ယုတ္တတ္ထ) ပေါင်းစပ်အပ်သောအဓိပ္ပာယ်ကား ရှိကြ၏၊ ပနှင့် ဟာရစသည်တို့လည်း ယုတ္တတ္ထဖြစ်ရုံမက—၂-ပုဒ်လုံးပင် "ပုတ်ခတ်ခြင်း" စသော်အနက်ကို ဟောကြ၏၊ ထို့ကြောင့် "ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗော" စသည်၌ "နာမာနံ သမာသော ယုတ္တတ္ထော" တသုတ်လုံးဖြင့်ပင် သမာသ်မှည့်နိုင်၍ ပဟာရောစသည်၌မူ "ပါဒိပုဗ္ဗပဒ" ကမ္မဓာရဲ ရိုးရိုးပင်ဟု ထင်သည်၊ စဉ်းစားကြပါကုန်။

ဝိဘတ်္တိလောပေ-ကိုၚင်း၊ ကတေ-သော်၊ ["ဒိဂုသညော ဟောတ်"ဌ် စပ်။] ကပ္ပခာရယောတိ, ဝတ္တတေ။

သခ်္ခ်ာ ပုဗ္ဗော ဒိဂု။ ။သခ်္ခ်ာပုဗ္ဗော၊ ပေ၊ဟောတိ၊ ဒ္ဝေ-၂-ကောင်ကုန်သော၊ ဂါဧဝါ-တို့တည်း၊ ဒိဂု-၂-ကောင်သော နှင်း၊ ဒိဂုသဒိသတ္တာ-ဒိဂု သဒ္ဒါနှင့် တူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အယမ်ဖို သမာသော-ကိုလည်း၊ ဒိဂုတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တော-၏၊ အထဝါ-ကား၊ သခ်္ခ်ာပုဗ္ဗတ္တ နပုံသကေ.ကတ္တ သခ်ါတေဟိ-သခ်္ခ်ာ ရှေးရှိသည်၏ အဖြစ်, နပုံလိန် ကေဝုစ်၏ အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်ကုန်သော၊ ဒ္ဝိဟိ-၂-ပါးကုန်သော၊ လက္ခဏေဟိ-လက္ခဏာတို့ဖြင့်၊

ဒိဂုသမာသ်

(၃၄၇) တဓေယျ၊ပေ၊အတ္ထေ—သမာဟာရ,အသမာဟာရ ဒိဂု ၂-မျိုးတွင် သမာဟာရ ဒိဂု ဖြစ်ကြောင်းကို သိစေလိုလျှင် "သမာဟဋာ" ဟု ထည့်သည်၊ပေါင်းခြင်းဟူသည်လည်း လက်ဖြင့် ယူ၍ ပေါင်းခြင်းမဟုတ်, စိတ်ဖြင့် ပေါင်းခြင်းဟု သိစေလိုလျှင် သမာဟဋာကို "စိတ္တေန သမ္မိက္လိတာ" ဟု ထပ်၍ဖွင့်သည်၊ ဝိဂြိဟ်ဟူသည် မူလပုဒ်၏ ဆိုလိုရင်း အနက်ကို နားလည်အောင် ဖွင့်ပြသော ဝါကျတမျိုးတည်း၊ ထို့ကြောင့် "တယော+လောကာ သမာဟဋာ" ဟုၚင်း,"တိလ္လံ့ လောကာနံ သမာဟာရော" ဟုၚင်း ၂-နည်း ဝိဂြိဟ်ပြုသည်၊ ကြွင်းအဓိပ္ပါယ်များကို အခြေပြု သဒ္ဒါဥပဒ် ပြဆားပြီ။

နာမာနံ၊ပေ၊ပကတိဘာဝေစ ကတေ—ရုပ်တွက်သည့်အခါ "တိ+လောက" တည်း၊ [သမာဟဋာလည်း၍ရုပ်တည်ရိုး မရှိကြ။] "တယော+လောကာ"ဟု ဝါကျဖြစ်၏၊ ဝိဂြိဟ်နက်ဆို၊ ဇုတိအတ္ထော-၌၊ ဒ္ဝိပဒေစသောသုတ်ဖြင့် သမာသ်စပ်၍ ကမ္မဓာရဲအမည်မှည့်၊ သမာသ် အမည်မှည့်, ဝိဘတ်ချေ, "တိ+လောက"ဟု ပကတိပြု၊ ဤတိုင်အောင် ရုပ်တွက်ပုံအစဉ်ကို ပြလို၍ "နာမာနံ၊ပေ၊ကတေ"ဟု မိန့်သည်။

ဒ္ဝေဂါ၊ဧဝါ၊ပေ၊ဒိဂုတိ ဝုတ္တော—"ဒ္ဝေ+ဂါဧဝါ,ဒိဂု"ဖြင့် ဒိဂုသမာသ်ကိုမပြသေး၊ ဒိဂုသဒ္ဒါကိုသာ ပြသည်၊ ထို ဒိဂုသဒ္ဒါ၌ "ဒ္ဝိ+ဂေါ" ဟု တည်၊ ယော ၂ လုံး သက်၍ "ဒ္ဝေ+ဂါဧဝါ" ဟု သမာသ် ဝါကျဖြစ်စေ၊ သမာသ်စပ်၍ ကမ္မဓာရဲမှည့်,သမာသ်မှည့်, (သခ်္ခ်ာရှေးရှိသောကြောင့်) ဒိဂုလည်းမှည့်,သမာသ်ဝိဘတ်ချေ၊"ဒ္ဝိဂေါ" ဟုပကတိပြု၊ (ဒိဂုဟံ ပုဒ်ကဲ့သို့ ဝိသတိ ဒသသု ဗာဒ္ဓိသဲတုဒ္ဓ တုသဒ္ဒါဖြင့်) ဒ္ဝိ ကို ဒိ ပြု၊ သရော ရုသော နပုံသကောသုတ်ဖြင့် ဂေါဌ် ဩ ကို ဥရသဒ်ကို (ဒိဂု)၊ နာဓိဇဲ့သိဒ္ဓေ၊ ဤဒိဂုသဒ္ဒါသည် ဒ္ဝိဟူသော သခ်္ခ်ာလည်း ရှေးရှိ, ဒ္ဝိနှင့် ဂေါတို့ဒေနက် အရုတူသော ကမ္မဓာရဲလည်း ဖြစ်၏၊ ထိုကဲ့သို့ သခ်္ခ်ာလည်း ရှေးရှိ—အနက် ဒေ၊ရလည်း တူသော ကမ္မဓာရဲဟူသမျှလည်း ဒိဂုသဒ္ဒါနှင့် တူရကား "ဒိဂု ဝိယာတိ ဒိဂု"ဟု ဥပမာ တင်ပြ၍ ဒိဂုအမည် ရသည်။

ဂတောဂတောသိအပ်၏၊ကွတိ ဒိဂုတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ ဝါ-တနည်း၊ ဒ္ဒိဟိလက္ခဏောဟိ-တို့ဖြင့်၊ ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတိ-ဖြစ်ကတ်၏၊ ကွတိ, ဒိဂု-မည်၏၊ စ-ဆက်၊ တ္ထေ-ဤသုတ်၌၊[တနည်း၊ တ္ထေ-ဤသမာသ်၌၊] သခ်္ဂါ ပုဗ္ဗေတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တတ္တာ-ကြောင့်၊ သခ်္ဂါ သဒ္ဒဿေဝ-သခ်္ဂါ သဒ္ဒါ၏သာ၊ ပုဗ္ဗ-နိပါတော-ရှေ့၌ ကျခြင်းသည်၊ (ဟောတိ၊) ဥဘေ တပ္ပုရိသာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ တပ္ပုရိသသညာ-သည်။ (ဟောတိ)။

(၃၄၈) နပုံသက လိင်္ဂါတိ ဝတ္တတေ။

ဒိဂုဿေကတ္တံ။ ။ဒိဂုဿ သမာသဿ၊ပေ၊ဟောတိ၊ တေံ-ဤသုတ်သည်၊ [သိဒ္ဓိ"ဂ္ဂဒံ"ဟူ၍၊] သမာဟာရဒ္ဒိဂုဿ-ကို၊ ဂဟဏံ-ထူကြောင်း သုတ်တည်း၊ တတ္ထ-ထို သမာဟာရဒိဂု၌၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော ဝိဘတ်တို့၌၊ ကေဝစနမေဝ

အထဝါ,သခ်္ဂါပုတ္တော၊ပေ၊ဒိဂုတိ ဝုစ္စတိ—ဤနည်း၌ ဒိဂုသမာသ်ကိုပင် ဒိဂုဟု တိုက်ရိုက် အမည်ပြုသည်၊ ဒ္ဒိသဒ္ဒါပ ပဒ ဂမုဓာတ်,ပါရာဒိဂမိမှာ ရှုသုတ်ဖြင့် ရှုပစ္စည်း, ရမ္မိရန္တောဈာဒိနော သုတ်ဖြင့် ရ် အနုဗန်ဒ္ဓင်္ဂတက္ခ ဓာတ္တန်(မ်)ကိုဈေ, ဂ် ခွင်း,ဈေ, ကပ်(ဒိဂု)ဒိဂု ဟူသော ဤနိပါတနဖြင့် ဦကို ရသပြု, (ပဌမနည်းအတိုင်း) ဒ္ဒိကို ဒိ ပြု, နာမ်ငဲ့ စသည် စိရင်၍ "ဒိဂု"ဟု ကိတ်ပုဒ် ဖြစ်၏၊ ဒ္ဒိဟိ-(သခ်္ဂါ ရှေးရှိခြင်း လက္ခဏာ,နပုန်း ဓောတ်ဖြစ်ခြင်းလက္ခဏာဟူသော) ၂-ပါးသော လက္ခဏာတို့ဖြင့်၊ ဂမိယတိ(အဝဂမိယထိ)-သိအပ်၏၊ဝါ-မှတ်အပ်၏၊ဤတိ-ထို့ကြောင့်၊ ဒိဂု-မည်၏၊ လက္ခဏာ ၂-ပါးဖြင့် သိအပ် မှတ်သားအပ်သောကြောင့် "ဒိဂု"မည်သည်-ဟူလို။

ဒ္ဒိဟိဝါ၊ပေ၊ဒိဂု— ဤ တတိယ နည်းကား ဒုတိယနည်းနှင့် ပုဒ်ပြိုးပုံ မထူးပြီ၊ ဒုတိယ နည်း၌ ဂမုဓာတ်သည် သိခြင်း အနက်ဟောတည်း၊ ဤနည်း၌ ဂမုဓာတ်ကား ဖြစ်ခြင်းအနက်ဟောတည်း၊"ယေဂတျတ္ထာ,တေဗုဒ္ဓျတ္ထာ,ပဝတ္တိပါပုဏတ္ထကာ=အကြင် ဓာတ်တို့သည် ဂတိအနက် ရှိကုန်၏၊ ထိုဓာတ်တို့သည် သိခြင်းအနက်လည်း ရှိကုန်၏၊ ဖြစ်ခြင်း ရောက်ခြင်းအနက်လည်း ရှိကုန်၏"နှင့် အညီ ဒိဂု၌ ဂမုဓာတ်ကို ဗုဒ္ဓိ-ပဝတ္တိ ၂-နက် ခဲ့၍ ၂-နဲ့ ပြခြင်းဖြစ်သည်၊ ထိုစကားမှန်၏၊—ဒုတိယနည်းဝယ် ဂတောကို "အဝဂတော"ဟု ဖွင့်ရာ၌ "အဝဂတော-သိအပ်၏"ဟု ဗုဒ္ဓိအနက် ပေးရသည်၊ တတိယနည်းဝယ် ဂစ္ဆတိကို "ပဝတ္တတိ"ဟုဖွင့်ရာ၌လည်း ဂမုဓာတ်၏ ပဝတ္တိအနက် ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားသည်။ [ဤ ဒုတိယ တတိယနည်း၌ ပြဒေါသ်သော ဒိဂု အမည်သည် (နပုံး ကေတ် လက္ခဏာက အသမာဟာရ ဒိဂု၌ မရှိသောကြောင့်) ယေဘုယျနည်း အားဖြင့် ရအပ်သော အမည်တည်း-ဟု မှတ်။]

(၃၄၈) **သမာဟာရေ၊ပေ၊ဧသာဒိ**—ဤသုတ်သည် သမာဟာရ ဒိဂုကို ယူကြောင်း(စိရင်ကြောင်း) ဝိဓိသုတ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် တိလောကကို ဤသုတ်ဖြင့် နပုံလိန် ကေတ္တာကို စိရင်၊ ဤသုတ်သည် နပုံလိန် ကေဝုစ်အဖြစ်ကို ငဲ့ညွှန်းသော အာဂို

ဟောတိ၊ အညတြပန-အခြားသော အသမာဟာရဒ္ဒိဂုဥ်ကား၊ ဗဟုဝစနမ်ပိ-ဗဟုဝုစ်လည်းရှိ၏၊[အပိဖြင့် ကေဝုစ်ရှိကြောင်းကို ပေါင်းသည်။] နာမ ဗျပဒေသ သျာဒျှုပ္ပတ္တိ အမာဒေသာဒိ-နာမ်ငဲ့ခြင်း, သိ အစရှိသော ဝိဘတ်သက်ခြင်း, အံ အပြု အစရှိသော အစီအရင်သည်၊ (ဟောတိ)၊ တိလောကံ-၃ ပါးသော လောက၊ ဟေတိလောက-အို ၃-ပါးသောလောက။ ပေ၊ တိလောကသ္မိ-၌။

ဧဝံ-တူ၊ တယော-၃ ချောင်းကုန်သော၊ ဒဏ္ဍာ-တုတ်တို့တည်း၊ တိဒဏ္ဍံ-တုတ်၊ တီဏိ-၃ ခုကုန်သော၊ မလာနိ-အညစ်အကြေးတို့ကို၊ သမာဟဋာနိ-ကုန်၏၊ ဝါ,တိဏ္ဍံမလာနံ သမာဟာရော-တည်း၊ ဣတိ,တိမလံ၊ တိလက္ခဏံ-၃ ပါးသောလက္ခဏာ၊ စတုဿစ္စံ-၄ ပါးသောသစ္စာ၊[သဒ္ဒဒွေဘော်]စတဿောဒိသာ, စတုဒ္ဒိသံ-၄ ပါးသောအရပ်၊ သရောရဿော နပုံသကေတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ရဿတ္တံ၊ ပဥ္စသိက္ခာပဒံ-၅ ပါးသော သိက္ခာပုဒ်၊ သဉ္ဉာယတနံ-၆ ပါးသော

ဒေသသုတ်ဟုဂုင်း,အတိဒေသ ၆-မျိုးတွင်လည်း နပုံလိန်ကဝုစ် အရာ၌ စိရင်သကဲ့သို့ စိရင်ဘို့ရန် ကာရိယာတိဒေသသုတ် ဟုဂုင်း ဆိုကြသေး၏၊ ထိုတွင် နပုံလိန် ဖြစ်အောင် ငဲ့ညွှန်းသော သုတ်ဖြစ်ကြောင်းကို မည်သည့် ကျမ်းကမျှ မဆို၊ အများ အားကိုးသော နိဒ္ဒေသဒ္ဒသော်မှလည်း "ကတ္တာမိဝ ဟောတိ, နပုံသကလိင်္ဂတ္တဲ့ ဟောတိ"ဟု ကေတ် အဖြစ်ကိုသာ ငဲ့ညွှန်းပုံကို (ဣဝသဒ္ဒါဖြင့်) ပြ၍ နပုံလိန်အဖြစ်၌ကား ငဲ့ညွှန်းပုံကို မပြချေ၊ ထို ကေတ်အဖြစ်လည်း ငဲ့ညွှန်းနေဘွယ်မလို၊ ဝဒန္တံပုဂ္ဂိုလ်က လောက ၃-ပါးကို တပေါင်းတစု (သမာဟာရ)ပြု၍ ရွတ်ဆိုလိုလျှင် "ကေမှိ ဝတ္တမ္မေ ကေဝစနံ"ဟု ပြခဲ့သော ပရိဘာသာနှင့်အညီ ဝဒန္တံ ပုဂ္ဂိုလ်၏ အလိုအားလျော်စွာ ကေတ္တ ဖြစ်ရတော့သည်၊ ထို့ကြောင့် ဤသုတ်သည် ကေတ္တ နပုံသကတ္တကို စိရင်သော ဝိဓိသုတ်သာ ဖြစ်သင့်သည်၊ ["ဒိဂု ကေဝစနံ"—ပါဏိနိသုတ်၊ "ဒိဂုသမာသော ကေဝစနံ ဘဝတိ၊ပေ၊ တဒနေန ပကာရေန ဒိဂွတ္ထသဲ ကေတ္တာဘာဝေါ ဝိဓိယတေ"—ကာသိကာဝုတ္တိ၊ ဤသို့ "ကေတ္တာဘာဝေါ ဝိဓိယတေ"ဟု ဝိဓိသုတ်ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားသော စကားလုံးကို ပြထားပါလျက် ထိုဒုတို့၏ ဋီကာဌီမှု အတိဒေသသုတ် ဖြစ်အောင် ဆွဲငင် ဖွင့်ပြသွားလေသည်။]

ဧဝံ၊ပေ၊သတယော ဇနံ—ဧဝံဖြင့် "တယော ဒဏ္ဍာ သမာ ဟဋာ(တိဏ္ဏံ ဒဏ္ဍာနံ သမာဟာရော)"စသော ဝိဂြိဟ်,သမာသ်စပ်ပုံ စသော အစိအစဉ်,နပုံလိန်နှင့် ဝိဘတ် အားလုံး၌ပင် ဧကဝုစ် ရုပ်ချည်း ရှိရပုံများကို ညွှန်ပြသည်၊ တိမလံ၌ကား "တီဏိ" စသည်ဖြင့် နပုံလိန် ဝိဂြိဟ် ပြုရ၍ အနည်းငယ်ထူးသောကြောင့် ထပ်၍ ဝိဂြိဟ်ပြုသည်၊ တိလက္ခဏံ စတုသစ္စံတို့၌လည်း နပုံလိန်ဝိဂြိဟ်ပြု၊ စတုဒ္ဒိသံ၌ကား ဒိသာပုဒ်က ဇုတ္တိလိန် ဖြစ်၍ ဝိဂြိဟ် တမျိုး ပြုရပြန်သည်၊ "စတု+ဒိသာ"ဟု ပကတိ ပြုပြီးသည့် အခါ၌သာ

အာယတန၊ သတ္တာဟံ-၇ ရက်၊ အဋ္ဌသီလံ-၈ ပါးသီလ၊ နဝ လောကုတ္တံရုံ-၉ ပါးသော လောကုတ္တရာ၊ ဒသသီလံ-ဆယ်ပါးသီလ၊ သတယောဇနံ-တရာသော ယူဇနာ။

တထာ-ထိုမှတပါး၊ ဒွေ-သော၊ ရတ္တိယော-တို့၊ ဒ္ဝိရတ္တံ-၂ ညဉ့်၊ တိသော ရတ္တိယော, တိရတ္တံ-၃ ညဉ့်၊ ဒွေ အဂ်ုလိယော, ဒ္ဝဂ်ုလံ-၂ ခုသော လက်ချောင်း၊ ဝါ-လက် ၂ သစ်၊ [သီဠ် "တိဝဂ်ုလံ-၃ လက်သစ်"ဟုလည်း ရှိ၏၊] သတ္တ-၇ စင်းကုန်သော၊ ဂေါဒါဝရိယော-ဂေါဒါဝရီမြစ်တို့၊ ဝါ,တာသံ-ထို ၇ စင်းသော ဂေါဒါဝရီမြစ်တို့၏၊ သမာဟာရော-တည်း၊ ဣတိ,သတ္တဂေါဒါဝရံ-မည်၏။

(၃၄၉) စ-ဆက်၊ ဇေတ္ထ-ဤ ဒ္ဝိရတ္တံ စသော ပြယုဂ်တို့၌၊ ရတ္တိအဂ်ုလိ ဂေါဒါဝရီနံ-ရတ္တိ, အဂ်ုလိ, ဂေါဒါဝရီသဒ္ဒါတို့၏၊ အန္တဿ-အဆုံး သရ၏၊ ["အကာရော ဟောတိ"၌ စပ်။]

ကွစိ သမာသန္တဂတာနံ မကာရဿ။ ။တေံ(သီဠ်"ဣဒံ")-ဤသုတ်သည်၊ ရာဇာဒိဂဏသ-ရာဇာဒိဂိုဏ်းကို၊ ဂဟဏံ-ယူကြောင်းသုတ်တည်း၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ သမာသန္တဂတာနံ-သမာသ်ပုဒ်၏ အဆုံး၌ တည်ကုန်သော၊ ရာဇာဒိနံ-ရာဇအစရှိကုန်သော၊ နာမာနံ-နာမ်တို့၏၊ အန္တော-အဆုံးသရသည်၊

ရသပြု၊ ["စတု ဆနှင့်, သန္တကိုပြု, သဗ္ဗညုးဗုနောက်, ဒွေဘော်ရောက်၏၊"] "ပဠဳသိက္ခာပဒံ"စသည်၌ သရ်ျာ အစဉ်အတိုင်း (အနည်းသရ်ျာမှ အများသရ်ျာတက်၍) ပုံစံပြုထားသည်၊ "ပဠဳ+သိက္ခာပဒါနိ၊ ပေ၊ နဝ+လောကုတ္တရာ, ဒသ+သီလာနိ, သတံ+ယောဇနာနိ"ဟုဝိဂြိဟ်ပြု၊ ["ဆ+အာယတန"ဟု ဖြစ်သည့်အခါ "သ ဆသဝ!"သုတ်ဖြင့် ဆ ကို သ ပြု, ယဝမဒနဖြင့်(ဠ)လာ, သဠာယတန-ဟု ဖြစ်၏။]

တထာ ဒွေရတ္တိယော၊ ပေ၊ ဏ္ဍေ—ဒ္ဝိရတ္တံ စသော ပြယုဂ်တို့၌ ရုပ်ပြီးပုံမှာ "တိလောကံ"တို့နှင့် မတူတတ်၍ "တထာ-ထိုမှ တပါး"ဟု ဆိုပြီးလျှင် ထိုမတူခြင်းမှာလည်း "ဒ္ဝိရတ္တိ"စသည်ဖြင့် ပကတိ ပြုပြီးသောအခါ ရတ္တိ-အဂ်ုလိ-ဂေါဒါဝရီမှ "ရတ္တ-အဂ်ုလ-ဂေါဒါဝရ"ဖြစ်အောင် စီရင်ရခြင်းပင်ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ထိုကဲ့သို့ စီရင်ရပုံကို ပြလိုရကား "ဏ္ဍေ"စသည်ကို မိန့်သည်။

(၃၄၉) **ရာဇာဒိ ဂဏသ္မေတံ ဂဟဏံ**—သမာသန္တဂတနာမ်ဟူရာဝယ် (တွေ့ရာမြင်ရာ နာမ်အားလုံးကို ယူရမည်မဟုတ်) ရာဇာဒိဂိုဏ်းဝင်နာမ်များကိုသာယူရမည်-ဟု သိစေလိုသောကြောင့် "ရာဇာဒိဂဏသ္မေတံ ဂဟဏံ"ဟုမိန့်သည်၊ ထို့ကြောင့် "တေံ-၌သုတ်သည်"ဟုရှု၌၌သုတ်၌ပါဝင်သော "သမာသန္တဂတာနံ"ကိုဆိုသည်ဟု-မှတ်၊ ရာဇာဒိဂိုဏ်း ဟူသည်လည်း နာမ် ၁၃-ဂိုဏ်းတွင် ပါဝင်သော ရာဇာဒိဂိုဏ်း မဟုတ်၊ ကလာပ်ကျမ်း၌ "သမာသန္တဂတာနံ ရာဇာဒိနမဒန္တတာ"ဟု တဒ္ဓိတ်ခဏ်းဝယ် သုတ်

ကွစိ-၌၊ အကာရော-အ အပြုံသည်၊ ဟောတိ၊ ဣတိအတ္ထော-ဤအနက်သည်၊ (ဟောတိ)၊ ကာရဂ္ဂဟဏေန-ဖြင့်၊ ဗဟုဗ္ဗီဟာဒိမ္ဟိ-ဗဟုဗ္ဗီဟိ အစရှိသော သမာသ်၌၊ သမာသန္တေ-သမာသ်အဆုံး၌၊ ကွစိ,ကပစ္စယောစ-က ပစ္စည်းသည်ဎင်း၊ [သိ၌ "ဟောတိ"မပါ "ကပစ္စယောစ"ဟု သာရှိသည်၊] သုရဘိ သုဒုပုတိဟိ-သုရဘိ, သု, ဒု, ပုတိသဒ္ဒါတို့မှ နောက်၌၊ ဂန္ဓဿ-ဂန္ဓသဒ္ဒ၏ အဆုံးသရ၏၊ ဣကာရောစ-ဣ အပြုံသည်ဎင်း၊ (ဟောတိ)။

အထဝါ-ကား၊ အစ-အလည်း။ ကောစ-ကလည်း၊ အ,ကာ-အ,ကတို့၊ ရကာရော-ရ အကွာရသည်၊ ပဒသန္ဓိကရော-ပုဒ်စပ်ခြင်းကို ပြုတတ်၏၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ ကွစိ,သမာသန္တဂတာနံ-သမာသ်ပုဒ်အဆုံး၌ တည်သောနာမ်တို့၏၊ အန္တော-အဆုံးသည်၊ ဟုတ္ဝာ-ဖြစ်၍၊ အ က ဣတိ-အ,က ဟူကုန်သော၊ ဧတေ ပစ္စယာ-ဟောန္တိ, ဣတိ အတ္ထော၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ ပဥ္စ-ကုန်သော၊ ဂါဝေါ-တို့ကို၊ သမာဟဋာ-အပ်ကုန်၏၊ ဣတိ အတ္ထော-၌၊ သမာသာဒိ-သမာသ် အစရှိသည်ကို၊ ကဲတ္ဝာ-ပြုပြီး၍၊ သမာသန္တေ-သမာသ်အဆုံး၌၊ အပစ္စယေ-အပစ္စည်း

တည်၍ သုတ်ငယ် (၅၉) သုတ်ကိုပြထား၏၊ထိုသုတ်များ၌ ရာဇ-အဟ-သခ စသည်တို့အပြင်"အဂ်ိလိ-ရတ္တိ-ဘူမိ-ဂိရိ-နဒီ-ဂေါဒါဝရီ-ပုဏ္ဏမာသီ"စသောဣတ္ထိလိင်သဒ္ဒါများကိုလည်း ရာဇာဒိဂဏ၌ပြထား၏၊ ဘာ့ကြောင့် ထိုသဒ္ဒါများကို ရာဇာဒိဂဏ၌ ပြထားသနည်း-ဟူမူ၊ သမာသ်ပုဒ်ဖြစ်သည့်အခါ "အဂ်ိလံ-ဒ္ဒိရတ္တံ-တိဘူမံ-ပဥ္စနဒံ-သတ္တဂေါဒါဝရံ [ဥပဂိရံ-ဥပပုဏ္ဏမာသံ ဤ၂-ပုဒ်ကား အဗျယီဘောတည်း၊] "ဝိသာလက္ခေါ [ဗဟုဗ္ဗီဟိ]-ပဥ္စဂဝံ" စသည်ဖြင့် သမာသန္တဂတ နာမ်၏ အဆုံးသရကို (အ) ပြု၍ ဖြစ်စေ-အ ပစ္စည်းသက်၍ဖြစ်စေ ရုပ်ပြီးပုံ အခြင်းအရောအားဖြင့် ရာဇနှင့် တူသောကြောင့် ရာဇာဒိဂဏ၌ သွင်းပြရသည်၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌လည်း "ရာဇာဒိဂဏသဒ္ဒ အာကတိဂဏတ္တာ (ရုပ်ပြီးပုံ အခြင်းအရောအားဖြင့် တူသော သဒ္ဒါအပေါင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်) ဒိရတ္တာဒိသုပိ အပစ္စယော"ဟု မိန့်သည်၊ ဤ ဣာဇာဒိဂဏ ဖြစ်သည့်အခါ နာမ် ၁၃-ကိဏ်းတွင်ကား ပုလ္လိန်ဖြစ်လျှင် ပုရိသာဒိ-နပုလ္လိန် ဖြစ်လျှင် စိတ္တာဒိ၌ ပါဝင်ကြရမည်။

ဧတေန၊ပေ၊အာကာရော၊ပေ၊ဂန္ဓဿိကာရောစ—ဤနည်း၌ သမာသန္တဂတ နာမ်တို့၏ အဆုံးသရကို (ရတ္တိ—အဂ်ိလိ—ဂေါဒါဝရီတို့၏ ဣ ဤ ကို) အပြု၊ "ဂဘာနမကာရရန္တော"၌ ကာရ သဒ္ဒါမထည့်ဘဲ"ဂတာနမန္တော"ဟု သုတ်တည်လျှင် ပြီးသင့်လျက် ကာရ သဒ္ဒါပိုခြင်း၏ အနက်ပိုကို ပြလိုသောကြောင့် "ကာရဂ္ဂဟဏေန"စသည် မိန့်၊ ကာရ သဒ္ဒါပိုဖြင့် ဗဟုဗ္ဗီဟိ သမာသ်စသည်၌ သမာသ် အဆုံးဝယ် အချို့၌ က ပစ္စည်းသက်ရခြင်း, သုရဘိ စသည်နောင် ဂန္ဓသဒ္ဒါ၌၏၊ ထို ဂန္ဓသဒ္ဒါ၏ အဆုံး (အ) ကို ဣ ပြုရခြင်း အကျိုးရှိသည်—ဟူလို။

ကိုဂုင်း၊ ဩသရေစာတိ-ဩသရေစသုတ်ဖြင့်၊ အဝါဒေသေ-အဝအပြုကိုဂုင်း၊ ကတေ-သော်၊ ပဉ္စဂဝံတျာဒိစ-ပဉ္စဂဝံအစရှိသော ရုပ်သည်လည်း၊ သိဒ္ဓံတိ-ပြီး၏၊ဒ္ဒိရတ္တံတျာဒီသု ပန-ဒ္ဒိရတ္တံ အစရှိသည်တို့၌ကား၊ အပစ္စယေ-ကို၊ ကတေသော်၊ ပုဗ္ဗသရဿာ-၏၊ သရလောပေါတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ လောပေါ(ဟောတိ)။

အသမာဟာရဒိဂု-သည်၊ယထာ-နည်း၊ ကောဒ-တယောက်လည်းဟုတ်၏၊ သော-သည်၊ ပုဂ္ဂလောစ-ပုဂ္ဂိုလ်လည်း ဟုတ်၏၊ ဣတိ,ကေ ပုဂ္ဂလော၊ ဝေံ, ကေမေမွော-တပါးသော တရား၊ ကေပုတ္တော-တယောက်ထည်းသော သား၊

အထဝါ,အစ၊ပေ၊ဟောန္တိ ဣျဇ္ဈော-ရှေးနည်း၌အကာရန္တောကို"အကာရော+အန္တော"ဟု ပုဒ်ဖြတ်ခဲ့၏၊ ဤနည်း၌ကား ထိုသို့ ပုဒ်မဖြတ်ဘဲ "အကာ+အန္တော"ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍"ရ အက္ခရာမှာ ယဝမဒနဖြင့် လာသော အာဂမသန္ဓိ တည်း"ဟု ကြံသည်၊ အကာကို"အစ+ကစ,အကာ"ဟု ဒွန်သမာသ်တွဲ၍"အ+က"ပစ္စည်း ၂-ခုဟု မှတ်၊ ဤနည်းအလို "သမာသန္တဂတာနံ-သမာသ်ပုဒ်၏ အဆုံး၌ တည်သော (ရာဇ-ရတ္တိ အစရှိသော) နာမ်တို့၏၊ အန္တော-အဆုံးဖြစ်၍၊ အကာ-အပစ္စည်း, ကပစ္စည်းတို့သည်၊ ဟောန္တိ"ဟု သုတ်နက်ဆို။

ဧတန ပဉ္စ+ဂါဧဝါ၊ဧပေ၊တျာဒိစ သိဒ္ဓံတိ—ဤစကားကား "အထဝါ" စသော ဒုတိယ တနည်းကြံရခြင်း၏ လဒ္ဓဂုဏ် (အကျိုးရ)ကို ပြသော စကားတည်း၊ အကာ၌ "အပစ္စည်း, ကပစ္စည်း"ဟု တနည်းကြံရခြင်းကြောင့် "ပဉ္စဂဝံ"စသော ရုပ်များပြီးနိုင်ခြင်းအကျိုးကိုရသည်-ဟူလို၊ထင်ရှားစေအံ့—"ပဉ္စဂါဧဝါသမာဟဋာ" ဟူသော အနက်၌ "ပဉ္စ+ဂါဧဝါ"ကို သမာသ်စသည်စီရင် "ကွစိသမာသန္တဂတာန မကာရန္တော"သုတ်ဖြင့် နောက်နည်း အတိုင်း အပစ္စည်းသက်၊ ဩသရေစသုတ်ဖြင့် ဂေါ၏ သြကို "အဝ"ပြု၍, ဝ်ခွင်း, ချေ, ကဝ်, နာမ်ဝဲ့, သိ အံ်ပြုလျှင်"ပဉ္စဂဝံ"ပြီး၏၊ အပစ္စည်း မသက်ဘဲ ပဌမနည်းအတိုင်း သမာသန္တဂတ ဂေါ၏ အဆုံးသြကို (အ) ပြုလျှင်ကား "ပဉ္စဂ"ဟုသာ ပြီးလိမ့်မည်—ဟူလို၊ ဤသို့ ပဉ္စဂဝံစသော ရုပ်များ ပဌမနည်းဖြင့် မပြီးနိုင်သောကြောင့် "အထဝါ"စသည်တက်၍ ဝါနည်း မိန့်မြွက်ရသည်၊ "ဒွေ+ဘူမိယော ယဿ" ဟူသော ဗဟုဗ္ဗိဟိဒွန်လည်း ဒ္ဝိဘူမိ နောင် ဤသုတ်ဖြင့် အပစ္စည်း သက်မှ "ဒ္ဝိဘူမော-ဘုံ ၂-ဆင့်ရှိသော ပြာသာဒ်"ဟု ပြီးနိုင်သည်။

ဒ္ဒိရတ္တံ တျာဒီသု၊ပေ၊လောပေါ—[တိရတ္တံ တျာဒီသု ဟု ရှိသည်ကားမကောင်း၊ ဒ္ဒိရတ္တံ တိရတ္တံ ဟု ၂-မျိုးပြုခဲ့သောကြောင့် ဒ္ဒိရတ္တံ တျာဒီသု ဟုရှိရမည်၊] ဒ္ဒိရတ္တံ စသည်၌လည်း ဒုတိယနည်းအလို အပစ္စည်းသက်, ရှေ့ဌသရဓျေ, နောက်(အ)သို့ ကပ်လျှင် "ဒ္ဒိရတ္တ"နာမ်ဝဲ့ စသည် ဖြစ်နိုင်၏၊ ဝိသတိ ဒသေသု သုတ်၌ တု ဖြင့် ဒ္ဒိ ကို ဒိပြုလျှင် ဒိရတ္တံ ဟုလည်း ဖြစ်၏။

တယော-ကုန်သော၊ ဘဝါ-ဘဝတို့၊ တိ ဘဝါ-ခုပါးသော ဘဝတို့၊ [ဤ၌ သမာဟာရဒီဂု မဟုတ်သောကြောင့် "သမာဟဋာ" ဟု မထည့်ရ၊] စတုဿော ဒိသာ, စတုဒ္ဒိသာ-၄ ပါးသော အရပ်တို့၊ ဒသ သဟဿ စက္ကဝါဠာနံ-တသောင်းသော စကြဝဠာတို့၊ ဣစ္စာဒိ။

မှတ်ချက်။ ။ဒုတိယနည်းအလို "ပဉ္စဂဝံ" စသော ရုပ်များ ပြီးနိုင်ရုံမက, နဒီမှာစသုတ်၌ "က ပစ္စယော ဝတ္တတေ" အရ က ပစ္စည်းလည်း ဖြောင့်မတ်စွာ လိုက်နိုင်တော့သည်၊ ပဌမနည်းအလိုဆိုလျှင် သုတ်ရင်းက က ပစ္စည်း မသက်သောကြောင့် က ပစ္စည်းလိုက်ဘို့ ခက်လျက်ရှိ၏၊ ဤ ဒုတိယနည်း အလိုအားဖြင့် ဂန္ထ သဒ္ဒါ၏ (အ) ကိုကား ဋ္ဌ မပြုနိုင်ချေ၊ ထို့ကြောင့် ဒုတိယနည်းကို အတည်ပြုလျှင် သုတ်ကြိုးဖြင့် ဂန္ထ၏ (ဒ) ကို ဋ္ဌ ပြုရလိမ့်မည်။ (ဋီကာအဆို)။

ပစ္စည်း ဆုံးသော်လည်း သမာသ်ပင်။ ။ဒ္ဝိရတ္တံ စသော ရုပ်များ၌ အ ပစ္စည်းသက်၍ ရုပ်ပြီးရလျှင် (ဒ္ဝိရတ္တိပုဒ်နှင့် အ ပစ္စည်းစပ်သောကြောင့်) တဒ္ဓိတ်ပုဒ်ဟု မဆိုသင့်ပါလော ဟု မေးဘွယ်ရှိ၏၊ အဖြေကား—"ဒ္ဝိရတ္တိ" ဟု သမာသ်ပြီး ပြီးမှ အ ပစ္စည်းသက်ရသော်လည်း သစ်ပင်မှ ထွက်သော အညွှန့်သည် သစ်ပင်၏ အစိတ် အပိုင်းဖြစ်သကဲ့သို့ သမာသ်မှ ထွက်လော အ ပစ္စည်းလည်း သမာသ်၏ အစိတ်အပိုင်း (သမာသ်တွင် ပါဝင်သော) ပစ္စည်းသာဖြစ်ရမည်၊ [ပလ္လင်တသ ရက္ခသ ပလ္လင်ါန မင်ယင်တွံ ဝိယ သမာသတော ဥတ္တရကာလံ ဝိဓိယမာနသဿ အကာရသဿ သမာသာဉ်ယင်တွံ နဝိရုဏ္ဍိတိ၊ (မောဂ္ဂလ္လာန် ပဉ္စိကာဋီကာ)။]

သမာသ်တွင်း သွင်းရကျိုး။ ။"သမာသ်တွင်း သွင်းထားသဖြင့် ဘာအကျိုးရှိသနည်း" ဟူမူ ... အကယ်၍ တဒ္ဓိတ်ဆိုလျှင် ဒ္ဝိရတ္တံ စသည်၌ တဒ္ဓိတ် ထုံးစံအတိုင်း လိန် ၃-ပါး ဝုစ် ၂-ပါးဖြစ်ရုံလိမ့်မည်၊ ဒ္ဝိရတ္တံ စသည်ကား ထိုကဲ့သို့ လိန် ၃-ပါး ဝုစ် ၂-ပါးမရှိနိုင်၊ သမာသ်တွင်းသို့ အ ပစ္စည်းကို သွင်းထားခြင်းအကြောင်းကား ဒ္ဝိရတ္တံ စသည်တို့ ဒီဂုသမာသ် ထုံးစံအတိုင်း ပါဠိတော်နှင့်ညီစွာ နပုလိန် ဧကဝုစ်သာ ရှိရခြင်း အကျိုးရှိသည်။

[ဆောင်] သမာသ်အပြီးတွင်, ပစ္စည်းဝင်လည်း, သစ်ပင်မှဆက်, ရွက်ညွှန့်ထွက်သို့, မဟုက်သမာသ်, ခေါ်ဆိုအပ်, မှတ်လေတဒ္ဓိတ် မဆိုနှင့်။

အသမာဟာရဒီဂုယသော—ဤအသမာဟာရဒီဂုကား သင်္ချာရှေးရှိခြင်းသာ ထူး၏၊ ကြွင်းသော အစီအရင်မှာ ကမ္မဓာရဲ့ ရိုးရိုးပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် နောက်ပုဒ်၏ လိန်ဝုစ် အားလျော်စွာ ကေဝုစ် ဗဟုဝုစ် ၂-မျိုး ဋ္ဌထိုလိန်စသော လိန် ၃-မျိုးလုံးပင်ရှိနိုင်သည်။ ["စတုဒ္ဒိသ" ပုဒ်သည် သမာဟာရဒီဂုဒ္ဒလည်း ပါခဲ့၏၊ တိဘဝပုဒ်လည်း ကစ္စည်းဥ "တိဘဝံ" ဟု ဓာတ္ဝတ္ထမိယုဝါ သရေဝါသုတ်ဝယ် သမာဟာရ အဖြစ်ဖြင့် ကေဝုစ်ပုံစံကို ထုတ်ထား၏၊ ထို့ကြောင့် တချို့ပုဒ်များ၌ (ဝဒန္တ ပုဂ္ဂိုလ်၏ အလိုအပ်တိုင်း) သမာဟာရ-

(၃၅၀) အတ-ဒိဂုသမာသ်၏အခြားမဲ့၌၊ တပ္ပုရိသ သမာသော ဝုစ္စတေ၊ သောပန-ထိုတပ္ပုရိသ် သမာသ်သည်ကား၊ ဒုတိယာဒီသု-အစရှိကုန်သော၊ ဆသု,ဝိဘတ်တိသု-ဝိဘတ်အနက်တို့၌၊ ဘာဝတော-ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ ဆဗ္ဗိဓော၊ တတ္ထ-တွင်၊ ဒုတိယာတပ္ပုရိသော-ဒုတိယာ တပ္ပုရိသ်သည်၊ ဂတ၊ပေ၊ပန္နာဒီဟိ-ဂတ, နိဿိတ, အတီတ, အတိက္ကန္တ, ပတ္တ, အာပန္န အစရှိသော သဒ္ဒါတို့နှင့် တက္ဘ၊ ဘာဝတိ-ဖြစ်၏၊ ....သရဏံ-ကိုးကွယ်ခြင်းသို့+ဂတော-ရောက်သူတည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိဂ္ဂဟေ-သည်၊ (သတိ) ["သမသျန္တေ, တပ္ပုရိသ သညော" တို့၌စပ်။] တပ္ပုရိသောတိ ဝတ္တတေ။

အသမာဟာရ၂ မျိုးပင်ဖြစ်နိုင်ဟန်တူသည်။] ကေပုဂ္ဂလော၏သော ကေဝုစ် ရုပ်များ၌ ဆိုင်ရာဂိုဏ်းသွင်း၍ ကေဝုစ် ရုပ်ချည်းစည်၊တိဘဝါစသည်၌ ဗဟုဝုစ်ရုပ်ချည်း စည်၊ "ဒသ သဟဿံစ-တသော့ငါးလည်း ဟုတ်၏၊ တံ, စက္ကဝါဠာနိစ-စကြာဝဠာ တို့လည်း ဟုတ်၏"ဟု ဝိဂြိဟ်ပြု။

တပ္ပုရိသ်သမာသ်

(၃၅၀) **အထ၊ပေ၊ဆဗ္ဗိဓော**—၌တပ္ပုရိသ်သည် ကမ္မဓာရယ်နှင့် မရောသောကြောင့် "သုဒ္ဓတပ္ပုရိသ်" တည်း၊ "အမာဒိတပ္ပုရိသ်" ဟုလည်းခေါ်၏၊ "ဘူမိဂတော=မြေသို့သွားသူ" ဟုရာဝယ် "သို့" ဟူသော ဒုတိယာဝိဘတ်၏အနက်၌ ဘူမိနှင့် ဂတကို စပ်ထားသောကြောင့် "ဘူမိဂတော" ကို ဒုတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ်ဟုခေါ်၏၊ ၌နည်းအားဖြင့် အံစသော ဝိဘတ် (ကေဝုစ် ဗဟုဝုစ်) ၆-စုံတို့၏ အနက်၌ ဖြစ်ရကား သုဒ္ဓတပ္ပုရိသ် သမာသ်သည် "ဒုတိယာ တပ္ပုရိသ်, တတိယာ, စတုတ္ထီ, ပဉ္စမီ, ဆဋ္ဌီ, သတ္တမီ တပ္ပုရိသ်" အားဖြင့် ၆-ပါးပြားသည်။ ["ဆသု ဝိဘတ္တိသု" ဟု ဆိုသော်လည်း ဝိဘတ်၌ စပ်သည်မဟုတ်, ဝိဘတ်နက်၌စပ်သောကြောင့် "ဝိဘတ္တိသု-ဝိဘတ်အနက်တို့၌" ဟု ပေးသည်၊ ပဌမာဝိဘတ်အနက်၌ ဖြစ်သော တပ္ပုရိသ်ကား တုလျာဓိကရဏာ ဖြစ်သောကြောင့် ကမ္မဓာရယ-ဒိဂုအမည်နှင့် ရောသော "မိဿကတပ္ပုရိသ်" ဟု ထင်ရှားခဲ့ပြီ။]

တတ္ထ ဒုတိယာ၊ပေ၊ ဝိဂ္ဂဟေ—ဒုတိယာ တပ္ပုရိသ်သည် ဂတစသောနောက်ပုဒ်များနှင့်တက္ဘသမာသ်ဖြစ်၏၊ "သရဏဂတော" ဟူသော သမာသ်၌ "သရဏ+ဂတ" တည်၊ သရဏနောင်အံ, ဂတနောင် သိသက်၍ "သရဏံ+ဂတော" ဟု ဝါကျဖြစ်၏၊ အမာဒယော ပရုပဒေတိ သုတ်ဖြင့် သရဏံ နှင့် ဂတောကို သမာသ် စပ်၍ တပ္ပုရိသ် အမည်လည်း မှည့်။

အမာဒယော ပရပဒေဘိ။ ။အမာဒိ ဝိဘတ္တ္ယန္တ-အံ အစရှိသော ဝိဘတ် အဆုံးရှိကုန်သော၊ ယုတ္တထ္ထာနိ-ကုန်သော၊ ပုဗ္ဗပဒါနိ-ရှေပုဒ်တို့ကို၊ နာမေဟိ-နာမ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ပရပဒေဟိ-နောက်ပုဒ်တို့နှင့်၊ သဟ-တကွ၊ ဝိဘာသာ-ဝိကပ်၊ သမသျန္တေ-ကုန်၏၊ သော-သမာသော တပ္ပုရိသ သညောစ ဟောတိ၊ အယဉ္စ တပ္ပုရိသော-သည်လည်း၊ အဘိမေယျ့ ဝစနလိင်္ဂါ-ဟောအပ်သော အနုက်၏ ဝုစ် လိန်နှင့် တူသော ဝုစ် လိန် ရှိ၏၊ ဂတာဒိသဒ္ဒါ-ဂတ အစရှိသော သဒ္ဒါတို့သည်၊ ကိတန္တတ္တာ-ကိတ်ပစ္စည်း အဆုံးရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တိလိင်္ဂါ-၃-လိန် ရှိကုန်၏၊ ဝိဘတ္တိလောပါဒိ-သော၊ သဗ္ဗံ-အလုံးစုံသော အစီရင်သည်၊ ပုဗ္ဗသမံ-ရှေးနှင့်တူ၏၊ သော-ထိုသူသည်၊ သရဏဂတော-ကိုးကွယ်ခြင်းသို့ ရောက်သူတည်း၊ တေ-ထိုသူတို့သည်၊ သရဏဂတာ-တို့တည်း၊ သာ-ထိုသူမသည်၊ သရဏဂတာ-ကိုးကွယ်ခြင်းသို့ ရောက်သူမတည်း၊ တာ-

---

အမာဒိ ဝိဘတ္တ္ယန္တာနိ၊ပေါတပ္ပုရိသ သညောစ—သုတ်၌ "အမာဒယော"ကို "အံ အာဒိ ယေသံတိ အမာဒယော" ဟု ဝိဂြိဟ်ပြု၍ အံ အစရှိသော ဝိဘတ်များသာ ရ၏၊ သို့သော် ထို ဝိဘတ်များသည် "တတောစ ဝိဘတ္တိယော"နှင့်အညီ လိန်နောင် သက်ကြရသောကြောင့် ထို ဝိဘတ်ဆုံးသော ပုဒ်များကို ဤ အမာဒယောအရ အဝိနာဘာဝနည်းအားဖြင့် ယူရမည်၊ ထို့ကြောင့် အမာဒယော ကို "အမာဒိဝိဘတ္တ္ယန္တာနိ ယုတ္တထ္ထာနိ ပုဗ္ဗပဒါနိ" ဟု ဖွင့်သည်၊ တတိယာ, စတုတ္ထီ စသည်ဖြင့် လာရာ၌လည်း တတိယာဝိဘတ္တ္ယန္တပုဒ် စသည်ကို ယူပါ၊ ထို ဝုတ္တိတ္တင် "အမာဒယောပေါသမသျန္တေ" ဟူသောရှေ့ဝါကျဖြင့် သမာသ်စပ်ဘို့အစီအရင်ကိုပြု၍ "သောပေါတပ္ပုရိသသညောစ" ဟူသော နောက် ဝါကျဖြင့် တပ္ပုရိသ် အမည် မှည့်ဘို့ရာ ပြသည်။

အယဉ္စပေါလိင်္ဂါ—အဘိမေယျ ဝစနဖြစ်ပုံကို "ဥဘော တပ္ပုဂ္ဂိသာ" သုတ်၌ ပြခဲ့ပြီ၊ အဘိမေယျလိင်္ဂဖြစ်ပုံကား သရဏဂတ၌ ဟောအပ်သောအနက်သည် ပုရိသော ဖြစ်အံ့, ထို ဟောနက်၏ ပုလ္လိင်နှင့် တူစွာ "သရဏဂတော" ဟု ပုလ္လိင် ရှိရသည်၊ ဟောနက်သည် ကညာ ဖြစ်အံ့, ထို ဟောနက်၏ ဣတ္ထိလိင်နှင့် တူစွာ "သရဏဂတာ" ဟု ကညာဒိဂဏ်းဝင် ဣတ္ထိလိင် ရှိရသည်၊ ဟောနက်သည် "ကုလ" ဖြစ်အံ့, ထို ကုလံ၏ နပုလ္လိင်နှင့်တူစွာ "သရဏဂဟံ" ဟု စိတ္တာဒိဂဏ်းဝင် နပုံလိင် ဖြစ်ရသည်၊ ဤသို့လျှင် တပ္ပုရိသ် သမာသ်ဟူသမျှ အဘိမေယျ၏ လိင်္ဂဝုစ်နှင့် တူသော လိင်္ဂဝုစ် ရှိရသည်။

ဂတာဒိ၊ဇပေါပုဗ္ဗသမံ—ဂတ, နိဿိတ, အတီတစသော ပြခဲ့ပြီး သဒ္ဒါတို့သည် ကိတ်ပစ္စည်း ဆုံးသော ကိတ်နာမ်များ ဖြစ်ကြ၏၊ ကိတန်နှင့် သဒ္ဒါများလည်း "ကိတကာ အတီမေယျလိင်္ဂါ"နှင့်အညီ အတီမေယျ (ဟောအပ်သော) ဒနောက်အားလျော်စွာ လိန် ၃-ပါးပင် ရှိကြသည်၊ ထို့ကြောင့် "သရဏဂတော၊ သရဏဂတာ, သရဏဂတံ" ဟု ၃-လိန်စုံအောင် ပုံစံပြမည်-ဟူလို၊ ထိုပုံစံ၌ "သော-တေ-သာ-တာ-တံ-တာနိ"

ထိုသူမတို့သည်၊ သရဏဂတာယော-တို့တည်း၊ တံကုလံ့-ထိုအမျိုးသည်၊ သရဏဂတံ-ကိုးကွယ်ခြင်းသို့ ရောက်သော အမျိုးတည်း၊ တာနိ ကုလာနိ-ထိုအမျိုးတို့သည်၊ သရဏဂတာနိ-တို့တည်း၊ ဣစ္စာဒိ။

ဧဝံ-တူ၊ အရညဂတော-တောသို့ သွားသူ၊ ဘူမိဂတော-မြေသို့ သွားသူ၊ ဓမ္မံ-တရားကို၊ နိဿိတော-မှီသူတည်း၊ ဓမ္မနိဿိတော-သူ။[မြန်မာမူ၌ "ဓမ္မံ+နိဿိတော"ဟု ဝါကျ မပါ၊ ဂတပြီး၍ နိဿိဘကို ပြပြန်သောကြောင့် ဝါကျပါသော သီဟိုဠ်မူသာ ကောင်းသည်။] အတ္ထနိဿိတော-အနက်ကိုမှီသူ၊ ဘဝံ-ဘဝကို၊ အတီတော-လွန်သူတည်း၊ ဘဝါတီတော-သူ၊ ကာလာတီတော-အခါကို လွန်သူ၊ ပမာဏံ-အတိုင်းအရှည်ကို၊ အတိက္ကန္တံ-လွန်သောဝတ္ထုတည်း၊ ပမာဏာတိက္ကန္တံ-ဝတ္ထု။ [နပုံလိန်ဖြစ်၍ "သူ"ဟု မဆိုဘဲ "ဝတ္ထု"ဟု ဆိုလိုက်သည်။] လောကာတိက္ကန္တံ-လောကကို လွန်သော ဝတ္ထု၊ သုခံ-ချမ်းသာသို့၊ ပတ္တော-ရောက်သူတည်း၊ သုခပ္ပတ္တော-သူ။ [ပတ္တ၌ ပပုဇ္ဇ အပဓာတ်, တ ပစ္စည်းဖြစ်၍ ပဥပသာရ၌ ဒဋ္ဌဘော်။] ဒုက္ခပ္ပတ္တော-ဆင်းရဲသို့ ရောက်သူ၊ သောတံ-(အရိယာမဂ်ဘည်း ဟူသော)ရေအယဉ်သို့၊ အာပန္နော-ရောက်သူတည်း၊ သောတာပန္နော-သူ၊ နိရောဓသမာပန္နော-နိုရောဓသို့ ရောက်သူ။ မဂ္ဂပ္ပဋိပန္နော-လမ်း(ခရီး)ကို သွားသူ၊ (ဂုဏ်းပုံစံ သီဟိုဠ်မူ၌သာ ပါသည်၊) ရထံ-ရထားကို၊ အာရုဠှော-တက်စီးသူတည်း၊ ရထာရုဠှော-သူ၊ သပ္ပရတ္တိံ-အလုံးစုံသော ညဉ့်ပတ်လုံး၊ သောဘနော-တင့်တယ်တော်မူသော ဘုရားတည်း၊ သပ္ပရတ္တိ ဘောဘနော-ဘုရား၊ မုဟုတ္တသုခံ-တခဏမျှ ချမ်းသာခြင်း။

တို့သည် လိန် ၃-ပါးနှင့် ဧကဝုစ် ဗဟုဝုစ် ထင်ရှားအောင် အပိုထည့်အပ်သော ပုဒ်များ တည်း။ [သဒ္ဒနီတိ၌ ဤ"သရဏဂတော"ကို ဒုတိယာတပ္ပုရိသ် ဟု မဒိုလို၊ "သရဏံ ဂုတ်-ကိုးကွယ်ရာဟူ၍၊ ဂတော-ဆည်းကပ်သူတည်း၊ သရဏဂတော-ကိုးကွယ်ရာဟူ၍ ဆည်းကပ်သူ"ဟု ဤတိသဒ္ဒါကျ၍ သရဏံ၌ ပဌမာဝိဘတ်သက်ရသော ပဌမာတပ္ပုရိသ် လည်း ရှိ၏-ဟု ကြံလေသည်။]

ဧဝံ၊ဧပေ၊မုဟုတ္တသုခံ—"ဓမ္မံ နိဿိတော"စသည်ကား "ဂတ နိဿိဘာတိဘာဝိကန္တန္တ ပတ္တောပန္န"ဟု ပြုခဲ့သော အစဉ်အတိုင်း ပုံစံချားတည်း၊ နိရောဓသမာပန္နော-စသည်ကား"ပန္နာဒိဟိ"၌ အာဒိအရပုံစံချားတည်း၊ "သပ္ပရတ္တိ"၌ အစွန်းသံ့ယောဂ

ဥပပဒ သမာသေ ပန-ဥပပဒ သမာသ်ဒ္ဒိကား၊ ဝုတ္တိယေဝ-အမြဲ သမာသ် သာတည်း၊ (ကသ္မာ-နည်း၊) တဿ-ထို ဥပပဒ သမာသ်၏၊ နိစ္စတ္တာ-နိစ္စ သမာသ်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ယထာ-ကား၊ ကမ္မံ-အမှုကို၊ ကရောတိ-ပြုလုပ်တတ်၏၊ ဣတိ, ကမ္မကာရော-မည်၏၊ ကုမ္ဘကာရော-အိုးလုပ်သူ၊ အတ္ထံ-အကျိုးကို၊ ကာမေတိ-လိုလားတတ်၏၊ ဣတိ, အတ္ထကာမော၊ ဓမ္မကာမော-တရားကို လိုလားသူ၊ ဓမ္မံ-ကို၊ ဓာရေတိ-ဆောင်တတ်၏၊ ဣတိ, ဓမ္မဓရော၊ ဝိနယဓရော-ဝိနည်းကိုဆောင်သူ၊ ဝါ-ဝိနည်းဓိုရ်၊ အဿ-ထိုသူ၏၊ သစ်-မှန်သောစကားကို၊ ဝဒိတုံ-ပြောဆိုခြင်းငှါ၊ သီလံ-အလေ့သည်၊ (အတ္ထိ)၊ ဣတိ, သစ္စဝါဒီ-မည်၏၊ ဣစ္စာဒိ။

တဝန္တုမာနန္တာဒီ ကိတန္တေဟိ-တဝန္တု,မာန,အန္တ အစရှိသော ကိတ်ပစ္စည်း အဆုံးရှိသော ပုဒ်တို့နှင့် (တကွ)၊ ဝါကျမေဝ-ဝါကျသာတည်း၊ (ကသ္မာ-နည်း၊) ဝဝတ္ထိတ ပဘာသာဓိကာရတော-ဝဝတ္ထိတ အနက်ရှိသော ဝိဘာသာသဒ္ဒါလိုက်လာသောကြောင့်တည်း၊ ယထာ-ကား၊ သြဒနံ-ထမင်းကို၊ ဘုတ္တဝါ-စားပြီးသည်၊ ဓမ္မံ, သုဏမာနော-နာစည်၊ ဓမ္မံ, သုဏန္တော-စည်၊ ကဋ္ဌံ-ဖျာကို၊ ကရုနော-ပြုဦးမည်ဖြစ်၍၊ ဝါ-တနည်း၊ အနဘိဓာနတော-သမာသ်ဖြစ်သည့်

ဒုတိယာဘည်း၊မုဟုတ္တသုခံဒ္ဒိလည်း“မုဟုဿံ+သုခံ”ဟုဝိဂြိုဟ်ပြု၊“မုဟုတ္တံ-တမုဟုတ်မျှ, (ပဝတ္တံ-ဖြစ်သော)”ဟု ထည့်သင့်၏၊ မုဟုတ္တံကိုလည်း ကြိယာဝိသေသန ဒုတိယာဟု ဆိုသင့်၏။

ဥပပဒသမာသပန—ကမ္မကာရော၌ ကမ္မသည် ကရဓာတ်၏အနိုးခ်ံ ရှုတ်ဆိုအပ်သောကြောင့်“ဥပဥစ္စာရိတံ-အနိုးခ်ံ ရှာဘ်ဆိုအပ်သော၊ ပဒံ-ပုဒ်ဘည်း”ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ ဥပပဒမည်၏၊ ထို ဥပပဒနှင့် စပ်ရသောကြောင့် “ကမ္မကာရော” စသည်ကို “ဥပပဒသမာသ်”ဟု ခေါ်သည်၊ ဥပပဒနှင့် တွဲဘက်မှ ကိုတ်ပစ္စည်း သက်နိုင်သော သမာသ်ဖြစ်သောကြောင့်“ကိတန္တေတပ္ပုရိသ်(ကိတ်ပစ္စည်းအဆုံးရှိသောတပ္ပုရိသ်)” ဟုလည်း ခေါ်စမှတ် ပြု၏၊ ဤ ဥပပဒ သမာသ်ပုဒ်များ၏ ရုပ်ပြီးပုံကို “ပဘက်ရော” ဟူသော အလုတ္တ တပ္ပုရိသ်၌ရှင်း ကိတ်ခဏ်းခ်ံရှင်း ပြထားသည်၊ ဤ ဥပပဒ သမာသ်တို့သည် (အမြဲစပ်နေသော) နိစ္စသမာသ်ဖြစ်၍ “ကုမ္ဘံ+ကာရော”ဟု ၂-ပုဒ်မခွဲနိုင်ရကား မိမိပုဒ်ရင်းဖြင့် ဝိဂြိုဟ်မပြုနိုင်၊ ထို့ကြောင့် ကာရော၏ ကိုယ်စား“ကရောတိ” ဟူသော ပုဒ်ဖြင့် ဝိဂြိုဟ်ပြုရသည်။

တဝန္တု၊ပေါကဋ္ဌံကရုနော—တဝန္တု,မာန,အန္တ (အာဒိဖြင့်ယူရသော)အာန, ပစ္စည်းဆုံးသော ကိတ်ပုဒ်တို့နှင့်ကား သမာသ် မဖြစ်, ဝါကျ အတိုင်းသာ ရှိရသည်၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း .. ဝိဘာသာ ရုက္ခတိဏ-စသောသုတ်မှ လိုက်လာသော ဝိဘာသာသဒ္ဒါသည် ပြယုဂ်အားခလျော်စွာ အချို့အရာ၌ (ဤတဝန္တု၊စသည် ဆုံးသော ပုဒ်များနှင့်

အခါ ထို၀ါကျ၏ အနက်ကို မဟောနိုင်ခြင်းကြောင့်၊ (၀ါကျမေ၀-၀ါကျသာတည်း၊) ဟိ-မှန်၏၊ တဒ္ဓိတ သမာသ ကိတကာ-တဒ္ဓိတ် သမာသ် ကိတ်တို့သည်၊ အဘိဓာနလက္ခဏာ-၀ါကျ၏ အနက်ကို ဟောနိုင်ခြင်းဟူသော အမှတ်လက္ခဏာ ရှိကုန်၏၊ ဣတိ-အပြီးတည်း၊ ဒုတိယာတပ္ပုရိသော နိဋ္ဌေါ။

တွဲဘက်ရာ စသည်၌) သမာသ် မဖြစ်ဟု သုတ်အစီအရင်ကို ဖြစ်စေနိုင်သော အနက်ရှိသောကြောင့်တည်း၊ ထို့ကြောင့် "သြဒနံ+ဘုတ္တာ၀ါ" စသည်ဖြင့် ၀ါကျ ပြယုဂ်ချသည်းထုတ်ပြလေသည်။

အနဘိဓာနဓာ၀ါ—"၀ဝတ္ထိဘ၀ိဘာသာမိကာရတော" ဟူသော အကြောင်းမှတချို့း ပြုပြုန်လို၍ "အနဘိဓာနတော၀ါ" ဟု မိန့်သည်၊ သမာသ် ပြုးသောအခါ ဝိဂြိဟ်၀ါကျ အခိုက်တုန်းက အနက်ကို မဟောပြနိုင်သောကြောင့် ထ၀ဉ်း၊ ပစ္ဆယန္တ စသော နောက်ပုဒ်များနှင့်သမာသ်မဖြစ်-ဟူလို၊ အဘိဓာနသဒ္ဒါသည် ဟောပြောခြင်း (ကဆန) အနက်ရှိ၏၊ ထို ဟောပြောခြင်း ဟူသည်လည်း သိစေခြင်း (စာ ကြည့်ရှု ကြားနာသူတို့ကို နားလည်စေခြင်း) တည်း၊ သမာသ် တဒ္ဓိတ် ကိတ်တို့သည် ဝိဂြိဟ်၀ါကျတုန်းက အနက်ကို သိစေနိုင်သော သတ္တိ ရှိစေရမည်၊ ထိုသို့ မသိစေနိုင်လျှင် သမာသ်လည်း မတွဲရ, တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်း ကိတ်ပစ္စည်းလည်း မသက်ရချေ၊ ထို့ကြောင့် "အဘိဓာနလက္ခဏာဟိ" စသည်ကို မိန့်သည်။

အခြားပျာကရဏ်းကျမ်းတို့၌ "အဘိဓာနလက္ခဏာဟိ တဗ္ဗာဒိဏာဒိ သမာသာ" ဟူသော စကားလည်း ၍ အဓိပ္ပါယ်ပင်တည်း၊ မှန်၏—"သြဒန ဘုတ္တာ၀ါ" ဟု သမာသ် တွဲလိုက်လျှင် "သြဒနံ+ဘုတ္တာ၀ါ=ထမင်းကို စားပြီးသူ" ဟူသော ၀ါကျ အနက်ကို မသိရဘဲ "စားအပ်ပြီးသော ထမင်းရှိသူ" ဟု မလိုရာ အနက်ကိုသာ သိစေနိုင်သည်၊ ဓမ္မသုဏန္တော စသည်၌လည်း နည်းတူ။ [အဘိဓာနံ (ဂ၁ဆနံ) + လက္ခဏံ (သဘာ၀ေ၀ါ) ဖေယသံတိ အဘိဓာနလက္ခဏာ၊ ယေသံ—အကြင် တဗ္ဗစသော ဂိတ်, ဏ စသော တဒ္ဓိတ်, သမာသ်တို့၏၊ အဘိဓာနံ—၀ါကျအနက်ကို ဟောနိုင်ခြင်းဟူသော၊ လက္ခဏံ—သည်၊ ဝ့ါ—ထိုးစံသဒ္ဒေါသည်၊ အတ္ထိ—ရှိရ၏၊ ဣတိ, အဘိဓာနလက္ခဏာ။]

မှတ်ချက်။ ။"မာနအန္တော, တုံ တုန, တ္ဝာန နှင့် တ္ဝာ, နောက်ပုဒ်ပါမူ, ၀ါကျသာမှတ်, သမာသ် မဖြစ်, ဆိုတုံလှစ်၏"ဟု နိယာမ်ရှိ၏၊ "တ၀န္တော၊ မာနန္တော၁ဒိ ကိတန္တေဟိ ၀ါကျမေ၀"ကိုထောက်လျှင် နောက်ပုဒ်၌ တ၀န္တော၊ပစ္စည်း (ဦးကဿပ်"သြဒန ဘုတ္တာ၀ိ"ဟု မရှိနိုပ်ပုံကို ပြသောကြောင့်) တာ၀ိပစ္စည်းများ ရှိလျှင်လည်း သမာသ် မဖြစ်၊ ထိုပုဒ်အားလုံးပင် နသဒ္ဒါနှင့် တွဲရာ၌ကား အဘုတ္တာ၀ါ, အဘုတ္တာ၀ိ, အကုရုမာနော, အဂစ္ဆန္တော,အကရာနော,အကာတုံ,အကာတုန,အကတွာ, (တ၀ေ, တုယေ ပစ္စည်းတို့ပါ "အကာတ၀ေ, အဟောတုယေ") ဟု နနိပါတ ပုဗ္ဗပဒ ကမ္မဓာရဲ့ သမာသ် ဖြစ်သေး၏၊ နနိပါတ်မှတပါး အခြားသော ရှေပုဒ်များနှင့်ကား သမာသ် မဖြစ်—ဟု

တတိယာ-တတိယန္တ ရွေပုဒ်ကို၊ ကိတကၤပေၤသခိလာဒီဟိ-ကိတ်ပစ္စယန္တပုဒ်, ပုဗ္ဗပုဒ်, သဒိသပုဒ်, သမပုဒ်, ဥိန အနက်ရှိသောပုဒ်, ကလဟ့ပုဒ်, နိပုဏ်ပုဒ်, မိဿကပုဒ်,သခိလပုဒ် အစရှိသည်တို့နှင့်၊ (သမသျတေ-စပ်အပ်၏၊) ဗုဒ္ဓေန-သည်၊ ဘာသိတော-ဟောအပ်သော တရားတည်း၊ ဗုဒ္ဓဘာသိတော-သော၊ ဓမ္မော=တရား၊ ဧဝံ, ဇိနဘာသိတော၊ သတ္ထာရာ-သည်၊ ဝဏ္ဏိတော-ချီးမွမ်းအပ်သူတည်း၊ သတ္ထု ဝဏ္ဏိတော-သူ၊ ဝိညူဟိ-တို့သည်၊ ဂရဟိတော-ကဲ့ရဲ့အပ်သူတည်း၊ ဝိညူဂရဟိတော-["ဝိညူဂရဟိတ" ဟု ပကတိ ဖြစ်သော

ခွဲခြားမှတ်သားသင့်၏၊ထိုပုဒ်အချို့သည် မိမိတို့ကရွေ့နေရမူ "လမ်္ဘာမာန ဝိသေသော, ဓမ္မုဇ္ဇလန္တရုစိ, ဥပါဒါယရူပံ (ဥပါဒါရူပံ-ဟု ဆိုလိုလျက် တွဘပစ္စည်း၏ ကာရိယ ဖြစ်သော ယကျေသည်)"စသည်ဖြင့် သမာသ်ဖြစ်သေး၏-ဟု မှတ်။

[ဆောင်] တဝန္တု-ဘာဝိ, တလိ မာန, အန္တ-အာနာ, တုံ-တွာ-တုန, တွံာန သဒ္ဒါ, နောက်ပုဒ် ပါမူ, နှ သဒ္ဒါမှ, ကြွင်းပဒနှင့်, ဝါကျသာမှတ်, သမာသ် မဖြစ်, ဆိုတုံလှစ်၏။

သဒ္ဒနီတိ။ ။နပဒါနံ ဝိပွကတေန ဥတ္တရပဒေန သမာသော (၄)၊ ပုဒ်တို့၏ မပြီးသေးသော အနက်ဟော နောက်ပုဒ်နှင့် သမာသ် မဖြစ်၊ "မဂ္ဂံ ဂစ္ဆန္တော-လမ်းကိုသွားစဉ်"ဤ၌ ဂစ္ဆန္တောသည် သွားခြင်းကိစ္စ မပြီးသေးသောဝိပွကတပုဒ်တည်း၊ "သွားစဉ်+မြင်၏"စသည်ဖြင့် ပုဒ်တပါးကိုငဲ့နေသောကြောင့်"မဂ္ဂံ ဂစ္ဆန္တော"ဟု သမာသ်မဖြစ်၊ ဝိပွကတ မဟုတ်လျှင်ကား အနန္တုပစ္စည်း ဆုံးသော်လည်း "ဂဏ္ဏမဟန္တော-ဂဏ်အားဖြင့် မြတ်သူ"ဟု သမာသ်ဖြစ်၏ "တွာပစ္စယန္တာဒီဟိစ (၅)"တွာ-တွာန-တုံ စသော ပစ္စယန္တပုဒ် နောင်းရာ၌လည်း (ထို တွာ ပစ္စယန္တပုဒ်များက နောက် ပဓာန ကြိယာကိုငဲ့လျက်ရှိသောကြောင့်) သမာသ် မဖြစ်။ [နသဒ္ဒါ၌ရှိ ရှိရာ၌မူ သမာသ်ဖြစ်၏ဟုလည်း ဆွေးငြင်းချက် မှတ်။] "အာန တဘဝန္တု၊ တာဝိဟိစ (၆)" အာနာဒိ ပစ္စယန္တပုဒ်တို့နှင့်လည်း "ရထံ+ကုမ္မမာနော, သြဒန+ဘုတ္တော"စသည်ဖြင့် သမာသ်မဖြစ်။ ["သြဒန ဘုတ္တော"ဟု သမာသ်စပ်လိုက်လျှင် "စားအပ်သော ထမင်း"စသည်ဖြင့် မလိုရာ အနက်ကို ယူမှားဘွယ်ရှိသောကြောင့် သမာသ် မဖြစ်-ဟု ကြံ။] "အသုခစ္စာရတော အဝိဒိတတ္ထေစ ဝါကျဒမဝ (၇)" သမာသ် စပ်သည့်အတွက် အရွက် အဘတ် ခက်ရာဥဒ္ဓရင်း အနက်မှန်ကို မသိနိုင်လောက်ရာ၌ဥဒ္ဓရင်း သမာသ် မစပ်ရ, ဝါကျသာရှိစေရသည်၊ ကာကေဟိ + ပါတဗ္ဗာ-ကျီးတို့+သောက်ထိုက်သော မြစ်၊ ဒဿနေန+ ပဟာတဗ္ဗာ, ပုဏ္ဏော+မန္တာနိပုတ္တော။

တတိယာပေၤသခိလာဒီဟိ——ကိတကအရ ကိတပစ္စည်း ကိစ္စပစ္စည်း ၂-မျိုးလုံး ဆုံးလျက်ရှိသော ပုဒ်များကို ယူ၊ ထိုတွင် "ဗုဒ္ဓဘာသိတော"မှ စ၍ "ဂဏ်ဝဓော" တိုင်အောင် ကိတ ပစ္စယန္တနှင့် သမာသ်ဖြစ်ပုံကို ပြ၏၊ "စတုဝဂ္ဂကရဏီယံ၊ပေၤကာက

အခါ "ကုစာဒိ မဇ္ဈတ္တရုနံ"သုတ်ဖြင့် ဥိကို ရသာပြု၊ နောက်ပုဒ်လည်း နည်းတူ၊] ဝိညုပ္ပသတ္ထော-ပညာရှိတို့ ချီးမွမ်းအပ်သူ၊ ကုဿဒကတံ-အစိုးရသူ ပြုအပ်သော အမှု၊ သယံကတံ-ကိုယ်တိုင်ပြုအပ်သော အမှု၊ ["သယံ"သည် တတိယန္တနိပါတ်၊ သယံ နောဒ် နာသက်, ခေျ။] သုကေဟိ-ကျေးငှက်တို့သည်၊ အာဟဋ်-ဆောင်ယူအပ်သောစပါးတည်း၊ သုကာဟဋံ၊ ရညာ-သည်၊ ဟတော-သတ်အပ်သူတည်း၊ ရာဇဟတော၊ ရောဂပီဠိတော- ရောဂါနှိပ်စက်အပ်သူ၊ အဂိဒဓော-မီးလောင်အပ်သော ပစ္စည်း၊ [သိဒ္ဓ်"သပ္ပဒဓော-မြွက်ိုက်အပ်သူ" ဟုလည်း ရှိ၏၊] သလ္လဟိ-မြှားတို့ဖြင့်၊ ဝိဒ္ဓါ-ပစ်ဖောက်အပ်သူတည်း၊ သလ္လဝိဒ္ဓါ၊ ဂ္ဂစ္ဆာယ - အလိုဆိုးသည်၊ အပကတော - (မူလသဘောမှ) ကင်းအောင် ပြုအပ်သူတည်း၊ ဝါ-နှိပ်စက်အပ်သူတည်း၊ ဂ္ဂစ္ဆာပကတော၊ သီလေန-နှင့်၊ သမ္ပန္နော-ပြည့်စုံသူတည်း၊ သီလသမ္ပန္နော၊ ဧဝံ, သုခသဟဂတံ-သုခနှင့်တကွဖြစ်သော စိတ်၊ ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ-ဉာဏ်နှင့်ယှဉ်သော စိတ်၊ မိတ္တ သံသဂ္ဂေါ - မိတ်ဆွေနှင့် ရောနှောသူ၊ ပိယဝိပ္ပယောဂေါ - ချစ်အပ်သူနှင့် ကွေကွင်းခြင်း၊ ဇာတိထဒ္ဓေါ-ဇာတ်အားဖြင့် ခက်ထန်သူ၊ ဂုဏဟီနော-ဂုဏ်အားဖြင့် ယုတ်ညံ့သူ၊ ဂုဏဝဓော-ဂုဏ်အားဖြင့် ကြီးမြင့်သူ၊ စတုဝဂ္ဂကရဏီယံ-စတုဝဂ် ပြုထိုက်သော ကံ၊ စတုဝဂ္ဂါဒိကတ္တာဗ္ဗံ - စတုဝဂ် အစရှိသောသံဃာ ပြုထိုက်သော ကံ၊ ကာကေဟိ-ကျီးတို့သည်၊ ပေယျော-သောက်ထိုက်သော မြစ်တည်း၊ ကာကပေယျော-သော၊ နဒီ-မြစ်။

ပေယျော"တို့ဖြင့် ကိစ္စ ပစ္စယန္တန်နှင့် သမာသ်ဖြစ်ပုံကို ပြ၏၊ "စတုဝဂ္ဂေန-၄-ယောက် အစုရှိသော သံဃာသည်၊ ကရဏီယံ-ပြုထိုက်သောကံတည်း၊ စတုဝဂ္ဂါဒိနာ-စတုဝဂ္ဂ အစရှိသော သံဃာသည်၊ ကတ္တာဗ္ဗံ-ပြုထိုက်သောကံဘည်း"ဟု ဝိဂြိဟ်ပြု၊ [ပေယျာဒ်ဒ် ပါဓာတ် ဏျပစ္စည်းတည်း။] ထို့ပြင်— "ဝိယဝိပ္ပယောဂေါ"၏ နောက်ဒ် "ဇာတိ အာ့နွော"ဟု မြန်မာမူ ရှိ၏, မကောင်း၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း၊ ... အန္ဓ သဒ္ဒါသည် ကိတ ပစ္စယန္တမဟုတ်—"ခါဒါမဂမာနံ ခန္ဓန္ဓဂန္ဓာ"ဟူသော ဉာဏာဒ်သုတ်ဖြင့် က ပစ္စည်း သက်ရှိပြီးသော ဉာဏာဒိပစ္စယန္တပုဒ် ဖြစ်သောကြောင့်ဂုင်း နောက်ဒ် "ဇာတိယာ အန္ဓော"ဟု ပြဋိုးလတ့် ဖြစ်သောကြောင့်ဂုင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် "ဇာတိယာ ထဒ္ဓေါ"ဟု ဝိဂြိဟ်ပြု၍ "ဇာတိ ထဒ္ဓေါ"ဟု ရှိသော သီဟိဠ်ဋ္ဌမူသာ ကောင်း၏၊ ထဒ္ဓေါကား ထမ္ဘာဓာတ်, ကိတ် (တ) ပစ္စည်းတည်း။]

ကွစိ-အာချို့အရာ၌၊ ဝုတ္တိယေဝ-အမြဲသမာသ်သာတည်း၊ ဥရေန-ရင်ဖြင့်၊ ဂစ္ဆတိ-သွားတတ်၏၊ ဣတိ, ဥရဂေါ၊ ပါဒေန-ခြေဖြင့်၊ ဂတိ-ရသောက် တတ်၏၊ ဣတိ,ပါဒဂေါ၊ [အမြစ်တည်းဟူသော ခြေဖြင့် ရသောက်တတ်သော သစ်ပင်၊] ကွစိ-၌၊ ဝါကျမေဝ-ဝါကျသာတည်း၊ ပရသုနာ-ပုဆိန်ဖြင့်၊ ဆိန္နဝါ-ဖြတ်ပြီ၊ ကာယေဟိ ကျိးတို့သည်၊ ပါဒဗ္ဘာ-သောက်ထိုက်သော မြစ်၊ ဒဿနေန-သောတာပတ္တိမဂ်သည်၊ ပဟာတဗ္ဗာ-ပယ်ထိုက်သော တရားတို့။

ပုဗ္ဗာဒိယောဂေ-ပုဗ္ဗ အစရှိသည်တို့နှင့် ယှဉ်ရာ၌၊ (ဥဒါဟရဏ်-ကား)၊ မာသေန-တလဖြင့်၊ ပုဗ္ဗော-ရှေးကျသူတည်း၊ မာသပုဗ္ဗော၊ ဧဝံ, မာတု သဒိသော-အမိနှင့် တူသူ၊ ပိတုသမော-အဘနှင့် တူသူ၊ ကေနဝိသတိ-တခုဖြင့် ယုတ်လျော့သော ၂၀၊ သိလဝိကလော-သီလဖြင့် ချို့တဲ့သူ၊ အသိကလဟော-သန်လျက်ဖြင့် ငြင်းခုံခြင်း၊ ဝါစာနိပုဏ်ဟော-စကားဖြင့် နှုးညံ့သူ၊ ယာဝ

ကွစိ ဝုတ္တိယေဝ၊ပေါပါဒဂေါ—ဥရဂေါ, ပါဒပေါတို့သည် နိစ္စသမာသ် ဖြစ်၍ "ဥရေန+ဂစ္ဆတိ, ပါဒေန+ဝိဝတိ" ဟု ဂေါ-ပေါတို့၏ ကိုယ်စား "ဂစ္ဆတိ-ဝိဝတိ" ပုဒ်များဖြင့် ဝိဂြိုဟ် ပြုရသည်၊ ဤရုပ်များပြီးပုံမှာ ကိတ် "သမ္ဗတော ဘွာတွံဘဝါ, စာဝဇ္ဇနာသာ လောပါ ကွိမွိ" သုတ်၌ ထင်ရှားလတ္တံ့။

ကွဒိ ဝါကျမေဝ—"ပရသု" ဟုသက္ကတ၌ရှိ၏၊ပရံ-သူတပါးကို၊သုဏာတိဟိသတိ-သွားစေတတ်၏၊ ဤတိ ပရသု၊ "ပရဆိန်=ပေါက်ဆိန်" ဟု ပေးရိုး ရှိသော်လည်း "ကုဒါလေ" ဟူသောဒေဖွင့်ကို ထောက်လျှင် "ပေါက်တူး" ဟု ပေးသင့်၏၊ "ပရသုနာ ဆိန္နံ, ပရသုဆိန္နံ ဝါ" ဟု မြန်မာမူရှိ၏၊ "ကွစိ ဝါကျမေဝ" ဟု ဧဝဖြင့် ဝါကျအဖြစ်ကို ဖြစေပြီးဖြစ်၍ "ပရသုဆိန္နံဝါ" ဟု သမာသ်ကိုပြုခြင်းမှာ သင့်တွယ်ရာမရှိ၊ "ပရသုနာ+ဆိန္နံ" လည်း "ကွစိ တဝန္တ္ဟ၊ တမ္ဘပစ္စယေဟိ ယောဂေ အနဘိဓာနတော ဝါကျမေဝ, နာဝုတ္တိတျဖိပ္ပါယော" ဟူသော ဋီကာနှင့် မညီ၊ ဋီကာအလို "တဝန္တ္ဟ၊" ပစ္ဆည်းဖြင့် ရုပ်ရှိရမည်၊ ထို့ကြောင့် "ပရသုနာ+ဆိန္နဝါ" ဟု သိပ်ဝိုင်ရှုအတိုင်း ကောင်းသည်၊ "ကာကေဟိ ပါဝဗ္ဘာ, ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗာ" တို့ကား တမ္ဘပစ္စယန္တပုဒ်ဖြင့် သမာသ်မဖြစ်—ဝါကျသာ ရှိရုံတည်း၊ [ဆိဒ္ဓိ, တဝန္တ္ဟ၊၊ ဘိဒါဒိဓာတာ ဇာနနအနုဥ္ဇာဏာဝါ သုတ်ဖြင့် တ ပစ္စည်းကို ဇာန, ဓာတ္ဟန် (ဒ်) ကို ဧရုဿ် "ဆိန္နဝါ" ပြီးစီ။။]

ပုဗ္ဗာဒိယောဂေါပေါဓမ္မာဒိ ဇာနိဿာဒိ—တဟိယာ "ကိတက ပုဗ္ဗသဒ်ဒိသ" စသည်ဖြင့် ပြခဲ့သော ဒသစဋ်ဝင် "ကိတက" ဒေတွက်သာ ပြီးသေး၏၊ ယခုအခါ၌ ပုဗ္ဗသဒ်ဒိသစသည်တို့နှင့်တွဲပုံကို ပြလိုရဟား "ပုဗ္ဗာဒိယောဂေ" စသည်ကိုမိန့်၊ "ပုဗ္ဗ,သဒ်ဒိသ"

ကာလိကသမ်မိဿံ-ယာဝကာလိက ဝတ္ထုနှင့် ရောနှောအပ်သော အစာ၊ ဝါစာ သခိလော-စကားဖြင့် ပြေပြစ်သူ၊ [ဝါစာသည် အာကာရန္တပုဒ်ရင်း ဖြစ်၍ "ဝါစာ"ဟု ပကတိ ဖြစ်၏၊] သတ္ထာရာ-မြတ်စွာဘုရားနှင့်၊ သဒိသော-တူသူတည်း၊ သတ္ထုကပ္ပေါ-ဘုရားနှင့် တူသူ၊ ပုညေန-ကောင်းမှုဖြင့်၊ အတ္ထိကော-အလိုရှိသူတည်း၊ ပုညတ္ထိကော၊ ဂုဏာမိကော-ဂုဏ်အားဖြင့် လွန်ကဲသူ၊ ဂုဏ္ဍေန-တင်လဲဖြင့်၊ သံသဋ္ဌော-ရောနှောအပ်သော၊ ဩဒနော-ထမင်းတည်း၊ ဂုဏ္ဍော ဒနော၊ ခီရောဒနော-နို့ရည်ဖြင့် ရောနှောအပ်သောထမင်း၊ အဿနာ-မြင်းနှင့်၊ ယုတ္တော - ကပ်ယှဉ်အပ်သော၊ ရထော - ရထားတည်း၊ အဿရထော - (မြင်းရထား)၊ မဂ္ဂစိတ္တံ - မဂ်နှင့် ယှဉ်သောစိတ်၊ ဇမ္မုယာ - သပြေပင်ဖြင့်၊ သညာတော (လက္ခိတော)-မှတ်သားအပ်သော၊ ဒီပေါ-ကျွန်းတည်း၊ ဇမ္မုဒီပေါ-(ဇမ္မုဒီပ်) ["ဇမ္မု"ဟု ဥကာရန္တ ဖြစ်ရကား "ဇမ္မု"ဟု ပကတိပြု၊ ကုစ္ဆိတဒီ မဇ္ဈေတ္တရာနုဖြင့် ဥကို ဥ ရသည်ပြု၊] ဧကေန-တခုဖြင့်၊ အဓိကော-ပိုလွန်ကုန်သော၊ ဒသ-တဆယ်တို့တည်း၊ ဧကာဒသ-တခုဖြင့် ပိုလွန်သော တဆယ်တို့၊ ဝါ-တဆဲ့တခုတို့၊ ဇာတိယာ-ပဋိသန္ဓေအားဖြင့်၊ အန္ဓော-ကန်းသူတည်း၊ ဇစ္စန္ဓော၊ ပကတိယာ-ပင်ကိုယ်အားဖြင့်၊ မေဓာဝီ-ပညာရှိသူတည်း၊ ပကတိ မေဓာဝီ၊ ဣစ္စာဒိ၊ တတိယာ တပ္ပုရိသော နိဋ္ဌိတော။

. စသော အစဉ်အတိုင်း ပုံစံထုတ်ထားသည်၊ မာတရာ+သဒိသော, ပိတရာ+သမော" ဟု ဝိဂြိဟ်ပြု၊ "ဧကေန+ဥနာ,ကူနာ" (ဤမျှသာ တပ္ပုဒ်သိသတည်း "ကူနာစ သာ ဝိသတိစာတိ ကူနဝိသတိ"ကား ကမ္မဓာရဲတည်း၊) "သီလဝိကလော"၌"ဝိကလော-ချို့တဲ့သူ"ဟူသည် သီသမှ ယုတ်လျော့ခြင်း ဥစ္စာ အနက်ပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဥစ္စာ အတွက် ဥစ္စာတပုဒ်သာ မကဘဲ ဥစ္စာ အနက်ရှိသော ပုဒ်များကိုပါ ယူစေလို၍ သမ္ပုနတ္ထဥ္ "သမ+ဥုနတ္ထ" ဟု အတ္ထနှင့် အိုထားသည်၊ "သီလေန+ဝိကလော" စသည် ဝိဂြိဟ်ပြု။

"သတ္ထာရာ+သဒိသော, သတ္ထုကပ္ပေါ"မှစ၍ သလာဒိဟိဉ္စ အာဒိအရ ပုံစံများကို ပြသည်၊ ထိုတွင်"သတ္ထာရာ+သဒိသော"သည် ဝိဂြိဟ်ပြုလိုရင်း မဟုတ်,သတ္ထုကပ္ပေါဉ္စ "ကပ္ပသဒ္ဒါသည် သဒိသ အနက်ဟောတည်း"ဟု သတ္ထုကပ္ပေါ၏ အနက်ကို ဖွင့်ပြခြင်းသာဖြစ်သည်၊ "သတ္ထုနာ—နှင့်+ကပ္ပေါ—တူသူတည်း"ဟု ဝိဂြိဟ်ပြု။ [သီဟိုဠ်မူဉ္စ "သတ္ထာရာ+သဒိသော, သတ္ထုသဒိသော"ဟု ရှိ၏၊ ရှေဉ္စ သဒိသနှင့် တွဲ၍ "မာတု သဒိသော"ဟု ပုဗ္ဗ,သဒိသ အစဉ်အကိုင်း ပြုခဲ့ပြီးဖြစ်သောကြောင့် ဤဉ္စ ထပ်၍ ပြဘွယ် မလိုရကား သီဟိုဠ်မူ မကောင်း။]

စတုတ္ထီ-စတုတ္ထိ ဝိဘတ္တျန္တပုဒ်ကို၊ တဒတ္ထ အတ္ထဟိတဒေယျာဒီဟိ - ထို၏ ဥစ္စာဖြစ်သော အနက်,အတ္ထသဒ္ဒါ, ဟိတသဒ္ဒါ, ဒေယျ အစရှိသော သဒ္ဒါတို့နှင့်၊ (သမဿတေ-စပ်အပ်၏။) တဒတ္ထေ-တဒတ္ထပုဒ်နှင့် စပ်ရာ၌၊ (ဥဒါဟရဏံ၊) ကထိနဿ-ကထိန်သင်္ကန်းအကျိုးငှါ၊ ဒုဿံ-အဝတ်တည်း၊ ကထိနဒုဿံ-ကထိန်သင်္ကန်းဘို့ အဝတ်၊ ကထိနစီဝရတ္ထာယ - ကထိန်သင်္ကန်း အကျိုးငှါ၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ ဧဝံ-တူ၊ စီဝရဒုဿံ-သင်္ကန်းဘို့အဝတ်၊ စီဝရမူလဿ်-သင်္ကန်းဘို့ အဘိုး၊ ယာဂုယာ-ယာဂုဏ်။ အတ္ထာယ-အကျိုးငှါ၊ တဏ္ဍုလာ-ဆန်တို့တည်း၊ ယာဂုတဏ္ဍုလာ-ယာဂုဘို့ ဆန်တို့၊ အတ္တတဏ္ဍုလာ-ထမင်းဘို့ ဆန်တို့၊ သံဃဿ-သံဃာ၏၊ အတ္ထာယ-အကျိုးငှါ၊ ဘတ္တံ-ဆွမ်းတည်း၊ သံဃဘတ္တံ-သံဃာဘို့ ဆွမ်း၊ အာဂန္တုကာနံ - ည့ဉ်သည်တို့၏၊ အတ္ထာယ-အကျိုးငှါ၊ ဘတ္တံ-ထမင်းတည်း၊ အာဂန္တုက ဘတ္တံ-ည့ဉ်သည်တို့ဘို့ ထမင်း၊ ဧဝံ-တူ၊ ဂမိကဘတ္တံ-ခရီးသွားသူတို့ဘို့ ထမင်း၊ ပါသာဒါယ - ပြာသာဒ် အကျိုးငှါ၊ ဒဗ္ဗံ - သစ်သားတည်း၊ ပါသာဒဒဗ္ဗံ-ပြာသာဒ်ဘို့ သစ်သား။

"ဂုဏောန+အဓိကော, ဓိရေန+သံသဒ္ဒေါ+သြဒနော, မဂ္ဂေန+ယုတ္တံ+စိတ္တံ" ဟု ဝိဂြိဟ် ပြု၊ "ဂုဍ္ဎောဒနော"စသည်၌ သံသဋ္ဌစသော အလယ်ပုဒ် ကျသောကြောင့် "မဇ္ဈေလောဝိ တပ္ပုရိသ် သမာသ်" ဟု ခေါ်စမ္တ်ပြုသည်။ [မဇ္ဈေ-အလယ်၌၊လောဝိ-ကျခြင်းရှိသော သမာသ်၊] "ဂုဍ္ဎ+သံသဋ္ဌ+သြဒန" ဟု တည်၊ "ဂုဍ္ဎန+သံသဒ္ဒေါ+သြဒနော" ဟု ဝါကျ ဖြစ်စေ၊ သမာသ်စပ်, တပ္ပုရိသ် မှည့်, ဝိဘတ်ချေ၊ "စုတ္တာတ္ထာနမပ္ပယောဂေါ" ဟူသော ပရိဘာသာဖြင့် သံသဋ္ဌပုဒ်ကိုချေ၊ "ဂုဍ္ဎ သြဒန" ဟု ပကတိ ပြု၊ နာမ်ငဲ့စသည် စီရင်၊ နောက် မဇ္ဈေလောဝိ သမာသ်များ၌ ဤနည်းအတိုင်း အလယ်ပုဒ်ကိုချေ၊ "ဇမ္မျယာ+သညာတော+ဒိပေါ" သာ ဝါကျ လိုရင်းတည်း၊ လက္ခဏတောကား သညာတော၏အဖွင့်သာ။ [သညာတော၌ "ပညာတော-ထင်ရှားသော" ဟု သိဟိုဠ်ဋ္ဌမူရှိ၏၊ လက္ခဏတော ဖွင့်ပုံကို ထောက်လျှင် "သညာတော-သိမှတ်အပ်သော, နာမည်မှည့်အပ်သော" ဟု ရှိသောပါဠိက သာ၍ကောင်း၏] "ဇာတိအန္ဓ" ဟုပကတိဖြစ်သည့် အခါ ဇ္ဈဝဿ်ယံနဝါဖြင့် ဇ္ဈကို ယပြု၊ ယဝတံဖြင့် တျကို စ ပြု, ဒဗ္ဗဘော်လာ၊ ကွစာဒိ မဇ္ဈတ္တရာနံဖြင့် ဇာဒ်၌ ရဿံပြု၍ "ဇစ္စန္ဓ" ပြီးသည်။

စတုတ္ထီ တပ္ပုရိသ်

စတုတ္ထီ, တဒတ္ထော၊ပေ၊ပါသာဒဒဗ္ဗံ— "ဣဒံ-ဤအဝတ် စ၊သည်သည်+တသ-ထို ကထိန်သင်္ကန်းစသည်၏ ဥစ္စာတည်း၊ တဒတ္ထံ—ထို ကထိန်သင်္ကန်းစသည်၏ ဥစ္စာ" ဒုဿဒေရ ဒဇဝတ်သည် ကထိန်သင်္ကန်းချုပ်ဘို့ရာ ဥပကာရဖြစ်၍ "တဒတ္ထ"မည်၏၊ ထို

တဒတ္ထကို ပေါသော ဒုဿ သဒ္ဒါလည်း (အနက်ကို အကြောင်းပြု၍ ကာရကပုစ္ဆာ အားဖြင့်) တဒတ္ထပင်မည်၏၊ ထိုတဒတ္ထ နောက်ပုဒ်နှင့် သမာသ်တွဲရာ၌ ဥဒါဟရဏ်ကို ပြလို၍ ''တဒတ္ထေ'' ဟု မိန့်သည်၊ တနည်း ''ဌါ'' ပေးရသော တဒတ္ထသမ္ဗန်ဒါန် အနက်၌ သမာသ်ဖြစ်သောကြောင့် ''တဒတ္ထေ'' ဟု မိန့်သည်၊ ဤနည်းဒေလို ''တဒတ္ထ ဖြစ်သော နောက်ပုဒ်နှင့် တွဲရသောကြောင့် တဒတ္ထခေါ်သည်-မဟုတ်, တဒတ္ထအနက်၌ သမာသ် တွဲရသောကြောင့် တဒတ္ထခေါ်သည်-ဟုမှတ်။

''ကထိနဿ'' ၌ သဝိဘတ်သည် တဒတ္ထသမ္ဗန်ဒါန် အနက်၌ သက်၏၊ ထို့ကြောင့် ကထိနဿကို ''ကထိနစီဝရတ္ထာယာဂန္တွော'' ဟု အနက်ဖွင့်သည်၊ ''ကထိနဿ–ကထိန်သင်္ကန်းအလို့ငှါ'' ဟုအနက်ပေး၊ ''အလို့ငှါ'' ဟူသည် ''အကျိုးငှါ'' နှင့် အနက်တူတည်း၊ ထို ''အလို့ငှါ'' ကိုပင် ''ဘို့'' ဟုလည်း သုံးစွဲနိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် ''ကထိန်ဘို့ အဝတ်'' စသည်ဖြင့် ပြန်လိုက်သည်၊ [အချို့က ''ကထိနဿ–ငှါ၊အာဘာတံ-ဆောင်အပ်သော၊တနည်း, ပဋိယတ္တံ–စီရင်အပ်သော၊ ဒုဿံ–တည်း'' ဟု ''အာဘာတံ'' ကို ဖြစ်စေ, ''ပဋိယတ္တံ'' ကိုဖြစ်စေ ထည့်၍ အနက်ပေးကြ၏၊ထိုအနက်မှာ အဓိပ္ပါယ် ထင်ရှားရုံသာ ပေးအပ်သောအနက်ဟု မှတ်၊ သဒ္ဒနိတ္ထိ၌လည်း အဓိပ္ပါယ်နက်ဖြစ်ကြောင်းကို ''ကထိန စီဝရတ္ထာယ ပဋိယတ္တံ အာဘတံဝါ ဒုဿန္တိ အဓိပ္ပါယော'' ဟု အဓိပ္ပါယ သဒ္ဒါဖြင့် ဖွင့်သည်၊ ''စီဝရဿ+ဒုဿံ, စီဝရဿ+မူလတ္ထံ'' ဟုနောက်ပုဒ် ၂-ခုကို ဝိဂ္ဂဟပြု။

ယာဂုယာ အတ္ထာယ တဏ္ဍုလာ။ ။ဤ၌ ''ယာဂုယာ–ယာဂု အလို့ငှါ+တဏ္ဍုလာ–ဆန်တို့တည်း'' ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုစေလိုရင်းတည်း၊ သို့သော် ''ယာဂုယာ+တဏ္ဍုလာ'' ဟုသာ ဝိဂြိုဟ်ပြုလျှင် တဒတ္ထအနက် မထင်ရှားမည်စိုး၍ တဒတ္ထအနက် ထင်ရှားအောင် ''ယာဂုယာ အတ္ထာယ+တဏ္ဍုလာ'' ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုသည်၊ ယာဂုယာ၌ ဆဋ္ဌီ, အတ္ထာယ၌ကား စတုတ္ထီတည်း၊ ''ယာဂုယာ-၏၊ အတ္ထာယ–အကျိုးငှါ'' ဟူရာ၌ ''ယာဂုအကျိုးငှါ'' ဟု အနက်ထွက်၏၊ ''အကျိုးငှါ'' ဟူသော အနက်လည်း ''ယာဂုယာ''၌ တဒတ္ထသမ္ဗန်ဒါန် အနက်ရှိသော စတုတ္ထီ သဝိဘတ်၏ အနက်ပင် ဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် ''ယာဂုယာ အတ္ထာယ'' သည် တဒတ္ထသမ္ဗန်ဒါန်အနက် ထင်ရှားရုံမျှ ပြသောစကားဖြစ်၏၊ ဝိဂြိုဟ်များမှာ ''ယာဂုယာ+တဏ္ဍုလာ'' သာတည်းဟု မှတ်၊ ရုပ်တွက်သည့်အခါလည်း ''ယာဂု+တဏ္ဍုလ'' ဟုသာ တည်၊ ''သ-ယော'' ဝိဘတ် သက်၍ တွက်လေ။

[သဒ္ဒနီတိ] ယထာဟိ အာဂန္တုကာနံ+ဘတ္တံ,အာဂန္တုက ဘတ္တံ၊ ယာဂုယာ+ဘတ္တံ, ယာဂုဘတ္တာနိ စတုတ္ထိဝသေနေသ အတ္ထော၊ ဧဝံ အာဂန္တု-ကာနံ (ဆဋ္ဌီ) အတ္ထာယ (စတုတ္ထီ) ဘတ္တံ, အာဂန္တုကဘတ္တံ, ယာဂုယာ အတ္ထာယ+တဏ္ဍုလာ, ယာဂု တဏ္ဍုလာတိ ယထာဂ္ကမံ ဆဋ္ဌီ စတုတ္ထိဝသေနေဝ ဧကေကသဿ သမာသပဒဿ အတ္ထော ဘဝတိတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

''ဘတ္တသ+ဟဏ္ဍုလာ ဘတ္တတဏ္ဍုလာ'' ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုလိုရင်းတည်း၊ ''ဘတ္တသဒ်းထ္ထာယ+တဏ္ဍုလာ,ဘတ္တတဏ္ဍုလာ'' ဟုအနက်မှတ်၊''ဘတ္တသ-ထမင်းအလို့ငှါ''

အတ္ထေ-အတ္ထသဒ္ဒါနှင့်သမာသ်တွဲရာ၌၊ (ဥဒါဟရဏံ)၊ အယံ-ဤနေရာသည်၊ ဘိက္ခုသံဃဿ-ရဟန်းသံဃာ၏ ဥစ္စာဖြစ်သော၊ ဝိဟာရော-ကျောင်းတည်း၊ တိက္ခုသံဃာတ္ထော-ရဟန်းသံဃာဘို့ဖြစ်သော၊ ဝိဟာရော-ကျောင်း၊ ဘိက္ခု-သံဃတ္ထော-ရဟန်းသံဃာဘို့ဖြစ်သော၊ ယာဂု-ယာဂု၊ ဘိက္ခုသံဃတ္ထံ-ရဟန်းသံဃာဘို့ဖြစ်သော၊ စီဝရံ-သင်္ကန်း၊ အယံ-ဤဟာသည်၊ ယဿ-အကြင်အရာ၏ ဥစ္စာဘည်း၊ ယဒတ္ထော-အကြင်အရာဘို့ဖြစ်သော ဝိဟာရစသည်၊ ယဒတ္ထာ-အကြင်အရာဘို့ဖြစ်သော ယာဂု စသည်၊ ယဒတ္ထံ-အကြင်အရာဘို့ ဖြစ်သော သင်္ကန်း စသည်။

ဟု အနက်ပေး၊ "ဂမိကဿ+ဘတ္တံ" ဟု ဝိဂြိဟ် ပြုလိုရင်း၊ "ဂမိကဿ အတ္ထာယ" ဟု အနက် မှတ်၊ "ဂမိဿ-ခရိုးသွားမည်သူ အံလို့၄၂ါ" ဟု အနက်ပေး၊ "ပါသာဒါယ+ဒမ္ဘံ" ၌ကား စတုတ္ထီသကို အာယ ပြုထားသဖြင့် (အကျိုး၄၂ါ-ဟူသော) တဒတ္ထ အနက် ထင်ရှားသောကြောင့် "ပါသာဒဿ အတ္ထာယ" ဟု အနက် မပြတော့ပြီ၊ ထိုသို့ "ပါသာဒါယ" ဟု တခါထည်း ဝိဂြိဟ် ပြခြင်းမှာလည်း သက္ကတ ကျမ်းရင်းများ၌ပင် "ယူပါယ+ဒါရ, ယူပဒါရ=ယဇ်ဟိုင်အလို့၄၂ါ+ဘစ်သား" ဟု တိုက်ရိုက် ဝိဂြိဟ်ပြုထားသည်ကို နည်းမှီခြင်းကြောင့်တည်း၊

အတ္ထေ၊ပေ၊ ဝိမုတ္တိတ္ထာယ—အတ္ထသဒ္ဒါနှင့် တွဲစပ်ပုံကို သဒ္ဒနီတိ၌မပြ၊ ထိုသို့ မပြခြင်းမှာ ပိဋကတ်တော်၌ ထိုပြယုဂ်များသည် စတုတ္ထီသမာသ်မဟုတ်, ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်-ကမ္မဓာရဲ-ဗဟုဗ္ဗီဟိ သမာသ်များသာ (ထိုက်သလို) ဖြစ်ကြသောကြောင့်တည်း၊ သက္ကတသဒ္ဒါ ကျမ်းတို့၌ကား အတ္ထသဒ္ဒါနှင့် စတုတ္ထီတပ္ပုရိသ်ကို ပြကြ၏၊ [တဒတ္ထေ အတ္ထ ဗလိ ဟိတ သုခ ရက္ခိဘ ဇုစ္ဆေတေဟိ သဟ စတုဋ္ဌာနံ သမဿတေ=တဒတ္ထ သမ္ဗန္ဓါန် အနက်၌ရင်း, အတ္ထစသော သဒ္ဒါတို့နှင့်တကွရင်း စတုတ္ထီဝိဘတ် အဆုံးရှိသော ရှေပုဒ်ကို သမာသ်စပ်အပ်၏—ကာသိကာ။] ထိုတွင် တဒတ္ထ၌ သမာသ်ဖြစ်ပုံကို ပြခဲ့ပြီ၊ ဤ၌ အတ္ထ သဒ္ဒါနှင့် သမာသ်ဖြစ်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် "အတ္ထေ" စသည်ကို မိန့်၊ ဤ အတ္ထသဒ္ဒါနှင့် သမာသ်ဖြစ်ရာ၌ နိစ္စသမာသ်ဖြစ်၍ မိမိ အတ္ထပုဒ်ရင်းဖြင့် ဝိဂြိဟ်မပြုရ၊ အတ္ထ၏အနက်ကို ဟောနိုင်သော အခြားပုဒ်နှင့်သာ ဝိဂြိဟ် ပြုရမည်၊ အဋ္ဌသဒ္ဒါသည် နဂိရိက ပုံလိုန်ဖြစ်သော်လည်း "ဝိစိတြာဟိ သမာသဝုတ္တိ—သမာသ် ဖြစ်ပုံသည် (ရိုးရိုး ဝါကျထက်) ဆန်းကြယ်၏" ဟူသော ပဓိဘာသာနှင့်အညီအဘိဓေယျ (ဟောနက်) ၏ လိန်သို့ လိုက်၍ ၃—လိန်ပင်ဖြစ်ထိုက်သည်—ဟု သက္ကတဆရာတို့ဆိုကြ၏၊ ["အတ္ထေန နိစ္စသမာသော, ဝိသေသျလိင်္ဂတာစေတိ ဝတ္တုမိစ္ဆံ .. (ဝါတ္တိကာသုတ်)၊ ဒ္ဝိဇဿ+အယံ ဒ္ဝိဇဏ္ဍော—သူပေါ, ဒ္ဝိဇဏ္ဍာ ယာဂု, ဒ္ဝိဇဏ္ဍံ ပယော ...(သိဒ္ဓန္တကောမုဒီ)၊ အယံ-ဤဟာသည်၊ ဒ္ဝိဇဿ-ပုဏ္ဏားဓ၏ ဥစ္စာတည်း, အဘိုတည်း၊ ဒ္ဝိဇဏ္ဍော-ပုဏ္ဏားဘို့၊ သူပေါ-ဟင်းချို၊ ယာဂု-ယာဂု၊ ပယော (နပုလိုန် မနောဂိဏ်း) နို့ရည်။] ဤရူပသိဒ္ဓိသိဟိုင်္ဂမူဋ္ဌလည်း "အတ္ထေ" ဟု မြန်မာမူလို မရှိဘဲ "အတ္ထေန နိစ္စသမာသော သမ္ဗလိင််

ဧဝံ-တူ၊ တဒတ္ထော-ထိုအရောဘို့ဖြစ်သော ကျောင်းစသည်၊ တဒတ္ထာ, တဒတ္ထံ (ယဒတ္ထာ ယဒတ္ထံ နည်းမို့ဓြ်ပေး)၊ တေဒတ္ထော-ဤအရောဘို့ ဖြစ်သော၊ ဝါယာမော-အားထုဘ်ခြင်း၊ တေဒတ္ထာ-သော၊ ကထာ-စကား၊ တေဒတ္ထံ-သော၊ သောတာဝဓာနံ -- နားထောင်ခြင်း၊ ကိမတ္ထံ - အဘယ်ဘို့နည်း၊ အတ္တတ္ထံ -

---

တာစ"ဟု ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် သက္ကတနှင့် သိဟိုဠ်မူကို မှီး၍ အတ္ထ သဒ္ဒါနှင့် သမာသ်တွဲပြယုဂ်များကို အဓိပ္ပါယ် ရေးရလိမ့်မည်။

"ဘိက္ခုသံဃဿ+အယံဝိဟာရော ဘိက္ခုသံဃတ္ထော ဝိဟာရော"ဟု ပါဠိမှန် ရှိစေ၊ ဤ ပြယုဂ်သည် "ဒွိဇသ+အယံ, ဒွိဇတ္ထောသူပေါ"ကို နည်းမှီ၍ ထုတ်အပ်သော ပြယုဂ်တည်း၊ အတ္ထနှင့် သမာသ်တွဲရာ၌ နိစ္စသမာသ်ဖြစ်သောကြောင့် အတ္ထ၏ပရိယာယ် "အယံ"ပုဒ်ဖြင့် ဝိဂြိဟ်လုပ်သည်၊ ၎ဘိဓာန်လာ အတ္ထသဒ္ဒါ၏ အနက် များစွာတွင် ဥစ္စာ ဟူသော အနက်ကို ယူ၊ ဒွိဇသည် သ ဝိဘတ်သည် စတုတ္ထီ မဟုတ်, ဆဋ္ဌီ တည်း၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း, .. သက္ကတ၌ စတုတ္ထီမှန်လျှင် "အာယ"အမြဲပြုသောကြောင့်တည်း၊ ထို့ကြောင့်' 'ဒွိဇသအယံ+ ဝိဂြိဟ်"သည် "ဒွိဇတ္ထော" ဟူသော နိစ္စသမာသ်ကို အနက်ထင်ရုံပြသော ဝိဂြိဟ်တည်းဟု မှတ်၊ မှန်၏—"ဒွိဇသ+အယံ—ပုဏ္ဏော်း၏+ ဥစ္စာ"ဟုဆိုလျှင် "ပုဏ္ဏေားအကျိုးငှါ=ပုဏ္ဏေားဘို့"ဟူသော အနက်သည် ထင်ရှား၏၊ "ဘိက္ခုသံဃသ+အယံ"လည်း နည်းတူပင်။ [ရုပ်တွက်သည့်အခါဦးကား ဥပနဂရံ တုန်းကကဲ့သို့ မူလပုဒ်ရင်းအတိုင်း "ဘိက္ခုသံဃ+အတ္ထ"တည်၊ ဘိက္ခုသံဃ နောင် စတုတ္ထီ သ သက်,အတ္ထနောင် သိသက်။] "ဘိက္ခုသံဃတ္ထော—ဘိက္ခုသံဃတ္ထံ"တို့ကား "ယာဂု-ပယော"ဟူသော ဝိဒေသသူ (အဘိဓေယျ) လိန်လိုက်ကြောင်းထင်ရှားအောင် ပြသော ဇုတ္တိလိန် နပုလိန် ပြယုဂ်များတည်း။

ဆက်ဦးအံ့—ဤပြခဲ့သော ဝိနိစ္ဆယကို သဘောတူပါလျှင် "ဘိက္ခု သံဃဿ အတ္ထာယ"ဟူသော မြန်မာမူ၌ ပါဠိသည် "နိစ္စ သမာသ်ဖြစ်၍ အခြားပုဒ်နှင့် ဝိဂြိဟ် ပြုရမည်"ဟူသော စကားကို ဆန့်ကျင်စေ၍ "အတ္ထ"ဟူသော မိမိ ပုဒ်ဖြင့်ပင် ဝိဂြိဟ် လုပ်ထားသောကြောင့်ဂုဏ်း, "နောက်ပုဒ်၌ ပဌမာ ကျေရမည်"ဟူသော တပ္ပုရိသ် ထုံးစံကို လွန်ဆန်လျက်ရှိသောကြောင့်ဂုဏ်း, ပါဠိပျက်ဟု မှတ်၊ "ယဿ+အတ္ထာယ" လည်း ပါဠိပျက်ပင်၊ "ယဿ+အယံ"ဟု ဝိဂြိဟ် ရှိစေ၊ "ယဒတ္ထော, ယဒတ္ထာ, ယဒတ္ထံ"ကား ၃-လိန် ရှိုးကြောင်း ပြယုဂ်များတည်း၊ တဒတ္ထော စသည်လည်း နည်းတူ၊ "တဿ+အယံ"ဟု ဝိဂြိဟ်ပြု၊ တေဒတ္ထော၌ ဝါယမော (ပုလိန်) ကထာ (ဇုတ္တိလိန်) သောတာဝဓာနံ (နပုလိန်) တို့ကား ဒေသိဓေယျ (ဟောနက်) ပြတည်း၊ "တေဿ+အယံ"ဟု ဝိဂြိဟ်ပြု၊ နပုလိန်အတွက်မူ "ယဿ+ဇုတ္တံ"စသည်ဖြင့် ဝိဂြိဟ်ပြု၊ ရုပ်တွက်ရာ၌ "ယ+အတ္ထ"ဟု ပကတိဂြိုဟ်ပြီးသည့်အခါ ယဝမဒန သုတ်ဖြင့် (၌) လာ။

မှတ်ချက်။ ။ဘိက္ခုသံဃတ္ထောစသော သမာသ်များသည် "ဒွိဇတ္ထော"ဟူသော သက္ကတ ပြယုဂ်အလိုအားဖြင့်သာ စတုတ္ထီ သမာသ် ဖြစ်ရသည်၊ ပါဠိအဂိုဠ်းမူ "ဘိက္ခု

မိမိဘို့၊ ပရတ္ထံ-သူတပါးဘို့၊ သံဝရဿ-စောင့်ရှောက်ခြင်း၏ (ဥစ္စာဖြစ်သော၊) အယံ-ဤတရားသည်၊ ဝိနယော-ဝိနည်းတည်း၊ သံဝရတ္ထော-စောင့်ရှောက်ဖို့ ဖြစ်သော၊ ဝိနယော-ဝိနည်း၊ သုခံ-သုခသည်၊ သမာဓတ္ထာယ-သမာဓိဘို့ အကျိုးငှါ၊ (ဟောတိ-၏၊) နိဗ္ဗိဒါ-ငြီးငွေ့ခြင်းသည်၊ ဝိရာဂတ္ထာယ-အရိယာမဂ်ဘို့အကျိုးငှါ၊ (ဟောတိ-၏၊) ဝိရာဂေါ-အရိယာမဂ်သည်၊ ဝိမုတ္တတ္ထာယ-အရိယာဖိုလ်အကျိုးငှါ၊ (ဟောတိ-၏)။

သံဃသဿ-၏၊ အတ္ထော-ဥစ္စာဖြစ်သော ကျောင်းသည်၊ ဘိက္ခုသံဃတ္ထော-မည်၏"ဟု (နိစ္စ သမာသ်လည်း မဟုတ်သော) ဆဋ္ဌီ တပ္ပုရိသ်သာ ဖြစ်၏၊ ၃-လိန်လည်း မရှိ, အတ္ထသဒ္ဒါ၏ မူလ ပုလ္လိန် အတိုင်းသာ ရှိရမည်၊ အကယ်၍ ၃-လိန် ရှိစေလိုလျှင် "ဘိက္ခုသံဃသဿ အတ္ထော ယဿဲတိ ဘိက္ခုသံဃတ္ထော, တ္ထာ, တ္ထံ-ရဟန်းသံဃာ၏ အကျိုးရှိသော ကျောင်း, ယာဂု, သက်န်း"ဟု ဗဟုဗ္ဗီဟိ သမာသ် ဖြစ်ရမည်၊ ယဒတ္ထော, တဒတ္ထော, တေဒတ္ထော စသည်လည်း ၃-လိန်အလိုရှိမူ "ယံ အတ္ထဲာ (ပယောဇနံ) ယဿဲတိ"ဟု ဗဟုဗ္ဗီဟိပင်ပြုရမည်၊ထို့ကြောင့်ပင် မောဂ္ဂလ္လာန်၌"ကထံ-တေဒတ္ထော, တေဒတ္ထာ, တေဒတ္ထံတိ၊ အညပဒတ္ထေ ဘဝိဿဲတိ-အညပုဒ်အနက် ရှိသော ဗဟုဗ္ဗီဟိ သမာသ်၌ ဖြစ်လတံ့"ဟုဂင်း,ပါရာဇိကဏ် ဃောဇနာ (ဗာဟိရနိဒါန်း အဆုံးနား)၌ "တေံ အနုပါဒါပရိနိဗ္ဗာနံ+အတ္ထော=ပယောဇနံ တေဿဲတိ တေဒတ္ထာ (ကထာ)" ဟုဂင်း မိန့်ကြသည်၊ပါစိတျာဒိ (ပရိဝါ) ယောဇနာ၌လည်း၌အတိုင်းပင်၊"တေဿဲ-၌ဝိနည်းစကားကို ပြောဆိုခြင်း၏၊ တေံ-၌အနုပါဒါပရိနိဗ္ဗာန် ဟူသော၊ အတ္ထော-အကျိုးသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏"ဟု ဆိုလိုသည်။

!ကိမတ္ထံ အတ္ထတ္ထံ ပရတ္ထံ—ကိဿံ+ဇ္ဈဒံ ကိမတ္ထံ=အဘယ်သို့နည်း၊ အတ္တနော+ဇ္ဈဒံ အတ္တတ္ထံ=မိမိဘို့၊ ပရတ္ထံ=သူတပါးဘို့၊ "ကိံ+အတ္ထ"ဟုဖြစ်သည့်အခါ သိကို အံပြုလေ၊ "အာလပနေတိ ကိမတ္ထံ"စသည်၌ "အာလပနေတိ-အာလပနေပုဒ်ကို၊ ကိမတ္ထံ-အဘယ်အကျိုးငှါ၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်သနည်း"ဟု ပေးလျှင် "ကိဿ+အတ္ထော, ကိမတ္ထော"ဟု ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်ဖြစ်စေ"ကော-အဘယ်သို့သော၊ အတ္ထော-အကျိုးနည်း၊ ကိမတ္ထော-အဘယ်သို့သော အကျိုးနည်း"ဟု ကမ္မဓာရဲဖြစ်စေ တွဲပြီးနောက် သိ ဝိဘတ်နေရာဝယ် စကုတ္ထိသဝိဘတ်သက်၍ အာယစဘုတ္ထေကဝစနသတ္တမီ ဟုသဒ္ဒါဖြင့် သကို အံပြုလျှင် "ကိမတ္ထံ-အဘယ်အကျိုးငှါ"ဟု ဖြစ်၏၊ သမာသ်မတွဲဘဲ ကိံနောင် စတုတ္ထိသ ကို ထံပြုလျှင်လည်း ၌အနက်ဖြစ်၏၊ "အာလပနေတိ-ဝုဒ်သည်၊ ကိမတ္ထံ-အဘယ်အကျိုးရှိသနည်း"ဟုပေးမူကား "ကော အတ္ထော (ပယောဇနံ) ယဿ"ဟု ဗဟုဗ္ဗီဟိ ဝိဂြိဟ်ပြု၍ သိကို အံပြုရသည်၊ "အတ္တတ္ထံ-မိမိအကျိုးငှါ, မိမိအကျိုးရှိ၏၊ပရတ္ထံ-ငှါ,ရှိ၏" ဟူရာ၌လည်း တပ္ပုရိသ်-ဗဟုဗ္ဗီဟိ သမာသ် ၂—မျိုးဟု မှတ်။

တထာ - ထိုမှတပါး၊ လောကဿ-လောက အလို၌၊ ဟိတော-စီးပွါးတည်း၊ လောကဟိတော-လောကဘို့စီးပွါး၊ ဗုဒ္ဓဿ-ဘုရားအား၊ ဒေယျ်-လှူထိုက်သော ပန်းတည်း၊ ဗုဒ္ဓဒေယျ်-ဘုရားအားလှူထိုက်သော၊ ပုပ္ဖံ-ပန်း၊ သံဃဒေယျ်-သံဃာအားလှူထိုက်သော၊ စီဝရံ-သင်္ကန်း၊ ဣဓ-ဤဆိုအပ်လတံ့

"သံဝရဿ+အယံ ဝိနယော, သံဝရတ္ထော ဝိနယော"ဟု ပါဠိမှန်ရှိစေ၊ "ဘိက္ခု သံဃဿ+အယံ"ကဲ့သို့မှတ်၊ "သုခံ သမာဓတ္ထာယ၊ပေ၊ဝိမုတ္တတ္ထာယ"တို့၌ "သမာဓတ္ထ-ဝိရာဂတ္ထ-ဝိမုတ္တတ္ထ"တို့သာ လိုရင်းတည်း၊ "သမာဓိဿ+ဣဒံ သမာဓတ္ထံ-သုခံ, ဝိရာဂဿ+အယံ ဝိရာဂတ္ထာ-နိဗ္ဗိဒါ, ဝိမုတ္တိယာ + အယံ ဝိမုတ္တတ္ထော-ဝိရာဂေါ"ဟု လိန်အားလျော်စွာပြု၊ ဣဒံ-ဤဟာသည်၊သမာဓိဿ-သမာဓိ၏ဥစ္စာတည်း၊ သမာဓတ္ထံ-သမာဓိဘို့ဖြစ်သော၊ သုခံ-သုခ၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့်အနက်ပေး၊ "သမာဓိ+အတ္ထ"တည်, ဆိုင်ရာစီရင်၍"သမာဓိအတ္ထ"ဟုပကတိဖြစ်သောအခါ ဓိဠ္ဟ ဣ ချေ, ဓ ကို အ သို့ကပ်၊ နာမ်ငဲ့, စတုတ္ထိ သ သက်၍ အာယပြုလျှင်"သမာဓတ္ထာယ"ဟုပြီး၏၊ဤသို့လျှင်"သမာဓတ္ထံ"စသည်သာ လိုရင်းဖြစ်သော်လည်း "ဝိနယော သံဝရတ္ထာယ၊ပေ၊သုခံ သမာဓတ္ထာယ၊ပေ၊နိဗ္ဗိဒါ ဝိရာဂတ္ထာယ, ဝိရာဂေါ ဝိမုတ္တတ္ထာယ,ဝိမုတ္တိ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနတ္ထာယ, ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနံ အနုပါဒါပရိနိဗ္ဗာနတ္ထာယ တေဒတ္ထာ ကထာ၊ပေ၊ တေဒတ္ထံ သောတာဝဓာနံ၊ ယဒိဒံ အနုပါဒါ စိတ္တာသ ဝိမောက္ခော"ဟုသော ပရိဝါ ပါဠိတော် (စူဠဋ္ဌသင်္ဂါမ) အတိုင်း "သမာဓတ္ထာယ"စသည်ဖြင့် ပုံစံထုတ်ထားသည်၊ ထိုပါဠိတွင်လည်း နပုံလိုန် (သုခံ) ဇုတ္ထိလိန် (နိဗ္ဗိဒါ) ပုံလိုန် (ဝိရာဂေါ) စုံရုံမျှကိုသာ ထုတ်ပြထားသည်။

မှတ်ချက်။ ။သံဝရတ္ထာယ စသည်၌ "သံဝရဿ+အယံ"စသည်ဖြင့် ဝိဂြိုဟ်ပြုခြင်းမှာ သင်္ကာတနည်းကို မှီးသော ရူပသိဒ္ဓိ အလိုသာ၊ တခြားနေရာ၌ ဝိဂြိုဟ် ပြုရိုးမှာ "သံဝရဿ+အတ္ထော=စောင့်ရှောက်ခြင်း၏ အကျိုး"ဟု ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်ဖြစ်စေ "သံဝရောစ+ဿော+အတ္ထောစ=စောင့်ရှောက်ခြင်း ဟူသော အကျိုး"ဟု ကမ္မဓာရဲ ဖြစ်စေ ပြုရိုးတည်း၊ ထိုတွင် တပ္ပုရိသ်ပြုရာ၌ သံဝရနှင့် အတ္ထသည် မကွဲပြားဘဲလျက် ကွဲပြားသကဲ့သို့ ဆိုသောကြောင့် အဘေဒဘေဒူပစာရဟု ဤ၊ ဝိရာဂတ္ထ-ဝိမုတ္တတ္ထ တို့၌လည်းနည်းတူ၊ ဤမျှလောက်သောစကားစဉ်ဖြင့် အတ္ထသဒ္ဒါနှင့် သမာသ်တွဲရာ၌ ဖြစ်သင့်သော အဓိပ္ပါယ်မျှားပြီးပြု၊ရူပသိဒ္ဓိ နိဿယဟောင်း၌ကား "ဘိက္ခုသံဃဿ-အား၊အတ္ထာယ (အတ္ထံကာ၊တုံ)-၄၊ ဝိဟာရော-ကျောင်းတည်း" စသည်ဖြင့် အနက်ဆို၏, စဉ်းစားကြပါလေ။

တထာလောကဿ၊ပေ၊ဇုန္ဓာဒိ- "တဒတ္ထ အတ္ထ ဟိတ ဒေယျာဒိဟိ"ဟု ပြခဲ့သည်အားလျော်စွာ အတ္ထနှင့်တွဲပုံကို ပြပြီး၍ ဟိတနှင့် တွဲပုံကို ပြလိုသောကြောင့် "တထာ လောကဿ ဟိတော လောကဟိတာ"ဟု မိန့်သည်၊ ဤဟိတ သဒ္ဒါနှင့် စတုတ္ထိ တပ္ပုရိသ်တွဲခြင်းလည်း "ဝေါဟိတံ-နွားဘို့စီးပွား"ဟူသော သင်္ကာတ ပြယုဂ်ကို မှီးခြင်းသာတည်း၊ ပါဠိဝယ် ဟိဘနှင့်တွဲရာ၌ ဆဋ္ဌီသာ အသုံးတွေ့ရသည်၊ ပုံစံကား-

သော ပြယုဂ်တို့၌၊ နဘဝတိ-သမာဘ်မဖြစ်၊ သံဃဿ-အား၊ ဒါတဗ္ဗံ-လှူထိုက်သော ဝတ္ထု၊ သံဃဿ-အား၊ ဒါတုံ-လှူခြင်းငှါကျေစ္စာဒိ။ စတုတ္ထီတပ်ုရိသော-သည်၊ နိဋ္ဌေတော။

ပဥ္စမီ တပ်ုရိသ်

ပဥ္စမီ-ပဥ္စမီဝိဘတ္တုန္တပုဒ်ကို၊ အပဂမန ဘယ ဝိရတိ မောစနတ္ထာဒီဟိ-ခွဲခွါခြင်း အနက်ရှိသောပုဒ်, ကြောက်ခြင်း အနက်ရှိသောပုဒ်, ရှောင်ကြဉ်ခြင်း အနက်ရှိသောပုဒ်, လွတ်ခြင်း အနက်ရှိသော ပုဒ် အစရှိသည်တို့နှင့်၊ (သမဿတေ-စပ်အပ်၏၊) မေထုနဿ-မေထုန်မှ၊ အပေတော-ကင်းသူတည်း၊ မေထုနာပေတော-သူ၊ ဒေဝံ,ပလာပါပကတော-ဖဲ့ အဖျင်းတို့မှ ကင်းသော စပါး၊ နဂရနိဂ္ဂတော-မြို့မှ ထွက်သောမင်း၊ ပိဏ္ဍပါတ ပဋိက္ကန္တော-ဆွမ်းခံရာ အရပ်မှ ဖဲခဲ့သော ရဟန်း၊ ဝါ-ဆွမ်းစားရာအရပ်မှ ဖဲခဲ့သောရဟန်း၊ ဂါမတော-ရွာမှ၊ နိက္ခန္တံ-ထွက်သောတောတည်း၊ ဂါမနိက္ခန္တံ-တော၊ ရုက္ခဂ္ဂါ-သစ်ပင်ဖျားမှ၊ ပတိတော-ကျသူတည်း၊ ရုက္ခဂ္ဂပတိတော-သူ၊ သာသနစုတော-သာဘနာမှ ရွေ့လျော့သူ၊အာပတ္တိဝုဋ္ဌာနံ-အာပတ်မှထခြင်း၊ဓရဏိတလုဂ္ဂတော-မြေအပြင်မှတက်သူ၊ [ဓရဏိတလတော-မြေအပြင်မှ + ဥဂ္ဂတော - တက်သူ၊] သဗ္ဗဘဝေဟိ-အလုံးစုံသော ဘဝတို့မှ၊ နိဿဋ္ဌော-ထွက်မြောက်သော ရဟန္တာကည်း၊ သဗ္ဗဘဝနိဿဋ္ဌော-နှင့်တူ။

"ဒေဝမနုဿာနံ--(တို့၏) အတ္ထာယ ဟိတာယ သုခါယ ဗုဒ္ဓေါ လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ" တည်း၊ ဤသို့ စုတ္တိယဉ္စ ဆဋ္ဌိနှိုက်လျှင် သမာသ်တွဲချဉ်လည်း "လောကဟိတော-လောက၏ စီးပွားး"ဟု ဆဋ္ဌိသမာသ်ပင် ဖြစ်သင့်သည်၊ ဟိတနှင့် တွဲပုံကို ပြပြီး၍ ဒေယျနှင့်တွဲပုံကို ပြလိုသောကြောင့် "ဗုဒ္ဓဿ၊ ပေ၊ သံဃဒေယျံ စီဝရံ" ဟုမိန့်၊ ဒေယျာဒီဟိဉ္စ အာဒီဖြင့် သင်္ဂဟဉ္စ လာသော သုခ, ဇလိ, ရက္ခိတပုဒ်ဘို့နှင့် တွဲရသော "ဂေါသုခံ-နွားဘို့ သုခ, ကုဝေရဇလိ-ကုဝေရ နတ်ဘို့ ပူဇော်ဘွယ်၊ ဂေါရက္ခိတံ-နွားဘို့ စောင့်ရှောက်အပ်၏" ဟူသော ပုံစံများကို ယူစေလိုဟန် ဟူသည်၊ သို့သော် ပါဠိ၌ ထိုပုံစံများလည်းစတုတ္ထိသမာသ်မဟုတ်ကြ၊ ဆဋ္ဌိသမာသ်နှင့် (ဂေါရက္ခိတံဝယ်) တတိယာ သမာသ်များသာ ဖြစ်ထိုက်သည်၊ တမ္မပစ္စည်း တုံပစ္စည်း ဆုံးသော ပုဒ်များနှင့်ကား သမာသ် မဖြစ်၊ "သံဃဿ ဒါဘဗ္ဗံ, သံဃဿ ဒါတုံ" ဟု ဝါကျသာရှိသည်၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း ..."အနုဘိဓာနတော-သံဃဒါတဗ္ဗံဟု သမာသ်ဖြစ်လျှင် ထိုသမာသ်က "သံဃာအား+ပေးအပ်" ဟူသော အနက်ကို မဟောနိုင်သောကြောင့်တည်း။

ဘယတ္ထ ယောဂါဒိ-ဘယ အနက်ရှိသော ပုဒ်တို့နှင့် ယှဉ်သော သမာသ် စသည်ကား၊ [သို့၌ "ဘယတ္ထာဒိ ယောဂေ-ဘယတ္ထ အစရှိသော ပုဒ်တို့နှင့် ယှဉ်ရာ၌"ဟုရှိ၏။] ရာဇတော-မင်းမှ၊ ဘယံ-ဘေးတည်း၊ ရာဇဘယံ-မင်းဘေး၊ [သဒ္ဒနီတိ၌ "ရာဇတော-မင်းကြောင့်"ဟု ဟိတ်အနက်၌ ပဉ္စမီ တောပစ္စည်း သက်၍ "ဥပပဒံ-ဖြစ်သော"ဟုလည်း ထည့်သ်ည်။] စောရေဟိ-ခိုးသူတို့မှ၊ ဘယံ-တည်း၊ စောရဘယံ-ခိုးသူဘေး၊ အမနုဿေဟိ-ဘီလူးတို့မှ၊ ဘယံ-တည်း၊ အမနုဿဘယံ-ဘီလူးဘေး၊ အဂ္ဂိတော,ဘယံ,အဂ္ဂိဘယံ·မီးဘေး၊ ပါပတော-မကောင်းမှုမှ၊ ဘီတော-ကြောက်သူဘည်း၊ ပါပဘီတော-သူ၊ ပါပဘီရုကော-မကောင်းမှုမှ ကြောက်သူ။

[ၦင်းနောက်၌ ဝိရမဏတ္ထ ပုဒ်နှင့်တွဲပုံကို ပြသည်၊] အကတ္တာဇ္ဇတော·မပြုထိုက်သော အမှုမှ၊ ဝိရတိ-ရှောင်ခြင်းတည်း၊အကတ္တာဇ္ဇဝိရတိ-ခြင်း၊ ဧဝံ-ကာယဒုစ္စရိတဝိရတိ-ကာယဒုစ္စရိတ်မှရှောင်ခြင်း၊ဝစီဒုစ္စရိတဝိရတိ-ခြင်း၊[ၦင်းနောက်၌ မောစနတ္ထ ပုဒ်တို့နှင့် တွဲပုံကိုပြသည်၊] ဗန္ဓနာ-အညှာမှ၊ မုတ္တော-လွတ်သော ထန်းသီးတည်း၊ဗန္ဓနမုတ္တော-သီး၊ ဝနမုတ္တော·တောမှလွတ်သူ၊ ဗန္ဓနမောက္ခော-အနှောင်အဖွဲမှလွတ်ခြင်း။

[ၦင်းနောက်၌"အာဒိ"အရပြပြန်သည်၊]ကမ္မတော-ကံကြောင့်၊ သမုဋ္ဌိတံ-ဖြစ်သောရုပ်တည်း၊ ကမ္မသမုဋ္ဌိတံ-ရုပ်၊ ဥက္ကဋ္ဌတော-ဥက္ကဋ္ဌထက်၊ ဥက္ကဋ္ဌ-လွန်သောစိတ်တည်း၊ ဥက္ကဋ္ဌုက္ကဋ္ဌံ-စိတ်၊ သြမကောမကံ-သြမကစိတ်အောက် ယုတ်လျော့သော စိတ်၊ ကဋ္ဌစိ-အချို့အရာ၌၊ ဝုတ္တိယေဝ-အမြဲ သမာသ်သာတည်း၊ကမ္မတော-ကံကြောင့်၊ ဇာတံ-ဖြစ်သောရုပ်တည်း၊ ကမ္မဇံ-ရုပ်၊ ဧဝံ, စိတ္တဇံ-စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်၊ဥတုဇံ-ဥတုကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်၊အာဟာရဇံ-အာဟာရကြောင့် ဖြစ်သော ရုပ်၊ ဣဓ-ဤဆိုအပ်လတ္တံသောပြယုဂ်၌၊ နဘဝတိ-သမာသ်မဖြစ်၊ ပါသာဒါ-ပြာသာဒ်မှ၊ ပတိတော-ကျသူ၊ ပဉ္ဇမီ တပ္ပုရိသော နိဋ္ဌိတော။

ပဿဒီ။ ။ဤပဉ္စမီ တပ္ပုရိသ်၌ အခက်အခဲမရှိ၊ တိုက်ရိုက် မပါသော ဝိဂြိဟ်များကိုလည်း ဒုနောင်ခါ သိမါလိမ့်မည်၊ ကမ္မဇံ စသော နိစ္စသမာသ်၌ "ကမ္မ+ဇန"တည်၍ ရုပ်တွက်ရပုံကို ကိတ်(ဓာတ္ဝန္တာသ လောပေါ ကွိမှိ)သုတ်၌ သိရလတ့ံ။

ဆဒ္ဒိတပ္ပုရိသ်

ဆဒ္ဒိ-ဆဒ္ဒိတပ္ပုရိသ်ကား၊ရညော-မင်း၏၊ပုတ္တော-သားတည်း၊ရာဇပုတ္တော-မင်းသား၊ ဧဝံ, ရာဇပုရိသော-မင်းချင်းယောကျား၊ အာစရိယပူဇကော-ဆရာကို ပူဇော်သူ၊ ဗဟုဿဝကော-ဘုရားတပည့်၊ ဗဟုံရူပံ-ဘုရားရုပ်ပုံတော်၊ ဇိနဝစနံ-ဘုရားစကားတော်၊ သမုဒ္ဒဿောသော-သမုဒြာအော်သံ၊ ဓညာနံ-စပါးတို့၏၊ ရာသိ-အစုတည်း၊ ဓညရာသိ-စပါးစု(စပါးပုံ)ပုပ္ဖဂန္ဓော-ပန်းနံ့၊ ဖလရသော-သစ်သီးရည်၊ ကာယဿ-စေတသိက်အပေါင်း၏၊ လဟုတာ-ပေါ့သည်၏ အဖြစ်တည်း၊ ကာယ လဟုတာ-ဖြစ်၊ မရဏဿဘိ - သေခြင်းကို အောက်မေ့ခြင်း၊ ရုက္ခမူလံ-သစ်ပင်၏ အနီးအောက်၊ ဝါ-သစ်ပင်ရင်း၊ အဃယာပတ္တော-သံသပိတ်၊ [မနောကိုဏ်းဖြစ်၍ "အဃယာပတ္တော"ဟု သမာသ်အလယ်၌ ဩဂှိရသည်၊ "အဃဿ+ပတ္တော"ဟု သိဟိုဠ်မူ၌ ဝါကျလည်းပါ၏၊] ဧဝံ, သုဝဏ္ဏကဋ္ဌာဟံ-ရွှေအိုးခင်း (ရွှေဒယ်)၊ [သက္ကတ အဘိဓာန်၌ "ကဋ္ဌာဟော"ဟု ပုလ္လိန် ရှိ၏။] ပါနီယထာလကံ-သောက်ရေခွက်၊ သပ္ပိကမော-ထောပတ်အိုး။

ဒေဝါနံ-နတ်တို့၏၊ ရာဇာ-မင်းတည်း၊ ဣတိအတ္ထေ-၌၊ သမာသဒိမ့်-သမာသ် အစရှိသည်ကို၊ ကတေ-သော်၊ ကဿစိသမာသန္တဂတာနမကာရန္တောတိ-သုတ်ဖြင့်၊ အကာရော-ပြု၊ တတော-ထိုသို့(အ)ပြုခြင်းကြောင့်၊ သျာစာတိ-သျာစ သုတ်ဖြင့်၊ အတ္တံ-အာ အဖြစ်သည်၊ နဘဝတိ-မဖြစ်၊ ဒေဝရာဇော-နတ်မင်း၊ ဒေဝရာဇာ-နတ်မင်းတို့၊ ဒေဝရာဇံ-ကို၊ ဒေဝရာဇေ-တို့ကို၊ ဣစ္စာဒိ-သည်၊ ပုရိသ သဒ္ဒသမံ-၏၊ အတ္တာဘာဝေ-အအဖြစ်မရှိရာ၌၊ (ကဿစိသမာသန္တ

ဆဒ္ဒိ၊ ဧပ၊ ရဿတ္တံ-ပူဇဓာတ် ဣတ္ထု ပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသော "ပူဇကော" ပုဒ်သည် ဆဒ္ဒိကံ့ကိုင့်သောကြောင့် "အာစရိယဿ-ဆရာကို၊ ပူဇကော-ပူဇော်တတ်သူတည်း၊ အာစရိယပူဇကော-သူ"ဟု ဝိဂြိဟ်ပြု၊ မရဏဿတိဒ်ခ်လည်း "မရဏဿ-သေရခြင်း သဘောကို၊ သတိ-အောက်မေ့ခြင်းတည်း"ဟု ပြု၊ သ ဒွေတော်လာ၊ ဒေဝရာဇော စသည်၌ "ဒေဝါနံ+ရာဇာ"ဟူသော အနက်၌ သမာသ်စပ်၍ တပ္ပုရိသ်မှည့်, သမာသ်မှည့်,ဝိဘတ်ချေ၊ "ဒေဝရာဇ"ဟု ပကတိပြု၊ ဤအစီအရင်များကို ရည်ရွယ်၍ "သမာသဒိမှိ ကတေ"ဟု ဆိုသည်၊ ထို့နောက် "ကွစိ သမာသန္တ"စသော သုတ်ဖြင့် ရာဇာ၏အဆုံးအကို [အ] ထပ်ပြုလျှင်ရာဇာဒိဂိုဏ်းပျက်သောကြောင့် "သျာစ"သုတ်ဖြင့် အာ မပြုရဘဲပြု၊ပုရိသာဒိဂိုဏ်းဝင်ဖြစ်၍ "ဒေဝရာဇော-ဒေဝရာဇာ"စသည် ဖြစ်၏၊

စသောသုတ်ဖြင့် အ-မပြုရာ၌၊) ဒေဝရာဇာ-သည်၊ ဒေဝရာဇာနော-တို့သည်၊ [“တေ ဒေဝရာဇာနော”ဟု အချို့ရှိ၏၊ “သော”ဟု မပါခဲ့သဖြင့် “တေ” လည်း မရှိသင့်၊ သိ၌်လည်း မရှိ၊] ဣစ္စာဒိ-သည်၊ ရာဇသဒ္ဒသမံ-၏၊ တထာ-ထိုမှတပါး၊ ဒေဝါနံ, သခါ-မိတ်ဆွေတည်း၊ ဒေဝသခါ-နတ်တို့၏မိတ်ဆွေ၊ ဒေဝသခါ-နတ်တို့၏မိတ်ဆွေတို့သည်၊ [ဤကား“ပုရိသာဒိဂုဏ်း”] သော ဒေဝသခါ-ထိုနတ်တို့၏မိတ်ဆွေသည်၊ တေ ဒေဝသခါနော-တို့သည်၊ [ဤကား အ မပြုသဖြင့် ရာဇာဒိဂုဏ်းတည်း၊] ဣစ္စာဒိ-တည်း။

ပုမသ-ယောကျိုး၏၊ လိင်္ဂ-အသွင်တည်း၊ ပုလ္လိင်္ဂ၊ ဧဝံ, ပုမ္ဘာဝေါ-ယောကျိုး၏အဖြစ်၊ပုမန္တံလောပါဒိ-ပုမ၏ အဆုံးသရကို ချေခြင်း အစ ရှိသော အစီအရင်သည်၊ (ဟောတိ)၊ ဟတ္ထိပဒံ-ဆင်ခြေရာ၊ ဣတ္ထိရူပံ-မိန်းမရုပ်၊ ဘိက္ခုနိသံဃော-ရဟန်းမအပေါင်း၊ ဇမ္မုသာခါ-သပြေခက်၊ ဇွော-ဤဟတ္ထိပဒံ စသော ပြယုဂ်တို့၌၊ ကွစာဒိမဇ္ဈုတ္တရာနံတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ မဇ္ဈေ-အလယ်၌၊ ဤကာရူကာရာနံ-ဤ အက္ခရာ ဥ အက္ခရာတို့၏၊ ရဿတ္တံ၊ ဝိဘာသာဓိကာရတော-ကြောင့်၊ ကုစိ ဝါကျမေဝ၊ သဟသာ-အဆောတလျင်၊ ကမ္မဿ-အလုပ်ကို၊ ကတ္တာရော-ပြုလုပ်တတ်သူတို့၊ ဘိန္နာနံ-ကဲ့ပြားသူတို့ကို၊ သန္ဓာတာ-စေ့စပ်တတ်သူတည်း၊ ကပ္ပသာ-ကမ္ဘာ၏၊ တတိယော-၃ ခုမြောက်သော၊ ဘာဝေါ-အဘို့

ကွစိသမာသန္တာသုတ်၏ အစီအရင်က မမြဲသောကြောင့် အ-မပြုသောအခါ ရာဇာဒိဂုဏ်း ထုံးစံအတိုင်း သိကို အာပ္ပြီစသည် စီရင်၍ “ဒေဝရာဇာ-ဒေဝရာဇာနော” စသည်ဖြစ်၏၊ “ဒေဝသခ”လည်း နည်းတူ။

ပုလ္လိင်္ဂ်၌“ပုမလိင်္ဂ်”ဟု ပကတိဖြစ်သောအခါ “ပုမဿ လိင်္ဂါဒိသု သမာသေသု” သုတ်ဖြင့် ပုမ၏ အဆုံး (အ) သရကိုချေ-စသည်ဖြင့် ထိုသုဘ်၌ ပြခဲ့သော ပုကော်ကိုလော ရုပ်ကို နည်းမှီးလေ၊ “ပုမဿ ဘာဝေါ ပုမ္ဘာဝေါ”လည်း နည်းတူ၊ ဟတ္ထိပဒံ စသည်၌ “ဟတ္ထိ”စသည်ဖြင့် နဂိုဓါတ ဤ-ဥကာရန်၌ ပုဒ်များ ဖြစ်သောကြောင့် “ဟတ္ထိ+ပဒ”စသည် တည်ရ-ပကတိပြုရသည်၊“ကွစာဒိ မဇ္ဈုတ္တရာနံ”ဖြင့် အလယ်ဒီဃကို ရဿပြု၊“ဣတ္ထိ-ဘိက္ခုနိ ဇမ္မုတို့၌လည်းနည်းတူ၊ “ဟတ္ထိသ+ပဒံ,ဘိက္ခုနိနံ+သံဃသ,ဇမ္မုယာ+သာခါ”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု။

ဝိဘာသာ၊ ဧပ၊ သုရတနမာ——ဝိဘာသာရုက္ခတိဏာ စသောသုဘ်မှ ဝိဘာသာသဒ္ဒါ လိုက်လာသောကြောင့် တချို့အရာ၌ “ကမ္မဿ+ကတ္တာရော”စသည်ဖြင့် ဝါကျသာရှိရသည်၊“ကမ္မကတ္တာရော, ဘိန္နသန္ဓာတာ,ကပ္ပတတိယာဝေါ, ပကွအဒ္ဓဗိ, မနုဿခတ္တိယော”ဟုသမာသ်မရှိရ-ဟူလို၊ဤဒုတိပစ္စယန္တပုဒ်-(“တတိယ-၃ ခုမြောက်

တည်း၊ ပက္ခဿ-ပက္ခ၏၊ ယာစအဒ္ဒမီ-အကြင် ရှစ်ရက်မြောက်နေ့သည်ၵင်း၊ မနုံဿာနံ-လူတို့တွင်၊ ခတ္တိယော-မင်းဇာတ်ရှိသူသည်၊ သူရတမော-သာ၍ ရဲ၏။

ပြည့်ကြောင်း)"စသည်ကဲ့သို့ ပူရဏ အနက်ရှိသော ပစ္စည်းဆုံးသောပုဒ်—ခတ္တိယော ကဲ့သို့သော နိဒ္ဓါရဏီယပုဒ်တို့နှင့် ဆဋ္ဌီယန္တ ရှေပုဒ်သည် သမာသ် မဖြစ်ဟု ဆို၏။ မောဂ္ဂလ္လာန်ဌကား (သက္ကတကို မှီး၍) နှင့် ပစ္စယန္တ-မာန ပစ္စယန္တ-တဒ္ဓိတ် ဘာဝ-ပစ္စယန္တ-တိတ္တထ (ရောင့်ရဲခြင်း-တင်းတိမ် အားရ(ဝ)ခြင်း အနက်ရှိသော) ပုဒ်တို့နှင့်လည်း ဆဋ္ဌီ သမာသ် မဖြစ်-ဟု ဆို၏။ အကျယ်ကို ထို မောဂ္ဂလ္လာန် သမာသကဏ္ဍမှာ ရှု။

[ဧဆာင်] တု-ပူရဏ, ပစ္စယန္တနှင့်, ဘာဝ တလိ, နိဒ္ဓါရဏီယ, တိတ္တာဒ္ဒပြင်, မာန အန္တာ, နောက်ပုဒ် ပါမူ, ဝါကျသာမှတ်, သမာသ် ဆဋ္ဌီ, မဖြစ်ပြီ, ထို ဤကျမ်းအထွက်။

နိဒ္ဓါရဏသမာသ်။ ။"နိဒ္ဓါရဏီယ နောက်ပုဒ်နှင့် သမာသ် မဖြစ်"ဟူရာ၌ "မနုဿာနံ ခတ္တိယော သူရော"၌ ခတ္တိယောသည် သူရော ဟူသော ပုဒ်ဟာပါးကိုငဲ့နေသောကြောင့် ("မနုဿာနံ-တို့ဘွင်၊ ခတ္တိယော—မင်းဘည်း"ဟု အဆုံးမသတ်နိုင်ဘဲ, "ခတ္တိယော—သည်၊သူရော—ရဲရင့်၏"ဟု နောက်ပုဒ်ကို ငဲ့နေသောကြောင့်) ယုတ္တဿ မဖြစ်၍ "မနုဿ ခတ္တိယော"ဟု နိဒ္ဓါရဏသမာသ် မဖြစ်ဘဲ ရှိရသည်၊ အကယ်၍ "ပုရိသာနံ—ယောဂျားတို့တွင်၊ ဥတ္တမော—မြတ်သူတည်း"ဟု နောက်ပုဒ်မငဲ့ဘဲ ကိစ္စ ပြီးနိုင်လျှင် "ပုရိသုတ္တမော"ဟု ဆဋ္ဌီနိဒ္ဓါရဏ သမာသ်ဖြစ်နိုင်သည်သာ၊ "ဒ္ဝိပဒါနံ—အခြေ ၂ ချောင်းရှိသူ နတ်လူတို့တွင်၊ ဥတ္တမော, ဒ္ဝိပဒုတ္တမော၊ ဒေဝါနံ-သမ္မုတိ ဥပပတ္တိ ဝိသုဒ္ဓိနဘ ခ—မျိုးတို့တွင်၊ ဒေဝေါ—ဝိသုဒ္ဓိနတ် ဖြစ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရား၊ ဒေပဒေဝေါ—ဘုရား"တို့လည်း နည်းတူ၊ ထို့ကြောင့် မူလပဏ္ဏာသ တဏှာသခ်ယသုတ် အဋ္ဌကထာ၌ "ဉာတညတရဿာတိ—ပညာတညာကရဿ၊ သက္ကောဟိ ပညာတာန မညာဉ်ရော"ဟုဖွင့်၏၊ ဤအဖွင့်အလို "ဉာဘာနံ—ဆင်ရှားသောနတ်တို့တွင်၊ အညတရော—ဘယောက် အုပါအဝင်ဖြစ်သော နတ်တည်း၊ ဉာတညတရော—နတ်"ဟု ဆဋ္ဌီနိဒ္ဓါရဏသမာသ်ပင် ပြုရမည်။

ဆဋ္ဌီသာမက"ဉာတညတရေနာတိ-ဉာတေသု အဘိညာတေသု ပဉ္စဝဂ္ဂိယဘ္ဂွရေသု အညတရေန"ဟူသော မူလပဏ္ဏာသ သစ္စကသုတ် အဋ္ဌကထာကို ဆောက်ပြန်လျှင် "ဉာတေသု—ဆင်ရှားသော ပဉ္စဝဂ္ဂိတို့တွင်၊ အညတရော-တပါးအပါအဝင်ဖြစ်သော အသဇီဆေရဘည်း၊ ဉာတညတရော—ဒေထ"ဟု သတ္တမီနိဒ္ဓါရဏ သမာသ်လည်း ပြုနိုင်သည်သာ၊ နိဒ္ဓါရဏသမာသ်ကို အလိုမရှိသော ဆရာတို့အလိုမူကား "ပုရိသာနံ—ယောဂျားတို့ဆက်+ဥတ္တမော—မြတ်သူတည်း၊ပုရိသုတ္တမော—သူ၊ ဒ္ဝိပဒုတ္တမော—အခြေ ၂ ချောင်းရှိသူနတ်လူတို့ဆက်မြတ်သော ဘုရား၊ဒေဝဒေဝေါ—နတ်တို့ဆက် မြတ်သော နတ် ဖြစ်တော်မူသော ဘုရား"ဟု ဝိဘတ္တာအပါဒါနဿ ဆဋ္ဌီ သမာသ် ပြုရလိမ့်မည်၊

ယုတ္တာတ္ထော ဣစ္စေဝ-လိုက်လာသော ယုတ္တ သဒ္ဒါသည်ပင်၊ (ကိ˚-နည်း)၊ ဘဋ္ဌော ရညော ပုတ္တော ဒေဝဒတ္တသာတိ ဇတ္ထ-ဘဋ္ဌော ၊ပေ ၊ဒေဝဒတ္တသ ဟူသော ပြယုဂ်တို့၌၊ ဘဋ္ဌသမ္မန္နေ ဆဋ္ဌီတိ-"ဘဋ္ဌသ်မ္မန္နေ ဆဋ္ဌီ"ဟု သုတ်ရှိခြင်း ကြောင့်၊ အညမညာနပေက္ခတာယ-အချင်းချင်း မငဲ့သည့်အတွက်၊ အယုတ္တတ္ထ ဘာဝတော-ယုတ္တတ္ထ မဟုတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သမာသော-သမာသ်သည်၊ နဘဝတိ-မဖြစ်။

ကောသလသ ရညော ပုတ္တောတျာဒိသုပန-ကောသလသ ရညောပုတ္တော အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌ကား၊ သာပေက္ခဘာယ-ပုဒ်တပါးကို ငဲ့ခြင်း ရှိသည့် အတွက်၊ အသမတ္ထတ္ထတ္တာ-စပ်ထိုက်သော အနက်မရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊

သို့သော်"ဒေဝဒေဝါ"၌ ဒေဝ အရဘုရားကို မယူဘဲ "ဒေဝါနံ-နတ်တို့ထက်"ဟု ဆိုလျှင် သင့်ဘွယ် ရှိသေး၏၊ ပုရိသ-ဒ္ဒိပဒတို့ အရ၌ကား ဘုရားကို မယူ၍ မဖြစ်နိုင် သောကြောင့် ဝိဘတ္တိအပါဒါနဖြစ်ဘို့ရန် ခဲယဉ်း၏၊ စဉ်းစားကြပါကုန်။

ယုတ္တတ္ထောဇ္ဈစ္စေဝ၊ပေ၊နဘဝတိ—နာမာနံ သမာသောသုတ်မှ ယုတ္တတ္ထသဒ္ဒါ လိုက်မြဲလိုက်လာ၏၊ ထိုသဒ္ဒါသည် ဘာအကျိုးရှိသနည်း-ဟုမေး၍ "ဘဋ္ဌော ရညော ပုတ္တော ဒေဝဒတ္တသာ၊ ကောသလသ ရညော ပုတ္တော"စသည်တို့၌ ယုတ္တတ္ထ မဟုတ် သောကြောင့် ဤသုတ်ဖြင့် သမာသ်မစပ်ရ=ဟုဖြေသည်၊ ခဲ့ဖူး—"ဘဋ္ဌသမ္မန္နေ ဆဋ္ဌီ= ဘဋ္ဌသဒ္ဒါနှင့် စပ်ရာ၌ ဆဋ္ဌီဝိဘတ်သက်"ဟု ပါဏိနိသုတ်ရှိ၏၊ထိုသုတ်အရ"ရညော"၌ ဆဋ္ဌီသည် ဘဋ္ဌနှင့်စပ်သော ဆဋ္ဌီတည်း၊ မိမိနောက်၌ရှိသော ပုဇ္ဇောနှင့်စပ်သော ဆဋ္ဌီ မဟုတ်-ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် "ဘဋ္ဌော ရညော, ပုတ္တော ဒေဝဒတ္တသ"၌ ရညောနှင့် ပုဇ္ဇောသည် (အချင်းချင်း နီးကပ်နေသော်လည်း) အချင်းချင်းငဲ့မှု မရှိရကား ယုတ္တတ္ထ မဖြစ် (စပ်ထိုက်သောအနက် မရှိ)၊ ထို့ကြောင့် "ရညော+ပုတ္တော, ရာဇပုတ္တော"ဟု ဆဋ္ဌီသမာသ်မဖြစ်နိုင်၊ [ဤပုံစံကို နာမာနံ သမာသောသုတ်၏ ယုတ္တတ္ထ အဖွင့်၌လည်း ပြခဲ့ပြီ၊ ထိုသုတ်၌ ယုတ္တတ္ထ သဒ္ဒါ၏ သမ္ဗန္ဓအနက် ထင်ရှားစေလို၍ ပုံစံ ထုတ်ခဲ့၏၊ ဤ၌ "ရညော+ပုဇ္ဇော"ဟု ဆဋ္ဌီ သမာသ်အရာ ဖြစ်သောကြောင့် ထပ်၍ ယုတ္တတ္ထ မဖြစ်ကြောင်း ပြပြန်သည်။]

"ကောသလသ ရညော ပုတ္တော"၌ကား ရညောနှင့် ပုတ္တောသည် ("မင်း၏+သား"ဟု) အချင်းချင်း ငဲ့မှု စပ်မှု ရှိပါပေ၏၊ သို့သော် "ရညော"သည် ပုတ္တောအပြင် "ကောသလသ"ဟူသော ရှေ့ပဒကိုလည်း ငဲ့နေသေးသောကြောင့် စပ်ဆိုက်သော အနက်မရှိ(ယုတ္တတ္ထမဖြစ်)ပြန်ရကား "ရညော ပုတ္တော ရာဇပုတ္တော"ဟု ဆဋ္ဌီသမာသ် မဖြစ်နိုင်၊ ဋီကာ၌"သာပေက္ခတာယ ကောသလရာဇပုတ္တောတိ နဘဝတိ"ဟု ပါဠိပျက်နေသည်၊"ကောသလသ ရာဇပုတ္တောတိ"ဟု ရှိရမည်၊ "ကောသလော၀ သောရာဇာ စာတိ ကောသလရာဇာ,ကောသလရညော+ပုတ္တော,ကောသလရာဇပုတ္တော"ဟုကား သမာသ်မဖြစ် မဟုတ်,ဖြစ်နိုင်သည်သာ။ ["အသမတ္ထတ္ထာ"ဟု ပါဠိမှန်ရှိစေ၊ သမသိ

နဘဝတိ-သမာသ်မဖြစ်၊ ပန-သမာသ်ဖြစ်သေးပုံကား၊ သမ္မန္ဓိသဒ္ဒါနံ-သမ္မန္ဓိသဒ္ဒါတို့၏၊ နိစ္စံ-အမြဲ၊ သာပေက္ခတ္တေ-ပုဒ်တပါးကို ငဲ့ခြင်း ရှိကုန်သည့်၏ အဖြစ်သည်၊ (သတိ)ပိ-ရှိပါသော်လည်း၊ ဂမကတ္တာ-ဝါကျ၏ အနက်ကို သိစေနိုင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သမာသော-သမာသ်ဖြစ်သေး၏၊ ယထာ-ကား၊ ဒေဝဒတ္တဿ-ဒေဝဒတ်၏၊ ဂရုကုလံ-ဆရာ့အိမ်၊ ဘဂဝတော-၏၊ သာဝကသံဃော-တပည်သံဃာ၊ ဣတျာဒိ-ဤသို့ အစရှိသည်တည်း၊....ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသော နိဋ္ဌိတော။

ယတေ-စပ်အပ်၏၊ ဧတိ, သမတ္ထော-မည်၏၊ သံပုဗ္ဗ အသဓာတ်,သုဝုသာန မုဝုသာန မတော ထောစသုတ်ဖြင့်စီရင်၍ (အတ္ထောကဲ့သို့) "သမတ္ထော"ဟုဖြစ်၏၊ သမတ္ထော အတ္ထော ယေသံတိ သမတ္ထတ္ထာနိ-စပ်အပ်သော အနက်ရှိသော ပုဒ်တို့၊ န+သမတ္ထ တ္ထာန်-အသမတ္ထတ္ထာနိ၊ အသမတ္ထတ္ထာနံ ဘာဝေါ အသမတ္ထတ္ထတ်-ဟု ပြု။]

သမ္မန္ဓိသဒ္ဒါနံ၊ပေ၊သံဃသာဒျာဒိ—ရှေ့ဝါကျ၌ "သာပေက္ခဘာဝယ ပုဒ်တပါးကို ငဲ့သည့်အတွက် သမာသ်မဖြစ်"ဟု ဆိုခဲ့ရာ၌"ပုဒ်တပါးကို ငဲ့တိုင်း၌ပင် သမာသ်မဖြစ်-ဟုမှတ်ရမည်လော"ဟုမေးဘွယ်ရှိသောကြောင့်"သမ္မန္ဓိ၊ပေ၊သမာသော"ဟုမိန့်သည်၊ ပုဒ်တပါးကို အမြဲငဲ့၍ သာပေက္ခ ဖြစ်သော်လည်း (ဝါကျတုန်းက အနက်ကို သိစေနိုင်သော) ဂမကသတ္တိရှိလျှင် သမ္မန္ဓိသဒ္ဒါများသည် နောက်ပုဒ်နှင့် သမာသ် ဖြစ်နိုင်ပါသေး၏-ဟူလို၊ ခဲ့ခဲအံ့—သမ္မန္ဓိသဒ္ဒါဟူသည် ပုဒ်တပါးကို အမြဲငဲ့နေသော သဒ္ဒါတည်း၊ ဥပမာ—"ဂရု-ဆရာ"ဟူရာ၌ "မည်သူ၏+ဆရာနည်း"ဟု သမ္မန်းကို မေးဘွယ်ရှိ၏၊ "သာဝက-ဘပည်"ဟူရာ၌လည်း "မည်သူ၏+တပည့်နည်း"ဟု သမ္မန်းကို မေးဘွယ်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ဂရု--သာဝကသဒ္ဒါတို့သည် သမ္မန်းကို ငဲ့သော သမ္မန္ဓိသဒ္ဒါဘို့တည်း၊ ထိုကဲ့သို့သော သမ္မန္ဓိသဒ္ဒါတို့သည် သမာသ်စပ်လိုက်သည့် အခါ၌လည်း ဝါကျတုန်းက အနက်ကို သိစေနိုင်သော ဂမကသတ္တိရှိကြ၏၊ ထင်ရှားစေအံ့—ဒေဝဒတ္တဿ ဂရုနော+ကုလံ—ဒေဝဒတ်၏ ဆရာ၏+အမျိုး" ဤကား ဝါကျအနက်ဘည်း၊ ဤဝါကျ အနက်၌ ဒေဝဒတ္တဿကို ဂရုဒ်သော စပ်၍ "ဒေဝဒတ်၏ဆရာ"ဟု အနက်မှတ်၊ "ဂရုနော+ကုလံ=ဂရုကုလံ"ဟု သမာသ်ဘွဲ့ပြီးသည့် အခါလည်း "ဒေဝဒတ္တဿ ဂရုကုလံ=ဒေဝဒတ်၏ ဆရာ့အမျိုး"ဟု ဒေဝဒတ္တဿကို ဂရုဒ်သောစပ်၍ "ဒေဝဒတ်၏ဆရာ" ဟူသော ဝါကျတုန်းက အနက်ကိုပင် သိစေနိုင်၏၊ ဤသို့ သိစေနိုင်ခြင်း၏"ဂမက"ဟု ခေါ်၏၊ ဤသို့ သိစေနိုင်သော သမာသ်ကိုလည်း "ဂမက သမာသ်"ဟုခေါ်သည်။

ဆက်ဦးအံ့—ဂမကဒ္ဒ ဂမုဓာတ် (ကာရိတ်ကျေ) ဏ္ဍုပစ္စည်းတည်း၊ဂမုဓာတ်သည် ပုဒ္ဓိ အနက်ကို ဟော၏၊ဝါကျထို့—ဝါကျအနက်ကို၊ ဂမယတိ—သိစေတတ်၏၊ ဧတိ, ဂမကော—မည်၏၊ ဂရု, သာဝကော စသော သဒ္ဒါရ၏၊ သမာသ် ဖြစ်နေသော်လည်း ဝါကျတုန်းက အနက်ကို သိစေနိုင်သော သဒ္ဒါ-ဟူလို။ [ဤခေနရာ၌ "သမာသ်ဖြစ်နေသော်လည်း ဝါကျတုန်းကကဲ့သို့ ဒေဝဒတ္တဿကို မိမိဘည်းဟူသော ဂရုဒ်သာ စပ်ရ

သတ္တမိ-သတ္တမီတပ္ပုရိသ်ကားး၊ရူပေ-ရူပါရုံဒ်၊ (ဥပ္ပန္နာ-ဖြစ်သော၊) သညာ-သညာတည်း၊ ရူပသညာ၊ ဧဝံ, ရူပသဒ္ဒေတနာ-ရူပါရုံဒ်ဖြစ်သော သဒ္ဒေတနာ၊ [သိဒ်ဒ် ''သံသာရဒုက္ခံ-သံသရာဒ်ဒ် ဖြစ်သော ဆင်းရဲ''ဟု ရှိသေး၏။] စက္ခုမ်ိ-စက္ခုဝတ္ထုဒ်၊ သန်္ဓိသိတံ-မှိသော၊ ဝိညာဏံ-ဝိညာဏ်ဘည်း၊ စက္ခုဝိညာဏံ၊ ဓမ္မေ-တရားဒ်၊ ရတော-မွေ့လျော်သူတည်း၊ ဓမ္မရတော၊ ဓမ္မာဘိရတိ-တရားဒ်ဒ မွေ့လျော်ခြင်း၊ ဓမ္မရုစိ-တရားဒ်ဒ်အလို၊ ဓမ္မဂါရဝေါ-ဘရားဒ်ဒ ရိုသေခြင်း၊ ဓမ္မေသု-ပါဋ်ဋိတိုဒ်ဒ်၊ နိရုတ္တိ-ထုတ်၍ ရွတ်ဆိုအပ်သော သဒ္ဒါတည်း၊ ဓမ္မနိရုတ္တိ၊ ဒါနာဓိမုတ္တိ-ဒါနဒ်ဒ စွဲမြဲစွာသက်ဝင်ခြင်း၊ဘဝ ဋ္ဌဂကတံ-ဘဝတပါးဒ်ဒ်ပြုအပ်သောကံ၊ ဒဿနေ-မြင်ခြင်းဒ်ဒ်၊ အဿာဒေါ-သာယာခြင်းတည်း၊ ဒဿနဿာဒေါ၊ အရညေ-တောဒ်ဒ်၊ ဝါသော-နေခြင်းတည်း၊ အရညဝါသော၊ ဝိကာလေ-နေလွဲအခါဒ်ဒ်၊ ဘောဇနံ-စားခြင်းတည်း၊ ဝိကာလဘောဇနံ၊ ကာလေ-အချိန်ဒ်ဒ်၊ ဝဿံ-မိုးရွာခြင်းတည်း၊ ကာလဝဿံ၊ ဝနေ-တောဒ်ဒ်၊ပုပ္ဖံ-ပန်းတည်း၊ ဝနပုပ္ဖံ၊ ဧဝံ, ဝနမဟိံသော - ဧတောကဲ့၊ ဂါမသူကရော - ရွာဝက်၊ သမ္ဒဒ္ဒမစ္ဆော-သမုဒ္ဒြောငါး၊ အာဝါဋကစ္ဆပေါ-တွင်းလိပ်၊ အာဝါဋမဏ္ဍူကော-တွင်းဖား၊ ကူပမဏ္ဍူကော-တွင်းဖား၊ တိတ္ထနာဝါ-ဆိပ်ကမ်းလျှ၊ ဣတ္ထိသု-မိန်းမတို့ဒ်၊

ကြောင်းကို သိစေနိုင်သောကြောင့် ဂမက မည်၏''ဟု အဓိပ္ပါယ်ပြောကြသေး၏၊ ''ဝါကျထွဿ ဂမကတ္တာ ဗောဓကတ္တာ''ဟူသော ဋီကာဖွင့်အတိုင်း မကျသော်လည်း သူ့နည်းနှင့်သူကား အဓိပ္ပါယ်အမှန်ပင်တည်း။] ဘဂဝတော သာဝကသံဃော၌လည်း ''သာဝကာနံ+သံဃော—သာဝကသံဃော''ဟု သမာသ်ပြီးသောအခါ ''ဘုရားရှင်၏ တပည့်တို့၏အပေါင်း''ဟု ဘဂဝတောကို သာဝကာနံ၌ စပ်၍ ဝါကျတုန်းက ကဲ့သို့ အနက်ကို သိစေနိုင်သည်၊ ဤသို့လျှင် ရှေး၌ .''သာပေက္ခတာယ အသမတ္ထဏ္ဍတ္တာ နဘဝတိ''ဟု ဆိုခဲ့သော်လည်း''ဂုရု-သာဝက''တို့ကဲ့သို့သော သမ္ဗန္ဓီသဒ္ဒါတို့အတွက်မှာ သာပေက္ခဖြစ်စေကာမူ ဂမက သတ္တိ ရှိသည့်အတွက် သမာသ်စပ်တို့ ချင်းချက်ရသည်။ [သံဃောတျာဒိဒ်၌ အာဒိဖြင့်''ဒေဝဒတ္တာဿ ဘဂိနိပုတ္တော, တဿ ပါဒမူလံ-ထိုသူ၏ ခြေရင်း''ဟု ဋီကာပြ၏။]

သတ္တမီ တပ္ပုရိသ်

သတ္တမီ။ ။ရူပေ၏ နောက်၌ ''ဥပ္ပန္နာ''ဟု ဋီကာ ထည့်၏၊ ရုပ်ဘွက်ရာ၌ကား ''ရူပ+သညာ''တည်၍သာ တွက်၊ ''စက္ခုဝိညာဏံ''၌ကား ဖဿ်ျေလောဝိ တပ္ပုရိသ်သမာသ်ဖြစ်၍ ''စက္ခု+သန္ဓိသိတ+ဝိညာဏ''ဟု တည်၊ ပကတိ ပြုပြီးသောအခါ ''ဂုတ္တာဏာန မပွယောဂေါ''ဟူသော ပရိဘာသာဖြင့် သန္ဓိသိဘပုဒ်ကိုချေ၊တိုက်ရိုက်

ဓုံတွော-အပျော်ကျူးသူတည်း၊ ဣတ္ထိဓုတ္တော-မိန်းမကျူးသူ၊ [သိဒ္ဓ် "အက္ခ-ဓုတ္တော-ကြွေအံကျူးသူ" လည်းရှိ၏၊] ဆာယာသုက္ခော-အရိပ်၌ ခြောက်သော အသား၊ အင်္ဂါရပက္ကံ-မီးကျီး၌ကျက်သောအသား၊ စာရကဗန္ဓေါ-နှောင်အိမ်၌ ဖွဲ့အပ်သူ။

ဣဓ-ဤဆိုအပ်လတံ့သော ပြယုဂ်တို့၌၊ ဝုတ္တိယေဝ-အမြဲသမာသ်သာတည်း၊ ယထာ-ကား၊ ဝနေ-တော၌၊ စရတိ-လှည့်လည်တတ်၏။ ဣတိ, ဝနစရော၊ ကုစ္ဆိမ်-ဝမ်း၌၊ သယတိ-ကိန်းတတ်၏။ ဣတိ, ကုစ္ဆိသယော၊ ထလေ-ကုန်း၌၊ တိဋ္ဌတိ-တည်တတ်၏။ ဣတိ,ထလဋ္ဌော၊ ဧဝံ, ဇလဋ္ဌော-ရေ၌ တည်သောသစ်ပင်၊ ပဗ္ဗတဋ္ဌော-တောင်၌ တည်သောသစ်ပင်၊ မဂ္ဂဋ္ဌော-လမ်း၌ တည်သောသစ်ပင်၊ ပင်္ကေ-ညွန်၌၊ ဇာတံ-ပေါက်သောကြာတည်း၊ ပင်္ကဇံ၊ သိရေ-ဦးခေါင်း၌၊ ရုဟတိ-ပေါက်တတ်၏။ ဣတိ [ၛင်းဝိဂြိဟ်သိဟိုင်္ဂမူဒ္ဓမပါ။]သိရောရုဟံ၊ [မနော ဂိုဏ်းဖြစ်၍ သမာသ် အလယ်၌ ဩရှိသည်၊] ဣစ္စာဒိ၊ ဣဓ-ဤဆိုအပ်လတံ့ သောပြယုဂ်၌၊ နဘဝတိ-သမာသ်မဖြစ်၊ ဘောဇနေ-၌၊ မတ္တညုတာ-အတိုင်း အရှည်ကိုသိသူ၏ဒေးဖြစ်၊ ဣန္ဒြိယေသု-ဣန္ဒြေတို့၌၊ ဂုတ္တဒ္ဒါရော-စောင့်ရှောက် အပ်သောတံခါးရှိသူ၊ [သိဟိုင်္ဂမူဒ္ဓ် "ဂုတ္တ-ဒ္ဒါရတာ-ရှိသူ၏ အဖြစ်"ဟု ရှိ၏။ [အာသနေ-နေရာ၌၊ နိသိန္နော-ထိုင်နေသူ၊ အာသနေ-၌၊ နိသိဒိတဗ္ဗံ-ထိုင်နေ ရာ၏၊ သတ္တမီ တပ္ပုရိသော နိဋ္ဌိတော။

တဒနုပရောဓေနာတိ-တဒနုပရောဓေနဟူ၍၊ ဝုတ္တတ္တာ-ဆိုအပ်သည်၏ အဖြစ် ကြောင့်၊ ယထာဘိဓာနံ-ပြယုဂ်အားလျော်စွာ၊ တပ္ပုရိသေ-၌၊ ကုစ်-အချို့ ကုန်သော၊ အစ္ဆန္နာဒီသု-အစ္ဆန္နံ အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ အမာဒိဘာတျန္တံ-

---

မပါသော ဝိဂြိဟ်ဘို့၌ ရှေ့ပုဒ်ဝယ် သတ္တမီဝိဘတ်ဖြင့်ချသုံး ဝိဂြိဟ်ပြု၊ နောင်ခါ အလိုလို နားလည်ပါလိမ့်မည်၊ ဝနစရော စသည်၌ နိစ္စသမာသ်ဖြစ်၍ "စရတိ" ဟု ပရိယာယ် ပုဒ်ဖြင့် ဝိဂြိဟ်ပြုရသည်၊ ကိတ် (သဗ္ဗတော ဣဋ္ဌာတ္ထာဝိဝါ—သုဘ)၌ သိရောရုဟော စသောဒေးလားတူရုပ်များ ပြီးပုံကို ပြလတံ့၊ ထိုရုပ်များပြီးပုံကို နှ့ဲ့မှီး၍ "ဝနစရော" စသောရုပ်များ ပြီးပုံကိုလည်း သိနိုင်ပါလိမ့်မည်။

တဒနုပရောဓေန၊ပေါဘဝတိ—တပ္ပုရိသ် သမာသ်ရိုးရာမှာ' 'ဘူမိ'+ဂတော" စသည်ကဲ့သို့ အုပမာဒိ ဝိဘတျန္တပုဒ်သည် ရှေ့နေ၍ ပဌမာဝိဘတျန္တပုဒ်က နောက်နေရ မြဲတည်း၊ အချို့တပ္ပုရိသ်များ၌ကား "အတိ+အန္တ" စသည်ဖြင့် (အတိနောင် သိသက် ချေထားသော) ပဌမာဝိဘတျန္တပုဒ်မျိုးသည် ရှေ့နေ၍ အန္တံစသော အုပမာဒိ ဝိဘတျန္တ

အမာဒိဝိဘတ္တန္တဖြစ်သော၊ ပုဗ္ဗပဒံ-ရှေ့ပုဒ်သည်၊ [သိဟိုဠ်မူဠ်၌ "ပုဗ္ဗပဒံ"ဟု ပါသည်၊] ပရံ-နောက်၌၊ သမ္ဘဝတိ-ဖြစ်၏၊ ယထာ-ကား၊ အန္တံ-အပိုင်းအခြားကို၊ အတိက္ကန္တံ-လွန်သောအမှုတည်း၊ အစ္စန္တံ-အပိုင်းအခြားကို လွန်သောအမှု၊အစ္စန္တာနိ-တို့သည်၊ ဝေလံ-အခါကို၊ အတိက္ကန္တော-လွန်သောအရာတည်း၊ အတိဝေလော-အခါကိုလွန်သော အရာ၊ရဿတ္တံ-ရဿ အဖြစ်သည်၊(ဟောတိ)၊ ဧဝံ-တူ၊မာသံ-တလကို၊ အတီတော-လွန်သောအရာတည်း၊ အတိမာသော-တလကိုလွန်သောအရာ၊ ပတ္တဇီဝိကော, အာပန္နဇီဝကော-အသက်မွေးခြင်းသို့

ပုဒ်များက နောက်နေလျက်လည်းရှိသေး၏၊ထိုတပ္ပုရိသ်များကို "အမာဒိပရ တပ္ပုရိသ်= အမာဒိဝိဘတ္တန္တ ပုဒ် နောက်ရှိသော တပ္ပုရိသ်" ဟု ခေါ်သည်၊ ထိုသို့ ရှိရာ၌လည်း "တဒနုပရောဓေန (ထိုဘုရားပါဠိတော်နှင့်မဆန့်ကျင်စေရ)" ဟူသော ပရိဘာသာနှင့် အညီ ပါဠိတော်နှင့် သင့်လျော်ညီညွတ်သောကြောင့် တပ္ပုရိသ် သမာသ် အထူးအဆန်း ဟု တမျိုးမှတ်ဘွယ် ရှိ၏၊ သို့သော် ရုပ်တွက်ဟော၌ကား "အန္တ+အတိ" ဟုပင် အမာဒိဝိဘတ္တန္တပုဒ်ကို ရှေထား၍တည်၊ "အန္တံ+အတိ" ဟု ဝါကျ ဖြစ်စေ၊ သမာသ်စပ်, တပ္ပုရိသ်မှသို့စသည့်စီရင်၍ "အန္တအတိ" ဟု ပကတိဖြစ်ပြီးမှ တဒနုပရောဓေနဟူသော ပရိဘာသာနှင့်အညီ ပါဠိတော်နှင့် လျော်စွာ ပြီးစေရမည် ဖြစ်သောကြောင့် တသုဂ္ဂဒ္ဓိ သုတ်ကြိုးဖြင့် "အန္တအတိ" ကို "အတိအန္တ" ဟု ရှေနောက်ပြန်၊ သမ္ဗောစံတိဖြင့် တိ ကို စပြု, ဒွေဘော်လာ (အစ္စန္တ), နာမ်ငဲ့ စသည် စီရင်။

ဤသို့ သမာသ်စပ်ပြီးမှ ရှေပုဒ်က နောက်ရောက်ရမည်ကို ရည်ရွယ်၍ "အမာဒိဝိဘတ္တန်ဲ ပုဗ္ဗပဒံ ပရံဘဝတိ" ဟု မိန့်သည်၊ ဋီကာ၌လည်း "ဇိဝိကံ—အသက်မွေးခြင်းသို့၊ ပတ္တော—ရောက်သူတည်း၊ ပတ္တဇီဝိကော" ဟူသော ပုံစံ၌ သမာသ် စပ်ပြီးမှ ဇိဝိက ပတ္တော ကို "ပတ္တဇီဝိကော" ဟု ရှေနောက် ပြန်ဘို့ရန် "ဇိဝိကံ+ပတ္တော=ပတ္တဇီဝိကော၊ အမာဒယော ပရပဒေဘိတိ သမာသေ ကတေ ပုဗ္ဗပဒပရနိပါတော" ဟု မိန့်သည်၊သဒ္ဒနီတိ၌လည်း "ကာယသ+ပုဗ္ဗံ—ရှေပိုင်းတည်း" ဟု ဝါကျခင်း၍ "ပုဗ္ဗကာယော" ဟု ရုပ်ပြီးစေပြီးလျှင် "အယံ ဥတ္တရပဒသ ပုဗ္ဗနိပါတဘာဝေန ဓုတ္တော=ဤကား ပုဗ္ဗဟူသော နောက်ပုဒ်ကို ရှေ၌ ကျရောက်စေသောအားဖြင့် ဆိုအပ်သော သမာသ်" ဟု မိန့်သည်၊ ထို့ကြောင့် "အစ္စန္တံ စသည်၌ ရှေးဦးစွာ တပ္ပုရိသ်ရိုးရာအတိုင်း အမာဒိဝိဘတ္တန္တပုဒ်ကို ရှေထား၍ ပဌမာဝိဘတ္တန္တပုဒ်ကို နောက် ထားလျက် ဝိဂြိဟ်ဝါကျခင်း၍ သမာသ် စပ်ပြီးမှ နောက်ပုဒ်ကို ရှေသို့ ကျရောက်စေရမည်" ဟု မှတ်။

အဗျယီဘာဝနှင့် နဲ့ခြားချက်။ ။"အစ္စန်ံ နိဗ္ဗာန်ံ" တို့၌ အဗျယ ပုဒ်များ ရှေးရှိသောကြောင့် အဗျယီဘော သမာသ်လေလားဟု ယုံမှားဘွယ် ရှိသည်၊ ရှင်းလင်းချက်ကား—ဥပသာရ နိပါတ် (အဗျယ) ပုဒ်တို့ ရှေးရှိရုံမျှမက အဗျယပုဒ်အနက်ဝို့ ပဓာန ဖြစ်ရာ၌သာ အဗျယီဘောသမာသ်ဖြစ်သည်၊အဗျယပုဒ်တို့လည်း ဒြဗ်နက်ကိုမဖော်ကြ၊

ရောက်သူ၊ ဒုက္ခံ-ဣန္ဒြေကို၊ ပတိဂတံ(နိသိတံ)-မှီသည်တည်း၊ ပစ္စက္ခံ-ဣန္ဒြေကို မှီသော၊ဝါ-မျက်မှောက်ဖြစ်သော၊ဒဿနံ-မြင်ခြင်း၊ပစ္စက္ခော-ဣန္ဒြေကိုမှီသော၊ ဝါ-သော၊ အတ္တဘာဝေါ-အတ္တဘော၊ ပစ္စက္ခာ-သော်၊ ဗုဒ္ဓိ-သိခြင်း၊ အတ္ထံ-အနက်သို့၊ အနုဂတံ=အစဉ်လိုက်သောအမည်တည်း၊ အန္ဒတ္ထံ—အနက်သို့ အစဉ်လိုက်သောအမည်။

ကောကိလာယ-ဥသြမသည်၊ အဝကုဋ္ဌံ-စွန့်ပစ်အပ်သော တောတည်း၊ (ဝနံ-ဟု မြန်မာမူ ပို၏၊) အဝကောကိလံ-သော၊ ဝနံ-တော၊ ပရိစ္စတ္တံ-စွန့်ပစ်အပ်သော တော၊ ဣတိ, အတ္ထော-အနက်၊ အဝမယ္ဟရံ-ဥဒေါင်းသည်စွန့်ပစ်

"ဥပနဂရံ-မြို့အနီး"စသည်ကဲ့သို့ အရာဝတ္ထု၊ အထည်ခြင်း မဟုတ်သော ဂုဏ်အနက်ကိုသာ များသောအားဖြင့် ဟောကြသည်၊ ထို့ကြောင့် "အန္ဓံ-အပိုင်းအခြားကို လွန်သောအမှ"စသည်ဖြင့် တစုံတခု ခြင်းကို ဟောရာ၌ဌင်း"အပိုင်းအခြားကို လွန်ခြင်းကြီယာ"ဟု ကြီယာခြင်းကို ဟောရာ၌ဌင်း အတိဥပသာရ ရှေးရှိသော်လည်း ဒုတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ်သာ ဖြစ်သင့်၏၊ နိဗ္ဗာနံလည်း "နိဗ္ဗာန်"ဟူသော သဘာဝခြင်းကို ဟောသောကြောင့် ပဉ္စမီတပ္ပုရိသ်သာ၊ဤကားဤကျမ်း၏ခွဲခြားချက်တည်း။ [နိဗ္ဗာနံကို ပုဒ်စစ်၌ ပဉ္စမီ အဇျယီဘောဟု ဆိုထား၏၊ "အဇ္ဈတ္တံ-အစ္ဈတ္တတရား"ဟူရာ၌ကား တချို့အဇျယီဘောများလည်းခြင်းဟောရှိပေသေး၏၊ ထို့ကြောင့် နိဗ္ဗာနံကဲ့သို့ ပုဒ်များ၌ ဝတ္တိစ္ဆာအားလျော်စွာ အဇျယီဘော-တပ္ပုရိသ် ၂-မျိုးသင့်ဟု သော်လည်းကြံရာ၏။]

အန္ဓံ၊ ပေ၊ အန္ဒတ္ထံ—အန္ဒတ္ထံ တိုင်အောင် ဒုတိယာ တပ္ပုရိသ်၊ ဝေလာသည် အာကာရန္တ ဣတ္ထိလိင်၊ ထို့ကြောင့် "ဝေလာအတိ"ဟုပကတိပြု၍ "အတိ ဝေလာ"ဟု ဧရှေနောက် ပြန်ပြီးသောအခါ ကွစာဒိ မဏ္ဍူကာရုံ စသော သုတ်ဖြင့် ရဿပြု၊ (အတိ ဝေလ),နာဝ်ငဲ့စသည်၊ ပတ္တဇိဝိကော အာပန္နဇိဝိကောတို့၌ ဇိဝိကာလည်း အာကာရန္တ ဣတ္ထိလိင်ပင် ဖြစ်၍ နည်းတူ စိရင်၊ ပစ္စက္ခံကို "ပတိ+အက္ခ"ဟုခွဲ၊ ပတိဂတံသည် ပတိ၏ကိုယ်စားတည်း၊ပတိဂတံကို"နိသိတံ"ဟု ထပ်ဖွင့်သည်၊ ပစ္စက္ခံအရ ဣန္ဒြေကို မှီသောခြင်းကြီယာဧြင်ကို ရသောကြောင့် တပ္ပုရိသ်ဆိုသည်၊ "ပစ္စက္ခံ-ဣန္ဒြေ၏ ရှေးရှု"ဟု "ရှေးရှု"ဂုဏ်မျှကို ရလျှင် အဇျယီဘောပင်၊ "အန္ဒတ္ထ"ဟူသည် သဒ္ဒါနက်သို့အစဉ်လိုက်သော (သဒ္ဒါနက်အားလျော်သော) နာမည်စသည်တည်း၊ဥပမာ—"ဂစ္ဆတိတိ ဂေါ"၌ "ဂေါ"ဟူသော နာမည်သည် သွားခြင်း ကြီယာအနက်သို့ အစဉ်လိုက်သော (ထို သွားခြင်းအနက်နှင့် လျော်သော) ကြောင့် အန္ဒတ္ထနာမည် ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း။

ကောကိလာယ၊ ပေ၊ အဝမယ္ဟရံ—တို့သည် တတိယာတပ္ပုရိသ်တည်း၊ "ပရိစ္စတ္တံ" သည် အဝကုဋ္ဌံ၏ အနက်ပြုတည်း။ ["အဝကုဋ္ဌံ—မည်တွန်အပ်သော တော၊ ဝါ—ရှောင်ကွင်းအပ်သော တော"ဟုလည်း ပေးကြသေး၏၊ ထိုတွင် ရှေ အနက်သည် "အဝကောကိလော-ရုက္ခော, သသဒ္ဒေါ-ဥသြသံ ရှိသော သစ်ပင်ဟူသော မုဒ္ဓဗောဓ

အပ်သော ဖတာ၊ အဇ္ဈယနာယ-သရဇ္ဈာယ်ခြင်းငှါ၊ ပရိဂိလာနော-ပင်ပန်းနွမ်းနယ်သူတည်း၊ ပရိယဇ္ဈယနော-သူ၊ ကမ္မဿ-အမှုအား၊ အလံ(သမတ္ထော) စွမ်းနိုင်သူတည်း၊ ဣတိ,အလံကမ္မော့-မည်၏၊ ဝစနာယ - ပြောဆိုခြင်းငှါ၊ အလံ-ထိုက်သော မိန်းမတည်း၊ ဣတိ, အလံဝစနာ - မည်၏၊ ဝါနတော-တဏှာမှ၊ နိဂ္ဂန္ထံ-ထုတ်မြောက်သောတရားတည်း၊ နိဗ္ဗာနံ၊ ကိလေသေဟိ-တို့မှ၊ နိက္ခန္တော-ထုတ်မြောက်သူတည်း၊ နိက္ကိလေသော၊ နိရဂ်ဏော-အင်္ဂါမှ ထုတ်မြောက်သူ၊ ကောသမ္ဘိယာ-ကောသမ္ဘီမြို့မှ၊ နိက္ခန္တော-ထုတ်သွားသူတည်း၊ နိက္ကောသမ္ဘီ၊ ဝနတော-တဏှာတည်းဟူသော တောမှ၊ နိယျာတော-ထုတ်သွားသူတည်း၊ နိဗ္ဗနော-သူ၊ အာစရိယတော-ဆရာထက်၊ ပရော-မြတ်သော ဆရာတည်း၊ ပါစရိယော-ဆရာထက် မြတ်သော ဆရာ (ဆရာ့ ဆရာကြီး)၊ ဧဝံ-ပယျောဂေ-အာဘိုးထက် မြတ်သော အဖိုး၊ ဝါ-အဘေး၊ ပရဟိယျော-ယမန်နေ့မှ နောက်နေ့၊ ဝါ-တဖန် မနေ့ (တမြန်နေ့)။

ဋီကာနှင့်ညီ၍ နောက် အနက်ကား "အဝကုဋ္ဌ = ဒူရိကတ – ဝေးခဲအောင် ပြုအပ်, အပသာရိတ-ဖဲ့ခွါအပ်"ဟူသောထောမနိမိန့်ဉီ၏၊] မယူရေန အဝကုဋ္ဌံ အဝမယူရုံ။

အဇ္ဈယနာယ၊ပေ၊ အလံဝစနာ——တို့သည် စတုတ္ထီ တပ္ပုရိသ်တည်း၊ အဓိပုဗ္ဗ ဒုဓာတ် ယုပစ္စယ်သွင်းဖြစ်၍ ဒုကို ဇ, ကို အယဖြု၍ "အဇ္ဈေယန"ဟု ပါဠိမှန်၊ အယမပြုဘဲ "အဇ္ဈေန"ဟုလည်း ရှိ၏၊ "ပရိယာဒယောဂိလာနာဒျတ္ထေ စတုတ္ထိယာ=ပရိ စသည်တို့ကို ဂိလာနစသော အနက်၌ ဖြစ်မူ စတုတ္ထိယန်အနှင့် စပ်အပ်ကုန်၏"ဟု သဂ္ဂတ (ဝါတ္တိက) သုတ်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် "ပရိဂိလာနာ"ဟုလည်း ပါဠိမှန်ရှိရုံမည်၊ အလံကမ္မာဒျ အလံကို "သမတ္ထော"ဟု ဖွင့်သော်လည်း အလံဝစနာဒျကား အလံသဒ္ဒါသည် အရဟအနက်၌ ဖြစ်သင့်၏၊ ထို့ကြောင့် "အလံဝစနိယာ"ဟုသော သဒ္ဒါရိတ္တသိက္ခာပုဒ်အဖွင့် ဝိမတိဋီကာ၌ "ဝစနိယတာယ ဝတ္တုဗ္ဗတာယ-ပြောဆိုစေ့စပ်ထိုက်သူ၏ အဖြစ်ငှါ၊ အလံအရဟာ-ထိုက်သော (ကွာရှင်းပြီးသော) မိန်းမသည်၊ အလံဝစနိယာ-မည်၏"ဟု ဖွင့်သည်၊ ဤ၌လည်း "အလံဝစနာ-(လင်မယားပြတ်စဲနေသဖြင့်) စေ့စပ်ပြောဆိုခြင်းငှါ ထိုက်သော မိန်းမ"ဟု မှတ်။

ဝါနတော၊ပေ၊ပရဟိယျော——တို့သည် ပဉ္စမီ တပ္ပုရိသ်ဘည်း၊ အဂ်ဏတော-ကိလေသာ အင်္ဂါမှ၊ နိက္ခန္တော, နိရဂ်ဏော၊ "နိက္ကိလေသော-ကိလေသာမရှိသူ၊ နိရဂ်ဏော—အင်္ဂါမရှိသူ"ဟူရာ၌ ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ်ဘည်း၊ "နတ္ထိ ကိလေသာ ယသ်"ဟု ဝိဂြိဟ်ပြု၊ "ဝနတော နိယျာတော နိဗ္ဗုနော"ဟု ပါဠိမှန်၊ ဝဏ္ဏာဒေသလုပ်ဟူသော တောမှထွက်မြောက်သူတည်း၊ ["ဝနံ သိန္ဒထ မာ ရုက္ခံ၊ပေ၊နိဗ္ဗုနာ ဟောထ ဘိက္ခဝေါ" ဓမ္မပဒ၊ "တဏ္ဏာတော မရှိသူ"ဟု ဗဟုဗ္ဗီဟိလည်း သင့်၏၊] ပါစရိယော၌ ပသည်

ဂင်္ဂါယ - ဂင်္ဂါမြစ်၏၊ ဥပရိ - အထက်အရပ်တည်း၊ ဥပရိဂင်္ဂံ၊ ဧဝံ, ဟေဋ္ဌာနဒိ-မြစ်၏ အောက်အရပ်၊ အန္တေဝသမာပတ္တိ-သမာပတ်၏ အတွင်းဖြစ်သော တရား၊ ဟံသာနံ-ဟင်္သာတို့၏၊ ရာဇာ-မင်းတည်း၊ ရာဇဟံသော-ဟင်္သာမင်း၊ ဟံသရာဇာဝါ-လည်း ရှိ၏၊ မာသဿ-တလ၏၊ အဒ္ဓံ-ထက်ဝက်တည်း၊ အဒ္ဓမာသံ-ဝက်၊ မာသဒ္ဓံဝါ-၏၊ အာမလကဿ-ရွှစ်ရွာသီး၏၊ အဒ္ဓံ-တည်း၊ အဒ္ဓါမလကံ-ဝက်၊ အာမလကဒ္ဓံဝါ-၏၊ ကဟာပဏဿ-တကျပ်၏၊ အဆံ-ထက်ဝက်တည်း၊ အဆုကဟာပဏံ-ဝက်၊ ဝါ-၅-မူး၊ အဆုမာသကံ-တပဲ ထက်ဝက်၊ ဝါ-၂-ပြား၊ ရတ္တိယာ-ညဉ့်၏၊ အဆံ-တည်း၊ အဆုရတ္တံ-ညဉ့်ထက်ဝက်၊ ဝါ-သန်းခေါင်ယာမ်၊ ရတ္တိယာ-၏၊ ပုဗ္ဗံ-ရှေပိုင်းတည်း၊ ပုဗ္ဗရတ္တံ-ပိုင်း၊ဝါ-ညဉ့်ဦးယာမ်၊ရတ္တိယာ-၏၊ ပစ္ဆာ-နောက်ပိုင်းတည်း၊ ပစ္ဆာရတ္တံ-ပိုင်း၊ ဝါ-မိုးသောက်ယာမ်၊ [အပရရတ္တံ ဟုလည်း ရှိ၏၊ အနက်

(ဥပသာရခက်း၌) တပ္ပရအနက်ရှိ၏-ဟု ပြခဲ့၏၊ တပ္ပရ၌ ပရံကိုလည်း ဥတ္တာမံဟု ထောမနိမိ ဖွင့်၏၊ ပဥပသာရခက်း၌လည်း ဤအတိုင်း အနက်ပြင်သင့်သည်၊ 'မိမိ ဆရာထက် မြတ်သော (ဆရာ၏ ဆရာကြီးသည်) ပါစရိယတည်း၊ ထို့အဲတူ မိမိ အဘိုးထက် မြတ်သော ကြီးသော အဘိုး=ဘိုး၏ အဘ (ဘေး) သည် "အယျကဲတော ပရော" အရ "ပယျက" မည်၏၊ "ပေယျက" ဟု ရှိသည်ကား ပါဠိပျက်၊ ဟိ ဲယျောကား နိပါတ်ပုဒ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဟိယျောနောင် ပဒ္ဓမီခဲ့၍ "ဟိယျော-ယမန်နေ့မှ (မနေ့မှ)၊ ပရော - နောက်တနေ့သည်၊ ပရဟိယျော - မည်၏" ဟု ဆို၊ [သဟသဲတော - တဲထောင်ထက် + ပရံ - ပိုလွန်သည်တည်း၊ ပရောသဟသံ - တဲထောင်ထက် ပိုသည် (တန်းထောင်ကျော်)၊ ပရောသတံ - တရာထက် ပိုသည် (တရာကျော်)၊ ပရောပဏ္ဏာသံ-ငါးဆယ်ထက် ပိုသည် (ငါးဆယ်ကျော်)၊ မောဂ္ဂလ္လာန်၌ "ပရာ"နိပါတ်ဟု ဆို၍ "သဟသဲတော+ပရာ" ဟုဝိဂြိုဟ်ပြု၏။]

ဂင်္ဂါယ၊ပေ၊သမာပတ္တိ—တို့ကား ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်တည်း၊ ဥပရိဂင်္ဂံ စသည်ကဲ့သို့ "ဥပရိပါသာဒံ, ဟေဋ္ဌာမဉ္ဇံ, အန္တေဝနဂရံ"ဟု အဗျယီဘာဝသမာသ်ခက်း၌ ပြပြီး ဖြစ်လျက် ဘာကြောင့် ဤတပ္ပုရိသ်ခက်း၌ ပြပြန်သနည်း-ဟု ဓနဘွယ်ရှိ၏၊ "အထက်, အောက်, အတွင်း" ဟု အထည်ခြင် မပြဋ္ဌာန်းချာ၌ အဗျယီဘာဖြစ်သင့်၏၊ ဘာကြောင့်နည်း .. အဗျယီဘော၌ များသောအားဖြင့် ဒြင်အနက်ကို မရသောကြောင့်တည်း၊ [အဓိတ္ထိ စသော အချို့ အဗျယီဘော၌သာ စကားဒြင် စသော ဒြင်အနက် ရသည်။] "ဂင်္ဂါမြစ်၏ ဒအောက်"ဟုသာ မဆိုဘဲ "ဂင်္ဂါမြစ်၏ အောက်အရပ်"ဟု အရပ်ဒေသ ဒြင်ကို အရကောက်ယူရာ၌ကား အဗျယီဘော မဖြစ်သင့်၊ ထို့ကြောင့် တပ္ပုရိသ်ခက်း၌ ပြပြန်သည်-ဟု (ရူပသိဒ္ဓိအလို) ကြိသင့်၏၊ သို့သော် သဒ္ဒနီတိ၌ တပ္ပုရိသ်အခက်းဝယ် မပြသောကြောင့် ဥပရိဂင်္ဂံ စသည်တို့ကို အဗျယီဘောဟု ဆိုခြင်းသာ သာ၍ ရှင်းလင်းပေမည်။

တူပင်၊] စ-ဆက်၊ ထွေ-ဤ အာမုရတ္တံ စံသောပြယုဂ်တို့ဦ၊ ကဲ့စိ သမာသန္တဂတာန မကာရန္တောတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ရတ္တိသဒ္ဒန္တသ-ရတ္တိသဒ္ဒါ၏ အဆုံး ဣ၏၊ အတ္တံ-အ အဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ)၊ အဟသ-နေ့၏၊ ပုဗ္ဗံ-ရှေပိုင်းတည်း၊ ပုဗ္ဗန္နံ-ပိုင်း၊ ဝါ-နံနက်၊ ဧဝံ, သာယန္နံ-နေ့၏ နောက်ပိုင်း၊ (ညနေပိုင်း)၊ တေသုဝုဒ္ဓိ တျာဒိနာ-ဖြင့်၊ အဟ်သ-အဟ၏၊ အနုာဒေ့သော-အနုပြု၊ အမာဒိပရ တပပ္ပုရိသော-အမာဒိပရတပပ္ပုရိသ်သည်၊ (နိဋ္ဌတော)၊ [မြန်မာမူဦ၌ "အမာဒိ တပပ္ပုရိသော" ဟု ရှိသည်ကား ပါဠိပျက်။]

ကဲ့စိ-အချို့သော၊ တပပ္ပုရိသေ-၌၊ ပဘာဏ်ရာဒီသု-ပဘာဏ်ရ အစရှိသည်တို့၌၊ ဝိဘတ္တိလောပေါ နဘဝတိ၊ ယထာ-ကား၊ ပဘံ-အရောင်ကို၊ ကရောတိ-ပြုတတ်၏၊ ဣတိ အတ္ထေ-၌၊ အမာဒယော ပရပဒေဘီတိ-သုတ်ဖြင့်၊ သမာသော-

---

ဟံသနံ၊ပေါသာယနံ—ရာဇဟံသောစသည်၌တပပ္ပုရိသ်ရိုးရာအတိုင်း (ရှေနောက်မပြန်ဘဲ) ဟံသရာဇာစသည်လည်းရှိ၏၊ "အမုရတ္တိ" ဟု ရှေ့မနောက် ပြန်ပြီးသောအခါ ကွစိသမာသန္တစသောသုဘ်ဖြင့်ရတ္တိ၏အဆုံး ဣကို (အ) ပြု၍ "အမုရတ္တ" စသည်ဖြစ်၏၊ ["အမုရတ္တံ" စသည်ဖြင့်နပုံလိန်ပြထားသော်လည်း "အမုရတ္တော မဟာနိသာ" စသည်ဖြင့် အဘိဓာန်၌ပုလ္လိန်ရှိသည်။] ပုဗ္ဗဏ္ဟစသည်၌ "ပုဗ္ဗ+အဟ" ဟုရှေ့နောက်ပြန်ပြီးသော အခါ ဧတသုဝုဒ္ဓိဖြင့် အဟကို "အန" ပြု, ဗ္ဗဓ္ဗင်း, ချေ, ကပ်, ပုဗ္ဗန္ဟ ဖြစ်၏၊ "အဟသ+သာယော, သာယန္နော—ဆည်းဆာဝိုင်းတည်း" ဟု ဆို။

မှတ်ချက်။ ။မောဂ္ဂလ္လာန်စာကိုယ်နိသဲယတ်၌ "ပုဗ္ဗောစ ဧသော အဟောစာတိ" ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ အဟကို ဏ္ဍ ပြုလျက် "ပုဗ္ဗဏ္ဍော-ရှေပိုင်းနေ့၊ ဝါ-နံနက်ပိုင်း၊ အပရဏ္ဍော-နောက်နေ့၊ အဇ္ဇဏ္ဍော—ယနေ့၊ သာယဏ္ဍော—ညနေချမ်း၊ မဇ္ဈဏ္ဍော——အလယ်နေ့ (နေ့လည်, မွန်းတည့်)၊ ပဏ္ဍော—နံနက်၊ ပဏ္ဍ—နံနက်ကာလ၌" ဟု ဏ်ကြီးဟထိုးနှင့်ချသ်းမိန့်သည်၊ ထောမနိဓိဋ္ဌကား "ပုရိမဏ္ဍ, အပရဏ္ဍ, သာယန္ဟ, မဇ္ဈန္ဟ" ဟု ရှေ၌ရ ရှိလျှင် ဏ္ဍ, ရှေ၌ ရ မရှိလျှင် "န္ဟ" ဟု ရှိသည်၊ "မဇ္ဈန္ဟိကော" ဟု ကျမ်းစာများ၌ ဒေတ္တေများ၏၊ သွတ္ထ အနက်၌ ဏိက သက်၍ "မဇ္ဈန္ဟောယေဝ မဇ္ဈန္ဟိကော" ဟု ပြု၊ ကျောက်စာ၌ "မဇ္ဈန္ဟိကော" ဟု ဟထိုးမဟုတ်ဘဲ ဟဆွဲထားသည်ကို "တဝမ်းပူ" ထင်၍ "မဇ္ဈဏ္ဍိကော" ဟု စာအကူး မှားတတ်သည်။

အလုတ္တ တပပ္ပုရိသ်

ကွစိ တပပ္ပုရိသေ၊ပေါပဘာဏ်ရော — [အလုတ္တ (ဝိဘတ် မကျေရာ ဖြစ်သော) တပပ္ပုရိသ်သမာသ်များ၊] အလုတ္တသမာသ်များတွင် "ပဘာဏ်ဆော၊ပေါ၊ဇုတိန္ဒရော" တို့သည် နိစ္စသမာသ်များဖြစ်၍ "ကရ" စသည်တို့၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သော ကရောတိ

သည်၊ (ဟောတိ)၊ နာမာနံ သမာသော ယုတ္တတ္ထောတိ-သုတ်ဖြင့်၊ သမာသ သညာ-(ဟောတိ)၊ ["သမာသသညော"ဟု ရှိသည်ကား မကောင်း၊ သို့၌ "သညာ"ဟု ရှိသည်၊] တတော-ထိုမှနောက်၌၊ တေသံ ဝိဘတ္တိယော လောပါစောတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဝိဘတ္တိလောပေ-ဝိဘတ်ချေခွင့်သည်၊ သမ္ပတ္တော-ရောက်လတ်သော်၊ တတ္ထေဝ-ထိုသုဘ်၌ပင်၊ စဂ္ဂဟဏေန-ကြောင့်၊ ပုဗ္ဗပဒေ-ရှေ့ပုဒ်၌၊ ဝိဘတ္တိလောပါ ဘာဝေါ-ဝိဘတ်ကျေခြင်း၏ မရှိခြင်းသည်-(ဟောတိ)၊ သေသံ သမံ၊ ပဘာ်ရော--အရောင်ပြုတတ်သော နေ၊ အမတံ-အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ကို၊ ဒဒါတိ-ပေးတော်မူဘတ်၊ ဣတိ,အမတန္ဒဒေါ(ဘုရားတည်း)၊

စသော အာချာတ်ပုဒ်ဖြင့်ဝိဂြိဟ်ပြုရသည်၊ရုပ်တွဲက်ရာ၌မူ"ပဘာသဒ္ဒူပပဒကရ"တည်၊ "ကရ=ကရတော"ဟူသော အနက်၌ ဓာတ်မှည့်၊ [အာကာရန်အ ဣတ္ထိလိန်ဖြစ်သော ကြောင့် "ပဘာ"ဟု တည်သည်၊] ဤပဘာ်ရှစသော သမာသ်တို့သည် ဥပပဒ (ကိတ်ပုဒ် အနီးရှိသော) ကိတန္တ တပ္ပုရိသ် သမာသ်များလည်း ဖြစ်ကြ၏၊ အ ပစ္ဆည်း ကလည်း ကံပုဒ် အနီးရှိမှ သက်၏၊ ထို့ကြောင့် ပဘာနောင် အံဝိဘတ်သက်၍"ပဘံ"ဟု ဖြစ်ပြီးလျှင် ပြီးခြင်း (ကံပုဒ်အနီး ရှိခိုက်) သပ္ပတော ဣတ္ထာဝိဝါသုတ်ဖြင့် (အ)ပစ္ဆည်းသက်, ရ ကို•အသိုက်၌ "ပဘံ+ကရ"ဟု ဖြစ်၏။

ထို့နောက် (ကိတန္တ တပ္ပုရိသ် ဖြစ်သည်အားလျော်စွာ နာမ်ဝိဘတ် မသက်ခင် နာမ်ပုဒ် မဖြစ်မီ--ကိတ် အခိုက်အတန့်၌) "ပဘံ--အရောင်ကို၊ ကရောတိ--ပြုတတ်၏" ဟူသော အနက်၌ အမာဒယော ပရပဒေဘိ သုတ်ဖြင့် ပဘနှင့် ကရကို သမာသ်စပ်၍ အမာဒိတပ္ပုရိသ်မှည့်,ထို့နောက် နာမာနံ သမာသော ယုတ္တတ္ထောဖြင့် သမာသ်အမည်မှည့်, တေသံ ဝိဘတ္တိယော လောပါစသုတ်ဖြင့် ဝိဘတ်ချေခွင့် ရောက်သောအခါ ထိုသုတ်၌ စသဒ္ဒါဖြင့် ဝံားမြစ်သောကြောင့် ပဘံ၌ ဝိဘတ်မချေရ၊ (ကရ၌ကား ချေဘို့ရာဝိဘတ်ပင် မရှိသေး၊ ပကတိစသ သရန္တသ သုတ်ဖြင့်လည်း ပဘံ၌ "ပဘာ"ဟု မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ပကတိပြုဘွယ်လည်းမလို၊ ကရ၌လည်း မူလ အဟိုင်းမှ မဖေါက်ပြန်သေးသောကြောင့် ပကတိပြုဘွယ်မလို၊) နာမ်ငဲ့, သိ းသက်, ဩပြု, နိဂ္ဂဟိတ်ကို ကဝဂ္ဂန္တပြု "ပဘံကရော"ပြီး၏။ [ဒုတိယာတပ္ပုရိသ် ကမ္မကာရော၌ ဋီကာဖွင့်ပုံနှင့် ကိတ် "ကတ္တာရိကိတ်"သုတ် ကုမ္ဘကာရောရုပ်၌ ဋီကာဖွင့်ပုံများကို ထောက်၍ ရေးသည်၊ ဤနေရာ၌ စာကိုယ်ဆိုရုံမျှဖြင့် ထိုအဓိအစဉ်များ မထင်ရှားနိုင်။]

ကရဉ္စ ဝိဘတ် မပါဘဲ ပုဒ်ဧခဝုိနိုင်ပုံ။ ။"ပဘံ+ကရ"ကို သမာသ် စပ်ရာ၌ ကရဝယ် ဝိဘတ် မရှိသေးသောကြောင့် "ဝိဘတ္တုန်အ ပဒံ"နှင့်အညီ ဝိဘတ်ဆုံးမှ ပုဒ်အမည် ရှိရကား ဤ"ကရ"သည် အဘယ်မှာ ပုဒ်မည်အံ့နည်း၊ ပုဒ်မမည်လျှင် ပုဒ်ချင်း စပ်မှ သမာသ် ဖြစ်ရကား အဘယ်မှာ သမာသ် ဖြစ်နိုင်ပါအံ့နည်း--ဟု စောဒနာဘွယ် ရှိ၏၊ အဖြေကား---ဝိဘတ်ဆုံးမှ ပုဒ်အမည်ရသည်ကား မှန်ပေ၏၊ သို့သော် "ပုဗ္ဗာ ပရာနံ အတ္ထာပလဒ္ဓိယံ ပဒံ"ဟု သက္ကတ၌ အဆိုတမျိုးရှိသေး၏၊ ပုဗ္ဗာပရာနံ--ရှေနောက်

ရဏံ-ကိလေသာမြှုကို၊ ဇဟာတိ-စွန့်တော်မူတတ်၏၊ ဣတိ, ရဏဥ္ဇဟော၊ ဇုတိ-အရောင်ကို၊ ဓာရေတိ-ဆောင်တတ်၏၊ ဣတိ, ဇုတိန္ဓရော။

တထာ-ထိုမှတပါး၊ သဟသာ ကတံ-အဆောတလျင် ပြုအပ်သော အမှု၊ ပရဿပဒံ-ပရဿပုဒ်၊ အတ္တနောပဒံ-အတ္တနောပုဒ်၊ ဘယတော ဥပဋ္ဌာနံ-ဘေးအားဖြင့် ထင်ခြင်း၊ ဘယတူပဋ္ဌာနံ-ဘေးအားဖြင့် ထင်ခြင်း၊ ပရတော ဃောသော-သူတပါးထံမှ တရားသံ၊ ဂဝံပတိ-ဂဝံပတိ မည်သော၊ ထေရော-ထေရ်၊ မနသိကာရော-နှလုံးသွင်းခြင်း၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသော-ရှေးဦ် နေအပ်ဘူးသော ခန္ဓာအစဉ်၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသာ နုဿတိ-ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏ်၊ မဇ္ဈ

သဒ္ဒါတို့၏၊အတ္ထူပလဒ္ဓိယံ-အနက်ကို ရခြင်းသည်၊ (သတိ-ရှိသော်)၊ပဒံ-ပုဒ်မည်၏" ဟူသော ပရသမညာ (သက္ကတကျမ်းတို့၏ နာမည်) အားဖြင့် ပဘံနှင့် စပ်၍ အနက်ရအပ်သော ကရဿဒ္ဓါလည်း ဝိဘတ် မပါဘဲပင် ကိတ်ပုဒ် အမည် ရနိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် ပဘံနှင့် ကရပုဒ်ကိုစပ်၍ သမာသ်ဖြစ်နိုင်သည်သာ။

[ဋီကာ] "ကုမ္ဘံ+ကာရော"တျာဒိ ဝုတ္တဝါကျံ နတ္ထိ, တေနကရောတိ တျာဒိ ကြိယာပဒေန ဝိဂ္ဂဟော၊ တေနေဝ ကမ္မကာရောတျာဒိသု ဝိဘတျုပ္ပတ္တိတော ပုရေတရမေဝ ကာရာဒိသဒ္ဒေန အမာဒယော တျာဒိနာ သမာသော၊ "ပုဗ္ဗာပရာနံ အတ္ထူပလဒ္ဓိယံ ပဒ"န္တိ ပရသမညာယ ကာရာဒိသဒ္ဒဿ ပဒဝေါဟာရော [ဒုတိယာ တပ္ပုရိသ်အဖွင့်။]

ကိတ္တန္တ ဇာပ္ပုရိသ် ဧခ၀ိုံ။ ။ကာရ–ဟု ကိတ်ပစ္စည်းဆုံးခိုက် နာမ် ဝိဘတ် မသက်ခင်,ပဘံကာရကို သမာသ်စပ်ခဲ့သောကြောင့်"ကိတန္တသမာသ်"ဟုခေါ်သည်၊ နာမ် ဝိဘတ် သက်ပြီးသော ကိတ်ပုဒ်နှင့် သမာသ်စပ်၍ ကိတန္တသမာသ် ခေါ်သည်မဟုတ်၊ နာမ် ဝိဘတ်သက်ပြီးသော ကိတ်ပုဒ်နှင့် သမာသ်စပ်ရသောကြောင့် "ကိတန္တသမာသ်"ဟု ခေါ်လျှင် "ဘူမိဂတော,သလ္လဝိဒ္ဓါ"စသည်တို့လည်း ဂဒေတာ, ဝိဒ္ဓေါ ဟူသော ကိတ် နာမ်ပုဒ်များနှင့် စပ်ရသောကြောင့် ကိတန္တသမာသ်ချည်း ဖြစ်ကုန်ရာ၏၊ ထို့ကြောင့် ကိတန္တ သမာသ်၌ ဝိဘတ်မသက်ခင် ကိတ်ပစ္စယန္တ အခိုက်မှာ ရှေပုဒ်နှင့် သမာသ်စပ်ရသည် ဟု ချည်း မှတ်။

တထာ သဟသာ၊ပေ၊သရသိဇံ–ဘို့ကား အလုတ္တတတိယာတပ္ပုရိသ်စသည်ကို ပြသော ပုံစံများတည်း၊ "သဟ+ကဘ"တည်, သဟနောင် နာသက်, မနောဂဏာဒိတော စသော သုတ်ဖြင့် နာကို အာပြု, သသရေဝါဂမောဖြင့် သိလာ, ကတနောင် သိ, အံပြု"သဟသာ+ကတံ"ဟု ဝါကျဖြစ်၏၊ သမာသ်စပ်၍ တပ္ပုရိသ် မှည့်, သမာသ်မှည့်, တေသံ ဝိဘတ္တိယော လောပါစသုဘ်ဖြင့် ကတံ၌ သိကိုသာချေ, [စသဒ္ဒါကြောင့် ရှေပုဒ်၌

ကလျာဏံ-အလယ်ဒ္ဒ် ကောင်းသောတရား၊ အန္တေဝါသီ, အန္တေဝါသီကော-အနီးနေ တပည့်၊ [အန္တဲသဒ္ဒါသည် အနီးဟော။] ဇနေ သုတော - လူဒ္ဒ် ထင်ရှားသူ၊ ဥရသိလောမော-ရင်ဒ္ဒ် ပေါက်သောအမွေး၊ ကဏ္ဍောကာဎော-လည်ဒ္ဒ် ပေါက်သော အမဲကွက်၊ သရသိဇံ - အိုင်ဒ္ဒ်ဖြစ်သောကြာ၊ ဣစ္စာဒီ၊ အလောပတပ္ပုရိသော၊ဝိဘာတ်မကျသော အမာဒီ တပ္ပုရိသ်သည်၊ နိဋ္ဌတော၊ တပ္ပဲုရိသသမာသော နိဋ္ဌတော။

နာကို မချေရ၊] ကတကို ကတ၊ဟု ပကတိပြု [သဟသာဒ္ဒ်ကား "သဟ" ဟု ပကတိပြု၍ မဖြစ်၊] နာမ်ငဲ့စသည်၊ "ပရဿပဒံ" စသော စတုတ္ထိတပ္ပုရိသ်, "ဘယတောဥပဋ္ဌာနံ" စသော ပဉ္စမီတပ္ပုရိသ်, "ဂဝံပတိ" ဟူသော ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်, "မနုသိကာရော" စသော သတ္တမီတပ္ပုရိသ်တို့လည်း နည်းတူ။

ထိုတွင် "ပရဿ-သူဘပါး အလို့ငှါ၊ပဒံ-ပုဒ်တည်း" အရ သူတပါးအတွက် အသုံးပြုသော ဝိဘတ်များကို "ပရဿပဒ" ခေါ်သည်ဟု မှတ်၊ "အတ္တနော-မိမိအကျိုးငှါ" ဟု ဆို၊ ဘယတောဒ္ဒ် တော ပစ္စည်းသည် ပဉ္စမီ အနက်ရှိသောကြောင့် ပဉ္စမီတပ္ပုရိသ် တည်း၊ "ဂဝံပတိ" သာ လိုရင်း၊ "ထေရော" ကား "ဂဝံပတိ" နာမည်ထင်ရှားခြင်း အာဘိဓေယျထည့်ခြင်း ဖြစ်သည်၊ "ဂေါ+ပတိ" ဟု တည်ပြီးနောက်, နံ သက်၍ တတော နံ ပတိမှာ လုတ္တေစ သမာသေ သုတ်ဖြင့် "ဂဝံ" ဖြစ်အောင် စီရင်။ [ဂဝံပတိနှင့် ထေရောကို သန္ဓိစပ်၍ (ဒွေဘော်လာ၍) ဂဝံပတိထ္ထေရော—ဟုလည်း ပါဠ္ဍ ရှိ၏၊] ဇနေသုတော်ဒ္ဒ် သုတောကို "ပါကဋော-ထင်ရှားသူ" ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊ ဥရသိလောမော ဒ္ဒ်ကား "ဥရသိ+ဥဒ္ဓိတော-ပေါက်သော၊ လောမော-အမွေး" ဟု ဝိဂ္ဂြိဟ်ပြု၍ သမာသ် စပ်ပြီးနောက် မစ္ဆေ၊လောပိကြို၍ "ဥဒ္ဓိတ" ပုဒ်ကိုချ၊ "ကဏ္ဍော ဒ္ဒိတော ကာဎော" လည်း နည်းဘူး။]

ဥရသိလောမော ကမ္ပေ့ါကာဎောတို့ကို မောဂ္ဂလ္လာန် စသော သဒ္ဒါကျမ်းတို့ဒ္ဒ် ဗဟုဗ္ဗိဟိ သမာသ် ဟု ဆို၏၊ လောမ သဒ္ဒါသည် နပုံလိန် ဖြစ်ရကား တပ္ပုရိသ် မှန်လျှင် နောက်ပုဒ်၏ မူလအဘိုင်း ရှိရမြဲဖြစ်၍ "ဥရသိ လောမံ" သာ တပ္ပုရိသ် ရှိသင့်သောကြောင့် "ဥရသိ လောမော" ကို ဗဟုဗ္ဗိဟိ ဆိုသော ဝါဒသာ သင့်မြတ်ဘွယ်ရှိ၏။ ["ကဏ္ဍော ဒ္ဒိတော ကာဎော အသ်သာတိ ကဏ္ဍောသာဎော,ဥရသိ ဥဒ္ဓိဘာနိ လောမာနိ အသ်သာတိ ဥရသိလောမော,သြဋ္ဌမုခမိဝ မုခံ ယသ်သာတိ သြဋ္ဌမုခေါ" စသည်,မုဋ္ဌဗေဘဝ ဋီကာ၊ ယသ်သ—အကြင်သူ၏၊ သြဋ္ဌမုခမိဝ—ကုလားအုပ်၏ မျက်နှာနှင့် တူသော၊ မုခံ= မျက်နှာသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ ဣတိ, "သြဋ္ဌမုခမုခ" ဟု ဖြစ်သင့်လျက် ရှေ့ သြဋ္ဌံမုခပုဒ်ဝယ် နောက်ဖြစ်သော မုခပုဒ်ကို ချ၍, ဝါ—မစ္ဆေ၊လောပ ပြု၍ (အလယ် မုခကို ချ၍) "သြဋ္ဌမုခ" ဟု ပြီးရသည်။] "သရသိဇံ" ကား နိစ္စသမာသ်ပင်ဘည်း၊ ကမ္မဓံ ကဲ့သို့ ဟိတ်ဒ္ဒ် ပြီးလတံ့။

ဗဟုဗ္ဗိဟိ သမာသ်

(၃၅၁) အထ-တပ္ပုရိသ် သမာသ်၏ အခြားမဲ့၌၊ ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသော ဝုစ္စတေ၊ သောစ - ထိုဗဟုဗ္ဗိဟိ သမာသ်သည်လည်း၊ ဒ္ဝိပဒေါ တုလျာဓိကရဏော — ဒ္ဝိပဒတုလျာဓိကရဏ ၎င်း၊ ဒ္ဝိပဒေါဘိန္နာဓိကရဏော — ၎င်း၊ တိပဒေါ - တိပဒ ၎င်း ၊ပေ၊ ဗျတိဟာရလက္ခဏောစ - ဗျတိဟာရလက္ခဏာဂုဏ်း၊ ဣတိ, နဝဝိဓော၊ တတ္ထ-ထို ၉-မျိုးတို့တွင်၊ ဒ္ဝိပဒေါ တုလျာဓိကရဏော-ဒ္ဝိပဒ တုလျာဓိကရဏ မည်သော၊ ဗဟုဗ္ဗိဟိ-ဗဟုဗ္ဗိဟိသည်၊ ကမ္မာဒိသု-ကံ အစရှိကုန်သော၊ ဆသု-၆-ပါးကုန်သော၊ ဝိဘတ္တျတ္ထေသု - ဝိဘတ်အနက်တို့၌၊ ဘဝတိ၊ တတ္ထ-ထို ၆-ပါးသော ဝိဘတ်နက်တို့တွင်၊ တာဝ-စ္ဒာ၊ ဒုတိယတ္ထေ-ဒုတိယာဝိဘတ်၏အနက်၌၊ (ဥဒါဟရဏံ-ကား၊) ဣမံ သံဃံဘာရာမံ-ဤ သံဃအာရုမ်သို့၊ အာဂတာ-နှ်သော၊ သမဏာ-တို့သည်၊ (သန္တိ၊) ဣတိ-သို့၊ ဝိဂ္ဂဟေ-သည်၊ (သတိ-သော်)၊....

အညပဒတ္ထေသု ဗဟုဗ္ဗိဟိ။ ။သမသျမာနပဒတော-သမာသ် စပ်အပ်သော ပုဒ်တို့မှ၊ -အညေသံ-အခြားကုန်သော၊ ပဌမာဒုတိယာဒိဝိဘတျန္တာနံ-ပဌမာဒုတိယာ အစရှိသော ဝိဘတ်အဆုံး ရှိကုန်သော၊ [“သိဟိုင်္ဂမ္ဠ်၌ “သပုဌမာနံ-ပဌမာနှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒုတိယာဒိဝိဘတျန္တာနံ-ကုန်သော”ဟု ရှိ၏။]

---

(၃၅၁) တတ္ထ၊ပေ၊ဝိဂ္ဂဟ — [ဗဟုဗ္ဗိဟိ ၉-မျိုးကို စာကိုယ်ရှိတိုင်း နာမည်လောက်မျှ မှတ်ပါဦး၊] အာဂတသမဏာ၌ “အာဂတာ+သမဏာ”ဟု ၂-ပုဒ်ရှိသောကြောင့်၎င်း “လာသူလည်း ရဟန်း—ရဟန်းလည်း လာသူ”ဖြစ်၍ အနက်အရ တူသောကြောင့်၎င်း “ဒ္ဝိပဒတုလျာဓိကရဏဗဟုဗ္ဗိဟိ”ဟု ခေါ်သည်၊ ထို ဒ္ဝိပဒတုလျာဓိကရဏာသးဃသ်သည် (ဤမံ၌ အံဝိဘတ်၏ အနက်ကဲ့သို့) ဒုတိယာ စသော ဝိဘတ် ၆-မျိုး၏ အနက်၌ ဖြစ်ရကား ၆—မျိုးပင် ပြားသည်။

သမသျမာန၊ပေ၊ဗဟုဗ္ဗိဟိ သညောစ — [“သမသျမာန၊ပေ၊ သမသျန္တေ” ဝါကျဖြင့် သမာသ်စိရင်ပုံကို ပြ၍ “သော၊ပေ၊ဗဟုဗ္ဗိဟိ သညောစ ဟောတိ”ဝါကျဖြင့် ဗဟုဗ္ဗိဟိအမည်ကို ပြသည်။] “အာဂတာ+သမဏာ” ၂—ပုဒ်သည် သမာသ်စပ်အပ်သော ပုဒ်တည်း၊ “အာဂတသမဏာ”ဟု သမာသ်ပြီးသောအခါ ထို ၂-ပုဒ်၏ အနက်မရတဲ့ “သံဃာရာမ”ဟူသော အညပဒ၏ အနက်သာ ရ၏၊ ထို့ကြောင့် ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်ကို အညပဒတ္ထသမာသ်ဟု ခေါ်သည်၊ ထို အညပဒတို့ကား ပဌမာ ဝိဘတ်ဆုံးသောပုဒ်-ဒုတိယာ တတိယာ စသော ဝိဘတ်ဆုံး ပုဒ်အားဖြင့် (ဝိဘတ် အလိုက်) ၇-မျိုးပြား၏။ [အည=သဓာသ်ပုဒ်မှတပါး တခြားသော+ပဒ=ပုဒ် “သမာသ်စပ်ရာတွင် မပါဝင်သောပုဒ်”ဟူလို။]

ပဒါနံ-တို့၏၊ အတ္ထဘာသု-အနက်တို့ဥ၊ ယုတ္တတ္ထာနိ-ပေါင်းစပ်ထိုက်သော အနက်ရှိကုန်သော၊ နာမာနိ နာမ်ပုဒ်တို့ကို၊ [သို့ဖြစ် "သဟ-တက္ခ"] ဝိဘာသာ-ဝိကပ်အားဖြင့်၊ သမသျှန္တေ-သမာသ်စပ်အပ်ကုန်၏၊ သောသမာသော-သည်၊ ပဟုဗ္ဗီဟိသညောစ-ပဟုဗ္ဗီဟိ အမည်ရှိသည်လည်း၊ ဟောတိ၊ ယသ-အကြင် ယောကျ်ား၏၊ ပဟဝေါ-များကုန်သော၊ ဝိဟယော-ကောက်ဧပါးတို့သည်၊ (သန္တိ, ဣတိ) သော-ထိုယောကျ်ားသည်၊ ပဟုဗ္ဗီဟိ-မည်၏၊ ပဟုဗ္ဗီဟိ သဒိသတ္တာ-ပဟုဗ္ဗီဟိ သဒ္ဒါနှင့် တူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အယမ္ပိ သမာသော-ကိုလည်း၊ အန္ဒတ္ထသညာဝသေန-ဖြင့်၊ ပဟုဗ္ဗီဟိတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တော-၏၊ ဟိ-မှန်၏၊ ပဟုဗ္ဗီဟိ-ပဟုဗ္ဗီဟိသမာသ်သည်၊ အညပဒတ္ထပဓာနော-ပြဋ္ဌာန်းသော အာညပုဒ် အနက်ရှိ၏။

အဘယ်ကို အညပုဒ် ခေါ်သနည်း။ ။သမာသ်စပ်အပ်သောပုဒ်မှ တပါးသောပုဒ်ကို "အညပုဒ်"ဟု ခေါ်ရာ၌ ထို အညပုဒ်ဟူသည် အဘယ်ပုဒ်နည်း-ဟု မေးဘွယ်ရှိ၏၊ အံ့ဖြေကား-"အာဂတသမတ္ထော" သမာသ်၌ ထိုသမာသ်၏ဟောနက်ကိုပြသော "သံဃာရာဓေမာ" သည် အညပုဒ်ဘည်း၊ "ဇိတိန္ဒြိယောသမတ္ထော" ဟူရာ၌ ဇိတိန္ဒြိယော၏ အညပုဒ်သည် သမတ္ထောတည်း၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် ထိုထိုသမာသ်၏ ဟောနက်ကိုပြသော ပုဒ်ကို အညပုဒ်ဟု ခေါ်သည်၊ ထို့ကြောင့် "ဗဟုဗ္ဗီထုဘ်, အညပုဒ်, လိန်ဂုစ်ကြည့်၍ကိုက်" ဟူရာ၌ သံဃာရာဓေမာ ဟူသော အညပုဒ်၏ ပုလ္လိန်ကေဂုစ်လိုက်၍ "အာဂတသမတ္ထော"ဟု ပုလ္လိန်ကေဂုစ် ထားရသည်၊ သံဃာရာမာဟု ဗဟုဂုစ်ရှိလျင်ကား "အာဂတာသမတ္ထာ"ဟု ဗဟုဂုစ် ချရလတ္တံ့၊ သာဂတ္ထိ ဟု အညပုဒ်ရှိပြန်လျင် "အာဂတသမတ္ထာ"ဟု ဣတ္ထိလိန်ကေဂုစ်ဌင်း, ဧတဝနံဟု နပုလ္လိန်ကေဂုစ် ရှိပြန်လျင် "အာဂတသမတ္ထံ"ဟု နပုံလိန်ကေဂုစ်ဌင်း, ချရကြောင်း သိပါ၊ ဤပြခဲ့သော အဓိပ္ပါယ်သည် "ဣတ္ထေဒ အာဂတသဒ္ဒေါ သမတ္ထသဒ္ဒေါစ အတ္ထာနော အတ္ထေ အဒ္ဒတ္ထာ ဒုတိယာဝိဘတ္တိတ္ထဘူတော သံဃာရာမသဒ်ါတော အညပဒတ္ထေ ဝတ္တန္တီ"ဟု လာလတ္တံ့စကားတွင် "သံဃာရာမသဒ်ါတော အညပဒတ္ထေ"နှင့်လည်း ညီသည်၊ ဝါသဒ္ဒါ၏ အနက်ဝယ် စပ်ထားသော "ဒွေဝါ ဟဒယာဝါ ပတ္တာ ဒွတ္တိပဒတ္တာ"ဥလည်း ဝါသဒ္ဒါသည် အညပုဒ် မည်၏။

အချို့အဖုဟူ။ ။"ယ-တ-တေ-ဋမ"ဟူသော သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်များကို အညပုဒ် ဟု ခေါ်ဝေါ်ကြသေး၏၊ "အာဂတာ သမတ္ထာ ဋမံတိ အာဂတ သမတ္ထော"ဥ ဋမံကို အညပုဒ် ဟု ဆိုလိုကြသည်၊ ထိုအယူသည် "သံဃာရောမ သဒ်ါတော အညပဒတ္ထေ"နှင့် ဆန့်ကျင်၏၊ ထို့ပြင်—"အညပုဒ်၏ လိန်ဂုစ်လိုက်၍ ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ်၏ လိန်ဂုစ်များ ရှိစေရမည်"ဟူသောဥပဒေသဥ ယ-တ-တေ-ဋမတို့သည် ဥလိန်ဆက်ဆံသောကြောင့် အဘယ်မှာ လိန်ဂုစ်ခွဲခြား၍ ဖြစ်နိုင်တော့မည်နည်း၊ "အာဂတာ သမတ္ထာ ဋမံ"ဥ ဋမံဟု ကေဂုစ် ထားရခြင်းမှာလည်း "သံဃာရာဓေမာ"ဟူသော အဘိဓေယျနှင့် ကိုက်ညီအောင်

စ–ဆက်၊ အယံ ဗဟုဗ္ဗီဟိ–သည်၊ တဂ္ဂုဏ၊ပေ၊ဝသေန–တဂ္ဂုဏ သံဝိညာဏ, အတဂ္ဂုဏသံဝိညာဏတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဒုဝိဓော–၏၊ ဟေသု–ထို ၂–ပါး တို့တွင်၊ ယတ္ထ–အကြင်ဗဟုဗ္ဗီဟိဒ္ဒ်၊ဝိသေသနဘူတော–ဝိသေသနဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ အတ္ထော–အနက်ကို၊ အညပဒတ္ထဂုဟာဏေန–အညပုဒ် အနက်ကိုယူသဖြင့်၊ ဂယျတိ–တပါတည်းယူအပ်၏၊ သော–ထိုဗဟုဗ္ဗီဟိသည်၊ တဂ္ဂုဏသံဝိညာဏော–မည်၏၊

ထားရခြင်းသာတည်း၊ထို့ကြောင့် သံဃာရာမော စသော အဘိဓေယျတို့သာ အညပုဒ် အစစ်တည်း၊ ဝိဂြိဟ်တွင်းဒ္ဒ်ပါသော ယံ, ယေန, ယဿ, ယသ္မာ,ယသ္မိံ စသည်တို့ကား ထိုအညပုဒ်ကို အထူးပြုတတ် (ညွှန်ပြတတ်သော) ဝိသေသနတို့သာ ဟု မှတ်၊ တချို့ နေရာ၌ ခေါ်၍ လွယ်စေခြင်းငှါ ထို အညပုဒ်၏ ဝိသေသနများကိုပင် "အညပုဒ်"ဟု ခေါ်ရသေးသည်။

[ဆောင်] ယ တေ တိ.မ, ဤလေးဝကို, အညပုဒ် ဟု, ခေါ်လေ့ ပြုလည်း, အ့နုစိဝ်ကာ,ဓိပ္ပါယ် ရှာမူ,သံဃာရာမ,စသည် ပြလျက်,ပဓာနထုတ်, ထိုသည့် ပုဒ်သာ, အညပုဒ်ခေါ်–သင့်လျော်သည်, ချင့်မြှော်သူတို့ မှတ်ဘွယ်ကို့ [ယ ဧတေ.တိ.မ=ယ+တ+ဧတေ+ဇ္ဈမ။]

ဗဟဧဝါ၊ပေ၊ဗဟုဗ္ဗီဟိ–ဤစကားဖြင့် "ဗဟုဗ္ဗီဟိ" နာမည်ရခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြ၏၊ ထိုတွင် "ဗဟုဗ္ဗီဟိ သဒ်သတ္ထာ"ဖြင့် "ဗဟုဗ္ဗီဟိ ဝိယာတိ ဗဟုဗ္ဗီဟိ"ဟု ဥပမာ တဒ္ဓိတ်ကိုပြသည်၊ ခဲ့ဆုံး—"ဗဟုဗ္ဗီဟိ"ဟူသေပ မူလ နာမည်ဦး "ဗဟု+ဝိဟိ"ဟူသော သမာသ်ပုဒ်တို့၏ အနက် မရဘဲ ယဿပုရိသဿ ဟူသော အညပုဒ်၏ အနက်သာ ရသကဲ့သို့, ဤ သမာသ်ဒ္ဒလည်း "အာဂတ+သမဏ"ဟူသော သမာသ်ပုဒ်၏ အနက် မရဘဲ "ဇ္ဈမံသံဃာရာမံ"ဟူသော အညပုဒ်၏ အနက်သာ ရ၏၊ ဤသို့ အညပုဒ်အနက် ရခြင်းအားဖြင့် ဗဟုဗ္ဗီဟိ သဒ္ဒါနှင့် အာဂတသမဏ စသော သဒ္ဒါတို့တူကြသည်၊ ဤသို့ "ဗဟုဗ္ဗီဟိဝိယ"ဟူသော ဥပမာတဒ္ဓိတ် အနက်အားလျော်စွာ ဗဟုဗ္ဗီဟိနာမည် ရသောကြောင့် "အန္တဏ္ဍသညာဝသေန"ဟုမိန့်သည်၊ [အတ္ထံ-ဗဟုဗ္ဗီဟိ သဒ္ဒါနှင့်တူ၏၊ ဟူသော အနက်သို့၊ အနုဂတာ–အစဉ်လိုက်သော သညာတည်း၊ အန္တဏ္ဍာ–အနက်သို့ အစဉ် လိုက်သော သညာ။]

ဒုဝိဓောစာယံ၊ပေ၊ဝသေန—တဂ္ဂုဏဒ္ဒါသည် ဂုဏသဒ္ဒါသည် ဝိသေသနခေါ်သော ဂုဏ်ကိုဟောဏ်၊ "အာဂတသမဏော"ဦ "အာဂတာ+သမဏာ"တို့သည် ဇ္ဈမံသံဃာရာမံ ဟူသော အညပုဒ်၏ အနက်ကိုပင် အထူးပြုကြ၏၊"သံဃအာရာမ်"ဟူသည် ရဟန်းသံဃာ မလာသော သံဃအာရာမ် မဟုတ်, ရဟန်းများ လာရောက် အပ်သော သံဃအာရာမ် ဖြစ်သည်-ဟူလို၊ထို့ကြောင့် "အာဂတ+သမဏ"ဟူသော သမာသ်ပုဒ်များသည် "ဂုဏ် (ဝိသေသန)"များဖြစ်ကြသည်၊ တဿ–ထို အညပုဒ်၏၊ ဂုဏော–ဂုဏ် ဝိသေသနတည်း၊ တဂ္ဂုဏော–ဆို အညပုဒ်၏ ဂုဏ် (ဝိသေသန)၊ ဤဝိဂြိဟ်ဖြင့်

ယထော-ကား၊ လမ္ဗကဏ္ဏမာနယာတိ - "လမ္ဗကဏ္ဏံအာနယ" ဟူသည်တည်း၊ [လမ္ဗကဏ္ဏံ-တွဲလျားကျသော နားရှိသူကို၊ အာနယ-ခေါ်ခဲ့လော့။] ယတ္ထပန-အကြင် ဗဟုဗ္ဗီဟိဘိဒ္ဓိကား၊ ဝိသေသနဘူတော-သော၊ အတ္ထော-ကို၊အညပဒတ္ထဂုဟဏေန-ဖြင့်၊ နဂယ္ဟတိ-တပါတ်သည်း မယူအပ်၊ [ရှေ့ဂါထာမှ လိုက်စေ

တဂ္ဂါဏအရ သမာသ်ပုဒ်များကို ရသည်၊ ထို သမာသ်ပုဒ်၏ အနက်များလည်း (အကျိုးသဒ္ဒါ၏ အကြောင်းဖြစ်၍ ဖလူပစာရအားဖြင့်) တဂ္ဂါဏပင် တည်း၊ သ်ဝိညာဏောဘ္ဒ သံသဒ္ဒါသည် သဟအနက်ကို ဟော၏၊ ဝိညာဏသဒ္ဒါကား "ဝိညာပေတိတိ ဝိညာဏော"ဟု ဝိဂ္ဂိဟ်ပြု၍ "သိစေတတ်"ဟု အနက်ထွက်၏၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာဘ္ဒ "သဒ္ဒိ°ဝိညာပကော"ဟု သံဝိညာဏောကို ဖွင့်သည်၊ တဂ္ဂါဏေန—ထို အညပုဒ်၏ ဂုဏ်ဖြစ်သော သမာသ်ပုဒ်နက်နှင့်၊ သံဝိညာဏော-တကွ သိစေတတ်သော ဗဟုဗ္ဗီဟိသည်၊ တဂ္ဂါဏသံဝိညာဏော-မည်၏၊ သမာသ်ပုဒ်၏ အနက်နှင့် တကွ မသ်စေတတ်သော ဗဟုဗ္ဗီဟိသည် အတဂ္ဂါဏသံဝိညာဏ ဗဟုဗ္ဗီဟိ မည်၏၊ [သဟဝိညာယတီတိ သံဝိညာဏော=တကွ သိအပ်သောအနက်၊"တဂ္ဂါဏေန သံဝိညာဏောယသ္မိ°တိ တဂ္ဂါဏ သံဝိညာဏော— ထို အညပုဒ်၏ ဝိသေသနဖြစ်သော သမာသ်ပုဒ်နှင့်တကွ သိအပ်သော အနက်ရှိသော သမာသ်"ဟု ဝိဂ္ဂိဟ်ပြုလျှင် ဋီကာနှင့် မညီသော်လည်း"ယတ္ထဝိသေသနဘူတော၊ပေ၊ဂယ္ဟတိ"ဝယ် ယတ္ထ ဟူသော အာဓာရ, ဂယ္ဟတိ ဟူသော ကံဟောကြိယာတို့နှင့် ညီမျှသဖြင့် အဓိပ္ပါယ်အမှန်လည်း ရသောကြောင့် သာ၍ ကျမ်းရင်း အာဘော်ကျသည်။]

ယတ္ထ ဝိသေသန၊ပေ၊ လမ္ဗကဏ္ဏမာနယာတိ— "လမ္ဗကဏ္ဏ"ဟူသော ဗဟုဗ္ဗီဟိဘ္ဒ "လမ္ဗော ကဏ္ဏော ယဿ"ဟု ဝိဂ္ဂိဟ်ပြု၊ "လမ္ဗော ကဏ္ဏော"အရ တွဲလျားကျသော နားသည် တဂ္ဂါဏ ဟု ခေါ်သော သမာသ်ပုဒ်၏ ဒနက်တည်း၊ "ယဿ" ဟူသော အညပုဒ်၏ ဒနက်ကား ယောကျားတည်း၊ ထို အညပုဒ်၏ အနက်ဖြစ်သော ယောကျားကိုယူလျှင် သမာသ်ပုဒ်နက် ဖြစ်သော တွဲလျားကျသော နားကိုလည်း (တပါတည်း) ယူပြီး ဖြစ်တော့၏၊ "လမ္ဗကဏ္ဏံ အာနယ—တွဲလျားကျသော နားရှိသူ ယောကျားကို ခေါ်ခဲ့ဟု စေခိုင်းရာဘ္ဒ ယောကျားကို ခေါ်လျှင် တွဲလျားကျသော နားသည် ကျန်၍ မနေရစ်, ထို တွဲလျားကျသော နားလည်း တပါတည်း ပါလာပုံကို ကြည့်ပါ၊ ဤသို့ အညပုဒ်အနက်ကို ယူသဖြင့် သမာသ်ပုဒ်နက် တဂ္ဂါဏကိုလည်း ယူပြီး ဖြစ်သော သမာသ်သည် တဂ္ဂါဏသံဝိညာဏ ဗဟုဗ္ဗီဟိ သမာသ် မည်၏။

ယတ္ထ ပန၊ဧပေ၊ဗဟုဧန မာနယာတိ—"ဗဟူနိ+ဧနာနိ ယဿ"ဟု ဝိဂ္ဂိဟ်ပြု၍ များသော ဥစ္စာရှိသူသည် "ဗဟုဧန" မည်၏၊"ယဿ"ဟူသော အညပုဒ်၏အနက်ကို ယူသည့်အခါ "ဗဟု+ဧန"ဟူသော တဂ္ဂါဏ သမာသ်ပုဒ်၏ အနက်ကို မယူနိုင်၊ "ဗဟုဧနံ အာနယ"ဟု စေခိုင်းရာဘ္ဒ ယောကျားကို ခေါ်လျှင် များသော ဥစ္စာတွေ့မှာ မပါလာဘဲ ယောကျားသာပါလာပုံကို ကြည့်ပါ၊ ဤသို့ အညပုဒ်နက်ကို ယူသဖြင့်

သည်၊] သော-ထို ဗဟုဗ္ဗီဟိသည်၊ အတဂ္ဂုဏသံဝိညာဇကော-မည်၏၊ ယထာ-ကား၊ ဗဟုဓန မာနယာတိ-"ဗဟုဓနံ အာနယ"ဟူသည်တည်း။ [ဗဟုဓနံ-များသော ဥစ္စာရှိသူကို၊ အာနယ-ခေါ်ခဲ့လော့။]

ဝိသေသန ဖြစ်သော သမာသ်ပုဒ်နက် (တဂ္ဂုဏ) ကို မယူနိုင်သော သမာသ်သည် အတဂ္ဂုဏသံဝိညာဏ ဗဟုဗ္ဗီဟိ မည်၏။

[ဆောင်] ၁။ အညပုဒ်နက်တွင်, သမာသ်နက်ဝင်, ယင်းလျှင် မှတ်ကြ တဂ္ဂုဏ။
၂။ အညပုဒ်နက်တွင်,သမာသ်နက်မဝင်,ယင်းလျှင် မှတ်ကြ အတဂ္ဂုဏ။

တဂ္ဂုဏသံဝိညာဏ ၂-မျိုး။ ။"အညပဒဋ္ဌ တဂ္ဂုဏသံဝိညာဏ-ပယောဂ တဂ္ဂုဏ သံဝိညာဏ"ဟု ၂-မျိုးပြားပြန်၏၊ ထိုတွင် အညပုဒ်အနက်ဌ သမာသ်ပုဒ်၏ အနက်နှင့်တကွ သိအပ်သော ဗဟုဗ္ဗီဟိသည် အညပဒဋ္ဌ တဂ္ဂုဏသံဝိညာဏ ဗဟုဗ္ဗီဟိ မည်၏၊ ပြခဲ့သော "လမ္ဗကဏ္ဏော"စသည်တည်း၊ [ပယောဂသဒ္ဒါသည်"ယှဉ်ဘက်" ဟူသော အနက်ကို ဆိုဟာ၏၊ ယှဉ်ဘက်ဟူသည်လည်း မကွေမကွာအတူတကွ ဖြစ်ဘက်တည်း၊] ယှဉ်ဘက်အားဖြင့် သမာသ်ပုဒ်၏ အနက်နှင့်တကွ သိအပ်သော ဗဟုဗ္ဗီဟိသည် ပယောဂ တဂ္ဂုဏ သံဝိညာဏဗဟုဗ္ဗီဟိမည်၏၊ ပုံစံကား-"နိလပဋ္ဌော-ညိုသော ပုဆိုးရှိသူ၊ ဗုဒ္ဓပုပ္ပမုခေါ်-ဘုရားအမှူးရှိသော သံဃာ" တည်း၊ ဤ၌ "နိလော ပဋ္ဌော ယဿ" ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုသောအခါ ယဿ ဟူသော အညပုဒ် အနက်အရ၌ လူကောင် အဆုထည်ကိုယ်သာ ရ၏၊ နိလောပဋ္ဌော အရ ပုဆိုးညိုသည် ထိုလူကောင်တွင်း၌ မပါသေး၊ သို့သော် "နိလပဋ္ဌံ အာနယ=ပုဆိုးညို ရှိသူကို ခေါ်ခဲ့"ဟု ဆိုလျှင် ပုဆိုး ချုတ်ထားခဲ့၍ မဖြစ်, ပုဆိုးနှင့် ယောက်ျားသည် မကွေမကွာ ယှဉ်ဘက် ဖြစ်ရကား ပုဆိုးလည်း တပါတည်း ပါလာရတော့သည်၊ ဤသို့လျှင် "နိလပဋ္ဌော"အရ အညပုဒ် အနက်၏ ယှဉ်ဘက် ပုဆိုးနှင့်တကွ လူဘကိုယ်လုံး ရသောကြောင့် ပယောဂတဂ္ဂုဏ-သံဝိညာဏ ဗဟုဗ္ဗီဟိမည်၏၊"ဗုဒ္ဓေါ+ပမုခေါ ယဿ သံဃဿ"ဟု ဝိဂြိုဟ် ပြုရာ၌ ယဿ အရတွင် ဘုရား မပါဝင်သေး၊ သို့သော် ဘုရားနှင့်သံဃာသည် အမြဲမကွာ ယှဉ်ဘက် ဖြစ်သောကြောင့် "ဗုဒ္ဓပုပ္ပမုခေါ်"ဟု သမာသ်ပြီးသည့်အခါ၌ကား အညပုဒ် အနက်ဖြစ်သော သံဃာ၏ ယှဉ်ဘက်ဘုရားလည်း ဗုဒ္ဓပုပ္ပမုခ အရာတွင် ပါဝင်သည်၊ [ဤကား ဘေဒစိန္တာကို မိသော အဓိပ္ပါယ်တည်း၊ ဤတဂ္ဂုဏသံဝိညာဏ ၂-မျိုး လုံးပင်သမာသ် ပြီးသောအခါ အညပုဒ်အနက်အရ၌ သမာသ်ပုဒ်နက်များ ဝင်ကြရတော့သည်။] —"နိလပဋ္ဌော သမ္ဗုဒ္ဓပုပ္ပမုခေါ် တေဇ္ဇာပန သဟယောဂဝသေနဝ ဂုဏီဘူတော ပဋ္ဌော သမ္ဗုဒ္ဓေါစ ဂယှတီ"—ဘေဒစိန္တာဒီပနီ။

မှတ်ချက်။ ။အချို့ကား—"ဗုဒ္ဓပုပ္ပမုခ"ဟု ၂-ပုဒ်ကွဲဘက်နေရာဝယ် "ပမုခ" ဟူသော ယှဉ်ဘက်အားဖြင့် ဗုဒ္ဓလည်း ရ၏—ဟု ဆို၏၊ အချို့ကမူ "ဗုဒ္ဓပုပ္ပမုခဿ သံဃဿ ဒါနံ ဒေတိ"ဟု တဝါကျလုံး ပုံစံဆုတ်၍ ဒေတိဟူသော စာစပ်ရာကြိယာကို "ယှဉ်ဘက်"ဟု ယူ၍ "ဒေတိ"ဟူသော ယှဉ်ဘက်အားဖြင့် ဘုရားကိုလည်းရသည်-ဟု ဆိုပြန်၏၊ ထို အဓိပ္ပါယ် အားလုံးပင် အခြေအမြစ် မရှိ။

ဣစ-ဤဗဟုဗ္ဗိဟိ သမာသ်၌၊ ဗဟုဗ္ဗိဟိ သဒ္ဒေါ်-ဗဟုဗ္ဗိဟိ သဒ္ဒါ၌ကဲ့သို့၊ [“သဒ္ဒေါ်”ဟု ရှိသည်ကား “ဣစ”နှင့် ပေါင်းတော်မတူ၍ ပါဠိပျက်။]ပေါ်သေသနဿ-ပေါ်သေသနပုဒ်၏၊ ပုဗ္ဗ နိပါတော-ရှေး၌ ကျခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ သေသံ-ကြွင်းသော အစီအရင်သည်၊ ပုဗ္ဗသမံ-ရှေးသမာသ်များနှင့် တူ၏၊ အာဂတ သမဏော-လာရောက်သော ရဟန်းရှိသော၊ သံဃာရုမော - သံဃအာရုမ်၊ စ-ဆက်၊ ဇတ္ထ-ဤပြယုဂ်၌၊ အာဂတသဒ္ဒေါ-အာဂတသဒ္ဒါသည်ရင်း၊ သမဏ သဒ္ဒေါစ-ရင်း၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ အတ္ထေ-အနက်၌၊ အဌတ္ဝာ-မတည်မူ၍၊ ဒုတိယာ ဝိဘတ္တိတ္ထဘူတေ-ဒုတိယာဝိဘတ်၏အနက်ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊သံဃာရုမ သခ်ါတေ-သံဃအာရုမ်ဟုဆိုအပ်သော၊ အညပဒတ္ထေ-အညပုဒ်၏ အနက်၌၊

ဣစေ၊ပေ၊အာဂတသမဏော သံဃာရုမော—ဗဟုဗ္ဗိဟိ သဒ္ဒါ၌“ဗဟု”ဟူသော ဝိသေသနသည်ရှေ့က နေသကဲ့သို့“အာဂတသမဏော”စသော ဤဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်၌ အာဂတဟော ကဲ့သို့သော ဝိသေသနပုဒ်များ ရှေ့က နေကြရသည်၊ “အညပဒတ္ထေသု ဗဟုဗ္ဗိဟိ”သုတ်ဖြင့် အာဂတာနှင့် သမဏာ ပုဒ်တို့ကို သမာသ်စပ်၍ ဗဟုဗ္ဗိဟိ အမည် မှည့်ခဲ့ပြီ၊ ထို“အာဂတာ သမဏာ”ကို သမာသ်မှည့်ခြင်း, ယောဝိဘတ် အံဝိဘတ်ကို ချေခြင်း,ဝုတ္တတ္ထာနမပဟယောဂေါ”ပရိဘာသာအရ ဣမသဒ္ဒါကိုချေခြင်း, ပကတိပြုခြင်း, နာမ်ငဲ့ သိသ့ပြုခြင်းဟူသော အစီအရင်များကိုကား မဆိုရသေး-ကြွင်းကျန်နေသေး၏၊ ထို မဆိုအပ်ဘဲ ကြွင်းသမျှ အစီအရင်များမှာ ရှေးသမာသ်များနှင့် တူပြီဖြစ်၍ “အာဂတ သမဏော”ဟု ပြီးပြီ ဟူလို။

ဤစ အာဂတသဒ္ဒေါ၊ ပေ၊ ပယုဇ္ဇတိ—ဤစကားဖြင့်“အာဂတ+သမဏ”ဟု သမာသ် စပ်ထားသော ပုဒ်တို့သည် “လာရောက်သော+ရဟန်း”ဟူသော မိမိတို့ အနက်ကိုဟောကြသော်လည်း ထိုမိမိတို့အနက်၌သာ အပြီးသတ်၍ တန့်ရပ်မနေနိုင်ကြ၊ ဣမံ သံဃာရာမံ-ဟူသော အညပုဒ် အနက်ထိအောင် ဖြစ်ကြရသည်၊ ဆိုလိုရင်းမှာ-“အာဂတသမဏာတို့သည် အညပုဒ်၏ ဝိသေသနမျှသာ ဖြစ်ကြ၏၊ ဝိသေသန ဟူသမျှလည်း(မဟန္တော ပုရိသော၌ မဟန္တောကဲ့သို့) ဝိသေသျ အနက်ထိအောင် ဖြစ်ကြရ, ဝိသေသျ အနက်ထိမှ အနက်ဟရပ် အပြီးသတ်၍ တန့်ရပ်ကြရသည်”ဟု ဆိုလိုသည်၊ ဤသို့လျှင် အာဂတသမဏာသဒ္ဒါသည် သမာသ်ပြီးသည့်အခါ “ဣမံ သံဃာရာမံ” ဟူသော အညပုဒ်၏ “သံဃအာရုမ်”ဟူသော အနက်၌ ဖြစ်ကြကြောင်း (သံဃ အာရုမ်ဟူသော အညပုဒ်အနက်ကို ဟောရကြောင်း) ထင်ရှားဘိုရာ “အာဂတ သမဏော”ဟူသော သမာသ်ပြီးပုဒ်၏ အခြားမဲ့၌ “သံဃာရုမော”ဟု အပိတပုဒ်ကို ယှဉ်စပ်ပြထားသည်၊ထို“သံဃာရုမော”ပုဒ်ကို အဘိဓေယျ(ဟောအပ်သောအနက်)ကို ပြသော ပုဒ်ဟုမှတ်။

ဒုတိယာ ဝိဘတ္တိတ္ထဘူတေ။ ။“ဒုတိယာ ဝိဘတ္တိတ္ထဘူတေ၊ ပေ၊ အညပဒတ္ထေ”၌ စာရှိအတိုင်းမှတ်လျှင်“ဣမံသံဃာရာမံ”၌ဒုတိယာဝိဘတ်၏“သို့”ဟူသော ကံအနက်မျှသာ ရလိမ့်မည်၊ အညပုဒ်၏အနက်ဟူသည်မှာလည်း ထိုကံ အနက်နှင့်တကွ

ဝတ္တန်္ဒ်-ဖြစ်ကုန်၏၊ တဒတ္ထ ဧဇာတနဒ္ထာမေဝ-ထိုအညပုဒ်အနက် ထွန်းပြခြင်း အကျိုးငှါ ပင်လျှင်၊ တဒနန္တရံ-ထို "အာဂတသမဏော" ပုဒ်၏ အခြားမဲ့၌၊ သံဃာရာမောတိ-ဟူ၍၊ ပဒန္တရံ-ပုဒ်တပါးကို၊ ပယုဇ္ဇတိ-ယှဉ်စပ် (ထည့်ထား) အပ်၏၊ တတော-ထို သမာသ်ပြီးသည်မှ နောက်၌၊ သမာသေနေဝ-သမာသ်သည်ပင်၊ ကမ္မတ္ထသာ-ကံအနက်၏၊ ဝါ-ကို၊ အဘိဟိတတ္တာ-ဟောအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပုန-တဘန်၊ ဒုတိယာ-သည်၊ နဟောတိ-မဖြစ်တော့၊ ဣဒံ သဒ္ဒဿစ-ဣဒံ သဒ္ဒါ၏လည်း၊ အပယောဂေါ-မယှဉ်ရခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ သာဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်၌၊ ဧဝံ-ဤအတူတည်း။

သံဃအာရာမ် ဟူသော အနက်တည်း၊ ထို့ကြောင့် "ဒုတိယာဝိဘတ္တိ။ထ္ထဘူတေ"ကို မုချစကားဟုမမှတ်ဘဲ" ဒုတိယာ ဝိဘတ်ဆုံးသော ဣမံ သံဃာရာမံပုဒ်၏ အနက်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော"ဟု အနက်ယူပါ၊ အစိတ် ဝိဘတ်၏ အမည်ကို အပေါင်း တပ်ဒ်လုံးပေါ်၌ တင်စားထားသော ကေဒေသ္ဝုပစာ စကား-ဟု ဆိုလိုသည်။

တတော သမာသေနေဝ၊ပေ၊ ဒုတိယာ နဟောတိ—"အာဂတသမဏော"ဟု သမာသ်ပြီးသောအခါ ဝါကျတုန်းက"ဣမံ"ဝယ် အံ ဝိဘတ်၏ အနက်ကို သမာသ်ပုဒ်ကပင် အမွေခံ၍ ဟောလိုက်၏၊ ကံ အနက်ကို သမာသ်ပုဒ်က ဟောပုံမှာ "အာဂတသမဏော-လာရောက်သော ရဟန်းရှိသော သံဃအာရာမ်"ဟူသော ပေးရိုးအနက်ဖြင့် မထင်ရှား၊ "လာရောက်(အပ်)သော သံဃာအာရာမ်"ဟု အနက်ပေးမှ "အပ်" ဟူသော ကံ အနက်ကို"အာဂတ သမဏော"သမာသ်ပုဒ်က ဟောကြောင်း ထင်ရှားသည်၊ ဤသို့လျှင် ဣမံ ဟူသော အညပုဒ်၏ ကံ အနက်ကို မိမိထက် သတ္တိထက်သော သမာသ် ပုဒ်ကြီးက ဟောပြီးဖြစ်ရကား ဒုတိယာ ဝိဘတ်တည်းဟူသော် မိမိ ဟောဘို့ရာ အနက် မရှိတော့သဖြင့် အာဂတာသမဏာ သံဃာရာမတို့၏နောက်၌ ဒုတိယာဝိဘတ် မသက်ရ၊ လိန်အနက်ကို ထွန်းပြခြင်းငှါ ပဌမာ ဝိဘတ်သာ သက်ရတော့သည်။ [ဝိဘတ်နှင့် သမာသ်ပုဒ်တွင် ဝိဘတ်သည် ဝါစကငယ်ဖြစ်၍ သမာသ် တဒ္ဓိတ်အာချာတ်ကိတ်တို့က ဝါစကကြီး ဖြစ်သောကြောင့် ကံ အနက်ကို ဟောချ၍ ဝိဘတ်ထက် သမာသ်က သတ္တိထက်သည်—ဟု ဆိုသည်။]

ဣဒံသဒ္ဒဿ စ အပယောဂေါ—ဤသဒ္ဒါဖြင့် ရှေဝါကျ၌ ပြခဲ့သော ဒုတိယာမဖြစ်ရပုံကို ပေါင်းသည်၊ ဒုတိယာဝိဘတ် မသက်ရရုံမက, အညပုဒ်အဖြစ်ဖြင့် ပြခဲ့သော ဣမ သဒ္ဒါလည်း"အာဂတသမဏော(အယံ)သံဃာရာမော"ဟု မယှဉ်ရမသုံးစွဲရတော့ပြီ၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း ... "အာဂတသမဏာ" ဟူသော သမာသ်ပုဒ်ကပင် ထို ဣမ၏ "သံဃအာရာမ်"ဟူသော အနက်ကို ဟောနိုင်သောကြောင့်တည်း [သက္ကတ သဒ္ဒါကျမ်းများ၌ "ဣမ"ပုဒ်ရင်းမဟုတ်, ဣဒံ—ပုဒ်ရင်းတည်းဟု အဆိုရှိသောကြောင့် "ဣဒံ

စံ-ဆက်၊ အယံ ဗဟုဗ္ဗီဟိ-ဣ္ဂါ ဗဟုဗ္ဗီဟိ သမာသ်သည်၊ အဘိဓေယျ် လိင်် ဝစနော-ဟောအပ်သော အနက်၏ လိန်ဝုစ်နှင့်တူသော လိန်ဝုစ်ရှိ၏၊ တထာ-ထိုမှတပါး၊ အာဂတသမဏော-လာရောက်သော ရဟန်းရှိသော၊ ဝါ-ရဟန်းတို့ လာရောက်အပ်သော၊ သာဝတ္ထိ-သာဝတ္ထိ၊ အာဂတသမဏံ-သော၊ ဇေတဝနံ-ဇေတဝန်ကျောင်း၊ ယံပထံ-အကြင် လမ်းသို့၊ အဒ္ဓိကာ-ခရီးသွားသူတို့ သည်။ပဋိပန္နာ-သွားကုန်၏၊ (ဣတိ) သောအယံ-ထိုလမ်းသည်၊ပဋိပန္နဒ္ဓိကော-မည်၏၊ ပထော-လမ်းတည်း၊ ယံနာဝံ-အကြင်လျှင်သို့၊ ဝါဏိဇာ-ကုန်သည်တို့ သည်၊ အဘိုရုဠ္ဟာ-တက်စီး ကုန်၏၊ (ဣတိ) သာ၊ ထိုလျှင်သည်၊ အဘိရုဠ္ဟ ဝဏိဇော-မည်၏၊ နာဝါ-လှေတည်း၊ ကမ္မတ္ထေ-ကံ အနက်၌၊ ဗဟုဗ္ဗီဟိ-ဗဟုဗ္ဗီဟိ သမာသ်သည်၊ ဧဝံ-ဣတိအတူတည်း။

သဒ္ဒဿ”ဟု ဆိုထားဟန်ဟူသည်၊ ကစ္စည်းကျမ်း အလိုမှာ“ဋီက”ပုဒ်ရင်းပင် ဖြစ်သော ကြောင့်“ဋီကသဒ္ဒဿ စ အပ္ပယောဂေါ”ဟု ရှိသင့်မည် ထင်သည်။

ဧဝံ သဒ္ဒတ္ထ—“ပဋိပန္နာ အဒ္ဓိကာ ယံပထံ သောယံ ပဋိပန္နဒ္ဓိကော=ပထော” စသော နောက်သမာသ်များ၌လည်း “ပထော”ဟု ပုဒ်တမျိုး အပိုထည့်ပြရုံ—“ပဋိပန္နဒ္ဓိကော”ဟု သမာသ်ပြီးသောအခါ ကံအနက်-ပထဟူသော အညပုဒ်၏ အနက်ကို သမာသ်ပုဒ်ကဖောသောကြောင့် အံ ဝိဘတ် မသက်ရုံ—အညပုဒ် ဖြစ်သော ယ သဒ္ဒါ မထည့်ရုံ အလုံးစုံကို ဤနည်းအတိုင်း သိပါလေ—ဟု“ဧဝံ သဒ္ဒတ္ထ”ဖြင့် ဆွန်ပြသည်။

ဗဟုဗ္ဗီဟိ၊ ဧပ၊ နာဝါ— အာဂတ သမဏောဒ္ဓ အဘိဓေယျ (ဟောအပ်သော အနက်)သည် “သံဃအာရာမ်”တည်း၊ ထိုသံဃအာရာမ်သည် သဒ္ဒါဆရာတို့ သတ်မှတ်အင်သော သင်္ကေတ လိန်အားဖြင့် ပုလ္လိန်ရှိ၏၊ ဤနေရာ၌ သံဃာ့အာရာမ် တခုကိုသာ ဆိုလိုသောကြောင့် ဧကဝုစ်လည်း ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် အဘိဓေယျ၏ လိန်ဝုစ်နှင့် တူစွာ “အာဂတသမဏော”ဟု ပုလ္လိန်ဧကဝုစ်ဖြင့် ထားရသည်၊ ဤသို့လျှင် ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ်ဟူသမျှ၌ အဘိဓေယျပုဒ်၏လိန်ဝုစ်နှင့်တူကြရသည်၊ ပုလ္လိန်ဧကဝုစ်ဖြစ်သော “အာဂတသမဏော”မှတပါး ဗဟုလိန်ဧကဝုစ်ဖြစ်သော “အာဂတသမဏာ”စသည်ကို ပြလို၍ “တထာ”စသည်ကိုမိန့်သည်၊ သာဝတ္ထိဟူသော အဘိဓေယျ၏ ဗဟုလိန် ဧကဝုစ်နှင့် တူစွာ “အာဂတသမဏာ”ဟုဝင်း, နပုံလိန် ဧကဝုစ်ဖြစ်သော ဇေတဝနံနှင့်တူစွာ “အာဂတသမဏံ”ဟုဝင်း, ထားသည်၊ ဝိဂြိဟ်၌ “ဗဟုသာဝတ္ထိံ, ဗဟုဇေတဝနံ”ဟု အညပုဒ်ထား၊အကယ်၍ဗဟုဝုစ်ထားလိုလျှင် သံဃအာရာမ်အများကိုရည်ရွယ်၍“အာဂတာသမဏာ ဗဟုမေ သံဃာရာမေကို အာဂတသမဏာ—သံဃာရာမာ”ဟု ပုလ္လိန် ဗဟုဝုစ်ချ၊ ရာဇဓာနိ—မင်းနေပြည် အများကိုဆိုလိုလျှင် “အာဂတာ သမဏာ ဗဟုမာ ရာဇဓာနိယောတိ အာဂတ သမဏာယော—ရာဇဓာနိယော”ဟုပြု ဌာနအများကို ဆိုလိုလျှင်

တတိယတ္ထေ-၌၊ ဗဟုဗ္ဗီဟိ-သည်၊ ယထာ-နည်း၊ ယေနသမဏေန-သည်၊ ဂ္ဂန္ဒြိယာနိ-တို့ကို၊ ဇိတာနိ-အောင်အပ်ကုန်ပြီ၊ (ဣတိ) သောဒယံ-ထို့ရဟန်းသည်၊ ဇိတိန္ဒြိယော-မည်၏၊ သမဏော-တည်း၊ ဧဝံ,ဒိဋ္ဌဓမ္မော-မြင်အပ်သော တရားရှိသူ၊ ဝါ-တရားကို မြင်ပြီးသူ၊ (နောက်၌လည်း ဤအတိုင်းပေး၊) ပတ္တဓမ္မော-ရောက်အပ်သော တရားရှိသူ၊ ကတကိစ္စော-ပြုအပ်ပြီးသော ကိစ္စရှိသူ၊ အနေန-ဤမြတ်စွာဘုရားသည်၊ မာရာ၊ တို့ကို၊ ဇိတာ-အောင်အပ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ သော ဇိတမာရော-၏၊ ဘဂဝါ-တည်း၊ ပဠိဝိဒ္ဓသဗ္ဗဓမ္မော-ထိုးထွင်း၍ သိအပ်ပြီးသော အလုံးစုံသော တရားရှိတော်မူသောဘုရား။

"အာဂတာ သမဏာ ဧတမာနိ ဌာနာနိတိ အာဂတ သမဏာနိ=ဌာနာနိ" ဟု ပြုပါ၊ နောက်နောက် ပုဒ်များ၌လည်း ဤနည်းအတိုင်း အဘိဓေယျလိန်ဝစ်ကို အမျိုးမျိုးပြောင်းလွဲ၍ လိန် ၃-ပါး ဝုစ် ၂-ပါးဖြင့် ပုဒ်ဆားနိုင်ပုံကိုပြောပြကြပါလေ၊ ပဋိပန္နဒ္ဓိကောသည် ပဓောနှင့်တူစွာ ပုလ္လိန်ကေဝစ်ရှိ၏၊ အဘိရူဠှဝါဏိဇာသည် နာဝါနှင့်တူစွာ ဏထ္ထိလိန်ကေဝစ်ရှိ၏။

တတိယတ္ထေ၊ ဓေ၊ ပဋိဝိဒ္ဓ သဗ္ဗဓမ္မော——အညပုဒ်နှင့် သမာသ်ပုဒ် တစိတ်တို့ "ကတ္တား+ကြိယာ" အဖြစ်ဖြင့်စပ်၍ရလျှင် ထဘိယာ ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ်တည်း၊ ဇိတာနိ ဏ္ဍန္ဒြိယာနိ ယေန" ၌ ယေနသည် ကတ္တား, ဇိတာနိကား ထိုကတ္တား၏ ကြိယာဟု (ကတ္တား+ကြိယာအဖြစ်ဖြင့်) စပ်၍ရ၏၊ [ဇိတိန္ဒြိယော—ဧအောင်အပ်သော ဏန္ဒြေရှိသူ" ဟုဆို၌ ဏန္ဒြေကိုအောင်ပြီး (နိုင်နင်းပြီး) သောရဟန်းကိုရသောဓကြောင့် ယေန၏ကတ္တားဒုနက်ထင်ရှားအောင် "ဇိတိန္ဒြိယော—ဏန္ဒြေတို့ကို အောင်နိုင်ပြီးသော ရဟန်း" ဟု အနက်ဓပေးမှ သာ၍ကောင်းသည်။] ဗဟုဝုစ်ဆိုလိုရာ "ဇိကာနိ ဏ္ဍန္ဒြိယာနိ ယေဟိ (အကြင်ရဟန်းတို့သည်)" ဟု ဝိဂြိဟ်ပြု၍ "ဇိတိန္ဒြိယာ" ဟု ဗဟုဝုစ်ချ၊ ဏန္ဒြေတို့ကို အောင်ပြီးသော ဘိက္ခုနိကို ဆိုလိုလျှင် "ဇိတဲ့ာနိ ဏ္ဍန္ဒြိယာနိယာယ" ဟု ဝိဂြိဟ်ပြု၍ "ဇိတိန္ဒြိယာ" ဟု ချ၊ ကညာဒီဂိဏီးသွင်း၊ ဗဟုဝုစ်၌ "ယာဟိ" ဟု အညပုဒ်ဆို၊ ဏန္ဒြေတို့ကိုအောင်ပြီးသောစိတ်ကိုဆိုလိုလျှင် "ဇိတိန္ဒြိယံ-ဇိတိန္ဒြိယာနိ" ဟုချ၊ နောက်နောက် ပုဒ်များ၌လည်းနည်းတူ၊ "ဒိဋ္ဌော ဓမ္မော ယေန, ပတ္တော ဓမ္မော ယေန, ကတံ သစ္ဆိ ယေန, ပဋိဝိဒ္ဓါ သဗ္ဗဓမ္မာ ယေန" ဟု ဝိဂြိဟ်ပြု၊ အညပုဒ်နှင့် သမာသ်ပုဒ် တစိတ်တို့ သဟာဒိယောဂ-သဟာဒိယောဂဝန်တ အဖြစ်ဖြင့်စပ်၍ ရရာ၌လည်း တတိယာ ဗဟုဗ္ဗီဟိဖြစ်၏၊ "သုခေါ သံဝါသော ယေနာတိ သုခ သံဝါသော" တည်း၊ ယေန—အကြင်သူနှင့်၊ သုခေါ—ချမ်းသာသော၊ သံဝါသော—ဘက္ခုနေရခြင်းသည်၊ ဝါ-ပေါင်းသင်းရခြင်းသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ ကရိဏီး+ကြိယာအဖြစ်ဖြင့် အညပုဒ်နှင့် သမာသ်ပုဒ် တစိတ်စပ်၍ရသောပုံစံကား "ဆိန္နော ရုက္ခော ယေနာတိ ဆိန္နရုက္ခော—ပရသု" တည်း၊ အနုဝါဒပေး။

စတုတ္ထီယတ္ထေ ဗဟုဗ္ဗီဟိ ယထာ၊ ယဿရညော-အ[ကြင် မင်းအား၊ သုကော်-အာဒ္ဓန်ကို၊ ဒိုန္နော-ပေးအပ်၏၊ (ဣတိ)သောအယံ-ထိုမင်းသည်၊ ဒိန္နသုကော်-၏၊ ရာဇာ-တည်း၊ အဿ သာမဏ်ဿ-အား၊ ဘောဇနံ-ကို၊ ဥပနီတံ-ကပ်ဆောင်အပ်၏၊ ဣတိ,သော ဥပနီတဘောဇနော၊သမဏော-တည်း၊အဿ-ထိုနတ်အား၊ ဗလိ-ပူဇော်ဘဋ်ကို၊ ဥပဟဋ္ဌော-ကပ်ဆောင်အပ်၏၊ ဣတိ,သော ဥပဟာတဗလိ၊ ယက္ခော-နတ်တည်း။

ပဥ္စမိယတ္ထေ ဗဟုဗ္ဗီဟိ ယထာ၊ အဿဝဂါမော-ဤရွာမှ၊ ဇနော-တို့သည်၊ နိဂ္ဂတော-ထွက်ကုန်ပြီ၊ (ဣတိ) သောအယံ, နိဂ္ဂတဇနော၊ ဂါမော-တည်း၊ အဿာ-ဤငရဲမှ၊ အယော-ချမ်းသာသည်၊ နိဂ္ဂတော-ထွက်၏၊ ဝါ-ကင်း၏၊ ဣတိ,နိရယော-မည်၏၊ [ဤ၌ "နိရယံ" သဒ္ဒါ၏ ငရဲဟောကြောင်း ထင်ရှားသဖြင့် အဘိဓေယျကို မပြတော့၊ ထို့အတူ အခြားပုဒ်များ၌လည်း ထင်ရှားလျှင် အဘိဓေယျ ပြမည်မဟုတ်၊] ဇေတဝနာ-ဤရဟန္တာမှ၊ ကိလေသာ-တို့သည်၊ နိဂ္ဂတာ-ထွက်ကုန်၏၊ ဝါ-ကင်းကုန်၏၊ (ဣတိ), သောနိက္ကိလေသော (နိက္လေသော)-မည်၏၊ အဿာ-ဤအသေကောင်မှ၊ ဝိညာဏံ-သည်၊ အပေတံ-ကင်း၏၊ ဣတိ,သေဒ အပေတ ဝိညာဏော-မည်၏၊ မတကာယော-အလောင်းကောင်တည်း၊ အဿာ-ဤရဟန္တာမှ၊ ဘယဘေရဝံ-ဘေးကြီးဘေးငယ်သည်၊ အပဂတံ-ကင်း၏၊ ဣတိ, သော အပဂတဘယဘေရဝေါ, အရဟာ-တည်း။

စတုတ္ထီယတ္ထေ၊ပေါယဂ္ဂေါ—အညပုဒ်နှင့် သမာသ်ပုဒ် တစိတ်တို့ "သမ္ပဒါန်+သမ္ပဒါနီ"အဖြစ်ဖြင့် စပ်ရလျှင် စတုတ္ထီ ဗဟုဗ္ဗီဟိတည်း၊"ဒိန္နော သုကော်ာ ယဿ"၌ ယဿနှင့် ဒိန္နောတို့ သမ္ပဒါန်+သမ္ပဒါနီဖြစ်ပုံကိုလည်း အဘိဓေယျဖြစ်သောမင်း, ရဟန်း, နတ်တို့သည် ပေးလှူ ပူဇော်ရာဖြစ်ကြသောကြောင့်"ယဿ ဒါတုကာမော"သုတ်အရ သမ္ပဒါန်များဖြစ်ကြကြောင်းကိုလည်း သတိပြုပါ၊"ဒိန္နသုကော်ာ-အာဒ္ဓန်ကို ပေးရာဖြစ်သောမင်း"စသည်ဖြင့် သမ္ပဒါန်အတွက် "ရာ"ဟူသော အနက်ထင်ရှားအောင် အနက်ပေး။

ပဥ္စမိယတ္ထေ၊ပေါအရဟာ—အညပုဒ်နှင့် သမာသ်ပုဒ် တစိတ်ကို "အပါဒါန်+အပါဒါနီ"အဖြစ်ဖြင့် စာစပ်၍ ရကောင်းလျှင် ပဥ္စမီ ဗဟုဗ္ဗီဟိဘည်း၊ "နိဂ္ဂတာ ဇနာ အဿာ"၌ အဿာနှင့် နိဂ္ဂတာတို့ အပါဒါန်+အပါဒါနီ ဖြစ်ပုံကို ကြည့်ပါ၊ ဤ ပဥ္စမီ ဗဟုဗ္ဗီဟိ အားလုံးပင်"ယဿာ ဒပေဟိ"သုတ်နှင့်အညီ ခွဲခွါရာ အပဂမန သတ္တိရှိကြ၏၊ ခွဲခွါခဲ့ရာ အပါဒါန်အနက် ထင်ရှားအောင် "နိဂ္ဂတဇနော-လူကို၏+ထွက်ခဲ့ရာရှာ"ဟု အနက်ပေး။ [အပါဒါန်,အဓိကရဏ, ကရဏ, ဤအနက် ၃-ပါးသည် ရှေ့ပုဒ်နှင့် တွဲရသည့်အခါ ရှေ့ပုဒ်ကို "၏"ဟု အနက်ပြန်ရသည်။]

ဆဋ္ဌိယတ္ထေ ဗဟုဗ္ဗီဟိ ယထာ၊ ယဿ ပုရိသသ်-၏၊ ဆိန္နာ-ပြတ်ကုန်သော၊ ဟတ္ထာ-လက်တို့သည်၊ (သန္တိ ဣတိ) သော အယံ, ဆိန္နဟတ္ထော၊ ပုရိသော-တည်း၊ ဧဝံ,ပရိပုဏ္ဏသက်ပွေါ-ပြည့်စုံသော အကြံရှိတော်မူသော၊ခီဏာသဝေါ-ရဟန္တာ၊ အဿ-ထို ရဟန္တာ၏၊ ဝိဂတော-ကင်းသော၊ ရာဂေါ-ရာဂသည်၊ (အတ္ထိ) ဣတိ, ဝိတရာဂေါ၊ အဿ-ထို သမာသ်၏၊ ဒ္ဝေ-၂-ခုကုန်သော၊ ပဒါနိ-ပုဒ်တို့သည်၊ (သန္တိ) ဣတိ, ဒ္ဝိပဒေါ၊ (၂-ပုဒ်ရှိသော သမာသ်)၊ ဒ္ဝိဟတ္ထော-၂-တောင်ရှိသော၊ ပဒ္ဓေါ-ပုဆိုး၊ တေဝိဇ္ဇော-၃-ပါးသော ဝိဇ္ဇာရှိသူ (ဝိဇ္ဇာ ၃-ပါး ရှိသူ)၊ စတုပ္ပဒေါ-၄-ချောင်း ခြေရှိသော သတ္တဝါ၊ (အခြေ ၄-ချောင်းရှိသော သတ္တဝါ)၊ အဿ-ထို ဘုရားရှင်၏၊ ပဉ္စ-ငါးမျိုးကုန်သော၊ စက္ခူနိ-စက္ခုတို့သည်၊ (သန္တိ) ဣတိ, ပဉ္စစက္ခု-၏၊ ဘဂဝါ-ဘုရားတည်း၊ [စက္ခု ၅-ပါးကား— "ဗုဒ္ဓစက္ခု, ဓမ္မ, သမန္တ, ဒိဗ္ဗ, ပညာစက္ခု"တည်း၊] ဆဋ္ဌိသော-၆-ပါးသော အဘိညာဉ်ရှိသော ရဟန္တာ၊ (အဘိညာဉ် ၆-ပါးရှိသောရဟန္တာ)ရဿတ္တံ-ရဿပြု။

နဝင်္ဂ-၉-ပါးသော အင်္ဂါရှိသော၊ (အင်္ဂါ ၉-ပါး ရှိသော)၊ သတ္ထု သာသနံ-ဘုရားရှင်၏ အဆုံးအမ၊ ဒဿဓလော-ဆယ်ပါးသော အားတော်

ဆဋ္ဌိယတ္ထေ—အညပုဒ်နှင့် သမာသ်ပုဒ် တစိတ်တို့"သမ္ဘန်+သမ္ဘန္ဓိ"စပ်၍ ရလျှင် ဆဋ္ဌိ ဗဟုဗ္ဗီဟိတည်း၊"ဆိန္နော ဟတ္ထော ယဿ"၌ ယဿနှင့် ဟတ္ထတို့(အကြင်သူ၏+လက်)ဟု သမ္ဘန်+သမ္ဘန္ဓိအဖြစ် စပ်ကြသည်၊ လက် တဘက်ဖြစ်စေ ၂-ဖက်လုံးဖြစ်စေ ဓားခုတ်မိ၍ ပြတ်နေသူကို (လက်တို့နေသူကို) "ဆိန္နဟတ္ထ"ဟု ခေါ်၏၊ ထို့ကြောင့် တဂ္ဂါဏာသံဝိညာဏ(ယဿ ဟူသော အညပုဒ်၏ အနက်ဖြစ်သော လူတကိုယ်လုံးတွင် လက်ပြတ်တည်း ဟူဘော သမာသ်ပုဒ် အနက်လည်း ပါဝင်သော) ဗဟုဗ္ဗီဟိတည်း၊ "ပရိပုဏ္ဏော သက်ပွေ၊ ယဿ"စသည်ဖြင့် ဟိုက်ရိုက်မပါသော ဝိဂြိဟ်များကို ပြုလေ၊ ပါဠိအဋ္ဌကထာ၌ အတော်လေ့လာမိသောအခါ ဤဝိဂြိဟ်များကို အလွယ်ဖြင့် ပြုတတ်လိမ့်မည်၊ အနက်ကို ပိုင်နိုင်စွာ မပေးတတ်သေးခင် ဝိဂြိဟ်ချည်း သက်သက် လေ့လာနေလျှင် ပင်ပန်းသလောက် အကျိုးရမည် မဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် ပုဒ်တိုင်း ဝိဂြိဟ်ပြုမှုကို လစ်လျူရှုပေအံ့၊ သို့သော် စာချဆရာတို့ကမူ တပည့်များကို ပုဒ်တိုင်းလောက်ပင် ဝိဂြိဟ်အပြုခိုင်းကြပါလေ၊ ဒ္ဝိဟတ္ထောပဒ္ဓေါ၌ "ဟတ္ထ"ယဒ္ဒါ "အတောင်"ဟောတည်း။ [ရတနံ, ကုက္ကု, ဟတ္ထောစ (အတောင်) အဘိဓာန်၊] ဆဋ္ဌိသော်၌ အဘိညာပုဒ်သည် အာကာရန္တ ဣတ္ထိလိင်ဖြစ်၍ "ဆအဘိညာ"ဟု ပကတိ ပြုရသောကြောင့် ကွစာဒိမဇ္ဈေတွရာနံ သုတ်ဖြင့် အာကို ရဿပြုဘို့ရာ "ရဿတ္တံ"ဟု ဆိုသည်။

ရှိသောဘုရား၊ အနန္တညဏော-အဆုံးမရှိသော ဉာဏ်ရှိတော်မူသော ဘုရား၊ ဧတေသံ - ဤနတ်တို့၏၊ တိဏိ-၃-လိုကုန်သော၊ ဒသ - ဆယ်ဟူကုန်သော၊ (တနည်း,တီဏိဒသ - ၃-ဆယ်ဟူကုန်သော၊) ပရိမာဏံ-အတိုင်းအရှည်သည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ ဣတိ, တိဒသာ-တိဒသတို့ မည်၏၊ ဒေဝါ-နတ်တို့တည်း၊ သမာသန္တသ-သမာသ်အဆုံး သရ၏၊ အတ္တံ-(အ)ပြု၊ ဣဓ-ဤ "တိဒသာ"ပုဒ်၌၊ ပရိမာဏသဒ္ဒ သန္နိဓာနတော - ပရိမာဏသဒ္ဒါ၏ အနီး၌ တည်နေခြင်းကြောင့်၊ ဒသ သဒ္ဒေါ-ဒသ သဒ္ဒါသည်၊ သခ်္ခာနေ-သခ်္ခာ အနက်၌၊ ဝတ္တတေ-ဖြစ်၏၊ ["နံ ဝတ္တတေ"ဟု (နံ)ပါသည်ကား ပါဠ်ပျက်။]

"နဝဂ်ံသတ္ထုသာသနံ"၌"နဝဂ်ံ"သာ လိုရင်း၊ သတ္ထုသာသနံကား အဘိဓေယျတည်း၊ "နဝ+အင်္ဂါနိ (သုတ္တ, ဂေယျစသော အင်္ဂါတို့သည်) ယသ်တိ နဝဂ်ံ၊ အနန္တညဏောဝ၌ "နတ္ထိ အန္တော ယသ်သ ဉာဏသ်တိ အနန္တံ"ဟု ရှေးဦးစွာ ဗဟုဗ္ဗီဟိတမျိုးပြုပြီးမှ "အနန္တံ (အဆုံးမရှိသော) ဉာဏံ ယသ်သာတိ အနန္တညာဏံ"ဟု ပြု၊ ဗဟုဗ္ဗီဟိ အတွင်းဝင်သော ဗဟုဗ္ဗီဟိတည်း၊ ဉာဉ်၌လည်း ဒွေဘော်လာ၊ "တိဒသာ"၌ "တိဏိ ဒသ ဧတေသံတိ တိဒသာ"ဟုဝိဂြိဟ် ပြုလိုရင်းတည်း၊ ဒသနောင် "ပရိမာဏံ" ကား ဒသ သဒ္ဒါ၏ သခ်္ခာအနက် ထင်ရှားအောင် ဖွင့်ပြခြင်းသာ ဖြစ်သည်၊ ခဲ့ဦးအံ့—ဒသ သဒ္ဒါသည် "ယသ်—ဓ၏၊ ဒသ—ဆယ်ပါးကုန်သော၊ ဗလာနိ—အားတို့သည်" ဟူရာ၌ အရေအတွက် သခ်္ခာကို ပဓာန မဟော, သင်္ချေယျ (ရေတွက်အပ်သော ဒဗ်း)ကို ပဓာနအားဖြင့် ဟော၏၊ ဤ"တိဒသ"၌ ဒသကား "၁၀"ဟူသော အရေအတွက် သခ်္ခာန (သခ်္ခာ)ကို ပဓာနအားဖြင့် ဟောသည်၊ ထို့ကြောင့် "ဣဓ ပရိမာဏသဒ္ဒ သန္နိဓာနတော ဒသသဒ္ဒေါ သခ်္ခာနေ ဝတ္တတေ"ဟု မိန့်သည်။

မောဂ္ဂလ္လာန်၌ "ကထံ ဒသ သဒ္ဒေါ သခ်္ခာနေ ဝတ္တတေ, ပရိမာဏ သဒ္ဒ သန္နိဓာနာ" ဟုငြင်း, ကလာပ်၌ "တြိဝံ+ဒသ ပရိမာဏမေသံ တြိဒသာ၊ ဒသ သဒ္ဒေါ သခ်္ခာနေ ဝတ္တတေ—ပရိမာဏ သဒ္ဒ သန္နိဓာတ်"ဟုငြင်း မိန့်သည်၊ ထို့ကြောင့်"နံ ဝတ္တတေ"ဟု တချို့စာရှိသည်ကား အဓိပ္ပါယ်မရှိသော ပါဠ်ပျက်ဘည်းဟု မှတ်၊ "တိ+ဒသ+တေ" တည့်, ယော ၂-လုံးနှင့် နံသက်၍ "တိဏိ ဒသ ဧတေသံ"ဟု ဝါကျဖြစ်စေ၊ ပကတိပြုသောအခါ "တိ ဒသ"ဟု အကာရန္တ ဖြစ်သော်လည်း ထိုအတိုင်းဆားလျှင် သဗ္ဗနာမ်ဂိုဏ်းဝင် ဖြစ်မည်စိုးသောကြောင့် ထိုသဗ္ဗနာမ်ဂိုဏ်းကို ဖျက်၍ ပုဂ္ဂိုသာဒိဂိုဏ်းဝင် ဖြစ်စေခြင်းငှါ "သမာသန္တသ အတ္တံ=ကွစိ သမာသန္တဂတာန မကာရန္တောသုတ်ဖြင့် သမာသ်အဆုံးဒသ၌ (အ)သရကို (အ)ထပ်ပြု"ဟု မိန့်သည်၊ ကွစိသမာသန္တသုတ်၌ ပြခဲ့သော ရာဇာဒိဂိုဏ်းပင်တည်း။ [၃-ကိုပ် ၃-ယောတ်သောနတ်တို့ကို ဆိုလိုရာ၌ကား တိဟိ—၃-ယောက်တို့ဖြင့်၊ အဓိကာ—ပိုလွန်ကုန်သော၊ တိဒသာ—၃-ကျိပ်သော နတ်

ဧတေသံ-ဤသန်ါရတရားတို့၏၊ အယံ-ဤအဝိဇ္ဇာဟူသော၊ ပစ္စယော-အကြောင်းသည်၊ (အတ္တံ) ဣတိ-ကြောင့်၊ ဣဒံပစ္စယာ-တို့မည်၏၊ အသ-ထိုကိုယ်၏၊ ကော - အဘယ်တရား ဟူသော၊ ပဘဝေါ - အမှန်အစသည်၊ (အတ္ထိ-ရှိသနည်း)၊ ဣတိ-ဤသို့ မေးအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သော-ထို ကိုယ်သည်)၊ ကိံ ပဘဝေါ - မည်၏၊ အယံကာယော — ဤကိုယ်တည်း၊ အသ-ထိုသူ၏၊ ဝိဂတံ-ကင်းသော၊ မလံ-အညစ်အကြေးသည်၊ (အတ္ထိ) ဣတိ ဝိမလော၊ အသ - ထိုစန္ဒကူး၏၊ သုန္ဒရော - ကောင်းသော၊ ဂန္ဓော-အနံ့သည်၊ (အတ္ထိ) ဣတိသုဂန္ဓံ, စန္ဒနံ-တည်း၊ ဧဝံ, သုသိလော-ကောင်းသော

တို့တည်း၊ (တိ တိ ဒသာ-ဟု ဆိုသင့်လျက် သုတ်ကြိုးဖြင့် တိ ၁-လုံးကိုချ၍) တိဒသာ-၃-ကိုပ် ၃-ယောက်သော နတ်တို့"ဟု ဆက်၍ ဝိဂ္ဂဟ ဖြဂရသည်။]

မှတ်ချက်။ ။ထောမနိမိဒ္ဓ"တိအဓိကာစ တိအာဝတ္တာစ ဒသ (ပရိမာဏံ)ယေသံ တိ တိဒသာ"ဟု ဝိဂြိဟ်ပြု၏၊ ယေသံ-အကြင် နတ်တို့၏၊ တိ အဓိကာစ-၃-ယောက် ပိုလွန်သည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ တိအာဝတ္တာစ-၃-ခုတို့ဖြင့် မြောက်အပ်သည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ဒသ-တကျိပ်တို့သည်၊သန္တိ-ရှိကုန်၏၊"တိ အဓိက တိအာဝတ္တာဒသာ"ဟု ဖြစ်သင့်လျက် အဓိက အာဝတ္တပုဒ်တို့ကို ချေ၊ တန္တြနည်းအားဖြင့် တိ တလုံးတည်း ရှိစေ၊ ၃၃-ယောက်သော ခေါင်းဆောင်သောနတ်များကို"တိဒသာ"ဟုဆို၏၊၃၃-ယောက်ကား-အက္ကနတ်မျိုး-၁၂,ရုဒ္ဒနတ်မျိုး-၁၁,ဝသုနတ်မျိုး-၈,ဝိသဲ (ဝိသု) နတ်မျိုး-၂, တည်း၊ [ပါဠိကိုသာ လေ့လာသူတို့ကား — သကြားမင်း မာဃလူလင်ဘဝတုန်းက ၃-ကိုပ် ၃-ယောက် အဖေါ်အပေါင်းတို့ နတ်ဖြစ်ကြသဖြင့် ထို နတ်မင်းကြီးများကိုပင် "တိဒသ-၃ ကိုပ် ၃-ယောက်သော နတ်တို့"ဟု ဆိုလိုကြသည်။] တိဒသဒ္ဒါ အဝတ္ထာ (အခိုက်အတန့်) ဒီးနက်ဟော အာကာရန္တရတ္ထိလိန် "ဒသာ"သဒ္ဒါဖြင့် "တိသော ဒသာ ယေသံ တိ တိ ဒသာ"ဟုလည်း ဝိဂြိဟ်တနည်း ရှိသေး၏၊ ယေသံ-အကြင် နတ်တို့၏၊ တိသော-ဇာတိ, သတ္တာ, ဝိနာသအားဖြင့် ၃-ပါးကုန်သော၊ ဒသာ-အခိုက်အတန့်တို့သည်၊ သန္တိ, ဣတိ တိ ဒသာ-တို့မည်၏၊ ဆဋ္ဌိသညောကဲ့သို့ ဒသာဒ္ဒါ အာကို ရသဲ ပြု၊ လူများကဲ့သို့"ဇာတိ-မွေးဖွါးခြင်း, သတ္တာ-ထင်ရှားဖြစ်ခြင်း, ဝုဓိ-ကြီးပွါးခြင်း, ပရိဏာမ-ရင့်ရော်ခြင်း, ခယ-ကုန်ခန်းခြင်း, ဝိနာသ-ပျက်စီးခြင်း"ဟု ၆-မျိုး မရှိ၊ ဇာတိ သတ္တာ ဝိနာသ (ဖြစ်, ထင်ရှားရှိ, စုတေ) ၃-မျိုးသော အခိုက်အတန့်သာ ရှိသောကြောင့် နာမ်များကို "တိဒသ"ဟု ခေါ်သည်၊ ဤနည်းကို ရှုပသိဒ္ဓိ ပြသည် မဟုတ်၊ ဘာ့ကြောင့် သိနိုင်သနည်း၊ "ဒသ (ပရိမာဏံ)"ဟု သရုပ်အနက်ဟော ဒသကိုသာ ဆိုထားခြင်းကြောင့်တည်း။

"ဣဒံပစ္စယော" ရှုပ်ပြီးပုံကိုဂုဏ်း, ဣဒပ္ပစ္စယောဖြစ်ပုံကိုဂုဏ်း, ပကတိစသဲ သရုန္တသသုတ်၌ ပြခဲ့၏၊ ထို၌ တပ္ပုရိသ ဖြစ်၍ ဤ၌ ဗဟုဗ္ဗိဟိ ဖြစ်ခြင်းသော ထူးသည်၊ ကိံ ပဘဝေါ ရှုပ်ကိုလည်း ထိုသုတ်၌ပင် ပြခဲ့ပြီ၊ "ကိံ နာမံ ယဿဘဝေါ ကိံနာမော=အဘယ်အမည်

သိလရှိသူ၊ သုမုခေါ-လှသောမျက်နှာရှိသူ၊ [သို၌ "ဒုမ္မုခေါ-မလှသော မျက်နှာရှိသူ"] အသ--ထို အကောင်ပုပ်၏၊ ကုစ္ဆိတော-စက်ဆုပ်အပ်သော၊ ဂန္ဓော (အတ္ထိ) ဣတိ ဒုဂ္ဂန္ဓံ, ကုဏပံ-တည်း၊ [မြန်မာမှဝယ် ဤနေရာ၌ "ဒုမ္မုခေါ"ရှိ၏၊ ရှေ၌ရှိသော သိဟိုဠ်မှက သာ၍ကောင်းသည်၊] အသ-ထိုသူ၏၊ ဒုဋ္ဌု-မကောင်းသော၊ မနော-စိတ်သည် (အတ္ထိ) ဣတိ ဒုမ္မနော၊ ဧဝံ, ဒုသီလော-မကောင်းသော သိလရှိသူ၊ [သိလ မရှိသူကို ဆိုလိုသည်၊ တနည်း "ဒုသီလော-ပျက်သော သိလရှိသူ" ဤနည်း၌ "ဒုဋ္ဌသီလံ ယဿ"ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၊] အဿ-ထိုသူ၏၊ တပေါဓနော-အကျင့်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ ဓနံ-ဥစ္စာသည်၊ (အတ္ထိ) ဣတိ, တပေါဓနော၊ ယဿ-အကြင်သူ၏၊ ခန္တိ သခ်ါတံ-သည်းခံခြင်းဟု ဆိုအပ်သော၊ ဗလံ-အားသည်၊ (အတ္ထိ) ဣတိ, ခန္တိဗလော၊ ဇေတဿ-ဤသကြား၏၊ ဣန္ဒဿတိ-ဣန္ဒဟူသော၊ နာမံ-နာမည်သည် (အတ္ထိ) ဣတိ, ဣန္ဒနာမော။[ဣန္ဒောဣတိ၌ ဣတိကို ဝုတ္တတ္ထာနမပ္ပယောဂေါ ပရိဘာသာ အရ ခေျ။]

ရှိသနည်း"လည်း နည်းတူ၊"ကောနာမော တေ ဥပဇ္ဈာယော=သင်၏ ဥပဇ္ဈာယ်သည် အဘယ်အမည် ရှိသနည်း"ဟူရာ၌ကား"ကိ ံနာမ"ဟုပတိပြုပြီးနောက် သုတ်ကြီးဖြင့် ကိ ံကို ကောပြုသည်-ဟု ဆိုကြ၏၊ "ကာနာမာ—အဘယ် အမည်ရှိသော မိန်းမနည်း၊ ကံနာမံ—အဘယ်အမည်ရှိသော အမျိုးနည်း" ဟူရာ၌လည်း ကိ ံကို ကာ—ကံပြု၊ ဤသို့ "ကောနာမော" ဟု ရှိခြင်းမှာလည်း နာမ နှောင်းရာသာတည်း၊ အခြား သဒ္ဒါများနှင့် တွဲရာ၌မူ "ကိ ံပဘဝေါ"ကဲ့သို့ "က်ံ"ဟုသာ ရှိသတတ်။

သဒ္ဒနီတိ။ ။ကိ ံသဒ္ဒသဲ့ သမာသမှိ, သဒ္ဒိ ံ နာမရဝေန ဝေ၊
ကိ ံနာမော ဣတိ ကောနာမော, ဣတိ စေဝ ဂတိ ဒ္ဝိစာ။

ဝိမလောစသည်၌"ဝိဂတံ"ဟု ပရိယာယ်ပုဒ်ဖြင့် ဝိဂြိုဟ်ပြုထားသော်လည်း ရုပ်တွက် ရာ၌ "ဝိ+မလ+ယ"တည်, စသည်ဖြင့် ပုဒ်ရင်းအတိုင်း တည်ရသည်၊ ဝိနောင် သိ ချေရုံသာ၊ တပေါဓနော စသည်၌ "တပ+ဧဝ+ဓန+ယ"တည်, ဧဝနောင် သိချေ၊ သမာသ်စသည် စိရင်ပြီးသောအခါ ဝုတ္တတ္ထာနမပ္ပယောဂေါဖြင့် ဧဝ-ယ ပုဒ်တို့ကို ချ၍ "တပဓန"ဟု ပကတိပြု၊ မနောဂိဏ်းဖြစ်၍ ပ ၏ အ ကို ဩပြု၊ ဣန္ဒနာမော၌လည်း "ဣန္ဒ+ဣတိ+နာမ+ယ"တည်၍ နည်းတူ စိရင်၊ ခန္တိဗလော၌ကား "ခန္တိသခ်ါတ+ဗလ+ယ"ဟုတည်း၊"ခန္တိသခ်ါတဗလ"ဟု ပကတိပြု၍ (ဧဝ ဣတိတို့ကဲ့သို့ သီးခြားတပုဒ် မဟုတ်, "ခန္တိသခ်ါတ"ဟု ကမ္မဓာရဲသမာသ်ပုဒ်ဖြစ်၍) မဇ္ဈေလောပီ ထုံးစံအတိုင်း "သခ်ါတ"ကို ချေ။ ["ခန္တိဣသိ+သခ်ါတံ—ခန္တိသခ်ါတံ"ဟု ပြု။]

ဆန္ဒဇာတာဒီသု - ဆန္ဒဇာတ အစရှိသည်တို့၌၊ ဝိသေသန ဝိသေသိတပ္ပဗာနံ- ဝိသေသန ဝိသေသျိတို့၏၊ ယထိစ္ဆိတတ္တာ - (ဝဒန္တ်ပုဂ္ဂိုလ်၏) အလိုအတိုင်း ဖြစ်နိုင်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥဘယံ- ၂ -ပုဒ်လုံးသည်၊ ပုဗ္ဗံ-ရှေ့၌၊ နိပတတိ- ကျနိုင်၏၊ ယထာ-ကား၊ အဿ-ထိုသူ၏၊ ဆန္ဒော-ဆန္ဒသည်၊ ဇာတော-ဖြစ်၏၊ ဣတိ, ဆန္ဒဇာတော-မည်၏၊ အဿ-၏၊ ဇာတော-ဖြစ်သော၊ ဆန္ဒော-သည်၊ (အတ္ထိ) ဣတိပိ-ထို့ကြောင့်လည်း၊ ဇာတဆန္ဒော-မည်၏၊ ဧဝံ သဥ္ဇာတ ပိတိ သောမနသော - လွန်စွာဖြစ်သော ပိတိသောမနဿရှိသူ၊ ပိတိသောမနဿ သဥ္ဇာတော-ပိတိသောမနဿ၏ လွန်စွာဖြစ်ရာ ဖြစ်သူ၊ မာသဇာတော-တလ ပြည့်သော သတ္တိသား၊ ဇာတ မာသော-ပြည့်သော တလရှိသော သတ္တိသား၊ ဆိန္နဟတ္ထော-ပြတ်သော လက်ရှိသူ၊ ဟတ္ထဆိန္နော-လက်ပြတ် ရှိသူ။

"ဆန္ဒဇာတော" စသည်၌ ဆန္ဒ+ဇာတ ၂ -ပုဒ်လုံးပင် ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်၏ ဆိုလိုသည့် အတိုင်း ဆန္ဒကို ရှေထားလိုလျှင် ဆန္ဒရှေကျ၍ ဇာတကို ရှေထားလိုလျှင် ဇာတရှေကျ၏၊ ထို့ကြောင့် "ဥဘယံ ပုဗ္ဗံ နိပတတိ" ဟု မိန့်သည်၊ မာသဇာတော၌ "ဇာတော တိပရိပုဏ္ဏော" ဟု ဘေဒစိန္တာဒီပနီ ဖွင့်၏၊ ကလာပ ဝုတ္တိ ပဋိကာ၌လည်း "ဇာတော သမ္ပန္နော" ဟု ဖွင့်၏၊ ထို့ကြောင့် "မာသော ဇာတော ယဿာတိ မာသဇာတော= ယဿ-အကြင်သတ္တိသား၏၊ မာသော-တလသည်၊ ဇာတော-ပြည့်ပြီ၊ ဣတိ-ထိုသို့ တလပြည့်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊သော, မာသဇာတော-မည်၏၊ "ဇာတော မာသော ယဿာတိ" ၌လည်း "ဇာတော-ပြည့်သော၊ မာသော-တလသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ ဣတိ-ထိုသို့ ပြည့်သော တလ ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်" ဟု ပေး၊ [ဘေဒစိန္တာဒီပနီ၌ကား ယဿ၌ စတုတ္ထိ" ဟု ဆို၏၊ ဤရူပသိဒ္ဓိနှင့် မတူ၊] ဆိန္နဟတ္ထောကို ရှေ့၌ပြပြီး ဖြစ်သော်လည်း ဆိန္နနှင့် ဟတ္ထတို့ အလိုရှိသလို ရှေနောက် နေနိုင်သောကြောင့် ဤ၌ ထပ်ပြ ပြန်သည်၊ ဟတ္ထဆိန္နော ဟု ဒွေဘော်နှင့် ရှိစေ။

မာသဇာတော၌ ဝါဒန္တရများ။ ။မာသံ ဇာတဿ အဿာတိ မာသ ဇာတော" အဿ-ထိုသတ္တိသားသည်၊ ဇာတဿ-ဖြစ်တည်နေစဉ်၊ မာသံ-တလသည်၊ အတိက္ကန်- လွန်ပြီ၊ ဣတိ-ထိုသို့ ဖြစ်တည်နေစဉ် တလ လွန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ မာသဇာတော-မည်၏၊ ဤနည်း၌ ဇာတအရ မွေးဖွားဆဲ ခဏကို မယူရ, မွေးဖွား ပြီးနောက် ဖြစ်ထွန်း ကြီးပွားနေစဉ်ကို ယူရမည်-ဟု ဘေဒစိန္တာ စာကိုယ်နှင့် ဒီပနီ ဆို၏၊ ဤနည်း၌ "ဇာတ" ဝယ် တပစ္စည်းကို ပစ္စုပ္ပန်အနက်ကြို၍ "ဇာလမာနဿ" ဟု ဖွင့်ရသောကြောင့် သဒ္ဒါသွား မကောင်းလှ။

ဘေဒစိန္တာ။ ။မာသံ ဇာတဿ အဿာတိ-ကွန်တျကြ အနာဒရေ၊ ဆဋ္ဌိတျကေ ပရေ မာသော-ဇာတော အဿာတိ ပဏ္ဍိတာ။

အသ—ထို သတ္တိသားသည်၊ ဇာတသ—ဖြစ်တည်ခဲ့နေစဉ်၊ မာသံ—တလသည်၊ အတိက္ကန်—ပြီ၊ ဇ္ဈတိ—ဤသို့၊ အတြ—ဤပြယုဂ်၌၊ အနာဒရေ—အနာဒရအနက်၌၊ ဆဋ္ဌီ—ဆဋ္ဌီသက်၊ ဇ္ဈတိ—သို့၊ ဧကေ—အချို့ဆရာတို့ ဆိုကြ၏၊ အပရေ ပဏ္ဍိတာ—အခြားပညာရှိတို့ကား၊ အသ—၏၊ မာသော—သည်၊ ဇာတော—ပြည့်ပြီ၊ ဇ္ဈတိ—သို့၊ ဝဒန္တိ—ဆိုကြ၏။ [နောက်ဝါဒကား ရူပသိဒ္ဓိနှင့် တူ၏၊ ထို့ကြောင့် "အပရေ"အရ ရူပသိဒ္ဓိဆရာ ကလာပ်ဂုတ္တိပဋိကာ စသော ဆရာတို့ကို ယူ။]

ပုန်စစ် စသည်။ ။"အပရဇ္ဇုဂတာယ အာသင်္ဃိယာ ပုရိမိကာ ဥပဂန္တ္ဗာ, မာသဂတာယ အာသင်္ဃိယာ ပစ္ဆိမိကာ ဥပဂန္တ္ဗာ" ဟူသော ဝဿပနာယိက ခန္ဓက မဟာဝါပါဠိတော်၏ အဋ္ဌကထာဋီကား "အပရဇ္ဇုဂတာယာတိ ဇ္ဈေ—အပရဇ္ဇု+ဂတာယ (အတိက္ကန်္တာယ) အဿာတိ အပရဇ္ဇုဂတာ"ကို "အသမာနာ မိကရဏာ ဝိသဒိုယာ ဗဟိရဇ္ဈ သမာသော" ဟု သာရတ္ထဒီပကာ ဖွင့်ပုံကိုထောက်၍ "မာသော ဇာတသ အသ်ာတို့ မာသဇာတော"ကိုလည်း ဘိန္နာမိကရဏာ ဗဟုဗ္ဗီဟိ သမာသ်ဟု ဆိုကြ၏၊ [အသမာနာမိကရဏာနှင့် ဘိန္နာမိကရဏာသည်ၦင်း, (ဗဟုဗ္ဗီဟိ ဟူသမျှ သမာသ်ပုဒ်မှ အပ ဖြစ်သော အညပုဒ်အနက် ရသောကြောင့်) "ဗဟိရဇ္ဈ"ဟူသည်နှင့် ဗဟုဗ္ဗီဟိ သမာသ် ဟူသည်ၦင်း အတူပင်တည်း။]

အာသင်္ဃိယာ-ဝါဆိုလပြည့်နေ့သည်၊အပရဇ္ဇုဂတာယ-လွန်ပြီးသောဝါဆိုလပြည့်၏ နောက်တရက် ရှိလတ်သော်၊ ပုရိမိကာ—ပုရိမဝါသို့၊ ဥပဂန္တ္ဗာ—ကပ်ထိုက်၏၊ မာသဂတာယ—လွန်ပြီးသော ဝါဆိုလပြည့်နေ့၏ တလ ရှိလတ်သော်၊ ဇာတသ—မွေးဖွားပြီးသော၊ အသ—ထို သတ္တိသား၏၊ မာသော—တလသည်၊ အတ္ထိ—ရှိ၏၊ ဇ္ဈတိ—ထို့သို့ မွေးဖွားပြီးသော သတ္တိသား၏ တလ ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သော, မာသဇာတော—မည်၏၊သတ္တာဟ ပရိနိဗ္ဗုတော—ပရိနိဗ္ဗာန် စံပြီးသော မြတ်စွာဘုရား၏ ၇—ရက်ရှိတော်မူသည်၊ အစိရံ ပက္ကန္တသ အသာတိ အစိရပက္ကန္တော—ဖဿွားပြီးသော မင်း၏ မကြာသေးသော ကာလရှိသည်၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ပုံစံများစွာ ရှိ၏၊ ထို ပုံစံအားလုံး၌ပင် အနက် သွားပုံမှာ အခြား ဗဟုဗ္ဗီဟိများနှင့် မတူတတ်၍ အောက်ပါ ဖွင့်ပုံ တမျိုးဖြင့် စဉ်းစားဘွယ် ရှိသည်။

သိဒ္ဓန္တ ကောမုဒီ၊ ။"မာသော ဇာတသ (ယသ္သ သော) မာသဇာတော"ဟု မဆို၊"ယသ်ာ သော"တို့လည်း လိုရင်းမဟုတ်,"မာသော+ဇာတသ"သာ လိုရင်းဟု ဆို၏၊ ထိုဋီကာ၌လည်း "မာသော+ဇာတသ, မာသဇာတော"တိ-ဟူသော၊ အတြ-ဤသမာသ်၌၊ ဝိဂ္ဂဟေ—ဝိဂြိုဟ်အခိုက်၌၊ မာသော—တလသည်၊ ပဓာနံ—လိုရင်းတည်း၊ [ဝိဂြိုဟ်၌ "ဇာတသ—မွေးဖွားပြီးသော သတ္တိသား၏+မာသော—တလတည်း" ဟု အနက် ပေးရသောကြောင့် မာသသည် ဝိဂြိုဟ် အခိုက်၌ ပဓာန ဖြစ်သည်—ဟူလို၊] သမာသေတု-သမာသ်ပြီးရာ၌ကား၊ ဇာတော-မွေးဖွားသူသည်၊ ပဓေနံ-လိုရင်းတည်း၊ ["မာသဇာတော"ဟု သမာသ်ပြီးသည့်အခါ၌မူ တလကိုမရ,မွေးဖွားပြီးသူကိုရသည်-ဟူလို။] တကြ-ထိုပြယုဂ်၌၊သမာသေ-မာသဇာတောဟူသော သမာသ်သည်၊ တာဝ-ရှေးဦးစွာ၊ ဇနနံ—မွေးဖွားခြင်းကို၊ သ်ကွိ—ဘိုက်ရိုက်၊ ပရိစ္ဆိန္နတိ—ပိုင်းခြား၏၊ ဇနန

(၃၅၂) ယသာ - အကြင်သူ၏၊ ဒီဃာ - ရှည်သော၊ ဇယ်ာ - မြင်းခေါင်း (ခြေသလုံး)သည်၊ အတ္ထိ-၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိဂ္ဂယှ-ဝိဂြိုဟ်ပြု၍၊ သမာသာဒိမှိ-ကို၊ ကတေ-ပြုအပ်ပြီးသော်၊ ["ပုမာ ဣဝ ဒဋ္ဌဗ္ဗော"ဌ် စပ်၊] တုလျာဓိကရဏေတိ ပဒေတိစ ဝတ္တတေ (မဟာတံမဟာ [တုလျာဓိကရဏေပဒေ-သုတ်မှ လိုက်)။

ဣတ္ထိယံ၊ပေ၊ပုမာဝ ဇေ။ ။ပရေ — နှောင်းသော၊ ဣတ္ထိယံ — ဣတ္ထိ လိန်ဌ်၊ ဝတ္တမာနေ--သော၊ တုလျာဓိကရဏေ-သော၊ ပဒေ-ပုဒ်ကြောင့်၊ (ပုမာဣဝ ဒဋ္ဌဗ္ဗောဌ် စပ်၊) ပုဗ္ဗေ-ဌ်၊ ဘာသိတပုမာ-ဟောအပ်ဘူးသော

နိသိဒ်ယံ-မွေးဖွားခြင်း၏ မိရာဖြစ်သော၊ ဒေဝဒတ္တံတု-ဒေဝဒတ်မည်သော သတ္တိသားကို ကား၊ ဇနနဒ္ဓါရေန-မွေးဖွားခြင်းကြိယာကို အကြောင်းပြုသဖြင့်၊ ပရိစ္ဆိန္နတိ-ပိုင်းခြားဏ်၊ ["တလ"ဟူသော အပိုင်းအခြားဖြင့် "တလ+မွေးဖွားပြီးခြင်း (ဇမွေးဖွားပြီးခြင်းသည် တလပြည့်ပြီ)"ဟု မွေးဖွားခြင်းကြိယာကိုသာပိုင်းခြားသည်၊မွေးဖွားခြင်းကြိယာ၏မိရာ သတ္တိသားဒေဝဒတ်ကိုကား ဌာနီကြိယာ၏ နာမည်ကို ဌာနသတ္တိသားပေါ် တင်စား၍ ဌာနျူပစာရအားဖြင့် ပိုင်းခြားသည်-ဟူလို၊] ဤနည်းအလို "မာသဇာတော--တလ မွေးဖွားပြီးသူ"ဟု အနက်ပေး၊ သတ္တာဟ ပရိနိဗ္ဗုတော--၇-ရက် ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူ ပြီးသော၊ ဝါ--ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူ၍ ၇-ရက်ပြည့်တော်မူသော ဘုရား၊ အစိရပက္ကန္တော-မကြာမီက ဖဲသွားသူ၊အပရဇ္ဇုဂတာ--နောက်တနေ့ လွန်ပြီးသော ဝါဆိုလပြည့်၊ ဝါ--ဝါဆိုလပြည့်ကျော် တရက်၊ ဇကောဟမတံ--တရက်သေပြီးသော အလောင်းကောင်ကို, စသည်ဖြင့် အနက်ဆို။

"ကိံ ပမာဏော ကုမာရသ္မိ, ကာလော တျုတ္တော ဝိသဇ္ဇနံ၊
မာသော ဇာတသ အဿာတိ, အညသာ တိံ သရတ္တိယာ"

ဟူသော ဘေဒစိန္တာ ပဌမဝါကိုလည်း ဤနည်းကိုပင် ရည်ရွယ်၍ ဆိုဟန်တူသည်၊ ဒိပနိဌ်ကား တမျိုးဖွင့်သွားလေ၏, ရှုလေတော့၊ သဒ္ဒနီတိဌ် "ပဗ္ဗဇနံ ပဗ္ဗဇိတံ--ရဟန်းပြုခြင်း၊ပက္ကမနံ ပက္ကန်ဟံ-ဖဲသွားခြင်း" ဟု ဘာဝသာဓန ကြံ၍ "အစိရံ ပဗ္ဗဇိတံ ယသ" စသည် ဝိဂြိုဟ်ပြုပြီးလျှင် "အစိရပဗ္ဗဇိတော-မကြာသေးသော ရဟန်းပြုခြင်းရှိသူ၊ အစိရပက္ကန္တော--မကြာသေးသော ဖဲသွားခြင်းရှိသူ"ဟု တုလျာဓိကရဏာ ဗဟုဗ္ဗိဟိ တနည်းကြံသေး၏၊ ထိုအလို"မာသဇာတော-တလမွေးဖွားခြင်းရှိသူ၊ သတ္တာဟပရိနိဗ္ဗုတော-၇-ရက် ပရိနိဗ္ဗာန်စံခြင်း ရှိတော်မူသော ဘုရား"ဟု အနက်ဆို။

(၃၅၂) ဣတ္ထိယံ၊ပေ၊ပုမာဝ ဒဋ္ဌဗ္ဗော — "ဣတ္ထိယံ—နိယတ ဣတ္ထိလိန်" ဟု ပေးကြ၏၊ နိယတ ဟုတ်သည်ဖြစ်စေ မဟုတ်သည်ဖြစ်စေ ယခု အခိုက်အခံတန့်ဌ် ဣတ္ထိလိန်ဖြစ်ခြင်းသော လိုရင်း ဖြစ်ကြောင်းကို "ဘာသိတ ပုမာတိ ကိံ"ဌ် ထင်ရှားစေအံ့၊ [ကြွင်းသော မှတ်ဘွယ်များကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာမှာ ရှု။]

ပုလ္လိန်ရှိသော၊ ဣတ္ထိဝါစကော·(ယခုအခါ) ဣတ္ထိလိန်ကို ဟောသော၊ သဒ္ဒါ-သဒ္ဒါသည်၊ စေ အတ္ထိ-အကယ်၍ ရှိအုံ၊ သော-ထို သဒ္ဒါကို၊ ပုမာဣ္ဝ-ပုလ္လိန်ကိုကဲ့သို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော-၏၊ ဣတိ-ဤသို့ ညွှန်ပြခြင်းကြောင့်၊ [သိဟိုဠ်မူဠ်၌ "ဒဋ္ဌဗ္ဗောတိ" ဟု ရှိ၏၊ ကမ္မဓာရယ သညေစ သုတ်၌လည်း "ဒဋ္ဌဗ္ဗောတိ" ဟုပင် ရှိခဲ့သည်၊] ပုဗ္ဗပဒေ-၌၊ ဣတ္ထိပစ္စယာ ဘာဝေါ-ဣတ္ထိပစ္စည်း၏ မရှိခြင်းသည် (ဟောတိ)၊ အယံ-ဤသုတ်သည်၊ ဗဟုဗ္ဗီဟိ ဝိသယော-ဗဟုဗ္ဗီဟိ ဟူသော အရာရှိ၏၊ (ကသ္မာ-နည်း၊) ဥပရိ-အထက်၌၊ ကမ္မဓာရယ သညေစာတိ-ဟူ၍၊ ဝက္ခမာနတ္တာ-ဆိုအပ်လတ္တံ့၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

(၃၅၃) **ကွစာဒိ မဇ္ဈုတ္တရာနုံ၊ပေ၊သုစ။** ။ပရေသုစ-နှောင်းသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ အပရ ဘူတေသုစ - မနှောင်းသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ပစ္စယေသုစ-ပစ္စည်းတို့ကြောင့်၎င်း၊ အပစ္စယေသုစ-ပစ္စည်းမဟုတ်သော သဒ္ဒါတို့ကြောင့်၎င်း၊ ကွစိ-၌၊ တဒ္ဓိတ သမာသ နာမောပ သဂ္ဂါဒီသု - တဒ္ဓိတ်, သမာသ်, နာမ်, ဥပသာရ အစရှိကုန်သော၊ ပဒေသု-တို့၌၊ အာဒိမဇ္ဈုတ္တရ ဘူတာနုံ-အစ, အလယ်, အဆုံးဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော၊ သရာနုံ-တို့၏၊ ဇိနဝစနာနု ပရောဓေန-ဖြင့်၊ ဒီဃရဿာ-ဒီဃ, ရဿတို့သည်၊ ဟောန္တိ၊ တတ္ထ-ထိုဒီဃ်ရဿ တို့တွင်....

ဣတိ ပုဗ္ဗပဒေ ဣတ္ထိပစ္စယာ ဘာဝေါ—ဤသို့ ပုလ္လိန်ကဲ့သို့ဲ့ဲ့ညွှန်းရခြင်းကြောင့် ဘာ အကျိုးရှိသနည်း—ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် "ဣတိ၊ပေ၊ဘာဝေါ" ဟု မိန့်၊ ပုလ္လိန် ဲ့ညွှန်းရခြင်းကြောင့် "ဒီဃာ" ဟူသော ရှေ့ပုဒ်၌ ဣတ္ထိ ပစ္စည်းဖြစ်သော အာသရ ပျောက်၍ "ဒီဃ" ဟု အာပစ္စည်း မသက်မိကအတိုင်း ဖြစ်ခြင်း အကျိုးရှိသည်-ဟူလို။

ဗဟုဗ္ဗီဟိ၊ပေ၊ဝက္ခမာနတ္တာ — ဗဟုဗ္ဗီဟိ သမာသ် အရာဝယ် စီရင်ရမည်—ဟု သုတ်၌ တိုက်ရိုက် မဆိုသော်လည်း (ကစ္စည်း သုတ်စဉ်အတိုင်း အထက်ကသော) နောက်သုတ်၌ "ကမ္မဓာရယသညေစ" ဟု ကမ္မဓာရဲ့ အရာဝယ် စီရင်လတ္တံ့ ဖြစ်သော ကြောင့် ဤသုတ်သည် ဗဟုဗ္ဗီဟိအရာ၌ စီရင်သောသုတ် ဖြစ်ကြောင်း သိသာရကား "ဗဟုဗ္ဗီဟိ ဝိသယောယံ" ဟု ဆိုသည်။

(၃၅၃) **ကွစိ တဒ္ဓိတ၊ပေ၊အပရဘူတသုစ**—သုတ်၌ "ပစ္စယေသုစ" ဝယ် စ သဒ္ဒါဖြင့် အပစ္စယေသုကိုဌင်း, ပရေသုစ၌ စ ဖြင့် အပရဘူတေသုကိုဌင်း ဆည်း၏၊ ထိုတွင် "ပစ္စယေသု ပရေသု" ဖြင့် က ပစ္စည်း တာ ပစ္စည်း စသည် နှောင်းရာ၌ စီရင်ပုံကို ပြ၏၊ "အပစ္စယေသု ပရေသု" ဖြင့် ပစ္စည်းမှ တပါး အခြား သဒ္ဒါနှောင်းရာ (ပါကဋ္ဌ-စသည်) တို့၌ စီရင်ပုံကို ပြ၏၊ "အပရဘူတသု" ဖြင့် နှောင်းသော သဒ္ဒါ မရှိသော

ပါကဋ္ဌာ.နုပသာတာဒေါ - ပါကဋ္ဌ, အနုပသာတ အစရှိသည်၌ဝင်း၊ မဓုဝါဒီသု-မဓုဝါ အစရှိသည်တို့၌ဝင်း၊ ဒီဃတ္တံ-အာဒိ, မဇ္ဈ, ဥတ္တရဒ္ဒ ဒီဃ အဖြစ်သည် (ဟောတိ)၊ အဇ္ဇဝေ-အဇ္ဇဝ သဒ္ဒါဒ္ဒဝင်း၊ ဣတ္ထိရူပါဒေါစ-ဣတ္ထိရူပ အစရှိသည်၌ဝင်း၊ က, တာဒီသု-က ပစ္စည်း တာ ပစ္စည်း အစရှိသည်တို့ကြောင့်ဝင်း၊ ရဿတ္တံ-အာဒိ, မဇ္ဈ, ဥတ္တရဒ္ဒ ရဿအဖြစ်သည် (ဟောတိ)၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်....

ဗဟုဗ္ဗီဟိ သမာသေစ-ဗဟုဗ္ဗီဟိ သမာသ်သည်လည်း၊ သတိ-ဖြစ်လတ်သော်၊ [မြန်မာမူ၌ "ဗဟုဗ္ဗီဟိ သမာသေ-၌၊ ပုလ္လိင်-သည်၊ သတိ-သော်"ဟုပေး၊] ဥတ္တရပဒန္တသ-နောက်ပုဒ် အဆုံးသရ၏၊ ရဿတ္တံ(ဟောတိ)၊ ဒီဃဇဃ်ဝ-

---

(မဓုဝ-စသော) ပုဒ်များ၌ စိရင်ပုံကို ပြ၏၊"တဒ္ဓိတ သမာသ နာမေါ ပသဂ္ဂါဒိသု"ဟု ဆိုသောကြောင့် ဤသုတ်စိရင်ရာဌာနသည့် အလွန်ကျယ်ဝန်း၏၊ထို့ကြောင့် သန္ဓိခဏ်း၌ ပြခဲ့သော ဒီဃံ ရဿံ သုတ်တို့သည် "သန္ဓိစပ်မှု ဆိုင်ရာ(လောက်သာ စိရင်နိုင်၍ သန္ဓိစပ်မှု မဟုတ်ရာ၌ ဤသုတ်၏အရာဟု ခွဲခြားသင့်သည်၊ သို့သော် ရူပသိဒ္ဓိပုံစံများ၌ ခွဲခြားတိုင်း မမြဲလှ၊ "မဓုဝါ မညတိ ဗာလော"၏ သန္ဓိ၌ဝင်း ဤ၌ဝင်း ၂-ထပ် ပါနေသည်ကို ထောက်။

ဒီဃံတ္တံ၊ပ၊မဓုဝါဒိသု-"ပဝုတ္တကဋ္ဌ(ဆေဒနေ-ဖြတ်ခြင်းဟူသော)" ဓာတ်နောင် အ ပစ္စည်း သက်၍ "ပကဋ္ဌ"ဟု ဖြစ်၏၊ ဤသုတ်၌ သရတို့တွင် အစဖြစ်သော ပ ၏ (အ)ကို အာဒီဃပြု၍"ပါကဋ္ဌော"ဟု အာဒိဒီဃပုံစံဖြစ်၏၊ပါကဋ္ဌော-ထင်ရှားသည်၊ "နှ+ဥပသာဒေါ မည္သဉ်းဆဲအပ်"ဟု ဝိဂြိဟ်ပြု၍ "နှ+ဥပသာတ"ဟူသော နနိပါတ ပုဗ္ဗပဒ ကမ္မဓာရဲ့ သမာသ်၌"သရေအန်"သုတ်ဖြင့် နှ ကို အန် ပြုလျှင်"အနုပသာတ" ဟုသာ ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဤသုတ်ဖြင့် သရတို့တွင် အလယ်ဖြစ်သော ဥ ကို ဒီဃပြု၍ "အနူပသာတော"ဟုမဇ္ဈေဒီဃပုံစံဖြစ်၏၊"မဓုဝ-ပျားကဲ့သို့"ဟုရာဌ်"မဓုဝ"ပုဒ်ရင်း၊ သို့သော်"မဓုဝါ မညတိ ဗာလော"ဟုသော ဂါထာ၌ "မုဝမဉ်"ဟု ဆိုလျှင် သဂိဏ်း ဖြစ်၍ ဆန်းပျက်သောကြောင့် မဓုဝပုဒ် အဆုံးဝယ် "ဝါ"ဟု ဒီဃ ပြုထားသည်။ [ဤကား ရူပသိဒ္ဓိ ဤနေရာနှင့် သင့်သော အဓိပ္ပါယ်တည်း၊ "မဓုဝါ"ဟု ပုဒ်ရင်းလည်း ရှိသင့်ပုံကို သန္ဓိ ဒီဃံ (တတိယပိုင်း) သုတ်၌ ပြခဲ့ပြီ။]

ရဿတ္တံ၊ဇပ၊ကတာဒိသု—["အဇ္ဇဝေ"ဟု သိရှိ၏၊ ဣတ္ထိရူပနှင့် တွဲထားသော သမာသ်ပုဒ်ဖြစ်လျှင်"အဇ္ဇဝ ဣတ္ထိ ရူပါဒေါ"ဟု ရှိသင့်၏၊ အဇ္ဇဝ တပုဒ်ထည်းခွဲထားလျှင် သို့ဖြင့်"အဇ္ဇဝေ"ဟုသာ သင့်၏၊ ဒေဇ္ဇဝံကား မရှိသင့်။] အဇ္ဇဝ၌ အာဇ္ဇဝဟု ဖြစ်ပြီးမှ အာ၌ ရဿပြုရပုံကို ကာဝိသမာဒီဟိ(တဒ္ဓိတ်)သုတ်၌ ထင်ရှားလတ္တံ၊ "ဣတ္ထိ ရူပံ"ဟု ဖြစ်ပြီးမှ အလယ်"တ္ထိ"၌ ရဿ ပြုရပုံကို ဆဋ္ဌိတပ္ပုရိသ်၌ ပြခဲ့ပြီ၊ က, တာ နှောင်းရာ၌ "ဗဟုနဒိကော"စသည်ဝယ် ဗဟုနဒိ-ဟူ၌သာ အဆုံးသရ၌ဝင်း, ဒဏ္ဍိတာ စသည်ဝယ် ဒဏ္ဍီ ဟူသော အဆုံး သရ၌ဝင်း ရဿ ပြုရပုံမှာ နှဒ်မှာစ သုတ်—ဏာ၂ တ္တာဘာဘာဇဝတု သုတ်တို့၌ ထင်ရှားလတ္တံ။

ရှည်သော မြင်းခေါင်းရှိသော၊ ပုရိသော၊ ကျား၊ တထာ-ပါး၊ အာသ-ထိုဘုရားရှင်၏၊ ပဟူတာ-ပြန့်ကျယ်သော၊ ဇိဝှါ-လျှာတော်သည် (အတ္ထိ)ကွတိ ပဟူတဇိဝှါ-ဘဂဝါ၊ အာသ-ထိုသူ၏၊ မဟတီ-ကြီးသော၊ ပညာ (အတ္ထိ) ကွတိ, မဟာပညော၊ မဟတံ မဟာတုလျာဓိကရဏော ပဒေတိ-သုတ်ဖြင့်၊ မဟာဒေဝေသော-မဟာပြု၊

ကွတ္ထိယန္ဒိ-ကွတ္ထိယံပုဒ်သည်၊ကိံ-နည်း၊ခမာဓနော—ဟူသောပုဒ်၌ တားမြစ်ရခြင်း အကျိုးရှိ၏၊ [ခမာဓနော-သည်းခံခြင်း ဥစ္စာရှိသူ၊[ဘာသိတ ပုမာတိ-သည်၊ ကိံ-နည်း၊ သဒ္ဓါဓုရော၊ ပေ၊ ပညာဝိသုဒ္ဓိကော-တို့၌ တားမြစ်ရခြင်း အကျိုးရှိ၏၊ [သဒ္ဓါဓုရော-သဒ္ဓါဝန်ဆောင်ရှိသူ၊ သဒ္ဒါပကတိကော-သဒ္ဓါ

ဗဟုဗ္ဗီဟိ၊ပေ၊ရဿတ္ထံ—"ဗဟုဗ္ဗီဟိ သမာသေ သတိ ပုလ္လင်္ဂေ"ဟု မြန်မာမူရှိ၏၊ "သုခါပဋိပဒါ ယဿ စျာနဿ"ဟု ဝိဂြိဟ်ပြု၍ စျာန်ကိုရသော"သုခပဋိပဒံ" နပုလ္လိန် ပုဒ်၌ကား"သုခါပဋိပဒါ"ဟု ပကတိ ပြုပြီးသောအခါရှေ့ပုဒ်၏ ဒီဃကို ပုလ္လိန်ကဲ့သို့ဝဲ၍ ရဿ ဖြစ်စေပြီးလျှင်, နောက်ပဋိပဒါ၌ အာကို သရော ရသော နပုံသကေ သုတ်ဖြင့် ရဿပြုရသည်—ဟု မြန်မာမူအလိုမှတ်၊သိဟိုဠ်မူ၌ "ဗဟုဗ္ဗီဟိ သမာသေစ သတိ ဥတ္တရ ပဒန္တသ သရဿ ရဿတ္တံ"ဟုနှိ၏၊ရူပသိဒ္ဓိဆရာသည် နပုံလိန်၌ ရဿပြုခွင့်ဟူသမျှကို သရော ရသော နပုံသကေဖြင့်ချည်း ပြုစေလို၏၊ ထို့ကြောင့် ဤ သိဟိုဠ်မူအတိုင်းလည်း ပုလ္လိန် သမာသ်၌ဘာ ဤကွစာဒိ သုတ်ဖြင့် ရဿ ပြုစေလိုသည်ဟု မှတ်၊ ဒီဃ ဇယ်၌ ဤသုတ်ဖြင့် ရဿပြု၍ "ဒီဃဇယ်"ဟုဖြစ်ပြီး၊ထို့နောက်နာမ်ငံ့ စသည်စီရင်၊ "မဟတီ+ပညာ+တ"တည်း၊ "မဟတီပညာ"ဟု ပကတိပြု, ပုမ္ဘော ငံ့သည့်အခါ ဇုတ္ထိပစ္စည်း ပျောက်၍"မဟန္တ ပညာ"ဟုဖြစ်၏၊ မဟန္တကို မဟာပြု-ပညာ၌ အာကို ဤသုတ်ဖြင့် ရဿပြု၍ "မဟာ ပည"ဟု ဖြစ်၏။

ဇုတ္ထိယန္ဒိ-ကိံ— [ဤ"ကံ"ကား ဇုတ္ထိယံ ဘာသိက ပုမိတ္ထိ—သုတ်၏ကိံတည်း၊ ကွစာဒိ စသော သုတ်၏ ဆိုင်ရာ အစီအရင်များ "မဟာပညော"တွင် ဖြည့်ရပ်ခဲ့ပြီ။] "ဇုတ္ထိယံ တုလျာဓိကဓဏ္ဍောပဒဒပရေ"ဟု ဆိုသောကြောင့် ဇုတ္ထိလိန်၌ ဖြစ်သော တုလျာဓိကရဏ္ဍ နောက်ပုဒ်နှောင်းမှ ပုမ္ဘာဝငဲ့ရမည်၊ " ခမာဓနော "ပြယုဂ်၌ "ခမာဝေ+ဓနံအဿ"ဟု ဝိဂြိဟ်ပြု၍ ခမာနှင့်ဓနဟူသော နောက်ပုဒ်သည် တုလျာဓိ-ကရဏ္ဍဖြစ်သောကြောင့် "တုလျာဓိကရဏ္ဍော ပဒေ ပရေ"အရ တုလျာဓိကရဏ္ဍ နောက်ပုဒ်ကား နှောင်းပါပေ၏၊ သို့သော် ထိုဓနံပုဒ်သည် ဇုတ္ထိလိန်မဟုတ်—နပုလ္လိန် ဖြစ်နေသောကြောင့်"သိတသဲ—အဇကို၊ ခမော—သည်းခံနိုင်၏"စသည်ဖြင့် ခမပုဒ်က ပုလ္လိန်ကိုဟောဘူးသော်လည်း ပုလ္လိန်မငဲ့ရ "ခမာ"ဟု အာကာရန္တ ဇုတ္ထိလိန်အတိုင်း ရှိစေရသည်—ဟူလို၊ [အသ—ထိုသူ၏၊ ခမာဝေ—သည်းခံခြင်းသာဖြစ်သော၊ ဓနံ—ဥစ္စာသည် (အတ္ထိ)။]

ဘာသိတပုမာတိကိံ—"သဒ္ဓါ+ဓုရာ တေသာတိ သဒ္ဓါဓုရော"ဤ၌ သဒ္ဓါနှင့် ဓုရာသည် တုလျာဓိကရဏ္ဍဖြစ်၍ ဓုရာလည်း ဇုတ္ထိလိန်ဖြစ်သော တုလျာဓိကရဏ္ဍ

ပကတိရှိသူ၊ ပညာပကတိကော-ပညာပကတိရှိသူ၊ ပညာဝိသုဒ္ဓိကော-စင်ကြယ်သော ပညာရှိသူ၊]စ-ဆက်၊ဏ္ဍ-ဤသဒ္ဒါပကတိကော စသည်တို့၌၊ ကွစိသဲ့မာသန္တဂတာန မကာရန္တော်တိ-သုတ်ဖြင့်၊ က ပစ္စယော-က ပစ္စည်းသက်။

တုလျာဓိကရဏော ဏ္ဍစ္စော၀-တုလျာဓိကရဏော ဟူ၍ပင် လိုက်လာခြင်းသည်၊ (ကိံ-နည်း၊) သမဏိဘတ္တိကော၊ ပေ၊ ကုမာရိဘတိ (ကုမာရိ ဂိတိကော)-တို့၌၊ ပေ၊ ၏၊ [သမဏိဘတ္တိကော-ရဟန်းမတို့၌ ဆည်းကပ်ခြင်းရှိဘူး၊ ကုမာရိဘတ္တိကော-သတို့သမီးတို့၌ ခစားခြင်းရှိသူ၊ ကုမာရိဘတိ-သတို့သမီး တို့၌ ခစားခြင်းရှိသူ၊ (ကုမာရိဂိတိကော-သတို့သမီးတို့အထံ၌ သီဆိုခြင်းရှိသူ)။]

နောက်ပုဒ်နှောင်းသဖြင့် "ဏ္ဍတ္ထိယံ တုလျာဓိကရဏေ ပဒေ ပရေ" ဟူသော စကားနှင့် ညီညွတ်ပါပေ၏၊ သို့သော် သဒ္ဒါပုဒ်ကား ဏ္ဍတ္ထိလိန် အမြဲဖြစ်၍ ပုလ္လိန်ကို တခါတလေမျှ မဟောဘူးသောကြောင့် "ဘာသိတ ပုမ" မဟုတ်ချေ၊ ဤသို့ သဒ္ဒါသည် ဘာသိတ ပုမ မဖြစ်သောကြောင့် "သဒ္ဒ" ဟု ပုလ္လိန်မဲ့ရ, သဒ္ဒါ-ဟု အာကာရန္တ ဏ္ဍတ္ထိလိန်အတိုင်းပင် ရှိစေရသည်။ [တေသ-ဤသူ၏၊ သဒ္ဒါ-သဒ္ဒါဟူသော၊ ဓုရာ-ဝန်ဆောင်သည်၊ (ဝါ-ပဓာနသည်)၊ အတ္ထိ-ရှိ၏။] "သဒ္ဒါ+ပကတိ ယဿ, ပညာ+ပကတိ ယဿ, ပညာ+ဝိသုဒ္ဓိယဿ" ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ သဒ္ဒါ-ပညာဟူသော ရှေပုဒ်နှင့် ပကတိ-ဝိသုဒ္ဓိပုဒ်တို့တုလျာဓိကရဏဖြစ်ပုံ, ပကတိ-ဝိသုဒ္ဓိ ပုဒ်တို့၏ ဏ္ဍတ္ထိလိန်ဖြစ်ပုံကို သိပါ၊ ဤ သဒ္ဒါပကတိကော စသည်၌ "သဒ္ဓါပကတိ,ပညာဝိသုဒ္ဓိ" ဟု ပကတိ ပြုပြီးသောအခါ ကွစိ သမာသန္တသုတ်ဖြင့် ကပစ္စည်းသက်၍ ပြီးသည်။

မှတ်ချက်။ ။"သဒ္ဓါဓုရော" ပြယုဂ်၌ ပဓာနအနက်ဟော "ဓုရ" သဒ္ဒါသည် ("ပဓာနေ စာန္တိကေ ဓုရော" အဘိဓာန်) ပဓာနဂုဏ်ကို ဟောရာ၌ ပုလ္လိန်တည်း၊ ပဓာနတရားဝန်ဆောင်တရား စသောဒြဗ်ကိုဟောရာ၌ အဘိဓေယျလိန်လိုက်၍ ၃-လိန်တည်း၊ ထို့ကြောင့် "သဒ္ဓါ ဓုရာ ဇေတသ" ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုသည်၊ ဆိုလိုရင်းကား--ဓုရာသည် သဒ္ဓါနှင့် တုလျာဓိကရဏ ပရပဒ ဏ္ဍတ္ထိလိန်ဖြစ်သော်လည်း နိယတ ဏ္ဍတ္ထိလိန်မဟုတ်၊ ဓုရော-ဓုရော-ဓုရံ ဟု ဂဟဘိဓေယျအားလျော်စွာ ၃-လိန် ရှိနိုင်သည်၊ ထို့ကြောင့် သုတ်၌ " ဏ္ဍတ္ထိယံ-နိဘယဏ္ဍတ္ထိလိန်၌ " ဟု အနက်မပေးဘဲ "ဏ္ဍတ္ထိလိန်၌" ဟု သာမညသာ ပေးရမည်-ဟုမှတ်။

တုလျာဓိ ကရဏော ဏ္ဍစ္စော၀—"သမဏိသု+ဘတ္တိ ဇောသ" ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ ဤ၌ ဘတ္တိသည် ဏ္ဍတ္ထိလိန်နောက်ပုဒ် ဖြစ်သော်လည်း သမဏိနှင့် တုလျာဓိကရဏ မဖြစ် [သမဏိ အရ "ရဟန်းမ" ရ၍ ဘတ္တိအရ "ဆည်းကပ်ခြင်း" ရသည်၊ဤသို့ တုလျာဓိကရဏဖြစ်သော ဏ္ဍတ္ထိလိန် နောက်ပုဒ်မဟုတ်သောကြောင့် သမဏိ၌ ပုလ္လိန်ဆဲ့၍ "သမဏာ"

ပုဗ္ဗပဒဿေဝ-ရွေ့ပုဒ်ကိုသာလျှင်၊ အယံ ပုမ္ဘာဝါတိဒေသော-ဤ ပုမ္ဘော ငဲ့ခြင်းသည် (ဟောတိ)၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ ဣစ-ဤ ဆိုအပ်လတ္တံ့သော ပြယုဂ်တို့၌၊ နဘဝတိ - ပုမ္ဘော မဖြစ်၊ ဗဟုဒါသိကော - များသော ကျွန်မ ရှိသော၊ ပုရိသော-ယောကျ်ား၊ ဗဟုကုမာရိကံ့-များသော သတို့သမီးရှိသော၊ ကုလံ-အမျိုး။

(၃၅၄) အဃ-ထို့သူ၏၊ ဂါဏ္ဍီဝေါ-အဆစ်အဖုရှိသော၊ဓနု-လေးသည်၊ (အတ္ထိ) ဣတိ ဝိဂ္ဂယ္ဟ သမာသာဒိမ္မိ ကတေ (အာပစ္စယော-၌ စပ်)....

ဓနုမှာ စ။ ။ဣဒံ — ဤသုတ်သည်၊ တိပဒံ - ၃-ပုဒ် ရှိ၏၊ [ဓနုမှာ+အာ+စ"ဟု ၃-ပုဒ်ရှိ၏၊] ကွစိ-၌၊ သမာသန္တဂတာ - သမာသ်၏ အဆုံး၌ ထည်သော၊ ဓနုံသဒ္ဒါ-ဓနုံသဒ္ဒါမှ (နောက်၌)၊ အာပစ္စယော-အာပစ္စည်းသည်၊

ဟု မဖြစ်တော့ချေ၊ "သမဏိဘတ္တိ,ကုမာရိ ဘတ္တိ"ဟု ပကတိပြုပြီးသောအခါ ကွစာဒိ မဏ္ဍူဂတ္တရာနံဖြင့် (ဤ)ကို ရဿပြု, ကွစိ သမာသန္တ စသောသုတ်ဖြင့် ကပစ္စည်းသက်, သမဏိဘတ္တိက စသည်ဖြစ်၏၊ သဒ္ဒနိတ်၌ ကုမာရိဘတ္တိကောနောင် "ကုမာရိဘတိ"ဟု ရှိ၏၊ ကုမာရိ ဂိတ္တိကော—ဟူသော သမိဟိုင်္ဂမူ၌ "ကုမာရိသု+ဂိတိ ဇေဿ"ဟု ပြု၊ "ကုမာရိဘတိ"ဟူသော မြန်မာမူ၌ကား ကပစ္စည်း မသက်ရချေ။

ပုဗ္ဗပဒဿေဝါ၊ပေ၊ဒေဿော—ဤသုတ်ဖြင့် ပုလ္လိန်ငဲ့ရာ၌ ရွှေ့ပုဒ်ကိုသာ ငဲ့ရမည်၊ နောက်ပုဒ်ကို မငဲ့ရ၊ မှန်၏—"ဗဟုဒါသိကော"တို့၌ "ဗဟူ+ဒါသိယော ဇေဿ"ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ "ဗဟုဒါသိ"ဟု ပကတိဖြစ်သောအခါ နောက်ပုဒ်ကိုငဲ့လျှင် ဒါသိ၌ ဒါသဟု ဖြစ်၍ က ပစ္စည်းဖြင့် "ဗဟုဒါသကော"ဟု ရုပ်ဖြစ်ဘွယ်ရှိ၏၊ [ထိုဒုတိယာနက်ကို ဟောရာ၌ ဗဟုကဲ့သို့သော ရွှေ့ပုဒ်များ၌ ပုလ္လိန် ငဲ့သည်ဖြစ်စေ မငဲ့သည်ဖြစ်စေ ရုပ်နေ မထူးပြီ၊ "ငဲ့ရမည်"ဟု အထင်အရှားလည်း မတွေ့ရ၊ သို့သော် ဤသုတ်ကို ပဋ္ဌာန်းဂတိကနည်း ကြ၍ ဗဟုကို ပုလ္လိန်ကဲ့သို့ ငဲ့သင့်မည် ထင်သည်။]ဗဟုကုမာရိကံ၌ နောက်ပုဒ်ငဲ့လျှင် "ဗဟု ကုမာရုကံ"ဟု ဖြစ်ဘွယ်ရှိပုံကိုသိပါ၊ "ကဒလိ-ဌက်ပျော်ပင်၊ကုက္ကုဋ်-ကြက်မ" တို့လည်း ဣတ္ထိလိန်္ဂတည်း၊ "ဗဟုကဒလိကံ့—များသော ဌက်ပျော်ပင်ရှိသော တော၊ ဗဟု ကုက္ကုဋိကံ့—များသော ကြက်မရှိသော တော" စသည်၌လည်း နောက်ပုဒ်ငဲ့လျှင် "ဗဟု ကဒလကံ့—ဗဟု ကုက္ကုဋကံ"ဟု မလိုရာရုပ်များ ဖြစ်ဘွယ်ရှိသည်၊ ထို့ပြင်— "ဒိဃဇင်္ဃ"စသည်၌ ဇင်္ဃဟူသော နောက်ပုဒ်ကိုငဲ့၍ အပြစ်မရှိသော်လည်း ထိုကဲ့သို့သော အာကာရန္တပုဒ်များမှာ ပုမ္ဘော မငဲ့ဘဲပင် ကွစာဒိ မဏ္ဍူဂတ္တရာနံဖြင့် ရဿပြု၍ ပြီးနိုင်သောကြောင့် နောက်ပုဒ်ကိုသာ ငဲ့စေလိုရိုးမှန်လျှင် ဤသုတ် ဆိုရကျိုးလည်းမနပ်ဘဲ ရှိရာ၏၊ထို့ကြောင့်"နောက်ပုဒ်ကို မငဲ့ဘဲ ရွှေ့ပုဒ်ကိုသာ ငဲ့ရမည်"ဟု မှတ်ပါ-ဟူလို။ [ဆွာသဝါဒကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ၌ ပြထားသည်။]

ဟောတိ၊ စသဒ္ဒေန, ဓမ္မာဒိတော၀စ-ဓမ္မအစရှိသောသဒ္ဒါမှ (နော်က်၌)လည်း (အာပစ္စယော ဟောတိ)၊ ၀မောဒု ဒန္တာနံတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ၀ကာရော-၀ပြု၊ ဂါဏ္ဍိ၀ဓန္ဒာ-အဆစ် အဖု ရှိသော လေးရှိသူ၊ ဧ၀ံ-တူ၊ ပစ္စက္ခဓမ္မာ-မျက်မှောက် ပြုအပ်သော တရားရှိသူ၊ ကုစိတိ ကိ ံ၊ သဟဿထာမဓနု-ပိုလ်ချိန် တထောင် ၀န်ရှိသော လေးရှိသူ၊ ပစ္စက္ခဓမ္မော-သူ၊ ဝိဒိတဓမ္မော-သိအပ်သော တရားရှိသူ၊ (ဣတိ-တို့၌ တားမြစ်ရခြင်း အကျိုးရှိ၏။)

နာနာဒုမ ပတိတ ပုပ္ဖ၀ါသိဘ သာနု ဣစ္စတြ-"နာနာ၊ပေ၊သာနု"ဟူသော ဤပြယုဂ်၌၊ (၀ိဂ္ဂဟော၊ ဧ၀ံ-ဤသို့၊ ဧ၀ဒိတဗ္ဗော၊) နာနပ္ပကာရာ-အထူးထူး အပြားပြား ကုန်သော၊ ဒုမာ - သစ်ပင်တို့တည်း၊ နာနာဒုမာ - အထူးထူး အပြားပြားကုန်သော သစ်ပင်တို့၊ နာနာဒုမေဟိ-တို့မှ၊ ပတိတာနိ-ကြွကျသည် တို့တည်း၊ နာနာဒုမ ပတိတာနိ - တို့၊ နာနာဒုမ ပတိတာနိစ - အထူးထူး အပြားပြားကုန်သော သစ်ပင်တို့မှ ကြွကျသည်တို့လည်း ဟုတ်ကုန်၏၊ တာနိ-တို့

---

(၃၅၄) ဂါဏ္ဍိ၀ဓန္ဒာ — "ဂါဏ္ဍိ ယဿတိ ဂါဏ္ဍိ၀ံ=အဆစ်အဖု ရှိသော (အဆစ် အဖု များသော)လေး၊ ဂါဏ္ဍိ၀ံ ဓနု အဿတိ ဂါဏ္ဍိ၀ဓန္ဒာ=အဆစ် အဖု များသော လေးရှိသူ (အဇ္ဇုနမင်း)၊ ရုပ်ပြီးပုံမှာ စာကိုယ်အတိုင်း ထင်ရှားပြီ၊ သို့သော်ဥကို ၀ပြုရာ၌ သန္ဓိစပ်သောအရာ မဟုတ်သောကြောင့် ယ၀ကာရာစ သုတ်ဖြင့် ပြုလျှင် သာ၍ သင့်မည့် ထင်သည်၊ ["ကဏ္ဍိ၀-ကဏ္ဍိ၀"ဟု တချို့ရှိသည်ကား ပါဠိပျက်၊ ဤပုံစံလည်း ပါဠိပုံစံမဟုတ်, သင်္ကတပုံစံသာ။]

"ပစ္စက္ခော ဓမ္မော ယဿ"ဟု ဝိဂြိဟ်ပြု၊ "ပစ္စက္ခ ဓမ္မ"ဟု ပကတိ ဖြစ်ထောအခါ ဤသုတ်၌ စဖြင့် အာပစ္စယ်းသက်၍ "ပစ္စက္ခ ဓမ္မာ" ဖြစ်၏၊ ကုစိသဒ္ဒါ မြစ်သောကြောင့် "သဟဿ ထာမ ဓနု"စသည်ဖြင့် အာပစ္စယ်း မသက်ဘဲလည်း ရုပ်ရှိ၏၊ [၄-ကျပ်သားကို "တပိုလ်" ခေါ်၏၊ ထိုပိုလ်ဖြင့် အချိန်တထောင် (ကျပ်ချိန် ၄-ထောင်) ရှိသော ခဲ-သလွဲ စသော၀န်ကို လေးကြိုးခွဲချည်၍ လေ.ကိုင်းကို အထက်မြောက်လိုက် သည့်အခါ ကြိုးလည်းမပြတ်-ကိုင်းလည်း မကြိုးဘဲ လေးညှို့ (လေးကြိုး)၌ မြားတင်ပြီးသား ဖြစ်နေ၏၊ ထိုမျှခိုင်မာသောလေးကို "ပိုလ်ချိန်တထောင်၀န်ကို ဆောင်သော လေး"ဟု ခေါ်၏၊ ထိုလေးမျိုးကို တင်နိုင် ချနိုင်လောက်အောင် ခွန်အားရှိသူလည်း သဟဿထာမဓနု (ပိုလ်ချိန်တထောင်၀န်ကို ဆောင်သောလေးရှင်)" မည်၏။]
ဝိဒိတဓမ္မောကို ဤ၌ ပြထားသော်လည်း "ဇိတိန္ဒြေယော" စသည်ကဲ့သို့ တတိယာ ဗဟုဗ္ဗီဟိဆိုလျှင် သာ၍ သင့်မည်ထင်၏၊ "သေယျထာဝိ ဘိက္ခ၀ေ စက္ခာရော ဒဠ္ဠဓမ္မာ ဓနုဂ္ဂဟာ (သဂါထာ၀ဂ္ဂ-ဘိက္ခုသံယုတ်)စသည်၌ ပစ္စက္ခဓမ္မာကဲ့သို့ "ဒဠ္ဠဓမ္မာ"ဟု အာကာရန္တပုဒ်ရှိ၏၊ ထိုပုဒ်၌ "ဒဠ္ဠံ ဓနု ယဿ"ဟု ဝိဂြိဟ်ပြု၍ "ဒဠ္ဠဓန္ဒာ"ဟု ရုပ်ပြီးပြီးမှ ဓန္ဒာကို သုတ်ကြိုးဖြင့် ဓမ္မာပြုသည်၊ ဒဠ္ဠဓမ္မာ-ခိုင်မြဲသောလေးရှိသူ၊ "ရုပ်စဉ်ကို "သာ"ဟူသော ပုလ္လိန်အာကာရန္တပုဒ်၌ ညွှန်ပြခဲ့ပြီ။

ဟူသည်၊ ပုဗ္ဗ၀ါနိစ-ပန်းတို့လည်းဟုတ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ နာနာဒုမပတိတ-ပုဗ္ဗ၀ါနိ-တို့မည်၏၊ ဧတဟိ-ထို အထူးထူး အပြားပြားကုန်သော သစ်ပင်တို့မှ ကြွေကျကုန်သောပန်းတို့ဖြင့်၊ ဝါသိတာ-ထုံအပ်ကုန်သည်တည်း၊ နာနာဒုမ-ပတိတ ပုဗ္ဗဝါသိတာ-တို့၊ ယဿ ပဗ္ဗတရာဇဿ-အကြင်တောင်မင်း၏၊ နာနာဒုမ၊ ပေ၊ ဝါသိတာ--ကုန်သော၊ သာနု-တောင်အပြင်တို့သည်၊ (သန္တိ)၊ ဣတိ၊ သောအယံ-ထိုတောင်မင်းသည်၊ နာနာ၊ ပေ၊ သာနု-မည်၏၊ ပဗ္ဗတော-တောင်တည်း၊ အယံ ပန-ဤ သမာသ်သည်ကား၊ ကမ္မဓာရယ တပ္ပုရိသ ဂဗ္ဘော-အတွင်း၌ ကမ္မဓာရဲ့, တပ္ပုရိသ်ရှိသော၊ (ကမ္မဓာရဲ့ တပ္ပုရိသ်အတွင်းငုပ်သော)တုလျမဓိကရဏာ ဗဟုဗ္ဗီဟိ-တုလျာဓိကရဏဲ့ ဗဟုဗ္ဗီဟိတည်း။

တထာ တူ၊ ဗျာလမ္မော-အထူးထူး တဲ့လျားကျသော၊ အမ္မုဓရော-မိုးတိမ်တည်း၊ ဗျာလမ္မမ္မုဓရော-တိမ်၊တသ-ထို အထူးထူး တဲ့လျားကျသော မိုးတိမ်၏၊ ဗိန္ဒုံ-ရေပေါက်တို့တည်း၊ ဗျာလမ္မမ္မုဓရဗိန္ဒုံ-တို့၊ တေဟိ-ထိုအထူးထူး တဲ့လျားကျသောမိုးတိမ်၏ ရေပေါက်တို့သည်၊ စုမ္မိတော-စုပ်အပ်သည်တည်း၊ ဝါ-စိမ့်ဝင်အပ်သည်တည်း၊ ဗျာလမ္မမ္မု ဓရ ဗိန္ဒုံ စုမ္မိတော-သည်၊ ယဿ-အကြင်တောင်၏ တာဒိသော-ထိုသို့ရှုအပ်သော၊ ကူဋော-တောင်ထွတ်သည်။ (အတ္ထိ, ဣတိ) သော အယံ-ထိုတောင်သည်၊ ဗျာလမ္မမ္မုဓရဗိန္ဒုံ စုမ္မိတကူဋော-မည်၏၊ ဣစ္စာဒိ-ဤသို့ အစရှိသည်တည်း။

နာနာဒုဗ၊ ပေ၊ တုလျာမိကရဏဗဟုဗ္ဗီဟိ—"နာနာဒုမ ပတိတ ပုဗ္ဗဝါသိတ သာနု" ကား "နာနာ၊ပေ၊ဝါသိတာ+သာနု" ဟု သမာသ်ပုဒ် ၂—ခု အရတူသော ကြောင့် တုလျာမိကရဏ ဗဟုဗ္ဗီဟိ သမာသ်တည်း၊ ထိုဗဟုဗ္ဗီဟိ သမာသ်ကြီး၏အတွင်း၌ "နာနပုကာရာ+ဒုမာ, နာနာဒုမာ" စသော ကမ္မဓာရဲ့ "နာနာဒုမေဟိ+ပတိတာနိ, နာနာဒုမ ပတိတာနိ" စသော တပ္ပုရိသ်များပါဝင်လျက်ရှိသောကြောင့် "ကမ္မဓာရယ တပ္ပုရိသဂဗ္ဘာ" ဟု ခေါ်ထားသည်၊ ကိုယ်ဝန်ဆောင် ခွေးမကြီး၏အတွင်း၌ ကိုယ်ဝန်ခွေးကလေးတွေ ပါဝင်နေသကဲ့သို့ ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ်ကြီး၏အတွင်း၌ ကမ္မဓာရဲ့တပ္ပုရိသ်ကလေးတွေ ပါဝင်နေသည်—ဟူလို၊ "ဧတဟိ+ဝါသိတာ"၌ ဧတဟိဖြင့် "နာနာဒုမ ပကတိ ပုပ္ပေဟိ" ကို ညွှန်ပြသည်၊ စကားကျဉ်းအောင် "ဧတ၊ဟိ" ဟု ဆိုထားသည်၊ နောက် "တသ—တာဒိသော" တို့၌လည်း ဤနည်းပင်၊ သာနုသဒ္ဒါသည် "တောင်အပြင်" ကို ဟောသော်လည်း ပုလ္လိန်ဟု ထောမနာမိ ဆို၏၊ ယို့ကြောင့် "သာနု" ၌ ကဝုစ်ဟုမှတ်၊ "ဗျာလမ္မမ္မုဓရ ဗိန္ဒုံစုမ္မိတကူဋော" လည်း လွယ်ပြီ။

သတ္တမိယတ္ထေ ဗဟုဗ္ဗိဟိ;ယထာ၊ ယသ္မိံ ဇနပဒေ-အကြင်ဇနပုဒ်၌၊ သမ္ဗန္ဓာနိ-ပြည့်စုံကုန်သော၊ သဿာနိ-ကောက်စပါ်းတို့သည်၊ (သန္တိ,ဣတိ ဿေဒယံ-သည်၊ သမ္ဗန္ဓသဿော-မည်၏။ ဇနပဒေါ-တည်း၊ ဣမသ္မိံ-ဤအရပ်၌၊ သုလဘော-လွယ်ကူစွာ ရအပ်သော၊ ဝါ-ရလွယ်သော၊ ပိဏ္ဍော -ဆွမ်းသည်၊ (အတ္ထိ)ဣတိ,ဿေ, သုလဘပိဏ္ဍော မည်၏။ ဒေဿော-အရပ်တည်း၊ ယဿံ ရာဇဓာနိယံ-အကြင် မင်း နေပြည်၌၊ အာကိဏ္ဏော-ရောမြှမ်းကုန်သော၊ မနုဿာ-လူတို့သည်၊ (သန္တိ, ဣတိ)သာ-ထိုမင်းနေပြည်သည်၊ အာကိဏ္ဏမနုဿော-မည်၏။ ရာဇဓာနီ-မင်းနေပြည်တည်း၊ ဇေဿံ-ဤကျေးဇူးရှိ၌၊ ဗဟဝေါ-များကုန်သော၊ တာပသာ-ရသေ့တို့သည်၊ (သန္တိ)ဣတိ,ဿော, ဗဟုတာပသော-မည်၏။ အဿမော-ဧကျေးဇူးရှိမ်းတည်း၊ အသ္မိံ-ဤကိုယ်၌၊ ဥပစိတံ-

---

စတုတ္ထိ နှင့် ဆဋ္ဌိသမာသ် ခွဲခြားချက်။ ။ဤမျှလောက်သော စကားအစဉ်ဖြင့် ဆဋ္ဌိ ဗဟုဗ္ဗိဟိ သမာသ် အပြီးသတ်ခဲ့ပြီ၊ ပြခဲ့သော သမာသ်များကို စိစစ်သည့် အခါ "ဒိန္နော သုက်ေား ယဿ, ဥပဟဋ္ဌော ဗလိ ယဿ"စသည်ဖြင့် ခံယူမှု (ပဋိဂ္ဂါဟက လက္ခဏာ)ရှိရာ အနည်းငယ်၌သာ စတုတ္ထိ သမာသ် ဖြစ်ကြောင်း "ဆိန္နော ဟတ္ထော ယဿ"ကဲ့သို့ သမ္ဗန် သမ္ဗန္ဓိဖြစ်ရာ များစွာတို့၌ကား ဆဋ္ဌိဗဟုဗ္ဗိဟိ သမာသ်ဖြစ်ကြောင်း သိသာ၏၊ယခုအခါ မြန်မာနိုင်ငံယတိုင် ဆဋ္ဌိဖြစ်လောက်သောအရာဝယ်"အတ္ထိ,သန္တိ" စသော ကြိယာကိုငဲ့၍ စတုတ္ထိသံ "အား"ဟု မြန်မာပြန်ကြ၏၊မြန်မာပြည်ဖြစ် သိလက္ခန် ဋီကာသစ်၌ပင်"ယသ္မာ ပနဿ၊ပေ၊အပစ္စက္ခံ နာမ နတ္ထိ"ဝယ် "အဿာတိဝါနတ္ထိတိ ဣတ္ထေ ကြိယာ ပဋိဂ္ဂါဟကဝစနံ=အဿသည် နတ္ထိ၌စပ်ဘို့ရာ ကြိယာ ပဋိဂ္ဂါဟကသဒ္ဒါန်" ဟု ဖွင့်၏၊ သို့သော် "အတ္ထိ–နတ္ထိ"စသော ကြိယာတို့သည် သဒ္ဒါန်ကို ငဲ့သည်–ဟု သဒ္ဒါန်အခက်း၌ မဆိုခဲ့ချေ၊"ယသ္မာ ပနဿ"၌ အဿလည်း ("ပစ္စက္ခမ္မာ"သည် ဆဋ္ဌိသမာသ်ဖြစ်သကဲ့သို့) "အပစ္စက်ခ်ဴ သုတ္တဂေယျာဒိကံ"၌ စပ်သော ဆဋ္ဌိသာတည်း၊ "ထို အရှင် အာနန္ဒာ၏ မျက်မှောက် မဟုတ်သော သုတ္တဂေယျ စသည် မရှိ"ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် ဗဟုဗ္ဗိဟိ သမာသ် ဝါကျမှန်လျှင် "အတ္ထိ-နတ္ထိ-သန္တိ"တို့ ထည့်ရိုးဖြစ်နေရကား ထိုကြိယာများ၌ စပ်၍ စတုတ္ထိသမာသ်ဟု မမှတ်သင့်၊ ပဋိဂ္ဂါဟက လက္ခဏာ (ခံယူခြင်းသဘော)ပါသော အရာ၌သာ စတုတ္ထိ ဗဟုဗ္ဗိဟိ ဖြစ်သင့်၍ ခံယူခြင်းသဘော မပါလျှင် ဆဋ္ဌိဗဟုဗ္ဗိဟိသာ ဟု ခွဲခြားသင့်သည်။

သတ္တမိယဇ္ဈေ—ယသ္မိ"ဟူသော ဒုတိယပုဒ်နှင့် သမာသ်ပုဒ် တစိတ်တို့"အာဓာရ+အာဓေယ်"အဖြစ်ဖြင့်စပ်၍ရလျှင် သတ္တမိဗဟုဗ္ဗိဟိတည်း၊သမ္ဗန္ဓသဿော၌ ဇနပုဒ်သည် ကောက်စပါးတို့၏ တည်ရာ အာဓာရဖြစ်၏၊ "ဗဟဝေါ ဝိဟာယော ယသ္မိ"ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုလျှင် ဗဟုဗ္ဗိဟိအရ ဇနပုဒ်ကိုရ၏၊ "ဗဟဝေါ ဝိဟာယော ယဿ"ဟု ဆဋ္ဌိသမာသ်ပြုလျှင် ကောက်စပါးတို့၏ ဒေရှင် ဖြစ်သူ လူရ၏၊ ဒေါးလုံး ပုဒ်များ လွှယ်ပြီ၊ "ရာဇာ မိယဉ်တေ ယဿံတိ ရာဇဓာနီ"ဟု ထောမန်ဝိဂြိုရကား ရာဇဌာနီမဟုတ်,ရာဇဓာနီသာ၊

အဿမော - ကျောင်းသခ်မ်းတည်း၊ အသ္မိ - ဤကိုယ်၌၊ ဥပစိတံ - ဆည်းပူးအပ်သော၊ မံသလောဟိတံ - အသား အသွေးသည်၊ (အတ္ထိ) ဣတိ တံ, ဥပစိတမံသလောဟိတံ - မည်၏၊ သရီရံ - ကိုယ်တည်း၊ အသ္မိ - ဤ မြို၌၊ ဗဟဝေါ, သာမိနော-ဥစ္စာရှင်တို့သည်၊ (သန္တိ)ဣတိ တံ, ဗဟုဿာမိကံ-မည်၏၊ နဂရံ-တည်း။

(၃၅၅) အသ္မိ-ဤဇနပုဒ်၌၊ ဗဟုနဒိယော၊ (သန္တိ) ဣတိအတ္ထေ-၌၊ သမာသဒ်မို့ ကတေ (က ပစ္စယော ဟောတိ-၌ စပ်၊) သမာသန္တဂဟဏံ, ကပစ္စယောဧ-ကပစ္စည်းငင်း၊ ဝတ္တတေ။

နဒိမှာစ။ ။သမာသန္တဂတာ - သော၊ နဒိမှာ - နဒီမည်သော ဤ, ဥိ အက္ခရာမှ နောက်၌၊ က ပစ္စယော-သည်၊ ဟောတိ၊ စသဒ္ဒေန-ဖြင့်၊ တုအန္တာစ-တုပစ္စည်း အဆုံးရှိသော သဒ္ဒါမှနောက်၌လည်း (ကပစ္စယော ဟောတိ)၊ ဝစနံ-ဤသုတ်ကို ဆိုရခြင်းသည်၊ နိစ္စတ္ထံ-အမြဲ က ပစ္စည်း သက်ရခြင်း အကျိုးရှိ၏၊ စ-ဆက်၊ ဇတ္ထေ-ဤသုတ်၌၊ နဒီတိ-နဒီဟူသော အမည်သည်၊ ဣတ္ထိဝါစကာနံ-ဣတ္ထိလိင်နှင့်ကို ဟောကုန်သော၊ ဤ ကာရကာရာနံ-ဤ အက္ခရာ, ဥိ အက္ခရာတို့၏၊ ပရသမညာ-တပါးသော သဂ္ဂတကျမ်းတို့၏ အမည်တည်း၊ တတော - ထိုမှ နောက်၌၊ ကွစာဒိ မဇ္ဈတ္တရာနံတျာဒ့ိနာ - ကွစာဒိ မဇ္ဈတ္တရာနံ အစရှိသော သုတ်ဖြင့်၊ နဒီသညဿ - နဒီ အမည်ရှိသော (ဤ) အက္ခရာ၏၊ ကပစ္စယေ-ကြောင့်၊ ရဿတ္တံ-ဟောတိ၊ (ဗဟုနဒိကော-များသော မြစ်ရှိသော၊ ဇနပဒေါ-ပုဒ်၊ ဧဝံ, ဗဟုဇမ္မုကံ-များသော သပြေပင်ရှိသော၊ ဝနံ-တော၊

ယဿံ-အကြင်နေပြည်၌၊ရာဇာ-မင်းကို၊ ဓိယတေ-ဆားဒအပ်၏"ဟုပေး၊ "အဿမ" ဟူသည် ကျောင်းတဆောင်၏အမည်မဟုတ်, ကမ္မဋ္ဌာန်းကျောင်း-စကြီ စသည်ရှိသော ကမ္မဋ္ဌာန်းကျောင်းဝိုင်း တခုလုံး၏အမည်တည်း၊သာမိကို သက္ကတ၌"သွာမိ"ဟုဆိုး၏၊ ပါဠိ၌ ဝဆွဖျောက်၍ ရှေ့ပုဒ်နှင့် တွဲသည့်အခါ ထို ဝဆွအစား ဒွေဘော် လာရသည့်၊ ထို့ကြောင့် "ဗဟုဿာမိကံ"ဟု ပါဠိမှန်ရှိစေ။

(၃၅၅) နိစ္စတ္ထံ ဝစနံ-"ဗဟုနဒိကော"စသည်၌ ကွစိသဒ္ဒါသန္တစသောသုတ်၌ ကာရသဒ္ဒါဖြင့် က ပစ္စည်း သက်လျှင် ပြီးကောင်းသော်လည်း ထိုသုတ်၌ ကွစိသဒ္ဒါ ပါခြင်းကြောင့် ထိုသုတ် ဒေစီအရင်သည် မမြဲ၊ ထို့ကြောင့် ဤသုတ်ကို ဆိုခြင်းသည် နဒီမည်သော ဤ-ဥိတို့နောက်၌ အမြဲ က ပစ္စည်းသက်ရခြင်း အကျိုးရှိ၏၊ ဆိုလိုရင်းကား- "သိန္ဓေ သတိဝိ အာရဒ္ဓေါ နိယမာယဂါ ဟောတိ အညတ္ထ ရဝိညာပနာယဝါ"ဟူသော ပရိဘာသာနှင့်အညီ ဤသုတ်ကို ထပ်၍ဆိုသဖြင့် နိယမ (အမြဲ ကပစ္စည်း သက်ရခြင်း) အကျိုးရှိသည်-ဟူလို။

ဗဟုနာရိကောတိ-ဗဟုနာရိကောပြယုဂ်သည်၊ဆဋ္ဌီဗဟုဗ္ဗီဟိနာ၊ဆဋ္ဌီဗဟုဗ္ဗီဟိဖြင့်၊ သိဒ္ဓံ-ပြီး၏၊အသ်ဳံ-ဤအရပ်၌၊ ဝါ-တနည်း၊ အဿ-ဤအရပ်၏၊ ဗဟဝေါ-ကုန်သော၊ကတ္တာရော-အလုပ်သွားတို့သည်၊(သန္တိ)ဣတိ,ဗဟုကတ္တုကော-မည်၏ ဒေသေဒ-အရပ်တည်း၊ ဧဝံ, ဗဟုဘတ္တုကော-များသောအရှင်ရှိသောအရပ်။

နဒီတိစေတ္ထ၊ပေ၊ပရသမညာ—ကလာပ်၌ "ဤဒုတ် ဩဿာချော် နဒီ (ဤ ဦဣတ္ထိချာ နဒီ)"ဟု သုတ်တည်၍ ဣတ္ထိလိန်ဟော ဤ ဦဣတို့ကို "နဒီ"ဟု နာမည်မှည့်၏၊ ထို့ကြောင့် နဒီဟူသော နာမည်သည် ဣတ္ထိလိန် ဤ-ဦဣတို့ကို မှည့်သော သက္ကတ ကျမ်းလာ နာမည်တည်း၊ သို့ဖြစ်၍ "နဒီမှာစ"သုတ်၌ နဒီ အရ နဒီသဒ္ဒါ တခုကိုသာ မယူရ, နဒီ-နာရီ-ကုမာရီ-ဇမ္ဘူ-ဝဓူ စသော ဣတ္ထိလိန် ဤ ဦဣကာရန္တ သဒ္ဒါစုံကို ယူရမည်၊ထို နဒီနာမည်တွင် ကတ္တု ဘတ္တုကဲ့သို့ ဥကာရန္တ ပုလိန်သဒ္ဒါမပါသောကြောင့် ထို သဒ္ဒါစုံတို့ကား နဒီမှာစ၌ စသဒ္ဒါဖြင့် ဆည်းယူရမည်ဟု "စသဒ္ဒေန တုအန္တာစ"ဟု ရုပသိဒ္ဓိမိန့်သည်။ [မြန်မာမူ၌ "ကတ္တုအန္တာစ"ဟု ရှိသည်ကား "ဘတ္တု"စသော ပုဒ်များ၌ မနှံ့သောကြောင့် "တုအန္တာစ"ဟု ရှိသော သီဟိဠ်မူကောင်း၏၊ ဤကတ္တု ဘတ္တုစသော တုပစ္စယန္တ ပုဒ်များနောင် က ပစ္စည်း အမြဲ သက်စေလိုသောကြောင့် 'ကွစိ သမာသန္တေသုတ်၌ ကာရသဒ္ဒါဖြင့် ကပစ္စည်း မသက်ဘဲ နိစ္စဝိဓိပြုသော ဤသုတ်၏ စသဒ္ဒါဖြင့်သာ သက်စေသည်—ဟု မှတ်။]

တာဒေတာ၊ပေ၊ဧဝံဗဟုကတ္တုကော—"ဗဟုနဒိက"ဟု ဖြစ်သောအခါ ကွစာဒိ မစ္ဆ်၊တ္တရာနံသုတ်ဖြင့် ရဿပြု၊ ဗဟု+ဇမ္ဘူ ယသို့ဟိ ဗဟုဇမ္ဘုကံ၊ဗဟုနာရိကော ပုဒ်ကား များသောမိန်းမရှိသော ယောက်ျားကိုခုသောကြောင့် သတ္တမီဗဟုဗ္ဗီဟိ သမာသ်မဟုတ်၊ "ဗဟု+နာရိယော ယသာတိ ဗဟုနာရိကော"ဟု ဆဋ္ဌီ ဗဟုဗ္ဗီဟိဖြင့် ပြီးသည်၊ ဆဋ္ဌီ ခဏ်း၌ ပြုခဲ့သော "ဗဟုဒါသိကော, ဗဟုကုမာရိကံ (ကုလံ)"တို့၌လည်း ဤသုတ်ဖြင့် က ပစ္စည်းသက်၊ "ဗဟုဝဓုကံ—များသော မိန်းမရှိသော ဒေသမျိုး၊ ဗဟုဇြဟ္မဗန္ဓုကော-များသော ပုဏ္ဏားမရှိသောရွာ"တို့လည်း နည်းတူ၊ ဇြဟ္မဗန္ဓု—ပုဏ္ဏားမ။

"ဗဟုကတ္တုကော"စသည်ကား စ သဒ္ဒါ၏ပုံစံဘည်း၊သတ္တမီ-ဆဋ္ဌီ ဗဟုဗ္ဗီဟိ ၂-မျိုး ရနိုင်၍ "အသ်ဳံ,အဿ"ဟု ပြဿည်၊ မှန်၏—အရပ်ဒေသကိုအလုပ်သမားတို့၏ တည်ရာဟု သဓေါပိုက်လျှင် သတ္တမီသင့်၍, ထိုရပ်ကွက်၏ အလုပ်သမားဟု သမ္ဗန္ဓီသဘော ထားလျှင် ဆဋ္ဌီ ဗဟုဗ္ဗီဟိ သင့်သည်၊ ဗဟုဘတ္တုကောလည်း ၂-မျိုးရပင်၊ မောဂ္ဂလ္လာန် နိဿယဋ္ဌကား—ဗဟု ကတ္တုကောအရ အလုပ်သမားများစွာ လုပ်ရသော ပြာသာဒ်ကို အရကောက်၍ "ဗဟဝေါ ကတ္တာရော ဘောဿ ပါသာဒဿ"ဟု ဆဋ္ဌီ သမာသ်သာ ဖြဿည်။

ဘိန္နာဓိကရဏော-ဘိန္နာဓိကရဏ် ဗဟုဗ္ဗီဟိ သည်၊ ယထာ-နည်း၊ အသ-ထိုသူ၏၊ ကေရတ္တိ-တည်ဉ့်မျှ၊ ဝါသော-နေခြင်းသည် (အတ္ထိ) ဣတိ, ကေရတ္တိဝါသော-မည်၏၊ အသ — ၏၊ သမာနေန-တူသော၊ ဇနေန-လူနှင့်၊ သဒ္ဓိ-တကွ၊ ဝါသော အတ္ထိ ဣတိ သမာနဝါသော၊ ပုရိသော-တည်း၊ အဿ-၏၊ ဥဘတော-၃-ပါးသော ကံကြောင့်၊ (သမုဋ္ဌိတံ-ဖြစ်ပေါ်သော၊) ဗျဉ္ဇနံ-ဗျည်းသည်၊ အတ္ထိ ဣတိ, ဥဘတောဗျဉ္ဇနကော-မည်၏၊ အဿ-၏၊ ပါဏိမှိ-လက်၌၊ ဆတ္တံ-ထီးသည်၊ (အတ္ထိ) ဣတိ ဆတ္တပါဏိ-၏၊ ပုရိသော-တည်း၊ [ဆတ္တပါဏိ-လက်၌ ထီးရှိသူ၊ ဝါ-ထီးလက်စွဲသူ၊] ဧဝံ, ဒဏ္ဍပါဏိ-လက်တုတ်ခွန်ရှိသူ၊ဝါ-တုတ်ကိုင်သူ၊သတ္ထပါဏိ--လက်၌လက်နက်ရှိသူ၊ဝဇိရပါဏိ-လက်၌ ဝရဇိန်ရှိသူ၊ ခဂ္ဂဟတ္ထော-လက်၌ သန်လျက်ရှိသူ၊ သတ္ထဟတ္ထော-လက်၌ လက်နက်ရှိသူ၊ အဿ-ထိုသူ၏၊ ဒါနေ-အလှူ၌၊ အစ္ဆာသယော-အလိုသည် (အတ္ထိ) ဣတိ, ဒါနစ္ဆာသယော၊ ဒါနာဓိမုတ္တိကော-ဒါန၌ စွဲမြဲစွာသက်ဝင်ခြင်းရှိသူ၊ ဗုဒ္ဓ ဘတ္တိကော-ဘုရား၌ ဆည်းကပ်ခြင်းရှိသူ၊ သဒ္ဓမ္မဂါရဝေါ-သူတော်ကောင်းတရား၌ ရိုသေခြင်းရှိသူ၊ ဣစ္စာဒိ။

တိပဒေါ-တိပဒ ဗဟုဗ္ဗီဟိသည်၊ ယထာ-နည်း၊ ယေဟိ-အကြင်ယောကျွန်းမြတ်တို့သည်၊ ပရက္ကမေန—လုံ့လကြောင့်၊ အဓိဂတာ-ရအပ်သော၊ သမ္ပဒါ-ပြည့်စုံခြင်းသည် (အတ္ထိ)၊ ဣတိ, တေ, ပရက္ကမာဓိဂတသမ္ပဒါ-တို့မည်သည်၊ ဘဝန္တိ·ကုန်၏၊ မဟာပုရိသာ-ယောကျွန်းမြတ်တို့တည်း၊ ဧဝံ, ဓမ္မာဓိဂတဘောဂါ-တရားသဖြင့် ရအပ်သော စည်းစိမ်ရှိသူတို့၊ ယေန-အကြင်သူသည်၊

ဘိန္နာဓိကရဏ ဗဟုဗ္ဗီဟိ—ကေရတ္တိ°အရ-ညဉ့်ရှိ၍,ဝါသောအရ-နေခြင်းကြီယာရသဖြင့် သမာသ်ပုဒ် ၂—ခုသည် တည်ရာ အနက်ချင်း မတူကြ၊ ဤသို့ သမာသ် ပုဒ်ချင်း အနက်အရ မတူသော သမာသ်သည် ဘိန္နာဓိကရဏ ဗဟုဗ္ဗီဟိ မည်၏၊ ‘‘ဘိန္နံ အဓိကရဏံ ယဿသော် ဘိန္နာဓိကရဏော’’၊ သမာနဝါသော၌ ‘‘သမာနေန သဒ္ဓိ°-ဝါသော ယဿ’’သာ လိုရင်းတည်း၊ ဇနေနကား သမာန အရကို ထင်ရှား ရုံသာ ထည့်အပ်သောပုဒ်ဖြစ်သည်၊သဒ္ဓိ°ကိုလည်း ဝုတ္တထာန မပပယောဂေါဖြင့်ချေ၊ဥဘတော-ဗျဉ္ဇနကော ကား တောပစ္စည်း မကျေသော အလုတ္တသမာသ်ဘည်း၊ ကွစိသမာသန္တာဖြင့် ကပစ္စည်းလည်း သက်ရမည်၊ နောက်၌ ကပစ္စည်း ပါသမျှဝယ် ဤနည်းချည်းမှတ်၊ ‘‘ဒါနေ+အဓိမုတ္တိ ယဿ, ဗုဒ္ဓေ+ဘတ္တိ ယဿ, သဒ္ဓမ္မေ+ဂါရဝေါ ယဿ’’ဟု ပြု၊ [မိန်းမဖြစ်ထိုက်သော ကံနှင့် ယောကျွန်းဖြစ်ထိုက်သော ကံ, ၂-မျိုး ပါလာ၍ မိန်းမအင်္ဂါ-ယောကျွန်းအင်္ဂါ ၂-မျိုးလုံး တလွှဲစီ ထင်ရှားပေါ်နေသူကို‘‘ဥဘတောဗျဉ်း’’ ဟုခေါ်သည်။]

ပတ္တတော-သပိုတ်မှ၊ ဩနီဇတော-ဖယ်အပ်သော၊ ပါဏိ-လက်သည်၊ (အတ္ထိ-ဣတိ) သောအယံ-ထိုသူသည်၊ ဩနီတပတ္တပါဏိ-မည်၏၊ အဿ-ထို ဘုရားရှင်၏၊ သီဟဿ-ခြင်္သေ့၏၊ ပုဗ္ဗဒ္ဓဝိယ-ရှေထက်ဝက် ကိုယ်ကဲ့သို့သော၊ ကာယော, ကိုယ်သည် (အတ္ထိ)ဣတိသီဟပုဗ္ဗဒ္ဓကာယော-မည့်တော်မူ၏၊ အသ္မိံ-ဤတော၌၊ မတ္တာ-မှီနှိုယစ်ကုန်သော၊ ဗဟဝေါ-များကုန်သော၊ မာတင်္ဂါ-ဆင်တို့သည် (သန္တိ)ဣတိ, မတ္တဗဟုမာတင်္ဂ-မည်၏၊ ဝနံ-တောတည်း၊ ဣစ္စာဒိ။

နနိုပါတ ပုဗ္ဗပဒေါ-နနိုပါတ ပုဗ္ဗပဒ ဗဟုဗ္ဗီဟိသည်၊ ယထာ-နည်း၊ တေဿ-ဤဘုရားရှင်၏၊ သမော-တူသူသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဣတိ, အသမော-၏၊ ဘဂဝါ-တည်း၊ ဣဓ-ဤပြယုဂ်၌၊ အတ္တံ နဿ တပ္ပုရိသေတိ သုတ္တေ-၌၊ အတ္တံ နဿာတိ ယောဂဝိဘာဂေန-ဖြင့်၊ နဿ-န၏၊ အတ္တံ(ဟောတိ)၊ ဧဝံ, အပွင့် ပုဂ္ဂလော-ပြိုင်ဘက်ပုဂ္ဂိုလ် ရှိတော်မမူသောဘုရား၊ အပုတ္တကော-သားမရှိသူ၊ အဟေတုကော-ဟိတ်မရှိသောတရား၊ ကဒစိသမာသန္တံ ဣစ္စာဒိနာ-ကဒစိ သမာသန္တအစရှိသောသုတ်ဖြင့်၊ က ပစ္စယော-သက်၊ ဧတေသံ-ဤသူတို့၏၊ သံဝါသော-အတူနေခြင်း (ပေါင်းသင်းခြင်း)သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဣတိ အသံဝါသာ-တို့မည်၏၊ [သီဟိုဠ်မူ၌ "နတ္ထိသံဝါသော ဧတေနာတိ အသံဝါသော" ဟု ရှိ၏၊] ဝတ္ထ-ဤဇနပုဒ်၌၊ ဝုဒ္ဓိ-မိုးရွာခြင်းသည်၊ နဝိဇ္ဇတေ၊ ဣတိ, အဝုဋ္ဌကော-၏၊

တိပဒ ဗဟုဗ္ဗီဟိ—"ပရဏ္ဏမေန+အဓိဂတာ+သမ္ပဒါ" ဟု ၃-ပုဒ် ရှိသောကြောင့် "တိဏ္ဏိ+ပဒါနိ ယဿ" ဟူသော ဝိဂြိဟ်ဒရ "တိပဒဗဟုဗ္ဗီဟိ" မည်၏၊ ဓမ္မေန+(တရားသဖြင့်) အဓိဂတော+ဘောဂေါ ယေဟိတိ ဓမ္မာဓိဂတဘောဂါ၊ သီဟ-ပုဗ္ဗဒ္ဓကာယော၌ ဝိဂြိဟ်တွင်းရှိ "ဝိယ" ပုဒ်ကို ဝုတ္တာထာန မပပ္ပယောဂေါဖြင့် ချေ။

နနိုပါတ ပုဗ္ဗပဒ ဗဟုဗ္ဗီဟိ—နနိုပါတ် ရှေးရှိသော သမာသ်တည်း၊ "န+တေ+သမ" တည်၊ န နောင် သိချေ၊ "န+တေဿ+သမော" ဟု ဝါကျပြီးစေ၊ ဝိဂြိဟ်၌ "နတ္ထိ" မှာ နဓါကိုယ်စားသာတည်း၊ထို့ကြောင့် ရုပ်တွက်ရာ၌ "န" သာ တည်ရသည်၊ "န သမ" ဟု ပကတိပြုပြီးသောအခါ "အတ္တံ နဿ" ယောဂဝိဘာဂဖြင့် နကို အ-ပြု၊ "နတ္ထိ+ပဋိပုဂ္ဂလော (ပဋိ-ဆန့်ကျင်ဘက်,ပြိုင်ဘက်ဖြစ်သော+ပုဂ္ဂလော-ပုဂ္ဂိုလ်သည်) ဘေဿ, နတ္ထိ+ပုတ္တော ယဿ, နတ္ထိ+ဟေတု ယဿ" ဟုပြု၊ အသံဝါသော၌ "သောစ ဝုတ္တပ္ပကာရော သံဝါသော တေန ပုဂ္ဂလေန (ထိုပါရာဇိကကျူးလွန်သူ ပုဂ္ဂိုလ်နှင့်) သဒ္ဓိံ နတ္ထိ" ဟူသော ပါရာဇိကဋ္ဌကထာကို ထောက်လျှင် "နတ္ထိ+သံဝါသော ဧဒေတနာတိ အသံဝါသော" ဟူသောသီဟိုဠ်မူကောင်း၏၊ "သံဝါသောစတဟိံ (ထိုပါရာဇိက

ဇနပဒေါ-တည်း၊ အဘိက္ခုကော-ရဟန်း မရှိသော၊ ဝိဟာရော-ကျောင်း၊ ဧတဿ-ဤ ဘုရားရှင်ထက်၊ ဥတ္တရော - လွန်မြတ်သူသည်၊ နတ္ထိ, ဣတိ, အနုတ္တရော-၏။ သရေအန်တိ-သုတ်ဖြင့်၊ အန်-အန်ပြု၊ တပ္ပုရိသဂဟာဏံ-တပ္ပုရိသ သဒ္ဒါသည်၊ ဥပလက္ခဏံ-မှတ်သားကြောင်း သဒ္ဒါတည်း၊ အထဝါ-တနည်းကား၊ .... တေသုဝုဒ္ဓိတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ နုဿ-နု၏။ အန်-အန် အပြု သည် (ဟောတိ)၊ ဧဝံ, အဿ-ထို ဝိညာဉ်၏။ အန္တော-အဆုံးသည်၊ နတ္ထိ, ဣတိ, အနန္တံ-၏။ ဧကေသံ-ထို ရဟန္တာတို့၏။ အာသဝါ-တို့သည်၊ နဝိဇ္ဇန္တိ၊ ဣတိ, အနာသဝါ-တို့မည်၏။ ဣစ္စာဒိ-တည်း။

ပဌမာယတ္ထေ - ပဌမာဝိဘတ်၏ အနက်၌၊ သဟပုဗ္ဗပဒေါ - သဟရှေပုဒ် ရှိသော ဗဟုဗ္ဗီဟိသည်၊ ယထာ-နည်း၊ ယော-အကြင်တရားသည်၊ ဟေတုနာ-ဟိတ်နှင့်၊ သဟ, ဝတ္တတေ၊ ဣတိ, (သော)သဟေတုကော-မည်၏။ သဟေတုဝါ-သဟေတုလည်း ရှိ၏၊ တေသု ဝုဒ္ဓိတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ သဟသဒ္ဒဿ-၏၊

ကျသူ၌) နတ္ထိ''ဟူသော ပရိဝါ(ဂါထာသင်္ကိတ) ကိုထောက်လျှင်''နတ္ထိ သံဝါသော တဟိံ တိ အသံဝါသော''ဟု သတ္တမီ ဗဟုဗ္ဗီဟိလည်းဖြစ်သင့်၏၊''ဤသူ၏+သံဝါသ''ဟု သမ္ဗန်+သမ္ဗန္ဓီ မဖြစ်နိုင်ရကား ''နတ္ထိ သံဝါသော ဧတေသံ''ကို ဆင်ခြင်သင့်၏၊ စတုတ္ထိမှာ သာ၍ပင် မသင့်။

သရေအန်၊ ပေါနုဿဒအန်—အနုတ္တရော၌ ''နု ဥတ္တရ'' ဟု ပကတိပြုပြီးသော အခါ ''သရေအန်''ဖြင့် န ကို အန်ပြုလျှင် ထိုသုတ်၌ ''တပ္ပုရိသေ''ပုဒ်က လိုက်လျက်ရှိသော ကြောင့် ဤဗဟုဗ္ဗီဟိ အရာဝယ် စီရင်နိုင်ပါမည်သော—ဟု မေးဘွယ် ရှိသောကြောင့် ''တပ္ပုရိသဂဟာဏံ ဥပလက္ခဏံ''ဟု မိန့်သည်၊ ထို သရေအန် သုတ်၌ (ရှေသုတ်မှ) လိုက်လာဒတာ တပ္ပုရိသသဒ္ဒါသည် ဥပလက္ခဏာနည်းမျှသာ ဖြစ်၍ တပ္ပုရိသ် မဟုတ်သော အခြားသမာသ်၌လည်း အ့န်ပြုနိုင်ပါ၏-ဟူလို။ [ဤနေရာ၌''ဥပလက္ခဏဟူသည် သမာသ်ကို မှတ်ပြသော ဥပလက္ခဏာနည်း တည်း၊ နံ ကို အန်ပြုလျှင် ဝါကျ၌ မဖြစ်ရ, တပ္ပုရိသ် သမာသ်ကဲ့သို့သော သမာသ်အရာ၌သာ ပြုရမည်=ဟူလို။] ဤပြဿနာ စကားရပ်၌ ဗဟုဗ္ဗီဟိ သမာသ် အရာဝယ် ဥပလက္ခဏာနည်းဖြင့် ယူနေရသောကြောင့် တိုက်ရိုက် မဖြစ်နိုင်သေးရကား ''အထဝါ''ဟု တနည်းပြရပြန်သည်၊ ဤနည်း အလို သရေအ့န်ဖြင့် မပြုဘဲ, တေသုဝုဒ္ဓိသုတ်ဖြင့် နံ ကို အန်ပြုရသည်။

သဟ ပုဗ္ဗပဒ ဗဟုဗ္ဗီဟိ—သဟေတုကော၌''သဟ+ဟေတု,ယ''တည်း၊သဟနောင် သိချေ၊ ''သဟ+ဟေတုနာ+ယော''ဟု ဝါကျပြီးစေ၊ ''သဟဟေတု''ဟု ပကတိ ဖြစ်သောအခါ တေသုဝုဒ္ဓိသုတ်ကြိုးဖြင့် သဟကို သပြု, ကွစိသမာသန္တ စသောသုတ်ဖြင့် ကစ္စည်းသက် ''သဟေတုက''ဖြစ်၏၊ ကပစ္စည်း မသက်ဘဲ ''သဟေတု''လည်းပြီး၏၊ ဤသို့အညပုဒ်၌''ယော''ဟူသော ပဌမာ ဝိဘတ္တန္တပုဒ်၏ အနက်ဖြစ်သော တရားကို

သာဒေသော-ဂုင်း၊ ကဲ့စိသမာသန္တ ကွစ္စာဒိနာ-ကဲ့စိသမာသန္တ အစရှိသော သုတ်ဖြင့်၊ ကပစ္စယောစ-ဂုင်း၊ (ဟောတိ)၊ ကွမေ-ကျိတရားတို့သည်၊ ပိတိယာ-ပီတိနှင့်၊ သဟဝတ္တန်တိ, ကွတိ, သပ္ပီတိကာ-တို့မည်၏။ ဧဝံ(ကွမေ-တို့သည်၊) ပစ္စယေဟိ-အခကြောင်းတို့နှင့်၊ သဟ, ဝတ္တန်တိ, ကွတိ, သပ္ပစ္စယာ-တို့မည်၏။ သကိလေသော-ကိလေသာတို့နှင့် ဟကဲ့ ဖြစ်သောတရား၊ သဥပါဒါနော-ဥပါဒါန်တို့နှင့် တကဲ့ဖြစ်သောတရား၊ သပရိဝါရော-အခြံအရံနှင့် တကဲ့ဖြစ်သူ၊ (ယော-အကြင်သစ်ပင်ကို၊) မူလေန-အမြစ်နှင့်၊ သဟ-တကဲ့၊ ဥဒ္ဓတော-နှုတ်အပ်၏၊ (ကွတိ) သမူလုဒ္ဓတော-မည်၏။ ရုက္ခော-သစ်ပင်တည်း။

ဥပမာန ပုဗ္ဗပဒေါ-ဥပမာန ပုဗ္ဗပဒ ဗဟုဗ္ဗီဟိသည်၊ တာဝ-ဆဋ္ဌိယတ္ထမ္ဘ ရှေးဦးစွာ၊ ပဌမာယတ္ထော-ပဌမာဝိဘတ်၏ အနက်၌၊ ဘဝေ-ဖြစ်၏၊ [သိဟိုင်း ရသောကြောင့်ဂုင်း, သဟပုဒ်ရှေးရှိသောကြောင့်ဂုင်း "ပဌမာယတ္ထော သဟပုဗ္ဗပဒေါ" ဟု မိန့်သည်၊ နောက်ပုဒ်များ၌ လွယ်ပြီ၊ သပ္ပီတိကော စသည်၌ ဒွေဘော် လာရုံသာ၊ သဟ + ပရိဝါရေန+ယော ဝတ္တာတေတိ သပရိဝါရော၊ "သမူလုဒ္ဓတော" ကိုကား စဉ်းစားရန်ရှိ၏၊ "ဥဒ္ဓတော—နှုတ်အပ်" ဟူရာ၌ နှုတ်အပ်သော သစ်ပင်ကို ရနေသောကြောင့် အညပုဒ်ထည့်ဘွယ် လိုမည်မထင်၊ သဟ+မူလေန ယံ ဝတ္တာတေတိ သမူလံ၊ ယံ—အကြင် နုတ်ခြင်းသည်၊ မူလေန—အမြစ်နှင့်+သဟ ဝတ္တာတေ, ကွတိ, တံ—ထိုနှုတ်ခြင်းသည်၊ သမူလံ-မည်၏" ဤမျှသာ ပဌမာ ဗဟုဗ္ဗီဟိ ဖြစ်နိုင်သည်၊ "သမူလံ-အမြစ်နှင့်တကွ၊ ဥဒ္ဓတော=နှုတ်အပ်သော သစ်ပင်တည်း၊ သမူလုဒ္ဓတော—အမြစ်နှင့်တကွ နှုတ်အပ်သော သစ်ပင်" ဟူရာ၌ကား ဒုတိယာ (သို့မဟုတ် ပဌမာ) တပ္ပုရိသ်သာ ဖြစ်သင့်မည် တင်သည်၊ သဒ္ဒနီတိ၌လည်း သဟပုဗ္ဗပဒ ဗဟုဗ္ဗီဟိ အရာဝယ် ဤပုံစံပါလျက်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ဗဟုဗ္ဗီဟိ ဖြစ်နိုင်မည့်နည်းကို ကြံစည်ကြပါကုန်။]

သဟပုဒ်ကို သမပြုတဲ့ "သဟမဉ္ဆရာ-မဉ္ဆရေန နှင့် တကွ ဖြစ်သော ပရိဒေဝသောကတို့" ဟုလည်း သဒ္ဒနီတိပြသေး၏၊ ပိဋကဋ္ဌ အတွေ့များသော "သဒေဝကံ (လောကံ) သမာရကံ, သဗြဟ္မကံ, သဿမဏဗြာဟ္မဏိံ (ပဇံ) သဒေဝမနုဿံ" တို့လည်း ဤဗဟုဗ္ဗီဟိပုဒ်များပင်တည်း၊ "သဟ+ဒေဝေဟိ ယောတိ သဒေဝကော (လောကော)" စသည်ဖြင့်ဂုင်း "သဟ+သမဏဗြာဟ္မဏေဟိ ယာတိ သဿမဏဗြာဟ္မဏိ (ပဇာ)" စသည်ဖြင့်ဂုင်း ဝိဂြိဟ်ပြု၊ ထို့ပြင်—သဟသဒ္ဒါ၏ ဝိဇ္ဇမာန အနက်ဖြင့် "သလောမကော—အမွေးရှိသော ငှက်၊ သပက္ခကော—အတောင်ရှိသော ငှက်" ဟု ပြယုဂ်များ ရှိသေး၏၊ ဝိဂြိဟ်ကိုကား-"သဟ+လောမေန (ယော-အကြင်ငှက်သည်) ဝတ္တာတေတိ သလောမကော" ဟုပင် ကလာပ်ဝုတ္တိပြုသည်၊ မောဂ္ဂလ္လာန် နိဿယသစ်၌ကား "ဝိဇ္ဇမာနာနိ+လောမာနိ အဿ" ဟု ပြု၏။

မူဠ်၌ "ဘဝေ" ဟု ပါသည်၊] ဥပမာနောပမေယျဘာဝပသိဒ္ဓတ္ထံ-ဥပမာန, ဥပမေယျအဖြစ်၏ ထင်ရှားခြင်းအကျိုးငှါ၊ ဣဝသဒ္ဒပ္ပယောဂေါ-ဣဝ သဒ္ဒါကို စပ်ရခြင်းသည် (ဟော်တို) ကာယဗျာမာနံ-ကိုယ်, အလံတို့၏၊ သမပွမာဏတာယ-တူသော ပမာဏိရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ယောရူဇကုမာရော-အကြင်မင်းသားသည်၊ နိဂြောဓောဣဝ-ပညောင်ပင်ကဲ့သို့၊ ပရိမဏ္ဍလော-ထက်ဝန်းကျင် ဝန်းဝိုင်း၏၊ (ဣတိ) သောအယံ-ထိုမင်းသားသည်၊ နိဂြောဓ ပရိမဏ္ဍလော-မည်၏၊ ရာဇကုမာရော-တည်း၊ ဝုတ္တတ္ထာနမပွယောဂေါတိ-ဟူ ပရိဘာသာလာသောကြောင့်၊ ဣဝသဒ္ဒဿ-၏၊ အပွယောဂေါ(ဟောတိ)၊ အယံ-ဤသူသည်၊ သခ်ေါဝိယ-ခရုသင်းကဲ့သို့၊ ပဏ္ဍရော-ဖြူ၏၊ ဣတိ, သခ်ပဏ္ဍရော-မည်၏၊ အယံ-ဤသူသည်၊ ကာကောဝိယ-ကျီးကဲ့သို့၊ သူရော-ရဲ၏၊ ဣတိ, ကာကသူရော-မည်၏၊ အယံ-ဤမြတ်စွာဘုရားသည်၊ ပရမတ္ထ ဒဿနတော-ပရမတ္ထကို မြင်တော်မူတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ စက္ခုဣဝ-မျက်လုံးကဲ့သို့၊ ဘူတော-ဖြစ်တော်မူ၏၊ ဣတိ စက္ခုဘူတော-၏၊ ဘဂဝါ-တည်း၊ ဧဝံ, အတ္ထဘူတော-အနက်သဖွယ်ဖြစ်တော်မူ၏၊ ဓမ္မဘူတော=တရားသဖွယ်ဖြစ်တော်မူ၏၊ ဗြဟ္မဘူတော -မြတ်သော မဂ်တရားသဖွယ် ဖြစ်တော်မူ၏၊

ဥပမာန ပုဗ္ဗပဒ ဗဟုဗ္ဗီဟိ—"နိဂြောဓော ဣဝ" ကဲ့သို့ ရှေးဦး ဥပမာနပုဒ်ရှိသော ဗဟုဗ္ဗီဟိသည် ပဌမာဝိဘတ်အနက်, ဆဋ္ဌီဝိဘတ် အနက်အားဖြင့် ၂-မျိုးရှိရာ ပဌမာဝိဘတ် နက်ကို ရှေးဦးစွာ ပြလိုသောကြောင့် "ဥပမာပုဗ္ဗပဒေါ ပဌမာယဇ္ဈ တာဝ ဟုမ်န့၊ "နိဂြောဓ+ဣဝ+ပရိမဏ္ဍလ" တည်, သိ ၃-လုံးသက်၊ သမာသ်ဝပ်မှု စသည်ဖြင့် ဝိဘတ် ချေပြီးသောအခါ, ဝုတ္တတ္ထာန မပွယောဂေါ ဟူသော ပရိဘာသာ အရ "ဣဝ ပုဒ်ကို ချေ၊ "နိဂြောဓ ပရိမဏ္ဍလ" ဟုဖြစ်၏၊ ဤ၌ "ဣဝ-ဝိယ" တို့ကိုထည့်၍ဝိဂြိုဟ်ပြုရခြင်းသည် "နိဂြောဓ၏ ဥပမာနဖြစ်ကြောင်း, ပရိမဏ္ဍလ၏ ဥပမေယျဖြစ်ကြောင်း" ကို ထင်ရှားစေခြင်း အကျိုးရှိ၏။

မှတ်ချက်။ ။ဤ ပဌမာဝိဘတ်ကျသော ဥပမာန ပုဗ္ဗပဒ ဗဟုဗ္ဗီဟိကို ဆရာတို့ နှစ်သက်တော် မမူကြ၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း—"ပရိမဏ္ဍလော-ထက်ဝန်းကျင် ဝန်းဝိုင်း" ဟူရာ၌ ဝန်းဝိုင်းနေဓသာမင်းသားကိုဆိုလိုလျှင် "နိဂြောဓော ဣဝ ပရိမဏ္ဍလော နိဂြောဓ ပရိမဏ္ဍလော" ဟု ဥပမာ ပုဗ္ဗပဒ ကမ္မဓာရဲ့ ဖြစ်သင့်၏၊ "ပရိမဏ္ဍလော" အရ ဝိုင်းဝန်းသောကိုယ်ကိုသာ ဆိုလိုလျှင် "နိဂြောဓော ဣဝ ပရိမဏ္ဍလော ယာဿ=ပညောင်ပင် ကဲ့သို့ ဝန်းဝိုင်းသော ကိုယ်ရှိသူ" ဟု ဆဋ္ဌီဗဟုဗ္ဗီဟိဖြစ်သင့်၏၊ သခ်ပဏ္ဍရော-ကာကသူရော ကိုလည်း ဥပမာကမ္မဓာရဲ့ပင် ဖြစ်သင့်၏၊ စက္ခုဘူတော စသည်လည်း

အယံ-ဤလူမိုက်သည်၊ အန္ဓောဝိယ-အကန်းကဲ့သို့၊ ဘူတော-ဖြစ်၏၊ ဣတိ, အန္ဓီဘူတော-၏၊ ဗာလော-တည်း၊ အယံ-ဤမိစ္ဆာအယူသည်၊ မဉ္ဉပဗ္ဗဇိဝ-ဖြူဆန်မြက် ပြိန်းမြက်ကဲ့သို့၊ ဘူတာ-ဖြစ်၏၊ ဣတိ, မဉ္ဉ ပဗ္ဗဇာဘူတာ-၏၊ ကုဒိဋ္ဌ-စက်ဆုပ်အပ်သော မိစ္ဆာအယူတည်း၊ အယံ-ဤ သတ္တဝါ အပေါင်းသည်၊ တန္တာကုလက မိဝ-ချည်ထွေးကဲ့သို့၊ ဗာတာ-ဖြစ်၏၊ ဣတိ, တန္တာကုလက ဗာတာ-၏။

ဆဋ္ဌိယတ္ထေ-ဆဋ္ဌိဝိဘတ်၏ အနက်၌၊ ယဿ-အကြင် မြတ်စွာ ဘုရား၏၊ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏောဝိယ-ရွှေ၏ အဆင်းနှင့်တူသော၊ ဝဏ္ဏော-အဆင်းတော်သည်၊ (အတ္ထိ, ဣတိ) သောအယံ, သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏော-မည်တော်မူ၏၊ ဘဂဝါ-တည်း၊ ဥတ္တရပဒလောပေါ-နောက်ပုဒ် ကျေခြင်းသည် (ဟောတိ)၊ အဿ-ထိုမြတ်စွာဘုရား၏၊ နာဂဿ-ဆင်ပြောင်၏၊ (ဂတိဝိယ-သွားခြင်းနှင့်တူသော)၊ ဂတိ-သွားခြင်းသည်၊(အတ္ထိ) ဣတိ, နာဂဂတိ-၏၊ ဧဝံ,သီဟဂတိ-ခြင်္သေ့၏ သွား

စက္ခုဟုတ္ထာ ဘူတော စက္ခုဘူတော''ဟု သမ္ဘာဝနာ ကမ္မဓာရဲ့ သော်၎င်း, စက္ခုံ ဘ-ပါးသော စက္ခုသို့+ဘူတော ပတ္တော--ရောက်တော်မူ၏, ဣတိ စက္ခုဘူတော'' ဟု ဒုတိယာ တပ္ပုရိသ်သော်၎င်း ဖြစ်သင့်၏၊ အတ္ထဘူတော စသည်၌ကား သမ္ဘာဝနာ ကမ္မဓာရဲသာ သင့်၏၊ အန္ဓီဘူတော စသည်၌ ဥပမာကမ္မဓာရဲ့ သင့်သည်၊ ["အန္ဓ ဘူတ'' ပြီးသောအခါ ပစ္စယာဒနိဋ္ဌာ သုတ်ဖြင့် အန္ဓနောင် (ဤ) ပစ္စည်းသက်၊] ဤသို့လျှင် ကမ္မဓာရဲ့ တပ္ပုရိသ် ထိုက်သည်အား,လျော်စွာ သင့်သောကြောင့် ဥပမာ ရှေးရှိသော ပဌမာယတ္ထ ဆိုသည်ကို ဆရာတို့ မနှစ်သက်ကြ၊ ရူပသိဒ္ဓိ ဋီကာဆရာ ကိုယ်တိုင်လည်း မနှစ်သက်၍ ''အယံ ပဌမတ္ထော ဥပမာနပုဗ္ဗပဒေါ မဟာနိရုတ္တိယံ အညပဒတ္ထဝသေန ဘာသိတတ္တာ ဧဓာပိ အညပဒတ္ထေယေဝ ဝုတ္တော''ဟု မိန့်လေသည်၊ ''မဟာနိရုတ္တိမှာ အညပဒတ္ထဲဆိုလို့ ဤရူပသိဒ္ဓိမှာလည်း ဆိုရသည်၊ သိပ်ကြီး မကောင်းလှ''ဟူလို။

ဆဋ္ဌိယတ္ထ ဗဟုဗ္ဗီဟိ။ ။ယခုစာတို့၌''သုဝဏ္ဏဿ ဝဏ္ဏောဝိယ''ဟု ရှိ၏၊သဒ္ဒနီတို့၌ ''သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏော ဝိယ ဝဏ္ဏော ယဿ''ဟု ရှိ၏၊ သဒ္ဒနီတိ ရှိတိုင်းကောင်းသည်၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း၊ ... ''ဥတ္တရပဒလောပေါ''ဟု ဆိုသောကြောင့်တည်း၊ထင်ရှားစေအံ့-သုဝဏ္ဏဿ-ရွှေ၏၊ ဝဏ္ဏော-အဆင်းတည်း၊ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏော-ရွှေ၏ အဆင်း၊ ဤကား ဗဟုဗ္ဗိဟိ မဟုတ်သေး, ဆဋ္ဌိတပ္ပုရိသ်သာ၊ ထို့နောက်မှ ''သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏ+ဝိယ+ဝဏ္ဏော+ယဿ''တည်း၊ ''သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏော+ဝိယ+ဝဏ္ဏော+ယဿ''ဟု ဝါကျပြီးစေ၊ သမာသ်စသည်စီရင်၍ ''သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏ+စ်ဏ္ဏ''ဟု ပကတိပြုပြီးသောအခါ ''သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏ''ဟုသော ရှေပုဒ်ဝယ်''ဝဏ္ဏ''ဟုသော နောက်ပုဒ်ကို ချေရသောကြောင့် ''ဥတ္တရပဒလောပေ''ဟု မိန့်သည်၊ တချို့အရာ၌ကား ''ပုဗ္ဗပဒေ ဥတ္တရပဒလောပေါ-ရှေပုဒ်၌ ရှိသော နောက်ပုဒ်ကို ချေ''ဟု အထင်အရှားပင် ဆိုသည်၊ အကယ်၍ ''သုဝဏ္ဏဿ+ဝဏ္ဏော+

ခြင်းနှင့်တူသော သွားခြင်းရှိတော်မူသော ဘုရား၊ နာဂဝိက္ကမော-ဆင်၏ ကြွလှမ်းခြင်းနှင့် တူသော ကြွလှမ်းခြင်း ရှိတော်မူသော ဘုရား၊ သီဟဝိက္ကမော-ခြင်္သေ့၏၊ပေါ်ဘုရား၊ သီဟ ဟနု-ခြင်္သေ့၏ မေးနှင့်တူသော မေးရှိတော်မူသော ဘုရား၊ အဿ-ထိုဘုရားရှင်၏၊ ဧကိဿ-ဧကိမည်သော သားကောင်၏၊ ဇဿဝိယ-သလုံးမြင်းခေါင်းနှင့်တူသော၊ ဇဿ-သည် (အတ္ထိ)၊ ဣတိ, ဧကိ ဇဿော၊ အဿ-ထို ဘုရားရှင်၏၊ သိဟဿ-ခြင်္သေ့၏၊ ပုဗ္ဗဒ္ဓဝိယ-ရှေ့ထက်ဝက် နှင့်တူသော၊ ကာယော -- ကိုယ်တော်သည်၊ (အတ္ထိ)၊ ဣတိ, သီဟပုဗ္ဗဒ္ဓကာယော-၏၊ အဿ-ထို ဘုရားရှင်၏၊ ပြဟ္မဿရော်ဝိယ-ပြဟ္မာမင်း၏ အသံနှင့်တူသော၊ အဋ္ဌင်္ဂသမန္နာဂတော-အင်္ဂါရှစ်ပါးနှင့် ပြည့်စုံသော၊ သရော-အသံတော်သည် (အတ္ထိ)၊ ဣတိ, ပြဟ္မဿရော-၏။

ဝိယ+ဝဏ္ဏော+ယဿ"ဟု ဝိဂြိဟ်ပြုလိုလျှင် ဖြစ်နိုင်ပါ၏၊ သို့သော် "သုဝဏ္ဏ+ဝဏ္ဏ+ဝဏ္ဏ"ဟု ပကတိပြုသည့်အခါ ဥတ္တရလောပမဖြစ်, အလယ် "ဝဏ္ဏ"ပုဒ်ကို ချေရသောကြောင့် "မဇ္ဈိမလောပ"သာ ဖြစ်နိုင်သည်၊ နောက် "ဝဏ္ဏ"ပုဒ်ကို ချေပါ့တော့လား....ဟူအံ့၊ ဝဏ္ဏ ၂-ပုဒ်တွင် ရှေ့ ဝဏ္ဏသည် ဥပမာ မျှသာ ဖြစ်၍ အပစာန တည်း၊ နောက် ဝဏ္ဏသာလျှင် ဘုရားရှင်၏ အဆင်းဟော ဥပမေယျ ဖြစ်၍ ပစာနတည်း၊ ထို့ကြောင့် အပစာနကိုသာ ချေပစ်ရမည်, ပစာနကို ချေပစ်ရိုးမရှိ၊ ထို့ကြောင့် နောက် "ဝဏ္ဏော"ပုဒ်ကို မချေသင့်။ [ဤရှုပ် နေပုံသည်သင်္ကတတို့၌ ပြဲလေ့ရှိသော "ဩဋ္ဌ မုခ"ရုပ်နေပုံနှင့် တူ၏၊ ဩဋ္ဌ မုခ မိဝ မုခံ ယဿာတို့ ဩဋ္ဌမုခေါ်-ကုလားအုပ်၏ မျက်နှာနှင့် တူသော မျက်နှာရှိသူ။]

နာဂဿဝိယ၊ပေ၊နာဂဂတိ—"နာဂဿ ဝိယ အဿ ဂတိ"ဟု ဂတိတပုဒ်ကို မထည့်ဘဲလည်း ဝိဂြိဟ်ပြုနိုင်၏၊ သို့သော် "နာဂဿ ဝိယ—ဆင်နှင့်တူသော၊ ဂတိ—သွားခြင်း"ဟုဆိုရာ၌ သွားခြင်းကြိယာသည် ဆင်ကောင်ကြီးနှင့် မတူနိုင်သောကြောင့် "နာဂဿ ဂတိ ဝိယ"ဟု နောက်က"ဂတိ"ကို ရှေ့သို့လိုက်၍ပေးမှ အဓိပ္ပါယ် အမှန် ရနိုင်သည်၊"နာဂဿ ဂတိ ဝိယ အဿ ဂတိတိ နာဂဂတိ"ဟုပြုမူ "သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏော" ကဲ့သို့ ရှေ့ဂတိကို ချေ၊ သဒ္ဒနိတ်၌ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏောနှင့် အလားတူ-ဟုပင် ညွှန်း၏၊ ဤစကားစဉ်အရ=သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏောကဲ့သို့ တပုဒ်ကို ချေရသောနည်း, နာဂဂတိကဲ့သို့ နောက်တပုဒ်ကို အနက်၌ လိုက်ပေးသောနည်းဟု ဆင်္ခယထ္ထ ဥပမာ ဗဟုဗ္ဗီဟိ၌ ဝိဂြိဟ်ပြုနည်း ၂-မျိုးရှိသည်-ဟု မှတ်။

ဧဝံ သီဟဂတိ—စသည်တို့လည်း တူပြီ၊ နာဂဝိက္ကမော စသည်၌ "ဝိပုဗ္ဗ, ကမု-ပဒဝိက္ခေပေ"ဟု ဓာတ်ကျမ်းရှိသောကြောင့် "ဝိက္ကမော-ကြွလှမ်းခြင်း"ဟု ပေးသည်၊ ဥထောမနိမိ၌ "ဧကော" သဒ္ဒါသည် "ကဏ္ဌမိဂ-နက်သော သားကောင်"ဟု ဆို၏၊

ဝါသဒ္ဒတ္ထေ-ဝါသဒ္ဒါ၏ အနက်၌၊ သခေါ်ဘယပဒေါ-သဓေါ်ဘယပဒ ဗဟုဗ္ဗီဟိသည်၊ယထာ-နည်း၊ဒ္ဝေဝါ-၂ လုံးသော်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ တယော ဝါ-၃-လုံးသော်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ပတ္တာ-သပိတ်တို့တည်း၊ ဒ္ဝတ္တိပတ္တာ-၂-သပိတ်, ၃-သပိတ်တို့၊ ဒ္ဝေကဋ္ဌာန မာကာရော ဝါတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဒ္ဝိသဒ္ဒန္တဿ-ဒ္ဝိသဒ္ဒါ၏ အဆုံး ဣ၏၊ အာတ္တံ-အာ အပြူး၊ ရဿတ္တံ-ပြူး၊ ဒ္ဝိဟံဝါ-၂ ရက်သော်၎င်း၊ တိဟံဝါ-၃-ရက်သော်၎င်း၊ ဒ္ဝိဟတိဟံ-၂ ရက်, ၃ ရက်၊

ထိုသားကောင်မကို"ဇော်"ဟုဆိုသည်၊ သို့သော် ဤ၌"ဇော်သ"ဟု ရှိသောကြောင့် ထို သားကောင်နက်အထီးကိုပင်"ဇော်"ဟု ဆိုလိုဟန် တူသည်၊ မောဂ္ဂလ္လာန် နိဿယ သစ်၌"ဇော်မိဂ—တောဆိတ်နက်"ဟုမိန့်၏၊"ဇော်ဇယ်ာ"ဟုဆိုပြီးသောအခါ ဇယ်ာ၌ အာ ကို ကွစာဒိမဇ္ဈေါ်တွဲရာနံဖြင့် ရဿပြု၊ ဗြဟ္မသရော၌"အဒ္ဒဂ်သမန္နာဂတော"ကား အပိုထည့်အပ်သော် ပုဒ်တည်း၊ ရုပ်တွက်ရာ၌ ထိုပုဒ်ကို ထည့်ဘွယ်မလို၊ ဘုရား အသံတော်၏ အင်္ဂါရှစ်ပါးကို အဘိဓာန် (၁၂၉) ဂါထာမှာ ရှု။

သခေါ်ဘယပဒ ဗဟုဗ္ဗိဟိ—"ဒ္ဝိ+တယော"စသော သရ်ာ ၂-ပုဒ်စီ ရှိသော ဗဟုဗ္ဗိဟိသည် "သခေါ်ဘယပဒ"ဗဟုဗ္ဗိဟိ မည်၏၊ "သရ်ာဉဘယံ+ပဒံ ယဿတိ သခေါ်ဘယပဒေါ" ဤဗဟုဗ္ဗိဟိ၌ "ယော-ယံ" စသော သဗ္ဗနာမ် အညပုဒ်များ မထည့်ရ၊ ဝါသဒ္ဒါသည်ပင် (သမာသ်ပြီးရာတွင် မပါဝင်သဖြင့် သမာသ်ပုဒ်မှ တပါးဖြစ်သော) အညပုဒ်ဖြစ်သည်၊ ထို ဝါသဒ္ဒါ၏ အနက်၌ သရ်ာ ၂-ပုဒ် ရှိသောကြောင့် "ဝါသဒ္ဒတ္ထေ သခေါ်ဘယပဒေါ ယထာ"ဟု မိန့်သည်၊ ဆက်ဦးအံ့—ဝါသဒ္ဒါ၏ အနက်ကို သက္ကတဋီကာတို့၌ "ဝိကပ် မဟုတ်—သံသယတွေ့"သာ ဟု ဆိုကြ၏၊ သို့သော် ပါဠိသုံးခ်မူ ဝိကပ်အနက်သာဖြစ်သင့်သည်၊ထင်ရှားစေအံ့—"ဒ္ဝတ္တိပတ္တာဟုရာ-၂ သပိတ်ပြည့်သော်လည်းဖြစ်ကုန်, ၃ သပိတ်ပြည့်သော်လည်းဖြစ်ကုန်ခဲ့သောမုန့်တို့ကို၊ပဋိဂ္ဂဓဟ-တမ္ဘာ—ခံယူအပ် ခံယူနိုင်ကုန်၏"၌ သံသယ (ယုံမှားခြင်း) အနက်မသင့်၊ ၂ သပိတ်ပြည့် ခံလိုလျှင် ၂ သပိတ်ပြည့် ခံနိုင်ကြောင်း, သို့မဟုတ် ၃ သပိတ်ပြည့် ခံလိုလျှင်လည်း ၃ သပိတ်ပြည့်ခံနိုင်ကြောင်း (တမျိုးမဟုတ်လျှင် အခြားတမျိုးဖြစ်ကြောင်း) ကို ပြသော ဝိကပ်အနက်သာ ဖြစ်သင့်သည်၊ ဤသို့ ဝိကပ်အနက် ဖြစ်သင့်သော်လည်း "တနက် ထည်း၌ ဆုံးဖြတ်ချက် မချနိုင်ဘဲ ၂ သပိတ်က တဘက်, ၃ သပိတ်က တဘက်, ဤသို့ ၂ ဘက်လုံးကို ဝါသဒ္ဒါက ဟောသောကြောင့် ဝါသဒ္ဒါသည် သံသယအနက်ရှိ၏-ဟု ဆိုဟန်တူသည်၊ [ပါဠိသုံးခ်မူ တကယ့်ကို ယုံမှားသော အရာ၌သာ "သံသယ"ဟု ဆိုသည်။]

ဒ္ဝတ္တိပတ္တာကို "ဒ္ဝိ+ဝါ+ပတ္တာ"ဟု တည်၊ ဒ္ဝိ တိ ပတ္တာတို့နှောင် ယောသက်, ဝါနှောင် သိသက်, ချေ၊ (ကေဝလ်သက်ရင်းကြောင်းကို သဗ္ဗာသမာဝုသောသုတ် ကစ္စာည်း ဘာသာဋီကာမှာ ရှု၊) "ဒ္ဝေ+ဝါ+တယော+ဝါ+ပတ္တာ"ဟု ဝါကျပြီးစေ၊ သမာသ်စသည် စီရင်၍ ဝုတ္တာတ္ထာနု မပ္ပယောဂေါဖြင့် ဝါ ၂-ပုဒ်ကိုချေ၊ (ဒ္ဝိတိပတ္တာ) ဒ္ဝေကဋ္ဌာန မာကာရော ဝါဖြင့် ဇုကို အာပြု (ဒ္ဝါတိပတ္တာ) ကွစာဒိမဇ္ဈေါ်တွဲရာနံဖြင့် ရဿပြု (ဒ္ဝိတိပတ္တာ)

ဆဝါ-၆-ခွန်းသော်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ပဥ္စဝါ-၅-ခွန်းသော်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါစာ-စကားတို့ဟူသည်း၊ ဆပ္ပဥ္စဝါစာ-၆-ခွန်း, ၅-ခွန်းသော စကားတို့၊ ဧဝံ, သတ္တာဌမာသာ-၇-လ, ဂ-လတို့၊ ကေယောဇန ဒ္ဝိယောဇနာနိ-တယူဇနာ, ၂-ယူဇနာတို့။

ဒိသန္တရာဠုတ္ထော-ဒိသန္တရာဠုတ္ထ ဗဟုဗ္ဗီဟိသည်၊ ယထာ-နည်း၊ [သီဠ် "ဒိသန္တရာဠုတ္ထော-ဠ်" ဟု ရှိ၏၊ ယထာ-ဉဒါဟရဏ်ကား" ဟု ပေး] ယံ-အကြင်အရပ်သည်၊ ပုဗ္ဗဿာစ ဒိသာယ-အရှေ့ အနောက်၏ရင်း၊ ဒက္ခိဏ်ဿာစ ဒိသာယ-တောင်အရပ်၏ရင်း၊ အန္တရာလံ-အလယ်အပိုင်းအခြားကို ယူတတ်၏၊ (ဣတိ) သာအယံ-ထို အကြားအရပ်သည်၊ ပုဗ္ဗဒက္ခိဏာ-မည်၏၊ ဝိဒိသာ-အရှေ့ တောင်ဒေါင့် အရပ်တည်း၊ တော်-ဤပြယုဂ်တို့၌၊ တုလျာဓိကရဏ် ပဒ

တ် ဒွေဘော်လာ,နာမ်ငဲ့,ယောသက်၊ "သတ္တ ဝါ အဋ္ဌဝါ မာသာ, ကေယောဇနံဝါ ဒ္ဝိယောဇနံဝါ" ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ "ကေယောဇန ဒ္ဝိယောဇနာနိ" ဟူသော မြန်မာမူ၌ "ကေယောဇန ဒ္ဝိယောဇနာဒိ" ဟုလည်းသိဟိုင်္ဂမူရှိ၏၊ ထိုအလို-"ဧဝံ=တူ၊သတ္တာဌမာသာ, ကေယောဇန ဒ္ဝိယောဇနာဒိ-သတ္တာဌ၊ပေါဒ္ဝိယောဇန စသည်တည်း" ဟု ပေး။

သက္ကတပုံစံ။ ။"ဒွေဝါ တယောဝါ ပရိမာဏံ သေံတိ ဒွတ္တယော" သေံ-ထိုဝတ္ထုံတို့၏၊ ဒွေဝါ-၂ ခုသော်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ တယောဝါ-သော၊ပရိမာဏံ-အတိုင်းအရှည်သည် (အတ္ထိ) ဣတိ, ဒွတ္တယော-ဒွတ္တိတို့မည်၏၊ဤသို့"ပရိမာဏ" ပုဒ်ကို ထည့်၍ ဆဋ္ဌီဗဟုဗ္ဗီဟိ ပြု၏၊ ဒွတ္တိတို့လည်း ပါဋိကဲ့သို့ "ပတ္တ-မာသ" စသော သင်္ချေယျပုဒ် မပါ, သင်္ချာချဲ့သော တည်း၊ တို့အတူ "တိစတုရော-၃ ခု ၄ ခု အတိုင်း အရှည် ရှိသော အရာတို့၊ပဉ္စဆ-၅ ခု ၆ ခုအတိုင်းအရှည်ရှိသော အရာတို့၊ကေဒွေ-တရက် ၂ ရက်တို့၊ ပါဋိ၌လည်း "ဒွေတယော ဘိက္ခဝေ သမ္မုခီတမ္ဘာ, ဒွေတိသော ရတ္တိယော သယတိ" စသည်ကို တွေ့ရ၏၊ ထို၌ ဒွေဘယော စသည်တို့သည် ဤသင်္ချောဘယ ဗဟုဗ္ဗီဟိဖြစ်လျှင် "ဒွတ္တယော-ဒွတ္တိသော" ဟုရှိမှ သက္ကတပုံစံများနှင့် သာ၍ ညီညွတ်ဘွယ် ရှိသည်။

ဒိသန္တရာဠုတ္ထ ဗဟုဗ္ဗီဟိ။ ။"အန္တရံ(မဇ္ဈသီမံ)-အလယ် အပိုင်း အခြားကို၊ ဒီဃာတိ(ဂဏ္ဌာတိ)-ယူတတ်၏" ဟူသော ထောမနိဓိဂြိုဟ်နှင့်အညီ,အရပ် ၂ ခုတို့၏ အလယ်စပ်ကြား အရပ်သည် "အန္တရာလ" မည်၏၊ [အန္တရာပုဒ်, အာပုဗ္ဗ ရာဓာတ်ဖြင့် ပြီးသော "အန္တရာရ" မှ ရကို လ ပြု၍ "အန္တရာလ" ဟု ဖြစ်၏၊လနှင့် ဠ တူသောကြောင့် ယခုစာကို၌ ဠဖြင့် ရှိသည်၊] ဒိသာနံ-အရပ် ၂-ခုတို့၏၊ အန္တရာဠံ-အလယ်အကြား သည်၊ဝါ-အထောင့်သည်၊ ဒိသန္တရာဠံ-မည်၏၊ ထိုအရပ် ၂-ခုတို့၏ အလယ်စပ်ကြား (အထောင့်) အနက်ရှိသော ဗဟုဗ္ဗီဟိသည် "ဒိသန္တရာဠံ အတ္ထော ယသ်သ" ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ "ဒိသန္တရာဠတ္ထ ဗဟုဗ္ဗီဟိ" မည်၏။

ပရတ္တဘာဝါ-တုလျာဓိကရဏပုဒ် နှောင်းသည်၏ အဖြစ် မရှိခြင်းကြောင့်၊ ပုမ္ဘာဝါတိဒေသော-ပုမ္ဘောကို ငဲ့ညှန်းခြင်းသည်၊ န-မရှိ၊ ကုစာဒိ မဇ္ဈတ္တရာနံ တျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဒိသန္တရာဋ္ဌတ္ထေ-ဒိသန္တရာဋ္ဌတ္ထ ဗဟုဗ္ဗီဟိဘ်၌၊ ပုဗ္ဗပဒဿ-ရှေးပုဒ်၏၊ ရဿတ္တံ-ပြု၊ ဧဝံ-တူ-ပုဗ္ဗတ္တရာ- အရှေမြောက်ဒေါင့်အရပ်၊ အပရဒက္ခိဏာ-အနောက်တောင်ဒေါင့်အရပ်၊ ပစ္ဆိမုတ္တရာ-အနောက်မြောက်ဒေါင့် အရပ်။

ယဒါပန-အကြင် အခါ၌ကား၊ ဒက္ခိဏာ စ-တောင် အရပ်လည်းဟုတ်၏၊ သာ-ထို တောင်အရပ် ဟူသည်၊ ပုဗ္ဗာစ - အရှေ အရပ်လည်း ဟုတ်၏၊ ဣတိ-သို့၊ ကမ္မဓာရယ သမာသော-ကမ္မဓာရဲ့ သမာသ်သည်၊ ဟောတိ၊ တဒါ-ထို အခါ၌၊ ပုမ္ဘာဝါတိဒေသော-ပုမ္ဘော ငဲ့ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ၊ ကဿ-နည်း၊) ဥတ္တရပဒတ္ထပဓာနတ္တာ-နောက်ပုဒ် အနက်ပြဋ္ဌာန်းသည်၏ အဖြစ် ကြောင့်တည်း၊ သဗ္ဗနာမိကဝိဓာနမ်ပိ-သဗ္ဗနာမ်၌ ဖြစ်သော အစီအရင်သည်လည်း၊ နိစ္စံ-အမြဲ၊ ဘဝတိယေဝ-ဖြစ်သည်သာ၊ ယထာ-ကား၊ ဒက္ခိဏ ပုဗ္ဗဿာ၊ပေ၊သံဣတိ-ဟူသည်တည်း၊ [ဒက္ခိဏပုဗ္ဗဿာ—တောင် အရှေ အရပ် အား,၏၊ ဒ့က္ခိဏ ပုဗ္ဗဿံ-၌။]

ဒက္ခိဏာဿာစ၊ပေ၊ပစ္ဆိမုတ္တရာ — "ဒက္ခိဏာဿာစ ဒိသာယ"၌ "ဒိသာယ" ကား အပိုထည့်ပါ၌တည်း၊ အန္တရာဋ္ဌံလည်း "အတ္ထိ" စသည်ကဲ့သို့ထည့်ပါ၌ပင်၊ "ပုဗ္ဗာ (သ) ဒက္ခိဏာ (ဿ) ယ (သိ)" ဟု ဝိဘတ်သက်၍ ပုဗ္ဗဿာစ ဒက္ခိဏာဿာစ ယံ" ဟု ဝါကျပြီးစေ, သမာသ်စသည့်စိရင်၍ "ပုဗ္ဗာ ဒက္ခိဏာ" ဟု အာကာရန္တ ဣတ္ထိလိင် အတိုင်း ပကတိပြု၊ [ပုဗ္ဗာနှင့် ဒက္ခိဏာသည် အနက်အရမတူကြ၍ တုလျာဓိကရဏ မဖြစ်ရကား "ဣတ္ထိယံ ဘာသိတ" စသော သုတ်ဖြင့် ပုလ္လိန်မငဲ့ရ, ထို့ကြောင့်] ကုစာဒိ မဇ္ဈတ္တာရာနံ စသောသုတ်ဖြင့် ရှေပုဒ်၌ အာကို ရဿပြု (ပုဗ္ဗဒက္ခိဏာ) နာမ်ငဲ့,သိသက်, ခ္ချေ၊ ထို့နောက် ဣတ္ထိလိင်ရုပ်ကို "ဗဟုဗ္ဗီဟိမှိစ" သုတ် အဓိကာအတိုင်း စဉ်ရာ၏၊ "ပုဗ္ဗဿာစ ဥတ္တရဿာစ+အပရဿာစ ဒက္ခိဏာဿာစ+ပစ္ဆိမဿာစ ဥတ္တရဿာစ ယဒန္တရာဋ္ဌံ" ဟုပြု။

ယဒါပန၊ပေ၊နိစ္စံဘဝတိယေဝ—ဗဟုဗ္ဗီဟိ သမာသ်မပြုဘဲ "(အထောင့် ဖြစ်၍ အရှေလည်းကျ တောင်လည်းကျ" သဖြင့်) ကမ္မဓာရဲ့ ဝိဂြိုဟ်ပြုလျှင် ဥတ္တရပဒတ္ထ ပဓာန ဖြစ်သောကြောင့် "ပုဗ္ဗဒက္ခိဏာ" သည် ကမ္မဓာရဲ့သမာသ်လည်းဖြစ်နိုင်ပြန်၏၊ကမ္မဓာရဲ့ ဖြစ်လျှင် ရှေနောက် ၂-ပုဒ်တို့ တုလျာဓိကရဏဖြစ်သောကြောင့် "ကမ္မဓာရယသညေစ" သုတ်ဖြင့် ရှေပုဒ်ကို ပုလ္လိန် ငဲ့နိုင်ပြန်သည်။ [ဥတ္တရပဒတ္ထပဓာနတ္တာ—ဟိတ်သည် ပုမ္ဘော ငဲ့ခြင်း၏ အကြောင်း မဟုတ်, ကမ္မဓာရဲ့ သမာသ် ဖြစ်နိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းဘည်း၊] ထိုသို့ ကမ္မဓာရဲ့ သမာသ်ဖြစ်လျှင်ကား "ဗဟုဗ္ဗီဟိမှိစ" သုတ်ဖြင့် တားမြစ်ခွင့် မရှိထော့ ရကား "ပုဗ္ဗဒက္ခိဏာဿာ" စသော သဗ္ဗနာမ် အစီအရင်များ အမြဲ ဖြစ်နိုင်တော့သည်၊

ဗျတိဟာဂရလက္ခဏော – ဗျတိဟာရလက္ခဏ ဗဟုဗ္ဗီဟိ သည်၊ ယထာ–နည်း၊ ဣဒံယဒ္ဓံ - ဤရန်ပွဲသည် – ကေသေသု - ဤဘက်လူ၏ ဆံပင်တို့ဦးရင်း၊ ကေသေသု - ထို ဘက်လူ၏ ဆံပင်တို့ဦးရင်း၊ ဂဟေတ္ဝာ – ဆွဲကိုင်၍၊ ပဝတ္တတိ - ဖြစ်၏၊ ဣတိ – ထို့ကြောင့်၊ ကေသာကေသိ – မည်၏၊ ဣဒံယဒ္ဓံ–ဤရန်ပွဲသည်၊ ဒဏ္ဍေဟိ – ဤဘက် လူ ၏ ဒုတ် တို့ ဖြင့် ရင်း၊ ဒ ဏ္ဍေ ဟိ – ထို ဘက်လူ၏ ဒုတ်တို့ဖြင့်ရင်း၊ ပဟရိတ္ဝာ – ရိုက်နှက်၍၊ ပဝတ္တတိ, ဣတိ, ဒဏ္ဍာဒဏ္ဍိ – မည်၏၊ ကွစာဒိ မဇ္ဈုတ္တရာနံတျာဒိနာ – ဖြင့်၊ မဇ္ဈ – အလယ်၌၊ ဒိဃော – ဒီဃပြု၊ တေသုဝုဒ္ဓိတျာဒိနာ – ဖြင့်၊ အန္တဿ - အဆုံးသရ၏၊ ဣကာရော – ဣပြု၊ .... ပဌမာဝိဘတ်တျတ္ထဗဟုဗ္ဗီဟိ - ပဌမာဝိဘတ်၏ အနက်ရှိသော ဗဟုဗ္ဗီဟိ တည်း၊ .... ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသော – သည်၊ နိဋ္ဌိတော – ပြီ။

ထိုသို့ ဖြစ်နိုင်ပုံကို ဥဒါဟရဏ်ပြလိုလျှင် “ယထာ-ဒဏ္ဍိက ပုဗ္ဗသာ, သံ” ဟု မိန့်သည်၊ ပုဗ္ဗတ္တရာ စသည်၌လည်း “ပုဗ္ဗာစ သာ ဥတ္တရာစ” စသည်ဖြင့် ဝိဂြိုဟ်ပြု။

ဗျတိဟာရ လက္ခဏ ဗဟုဗ္ဗီဟိ။ ။ဝိ+အတိ+ဟရတ်, ဏပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသော ဗျတိဟာရ သဒ္ဒါသည် “ပရိဝတ္တေ-အဘန်ဘန်ဖြစ်သော၊ ပရံပရ ဧကဇာတိယ ကြိယာကရဏော–အပြန်အလှန် တူသော ဇာတ်ရှိသော အမူအရာကိုပြုခြင်း အနက်၌ ဖြစ်၏” ဟု ထေရမနိမိဆို၏၊ ရန်ဖြစ်မှု ဟူသည် ရန်ဖြစ်ခြင်း ကြိယာအားဖြင့် တူသော ဇာတ်ရှိသော (သဘောတူသော) ကြိယာကို ပြုခြင်းလည်း ဟုတ်၏၊ အပြန်အလှန် အဘန်ဘန် ရိုက်ခြင်း ဆွဲခြင်း စသည်လည်း ဟုတ်၏၊ ထိုကဲ့သို့ အပြန်ပြန် အဘန်ဘန် ဖြစ်သော အမူအရာကိုပြုခြင်း အမှတ်အသားရှိသော သမာသ်သည် (ရန်ဖြစ်ခြင်း အမှတ်အသားရှိသော သမာသ်သည်) “ဗျတိဟာရော လက္ခဏံ ယဿ” ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ “ဗျတိဟာရလက္ခဏ ဗဟုဗ္ဗီဟိ” မည်၏။

ကေသေသု၊ ပေ၊ အန္တဿိကာရော–[“သိကာရော” ဟု သိမူရှိ၏၊ မောဂ္ဂလ္လာန်၌လည်း “စိ-ဝိတ်ဟာရေ” ဟု စအနုဗန်ရှိသော ဏပစ္စည်း သက်၏၊] “ဣဒံယဒ္ဓံ ပဝတ္တတိ”၌ ယုဒ္ဓံကား “သံဃာရာမံ” ကဲ့သို့, ပဝတ္တတ်ကား အတ္ထိကဲ့သို့ ထည့်အပ်သော ပုဒ်များတည်း၊ ရုပ်တွက်ရာ၌ “ကေသ + ကေသ+ဂဟေတ္ဝာ+ဏမ” တည်း၊ ဂဟေတ္ဝာ နောင် သိချေ, ဏမနောင် သိသက်, ဏဒံ ဖြစ်အောင် စီရင် “ကေသေသု ကေသေသု ဂဟေတ္ဝာ ဏဒံ” ဟု ဝါကျ ပြီးစေ၊ သမာသ်စသည် စီရင်, ဝုတ္တထ္ထာနုမပ္ပယောဂေါဖြင့် ဂဟေတ္ဝာ–ဏမတို့ကိုချေ၊ “ကေသ ကေသ” ဟု ပကတိဖြစ်၏၊ ကွစာဒိ မဇ္ဈုတ္တရာနုဖြင့် အလယ်၌ ဒီဃ, တေသုဝုဒ္ဓိဖြင့် အဆုံးသရကို ဏပြု၍ “ကေသာကေသိ” ဟု ဖြစ်၏၊နာမ်ငဲ့, သိသက်,သိချေ“ကေသာကေသိ” ဟု နပုလိင်နရုပ်ဖြစ်၏၊ ဒဏ္ဍာဒဏ္ဍိ ပြီးပုံလည်း နည်းတူ။ [“ဏဒံ ယုဒ္ဓံ–ဤစစ်ပွဲ” ဟု ပေးရိုးရှိ၏၊ ဆံပင်ဆွဲ၍ ရန်ဖြစ်မှုကို “စစ်ပွဲ” ဟု မခေါ်လောက်၌ “ရန်ပွဲ” ဟု ပေးသည်၊ “မုဋ္ဌာမုဋ္ဌိ–လက်သီးချင်း ထိုး၍ ရုန်ဖြစ်ပွဲ” လည်း ဒဏ္ဍာဒဏ္ဍိ အတိုင်းပင်တည်း။]

(၃၅၆) အထ-ဗဟုဗ္ဗီဟိ သမာသ်၏ အခြားမဲ့၌၊ ဒွန္ဒ သမာသော ဝုစ္စတေ၊ သောစ-ထို ဒွန်သမာသ်သည်လည်း၊ ကွတရိတရယော ဂ သမာဟာရတ္ထသောဒွေန-ကွတရိတရယော ဂ အနက်ရှိသော ဒွန်, သမာဟာရအနက်ရှိသော ဒွန်တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဒုဝိဓော၊ တတ္ထ--ထို ၂-ပါးတို့တွင်၊ တာဝ-သမာဟာရမှ ရွေးဦ.စွာ၊ ကွတရိတရယောဂေ-၌၊ (ဥဒါဟရဏံ)-သာရိပုတ္တ မောဂ္ဂလ္လာန ကွတိ - ''သာရိပုတ္တ + မောဂ္ဂလ္လာန'' ဟု တည်ပြီးသော၊ ကွစ-ဤရုပ်၌၊ ဥဘယတ္ထာပိ-၂-ပါးစုံ၌လည်း၊ ပဌမေကဝစနံ-သည်၊

မောဂ္ဂလ္လာန်။ ။''တတ္ထ ဂဟေတွာ တေန ပဟရိတ္တာ ယုဒ္ဓေ သရူပံ'' ဟု သုတ်တည်၏၊ [တတ္ထဂဟေတွာ-ထို၌ ကိုင်၍၊ တေန ပဟရိတ္တာ-ထိုဖြင့် ရိုက်နှက်၍၊ယုဒ္ဓေ-ရန်ပွဲ စစ်ပွဲသည်၊ အညပဒတ္ထေ-အညပုဒ် အနက်သည်၊ သတိ-ရှိသော်၊သရူပံ-သုတိတူသော၊ အနေကံ-များသော၊ သတ္တမျန္တိံ-သတ္တမျန္တိပုဒ်သည်ၦင်း၊ တတိယန္တိံ-ၦင်း၊ ကေတ္တံဟောတိ-သမာသ်ဖြစ်၏ (သုတ်နက်)။] ပုံစံကား— ''ကေသာဒကေသိ'' စသည်ပင်တည်း၊''ကာယဉ္စ ကာယဉ္စ ဂဟေတွာ ယုဒ္ဓံ ပဝတ္တံ'' ကိုယ်ချင်းချင်း ကိုင်၍ နာဘမ်းလုံးပွဲ၌''တေန ဂဟေတွာ-ထိုဖြင့် ကိုင်၍''မဟုတ်သောကြောင့် သမာသ်မဖြစ်၊ ''ရထေစ ရထေစ ဌတွာ ယုဒ္ဓံ ပဝတ္တံ''ရထားချင်း၌ တည်၍ စစ်ထိုးရာ၌ ''ဂဟေတွာ-ပဟရိတ္တာ''မဟုတ်၍ သမာသ် မဖြစ်၊''ဟတ္ထေစ ဟတ္ထေစ ဂဟေတွာ သဏ္ဌံ (မိတ်ဆွေအဖြစ်သည်) ပဝတ္တံ''လက် အချင်းချင်း၌ဆွဲ၍ မိတ်ဆွေဖြစ်ရာ၌ ယုဒ္ဓ မဟုတ်၍ သမာသ် မဖြစ်၊ ''ဒဏ္ဍေဟိစ မုသလေဟိစ ပဟရိတ္တာ ယုဒ္ဓံ ပဝတ္တံ''၌ တဘက်ဂေ ဒုတ်ကိုင်၍ တဘက်က လက်ရိုက်ကိုင်၍ ရန်ဖြစ်ရာ၌ ဒဏ္ဍနှင့် မုသလတို့ သရူပ မဟုတ်၍ သမာသ် မဖြစ်—ဟု မောဂ္ဂလ္လာန်မိန့်သည်။ [သဟပုဗ္ဗပဒမ္မစ၍ (ဥပမာန ဆဋ္ဌိယတ္ထမ္မ တပါး) အညပုဒ်၌ ပဌမာဝိဘတ်ဆုံးသောကြောင့် ''ပဌမာယတ္ထ ဗဟုဗ္ဗီဟိ''မည်သောသမာသ် များကား ပြီးပြီ။]

ဒွန်သမာသ်

ကွတရိတရယော ဂ ဒွန်။ ။[ကွတရိတရယော ဂ သမာဟာရတို့၏ အဓိပ္ပါယ်သည် နောက်၌ထင်ရှားလတံ့၊] ''သာရိပုတ္တမောဂ္ဂလ္လာနာ''ပုဒ်၌ ''သာရိပုတ္တ'' သဒ္ဒါသည် (သာရိပုတ္တော ဓမ္မံ ဒေသေတိ-စသည်ကဲ့သို့ အရှင်သာရိပုတြာ တည်းဟူသောတနက်ထည်းကို မဟော) အရှင် မောဂ္ဂလ္လာန်ကည်းဟူသော အနက်ကိုလည်း ဆည်းပူလျက် ရှိ၏၊မောဂ္ဂလ္လာန သဒ္ဒါလည်း ထို့အတူပင် အရှင်သာရိပုတြာ တည်းဟူသော အနက်ကိုလည်း ဆည်းယူလျက်ရှိ၏၊ [သာရိပုတ္တ သဒ္ဒါသည် မောဂ္ဂလ္လာန်အနက်ကို ဆည်းယူတတ်သော သမုစ္စယ သဒ္ဒါ,အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန်ဟူသော အနက်ကား ဆည်းယူအပ်သော သမုစ္စေတမ္ပ အနက်တည်း၊ထို့အတူ မောဂ္ဂလ္လာန သဒ္ဒါလည်း အရှင်သာရိပုတြာ အနက်ကို ဆည်းယူတတ်သော သမုစ္စယသဒ္ဒါ,အရှင်သာရိပုတြာ ဟူသော အနက်ကား

ဂင်း၊ သမုံစ္စယဇောတနတ္ထံ - သမုစ္စံည်း အနက်ကို ထုန်းပြခြင်းအကျိုးငှါ၊ စသဒ္ဒပ္ပယောဂေါစ - စ သဒ္ဒါကို ယှဉ်စပ်ရခြင်းသည်ဂင်း၊ (ဟောတိ) သာရိပုတ္တောစ - သာရိပုတြာလည်း၊ မောဂ္ဂလ္လာနောစ - လည်း၊ ဣတိ - သို့ ဝိဂ္ဂဟေ - သည်၊ (သတ္ထိ)၊ ["သမာသောဘဝတိ ဒွန္ဒသညောစ" ဦ်စပ်။]

နာမာနံ သမုစ္စယော ဒွန္ဒေါ။ ။ကေဝိဘတ္တိကာနံ - တူသော ဝိဘတ် ရှိကုန်သော၊ ယုတ္တတ္ထာနံ - ကုန်သော၊ နာနာ နာမာနမေဝ - အထူးထူးသော နာမ်တို့၏ ပင်လျှင်၊ ယော သမုစ္စယော - အကြင် ပေါင်းစည်းအပ်သော အနက်သည်၊

သမုစ္စောတမ္မ အနက်တည်း—ဟု ဆိုလိုသည်၊] ဤသို့လျှင် သာရိပုတ္တသဒ္ဒါ မောဂ္ဂလ္လာန သဒ္ဒါတို့၏ အပြန်အလှန် ဆည်းယူခြင်း ကြိယာကို ထွန်းပြခြင်း အကျိုးငှါ ဝိဂြိဟ်ဝါကျ တွင်း၌ သမုစ္စယ ဇောတကဖြစ်သော စ သဒ္ဒါကိုသွင်းရသည်၊ ထို့ကြောင့် "သာရိပုတ္တ+စ+မောဂ္ဂလ္လာန+စ" တည်း၊ သို ၄-လုံးသက်, ၂-လုံးချေ၊ "သာရိပုတ္တောစ+မောဂ္ဂလ္လာနောစ" ဟု ဝါကျပြီးစေ။

နာနာ နာမာန၊ပေါ ဒွန္ဒ သညောစ— "နာနာ နာမာနမေဝ၊ပေါသမာသော ဟောတိ" ဝါကျဖြင့် သမာသ်စပ်ပုံ အစီအရင်ကို ပြ၍ "ဒွန္ဒ သညောစ" ဖြင့် ဒွန်အမည်ကို ပြသည်၊ "နာမာနံ သမာသော ယုတ္တတ္ထော" သုတ်မှ နာမာနံပုဒ်ကို လိုက်စေလျှင် ပြီးကောင်းပါလျက် "နာမာနံ" ဟု ထပ်ပြန်ခြင်းသည် သဒ္ဒါပို၏၊ ထို သဒ္ဒါပိုဖြင့် "အခြားသမာသ်ထုံးစံကဲ့သို့နာမ် ၂-ပုဒ်သာမက, နာမ်ပုဒ်အများသည်ပင် ဒွန်သမာသ်ဖြစ်နိုင်၏" ဟူသော အနက်ပိုကိုပြ၏၊ နာနာ နာမာနမေဝ၌ ဧဝဖြင့်ကား နာမ်မဟုတ်သော ကြိယာပုဒ်တို့ကို (သမာသ်မလုပ်ရ) ဟု တားမြစ်သည်။ ["နာနာ နာမာနမေဝါတိ အဝဓာရဏံ ကြိယာနိဝတ္တနတ္ထံ" (ဋီကာ)၊ယုတ္တတ္ထာနံအရ သမဏနှင့်ဗြာဟ္မဏတို့အနက်ကဲ့ပါလျက် ယုတ္တတ္ထဖြစ်နိုင်ပုံမှာ ကေတ္ထိဘာဝ စောဒနာခဏ်း၌ ထင်ရှားလတ္တံ့။]

ဧကေဝိဘတ္တိကာနံ။ ။ဤပါဌ်ဖြင့် "အချို့သော သမာသ်များ၌ ရှေပုဒ် ပဌမာ—နောက်ပုဒ်၌ ဝိဘတ် ၇-သွယ်စသည်ဖြင့် ရှေပုဒ် နောက်ပုဒ်တို့ ဝိဘတ် မတူသော်လည်း သမာသ်ဖြစ်ကြ၏၊ ဤ၌ကား တဝါကျထည်း၌ ဝိဘတ်တူသော နာမ်ပုဒ်များကိုသာ ဒွန်သမာသ်စပ်နိုင်သည်" ဟုပြသည်၊ထို့ကြောင့် "သာဒိုပုတ္တ မောဂ္ဂလ္လာနာ ဓမ္မံ ဒေသေန္တိ" ဤ၌ ဒေသေန္တိသို့စပ်တိုရာ ပဌမာဝိဘတ်ချင်း တူကြ၍၊ "သာဒိုပုတ္တောစ မောဂ္ဂလ္လာနောစ ဓမ္မံ ဒေသေန္တိ" ဟု ဝါကျမထားဘဲ "သာရိပုတ္တမောဂ္ဂလ္လာနာ" ဟု ဒွန်သမာသ် ထားနိုင်သည်၊ "သာရိပုတ္တ မောဂ္ဂလ္လာနေ အာဟန္တေသိ" ဤ၌ အာမန္တေသိ ကြိယာဝယ် ကံအဖြစ်ဖြင့် စပ်ဘိုရာ ဒုတိယာဝိဘတ်ချင်းတူကြ၏၊ ထို့ကြောင့် "သာရိပုတ္တံစ မောဂ္ဂလ္လာနံစ" ဟု ဝါကျမထားဘဲ "သာရိပုတ္တမောဂ္ဂလ္လာနေ" ဟု ဒွန်သမာသ်ဖြင့် ထားသည်၊ ဤသို့လျှင် "စာစပ်ရာတူမှ—ဝိဘတ် ကုန်နိုင်, ဝိဘတ် တူမှလည်း ဒွန်သမာသ်ဖြစ်နိုင်သည်" ဟု မှတ်၊ "ဧကဝိဘတ္တိကာနံ" ဟုဆိုသောကြောင့် ဝိဘတ်တူမှုသာ ပဓာနတည်း၊ ဝုစ်ကား တူတူ-

(အတ္ထိ)၊ သော-ထိုပေါင်းစည်းသောအနက်သည်၊ ဝိဘာသာ-ဖြင့်၊ သမာသော-သမာသ်သည်၊ ဘဝတိ - ဖြစ်၏၊ ဒွန္ဒသညောစ - ဒွန်အမည်ရှိသည်လည်း (ဟောတိ)၊ စ-ဆက်၊ တ္ထေ-ဤသုတ်၌၊ သမုစ္စယော နာမ-သမုစ္စည်းမည်သည်၊ သမ်ပိဏ္ဍနံ-ပေါင်းခြင်းတည်း။

မတူတူ အရေးမကြီး၊ ထို့ကြောင့် သားအများ သို့မဟုတ်ကို "ပုတ္တာစ ဓိတာစ ပုတ္တဓိတရော"ဟုဂုင်း, မယားတယောက် သားသိုးအများကို "ပုတ္တာစ ဒါရောစ ပုတ္တ ဒါရော"ဟုဂုင်း သမာသ်တွဲနိုင်သည်၊

ယော သမုစ္စယော, သော သမာသော—ဤ၌ ရဟန်း ပုဏ္ဏား ၂-နက်လုံး၏ တကွဲတပြားစီ မဖြစ်ဘဲ ပေါင်းစည်းမခြင်း လုံးမခြင်း အနက်သည် သမုစ္စယ မည်၏၊ "သမုစ္စယနံ သမ်ပိဏ္ဍနံ-ပေါင်းမခြင်း, လုံးစည်းမခြင်းသည်၊ သမုစ္စယော-မည်၏" ဤသို့လျှင် "ယော သမုစ္စယော" အရ လုံးလုံးစည်းစည်းဖြစ်ခြင်းအနက်ကို ရသော်လည်း သမာသ်တွဲစပ်မှု ဟူသော သဒ္ဒါအစီအရင်မှာ အနက်၌ စီရင်၍ မဖြစ်, သမဏဗြာဟ္မဏ ဟူသော သဒ္ဒါ၌သာ စီရင်၍ ဖြစ်သောကြောင့် "ယော သမုစ္စယော" အရ အနက်ကို အကြောင်းပြု၍ ကာရကဟူပစ္စာရအားဖြင့် သဒ္ဒါတိုင်အောင် ယူ၊ ဥပမာ—"အဂ္ဂိသိနိ" သုတ်၌ "အဂ္ဂိဿ-မိး၏"ဟု အနက်ကို ယူလျှင် ဇာနိပြု၍ မဖြစ်သောကြောင့် "အဂ္ဂိသ-အဂ္ဂိသဒ္ဒါ၏"ဟု သဒ္ဒါကို ယူရသကဲ့သို့တည်း။

[ဋီကာ] သမုစ္စယော သမာသောတိ-(ပုဒ်တို့ဖြင့်), အတ္ထော့ဝုတ္တော (အနက်ကို အကယ်၍ကား ဆိုအပ်ပါပေ၏)၊ တထာပိ အတ္ထေ အသမ္ဘဝါ တဒတ္ထ သဒ္ဒေယေဝ ဘဝတိ၊ ယထာ—အဂ္ဂိသိနိတ္ထိ။

သမုစ္စယောနာမ သမ်ပိဏ္ဍနံ—[ကစ္စည်းလုတ်တို့၏ ထုံးစံအားဖြင့် သမုစ္စည်းနှင့် သမ်ပိဏ္ဍနသည် (ဧဝါဒိဿဒိသုတ်၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း) ကွဲပြား ခြားနားသော်လည်း ထိုခြားနားမှုမှာ သုတ်၏ထုံးစံ တမျိုးသာတည်း၊အခြားကျမ်းဂန်ဆိုင်ရာ၌မူ သမုစ္စည်းနှင့် သမ်ပိဏ္ဍန သဘောတူပင်၊ ထို့ကြောင့် "သမုစ္စယောနာမ"စသည် မိန့်သည်၊ တခြားစီ နေသော ဝတ္ထု ၂-ခု ၃-ခု စသည်တို့ ပေါင်းနေသည်ကို "တခုထည်း တစည်းထည်း ဖြစ်သည်-လုံးလုံးစည်းစည်း ရှိသည်"ဟု ပြောစမှတ်ပြုကြ၏၊ ထိုကဲ့သို့ လုံးလုံးစည်းစည်း တစုတစည်းဖြစ်အောင် ပြုမှုကို (ပုဂ္ဂိုလ်၏ပယောဂစိုက်မှုကို ငဲ့၍) "ဆည်းသည်=ဆည်းခြင်း"ဟုခေါ်ရသည်၊ဥပမာ-ပုဂ္ဂိုလ်၏ပယောဂစိုက်မှုကိုမငဲ့လျှင် "ကွဲသည်, ကွာသည်" စသည်ဖြင့် ပဌမကွဲရာနှင့် သုံးစွဲ၍ ပုဂ္ဂိုလ်၏ဗျာပါရစိုက်မှုကို ငဲ့ရာ၌ "ခွဲသည်, ခွါသည်" စသည်ဖြင့် ဒုတိယကွဲရာနှင့် မြန်မာသုံးရိုး ရှိသကဲ့သို့တည်း။

ဆည်းပုံအာမျိုးမျိုး။ ။ကြိယာ၌ ဒြဗ်အများကို ပေါင်းဆည်းသော "ကြိယာဒဗ္ဗ သမုစ္စည်း"လည်း ရှိ၏၊ ပုံကား—"ဗုဒ္ဓံ ဂုရုံစ ဘဇဿု—ဘုရားကိုဂုင်း, ဆရာကိုဂုင်း ဆည်းကပ်လော့"တည်း၊ ဤ၌ ဆည်းကပ်ခြင်း ကြိယာ၌ "ဘုရား—ဆရာ"ဟူသော

ပန - ဆက်၊ သော - ထို သမ္ဗုစ္ဉည်းသည်၊ အတ္ထဝသေန-အနက်၏အစွမ်းဖြင့်၊ ကေဝလ သမ္ဗုစ္ဈယော - ကေဝလ သမ္ဗုစ္ဉည်းငင်း၊ အန္ဒွာစယော-အန္ဒွာစည်းငင်း၊ ဣဘရိတရယောဂေါ - ဂငင်း၊ သမာဟာရော - ရ ဏ်င်း၊ ဣတိ, စတုဗ္ဗိဓော- ၏၊ တတ္ထ - ထို ၄-ပါးတို့တွင်၊ ကေဝလ သမ္ဗုစ္ဈယေ-ကေဝလ သမ္ဗုစ္ဉည်းဌ်ငင်း၊ အန္ဒွာစယေ စ - ဌ်ငင်း၊ သမာသောနဘဝတိ - သမာသ်မဖြစ် (ကသ္မာ) ကြိယာ သာပေက္ခတာယ - ကြိယာကို ငဲ့ခြင်း ရှိသည့် အတွက်၊ နာမာနံ - တို့၏၊ အညမညံ - ချင်း၊ အယုတ္တတ္ထဘာဝတော - ယုတ္တတ္ထ မဖြစ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ယထာ - ကား၊ စီဝရံ-သင်္ကန်းကိုငင်း၊ ပိဏ္ဍပါတဉ္စ - ဆွမ်းကိုငင်း၊ ပစ္စယံ - ဆေးပစ္စည်း ကိုငင်း၊ သယနာသနံ - အိပ်ရာ နေရာကိုငင်း၊ အဒါသိ-လှူပြီ၊ ဒါနံ - ဒါနကို၊ ဒေဟိ-လှူ လော့၊ သီလဉ္စ - သီလကို လည်း၊ ရက္ခာဟိ - စောင့် ရှောက် လော့၊

ဒြဗ် ၂ -ပါးကိုဆည်းသည်၊ ဒြဗ်၌ ဒြဗ်အများကိုပေါင်းဆည်းသော "ဒဗ္ဗ ဒဗ္ဗ သမုစ္စည်း" လည်းရှိ၏၊ ပုံကား— "ဇလော ဂဇောစ အသောစ-မင်း၏ ဆင်နှင့် မြင်း"တည်း၊ ဤ၌ မင်းဒြဗ်၌ ဆင်မြင်းဟူသော ဒြဗ် ၂ -ပါးကို ပေါင်းဆည်းသည်၊ ဒြဗ်၌ ဂုဏ်အများကို ပေါင်းဆည်းသော "ဒဗ္ဗဂုဏ သမုစ္စည်း" လည်းရှိ၏၊ ပုံကား "ပဒ္မော သုဂ္ဂန္ဓော စ ရတ္တောစ-ပုလိုးသည် ဖြူလည်း ဖြူ, နီလည်းနီ၏" တည်း၊ ဤ၌ ပုဆိုးဒြဗ်၌ အဖြူ-အနီ ဂုဏ် ၂ -ပါးကို ဆည်းသည်၊ ဂုဏ်၌ ဒြဗ်ကို ပေါင်းဆည်းသော "ဂုဏဒဗ္ဗ သမုစ္စည်း" လည်း ရှိ၏၊ ပုံကား—"ရတ္တော ပဒ္မောစ ကုဏ္ဍလံစ-အနီသည် ပုဆိုးလည်းရှိ၏, နားခော်းလည်း ရှိ၏၊" တည်း၊ ဤ၌ အနီဂုဏ်ဝယ် ပုဆိုးနှင့် နားခော်းဒြဗ် ၂-ခုကို ဆည်းသည်၊ ဤသို့လျှင် ဆည်းပုံ ၄-မျိုးရှိသည်။

သမုစ္စည်း ၄-မျိုး၊ ။ကေဝလ သဒ္ဒါဃသည် "မရောမယှက်,သက်သက်,သန့်သန့်" ဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် အန္ဒွာစယ-ဣတရိတရ-သမာဟာရ သဘော တို့နှင့် မရောသော သမုစ္စည်းကို "ကေဝလ သမုစ္စည်း" ဟု ခေါ်၏၊ အန္ဒွာစယ သမုစ္စည်း, ဣတရိတရ ယောဂ သမုစ္စည်း, သမာဟာရ သမုစ္စည်းတို့ကို နာမ် (စနိပါတ် အနက်) ၌ ပြခဲ့ပြီ၊ ထို၌ ပြခဲ့သော "သမုစ္စယာ နွာစယ" စသည်တို့ကွင်းသမုစ္စယကိုပင် ဤ၌ "ကေဝလ သမုစ္စည်း" ဟု ဆိုသည်။

ကေဝလသမုစ္စယ၊ ပေ၊ ရက္ခာဟိ— "စီဝရံ ပိဏ္ဍပါတဉ္စ၊ ပေ၊ အဒါသိ" သည် ကေဝလ သမုစ္စည်း၏ပုံစံ၊ [ဂါထာပြည့်စုံအောင် "အဒါသိ ဥဒုဘူတေသု, ဝိပ္ပသန္နေန စေတသာ" ဟု ဆက်၊ ဤသို့ ဂါထာပြယုဂ်ဖြစ်သောကြောင့် "စီဝရံ ပိဏ္ဍပါဘဉ္စ, ပစ္စယံ သယနာသနံ အဒါသိ" ဟု စ တလုံးဆည်းရှိသည်၊ ထို စ ကို "စီဝရံစ ပစ္စယံစ သယနာသနံ စ" ဟု အနက်၌ ယှဉ်ပေးနိုင်သည်၊] ဤပုံစံ၌ စီဝရံသည် အဒါသိကို ငဲ့၏၊ ("သင်္ကန်းကို" ဟုရိုလျှင် ထို "သင်္ကန်းကို" တွင် စကားမပြတ်ဘဲ "ပေး၏" ဟုစကား

ဣတရီတရယောဂေ - ဣတရီတရယောဂ သမုစ္စည်းဥ်ဒ်ဂင်း၊ သမာဟာရေစ - စ္စည်းဥ်ဒ်ဂင်း၊ သမာသော ဘဝတိ - သမာသ်ဖြစ်၏၊ (ကသ္မာ)၊ တတ္ထ - ထို ဣတရီတရယောဂ,သမာဟာရတို့ဥ်ဒ်၊ နာမာနံ-တို့၏။ အညမညံ-အချင်းချင်း၊ ယုတ္တတ္တ ဘာဝတော - ပေါင်းစပ်အပ်သော အနက်ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

ဒွေဒွေ-၂-ခု ၂-ခုကုန်သော၊ ပဒါနိ-ပုဒ်တို့တည်း၊ ဒွန္ဒွာ-၂-ပုဒ် ၂-ပုဒ်တို့၊ ဝါ - တနည်း၊ ဒွန္ဒဉ္စာ-အစုံစုံ အနက်ရှိကုန်သော သဒ္ဒါတို့သည်၊ ဒွန္ဒွာ-

---

အဆက် ရှိနေသေးသည်ကို "ငဲ့သည်"ဟု ဆိုသည်၊) ပိဏ္ဍပါတံ စသော ၃-ပုဒ်လည်း အဒါသိကိုငဲ့၏၊ ဤသို့လျှင် "စိဝရံ ပိဏ္ဍပါတမ့ဲ ပစ္ဆယံ သယနာ သနံ"တို့သည် မိမိတို့ အချင်းချင်း "သမုစ္စယ+သမုစ္စေတမ့ဲ"အဖြစ်ဖြင့် ငဲ့ကြ စပ်ကြသော်လည်း မိမိတို့ အချင်းချင်းမှ တပါး"အဒါသိ"ဟူသော ကြိယာပုဒ်တပါးကိုလည်း ငဲ့နေကြသေးသောကြောင့် ယုတ္တတ္တ မဖြစ်ရကား"စိဝရပိဏ္ဍပါတပစ္ဆယသယနာသနာနိ"ဟု ဒွန်သမာသ် မဖြစ်နိုင်၊ တချို့ကား "စိဝရံ ပိဏ္ဍပါတံစ ပစ္ဆယံ သယနာသနံ"တို့သည် မိမိတို့ချင်း အလျဉ်းမငဲ့ဘဲ"ဟု ဆို၏, စဉ်းစားကြပါကုန်၊ [စိဝရံ ပိဏ္ဍပါတံ စသည်တို့ သမာသ်ဖြစ်နိုင်သော နည်းကို ကစ္စည်းဘာဃာသာဋီကာ၌ ပြထားသည်။]

"ဒါနံ ဒေဟိ, သီလဉ္စ ရက္ခာဟိ"ကား အန္တရာစယ သမုစ္စည်း၏ပုံစံ၊ ["ဒါနံ"ဝယ် "ဒါနဉ္စ"ဟု ပါဠိရှိသော်လည်း ထိုသို့ မရှိထိုက်ပုံကို နာမ်၌ ပြခဲ့ပြီ၊] ဤပုံစံ၌ ဒါနံနှင့် သီလံသည် အချင်းချင်း အလျဉ်း မငဲ့ကြ၊ ဒါနံသည် "ဒေဟိ"ဟူသော ကြိယာကို, သီလံလည်း "ရက္ခာဟိ"ဟူသော ကြိယာကိုသာ ငဲ့သောကြောင့် ယုတ္တတ္တမဖြစ်ရကား "ဒါနဉ္စ သီလဉ္စ ဒါနသီလံ"ဟု သမာသ်မဖြစ်။ [ဤအန္တရာစယသမုစ္စည်းကို သက္ကတကျမ်းတို့၌"ဘိက္ခံ စရ,ဂါဝေါစ အာနယ"ဟုပုံစံထုတ်၏၊ဘိက္ခံစရ-ထမင်းတောင်းသွားလော့ (ဤ၌ "စ"မပါ)၊ ဂါဝေါစ အာနယ-နွားတို့ကိုလည်း (တွေ့လျှင်) ဆောင်ခဲ့လော့၊ ဤ၌ ထမင်းဟောင်းခြင်းသည် လိုရင်းပဓာနကိစ္စဘည်း၊နွားဆောင်မှုကား (အဆင်သင့် တွေ့မှ ဆောင်ရမည့်) အပဓာနကိစ္စတည်း၊ ထို့ကြောင့် "ဘိက္ခံစရ"ဟု စေခိုင်းရာ အခိုက်၌"နွားဆောင်ခြင်းကို အလျဉ်းမငဲ့၊ "ဂါဝေါစ အာနယ"ဟု ထင်မံခိုင်းရာ၌ကား ရှေဝါကျဖြင့်ပြအပ်သော ထမင်းတောင်းခြင်းကို ငဲ့၏, ဆည်းဖ်၊ ဤသို့ နောက်ဝါကျသည် ရှေဝါကျကို ငဲ့သော်လည်း ဂါဝေါသက်သက်ကား ဘိက္ခံကို အလျဉ်း မငဲ့, အာနယ ကြိယာကိုသာငဲ့၏၊ ဘိက္ခံကလည်း ဂါဝေါကို မငဲ့, စရကြိယာကိုသာ ငဲ့၏၊ ထို့ကြောင့် ဘိက္ခံနှင့် ဂါဝေါတို့ "ဘိက္ခဂေါ"ဟု သမာသ် မဖြစ်။

ဣတရီတရ၊ပေ၊ယုတ္တတ္တ ဘာဝတော—ဣတရီတရယောဂသမုစ္စည်း သမာဟာရသမုစ္စည်းတို့၌ကား ပုဒ်တပါးကိုမငဲ့ဘဲ မိမိတို့အချင်းချင်းငဲ့စပ်၍ယုတ္တတ္တဖြစ်သောကြောင့် သမာသ် ဖြစ်၏၊ နောက်၌ ထင်ရှားလတ္တံ့၊ ထိုတွင် ဤ "သမဏာ ဗြာဟ္မဏာ"ဟူသော ဒွန်သည် ဣတရီတရယောဂသမုစ္စည်းဖြစ်သော ဒွန်တည်း။

ဒုန္ဒုတ္ဆိုမည်၏၊ [သို့မူဌ်ဒြ် "ဒွေစ ဒွေစာတိ ဒုန္ဒုာ, ဒုန္ဒုဌ္ဌာဝါ ဒုန္ဒုာ"ဟု ရှိ၏] ဒုန္ဒုာဒိသတ္တာ-ဒုန္ဒုသဒ္ဒါနှင့် တူသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အယံသမာသောပိ-ကိုလည်း၊ အနုတ္ထသညာယ-ဖြင့်၊ ဒုန္ဒုာတိ, ဌစ္ဆတိ-၏၊ ဟိ-မှန်၏၊ ဒုန္ဒုာ-ဒုန်သမာသ်သည်၊ ဥဘယတ္ထပဓာနော-ပြဋ္ဌာန်းသော ၂-ပုဒ် အနက်ရှိ၏။

ဒွေ ဒွေ ပဒါနိ ဒွန္ဒုာ—ပဒါနိကား ဟောနက်ကို ပြသော အဘိဓေယျပုဒ်ကည်း၊ ရူပ်ဗိရင်ရာဌ်ဒ မလို၊ ဤနည်းဌ် ဒွန္ဒုာပုဒ်သည်ပင် ဒွန်သမာသ်ပုဒ်ဖြစ်၍ "ဒွေစ ဒွေစ ဒွန္ဒုာ" ဟုဋီကာဝိဂြိဟ်ပြုသည်၊ "ဒွိ(ယော)စ(သိ)ဒွိ(ယော)စ(သိ)"ဌ်ဒယောသုဒ္ဒိန်နှံ ဒွေစ သုတ်ဖြင့် ယောနှင့် တကွ ဒွိကို ဒွေပြု, စ နောင် သိတို့ကိုဖျော်၊ "ဒွေစ ဒွေစ"ဖြစ်စေ၊ သမာသ်စသည် စိရုင်၍ "ဒွိဒွိ" ဟု ပကတိပြု၊ ဝိသတိ ဒသေသု ဗာဒ္ဒိသတ္တဌ် တုသဒ္ဒါဖြင့် နောက်ဒွိကို ဒီပြု၊ ကွစိသမာသန္တစသောသုတ်ဖြင့် ဒိ၏ ဇ္ဈကို (အ)ပြု (ဒွိဒ), (ဒွန္ဒော-ဟူသောပုဒ်ကိုပင်နိပါတနလုပ်၍) ဤ "ဒွန္ဒော" ဟူသော နိပါတနဖြင့်ဒွိ၏ဇ္ဈကို (အ)ပြု, နိဂ္ဂဟိတဖျော်သုတ်ဖြင့် နိဂ္ဂဟိတ်လာ, ဝဂ္ဂန္တ (န်)ပြု၍ (ဒွန္ဒ)နာမ်ဌဲ့, ယောကို အာပြု။

ဒွန္ဒဒ္ဒာဝါဒွန္ဒာ—"ဒွန္ဒ+အတ္ထ" မှ တ္ထကို (ဋ္ဌ+ဌတွဲလျက်) ဒ္ဒပြု၍ "ဒွန္ဒဒ္ဒ" ဟုဆိုသည်၊ အတ္ထကထာမှ အဋ္ဌကထာ ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း၊ "ဒွန္ဒော+အတ္ထော ယေသံတေ ဒွန္ဒဒ္ဒာ-အစုံအနက်ရှိသောသဒ္ဒါတို့" ဟုဆို၊ ဤ "ဒွန္ဒဒ္ဒာဝါဒွန္ဒာ" ပါဌ်ဖြင့် "ဒွန္ဒ" အရ အစုံအနက်ကိုသာ ဟောနိုင်သော်လည်း ဤနေရာ၌ အနက်ကို အကြောင်းပြု၍ ကာရကပုစ္ဆာရ အားဖြင့် သဒ္ဒါကိုလည်း "ဒွန္ဒ" ဟု ဆိုနိုင်ကြောင်းကို ပြ၏၊ တနည်း "ဒွန္ဒော ယသ အတ္ထိတိ ဒွန္ဒော" ဟု အသတ္ထိဝိဂြိဟ်ပြု၍ ဒွန္ဒအရ အစုံအနက်ရှိသော သဒ္ဒါကိုရ၏။

ဒွန္ဒသဒ္ဒိသတ္တာ၊ပေ၊ဒွန္ဒောတိ ဝုစ္စတိ—"ဒွေဒွေ၊ပေ၊ ဒွန္ဒာ" ဟူသော ရှေးကား ၂-ရပ်ဖြင့် ဒွန်သမာသ်ကိုမရသေး၊ ဒွန္ဒမည်သော သဒ္ဒါတခုကိုသာ ရသေး၏၊ ဒွန်သမာသ် ရအောင်ကား "ဒွန္ဒောဝိယာတိ ဒွန္ဒော" ဟု ဥပမာတဒ္ဓိတ် ဆင့်ရမည်-ဟူလို၊ [ဒွန္ဒ သဒ္ဒိသတ္တာဌ် "သဒ္ဒိသ" ပုဒ်ဖြင့် ဥပမာတဒ္ဓိတ်ဖြစ်ကြောင်းကို ပြသည်၊] "ဒေယံ-ဤသမာသ်သည်၊ ဒွန္ဒောဝိယ-ဒွန္ဒသဒ္ဒါနှင့်တူ၏၊ ဇ္ဈတိ-ကြောင့်၊ ဒွန္ဒော-မည်၏" ဟု ပေး။

ဥဘယ ပဒတ္ထ၊ပေ၊ ဒွန္ဒော-ဤစကား ကား ဒွန်သမာသ်၏ ဒွန္ဒ သဒ္ဒါနှင့် တူပုံကို ခိုင်မြဲစေသော ဒဋ္ဌိ ကရဏ ဝါကျတည်း၊ "မဟာပုရိသော"စသော အခြားသမာသ် များဌ် ၂-ပုဒ်ပေါင်းစပ်မှ "ယောကျားမြတ်"စသော တနက်သာရကြ၍ နောက်ပုဒ် ဒအနက်ဖြစ်စေ ရှေ့ပုဒ်အနက်ဖြစ်စေ အညပုဒ်အနက်ဖြစ်စေ အနက်တခုသာ ပဓာန ဖြစ်ကြသည်၊ သမဏ ဗြာဟ္မဏာ စသော သမာသ်များဌ်ကား "ရဟန်း+ပုဏ္ဏား" ၂-မျိုးလုံးကို ရ၍ ၂-နက်လုံး ပဓာန ဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် ဒွန်သမာသ်သည် (သို့မဟုတ် သက်နှံးတစုံ, သက်နှံးတစုံ စသော) စုံတွဲ ဒအနက် ၂-ခုကို ဟောသောကြောင့် ဒွန္ဒသဒ္ဒါနှင့် တူသည်-ဟူလို၊ [အနက် ၂-ခုကို ရ၍ "ဒွန္ဒ"မည်၏ ဟူသော စကား လည်း များသောအားဖြင့် (ယေဘုယျနည်းအားဖြင့်) ဆိုသော စကားတည်း၊ ၃-ပုဒ် ၄-ပုဒ်စသည် သမာသ်တွဲရာဌ် ၃-နက် ၄-နက် စသည်လည်း ရနိုင်ကြောင်းကိုသိပါ။]

နနုစ - စောဒနာဉီးအုံ၊ ဥဘယပဒတ္ထပဓာနတ္တေ- ၂-ပုဒ် အနက် ပြဋ္ဌာန်းသည်၏ အဖြစ်သည်၊ သတိ-သော်၊ ဒ္ဒန္ဒေ-ဒ္ဒန်သမာသ်၌၊ ကထံ-အဘယ်သို့လျှင်၊ ကေတ္ထိဘာဝေါ-တူသော အနက်ရှိသည်၏အဖြစ်သည်၊ သိယာ-ဖြစ်နိုင်ပါတော့အုံးနည်း၊ ဣတိ-ဤကား စောဒနာ၊ ဝုစ္စတေ-အဖြေကို ဆိုအပ်၏၊ သဒိသာဒိ အဇတ္ထပိ-သဒိသ အစရှိသော အနက်၌လည်း၊ သဒ္ဒပ္ပဝတ္တိ သမ္ဘဝေန-သဒ္ဒါဖြစ်ခြင်း၏ ဖြစ်သင့်သည့်အတွက်၊ ဒိန္နံ ပဒါနံ-၂-ပုဒ်တို့၏၊ ကေကွဏ္ဍေယေဝ-တမြိုင်နက်သော ခဏ္ဍ၌ပင်၊ အတ္ထဒ္ဒယ ဒီပကတ္တာ-အနက် ၂-ပါးလုံးကို ပြနိုင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိရောဓေ-ဆန့်ကျင်ဘက်သည်၊ န-မဖြစ်။

စ-ဆက်ဉီးအုံ၊ တေသံ-ထိုပုဒ်တို့၏၊ တံ အတ္ထဒ္ဒယ ဒီပနံ-ထို အနတ် ၂-ပါးလုံးကို ပြနိုင်ခြင်းသည်၊ ဒ္ဒန္ဒ ဝိသယမေဝ-ဒ္ဒန် ဟူသော အရာရှိသည်

နနုစ၊ပေ၊ကေတ္ထိ ဘာဇေါ သိယာ—ဒွန်သမာသ်သည် ဥဘယ ပဒတ္ထ (အနက် ၂-ပါးလုံး) ပဓာနဖြစ်လျှင် အနက် ၂-ပါးကိုရနေသောကြောင့် အဘယ်မှာကေတ္ထိဘော ဖြစ်နိုင်တော့မည်နည်း [“အနက်အုပ်းဖြင့်တူမှ ကေတ္ထိဘာဝ-ဟု ခေါ်၏၊ ဒွန်သမာသ်၌ ၂—နက်လုံးကို ရနေလျှင် ၂—ပုဒ်လုံး၏အနက်သည် အတူ မဖြစ်နိုင်ရကား ကေတ္ထိဘာဝ မဖြစ်, ကေတ္ထိဘာဝမဖြစ်လျှင်“ကေတ္ထိဘာဝေါ သမာသလက္ခဏံ”နှင့် ဆန့်ကျင်နေသည် မဟုတ်ပါလော”ဟု စောဒနာလိုရင်း ဖြစ်သည်။]

ဝုစ္စတေ, သဒိသာဒိ၊ပေ၊နဝိရောဓေါ — အပြာဟ္မဏောပုံစံ၌ ပြုခဲ့သည့်အတိုင်း ပြာဟ္မဏသဒ္ဒါသည် ပုဏ္ဏားတု ဟူသော သဒိသ အနက်ကို ပေါ၏၊ အဗျာကတာဒ္ဒ ဗျာကတ သဒ္ဒါသည် ဗျာကတ မည်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ်မှတပါး ဟူသော အညအနက်ကို ပေါ၏၊ ဒုကုသလသဒ္ဒါသည် ကုသိုလ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက် (အကုသိုလ်) ဟူသော ဝိရုဒ္ဓအနက်ကို ပေါ၏။ [ဤ“သဒိသာဒိ အဇတ္ထပိ သဒ္ဒပ္ပဝတ္တိ သမ္ဘဝေန”ဖြင့် သဒ္ဒါတို့သည် (တရံတခါ၌ သူ့အကြောင်းအားလျော်စွာ) ရိုးရာ ပေါနက်မှ တခြားသဒိသစသော အနက်များကိုလည်း ပေါနိုင်သေးကြောင်းကိုသာ ပြသည်၊ ဤဒွန်ပုဒ်တို့ သဒိသ စသော အနက်၌ ဖြစ်ကြ၏—ဟု ဆိုလိုသည်မဟုတ်။] ဤ ဒွန်သမာသ်၌လည်း “သမဏဖြာဟ္မဏာ”ဝယ် သမဏာသဒ္ဒါသည် “ရဟန်း”ဟူသော ရိုးရာ တနက်အပြင် “ပုဏ္ဏား”ဟူသော အနက်ကိုလည်း တပြိုင်နက် ပေါနိုင်၏၊ ဖြာဟ္မဏ သဒ္ဒါလည်း “ပုဏ္ဏား”ဟူသော ရိုးရာတနက်အပြင်“ရဟန်း”ဟူသော အနက်ကိုလည်း တပြိုင်နက် ပေါနိုင်၏၊ ထိုသို့ ပေါနိုင်လျှင် သမဏ၏ ပေါနက် တစုံကိုပင် ဖြာဟ္မဏသဒ္ဒါက ပေါ, ဖြာဟ္မဏ၏ ပေါနက်တစုံကိုပင် သမဏာသဒ္ဒါက ပေါသဖြင့် ထိုသဒ္ဒါ ၂-ခု၏ ပေါနက်သည် တူနေရကား ကေတ္ထ ဖြစ်ကြသည်၊ ဤသို့ ၂-ပုဒ်လုံးက အနက် ၂-ခုကို တပြိုင်နက် သဘောတူ ပြနိုင်သေးကြောင့် ၂-ပုဒ် အနက်ရသော်လည်း ကေတ္ထိဘာဝ လက္ခဏာနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက် မဖြစ်ပါ—ဟု ဖြေသည်။

သာတည်း၊ ဟိ-ထင်ရှားအောင် ပြဦးအံ့၊ ဘူသဒ္ဒါ-သည်၊ အနုဘဝ အဘိဘဝါဒိကေ-ခံစားခြင်း လွှမ်းမိုးခြင်း အစရှိကုန်သော၊ အတ္ထေ-တို့ကို၊ အန္ဒဘိအာဒိ ဥပသဂ္ဂသဟိတော-အနုအဘိ အစရှိသော ဥပသာရတို့နှင့် တကွ ဖြစ်သည်၊ (သမာနော)ဝံ-ဖြစ်သော်သာ၊ ဝါ-ဖြစ်မှသာ၊ ဒီပေတိ ယထာ-ပြနိုင်သကဲ့သို့၊ ကေဝလော-သက်သက်သော ဘူသဒ္ဒါသည်၊ နဒီပေတိ ယထာ-မပြနိုင်သကဲ့ဘို့၊ ဇေံ-တူ၊ ဂဝါဿကံတျာဒီသု-ဂဝါဿကံ အစရှိသောပြယုဂ်တို့၌၊ ဂဝါဒိနံ-ဂေါအစရှိသောသဒ္ဒါတို့၏၊ အဿာဒ့ီ သဒ္ဒန္တရ သဟိတာန မေဝ-အဿ အစရှိသော သဒ္ဒါတပါးနှင့် တကွ ဖြစ်ကုန်သော်သာ၊ အတ္ထဒ္ဒယ ဒီပနံ-သည်၊ (ဟောတိ)၊ ကေဝလာနံ-သက်သက် ဂေါအစရှိသော သဒ္ဒါတို့၏၊ အတ္ထဒ္ဒယ ဒီပနံ-သည်၊ န-မဖြစ်၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ တံ-ထိုတပြိုင်နက် အနက် ၂-ပါးကို ပြခြင်းသည်၊ ဒွန္ဒ ဝိသယမေဝ-ဒွန်ဟူသော အရာရှိသည်သာ၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသောအရာ၌၊ နှ-မဟုတ်၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ-မှတ်ထိုက်၏၊ [သီဟိဠဒီပဝါသီဒ္ဒဂင်း သဒ္ဒနီတိဒ္ဒဂင်း "ဒဋ္ဌဗ္ဗံ" ဟု ပါ၏၊ "တဥ္စ" ဟုကား မပါကြ။]

တဥ္စ ဒွန္ဒ ဝိသယမေဝ၊ပေ၊ဒီပနံ—["ဒီပကတ္တာ" ဟု မြန်မူ "ဒီပနာ" ဟု သိမူ "ဒီပနံ" ဟု သဒ္ဒနီတိ ရှိ၏၊ တဥ္စနှင့် အရတူသောကြောင့် သဒ္ဒနီတိ ရှုံ့ကိုင်းသာ ကောင်းသည်။] ထို ၂-ပုဒ်တို့၏၊ အနက် ၂-ပါးကို သဘောတူ တဂြိုင်နက် ပြနိုင်ခြင်းသည် ဒွန် အရာဌသာ ဖြစ်၏၊ အခြားအရာများဌကား ထိုကဲ့သို့ ပြနိုင်လိမ့်မည် မဟုတ်၊ ["ဒွန္ဒ ဝိသယမေဝ—ဒွန်ဟူသော အရာရှိသည်သာ" ဟု ဆိုခြင်းနှင့် "ဒွန်အရာဌသာ ဖြစ်၏" ဟု ဆိုခြင်းသည် သဘောတူပင်တည်း၊ "ဒွန္ဒဝိသယေဝ" ဟု သို့ဝိဘတ်ဖြင့် ရှိလျှင် "နသမ္ဘတ္တ" ဟူသော ပြောင်းပြန်စကားနှင့် ဆာ၍ လိုက်ရောဘွယ် ရှိ၏။]

ယထာဟိ၊ပေ၊နှ သဗ္ဗတ္ထာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ—[ဤစကားကား "တဥ္စ ဒွန္ဒ ဝိသယမေဝ၊ပေ၊ဒီပနံ" ဟူသော ရှေစကားကို ဥပမာဆောင်၍ ထင်ရှားအောင်ပြသော တပါဒိကဋ္ဌကရဏာဝါကျ, ဝနည်း—ဝိတ္ထာရဝါကျတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဤဝါကျသည် ရှေအဖြေစကားနှင့်မဆိုင်, တဥ္စ ဒွန္ဒ ဝိသယမေဝ-စသော နောက်စကားနှင့်သာ ဆိုင်တော့သည်-ဟုမှတ်၊] ဘူသဒ္ဒါသည် "အနုဘဝ (ခံစားခြင်း) အဘိဘဝ (လွှမ်းမိုးခြင်း) အနက်တို့ကို ပြနိုင်၏" ဟု ဆိုသော်လည်း (နကေဝလော) သူ့ချည်သက်သက် မပြနိုင်, အနုအဘိတို့နှင့် တကွ ဖြစ်ရမှ "အနုဘဝတိ—ခံစား၏၊ အဘိဘဝတိ—လွှမ်းမိုး၏" ဟု ပြနိုင်သည်၊ ထို့အတူ သဒ္ဒါသည် "တပြိုင်နက် အနက် ၂-ရပ်ကို ပြနိုင်သည်" ဟု ဆိုသော်လည်း "ဂဝါဿကံ" စသော ဒွန်အရာဌသာ ဂေါသဒ္ဒါ တခုတည်းက "နွား+မြင်း" ဟူသော အနက် ၂-ခုကို, အဿသဒ္ဒါတခုထည်းက "မြင်း+နွား" ဟူသော အနက်ကို ပြနိုင်သည်၊ (နကေဝလာနံ) အဿနှင့်မတွဲဘဲ ဂေါချည်သက်သက်ဌင်း, ဂေါနှင့်မတွဲဘဲ အဿချည်

အထဝါ-တနည်းကား၊ ဒ်ိန်ပိ-၂ ပုဒ်လုံးတို့၏လည်း၊ ပာထာ ဝုတ္တ သမုစ္စယ ဒီပကတ္တာ-အကြင်အကြင် ဆိုအပ်ပြီးသော သမုစ္စည်းအနက်ကို ပြတတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒ္ဒန္ဒပိ - ၌လည်း၊ ကေတ္တိတာ - တူသော အနက်ရှိသည်၏ အဖြစ်သည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ကောစိ-တစုံဘုခုသော၊ ဝိရောဓော-ဆန့်ကျင်ဘက်သည်၊ န-မရှိ။

တတော-ထိုမှ နောက်၌၊ သမာသသညာ ဝိဘတ္တိလောပါဒ်-သမာသ်အမည်, ဝိဘတ်ချေခြင်း အစရှိသော အစီအရင်သည်၊ ဝုတ္တနယမေဝ-ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းရှိသည်သာ၊ သမာသေနေဝ - သမာသ်သည်ပင်၊ စတ္ထာသ - စ သဒ္ဒါ၏ သမုစ္စည်းအနက်ကို၊ ဝုတ္တတ္တာ-ဟောအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝုတ္တတ္ထာန-

---

သက်သက်ဂင်း အနက် ၂-ခုကိုမပြနိုင်၊ထို့ကြောင့် ဝါပြိုင်နက် အနက် ၂-ခုကို သဒ္ဒါတခုထည်းက ပြနိုင်ခြင်းသည် ဒွန်အရာ၌သာ ဖြစ်၏, အခြားအရာ၌ မဖြစ်-ဟုမှတ်။

အထဝါ၊ ပေ၊ နကောစိ ဝိရောဓော—"သဒ်သာဒ် အတ္ထေပိ၊ပေ၊အတ္ထဒွယ ဒီပကတ္တာ နဝိရောဓော" ဟူသော ပဌမအဖြေသည် ဗာဟိရက ဗျာကရဏ်း (သာသနာတော်မှ အပဖြစ်သော သက္ကတ သဒ္ဒါ) ဆရာတို့၏ အလိုအားဖြင့် ပြဒေါ်သော အဖြေတည်း၊ ထိုအဖြေမှ တမျိုးတဖုံ ကေတ္တိဘာဝ ဖြစ်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် "အထဝါ" စသည်ကို မိန့်သည်၊ ထို၌ "ယထာ ဝုတ္တ သမုစ္စယ" ဟူသည် "နာမာနံ သမုစ္စယောဒွန္ဒော" အရ၌ ပြခဲ့သော ဒွန်သမာသ်အရာဝယ် အလိုရှိအပ်သော ဇုတရိတရယောဂ သမုစ္စည်းအနက်—သမာဟာရ သမုစ္စည်းအနက်တည်း၊ ဒွန်သမာသ် ဟူသမျှသည် ထို သမုစ္စည်းအနက် ၂—မျိုးတွင် တမျိုးမျိုးကို ပြမြဖြစ်၏၊ ချဲ့ဦးအံ့—"သမဏဗြာဟ္မဏာ" ဟူသော ဇုတရိတရယောဂ ဒွန်၌ "ရဟန်းလည်း-ရဟန်းလဲ-ရဟန်းရော (ရဟန်းအနက်ထည်း၌ ပုဏ္ဏားအနက်ရောခြင်းကို "ရဟန်းရော" ဟု ဆိုသည်) ဟု အနက်ပေးရသော သမဏသဒ္ဒါသည် ပုဏ္ဏားကို ဆည်းခြင်း ဟူသော သမုစ္စည်းအနက်ကို ဟော၏၊ ပုဏ္ဏားလည်း, လဲ, ရော" ဟု အနက်ပေးရသော ဗြာဟ္မဏသဒ္ဒါလည်း ရဟန်းကို ဆည်းခြင်းဟူသော သမုဒ္ဒည်းအနက်ကို ဟော၏၊ ဤသို့လျှင် ၂-ပုဒ်လုံးပင် သမုစ္စည်းအနက်ကို ပြခြင်းအားဖြင့် ကေတ္တ ဖြစ်ကြ၏၊ ထို့ကြောင့် ဒွန်သမာသ်၌ ဥဘယပဒတ္ထပမာန ဖြစ်သော်လည်း "ကေတ္တိဘာဝေါ သမာသ လက္ခဏံ" နှင့်ကား အနည်းငယ်မျှ ဆန့်ကျင်ဘက်မဖြစ်ပါ၊ [မောဂ္ဂလ္လာန်၌ ဒွန်သမာသ်ကို "စတ္ထ သမာသ် (စ သဒ္ဒါ၏ သမုစ္စည်းအနက်ကို ဟောသောသမာသ်)" ဟု အမည်ပေးထား၏၊ ဤအဖြေသည် ထိုမောဂ္ဂလ္လာန် အမည်ပေးပုံနှင့် သာ၍ သင့်လျော်သော အဖြေ ဖြစ်သည်။]

တတော၊ ပေ၊ အပဖယောဂေါ—"သမဏောစ ဗြာဟ္မဏောစ" ဟု ဝါကျတည်ပြီးနောက် "နာမာနံ သမုစ္စယော ဒွန္ဒော" သုတ်ဖြင့် သမဏောနှင့် ဗြာဟ္မဏောကို သမာသ်စပ်၍ ဒွန်ဟု အမည်မှည့်၊ ထိုသမာသ်စပ်မှု ဒွန်မှည့်မှုကို ပြုပြီးနောက် သမာသ်

မပွယောဂေါတိ-ဟူသော ပရိဘာသာကြောင့်၊ စသဒ္ဒဿ-၏၊ အပွယောဂေါ-သည်၊ (ဟောတိ)၊ ဣမဒ္ဒန္ဒေ-ဤဒုန်သမာသ်၌၊ အစ္စံတတရံ-သာ၍ ပူဇော်အပ်သော အနက်ရှိသောပုဒ်သည်၊ ပုဗ္ဗံ ရှေ့၌၊ နိပတတိ-ကျ၏၊ ပရသ္သေဝ-နောက်ပုဒ်၏သာ၊ လိင်္ဂ-လိင်္ဂသည်လည်း (ဟောတိ)၊ ဣတရိတရယောဂဿ ဒုန်၏၊ အဝယဝပဋ္ဌာနတ္တာ-အစိတ် အစိတ် ပြဋ္ဌာန်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော ဝိဘတ်တို့၌၊ ဗဟုဝစနမေဝ-ဗဟုဝုစ်ချည်းသာ၊ သာရိပုတ္တ မောဂ္ဂလ္လာနာ-သာရိပုတြာ မောဂ္ဂလ္လာန်တို့၊ သာရိပုတ္တ မောဂ္ဂလ္လာနေ-တို့ကို၊ သာရိပုတ္တမောဂ္ဂလ္လာနေဟိ-တို့ဖြင့်၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း၊ သမဏောစ-ရဟန်းလည်း၊ ဗြာဟ္မဏောစ-ပုဏ္ဏားလည်း၊ သမဏဗြာဟ္မဏာ-တို့၊

အမည်မှည့်ခြင်း, ဝိဘတ်ချေခြင်း, ပကတိပြုခြင်း, နာမ်ငဲ့ခြင်း စသော အစီအရင်တို့မှာ ဆိုပြီးအတိုင်းပင်တည်း၊ "သမဏ ဗြာဟ္မဏ" ဟူသော သမာသ်ပုဒ်သည်ပင် စတ္ထ (သမုစ္စည်းအနက်) ကို ဟောနိုင်သောကြောင့် ဝုတ္တတ္ထာန စသော ပရိဘာသာဖြင့် စ ၂-လုံးကိုလည်း ဆေချရမည်။

ဣဓဒ္ဒန္ဒေ၊ပေ၊လိင်္ဂ—ဒွန်သမာသ်၌ ပူဇော်အပ်သော အနက်ချင်းတူလျှင် သာ၍ ပူဇော်အပ်သော အနက်ကို ဟောသောပုဒ်သည် ရှေ့က နေ၏၊ ထို့ကြောင့် အရှင် မောဂ္ဂလ္လာန်ထက် အရှင်သာရိပုတြာက ပဌမ အဂ္ဂသာဝကဖြစ်၍ ရှေနေ၏၊ ဗြာဟ္မဏ ထက် သမဏသည်ဌင်း, (အိမ်ပိုင်ရှင်သူမှန်လျှင် တအိမ်မျှကို ပိုင်သူပင်ဖြစ်စေ "ဂဟသ+ပတိ" အရ "အိမ်ရှင်" မည်၏၊ ထိုအိမ်ရှင်ကို "သူကြွယ်" ဟု မြန်မာပြန်ထားကြသည်၊) ထို ဂဟပတိထက် ဗြာဟ္မဏသည်ဌင်း, ဗြာဟ္မဏာထက် (ဇာဘ်, အစိုးရခြင်းအားဖြင့် သာသော) ခတ္တိယသည်ဌင်း, (လသည် လစဉ် ဂဏသစ်အသစ်ဖြစ်၍ လူ့ဘို ချစ်နှစ်သက် အပ်သောကြောင့်) နေထက် လသည်ဌင်း, အဘထက် (ပို၍ ကျေးဇူးများသော) အမိ သည်ဌင်း သာ၍ ပူဇော်အပ်ရကား ရှေ နေကြရသည်၊ ဤ ဒွန်၌ နောက်ပုဒ်လိန်ကိုသာ လိုက်ရသည်၊ (နောက်ပုဒ် လိန်အတိုင်း လိန်ရှိသည်)၊ထို့ကြောင့် မာတာ (ဣတ္ထိလိန်) ပိတာ (ပုလ္လိန်) ဟု လိန်ကွဲရာ၌ ပိတာအတိုင်း "မာတာပိဘရော" ကို ပုလ္လိန်ဟု မှတ်၊ ဇာယာပတိ ဟု လိန်ကွဲရာ၌ ပတိ၏လိန်လိုက်၍ ပုလ္လိန်ဟု မှတ်။

ဣထရိတရယောဂဿ၊ပေ၊ဗဟုဝစနမေဝ—[ဣတရိတရယောဂ၏ အနက်ကို စနိပါတ် အဖွင့်၌ ပြခဲ့ပြီ၊] သမဏဗြာဟ္မဏာ၌ သမဏသည် ဗြာဟ္မဏကို အထူးပြုသော ဝိသေသန အပဓာနမဟုတ်, ပဓာနပုဒ်ပင်ဘည်း၊ ဗြာဟ္မဏလည်း သမဏ၏ ဝိသေသန မဟုတ်—ပဓာနပင်၊ဤသို့ အသီးအသီး ကိုယ်စီကိုယ်ငပဓာနဖြစ်သောကြောင့် ပူးပေါင်း စုံစည်း၍ တခုထည်း မဖြစ်နိုင်ရကား ဝိဘတ်အားလုံး၌ "သမဏ ဗြာဟ္မဏာ" စသည် ဖြင့် ဗဟုဝုစ်ချည်း ဖြစ်ကြရသည်၊ ပုံရိသာဒိဂိုဏ်း သွင်း၍ ဗဟုဝုစ်ရပ်ချည်း စည်လေ၊

ဧဝံ, ဗြာဟ္မဏကဟပတိကာ-ပုဏ္ဏားသူကြွယ်တို့၊ ခတ္တိယ ဗြာဟ္မဏာ-မင်း ပုဏ္ဏားတို့၊ ဒေဝမနုဿာ-နတ်လူတို့၊ စန္ဒိမသူရိယာ-လ နေတို့၊ မာတာစ-အမိလည်း၊ ပိတာစ-အဘလည်း၊ မာတာပိတရော-မိဘတို့၊ တေသုဝုဒ္ဓိတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဒွန္ဒေ-ဒွန် သမာသ်၌၊ မာတုအာဒိပုဗ္ဗပဒုံ ကာရဿ-မာတု အစရှိသော ရှေ့ပုဒ် ရှိ ဉ အက္ခရာ၏၊ အာကာရော-အာအပြူသည်၊ (ဟောတိ)၊ ဧဝံ, ပိတာပုတ္တာ-သားအဘတို့။

(၃၅၇) ဇာယာစ-မယားလည်း၊ ပတိစ-လင်လည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဇာယာပတိ-မည်၏၊ ဣတိ-ဤသို့သော၊ ဣဓ-ဤရုပ်၌၊ [“တုဒံဇာနိ ဣစ္စေတေ အာဒေသာ”၌စပ်၊] ကုစိတိ ဝတ္တတေ။

ဇာယာယ၊ပေ၊ပတိမ္ဩ။ ။ပရေ-သော၊ ပတိသဒ္ဒေ-ပတိသဒ္ဒါ၏ကြောင့်၊ ကုစိ-၌၊ ဇာယာသဒ္ဒဿ-၏၊ တုဒံဇာနိဣတိ-တုဒံ, ဇာနိ ဟူကုန်သော၊ ဧတေ အာဒေသာ ဟောန္တိ၊ တုဒမ္ဟတိ, ဇာနိပတိ, ဇယမ္ဟတိကာ-မယား လင်တို့၊ ဧတ္ထ-ဤ ဇယမ္ဟတိကာ ပြယုဂ်၌၊ နိဂ္ဂဟီတာဂမော-နိဂ္ဂဟီတ်လာခြင်းသည်ၵင်း၊ ကုစာဒိနာ-ကုစာဒိမဇ္ဈေတ္တရုနံ အစရှိသောသုတ်ဖြင့်၊ ရဿတ္တံစ-ၵင်း(ဟောတို့)။ [ဤသုတ်၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ၌ အကျယ် ပြထားသည်။]

ကုစိ-အချို့ဒွန်၌၊ အပ္ပသဒ္ဒံ-နည်းသော သရရှိသောပုဒ်သည်၊ ပုဗ္ဗံ-၌၊ နိပတတိ-၏၊ (ယထာ)ဟု တချို့ပါ၏၊ စန္ဒောစ ဝလလည်း၊ သူရိယောစ, စန္ဒသူရိယာ၊ နိဂမာစ-နိဂုံးတို့လည်း၊ ဇနပဒါစ-ဇနပုဒ်တို့လည်း၊ နိဂမ ဇနပဒါ-တို့၊ သုရာစ-နတ်တို့လည်း၊ အသုရာစ-အသုရာတို့လည်း၊ ဂရုဠာစ-ဂဠုန်တို့လည်း၊

[“ဗြာဟ္မဏော စ ဂဟပတိကော စ”စသည်ဖြင့် နောက်ပုဒ်များ၌ ဝိဂ္ဂဟပြု၊ “စန္ဒိမာစ (ဂုဏာဝါဒိဂိဏ်း) သူရိယောစ”ဟု ရှေ့ပုဒ်၌ ဂုဏာဝါဒိဂိဏ်းဖြစ်သော်လည်း နောက်ပုဒ် လိုက်၍ ပုရိသာဒိဂိဏ်းပင် ဖြစ်ရသည်၊ “စန္ဒိမန္တရသူရိယ”ဟု ပကတိဖြစ်သောအခါ တေသုဝုဒ္ဓိဖြင့် နန္တရဿ၊ မာတာပိတရောကား သဋ္ဌာဒိဂိဏ်းတည်း၊ “မာတုပိတု” ပကတိပြုပြီးသည့်အခါ တေသုဝုဒ္ဓိဖြင့် မာတုဟူသော ရှေ့ပုဒ်၏ ဥကို အာပြု၍ “မာတာ ပိတု”ဖြစ်၏၊ နာမ်ငဲ့ ယောသက်၍ သဋ္ဌာဒိဂိဏ်း ထုံးစံအတိုင်း ဆိရင်။ [ဒွန်၌ ရှေ့ကို အာပြုသော်လည်း “သဋ္ဌာနော+ဒဿနံ”စသော တပ္ပုရိသ် သမာသ်၌ကား ရှေ့ကို အာရပြု၍ “သဋ္ဌာရဒဿနံ”စသော ရုပ်များ ဖြစ်ပုံကို အညောသ္မာရတ္တံသုတ်၌ ပြခဲ့ပြီ၊ အာရမပြုဘဲ “သဋ္ဌာဒဿနံ”စသည်လည်း ရှိသည်ပင်။]

မနုဇာစ-လူတို့လည်း၊ ဘုဇဂါစ-နဂါးတို့လည်း (မြွေတို့လည်း)၊ ဂန္ဓဗ္ဗာစ-ဂန္ဓဗ္ဗနတ်တို့လည်း၊ သုရာသုရ၊ ပေ၊ ဂန္ဓဗ္ဗာ-တို့။

ကွစိ-အချို့.ဒုန်၌၊ ဣဝဏ္ဏုဝဏ္ဏာနံ-ဣဝဏ်,ဥဝဏ် အဆုံးရှိသောပုဒ်တို့၏၊ ပုဗ္ဗနိပါတော-ရှေကျခြင်းသည် (ဟောတိ)၊ ယထာ-ကား၊ အဂ်ိစ-မီးလည်း၊ ဓူမောစ-အခိုးလည်း၊ အဂ်ိဓူမော-မီးအခိုးတို့၊ ဧဝံ, ဂတိ ဗုဒ္ဓိ ဘုဇ ပဋ္ဌ ဟရ ကရသယာ-သွားခြင်း, သိခြင်း, စားခြင်း, ရှုတ်ဆို့ခြင်း, ဆောင်ခြင်း, ပြုခြင်း, အိပ်ခြင်းအနက်ရှိသောဓာတ်တို့၊ ဓာတဓေါစ-ဓာတ်လည်း၊ လိင်္ဂါနိစ-လိန်တို့လည်း၊ ဓာတုလိင်္ဂါနိ-တို့။

ကွစိ-အချို့.ဒုန်၌၊ သရာဒိ အကာရန္တံ-အစ၌ သရရှိသော အကာရန္တဿ ပုဒ်သည်၊ ပုဗ္ဗံ နိပတတိ၊ ယဿာ, အတ္ထောစ-အကျိုးလည်း (အနက်လည်း)၊ ဓမ္မောစ-အကြောင်းလည်း (ပါဠိလည်း)၊ အတ္ထဓမ္မာ-တို့၊ ဧဝံ, အတ္ထသဒ္ဒါ-အနက်သဒ္ဒါတို့၊ သဒ္ဒတ္ထာဝဓါ-"သဒ္ဒတ္ထာ"ဟုလည်း ရှိ၏။

(၃၅၈) ပန-အဘိုတပါးကား၊ သမာဟာရေ-သမာဟာရဒုန်၌ (ဥဒါဟရဏံ-ကား၊) စက္ခုစ-မျက်စိလည်း၊ သောတဉ္စ-နားလည်း၊ ဣတိအတ္ထေ-၌၊ နာမာနံ သမုစ္စယော ဒ္ဝန္ဒောတိ-သုတ်ဖြင့်၊ဒ္ဝန္ဒသမာသံ-ဒုန် သမာသ်ကို၊ ကတ္ဝာ-ပြုပြီး၍၊ ဝိဘတ္တိလောပါဒိမှိ-ကို၊ ကတေ-သော်၊ နပုံသကလိင်္ဂန္တိ ကေတ္တဉ္စာတိစ ဝတ္တတေ။

ကွစိ အပ္ပသရံ ပုဗ္ဗံ နိပတတိ—စန္ဒ၌ သရ ၂—လုံး, သူဒိယ၌ သရ ၃-လုံး ရှိရာ, သရနည်းသောပုဒ်သည် ရှေကျ၏၊ ပုံစံကိုကြည့်လေ၊ [ဤစကားအရ "အစ္ဆိဘတရ ကြောင့် ရှေကျခြင်း, သရနည်းသောကြောင့် ရှေကျခြင်း-ဟုအကြောင်း၂-မျိုးမှာ၏။]

ကွစိ၊ ပေ၊ ဣဝဏ္ဏုဝဏ္ဏာနံ ပုဗ္ဗနိပါတော—သရချင်းတူနေပြန်လျှင် အဂ်ိသည် ဣဝဏ္ဏာန်, ဓူမသည် အကာရန္တဖြစ်၍ ဣဝဏ္ဏာန် အဂ်ိသည် ရှေကျသကဲ့သို့ ဣဝဏ္ဏာန် ပုဒ်များ ရှေကျဘတဲ့၏၊ ဓာတုလိင်္ဂါနိဉ်လည်း ဥဝဏ္ဏာန် ဓာတုသဒ္ဒါက ရှေကျသည်။

ကွစိ သရာဒိ၊ ပေ၊ နိပတတိ—အကာရန္တ ချင်း တူနေပြန်လျှင်လည်း "အစ္ဆ" ကဲ့သို့ အစ၌ သရရှိသောပုဒ်သည် ရှေ့နေကဘဲ၏၊ သို့သော် ကွစိသဒ္ဒါမြဲ၍ မမြဲသောကြောင့် "သဒ္ဒေါစ အတ္ထောစ သဒ္ဒတ္ထောစ" ဟုလည်း ကမောက္ကမ (အစဉ်မကျဘဲ) ရှိပြန်သည်၊ ထို့အတူ "ရွေးရွေးစည်းကမ်းများလည်း ကွစိ သဒ္ဒါကြောင့် မမြဲ" ဟုမှတ်။

(၃၅၈) သမာဟာရေ ပန—ဤ "သမာဟာရ" သဒ္ဒါ၏ အနက်ကို နာဓ (စနိပါတ်) ခေါ်ဆိုပြခဲ့ပြီ၊ "စက္ခုသောတ" ၌ "မျက်စိနှင့်နား" ဟု အနက် ၂—ခုလုံး ပဓာနဖြစ်သော်လည်း ထိုအနက် ၂-ခုကိုပင်ပေါင်းစု၍ တခုသည်း ပြဆားသောကြောင့် ကောင်းချည်းသာ ရှိပ်ရှိလတံ့။

တထာဒ္ဓန္ဒေ ၊ပေ၊ ဝိသဘာဂတ္ထာဒီနဥ္စ။ ။ဒိဂုသမာသေ - ဥ်၊ ကေတ္တံ - တခုထည်း၏ အဖြစ်သည်ရင်း၊ နပုံသကလိဂ်တ္တဥ္စ-နပုံလိန်ရှိသည်၏ အဖြစ်သည်ရင်း၊ ဟောတိ ယထာ-ဖြစ်သကဲ့သို့၊ တထာ-တူ၊ သမာဟာရ ဒ္ဒန္ဒသမာသေပိ-သမာဟာရ ဒ္ဒန်သမာသ်ဥ်လည်း၊ ပါဏိ တူရိယ ယောဂ္ဂ သေနဂ််ထ္ထာနံ - ပါဏိယဂ််, တူရိယဂ််, ယောဂ္ဂဂ််, သေနဂ်် အနက်ရှိသော သဒ္ဒါတို့၏ရင်း၊ ခုဒ္ဒဇန္တုကဝိဝိဓ ဝိရုဒ္ဓ ဝိသဘာဂတ္ထ ဣစ္စေဝ မာဒီနံစ-ခုဒ္ဒဇန္တုက, ဝိဝိဓ ဝိရုဒ္ဓ, ဝိသဘာဂ အနက်ရှိသော သဒ္ဒါ အစရှိသည်တို့၏ရင်း၊ ["သဘာဂတ္ထာနံ ဣစ္စေဝ မာဒီနဥ္စ" ဟု မြန်မာမူရှိ၏၊ ဒီနဥ္စဥ် စ ဖြင့် ပေါင်းဘွယ်အနက် မရှိ၊ "သဘာဂတ္ထ ဣစ္စေဝ မာဒီနဥ္စ" ဟု သိဟိုဠ်မူအတိုင်း ရှိမှ ရှေ့ ပါဏိ၊ပေ၊သေနဂ််ထ္ထကို ပေါင်းဘွယ် ရှိသည်၊] ကေတ္တံ-ဂ်င်း၊ နပုံသကလိဂ်တ္တံစ-ဂ်င်း၊ ဟောတိ။

ပါဏိနောစ-သတ္တဝါတို့လည်း၊တူရိယာနိစ-တူရိယာတို့လည်း၊ ယောဂ္ဂါနိစ-လယ်ထွန် ဘဏ္ဍာတို့လည်း၊ သေနာစ - စစ်တပ်တို့လည်း၊ ဣတိ - ဤ ဝစနတ္ထကြောင့်၊ ပါဏိ ၊ပေ၊ သေန - တို့မည်၏၊ တာသံ - ထိုသတ္တဝါ, တူရိယာ, လယ်ထွန် ဘဏ္ဍာ, စစ်တပ်တို့၏၊ အဂ််နိ - အစိတ်အဂ််တို့တည်း၊ ပါဏိ၊ပေ၊ သေနဂ််နိ - တို့၊ ဒ္ဒန္ဒတော - ဒ္ဒန်ပုဒ်မှ၊ ပရတ္တာ - နောက်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အဂ််သဒ္ဒေါ-အဂ််သဒ္ဒါကို၊ ပစ္စေကံ-အသီးအသီး၊ အဘိသမ္ဗဇ္ဈတေ-စပ်အပ်၏၊ ခုဒ္ဒါစ - သေးငယ်ကုန်သည်လည်း ဟုတ်၏၊ တေ - တို့ ဟူသည်၊ ဇန္တုကာစ -

---

တထာဒ္ဓန္ဒေ၊ပေ၊နပုံသကလိဂ်တ္တဥ္စ— "ဒိဂုသေကတ္တံ, တထာ ဒ္ဒန္ဒေပါဏိ၊ပေ၊ ဒီနဥ္စ" ဟု သုတ်စဉ်ရှိသောကြောင့် တထာသဒ္ဒါဖြင့် ရှေ့သုတ်၌ပြအပ်သော ဒိဂုသမာသ်ကို ပြန်၍ ညွှန်းသည်၊ ဒိဂုသမာသ်၏ ကေတ္တနပုံသကတ္တ ဖြစ်သကဲ့သို့ ဤဒ္ဒန်သမာသ်၌လည်း ကေတ္တ နပုံသကတ္တ ဖြစ်သည်-ဟူလို။

ပါဏိနောစ၊ပေ၊တဒါဒယော—ဤ စကားစုကား သုတ်၌ ပါသော "ပါဏိတူရိယယောဂ္ဂသေနဂ််ခုဒ္ဒဇန္တုက ဝိဝိဓ ဝိရုဒ္ဓ ဝိသဘာဂတ္ထာဒီနံ" ပုဒ်ကို အစိတ်အစိတ် ဝိဂြိဟ်လုပ်ပြသော စကားစုတည်း၊ ထိုတွင် "ပါဏိ၊ပေ၊သေနဂ််" တို့ကို စကားတရပ် ခဲ့ပြခြင်းသည့် အဂ််ချင်း တူသောကြောင့်တည်း၊ "ခုဒ္ဒဇန္တုက" စသော ၃-မျိုးမှာ အလားတူ မရှိ၍ တခုစီ သီးခြားပြသည်။

ပါဏိနောစ၊ပေ၊မဘိသမ္ဗဇ္ဈတေ။ ။ပါဏိ တူရိယ ယောဂ္ဂ သေနာ" ကို စာကိုယ် ရှိတိုင်း ဒ္ဒန်သမာသ်ဘဲ့၊ "တာသံ အဂ််နိ" ဝယ် "တာသံ" ဖြင့် "ပါဏိ တူရိယ ယောဂ္ဂ သေနာ" ကို ညွှန်ပြ၍ "ပါဏိ တူရိယ ယောဂ္ဂ သေနာနံ+အဂ််နိ" ဟု ဝိဂြိဟ်ပြုပါ-ဟု ဆိုလိုသည်၊ "ပါဏိ တူရိယ ယောဂ္ဂ သေနာ" သည် ဒ္ဒန်ပုဒ်၊ အဂ် သဒ္ဒါကား

သတ္တဝါတို့လည်း ဟုတ်၏၊ ကွတိ - ကြောင့်၊ ခုဒ္ဒဇန္တုကာ - တို့ မည်၏၊ မည်၏၊ ဝိဝ်ဓေန — အထူးထူးသော၊ အာကာရေန — အခြင်းအရာဖြင့်၊ ဝိရုဒ္ဓါ — ဆန့်ကျင်ဘက်တို့တည်း၊ ဝိဝိဓ ဝိရုဒ္ဓါ - တို့၊ နိစ္စဝိရောဓိနော - အမြဲ ဆန့်ကျင်ခြင်း ရှိသော သတ္တဝါတို့၊ ယေသံ - အကြင် တရား တို့၏၊ သမာနော - တူသော၊ ဘာဝေါ - အဘို့သည်၊ (အတ္ထိ ကွတိ) ဟေ-ထို တရားတို့သည်၊ သဘာဝါ - တို့မည်၏၊ တေသုဝုဒ္ဓိတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ သမာနဿ - သမာနသဒ္ဒါ၏၊ သာဒေသော - သ ပြု၊ လက္ခဏတော - လက္ခဏာအားဖြင့်၊ ဝိဝိဓာစ - အထူးထူး အပြားပြားတို့လည်း ဟုတ်၏၊ ဇတ - ထို အထူးထူး အပြားပြားတို့ ဟူသည်၊ ကိစ္စတော - ကိစ္စအားဖြင့်၊ သဘာဝါစ - တူသော အဘို့ ရှိကုန်သည်လည်း ဟုတ်၏၊ ကွတိ - ကြောင့်၊ ဝိသဘာဝါ - တို့မည်၏၊ [ကိစ္စတော၏ နောက်၌ "စ"ရှိလျှင် ပါဠိပို့၊]

ထို ဒွန်ပုဒ်၏ နောက်၌ရှိသော ပုဒ်တည်း၊ "ဒွန္ဒတော ပရံ သုယျမာနံ, တံ ပစ္စေက မဘိသမ္ဗဇ္ဈတေ"ဟု ပရိဘာသာ ရှိသောကြောင့် ထို ဒွန်၏ နောက်၌ရှိသော အင်ပုဒ်ကို ဒွန်အတွင်းရှိ ပုဒ်တိုင်း၌ ယှဉ်စပ်၍ "ပါဏိအင်, တူရိယအင်, ယောဂ္ဂအင်, သေနာအင်, ဟု မှတ်ရမည်—ဟူလို၊ ၌ အဓိပ္ပါယ်ကို ရည်ရွယ်၍ .... "ဒွန်၏ နောက်၌, ရှိသောပိုဒ်, ယှဉ်လိုက် ပုဒ်တိုင်းသာ"ဟု နိယာမ် ဆိုကြသည်။ [ဒွန္ဒတော—မှ၊ ပရံ—၌၊ ယံ—အကြင် သဒ္ဒါကို၊ သုယျမာနံ—ကြားအပ်၏၊ တံ—ကို၊ ပစ္စေကံ အဘိသမ္ဗဇ္ဈတေ—၏။]

မှတ်ချက်။ ။သေနင်္ဂမ အင်သဒ္ဒါကို "ပါဏိယင် တူရိယင်" စသည်ဖြင့်အသီးအသီး စပ်ရသောကြောင့် ပါဏိယင်နှင့် တူရိယင် စသည်ကို ဒွန်မတွဲရ, တူရိယင်နှင့် ယောဂ္ဂင် စသည်ကိုလည်း ဒွန်မတွဲရ, ပါဏိယင်ချင်း—တူရိယင်ချင်း စသည်သာ ဒွန် တွဲရသည်၊ ထို့ကြောင့် " စက္ခုစ+ပဏဝေါစ, စက္ခုပဏဝံ " စသည်ဖြင့် ဒွန်မတွဲရ ဟု မှတ်။ [အင်ချင်း မဟုတ်ဘဲ အင်ရှိသူ ခြင်္ဂချင်းကား "မုဒင်္ဂိကရထိကာ—မုရိုးစည် တီးသူ, ရထားစီးသူရဲကောင်းတို့"ဟု ဣတရိတရ ယောဂဒွန် ဖြစ်နိုင်သေး၏-ဟုကား သရလာဋီကာ၌ ခွင့်ပြုသတတ်။]

ခုဒ္ဒါဒေါ ဝိသဘာဝါ။ ။ခုဒ္ဒဇန္တုကစသည်တို့၏ ပုဒ်နေပုံကို စာကိုယ်အတိုင်း သိသာပြီ၊ "နိစ္စ ဝိရောဓိနော"ကား ဝိဝိဓ ဝိရုဒ္ဓါပုဒ်၏ အဘိဓေယျ (ဟောနက်) ကို ပြသော ပုဒ်တည်း၊ သဘာဝါ၌ "သမာနော ဘာဝေါ ယေသံ"ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ "သမာနဘာဝ"ဟု ဆိုလိုလျက် တေသုဝုဒ္ဓိ သုတ်ကြိုးဖြင့် သမာန သဒ္ဒါကို "သ"ပြု၍ "သဘာဝ"ဟု ပြီးသည်၊ ဝိသဘာဝါ၌ ဝိ သဒ္ဒါသည် "ဝိဝိဓ" အနက်ဟောတည်း၊ ဝိဝိဓ ဟူရာ၌ "လက္ခဏာချင်း မတူဘဲ အကွဲကွဲ အပြားပြား ဖြစ်သည်"ဟု ဆိုလိုသည်၊ ထိုသို့ လက္ခဏာချင်းမတူသော်လည်း ကိစ္စအားဖြင့် တူပြန်ရကား "သဘာဝ—သဒ္ဒေါ တူသည်"ဟု ဆိုရပြန်သည်၊ ထို့ကြောင့် လက္ခဏတောသည် ဝိဝိဓာ၏ ဝိသေသန,

ပါဏိ တူရိယ ယောဂ္ဂ သေနင်္ဂါနိစ - သတ္တဝါ, တူရိယာ, လယ်ထွန်ဘဏ္ဍာ, စစ်တပ်တို့၏ အင်္ဂါတို့လည်း၊ ခုဒ္ဒဇန္တုကာစ - သေးငယ်သော သတ္တဝါတို့လည်း၊ ဝိဝိဓ ဝိရုဒ္ဓ ဝိသဘာဂါစ-အထူးထူး ဆန့်ကျင်ဘက်, လက္ခဏာကဲ့ပြား သဘောတူသော တရားတို့လည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဒွန္ဒော-ဒွန်သမာသ် ဖြစ်၏၊ ဣဓ - ဤ ဒွန်သမာသ်ပုဒ်ကြီး၌၊ ဗဟုတ္တာ - ပုဒ်များကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပုဗ္ဗနိပါတာဿ - ရှေကျခြင်း၏၊ အနိယမော - မမြဲခြင်းသည် (ဟောတိ)၊ ယေသံ - အကြင်သဒ္ဒါတို့၏၊ တေ - ထို သတ္တဝါ, တူရိယာ, လယ်ထွန် ဘဏ္ဍာ, စစ်တပ်တို့၏ အင်္ဂါ .... သေးငယ်သော သတ္တဝါ .... အထူးထူး ဆန့်ကျင်ဘက်, လက္ခဏာ ကဲ့ပြား သဘောတူသော, တရား ဟုကုန်သော၊ အတ္ထာ - အနက်တို့သည် (သန္တိ,ဣတိ)၊ တေ - ထို သဒ္ဒါတို့သည်၊ ပါဏိ၊ပေ၊ ဝိသဘာဂတ္ထာ - တို့မည်၏၊ ယေသံ - အကြင်သဒ္ဒါတို့၏၊ တေ - ထို ပါဏိ တူရိယ ယောဂ္ဂ သေနင်္ဂ ခုဒ္ဒဇန္တုက ဝိဝိဓ ဝိရုဒ္ဓ ဝိသဘာဂတ္ထသဒ္ဒါဟုကုန်သော၊ အာဒယော-အစတို့သည် (သန္တိ, ဣတိ)၊

ကိစ္စတောသည် သဘာဂါ၏ ဝိသေသန-ဟု မှတ်၊ ခုဒ္ဒဇန္တုက (သေးငယ်သော သတ္တဝါ)စသည်ဖြင့် ခေါ်ရပုံမှာ ပုံစံ၌ ထင်ရှားလတ္တံ့။

ပါဏိတူရိယ၊ပေ၊ဝိသဘာဂါတိဒွန္ဒော။ ။"ပါဏိ၊ပေ၊ဝိသဘာဂါ"ဤပုဒ်လည်း ဒွန်သမာသ် ပုဒ်ကြီးပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် စကား ၄-ရပ် ခွဲခြား၍ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း "ပါဏိ တူရိယ ယောဂ္ဂ သေနင်္ဂါနိစ + ခုဒ္ဒဇန္တုကာစ+ဝိဝိဓ ဝိရုဒ္ဓါစ + ဝိသဘာဂါစ-ပါဏိ၊ပေ၊ဝိသဘာဂါ"ဟု ဒွန်ဒသမာသ်ပြုပါ-ဟူလို၊ ဤဒွန်သမာသ်ပုဒ်၌ (အစ္ဈိတ တရ, ဇဝဏ္ဏာန ဥဝဏ္ဏာန, သရာဒိ အကာရန္တ မဟုတ်ကြသဖြင့် စီစစ်ဘွယ် မလို) "ကွစိ အပ္ပသရံ ပုမ္ဗံ နိပတတိ"ဟု ဆိုခဲ့သောကြောင့် အပ္ပသရ ဖြစ်သော ခုဒ္ဒဇန္တုက စသော ပုဒ်တို့ ရှေကျသင့်သည်မဟုတ်ပါလော,အဘယ့်ကြောင့်အပ္ပသရမဟုတ်သော (သရတွေ ပို၍များသော) "ပါဏိ တူရိယ ယောဂ္ဂသေနင်္ဂါနိ"ပုဒ်က ရှေနေရသနည်းဟု မေးဘွယ် ရှိသောကြောင့်"ဣဓ ဗဟုတ္တာ ပုဗ္ဗနိပါတသ အနိယမော"ဟုမိန့်၊"သမဏ ဗြာဟ္မဏာ, စန္ဒသူရိယာ"စသည်ကဲ့သို့ ပုဒ် ၂-ခုစီတွဲသော ဒွန်ဒ္ဒသာ အစ္ဈိတတရ စသောပုဒ်များ၏ ရှေကျခြင်း ဥပဒေသကို မှတ်သားရသည်၊ ၃-ပုဒ် ၄-ပုဒ် စသည်ဖြင့် ပုဒ်အများ ဒွန်တွဲရာ၌ကား ထို ဥပဒေသကို လိုက်နေဘွယ် မလို-ဟု ဆိုလိုသည်။

တေ အတ္ထာ ယေသံ၊ပေ၊တဒါဒယော—"တေ အတ္ထာ"၌ "တေ"ဖြင့်, "ပါဏိ တူရိယ၊ပေ၊ဝိသဘာဂါ"ကို ညွှန်းသည်၊ "ပါဏိ တူရိယ ယောဂ္ဂ သေနင်္ဂ ခုဒ္ဒဇန္တုက ဝိဝိဓ ဝိရုဒ္ဓ ဝိသဘာဂါ+အတ္ထာ+ယေသံ"ဟု ဝိဂြိဟ်ပြုပါ-ဟူလို၊ "တေ အာဒယော ယေသံ တဒါဒယော"၌ တ ၂-လုံးဖြင့် "ပါဏိ၊ပေ၊ဝိသဘာဂတ္ထာ"ကို ညွှန်းသည်၊ ပါဏိ" တူရိယ ယောဂ္ဂ သေနင်္ဂ ခုဒ္ဒဇန္တုက ဝိဝိဓ ဝိရုဒ္ဓ ဝိသဘာဂတ္ထာ+အာဒယော+

တေ-ထို သဒ္ဒါတို့သည်၊ တဒါဒယော-ထို အာဒိတို့ မည်၏၊ ဝါ-ပါဏိ တူရိယ ယောဂ္ဂ ဿနင် ခုဒ္ဒဇန္တုက ဝိဝိဓ ဝိရုဒ္ဓ ဝိသဘာဂတ္ထာဒိတို့ မည်၏။

အာဒိဂ္ဂဟဏေန-ဖြင့်၊ အညောည လိင်္ဂဝိသေသိတ သန်္ဂျာပရိမာဏတ္ထ ပစန စတ္တာလတ္ထ ဒိသာတ္ထာဒီနဉ္စ - အချင်းချင်းလိန်သည် အထူးပြုအပ်သော သဒ္ဒါ, သန်္ဂျာအနက်ရှိသော သဒ္ဒါ, ပရိမာဏအနက်ရှိသော သဒ္ဒါ, မူဆိုး တံငါ ဒုန်းစတ္တားအနက်ရှိသော သဒ္ဒါ, ဒိသာအနက်ရှိသော သဒ္ဒါတို့၏လည်း၊ ဒုန္နေ-ဒုန်၌၊ ကေတ္တံ-သည်ရင်း၊ နပုံသကတ္တာဥ္စ-ရင်း (ဟောတိ)။

ဣတိ - ဤသို့၊ ပါဏျင်္ဂါတ္ထဘာဝတော - သတ္တဝါ၏အင်္ဂါဟူသော အနက်ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊စက္ခုသော တသဒ္ဒါနံ-တို့၏၊ဣမိနာ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ ကေတ္တံ - ကိုရင်း၊ နပုံသကလိင်္ဂတ္တာဥ္စ - ကိုရင်း၊ ကတ္ဝာ-၍၊ သမာသတ္တာ - သမာသ်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ နာမ ဗျပဒေသေ-ကို၊ ကတေ-သော်၊ သျာဒျုပ္ပတ္တိ-သိ အစရှိသော ဝိဘတ်သက်ခြင်းသည်ရင်း၊ အမာဒေသာဒိ-အံပြုခြင်း အစရှိသော အစီအရင်သည်ရင်း၊ (ဟော်တိ)၊ စက္ခု သောတံ-မျက်စိ နား၊ ဟ စက္ခု သောတ-အို မျက်စိ နား၊ စက္ခုသောတံ-ကို၊ စက္ခုသောတေန-ဖြင့်၊ ဧဝံ-တူ၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော ဝိဘတ်တို့၌၊ ကေဝစနမေဝ-ကေဝုစ်ချည်းသာ။

ယေသံတိ ပါဏိ တူရိယ ယောဂ္ဂ ဿနင် ခုဒ္ဒဇန္တုက ဝိဝိဓ ဝိရုဒ္ဓ ဝိသဘာဂတ္ထာဒယော” ဟု ဝိဂြိဟ်ပြုပါ-ဟူလို။

အာဒိဂ္ဂဟဏေန၊ပေ၊နပုံသကလိင်္ဂတ္တာဥ္စ— “ဝိသဘာဂတ္ထာဒီနဉ္စ” ဟု သုတ်၌ အာဒိသဒ္ဒါပါ၍၊ ထိုအာဒိဖြင့် အချင်းချင်း လိန်မတူသော အနက်များကို ဟောသော သဒ္ဒါ, သင်္ချာအနက် ပရိမာဏ အနက်ဟောသဒ္ဒါ, ပစန စတ္တာလ အနက်ဟောသဒ္ဒါ, အရုပ် ဆယ်မျက်နှာ ဟူသော ဒိသာ အနက်ဟော သဒ္ဒါ စသည်ကို ယူသည်၊ ထို သဒ္ဒါများကို ဒုန်တွဲရာ၌လည်း ဤသုတ်ဖြင့် ကေတ်နပုံး စီရင်ပါ-ဟူလို၊ ထို အနက်များ၏ အကျယ်ကို ပုံစံ၌ ပြအံ့။

[ဆောင်] လိန်ချင်းဆန့်ကျင်, သင်္ချာသဒ္ဒါ, ပရိမာဏ, ပစနနှင့်, စတ္တာလမှ, ဆယ်ခုဒိသတ်, အာဒိမှတ်, ကေတ်နပုံး ငဲ့သတည်း။

ဣတိ ပါဏျင်္ဂါတ္ထဘာဝတော၊ပေ၊ကေဝစနမေဝ—မျက်စိနှင့် နားလည်း သတ္တဝါတို့၏ ကိုယ်အင်္ဂါ(အစိတ်အပိုင်း)များတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ပါဏိ တူရိယ”စသော သုတ်၏ ဥပဒေအရ ဤသုတ်ဖြင့်“စက္ခုသောတ”ကို ကေတ် နပုံး ငဲ့၊ နာမ်ငဲ့, သိသက်, အံပြု, စက္ခုသောတံ၊ အာလုပ်၌ သိကို ဟစိတ္တကဲ့သို့စီရင်, ဤသို့ စသည်ဖြင့် စိတ္တာဒိ ဂိုလ်း ကေဝုစ်အတိုင်း စီရင်ရမည်ဖြစ်၍“သျာဒျုပ္ပတ္တိအမာဒေသာဒိ”ဟု အာဒိပါသော သိဟိုဠ်မူသာ ကောင်းသည်။

မုခဥ္ဆ-ခံတွင်းလည်း၊ နာသိကာဒ-နှာခေါင်းလည်း၊ မုခနာသိကံ-ခေါင်း၊ သရော ရဿော နပုံသကေတိ-ဖြင့်၊ အန္တသ-အဆုံးသရ၏၊ ရဿတ္တံ (ဟောတိ)၊ ဟ့နုစ-မေးလည်း၊ ဂီဝါစ-လည်ပင်းလည်း၊ ဟနုဂီဝံ-ပင်း၊ ဧဝံ, ကဏ္ဌနာသ်-နား နှာခေါင်း၊ ပါဏိပါဒံ-လက်ခြေ၊ ဆဝိ မံသ လောဟိတံ-အရေ အသား အသွေး၊ ဟတ္ထပါဒါ, မံသလောဟိတာနိ.တျာဒီနံ ပန - ဟတ္ထပါဒါ, မံသ လောဟိတာနိ အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၏ကား၊ ဣတရီတရယောဂေန-ဣတရီတရ ယောဂ ဒွန်ဖြင့်၊ သီဒ်ဓံ-ပြီးခြင်းသည် (ဟောတိ)၊ ပါဏျဂ်ထွေ-ပါဏျဂ်ထာဒွန်၌၊ ဧဝံ-ဤအတူတည်း။

တူရိယင်္ဂထွေ-တူရိယာ၏ အင်္ဂါဟူသော အနက်ရှိသောဒွန်၌၊ ယထာ-ကား၊ ဂီတဥ္ဆ - သီဆိုခြင်းလည်း၊ ဝါဒိတ်တံဒ - တီးမှုတ်ခြင်းလည်း၊ ဂီတဝါဒိတ်တံ-ခြင်း၊ သမ္မဥ္ဆ - မောင်းတီးခြင်းလည်း၊ ဝါ - ကြေးနောင်တီးခြင်းလည်း၊ တာဠဥ္ဆ-လက်ခုပ်တီးခြင်းလည်း၊ သမ္မတာဠံ-ခြင်း၊ သမ္မံတိ-သမ္မံဟူသည်၊ ကံသတာဠံ-မောင်းတီးခြင်းတည်း၊ တာဠန္တိ-ဟူသည်၊ ဟတ္ထတာဠံ-လက်ခုပ်တီးခြင်းဘည်း၊ သခ်ါစ-ခရုသင်းလည်း၊ ပဏဝါစ-ထက်စည်လည်း၊ ဒ္ဒိဏ္ဍိမောစ-ပတ်သာလည်း၊ ဝါ-စည်တိုလည်း၊ ဝါ-တနည်း၊ သခ်ါစ-ခရုသင်းတို့လည်း၊ ပဏဝါစ, ဒ္ဒိဏ္ဍိမာစ၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ သခ်ပဏဝ ဒ္ဒိဏ္ဍိမံ-မည်၏၊ ပဏဝါဒယော-

---

နာသိကာသည် အာကာရန္တဏ္ထိလိန်ဖြစ်၍ ပကတိပြုသောအခါ "မုခနာသိကာ" ဟု ဖြစ်၏၊ထို့ကြောင့် သရောရဿောသုတ်ဖြင့် အဆုံးအာကို ရဿပြုရုံသာ၊ဂီဝါ-နာသာ တို့လည်း အာကာရန္တဏ္ထိလိန်ပင်ဖြစ်၍ နည်းတူစီရင်၊ ဟတ္ထပါဒံစသည်ကား "ပါဒေါ" ဟု ပုလ္လိန်ဖြစ်သောကြောင့် "ဟတ္ထပါဒ" ဟု ပကတိဖြစ်၏၊ "ဆဝိစ+မံသဥ္ဆ+လောဟိတဥ္ဆ" ဟုပြု၊၍ "ဟတ္ထပါဒ,ဆဝိ မံသ လောဟိတ" တို့၌ "ဟတ္ထပါဒါ-လက် ခြေတို့သည်၊ အနသဝါ-အလိုမလိုက်ကြကုန်" စသည်ဖြင့် ဗဟုဝုစ်ပါဠိများ၌ကား ဤသုတ်အစီအရင် မမြဲသောကြောင့် ဣတရီတရယောဂဒွန်ပုဒ်—ဟု မှတ်။

တူရိယင်္ဂထွေ—တီးမှုတ်အပ်သော ပစ္စည်းဟူသမျှသည် (သဘင်သည်တို့၏ အသုံးအဆောင် မဟုတ်သော်လည်း) တူရိယာပင်တည်း၊ ထို တူရိယာ အပေါင်း၏ အစိတ်အပိုင်း တခုတခုကို "တူရိယ+အင်္ဂ" ဟု ခေါ်၏၊ ထို တူရိယအင်္ဂ အနက်ရှိသော သဒ္ဒါသည် တူရိယင်္ဂထွေ မည်၏၊ [တူရိယင်္ဂ၌ တီးမှုတ်အပ်သော ပစ္စည်းဝတ္ထုသာမက ဝယ်းမှုတ်ခြင်း ကြိုယာကိုလည်း သဟစရဏာနည်း (တကွ ဖြစ်ဘက်နည်း) ဌာန၏ အမည်ကို ဌာနီ ဟီးမှုတ်ခြင်း၌ တင်စားသော ဌာနူပစာရနည်းတို့ဖြင့် ယူရမည်၊ ထို့ကြောင့် ဂီတဝါဒိတ္တာတို့ကိုပါထည့်သွင်းထားသည်၊သခ်ပဏဝ ဒ္ဒိဏ္ဍိမံ၌ ဧကဝုစ် ဗဟုဝုစ် ဝိဂြိဟ် ၂-မျိုး ပြုနိုင်သောကြောင့် ၂-နည်းပြသည်၊ထိုတွင် "ဘေရိ" မည်သော စည်ကြီးတွင် ရှေးနောက်

ပဏဝ အစရှိကုန်သော၊ ဒွေပိ - ၂ မျိုးတို့သည်လည်း၊ ဘေရိဝိသေသာ-စည် အထူးတို့တည်း။

ယောဂုဂ်ထွေ - လယ်ထွန် ဘဏ္ဍာ၏ အင်္ဂါဟူသော အနက် ရှိသော ဒုန်၌၊ ယထာ-ကား၊ ဖါလော၀-ထွန်သွားလည်း၊ ဝါ-ထယ်သွားလည်း၊ ပါဇနဉ္ဇ-နွင်တံလည်း၊ ဖါလပါဇနံ-တံ၊ ယုဂဉ္ဇ-ထမ်းပိုးလည်း၊ နင်္ဂလဉ္ဇ-ထွန်တုံးလည်း၊ ဝါ-ထယ်တုံးလည်း၊ ယုဂနင်္လံ - တုံး၊ သေနင်္ဂထွေ - စစ်တပ်၏ အင်္ဂါဟူသော အနက်ရှိသော ဒုန်၌၊ (ယထာ-ကား၊) ဟတ္ထိနော စ - ဆင်တို့လည်း၊ အဿာစ - မြင်းတို့လည်း၊ ဟတ္ထိအဿံ - ဆင်မြင်း၊ ရထာစ - ရထားတို့လည်း၊ ပတ္တိဂဗ္ဘာစ - ခြေလျင် စစ်သားတို့လည်း၊ ရထ ပတ္တိကံ - သား၊ အသိစ - သန်လျက်လည်း၊ စမ္မဉ္ဇ - မြားကာလည်း၊ အသိ စမ္မံ - ကာ၊ စမ္မန္တိ - စမ်ံဟူသည်၊ သရ၀ါရဏ ဖလကံ - မြားကိုကာသော

သွယ်၍ ခါးအလယ်တုတ်၏၊ [မုဒိင်္ဂသဏ္ဌာနာတိ ဘေရိဝိယ မဇ္ဈေ ဝိဏ္ဍတာ ဥဘောသု ကောဋိသု သံကောစိတာ ဟောတိ၊ (တေရသကဏ်ဋီကာ)၊] ပဏဝမည်သော ထက် စည်ကား ခါးသေး၏၊ ဒိုဏ္ဍိမ မည်သောစည်တို (ပတ်သာ) ကား စည်ကြီး (ဘေရိ) နှင့် ပုံတူသော စည်အငယ်စားတည်း၊ထို့ကြောင့် "ပဏဝါဒယော ဒွေပိ ဘေရိဝိသေသာ" ဟု မိန့်သည်။

ယောဂုဂ်ထွ —ယောဂ္ဂသဒ္ဒါ၌ "ယာဥ်" ဟူသော အနက်ကို သုံးရိုးရှိသော်လည်း မောဂ္ဂလ္လာန် ပဋိကာဒ္ဒဂင်း ထိုနိဿယသစ်ဒဂင်း ယောဂ္ဂဂ်အရ ကသိဘဏ္ဍာ (လယ်ထွန် ဘဏ္ဍာ) ဟု မိန့်သည်၊ ထိုအနက်သာလျှင်ပုံစံများနှင့်လျော်၏၊ "ယုဂါနံ-ထမ်းပိုးတို့၏၊ ဟိတာ-စီးပွါးဖြစ်သော နွားတို့သည်၊ ယောဂ္ဂါ-တို့မည်၏၊ ပေါဂ္ဂါနံ-နွားတို့၏+ ဇုဒံ-ဥစ္စာသည်၊ ယောဂုံ-မည်၏" ဟု သာရတ္ထ ဝိလာသိနီ ဝိဂြိဟ်ပြု၍ ယောဂ္ဂ အရ "ကသိကမ္မ-လယ်ထွန်မှုကို" ကောက်ယူသတတ်၊ "ယောဂ္ဂါနိ" ဟု ဗဟုဝုစ်ဖြင့်သုံးစွဲ သော ဤရူပသိဒ္ဓိ အလို "ယောဂ္ဂါနံ+ဇုမာနိ, ယောဂ္ဂါနိ" ဟု ဝိဂြိဟ်ပြု၍ လယ်ထွန်ဘဏ္ဍာ အများကိုယူ၊ယောဂ္ဂါနံ-လယ်ထွန်ဘဏ္ဍာ များစွာတို့၏+အင်္ဂံ-အစိတ်အပိုင်း (အင်္ဂါ) သည်၊ ဃယာပ္ပင်္ဂံ-မည်၏၊တိုယောဂ္ဂင် ဒုနက်ဟော "ဖါလ" စသည်ကို "ယောဂ္ဂင်္ဃ" ဟု ဆိုသည်။ [ဖါလ၏ အနက်မှန်ကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ၌ ပြထား၏။]

ဒုအသိစ၊ပေ၊သေနင်္ဂထွေ —ဆင်တပ်, မြင်းတပ်, ရထားတပ်, ခြေလျင်တပ်, ဤ ၄-ရပ်ကို စစ်အင်္ဂါဟု ခေါ်၏၊ ထို စစ်အင်္ဂါတို့၏ အသုံးအဆောင်ဖြစ်သော သန်လျက် စသည်ကိုလည်း သဟစရဏ (တကွဖြစ်ဘက်) နည်းအားဖြင့် သေနင်္ဂအရ၌ သွင်းယူ၊ ဆင်မြင်းရထား ခြေလျင်များကို ဒွန်တွဲရာ၀ယ် "ဆင်အများ-မြင်းအများ-ရထားအများ-ခြေလျင်စစ်သား အများဖြစ်မှ သမာဟာရ ဒွန်ဖြစ်သည်၊ ဆင်တစီး မြင်းတစီးမျှ ဖြစ်မူ ဣတရီတရေတရေယောဂတည်း" ဟု သက္ကာဘဋ္ဌ ခဲခြားဂ်၊ထို့ကြောင့် "ဟတ္ထိနောစ အဿာစ"

သားရေပြားတည်း၊ ဓနုံစ - လေးလည်း၊ ကလာပေါစ - ဟောင်လည်း၊ ဓနုကလာပံ-လေး, တောင့်၊ ကလာပေါတိ-ကလာပေါ ဟူသည်၊ တူဏီရုံ-တောင့်တည်း။

ခုဒ္ဒဇန္တုကတ္တေ - ငယ်သော သတ္တဝါ ဟူသော အနုက်ရှိသော ဒွန်ဒ္ဒ် (ယထာ - ကား၊) ဒုံသာစ - မှက်တို့လည်း၊ မကသာစ - ခြင်တို့လည်း၊ ဒုံသမကသံ - မှက်ခြင်၊ ဧဝံ, ကုန္တ ကိဝိလ္လိကံ - ပိုးရွ ခြုံး၊ ကိဋ္ဌပဋ္ဌဂံ -

---

ဟု ဗဟုဝုစ်ဝိဂြိဟ်ပြုသည်၊ ဆင်တစီး မြင်းတစီးသာ ဖြစ်မူ "ဟတ္ထိစ အဿောစ ဟတ္ထိအဿော" ဟု ဇာတရိတရဃောဂဒွန်ဖြုပါ-ဟူလို။ [သေနဂ်ါနံ ဗဟုတ္တေ-"ဟတ္ထိနောစ အဿောစ ဟတ္ထိအဿံ"၊ ဗဟုတ္တေတိကိ'—"ဟတ္ထိစ အဿောစ ဟတ္ထိအဿော" မုဒ္ဓဗောဓဋီကာ']

ထို စစ်တပ်၏ အသုံးအဆောင်များအတွက်ကား "အသိစ စမ္မဉ္စ"ဟု ကေဝုစ်ပင် ဝိဂြိဟ်ဝါကျ ပြုရမည်၊ ထိုတွင် "စမ္မ"ဟူသည် တဘက် စစ်တပ်မှ ပစ်အပ်သောမြှားကို ကွယ်ကာသော သားရေပြားတည်း၊ ထို့ကြောင့် "စမ္မန္တိ-သရဝါရဏ ဖလကံ"ဟု မိန့်သည်၊ ဤ၌ "ဖလကံ"ဆိုသော်လည်း "ပျဉ်ချပ်"မဟုတဲ့၊ ထို့ကြောင့် ဖလ (ဖလက) ကို "စမ္မမယေ သတ္ထုပဋိဃာတနိဝါရဏေ"ဟုဂင်း, "ဖလကပါဏိ"၌လည်း "ဖလကော ပါဏိမိ ယဿ-စမ္မံနိ (မြှားကာရှိသူ၌) "ဟုဂင်း ထောမနိမိ ဆို၏၊ ဤစကားဖြင့် မြှားကို ကာကွယ်ဘို့ရာ လက်ကိုင် သားရေပြား တမျိုးကို "စမ္မ-ဖလက"ဟု ခေါ်ကြောင်း သိသာပြီ၊ မြှားထည့်ရာ မြှားပုံးကို "တောင့်"ဟု ရှေးက သုံးသည်၊ ကလာပနှင့် တူဏီရ သဒ္ဒါတို့ကား "တောင့်"ဟု ခေါ်သော မြှားပုံး၏ ပရိယာယ်တည်း။

ရုဝ်တွက်။ ။"အသိစ စမ္မဉ္စ"စသော ကေဝုစ်ဝါကျများ၌ စကွဲသောတံအတိုင်းတည်း၊ "ဟတ္ထိနောစ"စသော ဗဟုဝုစ်ဝါကျများ၌ကား "ဟတ္ထိ+စ+အဿ+စ" တည်၊ ဟတ္ထိနှင့် အဿနောင် ယော ၂-လုံးသက်၊ နာမ်ရုပ်တွက်၊ စ နောင်ကား ဆရာတို့က လိင်္ဂထွက်ကို ထွန်းပြရုံမျှ အကျိုးငှါ ကေဝုစ် သိကိုသာ သက်စေလိုကြ၏၊ ရှေးကမူ ဟတ္ထိ စသော တွဲဘက်ပုဒ်နှင့်အတူ ယောဝိဘင်္ဂကိုပင် သက်စေလို၏၊ ထို ဝိဘတ်များကို သဗ္ဗာသမာဝုသောဖြင့် ချေ၊ ပကတိပြုသည့်အခါ နဂိရိတည်ရင်းအတိုင်း (ဤ) ကာရန်ဖြင့် "ဟတ္ထိ"ဟု ပကတိပြု၊ (ဟတ္ထိအဿ) ကွစာဒိမဏ္ဍူတွေရာနံဖြင့် ဤ ကို ဇ္ဇ ရသပြုပါ၊ ပတ္တိကာသည် ဇ္ဇထ္ထိလိန် အာကာရန်ဖြစ်၍ "ရထ+စ+ပတ္တိကာ+စ" ဟု တည်၊ ရထပတ္တိကာဟု ပကတိပြု၊ နာသိကာကဲ့သို့ အာကိုလည်း ရသပြု။

ခုဒ္ဒဇန္တုကတ္တ-သတ္တတသဒ္ဒါကျမ်းကိုဦး "၁-အရိုးလုံးလုံးမပါသော သတ္တဝါသည် ခုဒ္ဒဇန္တုက မည်၏၊ ၂-တနည်း, "ကမျဉ်းနီ"ကဲ့သို့ တကယ် သေးငယ်၍ ရုတ်တရက် မမြင်နိုင် အားထုတ်၍ကြည့်မှ မြင်ရသောသတ္တဝါသည် ခုဒ္ဒဇန္တုက မည်၏၊ ၃-တနည်း, တလက်ဖက် အတွင်း၌ အကောင်ရေ တရာလောက် ဝင်နိုင်သော ပိုးကောင်ကဲ့သို့ မျှားသည် ခုဒ္ဒဇန္တုက မည်၏၊ ၄-တနည်း, မြွေပါအထိ (ထို့အောက် သေးငယ်သော)

ပေါက်ဖတ် နှံကောင်၊ ကိဋ္ဌသရီသပံ--ပေါက်ဖတ် ကင်း၊ တတ္ထ-ထိုပုဒ်တို့တွင်၊ ကုဏ္ဌော-ကုဏ္ဌတို့ ဟူသည်၊ သုခုမကိပိလ္လိကာ-သိမ်မွေ့သေးငယ်သော ပိုးရွတို့ တည်း၊ ကိဋ္ဌာ-ကိဋ္ဌတို့ ဟူသည်၊ ကပါလပိဋ္ဌကပါဏာ-အိုးခြမ်းကွဲနှင့် တူသော ကျောက်ကုန်းရှိသော ပိုးကောင်တို့တည်း။

သတ္တဝါကလေးတွေသည် ခုဒ္ဓဇန္တုကမည်၏၊ ဤ ၄-နံပါတ်ဝါဒကို ကေစိဝါဒဟု ဆို၏၊ ထို ခုဒ္ဒဇန္တုက အနက်ကို ဟောသော သဒ္ဒါစုသည် ခုဒ္ဓဇန္တုကတ္ထ မည်၏။

ခုဒ္ဓဇန္တု သိယာနဋ္ဌ, အထဝါ ခုဒ္ဒကောဝ ယော၊
သတံဝါ ပသတေ ယေသံ, ကေစိ အာနကုလာ ဇာတိ၊

အနဋ္ဌ-အရိုးမရှိသောသတ္တဝါသည်၊အထဝါ-တနည်း၊ယော-အကြင်သတ္တဝါသည်၊ ခုဒ္ဒကောဝ-(အားစိုက်၍ကြည့်မှ မြင်ရလောက်အောင်) အဟုတ် သေးငယ်၏၊သော-ထိုသတ္တဝါသည်၊ ဝါ-ဘနည်း၊ ယေသံ-အကြင်ပိုးကောင်တို့၏၊ သတံ-တရာသည်၊ (ဝါ-များစွာသည်၊) ပသတေ-တလက်ဖက်တွင်းခွံ တည်နှိုင်၏၊ တေ-ထို သတ္တဝါပိုးကောင်ကလေးတို့သည်၊ခုဒ္ဓဇန္တု-မည်သည်၊ သိယာ-ဖြစ်၏၊ ကေစိ-အချို့တို့ကား၊ အာနကုလာ-မြွေပါအထိ၊ ခုဒ္ဓဇန္တု-မည်၏၊ ဇာတိ-ဤသို့ ဆိုကြကုန်၏။

ကုဏ္ဌောသုခုမကိပိလ္လိကာ--ကိပိလ္လိကသဒ္ဒါသည် "ခြင်္ကုံး"ကဲ့သို့ သေးငယ်သော သတ္တဝါကို ဟောလျှင် "သုခုမကိပိလ္လိကာ"အရ သာ၍ သေးငယ်သော "ပိုးရွ"ကို ဟောသည်ဟု နှလုံးပိုက်၍"ကုဏ္ဌ-ပိုးရွ+ကိပိလ္လိက-ခြင်္ကုံး"ဟု ဆိုကြသည်၊[မောဂ္ဂလ္လာန် နိဿယသစ်၌မူ "ခြ, ပရွက်" ဟု ပြန်၏၊] ကိဋ္ဌာ=ကပါလပိဋ္ဌကပါဏာ-ကိဋ္ဌကို "ပေါက်ဖတ်=ဘောက်ဖတ်"ဟုပြန်ကြ၏၊ကစ္စည်းသပ္ပြေကနိဿယသစ်၌"သူ့အမွေးနှင့် လူကိုထိလျှင် နာကျင်စေတတ်သော သစ်ရွက်ခြောက်နေတတ်သော ကြက်မောက်ဆူးမျှားလို အမွေးရှိသော ပိုးစိမ်းကောင် တမျိုး"ဟု ဆို၏၊ "ပိုးစိမ်းကောင်"ဟူသော စကားနှင့် "ကပါလပိဋ္ဌကပါဏ-အိုးခြမ်းကွဲနှင့် တူသော ကျောက်ကုန်းရှိသော ပိုးကောင်"ဟူသော စကား ၂-ရပ်တို့ ထပ်-မထပ်ကို စဉ်းစားသင့်၏၊ ထောမနိဓိဋ္ဌ ပိုးလောက်ထက်ကြီးသော သတ္တဝါတမျိုး-ဟု ဆို၏။

ဤခုဒ္ဒဇန္တုကတို့လည်း "ဟတ္ထိ ဒဒသ ရထ ပတ္တိက"တို့ကဲ့သို့ ဒန္ဒများချင်း ဒွန္ဒတွဲရာဌ်သာ ဤသမာဟာရဒွန် ဖြစ်၏, တကောင်ချင်း ဒွန်တွဲရာဌ်မူ အသမာဟာရခေါ် ဇာတရိတရ ယောဂဒွန် ဖြစ်၏။ [ခုဒ္ဒဇန္တုကာနံ အတြာပိ ဗဟွတ္ထေ၀---"ဒုံသာစ မကသာစ ဒုံသ မကသံ"၊ဗဟုတ္တေတိကံ-"ဒုံသော စ မကေ၊သာစ ဒုံသမကသာ၊"....မုဒ္ဓဗောဓိကာ၊] ထို့ကြောင့် "ဒုံသာစ မကသာစ"ဟု ဗဟုစုစ်ဝါကျ လုပ်သည်၊ ဒုံသ (ဒံသ)ကို "ဝနမက္ခိကာ"ဟု ထောမနိဓိ ဆို၏၊ ဒံသခါ၎သည် "ကိုက်ခြင်း" အနက်ကိုဟောရကား ကိုက်တတ်သော "ဝနမက္ခိကာ"ဟူသည့် "မှက်"သာ ဖြစ်ထိုက်၏၊ မက္ခိကာကို ထောက်၍လည်း "မက်=မှက်"ဟု သုံးနှုန်းခဲ့ပါန်တူသည်၊ သက္ကတဘာ၌ မသဓာတ်ဖြင့် "မသက"ဟု ရှိ၏၊ ပါဠိ၌ "မကသ"ကဲ့ ရှေ့နောက် ရှိ၏၊ တို့ကြောင့်

ဝိဝိဓ ဝိရူဒ္ဓတ္ထ-အထူးဆန့်ကျင်ဘက် အနက်ရှိသောဒွန်ဒ်၊ (ယထာ-ကား အဟိစ-မြွေလည်း၊ နကုလောစ-မြွေပါလည်း၊ ဝါ-တနည်း၊ အဟိစ-မြွေတို့) လည်း၊ နကုလာစ-မြွေပါတို့လည်း၊ အဟီနကုလံ-ပါ၊ ဧဝံ, ပိဋ္ဌာရမ္ဘသိကံ-ကြောင်, ကြက်၊ အန္ဓသ-အဆုံးသရ၏၊ ရဿတ္တံ၊ ကာကောလူကံ-ကျီး, ခင်ပုတ်၊ သပ္ပမဏ္ဍူကံ-မြွေ, ဖား၊ ဂရုဠသပ္ပံ-ဂဠုန်, နဂါး။

သဒ္ဒနိတိဋ္ဌ "မကသောတိ မသကော"ဟု ပရိယာယ် ဖွင့်သည်၊ မသကကို ဟိန္ဒူလို "မသာ"ဟု ခေါ်သော "ကိဋ္ဌဘေဒ–ပိုးကောင်ငယ် အထူး"ဟု ဖွင့်၏၊ သို့သော် စိဝရ ပစ္စဝေက္ခဏာဋ္ဌ "ဒုံသ မကသ'ဝါတာတပ သရီသပ သမ္ဖဿာနံ"ဟု ကိုက်ခဲတတ်သော သတ္တဝါအဖြစ်ဖြင့်လာရကား"ခြင်"ဟုမြန်မာပြန်ခြင်းသည် သင့်မြတ်လှပေ၏၊ "မကသ ကုဋ္ဌ-ခြင်ထောင် (ခြင်ကို ကာကွယ်သော အိမ်ငယ်)"ဟုလည်း ပါဠိဋီကာရှိ၏၊ "ကုဋ္ဌာစ ကိပိလ္လိကာစ, ကိဋ္ဌာစ သရီသပါစ"ဟု ဗဟုဝုစ် ဝိဂြိဟ်ပြု၊ သရီသပသဒ္ဒါသည် "မြွေ, ကင်းမြီးကောက် စသည်"ကို ဟောသော်လည်း မြွေသည် ခုဒ္ဒဇန္တုက မဟုတ်သော ကြောင့် ဂေါဓနကိုသာ ယူ။

---

၈၀၀ ဝိရူဒ္ဓတ္ထ—"ဝိရုဒ္ဓ-ဆန့်ကျင်"ဟူရာ၌ "အပူနှင့် အေး, နေရိပ်နှင့် နေပူ"ကဲ့သို့ သဘော မတူရုံမျှ မဟုတ်, အမြဲ ရန်ဘက် ဖြစ်နေသော ဆန့်ကျင်မှုကိုသာ ယူရမည်၊ ထို့ကြောင့် "ဝိဝိဓ=အထူးထူး (အမျိုးမျိုး)"ဟု ဝိသေသနကုမသည်၊ ထို့ကြောင့်ပင် ရှေနား၌ "ဝိဝိဓဝိရုဒ္ဓါ, နိစ္စဝိရောဓိနော"ဟု ဖွင့်ခဲ့သည်၊ ပုံစံကိုလည်း "အဟိနကုလံ" စသည်ဖြင့် "ကမ္မာရဏ်"ဖြစ်ခဲ့ကြသော သတ္တဝါစုကိုသာ ထုတ်သည်။ ["ဝိရောဓော–ဓဝရံ, နတု သဟာနဝဋ္ဌာနံ (အတူတကွ တနေရာထည်း၌ မတည်နိုင်ရုံမျှ မဟုတ်)၊ တေနာဟ–နာ ဆာယာ တပေါ၊ သဿတိကော ကိ (အမြဲ ရန်ဘက်ဆိုတာ ဘာလဲ)၊ ဒေဝါသုရာ (နတ်နှင့် အာသုရာတို့ ဇာရံတခါ ရန်ဘက်ဖြစ်သော်လည်း အမြဲမဟုတ်၍ ဤဝိဝိဓဝိရုဒ္ဓဟွင် မပါဝင်)"–တတ္ထဗောဓိနီ။] ဤဝိရုဒ္ဓတ္ထ၌ အများ (ဗဟုတ္တ) ဖြစ်မှ–ဟု သတ်မှတ်ချက် မရှိရကား "အဟိစ နကုလောစ, အဟီစ နကုလာစ"စသည်ဖြင့် ဧကဝုစ် ဗဟုဝုစ် ၂–မျိုးလုံးပင် ဝိဂြိဟ်ပြုနိုင်သည်။

အန္ဓသ ရဿတ္တံ—မူသိကာပုဒ်ကို ဇာတ်ထိုလိန် အာကာရန္တ ဟု အယူရှိကြဟန်တူသောကြောင့် "အန္ဓသ ရဿတ္တံ"ဟု ဆိုဟန်တူသည်၊ သရောရသော နပုံသကဖြင့် အာကို ရဿ ပြုပါ–ဟူလို၊ သို့သော် "မူသိကော တွာခု ဥန္ဒုရော"ဟု အဘိဓာန်၌ ပုလ္လိန်ဖြင့် ရှိသောကြောင့် "အန္ဓသ ရဿတ္တံ"ကို ဆင်ခြင်ထိုက်၏၊ ဂရုဠသပ္ပံ၌ သရ နည်းသော သပ္ပကို ရှေထား၍ "သပ္ပဂရုဠံ"ဟု ရှိသင့်မည်ထင်သည်၊ "ကွစိ အပ္ပသရံ"ဟု ကွစိဖြင့် ဆိုသောကြောင့် ထို ဥပဒေ မမြဟုသော်လည်း မှတ်၊ မောဂ္ဂလ္လာန်၌ "နာဂ သုပဏ္ဏံ–နဂါး, ဂဠုန်"ဟု သရနည်းသော "နာဂ"ကိုပင် ရှေထားသည်။

ဝိသဘာဂတ္ထော - လက္ခဏာ ကဲ့လျက် ကိစ္စတူ အနက် ရှိ သော ဒွန်၌၊ (ယထာ - ကား၊) သီလဉ္စ - သီလလည်း၊ ပညာဏဉ္စ - ပညာလည်း၊ သီလ ပညာ ဏံ -ညာ၊ သမထော စ-သမထလည်း၊ ဝိပဿနာ စ, သမထဝိပဿနံ၊ ဧဝံ, နာမ ရူပံ-နာမ်, ရုပ်၊ ဟိတော-တွပ်-အရွက်အင်ကြောက်၊ သတိ သမ္ပဇညံ-သတိ, သမ္ပဇည၊ လောဘမေ ာဟံ-ဟ၊ ဒေါသမောဟံ ဟ၊ အဟိရိကာနောတ္တပ္ပံ-ပ္ပ၊ ထိနမိဒ္ဓံ-ဒ္ဓ၊ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စံ-စ္စ၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း၊ အံမောနိဂ္ဂဟီတံ စျလပေဟိတိ ဇော်ထွေ-ဣတိသုတ်၌၊ အံမောတိနိဒ္ဒေသဒဿနတော--"အုံမော" ဟု ညွှန်ပြမှုကိုမြင်ရ ခြင်းကြော င့်၊ ကတ္ထစိ-အချို့ သမာဟာရဒွန်၌၊ နပုံသက လိင်္ဂံ-နပုံလိန် အဖြစ်သည်၊ နဟောတိ-မဖြစ်၊ ဣတိ-သို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ-၏၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ အာဓိပစ္စပရိဝါရော, ဆန္ဒပါရိသုဒ္ဓိ, ပဋိသန္ဓိပဝတ္တိယံတျာဒိ-အစရှိသော ပြယုဂ်သည်၊ သိဒ္ဓတိ-ပြီး၏။

ဝိသဘာဂတ္ထ—သီလသည် မြေခြင်းလက္ခဏာရှိ၏၊ပညာကား သိခြင်းလက္ခဏာ ရှိ၏၊ ဤသို့ လက္ခဏာချင်း ကွဲပြားသည်ကို "ဝိ (ထူးခြားကွဲလွဲသည်)" ဟုဆိုသည်၊ထိုသို့ ကွဲလွဲသော်လည်း ကိလေသာကို ဆန့်ကျင်ဘက် ပြုခြင်း ဟူသော လုပ်ငန်းကိစ္စအားဖြင့် သဘောတူကြသောကြောင့် "သဘာဂ" ဟု ဆိုသည်၊ သမထ ဝိပဿနာ စသည်တို့၏ လက္ခဏာချင်းမတူပုံကို အင်္ဂသာလိနီ အင်္ဂကထာစသည်၌ရှု၊သမထနှင့်ဝိပဿနာလည်း ကိလေသာပယ်ခြင်းကိစ္စ၌ တူကြ၏၊ နာမနှင့်ရူပသည် ("နာမဉ္စ ရူပ ပစ္စယာ သဒ္ဒာ—ယတနံ" အရ) သဒ္ဒါယတနာ၏ အကြောင်းဖြစ်ဘို့ကိစ္စ၌ တူကြ၏၊ ဟိရိနှင့် ဩတ္တပ္ပသည် (သတ္တလောကကြီးကို စောင့်ရှောက် တတ်သော လောကပါလတရား ဖြစ်ရကား) ထို စောင့်ရှောက်မှု ကိစ္စ၌ တူကြ၏၊လောဘနှင့် မောဟသည် ဒုက္ခသိလ်၏မူလဖြစ်ခြင်း ကိစ္စ၌ တူကြ၏၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် အဘိဓမ္မာ၌ လေ့လာ၍သိကြပါလေ၊ "နာမဉ္စ ရူပဉ္စ, ဟိရိစ ဩတ္တပ္ပဉ္စ, သတိစ သမ္ပဇညဉ္စ, လောဘောစ မောဟောစ" စသည်ဖြင့်ဝိုင်္ဂဟ်ပြု။

အံမောနိဂ္ဂဟီတံ၊ပေ၊သိဒ္ဓတိ—"အုံစ မောစ" ဟု ဝိဂြိဟ်ပြု၍ ဇုတရိတရဃောဂ ဒွန်ဆိုလျှင် "အုံမော" ဟု ဗဟုဝ္စစ်ချသင့်၏၊ "အံမော" ဟု ဧကဝုစ်ချသဖြင့် သမာဟာရဒွန် ဖြစ်ကြောင်းသိသာ၏၊ သို့သော် နပုံးမငဲ့ဘဲ "အံမော" ဟု ပုလ္လိန်ထားပြန်သဖြင့် အချို့ သမာဟာရဒွန်၌ နပုံးမငဲ့ဘဲလည်း ပြီးနိုင်သည်—ဟု မှတ်ထိုက်သည်၊ထို့ကြောင့် "အာဓိ ပစ္စပ္ပ—အစိုးရသူ၏ အဖြစ်လည်း၊ ပရိဝါရောစ—အခြံအရံလည်း၊ အာဓိပဋ္ဌ ပရိဝါရော—အရံ" ဟုပုလ္လိန်ချပ်သည်ၦင်း "ဆန္ဒောစ—ဆန္ဒလည်း၊ ပါရိသုဒ္ဓိစ—ပါရိသုဒ္ဓိသည်း၊ ဆန္ဒ ပါရိသုဒ္ဓိ၊ပဋိသန္ဓိစ-ပဋိသန္ဓေအခါလည်း၊ ပဝတ္တိစ ပဝတ္တိအခါလည်း၊ပဋိသန္ဓိပဝတ္တိ" ဟု ဇာတ်လိန်ချပ်သည်ၦင်း သမာဟာရဒွန်ပုဒ် ဖြစ်လျက် ကော်ငဲ့ရုံမျှဖြင့် ပြီးရလေသည်၊ "သမာဟာရဒွန္ဒေပိ ကတ္ထစိ ပုလ္လိင် မိစ္ဆန္တိ သဒ္ဒဝိဒူ" ဟုဋီကာတို့ ဖွင့်လေ့ရှိသောစကား လည်း ဤအဓိပ္ပါယ်ကို ရည်ရွယ်သောစကားပင်တည်း။ ["အာဓိပစ္စပရိဝါရော" သည် မြန်မာမှု၌ မပါ, ကျနေဟန်တူသည်။]

အညောညလိင် ဝိသေသိတာနံ-အချင်းချင်း လိန်သည် အထူးပြုအပ်ကုန်သော သဒ္ဒါတို့၏၊ ဒ္ဒန္ဒေ-၌၊ (ယထာ-ကား၊) ဒါသီစ - ကျွန်မလည်း၊ ဒါသေစ- ကျွန်ယောကျ်ားလည်း၊ ဒါသီဒါသံ-ကျ်ား၊ ကုစာဒီနာ-ကုစာဒီမဏ္ဍုတ္တရာနံ စသော သုတ်ဖြင့်၊ မဇ္ဈေ - အလယ်၌၊ ရဿတ္တံ (ဟောတိ)၊ ဂုတ္ထိစ-လည်း၊ ပုမာစ- လည်း၊ ဂုတ္တိပုမံ-ကျ်ား၊ [နောက်ပုဒ်ကျမှ "ဧဝံ" ဟု ညွှန်သောကြောင့် ဤပုဒ်၌ ဝိဂြိဟ်ရှိသော သီမူသာ ကောင်းသည်၊]ဧဝံ, ပတ္တစီဝရံ-သပိတ်, သင်္ဃန်း၊ သာခါ ပလာသံ-သစ်ခက်, သစ်ရွက်၊ ဂုစ္ဆာဒိ-တည်း၊ သခ်္ဂါ ပရိမာဏတ္ထာနံ-သခ်္ဂါ, ပရိမာဏ အနက်ရှိသော သဒ္ဒါတို့၏၊ ဒ္ဒန္ဒေ (ယထာ)၊ ကေကာ-ကေကလည်း၊ ဒုကာ-ဒုကလည်း၊ ကေကဒုကံ၊ သခ်္ဂါဒ္ဒန္ဒေ-သခ်္ဂါဒ္ဒန်၌၊ အပ္ပသခ်္ဂါ-နှည်းသော သခ်္ဂါ သဒ္ဒါသည်၊ ပုဗ္ဗံ-၌၊ နိပတတိ-၏၊ ဧဝံ, ဒုကတိကံ-ဒုကတိက၊ တိကစတုက္ကံ-က္က၊ စတုက္ကပဉ္စကံ က၊ ဒီဃော စ-အရှည်လည်း၊ မဇ္ဈိမော စ-အလတ်လည်း၊ ဒီဃ မဇ္ဈိမံ-လတ်။

အညောညလိင် ဝိသေသိတာနံ—ဝိသဘာဂတ္ထာဒီနံ၌ အာဒိဒ်၏ ပုံစံများကို ပြလိုရှိ"အညောည"စသည်မိန့်၊ဒါသိ ဒါသံ၌ ဒါသီသည် ဇာတ္တိလိန်သဒ္ဒါ-ဒါသောကား ပုလ္လိန်သဒ္ဒါတည်း၊ဤသို့ လိန် မတူကြဲသော သဒ္ဒါစုံကို"အညောညလိင်ဝိသေသိတ"ဟု ခေါ်၏၊ [အညောည—အချင်းချင်း, ဝါ—အပြန်အလှန်+လိင်ဝိသေသိတ—လိန်သည် အထူးပြုအပ်, ဝါ-လိန်သည် မတူကွဲပြားအောင် ပြုအပ်သော သဒ္ဒါ။] "ဒါသီ"ဟု ဤကာရန်အား ပကတိဖြစ်သောအခါ "ဒါသိ ဒါသ"ဝယ် အလယ် (ိ) ကို ကုစာဒိ မဏ္ဍုတ္တရာနံဖြင့် ရဿပြု၊ ဇာတ္တိပုမံ၌ ထိုလည်း နည်းတူ၊"ပတ္တော+စီဝရဉ္စ,သာခါစ+ပလာသောစ"ဟု နောက်ပုဒ်များ၌လည်း လိန်မတူပုံကို သိ၊ "ဇာစ+မရဏန္တ, ဇာမရဏံ"ကိုလည်း ဤ၌ ယူသင့်၏၊ မောဂ္ဂလ္လာန်၌ကား ပါဏ္ဍာဂ်ာထ္တ၌ သွင်းသည်။

သခ်္ဂါပရိမာဏတ္ထာနံ-တခုထည်းကို "ကေက"-၂ ခုအနေပါင်းစသည်ကို"ဒုက" စသည်ခေါ်၏၊ ထိုသဒ္ဒါစုသည် သခ်္ဂါအနုက် ဟောချည်းဖြစ်၍ "သခ်္ဂါဒ္ဒန်" မည်၏၊ ဤသခ်္ဂါဒ္ဒန်၌ ၁ သခ်္ဂါ နှင့် ၂ သခ်္ဂါ ၂ ခုကို တွဲလျှင် အနည်းသခ်္ဂါ ဟောသော ကေသဒ္ဒါသည် ရှေ့နေ၏၊ မြန်မာလိုလည်း "၁ခု ၂ခု, ၃ခု ၄ခု" စသည်ဖြင့် အနည်းသခ်္ဂါကို ရှေ့ထားလေ့ရှိသည်၊ "ဒီဃမဇ္ဈိမံ"ကား ပရိမာဏထွ ဒွန်ဘည်း၊ ရှည်သော ပမာဏ, အလယ် အလတ် ပမာဏကို ပရိမာဏဟု ခေါ်သည်၊ [မောဂ္ဂလ္လာန်၌ ပရိမာဏအတွက် ပုံစံကို သီးခြားမပြသဖြင့် သခ်္ဂါနှင့်ပရိမာဏကို "သခ်္ဂါအတိုင်း အရှည်" တနက်ထည်းယူဟန်တူသည်၊ ရူပသိဒ္ဓိဋီကာ၌ကား "သခ်္ဂါစ ပရိမာဏဉ္စ သခ်္ဂါပရိမာဏံ"ဟု ၂ နက်ခွဲပြသည်။]

ပစန စက္ကာလတ္တာနံ - ပစနအနက် စက္ကာလ အနက်ရှိသော သဒ္ဒါတို့၏၊ ဒွန္ဒ (ယထာ)၊ ဩရဿိကာစ - ဆိတ်သတ်သမားတို့လည်း၊ သူကရိကာစ - ဝက်သတ်သမားတို့လည်း၊ ဩရဿိက သူကရိကံ = သမား၊ ဧဝံ, သာကူနိက မာဂဝိကံ - ငှက်မူဆိုး, သားမူဆိုး၊ သပါဓကာစ - ခွေးသား စားသူလည်း၊ စက္ကာလောစ - စက္ကာလလည်း၊ သပါကစက္ကာလံ - လ၊ ပုက္ကုသ ဆဝဘာဟကံ - ဘင်ကျုံးသမား, သူကောင်ဖုတ်သမား၊ ဝေနရထကာရံ -

---

ပစန စက္ကာလတ္တာနံ-ဋီကာ၌ "ပစနာစ စက္ကာလာစ ပစန စက္ကာလာ" ဟု ဖွင့်၏၊ ထိုတွင် "ပစန" ဟူသည် သူ့အသက်ကို သွဉ်းဆဲ နှိပ်ကွပ် ပုပန်စေတတ်သော မူဆိုး တံငါ လူမျိုးတည်း၊ ["ပစတော တိ-ဒဇ္ဈေန ပီဠေန္တော်သ, တာဠေန္တော်သဝါ"-သီလက္ခန် (သာမညဖလသုတ်) ဋ္ဌကထာ၊ "ပစနံ ဒဟနံ (ပူလောင်စေခြင်း) ဝိဇ္ဈာဓနံ (နှိပ်စက်ခြင်း) တိ အာဟ-ဒဇ္ဈေန ပီဠေန္တော်သ"-ဋီကာဟောင်း၊] ဤစကားအရ "ပစန္တိ,တိ ပစနာ" ဟု ပြု၊ ပစန္တိ-(မီးဖြင့် ချက်သကဲ့သို့) သူတပါးကို ပူလောင်တတ် နှိပ်စက်သတ်ဖြတ်တတ်ကုန်၏၊ ဤတိ, ပစနာ၊ "စက္ကာလ" ဟူသည် အမျိုးဇာတ်အားဖြင့် ယုတ်ညံ့သူတည်း၊ ထောမနိဓိဋ္ဌ "သနာမချာတေ ဇာတိဘေဒေ (မိမိနာမည်အတိုင်း "စက္ကာလ" ဟု ထင်ရှားသော ဇာတ်အထူးဌ)" ဟုဎင်း "သုဒ္ဓေန ဗြာဟ္မဏိယံ ဥပ္ပါဒိတေ သံကိလ္လာဝလ္လေ (သုဒ္ဓယောကျားနှင့် ပုဏ္ဏားမတို့မှ ပေါက်ဖွားသော ရောပြွမ်းသော အမျိုးဌ" ဟုဎင်း ဖွင့်၏၊ ဤနေရာဌကား ရှေအနက်အရ ယုတ်ညံ့သော ဇာတ်ရှိသော လူတမျိုးကို "စက္ကာလ" ဟု မှတ်၊ ထိုသူများ၏ အလုပ်ကား "ဘင် (မစင်) ကျုံးခြင်း" စသော အောက်တန်း အလုပ်များတည်း၊ [စက္ကေ-ကြမ်းကြုတ် ယုတ်ညံ့သော အလုပ်ဌ၊ အလံ-စွမ်းနိုင်သူသည်၊ စက္ကာလော-မည်၏။။]

"ဩရဿိက" စသော ပုဒ်ပြီးပုံသည် တဒ္ဓိတ်ဌ ထင်ရှားလတံ့၊ သပါကဌ "သာ" သည် "ခွေး" ဟူသော အနက်ဟောတည်း၊ သာနံ-ခွေးကို၊ ပစတိ-သွဉ်းဆဲ သတ်ဖြတ်စားသောက်တတ်၏၊ ဤတိ, သပါကော-ခွေးသား စားသူ၊ ဤ "သပါက" လည်း စက္ကာလမျိုးတွင် ပါဝင်၏၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာဌ "သပါကာ-သုနခမံသခါဒကာ စက္ကာလာ" ဟု ဖွင့်သည်၊ ဩရဿိက စသည်ကား ပစနတ္ထဌန်, သပါက စသည်ကား စက္ကာလဒ္ဌန်ဟုခဲ့၊ ထောမနိဓိဋ္ဌ "ပုက် (ကုစ္ဆိတံ) -စက်ဆုပ်အပ်သူ၏ အဖြစ်သို့၊ ကသတိ-ရောက်တတ်၏" အရ "ပုက္ကသ-စက္ကာလေ" ဟု ရှိ၏၊ ဘင် (မစင်) ကို ကျုံးပစ်သူဖြစ်၍ စက်ဆုပ်ဘွယ်သို့ ရောက်သူ-ဟု ဆိုဟန်တူသည်၊ ပါဠိဌ် "ပုက္ကုသ" ဟု ရှိ၏၊ "ပုဇ္ဇတိ ကရီသဿ (ကျင်ကြိုး၏) နာမံ, တံ ကုဿိတေန အပနေန္တီတိ ပုက္ကုသာ" ဟုလည်း ပါဠိဋီကာတို့ ဖွင့်ကြသည်၊ ဆဝ-သူသေကောင်ကို+ဒုဟကာ-မီးဖုတ်သူ ("သုဘရာဇာ" ဟု ယခု ခေါ်ကြသော သုသာန်ဌ နေသူတည်း)။

"ဝေဏုနာ-ဝါးဖြင့်၊ ဇိဝတိ-အသက်မွေးတတ်၏" အရ ဝါးကိုနှိုးဖြာ၍ တောင်းစသည် ယက်လုပ်သူသည် ဝေဏ (ဏကို နုပြု၍ "ဝေန") မည်၏၊ ဒေဘိဓာန်ဌ "ဝေနော ဗိလိဝ ကာရော့စ, နဋ္ဌကာရော သမာ တယော" ဟု နှိုးသမား (ကျူးထရံသည်) အနက်ဟော

နှိုးရွေသမား, သားရေနယ်သမား၊ တတ္တ-ထိုဝေနုရထကာရတို့တွင်၊ ဝေနာ-ဝေနတို့ဟူသည်၊ တစ္ဆကာ-နှိုးရွေသမားတို့တည်း၊ ရထကာရာ-တို့ဟူသည်၊ စမ္မကာရာ-သားရေနယ်သမားတို့တည်း၊ [သိဟိုဠ်မူဋ္ဌ် "ဗဟုဝုစ်ချည်း" ရှိသည်၊ "ဩရဗ္ဘိကာ" စသည်ဖြင့် ဗဟုဝုစ် ဝိဂြိဟ်ပြုခဲ့သောကြောင့် ဗဟုဝုစ် ရှိစြင်းသာ ရွေနောက်ညီသည်၊ "ကုဏ္ဌာ" စသည်၌လည်း ဗဟုဝုစ်ပင်ပြုခဲ့သည်။]

ဒိသတ္ထာနံ-ဒိသာ အနက်ရှိသော သဒ္ဒါတို့၏၊ ဒုန္နေ(ယထာ)၊ ပုဗ္ဗာစ-အရွှေအရပ်လည်း၊ အပရာစ-အနောက်အရပ်လည်း၊ ဣတိအတ္ထေ-၌၊ ဒုန္နသမာသံ-ကိုဂုင်း၊ ဝိဘတ္တိလောပဉ္စ-ကိုဂုင်း၊ ကတ္တာ-၍၊ ဣစ-ဤသုတ်၌၊ အာဒိဂဟဏေန-ဖြင့်၊ ကေတ္တေ-ကိုဂုင်း၊ နပုံသကလိင်္ဂတ္တစ-ကိုဂုင်း၊ ကတေ-ပြုအပ်ပြီးသော်၊ သရောရသော နပုံသကေတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ရဿတ္တံ-ပြု၊ ပုဗ္ဗာပရံ-အရွှေအနောက်

၃-ပုဒ်လာ၏၊ ဤ၌ "ဝေနာတိ တစ္ဆကာ" ဟု ဖွင့်ပုံမှာ နားမလည်နိုင်အောင်ရှိသည်၊ အဘိဓာန်၌ "တစ္ဆကော ဝဆုကီ မတော" ဟု တစ္ဆကကို "လက်သမား" ဟုသာ ဆို၏၊ ထို့ကြောင့် "တစ္ဆကာ" ဟူသည်ကို စိစစ်ကြပါလေကုန်။ [ကြံအခွံခွါသောဓားကို "ဥစ္ဆုတစ္ဆကသတ္ထက" ဟု ခေါ်သောကြောင့် ဤ "တစ္ဆက" သဒ္ဒါလည်း ကြံခွံခွါသကဲ့သို့ နှိုးကို စိတ်ဖြာသူ "တစ္ဆက" ဟု ဆိုလိုဟန်တူသည်-ဟု သော်လည်း ကြံ၊]

ရထကာရော၏ သဒ္ဒါအနက်မှာ "ရထားလုပ်သူ" ဟုသာ ထွက်သော်လည်း ထောမနိဓိ အဘိဓာန်၌ "ရထနိမ္မာနကာရကော-ရထားကို ဖန်ဆင်း ပြုလုပ်တတ်သော၊ ဝဏ္ဏာသက်ရဘေဒေ-(အမျိုး မစစ်သော) အမျိုးရောသော်သူ အထူး၌" ဟု ဖွင့်၏၊ ရထားကို ပြုပြင်ရာ၌ သားရေဖြင့် ပြုပြင်သောကြောင့် ထို ရထကာရကိုပင် "စမ္မကာရ" ဟု ပရိယာယ် ဆိုပြန်သည်။ ["ရထေသု စမ္မေန မာနနကရဏတော ရထကာရာ စမ္မကာရာဝုစ္စာ"-သဂါထာဝဂ်သံယုတ်ဋီကာစသည်၊] ထို သားရေလုပ်သမားများတွင် ဘိနပ်ချုပ်သူတို့လည်း ပါဝင်ရကား "ရထကာရော၀ စမ္မသ, ပရိကန္တံ ဥပါဟနံ၊ ဥပါဟနံ-ဘိနပ်ကို၊ ဝါ-ဘိနပ် ဖြစ်အောင်၊ ပရိကန္တံ-ဖြတ်တောက်ခုတ်လှီးသော၊ ရထကာရော - သားရေလုပ်သမားသည်။ ဝါ-ဘိနပ်ချုပ်သမားသည်၊ စမ္မသ-သားရေ၏၊ အဂယျုပဂံ-မယူထိုက်သော အပိုင်းကို၊ ဇဟတိဇ္ဈဝ-စွန့်သကဲ့သို့" ဟု ကာမဇာတ် စသည်၌ မိန့်တော်မူသည်၊ ထို့ကြောင့် "ရထကာရာ, စမ္မကာရာ" ဟု ဖွင့်၏၊ "ရထားကို ပြုပြင်သူတို့, ဝါ-သားရေလုပ်သူ, ဘိနပ်ချုပ်သူတို့" ဟုပေး။

ဒိသဇ္ဇာနံ-ဒိသာပုဒ်က ဇုတ္တိလိင်္ဂဖြစ်၍ 'ပုဗ္ဗာစ အပရာစ" ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ သမာသ်စသည် စီရင်၍ ဝိဘတ်-စနိပါတ်တို့ကို ချေပြီးနောက်, "ပုဗ္ဗာ အပရာ" ဟု ပကတိပြု, ဤသုတ်၌ အာဒိဖြင့် ကေတ်နပုံးငဲ့၊ သရောရသောသုတ်ဖြင့် အဆုံးအာကို ရဿ, ဒ္မ်ခွင်း, ရွေ, ကပ် (ပုဗ္ဗာပရ), နာဓ်ငဲ့ စသည် စီရင်၊ "ပုရတ္ထိမာစ ပစ္ဆိမာစ, ဒက္ခိဏာ စ

အရပ်၊[ဟေ ပုဗ္ဗာပရ-အိုအရွေ့ အနောက်အရပ်၊ ပုဗ္ဗာပရံ-ကို၊] ပုဗ္ဗာပရေန-ဖြင့်၊ ပုဗ္ဗာပရသ-အား၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း၊ ဧဝံ, ပုရတ္ထိမပစ္ဆိမံ-အရွေ့ အနောက် အရပ်၊ ဒက္ခိဏုတ္တရံ-တောင်မြောက်အရပ်၊ အဓရုတ္တရံ-အောက် အထက်အရပ်။ [အချို့စာဌ် "ဟေပုဗ္ဗာပရံ (အာလုပ်) ပုဗ္ဗာပရံ (အံ)" မပါ, ကျဟန် တူသည်။]

(၂၅၉) နပုံသကလိင်္ဂန်ဿိ ကေတ္တန်ဿ ဒွန္ဒေတိ စ ဝတ္တတေ။

ဝိဘာသာ၊ပေ၊ဇနပဒါဒိနဉ္စ။ ။ဒွန္ဒေ သမာသေ-ဌ်၊ ရုက္ခ တိဏ ပသု ဓန ဓညဇနပဒါဒိနံ-သစ်ပင်, မြက်, သားကောင်, ဥစ္စာ, စပါး, ဇနပုဒ် အနက်ဟော သဒ္ဒါ အစရှိသည်တို့၏၊ ကေတ္တံ, နပုံသက လိင်္ဂတ်စ-ဌင်း၊ ဝိဘာသာ-ဖြင့်၊ ဟောတိ၊ ကေတ္တာဘာဝေ-ကောင် မဖြစ်လတ်သော်၊ ဗဟုဝစနံ - ဗဟုဝုစ်သည်ဌင်း၊ ပရဿဝ - နောက်ပုဒ်၏သာလျှင်၊ လိင်္ဂ - လိန် သည် ဌင်း၊ (ဟောတိ)၊ တတ္ထ - ထို ရုက္ခတိဏ အစရှိသည် တို့တွင်၊

ဥတ္တရာစ, အဓရာစ ဥတ္တရာစ''ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၊ ['' အဓုတ္တရာ''ဟု ရှိသည်ကား ပါဠိပျက်၊ ''အဓော'' နိပါတ်ချည်း သက်သက် ''အောက်အရပ်'' ဟူသော ဒိသာအနက်ကို မဟောနိုင်၊] ဒက္ခိဏာ, ဥတ္တရ, အဓရ-ဟု သမ္ဗန္ဓပုဒ်စုကို ဒွန်တွဲပြုရာ ဌာနဖြစ်၍ ''အဓရုတ္တရံ''ဟု ရှိရမည်။

(၂၅၉) ဝိဘာသာ၊ပေ၊ဒိနဉ္စ— ''တထာ ဒွန္ဒေ'' စသော ရွေသုတ်လာ ပုဒ်တို့၌ ဒေမြကေတ် နပုံ ငဲ့ရကား ဤသုတ်လာ ပုဒ်တို့၌ ကေတ်နပုံငဲ့ မမြဟု ပြလို၍ ဝိဘာသာ သဒ္ဒါနှင့်တကွ ဤသုတ်ကို အားထုတ်ရပြန်သည်၊ နပုံ ကေတ် ငဲ့လျှင် သမာဟာရ ဒွန်, နပုံကေတ် မငဲ့လျှင် ဇာတိရတရယောဂဒွန် ဟု ခဲ့၊ ရွေသုတ်နှင့် ဤသုတ်၌ (သုဘ်ရင်း ဒေဒိတို့ပါ) ယူအပ်သော ပုဒ်များမှ တပါးသော ပုဒ်များ၌ ဇာတိရတရယောဂ ဒွန်သာ တွဲရမည်—ဟုလည်း ခဲခြားပါ၊ သို့သော် ဤအခွဲလည်း မှတ်သားဖြစ်ရုံသာ၊ ''စိဝရ ပိဏ္ဍ ပါတ ဂိလာနပစ္စယဘေသဇ္ဇပရိက္ခာရံ'' ပုဒ်၌ကား သမာဟာရမျိုးတွင် ပပါဝင်ဘဲလျက် ဇာတိရတရယောဂ-သမာဟာရ ၂ မျိုးပင်ပါဝင်နှံ့ပြန်သည်၊ ''သာရိပုတ္တောစ မောဂ္ဂလ္လာနောစ သာရိပုတ္တမောဂ္ဂလ္လာနာ'' ဟူသော ဇာတိရတရယောဂဒွန်မျိုးနှင့် အလားတူပါလျက် ''ခတ္တောစ တိဿောစ ခတ္တာတိဿံ, ဒေဘိဘူစ သမ္မာဝေါစ ဒေဘိဘူ-သမ္မံ'' ဟု သမာဟာရ ဒွန်ပုဒ်ကိုလည်း တွေ့ရပြန်သည်၊ ထို့ကြောင့် သဒ္ဒါကျခဲ့သုတ်ဖြင့် ခဲခြားထားသော်လည်း မှတ်သားဖြစ်ရုံ (ယေဘုယျနည်းအားဖြင့်) ခဲခြားခြင်း-ဟုမှတ်၊ နပုံကေတ် မငဲ့သည့်အခါ ဇာတိရတရ ယောဂထုံးစံအတိုင်း နောက်ပုဒ် လိန်သို့လည်း လိုက်ရ, ဗဟုဝုစ်ချည်းလည်း ချရသည်ဟုပြ လို၍ ''ကေတ္တာဘာဝေ ဗဟုဝစနံ ပရဿဝ လိင်္ဂ''ဟု မိန့်သည်။

ရုက္ခာနံ-သစ်ပင် အနက်ဟော သဒ္ဒါတို့၏၊ ဒုန္နေ-၌၊ (ယထာ)၊ အဿတ္ထာစံ-ညောင်ဗုဒ္ဓဟောပင်တို့လည်း၊ ကပိတ္ထာစဲ - သီးပင်တို့လဲ့လည်း၊ ဣတိ အဓတ္ထ - ၌၊ သမာဟာရေ-သမာဟာရ ဒွန်၌၊ ဒုန္နသမာသာဒိမှိ - ဒွန်သမာသ် အစရှိသည်ကို၊ ကတေ - သော်၊ ဣမိနာ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ ဝိကပ္ပေန - ဖြင့်၊ ကေတ္တံ နပုံသကလိင်္ဂတ္တ (ဟောတိ)၊ အဿတ္ထကပိတ္ထံ-ညောင် ဗုဒ္ဓဟောပင်, သီးပင်၊ ဝါ - တနည်း၊ အဿတ္ထကပိတ္ထာ - တို့၊ ဧဝံ, အမ္မပနသံ - သရက်ပင်, ပိန္နဲပင်၊ အမ္မပနသာ ဝါ - လည်း ရှိ၏၊ ခဒိရပလာသံ - ရှာပင်, ပေါက်ပင်၊ ခဒိရပလာသာ ဝါ၊ ဓဝဿကဏ္ဏကံ - မျှော်ငိုပင်, အင်ကြင်းပင်၊ ဓဝဿကဏ္ဏကာ ဝါ။

ရုက္ခာနံဒုန္နေ—ဤ"သစ်ပင်"ဟူရာ၌ ရုက္ခ၏ ဟောနက်ဖြစ်သော သစ်ပင် သာမန်မဟုတ်, နာမည်ထူးရသော အဿတ္ထ စသော သစ်ပင်များတည်း၊ ထိုသို့ သစ်ပင်ကို ဟောရာ၌လည်း အနက်တူ သဒ္ဒါ ၂ ခုကို ဒွန်မတွဲရ၊ ဥပမာ— "ကောလောစ-ဆီးပင်လည်း၊ဗဒရောစ—ဆီးပင်လည်း၊ ကောလ ဗဒရံ"ဟု မတွဲရ၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း, ဒွန်ဟူသည် အနက် ၂ ခုကို စသဒ္ဒါ[၂] ပေါင်းဆည်းသောကြောင့်တည်း၊ထို့ကြောင့်ပင် "အရကွဲ ဒွန်တွဲ, အရတူ ကမ္မဓာရဲယူ"ဟု ပြောစမှတ်ပြုကြသည်၊ ဤရုက္ခတိဏစသည်တို့တွင် ရုက္ခဟောနှင့် တိဏဟော စသည်ကိုလည်း ဒွန်မတွဲရ, ရုက္ခချင်းချင်း—တိဏချင်းချင်း စသည်သာ ဒွန်တွဲရမည်၊ နောက် တိဏ စသည်တို့လည်း မြက် သာမန်ကို မဆိုလို မြက် ဝိသေသကိုသာ ဆိုလိုကြောင်း—မြက်ဟော သဒ္ဒါချင်းသာ ဒွန်တွဲရကြောင်း အနက်တူ ပရိယာယ် သဒ္ဒါ ၂ ခုကို ဒွန်မတွဲရကြောင်းများကို သိလေ။

[ဇိနိန္ဒဗုဒ္ဓိ] ရုက္ခာ ဒ်ဂ္ဂဟဏော နာ ဇာဟ ရုက္ခာဒိ ဝိသေသ ဝါစိနံ ဂဟဏံ၊ ကထံ, ယသ္မာ ဤဟိ ရုက္ခာဒီဟိ ဒွန္ဒော ပစ္စေကံ ဝိသေသီယတေ၊ တေနေသံ ဝိဘာသာ တုလျဇာတီယေသွေဝါ၊ဝတိဒ္ဓတော၊ ဝိရုပေသု တုလျ-ဇာတီယေသွပိ, နာ သရူပေသု၊ တောသံ ဒွန္ဒာဘာဝတော။

အဿတ္ထကို ဘုရားပွင့်ရာ ညောင်ပင်ဖြစ်သောကြောင့် ("ဗုဒ္ဓဟောတု—ဘုရားဖြစ်ခြင်း၏အကြောင်း)"ဟု ကြိုဆို "ညောင်ဗုဒ္ဓဟ"ဟုဂုဏ် "အဿတ္ထော ဗောဓိစန္ဒိသု"ဟု ဗောဓိနှင့် ပရိယာယ်ဖြစ်သောကြောင့် "ဗောဓိညောင်"ဟုဂုဏ် ခေါ်ကြ၏၊ ကပိတ္ထကို အဘိဓာန်နိဿယသစ်၌"သီးပင်"ဟုဖေး၏၊ "ကပိ တိဋ္ဌတိ ဤ"ဟူသော ဝိဂြိဟ်အရ ထို အသီးကို မျောက်များကြိုက်တတ်၍ မျောက်၏ တည်ရာ ဖြစ်သောကြောင့် "ကပိဋ္ဌ (ဋ္ဌကို ထပြု၍) ကပိတ္ထ"ဟု ခေါ်သတတ်၊ "ကပိတ္ထ-ညောင်ကြပ်"ဟု အဖေးများသည်၊"ဓဝေါစ အဿကဏ္ဏောစ"၌ "သာဓလော အဿကဏ္ဏော"ဟု အဘိဓာန်ပရိယာယ်ဆိုသောကြောင့် "အင်ကြင်း"ဟု ဖေးသည်၊ ဓဝေါကို"မျောက်ငိုပင်"ဟု ဖေးကြသည်။

တိဏာနံ-မြက်ဟောသဒ္ဒါတို့၏၊ ဒုန္ဒေ (ယထာ)၊ ဥသိရာနိစ-ပန်းရင်းတို့လည်း၊ ဗိရဏာနိစ - မြက်မွှေးတို့လည်း၊ ဥသိရဗိရဏံ - မွှေး၊ ဏာ ဝါ-၏၊ ဧဝံ, မဉ္ဇု ပဗ္ဗံ-ဖြူဆံမြက်, ပြိဘ်မြက်၊ ဇာနိ ဝါ၊ ကာသကုသံ-သက်ကယ်မြက်, သမန်းမြက်၊ သာ ဝါ။

ပသူနံ - သားကောင်ဟောသဒ္ဒါတို့၏၊ ဒုန္ဒေ(ယထာ)၊ အဇာစ-ဆိတ်တို့လည်း၊ ဧဠကာစ-သိုးတို့လည်း၊ အဇေဠကံ-ဆိတ်, သိုး၊ အဇေဠကာ ဝါ၊ ဟတ္ထိစ - ဆင်တို့လည်း၊ ဂါဝေါစ - နွားတို့လည်း၊ အဿာစ - မြင်းတို့လည်း၊ ဝဠဝါစ-မြင်းမလည်း၊ ဟတ္ထိဂဝဿဝဠဝံ-မ၊ ဝဠဝါဝါ-၏၊ ကုစာဒိနာ-ကုစာဒိမဇ္ဈေတ္တရာနံစသော သုတ်ဖြင့်၊ ရဿတ္တံ - ပြု၊ သြသရေစာတိ - ဖြင့်၊ အဝါဒေသောစ-အဝလည်းပြု၊ ဂေါမဟိံသံ-နွား, ကျဲ၊ သာ ဝါ၊ ဧဏေယျဝရဟံ-တောဆိတ်နက်, ဝက်၊ ဟာ ဝါ၊ သီဟဗျဂ္ဃတရစ္ဆံ-ခြင်္သေ့, ကျား, အောင်း၊ စ္ဆာ ဝါ။

ဓနာနံ-ဥစ္စာဟော သဒ္ဒါတို့၏၊ ဒုန္ဒေ (ယထာ)၊ ဟိရညဥ္စ-ငွေလည်း၊ သုဝဏ္ဏဥ္စ-ရွှေလည်း၊ ဏံ, ဏ္ဏာဝါ၊ ဧဝံ, ဇာတရူပ ရဇတံ-ရွှေ, ငွေ၊ တာနိ ဝါ၊ မဏိမုတ္တာသင်္ခဝေဠုရိယံ-ပဒမြား, ပုလဲ, ခဂ္ဂသင်း, ကြောင်မျက်ရွဲ၊ ယာ ဝါ၊ ဓညာနံ-စပါးဟောသဒ္ဒါတို့၏၊ ဒုန္ဒေ(ယထာ)၊ သာလိစ-သလေး

တိဏဒွန်၌ "ဒိရဏ-မြက်မွှေး" ဟု မောဂ္ဂလ္လာန် နိဿယသစ် ပေး၏၊ "ဒိရဏ-ပြိတ် (ဗြိတ်) မြက်" ဟု ပေးကြသည်၊ ပသုဒွန်၌ "ဟတ္ထိအဿ" တို့သည် ရှေးသုတ်လာ သေနင်္ဂနှင့် ထပ်နေ၍၊ ထို့ကြောင့် ထို ဟတ္ထိ အဿဘို့သည် သေနင်္ဂဖြစ်သော်လည်း သမာဟာရ မမြဲကြောင်း ပြလို၍ ဤဒွဲယူပြန်သတတ်၊ ["ပသုဂ္ဂဟဏံ ဟတ္ထိအဿာဒီနံ ဓသေနင်္ဂတ္တာ နိစ္စေ သမူဟေ" - သိဒ္ဓန္တကောမုဒီ၊] "ဝဠဝါ အဿာ" ဟု အဘိဓာန်၌ ပရိယာယ် လာသောကြောင့် "မြင်းမ" ဟု ပေးသည်၊ ပကတိပြုသောအခါ "ဟတ္ထိဂေါ အဿဝဠဝါ" ဟု ပြု၊ ကုစာဒိသုတ်ဖြင့် ဏ္ဍိဒွဲ ရဿပြု၊ ဝဠဝါဒွဲ အာကိုကား (မုခနာသိကာတုန်းကကဲ့သို့) သရောရဿော သုတ်ဖြင့် ရဿ ပြု၊ သြသရေစဖြင့် ဂေါဒွဲ သြကို အဝ ပြု၍ "ဟတ္ထိဂဝဿဝဠဝ" ဟု ဖြစ်သည်၊ ဧဏေယျကို မောဂ္ဂလ္လာန်နိဿယသစ်၌ "သမင်" ဟု သာမန် ဆို၏၊ အဘိဓာန် နိဿယသစ်၌မူ "တောဆိတ်နက်" ဟု ဆိုခဲ့သည်။ ["ကေဇဃ်ာ" ၌ ဤပုဒ်ကို ပြုခဲ့ပြီ။]

ဓနဒွန်၌ ဟိရညကို "ကဟာပဏ-အသပြာ" ဟု ဋီကာ ဖွင့်သော်လည်း ဟိရည သဒ္ဒါသည် "ကတာကတံ-အဆည်ဝတ်ထု၊ ပြုအပ်ပြီး မပြုအပ်သေးသော၊ ဝါ-အယဉ် အရိုင်းဖြစ်သော၊ ကဉ္စနရူပိယံ-ရွှေ ငွေ တခုခုသည်၊ ဟိရညံ-မည်၏" ဟု အဘိဓာန် ရှိရကား ဤနေရာ၌၊ သုဝဏ္ဏနှင့် တွဲထားသောကြောင့် ငွေသာမန်ကို ယူသင့်သည်၊

တို့လည်း၊ ယဝါစ-မုယော တို့လည်း၊ ဝံ, ဝါဝါ၊ ဧဝံ, တိလမုဂ္ဂမာသံ-နှမ်း, ပဲနောက်, ပဲကြီး၊ သာဝါ၊ ဇနပဒါနံ-ဇနပုဒ်ဟော် သဒ္ဒါတို့၏၊ ဒ္ဝန္ဒေ (ယထာ)၊ ကာသီစ-ကာသိတိုင်းတို့လည်း၊ ကောသလာ စ-ကောသလတိုင်းတို့လည်း၊ လံ, လာ ဝါ၊ ဝဇ္ဇီစ-ဝဇ္ဇီတိုင်းတို့လည်း၊ မလ္လာစ-မလ္လတိုင်းတို့လည်း၊ လ္လံ, လ္လာ ဝါ၊ အင်္ဂတိုင်းတို့လည်း၊ မဂဓာစ-မဂဓတိုင်း တို့လည်း၊ ဓံ, ဓာဝါ။

အာဒိဂ္ဂဟဏေန-ဖြင့်၊ အညောညပဋိပက္ခဓမ္မာနံ-အချင်းချင်း ဆန့်ကျင်ဘက် သဘောရှိသော အနက်ဟော သဒ္ဒါတို့၏ရင်း၊ သကုနတ္ထာနဉ္ဇ-ဌက်ဟူသော အနက်ရှိသော သဒ္ဒါတို့၏ရင်း၊ ဒ္ဝန္ဒေ-၌၊ ဧကတ္တံ, နပုံသက-လိင်္ဂတ္တဉ္ဇ ဟောတိ၊ ကုသလဉ္ဇ-ကုသိုလ်လည်း၊ အကုသလဉ္ဇ, ကုသလာကုသလံ၊ ကုသလာကုသလာ ဝါ-လည်း ရှိ၏၊ ဧဝံ, သာဝဇ္ဇာနဝဇ္ဇံ-အပြစ်ရှိသောတရား, အပြစ် မရှိသောတရား၊ သာဝဇ္ဇာနဝဇ္ဇာ ဝါ၊ ဟီနပဏီတံ-အယုတ်, အမြတ်၊ ဟီနပဏီတာဝါ၊ ကဏှသုက္ကံ-အမည်း, အဖြူ၊ ကဏှသုက္ကာ ဝါ၊ သုခဒုက္ခံ-ချမ်းသာ, ဆင်းရဲ၊ သုခဒုက္ခာနိ ဝါ၊ ပဋိဃာနုနယံ (ပဋိဃံ+အနုနယံ)-မုန်းခြင်း, ချစ်ခြင်း၊ ပဋိဃာနုနယာ ဝါ၊ ဆာယာတပံ-

---

ဇနပဒဒွန်၌ "ပုံဗဟုတ္တေ ကုရ သက္ကာ" စသည်ဖြင့် ဇနပုဒ်ဟော သဒ္ဒါတို့သည် ပုလ္လိန် ဗဟုဝုစ် အမြဟု အဘိဓာန် ဆိုသောကြောင့် "ကာသိစ-ကာသိတိုင်းတို့လည်း" ဟု ဗဟုဝုစ်ချည်း ဝိဂ္ဂိဟ်ပြသည်၊ ဟို့ကြောင့်လည်း ပါဠိတော်များ၌ "ကာသိသု ဇနပဒေ" စသည်ဖြင့် ရှေပုဒ်ဝယ် ဗဟုပုစ်ဖြင့် အမြဲထားလေ့ရှိသည်၊ ဤ "ဇနပဒ" ဟူသည်လည်း နယ်ပယ် (ဒိစတြိုတ်) ဒေသတခုပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ကာသိတိုင်း စသော နယ်ပယ် ဒေသများကိုပင် "ဇနပဒ" ဟုဆိုထားသည်။ [ဇနာ ပဇ္ဇန္တိ ဂစ္ဆန္တိ ဣတ္ထေဝတိ ဇနပဒေါ= လူအများ၏ သွားရောတ်ရာ နယ်မြေ။]

အာဒိဂ္ဂဟဏေန၊ဧပ၊နပုံသကလိင်္ဂတ္တဉ္ဇ—ဇနပဒါဒိနံဉ် အာဒိဖြင့် အချင်းချင်း ဆန့်ကျင်ဘက် အနက်ဟော သဒ္ဒါ, ဌက်ဟော သဒ္ဒါများကို ယူ၊ ထိုသဒ္ဒါများ၏ ဒွိန္ဒဉ်လည်း ဝိကပ်အားဖြင့် ကောတ် နပုံဖြစ်သည်၊ "အညောညပဋိပက္ခ-အချင်းချင်း (အပြန်အလှန်) ဆန့်ကျင်ဘက်" အနက်များကို ရှေသုတ်ဝယ် ဝိဓိဓ ဝိရုဒ္ဓ အဖြစ်ဖြင့်လည်း ယူခဲ့ပြီ၊ သို့သော် ရှေသုတ်၌ ဆန့်ကျင်ခြင်းသည် "အဟိ+နကုလ" ကဲ့သို့ "မြွေခြင်+မြွေပါခြင်" စသည်ဖြင့် ခြင်ချင်း ဆန့်ကျင်ခြင်းတည်း၊ ဤသုတ်၌ ဆန့်ကျင်ခြင်းကား "ကုသလ+အကုသလ" ကဲ့သို့ "ကုသိုလ်၏အပြစ်မရှိခြင်း—ခကောင်းကျိုးပေးခြင်းဂုဏ်, အကုသိုလ်၏ အပြစ်ရှိခြင်း—မခကောင်းကျိုး ပေးခြင်းဂုဏ်" စသည်ဖြင့် ဂုဏ်အားဖြင့် ဆန့်ကျင်ခြင်းဘည်း၊ ထို့ကြောင့် ဤဂုဏ်ဆန့်ကျင်ဘက်အနက်ကို ဟောဒသပုဒ်များ၏

အရိပ်, နေပူ၊ ဆာယာတပါ ဝါ၊ အာလောကန္ဓကာရံ (အာလောက+အန္ဓကာရံ)-အလင်း, အမျောင်၊ အာလောကန္ဓကာရာ ဝါ၊ ရတ္တိစ-ည၌လည်း၊ ဒိဝါစ-နေ့လည်း၊ ရတ္တိဒိဝံ-ည၌နေ့၊ ရတ္တိဒိဝါ ဝါ၊ အဟဉ္စ-နေ့လည်း၊ ရတ္တိစ, အဟောရတ္တံ-နေ့ည၌၊ အဟောရတ္တာ ဝါ၊ ကွစိသမာသန္တ ဣစ္စာဒိနာ - ကွစိ သမာသန္တ အစရှိသော သုတ်ဖြင့်၊ အာကာရိကာရာနံ - အာကာရကွရာ ဣ အကွရာတို့၏၊ အတ္တံ-အ အဖြစ်သည် (ဟောတိ)၊ သကုနာနံ-ဌက်ဟော သဒ္ဒါတို့၏၊ ဒွန္ဒေ (ယထာ)၊ ဟံသာစ - ဟသ်ာတို့လည်း၊ ဗကာစ-ဗျိုင်းဖြူတို့လည်း၊ ဟံသဗကံ, ဟံသဗကာ ဝါ၊ ဧဝံ, ကာရဏ္ဍဝ စက္ကဝါကံ-ဝမ်းဘဲ, စက္ကဝက်၊ ကာရဏ္ဍဝ စက္ကဝါကာ ဝါ၊ မယူရကောဉ္စ-ဥဒေါင်း, ကြိုးကြာ၊ မယူရကောဉ္စာဝါ၊ သုကသာလိကံ-ကျေး, သာလိကာ၊ သုကသာလိကာ ဝါ၊....သမာဟာရဒွန္ဒော-သည်၊ နိဋ္ဌိတော။

ဒွန်၌ ဝိကပ်အားဖြင့် ကော်ဘ်နပုံးငဲ့၍ အမြရန့်ဘက်ဖြစ်လျက် ဒြပ်ဆန့်ကျင်ဘက် အနက်ကို ပေးသော ပုဒ်များဦး ရှေ့သုတ်ဖြင့် အမြ ကော်နပုံးငဲ့ရသည်-ဟု ခဲခြားပါ၊ သကုနတ္ထ-ဥရ "ဌက်" ဟူရာ၌လည်း ဟင်းစားကောင်းသော "ဝမ်းဘဲ" စသည်ကိုသာ ယူကြ၏၊ ထို့ကြောင့် "ဂုဏ်ဆန့်ကျင်ဘက်, ဟင်းမျိုးဌက်, ထည့်စွက် ဝိဘာသာ" ဟု ဆရာတို့ မိန့်တော်မူကြသည်။

"သာဝဇ္ဇဉ္စ+အနဝဇ္ဇဉ္စ" စသည်ဖြင့် "ကဏ္ဌသုဏ္ဍံ" တိုင်အောင် "ပါပံ-ပုညံ" ကိုငဲ့၍ နပုံလိန်ဖြင့်ချသဲ့ ငဝြိဟ်ပြ၊ ဒုက္ခပုဒ်သည် နပုလွှိန်ဖြစ်၍ "သုခဒုက္ခာနိ" ဟု သိမှုအတိုင်း ရှိစေ၊ "ပဋိဃောစ+အနုနယောစ, ဆာယာစ+အာတပေါစ, အာလောကောစ+ဥဇ္ဈကာရောစ" ဟုပြ၊ "ဒိဝါ" သည် အာကာရန္တနိပါတ်တည်း၊ "ရတ္တိ+စ+ဒိဝါ+စ" တည်၊ သိ ၄ လုံးချေ၊ "ရတ္တိ ဒိဝါ" ဟု ပကတိပြ၊ "အဟ+စ+ရတ္တိ+စ" တည်၊ ဟနောင် သိ အံပြ, ကျန် သိကိုချေ၊ "အဟရတ္တိ" ဟု ပကတိပြ၊ ကွစိသမာသန္တသုတ်ဖြင့် ဒိဝါ၏ အာကိုဂုဏ်း-ရတ္တိ၏ ဇကိုဂုဏ်း (အ) ပြ၊ ထိုနောက် ကော်နပုံးငဲ့စသည်စီရင်၊ အဟရတ္တ ဦးကား "အဟ" သဒ္ဒါက မနောဂိဏ်းဖြစ်၍ ဝိဘတ်ချေပြီးလျှင် ပြီးခြင်း" ဧတေသမောလောပေ" သုတ်ဖြင့် ဟ ၏ အ ကို ဩပြ၊ ["အဟဉ္စ" ၌ မနောကဲ့သို့ သိကို ဩ ပြု၍ "အဟောစ" ဟုလည်း ရှိနိုင်သည်၊ သကုနတ္ထဒွန်၌ "ကာရဏ္ဍဝါစ" စသည်ဖြင့် ဝိဂြိဟ်ပြ၊ "ဟံသောစ+ဗကောစ" ဟု ကေဝုစ်လည်း ဖြစ်နိုင်ဘွယ် ရှိ၏၊ သာလိကာပုဒ်ကား ဇကွိလိန်တည်း၊ "သုကာစ သာလိကာယောစ" ဟုပြု၍ "သုက သာလိကာ" ဟု ပကတိဖြစ်သည့်အခါ ကော်နပုံးငဲ့၍ (နပုလွှိန်ဖြစ်သောကြောင့်) သရော ရသော နပုံသကော သုတ်ဖြင့် အဆုံးအာကို ရသပြု၊ "သာလိကာ ကရဝိကောစ" ဟု အဘိဓာန်ရှိရကား ထို သာလိကာ ဟူသည် ကရဝိက်ငှက်တည်း။

စ-ဆက်ဦးအံ့၊ ဇွတ္ထဒ္ဒန္ဒေ-ဤဒ္ဒန်သမာသ်၌၊ ယေဘုယျေန-များသော အားဖြင့်၊ ကွစိ-၌၊ အစ္စိတပ္ပသရံ-ပူဇော်အပ်သော အနက်ဟောသဒ္ဒါ, နည်းသော သရရှိသော သဒ္ဒါသည်ရင်း၊ ဣဝဏ္ဏုဝဏ္ဏကံ-ဣဝဏ် ဥဝဏ် အဆုံးရှိသော သဒ္ဒါသည်ရင်း၊ သရာဒိ အကာရန္တံ-အစ၌ သရရှိသော အကာရန္တ သဒ္ဒါသည်ရင်း၊ ပုဗ္ဗံ-ရှေ့၌၊ ဘဝေ-ဖြစ်၏၊ ဗဟုသု-၂ ပုဒ်ထက် များသော ဒွန်ပုဒ်တို့၌၊ အနိယမော-မမြဲသည်၊ ဘဝေ-၏၊....ဒွန္ဒသမာသော-ဘည်၊ နိဋ္ဌိတော-ပြီ။

သဂ်ဟ အာယံ သမာသော-ဤသမာသ်သည်၊ ပုဗ္ဗုတ္တရုဘယဉ္စတ္ထ ပဓာနတ္တာ-ပုဗ္ဗပဒတ္ထပဓာန, ဥတ္တရပဒတ္ထပဓာန, ဥဘယပဒတ္ထပဓာန, အညပဒတ္ထပဓာန၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ စတုဗ္ဗိဓော-၏၊ ဒိဂုကမ္မဓာရယော-

---

ယေဘုယျေန စေတ္ထ၊ပေ၊ဘဝေ—ဤဂါထာကား"ဣဓ ဒွန္ဒေ အစ္စိတတရံ ပုမ္ဗံ နိပတတိ"စသည်ဖြင့် ရှေ့၌ပြခဲ့သောအကျယ်ကို အကျဉ်းချုပ်သောသဂ်ဟဂါထာတည်း၊ သို့သော် ဤဂါထာ၌"သရာဒိ ဒွန္ဒေ အပ္ပသရံ ပုမ္ဗံ နိပတတိ"ဟူသောစကားကို အကျဉ်းချုပ်သော ဝါကျမပါသေး၊ ထို့ကြောင့်....

အစ္စိတပ္ပသရံ ပုမ္ဗံ, ဣဝဏ္ဏုဝဏ္ဏကံ ကွစိ၊
ဒွန္ဒေ သရာဒျကာရန္တေ-မပ္ပသရံ ပုဗ္ဗံ ရောကတံ၊
ဧသော ပဒဒွယေ ဝုတ္တော, ဗဟုသ္မနိယမော ဘဝေ"

ဟု ဆရာတို့ ဖြည့်တော်မူကြသည်၊ "သရာဒိ+အကာရန္တံ+အပ္ပသရံ"ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ [အပ္ပသရံ-နည်းသော သရာဟောပုဒ်ကို၊ ပုရေကတံ-ရှေ့၌ ပြုအပ်၏၊ ဧသော-ဤဗဟုတ်အသားကို၊ ပဒဒွယေ-"သမဏဗြာဟ္မဏော"စသော ၂ ပုဒ်တွဲဒွန်၌၊ ဝုတ္တော-ဆိုအပ်၏၊ ဗဟုသု-("သုရာ သုရံ ဂရုဉ္စ မဒုဇ ဘုဇဂ ဂန္ဓဗ္ဗာ"ကဲ့သို့ ၃ ပုဒ်မှစ၍) များသော ပုဒ်တို့၌ကား၊ အနိယမော-မမြဲသည်၊ဘဝေ-၏၊]"အစ္စိတပ္ပသရံ"စသည်ဖြင့် မှတ်သားရာ၌လည်း ကွစိသဒ္ဒါ ဝါကျတိုင်း ပါသောကြောင့် မမြဲပင်တည်း၊ သို့သော် များသောအားဖြင့်ကား ဤဥပဒေသအတိုင်း ရှိကတ်၍ သဂ်မှတ်ပြုရသည်၊ထို့ကြောင့်ပင်"ယေဘုယျေန စေတ္ထ"ဟု ယေဘုယျသဒ္ဒါဖြင့် ပြတော်မူသည်၊ ဤသတ်မှတ်ချက်ကို သက္ကဘသဒ္ဒါကျမ်းတို့ပင် ပြလျက်ရှိရကား ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒဝိဘင်း မူလဋီကာ၌လည်း "အဝိဇ္ဇာတဏှာ ဟေတုက္ကမေန ဖလေ ဝတ္တမ္ပေ သုဂတိဒုဂ္ဂတိဂါမိနောတိ ဝစနံ သဒ္ဒလက္ခဏာဝိရောဓတ္ထံ၊ ဒွန္ဒေ ဟိ ပူဇိဘသ ပုဗ္ဗနိပါတော"ဟု သဒ္ဒါဉပဒေသကိုပင် အလေးပြု၍ ဖွင့်ပြတော်မူသည်၊ [အဝိဇ္ဇာကြောင့် ဒုဂ္ဂတိရောက်၍ တဏှာကြောင့် သုဂတိ ရောက်ရသောကြောင့်အဝိဇ္ဇာ တဏှာဟူသောအကြောင်းနှင့်အစဉ်သင့်အောင်"ဒုဂ္ဂတိသုဂတိ"ဟု ဆိုသင့်လျက်"ပူဇော်အပ် ကောင်းမြတ်သောဘဝဖြစ်၍ အစ္စိတ(ပူဇိတ)ဖြစ်သောကြောင့် သုဂတိကို ရှေထား၍ဆိုသည်"ဟူလို။

ဒိဂုကမ္မဓာရဲ့ သမာသ်တို့နှင့် တကွ၊ ဆဋ္ဌေ စ-၆-ပါး အပြားလည်း ရှိ၏ အဗျယီဘာဝေါ-သည်၊ ဒုဝိဓေါ-၏၊ ကမ္မဓာရယော-သည်၊ နဝဓာ-၉-ပါး ပြား၏၊ ဒိဂု-သည်၊ ဒုဓာ(ဒွိဓာ)-၂-ပါးပြား၏၊ တပ္ပုရိသော-သည်၊ အဋ္ဌဓာ-ရှစ်ပါး ပြား၏၊ ဗဟုဗ္ဗီဟိ-သည်၊ နဝဓာ-သည်၊ ဘဝေ-၏၊ ဒွန္ဒေါ-သည်၊ ဒွိဓာ-၏၊ သမာသော-သမာသ်သည်၊ စတုရဋ္ဌာ-၄-ခုဖြင့် မြောက်အပ်သော ရှစ်ပါး ပြား၏၊ ဝါ- ၃၂-ပါး ပြား၏၊ ဣတိ-အပြီးတည်း၊ ဣတိ-ဤကား၊ ရူပသိဒ္ဓိယံ-၌၊ စတုတ္ထော-သော၊ သမာသကဏ္ဍော-တည်း။

သင်္ဂဟ။ ။ [သီဟိုဠ်မူ "သမာသောယံ" ဟုရှိ၏၊ "အယံ သမာသော" ဋီကာဖွင့်နှင့် ညီသည်။] "ပုဗ္ဗုတ္တရဘာယညတ္ထ" စသော ဂါထာတို့ကား ပြခဲ့သော သမာသ်များကို အကျဉ်းချုပ်ပြသောသင်္ဂဟဂါထာတည်း၊ အဗျယီဘောသည် ပုဗ္ဗပဒတ္ထ ပဓာန သမာသ်, တပ္ပုရိသ်သည် ဥတ္တရပဒတ္ထ ပဓာန သမာသ်, ဒွန်သည် ဥဘယ ပဒတ္ထ ပဓာန သမာသ်, ဗဟုဗ္ဗီဟိသည် အညပဒတ္ထ ပဓာန သမာသ်တည်း၊ ဤသို့ အနက်အရ ပဓာန်ဖြစ်ပုံအားဖြင့် သမာသ် ၄ မျိုးပြား၏၊ တပ္ပုရိသ် တစိတ် ဖြစ်သော ကမ္မဓာရဲ့ ဒိဂုသမာသ် ၂ ခုကို သီးခြားပြုလျှင် သမာသ် ၆-ပါးဖြစ်သည်။ [ဤကမ္မဓာရဲ့ ဒိဂုလည်း တပ္ပုရိသ်ကဲ့သို့ ဥတ္တရပဒတ္ထ ပဓာန သမာသ်တွင် ပါဝင်သည်။]

[ဇဆာင်း] ဗျယီသမာသ်, ရှေ့နက် မှတ်ခဲ့သော့, က၌-တပ်-ဒိဂု, နောက်နက် ရှု၍, ဗဟုဗ္ဗီတွက်, အညနက်နှင့်, နောက်ဆက် ဒွန္ဒာ,ဥဘယာသည်, မှတ်ပါ ပဓာန အနုက်ဝည်း။

ဒုဝိဓေါ၊ ဧပ၊ စတုရဋ္ဌဓာတိ— ["စတုရဋ္ဌဓာ—ဗာတ္တိံသ ဝိဓေါ" ဟု ဋီကာဖွင့်သောကြောင့် "စတုရဋ္ဌကာ" ဟု မရှိရ, သီဟိုဠ်မူအတိုင်း "စတုရဋ္ဌဓာတိ" ဟု ရှိရမည်။] ဥပသဂ္ဂ ပုဗ္ဗက, နိပါတ ပုဗ္ဗကအားဖြင့် အဗျယီဘော ၂ မျိုးပြား၏၊ ဝိသေသန ပုဗ္ဗပဒ စသောအားဖြင့် ကမ္မဓာရဲ့ ၉ ပါးပြား၏၊ သမာဟာရ-အသမာဟာရအားဖြင့် ဒိဂု ၂ ပါးပြား၏၊ တပ္ပုရိသ်ကား (ဒုတိယာ တပ္ပုရိသ်စသော ၆ ပါး, အဖြာဟ္မဏော စသော ပဌမာ တပ္ပုရိသ် ၁, ပဘာဂ်ဒုက္ခ စသော အလုတ္တ တပ္ပုရိသ် ၁,ပေါင်း) ရှစ်ပါးတည်း၊ ဗဟုဗ္ဗီဟိသည် တုလျာဓိကရဏ (ဒွိပဒ),ဘိန္နာဓိကရဏ,တိပဒ ဗဟုဗ္ဗီဟိ စသောအားဖြင့် ၉ ပါးပြား၏၊ ဒွန်သည် ဇာတိရိတရ ယောဂ—သမာဟာရ အားဖြင့် ၂ ပါးပြား၏၊ အဗျယီဘာဝမှစ၍ "၂+၉+၂+၁+၉+၂" ပေါင်းလျှင် ၄×၁ လို ဖြစ်၏၊ သမာသ်ပေါင်း ၃၂ ပါးပြားသည်—ဟူလို၊ ဤသမာသ် ၆ ပါး၏ လိုန်အဓိပ္ပာယ် အထားကို အခြေပြု သဒ္ဒါဋ္ဌပင် ပြခဲ့ပြီ။

သမာသ် ဘာသာဋီကာ

ပြီးပြီ။

တဒ္ဒိတ် သာသနဒီပကာ

(၃၄၀) အထ-သမာသကတ္တု၏ အခြားမဲ့၌၊ ဝိဘ.တျန္တာ-ဝိသာတ် အဆုံးရှိသော၊ နာမတော ဧဝ-နာမ်ပုဒ်မှ (နောက်၌)ပင်၊ အပစ္စာဒိ အတ္ထ ဝိသေသေ-အပစ္စ အစရှိသော အနုက် အထူး၌၊ တဒ္ဓိတုပ္ပတ္တိ-တဒ္ဓိတ် ပစ္စည်း၏ ဖြစ်ခြင်းသည် (ဟောတိ)၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ နာမတော-နာမ်အခဏ်းမှ၊ ပရံ-၌၊ တဒ္ဓိတ ဝိဓာနံ-တဒ္ဓိတ် ပစ္စည်းကို စီရင်ရာ အခဏ်းကို၊ ပဒီသတေ-တွေ့မြင်အပ်၏၊ [မြန်မာမူ "အာရမ္ဘိယတေ - အားထုတ်အပ်၏"] တတ္ထ-ထို "အထ နာမတော ဧဝ" စသော ဝါကျ၌၊ တသ္မာ တိဝိဓလိင်္ဂတော-ထို ၃-ပါး အပြားရှိသော လိင်္ဂမှ၊ ပရံ-နောက်၌၊ ဟုတ္ဝာ-ဖြစ်၍၊ ဟိတာသဟိတာ-တက္ခ ဖြစ်သော ပစ္စည်းတို့တည်း၊ ဣတိ ကြောင့်၊ တဒ္ဓိတာ-တဒ္ဓိတ်တို့ မည်၏၊ တေ-ဤ တဒ္ဓိတ အမည်သည်၊ ကာဒိပစ္စယာနံ-ဏ အစရှိ

---

(၃၆၀) အထ၊ ပေ၊ တဒ္ဓိတဝိဓာနံ ပဒီသတေ— "ဝသိဋ္ဌသဿ+အပစ္စံ"၌ ဝသိဋ္ဌသသည် ပိဘတ် ဆုံးသော နာမ်ပုဒ်တည်း၊ ထို "ဝသိဋ္ဌသ" ကဲ့သို့ ပိဘတ္ယန္တ နာမ်ပုဒ်၏ နောက်၌ အပစ္စ စသော အနုက်အထူးဝယ် (ဝါဏပစ္စေ-စသောသုတ်ဖြင့်) ဏ အစရှိသော တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းများ ဖြစ်ကြ—သက်ကြရသည်၊ ထိုသို့ နာမ်ပုဒ် နောက်၌ သက်ရသောပစ္စည်းများကိုစီရင်ရာအခဏ်းကိုလည်း နာမ်အခဏ်းနောက်၌ပြခြင်းသည် လူကြိုးလူကောင်းစကားပြီသ၍ ဩစိတျဂုဏ် (လောက၌ သင့်တင့်သော အဆင်ပြေသောဂုဏ်) ရှိသောစကားဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် နာမ်ပုဒ်နောင် သက်သော ပစ္စည်းများကို စီရင်ရာတဒ္ဓိတ်ခဏ်းကို နာမ်အခဏ်း၏ နောက်၌ ငါတို့ တွေ့မြင်အပ်ပေသည်။ [မြန်မာမူ၌ "အာရမ္ဘိယတေ" ဟု ရှိသော်လည်း "ပဒီသတေ" ဟုရှိသောသိဟိုဠ်မူသာ သင့်မြတ်သကဲ့သို့ထင်၏၊ ရှင်းပြအံ့—နာမ်အခဏ်း၏နောက်၌တဆက်ထည့်းအားထုတ်၍ မဖြစ်, သမာသ်ခဏ်းခြား၍ နေသေး၏၊ ထို့ကြောင့် သမာသ်ခဏ်း အစဉ် "နာမာနန္တရံ သမာသော ဝုစ္စတိ" ဟု အနန္တရ သဒ္ဒါဖြင့် ပြသကဲ့သို့ ဤ၌ အနန္တရ သဒ္ဒါဖြင့် မပြတဲ့ "နာမတော ပရံ" ဟု ဆိုထားသဖြင့် "နာမတော ပရံ တဒ္ဓိတဝိဓာနံ ပဒီသတေ—နာမ်အခဏ်း၏နောက်မှာ တဒ္ဓိတ်ခဏ်းကို တွေ့မြင်အပ်၏" ဟု ရှိသော သိဟိုဠ်မူသာ သာ၍ သင့်မြတ်သကဲ့သို့ ထင်သည်။]

တတ္ထ တသ္မာ၊ ပေ၊ အဓိဝစနံ—"တဋ္ဌ တသ္မိံ အာဓိဝါကျေ" ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊ အစဝါကျဟူသည် "အထနာမတော" စသော ရှေ့ဝါကျပင်တည်း၊ ထို ရှေ့ဝါကျ၌ ပါသော "တဒ္ဓိတ" ၏ ဝစနတ္ထနှင့် သရုပ်အရကိုပြလိုရှိ၍ "တတ္ထ၊ ပေ၊ တဒ္ဓိတာ နာမ" ဟုမိန့်သည်၊ ထိုတွင် ပဌမဝိဂြိဟ်၌ တဒ္ဓိတကို "တ+ဟိတ" ဟုခွဲ၊ "တသ္မာ+ဟိတာ တဒ္ဓိတာ" ဟု ပဉ္စမီတပ္ပုရိသ် ဝိဂြိဟ်ပြု၊ တသ္မာဖြင့် ဟိဝိဓ လိင်္ဂကိုခွဲ၊ (တသ္မာပုဒ်က, အပါဒါနိကိုင့်သော အပါဒါန်ပုဒ်ဖြစ်၍) ပရံ ဟုတွာကိုလည်း ထည့်၊ ဟိတာအရလည်း

သော ပစ္စည်းတို့၏၊ အဓိဝစနံ - အမည်တည်း၊ ဝါ-တနည်း၊ တေသံနာမိကာနံ - ထိုနာမ်ပုဒ်တို့၏၊ ဟိတာ-စီးပွါးတို့သည်၊ ဥပကာရော-ကျေးဇူးပြုတတ်သော ပစ္စည်းတို့သည်၊ တဒ္ဓိတာ-တို့ မည်၏၊ ဣတိ - သို့၊ အန္တတ္ထဘူတ ပရသမညာဝသေနာပိ - အန္တတ္ထ ဖြစ်၍ ဖြစ်သောပရသမညာ၏ အစွမ်းဖြင့်လည်း၊ ကဲဒိ ပစ္စယာဒေ-ဏ အစရှိသော ပစ္စည်းကိုသည်ပင်၊ တဒ္ဓိတာနာမ-တို့မည်၏။

"အစိး အပွါး" ဟူသော အုနက်ကို မယူရ, သဟိတ (ဝါကျဖြစ်ခြင်း— ဆက်စပ်၍ ဖြစ်ခြင်း) အနက်ကို ယူပါ-ဟု ပြလို၍ "သဟိတာ" ဟု ဖွင့်သည်။ ["တ+ဟိတ" ဟု ပကတိ ပြုပြီးနောက် သုတ်ကြိုးဖြင့် (သို့မဟုတ် "တဒ္ဓိတ သမာသ ကိတကာ နာမံဝါ တဝေတုနာ ဒီသုစ" သုတ်ဝယ် တဒ္ဓိတ ဟူသော ပုဒ်ကိုပင် နိပါတန သဘောလုပ်၍ ထို နိပါတနဖြင့်) ဟိ ကို မိ ပြု "ယ တ သဒ္ဒါ, ရွေးရှိရာဝယ်, နောက်မှာ ဒွေဘော်, လာသော်လည်းရှိ, မလာဘိမူ, ယ တ ၏ နောက်,ဗိန္ဒုရောက်" နှင့်အညီ တ-နောက်၌ နိဂ္ဂဟီဘဏ္ဍသုတ်ဖြင့် နိဂ္ဂဟီတ်လာ၊ မဒါသရေ၌ မဒါယောဂ ဝိဘာဂဖြင့် (ဒ်)ပြု။]

တ သ္မာ တိဝိဓ လိင်္ဂတော။ ။"တတ္ထ သုဒ္ဓ သမာသ တဒ္ဓိတပစ္စယ နာမဝသေန (သုဒ္ဓနာမ်, သမာသ်နာမ်,တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းရှိသော နာမ်တို့၏ အပြားအားဖြင့်) "တိဝိဓံ နာမံ" ဟု နာမဘော ဝေဌ် နာမ် ၃ မျိုးကို ဋီကာ ခဲပြ၏၊ နာခ်နှင့် လိန်လည်း သဘောတူ ဖြစ်ရကား ဤ"တိဝိဓလိင်္ဂ" အရလည်း ထို ၃ မျိုးပင် ရ၏၊ ["တိဝိဓလိင်္ဂ" ဟု ဆိုသဖြင့် ပုံ—နပုံ—ဣတ္ထိလိန်များကို မမှတ်မှားလင့်၊ ထို လိန်နှစ်နောင်ကား ပစ္စည်းသက်၍ မဖြစ်၊ နောက်၌လည်း ပစ္စည်းသက်ရာလိန်ကို ဓာတုလင်္ဂံဟိ ပရာ ပစ္စယာဖြင့် ပြလိမ့်ဦးမည်။] ထိုဘွင် သမာသ် တဒ္ဓိဟ်ဘို့နှင့် မရောရွေ သက်သက်ဖြစ်သော ကိတ်နာမ်များလည်း သုဒ္ဓနာမ်အရ၌ ပါဝင်ကြသည်၊ "ပေါရိသံ" စသည်၌ "ပုရိသ" ဟူသော သုဒ္ဓလိန်နောင် တဒ္ဓိတ် ဏ ပစ္စည်းသက်၊ "ရာဇပုရိသဋ္ဌံ" စသည်၌ "ရာဇပုရိသ" ဟူသော သမာသ် လိန်နောင် တဒ္ဓိတ် ဋ္ဌ ပစ္စည်းသက်၊ "ဒဏ္ဍိဋ္ဌံ" စသည်၌ "ဒဏ္ဍိ" ဟူသော တဒ္ဓိတ် လိန်နောင်မှာပင် တဒ္ဓိတ် ဋ္ဌ ပစ္စည်း ထပ်၍သက်ပြန်သည်၊ထို သုဒ္ဓနာမ် သမာသ်နာမ် တဒ္ဓိဟ်နာမ် အားလုံးပင် ဆိုခဲ့ပြီးသော နာမ်အဓိကာရ်၌ ပါဝင်ခဲ့ရကား "တသ္မာ"ဖြင့် ဆိုခဲ့ပြီးသော နာမ်အားလုံးကို ပြန်၍ ညွှန်ပြသည်—ဟု ဆိုလိုသည်၊ ဤသို့လျှင် ထိုလိန် ၃ မျိုးမှ နောက်၌ ဆက်စပ်(သက်အုပ်)သောကြောင့် "တသ္မာ(ပရံဟုတ္ဝာ)ဟိတာ" အရ ဏ စသော ပစ္စည်းများကို "တဒ္ဓိတ" ဟု ခေါ်ရသည်။

[ဋီကာ] "တိဝိဓ လိင်္ဂတော" ကို ယေဘုယျနည်း (များသော) အားဖြင့်ဆိုသည်၊ "ဟေါသိဓကာ" စသည်၌ကား လိန် မဟုတ်သော "ဓဟေါသဿ" အာချာတ်ပုဒ် နောက်၌ပင် ဏိက ပစ္စည်း သက်သေး၏၊ ["တိဝိဓလိင်္ဂတော ယေဘုယျ ဝသေန ဝုတ္တံ၊ တဒ္ဓိတုပ္ပတ္တိပန အလိင်္ဂ အာချာဒတဟိဝိ ဟေါသိဓကာဒျာဒီသုပိ ဟောတိ ယေဝ"]။

တေသံ ဝါ၊ပေ၊တဒ္ဓိတာ နာမ—ဤနည်း၌ "တ ၊ဟိတ" ဟုပင် ခဲ့၊ "တေသံ+ဟိတာ, တဒ္ဓိဘာ" ဟု ဆဋ္ဌီ တပ္ပုရိသ် ပြု၊ တေသံအရ ဆိုခဲ့ပြီး နာမ်ပုဒ်စုကို ပြန်၍စွဲပါဟု ပြလို၍ "နာမိကာနံ" ဟု ဖွင့်၊ ဟိဘာအရ ဆိုခဲ့ပြီးသော သဟိတ အနက်ကို ယူမည်စိုး၍

ဝသိဋ္ဌဿ=ဝသိဋ္ဌ၏ - အပစ္စံ - သားတည်း၊ ဣတိ - သို့၊ ဝိဂ္ဂဟေ - သည်၊ (သတိ - သော်)၊ ["ဏံ ပစ္စယောဟောတိ"] ဋ္ဌိ စပ်၊] လိင်္ဂ နိပစ္စတေ တိ ဣတော - ဤသုတ်မှ၊ လိင်္ဂဟဏံ-လိင်္ဂသဒ္ဒါသည်၊ အနုဝတ္တတေ။

"ဥပကာရာ" ဟု ဖွင့်သည်၊ ထိုနာမ်တို့အား ကျေးဇူးများသဖြင့် ထို နာမ်တို့၏+စီးပွားဖြစ်သော ပစ္စည်းများကို "တဒ္ဓိတ" ခေါ်သည်–ဟူလို၊ ထင်ရှားစေအံ့—"ဝသိဋ္ဌဿ" ဟူသောနာမ်ပုဒ်သည် ဝသိဋ္ဌ မည်သူကိုသာဟောနိုင်၏၊တဒ္ဓိတ် ဏာပစ္စည်းနှင့်တွဲရသော အခါဋ္ဌကား "ဝသိဋ္ဌ၏သား" ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ကို ဟောနိုင်၏၊ ဤသို့လျှင် ဏာ ပစ္စည်း အတွက်ကြောင့် ဝသိဋ္ဌပုဒ်မှာ အနက်တည်း ဟူသော စီးပွါး တိုးတက် လာသည်၊ အနက်က စီးပွားဖြစ်လျှင် ဏာ ပစ္စည်း စသော သဒ္ဒါလည်း စီးပွားပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဏာ စသော ပစ္စည်းများကို "တသံ+ဟိတာ" အရ တဒ္ဓိတ ဟု ခေါ်ရပြန်သည်။

အန္တဇ္ဈဂုတပရသမညာဝသေနာဝိ—အဝိသဒ္ဒါဖြင့် ရှေးဝိကပ်၌ ပြုခဲ့သော သကသမညာကို ပေါင်းသည်၊ ဤနောက်နည်းအရ တဒ္ဓိတအမည်သည် သက္ကတသဒ္ဒါကျမ်းတို့၌ပင် လာရင်းစွဲဖြစ်သောအမည်ဖြစ်၍ ပရသမညာ (တပါးသော သက္ကတကျမ်းတို့၏ နာမည်) တည်း၊ ထို ပရသမညာလည်း ဃ–ပ–ဈ–လ တို့ကဲ့သို့ ရုဋ္ဌိသညာ မဟုတ်၊ ("တသံ ဿာဒျန္တပဒါနံ ဟိတောဒ တဒ္ဓိတော" ဟု သိဒ္ဓန္တ စန္ဒြိကာ ဋီကာ စသည်၌ ဖွင့်ပြထားသည့်အတိုင်း) ဝိဂြိုဟ်နက်နှင့် လိုက်ရောသော နာမည်ဖြစ်သည်ဟု ပြလို၍ "အန္တဇ္ဈဂုတ ပရသမညာဝသေန" ဟု မိန့်သည်။

အပစ္စတဒ္ဓိတ်

ဝသိဋ္ဌဿ အပစ္စန္တိ၊ပေ၊ဏာပစ္စဿာယာ— "ဝသိဋ္ဌဿ+အပစ္စံ" ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုသည်ရှိသော်"ဝသိဋ္ဌဿ အပစ္စံ" ဟူသော အနက်၌ ဏာပစ္စည်းသက်ရသည်-ဟူလို၊ဤဝိဂြိုဟ်ကို ထောက်၍ ရုပ်တွက်ချဉ်"ဝသိဋ္ဌ+အပစ္စ" တည်, သ+သိ ဝိဘတ်သက်, သိကို အံ ဖြုန်၍ "ဝသိဋ္ဌဿ+အပစ်ံ" ဟု တဒ္ဓိတ်ဝါကျပြီး၏–ဟုဆို၍ ရုပ်တွက်ကြ၏၊ ထိုရုပ်တွက်ပုံသည် "သမတ္ထဿနံ ပဌမာ ဝါ၊ သမတ္ထဿနံ–စပ်ခြင်းရှိသော (တဿ+အပစ်ံ) ၂ ပုဒ်တို့တွင်၊ ပဌမာ–ပဌမဖြစ်သော ဆဋ္ဌယန္တပုဒ်မှ နောက်၌၊ ဝါ, ပစ္စယော–ဝိကပ် ပစ္စည်း သက်" ဟူသော ပါဏိနိ ပရိဘာသာသုတ်နှင့် ညီ၏၊ ဤ၌ "ပဌမပုဒ်မှနောက်၌သက်–ဒုတိယအပစ်ံနောက်၌မသက်နှင့်" ဟုဆိုသဖြင့် ရုပ်တွက်ရာဝယ် ၂-ပုဒ်တွဲ၍ တည်ဆားကြောင်း ထင်ရှားသည်၊ပဋိကာ ပဒီပ အလိုအားဖြင့်ကား "အပစ်ံ" သဒ္ဒါကိုရုပ်ထွက်ချဉ်မရေးဘဲ "ဝသိဋ္ဌဿ" ဟုသာတည်၍ "ဝသိဋ္ဌဿ+ဒေပစ်ံ" အနက်၌ဏာပစ္စည်းသက်–ဟု အပစ်ံသဒ္ဒါကို နှုတ်ဖြင့်သာ ထည့်၍ဆိုရမည်" ဟု မောဂ္ဂလ္လာန် နိဿယသစ်၌ မှာထားလျက်ရှိသည်။ ["ဝါဏော ပစ္စေ" ဟု မဆိုဘဲ "ဝါဏာပစ္စေ" ဟု ဆိုရပုံကို ကစ္စည်း ဋီကာမှာရှု။]

ဝါဏာပစ္စေ။ ။တသ-ထိုသူ၏၊ အပစ္စံ-သား တည်း၊ ဣစ္စေတသ္မိံ အံငတ္ထ-ဤအနက်၌၊ ဆဋ္ဌိယန္တတော-ဆဋ္ဌီဝိဘတ်အဆုံးရှိသော၊ လိင်္ဂမှာ-လိန်မှ နောက်၌၊ ဝိကပ္ပေန ဏာပစ္စယော ဟောတိ၊ သော စ-ထို ဏာပစ္စည်း သည်လည်း၊ ["ပဏော ဟောတိ"၌ စပ်]။

(၃၆၁) ဓာတုလိင်္ဂံဟိ ပဏာ ပစ္စယာ။ ။ဓာတူဟိ-ဓာတ်တို့မှ၎င်း၊ လိင်္ဂံဟိ စ-လိန် တို့မှ၎င်း၊ ပစ္စယာ-ပစ္စည်း ဝိဘတ်တို့သည်၊ ပဏာဝ-နောက် ဖြစ်ကုန်၍ သာ-ဟောန္တိ-သက်ကုန်၏၊ ဣတိ ပရိဘာသတော-ဤသို့ ပရိဘာသာလာခြင်းကြောင့်၊ ဆဋ္ဌိယန္တာယေဝ-ဆဋ္ဌီဝိဘတ် အဆုံးရှိသည်သာလျှင် ဖြစ်သော၊ အပစ္စတ္ထ သမ္ဗန္ဓံ လိင်္ဂံတော-အပစ္စ အနက်၏

ဆဋ္ဌိယန္တတော၊ ဧပ၊ အတ္ထေ—သုတ်၌ "ဝါဏာပစ္စေ"ဟု သာ ရှိသော်လည်း "အပစ္စံ-သား"ဟုဆို၍ "မည်သူ၏+သားနည်း"ဟု ရှေသမ္ဗန္ဓကို မေးဘွယ်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် "တသ+အပစ္စ မိစ္စေတသ္မိံ အတ္ထေ"၌ "တသ"ဟု ရှေသမ္ဗန္ဓကို ထည့်ရသည်၊ ထိုသို့ တသ ဟု ထည့်နိုင်လျှင် တသ ကဲ့သို့ ("ဝသိဋ္ဌသ"စသော) ဆဋ္ဌိယန္တ လိန်နောင် ဏာပစ္စည်း သက်ကြောင်း ထင်ရှားရကား "ဆဋ္ဌိယန္တတော"ဟု အနက်ရသင့်၍ ထည့်ရပြန်သည်၊ "ဆဋ္ဌိယန္တတော-တသ"တို့သည် ရသင့်၍ ထည့်ရသော ပကိဏ်းပန် ဝုတ္တိများဖြစ်သည်-ဟူလို၊ ကျန်ပုဒ်များကား သုတ္တာဝုတ္တိနှင့် အနုဝတ္တနာဝုတ္တိ များတည်း။

သော စ၊ ဧပ၊ (၃၆၁) ပဧဏော ဟောတိ-ဝါဏာပစ္စေ သုတ်၌ ဆဋ္ဌိယန္တတော လိင်္ဂမှာ"ဟုသော ဆိုခဲ့သောကြောင့် "ဝသိဋ္ဌသ"ဟုသော ဆဋ္ဌိယန္တလိန်မှ ရှေ၌ သက်ရုမည်-ခနောက်၌ သက်ရမည်ဟု မသိသာသေးရကား "ဓာတုလိင်္ဂံဟိ ပဏာ-ပစ္စယာ"ဟုသော ဤသုတ်က "လိန်မှနောက်၌သက်"ဟု ပရိဘာသာပြုပြန်သည်။ ["ဟောတိဝါ"ဟု မြန်မာမှု၌ ဝါရှိသည်ကား အပိုတည်း၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း-ဓာတုလိင်္ဂံဟိသုတ်သည် ပစ္စည်းသက်ဧသောသုတ် မဟုတ်, ပရိဘာသာ ပြုသော သုတ်တည်း၊ပရိဘာသာ ပြုရာ၌"ဝိကပ်"ဟု ဆိုတွယ် မရှိသောကြောင့်ဂုဏ်း, ဏာပစ္စည်း၏ ဝိကပ် သက်ကြောင်းကိုလည်း ဝါဏာပစ္စေ သုတ်ဖြင့်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်သောကြောင့်ဂုဏ်းတည်း။]

ဓာတုလိင်္ဂံဟိ ပဏာ ပစ္စယာ-ဓာတုအရ ဘူစသော ပကတိ ဓာတ်နှင့် ခ,ဆ,သ စသော ပစ္စည်းဆုံးသော ဓာတုပစ္စယန္တသဒ္ဒါများကိုယူ၊တိတိက္ခစသော ဓာတုပစ္စယန္တ သဒ္ဒါများနောင် အန္တ စသော ပစ္စည်းများ သက်၍ "တိတိက္ခန္တော"စသည် ဖြစ်ရာ၌ ဤလုပ်ဖြင့် ပရိဘာသာ ပြုရသည်၊လိင်္ဂအရ၌ကား သုဒ္ဓနာမ် ဥပသာရနိပါတ်နှင့် နာမ်ငဲ့ရသော သမာသ်, တဒ္ဓိတ်,ကိတ်ပစ္စည်း,ကိစ္စပစ္စည်း,ဇာတိပစ္စည်းဆုံးသော သဒ္ဒါစုကိုယူ၊ ပရာပစ္စယာတ္ထင် ပစ္စယာ အရ၌ကား ပစ္စည်း အမျိုးမျိုးနှင့်နာမ်ဝိဘတ်အာချာတ်ဝိဘတ် တို့လည်း ပါဝင်ကြသည်၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း လိန်ဓာတ်တို့နောင် သက်ရခြင်း ဟူသော

သမ္မဒ္ဓိဖြစ်သော လိန်မှ၊ပရော-နောက်ဖြစ်၍၊ ဟောတိ-သက်၏။["ဝါ"ပါလျှင် အပို၊] တေသမာ-ဤကဏ်စသည်မှ၊ ပဋိစ္စ-စဲ၍၊ (အတ္ထော-အပစ္စ အစရှိသော အနက် အထူးသည်၊) တေ-ဖြစ်လာတတ်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ပစ္စယော-ပစ္စည်း မည်၏၊ ဝါ-တနည်း၊ အနေန-ဤ ဏ စသည်ဖြင့်၊ အတ္ထာ-အပစ္စ စသော အနက်အထူးတို့ကို၊ ပတိယန္တိ - သိအပ်ကုန်၏၊ ဣတိ, ပစ္စယော၊ ဝုတ္တတ္ထာန မပ္ပယောဂေါတိ - ဟူသော ပရိဘာသာဖြင့်၊ အပစ္စဘဒ္ဒဿ - ၏၊ အပ္ပယောဂေါ-မယှဉ်ရခြင်းသည် (ဟောတိ)၊ တေသံ ဝိဘတ္တိယော လောပါ စေတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဝိဘတ္တိလောပေါစ--ဝိဘတ်ဧကျခြင်းသည်လည်း၊ (ဟောတိ)။

(၃၆၂) **တေသံ ဏော လောပံ**။ ။ဏာနဲ့ပန္ဓာနံ-ဏဲ အနုဗန်ရှိကုန်သော၊ တေသံ တဒ္ဓိတ ပစ္စယာနံ - တို့ တဒ္ဓိတ် ပစ္စည်းတို့၏၊ ဏကာရော - ဏ အက္ခရာသည်၊ လောပံ အာပဇ္ဇတေ။

ကြောင့်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ပစ္စယအရ ဝိဘတ်နှင့် ပစ္စည်းအားလုံးကိုယူ၊ ["ပရာ ပစ္စယာတိ ဇွေ-သျာဒိ တျာဒိ ဝိဘတ္တိဘူကာ တဒ္ဓိတ ကိတ ကိစ္စ ဇွတ္တိပစ္စယ ဓာတု ပစ္စယ ကာရာဒိ (အက္ခရေဟိ ကာရ-သုတ်ဖြင့် သက်သော ကာရ စသော) ပစ္စယ ဥဒေါစ သဒ္ဒေါ ပစ္စယာ ဂဟိတာတိ ဥဒေါတ်ဗ္ဗာ"-ဋီကာ။]

အပစ္စ သမ္ဗန္ဓိ လိင်္ဂတော ဆဋ္ဌိယန္တာ ယေ ဝ—"ဝသိဋ္ဌသ+အပစ္စံ"၌ ဝသိဋ္ဌနှင့် အပစ္စ၏ "ဇနက+ဇည (ဖြစ်စေတတ်သော အဘ+ဖြစ်စေအပ်သော သား)" အဖြစ်ဖြင့် စပ်ခြင်းသည် သမ္ဗန်မည်၏၊ ထို သမ္ဗန်ရှိသော ဝသိဋ္ဌ+အပစ္စတို့ကား သမ္ဗန္ဓိ ချည်းတည်း၊ဝသိဋ္ဌသည် အပစ္စ၏ သမ္ဗန္ဓိ,အပစ္စလည်း ဝသိဋ္ဌ၏ သမ္ဗန္ဓိတည်း၊ ထို့ကြောင့် "ဝသိဋ္ဌသ"ဟူသော ဆဋ္ဌိယန္တပုဒ်ကို အပစ္စသမ္ဗန္ဓိလိင် (အပစ္စနှင့် စပ်ခြင်းရှိသော လိန်) ဟု ဆိုသည်။

ပဋိန္ဓေ၊ပ္ပယောဂေ— ဤစကား ကား "ပရာ ပစ္စယာ"ဟု သုတ်၌ ပါသော ပစ္စယ၏ ဝိဂြိုဟ်တည်း၊ ထိုကွင် ပဌမန်း၌ "ပတိ+အယ"ဟု ပုဒ်ခွဲ၍ ပတိသဒ္ဒါသည် ပတိစ္စ အနက်ဟော, အယသဒ္ဒါကား ဇာတ်(သို့မဟုတ် ဓောတ်)အ ပစ္စည်းတည်း၊ "ပတိစ္စ တေသ္မာ ဘေ"ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ဤဝိဂြိုဟ်အရ အနက်ထူး၏စွမ်းအား၌ ဖြစ်ခဲ့ရာ (ပေါလာခဲ့ရာ) ဖြစ်သောကြောင့် ဏ စသည်ကို "ပစ္စယ"ဟု ခေါ်သည်၊ ဒုတိယန်း၌ ပတိပုဗ္ဗ ဇာတ် အ ပစ္စည်းပင်၊"ဇ-ဂတိမ်, ယေဂတျတ္ထာ ဘေ ဗုဒ္ဓါ (သခြင်း) အနက်လည်း ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် "ပတိယန္တိ ဉာယန္တိ"ဟု ဋီကာဖွင့်သည်၊ ဏ စသည်ကိုမြင်လျှင် အပစ္စစသော အနက်ထူးကို သိရသောကြောင့် "ပတိယန္တိ အနေန"ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ အနက်တူးကို သိရကြောင်းဖြစ်၍ ဏ စသည်ကို "ပစ္စယ"ဟု ခေါ်ရသည်။

(၃၆၃) ဝုဒ္ဓါဒိ၊ပေ၊သဏ္ဍေစ။ ။ပရေ-သော၊ သဏ္ဍကာရပစ္စယေ-ဏ အက္ခရာဂျိသောပစ္စည်းကြောင့်၊ အသံယောဂန္တသ-သံယုဂ် အဆုံး မရှိသော-အာဒိသရသ ဝါ-အစ သရ၏ဂုဏ်း၊ အာဒိ ဗျဉ္ဇနသာ ဝါ-အစ ဗျည်း၏ဥစ္စာဖြစ်သော သရ၏ဂုဏ်း၊ ဝုဒ္ဓိ-ဝုဒ္ဓိအပြုသည်၊ ဟောတိ၊ အာသ-ထိုသရ၏၊ သံယောဂေါ-သံယုဂ် ဟူသော၊ အန္တော-အဆုံးသည် (အတ္ထိ)၊ ဣတိ, သံယောဂန္တော-မည်၏၊ တဒညော-ထို သံယောဂန္တမှ တပါးသော သရသည်၊ အသံယောဂန္တော-မည်၏။

ဝုဏ္ဏာန၊ပေ၊လောပမာပဇ္ဇတေ—"ဝသိဋ္ဌသ+ဏ+အပစ္စံ" ဟု ဖြစ်ရာ၌ ဝုတ္တဏ္ဏာန မပ္ပယောဂေါဟူသော ပရိဘာသာဖြင့် အပစ္စပုဒ်ကိုချေ၊ တသံဝိဘတ္တိယောလောပါစဖြင့် သ နှင့် သိ၏ ကာရိယ အံကို ချေ၊ (သ အာဂုံမှာ သဝိဘတ် ချေရာ၌ အလိုလို ပါသွား၏။) တသံ ဏော လောပံဖြင့် (ဏ်) အနုဗန်ကိုချေ၊ "ဝသိဋ္ဌ+အ" ဟု ကျန်သည်။ [ဤ၌"ဝသိဋ္ဌ"ဟု ပကတိပြုဘို့ရန် မပါသော်လည်း ပကတိစသ သရန္တသသုတ်၌ တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းနှင့် စပ်သော လိန်များကိုလည်း ပကတိပြုရမည်—ဟု ဆိုခဲ့သောကြောင့်ဂုဏ်း ဏော့ယျောကတို့ကာဒိဟိသုတ်၏ ရုပ်များ၌ ပကတိ အစီအရင်ကို ပြသောကြောင့်ဂုဏ်း "ဝသိဋ္ဌ"ဟု ပကတိပြု။]

(၃၆၃) အာဒိသရသ၊ပေ၊ပရေ—သုတ်ကို ၂ နည်းခွဲ၍ ဝုတ္တိဖွင့်ထားသည်၊ ပဌမနည်းဝယ် အာဒိသရသ ဝါ၌ ဝါသဒ္ဒါသည် အတ္ထန္တရ ဝိကပ္ပန (အနက် တမျိုးကို စိရင်ခြင်း) အနက်ရှိ၏၊ ထို ဝါ၏အဝတ္ထက်"အာဒိဗျဉ္ဇနသ ဝါ"ဟု အနက်တမျိုး ထွက်လာရသည်၊ ထိုတွင် အာဒိသရသဖြင့် အစ၌ သရရှိသော "ဥဋ္ဌုမိက"စသော ပြယုဂ်များကို ပြ၏၊ အာဒိဗျဉ္ဇနသဖြင့် အစ၌ ဗျည်းရှိသော "ဝသိဋ္ဌ"စသော ပြယုဂ်များကို ပြ၏၊ဝုဒ္ဓိပြုရာ၌ ဗျည်းကို မပြု,ထို ဗျည်း၏ ဥစ္စာဖြစ်သော သရကို ဖြသောကြောင့်"အာဒိဗျဉ္ဇနသ+ဒဃံ,အာဒိဗျဉ္ဇ နော—ဒဃဗျည်း၏ ဥစ္စာဖြစ်သော သရ"ဟု ဋီကာ ဝိဂြိဟ်ပြသည်၊

သံယောဂဂေါ၊ပေ၊အသံယောဂန္တော—ဤကား သုတ်၌ပါသော အသံယောဂန္တသ၏ ဝိဂ္ဂဟတည်း၊ ဤ၌"အန္တော"ဟုဆိုသော်လည်း လိန်၏အဆုံး ("ဝသိဋ္ဌ,ဥဋ္ဌုမ္ဟ" ၃ လုံး ရှိရာဝယ် နောက်ဆုံး ဋ္ဌ—မ္ဟ တို့ကို) အန္တ ဟု မဆိုလို၊ ဝ ၏ နောက်၌ "သိ"—ဥ ၏ နောက်၌ "ဋ္ဌ"ကဲ့သို့ ဥဒ္ဓိပြုရမည့် သရ၏အဆုံး (နောက်၌ ကပ်လျက်ရှိသော) အက္ခရာကိုသော"အန္တ"ဟု ဆိုလိုသည်၊ ထို့ကြောင့် ကုမ္ဘီကံ—အကွိဒကော ပြယုဂ်များ၌ "ကု—အ"တို့သည် မိမိနောက်၌ "မ္ဘ—ကွိ"သံယုဂ်ရှိသော သံယောဂန္တတို့တည်း။ [နိန်နံ ဗျဉ္ဇနာနံ ကေတြ သဏ္ဌိတိ သံယောဂေါ"ဟု ပရသမညာသုတ်၌ ဆိုခဲ့ပြီ။ [ဝသိဋ္ဌ-ဥဋ္ဌုမ္ဟတို့၌ အစ သရ၏ နောက်၌ ကပ်လျက်ရှိသော"သိ—ဋ္ဌ"တို့ဝယ် သံယုဂ်မရှိသောကြောင့် "ဝ—ဥ"တို့သည် အသံယောဂန္တများတည်း။

အထဝါ - ကား၊ အယံဝါသဒ္ဒါ ဝဝတ္ထိတဝိဘာသတ္ထော၊ တဒါစ - ထိုအခါဌိကား၊ ပရေ-သော၊ သဏ္ဌကာရေ—ဏ အက္ခရာရှိသော၊ တဒ္ဓိတ ပစ္စယေ - တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းကြောင့်၊ ပကတိဘူတေ — ပကတိ ဖြစ်၍ ဖြစ်ဃော၊ လိင်္ဂ်-၌၊ သရာနံ-သရတို့တွင်၊ အသံယောဂန္တသ-သော၊ အာဒိသရသ-အစ သရ၏၊ ဝုဒ္ဓိ ဟောတိ၊ ဣတိအတ္ထော၊ သည်၊ (ဟောတို့)။

ဝဝတ္ထိတ ဝိဘာသတော - ဝဝတ္ထိတ ဝိဘာသာ ဝါ သဒ္ဒါကြောင့်၊ ဝါသိဒ္ဓါဒီသု - ဝါသိဒ္ဓ အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ အယံဝုဒ္ဓိ-ဤ ဝုဒ္ဓိသည်၊ နိစ္စာ-မြဲ၏၊ သြဋ္ဌမိကာဒီသု-တို့၌၊ အနိစ္စာ-မမြဲ၊ နီလ ပီတာဒေါ-နီလ ပီတ အစရှိသော ပြယုဂ်၌၊ န-မဖြစ်။ .... စ သဒ္ဒဂ္ဂဟဏံ - စ သဒ္ဒါသည်၊ အဝဓာရဏတ္ထံ - နိဝတ္တာပန အဝဓာရဏ အနက်ရှိ၏။

အထဝါ၊ပေ၊ပရေဟျစ္ဆော—ဤနည်း၌ အာဒိသရသ ဝါ၌ ဝါသည် ဝဝတ္ထိတ ဝိဘာသာ အနက်ရှိ၏၊ ဤသို့ ဝါ၏ ဝဝတ္ထိတဝိဘာသာ အနက်ရှိရာအခါ၌ "ဏအနုဗန်ရှိသော တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းကြောင့် ဝသိဒ္ဓ-ဥဋ္ဌ၊ဒ္ဓ ဟု ရုပ်တည်ထားရသော ပကတိလိန်ပုဒ်၏ အစ သရကို ဝုဒ္ဓိဖြ" ဟု အနက်မှတ်၊ ဝသိဒ္ဓ၌ "အ—ဇ္ဈ—ဥ" ဟု သရ ၃ လုံးရှိရာ အစ (အ)သရသည် အာဒိသရတည်း၊ ဥဋ္ဌ၊မ၌ "ဥ—ဥ—အ" ဟု သရ ၃ လုံးရှိရာ အစ ဥသည် အာဒိသရတည်း၊ ဤသို့ လိန်၏အစ သရကို "အာဒိသရ" ဟု ယူသောကြောင့် ရှေနည်းကဲ့သို့ ဝါသဒ္ဒါက "အာဒိဗျုန္ဇနသ" ဟု အနက်တမျိုး မပြုရတော့ပြီ-ဟူလို။

ဝါသိဒ္ဓါဒီသု၊ပေ၊ဝိဘာသတော—ဤဂါထာကား ထို ဝါသဒ္ဒါ၏ နိစ္စ-အနိစ္စ-အသန္တ ဝိဓိ ၃ မျိုး ပိုင်းခြားပုံကို ပြသော ဂါထာတည်း၊ ဝါသိဒ္ဓေါ စသည်၌ နိစ္စဝိဓိ (ဤသုတ်ဖြင့် အမြဲ ဝုဒ္ဓိဖြ)၊ သြဋ္ဌ၊မိကောစသည်၌ "ဥဋ္ဌ၊မိကော" ဟုလည်း ရှိသေးသော ကြောင့် အနိစ္စဝိဓိ၊ နီလံ+ပီတံ ပြယုဂ်များ၌ "ဏရုဂါ တသေဒ" စသော သုတ်ဖြင့် ဏပစ္စည်း သက်ပါလျက် "နေလံ, ပေတံ" ဟု ဝုဒ္ဓိအစီအရင်မရှိ၍ အသန္တဝိဓိတည်း။

စသဒ္ဒဂ္ဂဟဏမဝဓာရဏတ္ထံ—ဤကား ပဌမနည်းအရ စသဒ္ဒါ၏အနက်ကိုပြသော စကားတည်း၊ ထင်ရှားစေအံ့—ဒုတိယနည်းအလို "ဥဋ္ဌ၊မိက-နီလ" ပုဒ်တို့၌ ဝုဒ္ဓိ မပြုရဟု ဝါသဒ္ဒါက ပိုင်းခြားထားလျှင် ရှိပါစေတော့၊ ပဌမနည်းအလို ထိုပုဒ်ဘို့၌ အဘယ်နည်းဖြင့် ဝုဒ္ဓိ မပြုဘဲ ရှိရသနည်း—ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် "စသဒ္ဒ၊ပေ၊တ္ထံ" ဟု မိန့်သည်၊ ပဌမနည်းအလို စသဒ္ဒါသည် နိဝတ္တာပန အဝဓာရဏ အနက်ရှိရကား ထို စသဒ္ဒါက ဥဋ္ဌ၊မိက နီလစသည်တို့၌ ဝုဒ္ဓိအပြုကို နစ်ဓေသောကြောင့် ဝုဒ္ဓိမပြုဘဲ ပြီးရသည်—ဟူလို၊ ["ဝါသဒ္ဒဿ ပကတိဝကပပဝကွေ (အစ၌ဖျ၊သံးရှိသော ပကတိကိုဝိကပ်ပြုသောပကွေ၌, ပဌမနည်း၌ဟူလို၊) စသဒ္ဒဂ္ဂဟဏမဝဓာရဏတ္ထံ, ကတ္ထစိ နိဝတ္တာနတ္ထံတျေတ္ထော" - ဋီကာ။] ဤနည်းအလို "စ-အချို့အရာ၌ ဝုဒ္ဓိ မပြုသည်လည်း ရှိသေး၏" ဟု သုတ်နက်ဆို၊ ဒုတိယနည်းအလိုအားဖြင့်ကား စ အတွက် အနက်သီးခြား မရှိ, ဝါစာသိလိဋ္ဌမျှသာ ဖြစ်သည်။

(၃၆၄) တာဿ ဝုဒ္ဓိယာ-ထိုဝုဒ္ဓိ၏၊ အနိယမပွဿဧက်-မည်သည့် ဥဒ္ဓိဟု မသတ်မှတ်ခြင်းကြောင့် ကပ်ငြိလျှင်းပါးဘွယ်သည်၊ (သတိ-သော်)၊ နိယမတ္ထံ-သတ်မှတ်ခြင်း အကျိုးဌာ၊ ပရိဘာသံ-ပရိဘာသာသုတ်ကို၊ အာဟ-မိန့်ပြီ။

အ ယုပစ္ဆာနဥ္စာယော ဝုဒ္ဓိ။ ။တော အကာရ ဣဝဏ္ဏ၊ဝဏ္ဏာနုပေဝ-ထိုု အ အက္ခရာ ဣဝဏ် ဥဝဏ်တို့၏ သာလျှင်၊ ယတာဂ္ဂမံ, အာ ဧ ဩ ဣတိ-အာ ဧ ဩ ဟူကုန်ပေသာ၊ ဧတေ-ဤ သရတို့သည်၊ ဝုဒ္ဓိယော-ဝုဒ္ဓိတို့သည်၊ ဟောန္တိ၊ စ သဒ္ဒဂ္ဂဟဏံ-သည်၊ အဝုဒ္ဓိသမ္ပိဏ္ဍနတ္ထံ-ဝုဒ္ဓိမပြုခြင်းကို ပေါင်းခြင်း အနက် ရှိ၏၊ ဝါ, အဝဓာရဏတ္ထံ-နိဝတ္တာပန အဝဓာရဏ အနက် ရှိ၏၊ ဣစ-ဣလည်း၊ ဥစ-ဥလည်း၊ ယူ-ဣ ဥတို့၊ ယူဧဝ-ဣ ဥ တို့သည်ပင်၊ ဝဏ္ဏာ-

---

ဧတသံ၊ပေ၊ဝုဒ္ဓိယော ဟောန္တိ — အ ယု ဝဏ္ဏာ (အ, ဣ ဝဏ္ဏာ, ဥ ဝဏ္ဏာ) ဟူသော ဝုဒ္ဓိဖြစ်ရာ ဒု-ဌာနနှင့် အာယော (အာ, ဧ, ဩ) ဟူသော ဝုဒ္ဓိ ဒု-ရပ်ကို "ယထာဂ္ဂမံ" အရ အစဉ်အတိုင်းပာပ်၍ အကို အာ, ဣ ဝဏ်ကို ဧ, ဥ ဝဏ်ကို ဩ ဖြာ-ဟူလို၊ ဘာ့ကြောင့် ထိုကဲ့သို့ ဖြာရသနည်းဟူမူ၊.... ဌာနာသန္န ဖြစ်သောကြောင့်တည်း ဟု မှတ်။ [ဌာနာသန္န ဖြစ်ပုံကို ကွစာသဝဏ္ဏာ သုတ်၌ ပြခဲ့ပြီ။] ထိုဝုဒ္ဓိ သဒ္ဒါသည် "တိုးတက် ကြီးပွားခြင်း အနက်ကို ဟောရကား ဣမှ ဤ-ဥမှ ဦ ဖြစ်ခြင်းတို့ကိုလည်း "ဝုဒ္ဓိ" ခေါ်သင့်သည် မဟုတ်လော-ဟူအံ့၊ "ဝုဒ္ဓိ" ဟူသော နာမည်သည် အာ ဧ ဩ တို့၏ ပုဗ္ဗာစရိယ သညာ (ရှေးဆရာတို့ မှည့်ခေါ်သော နာမည်) ဖြစ်သောကြောင့် ဣ-ဥ တို့မှ ဤဦ ဖြစ်ခြင်းများကို ဝုဒ္ဓိ ဟု မခေါ်ရ, "ဒိဃ" သာ ခေါ်ရသည်။

စ သဒ္ဒဂ္ဂဟဏံ၊ပေ၊ အဝဓာရဏတ္ထံ — ဝုဒ္ဓါဒိ သရသဝဏ်သုတ်၌ ပဌမနည်းကို လိုက်၍ ဤသုတ်လာ စ သဒ္ဒါကို အဝုဒ္ဓိသမ္ပိဏ္ဍန အနက်ဒိုု၏ ဟု ပဌမနည်း ဖွင့်သည်၊ "ဥဋ္ဌုမ္ပိကော-နိလံ-ဝိတံ" စသည်တို့၌ ဝုဒ္ဓိ မပြုဘို့ရန် စ သဒ္ဒါဖြင့် အဝုဒ္ဓိကို ပေါင်းဆည်း ပေးသည်-ဟူလို၊ ရှေ့သုတ်လာ စ သဒ္ဒါနှင့် သဘောတူပင်၊ ဤနည်းအလို "အယုဝဏ္ဏာနံ-တို့၏၊ အာယော—အာ ဧ ဩ ဟူလော၊ ဝုဒ္ဓိ—သည်၊ ဟောတိ—၏၊ စ—ဝုဒ္ဓိမဖြစ် သည်လည်း ရှိသေး၏" ဟု အနက်ပေး၊ ရှေ့သုတ်၌ ဒုတိယနည်းကို လိုက်၍ ဤသုတ်လာ စ သဒ္ဒါကို "အဝဓာရဏတ္ထံ" ဟု တနည်း ဖွင့်ပြန်သည်၊ ဤ၌ အဝဓာရဏာတ္ထ ဟူသည် ဝိမိဆိုင်ရာ "အယုဝဏ္ဏာ" တို့မှ တပါးသော သရကို တားမြစ်ခြင်း အနက်ဟုသည်း၊ ခဲ့အံ့-ရှေ့သုတ်၌ ဒုတိယနည်းအရ ဥဋ္ဌုမ္ပိက နိလ စသည်ဝယ် ဝုဒ္ဓိ မဖြစ်ရ ဟု အနိစ္စ အသန္တ ဝိဓိကို ပြခဲ့ပြီးဖြစ်၍ ဤသုတ်၌ စ သဒ္ဒါဖြင့် အဝုဒ္ဓိကို ပေါင်းဆည်းဘွယ် မလိုတော့ပြီ၊ ဤသုတ်၌ စ သဒ္ဒါကား အာ ဧ ဩ ဝုဒ္ဓိဖြစ်လျှင် အယုဝဏ္ဏာ (အ, ဣ ဝဏ်, ဥ ဝဏ်) တို့ကိုသာ ပြုပါ, အယုဝဏ္ဏာတို့မှ တပါးသော အာ—ဧ—ဩ တို့ကို ဝုဒ္ဓိ သပ်၍ မပြုပါနှင့်—ဟု တားမြစ်သည်။

ဝဏ္ဏတို့တည်း၊ ယုဝဏ္ဏာ-ဣဉဝဏ္ဏတို့၊ အ စ-အ လည်း၊ ယုဝဏ္ဏာစ-တို့လည်း၊ အယုဝဏ္ဏာ-အ, ဣဝဏ် ဥဝဏ်တို့၊ အာစ-အာလည်း၊ ဧစ, ဩစ၊ အာယော-အာ ဧ ဩတို့၊ ပုန-တာဘန်၊ ဝုဒ္ဓိဂုဟဏံ-ဝုဒ္ဓိသဒ္ဒါဃည်၊ နေဂမ ဇာနပဒါ တျာဒီသု-"နေဂမ ဇာနပဒါ"အစရှိသောပြယုဂ်တို့၌၊ဥတ္တရ(ပဒ)ဝုဒ္ဓိဘာဝတ္ထံ-နောက်ပုဒ်၏ ဝုဒ္ဓိဖြစ်ခြင်း အကျိုးရှိ၏။

[ဒုိကာ] အဝဓာရဏတ္ထံတိ-ယတော (အကြင် "အယုဝဏ္ဏာနံ" ပုဒ်မှ နောက်၌)၊ ဧဝ ကာရော-ဧဝေ အနက်ရှိသော စ သဒ္ဒါသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ တတော-ထို အယုဝဏ္ဏမှ၊ အညတြနိဝါရဏံ (တပါးသော "အာ ဧ ဩ" တို့၌ တားမြစ်ခြင်းသည်) အဝဓာရဏံ၊ ဣဒံ ဝုဒ္ဓါဒိသရဿဝါတိတ္ထေ ဝါသဒ္ဒဿ ဒုတိယ ဗျာဝျာနံ (ဒုတိယအဖွင့်ကို) သန္ဓာယ ဝုတ္တံ၊ ပုရိမဗျာဝျာနေ ဝုဒ္ဓိယော နဟောန္တီတိ ဝုဒ္ဓိယာ အဘာဝ သမ္ပိဏ္ဍနတ္ထံ။ [ဝုဒ္ဓိယာ အဘာဝ သမ္ပိဏ္ဍနတ္ထနှင့် အဝုဒ္ဓိသမ္ပိဏ္ဍနတ္ထသည် သဘောတူပင်။]

ဣစ ဥစ၊ဧပ၊အာဧယော — "အယုဝဏ္ဏာနံ, အာဧယော" တို့၏ ဝိဂ္ဂဟဝါကျသည်း၊ "ယူ" ကို "ဣစ ဥစ" ဟု ဒွန္ဒဝစနတ် ပြု၍ "ဣဥ" ဟုပကတိ ဖြစ်သောအခါ "ဣဝဏ္ဏော ယံနဝါ" သုတ်ဖြင့် ဣကို ယပြု,ဣတခြားရယောဂဒွန်ဖြစ်၍ ဗဟုဝုစ်ယောသက် "ဘိက္ခူ" ကဲ့သို့ "ယူ" ဟု ဖြစ်၏၊ ယူနောင် ဝဏ္ဏသဒ္ဒါသည် ဒွန်ပုဒ်နောင် ထိုင်သောကြောင့် ("ဒွန်၏နောက်၌,ရှိသောပိဒ်,ယှဉ်လိုက်ပုဒ်တို့ငြားသာ" နှင့်အညီ) "ဣဝဏ္ဏ-ဥဝဏ္ဏ" ဟု ပုဒ်တိုင်း လိုက်၍စပ်၊ အာယောကိုလည်း "အာစ+ဧစ+ဩစ" ဟု ဒွန်တွဲ၍ "အာ ဧ ဩ" ဟု ပဂတိဖြစ်သောအခါ "ယမေ ဒန္တာသာ ဒေဿော" သုတ်၌ (အန္တ မဟုတ်၍ သုတ်ရင်းဖြင့် မပျက်ဘဲ) "ယဓမေ" ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ဧကို ယပြု၍ "အာယော" ဟုဖြစ်၏၊ နာမ်ခံ့ ယောသက်၍ သဗ္ဗာသမာဝုသောသုတ်ဖြင့် ချေ။

ပုန ဝုဒ္ဓိ၊ပေ၊ဝုဒ္ဓီ ဘာဝတ္ထံ — ဝုဒ္ဓါဒိ သရဿဝါသုတ်မှ ဝုဒ္ဓိသဒ္ဒါ အလိုက်ခံလျှင် ပြီးနိုင်လျက် ဤသုတ်၌ ဝုဒ္ဓိသဒ္ဒါကို ထပ်ဆိုရခြင်းသည် သဒ္ဒါပိုလွန်၏၊ ထို သဒ္ဒါလွန်ဖြင့် "နေဂမဇာနပဒါ" စသောပြယုဂ်တို့ဝယ် နောက်ပုဒ်ကိုလည်း ဝုဒ္ဓိပြုရခြင်းတည်းဟူသော အနက်ပိုကို ပြုရခြင်းအကျိုးရှိ၏၊ ချဲအံ့—"နိဂမာစ ဇနပဒါစ နိဂမဇနပဒါ" ဟု ရှေးဦးစွာ ဒွန်တွဲ၊ နိဂမ ဇနပဒသု—နိဂုံးဇနပုဒ်တို့၌၊ ဇာတာ—မွေးဖွားသူတို့သည်၊ နိဝါသိနော—အမြဲနေလေ့ရှိသူတို့သည်၊ နေဂမဇာနပဒါ—တို့မည်၏၊ ဤ၌ "နိဂမဇနပဒသု" နောင် ဇာတအနက်၌ (တနည်း,နိဝါသီအနက်၌) ဏ ပစ္စည်းသက်၍ ဇာတ စသည် ချေ၊ ဝုဒ္ဓါဒိ သရဿ ဝါ သုတ်ဖြင့် နိ၌ ဧဝုဒ္ဓိပြု,ဧ၌ အာဝုဒ္ဓိကိုကား တသုဝုဒ္ဓိသုတ်ဖြင့် ပြု၊ "နေဂမ ဇာနပဒ" ဟုဖြစ်၏၊ဤသို့လျှင် "ဇနပဒ" စသော နောက်ပုဒ်၌ ဝုဒ္ဓိပြုရခြင်းကို သိစေတို့ရာ ဤသုတ်၌ ဝုဒ္ဓိသဒ္ဒါကို ထပ်၍ မိန့်ပြန်သည်၊ "အင်္ဂမဂဓေသု ဇာတာ အင်္ဂမာဂဓိကာ, ပုရိမဇနပဒေသု (ရှေဇနပုဒ်တို့၌) ဇာတာ ပေါရိမဇာနပဒါ" စသည်တို့ကိုလည်း နေဂမ

စ-ဆက်၊ ဇွေ-ဤသုတ်၌၊ အယုဝဏ္ဏာနန္တိ-အယုဝဏ္ဏာနံ ဟူသော ဌာန နိယမ ဝစနံ-ဝုဒ္ဓိပြုရာ ဌာနကို သတ်မှတ်ကြောင်း စကား သည်၊ အာဘယာနံပိ-အာ ဧ ဩ တို့၏လည်း၊ ဝုဒ္ဓိဘာဝပွသင်္ဂ် နိဝတ္တနတ္ထံ-ဝုဒ္ဓိဖြစ်ခြင်း၏ ကပ်ငြိဘွယ်ကို တားမြစ်ရခြင်း အကျိုးရှိ၏၊....ဟိ-မှန်၏၊ ဤဟာ-ဤ ဝုဒ္ဓိပြုရာ၌၊ ကတဝုဒ္ဓိနံ-ပြုအပ်ပြီးသော ဝုဒ္ဓိအဖြစ်ရှိသော သရတို့၏၊ ပုန-တဖန်၊ ဝါ-ထပ်၍၊ ဝုဒ္ဓိ-ဝုဒ္ဓိပြုခြင်းသည်၊ နဟောတိ ယထာ-မဖြစ်တော့သကဲ့သို့၊ တထာ-တူ၊ သဘာဝဝုဒ္ဓိနံ-ပင်ကိုယ် သဘော အတိုင်း ဝုဒ္ဓိဖြစ်ပြီးကုန်သော၊ အယောနံ-အာ ဧ ဩတို့၏၊ ပုန-တဖန်၊ ဝုဒ္ဓိ-သည်၊ န-မဖြစ်။

တတော-ထိုသို့ သတ်မှတ်ခြင်းကြောင့်၊ အကာရဿ-၏၊ အာကာရော၊ အာ အက္ခရာ ဟူသော၊ ဝုဒ္ဓိ-ဝုဒ္ဓိသည်၊ (ဟောတိ)၊ သရလောပေါ၊ပေ၊ ပကတီတိ-သုတ်ဖြင့်၊ သရလောပ ပကတိဘာဝါ-တို့သည် (ဟုန္တိ)၊

ဇာနပဒါဒိသဒ္ဒ အာဒိဖြင့်ယူ။ [“ဥတ္တရပဒဝုဒ္ဓိဘာဝတ္ထံ” ဟူရာ၌ ဤသုတ်ဖြင့် နောက်ပုဒ်ကို ဝုဒ္ဓိပြုရမည် ဟု မမှတ်သင့်၊ ဤသုတ်သည် ဝုဒ္ဓိပြုသောသုတ် မဟုတ်, ပရိဘာသာပြုသော သုတ်သာတည်း၊ ထို့ကြောင့် (ပုဒ္ဓိယံ တာဝ ကောလ္လာညော, အင်္ဂမာဂဓိတော” ဟု တသုဝုဒ္ဓိသုတ်၏ ဋီကာဖွင့်သောကြောင့်) နောက်ပုဒ်ကို တသုဝုဒ္ဓိ သုတ်ဖြင့်ပြု။]

ဧဩ စ အယုဝဏ္ဏာနန္တိ၊ပေ၊ ဝုဒ္ဓိန—ဤသုတ်၌ “အယုဝဏ္ဏာနံ”သည် ဝုဒ္ဓိပြုရာ ဌာနကို သတ်မှတ်ပြသောစကားတည်း၊ “အာ ဧ ဩ ဝုဒ္ဓိများကို ပြုရာဌာနသည် အ-ဋ္ဌဝဏ်-ဥဝဏ်တည်း”ဟူလို၊ အ-ဋ္ဌဝဏ်-ဥဝဏ်မှ တပါးသော အာ-ဧ-ဩတို့ကိုကား ဝုဒ္ဓိပြုရာဌာန မဟုတ်သောကြောင့် “အာ-ဧ-ဩဝုဒ္ဓိ ထပ်၍ ပြဦးမည်လော” ဟု တွေးတော လျဉ်းပါးဘွယ် မရှိ၊ ဤ “ဌာနနိယမ”စကားဖြင့် ထိုလျဉ်းပါးဘွယ်ကို တားမြစ်လိုက်ပြီ။

ယထာ ဟိ ကတဝုဒ္ဓိနံ”စသော ဂါထာကား ထို စကား၏ ဌာနနိယမ ဖြစ်ပုံကို ခိုင်လုံအောင်ပြသော ဒဋ္ဌိဝါကျတည်း၊ ဝသိဋ္ဌ ဝါသိဋ္ဌဟု ဝုဒ္ဓိပြုပြီးနောက် ထပ်၍ ဝုဒ္ဓိ မပြုရတော့သကဲ့သို့ ထို့အတူ နဂိရသဘော အတိုင်း ဝုဒ္ဓိဖြစ်နေသော “နာဝိကာ”၌ အာသရ, “ဏောယျော-ဏေမည်သော သားကောင်၏ဥစ္စာ”၌ သရ, “ဂေါတမော ဂေါတမ၏သား”၌ ဩသရများကို ဝုဒ္ဓိထပ်၍မပြုရ၊ ကျက်ပြီးထမင်းကို ထပ်၍ ချက်ခြင်းဖြင့် အကျိုးမရှိသကဲ့သို့ ထပ်၍ ဝုဒ္ဓိပြုခြင်းဖြင့် အကျိုးမရှိတော့ပြီ—ဟူလို။ [ဤ“ဧဩစ” စသောစကားလည်း ဒုတိယာနံစဋ္ဌီ စသဒ္ဒါ၏ အဝုဒ္ဓိသမ္ဗန္ဓနအနက်ကိုရည်ရွယ်သည် မဟုတ်, အဝဓာရဏအနက်ကိုသာ ရည်ရွယ်သည်၊ အဝုဒ္ဓိသမ္ဗန္ဓ အနက်ကိုရည်ရွယ်လျှင် ထို စသဒ္ဒါက အာ ဧ ဩတို့ကို ဝုဒ္ဓိ ထပ်၍မပြုရဟု တားမြစ်ပြီး ဖြစ်သောကြောင့် အယုဝဏ္ဏာနံဟူသော ဌာနနိယမ စကားဖြင့် တားမြစ်ဘွယ် မလိုတော့ချေ။]

နယေ ပရုံယုတ္တေတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ပရုနယနံ-ကို၊ ကတ္ဝာ-၍၊ တဒ္ဓိတတ္တာ-တဒ္ဓိတ်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တဒ္ဓိတ၊ပေ၊ဒိနာ-ဖြင့်၊ နာမဗျပဒေသေ ကတေ ပုရေဝိယ သျာဒျုပ္ပတ္တိ၊ ဝဲါသိဒ္ဓေါ-ဝသိဒ္ဓ၏သား၊ ဝသိဒ္ဓဿ ပုတ္တောဝါ-ဝသိဒ္ဓဿပုတ္တောဟု ဝါကျလည်း ရှိ၏၊ ဝါသိဒ္ဓေါ-ဝသိဒ္ဓ၏ သားတို့၊ ဣစ္စာဒိ-ဤသို့ အစရှိသော ရုပ်စဉ်သည်၊ ပုရိသသဒ္ဒသမံ-ပုရိသ သဒ္ဒါနှင့် တစေတာ၊ပေ၊ပုရိသ သဒ္ဒသမံ-တတောဖြင့် "အယုဝဏ္ဏာနဉ္စေါယောဂုဒ္ဓိ" ဟူသော ပရိဘာသာသုတ်၏ သဓ်မှတ်ခြင်းကို ညွှန်ပြသည်၊ထိုသုတ်က "အ ကိုအာဝုဒ္ဓိပြုရမည်" ဟူသတ်မှတ်ခြင်းကြောင့် ဝသိဒ္ဓ၌ ဝ၏ အကို အာဝုဒ္ဓိပြု-ဟူလို၊ ဤ၌ တဒ္ဓိတ် ဏ ပစ္စည်း ဆုံးနေသောကြောင့် ပစ္စည်းအနက် ဖြစ်သော ကရဏသတ္တိက (ကရိဏ်း အနက်က) ဖုံးအုပ်နေရကား ဒြဗ်ကို ဟောနိုင်သော နာမ်မဟုတ်သေးချေ၊ ထို့ကြောင့် ဒြဗ်ဟော နာမ်ဖြစ်အောင် တဒ္ဓိတသာမာသ စသော သုတ်ဖြင့် ဝါသိဒ္ဓ ဟူသော တဒ္ဓိတ် ပစ္စယန္တ သဒ္ဒါကို နာမ်ငဲ့၊ "ဘော ဝါသိဒ္ဓ, ဝါသိဒ္ဓါ-ဘောန္တော ဝါသိဒ္ဓါ၊ဝါသိဒ္ဓံ-ဝါသိဒ္ဓေ" စသောရုပ်များလည်း ပုရိသ အတိုင်းဖြစ်၏။ [ဝါသိဒ္ဓေါ၏ နောက်၌ "ဝသိဒ္ဓဿ ပုတ္တောဝါ" ဟု သိဟိုဠ်မူ၌ ဝါနှင့် ရှိ၏၊ နောက်သုတ်၌ "ဝဿ်ဆဲ ဃနော-ဝဿ်ဆာနော, ဝဿ်ဆဲဿ ပုတ္တောဝါ" ဟု ရှိသောကြောင့် ဝါသဒ္ဒါပါသော သီဟိုဠ်မူသာ ရှေနောက်ညီသည်၊ သုဘ်၌ "ဝါဏပစ္ဆေ" ဟု ဝါသဒ္ဒါရှိသောကြောင့် "ဝါသိဒ္ဓေါ" ဟု တဒ္ဓိတ်အပြင် "ဝသိဒ္ဓဿ ပုတ္တော" ဟု ဝါကျလည်း ရှိနိုင်သည်-ဟူလို၊ ပါဠိသုံးအားဖြင့် "ဝါသေဋ္ဌ" ဟု ရှိရာ၌ တေသုဝုဒ္ဓိသုဘ်ဖြင့် သိဒ္ဓ ဏ္ဍကို ဇပြု။]

အပစ္စယဒ္ဒါ၏ အနက်။ ။နပတန္တိ ပိတရော အနေနာတိ အပစ်၊ ပစ္စ၌ ပတခေတ် ဏ္ဍပစ္စည်း, ယဝတံသုတ်ဖြင့် တျကို စပြု, ဒွေဘော်လာ၍ "ပစ္စ" ဟု ဖြစ်၏၊ "ဏ္ဍတ္တ ဏ္ဍန, ဒုပစ္စည်းမှာ, နပုံးသာနှင့် အညီ သဒ္ဒ ထုံးစံအတိုင်း (သဒ္ဒလိန်လိုက်၍) နပုလိန်ဖြင့် အပစ်ဟု ရှိရသော်လည်း အနက်အရမှာမူ သားသို်းကိုသာ သက်ဆိုတ သဒ္ဒါကျမ်းတို့၌ ယူကြ၏၊ အနေန-ဤသားသို်းဖြင့်၊ ပိတရော-မိဘတို့သည်၊ နပတန္တိ-မလဲ မကျကုန်၊ (သားထောက် သို်းခံ ရှိနေသောကြောင့် မိဘများမှာ ပစ္စည်းဥစ္စာမဆုတ်ယုတ်နိုင်, အောက်ကျ နောက်ကျ မဖြစ်နိုင်ကုန်ဟူလို၊) ဣတိ, တံ-ထိုသားသို်း ဟူသော အစဉ် အဆက်သည်၊ အပစ်-အပစ္စ မည်၏။ [အပစ်-သားသို်း၊ တောကံ-သားသို်း၊ အမရကောသ, မနုသဝဂ်, ၃၁ ဂါထာ။]

ဤသို့ သက်ဆိုတသဒ္ဒါကျမ်းတို့၌ သားသို်းကိုသာ (တချို့ကျမ်း၌ သားစဉ်မြေးဆက်ကိုပါ) အပစ္စ၏ ဟောနက်ဟု ယူကြသော်လည်း မဂဓသဒ္ဒါကျမ်းတို့၌ "အပစ်-အမျိုး" ဟုလည်းဆိုသေး၏၊ "နပတန္တိ ပိတရော" ကိုလည်း "မိဘတို့ ငရဲ မကျကုန်" ဟု သက်ဆိုတ၌ တနည်းဖွင့်ပြသေး၏၊ "သားသို်း မရဲသူတို့သည် လူမျိုးဖြတ်ပစ်ရာရောက်၍ အပြစ်ရှိသောကြောင့် သေလျှင် ပုမ မည်သောငရဲ၌ ကျရမည်၊ သားသို်း ရသူတို့ကား ငရဲ မကျနိုင်" ဟု သာသနာပ လူတချို့ အယူရှိကြသတတ်၊ ထို့ကြောင့် သားသို်းသည် မိဘ့ဘို ငရဲမကျကြောင်းဖြစ်၍ အပစ္စ မည်သော ဟူ၏။

တူ၏၊ တဿ-ထိုဝသိဒ္ဓ၏၊ နတ္တု ပနတ္တာ ဒယောပိ–မြေး, မြစ် အစရှိသူတို့သည်လည်း၊ ဟဒုပစာရတော-ထိုဝသိဒ္ဓ အမည်ကို တင်စားခြင်းအားဖြင့်၊ ဝါသိဒ္ဓာယေဝ-ဝါသိဒ္ဓ မည်ကုန်သည်ချည်းသာ၊ ဧဝံ-ဤအတူ၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော၊ ဧကတ္တ ကဒ္ဓိတေ-ဧကတ္တ တဒ္ဓိတ်၌၊ ပဌမပကတိယေဝ (ပကတိယာ+ဧဝ)-ပဌမ ပကတိလိန်မှ နောက်၌သာလျှင်၊ ပစ္စံယော-ပစ္စည်းသည်၊ ဟောတိ-၏။

တဿနတ္တု၊ပေ၊ဝါသိဒ္ဓာ ယေဝ—["နတ္တာ ပနတ္တာ"ဟုမရှိရ, နတ္တု ဟု သဏ္ဌာဒိဂိဏ်း ဖြစ်သောကြောင့် "နတ္တု ပနတ္တာဒယော"ဟု သိဟိုင်္ဂမူအတိုင်း ရှိရမည်၊ နတ္တု-မြေး၊ ပနတ္တု-မြစ်၊ ထောမနိဓိဒ္ဓ "ပိသေသအနက်၌ ဣဋ္ဌ ပစ္စည်းသက်၍ အလွန် အစွမ်းသတ္တိရှိသော တိုအမျိုး၏ အစလည်းဖြစ်သော ရသေ့တဦးကို "ဝသိဒ္ဓ = ဝသိဒ္ဓ" ခေါ်သည်"ဟု ဖွင့်၏၊ ထိုရသေ့လည်း နောင်ခါ မယားယူ၍ သားသမီးကို ဖြစ်စေသည်၊ ထို ဝသိဒ္ဓ၏ သားကို "ဝါသိဒ္ဓ"ဟု ခေါ်လျှင် ဝသိဒ္ဓ၏ မြေး, မြစ် တို့ကို ဘယ်သို့ ခေါ်မည်နည်း–ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် "တဿ၊ပေ၊တဒုပစာရတော ဝါသိဒ္ဓာယေဝ"ဟု မိန့်သည်၊ အကြောင်းမူလ အဘ၏ ဝသိဒ္ဓ အမည်ကို အကျိုး သား၌ တင်စားသော ကာရကဏ္ဍပစာရအားဖြင့် သားကိုလည်း "ဝသိဒ္ဓ"ဟု ခေါ်နိုင်ပြန်၏၊ သို့ဖြစ်လျှင် ထို ဒုတိယ ဝသိဒ္ဓ၏သား (ပဌမ ဝသိဒ္ဓ၏မြေး) သည် "ဝသိဒ္ဓသ+အပစ္စံ"ဟူသော ဝိဂြိဟ်အရ ဝါသိဒ္ဓ အမည် ရနိုင်ပြန်၏၊ ပဌမ ဝသိဒ္ဓ၏ မြစ်–ဒုတိယ ဝသိဒ္ဓ၏ မြေးကို ဆိုလိုပြန်လျှင်လည်း ဤနည်းအတိုင်း ပဌမဝသိဒ္ဓ၏မြေးကို"ဝသိဒ္ဓ"ဟု ဥပစာတင်စား၍ (ဤဒုတိယဘင်စားရာ၌ အဆက်ဆက် တင်စားအပ်သော ပရမ္မုခ ကာရကဏ္ဍပစာတည်း) "ဝသိဒ္ဓသ+အပစ္စံ"အရ မြစ်ဖြစ်သူလည်း ဝါသိဒ္ဓပင်မည်၏၊ ဤနည်းအဘိုးဆက်ကာ ဆက်ကာ"ဝသိဒ္ဓ"နာမသဲ့ တင်စားလျှင် နောက်နောက် ဝသိဒ္ဓအန္တယ်ဇင် အားလုံးပင် ဝါသိဒ္ဓချည်း အမည်ရကြသည်။

[ဋီကာ] တဒုပစာရတောတိ–ဝသိဒ္ဓော ပစာရဘော၊ ပုတ္တာနံပိ ပိတု ဧကတ္တာပဇာရော (အဘနာမည်ကို တင်စားခြင်းသည်) လောကေ သိဒ္ဓေါ၊ပေ၊ဧဝံ ဝါသိဒ္ဓ ပုတ္တာဒယောပိ ဝသိဒ္ဓသ+ပုတ္တာ, ဝါသိဒ္ဓာ ဣစ္စေဝ ဥစ္စန္တိ။

ဧဝံ သဗ္ဗတ္ထ ဧကတ္တတဒ္ဓိတေ၊ပေ၊ဧဟာတိ—[အန္တယ်အဆက်ကို ဟောသော အပစ္စတဒ္ဓိတ်ကိုပင် "ဧကတ္တ တဒ္ဓိတ်"ဟု ခေါ်သည်၊ ပဌမ ပကတိ-ဟူသည် အရင်းမူလ အစဖြစ်သူကို ဟောသော "ဝသိဒ္ဓ"ကဲ့သို့သော ပကတိလိန်တည်း။] အလုံးစုံသော ဧကတ္တတဒ္ဓိတ်၌ မြေး-မြစ် စသည်ကို ဟောလိုသော်, ဤဆိုခဲ့ပြီးသော (ဝသိဒ္ဓနာမည်ကို သား-မြေး စသည် အပေါ်၌ တင်စားသော) နည်းဖြင့် ဝသိဒ္ဓကဲ့သို့သော အရင်းမူလ ပကတိလိန်၏ နောက်၌သာ ပစ္စည်း သက်ရမည်၊ ဥပမာ—သားကို ဟောလိုလျှင် ဝသိဒ္ဓနောင် ဏပစ္စည်းသက်၍ ဝါသိဒ္ဓ, မြေးကို ဟောလိုလျှင် ဝါသိဒ္ဓဟူသော ဒုတိယ ပကတိနောင် ဏာယနစသည် သက်၍ "ဝါသိဒ္ဓာယန"စသည် မဖြစ်စေရ၊ မြေး-မြစ်

ကုတ္ထိယံ-ကုတ္ထိလိန်၌၊ ဏ ပစ္စယန္တတ္တာ-ဏ ပစ္စည်း အဆုံးရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဏဝ ကိက ဏေယျ ဏဲန္တုဟိတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဝါသိဋ္ဌ သဒ္ဒတော - နောက်၌၊ ဣ ပစ္စယော-သက်၊ သရလောပါဒိ-ရှေသရဒျေခြင်း အစရှိသည်ကို၊ ကတ္ဝာ-၍၊ ဏ္ဍိပစ္စယန္တတ္တာ - ဏ္ဍိပစ္စည်း အဆုံးရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တဒ္ဓိတသမာသ ဏ္ဍစ္စာဒိသုတ္တေ-၌၊ စဂ္ဂဟဏေန နာမဗျပဒေသေ ကတေ သျာဒျုပ္ပတ္တိ၊ ဝါသိဋ္ဌ-ဝသိဋ္ဌ၏သို့မှီး ဖြစ်သော၊ ဏသာ-သတို့သို့မှီး၊ ဝါသိဋ္ဌ, ဝါသိဋ္ဌိယော-ဝသိဋ္ဌ၏သို့မှီးတို့၊ ဏ္ဍစ္စာဒိ-သည်၊ ဏ္ဍိသဒ္ဒသမီ-ဏ္ဍိသဒ္ဒါနှင့် တူ၏၊ နပုံသကေ-၌၊ ဝါသိဋ္ဌံ-ဝသိဋ္ဌ၏အမျိုး၊ အပစ္စံ-အမျိုးတည်း၊ ဝါသိဋ္ဌာနံ (အပစ္စာနံ) - ဝသိဋ္ဌ၏အမျိုးတို့၊ [သိဟိုဠ်မူ၌ "အပစ္စာနံ"မပါ။] ဏ္ဍစ္စာဒိ စိတ္တာသဒ္ဒသမံ၊ ဧဝံ-တူ၊ ဥပရိပိ-အဆက်၌လည်း၊ တဒ္ဓိတန္တသာ-တဒ္ဓိတ် ပစ္စည်း အဆုံးရှိသော သဒ္ဒါ၏၊ တိလိင်္ဂတာ-၃ လုံး ရှိသည်၏အဖြစ်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-၏။

စသည်ကို ဟောရာ၌လည်း ဝသိဋ္ဌဟူသော ပဌမပကတိ၏ နောက်၌သာ ပစ္စည်းသက် ရမည်-ဟူလို။ ["ဝါသိဋ္ဌ" သည် ဝသိဋ္ဌမှဖြစ်ခဲ့ရသောကြောင့် ဒုတိယပကတိလိန်တည်း၊ ထို ဝါသိဋ္ဌကို ဆောက်၍ ဝသိဋ္ဌကို "ပဌမပကတိ" ဟု ခေါ်သည်၊ ၍ ပဌမပကတိကို "မူလပကတိ" ဟုသက္ကတ၌သုံးစွဲ၏၊ "အပစ္စ သာမည ဝစနိဆွဲယံ မူလပကတိယာ ဧဝ-မျိုးနွယ် အစဉ်အဆက် သာမည်ကို ဆိုလိုရာ၌ မူလပကတိလိန်နောက်၌သာ ပစ္စည်း သက်"—ကာတန္တြ ဝုတ္တိပဋိကာ။]

မှတ်ချက်။ ။မြေး စသည်ကို ဟောလိုရာ၌ ပဌမ ဝသိဋ္ဌ၏အမည်ကို သား စသည် အပေါ်၌ တင်စားသော ဤနည်းသည် "အပစ္စံပုဒ်က သားနှင့်သမီးကိုသာ ဟော၏"ဟု ယူဆသော ဋီကာတို့ နည်းတည်း၊ "န ပတတိ န ဆိဇ္ဇတိ ဝံသော ဓေတနာတိ အပစ္စံ၊ ဓေတန-၍ သားစဉ် မြေးဆက် စသော အစဉ်ကြောင့်၊ ဝံသော-အနွယ်သည်၊ န ပတတိ န ဆိဇ္ဇတိ-မပြတ်၊ ဇာတိ အပစ္စံ၊ ၍သို့ ဝိဂြိဟ်ပြု၍ "အပစ္စံ သဒ္ဒါသည် သားစဉ် မြေးဆက် စသော အနွယ်ကိုဟော၏"ဟု ယူကြသော မုဒ္ဓဗောဓဋီကာစသည်တို့ အလိုအားဖြင့် ကား ဥပစာ တင်စားဟွယ် မလို၊ "အပစ္စံ—မြေးတည်း, မြစ်တည်း" စသည်ဖြင့် တိုက်ရိုက်ပင် အနက်ပေးနိုင်တော့သည်။

[မုဒ္ဓဗောဓဋီကာ] နပတတိ နဆိဇ္ဇတိ ဝံသော ဓေတနာတိ အပစ္စံ၊ ပုတ္တ ပပုတ္တာဒိ သိသဿ ပသိဿာဒိ သန္တာနော (သား—မြေး စသော, တပည့်-တပန်း စသော အစဉ်ရှု၏) ၊ပေ၊ တေန ပုတ္တ ပေါတ္တ ပပေါတ္တာဒေါ (သား-မြေး-မြစ် စသည်၌ရှင်း) ဧဝံ ကညာယံစ (၍အတူ သို့-မြေးမ-မြစ်မ စသည်၌ရှင်း) အပစ္စပစ္စယော ဘဝတိ၊ တတောစ အပစ္စပစ္စယတော ပုန အပစ္စပစ္စယော နဘဝတိ (ထို အပစ္စ ပစ္စည်းဆုံးသော "ဝါသိဋ္ဌ" စသည်မှ နောက်၌ ထပ်၍ အပစ္စ ပစ္စည်း မသက်ရ)။

ဘာရဒ္ဒါဇဿ-ဘာရဒ္ဒါဇ၏၊ ပုတ္တော-သားတည်း၊ ဘာရဒ္ဒါဇော-သား၊ ဝေဿာမိတ္တဿ-ဝေဿာမိတ္တ၏၊ ပုတ္တော, ဝေဿာ မိတ္တော၊ ဂေါတမဿ-ဂေါတမ၏၊ ပုတ္တော, ဂေါတမော၊ စ-ဆက်၊ တ္ထေ-ဤဘာရဒ္ဒါဇော အစရှိသော ပြယုဂ်ကိုဒ်၌၊ အယုဝဏ္ဏတ္တာဘာဝါ-အ အက္ခရာ ဣဝဏ်ံ ဥဝဏ်အဖြစ်၏ ဟုတ်ခြင်းကြောင့်၊ အာကာရာဒီနံ-အာ အက္ခရာ အစရှိသည်တို့၏၊ ဝုဒ္ဓိ-သည်၊ နဟောတိ၊ ဝသုဒေဝဿ-ဝသုဒေဝ၏၊ အပစ္စံ-သားတည်း၊ ဝါသုဒေဝေါ-သား၊ ဗာလဒေဝေါ-ဗလဒေဝ၏သား၊ စိတ္တကောတျာဒီသု ပန-စိတ္တကော အစရှိသောပြယုဂ်တို့၌ကား၊ သံယောဂန္တတ္တာ-သံယုဂ်အဆုံးရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝုဒ္ဓိ-သည်၊ န ဘဝတိ။

(၃၆၅) ဝစ္ဆဿ-ဝစ္ဆ၏၊ အပစ္စံ-တည်း၊ ဣတိ ဝိဂ္ဂဟေ-၌၊ ဏမှိ-ဏပစ္စည်းသည်၊ သမ္မတ္တော-ရောက်လတ်သော်၊ [“ဏာယန ဏာန ဣစ္စေတေ ဟောန္တိ”၌ စပ်။] ဝါဏပစ္စေတိ ဣတော-သုတ်မှ၊ ဝါတိ-ဝါပုဒ်သည်၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော၊ တဒ္ဓိတဝိဓာနေ-တဒ္ဓိတ် ပစ္စည်းကို စီရင်ရာသုတ်၌၊ ဝါ-တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်း သက်ရာသုတ်၌၊ ဝတ္တတေ-၏၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော တဒ္ဓိတ်၌၊ ဝါက္ယ ဝုတ္တိယော-ဝါက္ယ, ဝုတ္တိတို့သည်၊ ဘဝန္တိ၊ အပစ္စေတိ (ပဒံ)-အပစ္စ ဟူသော ပုဒ်သည်၊ ယာဝသံသဒ္ဒဂ္ဂဟဏ-သဒ္ဒါ တိုင်အောင်သာလျှင်၊ ဝတ္တတေ-၏။

ဘာရဒ္ဒါဇဿ၊ပေ၊ဝုဒ္ဓိနဘဝတိ—ဘာရဒ္ဒါဇော, ဝေဿာမိတ္တော,ဂေါတမော တို့၌ (ဘာ–ဝေ–ဂေါ) “အာ–ဧ–ဩ”ဟု သဘာဝ ဝုဒ္ဓိ ဖြစ်နေသည့်အတွက် အ-ဣဝဏ်-ဥဝဏ်မဟုတ်သောကြောင့် ဝုဒ္ဓိမပြုရ၊၍“ဏ္ဍေစ အယုဝဏ္ဏတ္တာဘာဝါ၊ပေ၊ န ဝုဒ္ဓိ ဟောတိ”ဟူသောစကားဖြင့် ရှေ့၌ မိမိပြုခဲ့သော “အယုဝဏ္ဏာနန္တိ ဌာန နိယမ ဝစနံ အာယောနမို့ ဝုဒ္ဓိဘာဝ ပသင်္ဂ နိဝတ္တနတ္ထံ”ဟူသောစကားကို ပြန်၍ခိုင်မြဲစေသည်၊ ဝါသုဒေဝေါ, ဗာလဒေဝေါတို့၌ကား ဝုဒ္ဓိ ပြုရသည်၊ “စိတ္တကော–စိတ္တ၏ သား” စသည်ကား စိတ္တဝယ် တ္တ၌ သံယုဂ်ဖြစ်သောကြောင့် ဣကို ဧ ဝုဒ္ဓိ မပြုရ။

(၃၆၅) ဝစ္ဆဿ၊ပေ၊ဝတ္တတေ—“ဝစ္ဆဿ အပစ္စံ”၌ အပစ္စအနက်ဖြစ်သောကြောင့် ရှေသုတ်ဖြင့် ဏပစ္စည်းသက်ခွင့် ရောက်နေရာ, ထို ဏ ပစ္စည်း သက်ခြင်းကို တားမြစ်၍ ဤသုဘဲဖြင့် ဏာယန, ဏာန ပစ္စည်း သက်ပါ–ဟူလို၊ ဝါဏပစ္စေ သုတ်မှ ဝါသဒ္ဒါသည် တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းသက်သော သုတ်တိုင်းသို့ လိုက်၏၊ ထို့ကြောင့် ဝါသဒ္ဒါက ဝိကပ်ဖြဿဖြင့်တချို့အရာ၌တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းမသက်ဘဲ“ဝစ္ဆဿပုတ္တော”ကဲ့သို့ဝါကျလည်း ရှိ၏၊ တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းသက်၍ “ဝစ္ဆာယနော”ဟု ဂုတ္တိလည်းရှိ၏၊ [ဤ၌ “ဂုတ္တိ”ဟူသည် သမာသ်စပ်သကဲ့သို့ တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းနှင့် နာမ်ပုဒ်ဘို့၏ စပ်ခြင်းတည်း။] ဝါ သဒ္ဒါသည်

ဏာယနဏာနဝစ္ဆာဒိတော။ ။တဿ အပစ္စံ ဣစ္စေတသ္မိံ အတ္ထေ, ဝစ္ဆ ကစ္စ ဣစ္စေဝမာဒိတော - ဝစ္ဆ ကစ္စ ဣသ္မိံ အစရ္ဒိသော၊ ဆဋ္ဌိယန္တေတော-သော၊ ဂေါတ္တဂဏတော-အန္ဒယ်ဟော သဒ္ဒါအပေါင်းမှ (နောက်၌)၊ ဏာယန ဏာန ဣတိ-ဟူကုန်သော၊ တေပစ္စယာ ဝါ ဟောန္တိ၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသောပစ္စည်းတို့၌၊ ဏကာရာဒီဟန္တော - ဏအာဒိဟန်သည်၊ ဝုဒ္ဓတ္ထော-ဝုဒ္ဓိပြုရခြင်း အကျိုးရှိ၏၊ သေသံ - ကြွင်းသော အစိအရင်သည် ပုဗ္ဗသမံ-ရှေပုဒ်များနှင့် တူ၏၊ သံယောဂန္တတ္တာ - ကြောင့်၊ ဝုဒ္ဓိအဘာဝေါဝ-ဝုဒ္ဓိမဖြစ်ခြင်းသည်သာ၊ ဝိသေသော-ထူး၏၊ ဝစ္ဆာယနော ဝစ္ဆာနော-ဝစ္ဆ၏

တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းစီရင်ရာ သုတ်တိုင်း၌ လိုက်သော်လည်း အပစ္စေပုဒ်ကား ထိုကဲ့သို့ မလိုက်၊ ယေနဝါ သံသဋ္ဌသုတ်၌ သံသဋ္ဌံ သဒ္ဒါ တိုင်အောင်သာ လိုက်သည်။ [သံသဋ္ဌ တိုင်အောင်" ဟူရာ၌ မရိယာဒါဝဓိ ဖြစ်သောကြောင့် သံသဋ္ဌကို လိုက်ရာနယ်၏ အပိုင်းအခြား-ဟုမှတ်၊ "သံသဋ္ဌကို လွှမ်း၍ မလိုက်, သံသဋ္ဌ၏ ရှေ့နား ဖြစ်သော ဏော ရ ဝိဓဝါဒိတောသုတ် ဆုံးရုံသာလိုက်သည်"ဟူလို။

ဝစ္ဆ ကစ္စ၊ပေ၊ဂေါတ္တ ဂဏတော—"ဝစ္ဆ, ကစ္စ"စသော နာမည်သည် ထို အနွယ်၌ အစ ယောက်ျားတဦး၏ နာမည်တည်း၊ အနွယ်ဟူသည်လည်း အခြား အမျိုး အစဉ်အဆက်နှင့် မသက်ဆိုင်ဘဲ ထို အမျိုးသား အားလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သော သာမည သဘောတမျိုး ဖြစ်သည်၊ ဥပမာ—ဂေါတမ သဒ္ဒါသည် ထို အနွယ်ဝင် အားလုံးနှင့် ဆက်ဆံသော သာမည သဘောတမျိုး ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း၊ ထို အနွယ်များလည်း ထို အနွယ်တွင် ထင်ရှားခဲ့သော လူတယောက်မှစ၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြသည်၊ ထိုအနွယ်ဟော သဒ္ဒါကို "ဂေါတ္တ"သဒ္ဒါဟု ဆိုသည်။

သဗ္ဗတ္ထ ဏကာရာ၊ပေ၊ဝုဒ္ဓေဿော— ဏအနုဗန်များ ချေပစ်ရမည် ဖြစ်ပါလျက် ဘယ်အကျိုးငှါ ဆည့်ထားပါသနည်း-ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် "သဗ္ဗတ္ထ"စသည် မိန့်၊ ဏ အနုဗန်မရှိသော ဣမ, ဣယ စသော ပစ္စည်း နှောင်းရာ၌ ရှေ့သရကို ဝုဒ္ဓိ မပြုရ၊ ဏ အနုဗန် ပါသော ပစ္စည်းများ နှောင်းရာ၌ကား ရှေ့သရကို ဝုဒ္ဓိပြုရသည်၊ ထို့ကြောင့် "ဏ—ဏာယန"စသော ဏ အနုဗန်ပါသမျှ ပစ္စည်းစု၌ ဏ အနုဗန်သည် ချေပစ်ရမည် ဖြစ်သော်လည်း ဝုဒ္ဓိပြုဘို့ရာ အမှတ်အသား အဖြစ်ဖြင့် တည့်ထားရသည် ဟူလို။

သေသံ ပုဗ္ဗသမံ၊ပေ၊ ဝိသေသော — "ဝစ္ဆသ+အပစ္စံ"ဟူသော အနက်၌ ဏာယန ဏာန ပစ္စည်း တခုခု သက်ခြင်းကို ပြုပြီး၍၊ ထိုမှ ကြွင်းသော အပစ္စသဒ္ဒါကို မယှဉ်စေရခြင်း, ဏ အနုဗန်ချေရခြင်း, ရှေ့သရကို ချေ၍ နောက် သရသို့ ကပ်ရခြင်း, နာမ်ငဲ့၍ ဝိဘတ်သက်ရခြင်းစသော ဒအစိအရင်များမှာ "ဝါသိဋ္ဌော" ရုပ်နှင့် တူပြီ၊ ဣတ္ထိလိင် အရာ၌လည်း ဝါသိဋ္ဌီကဲ့သို့ ဝစ္ဆာယနီ, ဝစ္ဆာနီ ဟု ဖြစ်၏၊ သို့သော် ဝစ္ဆ၌ သံယောဂန္တ ဖြစ်သောကြောင့် ဝုဒ္ဓိ မပြုရခြင်းကား ဝါသိဋ္ဌောရုပ်မှ ထူးခြားသည်။

သား၊ ဝစ္ဆသ ပုတ္တော ဝါ - လည်း ရှိ၏၊ ဧဝံ - တူ၊ ကစ္စသ - ကစ္စ၏၊ ပုတ္တော-တည်း၊ ကစ္စာယနော, ကစ္စာနော-သား၊ မောဂ္ဂလ္လသ-မောဂ္ဂလ္ပုဏ္ဏား၏၊ ပုတ္တော, မောဂ္ဂလ္လာယနော မောဂ္ဂလ္လာနော၊ ဧဝံ-တူ၊ အဂ္ဂိဝေဿာယနော, အဂ္ဂိဝေဿာနော - အဂ္ဂိဝေဿ၏ သား၊ ကဏ္ဟာယနော ကဏ္ဟာနော - ကဏ္ဟ၏ သား၊ သာကဋာယနော, သာကဋာနော - သာကဋ၏သား၊ [မဠာယနော, မဠ၏သား၊ (သိဟိုဠ်မူဠ်၌ မရှိ၊)] ကုဠာယနော, ကုဠာနော-ကုဠ၏သား၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း၊ အယံ-ဤကိုဏ်းသည်၊ အာကတိဂဏော-အာကတိကိုဏ်းတည်း။

ကစ္စသ ပုတ္တော၊ပေါ၊ကစ္စာနော—"ကစ္စသ အပစ္စံ"ဟု စိတ္တိဟ်ပြုစေလိုရင်း ပင်တည်း၊ သို့သော် ထို အပစ္စံအရ "သားကို ရသည်"ဟု တခါထည်းပြလို၍း "ကစ္စသ ပုတ္တော"ဟု ဆိုထားသည်၊ဘုရားလက်သက်တော်က ဇာတဒဂ်ရ အနှင်မဟာကစ္စာယန ထေရ်သည် ဤ"ကစ္စာယန"အနွယ်ဝင်တည်း၊ ဣတ္ထိလိန်၌ "ကစ္စာယနီ, ကစ္စာနီ"ဟု ဖြစ်၏။ [ကစ္စည်းကျမ်း ဆရာတော် အနှင်"ကစ္စာယန"ကား ကစ္စာယန အနွယ်ဝင် ဖြစ်လျှင် မူ၍ "ကစ္စာယန"မည်၏၊ အနွယ်ဝင် မဟုတ်ဘဲ ဘုရားလက်ထက်တော်က အနှင်မဟာကစ္စာယနနှင့် ရုပ်အဆင်းစသည် တူလျှင် သဒိသုပစာ တည်း၊ တစုံဘခုမျှ မတူသူကို ကစ္စာယန ဟု မှည့်ရာ၌ အထင်ရှိသော်။]

မောဂ္ဂလ္လာယနော — "မုဂ္ဂလသ – မုဂ္ဂလ မည်သူ၏၊ အပစ္စံ–သား တည်း၊ မောဂ္ဂလ္လော–သား၊ မုဂ္ဂလ နောင် ဏ္ဍ ပစ္ဆည်းသက်, ဝုဒ္ဓိပြု,အဝလ္လော ယေ လောပ၌ သုတ်မျိုးဖြင့် လ ၏ အ သရဓ္ဝေ၊ လ ကို လ ပြု, ဒွေဘော်လာ၍ "မောဂ္ဂလ္ဍ"ဟု ပြီးကြောင်းကို မောဂ္ဂလ္လာန် နိဿယသစ်၌ မိန့်သည်၊ ဤစကားဖြင့် ပဌမ "မုဂ္ဂလ" မည်သူ၏သားမြေးအစဉ်အဆက်ကို "မောဂ္ဂလ္ဍ"ဟု တွင်ကျယ်ခဲ့ပြီးနောက်, ထိုအနွယ်တွင် နာမည်ကျော်ကြား ထင်ရှားသူတယောက် ပေါ်ပေါက်ပြန်ရကား ထိုသူ၏ ဒုတိယ အဆက်အနွယ်များကို "မောဂ္ဂလ္လာယန–မောဂ္ဂလ္လာန"ဟု ခေါ်ရပြန်သည် ဟု မှတ်၊ ဒုတိယ အဂ္ဂသာဝကထေရ်သည် ဤမောဂ္ဂလ္လာနအနွယ်ဝင်တည်း၊ မောဂ္ဂလ္လာန်ကျမ်းပြု ဆရာတော် စသည်တို့၏ "မောဂ္ဂလ္လာန"အမည်ကို ကစ္စည်းကျမ်းဆရာ အမည်ဖြစ်ပုံ ကဲ့သို့ မှတ်။ ["အဂ္ဂိဝေဿာယနော"စသည်ကို "အဂ္ဂိဝေဿသ+အပစ္စံ"စသည်ဖြင့် ဝိဂြိဟ်ပြု၊ ကဏ္ဟာယနော၌ "ကဏ္ဟ"မည်သော သူငယ် မွေးဖွားပုံ—ထို ကဏ္ဟမှစ၍ ကဏ္ဟာယန အနွယ် ဖြစ်လာပုံကို သိလက္ခန် အမ္ဘဋ္ဌသုတ်ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာ၌ ရှု။]

အာကတိ ဂဏော ယံ—အာကရိယတေ ဗျဉ္ဇိယတေ တောယာတိ အာကတိ, ဘောယ-ဤအခြင်းအရာဖြင့်၊ ဇာတိ-ဇာတ်ကို၊ အာကရိယတေ ဗျဉ္ဇိယတေ-ထင်ရှား ပြအပ်၏၊ ဒုတိ–ထို့ကြောင့်၊ အာကတိ–မည်၏၊ (ထောမနိဓိဝိဂြိဟ်)၊ နွားဟို၏ တကောင်နှင့် တကောင် တူသော အခြင်းအရာသည် နွားဇာတ်ကို ထင်ရှားပြသကဲ့သို့ ရုပ်ပြီးပုံတူသော အခြင်းအရာသည်လည်း ထိုရုပ်များ၏ ဇာတ်ကို ထင်ရှား ပြတတ်

(၃၆၆) ကတ္တိကာယ - ကတ္တိကာ နှတ်သို့၏၊ အပစ္စံ - တည်း၊ ဣတိ ဝိဂ္ဂဟေ(သတိ) ["ဏေယျပစ္စယော ဟော်တိ"ဦ့ စပ်။]

ဏေယျော ကတ္တိကာ ဒီဟိ။ ။အယံ အာဒိသဒ္ဒေါ - ဤ အာဒိ သဒ္ဒါသည်၊ ပကာရေ-အတူဟူသော အနက်၌ (ဝတ္တတိ)၊ တဿာ-ထိုသူမ၏၊ အပစ္စံ-တည်း၊ ဣစ္စေတသ္မိံ အတ္ထေဒ္ဓ၌၊ ကတ္တိကာ, ဝိနတာ, ရောဟိဏီ, ဣစ္စေဝမာဒီဟိ-ကုန်သော၊ ဣတ္ထိယံ-ဣတ္ထိလိင်၌၊ ဝတ္တမာနေဟိ လိင်္ဂေဟိ ဏေယျ ပစ္စယော ဝါ ဟောတိ၊ ဝိဘတ္တိလောပေ-သော်၊ ပကတိစဿ

သောကြောင့် အာကတိမည်၏၊ ဇာတ်တူ နွားဟူသမျှ ဂေါအမည်ရသကဲ့သို့, ထို့အတူ ရုပ်ပြီးပုံ အခြင်းအရာအားဖြင့် တူသော သဒ္ဒါအပေါင်းလည်း "အာကတိယာ—အခြင်းအရာတူအားဖြင့်၊ ဂဟေတဗ္ဗော-ပေါင်းယူအပ်သော၊ ဂဏော-သဒ္ဒါအပေါင်းတည်း" ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ အာကတိဂိုဏ်းမည်၏၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ "ဂေါမဟိ သာဒယော ဝိယ—ဇာတ်တူ နွားဟူသမျှကို သိမ်းယူနိုင်သော ဂေါသဒ္ဒါ—ဇာတ်တူ ကျွဲဟူသမျှကို သိမ်းယူနိုင်သောမဟိ သသဒ္ဒါတို့ကဲ့သို့၊ "အာကတိယာ ဂဟဏေန အာကတိဂဏော" ဟု မိန့်သည်၊ ဤစကားစဉ်အရ "ရုပ်ပြီးပုံ အခြင်းအရာ တူသောအားဖြင့် ပေါင်းယူအပ်သော သဒ္ဒါအပေါင်းသည် အာကတိဂိုဏ်း" ဟု မှတ်။

မှတ်ချက်။ ။ဤ အဓိပ္ပါယ်အရ ပုရိသာဒိဂိုဏ်း—ဘူဝါဒိဂိုဏ်း စသော ဂိုဏ်းများလည်း ရုပ်ပြီးပုံ အခြင်းအရာတူသော သဒ္ဒါအုပေါင်းဖြစ်၍ "အာကတိဂိုဏ်း" ပင်တည်း၊ သို့သော် ပုရိသာဒိဂိုဏ်း—ဘူဝါဒိဂိုဏ်းဟု နာမည်ထူးဖြင့် ထင်ရှားပြီးဖြစ်သောကြောင့် အာကတိဂိုဏ်းဟု မခေါ်ရတော့ချေ၊ ထိုသို့ မထင်ရှားသောဂိုဏ်းကိုသာ "အာကတိဂိုဏ်း" ဟု ခေါ်ရတော့သည်၊ ထို အာကတိဂိုဏ်းများကား ကွဲစိသမာသန္တသုတ်ဖြင့် ပြခဲ့သော ရာဇာဒိအာကတိဂိုဏ်း စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုး ရှိ၏၊ ဤဌ ဝစ္ဆနှင့် ရုပ်ပြီးပုံ အခြင်းအရာအားဖြင့် တူသော သဒ္ဒါအပေါင်း ဖြစ်၍ ဤဂိုဏ်းကို "ဝစ္ဆာဒိ အာကတိဂိုဏ်း" ဟုခေါ်သင့်သည်။ ["အာဂတိဂဏော" ဟု တဒ္ဓိယကွဲရာ "ဂ" နှင့် ရှိသည်ကားသက္ကတကျမ်းတို့နှင့်ဂဠး "ဂေါမဟိ သာဒယော" စသော အဓိပ္ပါယ်ပြ စကားနှင့်ဂဠးမညီ၍ ပါဠိပျက်။]

(၃၆၆) **အာဒိသဒ္ဒေါ ယံ ပကာရေ**—အကွဲရာပါဒယောသုတ်၌ ဖွင့်ပြခဲ့သော အာဒိသဒ္ဒါ၏ အနက်များတွင် ဤအာဒိသည် ပကာရအနက် ရှိ၏၊ ပကာရ သဒ္ဒါကား "ဘေဒ-အပြား, သာဒိသ္ဝ-အတူ" ဟု ၂ နက်ရှိရာ ဤနေရာ၌ "အတူ" ဟူသောအနက်ကို ဟော၏၊ ကတ္တိကာသဒ္ဒါကဲ့သို့ ဣတ္ထိလိင်ရှိခြင်း တူသည်ကို "အတူ" ဟု ဆိုလိုသည်၊ ထို့ကြောင့် "ကတ္တိကာ—ဝိနတာ—ရောဟိဏီ ဣစ္စေဝ မာဒီဟိ ဣတ္ထိယံ ဝတ္တမာနေဟိ လိင်္ဂေဟိ" ဟု ဝုတ္တိဖွင့်သည်၊ ဤ၌ "ဣတ္ထိယံ" အရ ဣတ္ထိလိင်ဟူသည် "အဝိသဒါကာရ" ဟု ခေါ်ရသော လိင်တည်း၊ "လိင်္ဂေဟိ" အရ "လိင်" ဟူသည်ကား "ကတ္တိကာ" ဟူသော နာမ်တည်း။

သရန္တဲ့ဃာတိ-ဖြင့်၊ ပကတိဘာဝေါ-သည် (ဟောတိ)၊ ကတ္တိကေယျော-ကတ္တိကာနတ်သို့း၏ သား၊ ကတ္တိကာယ ပုတ္တောဝေါ-၏၊ ဧဝံ, ဝိနတာယ-ဂဠုန်မ၏၊ အပစ္ဆံ, ဝေနတေယျော၊ ဣကာရဿ-ဝိဒ္ဓ ဣ၏၊ ကောရော-အေကွာရုဟူသော၊ ဝုဒ္ဓိ-ဝုဒ္ဓိပြု၊ ရောဟိဏိယာ-ရောဟိဏီနတ်သို့း၏၊ ပုတ္တောတည်း၊ ရောဟိဏေယျော-သား၊ ဂင်္ဂါယ-ဂင်္ဂါမြစ်၏၊ အပစ္ဆံ (ပုတ္တော)-သားတည်း၊ ဂင်္ဂေယျော-သား၊ ဘဂိနိယာ-အမ, နှမ၏၊ ပုတ္တောသားတည်း၊ ဘာဂိနေယျော-သား၊ ဝါ-တူ၊ နဒိယာ-နဒီမည်သော မိန်းမ၏၊ ပုတ္တောတည်း၊ နာဒေယျော-သား၊ ဧဝံ, အန္တေယျော - အမအကြီးဆုံး၏ သား၊ [အန္တီကို "ဇေဋ္ဌဘဂိနီ-အမအကြီးဆုံး" ဟု ထောမနိဓိဖွင့်၏၊] အာဟေယျော-မြွေမ၏ သား၊ ကာပေယျော-မျောက်မ၏ သား၊ သုစိယာ-စင်ကြယ်သော မိန်းမ၏၊ အပစ္ဆံ - တည်း၊ သောစေယျော - သား၊ စ - ဆက်၊ ဇော - ဤ သောစေယျော ပြယုဂ်၌၊ ဥကာရဿ-သို့၌ ဥ၏၊ သြကာရော, ဝုဒ္ဓိ၊ ဗာလာယ-အမိုက်မ၏၊ အပစ္ဆံ ဗာလေယျော-သား၊ ဣစ္စာဒိ။

(၃၆၇) ဒက္ခဿ-ဒက္ခရသော့၏၊ အပစ္ဆံ-တည်း၊ ဣတိ ဝိဂ္ဂဟော (သတိ)၊ ဏမှိ-ဏပစ္ဆည်းသည်၊ သမ္ပတ္တော-ရောက်လတ်သော်၊....

ကတ္တိကေယျော၊ပေ၊ ဗာဇလေယျော — "ကတ္တိကေယျော" ကို ထောမနိဓိ၌ "ကတ္တိကာနံ အပစ္ဆံ တပ္ပါလိတတ္တာ, ခန္ဓေ သိဝပုတ္တေ" ဟုဖွင့်၏၊ ကြတ္တိကာကြယ်တို့သည် စောင့်ရှောက်အပ်သောကြောင့် "ကတ္တိကာနံ အပစ္ဆံ" ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ သိဝ၏သား ဖြစ်သော ခန္ဓ (ခဒဲ) နတ်သားတည်း-ဟူလို၊ ဣသို့သော် "ကတ္တိကာယ" ဟု ဧကဝုစ်ရှိသော ကြောင့် "ကတ္တိကာ နတ်သို့း၏" ဟု မောဂ္ဂလ္လာန် နိဿယအတိုင်း ပေးရတော့သည်၊ "သုဗဏ္ဏမာတာ ဝိနတာ—ဂဠုန်၏ အမိသည် ဝိနတာမည်၏" ဟု အဘိဓာန် လာသော ကြောင့် ဝေနတေယျကို "ဂဠုန်" ဟု ဋီတာဖွင့်သည်၊ ရောဟိဏီကို "ဝသုဒေဝနတ်၏ မယားဖြစ်သော ဗလဘဒြ၏ မိခင်" ဟု ဖွင့်၏၊ ထို့ကြောင့် "ရောဟိဏေယျ" ဟူသည် ဗလဘဒြနတ်တည်း၊ ဂင်္ဂေယျ (ဂါင်္ဂေယျ) ကို "ဂင်္ဂါမြစ်ဂမ်း၌ ခုန်းဖွားသော ကဏ္ဍမင်း၏ အနွယ်ဖြစ်၍သာ နန္ဒနဂမင်း၏သားဖြစ်သော ဘီမမင်း" ဟုထော၊နိဓိဖွင့်၏၊ နာဒေယျော၏ အဖွင့်၌ လူ သတ္တဝါဟော မတ္တေရ၊ ဂင်္ဂေယျောကို နည်းမှီး၍ ပြယုဂ်လုပ်ဟန် တူသည်၊ အန္တေယျော၌ "အန္တီ" ကို အကြီးဆုံးသောအမဟု ဖွင့်၏၊ အဟိယာ ပုတ္တော အာဟေယျော—မြွေမ (နဂါးမ)၏ သား၊ "ကာမေယျော" ဟု မြန်မာမူ ရှိ၏၊ သီဟိဠ်မူ၌ "ကာပေယျော" ဟု ရှိ၏၊ "အဟိ—မြွေမ၊ ကပိ—မျောက်မ" တို့သည် ဤကာရန္တ ဣတ္ထိလိင်တည်း။

အတောဏိ ဝါ။ ။တသ – တိုသူ၏၊ အပစ္ဆံ ဣစ္စတဿံ အတ္ထေ အကာရန္တတော လိင်္ဂမှာ ဏိပစ္စယော ပါဟောတိ၊ ဒက္ခိ-ဒက္ခရသ္မေ၏ သား၊ ဒ့က္ခိ, ဒက္ခယော-တို့၊ ဒေါဏသ-ဒေါဏ၏၊ အပစ္ဆံ, ဒေါဏိ၊ ဧဝံ, ဝါသဝိ-သကြားမင်း၏ သား၊ သကျပုတ္တိ-သာကီ မင်းသား ဖြစ်သော မြတ်စွာဘုရား၏ သား၊ နာဠပုတ္တိ-နာဠပုတ္တ၏ သား၊ ဒါသပုတ္တိ-ဒါသပုတ္တ၏ သား၊ ဒါရဝိ-ဒရဝ၏ သား၊ ဝါရဏိ-ဝရဏ၏ သား၊ ကဏ္ဍို-ကဏ္ဍ၏ သား၊ ဗာလဒေဝိ-ဗလဒေဝ၏သား၊ ပါဝကိ-မီး၏ သား၊ ဇိနဒတ္တသ-ဇိနဒတ္တ၏၊ အပစ္ဆံ ပုဏ္ဏာ-သားတည်း၊ ဧနဒတ္တိ - ဇိနဒတ္တ၏ သား၊ သုဒ္ဓါဒနိ - သုဒ္ဓါဒန၏ သား၊ အာနုရုဒ္ဓိ-အနုရုဒ္ဓ၏ သား၊ ဣစ္စာဒိ။

ပုန ဝါဂဟဏေန-တဘန် ဝါသဒ္ဒါဖြင့်၊ အပစ္ဆတ္ထေ-ဠိ၊ ဏိကာပစ္စယော-သည်ဌင်း၊ အဒိတိ အာဒိတော – အဒိတိ အစရှိသော သဒ္ဒါမှ နောက်၌၊ ဏျုပစ္စယောစ – သည်ဌင်း၊ (ဟောတိ)၊ ယထာ-ကား၊ သကျပုတ္တသ-သာကီမင်းသား ဖြစ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရား၏၊ ပုတ္တော – သားတည်း၊ သကျပုတ္တိကော – သာကီ မင်းသား ဖြစ်သော မြတ်စွာဘုရား၏ သား၊

---

(၃၆၇) **အဓဟာ ဏိ ဝါ။** ။ဒက္ခ–ဒေါဏ စသော အကာရန္တ လိင်္ဂနောင် (ဝါဏပစ္ဆေ သုတ်ဖြင့် ဏပစ္စည်းသက်ခွင့် ရောက်လတ်သော် ထိုသုတ်ကို တားမြစ်၍) ဏျိသုတ်ဖြင့် ဏိပစ္စည်းသက်ရသည်၊ ဒက္ခကို ရသော့်တဦး၏ နာမည်ဟု ထောမနိမိ ဖွင့်၏၊ ဒေါဏ အဖွင့်ကိုကား မတွေ့ရ၊ ဝါသဝသဒ္ဒါသည် သကြားဟောတည်း၊ သကျပုတ္တောဒ္ဒ သီလက္ခန် အဒ္ဒမ္မသုတ်မှာ လာသည့်အတိုင်း သြက္ကာမုခ စသော မင်းများကို "သကျ" ဟု ခေါ်၏၊ထိုအခါမှစ၍ သကျအန္တယ် ဖြစ်ခဲ့သည်၊ထို သကျအန္တယ်ဝင်ဖြစ်သော သုဒ္ဓေါဒန မင်း၏ သားတော် ဘုရားရှင်သည် "သကျသ+ပုတ္တော" အရ "သကျပုတ္တ" မည်၏၊ ထိုဘုရားရှင်၏ သာဝကအစဉ်အဆက်ကား "သကျပုတ္တသ+အပစ္ဆံ" အရ "သကျပုတ္တိ-သကျပုတ္တိက–သကျပုတ္တိယ" ဟု အမည်ရသည်၊ "နိဂဏ္ဌနာဋပုတ္တ" ဟု ထင်ရှားသော တိတ္ထိ ဖ ယောက်တွင် ပါဝင်သူ တယောက်ကို "နာဋပုတ္တ" ဟု ခေါ်၏၊ ထိုနာဋပုတ္တ၏ သာဝကအစဉ်အဆက်ကိုလည်း "နာဋပုတ္တိ-နာဋပုတ္တိက" ဟုခေါ်သည်။ ["နာဋပုတ္တ" ၌ "နာဋိပုတ္တ" ဟုလည်းရှိ၏။] ဒါသသဒ္ဒါသည်ကျွန်ကိုဌင်းတံငါကိုဌင်းဟော၏၊ထိုသူ၏ သားကို ဒါသပုတ္တဟု ခေါ်၍, ထို ဒါသပုတ္တ၏သားကို "ဒါသပုတ္တိ" ဟု ခေါ်သည်၊ ဒါရဝိကို အဖွင့် မတွေ့ရ, ဝါရဏိ စသည်ကား ထင်ရှားပြီ။

ပုန ဝါဂဟဏေန–ဝါဏပစ္ဆေသုတ်မှ ဝါသဒ္ဒါလိုက်လာပါလျက် ဏျိသုတ်၌ ဝါကို ဆိုခြင်းကြောင့် သဒ္ဒါပိုရကား ထို သဒ္ဒါပိုဖြင့် သကျပုတ္တစသော အကာရန္တနောင် ဏိယ ပစ္စည်းနှင့် အဒိတိ စသည်မှ နောက်၌ဏျုပစ္စည်း သက်ရခြင်းဟူသော အနက်ပိုကို သိရသည်၊ လိုက်သောဝါသည် တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းသက်ခြင်း၏ မမြဲကြောင်း ဝိကပ်ပြု၍ တိုက်ရိုက်

တေသုဝုဒ္ဓိတျာဒိနာ - တေသုဝုဒ္ဓိ အစရှိသော သုတ်ဖြင့်၊ ကကာရဿ - က အာကွာရာ၏၊ ယ ကာရော (ဟောတိ)၊ သကျပုတ္တိယော-သား၊ ဧဝံ, နာဠပုတ္တိကော-နာဠပုတ္တ၏သား၊ ဇေနဒတ္တိကော-ဇိနဒတ္တ၏သား၊ ဝိမာတုယာ-ဆန့်ကျင်ဘက် မိခင်၏၊ ပုတ္တော-သားတည်း၊ ဧဝမာတိကော-ဆန့်ကျင်ဘက် မိခင်၏ သား၊ [မိထွေး၏ သားဖြစ်သော ညီ။]

(၃၆၈) အဒိတိယာ-အဒိတိနတ်သမီး၏၊ ပုတ္တော-တည်း၊ ဣတိအတ္ထေ-၌၊ ဏျပစ္စယော-ဏျပစ္စည်းသည်ရင်း၊ ဝုဒ္ဓိ-ဝုဒ္ဓိသည်ရင်း၊ (ဟောတိ)။

အဝဏ္ဏော ယေ လောပဉ္စ။ ။ပရေ - နှောင်းသော၊ တဒ္ဓိတဘူတေ-တဒ္ဓိတ်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ ယ ပစ္စယေ-ကြောင့်၊ အဝဏ္ဏော-အဝဏ်သည်၊ လောပံ အာပဇ္ဇတေ၊ စသဒ္ဒေန - ဖြင့်၊ ဣဝဏ္ဏောပီ - လုည်း၊ (လောပံ အာပဇ္ဇတေ)၊ ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ ဣကာရ လောပေါ၊ ယဝတံ၊ပေ၊ဇကာရတ္တန္တိ-သုတ်ဖြင့်၊ တျကာရ သံယောဂဿ-သံယုဂ်ဖြစ်သော တျ အက္ခရာ၏၊ စကာရော - စ အပြုသည်ရင်း၊ ပရဒ္ဒဘာဝေါတိ - သုတ်ဖြင့်၊ ဒ္ဒိတ္တံ - ၎င်း၊ (ဟောတိ)၊ အာဒိစ္စော-အဒိတိ၏ သား၊ ဧဝံ, ဒိတိယာ-ဒိတိ၏၊ ပုတ္တော-တည်း၊ ဒိစ္စော-သား။

ပါသော ဝါသဒ္ဒါက ဏိကဏျ ပစ္စည်းသက်ဘို့ရန် အဏ္ဍန်နဲ့ ရဝိကပွန အနက်ရှိသည်-ဟူလို၊ သကျပုတ္တ နောင် ဝါ သဒ္ဒါဖြင့် အပစ္စ အနက်၌ ဏိက ပစ္စည်း သက်၍ သကျပုတ္တိကော ဟုဂုင်း, "တေသုဝုဒ္ဓိ" သုတ်၌ ဝိကာရ အရ က ကို ယ ပြု၍ "သကျပုတ္တိယော" ဟုဂုင်း ပြီးသည်၊ "ဝိသဒ္ဒါသည် ဝိဝိဓ-အထူးထူး၊ (မတူ-ထူးခြား-ကွဲပြား)" ဟူသောအနက်ကို ပေး၏၊ မိမိ မိခင်နှင့် မတူသော မိထွေးသည် "ဝိမာတာ" မည်၏၊ ထို မိထွေး၏သား ဖြစ်သော ညီကို "ဝိမာတုယာ+အပစ္စံ" အရ "ဝေမာတိက" ဟု ခေါ်သည်၊ [နာဠပုတ္တိကော စသည်ဖြင့် "က" နှင့် သိဟိုဠ်မူရှိ၏၊ တေသုဝုဒ္ဓိဖြင့် က ကို ယ မပြုရဘော့ပြီ။ အခြားကျမ်းများ၌ကား က ကို ယ မပြုဘဲ "ဏိက" ပစ္စည်းလည်း သက်သည်။]

(၃၆၈) နောက်၌ အသုရာတို့၏ မိခင်ကို "ဒိတိ" ဟု ဆိုလတ္တံ့၊ ထို ဒိတိ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သော နတ်သမီးကို "အဒိတိ" ဟု ခေါ်၏၊ ထိုနတ်သမီးကား ကဿပနတ်၏ မယား ဖြစ်သတတ်၊ ထို အဒိတိ နတ်သမီး၏ သားကား အာဒိစ္စာဘည်း၊ ထို အာဒိစ္စ သဒ္ဒါသည် နေနတ်သားကိုဂုင်း နတ်သား ဟူသမျှကိုဂုင်း ဟောသည်ဟု ထောမနိဓိ ဆိုသောကြောင့် ဤနေရာ၌ နတ်သားဟူသမျှကို "အာဒိစ္စ" ဟု ခေါ်၊ ရှင်ပြီးပုံအစဉ်မှာ စာကိုယ်အကိုင်း သိသာပြီ၊ "ဒိတိယာ အပစ္စံ (ပုတ္တော) ဒိစ္စော" ဤ၌ ဒိတိ-ဟူသည် အသုရာတို့၏ မိခင်တည်း၊ ဤ "ဒိတိ" လည်း ကဿပ၏ မယားဟုပင် ဖွင့်၏၊ ထို့ကြောင့် "အဒိတိ" ကို (လင်တူ ဖြစ်၍) ဒိတိ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဟု ဆိုဟန်တူသည်၊ ဒိတိနှင့်

(၃၆၉) ကုဏ္ဍနိယာ-ကုဏ္ဍနီ မည်သော မိန်းမ၏၊ ပုတ္တော, ဣတိ အတ္ထေ-ဒ္ဒ၊ ဏျပစ္စယေ-ကို၊ ကတေ-သော်၊ ကုစဒါဒိမဇ္ဈုတ္တရေသူတိ-ကုစိ, အာဒိမဇ္ဈုတ္တရေသု ဟူသော ပုဒ် ၂-ခု အပေါင်းသည်၊ ဝတ္တမာနေ လိုက်လတ်သော်၊ [အာဒိဝုဒ္ဓိ-ဒ္ဒိ စပ်။]

တေသု ဝုဒ္ဓိ၊ ပေ၊ ဒေသာစ။ ။အဝိဟိတ လုံကွဏ္ဍသု-မစိရင်အပ်သေး သော သုတ်ရှိကုန်သော၊ တေသု အာဒိ မဇ္ဈုတ္တရေသု-ထို အစ, အလယ်, အဆုံးတို့ဒ္ဒိ၊ ဇိနဝစနာနုပရောဓေန-ဘုရား၌ဝါဋ္ဌတော်နှင့် မဆန့်ကျင်သော အားဖြင့်၊ ကုစိ-ဒ္ဒိ၊ ဝုဒ္ဓိလောပ အာဂမ ဝိကာရ ဝိပရီတ အာဒေသ-ဝဏ္ဏဝိပ္ပြုခြင်း, ခေျခြင်း, လာခြင်း, ဝိကာရ ပြုခြင်း, ဝိပရိတ် ပြုခြင်း, အာဒေသ ပြုခြင်းတို့သည်၊ ဟောန္တိ၊ ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ သံယောဂန္တေပိ-သံယုဂ်အဆုံးရှိပါသော်လည်း၊ အာဒိ ဝုဒ္ဓိ-အစဒ္ဒိ ဝုဒ္ဓိအပ်ပြုသည်၊ (ဟောတိ)၊ ဣကာရလော ပေ-ဣအက္ခရာ ကျေပြီးသော်၊ ဣယ-ယပင့်ရှိသော နှစ်၊

ဏျပစ္စည်းသက်၍ အာဒိစွကဲ့သို့ "ဒိစ္ဆ" လည်းပြီးသည်။ [ဋီကာ၌ "အာဒိစ္ဆော စ ဒေဝေါ, ဒိစ္ဆောစ အသုရော" ဟု ရှိသင့်၏၊ "အဒိတိစ ဒေဝေါ, ဒိတိစ အသုရော" ကား ပါဠိပျက်ဟန်တူသည်။]

(၃၆၉) အတောဏိ ဝါသုတ်၌ ဝါသဒ္ဒါဖြင့် "ကုဏ္ဍနိယာ+အပစ္စံ" ဟူသော အနက် ဏျပစ္စည်းသက်, အပစ္စ စသည်ချေ၍ "ကုဏ္ဍနီ+ယ" အဝယ္ကော ယေ လောပ၌ သုတ်၌ စ သဒ္ဒါဖြင့် နီ၌ (ဣ) ကိုချေ၍ "ကုဏ္ဍန္ယ" ဟုဖြစ်၏၊ "ဓတသုဝုဒ္ဓိ" သုတ်ဖြင့် ကုဏ္ဍ ဉကို သြဝုဒ္ဓိပြု၊ ယဝတံ စသောသုတ်ဖြင့် ဏျကို ဉပြု, ဒွေဘော်လာ, နာမ်ငဲ့ စသည်။

တေသု အာဒိ၊ ပေ၊ အာဒေယာ ဟောန္တိ—ဝုဒ္ဓိ စသော အရာဝယ် အခြားသုတ်များဖြင့် မပြီးနိုင်လျှင် ဣသုတ်က ပြီးအောင်စီရင်နိုင်၍ စီရင်ရာ နယ်ကျယ်သောကြောင့် "သုတ်ကြိုး" ဟုခေါ်ကြ၏၊ ထင်ရှားစေအံ့—ကောဏ္ဍညော၌ "ကုဏ္ဍန္ယ" ဟု ဖြစ်သည့် အခါ "ဏ္ဍ" ဟု သံယုဂ် ဖြစ်နေသောကြောင့် "က" ကို ဝုဒ္ဓိဒိ သရသဝါသုတ်ဖြင့် ဝုဒ္ဓိ မပြုနိုင်၊ ထို့ကြောင့် ဣသုတ်ဖြင့် ဝုဒ္ဓိပြုရသည်၊ ဣသို့လျှင် အခြားသုတ်များဖြင့် မပြီးနိုင်သော ဝုဒ္ဓိစသည်ဝယ် ဣသုတ်က ပြီးအောင် စီရင်၏၊ အခြားသုတ်များဖြင့် ပြီးနိုင်သော အရာ၌လည်း ပဋိသေဓကိစ္စသည်းအားဖြင့် ဣသုတ်က ပြီးစေနိုင်သည်ပင်။

ဝုဒ္ဓိ။ ။"အယုဝဏ္ဏာနဉ္စယော ဝုဒ္ဓိ" နှင့်အညီ အ-ဣဝဏ်-ဥဝဏ်တို့ကို အာ-ဧ-ဩပြုခြင်းသည် ဝုဒ္ဓိမည်၏၊ ကောဏ္ဍညော၌ အာဒိဝုဒ္ဓိ (အစဌာနဒ္ဒဝုဒ္ဓိပြုခြင်း) ဝသည်း၊ အဂ််မာဂမိကောဝယ် မာဒ္ဒိ မဇ္ဈေဝုဒ္ဓိတည်း၊ ဥတ္တရဝုဒ္ဓိကို ဋီကာ၌ မပြု။

လောပ။ ။"လောပေါ ဝိဇ္ဇမာနဿ ဝိနာသော=ထင်ရှားရှိသော အက္ခရာ၏ ကျေပျောက် ပျက်စီးခြင်းသည် လောပမည်၏"-ထိနံ ဘာဝေါ ဒုရာဘာနော=မိန်းမတို့၏သဘောကို သိနိုင်ခဲ၏"၌ ဣထ္ထိနံပုဒ်မှ ဣကို ဣသုတ်ဖြင့် ချေခြင်းသည်အာဒိလောပ။

ဉာဒေသော(ဟိ)၊ကောဏ္ဍညော-ကုဏ္ဍန်၏သား၊ ကုရုနော-ကုရုမင်း၏၊ပုတ္တော, ကောရဗျော၊ ဇေဋ္ဌာပိ-ဤပြယုဂ်၌လည်း၊ တေနေဝ-ထိုတော်သုဝဏ္ဏဒဏ်သုတ်ဖြင့်ပင်၊ ဥကာရဿ--ဥအကွရာ၏၊ အဝါဒေသော (ဟောတိ)၊ ဘာတုနော-အစ်ကို၏၊ ပုတ္တော ဘာတရော။

"ကတ္တုံကာဓမော"မှ နိဂ္ဂဟိတ်ကိုချ၍ "ကတ္တုကာဓမော"ဖြစ်ရာ၌ မဇ္ဈေလောပ၊ ["ဝိညာဏာနဥ္စ"မှ နဥ ချ၍ ဝိညာဏဉ္စဖြစ်ခြင်း-"ဒုါသဒ္ဒိ"မှ သ ချ၍ ဒ္ဒဒ္ဒိ ဖြစ်ခြင်း-"မာတုယာ"မှ ဥ ဇချ၍ "မတျာ"ဖြစ်ခြင်းများလည်း မဇ္ဈေလောပပင်၊] "ပဋိသန်ဓိယ ယောနိသော"၌ ပဋိသန်ဓိယမှ ယကို ချ၍ ပဋိသန်ဓိဖြစ်ရာ၌ ဥတ္တရလောပတည်း။

အာဂမ။ ။အဝိဇ္ဇ မာနသ—ထင်ရှားမရှိသေးသော အကွရာ၏၊ဥပပ္ဇတ္တိ-ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းသည်၊အာဂမော—မည်၏၊ ဥတ္တံဝယ် ဝ လာ၍"ဝုတ္တံ"ဖြစ်ရာ၌ အာဒိအာဂမ! "ဇုဿရယံ"ဝယ် ဇု လာ၍ ဇုဿရိယံ ဖြစ်ရာ၌ မဇ္ဈေ အာဂမ၊ "ပုရိမ ဇာတိ"ဝယ် နိဂ္ဂဟိတ်လာ၍"ပုရိမံ"ဟု ဖြစ်ရာ၌ ဥတ္တရအာဂမတည်း၊ [နိဂ္ဂဟိတဥ္စ—ဟူသော သန္ဓိသုတ်ဖြင့်လည်း နိဂ္ဂဟိတ် လာနိုင်သောကြောင့် ပဒန္တဂတိကနည်း—ဟု မှတ်။]

ဝိကာရ။ ။ဝိဇ္ဇမာနသေဝ—ထင်ရှားရှိနေသော အကွရာ၏ပင်၊ အညထာတ္တံ—တမျိုးတဖုံ၏ အဖြစ်သည်ဌင်း၊သံယောဂ ဝိသံယောဂ ကရဏာနိစ—သံယုဂ်ရှိအောင် ပြုခြင်း, သံယုဂ် ကင်းအောင် ပြုခြင်းတို့သည်ဌင်း၊ဝိကာရော-မည်၏၊"အနိဏ-ကြွေးမြီမရှိသူ"၌ နကို ဏ, ဇုကို အ ပြု၍ "အဏဏ"ဟု ဖြစ်ရာ၌ မဇ္ဈေဝိကာရ။ [သကိဒါဂါမိမှ "သကဒါဂါမိ"ဖြစ်ရာ၌လည်း မဇ္ဈေဝိကာရပင်။] "နပဇဟေ ဝဏ္ဏဗလံ ပုရာဏံ—ရှေးဖြစ်သော အဆင်းအားကို မစွန့်ရာ"၌ နပဇဟေ"ဟု ပ ကို ပပြုခြင်းသည် ဝိသညောဂကို သံယောဂ ဖြစ်အောင်ပြုသော မဇ္ဈဝိကာရတည်း။

မှတ်ချက်။ ။ဒွေဒဘာ်လာ၍ သံယောဂဖြစ်အောင်ပြုခြင်းသည် အာဂမ၌ ပါဝင်၏၊ ပဋိသန္ဓာရုဝတျာသကဲ့သို့ တာ တလုံးချမှု ဟူသော ဝိသညောဂ ပြုခြင်းလည်း လောပ၌ ပါဝင်၏၊ ဤဥကာရ ပ ကို ပပြုခြင်း, တွ ၂ လုံးကို တ ၁ လုံးပြုခြင်းဟူသော ဝိကာရကို ကနည်းပြသည်—ဟု မှတ်။

ဝိပရိဏာမ။ ။"ဩကာရသ-၏၊ဥကာရတွံ ဥ အဖြစ်သည်ဌင်း၊ ဝိပရိယယောစ-အကွရာ ရှေ့နောက် ပြန်ခြင်းသည်ဌင်း၊ ဝိပရိဏော-မည်၏၊"တဒ္ဒိပရိတုပ ပဒေ သုတ်၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဥဂ္ဂတေ၌ ဥ သည် ဩ၏ ဝိပရိတ်ဘသ်း၊ ဒ်ဂုဠ် ဒိဂေါမှ ဩကို ဥပြု ခြင်းလည်း ဝိပရိတ်ပင်၊ အနုပဒိဌာနံ သုတ်၌ ပြခဲ့သော အယိရောမှ ရ နှင့် ယ ကို ရှေ့နောက်ပြန်၍ "အရိယော"ဖြစ်ရာ၌လည်း ဝိပရိတ်တည်း၊ ဤဝိပရိတ် ၂ မျိုးလုံးပင် သုတ်ငယ်များဖြင့် ပြီးနိုင်သောကြောင့် ပဇ္ဇုန္နဂတိကနည်း—ဟု မှတ်။

ဒေသ။ ။သရကို သရတမျိုးပြောင်းလဲခြင်း, သံယောဂပြုခြင်း, ဝိသညောဂ ပြုခြင်းဟူသော ဝိကာရမှ ကြွင်းသော ပြုဖွယ်ရာမှသည် အာဒေသမည်၏၊ ထို့ကြောင့် တိရဿမှ တိ ကို တေပြု၍ တေရသ—ပဥ္စဝိသတိမှ ဥ ကို ဏ္ဍုပြု၍ ပဏ္ဍုဝိသတိ တို့သည် ဒေသဇအာဒေသ၊ ဥ ကို အဝ ပြု၍ ကောရဗျသည် မဇ္ဈေအာဒေသ၊တ ကို ယပြု၍ သကျ

(၃၇၀) ဥပဂုဿ-ဥပဂု၏၊ အပစ္စံ-တည်း၊ ဣတိ, ဝိဂ္ဂဟေ(သတိ)။ [သိဟိုဠ်မှန့် သက္ကတတို့၌ "ဥပဂု"ဟု ရှိသည်။]

ဏဝေါ ပဂ္ဂါဒိဟိ။ ။တဿ အပစ္စံ ဣစ္စေတသ္မိံ အတ္ထေ, ဥပဂု မနု ဣစ္စေဝ-မာဒိဟိ-ဥပဂု, မနု ဤသို့ အစရှိကုန်သော၊ ဥကာရန္တေဟိ-ကုန်သော၊ ဧဝါတ္တ-ဂဏေဟိ, ဏဝပစ္စယော ဝါဟော်တိ၊ စ-ဆက်၊ တ္ထေ-ဤသုတ်၌၊ အာဒိသဒ္ဒဿ-၏၊ပကာရဝါစကတ္တာ(သိ၌ "ဝါစိတ္တာ")-အားဟူသောအနက်ကိုဟော်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥကာရန္တတော ယေဝ-ဥကာရန္တမှ နောက်၌သာ၊ အယံ-ဤ ဏဝပစ္စည်းသည် (ဟော်တိ)၊ ဩပဂဝေါ-ဥပဂု၏သား၊ ဩပဂဝီ-ဥပဂု၏ သို့၊ ဩပဂဝံ-ဥပဂု၏ အမျိုး၊ မနုနော-မနုမင်း၏၊ အပစ္စံ-တည်း၊ မာနဝေါ-မနုမင်း၏သား၊ မာနုသော်တိ-မာနုသောဟူရာ၌၊ ဏပစ္စယေ-ဏပစ္စည်းကိုလင်း၊ သာဂမေစ-သလာခြင်းကိုလင်း၊ ကဲ့တေ-သော်၊ရူပံ-ရုပ်ဖြစ်၏၊ "ဘဂ္ဂုနော-ဘဂ္ဂု၏၊ ပဏ္ဍုနော-ပဏ္ဍု၏၊ဥပဝိန္ဒုဿ-ဥပဝိန္ဒု၏"ဟုပေး၊ဣစ္စာဒိ-တည်း။[မုဒ္ဓဗောဓ၌ ဏိပစ္စည်းဖြင့် "ဩပဝိန္ဒဝိ"ဟုလည်း တွေ့ရ၏။]

(၃၇၁) ဝိဓဝါယ-မူဆိုးမ၏၊ အပစ္စံ, ဣတိအတ္ထေ-၌။

ဏေရ ဝိဓဝါဒိတော။ ။အပစ္စတ္ထေ ဝိဓဝါဒိတော ဏေရပစ္စယော ဝါဟော်တိ၊ တေိဿာ-ဤသူမ၏၊ ဝိဂတော-ကင်းသော၊ ဓဝေါ(ပတိ)-

---

ပုတ္တိယသည် ဥတ္တရ အာဒေသတည်း။ [ဋီကာ ဖွင့်ပုံအတိုင်း ဤဝုဒ္ဓိစသည်၏အဓိပ္ပါယ်ကို ပြဆားသည်၊ကြွင်းသောမှတ်ဘွယ်ကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာမှာ ရှု။]

ကုရုနော၊ပေါဘာတဧျာ— "ကုရုနော+အပစ္စံ" အဲနက်၌ အတော်ကို ဝါသုတ်၌ ဝါသဒ္ဒါဖြင့် ဏျပစ္စည်းသက်မှ စသည်ကို စီရင်၍ "ကုရု+ယ"ဟု ဖြစ်သည့် အခါ ဝုဒ္ဓါဒိသရသဝါဖြင့် ကု၏ ဥကို ဩဝုဒ္ဓိပြု, တေသုဝုဒ္ဓိ သုတ်ကြိုးဖြင့် ဥ ကို အဝ် ပြု, ဝ်ကို ယ သို့ကပ်, ဒေါဓသစ္ဒ် စဖြင့် ဝ ကို ဗပြုလျှင် "ကောရဗျ"ဟု ဖြစ်၏၊ ဘာတဗျလည်း နည်းတူ၊ အာဒ္ဓိ ဝုဒ္ဓိ မပြုရခြင်းသာ ထူးသည်။

(၃၇၀) မာနုသော်တိ၊ ဧပေ၊ ရူပံ—မနုနောင်ဏပစ္စည်းသက်, "မာနု+အ" ဟုဖြစ်သောအခါ သုတ်ကြိုးဖြင့်ဖြစ်စေ, သသရေဝါဂမောသုတ်၌ မနောဂိဏ်း မဟုတ်၍ အလိုက်ကို ကြဉ်သော ဝိနာမိကာရ ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ဖြစ်စေ (သ်) လာလျှင် "မာနုသ"ဟု ဖြစ်၏၊ ဧမောဂ္ဂလွာန်၌ကား သဏ်ပစ္စည်းသက်၍ ရုပ်တွက်သည်။ ["မနုဿော"ဟု ရှိသည်ကား ပါဠိပျက်၊ ဏပစ္စည်းသက်လျှင် ဝုဒ္ဓိပြုရမည်ဖြစ်၍ "မာနုဿော"ဟုရှိရမည်၊မနုဿပြီးပုံနှင့်ကကွဲးခြားမှတ်ဘွယ်ကိုကစ္စည်းဋီကာမှာရှု။]

လင်သည် (အတ္ထိ)၊ ဣတိ, ဝိဓဝါ-မည်၏၊ ဝေဓဝေရော-မူဆိုးမ၏သား၊ ဗန္ဓကီယာ - လင်ငယ်နေသော မိန်းမ၏၊ အဘိသာရိကီယာ - ရိုးစား၏ ချိန်းချက်ရာသို့ သွားသော မိန်းမ၏၊ ပုတ္တော-သည်၊ ဗန္ဓကေရော-မည်၏၊ သမဏသ (ဥပဇ္ဈာယသ)-ဥပဇ္ဈာယ်ရဟန်း၏၊ ပုတ္တဥ္ဉာနိယ တ္တာ-သား အရာ၌ တည်သူ၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ပုတ္တော-ဘည်း၊ ဣတိ, သာမဏ္ဏေရော-မည်၏၊ နာဠိကေရော-နာဠိကာမည်သော မိန်းမ၏သား၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း၊ အပစ္စတဒ္ဓိတံ - အပစ္စတဒ္ဓိတ်သည်၊ နိဋ္ဌိတံ။

---

(၃၇၁) ဝိဓဝါဒိတောဠ် အာဒိဖြင့် ဏေရပစ္စည်းသက်၍ ပြီးကောင်းသော ဗန္ဓကီ, သမဏာ, နာဠိကေရတို့ကို ယူ၊ ဝိဓဝါဠ် ဓဝသဒ္ဒါသည် "ပတိ–လင်" အနက်ဟော ဟု သိစေလို၍ "ဓဝေါ (ပတိ) ဟု ဖွင့်သည်၊ ကင်းသော လင်ရှိသော် လင်နှင့် ကင်းသော မူဆိုးမ ဖြစ်နေသော မိန်းမသည် ဝိဓဝါမည်၏၊ ထို မူဆိုးမ၏သားသည် "ဝေဓဝေရ" မည်၏၊ ["သုက္ကစ္ဆဝိ ဝေဓဝေရာ" ဟူသော မဟာကက္ခဇာတ်၌ "ဝေဓဝေရ" ကား "မူဆိုးမသား" အနက်ကို မဟော၊ မူဆိုးမကို သွားလာသော ယောကျ်ားကို ဟော၏၊ ဝိဓဝါ သဒ္ဒါပပဒ "ဣရ" ဓာတ်ဖြင့် ပြီးသောပုဒ်တည်း။ ဝိဓဝံ–မူဆိုးမကို၊ ဣရန္တိ ဂစ္ဆန္တိ-သွားလာတတ်ကုန်၏၊ ဣတိ, ဝေဓဝေရော–ဘိုမည်၏၊ "ဝိဓဝံ ဣရတိ ဂစ္ဆတိတိ ဝေဓ ဝေရော" ဟူသောဋီကာလည်းဣ "ဝေဓဝေရော" ကိုမှတ်ချက်သဘောအားဖြင့်ဖွင့်ခြင်း သာတည်း၊ သုတ်၌ပါသော "ဝေဓဝေရော" ကို ဖွင့်ခြင်းမဟုတ်၊ သဒ္ဒနိတိ၌ "ဝိဓဝါယ အတ္ထိကော ဝေဓဝေရော–မူဆိုးမကို အလိုရှိသူ" ဟု တနည်းဖွင့်ပြသေး၏။]

ဗန္ဓကီယာ အဘိသာရိကီယာ—ဤ၌ ဗန္ဓကီကို "အဘိသာရိကီ" ဟုဖွင့်ခြင်းသည် ဆင်ခြင်ဘွယ်တည်း၊ အဘိဓာန်၌ "ကုလဒူဘတု စ ဗန္ဓကီ=သယောက်လင် (လင်ငယ်) နေသော မိန်းမ" ဟုဎင်း "ဓဝတ္ထိနီ တု သဇော်တံ, ယာတိ ယာ သာ ဘိသာရိကီ=လင် လိုချင်၍ ရိုးစား၏ချိန်းချက်ရာအရပ်သို့လိုက်သွားသောမိန်းမ" ဟုဎင်းဆို၏၊ ထို့ကြောင့် ဗန္ဓကီနှင့် အဘိသာရိကီသည် အချင်းချင်း ပရိယာယ် မဟုတ်ချေ၊ ["ဗန္ဓကီ" ကား ပါဠိပျက်။] "ဗန္ဓဇကရော–လင်ငယ်နေသောမိန်းမ၏ သား"။

သမဏာသ၊ ဧပ၊ သာမဏ္ဏေရော – သာသနာတော်၌ ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာသည် မိဘ၏အရာ၌ တည်၏၊ ထို့ကြောင့် "သမဏ" ဟု သာမညရှိသော်လည်း ဥပဇ္ဈာယ် သမဏကို ယူစေလို၍ "ဥပဇ္ဈာယသ" ဟု ဖွင့်သည်၊ ထိုဥပဇ္ဈာယ်၏ သားအရာ၌ တည်သောကြောင့် "သမဏသ+အပစ္စံ" အရ "သာမဏ္ဏေရ" မည်ကြသည်၊ "သမဏိယာ-ဥပဇ္ဈာယ် ရဟန်းမ၏+အပစ္စံ-သို့းတည်း" အရ သာမဏေရီ-သာမဏေမ ဟု ဋီကာဆိုလိန် ဖြစ်၏၊ [ဋီကာ၌ "သမဏေန-ဥပဇ္ဈာယ် ဆရာရဟန်းသည်၊ ဤရေတမ္ဘော (ပဝတ္တေတမ္ဘော)-ဖြစ်စေထိုက်သူသည်၊ သာမဏေရော–မည်၏" ဟု ဖွင့်သည်ကား ဤသုတ်၏အတွက် မဟုတ်, သမဏ သဒ္ဒါပပဒ ဤရဓာတ်ဖြင့် ရုပ်ဘမျိုး ပြီးနိုင်ပုံကို ပြသော မှတ်ချက်သာ။]

အနေကတ္ထတဒ္ဓိတ်

(၃၇၂) တိုလေန-နှမ်းဖြင့်၊ သံသဋ္ဌ-ရောအပ်သော အစာတည်း၊ ဣတိ ဝိဂ္ဂဟေ(သတိ)၊

ယေနဝါ၊ ပေ၊ ဏိကော။ ။ယေန ဝါ-အကြင် ဝတ္ထု ဖြင့်မူလည်း၊ သံသဋ္ဌံ-ရောနှောအပ်၏၊ ယေနဝါ-အကြင်ဝတ္ထုဖြင့်မူလည်း၊ တရတိ-ကူး၏၊ ယေနဝါ-ဖြင့်မူလည်း၊ စရတိ-လှည့်လည်၏၊ ယေနဝါ, ဝဟတိ-ရွက်ဆောင်၏၊ တတိယန္တဿ တော-တတိယာ ဝိဘတ် အဆုံးရှိသော၊ တတောလိင်္ဂမှာ-ထို လိင်္ဂမှ နောက်၌၊ သံသဋ္ဌာဒီသု-သံသဋ္ဌ အစရှိကုန်သော၊ တေသု အတ္ထေသု-ထို အနက်တို့၌၊ ဏိကပစ္စယော ဝါ ဟောတိ၊ တေ လိကံ-နှမ်းဖြင့် ရောစပ်အပ်သော၊ ဘောဇနံ-ဘောဇဉ် တည်း၊ တိလေန-ဖြင့်၊ အဘိသင်္ခတံ-စိမ်အပ်သော ဘောဇဉ်၊ ဣတိ အတ္ထော၊ တေလိကီ-နှမ်းဖြင့် ရောစပ်အပ်သော၊ ယာဂု-ယာဂု၊ ဂုဠေန-တင်လဲဖြင့်၊ သံသဋ္ဌံ-ရောအပ်သော အစာတည်း၊ ဂေဠိကံ-အစာ၊ ဧဝံ, ဃာတိကံ-ထောပတ်ဖြင့် ရောစပ်အပ်သော အစာ၊ ဒါဓိကံ-နို့ဓမ်းဖြင့် ရောအပ်သော အစာ၊ မာရိစိကံ-ငရုပ်သီးဖြင့် ရောအပ်သော အစာ၊ လောဏိကံ-ဆားဖြင့်

---

(၃၇၂) တဿော တတိယန္တဿ တော လိင်္ဂမှာ-သုတ်၌ "ယေန"ကို "သံသဋ္ဌံ-တရတိ-စရတိ-ဝဟတိ"၄ ပုဒ်နှင့် စပ်၊ ထို"ယေန"ဖြင့် "တိလေန-ဂုဠေန၊ပေ၊ သိသေန"ဟု ပုံစံ၌ ပြထားသော တတိယန္တ လိင်္ဂကို ညွှန်ပြသည်၊ ထို တတိယန္တဖြစ်သော "တိလေန"စသော လိင်္ဂမှ နောက်၌ "သံသဋ္ဌ-တရတိ-စရတိ-ဝဟတိ" အနက်များဝယ် ဏိက ပစ္စည်း သက်သည်။ [၍ တဒ္ဓိတ်၌ ရုပ်ဘွက်ပုံမှာ မခက်တော့ပြီ၊ "တိလေန+သံသဋ္ဌံ"ဟု ဝါကျဖြစ်စေပြီးနောက် အပစ္စတဒ္ဓိတ်ကိုမှီ၍ ရုပ်ဘွက်လေ။]

တေလိကံ ဘောဇနံ၊ ပေ၊ အတ္ထော-"ဘောဇနံ"သည် တေလိကံ၏ အဘိဓေယျ(ဟောနက်)ပြစကားတည်း၊ "နှမ်းဖြင့် ရောအပ်သောအစာ"ဟူသည် နှမ်းဖြင့် စိမ်ပြုလုပ်အပ်သော (နှမ်းဖြူးထားသော ကောက်သွဉ်း စသော) အုစာတည်း-ဟု သိစေလို၍ "တိလေန အဘိသင်္ခတံ"ဟု အဓိပ္ပါယ်နက် ပြပြန်သည်။ [ဏ၀ ဏိက ဏောယျ ဏ နှင့်ဟိ သုတ်ဖြင့် ဏိကပစ္စယနှင့် နောင် ၍ ပစ္စည်း သက်ရကား ဇုတ္ထိလိန်၌ "တေလိကီ"ဟု သိဟိုင်္ဂမူအတိုင်း ရှိစေ၊ "ပဠဲသတိကာ (ပဠဲသတိကာ သံဂါယနာ)" ဟု ရှိသောကြောင့် အာပစ္စည်းဖြင့် "တေလိကာ"ဟု ရှိလျှင်လည်း ပါဠိမှားမဟုတ်၊]

ဃတံ-ထောပတ်၊ ဒဓိ (နုပုလိန်)-နို့ဓမ်း၊ မရိစံ-ငရုပ်သီး၊ လောဏံ-ဆား။ [ကျေသေပုဒ်ကိုစွဲ၍ တဒ္ဓိတ်နာမည် တပ်လေ့ရှိသောကြောင့် သံသဋ္ဌပုဒ် ကျေသော တဒ္ဓိတ်ကို "သံသဋ္ဌ တဒ္ဓိတ်"ဟုခေါ်။] သံသဋ္ဌံကို အဘိသင်္ခတံ ဟု ရူပသိဒ္ဓိဖွင့်ရာ၌ မှာဘွယ် အဓိပ္ပါယ်ကို ကစ္စည်း ဘာသာဋီကာမှာ ရှု။

ရောအပ်သောအစာ၊ နာဝဲယ-လှေဖြင့်၊ တရုတိ-ကူးသွားတတ်၏၊ ဣတိ နာဝိကော-မည်၏၊ ဥဠုမေန-ဖေါင်ဖြင့်၊ တရုတိ ဣတိ ဩဠုမိကော၊ ဝုဒ္ဓိ အာဘာဝပက္ခေ-ဝုဒ္ဓိမဖြစ်ရာအဘို့၌၊ ဥဠုမိကော-ဥဠုမိကောဟု ဖြစ်၏၊ ဧဝံ, ကုလ္လိကော-ဖေါင်ဖြင့် ကူးသွားသူ၊ ဧဂါပုစ္ဆိကော-နွားမြီးဖြင့် ကူးသွားသူ၊ သကဋ္ဌေန-လှည်းဖြင့်၊ စရတိ-လှည့်လည်တတ်၏၊ ဣတိ, သာကဋိကော-(လှည်းသမား)မည်၏၊ ဧဝံ, ပါဒိကော-ခြေဖြင့် လှည့်လည်သူ (ခရီးလျှောက်သွားသူ)၊ ဒဏ္ဍီကော-ဒုတ်ဖြင့်လှည့်လည်သူ (ဒုတ်ထောက်၍လှည့်လည်သူ)၊ ဓမ္မေန-အသင့်အားဖြင့်၊စရတိ(ပဝတ္တတိ)-ဖြစ်တတ်၏၊ဣတိ,ဓမ္မိကော၊သီသေန-ဦးခေါင်းဖြင့်၊ ဝဟတိ-ရွက်ဆောင်တတ်၏၊ ဣတိ, သီသိကော၊ ဝါဂုဟာဏေန-ကြောင့်၊ ဣကာရဿ-သီဠ်(ဣ)အက္ခရာ၏၊ ဝုဒ္ဓိ-သည်၊ နဟောတိ၊ ဧဝံ, အံသိကော, ခန္ဓိကော-ပခုံးဖြင့် ထမ်းဆောင်သူ၊ ဟတ္ထိကော-လက်ဖြင့်ယူဆောင်သူ၊ အင်္ကုလိကော-လက်ခြောင်းဖြင့်ယူဆောင်သူ၊ ပုန-တဘန်၊ ဝါဂုဟာဏေန-ဖြင့်၊

တရုတိ တဒ္ဓိတ်။ ။“နာဝိကော၊ပေ၊ဧဂါပုစ္ဆိကော”တို့သည် တရုတိ အနက်၌ ဏိက ပစ္စည်းသက်၍ တရုတိပုဒ် ကျသော “တရုတိ တဒ္ဓိတ်”တည်း၊ဥဠုမေ-ဟူသည် ပေါ့ပါးသော သစ်ခြောင်းများကို စို့ရိုက်၍ ပြုလုပ်ထားသော “ဖေါင်”တမျိုးတည်း၊ ကုလ-ဟူသည်ကား ဝါး-ကြ။ စသည်ကို နွယ် စသည်ဖြင့် တုပ်နှောင်၍ ဖွဲ့ထားသော ဝါးဖေါင် ကြ။ဖေါင်တည်း၊ [လဟုကေ ဒါရုဒဏ္ဍော ဂဟေတွာ ကဝါဋဖလကေ ဝိယ (တံခါးရွက် ပျဉ်ချပ်တို့ကဲ့သို့) အညမညံ သမ္ဗန္ဓေ ကာတုံ အာဏိယော ကောဋ္ဌေတွာ နာဝါသဓံပေန ကတံ ဥဠုမ္ပံ၊ဝေဠု နဠာဒိကေ သဃ်ရိတွာ ဝလ္လိအာဒိဟိ ကလာပ ဝသေန ဗန္ဓိတွာ ကတံ ကုလ္လံ၊ (သုဘ်မဟာဝါ ပရိနိဗ္ဗာနသုတ်ဋီကာ)။] အမြီးဟောပုစ္ဆသဒ္ဒါသည် ပုံး-နပုံးတည်း၊ ဧဂါပုစ္ဆော, ဧဂါပုစ္ဆံ-နွားမြီး၊ နွားမြီးဆွဲ၍ ကူးသွားသူကို“ဧဂါပုစ္ဆိက”ဟုခေါ်သည်။ [ဤတရုတိ တဒ္ဓိတ် စသည်၌ “နာဝါ+တရ”ဟုမတည်ဘဲ“နာဝဲယ+တရုတိ”ဟုတခါတည်း ဝါကျပြီးပြီး အနေအားဖြင့် ရှိတည်ပါ၊ မောဂ္ဂလ္လာန်ရှိတွတ်ပုံအတိုင်းဆိုလျှင် ထိုသံသဒ္ဒ-တရုတိဒသော နောက်ပုဒ်များကိုပင် ရှိတွက်ရာ၌, ရေးဘွယ်မလို။]

စရတိ တဒ္ဓိတ်။ ။ပါဒေါ-ခြေ၊ ဒဏ္ဍော-ဒုတ်၊ ဓမ္မေနကို“ဉာယေန”ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊ စရတ်ကိုလည်း “လှည့်လည်”အနက်ကိုမယူဘဲ ဖြစ်ခြင်းအနက်ကို ယူစေလို၍ “ပဝတ္တတိ”ဟုဖွင့်သည်၊ တရားသဖြင့်ဖြစ်သူ, သင့်တော်သော နည်းလမ်းဖြင့် ဖြစ်သူကို“ဓမ္မိက”ဟုခေါ်သည်၊ [တရားကျင့်သူကိုဟောသော“ဓမ္မိက”သဒ္ဒါကား ဤသုတ်နှင့်မဆိုင်၊နောက်သုတ်နှင့်သာဆိုင်၏၊ “ဓမ္မံ စရတိတိ ဓမ္မိကော”ဟုပြု။]

ဝဟတိ တဒ္ဓိတ်။ ။“ဝါဂုဟာဏေန ဣကာရဿ (သီမူ၌“ဏမ-ဤပြုယုဂ်၌”ဟုဒို၏)“ဝုဒ္ဓိ နဟောတိ” ဟူရာ၌ “ဝုဒ္ဓါဒိ သရဿဝါ”သုတ်လာ ဝါသဒ္ဒါကို ဆိုသည်၊

အညတ္ထောသုပိ-အခြားအနက်တို့၌လည်း၊ ဏိက ပစ္စယော(ဟောတိ)၊ ပရဒါရံ-သူတပါးမယားကို၊ ဂစ္ဆတိ-သွားလာတတ်၏၊ ဣတိ ပါရဒါရိကော၊ ပထံ-လမ်းကို-ဂစ္ဆတိ-သွားတတ်၏၊ ဣတိ ပထိကော။

(၃၇၃) ဝိနယံ-ဝိနည်းကို၊ အဓီတေ-သရဇ္ဈာယ်တတ်၏၊ ဝါ-တနည်း၊ အဝေစ္စ-ညာဏ်ဖြင့်သက်ဝင်၍၊ အဓီတေ-၏၊ ဣတိ,ဝိဂ္ဂဟေ(သတိ) ["ဏိက-ပစ္စယော ဟောတိ"၌စပ်၊]ဏ့ိကောတိ ဝတ္တတေ။

ဇမဓီတေ ၊ ပေ၊ ဧဝံဂတ္ထောသုစ။ ။ဣဒံ - ဤသုတ်သည်၊ စတုပဒံ-၄ ပုဒ်ရှိ၏၊ ဟံ-ဂိုဏျမ်းဂန်ကို၊ အဓီတေ-သရဇ္ဈာယ်တတ်၏၊ ဣတိအတ္ထော-ဤအနက်၌ဆင်း၊ တေနကဘာဒီသု - ထိုဖြင့် ပြုအပ်အစရှိကုန်သော၊ အတ္ထေ

သိသိကောဋ္ဌ ဏ အခုဗန်ရှိသော ပစ္စည်းလည်းနှောင်း သိဋ္ဌ (ဤ) လည်းရှိရကား ထိုသုတ်ဖြင့် ဝုဒ္ဓိပြုသင့်သော်လည်း ဝါသဒ္ဒါဖြစ်သောကြောင့်ဝုဒ္ဓိမပြုရ-ဟူလို၊ အံသော-ခန္ဓောတို့သည်"ပခုံး"အနက်ဟောချည်းတည်း၊ဟတ္ထော-လက်၊ အင်္ဂုလိ(ဇက္ထိလိန်)-လက်ချောင်း။

ပုန ဝါဂ္ဂဟဏေန၊ပေ၊ပထိဏေဿ—ဝါဏာပစ္စေသုတ်မှ လိုက်သော ဝါရှိလျက် ဝါသဒ္ဒါကိုထပ်၍ဆိုသဖြင့်သဒ္ဒါပိုရကား ထို ဝါသဒ္ဒါသည် သံသဋ္ဌစသော အနက်များမှ အခြားသော ဂစ္ဆတိစသော အနက်၌လည်း ဏိကပစ္စည်းသက်ဘို့ရန် အတ္ထန္တရဝိကပ် (အနက်တမျိုးကိုစိရင်ခြင်း) အနက်ရှိသည်ဟူလို၊ လိုက်လာသော ဝါသဒ္ဒါကား ဏိက ပစ္စည်း မမြဲသောကြောင့် "တေလိကံ" ဟူသော တဒ္ဓိတ်အပြင် "တိလေန+သံသဋ္ဌံ" စသော ဝါကျလည်း ရှိနိုင်ဘို့ရန် ဝိကပ်ပြုသည်။

(၃၇၃) ဝိနယ၊ပေ၊ဝိဂ္ဂဟေ—ဝိနည်း မတတ်သေးခင် သင်နေသူ (ရွတ်အံ့နေသူသည်"ဝိနယံ အဓီတေ"အရ ဝေနယိကမည်၏၊ အဓီတေ၌ "အဓိပုဗ္ဗ,ဣဓာတ်" သည် သရဇ္ဈာယ (ရွတ်အံ့) ခြင်း အနက်ဟောတည်း၊ ဝိနည်း တတ်သိ ပြီးနောက် မကြာမကြာ ရွတ်အံ့နေသူသည် "ဝိနယံ အဝေစ္စ အဓီဓတ"အရ ဝေနယိက မည်၏၊ "ဉာဏ်ဖြင့် သက်ဝင်၍ သိ၍ သရဇ္ဈာယ်သူ"ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။သက္ကတမျာကရဏ်းတို့၌"ဝေတ္တာ၊ဝိတေဝါ"ဟုပြုလေ့ရှိ၏၊ ထိုတွင် ဝေတ္တိသည် ဝိဒတိ(သိ၏)ကြိယာနှင့်ညီမျှ၏၊ထိုအလို"ဝိနယံ+ဝိဒတိတိဝေနယိကော, ဝိနယံ+အဓီတေတိဝါဝေနယိကော"ဟု ဝိဂြိဟ် ၂-မျိုးပြုသင့်၏၊၌ရှုပသိဒ္ဓိ၌"အဝေစ္စ အဒေ"ဟူသော နည်းလည်း "ဝေတ္တိ" နှင့် သဘောတူ၏၊ ထို့ကြောင့် "အဝေစ္စ အဓီတေဝါ"သည် သက္ကတ၌"ဝေတ္တာ၊ဝိတေဝါ"ကိုပင် ကူးမှားလေ့ရှိသလားဟု တွေးဆဘွယ်ရှိသည်။ [သီလက္ခန် အမ္ဘဋ္ဌသုက် အဋ္ဌကထာ၌လည်း "ဗျာကရဏံ ဒုဝိဒေ, ဝိဒတိစာတိ"ဟုပါဋ္ဌမှန်ရှိရမည်၊ ဋီကာသစ်၌ပါဋ္ဌပျက် ဒုနက်ပျက်၏။]

သုစ-ၚင်း၊ တမ့်-ထိုဋ္ဌ၊ သန္နိဓာနော-စဲ့ကပ်တည်နေသောအနက်၊ တတ္ထ-ထိုဋ္ဌ၊ နိယုတ္တော-ယှဉ်သောအနက်၊ တံ-ထိုသည်၊ အဿ-ထိုသူ၏၊ သိပ္ပံ-အတတ်၊ တံ-ထိုသည်၊ အဿ-၏၊ ဘဏ္ဍံ-ဘဏ္ဍာ၊ တံ, အဿ, ဇီဝိကာ-အသက်မွေးဝမ်းကြောင်း၊ ဣစ္စေတေသု အတ္ထေသု-ဤ အနက်တို့ဋ္ဌၚင်း၊ ဒုတိယာဒိဝိဘတ္တန္တေဟိ-ဒုတိယာဒိဝိဘတ်အဆုံးရှိကုန်သော၊ လိင်္ဂေဟိ ဏိကပစ္စယော ဝါ ဟောတိ၊ ဝေနယိကော-ဝိနည်းကို သရဇ္ဈာယ်သူ၊ ဇဝံ, သုတ္တန္တိကော-သုတ္တန်ကို သရဇ္ဈာယ်သူ၊ အာဘိဓမ္မိကော-အာဘိဓမ္မာကို သရဇ္ဈာယ်သူ။

(၃၇၄) ဗျာကရဏံ-ဗျာကရဏ်းကျမ်းကို၊ အဓီတေ-သင်အံတတ်၏၊ ဣတိအတ္ထေ-၌၊ ဏိကပစ္စယာဒိမှိ-ဏိကပစ္စည်း အစရှိသည်ကို၊ ကတော-သော်၊ ["မာဝုဒ္ဓိ, ဝုဒ္ဓိအာဂမော"တို့ဋ္ဌစပ်၊] ဝုဒ္ဓါဒိသရဿ ဝါ သံယောဂန္တဿ သဏောစာတိ-သုတ်သည်၊ ဝတ္တမာနေ-သော်၊....

စတုပဒမိဒံ—"တံ+အဓိတေ+တေနကတာဒိ၊ ပေ၊ ထ္ထေသု+စ" ဤသို့ အားဖြင့် ဤသုတ်သည် ၄ ပုဒ်ရှိ၏၊ တေန ကတာဒိဋ္ဌ တေနနှင့် ကတသည် (တေနဋ္ဌ နာဝိဘတ်မကျသော) အလုတ္တသမာသ်ဖြစ်၍ "တေနကတာဒိ"မှ "ဇီဝိကထ္ထေသု" အထိ သမာသ်ပုဒ်ကြီး တပုဒ်သာ တည်း။

တမဓီတေ၊ပေ၊ဏိကပစ္စယော—"တံ"ဖြင့် ဝိနယံ စသော ဒုတိယာ ဝိဘတ်ဆုံးသောလိန်ကို ညွှန်ပြ၏၊ တေနဖြင့်"ကာယေန"စသော တတိယန္တလိန်ကို ညွှန်ပြ၏၊ ဤတေနမှ တ သဒ္ဒါသည် ဝိဘတ်ပြင်၍ သန္နိဓာန စသည်ဋ္ဌလည်းလိုက်၏၊ ထို့ကြောင့် တတ္ထ စသည်ဖြင့်ထည့်၍ ဝုတ္တိဖွင့်နိုင်သည်၊ ထို တတ္ထ စသည်တွင် တတ္ထဖြင့် "သဒိရေ" စသော သတ္တမျန္တလိန်ကို ညွှန်ပြ၏၊ တမဿဋ္ဌ တံဖြင့် ဝိဏာ စသော ပဌမန္တလိန်ကို ညွှန်ပြ၏၊ ဤသို့ ဒုတိယာ စသော ဝိဘတ်များ ဆုံးလျက်ရှိသောလိန်မှ နောက်၌ "အဓိတေ"စသော အနက်ဝယ် ဤသုတ်ဖြင့် ဏိက ပစ္စည်းသက်။ [သန္နိဓာန သဒ္ဒါကို သူချည်း သက်သက် နပုံလိန် ဇီဝိကာကို ဣတ္ထိလိန်—ဟု ထောမနိဓိ ဆိုသောကြောင့် "တမဿ သန္နိဓာနံ, တမဿ ဇီဝိကာ"ဟု ရှိသင့်၏၊] "သုတ္တန္တံ အဘိဓမ္မံ အဓိတေ သုတ္တန္တိကော, အာဘိဓမ္မိကော"ဟု ပြု၊ ရုပ်တွက်ပုံမှာ သိသာပြီ။

(၃၇၄) ဗျာကရဏံ အဓီတေ—ဗျာကရဏဋ္ဌ ဝိ-အာ—ပုဗ္ဗ, ကရဓာတ်, ယုပစ္စည်းဘည်း၊ ဣဝဏ္ဏော ယံ နဝါသုတ်ဖြင့် ဣ ကို ယပြု—ဝကို ဗပြု၍ "ဗျာ"ဟုဖြစ်၏၊ တံတံ သဒ္ဒံ တဒတ္ထဗ္ဗ ဗျာကရောတိ အာစိက္ခတိ ဇေတေနာတိ ဗျာကရဏံ (သီလက္ခန်ဒီကာ)၊ ထိုထို သဒ္ဒါကိုၚင်း ထိုသဒ္ဒါ၏ အနက်ကိုၚင်း ဆိုကြောင်းဖြစ်သော သဒ္ဒါကျမ်းသည် ဗျာကရဏမည်၏၊ တနည်း—ဗျာကရိယန္တေ ဗျုပ္ပါဒိယန္တေ ပတိပါဒိယန္တေ သဒ္ဒါယေနာတိ ဗျာကရဏံ (ထောမနိဓိ)၊ ယေန-အကြင်ကျမ်းဖြင့်၊ သဒ္ဒါ-တို့ကို၊ ဗျာကရိ

မာယ္ဟုန မာဂမော ဌာနေ။ ။ဌာနေ-သင့်လျော်ရာဌာနဌ်၊ အာဒိဘူတာနံ. အစဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော၊ အသံယောဂန္တာနံ - ကုန်သော၊ ဣ ဥ ဤတိ-ဣ ဥ ဟူကုန်သော၊ ဧတေသံ-ဤသရတို့၏၊ ဝုဒ္ဓိ-သည်၊ မာဟောတိ-မဖြစ်၊ တဓြေဝ-ထို ဝုဒ္ဓိပြုရမည့်အရာဌပင်၊ ဝုဒ္ဓိအာဂမောစ-ဧ သြ ဝုဒ္ဓိ လာခြင်း သည်သာ၊ ဟောတိ၊ ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်, ကောရ ဝုဒ္ဓါဂမော-ဧ ဝုဒ္ဓိ လာ။

စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤသုတ်ဌ၌၊ ဌဲ့ာနေတိ - ဌာနေ ဟူ၍၊ ဝစနာ-ဆိုခြင်း ကြောင့်၊ ယူနံ-ဣ ဥတို့၏၊ အာဒေသ ဘူတတော-အာဒေသ ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန် သော၊ ယဧဟိ-ယ ဝ တို့မှ၊ ပုဗ္ဗဝ-ရှေ့ဌ်သာ၊ ဧ သြ ဝုဒ္ဓိယော-ဧ သြ ဝုဒ္ဓိတို့သည်၊ အာဂမာ-လာကုန်သည်၊ ဟောန္တိ။

ယန္တေ၊ပေါပတိ ပါဒိယန္တေ-မှန်ကန်သော သဒ္ဒါဖြစ်အောင် ပြီးစေအုပ်ကုန်၏၊ ဣတိ, တံ-ထိုကျမ်းသည်၊ ဗျာကရဏံ-မည်၏၊ သဒ္ဒါကို မှန်ကန်အောင်ပြတတ်သော သဒ္ဒါ ကျမ်းကို"ဗျာကရဏ"ဟုခေါ်၏၊ပါဏိနိဗျာကရဏ်း, ကာတန္တ (ကလာပ) ဗျာကရဏ်း မုဒ္ဓဗောဓ ဗျာကရဏ်း- သွာရသွတ ဗျာကရဏ်း စသည်ဖြင့် ယခုတိုင် ထင်ရှားသော သဒ္ဒါကျမ်းတည်း၊ ပါဠိသဒ္ဒါကျမ်းများလည်း "ကစ္စာယန ဗျာကရဏ" စသည်ဖြင့် နာမည် ရနိုင်သည်ပင်၊ ထို ဗျာကရဏကို သင်အံသူသည်၎င်း တတ်ကျွမ်းသူသည်၎င်း "ဝေယျာကရဏိက"မည်၏။

ဣဥ ဤစ္ဆေတေသံ၊ဧပေ၊ဌာနေ—[ယူနံကို"ဣဥ ဤစ္ဆေတေသံ"ဟု ဖွင့်၊ယုကို"ဤ+ဥ"ဟု ပုဒ်ဖြတ်ပါ-ဟူလို၊ အာဒိဘူတာနံ စသည်ကား ဝုဒ္ဓါဒိသရသဝါမှ လိုက်သော ပုဒ်များတည်း၊ဗျာကရဏကို သက္ကတဘဉ"ဗျာကရဏ"ဟု ဝ+ယ တွဲ၍ ရေး၏။ ထိုအရေး အတိုင်းသာ ရုပ်စိရင်ရာဌ် မှန်ကန်သည်၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း ဗျာအတိုင်းမှန်လျှင် ဗကို တဘန် ဝပြုရမည်ဖြစ်၍ ဗမှ ဝပြုန်ရိုးမရှိသောကြောင့်တည်း၊] "ဗျာကရဏံ+အဓိတေ" ဟူသော အနက်ဌ်"တ မဓိတေ"သုတ်ဖြင့် ဏိကပစ္စည်းသက်၊ ဏ် အနုဗန်ဓ စသည်ချေ (ဗျာကရဏိက) ဤဌ် ဤသဒ္ဒါမရှိတော့ချေ၊ သို့သော် ဗျာဌ် ယသည် ဝိမှ ဤကိုပြုထားသော ယတည်း၊ "တဒါဒေသာ တဒိဝ ဘဝန္တိ=ထို အာဒေသတို့သည် ထို မူလအာဒေသိကဲ့သို့ ဖြစ်ကုန်၏"ဟူသော ပရိဘာသာနှင့်အညီ, ကို အာဒေသ"ယ"ကိုပင် မူလအာဒေသိ ဖြစ်သော"ဤ"ဟုမှတ်၊မာယ္ဟုန မာဂမောဌာနေသုတ်ဖြင့် ထိုဤ၏ ဝေါဟာရအပြုကိုတားမြစ်၍ ဝုဒ္ဓိပြုရမည့် အရာဝယ် ဧဝုဒ္ဓိလာ, ပရဒွေဘာဝေါသုတ်ဖြင့် ယ ဒွေဘော်လာ"ဝေယျာ ကရဏိက" နာမ်ငှဲ့ စသည်စိရင်။

ဌဲ့ာနေတိ၊ဧပေ၊အာဂမာ—သုတ်ဌ် "ဌာနေ-သင့်လျော်ရာဌာနဌ်"ဟု ဆိုသော ကြောင့် "သင့်လျော်ရာ ဌာနဌ်သာ ထိုဝုဒ္ဓိကို တားမြစ်၍ ဝုဒ္ဓိမလာသည်၊ ဘွဲ့ရာ မြင်ရာ ဌာနဌ် ဝုဒ္ဓိလာသည်မဟုတ်"ဟု သိသာပြီ၊ထိုဌာနဟူသည် အဘယ်နည်း-ဟု မေးဘွယ် ရှိသောကြောင့် ဤဂါထာကို မိန့်သည်၊ ဤသုတ်ဌ် "ဌာနေ"ဟု ဆိုထားသောကြောင့် ဤ ဥတို့၏ အာဒေသဖြစ်သော ယ ဝ တို့၏ ရှေ့ဌာနဌ် ဧ သြ ဝုဒ္ဓိလာသည်၊ ဌာနဟူသည်

ဝုဒ္ဓိတော-ဝုဒ္ဓိမှ နောက်၌၊ ["ဝုဒ္ဓိတေ"ဟု တချို့ရှိ၏၊ ဝဒ္ဓမာတ် တိ ပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသောကြောင့် "ဝုဒ္ဓိတ"ဟု ကိတ်ပုဒ် မရှိနိုင်ပုံကို ဥာဿရောသုတ်၌ ရုပ်များပြီးပုံကို ကြည့်ပါ၊ "ဝုဒ္ဓိတော"ဟု တောပစ္စည်း ဖြင့်ကား သင့်သကဲ့သို့ ရှိ၏၊ သိဟိုဠ်မူဋ္ဌကား ထိုပုဒ် လုံးဝ မပါ၊ နိဿယ ဟောင်း၌ "ဝုဒ္ဓါဂတေ-ဝုဒ္ဓိလာပြီးသော်"ဟု ရှိ၏။] ယကာရဿ-၏၊ ဒ္ဒိဘာဝေါ (ဟောတိ)၊ ဝေယျာကရဏိကော-ဗျာကရဏ်းကျမ်းကို သင်အံသူ၊ ရျာယံ-ရျာယကျမ်းကို၊ အဓိတေ, နေယျာယိကော-သူ၊ ဇဝံ, တက္ကိကော-တက်ကျမ်းကို သင်အံသူ၊ ဝေဒိကော-ဝေဒကျမ်းကို သင်အံသူ၊ နေမိတ္တိကော-နိမိတ်ကျမ်းကို သင်အံသူ။

ကာယေန - ကာယဒ္ဓါရဖြင့်၊ ကတော - ပြုအပ်သော၊ ပယောဂေါ-ပယောဂတည်း၊ ကာယိကော-ဂ၊ ကာယေန-ဖြင့်၊ ကတံ-သော၊ ကမ္မံ-အမှုဘည်း၊ ကာယိကံ-မှု၊ ဝစသာ-ဝစီဒ္ဓါရဖြင့်၊ ကတံ, ကမ္မံ, ဝါစသိကံ-မှု၊ ဇဝံ, မာနသိကံ-မနောဒ္ဓါရဖြင့် ပြုအပ်သော အမှု၊ စ-ဆက်၊ တ္ထေ-ဤ ဝါစသိကံ မာနသိကံ ပြယုဂ်တို့၌၊ သ သဒ္ဒေ ဝါဂမောတိ သုတ္တေ-၌၊ အနု

ထိုဇာတိ၏ အာဒေသဖြစ်သော ယ ဝ တို့၏ ရှေ့ဌာနပင်တည်း--ဟူလို၊ ဝေနယိကော ဩဇ္ဈမွိကော စသည်ကား ဝိ-ဥ တို့၏ နောက်၌ ကပ်တို့ရာ သရ မရှိသောကြောင့် ဇာတိ တို့ကို ယ-ပ ပြုတို့ရန် လျဉ်းပါးဘွယ် မရှိရကား ဝုဒ္ဓိပြုရာ ဌာနမဟုတ်ကြောင်း အထူး ဆိုဘွယ်မလိုပြု၊ ["ဝိအာကရဏ"မှ ဝိ၌ ဇာကို ဇာဝဏ္ဏော ယံ နဝါဖြင့် ယပြု၊ "ဒု အာရ"မှ ဒု၌ ဥကို ဝမော ဒုဒန္တောနံ၌ (ပုဗ္ဗအဆုံး မဟုတ်၍) "ဝမောဒူနံ" ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ဝ ပြုသည်၊ ထိုတွင် ယ၏ရှေ့၌ (ဇာကို ဝေဒ္ဓိမပြုရသဖြင့်, ထို ဝုဒ္ဓိအစား ဝေဒ္ဓိလာ၏၊ ဝ၏ ရှေ့၌ (ဥကို ဩဝုဒ္ဓိမပြုရသဖြင့် ထိုဝုဒ္ဓိအစား) ဩဝုဒ္ဓိလာသည်--ဟု ယဝန္ဒင့် ဧ ဩ အစဉ် အတိုင်း ဟပ်ပါ။]

ရျာယ၊ပေ၊နေမိတ္တိကော --- ရျာယသည် "နိ ပုဗ္ဗ အယဓာတ် ဏပစ္စည်း" နိ+ အာယ ဟု ဖြစ်သောအခါ ဇာကို ယပြု၍ "ရျာယ"ဟု ဖြစ်၏၊ နေယျာယိကော ရပ်ပြီးပုံမှာ ဝေယျာကရဏိကောနှင့် တူ၏၊ "တက္ကံ,ဝေဒံ,နိမိတ္တံ အဓိတေ-အဝေစ္ဆ အဓိတေဝါ" ဟု နောက်ပုဒ်များကို ဝိဂြိဟ်ပြု။

ကာယေန၊ပေ၊နဟောတိ --- ဤကား သုတ်၌ "တေနကတ"၏ ပုံစံများတည်း၊ "ကာယေန+ကတော, ကာယိကော"သာ လိုရင်း "ပယောဂေါ"ကား "ကတော, ကာယိကော"တို့၏ အဘိဓေယျ ပုဒ်တည်း၊ ထို အဘိဓေယျ အနက်က ပုံလိန်ဖြစ်၍ "ကာယိကော"ဟု ပုလ္လိန်ရှိရသည်၊ ကမ္မံ-သံဂိတိဟူသော အဘိဓေယျ၏လိန်သို့လိုက်၍ နပုံလိန်, ဇာထွိလိန် ချရပုံကို သိပါ၊ " တေန+ကတ = ထိုဖြင့်+ပြုအပ် " ဟူသော အနက်နှင့် လိုက်ဖောင် "ကာယေန+ကတော"စသည်ဖြင့် ဝိဂြိဟ် ပြုရသည်။

ဝတ္တိတာဒိသဒ္ဒေန–လိုက်စေအပ်သော အာဒိသဒ္ဒါဖြင့်၊ ပစ္စယေ-ပစ္စည်းသည်၊ ပရေပိ-နှောင်းသော်လည်း၊ [သို၌ "ပစ္စယ သရေပိ-ပစ္စည်းသရ နှောင်းရာ၌ လည်း"ဟု မှီ၏၊ သာ၍ ကောင်းသည်၊] သာဂမော-(သ)လာ၊ ထေရေဟိ-ထေရ်တို့သည်၊ ကတာ-သော၊ သဂီတိ-သံဂါယနာသည်၊ ထေရိကာ-မည်၏၊ ဧဝံ, ပဥ္စသတိကာ-ငါးရာသော ထေရ်တို့ ပြုအပ်သော သံဂါယနာ၊ သတ္တသတိကာ-ခုနစ်ရာသော ထေရ်တို့ ပြုအပ်သော သ်ဂါယနာ၊ တ္ထေ-ဤပြဿုဂ်တို့၌၊ ဏဝ ဏိကာဒိသုတ္တေ – သုတ်၌၊ အနုဝတ္တိဘဝါဂူဟဏေန – ကြောင့်၊ ဤပစ္စယော-ဤပစ္စည်းသည်၊ နဟောတိ။

သန္နိဓာနတ္ထေ – သန္နိဓာန အနက်၌ (ဥဒါဟရဏံ)၊ သရီရေ – ကိုယ်၌၊ သန္နိဓာနာ – ပေါင်းဆုံသော၊ ဝါ - တည်သော၊ ဝေဒနာ – ဝေဒနာသည်၊ သာရီရိကာ-မည်၏၊ သာရီရိကံ -ကိုယ်၌ တည်သော၊ ဒုက္ခံ-ဒုက္ခ၊ ဧဝံ, မာနသိကာ-စိတ်၌တည်သော ဝေဒနာ၊ မာနသိကံ-စိတ်၌တည်သော ဒုက္ခ။

ဏ္ဍေ၊ပေ၊သာဂမော။ ။ဝါစသိကံ မာနသိကံဘို့၌ ဝစသာ, မနသာတို့နောင် ဏိက သက်, ဏ အနုဗန်–ဝိဘတ်တို့ကို ချ၍ ပကတိပြုသောအခါ "ဝစ+ဋ ဏ, မန+ဋ ဏ"ဟု ဖြစ်၏၊ ဝုဒ္ဓါဒိ သရသာ ဝါဖြင့် ဝုဒ္ဓိ ပြု, သ သရေဝါဂမောသုတ်၌ လိုက်လာသော အာဒိသဒ္ဒါဖြင့် (သ်)လာလျှင် "ဝါစသိက, မာနသိက"ဟု ဖြစ်၏။ [ဤ"မန-ဝစ"တို့သည် မနောဂိဏ်းပင် ဖြစ်သော်လည်း နောက်သရများက ဝိဘတ်၏ အာဒေသ သရမဟုတ်, ပစ္စည်းသရဖြစ်နေသောကြောင့် မနောဂဏာဒိတော သို့ နာန မိအာ–သုတ်မှ သ သရေဝါစသော သုတ်သို့ လိုက်စေအပ်သော အာဒိသဒ္ဒါဖြင့် "သ်" လာဟု ဆိုသည်၊ သ သရေဝါဂမော သုတ်ရင်းကား ဝိဘတ်၏ အာဒေသ ဖြစ်သော သရနှောင်းရာ၌သာ "မနသာ–ဝစသာ"စသည်ဖြင့် (သ်)လာသည်။]

ဏ္ဍေ ဏာဝဏိကာဒိ သုတ္တေ၊ပေ၊နဟောတိ။ ။"ထေရိကာ"စသည်တို့၌ ဏိက ပစ္စည်းဆုံးသောကြောင့် "ဏာဝ ဏိက ဏောယျ"စသောသုတ်ဖြင့် (ဤ)ပစ္စည်း သက်ခွင့် ရှိသော်လည်း နဒါဒိတော ဝါဤ-သုတ်မှလိုက်စေအပ်သော ဝါသဒ္ဒါကြောင့် (ဝါသဒ္ဒါ၏ ဝိကပ်ပြုမှုကြောင့်) (ဤ)ပစ္စည်း မသက်ဘဲ, ဧဏ္ဍိယ မတောသုတ်ဖြင့် အာပစ္စည်း သက်ထားသည်၊ "ပဥ္စသတေန, သတ္တသတေန+ကတာ" ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ [သံ-သဘောတူ တရားတို့ကိုပေါင်း၍+ဂါယနာ-ရွတ်ဆိုခြင်းကို "သံဂါယနာတင်ခြင်း"ဟု ခေါ်သည်။]

သန္နိဓာနဏ္ဍေ၊ပေ၊မာနသိကံ—သုတ်၌ "သန္နိဓာန"အရ ပုံစံတည်း၊ "သန္နိဓာနာတိ သဂ်တိဘူတာ (ပေါင်းဆုံသည်ဖြစ်၍ဖြစ်သော) သန္နိဟိတာ (တည်နေသော)" ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊ကိုယ်၌ ဝေဒနာဖြစ်လျှင် ထိုဝေဒနာသည် ကိုယ်၌ ပေါင်းမိသည်မည်၏, ကိုယ်၌ တည်နေသည် မည်၏၊ ထို့အတူ ကိုယ်၌ ဒုက္ခတခု ရောက်လျှင် ထိုဒုက္ခလည်း ကိုယ်၌ ပေါင်းမိ–တည်နေသည် မည်၏၊ စိတ်ဝေဒနာ–စိတ်ဒုက္ခလည်း နည်းတူ၊ ဝေဒ

နိယုတ္တာဒတ္ထ-နိယုတ္တာဒနက်ဒ္ဒ (ဥဒါဟရဏံ)၊ ဒ္ဒါရေ-တံခါးဦ၊ နိယုတ္တော-ယ္ဥဉ်သူဟုဆိုး၊ ဒေါဝါဂိုကော-သူ၊ ဇတ္ထ-ဤပြယုဂ်ဒ္ဒ၊ မာယ္ဟုန မာဂမော ဌာနေတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဝကာရတော-ဝ အက္ခရာမှ၊ ပုဗ္ဗေ-ရှေဒ္ဒ၊ သြကာရာဂမော-သြလာ၊ ဧဝံ, ဘဏ္ဍာဂါဂိုကော - ဘဏ္ဍာအိမ်ဒ္ဒ ယ္ဥဉ်သူ (ဘဏ္ဍာတိုက်စိုး)၊ နာဂရိကော - မြို့ဒ္ဒယ္ဥဉ်သူ (မြို့စောင့်)၊ နာဝကမ္မိကော - အမှုသစ်ဒ္ဒယ္ဥဉ်သူ (နပဂမ္မလုပ်သူ)၊ အာဒိကမ္မိကော-အစအမှဒ္ဒယ္ဥဉ်သူ (အလုပ်ကိုစ၍ လုပ်သူ)၊ သြဒရိကော - အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းဒ္ဒ ယ္ဥဉ်သူ (ဝမ်းရေးအတွက် လုပ်သူ)၊ ရုထိကော-ရထားဒ္ဒ ယ္ဥဉ်သူ (ရထားမောင်းသမား)၊ ဥပါယေ - သင့်သော အကြောင်းဒ္ဒ၊ နိယုတ္တော-ယ္ဥဉ်သူတည်း၊ သြပါယိကော-သူ၊ စေတသိ-စိတ်ဒ္ဒ၊ နိယုတ္တော-ယ္ဥဉ်သောတရားတည်း၊ စေတသိကော-ရား။

သိပ္ပတ္ထ - သိပ္ပ အနက်ဒ္ဒ (ဥဒါဟရဏံ)၊ ဝိဏာဝါဒနံ - စောင်းတီးခြင်းသည်၊ ဝိဏံဝ-ဝိဏာမည်၏၊ အဿ-ထိုသူ၏၊ ဝိဏာ-စောင်းတီးခြင်း

နာကို ငဲ့၍ ''သာရိရိကော—မာနသိကာ'' ဟု ဇာတ်ထိုလိန် ချ၏၊ ဒုက္ခံကို ငဲ့၍ သာရိရိကံ မာနသိကံဟု ချသည်၊ ရှေဒ္ဒလည်း ''ကာယိက မာနသိက'' ဟု ဆိုခဲ့ပြီ၊ ကျေသော ပုဒ်ကို စွဲ၍ ရှေ မာနသိကကို ကတ တဒ္ဓိတ်, ဤမာနသိကကို သန္ဓိဓာနတဒ္ဓိတ် ဟု မှတ်။

နိယုတ္တော ထေ၊ ပေ၊ စေတသိကော—သုတ်ဒ္ဒ ''နိယောဂ'' အရပုံစံတည်း၊ ဤတဒ္ဓိတ်များကို ''နိယုတ္တတဒ္ဓိတ်'' ဟု ခေါ်သည်၊ ဒေါဝါရိကော ဒ္ဒ ရှေးဦးစွာ ဒ္ဒါရုပဒ်၏ အရင်းအမြစ်ကိုသိရာ၏၊ ''ဒ္ဒေ အရန္တိ ဂစ္ဆန္တိ ပဝတ္တန္တိ ဣဿာတိ ဒ္ဒါရံ'' [ဒ္ဒေ-တံခါးရွက် ၂ ဘက်တို့သည်၊ ဝါ—ဝင်ယူ ထွက်သူ ၂-ဘက်လူတို့သည်၊ ဣဿ—ဤနေရာဒ္ဒ၊ အရန္တိ ဂစ္ဆန္တိ ပဝတ္တန္တိ—ဖြစ်ကုန်၏၊] ဒ္ဒိ သဒ္ဒူပပဒအရ ဓာတ် ဏ ပစ္စည်း၊ ဒ္ဒိကို ဝိသတိ ဒသေသု ဗာဒ္ဒိဿတဒ္ဒ တုသဒ္ဒဖြင့် ဒုပ္ပြ (ဒု+အာရ)၊ ဝမော ဒူနံ (ဃောဂဝိဘာဂ)ဖြင့် ဥကို ဝပ္ပြ (ဒ္ဒါရ) ဟုဖြစ်၏၊ ''ဒ္ဒါရေ+နိယုတ္တော'' ဟူသောအနက်ဒ္ဒ ဏိကပစ္စည်းသက်၍ ''ဒ္ဒါရ+ိ က=ဒ္ဒါရိက'' ဟု ဖြစ်သည့်အခါ မာယ္ဟုန မာဂမောဌာနသုတ်ဖြင့် (''ဒု+အာရ'' အခိုက်ဒ္ဒ ဥကို ဩဝုဒ္ဓိမပ္ပြရသဖြင့် ထို ဝုဒ္ဓိပ္ပြမည့်အရာဒ္ဒ) သြဝုဒ္ဓိလာ, ဒေါဝါရိကဖြစ်၏၊ [ဒ္ဒါကို အမှန်အတိုင်းရေးလျှင် ဒနှင့် ဝ ကို ရှေနောက်ကပ်၍ ရေးရမည်ဖြစ်သောကြောင့် သြဝုဒ္ဓိလာသည့်အခါ ဝဏ်ရှေဒ္ဒလာလျှင် ဒနှင့်ကပ်ပြီး ''ဒေါ'' ဟု ဖြစ်တော့သည်၊] ''ဘဏ္ဍာဂါရေ+နိယုတ္တော'' စသည်ဖြင့် ဝိဂြိဟ်ပြုစေလို၍ ''ဧဝံ ဘဏ္ဍာဂါရိကော'' ဟု မိန့်သည်၊ စေတသိကော်ဒ္ဒ စေတောသည် စိတ္တံ နှင့် အနက်တူ မနောဂိုဏ်းဝင် တပုဒ်တည်း၊ စေတသိနောင် နိယုတ္တအနက်ဒ္ဒ ဏိကပစ္စည်းသက်၍ ဏအနုဗန်နှင့် ဝိဘတ်ချေမှုစသည့်ကို ပြုပြီးသောအခါ ''စေတ+ိက'' ဟု ဖြစ်၏၊ ထိုနောက် မာနသိကံကဲ့သို့ (သ်)လာ၍ ''စေတသိက'' ဟု ဖြစ်သည်။

ဟူသော၊ သိပ်-အတတ်သည်၊ (အတ္တိ, ဣတိ)၊ ဝေဏိကော-ပည်၏၊ ဝေံ, ပါဏဝိကော - ထက်စည်တီးခြင်း အတတ်ရှိသူ (ထက်စည်တီးတတ်သူ)၊ နောက်၌ ဤနည်းအတိုင်း ပေး၊ မုဒင်္ဂါ-မုရိုးစည်၊ ဝံသာ-ပြဲ(ပလွဲ, နဲ့)။ [ထောမနိဝိဒ်၌ "ဝါဒျဘေဒ-တီးမှုတ်ဒယ်သော တူရိယာအထူး" အနက်ဝယ် ဣတ္ထိလိန် ဟု ဆို၏။]

ဘဏ္ဍတ္ထေ-ဘဏ္ဍာအနက်၌၊ (ဥဒါဟရဏံ)၊ အဿ-ထိုသူ၏၊ ဂန္ဓော-နံ့သာဟူသော၊ ဘဏ္ဍံ-ဘဏ္ဍာသည်၊ (အတ္ထိ)၊ ဣတိ, ဂန္ဓိကော-ပည်၏၊ ဧဝံ, တေလိကော - ဆီဘဏ္ဍာရှိသူ (ဆီကုန်သည်)၊ ဂေဠိကော - တင်လဲဘဏ္ဍာရှိသူ၊ [သူစိကော-အပ် ဘဏ္ဍာရှိသူ (သိမ့်၌ မရှိ)၊] နောက်ပုဒ်များ၌ ဤနည်းအတိုင်း ပေး၊ ပူဝါ(ပုပါ)-မုံ၊ ပဏ္ဏံ-သစ်ရွက်၊ တမ္ဗူလိ-ကွမ်း၊ ["နာဂလတာတု တမ္ဗူလိ" အဘိဓာန်၊] လောဏံ-ဆား။

ဇီဝိကတ္ထေ-ဇီဝိကာ အနက်၌၊ (ဥဒါဟရဏံ)၊ ဥရဗ္ဘ-သိုးကို၊ ဟန္တွာ-သတ်၍၊ ဇီဝတိ-အသက်မွေးတတ်၏၊ ဝါ - တနည်း၊ အဿ - ထိုသူ၏၊ ဥရဗ္ဘော-သိုးသတ်ခြင်း ဟူသော၊ ဇီဝိကာ-အသက်မွေး ဝမ်းကြောင်းသည်၊ (အတ္ထိ)၊ ဣတိ, ဩရဗ္ဘိကော-၏၊ ဧဝံ, မာဂဝိကော - သားကောင်ကို

သိပ္ပဇ္ဇေ—လက် စသည်ဖြင့် ပြုအပ်သော လက်မှုပညာကို "သိပ္ပ" ဟု ခေါ်၏၊ ဝိဏာအရ "စောင်း" ကိုသာရသော်လည်း ထိုစောင်းဌာနတည်သော တီးခြင်းကြိယာကိုပါ ဌာနူပစာရ (ဌာန စောင်း၏အမည်ကို ဌာနီ တီးခြင်းဌာ တင်စားသော)နည်းအားဖြင့် ဝိဏာ" ဟု ယူစေလိုမျှ "ဝိဏာဝါဒနံ ဝိဏာ" ဟု မိန့်သည်၊ ထို့ကြောင့် "ဝိဏာ အဿ သိပ္ပံ"၌ "ဝိဏာ—စောင်းတီးခြင်း" ဟု အနက်ပေးနိုင်သည်၊ ဤတဒ္ဓိတ်ကို ကွသော ပုဒ်များစွဲ၍ "အဿ သိပ္ပတဒ္ဓိတ်" ဟုခေါ်ကြ၏၊သိပ္ပတ္ထေကိုထောက်၍ "သိပ္ပတဒ္ဓိတ်" ဟု ခေါ်လျှင်လည်း ဖြစ်နိုင်သည်၊ "ဝိဏာ+အဿ+သိပ္ပံ" ဟု ဝါကျပြီးစေ၊ ဤသုတ်ဖြင့် သိပ္ပ အနက်၌ ကိုကပစ္စည်းသက်၊ ဏအနုဗန္ဓ, ဝိဘတ်, တ-ပုဒ်, သိပ္ပပုဒ်တို့ကိုချ၍ "ဝိဏာ" ဟု ပကတိပြု၊ ဏ ခွင်း, ဇ်ဈ, ကဝ်, ဝုဒ္ဓါဒိသရသဝါဖြင့် (ဤ)ကို ဧဝုဒ္ဓိပြု, ဝေဏိက—ဟု ဖြစ်၏၊ နာမ်ငဲ့ စသည် စိရင်၊ပါဏဝိက စသည်လည်း "ပဏဝေါ အဿ သိပ္ပံ" စသည်ဖြင့် ဝိဂြိဟ် ပြု။

ဘဏ္ဍဇ္ဇေ— ဇရောင်းဝယ်အပ်သော ကုန်ပစ္စည်းများကို "ဘဏ္ဍာ" ဟု ဆိုသည်၊ အဿ ဘဏ္ဍ တဒ္ဓိတ်, တနည်း—"ဘဏ္ဍတဒ္ဓိတ်" တည်း၊ "တေလံ ဧဿ ဘဏ္ဍံ" စသည်ဖြင့် ရှေပုဒ်၌ လိန်မှန်အောင် ထား, ဘဏ္ဍံကား နပုံလိန်တည်း၊ ဂုဠော-တင်လဲ, ကြိသကာ, ထန်းလျက်၊ ဧဝါဠိကော—တင်လဲကုန်သည်၊ "ပူပါ" ဟု သက္ကတ၌ ရှိ၏၊ ပူဝါ—ဟု စာ၌ အရှိများ၏၊ ပ ကို ဝ ပြုဟန်တူသည်။

သတ်၍ အသက်မွေးတတ်သူ၊ ဝါ-သားကောင်သတ်ခြင်းဟူသော အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းရှိသူ (သားသတ်သမား သားမူဆိုး)၊ ဇတ္ထ-ဤပြယုဂ်၌၊ ဝကာရဂမော-ဝ,လာ၊ သူကရော-ဝက်၊ သကုနော-ငှက်၊မစ္ဆော-ငါး၊ (ရှေ့အတိုင်း အနက်ပေး) ဣစ္စာဒိ-တည်း။

တေနကတာဒိတိ ဇတ္ထ-တေနကတာဒိဟူသော ဤပါဠိ၌၊ အာဒိဂ္ဂဟဏေန-ဖြင့်၊ တေန-ထိုဖြင့်၊ ဟတံ-သတ်အပ်၏၊ တေန-ဖြင့်၊ ဗန္ဓံ-နှောင်ဖွဲ့အပ်၏၊ တေန, ကီတံ-ဝယ်အပ်၏၊ တေန, ဒိဗ္ဗတိ-ကစား၏၊ အဿ-ထိုသူ၏၊ သော အာဝုဓော ထိုလက်နက်သည် (အတ္ထိ)၊ အဿ-၏၊ သော် အာဗာဓော-ထိုအနာသည် (အတ္ထိ)၊ [တချို့စာ၌ "သော"ကျသည်၊] တတ္ထ-ထို၌၊ ပသန္နော-ကြည်ညိုသူ၊ တဿ-ထိုသူ၏၊ သန္တကံ-ဥစ္စာ၊ အဿ-ထို၏၊ တံ ပရိမာဏံ-ထိုအတိုင်းအရှည်သည် (အတ္ထိ)၊ တဿ-ထို၏၊ ရာသိ-အစုအပုံ၊ တံ-ထိုကို၊ အရဟတိ-ထိုက်၏၊ အဿ-ထိုသူ၏၊ တံသိလံ-ထိုအလေ့သည် (အတ္ထိ)၊ တတ္ထ-ထို၌၊ ဇာတော-ဖြစ်ဖွားသူ၊ တတ္ထ-ထို၌၊ ဝသတိ-နေ၏၊ တတြ-ထို၌၊ ဝိဒိတော-ထင်ရှား၏၊ တဒတ္ထာယ-ထိုအကျိုးငှါ၊ သံဝတ္တတိ-ဖြစ်၏၊ တတော ထိုမှ၊ အာဂတော-လာ၏၊ တတော-ထိုမှ၊ သမ္ဘူတော-ကောင်းစွာဖြစ်၏၊ အဿ-ထို၏၊ တံ ပယောဇနံ-ထိုအကျိုးသည် (အတ္ထိ)၊ ဣတိ ဧဝမာဒိ အတ္ထော(စ)-ဤသို့အစရှိသော အနက်၌လည်း၊ ဏိကပစ္စယော ဟောတိ။

ဇိဝိကဇ္ဈော—သိုးကို သတ်၍ အသားကို ရောင်းလျက် အသက်မွေးသူသည် သိုးသတ်ခြင်းဟူသော အသက်မွေးဝမ်းကြောင်း ရှိသူပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဝိဂြိဟ် ၂ မျိုး ပြထားသည်၊ "ဇိဝိကတ္ထတဒ္ဓိတ်"ဟု အမည်ပေး၊ "ဥရဗ္ဘော မေဏ္ဍော မေသာစ"ဟု အဘိဓာန် ရှိသောကြောင့် "ဥရဗ္ဘော အဿ ဇိဝိကာ"ဟု ရှိစေ၊ ရုပ်တွက်သည့်အခါ "ဥရဗ္ဘံ ဟန္တွာ ဇီဝတိ"ဟု ဖြစ်စေ, ဥရဗ္ဘော အဿ ဇိဝိကာ-ဟု ဖြစ်စေ ဝါကျအတိုင်းတည်၍ ဥရဗ္ဘနှောင် ဏိကပစ္စည်းသက်, ဏအနုဗန္ဓစသည် အဂး်လုံး ချေပြီးသောအခါ "ဥရဗ္ဘ+ိက"ဟု ကျန်၏၊ ဩ ဝုဒ္ဓိပြု၍ ဩရဗ္ဘိကဟု ပြီး၏။

မောဂ္ဂလ္လာန် ရုပ်တွက်သကဲ့သို့ ဥရဗ္ဘံ (ဥရဗ္ဘော)ဟု ဟပုဒ်ထည်းသာ တည်၍ နှုတ်ဖြင့် "ဥရဗ္ဘံ ဟန္တွာ ဇီဝတိ"ဟူသောအနက်, တနည်း—"ဥရဗ္ဘော အဿ ဇိဝိကာ" ဟူသောအနက်၌ ဏိကပစ္စည်းသက်-ဟု ဆို၍ ရုပ်တွက်လျှင် နေရာတိုင်း၌ သာ၍ရှင်း၏၊ မဧဂါ—သားကောင်၊ "မဧ+ိက"ဟု ဖြစ်သောအခါ ဝုဒ္ဓိကြ၊ တသုဝုဒ္ဓိဖြင့် ဝ်လာ၍ "မာဧဝိက"ဟု ဖြစ်၏၊ သာကုနိက—ငှက်မူဆိုး၊ မစ္ဆိက—တံငါသည်။

ယထာ-ဥဒါဟရဏ်ကား၊ ဇာလေန-ပိုက်ကွန်ဖြင့်၊ ဟတော-သတ်အပ်သော ငါးတည်း၊ ဇာလိကော-ငါး၊ ဝါ, ဇာလေန-ဖြင့်၊ ဟ့နတိ-သတ်တတ်၏၊ ဣတိဇာလိကော-မည်၏၊ (ပိုက်ကွန်ဖြင့် ငါးကိုသတ်တတ်သော ငါးဘမ်းသော တံငါသည်တည်း)၊ ဧဝံ, ဗာလိသိကော-ငါးမြှားချိတ်ဖြင့် သတ်အပ်သော ငါး၊ တနည်း—ငါးမြှားချိတ်ဖြင့် သတ်တတ်သော တံငါသည်၊ ဝါကရိဇကော-(ဝါဂုရိကော) ပိုက်ဖြင့် သတ်အပ်သော သားကောင်၊ ကနည်း—ပိုက်ဖြင့် သတ်တတ်သော မူဆိုး၊ ["ဝါဂုရာ, ဝါကရာ=ပိုက်။]

သုတ္တေန-ချည်ဖြင့်၊ဗန္ဓော-နှောင်ဖွဲ့အပ်သူတည်း၊ သုတ္တိကော-သူ၊ဝရတ္တာယ-သားရေ လွန်ကြိုးဖြင့်၊ ဗန္ဓော - နှောင်ဖွဲ့အပ်သော၊ နာဓေါ - ဆင်တည်း၊ ဝါရတ္တိကော - ဆင်၊ ဝတ္ထေန - အဝတ်ဖြင့်၊ ကိတံ-ဝယ်အပ်သော၊ ဘဏ္ဍံ-ဘဏ္ဍာတည်း၊ ဝတ္ထိကံ-ဏ္ဍာ၊ ဧဝံ, ကုမ္ဘိကံ-တကုမ္ဘ စပါးဖြင့် ဝယ်အပ်သော ဘဏ္ဍာ၊ ဖါလိကံ-ထွန်သွားဖြင့် ဝယ်အပ်သော ဘဏ္ဍာ၊ ["ဖါလေန ကိတံ" ဋီကာ ဝိဂြိုဟ်၊] သောဝဏ္ဏိကံ-ရွှေဖြင့် ဝယ်အပ်သော ဘဏ္ဍာ၊ သာတိကံ-တရာဖြင့် ဝယ်အပ်သော ဘဏ္ဍာ။

အက္ခေန - အန်စာဖြင့်၊ ဒိပ္ပတိ - ကစားတတ်၏၊ဝါ - အောင်နိုင်လိုတတ်၏၊ ဣတိအက္ခိကော - မည်၏၊ [ဒိဝုဓာတ်သည် ကီဠာ - ကစားခြင်း၊ ဝိဇိဂီသာ-အောင်နိုင်လိုခြင်း" စသည်ဖြင့် အနက်မျှားစွာရှိ၏၊ ထိုတွင် ဋီကာ၌ "ဒိပ္ပတိ ကီဠတိ" ဟု ဖွင့်၏၊ အန်စာဖြင့် သူတပါးကို အောင်နိုင်လိုသောကြောင့် ဝိဇိဂီသာ အနက်လည်း သင့်ရာ၏၊ မောဂ္ဂလ္လာန်ဋီကား "အက္ခေနဇိတံ (အောင်နိုင်အပ်သော ဝတ္ထု သည်) အက္ခိကံ" ဟု ရှိ၏၊] ဧဝံ, သာလာကိကော - စာရေးတန်ဖြင့် ကစားသူ, အောင်နိုင်လိုသူ၊ ["သလာကာယ - စာရေ တန်ဖြင့်, ဝါ-မဲလိပ်ဖြင့်၊ ဒိဗ္ဗတိ" ဟု ပြု။] တိဏ္ဏုကော-တည်သီး၊ အမ္မဖလံ-သရက်သီး။

တေန ကတာဒီတိ၊ပေ၊ဟောတိ—သုတ်၌"တမဓိတေ တေနကတာဒိ" ဟု ရှိရာ ထိုအာဒိဖြင့် "တေန ဟတံ, တေန ဗန္ဓံ" စသော အနက်များ၌ ကိုကပစ္စည်း သက်၏၊ ကျေလေသောပုဒ်ကို စွဲ၍"ဟတ တဒ္ဓိတ်, ဗန္ဓ တဒ္ဓိတ်" စသည်ဖြင့် အမည်မှည့်၊ ယထာ စသည်ဖြင့် အစဉ်အဘိုင်း ဥဒါဟရဏ်ပြသည်၊ ထိုပုံစံများကား ထင်ရှားပြီ၊ ရှုပ်လည်း သြရဒ္ဓိကော၌ မှာထားခဲ့သည့်အတိုင်း "ဇာလေန" ဟု တည့်, "ဇာလေန ဟတော" ဟူသော အနက်၌ ကိုကပစ္စည်းသက်-ဟု မောဂ္ဂလ္လာန်အဆိုအတိုင်း ရှုပ်တွက်လျှင် သာ၍ ရှင်း၏။

အဿဲ-ထိုသူ၏၊ စာပေါ်-လေး ဟူသော၊ အာဝုဓော-လက်နက်သည်၊ (အတ္တိ)၊ ဣတိ, စာပိကော၊ ဧဝံ, တောမရိကော-လှံ လက်နက် ရှိသူ၊ ဝါ-မြှား လက်နက် ရှိသူ၊ (တောမရော-လှံ, မြှား)၊ မဂ္ဂရော-တင်းပုတ်၊ မုသလော-ကျည်ပွေ့။....အဿ-၏၊ ဝါတော-လေဟူသော၊ အာဗာဓော-အနာသည်၊ (အတ္ထိ)၊ ဣတိ, ဝါတိကော၊ ဧဝံ, သေမှိကော-သလိပ်နာရှိသူ၊ (သေမှော-သလိပ်)၊ ပိတ္တံ-သည်းခြေ။....ဗုဒ္ဓေ-ဘုရား၌၊ ပသန္နော-ကြည်ညိုသူတည်း၊ ဗုဒ္ဓိကော-ဘုရား၌ ကြည်ညိုသူ၊ ဧဝံ, ဓမ္မိကော, သံဃိကော။....ဗုဒ္ဓဿ-ဘုရား၏၊ သန္တကော-ဥစ္စာတည်း၊ ဗုဒ္ဓိကော၊ ဧဝံ, ဓမ္မိကော, သံဃိကော-သံဃာ၏ဥစ္စာဖြစ်သော၊ ဝိဟာရော-ကျောင်း၊ သံဃိကာ-သော၊ ဘူမိ-မြေ၊ သံဃိကံ,စီဝရံ-သက်န်း၊ ပုဂ္ဂလိကံ-ပုဂ္ဂိုလ်၏ဥစ္စာ၊ ဒု-လိန်ရှိကြောင်း ပြလိုသောကြောင့်၊ "ဝိဟာရော-ဘူမိ-စီဝရံ"ဟု အဘိဓေယျ ထည့်သည်၊ သန္တကတဒ္ဓိတ်အရာဝယ် "ဗုဒ္ဓဿ အယံ ဗုဒ္ဓိကော, သံဃဿ ဣဒံ သံဃိကံ"ဟု ဣဒံတ္ထတ်လည်း ရှိ၏။]

အဿ-ထိုဝတ္ထု၏၊ ကုမ္ဘော-တစ်ကုမ္ဘဟူသော၊ ပရိမာဏံ-အတိုင်းအရှည်သည်း (အတ္ထိ)၊ ဣတိ, ကုမ္ဘိကံ,၊ [ဆယ်အမွှာရှိသော စပါးသည် တစ်ကုမ္ဘ၊ ၁၁-စိတ်သည် တစ်အမွှာ၊] ဧဝံ, ခါရိကံ-တစ်ခါရိ အတိုင်းအရှည်ရှိသော ဝတ္ထု၊ ဒေါဏော-တစိတ်၊.... ကုမ္ဘဿ-တစ်ကုမ္ဘ၏၊ ရာသိ-အစုအပုံတည်း၊ ကုမ္ဘိဓာ-ပုံ၊ ကုမ္ဘံ-တစ်ကုမ္ဘကို၊ အရဟတိ-ထိုက်၏၊ ဝါ-တန်၏၊ ဣတိ, ကုမ္ဘိကော၊ ဧဝံ, ဒေါဏိကော-တစိတ်၏ အစု၊ ဝါ-ဒ၁စိတ် ထိုက်သော ပစ္စည်း၊ အဋ္ဌမာသိဓာ-ချစ်ပဲ၏ အစု၊ ဝါ ရှစ်ပဲထိုက်သော ပစ္စည်း၊ ကဟာပဏော-တကျပ်၊ အာသိတိကာ-ရှစ်ဆယ်တန်သော၊ ဂါထာ-ဂါထာ၊ [အသီတိ-ရှစ်ဆယ်၊] နာဝုတိကာ-ကိုးဆယ်တန်သော ဂါထာ၊ [နဝုတိ-ကိုးဆယ်၊] သာတိကံ-တရာတန်သော၊ သာဟဿိကံ-တထောင်တန်သော ဝတ္ထု၊ သန္နိဋ္ဌ-မြင်ခြင်းကို၊ အရဟတိ-ထိုက်၏၊ ဣတိ, သန္နိဋ္ဌကော၊ ဟေ-လာလေ၃၊ ပဿ-ရှုလှည့်လေ၃၊ ဣတိ-ဤသို့ဖြစ်သော၊ ဣမံ ဝိဓိံ-ဤအစီအရင်ကို၊ အရဟတိ-၏၊ ဣဘိ, ဧဟိပဿိကော-မည်၏။

သန္နိဋ္ဌိဓာ——ဒဿနံ-မြင်ခြင်းသည်၊ ဒိဋ္ဌံ-မည်၏၊ ဒိဋ္ဌဓမ၀-မြင်ခြင်းသည်ပင် (သုံးအနုက် အထူးမရှိ၍) သန္နိဋ္ဌံ-မည်၏၊မဂ်ဘရားသည် ခဗိဂ်ို (ကြွစ်စေသောအားဖြင့်) မြင်သူကိုသာ ဝဋ်ဘေးမှကာကွယ်နိုင်၏၊နိဗ္ဗာန်နှင့်ဖိုလ်တရားလည်း ဗိမိဂ်ို (မျက်မှောက်

သီလတ္ထေ-သီလ အနက်၌၊ (ဥဒါဟရဏံ)၊ ပံသုကူလဓာရဏံ - ပံသုကူသင်္ကန်းကို ဆောင်ခြင်းသည်၊ ပံသုကူလံ - မည်၏၊ အဿ - ထို့သူ၏၊ တံ - ထိုပံသုကူသင်္ကန်းကို ဆောင်ခြင်း ဟူသော၊ သီလံ - အလေ့သည် (အတ္ထိ)၊ ဣတိ, ပံသုကူလိကော - မည်၏။ ဧဝံ, တေစီဝရိကော - တိစီဝရိက် ဆောင်လေ့ရှိသူ၊ ကောသနေ - တခုထည်းသော နေရာ၌၊ ဘောဇန သီလော - စားလေ့ရှိသူသည်၊ ကောသနိကော - မည်၏၊ ရုက္ခမူလေ - သစ်ပင်အနီး၌၊

ဖြစ်သောအားဖြင့်) မြင်သူကိုသော ဝင့်ဇောမှ ကာကွယ်နိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် ထိုတရားများသည် မြင်ခြင်းကိုထိုက်သော (မြင်ထိုက်သော-မြင်မှ အကျိုးပေးသော) တရားများဖြစ်ရကား "သန္နိဋ္ဌံ အရဟတိ" အရ သန္နိဋ္ဌိက မည်၏။

ဧဟိပဿိကော—ဟိနှင့် ပဿသည် အာချာတ်ကြိယာတည်း၊ ထိုကြိယာနောင် ဣဘိ နိပါတ်နှင့်တကွ "ဧဟိ ပဿ ဣတိ အရဟတိ" ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ ပဿ ဟူသော အာချာတ်ပုဒ်နောင် ကိဂ ပစ္စည်းသက်သည်-ဟု ဋီကာဖွင့်၏။ ["ဧဟိ-လာလော၊ ပဿ-ရှုလှည့်လော၊ ဣတိ-ဤသို့ ဖြစ်သော အစီအရင်ကို" ဟုပေး။] ရုပ်တွက်ရာ၌ "ဧဟိ+ပဿ+ဣတိ အရဟတိ" တည်၍ တွက်လိုလျှင် ဤသုတ်ဖြင့် ပဿနောင် ကိက ပစ္စည်း သက်, ထုံးစံအတိုင်း ဏ အနုဗန္ဓ ချေ၊ ဣတိ နိပါတ်-အရ ဟတိတို့ကိုကား ဝုတ္တာထွာန မပ္ပယောဂေါဖြင့်ချေ။ ["ဟိပဿာတိ ဣတိသဒ္ဒေန သဟ ဝါကျံ ကတ္တာ အာချာတတောပိ ကိက ပစ္စယော"-ဋီကာ။] တနည်း—"ဟိ ပဿ" တို့သည် နဂိရိက အာချာတ်ပုဒ်ဖြစ်သော်လည်းဧဟိပဿိကော်ဌ် ပါသော "ဟိ ပဿ" တို့ကား အာချာတ်ပုဒ်ကို အတုပြုအပ်သော အနုကရဏနာမ်ပုဒ်ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် "ဟိ ပဿ ဟိ ပဿဟူသောအစီအရင်ကို၊ အရဟတိ-၏" ဟု အနက်ပေး၊ ဤနည်း၌ အာချာတ်ပုဒ်နောင် ကိကပစ္စည်းသက်သည် မဟုတ်, အနုကရဏ ဖြစ်သော နာမ်ပုဒ် နောင်ပင် သက်၏။ ["ဟိပဿိသဒ္ဒေါစာယံ ဧဟိပဿာတိ ဧဝံ ပဝတ္တသ္မာ တျာဒျန္တာ ပဒသမုဒါယဿာနုကရဏော"—ပဋိကာ။]

သီလဓော—သီလဟူသည် အလေ့အလာ ဝါသနာတည်း၊ ထိုသီလသည်အထည်မြဲမဟုတ်, ပံသုကူသင်္ကန်းစသည်ကား အရာဝတ္ထုဖြစ်တည်း၊ ဤသို့လျှင် ပံသုကူသင်္ကန်းဖြစ်နှင့်သီလသည် အရုဇတူ (တုလျာမိကရဏမဖြစ်) သောကြောင့် "ပံသုကူလ" အရ ပံသုကူသင်္ကန်းဖြစ်ကို မယူဘဲ ထိုသင်္ကန်းကိုဆောင်ခြင်း (ဝတ်ရုံသုံးစွဲခြင်း) ကြိယာကို ဌာနူပစာရအားဖြင့် ယူရမည်-ဟု သိစေလို၍ "ပံသုကူလဓာရဏံ ပံသုကူလံ" ဟု မိန့်သည်၊ [ပံသုကူသင်္ကန်းသည် ဌာန, ထိုသင်္ကန်းကို ဆောင်ခြင်းကား ဌာနဋ္ဌိသော ဌာနီတည်း၊ "ပံသုကူလဓာရဏံ ပံသုကူလန္တိ ဥပစာရတော ဝုတ္တံ" ဋီကာ၊] တနည်း "ပံသုကူလဓာရဏံ" ဟု ဆိုလိုလျက် "ဓာရဏ" ဟူသော နောက်ပုဒ်ကို ချေ၍ "ပံသုကူလံ" ဟု မိန့်သည်၊ ["ပံသုကူလာဒိဓာရဏံ ပံသုကူလာဒိ ဥတ္တရုပဒ-လောပေန" သစ္စဝိဘင်းမူလဋီကာ၊] "တံ သီလ မဿ" ဖြင့် "ပံသုကူလံ သီလံ တဿ" ဟူသော ဝိဂြိုဟ်ကို ပြသည်။

နိဝါသန သီလော-နေလေ့ရှိသူသည်၊ ရုက္ခမူလိကော-မည်၏၊ တထာ-ထို့အတူ၊ အာရညိကော-တောဋ္ဌ် နေလေ့ရှိသူ၊ သောသာနိကော-သုသာန်ဋ္ဌ် နေလေ့ရှိသူ။

ဇာတတ္ထေ-ဇာတ အနက်၌၊ (ဥဒါဟရဏံ)၊ အပါယေ-အပါယ်၌၊ ဇာတော-ဖြစ်သူတည်း၊ အာပါယိကော-သူ၊ ဧဝံ, နေရယိကော-နိရဲ(ငရဲ)၌ဖြစ်သူ၊ သာမုဋ္ဌိကော-သမုဋ္ဌောဋ္ဌ်ဖြစ်သော၊ မစ္ဆော-ငါး၊ ဝဿသုမိုးဥတုတို့၌၊ ဇာတော-ဖြစ်သော ရောဂါ စသည်သည်၊ ဝဿိကော-မည်၏၊ ဝဿိကံ-မိုးဥတု၌ ဖြစ်သော၊ ပုပ္ဖံ-ပန်း၊ သာရဒံကော-သရဒဥတု၌ ဖြစ်သော အနာစသည်၊ ဟေမန္တိကော-ဟေမန္တ(ဆောင်း) ဥတု၌ ဖြစ်သော အနာစသည်၊ ဝါသန္တိကော-ဝသန္တဥတု၌ ဖြစ်သော အနာစသည်၊ စာတုဒ္ဒသိကော-၁၄-ရက်၌ ဖြစ်သော ဥပုသ် စသည်၊ ရာဇဂဟေ-ရာဇဂြိုဟ်မြို့၌၊ ဇာတော-မွေးဖွားသူတည်း၊ ရာဇဂဟိကော-သူ၊ ရာဇဂဟေ-၌၊ ဝဿတိ-နေတတ်၏၊ ဣတိ ရာဇဂဟိကော-မည်၏၊ ဇနော-လူတည်း၊ မဂဓေသု-မဂဓတိုင်းတို့၌၊ ဇာတော၊ ဝါ, ဝဿတိ၊ ဣတိ, မာဂဓိကော၊ မာဂဓိကော-မာဂဓတိုင်းတို့၌ မွေးဖွါးသော မိန်းမ၊ ဝါ-မဂဓတိုင်းတို့၌ နေသော မိန်းမ၊ မာဂဓိကံ- တို့၌၊ပေ၊ အမျိုး၊ သာဝတ္ထိယံ-သာဝတ္ထိမြို့၌၊ပေ၊ သာဝတ္ထိကော၊ ကပိလဝတ္ထိ ကော-ကပိလဝတ်မြို့၌ မွေးဖွါးသူ, ဝါ-နေသူ၊ ဝေသာလိကော-ဝေသာလီမြို့၌ မွေးဖွါးသူ, နေသူ။

ဝံဝေတစိဝရိကော၊ပေ၊ဆသာသာနိကော-"တိစိဝရံ"အရ သက်နှံးဥထည်ကို ဆောင်ခြင်းတိုင်အောင် ယူ, "တိစိဝရံ သီလံ အဿ"ဟုပြု၊ "ကောသနေ ဘောဇနေ သီလော"စသည်ဝတ္ထိုလည်း ဝိဂြိုဟ်ပြခြင်းသာတည်း၊"ကောသနံ"ဖြင့် တနေရာထည်းဥ်ခြစားခြင်းကြိယာကို ယူ၊ "ကောသနံ သီလံ အဿ"ဟုပြု၊ "ရုက္ခမူလ"အရ ရုက္ခမူလဥ်ခြနေခြင်းကို ယူ၊ "ရုက္ခမူလံ သီလံ အဿ"ဟုပြု၊ အရည-သုသာနတို့အရလည်း ကိုဥ်ခြနေခြင်းတိုင်အောင် (ဌာနူပစာရအားဖြင့်) ယူပါ၊ [ဤသီလထွဥ်ခြ ကိကပစ္စည်းသက်ပုံကို ထောက်၍"တဿီလတဒ္ဓိတ်"လည်း ရှိသည်-ဟုမှတ်။]

ဇာတတ္ထေ—"ဇာတတ္ထေ"ဟု အစချီထားသော်လည်း ရာဇဂဟိကော စသည်ခြ ဝဿတိ အနက်ကိုပါ ပြလတ့ံဖြစ်၍ "တတ္ထဇာတော-တတ္ထဝဿတိ" ၂ မျိုးလုံး၏ပုံစံကို ပြသည်ဟု-မှတ်၊ မွေးဖွားခြင်း-ဖြစ်ခြင်း ၂ မျိုးလုံးပင် ဇာတဥ်ခြ ပါဝင်၏၊ ထို့ကြောင့် "မွေးဖွားသူ-ပေါက်ဖွားသူ-ဖြစ်သောပန်း" စသည်ဖြင့် သင့်သလို အနက်ပေး၊ မိုးကာလတို့ခြ ဖြစ်တတ်သော ရောဂါစသည်ကိုယူစေလို၍ ဤဇာတတဒ္ဓိတ်ခြ ဝဿိကော စသည်ကို ပြထားသည်၊ဘုရားအလောင်း နန်း ပြာသာဒ်စသည်ကို ယူစေလိုရာခြကား

ဝိဒိတေ - ဝိဒိတ အနက်၌၊ (ဥဒါဟရဏံ)၊ လောကေ - လောက၌၊ ဝိဒိတော - ထင်ရှားသောတရားသည်၊ လောကိကော-မည်၏၊ လောကာယ-လောက အကျိုးငှါ၊ သံဝတ္တတိ - ဖြစ်၏၊ ဣတိပိ-လည်း၊ လောကိကော-မည်၏၊ တထာ - ထိုမှ တပါး၊ မာတိတော - အမိမှ၊ အာဂတံ - လာသော နာမည်တည်း၊ မာတိကံ - မည်၏၊ ပိတိတော - အဘမှ၊ အာဂတံ - သော၊ နာမံ - တည်း၊ ပိတိကံ - နာမည်၊ .... သမ္ဘူတတ္ထေ - သမ္ဘူတ အနက်၌၊ (ဥဒါဟရဏံ)၊ မာတိတော-မှ၊ သမ္ဘူတံ-ဖြစ်သော ဥစ္စာတည်း၊ မတ္တိကံ-ဥစ္စာ၊ ဧဝံ, ပေတ္တိကံ-အဘမှဖြစ်သော ဥစ္စာ.... (တသ--ထိုကံ၏)၊ ဥပဓိ - ခန္ဓာဟူသော၊ ပယောဇနံ အကျိုးသည်၊ (အတ္ထိ) ဣတိ သြပဓိကံ - မည်၏။

"ဝဿံ—မိုးဥတုဌ် နေခြင်းကို၊ အရဟတိ—ထိုက်၏၊ ဣတိ ဝဿိကော" စသည်ဖြင့် အရဟတိအနက်၌ ဤပြုယုဂ်များကို ထုတ်နိုင်သည်၊ "ဝဿန္တေ ဇာတော ဝါသန္တိကော" ဟု ဝဋ္ဌ ဝုဒ္ဓိရှိရမည်၊ "စတုဒ္ဒသေ+ဇာတော စာတုဒ္ဒသိကော၊ကပိလဝတ္ထုမှိ ဇာတော ကာပိလဝတ္ထိကော၊ ဝေသာလိယံ ဇာတော ဝေသာလိကော" စသည် ပြု။

ဝိဒိတေ—[သိဟိုဠ်မူဌ် "ဝိဒိတေ" ဟု အချိစကား မပါ၊ ဝိဒိတ အနက်သာ မက "တဒတ္ထဇာယ သံဝတ္တတိ, တတော အာဂတော" တို့၏ ပုံစံများလည်း ပြလတ္တံ့။] လောကဌ် ထင်ရှားသော (လောကဌ် အများသိ ဖြစ်သော) တရား ဟူသမျှသည် လောကိကမည်၏၊ ဘေသဇ္ဇဖြင့် က ကို ယ ပြု၍ "လောကိယ" လည်းဖြစ်၏၊ လောက အကျိုးငှါဖြစ်သော (လောကဌ် အကျိုးပေးသော ကောင်းမှု စသော) အရာဟူသမျှလည်း လောကိက မည်၏၊ "သဂ္ဂါယ-နတ်ပြည်အလို့ငှါ၊ သံဝတ္တတိတိ သောဝဂ်ိကော" လည်း နည်းတူ၊ နတ်ပြည်အလို့ငှါဖြစ်သော (နတ်ပြည်ဌ် အကျိုးပေးသော) ကောင်းမှုသည် သောဝဂ်ိက မည်၏၊ [သဂ္ဂ သဒ္ဒါသည် "သု+အဂ္ဂ"မှ ဖြစ်လာ၏၊ ဝမော-ဒုဒန္တာနံဌ် ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ဥ ကို ဝ ပြု၍ မာယူန မာဂမောဌ္ဌာနေဖြင့် ဝ ၏ ဧရှဌ် ဩလာလျင် "သောဝဂ်ိက" ဟု ဖြစ်သည်။] ပုန+ဘဝေါ—နောက်ထပ်ဘဝ (နောင်ဘဝ) သည်၊ ပုနဗ္ဘဝေါ-မည်၏၊ ပုနဗ္ဘဝါယ—နောင်ဘဝအကျိုးငှါ၊ သံဝတ္တတိ ဣတိ ပေါနောဘဝိကော—မည်၏၊ ဏ် အနုဗန်ပစ္စည်းကြောင့် ဝုဒ္ဓိပြု၍ "ပေါ" ဟု ဖြစ်၏၊ သုတ်ကြီးဖြင့် သို့မဟုတ် ဧဟသမောလောပေ ယောဂဝိဘာဂဖြင့် နဓ၏ အ ကို ဩပြုလျင် "နော" ဟု ဖြစ်၏၊ ဩ ဒိဃ ရွှေကရောက်လျင် ဗ် လည်း အလိုလိုပျောက်၍ "ပေါနောဘဝိကာ" ဟု ပါဌ်မှန်ဖြစ်ကြောင်း ဆရာတို့ ဆုံးဖြတ်ကြသည်။

တထာမာတိတော၊ ဇပေါ၊ ဧဝံဇပေတ္တိကံ—မာတိဟော အာဂတံ မာတိကံ၊ ဧ၊ ပိတိကံ နာမံ" တို့ဌ် မာတု ပိတုနောင် အာဂတ အနက်၌ ဏိက ပစ္စည်းသက်ရုံသာ၊ ဝေဿန္တရာဇာတ်ဝယ် "နာမံ" ကို ဒေရကောက်ရာဌ် "နု မယှံ မတ္တိကံ့ နာမံ, နာပိ ပေတ္တိက သမ္ဘဝံ" ဟုဆို၏၊ "ဣဒံ ဇေတ ဇာတ သုဒိန္ဒ မာတု မတ္တိကံ ဓနံ, အညံပေတ္တိကံ=ချစ်သား သုဒိန်....ဤရွှေပုံ ငွေပုံ ၂ ပုံသော ဥစ္စာကား သင့်မိခင်၏ ဒေမိမှဟာသော

သကၠတ္ထပိ - သကတ္ထံဒ္ဒိလည်း၊ (ကိကော-သည်၊ ဟောတိ၊) အသန်္ဓါရောယေဝ - သန်္ဓါရမရှိသော စိတ်သည်ပင်၊ အသန်္ဓါရိကံ - မည်၏၊ ဧဝံ, သသန်္ဓါရိကံ - သန်္ဓါရရှိသောစိတ်၊ နာမမေဝ - နာမ်ပုဒ်သည်ပင်၊ နာမိကံ - မည်၏၊ ဧဝံ, အာချာတိကံ - အာချာတ်ပုဒ်၊ ဩပသဂ္ဂိကံ - ဥပသာရပုဒ်၊

ဥစ္စာ ဖြစ်သည်၊ အဘမှ လာသော ဥစ္စာကား တခြားနှိုးသေး၏''ဟူခဲသာ သုဒိန္နကဏ္ဍာဥ် မတ္တိက မေတ္တိက ဟုပင်ရှိသည်၊ သို့ဖြစ်လျှင် မာတိကဟု ပြီးသောအခါ (တ) ဒွေဘော်လာ,မာဥ် ရဿပြု၊ ပိတိကဟု ပြီးသောအခါ ရှေးဦးစွာ ဝုဒ္ဓိပြုပြီးမှ (တ်) ဒွေဘော်လာ၊ သမ္ဘူတ အနက်ဥ် ရုပ်ပြီးပုံလည်း နည်းတူ။

''ဥပမိ တဿ ပယောဇနံ ဩပမိကံ''ဟု တဿနှင့်တကွ ပါဠိမှန်ရှိစေ၊ ဥပမိသဒ္ဒါသည် ခန္ဓုပမိ ကိုလေသုပမိ စသည်ကို ဟော၏၊ ဤဥ် ဥပပတ္တိဘဝ ဟူသော ဝိပါက်ခန္ဓာသည် ဥပမိတည်း၊ ထိုဥပမိ အကျိုးပေးသော ကံသည် ဩပမိကမည်၏။ [''ဩပမိကံတိ—ဥပမိဝိပါကံ ပုညံ'' (သင်္ကာသံယုတ် အဋ္ဌကထာ)။]

သကတ္ထေ ပိ—တေန ကတာဒိဥ် အာဒိ အရ''တဒဿ ပယောဇနံ'' တိုင်အောင် ပြုပြီး၍ ''ဧဝမာဒိ အတ္ထေ''ဥ် အာဒိအရ သကတ္ထ-တဒ္ဓိတ်တို့ အနက်တို့ကိုလည်းပြုလိုသောကြောင့် ''သကတ္ထေ''စသည်မိန့်၊ ''အသန်္ဓါရံ''ဟူသော မိမိပင်ကိုယ်ပုဒ်သည် သကမည်၏၊ ထိုပင်ကိုယ်ပုဒ်၏''သန်္ဓါရမရှိသောစိတ်''ဟူသောအနက်သည် သကတ္ထမည်၏၊ ထို သကတ္ထဥ် ကိကပစ္စည်း သက်သောကြောင့် အသန်္ဓါရိကံကို သကတ္ထတဒ္ဓိတ်ဟု ခေါ်၏၊ သတ္ထိက တဒ္ဓိတ်ဟုလည်း သတ္ထ တဒ္ဓိတ်ဟုလည်း ခေါ်ကြသေး၏၊ သတ္ထေ (သအတ္ထေ)—မိမိဟူသော (အသန်္ဓါရုပုဒ်၏) အနက်ဥ်၊ ပဝတ္တံ-ဖြစ်သော တဒ္ဓိတ်သည် (ပစ္စည်းသည်)၊သတ္ထိကံ—မည်၏၊ သောယေဝ အတ္ထော—အသန်္ဓါရုပုဒ်၏ ထို အနက်သည်ပင်၊ (သော+အတ္ထော,မ ဩကို ဝ ပြု၍) သတ္ထော-မည်၏၊ ထို သတ္ထဥ် ပစ္စည်းသက်သောကြောင့် သတ္ထ တဒ္ဓိတ်လည်းမည်သည်၊''အသန်္ဓါရော+ဧဝ''ဟု ဝါကျတည်း၍ တမဓိတေ စသောသုတ်ဝယ် တေန ကတာဒိဥ် အာဒိသဒ္ဒါဖြင့် သကတ္ထဥ် ကိကပစ္စည်းသက်, ကိ အနုဗန္ဓ စသည်ချေ၊ ''အသန်္ဓါရ''ဟု ပကတိပြု, စသည်စီရင်၊ နာမိကံ စသည်လည်း နည်းတူ။

မှတ်ချက်။ ။ဤသို့လျှင် သကတ္ထဥ် ကိကပစ္စည်း သက်သောကြောင့် ''နိယျာတိ ဧတေနာတိ နိယျာနံ,နိယျာနမေဝ နိယျာနိကံ-ယထာ ဧဝနယိကော''ဟုလောကုတ္တရာစိတ်ဖွင့် မူလဋီကာ မိန့်သည်၊ ဤဥ် ဧဝနယိကောသည်''ဝိနယံ+အဓိဟော'' ဝိဂြိုဟ်ဒုတိယာပြုသောပုဒ်မဟုတ်,''ဝိနယမေဝ ဧဝနယိကော''ဟု သကတ္ထဥ် ကိကပစ္စည်း သက်၍ ပြီးသောပုဒ်တည်း၊ [ဝိနယာဒိမှာ ကိကော, ဥပါယသ ရဿောစ။... ပဌမန္တာ ဝိနယာ ဒိတော သကတ္ထေ ကိကော ဘဝတိ ဝါ, ဥပါယ သဒ္ဒဿ ကိကေ ရဿော၊ ဝိနယော ဧဝ ဧဝနယိကော၊ ပေ၊ ဥပါယော ဧဝ ဩပယိကံ (ပါဠိ ရဿပြု)၊.... ဧမောဂ္ဂလ္လာန် နိဿဟာသစ်၊ ကျမ်းစာတွဲ့ဥ်ကား ရှေးမပြုဘဲ ''ဩပါယိကံ''ဟု အရှိများ၏။]

နေပါတိကံ-နိပါတ်ပုဒ်၊....တေသံ - ဤ နတ်တို့၏၊ စတုမဟာရာဇေ-နတ်မင်းကြီး ၄-ယောက်၌၊ ဘတ္တိ-ဆည်းကပ်ခြင်းသည် (အတ္ထိ)၊ ဣတိ, စာတုမဟာရာဇိကာ-တို့မည်၏၊ ဧဝံ-ဤ အတူ၊ အညတ္ထေပိ-အခြားအနက်၌လည်း၊ ယောဇေတပ္ပံ-ယှဉ်စေရာ၏။

(၃၇၅) ကသာဝေန-ဖန်ရည်ဖြင့်၊ ရတ္တံ - ဆိုးအိပ်သော အဝတ်တည်း၊ ဣတိ, ဝိဂ္ဂဟေ (သတိ)။

ဏ ရာဂါ၊ ဓေ၊ သု၊ စ။ ။ရာဂတ္ထဝါစကာ - ဆိုးရည် အနက်ကို ဟောသော၊ လိင်္ဂဝ္ယာ - လိင်္ဂမှ (နောက်၌)၊ တေန - ထို ဆိုးရည်ဖြင့်၊ ရတ္တံ-

---

အသုံးများသော သကတ္ထတဒ္ဓိတ် အချို့.

ယာဝဒါဒိမှာ ဓေ။ ။ယာဝေါ ဓေ ယာဝကော၊ပေ၊အာဒေကော, ဉာတကော, ဘိက္ခုကော, တနုဓေကော, ပေါတဓေကော။

သီတုဏ္ဍေဟိဉတုမှိ။ ။ဉတု အနက်ကိုဟောရာ၌ သီတ ဥဏ္ဍ နောင် သကတ္ထ၌ ကပစ္စည်းသက်၊ သီတော ဓေ သီတကော (အဓေ ဉတု), ဥဏ္ဍကော၊ [ဉတုကို မဟောရာ၌ "သီတော ဝါယော—ဓေသော လေ" ဟု ကပစ္စည်း မသက်ရ။] ထို့ပြင်-"လောဟိတကော-ပဒမြားနီ၊ နှာတကော-ရေချိုးသူ, ကာဠကော—အမဲ။

အဟ မာဒိဝဏ္ဏေဟိ ကာရော။ ။အဟံ, အစန္ဒိသော ဝဏ္ဏနောင် သကတ္ထ၌ ကာရပစ္စည်းသက်၊ အဟမေဝ အဟံကာရော, ဓေကာရော, ဥံကာရော, သစ္စံကာရော, တုကာရော ကကာရော။

ရူပနာဓေမေဟိ ဓေဓေယျော, ဘာဂါတုဓေယျော။ ။ရူပနာမ သဒ္ဒါနောင် သကတ္ထ၌ ဓေယျပစ္စည်း, ဘာဂနောင် ယ ပစ္စည်းလည်းသက်၊ ရူပဓေယျံ, နာမဓေယျံ,ဘာဂဓေယျံ,ဘာဂံ။ ["အသင်္ခါရိကံ့,ဝိနယမေဝ ဝေနယိဓကော" စသည်တို့၌ကား၊ တမမိဓေသုတ်ဖြင့် ဏိကပစ္စည်းသက်။]

စတုမဟာရာဇေ ဘတ္တိဓေတေသံ—"စတ္တာရောမဟာရာဇာနော စတုမဟာရာဇံ" ဟု ရှေးဦးစွာ ဒိဂုဏမာသိတ္ထ။ [စတုနောက်ဒွေဘော် ရောက်မြဖြစ်၍ "စတုမ္မဟာရာဇံ" လည်းရှိ၏၊] ထိုနောက် တတြ ဘတ္တိ အံနက်၌ (စတုမဟာရာဇေ ဘတ္တိ ဓေတေသံ—ဟူသော ဝိဂ္ဂဟ အနက်၌) ဏိကပစ္စည်းသက်၍ "စာတုမဟာရာဇိကာ" ဟု ဖြစ်သည်၊ ဓတရဋ္ဌ စသော "စတုလောကပါလ" ခေါ် နတ်မင်းကြီး ၄ ယောက်၌ဆည်းကပ်ခစားကြရသော စတုမဟာရာဇ် ဘုံသား နတ်များတည်း၊ ထို့အတူ ဘုရား၌ ဆည်းကပ်ကိုးကွယ်သူသည် "ဗုဒ္ဓေ ဘတ္တိ ဟောဿ" အရ ဗုဒ္ဓိက (ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်) မည်၏၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် ဏိက ပစ္စည်းသည် အနက်များစွာ၌ ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် "ဓေ မညတ္ထေပိ ယောဇေတပ္ပံ" ဟု မိန့်သည်။

ဆိုးအပ်၏၊ ဣစ္စေတသို့ အတ္ထေ စ - ဤအနက်ဒ္ဌဂင်း၊ တဿာတိ– တဿ ဟူသော၊ ဆဋ္ဌိယန္တတော - ဆဋ္ဌိယန္တပုဒ်မှ (နောက်၌) ဣဒံ ဣစ္စေတသို့ အတ္ထေ စ-ဣဒံ ဟူသော ဤအနက်ဒ္ဌဂင်း၊ အညတ္ထေသု စ - အ ခြား အနက် တို့၌ဌဂင်း၊ ဏပစ္စယော ဝါဟောတိ၊ ကဲသသစံ - ဖန်ရည်ဖြင့် ဆိုးအပ်သော၊ ဝတ္ထံ - အဝတ်၊ ဧစံ, ကာသသယံ - ဖန်ရည်ဖြင့် ဆိုးအပ်သော အဝတ်၊ ကုသုမ္ဘေန - ဝတ်ပန်းဖြင့်၊ ဝါ-ဆူးပန်းပွင့်ဖြင့်၊ ရတ္တံ-တည်း၊ ကဲသုမ္ဘံ-အဝတ်၊ ဟလိဒ္ဒိယာ - နုန္ဒင်းဖြင့်၊ ပေ၊ ဟာလိဒ္ဒံ၊ [“ပါဋ္ဌဂ်ံ - ချိပ်ရည်ဖြင့် ဆိုးအပ်သောအဝတ်”ဟု နီဿယပေး၏၊ ချိပ်ရည်အနက်ဟော “ပဋ္ဌဂ်ံ” သဒ္ဒါ အဘိဓာန်၌ မရှိ၊ ထို့ကြောင့် ကဲစ္စာယနဝဏ္ဏနာ ဖွင့်သော်လည်း ဆင်ခြင်၊ သိမူ၌ “ပတ္တဂ်ံ - သစ်ရွက်ဖြင့် ဆိုးအပ်သော အဝတ်”ဟု ရှိ၏၊] မဉ္ဇိဋ္ဌံ (မဇ္ဇေဋ္ဌံ) - ထန်းကျင်ရည်ဖြင့် ဆိုးအပ်သောအဝတ်၊ ကုက်ံမံ-မာလာ ကျီကျူဖြင့် ဆိုးအပ်သော အဝတ်၊ နီလေန-ညိုသော ဆိုးရည်ဖြင့်၊ ရတ္တံ-

---

(၃၇၅) ရာဂတ္ထ၊ပေ၊တေန ရတ္တမိစ္ဆေတသို့ ---ရာဂသဒ္ဒါသည် “ဆိုးရည်” ဟူသောအနက်ကိုဟော၏၊ထိုဆိုးရည်အနက်ကိုဟောသော“ကာသာဝ-ကာသာယ-ကုသုမ္ဘ”စသည်သည် ရာဂတ္ထဝါစကလိန်တည်း၊ “တေနရတ္တံ”၌ တေန၌ဖြင့် “ကသာဝေန”စသော တတိယန္တလိန်များကို ညွှန်ပြသည်၊ ကသာဝ-စသော ရာဂတ္ထဝါစကလိန်နောင် “ကသာဝေန+ရတ္တံ” စသောအနက်၌ ဏပစ္စည်းသက်၊ ဤ“ရာဂတ္ထ၊ပေ၊ တေနရတ္တ မိစ္ဆေတသို့ အဒ္ထေ”သည် သုတ်၌ပါသော “ရာဂါ”ပုဒ်၏ အဖွင့်တည်း၊ သုတ်၌“ရာဂါ”အရ “ဆိုးရည်အနက်”ကို မယူဘဲ ဆိုးရည်အနက်ကို ဟောသော သဒ္ဒါကို (ကာရကျူပစာရအားဖြင့်) ယူပါဟုသိစေလို၍“ရာဂတ္ထဝါစကာ”ဟုဖွင့်သည်။

တဿာတိ၊ပေ၊ ဣဒမိစ္ဆေ၊ပေ၊ အညတ္ထေသု---ဤကား သုတ်၌ ပါသော “တဿေဒံ (တဿ+ဣဒံ)၏ အဖွင့်တည်း၊ ထို၌ “ဟဿာတိ ဆဋ္ဌိယန္တတော”ဖြင့် “မဟိ°သဿ”စသော ဆဋ္ဌိယန္တပုဒ်များကို ညွှန်ပြသည်၊ “မဟိ°သဿ”ကဲ့သို့သော ဆဋ္ဌိယန္တ လိန်နောင် ဣဒံအနက်၌ ဏိကပစ္စည်းသက်၊ “အညတ္ထေသု စ” အရကို “အညတ္ထဂ္ဂဟဏေန ပန”စသည်ဖြင့် ပြလတ္တံ့။

ကာသာဝံ၊ ဧပေ၊ ဗီတံ---ကာသာဝံ ရုပ်ပြီးပုံ ထင်ရှားပြီ၊ ကာသာယ သဒ္ဒါလည်း “ဖန်ရည်” အနက်ဟောတည်း၊ “ကာသာယေန+ရတ္တံ”ဟုပြု၊ “ထန်းကျင်နွယ်”ဟု အနက်ပြုနိုရသော သဒ္ဒါကို မဇ္ဈိပုဒ်နောင် အတိသယ (ဝိသေသ)အနက်၌ ဏ္ဍပစ္စည်းသက်၍“မဇ္ဈိဋ္ဌာ”ဟု ထောမနိဝိဒ္ဓိပြု၏၊ မဇ္ဈိသဒ္ဒါကား မဇ္ဈရိနှင့် အနက်တူ (ပွင့်တံအခိုင်)ဟူသောအနက်ဟောတည်း၊များသောပွင့်တံအခိုင်ရှိသောအနွယ်ကို“မဇ္ဈိဋ္ဌာ-ထန်းကျင်,ဝါ-နိုပါးဆဆး”ဟုခေါ်သတတ်၊ “မဇ္ဈိဋ္ဌာယ-ထန်းကျင်နွယ်ရည်ဖြင့်၊ရတ္တံ-သည်၊ မဇ္ဈိဋ္ဌံ-မည်၏၊ သိဟိုဋ်မူ၌ ဧတသုဝဒ္ဓိဖြင့် ဣကို ဧပြု၍ “မဇ္ဇေဋ္ဌံ”ဟု ရှိ၏၊

တည်း၊ နိလံ - အဝတ်၊ ဧဝံ, ပီတံ-ရွှေသော ဆိုးရည်ဖြင့် ဆိုးအပ်သော အဝတ်။

ဣဒ မတ္ထေ - ဣဒံ အနက်၌ (ဥဒါဟရဏံ)၊ ဣဒံ-ဤ အသားသည်၊ မဟိံ သဿ—ကျွဲ၏(ဥစ္စာတည်း)၊ မာဟိံသံ-ကျွဲ၏ ဥစ္စာဖြစ်သော၊ မံသံ-အသား၊ ဝါ-တနည်း၊ ဒဒိ သပ္ပိ စမ္မာဒိကံ-နို့ မြေး, ထောပတ်, အရေ အစရှိသည်တည်း၊ ဣဒံ - ဤ အသားသည်၊ သူကဲရဿ ဝက်၏ (ဥစ္စာတည်း၊) သောကဲရုံ - ဝက်သား၊ တထာ—ထိုမှတပါး၊ ဣဒံ ပကရဏံ—ဤကျမ်းသည်၊ ကဲစ္စာယနဿ - ကဲစ္စည်း ထေရ်၏ (ကျမ်းတည်း)၊ ကဲစ္စာယနံ - ကစ္စည်း ထေရ်၏ ကျမ်းဖြစ်သော၊ ဗျာကဲရဏံ - ဗျာကဲရဏ်းကျမ်း, ဧဝံ, သောဂတံ -

---

အဘိဓာန်နိဿယသစ်၌ "ကုက်ံမံ-ဂုဂမံ" ဟုပေး၏၊ ဂုဂမံကိုပင် "မာလာကျိုက်" ဟုခေါ်ဟန်တူသည်၊ နိလံ ဝိတံတို့၌ ဏအနုဗန်ရှိသော ပစ္စည်းနှောင်းသော်လည်း ဝုဒ္ဓါဒိ သရဿဝါသုတ်၌ပြုခဲ့သည့်အတိုင်း ဝါသဒ္ဒါမြစ်သောကြောင့် ဝုဒ္ဓိမပြုဘဲ (နေလံ, ပေတံ-ဟု မပြုဘဲ) ရှိနိုင်သည်၊ [မောဂ္ဂလ္လာန်၌ကား—အညိုဂုဏ်၏ နီလအမည်ကို ဂုဏ်၏တည်ရာ အဝတ်ဒြဗ်၌ တင်စား၍ ဂုဏ္ဏပစာ—ဌာနေ့ပစာရအားဖြင့် အဝတ်ကိုလည်း "နိလ" ဟုဆိုနိုင်သည်၊ "ဏ ပဗ္ဗည်း သက်ဘွယ်မလို, ဏ ပစ္စည်း၏အနက်ကို နိလ ပုဒ်ရင်းကပင် ဥပစာအားဖြင့် ဟောနိုင်သည်" ဟု ဆိုလိုသည်၊ ပီတံလည်း နည်းတူ၊ ဤမောဂ္ဂလ္လာန်အဆိုသည် "နိလဝတ္ထာ ယောဂတော နိလံ ဝတ္ထံဝိယ" ဟု ဗျာန်ခဏ်း၌ ဖွင့်လွှဲရှိသော အဋ္ဌကထာများနှင့် ညီပေသည်။]

ဣဒ မတ္ထေ—"မဟိံသဿ-ကျွဲ၏၊ ဣဒံ-ဥစ္စာတည်း" ဟု ပေးရိုးရှိ၏၊ သို့သော် "ဣဒံ" ပုဒ်သည် "ဣဒံ—ဣမာနိ" စသည်ဖြင့် သမ္ဗန္ဓာမ်၌ လာသော ပုဒ်တည်း၊ နပုံလိန် အရာဝယ် "ဣဒံ" ဟုဆို၍, ပုလ္လိန် ဣတ္ထိလိန် အရာ၌ "အယံ" ဟုဆိုရသည်၊ ထိုဣဒံ=အယံ တို့လည်း သန္တာကသဒ္ဒါနှင့် အနက်တူ မဟုတ်ကြ၊ထို့ကြောင့် "ဣဒံအယံ-ဥစ္စာတည်း" ဟု ပေးရိုးအနက်ကို မသုံးဘဲ "ဣဒံ-ဤအသားသည်" စသည်ဖြင့် အဘိဓေယျကိုကြည့်၍ အနက်ပေးသည်၊ "မဟိံသဿ-ကျွဲ၏" ဟုသာသဒ္ဒါနက်ရှိသော်လည်း "မဟိံသဿ" ဟူသော သမ္ဗန်သည် သမ္ဗန္ဓီကို အမြဲငဲ့သောကြောင့် "ဥစ္စာတည်း" ဟု သမ္ဗန္ဓီကို ထည့်၍ ပေးနိုင်သည်၊ဤသို့အနက်ပေးခြင်းသည်.... "ဣဒံတိသာမညတော နပုံသကနိဒ္ဒေသေန ဆဂလကံ နိဒ္ဒိသတိ, ဣဒံ ဆဂလကဇာတံ တိ အတ္ထော၊ အယံ ဆဂလကော တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ" —ဟူသော ဒုတိယ ဒုဋ္ဌ ဒေါသ သိက္ခာပုဒ်အဖွင့် တေရသကဏ် ဋီကာနှင့် ညီ၏၊ မှန်၏—"အညဘာဂသဿ ဣဒံ, အညဘာဂိယံ" ဟူသော အဋ္ဌကထာ၏ ဣဒံ တဒ္ဓိတ်၌ "ဣဒံ-ဤဆိတ်ဖို့သည်" ဟုစွဲဘို့ရာ "ဣဒံ ဆဂလက ဇာတံ" ဟုဖွင့်ခြင်းဖြစ်သည်။

"မဟိံသဿ ဣဒံ မာဟိံသံ"၏ နောက်၌ "မံသံ" သည် အဘိဓေယျတည်း၊ "မာဟိံသံ" အရ "အသား" သာမက, ကျွဲမဖြစ်သော နို့ မြေးစသည် အားလုံးပင် ရနိုင်

မြတ်စွာဘုရား၏ ဥစ္စာ ဖြစ် သော၊ သာသနံ - သာသနာတော်၊ [သီ ဟိုဠ်မူဋ္ဌ "သောဂတော-သောဓမ္မော-တရား၊ သော ဂ တော - သော၊ သံဃော-သံဃာ" ဟုလည်း ရှိသေး၏။]

(၃၇၆) ဣဒံ-ဤ ဝေဒဝါကျသည်၊ ဣသိသ-ရဟန္တေ၏ (ဥစ္စာတည်း)၊ ဣတိအတ္ထေ-၌၊ ဏ ပစ္စယေ-ကို၊ ကဲတော-သော်၊ ဝုဒ္ဓိမှိ-သည်၊ သမ္ပတ္တေ-သော်၊ သဏော်တိ ယူနံတိ အာဂမောတ့် ဌာနေတိ စ ဝတ္တတော။

အာတ္တဉ္ဉ။ ။ဌာနေ-၌၊ ပရေ, သ ဏကာရ ပစ္စယေ-ကြောင့်၊ ဣဉ ဣတိ-ဟူကုန်သော၊ ဧတေသံ အာဒိသရာနံ - ဤ အစ သရတို့၏၊ အာတ္တဉ္ဉ-အာ အဖြစ်သည်လည်း၊ ဟောတိ၊ စ သဒ္ဒေန-ဖြင့်၊ ရိကာရာဂမော စ၊ ရိ အက္ခရာလည်းလာ၊ ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ ဣ ကာရ သာ-၏၊ အာတ္တံ-အာပြု။

သောကြောင့် "ဒမိသပို စမ္မာဒိကံဝါ" ဟု တနည်းပြုပြန်သည်၊ [သီဠီ "ဝါ" ပါသည်၊] ဤနည်းအလို "ဣဒံ-ဤနို့ စမ်းစသည်သည်၊ မဟိံသဃ-ကျွဲ၏ ဥစ္စာတည်း" ဟုပေး၊ "သူဂရဃ ဣဒံ" စသည်လည်းနည်းတူ၊သီမူဋ္ဌ "သောကဲ့" မရှိ "သူကရံ" ဟုပင် ရှိ၏၊ ကစ္စည်း (သဒ္ဒါကြီး) ကျမ်းသည် အရှင်ကစ္စည်းထေရ် ဖွင့်ပြအပ်သော ကျမ်းဖြစ်သောကြောင့် အရှင်ကစ္စည်းထေရ်၏ဥစ္စာမည်၏၊ ထို့အတူ ဘုရားရှင် တည်ထားအပ်သော သာသနာတော်လည်း သုဂတ၏ဥစ္စာပင်တည်း၊သီဟိုဠ်မူဋ္ဌတွေ့ရသော "သောဂတော-ဓမ္မော,သောဂတော-သံဃော" တို့၌ "သုဂတသ အယံ,သောဂတော" ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ လိန်အားလျော်စွာ "အယံ" ဟု ထားသော်လည်း ဣဒံ တဒ္ဓိတ်တွင် ပါဝင်ရသည်၊ [သဏ္ဌတဋ္ဌ ဣမပုဒ်ရင်း မဟုတ် "ဣဒံ" ပုဒ်ရင်းဖြစ်ကြောင်း ပြခဲ့ပြီ။]

(၃၇၆) ဣသိသ+ဣဒံ— "အာရိသန္တိ-ဝေဒဝါကျံ (ဝေဒကျမ်း၌ ပါသော ဝါကျ)" ဟု ဋီကာဖွင့်သောကြောင့် "ဣဒံ-ဤဝေဒဝါကျသည် " ဟု ပေးသည်။ "အဋ္ဌက" စသော ရဟန္တာတို့ စီရင်အပ်သောကြောင့် ဝေဒကျမ်းလာ စကားစုံသည် "အာရိသ" မည်သတတ်၊ ဣဒံ အနက်၌ ဣသိသနောင် "ဧကာဂါတသ္မေဒ မညတ္ထေ-သုစ" သုတ်ဖြင့်ဏ ပစ္စည်း ဘက်ပြီးနောက် ဏ အနုဗန် စသည်ချေ၍ ပကတိ ပြုပြီးသော အခါ "ဝုဒ္ဓါဒိသရသ ဝါ" သုတ်ဖြင့် ဣကို ဝေဒ္ဓိပြုခွင့် ရောက်နေသော်လည်း, ထိုဝုဒ္ဓိ အပြုကို တားမြစ်၍ ဤ "အာတ္တဉ္ဉ" သုတ်ဖြင့် ဣကို အာပြု, ဣ အပြု၏ အခြားမဲ့၌ရှိလာ, (အာရိသ) နာမ်ငဲ့, သိ အံ့ပြု၍ "အာရိသံ" ဟုသာ သိမူဋ္ဌ ရှိသည်၊ "အာရိသ္မံ" ဟု ရှိသည်ကား ပါဌ်ပျက်။ [ဘာဝတ္ထိတ်၌သာ ဏာပစ္စည်းသက်၍ "အာရိသ္မံ" ဟု ရှိနိုင်လတံ့၊]

ဣဉဇ္ဈန္ဓ၊ ဧပ၊ ဌာနေ—သင့်လျော်ရာ ဌာန၌ (ဏ) အနုဗန်ရှိသော ပစ္စည်း နောင်းရာ၌ ဇ္ဈသိ-ဉသဘဟို့ကဲ့သို့ အစဖြစ်သော ဇ္ဈဉသရတို့ကို အာပြု၊ အာတ္တဉ္ဉ၌ စ ဖြင့် ရိလည်းလာ၊ ဇ္ဈဉ ဇ္ဈစ္ဆေတသံ အာဒိသရာနံသည် "ဃ္ဈနံ" ၏အဖွင့်၊ "သဏကာရ ၊ဧပ၊ပရေ" သည် "သဏော" ၏ "ရိကာရာဂမော" ကား အာဂမောဓ၏ အဖွင့်တည်း။

ဌာနာဓိကာရတော - ဌာနသဒ္ဒါ လိုက်ခြင်းကြောင့်၊ ဣသူသဘ့ဉဇာဒီနံ-ဣသ်, ဥသဘ, ဥဇု အစရှိသည်တို့၏၊ အာတ္တံ-သည်ဌင်း၊ ဣသိဿ တု-ဣသိ သဒ္ဒါ၏ကား၊ အာတ္တာနန္တရေ-အာ အဖြစ်၏ အခြားမဲ့၌၊ ရိကာရာဂမောစ-ဌင်း၊ ဘဝေ-၏၊.... အာရိသံ-ရသေ့၏ဥစ္စာဖြစ်သော ဝေဒဝါကျ၊ ဣဒံ-ဤဌာနသည်၊ ဥသဘဿ-ဥသဘ၏ (ဥစ္စာတည်း)၊ အာသဘံ-ဥသဘ၏ ဥစ္စာဖြစ်သော၊ ဌာနံ-ဌာန၊ အာသဘီ-ဥသဘ၏ ဥစ္စာဖြစ်သော၊ ဝါစာ-စကဝ်ား။

အညတ္ထဂ္ဂဟဏေန ပန - ဖြင့်ဆား၊ အဝိဒူရာဝေါ - အနီး၌ ဖြစ်သည်၊ တတြ - ထို၌၊ ဘဝေါ - ဖြစ်သည်၊ တတြ - ထို၌၊ ဇာတော - ဖြစ်သည်။ တတော-ထိုမှ၊ အာဂတော-လာသည်၊ အဿ-ထိုသူ၏၊ ဃောနိဝါသော-ထိုနေရာသည် (အတ္ထိ)၊ တဿ-ထိုသူ၏၊ ဣဿရော-အစိုးရသူ၊ ကတ္တိ ကာဒီဟိ - ကြတ္တိကာနက္ခတ် အစရှိသည်တို့နှင့်၊ နိယုတ္တော - ယှဉ်သော၊ (မာဃော-လ၊) အဿ - ထိုသူ၏၊ သာ ဒေဝတာ - ထို နတ်သည် (အတ္ထိ)၊ ["သာ ဿ ဒေဝတာ"ဟု သိ၌ ရှိသည်၊] တံ-ထိုကို၊ အဝေစ္စ-ဉာဏ်ဖြင့်

ဌာနာဓိကာရ၊ပေ၊ ဘဝေ —မာယူန မာဂမော ဌာနေ သုတ်မှ ဌာနသဒ္ဒါ လိုက်လာ၏၊ထို့ဌာနသဒ္ဒါဖြင့် "အာ ပြိသင့်ရာ-ရိလာသင့်ရာ ဌာနဟုတ်မှ အာပြိရမည်-ရိလာရမည်, ဌာနမဟုတ်လျှင် အာမပြိရ-ရိမလာရ" ဟု အဓိပ္ပါယ်ရ၏၊ ထို့ကြောင့် "ဣသိ-ဥသဘ-ဥဇု" စသည်တို့၏ ဣဉတို့သာ အာပြိရာဌာနဖြစ်၏၊ဣသိသဒ္ဒါတခုထည်း အတွက် အာ အပြိ၏ အခြားမဲ့သာ ရိလာရာဌာန ဖြစ်သည်-ဟုမှတ်၊ [ဥဇာဒီနံဌ္ဌ အာဒိဖြင့် မုဒုကို ယူ၊ "မဒ္ဒဝံ" ဟု လာလတံ့။ ["ဣသိဣသဘုဇာဒီနံ" ဟု ပါဌ်ပြင်၍ "ဣသိ-ဣဏ-ဥသဘ-ဥဇု-(အာဒိဖြင့် မုဒု) တို့ကိုလည်း ယူကြသေး၏၊ ဣဏာဿ+ဘာဝေါ, အာဏံ-ကြေးမြို၏ အဖြစ်။]

ဥသဘဿ၊ပေ၊ဝါစာ—မြတ်သူကို "ဥသဘ" ဟုခေါ်၏၊ထို "ဥသဘ၏ အရော" ဟူသည် မကြောက် မရှိ ရဲဝံ့ခြင်း-ဘေးအန္တရာယ်ကြောင့် မတုန်မလှုပ်ခြင်းတည်း၊ "ဥသဘဿ" နောင် ဣဒံ အနက်၌ ဏ ပစ္စည်းသက်၍ (ဏ်) အနုဗန်စသည် ချေပြီး နောက်, ဝုဒ္ဓါဒိ သရဿ ဝါသုတ်ဖြင့် သြဝုဒ္ဓိပြုခွင့် ရောက်လတ်သော် ထိုဝုဒ္ဓိအပြိကို တားမြစ်၍ ဤသုတ်ဖြင့် ဥကို အာပြိ၊ ဒါသဘံ (ဌာနံ) ဟု ဖြစ်၏၊ ဝါစာကို ငဲ့၍ "အာသဘီ" ဟု ဖြစ်၏၊ ဏဝဏိက ဏေယျဏာန္တာဒိဖြင့် ဤ ပစ္စည်းသက်၊ မရှိ မကြောက် ခြင်သေ့ပေါက်သို့ ရဲရဲတောက် စကားကို (ရဲရင့်ခြင်း ဂုဏ်နှင့် ယှဉ်သော ကြောင့် ဂုဏူပစာရအားဖြင့်,) တနည်း - အကြောင်းရဲရင့်ခြင်း၏ အမည်ကို အကျိုး စကား၌ တင်စား၍ ကာရဏူပစာရအားဖြင့်) အာသဘီ-ဟုခေါ်သည်။ ["ဥသဘဿ ဣဒံတိ ဟိ အာသဘံ, သူရဘာဒေါ၊ ဘေန ယုတ္တာတ္တာ ပနာယံ ဝါစာ အာသဘီတိ ဝုစ္စတိ" သိလက္ခန် ဋီကာသစ်။]

သက်ဝင်၍ အဓိတေ-ရွတ်အံ၏၊ တဿ-ထို၏၊ ဝိသယော-အရာဖြစ်သော၊ ဒေသော-အရပ်၊ တသ္မိံ ဒေသေ ထိုအရပ်၌၊ အတ္ထိ၊ တေန-ထိုဖြင့်၊ နိဗ္ဗတ္တံ-ဖြစ်၏၊ တံ-ထိုကို၊ အရဟာတိ-ထိုက်တန်၏၊ တဿ-ထို၏၊ ဝိကာရော-အထူးပြုအပ်သော အရာ၊ အဿ-ထို၏၊ တံ ပရိမာဏံ-ထို အတိုင်းအရှည်သည်၊ အတ္ထိ၊ [သို၌ "တမဿ ပရိမာဏံ အတ္ထိ" ဟု ရှိ၏၊ နောက်၌လာမည့် ပုံစံနှင့် ညီသည်၊] ဣတိ ဣစ္စေဝမာဒီသု-ဤသို့ အစရှိကုန်သော၊ အတ္ထေသုစ-အနက်တို့၌လည်း၊ ဏ ပစ္စယော-သက်။

ပါထော-ဥဒါဟရဏ်ကား၊ ဝိဒိသာယ-ဝိဒိသာမြို့၏၊ အဝိဒူရေ-အနီး၌၊ ဘဝေါ-ဖြစ်သော၊ ဂါမော-ရွာတည်း။ ဝေဒိသော-ရွာ၊ ဥဒုမ္ဗရဿ-ရေသဖန်းပင်၏၊ အဝိဒူရေ, ဘဝံ-သော၊ ဝိမာနံ-ဗိမာန်တည်း၊ ဩဒုမ္ဗရံ-မာန်၊....ဘဝတ္ထေ-ဘဝအနက်၌၊ (ဥဒါဟရဏံ)၊ မနသိ-စိတ်၌၊ ဘဝံ-ဖြစ်သော၊ သုခံ-သုခတည်း၊ မာနသိကံ-ခ၊ သာဂ ဂေမော-(သ)လာ။ ["မန+ိက" ဟု ဖြစ်သောအခါ ဝုဒ္ဓိပြု၍ သသရေ ဝါ ဂမောဖြင့် (သ်)လာ-ဟူလို၊] သရေ-ရေအိုင်၌၊ ဘဝေါ-သော၊ သကုနော-ငှက်တည်း၊ သာဒ္ဓသော-ငှက်၊ သာဓသာ-အိုင်၌ ဖြစ်သော၊ သကုနိ-ငှက်မ၊ သာရသံ-သော၊ ပုဖ္ဖံ-ပန်း၊ ဥရသိ-ရင်၌၊ ဘဝေါ-သော၊ ပုတ္တော-သား၊ တည်း၊

အညတ္ထဂဟဏေန၊ပေ၊ဏပစ္စယော— "ဏာဂါတသေဒ မညတ္ထေသုစ" သုတ်၌ "ဂသေဒံ" ၏ပုံစံတို့ကို ပြုပြီး၍ (ဆိုအပ်ပြီးသော ရတ္တာအနက် ဣဒံအနက်တို့မှ တပါးသော) အညအနက်များကို ပြလိုသောကြောင့် အညတ္ထဂဟဏေန-စသည်ကို မိန့်သည်၊ ထို အညတ္ထဟူသည့် အဝိဒူရာဘဝ-တဿဘဝ စသော အနက်များဖြစ်သည်-ဟူလို။ [ဤ၌ သိဟိုဠ်မူနှင့် မြန်မာမူသည် အချို့နေရာ၌ ရှေးနောက်မတူဘဲ ရှိ၏။]

ယထာ, ဝိဒိသာယ၊ပေ၊ဩဒုမ္ဗရံ—အညတ္ထ၏ ဥဒါဟရဏ်များကို အစဉ်အတိုင်း ထုတ်ပြလိုသဖြင့် "ယထာ" ဟု မိန့်သည်၊ "ဝိဒိသာယ-ဝိဒိသာမြို့၏" ဟု မောဂ္ဂလ္လာန် နိဿယသစ်ပေး၏၊ ဝိဒိသာမြို့၏အနီးဖြစ်သောတောကို "ဧဝဒိသံ" ဟု သုတ္တာနိပါတ်၌ ရှိ၏၊ "ဝိဒိသာယ-အဿောင့်အရပ်၏" ဟု ပေးကြသည်ကား "အဿောင့် အရပ်၏+အနီးရွာ" မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ဆင်ခြင်၊ ဩဝိဒူရ သဒ္ဒါကို "အဝိဒူရမ္ဟိ သာမန်္တာ" စသည်ဖြင့် အနီးဟော ပရိယာယ်၌ အဘိဓာန် ပြသောကြောင့် "အနီး" ဟု ပေး ["မနီးဖဝေး" ဟု ပေးကြသည်ကား အဓိပ္ပါယ် မှန်။]

ဘဝဇ္ဇေ—မနော-သရော-ဥရောဘို့သည် မနောဂိဏ်းသဒ္ဒါများဘည်း၊ ထို့ကြောင့် (သ်)လာလျက် မာနသံ စသည် ဖြစ်၏၊ သားသို့မျိုးသည် ရင်ခွင်၌ ပိုက်၍ ကြီးပွား စေရသောကြောင့် ဩရသ (ရင်ခွင် ဖြစ်သူများ) မည်၏၊ "မိတ္တော်" နောင်ဘဝအနက်

ဩရသော - သား၊ (ကသ္မာ-နည်း၊) ဥရသိ-ရင်၌၊ သံဝစ္ဆိုတတ္တာ-ကြီးပွား စေအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ မိတ္တေ-မိတ်ဆွေ၌၊ ဘဝါ-ဖြစ်သော၊ ချစ်ခြင်းတည်း၊ မေတ္တာ-ခြင်း၊ မေတ္တိဝါ- မေတ္တီ ဟုလည်း ရှိ၏၊ ပုရေ-ဖို့၌၊ ဘဝါ-သော၊ ဝါစာ-စကားတည်း၊ ပေါရီ-မြို့၌ ဖြစ်သောစကား။

ဇာတာဒီသု - ဇာတအနက် အစရှိသည် တို့၌၊ (ဥဒါဟရဏံ - ကား)၊ ပါဝုသေ - မိုးဥတု၌၊ ဇာတော - ဖြစ်သော၊ မေဃော - မိုး တည်း၊ ပါဝုသော - မိုး၊ ပါဝုသာ - မိုးဥတု၌ ဖြစ်သော၊ ရတ္တိ - ည၌၊ ပါဝုသံ-သော၊ အဇ္ဇံ - တိမ်တိုက်၊ သရဒေ - သရဒဥတု၌၊ ဇာတော - သော၊ မာဃော - လတည်း၊ [သိဟိုဠ်မူ၌ "ရောဂါ - ရောဂါတည်း"ဟုရှိ၏၊] သာရဒေါ - လ၊ သာရဒါ ရတ္တိ၊ သာရဒံ ပုပ္ဖံ၊ ဧဝံ, သိသိရော - သိသိရဥတု၌ ဖြစ်သောလ၊ (ရောဂါ)၊ ဟေမန္တော - ဟေမန္တဥတု၌ ဖြစ်သောလ စသည်၊ ဝသန္တော - ဝသန္တဥတု၌ ဖြစ်သော လ စသည်၊ ဂိမ္ဟော - ဂိမ္ဟ ဥတု၌ ဖြစ်သော လ စသည်၊ မထုရယံ - မထုရပြည်၌၊ ဇာတော-မွေးဖွားသော၊ ဇနော - လူတည်း၊ မာထုရော - လူ၊ မာထုရာ - မာထုရပြည်၌ မွေးဖွားသော - ဂဏိကာ - ပြည့်တန်ဆာမ၊ မာထုရံ-သော၊ ဝတ္ထံ-အဝတ်၊ မာထုရာယ-မှ၊ အာဂတော-လာသူတည်း၊ မာထုရော-သူ၊ ဝါ - တနည်း၊ အဿ-ထိုသူ၏၊ မထုရာ - မထုရပြည် ဟူသော၊ နိဝါသော - နေရာသည်၊ (အတ္ထိ)၊ ဣတိ, မာထုရော - မည်၏၊ မထုရာယ - ကို၊ ဣဿရော - အစိုးရသော၊ ရာဇာ - မင်းတည်း၊ မထုရော - မင်း၊ သဗ္ဗတော ကောတိ ဧတ္ထ-သုတ်၌၊ ပုန သဗ္ဗတော ဂဟဏေန - နောက်ထပ် သဗ္ဗတော သဒ္ဒါပိုဖြင့်၊

ဏ ပစ္စည်းသက်၍ "မိတ္တ" ဟု ဖြစ်သောအခါ (သံယောဂန္တ ဖြစ်သောကြောင့် ဝုဒ္ဓါဒိသရသ ဝါ သုတ်ဖြင့် ဝုဒ္ဓိ မပြုဘဲ) တေသုဝုဒ္ဓိဖြင့် ဝုဒ္ဓိ ပြု၊ ဧတ္ထိဇောတက အာ ပစ္စည်းသက်၍ မေတ္တာ, ဤပစ္စည်းသက်၍ မေတ္တီဟုဖြစ်၏၊ နာမ်ငဲ့ စသည်စီရင်၊ မြို့သူမြို့သား တို့၏ အသုံးအနှုန်း ဖြစ်သော ယဉ်ကျေးသော စကားသည် မြို့ပြု ဖြစ်သောကြောင့် "ပေါရိ" မည်၏။

ဇာတာဒီသု—အာဒိဖြင့် အာဂတ, နိဝါသ, ဣဿရအနက်များကိုယူ၊ ကာလဒေသအလိုက် ပေါ်ပေါက်ခြင်း-မွေးဖွားခြင်း သဘောရှိသော ဖြစ်ခြင်းကို "ဇာတ" ဟုခေါ်၏၊ ထိုသို့မဟုတ်သောဖြစ်ခြင်းဟူသမျှကို "ဘဝ" ဟုခေါ်သည်၊ "မာထုရကော" စသည်၌ "မာထုရော" ဟု တဒ္ဓိတ်ပြီးပြီးနောက် "သဗ္ဗတောကော" သုတ်၌ သဗ္ဗတော သဒ္ဒါပိုဖြင့် (က်—ဗျည်းချည်း မဟုတ်ဘဲ, အသရနှင့်တကွ) က ဒေကွရာလာ၍ "မာထုရကော" ဟုပြီး၏၊ [သဗ္ဗတော သဒ္ဒါပိုကြောင်းကို/ထို (၂၂၄) သုတ် ပြန်ကြည့်။]

ဟဒ္ဓိတတောပိ - တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းမှ နောက်၌လည်း၊ ကွစိ - အချို့အရာ၌၊ သ သရ က ကာရာဂမော - သရနှင့်တကွ က အက္ခရာလာ၊ မာထုရကော - မထုရာပြည်၌ မွေးဖွားသူ၊ ရာဇဂဟေ-၌၊ ဇာတော-သူတည်း၊ပေ၊ က္ကတိ, ရာဇဂဟေ - မည်၏၊ ရာဇဂဟကောဝါ - ရာဇဂဟကောလည်းရှိ၏၊ ဧဝံ, သာဂလော - သာဂလပြည်၌ မွေးဖွားသူစသည်၊ [သာဂလကောဝါ - လည်း ရှိ၏၊ ၎င်းပုဒ် သမ်မူ၌ မရှိ၊] ပါဋလိပုတ္တော - ပါဋလိပုတ်ပြည်၌ မွေးဖွားသူ စသည်၊ [''ပါဋလိပုတ္တကောဝါ'' သ်၌ မရှိ၊] ဝေသာလိယံ-ဝေသာလီပြည်၌ [''ဝိသာလ်ယံ''ရှိလျှင် ပါဋ်ပျက်၊] ဇာတော-တည်း၊ က္ကတိ အာဒ်အတ္ထေ-ဤသို့ အစရှိသောအနက်၌၊ [အာဂတ-နိဝါသ-က္ကဿရ အနက်များကို အာဒိဖြင့် ယူ၊] ဝေသာလော-မည်၏၊ ဝေသာလကောဝါ-လည်း ရှိ၏၊ [''ကုသိနာရေ ဇာတော'' သိဒ္ဓိမပါ၊] ကောသိနာရော-ကုသိနာရုံ၌ မွေးဖွားသူ စသည်၊ ကောသိနာရကောဝါ - လည်း ရှိ၏၊ [''ဧဝံ'' သ်၌ မပါ။] သာကေတော - သာကေတပြည်၌ မွေးဖွားသူစသည်၊ သာကေတကောဝါ၊ ကောသမ္မော-ကောသမ်ီပြည်၌ မွေးဖွားသူ စသည်၊ ကောသမ္ဗကောဝါ၊ ကုန္ဒုပတ္တော - ကုန္ဒုပတ္တတိုင်း၌ မွေးဖွါးသူစသည်၊ ကုန္ဒုပတ္တကောဝါ၊ ကပိလ္လော - ကပိလ္လမြို့၌ မွေးဖွား သူစသည်၊ ကပိလ္လကောဝါ၊ [''ကပိလ္လေ (ပဉ္စာလ နဂရေ)'' ဟု ဖွင့်သောကြောင့် ပဉ္စာလမြို့ကိုပင် ''ကပိလ္လ'' ခေါ်သည်ဟု မှတ်၊] ဘာရုကစ္ဆော-ဘာရုကစ်ဆ်ရာ၌ မွေးဖွားသူ စသ်ည်၊ ဘာရုကစ္ဆကောဝါ၊ [''ဘာရုကစ်ဆနာမ ပဋ္ဋနဂါမော (ဆိပ်ကမ်းရွာ)'' ဟု သုပ္ပါရကာဇာတ်၌ ဆို၏၊] နဂရေ - မြို့၌၊ ဇာတော - သူတည်း၊ပေ၊က္ကတိ, နာဂရော-မည်၏၊ နာဂရကော်ဝါ၊ ဧဝံ-တူ၊ ဇာနပဒေါ-ဇနပုဒ်၌မွေးဖွားသူ စသည်။

ပန-အထူးကား၊ ဇနပဒနာမေသု-ဇနပုဒ်ဟော နာမ်ပုဒ်တို့၌၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံတို့၌၊ ဗဟုဝစနမေဝ—ဗဟုဝုစ်ချည်းသာ၊ ဘဝတိ-၏၊ အဂ်ေသု-

---

မှတ်ချက်။ ။ဤ၌ (က) ကို ပစ္စည်းဟုမဆို, အာဂုံ (အပိုလာသော အက္ခရာ) ဟု ဆို၏၊ ရှေသကတ္ထ ပစ္စည်းကို ပြုရာ၌ကား ''ပေါဝဲကော''၌ ကို သကတ္ထပစ္စည်းဟု ဆိုခဲ့၏၊ ထို့ကြောင့် သမာသ် အဆုံး၌ ကို သမာသန္တ (က) ပစ္စည်း ဟုဂုင်း, တဒ္ဓိတ်အဆုံး၌ ကို က အာဂုံဟုဂုင်း, ကိတ်နှင့် သုဒ္ဓနာမ်တို့၏ နောက်၌ ကို သကတ္ထ ကပစ္စည်းဟုဂုင်း ခွဲရလျှင် သင့်မည်ထင်၏၊ ကစ္စည်း, ရူပသိဒ္ဓိတို့၌ကား ထိုကဲ့သို့ ခွဲခြားချက် မရှိ, ဟိနဉ်ကော ပေါတဉ်ကောတို့၌ က လည်း အာဂုံဟုပင် ဆိုသည်။

အင်္ဂတိုင်းတို့၌၊ [တိုင်း-တတိုင်းကိုပင် "ဇနပုဒ်"ဟု ခေါ်သည်၊] ဇာတော-မွေးဖွားသူသည်ရင်း၊ အင်္ဂေဟိ - အင်္ဂတိုင်းတို့မှ၊ အာဂတော - လာသူသည်ရင်း၊ အဿ - ထိုသူ၏၊ အင်္ဂါ—အင်္ဂတိုင်း ဟူကုန်သော၊ နိဝါသော - ဇနရာသည်(အတွက်)၊ သော-ထို အင်္ဂတိုင်းဟူကုန်သော ဇနရာ၌သူသည်ရင်း၊ [အဿ နိဝါသတဒ္ဓိတ် မှန်သမျှ၌ ရှေပုဒ်ဝယ် ပဌမာချည်း ရှိခဲ့သည်၊ ထို့ကြောင့် "အင်္ဂေသု"ဟု ရှိသောမူ၌ ပါဠိပျက်။] အင်္ဂါနံ-အင်္ဂတိုင်းတို့ကို၊ ဣဿရော ဝါ-အစိုးရသူသည်ရင်း၊ အင်္ဂေါ-အင်္ဂမည်၏၊ အင်္ဂကော ဝါ-လည်း ရှိ၏၊ မာဂဓော-မဂဓတိုင်းတို့၌ မွေးဖွားသူ, ဝါ-မဂဓတိုင်းတို့မှ လာသူ, ဝါ-မဂဓတိုင်းဟူသော ဇနရာရှိသူ, ဝါ-မဂဓတိုင်းကို အစိုးရသူ၊[ဤသို့ချည်း နောက်၌ ပေး၊ ကောသလတိုင်း, ကမ္ဗောဇတိုင်း, သုဝီရတိုင်း, သိန္ဓုတိုင်း ("သိန္ဓူသု+ဇာတော" စသည်အရ "လူ, သိန္ဓောမြင်း" ၂ မျိုးလုံးရ၏၊

ဇနပဒနာမေသု၊ ဒေ၊ ဗဟုဝစနမေဝ — တနသ်ာရိတိုင်း, ပဲခူးတိုင်း စသည်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ်သကဲ့သို့ ထိုထိုနယ်ကြီးများကို "ရဋ္ဌ"ဟု ခေါ်၏၊ ဇနပုဒ်ဟုလည်း ခေါ်၏၊ ထိုနယ်ပယ်ဇနပုဒ်အများကိုစုပေါင်း၍"ပုရ-တိုင်းပြည်"ဟု ခေါ်၏၊မင်းနေပြည်တခုကို မူ"မြို"ဟု ခေါ်သည်၊ ထိုတွင် ဇနပဒကိုဟောသော နာမ်ပုဒ်အားလုံး၌ပင် ဗဟုဝုစ်ချည်း သာတည်း၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း၊ ထိုဇနပုဒ်ကို ပိုင်စားသော မင်းသားအများ၏ နာမည်ကို ဇနပုဒ်(တိုင်း)ပေါ်တင်စားသော "အဝင်ရဋ္ဌိ.ဌာနျူပစာ"နာမည်ဖြစ်သောကြောင့်ကည်း၊ ထင်ရှားစေခဲ့—"မဂဓ"ဟူသော နာမည်ရင်းသည် ထိုမဂဓနယ်စား မင်းသားအများ၏ နာမည်တည်း၊ ထို မင်းသားများကို "မဂဓာ"ဟု ဗဟုဝုစ်ဖြင့် နာမည်တပ်ရသည်၊ထို"မဂဓာ"ဟူသော ဗဟုဝုစ်နာမည်ကို တိုင်းပေါ်၌တင်စားလိုက်သောအခါ "တိုင်း"တတိုင်းထည်းသာဖြစ်သော်လည်း"မဂဓာ"ဟုဗဟုဝုစ်နာမည်ပင်ဖြစ်ရသည်၊ "ကောသလာ"စသည်တို့၌လည်း နည်းတူ၊ ဤသို့ ဇနပုဒ်(တိုင်း)ဟော သဒ္ဒါတို့၌ ဗဟုဝုစ်ချည်းသာ ဖြစ်သောကြောင့် "အင်္ဂေသု, အင်္ဂေဟိ, အင်္ဂါ, အင်္ဂါနံ"ဟု ဗဟုဝုစ်ချည်း ရှိရသည်—ဟူလို။

[အမ္ဗဋ္ဌသုတ္တဋီ] ကောသလေသု ဇနပဒေတိ — ကောသလာနာမ ဇာနပဒိနော (ဇနပုဒ် ပိုင်စားရှိကုန်သော) ရာဇကုမာရာ၊ တေသံ နိဝါသော ကောပိ ဇနပဒေါ ရဋ္ဌိသဒ္ဒေန ကောသလာတိ ဝုစ္စတိ၊ တသ္မိံ ကောသလေသု ဇနပဒေ။

မှတ်ချက်။ ။ကောသလေသုကဲ့သို့ရဋ္ဌိ(တင်စားအပ်သော)သဒ္ဒါတို့သည် မတင်စားမိက ရှိရင်းစွဲဖြစ်သော လိင်—သင်္ချာများသို့ လိုက်လေ့ရှိကြ၏၊ နောက် ပဓာနပုဒ်၏လိင်-သင်္ချာသို့ လိုက်လေ့မရှိကြ၊ထို့ကြောင့် "တသ္မိံ ကောသလေသု ဇနပဒေ-ထို ကောသလမည်ကုန်သော ဇနပုဒ်၌"ဟု"ကောသလေသု"ကို ဗဟုဝုစ်ထား၍ တခုထည်းဖြစ်သော

"သိန္ဓု+အ"ဟု ဖြစ်သောအခါ တေသု ဝုဒ္ဓိဖြင့် ဥကို အဝပြု။] အာဿကတိုင်း, ကလိင်္ဂတိုင်း, ပဥ္စာလတိုင်း, သက္ကတိုင်း,] တထာ - ထိုမှတပါး၊ သုရဋ္ဌေ - သုရဋ္ဌတိုင်း၌၊ ဇာတော - သည်ရင်း၊ ပေ၊ သုရဋ္ဌဿ - ကို၊ ဣဿရော၀ါ-သည်ရင်း၊ သောရဋ္ဌော - မည်၏၊ သောရဋ္ဌကော၀ါ - ရှိ၏၊ ဧ၀ံ, မဟာရဋ္ဌော - မဟာရဋ္ဌတိုင်း၌ မွေးဖွားသူ စသည်၊ မဟာရဋ္ဌကော၀ါ-လည်း ရှိ၏၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း။

နက္ခတ္တယော၀ေဂ-နက္ခတ်နှင့် ယှဉ်ခြင်းအနက်၌ (ဥဒါဟရဏံ - ကား၊) စန္ဒယုတ္တာယ - ပြည့်သော လနှင့် ယှဉ်သော၊ က တ္တိ ကာ ယ - ကတ္တိကာ (ကြတ္တိကာ) နက္ခတ်နှင့်၊ ယုတ္တော-ယှဉ်သော၊ မာသော-တန်ဆောင်မုန်းလသည်၊ ကတ္တိကော-ကတ္တိက မည်၏၊ စန္ဒယုတ္တေန-သော၊ မဂသိရေန-

---

ဇနပုဒ်ကို ကေ၀ုစ်အတိုင်းထားသည်၊ဗြဟ္မဇာလသုတ်"အမ္ဗလဋ္ဌိကာယံ (အမ္ဗလဋ္ဌိကာဥယျာဉ်၌) ရာဇာ၀ါရကေ ကေရတ္တိ၀ါသံ ဥပါဂစ္ဆိ"ဟူသော ပါဠိတော်၌လည်း နပုလိုနဖြစ်သော ဥယျာနံကို မလိုက်ဘဲ "အမ္ဗလဋ္ဌိကာ"ဟု ဋ္ဌကထိလိန်အတိုင်းပင် ရုဋ္ဌိနာမည်ကို ပြု၏၊ "လဋ္ဌိကာ"ဟူသော ဋ္ဌကထိလိန်သဒ္ဒါသည် "နဲ-ပျို"ဟူသော အနက်ကိုဟော်၏၊ သရက်ပင်ပျိုသည် အမ္ဗလဋ္ဌိကာမည်၏ ၊ တိုသရက်ပင်ပျို၏ အနီး၌ဖြစ်သောဥယျာဉ်ကား ရုဋ္ဌိ (အုတင်ရုဋ္ဌိ, အနီးရှိသောသရက်ပင်၏ အမည်ကို အုနီးဖြစ်သော ဥယျာဉ်၌ တင်စားအပ်သော သမိပျူပစာရ) အားဖြင့် အမ္ဗလဋ္ဌိကာမည်သည်။

[သုတ်ဋီကာ] အမ္ဗလဋ္ဌိကာယ အဝိဒူရေ ဘ၀တ္တာ ဥယျာနံ အမ္ဗလဋ္ဌိကာ၊ယထာ-၀ရဏာ နဂရံ, ဂေါဒါဂါမော၊ [ရေခတက်ပင် အများကို"၀ရဏာ"ဟု ဗဟုဝုစ်ဖြင့် နာမည်ခေါ်၏၊ ထိုရေခတက်ပင် အများ၏ အနီးအပါးဖြစ်သော မြို့သည်လည်း နဂရတခုထည်းပင် ဖြစ်စေကာမူ ၀ရဏာဟူသော ဗဟုဝုစ်နာမည်ကို တင်စား၍"၀ရဏာ+နဂရံ"ဟု ခေါ်ထား၏၊ ဂေါဒါဟု ဋ္ဌကထိလိန်ဖြင့် ထင်ရှားသော ဂေါဒါ၀ရီမြစ်၏ နာမည်ကို မြစ်ကမ်းရွာ၌ တင်စား၍ မြစ်ကမ်းရွာကိုလည်း "ဂေါဒါ+ဂါမော"ဟု ဋ္ဌကထိလိန်အတိုင်း ခေါ်၀ေါ်ရသည်-ဟူလို၊ [ဤထက် အကျယ်ကို မောဂ္ဂလ္လာန်နိဿယသစ် ဏာဒိကဏ္ဍ (၁၉) သုတ်အဖွင့်မှာရှု၊ ဋီကာဖွင့်များ အဋ္ဌကထာအာဒေါ်မကျပုံကို သေချာစွာ ပြထားသည်။]

တထာ သုရဋ္ဌေ၊ပေ၊မဟာရဋ္ဌကော၀ါ-သုရဋ္ဌ, မဟာရဋ္ဌကိုသည့် "တိုင်း"ဟု-အမည်ရသော်လည်း ဇနပုဒ် နာမည်တွင်ကား မပါ၀င်ကြ၊ ဒေါ့ကြောင့် "တထာ"ဟု ချီပြီးလျှင် "သုရဋ္ဌေ"စသည်ဖြင့် ကေ၀ုစ်ထားသည်၊ ဇာဟောနောင် "ပေ"ဟု သိဟိုဠ်မှ ရှိ၏၊ထိုပေယျာလဖြင့် "အာဂတော, အဿနိ၀ါသော" အနက် ၂ ခုကိုညွှန်ပြသည်။

ကတ္တိကာယ ၊ ပေ ၊ ကတ္တိကော-ဤ၌ "ကတ္တိကာယ+ယုတ္တာ,ကတ္တိကော"သာလိုရင်းတည်း၊ "ပုဏ္ဏ စန္ဒ ယုတ္တာယ"သည် ကဲ့ရဲ့ကာယ၏ ဝိသေသန (ထိုလအတွက်

မဂသိရ မည်သော၊ နက္ခတ္တေန-နှင့်၊ ယုတ္တော-သော၊ မာသေ-နတ်တော်လသည်၊ မာဂသိရော-မည်၏၊ ဧစံ, ဖုဿေန-(ဖုဿ) နက္ခတ်နှင့်၊ ယုတ္တော, မာသေ-ပြာသိုလသည်၊ ဖုဿော-မည်၏၊ မဃာယ - မဃနက္ခတ်နှင့်၊ ယုတ္တော, မာသေ-တပို့တဲ့လသည်၊ မာဃော-မည်၏၊ [ဤအတိုင်းချည်းပေး] ဖဂ္ဂုနီ နက္ခတ်နှင့် ယှဉ်သော တပေါင်းလ၊ စိတ္တ(စိတြ) နက္ခတ်နှင့် ယှဉ်သော တာကူးလ၊ အဿယုဇော(သီတင်းကျွတ်လ) တိုင်အောင်ဆို။

အဿ-ထိုသူ၏၊ ဗုဒ္ဓေါ-ဗုဒ္ဓ ဟူသော၊ ဒေဝ တာ-နတ်သည့် (အတ္ထိ) ကွတိ, ဗုဒ္ဓေါ၊ ဧဝံ, သောဂတော - သုဂတနတ် ရှိသူ၊ "မဟိဒ္ဓိနတ် ရှိသူ, ယမနတ်ရှိသူ, သောမနတ် ရှိသူ"ဟု ပေး၊ .... ဗျာကဲရဏံ - ကို၊ အဝေစ္စ-

---

ကတ္ထိကာ နက္ခတ်၏ ထူးခြားသော နက္ခတ် ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားပြသော ဝိသေသန) တည်း မာသောကား ဟောနက် ဒေဘိဓေယျပြတည်း၊ တန်ဆောင်မုန်း လပြည့်နေ့၌ အခြား နက္ခတ်တို့သည် လနှင့် (စန်းနှင့်) နီးကပ်စွာ မယှဉ်ဘဲ ကတ္တိကာ နက္ခတ်သာ လ (စန်း) နှင့်နီးကပ်စွာယှဉ်နေ၏၊ထို့ကြောင့်ကတ္တိကာနက္ခတ်သည်ထိုတန်ဆောင်မုန်း လ အတွက် ထူးခြားသော အမှတ်အသား ဖြစ်၏၊ သို့ဖြစ်၍ ထို ကတ္တိကာ နက္ခတ်နှင့် ယှဉ်သော တန်ဆောင်မုန်းလသည် "ကတ္တိက" အမည်ရ၏၊ [ဤ၌ ကတ္တိကာ နက္ခတ်ဖြင့် မှတ်သားအပ်သည်ကို "ယှဉ်သည်"ဟုဆိုသည်၊] "ကတ္တိကာယ+ယုတ္တော"ဟု တည်၍ ထို "ကတ္တိကာယ ယုတ္တော"ဟူသော အနက်၌ "ဏ ရာဂါ ဟသေဒ မညတ္ထေသု စ" သုတ်ဖြင့် (ထိုသုတ်၌ "အညတ္ထ" အရဖြင့်) ဏ ပစ္စည်းသက်, ဏအနုဗန် စသည့်ချေ, ကတ္တိကာဟု ပကတိပြု, (ကတ္တိကာ+အ) က ခွင်း ချေ, ကပ် "ကတ္တိက"ဟု ဖြစ်၏။

"မဂသိရေန+ယုတ္တော"စသည်တည်၍ တွက်၊ "မဃာယ"၌ "မဃာဟိ"ဟု သိမူ ရှိ၏၊ မဃာနက္ခတ်၌ ကြယ် ၅ လုံးရှိသောကြောင့် ဗဟုဝုစ်လည်း ဆိုနိုင်၏၊ အားလုံး မဃာချည်း မည်သောကြောင့် ဇာတ်ကိုငဲ့၍ ကေဝုစ်လည်း ဆိုနိုင်၏—ဟု ယောမနိဓိဋ္ဌ ပြသည်၊ ထို့ကြောင့် ပါဠိ ၂ မျိုးလုံးအသင့်ချည်း၊အာသဠှော—အာသဠှိ,သာဝဏော-သာဝဏီတို့သည် လိင် ၂ မျိုးရှိကြောင်းပြ၏၊ (ဤ) ပစ္စည်းသက်၍ "ဠှိ—ဏီ"ဖြစ်သည်၊ "ပုဗ္ဗာသဠှ,ဥတ္တရာသဠှ"ဟု ၂ မျိုးရှိသောကြောင့် "ဥတ္တရာသဠှာယ"ဟုဆိုသော်လည်း လိုရင်းမှာ "အာသဠှာယ"တည်း၊ "ဘဒ္ဒေန"အရာဝယ် "ပေါဋ္ဌပဒေန"ဟု သိမူရှိ၏၊ ပေါဋ္ဌပဒ နက္ခတ်ကို ဘဒ္ဒပဒ (ဘဒြပဒ) နက္ခတ်ဟု ထောမနိဓိ ဆိုသောကြောင့် "ဘဒ္ဒပဒေန ယုတ္တော ဘဒ္ဒပဒေါ"ဟု ရှိလျှင် ကောင်း၏၊သို့မဟုတ် "ပေါဋ္ဌပဒေန ယုတ္တော ပေါဋ္ဌပဒေါ"ဟု သိမူအတိုင်းလည်း ကောင်း၏၊ [ထောမနိဓိနှင့် မောဂ္ဂလ္လာန်တို့၌ လပြည့်ညဉ့်ကို "ဖုဿေန လက္ခိတာ"အရ ဖုဿီဟုခေါ်၍ ထိုညဉ့်ရှိသော တလကို "ဖုဿီ ယဿ အတ္ထိ"အရ "ဖုဿ"စသည်မည်၏—ဟု ဆိုသည်။]

ဉာဏ်ဖြင့် သက်ဝင်၍၊ အဓိတေ-သင်အံသူတည်း၊ ဝေယျာကရဏော-သူ၊ ဧဝံ, "မုဟုတ်ကျမ်း, နိမိတ်ကျမ်း, အင်္ဂဝိဇ္ဇာကျမ်း, ဝတ္ထုဝိဇ္ဇာကျမ်းကို သင်အံသူ" ဟု ပေး၊ .... ဝသာတိနံ - ဝသာတိ မည်သော မင်းသား‌တို့၏၊ ဝိသယော - နိုင်ငံဖြစ်သော၊ ဒေသော - အရပ်သည်၊ ဝါသာတော - မည်၏၊

ဗုဒ္ဓေါ အဿ ဒေဝတာ စသည်။ ။ဗုဒ္ဓကို နတ်ကဲ့သို့ ဆည်းကပ်ကိုးကွယ်သူသည် "ဗုဒ္ဓ" မည်၏၊ ["အဿ-၏၊ ဒေဝတာ-ကိုးကွယ်ရာနတ်ကား၊ ဗုဒ္ဓေါ-ဘုရားတည်း" ဟုလည်းပေးကြ၏၊] "ဝေယျာကရဏော" ရုပ်ပြီးပုံမှာ ဧဝေယျာကရဏိကော အတိုင်းတည်း၊ "ကိကနှင့် ဏ" ဟု ပစ္စည်းချင်းသာထူးသည်၊ "အဓဝစ္စ အဓိတေ"၏ အဓိပ္ပါယ်လည်း ထိုဌ် ပြခဲ့ပြီ။

ဝသာတိနံ ဝိသဳယော ဒေသော—ဝိသယသဒ္ဒါသည် "ဝိသယော-ရွာအပေါင်း (နယ်ပယ်) ကို၊ လဒ္ဓေါ-ရအပ်ပြီ"၌ ရွာအပေါင်း (နယ်ပယ်) ဟူသော အနက်ကိုရင်း, "စက္ခုဝိသယော-စက္ခုနှေ့၏ အရာဖြစ်သော၊ ရူပံ-ရူပါရုံ"၌ ဇုန်ဒြိယဂယ (ဇုန်နှေ့ဖြင့် ယူအပ်သော အာရုံ) ဟူသော အနက်၌ရင်း, "ဒေဝဒတ္တဿ-၏၊ ဝိသယော-အရာဖြစ်သော (အမြဲမပြတ် လေ့ကျက်အပ်သော)၊ အနုဝါကော-အနုဝါက မည်သော ဝါကျ"၌ အစွာသီလိတ (စင်စစ် အလေ့အလာပြုအပ်သော ကျမ်းစာ) အနက်၌ရင်း, "မဏ္ဍာနံ-ငါး‌ကို၏၊ ဝိသယော-အရာဖြစ်သော၊ ဇလံ-ရေ"၊ ဤ၌ အညတ္ထာဘာဝ ဝိသယာဓာရဟု ခေါ်အပ်သော အညတ္ထဘာဝ အနက်၌ရင်း ဖြစ်၏၊ ထို အနက်တို့တွင် "ဒေသော" ဟူသော ပါဠိကို ဆောက်၍ ဂါမသမုဒါယ (ရွာအပေါင်း) အနက်၌ ဤဝိသယသဒ္ဒါဖြစ်၏ ဟု သိသာ၏။ [ဋီကာဆရာကား "အနညတြဘာဝေါ (အညတ္ထာဘာဝေါ) ဝိသယော" ဟု ဖွင့်ရာ၌ ဝိသယအမျိုးမျိုးကို မခွဲခြားဘဲ "အာရုံ ဝိသယ-ဒေသ ဝိသယ" ၂ မျိုးမျှသာ ခွဲခြား၍ တို ၂ မျိုးတွင် မင်း၏ အာဏာနှံ့ရာနယ်ပယ်ကိုပင် (အခြားနယ်၌ ထိုမင်း၏ အာဏာ မနှံ့သောကြောင့်) အနညတြဘာဝ ယူသည်—ဟု မှတ်။]

ဒေသသဒ္ဒါလည်း "ညွှန်ပြခြင်း" ဟူသော ကြိယာအနက်ကို တချို့နေရာ၌ ဟောနိုင်သော်လည်း ဝိသယောဟူသော ဝိသေသနကြောင့် အရပ်ဒေသဟူသော အနက်သာ ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် "ဝိသယော" ချည်း "ဒေသော" ချည်း တပုဒ်တည်း မဆိုဘဲ "ဝိသယော ဒေသော" ဟု ၂ ပုဒ် တွဲဘက်၍ "တဿ+ဝိသယော ဒေသော" ဟု ပစ္စည်း အနက်ကို ပြသည်၊ ဤ နယ်ပယ်ဒေသ၏ အနှံ့ရသည့် "မင်း" သာ ဖြစ်ထိုက်ရကား "ဝသာတိနံ - ဝသာတိ မင်းဘို၏" ဟု ပေးသော မောဂ္ဂလ္လာန်သဃသစ် အလိုသာ ပါဠိမှန် အနက်မှန် ဖြစ်ထိုက်၏၊ "ဝသာဒါနံ-ခြသော့်ဘို၏" ဟု ပေးကြသော ပါဠိအနက်ကိုကား စဉ်းစားထိုက်သည်။ [ဤ၌ "ဒေသော" သည် ဝိသယောအတွက် အဘိဓေယျ ထည့်ခြင်းသာ၊ လိုရင်းမှာ "ဝသာတိနံ ဝိသယော" သာဟူး၊ ထို့ကြောင့် "ဝသာတိနံ ဝိသယော ဝါသာဘော, ဝံ-ဂန္ဓာရိနံ ဝိသယော ဂန္ဓာရော" စသည်ဖြင့် "ဒေသော" မပါဘဲ သက္ကာ သဒ္ဒါကိုဌ် ဆိုသည်။]

အသိ်ပဒေသေ - ဤ အရပ်၌၊ဥဒုမ္ဗရာ - ရေသဖန်းပင်ကို့သည်၊ သန္တိ, ဣတိ, ဩဒုမ္ဗရော - မည်၏၊ ဒေသော - အရပ်၊.... သ ဟ သေ န - တဲ့ထောင်ဖြင့်၊ နိဗ္ဗတ္တာ - ဖြစ်သော ကျုံးသည်၊ သာဟဿီ - မည်၏၊ ပရိက္ခာ - ကျုံး၊ [တူးခ ငှံ့ကထောင် ကုန်ကျသော ကျုံး - ဟူလို့၊] ပယသာ - နို့ရည်ဖြင့်၊ နိဗ္ဗတ္တံ - ဖြစ်သော နို့ဃနာသည်၊ ပါယာသံ-မည်၏။ ....သဟဿံ-တထောင်ကို့၊ အရဟတိ - ထိုက်တန်၏၊ ဣတိ, သာဟဿီ - မည်၏၊ ဂါထာ - ဂါထာ၊.... အယသော-သံ၏၊ ဝိကာရော - (တမျိုးပြုံအပ်သော) ခွက် စသည်သည်၊ အာယသော-မည်၏၊ ဧဝံ, သော၀ဏ္ဏော-ရွှေခွက် စသည်၊ အသ-ထိုရေ၏၊ ပုရိသော-ယောကျ်ားတရပ် ဟူသော၊ ပရိမာဏံ-အတိုင်းအရှည်သည်၊ (အတ္ထိ)၊ ဣတိ, ပေါရိသံ-၏၊ ဥဒကံ-ရေ၊ [သို့၌ "သုဂတေ-ဘုရား၌၊ ပသန္နော-ကြည်ညိုသူသည်၊ သောဂတော-မည်၏" ဟု ရှိသေး၏။]

စဂ္ဂဟဏေန - ဖြင့်၊ တတ္ထ - ထို၌၊ ဇာတော - ဖြစ်သည်၊ တတ္ထ စသတို့, တဿ - ထို၏၊ ဟိတံ - စီးပွါး၊ တံ - ထိုကို၊ အရဟ့တိ - ထိုက်၏၊ ဣတိ, အာဒီသု - ဤသို့ အစရှိသော အနက်တို့၌၊ ဏေယျပစ္စယော(စ)လည်းသက်၊ ဗာရာဏသိယံ - ၌၊ ဇာတော - မွေးဖွားသူ၊ ဝါ, ဗာရာဏသိယံ ဝသတိ၊ ဣတိ, ဗာရာဏသေယျကော - မည်၏၊ ပုရေဝိယ - ရှေ့ (မာထုရကော

ပါယာသံ၊ပေ၊ပေါရိသံ—ပယော အယောတို့သည် မဇ္ဈနာဂိဏ်းဖြစ်၍ "ပယ+အ,အယ+အ" ဟု ဖြစ်သောအခါ၊ မာနသံကဲ့သို့ (သ်) လာသည်။ ["ပါယ+အာသ" ဟုခွဲ၍ "ပါယော၀-သောက်လည်းသောက်အပ်၏၊အာသော၀-စားလည်း စားအပ်၏၊ ဣတိ ပါယာသော (သောက်၍လည်း ဖြစ်, လက်ကော်၍လည်း စားနိုင်သော နို့ဃနာ)" ဟုလည်း ကျမ်းဂန်တို့၌ ဆို၏၊ ပြစ်နေသည်ကို "ဃန-တခဲနက်" ဟု ခေါ်သည်၊] သံသဝိတ် စသော ခွက်သည် သံကို တမျိုးတဖုံ ပြုအပ်သော ခွက်တည်း၊ ဝိ-တမျိုး+ကာရော-ပြုအပ်သည်၊ "ဝိကာရော-အထူးတည်း" ဟု ပေးကြသည်မှာ သဒ္ဒါနက်ပျောက်၍ အဓိပ္ပါယ်လည်း မထိရောက်ချေ၊ "ပုရိသော ပမာဏံ" ၌ ပုရိသော အရ ယောကျ်ား၏ တရပ်ပမာဏတိုင်းဒေသ (ဌာနုပစာရအားဖြင့်) ယူ၍ လူ့ဟရုပ်နက်သောဒရကို "ပေါရိသံ-ဘရပ်ဘသူရှိသော ဒရ" ဟု ခေါ်သည်။

စဂ္ဂဟဏေန—"ဏ ရာဂါပေါမညတ္ထေသုစ" ၌ စသဒ္ဒါဖြင့် ဇာတ အစရှိသော အနက်၌ "ဗာရာဏသီ+ဏေယျ" သဒ္ဒါးခဲ့ ကပ်၍ "ဗာရဏသေယျ" ဟု ဖြစ်သောအခါ "မာထုရကော" စသည်၌ ဆိုခဲ့သည့် အတိုင်း သမ္ဘတော ကော သုတ်ဖြင့် က—လာ၍ "ဗာရာဏသေယျက" ဟုဖြစ်၏၊ စမြေယျကော စသည်၌လည်း နည်းတူ၊ ဂဂ်ဲယို-

စသည်)၌ကဲ့သို့၊ ကကဲ့ရာဂမော-ကဲ့ အက္ခရာလာ၊ ဧဝံ, စဂမ္ဗယျ ကော-သူ၊ သာဂလေယျကော- သာဂလပြည်၌ မွေးဖွားသူ, နေသူ၊ [“သာဂလေယျကော” တချို့ ရှိ၏၊ “ဂ” ကျဟန်တူသည်၊ “ကဲ့သမ္ဗုဇ္ဈနိယော တက္က-သိလာ စမ္ဗါစသာဂလံ” ဟု စမ္ဗါနှင့် သာဂလကို နီးကပ်စွာ အဘိ ဓာန်၌ တွေ့ရသည်။] မိဒိလေယျကော-မိဒိလာ ပြည်၌ မွေးဖွားသော, နေသော၊ ဇနော-လူ၊ ဂင်္ဂေယျကော-ဂင်္ဂါမြစ်၌ ပေါက်ဖွားသော၊ မစ္ဆော၊ သိလာယံ-ကျောက်၌၊ ဇာတံ-ဖြစ်သော ပန်းစသည်သည်၊ သေလေယျကံ-၏၊ ကုလေ-အိမ်၌၊ [အမျိုး၏ “ကုလ” အမည်ကို ဌာန၊၊ပစာအားဖြင့် နေရာ အိမ်၌ တင်စားသည်၊] ဇာတော-ပေါက်ဖွားသော၊ သုနခေါ- ခွေးတည်း၊ ကောလေယျကော-ခွေး၊ ဝနေ, ဖွာတံ-သော-ပုပ်-ပန်းတည်း၊ ဝါနေယျ-ပန်း၊ ဧဝံ, ပဗ္ဗတေယျော-တောင်ပေါ်၌ မွေးဖွားသော၊ မနုဿော-လူ၊ [တောင်သူလူရိုင်း၊] ပဗ္ဗတေယျော-တောင်၌ ဖြစ် သော၊ နဒီ၊ ပေါ၊သြသံ-ဆေး၊ ပထဿ - လမ်း၏၊ ဟိတံ - စီးပွားဖြစ်သော ရိကွာသည်၊ ပါထေယျ-၏၊ သပတိဿ-ဥစ္စာရှင်၏၊ ဟိတံ-စီးပွားဖြစ်သော၊ ဓနံ - ဥစ္စာသည်၊ သာပတေယျ-မည်၏၊ ပဒီပေယျ-ဆီမီး၏ စီးပွားဖြစ်သော၊ တေလံ-ဆီ၊ မာတု-မိခင်၏၊ ဟိတံ-စီးပွားသည်၊ မဇ္ဈတ္တေယျ-၏၊ ဧဝံ, ပေဇ္ဇတ္တေယျ-အဘ၏ စီးပွား၊ ဒက္ခိဏံ - အလှူကို၊ အရဟတိ - ခံထိုက်၏၊ ဣတိ, ဒက္ခိဏေယျော - ၏၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း။

ဝါနေယျ် စသည်ကား က-လာဘွယ်မလို၊ “ပထဿ+ဟိတံ” စသည်၌ “ဟိတ-စီးပွား”ဟူသည် “ဟိ့နောတိ ပဝတ္တာ ဘိ ဇလံ ဧတေနာတိ ဟိတံ” အရ ထိုထိုအကျိုး၏ ဖြစ်ကြောင်း (အကြောင်း) တည်း၊ | “ဟိတံ-အကျိုးဓိးပွား” ဟု အကျိုး ထည့်ပေးခြင်းသည် မကောင်း၊ ဟိတသဒ္ဒါ အကျိုးဟောမဟုတ်, အကြောင်းဟောသာ၊ ထို့ကြောင့် “လမ်း၏+စီးပွား” ဟူသည်လမ်းခရီးအား ကျေးဇူးပြုသော (ခရီးသွားရာ၌သုံးစားဘို့ ဖြစ်သော) ရိကွာတည်း။

သာပတေယျံ—သံ-ဥစ္စာ+ပတိ-အဒ္ဓိုင်၊ သဿ+ပတိ သပတိ-ဥစ္စာ၏ အရှင် (ဥစ္စာရှင်)၊ “သပတိဿ+ဟိတံ” အရ ဥစ္စာရှင်၏ စီးပွား (ဥစ္စာရှင်အား ကျေးဇူးများသော ဥစ္စာ) ဟူသည် ရွှေ ငွေ စပါး စသော ဥစ္စာများတည်း၊ ထို့အပ် ဆီမီး၏ အစီးအပွား ဟူသည် ဆီတည်း၊ မတ္တေယျံ-ပေတ္တေယျံ-ဟု သိမှုရှိ၏၊ ရုပ်ပြီးပုံမှာ မတ္တိကံ ပေတ္တိကံနှင့်အတူပင်၊ ပစ္ဆည်းသာကဿသည်၊ မေတ္တေယျံ-ဟူ၏သည်ကား (မာတုမှ ဇမတ္တ မဖြစ်နိုင်သောကြောင့်ဂုဏ်း မတ္တိကံ စသည်၌ ပြခဲ့သော သာဓကတို့နှင့် မညီသော ကြောင့်ဂုဏ်း) ပါဠိပျက်။ [ဋီကာ၌“မိတ္တေ+ဇာတော-မိတ်ဆွေ၌ ဖြစ်သော တရား,

(၃၂၃) ဇာတာဒီန မိမိယာ စ။ ။ဇာတ ကွစ္စေဝမာဒီနံ-ဇာတ အစ ရှိကုန်သော၊ သဒ္ဒါနံ-တို့၏၊ အတ္ထေ - ဌ်၊ ကွမ ကွယ ကွတိ, ဧတေပစ္စယာ ဝါဟောန္တိ၊ ပစ္ဆာ - နောက်၌၊ ဇာတော - ဖြစ် သော လူ စ သည် သည်၊ ပစ္ဆိမော-မည်၏၊ ပစ္ဆိမာ-သော၊ ဇနတာ-သတ္တဝါအပေါင်း၊ ပစ္ဆိမံ စိတ်၊ အန္တေ-အဆုံး၌၊ ပေ၊ အန္တိမော-အဆုံး၌ဖြစ်သောဘဝစသည်၊ အန္တိမံ-အဆုံး၌ ဖြစ်သောစိတ်၊ ဧဝံ, မဇ္ဈေမော-အလယ်၌ဖြစ်သူ၊ [ပစ္ဆိမောရှိလျှင်ပါ၌ပျက်၊] ပုရိမော-ရှေ၌ဖြစ်သူ၊ ဥပရိမော-အထက်၌ဖြစ်သူ၊ ဟေဋ္ဌိမော-အောက်၌ဖြစ်သူ၊ ပစ္စန္တိမော - အစွန်၌ဖြစ်သော ဇနပုဒ်၊ [" မဇ္ဈိမော" ရှိလျှင်ကား ပါ၌ပျက်၊] ပေါ်ပွဲမော-ဖမျက်၌ ဖြစ်သော အနာစသည်၊ ဂန္ထိမော-အထုံးအဖဲ့၌ ဖြစ်သော အရာ။

မိတ္တာနံ+ဟိတော—မိတ်ဆွေတို့၏ စီးပွားဖြစ်သူ, မိတ္တံ အရဟတိတိ မေတ္တေယျော"ဟု ရှိသေး၏၊မေတ္တော၌ပြုခဲ့သည့်အတိုင်း ဇာကို ပြု၊] "ဒက္ခိနိ ဝဗ္ဘိ ဗောန" နှင့် အညီ ကြီးပွားချမ်းသာကြောင်းဖြစ်သောအလှူသည် ဒက္ခိဏာမည်၏၊ထိုအလှူကို ခံထိုက်သော (ထိုအလှူ၏ အကျိုးကို တိုးပွားအောင် လယ်ယာ မြေကောင်းနှင့်တူသော) ရဟန္တာ ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဒက္ခိဏေယျ မည်၏။

(၃၂၄) ပစ္ဆိမော, ပစ္ဆိမာ, ပစ္ဆိမံ— တို့ကား ဇနော (ပုထုဇဉ်) ဇနတာ (ဇာတိရှိလိန်) စိတ်တံ (နပုံလိန်) ဟူသော အဘိဓေယျအားလျော်စွာ ၃ လိန်ရှိနိုင်ကြောင်း ပြသော ပုံစံများတည်း၊ ရှေ-နောက် ပုံစံများ၌လည်း ဤသို့ လိန်အားလျော်စွာ ပုံစံပြုပုံကို သိပါ၊ "ပစ္ဆာ-ဥပရိ-ဟေဋ္ဌာ"တို့သည် (ဉ်-ဟူသော) သတ္တမီအနက်၌ ဖြစ်သော နိပါတ်တို့တည်း၊ "ပစ္ဆာ-ဥပရိ-ဟေဋ္ဌာ+ဇာတော"ဟု ဝိဂြိဟ်ပြု၊ "မဇ္ဈေ-ပုရာ-ပစ္စန္တေ+ဇာတော, မဇ္ဈိမော"စသည်၊ ဂေါပ္ပေ-ဖမျက်၌+ဇာတော်-ဖြစ်သော အနာ စသည်သည်၊ ဂေါပ်ဖမော-မည်၏၊ "ဂန္ထေ+ဇာတော ဂန္ထိမော"လည်း နည်းတူ၊ "-ဂေါပ်ဖမော, ဂန္ထိမော"ဟုတွဲ၍ပြသောရူပသိဒ္ဓိဆရောကားပါရာဇိကဏ် ကုလဒူသက သိက္ခာပုဒ် အဋ္ဌကထာ၌လာသော "ဂန္ထိမ-ဂေါပ်ိမ-ဝေဓိမ-ဝေဒ်္ဘမ-ပုရိမ-ဝါယိမ" ဟူသော သိကုံးအပ်သောပန်းအထုး ၆ မျိုးတွင် "ဂန္ထိမ-ဂေါပ်ိမ"ကို ပြလိုဟန်တူ၏၊ သို့သော် ထို၌ ပါဒသော ဂေါပ်ိမ၌ ကွမ ပစ္စည်းသည် ဇာတ အနက်ဟောမဟုတ်၊ ဧဂေါပ္ဖ သဒ္ဒါသည် ချီမြှင့်စသည်ဖြင့် ပန်းညှာတို့ကို ထိုသီခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊ ဧဂေါပ္ဖနံ ဂေါပ္ပေါ၊ ဧဂေါပ္ပေန-သိုးသီခြင်းဖြင့်၊ နိပ္ဖတ္တံ-ဖြစ်သော ပန်းအထုးသည်၊ ဂေါပ်ိမံ-မည်၏၊ ဤသို့ နိပ္ဖတ္တအနက်၌ "ကွမ" ပစ္စည်းသက်၏။ [ဂန္ထေန+နိပ္ဖတ္တံ, ဂန္ထိမံ၊ သေနယော ဧသောသေသုပိ"တေရသကဏ်ဋီကာ။]

မှတ်ချက်။ ။မောဂ္ဂလ္လာန်ဝယ် မဇ္ဈိမောစသည်၌ကွမပစ္စည်းကို ဘာဝအနက်ဟော ဟုဆို၍ "မဇ္ဈေ+ဘဝေါ"စသည်ဖြင့်ပြ၏၊ သြရေ ဘဝေါ သြရိမော-ဤဘက်ကမ်း၌

တကာ - ထိုမှတပါး၊ ကုယာပစ္စယေ - ၌ (ဥဒါဟရဏ်)၊ မနုဿ ဇာတိ ယာ - လူဇာတ်၌၊ ဇာတော - ဖြစ်သော ယောကျ်ားတည်း၊ မနုဿ ဇာတိ ယော - ကျ်ား၊ မနုဿ ဇာတိယာ - လူဇာတ်၌ ဖြစ်သော မိန်းမ၊ မနုဿ ဇာတိယံ-လူဇာတ်၌ ဖြစ်သောအမျိုး၊ ဧဝံ, အဿဇာတိယော - မြင်းဇာတ်၌ ဖြစ်သူ၊ ဟတ္ထိဇာတိယော - ဆင်ဇာတ်၌ ဖြစ်သူ၊ ဗောဓိသတ္တ ဇာတိယော - ဘုရားအလောင်းဇာတ်၌ ဖြစ်သူ၊ ဒဗ္ဗဇာတိယော - ပညာရှိဇာတ်၌ ဖြစ်သူ၊ သမာနဇာတိယော - တူသောဇာတ်၌ ဖြစ်သူ၊ လောကိယော - လောက၌ ဖြစ်သောဘရား၊ ကုစ္ဆာဒိ-ဘည်း။

အာဒိဂ္ဂဟဏေန - ဖြင့်၊ တတ္ထ - ထို၌၊ နိယုတ္တော - ယှဉ်သည်၊ အဿ-ထိုသူ၏၊ တံ - ထိုအရာသည်၊ အတ္ထိ၊ တတ္ထ - ထို၌၊ ဘဝေါ - ဖြစ်၏၊ ကုတျာ ဒီသုပိ - ဤသို့ အစရှိသော အနက်တို့၌လည်း၊ ကုမ ကုယ ပစ္စယာဟောန္တိ၊ စသဒ္ဒေန ကုက ပစ္စဓယာစ၊ အန္တေ - အဆုံး၌၊ နိယုတ္တော - ယှဉ်သူတည်း၊ အန္တိမော, ဓယာ, ကော - သူ၊ အဿ - ထိုသူ၏၊ ပုတ္တော အတ္ထိ၊ တသ္မိ - ၌၊ ဝိဇ္ဇတိ၊ ကုတိ ပုတ္တိဓမော, ယော, ကော-မည်၏၊ အဿ - ထိုဝေါဟာရ စသည်၏၊ ကပ္ပေါ - ရဟန်းတို့အား အပ်အောင်ပြုခြင်းသည်၊ အတ္ထိ, ကုတိ,

---

ဖြစ်သည်၊ပါရေ ဘဝေါပါရိဓမော-ထိုဘက်ကမ်း၌ဖြစ်သည်၊အပ္ပဿုနရေ ဘဝေါ,အပ္ပဿုနာ ရိမော-အတွင်း၌ဖြစ်သည်၊ ပုရတ္ထာ (နိပါတ်ပုဒ်) - ရှေး၌ (အရှေ့၌) +ဘဝေါ ပုရတ္ထိမော၊ ဗာဟိရံ(နိပါတ်) —ပြင်ဘက်၌+ဘဝေါ, ဗာဟိရေမော၊ ဤပုံစံတို့ကိုလည်း ထိုနီသသစ်၌ ပြထားသည်။

တထာ ဇုယပစ္စဒယ—များသောအားဖြင့်ဇာတသဒ္ဒါသည်အာဓာရ(၌ဟူသော) အနက်နှင့်စပ်သောကြောင့် "မနုဿဇာတိယာ-၌" ဟု ပေးလိုက်သည်၊"လောက+ ဇာတော"ဟုကောန် ဝိဂြိုဟ်ပြုရမည့်"လောကိယော"ကို ထောက်၍လည်း "၌"ဟုပင် ပေးခွင့်ရှိသည်၊ "မနုဿဇာတိ"နောင် ဇာတ အနက်၌ ဇုယပစ္စည်းသက်၍ "မနုဿ ဇာတိယော, ယာ, ယံ"ဟု အတိဓေယျအားလျော်စွာ ၃ လိန် ဖြစ်၏၊ ဒဗ္ဗ သဒ္ဒါသည် "ဗုဒ္ဓေါ စ ဒဗ္ဗ ဝိဒ္ဒသု"ဟူသော အဘိဓာန်နှင့်အညီ "ပညာရှိ" အနက်ဟောတည်း။

အာဒိဂ္ဂဟဏေန၊ပေ၊စ သဒ္ဒေန ဇုကပစ္စဓယော စ—သုတ်၌ တိုက်ရိုက်ပါသော ကြောင့် ဇုမ-ဇုယပစ္စည်းသက်မှုမှာ သုတ်ချင်းဖြင့်ပင်ပြီး၏၊အနက်ကိုသာဇာတအနက် မဟုတ်ဘဲ နိယုတ္တိစသော အနက်ဖြစ်၍ ဇာတာဒိနံ၌ အာဒိဖြင့် ယူရသည်၊ ထို့ကြောင့် "အာဒိဂ္ဂဟဏေန၊ပေ၊ ဇုမ ဇုယ ပစ္စယာ ဟောန္တိ"ဟု မိန့်သည်၊ ဇုကပစ္စည်းကား သုတ်၌ တိုက်ရိုက် မပါ, ဇုမိယာစ၌ စ သဒ္ဒါဖြင့် ဆည်းယူ အပ်သော ပစ္စည်းတည်း၊ ထို့ကြောင့်"စသဒ္ဒေန ဇုကပစ္စယောစ"ဟုမိန့်သည်၊အန္တိမော အန္တိယော အန္တိကော-စသည်တို့ကား ထို ၃ ပစ္စည်း၏ပုံစံဘည်း။

ကပိုယော - မည်၏၊ အဿ - ထို၎သော့၏၊ ဇဋ္ဌော - ဆံကျစ်သည်၊ အတ္ထိ, ဣတိ, ဇဋိယော၊အဿ - ထို သမာဓိ၏၊ ဟာနဘာဝေါ - ဆုတ်ယုတ်ခြင်း အဘို့သည်၊ အတ္ထိ, ဣတိ, ဟာနဘာဝိယော၊ ဧဝံ, ဌိတိဘာဝိယော-တည်တံ့ခြင်း အဘို့ရှိသော သမာဓိ၊ ဗောဓိဿ - မဂ်ဉာဏ်၏၊ ပက္ခေ - အသင်းအပင်း၌၊ ဝါ-ပက်၌၊ ဘဝါ - ဖြစ်သောတရားတို့တည်း၊ ဗောဓိပက္ခိယော - တို့၊ ပဋ္ဌဝဂ္ဂေ-၅-ယောက်အစု၌၊ ဘဝါ-ဖြစ်သော ပဋိပုဂ္ဂိုလ်တို့တည်း၊ ပဋ္ဌဝဂ္ဂိယော- တို့၊ ဧဝံ, ဆဗ္ဗဂ္ဂိယော - ၆-ယောက်အစု၌ ဖြစ်သော ရဟန်းတို့၊ ဥဒရိယံ - ဝမ်း၌ ဖြစ်သော အစာသစ်၊ ဣဒံ - ဤ ဥစ္စာသည်၊ အတ္တာနော - မိမိ၏ ဥစ္စာတည်း၊ အတ္တာနိယံ - မိမိဥစ္စာ၊ နုကာရောဂမော-နအကွာလော။

စသဒ္ဒဂ္ဟဏေန - ဖြင့်၊ ကိယ, ယ, ဏျပစ္စယာစ - ကိယ ပစ္စည်း, ယ ပစ္စည်း, ဏျ ပစ္စည်းတို့သည်လည်း၊ (ဟောန္တိ)၊ ဇာတိယာ - ပဋိသန္ဓေ၌၊

ကပိုယော။ ။ကပ္ပသဒ္ဒါသည် သမဏဝေါဟာရ (ရဟန်းများ၏ အသုံးအနှုန်း ဖြစ်သော ဝိနည်းနှင့်လျော်စွာ အပ်စပ်အောင်ပြုခြင်း) အနက်ကိုဟော၏၊ ထို အပ်စပ်အောင်ပြုခြင်းရှိသော (အပ်စပ်သော) ပရိက္ခရာ စသည်သည် ကပ္ပိယ မည်၏၊ထိုကပ္ပိယ ပရိက္ခရာ စသည်ကို ပြုတတ်သူကို "ကပ္ပိယ ကာရက" ဟု ခေါ်၏၊ ယခုကာလ၌ကား "ကာရက"ကို ဖြုတ်၍ "ကပ္ပိယ"ဟု ခေါ်နေကြသည်။

ဟာနဘာဂိယ။ ။ဟာန=ဆုတ်ယုတ်ခြင်း+ဘာဂ=အဘို့၊ ပဌမဈာန် သမာဓိကို ရပြီးနောက် ထို ဈာန်ကို အထပ်ထပ်မဝင်စားဘဲ ပစ်ထားလျှင် (ရပြီးစာကို ပစ်ထားမိ၍ မေ့သကဲ့သို့) ထိုဈာန်ယုတ်လျော့ ပျောက်သွားတတ်၏၊ထိုသမာဓိသည် ဆုတ်ယုတ်ခြင်း အဘို့ရှိသော (ဆုတ်ယုတ်ဘို့ဖြစ်နေသော) ကြောင့် ဟာနဘာဂိယ မည်၏၊ ထို ဈာန်ကို ဝင်စားသော်လည်း အထက်ဈာန်ရဘို့ အားမထုတ်လျှင် တည်တံ့ဘို့သာ ဖြစ်သော ကြောင့် ဌိတိဘာဂိယ မည်၏၊ ဤသို့ ဘာဝနာတွင် ကောဋ္ဌာသ (အဘို့) ဒုနက် ကြိုလိုက်ခြင်းသည် "ဟာနဘာဂိယာဒိဝသေနာတိ—ဟာနကောဋ္ဌာသိကာဒိဝသေန" ဟူသော ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဟာဋီကာအတိုင်းတည်း၊ ရှုပသိဒ္ဓိ ဋီကာ၌ကား "ဟာနသ—ဆုတ်ယုတ်ကြောင်းကို၊ ဘဇနံ သေဝနံ-မှီဝဲခြင်းသည်၊ ဟာနဘာဝေါ—မည်၏"ဟု ဘာဝနာတွင် သေဝန အနက်ကြီး၍ "ဟာနဘာဂိယော"အရ သမာဓိကို မယူဘဲ "ဝိပက္ခ သေဝိနောဂုဏော"ဟု ဖွင့်လေသည်၊ သမာဓိ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သော ကာမဆွဲနှိုဝရဏဖြစ်ကြောင်း တရားစုကို မှီဝဲသူ၏မကောင်းဂုဏ်ကို "ဟာနဘာဂိယ" ဟုဆိုလိုသတတ်၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ် သီလနိဒ္ဒေသ၌ ပြသော ဟာနဘာဂိယသီလကို ရည်ရွယ်၍ ဖွင့်ဟန် တူသော်လည်း ထို၌ "ဟာနဘာဂိယ" အရ သီလကို ရသောကြောင့် ထိုအကိုင်း မကျခဲ့။ ["အတ္တ+ဍ ယ"ဟု ဖြစ်သောအခါ ကေသုဝုဒ္ဓိဖြင့် နအကွာလော၍ အတ္တနိယံဖြစ်၏၊ ဧမောပ္ပလ္လောနံ၌ကား တခါထည့်း "နိယ"ပစ္စည်း သက်သည်။]

နိယုတ္တော-ယှဉ်သူတည်း၊ ဇာတိကိယော-သူ၊ ဧဝံ, အန္ဓကိယော-ကန်းသူ၏ အဖြစ်၌ ယှဉ်သူ၊ ဇစ္စန္ဓေ-သန္ဓေကန်း၏ အဖြစ်၌၊ နိယုတ္တော-တည်း၊ ဇစ္စန္ဓကိယော-သူ၊ အယံ-ဤဥစ္စာသည်၊ သဿ-မိမိ၏ (ဥစ္စာတည်း)၊ ဣတိသကိယော၊ ဧဝံ, ပရကိယော-သူတပါး၏ ဥစ္စာ။

ယ ပစ္စယော-ယ ပစ္စည်းသည်၊ သာဓု ဟတ ဘဝ ဇာတာဒအတ္ထေသု-သာဓု၊ ပေ၊ ဇာတ အစရှိသောအနက်တို့၌ (ဟောတိ)၊ ယထာ-ကဲ့၊ ကမ္မနိ-အမှု၌၊ သာဓု-ကောင်းသောစိတ်တည်း၊ ကမ္မည်-စိတ်၊ သဘာယံ-အစည်းအဝေး သဘင်၌၊ သာဓု-ကောင်းသော စကားတည်း၊ သဗ္ဘ-ကား၊ ယဝတံ တလနာဒိနာ-ယဝတံ တလန အစရှိသော သုတ်ဖြင့်-ဥကာရာဒိ-ဥ အပြု အစရှိသော အစီအရင်သည် (ဟောတိ)၊ [သန္ဒိ (၄၂) သုတ်အဖွင့် ပြန်ကြည့်၊] ဧဝံ, မေဓာယ-ယင်၏၊ ဟိတံ-အစီးအပွားတည်း၊ မေဇ္ဈံ-ပွား၊ [“ဃတံ-ထောပတ်တည်း” ဟု သိဟိုဠ်မူ၌ အဘိဓေယျ ပါဌသည်၊] ပါဒါနံ-ခြေတို့၏၊ ဟိတံ-စီးပွားဖြစ်သော၊ တေလံ-ခြေနယ်ဆီ တည်း၊ ပဇ္ဇ-ဆီ၊ ရထဿ-ရထား၏၊ ဟိတာ-စီးပွားဖြစ်သော လမ်းတည်း၊ ရစ္ဆာ-လမ်း၊ ဂါမေ-ရွာ၌၊ ဘဝေါ-ဖြစ်သော အကျင့်တည်း၊ ဂမ္မော-ကျင့်၊ “ဂမ္မော ဟိနော ပေါထုဇ္ဇနိကော” ဓမ္မစကြာ၊] ဂဝေ-နွားမ၌၊ ဘဝံ-ဖြစ်သော နို့ရည် စသည်တည်း၊ ဂဗျ-နို့ရည် စသည်၊ ဩသရေစာတိ

စ သဒ္ဒဂ္ဂ၊ပေ၊ဏျ ပစ္စယာ— [မြန်မာမူ၌ “ကိယ ဏျ ပစ္စယာ စ”သာ ရှိ၍ “ယ”ကျသည်၊“ဇာတိယာ”၏အရာ၌ မောဂ္ဂလ္လာန်ဝယ်“ဇာတိယံ”ဟုရှိ၏၊“အန္ဓ” သဒ္ဒါသည် ကန်းသူကိုသာ ဟောသော်လည်း အနှစ်၌ ဘာဝပွဓာန-တနည်း ဘာဝလောပကြ၍ “ကန်းသူ၏အဖြစ်၌”ဟု ပေးသည်၊ ဇစ္စန္ဓေလည်း နည်းတူ၊ မှန်၏-“အန္ဓ,အန္ဓကိယ” ၂ ပါး လုံးပင် ကန်းသူကို ဟောရကား “ အန္ဓေ-ကန်းသူ၌၊ နိယုတ္တော-ယှဉ်သော ကန်းသူ”ဟု ဆိုလျှင် အဓိပ္ပါယ်မရသောကြောင့် “အန္ဓေ-ကန်းသူ၏ အဖြစ် (မျက်စိကွယ်ခြင်း) ၌”ဟု ဆိုမှ,အဓိပ္ပါယ်ရသည်။

ယ ပစ္စယော၊ပေ၊ဇာတာဒိ အတ္ထေသု—ပြခဲ့သော ၃ ပစ္စည်းတွင် ယပစ္စည်း၏ ပုံစံကိုပြလို၍ (သိဟိုဠ်မူ၌) “ယ ပစ္စယော”စသည်ကို မိန့်သည်၊ “ဏျ ပစ္စယော”ဟု မြန်မာမူရှိသည်ကား “စသဒ္ဒေန ယပစ္စယော ရူပသိဒ္ဓိယံ ဝုတ္တော”ဟူသော ဗာလာဝတာရ ဋီကာဟောင်းနှင့်ဝင်း, “တတြ+သာဓု ယဘ်”ဟူသော ကလာပ်နှင့်ဝင်း မညီရုံသာမက, ကမ္မည် စသော ပုံစံအားလုံးပင် ဝုဒ္ဓိ မရောက်သောကြောင့်ဝင်း, ထောမနိမိဒ္ဓ“မဇ္ဈံ”ပုဒ်ဝယ်“ယတ်”ပစ္စည်းဟု ဆိုသောကြောင့်ဝင်း “ယ ပစ္စယော” သာသင့်သည်၊“ဧဝံ ဓမေဓာယ ဟိတံ”၌ဧဝံကား သဗ္ဗံကဲ့သို့ ယဝတံသုတ်ဖြင့် စီရင်ပုံကို

သုတ္တေ-၌၊ စသဒ္ဒေန-ဖြင့်၊ ယ ပစ္စယေ·ယ ပစ္စည်းသည်၊ ပရေပိ-နှောင်းသော်လည်း၊ အဝါဒေသော·အဝ ပြုသည် (ဟောတိ)၊ ကဝိမှိ-ကဗျာဖဲ့သူ၌၊ ဘဝံ-ဖြစ်သော အစီအကုံးတည်း၊ ကဗျံ-ကုံး၊ [ထောမနိဓိဒ္ဓိ "ကဝိနော ကမ္မံ ကဗျံ"ဟု ရှိ၏၊] ဒိဝိ-နတ်ပြည်၌၊ ဘဝါ-ဖြစ်သော ကာမဂုဏ်တို့တည်း၊ ဒိဗျာ-တို့၊ ထနတော-သားမြတ်မှ၊ ဇာတံ-ဖြစ်သော နှံ့ရည်တည်း၊ ထညံ-ရည်၊ ဓနာယ-ဥစ္စာအလို့ငှါ၊ သံဝတ္တတိ-ဖြစ်၏၊ ဣတိ, ဓညံ-မည်၏၊ [" ထနာယ " စသည်ရှိသော မူ၌ ပါဠိပျက်။]

ဏျော-ဏျ ပစ္စည်းကား၊ ပရိသာယံ-ပရိသတ်၌၊ သာဓု-ကောင်းသော အစေအပါးတည်း၊ ပါရိသဇ္ဇော-ပါး၊ ဒကဲာရာဂမော·ဒအာဂမ္ဘာရာလာ၊ သမဏာနံ-တို့၏၊ ဟိတာ-စီးပွားတို့တည်း၊ သာမညာ-ရဟန်းတို့၏ စီးပွားဖြစ်ကုန်သော၊ ဇနာ-လူတို့၊ ဗြာဟ္မဏာနံ-တို့၏၊ ဟိတာ-စီးပွားတို့တည်း၊ ဗြာဟ္မညာ-တို့၊ အရူပေ-အရူပဘုံ၌၊ ဘဝါ-ဖြစ်သော တရားတို့တည်း၊ အာရုပ္ပါ-တို့၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း။

(၃၇၈) ရာဇပုတ္တာနံ-တို့၏၊ သမ္ဗဟော-တည်း၊ ဣတိဝုတ္တဟေ(သတိ).... **သမ္ဗဟတ္ထေ ကဏ် ဏာ။** ။ဆဋ္ဌီ ယန္တတော - ဆဋ္ဌီဝိဘတ္တိ အာဆုံးရှိသောလိင်္ဂမူ(နောက်၌)၊ တေသံ-ထိုမင်းသား စသည်တို့၏၊ သမ္ဗဟော-အပေါင်းတည်း၊ ဣတိအတ္ထေ-၌၊ ကဏ် ဏာ ဣတိ-ကဏ်, ဏဲ ဟူကုန်သော၊ တေပစ္စယာ ဟောန္တိ၊ ရာဇပုတ္တကော-မင်းသားတို့၏ အပေါင်း၊

ညွှန်ပြသည်၊ "အသ မေဓော"စသည်၌ကဲ့သို့ မေဓာ သဒ္ဒါသည် ယဇ်ပူဇော်ခြင်းကို ဟော၏၊ ထောပတ်ကိုထည့်၍ မီးနတ်အား ပူဇော်ရသောကြောင့် ထောပတ်သည် ယဇ်၏ စီးပွားဖြစ်သည်၊ ခြေကို ဆီသုတ်ရသောကြောင့် ဆီသည် ခြေ၏စီးပွားဖြစ်၏၊ ရန္ဆာတိုင်အောင် ယဝတံသုတ်ဖြင့် စီရင်ရသည်၊ အဝဏ္ဏော ယေ လောပဉ္စဖြင့် ဓာ စသည်၌ အာ စသည်ကိုချေရာဦးမည်ကိုလည်း သတိပြု၊ ဂဗျံ၌ "ဂေါ+ယ"ဟုဖြစ်သော အခါ သြသရေစ၌ စ ဖြင့် အဝပြု, ဝ ကို ဗ ပြု။

ဏျော ပရိသာယံ၊ ဓပ၊ အာရုပ္ပါ—ဤပြဿုဂ်များ၌ ဝုဒ္ဓိ ရောက်သောကြောင့် ဏျော်ပစ္စည်းသာဖြစ်သင့်၏၊ ထို့ကြောင့် "ဏျောပရိသာယံ" ဟု ရှိသော သိပ္ပိုဠ်မူသာသင့်သည်၊ ဗာလာဝတာရဋီကာ၌လည်း "တေန စသဒ္ဒေန ဏျော်စ, ပရိသာယံသာဓု ပါရိသဇ္ဇော" စသည်ဖြင့် ဆိုသည်၊ "ပရိသာ+ယ" ဟု ဖြစ်သောအခါ ဝုဒ္ဓါဒိသရသဝါဖြင့် ဝုဒ္ဓိပြု, တေသုဝုဒ္ဓိသုတ်ဖြင့် (ဒ) ဗျည်းလာ၍ "ပါရိသာ+ဒျ" ဟုဖြစ်လျှင် ယဝတံသုတ်ဖြင့် ဒျ ကို ဇ ပြု, ဒွေဘော်လာ၊ကွစာဒိ မဏ္ဍူကာရာနံဖြင့် သာ၌ ရသပြု, ပါရိသဇ္ဇ ဖြိုး၏၊ သာမညာ စသည်ကား ထင်ရှားပြီ။

ရာဇပုတ္တကံဝါ - လည်း ရှိ၏၊ ရာဇပုတ္တော - ပေါင်း၊ ဧဝံ, မာနုဿကော, မာနုဿော - လူတို့၏ အပေါင်း၊ မာဓုရကော, မာဓုရော - ချိုဆိမ့်သော အရသာတို့၏ အပေါင်း၊ ပေါရိသကော, ပေါရိသော - ယောကျ်ားတို့၏ အပေါင်း၊ ဝုဒ္ဓါနံ - ကြီးသူတို့၏၊ သမ္ဗုဟော, ဝုဒ္ဓကော ဝုဒ္ဓေါ၊ [“ဗုဒ္ဓါနံ” စသည်လည်း ရှိ၏၊] ဧဝံ,မာယူရကော, မာယူရော-ဥဒေါင်းတို့၏ အပေါင်း၊ (ကာပေါတကော,) ကာပေါတော-ခိုတို့၏ အပေါင်း၊ ကောကိလော-ဥဩ တို့၏ အပေါင်း၊ မာဟိံသကော, မာဟိံသော-ကဲ့ပြုတို့၏ အပေါင်း၊ သဒ္ဒ ကော - ကုလားအုပ်တို့၏ အပေါင်း၊ သရဘ္ဘကော - သိုးတို့၏ အပေါင်း၊ အဒ္ဒန်ဿံ - ရှစ် ခု တို့ ၏ ၊ ပေ ၊ ရာဇာနံ - မင်းတို့၏၊ ဘိက္ခာနံ - ထ မင်း တို့ ၏၊ သိက္ခာ နံ-သိက္ခာတို့၏၊ ဒ္ဝိန္နံ ၂-ခုတို့၏၊ သမ္ဗုဟော, ဒ္ဝယံ ၂-ခုတို့၏အပေါင်း၊ တေသုဝုဒ္ဓိတျာဒီနာ - ဖြင့်၊ ဣကာရ သ - ၏၊.... အယာဒေသော - အယ်ပြု၊ ဧဝံ, တိဏ္ဏံ ၊ ပေ ၊ တယံ - ၃-ခုတို့၏ အပေါင်း၊ ဣစ္စာဒိ။

(၃၇၉) သမ္ဗုဟတ္ထေတိ ဝတ္တတေ၊

ဂါမ ၊ ပေ ၊ တာ။ ။ဂါမာဒိဟိ-ဂါမ အစရှိသော သဒ္ဒါတို့မှ နောက်၌၊ သမ္ဗုဟတ္ထေ-၌၊ တာပစ္စယော ဟောတိ၊ ဂါမာနံ-ရွာတို့၏၊ ပေ ၊ ဂါမဟာ-ရွာတို့၏ အပေါင်း၊ ဧဝံ, ဇနတာ-လူတို့၏အပေါင်း၊ ပဇ္ဇုတာ-ဆွမျိုးတို့၏ အပေါင်း၊ သဟာယတာ - အပေါင်းအဖော်တို့၏ အပေါင်း၊ နာဂရတာ-မြို့သူမြို့သားတို့၏ အပေါင်း၊ တာတိယောဂဝိဘာဇေန-“ တာ ” ဟူသော ယောဂဝိဘာဂ ဖြင့်၊ သကတ္ထပိ - သကတ္ထ၌လည်း၊ တာ -- ဏာ ပစ္စည်း

---

(၃၇၀) “ရာဇပုတ္တာနံ”နောင် သမ္ဗုဟ အနက်၌ ကဏ် ပစ္စည်းသက်, ဏ်အနုဗန်ဒုချ, စသည်စီရင်၍ ရာဇပုတ္တကော, နပုံလိန်ဖြင့် ရာဇပုတ္တကံဟု ဖြစ်၏၊ ဏာပစ္စည်းသက်လျင် ရာဇပုတ္တော စသည်ဖြစ်၏၊ “မာထုရကော”ဟု စာကိုယ် ရှိ၏၊ ထို အဝဲ့ိုင်း မှန်လျင် “မာထုရာနံ—မထုရာ ပြည်သူ ပြည်သား တို့၏၊ သမ္ဗုဟော မာထုရကော=မာထုရော”ဟု အနက်ပေးသင့်၏၊ ဋီကာ၌“မဓုရာနံ သမ္ဗုဟော”ဟု ရှိသောကြောင့် “ချိုဆိမ့်သော အရသာတို့၏ အပေါင်း”ဟု ဆိုလိုက်သည်၊ ဗုဒ္ဓါနံ၌ “ဝုဒ္ဓါနံ”ဟု သိပါဋ်ဒ္မရှိ၏၊ ဒွယံ၌ “ဒ္ဝိ+အ”ဟုဖြစ်သောအခါ တေသုဝုဒ္ဓိသုတ်ကြီးဖြင့် ဣကို အယ ပြု၊ တယံလည်း နည်းတူ၊ မာဂ္ဂလွာန်၌ကား ဥဘ ဒ္ဝိ တိ သဒ္ဒါတို့နောင် အံသ (အဘို့အစု) အနက်၌ “အယ” ပစ္စည်း သက်၏၊ ဥဘယံ, ဒွယံ-၂ ဘို့ရှိသော အပေါင်း၊ တယံ-၃ ဘို့ရှိသောအပေါင်း၊ “ဥဘော အံသာ အသ္သာတိ ဥဘယံ” စသည် ပြု၊ မုဒ္ဓမောဓ၌ကား အဝယဝ (အစိတ်အစိတ်) ဟူသော အနက်၌ အယ ပစ္စည်းသက်၏၊“ဒွယံ-၂ ခုသောအစိတ်ရှိသော အပေါင်း” စသည် ပြုပေး။]

သက်၊ ဒေဝါယေဝ - နတ်သည်ပင်၊ ဒေဝတာ - ဒေဝတာ မည်၏၊ တာပစ္စယန္တသ - တာပစ္စယန္တပုဒ်၏၊ နိစ်ံ - အမြဲ၊ ဣတ္ထိလိင်္ဂတာ - ဣတ္ထိလိန် ရှိသည်၏ အဖြစ်သည် (ဟောတ်)။

(၃၈၀) တဒဿ ဌာန မိယောစ။ ။တံ - ထိုအရာသည်၊ အသ - ထို ယစ်ခြင်း စသည်၏၊ ဌာနံ - တည်ရာ အကြောင်းတည်း၊ ဣစ္စေတသ်ံ အတ္ထေ ဆဋ္ဌိယန္တတော ဣယ ပစ္စယော ဟောတိ၊ မဒနဿ-ယစ်မူးခြင်း၏၊ ဌာနံ-တည်ရာအကြောင်းတည်း၊ မဒနိယော, မဒနိယာ, မဒနိယံ-အကြောင်း၊ ဗန္ဓနဿ-နှောင်ဖွဲ့ခြင်း၏၊ ဌာနံ-ဘည်း၊ ဗန္ဓနိယံ၊ ဧဝံ, မုဠ္ဆနိယံ - တွေဝေခြင်း၏ တည်ရာအကြောင်း၊ ရဇနိယံ - တပ်မက်ခြင်း၏ [နည်းတူဆက်၊] ဂမနိယံ - သွားခြင်း၏, ဒုဿနိယံ - မနှစ်သက်ခြင်း၏, ဥပါဒါနိယံ-ဥပါဒါန်

---

(၃၇၉) တာ ပစ္စည်း နှောင်းရာ၌ ဝုဒ္ဓိမရောက်သောကြောင့် "နဂရ ဇာတာ, နာဂရာ"ဟု ဏာပစ္စည်းဖြင့် မြို့သူမြို့သားကို ရစေပြီးမှ "နာဂရာနံ သမူဟော နာဂရတာ" ဟု တာပစ္စည်း ဆင့်ထားသည်ဟု မှတ်၊တာ-ဟူသော ဒ္ဓိဓာကရဏာ ယောဂဝိဘာဂဖြင့် သကတ်အနက်၌ တာပစ္စည်းသက်၍ "ဒေဝါယေဝ+ဒေဝတာ" ဟုဖြစ်၏၊ တာပစ္စည်း ဆုံးသော သဒ္ဒါတို့သည် အမြဲ ဣတ္ထိလိန် ရှိရကား "ဒေဝါယေဝ" ဟု မူလက ပုလ္လိန် ရှိသော်လည်း တာ ပစ္စည်း သက်သောအခါ "ဒေဝတာ" ဟု ဣတ္ထိလိန် ရှိရသည်၊ ဤ သကတ္ထပစ္စည်းနှင့် စပ်၍ မှတ်ဘွယ်ကို ရှေ့၌ ပြခဲ့ပြီ။

(၃၈၀) "တိဋ္ဌတိ ဇ္ဈောတိ ဌာနံ" အရ မူးယစ်ခြင်းစသည်၏တည်ရာဌာနဟူသည် မြန်မာလို "မူးယစ်စရာ, နှောင်ဖွဲ့စရာ, တွေဝေစရာ, ကပ်မက်စရာ, သွားစရာလမ်း, စိတ်ပျက်စရာ, စွဲလမ်းစရာ, ကြည်ညိုစရာ ဘုရားအာရုံ" စသည်တည်း၊ထို တည်ရာ ဌာန သည်ပင်မူးယစ်ခြင်းစသည်၏အကြောင်းလည်းဟုတ်၏၊ထို့ကြောင့် "ဌာနံ=ကာရဏံ" ဟုဋီကာဖွင့်သည်၊ ထိုအဖွင့်လည်း "အာသဝါ တိဋ္ဌန္တိ ဧတေသူတိ အာသဝဋ္ဌာနိယာ၊ ၊ပေ၊ယသ္မာ နေသံ (ထို အာသဝတို့၏) ဘေ (ထို ကျူးလွန်ခြင်းတို့သည်) ကာရဏာ ဟောန္တိတိ အတ္ထော" ဟူသော ပါရာဇိကဏ် ဝေရဉ္ဇကဏ္ဍ အဋ္ဌကထာနှင့် ညီပေသည်။

မဒနဿ၊ပေ၊ပသာဒနိယံ—အာသဝေါ (အရက်) သုရာ (သေရည်) မဒ်ိ (သေရည် အရက်) ဤသို့သော အဘိဓေယျကို ငဲ့၍ "မဒနိယော,ယာ,ယံ" ဟု ၃ လိန် ထားသည်၊ ယစ်မူးခြင်း၏ တည်ရာ (ယစ်မူးကြောင်း) ဟူသည် သေရည် အရက် စသည်ကည်း၊ "ဗန္ဓနိယံ" ဟူသည် ကာမဂုဏ် အာရုံတည်း၊ ထို ကာမဂုဏ် အာရုံသည် မာရ်နတ်က ပုထုဇဉ်စိတ်ကို ဖွဲ့တုတ်ဘို့ရာ လက်နက်တမျိုးဖြစ်၍ "ဗန္ဓနိယ" မည်၏၊ ဋီကာ၌ကား "ဗန္ဓန" အရ သင်္ (ငြိတွယ်ခြင်း) ကို ယူစေလိုသောကြောင့် "သင်္ါ သဒ်ါ-တဿ ဗန္ဓနဿ" ဟုဖွင့်သည်၊သို့သော် ဗန္ဓနသဒ္ဒါသည် ငြိတွယ်ခြင်းဟူသော အကမ္မက ကြိယာကို မဟော, ဗဇ္ဈန—ဟူသော ရုပ်ကသာ "ဖွဲ့မိ ငြိတွယ်ခြင်း" အနက်ကို ဟော

တို့၏, ပသာဒနိယံ - ကြည်လင်ခြင်း၏ တည်ရာ အကြောင်း၊ စသဒ္ဒေန, ဟိတာဒျတ္ထေပိ - ဟိတ အစရှိသော အနက်၌လည်း၊ (ဣယော - ဣယပစ္စည်းသက်)၊ ဥပါဒါနာနံ - တို့၏၊ ဟိတာ - စီးပွားဖြစ်သော တရားတို့တည်း၊ ဥပါဒါနိယာ-တို့၊ ဣစ္စာဒိ။

(၃၈၁) ဥပမတ္ထာ ယိတတ္တံ။ ။ဥပမတ္ထေ - ဥပမာအနက်၌၊ ("ဥပမာ ဝါစိလိင်္ဂတော-ဥပမာဟော လိင်္ဂမှ နောက်၌" ဟု သိမှု၌ ပါ၏၊) အာယိတတ္တ ပစ္စယော - အာယိတတ္တ ပစ္စည်းသည်၊ ဟောတိ၊ ဓူမော၀ိယ - အခိုးကဲ့သို့၊ ဒိဿတိ-မြင်အပ်၏၊ ဣတိ, ဓူမာယိတတ္တံ၊ ဧ၀ံ, တိမိရာယိတတ္တံ-အမိုက်မှောင်ကဲ့သို့ မြင်အပ်သောအရာ။

သောကြောင့် ဋီကာဖွင့်ကို စဉ်းစားသင့်သည်၊ ဒုဿနိယံ-အရ မနှစ်သက်ခြင်း စိတ်ပျက်ခြင်း၏ တည်ရာဟူသည် အနိဋ္ဌာရုံ (မကောင်းသော အာရုံ) တည်း၊ ထို့ကြောင့် "ဒုဿနိယံ = အနိဋ္ဌာရမ္မဏံ" ဟု ဋီကာ ဖွင့်သည်၊ ဒဿနိယံ-ဟု ရှိသည်ကား ဋီကာနှင့် မညီ။

စသဒ္ဒေန၊ပေ၊ဥပါဒါနိယာ—မိယောစ၌ စ ကို "တံ, တဿ, ဌာနံ-တည်း၊ ဣတိအတ္ထေစ-၌အနက်၌လည်း" ဟု အတ္ထေနောင် ထိုင်စေပြီးလျှင် ထိုစသဒ္ဒါဖြင့် ဌာနအနက်မှတပါး ဟိတ စသော အနက်များကို ဆည်းယူသည်၊ "ဥပါဒါနိယာ-ဥပါဒါန်တို့၏ စီးပွား" ဟူသည် မာတိကာအကောက်၌ တွေ့ရသော လောကီတရားများတည်း၊ ဟိတာဒိ၌ အာဒိဖြင့် အာရမ္မဏာ အနက်ကို ယူ-ဟု ကြံသင့်၏၊ "ဥပါဒါနာနံ+ဟိတံ, တေသံ ဝါ အာရမ္မဏာနံ ဥပါဒါနိယံ"—သဒ္ဒနီတိ၊ ဥဒရိယံ စသည်ကား ဘ၀ အနက်ဖြစ်၍ ဇာတာဒိနှမိမိယာစသုတ်၌ ပြခဲ့ပြီ။ ["မဒနိယံ" စသည်၌ အနိယပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသော "မဒနိယံ" စသော ကိတ်ပုဒ်ဟုလည်း မောဂ္ဂလ္လာန် ဆို၏။]

(၃၈၁) **ဥပမတ္ထေ၊ပေ၊အာယိတတ္တ ပစ္စယော** — အလားတူ အနက်သည် အတူရှိသော အနက်တမျိုးကို နှိုင်းယှဉ်ကြောင်း(မလိုရာ အနက်တို့မှ ပိုင်းခြားကြောင်း) ဖြစ်သောကြောင့် ဥပမာ မည်၏၊ "ဘုရားရှင်၏ မျက်နှာတော်သည် လမင်းနှင့် တူ၏" ဟူရာ၌ လမင်းသည် ဘုရားမျက်နှာတော်ကို နှိုင်းယှဉ်ကြောင်း(အခြားသော အရာ၀တ္ထု တို့မှ ပိုင်းခြားကြောင်း)ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် လမင်းသည် ဥပမာ (ဥပမာန) မည်၏၊ ထိုကဲ့သို့သော ဥပမာအနက်၌ ဥပမာဟော ဖြစ်သော ဓူမောကဲ့သို့ လိန်နောင် အာယိတတ္တ ပစ္စည်းသက်သည်။

ဓူမော၀ိယ၊ပေ၊ ဓူမာယိတတ္တံ — အရှင် ဂေါဓိကသည် လောကီသမာပတ်ကို ရသော်လည်း ဂိလာနဖြစ်သောကြောင့် မကြာမကြာစျာန်လျော့လေသည်၊ အခါဘပါး၌ စျာန်မလျော့ဘဲ သေရလျှင် ဗြဟ္မာ့ပြည်၌ ဂတိမြင်၏-ဟု နှလုံးပိုက်၍ စျာန်အားကောင်းတုန်းမှာပင် မိမိလည်မျိုကိုဓားဖြင့်လှီး၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်လေရာ ရဟန္တာအဖြစ်ဖြင့် ပရိနိဗ္ဗာန်စံလေသော်, မာရ်နတ်သည်အရှင်ဂေါဓိက၏ဝိညာဉ်ကို ရှာရာ၌မိုးခိုးကဲ့သို့သော

(၃၀၂) တဒဿ ဌာနန္တိ ဝတ္တတေ။

တန္နိဿိတတ္ထေ လေ။။ ။တံ - ထိုအရာကို၊ နိဿိတံ - မှီ၏၊ ဣတိ အတ္ထေ - ၌၎င်း၊ တံ - ထိုအရာသည်၊ အဿ - ထို၏၊ ဌာနံ - တည်ရာတည်း၊ ဣတိအတ္ထေစ - ၌၎င်း၊ လေ ဟောတိ၊ ဒုဋ္ဌု - မကောင်းသော အရာကို၊ နိဿိတံ - မှီသော အမှုစသည် သည်၊ ဝါ, ဒုဋ္ဌု - မကောင်းမှု၏၊ ဌာနံ - တည်ရာသည်၊ ဒုဋ္ဌုလ္လံ-မည်၏၊ ဒုဋ္ဌုလ္လာ-သော၊ ဝါစာ-စကား၊ လဿ-လ၏၊ ဒ္ဒိဘာဝေါ၊ ဧဝံ, ဝေဒလ္လံ-နှစ်သက်ခြင်းကို မှီသော သုတ္တန်။

(၃၀၃) အဿ - ထိုသူ၏၊ အဘိဇ္ဈာ - အဘိဇ္ဈာ ဟူသော၊ ပကတိ·ပင်ကိုယ်သဘောသည်၊ (အတ္ထိ)၊ ဝါ, အဿ-၏၊ ဗဟုလာ-များသော၊ အဘိဇ္ဈာ-သည်၊ (အတ္ထိ)၊ ဣတိ ဝိဂ္ဂဟေ(သတိ)။

အရာ အဲ့မှောင်ကဲ့သို့သောအရာသည် အရေပ်ဆယ်မျက်နှာသို့ ပြန့်နှံ့လျက် ရှိလေသည်ကို "ဓူမာယိတတ္တံ တိမိရာယိတတ္တံ ဂန္ဓဗ္ဗတေဝ" ဟု ဆိုသည်၊ ဓူမာယိတတ္တံ-အခိုးတိမ်တိုက်နှင့် တူသော အခိုးသည်၊ တိမိရာယိတတ္တံ—အမှောင်တိုက်နှင့်တူသော အမှောင်သည်၊ ဂန္ဓဗ္ဗတေဝ—တသွားထည်း သွားနှေ၏၊ "ဓူမော ဝိယ—တိမိရံ ဝိယ" တည်း၊ ဤသုတ်ဖြင့် အာယိတတ္တပစ္စည်းသက်၊ ဝုတ္တတ္ထာန မပ္ပယောဂေါဖြင့် ဝိယကို ချေ, တေသံ ဝိဘတ္တိယော လောပါစဖြင့် ဝိဘတ်ချေ၊ "ဓူမာယိတတ္တ" စသည်ဖြစ်၏။

မှတ်ချက်။ ။"ဓူမောဝိယ ဒိဿတိ" ဟု ဆိုအပ်သော်လည်း ဒိဿတိကို ရုပ်တွက် ရာဌ်မလို၊ အခိုးတိမ်တိုက်နှင့်တူသဖြင့် "အခိုးကဲ့သို့ မြင်အပ်သည်" ဟု အဓိပ္ပါယ်ထင်ရှား ရုံမျှသာ ထည့်အပ်သော ပါဠိတည်း၊ မောဂ္ဂလ္လာန်ဌကား—"ဓူမော ဝိယ အာစရတိ" ဟူသောအနက်၌ ဓူမောနောင် ကတ္တုပမာနာ ဒါစာရေကဲ့သို့သော သုတ်ဖြင့် အာယ ပစ္စည်းသက်၍ "ဓူမာယ" ဟူသော နာမဓာတ်နောင် ကတ္တားအနက်၌ တပစ္စည်းသက်၍ "ဓူမာယိတ" ဟု ဖြစ်ပြီးမှ သကတ္ထ၌ ဖြစ်စေ ဘာဝအနက်၌ ဖြစ်စေ တွ ပစ္စည်းသက်၍ "ဓူမာယိတတ္တံ—အခိုးတိမ်တိုက်ကဲ့သို့ ပြုတတ်သောအခိုး၊ တိမိရာယိတတ္တံ—အမှောင် တိမ်တိုက်ကဲ့သို့ ပြုတတ်သော အမှောင်" ဟု တမျိုးမိန့်လေသည်။

(၃၀၂) ဒုဋ္ဌ+နိဿိတံ၊ပေ၊ဒုဋ္ဌုလ္လံ—ဒုဋ္ဌုသဒ္ဒါသည် နိပါတ်တည်း၊ထို့ကြောင့် ဒုဋ္ဌုနောင် အံကိုချေ၍ "ဒုဋ္ဌု—ကို" ဟုဂုဏ်း, သကိုချေ၍ "ဒုဋ္ဌု—၏" ဟုဂုဏ်း ပေးနိုင်သည်၊ ဒုဋ္ဌုနောင် နိဿိတအနက်၌ဖြစ်စေ, ဌာနအနက်၌ဖြစ်စေ "လ" ပစ္စည်းသက်, ဒွေဘော်လာ, ဒုဋ္ဌုလ္လံဖြစ်၏၊ ဧဝဒလ္လံဌ ဝေဒသဒ္ဒါ "တုဋ္ဌ—နှစ်သက်ခြင်း" အနက်ဟောတည်း၊ "ဝေဒံ နိဿိတံ ဧဝဒဿ ဌာနံဝါ" ဟုပြု၊ [ဒုသဒ္ဒါ ဒူသိတ အနက်ဟော, ထူလသဒ္ဒါ "ရုံ့ရင်းအနက်ဟောကြ၍ ဒွေဘော်လာပြီးလျှင် ထွက်ကို ဌပြုသောနည်းလည်း ကျခံဂန်ဌ ရှိ၏၊ 'ဒုဋ္ဌုလ္လံ-ကိုလေသာသည်လည်းဖျက်ဆီးအပ်, ရုံ့ရင်းလည်းရုံ့ရင်းသော' ဟုပေး။]

အာလု တမ္ဘဟုလေ။ ။အာဿ - ထိုသူ၏၊ ဗဟုလံ - များသော၊ တံ-ထို အရာသည်၊ (အတ္ထိ)၊ ဣစ္စေတသ္မိံ အတ္ထေ, ပဌမ်ာဝိဘတ္တျန္တတော အာလု ပစ္စယော ဟောတိ၊ အဘိဇ္ဈာလု - အဘိဇ္ဈာ သဘောရှိသူ၊ ဝါ - များသော အဘိဇ္ဈာရှိသူ၊ အဘိဇ္ဈာလူ, အဘိဇ္ဈာလဝေါ-တို့၊ ဧဝံ, သဒ်တာလု-များသော အဧရှိသူ၊ ဓဇာလု-များသော အလုရှိသော ရထား၊ ဒယာလု-များသော သနားခြင်း ရှိသူ။

သမ္ဗတော ကောတိ ဧတ္ထ ပုန သမ္ဗတော ဂဟဏေန ကကာရာဂမော၊ [၃၇၆-သုတ်၌ အနက် ဆိုခဲ့ပြီ၊] အဘိဇ္ဈာလုကော-များသော အဘိဇ္ဈာရှိသော ယောကျိုး၊ အဘိဇ္ဈာလုကာ — များသော ၊ပေ၊ မိန်းမ၊ အဘိဇ္ဈာလုကံ-- (အမျိုး)၊ ဧဝံ, သဒ်တာလုကော-သူ၊ ဒယာလုကော-သူ၊ တထာ-ထိုမှတပါး၊ ဟ်နော၁ဝ - ယုတ်သူသည်ပင်၊ [တချို့ စာ၌ "ဝ" မပါ။]

---

(၃၀၃) တမ္ဘဟုဧလ — တဒေဝ-ထိုအဘိဇ္ဈာ စသည်သည်ပင်၊ဗဟုလံ-များသည်တည်း၊ တဗ္ဘဟုလံ-ထို များသော အဘိဇ္ဈာစသည်၊ ဤ "တမ္ဘဟုလေ" အရ အဘိဇ္ဈာစသည်ကို ရသော်လည်း "ထို အဘိဇ္ဈာရှိသူ" ဟူသော အနက်တိုင်အောင် ဌာန။ ပစာရ (ဌာနီ အဘိဇ္ဈာစသည်၏ အမည်ကို ဌာနလူစသည်၌ တင်စားသော) အားဖြင့်ယူ၊ မှန်၏-အာလုပစ္စည်းသည် "များသောအဘိဇ္ဈာ" ဟူသောအနက်၌ မသက်, "အဘိဇ္ဈာရှိသူ" ဟူသော အဿထ္ထိအနက်၌သာ သက်သည်၊ ထို့ကြောင့် စုတ္တိ၌လည်း "တဒဿဗဟုလံ" ဟု အဿထည့်၍ ဖွင့်သည်၊ ထိုအနက်၌ "အဘိဇ္ဈာ" ကဲ့သို့သော ပဌမန္တပုဒ်နောင် အာလုပစ္စည်းသက်။

အဘိဇ္ဈာ အဿပကတိ၊ပေ၊အဘိဇ္ဈာလု — ပင်ကိုသဘောရင်းအဲ့တိုင်း အဘိဇ္ဈာရှိနေသူသည် အဘိဇ္ဈာအားကြီးသူ အဘိဇ္ဈာများသူပင်ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် "အဘိဇ္ဈာအဿ ပကတိ, အဘိဇ္ဈာ အဿ ဗဟုလာ" ဟု ဝိဂြိဟ် ၂ မျိုးပြသည်၊ အဘိဇ္ဈာ-ဟူသည် "သူတပါး စည်းစိမ်ကို ငါ့ဥစ္စာ ဖြစ်လျှင် ကောင်းလေစွ" ဟု မတရား လိုချင်တတ်သော ဝိသမ်လောဘ (ရိုးရိုးတန်းတန်း လိုချင်မှု မဟုတ်ဘဲ, မတရားလောဘ) တည်း၊ ရှပ်ကို ဝိဂြိဟ် အတိုင်းသော်လည်း တည်၍ တွက်၊ သို့မဟုတ် "အဘိဇ္ဈာ" ဟုချည်း တည်၍ ဤသုတ်ဖြင့် "အဘိဇ္ဈာ အဿ ပကတိ" ဟူသော အနက်၌ အာလု ပစ္စည်းသက်-ဟုသော်လည်း ဆို၍ တွက်၊ "အဘိဇ္ဈာလူ, လဝေါ" တို့ကား "ဘိက္ခူ-ဘိက္ခဝေါ" တို့ကဲ့သို့ ဗဟုဝုစ် ရှပ်များတည်း၊ သဒ်တာလု စသည်လည်း နည်းတူ၊ အဧကို သည်းမခံနိုင်သူသည် သဒ်တာလု မည်၏၊ အလွန် သနားတတ်သူသည် ဒယာလု မည်၏။

သမ္ဗတော ကောတိ ဧတ္ထ-က အက္ခရာလာလျှင် အဘိဇ္ဈာလုကော စသည်ဖြစ်၏။ [သီဟိုဠ်မူ၌ "အဘိဇ္ဈာဝေ, အဘိဇ္ဈာလုကော" ဟုရှိ၏၊ "ဟိဒနော၁ဟိနကော" ဟုလည်း ရှိသည်၊] ထိုသို့ ရှိသော်လည်း "က ပစ္စယော" ဟု မဆိုဘဲ "သမ္ဗတော ကော" သုတ်၌

ဟီနကော - မည်၏၊ ဧဝံ, ပေါတကော - ငယ်ယုယ်သူ၊ ကုမာရကော - သတို့သား၊ မာဏဝကော-လုလင်၊ မုဒုကော-နုညံ့သူ၊ ဥဇုကော-ဖြောင့်မတ်သူ၊ အပ္ပမတ္တကံ-နည်းသော အတိုင်းအရှည်ရှိသော သီလ၊ ဩရမတ္တကံ-အောက်ကျသော အတိုင်းအရှည်ရှိသော သီလ၊ သီလမတ္တကံ - သီလသာဖြစ်သောသီလ၊ ဣစ္စာဒိ။

ယဒနုပ ပန္နာ နိပါတနာ သိဒ္ဓန္တိတိ ဣမိနာ - ဤသုတ်ဖြင့်၊ ပဋိဘာဂကုစ္ဆိတ သညာ။ နုကမ္မဒြုတ္ထေသု - ပဋိဘာဂ, ကုစ္ဆိတ, သညာ, အနုကမ္မ အစရှိသော အနက်တို့၌၊ က ပစ္စယော - က ပစ္စည်း သက်၊ ပဋိဘာဂတ္ထေ-အတူဟူသော အနက်၌ (ဥဒါဟရဏံ)၊ ဟတ္ထိနော ဣဝ - ဆင်တို့ကဲ့သို့တည်း၊ ဟတ္ထိကာ - ဆင်ရုပ်တို့၊ ဧဝံ, အဿကာ - မြင်းရုပ်တို့၊ .... ကုစ္ဆိတတ္ထေ - စက်ဆုပ်အပ် ဟူသော အနက်၌ (ဥဒါဟရဏံ)၊ ကုစ္ဆိတော-စက်ဆုပ်အပ်သော၊ သမဏော - ရဟန်းတည်း၊ သမဏကော - ဟန်း၊ ဧဝံ, ဗြာဟ္မဏကော - စက်ဆုပ်အပ်သော ပုဏ္ဏား၊ [မုဒ္ဓကော - စက်ဆုပ်အပ်သော လူအ (သိမ္မဠ် မပါ)၊] မုဏ္ဍကော - စက်ဆုပ်အပ်သော ဦးပြည်း (ကတုံး)၊ ပဏ္ဍိတကော-စက်ဆုပ်အပ်သော ပညာရှိ၊ ဝေယျာကရဏကော-

---

သမ္ဘတောသဒ္ဒါဝိဖြင့် က လာ-ဟုဆိုသောကြောင့် သကတ္ထတဒ္ဓိတ် မဆိုလို၊အဘိဇ္ဈာလု-ဟိန တို့နောင် က လာရုံ သက်သက်သာ-ဟု မှတ်၊ပေါတ စသည်နောင်လည်း နည်းတူ (က) လာ၊ အပ္ပမတ္တ-စသည်၌ မတ္တ သဒ္ဒါသည် "အပ္ပေ ဝဓာရဏေ မတ္တံ" ဟူသော အဘိဓာန်လာ ၂ နက်တွင် အဝဓာရဏ အနက်ဟုကြံ၍ "အပ္ပမေဝါတိ အပ္ပမတ္တကံ" ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊ အနည်းငယ်သာဖြစ်သော သီလ, ဩရမတ္တက်-အောက်တန်းစားဖြစ်သော သီလ" ဟုပေးရလိမ့်မည်၊သို့သော် "အပ္ပမတ္တကံခေါဘိက္ခဝေ ဩရမတ္တကံသီလမတ္တကံ" ဟူသော မြဟ္မဇာလသုတ်ပါဠိတော်၏အဋ္ဌကထာ၌ "မတ္တာ ဝုစ္စတိ ပမာဏံ, အပ္ပံ မတ္တာ, ဩရံ မတ္တာ ဇေဿာတိ" ဟု ဖွင့်သောကြောင့် နိဿယ၌ ထိုအတိုင်း ပေးလိုက်သည်၊ သီလမတ္တကံ၌ကား မတ္တသဒ္ဒါ အဝဓာရဏ အနက်ပင်။ [၅] အဝဓာရဏတ္ထကိုပင် "ဝိသေသနိဝတ္တိအတ္ထ = အထူးကို တားမြစ်သော သာမညအနက်" ဟုလည်း ဆိုကြသည်၊] အပ္ပမတ္တ-ဟု ဖြစ်သောအခါ (က) လာ၍ အပ္ပမတ္တကံ စသည်ဖြစ်၏-ဟု ရူပသိဒ္ဓိအလိုမှတ်၊ သို့သော် ထို က အက္ခရာကို သမ္ဘဇတာကောသုတ်ဖြင့် မလာစေဘဲ သမာဘ်ပုဒ်နောင်ဖြစ်၍ ကွစိသမာသန္တသုတ်ဖြင့် (က) ပစ္စည်း သက်ရလျှင် သာ၍ သင့်မည်ဟု ထင်သည်။

ယဒနုပါပေါပုတ္တဓကော — "ဟတ္ထိနော" ဟု တည်၊ ဟတ္ထိနော ဣဝ-ဟူသော အနက်၌ ယဒနုပပန္နာ နိပါတနာစသောသုတ်ဖြင့် ကပစ္စည်းသက်, ဝိဘတ်ချေ၊ဟတ္ထိ-ဟု ဤကာရန်အာ ပကတိပြု၊ ကွစာဒိ ဇော့်တွာခုနံဖြင့် ရသပြု(ဟတ္ထိက) နာမ်ငှဲ့, ယောကို

စက်ဆုပ်အပ်သော ဗျာကရဏ်းတတ်သူ၊.... သညာယံ-နာမည်ဟူသော အနက်၌ (ဥဒါဟရဏံ)၊ ကတကော-ပြုအပ်သော ခွက်၊ ဘဋ္ဌကော-စာရင်းငှါး၊.... အနုကမ္မဝါယံ-သနား‌ခြင်း အနက်၌ (ဥဒါဟရဏံ-ကဘး၊) ပုတ္တကော-သနား စဘွယ် သားငယ်။

တထာ-တူ၊ ကိံ ယ တေ·တ တော-ကိံ, ယ, တ, ဧတတ်မှ နောက်၌၊ ပရိမာဏတ္ထေ -- အတိုင်းအရှည် အနက်၌၊ တ္တက ဝန္တုပစ္စယာ-တ္တကပစ္စည်း, ဝန္တုပစ္စည်း တို့သည် (ဟောန္တိ)၊ အဿ - ထိုဝတ္ထု၏၊ ကိံ ပရိမာဏံ-

---

အာပြု, ဟတ္ထိကာ-ဆင်နှင့်တူသော အရုပ်တို့၊ဝါ-ဆင်ရုပ်တို့၊အသကာလည်း နည်းတူ၊ ["ဇ္ဈမေ နော ဟတ္ထိကာ အဿာ, ဗလိဗဒ္ဓါစ နောဇ္ဈမေ = ဤဟာတို့ကား ငါတို့ရဲ့ ဆင်ရုပ် မြင်းရုပ် နွားလားရုပ်ကြီးတွေ" ဝေဿန်ဇာတ်၊] ကုစ္ဆိတနက်ကို ကျမ်းဂန်တို့၌ ဂရဟာ (ကဲ့ခဲ့ခြင်း) အနက်ဟု ဆို၏၊ ["မုဏ္ဍကာ သမဏကာတိစ ဂရဟာယံ ကသဒ္ဒေါ" အမ္မဋ္ဌသုတ် ဋီကာ၊] "သမဏော"တည် "ကုစ္ဆိတော သမဏော" ဟူသော အနက်၌ ကပစ္စည်းသက် စသည်။

သညာယံ။ ။"ကတဂ္ဂေါ—ပဒုမ္မာကြာချပ် သဏ္ဌာန် ရှိသော ဆူးကို ထစေ၍ ပြုအပ်သော ခြေပွတ်"ဟု နိဿယဟောင်း၌ ပေး၏၊ သို့သော် ထိုအနက်၏ အထောက် ဖြစ်သော...."ကတကံနာမ ပဒုမကဏ္ဏိကာကာရံပါဒဃံသနတ္ထံ ကဏ္ဏကေဉ္စဝါပေတွာ ကတံ"ဟူသော စူဠဝါ ခုဒ္ဒကဝတ္ထု၊ ခန္ဓကအဋ္ဌကထာ၌ "ကတကံ နာမ"ဟု နပုံလိုန်ဖြင့် ပြထားသော‌ကြောင့် ဤ"ကတဂ္ဂေါ"ဟူသော ပုံလိုန်ရုပ်၏ သာဓက မဖြစ်နိုင်၊ "ဒပေါင်းရေကြည်ပင်"ကိုဟောသော "ကတဂ္ဂေါ"လည်း ကသဒ္ဒါပဒ တက စောတ်ဖြင့် ပြီးသော‌ကြောင့် ဤနေရာနှင့်မဆိုင်၊ [က—ရေကို+တက—ကြည်စေတတ်သော သစ်ပင်၊] သို့ဖြစ်၍ "ကတဂ္ဂေါ—ကတမလ္လကံ (ပြုလုပ်အပ်သော ခွက်)" ဟူသော ဋီကာနက်ကိုသာ ပေးသည်၊ မောဂ္ဂလ္လာန်ဋ္ဌကား "မောရောဝိယ—ဥဒေါင်းနှင့် တူ၏၊ ဇာတိ, မောရကော—(ဥဒေါင်းနှင့် တူသော) မောရကမည်သော ငှက်"ဟု သညာအနက်၏ ပုံစံပြသည်၊ သာ၍ ရှင်း၏။

အနုကမ္မဝါယံ။ ။အနုကမ္မိတော—သနားအပ်သော (သနားစဘွယ်သော)၊ ပုတ္တော—တည်း၊ ပုတ္တကော—သနားစဘွယ် သားငယ်၊ ဝါ—သားကလေး, လူကလေး၊ ပုတ္တောနောင် ဒအနုကမ္ပာအနက်၌ က ပစ္စည်းသက်၊ [မောဂ္ဂလ္လာန်စာကိုယ်နှင့် နိဿယသစ်တို့၌ အခြားအနက်များကိုလည်း ပြသေး၏၊ ဒညာတတ္ထ—မသိအပ်သော မထင်၊ ရှားသော အနက်၌လည်း က ပစ္စည်းသက်၏၊ "ကသာယံ အဿကော=ဤမြင်းကား ဘယ်သူ၏ မြင်းလဲ"၊"ရဿ—အဝုအတို"အနက်၌လည်း သက်၏၊မနုဿကော—လူပုရက္ခကော-သစ်ပင်ပုတို၊ကုစ္ဆိတအနက်၌ကား-"ကုစ္ဆိတံ ဝိနိလံ ဝိနိလကံ"ဟုထုတ်၏၊ ဝိနိလကံ—ဖြူနီရောလျက် ညိုမဲကွက်၍ စက်ဆုတ်ဘွယ် အလောင်းကောင်" ဟူသော အဖွင့်တို့နှင့်ညီပေသည်၊အပ္ပဒအနက်၌လည်း သက်၏၊အပ္ပကံ ဧတလံ တေလကံ-အနည်းငယ်သောဆီ၊ ဃတကံ—ထောပတ်နဲနဲ၊ ခုဒ္ဒကအနက်၌လည်း သက်၏၊ ရထကန္တိ ခုဒ္ဒကရထံ (ရထားငယ်)၊ ဝက်ကံ—ထွန်ငယ်၊ ဓနုကံ့—လေးငယ်၊ ဤသို့ စသည်တည်း။]

ဘယ်လောက် အတိုင်းအရှည်သည် (အတ္ထိ - ရှိသနည်း၊) ဣတိ – ထိုသို့ မေးအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ကိတ္တကံ့-မည်၏၊ ဧဝံ ယတ္တကံ-အကြင်မျှ အတိုင်းအရှည် ရှိသည်၊ တတ္တကံ – ထိုမျှ အတိုင်းအရှည် ရှိသည်၊ ဧတ္တကံ - ဤမျှ အတိုင်းအရှည် ရှိသည်၊ ဝန္တုမိ - ဝန္တု ပစ္စည်းကြောင့်၊ အာတ္တဉ္ဉ-အာ အဖြစ်သည်လည်း (ဟော့တိ)၊ အဿ – ထိုအရာ၏၊ ယံ ပရိမာဏံ-အကြင် အတိုင်းအရှည်သည် (အတ္ထိ)၊ ဣတိ, ယာဝ၀ါ-မည်၏။ ယာဝဒတ္ထော-အကြင်မျှ အတိုင်းအရှည် ရှိသော အရာတို့၊ ဂုဏဝန္တုသမံ - ဂုဏဝန္တု သဒ္ဒါနှင့် တူ၏၊ ဧဝံ, တာဝ၀ါ-ထိုမျှ အတိုင်းအရှည် ရှိသော အရာသည်၊ တာဝဒတ္ထော-တို့၊ ဧတာဝ၀ါ-ဤမျှ၊ပေ၊သည်၊ ဧတာဝဒတ္ထော-တို့၊ ဣစ္စာဒိ။

တထာ, ကိ°ယတာ၊ပေ၊ ဇ္ဇက ဝန္တုပစ္စယာ—တထာဖြင့် ယဒနုပပန္နာ စဒသာ သုတ်ကြီးကို ညွှန်ပြသည်၊ "ကိ°" တည်, ထိုသုတ်ကြီးဖြင့် ပရိမာဏအနက်၌ ဇ္ဇကပစ္စည်း သက်, ကိ°ဟု ပကတိပြု, ဗျဥ္ဇနေစသုတ်ဖြင့် နိဂ္ဂဟိတ်ချေ၊ကိဇ္ဇက—ဟု ဖြစ်၏၊ ဇ္ဇောကံ၌ "တေ+ဇ္ဇက"ဟု ဖြစ်သောအခါ ဤသုတ်ကြီးဖြင့်ပင် တေကို ဧပြု—ဟု ဋီကာဆို၏၊ [မောဂ္ဂလ္လာန်၌ ကိ°နောင် အခြားပစ္စည်းများကိုလည်း ပြသေး၏၊ ရုတိ ပစ္စည်းသက်၊ ရ်အနုဗန်နှင့်ထက္ကဋ္ဌကိုချေ,ကတိဟုဖြစ်၏၊ဤကတိပုဒ်သည်နိစ္စဗဟုဝစ်ဖြစ်၍ယောသက်, ချေ၊ ကတိ—အဘယ်မျှ အတိုင်းအရှည် ရှိကုန်သနည်း၊ "ကတိ+ဝဿာနိ ယဿာတိ ကတိဝဿော-ဘယ်မျှလောက် အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သောနှစ်တို့ရှိသူနည်း,ဘယ်နှစ်နှစ် ရှိသူနည်း"၌လည်း ကတိသည် ဗဟုဝစနန္တာပင်၊ ရိဝပစ္စည်းသက်၍ "ကိဝ—အဘယ်မျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသနည်း၊ကိဝနောင်ဝိဘတ်များကိုချေ၊ကိဝနိပါတ်လည်းဟူ၏၊ရိဝတက ပစ္စည်းသက်၍"ကိဝတကံ"ဟုလည်း ရိဝန္တုပစ္စည်းသက်၍"ကိရန္တော"ဟုလည်း ဖြစ်၏။]

ဝန္တုမိ, အာတ္တဉ္ဉ—အာကို ဤသုတ်ဖြင့်ပင်ပြု-ဟု နိဿယဟောင်းဆို၏၊ ယံဟူသော ပဌမာ ဝိဘတ္တန္တနောင် ပရိမာဏအနက်၌ ဝန္တုသက်၊ ဝိဘတ်ချေ, ယ ဟု ပကတိ ပြုပြီးနောက် ဤသုတ်ကြီးဖြင့် ယ ၏ အ ကို အာပြု (ယာဝန္တု) နာမ်ငဲ့၍ ဂုဏဝါဒိဂိဏ်း ရုပ်တွက်လေ၊ တာဝါ စသည်လည်း နည်းတူ၊ ဤအစီအရင်အတိုင်းဆိုလျှင် ကျမ်းဂန် တို့၌ "တောဝတာ စ အမှေဟိ, သမ္ဟာတံ ပုညသမ္ပဒံ"စသည်ဖြင့် တော၌ ဒွေဘော် မပါဘဲ ရှိရလိမ့်မည်၊ ဧတ္တောဝတာ—ဟု ရှိပြန်လျှင်လည်း ဒွေဘော် လာရုံသာ၊ "ယာဝတာ, တာဝတာ, ဧတ္တောဝတာ" တို့ကိုကား အပိုင်းအခြား အနက်ဟော (ပရိစ္ဆေဒတ္ထ)နိပါတ်ဟုလည်း အာဘိဓာန်ဆိုသည်၊ သမ္ဟနောင် ဝန္တု ပစ္စည်းသက် အာပြု၍ "သမ္ဟာဝန္တံ—အလုံးစုံ အစိတ်အပိုင်းရှိသော၊ လောကံ—သတ္တလောကကို" စသည်လည်း ရှိ၏၊ ဤသို့ ယာဝါစသည်၌ ဝန္တုပစ္စည်းသက်၍ အာပြုခြင်းသည် "သမ္ဟာဝတောတို—အကာရဏ အာကာရော ကတော"ဟု ဖွင့်ဆိုသော သာမညဖလ သုတ် ဋီကာ စသည်နှင့် ညီညွတ်ပေပြီ။

သို့သော် မောဂ္ဂလ္လာန်၌ကား အာဝန္တုပစ္စည်းဖြင့် ရုပ်ပြီးလွယ်စေ၏၊ ထို၌ အခြား ပစ္စည်းများလည်း ပြုသေး၏၊ အာဝကတပစ္စည်းဖြင့် "ယာဝတကော-အကြင်မျှ အတိုင်း

(၃၀၄) သုဝဏ္ဏသ - ရွှေ၏၊ ဝိကာရော - တမျိုး တဖုံ ပြုလုပ်သော ရသားတည်း၊ ဝါ, သုဝဏ္ဏေန-ဖြင့်၊ မကတော-ပြုအပ်သော ရထားတည်း၊ [ပကတံ-ရှိသည်ကား "သုဝဏ္ဏမယော ရထော"ဟု ပြလတ္တံနှင့် မလျော်၊] ဣတိ ဝိဂ္ဂဟော (သတိ)....

တပ္ပကတိဝစနေ မယော။ ။တပ္ပကတိ ဝစနတ္ထေ-တပ္ပကတိ သဒ္ဒါ၏ အနက်၌၊ မယပစ္စယော-မယပစ္စည်းသည်၊ ဟောတိ၊ တဿ-ထိုဝိကာရ၏၊ သာ-ထိုရွှေ အစရှိသော၊ ပကတိ—ပင်ကိုယ်သည်၊ ဝါ-အထည်ကိုယ်သည်၊ (အတ္ထိ)၊ ဣတိ, တပ္ပကတိ-မည်၏၊ ဝိကာရော-တမျိုးတဖုံ ပြုလုပ်သော အရာတည်း၊ တဿ-ထိုဝိကာရကို၊ ဝစနေ--ဆိုလိုရာ၌ (မယော ဟောတိ)၊ အထဝါ-ကား၊ ပကရီယတိ-ပြုလုပ်အပ်၏၊ ဣတိ, ပကတိ-မည်၏၊ တေန-

---

အရှည်ရှိသော ကိုယ်၊ တာဝတကော--ကိုယ်၊ "ယာစတိကော ယာဝတိကာ"ဟု ရှိရာ၌ကား ယာဝ နိပါတ်နောင် ပရိမာဏ အနက်၌ ကိုက ပစ္စည်းသက်, တ အက္ခရာလာ ဟု ဆို၏။ ["ယာဝတိဟံ ဇာနံ ပဋိဆ္ဆာဒေတိ, တာဝတိဟံ၊ပေ၊ပရိဝတ္တေမ့"၌ ယာဝတိ တာဝတိ ပုဒ်များကိုလည်း တွေ့ရ၏၊ "ယတ္တကာနိ အဟာနိ"ဟု ဖွင့်သောကြောင့် ယာဝတာ နိပါတ်ခနောင် ပရိမာဏ အနက်၌ (ဤ) ပစ္စည်း သက်သည်-ဟု ကြံသင့်၏၊ ယာဝဟိ+အဟံ-အကြင်မျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော ရက်၊ယာဝတိလည်း သန်္ဃာသဘော သက်ခသောကြောင့် "ယာဝတိဟံ" ကိုလည်း သမာဟာရဒိဂုသမာသ်ဟုကြံ၍ ယာဝတိ-အဟာနိ, ယာဝတိဟံ"ဟု ပြု။

(၃၀၄) ဤသုဘ်၌ မြန်မာမူ သီဟိုဠ်မူ ကွဲပြားရုံသာမက ထိုမူ ၂ မျိုးလုံးပင် ဋီကာဖွင့်ပုံနှင့်လည်း မညီ၊ သို့သော် သီဟိုဠ်မူ ရှိပုံက စာနေ ပိုသောကြောင့် ထိုမူအတိုင်းပင် နှိသိယ ပေးထားသည်။ ["သုဝဏ္ဏသ + ဝိကာရော, သုဝဏ္ဏေန ပကတောတိ ဝိဂ္ဂဟေ၊မေ၊မယပစ္စယော ဟောတိ၊ သာ ပကတိ အဿာတိ တပ္ပကတိ-ဝိကာရော, တဿ ဝစနေ၊ အထဝါ-ပကရီယတိတိ"စသည်ဖြင့် သီဟိုဠ်မူ ရှိသည်။]

သုဝဏ္ဏသ ဝိကာရော,သုဝဏ္ဏေန ပကတောဝ—ဝင်းတို့ကား သုဝဏ္ဏမယော၏ ဝိဂ္ဂဟ ၂ မျိုးတည်း၊ ဝိကာရော၌ "ဝိ-တမျိုးတဖုံ+ကာရော-ပြုလုပ်သော ရထား" ရွှေသားအာဘိုင်း မဟုတ်ဘဲ ရွှေသားကို ရထားဖြစ်အောင် တမျိုးတဖုံပြုလုပ်အပ်သည်ကို "ဝိကာရ"ဟု ခေါ်၏၊ ဤ"သုဝဏ္ဏသ+ဝိကာရော"အရ ရွှေအတိုပြီးသော ရထားကို "သုဝဏ္ဏ မယော"ဟု ဆိုလိုသည်၊ "သုဝဏ္ဏေန ပကတော"အရ ရွှေဖြင့် ပြုလုပ်သော ရထားကို "သုဝဏ္ဏမယ"ဟု ဆိုလိုသည်၊ ထို ၂ နည်းလုံး၏ အချုပ်မှာ—ရွှေရထား ပင်တည်း။

တပ္ပကတိ ဝစနတ္ထေ မယ ပစ္စယော—"တပ္ပကတိ ဝစနတ္ထ=တပ္ပကတိ သဒ္ဒါ၏ အနက်"ဟူသည့် ဝိကာရအနက်—ပကတအနက်တည်း၊ မှန်၏—"သာ ပကတိ အဿာတိ တပ္ပကတိ—ဝိကာရော၊ပေ၊ တပ္ပကတိ ဝစနံ"ဟိုသည့် သုတ်၌ ပါသော

ထို ရှေ့ စသည်ဖြင့်၊ ပကတိ-ပြုအပ်သော အရာသည်၊ တပ္ပကတိ-မည်၏၊ တပ္ပကတိယာ-ထို့ဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သောအရာကို၊ ဝစနံ (ကဲ့ထနံ)-ဆိုခြင်းသည်၊ တပ္ပကတိဝစနံ-မည်၏။

သုဝဏ္ဏမယော-ရွှေ၏ ဝိကာရဖြစ်သော၊ ဝါ-ရွှေဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော၊ ရထော-ရထား၊ သော်ဝဏ္ဏမယောဝါ-လည်း ရှိ၏၊ [တသုဝုဒ္ဓိဖြင့် ဥကို သုဝုဒ္ဓိပြု၊] သုဝဏ္ဏမယာ - သော၊ ဘာဇနဝိကတိ-အိုးခွက်အထူး၊ သုဝဏ္ဏမယံ - သော၊ ဘာဇနံ-အိုးခွက်၊ ဧဝံ, ရူပိယမယံ-ငွေ၏ ပိကာရဖြစ်သောခွက်၊ ဝါ - ငွေဖြင့် ပြုအပ်သောခွက်၊ [နောက်၌လည်း နည်းတူဆို၊] ရဇတမယံ-ငွေခွက်၊ ဇတုမယံ-ခဲတံခွက်၊ ဒါရုမယံ - သစ်သားခွက်၊ မတ္တိကာမယံ-မြေခွက်၊ ["မတ္တိကာ " ဟု အာကာရန္တ ဣတ္ထိလိန် ပကတိအတိုင်းရှိစေ၊] ဣဒ္ဓိယာ-တန်ခိုးကြောင့်၊ နိဗ္ဗတ္တံ-ဖြစ်သော သပ္ပိတ်သက်နှံးတည်း၊ ဣဒ္ဓိမယံ။

(၃၀၅) မနတော-စိတ်ကြောင့်၊ နိပ္ဖန္နဲာ-ဖြစ်ကုန်သော ကုသိုလ်စသော တရားတို့သည်၊ ["ကုသလာဒိဓမ္မာ" ဋီကာ။] မနောမယာ - တို့ မည်၏၊ အယသာ - သံဖြင့်၊ ပကဲတံ - ပြုအပ်သော ခွက်စသည်သည်၊ အယောမယံ-

---

တပ္ပကတိ ဝစနပုဒ်၏ဝိဂ္ဂဟသံဝဏ္ဏနာတည်း၊ ထိုတွင် "သာ ပကတိ အသ" ဟူသော ဝိဂြိဟ်ဖြင့် "တပ္ပကတိ" အရ ထို ရှေ့စသော အထည်ကိုယ် ပကတိရှိသော (ထို အထည်ကိုယ်မှ တမျိုးတဖုံ ဖြစ်လာသော) ရထားစသော ဝိကာရကိုရ၏၊ ထို့ကြောင့် တပ္ပကတိဝစနတ္ထဟူသည် ဝိကာရအနက်တည်း-ဟုမှတ်၊ အထ ဝါ "ပကရိယတီတိ ပကတိ, တေန ပကတိ တပ္ပကတိ" ဟူသော ဝိဂြိဟ်ဖြင့် တပ္ပကတိအရ ထိုရှေ့စသည်ဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော ရထားစသည်ပင်ရ၏၊ ဤနည်း၌ တပ္ပကတိ ဝစနတ္ထဟူသည် ပကတာအနက် (ရှေ့စသည်ဖြင့်ပြုလုပ်အပ်—ဟူသောအနက်) ပင်တည်း၊ [သုတ်နက်ပေးရာ၌ကား "ဝစနတ္ထေ" ဟု အတ္ထမပါသောကြောင့် "တပ္ပကတိ ဝစနေ—ထို ပကတိရှိသော ဝိကာရကို ဆိုလိုရာ၌၊ ဝါ—ထိုဖြင့် ပြုလုပ်အပ်၏ ဟူသော အနက်ကို ဆိုလိုရာ၌ ဟု ရှုပသိဒ္ဓိအလိုပေး။]

သုဝဏ္ဏမယော—"သုဝဏ္ဏသဒ္ဒ+ဝိကာရော" ဟူသော်ဝါကျဝယ်သုဝဏ္ဏသဒ္ဒနောင် ဝိကာရအနက်၌ဖြစ်စေ, "သုဝဏ္ဏေန ပကတံ" ဝါကျဝယ် သုဝဏ္ဏေန နောင် ပကတအနက်၌ဖြစ်စေ မယ ပစ္စည်းသက်, ဝိဘတ် စသည်ချေ, သုဝဏ္ဏဟု ပကတိပြု, စသည်၊ ရူပိယမယံ စသည်၌လည်း နည်းတူ၊ "ပြုအပ်" ဟူသည် "ဖြစ်စေအပ်" ပင်တည်း၊ "ဖြစ်စေအပ်" ဟူသည်လည်း တစုံတခုဖြစ်အောင်လုပ်ခြင်းပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့်ပကတအနက်၌ နိပ္ပန္နနိဗ္ဗတ္တဘိုလည်း ပါဝင်ရကား "ဣဒ္ဓိယာ နိဗ္ဗတ္တံ" စသော ဝိဂြိဟ်ဝယ် နိဗ္ဗတ္တအနက်ကိုလည်း တပ္ပကတိဟုပင် ဆိုလိုသည်၊ မနသာ နိပ္ပန္နာ စသည်လည်း နည်းတူ။

မည်၏၊ စ – ဆက်၊ ဧတ္ထ – ဤပြယုဂ်တို့၌၊ မနောဂဏာဒီနန္တိ – မနောဂဏာဒီနံ ပုဒ်သည်၊ ဝတ္တမာနေ-လိုက်လတ်သော်....၊

ဧတေသ မော လောပေ။ ။ဝိဘတ္တိလောပေ – ဝိဘတ် ခေါ် ခြင်း ကို၊ ကတေ – ပြုအပ်ပြီးသော်၊ ဧတေသံ မနောဂဏာဒီနံ – ဤမနောဂိုဏ်း အတူရှိသော သဒ္ဒါတို့၏၊ အန္တော – အဆုံး သရသည်၌၊ သ်တ္တံ – သ အဖြစ်သို့၊ အာပဇ္ဇတေ၊ ဣတိ – ဤသုတ်ဖြင့်၊ သ်ကာဂရော – သ်ပြု....ဂဝေန – နှားသည်၊ ပကတံ – ပြုအပ်သော ကျင်ကြီးတည်း၊ ဂေါမယံ – နှားသည် ပြုအပ်သော၊ ကရီသံ – ကျင်ကြီး၊ ဝါ, ဂေါဏာ-နှားမှု၊ နိဗ္ဗတ္တံ-ဖြစ်သော ကျင်ကြီးတည်း၊ ဂေါမယံ-ကြီး၊ မယောတိ ယောဂဝိဘာဂေန - ဖြင့်၊ သကတ္ထေပိ – သကတ် အနက်၌လည်း၊ မယပစ္စယော – မယ ပစ္စည်းသက်၊ ဒါနမေဝ–ဒါနသည်ပင်၊ ဒါနမယံ – မည်၏၊ သီလမယံ – သီလ၊ ဣစ္စာဒိ၊....သံသဋ္ဌာဒိအနေကတ္ထတဒ္ဓိတံ-သံသဋ္ဌ အစရှိသော အနေကတ္ထတဒ္ဓိတ်သည်၊ (နိဋ္ဌိတံ)။

---

(၃၀၅) ဧတေသမောလောပေ— “မနတော” ဖနောင် နိပ္ပန္နအနက်၌ မယသက်၊ ဝိဘတ်ချေ, မန ဟု ပကတိပြု၊ ဤသို့ ဝိဘတ်ချေပြီးသည်ကို “လောပေ= ဝိဘတ္တိလောပေ”ဟု ဆိုသည်၊ ထိုသို့ ဝိဘတ်ချေပြီးနောက် “မန–အယ”ဟူသော မနောဂိုဏ်း သဒ္ဒါတို့၏ အဆုံး(အ) သရကို သ်ပြု၍ “မနော မယ–အယော မယ”ဟု ဖြစ်သည်။ [“ဧတေသံ+သ်+လောပေ”ဟူသော သုတ်၌ သ်ဝယ် ပဌမာသိဝိဘတ် ကျသောကြောင့် “အန္တော သ် ဟောတိ”ဟု ပဌမာအတိုင်း ဝုတ္တိဖွင့်သင့်သော်လည်း “သဋ္ဌိန္ဒတော ဝစန ပဝတ္တိ–မိမိ ဆန္ဒအားဖြင့် သဒ္ဒါဖြစ်မြင်းရှိနိုင်၏”ဟူသော ဉာယ (နည်းရှိသော) ကြောင့် “သ်တ္တံ အာပဇ္ဇတေ”ဟု ဖွင့်သည်။]

ဂေါမယံ၌ “ဂဝေန”နောင် ပကတ အနက်၌ (တနည်း–ဂေါဏာနောင် နိဗ္ဗတ္တ အနက်၌) မယ ပစ္စည်းသက်၊ ဝိဘတ်ချေ, ဂေါ–ဟု ပကတိပြု၊ ဂေါဏာ၌လည်း ဂေါ တည်၍ သုတိနာသုစ၌ စ ဖြင့် သွဲ့ကြောင့် ဂေါဏပြု, ပကတိပြုသောအခါ“ဂေါ”ဟု ပကတိဖြစ်၏၊ ဂေါမယံ-နွားချေး၊ ဒါနမယံ၌ ဒါနံ+ဧဝတည်၊ “မယော”(သာ နိဓာဂါရဏာ ယောဂဝိဘာဂဖြင့် သကတ္ထ၌ မယ ပစ္စည်းသက်။ [ပုဗ္ဗစေတနာဂုံ ‘ဒါန” အရ ယူ၍ ထိုဒါနစေတနာကြောင့် ဖြစ်သော မုဉ္ဇစေတနာကို “ဒါနမယ”ဟု ယူလျှင် “ဒါနတော နိဗ္ဗတ္တံ ဒါနမယံ”ဟု မယ ပစ္စည်းအနက်ရှိသေး၏။] သီလမယံ ဘာဝနာ မယံတို့လည်း နည်းတူ။

သံသဋ္ဌာဒိ အနေကတ္ထတဒ္ဓိတ်— “ယေနဝါ သံသဋ္ဌံ”သုတ်မှစ၍ သံသဋ္ဌအနက် စသည်၌ သက်ရသော “ဏိက”စသော ပစ္စည်းများသည် (အပစ္စအနက်၌ သက်သော ဏ စသော ပစ္စည်း, ဘောအနက်၌ သက်သော ဏျစသော ပစ္စည်းများကဲ့သို့ တနက်ထည်းသာမက) သံသဋ္ဌ တရုတိ စရုတိစသော များသောအနက် ရှိသောကြောင့် အနေကတ္ထ တဒ္ဓိတ်မည်၏။

ဘာဝတဒ္ဓိတ်

(၃၈၆) အလသဿ - ပျင်းရိသူ၏၊ ဘာဝေါ - ဖြစ်ခဲ့ရာ အကြောင်းတည်း၊ ဣတိ ဝိဂ္ဂဟေ (သတိ)။

ဣတ္ထံ တာ ဘာဝေ တု။ ။တဿ - ထို အရာ၏၊ ဘာဝေါ - ဖြစ်ခဲ့ရာ အကြောင်းတည်း၊ ဣစ္စေတသ်ံ အတ္ထေ - ၌၊ ဆဋ္ဌီယန္တံ ယော - ၌၊ ဣတ္ထံ တာ ဣတိ-ဣတ္ထ, တ္တ, တာဟူကုန်သော၊ တေပစ္စယာ ဝါဟောန္တိ၊ တုသဒ္ဒဂ္ဂဟဏေန - ဖြင့်၊ တ္တာန ဏေယျာဒိ ပစ္စယာ - တ္တာန ပစ္စည်း, ဏေယျ အစရှိသော ပစ္စည်းတို့သည် (ဟောန္တိ)၊ တေသမ္ပ - ဤ သဒ္ဒပဝတ္တိ နိမိတ်မှ၊ ဗဟုဒ္ဒိသဒ္ဒါ - အသိဉာဏ်သဒ္ဒါတို့သည်၊ ဘဝန္တိ - ဖြစ်လာကုန်၏၊ ဣတိ - ထို့သို့ အသိဉာဏ်သဒ္ဒါတို့၏ ဖြစ်ခဲ့ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (သော - ထို သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်သည်၊) ဘာဝေါ-ဘာဝ မည်၏၊ သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ္တံ - သဒ္ဒါဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းကို၊ ဝုစ္စတိ - ဆို အပ်၏၊ ယဿ ဂုဏဿ၊ ပေ၊ ဣတ္ထံ တာဒယော တိ - ယဿ ဂုဏဿ၊ပေ၊ တာဒယော ဟု၍၊ ဝုတ္တဥ္စ-ပါဏိနိဒ္ဒ်လည်း

---

(၃၈၆) ဘာဝတ္ထေ ဗဟုဒ္ဒိသဒ္ဒါ ဇောသ္မာ—[သဒ္ဒါကျမ်းဌ စိတ်ကို သိခြင်းကိုလည်း ဗဟုဋ္ဌိဟု ခေါ်၏၊] အသိဉာဏ် သဒ္ဒါတို့၏ ဖြစ်ခဲ့ရာအကြောင်းသည် "ဘာဝ" မည်၏၊ ထို ဘာဝကို သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ် ဟုလည်း ခေါ်သည်၊ ထို့ကြောင့် "သဒ္ဒပဝတ္တိ နိမိတ္တံ ဝုစ္စတိ" သည် ဘာဝ၏ အဘိဓေယျကို ပြသောစကားဘည်း၊ [သဒ္ဒသ—၏၊ ပဝတ္တိ—တည်း၊ သဒ္ဒပဝတ္တိယာ—သဒ္ဒါ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း၏၊ နိမိတ္တံ—အကြောင်းတည်း၊ သဒ္ဒ ပဝတ္တိနိမိတ္တံ—ကြောင်း။]

ချဲ့ဦးအံ့—လူတယောက်သည် ပျင်းရိ၏, ထိုထို အလုပ်ကို မလုပ်ချင်၊ ထိုသူ၏ ပျင်းမူပျင်းရာကို မြင်ရသူတို့မှာ "ဤသူဟာ ပျင်းရိသူဘဲ" ဟု အသိဉာဏ် (ဗုဒ္ဓိ) ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ ထိုသို့ သိသူတိုင်းကပင် ထိုသူ့အပေါ်၌ "အလသ-ပျင်းသူ" ဟူသော သဒ္ဒါကိုလည်း သုံးစွဲပြောဆိုပေလိမ့်မည်၊ ဤပကာရစဉ်အရ ပျင်းမူ ပျင်းရာ ဖြစ်နေသော အမူအရာကြီးယာသည် ပဌမအဆင့်၊ ထို ပျင်းမူပျင်းရာ ကြီယာမှ တဆင့်တက်၍ပျင်းတဲ့အကောင်ဘဲဟု သိသော ဗုဒ္ဓိနှင့် အလသ သဒ္ဒါတို့၏ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းကား ဒုတိယ အဆင့်ဟုမှတ်၊ ဤသို့လျှင် ပျင်းမူ ပျင်းရာ ကြီယာသည် အသိဉာဏ် သဒ္ဒါတို့၏ ဖြစ်ခဲ့ရာ "ဘာဝ"လည်း ဟုတ်၏၊ အလသသဒ္ဒါ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း၏ အကြောင်း ဖြစ်သော သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်လည်းဟုတ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဘာဝနှင့် သဒ္ဒပဝတ္တိ နိမိတ္တကို သဘောတူဟုမှတ်၊ ဤ "ဘဝန္တိ တေသမ္မာ ဘာဝေါ" ဟူသော အပါဒါန သာဓနအရ "ဘာဝေါ—ဖြစ်ခဲ့ရာ" ဟုအနက်ပေးရသည်၊ ထိုဖြစ်ခဲ့ရာအကြောင်းသည် ဗုဒ္ဓိနှင့် သဒ္ဒါ၏ဖြစ်ကြောင်းလည်း ဖြစ်သောကြောင့် "ဘဝန္တိ တေနာတိ ဘာဝေါ" ဟု ကရဏသာဓန ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ "ဘာဝေါ—ဖြစ်ကြောင်း" ဟုလည်း ပေးနိုင်သည်။

ဆိုအပ်ပြီ၊ [ဟိ-မှန်၏၊ ယဿ ဂုဏဿ-အကြင် ဝိသေသန ဖြစ်သော ဂုဏ်၏၊ ဘာဝဂါ-ရှိခြင်းကြောင့်၊ ဒဗ္ဗေ-ဒြပ်၌၊ သဒ္ဒသန္နိဓေယျော-သဒ္ဒါ၏ သက်ဝင် တည်နေခြင်းသည် (ဟောတိ)၊ တဒဘိဓာနေ-ထို ဝိသေသန ဂုဏ်ကို ဆိုလိုရာ၌၊ ဏျတ္တ တာဒဓယော-ဏျ, တ္တ, တာ အစရှိသော ပစ္စည်း တို့သည် (ဟောန္တိ)။]

ဒုတ္တဉ္ဉ, ယဿဂုဏဿ၊ ဓေ၊ ဟာဒဓယောတိ-ဤပါဏိနိသာဓကလည်း ဆိုခဲ့ပြီး ဒေဓိပွါယ် အတိုင်းပင်ဟည်း၊ ထင်ရှားစေအံ့-ယဿ ဂုဏဿ၌ ဂုဏဟူသည် "အတ္ထနော ဒဗ္ဗံ ဂုဏောတိ ပကာသေတိ" ဟူသော ဝိဂြိဟ်အရ မိမိတည်ရာ ဒြပ်ကို ထင်ရှားပြတတ်သော ဝိသေသနတည်း၊ ဂုဏ်နှင့် ဝိသေသနကို သဘောတူဟု ဆိုလို သည်၊ မှန်၏-ထိုပြခဲ့သော လူ၌ ဒေပျင်းဂုဏ်ထူးရှိ၏၊ ထို ဒေပျင်းဂုဏ်က ဒေခြားလူတို့မှ ထူးခြားဒေါင် ထိုသူ့ကို "ပျင်းတဲ့+လူ" ဟု ဝိသေသနပြုလျက် ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ဝိသေသနကိုပင် ဂုဏ်ဟု (ဤသဒ္ဒါဒရာ၌) မှတ်၊ ထို ဂုဏ်ဝိသေသန၏ ရှိခြင်းကြောင့် (ထိုဂုဏ်ရှိသော, ဒြပ်၌ "ဒလသော" စသော သဒ္ဒါသည် သက်ဝင် တည်နေ၏၊ [ထို ဝိသေသန ဂုဏ်ကြောင့် ထိုထို ဒြပ်၌ ခေါ်ဝေါ် ပြောဆိုတို့ရာ သဒ္ဒါ ဖြစ်ပေါ် လာသည်ကိုပင် "ဒြပ်၌ သဒ္ဒါ သက်ဝင်နေသည်" ဟု ဆိုလိုသည်၊] ထိုဒေရင်းခံ ဂုဏ်ဝိသေသနကို (ဝဒန္တ ပုဂ္ဂိုလ်က) ဆိုလိုရာ၌ ဏျတ္တတာ စသော ဘာဝပစ္စည်းများ သက်ကြရသည်။

"ယဂ္ဂုဏဿ သဒ္ဒါဝေန, ဒဗ္ဗေ သဒ္ဒေါ ပဝတ္တတိ၊
သတိ တမ္ဗစနေ ဘာဝ-ပစ္စယော သမုဒီရိတော"

ဟူသော ရှေးဆရာတို့ ဂါထာလည်း ဤပါဏိနိ သာဓကနှင့် တစ်ထပ်တည်းပင်တည်း၊ [ယဂ္ဂုဏဿ =အကြင် ဝိသေသနဂုဏ်၏၊ သဒ္ဒါဝေန-ဒြပ်၌ ထင်ရှားရှိခြင်းကြောင့်၊ ဒဗ္ဗေ-ဒြပ်၌၊ သဒ္ဒေါ-သဒ္ဒါသည်၊ ပဝတ္တတိ-ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ တမ္ဗစနေ-သဒ္ဒါဖြစ်ကြောင်း ထို ဝိသေသနဂုဏ်ကိုဆိုလိုခြင်းသည်၊ သတိ-ရှိသော်၊ ဘာဝပစ္စယော-ဏျ, တ္တ, တာ စသော ဘာဝပစ္စည်းကို၊ သမုဒီရိတော-ဆိုဒေ၏။]

သကတ်အဖြား။ ။သဿ သော သကော, သကောဝေ အတ္ထော သကတ္ထော၊ သော-ဤအနုက်ကား၊ သဿ-မိမိဟူသော သဒ္ဒါ၏ ဥစ္စာတည်း၊ သကော-မိမိ ဟူသော သဒ္ဒါ၏ ဥစ္စာ၊ သကောဝေ-မိမိဟူသော သဒ္ဒါ၏ ဥစ္စာသည်ပင်၊ အတ္ထော-အနုက်တည်း၊ သကတ္ထော-မိမိဟူသောသဒ္ဒါ၏ ဥစ္စာဖြစ်သော အနုက်၊ ဤဝိဂြိဟ် အရ သဒ္ဒါဟူသမျှ၌ မူလအရင်းခံဖြစ်သောအနုကဲသည် သကတ္ထမည်၏၊ထိုသကတ်ကား "သုတိ-ဇာတိ-ဂုဏ-ဒဗ္ဗ-သမ္ဗန္ဓ-ကြိယာ-ကြိယာကာရကသမ္ဗန္ဓ" အားဖြင့် ၇ ပါး ရှိ၏၊ [သဒ်သဘော စသည်ကိုထည့်၍ ရှစ်ပါး-ဟုလည်း ဆို၏။]

[ဓေယျဒီပနာ] သုတိ ဇာတိ ဂုဏော ဒဗ္ဗံ, သမ္ဗန္ဓော စ ကြိယာ တထာ၊
ကြိယာ ကာရက သမ္ဗန္ဓော, တေဝံ သတ္တဝိဓော ထဝါ၊
နေယျော အင်္ဂဝိဓော သာဒိ-သျာဒိနာ စ သကတ္ထကော။

ဏျတ္တ တ္တာနန္တဝါနံ - ဏျပစ္စည်း, တ္တပစ်ည်း, တ္တာန ပစ္စည်း အဆုံးရှိသော ပုဒ်တို့၏၊ နိစ်ံ - အမြဲ၊ နပုံသကလိင််တ္တံ - နပုံလိန်ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ)၊ တာပစ်ယန္တဿ - တာပစ်ည်း အဆုံးရှိသော ပုဒ်၏၊ သဘာဝတော - သဘောအားဖြင့်၊ (အာ ဤဏိပစ်ည်း မပါဘဲသာလျှင်၊) နိစ်ံ,ဏ္ဍတ္ထိလိင််တာ - ဏ္ဍတ္ထိလိန်ရှိသည်၏အဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ)၊ အယံ ဏျပစ္စယော

ထို သကတ် အားလုံးကို "ဝိသေသန, ဂုဏ်, ဘာဝ, သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်" ဟု ခေါ်ရ၏၊ ဘာဝ ပစ္စည်းများလည်း ထို သုတိ ဇာတိ စသော သကတ်များကိုပင် ဟောသည်။ [ထို သုတိ စသည်တို့၏ အကျယ်ကို ဘေဒစိန္တာမှာ ရှု။] "ဇာတ်-ဂုဏ်-ကြိယာ, ဒြဗ်-နာမ်, ငါးတန် ဘာဝပြား" နှင့်အညီ, ဘာဝပစ္စည်း၏ဟောနက်ကို ၅ မျိုးဖြိ၏ဟု ပြောရိုး ရှိရာ၌ကား သုတိ-သမ္ဗန္ဓ-ကြိယာကာရက သမ္ဗန်တို့ကို အသုံးနည်းပါး၍ ချန်ထားသည် ဟု မှတ်၊ သကတ် ၇ ပါးတွင် ဇာတိ—ဒမ္ဗတို့၌ နာမဘာဝပါဝင်သောကြောင့် သကတ် ၇ ပါးကို ပြရာ၌ နာမကို သီးခြားမပြဘဲ ထားသည်။]

ဒြဗ်အမျိုးမျိုး။ ။"ယသ ဂုဏသ၊ ပေ၊ ဒမ္ဗေ သဒ္ဒသန္နိဝေသော"၌ ဒမ္ဗအရ ဒြဗ် ဟူသည်လည်း အများ သိနေသော လူ—အိမ်—ရွာ စသော ထင်ရှားတွေ့မြင်ရသော အရာဝတ္ထုများသာ မက, ထို သကတ်တို့၏ မိရာ ဝိသေသျ ဟူသမျှကို ဒြဗ်ဟု (သဒ္ဒါကျမ်း၌) ဆိုသည်၊ ထွေ-ဤဝိသေသျ၌၊ ဝိသေသာ—အထူးပြုတတ်သော သကတ်တို့သည်၊ ဒဝန္တိ—ဖြစ်ရကုန်၏၊ ဇာတိ—ထို့ကြောင့်၊ ဒမ္ဗံ—ဒြဗ် မည်၏၊ ထိုဒြဗ်လည်း ဇာတိ-ဂုဏ-ကြိယာ-ဒမ္ဗဟု ၄ မျိုး, တနည်း—"နာမ" ထည့်၍ ၅ မျိုးလောက် ပြောရိုးရှိ၏၊ သို့သော် ထိုသကတ် ၇ ပါးတွင် သုတိကို ချန်ထား၍ ကျန်အနက်များမှာ ဒြဗ်လည်း ဖြစ်နိုင်ပြန်သည်။

[ဘေဒစိန္တာ] ဒဝန္တိဿတ္ထ ဝိသေသာတိ, ဒမ္ဗံ တံ တု စတုဗ္ဗိဓံ၊
ဇာတိ ဂုဏ ကြိယာ ဒမ္ဗ—ဘေဒေနေဝ ပဘိဇ္ဇတေ။

ဒြဗ်ပေါ်ဘောဆင့်, သကတ်ရှု။ ။ဤ ဒြဗ် အမျိုးမျိုးကို ဟောသော သဒ္ဒါ၌ ဘောဟောပစ္စည်းဆင့်လျှင် သကတ်ဟုခေါ်သော (သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်လည်းမည်သော) ဝိသေသနဂုဏ်ကို ရ၏၊ ထို့ကြောင့် "ဒြဗ်ပေါ်မှာ, ဘောဆင့်လာ, ဂုဏ်သာ ထိုပုဒ်အရတည်း" ဟု ရှေးဆရာတို့ မိန့်ကြသည်၊ ဤနိယာမ်၌ "ဒြဗ်ဟူသည် ဇာတ်—ဂုဏ် စသော ဒြဗ် ၅ မျိုးတည်း၊ ဂုဏ်ဟူသည် ပြုခဲ့သောသကတ်များတည်း" ဟု မှတ်၊ ပုံစံကို နောက်၌ "မနုဿတ္တံ မနုဿတာ—ဇာတိ" စသည်ဖြင့် တွေ့ရလတံ့။

ဏျ တ္တ တ္တာနန္တာနံ၊ ပေါနိစ္စ မိတ္ထိလိင််တာ—ဏျပစ္စယန္တာ၌ "အာလသျံ" စသည်, တ္တ ပစ္စယန္တာ၌ "ပံသုကူလိကတ္တံ" စသည်, တ္တာန ပစ္စယန္တာ၌ "ပုထုဇ္ဇနတ္တာနံ" စသည်ဖြင့် အမြဲ နပုံလိန်ရှိရ၏၊ စိတ္တာဒိဂိဏ်းဝင်ချသဲ့တည်း၊ တာ ပစ္စယန္တာ၌ "ပံသုကူလိကတာ" စသည်ဖြင့် အမြဲ ဏ္ဍတ္ထိလိန်ရှိ၍ ကညာဒိဂိဏ်းဝင်ချည်းတည်း၊ ထိုသို့ ဏ္ဍတ္ထိလိန်ဖြစ်ရာ၌ "အာ" စသော ဏ္ဍတ္ထိဇောတကပစ္စည်းများ သက်၍ဏ္ဍတ္ထိလိန်ကို ထွန်းပြနေဘွယ်မလို, ပင်ကိုယ် သဘောအတိုင်းပင် ဏ္ဍတ္ထိလိန်ရှိသည်—ဟု သိစေလို၍ "သဘာဝတော" ဟု မိန့်သည်။

ဤ ကျပစ္စည်းသည်၊ ဂုဏဝစနေ - ဂုဏ်ဝိသေသနကို ဆိုလိုလတ်သော်၊ ဗြာဟ္မဏာဒီဟိ – ဗြာဟ္မဏ အစရှိသော သဒ္ဒါတို့မှ နောက်၌၊ (ဘဝတိ-ဖြစ်၏၊) တတ္ထ - ထို ကျပစ္စည်းသက်ရာ၌ ["ထို အလသပုဒ်၌" ဟု နိဿယ ဟောင်း ပေး၏၊] အဝဏ္ဏော ယေ လောပဉ္စာတိ - သုတ်ဖြင့်၊ အဝဏ္ဏ လောပေါ - အဝဏ်ကျေခြင်းသည်ရင်း၊ အာဒိ ဝုဒ္ဓိ - အစ သရ၏ ဝုဒ္ဓိအပြု သည်ရင်း (ဟောတိ)၊ အာလသျံ–အလသ သဒ္ဒါ၏ ဖြစ်ခဲ့ရာ အကြောင်း၊ ဝါ-ပျင်းသူ၏အဖြစ်၊ ဧဝံ အာရောဂျံ-အရောဂသဒ္ဒါ၏ ဖြစ်ခဲ့ရာအကြောင်း၊ ဝါ - အနာမရှိသူ၏ အဖြစ်၊ ဥဒဂ္ဂဿ -ဥဒဂ္ဂသဒ္ဒါ၏၊ ဝါ– တက်ကြွသူ၏၊ ဘာဝေါ-သည်၊ ဩဒဂျံ-မည်၏၊ သခိနော-သခသဒ္ဒါ၏၊ ဝါ–မိတ်ဆွေ၏၊ ဘာဝေါ -- သည်၊ သချံ - မည်၏၊ အဏဏဿ - အဏဏ သဒ္ဒါ၏၊ ဝါ၊ ကြွေးမြီမရှိသူ၏၊ ဘာဝေါ - သည်၊ အာဏဏျံ - မည်၏၊ ဝိဓဝါယ-ဝိဓဝါ

ကျပစ္စယောယံ၊ပေ၊ဗြာဟ္မဏာဒိဟိ—ဤဝါကျ၌ "ဂုဏဝစနေ"သည် အထူးအဆန်းမဟုတ်,ရှေး"ယသဂုဏဿ"ဟုပြခဲ့သော ဝိသေသနဂုဏ်တည်း၊ထိုဝိသေသန ဂုဏ်ကိုဆိုလိုရာ၌ ဤကျပစ္စည်းသည် ဗြာဟ္မဏစသော သဒ္ဒါများနောင် သက်၏၊ ဆိုလိုရင်းကား-"ဝိသေသနဂုဏ်ကိုဆိုလိုရာ၌ကျပစ္စည်းသက်လျှင် ဗြာဟ္မဏစသောသဒ္ဒါများနောင်သာ သက်သည်၊ ပံသုကူလိကစသော သဒ္ဒါများနောင် မသက်"ဟူလို။

တတ္ထအဝဏ္ဏော၊ပေ၊အာလသျံ—ထိုသို့ ကျပစ္စည်းသက်ရာ၌ အဝဏ္ဏော ယေ လောပဉ္စသုတ်ဖြင့် ရှေအဝဏ်ကိုချေ၊ဝုဒ္ဓါဒိ သရသဝါဖြင့် ဝုဒ္ဓိပြု၍အာလသျံ,အာရောဂျံ စသောရူပ်များဖြစ်သည်၊ "အလသဿ"ဟူသော ဆဋ္ဌီယန္တပုဒ်နောင် ဘာဝအနက်၌ ဤသုတ်ဖြင့် ကျပစ္စည်းသက်, ဏ် အနုဗန်, ဝိဘတ်ချေ, ["အလသဿ+ဘာဝေါ"ဟု တည်လျှင် ဘာဝပုဒ်ပါချေ၊] အလသ–ဟု ပကတိပြု, (အာလသျံ) နာမ်ငဲ့, သိ အံပြု၊ "ဘဝန္တိ'မုဒ္ဓိသဒ္ဒါ တေသ္မာတိ ဘာဝေါ"နှင့်ညီအောင်"အလသဿ-အလသသဒ္ဒါ၏၊ ဘာဝေါ-ဖြစ်ခဲ့ရာအကြောင်းတည်း၊အာလသျံ-အလသ သဒ္ဒါ၏ ဖြစ်ခဲ့ရာအကြောင်း" ဟု ကျနစ္စာအနက်ပေး။

မှတ်ချက်။ ။ဤအနက်ပေးပုံ၌ "အလသ"သဒ္ဒါသည် ပျင်းသူကိုသာ ဧဟာရင်းဖြစ်သောကြောင့်"ပျင်းသူ"ဟူသောအနက်ကိုအကြောင်းပြု၍ သဒ္ဒါကိုလည်း ကာရကဟူ ပစာရအားဖြင့် ဧဟာနိုင်ရကား "အလသဿ–အလသသဒ္ဒါ၏"ဟု ပေးသည်၊ ဆရာကိုကား"အလသဿ-ပျင်းသူဟုသိသောဉာဏ်၏၊ ဘာဝေါ-တည်း"ဟုလည်း ပေးကြသေး၏၊ ဤကျမ်းဌီကား"သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ္တ"ပုဒ်ကို ထောက်၍"ဘာဝေါ"အရ သဒ္ဒါဖြစ်ခြင်း၏အကြောင်းသာ လိုရင်းဖြစ်သည်ဟု နှလုံးပြုကာ "အလသ သဒ္ဒါ၏"ဟုသာ ပေးသည်၊ [အလသဿ-ပျင်းရိသူ၏၊ ဘာဝေါ-အဖြစ်တည်း"ဟူသော ပေးရိုးအနက်မှာ အလွယ်တကူ ပေးခြင်းသာဟု မှတ်။]

သဒ္ဒါ၏၊ ဝါ - မူဆိုးမ၏၊ ဘာဝေါ - သည်၊ ဝေဗျဳ - မည်၏၊ ဒုဗ္ဘဂလသ-ဒုဗ္ဘဂလသဒ္ဒါ၏၊ ဝါ - အားမရှိသူ၏၊ ဘာဝေါ, ဒုဗ္ဘဂျဳ၊ ဗာလသ - ဗာလသဒ္ဒါ၏၊ ဝါ - လူမိုက်၏၊ ဘာဝေါ, ဗာလျဳ၊ စပလသ-စပလသဒ္ဒါ၏၊ ဝါ-လျှပ်ပေါ်လော်လီသူ၏၊ ဘာဝေါ, စာပလျဳ၊ [နောက်၌ "သဒ္ဒါ၏၊ ဝါ-၏" ဟု အနက်ပေးလေ၊ ရိုးရာ အနက်သာ ပြတော့အံ့။]

တထာ-ထိုမှတပါး၊ ဝိယတ္တာသ (ဗျတ္တာသ)-ထင်ရှားသူ၏၊ ဝါ - ပညာရှိ၏၊ ဘာဝေါ - အဖြစ်သည်၊ ဝေယတ္တိယံ - မည်၏၊ မစ္ဆရသ - ဝန်တိုသူ၏၊ ၊ ပေ၊ ဇေံ, ဏ္ဍသရိယံ - အစိုးရသူ၏ အဖြစ်၊ အာလသိယံ - ပျင်းရိသူ၏ အဖြစ်၊ မုဏ္ဍိယံ - ဦးပြည်း၏ အဖြစ်၊ [မူဇ္ဇိယံ - ဖျင်းအ့သူ၏ အဖြစ်" သိဒ္ဓိ မပါ။] ဇ္ဍော (ဝေယတ္တိယံတိ အာဒိသု) - ဤ၌ ဝေယတ္တိယံ အစရှိသည်တို့၌၊ တေသုဝုဒ္ဓိတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ယမ်-ယ ပစ္စည်းကြောင့်၊ ဏကာရာဂမော-ဏလာ။

ပဏ္ဍိတာသ-ပညာရှိ၏၊ ဘာဝေါ - တည်း၊ ပဏ္ဍိတျံ - အဖြစ်၊ ဏတိ အာဒိသု - တို့၌၊ ယဝတ၊ ပေ၊ ပကဝရတ္တန္တိ - သုတ်ဖြင့်၊ တျကာရသံယော

ဇေံ အာရောဂျံ၊ ပေ၊ စာပလျံ—အနာကင်းခြင်းသည် ဂုဏ်တမျိုးတည်း၊ ထို ဂုဏ်ကြောင့် "အရောဂ" သဒ္ဒါ ဖြစ်ပေါ်လာရကား "အရောဂသ + ဘာဝေါ, အာရောဂျံ" အရ အနာကင်းခြင်းဂုဏ်ကို ရ၏၊ နောက်ပုဒ်များ၌လည်း ဘာဝအရကို ထိုက်သလိုရှာပါ၊ သြဒဂျံ၌ "ဥဒဂ္ဂ+ယ" ဟု ဖြစ်၍ ဝုဒ္ဓိပြုပြီးနောက် ဂ္ဂ၏ သရကို ချေ, ယသို့ ကပ်ပြီးသောအခါ အဂျာဂါရံကဲ့သို့ ဂတလုံးကိုချေ၊ သချံ၌ကား ဝုဒ္ဓိမရောက်ရ၊ နတ္ထိ ဇ္ဈာံ ယသာတိ ("န+ဇ္ဈာ"မှ နကို အနဖြစ်၍ "အနိဇ္ဈာ" တေသုဝုဒ္ဓိဖြင့် နကို ဇာ—ဇ္ဈကို အ့ ပြု၍) "အဇ္ဈာဇ" ဟု ဖြစ်၏၊ ဝေဓမျံ၌ "ဝိဓဝါ+ယ" ဟု ဖြစ်သောအခါ အဝဏ္ဏော ယေ သုတ်ဖြင့် ရှေအာကိုချေ၊ ဒေါဓသစ္ဒ် စဖြင့် ဝ်ကို ဗပြု။

တထာ၊ပေ၊ဇ္ဈကာရာဂမော—ဝိယတ္တသနောင် ဏ်ျသက်, ဏ်အနုဗန် စသည်ချေ, ဝုဒ္ဓိပြု "ဝေယတ္တ+ယ" ဟုဖြစ်၊ (နဂိုရိုက ဏ်ျဖစ်သော်လည်း (ယ) သာ ကျန်သောကြောင့် ယပစ္စည်းဟု ခေါ်)၊ တေသုဝုဒ္ဓိဖြင့် ယ ပစ္စည်းကြောင့် ရှေ၌ ဇ္ဈလာ "ဝေယတ္တိယ" ဟု ဖြစ်၏၊ "ဇ္ဈသရသ—အလသသ—မုဏ္ဍသ—မူဇ္ဇသ+ဘာဝေါ, ဇ္ဈသရိယံ" စသည်၌လည်းနည်းတူ၊ [သီမူ၌ "ဗျတ္တာသ ဘာဝေါ ဝေယတ္တိယံ" ဟု ရှိ၏၊ ဝိပုဗ္ဗ အဇ္ဈောတ် တပစ္စည်းဖြင့် "ဝိ+အတ္တ" ဟု ဖြစ်သောအခါ (ယ) လာလျှင် ဝိယတ္တ, ယ မလာဘဲ ဇ္ဈ ကို ယ ပြုလျှင် ဗျတ္တ—ဟု ဖြစ်သောကြောင့် ပါဠိအနက် သဘောတူပင်၊ သို့သော် ဗျတ္တနောင် ဏ္ဍပစ္စည်းသက်ရာ၌ကား မာယူန မာဂဓမောဠာနေသုတ်ဖြင့် ဝန္ဒ်ယ အကြား၌ ဝုဒ္ဓိလာ, ဝန္ဒ် ဗ မှာ အတူပင်တည်း၊ သဏ္ဌတ၌ ဗျတ္တကိုပင် ဝန္ဒ် ယ တွဲ၍ ဥရေးရသည်။]

ဂါဒီနံ - တျ သံယုဂ်အစရှိသည်တို့၏၊ [တ နှင့် ယ တွဲနေ သည် ကို "တျ" သံယုဂ်ဟု ခေါ်သည်၊] စလဉ ဇကာရာဒေသာ - စလဉ ဇ အာပြုတို့သည် (ဟောန္တိ)၊ ဒ္ဒိတ္တံ - ဒ္ဒဘော်လာ၊ ပဏ္ဍိစ္စံ-ပဏ္ဍိစ္စံဟု ဖြစ်၏၊ ဗဟုဿုတဿ - များသော သုတရှိသူ၏၊ပေါဗဟုဿစ္စံ-မည်၏၊ တေသုဝုဒ္ဓိတျာဒိနာ - ဖြင့်၊ ဉကာရဿ - ဉ၏၊ အ ကာရော-(အ) ပြု၊ ဧဝံ, ပေါရောဟိစ္စံ-ပုရောဟိတ်၏ အဖြစ်၊ အ ဓိပတိဿ - အကြီး အ ကဲ၏၊ ပေ၊ မုဋ္ဌသတိဿ-ပျောက်သော သတိရှိသူ၏၊ ဝါ-မေ့ လျော့ သူ ၏၊ပေ၊မုဋ္ဌသစ္စံ၊ ဣဝဏ္ဏလော ပေါ-ဣဝဏ်ကို ချေ၊ ကုသလဿ - ကျွမ်းကျင်သူ ၏၊ ဘာဝေါ, ကော သလ္လံ၊ ဧဝံ, ဝေပုလ္လံ - ပြန့်ပြောသည်၏ အဖြစ်၊ သမာနာနံ - တူသော အရာတို့၏၊ ဘာဝေါ, သာမညံ၊ ဂိလာနဿ - မကျန်းမာသူ၏၊ ပေ၊ ဂေလညံ၊ ကွစာဒိ မဏ္ဍူတ္တရာဒိသုတ္တေန - ဖြင့်။ သံ ယော ဂ - သံယုဂ်ကြောင့်၊ ရဿတ္တံ - ရဿ အဖြစ်သည် (ဟောတိ)၊ သုဟဒဿ - ကောင်း သော စိတ် နှလုံး ရှိသူ ၏၊ ဘာဝေါ, သောဟဇ္ဇံ၊ ဧဝံ, ဝေသာရဇ္ဇံ-ရဲရင့်သူ၏ အဖြစ်၊ ကုသိဒဿ-ပျင်းရိသူ၏၊ ဘာဝေါ, ကောသဇ္ဇံ၊ တေသုဝုဒ္ဓိတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဉကာရဿ၊ ဉ၏အကွာရာ၏၊ အကာရော-(အ)ပြု၊ တထာ-ပါး၊ ပုရိသဿ-ယောကျ်ား၏၊ ဘာဝေါ, ပေါရိသံ၊ ဣတိအာဒိသု - တို့၌၊ ယ ဝ တံ တ လ နာ ဒိသုတ္တေ - ၌-

---

ပဏ္ဍိတဿ၊ပေ၊ဇ္ဈဝဏ္ဏာဒလာပေါ—ဤပြယုဂ်တို့၌ စာကိုယ်အတိုင်း ရုပ်ပြီးနိဂုံးပြီ၊ သုတံ, သတိတို့ဝယ် ဒ္ဒဘော်လိုကြောင်းကို သန္ဓိ ဒ္ဒဘော်ခဏ်း ပြန်ကြည့်၊ "ဗဟု+သုတံ ယဿာတိ ဗဟုဿုတာ၊မုဋ္ဌဿိ"မုသ-နဿနေ (ပျောက်ခြင်း)"ဟူသောဓာတ်, တပစ္စယ်းတည်း၊ မုဋ္ဌာ (ပျောက်သော) သတိ ယဿာတိ မုဋ္ဌဿတိ၊ "လွတ်သော သတိရှိသူ"ဟု ပေးကြသည်ကား မုဋ္ဌိ မုစဓာတ်ဟု ထင်မှားသောကြောင့် တည်း၊ "မုဋ္ဌဿတိ+ယ"၌ အဝဏ္ဏော ယေ လောပဉ္စ်၌ စသဒ္ဒါဖြင့် ဇ္ဈ ချေ, တျကို စ ပြု, စ ဒ္ဒဘော်လာ, မုဋ္ဌဿစ္စ—ပြီး၏။

ကုသလဿ၊ပေ၊ရဿတ္တာ—အကွာရာစသည်၌ ကျွမ်းကျင်နားလည်မှုကို "အကွရ ကောသလ္လဉ္စာ"စသည်ခေါ်၏၊သိုနားလည်မှုကို"လိမ္မာ"ဟု မဆိုထိုက်၊ ထို့ကြောင့် "ကုသလဿ—ကျွမ်းကျင်သူ၏"ဟု ပေးသည်၊ဝိပုလဿ—ပြန့်ပြော (များပြား) သော အရာ၏၊ဘာဝေါ, ဝေပုလ္လံ၊"သမာနာနံ"ဟု သီဟိုဠ်ဒီပမှ၌ရှိ၏၊အရာဝတ္ထု ၂ ခုစသည်တို့ တခုနှင့်တခုတူမျှခြင်းကို "သာမညံ"ဟု ခေါ်၏၊ ထို့ကြောင့် "သမာနာနံ"ပါ၌သာ အမှန်တည်း၊ "သမဏာနံ-ရဟန်းတို့၏"ဟုရှိသောပါဌကား နောက်၌လာလတ်ံ ဖြစ်၍ ဤနေရာနှင့် မလျော်သောပါဌပျက်၊သာမာညံ-ဂေလာညံ"ဟု ဖြစ်သောအခါ ကွစာဒိ မဏ္ဍူတ္တရာနံဖြင့် အာ ကို ရသာပြု။

ကဲာရဂ္ဂဟဏေန - ဖြင့်၊ ယဝတံ - ယ အက္ခရာမျိုကုန်သော၊ သကာရ က စ ဋ ပဝဂ္ဂါနံ - သအက္ခရာ, က ဝဂ်, စ ဝဂ်, ဋ ဝဂ်, ပ ဝဂ်တို့၏၊ သကာရ က စ ဋ ပဝဂ္ဂါဒေသာ - သအက္ခရာ၊ ပေ၊ ပဝဂ် အပြုတို့သည် (ဟောန္တိ)၊ သုမနသာ-ကောင်းသော စိတ်၏၊ ဝါ - ကောင်းသောစိတ် ရှိသူ၏၊ ဘာဝေါ - သည်၊ သောမနသံ = မည်၏၊ ဧဝံ, ဒေါမနသံ - မကောင်းသောစိတ်၏အဖြစ်၊ ဝါ-မကောင်းသောစိတ်ရှိသူ၏အဖြစ်၊ သောဝစဿံ - လွယ်ကူသော စကားရှိသူ၏အဖြစ်၊ ဒေါဝစဿံ - ခက်ခဲသောစကားရှိသူ၏အဖြစ်၊ ဇတ္ထ - ဤသောမနသံ

သုဟဒဿ၊ ပေ၊ ပဝဂ္ဂါဒေသာ — "သုဋ္ဌု+ဟဒယံ ယဿ" အရ ကောင်းသောစိတ်နှလုံးရှိသူကို "သုဟဒယော" ဟု ဆိုလိုလျက် သုဘ်ကြိုးဖြင့် ဟဒယကို ဟဒ ပြု၍ "သုဟဒေါ" ဟုဖြစ်၏၊ ဒျကို ဇပြု စသည်စီရင်၍ "သောဟဇ္ဇံ" ဟုဖြစ်၏၊ ဝိသာရဒဿ-ရဲရင့်သူ၏၊ ဘာဝေါ, ဝေဿာရဇ္ဇံ၊ 'ကုစ္ဆိတံ-စက်ဆုပ်ဘွယ်ရာ၊ သီဒတိ-ဆုတ်နစ်တတ်၏' အရ လုပ်ငန်းကိစ္စရှိလျှင် တွန့်ဆုတ် တွန့်ဆုတ် လုပ်တတ်သူ လူဖျင်းကို "ကုသီဒေါ" ဟု ခေါ်၏။ [ဒကို တပြုမှ "ကုသီတော" ဟု ဖြစ်၏၊ "ကုသီယတိ (အကြောသီယတိ) - ဆဲရေးအပ်၏၊ ဇတိ ကုသီတော" ဟု ရှိရာ၌ ကုသဓာတ် တ ပစ္စည်းဖြင့်လည်း တနည်းပြီးနိုင်၏၊ ဤနေရာ၌ကား "ကုသီဒ" ကိုသာပြလိုရင်းတည်း၊] ထို့ကြောင့် "ကုသီဒဿ" ဟု ရှိသော သီဟိုဠ်မူ ကောင်းသည်၊ သို့မှလည်း ဒျကို ဇပြု, သုတ်ကြိုးဖြင့် (ဤ) ကို အ-ပြု၍ "ကောသဇ္ဇ" ဟု ဖြစ်နိုင်မည်၊ ယောက်ျားဝီပိ ရဲရင့်မှုကို "ပေါရိသ-ပုရိသ အစစ်၏ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ" ဟု ဆိုသည်၊ "ပုရိသဿ ကမ္မံ, ပေါရိသံ-ယောက်ျားဝီသူ၏ အလုပ်" ဟု ကမ္မအနက်၌ ဏျ သက်၍လည်းပြီးနိုင်၏၊ ယဝတံသုတ်၌ ကာရသဒ္ဒါဖြင့် သျကို သပြု, ဒွေဘော်လာ။ ["သကာရ က စ ဋ ပ ဝဂ္ဂါနံ" ၌ မြန်မာမူဝယ် "ဋ" မပါ၊ ဝေယျာဝစ္စံ၌ ယပင့် ရှိသော ဋ ကို ဋ ပြုသောကြောင့် သီဟိုဠ်မူ အတိုင်းပါခြင်းသာကောင်း၏၊ ဤကာရ သဒ္ဒါဖြင့် ပေါရိသံ၌သာ စီရင်မည် မဟုတ်, နောက်ပုံစံများ၌လည်း စီရင်လိမ့်မည်။]

သုမနသ၊ ပေ၊ သကာရဂမေါ — "သုန္ဒရံ+မနော" ဟု ဝိဂ္ဂဟ ပြုလျှင် ကောင်းသောစိတ်သည် "သုမန" မည်၏၊ "သုန္ဒရံမနောယဿ" ဟု ပြုလျှင် ကောင်းသောစိတ် ရှိသူသည် "သုမန" မည်၏၊ ဒုဋ္ဌု+မနော, ဒုမ္မနော၊ ဒုဋ္ဌု+မနော ယဿာတိ ဒုမ္မနော" ဟုပြု၊ သုခံဝစော တေသ္မိံတိ သုဝစော၊ တေသ္မိံ-၌သူ၌၊ သုခံ-လွယ်ကူသော၊ ဝစော-ဆုမ္မစကားသည် (အတ္ထိ)၊ ပြောဆိုဆုမ္မ၍ လွယ်ကူသူသည် "သုဝစ" မည်၏၊ "ဒုက္ခံ ဝစော တေသ္မိံ" အရ ပြောဆိုဆုံးမ ခက်သူသည် ဒုဗ္ဘစ မည်၏၊ "ဒုမ္မနဿ-သုဝစဿ-ဒုဗ္ဘစဿ ဘာဝေါ" ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ သုမနဿနောင် ဘာဝအနက်၌ ဏျပစ္စည်းသက်, ဏ်အရုဗန်ချေ၊ "သုမန+ယ" ဟုဖြစ်၊ (မန-ဝစပုဒ်တို့က မနောဂိဏ်းဖြစ်သော်လည်း သရ မနှောင်းသောကြောင့် သသရေဝါဂမောဖြင့် မလာဘဲ) တသုဝုဒ္ဓိဖြင့် သိလာ, ယဝတံသုတ်၌ ကာရသဒ္ဒါဖြင့် သျကို သပြု, သ ဒွေဘော်လာ, သောမနဿ စသည်ဖြစ်၏။

စသော ပြယုဂ်တို့၌၊ သကာရဂဟေ-သ အက္ခရာ လာ၊ တထာ-ထိုမှတပါး၊ နိပကဿ-ပညာရှိ၏၊ ဘာဝေါ, နေပက္ကံ၊ ဒ်ိတ္တံ-ဒွေဘော်လာ၊ ဧဝံ, အာဓိက္ကံ-အလွန်အကဲ၏ အဖြစ်၊ ဒုဗ္ဘဂဿ-ဘုန်းမရှိသူ၏၊ပေ၊ဝါဏိဇဿ-ကုန်သည်၏၊ ဘာဝေါ, ဝါဏိဇံ၊ [''ကုစာဒိနာ-ကုစာဒိ မဇ္ဈုတ္တရာနုံ စသော သုတ်ဖြင့်၊ ရာသတ္တံ-သည် (ဟောတိ)''ဟု သိမူရှိ၏၊] ရာဇိနော-မင်း၏၊ ဘာဝေါ,ရဇ်္ဇံ၊ သရူပဿ-တူသော သဘောရှိသော ဝတ္ထု၏၊ ဘာဝေါ, သာရုပ္ပံ၊ ဧဝံ, သြပမ်ံ-ဥပမာ၏ အဖြစ်၊ သောခုမ်ံ-သိမ်မွေ့သူ၏ အဖြစ်။

တထာ နိပကဿ၊ပေ၊ဝါဏိ°–နိပကောဒ်၌''နိပုဗ္ဗ, ပေ=ဝိသောသနေ''ဟူသော ဓာတ်နောင်ဏ္ဍု၊ပစ္စည်းကြိမ်မူ''ပဋိကွံ-ဆန့်ကျင်ဘက် ဟူသမျှကို၊ နိပယတိ (ဇယတိကဲ့သို့ ကို အယ ပြု) ဝိသေသေတိ-ခြောက်သွေ့စေနိုင်၏၊ဤတိ နိပကော၊ ပညာရှိသူသည် ဆန့်ကျင်ဘက်လုပ်သူကို အခြောက်တိုက် ဖြစ်အောင် တတ်နိုင်ကြသည်–ဟူလို၊ နိပုဗ္ဗ ပါဓာတ်ကြိမ်မူ ''ပဋိပက္ခတော အတ္ထာနုံ ပါတိ ရက္ခတီတိ နိပကော–ပညာရှိသူသည် မိမိကိုယ်ကို ဆန့်ကျင်ဘက်ရန်သူမှ စောင့်ရှောက်နိုင်သည်–ဟူလို၊ (ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဋီကာ)၊ ထိုပညာရှိ၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဉာဏ်ပညာကို''နေပက္ကံ''ဟုခေါ်သည်၊''နိပက+ယ'' ဟုဖြစ်သည့်အခါ ဝုဒ္ဓိပြု, အဝဏ္ဏော ယေ လောပဉ္စဖြင့် က၏ အ ကို ချေ, ယဝတံ၌ ကာရ သဒ္ဒါဖြင့် ကျကို ကပြု, ဒွေဘော်လာ၊ ''အဓိကဿ ဘာဝေါ အာဓိက္ကံ''လည်း နည်းတူ၊ ဒုဗ္ဘဂ၌ ဒု သဒ္ဒါသည် အဘာဝ အနက်ဟော၊ နတ္ထိ ဘဂေါ ယဿာတိ ဒုဗ္ဘဂေါ–ဘုန်းကံမရှိသူ၊ ဒုဒ္ဓ ဝုဒ္ဓိ, ဂျကို ဂပြု, ဒွေဘော်လာ၊ ''ဝါဏိဇ်္ဇံ–ကုန်သည်၏ ဖြစ်ကြောင်း''ဟူသည် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ခြင်း အမှုအရာ ကြိယာတည်း၊ ထို့ကြောင့် ''ဝါဏိဇာနံ ကမ္မံ ဝါဏိဇ်္ဇံ''ဟု ကမ္မအနက်၌လည်း ဏျ ပစ္စည်းသက်နိုင်သည်။

မှတ်ချက်။ ။''ပုန်ဗ္ဘဝ''နောင် ဏိက သက်၍ ''ပေါနော''ဟု ဖြစ်သော်အခါ သြဒိဿ၏ နောက်၌ ဒွေဘော် မရောက်ရသဖြင့် (၈) အလိုလို ပျောက်၍ ''ပေါနောဘဝိကာ''ဟု ပါဠိမှန် ဖြစ်ကြောင်းကို ဆရာတို့ ဆုံးဖြတ်ကြသည်ဟု ပြခဲ့ပြီ၊ သို့ဖြစ်လျှင် ''ဒေါမနဿံ''စသည်၌ ဒုနောင် ဒွေဘော်ရောက်မြဲအတိုင်း ''ဒုမ္မနော, ဒုဗ္ဘဂေါ''ဟု ဖြစ်ပြီးသော ပုဒ်နောင် ဏျပစ္စည်းသက်၍ ''ဒေါ''ဟု ဝုဒ္ဓိဖြစ်သောအခါ ကျမှ ဒွေဘော်ပျောက်၍ ''ဒေါမနဿံ, ဒေါဝစဿံ, ဒေါဘဂ္ဂံ''ဖြစ်သည်ဟု ကြိရလျှင် သာ၍ကောင်းမည် ထင်သည်။

ရာဇိနော ဘာဝေါရဇ်္ဇံ၊ပေ၊သောခုမ်ံ – ၎င်းပါဠိ၏ရှေ့၌ သိဟိုဠ်မူဝယ ''ကွစာဒိနာ ရဿတ္တံ''ဟုတွေ့ရ၏၊ ဆိုလိုရင်းကား–''ရာဇ+ယ''မှ ယပင်္ခံရှိသော ဇကို ဇပြု၍ ဒွေဘော်လာပြီးသော အခါ ''ရာဇ္ဇ''ဟု ဖြစ်၍ ကွစာဒိမဇ္ဈုတ္တရာနုံဖြင့် ရာ၌ ရဿပြုမှ ''ရဇ္ဇ''ပြီးသည်–ဟူလို၊''သမာနံ ရူပံ (သဘောသည်) ယဿ''အရ တူသောသဘော ရှိသော (သဘောတူသော) အရာဟူသမျှသည် သရူပမည်၏၊ ထို သရူပ၏ဖြစ်ကြောင်း

တထသ - မှန်ကန်သည်၏၊ ဘာဝေါ, တစ်ဆ္ဆ၊ ဒုမ္မေဓသ - ပညာမရှိသူ၏၊ ပေ၊သမဏသ - ရဟန်း၏၊ ပေ၊ ဧဝံ, ပြာဟ္မဉ္ဇံ - ပြာဟ္မဏ၏ အဖြစ်၊ နိပုဏသ - သိမ်မွေ့သူ၏၊ ဘာဝေါ, နေပုညံ၊ တစ်ဆ္ဆံ တျာဒိသုပိ-တစ်ဆ္ဆံ အစရှိသည်တို့၌လည်း၊ ကာရဂ္ဂဟဏေနေဝ - ယဝတံသုတ်၌ ကာရသဒ္ဒါဖြင့်ပင်၊ ယဝတံ-ယ အက္ခရာ ရှိကုန်သော၊ ထ ဓ ဏ ကာရာနံ - ထ, ဓ, ဏ အက္ခရာတို့၏၊ ဆ စ္ဈ ဉ ကာရာဒေသာ - တို့သည်၊ (ဟောန္တိ)။

တ္တ တာ ပစ္စယေသု - တ္တ, တာပစ္စည်းတို့၌ (ဥဒါဟရဏံ)၊ ပံသုကူလိကသ - ပံသုကူ သင်္ကန်းကို ဆောင်လေ့ ရှိသော ရဟန်း၏၊ ဘာဝေါ, ပံသုကူလိကတ္တံ၊ ဧဝံ, ပုံသုကူလိကတာ - ပုံသုကူသင်္ကန်းကို ဆောင်လေ့ ရှိသော ရဟန်း၏ အဖြစ်၊ တထာ - ထိုမှတပါး၊ တေစီဝရိကတ္တံ, တေစီဝရိကတာ - တိစီရိုက်ကို ဆောင်လေ့ရှိသော ရဟန်း၏ အဖြစ်၊ ဩဒရိကတ္တံ, ဩဒရိကတာ - အသက်မွေးဝမ်းကြောင်း၌ ယှဉ်သူ၏ အဖြစ် (ဝမ်းရေးအတွက် လုပ်သူ - ဝမ်းစာရှာသူ၏ အဖြစ်, ဟူလို၊) [ဤ နေရာဝယ် သိမှု၌ "အမနုဿတ္တံ, တာ - ဘီလူးတို့၏ အဖြစ်" ဟု ရှိသေး၏၊] မနုဿတ္တံ, တာ-

---

ဖြစ်ရာ (တခုနှင့်တခု သင့်လျော်လျောက်ပတ်သော အရာ) သည် သာရုပ်မည်၏၊ "ဥပမာယ ဘာဝေါ" အရ ဥပမာဝတ္ထု၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာဟူသည် ဥပမေယျဝတ္ထုနှင့် အလွဲရုတ် စသည်အားဖြင့် တူနေခြင်း သဘောတည်း၊ ထို တူခြင်းသဘောကို ညွှန်ပြမှုဟု ခေါ်သည်၊ ဤအလို "ဥပမာ" အရ ဥပမာနဝတ္ထုကိုယူ၊ [ဥပမာဒအရ တူခြင်းညီမျှခြင်းကို ယူလျှင်ကား "ဥပမာယေဝ ညွှန်ပြမှု" ဟု ဏ္ဍာပစ္စည်း သကဠ ဖြစ်ရာ၏။] ညွှဝုဒ္ဓိပြု, မျက်ကို မပြု, ဒွေဘော်လာ၊ "သုခုမဿ ဘာဝေါ သုခုမံ" လည်း နည်းတူ၊ ဤမျှတိုင်အောင်သော စကားဖြင့် "ပေါရိသံ တျာဒိသု၊ ပေ၊ သကာရ ကစ္စ-ပဝဂ္ဂါဒေသာ" အရ ပုံစံများပြခဲ့ပြီ။

အထသ၊ ပေ၊ ဆ ဇ ဉ ကာရာဒေသာ—"တစ်ဆ္ဆံ စသည်တို့၌လည်း ယဝတံသုတ်၌ ကာရသဒ္ဒါဖြင့်ပင် ယပင့်ရှိသော (ထ) စသည်ကို (ဆ) စသည်ပြု" ဟု သိစေလို၍ တစ်ဆ္ဆံ တျာဒိသုပိ-ဟု (ပေါရိသံတျာဒိသုကို ပြန်၍ ပေါင်းသော သမ္ဗိလ္လာနုဒနက်ဟောအပိနှင့်တကွ)မိန့်သည်၊ "တထ+ယ, ဒုမ္မေဓ+ယ, သမဏ+ယ" ဟု ဖြစ်သောအခါ ထို ကာရသဒ္ဒါဖြင့်ပင် ဆ-စ္ဈ-ဉ ပြု, ဒွေဘော်လာ၊ ဤ၌ "သမဏသ-ပြိမ်းစေအပ်ပြီးသောမဇ္ဈိမကောင်းမှုရှိသူ၏၊ ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းတည်း" ဟု ဆိုလျှင် အဓိယာမဂ်သည် သာမညမည်၏၊ "သမဏ အမည်ရသူ၏+ဖြစ်ကြောင်း" ဟု ဆိုလျှင် ရဟန်းပြုခြင်းကြီယာသည် (တနည်း, ရဟန်းဇာတ်သည်) သာမည မည်၏၊ [နေပုညံကဲ့သို့ "ပိသုနသ-ချောပစ် ဂုံးတိုက်တတ်သူ၏၊ ဘာဝေါ ပေသုညံ" လည်း ရှိ၏၊ သို့သော် နဖြစ်၍ ယဝတံသုတ်ရှင်းဖြင့် ဣကို ဥပြုရမည်၊ ပိသုနသနောင် ကိယ--ဏေယျပစ္စည်း သက်၍ "ပေသုနိယံ, ဓပေသုနေယျံ--ချောပစ် ဂုံးတိုက်မှု" လည်း ရှိ၏။]

လူ၏အဖြစ်၊ ဇာတိ-ဇာတ်တည်း၊ နိလတ္တံ, တာ-အဝတ်ညို၏အဖြစ်၊ ဂုဏော-ဂုဏ်တည်း၊ ယာစကတ္တံ, တာ-တောင်းတတ်သူ၏အဖြစ်၊ ကြိယာ-ကြိယာတည်း၊ ဒဏ္ဍိတ္တံ, တာ-ဒုတ်ရှိသူ၏အဖြစ်၊ ဒဗ္ဗံ-ဒြပ်တည်း၊ သစ္စဝါဒိတာ-အမှန်ကို ဆိုလေ့ရှိသူ၏အဖြစ်၊ ပါရမီတာ-ပါရမီ၏အဖြစ်၊[အနက်ဖြစ်ရုံပေးသည်၊]ကတညုတာ-

---

ဩ တာပစ္စယေသု၊ ပေ၊ ဩဒရိကတာ—"ပံသုကူလိက" စသည်တို့ကို မာယူန မာဂမေဒ္ဓာနေသုတ်၌ ပြခဲ့ပြီ၊"ပံသုကူလိကဿ" စသည်နောင် ဣ-တာပစ္စည်းသက်၍ ပံသုကူလိကတ္တံ စသည်ဖြစ်၏။ "မနုဿတ္တံ, တာ—ဇာတိ"၌ "ဇာတိ"ကား အဘိဓေယျတည်း၊ နောက်၌ ဂုဏော—ကြိယာ—ဒဗ္ဗံတို့ကိုလည်း အဘိဓေယျဟုမှတ်၊ "မနုဿတ္တံ-လူ၏ အဖြစ်"ဟု အနက်ပေးခြင်းမှာအလွယ်ပေးခြင်းသာ၊"လူ၏ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ"ဟုပေးခြင်းလည်း မကျနသေး၊မှန်၏-"လူ၏ဖြစ်ကြောင်း"ဟု ဆိုလျှင် လူဖြစ်ဘို့အကြောင်းဖြစ်သော ရှေးကုသိုလ်ကံသာရ၍ လူ့ဇာတ်ကို မရနိုင်၊ထို့ကြောင့် "ဘဝန္တိ ဗုဒ္ဓိသဒ္ဒါ ဇေတမ္မာ"ဟူသော ဝိဂြိဟ်နှင့်အညီ"မနုဿသ—လူဟုသိသောဉာဏ်,မနုဿသဒ္ဒါ၏၊ ဘာဝေါ—ဖြစ်ခဲ့ရာ ဖြစ်ကြောင်း"ဟု ပေးမှ ဇာတ်ကိုရမည်။

ခဏိုးအုံ—မျက်စိ နား နှာ အင်္ဂါခြောက်ဖြစ်ပုံအားဖြင့် လူတယောက်နှင့် တယောက် ကူသော အခြင်းအရာသည် ဇာတ်မည်၏၊ ထို အခြင်းအရာကို ကြည့်၍ ဤသတ္တဝါသည် မနုဿ (လူ) ဘဲဟု အသိဉာဏ်ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ စကားပြောသောအခါ "မနုဿော" ဟူသောပါဠိသဒ္ဒါလည်း ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ဤ၌ မနုဿဘဲဟူသော အသိဉာဏ်နှင့် မနုဿသဒ္ဒါ၏ ဖြစ်ခဲ့ရာ အကြောင်းရင်းမှာ အခြားလူများနှင့် အရာရာ တူသော အခြင်းအရာပင်တည်း၊ထို့ကြောင့် မနုဿတ္တံအရ တယောက်နှင့် တယောက် တူသော အခြင်းအရာဟူသော လူ့ဇာတ်ရသည်၊ "ဂဝါတ္တံ—ဂေါဟု သိသောဉာဏ်, ဂေါသဒ္ဒါ၏ ဖြစ်ခဲ့ရာ အကြောင်း"ဟူရာ၌ နွားဇာတ်ရပုံ စသည်ကိုလည်း သိပါ။

နိလတ္တံ, တာ၊ ဂုဇဏော—"နိဇလော—ညိုခဲသော အဝတ်" စသည်၌ ညိုသောအဝတ်တထည်ကို မြင်ရာဇယ် ထိုညိုသောအဆင်းကိုမြင်ရသူမှာ "ညိုသောအဝတ်"ဟု သိသောဉာဏ် ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ "နိလော အယံ—ဤအဝတ်ကား အညို"ဘဲ စသည်ဖြင့် နိလသဒ္ဒါလည်း စကားပြောသောအခါဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ဤသို့"ညိုသော အဝတ်ဟု သိသောဉာဏ်, နိလသဒ္ဒါ၏ ဖြစ်ခဲ့ရာအကြောင်း"ဟူသည် အညိုဂုဏ်ပင်တည်း၊ "သုက္ကတ္တံ—ဖြူသောနွား၏ အဖြစ်"စသည်ကိုလည်း နည်းတူ စိစစ်လေ။

ယာစကတ္တံ, တာ၊ကြိယာ—လူတယောက်ကား သူတပါးအိမ်စသည်၌ လှည့်လည် တောင်းရမ်းနေ၏၊ ထိုသူ၏ လှည့်လည် တောင်းရမ်းနေခြင်း အမူအရာ ကြိယာသည် "သူတောင်းစား"ဘဲဟု သိသောဉာဏ်နှင့်"အယံ ယာစကော-ဤသူ သူတောင်းစား" ဟုယာစက သဒ္ဒါလည်းဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ဤသို့"ယာစကတ္တံ-ယာစကဟု သိသောဉာဏ်, ယာစက သဒ္ဒါ၏ ဖြစ်ခဲ့ရာ အကြောင်း"ဟူသည် ထိုသူ၏ တောင်းရမ်းခြင်း အမူအရာကြိယာတည်း၊ "ဂန္ထတ္တံ—သွားတတ်သော နွား၏အဖြစ်၊ ပါစကတ္တံ—ချက်တတ်သော စဖို့သည်၏အဖြစ်"စသည်ကိုလည်း စိစစ်လေ။

ပြုအပ်ဘူးသော ကျေးဇူးကို သိသူ၏အဖြစ်၊ ကွဲစာဒိနာ-ကွဲစာဒိမဇ္ဈေတ္တာရုံနံစသောသုတ်ဖြင့်၊ တာပစ္စယေ-တာပစ္စည်းကြောင့် (သိမူဠ်၌ "ပိ" မပါ)၊ ရဿတ္တံ-သည့် (ဟောတိ)၊ အပိစ္ဆတာ-အလိုမရှိသူ၏အဖြစ်၊ အသံသဂ္ဂဘာ-ဆွေနွေးခြင်း

ဒဏ္ဍိတ္တံ, တာ၊ ဒမ္ဗံ—လူအများ ထိုင်နေရာဝယ် လူတယောက်ကား ဒုတ်ကို ကိုင်ထား၏၊ အထက်လူကြီးက "ထိုလူစုံလူဝေး၌ ဒုတ်ကိုင်သူကိုခေါ်ချေစမ်း" ဟုခိုင်းလိုက်သောအခါ လူငယ်တယောက် သွား၍ ရှာဘွေလေသော် ထိုသူ ကိုင်ထားသောဒုတ်ကို မြင်ရ၍ "ဤသူသည် ဒဏ္ဍီ (ဒုတ်ကိုင်သူ) တည်း" ဟု အသိဉာဏ် ဖြစ်ပေါ်ပြီးနောက် "အာဝုသောဒဏ္ဍီ....တံ ပတ္တောသတိ=ငါ့ရှင် ဒဏ္ဍီ, မင့်ကိုခေါ်နေတယ်" ဟု ပြောဆိုရာ၌ ဒဏ္ဍီသဒ္ဒါ ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ ဤသို့ "ဒဏ္ဍီတ္တံ—ဒဏ္ဍီဘဲ ဟု သိသောဉာဏ်, ဒဏ္ဍီသဒ္ဒါ၏ ဖြစ်ခဲ့ရာအကြောင်း" ဟူသည် ဒုတ် ဒြဗ်ပင် ဖြစ်၏၊ "ဝိသာဏိတ္တံ—ဦးချိုရှိသောနွားဖြစ်" စသည်ကိုလည်း စိစစ်ပါလေ။

နာမဘာဝေ။ ။နာမည်ကိုရသော နာမဘာဝလည်း ရှိသေး၏၊ လူတယောက်ကို "စိတ္တ" ဟုမှည့်ထား၏၊ အများကလည်း စိတ္တဟု ခေါ်ကြ၏၊ ကာလကြာသော် "စိတ္တ-စိတ္တ" ဟု ထင်ရှား၍ အများသိဖြစ်လာ၏၊ ထိုသူကို မြင်ရကြားရသူတိုင်းဝယ် "ဤသူစိတ္တ" ဘဲဟု သိသောဉာဏ် ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ စကားပြောသောအခါ "အယံ စိတ္တော=ဤသူ စိတ္တကည်း" စသည်ဖြင့် စိတ္တသဒ္ဒါလည်း ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ ဤသို့ "စိတ္တတ္တံ-စိတ္တ ဟု သိသော ဉာဏ်, စိတ္တသဒ္ဒါ၏ ဖြစ်ခဲ့ရာ အကြောင်း" ဟူသည် ဇာတ်-ဂုဏ်-ကြိယာ-ဒြဗ်များ မဖြစ်နိုင်၊ စိတ္တ—ဟူသော နာမည်ပင်တည်း၊ ထို နာမဘာဝကို ဇာတိ, ဒမ္မဋ္ဌထိုက်သလို သွင်းနိုင်သောကြောင့် ရူပသိဒ္ဓိဋ္ဌ သီးခြား မပြတော့ချေ၊ ဤသို့လျှင် ဘာဝပစ္စည်း၏ ဟောနက်များသည် (ပြောရိုးဆိုစဉ် အားဖြင့်) "ဇာတ်-ဂုဏ်-ကြိယာ-ဒြဗ်-နာမ်" ဟု ၅ တန်ရှိ၏၊ အခြားသော သုတိ—သမ္မန်—သဒ်သဘော စသည်များလည်း ရှိပေသေး၏, ဘေဒစိန္တာ—သဒ္ဒါစစ်တို့မှာ ရှုပါလေ။

သစ္ဆဝါဒိတာ ပါရမိတာ—"မှန်ကန်သော စကားကို ပြောလေ့ရှိသူ" ဟု သိသောဉာဏ်,သစ္ဆဝါဒိ သဒ္ဒါ၏ ဖြစ်ခဲ့ရာ အကြောင်း" ဟူသည် မှန်ကန်သော စကားကို ပြောဆိုခြင်းကြိယာတည်း၊ "သစ္ဆဝါဒိနောဘာဝေါ" ဟု ပြု၊ "ပရမဿ—မြတ်သော ဘုရားအလောင်း၏ ၊ဘာဝေါ, ပါရမိဘာ" ဟု ဋီကာ၌ တွေ့ရ၏၊ သို့သော် "ပရမ" နောင်တာ ပစ္စည်း သက်ရုံမျှဖြင့် "ပါ" ဟု ဝုဒ္ဓိလည်းမဖြစ်နိုင်၊ မိလည်း မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် စာကိုယ်နှင့်တကွ ပါဌ်ပျက် နေဟန်တူသည်၊ ပါရမီပုဒ်ကို နောက်သုတ်၌ တွေ့ရလတံ့၊ ထို၌ ပါရမိတာပြီးပုံကို ပြမည်။

ကတညုတာ—"ကတညုနော ဘာဝေါ" အရ သူ့ကျေးဇူးကို သိတတ်သောဉာဏ်သည် ကတညုတာ မည်၏၊ ဒဏ္ဍီတာမှစ၍ ကတညုတာတိုင်အောင် "ဒဏ္ဍီ—သစ္ဆဝါဒိ=ပါရမိ-ကတညု" ဟုပကတိဖြစ်၏၊ကွဲစာဒိမဇ္ဈေတ္တာရုံဖြင့် ဟာ ပစ္စည်းခြောင့် ရဿပြု၍ "ဒဏ္ဍီတာ" စသည်ဖြစ်၏။

မရှိသူ၏ အဖြစ်၊ နိဒ္ဒါရာမတာ - အိပ်ခြင်း၌ မွေ့လျော်သူ၏အဖြစ်၊ လဟုတာ-ပေါ့သည်၏ အဖြစ်၊ ဣစ္ဆာဒိ-တည်း။

တွန် ပစ္စယေ-တွန ပစ္စည်း၌ (ဥဒါဟရဏံ)၊ ပုထုဇ္ဇနဿ - ပုထုဇဉ်၏၊ ဘာဝေါ, ပုထုဇ္ဇန်တွန်၊ ဝေဒနတွန် - ဝေဒနာ၏ အဖြစ်၊ ဇာယတွန်-မယား၏ အဖြစ်.... ဏေယျ - ဏေယျပစ္စည်း၌ (ဥဒါဟ့ရဏံ)၊ [သို၌ "ဏေယျော" ဟု ရှိ၏၊] သုစိဿ - စင်ကြယ်သူ၏၊ ဘာဝေါ, သောစေယျံ၊ ဝေံ, အာဓိပတေယျံ - အကြီးအကဲ၏ အဖြစ်၊ ကဝိဿ - ကဗျာ တတ်သိ ပညာရှိ၏၊ ဘာဝေါ, ကာဝေယျံ၊ ထေနဿ - ခိုးတတ်သူ၏၊ ဘာဝေါ, ထေယျံ၊ မဟာဝုတ္တိနာ--တေသုဝုဒ္ဓိသုတ်ကြီးဖြင့်၊ နကာရဿ - နအက္ခရာကို၊ လောပေါ-ချေ။

ဏျ တွ တာတိ ယောဂဝိဘာဂေန - ဖြင့်။ ကမ္မနိ - ကမ္မ အနက်၌ဂုဏ်း၊ သကတ္ထေစ - သကတ်အနက်၌ဂုဏ်း၊ ဏျာဒယော - ဏျ အစရှိသော ပစ္စည်းတို့သည် (ဟောန္တိ)၊ ဝိရာနုံ - ရဲရင့်သူတို့၏၊ ဘာဝေါ - အဖြစ်သည်၊ ဝါ, ကမ္မံ - အလုပ်သည်၊ ဝိရိယံ-မည်၏၊ ပရိဘဋ္ဌဿ - ရှာ သူသားငယ်ကိုချီပွေ့မွေးမြူတတ်သူ၏၊ ကမ္မံ-အလုပ်သည်၊ ပါရိဘဋ္ဌ-မည်၏၊ ပါရိဘဋ္ဌဿ-ရှာသူသားငယ်ကို ချီပွေ့မွေးမြူတတ်သူ၏အလုပ်၏၊ ဘာဝေါ-အဖြစ်သည်၊

ဒုဗ္ဘိဿဘာ၊ ဇေ၊ ဣစ္ဆာဒိ—"အပ္ပါ ဣစ္ဆာ ယဿ" ဟု ဝိဂြိဟ်ပြုရသော်လည်း လိုချင်မက်မောခြင်းမရှိသူကို "အပ္ပိစ္ဆ" ဟုခေါ်၏၊ ထိုအပ္ပိစ္ဆပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖြစ်ကြောင်းကား အလောဘပြဋ္ဌာန်းသော ကုသိုလ်စိတ်ဖြစ်ခြင်း အမှုအရာကြိယာတည်း၊ "အသံသဂ္ဂဿ ဘာဝေါ" အရ သူတပါးနှင့်မရောဘဲ တယောက်ထည်း နေခြင်းအမှုအရာ ကြိယာသည် အသံသဂ္ဂတာ မည်၏၊ "ဘဿေ အာရာမော ယဿသာတိ ဘဿာရာမော, ဘဿာရာမဿ ဘာဝေါ" အရ စကားများစွာပြောဆိုခြင်း၌မွေ့လျော်ခြင်းရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဟူသည် စကားများခြင်း ကြိယာတည်း၊ "နိဒ္ဒါယ အာရာမော ယဿ" စသည် အရ အိပ်ခြင်း၌မွေ့လျော်ခြင်းရှိသူ၏အဖြစ်ဟူသည် အအိပ်ကြီးခြင်း အမှုအရာကြိယာတည်း။

တွန် ပစ္စယေ၊ ဇေ၊ ဇာယတွန်-"ဝေဒနာယ ဘာဝေါ, ဝေဒနာ+တွန်၊ "ဇာယာယ-မယား၏၊ ဘာဝေါ, ဇာယာ+တွန" ဟုဖြစ်သည့်အခါလည်း နာ-ယာတို့၌ ရဿပြု၊ ["ဇာယတွနေ ဝါ ဇာရတွနေ ဝါ" ၌ "ဇာရဿ-လင်၏၊ ဘာဝေါ, ဇာရတွန်" ဟုပြု။]

ဏေယျ၊ ဇေ၊ နကာရဿ လောပေါ- အဓိပတိနော-အကြီးအကဲ၏၊ ဘာဝေါ, အာဓိပတေယျံ၊ "ကာဝေယျံ-ကဝိ၏ ဖြစ်ကြောင်း" ဟူသည့် ကဗျာ ဖွဲ့စီတတ်သောဉာဏ်တည်း၊ "ထေယျံ-ခိုးသူ၏ ဖြစ်ကြောင်း" ဟူသည့် ခိုးယူကြောင်း စိတ်တည်း၊ "ထေန+ယျ" ဟု ဖြစ်သောအခါ သုတ်ကြီးဖြင့် (န) ချေ။

ပါရိဘဒ္ဒ်တာ-မည်၏၊ ဧစံ, ဃော ဝစဿ တာ-လွယ် ကူသော စကား ရှိသူ၏ အလုပ်၏ အဖြစ်၊ ဘိသဇဿ - ဆေးဆရာ၏၊ ကမ်္မ-အလုပ် သည်၊ ဘေသဇ္ဇံ - မည်၏၊ ဗျာဝဋဿ - အားငယ်သူ၏၊ ကမ်္မ-သည်၊ ဝေယျာဝစ္စံ-မည်၏၊ သဎ္ဌဿ - စဉ်းလဲသူ၏၊ ဘာဝေါ-အဖြစ် သည်၊ ဝါ, ကမ်္မ-သည်၊ သာဎ္ဌေယျံ-မည်၏။

ကာ၌ တာတိ၊ ပေ၊ သာဎ္ဌေယျံ—ဘာဝေတုကိုဖြုတ်၍ "ကာတ္တာတာ" ဟူသော နိဒ္ဓါဂကရဏာယောဂဝိဘာဂဖြင့် ကမ္မအနက်သကတ်အနက်၌လည်း ကာဖြစ်သော ပစ္စည်း သက်၊ ဝိရာနံနောင် ကမ္မအနက်၌ ဖြစ်စေ ဘာဝအနက်၌ ဖြစ်စေ ကာဖြစ်သည်း သက်၍ ဝေယျတ္တိယံ စသည်ကဲ့သို့ပြီးစေ၊ "ပရိဘဒ္ဓတိ" ရွာသူသားငယ်တို့ကို ချီပွေ့တတ် မွေးမြူတတ်၏" ဟူသော ဝစနတ္ထကြောင့် ဒကာ ဒကမတို့၏ ကလေးများကို အထိန်းကဲ့သို့ ရင်ခွင် ပခုန်းဧသည်ဖြင့် ချီပွေ့ ယုယတတ်သောရဟန်းသည် ပရိဘဒ္ဓမည်၏၊ [ပရိပုဗ္ဗ "ဘဒ္ဓ=ပေါသနေ" ဟူသောဓာတ်, အပစ္စည်း၊] ထိုရဟန်း၏ အမှုလုပ်ငန်း ဖြစ်သော "ပါရိဘဋ္ဌံ" ဟူသည် ချီပွေ့ယုယခြင်း အမှုအရာ ကြိယာတည်း၊ ထိုပါရိဘဒ္ဓ ကြိယာ၏ ဖြစ်ကြောင်း "ပါရိဘဒ္ဓတာ" ကား ထိုကလေး၏ မိဘများက မိမိကို ကြည်ညို လွှဒါန်း စေလိုသော စိတ်၏ အမှုအရာ ကြိယာတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌— "ယော ဟိ ကုလဒါရကေ ဓာတိဝိယ အင်္ကေနဝါ ခန္ဓေနဝါ ပရိဘဒ္ဓတိ၊ ပေ၊ တဿ ပရိဘဒ္ဓဿ ကမ္မံ ပါရိဘဋ္ဌံ, ပရိဘဒ္ဓဿ ဘာဝေါ ပါရိဘဒ္ဓတာ" ဟု မိန့်သည်။

ဧဝံ ဃော ဝစဿ တာ။ ။"ဃောဝစသံ" ရုပ်ပြီးပုံကို ရှေးဦး ပြခဲ့ပြီ၊ သို့သော် ထို ကာပစ္စည်းကား ဘာဝအနက်ဟောတည်း၊ ဤ "ဃောဝစသံ" ၌ ကာပစ္စည်းကား "သုဝစဿ+ကမ်္မံ" အရ ကမ္မအနက်ဟောတည်း၊ "ဃောဝစသံ ဃောဝစသံ" ၌ ကာပစ္စည်းကား "သုဝစဿ+ကမ်္မံ" အရ ကမ္မအနက်ဟောတည်း၊ "ဃောဝစသံ" ၌ ကာပစ္စည်းကား သက်၍ ဝေယျတ္တိယံ စသည်ကဲ့သို့ပြီးစေ၊ "ပရိဘဒ္ဓတိ" ရွာသူသားငယ်တို့ကို ချီပွေ့တတ် မွေးမြူတတ်၏" ဟူသော ဝစနတ္ထကြောင့် ဒကာ ဒကမတို့၏ ကလေးများကို အထိန်းကဲ့သို့ ရင်ခွင် ပခုန်းဧသည်ဖြင့် ချီပွေ့ ယုယတတ်သောရဟန်းသည် ပရိဘဒ္ဓမည်၏၊ [ပရိပုဗ္ဗ "ဘဒ္ဓ=ပေါသနေ" ဟူသောဓာတ်, အပစ္စည်း၊] ထိုရဟန်း၏ အမှုလုပ်ငန်း ဖြစ်သော "ပါရိဘဋ္ဌံ" ဟူသည် ချီပွေ့ယုယခြင်း အမှုအရာ ကြိယာတည်း၊ ထိုပါရိဘဒ္ဓ ကြိယာ၏ ဖြစ်ကြောင်း "ပါရိဘဒ္ဓတာ" ကား ထိုကလေး၏ မိဘများက မိမိကို ကြည်ညို လွှဒါန်း စေလိုသော စိတ်၏ အမှုအရာ ကြိယာတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌— "ယော ဟိ ကုလဒါရကေ ဓာတိဝိယ အင်္ကေနဝါ ခန္ဓေနဝါ ပရိဘဒ္ဓတိ၊ ပေ၊ တဿ ပရိဘဒ္ဓဿ ကမ္မံ ပါရိဘဋ္ဌံ, ပရိဘဒ္ဓဿ ဘာဝေါ ပါရိဘဒ္ဓတာ" ဟု မိန့်သည်။

ဃောဝစဿ တာ။ ။"ဃောဝစသံ" ရုပ်ပြီးပုံကို ရှေးဦး ပြခဲ့ပြီ၊ သို့သော် ထို ကာပစ္စည်းကား ဘာဝအနက်ဟောတည်း၊ ဤ "ဃောဝစသံ" ၌ ကာပစ္စည်းကား "သုဝစဿ+ကမ်္မံ" အရ ကမ္မအနက်ဟောတည်း၊ "ကောင်းသော စကားရှိသူ၏ အမှု" ဟူသည်လည်း ဆုမ္မစကားကိုနားထောင်သော လိုက်နာသော အမှုအရာ ကြိယာတည်း၊ သောဝစဿတာဟူသည်ကား ထိုနားထောင်သော အမှုအရာ ကြိယာ၏ ဖြစ်ကြောင်း ကောင်းသော ကုသိုလ်ကြိယာ စိတ္တုပ္ပါဒ်တည်း။

ဘိသဇဿ ကမ်္မံ ဘေသဇ္ဇံ။ ။သိဟိုဠ်မူ၌ "ဘိသဇဿ" ဟုရှိ၏၊ ဘိသဇပုဒ်လည်း ဆေးဆရာအနက်ကိုဟောနိုင်သောကြောင့် ကောင်းပေသည်၊ "ဘိသဇ၏အမှု" ဟူသည် "ဆေးကုမှု" ဖြစ်သော်လည်း ဤနေရာ၌ ဆေးကုမှုနှင့်အတူပါသောဆေးကို သဟစရဏာနည်းအားဖြင့် ဘေသဇ္ဇံဟု ခေါ်။

ဗျာဝဋဿ ဘာဝေါ ဝေယျာဝစ္စံ။ ။ဤ၌ "ဗျာ" မှ "ဝေယျာ" ဖြစ်ပုံကို "ဝေယျာကရဏော" ၌ ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်းမှတ်၊ "ဝေယျာဝဋ+ယ" ဟု ဖြစ်သောအခါ ယပင့်ရှိသော ဋ ကို ယဝတံသုတ်၌ ကာရသဒ္ဒါဖြင့် ဋ ပြုပြီးနောက် (ဘဋ္ဌောမှ ဘစ္ဆောဖြစ်သကဲ့သို့) ဒေါဓသ စ၌ စသဒ္ဒါဖြင့် (တနည်း "ဆ္ဆောဋ္ဌဿ" ဟူသော သုတ္တဝိဘာဂဖြင့်) ဋ ကို ဆ္ဆပြု၊ သာဎ္ဌေယျံကား ထင်ရှားပြီ၊ ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲမှုဟူသည် မိမိမှာ မရှိသော ဂုဏ်ကို ရှိလေဟန်ဆောင်ခြင်း အမှုအရာတည်း၊ ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းကား စဉ်းလဲသောအားဖြင့် ဖြစ်သောစိတ္တုပ္ပါဒ်တည်း။

သကတ္ထေ-သကတ်အနက်၌ (ဥဒါဟရဏံ ပန-ဥဒါဟရဏ်ကား၊) ယထာ-ဘူတမေဝ-ဟုတ်မှန်သည့်အတိုင်းပင်၊ ယထာဘူစ်-မည်၏၊ ကရဏ်ဝယေဝ-သနားခြင်းသည်ပင်၊ကာရုညံ-မည်၏၊ပတ်တကာလံ ဧဝ-လျောက်ပတ်သောအခါရှိသော ကံသည်ပင်၊ ပတ်တကလ်ံ-မည်၏၊ အာကာသာ နန္တမေဝ-အနန္တကောင်းကင်သည်ပင်၊ အာကာသာနဉ်-မည်၏၊ ကာယ ပါဂုညမေဝ-ကာယပါဂုညသည်ပင်၊ ကာယပါဂုညတာ-မည်၏၊ ဣစ္စာဒိ။

(၃၀၇) ဝိသမဿ-မတူသောဝတ္ထု၏၊ ဘာဝေါ-အဖြစ်တည်း၊ ဣတိ ဝိဂ္ဂဟေ(ကတေ)၊ တ္တ တာ တိစ ဘာဝေတိ စ ဝတ္တတေ။

ဏ ဝိသမာဒီဟိ။ ။တဿ-ထိုအရာ၏၊ဘာဝေါ-ဖြစ်ခဲ့ရာအကြောင်းတည်း၊ ဣစ္စေတသ်ံ အတ္ထေ-၌၊ ဝိသမဣစ္စေဝမာဒီဟိ-ဝိသမ ဤသို့ အတူရှိကုန်သော၊ ဆဋ္ဌိယန္တေဟိ-၌၊ ဏပစ္စယော ဟောတိ၊ တ္တ တာစ-တ္တ ပစ္စည်း, တာပစ္စည်းတို့သည်လည်း၊ (ဟောန္တိ၊) ["အာကဲတိဂဏောယံ"ဟု သိဟိုဠ်မူရှိ၏၊ အယံ-

---

သကတ္ထေ၊ပေ၊ကာယပါဂုညတာ-သကတ္ထ၏ အဓိပ္ပါယ်ကိုရေးခဲ့ပြီး၊ ယံယံဘူတံ ယထာဘူတံ-အကြင် အကြင် ဟုတ်မှန်သော အနက် (ဝိစ္ဆာအဓ္ဓာယိဘောသမာသ်)၊ "ယထာဘူတံ ဧဝ"ဟူသော အနက်၌ "ဏျတ္တတာ"ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ဏျသက်, စသည်၊ "ဘူစ္ဘ"ဖြစ်သောအခါ ကွစာဒိ မဏ်ဏျတ္တရာနံဖြင့် ရဿပြု၊ "ကရုဏာ+ယ"ဟု ဖြစ်သောအခါ အဝဏ္ဏော ယေ လောပဠုဖြင့် အာကိုချေ၊ဏျကို ဥပြု, ဒွေဘော်လာ၊ "ပတ္တကာလ+ယ"၌ ယပင့်ရှိသော လ၊ကို လပြု, ဒွေဘော်လာ၊ "ပတ္တော ကာလော ယဿ"အရ လျောက်ပတ်သော အခါရှိသော (ပြုချိန်ရောက်နေသော)ကံသည့်"ပတ္တကာလ"မည်၏။ [ဤပတ္တကလ္လပုဒ်အတွက် မှတ်ချက်ကို သန္ဓိ (ဝဂ္ဂန်ံ ဝါ ဝဂ္ဂေ) သုတ်၌ ပြခဲ့ပြီ။]

"အာကာသ + အနန္တ =အဆုံး အပိုင်းအခြား မရှိသော ကောင်းကင်"ဟူရာ၌ ဏျပစ္စည်းဖြင့် "အာကာသာနန္တ"ဟု ဖြစ်၏၊ တေသုဝုဠ္ဆိသုတ်ဖြင့် နကို နိဂ္ဂဟိတ်ပြု, ယဝတံဖြင့် တျကို စပြု, နိဂ္ဂဟိတ်ကို ဝဂ္ဂန်"ဉ"ပြု၊ကာယပါဂုညံ ဧဝ—ဟူသောအနက်၌ တာ ပစ္စည်းသက်၊ ဧဝပုဒ်နှင့် ဝိဘတ်တို့ကို ဆိုင်ရာဖြင့်ချေ၊ ဣစ္စာဒိ၌ အာဒိဖြင့်"ကုတော လဇ္ဇာ အလဇ္ဇိယံ (အလဇ္ဇာ'မေဝ+အလဇ္ဇိယံ), ဟိရိညြတ္တပ္ပိပဲ့ ဓနံ (ညြတ္တပ္ပမေဝ+ညြတ္တပ္ပိယံ)"တို့၌ ဏျ(တနည်း—ဣယ) ပစ္စည်း သက်ရုံသော ပုံစံ စသည်ကို ယူ။

(၃၀၇) [အာကာဂိဂဏောဂ၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ဤ(၃၆၅)သုတ်၌ ပြခဲ့ပြီ၊ဝေသမံကို "နာနာဟ္တံ—မတူထူးခြားကွဲပြားသည်၏ အဖြစ်"ဟု ဂုဟဒ္ဒကသုတ် မဟာနိဒ္ဒေသ အဋ္ဌကထာ ဖွင့်သောကြောင့် "ဝေသမံ—မတူသည်၏အဖြစ်"ဟုပး၊ဏျပစ္စည်းဖြင့် မျကို မပြု, ဒွေဘော်လာ၌ "ဝေသမ်ံ"ဟုလည်း ရှိ၏။]

ဤဂိုဏ်းသည်၊ အာကတိဂဏော-အခြင်းအရာတူသောအားဖြင့် ယူအပ်သော ဂိုဏ်းတည်း၊] ဝေသမံ, ဝိသမတ္တံ, ဝိသမတာ-မတူသည်၏ အဖြစ်၊ သုစိသစင်ကြယ်သော ဝတ္ထု၏၊ ဘာဝေါ, သောစံ, သုစိတ္တံ, သုစိတာ၊ ဂရုနော-အလေးပြုအပ်သူ၏၊ ဘာဝေါ, ဂါရဝေါ၊ အာဒိဝုဒ္ဓိ-အစဉ် ဝုဒ္ဓိပြု၊ သြသရေစာတိ သုတ္တော-၌၊ စသဒ္ဒဂ္ဟဏေန-ဖြင့်၊ ဥကာရဿစ, အဝါဒေသော-အဝပြု၊ ပဋုနော-လိမ္မာသူ၏၊ ဘာဝေါ, ပါဋဝံ, ပဋုတ္တံ, ပဋုတာ-အဖြစ်။

ဥဇုနော-ဖြောင့်မတ်သူ၏၊ ဘာဝေါ-သည်၊ အဇ္ဇဝံ-မည်၏၊ မုဒုနော-နုံညံ့သူ၏၊ ဘာဝေါ, မဒ္ဒဝံ-မည်၏၊ ဣစ္စတြ-ဤသို့အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ အာတ္တဥ္ဇာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဏဲမှိ-ဏ ပစ္စည်းကြောင့်၊ ဣကဲဝရုကာရာနံ-ဣအက္ခရာ ဥအက္ခရာတို့၏၊ အာတ္တံ-အာအဖြစ်သည်ရင်း၊ ဒ္ဝိဘာဝေါ-ရင်း၊ သံယောဂေ-

---

ဂါရဝေါ— အလေးပြုအပ်သော ဆရာစသည်ကို ဟောရာ၌ "ဂရု=ဂုရု"ဟု ပါဠိ ၂ မျိုးရှိတ်ကြ၏၊ထိုတွင်သဒ္ဒနီတိ-သီလက္ခန်ဒီကာသစ်တို့၌ အာဝုဒ္ဓိပြု၍"ဂါရဝံ"ဟု ရုပ်ရှိသောကြောင့် ပါဠိအရာဝယ် "ဂရု"ဟု ရှိရမည်၊ ဥကို သြော်ပြု၍"ဂေါရဝံ"ဟု ရှိသောကြောင့် သက္ကတဝယ်"ဂုရု"ဟု ရှိရမည်-ဟု ဆို၏၊ သို့သော် "ပုမေ အာစရိယာ ဒိမှိ,ဂုရု မာတာ ပိတူသွပိ၊ ဂုရု တိသု မဟန္တေစ,ဒုဇ္ဇရာ လဟုကေသုစ"ဟု အဘိဓာန်၌ ဆရာစသည်ကို ဟောရာဝယ် "ဂုရု"ဟု လာသောကြောင့်ဂုင်း, "ဥဇုနော ဘာဝေါ အာဇ္ဇဝံ"စသည်၌ ဥကိုလည်း အာပြုသောကြောင့်ဂုင်း "ဂုရု"သာ အမှန်ဟု ဓာတ္ဝတ္ထသင်္ဂဟ၌ ဆုံးဖြတ်၏၊ ရူပသိဒ္ဓိဆရာကား အထူးမပြဘဲ"အာဒိဝုဒ္ဓိ"ဟုဆိုသောကြောင့် "ဂရု"ဟု ဆိုလိုဟန်တူသည်၊ဂရုသဒ္ဒါသည်"အာစရိယဣဝါစိ ရုဠ္ဍိ"ပုဒ်တည်းဟုကြံ၍ "ဂရုနော-အလေးပြုအပ်သောဆရာ၏၊ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းမေတ္တဲ့ာ ကရုဏာစသော ဂုဏ်, သီလစသော ဂုဏ်သည်၊ ဂါရဝေါ-မည်၏၊"ဂါရဝေါစ နိဝါတောစ"စသော မဂ်လသုတ်၌ကား "ဂရုကာရ-အလေးပြုတတ်သူ"ဟု ဆိုလိုချက် ကာရပုဒ်ချေ၍ ဂရုမည်၏၊ ဂရုနော-အလေးပြုတတ်သူ၏၊ ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်း (ရှိသေခြင်း အမူအရာ) ကြိယာသည်၊ ဂါရဝေါ-မည်၏"ဟု မှတ်၊ ရုပ်ပြီးပုံမှာ စာကိုယ်အတိုင်း သိသာပြီ။

ဥဇုနော၊ပေ၊မဒ္ဒဝံ ဣစ္စတြ— [မြန်မာမူ၌"ဣစ္စာဒိ"ဟု ရှိ၏၊ဣစ္စတြ-ဟု ရှိသော သိမှုသာ ကောင်းသည်၊] အဇ္ဇဝံ မဒ္ဒဝံပြယုဂ်တို့၌ ဏ ပစ္စည်းသက်, ဏ် အနုဗန္ဓ ချ၍ "ဥဇု+အ, မုဒု+အ"ဟု ဖြစ်သောအခါ "အာတ္တဥ္ဇ"သုတ်ဖြင့် အဓ ဥကို အာပြု, သြသရေစ၌စသဒ္ဒါဖြင့် ဇုဒုတို့၏ ဥကို အဝပြု,ဒ္ဝေဘော်လာ(အာဇ္ဇဝ,မာဒ္ဒဝ),ကွစာဒိမဏ္ဍူကာရာနံဖြင့် အာကို ရသပြု,အဇ္ဇဝ-မဒ္ဒဝဟု ဖြစ်၏။ ["ဣကာရုကာရာနံ အာတ္တံ"၌ "ဣကာရ"ကား လာလတံ့သော အာရိသံအတွက်တည်း၊ ထို့ကြောင့်"ဣစ္စတြ-ဤသို့ အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌"ဟု ဣတိ အတွက် အာဒိအနက် ကြံလိုက်သည်။]

သံယုဂ်ကြောင့်၊ အာဒိရဿတ္တာဥ္ဇ-အစ သရ၏ရဿအဖြစ်သည်ရင်း၊ (ဟေဟ်တိ)၊ ဥဇုတာ – ဖြောင့်မတ်သူ၏အဖြစ်၊ မုဒုတာ-နုံညံ့သူ၏အဖြစ်၊ ဧဝံ, ဣသိသ-ရသေ့၏၊ ဘာဝေါ, အာရိယံ-မည်၏၊ အာသဘံ-ဥသဘ၏အဖြစ်၊ ကုမာရဿ-သတို့သား၏၊ ဘဝေါ, ကော်ဝမရုံ၊ ယုဝဿ-ပျိုယ္ဝယ်သူ၏၊ ဘာဝေါ, ယောဗ္ဗနံ၊ ပဟာဝုတ္တိနာ – တသုဝုဒ္ဓိ သုတ်ကြိုးဖြင့်၊ နကာရာဂမော - နအာဂွရာလာ၊ ပရမာနံ-မြတ်သော အလောင်းတော်တို့၏၊ ဘာဝေါ-သည်၊ ဝါ, ကမ္မံ-အမှုသည်၊ ပါရမိ-မည်၏၊ ဒါနာဒိကြိယာ-ဒါနအစရှိသော အမှုအရာတည်း၊ ဏဝ ဏိကာဒံ သုတ္တန – ဏဝ ဏိက အစရှိသောသုတ်ဖြင့်၊ ဤ ပစ္စယော – ဤ ပစ္စည်းသက်၊ သမဂ္ဂါနံ-ညီညွတ်သူတို့၏၊ ဘာဝေါ, သာမဂ္ဂိ-ဖြစ်။

(၃၈၈) ရမဏီယာဒီတော ကဏ်။ ။ဘာဝတ္ထေ -- ဘော အနက်၌၊ ရမဏီယ ဣစ္စေဝ မာဒိတော – ရမဏီယ အစရှိသော သဒ္ဒါတို့မှ နောက်၌၊ ကဏ်ပစ္စယော–ကဏ်ပစ္စည်းသည်၊ ဟောတိ၊ တ္တ တာစ–(ဟောန္တိ)၊ ရမဏီယဿ-ဓမ္မ.လျော်ဘွယ်၏၊ ဘာဝေါ, ရာမဏီယကံ, ရမဏီယတ္တံ, ရမဏီယတာ-မည်၏၊ ဧဝံ, မာနုညကံ, မနုညတ္တံ, မနုညတာ-စိတ်ကို လွန်စွာ နှစ်သက်စေ

ဥသိသဿနောင် ဏသက်,ဏ် အနုဗန်ချေ၊ ဝိဘတ်ခြေ(ဥသိ+အ) အာတ္တုသုတ်ဖြင့် ဥကို အာပြု, ရိအက္ခရာလည်း လာ(အာရိသိ+အ)ဥဝဏ္ဏာဃံ နဝါဖြင့် ဥ ကို ယပြု, သျကို ယဝတံ၌ ကာရသန္ဒါဖြင့် သ ပြု, ဒွေဘော်လာလျှင် "အာရိဿံ"ဟု သိဟိုင်မှု အတိုင်း ပြီး၏၊ သျကို သ မပြုလျှင် "အာရိသ္ယံ"ဟု မြန်မာမှုအတိုင်း ပြီး၏၊ အာသဘံ၌ကား ဥကို အာ ပြုရုံသာ၊ ယုဝဿနောင် ဏသက်, (ယုဝ+အ) ဝုဒ္ဓါဒိ သရဿ ဝါဖြင့် ဩ ဝုဒ္ဓိပြု, တသုဝုဒ္ဓိဖြင့် နလာ (ယောဝန) ဝ ဒွေဘော်လာ,ဒေါဓဿစ၌ စ ဖြင့် ဝ ၂ လုံးကို ဗ ၂ လုံး ပြု, ယောဗ္ဗန–ဟု ဖြစ်၏။

ပါရမီ—နိဗ္ဗာန်ကို ရည်စူး၍ ဒါန သီလ စသည်ကိုပြုခြင်း အမှုအရာ ကြိယာကြောင့် ထို ပြုသူကို "ပရမ–မြတ်သူ"ဟု ခေါ်ရ၏၊ ထို့ကြောင့် "ပရမာနံ ဘာဝေါ"အရ ပရမ သဒ္ဒါ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း၏ အကြောင်းသည် ဒါန သီလ စသော ကုသိုလ်ကို ပြုခြင်း အမှုအရာ ကြိယာတည်း၊ တနည်း–ဒါန သီလ စသော ကောင်းမှုလုပ်ငန်းသည် မြတ်သူတို့၏ လုပ်ငန်း ဖြစ်ရကား "ပရမာနံ ကမ္မံ"အရလည်း ပါရမိ မည်၏။ [ကျမ်းဂန်တို့၌ "ပရမာနံ+ဥဒံ–မြတ်သူတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သောကြောင့်လည်း ပါရမိ"ဟု ဆိုသေး၏၊] ပါရမ ဟု ဖြစ်ပြီးနောက် ဏဝ ဏိက ဏေယျ ဏန်တို့ဟိ သုတ်ဖြင့် ဧ ပစ္စည်းသက်၊ သွတ္ထ အနက်၌ကာပစ္စည်းသက်လျှင် "ပါရမိယေဝ ပါရမိတာ"ဟုဖြစ်၏၊အချင်းချင်းညီညွတ်မှု ကြိယာသည် သမဂ္ဂသဒ္ဒါ ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်းဖြစ်၍ "သာမဂ္ဂါနံ ဘာဝေါ"အရ သာမဂ္ဂိ မည်၏၊

တတ်ဲသော အာရုံ၏ အဖြစ်၊ ပိယရူပကံ, တ္ဆံ, တာ-ချစ်အပ်သော သဘော ရှိသော တရား၏ အဖြစ်၊ ကလျာဏကံ, တ္ဆံ, တာ-ကောင်းသည်၏ အဖြစ်၊ စောရကံ-ခိုးတတ်သူ၏ အဖြစ်၊ စောရိကာ ဝါ-လည်း ရှိ၏၊ စောရတ္ဆံ, တာ-ဖြစ်၊ အမ္ဟကံ, တ္ဆံ, တာ-ထက်ဝန်၏ အဖြစ်၊ ဣစ္ဆာဒိ၊ ဘာဝ တဒ္ဓိတ်-ဘာဝ တဒ္ဓိတ်သည် (နှိဋ္ဌံ)။

ဝဲသဲသ တဒ္ဓိတ

(၃၀၉) သဗ္ဗေ-ကုန်သော၊ ဣမေ-ဤသူတို့သည်၊ ပါပါ-ယုတ်မာသူတို့တည်း၊ အယံ-ဤသူကား၊ ဣမေသံ-ဤသူတို့ထက်၊ ဝိသေသေန-အထူးအားဖြင့်၊ ပါပေါ-ယုတ်မာသူတည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိဂ္ဂဟေ (သတိ)။

---

(၃၀၈) ရမဏီယသဒ္ဒ၊ ဧပေ၊ ရမဏီယတာ—"ရမိတဗ္ဗော-မွေ့လျော်ထိုက်၏၊ ဝါ-မွေ့လျော်ဘွယ်ကောင်း၏၊ ဣတိ, ရမဏီယော-မည်၏၊ မွေ့လျော်ဘွယ်ကောင်းသောလောက စသည်တည်း၊ ရမဏီယသဒ္ဒ-မွေ့လျော်ဘွယ်ကောင်းသော လောက၏၊ ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ သာယာတင့်တယ်သောဂုဏ်သည်၊ ရာမဏီယကံ-မည်၏၊ ရမဏီယသဒ္ဒ နောင် ကဏ် ပစ္စည်းသက်, ဏ် အနုဗန် ဓ၊ ဂုဏ် ဝုဒ္ဓိဂြို၊ ဤသို့ ဘာဝ အနက်၌ ကဏ် ပစ္စည်းသက်ခြင်းသည် "ရာမဏီယကန္တိ-ရမဏီယဘာဝံ" ဟု ဖွင့်သော သုတ်မဟာဝါ ပါယာသိရာဇညသုတ္တန်ဋ္ဌကထာ စသည်နှင့် လျော်၏။

"ယတ္ထ အရဟန္တော ဝိဟရန္တိ, တံ ဘူမိရာမဏီယကံ=အကြင်မြေအရပ်၌ရဟန္တာများ သီတင်းသုံးတော်မူကြ၏၊ ထို မြေ အရပ်သည် မွေ့လျော်ဘွယ် ကောင်း၏" ဟူသော ဓမ္မပဒ အရဟန္တဝဂ်၌မူ "တံ ဘူမိရာမဏီယကန္တိ-ဣသာ ဘူမိပဒေသော ရမဏီယော ဇဝ" ဟု အဋ္ဌကထာ ဖွင့်သောကြောင့် သကတ္ထ၌ ကဏ် ပစ္စည်းသက်ဟု ကြံသင့်၏။ [ထိုပါဠိ၌ "ရာမဏေယျကံ" ဟု ရှိသည်ကား ပါဠိပျက်ဟန်ဝ၀ါသည်၊ သဒ္ဒနီတိ၌ကား "ရမဏီယာ ဇဝ ရာမဏေယျာ" ဟု သကတ္ထ၌ ဏ၂ ပစ္စည်းသက်၍, ဘူမိစ သာ ရာမဏေယျာစာတိ ဘူမိရာမဏေယျာ" ဟုသမာသ်တွဲလျက် သမာသန္တ၌ က ပစ္စည်း-ဟု ဆိုခဲလသည်, ဆင်ခြင်၊] ဘာဝအနက်၌ တ္တ တာ ပစ္စည်းသက်လျှင် "ရာမဏီယတ္တံ-တာ" ဟု ဖြစ်၏၊

မာနုညကံ၊ ဧပေ၊ ဣစ္ဆာဒိ—မနုညဂုဏ်၏အနက်ကို သန္ဓိ ပုထဇ္ဇနသုတ်၌ပြခဲ့ပြီ၊ ဝိယံ ရူပံ (သဘောသည်) ယသာတိ ဝိယရူပေါ=ချစ်အပ်သောသဘောရှိသောဘုရား၊ "စောရသ ဘာဝေါ စောရက" ဟု ဖြစ်သောအခါ တသုဝုဒ္ဓိဖြင့် ဣလာ, အာပစ္စည်းသက်၍ "စောရိကာ—ခိုးတတ်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ (ခိုးခြင်း အမှုအရာ ကြီယာ") ဟုလည်း ရှိ၏။

ဝိသေသေ၊ပေ၊ယိဒ္ဌေ။ ။ဝိသေသတွေ့, တရ တမ ဣသိက် ဣယ ဣဌ္ဌ ဣတိ-တရ, တမ, ဣသိက, ဣယ, ဣဌ္ဌ ဟူကုန်သော၊ တေ ပစ္စယာ ဟောန်တိ၊ ပါပတရော-အထူးယုတ်မာသောယောကျား၊ ပါပတရာ-အထူးယုတ်မာသော မိန်းမ၊ ပါပတရံ-အထူးယုတ်မာသောအမျိုး၊ တတောပိ-ထို အထူးယုတ်မာသူထက်လည်း၊ အဓိကော-သာလွန်သူသည်၊ ပါပတမော-ပည်၏၊ ပါပတမာ-သာလွန်ယုတ်မာသော မိန်းမ၊ ဝါ-အယုတ်မာဆုံး မိန်းမ၊ ပါပတမံ-မျိုး၊ ပါပိသိကော-အထူးယုတ်မာသောယောကျား၊ ပါပိသိကာ-မ၊ ပါပိသိကံ-မျိုး၊ ပါပိယော, ယာ, ယံ, ပါပိဌော, ဌာ, ဌံ-(အနက်တူ)၊ ဧဝံ, ပဋုတရော-အထူး လိမ္မာသူ၊ ပဋုတမော-သာလွန်၍ လိမ္မာသူ၊ ဝါ-အလိမ္မာဆုံး၊ ပဋိသိဏော, ယော, ဌော-အထူး လိမ္မာသူ၊ သဗ္ဗေသံ-အလုံးစုံတို့ထက်၊ အတိသယေန-အလွန်အကဲအားဖြင့်၊ ဝရော-မြတ်သူသည်၊ ဝရတရော-

---

(၃၀၉) **သဗ္ဗေ၊ပေ၊ပါပေါတိ ဝိဂ္ဂဟေ**—"ဣတိ ဝိဂ္ဂဟေ"ဟု ဆိုသော်လည်း "ပါပတရော"စသည်ကို "သဗ္ဗေ ဣမေ ပါပါ"စသည်ဖြင့် ဝိဂြိဟ်ဖြဲရမည်-ဟု ဆိုလိုရင်း မဟုတ်၊ ဤနေရာ၌ ဆိုလိုအပ်သော အဓိပ္ပါယ်အနက်ကို ဖေါ်ပြသောဝါကျကို "ဝိဂ္ဂဟေ" ဟု ဆိုသည်၊ လူယုတ်မာအများ ရှိရာဝယ် သာ၍ယုတ်မာသူကို "ပါပတရ"ဟု ခေါ်၏၊ ထို့ကြောင့် "သဗ္ဗေ ဣမေ ပါပါ-ဤသူအားလုံး လူယုတ်မာချည်းတည်း"ဟု ရှေးဦးစွာ စကားခင်းပြသည်၊ "အယံ ဣမေသံ ဝိသေသေနပါပေါ"သာလိုရင်းတည်း၊ ထို့တွင်လည်း "အယံ"သည် "ယော-သော"တို့ကဲ့သို့ အပိုထည့်ရသော ပုဒ်တည်း၊ "ဣမေသံ"လည်း "ဘာ့ထက်+ထူးသနည်း"ဟု မေးဘွယ်ရှိ၍ "ဤသူတို့ထက်"ဟု အပိုထည့်ပါ၌ပင်၊ လိုရင်းဝိဂြိဟ်မှာ "ဝိသေသေန ပါပေါ"သာတည်း၊ ထို့ကြောင့် နောက်၌ "ဝိသေသေန အန္တိကောတိ နေဒိယော"စသည်ဖြင့် လိုရင်းဝိဂြိဟ်မျှကိုသာ ပြလတံ့၊ ရှပ်တွက်ရာ၌ကား "ဝိသေသေန"ကိုပင် ထည့်၍တည်ဘွယ်မလို၊ "ပါပေါ"ဟုတည်၍ ဤသုတ်ဖြင့် ဝိသေသအနက် ၌ တရပစ္စည်း သက်၊ ဝိဘတ်ချေ, ပကတိပြု, နာမ်ငဲ့စသည် တွက်လေ။

တတောဝိ အဓိကော ပါပတမော-"တတောပိ အဓိကော"ကား တမပစ္စည်းသည် တရပစ္စည်းထက် သာလွန် ထူးကဲသော အနက်ကို ဟောကြောင်းပြသော အဓိပ္ပါယ်ပြ ဝါကျသာတည်း၊ ဝိဂြိဟ်မှာ "ဝိသေသေန ပါပေါ"ပင်၊ ဤစကားအရ "အများထက် ထူးကဲသောအနက်၌ တရပစ္စည်းသက်၍ ထို ထူးကဲသောအရာထက်ပင် သာ၍ ထူးကဲပြန်သော (အထူးကဲဆုံးဖြစ်သော) အနက်၌ တမပစ္စည်းသက်"ဟု မှတ်၊ ထို့ကြောင့်ပင် "ကာမစိတ်ကို ဟိန, ရူပစိတ်ကို ဥက္ကဋ္ဌ, အရူပစိတ်ကို ဥက္ကဋ္ဌ တရ"ဟု နာမည်တပ်၍ လောကုတ္တရာစိတ်ကို "ဥက္ကဋ္ဌတမ"ဟု နာမည်တပ်သည်၊ [မူဒွေဗောဓ်၌ကား "၂ ယောက်တွင် သာလွန်သူကို ဟောရာ၌ တရပစ္စည်း, အများတွင် သာလွန်သူကို ဟောရာ၌ တမပစ္စည်း"ဟု ခွဲထား၏။]

မည်၏၊ ဝရတမော - သာလွန်မြတ်သူ၊ ဝါ - အမြတ်ဆုံး၊ (ဝရိသိကော, ဝရိယော)ဝရိဋ္ဌော - သူ၊ ဧဝံ, ပဏီတ တရော - အထူး မွန်မြတ်သော တရား၊ ပဏီတ တမော-သာလွန်၍ မွန်မြတ်သော တရား၊ ဝါ-အမွန်မြတ်ဆုံး တရား။

(၃၉၀) သဗ္ဗေ ဣမေ, ဥဿော-ကြီးသူတို့တည်း၊ အယံ ဣမေသံ ဝိသေသေန ဝုဿော-ကြီးသူတည်း၊ ဣတိအတ္ထော-၌၊ ဣယ ဣဋ္ဌ ပစ္စယာ-တို့သည်၊ဟောန္တိ။

ဝုဿ ဧော ဣယိဋ္ဌေသု။ ။ဣယ ဣဋ္ဌ ဣတိ-ဣယ, ဣဋ္ဌ ဟူကုန်သော၊ ဧတေသု ပစ္စယေသု-တို့ကြောင့်၊ သဗ္ဗသော၀-သော၊ ဝုဿဒ္ဒဿ-ဝုဿဒ္ဒါ၏၊ ဧော-ဇ အပြုသည်၊ ဟောတိ၊ ဧယျော, ဧဋ္ဌော - အထူးသဖြင့် - ကြီးသူ၊ စ-ဆက်၊ တ္ထေ-ဤ ပြယုဂ်တို့၌၊ သရလောပါဒိသုတ္တော-သရလောပေါ အစ ရှိသောသုတ်၌၊ တုဂ္ဂဟဏေန-တု သဒ္ဒါကြောင့်၊ လေးပံ-ရွှေသရ ချေခြင်းကို၊

ပါဝိသိကော၊ဧပေ၊အတိသယေန ဝရော—ဣသိကနှင့် ဣယ ဣဋ္ဌပစ္စည်းများကိုကား ဝိသေသ အနက်ဟောဟုသာ ဆိုကြ၏၊ဣသိကထက် ဣယ-ဣဋ္ဌ အနက်က သာသည်-ဟု အဆို မရှိချေ၊ထို့ကြောင့်"ဝိသေသေန ပါပေါတိ ပါဝိသိကော-ပါဝိယော-ပါဝိဋ္ဌော" ဟုချည်း ပြု၊ ဝိသေသအနက်နှင့် အတိသယအနက်သည် သဘောတူ၏၊ ထို့ကြောင့် "အတိသယေန ဝရော, ဝရတရော"စသည်ဖြင့်လည်း ဝိဂြိုဟ်ပြုသည်။

မောဂ္ဂလ္လာနော။ ။ဤအတိသယ အနက်ဟော ပစ္စည်းနောင်လည်း အတိသယတ္ထ ပစ္စည်း ထပ်၍ သက်နိုင်၏ဟု ဆို၏၊ "အတိသယေန ပါဝိဋ္ဌော—ပါဝိဋ္ဌတရော=အလွန် အကဲအားဖြင့် အထူးယုတ်မာသူ (အလွန်အလွန်ယုတ်မာသူ) သည်ပါဝိဋ္ဌတရုမည်၏၊" ဤအတိသယအနက်၌ ဏေယျပစ္စည်းလည်း သက်သည်ဟု မောဂ္ဂလ္လာန်နိသယ မိန့်၏၊ "ကုဒ်တာ နီစေယျန္တိ—ဘသာ နီစဘာရဘာဝေါ (သာ၍ နိမ့်ကျသူ၏အဖြစ်သည်) ပန မယ္ပိ ကုတော" တည်း။

"**ဧအာဂ်**" ပေးပုံကိုစဉ်းစား။ ။အယုတ်အနိမ့်ကိုဟောရာ၌"မည်သူ့အောက် ယုတ်သူ"စသည်ဖြင့် "အောက်"ဟု သုံးစွဲရိုး ရှိသော်လည်း "တတောပိ အမိကော" ပါပတမော"၌ အမိကောပုဒ်ကို ထောက်လျှင်"တတော်ပိ-ထိုသူ့အောက်လည်း"ဟု ပေး၍ မလျော်၊ "ထိုသူ့ထက်လည်း"ဟု ပေးမှသာ လျော်၏၊ မကောင်းရာ၌ သာလွန် သူကို "သူ့ထက်ကဲသူ"ဟုလည်း "ထက်"သုံးလေ့ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ဝိဘတ္တ အပါဒါန် ခဏ်း၌ သုံးလေ့ရှိသော "အောက်"ဟူသော အသုံးကို စဉ်းစားကြပါလေ။

(၃၉၀) ဝုဿ ဧော ဣယိဋ္ဌေသု—ဝုဆ်ာနောင် ဝိသေသေ တရုတမိ သိကိ ယိဋ္ဌော သုတ်ဖြင့် ဣယ ပစ္စည်းသက်, ဝိဘတ်ချေ, ဝုဿ ဟု ပကတိ ပြု၊ ဤသုတ်ဖြင့် ဝုဆ်ကို ဇ ပြု, (ဇ+ဣယ), [သရလောပေါဖြင့် ရှေသရချေသွဲ့ နောက် ဣကို ပကတိပြုရမည်

အကတ္တာ-မပြုမူ၍၊ သရာသရေလောပန္တိ-သုတ်ဖြင့်၊ ပုဗ္ဗသရေ-ကို၊ လုတ္တေ-ချေအပ်ပြီးသော်၊ ကွဿသဝဏ္ဏံ လုတ္တေတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဧကာရော-ဧပြု။

(၃၉၁) ဣယိဒ္ဓေသူတိ—ဣယိဒ္ဓေသုသဒ္ဒါသည်၊ အဓိကာရော—တည်း၊ ဧဝံတိစ-ဧဝံ ဟူသော ပုဒ်သည်လည်း၊ ဝတ္တတေ-၏။

ပသတ္ထဿ သောစ။ ။ဣယိဒ္ဓေသု - တို့ကြောင့်၊ သဗ္ဗသော၀ ပသတ္ထ သဒ္ဒဿ - ပသတ္ထ သဒ္ဒါ၏၊ သာဒေသော - သ အပြုသည်၊ [သိဟိုင်္ဂမူ၌ "သ သဒ္ဒါဒေသော-သ ဟူသော သဒ္ဒါ အပြုသည်"] ဟောတိ၊ ဧဝံစ-ဇ အပြုသည်လည်း (ဟောတိ)၊ အယဉ္စ - ဤသူသည်လည်း၊ ပသတ္ထော - ချီးမွမ်းအပ်သူတည်း၊ အယဉ္စ - သည်လည်း၊ ပသတ္ထော - တည်း၊ သဗ္ဗေ-ဣမေ - တို့သည်၊ ပသတ္ထာ - ချီးမွမ်းအပ်သူတို့တည်း၊ အယံ - ဤသူကား၊ ဣမေသံ - ဤသူတို့ထက်၊ ဝိသေသေန - ဖြင့်၊ ပသတ္ထော - သူတည်း၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ သေယျော, သေဋ္ဌော, ဇေယျော, ဇေဋ္ဌော-မည်၏။

(၃၉၂) အန္တိကဿ နေဒေါ။ ။ပေ၊ ဝိသေသေန - အထူးအားဖြင့်၊ အဲန္တိကော-နိး၏၊ ဣတိ နေဒိယော နေဒိဋ္ဌော-မည်၏။

(၃၉၃) ဗာဠ္ဟဿ သာဓော။ ပေ၊ ဝိသေသေန, ဗာဠှော - ပြင်းထန်၏၊ ဣတိ သာဓိယော, ဋ္ဌော-၏။

(၃၉၄) အပ္ပဿ ကဏ်။ ။ပေ၊ ဝိသေသေန, အပ္ပေါ - နည်း၏၊ ဣတိ ကဏိယော ကဏိဋ္ဌော-၏။

ဖြစ်၍ ပြောင်္ဒမရှ၊ ထို့ကြောင့် သရုလောပေါသုတ်လာ တုသဒ္ဒါဖြင့် မြစ်၍ ရှေသရကို မမျော်ရှ၊] သရာသရေ လောပံဖြင့် ရှေသရကို ချ၍ နောက်သရကို ဓ အသဝဏ်ပြု, ယ ဒွေဘော်လာ, ဇေယျော၊ ဣဋ္ဌပဓွယ်းသက်လျင် ဇေဋ္ဌော ပြီး၏။

(၃၉၁) ပသတ္ထဿ သောစ—"အယဉ္စ ပသတ္ထော ဒအယဉ္စ ပသတ္ထော"ကား အားလုံးချီးမွမ်းဟတ်သူချည်းဖြစ်ကြောင်းထင်ရှားအောင်ပြသော အခြေခံစကားတည်း၊ ထိုအခြေခံစကားအလိုက် "သဗ္ဗေ ဣမေ ပသတ္ထာ"ဟု ဆက်ရသည်၊ ထိုစကား ၂ ရပ် လုံးပင် "အယံ၊ပေ၊ပသတ္ထော"ဟူသောဝိဂြိုဟ်၏ အခြေခံစကားချည်တည်း၊ ရှုပ်တွက် ပုံမှာ ထင်ရှားပြီ။

(၃၉၄,၅) ဤ ၂ သုတ်အဆိုအရ အထူးနည်းသောအလွန်နည်းသော အနက်ကို ဟောချင်၍ မုဒ္ဓဇ (ဏ)ဖြင့် "ကဏိယော-ကဏိဋ္ဌော"ဟုငင်း, အလွန် ငယ်ရွယ်သူကို ဟောချင်၍ ဒန္တဇ (န)ဖြင့် "ကနိယော—ကနိဋ္ဌော"ဟုငင်း ခဲ့ခြား ထားသော်လည်း

(၃၉၅) ဝိသေသေန - ဖြင့်၊ ယုဝါ - ပျိုနုံသူတည်း၊ ဣတိ အတ္ထေ-၌၊ ကဏ်ဣတိ-ကဏ်ဟူသော ပုဒ်သည်၊ ဝတ္တတေ(ရှေ့သုတ်မှ လိုက်)။

ယုဝါနဉ္စ။ ။ပေ၊ တေသုဝုဒ္ဓိတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဏ ကာရဿ-ဏ အက္ခရာ၏၊ နကာရော - နပြုံသည် (ဟောတိ)၊ ကနိယော, ကနိဋ္ဌော - အထူး ငယ်ရွယ်သူ၊ ဝါ-အလွန်ငယ်သူ (ညီငယ်)။

(၃၉၆) ဝန္တု၊ မန္တု၊ဝိနဉ္စ လောပေါ။ ။ပေ၊သဗ္ဗေ ဣမေ, ဂုဏဝန္တော-ဂုဏ်ရှိသူတို့ဟည်း၊ အယံ ဣမေသံ ဝိသေသေန, ဂုဏဝါ-ဂုဏ်ရှိသူတည်း၊ ဣတိ ဂုဏိယော ဂုဏိဋ္ဌော-မည်၏၊ ဝိသေသေန, သတိမာ-သတိရှိသူတည်း၊ ဣတိ သတိယော သတိဋ္ဌော-၏၊ ဝိသေသေန, မေဓာဝိ-ပညာရှိသူတည်း၊ ဣတိ မေဓိယော မေဓိဋ္ဌော-၏၊ ဣစ္စာဒိ၊ [“ဝိသေသ တဒ္ဓိတံ-ဝိသေသတဒ္ဓိတ်သည် (နိဋ္ဌိတံ)”ဟု အချို့မူဋ္ဌိရှိသည်။]

အဿတ္ထိ တဒ္ဓိတ်

(၃၉၇) ယဿ-အကြင်သူ၏၊ မေဓာ-ပညာသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ ဝါ-ဟုနည်း၊ တသ္မိံ-ထို့သူ၌၊ (မေဓာ-သည်၊)ဝိဇ္ဇတိ-ရှိ၏၊ ဣတိ ဝိဂ္ဂဟ(သတိ)။

သဏ္ဌာတ အာဘိဓာန်၌မူ ဒန္တဇ(နာ)ဖြင့် “ကနိဋ္ဌော”ဟုချည်း ရှိ၏၊ ယုဝါသဒ္ဒါသည် “လူပျို”ဟူသော အနက်ကို မဟော၊ “ဒဟရောစ ယုဝါသုသ”ဟု လူငယ် သာမန်ကို ဟော၏၊ ကနိဋ္ဌာ-နှမငယ်, နှမကလေး၊ [ယုဝသဒ္ဒါတခုထည်းဖြစ်ပါလျက် “ယုဝါနုဇ္ဇ” ဟု ဗဟုဝုစ် နံဝိဘတ်ဖြင့် ဆိုခြင်းသည် ဝိဘတ္တိ ဝိပလ္လာသ နည်းနှိုက်ကြောင်းကို ပြလိုသော ကြောင့်တည်း၊ ဝိပလ္လာသနည်း ၆ မျိုးကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာမှာ ရှု။]

ဝန္တု၊ မန္တု၊ ဝိနဉ္စ လောပေါ။ ။ဝန္တု၊ပစ္စည်း သက်၍ပြီးသော ဂုဏဝါနောင် ဇာယ ပစ္စည်းသက်, ဝိဘဝ်ချေ, ပကတိပြုလျင် “ဂုဏဝန္တု+ဇာယ”ဟု ဖြစ်၏၊ ဤသုတ်ဖြင့် ဝန္တု၊ ချေ၍, ဏ် ခွင်း ချေ ကပ်လျင် ဂုဏိယော ဟု ဖြစ်၏၊ သတိယော-ဓမိယော စသည်လည်း နည်းတူ၊ ဝန္တု၊ပစ္စည်းစသည် သက်သောသုတ်များကို အဿတ္ထိ တဒ္ဓိတ်၌ တွေ့ရလတံ့။

(၃၉၇) မေဓာ ယဿ၊ပေ၊ဝိဂ္ဂဟ- “ယဿ အတ္ထိ”အရာ၌ “အဿ အတ္ထိ” ဟုလည်းနေနိုင်၏၊ ထို“အဿ+အတ္ထိ”အနက်၌ ဝိစသော ပစ္စည်းသက်သောကြောင့် မေဓာဝိစသည်ကို“အဿတ္ထိတဒ္ဓိတ်”ဟု ခေါ်၏၊ အဿ+အတ္ထိ အနက်ရှိသောကြောင့် အဿံတ္ထု၂တ္ထ (အဿတ္ထိ အတ္ထ)”တဒ္ဓိတ် ဟုလည်းခေါ်သည်၊ တသ္မိံဝိဇ္ဇတိ အနက်၌ ဝိစသော ပစ္စည်းသက်သောကြောင့်“တသ္မိံ ဝိဇ္ဇတျတ္ထတဒ္ဓိတ်”ဟု ခေါ်လိုက ခေါ်နိုင်

တဒဿတ္ထိတိ ဝိစ။။ ။ပဌမာဝိဘတ္ယန္တာ-ပဌမာဝိဘ့တ် အဆုံးရှိသောပုဒ်မှ နောက်၌၊ အဿ-ထိုအရာ၏၊ တံ-ထိုဟာသည်၊ အတ္ထိ-၏၊ ဝါ, တသ္မိံ-ထိုအရာ၌၊ (တံ-ထိုဟာသည်)၊ ဝိဇ္ဇတိ-၏၊ ဣစ္စေတေသု အတ္ထေသု-ဤအနက်တို့၌၊ ဝိ ပစ္စယော - ဝိ ပစ္စည်းသည်၊ ဟောတိ၊ စ - ဆက်ဦးအံ့၊ အယံ-ဤ ဝိ ပစ္စည်းသည်၊ မေဓာ မာယာ သဒ္ဒေဟိ - မေဓာ မာယာ သဒ္ဒါတို့မှ (နောက်၌)၊ (ဟောတိ)၊ မေဓာဝိ-ပညာရှိယောကျားသည်၊ မေဓာဝိနော-တို့သည်၊ [ဒဏ္ဍီကဲ့သို့ ရုပ်စဉ်၊] ဣတ္ထိယံ - ဣတ္ထိလိင်၌၊ ဤကာရန္တတ္တာ-ဤကာရန္တ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပတိဘိက္ခုရာဇီကာရန္တေဟိ ဣနီတိ - သုတ်ဖြင့်၊ ဣနီ-ဣနီပစ္စည်းသက်၊ မေဓာဝိနီ-ပညာရှိမိန်းမသည်၊ မေဓာဝိနီယော-တို့သည်၊ နပုံသကေ-၌၊ မေဓာဝိ-ပညာရှိသော၊ ကုလံ-အမျိုးသည်၊ ဧဝံ, မာယာဝိ-မာယာရှိသော ယောကျား၊ မာယာဝိနီ-မာယာရှိသော မိန်းမ၊ မာယာဝိ-မာယာရှိသော၊ စိတ္တံ-စိတ်။

စဂ္ဂဟဏေန - ဖြင့်၊ သော ဣလ ဝ အာလာဒိ ပစ္စယာစ - သော ပစ္စည်း, ဣလ, ဝ, အာလ အစရှိသော ပစ္စည်းတို့သည်လည်း (ဟောန္တိ)၊ ယထာ-ကား၊ ယဿ-အကြင်သူ၏၊ သုမေဓာ-ကောင်းသော ပညာသည်၊ အတ္ထိ၊

သေး၏၊သို့သော် ''အသိယတ္ထိ တဒ္ဓိတ်, အဿတ္ထ၂ တ္ထ တဒ္ဓိတ်'' နာမည်ရပြီးဖြစ်၍ ''တသ္မိံ ဝိဇ္ဇတ္ထ'' ဟူသောနာမည် မဖြစ်တော့ချေ။ [ဝုတ္တိဒ္ဓဲ ''မည်သူမည်ဝါ-မည်သည့်အရာ'' ဟု မထင်ရှားဘဲ အားလုံးအတွက် ညွှန်ပြသောအရာဖြစ်၍ ''အဿ-ထိုအရာ၏၊ တံ-ထိုဟာသည်'' ဟု သာမည ပေးလိုက်သည်။]

မေဓာ မာယာ သဒ္ဒေဟိ စာယံ-ဤဝိပစ္စည်းသည် မေဓာ မာယာ ၂ ပုဒ်နောင်သာသက်၏၊ ရုပ်တွက်ရာ၌ ''ဧမေဓာ ယဿ အတ္ထိ'' ဟုရင်း ''မေဓာ တသ္မိ' ဝိဇ္ဇတိ'' ဟုရင်း ဝါကျရုပ်လုပ်၍ တွဲက်လေ့ရှိကြ၏၊ မေဓာနောင် ဝိပစ္စည်းသက်ပြီးနောက်မှ ယဿ အတ္ထိ စသည်ကို ချေကြသည်၊သို့သော် ''မေဓာဝိတိ မေဓာ သဒ္ဒတော ယဿအတ္ထိ, တသ္မိံ ဝါ ဝိဇ္ဇတိတိ အတ္ထေ ဣမိနာ ဝိပစ္စယံ ကတွာ'' ဟု ရုပ်ကျယ် တွက်လေ့ရှိသော ဆွာသဒ္ဒပင် ''မေဓာ'' တည်, ယဿ အတ္ထိဟူသောအနက်၌, တနည်း-တသ္မိံ ဝိဇ္ဇတိဟူသောအနက်၌ တဒဿတ္ထိတိ ဝိစ သုတ်ဖြင့် မေဓာနောင် ဝိပစ္စည်းသက်, နာမ်ငဲ့, သိသက်, ချေ'' ဟု ရုပ်တွက်ပြထားသည်၊ ထို့ကြောင့် ယဿ အတ္ထိ စသည်ကို ထည့်၍ ရေးသား ရုပ်တွက်ဘွယ် မလို၊ ဆိုင်ရာပုဒ်ကို တည်၍ ဝိဂြိဟ်နက်ကို နှုတ်ဖြင့်သာ ဆိုလျက် ဆိုင်ရာပစ္စည်းသက်ခြင်းသာ ရှင်းလင်းသည်၊ အခြား တဒ္ဓိတ်ရုပ်များ၌လည်း ဤနည်းပင်၊ သို့ရာဝယ် ပုဒ်နှင့် ပစ္စည်းချဉ်းစပ်မှတဒ္ဓိတ်ဖြစ်သောကြောင့် ''မေဓာ-တဓေါ'' စသည်ဖြင့် ဝိဘတ္တန္ဓာ ပုဒ်ပြီး အနေအဒ်းဖြင့် ရုပ်တည်ရမည်ကိုကား သတိပြုပါ။

ဝါ, တသ္မိ—ဒ္ဒ်၊ (သုမေဓာ) ဝိဇ္ဇတိ၊ ဣတိ သုမေဓသော—သုမေဓသော မည်၏၊ ရဿတ္တံ—ရဿ အဖြစ်သည် (ဟောတိ)၊ ဧဝံ, လောမသော—အမွေးရှိသူ၊ အဿ—ထိုသစ်ပင်၏၊ ပိဏ္ဍံ—အစေးသည်· အတ္ထိ, တသ္မိ ဝါ ဝိဇ္ဇတိ၊ ဣတိ ပိဏ္ဍလော—မည်၏၊ ဧဝံ, ဖေနိလော—အသီးဒ္ဒ် အမြှုပ်ရှိသော ပတီးနက်ပင်၊ တုဏ္ဍိလော—နှုတ်သီးရှိသော ဝက်၊ ဇင်္ဃလော—ဆံကျစ်

စဂ္ဂဟဏေန၊ပေ၊ဏ္ဍစ္စာဒိ—ဝိစဒ္ဒ် စ သဒ္ဒါဖြင့် "သော" စသော ပစ္စည်းသက်၊ "သုမေဓာ"တည်, သုဓမေဓာ အဿ အတ္ထိ, တသ္မိ' ဝါ ဝိဇ္ဇတိ—ဟူသော အနက်၌ တဒ္ဓိသတ္ထိတိ ဝိစဒ္ဒ် စသဒ္ဒါဖြင့် သော ပစ္စည်းသက် (သုဓမေဓာ+သော) "သုမေဓာ"ဟု ပကတိပြု၊ ကွစာဒိ မဏ္ဍူ၊ တွာရာနံဖြင့် ဓာဒ္ဒ် အာကို ရဿပြု, နာမ်ငဲ့, သိဓျ, ပြီး၏၊ ရူပသိဒ္ဓိ ဋီကာ၌ "ဝဂ္ဂါ ပဠုပဠုသော မန္တာ"သုတ်ဝယ် ပဠု ပဠုနောင် အဿထွိအနက်၌ "သော"ပစ္စည်းသက် ဟု ဆို၏၊ နာမ်ငဲ့ ယော ဝိဘတ်ကို ဓျ၊ ဤသို့ ရူပသိဒ္ဓိနှင့် နျာသ အလို "သော"ဟုပင် ဆိုရမည်။

သပစ္စည်း သာ။ ။သို့သော် ဏ္ဍတ္ထိလိန်၌ "ဝန္ဒေတေ ဝိတရုံဘဒ္ဒေ, တိမ္ဗရုံ သူရိယ ဝစ္ဆသေ၊ပေ၊ဝိတရုံတေ သုဓမေဓသေ"ဟူသော သုတ်မဟာဝါ သက္ကပဋ္ဌသုတ်၌ "ဝစ္ဆ သေ—သုဓမေဓသေ"ဟု အာလုပ်ပုဒ် ရှိ၍ "ဝစ္ဆသာ—သုဓမေဓသာ"ဟု ကညာကဲ့သို့ အာကာရန္တပုဒ်ဖြစ်သောကြောင့်ဂုဏ်း, "ဗဟူနိ နရသီသာနိ, လောမသာနိ ဇြဟာနိစ" ဟု မူလပဏ္ဏာသ သဗ္ဗာသဝသုတ်၌ "လောမသာနိ"ဟု စိတ္တာနိကဲ့သို့ ရူပ်ရှိသောကြောင့် ဂုဏ်း လိန္ဒ ပါးရဒကာင်းသော သပစ္စည်းသာ ဓကန်ဖြစ်သင့်၏၊သဒ္ဒနီတိလည်း "သ" ပစ္စည်းကိုပင် နှစ်သက်သည်၊ "လောမသာယာတိ-ပေ၊လောမံ တေိသာ (ဤပရိဒ္ဒြဇ်မ ၏) အတ္ထိတိ လောမသာ၊ လိင်္ဂဉ္ဇယပိ ဟိ သပစ္စယေန ပဒသိဒ္ဓိ မိစ္ဆန္တိ သဒ္ဒဝိဒူ" ဟူသော သီလက္ခန္ဓ မဟာသီဟနာဒသုတ် ဋီကာသစ်လည်း သ ပစ္စည်းကိုပင် သဘော တူသည်၊လောမာနိ ယဿ အတ္ထိတိ၊လောမသော=အဓမ္မဓျားစွာဓေပါက်သူ၊ (ပုရိသာဒိ ဂိဏ်း ရုပ်စဉ်)။

ဝိစ္ဆိလော, ဖေနိလော။ ။ပိစ္ဆသဒ္ဒါ "အစေး"ကို ဟောသောကြောင့် အစေး ရှိသောအရာဝတ္ထု၊အားလုံးပင် အဿထွိအနက်၌ ဏ္ဍလပစ္စည်းသက်၍ "ဝိစ္ဆိလ"မည်၏၊ လက်ပန်ပင်ကို ဟောချာ၌ "ဝိစ္ဆိလာ သိမ္မလိ ဒ္ဒိသု"ဟုဆိုသောကြောင့် ဏ္ဍတ္ထိလိန်တည်း၊ ဖေနိလ၌ ဖေနသဒ္ဒါ "အမြှုပ်"အနက်ဟောတည်း၊ အသီးဒ္ဒ် အမြှုပ်ရှိသောကြောင့် ပတီးနက်ပင်ကို "ဖေနိလော"ဟု ခေါ်သတတ်၊ "ဖေနံ အဿ အတ္ထိ"ဟုပြု။

တုဏ္ဍိလော။ ။တုဏ္ဍိလဇာတ်၌ ဝက်ညီနောင်ကို မဟာတုဏ္ဍိလ-စူဠတုဏ္ဍိလဟု နာမည်မှည့်ပုံထောက်၍ "တုဏ္ဍံ-နှုတ်သီးသည်၊ယဿ အတ္ထိ"အရ ဝက်ကို "တုဏ္ဍိလ" ဟု ခေါ်စမှတ်ပြုဟန် တူသည်၊ ဝက်ဟော ပရိယာယ်ကား "သူကရော, ဝရာဟော" ဟု ၂ ပုဒ်သာရှိ၏၊ သက္ကတအဘိဓာန်၌ ချက်အနက် ဝမ်းအနာ်ကိုဟောသော "တုန္ဒိ" သဒ္ဒါနောင် ဘပစ္စည်း-လပစ္စည်းသက်၍ "တုန္ဒိဘော—ဘုန္ဒိလော—ကြီးသောဝမ်းရှိသူ၊ ဝါ—ကြီးသောဝမ်းမိုက်ရှိသူ"ဟု ရှိ၏၊ သို့ဖြစ်၍ သက္ကတ "တုန္ဒိလ"သည်ပင် မာဂဓဒ္ဒ်

ရှိသော ရသေ့၊ အာဿ–ထိုသူ၏၊ ကေသာ–ဆံပင်တို့သည်၊ အတ္ထိ–ရှိကုန်၏၊ ဣတိ ကေသဝေါ–မည်၏၊ ဝါစာလော–စက်ဆုပ်ဘွယ် စကားရှိသူ (စကားများသူ)၊ ဣစ္စာဒိ။

‘‘တုဏ္ဍိလ’’ဟု ဖြစ်လေရော့သလား-ဟု စဉ်းစားဘွယ် ရှိ၏၊ သို့သော် ဣလ ပစ္စည်း၏ ပုံစံကဲ့ပြသော အရာဖြစ်၍ ရူပသိဒ္ဓိအလိုအားဖြင့် နှုတ်သီးဟော တုဏ္ဍနောင် ဣလပစ္စည်း သက်သည်-ဟု ဆိုရတော့သည်၊ ဇဋိလောလည်း ‘‘ဆံကျစ်’’ဟော ‘‘ဇဋာ’’သဒ္ဒါနောင် ဣလပစ္စည်း တည်း။

ကေသဝေါ။ ။ကေသာ (ဗဟုဝုစ် ပဌမာ ယောဝစနန္တ) နောင် ဝပစ္စည်းသက်၍ ကေသဝေါ ဖြစ်၏၊သိလဝေါ–သိလရှိသော နဂါး (သိလဝ နဂါးမင်း) ‘‘အဏ္ဏံ ယဿ အတ္ထိ’’အရ အဏ္ဏဝေါ–ရေရှိသော သမုဒ္ဒြာ၊ဂါဏ္ဍိဝံ–အဆစ် အဖုရှိသော (ဓနု–လေး) ‘‘ဂါဏ္ဍီ(ဂါန္ဍီ)၊သော အဿ အတ္ထိ’’စသော မုဒ္ဓဗောဓိကာနှင့် အညီတည်း၊ ‘‘ဂါဏ္ဍိဿ (မေဏ္ဍာသိင်္ဂ်ိ) အဿ အတ္ထိ’’ဟုပြုသော ပယောဂသိဒ္ဓိအလိုမူ ဆိတ်ချိုရှိသော လေး’’ ဟု ပေးသင့်၏၊ဤကား ဝ ပစ္စည်း၏ ပုံစံများတည်း၊ ‘‘မာနဝေါ–(ယစ်မူး ထေဝင်လွှား မော်ကြွားသော)မာန်မာနရှိသူ’’ဟူရာ၌လည်း မာနနောင် ဝ ပစ္စည်းဖြင့် တနည်းပြီး၏။ [အခြား တနည်း ပြီးပုံကို ဏဝေါပကွာဒိဟိသုတ်၌ ပြခဲ့ပြီ။]

ဝါစာလော။ ။ဣတ္ထိလိန်ဝါစာနောင် အာလပစ္စည်းသက်၍ စကားရှိသူ,စကားများသူကို ဟောသော‘‘ဝါစာလော’’ဟုဖြစ်၏၊‘‘ဝါစာ ယဿ အတ္ထိ’’ပြု။ [ကဲ့ရဲ့ဘွယ် စကားများသူကိုသာ ‘‘ဝါစာလော’’ဟု ဆိုလိုသည်၊ (‘‘ကုစ္ဆိတာ ဝါစာ ဝိဇ္ဇတေ ယဿာတိ ဝါစာလော’’ဟု သာရသ္မတ ဝိဂြိဟ် ပြု၏၊ မောဂ္ဂလ္လာန်၌လည်း ‘‘နိန္ဒာယ မိလဿာဒိ လောပေ ပရောက္ခစိတိ’’ဟု ဆိုသောကြောင့် နိန္ဒာအနက်၌ ဣလ သက်၍ နောက် ဣကို ‘‘ပရောက္ခစိ’’သုတ်ဖြင့် ချေသည်၊) ချီးမွမ်းဘွယ် စကားကြွယ်သူကိုကား ‘‘ဝါစာမိ’’သဏ္ဌာန်၌ ‘‘ဝါဂ်ိမ်’’ဟု (မိ ပစ္စည်း=ဝိန် ပစ္စည်းဖြင့်) ပြီး၏၊] ‘‘သုခုမံ အဿ အတ္ထိတိ သုခုမာလော=သိမ်မွေ့သော သဘောရှိသူ။

အာလာဒိ ပစ္ဆယာ စ။ ။အာလာဒိ၌ အာဒိဖြင့်‘‘တုဏ္ဍိဘော,ဇဋိဘော-ကြီးသော ချက်ရှိသူ၊ဝလိဘော-တွန့်သောအရေရှိသူ’’စသည်၌ ဘ ပစ္စည်းသက်၊‘‘သာမိ,သုဝါမိ-ဥစ္စာရှိသူ,အရှင်’’ဟူရာ၌ ဥစ္စာ အနက်ဟော ‘‘သံ’’ သဒ္ဒါနောင် အာဒိ ပစ္စည်း–ဥဝါမိ ပစ္စည်းသက်၊ ‘‘သံ ယဿ အတ္ထိ’’ဟုပြု၊ ‘‘လက္ခဏော-ကျက်သရေရှိသူ’’ဟူရာ၌ လက္ခိနောင် ဏပစ္စည်းသက်၊သုတ်ကြိုးဖြင့် ကို၌ ဤကို အ–ပြု၊‘‘အင်္ဂနာ–ကောင်းသော အင်္ဂါရှိသော မိန်းမ, ဝလိနော–တွန့်သော ဘရေရှိသူ’’ဟူရာ၌ အင်္ဂ, ဝလိနောင် နပစ္စည်းသက်၊‘‘ဖလိနော-အသီးရှိသောသစ်ပင်,မလိနော-အညစ်အကြေးရှိသူ’’ဟူရာ၌ ဖလ, မလနောင် ဣနပစ္စည်း သက်၊ ပဗ္ဗံ (အဆစ်) အဿ အတ္ထိ–ဝက်ံ (ကောက်သော သဏ္ဌာန်) ယဿ အတ္ထိ’’အရ ပဗ္ဗ–ဝက်ံတို့နောင် (တ) ပစ္စည်း သက်၍ ‘‘ပဗ္ဗတော, ဝက်ံတော (ဝက်ံတောင်)’’ဟု ဖြစ်၏၊ တပနောင် ဏပစ္စည်း သက်, (သ်) လာ၍ ‘‘တာပသော–ရသေ့၊ တာပသီ–ရသေ့မ’’ဟု ဖြစ်၏၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် အဿတ္ထိ

(၃၉၈) အဿ-ထိုသူ၏၊ တပေါ-ခြိုးခြံသော အကျင့်သည်၊ အတ္ထိ၊ ဝါ, တသ္မိံ (တပေါ) ဝိဇ္ဇတိ ဣတိ ဝိဂ္ဂဟေ (သတိ)၊ တဒဿတ္ထိတိ-တဒဿတ္ထိ ဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ အဓိကာရော-တည်း။

တပါဒိတော သိ။ ။အဿ-ထို ဥစ္စာရ္ဟင်၏၊ တံ-ထို ဥစ္စာသည်၊ အတ္ထိ-၏၊ ဣဖစ္စတသ္မိံ အတ္ထေ-၌၊ တပ ဣစ္စေဝမာဒိတော-တပ အစရိသော သဒ္ဒါတို့မှ (နောက်၌)၊ သိံ ပစ္စယော-သိံ ပစ္စည်းသည်၊ ဟောတိ၊ သဿ-သ၏၊ ဒ္ဒိဘာဝေါ-(ဟောတိ)၊ တပဿိ-အကျင့်ရှိသော ရဿသည်၊ တပဿိနော-တို့သည်၊ [ဒုဏ္ဍိကဲ့သို့ ရုပ်စဉ်၊] တပဿိနီ-အကျင့်ရှိသော ရဿမှ၊ [ဒဏ္ဍိနီကဲ့သို့ စဉ်၊] တပဿိ-အကျင့်ရှိသော အမျိုး၊ [သုခကာရိကဲ့သို့ စဉ်၊] ဧဝံ, တေဇဿိ-တန်ခိုးရှိသူ၊ ယသဿိ-အခြံအရံရှိသူ၊ ဝါ-အကျော်အစောရှိသူ၊ **မနဿိ** — မြင့်မြတ်သောစိတ် ရှိသူ၊ ပယဿိ — ရေရှိသော အိုင်၊ [ပယသဒ္ဒါ "ရေ-နို့.ရည်" အနက်ဟော။]

(၃၉၉) အဿ ထိုသူ၏၊ ဒဏ္ဍော-ဒုတ်သည်၊ အတ္ထိ၊ ဝါ, တသ္မိံ (ဒဏ္ဍော) ဝိဇ္ဇတိ ဣတိ ဝိဂ္ဂဟေ (သတိ)။

ဒဏ္ဍာဒိတော ဣက ဏ္ဍီ။ ။အာဒိသဒ္ဒေါ —သ ည်၊ ပကာရတ္ထော - အတ္ထ ဟူသော အနက်ရှိ၏၊ အဿ-၏၊ တံ-ဃည်၊ အတ္ထိ၊ ဣစ္စေတသ္မိံ အတ္ထေ - ၌၊ ဒဏ္ဍ ဣစ္စေဝမာဒိတော - ဒဏ္ဍ အတ္ထရှိသော၊ အဝဏ္ဏန္တာ-

---

အနက်၌ မပြအပ်သော ပစ္စည်းများကိုယူ၊ ["ဖလိဒဘာ-ကောင်းစွာဖြစ်သော အသီးရှိသော သစ်ပင်၊ ပုပ္ဖိတော—ကောင်းစွာဖြစ်သော အပွင့်ရှိသောသစ်ပင်၊ သုဒိတော—လွန်စွာဖြစ်သော သုခရှိသူ၊ ဒုက္ခိကော—သူ၊ ဗျာဓိဒဘာ—လွန်စွာဖြစ်သော အနာရှိသူ" စသည်၌ကပး "သဇ္ဇာတံ ဖလံ ဧတဿာတိ ဖလိဒတာ" စသည့် ပြု၍ ပစ္စယာ ဒနိဒ္ဒါ "နိပါတနာ" သုတ်ကြီးဖြင့် ဣတ ပစ္စည်း သက်။]

(၃၉၀) တပါဒိဧတော—အာဒိဖြင့် မနောဂိဏ်းဝင် သဒ္ဒါစုကို ယူ၊ သဂ္ဂဘဒ္ဒ မနောဂိဏ်းသဒ္ဒါစုဝယ် "မနသ်—တပသ်" စသည်ဖြင့် သ် (သဗ္ဗဉ်း) ဆုံးလျက်ရှိသော ကြောင့်(ဏ္ဍီ)ပစ္စည်းမသက်ဘဲ ထိုသဗ္ဗဉ်းပါအောင် သီပစ္စည်းသက်ရသည်၊ "မနဿိ" ဟု ဝဆွဲရှိသောကြောင့်လည်း ဝ၏အစား ဒွေဘော်လာရသည်၊ [သဒ္ဒနီတိ၌ "ဧတဿိ" ပုဒ်ဝယ် ဒွေဘော် မပါဘဲလည်း ရှိ၏ဟု ဆို၏၊ သဂ္ဂတ အလိုအားဖြင့်ကား ဒွေဘော် ရှိရမည်သာ။]

(၃၉၉) ဒဏ္ဍာဒိဧတော—အာဒိ သဒ္ဒါသည် ပကာရ (အတ္ထ) အနက်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် "ဒဏ္ဍ" ကဲ့သို့ အဝဏ္ဏန္တ ချင်းတူသော မှာလာ-ဆတ္တစသည်ကိုယူ၊ ပုလိန်

အဝဏ်အဆုံးရှိသောသဒ္ဒါမှ နောက်၌၊ ဣက ဤ ဣတိ-ဣက,ဤဟူကုန်သော၊ ဧတေ ပစ္စယာ ဟောန္တိ၊ ဒဏ္ဍီကော, ဒဏ္ဍီ - ဒုတ် ရှိသူသည်၊ ဒဏ္ဍီနော-တုံသည်၊ ဒဏ္ဍီနိ-ဒုတ်ရှိသော မိန်းမသည်၊ ဧဝံ, မာလီကော, မာလီ-ပန်းရှိသူသည်၊ မာလိနိ-ပန်းရှိသော မိန်းမသည်၊ ဆတ္တိကော, ဆတ္တိ-ထီးရှိသူ၊ ရူပိကော, ရူပိ-ရုပ်ရှိသူ၊ ကေသိကော, ကေသိ-ဆံပင်ရှိသူ၊ ဉာဏီ-ဉာဏ်ရှိသူ၊ ဟတ္ထီ-နှာမောင်းရှိသော ဆင်၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း။

(၄၀၀) **မဓွာဒိတော ရော။** ။အာသ, တံ, အတ္ထိ ဣတိအတ္ထေ-၌၊ မဓုအာဒိတော-မဓုအစရှိသောသဒ္ဒါမှ နောက်၌၊ ရ ပစ္စယော-ရ ပစ္စည်းသည်၊ ဟောတိ၊ အာသ-ထိုတင်လဲ၏၊ မဓု-ချိုသော အရသာသည်၊ အတ္ထိ၊ ဝါ, တသ္မိံ-ထိုဘင်လဲ၌၊ မဓု-သည်၊ ဝိဇ္ဇတိ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ မဓုရော-မည်၏၊ ဂုဠော - တင်လဲတည်း၊ [ပုရိသာဒိရုပ်စဉ်၊] မဓုရော - ချိုသော အရသာရှိသော၊ သက္ခရာ - သကာ၊ [ကညာဒိရုပ်စဉ်၊] မဓုံ - ချိုဆိမ့်သော အရသာရှိသော၊ ခီရံ-နို့ရည်၊ [စိတ္တာဒိရုပ်စဉ်၊ လိန် ၃ မျိုး ရအောင် "ဂုဠော, သက္ခရာ, ခီရံ"ဟု အဘိဓေယျအမျိုးမျိုး ပြထားသည်၊] တေသ-ဤဆင်၏၊ ကုဠော (ဟနု)-မေးတို့သည်၊ သန္တိ-ရှိကုန်၏၊ [သိဒ္ဓ် "သန္တိ" ရှိသည်၊] ဣတိ, ကုဠရော-မည်၏၊ သဗ္ဗသ္မိံ-သတ္တဝါအားလုံးကို၊ ဝတ္တဗ္ဗေ-

---

ဟူသမျှ ဒဏ္ဍီနှင့် အတူစဉ်၊ ဇဋ္ဌိလိန် နပုံလိန် ဟူသမျှ ဒဏ္ဍီနိ--သုခကာရိနှင့် အတူစဉ်၊ ပေါက္ခရသဒ္ဒါ"ရေ-ကြာ"ဟူသောအနက်ကို ဟော၏၊"ပေါက္ခရံ တသ္မိံ ဝိဇ္ဇတိ"အရ "ပေါက္ခရိ"ဟုဖြစ်ပြီးနောက် ဣနိပစ္စည်းသက်၍"ပေါက္ခရဏီ"ဖြစ်ကြောင်း နာမ်ခဏ်း၌ ပြခဲ့ပြီ၊ ကုမုဒိနိ--ကုမုဒြာကြာ ရှိသော အိုင်၊ ပဒုမိနိ--ပဒုမာကြာ ရှိသော အိုင်၊ ဥပ္ပလိနိ--ကြာညို၊ ကြာဖြူ ကြာနီရှိသော အိုင်--စသည်၌လည်း ကုမုဒ နောင် ဣပစ္စည်းဖြင့် ကုမုဒိ စသည်ဖြစ်ပြီးမှ ဣနိပစ္စည်း သက်၍ ပြီးသည်။

(၄၀၀) မဓုဧရော--"မဓု-ပျားရည်"ဟူရာ၌မဓုသဒ္ဒါ"ပျားရည်"ဖြစ်ကိုဟော၏၊ "မဓု--ချိုဆိမ့်သော အရသာ"ဟူရာ၌ အရသာဟောတည်း၊ ထို ဖြစ်-အရသာ ၂ နက် တို့တွင် အရသာဟော မဓု နောင် ရ ပစ္စည်းသက်သည်၊ အကယ်၍ ဖြစ်ဟော နောင် သက်လျှင်"မဓု အသ္မိံ ဃဋ္ဋေ(ဤအိုး၌) ဝိဇ္ဇတိ"ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ ပျားရည်အိုးသည် မဓုရမည်ရာ၏၊ ထို အနက်မျိုးကိုလည်း မဓုရသဒ္ဒါက ဟောရိုး မရှိချေ။

ကုဠရော--"ဆင်၏မေး"အနက်ကိုဟောရာ၌ "ကုဠော"ဟုပုံလိန်ရှိ၏၊ထို့ကြောင့် "ကုဠော"ဟူသောဗဟုဝစနန္တပုဒ်ကို"ဟနု"ဟုဗဟုဝုစ်ဖြင့်ပင်ဖွင့်၍"သန္တိ"ဟုဗဟုဝုစ်ကြီယာဖြင့်ပြသော သိဟိဠ်ဋီကသည် ရှေနောက်ညီ၏၊"ကုဠော(ဟနု)ဧတဿ အတ္ထိ"ဟု ရှိလျှင်လည်း ကောင်းသည်သာ၊ ["ကုံ (ပဆဝိ)--ခြမြိုကို၊ ဇရယတိ--(ဖျက်ဆီးသော

ဆိုအပ်သော်၊ ဝါ-ဆိုလိုသော်၊ အဿ-ထိုသူ၏၊ မုံခံ-ခံတွင်းသည်၊ ဝါ-မျက်နှာသည်၊ အတ္ထိ၊ ဣတိ, မုခရော၊ [အခြားနည်းအားဖြင့် အနက်ပေးပုံကို အဓိပ္ပါယ်မှာ ပြထား၏။] အဿ-ထိုသစ်ပင်၏၊ သုသိ-အပေါက်(အခေါင်း)သည်၊ အတ္ထိ၊ ဣတိ, သုသိရော-မည်၏၊ ဧဝံ, ရုစိရော - အရောင်ရှိသောနေ၊ နဂရော-သစ်ပင်ရှိသော ဇနပုဒ်။

အားဖြင့်) ဆွေးမြေ့စေတတ်၏၊ကုဇ္ဇေ-တောင်အပြင်၌၊ရုမတိ-မွေ့လျော်တတ်၏''ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုလျှင် တဒ္ဓိတ်မဟုတ်, ကိတ်ပုဒ်တည်း။]

မုခရော၏အနက်တမျိုး။ ။''သမ္ဗဿိံ ဝတ္တမ္ဗေ''ဖြင့် စကားကောင်းကိုဆိုရာ၌သာ နှုတ်ရှိသည် မဟုတ်, ထိုသူ့မှာ စကားမကောင်းကို ဆိုရာ၌လည်း နှုတ်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ''သမ္ဗဿိံ-ဒုကောင်းအဆိုး ဒုဏျိုးစုံဖြစ်သော၊ဝတ္တမ္ဗေ-ဆိုထိုက်သောစကားဟူသမျှ၌၊ အဿ-၏၊ မုံခံ-ခံတွင်း(နှုတ်)သည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏''ဟု ပေး၊ စကားများသူ စကားပေါသူဖြစ်၍ ကောင်းသည်ကိုလည်း ပြော-မကောင်းသည်ကိုလည်း ပြောတတ်သူ-ဟု ဆိုလိုသည်၊ မောဂ္ဂလ္လာန်ပဋိကာ၌လည်း ''မုခမဿ ဒုတ္ထိတိ သမ္ဗဿိံ ဝတ္တမ္ဗေ''ဟုပင် ရှိ၏၊ ရှေးနိဿယ၌ကား ''သပ္ပသို့-မြွေကို၊ ဝတ္တမ္ဗေ-သော်၊ အဿ-ထို မြွေအား''ဟု ပေး၏၊ မုခရသဒ္ဒါ မြွေအနက်ကို မဟောသောကြောင့် ပါဠိပျက် အနက်ပျက်တည်း။ [''မုခံ(မုခဗျာပါရံ)ရာတိ အာဒတ္တေတိ မုခရော-နှုတ်၏ ဗျာပါရဖြစ်သော စကားကို ယူတတ်သူ''ဟူသော ထောမနိဝိဒ္ဓကား တဒ္ဓိတ်မဟုတ်၊ ကိတန္တသမာသ်ပုဒ်တည်း။]

သုသိရော—သုသိ(ဣတ္ထိလိင်)သည် အပေါက်(အခေါင်း)အနက်ကို ဟော၏၊ အပေါက်ရှိသောအရာ(သစ်ပင်စသည်)ကို ရ၏၊ နိဿယဟောင်း၌ကား ''အဿ-ထိုဦးခေါင်းအား''ဟု ပေး၏၊ ဦးခေါင်း ဟေးရာ၌ ''သုသိရံ သီသံ''ဟု နပုလိင် ဖြစ်သောကြောင့် ''သုသိရော''ဟူသော ပုလိင်နှုပ်နှင့် ထိုအနက် မသင့်။

ရုစိရော—သုသိရော နောက်၌ ''ရုစိရော''ဟု သိမူရှိ၏၊ ''ယထာပိ ရုစိရံ ပုပ္ဖံ'' စသည်ဖြင့် အရောင်ဟော ရုစိနောင် ရပစ္စည်း သက်သော ပါဠိရှိ၍ ကောင်းပေသည်၊ မြန်မာမူ၌ကား''အပ်''ဟူသော အနက်ဟော သူစိနောင် ရ ပစ္စည်းဖြင့်''သူစိရော-အပ်ရှိသူ''ဟု ရှိ၏၊ တချို့က''သုစိရော-စင်ကြယ်ခြင်းရှိသူ''ဟုလည်း ပေး၏။

နဂရော—''မြို''ဟူသောအနက်ကို ဟောရာ၌''နဂရံ-နဂရိ(ပုရံနဂရ မိတ္ထိ ဝါ)'' ဟု နပုလိင်-ဣတ္ထိလိင်တည်း၊ ဤ၌ ''နဂရော''ဟု ပုလိင်နှုပ်၍ ''ဇနပဒေါ''ကို ငဲ့ထားသည်ဟု ကြံ၊ နဂ သဒ္ဒါသည် သစ်ပင် အနက်, တောင် အနက်ကို ဟော၏၊ တနည်း-''နဂ ဆ္ဆ တိတိ နဂေါ'' အရ ထိုထို ဤဤ မသွားတတ်သောကျောက်ကို ''နဂ''ဟု ခေါ်၏၊ ထို ကျောက်တို့ဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော ပြာသာဒ် အစရှိသော နတ်ကွန်း နတ်နန်း ရှိသောကြောင့်လည်း ဇနပုဒ်ကို နဂရော, မြို့ကို နဂရံ ဟု ခေါ်သည်။ [နဂါ ပါသာဒါဒယော ပါသာဏာ မယာ (ကျောက်ဖြင့် ပြုအပ်ကုန်သော) ဒေဝတာလယာ (နတ်တို့ တည်ရာ နတ်ကွန်းတို့သည်) အသ္မိံ သန္တီတိ နဂံ''—မောဂ္ဂလ္လာန် ပဋိကာ။]

(၄၀၁) အာဃ - တိုသူ၏၊ ဂုဏော အတ္ထိ ဝါတသ္မိံ (ဂုဏော) ဝိဇ္ဇတိ ဣတိ ဝိဂုဟေ(သတိ)။

ဂုဏာဒိတော ဝန္ဒ္ဒါ။။ ။အာဃ တံ အတ္ထိ ဣတိအတ္ထေ, ဂုဏ ဣစ္စေဝ မာဒိတော - ဂုဏ ဤသို့ အစရှိသော သဒ္ဒါတို့မှ (နောက်၌)၊ ဝန္ဒ္ဒါ ပစ္စယော ဟောတိ၊ ဝိဘတ္တိလောပေ - ဝိဘတ်ခြေခြင်းကိုဂင်း၊ နာမ ဗျပဒေသေ စ-ကိုဂင်း၊ ကတော - ပြုအပ်ပြီးသော်၊ သျာဒျုပ္ပတ္တိ - သက်၊ ဂုဏဝန္ဒ္ဒါ+သိ-ဟု ဖြစ်ပြီးသော်၊ .... သဝိဘတ္တိဿာတိ - သ ဝိဘတ္တိဿ ပုဒ်ကိုဂင်း၊ ဒ္ဒါဿာတိ စ - ဒ္ဒါဿ ပုဒ်ကိုဂင်း၊ အဓိကိစ္စ-လိုက်စေ၍၊ ["ဒ္ဒါဿာတိ စ အဓိကိစ္စ" ဟု သိမ္ဟုရှိ၏၊ အမ္ဟာသ မမံ သ ဝိဘတ္တိဿ သေ-ဒ္ဒါဿန္တော သုတ်တို့မှ လိုက်စေသည်၊] အာ သိမ္ဟာတိ-အာ သိမ္ဟာသုတ်ဖြင့်၊ အာတ္တံ-အာပြု၊ ဂုဏဝါ-ဂုဏ်ရှိသော၊ ပုရိသော-ယောကျ်ား၊ သေသံ - ကြွင်းသော ပုဒ်အပေါင်းကို၊ ဥယျံ - သိအပ်၏၊ ဝါ - သိလောက်ပြီ၊ ဂဏဝါ - ဂိုဏ်းရှိသူ၊ ကုလဝါ-အမျိုးကောင်းရှိသူ၊ ဣစ္စာဒယော - ဤသို့ အစရှိသော သဒ္ဒါတို့သည်၊ ဧဝံ-ဤ အတူတည်း၊ ဣတ္ထိယံ - ဣတ္ထိလိင်၌၊ ဏ ၊ပေ၊ဒ္ဒါဟိတိ - သုတ်ဖြင့်၊ ဤပစ္စယော - ဤပစ္စည်းသက်။ ဝါတိ - ဝါပုဒ်သည်၊ ဝတ္တမာနေ-လိုက်လတ်သော်၊ [နဒါဒိဘော ဝါဤ သုတ်မှလိုက်သည်၊] ဒ္ဒါဿတ မိကာရေတိ-သုတ်ဖြင့်၊ တကာရော - တ, ပြု၊ ဂုဏဝတီ, ဂုဏဝန္ဒ္ဒီ - ဂုဏ်ရှိသော မိန်းမ၊ ဣစ္စာဒိ - နပုံသကေ - ၌၊ [သို့၌ "နပုံသကေ" ဟု ပါသည်၊] အံ နပုံသကေတိ-သုတ်ဖြင့်၊ သ ဝိဘတ္တိဿ, ဒ္ဒါဿ-၏၊ အမာဒေသော-အံပြု၊ ဂုဏဝံ - ဂုဏ်ရှိသော အမျိုး၊ ဣစ္စာဒိ-ဟုဆိုး။

---

(၄၀၁) **ဝိဘတ္တိလောပေ နာမဗျပဒေသေ**—ရုပ်တွက်ချာ၌ "ဂုဏ"တည်, သိသက် ဩဖြာ၊ ဂုဏောနောင် အာဃတ္ထိ အနက်၌ ဤသုတ်ဖြင့် ဝန္ဒ္ဒါ၊ ပစ္စည်းသက်။ ဂုဏော၌ သိ ကို ဘေသံ ဝိဘတ္တိဖယောလောပါစဖြင့်ချေ၊ဂုဏဟု ပကတိပြု၊ဂုဏဝန္ဒ္ဒါကို နာမ်ခံ့သိသက်လျှင်"ဂုဏဝန္ဒ္ဒါ+သိ"ဟုဖြစ်၏၊ထို့နောက် ဂုဏဝါဒိဂိုဏ်းထုံးစံအတိုင်း ဓိရင်၍ ဂုဏဝါဟု ပြီး၏စ။

သေသံ ဥယျံ, ဧဝံ ဂဏဝါ ကုလဝါ ဣစ္စာဒယော—ဂုဏဝန္ဒ္ဒါ ဂုဏဝန္ဒ္ဒေါ စသောရုပ်များကို နာမ်၌ ပြုခဲ့ပြီးဖြစ်၍ သိလောက်ပြီ-ဟူလို၊ "ဂဏော ယသ, ကုလံ ယသ အတ္ထိ"အရ ဂဏဝါစသော ဝန္ဒ္ဒါပစ္စယန္တပုဒ်ဟူသမျှ၌ ဤနည်းအတိုင်း ရုပ်ပြီးပုံကိုသိပါ။ "ဝေဒနာဝါ-ဝေဒနာရှိသော တရား၊ သညာဝါ"တို့၌ ဝေဒနာ သညာဟူသော မူလနာမည်မပျောက်စေရန် "နာ-ညာ"ဟုရှိရသည်၊"ပညဝါ=ပညာရှိသူ" ဟုရာ၌ကား"ပညာ"ဟူသော နာမည်က လိုရင်း မဟုတ်သောကြောင့် ညာ၌ ရသ

(၄၀၂) အဃ-ထိုသူ၏၊ သတိ-သတိသည်၊ အတ္ထိ၊ ဝါ တသ္မိံ(သတိ) ဝိဇ္ဇတိ ဣတိ ဝိဂဟေ (သတိ)၊ တဒဃတ္ထိတိ-တဒဃတ္ထိ ပုဒ်သည်၊ ဝတ္တတေ-၏၊ [၃၉၈-သုတ်၌ "တဒဃတ္ထိတိ အဓိကာရော"ဟု ဆိုခဲ့ပြီး ဖြစ်သောကြောင့် "တဒဃတ္ထိတိ ဝတ္တတေ"သည် ပိဟာန်တူ၏၊]

သတ္ထာဒိဟိ မန္တ္၊။ ။အဃ တံ အတ္ထိ ဣတိ အတ္ထော, သတိ ဣစ္စေဝ ဟာဒိဟိ-သတိ ဤသို့ အစရှိကုန်သော၊ အဝဏ္ဏန္တ ရဟိတေဟိ-အဝဏ္ဏန္တလိန်မှ ကင်းကုန်သော၊ ပဌမာဝိဘတ္တျန္တေဟိ-ပဌမာဝိဘတ် အဆုံးရှိကုန်သော၊ လိင်္ဂေဟိ-လိန်တို့မှ (နောက်၌)၊ မန္တ္၊ပစ္စယော ဟောတိ၊ သေသံသည်၊ ဂုဏဝန္တ္၊သမံ-ဂုဏဝန္တ္၊သဒ္ဒါနှင့် တူ၏၊ သတိမာ-သတိရှိသော ယောကျိး၊ သတိမတီ, သတိမန္တိ-သတိရှိသော မိန်းမ၊ သတိမံ-သတိရှိသောစိတ်၊ မိတိမာ-ဆောင်ရွက်နိုင်သော လုံ့လရှိသူ၊ ဂတိမာ-ပညာရှိသူ၊ ဣစ္စာဒယော-ဤသို့ အစရှိသော သဒ္ဒါတို့သည်၊ စေံ-ဤအတူတည်း။

(၄၀၃) တဿ-ထိုမှတပါး၊ [ဣဂါရန္တနောင် မန္တ္၊ သက်သော ပုံစံမှ တပါး ဥကာရန္တနောင် သက်သော ပုံစံကား-ဟူလို၊] အဃ-ထိုသူ၏၊ အာယု-အသက်သည်၊ အတ္ထိ-၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ အာယုမန္တ္၊ ဣတိ-အာယု+မန္တ္၊ ဟု ဖြစ်ပြီးသော၊ အတြ-ဤ ပြယုဂ်၌။

အာယုသ္မာ ကာရာသ မန္တ္၊မှိ။ ။မန္တ္၊မှိ — ကြောင့်၊ အာယုဿ — အာယု သဒ္ဒါ၏၊ ဥကာရော - သည်၊ အာသ်-အာသ် အပြုသည်၊ ဟောတိ၊

ပြုနုသည်၊ ဂုဏဝါဒိဂိဏ်း ရှုပ်စဉ်လေ။ ["ဧဝံ ဂုဏဝါ ကုလဝါ ဣစ္စာဒယော"ဟု အချို့ ဂျိ၏၊ နာမ်-ဂုဏဝါဒိဂိဏ်း၌ နံမှိတံဝါသုတ် အဆက်ဝယ် "ဂုဏဝန္တော သု"ဟု ရှုပ်စဉ် ဆိုးပြီးနောက် "ဧဝံ ဂဏဝါ ကုလဝါ ဗလဝါ"စသည်ဖြင့် ပြထားသောကြောင့် ဤ၌လည်း "ဧဝံ ဂဏဝါ"စသည်ဖြင့် ရှိသင့်သည်။]

(၄၀၂) ဒီဃတ္တံ ရဟိဒတဟိ—အဝဏ္ဏန္တလိန်နောင် ဒဏ္ဍာဒိတော ဣက ဤ, ဂုဏာဒိတော ဝန္တ္၊သုတ်ဖြင့် ပစ္ဆိသ်းသက်သောကြောင့် ဤသုတ်က အဝဏ္ဏန္တမှ တပါးသော လိန်နောင် မန္တ္၊ပစ္ဆိသ်းသက်သည်၊ သတိမာ-အာယသ္မာ-ဂေါမာ စသည်တည်း။ [ဤသုဟ်က အဝဏ္ဏန္တမှတပါး လိန်အားလုံးကို သိမ်းယူသောကြောင့် "ဒဏ္ဍာဒိတော ဣက ဤ" သုတ်၌ အဝဏ္ဏန္တလိန်ကိုသာ ယူခဲ့သည်။]

(၄၀၃) [မြန်မာမူ၌ "အသဟောတိ"ဟု ရှိ၏၊သိမူ၌ "အသ် ဟောတိ"ဟု သရ မပါဘဲ ရှိ၏၊ ဘ်ကို မသို့ ကပ်ရဦးမည်ဖြစ်၍ သရမပါခြင်းသာ ကောင်း၏၊မောဂ္ဂလ္လာန် ဋီကာလည်း အာယုပုဒ်ကို "အာယသ်"ပြုသည်။]

ဣတိ - ဤသုတ်ဖြင့်၊ အသာဒေသော - အသံပြု၊ အာယသ္မာ - ရှည်သော အသက်ရှိသူ၊ သေသံ - ကြွင်းသော အစီအရင်သည်၊ သမံ - ဂုဏ်ဝန္တု သဒ္ဒါနှင့် တူ၏၊... အဿ - ထိုသူ၏၊ ဂါဝေါ - နွားတို့သည်၊ သန္တိ, ဣတိ, ဂေါမာ - မည်၏၊ ဂေါမန္တော - နွားရှိသူတို့သည်၊ ဂေါမတီ, ဂေါမန္တီ - နွားရှိသော မိန်းမ၊ ဂေါမံ-နွားရှိသော၊ ကုလံ-အမျိုး၊ ဣစ္စာဒိ-စသည်း။

(၄၀၄) အဿ-ထိုသူ၏၊ သဒ္ဓါ-သဒ္ဓါသည်၊ အတ္ထိ, ဣတိ ဝိဂ္ဂဟေ(သတိ)၊ **သဒ္ဓါဒိတော ဏ**။ ။အဿ တံ အတ္ထိ ဣစ္စေတသ္မိံ အတ္ထေ, သဒ္ဓါပညာ ဣစ္စေဝမာဒိတော-သဒ္ဓါ, ပညာ ဤသို့ အစရှိသော သဒ္ဒါမှ (နောက်၌)၊ ဏ ပစ္စယော ဟောတိ၊ သဒ္ဓေါ-သဒ္ဓါရှိသော၊ ပုရိသော-ကျား၊ သဒ္ဓါ-သော၊ ကညာ-သို့း၊ သဒ္ဓံ-သော၊ ကုလံ-မျိုး၊ ဧဝံ, ပညော-ပညာရှိသူ၊ **အမစ္ဆရော**-ဝန်တိုခြင်း ရှိသူမဟုတ်၊ တထာ-ပါး၊ အဿ-ထိုသူ၏၊ ဗုဒ္ဓိ-(ဗုဒ္ဓီ)-သိတတ်သော ဉာဏ်သည်၊ အတ္ထိ-၏၊ ဣတိ, ဗုဒ္ဓေါ-မည်၏၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း၊.... အဿတ္ထိ တဒ္ဓိတံ-သည် (နိဋ္ဌိတံ)။

သေသံ သမံ—ဉကို အသံအပြုမှကြွင်းသောသိန္ဒ်တက္ခ နှုံးကိုအာပြု၍ "အာယသ္မာ" ဟု ဖြစ်အောင် စီရင်မှုနှင့် အာယသ္မန္တော စသောရုပ်—အာယသ္မန္တိ စသော ဣတ္ထိလိင်ရုပ်များကို "သေသံ သမံ" ဟု ညွှန်းသည်၊ နပုံလိင်ရုပ်ကား "အာယသ္မံ" ဟု ဖြစ်နိုင်သော်လည်း ရှိခဲ၏၊ မှန်၏—ဤ"အာယသ္မာ" ပုဒ်သည် တကယ် အသက်ရှည်သူကိုသာ ဟောသည်မဟုတ်, ဝိယသမုဒါစာရ (ချစ်ချစ်ခင်ခင် မြတ်မြတ်နိုးနိုး ခေါ်ဝေါ်ကြောင်း) ပသံသာ (ချီးမြှောက်၍ ခေါ်ကြောင်း) သဒ္ဒါဖြစ်၍ အသက် ငယ်ရွယ်သူကိုပင် "အာယသ္မာ" ဟု ခေါ်နိုင်သည်၊ အမျိုးကိုကား ထိုကဲ့သို့ ခေါ်ခွင့်မရှိ၍ နပုံလိင်ရုပ် ရှိဘို့ ခဲယဉ်းသည်၊ "ဂေါမာ" ကား သြကာရန္တနောင် မန္တ္တသက်ရာ ပုံစံတည်း၊ ရုပ်ပြီးပုံ ထင်ရှားပြီ။

(၄၀၄) **သဒ္ဓါ ကညာ**—ဣတ္ထိလိင်ကို ဧဟာရာ၌ "သဒ္ဓါ ယဿာ(အကြင်သတ္တိသို့း၏)အတ္ထိ" ဟုဂင်း "သဒ္ဓါ တဿံ(ထိုသတ္တိသို့း၌)ဝိဇ္ဇတိ" ဟုဂင်း ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ ရှေ၌လည်း ဣတ္ထိလိင် ဒုရာဝယ် "အဿာ—တဿံ" ဟုချည်း ထည့်၊ နပုလ္လိင် ဝိဂြိုဟ်မှာ ပုလ္လိင်နှင့် မထူးပြီ၊ "ပညာ ယဿ အတ္ထိတိ ပညော၊" ပညာ—ပညာရှိသော မိန်းမ၊ ပညံ—ပညာ ရှိသော ဒုမျိုး၊ "မစ္ဆံ ရံ ယဿ အတ္ထိတိ မစ္ဆရော" ဟု ဖြစ်ပြီးမှ, "န+မစ္ဆရော, အမစ္ဆရော" ဟု ကမ္မဓာရဲ့ သမာသ်တွဲ၊ "ဗုဒ္ဓံ(ဗုဒ္ဓီ)အဿ" ၌ ဗုဒ္ဓိသည် ဗုဒ္ဓံ၏အဖွင့် မဟုတ်လျှင် "ဗုဒ္ဓံ ဗုဒ္ဓိ ဝါ အဿ" ဟု ဝါသဒ္ဒါ ပါရာ၏၊ ထိုသို့ မပါသောကြောင့်ပင် ဗုဒ္ဓိကို ဗုဒ္ဓံ၏ အဖွင့် ဟု မှတ်၊ ဗုဒ္ဓိနောင်ကား မန္တ္တပစ္စည်းဖြင့် "ဗုဒ္ဓိမာ" ဟုသာ ရှိရာ၏။ [အဿတ္ထိ တဒ္ဓိတ်တို့ ပစ္စုပ္ပန်ဟောပုံနှင့် "အဿ" ကို "အား" ဟု မပေးဘဲ "၏" ဟု ပေးရခြင်း၏ အကြောင်းနှင့် ကြွင်းသောမှတ်ဘွယ်ကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ၌ ပြထား၏။]

သခ်္ခ်ာတဒ္ဒိတ်

(၄၀၅) ပဥ္စန္နံ - ၅ ခုတို့၏၊ ပူရဏော - ပြည့်ကြောင်းတည်း၊ ဣတိ ဝိဂ္ဂဟေ (သတိ)။

သခ်္ခ်ာ ပူရဏေ မေဝ။ ။အနေန - ဤအနက်ဖြင့်၊ သခ်္ခ်ာ - သခ်္ခ်ာသည်၊ ပူရယတိ-ပြည့်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ပူရဏော-မည်၏၊ သခ်္ခ်ာယ - သခ်္ခ်ာ၏၊ ပူရဏော - ပြည့်ကြောင်းတည်း၊ သခ်္ခ်ာ ပူရဏော - သခ်္ခ်ာ၏ ပြည့်ကြောင်း၊ တသ္မိံ သခ်္ခ်ာ ပူရဏတ္ထေ - ထိုသခ်္ခ်ာ၏ ပြည့်ကြောင်း အနက်၌၊ ဆဋ္ဌီယန္တေ တော-၌၊ မ ပစ္စယော ဝါ ဟောတိ၊ [သိဒ္ဓိ "ဟောတိ ဝါ" ဟု ရှိ၏၊] ပဥ္စမော-၅ ခုတို့၏ ပြည့်ကြောင်း ဖြစ်သော၊ ဝဂ္ဂါ-အစု၊ [သိဒ္ဓိ "ဝဂ္ဂါ" ဟု အာဘိဓေယျ ပါသည်၊] ပဥ္စန္နံ - ၅ ခုတို့၏၊ ပူရဏီ - ပြည့်ကြောင်းတည်း၊ ပဥ္စမီ-ကြောင်း၊ နဒါဒိတော ဝါ ဣတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဣ ပစ္စယော-သက်၊ ဣတ္ထိယမတော အာပစ္စယောတိ-သုတ်ဖြင့်၊ အာပစ္စယေ-အာပစ္စည်း သက်လတ်သော်၊ [ပစ္စယေ - ဟု သိမ္ပုဂ္ဂိုဟ်၏၊] ပဥ္စမာ - ပဥ္စမာ ဟု ဖြစ်၏၊ ပဥ္စမာ-၅ ခုတို့၏ ပြည့်ကြောင်း ဖြစ်သော၊ ဝိရိယ ပါရမီ-ဝီရိယ ပါရမီ၊ ပဥ္စမံ-သော၊ စျာနံ-စျာန်၊ ဧဝံ, သတ္တမော, မီ, မာ, မံ-ခုနစ်ခုတို့၏ ပြည့်ကြောင်း၊ အဋ္ဌမော၊ပေ၊ ဒသမ, ဣစ္စာဒိ။

---

(၄၀၅) ပူရယတိ၊ပေ၊သခ်္ခ်ာ ပူရဏော—ဤဝါကျကား "သခ်္ခ်ာ ပူရဏေ" ပုဒ်၏ ဝိဂ္ဂဟ သံဝဏ္ဏနာတည်း၊ ဤဝိဂ္ဂြိဟ်အရ "သခ်္ခ်ာ၏ပြည့်ကြောင်းအနက်" ဟု ပေးရသည်၊ ၎ ခုရှိပြီးသော အစုံ၌ နောက်ထပ် တခုထည့်လျှင် ၅ ခုပြည့်၏၊ "၅ ခုပြည့်ကြောင်း ဝတ္ထု၊" ဟူသည့် နောက်ထပ် တခုတည်း၊ ထို့ကြောင့် ပဥ္စမောအရ ၅ ခုလုံးကို မရ, ၅ ခုပြည့်ကြောင်း ဖြစ်သော တခုကို ရသည်၊ ထို ၅ ခုပြည့်ကြောင်း ဝတ္ထုသည်ပင် ၎ ခု အပေါ်မှာ မြောက်လျက် မြင့်လျက် ရှိသောကြောင့် "ပဥ္စမော—၅ ခုမြောက်" ဟုလည်း အနက်ပေးကြသည်။

ပဥ္စမီ ပဥ္စမာ—ပဥ္စန္နံ ဟူသော ဆဋ္ဌီယန္တ ပုဒ်နောင် ပူရဏအနက်၌ ဣသုတ်ဖြင့် မပစ္စည်းသက်, နံဝိဘတ်ချေ, ပဥ္စ—ဟု ပကတိပြု(ပဥ္စမ)နာမ်ငဲ့ သိကို သြပြု၍ ပဥ္စမော (ဝဂ္ဂါ)ဟု ပုလ္လိန် ပုရိသာဒိဂိဏ်း ရုပ်ဖြစ်၏၊ (ဤ)ပစ္စည်းသက်လျှင် ပဥ္စမီဟုဂုဏ်း, အာပစ္စည်းသက်လျှင် ပဥ္စမာဟုဂုဏ်း ဇာတ္တိလိန် နဒါဒိ—ကညာဒိရုပ်ဖြစ်၏၊ ပဥ္စမာ နောင် "ဝိရိယ ပါရမိ" ကား အာဘိဓေယျ (ဟောနက်)ပြသော ပုဒ်တည်း၊ ပဥ္စမံ စျာနံ၌ စျာနံလည်း အာဘိဓေယျပင်။

မှတ်ချက်။ ။ကေ(တခု)သခ်္ခ်ာကား ပြည့်ကြောင်းအနက် မဖြစ်နိုင်၍ ကေဂို အထူးမပြပြီ၊ ထို့ကြောင့် "ပဌမအကြိမ်မြောက်" ဟု "မြောက်" နှင့် တွဲ၍ မသုံးစွဲသင့်၊

(၄၀၆) သခ်္ခ်ာ ပူရဏောတိ-သည်၊ အဓိကာရော-တည်း။

စတုဒ္ဓေ ဟိ ထဋ္ဌာ။ ။သခ်္ခ်ာပူရဏတ္ထေ, စတု ဆ ဏ္ဍစေတေဟိ-စတု, ဆ ဟူသော ဤသဒ္ဒါတို့မှနောက်၌၊ ထဋ္ဌတိ-ထ ဋဟူကုန်သော၊ ဧတေပစ္စယာ ဝါဟောဇ္ဈီ၊ [သီ၌ "ဝါ"ပါသည်၊] စတုန္နံ-၄ ခုတို့၏၊ ပူရဏော-တည်း၊ စတုတ္ထော-ကြောင်း၊ ဒုတိယော-ဒုတိယော လာ၊ စတုတ္ထီ, စတုတ္ထာ, စဘုဏ္ဍံ-၄ ခုဘို့၏ ပြည့်ကြောင်း၊ ဆန္နံ-၆ ခုတို့၏၊ ပူရဏော, ဆဋ္ဌော ဆဋ္ဌီ, ဋ္ဌာ, ဋ္ဌံ-၆ ခုတို့၏ ပြည့်ကြောင်း၊ ဝံ-ဤအတူ၊ ဆဋ္ဌော ဝေ-၆ ခုမြောက်သည်ပင်၊ ဆဋ္ဌမော-ဆဋ္ဌမ မည်၏။

(၄၀၇) ဆာဟံ, သဋ္ဌာယတနံ ဏ္ဍစ္ဆြ-ဟူသော ဤပြယုဂ်၌၊

သ ဆသ္သဝါ။ ။သခ်္ခ်ာနေ-သခ်္ခ်ာအရာ၌၊ ဆဿ-ဆ၏၊ သကာရာဒေသော၊ သ အပ္ပြုသည်၊ ဝါ ဟောတိ၊ အဿ-ထိုသူ၏၊ ဇီဝိတံ—အသက်ရှည်ရာကာလသည်၊ သာဟံ-၆ ရက်တည်း၊ ဆာဟံဝါ-ဆာဟံလည်း ရှိ၏၊ သဋ္ဌာယတနံ-၆ ပါးသော အာယတန။

၆၆-စ-တု-ဆ သခ်္ခ်ာတို့၏ ပူရဏအနက်၌ မ ပစ္စည်းမသက်ဘဲ, အုဒ္ဓြားပစ္စည်း တမျိုးစီ သက်လတံ့၊ ထို့ကြောင့် ၆၆ စသော သခ်္ခ်ာတို့ကို ချန်လှပ်၍ ဧဝံ "သတ္တဓမာ" စသည်ဖြင့် ပြသည်၊ ဤ(မ)ပစ္စည်းဖြင့် ပြီးရသော သခ်္ခ်ာပုဒ်တွေ များသောကြောင့် မပစ္စည်းကိုပင် သခ်္ခ်ာတဒ္ဓိတ်၌ ခေါင်းတပ်၍ အစဆုံးပြထားသည်။

(၄၀၆) "စတု ဆနှင့်,သနှစ်ကိုပြု,သဗ္ဗညူးစုနောက်,ဒွေဘော်ရောက်၏" နှင့်အညီ "စတုဇ္ဈ ဟိ, စတုတ္ထော,ဆဇ္ဈံ" စသည်ဖြင့် ဒွေဘောနှင့် ရှိရသည်၊ ဆဇ္ဈောဒ္ဓလည်း ဆန္နံ နောင် ဌ ပစ္စည်းသက်, နံဝိဘတ်ချေ (ဆဋ္ဌ) ဋ္ဌ ဒွေဘော်လာသည်၊ ဇုတ္တိလိန်၌ "စတုန္နံပူရဏီ စတုတ္ထော" ဟုဂင်း, နပုံလိန်၌ "စတုန္နံ ပူရဏံ စတုတ္ထံ" ဟုဂင်း ဝိဂြိုဟ်ပြုရမည်ကို ပုဒ်တိုင်းမှာ သတိပြု။

ဆဋ္ဌမော—"ဝံ ဆဇ္ဈော ဝေ ဆဋ္ဌံမော" ဟု သိဟိုဠ်မူရိ၏၊ ဝံဟားဝ "ဆန္နံ ပူရဏော" ဟူသော ဝိဂြိုဟ်ကို ညွှန်းသည်၊ "ဆဇ္ဈော ဝေ" ဟူသော သကတ် အနက်၌ သခ်္ခ်ာပူရဏောမာ သုတ်ဝယ် "မော" ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် မပစ္စည်းသက်, "ဆဋ္ဌမော—၆ ခုမြောက်" ဟုဖြစ်၏၊ဆဋ္ဌမော-၆ ခုမြောက်သော၊ ခန္ဓိပါရဗိ-ခန္ဓိပါရမီ၊ မောဂ္ဂလ္လာန်၌ကဝဝ "ဆာ—ဋ္ဌ ဋ္ဌမော" ဟု ဋ္ဌမပစ္စည်းဟခါထည်းသက်သည်။ ["ဆဋ္ဌမ" ပုဒ်ကို စုက္ကိုယ်၌ မသုံးရ, ဂါထာ၌သာ သုံးရမည်ဟု ခွဲခြားကြ၏။]

(၄၀၇) "ဆ+အဟာနိ, ဆ+အာယတနာနိ" ဟူသော ဒ္ဝိဂုသမာသ် ဝါကျဖြင့် ဆာဟံ, (ဋ္ဌ အက္ခရာလာ၍) "ဆဋ္ဌာယတနံ" ဟုပြီးသော ဒ္ဝိဂုသမာသ်လည်း သခ်္ခ်ာရှေး

(၄၀၀) ဒ္ဒိန္ဒံ-၂ ခုတို့၏၊ ပုရေဏော ဣတိ ဝိဂ္ဂဟေ (သတိ)၊ ဒ္ဒိတိဟိ တိယော။ ။သခ်္ခ်ာပုရဏတ္ထေ, ဒ္ဒိတိ ဣစ္စေတေဟိ-တိယပစ္စယော ဝါ ဟောတိ။

(၄၀၉) ဝိပရိဏာမေန - ဝိဘတ်ပြောင်းလဲသော အား‌ဖြင့်၊ ဒ္ဒိတိဏ္ဏန္ဒိ-ဒ္ဒံ, တိဏ္ဏံ ဟူသောပုဒ်သည် (ဝတ္တမာနေ-ဇသဝ်)၊ [" ဒ္ဒိတိဟိ "မှ ဝိဘာဝ်ပြင်၍ "ဒ္ဒိ တိဏ္ဏံ"ဟု လိုက်သည်-ဟူလို၊]

တိယေ ဒုတာပိစ။ ။ပရေ, တိယ ပစ္စယေ-ကြောင့်၊ ဒ္ဒိတိ ဣစ္စေတေသံ-ဒ္ဒိတိ ဟူကုန်သော ဣ သဒ္ဒါတို့၏၊ ဒုတ ဣစ္စာဒေသော-ဒု, တ ဟူကုန်သော ဣ အာဒေသတို့ သည်၊ ဟောန္တိ၊ ဒုတိယော - ၂ ယောက်မြောက်သော၊ ပုရိသော - ကျား၊ ဒုတိယာ - ၂ ခုမြောက်သော၊["ဝိဘတ္တိ-ဝိဘတ်" သိဟိုဠ်မှု ရှိသည်၊] ဒုတိယံ - ၂ ခုမြောက်သော စိတ်၊ ဧဝံ, တိဏ္ဏံ-တို့၏၊ ပုရဏော - တည်း၊ တတိယော - ကြောင်း၊ တတိယာ, ယံ-၃ ခုမြောက်၊ အပိဂ္ဂဟဏေန - ဖြင့်၊ အညတ္ထာပိ - အခြား ပုဒ်နှောင်းရာ ဌာလည်း၊ ဒ္ဒိ သဒ္ဒဿ - ၏၊ ဒု အာဒေသော ဟောတိ၊ စ သဒ္ဒေန, ဒိစ-

---

ရှိသောကြောင့် ဤသန်ျာဒေခဏ်းဌ သွင်းပြသည်၊ ထို့ကြောင့်ပင် "သန်ျာနေ"ဟု ဝုတ္တိဌလည်း ထည့်နိုင်သည်၊"ဆ+အဟ"ဟု ဖြစ်သောအခါ ဤသုတ်ဖြင့် ဆကို သပြု, သာဟံ ဟု ဖြစ်၏၊ ဝါမြစ်၍ (သ) မပြုသောအခါ"ဆာဟံ"ဟုလည်းဖြစ်၏။ ["အသ ဇိဝိတံ"ကို တွဲဘက်ဖြစ်၍ ထည့်ပြသည်။] "ဆ+အာယတန"ဟု ဖြစ်သောအခါ ဆ ကို သ ပြု။

(၄၀၈) ဒ္ဒိတိဟိ တိဧယော—သက္ကတ၌ "တိယ"ဟု ဒိဃဖြင့် "ဒ္ဒိတီယော,တြိတီယော"စသည်ရှိ၏၊ရှေးပါဠိများ၌ ဒုတိယ တတိယဟု တို၌ ရသဖြင့် အတွေ့များ၏၊ ထို့ကြောင့်"တိယ=တိယ" ၂ ကျိုးလုံးပင် အသင့်ချသ်းဟု မှတ်။

(၄၀၉) အပိဂ္ဂဟဏေန၊ ပေ၊ ဒိဂုံ — [ဒုတိယော တတိယော စသည်ပြီးပုံ ထင်ရှားပြီ၊] "အပိဂ္ဂဟဏေန အညတ္ထာပိ"အရ ဒုတာပိဝယ် အုပိသဒ္ဒါကိုတိယေနောင် ထိုင်စေ၍"တိယေပိ-တိယပစ္စည်းကြောင့်လည်း"ဟုပေး၊ တိယေဟူသော နိမိတ်နောင် ထိုင်သော ကိုအပိဖြင့် တိယ ပစ္စည်းမှတပါး အခြားသော ရတ္တာ—ဝိဓစသော နိမိတ်ကို ဆည်းသည်၊ "ဒုတာဒ-ဒု တ အပြုတို့သည်လည်း"ဟုပေး၍ ထို ဒု-တ ကာရိယနောင် ထိုင်သော စ သဒ္ဒါလည်း ဒိ အပြုဟူသော အခြား ကာရိယကို ဆည်းသောကြောင့် "စသဒ္ဒေန ဒိစ"ဟုဆိုသည်၊ "ဒ္ဒိရတ္တံ"ဟု ဒိဂုသမာသ် ပြီးသောအခါ ဣသုတ်၌ အပိသဒ္ဒါဖြင့် ဒ္ဒိ ကို ဒုပြု၊ "ဒ္ဒေ+ဝိဓာ ယဿာတိ ဒုဝိဓံ, ဒ္ဒေ+အင်္ဂါနိ ဒုဝင်္ဂံ,ဒ္ဒေ+ဂုဏာ ဒုဂုဏံ, ဒ္ဒေ+ဂါဓေါ ဒိဂု"ဟု သမာသ်တွဲ၍ ဆိုင်ရာသမာသ်ပြီးသောအခါ ဒု-ဒိပြုလေ။

ဒိလည်း ပြု၊ ဒွေ-၂ ခုကုန်သော၊ ရတ္တိယော - ညဉ့်တို့တည်း၊ ဒု ရတ္တိ-၂ ညဉ့်၊ ဒုဝိဓံ-၂ ပါး အပြား ရှိ၏၊ ဒုဝင်္ဍ-၂ ပါးသော အင်္ဂါ၊ (ဒိရတ္တိ-၂ ညဉ့်)၊ ဒိဂုဏံ-၂ ထပ်၊ ဒိဂု-၂ ကောင်သော နွား။

(၄၁၀) တေသ မဟူ။ပ ၊ပေ၊ တိယာ။ ။အဟူ။ပ ပဒါနံ - အဟုဟူသော အနိုးပုဒ် ရှိကုန်သော၊ တေသံ စတုတ္ထ ဒုတိယ တတိယာနံ - ထို စတုတ္ထ, ဒုတိယ, တတိယ သဒ္ဒါတို့၏၊ အဟူ။ပ ပဒေန - အဟုဟူသော အနိုးပုဒ်နှင့်၊ သဟ-တက္ခ၊ အဟူ။ဟူ, ဒိဝဟူ, ဒိယဟူ အဟု တိယာဒေသာ - တို့သည်၊ ဟောန္တို၊ စ-ဆက်၊ ဇတ္ထ-ဤသုတ်၌၊ အဟူ။ပပဒ ပါဒါနသမတ္ထာ-အဟု ဟူသော အနိုးပုဒ်ကို ယူခြင်း၏ အစွမ်းကြောင့်၊ အဟုပုဗ္ဗကာ - အဟုသဒ္ဒါရှေးရှိကုန်သော၊ စတုတ္ထ ဒုတိယာဒယော - စတုတ္ထ ဒုတိယ အစရှိသော သဒ္ဒါတို့ကို၊ တေသံ သဒ္ဒေန-တေသံ သဒ္ဒါဖြင့်၊ ဂယျန္တေ-ယူအပ်ကုန်၏။

အဓေန - အခဲ့ဖြင့်၊ စတုတ္ထော - ၄ ခုတည်း၊ အဟူဓော - အခဲ့ဖြင့် ၄ ခု၊ ဝါ-၃ ခုခဲ့၊ အဓေန-ဖြင့်၊ ဒုတိယော - ၂ ခုတည်း၊ ဒိဝဓော, ဒိယဓော - အခဲ့ဖြင့် ၂ ခု၊ ဝါ-၁ ခုခဲ့၊ အဓေန-ဖြင့်၊ တတိယော-၃ ခုတည်း၊ အဟုတိယော-အခဲ့ဖြင့် ၃ ခု၊ ဝါ-၂ ခုခဲ့။

---

(၄၁၀) တေသံ စတုတ္ထ၊ပေ၊အဟူ။ပ ပဒါနံ—"စတုဓ္ဓေဟိ ထဒ္ဒာ, ဒ္ဝိတိဟိ တိယော"သုတ်၌ "စတုတ္ထ—ဒုတိယ—တတိယ"ဟု အစဉ်ရှိခဲ့သောကြောင့် ထို အစဉ် အတိုင်း"တေသံ"၌ တ သဒ္ဒါက ပြန်စွဲသည်၊ထို့ကြောင့်"တေသံ စတုတ္ထ ဒုတိယ တတိယာနံ"ဟု ဖွင့်ရသည်၊ အဓုံ ဥပ ပဒံ ယေသံ (စတုတ္ထ ဒုတိယ တတိယာနံ)တို့ အဟူ။ပ ပဒါ=အဟု အနိုးပုဒ်ရှိသော စတုတ္ထ စသည်တို့။

ဇတ္ထ, အဟူ။ပပဒ၊ပေ၊ဒုတိယာ ဒယော—သုတ်၌ "အဟူ။ပပဒေန"ဟု ရှိ၏၊ ထို"အဟူ။ပပဒ"သဒ္ဒါကိုယူခြင်း၏အစွမ်းကြောင့်"စတုတ္ထ-ဒုတိယ-တတိယ သက်သက် မဟုတ်, အဟုသဒ္ဒါနှင့် တွဲဘက်နေသော အဟုစတုတ္ထ, အဟုဒုတိယ, အဟုတတိယသဒ္ဒါ ဖြစ်ကြောင်း သိသာသည်၊ ထို့ကြောင့် သုတ်၌ပါသော တေသံ သဒ္ဒါဖြင့် အဟုသဒ္ဒါ ရှေးရှိသော စတုတ္ထ ဒုတိယ တတိယ သဒ္ဒါတို့ကို စွဲယူဘို့ရာ "တေသံ စတုတ္ထ ဒုတိယ တတိယာနံ အဟူ။ပပဒါနံ"ဟု ဖွင့်ရသည်—ဟူလို။

အဓေန စတုတ္ထော ဿမ်္ဘုဓော—အဟုသဒ္ဒါသည် တွဲဘက် သဒ်္ဂါ၏ ထက်ဝက် ဟူသောအနက်ကို ဟော၏၊ထို့ကြောင့်"အမ္ဘုဓော"အရ"၃ ခုခဲ့"ရ၏၊ထိုသို့ ၃ ခုခဲ့ ရအောင် "စတုတ္ထော"၌ ထ ပစ္စည်းလည်း ပူရဏအနက်၌ မသက်ဘဲ"သဒ်္ဂါပူရဏော" ဟူသော အလိုက်ကိုကြည့်၍"စတုဓ္ဓေဟိ ထဒ္ဒာ"သုတ်ဖြင့် သကတ္ထ၌ ထ ပစ္စည်းသက်-ဟု ကြံကြသည်၊ထို့ကြောင့်"အဓေန-အခဲ့ဖြင့်၊စတုတ္ထော-(၄ ခုမြောက်-ဟုမပေးဘဲ)

ကေဠ - တခုလည်း၊ ဒသစ - ဆယ်ခုတို့လည်း၊ ဣတိအတ္ထေ - ၌၊ ဒွန္ဒသမာဒေသ - ဒွန်သမာသ်ကို သော်၎င်း၊ ဧကေန - တခုဖြင့်၊ ဒေါမိကာ - လွန်ကုန်သော၊ ဒသ - ဆယ်ခုတို့တည်း၊ ဣတိအတ္ထေ - ၌ တပ္ပုရိသ သမာသေ ဝါ - ကိုသော်၎င်း၊ ကတေ - ပြုအပ်ခဲသော်၊ [“ကောရသ, ကောဒသ” တို့၌ စပ်၊ ဤသို့ ဝိဂြိုဟ်ပြုလျှင် ကောရသ - ကောဒသ ဖြစ်သည် - ဟူလို။]

သန်ျာနေတိ - သန်ျာနေ ပုဒ်သည်၊ ဝတ္တမာနေ - သော်၊ (ကောဒိတောဒသ ရ သန်ျာနေသုတ်မှ လိုက်)၊ ဒွေကဋ္ဌာန မာကာရော ဝါတိ - သုတ်ဖြင့်၊ အာတ္တံ - အာ အဖြစ်သည် (ဟောတိ)၊ အယံ ဝါသဒ္ဒေါ - သည်၊ ဝဝတ္ထိတ

၎ ခုတည်း”ဟု ပေးသည်၊ အဓေုန၌ နာ ဝိဘတ်လည်း ဝိသေသန အနက်၌ သက်၊ “အဓေုန စတုတ္ထော—အခွဲဖြင့် ၎ ခုဝံ့သည်း, ၎ခု အပြည့် မဟုတ်, ၃ ခု အပြည့်တွင် နောက်ထပ် တဝက်ထည့်ထားသော ၃ ခုခွဲ” ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။သဟတ္ထ၌ နာဝိဘတ်ဟုကြံ၍“အဓေုန-အခွဲနှင့်တကွ”ဟု ပေးရိုးရှိ၏၊ ထိုအနက်အတိုင်း“အဓေုန စတုတ္ထော-အခွဲနှင့်တကွ ၎ ခု”ဟူသည် ၎ ခုခွဲသာဖြစ်ရာ၏၊ ဥပမာ—“အဓုဟူသော အနိုးပုဒ်နှင့်တကွ စတုတ္ထကို အဓုံဓုပြု”ဟူရာ၌စတုတ္ထသဒ္ဒါချည်းမက,အဓုသဒ္ဒါလည်း အပိုပါသကဲ့သို့,ထို့အတူ ထက်ဝက်နှင့်တကွ ၎ခုဟူရာ၌ ၎ခုချည်းမက, ထက်ဝက်လည်း အပိုပါရာ၏၊ ထို့ကြောင့် “အခွဲနှင့်တကွ”ဟူသော အနက်ကို ဆင်ခြင်သင့်သည်။ [အခြားတနည်းကြံဘွယ်ကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ၌ပြထားသည်။]

ဒိဝဓုစသည်။ ။“အဓေုန ဒုတိယော”စသည် ဝိဂြိုဟ်ပြုရသော ဒုတိယ—တတိယတို့၌လည်း တိယ ပစ္စည်းကို သကထ္ထ၌ သက်သည်—ဟု ကြံ၊ “အဓေုန ဒုတိယော” ဟူသော တတိယာ တပ္ပုရိသ အနက်၌“အဓု ဒုတိယ”ဟု ဖြစ်သောဒုခါ ဤသုတ်ဖြင့် ဒိဝုဓု—ဒိယဓုပြု, နာဓံ ဒဲ့, သိ သက်, ဩ ပြု၊ အဓုတိယလည်း ဤနည်းအတိုင်းတည်း၊ အဓုတေယျော ဟု ရှိရာ၌ကား သကထ္ထ၌ ဏျ ပစ္စည်းသက်, တေသုဝုဒ္ဓိဖြင့် တိ၌ ဧ ကို ဧဝုဒ္ဓိပြု။

ကေဠေ၊ပေ၊ကဋေ—ကေ အစ ဒသတိုင်အောင် သန်ျာသဒ္ဒါတို့သည် တပုဒ်နှင့် တပုဒ်ကို ရောစပ်မြောက်ပွားရသော သမ္ဘန္ဓ-မိဿက-ဂဏိတ သန်ျာများ မဟုတ်ကြ၊ နဂိုရသင်္ကေတ (အမှတ်အသား)အတိုင်းပင် ကေသည် (၁)ဟူသော အနက်ကို၊ပေ၊ ဒသသည် (၁၀)ဟူသော အနက်ကို ဟောကြသော အထင်ရှုဋ္ဌိသဒ္ဒါ—သင်္ကေတသန်ျာများတည်း၊ ထို့ကြောင့် ထိုကေ စသော သန်ျာများအတွက် ရုပ်အနေအထားမှာ နာမ်ဝိဘတ် သက်၍ ဆိုင်ရာသုတ်ဖြင့် စိရင်ရုံမျှဖြင့် ပြီးရကား ထို သန်ျာများနောင် ပူရဏအနက်၌ .“မ”ပစ္စည်း သက်ပုံကိုသာ ပြခဲ့သည်၊ ကောဒသ စသော သန်ျာများကား တပုဒ်နှင့် တပုဒ် ရောစပ်ခြင်း စသည်ကို ပြုမှ ပြီးသောကြောင့် ထို သန်ျာသဒ္ဒါတို့ ပြီးပုံကို ရှေးဦးစွာ ပြပြီးမှ ထို သန်ျာတို့နောင် တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်း သက်ပုံကို ပြလိုရကား “ကေဠ” စသည်ကို မိန့်၊ ဆက်ဦးအံ့—“ကောဒသ”ဟု ပြီးအောင် စာကိုယ်အတိုင်း ဒွန်သမာသ်

ဝိဘာဃတ္ထော-၏၊ စ-ဆက်၊ ကေန-ထို့ကြောင့်၊ တ္ထေ-ဤ သုတ်၌၊ ဝါသုတိ-ဝါ သဒ္ဒါသည်၊ ဒသေ-ဒသ သဒ္ဒါကြောင့်၊ ဒ္ဝေကဒ္ဌာနံ-ဒ္ဝိ, ဧက, အဋ္ဌ သဒ္ဒါတို့၏၊ နိစ္စံ-မြဲသော၊ အာတ္တံ-အာ အဖြစ်ကိုဂုဏ်း၊ အာနဝုံတိယာနဝုတိ တိုင်အောင်သော သဒ္ဒါကြောင့်၊ ဒ္ဝိဿ-ဒ္ဝိသဒ္ဒါ၏၊ နဝါ-ဝိကပ်အားဖြင့်၊ အာတ္တံ-ဇင်း၊ ဣတရေသံ-ဒ္ဝိမှ တပါးသော ဧက အဋ္ဌသဒ္ဒါတို့၏၊ (ဝိဿတျာဒီသု-ဝိသတိ အစရှိသည်တို့ကြောင့်၊) အသန္တံ-မရှိသော၊ အာတ္တံ-ကိုဂုဏ်း၊ ဒီပေတိ-ပြ၏။

ကော်ဒိတော ဒသ ရ သခ်ျာနေတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ရတ္တံ-ရ အဖြစ်သည်၊ (ဟော်တိ)၊....ရာဒေသော-ရ အပြူသည်၊ ဝဏ္ဏ မတ္တတ္တာ-ဝဏ္ဏမျှ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝဏ္ဏ မတ္တ ပသင်္ခ-ဒ ဝဏ္ဏမျှကို ပြူရမည်လော, သ ဝဏ္ဏမျှကို ပြူရမည်လောဟု တွေးတောဘွယ်ရှိသည်၊ သိယာ-ဖြစ်ရာ၏၊ အပိ-သို့သော်လည်း၊ နိမိတ္တာဘာဝတော-ကော်ဒိတော်ဟူသော နိမိတ်နှင့် နိုးကပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒသဿ-ဒသ သဒ္ဒါ၏၊ ဒသော-ဒ၏သာလျှင်၊ (ရာဒေသော-ရ အပြူသည်၊ ဘဝတိ-ဖြစ်၏။)

ဖြစ်စေ တပ္ပုရိသ သမာသ်ဖြစ်စေ ထုံးစံအတိုင်းတွက်၊ ထို့နောက် ဒ္ဝေကဒ္ဌာန မာကာရောဝါသုတ်ဖြင့် ကေ၏ အဆုံးသရကို အာပြု "ကောဒသ" ဟု ဖြစ်၏၊ [ဤမျှဖြင့် မပြီးဧသေး, ဝိဘတ်သက်၍ ပြီးပုံကိုပြဦးလတ္တံ့။]

ဝဝတ္ထိတ၊ပေ၊ဒီပေတိဝါသုတိ-ဒ္ဝေကဒ္ဌာန မာကာရောဝါသုတ်ကို နာမ်ခေါ်၌ ပြခဲ့ပြီးသော်လည်း ရုပ်စီရင်ရာ၌ပင် ပါဝင်နေသောကြောင့် ဤတဒ္ဓိတ်ခေါ်၌ ပြရပြန်သည်၊ ထိုသို့ ပြရာဝယ် ဝါသဒ္ဒါ၏ အနက်ကျယ်ကို ထို နာမ်ခေါ်၌ မပြခဲ့ရသေးသောကြောင့် ဤ၌ ပြလိုရကား "ဒ္ဝေကဒ္ဌာနံ" စသည်ကိုမိန့်၊ ဝဝတ္ထိတ ဝိဘာဃာ အနက်ရှိသော ဝါ သဒ္ဒါကြောင့် ဒသသဒ္ဒါနှောင်းရာ၌ အမြဲအာပြု၍ "ဒ္ဝါဒသ-ကောဒသ-အဋ္ဌာဒသ" ဟု ဖြစ်၏၊ ဝိသတိ အစ နဝုတိတိုင်အောင် သခ်ျာနှောင်းရာ၌ ဒ္ဝိကိုသာ အာ ပြု၏၊ ထိုသို့ပြုရာ၌လည်း ဝိကဝ် (အနိစ္စ) ဖြစ်သောကြောင့် "ဒ္ဝါဝိသတိ ၊ပေ၊ ဒ္ဝါနဝုတိ" ဟုလည်း "ဒ္ဝေဝိသတိ ၊ပေ၊ ဒ္ဝေနဝုတိ" ဟုလည်း ရှိရသည်၊ ဝိသတိစသည် နှောင်းရာ၌ ဒ္ဝိမှတပါး အခြားသော ကေ အဋ္ဌတို့ကိုကား လုံးဝအာမပြု (အသန္တေ-အာ အပြုမရှိ" ဟူလို)၊ ထို့ကြောင့် ကောဝိသတိ အဋ္ဌာဝိသတိ စသည်မရှိဘဲ "ကေဝိသတ်, အဋ္ဌဝိသတိ" စသည်သာ ရှိရသည်။

ရာဒေသော၊ပေ၊နိမိတ္တာဘာဝတော-ကော်ဒိတောဒသရသခ်ျာနေသုတ်၌ "ဒသ-ဒသ သဒ္ဒါ၏၊ရ-ရအပြု" ဟု ဆိုသော်လည်း ရ အပြုက ဝဏ္ဏ တလုံးထည်း (ရိဗျည်းတလုံးထည်း) ဖြစ်သောကြောင့် "ဒသသဒ္ဒါ တခုလုံးကို ရပြုသည်" ဟုကား

တတော - ထိုမှ နောက်၌၊ ဗဟုဝစနံ - ဗ'ဟုဝုစ်ဖြစ်သော၊ ယော - ယော ဝိဘတ်သက်၊ ပဥ္စာဒီန မကာရောတံ့-သုတ်ဖြင့်၊ သ ဝိဘတ္တိဿ-သော၊ အာဒုံးသရ၏၊ ဒုတ္တံ-အ အဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ)၊ ကောရဿ, ကောဒဿ-ကောရဿ, ကောဒဿဟု ပြီး၏၊ လိင်္ဂတ္တယေပိ-လိန် ၃ ပါး အပေါင်း၌လည်း၊ သမာနံ-ရုပ်တူ၏။

(၄၁၁) ဝါတိ ဝတ္တတေ (သဆဿဝါသုတ်မှ လိုက်)။

ကောဒိတော ဒဿသီ။ ။ပုရဏတ္ထေ-သစ်ကျ၏ ပြည့်ကြောင်း အနက်၌၊ ကောဒိတော - ဧက အစရှိသော သစ်ကျ သဒ္ဒါမှ၊ ပရဿ - သော၊ ဒဿသ-ဒဿသဒ္ဒါ၏၊ အန္တေ - အဆုံး၌၊ ဤပစ္စယော-ဤပစ္စည်းသည်၊ ဝါ ဟောတိ၊ .... ဒဿသာ - ဆဋ္ဌီယန္တဖြစ်သော ဒဿသဒ္ဒါ၏၊ ပစ္စယာယောဂါ (ပစ္စယ+အယောဂါ)-"ဤ" ဟူသော ပစ္စည်းနှင့် မစပ် မယှဉ်ခြင်းကြောင့်၊ အတ္ထတော - သာမတ္ထိယတ္ထအားဖြင့်၊ အန္တေတိ - အန္တေ ဟူသော အနက်ကို၊

ထင်မှားဘွယ် မရှိဖွတ့်ချေ၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း—"သဒ္ဒါတခုကို အုံခြား သဒ္ဒါတခု ဖြစ်အောင် ပြုရာ၌ အာဒေသိနှင့် အာဒေသ သဒ္ဒါချင်း ညီမျှမှ သင့်တင့်၍, ဒဿ သဒ္ဒါ တခုကို ရ၌ပြုပြီလျှင် မညီမျှသဖြင့် မသင့်တင့်သောကြောင့်တည်း၊ (ဤကား ဂါထာ၏ အဓိပ္ပါယ် မဟုတ်သေး, ဂါထာမှ အပိုထွက်သော အဓိပ္ပါယ်တည်း။)

ရာဧဒဧသာ၊ပေ၊ဝဏ္ဏာမတ္တာပသင်္ဂိသိယာ—ရ အပြုက ဝဏ္ဏ (ဗျည်း)တလုံးတည်း ဖြစ်သောကြောင့် (ဒဿ ၂ လုံးတွင်) ဒ ဗျည်းကို ရ ပြုရမည်လော—သို့မဟုတ် သ ဗျည်းကို ရ ပြုရမည်လော—ဟုသာ တွေးတောဘွယ် ရှိလေသည်။ [ပသင်္ဂိပိကို "ပသင်္ဂိ+အပိ" ဟု ပုဒ်ဖြတ်။]

အာဒိဒဿဿဒဧသေ၊ပေ၊ဘာ့ဝဓတော — ထိုသို့ တွေးတော ယုံမှားဘွယ်ရှိသော်လည်း ဒ ကို ရ ပြုတိုက်က သာ၍သင့်လျော်၏၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း—"ကောဒဿ" ဟု ရှိရာ၌ ကသည် "ကောဒိတော" အရ ပဋ္ဌမိနိမိတ်တည်း၊ ထိုသို့ နိမိတ်ဖြစ်သော ကသဒ္ဒါနှင့် ဒ ဗျည်းကသဓ နိုးကပ်လျက် ရှိသောကြောင့်တည်း၊ "ကောဒိတော-ကေမ့ နောက်ဖြစ်သော (ကေမ့ နောက်၌ကပ်လျက်နေသော) ဗျည်း"ကား "ဒ"တည်း၊ထိုသို့ နိမိတ်နှင့် ကပ်လျက်နေသောကြောင့် "ဒ"ကိုသာ ရ ပြုရသည်-ဟူလို။ [ထိုနောက် နာမ်ငဲ့, ယောသက်၍ ကောရဿ ဖြစ်အောင်တွက်၊ လိန် ၃ ပါးလုံး ကောရဿ ကောဒဿ ချည်းတည်း။

(၄၁၁) **ဒဿဿ၊ပေ၊အတ္ထတော**—"ကောဒိတော ဒဿသီ" ဟု သုတ်၌လည်း "အန္တေ" သဒ္ဒါမပါ, ရှေ့မှလည်း လိုက်ဘို့ရာမရှိပါဘဲ အဘယ့်ကြောင့် ဝုတ္တိ၌ "အန္တေ" ဟူသောအနက်ကို ထည့်စွက် ဖွင့်ပြနိုင်သနည်း-ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် "ဒဿဿ၊ပေ၊အတ္ထတော" ဟူသော ၂ ပါဒကို မိန့်သည်၊ "ဒဿဿ + ဓိ = ဒဿသဒ္ဒါ၏ + ဓိ ပစ္စည်း" ဟု ဆိုလျှင် အနက် အဓိပ္ပါယ် မရှိသောကြောင့် ဒဿဿ ဟူသော ဆဋ္ဌီယန္တ

လဒ္ဓံ-ရအာပ်၏၊ တဒန္တသ-ထိုဣ၌ပစ္စယန္တ သဒ္ဒါ၏၊ သဘာဝေန-ဣတ္ထိလိင်္ဂကို ထွန်းပြနိုင်သော သဘောသတ္တိအားဖြင့်၊ ဣတ္ထိယံ ယေဝ-ဣတ္ထိလိင်္ဂသာလျှင်၊ သမ္ဘဝေါ-ဖြစ်ခြင်းသည် (ဟောတိ)၊.... ကောဒသန္နံ-တဆဲ့ တယောက်တို့၏၊ ပူရဏီ-ပြည့်ကြောင်း (မိန်းမ)သည်၊ ကောဒသိ—မည်၏၊ [“ဣတ္ထီ-မိန်းမတည်း”ဟု သိဒ္ဓ အဘိဓေယျ ပါ၏၊] အညတြ-အခြားလိင်္ဂတို့ဒ္ဓ၊ ကောဒသမော-တဆဲ့ တယောက် မြောက်သော ယောကျား၊ ကောဒသမံ - တဆဲ့ တခု မြောက် စိတ်။

ပုဒ်ကို (ဤ)ဒ္ဓ စာစပ်၍ မဖြစ်နိုင်၊ ခဲ့အံ့—ဆဋ္ဌိယန္တပုဒ်ဟိုသည် အာဒေသ-အာဂမ-လောပတို့နှင့်သာ ဆက်စပ်နိုင်၏၊ မှန်၏—“အမှသ+မမံ သ ဝိဘတ္တိသ ဧသ” ဤဒ္ဓ အမှသ ဟူသော ဆဋ္ဌိယန္တပုဒ်သည် “မမံ”ဟူသော အပြုအာဒေသနှင့် ဆက်စပ်၏၊ သာဂမော(“သသ+အာဂမော)”ဟူရာဒ္ဓ “သသ”ဟူသော ဆဋ္ဌိယန္တပုဒ်သည် အာဂမနှင့် စပ်၏၊ သရလောပေါ(သရာနံ+လောပေါ)”ဟူရာဒ္ဓ “သရာနံ”ဟူသော ဆဋ္ဌိယန္တပုဒ်သည် လောပနှင့် စပ်သည်၊ ဤသို့ ဆဋ္ဌိယန္တပုဒ်တို့သည် အာဒေသ စသည်တို့နှင့် စပ်ရိုးမှန်၍ ပစ္ဆညိးနှင့် စပ်ရိုး မရှိသောကြောင့် “ဒသသ+ဋ”ဒ္ဓ “ဒသသ” ဟူသော ဆဋ္ဌိယန္တလည်း “ဝ”ဟူသော ပစ္ဆညိးနှင့် တိုက်ရိုက် ဆက်စပ်၍ မဖြစ်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် ဒသသ-ဟူသော ဆဋ္ဌိယန္တပုဒ်ကို အန္တာပေက္ခ ဆဋ္ဌိကြံ၍ ထိုဆဋ္ဌိဝိဘတ်၏ သာမတ္ထိယတ္ထအားဖြင့် ဝုတ္တိဒ္ဓ“အနွေ”ဟူသော အနက်ကို ရနိုင်သည်။ [“ဒသသ”ဒ္ဓ သဝိဘတ်က အန္တာပေက္ခ ဆဋ္ဌိဖြစ်၍ “ဒသသံ—ဒသ သဒ္ဒါ၏ အဆုံးဒ္ဓ” ဟူသော အနက်ကို ဟောစွမ်းနိုင်၏၊ဤသို့ဟောစွမ်းနိုင်ခြင်းကိုပင်“အဋ္ဌဟော-သာမတ္ထိယတ္ထ” ဟု ခေါ်သည်။]

တဒန္တသ၊ပေ၊သမ္ဘဝေါ — (ဤ) ပစ္စယန္တ ဆုံးသော “ကောဒသိ”စသော ပုဒ်သည်နဂိုရသဘောအတိုင်းပင် ဣတ္ထိလိင်္ဂကို ထွန်းပြနိုင်၏၊ [“သဘာဝေန”ဒ္ဓသဘာဝ ဟူသည် သတ္တိပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာဒ္ဓ“သတ္တိ သဘာဝေန”ဟုဖွင့်သည်၊] ဤသို့ (ဤ) ပစ္စယန္တ ပုဒ်ရင်းကပင် (အာ—ဤ—ဣနီ ဣတ္ထိ ဇောတက ပစ္ဆညိး မသက်ရဘဲ) နဂိုရ သဘာအတိုင်း ဣတ္ထိလိင်္ဂကို ထွန်းပြနိုင်သောကြောင့် ကောဒသိ စသော ပုဒ်တို့သည် (ပုံ—နပုံလိင်္ဂ မဖြစ်ကြ) ဣတ္ထိလိင်္ဂသာ ဖြစ်ကြရသည်။

အညတြ၊ပေ၊ကောဒသမံ—ပုံလိင် နပုံလိင်များဒ္ဓ (ဤ) ပစ္ဆညိး မသက်ကြောင်း ပြလို၍ “အညတြ ကောဒသမော—မံ”ဟု မိန့်သည်၊ “ကောဒသန္နံ ပူရဏော ကောဒသမော”ဟုပြု၍ သန်္ဓာ ပူရဏော မော သုတ်ဖြင့် မ ပစ္ဆညိးသက်၊ “ကောဒသန္နံ ပူရဏံ ကောဒသမံ”လည်း နည်းတူ၊ [ယဒန္တပ ပန္နာ—စသော သုတ်ကြီးဖြင့် ပူရဏ အနက်ဒ္ဓ (အ) ပစ္ဆညိး သက်လျှင် “ကောဒသော-တဆဲ့ တရက်တို့၏ ပြည့်ကြောင်းနေ့၊ စာတုဒ္ဒသော-၁၄ရက်မြောက် ဥပုသ်၊(စာဒ္ဓ ဇောသုဝဏ္ဏဖြင့်ဝုဏ္ဏပြု၊)ပန္နရသော-၁၅ရက်မြောက် ဥပုသ်”ဟု ရုပ်ဖြစ်၏။]

ဒွေစ-၂ ခုတ္ထိလည်း၊ ဒသစ-တ္ထိလည်း၊ ဣတိဝါ-ဤ ဒွန်သမာသ် အနက်ဦ ၎င်း၊ ဒ္ဒိဟိ အဓိကာ ဒသ, ဣတိဝါ-ဤ တပ္ပုရိသ် သမာသ် အနက်ဦ၎င်း၊ ဒ္ဒိဒသ-ဒ္ဒိဒသ ဟု ဖြစ်သော၊ ဣစ္စတြ-ဤရုပ်ဦ၊ [ဗာဒေသော, ရာဒေသော တ္ထိဦစပ်၊] ဝါတိ ဝတ္တာတေ (သ ဆဿဝါ-သုတ်မှ လိုက်၊) ဝိသတိ ဒသေသု ဗာဒ္ဒိဿ တူတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဗာဒေသေ-ဗာ ပြုပြီးသော် [သ်ဦ "ဗာဒေသေ"ဟု ရှိ၏၊] ဒဿ-ဒ ၏၊ ရာဒေသော-ရပြု၊ ဗာရဿ-၁၂ ခုတ္ထို၊ [ဒ္ဒိဒသ-ဟု သမာသ်ပြီးသည့်အခါ ဗာ ပြုပြီးနောက် "ကောဒိတော ဒဿရ သခ်္ခ်ာနေ" သုတ်ဖြင့် ဒ ကို ရ ပြု (ဗာရဿ) နာမ်ငဲ့ ယောသက် စသည်။]

အညတြ-ဗာ အပြုမှ တပါးသောအရာဦ၊ အာတ္ထံ-အာပြု၊ ဒ္ဒါဒသ-တို့၊ [ဗာ မပြုလျှင် "ဒွေကဋ္ဌာန မာကာရော ဝါ"ဖြင့် အာပြု၍ "ဒ္ဒါဒသ"ဟု ဖြစ်သည်-ဟူလို့၊] ဒ္ဒါဒသန်ံ-၁၂ ခုတ္ထို၏၊ ပုရဏော-သည်၊ ဗာရဿမော, ဒ္ဒါဒသမော, ဒ္ဒါဒသိ-မည်၏၊ [ဒ္ဒါဒသနောင် ပုရဏ အနက်ဦ ဧပစ္စည်း သက်၍ ဒ္ဒါဒသိ-ဟု ဖြစ်၏၊ "ဒ္ဒါဒသန်ံ ပုရဏိ"ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု။]

တယောစ-၃ ခုတ္ထိလည်း၊ ဒသစ, ဣတိဝါ-ဦ၎င်း၊ တိဟိ အဓိကာ ဒသ, ဣတိဝါ-ဦ၎င်း၊ တေရဿ-တေရဿ ဟု ဖြစ်၏၊ တေသုဝုဒ္ဓိ လောပါဂမာဒိနာ-တေသုဝုဒ္ဓိ လောပါဂမ စသောသုတ်ဖြင့်၊ အာနုဝုတိယာ - နုဝုတိတိုင်သော သခ်္ခ်ာကြောင့်၊ တိဿ-တို့၏၊ တေ အာဒေသော-တေပြု၊ [သမာသ် အခိုက်ဦ "တိဒသ"ဟု ဖြစ်သည့်အခါ ဒ ကို ရ ပြု, သုတ်ကြီးဖြင့် တိ ကို တေ ပြု-ဟူလို့၊] တေရဿမော, တေရသိ-တဆဲ့သုံးခုတ္ထို၏ ပြည့်ကြောင်း၊ ["တေရဿန်ံ+ပုရဏော, တေရသန်ံ+ပုရဏိ"ဟု ပြု။]

စတ္တာရော်စ-၄ ခုတ္ထိလည်း၊ ဒဿစ၊ပေ၊စတုဒ္ဒသ-စတုဒ္ဒသဟု ဖြစ်ပြီးသော၊ ဣစ္စတြ-ဤရုပ်ဦ၊ ဂဏ်းနေတိစ ဒဿဿတိစ [သိဟိုင်္ဂမ်ဦ "တိစ"ဟု ရှိ၏၊] ဝတ္တမာနေ-သော်၊ စတူပ၊ပေ၊နဝါတိ-သုတ်ဖြင့်၊ တုလောပေါ-တုဒကျခြင်း သည်ရင်း၊ စုစောစ-စုအပြု, စောအပြုသည်ရင်း (ဟောတိ)၊ စုဒ္ဒသ, စောဒ္ဒသ, စတုဒ္ဒသ-၁၄ ခုတ္ထို၊ [ယော သက်၍ ပဥ္စာဒီန မကာရောဖြင့် စီရင်၊ နောက် ပဥ္စဒသ စသည်လည်း နည်းတူ၊] စုဒ္ဒသမော စတုဒ္ဒသမော-၁၄ ယောက်တို့၏ ပြည့်ကြောင်း ယောကျိုး၊ စတုဒ္ဒသိ-မ၊ စာတုဒ္ဒသိဝါ-လည်း ရှိ၏၊ [တေသုဝုဒ္ဓိဖြင့် စာဒ်ဦ ဝုဒ္ဓိပြု။]

ပဥ္စစ၊ ပေ၊ ပဥ္စဒသ, ဣစ္စတြ - ဥ်၊ တေသုဝဲဒ္ဓိလောပါဒိနာ - ဖြင့်၊ ပဥ္စ သဒ္ဒဿ - ၏၊ ဒသဝိသေသု - ဒသဝိသ သဒ္ဒါတို့ကြောင့်၊ ပန္နပဏ္ဏအာဒေသာပိ - ပန္န, ပဏ္ဏ အပြုတို့သည်လည်း (ဟောန္တိ)၊ [ဒသကြောင့် ပန္န, ဝိသတိကြောင့် ပဏ္ဏပြု၊ အပိကြောင့် "မ ပြုသည်လည်းရှိ၏"] အဌာဒိတောစာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ရတ္တံ-ရပြု၊ ပန္နရသ၊ ပေ၊ ပဥ္စဒသိ - ၁၅ ယောက် မြောက် မိန်းမ။

ဆစ ဒသစ, ဣတိဝါ - ဥ်ဌင်း၊ ဆဟိ အဓိကာ ဒသ, ဣတိဝါ - ဌင်း၊ သမာသေ - ကို၊ ကတေ - ပြုအပ်ပြီးသော်၊ ဆဿာတိ - ဆဿပုဒ်သည်၊ ဝတ္တမာနေ - လိုက်လတ်သော်၊ ဒသေ သော နိစ္စဥ္စာတိ - သုတ်ဖြင့်၊ သော-သပြု၊ သန်္ဂါနံတိ ဝါတိစ ဝတ္တတေ ("ဝတ္တမာနေ" ဟု ရှိလျှင် သာ၍ ကောင်းသည်၊) လ ဒဏုနံတိ - သုတ်ဖြင့်၊ လတ္တံ-လပြု၊ အယံ ဝါ သဒ္ဒေါ-ဣ လဒဏုနံသုတ်၌ ဝါသဒ္ဒါသည်၊ ဝဝတ္ထိတ ဝိဘာသတ္ထော - ၏၊ ဝဝတ္ထိတ ဝိဘာသတော - ဝဝတ္ထိတ ဝိဘာသာ ဝါ သဒ္ဒါကြောင့်၊ သောဠသေ-သောဠသ ရုပ်၌၊ ဒသ - ဒ ၏၊ အယံဠော - ဣ ဠ အပြုသည်၊ နိစ္စံ - အမြဲ၊ ဟောတ၊ စတ္တာလီသေ စ - စတ္တာလီသ ရုပ်၌ဌင်း၊ တေရသေစ - ဌင်း၊ (ရသ - ရ၏၊) အယံဠော - သည်၊ ဝါ - ဝိကပ်အားဖြင့်၊ ဟောတိ၊ အညတြ-ဒသံ, ပန္နရသ စသော အခြားရုပ်တို့၌၊ အယံဠော - သည်၊ နစ ဟောတိ - မဖြစ်သည်သာ။

လဠုနံ - လငယ် ဠကြီးတို့၏၊ ကွစိ-အချို့.အရာ၌၊ အဝိသေသော-အထူး မရှိသည်၏ အဖြစ်သည် (ဟောတိ)၊ သောဠသ - တဆဲ့ခြောက်ခုတို့၊ [တေဠသ (တေရသ) - တဆဲ့သုံးခုတို့၊ စတ္တာလီသံ, စတ္တာရီသံ - ၄၀၊] သောဠသမော-တဆဲ့ခြောက်ယောက်မြောက်သော ယောကျား၊ သောဠသီ - မ။

ဠောနိစ္စံ၊ ပေ၊ ဝိဘာသနေတာ — [သိဟိုဠ်မူ၌ "ဒသံ" အရာဝယ် ဝါသ (ဝါ+အသ)—ဟု ရှိ၏၊ အသ အတွက် ဒ-ရ ၂ မျိုးလုံး အစွဲခက်၍ "ဒသ" ဟု ရှိသော မြန်မာမူအတိုင်း အနက်ပေးသည်၊] ဤ ဝါသဒ္ဒါ၏ နိစ္စဝိဓိ စသည်ကို နာမ် ဤသုတ်၌လည်း ပြထား၏၊ ထိုအတိုင်းပင် အဓိပ္ပါယ်မှတ်၊ လငယ် ဠကြီးတို့ တချို့ရုပ်၌ မထူးသောကြောင့် စတ္တာလီသံ၌ လငယ်နှင့်ရှိနိုင်သည်၊ သောဠသ နောက်၌ "တေဠသ, စတ္တာလီသံ, စတ္တာရီသံ" တို့သည် သန်္ဂါအစဉ် မဟုတ်သော်လည်း ဠ အပြုမမြဲကြောင်း ပြယုဂ်ဖြစ်၍ ဤ၌ ပြထားသည်၊ စတ္တာလီသံ စတ္တာရီသံ ဟု ၂ ရုပ် ပြသကဲ့သို့ "တေဠသ-တေရသ" ဟု ၂ ရုပ် ပြထားလျှင် သာ၍ကောင်းမည်။

ဝါတိ-ဝါပုဒ်ကိုဌင်း၊ ဒသ်တိ-ကိုဌင်း၊ ရတိ-ရပုဒ်ကိုဌင်း၊ သခ်္ျာနေတိ-ကိုဌင်း၊ အဓိကိစ္စ - လိုက်စေ၍၊ အဋ္ဌာဒိတော စာတိ - သုတ်ဖြင့်၊ ရတ္တံ-ရ အဖြစ်သည် (ဟောတိ)၊ အဋ္ဌာရသ, အဋ္ဌာဒသ - တဆဲ့ရှစ်ယောက်တို့၊ အာတ္တံ - အာ အဖြစ်သည် (ဟောတိ)၊ အဋ္ဌာရသန္နံ - တို့၏၊ ပူရဏော-သည်၊ အဋ္ဌာရသမော, အဋ္ဌာဒသမော - မည်၏၊ ဝံ, သတ္တရသ, သတ္တဒသ - တဆဲ့ခုနစ်ယောက်တို့၊ သတ္တရသမော, သတ္တဒသမော - တဆဲ့ခုနစ်ယောက်တို့၏ပြည့်ကြောင်း၊ အဋ္ဌာဒိတောတိ - အဋ္ဌာဒိတော ဟူသောသုတ်သည်၊ ကိမတ္ထံ-နည်း၊ စတုဒ္ဒသ - စတုဒ္ဒသ ပြယုဂ်တို့၌ တားမြစ်ခြင်းအကျိုးရှိ၏။ [အဝိပ္ပါယ်ကို နာမ်၌ ပြခဲ့ပြီ။]

ဧကေန - တခုဖြင့်၊ ဥနာ - ယုတ်လျော့သော၊ ဝီသတိ - ၂၀တည်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ တပ္ပုရိသော - တပ္ပုရိသ် သမာသ်သည်၊ (ဟောတိ)၊ ဧကူနဝီသတိ-တခုယုတ် နှစ်ဆယ်၊ ဝါ- တဆဲ့ကိုးခု၊ ဧကူနဝီသတာဒယော - ဧကူနဝီသတိ အစရှိသော သဒ္ဒါတို့ကို၊ အာနဝုတိယာ - နဝုတိသဒ္ဒါ တိုင်အောင်၊ ဧကဝစနန္တာ - ဧကဝုစ်အဆုံးရှိကုန်၏ဟူ၍ဌင်း၊ ဣတ္ထိလိင်္ဂါစ-ဣတ္ထိလိင်္ဂရှိကုန်၏ဟူ၍ဌင်း၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ-ကုန်၏၊ တေစ — ထို ဧကဝစနန္တ, ဣတ္ထိလိင် အဖြစ်တို့သည်လည်း။ သခ်္ျာနေ = သခ်္ျာ ပဓာန အရာဒ်၌ဌင်း၊ သခ်္ျာယျေစ = သခ်္ျာယျ ပဓာန အရာဒ်၌ဌင်း၊ ဝတ္တ်ဇန္တေ = ဖြစ်ကုန်၏။

ဝါ ဒသရ သခ်္ျာနေတိ—သိမူဒ် ဤအတိုင်း ပါဌ်ဌိ၏၊ မြန်မာမူဒ် "ကောဒိတော ဒသရ သခ်္ျာနေတိ" ဟု ရှိ၏၊ ကောဒိတောပုဒ် မလိုက်သောကြောင့် သိမူအထိုင်းသာကောင်း၏၊ ထို "ဝါ-ဒသ-ရ-သခ်္ျာနေ" တို့ လိုက်ကြောင်းကို နာမ်၌လည်း ဤသုတ်၌ ပြခဲ့သည်၊ အဋ္ဌာရသ၏နောက်၌ "အဋ္ဌာဒသ" ဟု မြန်မာမူဒ်မရှိ၊ လိုက်သော ဝါသဒ္ဒါကြောင့် အဋ္ဌာဒိတောစ သုတ်၏ ရ အပြုမမြဲရကား "အဋ္ဌာဒသ" ဟု (သိမူအတိုင်း) ရှိရခြင်းမည်၊ ဥပမာ-"ဒဂု" ဟော သခ်္ျာ၌ ထိုဝါကြောင့်ပင် "သတ္တရသ, သတ္တဒသ" ဟု ၂ ရုပ် ပြသကဲ့သို့တည်း။

ဧကေန၊ ပေ၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ—"ဥနာ+ဝီသတိ, ဥနဝီသတိ" ဟု ရှေးဦးစွာ ကမ္မဓာရဲ့သမာသ်တွဲ၊ ထို့နောက် "ဧကေန + ဥနဝီသတိ" ဟု တတိယာ တပ္ပုရိသ် သမာသ်တွဲရမည်၊ စာကိုယ်၌ "ဧကေန+ဥနာ+ဝီသတိ" ဟု ၃ ပုဒ်လုံး တခါတည်းတွဲပြသည်မှာ လဟုကနည်းအားဖြင့် အလွယ်တကူပြခြင်းတည်း-ဟု မှတ်၊ ဧကူနဝီသတိ-ဟု တပ္ပုရိသ် သမာသ်ပြီးသောအခါ နာမ်ငဲ့, သိသက်, ချေ၊ ဣတ္ထိလိင် ဧကဝုစ် ချည်း ရုပ်စဉ်။

သခ်္ျာနနှင့် သခ်္ျေယျ။ ။"သခ်္ျာယတိ ဧတေနာတိ သခ်္ျာနံ၊ ဧတေန-ဤ၁-၂-စသောသခ်္ျာဖြင့်၊ သခ်္ျာယတိ—ဧရေတွက်အပ်၏" နှင့်အညီ, ၁—၂—၃၊ ဌပ၊ ၁၀-၂၀

ယဒါ-အကြောင်အခါဌ်၊ သခ်္ခ်ာနေ ဝတ္တာန္တေ၊ တဒါ-ထိုအခါဌ်၊ ဘိက္ခူနံ-တို့၏၊ ကေုနဝိသတိ-တပါးယုတ် ၂၀ သည်၊ တိဋ္ဌတိ--တည်၏၊ ဘိက္ခူနံ, ဘောတိ ကေုနဝိသတိ-အို တပါးယုတ် ၂၀၊ တိဋ္ဌတု-ရပ်တော်မူပါ၊ ဘိက္ခူနံ, ကေုနဝိသတိ-ကို၊ ပဿ-ရှုလော့၊ ဘိက္ခူနံ, ကေုနဝိသတိယာ-သည်၊ ကဲတံ-ပြုအပ်၏၊ ဣစ္စာဒိ။

စသော ရေတွက်ကြောင်း သခ်္ခ်ာသည် သခ်္ခ်ာနမည်၏၊ ရဟန်း ၂ ပါး, ၃ ပါး၊ပေ၊ ၁၉ ပါး, ၂၀ စသော အသုံးအနှုန်းများသည် ထို သခ်္ခ်ာနကို (သခ်္ခ်ာကို) နောက်ထားသောအားဖြင့် လိုရင်း ပဓာနပြု၍ သုံးနှုန်းခြင်းတည်း၊ "သခ်္ခ်ာယတော်သခ်ျေယျော"နှင့် အညီ ရေတွက်အပ်သော အရာဝတ္ထုသည် သခ်ျေယျ မည်၏၊ "၂ ပါးသော ရဟန်း၊ပေ၊၂၀ သော ရဟန်း"စသော အသုံးအနှုန်းများသည် ထို သခ်ျေယျကို နောက်ထားသောအားဖြင့် လိုရင်းပဓာနပြု၍ သုံးနှုန်းခြင်းတည်း။

တေစ သခ်္ခ်ာနေ သင်္ခ်ျေယျေ စ ဝတ္တာန္တေ—"တေစ"ဌ် တေအရကို ကေဝစနန္တ—ဣတ္ထိလိင်အဖြစ်ကိုပြန်၍စွဲရမည်၊"တေစ-ထိုကေုနဝိသတိစသော သခ်္ခ်ာတို့သည်လည်း" ဟု မစွဲသင့်၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း—အားလုံးသော သခ်္ခ်ာသဒ္ဒါတို့သည် "ဘိက္ခူနံ ဒွေ-၂ ပါးကုန်သော ရဟန်းတို့" ဟု သခ်ျေယျ ပဓာနအရာဌ်ဌင်း ဖြစ်နိုင်ရကား "ထို ကေုနဝိသတိ စသော သခ်္ခ်ာ သဒ္ဒါတို့ကိုသာ သခ်္ခ်ာ ပဓာနအရာဌ်ဌင်း, သခ်ျေယျ ပဓာန အရာဌ်ဌင်း ဖြစ်ကုန်၏" ဟု ခွဲခြားး၍ မဆိုသင့်သောကြောင့်တည်း၊ ထို့ကြောင့် "တေ"အရ ကေုနဝိသတိ စသော သခ်္ခ်ာတို့၏ ကေဝစနန္တအဖြစ် ဣတ္ထိလိင် အဖြစ်ကို ပြန်၍ယူနပြသည်-ဟု ကြိသည်၊သခ်္ခ်ာန ပဓာန အရာဌ်ဌင်း,သခ်ျေယျပဓာနအရာဌ်ဌင်း, ထို ကေုနဝိသတိ စသော သခ်္ခ်ာသဒ္ဒါတို့၏ ကေဝစနန္တ ဣတ္ထိလိင် အဖြစ်သည် မြင်၏၊ သခ်ျေယျ ပဓာန အရာဝယ် ရေတွက်အပ်သော ဝတ္ထုက ၁၉ ယောက် စသည်ဖြစ်၍ များသော်လည်း ကေဝစနန္တသာတည်း၊ ရေတွက်အပ်သော ဝတ္ထုက "ရဟန်း-စိတ်" စသည်ဖြင့် ပုလ္လိန် နပုံလ္လိန် ဖြစ်သော်လည်း "ကေုနဝိသတိယာ"စသည်ဖြင့် ဣတ္ထိလိန်သာ ဖြစ်သည်—ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။ရူပသိဒ္ဓိအလိုအဝိုင်း ဤအဓိပ္ပါယ်ကို ပြရသော်လည်း "ဒွါသဋ္ဌိသုသောမနဿံ (သဂ္ဂြိဟ်), ဆန္နဝုတိနံ ပါသဏ္ဍာနံ (ကစ္ဆည်းဂုတ္တိ" တို့ဌ် ဒွါသဋ္ဌိသု-ဆန္နဝုတိနံ-ဟူသော ဗဟုဝစနန္တရုပ်များကိုလည်း တွေ့ရသေးသောကြောင့် သခ်ျေယျပဓာန အရာဌ် ကေဝစနန္တရုပ် အမြဲမဟုတ်ရကား များသောအားဖြင့်သာ ကေဝစနန္တရုပ် ဖြစ်သည်ဟုမှတ်၊ သခ်္ခ်ာပဓာနအရာဌ်မူ ကေုနဝိသတိစသည်တို့ (ဝဂ္ဂဘေဒ မဟုတ်လျှင်) ကေဝစနန္တ မြင်၏။ [ဝဂ္ဂဘေဒ အကြောင်းကို နောက်ဌ် သိရလတံ့။]

ယဒါ သခ်္ခ်ာနေ၊ပေ၊ဣစ္စာဒိ—"ဘိက္ခူနံ ကေုနဝိသတိ-ရဟန်းတို့၏၊+၁၉ ပါး, ရဟန်း ၁၉ ပါး"ဟူရာဌ် ၁၉ ဟူသော အရေအတွက်သည် လိုရင်း ပဓာန ဖြစ်၏၊ "တိဋ္ဌတိ, တိဋ္ဌထ, ပဿ, ကတံ"ဟူသော ကြိယာပဒ်တို့ကား လိင်္ဂ-အာလပနတ္ထ

သခ်ဲ့ယျပန-သခ်ဲ့ယျ ပဓာနဌိကား၊ ကြုနဝိသတိ-သော၊ ဘိက္ခဝေါ-တို့သည်၊ တိဋ္ဌန္တိ-ဟူသည်ကုန်၏၊ ကြုနဝိသတို့-သော၊ ဘောန္တော ဘိက္ခဝေါ-အို ရဟန်းတို့၊ တိဋ္ဌထ-ချပ်ကြပါကုန်၊ ကြုနဝိသတိ•-သော၊ ဘုံက္ခြု-တို့ကို၊ ပဿ-လော့၊ ကြုနဝိသတိယာ-သော၊ ဘိက္ခြုဟို့, ကတံ-၏၊ ဣစ္စာဒိ၊ ဝိယတာဒိသုပိ-ဝိသတိ အစရှိသော သခ်္ယာသဒ္ဒါတို့ဌ်လည်း၊ ဧဝံ-ဤအတူ၊ ယောဧံတပ္ပံ-ယှဉ်စေရာ၏၊ ကြုနဝိသတိယာ-တပါးယုတ် ၂၀ ၏၊ ပုရကောပြည့်ကြောင်းသည်၊ ကြုနဝိသတို့မော-မည်၏။

(၄၁၂) ဒသစ-ဆယ်ခုတို့လည်း၊ ဒသစ-လည်း၊ ဣတိအတ္ထေ ဒဋ္ဌဗ္ဗသမာသံ, ကတ္ဝာ-၍၊ ဒသဒသာတိ-ဒသ ဒသ ဟူ၍၊ ဝတ္တာဗ္ဗေ-ဆိုထိုက်ရာ၌၊ သရူပါနုမေကသေသဿသကိံတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ကေသေသေ-ကေသေသ်ကို၊ ကတေ-သော်၊ ဒသသဒ္ဒဇေတာ-မှနောက်၌၊ ပဌမာ ဗဟုဝစနံ-သော၊ ယော-ယော ဝိဘတ် သက်၊ ဒသ ယော ဣတိ-ဟု ဖြစ်ပြီးသော၊ ဣဓ-ဤ

စသည် ထင်ရှားအောင် အပိုထည့်အပ်သော ကြိယာများတည်း၊ ဣစ္စာဒိ၌ အာဒိဖြင့် "ဘိက္ခြုနံ ကြုနဝိသတိယာ-အား၊ ဒေဟိ-လှူလော့၊ ဘိက္ခြုနံ ကြုနဝိသတိယာ-မှ၊ အဓေတိ-ဖဲ့၏၊ ဘိက္ခြုနံ ကြုနဝိသတိယာ-၏၊ သန္တကံ-ဥစ္စာ၊ ဘိက္ခြုနံ ကြုနဝိသတိယာ, ကြုနဝိသတိယံ-၌၊ တိဋ္ဌတိ-တည်၏" ဟု စပ်ပုဒ်ကြိယာကို သင့်တော်သလို ထည့်၍ ကြုနဝိသတိယာ (သတ္တမီ၌ "ကြုနဝိသတိယံ" နှင့်တကွ) ကေဝုစ်ချည်း ဣတ္ထိလိန်ချည်း ရုပ်ဖြစ်ပုံကို သိရာ၏။

သခ်ဲ့ယျ ပန၊ပေ၊ဣစ္စာဒိ— "ဘိက္ခဝေါ" စသည်ဖြင့် သခ်ဲ့ယျ (ရေတွက်အပ်သောဝတ္ထု) ကို ပဓာနပြုသော အရာ၌ "ဘိက္ခဝေါ" ဟု သခ်ဲ့ယျဒြပ်က များ၍ ပုလ္လိန်ဖြစ်သော်လည်း "ကြုနဝိသတိ" စသည်ဖြင့်ဣတ္ထိလိန် ကေဝုစ်ချည်သာဖြစ်ကြသည်၊ ဣစ္စာဒိ၌ အာဒိအရ "ကြုနဝိသတိယာ ဘိက္ခြုနံ ဒေဟိ" စသည်ဖြင့် သိလေ၊ ဝိသတိ-စသော သခ်္ယာသဒ္ဒါတို့ဌ်လည်း နဝနဝုတိ (၉၉) တိုင်အောင် ဤနည်းချည်းတည်း။

မှတ်ချက်။ ။"ကြုနဝိသတိ ဘိက္ခဝေါ" ဃသည်၌ "ကြုနဝိသတိ" စသော ဝိဓေသနတို့သည် ဣတ္ထိလိန် ကေဝုစ်ဖြစ်၍ "ဘိက္ခဝေါ" ဟူသော ဝိသေသျတို့ကား ပုလ္လိန်ဗဟုဝုစ်များ ဖြစ်ကြသည်၊ ဤအရာကို ထောက်၍ "ဝိသတိ-၂၀ သော၊ စိတ္တာနိ-စိတ်တို့" စသည်ဖြင့် ဝိသေသန ဝိသေသျတို့သည် တရံတခါ၌ လိန်ချင်း ဝုစ်ချင်း မတူဘဲလည်း နှိုင်းသည်ဟု မှတ်၊ သို့သော် ဝိဘတ်ချင်းကား ("သင်္ဂဟိတေန ဧသင်္ဂဟိတံ" ကဲ့သို့သော အနည်းငယ် အရာမှ တပါး များစွာသော အရာတို့၌) တူကြမြဲ-ဟု ပြောစမှတ် ပြုကြသည်။

[ဧကော၌] ဝိသေသန, ဝိသေသျ, ပဒ ၂ ပါး, လိန်ဝုစ်ပြားလည်း, ဝိဘတ်ကားမူ, တူမြဲဟူ၏။

ရုပ်၌၊ [“ဝိအာဒေသော, ဤသဒ္ဒေ” တို့၌ စပ်၊] သရူပါနမေကသေသောတို့ ဝတ္တတေ။ [“သရူပါနံ” ဒုတ္ထက် ဝုတ္တိဖွင့်လိမ့်မည် မဟုတ်သည့်ပြင်, အကျိုးလည်း မမျှားသောကြောင့် “သရူပါနံ” လိုက်ခြင်းကို စဉ်းစားသင့်၏၊ ကစ္စည်း ဝုတ္တိ၌ကား “သရူပါနံ” ပါသည်။

ဂဏနေ၊ ပေ၊ တိတုတိ။ ။ပရေသု, ယောသု – ယောဝိဘတ်တို့ကြောင့်၊ ဂဏဲနေ - ဂဏန်းသဒ်္ဂါ အရာ၌၊ ဒသဿ-ဒသသဒ္ဒါ၏၊ သမ္ဗန္ဓိနံ - သမ္ဗန္ဓီ ဖြစ်ကုန်သော၊ ကတေက သေသာနံ - ပြုအပ်ပြီးသော ကေသေသ် ရှိကုန်သော၊ ဒ္ဒိက ထိက၊ ပေ၊ နဝကာနံ - ၂ ခုအပေါင်း, ၃ ခု အပေါင်း, ၄ ခုအပေါင်း, ၅ ခုအပေါင်း, ၆ ခု အပေါင်း, ၇ ခုအပေါင်း, ၈ ခု အပေါင်းတို့၏၊ ယထာက္ကမံ, ဝိတိ၊ ပေ၊ နဝ က္ကစ္စာဒေသော – ဝိအပ္ပု၊ တိအပ္ပု၊ စတ္ထာရ အပ္ပု, ပညာ အပ္ပု, ဆ အပ္ပု, သတ္တ အပ္ပု, အသ အပ္ပု, နဝ အပ္ပု တို့သည်၊ ဟောန္တိ၊ ယောနဒ္ဓ - ယောဝိဘတ်တို့၏လည်း၊ ဤ သံ၊ ပေ၊ ဥတိ ဣတိ - ဤသံ, အာသံ, ဦရိတိ, ဤတိ, ဥတိ ဟူကုန်သော၊ ဧတေ အာဒေသာ ဟောန္တိ၊ ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ [သိဟိုင်္ဂမ္ဠ၌ “ဟောန္တိတိ”ဟုရှိသည်၊] ဒ္ဒိဒသတ္ထ ဝါစကဿ – ဒသ ၂ ခု အနက်ကို ဟော်သော၊ ဒသဿ – ဒသ သဒ္ဒါ၏၊ ဝိအာဒေသော ဟောတိ၊ ယော၀စနဿစ - ၏လည်း၊ ဤသဒ္ဒ - ဤသံ အပ္ပု သည်လည်း (ဟောတိ)၊ သရလောပါဒိ။

---

(၄၁၂) ဒသစ၊ ဧပ၊ ဗဟု၀စနံ၎ယော—-ကျေနဝိသတိ(၁၉)တိုင်အောင် သဒ်္ဂါများကိုပြုပြီး၍ “ဝိသံ(၂၀)”စသောသဒ်္ဂါ သဒ္ဒါများကိုပြုလို့သောကြောင့်“ဒသစ” စသည်ကိုမိန့်၊ ဝိသံတို့“ဒသ+စ+ဒသ+စ”ဟု သမာသ် ဝါကျဖြစ်ပြီးနောက် သမာသ်ထုံးစံအတိုင်း သမာသ်စပ်၍ ဒွန်မှည့်,သမာသ်မှည့်,စ နိပါတ်တို့ကိုချေ၍“ဒသ ဒသ”ဟု ပကတိပြု(ဤဒသ ၂ ခုကား“၂ဝ”ဟူသောအနက်ကို ဟောနိုင်ပြီ၊ သို့သော် ဤဒသ ၂ ခုတွဲနေသော ရုပ်များ ပါဠိတော်၌မရှိရကား) သရူပါနမေကသေသွသကိ်သုတ်ဖြင့် ဒသ ၂ ခုကို ဒသ တခုကြွင်းပြု, ပဌမာ ဗဟုဝုစ် ယောသက် (ဒသ+ယော)။

ဒသဿ သမ္ဗန္ဓိနံ၊ ပေ၊ ယထာက္ကမံ—“၂ ခုအပေါင်း, ၃ ခုအပေါင်း”စသည်သည် ပုရိသစသည်တို့၏ အပေါင်းမဟုတ်, “ဒသသဒ္ဒါ၏အပေါင်း”ဟု သိစေလိုရှိ “ဒသဿ သမ္ဗန္ဓိနံ”ဟုမိန့်သည်၊ “ဒသ၏ သမ္ဗန္ဓီဖြစ်သော–ဒသနှင့်စပ်သော ၂ ခု အပေါင်းစသည်”ဟူလို၊ ဤ၌ ယထာက္ကမံသည် ကစ္စည်း၌ ယထာသန်္နိဿိတ်အတူပင်တည်း၊ ကြွင်း အဓိပ္ပါယ်များကို အခြေပြုနှင့် ကစ္စည်းဘာသာဋီကာတို့၌ပြဆားပြီ။

ဒ္ဒိဒသတ္ထ၊ ပေ၊ သရလောပါဒိ—“ဒသ+ယော”ဟု ဖြစ်ပြီးသော ရုပ်၌ ဤသုတ်ဖြင့် ဒသ ၂ ခုအပေါင်းဖြစ်သော ဒသ တခုကို ဝိပြု–ယောကို ဤသံပြု (ဝိ+ဤသံ)

(၄၁၃) သခ်ျာနဒ္ဓိ ဝါတိ အန္ဓေတိစ ဝတ္တတေ။

တိစ။။ ။တာသံ သခ်ျာနံ - ထိုသခ်ျာသဒ္ဒါတို့၏၊ အန္ဓေ - အဆုံးဌ်၊ တိကဲ့သာရာဂမော ဝါဟော်တိ၊ အယံ ဝါ သဒ္ဒေါ ဝဝတ္ထိတ ဝိဘာသတ္ထော၊ [ထို့နောက် "တေန"ဟု ရှိ၏၊ ဂါထာဌ် "ဝဝတ္ထိတ ဝိဘာသတော"ဟု ဟိတ်ပါနေသောကြောင့် ထို "တေန" သည် အပိုပင်၊] ဝဝတ္ထိတ ဝိဘာသတော- ဝဝတ္ထိတ ဝိဘာသာ ဝါ သဒ္ဒါကြောင့်၊ ဝိသတိံ သာနံ-ဝိသတိံသ သဒ္ဒါတို့၏၊ အန္ဓေ-ဌ်၊ ဝိဘာသာ-ဝိကပ်အားဖြင့်။ တိအာဂမော-တိလာခြင်းသည်၊ ဟော်တိ-၏၊ အညတ္ထ-အခြားသခ်ျာ၏အဆုံးဌ်၊ (တိအာဂမော-သည်၊) နု စ ဟော်တေဝ-မဖြစ်သည်သာ။

ဗျဥ္ဇနေစာတ်-သုတ်ဖြင့်၊ နိဂ္ဂဟီတလောပေါ-နိဂ္ဂဟီတ်ကိုချေ၊ ပုန-တာဘန်၊ တဒ္ဓိတတ္တာ-တဒ္ဓိတ်၏အဖြစ်ကြောင့် နာမ ဗျပဒေသေ-နာမ်ငဲ့ပြီးသော်၊ သျာဒျုပ္ပတ္တိ-သည် (ဟောတိ)၊ ဘိက္ခူနံ-တို့၏၊ ဝိသတိ-၂၀၊ ဝီသံဝါ-ဝီသံဟုလည်းရှိ၏၊ ဝီသတိ-၂၀ သော၊ ဘိက္ခူ-တို့၊ ဝီသံဝါ-၏၊ ဂ္ဂစ္ဆာဒိ-တည်း၊ ဝိသတ်မော-နှစ်ဆယ်၏ပြည့်ကြောင်း။

ဝိဌ် "ဤ"ချေ, ဝ ဤသို့ကပ်, "ဝိသံ"ဟုကားဖြစ်ပြီ၊ သို့သော် ဝိသံဟု တဒ္ဓိတ်ရုပ်ဖြစ်ပြီးနောက် ဝိဘတ် မသက်ရသေး၍ နောက်ထပ်နာမ်ငဲ့ပြီးလျှင် ဝိဘတ်သက်ဦးလတ္တံ၊ ထိုအခါကျမှ "ဝိသံ"ဟု ရုပ်ပြီးလိမ့်မည်။

(၄၁၃) ဝိဘာသာ၊ပေ၊ဝဝတ္ထိတ ဝိဘာသတော—ဝဝတ္ထိတ ဝါသဒ္ဒါကြောင့် ဝိသံတိံသံနောင် ဝိကပ် တိလာ၍ "ဝိသတိ-တိံသတိ"ဟု ဖြစ်၏၊ တိမလာလျှင် ဝိသံ-တိံသံဟုဖြစ်၏၊ ဝိသံ တိံသံမှ အခြားသော သခ်ျာ၏အဆုံးဌ်ကား တို့-မလာ၊ [ဤဌ် ဝါသဒ္ဒါသည်အနိစ္စဝိမိနှင့် အသန္တဝိမိကိုသာသတ်မှတ်၏၊ နိစ္စဝိမိကား ဤသုတ်၌မရှိ။]

ဗျဥ္ဇနေစာတိ၊ ဧပ၊ ဝိသံဝါ—ဝိသံဟု ပြခဲ့ပြီ၊ ထို့နောက် ဤသုတ်ဖြင့် တိလာ(ဝိသံတိ)ဗျဥ္ဇနေစ ဟူသော သန္ဓိသုတ်ဖြင့် နိဂ္ဂဟီတ်ချေ(ဝိသတိ)နာမ်ငဲ့,သိသက်,ချေ၊ ဝိသတိ-၂၀သည်၊"အံဝိဘတ်ဖြင့် ဝိသတိံ,နာစသည်ဖြင့် ဝိသတိယာ, သ္မိံဖြင့်ဝိသတိယံ"-ဟု ကျေနဝိသတိ အတိုင်းစဉ်၊ နဝုတိ, နဝနဝုတိတိုင်အောင် ဤနည်းချည်းတည်း၊ တိ-မလာလျှင်ဝိသံဟုဖြစ်ပြီးနောက်,နာမ်ငဲ့,သိသက်,ချေ၊ အံဖြင့်လည်းဝိသံ,နာစသည်ဖြင့်ဝိသာယ,သ္မိံဖြင့်ဝိသာယံ ဟုဖြစ်၏၊ရုပ်ပြီးပုံကိုတိံသံစသည်၌ပြအံ့၊ ["အဌဝိသတိယံ ဒ္ဌယံ"စသောပြဿုဂ်ဂို၍ သခ်ျာသဗ္ဗနာမ်ဟုလည်း အဃ္ဟုရှိသောကြောင့် သဗ္ဗနာမ် ထုံးစံအတိုင်း သ္မိံဌ် အာယပြုသောရုပ် မပြဘဲထားသည်။] "ဘိက္ခူနံ ဝိသတိ ဝိသံဝါ"သည် သခ်ျာပဓာနပုံစံ, "ဝိသတိ ဘိက္ခူ ဝိသံဝါ"ကား သခ်ျေယျပဓာနပုံစံတည်း။ [ဝိသံနှင့် စပ်၍ နိပ္ပန္နဖြစ်ပြီးမှ အနိပ္ပန္နအဖြစ်ငဲ့ပုံကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာမှာရှု။]

တထာ-ထိုမှတပါး၊ ဧကဓိသတိ-၂၁ ပါးသော၊ ကုသလစိတ္တာနိ-ကုသိုလ် စိတ်တို့၊ ဧကဓိသံဝါ-၏၊ ဧကဓိသတိမော-၂၁ ပါးတို့၏ ပြည့်ကြောင်း၊ [“ဧကေန + အဓိကာ + ဝိသတိ, ဧကဓိသတိ, ဧကဓိသတိယာ + ပူရဏော, ဧကဓိသတိဓမော” ဟသည်ပြု၊] ဗာဓိသတိ-၂၂ ပါး၊ ဗာဓိသံဝါ-၏၊ ဗာဓိသတိမော-၂၂ ပါးတို့၏ ပြည့်ကြောင်း၊ ဒွါဓိသတိ, ဒွါဓိသံဝါ, ဒွါဓိသတိမော-ဒွါဓိသတိ၊ ပေ၊ မော, ဟု ဖြစ်၏၊ [ဒွေကဋ္ဌာန မာကာရော ဝါ သုတ်ဖြင့် ဒွိ၏ ဣကို အာ ပြုလျှင် ဒွါဓိသတိ စသည် ဖြစ်၏-ဟူလို။]

တေဓိသတိ-၂၃ ပါး၊ တေဓိသံဝါ-၏၊ တေဓိသတိမော-ကြောင်း၊ စတုဓိသတိ-၂၄ ပါး၊ စတုဓိသံဝါ, စတုဓိသတိမော၊ [ဝ ဒွေဘော်လာ၍ ဗ ပြုလျှင် “စတုဗ္ဗိသတိ” စသည်လည်း ဖြစ်သေး၏၊] ပဉ္စဓိသတိ-၂၅ ပါး၊ ပဉ္စဓိသံဝါ, ပဉ္စဓိသတိမော၊ [ပဉ္စဓိသတိ-ဟု ဖြစ်သည့်အခါ တေသုဝုဒ္ဓိဖြင့် ပဉ္စကို ပဉ္စေပြု၊ သိမဉ္ဇကား ပဉ္စာပြု၍ “ပဉ္စာဝိသတိ” ဟု ရှိသည်၊] ပဉ္စဓိသတိ-၂၅ ပါး၊ ပဉ္စဓိသံဝါ, ပဉ္စဓိသတိမော၊ ဆဗ္ဗိသတိ-၂၆ ပါး၊ ဆဗ္ဗိသံဝါ, ဆဗ္ဗိသတိမော၊ [ဆ ဝိသတိ ဟု ဖြစ်သည့်အခါ ဝ ဒွေဘော်လာ ဗ ပြု၊] သတ္တဓိသတိ-၂၇ ပါး၊ သတ္တဓိသံဝါ, သတ္တဓိသတိမော၊ အဋ္ဌဓိသတိ-၂၈ ပါး၊ အဋ္ဌဓိသံဝါ, အဋ္ဌဓိသတိမော၊ ကေနုတ်သတိ-တခုယုတ် ၃၀၊ ကေနုတ်သံဝါ, ကေနုတ်သတိမော။

ဒသစ-ဆယ်ခုတို့လည်း၊ ဒသစ, ဒသစ, ဣတိ-ဤအနက်၌၊ ဒသ ဒသ ဒသ ဣတိ-ဟူ၍၊ ဝတ္တဗ္ဗေ-ဆိုထိုက်ရာ၌၊ ဧကသေသေ ကတေ၊ ဂဏဲနေ ဒသဿာတျာဒိနာ - ဂဏဲနေ ဒသဿ အစရှိသော သုတ်ဖြင့်၊ တိ ဤသမာ ဒေသာ-တိ အပြု, ဤသံ အပြုတို့သည် (ဟောန္တိ)၊ [သို၌ “တိ ဤသမာ ဒေသာ” ဟု ရှိဆဲ၊] ကဒ္ဓစာဒိနာ - ကဒ္ဓစာဒိမဇ္ဈုတ္တရာနံ စသော သုတ်ဖြင့်၊ ရဿတ္တံ - သည် (ဟောတိ)၊ နိဂ္ဂဟီဘာဂမောစ - နိဂ္ဂဟီဘ်လည်းလာ၊ သေသံ - ကြွင်းသော အစီအရင်သည်၊ ဝိသတိသမံ - ဝိသတိသဒ္ဒါနှင့် တူ၏၊ ကေနုတ်သတိမော။

ဒသစ၊ ပေ၊ တိ သာဃ ဋီကာဒိ - [သီဟိုဠ်မူ၌ “ဒသစ ဒသစ ဒသစာတိ ဒသ ဒသ ဒသာတိ ဝတ္တဗ္ဗေ” ဟုရှိ၏၊ ထိုအတိုင်းရှိမှလည်း ကောင်းသည်၊] ဤသို့ ဒွန်သမာသ်ပြု၍ ဒသ ၃ ခု တည်လတ်သော်, ကေသေသ်ပြု၍ ဒသ တခုချန်, ယောသက်၊ ဂဏဲနေ ဒသဿ သုတ်ဖြင့် ဒသကို တိပြု, ယောကို ဤသံပြု (တိ+ဤသံ) တ် ဆွင်း, ချေ, ကပ် (တိသံ)၊ ကဒ္ဓစာဒိမဇ္ဈုတ္တရာနံဖြင့် တိ၌ ိ ကို ရဿပြု, သန္ဓိပိုင်းနိဂ္ဂဟီတ၌ဖြင့်ဖြစ်စေ, ကေသုဝုဒ္ဓိဖြင့် ဖြစ်စေ တိနောင် နိဂ္ဂဟီတ်လာ, (တိံသံ) ထို့နောက် ဝိသတိကဲ့သို့

ထွ်ံသတိ့ တိ်ံသံ-၃၀၊ တိ်ံသ-၃၀ သော၊ ဝဿာနိ-နှစ်တို့၊ နိဂ္ဂဟီတ လောပေါ်-နိဂ္ဂဟီတ်ကို ချေ၊ [တိ်ံသံ၌ သံဝယ် နိဂ္ဂဟီတ်ကို ဗျည်နေ သုတ်ဖြင့် ချေ-ဟူလို့၊] တိ်ံသံ-၃၀ ကို၊ တိ်ံသာယ-၃၀ ဖြင့်၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း၊ ကေတ္တိ်ံသတိ-၃၁ ခု၊ ကေတ္တိ်ံသံဝါ-၏၊ ဗာတ္တိ်ံသံ, ဒွတ္တိ်ံသံ-၃၂ ခု၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း။

စတုဒ္ဒသတ္ထဝါစကာသ-၄ ခုသော ဒသသဒ္ဒါ၏ အနက်ကို ဟောသော၊ ကဲ့တေကဲ့သေသာသ-ပြု အပ်ပြီး သော ကေသေသ် ရှိသော၊ ဒသာသ-ဒသ သဒ္ဒါ၏၊ စတ္တာရ-စတ္တာရပြု၊ ယောဝစနာသ-၏၊ ဣသံ-ဣသံပြု၊ စတ္တာလီသံ-၄၀၊ လ ဒရာနုန္တိ-သုတ်ဖြင့်၊ ရသာ-ရ၏၊ လတ္တံ-လ ပြု၊ [ဒသာ လတ္တံဟု မြန်မာမူ၌ ပါဠိပျက်၏၊ စတ္တာရီသံ-ဟု ဖြစ်ရာမှ ရကို လပြု-ဟု ဆိုလိုသည်၊] တာလီသံ ဝါ-၏၊ [ရုပ်ပြီးပုံကို နာမ်(၂၅၆) စတူပ ပဒဿ လောပေါ စသော သုတ်ကို ကြည့်၊] စတ္တာလီသတိမော-၄၀ ၏

တိလာခြင်း--သံ၌ နိဂ္ဂဟိတ် ချေ (တိ်ံသတိ) နာမ်ငဲ့, သိသက်, ချေ၊ တိ်ံသတိ တိ်ံသတိ ယာ စသည်ဖြင့် ရုပ်စဉ်။ [သိဟိုဠ်မူဝယ် ရသတ္တံ၏ နောက်၌("အင်္ဂနိဂ္ဂဟိတဉ္စဝတိ သန်္ဓာဌာနေ သမ္ဘူတသ တိသဒ္ဒဿ အင်္ဂန်)နိဂ္ဂဟိတာဂမောစ"ဟု ပါဠိပို တွေ့ရ၏၊ အင်္ဂနိဂ္ဂဟိတဉ္စသုတ်သည် သန်္ဓာ၏အဆုံး "ပဒ္မဒသိ°"စသည်၌သာ နိဂ္ဂဟိတ်လာ၍ "တိ+သံ"ကဲ့သို့ သန်္ဓာ၏ အလယ်၌ မလာနိုင်၊ ထို့ကြောင့် "အင်္ဂန် နိဂ္ဂဟိတဉ္စ"၌ အင်္ဂနမပါဘဲ သန္ဓိသုတ်ကို ရည်ရွယ်၍"နိဂ္ဂဟိတဉ္စာတိ"ဟုရှိမှသာ ထိုသိဟိုဠ်မူအတိုင်း သင့်လျော်မည်

တိ်ံသံ တိ်ံသာယ။ ။ ["နိဂ္ဂဟိတလောပေါ"နောက်၌"တိ်ံသာ"ဟု မြန်မာမူ ရှိ၏၊ သိဟိုဠ်မူ၌ကား မရှိချေ၊ တိ်ံသ ဟု ဖြစ်ပြီးနောက် အာပစ္စည်းသက်၍ ပြီးနိုင် သော်လည်း သိဝိဘတ်ဖြင့် "တိ်ံသာ"ရုပ်ကို ပါဠိ၌ တွေ့ခဲ့၏၊ ထို့ကြောင့်လည်း သိဟိုဠ်မူ၌ မရှိဟန်တူသည်၊ "တိ်ံသ"ကား တိ်ံသ-ဟု ဖြစ်ပြီးနောက် အံဝိဘတ်ဖြင့် ပြီး၏၊ ဗိသံ တိ်ံသံ ဟု ပုဒ်ရင်းကပင် သဘာဝအားဖြင့် ဣတ္ထိလိင်္ဂကို ထွန်းပြပြီးဖြစ်၍ ပဌမန္တ ဒုတိယန္တ ရုပ်များ၌ အာပစ္စည်း သက်ဘွယ်မလို၊သို့သော် တိ်ံသာယ-စသော ရုပ်များ၌ကား "တိ်ံသ"ဟု ဖြစ်သည့်အခါ အာပစ္စည်းသက်, နာမ်ငဲ့, နာစသည် သက်၍ အာယ ပြုရသည်၊ ["တိ်ံသာယာတိ ဣတ္ထိယ မတော အာပစ္စယော ဃတော နာဒိနန္တိ အာယာဒေသစ ကတေ ရူပံ" ဋီကာ၊] သို့၌ "တိ်ံသာယံ" ဟု ရှိစေ။

ကေတ္တိ်ံသတိ၊ပေ၊ဒွတ္တိ်ံသံ —"ကေန+အဓိကာ တိ်ံသတိ" စသည်ပြု၊ တ် ဒွေဘော်လာ၊ ဗိသတိ ဒသေသု ဗာဒ္ဓိဿတုဒ္ဓ တု သဒ္ဒါဖြင့် ဒ္ဓိ ကို ဗာ ပြု၍ ဗာတ္တိ်ံသံ, ဒွေကဋ္ဌာန မာကာရော ဝါဖြင့် ဒ္ဓိ ၏ ဣ ကို အာ ပြု, တ် ဒွေဘော်လာ, ရဿလည်း ပြု၍ ဒွတ္တိ်ံသံ ဟု ဖြစ်၏၊ နိဂ္ဂဟိတ် ချေလျှင် "ဗာတ္တိ်ံသ, ဒွတ္တိ်ံသ"ဟုလည်း ဖြစ်၏၊ သီမူ၌ "ဒ္ဝတ္တိ်ံသ-တေတ္တိ်ံသ ဣစ္စာဒိ"ဟု ရှိသည်။

ပြည့်ကြောင်း၊ ဧကစတ္တာလီသံ-၄၁၊ ဒွိစတ္တာလီသံ-၄၂၊[သိဒ္ဓိ"ဒ္ဝိစတ္တာလီသံ" ဟုလည်း ပါသေး၏။ ထို့နောက်လည်း "တေစတ္တာလီသံ-၄၃"ဟု ပါ၏။] တိ စတ္တာလီသံ-၄၃၊ ဣစ္စာဒိ။

ပဥ္စဒသတ္ထ ဝါစကဿ-၅ ခုသော ဒသသဒ္ဒါ၏ အနက်ကို ဟောသော၊ ဒသဿ — ကသေသ် ဒသသဒ္ဒါ၏၊ ပညာ - ပညာပြု၊ ယောဝစနဿ-၏၊ အာသံစ-အာသံလည်းပြု၊ ပညာသံ-၅၀၊ တေသုဝုဒ္ဓိ လောပါဒိနာ-ဖြင့်၊ ပဏ္ဏာဒေသော-ပဏ္ဏပြု၊ ပဏ္ဏာသံ ဝါ-၏၊ ကေပညာသံ-၅၁၊ ဒ္ဝေပညာသံ, ဒ္ဝိပညာသံ-၅၂။

ဆဒသတ္ထ ဝါစကဿ--၆ ခုသော ဒသသဒ္ဒါ၏ အနက်ကို ဟောသော၊ ဒသဿ-၏၊ ဆ-ဆပြု၊ ယောဝစနဿ-၏၊ ဌိအာဒေသော-ဌိပြု၊ သဆဿ ဝါတိ - သုဝ်ဖြင့်၊ သကာရာဒေသော - သ အကွရာ ပြု၊ (ဋ္ဌ ဒ္ဒဘော်လာ) သဋ္ဌိ-၆၀၊ ဒ္ဝါသဋ္ဌိ, ဒ္ဝေသဋ္ဌိ, ဒ္ဝိသဋ္ဌိ,-၆၂၊ တေသဋ္ဌိ, တိသဋ္ဌိ-၆၃၊ [ကေသဋ္ဌိ-၆၁၊ စတုသဋ္ဌိ-၆၄, စသည်ကို မထူး၍ မပြု။]

သတ္တ ဒသတ္ထ ဝါစကဿ, ဒသဿ-၏၊ သတ္တ-သတ္တပြု၊ ယောဝစနဿ-၏၊ ရိ-ရိပြု၊ တိစ-တိလည်း ပြု၊ သတ္တရိ, သတ္တတိ-၇၀၊ ဒ္ဝါသတ္တရိ, ဒ္ဝါသတ္တတိ-၇၂၊ တေသတ္တတိ-၇၃၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း၊ [ဒ္ဝိသတ္တတိ-ရိ,ဒ္ဝေသတ္တတိ-ရိ, တိသတ္တတိ-ရိ-တို့လည်း ရှိ၏။]

အဋ္ဌဒသတ္ထဝါစကဿ, ဒသဿ-၏၊ အသ--အသပြု၊ ယောဝစနဿ-၏၊ ဣတိ အာဒေ့သောစ - ဣတိလည်း ပြု၊ အသီတိ-၈၀၊ ကောသီတိ-၈၁၊ ["ကေ+အသီတိ"ကို ကောသီတိ ဟု သန္ဓိစပ်သည်၊] ဒ္ဝေအသီတိ - ၈၂၊

ဒ္ဝါစတ္တာလီသံ၊ပေ၊တိ စတ္တာလီသံ—မောဂ္ဂလ္လာန်၌ စတ္တာလီသံ စသည် နှောင်းရာဝယ် ဒ္ဝိ၏ ဇကို အာ ပြု၍ "ဒ္ဝါစတ္တာလီသံ,ဒ္ဝေစတ္တာလီသံ,ဒ္ဝေပညာသံ"စသည်ကို လည်း ပြ၏၊ ကစ္စည်းကျမ်းအလို တိကို တေပြုသကဲ့သို့ ဒ္ဝိကိုလည်း ဒ္ဝေပြုသင့်၏။

ပဥ္စဒသတ္ထ ဝါစကဿ—ပဥ္စ-ငါးခုကုန်သော၊ဒသ-ဒသသဒ္ဒါတို့တည်း၊ ပဉ္စဒသ-၅ ခုသော ဒသသဒ္ဒါတို့၊ ပဉ္စဒသာနံ-၅ ခုသော ဒသသဒ္ဒါတို့၏၊ အတ္ထော-၅၀ ဟူသော အနက်သည်၊ ပဉ္စဒသတ္ထော—မည်၏၊ ပဉ္စဒသတ္ထဿ—ကို၊ ဝါစကော—ဟောသော (ကေသေသ်) ဒသသဒ္ဒါတခုသည်၊ ပဉ္စဒသတ္ထ ဝါစကော—မည်၏၊ ဒသ ၅ ခုကို ကေသေသ် ပြုထားသော ဒသသဒ္ဒါတခု ရ၏၊ ရှေ "ဒ္ဝိဒသတ္ထ ဝါစကဿ"စသော ပုဒ်နှင့် "ဆဒသတ္ထ ဝါစကဿ"စသော နောက်နောက် ပုဒ်များ၌လည်း နည်းတူ။

[ဒုဝါသီတိလည်း ရှိနိုင်၏၊] တေအာသီတိ-ဂဒု၊ စတုရာသီတိ-ဂဂု၊ ကုစာဒိနာ-ကုစာဒိမဇ္ဈုတ္တရာနံ စသောသုတ်ဖြင့်၊ ဒီဃော-ဒီဃပြု၊ ["စတု+အသီတိ"ကို ဒီဃပြု၍ "စတု+အာသီတိ"ဖြစ်၏၊ ယဝမဒနဖြင့် ရ်လာ၊ မောဂ္ဂလ္လာန်ဠ်ကား တိနောင် "ယ်" လာ၍ "တိယာသီတိ-ဂဒု"ဟုလည်း ရှိ၏။]

နဝဒသတ္ထ ဝါစကာသ ဒသဿ, နဝ-နဝပြု၊ ယော ဝစနာသ, ဥတိစ-ဥတိလည်း ပြု၊ နဝုတိ-ဧဝ၊ ဒွါ နဝုတိ, ဒ္ဝေ နဝုတိ, ဒ္ဝိ နဝုတိ-ဧဒု၊ တေ နဝုတိ, တိ နဝုတိ - ဧဒု၊ ဆန္နဝုတိယာ - ဧဖ ဖြင့်၊ ဆန္နဝုတိနံ-ဧဖ ပါးကုန်သော၊ ပါသဏ္ဍာနံ-ပါသဏ္ဍ အယ္ယကုတ္တိတ္ဂင် [ဤ"ဆန္နဝုတိနံ"ဖြင့် ဝိသတိ အစ နဝုတိ တိုင်အောင် ဧကဝုစ် ဟု ဆိုခဲ့သော်လည်း ရံခါ ဗဟုဝုစ်လည်း ရှိသေးကြောင်းကို ပြသည်။]

(၄၁၄) ဂဏနေတိ ဒသဿာတိစ ဝတ္တတေ၊ [ဤသို့ "ဒသသဒ္ဒါ လိုက်သည်"ဟု ဆိုထားသော်လည်း ဋီကာဌ်မူ "န စေတ္ထ ဒသဂ္ဂဟဏံ အနုဝတ္တေတဗ္ဗံ, သုတ္တေယေဝ ဒသ ဒသကံတိ ဝုတ္တတ္တာ, တေနေ ဝါဟ—ဝုတ္တိယံ (ကစ္စည်းဝုတ္တိဌ်) ဂဏနေ ပရိယာပန္နဿ ဒသ ဒသကဿ သတံ ဟောတိ တျာဒိ"ဟု ဒသသဒ္ဒါ မလိုက်စေထိုက်ကြောင်းကို ဆိုသည်၊ ဤသို့ စာကိုယ်မှ တမျိုးတဖုံ ဋီကာဆိုပုံကို ထောက်၍ စာကိုယ်နှင့် ဋီကာဆရာ တဦးတည်း မဟုတ်ကြောင်း သိသာပြီ။]

ဒသ ဒသကံ၊ပေ၊ယောမို့။ ။ယောမို့-ယော ဝိဘတ်ကြောင့်၊ ဂဏနေ-ဌ်၊ ပရိယာပန္နဿ - အကျုံးဝင်သော၊ [ဂဏန်း သခ်ျာဌ် ပါဝင်သည်ကို "ဂဏနေ ပရိယာပန္နဿ"ဟု ဆိုသည်၊] ဒသ ဒသကတ္ထ ဝါစကာသ - ဒသ ဆယ်ခု အပေါင်း၏ အနက်ကို ဟောသော၊ ဒသ သဒ္ဒဿ - ကသေသ် ဒသ သဒ္ဒါ၏၊ သတံ - သတ် အပြုသည်၊ ဟောတိ၊ သတ ဒသကတ္ထ ဝါစကာသ-သတ ဆယ်ခု အပေါင်း၏ အနက်ကို ဟောသော၊ သတဿ-

---

(၄၁၄) **ဒသ ဒသကတ္ထ၊ပေ၊သတံဟောတိ**—[ဋီကာဌ် "ဒသ ပရိမာဏာနိ အသဿောတိဒသကံ"ဟုပြု၏၊ ထိုအလို "ဒသ ဒသကံ-ဆယ်ခု အုတိုင်းအရှည်ရှိသော ဒသ သဒ္ဒါအပေါင်း"ဟု အနက်ပေး၊] "ဒသ+စ"ဟု ဆယ်ခုတည်, ဝိဘတ်သက်, ဒွန်သမာသ်စပ်, "ဒသ"ဆယ်ခု ပကတိပြု, ကသေသ်ပြု, နာမ်ငဲ့, ယောသက် (ဒသ+ယော), ဤဒသ သဒ္ဒါသည် ဒသ ဆယ်ခုကို ပေါင်းထားသော ကသေသ် ဒသတည်း၊ ဤသုတ်ဖြင့် ထိုဒသကို သတံ ပြု, ယောကိုလည်း ဤသုတ်ဖြင့်ပင် ချေ, နာမ်ငဲ့. ဗျဉ္ဇနေစ သုတ်ဖြင့် နိဂ္ဂဟိတ်ကို ချေ, သိ သုတ်ဖြင့် သိကို အံ ပြု။

ကေသေသ် သတ သဒ္ဒါ၏၊ သဟဿံ-သဟဿံ အပြုသည်၊ ဟောတိ၊ ဣမိနာ နိပါတနေန - ဤနိပါတနဖြင့်၊ ယော လောပေါ - ယော ဝိဘတ်ကိုချေ၊ တဒ္ဓိတတ္တာ ပုန နာမဗျပဒေသေ သျာဒျုပ္ပတ္တိ၊ နိဂ္ဂဟီတဿ-ကို၊ လောပေါ-ချေ၊ သိန္တိ - သိ ဟူသော သုတ်ဖြင့်၊ အမာဒေသော - အံပြု၊ [သိဟိုဠ်မူဠ် "အမာဒေသာဒိ" ဟု ရှိ၏၊ အံပြုပြီးနောက် "ဒုင်း, ချေ, ကပ်" ကို အာဒိဖြင့် ပြုဟန်တူသည်၊] ယောဇနာနံ - ယူဇနာတို့၏၊ သတံ-တရာ၊ သဟဿံ-တထောင်၊ သတံ-သတံ သဒ္ဒါသည်၊ နပုံသကံ-နပုံလိင် ရှိ၏၊ ကေဝစနန္တုဇ-ကေဝုစ် အဆုံးလည်း ရှိ၏၊ သဟဿံ - သဟဿံ သဒ္ဒါလည်း၊ တထာ - ထို့အတူတည်း။

ဝဂ္ဂဘေဒ - အစုကဲ့ပြားရာ၌၊ သဗ္ဗတ္ထ - ဝိသတိစသော အလုံးစုံသော သန်္ဂြာ၊ [ဋီကာနှင့် သိဟိုဠ်မူဠ် "သဗ္ဗတ္ထ" ဟု ရှိသည်၊] ဗဟုဝစနမ္ပိ-ဗဟုဝုစ်သ ်လည်း၊ ဘဝတိ-၏၊ ဒွေ-၂ ခုကုန်သော၊ ဝိသတိယော-၂၀ တို့၊ ("ဒွေ + ဝိသ ိယော - ၂ ဆယ် ၂ လိတို့" ဟုလည်း ပေး၊) တိ သာဒိသုပိ-တိ သံ အစရှိသည် ကိုခ်ဳလည်း၊ ဧဝံ - ဤအတူတည်း၊ ဒွေ - ကုန်သော၊ သတာနိ-အရာတို့၊ (ဒွေ+သတာနိ-တရာ ၂ လိတို့, နှစ်ရာတို့)၊ ဗဟူနိ-များစွာကုန်သော၊ သတာနိ-တို့၊ ဒွေ-ကုန်သော၊ သဟဿာနိ-အထောင်တို့၊ (ဒွေ+သဟဿာနိ-တထောင် ၂ လိတို့, ၂ ထောင်တို့)၊ ဗဟူနိ, သဟဿာနိ-တို့။

သတ ဒသကတ္ထ၊ပေ၊သဟဿံ—"သတ+စ" ဆယ်ခု တည့်, သိသက်၍ ရှေးနည်း အံတိုင်း သတ ဆယ်ခု ပကတိပြု, ကေသေသ်ပြု, နာမ်ငဲ့, ယောသက်။ [ဤ၌ သတ ဆယ်ခု အပေါင်းဖြစ်၍ ကေဝုစ် မသက်ဘဲ ဗဟုဝုစ် သက်သည်၊] ဤသုတ်ဖြင့် သတ ဆယ်ခု အပေါင်းဖြစ်သော ကေသေသ် သတ တခုကို သဟဿံပြု, ဤသုတ်ဖြင့်ပင် ယောကိုချေ။ [နျာသအဆိုကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ၌ ပြဆားသည်။]

ယောဇနာနံ၊ပေ၊တထာ သဟဿံ—"ယောဇနာနံ" ကား သတံ၏ သမ္ဗန်ကို ထည့်ပြသော ပါဠိတည်း၊ သတံ, သဟဿံသာ လိုရင်း၊ သတံမှ စ၍ (ကောဋိ ၃ ခုနှင့် အကျွောဘိဏီချုန်) အသင်္ချေယျံ တိုင်အောင် နပုံလိန်ရှိ၍, ကောဋိ စသော အားလုံး သန်္ဂြာတို့ (ဝဂ္ဂဘေဒ မဟုတ်ကြလျှင်) ကေဝုစ်ချည်းသာ၊ ထို့ကြောင့် "သတံ စဒ္ဒုံး, အသင်္ချေ ဆုံး, နပုံး ကေဝုစ်" ဟု ဆိုသည်။

ဝဂ္ဂဘေဒေ၊ပေ၊ဗဟူနိ သဟဿာနိ—"နှစ်ဆယ်, တရာ, တထောင်, တသောင်း" စသည်နှင့် "နှစ်ဆယ့်တစ်, တရာ့တစ်, တထောင့်တရာ, တသောင်း တထောင်" စသည် တို့မှာ နှစ်ဆယ်လုံး, နှစ်ဆယ်တစ်လုံး, တရာလုံး, တရာ့တဆယ်လုံး စုံရုံးထားသော ဝဂ္ဂ

သဟသ - အရာ၏၊ ဒ္ဒိကံ ၂ ခု အတိုင်းအရှည်ရှိသော အပေါင်းတည်း၊ ဣတိအတ္ထေ - ဌ်၊ ဆဋ္ဌီ တပ္ပုရိသ် - ကို၊ ကတ္တာ-၍၊ သတဒ္ဒိကံတိ-သတဒ္ဒိကံဟူ၍၊ ဝတ္တာဗ္ဗေ - ဆိုထိုက်ရာဌ်၊ ဒ္ဒိကာဒိနံ တဒုတ္တရပဒါနဥ္စ နိပစ္စန္တေတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တိယံ - ကစ္စည်းဝုတ်ဌ်၊ ဝစနတော - ဆိုခြင်းကြောင့်၊ ဣမိနာဝ နိပါတနေန - ဤ နိပါတန သုတ်ဖြင့်ပင်၊ ဥတ္တရပဒဿ - ဒ္ဒိက ဟူသော နောက်ပုဒ်၏၊ ပုဗ္ဗနိပါတော-ရှေ့၌ ကျခြင်းသည်၎င်း၊ ကကာရလောပေါစ-က အက္ခရာ ကျေခြင်းသည်၎င်း (ဟောတိ)၊ ဒ္ဒိသတံ-၂ ရာ၊ ဧဝံ, သဟသ-၏၊ တိကံ-၃ ခု အတိုင်းအရှည်ရှိသော အပေါင်းသည်၊ တိသတံ-မည်၏၊ တထာ - တူ၊ စတုဿတံ - ၄ ရာ၊ပေ၊ ဒသ သတံ - ဆယ်ရာ၊ သဟဿံ-

---

(အစုံ) သင်္ချာတည်း၊ ထိုသို့ တပေါင်း တရုံး တလုံး တစည်းထည်းဖြစ်၍ ကေဝုစ်သင်္ချာထားရသည်၊၄၀ ကို ၂၀ စီခွဲလိုက်သည့်အခါ ၂ စု ၂ ပုံဖြစ်၍ ဝဂ္ဂဘေဒ (အစု+ကွဲပြား) ဖြစ်၏၊ နှစ်ရာကို တရာစီ ခွဲပြီနှင့်လျင်လည်း ဘရာ ၂ ပုံဖြစ်၏၊ဤသို့ ဝဂ္ဂဘေဒဖြစ်ရာဌ်ကား ၂ ကွဲ ၃ ကွဲ စသည် ကွဲပြားနေသောကြောင့် ဝိသတိ စဒ္ဒသာ သင်္ချာ အားလုံးဌ်ပင် ဗဟုဝုစ်သင်္ချာချည်းဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် "အစုကွဲဟုန်, အားလုံးစုံ,မှတ်ကုန်ဗဟုဝုစ်" ဟု ဆိုသည်၊ "ဒွေ+ဝိသတိယော-၂၂ တို့" စသည်ဖြင့် မပေးမိစေနှင့်၊၂၂-ဟု ပေးလျှင် ဝဂ္ဂဘေဒမဟုတ်, "၂၂" တစုသာတည်း၊ ထို့ကြောင့် "ဒွေ+ဝိသတိယော—ဝိသတိ ၂ ခုတို့, နှစ်ဆယ် ၂ လီတို့" ဟုပေး၊ "စတ္တာရိ+အသင်္ခ်ေယျာနိ—၄ အသင်္ခ်ေတို့, အသင်္ခ်ေ ၄ လီတို့" ဟုဆုဌ်လည်း ဝဂ္ဂဘေဒ ပင်တည်း၊ ဤသတံ စသည်တို့ ရုပ်စဉ်ကို အခြေပြုဌ် ပြထားပြီ။

မှတ်ချက်။ ။နိဒ္ဒေသဌ်"ဒွါဝိသတိယော—၂၂ ဟို့၊ တေဝိသတိယော—၂၃တို့" စသည်ကို ဝဂ္ဂဘေဒဟု ဆိုမှား၏၊ "အဌ်ဘတ်ဘိုဿ သတ္တာတ်ဘိုဿ, ဒွါဝိသ ပန္နရသေတိ" စသည်ဖြင့် သင်္ဂြိဟ်ဌ်ပင် ကေဝစနန္တာ သုံးစွဲထားပုံကို တွေ့နိုင်သည်။

သတသဒ္ဒိကံ၊ပေ၊ဒ္ဒိသတံ—သတံ သဟသံ သင်္ချာများ၏ ပြီးပုံကို သိရပါပြီ၊ ၂ ရာစသည်ကိုဟောသော "ဒ္ဒိသတံ" စသောသင်္ချာများ၏ပြီးပုံကို အဘယ်သို့ မှတ်ရပါမည်နည်း—ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် "သတသဿ ဒ္ဒိကံ" စသည်ကိုမိန့်၊ "သတသဿ+ဒ္ဒိကံ" ဟု ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ် ဝါကျပြု၍ တပ္ပုရိသ်စသည်မှည့်,ဝိဘတ်ချေ(သတ ဒ္ဒိက)နာမ်ငဲ့သိ အံပြု(သတဒ္ဒိကံ) ဤသုတ်၏ကစ္စည်းဝုတ်ဌ်၌ "ဒ္ဒိကာဒိနံ တဒုတ္တရပဒါနဥ္စ နိပစ္စန္တေ" ဟုဆိုသောကြောင့် ဤသုတ်ဖြင့် သတဒ္ဒိကံကို "ဒ္ဒိကသတံ" ဟု ရှေ့နောက်ပြို့, ဤသုတ်ဖြင့်ပင် က ကိုလည်းချေ၊ ဒ္ဒိသတံ ဖြစ်၏။ ["တဒုတ္တရပဒါနံ—သို့ သတ သဟဿ တို့၏နောက်ဖုဒ်ဖြစ်ကုန်သော၊ဒ္ဒိကာဒိနံစ-ဒ္ဒိက တိက အစရှိသော ပုဒ်ဘို့၏လည်း၊ (ရှုပါနိ—ရုပ်တို့ကို၊) နိပစ္စန္တေ-ပြီးမေ့အပ်ကုန်၏" ဟူသော ဤကစ္စည်းဝုတ်ဌ်အမိန့်အတိုင်း ဒ္ဒိသတံ-ဟု ပြီးအောင် ဤသုတ်ဖြင့် စီရင်ရသည်။]

တထောင်သည်၊ ဟောတိ-၏၊ အထဝါ-တနည်းကား၊ ဒွေ-၂ ခုကုန်သော၊ သတာနိ - အရောတို့တည်း၊ ဒ္ဝိသတံ - ၂ ရာ၊ ဣတိ - ဤသို့၊ ဒိဂုဏမာသော-ဒိဂုဏမာသ်ဖြစ်၏၊ တ်သတံ စတုဿတံ ဣစ္စာဒိ-အစရှိသော သခ်္ခသည်၊ ဧဝံ-ဤအတူတည်း။

(၄၁၅) **ယာဝ တဒုတ္တရိံ ဒသ ဂုဏိတဉ္စ။** ။တာသံ သခ်္ခနှံ-ထိုသတ သခ်္ခ သဟဿ သခ်္ခတို့၏၊ ယာဝ - အကြင်မျှလောက်သော၊ ဥတ္တရိံ - အထက်သခ်္ခသည် (အတ္ထိ - ရှိ၏၊) တာဝ - ထိုအထက်သခ်္ခ ရှိသလောက်၊ ဒသ ဂုဏိတဉ္စ - ဆယ်ခုဖြင့် မြှောက်အပ်သည်ကို သာလျှင်၊ ကာတဗ္ဗံ - ပြုထိုက်၏၊ ဇ္ဇော-ဤသည်၊ သန္ဓိဇော-သန္ဓိဇ် ဖြစ်၏၊ [တဒုတ္တရိံ ဇ် "ဒ"သည် သန္ဓိအရာဝယ် လာထားသော ဒ တည်း-ဟူလို၊] ဒသဿ - ဆယ်ခု ဟူသော၊ ဂဏနဿ - ဂဏန်း၏ (အထက်၌)၊ ဒသ

ဧဝံ သတဿ တိကံ—တိသတံ စသည်၌ ဤနည်းအတိုင်း သတတိက်ံ စသည်ကို တိသတံ စသည်ပြီးအောင် စီရင်ရ၏၊ နောက်ဆုံး၌ "သတဿ+ဒသကံ,သတ ဒသကံ" ဟုဖြစ်ပြီးနောက် ဒသကနှင့်သတကို ရှေနောက်ပြန်၍ ကကိုလည်းချေလျှင် "ဒသ သတံ" ပြီး၏၊ ဤ"ဒသ သတ"ဟူသည် တထောင်ပင်တည်း-ဟု အမှာစကားချပ် ညွှန်လို၍ "သဟဿံ ဟောတိ"ဟု မိန့်သည်၊ ဒ္ဝိသဟဿံ-စသည်၌လည်း "သဟဿဿ+ဒ္ဝိကံ, ဒ္ဝိသဟဿံ"စသည်ဖြင့် ပြီး၏။

အထဝါ, ဒွေ သတာနိ ဒ္ဝိသတံ—ပြခဲ့သော နည်းကား ကစ္စည်းဝတ္တိနည်းဖြစ်၍ မိမိ သဘောကျ တနည်းပြလိုသော ရူပသိဒ္ဓိဆရာသည် အထဝါစသည်ကို မိန့်၊ "ဒွေ+သတာနိ"ဟု ဒိဂုဝါကျ တည်၍ ဒိဂုသမာသ် ထုံးစံအတိုင်း ရုပ်တွက်လျှင် "ဒ္ဝိသတံ"ဟု ဒိဂုသမာသ်ပြီး၏၊ "တိဏ္ဏိ သတာနိ,တိသတံ"စသည်ပြု၊ ဤနည်းကား ရုပ်ပြီးပုံသန့်ရှင်း၍ ဆိုလိုရင်း အနက်လည်း "၂ ရာ, ၃ ရာ"စသည်ဖြင့် ထင်ရှားသည်၊ ဤသို့ သမာသ်စပ်၍ ပြီးနိုင်သမျှ သခ်္ခပုဒ်များကို သမာသ်ဟုပင် ဆိုထိုက်၏၊ မောဂ္ဂလ္လာန်၌လည်း သမာသ်ခေါ်းမှာပင် ပြ၏၊ ဒ္ဝိကို ဒိပြု၍ "ဒိသတံ, ဒိသဟဿံ"ရုပ်များကိုလည်း ဖွင့်ရသည်။

(၄၁၅) **ယာဝ ၊ပေ၊ ဒသဂုဏိတဉ္စ ကာတဗ္ဗံ** — "တာသံ သခ်္ခနှံ" အရ ရှေသုတ်၌ ဆိုခဲ့ပြီးသော သတ-သဟဿသခ်္ခ ၂ ခုကို ပြန်၍စွဲသည်၊ "ယာဝ တဒုတ္တရိံ တာဝ"အရ ထို သတ, သဟဿတို့၏ အထက်၌ ရှိသမျှသခ်္ခ ဟူသည် (ရူပသိဒ္ဓိ အလိုအားဖြင့်) ဒသ သဟဿမှစ၍ ဒသ သတ သဟဿတိုင်ရုံသော သခ်္ခများသာတည်း၊ မှန်၏— "ခု, ဆယ်, ရာ, ထောင်, သောင်း, သိန်း, သန်း" ဟု ဆိုလျှင် သခ်္ခ တဋ္ဌာနဆုံး၏၊ ထို့နောက် "ကုဋေခု,ကုဋေဆယ်,ကုဋေရာ၊ပေ၊ကုဋေသန်း"ဟု သခ်္ခတဋ္ဌာနဖြစ်ပြန်၏၊ ထို့ကြောင့် သဟဿမှ အထက် သခ်္ခဟူသည် သူ့ဋ္ဌာနတွင် ပါဝင်သော "ဒသ သတ သဟဿ"တိုင်ရုံသော သခ်္ခသာတည်း၊ ထို့ကြောင့် စာကိုယ်၌ တသန်း

ဂုဏိတံ - ဆယ်ခုဖြင့် မြောက်အပ်သော သန်းသည်၊ သတံ - တရာသည်၊ ဟောတိ ယထာ - ဖြစ်သကဲ့သို့ရင်း၊ သတဿ - တရာ၏ (အထက်၌)၊ ဒသ ဂုဏိတံ-သည်၊ သဟဿံ-တထောင်သည်၊ ဟောတိ ယထာ-ဖြစ်သကဲ့သို့ရင်း၊ (တထာ -- ထို့အတူ)၊ သဟဿဿ - တထောင်၏ (အထက်၌)၊ ဒသ ဂုဏိတံ - သည်၊ ဒသသဟဿံ - တသောင်းသည် (ဟောတိ့)၊ ဣဒံ - ဤ တသောင်းကို၊ နဟုတံတိပိ - နဟုတံ ဟူ၍လည်း၊ ဝုစ္စတိ - ဆိုအပ်၏၊ ["နိယုတံတိပိ" ဟုလည်း ရှိ၏၊] ဒသသဟဿဿ - ၏ (အထက်၌)၊ ဒသဂုဏိတံ - သည်၊ သတသဟဿံ - တသိန်းသည် (ဟောတိ)၊ တံ-ထို

တိုင်ရုံသာ မြောက်ပွားပုံကိုပြ၍,ဋီကာ၌လည်း"ယာဝ ကောဋိပရိယန္တာ ဂဏနံ အတ္ထိ"ဟု ဖွင့်သည်၊[ဤ၌"ယာဝ"သည် မရိယာဒါဝမိတည်း၊ ကောဋိကို အပိုင်းအခြားပြုသည်၊ ကောဋိကား ဥတ္တရိ°အရ၌ မပါ-ဟုမှတ်။] ကစ္စည်းဝုတ္တိအလိုမူ "တဒုတ္တရိ°"အရ အသခ်ေါတိုင်အောင် ယူဘွယ်ရှိ၏၊ "ဥတ္တရိ°"ဟု ရှိသင့်ကြောင်းကိုလည်း ကစ္စည်းဘာသာဋီကာမှာ ရှု။

မှတ်ချက်။ ။"ဒသဂုဏိတဥ္စ ကာတမ္ဗံ"ဟူသောစကားကိုထောက်၍ဤသုတ်သည် ရုပ်စိရင်သော ဝိဓိသုတ် မဟုတ်, မြောက်ပွားပုံကို ပြသော ပရိဘာသာသုတ်တည်း-ဟု သိသာပြီ၊ ဂုဏိတဥ္စ၌ စသဒ္ဒါလည်း ဝေတ္ထတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ "ဒသ ဂုဏိတ မေဝ ကာတမ္ဗံ"ဟုဖွင့်၍ ထို ဧဝဖြင့်"န နိပ္ပါဒိတံ-ရုပ်ပြီးအောင် စိရင်ရမည် မဟုတ်"ဟု နိဝတ္တေတမ္မတ္ထကို ပြသည်။

ယထာ ဒသဿ ဂဏနာသ၊ ဧဝံ သဟဿံ—"ဒသသ-ဒသ သဒ္ဒါ၏"ဟု ရှေးဦး ပေးခဲ့ရလ့ပြီဖြစ်၍ ဤဒသဿကို ထိုကဲ့သို့ ပေးမှာစိုးသောကြောင့်"ဂဏနာသ"ဟု ဝိသေသန ထည့်သည်၊ ယထာမှစ၍ သတဿ ဒသဂုဏိတံ သဟဿံ တိုင်အောင်ကား ရှေးသုတ်၌ပြခဲ့သော သတ သန်း သဟဿ သန်းတို့ မြောက်ပွားပုံကို ဥပမာအဖြစ်ဖြင့် ပြသော ဥပမာနဝါကျတည်း၊ ဤသုတ်အတွက် "သဟဿဿ ဒသဂုဏိတံ"စသော ဥပမေယျ ဝါကျသာ လိုရင်းဖြစ်သည်၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း....သတ သန်း သဟဿံ သန်းတို့ကို ရှေသုတ်၌ ပြပြီးဖြစ်သောကြောင့်ဂုဏ်း, "ယာဝ တဒုတ္တရိ°"ဟု သဟဿ သန်းမှ အထက်ကိုသာ သုတ်၌ ပြထားသောကြောင့်ဂုဏ်းတည်း၊ ["ယထာ သတဿ ဒသဂုဏိတံ သဟဿံ,တထာ သဟဿဿ ဒသဂုဏိတံ ဒသသဟဿံတိ ဉေယျနာ"-ဋီကာ။]

ဣဒံ နဟုတန္တိ ဝိ—ဤစကား ကား "ဒသ သဟဿ (ဝါ၊သောင်း)ကို နဟုတ ဟုလည်း ခေါ်သည်"ဟု အခေါ်တမျိုးကို ပြသော အမှာစကားချပ်တည်း၊ နိယုတ-ဟုလည်း ရေးသားကြ၏၊ ကျမ်းစာတို့၌ကား "နဟုတ"ဟု အတွေ့များ၏၊ သို့သော် ကောဋိပကောဋိ၏ နောက်၌လည်း "နဟုတ"ဟု လာဦးလတံ့ဖြစ်၍ တသောင်းဟော သန်းကို "နယုတ"ဟု ဆိုခြင်းက သာ၍ ရှင်းမည်၊ "နိယုတ"ဟုလည်း တချို့စာ၌

တသိန်းကို၊ လက္ခန္တိပိ - လက္ခံ ဟူ၍လည်း၊ ဝုစ္စတိ၊ သတသဟဿဿ - ဒ္ဒ၊ ဒသဂုဏိတံ-သည်၊ ဒသသတသဟဿံ-တသန်းသည် (ဟောတိ)။

(၄၁၆) ယဒနုပပန္နာ နိပါတနာ သိဒ္ဓန္တိတိ-သုတ်သည်၊ ဝတ္တတေ၊

သက နာမေဟိ။ ။အနိဒ္ဒိဋ္ဌ နာမဓေယျာနံ - မပြအပ်သေးသော နာမည် ရှိကုန်သော၊ ယာသံပနသဒ္ဒါနံ-အကြင်သဒ္ဒါတို့၏၊ ယာနိ ရူပါနိ-အကြင် ရုပ်တို့သည် (သန္တိ - ရှိကုန်၏၊ တာသံ - ထို သဒ္ဒါးတို့၏၊) တာနိ - ထိုရုပ်တို့ကို၊ သကေဟိ နာမေဟိ - မိမိနာမည်တို့ဖြင့်၊ နိပစ္စန္တေ - ပြီးစေအပ်ကုန်၏၊ သတ သဟဿာနံ - တသိန်းတို့၏၊ သတံ - တရာသည်၊ ကောဋိ - ကုဋေ

ဖွေ့ရ၏။ [သတ သဟဿံ၏ နောက်၌ "တံ လက္ခန္တိပိ ဝုစ္စတိ" လည်း တသိန်းကို "လက္ခံ" ဟုလည်း ခေါ်ကြောင်းပြသော အမှာစကားပင်။]

ဝိဂ္ဂဟ။ ။"ဒသ+သဟဿာနိ, ဒသ သဟဿံ" ဟုဖြစ်စေ "ဒသန္နံ+သဟဿာနံ ဘာမာဟာရော,ဒသသဟဿံ" ဖြစ်စေ ဒိဂုသမာသ်ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ဒိဂုထိုးစံအတိုင်း ရုပ်တွက်၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ "ဒိဂုတပ္ပုရိသောယေဝ ဝိသေသော = (မိသက တပ္ပုရိသ် ၂ မျိုး ရှိ၏၊ ထိုတွင် ဤသမာသ်တို့ကား ဒိဂုတပ္ပုရိသ် တည်း၊) ဤသို့ ဒိဂုတပ္ပုရိသ် ဖြစ်ခြင်း သာလျှင် သတံ-သဟဿံတို့မှ ထူးခြားသည်"ဟု မိန့်သည်၊ "ဒသဟိ+ဂုဏိတံ+ သဟဿံ, ဒသ သဟဿံ"ဟု ဂုဏိတ အလယ်ပုဒ် ကျသော မဇ္ဈေဓလောပိ တပ္ပုရိသ် လည်း သင့်သည်သာ၊ အထက် သဒ္ဒါ ၂ ခု၌လည်း "သတာနိ + သဟဿာနိ, သတာနံ+သဟဿာနံ သမာဟာရော"ဟုဝင်း "ဒသ+သတ သဟဿာနိ, ဒသန္နံ+ သတ သဟဿာနံ သမာဟာရော"ဟုဝင်း ဝိဂ္ဂဟ ၂ မျိုးစီပြုလေ။

(၄၁၆) **အနိဒ္ဒိဋ္ဌဓေယျာနိပစ္စန္တေ**-ယဒနုပပန္နာ စသော တသုတ်လုံး လိုက်လာသည်ဟု ဆိုသော်လည်း ထိုသုတ်လာပုဒ်များကို ဝုတ္တိဋ္ဌ တိုက်ရိုက် မတွေ့ရ၊ အဓိပ္ပါယ်တူသောပုဒ်များကိုသာ့တွေ့ရ၏၊ ထိုအဓိပ္ပါယ်တူသော ပုဒ်များကိုပင် ထိုသုတ်မှ လိုက်လာသော ပုဒ်များ၏ အဖွင့်ဟု မှတ်ရတော့မည်၊ ထို့ကြောင့် ဝုတ္တိဋ္ဌ "ယာသံ"သည် ယဒနုဝယ် ယုံ၏ အဖွင့်၊ အနိဒ္ဒိဋ္ဌနာမဓေယျာနံသည် အနုပပန္နာ၏ အဖွင့်၊ ယာနိ ရူပါနိ လည်း ယံ၏ အဖွင့်၊ တာနိကား ယာနိရှိ၍ ထည့်အပ်သော အဖွင့်၊ သကေဟိနာမေဟိ ကား သကနာမေဟိ၏ အဖွင့်၊ နိပစ္စန္တေကားနိပါတနာသိဒ္ဓိန္တိ၏အဖွင့်တည်းဟုမှတ်။

ဤသုတ်၏ ဆိုလိုရင်းကား—ဝိသတိမှ စ၍ ဒသ သတ သဟဿ (တသန်း) ိုင်အောင်သော သဒ္ဒါတို့ကို ဂဏန်း ဒသသ-စသောသုတ်တို့ဖြင့် ပြခဲ့ပြီ၊ ထို သဒ္ဒါ သည် ဒသ ၂ ခုကို ကသေသ်ပြု၍ စိသံ ဖြစ်အောင် စီရင်ခြင်း, ဒသနှင့် သဟဿကို ိုမာသ်တွဲ၍ ဒသ သဟဿံစသည်ဖြစ်အောင် စီရင်ခြင်းကြောင့် ပြီးရသော သဒ္ဒါများ ိုစ်၏၊ ကောဋိစသော သဒ္ဒါ ၂ ဝ ကိုမပြရသေး၊ ထို မပြရသေးသော ကောဋိ စသည် ကား ထို စိသတိ စသည်ကဲ့သို့ စီရင်နေဘွယ်မလို၊နဂိရိနာမည်အတိုင်းပင် "ကောဋိ, ကောဋိ" စသည်ဖြင့် ပြီးစီးကြသည်-ဟူလို။

မည်၏၊ ဣတ္ထိလိင်္ဂါစ - ဣတ္ထိလိန် ရှိသည်ရင်း၊ ကေဝစနန္တဘာစ-ကေဝုစ် အဆုံး ရှိသည်ရင်း (ဟောတိ)၊ ဝဂ္ဂဘေဒေ - ၌၊ ဗဟုဝစနဉ္စ - ဗဟုဝုစ်သည်လည်း၊ ဘဝတိ-၏။

ကောဠိသတ သဲဟသာနံ - ကုဋ္ဌေတသိန်းတို့၏၊ သတံ - သည်၊ ပကောဠိ-ပကုဋ္ဌေမည်၏၊ ပကောဠိ **သတ** သဟသာနံ-တို့၏၊သတံ-သည်၊ကောဠိပကောဠိ-ကောဠိပကုဋ္ဌေမည်၏၊ ဧဝံ,နဟုတံ-နဟုတ၊နိန္နဟုတံ-နိန္နဟုတ၊ပေ၊အသင်္ခ်ေယျံ-အသင်္ခ်ေ၊ ဣတိ-ဤသည်တည်း။

ဣဿဧဝံ - ဤသို့လျှင်၊ ကောဠိပဘုတိနံ - ကောဠိအစရှိကုန်သော၊ စိသ သင်္ခ်ာနံစ-၂၀ သော သင်္ခ်ာတို့၏လည်း၊ ဌာနတော-ဌာနတခုမှ၊ ဌာနံ-ဌာန တခုကို၊ ယထာက္ကမံ - တိုင်း၊ သတလက္ခဂုဏံ - သိန်းအာဖြင့် မြှောက်အပ်၏ ဟူ၍၊ မတံ-သိအပ်၏။

ဣတ္ထိလိင်္ဂါ၊ပေ၊ဘဝတိ—ကောဠိသည်, ဣတ္ထိလိန် ကေဝုစ်ရှိ၏၊ ပကောဠိ,ကောဠိ ပကောဠိနှင့်နောက်၌လာမည့် အဇ္ဈောဘိဏီလည်းဣတ္ထိ-ကေဝုစ်ရှိသည်ပင်၊ထို့ကြောင့် "ကောဠိ ၃ လီ,ခေါဘိဏီ,ဣတ္ထိ ကေဝုစ်" ဟုဆိုခဲ့သည်၊ ဝဂ္ဂဘေဒဖြစ်သည့်အခါ၌ကား "ဒွေ+ကောဠိယော—၂ ကုဋ္ဌေတို့" စသည်ဖြင့် ဗဟုဝုစ်လည်း ရှိ၏။

သတ သဟသာနံ သတံကောဋိ၊ပေ၊ အသင်္ခ်ေယျံ — "သတ သဟသာနံ သတံ" တို့သည် ရုပ်ပြီးပုံကို ပြသော စကားမဟုတ်, တသိန်းကို တရာဖြင့် မြှောက်လျှင် တကုဋ္ဌေဖြစ်သည်—ဟု မြှောက်ပွားပုံကို ပြသော စကားတည်း၊ ကုဋ္ဌေ ၃, ကုဋ္ဌေ ဆယ်, စသည်ဖြင့် ကုဋ္ဌေသိန်းထိုးအောင် သွား၍, တို ကုဋ္ဌေတသိန်းကို တရာဖြင့် မြှောက်လျှင် ပကုဋ္ဌေ ဖြစ်ပြန်၏၊ ဤသို့ ကောဠိမှစ၍ အသင်္ခ်ေယျ တိုင်အောင်သော သင်္ခ်ာ ၂၀ ကို ဌာနပေါင်း ၂၀ ဟုမှတ်၊ ထို ၂၀ တွင် ကောဠိဌာနမှ ပကောဠိ ဌာနကို သိန်းတရာဖြင့် မြှောက်၍ တက်ရသည်၊ ထို့ကြောင့် ကောဠိ သိန်းတရာသည် ပကောဠိ မည်၏။ အဆုံး၌ မဟာကထာန သိန်းတရာသည် အသင်္ခ်ေယျ မည်၏—ဟုမှတ်

ဣဿဧဝံ၊ပေ၊ယထာက္ကမံ—ဤဂါထာကား ဆိုခဲ့ပြီးသော မြှောက်ပွားပုံအတိုင်း ဌာန တခုမှ ဌာနတခုကို သိန်းတရာဖြင့် မြှောက်၍ မြှောက်၍ တက်ရကြောင်း အကျဉ်းချုပ် ပြသော သင်္ဂဟဂါထာတည်း၊ ဤသို့ သိန်းတရာဖြင့် မြှောက်၍ တက်ရခြင်းမှာလည်း အဋ္ဌကထာတို့၌ပင် သိန်းတရာဖြင့်မြှောက်ပုံကိုပြထားသောကြောင့်တည်း၊ "ယထေဝဟိ သတံ သတဲ သဟဿာနိ (တရာဖ်သာ သိန်းတို့သည်၊ ဝါ-သိန်းဘရာတို့သည်) ကောဋိ ဟောတိ၊ဧဝံ သတံ သတ သဟဿ ကောဋိယော (ကုဋ္ဌေသိန်းတရာတို့သည်) ပကောဋိ နာမ ဟောတိ" စသည်တည်း၊... ဗြဟ္မသံယုတ် ပဌမဝဂ် ဒဿမ သုတ္တန္တဋ္ဌကထာ။

သန်းသင်္ခ်ာ အသုံးမရှိ။ ။ဤသို့ အဋ္ဌကထာနှင့် သင်္ခ်ာကျမ်းတို့ဝယ် သိန်းတရာဖြင့် မြှောက်လေ့ရှိခြင်းမှာလည်း ဒဿ သဟ သဟဿံဟုခဲ့သော "သန်း" သင်္ခ်ာကို ကျမ်းစာ

(၄၁၇) တေဿ-ဤ အစုဇ်၊ ဒ္ဒေ-၂ ခု ကုန်သော၊ ပရိမာဏာနိ-အတိုင်း အရွယ်တို့သည် (သန္တိ)၊ ဣတိ, ဝိဂ္ဂဟေ (သတိ)။

ဒ္ဒါဒိတော ကော နေကတ္ထေစ။ ။အနေကတ္ထေ - သကတ္ထ, ပရိမာဏတ္ထ စသော များသောအနက်၌၊ ဒ္ဒိဣတ္ထစ္ဆေဝ မာဒိတော-ဒ္ဒိအစရှိသော၊ ဂဏနတော-ဂဏန်းသခ်္ခ်ာမှ နောက်၌၊ ကပစ္စယော-ကပစ္စည်းသည်၊ ဟောတိ၊ ဒ္ဒိကော-၂ ခု အတိုင်းအရွယ်ရှိသော၊ ရာသိ-အစုအပေါင်း၊ ဒ္ဒိကံ-၂ ခု အတိုင်းအရွယ်ရှိသော အပေါင်း၊ ဧစံ, တိကံ-၃ ခု အတိုင်းအရွယ်ရှိသော အပေါင်း၊ပေ၊ သဟဿကံ-တထောင် အတိုင်းအရွယ်ရှိသော အပေါင်း၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း၊.... သခ်္ခ်ာတဒ္ဓိတံ (နိဋ္ဌိတံ)။

တို့၌ သုံးစွဲလေ့မရှိခြင်းကြောင့်တည်း၊ ထို့ကြောင့် အဘိဓာန်၌လည်း "သတံ သဟဿံ နိယုတံ, လက္ခံ ကောဋိ ပကောဋိစ-(ရာ-ဒထောင်-သောင်း-သိန်း-ကုဋေ-ပကုဋေ") စသည်ဖြင့် အစဉ်ပြသည်၊အကယ်၍ ဒသ သတ သဟဿ (သန်း) သခ်္ခ်ာသုံးစွဲရိုး ရှိလျှင် တသန်းကို ဆယ်ဖြင့်မြောက် တကုဋေ, ကုဋေတသန်းကို ဆယ်ဖြင့်မြောက် ပကုဋေ,ဤသို့ စသည်ဖြင့် အသင်္ချေယျတိုင်အောင်ပင် ရာဖြင့် မမြောက်ဘဲ ဆယ်ဖြင့် မြောက်နိုင်သည်။

အဋ္ဌကထာ မြောက်ပုံတမျိုး။ ။ထိုပြဟ္မသုံယုတ်အဋ္ဌကထာ၌ အဗ္ဗုဒကိုင်အောင်သာ သိန်းတရာဖြင့်မြောက်၍ နိရဗ္ဗုဒမှ အထက်ကို ၂၀ ဖြင့် မြောက်၏၊ ["သတံ သတ သဟဿ နိန္နဟုတာနိ အဗ္ဗုဒံ၊ တတော ဝိသတိဂုဏံ နိရဗ္ဗုဒံ, သေနယော သမ္ဗတ္ထာဝိ (အသင်္ချေယျ တိုင်အောင် ဤနည်းအတိုင်း ၂၀ ဖြင့် မြောက်လေ၊)] ဤသို့ အဋ္ဌကထာ၌ နိရဗ္ဗုဒမှ အထက်ကို ၂၀ ဖြင့် မြောက်ပြခြင်းမှာလည်း "ဧသယျထာဝိ ဘိက္ခဝေ ဝိသတိ အဗ္ဗုဒါ နိရယာ, ဧဝမေကော နိရဗ္ဗုဒေါ နိရယော"ဟု နိရဗ္ဗုဒ စသော ငရဲတို့၏ သက်တမ်းကို "အဗ္ဗုဒငရဲသက် ၂၀ သည် နိရဗ္ဗုဒ ငရဲသက် တသက်မည်၏" စသည်ဖြင့် ပဒုမ ငရဲသက် တိုင်အောင် ပြဝေးပုံကို နည်းမှီး၍ မြောက်ခြင်း ဖြစ်သည်၊ ဤသို့လျှင် သဒ္ဒါကျမ်းတို့နှင့် အဋ္ဌကထာ ၃၌ နိရဗ္ဗုဒမှ အထက်သခ်္ခ်ာများဝယ် မြောက်ပုံ မတူကြ—ဟု မှတ်။

(၄၁၇) အနေကတ္ထ—"သကတ္ထ ပရိမာဏတ္ထာ ဒိဝသေန အနေကသို့ံ အတ္ထေ"ဟု ဋီကာဖွင့်သောကြောင့် သကတ်အနက် ပရိမာဏအနက် စသော များသော အနက်ကို "အနေကတ္ထေ"ဟု မှတ်၊ ထိုတွင် သကတ်အနက်၌ "ဒ္ဒေယေဝ ဒ္ဒိကံ—ဟု ပြု၊ ဒ္ဒိကံ—၂ ခု၊ "ဒ္ဒေ ပရိမာဏာနိ ယဿ"ဟူသောဝိဂြိဟ်ကား ပရိမာဏအနက်၌ ကပစ္စည်းသက်ပုံကို ပြသော ဝိဂြိဟ်တည်း၊ ဒသ ဒသကံသုတ်၌ "ဒသ ပရိမာဏာနိ အဿာတိ ဒသကံ"ဟု ဖွင့်သော ဋီကာလည်း ဤပရိမာဏအနက်ကို ရည်ရွယ်သည်။ [ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ဖြင့် သခ်္ခ်ာတဒ္ဓိတ် ပြီးပြီ၊ ကြွင်းကျန်သေးသော မှတ်ဘွယ်များကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာမှာ ရှု။]

အဗျယ တဒ္ဓိတ်

(၄၁၈) ကေသို့ပါရေ-တကြိမ်၌၊ ဘူဇ္ဇတိ-စား၏၊ ဒ္ဝေါရေ-၂ ကြိမ်တို့ တိုင့်တိုင်၊ ဘူဇ္ဇတိ-၏၊ ဣတိ ဝိဂ္ဂဟော (သတိ)။

ကောဒိတော သကိဿ ကွတ္တုံ။ ။ကေ ဒ္ဒိ တိ ဣစ္စေဝမာဒိတော — ကေ, ဒ္ဒိ, တိ အစရှိသော၊ ဂဏနတော - ဂဏ်းသင်္ချာမှ (နောက်၌)၊ သကိဿ—သက်သဒ္ဒါ၏၊ ဌာနေ-အရာ၌၊ ဝါရတ္ထေ-အလှည့်အကြိမ်ဟူသော အနက်၌၊ ကွတ္တုံပစ္စယော-ကွတ္တုံပစ္စည်းသည်၊ ဟောတိ၊ ကေကွတ္တုံ-တကြိမ်၊ (ဘူဇ္ဇတိ၊) ဒ္ဝိက္ခတ္တုံ-၂ ကြိမ်၊ ဘူဇ္ဇတိ-၏၊ သဗ္ဗာသမာဝုသော တျာဒိနာ-ဖြင့်၊ သိလောပေါ-သိချေ၊ ဧဝံ, တိက္ခတ္တုံ-၃ ကြိမ်၊ပေ၊ သတက္ခတ္တုံ-အကြိမ်တရာ၊ သဟဿက္ခတ္တုံ-အကြိမ်တထောင်၊ ဗဟုက္ခတ္တုံ-အကြိမ်များစွာ၊ ကတိက္ခတ္တုံ-အကြိမ်မည်မျှနည်း။

---

(၄၁၈) **သကိဿဌာနေ ဝါရတ္ထေ**—"ကောဒိတော သကိဿ"ဟု သုတ်ရှိသောကြောင့် "သကိဿဌာနေ"ဟု ဌာနေသဒ္ဒါထည့်ပြီးလျှင် ကွတ္တုံပစ္စည်းကား ဝါရအနက်၌ သက်သည်ဟု ပြလို၍ "ဝါရတ္ထေ"ဟု ဖွင့်သည်၊ "သကိဿဌာနေ"ဟု ဆိုသော်လည်း သကိဿသဒ္ဒါ တိုက်ရိုက်ပါရဦးမည်ဟု မမှတ်လင့်၊ သက်သဒ္ဒါ ရှိထိုက်သောနေရာဝယ် သကိဿသဒ္ဒါမရှိတော့သဖြင့် ဝါရအနက်၌ (အကြိမ်ဟူသော အနက်၌) ကွတ္တုံပစ္စည်း သက်ရမည်—ဟု ဆိုလိုသည်၊ ထို့ကြောင့် ကေကွတ္တုံ ကို ကေ တည်, ဤသုတ်ဖြင့် ဝါရအနက်၌ ကွတ္တုံ ပစ္စည်းသက်, နာမ်ငဲ့, သိသက်, (အဗျယပုဒ်ဖြစ်၍) "သဗ္ဗာသမာဝုသောဖြင့် ခေါ်"ဟု ဆို၍ ရုပ်တွက်။ [ကစ္စည်း၌မူ သမာသ် နာမ် ဟု ဆိုသောကြောင့် ဧသသဒ္ဒတော်လောပံဖြင့် သိကို ခေါရသည်။

ရူပသိဒ္ဓိ ဖွင့်ရပုံ။ ။ဤ ရူပသိဒ္ဓိဆရာသည် ကစ္စည်းကို ဖွင့်ရသောကြောင့် ကစ္စည်းသုတ် နေပုံကိုလည်း လက်မလွှတ်နိုင်၊ "ဝါရသင်္ချာယ ကြိတွသ်"ဟု ကလာဝ်၌ ဝါရအနက်ဝယ် ကြိတွသ် (ကွတ္တုံပစ္စည်းနှင့်တူသော ပစ္စည်းတမျိုး) သက်-ဟု ဆိုထားသဖြင့် ကလာပ် ဆိုပုံကိုလည်း သဘောကျလျက် ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် "သကိဿဌာနေ"ဟု ကစ္စည်းသုတ် အလိုကျ ဖွင့်ပြပြီးလျှင် "ဝါရတ္ထေ"ဟု ကလာပ် အလိုကျအောင်လည်း ဖွင့်ပြရလေသည်၊ သို့သော် ကစ္စည်းသုတ် အလိုမှာ သက်သဒ္ဒါကို ကွတ္တုံပြုလိုသောကြောင့် ကစ္စည်း အာဧဘော်ကား မကျတော့ချေ။

ဝိဂ္ဂဟ။ ။"ကေသို့ဝါရေဘူဇ္ဇတိ"၌ ဘူဇ္ဇတိကား စပ်ပုဒ်အဖြစ်ဖြင့်ထည့်ဒေပ်သော ကြိယာတည်း၊ "ကေသို့ဝါရေ"သာ ကေကွတ္တုံ၏ ဝိဂ္ဂဟဖြစ်သည်၊ "ဝိဂ္ဂဟ"ဆိုသော်လည်း "ဂန္ဆတိတိ ဂေါ"စသည်ကဲ့သို့သော ဝိဂြိဟ်မျိုး မဟုတ်, ကေကွတ္တုံ၏ အဲ့နက်ကို အခြားအနက်များနှင့် မရောအောင် ဖွင့်ပြသော အဖွင့်သာတည်း၊ဘာ့ကြောင့်နည်း ... ကေကွတ္တုံ စသည်တို့က အဗျယခေါ် နိပါတ်ပုဒ်တွင် ပါဝင်၍ နိပါတ်ပုဒ်များကဲ့သို့ ဝိဂြိဟ်မပြုရ—ဟု အဆိုရှိသောကြောင့်တည်း၊ ဤအနက်ဖွင့် ဝိဂ္ဂဟလည်း စဉ်းစားဘွယ်

(၄၁၉) ဧကေန-တခုသော၊ ဝိဘာဂေန-ဝေဘန်အပ်သော အဘို့အစုဖြင့်၊ ကွတိဝိဂ္ဂဟေ (သတိ) [ကျိဝိဂ္ဂဟလည်း အနက်ဖွင့်သာ၊] မဏ္ဍူက ဂတိယာ-မဏ္ဍူက ဂတိက အဓိကာရနည်းဖြင့်၊ သခ်္ဂါဂဟဏံ အနုဝတ္တတေ၊ [သခ်္ဂါ ပူရဏော မော-သုတ်မှ သခ်္ဂါသဒ္ဒါသည် သကနာမေဟိသုတ်သို့လည်း လိုက်လျက် ရှိ၏၊ ထို သခ်္ဂါ သဒ္ဒါသည် တေသံ ဏော လောပံသုတ်ကို ခုန်ကျော်၍ ကျိသုတ်သို့ လိုက်ရသောကြောင့် "မဏ္ဍူကဂတိယာ" ဟု ဆိုသည်။]

ဝိဘာဂေ ဓာစ။ ။ဝိဘာဂတ္ထေ-ဝိဘာဂဒ္ဒနက်၌၊ ကောဒိသခ်္ဂါတော-ကေအစရှိသော သခ်္ဂါသဒ္ဒါမှ နောက်၌၊ ဓာပစ္စယော ဟောတိ၊ စသဒ္ဒေန, ကေဒ္ဒိတော-ကေယဒ္ဒါ ဒ္ဒိသဒ္ဒါတို့မှ (နောက်၌)၊ (ကောဒိတော-ဟု ရှိလျှင် ပါဠိပျက်၊) ဇ္ဈစ-ဇ္ဈ ပစ္စည်းသည်ရင်း၊ သုတ္တာဒိတော - သုတ္တ အစရှိသော သဒ္ဒါမှ (နောက်၌)၊ သောစ-သောဟစ္စည်းသည်ရင်း၊ (ဟောတိ)၊ ကေဓ-တပါးသော အဘို့အစုဖြင့်၊ ဒ္ဒိဟိ - ၂ ခုကုန်သော၊ ဝိဘာဂေဟိ - ဝေဘန်

ရှိ၏၊ ထင်ရှားစေခဲ့—"ကေကဒ္ဓတ္တုံ ဒိဝသဿ ဘောဇနံ ဘုဉ္ဇတိ-တနေ့လျှင် တကြိမ် ထမင်းကို စား၏"စသည်၌ ကေကဒ္ဓတ္တုံဝယ် "ဒ္ဓါ"ဟု အဓိကရဏာအနက် မဖြစ်သင့်၊ "တကြိမ်"ဟူသော လိင်္ဂတ္ထမျှသာသော်ငင်း, ဘုဉ္ဇနကြိယာကို အထူးပြုသော ကြိယာဝိသေသန (ဒုတိယာ ကေဝစနန္တာ)သော်ငင်း ဖြစ်သင့်၏၊ထို့ကြောင့် "ကေသ္မိံဝါရေ" ဟူသော ဝိဂ္ဂဟကို စဉ်းစားသင့်၏၊ သဒ္ဒနိတိဋ္ဌကဲ့သို့ ဘုဉ္ဇတိ ကြိယာကို မငဲ့ဘဲ "ကေဝါရော"ဟု ပဌမန္တာဝိဂ္ဂဟသော်ငင်း, မောဂ္ဂလ္လာန်ဋ္ဌကဲ့သို့ "ကေဝါရံ"ဟု ဒုတိယန္တာဝိဂ္ဂဟသော်ငင်း ပြုသင့်သည်။

ဒ္ဒိကဒ္ဓတ္တုံစသည်၌ "ဒ္ဒေ+ဝါရေ"စသော ဝိဂ္ဂဟကား သင့်မြတ်ပါပေသည်၊ ထိုဝိဂ္ဂဟ အတိုင်း ဒ္ဒိကဒ္ဓတ္တုံနောင် ဒုတိယာယော သက်သင့်သည်ဟု ထင်၏၊ရူပသိဒ္ဓိကား အဗျယ (နိပါတ်)ဖြစ်၍ သိ ဝိဘတ်ပင် သက်သည်၊ ဗဟု-ကတိတို့၌ "အများး"ဟူသည်လည်း သခ်္ဂါပင်၊ "ကတိ"ဟု မေးခြင်းလံ်သည်း အရေအတွက်သခ်္ဂါကို မေးခြင်းပင်၊ ထို့ကြောင့် သခ်္ဂါအရာ၌ ဗဟု-ကတိတို့ကို သွင်းပြသည်၊ "ဗဟု+ဝါရေ-များစွာသော အကြိမ်တို့ တိုင်တိုင်၊ ကတိ ဝါရေ-ဘယ်နှစ်ကြိမ်တို့ တိုင်တိုင်နည်း"ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု။

(၄၁၉) ဧကေန ဝိဘာဂေန-"အမွေခွဲပေးခြင်း"ကဲ့သို့ ပစ္စည်းတခုကို ၂စု ၃စု စသည်ဖြင့် ခွဲခြားပေးမှုကို "ဝေဘန် ခွဲခြားသည်"ဟု ပြောစမှတ် ပြုကြ၏၊ ဤဥဒ္ဒါကား "ဝိဘဇ်ယတေ-ဝေဘန် (ခွဲခြား) အပ်၏"ဟူသော ဝိဂ္ဂြိဟ်အရ ခွဲခြားဝေဘန်အပ်သော အဘို့အစုကို ဝိဘာဂဟု ခေါ်၏၊ တပုံထည်း ပုံထားအံ့ပ်သော အစုလည်း တဘို့ တစု ဖြစ်၍ ဝိဘာဂ အနက်ပင်တည်း။

အပ်သော အဘို့အစုတ်ပြုဖြင့်၊ ဒ္ဒိဓာ-၂ ဘို့ ၂ စုတ်ပြုဖြင့်၊ ဒုဓာဝါ-လည်း ရှိ၏၊ [ဤ၌ "ဒ္ဒဓာ"ဟု မရှိရ, နောက်၌ "ဒ္ဒဓာ-တေဓာ ဝါ"ဟု ရှိလိမ့်မည်၊] တိဟိ, ဝိဘာဂေဟိ, တိဓာ-၃ ဘို့ ၃ စုတ်ပြုဖြင့်၊ ဒ္ဒဓာ, တေဓာ ဝါ-ဟုလည်း ရှိ၏၊ ဘေသုဝ္ဍိတျာဒိနာ - ဖြင့်၊ လ္ဟကာရဿ - ၏၊ ကောရော - ပြု၊ ဧဝံ, စတုဓာ-၄ ဘို့ ၄ စုတ်ပြုဖြင့်၊ပေါ်၊သဟဿဓာ-တထော်င်သော အဘို့အစုတ်ပြုဖြင့်၊ ကတိ်ဓာ-ဘယ်လောက် အဘို့အစုတ်ပြုဖြင့်၊ ဗဟုဓာ-များစွာသော အဘို့အစုတ်ပြုဖြင့်။

ဇ္ဈ ပစ္စယေ - ၌၊ (ဥဒါဟရဏံ-ကား၊) ကေဓာ - တဘို့တစုဖြင့်၊ ဝါ-တပေါင်းထည်း၊ ကရောတိ - ပြု၏၊ လ္ဟတိ - ထို့ကြောင့်၊ ကေဇ္ဈ - မည်၏၊ ဧဝံ, ဒ္ဒေဇ္ဈ-၂ ဘို့ ၂ စု၊ . ဝါ-၂ ဖြာ၊ သောပစ္စယေ-၌၊ (ဥဒါဟရဏံ၊)

ရုပ်တွက်ရာ၌ "ကေန+ဝိဟာဂေန"ဟု ဝါကျပြုဘွယ်မလို၊ "ကောဒိသန်္နိဘော ဓာပစ္စယော"ဟု ဆိုသောကြောင့် "ကေ"တည်, ဤသုတ်ဖြင့် "ကေန+ဝိဟာဂေန" ဟူသော အနက်၌ ဓာ ပစ္စည်းသက်, နာမ်ငဲ့၊ ဖြင့်-ဟု အနက်၊ပေးကြောင့် နာသက်, ချေ၊ ဒ္ဒိဓာစသည်၌ ဗဟုဝုစ် ဟိသက်၍ ချေ၊ ဝိသဟိ ဒသေသု ဗာဒ္ဒိသတု၌ တု သဒ္ဒါဖြင့် ဒ္ဒိကို ဒုပြု, ဒုဓာ၊ဒ္ဒိဓာ-တိဓာဖြစ်ပြီးမှ တေသုဝုဒ္ဓိဖြင့် ဇ္ဈကို ဧပြု, ဒ္ဒေဓာ,တေဓာ-ဟုဖြစ်၏။

"ဒ္ဒိဓာ-၂ ပါးအပြားအားဖြင့်"စသည်ဖြင့်ပေးရာ၌လည်း"၂ စု-၂ ပုံ"ကဲ့ပြားနေသည် ကိုပင်"အပြား"ဟု ဆိုသောကြောင့် ဝိဘာဂအနက်ပင်တည်းဟု မှတ်၊ "၂ ပါးပြားကုန်၏"ဟု ပေးရာ၌ကား ပဌမာယောဃသက်၍ ချေသင့်သည်၊ ဒ္ဒိဓာ-၂ ပါး အပြားရှိကုန်၏"ဟု အဲ့သည်ထို့အနက် ပေးလေ့ရှိကြသေး၏၊ သို့သော် ထိုအနက်၌ ဓာပစ္စည်းသက်ရမည် ဟု မိန့်တော်မမူကြ၊ "ဒ္ဒိဓာ"ကို "ဒုဝိဓာ-၂ ပါး အပြား ရှိကုန်၏"ဟု ဖွင့်ခြင်းမှာလည်း အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်သာဖြစ်သင့်သည်၊ ["သဟဿေန ဝိဘာဂေဟိ သဟဿဓာ, ကတိဟိ ဝိဘာဂေဟိ ကတိဓာ"ဟု ပြု။

စသဒ္ဒေန ကေဒ္ဒိတော ဇ္ဈံစ—["ကောဒိတော"ဟု ရှိသည်ကား ပါဠိပျက်၊ အာဒိဖြင့် အများအပြား ယူဘွယ်မရှိ၊ "က ဒ္ဒိတော"ဟု သိဟိုဠ်မူသာ ကောင်း၏၊ သဒ္ဒနိတိ၌လည်း"ကေဒ္ဒိဟိဇ္ဈော"ဟုသုတ်တည်သည်။] "ကေဓာကရောတိတိ ကေဇ္ဈံ" ၌ ကရောတိကား စပ်ပုဒ်အဖြစ်ဖြင့် ထည့်ပါဠိသာ, "ကေဓာ"သာ လိုရင်း၊ ထိုဓာပစ္စည်းလည်း ဝိဘာဂအနက်၌ သက်သောကြောင့် ဇ္ဈ ပစ္စည်းလည်း ဝိဘာဂ အနက်၌ပင်သက်၊ ကေနေ ၁င် "ကေဓာ"ဟူသော အနက်၌ ဝိဘာဂေဓာစ သုတ်၌ စ သဒ္ဒါဖြင့် ဇ္ဈ ပစ္စည်းသက်။ [တေသုဝုဒ္ဓိဖြင့် နိဂ္ဂဟိတ် လာဦးမှ "ကေဇ္ဈံ"ဟု ဖြစ်မည်၊ ထို့နောက် ဝိဘတ်ကိုကား သိဖြစ်စေ အံဖြစ်စေ သမ္ဘာသမာဝုသောဖြင့် ချေရမည်သာ၊မောဂ္ဂလ္လာန်၌ကား "ဇ္ဈံ"ပစ္စည်းသက်၏, ရှင်းပါပေသည်၊] ဒ္ဒိဇ္ဈံ ဟု ဖြစ်သည့်အခါ တေသုဝုဒ္ဓိဖြင့် ဇ္ဈ ကို ဧပြု(ဒ္ဒေဇ္ဈံ), ယောသက်, ချေ၊ နံ+ဒ္ဒေဇ္ဈံ အဒ္ဒေဇ္ဈံ၊ အဒ္ဒေဇ္ဈံ ဝစနံ ယေသံ (ဗဟုဗ္ဗီနံ) တိ

သုတ္တေန - မာတိကာ ဟူသော၊ ဝိဘာဂေန - အဘို့အစုဖြင့်၊ သုတ္တသော - မာတိကာ ဟူသော အဘို့အစုအား ဖြင့်၊ ဧဝံ, ဗျဥ္ဇနသော - သဒ္ဒါဟူသော အဘို့အစုအား ဖြင့်၊ ပဒသော - ပုဒ်ဟူသော အဘို့အစုအား ဖြင့်၊ အတ္ထသော - အနက်ဟူသော အဘို့အစုအား ဖြင့်၊ ဗဟူသော - များသောအဘို့အစုတို့ဖြင့်၊ သဗ္ဗာကာရေန - အလုံးစုံသော အခြင်းအရာအား ဖြင့်၊ သဗ္ဗသော - အား ဖြင့်၊ ဥပါယသော - ဥပါယ်အား ဖြင့်၊ ဟေတုသော - အကြောင်းအား ဖြင့်၊ ဌာန သော - တခဏချင်းအား ဖြင့်၊ ယောနိသော - အသင့်အား ဖြင့်။

(၄၂၀) **သဗ္ဗနာမေဟိ ပကာရ ဝစနေတု ထာ။** ။ သဗ္ဗနာမေဟိ — သဗ္ဗနာမ်တို့မှ နောက်၌၊ ပကာရ ဝစနတ္ထေ — ပကာရ သဒ္ဒါ၏ အနက်၌၊ ထာပစ္စယော - ထာ ပစ္စည်းသည်၊ ဟောတိ၊ တုသဒ္ဒေန, ထတ္တာပစ္စယောစ - ထတ္တာ ပစ္စည်းလည်း သက်၊ သာမညဿ - သာမညကို၊ ဘေဒကော — ခွဲခြားတတ်သော၊ ဝိသေသော - အထူးသည်၊ ပကဲာရော - ပကာရမည်၏၊

အဒ္ဓေဗ္ဗဝစနာ၊ တနည်း — နဒေဗ္ဗံ၊ ဝစနံ ယေသံတိ အဒ္ဓေဗ္ဗဝစနာ = ၂ မျိုးပြားသော စကား ရှိတော်မမူကြကုန်" ဟု ပေး။

သုတ္တာဒိတော ဧသာစ - "သုတ္တသော-မာတိကာအားဖြင့်" ဟုဆိုလျှင် ပဒဘာဇနိမှ ကွဲပြားသော တဘို့တစုပင် ဖြစ်သောကြောင့် သောပစ္စည်းသည် ဝိဘာဂ အနက်၌ပင် သက်၏၊ ထို့ကြောင့် "သုတ္တေန ဝိဘာဂေန" ဟု ဝိဂ္ဂဟ ပြုသည်၊ နာမ်ငဲ့, နာသက်, ချေ၊ "သဗ္ဗာကာရေန သဗ္ဗသော" ၌ကား အာကာရ အနက်၌ သော ပစ္စည်း သက်၏၊ ဥပါယသော စသည်၌ "အဘို့ အစု" အနက်ဖြစ်ဘို့ရန် ခဲယဉ်း၏၊ ထို့ကြောင့်ပင် သဒ္ဒနိတိ၌ ကေဝလ တတိယတ္ထေ (ဝိဘာဂ စသော အနက်များနှင့် မရောသော သက်သက် တတိယာ အနက်ရှိသော) သော ပစ္စည်းဟုမိန့်သည်၊ ထို့ပြင်-ဤ "သော" ပစ္စည်းသည် "ဝိစ္ဆာ" အနက်၌လည်း သက်သေး၏၊ "ပဒသော ဓမ္မံ ဝါစေယျ" (ပါတိမောက်)၌ ပဒသော-အဘို့ အစု အဘို့အစုအား ဖြင့်, "ခဏ္ဍသော-အပိုင်းအပိုင်း၊ ဆိန်-ဖြတ်ခြင်းကို၊ ဇ္ဈာမိ-၏၊" (ဒွါဒသ နိပါတ် ဘဒ္ဒသာလဇာတ်၊) "စတုပဏ္ဏ - လမ်း ၄ ခွ၌၊ ဗိလသော-အုစု အဖု အား ဖြင့်၊ ဝိဘဇိတွာ-ခွဲခြား၍ (သတိပဋ္ဌာန သုတ်) စသည်တည်း။

(၄၂၀) **သာမညဿ၊ ပေ၊ ပကာရော** — ၂ မျိုး ၃ မျိုး စသည်ဖြင့် အများနှင့် ရောနှောဆက်ဆံနေသော အနက်သည် သာမည မည်၏၊ "သမာနဿ + ဘာဝေါ သာမညံ" ဟု ဆိုခဲ့ပြီး၊ ထို သာမည အနက်ကို တခုနှင့်တခု မရောအောင် ခွဲခြားတတ် အထူးပြုတတ်သော အနက်သည် ပကာရ မည်၏၊ ဥပမာ—စာသင်ကျောင်း လုလွန်မှု-မှုန်မှု ၂ မျိုးနှင့် ဆက်ဆံနေခြင်းသည် သာမညတည်း၊ "ယထာ ကုသလော တထာ ဥဂ္ဂဏှ-အကြင် အပြားအား ဖြင့် (သင်လျှင်) ကျွမ်းကျင်၏၊ ထို အပြားအား ဖြင့် သင်ယူလော့" ဟူရာ၌ လုလွန်ခြင်းသည် လုလွန်မှုခြင်းမှ ထူးခြားသော အနက်တည်း၊ ယထာ တထာ၌

တဿ – ထိုပကာရအနက်ကို၊ အဘိဓာနေ – ဟော်ရာ၌၊ ဣတိအတ္ထော-နက်၊ သော ပကာရော – ထိုအထူးအပြားသည်၊ တထာ - ထို အထူးအပြားသည်၊ တံ ပကာရံ–ကို၊ တထာ-ကို၊ တေန ပကာရေန-ဖြင့်၊ တထာ–ဖြင့်၊ ယေန ပကာရေန - အကြင် အထူးအပြားဖြင့်၊ ယထာ - ဖြင့်၊ ဧဝံ, သဗ္ဗထာ-ခပ်သိမ်းသော အထူးအပြားဖြင့်၊ အညထာ-တပါးသော အထူးအပြားဖြင့်၊ ဣတရထာ-ဆိုအပ်ပြီးမှ တခြားသော အထူးအပြားဖြင့်၊ ဥဘယထာ - ၂ပါးသော အထူးအပြားဖြင့်၊ ထတ္တာပစ္စယေ–၌ (ဥဒါဟရဏံ)၊ တေန ပကာရေန-ဖြင့်၊ တထတ္တာ–ဖြင့်၊ ဧဝံ, ယထတ္တာ – အကြင်အထူးအပြားဖြင့်၊ အညထတ္တာ – တပါးသော အထူးအပြားဖြင့်။

ထာ ပစ္စည်းသည် ထို လုံ့လရှိခြင်းဟူသော ပကာရ အနက်၌ သက်၏၊ ထို့ကြောင့် “ယထာ –အကြင် လုံ့လရှိခြင်း ဟူသော အပြားအားဖြင့် (သင်လျှင်)၊ ကုသလော-ကျွမ်းကျင် တတ်မြောက်၏၊ တထာ-ထို လုံ့လရှိခြင်းဟူသော အပြားအားဖြင့်၊ ဥဂ္ဂဏှ–သင်ယူလော့” ဟု ပေးရာ၏။

တဿာဘိဓာနေ တျတ္ထော— ဤကား သုတ်၌ပါသော “ပကာရ ဝစန” ၏ အဖွင့်တည်း၊ ဆိုခဲ့ပြီးသော ပကာရအနက်ကို “တဿ”ဟု ညွှန်း၍, သုတ်၌ ဝစနေကို “အဘိဓာနေ”ဟု ဖွင့်သည်၊ “ပကာရ ဝစန-အထူးအပြား အနက်ကို ဟောရာ၌”ဟု သုတ်နက်ပေး၊ ဂုတ္တိ အဖွင့်၌ “ပကာရ ဝစနတ္ထေ” ဟူသည်လည်း “အထူး အပြား” အနက်ပင်တည်း။

သော ပကာရောတထာ—-ဝိဂ္ဂဟ ဟူသည်မှာ လိုရာအနက်ကိုဖွင့်ပြသော ဝါကျ အတိုစားကလေး ဖြစ်၍ ဤ၌ “သော + ပကာရော” သည် တထာ၏ ဝိဂ္ဂဟ တည်း၊ ရုပ်တွက်ရာ၌ “တ”တည်, ဤသုတ်ဖြင့် “သော် ပကာရော”ဟူသော အနက်၌ တာ ပစ္စည်းသက်, နာဝ်ငဲ့,သိသက်,ချေ၊ တံ ပကာရံ တထာ၌ ဒုတိယာ ဝိဘတ်ဖြင့် ဖွင့်သော ကြောင့် တထာနောင် အံ သက်, ချေ၊ တေန ပကာရေန တထာ၌ နာသက်, ချေ၊ ဤနည်း၊အတိုင်း “တသ္မိ ပကာရေ တထာ”၌ သ္မိ သက်, ချေ၊ ယထာ စသည်၌လည်း နည်းတူ။

ထတ္တာ ပစ္စယေ–တုသဒ္ဒါဖြင့်သက်ရသော ထတ္တာပစ္စည်း၌“တေန ပကာရေန”ကို ရှု၍ “တ”နောင် တု သဒ္ဒါဖြင့် ထတ္တာ ပစ္စည်းသက်ပြီးနောက် နာဝ်ငဲ့, နာသက်, ချေ၊ ယထတ္တာ အညထတ္တာတို့၌လည်းနည်းတူ၊ ဤထတ္တာ ပစ္စည်းကား ပါဠိတော်၌ အသုံး မထင်ရှား၊ တထာ စသည်နောင် ဘာဝအနက်၌ တ္တ ပစ္စည်းသက်၍“တထာ+ဘာဝေါ, တထတ္တံ, အညထာ+ဘာဝေါ, အညထတ္တံ”ရုပ်မျိုးသာရှိသည်ဟု သဒ္ဒါနိတိ မိန့်သည်၊ ဋီတဿ – တည်နေသော သဒ်တ တရား၏၊ အညထတ္တံ–တမျိုး တဖုံ၏ အဖြစ်သည်၊ ပညာယတိ–ထင်ရှား၏” စသည်တည်း။

(၄၂၁) ကော ပကာရော-အဘယ် အထူးအပြားနည်း၊ ဣတိ အတ္ထေ, **ကိ မိမေဟိ ထံ။** ။ပကာရဝစနတ္ထေ-၌၊ ကိ˚ ဣပ ဣစ္စေတေဟိ-ကိ˚ သဒ္ဒါ, ဣမ သဒ္ဒါတို့မှ (နောက်၌)၊ ထံ ပစ္စယော-ထံ ပစ္စည်းသည်၊ ဟောတိ၊ ကိဿ က ဝေစာတိ တ္ထေ-ဤသုတ်၌၊ စ သဒ္ဒေန, ကိဿ-ကိ˚ သဒ္ဒါ၏၊ ကာဒေသော-ကပြု၊ ကထံ-အဘယ်အထူးအပြားနည်း၊ ကံ ပကာရံ-အဘယ် အထူးအပြားကို၊ ကထံ-ကို၊ ကေန ပကာရေန-ဖြင့်၊ ကထံ-ဖြင့်၊ အယံ ပကာရော-ဤအထူး အပြားသည်၊ ဣတ္ထံ-သည်၊ ပေ၊ အနေန ပကာရေန-ဖြင့်၊ ဣတ္ထံ-ဖြင့်၊ ဣမဿိ ထံ ဒါနိဟတောဓေသုစာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဣမသဒ္ဒဿ-၏၊ ဣကာရော-ဣပြု၊ဒ်ဒ်တ်ံ။

ဟိ-ဆက်ဦးအံ့၊ တ္ထေ-ဤရုပ်တို့၌၊ကွတ္တုံအာဒိ ထံ ပရိယေ၎သာန ပစ္စယန္တာနံ-ကွတ္တုံအစ, ထံ အဆုံးရှိသော ပစ္စည်းအဆုံးရှိသော ပုဒ်တို့၏၊ ဒုဗျယတဒ္ဓိတတ္တာ-အဗျယတဒ္ဓိတ်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ နာမဗျပဒေသံ-ကို၊ ကတ္ဝာ၊ ပေ၊ ဝိဘတ္တိ-လောပေါ၊ ကွစိတော ပဉ္စမျတ္ထေတိ အာဒိနာ-ကွစိတော ပဉ္စမျတ္ထေ အစရှိသော သုတ်ဖြင့်၊ ဝုတ္တ တောအာဒိပစ္စယန္တာဝစ-ဆိုအပ်ပြီးသော တောအစရှိသောပစ္စည်း အဆုံးရှိသော သဒ္ဒါတို့ကိုလည်း၊ ဣဓေဝ အဗျယတဒ္ဓိတေ-ဤ အဗျယတဒ္ဓိတ်၌ပင်၊ သင်္ဃန္တိ-သိမ်းယူအပ်ကုန်၏။

---

(၄၂၁) ကထံ စသည်တို့၏ ရုပ်ပြီးမှာ စာကိုယ်အတိုင်း သိသာပြီ၊ ''ဣတ္ထန္နာမော ဘိက္ခု'' စသည်၌လာသော ဣတ္ထံသဒ္ဒါကား ဧဝံ၏ ကာရိယဟု သဒ္ဒါနိတိ ဆို၏၊ ''ဧဝံ နာမံ ယဿာတိ ဣတ္ထန္နာမော'' ဟု ဝိဂြိဟ်ပြု၍ ''ဧဝံ နာမ'' ဟု ပြီးသည့်အခါ ဧဝံကို ဣတ္ထံပြုရမည်ဟဲ့၊ သို့သော် နာမ်နိပါတ်ခံ၏၌''ဧဝံ,ဣတိ,ဣတ္ထံ ဣစ္စေတေ နိဒဿနေ'' ဟု ဆိုခဲ့သောကြောင့် ရူပသိဒ္ဓိ အလိုမူ ဧဝံနှင့် အနက် တူသော ဣတ္ထံ နိပါတ် တမျိုးပင်၊ ထို့ကြောင့်''ဣတ္ထံ နာမံ ယဿာတိ ဣတ္ထံ နာမော=ဤသို့အမည်ရှိသော ရဟန်း'' ဟုပေး။

ဇ္ဇေ ဟိ၊ပေ၊သင်္ဃန္တိ-ကွတ္တုံ အစ ထံ အဆုံး ရှိသော ပစ္စယန္တ သဒ္ဒါစုသည် အဗျယ တဒ္ဓိတ်ဖြစ်၍ ကေကွတ္တုံစသည် ဖြစ်သောအခါ နာမ်ငဲ့ရာဦးမည်၊ ထို့နောက် ဆိုင်ရာ ဝိဘတ်သက်၍ချေ၊နာမ်၌ပြုခဲ့သော''သမ္ဗဘော-သမ္ဗတြ''စသည်၌ တော-တြ-ထ စသော ပစ္စယန္တ သဒ္ဒါစုကိုလည်း အဗျယ တဒ္ဓိတ်၌ သွင်းယူရသည်၊ မောဂ္ဂလ္လာန်၌လည်း တော စသော ပစ္စည်းစုကို တဒ္ဓိတ်ခံ၏၌ပင် ပြသည်၊ [အဗျယ တဒ္ဓိတ်တွင် ပါဝင်ကြသော ''သမ္ဗတော''စသည်၌ ''သဗ္ဗ''တည်, တော ပစ္စည်း သက်သက်သို့, ဤ အဗျယတဒ္ဓိတ် ပုဒ်စု၌လည်း ''ဧက''စသည် တည်, ကွတ္တုံ စသည်သက်၍ ရုပ်တွက် ပြခဲ့သည်၊ ပုဒ်နှင့် ပစ္စည်းချင်းမှ တဒ္ဓိတ် ဖြစ်သောကြောင့် ဤ၌ ဂဘတျန္တ မဟုတ်သော ''ကေ''စသည်ကိုပင် နာမ်ပုဒ်ဟု မှတ်။]

(၄၂၂) **ယဒနုပ ပန္နာ နိပါတနာ သိဒ္ဓန္တိ။** ။ယေသဒ္ဒါ - အကြင် သဒ္ဒါတို့သည်၊ သဒ္ဒလက္ခဏေန - ဤ သဒ္ဒါကျမ်းလာ သုတ်ဖြင့်၊ [သီမူဋ္ဌ် "လက္ခဏေန-သုတ်ဖြင့်" ဟု ရှိ၏။] အနုပပန္နာ - မပြည့်စုံ မလုံလောက်ကုန်၊ အက္ခရာဒိတော - အက္ခရာ အစရှိသောအားဖြင့်၎င်း၊ နာမေပသဂ္ဂ နိပါတ တောဝါ - နာမ်, ဥပသာရ, နိပါတ်အားဖြင့်၎င်း၊ **သမာသတဒ္ဓိတတောဝါ**- သမာသ် တဒ္ဓိတ်အားဖြင့်၎င်း၊ **အနိဒ္ဒိဋ္ဌလက္ခဏာ** - မညွှန်ပြအပ်သောသုတ် ရှိကုန်၏၊ တေ-ထိုသဒ္ဒါတို့သည်၊ နိပါတနာ-ဤနိပါတနသုတ်ဖြင့်၊ သိဒ္ဓန္တိ-ပြီးစီးကုန်၏။

---

(၄၂၂) **ယာဒနုပ ပန္နာ နိပါတနာ သိဒ္ဓန္တိ**—ယံကို "ယေ သဒ္ဒါ" ဟုဖွင့်၏၊ ထို့ကြောင့် ယံကို နိပါတ်ဟုသော်၎င်း, ပုံလိုန် ဗဟုဝုစ်ဖြင့် "ယေ" ဟု ဆိုသင့်လျက် လိင်္ဂဝစန ဝိပလ္လာသနည်းအားဖြင့် နပုံလိန်ကေဝုစ် ဆိုထားသည်ဟုသော်၎င်းကြ၊ ယေ၏ စွဲဘို့ရာ "သဒ္ဒါ" ဟုထည့်သည်၊ ဥပပန္နသဒ္ဒါသည် "ပြည့်စုံလုံလောက်" ဟူသောအနက် ဟောဟည်း၊ အနုပ ပန္နသဒ္ဒါသည် ကရိဏ်းကိုင့်သောကြောင့် "လက္ခဏေန" ဟု ထည့်သည်၊ "ဤသဒ္ဒါကျမ်း၌ လာသောသုတ်ဖြင့် အကြင်သဒ္ဒါတို့ မပြည့်စုံမလုံလောက် ကြ" ဟူလို၊ "မပြည့်စုံ မလုံလောက်" ဟူသည် ထို သဒ္ဒါတို့ကိုစိရင်ဘို့ရာတည်ထားအပ် သည်နှင့်ပြအပ်သောသုတ်မရှိခြင်းတည်း-ဟု သိစေလို၍ "အနိဒ္ဒိဋ္ဌလက္ခဏာ" ဟု လက္ခဏေန အနုပပန္နာကို ထပ်၍ဖွင့်သည်၊ ဆိုလိုရင်းကား-ပိဋကတော်၌ ပြုယုဂ်ရှိပါလျက် ထိုရုပ် များကို စိရင်သောသုတ် (ဤကစ္စည်းကျမ်း၌) တိုက်ရိုက်မပါခဲ့သော် ဤနိပါတနသုတ် ကြီးဖြင့် ပြီးအောင်စိရင်ပါလေ-ဟူလို၊ ထိုသို့စိရင်ရာဌာနကိုပြလို၍ "အက္ခရာဒိတော" စသည်ကိုမိန့်၊ ["တဒ္ဓိတာ ဒိတော ဝါ" ဟု အာဒိဖြင့်ရှိသည်ကား မကောင်း, သိမှု၌ လည်းမပါ, အာချာတ် ကိတ် အဲရာဝယ် ကွစိဓာတု-ပစ္စယာဒနိဋ္ဌာဟူသော သုတ်ကြီး များရှိသောကြောင့် ထို အာဒိဖြင့် အာချာတ် ကိတ်ကိုလည်း မယူနိုင်။]

အက္ခရာဒိတော—"ရတနံ-စေတိယာနိ-ခတ္တိယာ- သိနေဟော - ကိလေသော-ကိရိယာ" တို့၌ ရွေ သရကိုချေဘို့ရာ သုတ်မရှိ, ဤသုတ်ကြီးဖြင့် ရွေ သရ(အက္ခရာ)ကို ချေ၍ "ရတံ်, စေတျာနိ, ခတျာ, သ္နေဟော, ကွေသော" ရုပ်များဖြစ်ရသည်၊ အက္ခရာဒိ၌ အာဒိဖြင့် ပဒ-ဗျဉ်ဇနကိုယူ၊ သကေဟိ-သာမိ-သတ္ထောပုဒ်တို့ကို သုဝကေဟိ-သုဝါမိ-သတ္ထဝေါဖြစ်အောင် ဤသုတ်ကြီးဖြင့်စိရင်၊ ဒီဃာယု၌ ယ ဗျည်းကို ဤသုတ်ဖြင့် စ် ဗျည်း ဖြစ်၍ ဒီဃာဝုဖြစ်၏၊ ဤသို့စသည် အက္ခရာ—ပုဒ်—ဗျည်းအရာဝယ်သုတ်ငယ်တို့ဖြင့် မပြီး သမျှ ဤသုတ်ကြီးဖြင့် စိရင်ရသည်။

သမာသ တဒ္ဓိတဝေါ—"ဝါစာဝေ ပထော, ဝါစာပဒထော=သိလိုသူ, သိစေလို သူတို့၏ အကြောင်း ဖြစ်သောစကား" ဟူသော သမာသ်အရာဝယ် ဝါစာကိုဗျပြုဘို့ရာ သုတ်မရှိ, ဤသုတ်ဖြင့် စိရင်၍ "ဗျပထော" ဟု ဖြစ်ရသည်၊ တဒ္ဓိတ် အရာ၌လည်း အစ္ဆ စသော ရုပ်များ ပြီးဘို့ရာ သုတ်မရှိ၊ ထို ရုပ်တို့၏ ဤသုတ်ကြီးဖြင့် ပြီးစီးရပုံကို ပြလို၍

တာဝ-ရွေးဦးစွာ၊ တဒ္ဓိတတော-တဒ္ဓိတ်အားဖြင့်၊ (ဥဒါဟရဏံ-ကား)၊ ကာလေ-အခါ ဟူသော အနက်၌၊ ဣမသ္မာ-ဣမ သဒ္ဒါမှ နောက်၌၊ ဒ္ဓု-ဒ္ဓု ပစ္စည်းသည်ရင်း၊ သမာနာ.ပရတော-သမာန, အပရသဒ္ဒါတို့မှ နောက်၌၊ ဒ္ဓုစ-ဒ္ဓု ပစ္စည်းသည်ရင်း၊ သိယာ-ဖြစ်၏၊ ဣမသဒ္ဒဿ-၏၊ အကာရောစ-အ အပြုသည်ရင်း၊ သမာနဿ - သမာန သဒ္ဒါ၏၊ သောစ - သ အပြုသည်ရင်း၊ သိယာ-၏။

ဣမသ္မိံ ကာလေ - ဤအခါ၌။ အဇ္ဇ - ဤအခါ၌၊ ဝါ - ယခု အခါ၌၊ ဝါ, အသ္မိံ ဒိဝသေ - ဤနေ့၌၊ အဇ္ဇ - ဤနေ့၌၊ ဝါ - ယနေ့၊ သမာနေကာလေ-တူသော အခါ၌၊ သဇ္ဇု-တူသောအခါ၌၊ ဝါ-ယခုချက်ခြင်း၊ ဝါ-နေ့ချင်း၊ အပရသ္မိံ ဒိဝသေ - နောက်နေ့၌၊ အပရဇ္ဇု - နောက်တနေ့၌၊ နိပါတေဟိစ-နိပါတ်ပုဒ်တို့မှ နောက်၌လည်း၊ (ဥဒါဟရဏံ)၊ ဘဝတ္ထ - ဘဝအနက်၌၊ တနုပစ္စယော -- သက်၊ အဇ္ဇ - ယနေ့၌၊ ဘဝံ - ဖြစ်သည်တည်း၊ အဇ္ဇတနံ-ယနေ့၌ ဖြစ်သည်၊ အဇ္ဇ - ယနေ့ အနက်၌၊ ဘဝါ - ဖြစ်သော ဝိဘတ်သည်၊ အဇ္ဇတနိ-မည်၏၊ သ္မေ-နက်ဖန်၌၊ ဘဝံ-ဖြစ်သည်တည်း၊ သ္ဝာတနံ-နက်ဖန်၌ ဖြစ်သည်၊ ဧဝံ, ပုရာတနံ -ရှေး၌ဖြစ်သည်၊ ဟိယျော - ယမန်နေ့၌၊ ဝါ-မနေ့က၊ ဘဝံ -. တည်း၊ ဟိယျတ္တနံ - သည်၊ ဟိယျော - ယမန်နေ့ အနက်၌၊ ဝါ - ဖြစ်သော ဝိဘတ်သည်၊ ဟိယျတ္တနိ - မည်၏၊ ဣစ္စာဒိ...တည်း၊ အဗျယ တဒ္ဓိတံ (နိဋ္ဌိတံ)။

"တဒ္ဓိတတော တာဝ" စသည်ကို မိန့်သည်၊ ဣမသ္မိံ ကာလေ-စသည်ကား ပုံစံတည်း၊ ထိုတွင် "ဣမသ္မိံ ကာလေ-အသ္မိံ ဒိဝသေ" တို့သည် ဝိဂြိုဟ်မဟုတ်, အနက်ကိုဖွင့်သော ဝါကျတမျိုးသာတည်း၊ ဒိဝသ(နေ့)ဟူသည်လည်း ကာလပင်၊ ဣမ နောင် ဤသုတ်ဖြင့် ကာလ အနက်၌ ဒ္ဓု ပစ္စည်းသက်, ဣမ ကိုလည်း အ-ပြု, နာမ်ငဲ့, သ္မိံ သက်, ဧ၊ အဇ္ဇ၊ သမာန နောင် ကာလ အနက်၌ ဒ္ဓု၊ သက်, သမာနကို သ ပြု၊ အပရနောင် ဒ္ဓု၊ သက်၍ အပရဇ္ဇု၊ ဖြစ်၏။

နိပါတေဟိစ။ ။အဇ္ဇ ဟု ပြီးသောအခါ အဗျယ (နိပါတ်) ပုဒ် ဖြစ်သောကြောင့် "နိပါတေဟိ" ဟုဆိုသည်၊အဇ္ဇ စသော နိပါတ်တို့နောင် ဘဝအနက်၌ ဤသုတ်ဖြင့် တန ပစ္စည်းသက်(အဇ္ဇတန)၊ နဒါဒိတော ဝါဤ သုတ်ဖြင့် (ဤ) ပစ္စည်းထပ်လျှင် (အဇ္ဇတနိ) ဟု ဖြစ်၏၊ နာမ်ငဲ့,သိသက်,အံပြုလျှင် အဇ္ဇတနံ၊ သပြုလျှင် အဇ္ဇတနောဟု လည်းဖြစ်၏၊ "သ္မေ+တန" ဖြစ်သောအခါ ဤသုတ်ဖြင့်ပင် ဧကို အာပြု, သ္ဝာတနံ-နက်ဖန်၌ဖြစ်သော ကောင်းမှု၊ သ္ဝာတနာယ-နက်ဖန်၌ ဖြစ်သော ကောင်းမှု အလို့ငှါ, စသည်။

တဒ္ဒိတံ - တဒ္ဒိတ်သည်၊ သာမညဝုတ္တိ ဘာဝတ္ထာ ဗျယတော - သာမည ဝုတ္တိ တဒ္ဒိတ်, ဘာဝတ္ထ တဒ္ဒိတ်, အဗျယ တဒ္ဒိတ်အား ဖြင့်၊ တိဓာ - ၃ မျိုး ပြား၏၊ တတြ - ထိုဒ္ဝ မျိုးတို့တွင်၊ အာဒိ - အစဖြစ်သော သာမညဝုတ္တိတဒ္ဒိတ် သည်၊ အပစ္စာ နေကတ္ထ.ဿတ္ထိ သဒ်္ဓတော - အပစ္စ တဒ္ဒိတ်, အနေကတ္ထ တဒ္ဒိတ်, အဿတ္ထိတဒ္ဒိတ်, သဒ်္ဓါတဒ္ဒိတ်အား ဖြင့်၊ စတုဓာ - ၄ ပါး ပြား၏၊ ဣတိ - ဤကား၊ ရူပသိဒ္ဓိယံ - ပဥ္စမော - ၅ ခဏ်း မြောက်သော၊ တဒ္ဒိတ ကဏ္ဍော - တဒ္ဒိတ်ခဏ်းတည်း။

ပုရာနောင် တနပစ္စည်း သက်၍ "ပုရာ တနံ" ဟုဖြစ်၏၊သနံ-စိရံ နိပါတ်တို့နောင် တန ပစ္စည်း သက်၍ "သနန္တနော - ရှေးဦးဖြစ်သည်၊ စိရန္တနော - ကြာမြင့်သော ကာလဉ် ဖြစ်သည်" ဟုလည်းရှိ၏၊ "ပုရာဏော - ရှေးဦးဖြစ်သည် (အဟောင်း)" ဟူရာဌကား တန မဟုတ်, ဏပစ္စည်း - ဟု မောဂ္ဂလ္လာန် ဆို၏၊ ဟိယျောနောင် တန ပစ္စည်းသက်, "ဟိယျသိ" ဟု သက္ကတဉ ရှိသောကြောင့် ဒွေဘော်လာ, ဤလုတ်ကြီးဖြင့်ပင် ယျာဉ် သြကို အ-ပြု (ဟိယျတ္တနံ) ဤပစ္စည်းသက်, ဟိယျတ္တနိ-ဟု ဖြစ်၏။ ["အဒျ" ဟု သက္ကတ ရှိသောကြောင့်အဇ္ဇတနံဉ် ဒွေဘော်မလာရတော့ပြီ၊ အဒျဉ်ဒျကို ဇပြု, ဒွေဘော်လာ လျှင် "အဇ္ဇ" ဟု ပါဠိဖြစ်၏။] ဤသုတ်ဖြင့် ပြီးရသော အခြားပစ္စည်းများကို ကစ္စည်း ဘာသာဋီကာမှာရှု။

သာမညဝုတ္တိ၊ ဧပ၊ တိဓာ— ဘာဝ အနက်ရှိသော တဒ္ဒိတ်သည် ဘာဝ အနက် တမျိုးသာရှိ၏၊ အဗျယ တဒ္ဒိတ်လည်း အဗျယပုဒ်အဖြစ်ဖြင့် ထင်ရှား၏၊ ထို ၂ မျိုးမှ ကြွင်းသော တဒ္ဒိတ်သည် အနက် များစွာနှင့် ဆက်ဆံ၍ သာမည ဖြစ်သောကြောင့် "သာမညတော ဝုတ္တိ ယဿ" ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ သာမညဝုတ္တိမည်၏။

တတြာဒိ၊ ဧပ၊ သဒ်္ဓါတော—သာမညဝုတ္တိ တဒ္ဒိတ်ကား "အပစ္စတဒ္ဒိတ်, သံသဋ္ဌ စသည်ဖြင့် များသော အနက်ရှိသော အနေကတ္ထ တဒ္ဒိတ်, အဿတ္ထိ တဒ္ဒိတ်, သဒ်္ဓါ တဒ္ဒိတ်အားဖြင့် ၄ ပါး ပြားပြန်သည်။ [သီဟိုဠ်မူဋ္ဌ "နေကတ္ထတ္ထာ၂တ္ထ သဒ်္ဓါတော" ဟု ရှိ၏၊ "အနေကတ္ထ တဒ္ဒိတ်, အတ္ထာ၂တ္ထ (အတ္ထိ အနက်ရှိသော) ဟဒ္ဒိတ်" ဟု ဆိုလိုသည်၊ ဤအပြားတွင် "ပကတိ တဒ္ဒိတ်" ဟု သီးခြားမပါ, အနေကတ္ထ တဒ္ဒိတ်တွင် ပကတိ တဒ္ဒိတ်လည်း ပါဝင်ပြီ-ဟု မှတ်။]

တဒ္ဒိတ် ဘာသာဋီကာ

ပြီးပြီ။

အာချာတ်ဘာသာဋီကာ

(၄၂၃) အထ-တဒ္ဓိတ ကတ္တာ၏ အခြားမဲ့၌၊ အာချာတ ဝိဘတ္တိယော-အာချာတ် ဝိဘတ်တို့ကို၊ ကြိယဝါစိဟိ - ကြိယာကို ဟောကုန်သော၊ ဓာတူဟိ - ဓာတ်တို့မှ၊ ပရာ - နှောင်းကုန်သည် (ဖြစ်၍)၊ ဝုစ္စန္တေ - ဆိုအပ်ကုန်၏၊ တတ္ထ - ထို "အထ အာချာတ ဝိဘတ္တိယော" အစရှိသော ဝါကျ၌၊ ကြိယံ - ကြိယာကို၊ အာစိက္ခတိ-ဟောတတ်၏၊ ဣတိ, အာချာတံ-အာချာတမည်၏၊ ကြိယာပဒံ - ကြိယာ ဟောသော ပုဒ်တည်း၊ ဟိ - မှန်၏၊ ကာလ ကာရက ပုရိသ ပရိဒီပကံ ကြိယလက္ခဏ မာချာတိကန္တိ- "ကာလ၊ ပေ၊

---

(၄၂၃) အထ၊ပေ၊ဝုစ္စန္တေ—"ပကတိ လိင်္ဂဓာတွံဝ, ဝိဘတ္တိပစ္စယာ ပန ပစ္စယော"ဟူသည် နှင့် အညီ သဒ္ဒါပုဒ်များ၌ ပကတိ+ပစ္စယကို ခွဲခြားတတ်မှ "ဤအနက်သည် ပကတိ၏အနက်,ဤ အနက်ကား ပစ္စယ၏ အနက်"ဟုနားလည်နိုင်မည်၊ ထို့ကြောင့် နာမ်းသော ရှေးကလျာများ၌ လိင် ဟူသောပကတိနှင့် နာမ်ဝိဘတ်-တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းဟူသော ပစ္စယတို့ကိုပြုခဲ့ပြီ၊ ယခုအခါ ဓာတ်ဟူသော ပကတိနှင့် အာချာတ်ဝိဘတ်ဟူသော ပစ္စယတို့ကိုခွဲခြားပြလိုသော အရှင်မဟာကစ္စည်းထေရ်သည် အာချာတကလ္လာကိုပြတော်မူခဲ့သည်အား‌လျော်စွာ အရှင်ဗုဒ္ဓပိုယဆရာလည်း အာချာတကလ္လာကို ဖွင့်ပြတော်မူလိုသောကြောင့် "အထ အာချာတ ဝိဘတ္တိယော"အစချီသော ဝါကျကို မန်းတော်မူသည်၊ ထိုဝါကျ၌ "အာချာတဝိဘတ္တိယော"ဖြင့်ပစ္စယကိုပြ၏၊ "ဓာတူဟိ" ဖြင့် ပကတိကိုပြ၏၊ "ကြိယာဝါစိဟိ"ကား ထို ဓာတူဟိပုဒ်၏ ဝိသေသနဘည်း၊ ထို ဝိသေသနဖြင့် ကိတ်၌လာမည့်(ကိတ်ပမ္ဘည်းဆုံးသော)ဓာတ်တို့ကဲ့သို့ ဒြဗ်ကိုဟောသည် မဟုတ်, "ကြိယာကို ဟောသော ဓာတ်များ"ဟု ဆိုလိုသည်။

တတ္ထ ကြိယံ၊ပေ၊ကြိယာပဒံ— "အထ အာချာတ ဝိဘတ္တိယော" စသော၌ ဝါကျ၌ အာချာတ+ဝိဘတ္တိ+ဓာတုတို့ကို အကျယ်ခဲ့လို၍ အတ္ထ စသည်ကို မိန့်၊ ထို အကျယ်စကားရပ်၏အနက်ကား ဤတတ္ထမှစ၍ဓာတု၏အကျယ်ကိုပြသော"သကတ္ထေ ဏောဏယန္တာစုံရာဒယော"တိုင်အောင်တည်း၊ထိုဝိတ္ထာရ ဝါကျကြီးဝယ်"အာချာတ" ဟူသော စကားကို ခွဲပြလိုသောကြောင့် "ကြိယံ အာစိက္ခတိ၊ပေ၊ကြိယာ ပဒံ" ဟု မိန့်သည်၊ အာချာတံ၌ အာပုဗ္ဗ"ချာ=ကထနေ"ဟူသော ဓာတ်,တ ပစ္စည်း၊ ကထနနှင့် အာစိက္ခဏမှာ အနက်တူ၏၊ ထို့ကြောင့် "အာစိက္ခတိတိ အာချာတံ"သည် ချာဓာတ်၏အနက်ဖြင့် ဝိဂြိုဟ်ပြသော ဓာတ္ထတ္ထ ဝိဂ္ဂဟတည်း၊ သူ့ဓာတ်ရင်းအတိုင်း ဝိဂြိုဟ်ပြလိုလျှင် "အာချာယတိတိ အာချာတံ"ဟုပြု၊ "ကြိယံ-ကို၊ အာချာယတိ-ဟောတတ်၏" ဟုပေး၊ "ကြိယာပဒံ"ကား အာချာတံ၏အရကိုပြသော အဘိဓေယျကည်း၊ ဂစ္ဆတိ ပစတိ စသော (သွားခြင်း, ချက်ခြင်း စသော ကြိယာဟော)ပုဒ်များကို "အာချာတ" အရ၌ ယူရမည်—ဟူလို။

မာချာတိကံ''ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ - (စူဠဒုနိရုတ္တိ)၌ ဆိုအပ်ပြီ၊ [ကဲ့သ ကာရက ပုရိသ ပရိဒီပကံ - ကာလ, ကာရက, ပုရိသ်ကို ပြတတ်သော၊ ကြိယာလက္ခဏံ - ကြိယာအမှတ်အသားရှိသော ပုဒ်သည်၊ အာချာတိကံ - အာချာတ်ပုဒ် မည်၏၊] တတ္ထ - ထို ကာလ ကာရက ပုရိသ ပရိဒီပကံ အစရှိသော သာဓကဲ့ပါ၌၌၊ ကဲ့သ့လောတိ - ကာလဟူသည်၊ အတီတာဒယော - အတိုတ် အစရှိသော ကာလတို့တည်း၊ ကာရကမိတိ - ကာရက ဟူသည်၊ ကမ္မကဲ့တို့ ဘာဝါ - ကံ, ကဲ့တို့, ဘောတို့တည်း၊ ပုရိသာတိ - ပုရိသ်တို့ ဟူသည်၊ ပဌမ မဇ္ဈိမုတ္တမာ - ပဌမ, မဇ္ဈိမ, ဥတ္တမပုရိသ်တို့တည်း၊ ကြိယာတိ - ဟူသည်၊ ဂမန ပစနာဒိကော - သွားခြင်း, ချက်ခြင်း အစရှိသော၊ ဓာတ္ဝတ္ထော - ဓာတ်နက်တည်း၊ တေဿ - ဤပုဒ်၏၊ ကြိယာ - ကြိယာဟူသော၊ လက္ခဏံ (သညာဏံ) - အမှတ်အသားသည်၊ (အတ္ထိ)၊ ဣတိ, ကြိယာလက္ခဏံ - မည်၏၊ အတ္ထိလိင်္ဂ - လိင် ၃ ပါးလည်းမရှိ၊ [တချို့စာ၌ "အလိင်္ဂ" ဟု တိ မပါ။] စ-သာဓကကဲ့၊ ယံ တိကာလံ၊ ပေ၊ ဝုစ္စတိတိ-

---

ဝုတ္တဉ္စ၊ ပေ၊ မာချာတန္တိ —ဤကား "အာချာတံ" အရ ကြိယာပဒကိုရ၏ဟူသော စကား၏သာဓကတည်း၊ ဤသာဓကဝယ် "ကြိယာလက္ခဏံအာချာတိကံ" သည်လိုရင်း၊ ခဲ့ပြီးအံ့- "ကြိယာလက္ခဏံ အာချာတိကံ=ကြိယာဟူသော အမှတ်အသား ထင်ရှားပါသောပုဒ်သည် အာချာတ်ပုဒ်မည်၏" ဟူရာ၌အာချာတ်ပုဒ်၏အနက်များဝယ်ကြိယာနက်သည် တံခွန်အလံကဲ့သို့ အထင်အရှား ထူးခြားလျက်ရှိ၏၊ ဥပမာ-"ဂစ္ဆတိ-သွား၏" ဟူရာ၌ သွားတတ်သူဖြစ်သည် မထင်ရှားဘဲ "သွားခြင်းကြိယာ" သာ ထင်ရှားသကဲ့သို့တည်း၊ ထို့ကြောင့် ကြိယာလက္ခဏံ ဟူသော သာဓကစကားနှင့် ကြိယာပဒံ ဟူသော သာဓကစကားတို့ တသားတည်း ညီညွတ်ကြပေသည်။ [အာချာတိကံ၌ "အာချာဟ မေဝ အာချာတိကံ" ဟု သွတ္ထ တဒ္ဓိတ်ပြု၊] ကြိယာကို ပဓာန အားဖြင့် ဟောသော အာချာတ်ပုဒ်သည် ကာလ-ကာရက-ပုရိသ်တို့ကိုလည်း အပဓာနအားဖြင့် ပြသေး၏=ဟု သိစေလို၍ "ကာလကာရကပုရိသပရိဒီပကံ" ဟု စူဠနိရုတ္တိမိန့်သည်။

တတ္ထ ကာလော တိ၊ ပေ၊ ကြိယာ လက္ခဏံ-ဤစကားရပ်ကား "ကာလ ကာရက၊ ပေ၊ ကြိယာလက္ခဏံ" ဟူသော သာဓကကိုပင် အကျယ်ပြသော (ရူပသိဒ္ဓိဆရာ၏) ဝိတ္ထာရဝါကျတည်း၊ ကာလဟူသည် အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် ၃ ပါးတည်း၊ [ဂါထာ၌ "တိကာလံ" ကိုထောက်၊ ထို ၃ ပါး၏သရုပ်ကို ဝတ္တမာနာ ပစ္စုပ္ပန္နစသော နောက်သုတ်များ၌ ထင်ရှားလတ္တံ့၊] ကာရက ပုရိသတို့ထင်ရှားပြီ၊ ကြိယာလက္ခဏ်၌ ကြိယာဟူသည်ကား သွားခြင်း-ချက်ခြင်းစသော ဓာတ်နက်တည်း၊ "ဂမု=ဂတိမ္ဟိ, ပစ=ပါဓကေ, ဘူ=သတ္တာယံ" စသည်ဖြင့် ထိုထိုဓာတ်ကျမ်းဝယ် "ဂတိ-ပါက=သတ္တာ" စသောဓာတ်နက်များကို ပြ၏၊ ထို ဓာတ်နက်များကို ကြိယာခေါ်သည်-ဟူလို။

ဟူ၍၊ ဧတံ-ဤဂါထာစကားကို၊ ဝုတ္တံပိ-ရှေးဆရာတို့လည်း ဆိုအပ်ပြီ၊ [ယံ-အကြောင်းပုဒ်သည်၊ တိကာလံ-ကာလ ၃ ပါးရှိ၏၊ တိပုရိသံ-ပုရိသ ၃ ပါးရှိ၏၊ ကြိယာဝါစိ-ကြိယာကို ဟောတတ်၏၊ တိကာရကံ-ကာရက ၃ ပါးရှိ၏၊ အတိလိင်္ဂံ-လိင် ၃ ပါးမရှိ၊ ဒ္ဝိဝစနံ-ဝုစ် ၂ ပါးရှိ၏၊ တံ-ထိုပုဒ်ကို၊ အာချာတန္တိ-အာချာတ်ပုဒ် ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။]

ကာလာဒိဝသေန - ကာလ အစရှိသည်တို့၏ အပြားဖြင့်၊ ဓာတ္ဝတ္ထံ-ဓာတ်နက်ကို၊ ဝိဘဇိန္တိ - ဝေဘန်တတ်ကုန်၏၊ ဣတိ, ဝိဘတ္တိယော - ဘို့မည်၏၊ တျာဒယော - တိ အစရှိသည်တို့တည်း၊ ဘာပန - ထို ဝိဘတ်တို့သည်ကား၊ ဝတ္တမာနာ - ဝတ္တမာန်ဝိဘတ်ဂုဏ်း ၊ ပေ ၊ ဘဝိဿန္တိ - ဘဝိဿဲန္တိ ဝိဘတ်ဂုဏ်း၊ ကာလဒီပတ္တိဒ - ဂုဏ်း၊ ဣတိ အဌဝိဓာ ဘဝန္တိ၊ ကြိယံ -

---

ကြိယာ+လက္ခဏံ သညာဏံ၊ ပေ၊ လက္ခဏံ—["သညာဏံ" ကား လက္ခဏံ၏ အဖွင့်တည်း၊ လက္ခဏသဒ္ဒါသည်မှတ်သားအပ်သောသဘောကိုဂုဏ်း မှတ်သားခြောင်း လက္ခဏာကိုဂုဏ်းဟောရာ, ဤဥဒ္ဒေနောက်အနက်ကိုသာယူစေလို၍သညာဏံဟုဖွင့်သည်၊] အာချာတ်ပုဒ်မှန်လျှင် ကာလ ကာရကပုရိသ ဟူသော အနက်တွေ့ပါစေကာမူ ကြိယာအနက်သည် တံခွန်အလံကဲ့သို့ အထင်ရှားဆုံးဖြစ်ရကား "ကြိယာဟူသော အမှတ်အသားရှိသည်"ဟူလို။

အတိလိင်္ဂံ—ဣတ္ထိလိင်စသော လိင် ၃ ပါးလုံး အာချာတ်ပုဒ်၌မရှိ၊ ဤကား ရူပသိဒ္ဓိဆရာ၏ အယူတည်း၊ ဗာလာဝတာရ–သမ္မန္ဓစိန္တာ စသည်တို့၌ကား "ကေမန္တံနိသိဒိ, သာဓုကံ သုဏာထ, မုဒုံ ပစကိ"စသည်၌"ကေမန္တံ စသော ကြိယာဝိသေသနများသည် ကြိယာနှင့် အလားတူစွာ နပုံလိန်ရှိကြ၏"ဟု ဆို၏၊ ထိုစကားဖြင့် "အာချာတ်ကြိယာများ၌ နပုံလိန်ရှိသည်"ဟု ဆိုလိုသတတ်။

[ဧဘဒစိန္တာ] ဗာလာဝတာရ သမ္မန္ဓ–စိန္တာဒီသု နပုံသကံ၊
ဒုတိယေက ဝစနံ, ယံ တံ တဋ္ဌတိ တိရိတံ။

ယံ-အကြောင်ဝိသေသနသည်၊ ယသ္မာ-အကြောင့်ကြောင့်၊ တဋ္ဌတိ-ထိုကြိယာ၌ဖြစ်သော နပုလ္လိန် ရှိ၏၊ ဇုဟိ–သိုကြောင့်၊ တံ-ထိုကြိယာ ဝိသေသနကို၊ ဗာလာဝတာရ သမ္မန္ဓစိန္တာဒီသု-တို့၌၊ နပုံသကံ - နပုံလိန်ရှိ၏ဟုဂုဏ်း၊ ဒုတိယေကဝစနံ - ဒုတိယာဧကဝုစ်အဆုံးရှိ၏ဟုဂုဏ်း၊ ဣရိတံ-ဆိုအပ်ပြီ။

ဝုတ္တာပိ စေတံ၊ ပေ၊ ဝုစ္စတိ—ဤကား "ကာလောတိ အတိတာဒယော" မှ စ၍ "ဒေတိလိင်္ဂံ" တိုင်အောင်သော စကားရပ်၏ သာဓကဘည်း၊ အဓိပ္ပါယ်ထင်ရှားပြီ၊ [အာချာတံဟူသော နပုံလိန်နှင့်လျော်အောင် "သုခကာရိဒါနံ"ကဲ့သို့"ကြိယာဝါစိ" ဟု ရသဆုံးလျက်ရှိစေ။]

ကြိယာကို၊ ဓာရေန္တိ - ဆောင်တတ်ကုန်၏၊ ဤတို့, ဓာတဝေါ - ဓာတုတို့ မည်၏၊ ဘူဝါဒယော - ဘူ အစရှိသည်တို့ဌင်း၊ ခါဒိဓာတုပစ္စယန္တဘစ - ခ အစရှိသော ဓာတုပစ္စယန္တ သဒ္ဒါတို့ဌင်းတည်း၊ [“ခါဒိံဓာတုယန္တဘစ” ဟု သိဟိုဠ်မူဒ္ဒ် ပါဌသည်၊] တေပန - ထိုဓာတ်တို့သည်ကား၊ အတ္ထဝသာ-အနုက်၏ အစွမ်းဖြင့်၊ သ ကမ္မကာ - ကံနှင့်တကွ ဖြစ်သော ဓာတ်တို့ဌင်း၊ အ ကမ္မကာစ - ကံ မရှိသော ဓာတ်တို့ဌင်း၊ ဤတို့, ဒ္ဝိဓာ - ၂ ပါး အပြား

ကာလာဒိ၊ ပေ၊ အဒ္ဓဝိဓာ ဘဝန္တိ — အထ အာချာတ ဝိဘတ္တိယော- စသော ပဌမဝါကျ၌ “အာချာတ” အရကို အကျယ်ပြပြီး၍ ဝိဘတ္တိယော အရကို အကျယ်ပြလို သောကြောင့် “ကာလာဒိ၊ ပေ၊ အဒ္ဓဝိဓာ ဘဝန္တိ” ဟု မိန့်၊ ဤ “ဝိဘတ္တိယော” ၏ ဝိဂ္ဂဟကို နာမ် အစဦးလည်း ပြခဲ့ပြီ၊ ထို၌ လိန်အရာဖြစ်၍ “ကမ္မာဒိဝဿေန လိင်္ဂံ” ဟု ဝိသေသနပုဒ် ကံပုဒ်များကို ထည့်ခဲ့၏၊ ဤ၌ ဓာတ်အရာဖြစ်သောကြောင့် “ကာလာဒိဝဿေန” ဟူသော ဝိသေသန “ဓာတ္ဝတ္ထံ” ဟူသော ကံပုဒ်ကို ထည့်ရသည်၊ ဝိဂ္ဂဟလိုရင်းမှာ “ဝိဘဇန္တိ” သာတည်း၊ တျာဒယောကား ဝိဘတ္တိ၏ သရုပ်ကို ပြသောစကားတည်း၊ ကာလာဒိဝဿေန၌ အာဒိအရပြခဲ့သော ကာရက ပုရိသ တို့ကိုဌင်း, ကေတ္တ-ဗဟုတ္တ (ကေဝုစ် ဗဟုဝုစ် သဒ္ဒါ) ကိုဌပ်းယူ။

ခ္ဍဲအံ့ — ဂမုဓာတ်၏အနုက်သည် ဂတိအနုက်တည်း၊ ဝိဘတ်မပါဘဲ “ဂမု” ဟုသာ ဆိုလျှင် ဂတိအနုက်ကိုသာသိရ၏၊ ဂ စ္ဆ တိဟုတိဝိဘတ်နှင့်တွဲဘက်ဆိုသည့်အခါ၌ကား ပစ္ဆုပ္ပန်ကာလ-ကတ္တုကာရက-ကေဝုစ် အနုက်ကိုလည်း သိရ၏၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် တိ-အန္တိစသော သဒ္ဒါတို့သည် ဓာတ်နုက်ဖြစ်သော ကြိယာတခုဘည်းကို ကာလအမျိုးမျိုး-ကာရကအမျိုးမျိုး— ဝုစ်အမျိုးမျိုးအားဖြင့် ခွဲခြားဝဘန်တတ်ကြရကား “ဝိဘဇန္တိ” ဟူသော ဝိဂ္ဂိုယ်အရ “ဝိဘတ္တိ” မည်ကြရသည်၊ ထို ဝိဘတ်ကား ဝတ္တမာန် စသော အားဖြင့် ရှစ်မျိုးပြား၏။

ကြိယံ ဓာရေန္တိ၊ ပေ၊ အကမ္မကာ စာတိ — ဝိဘတ္တိယောကို အကျယ် ပြပြီး၍ (ကြိယာ ဝါစိဟိ အရ ကြိယာဟောကြောင်းကိုကား “ကြိယာလက္ခဏံ” ပါဠိဖြင့်ပြခဲ့ပြီး ဖြစ်၍ မခွဲတော့ဘဲ) ဓာတ္ဝတ္ထကို ခွဲပြလိုသောကြောင့် “ကြိယံ ဓာရေန္တိ” စသည်ကိုမိန့်။ [“ကြိယံ ဓာရေန္တိတိဓာတဝေါ” နောက်၌ “ဘူဝါဒယော—ခါဒိဓာတုပစ္စယန္တာဘစ” ဟု ရှိမှ ဋီကာဖွင့်ပုံနှင့်ညီမည်၊ တိတိက္ခ—ဇိဃ စ္ဆ စသော သဒ္ဒါတို့လည်း သည်းခံခြင်း ဆာလောင်ခြင်းစသော ကြိယာကို ဟောသောကြောင့် ဓာတု အမည်ရကြ၏။ ခ စသော ပစ္စည်းကိုလည်း ဓာတုပစ္စယ ဟု နောက်၌ နာမည်မှည့်လိမ့်မည်၊] “ကြိယံ+ဓာရေန္တိ” အရ ကြိယာကို ဆောင်ခြင်းဟူသည် ကြိယာအနုက်ကို ဟောနိုင်ခြင်း=ကြိယာအနုက် ရှိခြင်းတည်း၊ ထို ဓာတ်တို့သည် သကမ္မကဓာတ် — အ ကမ္မကဓာတ်ဟု ၂ မျိုးပြား၏၊ သဟ ကမ္မေန ယေ ဝတ္တန္တိ တိ သ ကမ္မကာ၊ နတ္ထိ ကမ္မံ ယေသံတိ အ ကမ္မကာ၊ “ယေ-အကြင် ဓာတ်တို့သည်၊ ကမ္မေန-ကဋ္ဌံ စသော ကံနှင့်၊ သဟ-တကွ၊ ဝတ္တန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏” စသည်ဖြင့် အနက်ပေး။

အားဖြင့်၊ ဘဝန္တိ၊ တတြ-ထို ၂ ပါးတို့တွင်၊ ယေ ဓာတဝေါ-အကြင် ဓာတ်တို့သည်၊ ကမ္မာပေက္ခံ-ကံကိုငဲ့သော၊ ကြိယံ-ကို၊ ဝဒန္တိ-ဟောကုန်၏၊ တေ - ထို ဓာတ်တို့သည်၊ သ ကမ္မကာ - သကမ္မကဓာတ်တို့ မည်၏၊ ယထာ - ဥဒါဟရဏ်ကား၊ ကဋ္ဌံကရောတိ၊ ပေ၊ ဩဒနံ ပစတိတျာဒယော-ကဋ္ဌံ၊ ပေ၊ ပစတိ အစရှိသည်တို့တည်း၊ ယေ - အကြင် ဓာတ်တို့သည်၊ ကမ္မနိရပေက္ခံ - ကံကို ငဲ့ခြင်း မရှိသော၊ ကြိယံ ဝဒန္တိ၊ တေ - ထို ဓာတ်တို့သည်၊ အကမ္မကာ - အကမ္မကဓာတ်တို့မည်၏၊ ယထာ - ကား၊ အစ္ဆတိ, သေတိ, တိဋ္ဌတိတျာဒယော - အစ္ဆတိ၊ ပေ၊ အစရှိသည်တို့တည်း။

တေ ပန - ထိုဓာတ်တို့သည်ကား၊ ဝိကရဏ ပစ္စယ ဘေဒေန - ဝိကရဏ ပစ္စည်း တို့၏ အပြား အားဖြင့်၊ သတ္တဝိဓာ - ၇ မျိုး အပြား ရှိ၊ ၊ နှုန်သည်၊ ဘဝန္တိ၊ ကထံ - အဘယ်သို့ ၇ မျိုးပြားကုန်သနည်း၊ အ, ဝိကရဏာ - အ, ဟူသော ဝိကရဏ ပစ္စည်းရှိသော ဓာတ်တို့သည်၊ ဘူဝါဒယော - ဘူဝါဒိ

တတြ သကမ္မကာ၊ ပေ၊ ပစတိတျာဒယော — ကရဓာတ်၏ အနက် ဖြစ်သော ပြုခြင်းကြိယာသည် ကံကိုငဲ့၏၊ "ငဲ့" ဟူသည်ကား ကံပါမှ အနက်အဓိပ္ပါယ်ပြည့်စုံ၏၊ ကံမပါလျှင် "မည်သည့်အရာကိုပြုသည်" ဟု မသိရ၍ အနက်အဓိပ္ပါယ်မပြည့်စုံ၊ ဤသို့ ကံပါမှ အနက် အဓိပ္ပါယ်ပြည့်စုံသော ကြိယာကို ကံငဲ့သော ကြိယာ ဟု ခေါ်သည်၊ ကံငဲ့သော ကြိယာကို ဟောသော ဓာတ်သည် သကမ္မက (ကံရှိသော) ဓာတ်မည်၏၊ ကရောတိ ဂစ္ဆတိ ပစတိစသည်၌ "ကရ-ဂမု-ပစ" စသော ဓာတ်များတည်း၊ ထို့ကြောင့် "ကဋ္ဌံ-ဂါမံ-ဩဒနံ" ဟုကံနှင့်တကွ ပုံစံကိုပြရသည်၊ ["ကဋ္ဌံ-ဖျာ, သင်ဖြူးကို" ဟုပေး]

အ ကမ္မကာ၊ ပေ၊ တိဋ္ဌတိတျာဒယော — အစ္ဆတိ၌ "အာသ = ဥပဝေသနေ (ကဝ်ဝင်-နေထိုင်ခြင်း)" ဟူသောဓာတ်တည်း၊ တိုအာသဓာတ်၏နေခြင်းကြိယာသည် "မည်သည့်နေရာကို+နေသည်" ဟု ကံကိုမငဲ့, "မည်သည့်နေရာ၌ + နေသည်" ဟု အာဓာရကိုသာငဲ့၏၊ ကံမပါဘဲ အနက်အဓိပ္ပါယ်ပြည့်စုံ၏၊ သေတို့၌ "သိ = သယေ (အိပ်ခြင်း)" တိဋ္ဌတို့၌ "ဌာ=တည်ခြင်း" ဟူသော ကြိယာများလည်း ကံကို မငဲ့, "မည်သည့်အိပ်ရာ၌ + အိပ်ခြင်း, မည်သည့်နေရာ၌+တည်ခြင်း" ဟု အာဓာရကိုသာငဲ့ကြသည်၊ ဤသို့ ကံကိုမငဲ့သော ကြိယာကိုဟောသော "အာသ, သိ, ဌာ" စသော ဓာတ်များသည် အကမ္မကဓာတ်များထည်း၊ ထို့ကြောင့် "အစ္ဆတိ" စသည်ဖြင့်ကံမပါဘဲ ပုံစံထုတ်ရသည်၊ [အစ္ဆတိ-ခဲနေ၏, သေတိ-အိပ်၏, တိဋ္ဌတိ-ရပ်၏, တည်၏" ဟုပေး။]

တေ ပန သတ္တဓာ ဝိကရဏ ပစ္စယ ဘေဒေန — ဤကား ဓာတူဟိအရ အကျယ်ပြသောစကား၌ ဓာတ် ၇ မျိုးကွဲပြားကြောင်းကို ဆက်ပြဲသော ဝါကျတည်း၊ ဓာတ် ၇ မျိုးကွဲပြားရခြင်းမှာလည်း ထိုဓာတ်တို့နောင်သက်သော ဝိကရဏပစ္စည်းတို့က ၇ မျိုးကွဲပြားခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်၊ ဆိုလိုရင်းမှာ—ဝိကရဏ ပစ္စည်းက ၇ မျိုးပြားခြင်းကြောင့် ထို

ခာတ်တို့ မည်၏၊ နိဂ္ဂဟီတ ပုဗ္ဗက အဝိကရဏာ-နိဂ္ဂဟီတ် ရှေးရှိသော "အ" ဟူသော ဝိကရဏရှိသော ခာတ်တို့သည်၊ ရူခာဒယော-ရူခာဒိခာတ်တို့မည်၏၊ ယ ဝိကရဏံာ-ယ ဟူသော၊ပေ၊ တို့သည်၊ ဒိဝ ါဒယော-ဒိဝ ါဒိခာတ်တို့ မည်၏၊ ကု ဏာ ဥဏာ ဝိကရဏာ - ကု, ဏာ, ဥဏာဟူသော၊ပေ၊တို့သည်၊ သ္ဍာဒိခာတ်တို့မည်၏၊ နာ,ပ္ပ,ဏှာဝိကရဏာ - နာ,ပ္ပ,ဏှာဟူသော၊ပေ၊တို့သည်။ ကိယာဒယော - ကိယာဒိခ့ာတ်တို့ မည်၏၊ ["ကိ+အာဒယော "မှ ဤကို စျလာနမိယုဝ ါသရေဝ ါဖြင့် ဤယ ပြု၊] ဩ ယိရ ဝိကရဏာ - ဩ, ယိရ ဟူသော၊ပေ၊တို့သည်၊ တနာဒယော - တနာဒိခာတ်တို့ မည်၏၊ [တ၌ို့ စာဌ် "ယိရ" ကျသည်၊] သကံတ္ထေ-သကတ်အနက်ဌ်၊ ဏေဏယန္တာ-ဏေ့ ဏယပစ္စည်း အဆုံးရှိသော ခာတ်တို့သည်။ စုဏာဒယော-စုရာဒိခာတ်တို့ မည်၏။

ဝိကရဏာ ပစ္စည်းအပြားအားဖြင့် ခာတ်အမျိုးအစားလည်း ၇ မျိုး ပြားရသည်-ဟူလို၊ ဝိကရိယန္တိ ခာတဝေါ ဧတေဟိတိ ဝိကရဏာ (အဝုတ္တ ကတ္တုသာဓန)၊ ဧတေဟိ-ဤ ပစ္စည်းတို့သည်၊ ခာတဝေါ-တို့ကို၊ ဝိကရိယန္တိ-အထူးထူးအပြားပြား ခြားနားအောင် ပြုအပ်ကုန်၏၊ဧတေ-ဤသို့ခာတ်တို့ကို ခြားနားအောင်ပြုတတ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိကရဏာ-တို့မည်၏၊ ဝိပုဗ္ဗ ကရဏာတ် ယုပစ္စည်း၊ ဝိဥပသာရသည် ဝိဝိဓ (အထူးထူး) အနက်ဟော၊ ခာတ်တို့ကို တမျိုးနှင့်တမျိုး မတူအောင် ခွဲခြားတတ်သော ပစ္စည်းများ-ဟူလို၊ထိုပစ္စည်းများကား ဘူဝါဒိတော အ--စသော သုတ်တို့ဖြင့် သက်အပ်သော (အ) အစ, ဏယ အဆုံး ၁၇ ပစ္စည်းတည်း။ [ရူခာဒိတောသုတ်ဌ် စ ဖြင့် ယူရသော ဇု-ဤ-ဧ-ဩ တို့ပါ ယူသည်။]

အ, ဝိကရဏာ၊ပေ၊စုရာဒယော — ဤကား ၇ မျိုး ပြားပုံကို အကျယ် ပြသော စကားတည်း၊ "ဘူဝါဒိတော အ" သုတ်ဖြင့် အ-ဟူသော ဝိကရဏ ပစ္စည်းနှိုသော (အ ပစ္စည်းသက်ဝင် ပြီးရသော) ခာတ်အပေါင်းသည် ဘူဝါဒိခာတ် မည်၏၊ ဤ ဘူဝါဒိ ခာတ်အပေါင်းကိုပင် "ဘူဝါဒိဂိုဏ်း" ဟု ခေါ်စမှတ်ပြုရသည်၊ ဤသို့အားဖြင့် ဂစ္ဆည်း သုတ်စဉ်ကိုရှု၍ "ရူခာဒိတော နိဂ္ဂဟီတ ပုဗ္ဗဿ-ဒိဝ ါဒိတော ယော" စသော အစဉ်အတိုင်း ရူခာဒိခာတ်(ရူခာဒိဂိုဏ်း)စသည် မည်ပုံကိုလည်း သိပါ။ သကတ္ထေ ဏေ ဏယန္တာဌ် "သကတ္ထေ" ကား ကာရိတ် ဏေ ဏယပစ္စည်းများကို တားပြစ်သော စကားတည်း၊ ဟေတွတ္ထဌ် သက်ရသော ကာရိတ် ဏေ ဏယ မဟုတ်, တွဲဘက် ခာတ်၏ အနက်ဌ် ဖြစ်သော (သကတ် အနက်ဌ်ပင် သက်ရသော) ဏေ ဏယ ပစ္စည်းများ-ဟူလို၊ တို့ကြောင့်ပင် "စောရေတိ-ခိုးစေ၏" ဟု မပေးရဘဲ "ခိုး၏" ဟု စုဏခာတ်နက်အတိုင်း သာ ပေးရသည်။ [ဂဟာဒိဂိုဏ်း ဟု သီးခြား မပြုခြင်း၏အကြောင်းကို ဂဟာဒိဟော ပဌာ-သုတ်ဌ် ပြအံ့။]

တတ္ထ - ထို ဓာတ်တို့တွင်၊ ပဌမံ - ရှေးဦးစွာ၊ အ, အဝိကရဏောသု - အဟူသော ဝိကရဏပစ္စည်း ရှိကုန်သော၊ ဘူဝါဒိသု - ကုန်သော၊ ဓာတူသု - ဓာတ်တို့တွင်၊ ပဌမဘူတာ-ပဌမ ဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ အ ကမ္မကာ - အ ကမ္မက ဖြစ်သော၊ ဘူတိ-ဘူ ဟူသော၊ တေသူ ဓာတူတော-ဤဓာတ်မှ၊ ပရာ - နှောင်းကုန်သည် (ဖြစ်၍)၊ တျာဒယော - တိ အစရှိသော ဝိဘတ်တို့ကို၊ ယောဇိယန္တေ - ယှဉ်စေအပ်ကုန်၏။

ဘူ - ဘူဓာတ်သည်၊ သတ္တာယံ - (ထင်ရှားရှိသော ဝတ္ထု၏ ဖြစ်ပေါ်ခြင်း ဖြစ်ရာ) ထင်ရှား ဖြစ်ခြင်းအနက်၌၊ (ဝတ္ထုတေ - ဖြစ်၏)၊ ဘူတိ - ဘူ ဟူသော၊ ဒေယံဒေတု - ဤ ဓာတ်သည်၊ သတ္တာယံ - ထင်ရှား ဖြစ်ခြင်း ဟူသော၊ အတ္ထေ - အနက်၌၊ ဝတ္ထုတေ - ဖြစ်၏၊ ကြိယာ သာမညဘူတေ - သာမညကြိယာ ဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ ဘဝနေ - ဖြစ်ခြင်းအနက်၌၊ ဝတ္ထုတော - ၏၊

တတ္ထ ပဌမံ၊ ပေ၊ ယောဇိယန္တေ—ဒိဝါဒိ စသော ဓာတ်တို့၏ ရှေးဦးစွာဖြစ်သောကြောင့် "ပဌမံ ဘူဝါဒိသုဓာတူသု" ဟုဎင်း, ထို ဘူဝါဒိဓာတ်သည် ဘူ-ဟူ-ပစ-ဂမု စသောအားဖြင့်အများရှိ၏၊ ဒိဝါဒိဂိဏ်း၌ ဒိဝုဓာတ်သည်ပဌမဖြစ်သကဲ့သို့ဘူဝါဒိဂိဏ်း၌လည်း ဘူဓာတ်သည် ပဌမဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် "ပဌမဘူတာ၊ ပေ၊ ဘူဇ္ဈစ္ဆေတသုဓာ" ဟုဎင်း, ဤဘူဓာတ်သည် သကမ္မက အ ကမ္မက ၂-မျိုးတွင် အ ကမ္မကဖြစ်၍ အကမ္မကာ ဟုဎင်း မိန့်သည်၊မှန်၏-"ဘဝတိ-ဖြစ်၏"ဟူရာ၌"မည်သည့်အရာကို+ဖြစ်၏"ဟုကံကို ဖဲ့, "မည်သည့်အရာသည်+ဖြစ်၏"ဟု ကတ္တားကိုသာဲ့၏၊ ထို့ကြောင့် ဘူဓာတ်သည် အ ကမ္မကဓာတ်တည်း၊ "ဓာတုလိင်္ဂေဟိ ပရောပစ္စယာ"နှင့်အညီ ထိုအကမ္မက ဖြစ်သော ဘူဓာတ်နောင် တိ စသော ဝိဘတ်များကို ယှဉ်စေရ—သက်စေရသည်။

ဘူ=သတ္တာယံ၊ ပေ၊ တျတ္ထော—"ဘူ"ကား ဓာတ်, သတ္တာယံ-ကား ထိုဓာတ်၏ အနက်၊ "ဘူ ဇ္ဈစ္ဆေယံ၊ ပေ၊ ဝတ္ထုတေ"ကား သုတ်ကို ဝုတ္တိဖွင့်သကဲ့သို့ "ဘူ=သတ္တာယံ"၏ အဖွင့်တည်း၊ ကြိယာသာမည၊ ပေ၊ တျတ္ထော—ကား "ဘူ=သတ္တာယံ"၏ ဆိုလိုရင်း အဓိပ္ပါယ်ကို ပြသော ဥဒ္ဓဂဟ္ထ (အဖြောင့်အနက်ပြ) ဝါကျတည်း၊ သတ္တာယံ၌ သန္တနောင် တာ ပစ္စည်း၊ သန္တ ကို သန္တသဒ္ဒဿသော သုတ်၌ စသဒ္ဒါဖြင့် သ ဖြု, တ် ဒွေဘော်လာ (သတ္တာ) နာမ်ငဲ့. သို့ကို ယံပြုပြီးသော တဒ္ဓိတ် နာမ်ပုဒ်တည်း၊ သန္တ-သ-ထင်ရှားရှိသော ဝတ္ထု၏၊ ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ (ထင်ရှားခြင်း, ဖြစ်ခြင်း) ကြိယာသည်၊ သတ္တာ-မည်၏၊ "ဖသော+ဘဝတိ=ဖသ+ဖြစ်၏"ဟူရာ၌ ဖသ ဥပါဒ်လျှင် ထို ဖသသည် အထင်အရှားရှိ၏၊ ထိုသို့ အထင်အရှား ရှိခြင်းကို "ဖြစ်ခြင်း"ဟု ဆိုသည်၊ "ဖနုသော+ဘဝတိ = လူ+ဖြစ်၏"စသည်၌လည်း လူ၏ ထင်ရှားပေါ်လာခြင်းကို "ဖြစ်ခြင်း"ဟု ဆိုသည်၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ပရမတ္ထတရား ဖြစ်စေ လူ စသော ပညတ်တရားဖြစ်စေ လောက အမှတ် အသားအတိုင်း ထင်ရှား ရှိခြင်းကို "သတ္တာ"ဟု ဆိုသည်။

ကွတိအတ္ထော - ကျိကား:အနက်၊ ဘူကွတိ-ဘူဟူ၍၊ ဒွိတေ - တည်လတ်သော်၊ ["ဓာတုသညာဟောန္တိ" ၌ စပ်၊ တနည်း - "ဓာတုသညာဟောန္တိ" နောင် ကွတိဓာတုသညာ" ဟု ထည့်ပြီးလျှင် "ကွတိ-ကျိသုတ်ဖြင့်၊ ဓာတုသညာ-ဓာတ် အမည်သည် (ဟောတိ)"ဟု ပေး၍ ထို "ဓာတုသညာ "၌ စပ်။]

ဘူဝါဒယော ဓာတဝေါ။ ။ဘူကွစ္စေဝမာဒယော-ဘူအစ ရှိကုန်သော၊ ကြိယာဝါစိနော - ကြိယာကို ဟောကုန်သော၊ ယေ သဒ္ဒဂဏာ - အကြင် သဒ္ဒါ အပေါင်းတို့သည်၊ (သန္တိ)၊ တေ - ထိုသဒ္ဒါ အပေါင်းတို့သည်၊ ဓာတုသညာ - ဓာတ် အ မည် ရှိကုန် သည်၊ ဟောန္တိ။ ယေသံ - အကြင် သဒ္ဒါ

ကြိယာသာမညဘူတေ ဘဝနေ။ ။ထို သတ္တာကြိယာသည် ကြိယာအားလုံးနှင့် ဆက်ဆံသော သာမညကြိယာတည်း၊ ချဲအံ့—"ဂစ္ဆတိ-သွား၏" ဟူရာ၌ သွားခြင်း ကြိယာ၏ထင်ရှားဖြစ်နေခြင်းကို "ဂစ္ဆတိ" ဟု ဆိုသည်၊ ထို့ကြောင့် "ဂစ္ဆတိ-ဂမနံ ဘဝတိ=သွားခြင်းဖြစ်၏" ဟု ဂမနကြိယာသည် သတ္တာ(ဘဝန)ကြိယာနှင့်ဆက်ဆံ၏၊ "ပစတိ-ချက်၏" ဟူရာ၌လည်း ချက်ချင်းကြိယာ၏ အထင်အရှား ဖြစ်ခြင်းကို "ပစတိ" ဟုဆိုသည်၊ ထို့ကြောင့် "ပစတိ-ပစနံ ဘဝတိ=ချက်ခြင်းသည် ဖြစ်၏" ဟု ပဓန ကြိယာနှင့် သတ္တာကြိယာသည် ဆက်ဆံလျက်ရှိပြန်၏၊ ဤသို့လျှင် "ရုက္ခ" သဒ္ဒါသည် (မန်ကျည်းပင် ညောင်ပင်စသည်မကျန်) သစ်ပင်အားလုံးနှင့် ဆက်ဆံသကဲ့သို့ဘူဓာတ်၏ သတ္တာ ကြိယာလည်း ကြိယာ အားလုံးနှင့် ဆက်ဆံသည်။ [ကစ္စည်း ဘာသာဋီကာ ကတ္တရိစ သုတ်နှင့် တွဲကြည့်ပါ။]

မှတ်ချက်။ ။"ဘူ=သတ္တာယံ၊ ဂမု=ဂတိမ္ဟိ" စသည်ဖြင့် "သတ္တာယံ, ဂတိမ္ဟိ" စသော ဓာတ်နက်များကို ပြန်လှန်၏၊ ထိုသို့ ဓာတ်နက်ကို ပြုခြင်းသည် ဓာတ် ဟူသမျှ ထိုထို ကြိယာကို ဟောကြောင်းသိစေခြင်းအကျိုးရှိ၏၊ ထို့ပြင်—ဘူသဒ္ဒါသည် သတ္တာကြိယာကို ဟောခိုက်၌သာ ဘူဝါဒယောဓာတဝေါဖြင့် ဓာတ်အမည်ရ၏၊ "ဘူ-မြေ" ဟူသော ဒြဗ်နက်ကိုဟောရာ၌ ဓာတ်အမည်မရ၊ ဂမုလည်း ဂတိကြိယာကို ဟောခိုက်၌သာ ဓာတ်အမည်ရ၏၊ "ဇဂမု-သွားကုန်ပြီတဲ့" စသည်ဖြင့် ကာလ ကာရက ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် တကွ ကြိယာကိုဟောရာ၌ ဓာတ် အမည် မရ၊ ပစ လည်း ပါက ကြိယာကို ဟောခိုက်၌သာ ဓာတ်အမည်ရ၏၊ "ပစ-ချက်လော့" ဟူရာ၌ ဓာတ်အမည် မရ (အာချာတ်ပုဒ် ဖြစ်လေပြီ)၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဓာတ်နက်ကို ပြုခြင်းသည်ကြိယာကို ဟောကြောင်း-ထိုကြိယာကို ဟောခိုက်၌သာ ဓာတ် အမည် ရကြောင်း သိစေခြင်း အကျိုးရှိသည်၊ ထို့ကြောင့် "အနုဘဝတိ—ခံစား၏" ဟူသော ရုပ်၌လည်း ဓာတ်အမည် မှည့်နိုင်ဘို့ရာ "ဘူ=သတ္တာယံ" ဟုပင် ဓာတ်နက်ဆိုရသည်။

[ဆောင်] ထိုထိုဓာတ်တွက်,ဓာတ်အနက်မှာ,ကြိယာထိုထို,ဟောဆိုနိုင်ကြောင်း, ၎င်းတချက်၊ သက်သက်ကြိယာ, ဟောခိုက်သာလျှင်, မှန်စွာဓာတု, အမည်ပြုဟု, ၂ ခုကျိုးမျှ,စည်းစား၏, မှတ်ကြဓာတ်တိုင်းပင်။

အပေါင်းတို့၏၊ ဘူ-ဘူဟ္ဝေသော၊ အာဒိ-အစသည်၊ အတ္ထိ,ဣတိ,ဖေ-ထို သဒ္ဒါ အပေါင်းတို့သည်၊ ဘူဝါဒယော-ဘူဝါဒိတို့ မည်၏၊ အထဝါ-ကား၊ ယေသံ-တို့၏၊ ဘူဝါ-ဘူဓာတ် ဝါဓာတ် ဟူကုန်သေး။ အာဒိ(ပကာရာ)-အတူတို့သည်၊ (သန္တိ) ဣတိ, ဖေ, ဘူဝါဒယော။

ဘူဝါဒိသု--ဘူဝါဒိတို့၌၊ အယံ ဝ ကာရော-ဤ ဝ အက္ခရာကို၊ အာဂမသန္ဓိဇော-အာဂမသန္ဓိ၌ ဖြစ်၏ဟူ၍၊ ဥယျော-သိအပ်၏။ ဝါ-တနည်း၊ သကံမှာ ကမှကတ္ထတော-သကမှက ကြိယာအနက်, အကမှက် ကြိယာအနက် အား ဖြင့်၊ ဘူဝါပကာရော-ဘူ, ဝါအတူရှိသော သဒ္ဒါ အပေါင်းတို့သည်၊ ဓာတူ-ဓာတ်တို့ မည်၏။

(၄၂၄) ကဒိဓာတူတျာဒိတော-ကဒိဓာတု အစရှိသော သုတ်မှ၊ ကဒိတိ ဝတ္ထုတော။

ဘူ+အာဒိယေသံတေ ဘူဝါဒယော—သုတ်၌ လာသော "ဘူဝါဒယော"၏ ဝိဂ္ဂဟတည်း၊ ဘူဝါဒိကို "ဘူ+အာဒိ" ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍ ယ ဝ မဒန စသော သုတ်ဖြင့် ဝ အက္ခရာ လာသည်၊ ဤသို့ ဝ-လာရခြင်းသည် အာဂမ သန္ဓိအရာ၌ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် "ဘူဝါဒိသု ဝကာရောယံ,ဥယျော အာဂမသန္ဓိဇော" ဟု ဂါထာ၌ဆိုသည်၊ ဤစကား ဒီပနီ "ဘူဝါဒယော—ဘူ အစရှိသော သဒ္ဒါအပေါင်းတို့သည်" ဟု သုတ်နက်ပေး။

အထဝါ, ဘူဝါ အာဒိ ပကာရာ၊ ဧပါဒယော—ဤနည်း၌ "ဘူဝါဒိ" ကို "ဘူဝါ+အာဒိ" ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ "ပကာရာ" ကား အာဒိ၏ အဖွင့်တည်း၊ အာဒိသဒ္ဒါ၏ မရိယာဒ—ပကာရစသော အနက်များတွင် ပကာရ(အတူ) အနက်ရှိသည်-ဟူလို၊ ["ဘူဝါတျာဒိ" ဟု ပါဠိပျက်ရှိတတ်၏၊ သိမူ၌ "ဘူဝါ+အာဒိ" ဟု ရှိသည်၊] ဘူ+ဝါ—ဟု ဓာတ် ၂ မျိုး ပြုရာတွင် ဘူသည် အကမ္မကကြိယာကိုဟောသော ဓာတ်များအတွက် ခေါင်းဆောင်, ဝါဓာတ်ကား သကမ္မကကြိယာကိုဟောသော ဓာတ်များအတွက် ခေါင်းဆောင်တည်း။ [ဝါဓာတ်သည် ဂတိ ဗန္ဓနအနက်ကို ဟောသော သကမ္မကဓာတ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် သကမ္မကဓာတ်များအတွက် ဝါဓာတ်ကို ခေါင်းဆောင်ပြု၍ ဆိုသည်ဟု ကြံ။]

ဤသို့ ဘူနှင့် အကမ္မက ကြိယာဟောချင်းဟူသော သဒ္ဒါအပေါင်းသည်၎င်း, ဝါနှင့် သကမ္မက ကြိယာဟောချင်းဟူသော သဒ္ဒါအပေါင်းသည်၎င်း ဤသုတ်ဖြင့် ဓာတ်အမည် ရကြသည်ဟူလို၊ "ဘူဝါ ပကာရာ ဝါ ဓာတူ, သကမ္မာ ကမ္မကတ္ထတော" ဟူသော ဂါထာလည်း ဤဝိဂြိုဟ်၏ သင်္ဂဟစကားတည်း၊ ဤနည်းဒေလို "ဘူဝါဒယော—ဘူ, ဝါ အတူရှိသော သဒ္ဒါအပေါင်းတို့သည်" ဟု သုတ်နက်ပေး၊ [ဤစကားစဉ်အရ ရုပ်တွက်ရာ၌ "ဘဝတိကို ဘူတည်, ဘူ=သတ္တာယံဟူသော အနက်၌ ဘူဝါဒယော ဓာတ၊ ဝါသုတ်ဖြင့် ဘူကို ဓာတ်အမည် မှည့်" ဟု ဆိုရသည်ဟူ မှတ်။]

စာတုဿန္တော လောပေါ နေကဿရဿ။ ။အနေ်က ၊ ပေ ၊ ဟောတ့်၊ ကွစိဂ္ဂဟဏံ - သည်၊ မဟိယတိ **သ**မဿောတျာဒိသု - မဟိ ၊ ပေ ၊ ထော အစရှိသော ပြယုဂ်တို့ဦ်၌၊ နိဝတ္တနတ္ထံ-တားမြစ်ရခြင်းအကျိုးရှိ၏၊ [တျာဒိသု၌ အာဒိဖြင့် ကေလာယတိ စသည်၌ "ကေလေ" စတ်စသည်တို့ကိုယူ၊ အကျယ်ကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာမှာရှု။] ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ အနေက သဲရတ္ထာဘာဝါ (သရတ္ထ+အဘာဝါ)-များသော သရရှိသည်၏အဖြစ်မရှိခြင်းကြောင့်၊ (အနေကသရခတ် မဟုတ်ခြင်းကြောင့်၊) ဣဓ-ဤဘူခတ်၌၊ ခတ္ထန္တလော ပေါ-ခတ္ထန်ကျခြင်းသည်၊ နဟောတိ-မဖြစ်။

(၄၂၅) တတော-ထို "ဘူ"ဟု တည်ပြီးသည်မှနောက်၌၊ ခတ္တာ ဓိကာရ ဝိဟိတာနေက ပစ္စယပ္ပသင်္ဂေ - ခတ်အရာ၌ စီရင်အပ်သော များစွာသဲသဲ ပစ္စည်းတို့၏ ကပ်ငြိဘွယ်သည်၊ (သတိ-သော်၊) ဝတ္တိစ္ဆာ နုပုဗ္ဗိကာ သဒ္ဒပုဉ္ဇံ ပတ္တီတိ-ဟူ၍၊ ကတ္ဝာ-ပရိဘာသာပြု၍၊ ဝတ္တမာန ဝစနိစ္ဆာယံ - ဝတ္တမာန်ဝိဘတ်ကို ဆိုလိုလတ်သော်၊ [၄၂၇ သုတ်၌ "ဝတ္တမာနာ ဝိဘတ္တိ ဟောတိ" သို့ လှမ်းစပ်။]

ဝတ္တမာနာ-တိအန္တိ ၊ ပေ ၊ ဧမေ့။ ။တျာဒယော - တိ အစရှိကုန်သော၊ ဒွါဒသ - ၁၂လုံးသော ဝိဘတ်တို့သည်၊ ဝတ္တမာန သညာ - ဝတ္တမာန်အမည် ရှိကုန်သည်၊ ဧကာန္တိ၊ ဣတိ - ဤသုတ်ဖြင့်၊ တျာဒီနံ - တို အစရှိသော

---

(၄၂၅) **တတောခတ္ထာဓိကာရ ၊ ပေ ၊ ပသင်္ဂေ**—ဘူကို ခတ် ဟု အမည်မှည့်ခဲ့ပြီ၊ ခတုလိင်္ဂေဟိ ပရာ ပစ္စယာ သုတ်သည် ခတ် နောင် ခ စသော ပစ္စည်းနှင့်တိ စသော ဝိဘတ်များပင် သက်ခွင့်ပြုသား၏၊ ခတုဟိ ဧကော ကာယ စသောသုတ်ကလည်း ဧကော ကာယစသော ပစ္စည်းများသက်၏၊ခတုယာ ကမ္မာဒိမှိကော သုတ်ကလည်း ကာ ပစ္စည်းသက်ပြန်၏၊ ဤသို့လျှင် ခတ်၏အရာ၌ စီရင်အပ်သော ပစ္စည်းတွေအများပင် ရှိလေသည်၊ ထို့ကြောင့် ဘူခတ်နောင် ထိများစွာသော ပစ္စည်းဝိဘတ်တို့ ငြိကပ်ပါဝင်လျက် (သက်ခွင့်ကြိုလျက်)ရှိရကား "ထိုပစ္စည်းဝိဘတ်အားလုံးပင်သက်ရလေမည်လား" ဟု ယုံမှားဘွယ်ရှိသည်၊ သို့သော်....

ဝတ္တိစ္ဆာနံ၊ ခပ၊ ဝတ္တမာန ဝစနိစ္ဆာယံ—"ဝတ္တိစ္ဆာနုပုဗ္ဗိကာ သဒ္ဒပုဉ္ဇိပတ္တိ" ဟု ပရိဘာသာ ရှိသောကြောင့် ကို ပရိဘာသာကို ဤနရာ၌ အသုံးပြု၍ ဝဒန္တာပုဂ္ဂိုလိက ဝတ္တမာန်ဝိဘတ်ကိုဆိုလိုလတ်သော်(တိအန္တိစသော ၁၂လုံးကို "ဝတ္တမာနာ တိ အန္တိ" စသောသုတ်ဖြင့်ဝတ္တမာန်အမည်မှည့်ပြီးနောက်)ဝတ္တမာနာ ပစ္စုပ္ပဒေသုတ်ဖြင့်ဝတ္တမာန်ဝိဘတ်သက်ရသည်၊ [ဝတ္တိစ္ဆာနုပုဗ္ဗိကာသဒ္ဒပုဉ္ဇိပတ္တိ၏အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို နောင်(၆၅) သုတ်၌ ပြခဲ့ပြီ။]

ဝိဘတ်တို့၏၊ ဝတ္တမာနတ္ထဝိသယတ္တာ-ဝတ္တမာန်အနက် ဟူသော သက်ဆုရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝတ္တမာနသညာ-သည်၊ (ဟောတိ)။

(၄၂၆) **ကာလေ**။ ။အယံ-ဤသုတ်သည်၊ အဓိကာရော-နောက်သုတ်တို့၌ ယှဉ်စေထိုက်သော သုတ်တည်း၊ ဝါ-လိုက်သုတ်တည်း၊ ဣတော-ဤအရာမှ၊ ပရံ-၌၊ တျာဒိဝိဘတ္တိ ဝိဓာနေ-တိ အစရှိသော ဝိဘတ်တို့ကို စီရင်ရာဖြစ်သော၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသောသုတ်၌၊ ဝတ္တတေ-လိုက်၏။

(၄၂၇) **ဝတ္တမာနာ ပစ္စုပ္ပန္နေ**။ ။ပစ္စုပ္ပန္နေ - ပစ္စုပ္ပန် ဖြစ်သော၊ ကာလေ - ကြိယာကို၊ ဂမျမာနေ - သိအပ်သော်၊ ဝတ္တမာနာ ဝိဘတ္တိ-ဝတ္တမာန်ဝိဘတ်သည်၊ ဟောတိ၊ စ-ဆက်၊ တ္ထေ-ဤသုတ်၌၊ ကာလောတိ-ကာလ ဟူသည်၊ ကြိယာ - ကြိယာတည်း၊ ကရဏံ - ပြုခြင်း သည်၊ ကဲ့ရော - ကာရ မည်၏၊ ဂကာရဿ - ရ အကွေရာ၏၊ လကဲ့ရော - လ

ဝတ္တမာနတ္ထ ဝိသယတ္တာ ဝတ္တမာနသညာ—"ဝတ္တမာနတ္ထ ဝိသယတ္တာ" ဟိတ်ဖြင့် "ဝတ္တမာနေ-ဝတ္တမာန်အနက်၌+ဘဝါ-ဖြစ်သောဝိဘတ်တည်း၊ ဝတ္တမာနာ-ဝတ္တမာန်အနက်၌ ဖြစ်သော ဝိဘတ်" ဟူသော ဘဝတद္ဓိတ်ကိုပြုသည်၊ မှန်၏- "ဝတ္တမာန်အနက် ဟူသော ဟောရှ်ိသည်"ဟု ဆိုခြင်းနှင့် "ဝတ္တမာန်အနက်၌+ဖြစ်သည်"ဟူသောဆိုခြင်းသည် သဘောထူပင်တည်း၊ဝတ္တမာန်အနက်ဟူသည် "ဖြစ်ဆဲကြိယာ"ဟူသောအနက်တည်း၊ ယောကာလော—အကြင် ကြိယာသည်၊ ဇတ္တတိ—ဖြစ်ဆဲ၊ ဣတိ, သောကာလော, ဝတ္တမာနော-မည်၏၊"ဖြစ်ဆဲကြိယာ"ဟူသည်လည်း သွားခြင်းစသော ကြိယာတခုခုကို စတည်ပြုနောက် ထို ကြိယာလက်စမသတ် (မပြီးပြတ်) သေးသမျှ ဖြစ်နေသော ကြိယာတည်း၊ ၌"ဝတ္တမာနတ္ထ ဝိသယတ္တာ"ဟူသောဟိတ်ဖြင့် တိုစသော ဝိဘတ်တို့၏ ဝတ္တမာန် အမည်သည် အနွတ္ထအမည်ဖြစ်သည်-ဟုလည်း သိစေသည်။

(၄၂၆) **ဣတော ပရံ တျာဒိ၊ ပေ၊ ဝတ္တတေ**—ဝတ္တမာနာ ပစ္စုပ္ပန္နေ,သုတ်မှစ၍ (ကစ္စည်း သုတ်စဉ်အတိုင်း) ကြိယာတိပန္နေ တိတေကာလာတိပွတို့သုတ် တိုင်အောင် သုတ်များသည် တျာဒိဝိဘတ္တိ ဝိဓာန(တိစသော ဝိဘတ်သက်သော) သုတ်များတည်း၊ ၌ ကာလေသုတ်သည် ထို သုတ်အားလုံးသို့ လိုက်၏။

(၄၂၇) **ကာလောတိ စေတ္ထ၊ ပေ၊ ကာလော**—ကာလ သဒ္ဒါသည် "အခါကာလ"ဟူသော အနက်ကို ဟောရိုးဖြစ်သော်လည်း "ပစ္စုပ္ပန္နေ ကာလေ"၌ ကာလသဒ္ဒါကား "ကြိယာ"အနက်ဟောတည်း၊သို့ကြောင့် "ကာလောတိစေတ္ထ ကြိယာ"ဟုမိန့်သည်၊ "ကာလ သဒ္ဒါသည် ကြိယာ အနက်ကို ဟောနိုင်လောက်အောင် အဲ့ဘယ်သဒ္ဒါနည်းဖြင့် စီရင်မည်နည်း" ဟု မေးဘွယ်ရှိ၍ "ကရဏံ၊ ပေ၊ ကာလော"ဟုမိန့်ပြန်သည်၊ "ကရဏံ ကာရော"ဟု ဘာဝသာဓန ဝိဂြိဟ်ပြု, ကရဓာတ် ဏ ပစ္စည်း၊ ကိရိယာ သဒ္ဒါလည်း "ကရဏံ ကိရိယာ"ဟုပင် ဝိဂြိဟ်ပြု၍ ကရဓာတ် ရိရိုယ ပစ္စည်းဖြင့်

အဲကွရုပြု၊ ကာလော-ကာလောဟု ဖြစ်၏၊ တသွာ-ကြောင့်၊ ကြိယာယ-ကြိယာကို၊ ဂမျမာနာယ-သိအပ်သော်၊ (ဝါ-သိအပ်ရာ၌၊) ဝိဘတ်တိုနံ-ဝိဘတ်တို့ကို၊ ဝိဓာနတော - စီရင်ခြင်း၏ အစွမ်းသတ္တိကြောင့်၊ တျာဒိ ဝိဘတ်တိယော - တိ ဧသော အာချာတ် ဝိဘတ်တို့သည်၊ ဓာတူဟိဧဝ - ဓာတ်တို့မှ ဧနဲဂ်ဒ်ဒ်သာ၊ ဘဝန်တိ၊ ဣတိ-ဤအနက်သည်၊ သိဒ္ဓံ-ပြီး၏။

ပန - ဆက်ဦးအံ့၊ ဣဝ - ဤ အာချာတ်အရာ၌၊ ကာလသာ - ကြိယာ၏။ အတီတာ၊ ပေ၊ ကာလာတိ ပတ္တိဝသေန - အတိတ်, အနာဂတ်, ပစ္စုပ္ပန်, အာဏတ္တိ, ပရိကပ္ပ, ကာလာတိပတ္တိတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဆဓာ-၆ ပါး အပြားအားဖြင့်၊ ဘိန္နတ္တာ-ပြားသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပစ္စုပ္ပန္နတိ-ဟူ၍၊ ဝိသေသေတိ-အထူးပြု၏။

ပြီး၏၊ ဤစကားအရ ကာရောန္ဒင့် ကိရိယာသည့် အနက် တူကြောင်း သိသာပြီ၊ ထို ကာရော်ဒ်ရကို (မဟာသာရော = မဟာသာလော ကဲ့သို့) လ ပြုလျှင် ကာလော ဟု ပြီး၏၊ ဤသဒ္ဒါနည်းဖြင့် ကာလ သဒ္ဒါသည် ကြိယာ ဟူသော အနက်ကို ဖော်နိုင်သည်။

တ သွာ, ကြိယာယ၊ ပေ၊ တျာဒိဝိဘတ္တိယော—ဝတ္တမာနာ ပစ္စုပ္ပန္နေ သုတ်၌ ကာလအတွက် ကြိယာဟူသော အနက်ကို ယူရခြင်းကြောင့် အဘယ်စကား ကျော်ပါသနည်း ဟု မေးဘွယ်ရှိ၍, "တသွာ" စသည်ကို မိန့်သည်၊ တသွာ-ထို့သို့ ဝတ္တမာနာ ပစ္စုပ္ပန္နေ သုတ်၌ ကြိယာကို "ကာလ" ဟု ခေါ်ဝေါ်ရခြင်းကြောင့်, ထိုကြိယာကို သိအပ်သော အရာဝယ် တိ စသော ဝိဘတ်များကို (ဝတ္တမာနာ ပစ္စုပ္ပန္နေသုတ်က) စီရင်ရကား "တိ စသော ဝိဘတ်များသည် ဓာတ်တို့၏နောက်၌သာ သက်ကြရ၏" ဟူသော စကားသည် ကျော်လျက်ရှိတော့၏-ဟူလို။

ဆက်ဦးအံ့—ပြီးခဲ့သမျှ ဝိဘတ်ပစ္စည်းတို့သည် တဒ္ဓိတ် ဆိုးသည့်တိုင်မအောင် လိန်နောင်သာ သက်ကြရ၏၊ ဤသုတ်သို့ လိုက်ဘို့ရာ ဓာတု သဒ္ဒါလည်း (ကစ္စည်းသုတ်စဉ် အတိုင်းအားဖြင့်) မပါခဲ့သေး၊ ထို့ကြောင့် တိ စသော အာချာတ် ဝိဘတ်များလည်း လိန်နောင်ပင် သက်ကြရလေမည်လော ဟု တွေးတောဘွယ်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် တသွာ စသော စကားဖြင့် "ဓာတ်နောင် သက်ရသည်" ဟူသောစကား-ကျကြောင်းကို ဆိုရပေသည်။ [ကောက်ချက်ချ၍ ရသော အဓိပ္ပါယ်တမျိုးကို "စကားကျ" ဟု ခေါ်၏၊ ထို စကားကျကို ပြရာ၌ သိဒ္ဓံပုဒ်ဖြင့် ထားလေ့ရှိသည်။]

ဣဝပန၊ ပေ၊ ဝိသေသေတိ—ဓ္ဂျသုတ်မှ ကာလေသဒ္ဒါ လိုက်လာသောကြောင့် "ဝတ္တမာနာ" ဟုသာ သုတ်တည်၍ "ကာလေ-ကြိယာအနက်ကို၊ ဂမျမာနေ-သော်၊ ဝတ္တမာနာ-သည်၊ ဟောတိ" ဟူသော အနက်သည် ပြီးနိုင်ပြီ မဟုတ်ပါလော, အဘယ့်ကြောင့် "ဝတ္တမာနာ ပစ္စုပ္ပန္နေ" ဟု ကာလေ ဟူသော လိုက်ပုဒ်ကို ပစ္စုပ္ပန္နေ ဟူသော ဝိသေသနဖြင့် အထူး ပြုရပါသနည်းဟု မေးဘွယ်ရှိ၍ "ဣဝ ပန" စသည်မိန့်၊ ကာလ၏

တံတံ ကာရကံ - ထိုထို အကြောင်းကို၊ ပဋိစ္စ-စဲ့၍၊ ဥပ္ပန္နော-ဖြစ်သော ကြိယာသံ့ည်၊ ပစ္စုပ္ပန္နော-မည်၏၊ ပဋိလဒ္ဓ သဘာဝေါ-ရအပ်သော ထင်ရှားရှိသော ကြိယာတည်း၊ နတာဝအတီတော-လွန်ပြီးမဟုတ်သေး၊ ဣတိ အတ္ထော-ဤကားအနက်။

အနက် ဖြစ်သော ကြိယာသည် ဤ အာချာတ်အရာဝယ် အတိတ် အနာဂတ် စသော အားဖြင့် ၆ မျိုးပြားသောကြောင့် ဒီအတိတ် စသည်ကို နစ်နေစဉ်ရာ "ကာလေ" ဟူသော လိုက်ပုဒ်ကို "ပစ္စုပ္ပန္နေ" ဟု ဝင်သေသနဖြင့် ကူမရဲ့သည်-ဟူလို။ [ဒီအတိတ စသည်တို့၏ အဓိပ္ပါယ်မှာ အိုင်ရာသုတ်၌ ထင်ရှားလတံ့။]

စဉ်းစားဘွယ်။ ။အတိတ် အနာဂတ် စသော ကာလ ၆ မျိုးကို ခွဲပြခြင်းသည် "ဝတ္တမာနာ ပစ္စုပ္ပန္နေ" သုတ်မှ "ကြိယာတိပန္နေ ဟိတေ ကာလာတိပတ္တိ" တိုင်အောင် သုတ်များ၌ လာသော ကြိယာတို့ကို ခွဲပြခြင်းတည်း၊ သို့ဖြစ်လျှင် ထိုသုတ်၌ ပါသော "အာသိဒ္ဓကြိယာ အနုမတိ ကြိယာများကိုကား ဘာ့ကြောင့် မပြပါလိမ့်မည်နည်း" ဟု စဉ်းစားဘွယ်ရှိ၏၊ ပဉ္စမီဝိဘတ်၏သက်ရောချင်းတူသောကြောင့် အာဏတ္တိဖြင့်အာသိဒ္ဓကို ယူ၍, သတ္တမီ ဝိဘတ်၏ သက်ရောချင်းတူသောကြောင့် ပရိကပ္ပဖြင့် အနုမတိကိုယူသည်ဟု စဉ်းစားမိသည်၊ ခဲ့အုံ-ပဉ္စမီ၏ သက်ရာ ကြိယာများသည် သုတ်၌ပါသော အာဏတ္တိ အာသိဒ္ဓအပြင် သပဃ-အက္ကောသစသည်ဖြင့် များစွာရှိသေး၏၊ တိုကြိယာအများတွင် အာဏတ္တိ ကြိယာတခုကိုသာ ဥပလက္ခဏာ နည်းအားဖြင့် မှတ်၍ ပြထားသည်၊ သတ္တမီ ကြိယာလည်း အနုမတိ-ပရိကပ္ပ-သမ္ပုစ္ဆာ-ပတ္ထနာ စသောအားဖြင့် များ၏၊ ထိုတွင် ပရိကပ္ပ တခုကိုသာ ဥပလက္ခဏာ နည်းအားဖြင့် မှတ်၍ပြသည်၊ ကြိယာရှိသမျှကို အကုန်ပြလျှင် ၆ မျိုးမက အများအပြားပင် ရှိနိုင်သည်-ဟု စဉ်းစားမိပေသည်။ [သဒ္ဒနီတိ ပဒမာလာ၌ကား ဤ အာဏတ္တိနှင့် ပရိကပ္ပ ကိုသာ ခေါင်းတပ်၍ ပြခြင်းကို "ဂဃာ သီသမတ္တံ-စကား၏ ဦးခေါင်းမျှသာ" ဟု ဆို၏၊ ထို၌လည်း ဥပလက္ခဏာ နည်းကိုပင် "ကထာသီသ" ဆိုသည် ဟုမှတ်၊ သီသ-ဟု လာတိုင်း ပဓာန နည်းချည်း မဖြစ်နိုင်။]

ရှေးနောက် မဆန့်ကျင်ပုံ။ ။ရှေ့၌ "တိကာလံ" ဟု ဆိုခဲ့ပြီးလျှင် ဤနေရာ၌ ကာလ (ကြိယာ) ၆ ပါးပြားသည်-ဟုပြသော ရူပသိဒ္ဓိအဆိုသည် ရှေးနောက်ဆန့်ကျင်သကဲ့သို့ ရှိသော်လည်း ရှေ့၌ ကြိယာအပြား ကို ပြလိုရင်းမဟုတ်, အာချာတ်ပုဒ်တို့၏ ဟောနက်၌ ကာလ ၃ ပါးရှိကြောင်းကိုသာ ပြလိုရင်း ဖြစ်သောကြောင့် ရှေးဆရာတို့ ဂါထာအတိုင်း တိကာလံ ဟုပင် ဆိုခဲ့ရသည်၊ ထို့ကြောင့် သူ့နေရာနှင့်သူ အဓိပ္ပါယ်သင့်အောင် ပြုရသောကြောင့် ရှေးနောက် ဆန့်ကျင်သည်ကဲ့ မမှတ်ထိုက်။

တံတံ ကာရကံ၊ ပေ၊ ဒဏ္ဍီတောဝ ဟျတ္ထော—ဤကား သုတ်၌ ပါသော ပစ္စုပ္ပန္နေ ပုဒ်၏ ဝိဂ္ဂဟနှင့် သရုပ်ကိုပြသော စကားတည်း၊ ပစ္စုပ္ပန္နောဌ် "ပတိ+ဥပ္ပန္နော" ဟု ခွဲ၊ ပတိ သဒ္ဒါသည် ပဋိမ္မ အနုက်ဟောတည်း-ဟု သိစေလိုရကား "ပဋိစ္စ" ဟုပြု၍ ပဋိစ္စ၏ ကံပုဒ်ကို "တံတံ ကာရကံ" ဟုထည့်သည်၊ ဖြစ်ဆဲကြိယာမှန်သမျှသည် ထိုထိုအကြောင်းတစုံတရာကို စွဲ၍ဖြစ်သည်ချည်းဘည်း၊ ဥပမာ-သွားဘိုရာအကြောင်းကိစ္စတခုပေါ်လာ

ပစ္စုပ္ပန္ န သမီပေပိ - ပစ္စုပ္ပဲန်၏ အနီးဖြစ်သော အတိတ် အနာဂတ် ကြိယာဒ္ဒ်လည်း၊ တပ္ပေဘဟာရ္ဂ . ပစာရဂတာ — ထို ပစ္စုပ္ပန် ဝေါဟာရကို တင်စားသော သမီပျူပစာရအားဖြင့်၊ ဝတ္တမာနာ - ဝတ္တမာန်ဝိဘတ်သည်၊

လျင် ထိုအကြောင်းကိစ္စကိုစွဲ၍ သွားခြင်းကြိယာဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ ကိစ္စမရှိဘဲ မိမိဘာသာ သွားလိုသောဆန္ဒ ဖြစ်ပေါ်လာလျင်လည်း ထိုဆန္ဒသည်ပင် သွားခြင်း၏ အကြောင်းတည်း၊ ဤသို့လျင် ထိုထိုအကြောင်းကိုစွဲ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ကြိယာကို "ပစ္စုပ္ပန္န" ဟု ခေါ်၏။

"ပဋိလဒ္ဓ သဘာဝေါ" ကား ထိုပစ္စုပ္ပန္နဒ်၏ သရုပ်ကိုပြသောစကားတည်း၊ "ပစ္စုပ္ပန်ကြိယာ" ဟူသည် ပရမတ်သဘောအားဖြင့်ဖြစ်စေ လောကဒ္ဒ အသိအမှတ်ပြုအပ်သော ပညတ်သဘောအားဖြင့်ဖြစ်စေ အထင်အရှားရှိနေသော အထင်အရှား သိအပ် ရအပ်သော သဘောတမျိုးဖြစ်သည်-ဟူလို၊ [ပဋိလဒ္ဓ=သိအပ် ရအပ်သော(မြင်ရ ကြားရစိတ်ဖြင့် သိရသည်ကိုပင် ပဋိလဒ္ဓ ဟုဆိုသည်) +သ-ထင်ရှားရှိသော+ဘာဝ = ကြိယာ၊] ထို သိအပ် ရအပ်သော ထင်ရှားရှိနေသော ကြိယာသည် လွန်ပြီး ချုပ်ပြီး—ပြီးပြီးလည်း မဟုတ်စေရ, လွန်ပြီးဖြစ်လျင် အတိတ်ကြိယာ ဖြစ်သွားလိမ့်မည်—ဟု ပြလို၍ "နတာဝ အတီတော" ဟု မိန့်ရပြန်သည်၊ အချုပ်ကား—"ထိုထိုအကြောင်းကိုစွဲ၍ အထင်အရှားဖြစ်ဆဲလည်းဟုတ်, ပြီးလည်းမပြီးသေးဆဲသော ကြိယာသည် ပစ္စုပ္ပန် မည်၏" ဟု မှတ်။ [နိစ္စပဝတ္တိ-စသော ဝတ္တမာန် အပြားနှင့် အတိတ် အနာဂတ် ကြိယာများကို ဤသုတ်၏ ကစ္စည်း ဘာသာဋီကာမှာရှု။]

ပစ္စုပ္ပန္ န သမီပေပိ၊ ပေ၊ ဝတ္တမာနာ—ဤပါဌ်ဖြင့် ဥပစာ ဝတ္တမာန်တမျိုးကိုပြသည်၊ ခဲ့ပြီးအံ့. "ပစ္စုပ္ပန္နသမီပေပိတိ ဝတ္တမာနကာလဿဲ အာသန္နေအတီတကာလေစ အနာဂတကာလေစ ဝတ္တမာနဝိဘတ္တိဟောတိ" ဟူသော ဋီကာအရ ဒေဟိတ် သမီပ ဝတ္တမာန်-အနာဂတ်သမီပဝတ္တမာန် ၂ မျိုးကိုသိရ၏၊ ထို ၂ မျိုးတွင် အရပ်ဘပါးမှလာခဲ့၍ ထိုင်နေသူဒ္ဒ ထိုင်ခြင်းကြိယာသည် ပစ္စုပ္ပန်တည်း၊ ထို ထိုင်ခြင်းကြိယာသည် သမီဝိ, လာခဲ့ခြင်းကြိယာကား ထိုင်ခြင်းကြိယာ၏ အနီးဖြစ်သောကြောင့် သမီပတည်း၊ ထို ထိုင်ခြင်းကြိယာ၏ ပစ္စုပ္ပန်အမည်ကို လာခြင်း အတိတ်ကြိယာပေါ်၌ တင်စား၍ "ကုဒတာ အာဂစ္ဆိ = ဘယ်ကလာခဲ့သနည်း" ဟု ပစ္စုပ္ပန်ကြိယာဖြင့် ပြောဆိုခြင်းကား သမီပျူပစာ (သမီပိ၏နာမည်)တည်း၊ "ကုဟိ ဂစ္ဆိ-ဘယ်သွားမလို့လဲ"၌လည်း မသွားမီပြင်ဆင်နေခြင်း ကြိယာသည် ပစ္စုပ္ပန် သမီပိဟတည်း၊ သွားလတ္တံ့ကြိုးကား သမီပတည်း၊ မသွားမီ ပြင်ဆင်နေခြင်းစသောကြိယာ၏ ပစ္စုပ္ပန်အမည်ကို သွားလတ္တံ့ အနာဂတ်ကြိယာ၌ တင်စားခြင်းသည် သမီပျူပစာတည်း။

မှတ်ချက်။ ။နိစ္စပဝတ္တိစသော ဝတ္တမာန် ၄ မျိုးကိုပြသော ကျမ်းဂန်တို့၌ဥပစာမတင်ဘဲ သမီပဝတ္တမာန်ဟူသော သီးခြားနာမည်ကို ပြုကြသည်၊ ဤရူပသိဒ္ဓိကားထို ၄ မျိုးကို မပြသောကြောင့် တို့သမီပဝတ္တမာန် ပုံစံများကိုပင် ဥပစာ ဟင်စားထားသောကြောင့် သမီပျူပစာဝတ္တမာန်ဟု ဆိုလိုဟန်တူသည်၊ ဤ သမီပဝတ္တမာန်၌ ဝဒန္တာပိဂ္ဂိုလ်ကဝတ္တမာန်ဖြင့်မဆိုလိုလျင် "ကဒါအာဂတောသိ=ဘယ်တုန်းကလာခဲ့သနည်း"

(ဟောတိ - သက်နိုင်၏၊) အတိတေပိ - ဝေးသော အတိတ် ကြိယာဒ္ဒ်လည်း၊ တံကဲ့သ ဝစနိစ္ဆယာ (ဝစနိစ္ဆာယ) - ထို အတိတ်ဒ္ဒ် ဖြစ်ဆဲ ကာလကိုဆိုလိုခြင်း ကြောင့် (ဝတ္တမာနာ - သည်၊ ဟောတိ)။

(၄၂၀) တသ္မိ• ပစ္စုပ္ပန္နေ - ထို ပစ္စုပ္ပန်အနက်ဒ္ဒ်၊ ဝတ္တမာနာ ဝိဘတ္တိ• - ဝတ္တမာန် ဝိဘတ်ကို၊ ကတ္ဝာ - ၍၊ တဿာ - ထို ဝတ္တမာန် ဝိဘတ်၏၊ ဌာနာနိယမေ - သက်ရာဌာနကို မသတ်မှတ်ရသေး သည်၊ (သတိ - ဖြစ်လတ်သော်၊) ဓာတုလိင်္ဂ်ဟိ ပရာ ပစ္စယာတိ - ဟူ၍၊ ပရိဘာသတော - ကြောင့်၊

ဟုမေးရာဒ္ဒ် "ဣဒါနေဝါ၊ဟံ အာဂစ္ဆံ(ဟိယျတ္တာနိ) အာဂစ္ဆိ•(အဇ္ဇတ္တာနိ) အာဂတော (အတိတ် က ပစ္စည်း)"ဟု အတိတ် ဝိဘက် ပစ္စည်းများဖြင့် သုံးစွဲနိုင်၏၊ အနာဂတ်ဒ္ဒ်လည်း "ကဒါဂမိဿသိ = ဘယ်တော့သွားမလဲ" — "ဣဒါနိ ဂမိဿာမိ = ယခုသွားမှလို့"ဟုငင်း "ဂါမိ—သွားလတ္တံ့"ဟုငင်း အနာဂတ်ဝိဘတ် ဏိ ပစ္စည်းများဖြင့် သုံးစွဲနိုင်သည်ဟုလည်း မှတ်။]

အတိတေပိတံကာလဝစနိစ္ဆယာ—[ဂါထာဖြစ်၍ဇဂိဏ်းရအောင်"ဝစနိစ္ဆယာ" ဟု အက္ခရာသက်နှိုက် ("စ္ဆာယ"-ဒ္ဒ် အာနှင့် အ ကို ပြောင်းရွေ့မှု) ပြဋ္ဌားသော်လည်း "ဝစနိစ္ဆာယ"ဟု ပုဒ်ရင်းအတိုင်း အနက်မှတ်။] ဤဒ္ဒ် ပြခဲ့သော သမိပဝတ္တမာန်မျိုး မဟုတ်သော ဝေးသော အတိတ်ကို "အတိတေပိ"ဟု ဆိုသည်၊ "ဂစ္ဆာမိ အမ္ဟရေ တဒါ=ထိုသမယာဖြစ်သော အခါဌ်ကောင်းကင်ဝယ် သွားတော်မူခဲ့၏၊"ဤစကားကား ဘုရားဖြစ်မှ မိန့်တော်မူအပ်သောစကားတည်း၊ ဘုရားဖြစ်သည့်အခါ ထို ကောင်းကင်ကြွသွားမှုကြိယာသည် အလွန်ဝေးသော အတိတ်ဖြစ်၏၊ သို့သော် တို့ အတိတ်တုန်းက သွားဆဲကြိယာကို စိတ်ဖြင့်မှန်း၍ ဝတ္တမာန်ဖြင့် ဆိုလိုသောကြောင့် "ဂစ္ဆာမိ" ဟု ဝတ္တမာန်ဖြင့် သုံးစွဲနိုင်သည်၊ ဘုရားပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီးနောက် သံဂါယနာ တင်ချိန်ကျမှ "ဘဂဝါ သာဝတ္ထိယံ ဝိဟရတိ"ဟု သုံးစွဲရာဒ္ဒ်လည်း ဤ ဝတ္တမာန်ပင်တည်း၊ ဤ"တံ ကာလ ဝစနိစ္ဆာ"ဝတ္တမာန်ကို တံကာလာပေက္ခ (ထိုအတိတ်ဒ္ဒ် သွားဆဲကြိယာနေဆဲ ကြိယာကို စိတ်ဖြင့်ငဲ့အပ်သော) ဝတ္တမာန်ဟုလည်း ခေါ်သည်။ [ဤ ဂါထာဒ္ဒ် နိဿယဟောင်းဝယ် ဒေဓိပ္ပါယ် ချို့ယွင်းလောက်အောင် အနက် ပေးထား၏, သတိပြုကြလေ၊ယာဝပုရာ စသည်တို့နှင့်ယှဉ်ရာဝယ် အနာဂတ်ဒ္ဒ် ဝတ္တမာန် သက်ပုံကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာဒ္ဒ်ရှု။]

(၄၂၀) တသ္မိ•၊ပေ၊ပရဿ ပဒ ဝစနိစ္ဆာယံ—"ဝတ္တမာနာပစ္စုပ္ပန္နေ"သုတ်ဖြင့် ပစ္စုပ္ပန်အနက်ဒ္ဒ် ဝတ္တမာန် သက်သောအခါ"မည်သည့်နေရာ ဌာနဒ္ဒ် သက်ရမည်" ဟု ဝတ္တမာန် ဝိဘတ်၏ သက်ရာဌာနကို မသတ်မှတ်ရသေးသည်ကို"တဿ ဌာနာ နိယမေ (ဌာန+အနိယမေ)"ဟုမိန့်သည်၊ ထိုသို့ ဌာနမသတ်မှတ်ရသေးသောကြောင့် "ဓာတုလိင်္ဂ်ဟိ ပရာ ပစ္စယာ"ဟူသော ပရိဘာသာဖြင့် "ဓာတ်မှ နောက်ဖြစ်သော ဌာနဒ္ဒ် ဝတ္တမာန် ဝိဘတ်သဲ့က်"ဟု သက်ရာဌာနကို သတ်မှတ်ပေးရသည်၊ ထို ဌာနကိုသတ်မှတ်

ဓာတုတော ပရံ, ဝတ္တမာန ပစ္စယေ - ဝတ္တမာန်ဝိဘတ်ဟူသော ပစ္စည်းတို့ကို, ကတ္တာ - ၍၊ တေသံ - ထို ဝတ္တမာန် ဝိဘတ် တည်းဟူသော ပစ္စည်းတို့၏၊ အနိယမပွသင်္ဂေ - မည်သည့်ဝိဘတ်ဟု မမှတ်အပ်သေး၍ လျှင်းပါးဘွယ်သည်၊ သတို့-သော်၊ ဝတ္တိစ္ဆာ၊ ပေ၊ ပဋိပတ္တိတိ-ဟူ၍ ပရိဘာသာလာသောကြောင့်၊ ပရဿပဒ ဝစနိစ္ဆာယံ - ပရဿပုဒ် ဝိဘတ်ကို ဆိုလိုလတ်သော်....[နောက်သုတ် "ပရဿ ပဒံ ကတ္တာ"ဌ် လှမ်းစပ်။]

အထ ပုဗ္ဗာနိ၊ ပေ၊ ပဒါနိ။ ။အထ (တဒ္ဓိတာ နန္တရံ)- တဒ္ဓိတ်၏ အခြားမဲ့၌၊ ဝုစ္စမာနာနံ - ဆိုအပ်လတံ့ကုန်သော၊ သဗ္ဗာသံ - ကုန်သော၊ ဝတ္တမာနာ ဒီနံ - ဝတ္တမာန် အစရှိကုန်သော၊ အဋ္ဌ ဝိဓာနံ - ရှစ်သွယ် အဲပြား ရှိကုန်သော၊ ပ်ဘတ္တိနံ - တို့၏၊ ပုဗ္ဗကာနိ - ရှေ့၌ ဖြစ်ကုန်သော၊ ယာနိယာနိ ဆ ပဒါနိ - အကြင် အကြင် ခြောက်ပုဒ်တို့သည်၊ (သန္တိ)၊ အတ္ထတော-

---

ပေးသော ပရိဘာသာ သုတ်အရ ဓာတ်နောင် ဝတ္တမာန် ပစ္စည်းများကို သက်ရသည်၊ ["ဓာတု လိင်္ဂေဟိ ပရာ ပစ္စယာ"သုတ်၌ ဝိဘတ်နှင့်ပစ္စည်း ၂ မျိုးလုံးကို "ပစ္စယ"ဟု နာမည်တပ်ထားသောကြောင့်ထိသုတ်နှင့်ညီခြင်းငှာ ဝတ္တမာန်ဝိဘတ်ကိုပင် "ဝတ္တမာန ပစ္စယေ"ဟု ပစ္စယ နာမည်ဖြင့် သုံးစွဲထားသည်။]

ထို ဝတ္တမာန်ဝိဘတ်လည်း ၁၂ လုံးရှိရကား ထို ၁၂ လုံးတွင် မည်သည့်ဝိဘတ်သက်-ဟု သတ်မှတ်ချက်မရှိသေး၊ ထိုသို့ သတ်မှတ်ချက်မရှိသေးသောကြောင့် ထို ဝတ္တမာန် အားလုံးပင် "ဝတ္တမာနာ ပစ္စုပ္ပန္နေ"သုတ်အရ ငြိကွယ်ပါဝင်လာခွင့်ရှိသည်ကို "တေသံ အနိယမပွသင်္ဂေ"ဟုဆိုသည်၊ [ထိုပသင်္ဂကို သဒ္ဒါနက်အားဖြင့် "ငြိကပ်ခြင်း"ဟုဂုဏ်း, အများသတ်မှတ်ထားသောသင်္ကေတအနက်အားဖြင့် "လျှင်းပါးခြင်း"ဟုဂုဏ်း,အဓိပ္ပါယ် အားဖြင့်ကား "အလျှင်းသင့်(အဆင်သင့်) ပါဝင်လာခြင်း"ဟုဂုဏ်း ဆိုလိုသည်။]

ထိုသို့ ငြိကပ်ပါဝင်လာခွင့်ရှိသော်လည်း "ဝတ္တိစ္ဆာနုပုစ္ဆိကာ သဒ္ဒပ္ပဋိပတ္တိ"ဟူသော ပရိဘာသာနှင့်အညီ ဝဒန္တုပုဂ္ဂိုလ် ဆိုလိုရာ ဝိဘတ်သက်ခွင့် ရှိသောကြောင့် ဤနေရာ၌ ဝဒန္တုပုဂ္ဂိုလ်က ပရဿ ပုဒ်ဝိဘတ်ကိုဆိုလိုလျှင် နောက်လာမည့် "ကတ္တာရိ ပရဿပဒံ" သုတ်ဖြင့် ပရဿပုဒ်သာ သက်ရသည်။

အထ ပုဗ္ဗာနိ၊ ပေ၊ ပရဿပဒသညာ— "ထိုသို့ ပရဿပုဒ် သက်ရမည်ဆိုလျှင် အဘယ်ဝိဘတ်များသည် ပရဿပုဒ်အမည်ရကြသနည်း"ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် ပရဿပုဒ်အမည်မှည့်သော "အထ ပုဗ္ဗာနိ"စသော သညာသုတ်ကို ဤနေရာ၌ ထုတ်ပြရသည်၊ အထ သဒ္ဒါသည် "အဓိကာရ-မင်္ဂလ နိပ္ပန္န-အဝဓာရဏာ-ဒေနန္တရ"စသော အားဖြင့် အနက်များစွာရှိရာ ဤသုတ်၌ပါသော အထ သဒ္ဒါသည် "အနန္တရ" အနက် ရှိ၏ဟု သိစေလိုရှေ့ အထကို "တဒ္ဓိတာနန္တရံ"ဟု ဖွင့်သည်၊ "ဝုစ္စမာနာနံ၊ ပေ၊ အဋ္ဌ ဝိဓာနံ"တို့ကား ဖြစ်သင့်၍ ထည့်အပ်သော ပက္ခိပန ဂုတ္တိတည်း။

အနက်ဖြေအားဖြင့်၊ အဋ္ဌစတ္တာလီသမတ္တာနိ- ၄၀ အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ တာနိတာနိ (ဆပဒါနိ) - ထိုထို ၆ ပုဒ်တို့သည်၊ ပရဿပဒသညာနိ - ပရဿပုဒ် အမည်ရှိကုန်သည်၊ ဟောန္တိ၊ ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ အာဒိမှ-အစ၌၊ ဆန္နံ-၆ပုဒ် တို့၏၊ ပရဿ ပဒသညာ-အားမည်သည်၊ (ဟောတိ)။

ပရဿတ္ထာနိ-သူတပါး၏ အနက်ရှိကုန်သော၊ ပဒါနိ-ပုဒ်တို့သည်၊ ပရဿ ပဒါနိ - ပရဿပုဒ်တို့မည်၏၊ တမ္ဘာဟုလ္လတော - ထို သူတပါး အနက်ဟောပုဒ် တို့ များကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တမ္ဘောဟာရော - ထို"ပရဿပဒ"ဟူသော ဝေါဟာရသည်၊ (ဟောတိ-ဖြစ်၏)။

ဝိဘတ္တိနံပုဒ်၌ နံ ဝိဘတ်အတွက်"တို့တွင်"ဟု နိဒ္ဓါရဏာ အနက်ပေးကြ၏၊ သို့သော် ရှစ်ပါးသော ဝိဘတ် အပေါင်းတွင် ဝတ္တမာန် ဖြစ်စေ ပဋမိ စသည်ဖြစ်စေ တခုခုကို ထုတ်ရာ၌သာ နိဒ္ဓါရဏာ ဖြစ်သင့်၏၊ ဤ၌ကား "ပုဗ္ဗကာနိ ဆ ပဒါနိ"ဟု ရှေးရှေး ၆ ပုဒ်ကို ထုတ်ပြသောကြောင့် နိဒ္ဓါရဏာ အနက် မဖြစ်သင့်၊"ဝိဘတ်တို့၏+ရှေ ၆ ပုဒ်" ဟု ("မနုဿသ+သိသံ" ကဲ့သို့) အပေါင်းသမ္ဗန္ဓဟ သမ္ဗန်သာ ဖြစ်သင့်သည်၊ ထို ဝိဘတ် ၈ မျိုးတို့၏ ရှေးရှေး ၆ ပုဒ်စီကိုသာယူလျှင် ၆×၈ လီ=၄၈ ဖြစ်သောကြောင့် ဝိဘတ်ဖြစ် (ဝိဘတ် လုံးရ) ၄၀ ရှိရကား "အတ္ထဇတာ အဋ္ဌစတ္တာလီသ မတ္တာနိ"ဟု မိန့်သည်။

ပရဿတ္ထာနိ၊ ဒုပ၊ ပရဿ ပဒါနိ—ဤကား သုတ်၌ပါသော ပရဿပဒါနိ၏ ဝိဂ္ဂဟတ္ထ တည်း၊ "ပရဿတ္ထာနိ+ပဒါနိ"ဟူသော ဝိဂြိဟ်အရ "ပရဿတ္ထပဒါနိ"ဟု ဖြစ်သင့်လျက် ပရဿတ္ထ ဟူသော ရှေ့ပုဒ်ဝယ် အတ္ထ ဟူသော နောက်ပုဒ်ကို ချ၍ "ပရဿ ပဒါနိ"ဟု ဖြစ်သည်၊ ပရဿတ္ထာနိ ကိုလည်း "ပရဿ+အတ္ထော ယေသံတိ ပရဿတ္ထာနိ"ဟု ပြု၊ ယေသံ—အကြင် ပုဒ်တို့၏၊ ပရဿ—သူတပါး၏၊ အတ္ထော—အနက်သည်၊ အတ္ထိ-၏၊ ဣတိ,တာနိ-ထိုပုဒ်တို့သည်၊ ပရဿတ္ထာနိ-တို့မည်၏၊ဤ၌လည်း "ပရတ္ထာနိ"ဟုဖြစ်သင့်လျက် (ပရဿပဒံ-၌ သ ဝိဘတ် မကျေသကဲ့သို့) ဝိဘတ်မကျေသောကြောင့် "ပရဿတ္ထာနိ"ဟု ဖြစ်ရသည်၊ ဤ "ပရဿတ္ထာနိ" အရ "သူတပါး အနက်ရှိ"ဟူသည် မိမိမှတပါး အခြားသူ ဟူသော အနက်ကို ဟောနိုင်ခြင်းပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် "အခြားသူ ဟူသော အနက်ကို ဟောသောပုဒ်များသည် ပရဿပုဒ်မည်၏" ဟု ဆိုလိုသည်။

တမ္ဘာဟုလ္လတော တမ္ဘော ဟာရော—နာမယောဂ,တုမ္ဟ ယောဂဖြစ်သော "တိ" အန္တိ,သိ-ဆ" ကဲ့သို့ရှေးရှေး၄ပုဒ်သည် မိမိမှတပါးသော "သူ" ဟူသောအနက် "သင်" ဟူသောအနက်များကို ဟောကြသဖြင့် ပရဿပုဒ်မည်လျှင် ရှိပါစေတော့, အမှ ယောဂ ဖြစ်သော "မိ-မ" ကဲ့သို့သော နောက်နောက် ၂ ပုဒ်ကား မိမိ (ကိုယ့်ကို) ဟူသော အတ္ထအနက်ကို ဟောပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် ပရဿပုဒ် ဟု အမည် ရပါသနည်း-ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် "တမ္ဘာဟုလ္လတော တမ္ဘောဟာရော"ဟုမိန့်သည်၊ မိ-မကဲ့သို့

(၄၂၉) ဓာတူဟိ ကော ဏယ ဣစ္စာဒိတော-အစရှိသောသုတ်မှ၊ဓာတူဟိတိ-ပုဒ်သည်၊ ဝတ္တမာနေ-သော် [ပရဿပဒံ ကတ္ဝာ-၌စပ်။]

ကတ္တရိ ပရဿ ပဒံ။ ။ကတ္တရိ ကာရကော-ကတ္တုကာရကကို၊ အာတိ ဓေယျေ-ဟောအပ်သော်၊ သဗ္ဗဓာတူဟိ-တို့မှ(နောက်၌)၊ ပရဿပဒံဟောတိ၊ ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ ပရဿပဒံ-ကို၊ ကတ္ဝာ-၍၊ တဿာပိ-ထို ပရဿပုဒ်၏လည်း၊ အနိယမပပ္ပသင်္ဂေ-မည်သည့်ပုဒ်ဟု မယတ်မှတ် အပ်သေးသဖြင့် ငြိကပ် ပါဝင်လာဘွယ်သည် (သတိ)၊ ဝတ္တိစ္ဆာဝဏာ၊ ဝဒန္တိပုဂ္ဂိုလ်အလို၏ အစွမ်းဖြင့်၊ [၃၄၁ သုတ် "ပဌမပုရိသံ ဂတ္ဝာ"၌ လှမ်းစပ်။]

နောက်နောက် ၂ ပုဒ်သည် (အတွက်) မိမိအနက်ကို ဟောစေကာမူ ၂ ပုဒ်သာ ရှိ၍ ပရအနက်ဟောပုဒ်က "တိ.အန္တိ,သိ-ထ" ဟု၎ပုဒ်ရှိသဖြင့်များသောကြောင့်နောက်နောက် ၂ ပုဒ်လည်း ယေဘုယျနည်းအားဖြင့် ပရဿပဒ မည်ရတော့သည် ဟူလို။

တေသံ-ထို ပရ အနက်ဟောသောပုဒ်တို့၏+ဗာဟုလ္လံ-များသည့်၏အဖြစ် (များခဲ့နခြင်း) သည်၊တမ္မာဟုလ္လံ-မည်၏၊ တေသံ-ထို ပရ အနက်ဟောပုဒ်တို့၏+ဓေါဟာရော-ခေါ်ဝေါ်အပ်သောနာမည်သည်၊ တဒေ့ဗာ ဟာရော-မည်၏၊ ရှားပင်ဖွဲ့များ၍ အခြားအပင်လည်း အနည်းငယ်ပါသော သစ်ပင်အပေါင်းကို ယေဘုယျနည်းအားဖြင့် "ခဒိရဝန = ရှားခဲ့တော" ဟုခေါ်သကဲ့သို့ ဤ၌လည်း ပရဿပုဒ်ဖွဲ့များ၍ အတွက်အနက်ဟောပုဒ်လည်း အနည်းငယ်ပါသော ပုဒ်အပေါင်းကို ယေဘုယျနည်းအားဖြင့် ပရဿပဒဟုခေါ်ရသည်၊ ဤကား ရူပသိဒ္ဓိအလိုတည်း၊ သက္ကတကျမ်းတို့ အဆိုကို ကစွဲသည်းဘာသာဋီကာ၌ ပြဆားသည်။

(၄၂၉) ကတ္တရိကာရကေ၊ဓေါဝတိဆဝဝဿ—"ကတ္တရိ ကာရကော အတိဓေယျေ"၌"ကတ္တုကာရက(ကတ္တားအနက်)ကို ဓဟာအပ်ဓသော်" ဟုရာ၌"ကတ္တားအနက်ကို ဟောရမည့်ဓရာဝယ်" ဟု ဆိုလိုသည်၊ အချုပ်မှာ — "ကတ္တားအနက်၌ပရဿပုဒ် ဝိဘတ်သက်ဓသော သုတ်" ဟုမှတ်၊ [ဝတ္တမာနာ ပစ္စုပ္ပန္နေ သုတ်က ဝတ္တမာန်ဝိဘတ် သက်သော်လည်း ပရဿပုဒ် အတွက်နောပုဒ် ၂ မျိုးလုံးနှင့် ဆိုင်နေသောကြောင့် ပရဿပုဒ်သာ သက်စေလိုရာ၌ ဤသုတ်ဖြင့် ထပ်၍ သက်ရပြန်သည်၊] ပရဿပုဒ် ၆ လုံးတွင်လည်း မည့်သည့်ပုဒ်ဟု ခွဲခြားသတ်မှတ်ချက် မရှိဓသေးသည်ကို "အနိယမ" ဟုဆို၏၊ထိုသို့သတ်မှတ်ချက်မရှိဓသေးသဖြင့် ပရဿပုဒ် ၆ ပါးလုံးပင် "ပရဿပုဒ်" ဟုဓသာစကား၌ ငြိကပ်ပါဝင်လာဘွယ်ရှိသည်ကို "ပသင်္" ဟုဆိုသည်၊ထိုသို့ ပရဿပုဒ်အားလုံးပါဝင်လာဘွယ်ရှိဓသော်လည်း "ဝတ္ထိ ဆွာနုပုဗ္ဗိကာ သဒ္ဒပဋိပတ္တိ" ဟူဓသောပရိဘာသာနှင့်အညီ ပဌမပုရိသ်ကို ဆိုလိုသောကြောင့် "နာမမှိ ပယုဇ္ဇမာနေပိ" စသော သုတ်ဖြင့် ပဌမပုရိသ်ဖြစ်သော ပရဿပုဒ်သာ သက်လိမ့်မည်။

(၄၃၀) ဝိပရိဏာမေန - အားဖြင့်၊ ပရဿပဒါနန္တိစ - ပရဿဲပဒါနံ ပုဒ်သည်ရင်း၊ အတ္တနောပဒါနန္တိစ - ၎င်း၊ ဝတ္တတေ - ၏၊ [အထ ပုဗ္ဗာနိ ဝိဘတ္တိနံ ဆ ပရဿပဒါနိ, ပရာရျတ္တနော ပဒါနိ - သုတ်တို့မှ ပဒါနိဟူသော ပဌမန္တပုဒ်တွေသည် ဆဋ္ဌီယန္တ ဖြစ်အောင် ဝိဘတ်ပြောင်း၍ "ပရဿ ပဒါနံ - အတ္တနော ပဒါနံ" ဟု လိုက်သည်။]

၎ဒ္ဓ၎ဒ္ဓ၊ ပေ၊ ပုရိသာ။ ။ပရဿ ပဒါနံ - ပရဿ ပုဒ်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ အတ္တနော ပဒါနဥ္စ - အတ္တနော ပုဒ်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ တာသံ ဝိဘတ္တိနံ - တို့၏၊ ၎ဒ္ဓ၎ဒ္ဓဝစနာနိ - ကဝုစ် ဗဟုဝုစ် ၂ ပုဒ် ၂ ပုဒ်တို့သည်၊ ယထာက္ကမံ, ပဌမ မဇ္ဈိမုတ္တမ ပုရိသ သညာနိ - ပဌမ ပုရိသ်, မဇ္ဈိမ ပုရိသ်, ဥတ္တမ ပုရိသ် အမည်ရှိကုန်သည်၊ ဟောန္တိ၊ တံယထာ - ထို ပုရိသ်တို့ အဘယ်နည်း၊ တိ အန္တိ ဣတိ - တိ, အန္တိ ၂ ပုဒ်တို့သည်၊ ပဌမ ပုရိသာ - ပဌမ ပုရိသ်တို့ မည်၏၊ ပေ၊ ဥတ္တမ ပုရိသာ၊ အတ္တနော ပဒေသုပိ - အတ္တနော ပုဒ်တို့တွင်လည်း၊ တေ အန္တေ ဣတိ - ဘေ, အန္တေ ၂ ပုဒ်တို့သည်၊ ပဌမ ပုရိသာ - ၏၊ ပေ၊ ဥတ္တမ ပုရိသာ၊ ဧဝံ - ဤ အတူ၊ သေသာသု - ဝတ္တမာန်မှ ကြွင်းကုန်သော၊ သတ္တသု - ခုနစ်သွယ်ကုန်ယော၊ ဝိဘတ္တိသုပိ - တို့၌လည်း၊ [သိဟိုင်္ဂမ္ဠ၌ "ပိ" ပါသည်၊] ဃောဇေဘတ္ပံ - ယှဉ်စေရာ၏၊ ဣတိ ဧဝံ - ကျိသို့၊ အဌဝိဘတ္တိဝသေန - ရှစ်သွယ်သော ဝိဘတ်တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဆန္နဝုတိဝိဓေ - ၉၆ အပြား ရှိသော၊ အာချာတ ပဒေ - အာချာတ် ဝိဘတ် ဟူသော ပုဒ်ဟုတ်၊ ဒ္ဝတ္တိံသ ဒ္ဝတ္တိံသ - ၃၂ ပုဒ် ၃၂ ပုဒ်သည်၊ ပဌမ မဇ္ဈိမုတ္တမ ပုရိသာ - ပဌမ ပုရိသ် ၊ ပေ ၊ ဥတ္တမ ပုရိသ်တို့သည်၊ ဟောန္တိ၊ ဣတိ - ကျိသုတ်ဖြင့်၊ ဝတ္တမာနပရဿပဒါဒိမှိ - ဝတ္တမာန်ပရဿပုဒ်၏အစဉ်၊ ဒ္ဝိန္နံ - တိ အန္တိ ၂ ပုဒ်တို့၏၊ ပဌမ ပုရိသ သညာ - ပဌမ ပုရိသ် ဟူသော အမည်သည် (ဟောတိ)။

---

(၄၃၀) တာသံ၊ ပေ၊ ပဌမ ပုရိသ သညာ—ပဌမ ပုရိသ် ပရဿပုဒ် သက်လတ်ဖြစ်သော်ကြောင့် ရှေးဦးစွာ ပဌမ ပုရိသ် ဖြစ်သော အမည်ကို ပြလိုရကား ဤသုတ်ကို ဤနေရာ၌ ထုတ်ပြရသည်၊ ဤသုတ်ဖြင့် ဝတ္တမာန် ပရဿပုဒ် ၆ လုံးတွင် ဒုစဖြစ်သော တိ-အန္တိ ၂ လုံးကို ပဌမ ပုရိသ်ဟုမှည့်။ [တံယထာ- "တိ အန္တိ ဣတိ ပဌမ ပုရိသာ" စသည်ကား ပဌမပုရိသ် စသည် အမည်ရသော ဝိဘတ်များ၏ သရုပ်ကို ထုတ်ပြသော စကားတည်း၊ "ဧဝံ သေသာသု၊ ပေ၊ ဃောဇေတပ္ပံ" ဟူသော စကားအရ "တု-အန္တု၊ ဣတိ ပဌမပုရိသာ" စသည်ဖြင့် နောက်နောက် ဝိဘတ်တို့၌လည်း ယှဉ်စပ်ကြပါ၊ လေ၊ ပဌမပုရိသ် စသည် ခေါ်ပုံကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ၌ရှု။]

(၄၃၈) နာမမိ၊ ပေ။ ပဌမော။ ။တုမှာမှ သဒ္ဒ ဝဇ္ဇီတေ - တုမှ, အမှ သဒ္ဒါသည် ကြဉ်အပ်သော၊ တုလျှာဓိ ကရဏ ဘူတေ - ကြိယာပုဒ်နှင့် တုလျှာဓိ ကရဏ ဖြစ်၍ ဖြစ်သော။ သာဓက ဝါစကေ - ကာရကကို ဟောသော၊ နာမမိ - နာမ သဒ္ဒါကို၊ ပယုဇ္ဇမာနေပိ - ယှဉ်ဖပ်အပ်သော်ငင်း၊ အပယုဇ္ဇမာနေပိ - မယှဉ်စပ်အပ်သော်ငင်း၊ ဓာတ္ဝတ္ထိ - ဓာတ်တို့မှ နောက်၌၊ ပဌမ ဝုဒိသော - သည်၊ ဟောတိ၊ ဣတိ - ဤသုတ်ဖြင့်၊ ပဌမ ပုရိသံ-ကို၊ ကတ္တာ-၍၊ တဿာပိ - ထို ပဌမ ပုရိသ်၏လည်း၊ အနိယမပ္ပသင်္ဂေ - ကေဝုစ်, ဗဟုဝုစ် ဟု မသတ်မှတ်အပ်သေးသဖြင့် ငြိကပ် လျှဉ်းပါးဘွယ်သည်၊ (သတိ-ဖြစ်လတ်သော်)၊ ကြိယာသာဓကဿ - ကြိယာကို ပြီးစေတတ်သော၊ ကတ္တုနော - ကတ္တားး၏၊ ဇေတ္တေ - တခုထည်း အဖြစ်ကို၊ ဣစ္ဆိတေ - ဆိုလိုအပ်သော်၊ ကေမိဝတ္တေ ကေဝစနန္တိ - ဟူ၍ ပရိဘာသာ လာသောကြောင့်၊ ဝတ္တမာန ပရဿပဒ ပဌမ ပုရိသေကဝစနံ - ဝတ္တမာန်, ပရဿပုဒ်, ပဌမပုရိသ်, ကေဝုစ်ဖြစ်သော်၊ တိ-တိ ဝိဘတ်သက်။

---

(၄၃၁) တုမှာမှ၊ပေ၊နာမမှိ-နာမ်ဝိဘတ်သက်ရာ သဒ္ဒါဟူသမျှသည် "နာမ" သဒ္ဒါချည်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် တုမှ-အမှ သဒ္ဒါတို့လည်း အခြားနေရာ၌ "နာမ"ပင် အမည်ရကြ၏၊ သို့သော် "တုမှေ မင်္ဂိုဓမော, အမှေ ဥတ္တရမော"ဟု တုမှ-အမှ သဒ္ဒါတို့ကို သီးခြားဆိုလတံ့ဖြစ်သော်ငြားနေရာ၌ကား ဤသုတ်၌ပါသော "နာမမှိ" အရတုမှ-အမှကို ချန်၍ (ပါရိသေသ နည်းအားဖြင့်) ကျန်နာမသဒ္ဒါများကိုသာ ယူရသည်၊ ထို့ကြောင့် "တုမှာမှ သဒ္ဒဝဇ္ဇီတေ-နာမမှိ" ဟုဖွင့်သည်၊ တုလျာဓိကရဏနှင့် ပယုဇ္ဇမာန စသည်၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာမှာရှု။

သာဓကဝါစကေနာမမှိ။ ။သာဓကနှင့် ကာရကသဒ္ဒါသည် "ကြိယာကို ပြီးစေတတ်သော သတ္တိ" အနက်ကိုချည်း ဟောသောကြောင့် အနက်တူ၏၊ ဤ "သာဓကဝါစကေ" ဟူသော ဝိဓသသနဖြင့် ကာရကကိုဟောသော နာမ သဒ္ဒါကိုသာ ဤနေရာ၌ ယူရမည်၊ "အနုဘဝတိ-ခံစား၏" စသည်၌ အနုဥပသာရသည့် နာမသဒ္ဒါတွင်ပါဝင်ရုံမက, ကြိယာနှင့်တွဲဘက်၍ ကြိယာအနက်ကို ဟောသဖြင့် ကြိယာနှင့် တုလျာဓိကရဏဖြစ်သော်လည်း ကာရကကို မဟောသောကြောင့် နာမမှိအရ၌ ထိုဥပသာရနာမသဒ္ဒါများနှင့် နိပါတ်ဟူသမျှကို မယူရဟု တားမြစ်သည်။ [တုမှာမှ သဒ္ဒဝဇ္ဇီတေ-ဟူသော ဝိဓသသနဖြင့် တွံ-အဟံ စသော နာမသဒ္ဒါများကို တားမြစ်၏၊ တုလျာဓိကရဏဘူတေ-ဟူသော ဝိဓသသနဖြင့် တုလျာဓိကရဏဖြစ်သော မဂုံ ပုရိသေန စသော နာမသဒ္ဒါကို တားမြစ်၏၊သာဓကဝါစကေ-ဟူသောဝိဓသသနဖြင့် ကာရကကိုမဟောသော ဥပသာရ နိပါတ်နှင့် အကာရကကိုဟောသော နာမသဒ္ဒါစုံကို တားမြစ်သည်-ဟုမှတ်။]

(၄၃၂) ပရောဘိ, ပစ္စယောတိ, ဓာတူဟိတိစ, အဓိကာရော၊ တထာ ကာတ္တရိစာတိ ကွဇတာ-မှ၊ ကတ္တာရိတိ-ကတ္တာရိ ပုဒ်သည်၊ ဝိကရဏ ပစ္စယ ဝိဓာနေ-ဝိကရဏဿ ပစ္စည်းကို စိရင်ရာဖြစ်သော၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသောသုတ်၌၊ ("ဘူဝါဒိတော အ" ကဲ့သို့ ရူဓာဒိတော နိဂ္ဂဟီတ ပုဗ္ဗဥ္ဇ-စသော ဝိကရဏ ပစ္စည်းသက်ရာ သုတ်တိုင်း၌) ဝတ္တဓေ-၏။

ဘူဝါဒိတော အ။ ။ပရေသု-ကုန်သော၊ ကတ္တာရိ-ကတ္တားအနက်၌၊ ဝိဟိတောသု-စီရင်အပ်ကုန်သော၊ ဝိဘတ္တိ ပစ္စယေသု-တို့ကြောင့်၊ ဘူဣစ္စဓာတဒိတော-ဘူ အတ္ထုရှိသော၊ ဓာတုဂဏတော-ဓာတ်အပေါင်းမှ၊ ("ဘူဝါဒိဂဏိက ဓာတ်မှ" ဟူလို) ပရော-မနာက်သည် (ဟုတ္တာ-၍)၊ အပစ္စယော-အပစ္စည်းသည်၊ ဟောတိ-၏၊ .... သဗ္ဗဓာတုကမ္မိယော ဝ-သဗ္ဗဓာတ်ဝိဘတ်နှောင်းရာ၌သာ၊ အယံ-ဤ (အ)ပစ္စည်းကို၊ ဣဿဒတ-အလို့ရှိအပ်၏။

ပဌမ ပုရိသံ၊ ဧပ၊ တိ—ဤနေရာ၌ ဝိဘတ်သက်သော သုတ် ၃ သုတ်ကို ပြန်၍ သတ်ပြုရာ၏၊ ဝတ္တမာနာပစ္စုပ္ပန္နေ သုဘဲဖြင့် ဝတ္တမာန် ဝိဘတ် သာမညကိုသာ သက်နိုင်သောကြောင့် ကတ္တာရိ ပရဿပဒံ သုတ်ကို ပြရပြန်၏၊ ထို သုဘ်ဖြင့်လည်း ပရဿပုဒ် သာမညကိုသာ သက်နိုင်သောကြောင့် နာမမှိ စသော ဤသုတ်ကို ပြရပြန်၏၊ဤသုတ်အရ ပရဿပုဒ် ၆လုံးတွင် တိ-အန္တိ ဟူသော ၂၌ ၂ လုံးနှင့် သက်ဆိုင်နေပြန်သောကြောင့် ထို ဝိဘတ် ၂ ပါးလုံး ငြိတပ်ပါဝင်လာဘွယ် ရှိပြန်ရကား "ဝတ္တိစ္ဆာနုပုဗ္ဗီကာ သဒ္ဒပ္ပဋိပတ္တိ" နှင့် အညီ ဝဒန္တိ ပုဂ္ဂိုလိက ကတ္တားဒ်၏ တခုထည်းအဖြစ်ကို ဆိုလိုလတ်သော် (ကြိယာလည်း ဟခုသည်းဖြစ်သောကြောင့်)"ကေမှိ ဝတ္တမ္မေ ကေဝစနံ" ဟူသော ပရိဘာသာနှင့်အညီ တိပဒဘက်သာ သက်ခွင့်ရဒဘာ့သည်။ ["ကတ္တုနော ကေတ္တေ စတ္တု မိစ္ဆတေ....တိ=ကတ္တားဒ်၏ တခုထည်း အဖြစ်ကို ဆိုလိုလျှင် တိပဒတ်သက်" ဟူရာ၌ တိ ဝိဘတ်က ပုရိသော ဟူသော ကတ္တားပုဒ်၏ တခုထည်း အဖြစ်ကို ဟောသကဲ့သို့ အမိပ္ပါယ် ရနေ၏၊ အမှန်ကား—ကတ္တားဒ်၏ တခုထည်းအဖြစ်ကိုဆိုလိုလျှင် ထိုကတ္တားဒ်၏ ဘူစသော ကြိယာနက်လည်း တခုထည်းဖြစ်သောကြောင့် ထို ကြိယာ၏ တခုထည်း အဖြစ်ကို ဆိုလိုရာ၌ တိဝိဘတ် သက်ရသည်—ဟုမှတ်။]

(၄၃၂) ကတ္တာရိ ဝိဟိတေသု၊ဧပ၊ပစ္စယေသု—[ပစ္စယ—အရ "မာန အန္တာ" ပစ္စည်းကိုယူ၊] "ကတ္တာရိ—ကတ္တားအနက်၌၊ အပစ္စယော ဟောတိ—အပစ္စည်းသက်" ဟု ဆိုလျှင် အပစ္စည်းကိုယ်တိုင် ကတ္တားအနက်ကို ဟောရာရောက်၏၊ "ကတ္တာရိ ဝိဟိတေသု ဝိဘတ္တိ ပစ္စယေသု ပရေသု" ဟု ဆိုသောကြောင့် (အ) ပစ္စည်းသည် ကိုယ်တိုင် ကတ္တားအနက်ကို မဟောနိုင်, တိစသော ဝိဘတ်—အန္တာစသော ပစ္စည်းတို့က ကတ္တားအနက်ကို ဟောနေသောအခါ ထိုတို့-အန္တာစသောဝိဘက်ပစ္စည်း နှောင်းရာ၌ ရှပ်ပြီးစေခြင်းအကျိုးငှါ အပစ္စည်း သက်ရသည်—ဟု သိသာသည်၊ ရူဓာဒိတော နိဂ္ဂဟီတ ပုဗ္ဗဥ္ဇ=စသောနောက် ဝိကရဏ ပစ္စည်းသက်ရာ သုတ်များ၌လည်း ဤနည်းချည်းတည်း။

(၄၃၃) အသံယောဂန္တဿာတိ ဝုဒ္ဓိတိစ ဝတ္တတေ၊....

အညေသုစ။။ ။ကာရိတတော - ကာရိတဲ့ပစ္စည်းမှ၊ အညေသု, ပစ္စယေသု-တို့ကြောင့်၊ အသံယောဂန္တာနံ - သံယုတ်အဆုံးမရှိကုန်သော၊ ဓာတ္ဝန်-တို့၏၊ ဝုဒ္ဓိ-ဝုဒ္ဓိသည်၊ ဟောတိ၊ စဂ္ဂဟဏေန, ဏုပစ္စယဿာပိ-ဏု ပစ္စည်း၏လည်း၊ ဝုဒ္ဓိ ဟောတိ၊ စ-ဆက်၊ တ္ထေ-ဤသုတ်၌၊ ဃဋ္ဋာဒီနံ ဝါတိ ဂ္ဟဏော-သုတ်မှ၊ ဝါသဒ္ဒါ-ကို၊ အနုဝတ္တေတဗ္ဗော - လိုက်စေထိုက်၏၊ သေစ-ထို ဝါသဒ္ဒါ သည်လည်း၊ ဝဝတ္ထိတဝိဘာသတ္ထော-၏၊ တေန-ထို့ကြောင့်။

သဗ္ဗဓာတုကမှိ ယေဝါ-ယမိဿဒတ——ဟိယျတ္တနီ စသော သဗ္ဗဓာတ် ဝိဘတ် ၄ သွယ်နှောင်းရာ၌သာ အ ပစ္စည်း သက်ခြင်းကို အလိုရှိအပ်၏၊ ပရောက္ခာ စသော အ သဗ္ဗဓာတ် ၄ သွယ်နှောင်းရာ၌ သက်ခြင်းကို အလိုမရှိအပ်၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း—"ပစ္စယော ရူပသိဒ္ဓိမတ္တော ဝ=ပစ္စည်းသည်ရုပ်ပြီးကြောင်းမျှသာဖြစ်၏, တိုထိုအနက်ကို သီးခြား မဟောနိုင်"ဟူသော ပရိဘာသာနှင့်အညီ တိ စသော ဝိဘတ်နှောင်းရာ၌ အ ပစ္စည်း မသက်လျင် ပစတိ ကဲ့သို့သော ရုပ်များ၌ စ၏ မှိရာ သရ မရှိသောကြောင့် "ပစ်+တိ"ဟုသာဖြစ်၍ "ပစတိ"ဟုမပြီးရာ၊ ထို့ကြောင့် ရုပ်ပြီးစေဘို့ရာ အ ပစ္စည်း သက်ခြင်းကို အလိုရှိအပ်၏၊ ပစန်၌ အန် ဝိဘတ်ဝယ် မှိရာ အ သရ-ရနိုင်သော်လည်း အချို့ သဗ္ဗဓာတ် နှောင်းဖျာ၌ သက်၍ အချို့ သဗ္ဗဓာတ် ဝိဘတ်နှောင်းရာ၌ မသက်ပြန်လျင် စာသင်ငယ်တို့ အမှတ် ခက်ဘွယ်ရှိသောကြောင့် ပဇ္ဇုန္နဂတိကနည်းအားဖြင့် အ ပစ္စည်း သက်မြဲ သက်၍ သရလောပေါသုတ်ဖြင့်ချေ၊ပရောက္ခာစသော အသဗ္ဗဓာတ် ဝိဘတ်နှောင်းရာ၌ကား မှိဘို့ရာ"အ-ဥ"စသော သရ ဝိဘတ်များ ရှိသောကြောင့်ထင်း "ဏ္ဍ-မှ"တို့ကဲ့သို့ သရဝိဘတ် မဟုတ်ရာ၌လည်း"ဗ္ဘကာရာဂမော အ သဗ္ဗဓာတုကမှိ" သုတ်ဖြင့် ဗ္ဘသရလာ၍ "ပစိတ္ထ"စသည်ဖြင့် ရုပ်ပြီးနိုင်သောကြောင့်ထင်း အ ပစ္စည်း သက်ခွင့်မရှိတော့ပြီ၊ ထို့ကြောင့် သဗ္ဗဓာတ် ဝိဘတ် ၄ သွယ် နှောင်းရာ၌သာ အ ပစ္စည်းကို အလိုရှိအပ်သည်။

(၄၃၃) **စဂ္ဂဟဏေပါဏုပစ္စယဿာပိဝုဒ္ဓိ**—အညေသုစ၌ စ သဒ္ဒါသည် အနုတ္တသမုစ္စည်း (တိုက်ရိုက် မဆိုအပ်သော အနက်ကို ဆည်းခြင်း) အနက်ရှိ၏၊ သုတ်ရင်းက ဓာတ်ကိုသာ ဝုဒ္ဓိပြု၏၊ ထို စ သဒ္ဒါကား ဓာတ်မဟုတ်သော ဏု ပစ္စည်း၏ ဝုဒ္ဓိ အပြုကို ဆည်းယူသည်-ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် "အဘိသုဓောတိ"၌ ဏုကို ဝုဒ္ဓိပြု၍ "ဏော"ဟု ဖြစ်ရသည်။

ဇွေစ၊ပေ၊ဓဆတွာဒီသုဝါသိယာ—ဃဋ္ဋာဒီနံဝါဟူသော (ကစ္စည်းသုတ်စဉ် အတိုင်း) ရှေသုတ်မှ ဝါသဒ္ဒါသည် ဤသုတ်သို့ လိုက်၏၊ ထို ဝါလည်း ပါဠိပြဿုဂ် အားလျော်စွာ သုတ်အစီအရင်ကို သတ်မှတ်ခြင်း ဝဝတ္ထိတ ဝိဘာသာ အနက် ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့်....

ဣဝဏ္ဏဝဏ္ဏန္တရေနံ-ဣဝဏ်, ဥဝဏ် အဆုံးရှိကုန်သော၊ ဓာတူနံစ- ဇိ,နီ, သု,ဘူ အစရှိသော ကေဿရ ဓာတ်တို့၏ဂုဏ်း၊ လဟုပန္တေဝနံ-ဏပ်ရောက်သော အဆုံးဝဏ္ဏရှိသည့် လဟုရှိကုန်သော၊ ဓာတူနဉ္စ-ဣသ,ကုသ အစရှိသော အနေကဿရ ဓာတ်တို့၏ဂုဏ်း၊ ဣဝဏ္ဏဝဏ္ဏာန ဓေဝ-ဣဝဏ် ဥဝဏ်တို့၏သာ၊ ဝုဒ္ဓိ-ဝုဒ္ဓိသည်၊ ဟောတိ-၏၊ ပရဿ-အခြားသော အ အက္ခရာ၏၊ ဝုဒ္ဓိ-သည်၊ နဟောတိ-မဖြစ်။

ဣဝဏ္ဏဝဏ္ဏေနာနံ။ ။ဣဝဏ္ဏေနဖြစ်သော ဇိ-နီ စသော ဓာတ်, ဥဝဏ္ဏနဲ့ ဖြစ်သော သု-ဘူ စသော ဓာတ်တို့၏ ဣဝဏ် ဥဝဏ်ကိုသာ ဝုဒ္ဓိပြု၊ ဇေတိ, နေတိ,သဝတိ,ဘဝတိ ဟု ဖြစ်လတ်။

လဟုပန္တေဝနံ။ ။ဥပဂတော+အန္တော ယသောဘိ ဥပန္တော၊ 'လဟု+ဥပန္တော ယေသံတို့ လဟုပန္တာ၊ ယသ-အကြင် လဟု သရ၏၊ ဥပဂတော-ကပ်ရောက်သော၊ အန္တော-အဆုံးဝဏ္ဏသည်၊ အတ္ထိ,ဣတိ,သော-ထို လဟု သရသည်၊ ဥပန္တော-မည်၏၊ ယေသံ-အကြင်ဓာတ်တို့၏၊ ဥပန္တော-ကပ်ရောက်သော အဆုံး ဝဏ္ဏရှိသော၊ လဟု-လဟု သရသည်၊ အ ထ္ထိ, ဣတိ, တေ-ထိုဓာတ်တို့သည်၊ လဟုပန္တာ-တို့မည်၏၊ ဣသ-ကုသဓာတ်တို့၌ သ အက္ခရာသည် ဥပန္တ (ရှေ့သရ၏ အနီးသို့ကပ်သော အဆုံးဝဏ္ဏ) တည်း၊ ထိုအဆုံးဝဏ္ဏရှိသော ဣ-ကုတို့၌ သရများကား လဟုပန္တ (ကပ်ရောက်သော အဆုံးဝဏ္ဏရှိသော လဟုသရ) များတည်း၊ ဣသ-လိဟ-ကုသ စသော ဓာတ်များကား လဟုပန္တ ဓာတ်များတည်း၊ ထိုဓာတ်များ၏ ဣ-ဥသရကို ဝုဒ္ဓိပြု၍ ''သေတိ, လေဟတိ, အက္ကောသတိ'' ဟု ဖြစ်လတ်။ [ဤလဟုပန္တ၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ''လဟုသုပန္တသံ'' ဟူသော မောဂ္ဂလ္လာန်၏ ပဋိကာကိုမှီ၍ ရေးသည်၊ ဝါသွားချင်း မတူတတ်သဖြင့် ''လဟုပန်'' အရ ဓာတ်ရအောင်လည်း ဝိဂြိုဟ်ပြုသည်။]

မှတ်ချက်။ ။ဤ၌''လဟုပန္တ''ဟု ဆိုသဖြင့် အဆုံး၌ ဝဏ္ဏ ရှိရသေးသောကြောင့် အက္ခရာ ၂ လုံး ၃ လုံးရှိသောဓာတ်များကို''လဟုပန္တ''ဟုသိသာပြီ၊ [ကိလေသော၌ ကိလိသဓာတ်သည် အက္ခရာ ၃ လုံးမှိ၏၊] ဤလဟုပန္တအရ အနေကသရဓာတ်တို့ကို ယူသဖြင့် ရှေ့ဣဝဏ္ဏ၊ဝဏ္ဏန္တာနံ''အရ ဇိ–စသော ကေဿရဓာတ်များ ဖြစ်ကြောင်းကိုလည်း သိရပြန်သည်၊ ''ဓူပတိ-ပူလောင်၏''၌ ဓူပဓာတ်သည် ကပ်ရောက်သော အဆုံးဝဏ္ဏရှိ၍ ဥပန္တဖြစ်သော်လည်း ဓူ၌ လဟုမဟုတ်၍ ဝုဒ္ဓိမပြု၊ရ။

ဣဝဏ္ဏ၊ ဝဏ္ဏာန မေဝ၊ပေ၊ပရဿ န——ဇိ–နီ–သု–ဘူဟူသော ကေဿရ ဓာတ်တို့၌ ဣဝဏ် ဥဝဏ် ၄ လုံးကိုငင်း, လဟုပန္တဖြစ်သော ဣသ–ကုသဓာတ်တို့၌ ဣ–ဥ ၂ လုံးကိုငင်းပေါင်း၍ ''ဣဝဏ္ဏ၊ဝဏ္ဏာန မေဝ'' ဟုဆိုသည်၊မေဝ–၌ဧဝ၏ နိဝတ္တေတမ္မတ္ထကို ပြလို၍ ''ပရဿ န'' ဟုမိန့်၊ ပြခဲ့သော ဣဝဏ် ဥဝဏ်တို့မှ တပါးသော အ အက္ခရာကိုကား ဤသုတ်ဖြင့် ဝုဒ္ဓိ မပြုရ–ဟူလို။ [ကာရကော–စသည်၌ ကာရိတ် ကျွေးပစ္စည်းကြောင့် အ ကို အာဝုဒ္ဓိ ပြုသော်လည်း ထိုဝုဒ္ဓိမှာ ဤသုတ်၏ အရာ မဟုတ်, အသံယောဂန္တသဲဝုဒ္ဓိ ကာရိတေသုတ်၏ အရာတည်း။]

ယ ကု ဏာ နာ နိဋ္ဌာဒီသု - ယ, ကု, ဏာ, နာ, နိဋ္ဌ ပစ္စည်း အစရှိသည် တို့ကြောင့်၊ ယုဝဏ္ဏာနမိ - ဣဝဏ် ဥဝဏ်တို့၏လည်း၊ ဝုဒ္ဓိ-သည်၊ နံ-မဖြစ်၊ အ,ဝိကရဏေ-ဝိကရဏ အပစ္စည်းကြောင့်၊ တုဒါဒိဿ-တုဒါဒိုဂဏိကာဓာတ်၏၊ စုဒ္ဓိ-သည်၊ နံ-မဖြစ်၊ ဆေတ္ဝာဒီသု-ဆေတ္ဝာ အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ ဝုဒ္ဓိ-သည်၊ ဝါ-ဝိကပ်အားဖြင့်၊ သိယာ-ဖြစ်၏။

တဿာပိ-ထို ဝုဒ္ဓိ၏လည်း၊ အနိယမပပွသင်္ဂေ-မည်သည့်ဝုဒ္ဓိ ဟု မသတ်မှတ်အပ်သဖြင့် ငြိကပ်လျှဉ်းပါးဘွယ်သည် (သတိ)၊ အယုဝဏ္ဏာနဉ္စာယော ဝုဒ္ဓိတိ-ဟူ၍၊ ပရိဘာသတော-ကြောင့်၊ ဥ ကာရဿ-ဥ အကွရာ၏၊ သြကာရော-သြအကွရာဟူသော၊ ဝုဒ္ဓိ-ဝုဒ္ဓိပြု။

ယုဝဏ္ဏာနံမိ၊ပေ၊ဝုဒ္ဓိ နဿ-"သံယောဂန္တ မဟုတ်သော ဇုဝဏ် ဥဝဏ်တို့ကိုင်းကိုပင် ဝုဒ္ဓိပြုရမည်လော" ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် "ယုဝဏ္ဏာနမိ" စသည်ကို မိန့်၊ ဇုဝဏ် ဥဝဏ်ပင်ဖြစ်သော်လည်း ယ စသော ပစ္စည်းနှောင်းရောတို့၌ ဝုဒ္ဓိ မပြုရ-ဟူလို၊ ယ ပစ္စည်းနှောင်းရာ၌ "ဇိယတိ-အောင်အပ်၏, နိယတိ-ဆောင်အပ်၏, သူယတိ-ကြားအပ်၏၊ အဘိဘူယတိ-လွှမ်းမိုးအပ်၏" ဟု ဝုဒ္ဓိမပြုဘဲ ရှိရသည်။ ["အဘိ ဘဝိယတော" ဟုလည်း ဆိုကြသေး၏, ရူပသိဒ္ဓိအလို ထိုရုပ် မရှိရ၊ ဒိဗ္ဗတိ (ဒိဝု+ယ+တိ) စသော ဒိဝါဒိ ရုပ်များ၌ကား ဗျဉ် သံယုဂ်ဖြစ်၍ သံယောဂန္တ ဖြစ်သောကြောင့်ပင် ဒိဗ္ဗ ဝုဒ္ဓိ မပြု။]

သုဏောတိ,သုဏာတိ,ဇိနာတိတို့၌ ကု-ဏာ-နာပစ္စည်းတို့ကြောင့် သု-ဇိတို့ဝယ် ဝုဒ္ဓိ မပြု၊ အတိဓတ တ တဝန္တ္ဂတာဒိသုတ်ဖြင့် သက်ရသော တ-စသော ပစ္စည်းကို နိဋ္ဌပစ္စည်း ဟု ခေါ်လတံ့၊ ထိုနိဋ္ဌပစ္စည်းကြောင့်လည်း "ဇိတော, ဇိဘဝါ, ဇိတာဝီ-အောင်ပြီ"၌ ဝုဒ္ဓိမပြု၊ နိဋ္ဌာဒိသု၌ အာဒိဖြင့် ကိတ်၌ ပြုလတံ့သော ကိတကပစ္စည်းများကို ယူ-ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊ သို့သော် ကိတ်ပိုင်း၌ ပြုမည့် ကိတက ပစ္စည်းတို့တွင် အ-ယုပစ္စည်းတို့လည်း ပါ၏၊ ထိုပစ္စည်းများနှောင်းရာ၌ "ဇယော-နယော-သဝနံ-ဘဝနံ" စသည်ဖြင့် ဝုဒ္ဓိပြုသော ကြောင့် နိဋ္ဌာဒိ၌ အာဒိအရ ဘောကံဟော တ ပစ္စည်းနှင့် တိ ပစ္စည်း စသည်ကို ယူသင့်မည် ထင်သည်၊ အဘိဘူတော-လွှမ်းမိုးအပ်ပြီ၊ ဂိတိ-သီဆိုခြင်း, စသည်တည်း။

တုဒါဒိဿ ဝိကရဏေန — "တုဒ=ဗျဓနေ" စသည်ဖြင့် တုဒ-နုဒ-ဓုသ-ဝိသ-ဒိသ-လိခါဓာတ်တို့ကို "တုဒါဒိ" ဟု ပြုလတံ့၊ ထို တုဒါဒိဓာတ်များကား ဘူဝါဒိဂိုဏ်းဝင်ပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဝိကရဏ အပစ္စည်း နှောင်းရာ၌ ထို တုဒါဒိဓာတ်များဝယ် ဝုဒ္ဓိမပြုရ၊ တုဒတိစသည်ဖြင့်သာ ရှိရသည်၊ အ-ဝိကရဏမနှောင်းဘဲ ကိတ်ပစ္စည်းနှောင်းရာ၌ကား "ပတောဒေါ, ပဒေသနံ" စသည်ဖြင့် ဝုဒ္ဓိ ပြုနိုင်၏။

ဆေတ္ဝာ ဒီသု ဝါ သိယာ—ဆွာပစ္စည်းစသည် နှောင်းရာ၌ "ဆိန္နိတ္ဝာ=ဆေတ္ဝာ, ဘိန္နိတ္ဝာ=ဘေတ္ဝာ, ဇိတ္ဝာ-ဇေတ္ဝာ, ဆိန္နိတုံ, ဆေတ္တုံ" စသည်ဖြင့် ဝုဒ္ဓိ ပြုသေး၏၊ ဤ"ဝါ+သိယာ"ဖြင့် အနိစ္စဝိဓိကိုလည်း, နံ-ဖြင့် မြစ်ရာ"ပရဿ နံ"စသည်၌ အသန္တဝိဓိကိုလည်း,ဇုဝဏ္ဏာဝဏ္ဏာနဉ္စ-စသည်၌ နိစ္စဝိဓိကိုလည်း ဝါသဒ္ဒါဖြင့် ပိုင်းခြားကန့်သတ်သည်။

(၄၃၄) ဝိပရိဏာမေန - ဝိဘတ်ပြောင်းလဲသောအားဖြင့်၊ မာတူနှင့် - သည်၊ [ဝါတူဟိ ဏော ဏာယစသော သုတ်မှ ဆဋ္ဌီဝိဘတ်ပြင်၍ "မာတုနံ" ဟု] ဝတ္တမာန-သော်။

ဩ အဝ သရေ။ ။ပရေ သရေ, မာတုန္တဿ — မာတ် အဆုံး ဖြစ်သော၊ ဩကာရဿ - ၏၊ အဝါဒေသော ဟောတိ၊ သာရလေးပေါ် မာဒေသ ဣစ္စာဒိနာ-ဖြင့်၊ သရလောပါဒိမှိ-သရ ချေခြင်း အစရှိသည်ကို၊ ကတေ-သော်၊ နယေပရံယုတ္တော်-ဖြင့်၊ ပရနယနံ-ကို၊ ကာတဗ္ဗံ-ပြုရာ၏၊ သော ပုရိသော-ထို ယောကျ်ားသည်၊ သာဓု-သူတော်ကောင်းသည်၊ ဘဝတိ-ဖြစ်၏၊ သာ ကညာ-သည်၊ သာဓု ဘဝတ်။ တံ စိတ္တံ-ထိုစိတ်သည်၊ သာဓု-စိတ်ကောင်းသည်၊ ဘဝတိ။

ဟိ - မှန်၏၊ တ္ထေ - ဤ ပြယုဂ်တို့၌၊ အာချာတေန--အာချာတ်ပုဒ်သည်၊ ကတ္တုဓေနာ-ကတ္တားဓေါ်၊ ဝါ-ကို၊ အာဘိဟိတတ္တာဝ--ဟော်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ပင်၊ ကတ္တရိ - ကတ္တားအနက်၌၊ တတိယာ - တတိယာ ဝိဘတ်သည်၊ န ဟောတိ-မဖြစ်၊ လိင်္ဂံတ္ထံ ပန-လိင်္ဂနှင့် အနက်ကိုကား၊ အပေက္ခိယ-ငဲ့၍၊ ပဌမာ-ပဌမာ ဝိဘတ်သည်၊ ဟောတိ-၏။

---

(၄၃၄) ဩကာရဿ ဓာတွန္တဿ — "ဓာတ္ဝန္တဿ" ဟု စာအများ ရှိ၏၊ ဓာတူနံပုဒ်လိုက်လာ၍ ထိုနံကိုလည်းအန္တာပေက္ခ ဆဋ္ဌီကြီပြုလျှင် "ဓာတုနမန္တဿ" ဟု မူရင်း ဖြစ်ကောင်း ဖြစ်လိမ့်မည်၊ သို့မှလည်း "ဓာတူနံ" ဟု လိုက်လာရကျိုး နပ်မည်။

သရလောပေါ၊ ဒပ၊ ကာတဗ္ဗံ — ဩကို ဣသုတ်ဖြင့် အဝ ပြုသောအခါ ဝဉ္ဇသရ ပါသေးသတဲ့၊ ထို့ကြောင့် "ဘဝ+အ+တိ" ဟု အ ပစ္စည်း နှောင်းရာဌ် ဝ၏ အ ကို သရလောပေါဖြင့် ချေပြီးမှ, ဗ်ကို နောက် အ ပစ္စည်းသို့ကပ်ရမည်-ဟု ဆိုသည်၊ သို့သော် သုတ်၌ "အဝ" ဟု ဝဉ္ဇ အသဒ္ဒနှင့် ဆိုခြင်းကို ဥစ္စာရဏ္ဍ (ရွက်ဆိုရုံ) ဟု ကြံ၍ ဩကို အဝ ပြုသောအခါ ဝဉ္ဇ သရမပါဘဲ "အဝ်" ဟု ပြုလျှင် နောက်၌ကပ်တွယ်သရ အဆင်သင့် ရှိသောကြောင့် သာ၍ ရုပ်ပြီးလွယ်မည်၊ ဩသဒ္ဒါလည်း ရှေ့ သရ ချေဘို့ရန် မပြု၊ "အဝါဒေသံ ကတ္ဝာ နေတမ္ပေ နိတေန (ကပ်သင့်သော သရကို ကင်လျှင်) ရူပံ" ဟုသာ မိန့်၏၊ ကလာပ်၌လည်း "ဧ အယ် (၃၅), ဩ အပ် (၃၇)" ဟု သုတ်တည်၍ နယတိ, လဝဏံ စသည်ကို ပုံစံထုတ်၏၊ ထို၌ကား ယ ဝ တို့၌ သရမပါကြောင်း ထင်ရှား၏၊ ထို့ကြောင့် သရလောပေါ စသည်ဖြင့် ရှေ့သရ ချေခြင်းကို စဉ်းစားသင့်၏။

သော ပုရိသော၊ပေ၊သာဓု ဘဝတိ—"သော ပုရိသော, သာ ကညာ, တံစိတ္တံ" ဟု ၃ များပြခြင်းကား ဘဝတိဟူသော အာချာတ်ကြိယာ၌ လိင်နှင့်ကြောင့် ရုပ်မထူးခကြောင်း ထင်ရှားအောင် ကတ္တားဌ် လိင် ၃ များ ပြခြင်း ဖြစ်သည်၊ "ဘဝတိ" ဧကရ "အဘယ်သို့ ဖြစ်သနည်း" ဟု မေးဘွယ်ရှိ၍ "သာဓု" ဟု ထည့်ရသည်။

ဇွေဟိ၊ ဧပါနကတ္တရိ တဒ်တိယာ—"ပုရိသော+ဘဝတိ = ယောကျ်ား+ဖြစ်၏" ဟူရာ၌ ယောကျ်ား၏ ဖြစ်စွမ်းနိုင်ခြင်းသာ သတ္တိသည် ကတ္တုကာရက (ကတ္တားနက်) မည်၏၊ ထို ဖြစ်စွမ်းနိုင်သော သတ္တိသည် ပုရိသော + ဘဝတိ ၂ ပုဒ်လုံး၏ အနက်ပင် တည်း၊ ထိုသို့ ၂-ပုဒ်လုံး၏ အနက်ဖြစ်သော်လည်း သတ္တိ ဟူသော ကတ္တားအနက်သည် ဘဝတိ ကြိယာနှင့်သာ ထင်ရှား၏၊ ပုရိသော ချည်းကား မူထင်ရှားနိုင်၊ ထို့ကြောင့် အပယုဇ္ဇမာနဖြစ်သော ဝါကျတို့၌ ကတ္တားပုဒ်မပါဘဲ ကြိယာပုဒ်က ကတ္တား အနက်ကို ဟောနိုင်လေသည်။ ["မဂ္ဂံ ဂစ္ဆတိ=လမ်းသွား၏" စသည်၌ ကတ္တားပုဒ် မပါဘဲပင် ကတ္တားအနက်ကို ဂစ္ဆတိပုဒ်က ဟောနိုင်ပုံ ကြည့်ပါ။] ဤသို့ ဘဝတိ ဟူသော အာချာတ်ကြိယာပုဒ်က ကတ္တားအနက်ကို တာဝန်ခံ၍ ပေါ်ပြီးဖြစ်သောကြောင့် "ပုရိသ" ပုဒ်က ကတ္တားအနက်ကို ဟောပြဘွယ် မလိုတော့ပြီ၊ ထို့ကြောင့် ပုရိသ၌ "ကတ္တရိစ" သုဘ်ဖြင့် ကတ္တားအနက်၌ တတိယာဝိဘတ် သက်ဘွယ်မလို။

ပဌမာဟောတိ၊ပေ၊ပေက္ခိယ—အဝတ်မပါလျှင် လူပရိသတ်ထဲ မဝင်ဝံ့သကဲ့သို့, ဝိဘတ်မပါလျှင်လည်း ထိုထို ဝါကျတွင် ပုဒ်တခုဒ၏ဖြစ်ဖြင့် မပါဝင်နိုင်ချေ။ [ဝိဘတ္တန္တံ + ပဒံ, ဝိဘတ်ဆုံးမှ ပုဒ်ခေါ်ရသည်ကို သတိပြု၊] ထိုသို့ ဝိဘတ် တခုခု သက်ရုံးမည်ဖြစ်ရာ, အံ့ စသော ဝိဘတ်တို့မှာကံ စသော အနက်ရှိမှ သက်ရိုင်ကြ၏။ ပဌမာဝိဘတ်ကား ထိုသို့ သီးခြားအနက်ကို မဟောနိုင်ဘဲ, နဂိရ်လိန်ပုဒ်၌ရှိသော လိန်အနက်ကိုသာ ထွန်းပြနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ပုရိသ၌လည်း လိန်အနက်ကို ထွန်းပြရုံ အားကျိုးငှါ ပဌမာဝိဘတ်သာ, ထို ပဌမာဝိဘတ်၏ ဧကဝုစ် ၂ မျိုးတွင်လည်း တခုတည်းကို ဆိုလိုသောကြောင့် ဧကဝုစ် သိ ဝိဘတ်သာ သက်ဆင့်ရတော့သည်၊ ဤအဓိပ္ပါယ်ကို ရည်ရွယ်၍ "ဟောရာ,ဟောရာ, ပဌမာ" ဟု ဆိုရိုးပြုကြသည်၊ "အာချာတ်-ကိတ် ဟူသော ကြိယာပုဒ်က ကတ္တားကို ဟောရာ၌ ကတ္တားပုဒ်ဝယ် ပဌမာ ဝိဘတ် သက်, ကံကို ဟောရာ၌ ကံပုဒ်ဝယ် ပဌမာ ဝိဘတ်သက်" ဟု ဆိုလိုသည်။

ရုဝ်ကျယ်တွက်ပုံ။ ။ဤစကားဒဿနဖြင့် ဘဝတိ ရုပ်ပြီးပြီ၊ ရူပသိဒ္ဓိ၌ ပြခဲ့သော အခန်းအတိုင်း ရုပ်ကျယ်တွက်ပုံကိုပြဦးအံ့၊.., ဘဝတိကို "ဘူ" တည့်၊ ဘူ—ဘူသဒ္ဒါသည်၊ သတ္တာယံ—ထင်ရှားရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသောအနက်၌၊ ဝတ္တတိ-ဖြစ်၏၊ ဇုတိအဆွေ—ဤအနက်၌၊ ဘူဝါဒယော ဓာတဝေါသုတ်ဖြင့် ဘူကို ဓာတ်အမည်မှည့်၊ ဓာတုသဉ္ဇာလောပေါနေကာသရဿသုတ်ဖြင့် ဘူ၏ ဥုကို ချေသင့်သော်လည်း အနေကာသရဓာတ်မဟုတ်သောကြောင့် မချေရ၊ "ဝတ္တိဿာနု ပုဗ္ဗိကာ သဒ္ဒပဋိပတ္တိ" ဟူသော ပရိဘာသာနှင့်အညီ ပစ္စုပ္ပန်အနက်ကို ဆိုလိုရကား ဝတ္တမာနာပစ္စုပ္ပန္နေသုတ်ဖြင့် ဝတ္တမာန်ဝိဘတ်သက်၊ ထိုဝိဘတ်ကိုလည်း ဓာတ်၏ရှေဓာတ်၏နောက် ၂ မျိုးတွင် မည်သည့် ဌာန၌ သက်အပ်၏-ဟု မသတ်မှတ်ရသေး၍ လျဉ်းပါးဘွယ်ရှိလတ်သော် "ဓာတုလဂ်ဟိ ပရာပစ္စယာ" ဟူသော ပရိဘာသာနှင့်အညီဓာတ်၏နောက်၌သက်၊ထိုဝတ္တမာန်ဒ ၂ လုံးတွင် မည်သည့်ဝိဘတ်သက်-ဟု မသတ်မှတ်အပ်သေး၍ လျဉ်းပါးဘွယ် ရှိလတ်သော် ပရသပုဒ်ကို ဆိုလိုရကား,ကတ္တရိ ပရသပဒံသုတ်ဖြင့် ပရသပုဒ်ဝိဘတ်သက်၊ထိုပရသပုဒ် ၆ လုံးတွင်လည်း မည်သည့်ပရသပုဒ်ဟု မသတ်မှတ်အပ်သေး၍ လျဉ်းပါးဘွယ်ရှိလတ်သော် ပဌမပုရိသ်ကို ဆိုလိုရကား, နာမမှိ ပယုဇ္ဇမာနေပိ တုလျာဓိကရဏော ပဌမော

ကြိယာယ - ကြိယာ၏၊ ကေတ္တေ - တခုတည်း၏ အဖြစ်သည်၊ သတိပိ - ဖြစ်ပါလော်လည်း၊ ကတ္တုံ - ကတ္တားတို့၏၊ ဗဟုတ္တာ - များကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဗဟုမှိ ဝတ္တဗ္ဗေ ဗဟုဝစနန္တိ-ဟူ၍ ပရိဘာသာ လာသော ကြောင့်၊ ဝတ္တမာန ပရဿ ပဒ ပဋ္ဌမပုရိသ ဗဟုဝစနံ-သော၊ အန္တိ-အန္တိ ဝိဘတ်သက်၊ ပုရေ ဝိယ-ရှေ့ ဘဝတိဋ္ဌကဲ့သို့၊ အပစ္စယ ဝုဒ္ဓိ အာဝါဒေသာ-အပစ္စည်း, ဝုဒ္ဓိ, အာဝ အပြုတို့သည်ငင်း၊ သရလောပါဒိ-သရချေခြင်း အစရှိသော အစီအရင်သည်ငင်း (ဟောန္တိ)၊ တေ ပုရိသာ-တို့သည်၊ ဘဝန္တိ-

---

သုက်ဖြင့် ပဌမ ပုရိသ်သက်၊ တိုပဌမပုရိသ် ၂ ပုဒ်တွင် ကေဝစ် ဗဟုဝစ်ဟု မသတ်မှတ်အပ်သေး၍ လျှင်းပါးဘွယ် ရှိလတ်သော် "ကေမှိ ဝတ္တဗ္ဗေ ကေဝစနံ" ဟူသော ပရိဘာသာနှင့် အညီ တနက်တည်းကို ဆိုလိုရကား ကေဝစ် တိဝိဘတ်သက်၊ ဘူဝါဒိဟော ဘ သုတ်ဖြင့် ဘူဓာတ်နောင် (အ) ပစ္စည်းသက်၊ အညေသုစ သုတ်ဖြင့် ဘူ၏ ဥကို သြဝုဒ္ဓိပြု၊ သြ အဝ သရေ သုတ်ဖြင့် သြကို အဝပြု၊ သရလောပေါ စသော သုတ်ဖြင့် ဝ၏ အကိုချေ၊ နယေ ပရံ ယုတ္တေ သုတ်ဖြင့် ဝ်ကို အသိုကပ်၊ ဘဝတိ ပြီး၏၊ . ဤကား ရုပ်အကျယ် တွက်ပုံတည်း၊ ဤနည်းထက်ပင် သာလွန်ကျယ်ဝန်းစွာ လိုက်သုတ်များကို ဆို၍ငင်း ဆိုင်ရာ နာမည်ကို မှည့်၍ငင်း တွက်ကြသေး၏။

မှာထားချက်။ ။"ရုပ်ဘွက်" ဟူသည် ဓာတ်—ဝိဘတ်—ပစ္စည်းများကို ခွဲခြားတတ်အောင်ငင်း ထို ဓာတ်ဝိဘတ် ပစ္စည်းတို့ အသီးအသီး ဟောပြအပ်သော အနက်ကို နှားလည်အောင်ငင်း တွက်ပြရခြင်းဖြစ်၏၊ သုတ်တို့ကား ထို ဓာတ် ဝိဘတ် ပစ္စည်းတို့ ဖြစ်လာပုံ ပြောင်းလဲသွားပုံကို သိဘို့ရာ ဥပဒေသကို ညွှန်ပြရုံသာတည်း၊ တို့ကြောင့် တိဝိဘတ် သက်ရာ၌ ကတ္တရိ ပရဿ ပဒံ—နာမမှိ ပယုဇ္ဇမာနေဝိ စသော သုတ်များကိုငင်း ဝတ္တိဿာနုပဒ္ဒိကာစသော ပရိဘာသာကိုငင်း စိတ်ဖြင့်မှန်း၍ ဝတ္တမာနာ ပစ္စုပ္ပန္နေ တသုတ်ဏာညွှန်းဖြင့်ပင် အပြီးသတ်နိုင်ဘွယ် ရှိ၏၊ အခြား သဒ္ဒါကျမ်းတို့၌ ဤသို့ တသုတ်တည်းဖြင့်ပင် အပြီးသတ်သည်၊ ကာလေ—စသော လိုက်သုတ် များကိုလည်း ရုပ်တွက်ရာ၌ ထည့်၍ ဆိုနေသဖြင့် အဂျီးမများလှ, သုတ်နက်ရနေသူအတွက်မှာ ထို လိုက်ပုဒ် လိုက်သုတ်ကို ဆိုခြင်းသည် အဝိသာ ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် တိုတို ကျဉ်းကျဉ်း လိုရင်း ရောက်အောင် ရုပ်အကျဉ်းတွက်ပုံကိုသာ လေ့လာကြရာ၏၊ ပြခဲ့သော ရုပ်ကျယ် တွက်ပုံကိုကား အစဉ်နည်းရရုံမျှသာ တွက်ပြရာသည်၊ ရုပ်အကျဉ်းကွက်ပုံကို အခြေပြု၌ပြထားပြီ၊ ထိုတွက်နည်း အကျဉ်းကိုပင် အတော် လေ့လာပြီးဖြစ်၍ ထိုထို ဥပဒေသ သုတ်များကို ကြေပွန်ပြီးသူ့အတွက်ကား "ဘဝတိဋ္ဌ ဘူဓာတ်, တိဝိဘတ်, အပစ္စည်း, ဥကို သြဝုဒ္ဓိ, သြကို အဝပြုဟု ခဲခြားပြရုံမျှဖြင့် ရုပ်တွက်ခြင်းကိစ္စ ပြီးသည်" ဟု ဆိုသင့်ပေသည်။

သတိပိ ကြိယာ၊ပေါကတ္တုံ၊ဗဟုတ္တာ— "ဘဝတိ" ဟူရာ၌ ဖြစ်ခြင်းကြိယာသည် ယောကျ်ားများစွာ၏ ဖြစ်ခြင်းစ သည်ဖြင့် (ဖြစ်ခြင်းအားဖြင့်) တမျိုးတစား ထည်းသာ၊ သို့သော် ဖြစ်တတ်သော ကတ္တားတွေက များသောကြောင့် ဤယောကျ်း၏ ဖြစ်ခြင်း,

ဖြစ်ကုန်၏။ ' အပပယုဇ္ဇမာနေပိ -- နာမသဒ္ဒါကို တိုက်ရိုက်ပယ်ဖျက်ပစ်ရာ၌လည်း၊ ဘာတိ, ဘဝန္တိ--ဘဝတိ, ဘဝန္တိ ဟု ဖြစ်၏။

(၄၃၅) ပယုဇ္ဇမာနေပိတိ ဘုလ္လာဓိကရဏောတိစ ဝတ္တမာနေ။

တုမှေ မဇ္ဈေမော။ ။[နာမပို့ ပယုဇ္ဇမာနေပိ — သုတ်ကို နည်းမှီး၍ အနုက်ပေး၊] ဣတိ - ဤသုတ်ဖြင့်၊ ဝတ္တမာန၊ ပေ၊ ဝစနံ - သော၊ သိ-သိဝိဘတ်သက်၊ သေသံ - ကြွင်းသော အစီအရင်သည်၊ ပုရိမသာမံ - ရှေ့ဘဝတို့နှင့်ဟူ၏၊ တုံ-သင်သည်၊ ဘဝသိ-ဖြစ်၏၊ တုမှေ-တို့သည်၊ ဘဝထ-ကုန်၏၊ အပပယုဇ္ဇမာနေပိ-လည်း၊ ဘဝသိ, ဘဝထ-ဟု ဖြစ်၏၊ တုလ္လာဓိကရဏောတိ-ပုဒ်သည်၊ ကိမတ္ထံ-နည်း၊ တယာ ပစ္စဝေတ သြဒနော-ဟူသော ပြယုဂ်၌ မဇ္ဈိမပုရိသ် မသက်ရခြင်း အကျိုးရှိ၏။

(၄၃၆) တသ္မိံ ယေဝ - ထို ပယုဇ္ဇမာနေပိ, တုလ္လာဓိကရဏော ၂ ပုဒ် သည်ပင်၊ အဓိကာဓေ-လိုက်လတ်သော်....

အမှေ ဥတ္တမော။ ။ပေ၊ မိ-မိ ဝိဘတ်သက်၊ အပစ္စယ ဝုဒ္ဓိ အဝါ ဒေသော-တို့သည် (ဖောဒ္ဓိ)၊ ["ဖဒသော" ဟု မြန်မာမူ၌ ကဝုစ်ချည်း ရှိ၏၊ အာသမာဟာရ ဒွန်ဖြစ်၍ ဗဟုဝုစ်ချည်း သိမူ၌ ရှိသည်။]

(၄၃၇) အကာရော၊ပေ၊မေသု။ ။ပေ၊ အဟံ-ငါသည်၊ ဘဝါမိ-၏၊ မယံ ဘဝါမ-ကုန်၏၊ ဘဝါမိ, ဘဝါမ ဝါ-ဟုလည်း ရှိ၏။

(၄၃၈) ဝိဘတ္တိနန္တိ, ဃာတိ စ ဝတ္တဓေတေ။

ပရာဏ္ဏတ္တနော ပဒါနိံ။ ။[အထ ပုဗ္ဗာနိ ဝိဘတ္တိနံ သုတ်ကို မှီး၍ အနုက်ပေး၊ ဋီကာ၌ "ပဏ္ဍိတိတ္ထေ ဣမိနာ နိပါတနေန နဿ ဏတ္တံ" ဟု ဆိုသောကြောင့် "ပရာဏ္ဏတ္တနော ပဒါနိ" ဟု ဏဖြင့် ရေးသည်၊ "ပရ+ယော" ၌ ယောကို နိုပြု၍ "ပရာနိ" ဟု ရှိရာမှ ရနောင် ဖြစ်၍ နကို ဏ ပြုသည်၊ ထိုသို့ ဏ ပြုရာ၌လည်း အခြားသုတ်ဖြင့် ပြုဘွယ် မလို၊ ဤသုတ်၌ လာသော "ပရာဏိ" ဟူသော နိပါတန စကားဖြင့်ပင် နကို ဏ ပြုနိုင်သည်-ဟူလို။]

ထို ယောဂျားဓ၏ ဖြစ်ခြင်း, အခြား ယောဂျား၏ ဖြစ်ခြင်း စသည်ဖြင့် သူ,ဖြစ်ခြင်းနှင့်သူ ခွဲလိုက်သောအခါ ဖြစ်ခြင်းကြိယာစတွေ့လည်း များပြားလာလေသည်၊ ထိုသို့ ကြိယာတွေ များလာသည့်အခါ "ဗဟုမှိ ဝတ္တုမ္ဘေ" ဟသော ပရိဘာသာအရ ဗဟုဝုစ် အန္တိ ဝိဘတ် သက်၍ "ဘဝန္တိ" ဟု ဖြစ်ရသည်၊ အပစ္စည်းသက်ခြင်း စသည်မှာ ဘဝတိ အတိုင်းသာ။

(၄၃၉) ခာတူဟိတိ အတ္တနောပဒါနိတိ စ ဝတ္တတော၊ [ဋီကာဌ် "ခာတူဟိဏောယ ဣစ္စာဒိတော ခာတူဟိ" ဟု ဆိုသောကြောင့်၎င်း, သုတ်၌ "ခာတူဟိ" ဟု ရှိသောကြောင့်၎င်း "ခာတူဟိ အတ္တနောပဒါနိတိ စ ဝတ္တဖော" ဟု သိဟိုဠ်မူအတိုင်း ရှိခစ။]

ကတ္တရိ စ။ ။ကတ္တရိ စ ကာရကေ - ကတ္တုကာရက ကိုလည်း၊ အာဘိဓေယျေ - ဟောအပ်သော်၊ ခာတူဟိ - ခာတ်တို့မှ နောက်၌၊ အတ္တနောပဒါနိ - အတ္တဉာနာပုဒ်ဝိဘတ်တို့သည်၊ ဟောန္တိ၊ စဂ္ဂဟာဏံ - သည်၊ ကတ္တစိ-အာချို့သော အာသင်္ကာတ်စသည်၌၊ နိဝတ္တနတ္ထံ-တားမြစ်ရခြင်း အကျိုးရှိ၏၊ လောသံ - ကြွင်းသော အစိအရင်ကို၊ ပရဿပဒေ - ပရဿပုဒ်၌၊ ဝုတ္တနယေနေဝ - ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်ပင်၊ ဓဝဒိတမ်ဟိ - ၏၊ ဘဝတေ - ဖြစ်၏၊ ဧပ ၊ ဘဝါဓမ္မ။

ပစ-ပစခေါတ်သည်၊ ပါကေ-ချက်ခြင်း၌၊ ဝါ-ကျက်ခြင်း၌၊ ဝတ္တတိ-၏၊ (ကူတိဖလတ္တေ-ကျိုးအနက်၌၊) ခေတုသညာယံ-ခေတ် အမည်ကို၊ (ကတ္တာယံ-ပြီးသော်)၊ ခောဝုဒ္ဓလောပေါ-ခေ၊ ဝုတ္တနယနေပ-ဖြင့်ပင်၊ တျာဒျုပ္ပတ္တိ-တိ အစရှိသော ပိဘတ်သက်၊ တ္တေ - ကျိ ပစ ခေတ်၌၊ ကူဝဏ္ဏေ ဝဏ္ဏောနံ - ကူဝဏ် ဥဝဏ်တို့၏၊ အ ဘာဝါ - မရှိခြင်းစကြောင့်၊ ဝုဒ္ဓိ အာဘာဝေါစ - ဝုဒ္ဓိ ပဂြစ်ခြင်းသော၊ ဝိသေသေသော-ထူး၏၊ သော ဒေဝဒတ္တောာ-ထို ဒေဝဒတ်သည်၊ သြဒနံ - ထမင်းကို၊ ပစတိ - ချက်၏၊ ပစန္တိ - ချက်ကုန်၏၊ ဧပ ၊ မယံ - ငါတို့သည်၊ ပစာမေ့-ချက်ကုန်၏။

---

(၄၃၉) စဂ္ဂဟာဏံ ကတ္ထစိ နိဝတ္တနတ္ထံ—"အတ္တနော ပဒါနိ ဘာဝေစ ကမ္မနိ, ကတ္တရိစ" ဟု သုတ်စည်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ကတ္တရိစ၌ စ သဒ္ဒါသည် ရှေ့သုတ်၌ လာသော ဘာဝ-ကမ္မ အနက်ပေါင်း ပေါင်းသော သမ္ဘိဏ္ဍနအနက်-အချို့ခာတ်တို့၌ အတ္တနောပုဒ် သက်ခြင်းကိုတားမြစ်သော နိဝတ္တာပနာဝခာရကအနက်ဟု ၂-နက်ထွက်၏၊ထို့ကြောင့် သမ္ဘိဏ္ဍန အနက်ကို ရည်ရွယ်၍ "ကတ္တရိစ ကာရကေ" ဟု ဖွင့်ခဲ့ပြီးလျှင် အဝခာရကော အနက်ကိုရည်ရွယ်၍ "ကတ္တစိ နိဝတ္တနတ္ထံ" ဟုဖွင့်ပြန်သည်၊အသခာတ်၌ "အတ္တိ-သန္တိ" စသည်ဖြင့် ပရုဿပုဒ် ဝိဘတ်သာ သက်၍ "အသတေ,အသန္တေ" စသည်ဖြင့် အတ္တနောပုဒ် ဝိဘတ် မသက်ရသောကြောင့် "ကတ္ထစိ နိဝတ္တနတ္ထံ" ဟု မိန့်သည်၊ ဤစကားအရ "အချို့ခာတ်များ၌ အတ္တဉာနာပုဒ် ဝိဘတ်ဖြင့် ရုပ် မရှိနိုင်" ဟု သဝိပြုခဲ့ပါ။

ပစ=ပါဓက—ကြိယာသည် ဗျာပါရကြိယာ-ဖလကြိယာအားဖြင့် ၂ ပါး ပြား၏။ ဆန်ခေးမှု,မီးခဲမှုး,တင်းထည်မှု,ထမင်းရှေ့ံမှု စသော ကြိယာသည် လုလွ ပယောဂ စိုက်ရသော ဗျာပါရကြိယာတည်း၊ ထို ဗျာပါရကြိယာကို "ချက်ခြင်းကြိယာ" ဟု ခေါ်၏။

(၄၄၀) ပဌမပုရိသာဒိနံ - ပဌမပုရိသ်အစရှိသော ဝိဘာတ်တို့၏၊ ကေဠျပဝတ်ပိပ်သဇင်္ဂ်-တဓေါင်းဟည်း ဖြစ်ခြင်းဒ်၌ ငြိကပ်လျှဉ်းပါ၊ဘွယ်သည်၊ (သတိ-ဓေသ်၊) ပရိဘာသံ-ကို၊ ဆဓာဟ-ပြီ။

သမ္ပေသ ၊ ပေ ၊ ပုရိသော။ ။သမ္ပေသံ - ကုန်ဓော၊ ပဌမ မဇ္ဈိမာနံ-ပဌမ မဇ္ဈိမသော်လည်း ဖြစ်ကုန်ဓော၊ ပဌမုတ္တမာနံ - ပဌမ ဥတ္တမသော်လည်း ဖြစ်ကုန်ဓော၊ မဇ္ဈိမုတ္တမာနံ-ကုန်ဓော၊ တိဏ္ဏံဝါ-၃ ပါးလုံးသော်လည်း ဖြစ်ကုန်ဓော၊ ပုရိသာနံ - ပုရိသ် တို့၏၊ ကေတော ၊ ဘိဓာနေ-တဓေါင်းထည်း ဆိုခြင်းကို၊ ကာတပ္ပေ - ပြုထိုက်သော်၊ ပဓော ပုရိသော-နောက် ပုရိသ်ကို၊ ယောဇဇတပ္ပေါ - ယှဉ်ဓေထိုက်၏၊ စ - ဆက်၊ အယံ-

---

ထမင်း၏ နူးနပ်ခြင်းသည် ချက်ခြင်း၏ အကျိုးဖြစ်သော ဖလကြိယာတည်း၊ ထို ဖလကြိယာကို "ကျက်ခြင်း" ဟုခေါ်၏၊ ထို့ကြောင့် "ပစတိ—ချက်၏၊ ပစ္စတိ-ကျက်၏" ဟု အနက်ပေးနိုင်သည်၊ ထိုကွင် ဗျာပါရကြိယာသည် ချက်တတ်သူ ကတ္တားဒ်၌ တည်၏၊ ဖလကြိယာကား ချက်အပ်သော ကံ(သြဒနစသည်)၌တည်၏၊ ထိုကြိယာ ၂ မျိုးလုံးပင် ပစဓာတ်၏ အနက် ဖြစ်သောကြောင့် "ပစ=ပါကေ—ချက်ခြင်း, ကျက်ခြင်း၌" ဟု ၂ နက်ပေးသည်။

(၄၄၀) ပဌမ ပုရိသာဒိနံ၊ပေ၊ပရိဘာသမာဟ—နာမမှိ ပယုဇ္ဇမာဓနေပိ—စသော ၃ သုတ်က နာမဓာတ္ဒါနှင့် ယှဉ်ရာ၌ ပဌမပုရိသ်-တို့မဟုတ္တါနှင့် ယှဉ်ရာ၌ မဇ္ဈိမပုရိသ်-အမှာတ္ဒါနှင့်ယှဉ်ရာ၌ ဥတ္တမ ပုရိသ်သက်ဟု ဆိုသောကြောင့် "ဓသာ စ တွဒ္ဓ" စသည်ဖြင့် ကတ္တား ၂ ခု ၃ ခုဒို်ရာ၌ "ပစတိ သိ" စသည်ဖြင့် ပုရိသ်ဟု ခေါ်အပ်သော ဝိဘတ်ဘို့ ၂ လုံးတွဲ ၃ လုံးတွဲသက်ရလေမည်လားဟု ယုံမှားဘွယ်ရှိ၏၊ မှန်၏—"သော စ တွဒ္ဓ" ဟု ကတ္တားရှိရာ၌ ဓသစကို ငဲ့၍ တိဝိဘတ်, တွဒ္ဓကိုငဲ့၍ သိဝိဘတ်သက်လျက် "ဓသော စ တွဒ္ဓ ပစတိ သိ" ဟု ပုရိသ် (ဝိဘတ်) ၂ ခဘွဲသက်ရလေမည်လား-ဟု ယုံမှားဘွယ်ရှိ၏၊ "ဓသော အဟဒ္ဓ ပဓတိ မိ, တွဒ္ဓ အဟဒ္ဓ ပစသိ မိ, ဓသော စ တွဒ္ဓ အဟဒ္ဓ ပစတိ သိမိ" ဟု ယုံမှားဘွယ် ရှိပုံကိုလည်း သိဓေါ်ပြီး၌ "ပုရိသ်ချင်းရောယှက်၍ သက်ရလေမည်လား" ဟု ယုံမှားဘွယ်ရှိရာ၌ တိုဘို့ မယုံမှားတို့ရာ "သဗ္ဗဿ ဓမကာတိဓာနေ" စဓော ပုရိသ်ချင်း မရောဓေအောင် ရှင်းပြသည့် ပုရိသ်ရှင်းပရိကာသာသုတ်ကို မိန့်တော်မူသည်။

သဗ္ဗံသံ၊ပေ၊ဧကဧကော ဘိဓာဒနေ—ရှေ့၌ပြခဲ့သည့်အတိုင်း 'ဓသော စ တွဒ္ဓ" ဟု ကတ္တားရှိရာ၌ "ပစတိ သိ" ဟု ပဌမနှင့် မဇ္ဈိမပုရိသ် ၂ ပါးကိုရင်း, "ဓသော စ အဟဒ္ဓ" ဟု ကတ္တားရှိရာ၌ "ပစတိ မိ" ဟု ပဌမနှင့် ဥတ္တမပုရိသ် ၂ ပါးကိုဓသော်ရင်း, "တွဒ္ဓ အဟဒ္ဓ" ဟု ရှိရာ၌ "ပစသိ မိ" ဟု မဇ္ဈိမနှင့်ဥတ္တမ ပုရိသ် ၂ ပါးကိုသော်ရင်း, "ဓသော စ တွဒ္ဓ အဟဒ္ဓ" ဟု ရှိရာ၌ "ပစတိ သိမိ" ဟု ပုရိသ် ၃ ပါးလုံးကိုသော်ရင်း တဓေါင်းတည်း ဆိုခြင်းကို ပြုဆိုက်ဓသော် (တဓေါင်းထည်း ဆိုရမလို ဖြစ်နေသော်) ....

ဤနောက်ပုဂံသို့၊ ဧကကာလာနံ-တူသော ကာလရှိသော ကြိယာတို့ကို၊ အဘိမာနေ ဧဝ-ဆိုလိုရာ၌သာ၊ (ယောဇနာတပ္ပဗွာ-၏။)

သောစ ပစတိ် တဉ္စ ပစသိတိ-ဟူ၍၊ ပရိယာယပွသင်္ဂ်-ဒုလွည့်ကျ အားဖြင့် ဖြစ်ခြင်း၌ လျှင်းပါးဘွယ်သည်၊ (သတိ-သော်၊)တုမ္မေ ပစထာတိ-ထဟူ၍၊ ဘဝတိ-ဖြစ်၏၊ ဧဝံ-တူ၊ သောစ ပစတိ အဟဉ္စ ပစာမိတိ-ဟူ၍၊ (ပရိယာယပွသ်ဂ်ေ သတိ)၊ မယံ ပစာမာတိ-ဟူ၍၊ ဘဝတ်-၏၊ [မပါသော ပုဒ်များကို လိုက်ပုဒ်ဟု မှတ်၊] တထာ-ပါး၊ တဉ္စ ပစသိ, အဟဉ္စ ပစာမိတိ-ဟူ၍၊ ပရိယာယပွသင်္ဂ် သတိ, မယံ ပစာမာတိ-ဟူ၍၊ ဘဝတိ၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော ပြယုဂ်တို့၌၊ ဧဝံ-တူ၊ ယောဇနာတပ္ပံ-ယှဉ်စေရာ၏။

ပရော ပုရိသော ယောဇနာတပ္ပဗွာ—ထိုကဲ့သို့ ပုရိသ ၂ ပါး ၃ ပါးတပြိုင်နက် မဆိုဘဲ နောက်ပုရိသဟခုကို ယှဉ်စေထိုက်သည်, ယှဉ်စေရ သက်စေရမည်၊ ထိုသို့ သက်ရာ၌လည်း ''သောနှင့်တို့'' ဟုကတ္တား ၂ ခုဖြစ်၍ များသောကြောင့် ''ပစထ'' ဟု ဗဟုဝုစ်ချကြသည်၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် နောက်ပုရိသ ယှဉ်စေရပုံသည် ပုံစံ၌ထင်ရှားလတ္တံ့။

ဧကကာလာနံ၊ဧပ၊စာယံ—ကြိယာက ကာလချင်းတူရာ၌သာ ဤ ပရောပုရိသ်ကို သုံးစွဲရသည်၊ ကာလ မတူလျှင် မသုံးစွဲရ၊ ခဲ့ဥုးအံ့-သူ၏ ချက်ခြင်းကြိယာလည်းပစ္စုပ္ပန်, သင်-ဟု ဆိုအပ်သူ၏ ချက်ခြင်းကြိယာလည်း ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်မှ ''သောစ တဉ္စ ပစထ'' ဟု သုံးစွဲနိုင်၏၊ သူ၏ ချက်ခြင်းက ပစ္စုပ္ပန်, သင်၏ ချက်ခြင်းက အာဘိတ်ဖြစ်လျှင် ''သောစ တဉ္စ ပစထ'' ဟု မသုံးစွဲနိုင်၊ ဇသောစ ပစတိ, တဉ္စ အပစေဝ (သူလည်းချက်၏, သင်လည်း ချက်ပြီး)'' ဟု ဝါကျခွဲ၍သာ သုံးစွဲရသည်။ [ကြိယာ တမျိုးထည်းသော်မှ ကာလချင်း မတူရုံမျှဖြင့် ပရောပုရိသ်ကို မသုံးစွဲနိုင်လျှင် ''ကြိယာချင်းမတူဘဲ ''သောစ ပစတိ, တဉ္စ ဂစ္ဆသ်'' ဟုရှိနေမူ အဘယ်မှာ ပရောပုရိသ်ကို သုံးစွဲနိုင်တော့အံ့နည်း၊ ထို့ကြောင့် ''ဧကကာလာဘိဓာနေဝ'' ဟု ကာလ တူရမည့်အကြောင်းကိုသာပြသည်၊ ကြိယာ တူရမည့် အကြောင်းကိုကား အထူးပြနေဘွယ် မရှိတော့ပြီ-ဟူလို။]

ဧသော စ ပစတိ၊ဧပ၊တုမ္ဗေ ပစထာတိ ဘဝတိ—''သူလည်းချက်၏, သင်လည်း ချက်၏'' ဟူရာ၌ ထိုသူ ၂ ယောက်၏ချက်ခြင်းကြိယာသည် ပစ္စုပ္ပန်ကာလချင်းတူနေ၏၊ ထိုအကြောင်းကို ပါဠိလိုပြောလျှင် ''သောစ ပစတိ'' ဟု ပြောပြီးမှ ''တဉ္စ ပစသိ'' ဟု ပြောရမည်လားဟု လျှင်းပါးဘွယ်ရှိ၏၊ ဤသို့ ''တဝါကျပြီးမှ, တဝါကျ ပြောရ့လေမည်လား'' ဟု ယုံမှားဘွယ်ရှိသည်ကို ''ပရိယာယပွ သင်္ဂ်'' ဟုဆိုသည်၊ ထိုသို့ယုံမှားဘွယ် ရှိရာ၌ ''ပစထ'' ဟုဖြစ်၏၊ ''ပစထ ဟု ကြိယာတခုထည်းသာ ချရုံမည်၊ သောစ ပစတ်, တဉ္စ ပစသိ'' စသည်ဖြင့် တလှည့်စီ ဆိုနေဘွယ်မလို-ဟူလို၊ ဤပုံစံ၌ ''သောစ ပစတိ, တဉ္စ ပစသ်'' တို့သည် ဤသုတ်ပုံစံမဟုတ်သေး, ယုံမှားဘွယ်ရှိပုံကိုသာ ပြသော

ကောဘိဓာနေတိ - သည်၊ ကိမတ္ထံ - နည်း၊ သောစ - ထိုသူသည်လည်း၊ ပစတိ-၏၊ တဉ္စ-လည်း၊ ပစိဿသိ-ချက်လတ္တံ့၊ အဟံ-သည်၊ ပစိ-ချက်ပြီ၊ တ္ထေ - ဤ ပြယုဂ်တို့၌၊ ဘိန္နကာလတ္တာ - ပြားသော ကာလ ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ မယံ ပစိမှာတိ-ဟူ၍၊ နံ ဘဝတ္တံ-မဖြစ်၊ ဣတိ-ဤသို့ သိစေရခြင်း အံ့ကျိုးရှိ၏။

(၄၄၁) ဂမု - ဂမုဓာတ်သည်ရှင်း၊ သပ္ပ - သပ္ပဓာတ်သည်ရှင်း၊ ဂတိမ္ပိ-ဂတိအနက်၌၊ ဝတ္တန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏၊ ပုရေဝိယ-ရှေ့ ဘူဓာတ်၌ကဲ့သို့၊ ဓာတု

ဝါကျတည်း၊ "တုမှေ ပစထ"၌ တုမှေလည်း "ပစထ"နှင့် သင့်လျော်သော ကတ္တားကို အပိုထည့်ပြခြင်းသာ, ဤသုတ်၏ပုံစံ မဟုတ်၊ ဤသုတ်၏ ပုံစံကား "ပစထ" ကြိယာသာတည်း၊ ထို ပစထ၏ ကတ္တားလည်း ရှေး ယုံမှားဘွယ်ရှိရာ၌ ပြခဲ့သော "သောစ တဉ္စ"ပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် "သောစ တဉ္စ ပစထ"သာ ဤသုတ်၌ ဆိုလိုရင်း ဟု မှတ်။

ကာတန္တိ။ ။"သော ပစတိ, တံ ပစသိ, အဟံ ပစာမိတိ-ဟူရာ၌၊ပစာမိ တျ၀-ပစာမိ ကြိယာ တခုသာ၊ ပပွေါတိ--ရောက်၏၊ အ ပ၀တ္တိယံ -- (တိုကတ္တား ငဲ့ရမလို, သည်ကတ္တား ငဲ့ရမလို ဖြစ်နေသောကြောင့်) ပုရိသဘို့၏ လုံးလုံး မဖြစ်ခြင်းသည်၊ သတိယံ၀ါ-ရှိသော်ငင်း၊ ပရိယာယေ-(ပစတိပြိုးမှ ပစသိ, ပစသိပြိုးမှ ပစာမိဟု) တလှည့်စီ ဖြစ်ခွင့်သည်၊ ပတ္တော၀ါ-ရောက်သော်ငင်း၊ (ထိုကဲ့သို့ မဖြစ်ဘို့ရာ) အယံ ပရိဘာသာ-ဤ ပရိဘာသာသုတ်ကို၊ ကတာ--စီရင်အပ်ပြီ။

ဧဝံ, သောစ၊ဧပ၊မယံ ပစာမ--"သောစ ပစတိ, အဟဉ္စ ပစာမိ"ဟု တ၀ါကျပြိုးမှ တ၀ါကျ ဆိုရလေမည်လား-ဟု ယုံမှားဘွယ် ရှိရာ၌ ထိုကဲ့သို့ မဆိုရ, "သောစ အဟဉ္စ ပစာမ"ဟု အဟံကိုငဲ့၍ နောက်ပုရိသ်ဖြစ်သော အမှယောဂ ဥတ္တမ ပုရိသ်ကို ယှဉ်စေရသည်၊ "တဉ္စ ပစသိ, အဟဉ္စ ပစာမိ"ဟု တလှည့်စီ ဆိုရလေမည်လား-ဟု တွေးတောဘွယ်ရှိရာ၌လည်း "တဉ္စ အဟဉ္စ ပစာမ"ဟုယှဉ်စေရသည်၊ "သောစ ပစတိ, တဉ္စ ပစသိ, အဟဉ္စ ပစာမိ"ဟု ၃ ၀ါကျတို့ကို တလှည့်စီ ဆိုရမလို ဖြစ်နေရာ၌လည်း "သောစ တဉ္စ အဟဉ္စ ပစာမ"ဟု ပရော ပုရိသ်ကို ယှဉ်စေရသည်၊ ဤနည်းအကိုင်း အထွာနောပုဒ်များ၌ငင်း, ပဉ္စမိစသော ဝိဘတ်များ၌ငင်း ပရောပုရိသ် ချရပုံကို သိလေ။

ကောဘိဓာနတိ၊ ဧပ၊နဘ၀တိ--သုတ်၌ "ကောဘိဓာနေ--ဟပေါင်းထည်း ဆိုလိုရာ၌"ဟု ဒိုဂ်၏၊ထိုပုဒ်ကို "ကေတော ကေဇ္ဈံ-တပေါင်းထည်း+အဘိဓာနံ-ဆိုခြင်း" ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊ ထိုသို့ တပေါင်းထည်း ဆိုခြင်းမှာလည်း ကာလချင်းတူမှ ဆိုရ်ဖြစ်သည်၊ ကာလချင်း မတူလျှင် တပေါင်းတည်းဆို၍ မဖြစ်၊ ထို့ကြောင့် "ကောဘိဓာနေ"သဒ္ဒါသည် ပဗ္ဘုပ္ပန်၌"သောစပစတိ"အနာဂတ်၌"တဉ္စ ပစိဿသိ"-အတိတ်၌"အဟံ ပစိ" ဟူရာ၀ယ် ကာလချင်း မတူသောကြောင့် "ပစိမှာ"ဟု ကောဘိဓာန မဖြစ်ဟု ပြရခြင်း အကျိုးရှိ၏။ [ဤ ပဓ့ရာပုရိသ်နှင့် စပ်၍ မှတ်ဘွယ်များကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ၌ ရှု။]

သညာယံ-ကို၊ (ကကာယံ-သော်၊) ဓာတုန္တဓလောပေါ-ချေ၊ ကတ္တရိ-ကတ္တား အနက်၌၊ တျာဒျုပ္ပတ္တိစ-တိ အစရှိသော ဝိဘတ်လည်းသက်။

ဂမိဿန္တောဒ္ဓောဝါ သဗ္ဗာသု။ ။သဗ္ဗာသု ဝိဘတ်တို့သု, ဂမု ဂတိ-ဂမု ဟူသော၊ တေသ ဓာတုဿ-၏၊ အန္တော-အဆုံးဖြစ်သော၊ မကာရော-သည်၊ ဝါ-စ္ဒာ၊ ဒ္ဓော-ဒ္ဓ အပြုံသည်၊ ဟောတိ၊ သဗ္ဗဂ်ဟာဇော်နေ-ဖြင့်၊ မာနန္တိယ ကာရိဟာဝစ္ဓယေသုစ - မာန, အန္တပစ္စည်း, ယပစ္စည်း, ကာရိတ်ပစ္စည်း တို့ကြောင့်လည်း၊ (ဒ္ဓော-ဒ္ဓပြု)။

အယံ ဝါ သဒ္ဒေါ-သည်၊ ဝဝတ္ထိဘ ဝိဘာဿတ္ထော-၏၊ တေန-ကြောင့်၊ အယံ ဝါဿဒ္ဒေါ-သည်၊ မာနန္တိသု-မာန, အန္တပစ္စည်းတို့ကြောင့်၊ ကတ္တရိ-ကတ္တားအနက်၌၊ နိစ္စံ-နိစ္စဖြစ်သော၊ ဝိဓိ စ-အစီအရင်ကိုဂုဏ်း၊ အညတ္ထ-အခြား ဝိဘာတ်ပစ္စည်းတို့ကြောင့်၊ အနိစ္စံ - အနိစ္စဖြစ်သော၊ ဝိဓိ စ-ကိုဂုဏ်း ပရောက္ခာယံ-ပရောက္ခာ ဝိဘတ်ကြောင့်၊ အဿန္တံ - အဿန္တဖြစ်သော၊ ဝိဓိ စ-ကိုဂုဏ်း၊ ဒိပေဘိ-ပြု၏။

---

(၄၄၁) ဂမု, သပ္ပ=ဂတိမှ— ဓာတ် ၂ မျိုးလုံး၏အနက်ချင်း တူသောကြောင့် "ဂမု,သပ္ပ" ဟုပေါင်း၍ပြုသည်၊ ဤဥဒါန်းကား ဂမုဓာတ်သာလိုရင်းတည်း၊ "ယေ ဂတျတ္ထာ တေဗုဒ္ဓျတ္ထာ,ပဝတ္တိပါပုဏာတ္ထကာ-အကြင်ဓာတ်တို့သည် ဂတိအနက်ရှိကုန်၏၊ဆိုဓာတ်တို့သည် ဗုဒ္ဓိ(သိခြင်း)အနက်ရှိကုန်,ဖြစ်ခြင်း ရောက်ခြင်း အနက်လည်း ရှိကုန်၏" ဟုဆိုသောကြောင့် "ဂကိအနက်" ဟုဆိုလျှင် သွားခြင်း တနက်သာမက, သိခြင်းစသော အနက်တို့လည်းပါဝင်၏၊ ထို့ကြောင့် "ဂတိမှိ-လားခြင်း(သွားခြင်း)"တု မဆိုဘဲ "ဂတိမှိ—ဂတိအနက်၌" ဟု ဆိုလိုက်သည်။

သဗ္ဗဂ်ဟဇော်နေ၊ ပေ၊ ပစ္စယေသုစ—"ဂမိဿန္တော ဒ္ဓောဝါ ဝိဘတ်တို့သု"ဟု မဆိုဘဲ "သဗ္ဗာသု—အလုံးစုံတို့ကြောင့်"ဟု ဆိုသဖြင့် ဝိဘတ်သာမက, မာနစသော ပစ္စည်းများကိုလည်း ယူနိုင်သည်၊ ထို့ကြောင့် မာနအန္တကြောင့် "ဂစ္ဆမာနော ဂစ္ဆန္တော" ယပစ္စည်းကြောင့် "ဂစ္ဆိယတိ" ကာရိတ်ကြောင့် "ဂစ္ဆာပေတိ" စသော ရုပ်ဖြစ်၏။

ဝဝတ္ထိတ၊ပေ၊မသန္တကံ— [တေနာယံဒ္ဒေ အံယံကို ဂါထာတွင်းက "ဝါသဒ္ဒေါ" နှင့်တွဲ၊] မာနအန္တနောင်းရာ၌ "ဂစ္ဆမာနော, ဂစ္ဆန္တော" ဟု ကတ္တားအနက်၌ရှိ၍, "ဂမမာနော,ဂမန္တော" ဟုမရှိသဖြင့် နိစ္စဝိဓိ(ဆုပြုမြဲ၏)၊ ကံဟောဒ္ဓကား "ဂမိယမာနော, ဂမိယန္တော" ဟုရှိနိုင်သောကြောင့် ကတ္တရိ-ဟု ဆိုသည်၊ ပရောက္ခာ ဝိဘတ်ဒ္ဓကား "ဇဂမ, ဇဂမု" စသည်သာ ရှိ၍ "ဇဂစ္ဆ" စသည်မရှိသောကြောင့် အဿန္တဝိဓိတည်း၊ ကြွင်းသောဝိဘတ်နှင့် ယ ပစ္စည်းနောင်းရာ၌ "ဂစ္ဆတိ-ဂဓမတိ, ဂစ္ဆိယတေ-ဂမိယတေ" စသည်ဖြင့် ဆ ပြု-မပြု ၂ မျိုးရှိနိုင်သောကြောင့်အနိစ္စဝိဓိတည်း။ ["အညတ္ထ-

အ ပစ္စယဲ ပရနုယနာနိ - အ ပစ္စည်း သက်ခြင်း, နောက် အကွာသို့ ဆောင်ကပ်ခြင်းတို့သည်၊ ဟောန္တိ။ သော ပုရိသော - သည်၊ ဂါမံ - သို့၊ ဂစ္ဆတိ-သွား၏၊ တေ ဂစ္ဆန္တိ၊ ကုစိဓာတူတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဂရုပုဗ္ဗရဿတော-ဂရု ရှေးရှိသော ရဿ သရမှ၊ ပရဿ - သော၊ ပဌမ ပုရိသ ဗဟုဝစနဿ-ပဌမပုရိသ် ဗဟုဝုစ်ဝိဘတ်၏၊ ရေ-ရေ အပြုသည်၊ ဝါ ဟောတိ-ဝိကပ် ဖြစ်၏၊ ဂစ္ဆရေ-သွားကုန်၏၊ တုံ ဂစ္ဆသိ၊ ဗေ၊ ဂစ္ဆာမ၊ စ္ဆာဒေသာဘာဝေ-စ္ဆ အပြု မရှိရာ၌၊ လောပဥ္စေတ္ထ မကာရောတိ-သုတ်ဖြင့်၊ အ ပစ္စယဿ-၏၊ ကောရော-ပြု၊ ဂမေတိ-သွား၏၊ ဂမေန္တိ၊ သရလောပေါ-နောက်သရကို ချေး (အန္တိမ္ဘ အသရကို ကုစိဓာတုဖြင့်ချေ)၊ ဂမေသိ၊ ပေ၊ ဂမေမ။

အတ္တနောပဒေပိ - ၌လည်း၊ သော - ထို ယောကျ်ားသည်၊ ဂါမံ - သို့၊ ဂစ္ဆတေ - ၏၊ ဂစ္ဆန္တေ, ဂစ္ဆရေ - ကုန်၏၊ ဇေ၊ ဂစ္ဆာမေ့ - ကုန်၏၊ ကုတောနုတ္ထံ၊ ပေ၊ အာဂစ္ဆာမိတျာဒိသုပနု - အစရှိသည်တို့၌ကား၊ ပစ္စုပ္ပန္နသမီပေ - ပစ္စုပ္ပန်၏ အနီး ဖြစ်သော အတိတ်ကာလ၌၊ ဝတ္တမာနဝစနံ-ဝတ္တမာန် ဝိဘတ်သည် (ဟောတိ)။ [ပစ္စုပ္ပန္နသမီပေပိ-ဂါဿာ၌ အဓိပ္ပါယ် ပြခဲ့ပြီ။]

(၄၄၂) ဝါတိ ဝတ္တတေ၊ ပေ၊ ဃမ္မန္တိ - သွားကုန်၏၊ ဏ္ဍစာဒိ - တည်း၊ [ဂမုဓာတ်ကို "ဍ"ပြု၍ "ဂဍ္ဍတိ-သွား၏" စသော ရုပ်လည်း ရှိ၏။]

(၄၄၃) ဘာဝကံမွေသု ပနု-ဘောဇနက် ကံအနုက်တို့၌ကား။

မာန-အန္တ ပရောက္ခာမှ အခြားသောဝိဘတ်ပစ္စည်း" ဟူရာ၌ ပစ္စည်းအရ ဤသုတ်ဆိုင်ရာ ပစ္စည်းသည် နာဂိရကပင် မာန-အန္တ-ယ ပစ္စည်းသာ ရှိသောကြောင့် "အညတ္ထ" အရတိ စသော ဝိဘတ်နှင့် ယ ပစ္စည်းကိုသာ ယူ၊ တမ္ဘ-စသော ပစ္စည်းများကား နာဂိရကပင် ဤသုတ်၏အရာ မဟုတ်သောကြောင့် ထိုပစ္စည်းများ နှောင်းရာ၌ အုနိစ္စဝိမိလေလား ဟုယုံမှားဘွယ် မရှိ။]

ကုစိဓာတု၊ ပေ၊ ဂစ္ဆရေ—"ဂစ္ဆန္တိ" ဟူသောရုပ်၌ ဝိဘာဂ်ကို ဖယ်ထား၍ "ဂစ္ဆ" ချည်းဆိုလျှင် "ဂစ်+ဆ" ဟု အသံ ဖြစ်၏၊ ဂစ်—ကား ဂရု, ဆ—ကား ဂရု ရှေးရှိသော ရဿတည်း၊ ဤသို့ ဂရုရှေးရှိသော ရဿနောင် ပဌမပုရိသ် ဗဟုဝုစ်ဖြစ်သော နွိ ကိုဂုင်း နွေ ကိုဂုင်း ဇရေ ပြု၍ "ဂစ္ဆရေ" ဟု ဖြစ်၏၊ ဝတ္တမာန်သာ မက, ဘဝိဿန္တိ၌ သန္တိ-သဿနွေတို့မှ နွိ-နွေတို့ကဲ့လည်း ရေ ပြုသည်ပင်၊ ထို့ကြောင့် "ဘဝိဿရေ-ဂမိဿရေ" စသော ရုပ်များလည်း ရှိနိုင်သည်။

အတ္တနောပဒါနိ ဘာဝေဝေ ကမ္မနိ။ ။ဘာဝေ ကာရကေ - ဘာဝ ကာရကကိုဂုင်း၊ ကမ္မနိ ကာရကေ - ကမ္မကာရကကိုဂုင်း၊ အဘိဓေယျ - ပေါဘိုက်ဆေင်၊ [သိမူဠ္ဍ် "အဘိဓေယျ"ဟု ပါသည်၊] အတ္တနော ပဒါနိ ပေါဒ်္ဓိ၊ စသဒ္ဒေန - ဖြင့်၊ ကမ္မကတ္တရိပိ - ကမ္မကတ္တား အနက်ဌ်လည်း၊ (အတ္တနော ပဒါနိ ပေါဒ်္ဓိ)၊ [ကမ္မကတ္တားကို ကာရကာဇ်း (ယောကာရေတိ သပေတု)သုတ်ဌ် ပြခဲ့ပြီ၊ ထိုဌ် ပြခဲ့သော "ကရိယတေ"ဌ် "တေ"သည် ဤသုတ်ဖြင့် ကမ္မကတ္တား အနက်ဌ် သက်အပ်သော ဝိဘတ်တည်း။]

ဘဝနံ ဖြစ်ခြင်းသည်၊ ဘာဝေါ-ဟောမည်၏၊ သေစ-ထို ဘောဟူသည်လည်း၊ ကာရကန္တရေန-အခြား ကာရကနှင့်၊ အသံသဒ္ဒေါ-မရောနှောသော၊ ကေဝလော-သက်သက်သော၊ ဝါ-သန့်သန့်သော၊ ဘဝနလဝနာဒိကော-ဖြစ်ခြင်း, ရိတ်ခြင်း အစရှိသော၊ ဓာတ္ဝတ္ထော-ဓာတ်နှက်တည်း၊ ကရိယတိ-ပြုအပ်၏၊ ဤတံ, ကမ္မံ-ကံမည်၏။

---

(၄၄၃) ဘဝနံ၊ပေါ၊ဓာတွတ္ထော—"ဘဝနံ ဘာဝေါ"သည် သုတ်ဌ်ပါသော ဘာဝေ၏ ဝိဂ္ဂဟထည်း၊ "သေစ၊ပေ၊ဓာတွတ္ထော"ကား ထို ဘာဝ၏ သရုပ်ပြဝါကျကည်း၊သုတ်ဌ်ပါသော ဘာဝကို"ဘဝနံ ဘာဝေါ"ဟု ဘာဝ သာဓနဝိဂ္ဂဟပြု၍ ထို ဘာဝအရ ဓာတ်နက်ကို ကောက်ယူပါ-ဟူလို၊ ခဲ့ပြီးအံ့-"ဘူ=သတ္တာယံ"ဟူရာဌ် သတ္တာ(ထင်ရှားဖြစ်ခြင်း)အနက်ကို ဘာဝ ဟု ခေါ်၏၊ ပါဂ (ချက်ခြင်း) အနက်သည်ရင်း, ဂတိ(သွားခြင်း-သိခြင်းစသော)အနက်သည်ရင်း ဘောအနက်ပင်တည်း၊ ဤသို့လျှင် ထိုထို ဓာတ်နက်သည် ဘောမည်၏၊ ထို့ကြောင့်ပင် ဘော အနက်ပေးသည့် အခါ နဂိုရ် ဓာတ်နက်အတိုင်း "ဘူယတေ-ဖြစ်ခြင်း၊ ပစ္စတေ-ကျက်ခြင်း"စသည်ဖြင့် ပေးကြရသည်၊ "ဖြစ်ရာ၏"စသည်ဖြင့် ပေးကြသော အနက်ကား အဆုံးသတ် ကြိယာဖြစ်၍ မြန်မာစကားဟရ အဆုံးသတ်သံ ပါအောင် ပေးအပ်သော သင်္ကေတအနက်တည်း။

ကာရကန္တရေန၊ပေ၊သဒ္ဒေါ။ ။တို့ကောအနက်ဌ်"ကတ္တု-ကမ္မ"ဟူသော အခြားကာရကနက်များနှင့် ရောလျက်လည်း မရှိရ၊ ခဲ့အံ့-"ပစတိ-ချက်၏(ချက်တတ်၏)"ဟူရာဌ် "ချက်"ဟူသည် ဓာတ်နက်တည်း၊ "တတ်"ကား ကတ္တုကာရကနက်တည်း၊ ဤသို့လျှင် ချက်ဟူသော ဓာတ်နုက်ဌ် ကတ္တုကာရကနက် ရောလျက်ပါ၏၊"ဂစ္ဆိယတေ-သွားအပ်၏"ဌ်ကား ကမ္မကာရကနက် ရောလျက်ပါ၏၊ ထို "ချက်တတ်, သွားအပ်"ဟူသော အနက်များကို"ဘောအနက်"ဟု မဆိုရ၊ဘောအနက်ကား ထို"ကတ္တု,ကမ္မ"ကာရကနက်များနှင့် မရောဘဲ သန့်သန့်ဖြစ်သော "ဘူဓာတ်၏ ဘဝန(ဖြစ်ခြင်း)အနက်, လူဓာတ်၏ လဝန(ရိတ်ခြင်း)အနက်"စသော ဓာတ်နက်များသာ ဖြစ်သည်-ဟူလို၊ ["ကရိယတိတိ ကမ္မံ"ကား သုတ်ဌ်ပါသော"ကမ္မနိ"ပုဒ်၏ ဝိဂ္ဂဟတည်း၊ကာရကဓ်ား ဌ် ပြခဲ့သော ကမ္မကာရကကိုပင် ဤဌ်လည်း"ကမ္မ"ဟု ခေါ်၏၊ထိုဌ် အဓိပ္ပါယ်ရေးခဲ့ပြီ။]

အကမ္မကာဝိ ဓာတဧဝါ-အကမ္မက ဓာတ်တို့သည်လည်း၊ သောပသဂ္ဂါ-ဥပသာရန့ဉ်တကွဖြစ်ကုန်သည်၊(သမာနာ-ဖြစ်ကုန်လတ်သော်)၊ သကမ္မကာဝိ-သ ကမ္မက ဓာတ်တို့သည်လည်း၊ ဘဝန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏၊ တသ္မာ, ဏမုနိ-ကံ အနက်၌၊ အနုပုဗ္ဗာ - အနု ရှေးရှိသော၊ ဘူဓာတုတော -- ဘူဓာတ်မှ နောက်၌၊ ဝတ္တမာနတ္တနောပဒ ပဌမပုရိသေကဝစနံ - ဝတ္တမာန် အတ္တနောပုဒ် ပဌမပုရိသ် ကဝုစ်ဖြစ်သော၊ တေ-ဗောဝိဘတ် သက်။

(၄၄၄) ဓာတူဟိ ကောဏ်ယ ဣစ္စာဒိတော-မှ၊ ဓာတူဟိတိ - ဓာတူဟိ ပုဒ်သည်၊ ဝတ္တမာနေ-သော်၊....

ဘာဝကမ္မေသု ယော။ ။သဗ္ဗဓာတူဟိ = တို့မှ၊ ပရော — နောက်သည်၊ (ဟုတ္ဝာ - ၍)၊ ဘာဝကမ္မဝိသယေသု - ဘော ကံ အရာတို့၌၊ [သိဟိုင်္ဂမ္ဟု၌ "ဝိသယေသု"ဟု ရှိ၏၊] ယ ပစ္စံယော ဟောတိ၊ အယံ- ဤ ယ ပစ္စည်းကို၊ အတ္တနောပဒ ဝိသယေဝ - အတ္တနောပုဒ် အရာ၌သာ၊ ဣဿတေ - အလို ရှိအပ်၏၊ အညေသုစာတိ သုဇ္ဇတ္တ - ၌၊ အနုဝတ္တိတဝါဂ္ဂဟဏေန - လိုက်စေ

အ ကမ္မကာဝိ၊ ပေ၊ ဧတ — "အ ကမ္မကာဝိ၊ ပေ၊ ဘဝန္တိ"ကား အကမ္မက ဖြစ်သော ဘူဓာတ်ဖြင့် ကံဟောရုပ်ကို ပြလို၍"ဘူဓာတ်နောင် ကံ အနက်၌ တဝိဘတ် သက်နိုင်ခြင်း၏ အဓိကြောင်းကို ပြသော (ကာရဏ)ဝါကျတည်း၊ ဘူ စသော အကမ္မက ဓာတ်တို့သည် ဥပသာရန့ တွဲဘက်ရသောအခါ သ ကမ္မကဓာတ်လည်း ဖြစ်နိုင်ကြ၏၊ ထို့ကြောင့် အနု ဥပသာရန့ တွဲဘက်နေသော ဘူဓာတ်သည် သ ကမ္မက ဖြစ်ရကား ဘူဓာတ်နောင် ကံ အနက်၌ တဝိဘတ် သက်နိုင်သည်။ [သ ကမ္မကာဝိ ဘဝန္တိ၌ အဝိသဒ္ဒါသည် သ ကမ္မကအဖြစ်၏ မမြဲကြောင်းကို ပြသော အနိယမတ္ထဘည်း၊ ဥပသာရန့ တွဲသော်လည်း အမြဲ သ ကမ္မက ဖြစ်ရမည် မဟုတ်၊ "သမ္ဘ ဝတိ—ကောင်းစွာ ဖြစ်၏၊ ပတိဋ္ဌာတိ-တည်၏"၌ ဘူ-ဌာ ဟူသော အ ကမ္မကဓာတ်တို့သည် သံ-ပတိ ဥပသာရန့ တွဲရသော်လည်း အ ကမ္မက ဖြစ်မြဲ ဖြစ်သည်—ဟူလို။]

(၄၄၄) အတ္တနော ပဒ ဝိသယေ ဝါယ မိဿတေ — ဤသုတ်ဖြင့် သက်သော ယ ပစ္စည်းကို အတ္တနောပုဒ် ဝိဘတ်နောင်းရာ၌သာ အလိုရှိအပ်၏၊ ဝိသယေဝ၌ ဧဝဖြင့် "တမ္ဘ-အနိယ-တ စသော ဘောကံဟော ပစ္စည်း နောင်းရာတို့၌ အလိုမရှိအပ်"ဟု ကန့်သည်၊ ထို့ကြောင့်"ဘဝိတမ္ဘံ"စသည်၌ ယပစ္စည်း မသက်တော့ပြီ။ [ဤ"အတ္တနော ပဒ ဝိသယေ ဝါယ မိဿတေ"ဟူသော ဝါကားကို ကောက်ချက်ချလျှင် ဘော ကံအနက်ကို ဝိဘတ်ကသာ ဟော၏၊ ယပစ္စည်းက မဟော၊ ယပစ္စည်းမှာ "ပစ္စယော ရူပသိဒ္ဓိ မတ္တောဝ"နှင့်အညီ ရုပ်ပြီးခြင်းအကျိုးငှါသာ သက်ရ၏၊ "ဘဝိတမ္ဘံ"စသည်၌ကား ယ ပစ္စည်းမပါဘဲ ရုပ်ပြီးနိုင်သောကြောင့် ယ ပစ္စည်း မသက်ဟု-ဟု မှတ်ချက်ရသည်။]

အပ်ဆော ဝါ သဒ္ဒါကြောင့်၊ ယ ပစ္စယော-ကြောင့်၊ ဝုဒ္ဓိ-သည်၊ နှ ဘဝတိ-မဖြစ်၊ ဇဒာဒေတ္တာန-သည်၊ သုခံ-ကို၊ အနုဘူယတ-ခံစားအပ်၏။

အာချာတေန - အာချာတ် ကြိယာပုဒ်သည်၊ အဝုတ္တတ္တာ - ကတ္တားကို မဟောအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ကတ္တရိ - ကတ္တားအနက်၌၊ တတိယာ - သည်။ ဟောတော်၊ ကမ္မဿ-ကံ အနက်၏၊ ဝါ-ကို၊ ဇာတိဟိတတ္တာ--ဟောအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒုတိယာ - ဒုတိယာ ဝိဘတ်သည်၊ နှ - မဖြစ်၊ ကုစ-ဤဝတ္ထုကံ၌၊ ပဌမာဝ-ပဌမာ ဝိဘတ်သာ၊ ဟောတိ။

တယာ - သင်သည်၊ သမ္မတ္တိယော - စည်းစိမ်တို့ကို၊ အနုဘူယဇ္ဇ - ခံစားအပ်ကုန်၏၊ ဒေဝဒတ္တောနှ-သည်၊ တုံ-သင်စည်းစိမ်ကို၊ အနုဘူယသေ-၏၊ တုမှေ - သင် စည်းစိမ်တို့ကို၊ အနုဘူယဒဝှ - ကုန်၏၊ တယာ-သည်၊ အဟံ - ငါ စည်းစိမ်ကို၊ အနုဘူယေ - ၏၊ မယံ - ငါ စည်းစိမ်တို့ကို၊ အနုဘူယာမှေ-ကုန်၏။

(၄၄၅) ကုစိ ဓာတုတ္ထစောဒိတော - ကုစိ ဓာတု အစရှိသော သုတ်မှ၊ ကုစိတိ-သည်၊ ဝတ္ထုမာဇန-သော်။

အတ္တနောပဒါနိ ပရဿပဒတ္တံ။ ။အတ္တနောပဒါနိ ၊ပေ၊ အာပဇ္ဇနေ၊ ဤဒံ (တေံ)-ဤ အတ္တနောပုဒ်ကို ပရဿပုဒ် စီရင်ခြင်းသည်၊ အကတ္တရိ ယေဝ - ကတ္တားဟော မဟုတ်ရာ၌သာ (ဟောတိ)၊ ယကာရဿ - ယ အာဂမရာ၏၊ ဒိတ္တံ၊ [ပရဒ္ဒဘာဇဝါဖြင့် ယဒ္ဒဘော်လော-ဟူလို၊] မယာ -

---

အညေသုစ၊ပေ၊နှဘဝတိ — အညေသုစ သုတ်၌ လိုက်သော ဝါ သဒ္ဒါက "ယုဝဏ္ဏာနမိ ယကာဇာ" စသည်ဖြင့် ယပစ္စည်း နှောင်းရာ၌ ဝုဒ္ဓိ မဖြစ်ရ-ဟု အသန္ဓိဝိကို ပြသောကြောင့် "အနုဘူယတေ"၌ ဘူကို ဝုဒ္ဓိ မဖြစ်ရ၊ ထို့ကြောင့် "အနုဘဝိယတေ" ဟု ရုပ်မရှိနိုင်-ဟု ဆိုလိုသည်၊သို့သော် "သယမေဝ အဘိဘာဝိယတေ ပါပကော်ရိ" စသည်ဖြင့် ပါဠိတော် ရှိသောကြောင့် ထိုစကားကို အမြဟု မမှတ်အပ်။

အာချာတေန၊ပေ၊ပဌမာဝိဓေ — "အနုဘူယတေ သုခံ ဒေဝဒတ္တေန"၌ အနုဘူယတေ-ဟူသော အာချာတ်ကြိယာပုဒ်က ကတ္တားကို မဟော၊ ထို့ကြောင့် ကတ္တား အနက်ကို ဟောဘို့ရာ ကတ္တရိစသုတ်ဖြင့် တတိယာသက်၍ "ဒေဝဒတ္တေန" ဟု ရှိရသည်၊ ကံ့ အနက်ကိုကား အနုဘူယဓာတုပုဒ်က ဟောသောကြောင့် "ကမ္မတ္ထေ ဒုတိယာ" သုတ်ဖြင့် ဒုတိယာ သက်ခွင့်မရ, လိန်အနက် ထွန်းပြရုံသာ "လိင်္ဂတ္ထေ ပဌမာ" သုတ်ဖြင့် ပဌမာ သက်၍ "သုခံ" ဟု ရှိရသည်၊ထို့ကြောင့် "ဟောရာ ဟောရာ ပဌမာ" စသည်ဖြင့် ဆိုကြရသည်။ ["အနုဘူယန္တေ သမ္မတ္တိယော" စသည်၌ အဓိပ္ပါယ်မှာ အခြေပြု ကံကတ္တား ခွဲပုံကို နားလည်ပြီးဖြစ်လျှင် မခက်တော့ပြီ။]

သည်၊ သုခံ-ကို၊ အနုဘူယျတိ-ခံစား၏၊ အနုဘူယျတေ ဝါ-လည်းရှိ၏၊ အနုဘူယျန္တိ-ကုန်၏ ၊ ပေ ၊ အနုဘူယျာမ၊ ဒိဋ္ဌာဘာဝေ-ဒေဘော်မဖြစ်ရာ၌၊ အနုဘူယတိ, အနုဘူယန္တိ-ဟု ဖြစ်၏၊ ကုစိတ္တံ ကိ ၊ အနုဘူယတေ-အနုဘူယတေ ဟု ဖြစ်ခြင်း အကျိုးရှိ၏။

ဘာဝေ - ဘောအနက်၌၊ အဒဗ္ဗဝုတ္တိနော - ဒြဗ် အဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်ခြင်း မရှိသော၊ ဝါ-ဒြဗ် မဟုတ်သော၊ ဘာဝဿ-ဘော၏၊ ဝါ-ကြိယာ၏၊ ကေတ္တာ - တခုထည်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ကေဝစနမေဝ - ကေဝုစ်ချည်းသာ (ဟောတိ)၊ တဒူ - ထို ကေဝုစ်သည်လည်း၊ ပဌမ ပုရိသဿေဝ — ပဌမ ပုရိသ်၏ သာတည်း၊ ဒေဝဒတ္တေန-သည်၊ ဘူယတေ-ဖြစ်ခြင်း၊ ဒေဝဒတ္တေန-သည်၊ သမ္ပတိ ဘဝနံ-ယခုဖြစ်ခြင်း၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်။

---

(၄၄၅) **အကတ္တာရိ ယေ ဝေဒံ** – [သီဠ"ဝေဒံ"ဟု ရှိ၊] ကတ္တားမဟာ မဟုတ်သော ဘော-ကံဟောသော အရာ၌သာ ဤသုတ်ဖြင့် အတ္တနေပုဒ်ဝိဘတ်ကို ပရသဲပုဒ် ပြန်ရခြင်း ဖြစ်သည်၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း, ... ကတ္တားဟောရာ၌ကား "ကတ္တာရိ ပရသပဒံ"သုတ်ဖြင့် ပရသပုဒ်ဝိဘတ် တိုက်ရိုက်သက်နိုင်ရကား ပရသပဲုဒ်ပြန်ဘွယ် မလိုသောကြောင့်တည်း။

ဘာဝေ၊ပေ၊ကေဝစနမေဝ—"ဘောအနက်၌ ကေဝုစ်ဝိဘတ်သာ သက်ရသည်၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း—ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် "အဒဗ္ဗဝုတ္တိနော ဘာဝဿကတ္တာ" ဟုမိန့်၊ ဘော—ဟူသည် ဖြစ်ခြင်း သွားခြင်းစသော ကြိယာတည်း, ဒြဗ်မဟုတ်၊ ထိုဒြဗ်မဟုတ်သော ကြိယာသည် တခုထည်းသာတည်း၊ ခဲ့အုံ—ဘူဓာတ်၏ အနက်ဖြစ်သော ဖြစ်ခြင်းကြိယာသည် (အရာဝတ္ထု၊ပေါင်း များစွာ ဖြစ်နေစေကာမူ) ဖြစ်ခြင်းအားဖြင့် ကွဲပြားခြင်းမရှိ၊ထို့အတူ ဂမုဓာတ်၏အနက်ဖြစ်သော သွားခြင်းကြိယာလည်း လူပေါင်း များစွာ သွားစေကာမူ သွားခြင်းကား တမျိုးထည်းသာတည်း၊"ဂစ္ဆန္တိ—သွားကုန်၏" စသည်ဖြင့် ဗဟုဝုစ် သုံးစွဲရခြင်းကား သွားတတ်သူ ဒြဗ်တွေ များသောကြောင့်တည်း၊ သွားခြင်းကြိယာ သက်သက်၌ကား ထိုကဲ့သို့ ဒြဗ်နှင့် ရောစပ်ခြင်း မရှိသောကြောင့် ဒြဗ်အပြားကိုလည်း ငဲ့နေဘွယ်မလို၊ ထို့ကြောင့် ဘော အနက်ဟော ကြိယာပုဒ်၌ ကေဝုစ်ဝိဘတ်သာ သက်ရသည်။

တဒူ ပဌမပုရိသဿေဝ — ကြိယာ သက်သက်ဖြစ်၍ "တုမှ—အမှ" သဒ္ဒါတို့နှင့် အနက်မတူ (တုလျာဓိကရဏ မဖြစ်)ရကား မဇ္ဈိမ-ဥတ္တမ ပုရိသ်တို့လည်း သက်ဆွင့် မရှိ၊ ဝိဘတ် မပါလျှင်ပုဒ်ရာ မဝင်သောကြောင့် ပုဒ်ရာ ဝင်စေခြင်းအကျိုးငှါ ပဌမပုရိသ် ဝိဘတ်သာ သက်ရသည်၊ဤစကားအရ "ဘောဟော အာချာတ်ကြိယာပုဒ်၌ ပဌမပုရိသ် ကေဝုစ်သာ"ဟု မှတ်၊ ထို့ကြောင့် ပုံစံ၌ "ဘူယတေ"ဟု ပဌမပုရိသ် ကေဝုစ်ဖြင့်သာ ဟရုပ်ထည်း ထုတ်ပြထားသည်။

ဘူယတေ၊ပေ၊ဘဝနံ ဘဏ္ဍော—[သီဟိုဠ်မူ၌ "ဘူယတေ ဒေဝဒတ္တေန၊ ဒေဝဒတ္တေန သမ္ပတိ ဘဝနံ ဘဏ္ဍော"ဟု ရှိ၏၊မြန်မာမူ၌"ဒေဝဒတ္တေန"တပုဒ် ကျသည့်ပြင်

(၄၄၆) ပစၥတုတၱာ-မှ နောက်၌၊ ကမ္မနိ-ကံ အနက်၌၊ ဒုတိယာ ပဒေ-အတ္တနောပုဒ် ဝိဘတ်ကိုဂုဏ်း၊ ယ ပစ္စယေစ-ကိုဂုဏ်း၊ ကတေ-ပြုအပ်ပြီးသော်၊ ["စကာရေ ကတေ"၌ လှမ်းစပ်၊] ဝိပရိဏာမေန - ဖြင့်၊ ယဿာတိ - ယဿပုဒ်သည်၊ ဝတ္တမာနေ - သော်၊ ["စဝဂ္ဂ ယကာရဝကာရတ္တံ"၌ လှမ်းစပ်။]

တဿ စဝဂ္ဂ ၊ ပေ ၊ သဓာတ္ဝန္တဿ။ ။ဘာဝကမ္မ ဝိသယဿ - ဘောကံဟူသော အာရုဂ္ဂိသော၊ (ဘောကံ အာရုဂ္ဂ၌ စီရင်အပ်သော-ဟူလို)၊ တဿ ယ ပစ္စယဿ - ထို ယ ပစ္စည်း၏၊ ဓာတ္ဝန္တေန - ဓာတ္ဝန်နှင့်၊ သဟ - တကွ၊ ယထာသမ္ဘဝံ - ဖြစ်သင့်သည်အားလျော်စွာ၊ စဝဂ္ဂဲယကာရ ဝကာရတ္တံ-စဝဂ်အဖြစ်, ယ အဖြစ်, ဝ အဖြစ်သည်၊ ဟောတိ။

စ-ဆက်၊ တ္ထ-ဤသုတ်သို့၊ ဣဝဏ္ဏာဂမော ဝါတိ ဣတော-မှ၊ သီဟဂတိယာ - ဖြင့်၊ ဝါသဒ္ဒေါ - ကို၊ အနုဝတ္တေတဗ္ဗော - လိုက်စေထိုက်၏၊ သော စ - ထို ဝါ သဒ္ဒါသည်လည်း၊ ဝဝတ္ထိဘ ဝိဘာသဒတ္ထော-၏၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ သ, ယ ပစ္စယာနံ-ယ ပစ္စည်းနှင့် တကွ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓာတ္ဝန္တာနံ-ဓာတ်၏ အဆုံးဖြစ်ကုန်သော၊ စ တ ဝဂ္ဂါနံ - စဝဂ် တဝဂ်တို့၏၊ စ ဝဂ္ဂါ-စ ဝဂ်သည်ရင်း၊ ရ ဝါနံ-ရ အက္ခရာ ဝ အက္ခရာတို့၏၊ ယ ဝတ္တာနံ-ယ, ဝ အဖြစ်သည်ရင်း၊ ယထာက္ကမံ-တိုင်း၊ ဟောတိ-၏၊ ဣတိ-ဤသို့ စီရင်ခြင်းကြောင့်၊....

ဓာတ္ဝန္တဿ - ၏၊ စဘဂ္ဂါဒိတ္တာ - စ ဝဂ်၏ အစဆုံး အက္ခရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ စကာရေ - စအက္ခရာကို၊ ကတေ - သော်၊ ပရ ဒ္ဝေဘာဝေါ-

---

"သမ္မာတိ+ဘဝန်"ဟု ပါဠိပျက်လျက်ရှိသည်။] ၌ "ဒေဝဒတ္တေန"သည် ဘူယတေ၏ ကတ္တား၊ နောက် "ဒေဝဒတ္တေန"ကား ဘဝန်၏ ကတ္တားတည်း၊ "ဘူယတေ ဒေဝဒတ္တေန"သာ ပုံစံ၊ "ဒေဝဒတ္တေန သမ္မတိဘဝန်"ကား ထိုပုံစံ၏ အနက်ဖွင့်တည်း၊ ဘူယတေ၌ တေဝိဘတ် အတွက် ပစ္စုပ္ပန်နက်ကို "သမ္မတိ" ဟု ဖွင့်၍ ဘူဓာတ်၏ ကြိယာ အနက်ကို "ဘဝန်"ဟု ဖွင့်သည်။ [ကြင်းသော မှတ်ဘွယ်ကို ဘာဝကမ္မသုဒ္ဓယောသုတ်ဖွင့် ကစ္စည်းဘာသာဋီကာမှာ ရှု။]

(၄၄၆) စ ဝဂ္ဂါ၊ ပေ၊ ယထာက္ကမံ—သုတ်၌ "တဿ စဝဂ္ဂ ယကာရဝကာရတ္တံ"ဟု တလုံးထည်းဆိုထားသဖြင့် "မည်သည့်ဓာတ္ဝန်နှင့် တကွဖြစ်သော ယပစ္စည်းကို (စဝဂ် ယ-ဝ တို့တွင်) မည်သည့် အက္ခရာ ဖြုရမည်"ဟု မသိသာချေ၊ ထို့ကြောင့် လာလတံ့သော ဣဝဏ္ဏာဂမောဝါသုတ်မှ ဝါ သဒ္ဒါကို ခြင်းသို့လည့်သလို ရှေ့သို့ပြန်လိုက်

ဌာနေတိ-ဖြင့်၊ ဒ္ဒိတ္တံ၊ ဒေဝဒတ္တေန-သည်၊ ဩဒနော-ထမင်းကို၊ ပစ္စတေ-ချက်အပ်၏၊ ကုစိဓာတူတျာဒိနာ၊ ပေ၊ ကုစိ ရေ ဟောတိ၊ [“ဂစ္ဆရေ” ရုပ်၌ အနုက်ဆိုခဲ့ပြီ၊] ပစ္စရေ, ပစ္စန္တေ - ချက်အပ်ကုန်၏၊ ပေ၊ ပစ္စာမေ့၊ ပရဿပဒါ ဒေသေ-ပရဿပုဒ် ပြုရာ၌ (အတ္တနောပုဒ်ကို ပရဿပုဒ် ပြန်စေရာ၌ - ဟူလို၊) ပစ္စတိ၊ ပေ၊ ပစ္စာမ-ဟု ဖြစ်၏၊ ကမ္မကတ္တရိ - ကမ္မကတ္တားအနုက်၌၊ တထာ - ထို အတိုင်းတည်း၊ [ကံဖဟာ “ပစ္စတေ” အတိုင်း ရုပ်ပြီးသည် - ဟူလို၊] ဩဒနော - ထမင်းသည်၊ သယမေဝ - အလိုလိုပင်၊ ဝါ-သူ့ဘာဿာ၊ ပစ္စတေ - ချက်တတ်၏၊ ပစ္စန္တေ - ချက်တတ်ကုန်၏၊ ပစ္စတိ, ပစ္စန္တိ ဝါ-ဟုလည်း ရှိ၏၊ [ပရဿပုဒ် ပြန်လျက်လည်း ရှိသည်-ဟူလို၊] ဣစ္စာဒိ-တည်း။

(၄၄၇) ဂမိတော-ဂမုဓာတ်မှ နော်က်၌၊ [“တိ ဏာ ဣ ဥ, ဤလေးခု, ဓာတုနိဒ္ဒိဋ္ဌ”နှင့် အညီ, ဂမုဓာတ်ကိုပင် ဣ အကွာရာဖြင့် “ဂမိ” ဟု ညွှန်ပြသည်၊] ကမ္မနိ--၌၊ ပေ၊ ကတေ-သော်၊ ဓာတူဟိတိ, တသ္မိံတိ, ယေတိစ ဝတ္တတေ [ဓာတူဟိ ဏော ဏယ စသော သုတ်မှ ဓာတူဟိလိုက်, တဿ စဝဂ္ဂသုတ်-ဘာဝ ကမ္မေသုယော သုတ်တို့မှ တဿဲနှင့် ယောတို့ကား ဝိဘတ်ပြောင်း၍ “တသ္မိ, ယေ”ဟု လိုက်။]

ဣဝဏ္ဏာဂမော ဝါ။ ။ပရေ-သော၊ ဘာဝ ကံမ္မ ဝိသယေ-သော၊ တသ္မိ ယ ပစ္စယေ-ထို ယ ပစ္စည်းကြောင့်၊ သဒ္ဒဟိ ဓာတူဟိ-တို့မှ (နောက်၌)၊ ဣဝဏ္ဏာဂမော - ဣဝဏ် လာခြင်းသည်၊ ဝါ ဟောတိ၊ ဣတိ - ဤသုတ်ဖြင့်၊ ဤ ကာရာဂမော (ဟောတိ)၊ အယံ ဝါ သဒ္ဒေါ ဝဝတ္ထိဘ ဝိဘာသတ္ထော၊ စ္ဆာဒေသော-စ္ဆ အပြုသည် (ဟောတိ)၊ [“ဂမိဿန္တော စ္ဆဝါသုတ်ဖြင့် စ္ဆပြု”ဟူလို၊] ဒေဝဒတ္တေန-သည်၊ ဂါမော-ကို၊ ဂစ္ဆိယတေ-သွားအပ်၏၊ပေ၊ ဂစ္ဆိယာမေ့။

ခံစေ၍, ထို ဝါ သဒ္ဒါက ပါဠိတော်နှင့်လျော်ခဲ့အောင် သတ်မှတ်ပေးရသည်၊ထို ဝါ သဒ္ဒါ၏ သတ်မှတ်ချက်ကြောင့် ယပစ္စည်းနှင့် တကွဖြစ်ခဲ့သော ဓာတ္ထန် စ ဝဂ် (တ) ဝဂ်ကို အစဉ်အဲ့တိုင်း စဝဂ်ပြု၊စနှင့် တကို စ,ဆနှင့် ထကို ဆ-ဤသို့ အစဉ်ကျအောင်ပြုပါ ဟူလို၊ ယနှင့် တကွ ဓာတ္ထန် ရ-ဝကိုကား အစဉ်အတိုင်း ယ-ဝပြု။ [ခံဆောင်ပုဒ်ကို အခြေပြု၌ ပြထားပြီ။]

(၄၄၇) ဝဝတ္ထိတ၊ပေ၊ဝါ သဒ္ဒေါ—ဣဝဏ် လာရာ၌ ဝါသဒ္ဒါ၏ သတ်မှတ်ချက်ကြောင့်“ဂမ္ဓတေ, ဂမျတေ—ပစ္ဆတေ”စသော ရုပ်များ၌ မလာရ, “ဂဓိယတေ—ဂစ္ဆိယတေ,ပစိယတေ”စသည်၌သာ လာရသည်၊အချုပ်မှာ—“ဂမ်+ယ+တေ”ဟု ဖြစ်ရာ၌

(၄၄၈) စ္ဆာဒေသာဘာဝေ-စ္ဆ အပြု မရှိရာ၌၊ ဓာတ္ဟိတိ ယောတိ ဝါတိစ ဝတ္တတေ။

ပုဗ္ဗရူပဥ္စ။ ။ဟေဌာ - အောက်သုတ်၌၊ အနုတ္တေဟိ - မဆိုအပ်သော ဓာတ်တို့မှ၊ ပရသ္သေဝ - နောက်ဖြစ်သော ယ ပစ္စည်းကိုသာ၊ ဣဒံ - ဤသုတ်ဖြင့် ယူခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ က ဌ ပဝဂ္ဂ ယကာရလသန္တေဟေဝ-က ဝဂ်, ဌ ဝဂ်, ပ ဝဂ်, ယ အက္ခရာ, လ အက္ခရာ, သ အက္ခရာ အဆုံးရှိသည်သာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓာတုဟိ-တို့မှ၊ ပရော-သော၊ သော ယပစ္စယော-သည်၊ ပုဗ္ဗရူပံ-သို့၊ ဝါ အာဟဋ္ဌတေ - ဝိကပ်ရောက်၏၊ ဣတိ - ဤသုတ်ဖြင့်၊ မကာရာ - မ အက္ခရာမှ၊ ပရဿ - သော၊ ယကာရဿ - ယ အက္ခရာ၏၊ မကာရော - မ ပြု၊ ဂမ္မတေ, ဂမီယတေ - သဉ်းအပ်၏၊ ပေ၊ ဂမ္မသေ - ဂမီယသေ, ဂမ္မဝ္ဟေ - ဂမီယဝ္ဟေ၊ ပေ၊ ဂမ္မာမ္ဟေ-ဂမီယာမ္ဟေ၊ ပရဿပဒတ္တော - ပရဿပုဒ် အဖြစ်သည်၊ (သတိ - သော်)၊ ဂစ္ဆိယျတိ ဂစ္ဆိယျန္တိ - ဟု ဖြစ်၏၊ ဂစ္ဆိယတိ ဂစ္ဆိယန္တိဝါ - ဟုလည်းရှိ၏၊ ဂမ္မတိ၊ ပေ၊ ဂမီယန္တိ - ဟု ဖြစ်၏၊ ဣကာရာဂမေ - ဣ လာရာ၌၊ ဂမိယျတိ, ဂမိယျန္တိ-ဟု ဖြစ်၏၊ တထာ-ထို့အတူ ဃမ္မိယတိ ဃမ္မိယန္တိ ဣစ္စာဒိ-တည်း၊ .... ဝတ္တမာနဝိဘတ္တိ - ဝတ္တမာန် ဝိဘတ်သည်၊ (နိဋ္ဌိတာ-ပြီ)။

"မ"ကပ်ဘို့ရာ သရမရှိ၍သာ ဣဝဏ်လာရသည်၊ ယကို ပုဗ္ဗရူပ် ပြု၍ "ဂမ္မတေ"ဟုဂင်း, မ်ကို ယသို့ကပ်၍ "ဂမျတေ"ဟုဂင်း စသည်ဖြစ်ရာ၌ ကပ်ဘို့သရ မလိုသောကြောင့် ဣဝဏ် လာဘွယ်မလို—ဟု မှတ်။

(၄၄၈) **ဟဋ္ဌာနုတ္တေဟိ၊ ပေ၊ ဝါ**— "တသ စဝဂ္ဂ" သုတ်ဖြင့် စ ဝဂ်-တ ဝဂ်-ရ—ဝအက္ခရာများကို ဝါသဒ္ဒါ၏ သတ်မှတ်ချက်အရ ယူခဲ့ပြီ၊ ထိုသုတ်၌ မဆိုအပ်သေးသော က-ဌ-ပ ဝဂ် ၅ ခုနှင့် ယ-လ-သ အက္ခရာတို့ ဆုံးလျက်ရှိသော သကဓာတ်စသည်ကို ဤသုတ်ဖြင့် ယူသည်၊ ဟ ဌ အံ တို့ကား ပါဠိပုံစံမရှိ၍ ယူဘွယ်မလို၊ ထို့ကြောင့် ဤသုတ်ဖြင့် က ဝဂ် စသည် ဆုံးသော ဓာတ်နောင် ဘောကံ အဏ္ဍ၌ သက်သော ယ ပစ္စည်းကို ရှေ့ဓာတ္တန် ဗျည်းနှင့် တူအောင် ပြုသည်၊ [ခဆောင်ပုဒ်နှင့်တကွ ကြွင်းသော မှတ်ဘွယ်ကို အခြေပြု၌ ပြထားပြီ။]

ပဥ္စမီ ဝိဘတ်ခဏ်း

(၄၄၉) ပဥ္စမီ၊ ပေ၊ အာမဍေ။ ။တ္ဝာဒယော - တု အစရှိကုန်သော၊ ဒ္ဝါဒသ - ၁၂ လုံးသော ဝိဘတ် တို့သည်၊ ပဥ္စမီသညာ - ပဥ္စမီ အမည် ရှိကုန်သည်၊ ဟောန္တိ။

(၄၅၀) အာဏတျာ၊ပေ၊ပဥ္စမီ။ ။အာဏတျတ္ထေစ-စေခိုင်းခြင်း အနက် ဒ္ဋ္ဌဂုဏ်း၊ အာသိသတ္ထေစ-တောင့်တခြင်း အနက်ဒ္ဋ္ဌဂုဏ်း၊ အနုတ္တကာလေ-အနီး ဒ္ဋ္ဌ ဆိုအပ်သော ပစ္စုပ္ပန်ကာလ၌၊ ဝါ-ဆိုအပ်သော ကာလ မဟုတ်ရာ၌၊ ပဥ္စမီ ဝိဘတ္တိ ဟောတိ၊ ကာလာဓိကာရေ-လိုက်သော ကာလ သဒ္ဒါသည်၊ သတိုပိ-ရှိပါလျက်လည်း၊ ပုနကာလဂ္ဂဟဏေန-အပိုကာလသဒ္ဒါကြောင့်၊ ဝိဓိနိမန္တနာ. ဧ့ဿနာ.နုမတိ ပတ္ထနာ ပတ္တကာလာဒီသု စ-ဝိဓိ, နိမန္တန, အဧ့ဿန, အနုမတိ, ပတ္ထနာ, ပတ္တကာလ အစရှိသော အနက်တို့၌လည်း၊ ပဥ္စမီ-ပဥ္စမီ ဝိဘတ်သက်။

အာဏာပနံ - စေခိုင်းခြင်း၊ အာဏတ္တိ-ခြင်း၊ အာသိသနံ-တောင့်တခြင်း, အာသိဋ္ဌော - ခြင်း၊ သောစ - ထို တောင့်တခြင်း ဟူသည်လည်း၊ ဣဋ္ဌသဒ္ဒ-အလိုရှိအပ်သော၊ အသမ္ပတ္တာသ - မရောက်သေးသော၊ [အချို့စာ၌ "အ" ကျ၏၊ "အာသီသနံ အာသီ, အပ္ပတ္တာသ ဣဋ္ဌသ အတ္ထာသ ပတ္တုံဣစ္ဆာ" ဟု ကာသိကာဝုတ္တိ စသည်၌ "အပတ္တာသ"ဟု အ-ပါသည်ချည်းတည်း။]

---

(၄၄၉) သုတ်၌"တုစ+အန္တ္ရာစ+ပေ+အာမဍေစ,တု အန္တ္ရာပေါအာမဍေ"ဟု သမာဟာရဒွန်သမာသ်တွဲ၍ "တု အန္တ္ရာပေါအာမဍေဟူသော တဆဲ့နှစ်လုံးသည်" ဟုပေး၊"ပဥ္စမိတိ တ္မာဒိနံ သဏ္ဌာတဝေါဟာရော=ပဥ္စမီဟူသောနာမည်သည် တု စသော ဝိဘတ်တို့၏ သဏ္ဌာနာမည်တည်း"ဟု ဋီကာဖွင့်သောကြောင့်"ပဥ္စန်း+ပူရဏီ ပဥ္စမီ" ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ "၅ ခုမြောက် ဝိဘတ်"ဟု ကြံနေဘွယ်မလို၊ ဝတ္တမာန်ထောက်၍ ၂ ခုမြောက် ဖြစ်သော်လည်း သဏ္ဌာတ၌ တု စသည်ကိုပဥ္စမီ မှည့်သောကြောင့် ထိုသဏ္ဌာတ နာမည်ကို ရှင်မဟာကစ္စည်းက ယူထားသော အတွင်ရှိဋ္ဌနာမည်သာ ဖြစ်သည်-ဟူလို၊ သဒ္ဒနိတ်၌ အန္တဏ္ဍ နာမည်ဖြစ်အောင် ကြံပုံကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ၌ ဖြဲထားသည်။

(၄၅၀) **သတိပိ၊ပေ၊ပဥ္စမီ** —— ကာလေသုတ်မှ လိုက်လာသော ကာလသဒ္ဒါ ရှိသောကြောင့်"အနုတ္တေ"ဟု ဆိုလျှင် ပြီးကောင်းလျက် မဆိုဘဲ"အနုတ္တကာလေ"ဟု ကာလသဒ္ဒါကို ဆိုပြန်၏၊ကာလသဒ္ဒါကလည်း ကြိယာအနက်ကိုဟောရကား ထိုကာလ သဒ္ဒါပိုကြောင့် "ဝိဓိ=စီမံခြင်းစသော ကြိယာအနက်တို့၌လည်း ပဥ္စမီဝိဘတ်သက်"ဟု အနက်ပိုကို သိရသည်၊ ဝိဓိ စသည်တို့၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ဆိုင်ရာပုံစံ၌ ပြအံ့။

အတ္ထဿ – အကျိုးကို၊ ပတ္ထနံ – ဆုတောင်းခြင်းတည်း၊ [၎င်းနောက်၌ "အာသိဋ္ဌော"ပါသည်းကား အပို၊] တသ္မိံ အာဏတျာသိဋ္ဌေ-ထိုဖစခိုင်းခြင်း, တောင့်တခြင်း အနက်၌ (ပဥ္စမိ ဟောတိ)။

အနု (သမိပေ) – အနိုး၌၊ ဥတ္တကာလော – ဆိုအပ်သော ကာလတည်း၊ အနုတ္တကာလော – အနိုး၌ ဆိုအပ်သော ကာလ၊ ပစ္စုပ္ပန္နကာလော – ပစ္စုပ္ပန် ကာလတည်း၊ ဤတိ အတ္ထော-နက်၊ ဝါ-တနည်း၊ ဥတ္တကာလော-အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် ဟု ဆိုအပ်သော ကာလသည်၊ နု – မဟုတ်၊ အနုတ္တကာလော-ဆိုအပ်သော ကာလမဟုတ်၊ ကသ္မိံ အနုတ္တကာလေ - ထို အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် ဟု မဆိုအပ်သော အနက်၌၊ ကာလံ – ကာလကို၊ အနာမသိတ္ဝာပိ–မသုံးသပ်မူ၍လည်း၊ (ပဥ္စမိ) ဟောတိ၊ ဤတိအတ္ထော-နက်။

အာဏာဝပနံ၊ပေ၊တသ္မိံ အာဏတျာသိဋ္ဌေ–တို့ကား သုတ်၌ပါသော အာဏတျာသိဋ္ဌေ၏ အဖွင့်တည်း၊ "အာဏာဝပနံ အာဏတ္တိ" ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ "ချက်လော,သွားလော, ချက်လေ-ချက်ချေ" စသည်ဖြင့် အထက်လူက အောက်လူကို စေခိုင်းခြင်းသည် အာဏတ္တိ အနက်မည်၏၊ "အာသိသနံ အာသိဋ္ဌော" ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ ထို အာသိဋ္ဌဟူသည် မိမိအတွက် ဖြစ်စေ သူတပါးအတွက်ဖြစ်စေ အလိုရှိအပ်သော ရောက်လည်းမရောက်လာသေးသော အကျိုးကိုမြော်လင့်တောင့်တခြင်းတည်း၊ ပုံစံ၌ ထင်ရှားလတ္တံ့၊ "အာဏာဝပနံ အာဏတ္တိ, အာသိသနံ အာသိဋ္ဌော" ဟု ဝိဂ္ဂဟ ပြုပြီးနောက်, ဝါကျာဝတ္ထိကန္တုနည်းဖြင့် သုတ်၌ ပါသည့်အတိုင်း ပြလို၍ "တသ္မိံ အာဏတျာ သိဋ္ဌေ"ဟု မိန့်ရကား "တသ္မိံ အာသိဋ္ဌေ"ဟု ယခု စာများရှိရာ၌ "အာဏတျာ"ကျသည် ဟု ထင်သည်။

အနု သမိပေ၊ပေ၊ပစ္စုပ္ပန္နကာလော တျတ္ထော — အာချာတ် ကြိယာများကို ကာလဖြင့် သိမ်းယူ ရေတွက်ပြရာ၌ ကာလ ၃ မျိုးဖြင့် ရေတွက်နည်း, ကာလ ၆ မျိုးဖြင့် ရေတွက်နည်းဟု ၂ မျိုးရှိ၏၊ "ယံ တိကာလံ" စသောဂါထာ၌ ကာလ ၃ မျိုးဖြင့် ရေတွက်ပုံကို သိရ၏၊ "ကာလသဿ အတီတာ နာဂတ၊ပေ၊ကာလာတိပတ္တိဝသေန ဆဓာဘိန္နတ္တာ" ဟူသော စကား၌ ကာလ ၆ မျိုးဖြင့် ရေတွက်ပုံကို သိရ၏၊ ထိုတွင် ကာလ ၃ မျိုးဖြင့် ရေတွက်နည်းနှင့် သင့်လျော်အောင် "အနုတ္တကာလေ"ပုဒ်ကို ဖွင့်ပြလို၍ "အနု၊ပေ၊ပစ္စုပ္ပန္နကာလော တျတ္ထော" ဟု မိန့်သည်၊ "အနု+ဥတ္တကာလေ"ဟု ခွဲ၍ အနုဥပသာရသည် သမိပ အနက်ဟောပ သည်း-ဟု သိစေလို၍ အနုကို "သမိပေ"ဟု ဖွင့်သည်၊ အတိတ်ကြိယာသည် လွန်ပြီးဖြစ်၍ ဓေးဓ်၊ အနာဂတ်ကြိယာသည်း မဖြစ်သေး၍ ဓေးဓ်၊ ပစ္စုပ္ပန် ကြိယာကား အနိုးကပ်လျက်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် "အနု+ဥတ္တကာလော-အနိုး၌ ဆိုအပ်သော ကာလ ဟူသည် ပစ္စုပ္ပန် ကာလပင်ဘည်း" ဟု "အနုတ္တကာလော" အရ သရုပ်ကို ပြလို၍ "ပစ္စုပ္ပန္နကာလော တျတ္ထော" ဟု မိန့်သည်။

နံ+ဥတ္တကာလေ၁၊ပေ၊အနာဂမသိတ္တာဝိ ဟောတိတျတ္ထော–ကာလ ၆ မျိုးနှင့် သင့်လျော်အောင် တနည်းဖွင့်ပြလို၍ "နံ+ဥတ္တကာလော"စသည်ကို မိန့်၊ "နံ+ဥတ္တ ကာလော – အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် ဟု ဆိုအပ်သော ကာလ မဟုတ်" ဟူရာ၌ "မည်သည့် ကာလ၌ ပဉ္စမီဝိဘတ် သက်သည်"ဟု ကာလကို မသုံးသပ်ခြင်းကို "အနုတ္တ ကာလ ခေါ်သည်"ဟုပြလို၍ "ကာလံ အနမသိတ္တာဝိ"ဟု မိန့်သည်၊"ကာလကို မသုံး သပ်ခြင်း"ဟူသည်လည်း ကာလ နာမည် မတပ်ခြင်းပင်တည်း၊"ဝတ္တမာနာ ပစ္စုပ္ပန္နေ, အပစ္ဆက္ခေ ပရောက္ခာတိတေ, အနာဂတေ ဘဝိဿန္တိ"တို့ကဲ့သို့ ပစ္စုပ္ပန်ကာလ-အတိတ် ကာလ အနာဂတ် ကာလ ဟူ ကာလ နာမည်ကို လုံးဝ မတပ်ဘဲ "အာဇာတို့ အာသိဋ္ဌ ကြိယာ အနက်၌ ပဉ္စမီ ဝိဘတ်သက်"ဟု ဆိုလိုသည်၊ "ကာလံ အနာမသိတ္တာဝိ"ဟု သိဟိုဋ္ဌမှု၌ ရှိ၏၊ ထို့ အပိသဒ္ဒါဖြင့် ပဌမနည်းအလို "ပစ္စုပ္ပန်ကာလ"ဟု ကာလကို သုံးသပ်ခြင်းကို ဆည်းသည်။

ဆက်ဥုံးအံ့—"သုခီဘဝတု=ချမ်းသာခြင်းရှိသုံ ဖြစ်ပါစေ"ဟု ဆုတောင်းရာ၌ ဆုတောင်းမှု ကြိယာသည် နှုတ်ဖြင့် ဆိုလိုက်သည်နှင့်တပြိုင်နက် ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊"ဩဒနံ ပဟတု = ထမင်း ချက်လော"ဟု စေခိုင်းရာ၌လည်း စေခိုင်းမှု ကြိယာသည် နှုတ်ဖြင့် ခိုင်းသည်နှင့် တပြိုင်နက် ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ "သွေ+ပစတု=နက်ဖန်+ချက်လော"ဟု အနာဂတ်အတွက်ခိုင်းစေကာမှု စေခိုင်းမှုအာဇာတို့ကြိယာကားခိုင်းသည်နှင့်တပြိုင်နက် ဖြစ်ပေါ်လာသည်ပင်၊ ထို့ကြောင့် ကို အာဇာတို့ အာသိဋ္ဌကြိယာတို့ကို "အန္နံ+သမိပေ ဥတ္တကာလော"အရ ပစ္စုပ္ပန်ကာလဟု ပဌမနည်း ဖွင့်ပြခြင်းသည် သင့်လျော်၏။

"ဂစ္ဆတု-သွားလော"စသည်ဖြင့် စေခိုင်းရာ၌ စေခိုင်းခြင်း ကြိယာကိုသာ ဝတ္တုရ၏၊ "မဂ္ဂံ ဂစ္ဆတိ"စသည်တို့ကဲ့သို့ သွားဆဲ-သွားပြီး-သွားလတံ့ကြိယာကို မဝတ္တုရ၊ထို့အတူ "သုခီ ဘဝတု-ချမ်းသာပါစေ"ဟု တောင့်ကရာ၌လည်း တောင့်တခြင်း ကြိယာကိုသာ ဝတ္တုရ၏၊ ချမ်းသာပြီး–ချမ်းသာဆဲ–ချမ်းသာလတံ့ ကြိယာကို မဝတ္တုရ၊ ထို့ကြောင့် အာဇာတို့ အာသိဋ္ဌကြိယာများကို "မည်သည့်ကာလ"ဟု မဆိုရ၊ ကာလကို လုံးဝ မသုံးသပ်-ကာလ နာမည် မတပ်ဘဲ အာဇာတို့ ကြိယာအနက် အာသိဋ္ဌ ကြိယာအနက်၌ ပဉ္စမီသက်သည်ဟု ပြလို၍ "နံ+ဥတ္တကာလော"စသည်ဖြင့် ဒုတိယနည်းဖြင့်ပြခြင်းလည်း သူ့အာဘော်နှင့်သူ သင့်လျော်သည်ပင်။

သဒ္ဒနီတိ။ ။အတ္ထာနံ ဂမနာဒီနံ, နိပ္ပတ္တိ နံ တု ဒိသတို၊
ဂစ္ဆတု ဂစ္ဆယျိစ္စာဒိ, ဝုတ္တကာလေ ယတော တတော၊
အဝုတ္တကာလေ နိဒ္ဒိဋ္ဌာ, တဒ္ဒိပကဝိဓာတ္တိယော။

ယတော–အကြင့်ကြောင့်၊ ဂစ္ဆတု ဂစ္ဆယျိစ္စာဒိ ဝုတ္တကာလေ–ဂစ္ဆတု, ဂစ္ဆယျ ဟစသို့သည်ကို ဆိုအပ်ရာအခါ၌၊ ဂမနာဒီနံ အတ္ထာနံ–သွားခြင်းစသော ကြိယာ အနက်ကို၏၊ နိပ္ပတ္တိ–ဖြစ်ခြင်းကို၊ နဒိသဘို့–မမြင်အပ် (မဝတ္တုရ)၊ တတော–ကြောင့်၊ တဒ္ဒိ ပကာ–ထို အာဇာတို့ အာသိဋ္ဌ အနက်ကို ပြတတ်သော ဝိဘတ်တို့ကို၊ အဝုတ္တကာလေ–ကာလကို မဆိုအပ်ရာ၌၊ ဝါ-ကာလတို့ကို မသုံးအပ်ဘဲ၊ (ထေရေန-ကစ္စည်းဂေထ၌သည်၊) နိဒ္ဒိဋ္ဌာ–ညွှန်ပြအပ်ကုန်၏။

တတ္ထ-ထို အာဏတ္တိ အာသိဋ္ဌ အနက်တို့တွင်၊ အဲ့သိသနတ္ထေ-ဖောင့်တခြင်း အနက်၌၊ ဘူခာတုတော-မှ နောက်၌၊ ပဋ္ဌမိ ပဌမ ပုရိသေက ဝစနံ-ပဋ္ဌမိဝိဘတ် ပဌမပုရိသ် ကေဝုစ်ဖြစ်သော၊ တု-တု ဝိဘတ်သက်၊ အပစ္စယ ဝုဒ္ဓိ အဝါဒေသာ-အပစ္စည်း, ဝုဒ္ဓိ, အဝအပြုတို့သည် (ဟောန္တိ)၊ သော-ထိုသူသည်၊ သုခီ-ချမ်းသာခြင်း ရှိသူသည်၊ ဘဝတု-ဖြစ်ပါစေသတည်း၊ တေ-ထိုသူတို့သည်၊ သုခိတာ-သုခ ရှိကြကုန်သည်၊ ဘဝန္တု-ဖြစ်ပါစေကုန်သတည်း။

(၄၅၁) ဝိပရိဏာမေန-ဖြင့်၊ အကာရတောတိ ဝတ္တတေ။

ဟိလောပံဝါ။ ။အကာရဒတော-မှ၊ ပရော-သော၊ ဟိ ဝိဘတ်-သည်၊ လောပံ, ဝါ, အာပဇ္ဇတေ၊ တံ, သုခီ-သည်၊ ဘဝ-ဖြစ်ပါစေသတည်း၊ ဘဝါဟိ ဝါ-လည်း ရှိ၏၊ ဟိမှ်-ဟိ ဝိဘတ်ကြောင့်၊ ဒီဃော-ဒီဃပြု၊ [အကာရော ဒီဃံ ဟိမိမေသု-ဖြင့် ပြု၊] တုမှေ သုခိတာ ဘဝထ၊ အဟံ သုခီ, ဘဝါမိ-ဖြစ်ရပါလို၏၊ မယံ သုခိတာ("သုခိနော"ဟုလည်း ရှိ၏), ဘဝါမ-ဖြစ်ရပါလိုကုန်၏၊ အတ္တာနောပဒေ-၌၊ သော သုခီ ဘဝတံ-ဖြစ်ပါစေသတည်း၊ ပေ၊ မယံ သုခိတာ ဘဝါမသေ-ဖြစ်ရလိုကုန်၏။

တတ္ထ၊ ပေ၊ သုခီ ဘဝတု — သုတ်၌ အာဏတ္တိ အနက်ကို ရှေထားသော်လည်း ဖွင့်ခဲ့သော အနက် ၂ ပါးတွင် အာသိဋ္ဌ အနက်က နီးကပ်နေသောကြောင့် ပစ္စာသတ္တိ နည်းအားဖြင့် အာသိသဋ္ဌ အနက်၏ ပုံစံကို ရှေးဦးစွာ ပြလိုရကား "တတ္ထ အာသီသနတ္ထေ" စသည် မိန့်၊ "သော သုခီ ဘဝတု" သည် သူတပါးအတွက် ဆုတောင်းတခြင်း၊ ထို ဟောင်တအပ်သော ချမ်းသာမှုသည် အလိုရှိအပ်သောကြောင့် ဣဋ္ဌလည်း ဖြစ်၏, ထိုသူ့မှာ မရသေးသောကြောင့် အသမ္ပတ္တလည်း ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် "သောစ ဣဋ္ဌသ အသမ္ပတ္တသ အတ္ထသ ပတ္ထနံ" ဟု ဖွင့်ခဲ့သည်၊ ဤသို့ သူတပါးအတွက် တောင့်တရာ၌ "ဘဝတု-ဖြစ်ပါစေသတည်း, ဖြစ်ပါစေ ခလို, ဖြစ်စေချင်၏, ဖြစ်စေလို၏" ဟု သင့်သလို မြန်မာ ပြန်ကြသည်။

(၄၅၁) အဟံ သုခီ ဘဝါမိ—ငှင်းကား မိမိအတွက် တောင့်တခြင်းတည်း၊ မိမိအတွက် တောင့်တမှု၌ ဆုတောင်းခြင်း(ပတ္ထနာ)လည်းပါဝင်၏၊မှန်၏-ဆုတောင်းခြင်းဟူသည့် ဣဋ္ဌလည်းဖြစ်—အသမ္ပတ္တလည်းဖြစ်သော အကျိုးကို မြော်လင့်တောင့်တခြင်းပင်တည်း၊ ဤသို့ ဆုတောင်းရာ၌ "အဲယံ သုမန မာလာဝေ-ဤ မြလေးပန်းကဲ့သို့၊ နိမ္မတ္တ ဌာနေ—ဖြစ်လေရာ ဌာန၌၊ ပိယာဝေ—ချစ်အပ်သူသည်သာ၊ ဟောမိ-ဖြစ်ရပါလို၏"ဟု ကောင်းသော ဆုတောင်းခြင်း "ဣမံ-ဤသူ့ကို၊ ဇီဝိတာ—အသက်မှ၊ ဧဝါရောပေတုံ—ချခြင်းငှါ၊ သမတ္ထော—စွမ်းနိုင်သူသည်၊ ဘဝါမိ—ဖြစ်ရပါလို၏"ဟု မကောင်းသော ဆုဘောင်းခြင်း, ဤ ၂ မျိုးလုံးပင် ပါဝင်သည်၊ ဤ မိမိအတွက် အာသီသ ပြုရာ၌ "ဖြစ်ရပါလို၏, ဖြစ်ရပါစေသား"စသည်ဖြင့် သင့်သလို ပေးနိုင်သည်။

ကမ္မနိ - ဠ္ဍ၊ တယာ - သည်၊ အနုဘူယတံ - ခံစားအပ်စေသတည်း၊ပေ၊ အနုဘူယာမသော၊ ပရဿပဒတ္တော - ပရဿပုဒ်အဖြစ်ဠ္ဍ၊ အနုဘူယတု၊ ပေ၊ အနုဘူယာဟိ - သတည်း၊ ဣစ္စာဒိ - တည်း၊ ဘာဝေ - ဘော အနက်ဠ္ဍ၊ ဘူယတံ - ဖြစ်ရာသတည်း၊ [သမိဠ္ဍ် "အနု"မပါ, ဝတ္တမာန်တုန်းကလည်း မပါခဲ့။]

အာဏတ္တိယံ - စေခိုင်းခြင်း အနက်ဠ္ဍ၊ ကတ္တရိ - ကတ္တား အနက်ဠ္ဍ၊ (ဥဒါဟရဏံ-ကား၊) ဒေဝဒတ္တော-သည်၊ ဒါနိ-ယခု၊ ဩဒနံ-ကို၊ ပစတု-ချက်လော၊ ပစန္တု - ချက်ကုန်လော၊ ပေ၊ ပစာမသေ - ချက်ကုန်လော၊ ကမ္မနိ-ဠ္ဍ၊ ယပစ္စယ စဝဂ္ဂါဒိ-ယ ပစ္စည်း, စ ဝဂ် အစရှိသော အစီအရင်သည် (ဟောတိ)၊ ဒေဝဒတ္တေန-သည်၊ ဩဒနော-ကို၊ ပစ္စတံ-ချက်အပ်လော၊ပေ၊ ပစ္စာမသေ-ချက်အပ်ကုန်လော၊ ပရဿပဒတ္တေ၊ပေ၊ပစ္စာမ-ချက်အပ်ကုန်လော၊ တထာ-ထိုမှတပါး၊ ဂါမံ-သို့၊ ဂစ္ဆတု-သွားလော၊ပေ၊ဃမ္မန္တု-သွားကုန်လော၊ ဣစ္စာဒိ - တည်း၊ ကမ္မနိ - ဠ္ဍ၊ ဂစ္ဆိယတံ - သွားအပ်လော၊ပေ၊ဂမ္မတု - လော၊ ဣစ္စာဒိ။

ဝိဓိမှိ-စီရင်ခြင်း အနက်ဠ္ဍ၊ (ဥဒါဟရဏံ)၊ ဣစ-ဤအရပ်ဠ္ဍ၊ ပဗ္ဗတော-တောင်သည်၊ ဟောတု - ဖြစ်စေ၊ ဒေယံ ပါသာဒေါ - ဤ ပြာသာဒ်သည်၊ သုဝဏ္ဏမယော - ရွှေအတိ ပြီးသည်၊ ဟောတု-ဖြစ်စေ၊ ဣတျာဒိ-ဤသို့ အစ

အာဏာတ္တိယံ—"ချက်လော, သွားလော, ချက်စေ, သွားစေ" စသည်ဖြင့် အမိန့်အာဏာ ပေးခြင်းသည် အာဏာတ္တိ မည်၏၊ ပျင်းရိနေသော မိဒိကိုယ်ကိုပင် မိမိဘာသာ စေခိုင်းခြင်းမျိုးလည်း ရှိနိုင်သောကြောင့် "အဟံ ပစာမိ-ငါချက်လော" ဟူသော ဥတ္တမပုရိသလည်း ရှိနိုင်၏၊ ထိုသို့ မရှိနိုင်သော အဏ္ဍလည်း ရုပ်စဉ် မပျက်စေခြင်းငှါ ထည့်၍ ပြထားရသည်။ [အာဏာတ္တိနှင့် ကာရိတ်အထူးကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာမှာ ရှု။]

ဝိဓိမှိ—ဤ "ဝိဓိမှိ" စသည်ကား ကာလသဒ္ဒါပိုဖြင့် ရအပ်သော အနက်များ၏ ပုံစံကိုပြသောစကားတည်း၊ မောဂ္ဂလ္လာန်ဠ္ဍ "ပဉ္စပတ္တိနာ ဝိဓိသု" ဟု အနက် ၃ မျိုးကိုပြ၍ ဝိဓိအတွင်းဠ္ဍ ဒိဋ္ဌမဗ္ဗိကတ္ထ (မျက်မှောက်အကျိုးကို စီမံခြင်း) သမ္ပရာယိကတ္ထ (တမလွန်အကျိုးကို စီမံခြင်း)နှင့် နိမန္တနန, အာမန္တနန, အဇ္ဈေသန, ပေသန (အာဏတ္တိ), အနုညာ, ပတ္ထကာလ တို့ကို သွင်းယူသည်၊ ရူပသိဒ္ဓိဠ္ဍကား နိမန္တနစသည်ကို ကာလ သဒ္ဒါပိုဖြင့် သီးခြား ယူထားသောကြောင့် ထို သီးခြားပြထားသော နိမန္တနစသည်မှ ကြွင်းသော စီမံမှု (စီရင်မှု) ကိုသာ ဝိဓိဟု ဆိုရတော့သည်၊ ထို့ကြောင့် "ဣဟ ပဗ္ဗတော ဟောတု-ဤနေရာ၌ တောင် ပေါ်ပေါက်စေ" ဟု မိဋ္ဌာန်မှုသည် တောင်ပေါ်အောင် စီမံမှု ဝိဓိတမျိုးပင်တည်း—ဟု မှတ်၊ "ဤပြာသာဒ်သည် ရွှေအတိ ပြီးစေသတည်း" ဟု မိဋ္ဌာန်ရာ၌လည်း နည်းတူ။

ရှိသည်တည်း၊ ["ဣတျာဒီသု"ရှိသည်ကား ပါဠိပျက်၊ သီဟိုဠ်မူဋ္ဌ "ဣတိ အာဒိ"ဟုသာ ရှိသည်။] နိမန္တနေ-ပင့်ဘိတ်ခြင်း အနက်၌ (ဥဒါဟရဏ်)၊ ဘန္တေ-ရား၊ ဘဂဝါ-သည်၊ မေ-တ၌သို့တော်၏၊ ဘောဇနံ-ဘောဇဉ်ကို၊ အဓိဝါသေတု - လက်ခံတော်မူပါ၊ ဣဓ - ဤနေရာ၌၊ ဘဝံ - အရှင်သည်၊ နိသီဒတု-ထိုင်တော်မူပါ။

အဇ္ဈေသနေ — တိုက်တွန်းခြင်း အနက်၌၊ (ဥဒါဟရဏံ)၊ ဘန္တေ, ဘဂဝါ - သည်၊ ဓမ္မံ - ကို၊ ဒေသေတု - ဟောတော်မူပါ။.... အနုမတိယံ - ခွင့်ပြုခြင်း အနက်၌ (ဥဒါဟရဏံ)၊ ဘဝံ - အရှင်သည်၊ ပဥ္စံ - ပြဿနာကို၊ ပုစ္ဆတု - မေးတော့၊ ဘဝံ - သည်၊ ပဝိသတု - ဝင်ခဲ့တော့၊ ဇတ္ထ - ဤနေရာ၌၊ နိသီဒတု - ထိုင်တော့၊ ["ဓေနိသီဒ"ဟု ပါဠိတချို့ရှိ၏။]

နိမန္တန—ယခုခေတ် ဆွမ်းစားပင့်သော အပင့်အဖိတ်မျိုး, နေရာဖြင့် ဖိတ်မန်သော အဖိတ်မျိုးသည် နိမန္တနမည်၏၊ပုံစံကိုကြည့်ပါ၊ ဤ၌"အာမန္တန—ခေါင်ခြင်းအနက်" မပါသေး၊"အာဂန္ဆတု ဘဝံ-အရှင်လာပါ"တည်း၊မြန်မာလို"လာခဲ့ပါဘုး,ကြွခဲ့ပါဘုး" ဟုခေါသော အခေါမျိုးတည်း၊ထို ခေါင်ခြင်းသည် ဘိတ်ခေါခြင်းပင်ဖြစ်၍ နိမန္တနဋ္ဌ သွင်းယူဟန်တူသည်။

အဇ္ဈေသန—ရှိသေသော စေခိုင်းခြင်းကိုပင် "အဇ္ဈေသန—တိုက်တွန်းခြင်း"ဟု ခေါ၏၊ ထို့ကြောင့် "ဒေသေတု—ဟောတော်မူပါ"ဟု ရှိသေသံ ပါသော ပုံစံကို ပြထားသည်၊ မောဂ္ဂလ္လာန ပဉ္စကာဒ္ဒလည်း"သက္ကာရပုဗ္ဗင်္ဂကာ—ရှိသေခြင်း ရှေးရှိသော၊ ဗျာပါရကာ—ထိုထို ကိစ္စ၌ ယှဉ်စေခြင်းသည်၊ ဝါ—တိုက်တွန်းခြင်းသည်၊ အဇ္ဈေသနံ—မည်၏"ဟုဖွင့်၏၊အဇ္ဈေသန မဟုတ်သော အာဏတ္တိမျိုးကား"ပေသန-စေခိုင်းခြင်း" ဟုဖွင့်သည်၊ ထို့ကြောင့် ဤရူပသိဒ္ဓိ အလိုအားဖြင့် ဆိုခဲ့ပြီးသော အာဏတ္တိ အနက်၌ ရှိသေသော တိုက်တွန်းခြင်းမျိုး မပါ၊မောဂ္ဂလ္လာန အလိုအားဖြင့်ကား အာဏတ္တိ အနက် ဟု သီးခြားမရှိ, အဇ္ဈေသန ပေသန ၂ မျိုးကိုပင် အာဏတ္တိ ဟု ခေါ၏၊ ထို့ကြောင့် "သဏာတူတိ သဝနာဏတ္တိဝစနံ"ဟူရာ၌ အာဏတ္တိသည် အဇ္ဈေသန(တိုက်တွန်းခြင်း) အာဏတ္တိ ဟု မှတ်။

အနုမတိယံ— "အနု—လျော်စွာ+မတိ—သိခြင်း" ဟူသည် သူတပါး၏ အလိုကို သိခြင်း, အလိုက်သိခြင်း, သူ့အလိုအတိုင်း ခွင့်ပြုခြင်းတည်း၊ ပြဿနာ မေးလိုသူကို "ပုစ္ဆတု—မေးတော့"ဟုဂုဏ်, ဝင်လိုသူကို"ပဝိသတု—ဝင်ခဲ့တော့"ဟုဂုဏ်,ထိုင်လိုသူကို "နိသီဒတု—ထိုင်တော့"ဟုဂုဏ် ဤသို့ ပြောဆိုမှုကို"ခွင့်ပြုသည်"ဟု ခေါ၏၊ "မေးခွင့်-ဝင်ခွင့်-ထိုင်ခွင့် ပြုသည်"ဟု ဆိုလိုသည်၊ ဤ အနုမတိကိုပင် "အနုညာ" ဟုလည်း ခေါသေး၏၊ အနု=အလျော်+ညာ=သိခြင်း။

ပတ္ထနာ - ပတ္ထနာ ဟူသည်၊ ယစနာ - ဇတောင်းရမ်းခြင်းတည်း၊ ဇမ - ကျွန်တော်မျိုးအား၊ ပဥ္စ - ၅ ရှာကုန်သော၊ ဂါမ ဝရာနိ - ရွာဆုတို့ကို၊ ဒဒါဟိ - ပေးတော်မူပါ၊ .... ဇမ-အား၊ ကေနယာနံ-မျက်စိတလုံးကို၊ ဒေဟိ-ပေးတော်မူပါ၊ .... ပတ္တကာလေ - ရောက်လာသောအခါကို ပြောခြင်း အနက်၌ (ဥဒါဟရဏံ)၊ တေ - အရှင်၏၊ ကဋ္ဌကရဏ္ဍော-ဖျာကို ရက်ခြင်း၌၊ ကာလော - အခါကျသည်၊ သမ္မတ္တော - ဆိုက်ရောက်ပြီ၊ ဘဝံ - အရှင်သည်၊ ကဋ္ဌံ-ဖျာကို၊ ကရောတု-ရက်ပါလော၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း၊....ပဥ္စမီ ဝိဘတ္တိ-သည်၊ (နိဋ္ဌိတာ—ပြီ။)

သတ္တမီ ဝိဘတ်ခဏ်း

(၄၅၂) **သတ္တမီ၊ပေ၊ယျောမ္ပေ။** ။ယျောဒယော-ယျ အစရှိကုန်သော၊ ဒ္ဝါဒသ-တို့သည်၊ သတ္တမီသညာ ဟောန္တိ။

ပတ္ထနာ ယာစနာ — “ကာလဂ္ဂဟဏေန၊ ပေ၊ ပတ္ထနာ ပတ္တကာလာဒီသု” ၌ ပြခဲ့သော ပတ္ထနာဟူသည် အာသီသ ပတ္ထနာမဟုတ်, တောင်းရမ်းခြင်း ပတ္ထနာတည်း-ဟု သိစေလိုရှိ “ပတ္ထနာ”ကို “ယာစနာ”ဟု ဖွင့်သည်၊ ထို့ကြောင့်လည်း ပုံစံ၌ တောင်းရမ်းခဲ့သောပြယုဂ်များကိုသာ ထုတ်ပြသည်၊ဧမောဂ္ဂလွာန်၌ကား ခွင့်တောင်းခြင်း ယာစနာအနက်, ဆုတောင်းခြင်း အာသီသအနက်ကိုပါ ပတ္ထနာ၌ သွင်းသည်၊ ထို့ကြောင့် “သံဃံ ဘန္တေ ဥပသမ္ပဒံ ယာစာမိ — အရှင်တို့ ... သံဃာတော်ကို ရဟန်းဖြစ်ခွင့် တောင်းပါ၏”ဟူသော ယာစနာလည်း ဤပတ္ထနာပင်တည်းဟု မှတ်၊ အာသီသ ပတ္ထနာကိုကား အာသိဋ္ဌ အနက်၌ ပြခဲ့ပြီ။

ပတ္တကာလေ — “ပတ္တ — ရောက်လာသော + ကာလ — အချိန်အခါ” ဤ၌ ရောက်လာသော အချိန်အခါကို ပြောပြခြင်း တိုင်အောင် ပတ္တကာလ အနက်ဟု မှတ်၊ လူတဇယောက်သည့် အချိန်မှန်မှန် သင်ဖြူး(ဗျာ)ရက်ရ၏၊ ထို အချိန်ကျရောက်ပါလျက် မရက်သေးသူကို “သမ္မတ္တောဒ္ဓ ကာလော ကဋ္ဌကရဏ္ဍော—သင်ဖြူးရက်ချိန် တန်ပြီ၊ ကရောတု ဘဝံ ကဋ္ဌံ—အရှင်သည် သင်ဖြူး ရက်ပါလော”ဟု ပြောဆိုခြင်းတည်း၊ ဤ၌ “ကရောတု ဘဝံ ကဋ္ဌံ”သာပုံစံထုတ်လိုရင်း၊ “သမ္မတ္တောဒ္ဓ တေ ကာလော ကဋ္ဌကရဏ္ဍော” ကား ပတ္တကာလ အနက် ထင်ရှားအောင် ထည့်အပ်သော အခြံအရံ စကားသာတည်း၊ “ကရောတု-ပြုလော”ဟု အာဏာတိသံ ပါသော်လည်း အာဏာတို့ သက်သက် မဟုတ်, “သမ္မတ္တောဒ္ဓ ဥ”သော စကားကြောင့် ပတ္တကာလ အနက်ဟု သိသာသည်။ [အခြားကျမ်းတို့၌ လာသော သမ္မ၊ ဆ္ဆာ,သပထ,အင်္ကောသတို့ကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာမှာရှု။]

(၄၅၂) ပရိကပ္ပဝါကျ၌ ပဌမပုရိသစသော ကေဝလိဘတ်များကို ပြုသောအခါ “ဘဝေ-ဖြစ်ရာ၏၊ ဝန္တေ-မှိုခိုးရာ၏” စသည်ဖြင့် ရုပ်ဖြစ်၏၊ ထို “ဘဝေ-ဝန္တေ” စသော ရုပ်များသည် နာမ်၌ သတ္တမီဝိဘတ္တန္တ ဖြစ်သော “ပုံရိသေ—စိတ္တေ” စသော ရုပ်များနှင့်

(၄၅၃) အနုတ္တကာလေတိ ဝတ္တတေ။

အနုမတိ ၊ ပေ ၊ သတ္တမီ။ ။အနုမတျတ္ထေစ - ခွင့်ပြုခြင်း **အနက်၌ဂင်း၊** ပရိကပ္ပတ္ထေစ-ကြံဆခြင်း အနက်၌ဂင်း၊ အနုတ္တကာလေ-၌၊ ဝါ-၌၊ သတ္တမီဝိဘတ်ကို ဟောတိ၊ အတ္ထဂ္ဂဟဏေန-အတ္ထသဒ္ဒါပိုဖြင့်၊ ဝိဓိ နိမန္တနာဒီသုစ-ဝိဓိအနက်, နိမန္တန အနက် အစရှိသည်တို့၌လည်း၊ သတ္တမီ - သတ္တမီဝိဘတ်သက်။

ကတ္တုံ - ပြုခြင်းငှါ၊ ဣစ္ဆတော - အလိုရှိသော၊ ပရဿ - သူဘပါးကို၊ အနုဇာနနံ - ခွင့်ပြုခြင်းသည်၊ အနုမတိ - မည်၏၊ ပရိကပ္ပနံ-ကြံဆခြင်းသည်၊ ပရိကပ္ပေါ - မည်၏၊ ယဒိနာမ ဘဝေယျ - အကယ်၍ ဖြစ်အံ့၊ ဣတိ - သို့၊ သလ္လက္ခဏံ-မှတ်သားခြင်း, နိရူပနံ-ကြံစည်ခြင်းသည်ချင်း၊ ပေတုကြိယာယ-အကြောင်းကြိယာ၏၊ သမ္ဘဝေ-ဖြစ်သင့်ခြင်းသည်၊ သတိ-ရှိသော်၊ ဖလ

တူ၏၊ ထို သတ္တမီဝိဘတ္တနာရုပ်နှင့် တူသော "ဘဝေ" စသည်ကို အစွဲပြု၍ ယျောစသော ဝိဘတ်များကို သဒိသူပစာရ (နာမ်သတ္တမီနှင့် တူသော) အားဖြင့် သတ္တမီဝိဘတ် ဟု မှည့်ခေါ်ရကြောင်းကို "ပရိကပ္ပဝစနေ ပဌမပုရိသာဒိ ကေဝစနန္တာနံ ဘဝေ ဝန္ဒေတျာဒီနံ သတ္တမိယန္တာ ပတိရူပကတာဒဿနတော ယျောဒီနံ သတ္တမိသညာ ဝုတ္တာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ" ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊ သို့သော် ထို နာမ် သတ္တမျန္တာရုပ်နှင့် တူသောရုပ်များကား အနည်းငယ်သာ ရှိသောကြောင့်ဂင်း, ထိုနာမ်ကျမ်း၌ မှည့်ခဲ့သော နာမည်နှင့် ဆက်သွယ်ခြင်း ရှိရိုးမှန်လျှင် ပဋ္ဌမိဟူသော နာမည်လည်း ဆက်သွယ်လျက် ရှိသင့်သောကြောင့်ဂင်း, ပဋ္ဌမိ နာမည်ကို နာမ်နှင့်မဆက်သွယ်နိုင်လျှင် သတ္တမိနာမည်ကိုလည်းမဆက်သွယ်သင့်သောကြောင့်ဂင်း ထိုဋီကာအဖွင့်ကဲ့ ဆရာအဆက်ဆက်တို့ ပြောရိုး မပျက်ကြ။ [အခြားကျမ်းများ၏ ဖွင့်ပုံကို နောက်၌ ပြဘိုး။]

(၄၅၃) အတ္ထဂ္ဂဟဏေ၊ ပေ၊ နိမန္တနာဒီသုစ - "အနုမတိ ပရိကပ္ပေသု သတ္တမီ" ဟု သုတ်တည်လျှင် ပြီးလောက်လျက် "ပရိကပ္ပတ္ထေသု" ဟု အတ္ထသဒ္ဒါပိုကို ဆို၏၊ ထို အတ္ထသဒ္ဒါပိုဖြင့် ဝိဓိ နိမန္တနာစသော အနက်များ၌လည်း သတ္တမီဝိဘတ် သက်ရခြင်း ဟူသော အနက်ပိုကို သိရသည်၊ နိမန္တနာဒီသုဌ အာဒိဖြင့် ပဋ္ဌမိဝိဘတ်၌ ပြခဲ့သော အဋ္ဌသနစသော အနက်များကို ယူ။ [မောဂ္ဂလ္လာန်၌ ပဋ္ဌမိဝိဘက်နက်သက် သတ္တမိဝိဘတ်၏ အနက်က သာ၍ များသေး၏။]

ကတ္တု၊ ပေ၊ အနုမတိ - တစုံတခု ပြုလုပ်လိုသူကို ခွင့်ပြုခြင်း(အလိုက်သိခြင်း)သည် အနုမတိ မည်၏။ [အနုညာလည်း မည်၏၊] ဤ "ကတ္တု မိစ္ဆတော" စသည်ကား သုတ်၌ ပါသော အနုမတိပုဒ်၏ အဖွင့်တည်း၊ "ပရိကပ္ပနံ ပရိကပ္ပေါ" စသည်လည်း သုတ်၌ ပါသော ပရိကပ္ပပုဒ်၏ အဖွင့်တည်း။

ကြိယာယ-၏၊ [သိဒ္ဓ်''ကြိယာယ''ဟု ရှိ၏၊] သမ္ဘာဝပရိကပ္ပေါစ-ဖြစ်သင့်ခြင်းကို ကြံဆခြင်းသည်ရင်း တည်း၊

တတ္ထ-ထို အနုမတ်, ပရိကပ္ပ အနက်တို့တွင်၊ ပရိကပ္ပေ-ပရိကပ္ပအနက်၌၊ သတ္တမီ၊ပေ၊က ဝစနံ-သတ္တမီ ဝိဘတ် ပရသဒ္ဒပုဒ် ပဌမပုရိသ် ကေဝုစ် ဖြစ်သော၊ ယျေ - ယျေဝိဘတ် သက်၊ အ ပစ္စယ ဝုဒ္ဓါဒိ - အ ပစ္စည်း, ဝုဒ္ဓိ အစရှိသော အစိအရင်သည်၊ ပုရိမသမံ-ရှေးဘဝတိရုပ်နှင့်တူ၏၊ ကဒ္ဒစိ၊ တု ဝိဘတ်တို့ဟု၊ နာ-ဖြင့်၊ ယျ ၊ ပေ ၊ ဣစ္စေတေသံ - ယျ ၊ ပေ ၊ ယံ ဟူသော ဤဝိဘတ်တို့၏၊ ဝိကပ္ပေန-ဖြင့်၊ ကောရာဒေသော-ဧ အပြုသည် (ဟောတိ)၊ သော-ထိုသူသည်၊ ဒါနိ-ယခု၊ ဘဝေ ကိ နုခေါ-ဖြစ်ရာအံ့လော၊ [ပရိကပ္ပ အနက်သံ ပါအောင်ပေးသည်။]

ယဒိနာမ၊ပေ၊ပရိကပ္ပေါစ – ကား ထို ပရိကပ္ပ အပြားကို ပြသော စကားတည်း၊ ''ယဒိနာမ ဘဝေယျာတိ သလ္လက္ခဏံ နိရုပနံ''ပါဌ်ဖြင့် အကြောင်းပြကြိယာ ကြံဆပုံကို ပြ၏၊ ''ဟေတုကြိယာ၊ပေ၊ဖလကြိယာယ သမ္ဘာဝပရိကပ္ပေါစ''ပါဌ်ဖြင့် အကျိုးကြိယာ ကြံဆပုံကို ပြ၏၊ ခဲ့ပုံးအံ့– ''သူသည် အကယ်၍ ရဟန်းပြုအံ့, ရဟန္တာ ဖြစ်လောက်ရာ၏''ဟူသော ၂ ဝါကျ၌ ''အကယ်၍ ရဟန်းပြုအံ့''ဟူသော ဝါကျသည် ရဟန္တာဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းကို ကြံဆသော ပရိကပ္ပ ဝါကျတည်း၊ ပရိကပ္ပ ဖြစ်ကြောင်းကို လည်း ''ယဒိ'' ဟူသော ပရိကပ္ပ ဧဇာတက နိပါတ်ဖြင့် သိနိုင်၏၊ ''ရဟန္တာဖြစ်လောက်ရာ၏''ဟူသော နောက်ဝါကျသည် ရဟန်းပြုခြင်းကြောင့် ရလောက်သော အကျိုးကို ကြံဆသော ပရိကပ္ပ ဝါကျတည်း၊ ထို့ကြောင့် အကြောင်းကို ကြံဆခြင်း, အကျိုးကို ကြံဆခြင်း ပရိကပ္ပ ၂ မျိုးရှိ၏၊ မောဂ္ဂလ္လာန်ဆိလည်း ''ဟေတုဘူတာယံ ဖလဘူတာယံ စ ကြိယာယံ၊ပေ၊ယျောဒယော ဝါ ဟောန္တိ''ဟု မိန့်သည်။]

ယဒိနာမ ဘဝေယျာတိ၊ပေ၊နိရုပနံ။ ။''ယဒိနာမ ဘဝေယျ''ဖြင့် ''ယဒိ ပဿေယျ, သစေ နိစ္စာ ဘဝေယျုံ'' စသော အကြောင်း ပရိကပ်ပံ့ ဝါကျအားလုံးကို ပြ၏၊ သလ္လက္ခဏံကို နိရုပနံဟုဖွင့်ခြင်းသည် အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်သာတည်း၊''နိရုဝိတ''ကို''ကပ်ိတ'' ဟု ထောမနိဓိ ဖွင့်သောကြောင့် နိရုပနကိုလည်း ကပ္ပန (ကြံဆခြင်း) ဟု အနက်မှတ်၊ ထို့ကြောင့် ''အကယ်၍ ဖြစ်အံ့, အကယ်၍ ရဟန်းပြုအံ့''စသည်ဖြင့် အကျိုးကြိယာ ဖြစ်လောက်သော အကြောင်းကို မှတ်သားခြင်း ကြံဆခြင်းသည် အကြောင်းကို ကြံဆသော ဟေတုပရိကပ္ပတည်း။ [ဤအကြောင်းသည်ပင် ''အကယ်၍ ရဟန်းပြုအံ့, ရဟန်းပြုသည် ရှိသော်''ဟု လက္ခဏအနက်လည်း ဖြစ်သောကြောင့် ''သလ္လက္ခဏံ''ဟု ဆိုထားသည်။]

ဟေတု ကြိယာယ ၊ပေ ၊ ပရိကပ္ပေါစ။ ။''အကယ်၍ ရဟန်းပြုအံ့'' ဟူရာ၌ ရဟန်းပြုခြင်းသည် ရဟန္တာဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း ကြိယာတည်း၊ [ထိုကဲ့သို့ အကြောင်းကြိယာ ဖြစ်လတ်သော် ''ရဟန္တာ ဖြစ်လောက်ရာ၏'' ဟု ရဟန္တာ ဖြစ်ခြင်းဟူသော အကျိုးကြိယာကို ကြံဆခြင်းသည် အကျိုးကို ကြံဆသော ဖလပရိကပ္ပတည်း။]

သော-ထို သေင်္ဘေးသားသည်၊ ပဌမ ဝယေ-ပဌမအရွယ်၌၊ ယဒိ ပဗ္ဗဇေယျ-အံ့ကယ်၍ ရဟန်းပြုအံ့၊ အရဟာ-ရဟန္တာသည်၊ ဘဝေယျ-ဖြစ်လောက်ရာ၏၊ သင်္ခါရာ – သင်္ခါရတရားတို့သည်၊ နိစ္စာ – မြဲကုန်သည်၊ သစေ ဘဝေယျုံ– အကယ်၍ ဖြစ်ကုန်အံ့၊ နနိဂ္ဂေ္ဍယျုံ - မချုပ်ကုန်ရာ၊ တံ့ - သည်၊ ယဒိ ဘဝေယျာသိ - အကယ်၍ ဖြစ်အံ့၊ တုမ္ဟေ, (ယဒိ) ဘဝေယျာထ - အကယ်၍ ဖြစ်ကုန်အံ့၊ ကထံ-အဘယ်သို့လျှင်၊ အဟံ-ငါသည်၊ ဒေဝေါ-နတ်သည်၊ ဘဝေယျာမိ-ဖြစ်ရပါအံ့နည်း၊ မယံ-ငါတို့သည်၊ ကိံ နုခေါ-အဘယ်သို့လျှင်၊ ဘဝေယျာမ-ဖြစ်ရပါကုန်အံ့နည်း။

တထာ - ထို ပရဿပုဒ်အတိုင်း၊ ဘဝေထ - ဖြစ်ရာ၏၊ပေ၊ဘဝေယျာဝေါ– ဖြစ်ကုန်ရာ၏၊ ပတ္ထနေတု–တောင့်တခြင်းအနက်၌ (ဥဒါဟရဏ်)ကား၊ အဟံ သုခီ, ဘဝေ - ဖြစ်ရလို၏၊ ဗုဒ္ဓေါ – သည်၊ ဘဝေယျုံ – ဖြစ်ရပါလို၏၊ ဘဝေယျာမေ့၊ ဖြစ်ရလိုကုန်၏၊ ကမ္မနိ-၌၊ တယာ–သည်၊ သုခံ-ကို၊ အနုဘူယေထ - ခံစားအပ်ရာ၏ ၊ပေ၊ အနုဘူယေယျာမေ့ - ခံစားအပ်ကုန်ရာ၏၊ ပရဿပဒတ္တေ - ၌၊ ပေ၊ ဣစ္ဆာဒိ - တည်း၊ ဘာဝေ-ဘောအနက်၌၊ ဘူယေထ-ဖြစ်ရာခြင်း။

ဝိဓိမှို - စီရင်ခြင်း အနက်၌ (ဥဒါဟရဏံ)၊ သော – ထိုသူသည်၊ ဩဒနံ - ကို၊ ပစေ, ပစေယျ–ချက်ပစေ၊ ပစေယျုံ - ချက်ပစေကုန်၊ တံ့, ပစေ, ပစေ

ယဒိသော၊ပေ၊နု နိဂ္ဂေ္ဍယျုံ—တို့ကား အကြောင်းကို ကြံဆသော ဟေတု ပရိကပ္ပ, အကျိုးကို ကြံဆသော ဖလပရိကပ္ပ ပုံစံများကို တွဲဘက် ဝါကျများနှင့် တကွ ထည့်ပြထားသော ပုံစံတို့တည်း၊ လိုရင်းမှာ–"အရဟာ ဘဝေယျ, နိစ္စာ ဘဝေယျုံ"၌ "ဘဝေယျ-ဘဝေယျုံ"တို့သာတည်း၊ "ယဒိသော၊ပေ၊ဘဝေယျ"၏ ဟေတု ပရိကပ္ပ ဖလပရိကပ္ပဖြစ်ပုံကို ပြခဲ့ပြီ၊ သစေ သင်္ခါရာ-စသည်၌"သင်္ခါရတို့ အကယ်၍ဖြစ်ကုန်အံ့" ဟု ကြံဆခြင်းသည် ဟေတု ပရိကပ္ပ (မချုပ်ခြင်း၏ အကြောင်းကို ကြံဆခြင်း) တည်း၊ "နု နိဂ္ဂေ္ဍယျုံ" ဟု ကြံဆခြင်းကား (မြဲလိုဂျိုလျှင် မြဲခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်) မချုပ်ခြင်းဟူသော ဖလပရိကပ္ပတည်း။

ယဒိ တုံ ဘဝေယျာသိ—စသည်၌ ယဒိကား ပရိကပ္ပအနက် ထင်ရှားအောင် ထည့်အပ်သော နိပါတ်ပုဒ်တည်း၊ ကထံ အဟံ ဒေဝေါ ဘဝေယျာမိ,ကိံ နုခေါ-စသည်၌ ကထံ-ကို နုတို့လည်း"ဘယ်လိုနည်းနှင့် နတ်ဖြစ်ရပါ့မလဲ,ဘယ်ကိုများ ဖြစ်ကြရပါမလဲ" ဟု ကြံဆပုံ ထင်ရှားအောင် ထည့်သွင်း ပြထားအပ်သော ပုဒ်တို့တည်း၊ အမှတ်ယောဂ၌ ပရိကပ္ပ အနက်အပြင် ပတ္ထနာ အနက်လည်း ရသင့်သောကြောင့် ပတ္ထနာ အနက်ကိုပါ ပြလိုရကား "ပတ္ထဓနတု" စသည် မိန့်သည်။

ယျာသိ - ချက်လော ၊ ပေ ၊ အဟံ, ပစေ ပစေယျာမိ - ချက်လော၊ [နောက်၌ "ချက်လော, ချက်ကုန်လော" ဟုချည်း ပေး၊] ပစေယျာမ္ပေ၊ ကမ္မနိ, ပစ္စေထ - ချက်အပ်လော၊ ပစ္စေရုံ - ချက်အပ်ကုန်လော ၊ ပေ ၊ ပစ္စေယျာသိ, ဣစ္စာဒိ။

အနုမတိယံ-ခွင့်ပြုခြင်း အနက်၌ (ဥဒါဟရဏံ)၊ သော-သည်၊ ဂါမံ-သို့၊ ဂစ္ဆ, ဂစ္ဆေယျ - သွားတော့၊ ကုစိဓာတူတျာဒိနာ - ဖြင့်၊ ယျုဿ-ယျုံ့ ဝိဘတ်၏၊ ဥုံဝါ-ဝိကပ် ဥုံအပြုံသည်လည်း (ဟောတိ) ဂစ္ဆုံ, ဂစ္ဆေယျုံ-သွားကုန်တော့၊ [နောက်၌ "သွားတော့, သွားကုန်တော့" ချည်းပေး၊ ဂမေရုံ ဣစ္စာဒိ၊ ကမ္မနိ - ၌၊ ဂစ္ဆိယေထ - သွားအပ်တော့၊ပေ၊ဂမိယေရုံ - သွားအပ်ကုန်တော့၊ ဣစ္စာဒိ၊ ပရဿ ပဒတ္တေ-၌၊ ဂမ္မေယျ-သွားအပ်တော့၊ ဣစ္စာဒိ၊ တထာ-ပါး၊ ဃမ္မေ, ဃမ္မေယျ-သွားတော့၊ပေ၊ဣစ္စာဒိ၊ သတ္တမီ ဝိဘတ္တိ-သ်ည်၊ နိဋ္ဌိတာ-ပြီ၊....ပစ္စုပ္ပန္နာ ဏာတ္တိ ပရိကပ္ပ ကာလိက ဝိဘတ္တိနယော-ပစ္စုပ္ပန် ကာလ ရှိသော ဝ်ဘတ်, အာဏာတ္တိ ကာလရှိသော ဝိဘတ်, ပရိကပ္ပ ကာလရှိသော ဝိဘတ်တို့ကို သိကြောင်းနည်းသည်၊ နိဋ္ဌိတော-ပြီ။

ဝိဓိမှာ—"ဝိဓိမှိ" ဟု စရိုထားသောကြောင့် ပစ္စတ်ဆိုင်ရာ ရုပ်အားလုံးကို ဝိဓိ အနက်ချည်း ပေးလိုက်သည်၊ ပရိကပ္ပ စသော အခြား အနက်များလည်း ရနိုင်ပါ၏၊ "ချက်ပစေ" ဟူရာ၌ အရှင်က မိမိအနား နေသူကို "ထမင်းချက်သမားသည် ထမင်း ချက်ပေစေ, ထမင်းအချက်ခိုင်းလိုက်" ဟု စိမံသော အရာမျိုးတည်း၊ "တို့ ပစေယျာသိ" စသည်၌ကား "တို့ ဧဝံ ပစေယျာသိ" ဟု ဧဝံ ပါမှ "သင်သည် သည်လို ချက်လော" ဟု စိမံသံ ထင်ရှားသည်။

အနုမတိယံ—"အနုမတိ ပရိကပ္ပတ္ထေသု" ဟု အနုမတို့ အနက်က ပဌမဆုံးဖြစ်သော ကြောင့် ပဌမဆုံး ပြသင့်သော်လည်း ဂမုဓာတ်ဖြင့် ခွင့်ပြုသံပါသောအခါ ပုံစံထုတ်ဘို့ လွယ်ကူသောကြောင့် ဂမုဓာတ်ကမှ အနုမတိ အနက်ကို ပြသည်၊ ဤ၌လည်း "အနုမတိယံ" ဟု စရိုခဲ့သောကြောင့် ဂမုဓာတ်ရုပ် အားလုံးကို ခွင့်ပြုသံချည်း ပေးလိုက်သည်၊ အခြား အနက်များလည်း ရသင့်ပါ၏၊ ဤသတ္တမီ ဝိဘတ်၌ နိမန္တန စသော အနက်များ၏ ပုံစံတွေ့ ကြုံနေသေး၏၊ ထို ပုံစံများနှင့်တကွ ပဉ္စမီ သတ္တမီ သညာ၌ အန္တဏ္ဍ ကြုံကြပုံကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာမှာရှုလေ။

ဟိယျ်တ္တနီ ဝိဘတ်ခဏ်း

(၄၅၄) ဟိယျ်တ္တနီ အာ ဥု၊ ပေ၊ မှသေ။ ။အာ အာဒယော – အာ အစရှိကုန်သော၊ ဒ္ဒ်ဒသ, ဟိယျ်တ္တနီသညာ ဟောန္တိ။

(၄၅၅) အပစ္ဆက္ခေတိ အတီတေတိ စ ဝတ္တတေ၊ ...

ဟိယော်ျ ပဘုတိ ပစ္ဆက္ခေ ဟိယျ်တ္တနီ။ ။ဟိယော်ျ ပဘုတိ - ယမန်နေ့မှ စ၍၊ ပစ္ဆက္ခေ၀ါ - မျက်မှောက်မူလည်း ဖြစ်သော၊ အပစ္ဆက္ခေ၀ါ - မျက်ကွယ်မူလည်း ဖြစ်သော၊ အတီတေ - အတိတ် ဖြစ်သော၊ ကာလေ - ကြိယာကို၊ (ဂမျမာနေ – သိအပ်သော်၊) ဟိယ်ျ်တ္တနီ ဝိဘတ်တို – ဟိယျ်တ္တနီ ဝိဘတ်သည်၊ ဟောတိ – ၏၊ ဣတိ - ဤသုတ်ဖြင့်၊ ဟိယျ်တ္တနီ ပရဿပဒ ပဌမပုရိသေက ဝစနံ-သော်၊ အာ–အာဝိဘတ် သက်။

---

(၄၅၄) အာ-ဥု, ဩ-ဖြ, အ-မှာ—[ကစ္စည်းကျမ်း၌ သတ္တမီ ဝိဘတ်နောင် ပရောက္ခာ ဝိဘတ်ကို ထားသော်လည်း ဤ၌ သမ္ဘဓာတ် ဝိဘတ်များကို တသန့် ပြုလို၍ သတ္တမီ၏ အခြားမဲ့၌ ဟိယျ်တ္တနီကို ပြထားသည်။] "အ+မှာ"၌ တချို့စာဝယ် "အံ+မှာ"ဟုပင် ရှိ၏၊ သို့သော် ဆရာတို့ကား–"အံ-ဇ္ဈ-ဿထ တယော တယော" ဟု မိန့်၏၊ "အံ ဇ္ဈံ ဿထ"ဟူသော ဝိဘတ် ၃ လုံးသည် ပရောက္ခာ အံ, ဟိယျ်တ္တနီ အံ, အဇ္ဇတ္တနီ အံ စသည်ဖြင့် ၃ လုံးစီ ရှိကြသည်–ဟူလို၊ သဒ္ဒနီတိ ပဒမာလာ၌လည်း ထို အတိုင်းပင် "အံ" ၃ လုံးဖြင့် ပရောက္ခာ၌ "ပဘူဝံ" ဟိယျ်တ္တနီ အဇ္ဇတနီ၌ "ဘဝံ"ဟု ရုပ်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် "အံ+မှာ=အံ+မှာ"သု ပါဠိ ၂ ထွေ ရှိကြောင်းကို မှတ်သား၍ "အံ" ဆရာတို့အလို ကွဲစေတုဖြင့် အံ ကို အ-ပြု၍ "အဘဝံ–အဘာဝ"ဟု ၂ ရုပ် ရှိနိုင်ကြောင်းကို မှတ်ပါ။

(၄၅၅) ပစ္ဆက္ခ–အပစ္ဆက္ခ။ ။"ဝိသယိတ္တကွမိန္ဒြိယံ"ဟု အဘိဓာန်၌ အကြွန့် ဇာန္ဒြိယကို အနက်တူ ဆိုသောကြောင့် အကွ သဒ္ဒါသည် စကွ၊ သောတ (မျက်စိ, နား) အစရှိသော ဇာန္ဒြေ ၅ ပါးကို ဟော၏၊ထို့ကြောင့် ကိုယ့်မျက်စိဖြင့် မြင်အပ်, ကိုယ့်နားဖြင့် ကြားအပ်, ကိုယ့်နှာခေါင်းဖြင့် နံအပ်,ကိုယ့်လျှာဖြင့် သာယာအပ်,ကိုယ့် ကိုယ်ခန္ဓာဖြင့် တွေ့ထိအပ်သော အာရုံ (ကြိယာ) ဟူသမျှကို "ပစ္ခက္ခ"ဟု မှတ်၊ ၌ ပစ္ခက္ခကိုပင် "မျက်မှောက်"ဟု သင်္ကေတ အနက်ပေးကြရသည်၊ ထိုသို့ မိမိ၏ ဇာန္ဒြေ ၅ ပါးဖြင့် မသိအပ်သော ကြိယာသည် အပစ္ခက္ခ မည်၏။ [အကွာနံ – ဇာန္ဒြေတို့၏ + ပတိ – ရှေးရှု ကြိယာသည်၊ ပစ္ခက္ခံ-မည်၏။] ဤသို့လျှင် မနေ့ကစ၍ လွန်လေပြီးသော မျက်မှောက် မျက်ကွယ် ကြိယာ ၂ မျိုးကို သိအပ်သည်ရှိသော် (သိစေလိုရာ၌) ဓာတ်နောင် ဟိယျ်တ္တနီ ဝိဘတ်များ သက်ကြရသည်။

(၄၅၆) ကုစိဓာတု ဣစ္ဆာဒိဓတာ - သုတ်မှ၊ ကုစိဘိ ဓာတုနဲ့ဒိ စ ဝတ္တဓေ၊....

အကာရာ၊ ဓေ၊ ကာလာတီပတ္တိသု။ ။ဟိယျတ္တနိ အဇ္ဇတနိ ကာလာတီပတ္တိ ဣတိ - ဟူကုန်ဓေသာ၊ တီသု-၃ သွယ်ကုန်ဓေသာ၊ ကောသု ဝိဘာတ္တိသု-တို့ကြောင့်၊ ကုစိ-အခ္ဆိုအရာ၌၊ ဓာတုနံ-တို့၏၊ အာဒိမ္ဠိ-အစ၌၊ အကာရာဂမော - အ အာဂန်ရာလာသည်၊ ဟောတိ၊ ကထံ - အဘယ့်ကြောင့်၊ အယံ အကာရောဂမော - ဤ (အ) လာခြင်းသည်၊ ဓာတ္ဝာဒိမ္ဠိ - ဓာတ်၏ အစ၌ (ဖေဟာတိ-ဖြစ်ရသနည်း၊) ဣတိ ဓေ-ဤသို့ မေးအံ့၊....

ဓာတ္ဝန္တဿ - ဓာတ်၏ အဆုံး၌၊ သဓရ - သရသည်၊ သတိပိ - ရှိပြီးဖြစ်ပါလျက်လည်း၊ ပုန်-ထပ်၍၊ ဣဓ-ဤဓာတ် အဆုံး၌၊ အကာဆုဂမယာ - (အ) လာခြင်း၏၊ နိရတ္ထတ္တာ - အကျိုးမရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပဌယာဂါနုရောဓာ - ပြယုဂ်အားဖြင့်လျော်သောအားဖြင့်၊ ဓာတ္ဝာဒိတော - ဓာတ်၏အစ၌၊ အယံ-ဤ (အ) လာခြင်းသည်၊ ဖေဟာတိ-၏။

• (၄၅၆) ကုစိဓာတုန မာဒိမှိ-ကုစိ သဒ္ဒါကြောင့် အချို့ရုပ်၌သာ အ-လာ၍ အချို့၌ မလာရ၊ တို့ကြောင့် "အ ပစာ, ပစာ" စသည်ဖြင့် ရုပ် ၂ မျိုးစီ ရနိုင်သည်၊ ဓာတုန မာဒိမှိ၌ ဓာတုနံသည့် အနုဝတ္တုန ဝုတ္တိ၊ အာဒိမှိကား ပကွိပန ဝုတ္တိတည်း။

ကထံ၊ ဓေ၊ ဒိမှိဖစ — ဤကား "ဓာတုန မာဒိမှိ" ဟူသော စကားနှင့် စပ်၍ စောဒနာဘွယ်ကို ပြသောစကားတည်း၊ ဤအအကာရာသည် ဂုဏအကာရာကဲ့သို့ အဆုံး၌ လာသင့်လျက် အဘယ့်ကြောင့် ဓာတ်၏အစ၌ လာရသနည်း-ပုလို။

သတိသရေပိ၊ ဓေ၊ အယံ — ဤကား ပဋိဓေဓနာကို ပယ်ဖျောသော ပရိဟာရစကားတည်း၊ ဓာတ်၏ အဆုံး၌ သရရှိပြီး ဖြစ်ပါလျက် ဤဓာတ်၏ အဆုံး၌ ထပ်၍ အ-လာပြန်လျှင် (ကျက်ပြီး ထမင်းကို ထပ်၍ ချက်သကဲ့သို့) အကျိုးမရှိသောကြောင့် ပဋိပြယုဂ်နှင့် လျော်စွာ ဓာတ်၏အစ၌ အ-လာရသည်-ဟူလို။

"သတိသရေပိ၊ပေ၊ဓာတ္ဝန္တဿ" အရ ဓာတ်၏အဆုံး၌ သရရှိပုံကား ဘူဝါဒိ ဂုဓာဒိ ဓာတ်များ၌ "ဘူဓာဂ် ဒေးပစ္စည်း, ဂုဓဒေါတ် အေးပစ္စည်း" ဟု ပစ္စည်းသရ ရှိနေ၏၊ အခြားဓာတ်များ၏ အဆုံး၌လည်း ဋီကာရာဂမဓာ အသင္ဘ ဓာတုဟမ္ဘိ-သုတ်ဖြင့် လာသော ဋသရ, အာ ဥ-စသော ဝိဘတ်သရများ လိုက်သည့်အားလျော်စွာ ရှိနေ၏၊ အဒိမ္ဘဏ္ဍ-စသော ရုပ်များ၌လည်း ယပစ္စည်း စသည့်ဝယ် ယ၌ အသရ စသည် ရှိနေ၏၊ ဤသို့လျှင် ဓာတ်၏အဆုံး၌ တနည်းနည်းအားဖြင့် သရရှိနေသည်။ [သဓုပိ၌ ဒေဝိသဒ္ဒါကား သမ္ဘာဝနာတည်း၊ သရေပိကို အကာရာဂမသဒ္ဒ် စပ်၊ ဒေဝိသဒ္ဒါက သရရှိခြင်းကို ချီးမြှောက်၍ နောက်ထပ် အ-လာခြင်းကို "အကျိုးမရှိ" ဟု ဒုပ်ချ လှဲချသည်။]

အစ္စယ ဝုဒ္ဓိ အဝါဒေသ သရလောပါဒိ-အစ္စည်း, ဝုဒ္ဓိ, အာ အပြု, သရ ချခြင်း အစ္စရှိသော အစိအရင်းသည်၊ ဝုတ္တနယမေဝ - ဆိုအပ်ပြီးသောနည်း ရှိသည်သာ။ [ဘဝတိ ရုပ်၌ ဆိုခဲ့ပြီးသော နည်းအတိုင်းပင် ဖြစ်သည်-ဟူလို၊] အဘဝါ-သူဖြစ်ပြီ၊ အဘဝု-သူတို့ ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ အဘဝါ-သင်ဖြစ်ပြီ၊ အဘဝတ္ထ-သင်တို့ ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ ကွစိဓာတ္ဝတျာဒိနာ - ဖြင့်၊ အကာရဿ - အ အက္ခရာ၏-အ မာဒေသော-အံ အပြု သည်၊ ဝါ (ဟောကိ)-ဝိကပ်ဖြစ်၏၊ အဘဝ, အဘဝံ၊ ငါဖြစ်ပြီ၊ အဘဝမှာ-ငါတို့ ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ အဘဝတ္ထ-သူဖြစ်ပြီ၊ပေ၊အဘဝမှသေ-ငါတို့ ဖြစ်ကုန်ပြီ။

ကာမုနိ - ကံ အနုက်၌၊ ယ ပစ္စယော - ယ ပစ္စည်းသည် (ဟောတိ)၊ တာယ - သည်၊ သုခံ - ကို၊ အနုဘူယတ္ထ - ခံစားအပ်ပြီ၊ [အနုပုဗ္ဗ ဘူမာဿံ, တ္ထ ဝိဘတ်, ယ ပစ္စည်း, ဓာတ်၏ရှေ၌ (အ)လာ, နု၌ ဉကို "ယဝကာရာဒေ" သုတ်ဖြင့် ဝ ပြု၊] အ ကာရာဂမာ ဘာဝေ-(အ)မလာရာ၌၊ အနုဘူယတ္ထ-အနုဘူယတ္ထ ဟု ဖြစ်၏၊ [သရ မနှောင်းသောကြောင့် ဉ ကို ဝ မပြုနိုင်၍

အဘဝါ၊ပေ၊အဘဝမှသေ - နာမယောဂ, တုမ္ဟယောဂ, အမ္ဟယောဂ, ကဝုစ္ဆ ဗဟုဝုစ်ကွဲပြားအောင် "သူ+ဖြစ်ပြီ" စသည်ဖြင့် အနက်ပေးလိုက်သည်၊ အဘဝတ္ထ နောက်၌ "ကွစိဓာတု တျာဒိနာ ဩကာရဿ အ အာဒေသောဝါ" ဟု တမျိုးစာရှိ၏၊ ဩကို (အ) ပြုရာ ရုပ်ကို ရူပသိဒ္ဓိ၌ ဤနေရာမပြ၊ထ္ထ ဝိဘတ်ကို ပြုပြီး မှ လည်း ဩကို ပြန်၍ (အ) မပြုသင့်၊ သိမူ၌ "အကာရဿ အမာဒေသောဝါ" ဟု ရှိ၏၊ အမှယောဂ ကဝုစ် အ ဝိဘတ်ကို အံပြု—ဟု ဆိုလိုသည်၊ သဒ္ဒနီတိ အလို နဂိရက အံဝိဘာဘ်ဆိုလျှင် "အံကာရဿ အ အာဒေသောဝါ" ဟုရှိရမည်၊ရုပ်မှာ "အဘဝ-အဘဝံ" ဟု ၂ ရုပ်ချည်းတည်း။

အမှာ။ ။ "ဟိယျဇ္ဇဩ-ပြုလော အဒုဿ" ဟု ဆိုသောကြောင့် ဩ ဝိဘတ်ကို အ-ဒု ပြု၍ "အဘဝါ" အရာဝယ် "အဘဝ-အဘဝိ" ဟုလည်းရှိနိုင်သေး၏၊ "ဟိယျဇ္ဇတ် အာ, ဤဥပမာကို, ရဿာပြုရ" ဟု ဆိုသောကြောင့် အာ၌ "အဘဝါ-အဘဝ" ဥ၌ "အဘဝု-အဘဝု" မှာ၌ "အဘဝမှာ-အဘဝမှ" ဟုလင်း အံ့မလာဘဲ "ဘဝ-ဘဝိ" စသည်ဖြင့်လင်း ရှိနိုင်သေး၏၊ နောက်အဇ္ဇတ္တနိ၌ ဤကဲ့သို့ ဖြစ်နိုင်လျက် မပါသော ရုပ်များ ရှိလတံ့၊ ထို့ကြောင့် ဤအာချာတ် ရူပသိဒ္ဓိကို မလေ့လာမှီ မိမိတို့ လေ့လာနေကျ ဖြစ်သော အာချာတ် ပဒမာလာကို ရှေးဦးစွာ နှုတ်တက်လေ့လာပြီး ဖြစ်စေမှသာ ဤရူပသိဒ္ဓိလာ အာချာတ် ရုပ်စဉ်များကို (တိုယို ယောဂ-ထိုထို ဝုစ်နှင့် တကွ) ကြွင်းကျန်ရစ်သော ရုပ်များကိုပါ နားလည်နိုင်မည်၊ ဤ ရူပသိဒ္ဓိကျမှ ရုပ်စဉ်ကို ကျက်မည် လေ့လာမည် ဟု ကြိုလျှင် ဉာဏ်ထည်း၌ မရှင်းလင်းဘဲ ပျင်းရိဘွယ် ဖြစ်ပေလိမ့်မည်၊ ဤ ဘာသာဋီကာ ၌ကား အနည်းငယ် ရှုပ်ပုံရသော ရုပ်များကိုသာ တွက်ပြ၍ငင်း အရေးကြီးမည် ထင်သော ရုပ်များကိုသာ ထည့်သွင်း၍ငင်း ကျဉ်းကျဉ်းနှင့် ပြီးအောင် စီစဉ်ထား ပါသည်။

"အန္ဒ"ဟု မဖြစ်နိုင်၊] ကွဲစီခေတ္ထုတ္ထုပ္ပါဒိနာ-ဖြင့်၊ တ္ထဿ-တ္ထ၏၊ ထာဒေသော-ထ တလုံးပြု၊ အန္ဒဘူယထ, အနုဘူယထ - ခံစားအပ်ပြီ၊ ပေ၊ အန္ဒဘူယမ္ဟသေ, အနုဘူယမ္ဟသေ - ငါတို့ကို ခံစားအပ်ကုန်ပြီ၊ ပရဿပဒတ္တေ - ၌၊ အန္ဒဘူယာ, အနုဘူယာ-ခံစားအပ်ပြီ၊ ကွစ္စာဒိ-တည်း၊ ဘာဝေ-ဘောအနက်၌၊ ဘူယတ္ထ-ရွေးဌိ ဖြစ်ခြင်း၊ (ဝါ-ဖြစ်ပြီးခြင်း, ဖြစ်ရာပြီ။)

အထာ-ထိုမှ တပါး၊ သော-ထိုသူသည်၊ ဩဒနံ-ထမင်းကို၊ အပစာ-ချက်ပြီ၊ အပစူ-ချက်ကုန်ပြီ၊ အပစော - သင်ချက်ပြီ၊ပေ၊အပစမ္ဟသေ - ငါတို့ ချက်ကုန်ပြီ၊ [အ-မလာဘဲ "ပစာ, ပစူ"စသည်လည်း ရှိနိုင်၏၊ မြန်မာမူ၌ "အပစာ-ပစာ, အပစူ-ပစူ"ဟု ရှိပြီးလျှင် နောက်ရပ်မျှားဌိ အ-မလာသော ရုပ်ကို မတွေ့ရ၊ သီဟိုဠ်မူဌိကား "အပစာ, အပစူ" ဟု အ - လာသော ရုပ်ချည်းသာ ရှိသည်၊ အမှုယောဂဌိ "အပစ-အပစံ"ဟု ၂ မျိုး ရှိစေ။] ကမ္မနိ-ကံ အနက်၌၊ အပစ္စတ္ထ, အပစ္စထ-ချက်အပ်ပြီ၊ပေ၊အပစ္စမ္ဟသေ - ငါတို့ကို ချက်အပ်ကုန်ပြီ၊ အပစ္စာ-ချက်အပ်ပြီ၊ အပစ္စူ-ကုန်ပြီ၊ [ဤ ၂ ရုပ်ကား ပရဿပုဒ် ပြုန်တားသော ရုပ်ဘည်း၊] ကွစ္စာဒိ၊

တထာ - ပါး၊ အဂစ္ဆာ-သွားပြီ၊ ပေ၊ အဂမှသ - ငါတို့ သွားကုန်ပြီ၊ ကမ္မနိ-၌၊ အဂစ္ဆိယတ္ထ, ဂစ္ဆိယတ္ထ-သွားအပ်ပြီ၊ပေ၊ဂမိယတ္ထုံ-သွားအပ်ကုန်ပြီ၊ ကွစ္စာဒိ - တည်း၊ တထာ - ပါး၊ အဃမ္မာ-သွားပြီ၊ ပေ၊ ကွစ္စာဒိ - တည်း၊.... ဟိယျတ္တနိဝိဘတ်-သည်၊ (နိဋ္ဌိတာ)။

(၄၅၇) ဟိယျတ္တနိ၊ ပေ၊ သဗ္ဗဓာတုကံ။ ။ ဟိယျတ္တနာဒယော - ဟိယျတ္တနိ အစရှိကုန်သော၊ စတ္တာသော - ၄ သွယ်ကုန်သော၊ ဝိဘတ်တို့ယော-တို့သည်၊ သဗ္ဗဓာတုက သညာ - သဗ္ဗဓာတ် အမည်ရှိကုန်သည်၊ ဟောန္တိ၊

ကမ္မနိယ ပစ္စယော၊ပေ၊ဘူယတ္ထ ---"အန္ဒဘူယတ္ထုံ အနုဘူယတ္ထုံ-ခံစားအပ်ကုန်ပြီ၊ အန္ဒဘူယသေ-သင်ချမ်းသာကို ခံစားအပ်ပြီ၊ပေ၊ အန္ဒဘူယိ'-ငါချမ်းသာကို ခံစားအပ်ပြီ"ဟု ခွဲခြားဌိ ပေးသင့်၏၊ သို့သော် ထိုသို့ပေးလျှင် အလွန်ဉာဏ်ရှုပ်မည် ထင်ရသော စာသင်သားတို့အား "သင်-ငါ"ဟု မထည့်ဘဲလည်း အနက်ချပါလေ၊ ဘောဌိ "အနုဘူယတ္ထ"ဟု တချို့စာရှိ၏၊ အနုဥပသာရကို ထည့်ရသည်မှာ ဘူစာတ်က အံ့ကမ္မကစာတ်ဖြစ်ဌိ အနုအတွက် "သုခံ"စသော ကံပေါ်လာအောင် ထည့်ရခြင်း ဖြစ်၏၊ ဘောဌိကားကံ မလိုသောကြောင့် အနုထည့်ဘွယ် မလို, ဝတ္တာမာန်တုန်းကသည်း အနု မပါခဲ့၊ ထို့ကြောင့် ဘောဟောရုပ် ဟူသမျှဌိ အနုမပါခြင်းသာ ကျမ်းရင်း အာဘော် ကျမည်၊ ပစစာတ် ဂမုစာတ် ရုပ်များ ထင်ရှားပြီ။

ဂ္ဂဟဲ - ဤသုတ်ဖြင့်၊ ဟိယျတ္တနာဒီနံ - ဟိယျတ္တနိ အစရှိသော ဝိဘတ်ကို၏။ သမ္ဗဓေကုက သညတ္တာ - သမ္ဗဓေတ် အမည်ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဣကာရာဂဓမော အသမ္ဗဓေတုကမ္မိတိ-ဣကာရာဂဓမော အသမ္ဗဓေတုကမ္မိ ဟူ၍၊ ဝုဒ္ဓတ္တာ-ဆိုအပ်သော၊ ဣကာရာဂဓမော-ဣလောခြင်းသည်၊ နှ ဘဝတိ-မဖြစ်၊.... သမ္ဗဓေတုကံ-သမ္ဗဓေတ် ဝိဘတ် ၄ သွယ်သည်၊ (နိဋ္ဌိတံ)။

ပဇောက္ခာ ဝိဘတ်ခေါ်း

(၄၅၈) ပဇောက္ခာ၊ပေ၊ဣမှေ။ ။အ အာဒေသော - အ အစရှိကုန်သော၊ ဒွါဒသ, ပဇောက္ခာသညော ဟောန္တိ၊ အက္ခာနံ (ဣန္ဒြိယာနံ) - ဣန္ဒြေတို့၏၊ ပရံ - ကွယ်ရာဟူသည်း၊ ပဇောက္ခံ - ရာ၊ တဒ္ဒိပကတ္တာ - ထို မျက်ကွယ်အနက်ကို ပြုတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အယံ ဝိဘတ္တိ - ကို၊ ပဇောက္ခာတိ - ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏။

(၄၅၇) ဟိယျတ္တနာဒီနံ၊ပေ၊နှ ဘဝတိ-ဤသို့ ဟိယျတ္တနိ အစရှိသော ဝိဘတ် ၄ သွယ်ကို သမ္ဗဓေတ်ဟုအမည်မှည့်ထားရကား "ဣကာရာဂဓမော အသမ္ဗဓေတုကမ္မိ" ဟု ဆိုအပ်သော ဣ အာဂုံသည် ဟိယျတ္တနိ စသော ဝိဘတ်နှောင်းရာ၌ မဖြစ်နိုင်ဘော့ပြီ၊ "ပဇောက္ခာဒသော ဒေ သမ္ဗဓေတ် ဝိဘတ် ၄ သွယ် နှောင်းရာ၌သာ ဣ အာဂုံ ဖြစ်သည်" ဟူလို။ ["ဣကာရာဂဓမော အသမ္ဗဓေတုကမ္မိတိ ဝုတ္တတ္တာ" ဟု တချို့စာရှိ၏၊ သမ္ဗဓေတုက သညတ္တာ-ဟု ဟိတ်ပုဒ် ရှိပြီးဖြစ်၍ "ဝုတ္တတ္တာ" ဟု မဆိုဘဲ "ဝုဒ္ဓတ္တာ" ဟုရှိသော သီဟိုဠ်မူသာ ကောင်းသည်။]

(၄၅၈) အံ-မှ ဣမှေ — အ+မှ=အံ+မှ,ဣ+မှေ=ဣမှေ ဟု ပါဠိ ၂ ထွေစီရှိ၏၊ သီမူနှင့် မောဂ္ဂလ္လာန်ဘိုးနှစ် "အ+မှ, ဣ+မှေ" ဟု ရှိ၏၊ သဒ္ဒနီတိဋ္ဌ "အံတယံ တတ္ထ အာဒိယံ၊ပေ၊ဣံ တယံ တဟိံ ရူပံ = ပဇောက္ခာ ဟိယျတ္တနိ အစ္ဆတနိအားဖြင့် "အံ-ဝိဘတ် မှ လုံး-ဣံ ဝိဘတ် ၃ လုံးရှိသည်" ဟု ဆိုသောကြောင့် "အံ+မှ, ဣံ+မှေ" ဟု ရှိသင့်၏၊ "အံ-ဣံ-ဿတ တယော တယော" ဟု မိန့်သော ဆရာတို့ အလိုလည်း "အံ-ဣံ" ပင်။

အက္ခာနံ၊ပေ၊ပဇောက္ခံ -"အက္ခသဒ္ဒါသည် စက္ခုစသော ဣန္ဒြေ ၅ ပါးကိုဟော၏" ဟု သိစေလို၍ အက္ခာနံကို "ဣန္ဒြိယာနံ" ဟု ဖွင့်သည်၊ "အက္ခာနံ+ပရံ, ပဇောက္ခံ" သာလိုရင်း၊ ပရံ-ဟု နပုလ္လိန်ကို ရှု၍ "ပဇောက္ခံ" ဟု ရှိသော သီမူအတိုင်း ကောင်းသည်၊ အာရမဏ်ကို အရကောက်၊ ထို အာရုံဟူသည်လည်း မျက်ကွယ်၌ ဖြစ်သော ကြိယာပင်တည်း၊ ["အက္ခ+ပရ" ဟု သမာသ် ဖြစ်သောအခါ ဤ "ပဇောက္ခာ" ဟူသော နိပါတနှဖြင့် "ပရ+အက္ခ" ဟုရှေ့နောက်ပြန်၊သုတ်ကြိုးဖြင့် အက္ခ၏ အကို ဩပြု,ရှေ့သရကိုချေ "ပဇောက္ခ" နာမ်ငဲ့, သိ အံပြု၍ "ပဇောက္ခံ" ဟု ဖြစ်၏။]

(၄၅၉) အပစ္စက္ခေ၊ ပေ၊ တိကေ။ ။အပစ္စက္ခ - ဣန္ဒြေတို့၏ ကွယ်ရာ ဖြစ်သော၊ ဝါ-မျက်ကွယ် ဖြစ်သော၊ ဝတ္တုနော - ပြောဆိုသူ၏။ ဣန္ဒြိယာဝိသယ ဘူတေ-ဣန္ဒြေတို့၏ အရာ မဟုတ်သည် ဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ အတီန္ဒတာ-အာဘိဂ်ဖြစ်ခြင်းသာ၊ ကာလေ-ကြိယာ၌၊ ပရောက္ခာဝိဘတ္တိ-သည်၊ ပဟာတိ-၏၊ အတိက္ကမ္မ-(ပစ္စုပ္ပန် အခိုက်အဘန့်ကို)လွန်၍၊ ဣဒဘာ-ဖြစ်သော ကြိယာသည်၊ အတီတော - အတိတ်မည်၏၊ ဟုတ္ဝာ - ဖြစ်ပြီး၍၊ အတိက္ကန္တော - လွန်သော ကြိယာတည်း၊ ဣတိအတ္ထော - နက်၊ ဟေဋ္ဌာ - အောက်၌ (ဘဝတ်ရုပ်၌)၊ ဝုတ္တနယေန - ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်၊ ပရောက္ခာ ပရဿပဒ ပဌမပုရိသက ဝစနံ-သော၊ အ-အ ဝိဘတ်သက်။

တဒ္ဒီပကတ္တာ၊ပေ၊ ပရောက္ခာတိ ပုန္နတိ — ဤပါဠိဖြင့် "ပရောက္ခေ-ယျက်ကွယ် ကြိယာ၌+ဘဝါ-ဖြစ်သော ဝိဘတ်တည်း" ဟု ဘဝအနက်၌ ဏာပစ္စည်း သက်, ဒုတ္ထိ ဇောတက အာပစ္စည်းလည်း သက်၍ "ပရောက္ခာ" ဝိဘတ် အမည်ရကြောင်း ပြသည်၊ [ကေနဋ္ဌေန ပရောက္ခာ, ပရောက္ခေ ဘဝါတိ အတ္ထေန၊ တထာဟိ စက္ခာဒိန္ဒြိယ သဒ်္ဒါ ကဿ အက္ခဿ ပဓာ (တိရော ဘာဝေါ) ပရောက္ခံ, တဗ္ဗာစကာဘာဝေန ပရောက္ခေ ဘဝါဘိ ပရောက္ခာ" = သဒ္ဒနီတိ။]

(၄၅၉) အပစ္စက္ခေ ဝတ္တုနော၊ဧပေ၊ ကာလေ — အပစ္စက္ခကို "ဝတ္တုနော ဣန္ဒြိယာဝိသယ ဘူတေ" ဟု ဖွင့်သည်၊ ဆိုလိုရင်းကား-"သော ကိရ ရာဇာ ပဘူဝ" ဟု ပြော်ဆိုချိန် ပြောဆိုသူ့ကိုယ်တိုင်က "ထိုသူ မင်းဖြစ်နေသည်ကို ကိုယ်မျက်စိဖြင့်လည်း မမြင်ရ, ထိုသူ့ကို ဘိသိက်မြောက်သံကို ကိုယ်နားဖြင့်လည်း မကြားရ, ဘိသိက်ပွဲ၌ ပါဝင်သော ပန်းနံ့ စသည့်, ထမင်းအရသာ စသည့် ,ဖဿဝတ္ထု စသော အတွေ့များကို ကိုယ်ဘိုင်လည်း မနံရ-မစားရ-မတွေ့ရ၊ ဤသို့ ပြောဆိုသူ၏ ဤနေ့ ဤ ပါးလုံးမကွယ်ချာ၌ ဖြစ်သော အာရုံ (ကြိယာ)များကို "အပစ္စက္ခ" ဟု ဆိုလိုသည်၊ ဤသို့ အပစ္စက္ခလည်း ဖြစ်-လွန်ပြီးအတိတ်လည်း ဖြစ်သော ကြိယာ၌ ဤ ပရောက္ခာဝိဘတ် သက်ရသည်။ [ဤပရောက္ခာ၏ သက်ရာ ၃ ဌာန ကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ၌ရှု။]

အတိက္ကမ္မ၊ပေ၊ တျဏ္ဍော — အတိတောကို "အတိ+ဏ္ဍတော" ဟု ခွဲ၊ အတိ ဥပသာရသည် အတိက္ကမ္မ အနက်ဟောတည်း၊ ထို့ကြောင့် "အတိက္ကမ္မ+ဏ္ဍတောတိ အတိတော" ဟု ဖွင့်၊ "အတိက္ကမ္မ" အရ "လွန်ခြင်း" ဟူသည်လည်း ပစ္စုပ္ပန် အခိုက်အခါကို လွန်ခြင်းတည်း၊ "လွန်၍ ဖြစ်သောကြိယာ" ဟူရာ၌ အဖြောင့်အားဖြင့်ဆိုလျှင် "ဖြစ်ပြီး၍ လွန်သွားသော ကြိယာတည်း" ဟု ပြလို၍ "ဟုတ္ဝာ အတိက္ကန္တောတျဏ္ဍော" ဟု ဖွင့်ပြန်သည်၊ ဤ "ဟုတ္ဝာ အတိက္ကန္တော=ဖြစ်ပြီး၍+လွန်သောကြိယာ" ဟု ဆိုသဖြင့် အတိက္ကမ္မ အရ လွန်ခြင်းလည်း "ဖြစ်ဆဲ ပစ္စုပ္ပန် အခိုက်အတန့်ကို လွန်ခြင်း" ဟု သိနိုင်ပြန်သည်။

(၄၆၀) ဘူ + အ ဣတိ — ဘူ + အဟု ဖြစ်ပြီးသော၊ ဣဓ - ဤရုပ်၌၊ ["ဒ္ဒဘာဝေါ"စပ်၊] ဝိပရိဏာမေန-ဖြင့်၊ ဓာတုနွိ-ဓာတုနံ ပုဒ်သည်၊ ဝတ္တတေ။

ကုစာဒိ ၊ ပေ ၊ ဒ္ဒဘာဝေါ။ ။ဓာတုနံ - ဓာတ်တို့၏၊ အာဒိဘူတာနံ - အစဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဧကဿရာနံ - တလုံးသော သရ ရှိကုန်သော၊ ဝဏ္ဏာနံ - ဝဏ္ဏတို့၏၊ ကုစိ - ပြယုဂ်အား လျော်စွာ၊ ဒ္ဒဘာဝေါ ဟောတိ၊ အယံ ကုစိသဒ္ဒေါ သည်၊ ဝဝတ္ထိတဝိဘာသတ္ထော-၏၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ ခ ဆ သေသု - ခ, ဆ, သပစ္စည်း တို့ကြောင့်ဂုဏ်း၊ ပရောက္ခာယံ - ပရောက္ခာဝိဘတ်ကြောင့်ဂုဏ်း၊ သဗ္ဗဓာတုနံ—အလုံးစုံသော ဓာတ်တို့၏၊ (နိစ္စံ-အမြဲ၊) ဒ္ဒဘာဝေါ-သည်၊ ဟောတိ၊ အပစ္စယေ-အပစ္စည်းကြောင့်၊ ဇုဟောတျာဒိဿပိ - ဇုဟောတျာဒိ ဓာတ်၏လည်း၊ (နိစ္စံ - မြဲ၊) ဒ္ဒဘာဝေါ ဟောတိ၊ ကိစ္စာဒိကေ - ကိစ္စ အစရှိသော ပစ္စည်းကြောင့်၊ ကုစိ - ဝိကပ်အား ဖြင့်၊ ဒ္ဒဘာဝေါ ဟောတိ။

---

(၄၆၀) ဓာတုန၊ပေ၊ဒ္ဒဘာဝေါ—တလုံးထည်း ရှိသော ဘူဓာတ် ဒါဓာတ် စသည်၌ အာဒိဝဏ္ဏကို အထူးစိစစ်ဘွယ် မလို၊ ပစဓာတ် စသည်၌ ပသည် ဓာတ်တို့၏ အစဝဏ္ဏတည်း၊ ထို အစဝဏ္ဏလည်း သရရှိသော (သရနှင့်တကွဖြစ်သော) ဝဏ္ဏတည်း-ဟု သိစေလို၍ "ကေဿရာနံ"ဟု ဝိသေသန ပြုရသည်၊ "ကေဿရာနံ"သည် အာဒိဝဏ္ဏာနံ၏ ဝိသေသနတည်း၊ "ကော သရော ဧတေသံတိ ကေဿရာ"ဦးကာဝိဂြိဟ်၊ "ဧတသံ-ဤဝဏ္ဏတို့၏၊ကေဝ-တလုံးသော"စသည်ပေး၊ဤစကားအရ ဤသရရှိသော (ဘ) ဝဏ္ဏကို ဒ္ဒဘော်ပြုသောအခါ "ဘူ ဘူ"ဟု ဖြစ်၏၊ ပစဓာတ်၏ အစလည်းဖြစ် အ သရလည်းရှိသော (ပ) ဝဏ္ဏကို ဒ္ဒဘော်ပြုသောအခါ "ပပ"ဖြစ်သည်ဟု မှတ်။

တေန, ခ ဆသေ၊ပေ၊ကုစိ — "အနေကတ္ထာဝဟိ နိပါတာ"နှင့် အညီ နိပါတ်တို့သည် များသောအနက်ရှိရကား ဤသုတ်၌ ကုစိသဒ္ဒါလည်း ဝါသဒ္ဒါကဲ့သို့ ဝဝတ္ထိတဝိဘာသာ အနက်ရှိ၏၊ ထို ကုစိသဒ္ဒါ၏ သတ်မှတ်ချက်ကြောင့် ဂါထာ၌ လာသော နိစ္စဝိမိ—အနိစ္စဝိမိကိုလည်း ဂါထာ၌ မပြအပ်သော ရုပ်များ၏ အသန္တဝိမိကိုလည်း သိရသည်၊ ထိုတွင်"ခ ဆ သေသု "မှ"ဇုဟောတျာ ဒိဿပိ "အထိသည် နိစ္စဝိမိပြုစကားတည်း၊ ကိစ္စာဒိကေ ကုစိ"သည် အနိစ္စဝိမိပြု စကားတည်း၊ ဂါထာ၌ မပါသော ပစ္စည်းဝိဘတ်တို့ နှောင်းရာ၌ကား ဤသုတ် အစီအရင် မရှိရာ အသန္တဝိမိတည်း။

ခ ဆ ဧသေသု။ ။ခ ဆ သ ပစ္စည်းနှောင်းရာ၌"တိတိက္ခတိ,ဇိဂုစ္ဆတိ,ဝိဝါသတ်" စသည်ဖြင့် အမြဲဒ္ဒဘော် ဖြစ်၏။

ပရောက္ခာယံ။ ။ပရောက္ခာဝိဘတ် နှောင်းရာ၌လည်း "ဗဘူဝ, ဧဂါမ, ပပစ" စသည်ဖြင့် အမြဲ ဒ္ဒဘော်ပြုရသည်။

(၄၆၁) ဘူ ဘူ အ ဣတိ-"ဘူဘူ+အ"ဟု ဖြစ်ပြီးသော၊ ဣစ-ဤရုပ်၌၊ ["အဗ္ဘာသာသာညာ"၌ စပ်၊ အချို့စာ၌ "ဘူဘူ ဣတိ ဓ"ဟု (အ-ကျသည်။)

ပုဗ္ဗော ဗ္ဘာသော။ ။ဒွေဘူဘာသာ-၂ လုံးဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ ဓာတုသာ-၏၊ ပုဗ္ဗော-ရှေ့ဖြစ်သော၊ ယော အဝယဝေါ-အကြင် အစိတ် အကွဲရှာသည်၊ အတ္ထိ-၏၊ သော-ထို အစိတ် အကွဲရှာသည်၊ အဗ္ဘာသာသာညော-အဗ္ဘာသာ အမည်ရှိသည်၊ ဟောတိ၊ ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ အဗ္ဘာသာသာညာ-အဗ္ဘာသာ အမည်သည် (ဟောတိ)။ [အဗ္ဘာသ၏ အနုက် အဝိပ္ပါယ်ကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာမှာ ရှု။]

(၄၆၂) အဗ္ဘာသဂုဟဏံ, အနုဝတ္တတေ-အစဉ်လိုက်၏။

အန္တသီ ဝဏ္ဏာဂါဒေရော ဝါ။ ။အဗ္ဘာသဂတသာ-အဗ္ဘာသဉ် ဖြစ်သော၊ အန္တသာ-အဆုံး သရ၏၊ ဣဝဏ္ဏော-ဣဝဏ်သည်ရင်း၊ အဂါဒေရော-

---

အပစ္စ၊ဧပ၊သိ။ ။ဘူဝါဒိဂိုဏ်း၏ နောက်ဆက်တွဲဖြစ်သော ဓုဟောတျာဒိဂိုဏ်းဉ "ဘူဝါဒိတော အ"ဖြင့်ပင် အပစ္စည်းသက်ရ၏၊ ထို့ကြောင့် "အပစ္စယေ"ဟု ဆိုသည်၊ "ဓုဟောဒိ" စသောရုပ်၌ ဟု ဓာတ်, တိဝိတတ်, အပစ္စည်း၊ ဟု ကို "ဟု+ဟု" ဒွေဘော် အမြဲဖြစ်ရသည်၊ [အဝိဖြင့် "စက်မတို" စသည်ကို ဆည်းယူ၏—ဟု ဋီကာဖွင့်၏။]

ကိစ္စာဒိဓေ ကွစိ။ ။တဗ္ဗ အနီယ စသော ကိစ္စပစ္စည်း နှောင်းရာ၌လည်း ဓုဟောတျာဒိ ဓာတ်စုကိုသာ ယူရမည်၊ အခြား ဓာတ်များ၌ကား ကိစ္စာဒိပစ္စည်း နှောင်းသော်သည်း ဒွေဘော်မပြုရ။ [ဓုဟောတျာဒိ ဓာတ်များကို လှန်းကြည့်ပါ။] ဓုဟိတပ္ပံ+ဟောတပ္ပံ—ပူဇော်ရာ၏၊ ပဓဟိတပ္ပံ+ပဟာတပ္ပံ—ပယ်စွန့်ရာ၏၊ ပိဒဟိတပ္ပံ+ပိဓာဘပ္ပံ—ပိတ်ရာ၏၊ ဤသို့ ရုပ်၂မျိုး ရှိရသည်၊ ကိစ္စာဒိ၌ အာဒိဖြင့် တွာ-ထုံ စသော တချို့ ကိတ်ပစ္စည်းကို ယူ၊ ဇဟိတွာ+ဟိတွာ—စွန့်၍၊ ဇဟိတုံ+ဟာတုံ — စွန့်ခြင်းငှာ၊ ပိဒဟိတွာ+ဝိဓာယ—ပိတ်၍၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဒွေဘော် မမြဲသောရုပ်များ ရှိရသည်။ [ဓုဟောတျာဒိဂိုဏ်းပင် ဖြစ်သော်လည်း "ဒါတပ္ပံ—ဒတွာ—ဟုတံ (ပူဇော်အပ်၏) ဒိန္နံ" စသည်၌ကား ကွစိသဒ္ဒါ၏ အသန္တာဝိဓိကို ပြခြင်းဒကြောင့် ဒွေဘော်ပြု မရှိ၊ အခြားပစ္စည်းနှောင်းရာ အခြားဓာတ်များ၌လည်း အသန္တာဝိဓိပင်။

(၄၆၂) သုဘ်၌ "အန္တသီ ဝဏ္ဏာဂါဒေရော ဝါ-အဗ္ဘာသဓ၏အဆုံးသရကို ဣဝဏ်နှင့် အ အကွဲရာ ပြု" ဟု လုံး၍ ဆိုထားသော်လည်း ဝါ၏ သတ်မှတ်ချက်ကြောင့် ဂါထာလာတိုင်း ခွဲခြားလျက်ပြုရသည်၊ ဂါထာ၌ "ခ ဆ သေသု" ဟု ဆိုသော်လည်း ခ အတွက် ပုံစံ မရှိ၊ ထို့ကြောင့် "တိဇ ဂုပ ကိဘ မာနေဟိ ခ ဆ သာ ဝါ" ဟု ဆ သ တို့နှင့် ဒ အတူ ဟဲဘက်ပစ္စည်းဖြစ်၍ ခ ကို ထည့်ထားသည်၊ လိုရင်းမှာ "ခ—သ" ၂ ပစ္စည်းသာဟု မှတ်။

အ အက္ခရာသည်၎င်း၊ ဝါ-စွာ၊ ဟောတိ-၏၊ အယံ ဝါ သဒ္ဒါ ဝဝတ္ထိတ ဂိဟာသဓတ္ထာ၊ ဇေန-ကြောင့်၊....

ခ ဆဇသသု-ခ ဆ သ ပစ္စည်းတို့ကြောင့်၊ သဂုဏ-ဂုပ ဓာတ်၏ ဥနှင့် တကွ ဖြစ်သော။ အဝဏ္ဏသ-အဝဏ်၏၊ ကကာရော-က အပြုသည်၎င်း၊ ဝါသ-ဝါ၏ အဆုံး အာ၏၊ ဣ-ဣ အပြုသည်၎င်း (ဟောတိ)၊ ပရောက္ခာယံ-ပရောက္ခာ ဂိဘတ်ကြောင့်၊ ဘူသ-ဘူဓာတ်၏ အဆုံး ဥ၏၊ အကာရော-အ အပြုသည် (ဟောတိ)၊ အပရဿ-အခြားသော အဘ္ဘာဿ သရ၏၊ ဂ္ဂမေ-ဣ၏ ဂ္ဂဝဏ် အပြု, အ အပြုတို့သည်၊ နှ-မ ဖြစ်ကုန်၊ ဂ္ဂတိ-ဣသုတ်ဖြင့်၊ ဥကာရဿ (ဥကာရသ-ဟု ပိုသည်ကား ပါဠိပျက်။) ဘူဒ္ဒိ ဥ၊ အက္ခရာ၏၊ အကာဒေရော-(အ) အပြုသည် (ဟောတိ)။

စဆဇသသု၊ ဧပေ၊ သဂုပုဿ —— ဂုပုဿ-ဂုပဓာတ်၏+ဥ-ဥတည်း၊ ဂုပု-ဂုပဓာတ်၏၊ ဥ၊ "ဂုပဓာတ်၏ ဥ" ဟုဆိုသော်လည်း ရုပ်ဟည်တုန်းက "ဂုပ" ဓာတ်၏ ဥကို မယူရ "ဂုဂုပ" ဟုဖြစ်သောအခါ အဘ္ဘာဿဖြစ်သော ဂု၏ ဥကို ယူရမည်၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း....သုတ်၌ပင် "အဘ္ဘာဿဂတဿ အန္တဿ" ဟု အဘ္ဘာဿဖြစ်ကြောင်းကို ဆိုခဲ့ပြီးဖြစ်သောကြောင့်တည်း၊ "အဝဏ္ဏသ-ဝါသ-ဘူသ" တို့၌လည်း အဘ္ဘာဿ၏ အဝဏ် စသည်ပင်တည်း၊ ဇိယန္တိကို (အကို ဂုပြု) ပိဂါသိတိ (အာကို ဂုပြု) ဇိဂုန္တိတိ (ဂုပ၏ ဥကို ဂုပြု)။

ဝါသ—စာဆိုခဲ့သော "ဟသ" ဟု ပါဠိပျက်ဖြစ်၊ သို့ရာ၌ "ဝါသ" ဟု ရှိ၏၊ ဝိမံသတို့၌ "မာနသာ" ဟု ဖြစ်ရာ မာဒ္ဓေဘောဂ်ပြု၍ "မာမာနသတ်" ဟု ဖြစ်၏၊ "တတော ပါမာနာဒုံ ဝါမံဒသသု" ဩဒုံ မာနကို မံပြု၊ "မာနက်တာနံ ဝတတ္တုံဝါ" ဖြင့် မကို ဝပြု (ဝါမံသကို) ဟု ဖြစ်၏၊ ထို အဘ္ဘာဿဖြစ်သော ဝါ၏ အဆုံး အာကို ဣသုတ်ဖြင့် ဣပြုလျှင် "ဝိမံသဣ" ဟု ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် "ဝါသ-ဝါ၏ အဆုံး အာဒ်၊" ဟု ပဋိသေဓနကို ဆိုသည်။ ဒီကာဒ်၌လည်း "အဘ္ဘာဿဂတဿ ဝါသ (ပါ၏) အန္တဿ (အဆုံးအား) ဣကာဒေရော ဟောတိ" ဟု ပါဠိမှန် ဒီးစေရမည်။

ဘူသ ပရောက္ခာယံ အကာဒေရော—"ဗဘူဝ" စသည်ဖြစ် ပမ္ဘရာကွာ အဝိဘတ် စသည်ခဲကြောင့် "ဘူဘူအ" စသည် ဖြစ်နေရာဝယ် အဘ္ဘာဿ ဘူ၏ အဆုံး ဥကို (အ)ပြု (ဘဘူ+အ)ဟု ဖြစ်၏၊ ထို့နောက် ဆိုင်ရာ သုတ်ဖြင့် ပြီးစေအာ်၊ ဗီရင်လိမ့်မည်၊ ဒီကာဒ်၌ "အကာဒေရော ပန ပရောက္ခာယံ ဘူသ အန္တဿဝ" ဟု ပါဠိမှန် ရှိစေရမည်၊ ဤဘိုဝ်အောင် ဝါသဒ္ဒါက ဇုပြုက-ဤပြု-(အ) ပြုရာ ဌာနများကိုလည်း ထို ဌာနများ၌ ဒီဗွီဗီမြို့ ဖြစ်ကြောင်းကိုလည်း သတ်မှတ်သည်။

နာပရဿိမေ—သုတ်၌ "အန္တဿ" ဗေ့ရ အဘ္ဘာဿ၏ အန္တကို ယူခဲ့သောကြောင့် ဤ "အပရဿ" အရလည်း သုတ်ဖြင့် ဗီရင်ဒိုင်သော အဘ္ဘာဿ၏ အန္တမှ တပါး အခြား

(၄၆၃) **ဒုတိယ ၊ ပေ ၊ တတိယာ။** ။အဇ္ဈာသယ ဂဘာနံ -- ကုန်သော၊ ဒုတိယစတုတ္ထာနံ - ဒုတိယစတုတ္ထ - ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝဂ္ဂဗျဉ္ဇနာနံ - ဝဂ်ဗျည်းတို့၏။ [ဤစကားဖြင့် အဝဂ်၏ ဒုတိယ စတုတ္ထ အက္ခရာကို နှစ်စေသည်း] ယထာက္ကမံ, ပဌမတတိယာ-ပဌမက္ခရာတတိယက္ခရာတို့သည်၊ ဟောန္တိ၊ လုတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ ဘကာရဿ-ဘအက္ခရာ၏၊ ဗကာရော-ဗ အပြုံသည် (ဟောတိ)။

(၄၆၄) **ဖြူဘူနံ ၊ ပေ ၊ ပရောက္ခာဃံ။** ။ပရောက္ခာဝိဘတ္တိယံ - ကြောင့်၊ ဖြူဘူလုတိ-ဖြူဘူ ဟူကုန်သော၊ ဧတေသံ ဓာတူနံ-ဤဓာတ်တို့၏၊ အာဟ ဘူဝလုတိ-အာဟ ဘူဝ ဟူကုန်သော၊ ဧတေ အာဒေသာ-တို့သည်၊ ဟောန္တိ၊ လုတိ-ဖြင့်၊ ဘူသဒ္ဒဿ-ဘူသဒ္ဒါ၏၊ ဘူဝါဒေသော-ဘူဝ အပြုံသည်(ဟောတိ)၊ သရုလောပေါ ၊ ပေ ၊ တျာဒိနာ - ဖြင့်၊ သရုလောပါဒိ - သရဇျခြင်း အစ ရှိသော အစိအရင်သည် (ဟောတိ၊) သော-ထိုသူသည်၊ ဆုဇာ-မင်းသည်၊ ဗဘူဝကိရ-ဖြစ်ပြီတဲ့၊ ဧက-တို့သည်၊ ဗဘူဝု ကိရ-ဖြစ်ကုန်ပြီတဲ့၊ တုံ--သည်၊ ဗဘူဝေ ကိရ-တဲ့။

(၄၆၅) ဓာတူဟိတိ ဗတ္တဓာ၊ သိဟဂတိယာ-ဖြင့်၊ ကွစိဂဟဏ-လည်း၊ (ကွစိဓာတုသုတ်မှ ပြုနိ၍) ဝတ္တဇာ။

ဣကာရာဂဒေမာ အသဗ္ဗဓာတုကမ်ိ။ ။ပရေ — သော၊ သဗ္ဗသ်ိ — အလုံး စုံသော၊ အာသဗ္ဗဓာတုကမ်ိ--အာသဗ္ဗဓာတ် ဝိဘာတ် ၄ သွယ်ကြောင့်၊ ကွစိ-၌၊ ဓာတူဟိ-တို့မှ၊ ပရော-နောက်သည်၊ (ဟုတွာ-ဖြစ်၍၊) ဣကာရာဂဒေမာ-ဣလောသည်၊ ဟောတိ။

အဇ္ဈာသယ၏အဓွန်ကိုယူ၊ ဤ''နာဗရုဿိ မေ''ဖြင့် အခြားသော ဗု ဘုက္ခဟိ,ဒုဟောတိ, စိက်ဆ္ဆတိ, တိက်ဆ္ဆတိ, ဒဒါတိ, ဒဓာတိ ရုပ်တို့၏ အဇ္ဈာသယဂ္ဂ ဖြစ်သော သရုများဠ္ဟ အသန္တဝိဓိ ဖြစ်ခြင်းကိုလည်း ဝါ သဒ္ဒါက သတ်မှတ်၏ဟု ပြသည်၊ အနိစ္စဝိဓိကား ဝါထာဒ္ဒ မပါတော့ပြု။

(၄၆၄) မာဟ ဘူဝါ---ဘူဒ္ဓ ဥဒ္ဒါသရုနှင့် တကွ ''ဘူဝ''ပြု၍ ''ဗဘူဝ''ဟုပင် စာအများရှိ၏၊ ဘူဝဖြစ်သည့်အခါဝဠ္ဠဲအသရုပါသည်ဟု နှလုံးပြု၍ ''သရုလောပါဒိ'' ဟု ဆိုသည်၊ မောဂ္ဂလ္လာနဠ္ဠကား ဝဠ္ဠဲ သရုမပါ၊ ထိုအလို ''သရုဇျခြင်း စသည်မရှိဝ်ကို အ-ဥစသည်သို့ ကပ်ရုံသာ၊ ဧသာဘိရဿသည်ဖြင့် ''ကိရ'' ထည့်သည်ကား ''ကိုယ်တိုင် သိခြင်း မဟုတ်—(အပစ္စက္ခ) ဟုဆင့်ကြောင်းခြင်း ဖြစ်ခြင်းကြောင်း'' ထင်ရှားဗုဒ္ဓအာဂ ထည့်ရုဇျခြင်း ဖြစ်သည်။

ကုစာဓိကာရတော်ာ - လိုက်သော ကုစိသဒ္ဒါကြောင့်၊ ဗျဥ္ဇနာဒိမှော်-အစဉ် ဗျဉ်းရှိသည် သာလျှင် ဖြစ်သော၊ အသဗ္ဘတုကော - အသဗ္ဘတ် ဝိဘုတ် ကြောင့်၊ အယံ အာဂမော-ဤ ဣလ ခြင်းသည် (ဟောတိ)၊ ဗျဥ္ဇနာဒေါပိ-အစဉ် ဗျဉ်းရှိသော အသဗ္ဘတ် ဝိဘတ်ကြောင့်လည်း၊ ကုစိ-တချို့ အရာ၌၊ နောသိယာ-မဖြစ်။

စ-ဆက်၊ တော်ထ-ဤသုတ်၌ ["ဝုစ္စတိ" ၌ စပ်၊] သဗ္ဘတုကံ - သဗ္ဘတ် ဝိဘတ်သည်၊ န - မဟုတ်၊ အသဗ္ဘတုကံ - သဗ္ဘတ် ဝိဘတ် မဟုတ်၊ ဣတိကတွာ - ဤသို့ ဝိဂြိုဟ် ပြု၍၊ ဟိယျတ္တနီ ၊ ပေ ၊ သဗ္ဘတုကန္တိ - သုတ်ဖြင့်၊ ဟိယျတ္တနီ အာဒိနံ--ဟိယျတ္တနီ အစရှိသော ဝိဘတ်တို့၏၊ သဗ္ဘတုက သညာယ - သဗ္ဘတ် ဟူသော အမည်၏၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တတ္တာ-ဆိုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တဒညာ - ထို သဗ္ဘတ် ဝိဘတ်တို့မှ

---

(၄၆၅) အသဗ္ဘတ် ၃ မျိုး။ ။သဒ္ဒဝိဘတ်,သဗ္ဗာဒိဝိဘတ်,ဗျဥ္ဇနာဒိဝိဘတ် ဟု အသဗ္ဘတ် ဝိဘတ် ၃ မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် အ-ဥ စသော သရသက်သက် ဝိဘတ်သည် သရဝိဘတ်တည်း၊ အံဇ် စသော ဝိဘတ်သည် အစဉ်သရနှိုး၍ နိဂ္ဂဟိတ်ဗျဉ်းက နောက်နေသော သရာဒိ ဝိဘတ်တည်း၊ ဏ္ဍ-မှ စသော ဝိဘတ်ကား အစဉ် ဗျဉ်းနှိုး၍ သရက နောက်နေရသော ဗျဥ္ဇနာဒိဝိဘတ်တည်း၊ "ဗျဥ္ဇနံ အာဒိမှိ ယဿ ၎တိ ဗျဥ္ဇနာဒိ" ယသ-အကြင်ဝိဘတ်၏၊ အာဒိမှိ-အစဉ် (ရှေ့၌)၊ ဗျဥ္ဇနံ-ဗျဉ်းသည်၊ အတ္ထိ ရှိတဲ့ ဗျဥ္ဇနာဒိ။

အသဗ္ဘ၊ပေ၊ဓိကာရတော-လိုက်သော ကုစိသဒ္ဒါကြောင့် ပြခဲ့သော အသဗ္ဘတ် ဝိဘတ် ၃ မျိုးတွင် ဗျဥ္ဇနာဒိ အသဗ္ဘတ် ဝိဘတ်နောင်းရာ၌သာ ဇလသည်၊ "ဗျဥ္ဇနာဒိ မှော" ၌ ဧဝဖြင့် သရဝိဘတ် သရာဒိဝိဘတ် ၂ မျိုးကို ကန့်သည်၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း-သရဝိဘတ် သရာဒိဝိဘတ်များ၌ ကပ်ဆွယ်သရရှိသဖြင့် "ဗဘူဝ,ဗဘူဝိ" ဟု ရှပ်ပြီးနိုင်၍, ဗျဥ္ဇနာဒိ ဝိဘတ်နောင်းရာ၌ "ဗဘူဝ်+တ္ထ" ဟု ဖြစ်သည့်အခါ (၁) ၏ ကပ်ရာ သရမရှိသဖြင့် ပါဠိနှင့် လျော်အောင် ရှပ်မပြီးနိုင်သောကြောင့်တည်း။ [ဤအဓိပ္ပါယ်အရ နှံဘူကို ဘူဝ် ပြုသည့်အခါ (၁) ၌ သရမပါမှသာ ရှေနောက် အဆင်ပြေသည်၊ ဝ၌ သရ ပါနေသေးလျှင် "ဗဘူဝတ္ထ" ဟု ရှပ်ပြီးနိုင်သောကြောင့် ဇလရကျိုး မနပ်ဘဲ ရှိချို့မည်။]

ဗျဥ္ဇနာဒေါပိ ကုစိနော သိယာ--"ဒဿတိ--ပေးလတ္တံ" စသော ပြယုဂ်၌ "ဒါ+သတိ" ဖြစ်၍ ဗျဥ္ဇနာဒိဖြစ်သော ဘဝိဿန္တိ အသဗ္ဘတ် ဝိဘတ် နောင်းသော်လည်း ဒါဓာတ်၌ သရပါပြီးဖြစ်၍ ကပ်ဆွယ် သရမလို၊ ထို့ကြောင့် ပါဠိတော်နှင့် မလျော်အောင် ကုစိသဒ္ဒါ၏ တားမြစ်ချက်အရ ဇ မလာရတော့ပြီ။ [ဋီကာ၌ "တဒနုပရောဓေနာတိ ပရိဘာသတောစ ဗျဥ္ဇနာဒေါပိ ဗျဉ္ဇနပုဗ္ဗကေပိ အသဗ္ဘတုကေ ပရေ ဒဿတိတျာဒိသု ကုစိ ဇကာရာဂမော နောသိယာ (န သိယာ တျတ္ထာ)" ဟု ပါဠိမှန် ရှိစေ။]

အခြားကုန်သော၊ စတသော - ကုန်သော၊ ဝိဘတ္တိယော - တို့ကို၊ အ့ သပ္ပ ဓာတုကန္တိ-အသပ္ပဓာတုက ဟူ၍၊ ဓုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။

တုမ္ဟေ, ဗဘူဝိတ္ထ ကိရ-ဖြစ်ကုန်ပြီတဲ့၊ အဟံ, ဗဘူဝံ (သိဒ္ဓိ "ဗဘူဝ") ကိရ-တဲ့၊ မယံ, ဗဘူဝိမှ ကိရ - ကုန်ပြီတဲ့၊ အတ္တနောပဒေ - ၌၊ သော, ဗဘူဝိတ္ထ - ဖြစ်ပြီတဲ့၊ [ကိရ မပါသော်လည်း ကိရ အနက် ထည့်ပေး]၊ ပေ၊ ဗဘူဝိမှေ၊ ကမ္မနိ - ၌၊ အတ္တနောပဒေ - ၌၊ ဤကာရာဂမ ယပစ္စယိကာရာဂမာ - ဤလာခြင်း, ယ ပစ္စည်း သက်ခြင်း, ဣ လာခြင်းတို့သည် (ဟောန္တိ)၊ အနုဗဘူဝိယိတ္ထ - ခံစားအပ်ပြီတဲ့၊ ယံ ပစ္စယဿ - ယ ပစ္စည်းကို၊ အသပ္ပ ဓာတုကမှိ - အ သပ္ပဓာတ် ဝိဘတ်ကြောင့်၊ ကွစိဓာတုတ္ထဒီနာ - ဖြင့်၊ လောပေ - ချေခြင်းကို၊ ကတေ - သော်၊ ဣဝဏ္ဏာဂမော - ဣဝဏ် လာခြင်း သည်၊ နဘဝတိ - မဖြစ်၊ တယဲာ - သည်၊ အနုဗဘူဝိတ္ထ - ခံစားအပ်ပြီတဲ့၊ အနုဗဘူဝိရေ-တဲ့၊ ဣစ္စာဒိ၊ ဘာဝေ-၌၊ ဗဘူဝိယိတ္ထ-ဖြစ်ခြင်း, ဖြစ်ရာပြီတဲ့၊ ဗဘူဝိတ္ထဝါ-လည်း ရှိ၏၊ [ယ ပစ္စည်းကို ချေသည် - ဟူလို၊] တထာ-ပါး၊ ပပစ-ချက်ပြီတဲ့၊ ပေ၊ ပပစိမှေ-ကုန်ပြီတဲ့၊ ကမ္မနိ-၌၊ ပပစ္စိတ္ထ-ချက်အပ်ပြီတဲ့၊ ပပစ္စိရေ-ကုန်ပြီတဲ့၊ ပပစ္စ, ပပစ္စုဝါ-ဟုလည်း ရှိ၏၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း၊ [ဣစ္စာဒိဖြင့် ညွှန်ရာ၌ နာမယောဂ အပြိုးတွင် ညွှန်တတ်သည်၊ ထို့ကြောင့် "ပပစ္စိတ္ထော, ပပစ္စိဒဝှါ ဣစ္စာဒိ" ရှိသည်ကား မကောင်း၊ "ပပစ္စ, ပပစ္စုဝါ ဣစ္စာဒိ" ဟု (ပရဿပုဒ်ပြုနဲ့လျက်ရှိသော) သိမှုအတိုင်းသာ ကောင်းသည်။]

(၄၆၆) ဂမိမှ် - ဂမုဓာတ်၌ [ဂမိ၌ ဣဖြင့် ဓာတ်ကို ညွှန်ပြသည်၊] ကွစာဒိဝဏ္ဏာနန္တ္ယာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဒွေဘာဝေါ-သည်ဌင်း၊ ပုဗ္ဗောဒ္ဓာသောတိ-သုတ်ဖြင့်၊ အဒ္ဓာသသညာ - သည်ဌင်း (ဟောတိ)၊ အဒ္ဓာသေတိ-ပုဒ်သည်၊ ဝတ္တတေ။

ကဝဂ္ဂသ္သ စဝဂ္ဂေါ။ ။အဒ္ဓာဒသေ-၌၊ပေ၊ဟောတိ၊ ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ ဂကာရဿ — ဂ အက္ခရာ၏၊ ဇကာရော — ဇ ဖြစ်၊ ကွစိ ဓာတ္ဝတ္ထာဒီနာ - ဖြင့်၊

ဇဏ္ဍစ၊ ပေ၊ ဝုစ္စတိ — "နံ+သပ္ပဓာတုကံ" ဟု ဝိဂ္ဂိဟ်ပြု၍ ဟိယျတ္တနိ စသည်မှ တပါးသော ပဋရောဂါ စသော ဝိဘတ် ၎ သွယ်ကို အသပ္ပဓာတုက ဟု ခေါ်၏၊ ဤ၌ "နံ" သဒ္ဒါသည် သဒိသအနက်ဟောတည်း၊ဟိယျတ္တနိစသောဝိဘတ်များနှင့်ဝိဘတ်ချင်း တူသောကြောင့် "နံ+သပ္ပဓာတုကံ" အရ အသပ္ပဓာတ် ခေါ်သည်-ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊ "တဒညာ" ပါဋ္ဌကိုထောက်လျှင် "နံ" သဒ္ဒါ အည့ အနက်ဟော သာ ဖြစ်သင့်၏၊ "သပ္ပဓာတ် ဝိဘတ်မှ တပါးသော အာချာတ် ဝိဘတ်များကို အသပ္ပဓာတ် ခေါ်သည်" ဟူလို။

အနုဘ္ဘာသဿ - အဘ္ဘာသ မဟုတ်သော သရ၏၊ ပဌမ ပုရိသေက ဝစနမို့-ပဌမပုရိသ် ဧကဝုစ်ဝိဘာတ်ဧကြောင့်၊ ဒီဿော-ဒီဃပြု၊ သော-သည်၊ ဂါမံ-သို့၊ ဧဂါမကိရ - သွားပြီတဲ့၊ ဧဂမဝါ - ဧဂမ ဟုလည်း ရှိ၏၊ ပေ၊ ဧဂမိဿမှ-သွားကုန်ပြီတဲ့၊ ကမ္မနိ-၌၊ ဧဂမိယိတ္ထ-သွားအပ်ပြီတဲ့၊ ဧဂမိတ္ထဝါ-(ယပစ္စည်းကို ချေ၍) ဧဂမိတ္ထ ဟုလည်း ရှိ၏၊ ဣစ္စောဒိ၊....ပဏ္ဍောက္ခာဝိဘတ္တိ-သည် (နိဒ္ဒိတာ)။

ဓ ဝ ဂ
အဇ္ဇတန ဝိဘတ္တိခဏ္ဍး

(၄၆၇) အဇ္ဇတနိ၊ပေ၊အမှေ။ ။ဣ၌ အာဒေယော-ဣ၌ အစရှိကုန်သော၊ ဒ္ဝါဒသ အဇ္ဇတ္တနိသညာ ဟောန္တိ၊ အဇ္ဇ-ယနေ့မှ စ၍၊ ဘဝဝါ-ဖြစ်သော ကြိယာသည်၊ အဇ္ဇတနော - မည်၏၊ တံဒီပကတ္တာ - ထိုယနေ့မှစ၍ဖြစ်သော ကြိယာကို ပြတတ်သည်၏ အဖြစ်ဧကြောင့်၊ အယံ ဝိဘတ္တိ - ဣ၌ ပ်ဘတ်ကို၊ အဇ္ဇတနိတိ-ဟူ၍၊ ပဝုစ္စတိ-၏။

---

(၄၆၆) ဧဂါမ ဧဂမ ဝါ—ဂမုဓာတ် အဝိဘတ်, ဒွေဘော်ပြု, ဣသုတ်ဖြင့် အမ္ဘာဿ ဖြစ်သော ဂကို ဧပြု (ဧဂမ) ကွစ်ဓာတု သုတ်ကြိုးဖြင့် အမ္ဘာဿ မဟုတ်သော ဂ၏ အကို ဒီဃပြု (ဧဂါမ) ဒီဃ မပြုလျှင် (ဧဂမ)ဟု အဝိဘတ်ဖြင့် ၂ ရုပ်ရှိ၏၊ ဥ စသော ဝိဘတ်များ၌ကား ဒီဃပြုရုပ် မရှိ၍ "ဧဂမု"စသည်ဖြင့်သာ ပြသည်၊ သို့သော် ပုံစံများ၌ကား "နာဟံ ကာလိင်္ဂံ ဧဂါမံ"ဟု ဒီဃရုပ်ကိုလည်း တွေ့ရသည်။ ["အံ+ဧံ=အ+ဧ"ဟု ပါ၌ ၂ ထွေရှိသည့်အတိုင်း "ဧဂမံ=ဧဂမ၊ဧဂမိံ=ဧဂမိ"ဟု မူ ၂ မျိုးရှိပုံကိုလည်း သတိပြု။]

[ဆောင်] ဝိဘတ် ပဏ္ဍောက္ခာ, အ—ခ်ကြောင့်သာလျှင်, အမ္ဘာ-မဟု, ဂမု ဒီဃ, ပြုထုံးပြု၍, သေသဝိဘတ်, မပြုအပ်ဟု, သတ်မှတ်ထားဟန်, ရှိကုန်ပြန်လည်း, ပုံစံ ခပင်း, ရှာဧွေလျှင်းက, ကြင်းဝိဘတ်မှာ, ဒီဃပါ, ရံခါတွေ့ရသည်။

(၄၆၇) ["အံ+မေ=အ+ခ်မေ"ဟု ပါ၌ ၂ ထွေ ရှိသည်၊ နောက်၌ "ဩအာအဝစနာနံ ဧတ္ထ အမာခ်ဒေသာ"ဟုဆိုလတံ့ဖြစ်၍ ရုပသိဒ္ဓိအလို "အ" သာပါ၌မှန်တည်း။] "အဇ္ဇ+ဘဝဝါ"၌ကာလောဂိုဒ်၍ "အဇ္ဇတနော"ဟုထား၏၊ ထို အဇ္ဇတနကာလကို ပြသော ဝိဘတ်လည်း "အဇ္ဇတနေ—ယနေ့မှစ၍ ဖြစ်သော အတိတ်ကြိယာ အနက်၌+ဘဝဝါ—ဖြစ်သော ဝိဘတ်တည်း"ဟူသော ဘဝတဒ္ဓိဟ်အရ "အဇ္ဇတနိ"မည်၏၊ တဒ္ဓိတ် "ယဒနုပပန္နာ"သုတ်၌ကား "အဇ္ဇ+ဘဝါ"ဟု ဝိဂြိဟ်ပြု၍ "အဇ္ဇဘနိ 'ပြီးပုံကို ပြခဲ့ပြီ၊ သူ့နည်းနှင့်သူသင့်သည်ချည်းဖြစ်၍ တမျိုးစီပြထားဟန်တူသည်။ [အဇ္ဇတနိဝိဘတ်သည် ယနေ့အဘို့၌ လွန်ပြီး ကြိယာကိုသာ ဟောသည် မဟုတ်, ယနေ့မှစ၍ လွန်လေသမျှ ကြိယာကို ဟောနိုင်သောကြောင့်, "အဇ္ဇ—ယနေ့မှစ၍"ဟု ပေးလိုက်သည်။]

(၄၆၈) အာတိဖောတိစ အပစ္စက္ခေတိစ ပစ္စက္ခေဘိစ ဝတ္တတော၊ [“အပစ္စက္ခေ ပရောက္ခာ တိဒေတိ ဣတော အပစ္စက္ခေ အာတိဒေတိစ ဟိဒယျာ၊ပေ၊ ပစ္စံက္ခေတိစ ဝတ္တတေ”ဟု ဌီကာ ရှိသောကြောင့် “အံတိတေ အပစ္စက္ခေ ပစ္စက္ခေတိစ ဝတ္တတေ”ဟု ရှိစေ။]

သမိပေ,ဇ္ဇတနိ။ ။သမိပေ - အနိး ဖြစ်သော၊ သမိပတော - အနိး ဖြစ်သော ကြိယာမှ၊ ပဋ္ဌာယ - စ၍၊ အဇ္ဇ ပဘုတိ - ယနေ့မှစ၍၊ ပစ္စက္ခေစ အ ပစ္စက္ခေစ အတိတေ ကာလေ အဇ္ဇတနိ ဝိဘတ်၌ ဟောတိ [ဤ ဖဒ်ပုံမှာ ကစ်ညိုးဝုတ်ခြင့် သဘော တူသောကြောင့် အဓိပ္ပါယ်ကို ကစ္စည်းဘာသာ ဌီကာမှာ ရှု၊] ဣဘိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ အဇ္ဇတနိ ပရဿပဒ ပဌမပုရိသေကဝစန်-သော၊ ဤ-ဤ ဝိဘတ်သက်၊ ပုရေ ဝိယ-ရှေးရုပ်၌ကဲ့သို့၊ အကာရာဂမော-အ အက္ခရာလာခြင်းသည်၎င်း၊ ဝုဒ္ဓါဒိစ-ဝုဒ္ဓိ အစရှိသော အစီအရင်သည်၎င်း၊ (ဟောတိ)၊ ကဲ့စိဓာတု ဝိဘတ်တို့ဘျာဒိနာ - ဖြင့်၊ ဤမှာဒိ ဝိဘတ်တိုနှ-ဤ, မှာ အစရှိသော ဝိဘတ်တို့၏၊ ကဲ့စိ-၌၊ ရဿတ်-ရဿအဖြစ်သည်၎င်း၊ သြအာ အ ဝစနဲ့ဝနှ်-သြ, အာ, အ ဝိဘတ်တို့၏၊ ဣ, တ္ထ, အ မာဒေသာစ - ဣ အပြု, တ္ထ အပြု, အံ အပြုတို့သည်၎င်း၊ (ဟောန္တိ)၊ သရလောပါဒိ-သည် (ဟောတ်)၊ သော-သည်၊ အဘဝိ - ဖြစ်ပြီ၊ အာဘဝိဝါ - ၏၊ အကာရာဂမာဘာဝေ — အ အက္ခရာလာခြင်း မရှိရာ၌၊ ဘဝိ-ဖြစ်ပြီ။

(၄၆၉) မဏ္ဍူကဂတိယဲာ-ဖြင့်၊ ဝါတိ ဝတ္တတေ၊....

သဗ္ဗတော ဥံ ဣံသု။ ။ပေ၊ ဣံသ္ဝာဒေသာ - ဣံသု အပြုသည်၊ ဝါ ဟောတိ-ဝိကပ် ဖြစ်၏၊ တေ ထိုသူတို့သည်၊ အဘဝိ်သု-ကုန်ပြီ၊ ဘဝိ်သု ဝါ-လည်း ရှိ၏၊ အဘဝုံ ဘဝုံဝါ-လည်း ရှိ၏၊ တုံ အဘဝိ-ပြီ၊ ဘဝိဝါ-လည်း ရှိ၏၊ အဘဝေါ ဘဝေါဝါ-၏၊ [“ဘဝိ”ကား သြကို ဣ ပြုရပ်၊ “ဘဝေါ”ကား သြအတိုင်း ရပ်၊] တုမှေ, အဘဝိတ္ထ ဘဝိတ္ထဝါ၊ ဣကာရာဂမော-ဣလာ၊ အဟံ အဘဝိ် ဘဝိ်ဝါ၊ မယံ အဘဝိမှ ဘဝိမှ ဝါ [မှာဒ်၌ ရဿ ပြုရပ်] အဘဝိမှာ ဘဝိမှာဝါ [ရဿ မပြုဘဲ ရပ်] သော-သည်၊

၄၆၈။ ။ဤဒေဖွင့်များဒ်၌“သမိပတော ပဋ္ဌာယ”သည်“သမိပေ”ကိုအနက်ပေးဘို့ သဒ္ဒါနက် တိုက်ရိုက်ဖွင့်ခြင်း မဟုတ်, ဖြစ်သင့်သော ဒေသိပ္ပါယ်ကို ဖွင့်ပြသော အဓိပ္ပါယ် ဖွင့်သာ၊ ကစ္စည်းဝုတ်ဆဲ၌ “အဇ္ဇပဘုတိ”ဟု ရှိသောကြောင့် ထို ကစ္စည်းဝုတ်ဆိုနှင့် ထပ်မံ မအောင် “သမိပတော ပဋ္ဌာယ”ကို “အဇ္ဇပဘုတိ”ဟု ရှုပသိဒ္ဓိ၌ ထပ်၍ ဖွင့်ပြန်သည်။

အဘဝိတ္ထ ဘဝိတ္ထဝါ [အာကို တ္ထ ပြုရပ်] အဘဝါ ဘဝါဝါ၊ပေ၊အဘဝိမ့ေ ဘဝိမ့ေဝါ။

ကမ္မနိ-ဒ္ဒိ၊ ယံ ပစ္စယလောပေ-ယ ပစ္စည်း ကြေပြီးသော်၊ ဝုဒ္ဓိ အဝါဒေသာဒိ-ဝုဒ္ဓ်ဳ အဝ အပြု အစရှိသော အစီအရင်သည် (ဟောတိ)၊ တယာ-သည်၊ သုခံ, အနုဘဝိတ္ထ - ခံစား၊အပ်ပြီ၊ အန္ဒဘူယိတ္ထ, အနု ဘူယိတ္ထ ဝါ-လည်း ရှိ၏၊ ကွစ္စာဒိ-တည်း၊ ပရဿပဒတ္တေ-ဒ္ဒိ၊ တယာ, အန္ဒဘူယိ အနုဘူယိ-ခံစား၊အပ်ပြီ၊ပေ၊ အန္ဒဘူယိမှာ အနုဘူယိမှာ ဝါ၊ ဘာဝေ-ဒ္ဒိ၊ တယာ, အဘဝိတ္ထ အဘူယိတ္ထ-ဖြစ်ခြင်း ဖြစ်ရာပြီ။

သော, အပစိ ပစိ-ချက်ပြီ၊ အပဗိ ပစိဝါ-လည်း ရှိ၏၊ တေ, အပစိ်သု ပစိ်သု အပစုံ ပစုံ-ကုန်ပြီ၊ ပေ၊ ကွစ္စာဒိ-တည်း၊ [“အပစိဝုံ” နောက်ဒ္ဒိ “တထာ”ဟု ရှိသည်ကား အပို, သဒ္ဒိလည်း မပါ၊ “အပစံ, ပစံ, အပစ, ပစ, ဝါ”ဒ္ဒိ “စံ-ပစ”တို့သည် ရှိနိုင်သကဲ့သို့ “ပစိသေ-ပစိဝုံ”တို့လည်း ရှိနိုင်၏၊ သိမ့ုမှာကား “ပစု-ပစ-ပစိမ့ေ”တို့လည်း မပါ။] ကမ္မနိ-ဒ္ဒိ၊ပေ၊ ပရဿပဒတ္တေ-ဒ္ဒိ၊ အပစ္စိ ပစ္စိ-ချက်အပ်ပြီ၊ပေ၊အပစ္စိမှာ ပစ္စိမှာ ဝါ။

သော, ဂါမံ အဂစ္ဆိ ဂစ္ဆိ-သွားပြီ၊ အဂစ္ဆိ ဂစ္ဆိဝါ-လည်း ရှိ၏၊ပေ၊ အဂစ္ဆိမှာ ဂစ္ဆိမှာဝါ၊ ကွစိဓာတု တျာဒိနာ - ဖြင့်၊ အဇ္ဇတနိမ့ိ - ကြောင့်၊ ဂမိဿ - ဂမုဓာတ်၏၊ စ္ဆဿ - စ္ဆ၏၊ ကွစိ-ဒ္ဒိ၊ ဆ္ဆာဒေသော - ဆ္ဆပြု၊ သော, အဂဆ္ဆိ ဂဆ္ဆိ - သွားပြီ၊ အဂဆ္ဆိ ဂဆ္ဆိဝါ၊ပေ၊အဂဆ္ဆိမှာ ဂဆ္ဆိမှာဝါ၊ စ္ဆာဒေသာ ဘာဝေ-စ္ဆအပြု မရှိရာဒ္ဒိ [“ဆ္ဆာဒေသာ ဘာဝေ”ဟု ပါဠိပျက်တတ်၏၊ စ္ဆမှ ဆ္ဆ ဖြစ်ရသောကြောင့် စ္ဆ မပြုလျှင် ဆ္ဆ အပြုမှာ ဆိုဘွယ်မရှိပြီ၊] သော, အဂမိ ဂမိ-သွားပြီ၊ အဂမိ ဂမိဝါ။

ကရဿ ကာသတ္တ မဇ္ဇတနိမ့ိတိ တ္ထေ-ဟူသော ဤသုတ်ဒ္ဒိ၊ ဘာဝနိဒ္ဒေသေန-ကာသတ္တံ ဟူသော ဘာဝနိဒ္ဒေသဖြင့်သော်ငင်း၊ သတ္တ မဇ္ဇတနိမ့ိတိ ယောဂဝိဘာဂေနဝါ-ဖြင့်သော်ငင်း၊ သာဂမော-(သ)လာ၊ အဂမာသိ-ပြီ၊ သာဂမေ-(သ)လာပြီးသော်၊ ကွစိဓာတုတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဗျဉ္ဇနတော-

---

ကရဿ ကာသတ္တ၊ပေ၊ဆ္ဆဧမှသု ကွစိ-[ဤပါဠိဒ္ဒိ မြန်မာမူနှင့် သိဟိုဠ်မူ မတူကြ၊ မြန်မာမူအတိုင်း အနုကဲပေးထားသည်၊] ကရဿ ကာသတ္တ မဇ္ဇတနိမ့ိ သုတ်ဒ္ဒိ ဘာဝနိဒ္ဒေသ-ယောဂဝိဘာဂတို့ အဓိပ္ပါယ်ကို ထိုသုတ်ကမ့ေ ပြအံ့၊ အ ဂမာသိဒ္ဒိ “အ+ဂမ်+ဒ”ဟု ဖြစ်သည့်အခါ ယို ဘာဝနိဒ္ဒေသ သို့မဟုတ်-ထို ယောဂဝိဘာဂဖြင့် (သ)လာ,

ဂမုဓာတ်၏ (မ်) ဗျည်းမှ နောက်၌၊ အာကာရာဂမော - အာ လာသည်ရှင်း၊ ဥုံဝစနဿ - ဥုံဝိဘတ်၏၊ ကွ်စိ - ၌၊ အံသ္ဝာဒေသော - အံသုအပြုံသ်ည်ရှင်း၊ ထ္ဆမ္ပေသု-ထ္ဆ, မှ ဝိဘတ်တို့ခြောင့်၊ ကွ်စိ-၌၊ ဥအာဂမောစ - ဥလာသည်ရှင်း (ဟောတိ)၊ အဂမိံသု ဂမိံသု၊ပေ၊အဂမိမ္ဟာ ဂမိမ္ဟာ ဝါ။

ကွ်စိဓာတုဘျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဂမိဿ-၏၊ အဇ္ဇတနိမ္ဟိ-ခြောင့်၊ ဂါအာဒေသောစ-ဂါ အပြုံသည်လည်း၊ (ဟောတိ)၊ သော-သည်၊ အဇ္ဈဂါ-ရပြီ၊ ပရလောပေါ-နောက် သရကိုချေ၊ တေ, အဇ္ဈဂုံ-ခကုန်ပြီ ၊ ပေ ၊ အဇ္ဈဂုတ္ထ ၊ ပေ ၊ အဇ္ဈဂုမ္ဟ၊ အတ္တနောပဒေ-၌၊ သော အဂစ္ဆိတ္ထ ဂစ္ဆိတ္ထ အာဂဉ္ဆိတ္ထ ဂဉ္ဆိတ္ထ-သ္ဝးပြီ၊ [အာကိုတ္ထ ပြုရပ်၊] ဣစ္စာဒိ-တည်း၊ ဆ္ဆာဒေသော ဘာဝေ-ဆ္ဆ အပြုံ မရှိရာ၌၊ သော, အဂမိတ္ထ၊ပေ၊အဂမ္ဟ ဂမ္ဟ - သ္ဝးကုန်ပြီ၊ အဇ္ဈဂူ - ရကုန်ပြီ၊ အဂူ - သ္ဝးကုန်ပြီ၊ [အဓိပုဗ္ဗ ဂမုဓာတ်, ဥပဝိဘတ်, (အ) လာ (အဓိ အာဂမ်ဥု) ကွ်စိဓာတုဖြင့် ဂမ်ကို ဂါပြုံ၊ အဇ္ဈောအဓိဖြင့် အဓိကို အဇ္ဈပြုံ ဂခွင်း ချေကပ် (အဇ္ဈဂူ), အဓိရှေး မရှိလျှင် "အဂူ"။]

တုံ - သည်၊ အဂမိသေ ဂမိဓသေ - ပြီ၊ အဂမိဝုံ ဂမိဝုံ - သ္ဝးကုန်ပြီ၊ [ဂမိသေ, ဂမိဝုံဘို့ သိ၌ မပါ၊] အဟံ, အဂမံ ဂမံ အာဂမ ဂမ-သ္ဝးပြီ၊ အဇ္ဈဂါဝါ-လည်း ရှိ၏။ [မြန်မာမှု၌ "အဇ္ဈဂံဝါ"ဟု-ရှိ၏၊] အာဂမိမ္ဟ

ထိုနောက် ကွ်စိဓာတုဖြင့် (မ်) ဗျည်းနောင် အာလာ, ဒ္ဓ ကိုလည်း ရသဖြင့် "အဂမာသိ" ဖြစ်၏။ ["အကာရာဂမော"၌ "အာကာရာဂမော"ဟု နှိုမ့ "မာ"ဟု ဖြစ်မည်။]

ဥုံဝစနဿ ကွ်စိ အံသ္ဝာဒေသော။ ။ဤ"အံသု"ကိုလည်း ကွ်စိဓာတုဖြင့်ပင် ပြုရသည်၊"အဂမံသု"ကား ပုံစံ၊မောဂ္ဂလ္လာန်၌"ဥဿိ သ္ဝံသု"ဟုသုတ်တည်၏၊"ဥုံကို ဇ္ဈံသု, အံသုပြုံ"ဟူလို၊ အံသုသာမက သဒ္ဒနီတိ၌ "ဒိသတာသုံ"ဟု သုတ်တည်၍ ဒိသ ဓာတ်ခနောင် ဥုံကို အာသုံလည်းပြု၍ "အဒ္ဒသာသုံ"ဟု မိန့်သည်။

ဥစာဂမော ဆ္ဆမ္ဟေသု။ ။ဤ"ဥ"လာခြင်းလည်း ကွ်စိဓာတုဖြင့်ပင်တည်း၊"အဂမုဆ္ဆ—အဂမုမ္ဟာ"တို့ကား ပုံစံ။ ["ဥ စာဂမောစ"ဟု စတလုံးပို၏၊သိမှု၌ မပါ၊ဤသို့လျှင် ကွ်စိဓာတု သုတ်ဖြင့် အာပြုခြင်း—အံသုပြုခြင်း—ဥလာခြင်းတို့ကို စီရင်ရမည် ဖြစ်သော ခြောင့် "အဂမာသိ၊ သာဂမေ ကွ်စိဓာတုတျာဒိနာ ဗျဉ္ဇနေတော အာကာရာဂမော၊ဧပ၊ ဆ္ဆမ္ဟေသု"ဟု ရှိသော မြန်မာမှုသာ ကောင်း၏၊ သိ၌ကား တမျိုးရှိလေသည်။]

ဧသော အဇ္ဈဂါ၊ပေ၊အာဟံ၊ပေ၊အဇ္ဈဂါ —သော အဇ္ဈဂါ၌ "အဓိပုဗ္ဗ ဂမုဓာတ် ဒ္ဓ ဝိဘတ်"ဓာတ်၏ အစ၌ အ—လာ, အဓိကို အဇ္ဈပြုံ, ကွ်စိဓာတုဖြင့် ဂမ်ကို ဂါပြုံ (အဇ္ဈဂါ+ဒ္ဓ) နောက်ဝိဘတ် သရကိုချေ၊ ဆ္ဆ မပြုရာ၌ "အဟံ အဂမံ, ဂမံ, အ,ဂမ

ဂမိမ္မေ-သွားကုန်ပြီ၊ ဂဆဖ္ဖေ-ဒ္ဒိ၊ ဂါမော-ရွာသို့၊ ဗောန-ထိုသူသည်၊ အဂစ္ဆိ ယိတ္ထ၊ပေ၊ဂမိတ္ထ-သွားအပ်ပြီ။ [ယပစ္စည်းခေါ်၍ ဂမိတ္ထ ဖြစ်သည်၊] ဣစ္စာဒိ-တည်း၊ ပရဿပဒတ္တေ - ဒ္ဒိ၊ အဂစ္ဆိယိ - သွားအပ်ပြီ၊ အာဂမိယိဝါ - ၏။ အဂစ္ဆိယုံ အာဂမိယုံ ဝါ၊ တထာ-ထိုမှတပါး၊ အဃမ်ိ-သွားပြီ၊ အဃမ်ိံသု, ဣစ္စာဒိ။ ["အဃမ်ိယုံ"ဟု တခ္ဏိ့စာရှိ၏၊ ပါဠိပျက်။]

(၄၇၀) ဟိယျတ္တနိတိ အင္ဂတနိတိစ ဝတ္တတေ၊....

မာ ယောဂေ သမ္ဘကာလေစ။ ။ယဒါ-အကြောင်းအခါဌ်၊ **မာယောဂေါ**-"မာ"ဟူသော နိပါတ်ပုဒ်နှင့် ယှဉ်ခြင်းသည် (ဟောတ်)၊ တဒါ-ထိုအခါဌ်၊ ဟိယျတ္တနိ အင္ဂတနိ ဝိဘတ်တို့ယော - ဟိယျတ္တနိ အင္ဂတနိ ဝိဘတ်တို့သည်၊ သမ္ဘကာလေပိ - အလုံးစုံသော ကာလဌ်လည်း၊ ဟောန္တိ၊ စသဒ္ဒေန - ဖြင့်၊ ပဠမိစ - ပဠမိ ဝိဘတ်လည်းသက်၊ မာဘဝတိ - မဖြစ်ဆဲ၊ ဣတိအတ္ထေ - ဤအနက်ဌ်၌ငင်း၊ မာဘဝိ-မဖြစ်ပြီ၊ ဣတိ အတ္ထေဝါ-ဌင်း၊ မာ ဘဝိဿတိ-မဖြစ်လတ့ံ၊ ဣတိ အတ္ထေဝါ-ဌင်း၊ [မာဘဝိဿာ-မဖြစ်ရာပြီ၊ ဣတိ အတ္ထေဝါ-ဌင်း၊ (ဤပုဒ် သိမူဌ် မပါ၊)] ဟိယျတ္တနင္ဂတနိ ပဠမိဝ်ဘတ်တိုယော-တို့သည်၊ (ဟောန္တိ)၊ [အဓိပ္ပါယ်ကို ကစ္စည်းဘာသာဌီကာဌ် ပြထား၊သည်။] သေသံ

ဂမ အင်္ဂါ"(မြန်မာမူဌ်"အင်္ဂါံ")ဟုရှိသေး၏၊ထိုတွင် အင်္ဂါံဟုရှိလျှင် ဂါပြုပြီးနောက် အံသို့ခွင်းချေကပ်ရုံသာ၊ အင်္ဂါဟုရှိရာဌ်ကား ဂမ်ကို ဂါပြုပြီးနောက် ကွစိဓာတုဖြင့် အမှယေ၁ဂ (အ့) ဝိဘတ်ကို တခ္ဏိ့မူအလို (အံ) ဝိဘတ်ကို အာပြုပြီးမှ ဂါကို ခွင်း၍ နောက်အာသို့ကပ်ရလိမ့်မည်၊ထို"အင်္ဂါံ-အင်္ဂါ"၂ရုပ်တွင်"တဏ္ဍာနံ ခယ မင်္ဂါ" ဟု ပဌမဗဟုဝစနပါဠိဟော်ရှိသောကြောင့်"အင်္ဂါ"ရုပ်က သာဓ်ကောင်းကွယ်ရှိသည်။

သီလက္ခန်ဒီသစ်။ ။အင်္ဂါတိစ အင္ဂတနိယ မာတ္တာမိံဝါ အံဝါတိ ဝဒန္တိ၊ ယဒိ ပန စိတ္တာမေဝ ကတ္တာ, တဒါ ပရောက္ခာယေဝ။ [အင်္ဂါဌ် "အဟံ"ဟု ကတ္တားထည့်ရသောကြောင့် အင္ဂတနိ ဋိုကို ဖြစ်စေ အံ ကို ဖြစ်စေ အာပြုရမည်၊အုကယ်၍ ကတ္တားကို "စိတ္တံ"ဟု ထည့်လျှင် ပရောက္ခာ အဝိဘတ်ပင် ဖြစ်သည်–ဟူလို၊ ထိုဌ် "ဘုရားရှင်၏ မျက်ကွယ် မဟုတ်သောကြောင့် ပရောက္ခာဝိဘတ်ဟု ဆိုသည်ကို ဆင်ခြင်၊ "သော အင်္ဂါ"ကဲ့သို့ အင္ဂတနိ အာ ဝိဘတ်သာ ဖြစ်သင့်မည်၊ "အင္ဂတနိယ မာတ္တာဒိံဝါ အံဝါ"ကား ယဒ္ဒနိတိသုတ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် "ဝဒန္တိ"ဟူရာဌ် သဒ္ဒနိတိဆရာကိုပင် ဆိုဟန်တူသည်။]

မာ ဘဝတိ၊ပေ၊ အဝိဿတိ–"မာ ဘဝတိ၊ပေ၊ အတ္ထေ"ကား"မာဘဝါ မာဘဝိ' ရုပ်တို့၏အနက်ကို ပြသော ပုဒ်တို့တည်း၊ မာ ဘဝတိဟူသော ပစ္စုပ္ပန်အနက်, မာ ဘဝါ ဟူသော အတိတ် အနက်, မာ ဘဝိဿတိ ဟူသော အနာဂတ် အနက်, ဤအားလုံး

ကြွင်းသော အစီရင်ကို၊ နေယံ့ - သိအပ်၏၊ ဝါ - သိလောက်ပြီ၊ သော - ထိုသူသည်၊ မာဘဝါ, မာဘဝိ-မဖြစ်လင့်၊ တော်သင်အား၊ အန္တရာယာ-အန္တရာယ်တို့သည်၊ မာဘဝန္တု-မဖြစ်ပါစေကုန်သတည်း၊ မာပစာ, မာပစိ-မချက်လင့်၊ မာပစတု-မချက်လင့်၊ မာဂစ္ဆာ, မာဂစ္ဆိ, မာဂစ္ဆတု-မသွားလင့်၊ ကိဉ္စိ-တစုံတခုသော၊ ပါပံ-မကောင်းမှုသည်၊ မာ အာဂမာ-မရောက်လာပါစေလင့်၊ မာ အဂမိ, မာ အာဂမ, မာ ဂမိ, မာ ဂမေတု-မသွားလင့်၊ တွံ-သင်သည်၊ မာဂစ္ဆော, မာဂစ္ဆိ, မာဂစ္ဆာဟိ-မသွားလင့်၊ [ဂမေတုဉ် "လောပဉ္ဆေတ္တာ မကာရော" ဖြင့် အ-ကို ဧပြု၊ တုမ္ဘယောဂ မာဂစ္ဆိဉ် သဝိဘတ်ကို ဣပြု၊] ဣစ္စာဒိ-တည်း၊ အဘိဘာကာလိက စိဘတ္တိ-အတိတ်ကာလ ရှိသော ဝိဘတ်သည် (နိဒ္ဒိတာ)။

ပေါင်းလျှင် ကာလ ၃ ပါးစုံ၏၊ ထို အနက်များဌ ဟိယျတ္တနီ သက်၍ "မာဘဝါ" ဟုဆင်း အဇ္ဈတနီသက်၍ "မာ ဘဝိ" ဟုဆင်း ဖြစ်သည်။ ["မာ ဘဝိဿာ" ဟု ကာလာတိ ပတ္တိ အနက်ကိုလည်း မြန်မာမှဌ ထွေရသေး၏၊ သိမှဌ မပါ၊ သုတ်ဌ "သမ္ဘကာလေ" အရ "မာ ဘဝတိ, မာ ဘဝါ, မာ ဘဝိဿတိ" ဟု ကာလ ၃ ပါး စုံရုံပြခြင်းသာ ကောင်း၏၊ "မာ ဘဝိဿာ" ဟု ကာလာတိပတ္တိကို ပြခြင်းကား ဝိဟန်တူသည်။]

တနည်း——သမ္ဘကာလဌ် "ကာ ဿ" အရ ကြိယာကို ယူလျှင် ကာလာတိပတ္တိကြိယာလည်း ပါဝင်နိုင်သောကြောင့် "မာ ဘဝိဿာ" အနက်ပြခြင်းလည်း သင့်သည်ပင်၊ ထို့ကြောင့် သဒ္ဒနီတိဌ်လည်း "မာဘဝိဿာ" ဟူသော ကာလာတိပတ္တိ အနက်ကိုပါ ပြထားသည်၊ ဤအနက်ပြပုံအလိုက် "မာ ဘဝါ—မဖြစ်ဆဲ, မဖြစ်ပြီ, မဖြစ်လတ့်, မဖြစ်တန်ရာ" ဟု အနက် ၄ မျိုးတွင် ကျမ်းဂန်တို့ဌ် အရာဌာနအားဖြင့်စွာ သင့်တော်သော အနက်တခုခုကို သုံးစွဲခွင့်ရှိ၏၊ သဒ္ဒနီတိကား ထိုအနက် ၄ မျိုးကို ကစွဲညီးသုတ် အလိုက္ခ ဖွင့်ပြပြီး၍ "သမ္ဘမေတံ အတ္ထကထနံ အဌကထာသု နဒိဿတိ-ဤအားလုံး အနက်ဆိုပုံကို အဌကထာတို့ဌ် မတွေ့ရ" ဟု ပယ်ချလေသည်။

ဧသသံ နေယျံ—ဘူတည်, ဘူ=သဟ္ဒါယံဟူသော အနက်ဌ် ဓာတ်မှည့်, "မာ ဘဝတိ မာ ဘဝါ မာ ဘဝိဿတိ" ဟူသော(ဤကျမ်းအလို)ကာလ ၃ ပါးအနက်ဌ် မာယောဂေ သမ္ဘကာလေစသုတ်ဖြင့် ဟိယျတ္တနီစသည်သက်၊ ဤသို့ကာလ ၃ ပါးအနက်ဌ် ဤသုတ်ဖြင့် ဝိဘတ်သက်ရခြင်း အစီအရင်မှ ကြွင်းသော ဘူဓာတ်၏ ဥကို ဩပြုရခြင်း သြကို အဝပြုရခြင်း စသော အစီအရင်တို့မှာ ရှေး ဘဝတိ စသော ရုပ်တို့ကဲ့ နည်းမှီ၍ သိပါလေ ဟု ပြလို၍ "ဧသသံ နေယျံ" ဟု မိန့်သည်။

ဘဝိဿန္တီ စိဘတ်ခဏ်း

(၄၇၁) **ဘဝိဿန္တီ သတိ၊ပေ၊သာမေ့။** ။သဲတျာဒီနံ – သတိ အစရှိကုန်သော၊ ဒွါဒသန္နံ-ကုန်သော၊ ဝစနာနံ--ဝိဘတ်တို့၏၊ ဘဝိဿန္တီ သညာ-ဘဝိဿန္တီ အမည်သည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဘဝိဿန္တ ကာလ ဒီပ ကတ္တာ-အနာဂတ် ကာလကို ပြတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် [ဋီကာ၌ "ဘဝိဿတိကာလ ယောဂတော"ဟု ရှိ၏၊] အယံ-ဤဝိဘတ်ကို၊ ဘဝိဿန္တီတိ-ဘဝိဿန္တီ ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။

(၄၇၂) **အနာဂတေ ဘဝိဿန္တီ။** ။အနာဂတေ – ၌၊ ဘဝိဿန္တီ ဝိဘတ္တိ ဟောတိ၊ အနေက ဇာတိသံသာရံ, သန္ဓာဝိဿံတိ အာဒိသု-အစရှိသော ပါဠိတို့၌၊ တံ ကာလ ဝစနိစ္ဆယာ – ထို အနာဂတ် ကာလဖြင့်

---

(၄၇၁) သတျာဒိနံ၊ပေ၊ဘဝိဿန္တီ သညာ ဟောတိ— "သတျာဒိနံ ဝစနာနံ"တို့ကို "ဘဝိဿန္တီ သညာ"၌စပ်၊ "သတိစသော ဝိဘတ် ၁၂ လုံးတို့၏+ဘဝိဿန္တီ အမည်"ဟူလို၊ ထို ဘဝိဿန္တီ အမည်သည် တခု (တနာမည်) သာ ဖြစ်ရသောကြောင့် "သညာ+ဟောတိ"ဟု ကောဝုစ်ဖြင့် ရှိရမည်၊ သီမှဉ္စလည်း ဧကဝုစ်ဖြင့်ပင် ရှိ၏၊ "ဟောန္တီ"ဟု ဗဟုဝုစ်ရှိသည်ကို ဆင်ခြင်။

ဘဝိဿန္တ ကာလ၊ပေ၊ဒုစ္စတိ—"ဘဝိသတိ ဂမာဒိဟိ ကိ ဃိဏ်"သုတ်၌ သတ္တမိ ဝိဘတ်ဖြင့် "ဘဝိသတိ"ဟု ရှိ၏၊ သတ္တမီဖြင့် "ဘဝိဿတိ"ဟုရှိလျှင် ပဌမာဝိဘတ်ဖြင့် "ဘဝိဿန္တော"ရုပ်လည်း ရှိနိုင်၏၊ ဘူဓာတ်, သေသေ သန္တေ၊ မာနာနာ—သုတ်ဖြင့် သန္တေ၊ ပစ္စည်းသက်, ဇုအာဂုံ၊ "ဘဝိသတိတိ ဘဝိဿန္တော ကာလော= ဖြစ်လတံ့သောကြိယာ (အနာဂတ်ကြိယာ) တည်း။ "ထို ဘဝိဿန္တကြိယာကို ပြတတ်သည်"ဟု ဆိုလျှင် "ဘဝိဿန္တကြိယာ၌+ဖြစ်သည်"ဟု ဆိုခြင်းနှင့် သဒ္ဒေါတူးသောကြောင့် "ဘဝိဿန္တေ–ဖြစ်လတံ့သောကြိယာ၌+ဘဝါ-ဖြစ်သော ဝိဘတ်တည်း"ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၊ ဤဝိဂ္ဂိဟ်အရ ဘဝအနက်၌ ဏာပစ္စည်းသက်, ဇုထွေ့ဇောတက ဤပစ္စည်းလည်း သက်၍ "ဘဝိဿန္တီ"ဟု ပြီးသည်၊ "ပရောက္ခေ+ဘဝါ ပဓာက္ခာ"၌ကဲ့သို့ ဏာ ပစ္စည်းသက်ဆော်လည်း "ဘာ"ဟု ဝုဒ္ဓိ မပြုရ။

မှတ်ချက်။ ။ယခုစာတို့၌ကား "ဘဝိသန္တီ"ဟု မရှိဘဲ "ဘဝိသန္တိ"ဟု ရှိ၏၊ ထိုအလို "ဘဝိသန္တိ–ဖြစ်ကုန်လတံ့" ဟူသော အနက်ဟော "ဘဝိသန္တိ"ပုဒ်ကို တင်စား၍ ရုဋ္ဌိနာမည်အားဖြင့် "ဘဝိသန္တိ" ဝိဘတ် ခေါ်သည်ဟု ကြံရတော့မလို ထင်ရ၏၊သို့သော် ထိုကဲ့သို့ကြံစလိုလျှင် သန္တိဝိဘတ်ဆုံးသောပုဒ်ဖြင့် နာမည်မတပ်ဘဲ အစဆုံး သဿိဝိဘတ်ဆုံးသော ပုဒ်ဖြင့်သာ "ဘဝိဿဲတိ ဝိဘတ်"ဟု နာမည်တပ်သင့်သည်၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း–အစဆုံး ဝိဘတ်ဖြင့် နာမည်ဘပ်မှ အာဒိလဒ္ဓနာမလည်း ဖြစ်-ခေါ်၍လည်း လွယ်သဖြင့် ရိုးရာလည်း ကျသောကြောင့်တည်း။

ဆိုလိုခြင်းကြောင့်၊ အတီတပိ-အဘိတ်အနက်၌လည်း၊ ဘဝိဿန္တီ-ဘဝိဿန္တိ ဝိဘတ်သည် (ဟောတ့်)၊ [အံ့နေက ဇာတိသံသာရံ-ဘဝမျှားစွာ သံသရာပတ်လုံး၊ သန္ဓာဝိဿံ-ပြေးသွားခဲ့ရပြီ။]

(၄၇၊) အတီတပိ၊ပေ၊သန္ဓာဝိဿံတိ အာဒိသု— "အနေကဇာတိ သံသာရံ သန္ဓာဝိဿံ အနိဗ္ဗိသံ"ဟူသော ဂါထာသည် ဘုရားဖြစ်ဟော်မူပြီးလျှင် ပြီးခြင်း စိတ်တော်ဖြင့် မှတ်အပ်သော ပဌမဗုဒ္ဓဝစနတည်း၊ ထိုအခါ၌ သံသရာဝယ် ကျင်လည်၍ ပြီးခဲ့ပြီဖြစ်သောကြောင့် ကျင်လည်ခြင်းကြိယာသည် အတိတ်တည်း၊ ထိုအတိတ်အနက်၌ "သန္ဓာဝိဿံ"ဟု အနာဂတ်ဟော (သံ)ဝိဘတ်သည် ဘယနည်းဖြင့် သက်နိုင်ပါလိမ့်မည်နည်း-ဟု ယုံမှားဘွယ်ရှိသောကြောင့် "အတီတဝိ ဘဝိဿန္တိ, တံ ကာလဝစနိစ္ဆယာ"ဟု မိန့်သည်၊ ထို အတိတ်ကာလကိုပင် အနာဂတ်ကာလအနေဖြင့် ဆိုလိုသောကြောင့် အတိတ်အနက်၌ အနာဂတ်ဝိဘတ်သက်နိုင်သည်-ဟူလို၊ ဆိုလိုရင်းကား— "အနက် အစစ် အမှန်မှာ အတိတ်ကာလပင်ဖြစ်၏၊ သို့သော် ထို အတိတ်ကာလကို အနာဂတ်ကာလလုပ်၍ ဆိုလိုသော အလိုဆန္ဒကောင်းကြောင့် အနာဂတ်ဝိဘတ် ဖြစ်နေရသည်၊ ထို အနာဂတ်ဝိဘတ်၏ ဟောအပ်သော အနက်အစစ်မှာ ဤနေရာ၌ အတိတ်ကြိယာ အနက် ဖြစ်သည်—ဟူလို၊ ဤ အဓိပ္ပါယ်ကိုပင် မောဂ္ဂလ္လာန်၌ ကာလဝိပလ္လာသ (အတိတ်ကာလမှ အနာဂတ်ကာလ ပြောင်းလွဲခြင်းသည်) ဟု ဆို၏။

မောဂ္ဂလ္လာန်။ ။ကာလ ဗျတ္တယော (ကာလ ဝိပလ္လာသော) ဝါ ဧသော၊ ဘဝန္တေဝ ဟိ ကာလန္တရေပိ တျာဒယော ဗဟုလကာ၊ သန္တေသု ပဒီဂုဟာမိ, ကာယသ ဘေဒါ အတီသမ္မရာယံ သဟဗျတံ ဂစ္ဆတိ ဝါသဝဿ, အခုနကဇာတိ သံသာရံ သန္ဓာဝိဿံ, အတိဧဝံ နမသိသိသံတိ။

သန္တေသု-လူဘွယ်အများ ထင်ရှားရှိကုန်လျက်၊ပဒီဂုဟာမိ-လျှို့ဝှက်ခဲ့မိပြီ၊ (အတိတ်ကာလ၌ ပစ္စုန်ဝိဘာသက်၍ ဝိပလ္လာသဖြစ်ပုံ၊ ထိုဟူသ ဧပေဝံဝဏ္ဏ၊ အဋ္ဌကထာ၌လည်း "ကာလ ဝိပလ္လာသေန ဧဟတံ ဝုတ္တံ"ဟုမိန့်၊) ကာယဿ-၏၊ဘေဒါ-ပျက်ခြင်းကြောင့်၊ အံ့ဘိသမ္ပရာယံ-တမလွန်ဘဝ၌၊ ဝါသဝဿ-သကြား၏၊ သဟဗျတံ-အဖေါ်၏အဖြစ်သို့၊ ဂစ္ဆတိ-ရောက်ရလတံ့ (အနာဂတ ဝိပလ္လာသ ပစ္စုပ္ပန်)၊ဧသ၊သန္ဓာဝိဿံ-ပြေးသွားရခဲ့လေပြီ၊ အတိဧဝံ-အချိန်လွန်အောင်၊ နမသိသိသံ-ရှိခိုးမိပြီ၊ (အတိတ ဝိပလ္လာသ အနာဂတ်)၊ ဤသို့ ဝိပလ္လာသပြု၍ ဆိုခြင်းသည် ဝဒန္တိပုဂ္ဂိုလ်၏ အလိုဆန္ဒအတိုင်းဆိုခြင်းဖြစ်သောကြောင့် ရူပသိဒ္ဓိလာ "တံကာလဝစနိစ္ဆာယ"နှင့် အဓိပ္ပါယ်တူပင် ဖြစ်သည်၊ [တံကာလ-ထို အနာဂတ်ကာလကို+ဝစနိစ္ဆာ (ဝစန+ဣစ္ဆာ)-ဆိုလိုခြင်း၊ဝစနိစ္ဆံဃယ ဟု ဖြစ်သင့်လျက် ဂါထာဆန်းတဲ့ခေခြင်းငှါ "ဝစနိစ္ဆယာ"ဟု အာနှင့် အ ကို ရှေ့ နောက် ပြောင်းရွေ့ထားသည်။]

သန္ဓာဝိဿံတိ။ ။သန္ဓာဝိတ္ထိကာဒး ရူပသိဒ္ဓိ မောဂ္ဂလ္လာန်တို့နှင့် အဆိုမတူဘဲ "ဂါထာယ မတိတဏ္ဍေ ဣမိသံ=ဂါထာအရာ၌ အတိတ်အနက်၌ အဇ္ဇတနိ ဇိုဝိဘတ်ကို ဣသံဂြို"ဟု သုတ်တည်း၍ ဤ"သန္ဓာဝိဿံ"နှင့် "ဥပေါသထံ ဥပဝသိသံ (စောင့်သုံးခဲ့ပြီ), နိရယမိ

အာဂဂတော - လာပြီ လာဆဲသည်၊ နု - မဟုတ်၊ အနာဂဂတော--၊ပေ၊ မဟုတ်၊ ပစ္စယ သာမဂ္ဂိယုံ - အကြောင်း ညီညွတ်ခြင်းသည်၊ သတိ-သော်၊ အာယတိ - နောင်အခါ၌၊ ဥပပဇ္ဇနာရဟော - ဖြစ်ထိုက်သော ကြိယဲ့တည်း၊ ဣတိအတ္ထော-နက်၊ ဣကာရာဂမော-ဣလာခြင်းသည်ချင်း၊ ဝုဒ္ဓိ အဝါဒသာစ-ဝုဒ္ဓိ, အဝ အပြုတို့သည်ချင်း၊ သရလောပါဒိစ-ချင်း (ဟောန္တိ)၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လတံ့၊ပေ၊ဘဝိဿာမေ့-ဖြစ်ကုန်လတံ့။

ကမ္မေ—၌၊ ယပစ္စယ လော့ပေါ-ယပစ္စည်းကို ဖျော်၊ တယာ သုံ့ အနု ဘဝိဿတေ-ခံစားအပ်လတံ့ ၊ပေ၊ အနုဘဝိဿာမေ့-ခံစားအပ်ကုန်လတံ့၊ ပရိဿ ပဒဏ္ဍော-၌၊ ဒေဝဒတ္တော်နု-သည်၊ အနုဘဝိဿတိ-ခံစားအပ်လတံ့၊ အနုဘဝိဿန္တိ ဣစ္စာဒိ၊ ဘာဝေ-၌၊ တေန-ထို ယောကျွဲးသည်၊ ဘဝ့်ဿဲတေ-နောင်ခါဖြစ်ခြင်း၊ ယပစ္စယ လောပါဘာဝေ - ယပစ္စည်း ကျော်ခြင်းမရှိရာ၌၊ အနုဘူယိဿတေ - လတံ့၊ အနုဘူယို့ဿန္တေ ဣစ္စာဒိ၊ ဘာဝေ-၌၊ ဘူယိဿတေ-နောင်ခါဖြစ်ခြင်း။

အပစ္စိသံ(ကျက်ခဲ့ရပြီ)''ဟူသောပုံစံများကိုထုတ်ပြသည်၊ထိုဝါဒတို့တွင်''ပရိဂ္ဂဟာမိ''၌ ကာလ ဝိပလ္လာသ ဟု အဋ္ဌကထာ တိုက်ရိုက်ရှိသောကြောင့် မောဂ္ဂလ္လာန်အဆိုက သာ၍ ခြေမြစ်ပေသည်။

သန္ဓာဝိဿံတီအာဒိသု —ဤ၌ အာဒိသဒ္ဒါဖြင့် ပြခဲ့သော ''နမဿိဿံ, ဥပဝသိဿံ အပစ္စိသံ''တို့ကိုဂျင်း, ''နု အတ္တာနာ ပဋိစောဒေဿံ=ကိုယ်တိုင်လည်း မစောဒနာမိခဲ့၊ နု ဂဏသ အာရောစေဿံ=ဂိုဏ်းအားလည်း မလျှောက်မိခဲ့၊ နု ပုဗ္ဗေ ဓနု မေသိဿံ=ရှေးတုန်းက ဥစ္စာကို မရှာမိခဲ့၊ ပဇ္ဇိတံ နု ပယိရုပါသိဿံ,ဣတိ ပ ဆ္ဍာနုဘပ္ပတိ=ပညာရှိကို မဆည်းကပ်မိခဲ့ဟု နောင်တ တဖန် ပူပန်ရ၏၊ ဤသို့စသော နောင်တ တဖန် ပူပန်ရာ၌ သုံးစွဲလေ့ရှိသောပုံစံများကိုဂျင်း ယူ၊ ထို သဒ္ဒါဝိဘတ်များသည် ဆန္ဒာနုရက္ခဏအကျိုးငှါ အချို့အရာ၌ သဘလုံးကျေနေတတ်၏၊ ''နိရယမှိ အပစ္စိသံ.... အဒိန္နံ ပရိဘုဉ္ဇိသံ,.... ဂစ္ဆန္တော နံ ဥဒိက္ခိသံ,....ယောနိသော ပစ္စဝေက္ခိသံ''စသည်တည်း၊ ထိုတွင် ''သန္ဓာဝိဿံ—ရှေးက ပြေးသွားခဲ့ရပြီ, ယခု ပြေးသွားရတော့မည် မဟုတ်'' ဟု ဝမ်းမြောက်သကဲ့သို့''ယောနိသော ပစ္စဝေက္ခိဿံ''လည်း ရှေးအကြောင်းကိုတွေးလျှင် ဝမ်းမြောက်ခြင်းဖြစ်သောကြောင့် ''ပစ္စနုမောဒန ''အနက်ဟု ဆိုကြသည်။ [ဋီကာဆရာကား ''နိမိတ္တာနိ ပဒိဿန္တိ''ကို အာဒိဖြင့် ယူရမည်—ဟု ဆို၏၊ ပ ပုဗ္ဗ ဒိသစာတ် အန္တိဝိဘတ် ကံဟော ယပစ္စည်း, သို့မဟုတ် ဒိဝါဒိ ယပစ္စည်းဖြင့် ပြီးနိုင်သောကြောင့် ထိုစကားကို ဆင်ခြင်။]

နု+အာဂဂတော၊ပေ၊ဥပဇ္ဇနာရဟော—ဤကား ''အနာဂတေ ဘဝိဿန္တိ'' သုတ်၌ အနာဂတပဒ်၏ အဖွင့်တည်း၊ အာဂတော၌ တပစ္စည်းသည် အတိတ်ကိုလည်းဟော—ပစ္စုပ္ပန် အနာဂတ်ကိုလည်း ဟောနိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် ''လာပြီ,လာဆဲ''ဟု ၂ နက်

တထာ - ထိုမှတပါး၊ ပစိဿတိ--ချက်လတ်တံ့ ၊ပေ၊ ပစ္ခိဿာမ - ချက်အပ်ကုန်လတ်၊ ဂစ္ဆိဿတိ-သွားလတ်၊ပေ၊ဂစ္ဆိဿာဒမ့၊ သော-ထိုသူသည်၊ သဂ္ဂံ-နတ်ပြည်သို့၊ ဂမိဿတိ-ရောက်လတ်၊ပေ၊တာဘာ-ပါး၊ ဃမ်မိဿတိ-သွားလတ်၊ ဃမ်မိဿန္တိ ဣစ္စာဒိ၊....ဘဝိဿန္တိဝိဘတ်တိ-သည် (နိဒ္ဒိတာ)။

ကာလာတိပတ်ဝိဘတ်ခဏ်း

(၄၃၃) ကာလာတိပတ္တိ ၊ပေ၊ သာမ့သေ။ ။သာဒီနံ - သာ အစရှိကုန်သော၊ ဒွါဒသန္နံ-တို့၏။ ကာလာတိပတ္တိသညာ-ကာလာတိပတ္တိ အမည်သည်၊ ဟောတိ၊ [“ဟောန္တိ”ကား ပါဠ်ပျက်၊] ကာလဿ-ကြိယာ၏၊ အတိပဟနံ-လွန်သွားခြင်းသည်၊ ကာလာတိပတ္တိ-မည်၏၊ ပန-ဆက်၊ သာ-ထို ကြိယာ၏ လွန်သွားခြင်းဟူသည်၊ဝိရုဒ္ဓပစ္စယူပ နိပါတတော၀ါ-ဆန့်ကျင်ဘက်အကြောင်း၏ ကျရောက်ခြင်းကြောင့်သော်၎င်း၊ ကာရဏ ဧဝကလ္လတော၀ါ - အကြောင်း၏ ချို့တဲ့ခြင်းကြောင့်သော်၎င်း၊ ကြိယာယ-ကြိယာ၏၊ အနဘိနိပ္ဖတ္တိ-မဖြစ်ခြင်းတည်း၊ တဒ္ဒီပကတ္တာ-ထိုကာလာတိပတ္တိကို ပြတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊အယံ-ဤဝိဘတ်ကို၊ ကာလာတိပတ္တိတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏။

ပေးသည်၊ လာ ဆိုသည်မှာလည်း “ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း”ပင်၊ ထို့ကြောင့် အတိဘ်၌ ဖြစ်ပြီးလည်း မဟုတ်, ပစ္ဆုပ္ပန်၌ ဖြစ်ဆဲလည်း မဟုတ်သော ဖြစ်ဘို့ရာ အကြောင်းညီညွတ်လျင် နောင်ခါ ဖြစ်ထိုက်သောကြိယာသည် အနာဂတ်ကာလ မည်၏၊ ထို အနာဂတ်ကာလ၌ ဘဝိဿန္တိဝိဘတ် သက်သည်၊ “ပစ္စယသာမဂ္ဂိယံ၊ပေ၊တ္ထဇ္ဇော” ကား အနာဂတော၏ သဒ္ဒါနက် မဟုတ်, အနာဂတော၏ အရကို ကောက်ပြသော အဘိဓေယျ အနက်ပြဘာည်း။ [ဤမှ နောက်၌ ရုပ်ပြီးပုံ အနက်ပေးပုံများ ထင်ရှားပြီ။]

(၄၃၃) ကာလဿ၊ပေ၊အနဘိနိပ္ဖတ္တိ- ကာလအရကြိယာကိုယူ၊ အတိပတန္၌ ပတဓာတ်သည် “ပဟ-ဂတိမ္ဟိ”နှင့် အညီ ဂတိအနက်ဟောတည်း၊ “အတိ ပတနံ အတိပတ္တိ,ကာလဿ+အတိပတ္တိ, ကာလ ာတိပတ္တိ”ဟုပြု၊ “သာပန ကြိယာယ အနဘိနိပ္ဖတ္တိ”ဖြင့် ကာလာတိပတ္တိ၏သရုပ်ကိုပြု၏၊ “ကြိယာ၏လွန်သွားခြင်း”ဟူရာ၌ “ဖြစ်ပြီး၍ လွန်သွားသော ကြိယာတမျိုး”ဟု မမှတ်လင့်၊ ထိုကြိယာ ဖြစ်သင့် ဖြစ်ထိုက်ပါလျက် မဖြစ်ခြင်းဟု မှတ်ပါ-ဟူလို၊ “ဝိရုဒ္ဓ ပစ္စယူပ နိပါတတော ကာရဏဧဝကလ္လတော”ဖြင့် ထိုကြိယာမဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း ၂ မျိုးကို ပြ၏၊ ထိုတွင်ကြိယာတခုဖြစ်ခြင်း၌ ရှိရုံးရှိစဉ် ဖြစ်သော အလျော်အကြောင်းသည် ကာရဏ, ထိုအကြောင်း ချို့တဲ့မှုသည် ကာရဏဧဝကလ္လမည်၏၊ ထိုကြိယာ ဖြစ်ခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက် အကြောင်းသည် ဝိရုဒ္ဓ ပစ္စယ, ထိုအကြောင်း ပေါ်လာခြင်းကား ဝိရုဒ္ဓပစ္စယူပနိပါတ မည်၏။

(၄၃၄) ကြိယာတိပန္နေ၊ ပေ၊ ပတ္တိ။ ။ကြိယာတိပန္န မတ္တေ - ကြိယာ၏ လုန်သွားခြင်းမျှ ဖြစ်သော၊ အတိတေ ကာလေ ကာလာတိပတ္တိ ဝိဘတ္တိ ဟောတိ၊ ကြိယာယ - ၏၊ အတိပတနံ - လွန်သွားခြင်းသည်၊ ကြိယာတိပန္နံ - မည်၏၊ ပန-ဆက်၊ တံ ထို ကြိယာတိပန္န ဟူသည်၊ သာမက သတ္တိဝိရဟေန-ကြိယာကို ပြီးစေတတ်သော ကာရကဓ၏ သတ္တိ ကင်းခြင်းကြောင့်၊ ကြိယာယ-၏၊ အစ္စန္တံ-စင်စစ်၊ အနုပ္ပတ္တိ-မဖြစ်ခြင်းတည်း၊ စ-ဆက်၊ တ္ထေ-ဤ ကြိယာတိပန္န အရာ၌၊

ထင်ရှားစေအံ့—ထမင်းချက်ရာ၌ ဆန်-ထင်း-ရေ စသော တခုခု၏မရှိခြင်းသည် ကာရကာဝေကလ္လ ထိုအကြောင်းချို့တဲ့မှုကြောင့် ထမင်းကျက်မှုကြိယာ၏မဖြစ်ခြင်းသည် ကာလာတိပတ္တိတည်း၊ မိုးကြိုးရွာခြင်း—လေကြိုးတိုက်ခြင်း—ထမင်းအိုးကွဲခြင်း စသည်သည် ဝိရုဒ္ဓ ပစ္စယ ဥပနိပါတ၊ ထိုဆန့်ကျင်ဘက် အကြောင်း ပေါ်ပေါက်လာမှုကြောင့် ထမင်းမကျက်ခြင်းသည် ကာလာတိပတ္တိတည်း၊ စာသင်ရာ၌ ဉာဏ်ထိုင်းခြင်း-စာအုပ်မရှိခြင်း-ဆရာကောင်းမရှိခြင်းစသော အကြောင်းတခုခုသည် ကာရကဝေကလ္လတည်း၊ ထိုအကြောင်း ချို့တဲ့မှုကြောင့် စာတတ်မှု ကြိယာ၏ မဖြစ်ခြင်းသည် ကာလာတိပတ္တိတည်း၊ ဆရာ မိဘတို့က မလွတ်ခြင်း မိမိမှာ ရောဂါဖြစ်နေခြင်း—အပေါင်းအသင်း မကောင်းခြင်း—အပျော်အပါး လိုက်ခြင်းများသည် ဝိရုဒ္ဓ ပစ္စယ ဥပနိပါတ (စာသင်ခြင်းနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သောအကြောင်းများ ပေါ်ပေါက်နေခြင်း)တည်း၊ စာမတတ်ခြင်းကား ကာလာတိပတ္တိတည်း-ဟု မှတ်။

တဋီပကတ္တာ၊ပေ၊ဝုစ္စတိ—"ကြိယာ၏ မဖြစ်ခြင်းကို ကာလာတိပတ္တိ"ဟု မှုချအားဖြင့် ခေါ်၏၊ ထိုကြိယာ မဖြစ်ခြင်းကို ပြတတ်သော ဝိဘတ်ကိုကား အကြောင်းအနက်၏ ကာလာတိပတ္တိအမည်ကို အကျိုးဖြစ်သော ဝိဘတ်ပေါ်၌ တင်စား၍ ကာရကဟူပစာရအားဖြင့် "ကာလာတိပတ္တိ"ဟု ခေါ်ရသည်၊ ဝုစ္စတိကြိယာနှင့် ထားသောကြောင့်လည်း "ဝုစ္စတိ ဝုတ္တံ, နာမံ ပရိယာယ, ဒ္ဝိလက မူ, ဥပစာ"ဟူသော နိယာမ်နှင့်အညီ ကာလာတိပတ္တိ နာမည်၏ ဥပစာ နာမည်ဖြစ်ကြောင်း သိနိုင်ပြန်သည်၊ ဤသို့ဥပစာ တင်စားရာ၌ မူလပုဒ်၏ လိန်ဝုစ် မဟုတ်ရပုံကိုလည်း သတိပြုရာ၏၊ ဝတ္တမာန်စသည်တို့၌ကား မူလလိန်က "ဝတ္တမာနော"ဟု ပုဒ်လိန်ဖြစ်၍ ဝိဘတ်ကို အရကောတ်ရာ၌ "ဝတ္တမာနာ"ဟု ဇာတ်လိန်ဖြစ်သောကြောင့် ဥပစာ တင်စား၍ မဖြစ်၊ "ဝတ္တမာန+ဘဝါ"စသည်ဖြင့် တဒ္ဓိတ်ပုဒ် ကြံခဲ့ရသည်။

(၄၃၄) ကြိယာယ၊ပေ၊အစ္စန္တာနုပ္ပတ္တိ — ရှေသုတ်၌ ကာလာတိပတ္တိနှင့် ဤသုတ်၌ ကြိယာတိပန္နသည် အနက်အရတူ၏၊ ထို၌ ကာလကို ဤသုတ်၌ ကြိယာဟု ဆို၏၊ အတိပတ္တိ၌ အတိပုဗ္ဗ ပတဓာတ်ဖြစ်သကဲ့သို့ အတိပန္န၌လည်း အတိပုဗ္ဗ ပတဓာတ်ပင်၊ တိပစ္စည်းနှင့် တပစ္စည်းဖြစ်ခြင်းသာ ထူး၏၊ ထို့ကြောင့် ကာလာတိပတ္တိပုဒ်၏ ဝိဂ္ဂဟကဲ့သို့ "ကြိယာယ+အတိပတနံ, ကြိယာတိပန္နံ"ဟု ဝိဂ္ဂဟဖြဟ်သည်၊ "တံ ကြိယာယ

ကြိယာ-မဖြစ်သော ကြိယာကို၊ အတိတသဒ္ဒေန-အတိတသဒ္ဒါဖြင့်၊ ကိဠာပိ နဝေါဟရိတပ္ပာ-အာကယ်ရှိကား မခေါ်ဝေါ်ထိုက်၊ တဿာပိ-ထိုသို့ပင် မခေါ်ထိုက်ပါသော်လည်း၊ တကြိယုပ္ပတ္တိ ပဋိပန္နကရ ကြိယာယ-ထို ကြိယာဖြစ်ခြင်းကို တားမြစ်မှုကို ပြုတတ်သော ကြိယာ၏၊ ကာလဇောဒေန-ကာလ အပြားအားဖြင့်၊ အတိတ ဝေါဟာရော—အတိတ်ဟူလော ဝေါဟာရကို၊ လဗ္ဘတေဝ-ရအပ် သည်သာ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ-၏။

အစွန်္ဓာနုပ္ပတ္တိ''လည်း ရှေသုတ်၌''သာ ကြိယာယ အနာဂတိနိဒ္ဒေသေ''နှင့် အဓိပ္ပါယ်တူပင်၊ ကြိယာ၏ မဖြစ်ခြင်းဟူသည် ကြိယာကို ပြီးစေတတ်ဒသာ ကာရကာ၏ သတ္တိကင်းခြင်း (သတ္တိမရှိခြင်း) ကြောင့်တည်း။

ခဏဲဒုး အံ့—ထမင်းကျက်ခြင်းကြိယာကို ပြီးစေတတ်သော ကာရကသည် စဖိုသည် (ထမင်းချက်သူ) တည်း၊ ထိုသူသည် အကြောင်းညီညွတ်နေလျှင် ထမင်းကျက်ခြင်း ကြိယာကို ပြီးစေနိုင်သော သတ္တိရှိ၏၊ ဆန်မရှိခြင်း သို့မဟုတ် ထင်းရေမရှိခြင်း စသော ထမင်းကျက်ခြင်း၏ အကြောင်းတို့က ချို့တဲ့နေလျှင်ငြား, ထမင်းကျက်မှုနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော လေကြီး မိုးကြိုးကျခြင်း စသော အကြောင်းတို့ ပေါ်ပေါက်လျှင်ငြား ထို စဖိုသည်၌ ထမင်းကျက်ခြင်း ကြိယာကို ပြီးစေနိုင်သော သတ္တိမရှိတော့ချေ၊ ဤသို့လျှင် ရှေသုတ်၌ ပြခဲ့သော အကြောင်း ၂ ပါးတွင် ဝိကျဉ်ပစ္စယုပနိပါတကြောင့်သော်ငြား ကာရကာ ဝေကလ္လကြောင့်သော်ငြား စဖိုသည်ကတ္တားဒ်၌ ကျက်ခြင်း ကြိယာကို ပြီးစေနိုင်သော ကတ္တုသတ္တိမှကင်း၏၊ ထို့သို့ သတ္တိကင်းခြင်းကြောင့် ကျက်ခြင်းကြိယာကို မဖြစ်စေနိုင်၊ ကြိယာ မဖြစ်စေနိုင်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်ခွင့်ရှိသော ကျက်ခြင်း ကြိယာ၏ မဖြစ်ခြင်းသည် ကြိယာတိပန္နမည်၏။ ကာလာတိပတ္တိလည်း မည်သည်။ [စာသင်သားဖြစ်သော ကတ္တားဒ် သာဓကသတ္တိ (စာတတ်မှု ကြိယာကို ပြီးစေနိုင်သော သတ္တိ) မှကင်းရုံ, ထိုသတ္တိကင်းခြင်းကြောင့် စာတတ်မှု ကြိယာ၏ မဖြစ်ခြင်းဟူသော ကြိယာတိပန္နဖြစ်ပုံကိုလည်း ခဲ့ထွင် ပြောပြပါ။]

ဇွေစ ကိဠာပိ၊ပေါဒဒ္ဒပ္ပံ— ["ပဋိပန္နကကတ္တု—ကြိယာယဟု ရှိသော်လည်း တကြိယုပ္ပတ္တိပရိပန္နကရကြိယာယ''ဟု သိမှတ်ခဲ့ရင်း, သဒ္ဒနိတိ၌ရင်း ရှိ၏၊] အတိတ်ကြိယာဟူသည် နဂိရ်ရိုးရာအားဖြင့်ဖြစ်ပြီးသော ကြိယာတည်း၊ ဤသုတ်၌ ကြိယာ၏မဖြစ်ခြင်းကို ကြိယာတိပန္နဟု ခေါ်လျှင် ထိုမဖြစ်သော ကြိယာကို အတိတသဒ္ဒါဖြင့် မခေါ်ဝေါ်ထိုက်သည် မဟုတ်ပါလော၊ သို့ပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် သုတ်၌ ''ကြိယာတိပန္နေတီတေ''ဆိုရသနည်းဟု စောဒနာဘွယ်ကို ပယ်လိုသောကြောင့် ''ဇွေစ ကိဠာပိ'' စသည်ကို မိန့်၊ မဖြစ်သောကြိယာကို အတိတသဒ္ဒါဖြင့် မခေါ်ထိုက်သည်ကား မှန်ပေ၏၊ (အမြဲ်မ၏ သားကို လှ—မလှ ပြောဘွယ်မလိုသကဲ့သို့ နဂိရ်ကမှ မဖြစ်သော ကြိယာကို အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် ဟု စိစစ်ဘွယ် မလိုသည်ကား အမှန်ပင် ဖြစ်ပေသည်-ဟူလို) သို့သော် ထို ကြိယာကို တားမြစ်တတ်သော ကြိယာ၏ ကာလ အပြားအားဖြင့် ထို မဖြစ်သော ကြိယာကိုလည်း အတိတ် ဟု ခေါ်ဝေါ်နိုင်သည်။

ကာလာတိပတ္တိ ပရဿပဒ ပဌမပုရိသေကဝစန်-သော၊ ဿာ-ဿာဝိဘတ် သက်၊ အကာရိကာရာဂမာ-အ အာဂမ ဂ္ဂ အာဂမလာခြင်းတို့သည်ဌင်း၊ ဝုဒ္ဓိ အဝါဒေသာစ-ဝုဒ္ဓိ, အဝ အပြုတို့သည်ဌင်း (ဟောန္တိ)၊ ကွစိဓာတုတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဿာ ဿာမှာ ဝိဘတ်တိန် - ဿာဝိဘတ်, ဿာမှာ ဝိဘာတ်တို့၏၊ ကွစိ, ရဿတ်-ဌင်း၊ သော ဝစနဿ - သော ဝိဘတ်၏ သေရ၏၊ အတ်-အ အဖြစ် သည်ဌင်း (ဟောတိ)၊ သော-ထို သေဌေးသားသည်၊ ပဌမဝယေ-ပဌမအရွယ်၌၊ ပဗ္ဗဇ်-ရှင်ရဟန်းအဖြစ်ကို၊ စေ အလဘိဿ - အကယ်၍ ရအုံ၊ အရဟာ-ရဟန္တာသည်၊ အဘဝိဿ ဘဝိဿ-ဖြစ်လောက်ရာပြီ၊ အဘဝိဿာ ဝါ-လည်း ရှိ၏၊ တေ-ထိုသူတို့သည်၊ တံ-ထိုရဟန်းအဖြစ်ကို၊ စေ အလဘိဿံသု-အကယ်၍ ရကုန်အုံ၊ အရဟန္တာ-ရဟန္တာတို့သည်၊ အဘဗ်ဿံသု ဘဝိဿံသု-ဖြစ်လောက်ကုန်ရာပြီ၊ ဧဝံ-တူ၊ တုံ-သည်၊ အဘဝိဿ ဘဝိဿ-ဖြစ်လောက်ရာပြီ။ [ဿဒ္ဒ်ကို (အ) ပြု၊] အဘဝိဿေဝါ-အဘဝိဿေဟုလည်း ရှိ၏၊ တုမ္ဟေ အဘဝိဿထ, အဟံ အဘဝိဿံ, မယံ အဘဝိဿာမ္ဟ ဘဝိဿာမ္ဟ-ဖြစ်လောက်ကုန်ရာပြီ၊ အဘဝိဿာမှာ ဘဝိဿာမှာဝါ - လည်း ရှိ၏၊ ပေ၊ အဘဝိဿာမှသေ - ကုန်ရာပြီ။

ခဲ့ပုံးအုံ—ဆန် မရှိခြင်းကြောင့် ထမင်းချက်မှု ကြိယာ မဖြစ်ခဲ့ရာ၌ ဆန်၏ မရှိခြင်းသည် ထမင်းချက်မှု ကြိယာ၏ ဖြစ်ခြင်းကို တားမြစ်တတ်သော ကြိယာတည်း၊ ထို ဆန် မရှိခြင်းကား ထင်ရှားသော အတိတ် ကြိယာလည်း ဟုတ်၏၊ ထို ဆန် မရှိခြင်း၏ အတိတ်ကာလ အပြားအားဖြင့် ဆန်ရှိလျှင် ချက်ရလောက်သော, ယခုသော် ဆန်မရှိ၍ ချက်ခြင်းကြိယာ မဖြစ်ခဲ့ရသော ကြိယာတိပဒ္ဓကို အတိတ် ဟု ခေါ်ဝေါ်ရသည်၊ အချုပ်မှာ—မမွေးသော အမြီးမ သားကို "မွေးများ မွေးလျှင် ယခုအခါ အတော် ကြီးလောက်ပြီ"ဟု စိတ်ကူးဖြင့် ပြောသကဲ့သို့ မဖြစ်သော ကြိယာကို အတိတ်ကြိယာ ဟု ပြောခြင်းမှာလည်း စိတ်ကူးဖြင့် ပြောရသော တဒ္ဓိဠှုပစာ စကားပင်တည်း။

သော စေ ပဌမဝယေ၊ပေ၊အ ဘဝိဿာ—"သစေ ဟိ အယံ ပဌမဝယေ၊ပေ၊ နိက္ခမိတ္ဝာ ပဗ္ဗဇိဿာ, အရဟတ္တံ ပါပုဏိဿာ "ဟူဒသာဓမ္မပဒ မဟာဓန သေဋ္ဌိပုတ္တ ဝတ္ထု၊ကိုမှီး၍ "သော စေ၊ပေ၊အဘဝိဿ"ဟု ပုံစံပြုလုပ်ထားသည်၊ဤ၌ "အ ဘဝိဿာ" သည်သာ ပြုလိုရင်း ပုံစံဘည်း၊ "အလဘိဿာ"ကား ဟွဲဘက် ဝ၊ါကျဖြစ်၍ ထည့်ပြ အပ်သော ပုံစံဖြစ်သည်၊ နောက်၌ "တေ စေ၊ပေ၊အ ဘဝိဿံသု"လည်း ရှေးကဝုစ် ဝါကျကို နည်းမှီး၍ စီစဉ်အပ်သော ပုံစံဘည်း၊ ထို ပုံစံ၌လည်း "အ ဘဝိဿံသု"သာ လိုရင်းဖြစ်၏၊ ["အဘဝိဿ ဘဝိဿ အဘဝိဿာ ဘဝိဿာ, အဘဝိဿံသု ဘဝိဿံသု" ဟု ဘူဓာဘ်ဖြင့် ရုပ်စဉ်ရပုံကို သတိပြု၍ "အဘဝိဿာ"စသည် "အဘဝိဿံသု"

ကမ္မေ-ဠ်၊ အန္ဒဘဝိဿထ--ခံစားအပ်ရာပြီ၊ အန္ဒဘဝိသိ˚သု-ကုန်ရာပြ၊ [ယ ပစ္စည်း ချေထား‌သည်၊] အန္ဒဘူယိဿထဝါ-လည်း ရှိ၏၊ [ယ ကို မချေ၊] ဣစ္စံဘဒိ၊ ပရဿပဒတ္တေ-ဠ်၊ပေ၊ဣစ္စာဒိ၊ ဘာဒေဝ-ဠ်၊ ဒေဝဒတ္တေန-သည်၊ အာဘဝိဿထ အာဘူယိဿထ-ဖြစ်လောက်ရာခြင်း။

တထာ-ပါး၊ သော-ထိုသူသည်၊ တံခနံ-ထိုဥစ္စာကို၊ စေအလဘိဿထ-အကယ်၍ ရအံ့၊ သြဒနံ-ကို၊ အပစိဿ ပစိဿ-ချက်လောက်ရာပြီ၊ အပစိဿာ ပစိဿာဝါ-လည်း ရှိ၏၊ပေ၊ပစိဿာမှသေ၊ ကမ္မေ-ဠ်၊ ဒေဝဒတ္တေန သြဒနော အပစိဿထ - ချက်အပ်လောက်ရာပြီ၊ [ယ ချေ၊] အပစိသိ˚သု - ကုန်ရာပြီ၊ ယ ပစ္စယလောပါဘာဒေဝ - ယ ပစ္စည်း ကျေခြင်း မရှိရာ၌၊ အပစိယိဿထ-ချက်အပ်ရာပြီ၊ ["အပစ္စိဿထ, ပစ္စိဿထ"ဟူ သိမူရှိ၏၊ နောက်၌ "ပစ္စိဿ" စသည် ပြုလတံ့ဖြစ်၍၊ သိမူအတိုင်း ကောင်းသည်၊] ဣစ္စာဒိ၊ ပရဿပဒတ္တေ-ဠ်၊ အပစ္စိဿ၊ပေ၊အပစ္စိဿံသု ပစ္စိဿံသု ဣစ္စာဒိ၊ သော-ထိုသူသည်၊ အဂစ္ဆိဿ၊ပေ၊ ဂစ္ဆိဿာ-သွားရာပြီ၊ပေ၊ဂစ္ဆိဿထဝါ ဣစ္စာဒိ၊ ကမ္မေ-ဠ်၊ အဂစ္ဆိယိဿထ၊ပေ၊ အဂမိယိဿထ-သွားအပ်ရာပြီ၊ ဣစ္စာဒိ၊ တထာ အဿမိဿာ-သွားရာပြီ၊ပေ၊ ဣစ္စာဒိ၊.... ကာလာတိပတ္တိ-သည် (နိဒ္ဒိတာ)။

ပဠမိ သတ္တမိ ဝတ္တမာနာ - ပဠမိဝိဘတ် သတ္တမိဝိဘတ် ဝတ္တမာန်ဝိဘတ် တို့သည်၊ သမ္ပတိ-ပစ္စုပ္ပန်ကာလ၌ (ဟောန္တိ)၊ ဘဝိဿန္တိ-ဘဝ်ဿန္တိဝိဘတ် သည်၊ အနာဂတ-အနာဂတ်ကာလ၌ (ဟောတိ)၊ ပရောက္ခာဒိ-ပရောက္ခာ အစရှိကုန်သော၊ စတသော-၄ သွယ်သော ဝိဘတ်တို့သည်၊ အ့တီတကာလိကာ-အတိတ်ကာလ၌ ဖြစ်ကုန်၏၊....ဆကာလိကဝိဘတ္တိဝိဓာနံ-၆ ပါးသော ကြိယာ၌ ဖြစ်သော ဝိဘတ်တို့ကို စီရင်ရာအခန်းသည် (နိဒ္ဒိတံ-ပြီ)။

စသည်တို့သော ထုတ်လိုရင်း ပုံစံဖြစ်ကြောင်း အလဘိဿ စသည်တို့ကား တွဲဘက်ဖြစ်၍ ထည့်ရကြောင်းကို သိပါ။ ၍ ရူပသိဒ္ဓိ၌ အတိတ် ကြိယာတိပန္နကိုသာ ပြသော်လည်း အနာဂတ် ကြိယာတိပန္နလည်း ရှိနိုင်ကြောင်းကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ၌ ပြအံ့။]

အဝဋ္ဌိက ဘူဝါဒိဂိုဏ်း

(၄၀၅) ဣသု-ဣသုဓာတ်သည်၊ ဣစ္ဆာကန္တိသု-လိုချင်ခြင်း, နှစ်သက်ခြင်း တို့၌၊ ဝတ္တတိ-၏၊ ပုရေဝိယ-ရှေး၌ကဲ့သို့၊ (ဘဝတိ-ပစတိစသည်၌ကဲ့သို့၊) ဓာတ္ဌန္တဇလာပေါ-ခေျ၊တျာဒျုပ္ပတ္တိ-တိအာဒိရှိသောဝိဘတ်သက်၊အ ပစ္စယောစ-အ ပစ္စည်းလည်း သက်၊ ဓာတူနန္တိ-သည်၊ ဝတ္တမာနေ-သော်၊....

ဣသုယမုန့မန္တောဓ္ဆော၀ါ။ ။ဣသုယမုဣတိ-ဟူကုန်သော၊ တေသံ ဓာတူနံ-တို့၏၊ အန္တော-အဆုံးဗျည်းသည်၊ ဝါ-စ္ဒာ၊ ဓ္ဆော-သည်၊ ဟောတိ၊ အယံ ဝါသဒ္ဒေါ ဝဝတ္ထိတဝိဘာသတ္ထော၊ အန္တော ဓ္ဆော၀ါတိ ယောဂ ဝိဘာဂေန-"အန္တော ဓ္ဆော၀ါ"ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့်၊ အာသဿာပိ-အာသဓာတ်၏လည်း၊ (အန္တော ဓ္ဆော ဟောတိ)၊ သော-ထိုသူသည်၊ သဂ္ဂံ-နတ်ပြည်ကို [သိဒ္ဓ် "သမ္ပတ္တိ-စည်းစိမ်ကို"ဟု ရှိ၏၊] ဣစ္ဆတိ-လိုချင်၏၊ ဝါ-နှစ်သက်၏။ [နောက်၌လည်း ၂ နက်ပေးနိုင်သည်။]၊ပေ၊ဣစ္ဆာမ၊ စ္ဆာဒေသာ ဘာ၀ေ-စ္ဆ အပြုမရှိရာ၌၊ အသံယောဂန္တတ္တာ-သံယုဂ်အဆုံးမရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အညေသု စာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဝုဒ္ဓိ-ဝုဒ္ဓိပြု၊ သေတိ-လိုချင်၏၊ သေန္တိ၊ ဣစ္ဆာဒဒ။

ဣသု=ဣစ္ဆာကန္တိသု—ဘူဝါဒိဂဏိကဓာတ်တို့တွင် စုဓာတ် မရဓာတ်စသည်တို့မှာ "စ၀တို့, မရုတို့"စသည်ဖြင့် ဘဝတိနှင့် ရုပ်နေ တူသောကြောင့် မပြတော့ဘဲ ရုပ်အစီအရင် ထူးသော ဓာတ်တိုသာ ဆက်၍ ပြလိုသောကြောင့်၎င်း, ထို ရုပ်အစီအရင် ထူးသော ဓာတ်တို့တွင်လည်း ဣသု ယမု ဓာတ်တို့၏ ရုပ်နေပုံသည် ဂစ္ဆတိ စသည်နှင့် တူသည့်အတွက် သာ၍ လွယ်ကူသောကြောင့်၎င်း ဣသု ယမုဓာတ်တို့ကို ရှေးဦးစွာ ပြဘော်မူလိုရကား "ဣသု=ဣစ္ဆာကန္တိသု"စသည်ကို မိန့်။

ဝဝတ္ထိတ၊ပေ၊ဝါသဒ္ဒေါ—ဣသုဓာတ်၌"ဣစ္ဆတိ–သေတိ"စသည်ဖြင့်၎င်း, ယမုဓာတ်၌ နိရှေးရှိရာဝယ်"နိယစ္ဆတိ နိယမတိ"စသည်ဖြင့်၎င်း ဝါသဒ္ဒါသည် အနိစ္စဝိဓိကို ပြ၏၊ သံရှေးရှိရာဝယ်"သညမတိ"စသည်ဖြင့် အသန္တဝိဓိကို ပြ၏၊ နိစ္စဝိဓိကား မရှိနိုင်။

အန္တော ဓ္ဆော ဝါတိ၊ပေ၊အာသဿာပိ—ဣသု ယမုနံကို ဖြုတ်၍ "အန္တော ဓ္ဆော၀ါ"ဟူသော ဒွိဓာဂဏနာယောဂဝိဘာဂဖြင့် အာသဓာတ်၏အဆုံး(သ်)ကိုလည်း ဓ္ဆပြုနိုင်၏။ [ဓ္ဆပြုရာ၌ ဣသု ယမု အာသတို့၏ ဓာတ္ဌန်ကို ချေပြီးဖြစ်သောကြောင့်"သ်+မ်"ကို၌ သရမရှိတော့ရကား ဓ္ဆ၌လည်း သရမပါဘဲ ပြုသင့်၏၊ ဧနောက် ပစ္စည်းကို ကပ်လျှင် "ဣစ္ဆတိ"စသည် ဖြစ်၏။]

ကမ္မေ–ဋ္ဌ၊ အတ္တနောပဒဿ – အတ္တနောပုဒ် ဝိဘတ်၏၊ ယေဘုယျေန–များသောအားဖြင့်၊ ပရဿပဒတ္တ မေဝ – ပရဿပုဒ် ဝိဘတ် အဖြစ်ကိုသာ၊ ပယောဇိယတိ – ယှဉ်စေအပ်၏။ [အတ္တနောပုဒ် ဝိဘတ်ကို ပရဿပုဒ်ပြု၍ သုံးစွဲထားသည်သာ ကျမ်းဂန်၌ များသည်-ဟူလို၊] တေန – ထို့ကြောင့် [“တ္ထေ-ဣ၊ရူပသိဒ္ဓိဋ္ဌ” သိမှု၌ မပါ၊] အတ္တနောပဒ ရူပါနိ – အတ္တနောပုဒ် ရုပ်တို့ကို၊ သဒ်ပိဿာမ-ချုံးကုန်အံ့၊ သော-ထို နတ်ပြည်ကို၊ ဣစ္ဆိယတိ၊ပေ၊ ဣဿတိ – လိုချင်အပ်၏၊ ယကာရဿ – ၏၊ ပုဗ္ဗရူပတ္တံ – ပုဗ္ဗရုပ် အဖြစ်သည် (ဟောတိ)၊ [“ဣသ်+ယ, တိ”ယကို ပုဗ္ဗရုပ်ပြု၍ “ဣဿတိ”ဖြစ်သည်ဟူလို။]

တထာ – ပါး၊ ဣစ္ဆတု, သေတု – လိုချင်လော၊ ဣစ္ဆေယျ, သေယျ – လိုချင်ရာ၏၊ ပရောက္ခာ ဟိယျတ္တနီသု ပန-ပရောက္ခာ ဟိယျတ္တနီ ဝိဘတ်တို့၌ကား၊ ရူပါနိ-ရုပ်တို့ကို၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော ဓာတ်တို့၌၊ ပယောဇံ-ပြယုဂ်ကို၊ အနုဂမ္မ-အစဉ်လိုက်၍၊ ပယောဇေတဗ္ဗာနိ – ယှဉ်စေထိုက်ကုန်၏၊ [“ပရောက္ခာ ဟိယျတ္တနီ ဝိဘတ်၌ ရုပ်များကို မပြတော့ပြီ, ပါဠိတော်ပြယုဂ်ကိုလိုက်၍ ထိုက်သလို သုံးစွဲလေတော့”ဟူလို၊] ဣစ္ဆိ, သေိ-လိုချင်ပြီ၊ ဣစ္ဆိဿတိ, သေိဿတိ – လိုချင်လတံ့၊ ဣစ္ဆိဿာ, သေိဿာ – လိုချင်ရာပြီ၊ ဝါ–နှစ်သက်ရာပြီ၊ ဣစ္ဆာဒိ–တည်း။

ယမု–ယမုဓာတ်သည်၊ ဥပရမေ–ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၌ (ဝတ္တတိ)၊ နိပုဗ္ဗော–နိရှေးရှိသည်ရှင်း၊ စ္ဆာဒေသော စ–စ္ဆ အပြုသည်ရှင်း (ဟောတိ)၊ နိယစ္ဆတိ–ရှောင်ကြဉ်၏ ၊ပေ၊ နိယမန္တိ –ရှောင်ကြဉ်ကုန်၏၊ သံပုဗ္ဗော–သံ ရှေးရှိသည် (ဟောတိ-ဖြစ်အံ့)၊ သယေစာတိ–သယေစ သုတ်ဖြင့်၊ ဥတ္တံ–ဥ အဖြစ်သည်ရှင်း၊ ဒ္ဒိတ္တံစ – ၎င်း (ဟောတိ)၊ သညမတိ – ရှောင်ကြဉ်၏၊ ဝါ – စောင့်စည်း၏၊ [မဂ်ကောင်းမှုမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းကိုပင် “စောင့်စည်း”ဟု ခေါ်သည်၊]သညမန္တိ–ကုန်၏၊ ကမ္မေ-ဋ္ဌ၊ နိယစ္ဆိယတိ၊ပေ၊နိယမတိ–ရှောင်ကြဉ်အပ်၏၊ [ပုဗ္ဗရုပ်ပြု၍ “နိယဲမတိ”ပြီး၏၊] သညမိယတိ ဝါ–လည်း ရှိ၏။

အသံယောဂုန္တိဿာ၊ပေ၊သေတိ—“ဣသ်+အ+တိ”ဟု ရှိရာ၌ ဣသ်ဝယ် သံယုဂ်မဆုံးသေးခြင်းကြောင့် အညသုစဖြင့် ဝုဒ္ဓိပြု၍ “သေတိ”စသည်လည်း ဖြစ်နိုင်၏၊ ဣစ္ဆတိ၌ကား “ဣစ္ဆ”ဟုဖြစ်သည့်အခါ “စ္ဆ”ဟု သံယုဂ်ဆုံးလျက်ရှိသောကြောင့် ဣ လို ဝုဒ္ဓိမပြုနိုင်၊ ဣစ္ဆဟု မဖြစ်ခင် “ဣသ”တုန်းက ဝုဒ္ဓိပြုနှင့်ပါတော့လော–ဟူအံ့၊ ဣသုယမုန-

တထာ-ပါး၊ နိယစ္ဆတု-ရှောင်ကြဉ်လော၊ သညမတု-စောင့်စည်းလော၊ [ပရောက္ခာ ဟိယျတ္တာနိရုပ်များ မပါသည်ကို ဓာတ်တိုင်းမှာ သတိပြု]၊ပေ၊ သညမိဿ-ပြီ၊ ဣစ္စာဒိ၊ [ဝိ+အာ ရှေးရှိသော ယမုဓာတ်ဖြင့် "ဝါယမတိ-အားထုတ်၏၊ ဝါယမီယတိ-အားထုတ်အပ်၏" စသော ရုပ်များလည်း ရှိ၏၊] အာသ-သည်၊ ဥပဝေသနေ-ကပ်ဝင်ခြင်းဌ် (ဝတ္ထုဘို့)၊ ယောဂဝိဘာဂေန-ဖြင့်၊ ["အန္တောဇ္ဈာဝ၊်"ဟု ပြခဲ့သော ယောဂဝိဘာဂဖြင့်၊] စ္ဆာဒေသော-စ္ဆပြု၊ ရဿတ္တံ-ပြု၊ ["အာစ္ဆတိ"ဟု ဖြစ်သောအခါ "ကဒ္ဒာဒိ မဇ္ဈတ္တရုနံ"ဖြင့် အာကို ရဿပြု၊ သန္ဓိစပ်သော အရာမဟုတ်၍ "ရဿံ"သုတ်ဖြင့် မပြု၊ရ၊] အစ္ဆတိ-ကပ်ဝင်၏၊ ဝ၊်-နေ၏၊ပေ၊အစ္ဆာမ၊ အညတြ-အခြားရုပ်ဌ်၊ ဥပပုဗ္ဗော-ဥပ ရှေးရှိသည်၊ (ဟောတိ-ဖြစ်အံ့၊) ဥပါသတိ-အနီးဌ် ကပ်ဝင်၏၊ ဝ၊်-ဆည်းကပ်၏။ ["ဥပ+အနီး+အာသတိ-ကပ်ဝင်နေထိုင်၏"ဟူသည်ကို ယခု ကာလဝယ် ဆည်းကပ်"ဟု ဆိုသည်၊] ဥပါသန္တိ+အစ္ဆိယာတိ-ကပ်ဝင်အပ်၏၊ ဥပါသိယတိ-ဆည်းကပ်အပ်၏၊ပေ၊ဥပါသိသာ ဣစ္စာဒိ။

လဘ, လာဘေ-ရခြင်းဌ် (ဝတ္ထုတိ)၊ လဘတိ-ရ၏၊ပေ၊လဘာမေ့-ကုန်၏၊ ကမ္မေ-ဌ်၊ ယကာရဿ-၏၊ ပုဗ္ဗရူပတ္တော-ပုဗ္ဗရုပ်အဖြစ်ကို၊ ကတေ-ပြုအပ်ပြီးသော်၊ ကွစိဓာတူတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ပုရိမ ဘကာရဿ-ရှေ့ ဘအက္ခရာကို၊ ပကာရော-ပပြု၊ လဗ္ဘတေ-ရအပ်၏၊ပေ၊လဗ္ဘတ္ထယျ-ရအပ်ရာ၏၊ [ပုဗ္ဗရုပ်ပြု၍ "လဘဘတေ"ဟု ဖြစ်သောအခါ ကွစိဓာတုဖြင့် ရှေ့ ဘကို ပပြု၍ "လပဘဒတေ" (မြန်မာ အဓရေးအားဖြင့် "လဗ္ဘတေ")စသည် ဖြစ်၏၊]

မန္တောသုတ်က အခ့ညသုစ သုတ်ထက် အရာကျဉ်း၏၊ အရာကျဉ်းခသောသုတ်နှင့် အရာကျယ်ခ့သော သုတ် ၂ မျိုးတွင် အရာကျဉ်းခ့သောသုတ်က မိမိဆိုင်ရာဌ် အားရှိမြဲဖြစ်၍ ဇာသုယမုနမန္တောသုတ်က ရှေးဦးစွ၊ စိရင်သောကြောင့် ဝုဒ္ဓိ မပြုနိုင်၊ သို့ဖြစ်လျင် သေတိဌ်လည်း ထိုသုတ်က ရှေးဦးစွာ စ္ဆ ပြုနှင့်ပါဘော့ခ့လော-ဟူအံ့၊ ဝါသဒ္ဒါ၏ သတ်မှတ်ချက်ကြောင့် စ္ဆ မပြုဘဲသားရသည်၊ အရာတိုင်းမှာ ဤနည်းကို သတိပြုပါ၊ ဤမှ နောက်ဌ် ရှည်စိရင်ပုံမှာ စာကိုယ်အတိုင်း သိသာပြီ။ [သာဝကာသတိမိဘောတု, ဗလိ နိဝရကာသခ့ကာ၊ သာဝကာသတိမိတော (သ+အဝကာသတိမိတော) – ကျယ်သော အရာရှိသောတိမိထက်၊ နိရဝကာသခ့ကာ–ကျယ်ခ့သောအရာ မရှိသော (အရာကျဉ်းသော) တိမိသည်၊ ဗလိ–အားရှိ၏၊ (စိရင်ရာနယ်ကို "အရာ"ဟု ဆိုသည်)။]

(၄၂၆) လဘသ္မာ ဤ ဣနံ ဏ္ဍ ဏ္ဍံ။ ။လဘ ဣတိ - ဟူသော ၊ ပေ ၊ ဓာတ္ဝန္တသ္သ လောပေါစ (ဟောတိ)၊ အလဏ္ဍ, အလဘိ, လဘိ-ရပြီ၊ [ဤကို ဏ္ဍပြု, ဓာတ္ဝန်(သ်)ကို ချေ၍ "အလဏ္ဍ"ဤကို ရဿပြု၍ "အလဘိ" ပြီး၏၊ သီမူဠ်၌ "အလဏ္ဍ, အလဘိ, လဘိ"ဟု ရှိသည်၊] အလဘိ°သု, လဘိ°သု-ကုန်ပြီ။ [သြကို ဣပြု၍ဌင်း မပြု၀ဲဌင်း "အလဘော, လဘော, အလဘိ, လဘိ-ရပြီ"ဟု ရှိရဲ့ဩ်းမည်၊ မူတိုင်း၌ ဤ၀ါ၊] အလဘိဏ္ဍ လဘိဏ္ဍ, အလဏ္ဍံ-အလဘိ° လဘိ°, အလဘိမှ လဘိမှ ဣစ္စဝဒိ။

ဘဝိဿန္တိမှ်-ဘဝိဿန္တိဝိဘတ်၌၊ ကရဿ သပစ္စယဿကာဟောတိ ဇွဏ္ဍ-ကရဿ ၊ ပေ ၊ ကာဟော ဟူသော ဤသုတ်၌၊ သပ္ပစ္စယဂုဟဏေန - သပစ္စယ်သဒ္ဒါပိုဖြင့်၊ ဝစ မုစ ဘူဇာဒိတော - ဝစ, မုစ, ဘူဇ အစရှိသော ဓာတ်မှ၊ (ပရဿ-သော)၊ ဿဿ-သ၏၊ ခါဒေသော-ခ အပြု၍သည်ဌင်း၊ ဝသ ဆိဒ လဘာဒိတော-ဝသ, ဆိဒ, လဘ အစရှိသော ဓာတ်မှ (ပရဿ) ဿဿ-၏၊ ဆာဒေသော-ဆ အပြု၍သည်ဌင်း၊ ဝါဟောတိ-ဝိကပ်ဖြစ်၏၊ ဣတိ-တို့ကြောင့်၊ ဿဿ-၏၊ ဆာဒေသော-ဆ ပြု။ [ကရဿ သပစ္စယကာဟောသုတ်၌ "ဝစ မုစ၊ပေ၊ဆာဒေသောစ ဝါ ဟောတိ"ဟု ဆိုသောကြောင့် ထိုသုတ်၌ သပစ္စယ သဒ္ဒါပိုဖြင့် လဘ နောင် ဿကို ဆပြု၀ါ-ဟူလို၊ သပစ္စယ သဒ္ဒါပိုပုံကို ထိုသုတ်ကျမှ ပြအံ့၊]ဗျဥ္ဇနန္တဿ ဓော ဆပ္ပစ္စယေ သုစာတို့-သုတ်ဖြင့်၊ ဓာတ္ဝန္တဿ-ဓာတ္ဝန်(သ်)ကို၊ စကာရော-စပြု၊ လစ္ဆတိ-ရလတံ့၊ပေ၊လစ္ဆာမ၊ ဆာဒေဿ ဘာဝေ-ဆ အပြု မရှိရာ၌၊ လဘိဿတိ၊ပေ၊လဘိဿာမ ဣစ္စဝဒိ။ [ဣစ္စဝဒိဖြင့် "လဘိဿတေ"စသည်ကို ယူ၊] အလဘိဿာ-ရရာပြီ၊ အလဘိဿံသု-ကုန်ပြီ၊ ဣစ္စဝဒိ။.... ဝစ, ဝိယတ္တိယံ-အနက်ကို ထင်ရှားပြဟတဲ့သော၊ ဝါစာယံ-စကား ပြောဆိုခြင်း၌ (ဝတ္တတိ) ဝစတိ-ပြော၏, ဆို၏၊ပေ၊ဝစာမ။

မှတ်ချက်။ ။စိတ်ထည်း၌ ကြိစည်အပ်သော စကားလုံးနှင့် အပြင်သို့ ထုတ်ဖေါ်ပြောဆိုအပ်သောစကားသံ ၂ မျိုးတွင် စိတ်၌ စကားလုံးများသည် သူတပါးအား အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ထင်ရှား မပြနိုင်, ထုတ်ဖေါ် ပြောဆိုအပ်သော စကားသံသာ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ထင်ရှား ပြနိုင်၏၊ ထို ထုတ်ဖေါ်ပြောဆိုအပ်သော စကားသံသည် "အတ္ထံ ဗျဥ္ဇယတိ ပကာသေတိ"အရ ဝိယတ္တိ မည်၏၊ "ဝိပုဗ္ဗ+အဉ္ဇဓာတ်, တိ ပစ္စည်း"၊ "ဝိယတ္တိယံ-လိမ္မာသူ၏ ဥစ္စာ ဖြစ်သော"ဟု ပေးကြရာ၌ မလိမ်မမာ ဆဲဆိုသော ဝါစာများ မပါနိုင်သောကြောင့် ထိုအနက်ကို သဒ္ဒါပုဒ်ရင်းနှင့်တကွ စဉ်းစားပါ။

(၄၇၇) ကမ္မေ-ကံအနက်၌၊ အတ္တံနော ပဒေ-ကိုဂုဏ်း၊ ယ ပစ္စယေစ-ကိုဂုဏ်း၊ ကတေ-ပြုအပ်ပြီးသော် (“ဝစ, ယ, တေ”ဟု ဖြစ်ပြီးသော်-ဟူလို့။)

ဝစ ဝသ၊ပေ၊ယေ။ ။ပရေ ယပစ္စယေ, ဝစ ဝသ ဝဟ ဂ္ဂစ္ဆဝ မာဒီနံ ဓာတူနံ ဝကာရဿ ဥကာ,ရော ဟောတိ၊ အာဒိသဒ္ဒေန-ဖြင့်၊ ဝစုဿစ-ဝစုဓာတ်၏လည်း (ဝကာရဿ ဥကာ,ရော ဟောတိ)၊ ဝဿ - ဝ၏၊ အ-အတည်း၊ ဝ-ဝ၏ အ၊ ဂ္ဂတိသမာသေန-ဤ သမာသ်ဖြင့်၊ ဇော်-ဤ “ဝဿ”ဟူသော ပါဠိ၌၊ ဒုတိယံ-၂ ခုမြောက်သော၊ ဝဂ္ဂဟဏံစ-ဝ သဒ္ဒါကိုလည်း၊ ဂ္ဂစ္ဆိတဗ္ဗံ-အလိုရှိထိုက်၏၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ အကာရဿပိ-အ၏လည်း၊ ဥကာရော ဟောတိ၊ ပုရိမပက္ခေ - ဝ ဗျည်းကိုသာ ဥပြုရာဖြစ်သော ရှေ့ပက္ခ၌၊ ပရလောပေါ-နောက်သရကို ချေ၊ တဿံ စဝဂ္ဂ ဂ္ဂစ္ဆာဒိနာ - တဿ စဝဂ္ဂ အစရှိသော သုတ်ဖြင့်၊ သဓာတ္ဝန္တဿ - ဓာတွန်နှင့်တကွဖြစ်သော၊ ယကာရဿ-ယပစ္စည်း၏၊ စကာရော-စပြု၊ ဒိတ္တံ-လာ၊ ဥစ္စတေ-ဆိုအပ်၏၊ပေ၊ဝုစ္စန္တေ-ကုန်၏၊ ဝုစ္စတိ ဝုစ္စန္တိဝါ-လည်း ရှိ၏၊ ဂ္ဂစ္ဆာဒိ။

(၄၇၇) ဝဿ အ၊ပေ၊ဥကာရော ဟောတိ—“ဝဿ ဥယ”၌ “ဝဿ-ဝ၏” ဟူသော အနက်ကား ပဌမအနက်တည်း၊ ထို ဝဿ၌ “ဝဿ+အ,ဝ”ဟု တပုဗ္ဗိသိသမာသ်ဖြစ်၍ ဒုတိယ ဝ တလုံးကို လိုလားအပ်၏၊ ထို ဒုတိယ ဝ အတွက် “ဝဿ-ဝ၏ အ၏”ဟု အနက်ပေး၊ ဤအနက်အလို ဝ ကို ဥမပြုဘဲ ဝ ၏ အ သရကို ဥပြုရသည်၊ ဤစကားအရ ယက်ကန်းတချက် ခတ်လိုက်လျှင် အတိုင်းချည့် အဖေါက်ချည့် ၂ မျှင်တပြိုင်နက် ထပ်နေသကဲ့သို့ ဝဿ၌ တန္တြနည်း (ယက်ကန်း ယက်နည်း)အားဖြင့် ဝ ၂ လုံး ထပ်လျက်ရှိသည်၊ဝဿဟု တချက် ရွတ်လိုက်လျှင် ဝ ၂ လုံးထပ် တခါထည်း ပါလာသည်—ဟူလို၊ တနည်း—“ဝေါစ ဝေါစဝေါ”ဟု ဇကဲသေသပ်ပြု၍သော်လည်း ဒုတိယ ဝ ကို ရနိုင်၏၊ “ဝေါစ—ဝလည်း၊ ဝေါစ—ဝ၏ အလည်း၊ ဝေါ—ဝ, ဝ၏ အစိတ် အ”ဟု အနက်ဆို၊ ၂ နည်းလုံးအတွက်“ဝဿ—ဝ,ဝ၏ အ၏”ဟု သုတ်နက်ဆို။

ပုရိမပက္ခေ ပရလောပေါ—“ဝဿ-ဝ၏”ဟု ပေးရသော ပဌမပက္ခ၌ ဝ ဗျည်းကိုသာ ဥပြုရကား ဝ ၏ မှီရာ အသရ ကျန်နေသောကြောင့်၊ (ဥ အ စယတေ)ဟု ဖြစ်၍၊ ထို့ကြောင့် “ပရလောပေါ-နောက် အသရကို ချေ”ဟု ဆိုသည်။ [ဤနောက်သရကို ချေရာ၌ “ဝါပရော အသရွပါ”ဖြင့် ချေရမည်—ဟု ထင်ဟွယ် ရှိသော်လည်း သန္ဓိစပ်သောအရာ မဟုတ်၍ “ကွစိဓာတု”သုတ်ဖြင့်သာ ချေသင့်မည် ထင်သည်၊ ဥစ္စတေ၌ ဤနည်းအတိုင်း စီရင်ပြီးနောက် တဿ စဝဂ္ဂသုတ်ဖြင့် ဓာတွန် စန္ဒင် ယကို စပြု, ဒွေဘော်လာ၊ ဝုစ္စတေ၌ကား နောက်နည်းအရ ဝ ၏ အ ကို ဥပြုရံသာ။]

တထာ-ပါး၊ ဝစတု-ဆိုလော၊ ဝုစ္စတု-ဆိုအပ်လော၊ ဝစေယျ-ဆိုရာ၏၊ ဝုစ္စေယျ-ဆိုအပ်ရာ၏၊ အ ဝစာ အဝစ-ဆိုပြီ၊ [“အဝစ္စာ”ဟု ကမ္မရုပ်လည်း တမျိုးရှိ၏၊] အဝစူ အဝစု-ဆိုကုန်ပြီ၊ [“အဝစ္စူ”ဟု ကမ္မရုပ်လည်း တမျိုးရှိ၏၊] အဝစ အဝစော-ပြီ၊ [သြ ကို အ ပြု၍ “အဝစ”ဖြစ်၏၊] အ ဝစုတ္ထ-ဆိုကုန်ပြီ၊ [ဥ မလာဘဲ “အဝစတ္ထ”လည်း ရှိသင့်၏၊] အဝစ အဝစံ-ဆိုပြီ၊ အဝစမှာ-ကုန်ပြီ၊ [ဥ လာ၍ “အဝစုမှာ”လည်း ရှိသင့်၏၊] အဝစုတ္ထ-ဆိုပြီ၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း၊ [“ဣစ္စာဒိ”ဖြင့် ဟိယျတ္တနီ အတ္တနောပုဒ် ရုပ်မျှားကို ညွှန်ပြ၏၊ “အဝစတ္ထုံ, အဝစသေ, အဝစဝံ့, အဝစိ, အဝစမှသေ”ဟု စဉ်လေ၊ “များသောအားဖြင့် ပရောက္ခာ ဟိယျတ္တနီရုပ်မျှားကို ချုံးတော့အံ့”ဟု မှာခဲ့သော်လည်း ဤနေရာ၌ ပါဠိပြပုဂ် ရှိသောကြောင့် ဟိယျတ္တနီရုပ်ကို ပြထားသည်။]

(၄၇၈) ဝစသဒ္ဒတနိမှိ၊ပေ၊သြ။ ။အဒ္ဓတနိမှိ ဝိဘတ်တိမှိ ဝစ ဣတိ တောသ မာတုသ အကာရော သြတ်ံ အာပဇ္ဇတေ၊ အဝေါစိ-ဆိုပြီ၊ အဝေါစုံ-ဆိုကုန်ပြီ၊ အဝေါစော (သော်၌ “အဝစော”)-ဆိုပြီ၊ပေ၊အဝေါစုမှ-ကုန်ပြီ၊ ဥတ်ံ-ဥ၏ အဖြစ်သည်၊ ဝါ-ဥလာသည် (ဟောတိ)၊ [ဒ္ဒိတ်၌ ၂ လုံး၏ အဖြစ်ဟူသည် နောက် တလုံး လာခြင်း ဖြစ်သကဲ့သို့ ဤ ဥတ်ံ ၌လည်း ဥ၏ အဖြစ်ဟူသည် “ကဒိဓာတု”ဖြင့် ဥ လာခြင်းပင်တဲ့သည်း။] အဝေါစ-ဆိုပြီ၊ ရဿတ်ံ-သည် (ဟောတိ)၊ [အာ ဝိဘတ်ကို ရဿ ပြု-ဟူလို၊ သိမှု၌ “အဝစ”ဟု ရှိ၏၊] အဝေါစု-ဆိုကုန်ပြီ၊ ဣစ္စာဒိ၊ အဝုစိတ္ထ-ဆိုအပ်ပြီ၊ [အတ္တနောပုဒ် အာ ဝိဘတ်ကို တ္ထ ပြုပြီးမှ ဣလာ၊ သိဟိုင်္ဂမှု၌ “အဝစိတ္ထ”ဟုရှိ၏၊ ယ ပစ္စည်းချ၍ သိမှုအတိုင်းလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။]

ဘဝိဿန္တိမှိ – ၌၊ သပစ္စယဂ္ဂဟဏေန – သပ္ပစ္စယသဒ္ဒါဖြင့်၊ [“ကရဿ သပစ္စယဿ ကာဟော”သုတ်၌ သပစ္စယ သဒ္ဒါပိုဖြင့် – ဟူလို၊] ဿဿ – သ၏၊ ခါဒေသော -- ခ အပြုသည်ရင်း၊ ဗျဉ္ဇနန္တသာတိ – ဗျဉ္ဇနန္တသ

မှတ်ချက်။ ။ဝကို ဥပြုရာ၌ ဝ ဗျည်းကိုသာပြု၍ အသရ ဗပါဟု အယူရှိသဖြင့် “ပုရိမ ပဂ္ဂေ ပရလောပေါ”ဟု ဆိုသည်၊ ထိုစကားကို စဉ်းစားသင့်၏၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း ... ဤသုတ်နှင့် ဆင်တူသော “ဝစဝါဝု” “ဝဿဝါဝု”သုတ်တို့၌ ဝ ကို ဥပြုသောအခါ အသရ ချေတို့ရာ မည္သည်ပြဘဲ (အသရနှင့်ဘက္ခ) ဝ ကို ဥပြုသောကြောင့်ရင်း, ဗျာသရုပ်တွက်ရာ၌ နောက်သရ ချေတို့ရာ မည္သည်ပြဘဲ ဝ တခုလုံးကို ဥပြုသောကြောင့်ရင်းတည်း။

ပုဒ်သည်၊ ဝတ္တာမာနေ့-သော်၊ [ဗျဥ္ဇနန္တသ စောဆပ္ပစ္စယေသု-မှ ဗျဥ္ဇနန္တသဒ္ဒါလိုက်စေ၍-ဟူလို၊] ကောခေစာတော်-သုတ်ဖြင့်၊ ဓာတ္ဝန္တသ-ဓာတ္ဝန်(စ်)၏၊ ကာဒေသော-က အပြူသည်ရင်း (ဟောတိ)၊ ဝက္ခတိ-ဆိုလတံ့၊ပေ၊ဝက္ခာမ-ဆိုကုန်အံ့၊ ဣစ္စာဒိ။

ဝသ, နိဝါသေ-နေခြင်း၌ (ဝတ္တာတိ)၊ ဝသတိ-နေ၏၊ ဝသန္တိ၊ ကမ္မေ-၌၊ ဥတ္တံ-ဥ အဖြစ်သည်ရင်း (ဝစ ဝသ-စသော သုတ်ဖြင့် ဝ ၏ အ ကို ဥပြူ-ဟူလို)၊ ပုဗ္ဗရူပတ္တဥ္ဉ-ပုဗ္ဗရူပ်အဖြစ်သည်ရင်း (ဟောတိ)၊ ဝုဿတိ-ကျင့်သုံး အပ်၏၊ ဝုဿန္တိ - ကျင့်သုံးအပ်ကုန်၏၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း၊ နေခြင်း ကြိယာ၌ကံ မရှိ၍ ကံဟောပုဒ်၌ "ကျင့်သုံးအပ်"ဟု ပေးသည်၊] ဝသတု-နေလော၊ပေ၊ ဝသိ-နေပြီ၊ ဘဝိဿန္တိယံ-၌၊ သဿ-သံ၏၊ ဆာဒေသော-ဆ အပြူသည်ရင်း (သပစ္စယ သဒ္ဒါပိုဖြင့် ပြူ၊) ဓာတ္ဝန္တဿ-ဓာတ္ဝန်(သ်)၏၊ စ ကာရောစ-စ အပြူသည်ရင်း၊ ဟောတိ၊ [ဗျဥ္ဇနန္တသ စော-စသော သုတ်ဖြင့် "သ်"ကို စ ပြူ၊] ဝစ္ဆတိ - နေလတံ့၊ ပေ၊ ဝသိဿန္တိ၊ အဝသိသာ - နေရာပြီ၊ အဝသိသံသု၊ တထာ-တူ၊ ရုဒိ-ရုဒ်ဓာတ်သည် (ရုဒ-လည်းရှိ)၊ အဿုဝိမောစနေ-မျက်ရည်လွှတ်ခြင်း (ငိုခြင်း)၌ (ဝတ္တာတိ)၊ ရောဒတိ - ငို၏၊ ရုစ္ဆတိ, ရောဒိဿတိ-ငိုလတံ့၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း။

တထာ ရုဒ၊ပေ၊ရုစ္ဆတိ ရောဒိဿတိ—တထာဖြင့် ရုဒဓာတ်လည်း ဝသဓာတ်ကဲ့သို့ ဘဝိဿန္တိ ဝိဘတ်၌ သတိ စသည်မှ သကို ဆပြု၍ ဓာတ္ဝန်ကို (စ်) ပြုဘို့ရန် ညွှန်ပြ၏၊ထို့ကြောင့် ဘဝိဿန္တိဝိဘတ်၌ ဝစ္ဆတိကဲ့သို့"ရုစ္ဆတိ"ဟုရုပ်ရှိရသည်၊"ရုဒ်+သတိ"ဟု ဖြစ်သောအခါ သပ္ပစ္စယ သဒ္ဒါပိုဖြင့် (ဝသ ဆိဒ လဘာဒိတော်၌ အာဒိအရ ရုဒ စသည်ကို ယူ၍) သကို ဆပြု စသည် စီရင်။

မောဂ္ဂလ္လာန်။ ။"လဘ ဝသ ဆိဒ ဘိဒ ရုဒါနံ ဆွင်"မောဂ္ဂလ္လာန်သုတ်၊လဘ၊ပေ၊ ရုဒါနံ—လဘဓာတ်၊ပေ၊ရုဒဓာတ်တို့၏၊ ဣဿနံ—ဝိဘတ်၏ သဿန္ဒ်တကွ၊ ဆွင်—"ဇ" အနုဗန်ရှိသော ဆ အပြူသည်၊ ဟောတိ (သုတ်နက်)၊ဤမောဂ္ဂလ္လာန်၌ ကာလာတိပတ္တိ ဝိဘတ်၏ သကဲ့လည်း ပြု၏၊ ထို့ကြောင့် အလဆ္ဆာ အလဘိဿာ—ရရာပြီ၊ အဝဆ္ဆာ အဝသိဿာ—နေရာပြီ။အဆ္ဆဆ္ဆာ အစ္ဆိန္ဒိဿာ—ဖြတ်ရာပြီ၊အဘေဆ္ဆာ အဘိန္ဒိဿာ—ခွဲရာပြီ၊ အရုဆ္ဆာ အရောဒိဿာ—ငိုရာပြီ ဟူသော ရုပ်များလည်း ဖြစ်၏၊ ဤမောဂ္ဂလ္လာန်သုတ်အလို"ရုစ္ဆတိ"ဟုဘဝိဿန္တိရုပ်ရှိခဲ့ကြောင်း သာ၍ထင်ရှား၏၊ဝဿန်ဇာတ်တော်စသော ပါဠိများ၌လည်း"သာ နုန ကပဏာ အမ္မာ,စိရရတ္တာယ ရုဇ္ဇတိ"ဟု ယခုစာတို့၌တွေ့ရသည်မှာပါဠိပျက်သာ၊ "စိရရတ္တာယရုစ္ဆတိ"ဟုငင်းအဋ္ဌကထာ၌လည်း "ရုစ္ဆတိတိ ရောဒိဿတိ"ဟုငင်း ရှိရမည်။ [သဒ္ဒနီတိ၌ကား"ရုဒဿ ဒဿ စော ဘဝိဿန္တိယံ၊

ကုသ=အက္ကောဇသ - ဆဲခြင်း၊ ရေရွက်ခြင်းဥဒ္ဒ် (ဝတ္တာတိ) [နောက်၌ "ဝတ္တာတိ" ပုဒ်ကို ထည့်၍ ဆို၊] အာပုဗ္ဗော - အာရှေးရှိသည်ရင်း၊ ဒ္ဒိတ္တ ရဿတ္တာနိ - ဒ္ဒဘော်, ရဿ အဖြစ်တို့သည်ရင်း၊ အပ္ပစ္စယ ဝုဒ္ဓိယောစ - အပစ္စည်း ဝုဒ္ဓိတို့သည်ရင်း၊ (ဟောန္တိ)၊ အက္ကောသတိ - ဆဲ၏၊ ပေ၊ အက္ကောသေယျ။

(၄၇၉) အန္တလောပေါတိ-သည်၊ ဝတ္တာတေ၊ မဏ္ဍူက ဂတိယော-ဖြင့်၊ ဝါတိစ-လည်း၊ ဝတ္တာတေ၊ [ဟ ဝိပရိယယော လောဝါ-မှ ခုန်ကျော်၍ ဝါသဒ္ဒါ လိုက်သည်။]

ကုသသ္မာ ဒိ ဆ္ဆိ။ ။ကုသက္ကတိ-ကုသဟူသော၊ တေသ္မာဓာတုတော-မှ၊ (ပရဿ) ဣဝိဘတ္တိဿ - ဣဝိဘတ်၏၊ ဆ္ဆိ-သည်၊ ဟောတိ၊ ဓာတ္ဝန္တဿ - ၏၊ လောပေါစ - လည်း (ဟောတိ)၊ မံ-ငါ့ကို၊ အက္ကောဆ္ဆိ - ဆဲဘူးပြီ၊ အက္ကောသိဝါ-လည်း ရှိ၏၊ပေ၊ကွစ္စာဒိ။ ["ကုသသ္မာ" ပါဠိသာ မှန်ကန်ကြောင်းကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ၌ ပြထား၏။]

သသဒ္ဒစ္စော''ဟု သုတ်တည်၍ ဒကို စပြု,သကိုလည်း စပြုလျက် ''ရုစ္စတိ-ငိုလတံ့''ဟု ဆို၏၊ ဤသဒ္ဒနိတိအဆိုသည် ဆိဒ ဘိဒဓာတ်တို့နှင့် ရုဝ်တူသား၍ ''ဆေ ဆ္ဆတို့ ဘေ ဆ္ဆတိ ရုဆ္ဆတိ''ဟု ပြဿော မောဂ္ဂလ္လာန်လေ့က် မခြွေမြွစ်၊ ရူပသိဒ္ဓိအလိုလည်း ဝသဓာတ်နှင့် အတူညွှန်ပြသောကြောင့် ''ရုဆ္ဆတိ''ပင် ဖြစ်သင့်သည်၊ သိမှုဒ္ဓလည်း''ရုဆ္ဆတိ''ပင်။]

ကံ ရှိ သင့်-မ ရှိ သင့်။ ။ဤရူဒဓာတ်သည် မိခင်က ရိုက်၍ ကလေးငိုချဉ်းကပ်သို့သော ငိုခြင်းမျိုးဌ မှုလက အကမ္မကဓာတ်တည်း၊ ''နာဟံ ဘန္တေ တေံ ရောဒါမိ-ဘုရားသခင်တော် ဤ ဘုရားရှင်၏အဖြေကို ငိုသည်မဟုတ်ပါ''ဟူသော မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသ ကုက္ကုရဝတသုတ် ''မတံဝါ အမ္မ ရောဒန္တိ-အိုမိခင်....ဃသူကိုသော်လည်း ဟ-သ၍ ငိုကြပါ၏''စသော ယက္ခသံယုတ်ပါဠိများဌကား တစုံတရာကို ရည်စူး၍ငိုခြင်း ဖြစ်သောကြောင့် သကမ္မက ဓာတ် ဖြစ်ရသည်၊ ထို့ကြောင့် ပဏ္ဏာသဋီကာ၌ ''ယထာ ဓာတုသဒ္ဒါ အတ္ထဝိသေသဝသေန အကမ္မကာ ဟောန္တိ၊ပေ၊ဝေံ အတ္ထဝိသေသဝသေန အကမ္မကာဝိ (ပင်ကိုယ်က အကမ္မက ဖြစ်သော ရုဒဓာတ် စသည်ဟိုလည်း) အတ္ထဝိသေသဝသေန သကမ္မကာ ဟောန္တိတိ ဒသ္သေတုံ-နှ ပရိဒေဝါမိ နှ အနုတ္ထုနာမိတိ အာဟ''ဟု မိန့်သည်။

အက္ကောသတိ-''အာ+ကုသ်+အ+တိ''သ်ကို အ-ကဝ်,ကုဋ္ဌ ဝုဒ္ဓိဖြု, ဗ္ဗေဘာဝ်လာ အာနှင့် ကွောသတိကို သဒ္ဒိစပ်ခြင်း ဖြစ်သောကြောင့် ရဿံသုဘ်ဖြင့် အာကို ရဿဖြု၊ ထို ရဿံသုတ်၌ ''ဗာ+သာဒေါ=အဿာဒေါ''စိရင်ပုံကို သတိဖြု။

(၄၈၀) ဝဟ, ပါပဒ္ဓော-ရောက်ခြင်း (ဆောင်ခြင်း)၌၊ ဝဟတိ-ဆောင်၏၊ ဝဟန္တိ၊ ကဓမ္မ-၌၊ အတ္တာနောပဒဒ-ကို၎င်း၊ ယပစ္စယေစ-ကို၎င်း၊ ကတော-သော်....ယေတိ-ယေပုဒ်သည်၊ ဝတ္တတေ။

ဟ ဝိပရိယယော လော ဝါ။ ။ပဒရ ယပစ္စယေ, ဟကာရဿ-ဟ အက္ခရာ၏၊ ဝိပရိယယော - ပြောင်းပြန် ဖြစ်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ၊ ယ ပစ္စယဿစ-ယ ပစ္စည်း၏လည်း၊ လကာရော-လ အပြုံသည်။ ဝါ-စွာ၊ ဟောတိ၊ အယံ ဝါသဒ္ဒေါ ဝဝတ္ထိတဝိဘာသဓတ္ထာ၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ ဂယ္ဟတိတျာဒီသု-ဂယ္ဟထို့ အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌။ လတ္တံ-လ အဖြစ်သည်၊ နဟောတိ-မဖြစ်၊ နိမိတ္တာ ဘူတယကာရဿဝ-နိမိတ်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော ယ ၏သာ၊ တေံ လတ္တံ-ဤလ အဖြစ်သည်(ဟောတိ)၊ ဝစဝသ လ္ကစ္စာဒိနာ--ဝစဝသအစရှိသော သုတ်ဖြင့်၊ ဥတ္တံ-ဥအဖြစ်သည်(ဟောတိ)၊ ဝုလ္ဘတိ, ဝုယ္ဘတိ-ဆောင်အပ်၏၊ ဝါ-မျှောအပ်၏၊ ဝုယ္ဟန္တိ၊ ဝဟတု-ဆောင်လော၊ ဝုယ္ဘတု-ဆောင်အပ်လော၊ ဝဟေယျ-ရာ၏၊ ဝုယ္ဘေယျ - အပ်ရာ၏၊ အဝဟီ - ဆောင်ပြီ၊ အဝုယ္ဘိတ္ထ (အာ ဝိဘတ်ကို တွဲပြု)-မျှောအပ်ပြီ၊ အဝဟိတ္ထ-မျှောအပ်ပြီ၊ [ယပစ္စည်းကို ချေဆာင်းသော ရုပ်တည်း၊] ဝဟိဿတိ၊ ပေ၊ လ္ကစ္စာဒိ။

---

(၄၈၀) ဝဟ=ပါပဒ္ဓေ—"ဝဟ=ပါပုဏေ-(ရောက်ခြင်း၌)"ဟူ တချို့ရှိ၏၊ "ဝဟတိ-ဆောင်၏"ဟူသာ၌ အရပ်တပါးသို့ ရောက်စေခြင်းကို "ဆောင်"ဟု ခေါ်၏၊ ထို့ကြောင့် "ပပုမ္မ အပဓာတ် (ကာရိတ် ဏော ပစ္စည်း ကျေ) ယု ပစ္စည်း အနုပြုံ, ရှေ့၌ ပဥပသာရသည် သကွတ၌ "ပြ" ဟု ရှိ၍ ထို "ရ" အတွက်ကြောင့် နှ ကို ဏ ဖြစ်၍ "ပါပဏော"ဟု ပါဠိမှန် ဖြစ်စေရမည်၊ ဘာဟော ကိတ်ပုဒ်ဖြင့် "ပါပုဏော"ရုပ်မျိုး ပါဠိသုံးမတွေ့ရ၊ အခြားဓာတ်ကျမ်းများနှင့် သိမှုဒ္ဓလည်း "ပါပနေ=ပါပဏော"ဟုပင် ရှိကြသည်။

ဝဝဇ္ဇိတ၊ ပေ၊ လတ္တံ နှ ဟောတိ—ဝါ သဒ္ဒါ၏ သတ်မှတ်ချက်ကြောင့်ဂယ္ဟတိ၌ (ဟနှင့် ယ ရှိသော်လည်း) ရှေ့နောက် မပြန်ရ, အသန္တဝိဓိတည်း၊ ဝုလ္ဘတိ, ဝုယ္ဘတိ စသည်ကား အနိစ္စဝိဓိတည်း၊ နိစ္စ ဝိဓိကား မရှိ။

နိမိတ္တာဘူတ၊ ပေ၊ လတ္တံ—သုတ်၌ "လောဝါ"ဟု သာမည ဆိုထားသောကြောင့် အဘယ်ကို လ ဖြုံရမည်—ဟု သုတ်အဆိုအတိုင်း မသိသာသော်လည်း, အဓိကာရ နည်းအားဖြင့် လိုက်လာသော "ယ ပစ္စယေ" အရနိမိတ်ဖြစ်သော ယ ကိုသာကြားနေရသဖြင့် ထိုကြားအပ်သော လက်တွေ့ ဒိဋ္ဌ ယ ပစ္စည်းကိုသာ လ ဖြုံရမည်၊ တိုက်ရိုက် ကြားရတွေ့ရသော ယ ရှိလျက် အခြားတစုံတရာကို ရှာဖွေ မှန်းဆနေသဖြင့် နည်းလမ်းလည်း မကျ အကျိုးလည်း မရ—ဟူလို။

(၄၈၁) ဇရ=ဝယော ဟာနိမ္မိ-အရွယ်၏ ယုတ်ခြင်း(အိုခြင်း)၌၊....၏။ **ဇရမရာနံ ဇီရဇီယျမိယျာဇာ**။ ။ဇရ မရ၊ ပေ၊ ဝါဟောန္တိ၊ သရလောပါဒိ-သည်(ဟောတိ)၊ ဇီရတိ-အိုး၏၊ ဇီရန္တိ၊ ဇီယျတိ-အိုး၏၊ ဇီယျန္တိ၊ ကုစာဒိသုတ္တေန-ကုစိဓာတု အစရှိသော သုတ်ဖြင့်၊ ကေယကာရဿ-ယ တလုံး၏၊ ကုစိ-၌၊ လောပေါဟောတိ၊ ဇီယတိ-အိုး၏၊ ဇီယန္တိ၊ ကမ္မေ-၌၊ ဇီရိယတိ-အိုးအပ်၏၊ ဇီရိယန္တိ-ကုန်၏၊ ဇီယျတိ-အိုးအပ်၏၊ ဇီယျန္တိ-နှ၏၊ ဇီရတု, ဇီယျတု-အိုးလော၊ ဇီရေယျ, ဇီယေျယျု-အိုးရာ၏။ [သီဠ် "ဇီယေယျ" ဟုရှိ၏၊] အဇီရီ, ဇီရိ, ဇီယျိ-အိုးပြီ၊ ဇီရိသတိ, ဇီယျိသတိ-အိုးလတံ့၊ အဇီရိဿာ, အဇီယျိဿာ-အိုးရာပြီး။

မရ = ပါဏာ စာဂေ-အသက်စွန့်ခြင်း၊ (သေခြင်း)၌၊....၏၊ မိယျာဒေသော-မိယျပြု၊ မိယျတိ-သေ၏၊ မိယျန္တိ-နှ၏၊ မိယတိ မိယန္တိ ဝါ-လည်းရှိ၏။ [ယတလုံးချေသည်၊) မရတိ-ဿ၏၊ မရန္တိ-ဤစာဒိ။ (မြန်မာမှု၌ "မိယတိ မိယန္တိ ဝါ" ဟု ယ တလုံးချေဖော်ရပ်များ ကျသည်။)

---

(၄၈၁) **သရလောပါဒိ**—ဇရဓာတ်၌ မာတ္တန် သရကို ချေလျှင် "ဇရ်" ဟုဖြစ်၏၊ ဇရ်ကို "ဇိရ ဇိယျ" ပြုသည့်အခါ ရ-ယျ ဟိုဠ် သရ ပါနေသောကြောင့် တိ ဝိဘတ် အ ပစ္စည်းဖြင့် "ဇိရ+အ, တိ" ဟုဖြစ်၏၊ ရ၏ အသရကို ချ, ရ်ကို အ ပစ္စည်းသို့ ကပ်, အန္တိဝိဘတ် ရှိရာ၌ အ ပစ္စည်းပါ တခါထည်း ချ၊ ဤ အမိပ္ပါယ်ကို ရည်ရွယ်၍ "သရလောပါဒိ" ဟု မိန့်ဟန်တူသည်၊ သို့သော် နာဂိရိက "ဇရ်" ဟု ဗျည်နန္တ ရှိသောကြောင့် ကာရိယ ဖြစ်သော ဇိရ ဇိယျတို့၌သည်း ဗျည်နန္တဖြစ်မှသာ ကာရိနှင့် ကာရိယ သင့်တန်သောကြောင့်ဂုဏ်း, ဆွာသဠ် သရ ချေတို့ရန် မပြုသောကြောင့်ဂုဏ်း "သရလောပါဒိ" ဟူသော ဤစကားကို စဉ်းစားသင့်သည်။

ကုစာဒိ သုတ္တေန၊ ပေ၊ ဇိယတိ—ဇိယျ ဟုရာ၌ ဇိယျတိရုပ်အပြင် ကုစိဓာတုဖြင့် ယ တလုံးကိုချေလျှင် "ဇိယတိ" ရုပ်လည်းရှိ၏ဟု ဆို၏၊ မောဂ္ဂလ္လာန်၌ကား "ဇရမရာန မိယင်" ဟု သုတ်တည်း၍ ဓာတ္တန် ရ်ကို ယ ဟုလုံးတည်းဖြင့် "မ္ဟ ယင်" ပြု၍ "ဇိယန္တော မိယန္တော" စသည်သာ ဆိုသည်။

ကမ္မေဇိရိယတိ၊ပေ၊ အဇိရိဿ အဇိယိဿ—"ဇရ+ယ, ဘိ" ၌ ဇရ်ကို ဇိရပြု, ယ ပစ္စည်းကြောင့် (ဤ)လော "ဇိရိယတိ" ဟု ဖြစ်၏၊ ဇိရ မပြုဘဲ "ဇရိယတိ" ဟုလည်း ကျမ်းစာတို့၌ တွေ့ရ၏၊ "ဇိယိယျတိ" ဟု မြန်မာမှု ရှိ၏၊ "ဇိယျ" ပြု ယ တလုံးချေ, ယပစ္စည်းကိုလည်း ဒွေ့ဘော်ပြု၍ပြီးနိုင်သော်လည်း ရှုပ်ပွေသည် "ဇိယျတိ" ဟုသိမှုရှိ၏၊ "ဇရိယတိ" ဇိယျပြု ယ တလုံးချေ၊ယ်ကို နောက် ယ ပစ္စည်းသို့ ကပ်လျှင် "ဇိယျတိ" ဟုဖြစ်နိုင်၏၊ သို့ယော် ဇိယ ပြုရာ၌ သရပါလျှင် သုတ်ကြိုးဖြင့် သရကို ချရပေလိမ့်ဦးမည်၊ သရ မပါလျှင်ကား ရှင်း၏၊ ဇိယျာဒု-ဇိဇေယျယျု စသည်တို့ကား ဇိယျပြု၍ ယပစ္စည်းကို ချထားသော ကမ္မရုပ်များ ချည်းတည်း။

(၄၀၂) ဒိသ=ပေကွဏော-ကြည့်ရှုခြင်းဌာန်....၏။

ဒိသဿ၊ပေ၊ဒကွာဝါ။ ။ဒိသ ဣတိ၊ တေသ ဓာတုဿ ပဿ ဒိဿ ဒကွ ဣတိ တေ အာဒေသာ-တို့သည်၊ ဝါ-စွာ၊ ဟေဌာန်၊ အယံ ဝါ သဒ္ဒါ ဝဝတ္ထိတ ဝိဘာဿတ္ထော၊ တေန-ကြောင့်၊ ဒိဿာဒေသော-ဒိဿ အပြုသည်၊ ကမ္မနိ-ကံအနက်၌၊ သဗ္ဗဓာတုကေ ဧဝ—သဗ္ဗဓာတ် ဝိဘတ် ကြောင့်သာ (ဟောတိ)၊ ပဿတိ-မြင်၏၊ (ကြည့်၏, တွေ့၏)၊ပေ၊ဒကွန္တိ-ကုန်၏၊ ကမ္မနိ-၌၊ ယကာရ လောပေါ-ယပစ္စည်းခဲ့၊ ဒိဿတေ-မြင်အပ်, တွေ့အပ်၏၊ ဒိဿန္တေ, ဒိဿတိ, ဒိဿန္တိ-ကုန်၏၊ ဝိပဿီယတိ-အထူးအား:ဖြင့် မြင်အပ်၏၊ ဒက္ခိယတ်-မြင်အပ်၏။

ပဿတု, ဒကွတု-မြင်လော၊ ဒိဿတု-မြင်အပ်လော၊ ပသ္သေယျ ဒက္ခေယျ-မြင်ရာ၏၊ ဒိဿေယျ - မြင်အပ်ရာ၏၊ ဟိယျတ္တနိယံ - ဝိဘာဝ်၌၊ ကုစိဓာတု တျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဓာတု ဣကာရဿ-ဓာတ်၏ ဣ အကွရာ၏၊ အတ္တံ-(အ)ပြု၊ အဒ္ဒသာ(အဒ္ဒသ) - မြင်ပြီ၊ အဒ္ဒိဿ - မြင်အပ်ပြီ။ [ဝါ - ရှိလျှင် အပို၊] တထာ-ပါး၊ အပဿီ ပဿိ-ပြီ၊ပေ၊ပဿိမှ-ကုန်ပြီ။

---

(၄၀၂) ဝဝတ္ထိတ၊ပေ၊သဗ္ဗဓာတုကေ ဧဝ—ဝါသဒ္ဒါ၏ သတ်မှတ်ချက်ကြောင့် "ဒိဿ"ပြုပြီးသောအခါ ကံဟော ယ ပစ္စည်းကိုလည်း ကွစိဓာတုဖြင့် ချေဖျက်မည်၊ ဤ၌ "ဒိဿတိ" စသော ရုပ်ကို ကမ္မရုပ် ဟု ဆိုခဲ့သော်လည်း သဒ္ဒနီတိ၌မူ "ဒိဝါဒိကတ္တုရုပ်" ဟု ဆိုသည်၊ဒိဿဓာတ် ဒိဝါဒိ ယကို တထာ ကတ္တာရိစဖြင့် ပုဗ္ဗရုပ် ပြုရလိမ့်မည်၊ဤ ၂ ဝါဒတွင် ဒိဿတိဘာည် ကမ္မရုပ် ဖြစ်ရိုးမှန်လျှင် ကံကော ယကို ပုဗ္ဗရုပ် ပြုရုံဖြင့် ပြီးနိုင်သောကြောင့် ဤသုတ်ဖြင့် ဒိဿပြုဘွယ် မလိုရကား ကတ္တုရုပ်ကိုသာ ကစွည်းဆရာလည်း အလိုရှိဟန်တူသည်၊ "ဒိဿတိ-ထင်၏" ဟု ကတ္တားနက်ပေး၊ ဤသို့ သဒ္ဒနီတိနှင့် ကစွည်းဆရာအလို ကတ္တုရုပ် ဖြစ်ဟန်တူသော်လည်း မောဂ္ဂလ္လာန် နိဿယသစ်၌ ကတ္တုရုပ်ဝယ် "ဂမယမိ သာသဒိသာနံ ဝါစ္ဆင်"(၅,၁၇၃)သုတ်ဖြင့်(ဣသုယမုနမန္တာဒ္ဆော ဝါ ယောဂဝိဘာဂ ဖြင့်သော်လည်းဟူ) သ်ကို ဆ္ဆပြု၍ "ဒိဆ္ဆတိ—မြင်၏" ဟု ရှိသင့်ကြောင်း "ဒိဿတိ" မှာ ကမ္မရုပ်သာ ဖြစ်သင့်ကြောင်း ဆုံးဖြတ်တော်မူသည်၊ "ဒိဿတိ-တွေ့အပ်,မြင်အပ်၏" ဟု အနက်ပေး။ ["တေ.ဓ ဧဿာသေန္တု-ဒိဆ္ဆန္တာ" ဟူသော ရာဇပုတ္တပေတဝတ္ထုဥ် "အဒိဿ မာနရူပါ ဧသာဧသေန္တိ" ဟု ဖွင့်သည်ကား ဒိဿမှ ဒိဆ္ဆ ဖြစ်ပုံတည်း။]

ဟိယျတ္တနိယံ၊ပေ၊အဒ္ဒသာ—ဒိဿဓာတ် အာဝိဘတ် အအာဂုံ ဒွေဘော်လာ၍ "အဒ္ဒိသာ" ဟု ဖြစ်ပြီးနောက် သုတ်ကြိုးဖြင့် ဣကို အပြု "အဒ္ဒသာ" ဟု ဖြစ်၏၊ အကို ရဿပြုလျှင် "အဒ္ဒသ" ဟု ဖြစ်၏၊ ဤရုပ်များကား အဇ္ဇတနီ အာဝိဘတ်ဖြင့်လည်း ရှိနိုင်၏၊ ["အဒိဿ" ကား ကမ္မရုပ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် "အဒိဿံ ဝါ" ဟု ဝါသဒ္ဒါ ပါဘွယ် မလို။]

အဒ္ဒသိ ဒသိ-မြင်ပြီ၊ အဒ္ဒသံသု ဒသံသု-မြင်ကုန်ပြီ၊ အဒ္ဒသိံသု ဝါ-လည်း ရှိ၏။ (“အဒိဿံသု ဝါ”ကား ကမ္မရုပ်ဖြစ်၍ မကောင်း၊) အဒ္ဒသိ ဒသိ-မြင်ပြီ။ (သြကို ကူပြု၊) အဒ္ဒသိတ္ထ ဒသိတ္ထ-ကုန်ပြီ၊ အဒက္ခိ-မြင်ပြီ၊ အဒက္ခိံသု - ကုန်ပြီ၊ ဘဗ္ဗဿန္တိမံ့ သဿစာတိ ယောဂဗ်ဘာဂေန - ဖြင့်၊ သဿ-သကို၊ လောပေါ-ချေ၊ ဣကာရာဂမောစ-ဣအက္ခရာလည်း လာ၊ ဒက္ခိတိ - မြင်လတံ့၊ ဒက္ခိန္တိ - ကုန်လတံ့၊ လောပါ ဘာဝေ-ဿ ဂကြခြင်း မရှိရာ၌၊ ဒက္ခိဿတိ - မြင်လတံ့၊ ဒက္ခိဿန္တိ - ကုန်လတံ့၊ အပဿိဿ, အဒက္ခိဿ-မြင်ရာပြီ၊ ဣစ္စာဒိ။

အဒ္ဒါ။ ။ရွာသိဒ္ဓိ၌“အဒ္ဒါ-မြင်ပြီ”ဟု ရုပ်မရှိသော်လည်း မောဂ္ဂလ္လာန်၌“ဒိဿသ ပဿဲ ဒဿ ဒသ် ဒ ဒက္ခေ”ဟု သုတ်တည်၍ ဒိသဓာတ်ကို ဒပြု ဒွေဘော်လာ၍ ဟိယျတ္တနီ အဇ္ဇတနီ (အာ) ဖြင့်“အဒ္ဒါ”ဟု ဖြစ်၏၊“ယာယမာဒနာ မဟာရာဇာ, အဒ္ဒါ သီဒန္တေ့ရေ နဂေ=သွားလတ်သော် နေမိမင်းသည် သီဒါဘို့၏ အကြားဖြစ်သော တောင်တို့ကို မြင်ရလေသည်” “ယော သုခံ ဒုက္ခံတော အဒ္ဒ”စသည်၌လည်း အာ ကို ရသဖြုရုံပင်၊ အံ ဝိဘတ်ဖြင့် “အဲဒ္ဒံ”ဟုလည်း ရှိနိုင်၏၊ “ဥသဘ မဒ္ဒံ ယူထဿ မဇ္ဈေ=နွားအုပ် အလယ်၌ ဥသဘကို မြင်ရပြီ”စသည်ဘည်း။

အဒ္ဒသိ၊ ပေ၊ ဒဿိတ္ထ—“အပဿိ ပဿိ၊ ပေ၊ ပဿမ့”တို့ကား ထင်ရှား၏၊ “အဒ္ဒသိ”စသည်၌ကား မူကွဲရှိ၏၊ မြန်မာမူ၌“အဒဿ”စသည်ဖြင့် သ ဒွေဘော်နှင့် ရှိ၏၊ ထိုရုပ်မျိုးကား မောဂ္ဂလ္လာန်နည်းဖြင့် ဒဿ်ပြုလျှင် ပြီးနိုင်သော်လည်း ရူပသိဒ္ဓိ၌ ဒဿ အပြု မရှိ၍ ရွာသိဒ္ဓိအလို မဟုတ်နိုင်၊ အဒ္ဒသ ရုပ်ကဲ့သို့ ဇာ ကို အ ပြု၍ “အဒ္ဒသိ” စသည်သာဖြစ်သင့်၏၊ဟု နှလုံးသွင်း၍“အဒ္ဒသိ၊ပေ၊အဒ္ဒသိတ္ထ ဒသိတ္ထ”ဟုပြလိုက်သည်၊ အဒ္ဒသံသု၌ ဥံကို အံသု ပြု၊ အာသုံ ပြုလျှင် “အဒ္ဒသာသုံ”လည်း ဖြစ်၏။ [သဒ္ဒနီတိ၌ “ဒိသဘာသုံ(ဒိသတော+အာသုံ)”ဟု သုတ်တည်သည်၊] သီမူ၌ကား“အဒ္ဒသာသိ-မြင်ပြီ၊ အဒ္ဒသံသု, အဒ္ဒသုံ-မြင်ကုန်ပြီ၊အဒ္ဒသံ ဝါ အပဿတ္ထ ပဿတ္ထ အဒ္ဒက္ခိ အဒ္ဒက္ခိံသု” ဟုသာ ရှိ၏၊ ထိုတွင်“အဒ္ဒသုံ”ကား သင့်၏၊ “အဒ္ဒသံ ဝါ”ကား အ-အံ ဝိဘတ်သာ ဖြစ်သင့်၏၊ သြဝိဘတ် စသည်အတွက် မပါ၍ ကျဟန်ဟူသည်။

ဘဝိဿန္တိမှ၊ ပေ၊ ဒက္ခိတိ ဒက္ခိန္တိ—ဒက္ခပြုပြီးနောက်“ဟောတိဿရေ ဟောဟော ဘဝိဿန္တိမှ ဿဿဿ”သုတ်၌“ဘဝိဿန္တိမှ ဿဿဿ”ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ဿကိုချေ,ဇကာရာဂမော အသဗ္ဗဓာတုကမှိဖြင့်ဇလာ၍ ရူပသိဒ္ဓိအလို“ဒက္ခိတိ ဒက္ခိန္တိ” ဟုသာ ဖြစ်၏၊ သဒ္ဒနီတိ မောဂ္ဂလ္လာန်တို့၌ကား ဿကိုသာ ချေ၍ ဇမလာဘဲ “ဒက္ခတိ ဒက္ခန္တိ”ရုပ်ကို ပြကြသည်၊ “ဿလောပေါ ဿတျာဒိနံ” (သဒ္ဒနီတိသုတ်)“ဒက္ခေ ခ ဟေဟိ ဟောဟိဟိ လောပေါ—ဒက္ခ, ခ, ဟေဟိ ဟောဟိ အပ္ပိတို့မှ နောက်ဖြစ်သော ဿဟိ စသည်၏ ဿကိုချေ” (မောဂ္ဂလ္လာန်သုတ်)၊ တိုတွင် ဝတ္တမာန် ဒက္ခတိရုပ်နှင့် ရောယှက်ဘွယ် ရှိသောမကြောင့် “ဒက္ခိတိ” ဟူသော ရူပသိဒ္ဓိနည်းကို ဆရာတို့ လိုက်ကြသည်။

(၄၈၃) သဒ=ဝိသရဏာ ဂတျာ.ဝသာဒနေသု-ညှဉ်းဆဲခြင်း, ဂတိ, အနက်, နစ်မြုပ်ခြင်း အနက်တို့ဋ္ဌ....၏၊ သဗ္ဗတ္ထာတို့ ဝတ္တတေ၊ မက္ကူက ဂတိယာ-ဖြင့်၊ ကွဗိတိစ-လည်း၊ ဝတ္တတေ [ဒမန္တတော ယော ကွစိ-မှ လိုက်။]

သဒသ သီဒတ္တံ။ ။သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံကုန်သော၊ ဝိဘတ္တိ ပစ္စယေသု-ဝိဘတ် ပစ္စည်းတို့ကြောင့်၊ ကွစိ-ဌ္ဌ၊ သဒဂ္ဂတိ ဧတသ မာတုသ သီဒါဒေသော ဟောတိ၊ သေသံ-ကြွင်းသော အစိအရင်ကို၊ နေယျ-သိအပ်၏၊ ဝါ-သိလောက်ပြီ၊ နိသီဒတိ - နေ၏, ထိုင်၏၊ နိသီဒန္တိ - နှ်၏၊ [အကမ္မက ဓာတ်ဖြစ်သောကြောင့် ကံဟောရုပ်မရှိ၍ မပြဘဲ ဘောဟောရုပ်ကို ပြလို ရကား "ဘာဝေ" စသည်မိန့်၊] ဘာဝေ-ဘော အနက်ဌ၊ နိသဇ္ဇတေ-ထိုင်ခြင်း၊ ဣစ-ဤ နိသဇ္ဇတေ ရုပ်ဋ္ဌ၊ ကွစာဓိကာရေန-လိုက်သော ကွစိသဒ္ဒါကြောင့်၊ သီဒါဒေသော-သီဒ အပ္ပိုသည်၊ နဘဝတိ-မဖြစ်၊ နိသီဒတု-လော၊ နိသီဒေ-ထိုင်ရာ၏။ [ကွစိဓာတုဖြင့် ယျကို ဧပ္ပို၊] နိသီဒိ-ထိုင်ပြီ၊ ပေ၊ ဣစ္စာဒိ။

---

(၄၈၃) ဝိသရဏာ ဂတျာ ဝသာဒနေသု-[သို၌ "ဝသာဒနေသု" ဟုရှိသည်။] သရဏာ သဒ္ဒါသည် "ညှဉ်းဆဲခြင်း" အနက်ဟောသကဲ့သို့ ဝိသရဏာလည်း ညှဉ်းဆဲခြင်း အနက်ဟော--ဟု ဓာတ္ဝတ္ထသင်္ဂဟ၌ မိန့်၏၊ မုဒ္ဓဗောဓ(၅၉၁) သုတ် ဖလ ဓာတ်၏ အနက်၌ကား "ဝိသရဏာ-ဖြစ်စေခြင်း" ဟု ဆရာတို့ အနက်ပေးကြသည်၊ ဂတျာဝသာဒနေသုကို "ဂတိ+အဝ သာဒနေသု" ဟု ဖြတ်၊ အဝသာဒန ဟူသည် "နစ်မြုပ်ခြင်း, ပင်ပန်းခြင်း" အနက်တည်း၊ "သီဒတိ-ညှဉ်းဆဲ၏, သွား၏, နစ်မြုပ်၏" ဟု ဤဓာတ်နက်များအတိုင်း ပေး၊ ထိုင်ခြင်း နေခြင်း အနက်ကိုကား သဒဓာတ် သက်သက်က မဟော, နိပုဗ္ဗ သဒဓာတ်ကသာ ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် ဓာတ်နက်ကို ပြရာ၌ကား နိပုဗ္ဗ မဟုတ်၍ ဝိသရဏာစသော အနက်များကိုသာ ပြထားသည်။

သဒ္ဒနီတိ။ ။"ဝိသရဏာ ဂတျာ ဝသာနေသု" ပါဠိကို အမှန်ယူ၍ "ဝိသရဏံ=ဝိပ္ပ ရဏံ-ပြန့်နှံ့ခြင်း၊ ဂတျာဝသာန-ဂတိ အဝသာန(သွားခြင်း၏ အဆုံး)၊ "သွားခြင်း၏ အဆုံး" ဟူသည် ထိုင်ခြင်း ပင်တည်းဟု ယူ၍ နိသီဒနန္တိ အတ္ထော ဟု ဖွင့်၏၊ ဤ၌ သွားခြင်း၏ အဆုံးဟူသည် "ဌာ=ဂတိနိဝတ္တိမှိ" ကဲ့သို့ ထိုင်ခြင်းနှင့် မဆိုင်ဘဲ, သွား၍ ဆုံးလျှင် ရပ်ဘို့သာ ရှိရကား ရပ်ခြင်းနှင့်သာ ဆိုင်သောကြောင့် ဂတျာ-ဝသာနဟူသော ပါဠိနှင့် ထိုအနက်ကို စဉ်းစားသင့်၏၊ ဝိသရဏာ--ပြန့်နှံ့ခြင်းဟူရာ၌လည်း ပါဠိပြုယုဂ်ကို ရှာသင့်၏၊ ဝိသာဒ--နစ်မြုပ်ခြင်း အနက်၌ကား "လာဗူနိ--ဗူးတောင်းတို့သည်၊ သီဒန္တိ-နစ်မြုပ်ကုန်၏၊ သီဒါ--နစ်မြုပ်ရာဖြစ်သော သီဒါမြစ်၊ ပင်္ကေ--ညွန့်၌၊ သဒ္ဒေါ--ကျဲနစ်သော၊ ကုဋ္ဌရော ဇုဝ--ဆင်ကဲ့သို့" စသည်ဖြင့် ပါဠိပြုယုဂ် များစွာရှိသည်။

(၄၀၄) ယဇ်-သည်၊ ဒေဝပူဇာ သင်္ဂတကရဏ ဒါနေသု-ယဇ်နတ် ပူဇော်ခြင်း, အဓပါင်းအစု ပြုခြင်း, ပေးလှူခြင်းတို့၌....၏၊ ယဇတိ-ယဇ် ပူဇော်၏၊ ဝါ-အဓပါင်းပြု၏၊ ဝါ-ပေးလှူ၏၊ ယဇန္တိ၊ ကမ္မေ-၌ ယမိုတိ ဝတ္တတေ။

ယဇဿာဒိသိ။ ။ပရေ ယပစ္စယေ ယဇ်ကတိ တေဿ ဓာတုဿ' အာဒိဿ-အစဖြစ်သော၊ ယကာရဿ-ယအက္ခရာ၏၊ ဣကာရဒေသောဟောတိ, ပရလောပေါ - နောက်သရကိုခေျ၊ [သို၌ "ပရလောပေါ"ဟုရှိ၏၊ ဝစဝသ သုတ်တုန်းကလည်း "ပရလောပေါ"ဟု ပရလောပေါ"ဟု ပါခဲ့သောကြောင့် ရှေနောက်ညီသည်။] မယာ-ငါသည်၊ ပုဒ္ဓါ-ကို၊ ဣဇ္ဇတေ-ပူဇော်အပ်၏ တထာ-ပါး၊ ယဇတံ-ပူဇော်ဇလော၊ ဣဇ္ဇတံ-ပူဇော်အပ်လော၊ ယဇေ-ရာ၏၊ ဣဇ္ဇေထ-ပူဇော်အပ်ရာ၏၊ ယဇိ-ပြီ၊ ['ယဇိတ္ထ-ပြီ"ဟုလည်း ရှိသေး၏၊ သိမ့်၌ မဟါ၊] ဣဇ်ိတ္ထ ပူဇော်အပ်ပြီ၊ယဇိဿတိ-သတဲ့၊ ဣဇ်ိဿတေ-ပူဇော်အပ်လတဲ့၊ ယဇိဿဲ-ရာပြီ၊ ဣဇ်ိဿ-ပူဇော်အပ်ရာပြီ၊ ဣစ္စာဒိ။

(၄၀၅) ဝဒ, ဝိယတ္တိယံ ဝါစာယံ (ဝစနှင့်တူ)၊ တျာဒျုပ္ပတ္တိ-ဘိ အစရှိသော ပ်ာတ်သက်၊ အပစ္စယောစ-လည်း သက်၊ ဝါတိ-ဝတ္တတေ၊

သမ္ဗုဒ္ဓ ဝိဘတ္တိ ပစ္စယသု-ပစ္စည်းနှောင်းရာ၌"နိသိဒန္တော"စသည်ရှိသောကြောင့် "သမ္ဗုဒ္ဓ"၏ သရပဲကို ဝိဘတ်ကုန် ပစ္စည်းကုန်ဖွင့်ပြသည်၊ နိသဒ္ဒတေ၌ "နိပုဗ္ဗသဒ ဓာတ်ယ,ကေ"တဿ စဝဂ္ဂဖြင့် ဓာတ္တနဲနှင့် တကွ ယကို ဇပြု ဒွေဘော်လာ၊လိုက်သော ကွစိ သဒ္ဒါကြောင့် နိသဒ္ဒတေ စသော အချို့ရုပ်၌"သီဒ"ဖပြုဘဲ ပြီးသည်။

(၄၀၄) ဒေဝပူဇာ၊ ပေ၊ ဒါနေသု- "ဒေဝ-နတ်ကို+ပူဇာ - ပူဇော်ခြင်း" ဟူသည် ပုဏ္ဏားများ ယဇ်နတ် ပူဇော်ခြင်းတည်း၊ သဒ္ဒနိတ်၌ "ဒေဝပူဇာဖြင့် ဗုဒ္ဓ ပူဇာ စသည်ကိုလည်း ယူရသည်"ဟု ဆို၏၊ "သင်္ဂကရဏံ သမောဓာနကရဏံ (အဓပါင်းပြုခြင်း)"ဟု သဒ္ဒနိဘို ဖွင့်သောကြောင့်"သင်္ဂတကရဏ"ဟု ပါဠိမှန်ရှိစေ၊ "သင်္ဂတိကရဏ"ဟု မောဂ္ဂလ္လာန် ပဋိကာ၌ ရှိ၏, သင့်သည်ပင်။

ယဇဿာဒိသိ၊ ပေ၊ ပရလောပေါ-ယကို ဇ ပြုသောအခါ(ယ) ဗျည်းကိုသာ ပြု၍ အ သရ ကျန်နေသောကြောင့်"ပရလောပေါ-ဇမှ နောက်ဖြစ်သော အ သရကို ချေ"ဟု ဆိုသည်၊ သို့သော် (မုန့်လုံးကိုဝယ်စားရာဝယ် ထန်းလျက်ဘိုးသိုးခြားပေးဘွယ် မလိုသကဲ့သို့) ယကို ဇ ပြုရာဝယ် သရနှင့်တကွ ပြုသင့်သည်ဖြင့်, ဣဿသဒ္ဒါလည်း နောက် သရချေဘို့ရန် မည်နှန်ပြသောကြောင့် ဤ"ပရလောပေါ"ဟူသော စကားကိုလည်း စဉ်းစားသင့်သည်။

ဝဒဿိဝဇ္ဇံ။ ။သဗ္ဗာသု ဝိဘတ္တီသု သဗ္ဗဿ ဝဒဏ္ဍတိ ဧတဿ ဓာတုဿ ဝဇ္ဇာဒေသော ဝါ ဟောတိ၊ စ-ဆက်၊ ဝိဘတ္တျာဓိကာရတ္ထာ-ဝိဘတ်အရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တ္ထေ-ဤသုတ်၌၊ သဗ္ဗာသူတိ-သဗ္ဗာသုဟူ၍၊ အတ္ထတော-အနက်အားဖြင့်၊ သိဒ္ဓံ-ပြီး၏။

(၄၀၆) ဝါတိ ဝတ္တတေ။ ယျဿ ဉာတော ဣယာ ဉာဝါသုတ်မှလိုက်၊ [ယခုစာတို့၌ကား ထိုသုတ်မှာ ဝါမပါ၊ ကျနေသည် ဟု မှတ်။]

လောပဥ္ဉတ္တ မကာရော။ ။ဘူဝါဒိတော-ဘူဝါဒိဓာတ်မှ၊ ပရော-သော၊ အ ပစ္စယော-သည်၊ တွံ-ဧ အဖြစ်သို့၊ အာပဇ္ဇတေ-၏၊ လောပဥ္ဉ-ကျခြင်းသို့လည်း၊ ဝါ-စ္ဒာ၊ အာပဇ္ဇတေ-၏၊ စ-ဆက်၊ ဝိကရဏ ကာရိယ ဝိဓိပွကရဏတော-ဝိကရဏပစ္စည်း၏ ကာရိယကို စီရင်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တ္ထေ-ဤသုတ်၌၊ အကာရောတိ-အကာရောပါဠိဖြင့်၊ အပစ္စယော-အပစ္စည်းကို၊ ဂယျတိ-ယူအပ်၏။

---

(၄၀၅) ဝိဘတ္တျာဓိကာရတ္ထာ သိဒ္ဓံ— ["ကာရတ္ထာ စေတ္ထ" ဟု သိမှု၌ "စေတ္ထ" ပါသည်၊] ဤသုတ်၌ "သဗ္ဗာသု" ဟု တိုက်ရိုက်လည်း မရှိ, အလိုက်လည်း မရှိပါဘဲ အဘယ့်ကြောင့် "သဗ္ဗာသု" ဟူသော အနက်သည် ပြီးနိုင်ပါသနည်း—ဟု မေးဘွယ်ရှိ၍ "ဝိဘတ္တျာဓိကာရတ္ထာ" စသည်ကို မိန့်၊ ကစ္စည်းသုတ်စဉ်ကို ကြည့်လျှင် "ထဿ ထွတ္တံ, တိဿ ထွိတ္တံ၊ ပေ၊ ကုသသ္မာဒိစ္ဆိ" တိုင်အောင် ဝိဘတ်များကို စီရင်သော သုတ်များတည်း၊ ထိုသုတ်များ၏ အရာဌာနဝယ် "ဒါဓာတုဿ ဒဇ္ဇံ, ဝဒဿ ဝဇ္ဇံ" ဟူသော ဤသုတ်များကို ဆိုထား၏၊ ဤသို့ ဝိဘတ်ကို စီရင်သော အရာဝယ် ဤသုတ်ကို ဆိုထားသောကြောင့် ဤသုတ်သည် ဝိဘတ်နှောင်းရာ၌ စီရင်သောသုတ် ဟု သိသာ၏၊ ထိုသို့ ဝိဘတ်နှောင်းရာဝယ် စီရင်လျှင် မည်သည့်ဝိဘတ် ဟု ကန့်သတ်ချက် မပါရကား "သဗ္ဗာသု-ဝိဘတ်အားလုံးကြောင့်" ဟူသော အနက်လည်း အထူးမပြောရဘဲ ပြီးနိုင်၏၊ ထိုသို့ ပြီးနိုင်သောကြောင့် "သဗ္ဗာသု" ဟု ဖွင့်ရသည်—ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။မည်သည့်အရာ-ဟုကန့်သတ်ချက်မပါလျှင် ဆိုရာအားလုံးကို ယူရထုံးရှိ၏၊ ဥပမာ—"ဒိက္ခိတော—ဥုံးပြည်းကတုံးသည်၊ နှ ဒဒါတိ—မပေးတတ်" ဟူရာ၌ "မည်သည့်ဝတ္ထုကို မပေးတတ်" ဟု ကန့်သတ်ချက် မရှိရကား "ဘာမဆို အားလုံးကို မပေးတတ်" ဟု သိရသကဲ့သို့တည်း၊ ထို့ကြောင့် "ပဒေသဿ အဂ္ဂဟဏေ သတိ ဂဟေတမ္မဿ နိပ္ပဒေသတာ ဝိညာယတိ, ယထာ-ဒိက္ခိတော နှ ဒဒါတိ" ဟု ဖွင့်လေ့ရှိကြသည်။

(၄၀၆) ဝိကရဏ၊ပေ၊အပစ္စယော ဂယျတိ—သုတ်၌ အပစ္စယောဟု မဆိုဘဲ "အကာရော" ဟု သာမည ဆိုထားပါလျက် ဝုတ္တိ၌ အဘယ့်ကြောင့် "အပစ္စယော" ဟု ဖွင့်နိုင်ပါသနည်းဟုမေးဘွယ်ရှိ၍ "ဝိကရဏ ကာရိယ" စသည်ကဲ့သို့ မိန့်(သုတ်စဉ်အကိုင်း) ဤသုတ်ဖြင့် ရှေ့၌ "နာဿလောပေါ ယကာရတ္တံ" သုတ်သည် ဝိကရဏ နာပစ္စည်းကို

ဝဝတ္ထိတ ဝိဘာဿတော-ဝဝတ္ထိတ ဝါသဒ္ဒါကြောင့်၊ ဘူဝါဒိတော-သဝုဒ္ဓိက ဘူဝါဒိဓာတ်မှဌင်း၊ ဇုဟောတျာဒ့ိတော-ဇုဟောတျာဒိဓာတ်မှဌင်း၊ ပရော-သော၊ အပစ်ယော-သည်၊ လောပံ-သို့၊ အာပဇ္ဇတေ-၏၊ အညော-အခြား အပစ္စည်းသည်၊ [အဝုဒ္ဓိကဘူဝါဒိ, တုဒါဒိမှ နောက်ဖြစ်သော အပစ္စည်း-ဟူလို။] လောပံ-သို့၊ နံ့ာပဇ္ဇတေ-မရောက်၊ ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ အ ပစ်ယဿဲ-အ ပစ္စည်း၏၊ ကောရော-ပြု၊ သရလောပါဒိ-သရ ချေခြင်း အစရှိသော အစီအရင်သည် (ဟောတိ)၊ ဝဇ္ဇေတိ, ဝဒေတိ, ဝဒတိ-ပြော၏။

စီရင်သော သုတ်တည်း၊ထိုသို့ ဝိကရဏပစ္စည်းကို စီရင်သောအရာဌာနဝယ် ဤသုဉ်ကို ဆက်၍ ဆိုထား့သောကြောင့်"အကာရော"ဟု (အ အက္ခရာ) အားလုံးနှင့် ဆိုင်သော သဒ္ဒါကို ဆိုထားသော်လည်း အရာဌာနအား လျော်စွာ "အပစ္စည်း"ကိုသာ ယူရ၏၊ ထို့ကြောင့်"အပစ္စယော"ဟု ဖွင့်နိုင်သည်-ဟူလို၊ မှန်၏-အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ပြောဆို ဖွင့်ပြရာ၌ "အတ္ထဲ-အကျိုးရှိ,မရှိကိုဂုဏ်း, ပကရဏ-အရာဟုတ်,မဟုတ်ကိုဂုဏ်း" ဤသို့ စသည်ဖြင့် နှိုင်းချိန်ပြီးမှ သင့်တော်သော အနက်ကို ဖွင့်ပြရိုးရှိသည်။ [ဤ အတ္ထ ပကရဏ စသည်တို့ကို သန္ဓိ အတိသစန္ဓာသ သုတ်၌ အကျယ်ပြခဲ့ပြီ။]

ဘူဝါဒိတော၊ပေ၊ဝိဘာဿတော-ဘူဝါဒိဓာတ်သည် "အနုဘောတိ-ဟောတိ" တို့ကဲ့သို့ ဝုဒ္ဓိ အထင်အရှားရှိသော သဝုဒ္ဓိက ဘူဝါဒိ, "ဘဝတိ-လဟတိ" တို့ကဲ့သို့ ဝုဒ္ဓိ အထင်အရှား မရှိသော အဝုဒ္ဓိက ဘူဝါဒိ ဟု ၂ မျိုး ရှိ၏။ [ဘဝတိ၌ ဝုဒ္ဓိ ပြုရသော်လည်း ထိုဝုဒ္ဓိသည် "အနုဘောတိ" ကဲ့သို့ အထင်အရှားမရှိ] ထိုတွင်ဘူဝါဒိတော၌ သဝုဒ္ဓိကဘူဝါဒိကိုသာ ယူ၊ [အနုပုဗ္ဗ ဘူဓာတ်၌ ဥ၊ကို ဩဝုဒ္ဓိပြု၍ "အနုဘောတိ" ဟု ပြီးလျှင် အ ပစ္စည်းကို ချရ၏၊] သက္ကတ၌ ဇုဟောတျာဒိဂိုဏ်းဟု ဂိုဏ်းတမျိုး ရှိသေး၏၊ ကစ္စည်း၌ ထိုဂိုဏ်းကို ဘူဝါဒိ၌ သွင်းထားသည်၊ ဇုဟောတိ စသော ထို ဇုဟောတျာဒိ ဓာတ်များ၌လည်း အ ပစ္စည်းကို ချရသည်၊ ဤသို့လျှင် ဝါသဒ္ဒါသည် သဝုဒ္ဓိကဘူဝါဒိ ဓာတ် ဇုဟောတျာဒိဓာတ် နောင် (အ) ကို အမြဲချရခြင်း ဟူသော နိစ္စဝိဓိကိုဂုဏ်း, ဘဝတိစသည်ကဲ့သို့ ဝုဒ္ဓိမထင်ရှားသော အဝုဒ္ဓိက ဘူဝါဒိဓာတ်-တုဒတိစသော တုဒါဒိ ဓာတ်များ၌ အ ပစ္စည်း မချရ-ဟု အသန္တဝိဓိကိုဂုဏ်း ပိုင်းခြား ကန့်သတ်ပေးသည်။ [တုဒါဒိဓာတ် ဟု နောက်၌ ဘူဝါဒိဂိုဏ်းတွင်းမှာပင် သီးခြား လာဥုံးလတံ့၊ ဋီကာ၌လည်း "နာညော-အဝုဒ္ဓိကဘူဝါဒိတော တုဒါဒိတော စ၊ ပေ၊ အ ဝုဒ္ဓိကေဟိ ဝိကွစိဒေဝ အပစ္စယဿ ဓကာရော" ဟု ပါဠိမှန် ရှိစေ။]

ဓ အ ပြု။ ။ဤ ဓ အပြုကိုကား မည်သည့်ဓာတ်နောင် ပြု-ဟု သတ်မှတ်ချက်မပြခဲ့ချေ၊ သို့သော် သဝုဒ္ဓိက ဘူဝါဒိနှင့် ဇုဟောတျာဒိ နောင် အ ပစ္စည်း ချပြီးဖြစ်၍ ဓ ပြုခွင့် မရှိ၊ အဝုဒ္ဓိက ဘူဝါဒိ နောင်သာ တဒန္တ ပရောဓနဟူသော ပရိဘာသာနှင့် အညီ ဓ ပြုခွင့် ရှိတော့၏၊ ထို့သို့ ပြုခွင့်ရှိရာ၌လည်း ထိုပရိဘာသာနှင့်အညီ "ဝဇ္ဇေတိ" စသော အချို့ အရာ၌သာ ဓ ပြုရတော့သည်၊ ဆောင်ပုဒ်ကို ဒာဓဲခြပြုမှာ ရှု။

(၄၀၇) အန္တိမှ်-အန္တိဝါဘတ်၌ [“အန္တိအကာရဿ လောပေါ”၌စပ်၊]

ကွစိဓာတု၊ ပေ၊ ဂမာစ။ ။ဓာတ္ဝာဓိကာရေ-ဓာတ်၏အရာဖြစ်သော၊ ဣဓ အာချာတော-ဤ အာချာတ်၌ရင်း၊ ကိတကေစ-ကိတ်၌ရင်း [တချို့ ဟာ၌ “စ”မပါ၊] အဝိဟိဘ လက္ခဏောသု - မစိရင်အပ်သောသုတ် ရှိကုန်သော၊ ပယောဂေသု-ပြယုဂ်တို့၌၊ ကွစိ-၌၊ ဓာတူနံ-ဓာတ်တို့၏ရင်း၊ တျာဒိဝိဘတ္တိနံ-တိ အစရှိသော ဝိဘတ်တို့၏ရင်း၊ ဓာတု ဝိဟိတ ပစ္စယာနဉ္စ-ဓာတ်အရာ၌ စိရင်အပ်သော ပစ္စည်းတို့၏ရင်း၊. ဒိဃ တဗ္ဗိပရီတ အာဒေသ လောပါဂမ ဣတိ-ဒီဃဖြစ်ခြင်း, ထိုဒီဃ၏ ပြောင်းပြန်ဖြစ်ခြင်း, အာဒေသပြုခြင်း, ချေခြင်း ဟူကုန်သော၊ တောနိ ကာရိယာနိ-ဤ ပြုအပ်သော အစီအရင်တို့သည်၊ ဇိန ဝစနာနုရူပတော-အားဖြင့်၊ ဘဝန္တိ။

သရလောပါဒိ-ဝဒဓာတ်ကို ဝဇ္ဇပြုပြီးသောအခါ ဇ္ဇ၌ အသရပါနေသောကြောင့် ထိုသရကို ချေပြီးမှ နောက် ဧ သို့ ကပ်ရမည်-ဟု ရူပသိဒ္ဓိ ဆိုလို၏။ သို့သော် “ဝဒ”၌ ဓာတ္ဌန် ချေလိုက်သည့်အခါ “ဝဒ်”ဟု ဗျည်နန္တဖြစ်၍ ထို“ဝဒ်”ကို “ဝဇ္ဇ”ပြုသည့် အခါလည်း ဇ္ဇ၌ သရမပါဘဲ ဗျည်နန္တပင်ပြုသင့်၏။ သုတ်၌ ဝဇ္ဇ ပြုဟု သရနှင့်တကွ ဆိုထားသည်မှာ ရွတ်ဖြစ်ရုံသာ ဆိုထားခြင်းဖြစ်သည်-ဟု ဆိုလျှင် သရလောပ စသည် မလို, ဣသဒ္ဓါလည်း အထူးမပြုသဖြင့် ထို သရလောပါဒိကို စဉ်းစားသင့်၏။

(၄၀၇) **ဇ္ဈစ၊ ပေ၊ ပယောဂဂသု**—ဤသုတ်ကား ဓာတ်နှင့်ဆိုင်ရာဝယ် သုတ် သိုးခြားမရှိသေးသော သုတ်ကြိုးတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဓာတ္ဝာဓိကာရေ”ဟု မိန့်သည်၊ ဓာတ်၏အရာဟူသည်လည်း အာချာတ်နှင့် ကိတ်ခေါ်းပင်ဖြစ်၏၊ ထိုတွင် အာချာတ် ခေါ်းမှာ ယခုဆိုဆဲဖြစ်၍ နီးကပ်သောကြောင့်“ဇ္ဈစ”ဟု မိန့်သည်၊“ဓာတ္ဝာဓိကာရေ” ဟု ဆိုသောကြောင့် ဤသုတ်ကြိုးသည် ဓာတ်အရာမဟုတ်သော သမာသ် တဒ္ဓိတ်ခေါ်း စသည်၌ ပါဝင်စွက်ဖက်လိမ့်မည် မဟုတ်၊ ဓာတ်ခေါ်း၌မူ ရုပ်မပြိုးသမျှဝယ် ဤသုတ် ကြိုးက ပြိုးစေမည်--ဟူလို။

ဓာတူနံ၊ ပေ၊ ပစ္စယာနဉ္စ—ဓာတု သဒ္ဒါနှင့် တွဲဘတ်“ဝိဘတ္တိ ပစ္စယာနံ”ဟု ဆိုသောကြောင့် (သဟစရဏာနည်းအားဖြင့်) ဓာတ်နှင့်ဆိုင်သော အာချာတ် ဝိဘတ် များကိုသာ၎င်း၊ ဓာတ်အရာ၌ စိရင်အပ်သော (အ) စသော အာချာတ်ပစ္စည်း, အန္တ စသော ကိတ်ပစ္စည်းများကိုသာ၎င်း ယူရမည်-ဟု သိစေလို၍“တျာဒိဝိဘတ္တိနံ ဓာတု ဝိဟိတပစ္စယာနံ”ဟု မိန့်သည်။

ဒီဃ တဗ္ဗိပရီတ၊ ပေ၊ ကာရိယာနိ—တသ-ထိုဒီဃ၏+ဝိပရိတော-ပြောင်းပြန် သည်၊ တဒ္ဓိပရိတော-မည်၏၊ ဤ၌ဒီဃကို ပြောင်းပြန်ပြုခြင်း ဟူသည့် ဒီဃကို ရသ ပြုခြင်းပင်တည်း၊ ဘုရားပါဠိတော်နှင့် လျော်စွာ ဤဒီဃဖြစ်ပုံ ဝိပရိတ်ဖြစ်ပုံ စသည်မှာ ဂါထာ၌ ထင်ရှားလတ္တံ့။

တတ္ထ-ထိုကာရိယ ၅မျိုးတို့တွင်၊ နာမ်-နာပစ္စည်းကြောင့်၊ ကိယဲာဒိနံ-ကိယာဒိ ဓာတ်တို့၏ဂုဏ်း၊ သံယောဂေ-သံယုဂ်ကြောင့်၊ အညဓာတူနံ-အခြားသော ဒါ ဌာ ဓာ အစရှိသော ဓာတ်တို့၏ဂုဏ်း၊ ရဿော-ရဿအဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ)၊ အာယူနံ ဝိဘတ္တိနံ-အာ,ဤ,ဥ ဝိဘတ်တို့၏ဂုဏ်း၊ မှာ ဿာန္တဿစ-မှာဝိဘတ် သဲာ ဝိဘတ်တို့၏ အဆုံး အာ၏ဂုဏ်း၊ ရဿတာ-ရဿ အဖြစ်သည် (ဝါဟောတိ-ဝိကပ် ဖြစ်၏။)

အဇ္ဇတနီမှိ-အဇ္ဇတနီဝိဘတ်ကြောင့်၊ ဂမိတော-ဂမုဓာတ်မှ(ဖြစ်သော)၊ စ္ဆဿ-စ္ဆ၏၊ ဆ္ဆော-ဆ္ဆအပြုံသည်ဂုဏ်း၊ အဿဂမိဿ-ထို ဂမုဓာတ်၏၊ ဂါ-ဂါအပြုံသည်ဂုဏ်း၊ ဝါဟောတိ-ဝိကပ် ဖြစ်၏၊ တ္ထမ္မေသု-တ္ထဝိဘတ် မှဝိဘာတ်တို့ကြောင့်၊ ဥစ အာဂမော-ဥလာခြင်းသည်လည်း၊ ဝါဟောတိ၊ ယမှိ-ယ ပစ္စည်းကြောင့်၊ ဓာတူနံ-သုဓာတ်, ဇီဓာတ် စသည်ကို၏၊ ဒီဃတာ-ဒီဃအဖြစ်သည် (ဟောတိ)။

ဧယျယျာသေယျာမေတ္တဉ္ဉ-ယျ, ဧယျာသိ, ဧယျာမိ ဝိဘတ်တို့၏ ဧ အဖြစ်သည်လည်း၊ ဝါဟောတိ, ဿဿ - ဿဝိဘတ်၏၊ ဧ - ဧသည်၊ အတ္တံ-အ အဖြစ်သို့၊ ပါပုဏော - ရောက်၏။ သြကာရာ - ဟိယျတ် အစ္ဆတ် သြဝိဘတ်တို့သည်၊ အတ္တံ - အ အဖြစ်သို့ဂုဏ်း၊ ဣတ္တာဉ္ဉ - ဣ အဖြစ်သို့ဂုဏ်း၊

နာမိ၊ ပေ၊ရဿတာ—ကိယာဒိ ဓာတ်၌ ''ကိနာတိ'' ဟု ဖြစ်ရာ (ဤ) ကို ရဿပြု၍ ''ကိနာတိ'' ဟု ပြီး၏၊ လူနဉ်တို့ ဓုနာတိတို့၌ လု—ဓု ဟု ရဿ ပြုပုံကိုလည်း တွေ့လတံ့၊ ဤကိယာဒိဓာတ်မှ အခြားသော ဒါ—ဌာ—ဓာ ဓာတ်တို့၌ သတိ စသော ဝိဘတ်တို့၏ သ သံယုဂ်ကြောင့် ရဿပြု၍ ''ဒဿတိ-ဌဿတိ-ဓဿတိ'' စသည်ဖြင့် ဖြစ်၏၊ အာ-ဤ-ဥ၊ ဟူသော ဟိယျတ္တနီ အဇ္ဇတနီဝိဘတ်တို့ကိုရဿပြု၍ ''အ ဘဝ,အ ဘဝိ,အ ဘဝု'' စသော ရုပ်များလည်းဖြစ်၏၊ထို ဟိယျတ် အဇ္ဇတ် (မှာ) ဝိဘတ်၏ဂုဏ်း၊ ကာလာတိပတ္တိ (ဿာ)ဝိဘတ်၏ဂုဏ်း အဆုံးအာကို ရဿပြု၍ ''အ ဘဝမှ, အ ဘဝိမှ,အ ဘဝိဿ'' ဟု ဖြစ်သည်၊ဤကား ဝိပရိဘာတည်း၊ဤပြောင်းလဲပုံကိုထောက်၍ ''ဝိပရိတ'' ဟူသောအမည်သည့် ''သြမှ ဖြစ်သော ဥ၏အမည်တည်း'' ဟု ဆိုသော ''ဝိပရိတော သြကာရဿ, သညာ ပေါရာဏိကာ မတာ'' ဟူသော စကားကို ထိုကျမ်းတို့၏ အလိုဟုသာမှတ်။

ဂမိတော၊ ပေ၊ ဒီဃတာ—အဇ္ဇတနီ ဝိဘတ်ကြောင့် ဂမုဓာတ်မှ ဖြစ်သော စ္ဆကို ဆ္ဆပြု၍ ''အဂဆ္ဆိ'' စသောရုပ်,ဂမ်ကို ဂါပြု၍ ''အဇ္ဇဂါ'' စသောရုပ်များကိုရှေ့၌တွေ့ခဲ့ပြီ၊ ဤကား အာဒေသကာရိယတည်း၊ ''အဘဝုတ္ထ, အဘဝုမှ'' စသည်ဖြင့် တ္ထ-မှ ဝိဘတ်တို့နောင်းရာ၌ ဝိကပ် ဥလာသည်၊ ဤကား အာဂမကာရိယတည်း၊ သုဓာတ် ဇီဓာတ်၌ ယ ပစ္စည်းနောင်းလျှင် ''သူယတိ, ဇီယတိ'' ဟု ဖြစ်၏၊ ဤကား ဒီဃကာရိယတည်း၊

အာတ္ထာ-အာဝိဘက်, တ္ထ ဝိဘတ်တို့သည်၊ တ္ထ ထေ-တ္ထ အဖြစ်, ထအဖြစ်တို့သို့ဂင်း၊ ဝါပဒပါန္ဒိ-ဝိကပ် ရောက်ကုန်၏။

တထာ-ထိုမှတပါး၊ ဗြူတော-ဗြူဓာဘ်မှ နောက်၌၊ တိ အန္တိနံ-ဇာဝိဘတ် အန္တိဝိဘတ်တို့၏၊ အဉ-အ အပြု ဉ အပြုတို့သည်ဂင်း၊ ဓာတုယာ-ဗြူဓာတ်၏၊ အာဟစ - အာဟ အပြုသည်ဂင်း၊ ဝါ ဟောန္တိ၊ ပရောက္ခာယ ဝိဘတ်ဗြူမှ-ပဓရောက္ခာ ဝိဘတ်ခြောင့်၊ အနဇ္ဈတ္တသဒ္ဒ - အဇ္ဈတ္တသဒ္ဒ မဟုတ်သော သရ၏၊ ဒီဃတာ-ဒီဃ အဖြစ်သည် (ဟောဘိ)။

ဧယျ၊ပေ၊မေတ္တဥ္ဆ—ဧယျစသော ဝိဘတ် ၃ လုံးကို ဧပြု၍ "ဘဝေ"ဟု ဖြစ်၏၊ မောဂ္ဂလ္လာန်၌ ဧယျံကိုလည်း ဧပြု၏၊ ဤ ၄လုံးသာမက မောဂ္ဂလ္လာန်နိဿယ၌ တိစသော ဝိဘတ်များကိုလည်း ဧပြုသေး၏၊ "ပုတ္တောဝါ ပိတရံ ယာစေ (ယာစတိ), နပ္ပဇဟေ ဝဏ္ဏမလံ ပုရာဏံ (နပ္ပဇဟာသိ), ကိံစာပ္ပတ္တေ ကာနိ ဖလာနိ ဘုဉ္ဇေ (ဘုဉ္ဇထ), သော လောဘော နမယိ ဝသေ (ဝသတု), အဟံ ဂါမဝရံ ဂစ္ဆေ (ဂစ္ဆာမိ)"စသည်တည်း, ထို့ကြောင့်"တိတု သိထ, မိန္နစ်ဝန္ဒင့်, ယေ့ယျောသိ, ယျောမိ ယျံ, ဆယ်တန် ဧပြု"ဟု ဆိုသင့်သည်။

ဿ ဿတ္တဥ္ဆ ပါပုဏော၊ပေ၊မိတ္တဥ္ဆ— "ဧသဿ+ဧ+အတ္တံ"ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ ကာလာတိပတ္တိ"ဿ"ဝိဘတ်၏ဧကို အ–ပြု၍"အဘဝိဿ, အဘဝိဿ"ဟု ဖြစ်၏၊ ဟိယျတ္တနိ အဇ္ဇတနိ သြဝိဘတ်တို့ကို အ–ဇ္ဈပြု၍"အဘဝေါ, အဘဝ, အဘဝိ"ဟု ဖြစ်၏၊ [မောဂ္ဂလ္လာန်၌ သြကို ထွ-ထွောလည်းပြု၏၊ "ဝိသံ မာပတိသေဝိဿ (တံ)"ဒွါဒသ-စူဠဋီကာ၌ဖတ်၊...."တိဏာမတ္တေ အသဇ္ဇိတ္ထောဝ"ဧက, ကုဟကဇာဟ်၊ ဤ"အသဇ္ဇိတ္ထော"၌ မျက်ကွယ်မဟုတ်သောကြောင့် ပဓရောက္ခာ"တ္ထော"ဝိဘက်မဖြစ်သင့်၍ သြကို တ္ထောပြု"ဟု ကြံဟန်တူသည်။

ဿာတ္ထာ ပဗ္ဗေါန္တိ ဝါတ္ထဇေ—"အတ္တနောပဒ ဖြစ်သော အဇ္ဇတနိ အာ ကို တ္ထပြု၍ ဟိယျတ္တနိ တ္ထဂံ ထပြု"ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊ ဆရာတို့သည်း"ဟိယျော်တ္ထကို, ထတလုံးသာ, အဇ္ဇ အာမှာ, ဒွေဘာ တ္ထပြု"ဟု မိန့်သည်၊ ထိုတွင် ဟိယျတ်တ္ထသည် တုမှယောဂ ဗဟုဝုစ်တ္ထတည်း၊ ထို့ကြောင့်"ဂုမာဂါထာ ဗဓာသထ, မေဒနီ သံပကမ္ပထ"စသည် ဦးကား အဇ္ဇအာကို တ္ထပြု၍ "အဘာသိတ္ထ"ဟု ဖြစ်ပြီးနောက် ဂါထာအရာဖြစ်၍ ဆန်း စောင့်ခြင်းငှါ ဂုကို အပြု, တ္ထကိုလည်း ထပြုသည်–ဟု သဒ္ဒနီတိ ကြီ၏၊ မောဂ္ဂလ္လာန် နိဿယသစ်၌ကား ဟိယျတ္တနိ ပရသိပုဒ် အာကိုပင် တ္ထ ပြု၍ သံယုဂ်"တ"ကို ချေ–ဟု မိန့်သည်။

ဗြူတော၊ပေ၊ဓာတုယာ—"ဗြူ+အ, တိ"ဟု ရှိရာ၌ တိဝိဘတ်ကို (အ)ပြု, ဗြူကိုလည်း အာဟ ပြု, အပစ္စည်းကို ချေ၊"အာဟ-ဆို၏"ဟု ပစ္စုပ္ပန်ဟောဖြစ်၏၊ အနှိ ဝိဘတ်ကိုကား ဥ ပြု၍"အာဟု–ဆိုကုန်၏"ဟုဖြစ်၏။ ["ဣဒါနိ အာဟ, ရှိက ဧကန်, ပစ္စုပ္ပန်ကို, အမှန်အာဟ ဟောလေမြဲ"ဟူသော ရှေးနိယာမ်လည်း ဤ၌ အာဟကိုပင် ရည်ရွယ်ဟန်တူသည်။]

ဇော္ထေ - ဤစေတ်အရာ၌၊ ကောရောကာရဏေဟော - အေကွရာ သြအာကွရောမှ၊ ပရော - နောက်ဖြစ်သော၊ ဝိဘတ္တိပစ္စယာဒိ-ဝိဘတ် ပစ္စည်းတို့၏ အစလည်း ဖြစ်သော၊ သံယောဂန္တော-အဆုံး၌ သံယုဂ်ရှိသော၊ အကာရော-အ အာကွရော သည်၊ နိစ္စံ-အမြဲ၊ လောပံ-သို့၊ အာပဇ္ဇတေ-ရောက်၏။

ဣတိ-ဤသို့ ဆိုခြင်းကြောင့်၊ ကောရတော-ဧ အာကွရာမှ၊ ပရဿ-သော၊ အန္တိအကာရဿ-အန္တိ ဝိဘတ်၏ အ အာကွရာ၏၊ လောပေါ-သည်၊ (ဧဟာတိ)၊ ဝဇ္ဇေန္တိ ဝဒေန္တိ (သို့၌ "ဝဒန္တိ"လည်းပါ)-ဆိုကုန်၏၊ပေ၊ဝဒါမ-ဆိုကုန်၏၊ ကမ္မနိ-၌၊ ဝဇ္ဇိယတိ-ဆိုအပ်၏၊ ဝဇ္ဇိယန္တိ-နှ၏၊ ဝဇ္ဇတိ-ဆိုအပ်၏၊ ဝဇ္ဇန္တိ-နှ၏၊ ["ဝဒ်+ယ, တေ"ဟုရှိရာ၌ တဿစဝဂ္ဂ သုတ်ဖြင့် ဒ်+ယဲကို ဇပြု၊]ဝဒီယတိဝါ-လည်း ရှိ၏၊ ဝဇ္ဇေတု ဝဒေတု ဝဒတု-ဆိုလော၊ ဝဇ္ဇေ၊ပေ၊ဝဒေယျ-ဆိုရာ၏၊ [ဝဇ္ဇေ၌ ယျကို ဧပြုသည်၊ အပစ္စည်းကိုကား ချေရမည်]၊ပေ၊ဝဇ္ဇေယျာသိ, ဝဇ္ဇေသိ, ဝဒေယျာသိ-ဆိုရာ၏၊ပေ၊အဝဒိဿ-ပြီ၊ ဣစ္စာဒိ။

ပရောက္ခာယ၊ပေ၊ဒိဃံတာ—ဤ ၂ ပါဒကား သိမှု၌ မပါ၊ပရောက္ခာ နှောင်းရာ၌ "ဇဂမ်+အ"ဟုဖြစ်ရာ, ဤသုတ်ကြိုးဖြင့် အဇ္ဈောသမဟုတ်သော ဂ၏ အကို ဒီဃပြု, မ်ကို အသို့ကပ်၍ "ဇဂါမ"ဟု ဖြစ်၏၊ ဤသို့ ပရောက္ခာ အဝိဘတ် နှောင်းသော ဂမု ဓာတ်၏ အသရကိုသာ ဒီဃပြုရာ ဌာနရှိသောကြောင့် "ပရောက္ခာယ ဝိဘတ္တိမှိ" ဟု ပရောက္ခာအားလုံးကို သိမ်းကြုံးထားခြင်း, "အနဇ္ဈောသဿ"ဟု အဇ္ဈောသမဟုတ်သော သရအားလုံးကို သိမ့်းကြုံးထားခြင်းကြောင့် ဤ ၂ ပါဒသည် မူလပါဠိ ဟုတ်ကောင်းမှ ဟုတ်မည်၊ သိဟိုဠ်မူအတိုင်း မပါခြင်းသာ ကောင်းမည်ထင်သည်။

သံယောဂန္တော၊ပေ၊ပရော—["ဒိစ"နောင် (ပ) ဟု ရှိ၏,အပိပင်၊]ပါလေန္တိ, ကရောန္တိ, ပါလေန္တော, ကာရောန္တော"တို့၌ ကောပစ္စည်း သြပစ္စည်း အန္တိဝိဘတ် အုန္တ ပစ္စည်းများတည်း၊ အန္တိ အန္တောတို့ဝယ် အဆုံး၌ "နှ"ဟု သံယုဂ်ဖြစ်၍ "အ"တို့သည် သံယောဂန္တ (အဆုံး၌ သံယုဂ်ရှိသော အသရ)များတည်း၊ အန္တိဝိဘတ် အန္တပစ္စည်းတို့၏ အစ သရများလည်း ဟုတ်၏၊ "လေ-ရော"ဟူသော ဧ-သြတို့၏ နောက်လည်း ဟုတ်၏၊ဤသို့လျှင် ၁-သံယောဂန္တလည်း ဖြစ်, ၂-ဝိဘတ်ပစ္စည်းတို့၏ အစလည်း ဖြစ်, ၃-ဧသြတို့၏ နောက်လည်း ဖြစ်, ဤ ၃ ချက်ညီသော အ အာကွရာသည် အမြဲကျ၏၊ ထို့ကြောင့်"ပါလေန္တိ"စသည်ဖြင့်(အ)သရပျောက်သောရုပ်များကိုချည်းတွေ့ရသည်။

ဝဇ္ဇေန္တိ၊ပေ၊ဝဇ္ဇေသိ— ဝဒ်ကို ဝဇ္ဇ ပြု, အ ပစ္စည်းကို ဧပြု၍ "ဝဇ္ဇေ အန္တိ"ဟု ဖြစ်သည့်အခါ ဤသုတ်ကြိုးဖြင့် (ပါလေန္တိ ကဲ့သို့) အန္တိမှ အသရကို ချ၍"ဝဇ္ဇေန္တိ"ဟု ဖြစ်၏၊ဝဇ္ဇေယျာသိ ဝဇ္ဇေသ်ဉ်းကား ဤသုတ်ကြိုးဖြင့် ယျောသိဝိဘတ်မှ ယျကို ချေသည်၊ သဒ္ဒနီတို့၌"ဝဇ္ဇမ်ေယျာသိသာသို"ဟုသုတ်တည်၍ ဝဇ္ဇအပြုနောင် ယျောသိကိုအာသိ

(၄၀၈) ကမု=ပဒဝိကွေပေ-ခြေကို အထူးထူး ပစ်လွှတ်ခြင်း၌၊ ဝါ-သွားခြင်း၌....၏၊ အ ပစ္စယေ-ကို၊ ကတေ-သော်၊ ကွစာဒိဝဏ္ဏာနမေက ဿရာနံ ဒွေဘာဝေါတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဒ္ဝိတ္တံ၊ ကဝဂ္ဂဿ-ကဝဂ်၏၊ စဝဂ္ဂေါ-စဝဂ် ပြု၊ [ကဝဂ်၏ ကကို စဝဂ်၏ စ ပြု-ဟူလို၊] အဇ္ဈာသဂ္ဂဟဏံ-အဇ္ဈာသသဒ္ဒါသည်၎င်း၊ အန္တဂ္ဂဟဏံ-အန္တသဒ္ဒါသည်၎င်း၊ ဝဂ္ဂါဟဏံ စ-၎င်း၊ဝ်တ္တတေ။ နိဂ္ဂဟီတဥ္စ။ ။အဇ္ဈာသန္တေ - အဇ္ဈာသ၏ အဆုံး၌၊ နိဂ္ဂဟီတဥ္စ-သည်လည်း၊ ဝ၊-စ္ဓာ၊ အာဂမော ဟောတိ၊ အယံ ဝါသဒ္ဒေါ ဝဝတ္ထိတ ဝိဘာသတ္ထော၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ ကမာဒိန မေဝ-ကမု အစရှိသော ဓာတ်တို့၏သာလျှင်၊ [အာဒိဖြင့် စလဓာတ် ဂမုဓာတ် စသည်ကို ယူ၊] တေံ-ဤ နိဂ္ဂဟီတ် လာခြင်းသည် (ဟောတိ)၊ စက််မတိ - စင်္ကြံသွား၏၊ စင်္ကမန်္တိ၊ ဤစွာဒိ။

စလ = ကမွနေ - တုန်လှုပ်ခြင်း၌....၏၊ စဥ္စလတိ စလတိ-တုန်လှုပ်၏၊ ဒလ = ဒလနေ - ထွန်းတောက်ခြင်း၌....၏၊ ဒဒ္ဒလ္လတိ — ထွန်းတောက်၏၊ စေ္ဖ = စိန္တာယံ - ကြံခြင်း အနက်၌....၏၊ အပစ္စယေ - အပစ္စည်း(သင်္ကြိုးသော်)၊ ဩတို့-ဩ ပုဒ်ကိုဂင်း၊ သရေတိ-ဂင်း၊ ဧတိစ-ကိုဂင်း၊ အဓိကိစ္စ-လိုက်စေ၍၊ တေအာဝါယာတိ ယောဂဝိဘာဂနေ - ဖြင့်၊ အကာရိတေပိ-

---

ပြု၍ "ဝဇ္ဇာသိ" ဟူ စိရင်၏၊ မောဂ္ဂလ္လာန်နိဿယ၌လည်း ဝဇ္ဇ ပြုနောင် ဧယျံစသည်၏ ဧယျကိုခြေ၍ "ဝဇ္ဇံဝါနဝါဝဇ္ဇံ(တိက,ပဒုမ)-ဝဇ္ဇာသိ ခေါ်တွံ့,ဝါမူရုံ(ကာမဝိလာမ)" "အမ်ံအာရောဂျံ ဝဇ္ဇာထ-ပြောရစ်ပါကုန်(ဝေဿံ)" တို့ကို ထုတ်ပြတော်မူသည်။

(၄၀၈) ဒလ=ဒလနေ——မောဂ္ဂလ္လာန် ပဥ္စိကာ၌ "ဇလ, ဒလ=ဒိတ္တိယံ (ထွန်းတောက်ခြင်း၌)" ဟုရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် "ဒလနေ—ထွန်းတောက်ခြင်း၌" ဟုပေးသည်၊ "ဒလ,အ,တိ" ကွစာဒိဝဏ္ဏာန စသော သုတ်ဖြင့် ဒ္ဝေဘော်ပြု, ပရဒ္ဝေဘာဝေါဖြင့် ဒ—လ တို့ကိုလည်း ဒ္ဝေဘော်ပြု၍ "ဒဒ္ဒလ္လတိ" ဟုပြီး၏၊ မောဂ္ဂလ္လာန် နိဿယသစ်၌ "ဇလ—ဒိတ္တိယံ" ဟူသော ဓာတ်ဖြင့် "ဇဇလတိ" ပြီးသည့်အခါ သုတ်ကြိုးဖြင့် ဇဇ ကို ဒဒ ပြု, ထို့နောက် ဒ္ဝေဘော် ၂ လုံးပြု၍ "ဒဒ္ဒလ္လတိ" ဟု တနည်းစိရင်၍ "ဒဒ္ဒလမာနာတိ ဇဇ္ဇလကာရဿ ဒဒ္ဒလကာရံ ကတွာ နိဒ္ဒေသောတိ၊တေနာဟ-အတိ ဝိယ ဇလမာနာ" ဟူသော သဂါထာဝယ္ဂ မာရသံယုဂ်ဋ္ဌိကာကို သာဓကပြုတော်မူသည်၊ ထိုဋ္ဌိကာပါဠိများ၌ လဒ္ဒေဘော်မဟုတ်ရကား "ဒဒ္ဒလတိ" ဟု လ တလုံးထည်းဖြင့်လည်း ပါဠိရှိသင့်၏၊ လ-၂ လုံးရှိရှိ, ၁ လုံးရှိရှိ, "ဒဋ္ဌ=ဒိတ္တိယံ" ဟူသောဓာတ်မှဖြစ်သော "ဒဒ္ဒဋ္ဌတိ" မဟုတ်ကြောင်းကား ထင်ရှားနေပြီ၊ ပါဠိတော်များ၌ကား "ဒဒ္ဒဋ္ဌမာနာ" ဟု အဋ္ဌကထာများ၏၊

ကာရိတ်ပစ္စည်း မနှောင်းသော်လည်း၊ ကောရဿ-၏၊ အာယာဒေသော-အာယပြု၊ စျာယဲတိ–ကြံစည်ဘတ်၏၊ စျာယန္တိ ဣစ္စာဒိ၊ ဝိဒေသဝိဓာနံ-ထူးသော အစီအရင်သည် (နိဒ္ဒိတံ)၊.... အဝုဒ္ဓိက ဘူဂဒါဒိနယော-ဝုဒ္ဓိမရှိသော ဘူဝါဒိနည်းသည် (နိဒ္ဒိတော)။

တုဒါဒိ ဘူဝါဒိဂိုဏ်း

တုဒ္=ဗျဓနေ-နှိပ်စက် ထိုးဆွခြင်း၌....၏၊ တျာဒျုပ္ပတ္တိ-သက်၊ အပစ္စယော-အပစ္စည်း သက်၊ အညေသုစာတိတ္ထေ-သုတ်၌၊ အနုဝတ္တိတ ဝါဂဟဏေန-လိုက်စေအပ်သော ဝါသဒ္ဒါကြောင့်၊ တုဒါဒိနံ-တုဒါဒိ ဓာတ်တို့၏၊ ဝုဒ္ဓိ အဘာဇဝါဝ-ဝုဒ္ဓိ မဖြစ်ခြင်းသည်သာ၊ ဝိဓေသေသော-ထူး၏။ [ဘဝတိရုပ်မှ ထူးသည် ဟူလို၊] တုဒတိ–ထိုးဆွ၏၊ ပေ၊ တုဒါမ၊ ကမ္မေ-၌၊ တဿ

တချို့ဓာတ်ကျမ်း၌လည်း "ဒဠ္ဠ=ဒိတ္တိယံ" ဟူသော ဓာတ်ဖြင့် "ဒဒ္ဒဠ္ဠတိ" ကို ထုတ်၏၊ သို့သော် ဇလ-ဒလဓာတ်တို့ဖြင့် "ဇလတိ, ဒလိဒ္ဓာ" စသောရုပ်များထင်ရှားသကဲ့သို့၊ ဒဠ္ဆဓာတ်ဖြင့် "ဒဠ္ဆတိ" စသော ရုပ်များမထင်ရှားသောကြောင့် ("ဒဠ္ဆ–မြို့မြို့စွာ" ဟူရာ၌လည်း ဒဠ္ဆဓာတ် မဟုတ်သောကြောင့်) ဒဒ္ဒဠ္ဆမာနာ စသော ပါဠိနှင့် "ဒဠ္ဆ=ဒိတ္တိယံ" ဟူသော ဓာတ်ကို စဉ်းစားသင့်သည်။

စျာယတိ—"ဧစျ+အ, တိ" ဟု ဖြစ်သည့်အခါ ဩအာယ-သုတ်တို့မှ ဩ-ဧ-သရေပုဒ်တို့ကိုလိုက်စေ၍ "မဲတ အာဝါယာ ကာရိတေ" သုတ်၌ "ဧတေအာဝါယာ" ဟူသော နိဒ္ဒေသကရဏ ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ကာရိတ်မနှောင်းသော်လည်း ဧကို အာယပြု၍ "စျာယတိ" ဟု ဖြစ်၏။

ဝိဓေသဝိဓာနံ, အဝုဒ္ဓိက ဘူဝါဒိနယော–"ဋသု=ဋဆ္ဆာကန္တီသု" မှစ၍ ဘူဝါဒိဓာတ်တို့တွင် အစီအရင် ထူးရာ ရုပ်များကိုပြခဲ့ရာ ဤနေရာ၌ ပြီးပြီ–ဟူလို, ဘူ, ဟူ=သတ္တာယံ" ဟု လာလတံ့သော ဟူဓာတ် ဘူဓာတ် စသည်တို့ကို ဝုဒ္ဓိ ထင်ရှားသောကြောင့် "သဝုဒ္ဓိက ဘူဝါဒိဓာတ်" ဟု ခေါ်၏၊ ဤပြခဲ့သောဓာတ်များ၌ကား ဘဝတိ၌ ဝုဒ္ဓိပြုရစေကာမူဝုဒ္ဓိမထင်ရှားသောကြောင့် အဝုဒ္ဓိက ဘူဝါဒိမည်၏၊ ထိုအဝုဒ္ဓိကဘူဝါဒိဓာတ်တို့ကို သိရာသိကြောင်း နည်းကား ဤတွင်ပြီးပြီ–ဟူလို။ ["သဝုဒ္ဓိက" ဟု ယခုစာတို့၌ တွေ့ရ၏, စိစစ်ကြပါ။ ဘုန်။]

တုဒါဒိဓာတ်။ ။သင်္ကတ သဒ္ဒါကျမ်းတို့၌ "တုဒါဒိဓာတ်" ဟု သီးခြားပြထားသည်အား‌လျော်စွာ ဤရူပသိဒ္ဓိ၌လည်း "တုဒါဒိဓာတ်စု" ကို သီးခြားပြထားသည်၊ မောဂ္ဂလ္လာန်၌ တုဒါဒိဓာတ်နောင် (က်) အနုဗန်ရှိသော အပစ္စည်းသက်၏၊ ထို (က်) အနုဗန်ကား ဝုဒ္ဓိမပြုရခြင်း၏ အထိမ်းအမှတ်တည်း၊ "တုဒ=ဗျဓနေ" ၌ "ဗျထနေ" ဟုလည်းရှိ၏၊ "ဗျဓော=ဒုက္ခစလဿ ယေ–ဒုက္ခဖြစ်ခြင်း, တုန်လှုပ်ခြင်း, ကြောက်ခြင်း၌"

စဝဂ္ဂ ကွစ္စာဒိနာ - ဖြင့်၊ သ, ဒကာရဿ - ဓာတ္ထန် ဒ နှင့် တကွဖြစ်သော၊ ယပစ္စယဿ - ၏၊ ဇကာရော - ဇပြု၊ ဒ်ိတ်ံ၊ တုဇ္ဇတေ - ထိုးဆဲအပ်၏၊ ပေ၊ တုဇ္ဇန်၊ တုဇ္ဇရေဝါ-လည်း ရှိ၏၊ တုဒတု-လော၊ တုဒန္တု၊ပေ၊အတုဒိဿ ကွစ္စာဒိ။

ဝိသ = ပဝိသနေ - ဝင်ခြင်း၌....၏၊ ပပုဇ္ဇော - ပ ရှေးရှိသည် (ဟောတိ)၊ သော-ထိုသူသည်၊ ဂါမံ-ရွာသို့၊ ပဝိသတိ-ဝင်၏၊ပေ၊ပဝိသာမ၊ ကမ္မေ-၌၊ ပဝိသိယျတေ - ဝင်အပ်၏၊ ပေ၊ ပဝိဿတေဝါ - လည်း ရှိ၏။ [ပုဇ္ဇရုပ် ပြု၊] တထာ, ပဝိသတု-လော၊ ပေ၊ ပါဝိသိ, ပဝိသိ-ဝင်ပြီ။ [အကာရာဂမောဖြင့် အ-လာ၍ ပ၏ အကို ချေ, ဒီဃပြု, ပါဝိသိ၊ အ မလာလျှင် ပဝိသိ၊] ပါဝက္ခိ-ဝင်ပြီ၊ ကွစိဓာတုတျာဒိနာ - ဖြင့်၊ အဇ္ဇတနိမ္မိ - ကြောင့်၊ ဝိသဿ - ၏၊ ဝက္ခာဒေသောစ - ဝက္ခလည်း ပြု၊ ပါဝိသိံသု ပဝိသိံသု၊ ကမ္မေ, ပါဝိသိယိတ္ထ, ပဝိသိယိတ္ထ, ပါဝိသိယိ - ဝင်အပ်ပြီ။ [ပဝိသိယိ-လည်း ရှိနိုင်၏၊] ပဝိသိဿတိ - ဝင်လတ့ံ၊ ပေ၊ ပါဝိသိယိဿတေ - ဝင်အပ်လတ့ံ။ [ဘဝိဿန္တိ နှောင်းရာ၌ (အ) မလာသောကြောင့် "ပါဝိသိဿတိ" စသည် မရှိရ၊] ပါဝိသိဿာ - ဝင်ရာပြီ၊ ပါဝိသိယိဿ - ဝင်အပ်ရာပြီ။ [ကာလာတိပတ္တိ၌ အ လာသောကြောင့် "ပါ"ဟု ရှိ၏၊ ကွစ္စာဒိ။]

နုဒ = ခေပေ - ပစ်ပယ်ခြင်း၌....၏၊ နုဒတိ - ပယ်နုတ်၏၊ နုဒန္တိ၊ ဒိဿ-သည်၊ အတိသဇ္ဇေန - တရား:ပေးခြင်း (ဟောပြောခြင်း)၌....၏၊ ဥဒ္ဒိသတိ - ရွတ်ပြ၏၊ ဥဒ္ဒိသန္တိ၊ လိခ = လေခေန - ရေးခြင်း (ခြစ်ခြင်း)၌ .... ၏၊

ဟုဎင်း "ဗျဓော=တာဠေ (ပုတ်ခတ်ခြင်း၌)"ဟုဎင်း ဓာတ္ထတ္ထ သင်္ဂဟ ရှိ၏၊ တုဒ ဓာတ်လည်း"ပတောဒေါ-နှင်တန်(နွားမောင်းဒုတ်)"စသည်၌ နိပ်စက်ခြင်း အနက်ကို ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် "ဗျဓေန"နှင့်သာ အနက်ချင်း လိုက်လျောသည်။

ဝိသ=ပဝိသနေ——"ပဝေသနေ"ဟု စာတို်၌ ဖွတ္ထရု၏၊ သို့သော် ဤဓာတ်သည် ဏ် အနုဗန်္ဓမနှောင်းလျှင် ဝုဒ္ဓိပြုရသောဓာတ်မဟုတ်ရကား ပပုဇ္ဇဝိသဓာတ် ယုပစ္စည်းဖြင့် "ပဝိသန"ဟုသာ ရှိသင့်၏၊ "ပဝေသနံ-ဝင်စေခြင်း, ဝါ-သွင်းခြင်း"ဟူရာ၌ကား ကာရိတ် ပစ္စည်း ကျသောကြောင့် ဝုဒ္ဓိရောက်ရသည်။

ဒိသ=အတိသဇ္ဇေန —— ထောမနိမိ၌ အတိပုဗ္ဗ သဇ္ဇဓာတ်ကို "ဒါန-ပေးခြင်း, ဗဓ-နှိပ်စက်ခြင်း,ဝိပ္ပလမ္ဘ-ရောင်ရမ်းပြောဆိုခြင်း"ဟု ဖွင့်၏၊ "ဓမ္မော ဒေသိတော" စသည်၌ "ဓမ္မဿ အတိသဇ္ဇနံ ပဗောဓနံ ဒေသနာ"ဟု သာရတ္ထဒီကာ စသည်ကို၌ ဒိသဓာတ်ကို "အတိသဇ္ဇနံ"ဟုပင် ဖွင့်၏၊ ထို အတိသဇ္ဇနံကို "ပဗောဓနံ"ဟု ဖွင့်ပြန်သောကြောင့်ထောမနိဓိလာသော"ဒါန-ပေးခြင်း"ဟူသည်တရားကိုသိစေခြင်းတည်း၊

လိဒ္ဓတိ-ရေး၏၊ လိခန္တိ၊ ဖုသ=သမ္မဿေ-ကောင်းစွာထိခြင်း၌....၏၊ [မထိတထိ မဟုတ်, သေသေချာချာထိခြင်းကို "သမ္မဿာ" ဟု ဆိုသည်၊] ဖုသတိ-ထိ၏၊ဖုသန္တိ၊ ဣစ္စာဒိ၊ တုဒါဒိနယော-တုဒါဒိ ဓာတ်တို့ကို သိကြောင်းနည်းသည်(နိဒ္ဒိတော)။

ဟူဝါဒိ ဘူဝါဒိဂိုဏ်း

(၄၈၉) ဟူ-ဟူဓောတ်သည်ရင်း၊ ဘူ-ရင်း၊ ဒေတ္တာယံ-၌....၏၊ တျာဒျုပ္ပတ္တိ-သက်၊ ဘူဝါဒိတော အာဂတိ-သုတ်ဖြင့်၊ အ ပစ္စယော-သက်၊ ဝါတိ-ဝါပုဒ်ကို၊ အဓိကိစ္စ - (ယျုဿညာတော စသော သုတ်မှ) လိုက်စေ၍၊ လောပဥ္စေတ္ထ မကာရောတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဟူဝါဒိတော-ဟူ အစရှိသောဓာတ်မှ၊ [သိမှ၌ "ဟူဝါဒိတော" ဟုရှိ၏၊] ပရဿ-သော၊ အပစ္စယဿ-ကို၊ လောပေါ-ချေ၊ အညေသုစာတိ-ဖြင့်၊ ဝုဒ္ဓိ-ဝုဒ္ဓိပြု၊ သော-ထိုသူသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ တေ ဟောန္တိ၊ ကွစိဓာတုတျာဒိနာ — ဖြင့်၊ ပရဿရဿ — နောက်သရကို၊ လောပေါ-ချေ၊ [အ ပစ္စည်းကို ချေပြီးနောက် "ဟော + အန္တိ" ဟုရှိရာ "သံဃောဂန္တော အကာရေတ္ထ" စသည်ဖြင့် ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း သံယောဂန္တ လည်းဖြစ်-ဝိဘတ် အစလည်းဖြစ်-သြမ နောက်လည်းဖြစ်သော အ သရကို ချေပါ-ဟူလို၊] ဟော်သိ-ဖြစ်၏၊ ပေ၊ ဟောမ၊ ဘာဝေ-၌၊ ဟူယဒတ-ဖြစ်ခြင်း၊ [အကမ္မက ဓာတ်ဖြစ်၍ ကမ္မရုပ်ကို မပြု။]

တထာ-ပါး၊ ဟောတု-ဖြစ်စေလော (ဖြစ်စေသဘည်း)၊ ပေ၊ ဟောတိ၊ အနကာရ ပရတ္တာ (နအကာရပရတ္တာ)—အ အက္ခရာမှ နောက် မဟုတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဟိလောပေါ - ဟိချခြင်းသည်၊ နဘဝ်တိ—မဖြစ်၊ [ဟိလောပံ ဝါသုတ်က(အ)မှ နောက်ဖြစ်သော ဟိကို ချရာ, ဟော်ဟိ၌သြ နောက်ဖြစ်၍ ဟိကို မချရ-ဟူလို၊]၊ပေ၊ ဟောမ၊ ဘာဝေ-၌၊ ဟူယတံ-ဖြစ်ခြင်း, ဖြစ်ရာသတည်း။

သိစေခြင်း ဟူသည်လည်း ဟောပြောခြင်းပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် "အတိသင်္ခေနေ—တရားပေးခြင်း (ဟောခြင်း) ၌....၏" ဟု ဆိုလိုက်သည်၊ သို့ဖြစ်လျှင် "ဥဒ္ဒိသတိ—ဟောပြောရွတ်ပြ၏" ဟူသော အနက်လည်း ဓာတ်နက်ပင်ဖြစ်တော့၏၊ အပစ္စန္နာဝိ ဒိစ္ဆန္တိ = မချက်ကုန်သော်လည်း ပေးကြကုန်၏" ဟူသော ဇာတ်ပါဠိ၌ကား ဒိသ ဓာတ်သည် ပေးခြင်းအနက်ကိုပင် တိုက်ရိုက်ဟော၏။ ["ဒိသ=ပေက္ခဏော" တုန်းကအတိုင်း ဒိစ္ဆ ပြီးစေ။]

သတ္တမိယံ - သတ္တမိဝိဘက်၌၊ သရလောပါဒိ (ဟောတိ)၊ ဟေယျ-ဖြစ်ရာ၏၊ ပေ၊ ဟေယျာမ-ဖြစ်ကုန်ရာ၏၊ ဟေယ္ယုံဝါ-ဟေယ္ယုံလည်းရှိ၏၊ [အတ္တနောပုဒ်ဖြင့် "ဟေထ" စသည် ရှိဘို့ရန် ခဲယဉ်းသော်လည်း ယေ့ဝိဘက်ဖြင့်ကား "ဟေယ္ယံ"ဟု ရှိသည် ဟူလို၊] ဘာဝေ-၌၊ ဟူယေထ-ဖြစ်ခြင်း, ဖြစ်ရာ၏။

ဟ်ယျတ္တနိယံ-၌၊ အပစ္စယလောပေ အပစ္စည်း ဧချခြင်းကို (ကတေသော်)၊ ကံစိဓာတုတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဟူဓာတုဿ-၏၊ ဥကာရဿ-ဥအကွာရာ၏၊ ဥဝါဒေသ-ဥဝပြု။ [ဗြုဝန်တို၌ "စျလာန မိယုဝါ သရေဝါ" သုတ်ဖြင့် ဥဝ ပြုလတံ့ ဖြစ်သောကြောင့် ဤ၌လည်း ထိုသုတ်ဖြင့်ပင်ပြုနိုင်မည်ထင်သည်၊] အဟုဝါ ဖြစ်ပြီ၊ အဟုဝူ-ကုန်ပြီ၊ အဟုဝ, အဟုဝါ-ပြီ၊ အဟုဝတ္ထ၊ ပေ၊ အဟုဝမ္ဟသေ၊ ဘာဝေ, အဟူယတ္ထ-ရှေးဦးဖြစ်ခြင်း။ [ဣမလောနိုင်သောကြောင့် "အဟူယိတ္ထ"ဟု မရှိရ။]

အဇ္ဇတနိမှ်-၌၊ ကံစိဓာတု တျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဟူတော-ဟူဓာတ်မှ(ပရဿသော၊) ဤဝိဘတ်ဿ-ဤဝိဘတ်ကို၊ လောပေါ-ခေျ၊ ရဿတ်ံ-ရဿပြု၊ သော-ထိုသူသည်၊ အဟု-ဖြစ်ပြီ။ [သို၌ "ရဿတ်ံ"မပါ၊ အဟူ-ဟု ရှိ၏၊] လောပါဘာဝေ-ကျခြင်း မရှိရာ၌၊ ကရဿ ကာသတ္တ မဇ္ဇတနိမှ်တိ ဏ္ဍ-ဤသုတ်၌၊ သတ္တ မဇ္ဇတနိမှ်တိ ယောဂ ဝိဘာဂေန-ဖြင့်၊ သာဂမော-သ အကွာရာလာ၊ ဝုဒ္ဓိ-ဝုဒ္ဓဲပြု၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ၊ [(ဤ) ဝိဘတ်ကိုလည်း ကံစိဓာတုဖြင့် ရဿပြု၊] အဟောသုံ-ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ ကံစိဓာတုတျာဒိနာ - ဖြင့်၊ သကာရဿ - သအကွာရာ၏၊ ဧကာရော - ဧပြု။ [အဟောသုံ - ဟု ဖြစ်သည့် အခါ သကို ဧပြု၍ "အဟောသုံ" ပြီးသည် - ဟူလို၊ "သကာရဿော

သတ္တမိယံ—သဒ္ဒနီတိ၌ ဥကိုဥဝဖြစ်သော "ဟုဝေယျ, ဟုဝေယျုံ"စသောရုပ်များပြု၍, ဥပကနှင့် ဘုရားရှင်တွေ့ခဏ်းဦး "ဟုဝေယျပါဝုသော (ဟုဝေယျုပိ+အာဝုသော=ငါ့ရှင်+ဟုတ်လဲ ဟုတ်လောက်ပါပေရဲ့"ဟူသော စကားကို သာဓကပြု၏၊ ထိုပါဠိဒ္ဓဝကို ပပြု၍ "ဟုပေယျပါဝုသော"ဟုလည်းရှိသည်။

ဟိယျတ္တနိယံ—စတုက္က, သကုနဇာတ်၌ အတ္တနောပုဒ် အမှယောဂဗဟုဝုစ်ရုပ်နှင့်တူသော "အဟုဝါမှသေ"ဟု ရုပ်တမျိုးရှိ၏၊ ထို၌ အတိတ်အနုက်ကို ထွန်းပြသော "သ္မ" နိပါတ်တမျိုး သက္ကတမှာရှိသကဲ့သို့ "မှ" နိပါတ်နှင့် သေ-ကား၀ါထာပူရဏာနိပါတ်တည်း၊ "အဟုဝါ"သာ လိုရင်းဖြစ်သည်—ဟု မောဂ္ဂလ္လာန် နိသယသစ်ဆုံးဖြတ်သည်၊သဒ္ဒနီတိ၌ကား တမျိုးကြံ့လေ့သေး၏။

ကာရော''ဟု ပါဠိရှိစေ၊] အဟဝုံဝါ - အဟဂုံလည်းရှိ၏၊ အဟောသိ - ပြီ၊ [ဩကို ဂ္ဂပြု၊] အဟောသိတ္ထ - ကုန်ပြီ၊ အဟောသိ အဟုံ ဖြစ်ပြီ၊ ပရသရဃ-နောက်သရကို၊ လောပေါ-ခေျ၊ ရဃတ္တဥ္ဉ-လည်းပြု။ [''အဟူ+ဗ္ဂုံ''ဟု ရှိရာ၌ ကွစိဓာတုဖြင့် နောင်ဂ္ဂကို်ခေျ, ဥုကိုလည်း ဥရဃပြုလျှင် နိဂ္ဂဟီတ် အလိုလို ဥသို့ရောက်၍''အဟုံ''ပြီးသည်၊] အဟောသိမ္ပ, အဟုမ္ပ-ကုန်ပြီ၊ ရဃတ္တုံ-ပြု။ (ကွစိဓာတုဖြင့် ဟူဒ္ဓ ဥုကို ရဃပြု၊] ဘာဝေ-ဒ္ဓ၊ အဟူယိတ္ထ-ရှေးဒ္ဓဖြစ်ခြင်း။ [ဟိယျတ္တနိဒ္ဒ်''အဟူယတ္ထ''ဟုရှိခဲ့၏၊ ဂ္ဂလာခြင်းသာပို၍''အဟူယိတ္ထ''ဟု အဇ္ဇတနိဒ္ဒ်ရှိသင့်၏၊ ယခုစာဒ္ဒ် ''ဘာဝေ ဘဝိတ္ထ, (သိမ္ပဒ္ဒ်)အဟဝိတ္ထ''ဟု ရှိသည်ကား ပါဠိပျက်ဟန်တူသည်။]

ဟိခေလာပံဝါတိ ဂ္ဂတော-သုတ်မ္ပ၊ ခေလာပေါတိ ဝါတိစ ဝတ္တတော။

ဟောတိဿရေ၊ ပေ၊ သဿစ။ ။ဘဝိဿန္တိမ္ပံ ဝိဘတ္တိမ္ပံ-ကြောင့်၊ ဟူဂ္ဂတိ-''ဟူ''ဟူသော-ကေဿစာတုဿ-၏၊ [တချို့စာဒ္ဒ် ''စာတုဿ''ကျသည်၊] သရော-ဥသရသည်၊ ဟေ ဩဟ တွံ-ဟေ အဖြစ်, ဩဟအဖြစ်, ဧ အဖြစ်သို့၊ အာပဇ္ဇဘော-၏၊ သဿစ-သ၏လည်း၊ လောပေါ-သည်၊ ဝါဟောတိ-ဝိကပ်ဖြစ်၏၊ ဂ္ဂကာရာဂမော - ဂ္ဂလာ၊ သရလောပါဒိ - သည် (ဟောတိ)၊ ဟေဟိတိ - ဖြစ်လတ္တံ၊ ပေ၊ ဟေဟာမ—နှ်လတ္တံ၊ [ဟေဟားမိဒ္ဒ် ဟူမ္ပ ဥုကို်ဟေပြု-သာ ခေျပြီးနောက်, ဂ္ဂမလာဘဲ, အကာရော်ဒီဃံ ဟိမိမေသုဖြင့် ဒီဃပြုသည်၊ ဟေဟာမဒ္ဒ်လည်း နည်းတူ၊] လောပါဘာဝေ-ကျခြင်းမရှိရာဒ္ဒ် (သဿစ လောပေါ ဟောတိံဝါ-သာ ခေျခြင်းကို ဝိကပ်ဟု ဆိုသောကြောင့် သာ မခေျဘဲ ဟေချည်သာပြုလျှင်-ဟူလို) ဟေဟိဿတိ-ဖြစ်လတ္တံ၊ ၊ပေ၊ ဟေဟိဿာမ။

ဩဟာ ဒေသေ-ဩဟပြုရာဒ္ဒ်၊ဟောဟိတိ-ဖြစ်လတ္တံ၊ ပေ၊ ဟောဟာမ-နှ်လတ္တံ၊ တထာ-ပါး၊ ဟောဟိဿတ္တံ၊ ပေ၊ ဟောဟိဿာမ။ [သာ မခေျဘဲ

အဟဝုံ ဝါ—မြန်မာမ္ပဒ္ဓ ''အဘဝုံ''ရှိသည်ကား ပါဠိပျက်၊ အဟဝုံကိုပင် စဉ်းစားသင့်၏၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း....ဟိယျတ္တနိ ဥုဒ္ဒ်''အဟုဝု(ဂူ)''ရှိခဲ့သောကြောင့်၎င်း ဝုဒ္ဓိပြုရိုးမှန်လျှင် သဝုဒ္ဓိက ဘူဝါဒိ ဓာတ်ဖြစ်၍ ဝုဒ္ဓိအထင်အရှားရှိသင့်သောကြောင့်၎င်း ''အဟုဝုံ ဝါ''ဟုသာ ရှိသင့်သည်၊မောဂ္ဂလ္လာန် နိဿယသစ်ဒ္ဒ်လည်း ''ဘဝန္တိအဟုဝုံ စာတိ ဘူတာ''ဟူသော ဘူတဂါမ သိက္ခာပဒ ဥဒ္ဒကထာကိုထောက်၍''အဟုဝုံ'' သင့်ကြောင်းဆုံးဖြတ်တော်မူသည်။ [သို့သော် ပဋိကာဒ္ဒ်မူ''အဟဝုံ''ကို ရုပ်ဟွက်ပြလေ၏။။]

သြဟာချည်းပြုပုံတည်း၊] ဧကောရာဒေသ - ဧပြုရာ၌၊ ဟေတိ-ဖြစ်လတ္တံ့၊ ပေ၊ ဟေဿာမ၊ [ဧဟေဿတိ စသည်၌ ဿ မချေဘဲ (ဧ) သာ ပြုသည်၊] ဘာဝေ-၌၊ ဟူယိဿတေ-နောင်၌ ဖြစ်ခြင်း၊ ကာလာတိပတ္တိယံ-၌၊ အဟုဝိဿ-ဖြစ်ရာပြီ၊ အဟုဝိဿံသု၊ အဟူယိဿထ-ရှေး၌ ဖြစ်ခြင်း၊ ဣစ္စာဒိ။

ဟူ-သည်ဂုဏ်း၊ ဘူ-သည်ဂုဏ်း၊ သတ္တာယံ-၌ ၏။ (သိမူ၌“ဟူ, ဘူ=သတ္တာယံ”ဟု ရှိ၏၊ ဓာတ်ကျမ်းတို့၌ ဓာတ် ၂ ခုကို တွဲ၍ ဆိုထားသောကြောင့် ထို အဆိုအတိုင်း ဤ၌လည်းတွဲ၍ဆိုသည်၊ “ဂမု, သပ္ပ=ဂတိမ္ဗု”ကဲ့သို့တည်း၊) ဘူဣတိ-ဘူဟုတည်ပြီးသော၊ ဣစ္ဆ-ဤရုပ်၌၊ အနုပုဗ္ဗော-အနု ရှေးရှိသည်ဂုဏ်း၊ တျာဒျုပ္ပတ္တိ-သည်ဂုဏ်း၊ အပစ္စယလောပဝုဒ္ဓိယော - အပစ္စည်း ဧချခြင်း, ဝုဒ္ဓိပြုခြင်းတို့သည်ဂုဏ်း (ဟောန္တိ)၊ အနုဘောတိ - ခံစား၏၊ ပေ၊ အနုဘောမ၊ ကမ္မေ, အနုဘူယတိ-ခံစားအပ်၏၊ အနုဘူယန္တိ၊ တထာ၊ အနုဘောတု-ခံစားလော၊ ပေ၊ အနုဘဝိဿ ဝါ ဣစ္စာဒိ။ (ဘူဓာတ်သည် ရှေ့၌ ပါပြီးဖြစ်သော်လည်း ဝုဒ္ဓိပြုလျက်“အနုဘောတိ”စသည်ဖြင့် ဘူဝါဒိတွင် ပါဝင်သောကြောင့် ထပ်၍ ပြပြန်သည်။)

သိ-သိဓာတ်သည်၊ သယေ-အိပ်ခြင်း၌....၏၊ အ ပစ္စယ်လောပေါ-ချေ၊ ဝုဒ္ဓိစ ဝုဒ္ဓိလည်းပြု၊ သေတိ-အိပ်၏၊ ပေ၊ သေန္တေ-အိပ်ကုန်၏၊ ဣစ္စာဒိ။

(၄၉၀) အ ပစ္စယ လောပါဘာဝေ-အ ပစ္စည်း ကြေခြင်း မရှိရာ၌၊ သရေတိ ဝတ္တတေ၊ ဓာတုဂဟဏေန-ဓာတုသဒ္ဒါသည်လည်း(ဝတ္တတေ)။

ဧ အာယ။ ။ပရဲသရေ, ဓာတွန္တသ - သော၊ ကောရသ - ၏၊ အာယာဒေသော - အာယ အပြုသည်၊ ဟောတိ၊ သရလောပါဒိ - သည် (ဟောတိ)၊ [အာယ ပြုသည့်အခါ ယ၌ သရ ပါသည်ဟု အယူရှိ၍ “သရလောပါဒိ”ဟု ဆိုသည်၊ သို့သော် အခြားကျမ်းများ၌ ဤသို့ မဆိုသောကြောင့် စဉ်းစားသင့်သည်၊] သယတိ - အိပ်၏၊ ပေ၊ ကမ္မေ-၌၊ အတိ

ကာလာတိပတ္တိယံ-ဤ၌“အဘဝိဿံ”စသည်တို့မှာ ပါဠိပျက်သော၊ “အဟဝိဿံ-အဟဝိဿံသု”တို့ကိုပင် ဆင်ခြင်ထိုက်၏၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း ...ဟူ၌ ဥကို ဥဝပြုလျက် ဟိယျတ္တနီ ဝိဘတ်မှစ၍ ပြုခဲ့သောကြောင့်ဂုဏ်း, နောက်နောက် ရုပ်များ၌ အထူးမပြုလျှင် ထိုအတိုင်းပင် ဖြစ်သင့်သောကြောင့်ဂုဏ်းတည်း၊ ထို့ကြောင့်“အဟုဝိဿံ, အဟုဝိဿံသု”ဟုရှိမှ ရှေးရုပ်များနှင့် ညီညွတ်မည်၊ သဒ္ဒနီတိ၌လည်း“အဟုဝိဿံ,အဟုဝိဿံသု”စသည်ဖြင့် ပြသည်။

ပုဗ္ဗေဝ-အတရွေးရှိသည်(ဟောတိ)၊ ကုစိဓာတ္ဝာဒိနာ-ဖြင့်၊ ယမ်-ယာဒစ္ဆည်း ကြောင့်၊ဓာတ္ဝန္တဿ-သော၊ ရဿသရဿဲ-၏၊ ဒီဃော-ဒီဃဲပြု၊ [ဤ၌ ဒီဃပြု ဘို့ရာ ညွှန်ပြသောကြောင့် နဂိုရ်က'သိ'' ဟု ရဿဖြင့် ရှိဟန်တူသည်၊ သို့သော် ထောမနိဓိဒ္ဒ်''သယနံ''ပုဒ်ဝယ် ''သိ''ဓာတ်ဟု ဆို၏၊ ဓာတ္ဝတ္ထ သင်္ဂဟဒ္ဒ်လည်း သိဓာတ်၌ ''သေဝ ဂတိ ဝုဒ္ဓိယံ''ဟု ဆို၍ သိဓာတ်ကျမှ ''သိ=သယေ''ဟု မိန့်သည်၊] အတိ သိယဘော-လွှန်အောင် အိပ်အပ်၏၊ ပေ၊ ဘာဝေ-၌၊သိယတော-အိပ်ခြင်း။ [အကမ္မက ဓာတ်ဖြစ်သောကြောင့်၊ ကံဟောရာ၌ အတိဥပသာရ ကုစ္ဆက်ရ၏၊ ဓဘာဟောဒ္ဒ် ကုစ္ဆက်ဘွယ် မလို။]

တဆာ, သေတု-အိပ်ဓလော၊ ပေ၊ သယတု-အိပ်ဓလော၊ ပေ၊ အတိ သိယတံ-လွှန်အောင် အိပ်အပ်လော၊ ပေ၊ ဘာဝေ, သိယတံ-အိပ်ခြင်း၊ သယေ သယေယျ-အိပ်ရာ၏၊ သယေယျုံ၊ အတိ သိယေထ(ယျ)-လွှန်အောင် အိပ်အပ်ရာ၏၊ ဘာဝေ, သိယေထ-အိပ်ရာခြင်း၊ အသယိ-အိပ်ပြီ၊ ၊ပေ၊ အသယုံ၊ သာဂမေ-သလာရာ၌၊ အတိသေသိ--အလွှန်အိပ်ပြီ၊ (သတ္တ မဇ္ဇဘန်မှယောဂဝိဘာဂဖြင့်(သိ) လာ၊) အတိသေသုံ၊ ကမ္မ, အစ္ဆသိယိတ္ထ-လွှန်အောင် အိပ်အပ်ပြီ၊ (အ-လာ၍ တိကို စ ပြု, ဒ္ဒဗော်လာ)၊ ပေ၊ ဘာဝေ၊ သိယိတ္ထ-ရှေး၌ အိပ်ခြင်း၊ (အတိသိယိတ္ထ-ဟူရာ၌ အတိ ပိုသည်)။

သယိဿံတိ-အိပ်လတံ့၊ ပေ၊ ဣကာရာဂမာဘာဝေ-ဣ လာခြင်းမရှိရာ၌၊ သောဿတိ-အိပ်လတံ့၊ ပေ၊ အတိ သိယိဿတေ—လွှန်အောင် အိအပ်လတံ့၊ ၊ပေ၊ ဘာဝေ, သိယိဿတေ-နောက်၌ အိပ်ခြင်း၊ အသယိဿ-အိပ်ရာပြီ၊ အသယိဿံသု၊ ကမ္မ, အစ္ဆသိယိဿတ-နောက်၌အိပ်ခြင်း၊ ဣစ္စာဒိ။

နီ, ပါပဏော-ရောက်စေခြင်း၌....၏။ (၄၈၀ ''ဝဟ=ပါပဏော'' နှင့် အတူပင်။) အယံ-ဤနိဓာတ်သည် ဒ္ဒိကမ္မကော-ကုံ ၂ ခု ရှိ၏၊ အဇ်-

---

ဒ္ဒိကမ္မကောယံ— ''ရွာသို့ဆောင်''ဟု ဆိုလျှင် ''ဘာကို ဆောင်သနည်း''ဟု မေးဘွယ်ရှိသေး၏၊ ထို့ကြောင့်''ဆိတ်ကို+ရွာသို့+ဆောင်''ဟု ကုံ ၂ ပါးရှိမှ အဓိပ္ပါယ် စုံလင်၏၊ ထိုဒ္ဒိကမ္မက ဓာတ်သည် နီ-ဝဟ-ဟရ စသော နှာဒိဂဏိက ဓာတ်, ဒုဟ-ယာစ-ရုဓိ စသော ဒုဟာဒိဂဏိက ဓာတ် ဟု ၂ မျိုးရှိ၏။

[ဆောင်] ဒုဟ-ယာစ-ရုဓိ-ပုစ္ဆ, ဘိက္ခ-သာသ ဝစာဒယော၊
နီ-ဝဟ-ဟရမာဒိစ, ဉာဃယေ တေ ဒ္ဒိကပ္ပိကာ။

ဆိတ်ကို၊ ဂါမံ - သို့၊ နေ့တိ - ဆောင်၏၊ နေန္တိ - နှ်၏။ (အ-ပစ္စည်းခေျ, သုတ်ကြိုးဖြင့် အန္တိမ့ အကိုလည်းခေျ၊) ၊ပေ၊ လောပါဘာဝေ - အပစ္စည်း ကျေခြင်းမရှိရာ၌၊ နယတိ - ၏၊ နယန္တိ ဣစ္စာဒိ၊ ကမ္မေ-၌၊ ဒေဝဒတ္တေန-သည်၊ အဇဇာ - ဆိတ်ကို၊ ဂါမံ-သို့၊ နီယတေ - ဆောင်အပ်၏၊ နီယရေ, နီယန္တေ-အပ်ကုန်၏၊ နီယတိ-အပ်၏၊ နီယန္တိ။

တဿာ, နေတု-လော၊ ၊ပေ၊ နီယတံ-ဆောင်အပ်လော၊ နီယန္တံ၊ နုယေ နယေယျ - ဆောင်ရာ၏၊ နီယေထ၊ နီယေယျ - အပ်ရာ၏၊ အနယိ နယိ-ပြီ၊ အနယိ သု နယိ သု-နှ်ပြီ၊ ဝိနေသိ-ဆုံးမပြီ။ (ဝိပုဗ္ဗ နိဓာတ်၊ ဤဝိဘာတ်, နိဒ္ဒိ ဤကို ဧဝဒ္ဒိပြု, သတ္တာမဇ္ဈဟနိမ့်-ဟူသော ယောဂ ဝိဘာဂဖြင့်(သ်) လာ၊) ဝိနေသုံ-ဆုံးမကုန်ပြီ၊ အနီယိတ္ထ နီယိတ္ထ-အပ်ပြီ၊ နယိဿတိ, နေဿတိ, နယိဿဟေ-လတ့ံ၊ နီယိဿတေ, နီယိဿတိ-ဒးပ်လတ့ံ၊ အနယိ-ပြီ၊ အနီယိဿ-အပ်ရာပြီ၊ ဣစ္စာဒိ။

(၄၉၀) ဌာ=ဂဟိနိဝတ္တိမ့် - သွားခြင်းမှ ဆုတ်နှင်ခြင်း၌ (ဝါ-ရပ်ခြင်း၌)....၏ ဝါတိ ဝတ္တတေ။

ဌာ တိဋ္ဌေ။ ။ဌာ ဣတိ ဧတေဿ ဓာတုဿ, ဝါ တိဋ္ဌာဒေသော-ဟော်တိ၊ ဝဝတ္ထိ၊ ပေ၊ ဝါသဒ္ဒေါ။ (ပိုင်းခြားပုံကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာမှာရှု၊) အပစ္စယလောပေါ-အပစ္စည်းကိုခေျ၊ (လောပဥ္ဇေတ္တာဖြင့်ခေျ၊) တိဋ္ဌတိ-ရပ်၏, တည်၏၊ တိဋ္ဌန္တိ၊ ဌာတိ-တည်၏။ ဌန္တိ၊ လောပါဘာဝေ - အပစ္စည်းကျေခြင်းမရှိရာ၌၊ ကုစိဓာတုတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဌာဓာ-ဌာဓာတ်မှ(နောက်၌) ဟလာရာဂမောစ - ဟအက္ခရာ လာသည်ရှင်း၊ ရဿတ္တံ - ရဿ ဇ-ဖြစ်

ဒုဟ၊ ဧပေ၊ ဝစဘဒန္တသာ-ဒုဟဓာတ်၊ ဧ။ ဝစ အစရှိသော ဓာတ်ဟိုသည်ရှင်း၊ နီ၊ ပေ၊ မာဒိစ-နိဓာတ် ဝဟဓာတ် ဟရဓာတ် အစရှိသော ဓာတ်ကိုသည်ရှင်း၊ ဥဘယေ-၂ ပါးကုန်သော၊ ဧတ-ဤဓာတ်တို့သည်, ဒ္ဝိကမ္မိကာ-ကံ ၂ ပါးစီရှိကုန်၏။

ကမ္မေ နီယ ဧတ အဇေ၁ဂါမံ-ကံ ၂ ပါးတွင်လည်း လိုရင်းပဓာနကံ, လိုရင်းမဟုတ်သော အပဓာနကံ ဟု ၂ မျိုးရှိပြန်၏၊ "ဆိတ်ကို-ရွာသို့-ဆောင်" ဟူရာ၌ ဆိတ်သည် ဆောင်ခြင်းကိစ္စ၌လိုရင်းဖြစ်၍ ပဓာနကံတည်း၊ ရွာသည် အပဓာနကံတည်း၊ ကံဟော ဝါကျ၌ နိစသော ဓာတ်တို့သည် ပဓာနကံကို ဟော၏၊ "ဆောင်အပ်သော+ဆိတ်" ဟုမြန်မာအသုံးကိုသတိပြုပါ၊ ဟို့ကြောင့် "နီယဂေအဇေ၁ဂါမံဒေဝဒတ္တေန" ဟု အဇော်ကို ဝုတ္တာကံ-ဂါမံကို အဝုတ္တာကံအဖြစ်ဖြင့် ပါဠိစီရသည် [ဒုဟ ဧသော ဓာတ်တို့၌ကား အပဓာနကံကို ဟော်ကြောင်း နောက်၌ ထင်ရှားလတ့ံ။]

သည်ရင်း(ဟောတိ)၊ သံပုဇ္ဈော-သံရှေးရှိ၏။* သဏ္ဌာဟတိ-ကောင်းစွာတည်၏။ [သံဝုဇ္ဈ ဌာ, အ, တိ၊ သုတ်ကြီးဖြင့် ဌာနောင် ဟလာ, ဌာဒ္ဒ် အာကိုလည်း ရဿပြု၊ ဟကို အသ္မိကပ်, နိဂ္ဂဟီဘ်ကို ဝဂ္ဂန္တ်(ဏာ) (ပြု၊] သဏ္ဌာဟန္တိ-န်၏၊ ဧတ္တော—အေဖြစ်သည် (သတိ-သော်၊) အဓိဋ္ဌေတိ - ဆောက်တည်၏၊ အဓိဋ္ဌန္တိ-န်၏။ (လောပဥ္ဉတ္တ မကာရောဖြင့် ဧပြု။)

(၄၉၂) ကမ္မ-ဒ္ဒ၊....

ယမိုဒါဓာ၊ ပေ၊ မီ။ ။ပဒရ-သော၊ ဘာဝကမ္မဝိသယေ - ဘောကံဟူသော အရာရှိသော၊ [ဘောကံ အနုက်ဒ္ဒ် သက်သော''ဟူလို။] ယမိုပစ္စယေ-ယပစ္စည်းကြောင့်၊ ဒါဓာ၊ ပေ၊ မဆဏ္ဌတိ-ဒါ,ဓာ၊ ပေ၊ မဟ, မထဟူကုန်သော၊ ဓာတူနံ-တို့၏၊ အန္တော-အဆုံးသည်၊ ဤကာရံ-သို့၊ အာပဇ္ဇတေ-၏၊ အယံ အာရမ္ဘော - အားထုတ်အပ်သော ဤသုတ်သည်၊ နိစ္စတ္ထော - နိစ္စဝိဓိအကျိုးရှိ၏၊ ဥပဒ္ဓိယတိ - လုပ်ကျွေးအပ်၏၊ ဥပဒ္ဓိယဲတိ -လုပ်ကျွေးအပ်၏၊ ဥပဒ္ဓိယန္တိ။

ဟကာရာဂမေ-ဟအာဂမ လာရာဒ္ဒ်၊ ရဿတ်-ပြု၊ ဤကာရာဂမောစ-ဤလည်းလာ၊ ပတိဋ္ဌဟိယတိ - ရပ်တည်အပ်၏၊ ပတိဋ္ဌဟိယန္တိ၊ [ပတိပုဇ္ဈ ဌာနောင် သုတ်ကြီးဖြင့် အလာ, အာကိုလည်း ရဿပြု, ဣဝဏ္ဏာဂမော ဝါ-ဖြင့် (ဤ) လာ၊] ဘာဝေ-ဒ္ဒ်၊ ဋီယတေ-တည်ခြင်း၊ ယထာ, တိဋ္ဌတုတည်လော၊ ပေ၊ ဌန္တု-တည်ကုန်သော၊ သဏ္ဌာတု-ကောင်းစွာတည်လော၊ ၊ပေ၊ တိဋ္ဌေ, တိဋ္ဌေယျ-တည်ရာ၏၊သဏ္ဌေ, သဏ္ဌေယျ-ကောင်းစွာတည်ရာ၏၊ သဏ္ဌေယျုံ - နှ်ရာ၏၊ သဏ္ဌာဟေယျ - ၏၊ သဏ္ဌာဟေယျုံ၊ အဋ္ဌာသိ - တည်ပြီ၊ [ပြာနောင်''သတ္တာမဇ္ဈတနိမ့်'' ယောဂ ဝိဘာဂဖြင့် သ် လာ]၊ ပေ၊ ပတိဋ္ဌိဿန္တိ၊ ဌဿတိ-တည်ပြီ၊ [ဋ္ဌိဿတိ-ဟု ပါဠိပျက်သည်၊ ''သံယော်ဂေ စည ဓာတူနံ'' ဒ္ဒ် ဤရုပ်ကို ရဿ ပြုဘို့ရာ ဋီကာထုက်ပြခဲ့၏၊] ဌဿန္တိ၊ ပေ၊ ပတိဋ္ဌိဿ-တည်ရာပြီ၊ ဣစ္စာဒိ။

---

*[ဆောင်] သံပုဇ္ဈဌာ, အ-ဖြစ်ခါဝယ်, ကွစာဓာတု, သုတ်ဖြင့် ရှု၍, လာမှ ဟပါ၊ ဌာရသာနှင့်, ဝဂ္ဂန်ဆင့်, ပြီးလင့် သဏ္ဌဟ ရုပ်။

(၄၉၂) နိစ္စတ္ထော၊ယမာရဗ္ဘော—''ဥပဓုဇ္ဈဌာ, ယ, ဓော''ဟုဂိုရာဒ္ဒ်ဇဝဏ္ဏာဂမောဝါဖြင့် ဤလာလျှင်''ဥပဋ္ဌိယတိ''ဟုပြီးနိုင်သောကြောင့် ဤသုတ်သည် အဘယအကျိုးရှိသနည်း—ဟု မေးဘွယ်ရှိရကား''နိစ္စတ္ထော''စသည်ကိုမိန့်၊ ဤသုတ်သည်''ဥပဋ္ဌိယတိ''စသည်ဒ္ဒ် ဌာဇ်၏အာဂံကို ဤပြု၍''ဥပဋ္ဌိယတိ''ဟုသာအမြဲစီရင်ရမြောင်းအကျိုးရှိ၏၊

(၄၉၃) ပါ = ပါနေ-သောက်ခြင်း၌....၏၊ ဝါတိ ဝတ္တတေ၊

ပါပိဗေဝ။ ။ပါက္ကတိ ဗေဿ ဓာတုဿ ဝါပိဗာဒေသော ဟောတိ၊ ဝဝတ္ထိတာ၊ ပေ၊ ဝါ သဒ္ဒေါ၊ ပိဗတိ-သောက်၏၊ ပိဗတု-လော၊ ပိဗေယျ-ရာ၏၊ ကွစိဓာတုတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဗကာရဿ-ဗအကွဲရာကို၊ ဝကာရော-ဝပြု၊ ဝိဝတိ-၏၊ ပိဝန္တိ-နှ၏၊ ပါတိ ပါန္တိဝါ-ဟုလည်းရှိ၏။ [ပိဗ မပြုဘဲ ပါအတိုင်းထားသည်၊ ပါန္တိ၌ ရှေ အာကိုချေ၊ နဲ့ဝက်အကို ဒီဃပြု၊ အပစ္စည်းကိုကား "လောပဥ္ဆေတ္တာ"ဖြင့်ချေ, ဒီဃမပြုဘဲ"ပန္တိ"ဟုလည်းရှိ၏၊] ပိယတေ-သောက်အပ်၏၊ ဖေ၊ အပါသိ, ပိဝိ-သောက်ပြီ၊ ဖေ၊ ဣစ္စဝဒိ။

(၄၉၄) အသ = ဘုဝိ-ဖြစ်ခြင်း၌....၏၊ ဝိဘတ္တုပ္ပတ္တိ-ဝိဘတ်သက်၊ အပစ္စယလောပေါ-ချေ၊ အသ + တိ-"အသ+တိ"ဟု ဖြစ်ပြီးသော၊ ဣဓ-ဤရုပ်၌။ ["တိဿ ဝိဘတ္တိဿ တ္ထိတ္တံ ဟောတိ"၌စပ်၊] အသဿာတိ, အန္တ လောပေါတိစ ဝတ္တတေ။

တိုဿ တ္ထိတ္တံ။ ။အသဿတိ ဖောသ္မာ ဓာတုမှာ ပရဿ တိဿ ဝိဘတ္တိဿ တ္ထိတ္တံ ဟောတိ၊ ဓာတ္ဝန္တဿ--ဓာတ္ဝန်၏၊ [ဓာတ်၏ အဆုံးဖြစ်သော "သ်" ဗျည်း၏ - ဟူလို၊] လောပေါဒေ - ကျခြင်းသည်လည်း၊ ဟောတိ၊ အတ္ထိ-ဖြစ်၏၊ ဝါ-ရှိ၏။ [နိပါတ်အတို့, နာမ်အထို များကို ကစ္စည်း ဘာသာဋီကာမှာ ရှု။]

ဇဝဏ္ဏာဂမော ဝါဖြင့် ဇလာ၍"ဥပဋ္ဌိယဘိ"ဟု ရုပ်မရှိနိုင်-ဟူလို၊ ဒါ-ဓာ စဖြစ်သော ရုပ်များ၌လည်း နည်းတူ။

(၄၉၃) ဝဝတ္ထိတာ၊ ပေ၊ဝါသဒ္ဒေါ—"ပါနိယံ, ပါတမ္ဗံ" စသည်၌ ပိဗ အပြုမရှိ ဟု အသန္တေ ပိဗိကိုဂုဏ်း "ပိဝတိ, ပါတိ"စသည်၌ အနိစ္စဂိဗိ ကိုဂုဏ်း သတ်မှတ်သည်၊ [အဇ္ဇတနီ၌(သ်)လာ၍"အပါသိ"ဟုသော ရှိသင့်၏၊ ဒီဝါဒိကိုကဲ့သို့လည်း မဟုတ်-ကားရိတ် အရာလည်း မဟုတ်သောကြောင့်"အပါယိ"ဟု မရှိသင့်၊] ကေနိပါတ်သုရာပါန ဇာတ်၌ကား"အပါသိမှာ-သောက်ခဲ့ကုန်ပြီ"ဟု ရှိ၏။ ဟိ၌ ယအာဂုံ ဟု ကြံ။]

(၄၉၄) အသတိစ — "အသ"တည်, ဓာတ္ဝန် (အ) ကို ချေပြီးနောက် ဗ်ာဝိဘတ် အပစ္စယ်းဖြင့်"အသ်+အ,တိ"ဟု ဖြစ်ရာ အပစ္စည်းကိုလည်း လောပဥ္ဆေတ္တာဖြင့် ချေ၍"အသ်တိ"ဟုသော ရှိသင့်၏၊ ဘိုကြောင့်"အသတိစ"ဝယ်"သ"၌ အသရပါနေခြင်းမှာ ရွက်ဖြစ်ရုံ အဝိတ ယ်ခြင်းဟု မှတ်၊ အသ ဓာတ္မွေတသ္မာ၌လည်း ထို့အတူပင်။

(၄၉၅) ဝါတိ ဝတ္တဲတေ။

သမ္ဗတ္ထာ။ ပေ၊ လောပေါစ။ ။သမ်ဗ်တ္ထ - အလုံးစုံကုန်သော၊ ဝိဘတ်တို ပစ္စယေသုစ-ဝိဘတ်ပစ္စည်း ကို့ကြောင့်လည်း၊ အာသ ဣတိ, တောယ ဓာတုယာ-၏၊ အာဒိဿ-အစ အ၏၊ လောပေါ-သည်၊ ဝါ-စ္ဒ၁၊ ဟောတိ၊ ဝဝတ္ထိတ၊ ၊ပေ၊ ဝါ သဒ္ဒါ၊ သန်္ဓီ-ရှိကုန်၏။ [“သတိ” ဟု ကေဝုစ်ရုပ်ရှိသည်ကား မသင့်, သိဒ္ဓိလည်းမပါ။ အခြားကျမ်းမျှားဒ္ဓိလည်း မပြု။]

(၄၉၆) အသသ္မာတိ အန္တလောပေါတိစ, အဓိကာရော-တည်း။

သိမ့်စ။ ။သိမ့် ဝိဘတ်ိမ့်စ-ကြောင့်လည်း၊ အသသ ဓာတုသ—၏၊ အန္တလောပေါ-အဆုံးသ၏ ကြခြင်းသည်၊ ဟောတိ၊ တုံ-သည်၊ အသိ-ဖြစ်၏။

(၄၉၇) **ထသ တ္ထတ္တံ။** ။အသဣတိ, တောယ ဓာတုယာ-မှ၊ ပရဿထသ ဝိဘတ်ိသ, တ္ထတ္တံ-တ္ထအဖြစ်သည်၊ ဟောတိ၊ ဓာတ္ဝန္တသ-၏၊ လောပါစ-လည်း (ဟောတိ)- တုမှေ-တို့သည်၊ အတ္ထ-ဖြစ်ကုန်၏။

(၄၉၈) ဝါတိ ဝတ္တတေ။

အသသ္မဲာ၊ ပေ၊ လောပေါစ။ ။အသဣတိ တောယ ဓာတုယာ, ပရောသံ—ကုန်သော၊ မိမဣတိ-မိ, မ ဟူကုန်သော၊ တောသံ ဝိဘတ်တိနံ-တို့၏၊ မို့ မှ ဣတိ-မို့, မှ ဟူကုန်သော၊ ဧတေ အာဒေသာ-တို့သည်၊ ဝါဟောန္တိ-ဝိကပ်ပ် ဖြစ်ကုန်၏၊ ဓာတ္ဝန္တသ လောပေါစ၊ အမို့-ဖြစ်၏၊ အမှ-နှ်၏၊ အသ္မ-ဖြစ်၏၊ အသ္မ-နှ်၏၊ [ဝါကြောင့် မို့-မှ မပြု့ဘဲ(သ်)ဗျည်းကို မိမသို့ကပ်၍ “အသ္မိ အသ္မ” လည်းရှိသည်-ဟူလို့။]

---

(၄၉၅) သမ္ဗတ္ထ၊ပေ၊ဝါသဒ္ဒါ—ဝိဘတ်နှောင်းရာ၌ “သန္တိ-သန္တ၊” စသည် ဖြင့်ဂဏ်း၊ပစ္စ ည်းနှောင်းရာ၌ “သန္တော, သမာနော” စသည်ဖြင့်ဂဏ်းရှိ၏၊ဤသို့ဝိဘတ်နှင့် ပစ္စည်း ၂ မျိုးစုံသောကြောင့် “သမ္ဗတ္ထ—အလုံးစုံသော ဝိဘတ် ပစ္စည်းတို့ကြောင့်” ဟု ဆိုသည်၊ ထိုသို့ “သမ္ဗတ္ထ” ဟုဆိုသော်လည်း ဝိဘတ်အားလုံးပစ္စ ည်းအားလုံးနှောင်းရာ၌ကား မစိရင်နိုင်သောကြောင့် ဝဝတ္ထိတဝါသဒ္ဒါက ဝိုင်းခြားကန့်သတ်ပေးရပြန်သည်၊ ထို့ ဝါသဒ္ဒါကြောင့် တိ—သိ စသော ဝိဘတ်ဖြင့် “အတ္ထိ—အသိ” စသည်ဖြင့်သာ ရှိ၍ “သတိ,သသိ,သာမိ,သာမ” စသော ရုပ်များလည်းမရှိ၊ မာန အန္တမှတပါး တ-စသော ပစ္စည်းကြောင့် “သတော—ဖြစ်၏” စသော ရုပ်များလည်းမရှိ—ဟု အသန္တ ဝိဓိကို ပြ၏၊ “အသန္တိ အသန္တော အသမာနော” ဟု အ မချသောရုပ်မရှိ, အမြဲ အ ကိုချရသော နိစ္စဝိဓိကည်း၊ အနိစ္စဝိဓိရုပ်ကား ရှိဟန်မတူ, ရှာဖွေကြလေဦးတော့။

(၄၉၉) တုဿ တ္ထုတ္တံ။ ။အသက္ကတိ၊ ပေ၊ လောပေါစ၊ အတ္ထု-ဖြစ်စေသတည်း၊ အသဿ-၏။ အာဒိလောပေါစ-အစ သရ၏ ကျေခြင်း သည်လည်း(ဟောတိ) [သဗ္ဗတ္ထာ သဿာဒိလောပေါစဖြင့် ချေ, ဟူလို့၊] သန္တု-ဖြစ်စေကုန်သကည်း၊ အာဟိ-ဖြစ်လော၊ အတ္ထ-ဖြစ်ကုန်လော၊ အသ်ု-ဖြစ်၏၊ အသ္မ-နှ်၏။

သဗ္ဗတ္ထမိယံ-သတ္တမီ ဝိဘတ်၌၊ အဿသ-၏၊ အာဒိလောပေါ = အစ သရကိုချေ၊ ကွစိဓာတုတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ အသတော-မှ (ပရာသံ) ယျေယျှေ့ ဝိဘတ်တိုနံ-တို့၏၊ ဣလာ ဣယုံစ-ဣယာအပြု, ဣယုံအပြုတို့သည်လည်း၊ ဟောန္တိ၊ သိယာ—ဖြစ်ရာ၏၊ သိယုံ-ဖြစ်ကုန်ရာ၏၊ လောပါဘာဝေ-၌ သရကျေခြင်း မရှိရာ၌၊ ကွစိဓာတ္ဝာဒိနာ-ဖြင့်၊ အသတော-မှ (ပရေသံ) သဓာတ္ဝန္တာနံ-ဓာတုန်နှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သော(ဓာတ်၏အဆုံး(သ်)နှင့်တကွ-ဟူလို့၊)ယျာဒိနံ-ယျအစရှိသော ပရဿပုဒ် ၆ လုံးတို့၏၊ သဲ သု သေ သိဝ သိံ သာမ အာဒေသာ သ, သု, သ, သဝ, သိံ သာမအပြုတို့သည်၊ ဟောန္တိ၊ ဧဝံ-ဤသို့-ဝစနိယော-ပြောဆိုထိုက်သည်၊ အသ-ဖြစ်၏။ [ဧဝ မသ ဝစနိယော-ဟု သိမ္မရှိ၏၊] အသု-ဖြစ်ကုန်၏၊ အသ-၏၊ အသဝ-နှ်၏-အံသံ-၏၊အသာမ-ကုန်၏။

---

(၄၉၉) အာဟိ—အသဓာတ်, ဟိဝိဘတ်, အ ပစ္စည်း၊ သိမှိစ္ဆ စ သဒ္ဒါဖြင့် ဓာတ္ဆန် သ ကို ချေသင့်၏၊ ကစ္စည်းဥ္ဆ သီးခြားသုဘ် မရှိ၊ သဒ္ဒနီတိဥ္ဆကား"သိမှိစ" သုတ်မျိုးဝယ်"သိဟိသုစ"ဟု သုတ်တည်သည် (အ+အ+ဟိ) ထို့နောက် သရာသရေလောပံ—ဒီဃံ သုတ်တို့ဖြင့် ဦးကာ စီရင်သည်၊ လောပဠွတ္တ မကာရော—ဖြင့် အ ပစ္စည်းကိုချေ၍ အကာရော ဒီဃံ ဟိဒေသုဖြင့် ဒီဃပြုလျှင်လည်းသင့်မည်ထင်သည်၊ မောဂ္ဂလ္လာန်ဥ္ဆကား ဒီဃမပြုဘဲ"အဟိ"ဟုဤ၏။ ["ကျမ်းဂန်တို့ဥ္ဆလည်း"ဝိတာ တွ.မဟိ အမှာကံ, မဒ်တာ သွ.မဟိ ပါရိကေ"ဟု ဒီဃမပြုဘဲ "အဟိ" ဟုသာ ရှိပေသည်၊ အတ္ထ စသည်တို့မှာ ဝတ္တုမာန် အဘိုင်းတည်း။]

[သတ္တမိယံ] အသ နောက်မှ, ယျေ ဣယာ, ယျုံမှာတုံ, ဣယုံဖြစ်မူ, ဓာတု ကွစိ, အသ၏အ, ချေ ကာလဥ္ဆ, သမ္ဗတ္ထသုဘ်, စီရင်လုပ်သော်, ပြယုဂ် သိယာ, သိယုံလာ၏၊ တဖြာ ယေျ, စသည် ဝိဘတ်, ၆ ရုပ်တို့မှာ, သဓာတွန္တ, သ-ဿ-သေတည်း, သထနှင့်သံ, တဘန် သာမ, ဖြစ်ရလေဘိ, ကွစိဓာတု,သုတ်ဖြင့် ပြု၍, ဖြစ်မူ အသေ, ပုံစံစသည်, မှတ်ကြ နောင်လာ အချုပ်တည်း။

အင်္ဂတနိယံ-၌၊ အကာရာဂမော-(အ)လာ၊ ဒီဃောစ - ဒီဃံလည်းပြု၊ အာသိ-ဖြစ်ပြီ၊ ("အသိ်သု"ဟု အချို့စာရှိ၏၊ ပါဠိပြယုဂ် တွေ့ခဲ့သည်၊) အာသုံ-နှံပြီ၊ ဖေ၊ အာသိမှ-ကုန်ပြီ။

(၅၀၀) ဝါတိ အဿာတိစ ဝတ္တတေ။

အဿဘဂ္ဂတကေ ဘ။ ။အဿဘဂ္ဂတဂေ-အဿ ဘဂ္ဂတ် ဝိဘက်ကြောင့်၊ အသဿေဝ ဓာတုဿ-အသ ဓာတ်၏ပင်၊ ဘူ အာဒေသော-ဘူ အပြုသည်၊ ဝါဟောတိ - ဝိကပ်ဖြစ်၏၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လတ္တံ၊ ပေ၊ ဝါတိ ကိမတ္ထံ၊ အာသုံ-အာသုံ အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌ ဘူ မပြုရခြင်းအကျိုးရှိ၏။ [အာသုံ-ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ အသကို ဘူပြုရခြင်း အကျိုးကို ကစ္စည်း ဘာသာဋီကာ၌ ကြံထား၏။]

(၅၀၀) ဖြူ = ဝိယတ္တိယံ ဝါစာယံ (ဝစီဓာတ်နှင့် အတူဆို)၊ ကျာဒျုပ္ပတ္တိ-သက်၊ အပစ္စယ ဖလောပေါဝ-ကိုလည်း ချေ၊ ကွစိတိ ဝတ္တတေ။

ဖြူတော ဤ တိမှိ။ ။တိမှိ ဝိဘတ္တိမှ-တိ ဝိဘာတ်ကြောင့်၊ ဖြူတ္ဂတိ-ဖြူဟူသော၊ တောယ ဓာတုယာ-မှ၊ ပရော-သည် (ဟုတ္ထာ-၍)၊ ကွစိ-၌၊

ဇုယံသု စသည်။ ။ဧ ယျုံ-ယျောသိ-ယေ့ ဝိဘတ်တို့ကိုအစဉ်အတိုင်း "ဇုယံသု, ဇုယာ,ဇုယံ" ပြု၍ သိယံသု ဒွေဘိက္ခူ၊ ယေနဟတ္ထံ စိရဟရံ ပဏိဟိဒေဟာ သိယာ, ဧဝံ ရူပေါ သိယံ အဟံ အနာဂတာ မဒ္ဒါနံ" စသော ပုံစံများကို သဒ္ဒနီကိ၌ ပြခဲ့သေး၏၊ ဤ၌ ကွစိဓာတုဖြင့်ပင် စီရင်။

သိယာ နိပါတ်။ ။အာချာတ် သိယာဝုဒ်နှင့် အလားက "သိယာ" နိပါတ်လည်း ရှိခဲ့သေး၏၊ ကေံသ အနက်ဧဟာ ဟု သဒ္ဒနီဘိ ဆို၏။ ကေံသ (ဧက + အံသ) ဟူသည် ၂ ဘို့ ၃ ဘို့စသည်ရှိရာဝယ် တဘို့ဘည်း၊ ပုံစံကား—ပထဝိဓာတု သိယာ (တဘို့သည်) အဏ္ဏဝိကာ—အဏ္ဏဝိတို့က ပထဝိကည်း၊ သိယာ ဗာဟိယာ (တဘို့ကား ဗာဟိယ ပထဝိတည်း)၊ ဤ ကေံသဏ္ဍကို၎င်း "သိယာ—အချို့ကား" ဟုဂုဏ်း, "သိယာ—ရံခါ" ဟုဂုဏ်း အရာအားလျော်စေအောင် ပေးကြ၏၊ ကေဝုစ် ဗဟုဝုစ် ၂ မျိုးလုံးပင် ရှိသည်။

ပရောက္ခာ။ ။အသဓာတ်ဖြင့် "ဇုတိ ဟာသ" ၌ အသကို ပရောက္ခာ အဝိဘတ်ဟု သဒ္ဒနီဘိဆို၏၊ ဇုတိ-ဤသို့+အသ-ဖြစ်ဘူးပြီတဲ့၊ ဟိယျတ္တနီဖြင့်ကား ပြယုဂ်ကိုမပြနိုင်ကြ။

အင်္ဂတနိယံ—အသ + ဤ ဝိဘတ်, အကာရာဂမော စသော သုတ်ဖြင့် ဓာတ်၏ အစ၌ အ လာ (အ+အသ် ဤ) ထို့နောက် သရာသရေ, ဒီဃံတို့ဖြင့် စီရင်၊ ကွစိဓာတုဖြင့် ဤ ကို ရဿပြု၍ "အာသိ" စသော ရုပ်များဖြစ်၏။ [မျာသဒ္ဒကား အမလာဘဲ ကွစိဓာတုဖြင့် ဒီဃပြု၍ "အာသုံ" ကို ရုပ်ဝွက်၏၊ ပေဂ္ဂလိုဏ်၌လည်း "ဤ အာဒေါ ဒိဧဟော" ဟု သုတ်တည်၍ အ-မလာဘဲ ဒီဃ ပြုသည်။]

ဤကာရာဂမော-ဤ အက္ခရာ လာသည်၊ ဟာတိ၊ ဝုဒ္ဓိ အဝါဒေသာ-ဝုဒ္ဓိ အပြု, အဝ အပြုတို့သည်ရင်း၊ သရလောပါဒိ-သည်ရင်း (ဟာန္တိ)၊ ဗြူဝိတိ့ ဗြူတိ်-ဆို၏၊ အညေသုစာတိ သုတ္တာ နုဝတ္တိတ ဝါဂွဟဏေန-အညေသုစသုတ်၌ လိုက်စေအပ်သော ဝါသဒ္ဒါကြောင့်၊ ဗြူဓာတုဿ-၏၊ ဗျဥ္ဇနေ-ဗျဉ်းကြောင့်၊ ဝုဒ္ဓိ-သည်၊ နဟာတိ။ [ဗြူတိ၌ အပစ္စည်းချပြီးသည့်အခါ (တ်) ဗျဉ်းနှောင်းသောကြောင့် အညေသု စ၌ လိုက်ဿာ ဝါ သဒ္ဒါဖြင့် တာဒေါဖြစ်၍ ဝုဒ္ဓိမဖြစ်ရ-ဟူလို။]

ဗဟုဝစနေ-၌၊ စျလာနမိယုဝါ သရေဝါတိ-သုတ်ဖြင့်၊ သရေ-သရကြောင့်၊ ဥကာရဿ-ဥအကွာ၏၊ ဥဝါဒေသာ-ဥဝပြု၊ ဗြုဝန္တိ-ဆိုကုန်၏၊ (“အဇာနန္တာ နော ပဗြုန္တိ”ဟူသော မဇ္ဈိမပံ စကိသုတ်၌ “ဗြုန္တိ” လည်းရှိ၏၊ ဥကို ရဿပြု) [ဌင်းဒနာက်၌ “ကွစိဓာတွာဒိနာ ဗြူတောတိ အန္တိနံဝါ အဥအာဒေသာ, ဗြူဿ အာဟာဒေသောစ၊ အာဟ, အာဟု” ဟု သိမ္မုရှိ၏၊ ကွစိဓာတု သုတ်၌လည်း ဤအဓိအရင်ကို ပြခဲ့ပေသည်၊]... ကွစိဓာတွာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဗြူတော-ဗြူဓာတ်မှ ဒနာက်၌၊ တိ အန္တိနံ-တိဂိဘတ်, အန္တိဝိဘတ်တို့၏၊ ဝါ-ပ်ကပ်အားဖြင့်၊အဥအာဒေသာ-အ,ဥ အပြုတို့သည်ရင်း (တိကိုအ, အန္တိကို ဥဟု အစဉ်အတိုင်းပြု)၊ ဗြူဿ-ဗြူဓာတ်၏၊ အဟာဒေသောစ-အဟ အပြုသည်ရင်း (ဟောတိ)၊ အာဟ-ဆို၏၊ အာဟု-ဆိုကုန်၏။ ဗြူသိ-၏ ဗြူထ-နှ်၏၊ ဗြူမိ၊ ဗြူမ ဗြူတော, ဗြုဝန္တော, ဗြူသေ, ဗြူဝှေ၊ ဗြူဝေ, ဗြူမှေ။ [ဗျဉ်းနှောင်းရာ၌ “ဥဝ”မပြုဘဲချည်း ရုပ်စဉ်သည်။]

ဗြူတု-ဆိုလော၊ ဗြုဝန္တု-ဆိုကုန်လော၊ ဗြူဟိ၊ ပေ၊ ဗြုဝန္တံ။ [ပဌမိတုဝိဘတ်ဖြင့် “ဗြဝိတု”ရုပ်ကိုလည်း ပြု၍ “ဘဝံ ဂေါတမော ဗြဝိတု”ဟူသော အမဋ္ဌသုတ်ပါဠိကို သာဓကပြုလျက် သဒ္ဒနီတိမိန့်၏၊ထိုပါဠိ၌“ဗြူတု-ဗြဝိတု” ဟု ပါ၌ ၂ ထွေပင်ရှိသည်၊ ဗြဝိတု၌ “ဗြူတော ဤ”ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့်(ဤ)လော၊] ဗြုဝေ, ဗြုဝေယျ-ဆိုရာ၏၊ ပေ၊ ဗြုဝေါံ-ဆိုကုန်ရာ၏။ [သရဝိဘတ် နှောင်းသောကြောင့် စျလာနမိ ယုဝါဖြင့် “ဥဝ” ချည်းပြု၊] အဗြု ဝါ-ဆိုပြီ၊ အဗြုဝူ-နှ်ပြီ။ [ဟိယျတ္တနီ။]

ပရောက္ခာယံ-၌၊ ဗြူဘူန မှာဟဘူဝါ ပရောက္ခာယံတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဗြူဓာတုဿ-၏၊ အာဟအာဒေသော-ပြု၊ သရလောပါဒိ၊ သုပိနေ-အိပ်မက်၌၊

အာဟ ကိရ-ဆိုမိသတဲ့၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ပေါရာဏာ-ရှေးဆရာတို့သည်၊ အာဂု-ဆိုကုန်ပြီ၊ အာဟံသု၀ါ-အာဟံသု ဟုလည်းရှိ၏။ [ဗြူ။ကို အာဟ ပြုပြီး နောက် ဥကို သုတ်ကြီးဖြင့် အံသုပြု၊ မောဂ္ဂလ္လာန်ဠီကား ဥုံဝိဘတ်အရာ၌သာ "အာဟံသု" ရုပ်ကိုပြသည်၊] ဣစ္စာဒိ၊ အဇ္ဇတနိယံ-၌၊ အဗြဝိ, အဗြု၀ိ-ဆိုပြီ၊ အဗြဝုံ-နှ်ပြီ၊ ဗြဝိသတိ·လတံ့၊ အဗြဝိဿ-ဆိုရာပြီ၊ ဣစ္စာဒိ။ [သို၌ "အဗြု၀ိ, အဗြု၀ိ" ဟုဂုင်း "ဗြု၀ိဿကိ, အဗြု၀ိဿ" ဟုဂုင်းရှိ၏။]

ဟန=ဟိ• သဘဂတိသု-သတ်ဖြတ်ညှဉ်းဆဲခြင်း, ဂတိအနက်တို့၌....၏၊ တိမှ့-တိ ဝိဘတ်ကြောင့်၊ ကွစိ-၌၊ အပစ္စယ လောပေါ-ချေ။ [ဓာတ္ဌန်(နှ်)ကို တိသို့ ကပ်၊] ဟန္တိ, ဟနတိ-သတ်၏၊ ဟနန္တိ-နှ်၏၊ ပေ၊ ဟနာမ၊ ကမ္မေ-၌၊ တဿစ၀ဂ္ဂ ဣစ္စာဒိနာ-ဖြင့် ဥတ်-ဥ အဖြစ်သည်ဂုင်း၊ ဒ္ဒိတ္တဥ-ဂုင်း(ဟောတိ)၊ ဟညတေ-သတ်အပ်၏၊ ဟညန္တေ, ဟညရေ၊ ဟညတိ, ဟညန္တိ၊ ဟနတု-သတ်လော၊ ပေ၊ ဟဉ်နေယျ-ရာ၏။

(၅၀၂) ဟနဿာတိ ဝတ္တတေ၊....

ဝဓေ ဝါ သဗ္ဗတ္ထ။ ။သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံကုန်သော၊ ဝိဘတ္တိပစ္စယေသု-တို့ကြောင့်။ [သိဟိုင်္ဂမူ၌ "စ"မပါ၊] ဟနဣတိ ဘေဿ ဓာတုဿ, ဝမာဒေသော-ဝဓ အပြုသည်၊ ဝါ-စ္ဒ၊ ဟောတိ။ ဝဝတ္ထိတ၊ ပေ၊ ဝါသဒ္ဒေါ၊ ဝဓေတိ - သတ်၏၊ ဝဓိယတိ - သတ်အပ်၏၊ ဝဓေတု - စေလော၊ ဝဓီယတု-သတ်အပ်စေလော၊ ဝဓေယျ-၏။ [ဝဓေတိမှစ၍ ဝဓေယျ တိုင်အောင် မြန်မာမူ၌ ကျ၏၊] အဝဓိ-ပြီ၊ အဝဓိ•သု-နှ်ပြီ အဟဉ်နိ, အဟနိ•သု၊ ဝဓိဿတိ,

---

ကမ္မရုဝ်နှင့် ပဗျာဟာသိစသည်။ ။ဤဗြူဓာတ်ဖြင့်ကမ္မရုပ်ကိုမပြကြ၊ အကယ်၍ ရှိစေလိုလျှင်"ဗြူယတိ"စသည်ဖြင့်ရှိနိုင်သည်၊ ပ-ဝိ-အာ စသော ဥပသာရ ရှေးရှိရာ၌ အဇ္ဇတနိုင်ကြောင့် (သ)လာ, ဗြူကိုအာဟာပြု၍ "ပဗျာဟာသိ-ကျယ်စွာဆိုပြီ၊ပယိရုဒါ ဟာသိ-ပို့ချပြီ"ဟု သဒ္ဒနိတိ ဆို၏၊ သဒ္ဒသဂ်ဟဋ္ဌကား ဟရဓာတ်မှ ရချေ, ဒီဃ ပြု၍ "ပဗျာဟာသိ"စသည်ဖြစ်၏–ဟု ဆိုသတတ်။

(၅၀၂) သဗ္ဗတ္ထ—ဝိဘတ်နှောင်းရာ၌"ဝဓေတိ"စသည်ဂုင်း, ပစ္ဆည်းနှောင်းရာ၌ "ဂမိတမ့်, ဝမိတွာ"စသည်ဂုင်း ရှိသောကြောင့် "သဗ္ဗတ္ထ ဝိဘတ္တိပစ္စယေသု"ဟု မိန့်သည်၊ သို့သော် ဝါသဒ္ဒါ၏သတ်မှတ်ချက်ကြောင့် "ပဋိဟန်ဓိ-ပဋိဓေယော-သံဓေယော" စသည်၌ အသန္တ၀ိဓိ၊ ဝဓေတိ, ဟနတိ စသည်၌ အနိစ္စ၀ိဓိတည်း၊ ထိုတွင် ဝဓေတိ စသည်၌ အပစ္ဆည်းကို ဓ ဖြူသည်၊ ဓ မပြုဘဲ"ဝဓတိ"ရုပ်ကိုလည်း သဒ္ဒနိတိ ပြ၏။

ဟနိ်ဿတိ၊ ခါဒေ-ခပြုရာ၌၊ ပဋိဟန်ါမိ-ပယ်ဖျောက်အံ့၊ ပဋိ ဟနိဿာမိ-ပယ်ဖျောက်အံ့၊ အဓိဿ, ဟနိဿ-သတ်ရာပြီ၊ ဣစ္စာဒ်....ဟူဝါဒယော-ဟူဝါဒိဓာတ်တို့သည်၊ (နိဋ္ဌိတာ-ပြီးကုန်ပြီ။)

ဇဟောတျောဒိ ဘူဝါဒိဂိုဏ်း

(၅၀၃) ပဒုမံ ဒါနာ.ဒန ဟတျပ္ပဒါနေသု-ပေးလှူခြင်း, စာ.ခြင်း, ယဇ်စာပေးခြင်းတို့၌.... ၏၊ တျာဒျုပ္ပတ္တိ-သက်၊ အပစ္စယောစ-လည်း သက်၊ ကွစာဒိဝဏ္ဏာန၊ပေ၊ဒ္ဒိဟာဝေါတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဒ္ဒိတ္တံ-လာ၊ ပုဗ္ဗောဗ္ဘာသော တိ၊ သုတ်ဖြင့်၊ အဗ္ဘာသသညာ-အဗ္ဘာသမှည့်၊ အဗ္ဘာဓသတိ ပတ္တတေ။

ဟဿ ဇော။ ။အဗ္ဘာသေ ပတ္တမာနဿ, ဟာဘာရဿ = ဟ အက္ခရာ၏၊ ဇော-ဇအပြုသည်၊ ဟောတိ၊ လောပဥ္စတ္တ မကာရောတိ-သုတ်ဖြင့်-အပစ္စယလောပေါ-ချေ၊ ဝုဒ္ဓိ-ပြု၊ ဇုဟောတိ-ပေးလှူ၏။

ခါဒေသေ ပဋိဟန်ါမိ–"ပတိပုဗ္ဗ ဟန, သာမိ"ကရဿသပစ္စယဿ ကာဟောသုတ်၌ သပစ္စယ သဒ္ဒါပိုဖြင့် "ဝစ မုစ ဘုဇာဒိတော သဿ ခါဒေသော"ဟူရာဝယ်ထို ဘုဇာဒိ၌ အာဒိဖြင့် ဟနဓာတ်ကိုပါယူ၍ သ.ကို ခပြု၊ ထိုနောက် ကွစိဓာတု သုတ်ဖြင့် ဟနု၏အဆုံး(နှ)ကို နိဂ္ဂဟိတ် ပြု(ပတိ ဟံခါမိ), နိဂ္ဂဟိတ်ကို ဝဂ္ဂန္တပြု, ကွစိ ပဋိပတိဿဖြင့် ပတိကိုလည်း ပဋိ ပြု၍ "ပဋိဟန်ါမိ"ပြီး၏၊ "ဤတိ ပုရာဏာ ဓဝဒနံ ပဋိဟန်ါမိ"ပုံစံ၊ ဤပါဠိကို ထောက်၍ သဒ္ဒနီတိ၌ "ပဋိဟန်ါတိ, ပဋိဟန်ဿိ"စသည်ဖြင့် ဘဝိဿန္တိ ဝိဘတ် အားလုံးကိုလည်း ပြထားသည်၊မောဂ္ဂလ္လာန်၌ကား သ.ကို ဆလည်းပြု၍ "ဟဉ္စာမိ–ညှဉ်းဆဲအံ့"စသော ရုပ်ကိုပြ၏၊ "အန္ဓီဘူတမှိ လောကသ္မိံ, အဟညိ အမတဒုန္ဒုဘိ"ဟူသော ဒုဝိနည်းမဟာဝါဒ်၌လည်း "အဟညိ"ဟု အတိတ် မရှိရ, 'အာ ပုဗ္ဗ ဟန, သံ"၌ သ.ကို ဆ ပြု, နကို နိဂ္ဂဟိတ်ပြု၍ "အာဟဉ်္ဆံ-တီးခတ်ပေအံ့"ဟု ရှိသင့်ကြောင်းကို ထိုနိဿယသစ်၌ ဆုံးဖြတ်တော်မူသည်။

[ဆောင်] ပတိ+ဟန, တည်ပြီးလျှင်, ကရဿ ကာ, သ ပစ္စယာဖြင့်, သာမိ သ ချသ်း, ခ ပြုပြီးသော်, သုတ်ကြိုး ကွစိ, ဓာတုဝိဓကြောင့်, နဏ် ဗိန္ဒု, ဖြစ်မှု တဘန်, ဝဂ္ဂန် ဆက်ဘိ, ပတိဟန်ါ,မိပြီးချာဟသ်း၊ တဖြာ ဟန, အာပုဗ္ဗမှု, သံမှ သကို, ဆ ပြု ဆို၍, ထို့လို ဆက်ပြန်, အာဟဉ်္ဆံ, ပုံစံ ပြီးသတဲ့။

ဟူဝါဒယော––"ဟူဝါဒယော"ဟု သိဟိုင်္ဂမှုန်၏၊ တုဒါဒိဓာတ်နောင်"ဟူ, ဘူ=သတ္တာယံ"ဟု စချိခဲ့သော ဝုဒ္ဓိပြုရာ ဟူဝါဒိဓာတ်များသည် ဤတွင်ပြီးပြီ–ဟူလို၊ ဘူဝါဒယော-ဟု မြန်မာမှုန်သည်ကားဘူဝါဒိဂိုဏ်း မကုန်သေးသောကြောင့်မကောင်း။

(၅၀၄) လောပါဘာဓေ-အပစ္စည်း မကျေရာ၌၊ စျလာနံတိ သရေတိစ ဝတ္တမာနေန-သော်။

ယဝကာဂရာ စ။ ။ပရေ သရေ၊ စျလသဲညာနံ, ဂ္ဂဝဏ္ဏာ ဝဏ္ဏာနံ-တို့၏၊ ယကာရ ဝကာရာဒေသာ-အစဉ်အတိုင်း ယ အပြု, ဝ အပြုတို့သည်၊ ဟောန္တိ၊ ဂ္ဂတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ အပဒန္တဿ-ပုဒ်အဆုံး မဟုတ်သော - ဥကာရဿ-ဥ အက္ခရာ၏၊ ဝကာရော-ဝပြု။ ["စက္ခု+အာပါတံ"ကဲ့သို့ ပုဒ်အဆုံးဖြစ်လျှင် သန္ဓိစပ်သော် အရာဖြစ်သောကြောင့် ဝမော ဒုဒန္တာနံသုတ်ဖြင့် ဝပြုရကား ဤသုတ်က ပဒန္တ(ပုဒ်အဆုံး)မဟုတ်သော ဥကိုသာ ဝ ပြုသည်-ဟူလို။] ဇုဟ္မတိ-ပေးလှူ၏။ [ၦင်းနောက်၌"ဇုဟောတိ"ဟု သိမူ၌ တွေ့ရ၏၊ ဤရုပ်ကို ရှေ့၌ ဆိုခဲ့ပြီဖြစ်၍ ဟန့်ဝကို သုတ်ကြိုးဖြင့် ရှေနောက် ပြန်ထား-သော "ဇုဝဟတိ"ဖြစ်ကောင်းဖြစ်လိမ့်မည်၊] ဇုဟ္မန္တိ,ဇုဟောန္တိ-ပေးလှူကုန်၏၊ ဇုဟောသိ, ဇုဟ္မသိ-၏၊ ဇုဟောထ, ဇုဟ္မထ-နှ၏၊ ဇုဟောမိ-၏၊ ဇုဟ္မာမိ-၏၊ ဇုဟောမ,ဇုဟ္မာမ-နှ၏။ [ဇုဟ္မသိ-စသည် မြန်မာမူ၌ မတွေ့, သိမူ၌ ပါသည်။]

ကမ္မေ-၌၊ ကုစိဓာတုတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဒီဃော-ဒီဃပြု၊ ဟူယတေ-ပေးလှူအပ်၏၊ ပေ၊ ဟူယန္တိ၊ တထာ—ပါး၊ ဇုဟောတု-လော၊ ဇုဟောန္တု,ဇုဟ္မန္တု ဝါ၊ ဇုဟေ,ဇုဟေယျ-ရာ၏၊ဇုဟေယျုံ၊ အဇုဟဝိ-ပြီ၊ အဇုဟဝုံ၊ အဇုဟောသိ-ပြီ။ [သတ္တမဇ္ဇတနိမ့် ယောဂ ဝိဘာဂဖြင့်(သိ)လော၊] အဇုဟောသုံ-နှံပြီ၊ အဂ္ဂိ-မီးကို၊ အဟူယိတ္ထ-အစောပေးအပ်ပြီ၊ ဝါ-ပူဇော်အပ်ပြီ။ ["အဇုဟိယိတ္ထ"ဟု မြန်မာမူရှိသည်ကား"ဟူယတေ"ဟု ပြခဲ့သောရုပ်နှင့် မညီ၊] ဇုဟိဿတိ-လတ္တံ၊ ၊ပေ၊ ဇုဟောဿန္တိဝါ၊ အဇုဟိဿ - ပေးလှူရာပြီ၊ အဇုဟိဿံသု - နှံရာပြီ။ ["အဇုဟိသံ"ဟုရှိသည်ကား နေရာမဟုတ်၊] ဣစ္စာဒိ-တည်း၊

(၅၀၅) ဟာ = စာဂေ စွန့်ခြင်း၌ ...၏၊ ပုရေ ဝိယ - ရှေး၌ကဲ့သို့ (ဇုဟောတိ၌ကဲ့သို့)၊ ဒေဘာဝ ဇာဒေသ အပစ္စယလောပါ - ဒေဘော်, ဇဲအပြု, အပစ္စည်းချေခြင်းတို့သည် (ဟောန္တိ)၊ အဗ္ဘာသေတိ ဝတ္တာတေ။

ရဿော။ ။အဗ္ဘာသေ၊ ပေ၊ ရဿော ဟောတိ၊ ဇဟာတိ-စွန့်၏၊ ပေ၊ ဇဟာမ၊ ကမ္မေ-၌၊ ယမ့်၊ ပေ၊ မိတိ - သုတ်ဖြင့်၊ ဓာတ္ဝန္တဿ - ဓာတ္ဝန်အာ၏၊ ဤကာရော-ဤပြု၊ ဟိယတေ-စွန့်အပ်၏၊ ပေ၊ ဇဟေယျုံ-ဟိယေထ,

ဟီယေယျု - စွန့်အပ်ရာ၏၊ အဇဟာသိ - စွန့်ပြီ၊ ပေ၊ အဇဟာသုံ-နှ်ပြီ၊ ပဇဟိံသု, ပဇဟံသု, ပဇဟုံ-နှ်ပြီ၊ ကမ္မေ-ဌ်၊ ပဇဟီယိဇ္ဇ, ပဇဟီယိ-စွန့်အပ်ပြီ၊ ဇဟိဿတိ-လတ်၊ ဇဟိဿန္တိ။ [ပဇဟိဿတိ ဟု ပပုဇ္ဇ ဟာဓာတ်လည်းရှိ၏၊] ဟီယိဿတိ - စွန့်အပ်လတ်၊ ဟီယိဿန္တိ၊ ပဇဟိဿ-စွန့်ရာပြီ၊ ပဇဟိဿံသု ဣစ္စာဒိ။

(၅၀၆) ဒါ=ဒါနေ-ပေးခြင်း (လှူခြင်း)ဌ်....၏၊ တျာဒျုပ္ပတ္တိ-သက်၊ ဒေဘာဝ ရဿတ္တာနိ-ဒေဘော် ရဿ အဖြစ်တို့သည်ရင်း၊ အပစ္စယ လောပေါ-သည်ရင်း (ဟောန္တိ)၊ ဒဒါတိ-ပေး၏၊ ပေ၊ ဒဒါမ၊ ဒိတ္တာဘာဝေ-ဒေဘော် မဖြစ်ရာဌ်၊ [ဌင်းနောက် "မဏ္ဍူက ဂတိယာ ဝါတိ ဝတ္တဗ္ဗေ" ဟု မြန်မာမူရှိ၏, သီမူဌ် မရှိ။]

ဒါ ဓာတုဿ ဒဇ္ဈံ ဝါ။ ။[မြန်မာမူဌ် "ဝါ" မှာ, "ဝဒဿဝဇ္ဈံ" သုတ်၏ ဋီကာဌ် "ဒါဓာတုဿ ဒဇ္ဈံ ဝါတိ ဣတော ဝါတိ ဝတ္တဗ္ဗေ" ဟု ဖွင့်ခဲ့သောကြောင့် ဝါ ပါမှ ဋီကာနှင့် ညီမည်၊ ထို့ကြောင့်လည်း "မဏ္ဍူက ဂတိယာ ဝါတိ ဝတ္တဗ္ဗေ" ဟု သမ်မူဌ် မပါဘဲရှိရသည်၊] ဒါဣတိ ဓာတုဿ (သီမူဌ် "သပ္ပဿဲ" ဟု ပါသေး၏၊) ဒဇ္ဈာ ဒေသော, ဝါ-စွာ၊ ဟောတိ၊ ဝဝတ္ထိတာ၊ ပေ၊ ဝါ သဒ္ဒေါ၊ အပစ္စယလောပေါ-အပစ်ဉ်းကို ခေျ၊ ဒဇ္ဈတိ - ပေး၏၊ ပေ၊ ဒဇ္ဈာမ၊ ဒဇ္ဈဒေသော.ဘာဝေ - ဒဇ္ဈအပြု မဖြစ်ရာဌ်၊ လောပဥ္ဉတ္တာ မကာရော်တိ-ဖြင့်၊ အပစ္စယဲဿ-၏၊ ကောရော-ပြု၊ ဒါနံ-အလှူကို၊ ဒေတိ-ပေး၏၊ ပေ၊ ဒေထ။

(၅၀၇) ဝါတိ ဝတ္တဗ္ဗေ။

ဒါဒန္တဿံ ပိမေသု။ ။ပေ့ရသူ, မိမက္ကတိ - မိ, မ ဟူကုန်သော။ ဒေတေသု - ဤ ဝိဘတ်တို့ကြောင့်၊ ဒါ၊ ပေ၊ ဟောတိ၊ နိဂ္ဂဟီဘဿ - ၏၊ ဝဂ္ဂန္တတ်-ဝဂ္ဂန္တပြု၊ ဒမ်ဳ-ပေး၏၊ ဒမ္မ-နှ်၏၊ ဒေမိ, ဒေမ၊ ကမ္မေ-ဌ်၊ ယမ်ဳ ဒါဓာ ဣစ္စာဒိနာ-ယမ်ဳဒါဓာ အစရှိသော သုတ်ဖြင့်၊ ဤကာရော-ပြု၊ ဒီယတေ= ပေးအပ်၏၊ ပေ၊ ဒီယန္တိ၊ ဒီယျတေ-၏၊ ဒီယျန္တေ--နှ်၏၊ ဒီယျတိ, ဒီယျန္တိဝါ-လည်းရှိ၏၊ ဣစ္စာဒိ၊ [ယဒ္ဓေဘော် လာသော်လည်း ယမ်ဳ ဒါဓာ သုတ်က နိစ္စဝိဓိ ဖြစ်သောကြောင့် "ဒိ" ဟု ဒီဃချည်းရှိရမည်။]

ဒဒါတု-ပေးလော၊ ပေ၊ ဒဒါမသော၊ ဒဇ္ဈတု-ပေးလော၊ ဒဇ္ဈန္တု ဣစ္စာဒိ၊ ဒေတု - ပေးလော၊ ပေ၊ ဒေမ၊ ကမ္မေ, ဒီယတံ - ပေးအပ်လော၊ ဒီယန္တံ,

ဒီယဲတု ဒီယန္တု။ [ဒီယျံတံ ဟု ဒွေဘော်နှင့် မြန်မာမူရှိ၏၊ ဝတ္တမာန်၌ "ဒီယဲတေ"ဟု စခဲ့သောကြောင့် "ဒီယတံ"ဟု ဒွေဘော်မပါသော သီမူက ရွေးနောက် ညှိသည်၊] သတ္တမိယံ-၌၊ ဒဒေယျ-ပေးရာ၏ ၊ပေ၊ ဒဇ္ဇေ ဒဇ္ဇေယျ-ပေးရာ၏၊ ကုစိဓာတုတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ယျဿ-ယျ ဝိဘတ်၏၊ အာတ္တဉ္ဇ-အာလည်း ပြု၊ ဒဇ္ဇာ - ပေးရာ၏ ၊ပေ၊ ဒဇ္ဇံ - ပေးရာ၏၊ ယျာမိဿ-၏၊ အမာဒေသော စ-အံလည်း ပြု၊ [ကုစိဓာတုဖြင့် ယျာမိ ဝိဘတ်ကို အံပြု၍ "ဒဇ္ဇံ"ပြီး၏၊] ဒဇ္ဇေယျာမိ, ဒဇ္ဇေယျာမ၊ ဒ္ဝိတ္တာဘာဝေ-ဒွေဘော်မဖြစ်ရာ၌၊ [ဒါဒါ-ဟု ဒွေဘော်မပြုရာ၌၊] ဒေယျ-ပေးရာ၏ ၊ပေ၊ ဒေယျာထ၊ ဒီယေထ, ဒီယေယျ-ပေးအပ်ရာ၏။

ဟိယျတ္တနိယံ-၌။ အဒဒါ-ပေးပြီ၊ အဒဒူ (အဒဒုံ-လည်းရှိ) ၊ပေ၊ အဒဒမှ၊ အဒဒတ္ထ (အာကို တ္ထပြု)--ပေးပြီ၊ အဒဒမှသေ- ပေးကုန်ပြီ။ ["ဥု-သေ-ဝုံ-ဂ္ဂ•" ဝိဘတ်များ၏ ရုပ်ကို ပေယျာလ အနေဿားဖြင့် မြုပ်ထားဟန် တူသည်၊] ကမ္မေ-၌၊ အဒီယိတ္ထ-ပေးအပ်ပြီ။

အဇ္ဇတနိမှိ-၌၊ အဒဒိ-ပေးပြီ၊ အဒဒိ•သု, အဒဒုံ-နှင့်ပြီ၊ အဒဇ္ဇိ-ပေးပြီ၊ အဒဇ္ဇိ•သု[ဒဇ္ဇပြုရာ ရုပ်တည်း၊] အဒါသိ-ပေးပြီ၊ အဒါသုံ-နှင့်ပြီ။ [သလာရာ ရုပ်တည်း၊] အဒါသိ, အဒေါ-ပေးပြီ၊ [သြကို ဏပြု၊] အဒိတ္ထ-နှင့်ပြီ၊ အဒါသိ•-ပေးပြီ၊ အဒါသိမှ, အဒါမှ-ပေးကုန်ပြီ၊ [မြန်မာမူ၌ "ဒါ"ဟု မရှိ "အဒမှ"ဟု ရသပြုလျက်ရှိသည်၊] ဒါနုံ-ကို အဒါ-ပေးပြီ၊ အတ္တနောပုဒ် အာဝိဘတ်၊ အချို့စာ၌ "အဒဒါ"ဟု ပါဠိပျက်၏၊ "အဒါ+ဒါနုံ"ဟု ရှိစေ၊ [ကမ္မေ-၌၊ အဒီယိတ္ထ အဒီယျိ-ပေးအပ်ပြီ။]

ဘဝိဿန္တိယံ-၌၊ ဣကာရာဂမော-ဣလာ၊ သရလောပါဒိ၊ ဒဒိဿတိ-ပေးလတံ့ ၊ပေ၊ ဒဇ္ဇိဿန္တိ၊ ရဿတ္တံ-ရဿပြု၊ (ကုစိဓာတုဖြင့် ဒါကို ရဿပြုလျှင်) ဒဿတိ-ပေးလတံ့ ၊ပေ၊ ဒဿတော-ပေးလတံ့၊ ဒီယိဿတော ဒီယိဿတိ - ပေးအပ်လတံ့၊ ကာလာတိပတ္တိယံ-၌၊ အဒဒိဿ, အဒဇ္ဇိဿ, အဒဇ္ဇိဿာ (သီမူ၌ "အဒဿ, အဒဿာ" လည်း ပါသေး၏)- ပေးရာပြီ၊ အဒဿံသု-နှင့်ရာပြီ၊ အဒီယိဿထ, အဒီယိဿ-ပေးအပ်ရာပြီ၊ ဣစ္စာဒိ။

သတ္တမိယံ—ဤသတ္တမိဖြင့် "ဒဇ္ဇံ—ဒဇ္ဇံ" ဟု ရုပ်ထူးကို ပြ၏။ ထိုတွင် ဒဇ္ဇံ၌ ယျံဝိဘတ်၏ ပုံစံလည်း ဖြစ်နိုင်၏၊ "ဒဇ္ဇာသိ အာဘာယံ မမ"၌ ယျာသိမှ်ယျကို သုတ်ကြီးဖြင့် ချေ "ဒဇ္ဇာမိ ဒကရဏ္ဍိနော"၌ ယျာမိမှ ယျကို ဇချ-ဟု မောဂ္ဂလ္လာန်နိဿယသစ်၌

ဓာ=ဓာရဏော-ဆောင်ခြင်း၌....၏၊ ပုရေဝိယ-ဖျား၌ ကဲ့သို့ (ဒုါဓာတ် ကဲ့သို့)၊ ဝိဘတ္တျုပ္ပတ္တိ - သက်ခြင်းသည်၎င်း၊ ဒိုတ္တရဿတ္တာနိ - တို့သည်၎င်း၊ အာပစ္စယလောပေ ါစ-၎င်း (ဖောတိ)၊ ဒုကိယစတုတ္ထာနံ ပဥမ တတိယာ

ပြတော်မူသည်၊သဒ္ဒနိတ်၌ကား "ဒဇ္ဇုံ(ယျုံ)ဒဇ္ဇာသိ ဒဇ္ဇာထဒဇ္ဇာမိ ဒဇ္ဇာမ ဒဇ္ဇာဝ့ါ (ယျောဝ့ါ) ဒဇ္ဇံ(ယျံ)" ရုပ်တို့ကိုလည်း ပြထားသည်။

ဓာ=ဓာရဏော—၌ ဓာဓာတ်သည် ဆောင်ခြင်း အနက်သာ မက,ဒါန-ပေးခြင်း, ပေါသန-မွေးမြူခြင်း,နိ ရှေးရှိလျှင် မြဲပြန်သွင်းထားခြင်း အနက်ရှိ၏၊ နိဓေတိ နိဒဟတိ-မြုပ်၏၊ (သွင်းထား၏)၊ နိ ရှေးမရှိဘဲလည်း ထပန အနက်ကိုဟောသေး၏။ [ဤဓကစ္စော ပါပဘိက္ခုတထာဂဟပုဓေဒိတံ ဓမ္မပိနယံ ပဂိယာပုဏိတ္ထာဒေတ္ဗ့ုနော(မိမိဉစ္စော, မိမိ သိအပ်သော ဟရား ဟူ၍) ဒဟတိ-ထား၏၊] ဝိ ရှေးရှိလျှင် ပြုစီရင်ခြင်း အနက်ရှိ၏။ [ဝိဒဓာတိ-စီရင်၏၊ ပိမိ-စီရင် (စီမံ) ခြင်း၊] ဒါ၁ ဓရှေးရှိလျှင် အာရောပန-တင်ထားခြင်းအနက်ရှိ၏။ [သမ္မာအာဒဓာတိ သပ္ပယုတ္တစေမ္မဟိသမာဓိ၊ "အာဒဓာတိ-တင်ထား၏"ဟု ဆိုလိုသတတဲ့၊ "အာဒဓာတိ - ထား၏"ဟု ထပန အနက်ကို သာ၍ သုံးကြ၊သည်။

အဘိ ရှေးရှိမူ ဘာသန-ပြောခြင်း ဖောခြင်း အနက်ရှိ၏။ [အဘိဓာန-ဟောတတ်သော အမည်၊ အဘိဓေယျ--ဖောအပ်သော ဒအနက်၊ အဘိမိယတော-ဆိုအပ်၏၊] သံ ရှေးရှိလျှင် ယုံကြည်ခြင်း (သဒ္ဓါ), စပ်ခြင်း (သန္ဒိ) အနက်လည်း ရှိ၏၊ အပိ ရှေးရှိမူ အစ္ဆာဒန (ပိတ်ဖုံးခြင်း)အနက်ရှိ၏၊ ပရိ ရှေးရှိရာ၌ နိဝါသန-ဝတ်ရုံခြင်း အနက်ရှိ၏၊ [ဝတ္ထံပရိဒဟတိ၊] အဝ ရှေးရှိမူ သဝန-နားထောင်ခြင်း အနက်ရှိ၏၊ ["သောတာဝဓာနံ-နားထောင်ခြင်း" ဤ၌ "သောတ-နားကို+အဝဓာနံ-သက်ဝင်အောင်ထားခြင်း" ဟုကြ၊လျှင်ထပနအနက်ပင်ဖြစ်သင့်၏၊] အန္တရသဒ္ဒါရှေးရှိမူ အဒဿန မမြင်ရခြင်း၊ ကွယ်ပျောက်ခြင်း အနက်ရှိ၏။ [အန္တရဓာနံ--ကွယ်ခြင်း၊အန္တရဟိတော-ကွယ်သည်၊ အန္တရဓာယတိ - ကွယ်၏၊ ဤအနက်ကား ဒိဝါဒိဂိုဏ်းနှင့်သာဆိုင်၏၊ ဆရာတို့ကား စုရာဒိ-ဟု မိန့်သည်၊ အန္တရဓာပေတိ၌ကား ဓာ ဓာတ်နောင်ကာပေ ပစ္စည်းသက်၍ "ကွယ်ပျောက်စေ၏"ဟု အနက်ပေး] ပ ရှေးရှိလျှင် ပဓာန-အားထုတ်ခြင်း အနက်ရှိ၏၊အနု, ဝိ ရှေးရှိလျှင် အနုကရဏ-အတုပြုခြင်း အနက်ရှိ၏၊ [ဟသေ်ဝါနုဝိဓိယတိ-ထိုသူ၏အတုပြု၏၊] သု ရှေးရှိရာ၌ တိတ္တ-တင်းတိမ်ခြင်း (ဝခြင်း) အနက်ရှိ၏၊ [သုဟိတော-တင်းတိမ်သည် ဝသည်၊] ဤသို့လျှင် ဉသာရနိပါတ် ရှေးရှိရာ၌ ဓာ ဓာတ်၏အနက်ကို ကျမ်းဂန်တို့၌ များစွာတွေ့ရသည်။

ဓာ ဓာရဒါနပေါသမ်ဿိ, နိတု သ္မာသေ ဝိ+ကရဏော၊
အာ+အာရောပေ-ဘိဘာသေစ, သံ+သဒ္ဓဟနသန္ဒိသု၊
အပိ+အစ္ဆာဒနေ စာပိ, ပရိပုဗ္ဗော နိဝါသနေ၊
အဝ ပုဗ္ဗောသဝနေ စေဝ, အန္တရော(ဒိ)အဒဿနေ၊
ပပုဗ္ဗော ပဓာနေ-အနု, ဝိပုဗ္ဗော နုဝိကရဏော၊
သု ပုဗ္ဗော တိတ္တာဒ္ဓေစာတိ, အနေကတ္ထေသု ဒိဿတိ။

တိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဓကံ:ရဿ-ဓအကွရာ၏၊ ဒကာရော-ဒပြု၊ ဒဓာတ်-ဆောင်၏၊ ဒဓန္တိ-နှ်၏၊ အပိပုဗ္ဗော-အပိရှေးရှိမူ၊ တဿ-ထိုအပိ၏၊ တေသုဝုဒ္ဓိတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ အကာရလောပေါ-အကိုချေ၊ ကွစိဓာတွာဒိနာ-ဖြင့်။ [ဥပသာရ ပရဿ-အပိဥပသာရ၏ နောက်ဖြစ်သော၊ ဒဓာတိဿ-ဓာဓာတ်၏ (ဤပုဒ်များ မြန်မာမူ၌မပါ။)] ဓကာရဿ-ဓအကွရာ၏၊ ဟကာရော-ဟပြု၊ ရဿတ္တဥ္စ-လည်းပြု၊ ဒုဂဲံ-တံခါးကို၊ ပိဒဟတိ-ပိတ်၏၊ ပိဒဟန္တိ၊ ဒုတ္တာဘာဝေ-၌၊ နိဓိ-ရွှေအိုးကို၊ နိဓေတိ-သိုမှီး၏၊ ဝါ-မြုပ်ထား၏၊ နိဓေန္တိ။

ကမ္မေ, ဓိယတေ ဓိယတိ-အောင်အပ်၏။ [ယမှိဒါဓာသုတ်ဖြင့် အာကို ဤပြု၊] ဓိယန္တိ-နှံ၏၊ ပိဓိယတိ-ပိတ်အပ်၏၊ ပိဓိယဲန္တိ-နှ်၏၊ တထာ, ဒဓာတု-ဆောင်လော၊ ပိဒဟတု-ပိတ်လော၊ နိဓေတု-သိုမှီးလော၊ နိဓေန္တု၊ ဒဓေ, ဒဓေယျ-ဆောင်ရာ၏၊ ပိဒဟေ, ပိဒဟေယျ-ပိတ်ရာ၏၊ နိဓေ, နိဓေယျ-သိုမှီးရာ၏၊ ဒဓာသိ-ဆောင်ပြီ၊ [အဇ္ဇတနီရုပ်] ပိဒဟိ-ပိတ်ပြီ၊ ဓဿတိ-ဆောင်လတံ့၊ [အာကို ရဿပြု] ပိဒဟိဿတိ-ပိတ်လတံ့၊ ပရိဒဟေဿတိ-ဝတ်ရုံလတံ့၊ [ပရိပုဗ္ဗဓာဓာတ်, ဿတိ၊ ဣလာ၍ ထိုဣကို ကွစိဓာတုဖြင့်ပြု၊] အာဓဿ-ဆောင်ရာပြီ၊ ပိဒဟိဿ-ပိတ်ရာပြီ။ ဣစ္စာဒိ၊ ဇုဟောတျာဒယော-ဇု ဟော တျာ ဒိ ဓာတ် တို့သည် (နိဒ္ဒိဋ္ဌာ)၊ ၎င်းနောက်၌....“အဝုဒ္ဓိကာ ကုဒါဒိစ, ဟုဝါဒိစ တထာပရော၊

ဇုဟောတျာဒိစတုဒ္ဓေဝံ, ဥယျာဘုဝါဒယောဣဓ”

ဟု သိဟိုဠ်မှ ရှိသား၏၊ [အဝုဒ္ဓိကာ-ဝုဒ္ဓိမထင်ရှားသော ဘူဝါဒိဓာတ်တို့၎င်း၊ တုဒါဒိစ-တုဒါဒိဓာတ်တို့၎င်း၊ ဟုဝါဒိစ-ဟုဝါဒိဓာတ်တို့၎င်း၊ တထာ

အပိပုဗ္ဗော၊ ဓေါဓိဒဟတိ—အပိသည် ဓာတ်မဟုတ်, ဥပသာရပုဒ်ဖြစ်၍ ထိုအပိမှအကို ချော၌ ကွစိဓာတုဖြင့်မချေဘဲ တေသုဝုဒ္ဓိသုတ်ကြီးဖြင့်ချရသည်၊ကွစိဓာတုကား ဓာတ် အရာ၌သာ စီရင်သည်၊ ထို့ကြောင့် ဓာတ်နှင့်ဆိုင်ရာ ဓကို ဟပြုမှုနှင့် ဓာ၏ အာ ကို ရဿ ပြုမှုကို ကွစိဓာတုကပင် စီရင်သည်၊ ဒါ၌ အာကိုကား အဇ္ဈာဿ အရာဖြစ်၍ “ရဿော” သုတ်ဖြင့်ပင် ရဿ ပြုနိုင်ပြီ။

[ဆောင်] အပိ+ဓာ+အ, ဖြစ်ပြီးမှဆက်, ဒွေဘော်အဇ္ဈာ, ရဿာလည်းလုပ်, တေသုဝုဒ်ဖြင့်,မရှုပ်ရစေ, အကိုချလော၊ တထွေကွစိ,ဓာတုဝိကား, ဓ၏အတွက်, ဟပြုဆက်သည့်, မှတ်ချက် ပိဒဟ ရှုပ်တွက်ပြ။

ပရော-ထိုမှ တပါးသော၊ ဇုဟောတျာဒိ-ဇုဟောတျာဒိစာတ်ရင်း၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဣဓ-ဤ ကစ္စည်းကျမ်းဌ၌၊ ဘူဝါဒယော-ဘူဝါဒိ စာတ်တို့ကို၊ စတုဒ္ဓါ-၄ ပါး အပြားအားဖြင့်၊ ဥယျာ-သိ ထိုက် ကုန်၏၊] .... ဘူဝါဒိနယော-ဘူဝါဒိ စာတ်တို့ကို သိကြောင်းနည်းသည်၊ သမတ္တာ-ပြီးပြီ။

ရုစာဒိဂိုဏ်း

(၅၀၈) ရုဓ=အာဝရဏော - ပိတ်ဆို့ခြင်းဌ်....၏။ ပုရေဝိယ-ရှေးဘူစသော စာတ်ဌ်ကဲ့သို့၊ စာ တု သ ညာ ဒီမှ်-စာတ်အမည် အစရှိသည်ကို၊ ကတေ-သော်၊ ဝိဘတ္တာပ္ပတ္တိ-ဝိဘတ် သာက်ခြင်းသည် (ဟောတိ)၊ အဣတိ-အဟူသောပုဒ်သည်၊ ဝတ္တဟေ။

ရုစာ၊ ပေ၊ ပုဗ္ဗဥ္ဇ။ ။ဣဒံ-ဤသုတ်သည်၊ စတုပဒံ-၄ ပုဒ်ရှိ၏၊ [ရုစာဒိတော+နိဂ္ဂဟီတံ+ပုဗ္ဗံ+စ" ဟု ၄ ပုဒ်ရှိ၏၊ တံဌ် နိဂ္ဂဟီတ်ချေထားသဖြင့် "နိဂ္ဂဟီတ" ဟု ဖြစ်နေသည်၊] က တ္တာ ရိ-ဌ် (ဝိဟိတေသု - စီရင်အပ်ကုန်သော၊) ဝိဘတ္တိပစ္စယေသု-တို့၌ကြောင့်၊ ရုဓ ဣစ္စေဝ မာဒိတော-ရုဓ အစရှိသော၊ စာတုဂဏတော - စာတ်အပေါင်းမှ (နောက်ဌ်) အပစ္စယော

အဝုဋ္ဌိကာ၊ ပေ၊ ဘူဝါဒယော ဇုစ္စေ—ဤဂါထာသည် မြန်မာမူဌ် မပါသော်လည်း လွန်စွာ အကျိုးများသော ဂါထာဖြစ်၏၊ ရှေးဌ်အဝုဋ္ဌိက ဘူဝါဒိနယော, တုဒါဒိ နယော, ဟူဝါဒယော" ဟု ထိုထိုအဆုံးဌ် နိဂုံးစကားရှိခဲ့၏၊ ဤဌ်လည်း "ဇုဟောတျာဒယော" ဟု ရှိပြန်သည်၊ ကစ္စည်းကျမ်းကိုသာ လေ့လာသူတို့ကား ဘူဝါဒိဂိုဏ်းကိုသာ မှတ်သားဘူး၍ တုဒါဒိ-ဟူဝါဒိ-ဇုဟောတျာဒိဂိုဏ်းတို့ကို မမှတ်သားဘူးချေ။ ထိုတွင် ဟူဝါဒိဂိုဏ်းဟူသည် စုဌ်ဖွဲ့ရသော ဘူဝါဒိဂိုဏ်းပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် စုဌ်မဖွဲ့ရသော-ဖွဲ့သော်လည်း စုဌ် မထင်ရှားသော ဘဝတိ စသည်ကို "အဝုဋ္ဌိကာ" ဟု ဆိုထားသည်၊ ၌ အဝုဋ္ဌိက ဘူဝါဒိဓာတ်, တုဒါဒိဓာတ်, သဝုဋ္ဌိက ဖြစ်သော ဟူဝါဒိဓာတ်, ဇုဟောတျာဒိဓာတ်, ၌ ၄ မျိုးလုံးပင် ဘူဝါဒိတော အ သုတ်ဖြင့် ဝိကရဏ (အ) သက်၍ ရုပ်ပြီးရခြင်းတူသော ကြောင့် ကစ္စည်းကျမ်းဌ် "ဘူဝါဒိဓာတ်" များဟု တပေါင်းထည်း ဆိုထားသည်-ဟူလို။

ကြံဖွယ်။ ။ဘဝတိ စသော ဘူဝါဒိတို့ဌ် ဒွေဘော်လည်း မဖြို, အ ပစ္စည်းလည်း မကြေ, ရုပ်ကား ဓာတ်ရင်းမှ တမျိုးပြောင်း၍ ဘဝတိ စသည်ဖြင့် ဖြစ်သေး၏၊ တုဒါဒိ ဓာတ်တို့ဌ် ဒွေးဘော်လည်း မဖြို, အ ပစ္စည်းလည်း မကြေ, ရုပ်လည်း မပြောင်း၊ [ပစ ဓာတ်လည်း တုဒါဒိနှင့်သာ၍ တော်၏၊ သို့သော် အခြားသဒ္ဒါကျမ်းတို့ဌ်လည်း ဘူဝါဒိဌ် သွင်းသည်။] ဟူဝါဒိဌ် ဒွေဘော် မဖြို, အ ပစ္စည်း ကြေသည်၊ ဇုဟောတျာဒိဌ် ဒွေဘော်လည်း ဖြို, အ ပစ္စည်းလည်း ကြေသည်၊ ဤသို့ ထူးခြားသောကြောင့် ဘူဝါဒိ ၄ မျိုးခွဲထားသည်-ဟု ကြံသင့်သည်။

ဟောတိ၊ နိဂ္ဂဟီတဥ္စ-သည်လည်း၊ တတော-ထို အပစ္စည်းမှ၊ ပုဗ္ဗံ-ရှေသည်၊ ဟုတ္ဝာ-၍၊ အာဂမော - လာသည်၊ ဟောတိ၊ တဥ္စ နိဂ္ဂဟီတံ - ထိုနိဂ္ဂဟိတ်သည်လည်း၊ ပကတိယာ - ပင်ကိုယ်အားဖြင့်၊ သရာနုဂတတ္တာ-ရဿ သရသို့အစဉ်လိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဓာတုသရတော-ဓာတ်၏ သရမှ၊ ပရံ၊ နောက်၌၊ (အာဂမော-လာသည်၊) ဟောတိ၊ စ သဒ္ဒေန-ဖြင့်၊ ဣ ဤ ဧ ဩ ပစ္စယာစ-ဣ,ဤ,ဧ,ဩ ပစ္စည်းတို့သည်လည်း၊ (ဟောန္တိ)၊ နိဂ္ဂဟီတဿ-၏၊ ဝဂ္ဂန္တတ်-ဝဂ်တ်ပြု၊ ဣမ-ဤ ရုပ်၌၊ သံယောဂန္တတ္တာ-သံယုဂ် အဆုံးရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝုဒ္ဓိ-ဝုဒ္ဓိသည်၊ နှ ဟောတိ၊ (ကသ္မာ - အဘယ့်ကြောင့် သံယောဂန္တ ဖြစ်ရသနည်း၊) တဒ္ဓါဂမဿ- ထိုနိဂ္ဂဟီတ် အာဂုံကို၊ တဂ္ဂဟဏေန-ထို သံယောဂန္တ သဒ္ဒါဖြင့်၊ ဂဟဏတော-ယူနိုင်ခြင်း ကြောင့်တည်း၊ ["တဂ္ဂဟဏေန"၌ " ဝါဂ္ဂဟဏေန " ဟု ပါဠိပျက် တွေ့ရသည်၊]

---

(၅၀၈) တဥ္စနိဂ္ဂဟီတံ၊ပေ၊ပရံ ဟောတိ— "ရုဓ်+အ+တိ" ဟု အပစ္စည်းသက်ပြီးသောအခါ နိဂ္ဂဟိတ်ကို ထိုပစ္စည်းမှ ရှေ့၌ လာစေရမည်-ဟု ဆိုသောကြောင့် (မ်)၏ နောက်၌ လာရမည်းသားဟု ယုံမှားဘွယ်ရှိရကား "တဥ္စ၊ပေ၊ဓာတုသရတော ပရံ ဟောတိ" ဟု မိန့်သည်၊ နိဂ္ဂဟိတ် ဟူသည် ပင်ကိုယ် ထုံးစံအားဖြင့် ရဿ သရ၏ နောက်သို့ လိုက်လေ့ရှိ၏၊ (ရဿ သရ နောက်က ပူးကပ်နေရမှ ရှတ်၍ ဖြစ်၏၊) ထို့ကြောင့် အပစ္စည်းမှ ရှေ့၌လာရမည်ဟု ဆိုသော်လည်း (မ်-၌ သရ မရှိရကား) သရရှိသော "ရ"တို့၌အောင် ရှေ့တိုးလျက် "ဉ"ဟူသော ဓာတ်သရ၏ နောက်၌ လာစေ၍ "ရုံ"ဟု ဖြစ်စေရမည်-ဟူလို။

ဣစ သံယော၊ ပေ၊ ဂဟဏတော —"သံယောဂန္တာ" ဟူရာ၌ "ရုန္ဓ" ဟု ဝဂ္ဂန္တ ပြုပြီးမှ "သံယောဂန္တ"ဖြစ်သည်-ဟု မမှတ်ရ၊"ရုံ ဓ"ဟု ပြုခိုက်၌ပင် "သံယောဂန္တ"ဟု ဆိုလိုသည်၊ သို့မှ"တဒ္ဓါဂမဿ"စသော နောက် ဟတ္ထဝါကျနှင့် အဆက်တည့်မည်၊ မှန်၏—"ရုံ ဓ"ဟူရာ၌ ဓ သည် သံယုဂ်မဟုတ်ရကား ရုံ သည် သံယောဂန္တ (အဆုံး၌ သံယုဂ် ရှိသော သရ) မဖြစ်နိုင်သည် မဟုတ်လော, သံယောဂန္တ မဟုတ်လျှင် အညေသုစသုတ်ဖြင့်ဝုဒ္ဓိပြုသင့်သည်မဟုတ်ပါလော-ဟု စောဒနာဘွယ်ရှိ၍ "တဒ္ဓါဂမဿ စသည်ကို မိန့်သည်၊ရုံ၌ နိဂ္ဂဟိတ် တည်းဟူသော အာဂုံရှိ၏၊ထိုနိဂ္ဂဟိတ် တည်းဟူသော အာဂုံရှိသော ဓာတ်ကိုလည်း သံယောဂန္တ သဒ္ဒါဖြင့် ယူနိုင်သောကြောင့် ရုံ၌ ဉ ကို ဩဝုဒ္ဓိ မပြုရ-ဟူလို။

ဆက်ဦးအံ့ —အညေသုစ၌ အသံယောဂန္တပုဒ်သည် ရှေ့အသံယောဂန့် ဝုဒ္ဓိကာရိတေ သုတ်မှလိုက်လာ၏၊ ထို အသံယောဂန္တ၌ သံယောဂန္တ အရ "စန္တ-မန္တ" စသော တကယ်ကိုယ် သံယုဂ်ဆုံးလျက်ရှိသော ဓာတ်များသာ မက "ရုံဓ်-မုံစ်-ဘုံဇ်" စသော နိဂ္ဂဟိတ် အာဂုံရှိသော ဓာတ်များလည်း ပါဝင်ကြ၏၊ မှန်၏—"စန္တ" ကို

သော-ထိုသူသည်၊ မင်္ဂံ-လှမ်းကို၊ ရုန္ဓတိ-ပိတ်၏ ၊ပေ၊ ရုန္ဓန္တော့ ဣစ္စာဒိ၊ ဣကာရာဒိပစ္စယေသုပန-ဣ အက္ခရာ အစရှိသော ပစ္စည်းတို့၌ကား (ဣ-ဤ-ဩ ပစ္စည်းတို့၌ကား)၊ ရုန္ဓိတိ,ရုန္ဓီတိ, ရုန္ဓေတိ ရုန္ဓောတိတိပိ-ရုန္ဓိတိ့ ၊ပေ၊ ရုန္ဓောတိဟူသော ရုပ်သည်လည်း၊ ဟောတို့-ဖြစ်၏။

ကမ္မေ-၌၊ နိပုဗ္ဗော-နိ ရှေးရှိသည် (ဟောတိ)၊ တဿ စဝဂ္ဂယကာရ ဣစ္စာဒိနာ-တဿ စ ဝဂ္ဂ ယကာရ အစရှိသော သုတ်ဖြင့်၊ သဓာတ္ဝန္တဿ-ဓာတုန်နှင့် တကွဖြစ်သော၊ ယ ပစ္စယဿ- ပစ္စည်း၏၊ စျကာရေ - စျ အဖြစ်ကို၊ ကတော - ပြုအပ်ပြီးသော်၊ ဝဏ္ဏဿာဒိနာ - ဝဏ္ဏ ဿော ဿာဿာနံ အစရှိသောသုတ်ဖြင့်၊ ဒ္ဒိတ္တံ၊ တေန-ထိုသူသည်၊ မဂ္ဂါ-လမ်းကို၊ နိရုဇ္ဈန္တော၊ ပရဿပဒတ္တော - ပရဿပုဒ် အဖြစ်သည် (သတိ)၊ နိုရုဇ္ဈတိ-ပိတ်အပ်၏ ၊ပေ၊ နိရုဇ္ဈာမ။

ရုန္ဓတု-ပိတ်လော ၊ပေ ရုန္ဓာမသေ-ပိတ်ကုန်လော၊ နိရုဇ္ဈတံ - ပိတ်အပ်လော ၊ပေ၊ နိရုဇ္ဈန္တု၊ ရုန္ဓေ ရုန္ဓေယျ-ရာ၏ ၊ပေ၊ နိရုဇ္ဈေထ နိရုဇ္ဈေယျ-ပိတ်အပ်ရာ၏၊ ဣစ္စာဒိ၊ ရုန္ဓိ-ပိတ်ပြီ ၊ပေ၊ အရုန္ဓိ (သြကို ဣပြု)-ပိတ်ပြီ၊ နိရုဇ္ဈိတ္ထ (အာကို တ္ထပြု) နိရုဇ္ဈိ (ပရဿပုဒ် ပြုန်)-ပိတ်အပ်ပြီ၊ နိရုဇ္ဈိ သု၊ ရုန္ဓိဿတိ-ပိတ်လတံ့၊ နိရုဇ္ဈိဿတိ၊ ပိတ်အပ်လတံ့ ၊ပေ၊ ဣစ္စာဒိ။

ရွတ်သည့်အခါ"စိန်တ"ဟု ဂရုသံဖြင့် ရွတ်သကဲ့သို့, ရုံဓိ ဝယ် ရုံဒွိလည်း ဂရုသံဖြင့်ပင် ရွတ်ရသည်၊ဆိုကဲ့သို့ ဂရုမျိုးကို ဝုဒ္ဓိပြုလျှင်"ရော်"ဟု မူလအသံးပျောက်၍ အနက်လည်း ဟမောက်ကမ ဖြစ်ဘွယ်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် အညေသုစ သုတ်၏ ဂါထာဒ္ဒလည်း "လဟု ပန္တာနဓာတူနံ"ဟု လဟု သရများကိုသာ ဝုဒ္ဓိ ပြုဘို့ရာ သတ်မှတ်ခဲ့၍ ရုံကဲ့သို့ ဂရု သရမျိုးကို ဝုဒ္ဓိ မပြုရ-ဟု တားမြစ်ရာ ရောက်သည်၊ ထို့ပြင် "ရုံဓိ" ဟု နိဂ္ဂဟိတ် အာဂုံရှိသော ဓာတ်များကို သံယောဂန္တ သဒ္ဒါဖြင့် ယူ၍ ရုဉ်ဝုဒ္ဓိ မပြုရတော့ပြီ၊ [မောဂ္ဂလ္လာန်ဠီ "လဟုပန္တ မဟုတ်သောကြောင့် ရုံဠ ဝုဒ္ဓိ မပြုရ"ဟု ဆို၏၊ သဘောတူပင်။]

ဒွိကမ္မက ဓာတ်။ ။"သော မင်္ဂံ ရုန္ဓတိ" ဟုကံတပါးထည်း ပြထားသော်လည်း "ဒုဟ ယာစ ရုဓိ ပုစ္ဆ" စသော ဘေဒစိန္တာ ဂါထာဠီ ရုဓ (ရုဓိ) ဓာတ်ကို ဒွိကမ္မက ဟု ဆို၍ "ဂေါပါလော ဝဇံ ဂါဝေါ ရုန္ဓတိ=နွားကျောင်းသားသည် နွားမြိကို နွားဘို့ကို ဝိတ်၏"ဟု ပုံစံဆုတ်၏၊ ကံဟာဠီလည်း "အပဓာနံ ဒုဟာဒီနံ" အရ ဝဇ ဟူသော အပဓာနကံကို, ဟောသောကြောင့် "ဂေါပါလေန ဝဇော ဂါဝေါ ရုန္ဓိယတေ-နွားကျောင်းသားသည် နွားခြံကို နွားတို့ကို ဝိတ်အပ်၏"ဟု ပုံစံထုတ်သည်။

ဆိဒိ=ဒ္ဒိဓာကရဏော - ၂ ပိုင်းပြုခြင်း (ဖြတ်ခြင်း) ဌ်....၏၊ ဆိန္နတိ-ဖြတ်၏၊ ဆိန္နန္တိ၊ ကမ္မေ, ဆိဇ္ဇတေ - ဖြက်အပ်၏။ [ဓာတုန်နှင့် တက္ခ ယကို ဇပြု, သဒိသဒ္ဒဘော်လာ၊] ၊ပေ၊ ဆိန္ဒိဿန္တိ - ဖြတ်ကုန်လတံ့၊ သဿသဿ၏၊ ဆာဒေသေ - ဆပြုရာဌ် ဆေစ္ဆတိ - ဖြတ်လတံ့၊ ဆေစ္ဆန္တိ-၊ ဆေစ္ဆိတိဝါ-လည်းရှိ၏၊ ကမ္မေ, ဆိဇ္ဇိဿတော - ဖြတ်အပ်လတံ့။ ပေ၊ ဣစ္စာဒိ၊ ဘိဒိ=ဝိဒါရဏော - ခွဲခြင်းဌ်....၊ ဘိန္နတိ - ခွဲ၏၊ ဘိန္နန္တိ ဣစ္စာဒိ။

ယုဇ=ယောဂေ - အားထုတ်ခြင်းဌ်....၏၊ ယုဉ္ဇတိ - အားထုတ်၏၊ ယုဉ္ဇန္တိ၊ ယုဇ္ဈတေ - အားထုတ်အပ်၏၊ ပေ၊ ယုဉ္ဇတု - အားထုတ်လော၊ ယုဇ္ဈတံ - အားထုတ်အပ်လော။ [“ယုဉ္ဇ”ဟု ရှိလျှင် ကတ္တာရုပ်၊ “ယုဇ္ဈ”ဟု ရှိလျှင် ကမ္မရုပ် ဟု သိပါ။] ၊ပေ၊ အယုဉ္ဇိဿ - အားထုတ်ရာပြီ၊ အယုဇ္ဈိဿထ, အယုဇ္ဈိဿ - အားထုတ်အပ်ရာပြီ၊ ဣစ္စာဒိ။

ဆိန္ဒိ ဆိန္ဒိံသု—အဇ္ဈတနိုဖြင့် “အဆ္ဆေစ္ဆိ—ဖြတ်ပြီ၊ အဆ္ဆေစ္ဆိုံသု” လည်း ရှိ၏၊ ဆိဒဓာတ် အပစ္စည်းနိဂ္ဂဟိတ်လာ၍“ဆိံဒ+ဓ”ဟုဖြစ်ရာ ဗျဉ္ဇနေစဖြင့် နိဂ္ဂဟိတ်ချေ, သံယောဂန္တ မဖြစ်မှိ ဆိဌ္ဌ ဋ္ဌ ကို အညေသုစဖြင့် ဧ ဝုဒ္ဓိ ပြု, သုတ်ကြိုးဖြင့် ဒ ကို ဆ္ဆပြု, ဆေဌ္ဌ အ သဒိသ ဒ္ဒွေဘော် စ်လာ၊ ဘိဒဓာတ်ဌ္ဌလည်း “အဘေစ္ဆ—ဖေါက်ခွဲပြီ”ဟု ရှိ၏၊ သဒ္ဒနီတိဌ် ထိုရုပ်များအတွက် “ဆိဒ ဘိဒါန မဇ္ဈတနီယဋ္ဌ”ဟု သုတ်တည်၍ ဆိဒကို ဧစ္ဆ စ္ဆ-ဘိဒကို ဘေစ္ဆ” ပြု၏၊ မောဂ္ဂလ္လာန်ဌ် “လဘ ဝသစ္ဆိဒဘိဒ ရုဒါန်စ္ဆင်”သုတ်၏ ယောဂဝိဘာဂဖြင့် အဇ္ဈတနိ နှောင်းရာဌ် ဒ ကို စ္ဆင် ပြုသည်။

[ဆောင်] ဆေစ္ဆိ ဘေစ္ဆိ, ရုပ်နေ ရှိမူ, ဆိံဒိအနေ, ဗိန္ဒုချေ၍,တထွေ ကွစိ, ဓာတုဝိဖြင့်,ဒိဌ်ဒဂ္ဂ, စ်ဆပြုရန်, ကစ္စည်းဉာဏ်, ကြံဘန် ပြီးနိုင်သည်။

ဿဿ ဆ္ဆာဒေသေ ဆေစ္ဆတိ—ဤဆေစ္ဆတိဌ်လည်း အ ပစ္စည်းနိဂ္ဂဟိတ်လာ၍ နိဂ္ဂဟိတ်ကို ချေ၊ ဧ ဝုဒ္ဓိပြုလျှင် “ဆေဒဿတိ”ဟုဖြစ်၏၊ ထို့နောက် ကရဿ သပစ္စယဿ ကာဟော သုတ်၏ သပစ္စယ သဒ္ဒါပိုဖြင့် ဿကို ဆပြု, ဗျဉ္ဇနန္တဿ စော ဆပစ္စယေသုဖြင့် ဒကိုစပြု,အ့ပစ္စည်းကိုသုတ်ကြိုးဖြင့် ချေ “ဆေစ္ဆတိ”ပြီး၏၊“ဘေစ္ဆတိ—ခွဲလတံ့”လည်း နည်းတူ၊ ကာလာတိပတ္တိဖြင့် “အဆ္ဆေစ္ဆာ-ဖြတ်ရာပြီ၊ အဘေစ္ဆာ—ခွဲရာပြီ”ဟုလည်း ရှိ၏၊ [ဆေစ္ဆတိ, ဆေစ္ဆန္တိ, ဆေစ္ဆသိ, ဆေစ္ဆထ,ဆေစ္ဆာမိ,ဆေစ္ဆာမ၊ ၊ပေ၊ ဆေစ္ဆံ, ဆေစ္ဆာမေ”ဟုစဉ်၊] ဆေစ္ဆိတိရုပ်ဌ်ကား ဣကာရာဂမော အာသမ္ဘဓာတုကမ်ိဖြင့် ဣလာ၊ ဤရုပ်ကို အခြားကျမ်းတို့ဌ် မပြု။

ယုဇ=ယောဂေ----ရုဓာဒိဖြစ်မူ အားထုတ်ခြင်းအနက်,ဒိဝါဒိဖြစ်မူသင့်လျော်ခြင်းအနက်(“ယုဇ္ဈတိ-သင့်၏” စသည်), ဟုရာဒိဖြစ်မူ ကဲ့ရဲ့ခြင်းအနက်, ဘူဝါဒိ စုရာဒိ ၂ ဂိဏ်း ဖြစ်မူ နှောင်ဖွဲ့ခြင်း (ယောတ္တံ - နှောင်ဖွဲ့ကြေးငင်း ကြိုး) - ယှဉ်ကပ်ခြင်း (ယောဇေတွာ-ကပ်ယှဉ်၍) အနက်တို့ဌ်ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် (“ယောဂေ-ယှဉ်ခြင်း” ဟုမဲ့ပေးဘဲ) “အားထုတ်ခြင်း”ဟု ဲ့ပေးသည်။

ဘုဇ=ပါလန ဗျဝဟရဏောသု - စောင့်ရှောက်ခြင်း, စားခြင်းတို့၌....၏၊ ဘုဉ္ဇတိ-စား၏၊ ဘုဉ္ဇန္တိ၊ ဣစ္ဆာဒိ၊ ဘဝိဿန္တိယံ -၌၊ ကရဿ သပစ္စယဿ ကာဟောတိ သုဗ္ဗတ္တ - ၌၊ သာပစ္စယဂ္ဂဟဏေန -ဖြင့်၊ ဘုဇတောစ - ဘုဇ ဓာတ်မှ နောက်၌လည်း၊ ဿဿ - ဿ၏၊ ခါဒေသော - ခ အပြုသည်၎င်း၊ ကောခေစဘာတိ - ဖြင့်၊ ဓာတ္ဝန္တဿ - ဓာတုန်ဇ၏၊ ကာဒေသော - က အပြုသည်၎င်း၊ စုဒ္ဒိ - စုဒ္ဒိ အပြုသည်၎င်း (ဟောတိ)၊ သေက္ခာတိ - စားလတံ၊ ပေ၊ ဣစ္စာဒိ။

မုစ=မောစနေ - လွှတ်စေခြင်း (လွှတ်ခြင်း)၌....၏၊ မုဉ္စတိ - လွှတ်၏၊ မုဉ္စန္တိ၊ မုစ္စတိ - လွှတ်အပ်၏၊ မုစ္စန္တိ၊ မုဉ္စတု - လွှတ်လော၊ ပေ၊ မုစ္စတု - လွှတ်အပ်လော၊ ပေ၊ မုဉ္ဇေ, မုဉ္ဇေယျ - လွှတ်ရာ၏၊ မုစ္စေထ - လွှတ်အပ်ရာ၏ ["မုဉ္ဇေထ - လွှတ်ရာ၏" ဟု ကတ္တုရူပ်လည်း တချို့စာ၌ ရှိ၏၊]၊ ပေ၊ အမုစ္စိဿ - လွှတ်အပ်ရာပြီ၊ ဣစ္စာဒိ၊ .... ရုဓာဒိနယော - ရုဓာဒိ ဓာတ်တို့ကို သိကြောင်းနည်းသည် (နိဒ္ဒိတော)။

ဘုဇ=ပါလန ဗျဝဟရဏေသု —"ဘုံ-မြေကို၊ ဘုဉ္ဇတိ-စောင့်ရှောက်တဲ့တ်၏၊ ဇုတိ ဘူဘုဇော-မင်းမည်၏" ဤ၌ ပါလန အနက်ဟောတည်း၊ ဗျဝဟဝရ (ဝိအဝ+ဟာရ) ဟူသည် ခံတွင်းသို့ ဆောင်ခြင်း စားခြင်းပင်တည်း၊ "အာဘုဇတိ-လက်ျာရစ်လည်၏၊ ဝါ-ဝဲလှည့်၏, ခွေ၏" စသည်ဖြင့် အာရှေးဂျိုသောကြောင့် လက်ျာရစ်ခြင်း, တင်ပလွှင်ခွေခြင်း စသော အနက်များ ကိုလည်း ဟောသေး၏။

ဒေဝဒတ္တိ မောဒတ္တိ — "ဘုံဇ အဿတိ" ဟု ဖြစ်သောအခါ နိဂ္ဂဟိတ် ချေ, သုတ်ကြိုးဖြင့် အ ပစ္စည်းကိုလည်း ချေ, သဃိ ဆ ပြု၍ သံယောဂန္တ မဖြစ်မှီ ဘုကိုဝုဒ္ဓိပြု, ကောခေစဖြင့် ဇကို (က်) ပြု, ပြီး၏၊ "မောဒတ္တိ-လွှတ်လတံ့" ၌ ဤနည်းပင်။

မုစ=မောစနေ — "မောစနေ" ၌ ကာရိတ် ဏော ပစ္စည်းကြောင့်သည်၊ ထို့ကြောင့် "လွှတ်စေခြင်း" ဟု ပေး၊ "လွှတ်ခြင်း" ဟူသည့် "လွှတ်" နှင့်အဓိပ္ပါယ်ညီ၏၊ ထို့ကြောင့် "လွှတ်ခြင်း" ဟုလည်း ဆိုနိုင်သည်၊ ဤမုစ ဓာတ်သည် ရုဓာဒိဖြစ်မူ "စဂ-စွန့်လွှတ်ခြင်း အနက်" ရှိ၍ သကမ္မကတည်း၊ ဒဂါဒါလော ဂေါဏံ မုဉ္စတိ-နွားကျောင်းသားသည် နွားကိုလွှတ်၏" စသည်ဘည်း၊ ဒိဝါဒိဖြစ်မူ "မောဒ္ဓ-လွှတ်ခြင်း အနက်" ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ဒိဝါဒိ၌ "မုစ္စတိ-လွှတ်" ဟုဂုဏ်း "ဒုဏ္ဍာ-ဆင်းရဲမှု၊ မုစ္စန္တိ-လွှတ်ကြပါစေ" ဟုဂုဏ်း ကံနှိုင်းသော အကမ္မက ကြိယာများ ဖြစ်ကြရသည်။

မုစ=မောစနေ — "မောစနေ" ၌ ကာရိတ် ဏော ပစ္စည်းကြောင့်သည်၊ ထို့ကြောင့် "လွှတ်စေခြင်း" ဟု ပေး၊ "လွှတ်ခြင်း" ဟူသည့် "လွှတ်" နှင့်အဓိပ္ပါယ်ညီ၏၊ ထို့ကြောင့် "လွှတ်ခြင်း" ဟုလည်း ဆိုနိုင်သည်၊ ဤမုစ ဓာတ်သည် ရုဓာဒိဖြစ်မူ "စဂ-စွန့်လွှတ်ခြင်း အနက်" ရှိ၍ သကမ္မကတည်း၊ ဒဂါဒါလော ဂေါဏံ မုဉ္စတိ-နွားကျောင်းသားသည် နွားကိုလွှတ်၏" စသည်ဘည်း၊ ဒိဝါဒိဖြစ်မူ "မောဒ္ဓ-လွှတ်ခြင်း အနက်" ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ဒိဝါဒိ၌ "မုစ္စတိ-လွှတ်" ဟုဂုဏ်း "ဒုဏ္ဍာ-ဆင်းရဲမှု၊ မုစ္စန္တိ-လွှတ်ကြပါစေ" ဟုဂုဏ်း ကံနှိုင်းသော အကမ္မက ကြိယာများ ဖြစ်ကြရသည်။

ဒိဝါဒိဂုဏ်း

(၅၀၉) ဒိဝုံ=ကိဋ္ဌာ, ဝိဇိဂိသာ, ဗျဝဟာရ, ဇုတိ, ထုတိ, ဂတိသုကစားပျော်မြူးခြင်း, အောင်နိုင်လိုခြင်း, ရောင်းဝယ်ခြင်း, တင့်တယ်ခြင်း, ချီးမွမ်းခြင်း, ဂုတိအနက်တို့၌ .. ၏၊ ပုရေဝိယ-သို့၊ ဓာတ္ဌန္တ လောပဝိဘတ္တာပ္ပတ္တိယော-ဓာတ္ဌန်ချေခြင်း, ဝိဘတ်သက်ခြင်းတို့ဃည် (ဟောန္တိ)။

ဒိဝါဒိတော ယော။ ။ကတ္တာရိ-၌၊ ဝိဟိတေသု - ကုန်သော၊ ဝိဘတ္တိ ပစ္စယေသု-တို့ကြောင့်။ ["ဝိဟိတေသု ဝိဘတ္တိ ပစ္စယေသု" ပုဒ်မျှား မြန်မာမူ၌ ကျသည်၊] ဒိဝါဒိတော-ဒိဝု အစ ရှိသော၊ ဓာတု ဂဏတော-၌၊ ယပစ္စယော-ယပစ္စည်းသည်၊ ဟောတိ။

---

(၅၀၉) ဒိဝု ကိဋ္ဌာ, ဝိဇိဂိသာ။ ။ကာမဂုဏာဒိဟိ-ကာမဂုဏ် အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ ဒိဗ္ဗန်၊ ကီဋ္ဌန်-ကစားပျော်မြူးကြကုန်၏၊ ဇုတိ-ထို့ကြောင့်၊ ဒေဝါ-(နတ်)တို့မည်၏၊ ဝိဇယသမတ္ထတာ ယောဂေန-အောင်စွမ်းသူ၏အဖြစ် ဟူသော သတ္တိနှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့်၊ ပစ္စတ္ထိဇေ-ရန်သူတို့ကို၊ ဒိဗ္ဗန္တိ-အောင်နိုင်လိုကုန်၏၊ ဇုတိ ဒေဝါ။

ဗျဝဟာရ။ ။"ဝိ + ဟဝ + ဟာရ" မှ ဖြစ်လာသောကြောင့် ဝေါဟာရနှင့် အနက်တူ၊ ဗျဝဟာရော-ကာယဝိကွယ လက္ခဏော (ရောင်းခြင်း ဝယ်ခြင်း လက္ခဏာရှိသော လဲလှယ်မှု)ဟု ဆိုသောကြောင့် ရောင်းဝယ် လဲလှယ်မှုကို "ဗျဝဟာရ=ဝေါဟာရ" ဟု ခေါ်၏၊ ဇုသဒ္ဒိယဒ္ဒါနာဒိ သဂ္ဂာဂရ ဒါနဂ္ဂဟဏံ-အစိုးရသူ၏ အဖြစ်ဟူသော ရာထူး စသော သဂ္ဂာဂရကို ပေးခြင်း ယူခြင်းကို၊ ကရောန္တော-ပြုကုန်လျက်၊ ဒိဗ္ဗန္တိ ဝေါဟာရန္တိ-လဲလှယ်တတ်ကုန်၏၊ ဇုတိဒေဝါ၊ [ဗျဝဟာရ၏ ပြောဆိုခြင်း အနက်ကိုယူ၍ "လောကဿ-လောက၏၊ ယုတ္တာယုတ္တံ-သင့်မသင့်ကို၊ တံတံ အဝတ္ထာနုသာသနံ-ထိုထို အကျိုးရှိသော အဆုံးအမကို၊ ဒိဗ္ဗန္တိ ဝေါဟရန္တိ-ပြောဆိုတတ်ကုန်၏၊ ဇုတို့ ဒေဝါ။]

ဇုကိ ထုတိ။ ။ပုညဃောဂါနုဘာဝပ္ပတ္တာယ-အားထုတ်အပ်သော ကောင်းမှု၏ အာနုဘော်သို့ရောက်သော၊ ဇုတိယာ-ဟင့်တယ်ခြင်းဖြင့်၊ ဒိဗ္ဗန္တိဇောတေန္တိ-တင့်တယ်ကုန်၏၊ ဝါ-ထွန်းလင်းကုန်၏၊ ဇုတိဒေဝါ။ [ဇုတိကို "သောဘာ" ဟုဖွင့်၏၊ တင့်တယ်ခြင်း ဟူသည်လည်း ထွန်းလင်း တောက်ပြောင်ခြင်းပင်တည်း၊] "ဂဏဝန္တာယ-ဂဏ်ရှိသူ၏အဖြစ်ကို၊ ဝိညာပနံ-သိစေခြင်းသည်၊ ထုတိ-မည်၏" ဟုဖွင့်၏။ မြန်မာလို ချီးမွမ်းခြင်းပင်တည်း၊ ဒေဝဘာဝတ္ထိကေဟိ-နတ်အဖြစ်ကို အလိုရှိသူတို့သည်၊ ဒိဗ္ဗန္တေ ထောမိယန္တေ-ချီးမွမ်းအပ်ကုန်၏၊ ဇုတိ ဒေဝါ။

ဂတိ, ကန္တိ, သတ္တိ။ ။ယထာဘိလာသံ-လိုလားအပ်တိုင်းသော၊ ဝိသယံ-အာရုံသို့၊ ဒိဗ္ဗန္တိ ဂစ္ဆန္တိ-သွားနိုင်ကုန်း၏၊ ဇုတိ ဒေဝါ။ ["ယထိစ္ဆိတဋ္ဌာနံ-အလိုရှိရာ အရပ်သို့၊ ဒိဗ္ဗန္တိ ဂစ္ဆန္တိ-အဆီးအတားမရှိ သွားနိုင်ကုန်၏" ဟု လည်း ဆိုကြ၏၊] ဤ ပြခဲ့သော အနက်များအပြင် "ကန္တိ-လိုလားနှစ်သက်ခြင်း, သတ္တိ-စွမ်းနိုင်ခြင်းအနက်များကိုလည်း

(၅၁၀) ယင်္ဂဟာဏံ - ယာ သဒ္ဒါသည်ရင်း, [မြန်မာမူ၌ "ယော" ဟု ရှိ၏။] စဝဂ္ဂယကာရဝကာရတ္တန္တိ - ဂင်း၊ သဓာတ္ဝန္တသာတိ - ဂင်း၊ ပုဗ္ဗ ရူပန္တိစ-သည်ဂင်း၊ ဝတ္တတေ။

တထာ ကတ္တာရိစ။ ။ဘာဝကမ္မေသု - တို့၌၊ ယ ပစ္စယာသ - ၏၊ ဒါဒေသော-သည်၊ ဟောတိယာထာ- သို့၊ တထာ-ဟူ၊ ကတ္တာရိပိ- ကတ္တားအနက်၌လည်း၊ သဓာတ္ဝန္တသ-သော၊ ယ ပစ္စယာသ - ၏၊ စဝဂ္ဂယကာရ ဝကာရာဒေသော-စဝဂ် အပြု, ယ အပြု, ဝ အပြုကိုဂင်း၊ ပုဗ္ဗရူပဠ-ပုဗ္ဗရုပ်ကိုဂင်း၊ ကာတဗ္ဗာနိ-ပြုထိုက်ကုန်၏၊ ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့် [ကတေ-၌ စပ်၊] ဓာတ္ဝန္တသ-၏၊ ဝဟာရတ္တာ-ဝ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တေန- ထို ဓာတ္ဝန်ဝန့်၊ သဟ-တကွ၊ ယ ကာရသ-ယ၏၊ ဝကာရေ- ဝ အက္ခရာကို၊ ကတေ-ပြုအပ်ပြီးသော်၊ ဒ္ဝိဘာဝေါ-ပြု၊ ဒေါဓသစာတိ တ္ထော-၌၊ စဂ္ဂ ဟကာန-ဖြင့်၊ ဗြောဝ္ဝဿာတိ-ဗြောဝ္ဝဿ ဟူ၍၊ ဝုတ္တတ္တာ-နျာယ၌ ဆိုအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝကာရဒ္ဝယဿ - ဝ ၂-လုံးအပေါင်း၏၊ ဗကာရ ဒ္ဝယံ-ဗ ၂လုံးအပေါင်းပြု၊ ဒိဗ္ဗတိ-တောက်ပ၏၊ [“မြူးပျော်၏” စသည်လည်း ပေး]၊ ပေါ ကမ္မေ, ဒိဗ္ဗဇတ-တောက်ပအပ်၏၊ [ဤ ကမ္မရုပ်၌ကား တဿ စဝဂ္ဂသုတ်ဖြင့် ဓာတ္ဝန်နှင့်တကွ ယ ကို ဝ ပြု၊] ဒိဗ္ဗန္တေ, ဒိဗ္ဗတိ, ဒိဗ္ဗန္တိ-အပ်ကုန်၏၊ ဒိဗ္ဗတု-တောက်ပဇလော၊ ဒိဗ္ဗတံ-အပ်လော၊ ဒိဗ္ဗေ-ရာ၏၊ ဒိဗ္ဗဇ-အပ်ရာ၏၊ အဒိဗ္ဗိ-ပြီ၊ အဒိဗ္ဗိတ္ထ (အာကို တ္ထပြု)အပ်ပြီ၊ ဒိဗ္ဗိဿတိ-လတ္တံ၊ ဒိဗ္ဗိဿတေ-အပ်လတ္တံ၊ အဒိဗ္ဗိဿ-ရာပြီ၊ အဒိဗ္ဗိဿဇ-အပ်ရာပြီ။]

ပြကြသေး၏၊သောဘာ ဝိသေသ ယုတ္တာဟ္ဘာ—ဇင့်တယ်ခြင်းအထူးနှင့်ယှဉ်ခြင်းကြောင့်၊ ဒိဗ္ဗန္တိ ကာမိယန္တိ—လိုလားအပ်ကုန်ဖ်။အာနုဘာဝသမ္ပတ္တိယာ—အာနုဘော်နှင့်ပြည့်စုံခြင်းကြောင့်၊တံဘံကိစ္စံ-ကို၊နိပ္ပဒေတုံ-ငှာ၊ဒိဗ္ဗန္တိသဏ္ဌောန်-စွမ်းနိုင်ကုန်၏၊ ဧဒိတဒေဝါ။

(၅၁၀) ဓဒါဓသစဒတိ၊ဓပါဓကာရဒ္ဝယံ —နျာသင်္ခေါ်‘‘ဝ ၂ လုံးကို ဗ ၂ လုံးပြု’’ ဟု ဆိုသောကြောင့် နျာသအဘိုင်းစာကိုယင်္ခဆိုသားသည်၊ ဋီကာ၌မူ ဝ ထို ဗ ပြုပြီးမှ ဒွေဘော်လာစေလိုသည်၊ ‘‘ဗြောဝ္ဝဿာတိ ပဌမံ ဝကာရဿ ဗကာရေ ကတေ သတိ ပရဒွေဘာဝေါဌာနေတိ ဒ္ဝိတ္တံ ကာတမ်ဗ်၊ နျာသေ ပန ပဌမံ ဒ္ဝိတ္တံ ကတ္ဝာ ပစ္ဆာ ဒ္ဝယဿ ဝုတ္တတ္တာ ဇုဓာပိ(ဤရူပသိဒ္ဓိ၌လည်း)ဝုတ္တံ’’ ဋီကာ။

ဒိဗ္ဗတုဒိဗ္ဗတံ၊ဓပါဇုစ္ဆာဒိ—ပဿဒိမ္ဟစ၍ ပရဿပုဒ်ဖြင့် ကတ္တုရုပ်,အတ္တနောပုဒ်ဖြင့် ကမ္မရုပ်ဟု ခွဲခြားထားသောကြောင့် ကာလာတိပတ္တိ၌ အဒိဗ္ဗိဿ (ကတ္တု) အဒိဗ္ဗိဿထ (ကမ္မ) ဟု ခွဲခြားသင့်၏၊ စာအုပ်များ၌ကား ပျက်ဟန်တူသည်။

သိဝု=တန္တ သန္ဒါနေ - ချည်မြှင် အစဉ်ကို ပြုခြင်း၌၊ ဝါ - ချုပ်စပ်ခြင်း၌....၏၊ သိဗ္ဗတိ - ချုပ်၏၊ ပေ၊ အသိဗ္ဗိဿ - ချုပ်ရာပြီ၊ ဣစ္စာဒိ၊ ပဒ=ဂတိမ္ပိ - ၌....၏၊ ဥပုဗ္ဗော - ဥရေးရှိသည်ရင်း၊ ဒ္ဒိတ္တံ - ၎င်း (ဟောတိ)၊ တထာကတ္တာရိစာတိ - သုတ် ဖြင့်၊ သ ဓာ တု နွ္တ သ - သော၊ ယကာရဿ - ၏ ဇကာရော - ဇ်ပြု၊ ဒ္ဒိတ္တဉ္စ - လည်းပြု။ [ရှေ့ "ဒ္ဒိတ္တံ" သည် ပဒဒ္ဝေဘော် အတ္ထက်, နောက် "ဒ္ဒိတ္တံ"ကား ဇဒ္ဒေဘော် အတ္ထက်တည်း၊] ဥပ္ပဇ္ဇတိ - ဖြစ်၏၊ ပေ၊ ဥပ္ပဇ္ဇရေ - နှ်၏၊ ကမ္မေ, ပဋိပဇ္ဇတေ - ကျင့်အပ်၏၊ ပေ၊ ဘာဝေ, တယာ - သင်သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတေ - ယခုဖြစ်ခြင်း၊ တထာ, ဥပ္ပဇ္ဇတု - လော၊ ဥပ္ပဇ္ဇေယျ - ရာ၏၊ ဥဒပဇ္ဇာ, ဥဒပဇ္ဇထ - ဖြစ်ပြီ၊ ဥဒပါဒိ, ဥပ္ပဇ္ဇိ - ဖြစ်ပြီ၊ ဥပ္ပဇ္ဇိဟ္ဘ - ပြီ (အာကို ထွပြု)၊ ဥပ္ပဇ္ဇိဿတိ - လတံ့၊ ဥဒပဇ္ဇိဿာ, ဥပ္ပဇ္ဇိဿ - ဖြစ်လောက်ရာပြီ၊ ဣစ္စာဒိ။

ဗုဓ=အဝဂမနေ - ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း၌....၏။ [အဝ=သက်ဝင်၍၊ ဝါ - ထိုးတွင်း၍+ဂမန=သိခြင်း၊ စိတ်ဖြင့် သိသကဲ့သို့ သာမန် - အပေါ်ရံသိ မဟုတ်ပဲ အထဲရောက်ဖအောင် ထွင်းဖောက် သက်ဝင်၍ သိခြင်းကို "အဝဂမန"ဟု ဆိုသည်၊ လိုရင်း မှာ ဉာဏ်ဖြင့် သိခြင်းပင်တည်း] ယကာရ ပရတ္တာ - ယအက္ခရာ နှောင်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ နဝုဒ္ဓံ - ဝုဒ္ဓိ မဖြစ်၊ စျကာရာဒေသော ဝ - စျ အပြုသည်သာ၊ ဝိသေသော - ပဒဓာတ်မှ ထူး၏၊

သိဝု=ဂန္တိ သန္တိ ာနေ — "ဘန္တိ=ချည်မျှင်+သန္တာန=အစဉ်" ဟု သာ အနက်ထွက်၏၊ သို့သော် ဓာတ်တိုးစံမှာ ဒြဗ်ကိုမဟော-ကြိယာကိုသာဟောသောကြောင့် အဋ္ဌာတိသယနည်းအားဖြင့် "ချည်မြှင် အစဉ်ကို ပြုခြင်း၌" ဟု ဆိုသည်၊ထိုချည်မျှင် အစဉ်ကို ပြုခြင်းဟူသည်လည်း ချည်မျှင်ချင်း ဆက်နေအောင် ချုပ်စပ်ခြင်းပင်တည်း၊ [သိမှုဌ သိဗ္ဗန္တိ နောက် "ကွစိဓာတ္ဝာဒိနာ ယကာရာကာရဿ (ယ ၏ အ ကို) ထွေဉ္စ (ဧ လည်းပြု) သိဇ္ဇေတိ သိဇ္ဇန္တိ" ဟု ရှိသေး၏, မဇကောင်းလှ၊ ထို သိဇ္ဇတိရုပ်မျိုးကို သဒ္ဒနီတိ၌ "ကာရိတ်" ဟု ဆိုသည်။

ဥဒပဇ္ဇာ—ဋီကာ၌ "ဥဒပဇ္ဇာတျာဒိသု ယဝမဒနာဒိသုတ္ထေန ဒကာရာဂမော" ဟု ဖွင့်သောကြောင့် ဥပုဗ္ဗပဒဓာတ် ဟိယျတ္တနီ အာ ဝိ ဘတ်, အ လာ၍ "ဥ အ ပဇ္ဇာ" ဟု ဖြစ်သောအခါ (ဒ) သာ၊ ဥဒပဇ္ဇထ၌ အတ္တနောပုဒ် ထ္ထ ကို ထ ပြုရုံသာ၊ ဥဒပါဒိ၌ အဇ္ဇတနီ ဣ ဝိဘတ်, ယ ပစ္စည်းကို သုတ်ကြီးဖြင့် ချေ,အညေသုစဖြင့် ပ၏ အကို ဝုဒ္ဓိပြု၊ ဥပ္ပဇ္ဇိ၌ (အ-ဒ) မလာ၊ဥဒပဇ္ဇိသ၌ ကာလာတိပတ္တိကြောင့် အ လာ၊ "ဥပ္ပဇ္ဇိဿ" ကား အ မလာသော ရုပ်ကည်း၊ မြန်မာမှု၌ "ဒ" မပါဘဲ ဥပ္ပဇ္ဇ—စသည်ဖြင့် ရှိသည်ကား ဋီကာနှင့် မညီ။

[ပဒခေါတ်၌ တတိယကွဇ္ဇာ ဇပြုံ၍ ဤ၌ စတုတ္ထကွဇ္ဇာ စျ ပြုံရခြင်းသာ ထူး သည်၊ အညေသုစ သုတ်၌ "ယုဂဏ္ဍာနံပိ ယဏ္ဍကဲာ" စသည်ဖြင့် သတ်မှတ်ခဲ့သောကြောင့် ဤ၌ ယနှောင်းသည့်အတွက် ဝုဒ္ဓိလည်း မပြုရ၊]
ခမ်မံ - တရားကို၊ ပုဗ္ဗတိ - သိ၏၊ ပေ၊ ကမ္မေ - ၌၊ မယာ - သည်၊ ဓမ္မော - တရားကို၊ ပုဗ္ဗကေ - သိအပ်၏၊ ပေ၊ ပုဗ္ဗဿိ - သိအပ်ကုန်၏၊ ပုဗ္ဗတု - လော၊ ပုဗ္ဗေယျ - ရာ၏၊ အပုဗ္ဗိ အပုဗ္ဗိတ္ထ - သိပြီ။ [အာ့ကို တ္ထပြု၊] ပုဗ္ဗိဿတိ - လတ္တံ့၊ အပုဗ္ဗိဿ - ရာပြီ။

ယုဓ=သမ္မဟာ ရေ - ပြင်းစွာ ပုတ်ခတ်ခြင်း၌....၏။ [စစ်တိုက် ခြင်း၊ တကောင် နှင့် တကောင် တဘက် နှင့် တဘက် ရိုက်နှက် သတ် ဖြတ် ပုတ်ခတ်ခြင်းကို "သမ္မဟာရ"ဟု ဆိုသည်၊] ယုဗ္ဗတိ - စစ်တိုက်၏၊ ယုဗ္ဗန္တိ၊ ကုဓ = ကောပေ - စိတ်ဆိုးခြင်း၌....၏၊ ကုဗ္ဗတိ - စိတ်ဆိုး၏၊ ကုဗ္ဗန္တိ၊ ဝိဓ= တာဠနေ - ထိုးဆွခြင်း၌....၏၊ ဝိဗ္ဗတိ - ထိုးဖောက်၏၊ (ပစ်ခတ်၏)၊ ဝိဗ္ဗန္တိ ဣစ္စာဒိ၊ နဟ = ဗန္ဓနေ - နှောင်ဖွဲ့ခြင်း၌....၏၊ ဟဝိပရိယယောတိ ယောဂ ဝိဘာဂေန - ဖြင့်၊ ဝိပရိယယော - ဟနှင့် ယ၏ ရှေ့ နောက် ပြန် ခြင်း သည် (ဟောတိ)၊ သန္နယ္ဟတိ - ဖွဲ့၏၊ "သဂုံ - မြားကို၊ သန္နယ္ဟတိ - လေးညှို့၌ဖွဲ့၏" စသော အရာမျိုးတည်း၊ "သံပုဗ္ဗနဟ+ယတိ"၌ ဟနှင့်ယကို ရှေနောက် ပြန်သည်၊] သန္နယ္ဟန္တိ - ဖွဲ့ကုန်၏၊ ဣစ္စာဒိ၊ မန - သည်၊ ဉာဏေ - ၌....၏၊ ဉာဒေသော ဝ - ဉ အပြုံသည်သာ။ ဝိဓသာဒေသာ - ထူး၏၊ မညတိ - သိ၏၊ မညန္တိ, ဣစ္စာဒိ။

သံအာပုဗ္ဗော - သံရှေး အာရှေးရှိသော၊ ဒါ-ဒါ သဒ္ဒါသည်၊ အာဒါနေ-ယျုခြင်း၌....၏၊ ကုစိဓာတု တျာဒိနာ - ဖြင့်၊ ယမှိ - ယပစ္စည်းကြောင့်၊ ဓာတ္ဝန္တဿ - ဓာတုန်အား၏၊ ဣကာရော - ဣပြု၊ သိလံ-သိလကို၊ သမာဒိယတိ - ယူ၏၊ ဝါ - ဆောက်တည်၏၊ သမာဒိယန္တိ၊ ဣစ္စာဒိ။ [ကံဟော၌ "သမာဒိယတေ"ဟု ဘူဝါဒိရုပ် ဖြစ်၏။]

တုသ = ပီတိမှု - နှစ်သက်ခြင်း၌....၏၊ ယပစ္စယဿ - ၏၊ ပုဗ္ဗံရူပတ္ထံ - ပုဗ္ဗရုပ်ပြု (တထာကတ္တာရိစဖြင့်ပြု၊) တုဿတိ - နှစ်သက်၏၊ တုဿန္တိ ဣစ္စာဒိ၊ တထာ, ဿမု = ဥပသမေ - ငြိမ်းခြင်း၌....၏၊ သမ္မတိ - ငြိမ်း၏။ [ယကို ပုဗ္ဗရုပ်ပြု၊] သမ္မန္တိ၊ ကုပ=ကောပေ - စိတ်ဆိုးခြင်း၌ (တနည်း, "ကောပေ - ပျက်စီးခြင်း၌)....၏၊ ကုပ္ပတိ - စိတ်ဆိုး၏၊ ဝါ - ပျက်စီး၏၊ ကုပ္ပန္တိ။

ဇန=ဇနနေ-ဖြစ်အောင် ပြုခြင်း၌.... ဇနာဒိနမာ တိမှိစာတိ ဧတ္ထ- ဤသုတ်၌။ [ဧတ္ထစ-ဟု စ ပါသည်ကား အပို၊] ဇနာဒိနမာတိ ယောဂ ဝိဘာဂေန-ဖြင့်၊ ယမှိ-ယ ပစ္စည်းကြောင့်၊ဓာတ္ဌန္ဒသာ-ဓာတ္ဌန်(နှ်) ၏၊ အာကာရော-အာပြု၊ ဇာယတိ-ဖြစ်၏၊ ဝါ-ဖြစ်အောင်ပြု၏၊ ၊ပေ၊ ကမ္မေ, ဇနိယတိ-ဖြစ်အောင် ပြုအပ်၏၊ ဇနိယန္တိ၊ ဇာယတု-ဖြစ်စေလော ၊ပေ၊ အဇာယိ, အဇနိ-ဖြစ်ပြီ။ (ယ ပစ္စည်းကို သုတ်ကြီးဖြင့် ချေ၊) ဇာယိဿတိ ဇနိဿတိ-လတံ့၊ အဇာယိဿ အဇနိဿ ဣစ္စာဒိ။....ဒိဝါဒိနယော-ဒိဝါဒိ ဓာတ်တို့ကို သိကြောင်းနည်းသည် (နိဋ္ဌတော)။

သဒ္ဒဒိဂုဏ်း

(၅၁၁) သု=သဝနေ-ကြားခြင်း, နားထောင်ခြင်း၌....၏၊ ပုရေဝိယာ-သို့၊ ဝိဘတ္တုပ္ပတ္တိ။

သဒ္ဒဒိတော ဏုဏာ ဥဏာဒစ။ ။ဂတ္တရိ-၌၊ ဝိဟိတေသု ဝိဘတ္တိ ပစ္စယေသု''ဟု သိဟိုဠ်မူ၌ပါသည်၊] သုဣစ္စဝေ မာဒိတော-သု အစရှိသော၊ ဓာတုဂဏတော-၌၊ ဏု ဏာ ဥဏာ ဣတိ-ဏု, ဏာ, ဥဏာ ဟူကုန်သော၊ တေပစ္စယာ ဟောန္တိ၊ အညေသု စာတိ ဧတ္ထ- ဤသုတ်၌၊ စဂ္ဂဟဏေန-ဖြင့်၊ ဏု ပစ္စယသ-ဏု ပစ္စည်း၏၊ ဝုဒ္ဓိ-ပြု၊

ဇန=ဇနနေ——သဒ္ဒနိတိ၌ ဤဓာတ်ကို သကမ္မကဓာတ် ဟု ဆို၍ ''ဇညတိတိ မဿ ရူပံ,ကရောတိတိ အဇ္ဇော'' ဟုဖွင့်၏၊မညတိကဲ့သို့ ဇညတိ ဟုရုပ်ရှိ၍ (ဖြစ်အောင်ပြု၏၊) ဟု အနက်ဖွင့်သည်၊ ''ဇနိ=ပါတုဘာဝေ-ထင်ရှားဖြစ်ခြင်း၌'' ဟူသောဓာတ်ကို အကမ္မကဓာတ်ဟုဆို၏၊ထို့ကြောင့် ''ဇာယတိ-ဖြစ်၏၊ ဇနနံ-ဖြစ်ခြင်း၊ဇာတိ ဖြစ်ခြင်း'' စသည်၌ ဇနိဓာတ် ဟူ၏၊''ဝိဇာယတိ-မွေးဖွားဇ်''ဟူရာ၌ကား ဝိ ရှေးရှိသောကြောင့် ဇနိဓာတ်သည်ပင် သကမ္မက ဖြစ်ပြန်သတဲ့၊ ဤ ဇနဓာတ်ကား သကမ္မကဓာတ်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ''ဇနနေ-ဖြစ်အောင် ပြုခြင်း၌''ဟု ပေးသည်၊ကမ္မေ''ဇနိယတိ''ဟု ကာရိတ်မပါဘဲ သူ့ချည်းသက်သက် ကံဟော ဟု ဆိုသောကြောင့် ဤဇနဓာတ်၏ သကမ္မကအဖြစ်ကို ရူပသိဒ္ဓိလည်း အလိုရှိသည်။ [အဇ္ဇတနိ စသည်၌ ''အဇာနိ-ဇနယိဿတိ, အဇနယိဿ''ဟုပါဠိပျက်၏၊ အဇ်နိ, ဇာယိဿတိ,အဇာယိဿ'' ဟုပါဠိမှန်ရှိစေ။]

ရူဓာဒိနှင့် ဒိဝါဒိအစွဲ။ ။ရူဓာဒိ၌ ပါဝင်သော ဆိဒိ—ဘိဒိ ယုဇ—မုစ တို့သည် ရုဓာဒိ ဖြစ်လျှင် သကမ္မက ဖြစ်၍''ရုက္ခံ ဆိန္ဒတိ''စသည်ဖြင့်ရုပ်ရှိ၏၊ ဒိဝါဒိဖြစ်လျှင်ကား အကမ္မကဓာတ်တည်း၊''ရုက္ခော ဆိဇ္ဇတိ—သစ်ပင်ပြတ်၏၊ ဃဋော ဘိဇ္ဇတိ—အိုးကွဲ၏၊ ယုဇ္ဇတိ-သင့်၏၊ ဒုက္ခာ-ဆင်းရဲမှ၊ မုစ္စန္တု-လွတ်ကြပါစေ၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် ရုပ်ရှိရသည်

တဖွေဝ - ထို အဒညသုစ သုက်ဋ္ဌပင်၊ အနုဝတ္တိဟ ဝါဂုဟဖောန-လိုက်စေအပ်သော ဝါ သဒ္ဒါကြောင့်၊ သဒ္ဒဒီနံ- သု အစရှိသောဓာတ်တို့၏၊ ကုဏာဒိသု-ကုဏာ အစရှိသော ပစ္စည်းတို့ကြောင့်၊ ဝုဒ္ဓိ-သည်၊ နှ-မဖြစ်။ [“ယုဝဏ္ဏာနမ်ပိ ယဏုဏာ, နာ နိဋ္ဌာဒီသု ဝုဒ္ဓိန” ဟု ဝါ သဒ္ဒါက အသန္တဝိဓိ ပြုခဲ့သောကြောင့် ဝုဒ္ဓိ မပြုရ-ဟူလို။]

ဓမ်မံ-တရားကို၊ သုဏောတိ-နာ၏၊ သရလောပါဒိ၊ သုဏန်တိ-နာကုန်၏၊ [“သုဏောအန်တိ” ဟု ဖြစ်သောအခါ ရှေ့သြကိုချေ, နောက်သ်ိုကပ်ခြင်းကို “သရလောပါဒိ” ဟု ဆိုသည်၊] သုဏောသိ ၊ပေ၊ သုဏောမ၊ ဏာ ပစ္စယော-ဏာ ပစ္စည်း၌၊ သုဏာတိ, သုဏန်တိ, သုဏာသိ၊ ကွစိဓာတူတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ရဿတ်-ပြု။ [ဏာ ၌ ရဿပြု-ဟူလို၊ သုဏသိ-နာ၏ ၊ပေ၊ ကမ္မေ, ယပစ္စယေ-ကြောင့်၊ ကွစိဓာတူတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဒီဃော၊ သူယတေ-ကြားအပ်၏ ၊ပေ၊ ဒိဇ်တွေ-ဒွေဘော် နှောင်းရာ၌၊ ရဿတ်-ပြု၊ “သူယတိ” ဟု ဒီဃ ဖြစ်ပြီးမှ, ယ ကို ဒွေဘော်ပြုလျှင် ကွစိဓာတုဖြင့် ရဿ ပြန်၍ ပြုရမည်-ဟု ဆိုလိုသတတ်၊] သုယျတိ-ကြားအပ်၏၊ သုယျန်တိ-နှ်၏၊ သူယျတိ, သုယျန်တိဝါ-ဟုလည်း ရှိ၏။ [ရဿ မပြုပဲလည်း ရှိသည်-ဟူလို။]

သုဏောတု -- နာဓလော ၊ပေ၊ သုဏောမ၊ သုဏာတု ၊ပေ၊ သုဏ, သုဏောဟိ, သုဏာထ ၊ပေ၊ သုဏာမသေ။ [“သုဏာဟိ” ဟု ဖြစ်ပြီးနောက် ကွစိဓာတုဖြင့် ဏာ ကို ရဿ ပြုပြီးမှ ဟိလောပံဝါဖြင့် ဟိကို ဖျောက်လျှင် “သုဏ” ဟု ဖြစ်၏၊] ကမ္မေ-၌၊ သူယတံ - ကြားအပ်လော်၊ သူယန်တိ, သူယတု, သူယန်တု၊ သုဏေ သုဏေယျ-နာရာ၏ ၊ပေ၊ သုဏေယျာမေ့

---

(၅၁၁) ဤသုဓာတ်သည် ဘူဝါဒိဖြစ်မူ သန္ဒန-စီးသွားခြင်း (သာတိ=စီး၏), ဇနန-ဖြစ်အောင်ပြုခြင်း (အတ္ထေ-အနက်တို့ကို၊ သဝတိ-သီးဟတ်ပွားတတ်၏), ဇာသဓိရိယ-အစိုးရခြင်း၌လည်းဖြစ်သတဲ့၊ ဝိ ရှေးရှိလျှင် ဝိဈာတ-ထင်ရှားခြင်း (ဝိဿုတောဝ-ထင်ရှား၏), ဝိရှေး မရှိဘဲလည်း “သုတော-ထင်ရှား၏”ဟု ရှိ၏၊ သွာဒိဖြစ်မူ သန္ဓာန-စပ်ခြင်း,မထန-မွေ့နှောက်ခြင်း, နှာန=ရေချိုးခြင်း- သုတ-ကြားနာခြင်းတို့၌ ဖြစ်၏၊ ဘူဝါဒိ သွာဒိ ၂ ကိစ္စဖြစ်မူ ဂတိ-သွားခြင်း၌ဖြစ်၏၊ ဘူဝါဒိ သွာဒိ ကဲယာဒိ ၃ ကိစ္စဖြစ်မူ ပိဋ္ဌန-နှိပ်စက်ခြင်း အနက်၌ဖြစ်၏-ဟု ဓာတ္တတ္ထ သင်္ဂဟ ၌ မိန့်သည်။ [ပရံ သုနာတိ ဟိ သန်တိ ဇေတနာတိ ပရသု”ကား ပိဋ္ဌနတ္ထ တည်း။]

သု,ဘူ-သန္ဒဇနိသေဓရေ, ဝိ-ဝိဈာတေ သွ သန္ဓာန၊
မထ နှာန သုဓေ ဘူသွာ, ဂတေ ဘူသွာကိ ပိဋ္ဌနေ။

[ကုပစ္စည်း, ကာဂစ္စည်း ၂ မျိုးလုံးပင် "သုဏော" စသည်၌ သက်နိုင်၏၊] သူယေထ သူယေယျ – ကြွားအပ်ရာ၏၊ အသုကိ - သုကိ-နာပြီ၊ အသုကိ သုကိ သု ကိ သု၊ အသုကိ (သြကိုဏ္ဍ)၊ အသုကိတ္ထ, အသုကိ သုကိ, အသုကိမှာ သုဏ္ဍိမှာ၊ အသုကိတ္ထ သုကိတ္ထ (အာကို တ္ထပြု) [သြ - တ္ထဝိဂတ်တို့ ၌လည်း "သုကိ, သုကိတ္ထ"ဟု အမလာသော ရုပ်ကျဟန်တူသည်။]

ကာပစ္စယလော ပေါ - ပစ္စည်း ချေ၊ ဝုဒ္ဓိ - ပြု၊ သဿ - သ၏၊ ဒ္ဒိ ဘာဝေါ - ဒ္ဒေဘော်လာ၊ သာဂမော - (သ)လာ။ [ကွစိခာတုဖြင့် ရဿပြု၍ ကာကိုချေပြီးသောအခါ ကဲာမနှောင်းသောကြောင့် အညသုစဖြင့် ဝုဒ္ဓိပြုနိုင်ပြီ၊ သဒ္ဒေဘော်လာ၍ သတ္တာမဇ္ဈတနိပ္ပံ ယောဂဝိဘာဂဖြင့် သလည်း လာ၊ အဿာသိ - ကြားပြီ၊ အဿာသိ သု - နှ်ပြီ၊ ပစ္စဿာသိလည်း ရှိ၏၊] အဿောသိ - (သြကို ဏ္ဍပြု)၊ ပေ၊ အဿောသိတ္ထ (အာကိုတ္ထပြု)၊ အသ္သုယိတ္ထ, အသ္သုယိ - ကြားအပ်ပြီ။

သရဒလောပါဒိ၊ (ကာ၌ အာခချေ နောက်ကပ်၊) သုကိသ္သတိ - ကြားလတ္တံ ၊ပေ၊ သုကိသ္သာမေ၊ ကာပစ္စယလောပေါ - ခချေ၊ ဝုဒ္ဓိ၊ ပြု။ [ကာပစ္စည်း နှောင်းလျှင် ဝုဒ္ဓိ မပြုနိုင်သောကြောင့် ကာခချေပြီးမှ ဝုဒ္ဓိပြု၊] သောသ္သံတိ - ကြားလတ္တံ၊ ပေ၊ သောဿတေ, သ္သုယိဿတေ သ္သုယိဿတိ – ကြားအပ်လတ္တံ၊ အသုကိသ္သ - ကြားရာပြီ၊ အသ္သုယိဿာ - ကြားရာအပ်ပြီ၊ ဣစ္စာဒိ။

ဟိ - ဟိဿဒ္ဒါသည်၊ ဂတိမ္ပံ – ဂတိ အနုက်၌....၏၊ ပဟုမ္ဘော - ပရှေးရှိသည်ဌင်း၊ ကာပစ္စယော - သည်ဌင်း (ဟောဘိ)၊ ပဟိကာတိ - စေလွှတ်၏၊ ပဟိကတိဝေါ - လည်းရှိ၏။ [သုတ်ကြီးဖြင့် ရဿပြု၊] ပဟိကန္တိ - နှ်၏၊ ပဟိကာတု - လော၊ ပဟိကဏ္ဍု၊ ပဟိကေယျ - ရာ၏၊ ပဟိကိ, ပါဟေသိ - စေလွှတ်ပြီ၊ ပဟိကိဿတိ - လတ္တံ၊ ပဟိကိဿ - ရာပြီ၊ ဣစ္စာဒိ။

ဟိ = ဂတိမ္ပိ — ဂတိ အနက်ဟု ဆိုသော်လည်း ပရှေးရှိသောကြောင့် "ပေဿန— ပို့ခြင်း, စေလွှတ်ခြင်း, အနက်ကိုလည်း ဟောနိုင်၏၊ ထောမနိမိဒ္ဓ "ပဟိတော = ပို့အပ်, စေလွှတ်အပ်"ပုဒ်ကို ပပုဗ္ဗ ဟိ ဓာတ်ဟုပင် ဆိုသည်၊ ဟိနောတိ ပဝတ္တတိ ဖလံ ဒေတေ နာတိ ဟေတု"ဟု ဝိဂြိဟ်ပြုရာ၌ကား ကာ ပစ္စည်းမှ ကာ ကို သုတ်ကြီးဖြင့် နပြုသည် ဟုကြ၊ ပါဟေသိဒ္ဓလည်း ကာပစ္စည်းကို ကွစိဓာတုဖြင့်ချေ၊ အဇ္ဈတနိကြောင့် အ လာ၍ ပ၏ အ ကို ခချေ, ဒီဃပြု၊ ဟိ၌ ဇကို ဓပြု, (သ) လာ၍ ပြီးစေ၊ ဓာတ္ထတ္ထသင်္ဂဟ၌မူ ပဟာဓာတ်ကြ၍ "ပါဟေသိ"ဟု ဇတ္ထမာန်ပုံစံထုတ်၏၊ ပါဠိ၌ ရှိမရှိကို သတိပြုသင့်သည်။

ဝုံ=သံဝရဇော–စောင့်ရှောက်ခြင်း (စောင့်စည်းခြင်း)၌ . ၏၊ အာဝုံ ဏာတိ - စောင့်ရှောက်၏၊ အာ ဝုဏ ဒ္ဓိ - နှ ၏။ [ပန်းသီကုံးရာ၌လည်း ပန်းများကို စောင့်ရှောက်ခြင်းပင်ဖြစ်၍ "သီကုံး၏" ဟု ပေးနိုင်သည်။]

မိ=ပက္ခေပေ - ထည့်သွင်းခြင်း၌....၏၊ ကုစိ ဓာ တု တျာ ဒိ နာ - ဖြင့်၊ ဏာသ - ဏ၏၊ နတ္ထံ·နအဖြစ်သည် (ဟောတိ)၊ မိနောတိ - ထည့်သွင်း၏· မိနဒ္ဓိ - နှ၏၊ ဣစ္စာဒိ။

အပ=ပါပုဏဲနေ - ရောက်ခြင်း၌....၏၊ ပပုဗ္ဗော - ပရွေး ရှိ ၏၊ သရ လောပေါ-ချေ။[သို၌ "သရလောပေ- ရွေ သဲရကို ချေ ပြီး သော်"ဟု ရှိ၏၊] ဒီဃဒ္ဓိ – ဒီဃံသုတ်ဖြင့်၊ ဒီဃော-ဒီဃပြု။ [ပ၏အကို သရာ သရေ လောပံ ဖြင့် ချေ၍, အပမ္ပ အာကိုဒီဃပြု, "ပါ"ဟု ဖြစ်သည် ဟူလို၊] ဥဏာပစ္စယော-ဥဏာ ပစ္စည်းသက်၊ သမ္ပတ္တိ - စည်းစိမ်သို့၊ ပါပုဏာတိ - ရောက်၏၊ ပေ၊ ပါပုဏာမ၊ ကဲမွေ-၌၊ ပါပိယတိ - ရောက်အပ်၏၊ ပါပိယဒ္ဓိ၊ တထာ, ပါပုဏာတု-လော၊ ပေ၊ ပါပိယိသ-ရောက်အပ်ရာပြီ၊ ဣစ္စာဒိ။

သက=သတ္တိမှ - စွမ်းနိုင်ခြင်း၌ . ၏၊ ဒ္ဓိဘာဝေါ-လာ၊ သက္ကုဏာတိ-စွမ်းနိုင်၏၊ သက္ကုဏဒ္ဓိ-နှ၏၊ ဘာဝေ-၌ ပုပ္ဖရူပဥ္စာတိ - သုတဲ့ဖြင့်၊ ပုပ္ဖရူပတ္တံ - ပုပ္ဖရုပ်ပြု။[ဌင်းနောက်၌ "ဒိတ္တဥ္စ"ဟု မြန်မာမှု ရှိသည်ကား အပို့, ပုပ္ဖရုပ်ပြုလျှင် "သက္က"ဟု ဖြစ်သည်။] ဟယာ - သင်သည်၊ သက္ကတေ-စွမ်းနိုင်ခြင်း၊ သက္ကော တိ ဝါ - လည်း ရှိ ၏၊ သက္ကုဏာတု - စွမ်းနိုင်လော၊ သက္ကုဏောယျ - ရာ၏၊ ကုစိဓာဟူတျာဒိနာ – ဖြင့်၊ အဇ္ဇတနာဒ်မှ - အဇ္ဇတနီ အစရှိသော ဝိဘတ်ကြောင့်၊ သကန္တသ - သက၏ အဆုံး (က်) ဗျည်း၏၊ ခါဒေသော - ခ ပြု၊ အသက္ခိ သက္ခိ - စွမ်းနိုင်ပြီ၊ ပေ၊ အသက္ခိဿံသု - ကုန်ရာပြီ၊ ဣစ္စာဒိ၊....သဒ္ဒဒီနယော-သည်၊ နိဋ္ဌိတော။

အသက္ခိ—က် ကို ခ် ပြုပြီးနောက် အသဒိသ ဒွေဘော် (က်) လာ, သုတ်ကြိုးဖြင့် ဥဏာ ပစ္စည်းကိုလည်း ချေရဦးမည်၊ ဤဂိုဏ်း၌ "အပ–သက"စသော အနေဟသရ ဓာတ်နောက်၌ ဥဏာ ပစ္စည်းသာ သက်၍, ဟု ဏာ ပစ္စည်းတို့ မသက်ရ–ဟု သဒ္ဒနီတိ သတ်မှတ်သည်၊ သု–စသော ကေသရ ဓာတ် နောက်၌ကား ဏုဏာပစ္စည်းများသာ သက်၍ ဥဏာ မသက်ရ-ဟုလည်း သတ်မှတ်သင့်၏။

[ဆောင်] သက ဓာတ်၏, အသက္ခိကို, ကွစိဓာတု, က–ခ ပြုလျက်, ကလည်း ဆက်ကာ, ဒွေဘော်လာ, များစွာ ပြီးနိုင်သည်။

ကိယာဒိဂိဏ်း

(၅၁၂) ကိ=ဒဗ္ဗဝိနိမယေ—ဥစ္စာကိုလဲလှယ်ခြင်း၌၊ ဝါ-ရောင်းဝယ်ခြင်း၌....၏၊ ဝိပုဗ္ဗော-ဝိရှေးရှိ၏၊ ဒိတ္တံ-လာ၊ ပုရေဝိယ, ဝိဘတ္တုပ္ပတ္တိ-သက်။

ကိုယာဒိတော နာ ["ကိ+အာဒိ" ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍ စျလာန မိယုဝါ-ဖြင့် ဣယပြု]။ ။ကတ္တာရိ - ၌၊ (ဝိဟိဘောသု ဝိဘတ္တိ ပစ္စယောသု)၊ ကိဣစ္စေဝ မာဒိတော - ကိအစရှိသော၊ ဓာတုဂဏတော - ၌၊ နာပစ္စယော-နာပစ္စည်းသည်၊ ဟောတိ၊ နာပရတ္တာ - နှောင်းသော နာပစ္စည်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝုဒ္ဓိ - ဝုဒ္ဓိသည်၊ နု - မဖြစ်။ [အညေသုစ သုတ်၌ "ယုဝဏ္ဏာနမိ,ယဏုဏာ, နာနိဋ္ဌာဒီသု ဝုဒ္ဓိ နု"ဟု သတ်မှတ်ခဲ့သောကြောင့် နာပစ္စည်းနှောင်းရာ၌ ဝုဒ္ဓိမပြုရ - ဟူလို၊] ကွစိဓာတူတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ကိယာဒိနံ-ကိအစရှိသော ဓာတ်တို့၏၊ နာမိ - နာပစ္စည်းကြောင့်၊ ရဿတ္တံ - ပြု၊ ကိတော - ကိဓာတ်မှ နောက်၌၊ နာပစ္စယ နကာရဿ - နာပစ္စည်း၏ န၏၊ ဏတ္တဉ-ဏလည်းပြု။

ဘက္ခံ - ဘက္ခာကို၊ ဝိက္ကိဏာတိ - ရောင်း၏၊ ဝိက္ကိဏ်ဒီ၊ ဝိက္ကိယဘိ-ရောင်းအပ်၏။ [နာပစ္စည်းမနှောင်းသောကြောင့် ကို၌ ရဿမပြုရ၊] ဝိက္ကိယန္တိ။ [သို၌ "ဝိက္ကိယန္တိဝါ"ဟု ဝါပါသောကြောင့် "ဝိက္ကိယတော, ဝိက္ကိယန္တေ, ဝိက္ကိယတိ ဝိက္ကိယန္တိဝါ" ဟု မူရင်းဖြစ်ဟန်တူသည်၊] ဝိက္ကိဏာတု - လော၊ ဝိက္ကိဏန္တု၊ ဝိက္ကိယတု - ရောင်းအပ်လော၊ ဝိက္ကိယန္တု၊ ပေ၊ အဝိက္ကိဏိဿ - ရောင်းရာပြီ၊ အဝိက္ကိဏိဿံသု - ကုန်ရာပြီ။ ["အဝိက္ကိ ယိဿထ - ရောင်းအပ်ရာပြီ"ဟု ကမ္မရုပ် ကျဟန်တူသည်၊] ဣစ္စာဒိ။

ဇီ=ဇယေ - အောင်ခြင်း (နိုင်ခြင်း) ၌ ...၏၊ ကိလေသေ - ကိလေသာတို့ကို၊ ဇိနာတိ - အောင်၏၊ [ကိလေသာနှင့် စစ်ဖြစ်ရာ၌ "နိုင်သည်"ဟူလို၊] ဇိနန္တိ၊ ဇိယတိ - အောင်အပ်၏။ [ယပစ္စည်းကြောင့် ကွစိဓာတုဖြင့် ဒီဃပြု၊] ဇီယန္တိ၊ ဓံ-ဤအတူ၊ ဇိနာတု-လော၊ ဇိနေယျ-ရာ၏၊ အဇိနိ, ဇိနိ-အောင်ပြီ၊

ဝိက္ကိဏာတိ— သက္ကတ၌"ကြို"ဓာတ်ဟု ရပင့်ရှိ၍ ပါဠိ ရောက်သည့်အခါ ထို ရ ပျောက်သောကြောင့် (ရှေးရှိ အက္ခရာ ရှိလျှင်) ရ အစား ဒွေဘော်လာရသည်၊ ရှေက "ဝိ"ဥပသာရ မရှိလျှင်"ကိဏာတိ-ဝယ်၏"ဟု ဖြစ်၏၊ ကြို၌ ရ ရှိသောကြောင့်ပင် "ရဟာဒိတော ဏ"အစီအရင်းကဲ့သို့ ကွစိဓာတုဖြင့် နကိုလည်း ဏ ပြုရသည်။

အဇိနိ သူ၊ အဇေသိ - ဇအောင်ပြီ၊ [နာပစ္စည်းကို ကွစိဓာတုဖြင့် ချေပြီးနောက် အညေသုစဖြင့် ဇိဒ္ဓိ ဣကို ဝေဒ္ဓိပြု။] အဇေသုံ - နှ်ပြီ၊ အဇိနိတ္ထ - ပြီ၊ [အတ္ထ နောပုဒ် အာကို တ္ထပြု] အဇိယိတ္ထ အဇိယိ-အောင်အပ်ပြီ၊ ဇိနိဿတိ-လတ်၊ ဇိနိဿန္တိ၊ ဝိဇေဿတိ - လတ်။ [ဝိပုဗ္ဗ ဇိဓာတ်, နာချေ, ဝုဒ္ဓိပြု၊] ဝိဇေဿန္တိ၊ ဇီယိဿတိ၊ ပေ၊ အဇိယိဿ-အောင်အပ်ရာပြီ၊ ဣစ္စာဒိ။

တထာ-ပါး၊ စိ=စယေ-ဆည်းပူးခြင်းဌ်....၏၊ စိနာတိ-စိ၏၊ စိနန္တိ။

(၅၁၃) ဉ=အဝဗောဓနေ-ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းဌ်....၏၊ [ဗုဓနှင့် တူ၊] နာပစ္စယော - နာပစ္စည်းသက်၊ ဝါတိ ဝတ္တကေ။ အန္တသိ ဝဏ္ဏာကာရော ဝါ-မှ လိုက်။]

စိ-စယေ—သွာဒိ, ကိယာဒိ, ဘူဝါဒိ, စုရာဒိ ၄ ဂိုဏ်းဌ်ဖြစ်သော စိ ဓာတ်သည် စယ အနက်ဖေဟာ,ဥ ရှေးရှိလျင် ဝနှုန-တိုးပွားခြင်းအနက်ဟော (ပစ္ဆန်ဒံ-ပစ္ဆန္နရာဇ်ကို၊ ဥစ္စိနထ-ပွားစေကြကုန်၊ဝါ-စည်ကားစေကြကုန်), အပရှေးရှိလျင် ဘိန္နန-ဖျက်ဆီးခြင်း အနက်(စိတံ စိတံ-စိအပ် စိအပ်တိုင်းကို၊ အပစ်နောတိ-ဖျက်ဆီး၏) ,အဝ၏ ကာရိယ ဖြစ်သော သြ ရှေးရှိလျင် ဆေ-ဖြတ်ခြင်း ဆွတ်ခူးခြင်းအနက် (ပုပ္ဖါနိ သြစိနာတိ-ဆွတ်ခူး၏) , သံ, ဥ ရှေးရှိလျင် သမုစ္စယ-ပေါင်းစည်းခြင်း အနက်ဟောတည်း၊ ဝိ ရှေးရှိရာ ဌ်ကား ဗူးစမ်းစိစစ်ခြင်း အနက်ဟောလည်းရှိ၏၊ ဝိစိနာမိ ဣတောစိတော—ထိုမှ ဤမှ ရှာဘွေ စိစစ်အံ့။

[ဓာတွတ္ထ သင်္ဂဟ] စာယော ပူဇာ နိသာမနေ, စိ စယေ သွာ ကီ ဘူ စု,ဥ၊
ဝနုနေ အပ ဆိန္နနေ, သြ ဆေ—သံ ဥ သမုစ္စယေ။

["စာယော ပူဇာနိသာမနေ" ကို တွဲဘက် ဂါထာပိဒ်ဖြစ်၍ ထည့်လိုက်သည်၊ ဤနေရာနှင့် မဆိုင်၊ အပစာယန စသည်၌ စာယ ဓာတ်သည် ပူဇော်ခြင်း,ကြည့်ရှုနားထောင်ခြင်း အနက်၌ဖြစ်သည်—ဟူလို။]

(၅၁၄) ဉာ=အဝ ဗောဓနေ—ဘူဝါဒိဖြစ်မူ မာဒ္ဓာ-သတ်ခြင်း, နိသာန-ထက်အောင်သွေးခြင်း, တုဒ်-နှစ်သက်ခြင်းတို့၌ဖြစ်၏၊ မနံ-စိတ်ကို၊ဥ တိတောသေတိ, (ကာရိတ်ဝင်)—နှစ်သက်စေတတ်၏၊ ဣတိ,မနုသ်၊ကံ (ပုရိသံ) -ယောက်ျားကို၊ ဉာတိ တုဿတိ-နှစ်သက်တတ်၏၊ဥ တိတောသေတိဝါ-နှစ်သက်လည်းနှစ်သက်စေတတ်၏၊ ဣတိ,ကညာ — သတို့သမီးမည်၏၊ စုရာဒိဂိုဏ်းဖြစ်မူ ပေရဏာ—စေခိုင်းခြင်း, ထုဘ်—ချီးမွမ်းခြင်း,အဲ့ဩလောစန-ကြည့်ရှုခြင်းတို့၌ဖြစ်၏၊ ဤဗုဒ္ဓန (အဝဗောဓန) အနက်ကား ဘူဝါဒိ ကိယာဒိ ၂ ဂိုဏ်းဌ်ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဇာနာတိကဲ့သို့ "ဉာတိဉန္တိ"စသော ဘူဝါဒိရုပ်များလည်း ရှိသည်။

ဉာ ဘူ မာရဏာ နိသာန, တုဒ်ဒိသု စုတု ပေရဏာ၊
ထုတိ အာလောစနေသူပိ, ဘူကိတု ဗုဒ္ဓနေ မတော။

ဉာဿ ဇာဇံနာ။ ။ဉာက္ကတိ - ဉာဟူသော၊ ဇေဿ ဓာတုဿံ - ၏၊ ဇာဇံနာ က္ကတ္ပံ-ဇာ, ဇံ, နံ်ာဟူကုန်သော၊ ဇေတေ အာဒေသာ-တို့သည်၊ ဝါ-စ္ဆာ၊ ဟောန္တိ၊.... က္ကဓ - ဤသုတ်သို့၊ ဝဝတ္ထိဘ ဝိဘာဿတ္ထ ဝါသဒ္ဒဿ-ဝဝတ္ထိတ ဝိဘာသာ အနက်ရှိသော ဝါသဒ္ဒါ၏၊ အနုဝတ္တနာ - လိုက်လာခြင်းကြောင့်၊ ဇာဒေသော - ဇာအပြုသည်၊ နာမ္ပိဓေ - နာဝစ္စည်း နှောင်းရာဌ်သံ်ာ၊ (ဟောတိ)၊ ဇံ - ဇံ အပြုသည်၊ ဉာမ္ပိဓေ-ဉာအပြု နှောင်းရာဌ်သံ်ာ၊ (ဟောတိ)၊ နာဘာဓေါ - နာအဖြစ်သည်၊ တိမ္ပိဓေ-တိဝိဘာဘ် နှောင်းရာဌ်သာ (ဟောတိ)။

ဇာဒေသော နာမ္ပိ၊ ပေ၊ က္ကဓ — [တိမ္ပိ ဓေ မ္ပ ဓေကို "နာမ္ပိ,ဉာမ္ပိ" တို့ဌ်လည်း လိုက်၊] သုတ်ဌ် "ဇာ-ဇံ-နာ" ဟု အာဒေသ ၃ ခုရှိရာ, ဇာအပြုသည် နာ ပစ္စည်း နှောင်းရာဌ်သာ ဖြစ်၏။ ["ဇာဒေသောနာမ္ပိ ပရေ ဓေ, နဉာဒီသု ပရေသု၊ က္ကဓေ ဝါယံ နိယမော၊ ဧတန ဇာနန ဇာနနကာဒီသု ကိဘကေသု ဇာဒေသော အနိဝါရိတော= (နာ) မနှောင်းသော်လည်း ဇာအပြုကို မတားမြစ်အပ်" ဟုဖွင့်သော ဋီကာအလို "က္ကဓ-ဤအာချာတ် အရာဌ်" ဟုပေးရလိမ့်မည်၊ သို့သော် ကိတ် အရာဌ် "ဇာနိဘမ္ဘံ" စသော ရုပ်များကို တွေ့ရသောကြောင့်ဌင်း, နုဒါဒိဟိ စသော သုတ်၏ဋီကာဌ် သဠ်ာနနကာ ရုပ်တွက်ရာဝယ် "ကာရိတဿ သဟ ဝိကရဏေန (ဝိကရဏာ နာ ပစ္စည်းနှင့် တကွ) လောပေါ" ဟု ဋီကာ ဆိုပြန်သောကြောင့်ဌင်း, ကိတ်ဌ်လည်း နာပစ္စည်းနှောင်းမှသာ ဇာပြုနိုင်ရကား "က္ကဓ-ဤသုတ်သို့" ဟုသာ ပေးလိုက်သည်။

ဇံဉာမ္ပိ — "ယျဿ ဉာတော ဣယာဉာ" သုတ်ဖြင့် ယျကို ဉာပြု၏၊ ထို့ဉာအပြု နှောင်းရာဌ်သာ ဇံ ပြု၍ "ဇဉာ" ဟု ဖြစ်သည်၊ အခြားသော အာချာတ် ကိတ် အရာတို့ဌ် မဖြစ်။.

နဘာဓေါ မ္ပိတိ ဓေ — "ဝိနာယတိ-သိ၏" ဤဌ် နာပစ္စည်းကို ယ ပြု, ဉာကို နာ ပြု၊ ဤသို့ တိပိဘတ် နှောင်းရာဌ်သာ နာ အပြု ဖြစ်သည်၊ အခြားအရာဌ် မဖြစ် ဟု သတ်မှတ်၏၊သို့သော် တိမနှောင်းဘဲ အန္တေနှောင်းရာဌ်လည်း "အနိမိတ္တာ နနာယရေ-မသိအပ်ကုန်" ဟု သဂါထာဝဂ္ဂ ဒေဝတာသံယုတ် အဌ္ဌကထာ ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် "နာဘာဓေါ တိမ္ပိ ဓေ" ဌ် "နာဘာဓေါ ယမ္ပိ ဓေ" ဟု ဆရာတို့ပြင်လိုကြသည်၊ "ဉာယတိ-သိအပ်၏" ဌ် ယ နှောင်းလျက် နာ မပြုဘဲရှိသော်လည်း နာ အပြု မှန်သမျှဌ်ကား ယ နှောင်းလျက် ရှိရမည်-ဟု ဆိုလိုသည်။

ထို ယ လည်း နာဿ လောပေါ ယကာရတ္တံဖြင့် နာ ပစ္စည်းကို ပြုသော ယ-ကံဟော ယ ဟု ၂ မျိုးပင်ရှိ၏၊ "ဝိဓေယျ ဝိဓေယျ - စိစ်၍ စိစ်၍၊ အထွေ-အကျိုးတို့ကို၊ ပနာယတိ-သိတော်မူတတ်၏" ဌ် နာ ပစ္စည်းမှဖြစ်သော ယ တည်း၊ "ကောဋ္ဌေ ယေသံ နာယတိ=အကြင်အသင်္ခ်ေတို့၏ အစွန်းအပိုင်းအခြားကို မသိအပ်-မသိနိုင်" ဟူသော ဗုဒ္ဓဝင်နှင့် "အနိမိတ္တာ - အမှတ်အသား မရှိကုန်သည်ဖြစ်၍၊ နာ နာယရေ-မသိအပ်

ဓမ္မံ – ကို၊ ဝိဇာနာတိ - သိ၏၊ ဝိနာယတိ စ ါ - လည်း ရှိ၏၊ ဝိဇာနန္တိ၊ ကမ္မေ-၌၊ ဝိညာယတိ - သိအပ်၏၊ ဝိညာယန္တိ၊ ဣဝဏ္ဏာ ဂမေ - ဣဝဏ်လာလတ်သော်၊ ပုဗ္ဗလောပေါ – ရှေသရကိုချေ၊ ကွစိဓာတုတျာဒိနာ - ဖြင့်၊ ကောရော-ပြေ၊ ဒ္ဒိတ္တဉ္စ-လည်းလာ၊ ညေ ယျတိ-သိအပ်၏၊ ညေ ယျန္တိ၊ [ဉာဒ္ဒိ အာကိုချေ, ကွစိဓာတုဖြင့် လာသော ဣကို ပြေ, သန္ဓိအရာ မဟုတ်၍ ကွစာသဝဏ္ဏံဖြင့် မပြုရ, သဒ္ဒနီတိဒ္ဒိလည်း ဤပုံစံပါသည်၊] ဝိဇာနာတု - သိလော၊ ဝိဇာနန္တု၊ ရဿတ္တံ - ရဿပြု၊ ဝိဇာန, ဝိဇာနာဟိ - သိလော၊ ["ရဿတ္တံ" ကား "ဝိဇာန" အတွက်တည်း၊ နာဒ္ဒိ ကွစိဓာတုဖြင့် ရဿပြု၍, ဟိလောပံဝါ သုတ်ဖြင့် ဟိကိုချေ၊] ဝိဇာနာထ၊ ပေ၊ ဝိဇာနာသု၊ ဝိညာယတု-သိအပ်လော၊ ဝိညာယန္တု၊။

(၅၁၄) **ယျေဿ ဉာတော ဣယာ·ဉဝါ။** ။ဉာဣတိ - ဉာဟူသော၊ တောယ ဓာတုယာ-မှ၊ ပရဿ, ယျေဿ ဝိဘတ္တိဿ-၏၊ ဣယာ ဉာဣတိ-ဣယာ ဉာဟူကုန်သော၊ တေတ အာဒေသာ – တို့သည်၊ ဝါဟောန္တိ-ဝိကပ်ဖြစ်ကုန်၏၊ သရလောပါဒိ၊ ဝိဇာနိယာ-သိရာ၏။

(၅၁၄) ဉာဒေသေ-ဉာပြုပြီးသော်၊ ဉာဿ-ဉာဓာတ်၏၊ ဇံအာဒေသော-ဇံပြု။ ["ဇံနာဉ" ဟု ဖြစ်နေပြီ၊] ဉာတောတိ ဝါဘိစ ဝတ္တတေ။

နာဿ လောပေါ ယကာရတ္တံ။ ။ဉာဣတိ တောယ ဓာတုယာ ပရဿ, နာပစ္စယဿ-၏၊ လောပေါ-သည်ရင်း၊ ယကာရတ္တံစ-ယအဖြစ်သည်ရင်း၊ ဝါဟောတိ-၏၊ ဝဝတ္ထိဘ၊ ပေ၊ ဝါသဒ္ဒေါ၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊....

ဉာမှိ-ဉာအပြုကြောင့်၊ နိစ္စံ-အမြဲ၊ နာလောပေါ-နာ ပစ္စည်း၏ ကျေခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ အဇ္ဇတနာဒီသု-အဇ္ဇတနီ အစရှိသော ဝိဘတ် ၃ သွယ်တို့ကြောင့်၊ ဝိဘာဿာ - ဝိကပ်အားဖြင့်၊ နာလောပေါ (ဟောတိ)၊ အညတ္ထ-ဝတ္တမာန်စသော အခြား ဝိဘတ်တို့ကြောင့်၊ အယံ-ဤ နာပစ္စည်း ကျေခြင်း

မသိနိုင်ကုန်" တို့ဥ်ကံဟော ယ ပစ္စည်းတည်း။ ["န နာယရေ-ပနာယတိ" တို့ဥ်ဉာဓာတ် မဟုတ်, ဇာနန အနက်ဟော "ခဲ" ဓာတ်ဟု မဟာပဒါနသုဘ် ဋီကာဖွင့်၏၊ ထိုအတိုင်း ဆိုလျှင် ဤကို ဝေ့ဒွိ, ဧကို အယပြု၍, "ပနယတိ" ဟု ပါဠိမှန် ယူ၍, "န နာယရေ" ဥ်ကား ဆန်းကြောင့် ဒီဃ ရှိသည်-ဟု ဆိုလိုဟန်ရှိသည်၊ သဒ္ဒနီဘိဥ်မူ ဉာဓာတ် အရာဥ် "န နာယရေ" ကိုပင် ထုတ်သည်။]

သည်၊ နစ ဟောတိ မဖြစ်သည်သာ၊ နာတော-နာအပြုမှ နောက်၌၊ တိမှိ-တိဝိဘတ်ကြောင့်၊ ယကာရတာ-နာပစ္စည်း၏ ယအဖြစ်သည်(ဟောတိ)။

နိဂ္ဂဟီတဿ-နိဂ္ဂဟိတ်၏၊ ဝဂ္ဂန္တတ်-ဝဂ္ဂန္တပြု၊ ["ဇံ+ဉာ" ဖြစ်သည့်အခါ နိဂ္ဂဟိတ်ကို(ဉ်)ပြု၍ "ဇညာ" ဖြစ်သည်] ဝိဇညာ ဝိဇာနေယျ - သိရာ၏၊ ပေ၊ ဝိဇာနေယျာမ - သိကုန်ရာ၏၊ ဝိဇာနေမု ဝါ - လည်းရှိ၏၊ [ကွစိဓာတုဖြင့် ယျောမကို မေပြု၊] ဝိဇာနေထ-ရာ၏၊ ဝိညာယေယျ-သိအပ်ရာ၏၊ ဝိညာယေယျုံ-နိ ရာ၏။

---

(၅၁၅) **ဉာမိ နိစ္စ္ဆ နာလောပေါ**—သုတ်၌ နာ ပစ္စည်းကို ချေခြင်း,ယပြုခြင်းဟု ကာရိယ ၂ ခု ရှိရာ မည်သည့်အရာ၌ချေ, မည်သည့်အရာ၌ ယ ပြု-ဟု ဝါသဒ္ဒါ၏ သတ်မှတ်ချက်ကြောင့် ယေကို ဉာ အပြုနှောင်းရာ၌ နာ ပစ္စည်းကို အမြဲချေ, နိဂ္ဂဟိတ်ကို ဝဂ္ဂန္တ ပြု၍ "ဇညာ" ဟု ဒ ရုပ်သာ ရှိသည်.ဟူလို။

ဇညု။ စသည်။ ။"ကတ္ထာနု ပါပကံ ကမ္မံ, မာ မံ ဇညုတိ ဣစ္ဆတိ-မကောင်းမှုကို ပြုပြီးနောက် ငါ့ကို သူများ မသိပါစေကုန်လင့်-ဟု မြော်လင့်လိုလား၏"ဟူသောသုတ္တန်ပါတ် ဝသလ သုတ်၌ ဇယျုကို သုတ်ကြီးဖြင့် ဉု ပြု၊ "သယံ အာယံ ဝယံ ဇညာ=ကိုယ်တိုင် အရှုန့် အကုန်ကို သိစေပါလော"ဟူသော စတ္တာလီသ တေသကုန ဇာတ်၌ ဇယျာသိကို ဉာပြု ရုပ်များ ရှိသောကြောင့် ယေျကို ဉု, ဇယျာသိကို ဉာသိ-ဉာ, ဇယျာထကို ဉာထ, ဇယျာမိကို ဉာမိ, ဇယျာမကို ဉာမ, ဇယျုကို ဉံပြု၍ ဤသုတ်ဖြင့် ထို ဉု အပြု စသည် နှောင်းရာ၌လည်း ဇံ ပြု နာကို ချေလျှင်"ဇညု, ဇညာသိ-ဇညာ, ဇညာထ, ဇညာမိ, ဇညာမ, ဇညံ"စသော ရုပ်များလည်း ရှိနိုင်၏ဟု မောဂ္ဂလ္လာန်နိသယသစ်မိန့်တော်မူသည်၊ ထို့ကြောင့်"ဉာမှိ နိစ္စ္ဆ နာလောပေါ"ဉာ အပြုကြောင့် နာချေဟူရာဝယ် ဉုစသည်ကြောင့်လည်း နာချေသေးသောကြောင့် ထိုစကားကို နေရာတိုင်းမနှံဟုမှတ်၊ "ဇာဒေသော နာမှိ ဇံ ဉာမှိ"ဟူသော စကားလည်း ထို့အတူပင်မနှံ့။

ဝိဘာသဇ္ဇုတနာဒီသု—အာဒိနှင့် ဘဝိဿန္တိ ကာလာတိပတ္တိကို ယူ၍ ထိုဥသွယ် နှောင်းရာ၌"သမဇာနိ-အညာသိ,ဝိဇာနိသိတိ-ဉ ဿတိ,အဇာနိဿ-ပညာယိဿ" ဟု နာပစ္စည်း ကျေ-မကျေ ရုပ် ၂ မျိုးစီပင်ရှိသည်။

ဆညတ္ထ နစဟောတာယံ—ယေျ၏ ဉာ အပြုမှလည်း တပါး, အဇ္ဈတ္တနိစသော ဝိဘတ်ဇ္ဈမှလည်း တပါးသော ဝတ္တမာန်စသော အခြား ဝိဘတ်တို့ကြောင့်ကား နာပစ္စည်းမကျေ, "ဇာနာတိ-ဇာနာတု-ဇာနေယျ" စသည်ဖြင့် ရုပ်ရှိရသည် — ဟူလို၊ [ဇညုစသောရုပ်များ၌ နာ ပစ္စည်းမကျေသေးသောကြောင့် ဤမှတ်ချက်လည်းမနှံပင်။]

နာတော တိမှိ ယကာရတာ—"နာဘာဝေါ တိမှိ ဇေ"ဟု သတ်မှတ်ခဲ့သော စကားနှင့် ရှေ့နောက်ညီစွာ"နာ အပြုနှောင် တိဝိဘတ် နှောင်းရာ၌သာ နာ ပစ္စည်းကို ယ.ပြုရမည်"ဟု သတ်မှတ်သည်။

သမဇာနိ, သဉ္ဇာနိ - သိပြီ၊ သဉ္ဇာနိ်သု။ [သံပုဗ္ဗ ဉာ,ဓာတ်၏ ရှေ့၌ အလာ, နိဂ္ဂဟိတ်ကို (မ်)ပြု, "သမဇာန်"၊ သဉ္ဇာနိ၌ အ-မလာလဲ နိဂ္ဂဟိတ်ကို ဝဂ္ဂန္တပြု၊] နာလောပေ-နာပစ္စည်း ကျေလတ်သော်၊ အညာသိ-သိပြီ၊ အညာသုံ၊ ဝိဇာနိတ္ထ-သိပြီ။ [သ္မကို တ္ထပြု] ဝိညာယိတ္ထ-သိအပ်ပြီ၊ [အာကို တ္ထပြု၊] ပညာယိ-အပြားအားဖြင့် သိအပ်ပြီ၊ ["ဝါ-ထင်ရှားပြီ" ဟု အဓိပ္ပါယ်နက် ဖြစ်၏၊] ပညာယိ်သု-နိပြီ၊

ဝိဇာနိဿတိ - သိလတ္တံ၊ ဝိဇာနိဿန္တိ၊ ဉဿတိ-သိလတ္တံ၊ ဉဿန္တိ၊ [နာပစ္စည်းကိုချေ၊ သုတ်ကြီးဖြင့် ဉာကိုလည်း ရဿပြု၊ ဘူဝါဒိဂိုဏ်းလည်း သင့်၏၊] ဝိညာယိဿတေ - သိအပ်လတ္တံ၊ ဝိညာယိဿန္တေ၊ ပညာယိဿတိ - အပြားအားဖြင့် သိအပ်လတ္တံ၊ ဝါ - ထင်ရှားလတ္တံ၊ ပညာယိဿန္တိ၊ ကုစိဝေတု တျာဒိနာ - ဖြင့်၊ ဿဿ - ဿ၏၊ ဟိစ - ဟိလည်းပြု၊ ပညာယိဟိတိ - အပြားအားဖြင့် သိအပ်လတ္တံ၊ ပညာယိဟိန္တိ၊ အဇာနိဿ အဇာနိဿာထ - သိရာပြီ၊ ပညာယိဿထ အညာယိဿ - သိအပ်ရာပြီ၊ ဣစ္စာဒိ။

နာလောပေ အညာသိ— နာဿ လောပေါ ယကာရတ္တံ သုတ်ဖြင့် နာ ပစ္စည်းကို ချေလျှင်, ရှေ့၌ အ လာ, ဉ ဒွေဘော်လာ, သတ္တ မဇ္ဈဘနိမှ် ယောဂဝိဘာဂဖြင့် (သ်) လည်းလာ၍ "အညာသ်" စသော ရုပ်များဖြစ်၏။ [ထို "အညာသိ" ဟူသော အာချာတ် ကြိယာပုဒ်သည်ပင် နာမည်ကို ဟောရာ၌ ရုဋ္ဌိနာမ်အဖြစ်သို့ရောက်၍ ထိုပုဒ်နောင်နာမ်ဝိဘတ် သက်လျှင် "အညာသိ-အညာသိမည်သော၊ ကောဏ္ဍညော-ကောဏ္ဍညတည်း၊ အညာသိကောဏ္ဍညော-အညာသိ မည်သော ကောဏ္ဍည၊ ထေရ်" ဟု နာမ်ပုဒ်ဖြစ်၏။]

ပညာယိ— ပဗုဒ္ဓဉာဓာတ် ကံဟော ယ ပစ္စည်းဖြင့် "ပညာယိ" စသည် ဖြစ်၏၊ "အပြားအားဖြင့်သိအပ်" ဟူရာ၌ သိနိုင်လောက်အောင် "ထင်ရှားခြင်း" ဖြစ်သောကြောင့် "ပညာယိ-ထင်ရှားပြီ" ဟုလည်း အဓိပ္ပါယ်နက် ပေးနိုင်သည့်၊ ထို့ကြောင့် "ဉပ္ပါဒေါ-ဉပ္ပါဒ်သည်၊ ပညာယတိ-ထင်ရှား၏" ဟူသော အနက်သည် အဓိပ္ပါယ်နက်သာ ဖြစ်သင့်၏၊ ဤဉာဓာတ်သည် ဒိဝါဒိဂိုဏ်း၌မပါ။

ပညာယိတိ— ဗပုဒ္ဓဉာ (ကံဟော ယ) သဘေမှ ပြန်သော သဘိဖြင့် ဇ္ဈ အာဂုံလာ၍ "ပညာယိသတိ" ဟု ဖြစ်သည့်အခါ သကို သုတ်ကြီးဖြင့် ဟိ ပြု၊ သဒ္ဒနီတိ၌ "ဉာဓာတုယံ ယ ပုဒ္ဓတော သသ ဟိ=ဉာဓာတ် အရာ၌ ယ ရှေးရှိသော ဇ္ဈ အာဂုံမှ နောက် သကို ဟိပြု" ဟု သုတ်တည်၏၊ မောဂ္ဂလ္လာန်၌လည်း "သသ ဟိ ကမ္မ-ကံ၌ ဉာနောင် သတိ စသည်၏ သကို ဟိပြု" ဟု သုတ်တသ်သည်၊ နိဿယသစ်၌ အခြားဓာတ်နောင် ယောဂဝိဘာဂဖြင့်ဟ်ပြု၍ "ဇာယိဟိသိ ပသာဒေါ-ကြည်ညိုခြင်းဖြစ်လတ္တံ၊ ကထံ ဇိဝိဟိသိ တုဓံ-သင် ဘယ်သို့ အသက် ရှည်နိုင်လတ္တံ့နည်း- ခိမ်ပွဲကရိဟိတိ-လျင်စွာ ပြုလတ္တံ၊ သန္ထိကာဟိတိ-မျက်မှောက်ပြုလတ္တံ့" စသည်ကို ထုတ်ပြတော်မူသည်။

မာ = မာနေ - ချင့်ခြင်းဥဿ....၏၊ ကုစိဓာတု တျာဒိနာ - ဖြင့်၊ မာန္တသ - မာ၏ အဆုံး အာ၏၊ ဣကာရော-ဣပြု၊ မိနာတိ-နှိုင်းချင့်၏၊ မိနန္တိ၊ ကမ္မ-ဌ၊ မိယတိ—နှိုင်းချင့်အပ်၏၊ မိယန္တိ။ [ဟမို ဒါဓာ - စသောသုတ်ဖြင့် အာကို (ဣ) ပြု၊] ဣစ္ဆာဒိ။

လူ = ဆေဒနေ - ဖြတ်ခြင်းဥဿ....၏၊ နာမို - နာပစ္စည်းကြောင့်၊ ရဿတ္တံ-ပြု၊ လုနာတိ-ရိတ်ဖြတ်၏၊ လုနန္တိ၊ လူယတိ-ရိတ်ဖြတ်အပ်၏၊ လူယန္တိ ဣစ္ဆာဒိ။

ဓူ — ကမ္ပနေ - တုန်လှုပ်ခြင်းဥဿ....၏၊ ဓုနာတိ - တုန်လှုပ်၏၊ ဓုနန္တိ၊ ဓူယတိ-လှုပ်အပ်၏၊ ဓူယန္တိ ဣစ္ဆာဒိ။

(၅၁၆) ဂဟ = ဥပါဒါနေ - ကဲပ်၍ယူခြင်း (ကိုင်ယူခြင်း)ဥဿ....၏၊ နာမို-နာပစ္စည်းသည်၊ သမ္မတ္တေ - ရောက်လုလတ်သော် [''ပဏ္ဍာ ဣစ္ဆတေ ပစ္စယာ''ဥဿ၏ပ်၊ ''ကိယာဒိတော နာ''ဖြင့် နာပစ္စည်း သက်ခွင့် ရောက်နေသော် ထို နာပစ္စည်းကို တ...းမြစ်၍ ဣကြိုတ်ဖြင့် ပဏ-ဇ္ဈာ ပစ္စည်းသက်-ဟူလို။]

ဂဟာဒိတော ပဏ္ဍာ။ ။ကတ္တရိ-ဥဿ (ဝိဟိတသု ဝိဘတ္တိ ပစ္စယေသု) ဂဟ်ဣစ္ဆစ္ဆေဝ မာဒိတော ဓာတုဂဏတော, ပဏ္ဍာ ဣတိ-ပဏ, ဇ္ဈာ ဟူကုန်

မာ = မာနေ—''ဘူဝါဒိ ကိယာဒိ တနာဒိ ဒိဝါဒိ'' ၄ ဂိုဏ်းဥဿ မာနအနက်ဖြစ်၏၊ သို့သော် ဤမာနအနက်သည် နှိုင်းချင့်ခြင်း, မြတ်နိုးခြင်း ၂ မျိုးနှင့်ဆိုင်၏၊ ''ပုတ္တံ, မာတိ-နှစ်သက် မြတ်နိုးတတ်၏၊ ဣတိ, မာတာ—မည်၏''ဥဿ် ဘူဝါဒိ၊ ဥပ ပုဿ မဒ်ဓာတ်ဖြင့် ''ဥပမာ-နှိုင်းယှဉ်ကြောင်း, ပတိမာ-ဆင်းတု (အရုပ်)၊ ''မိနာတိ ဇောနာတိ မာနံ''ဥဿ် ချင့်ကြောင်းဖြစ်သော တင်းဘောင်းစသောခွက်၊ ပမာဏံ-နှိုင်းယှဉ်ကြောင်းဖြစ်သော အရာဝတ္ထု၊ အပ္ပမေယျော—မနှိုင်းယှဉ်အပ်, မနှိုင်းယှဉ်နှင့်၊ ''မိနောတိ—ချင့်တတ်၏''ဥဿ် တနာဒိဂိုဏ်း ဟု ဆိုကြ၏၊ (နံ) အာဂုံကြီဟန်တူသည်၊ မာယတေ—မြတ်နိုး၏၊ ဘူဝါဒိ သက်သက်ဖြစ်မူ သဒ္ဒ—အသံဖြစ်ခြင်းဥဿ....၏။

''မာ မာနမို ဘူ'ကိတာဒိ, ဘူတု သဒ္ဒေစ ဝတ္တတိ''

ဓူ = ကမ္ပနေ—ဤ ဓူဓာတ်လည်း ''ဘူဝါ-သ္မာ-ကီ-စုံ'' ဟု ၄ ဂိုဏ်းရှိ၏၊ ဓဝတိ-တုန်လှုပ်၏(ဘူ)၊ ဓူဏောတိ ဓုနာတိ-တုန်လှုပ်၏(သ္မာ, ကီ)၊ ''ဓာဝေတိ ဓာဝယတိ-တုန်လှုပ်၏''ဥဿ် စုရာဒိ ဟူ၏၊ သဒ္ဒနိတိဥဿ် ''ဓု''ဓာတ်ဟု ဥကာရန္တလည်း ဆိုသည်။

(၅၁၆) **ဂဟ = ဥပါဒါနေ**—''ဥပ-ကဝ်၍+အာဒါန-ယူခြင်း'' ဟူသည် ထိထိမိမိ ကိုင်ခြင်းယူခြင်းပင်တည်း၊ ဤဂဟဓာတ်သည် ဘူဝါဒိ စုရာဒိလည်းရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ''ဂဟတိ, ဂဏှာတိ ဂဟယတိ—ယူ၏''ဟူသော ရုပ်လည်း ဖွဲ့နိုင်သည်။ [ဂဏှာတိ ဂဟယတိ တို့ဥဿ် (ဃဋ္ဌာဒိနံဝါသုတ်အရ) ဝုဒ္ဓိလည်း မှတ်ရောက်ရ။]

သော၊ ဧတေ ပစ္စယာ ဟောန္တိ၊ အယံ အာဒိသဒ္ဒေါ-ဣ္တိ အာဒိသဒ္ဒါသည်၊ ပကာရေ-အံတူ ဟူသော အနက်၌ (ဟောန္တိ)။

(၅၁၇) ဂဟဿာတိ ဝတ္တတေ။

ဟလောပေါဏှာမိ။ ။ပရေ, ဏှာမိ ပစ္စယေ - ဏှာပစ္စည်းကြောင့်၊ ဂဟ ဣတိ ဧတဿ ဓာတုဿ - ၏။ ဟ ကာရဿ - ဟ အကွရော၏၊ လောပေါ ဟောတိ၊ သိလံ - ကို၊ ဂဏှာတိ - ယူ၏။ ရဿတ္တေ - ရဿ

အာဒိသဒ္ဒေါယံ ပကာရေ—ဂဟဒိတောဒ္ဓိ အာဒိသဒ္ဒါသည် "အတူ" ဟူသော ပကာရ အနက်၌ ဖြစ်၏၊ ဥသ=ဒါဟေ-ပူလောင်ခြင်း၌၊ ဥဏှာပေတိ—ပူစေတတ်၏၊ ဝါ-နှေး၏၊ ဥသဓာတ် ဏှာ ပစ္စည်းဏာပေ ပစ္စည်း , ဓာတွန် သ်ကို ကွစိဓာတုဖြင့် ချေ၊ ဥဏှာ-အပူ၊ တသ=ပိပါသာယံ-မွတ်သိပ်ခြင်း၌၊ တသတိ ပရိတဿတိ-မွတ်သိပ်တတ်, တပ်မက်တတ်၏၊ ဇုတိ တဏှာ၊ တသဓာတ်, ဏှာ ပစ္စည်း အ ပစ္စည်း၊ ဇုသိ=ဝိတိ ဓသဝနေသု-နှစ်သက်ခြင်း, မှိဝခြင်းတို့၌၊ ဇောသေတိ (လောကဿ ဝိဏှိသောမနဿံ ဥပ္ပါဒေတိ)-လူအပေါင်း၏ နှစ်သက် ဝမ်းမြောက်ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်၏၊ ဇုတိ, ဇုဏှာ-လဆန်းပက္ခမည်၏၊ ဇုတ=ဒိတ္တိယံ=ထွန်းလင်းခြင်း၌၊ ဇောတေတိ-(မိမိမှာ အရောင်မရှိသော်လည်း (လရောင်ကြယ်ရောင်ဖြင့် ထွန်းပြောင်တတ်၏၊ ဇုတိ ဇုဏှာ—လွန်းပက္ခ ညဉ့်၊ သာ=တနုကရဏေ-နုနယ်အောင် ပြုခြင်း၌၊သိယတိ တနုကရိယတိ-နုနယ်အောင် ပြုအပ်၏၊ ဇုတိသဏှာ-သိမ်မွေ့သောစကားတည်း၊ သော=အန်တကမ္မနိ-အဆုံးပြုခြင်း၌၊ သိယတိ-(မိမိက အလွန်သိမ်မွေ့သည့်အတွက် အလွန်သိမ်မွေ့သောအနက်ကိုလည်း) ပြီးဆုံးအောင် ပြုတတ်၏၊ ဇုတိ, သဏှံ—သိမ်မွေ့သောဉာဏ်၊ တိဇ = နိသာနေ—ထက်မြက်ခြင်း၌၊တိဏှော-ထက်သောအရာ၊ ကု=ကုစ္ဆာယံ-စက်ဆုပ်ခြင်း၌၊ ကဏှာ-မည်းနက်သောတရာတို့၊ ဤသို့လျှင် ဏှာ ပစ္စည်းသက်၍ ပြီးခြင်း တူသော တသဓာတ် စသည်ကို အာဒိသဒ္ဒါဖြင့် ယူ-ဟု သိစေလို၍ "အာဒိသဒ္ဒါပကာရေ" ဟု မိန့်သည်။

ဂိဏှ်း သီးခြား, သင့် မသင့်။ ။ဤသို့ ဏှာ ပစ္စည်းသက်ရာ ဓာတ်များစွာရှိသောကြောင့် "ဂဟာဒိတောပ္ပဏှာ" ဟူသောသုတ်စဉ်အတိုင်း "ဂဟာဒိဂိဏှ်း" ဟု သီးခြားတဂိဏှ်းပြုခြင်းကို သဒ္ဒနိတိ ဓာတုမာလာ နှစ်သက်၏၊ သို့သော် ဥသဓာတ် စသည်၌ အာချာတ်ရုပ်လည်းမရှိ, "ဥဏှာပေတိ" လည်း သုဒ္ဓကတ္တုရုပ် မဟုတ်, ဟေတုကတ္တုရုပ်သာ ဖြစ်သောကြောင့် အာချာတ်ဂိဏှ်းဟု တဂိဏှ်း မဖွဲ့လောက်ရကား ရူပသိဒ္ဓိ၌ ကိယာဒိဂိဏှ်းတွင် သွင်းပြထားသည်၊ သဏ္ဌာတ၌လည်း ဂဟာဒိဂိဏှ်းဟု သီးခြားမရှိ။

ဏှာ ပစ္စည်းကို ဆိုရကျိုး။ ။ဂဟဓာတ်ကို ကိယာဒိဂိဏှ်း၌ သွင်းလိုသော ရူပသိဒ္ဓိစသည်တို့ အလိုအားဖြင့် နာ ပစ္စည်းသက်၍ "ဂဟ်+နာတိ" ဟု ပြီးသည့်အခါ ရဟာဒိတောဏာသုတ်နှင့်အညီ နကို ဏာပြုလျှင် "ဂဟ္ဏာဘိ" ဟု (ဟ-ရှေ့,ဏ-နောံ) ဖြစ်ရာသောကြောင့် ဟနှင့်ဏကို ရှေ့နောက်ပြန်ပြီးသားဖြစ်စေခြင်းအကျိုးငှါ "ဂဟာဒိတောပ္ပဏှာ" သုတ်ဖြင့် ဏှာ ပစ္စည်းကို သီးခြားသက်ရသည်။ .... [ဋီကာ။]

အဖြစ်သည် (သတိ)၊ ဂဏှတီ ဝါ - လည်း ရှိ၏။ [ကွစီဓာတုဖြင့် ဏှာဒ်ရသပြုလျှင် "ဂဏှတိ" ဖြစ်သည်၊] ဂဏှန္တိ၊ ပေ၊ ဂဏှာမ၊ ကမ္မေ - ဉ်၊ ယေတဲ်-ယေဟူသော ပုဒ်သည်၊ စတ္တာမာနေ - သော်။ [" ဝစ ဝသ ၊ ပေ၊ ယေ" သုတ်မှ "ယေ" ကို လိုက်စေ၍, ဟူလို၊] ဟဝိရိယယော လောဝါတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဟကာရဿ-၏၊ ယကာရေန - နှင့်၊ ဝိပရိယယော - ရွှေနောက်ပြန်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ၊ ဂယဲ့တိ - ယူအပ်၏၊ ဂယ္ဟန္တိ ဣစ္စာဒိ၊ ဂဏှတု-ယူလော၊ ဂဏှန္တု၊ ပေ၊ ဂဏှဿု၊ ဂယ့တံ-ယူအပ်လော၊ ဂယ့တု-လော၊ ဂယ့န္တု၊ ဂဏှေ ဂဏှေယျ-ယူရာ၏။ ဂဏှေယျ - ယူအပ်ရာ၏၊ ဂဏှေယျုံ၊ အဂ္ဂဏှိ ဂဏှိ - ယူပြီ၊ အဂ္ဂဏှိံသု ဂဏှိံသု ဂဟဓာတ်၏ရှေ့၌ အက္ခရာရှိလျှင် ဒ္ဒဘော်လာမြဲတည်း။]

ယဒါ-အကြင်အခါ၌၊ ကွစီဓာတု တျာဒိနာ - ဖြင့်၊ အသဗ္ဗဓာတုကေ-အသဗ္ဗဓာတ် ဝိဘာဘ်ကြောင့်၊ ဝိကရဏဿ - ဝိကရဏ ပစ္စည်း၏။ [ဏှာ ပစ္စည်းကို ဆိုလိုသည်၊] လောပေါ-ချေ၊ တေနေဝ - ထို ကွစီဓာတုဖြင့်ပင်၊ ဣဂဓာရာဂမဿ - ဣအာဂုံ၏၊ ဧကာရောစ - လေည်းပြု၊ တဒါ - ထိုအခါ၌၊ သာဂမောစ - သလည်းလော။ [သတ္တ မဇ္ဇတနိမှိ ယောဂဝိဘာဂဖြင့်လော၊ ထို သအာဂုံလည်း (ဣ) မလာမှိ လာရမည် - ဟု ဋီကာဆိုသည်၊ သာဂမော စ - ဟု သိမူ၌ ရှိသောကြောင့် သ - မလာလျှင်လည်း ဖြစ်၏, ဟု ဆည်းပါ၊] အဂ္ဂဟေသိ - ယူပြီ၊ အဂ္ဂဟေသုံ၊ အဂ္ဂဟိ - ပြီ၊ အဂ္ဂဟိံသု အဂ္ဂဟုံ - နှံပြီ၊ အဂ္ဂယှိ အဂ္ဂယှိတ္ထ - ယူအပ်ပြီ၊ [အဂ္ဂဏှိ အဂ္ဂဏှိတ္ထ-ဟု မြန်မာမူ၌ ကတ္တုရူပ်ရှိသည်ကား ပါဠိပျက်၊] ဂဏှိဿဲတိ - လတံ့၊ ပေ၊ ဂဟေဿန္တိ၊ ဂဟီယိဿတေ ဂယှိဿတိ - ယူအပ်လတံ့၊ ဂယှိဿန္တိ၊ အဂ္ဂဏှိဿ အဂ္ဂဟီဿ - ယူရာပြီ၊ အဂ္ဂယှိဿ အဂ္ဂယှိဿထ - ယူအပ်ရာပြီ၊ ဣစ္စာဒိ၊ [မြန်မာမူ၌ ပါဠိပျက်မျှား၏။]

(၅၁၈) ပပ ပစ္စယေ - ပပ ပစ္စည်း နှောင်းရာ၌။

ဂဟဿ ဧလေ ပေပေ။ ။ပဒေ, ပေ-ပ ပစ္စည်းကြောင့်၊ သဗ္ဗဿ - သော၊ ဂဟ ဣတိ - ဟူသော၊ တေဿ ဓာတုဿ - ၏၊ ဧလေ အာဒေသော - ဧလေ အပြုသည်၊ ဟောတိ၊ ဧလေပတိ - ယူ၏၊ ဣစ္စာဒိ၊.... ကိယာဒိ နယော-ကိယာဒိ ဓာတ်တို့ကို သိကြောင်းနည်းသည် (နိဋ္ဌိတော)။

တနာဒီဂိုဏ်း

(၅၁၉) တနု = ဝိတ္ထာရေ - ခဲ့ချခြင်း၌....၏၊ ပုရေဝိယ - သို့၊ ဓာတုန္တ လောပ ဝိဘတ္တုပ္ပတ္တိယော - တို့သည် (ဟောန္တိ)။

ကနာဒိတော ဩယိရာ။ ။ကဲတ္တရိ-၌ (ဝိဟိတေသု ဝိဘတ္တိ ပစ္စယေသု)၊ တနုဣစ္စေဝ မာဒိတော, ဓာတု ဂဏတော - ၌၊ ဩယိရ ဣတိ-ဩ, ယိရ ဟူကုန်သော၊ ဧတေ ပစ္စယာ ဟောန္တိ၊ အယံ ယိရ ပစ္စယော - ဤယိရ ပစ္စည်းသည်၊ က ရတော ဝ - ဂ ရဓာတ်မှ နောက်၌သာ (ဟောတိ)၊ ["တဒနုံ ပရောဓေန" ဟူသော ပရိဘာသာအရ ပါဠိဘော်နှင့် လျော်ဖအောင် ယိရ ပစ္စည်းကို ကရဓာတ်နောက်၌သာ သက်ရသည်၊] ဓမ္မံ-ပါဠိကို၊ တနောတိ - ခဲ့၍၊ ဝါ-အကျယ်ဖွင့်၍၊ တနောန္တိ၊ ပေ၊ တနောမ။

(၅၂၀) ဝါတိဝတ္တတေ (ဧယျဿ ဉာတော ဣယာ ဉဝါ-မှလိုက်)။

ဥတ္တမော ကာဓရော။ ။တနာဒိတော - တနု အစရှိသော ဓာတ်မှ နောက်၌၊ ဩကာရ ပစ္စယော - ဩပစ္စည်းသည်၊ ဥတ္တံ-ဥ အဖြစ်သို့ ဝါ-စ္ဥ၊ အာပဇ္ဇတော - ၏၊ အယံ ဝါ သဒ္ဒေါ၊ ပေ၊ သတ္ထော။ ["ဩကို ဥပြု" သော်လည်း ပြယုဂ်အားလျော်စွာ "တနုံတေ" စသည်၌သာ ပြုရသည်၊ တနောတိ-စသည်၌ မပြုရ - ဟု သတ်မှတ်သည်။]

စ - ဆက်၊ ဏ္ဍော-ဤသုတ်၌၊ ဝိကရဏ ကာရိယ ဝိဓိပ္ပကရဏတော-ဝိကရဏ ပစ္စည်းတို့၏ ကာရိယကို စီရင်ရာ ပကရဏ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဩကာရောတိ-ဩကာရော ဟူသော ပါဌ်ဖြင့်၊ ဩဝိကရဏံ - ဩဟူသော ဝိကရဏ ပစ္စည်းကို၊ ဂယ္ဟတိ - ယူအပ်၏၊ တနုဇော - ခဲ့၍၊ ဗဟုဝစနေ - ဗဟုဝုစ်၌၊ ယဇကာရာ စ: တိ-ဗယဂကာရာစ သုတ်ဖြင့်၊ ဇတ္တံ-ဝပြု၊ [ဥကို ဝပြု-ဟူလို] တန္ဒန္တေ - ခဲ့ကုန်၏၊ ပေ၊ တနုမေ၊

---

(၅၂၀) ဏ္ဍော၊ ဇပေ၊ ဩဝိကရဏံ ဂယ္ဟတိ — သုတ်၌ "ဩကာရော" ဟု သာ၍သောကြောင့် ဩဟူသမျှကို ယူသင့်သည်မဟုတ်ပါလော, အဘယ့်ကြောင့် "ဩကာရ ပစ္စယော" ဟု ဝုတ်၌ ဩပစ္စည်းကိုပယူထားပါသနည်း— ဟု မေးဘွယ် ရှိသောကြောင့် "ဏ္ဍော" စသည်ကို မိန့်၊ ဤသုတ်၏ ရှေ့၌ တဆက်တည်းနေသော သုတ်များသည် "နာဿဒသောပေါယကာရတ္တံ(နာပစ္စည်းကိုယပြုသောသုတ်), လောပဓ္ဓေတ္တမကာရော (အပစ္စည်းကို ဖြေသောသုတ်)" တို့ဘည်း၊ ထို သုတ်များကား ဝိကရဏ ပစ္စည်းဇ်း အဖြူကာရိယကိုစီရင်သောသုတ်များဖြစ်၏၊ ထိုဝိကရဏပစ္စည်း၏ကာရိယကိုစီရင်သော

ကမ္မေ – ဠ္ဍ၊ ကုစိဓာတ္ဝတ္ဘျာဒိနာ – ဖြင့်၊ တနူ ဓာတ္ဝန္တဿ – တနုံ ဓာတ်၏ အဆုံး (နံ်) ဗျည်း၏၊ ယမ္ပိ – ယပစ္စည်းကြောင့်၊ အာကာရော – အုပြု၊ ပတာယတေ – ခဲ့အပ်၏။ [ပပုဗ္ဗတနုတည်၊]။ပေ။ ပတာယန္တိ၊ အာကာရာဘာဝေ – အာအပြု မရှိရာ၌၊ ပတညတိ – ခဲ့အပ်၏။ [တဿ စဝဂ္ဂဖြင့် ဓာတ္ဝန်နှင့် တက္ခ ယကိုဥပြု, ဒ္ဒဘော်လာ၊] ပတညန္တိ၊ တနောတု–လော၊ တနောန္တု၊ [ကုစိဓာတုဖြင့် အန္တုမှ အကိုဇေ၊ သံယောဂန္တော – စသည်ဖြင့် ထိုသုတ် ကြီး၌ ဆိုခဲ့သည်ကို သတိပြု၊]။ပေ၊ အတနိံသု၊ အတာယိတ္ထ ပတာယိတ္ထ – ခဲ့အပ်ပြီ၊ [“အ – လာ၍ အတာယိတ္ထ, အ မလာဘဲ ပပုဗ္ဗ တနုဓာတ်ဖြင့် ပတာယိတ္ထ” ဟု သိမှုရှိ၏၊]။ပေ၊ ပတာယိဿ – ခဲ့အပ်ရာပြီ၊ ဣစ္စာဒိ။

(၅၂၁) ကရ = ကရဏေ – ပြုခြင်း၌ .... ၏၊ ပုညံ – ကောင်းမှုကို၊ ကရောတိ – ပြု၏၊ ဗဟုဝစနေ – ဠ္ဍ၊ ဝါတိ ဝတ္တာမာနေ [ယျဿ ဉာဘော-စသော သုတ်မှ ဥတ္တာမောကာရော သုတ်သို့ လိုက်သည်ကို ဆိုသည်၊ ဤ “ဝတ္တာမာနေ” ကို ဥတ္တာမော ကာရော တိဠ္ဍသာစပ်] ဥတ္တာမော ကာရောတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဥဏ္ဍော-ဥအဖြစ်ကို၊ ကတေ-ပြုအပ်ပြီးသော် [ဥတ္တာမာ ပဇ္ဇတေဠ္ဍ စပ်၊] ဝါတိ ဥတ္တန္တိစ ဝတ္တတေ။

ကရဿာ ကာရောစ။ ။ကရဏ္ဍတိ တေဿ ဓာတုဿ, အကဲာရော-အ အာဂမရာသည်၊ ဝါ – စ္ဓာ၊ ဥတ္တံ – ဥ အဖြစ်သို့၊ အာပဇ္ဇတေ၊ အယံ ဝါ သဒ္ဒေါ၊ ပေ၊ သတ္ထော၊ ကုရုတေ – စသည်ဠ္ဍ များသောအားဖြင့် ဥပြု၍, ကရောတိ – စသည်ဠ္ဍ မပြု၍, ကံ့ဟော်ဠ္ဍလည်း မပြု၍ – ဟု သတ်မှတ်သည်၊] ယဝကာရာဂမစာတိ – သုတ်ဖြင့်၊ အပဒန္တဿ – ပုဒ်အဆုံး မဟုတ်သော၊ ပရ ဥကဲာရဿ-နောက် ဥ အာဂမရာ၏၊ ဝ်ကာရော-ဝပြု၊ ကုစိဓာတုတ္ဝျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဓာတုရကာရဿ – ဓာတ်၏ ရအာဂမရာကို၊ ဝကာရဿိ – ဝအာဂမရာကြောင့်၊ လောပေါ – ချေ၊ ဝကာရဿ – ၏၊ ဒ္ဒိတ္တေ – ကို (ကဇတ – သော်)၊ တဿ-ထိုဝ ၂ လုံး၏၊ ဗ္ဗောဝဿာတိ – ဗ္ဗောဝဿသုတ်ဖြင့်၊ ဗကာရဒ္ဒယံ-ဗ ၂ လုံးပြု၊

သုတ်တို့အရာဝယ် ဤသုတ်ကို ဆိုထားသောကြောင့် “အတ္ထပ္ပကရဏာ လိင်္ဂါ, ဩစိတျာ ကာလ ဒေသတော” စသော ပရိဘာသာနှင့်အညီ ပကရဏာ (အရာဒ္ဓာန)ကိုထောက်ဆ၍ “ဩကာရော” ဟူသော သာမညစကားအရ ဩဖြစ်သည်းဟူသော ဝိသေသအနက်ကို ယူနိုင်သည်–ဟူလို။ [အတ္ထပ္ပကရဏာ စသည်ဝို့၏ အကျယ်ကို သန္ဓိဠ္ဍ ပြခဲ့ပြီ။]

(၅၂၃) ယဝကာရာဂမစာတိ၊ပေါကုဗ္ဗန္တိ “ကရ်+ဩ+အန္တိ” ဟု ဖြစ်သည့်အခါ ဤသုတ်ဖြင့် ကရ်ဓာတ်၏ အကို ဥပြု (ရ်–ဠ္ဍ အ-မရှိ, ကဠ္ဍသာ (အ) ရှိသောကြောင့်

ကုဗ္ဗန္တိ, ကရောန္တိ-ပြုကုန်၏၊ ကရောသိ၊ ပေ၊ ကရောမ၊ တထာ-ပါး၊ ကုရုတေ-ပြု၏၊ ၊ ပေ၊ ကုရုမ္ဟေ။

ယိရပစ္စယေ· ယိရပစ္စည်း နှောင်းရာ၌၊ ရကာရ လောပေါ-ရကို ချေ၊ [ကွံစိခေတုဖြင့် ချေ၊] ကယိရတိ-ပြု၏၊ ကယိရန္တိ၊ ဣစ္စာဒိ၊ ကမ္မေ-၌၊ ယဗစ္စယေ-ကြောင့်၊ ဣဝဏ္ဏာဂမော ဝါတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဤကာရာဂမော - ဤလာ၊ ယကာရဿ-ယပစ္စည်း၏၊ ဒ္ဒိတ္တံ - လာ၊ တေန - ထိုသူသည်၊ ကဠော - ဖျာကို၊ ကရီယတေ-ပြုအပ်၏၊ ကံရီယျတိ-၏၊ ကရီယျတေ-၏၊ ကရီယျန္တိ-န်၏၊ ကရီယတိ ကရီယန္တိ ဝါ၊ [ယဒ္ဒဘော် မလာဘဲလည်း ရှိသည်-ဟူလို။]

ဤ ကာရာ ဘာဝေ-ဤ အကွံရာ မရှိရာ၌ (ဤ-မလာရာ၌)၊ တဿ စဝဂ္ဂ ဣစ္စာဒိနာ - ဖြင့်၊ သဓာတ္ဝန္တဿ - ခဒတ္ဝန်နှင့် တကွဖြစ်သော ယပစ္စည်း၏။ ယကာရတ္တံ-ယပြု၊ ဒ္ဒိတ္တာဒ္ဒ-လည်းလာ၊ ကယျတေ-ပြုအပ်၏၊ ကံယျန္တိ၊ ဤကာရာဂမေ-ဤလာရာ၌၊ ကုစိဓာတုတျာဒိ သုတ္တေ-၌၊ စဂ္ဂဟဏေန-ဖြင့်၊ ရယာနံ-ရနှင့် ယတို့၏၊ ဝိပရိယယော-ရှေ့နောက် ပြန်ခြင်းသည် (ဟောတိ) [ကွံစိခေတုသုတ်၌ ဝိပရိယယပြုဘို့ရာ တိုက်ရိုက်လည်းမရှိ, ခေတ်အရာ ဖြစ်၍ အခြားသုတ်ဖြင့်လည်း စီရင်ခွင့် မရှိ, ထို့ကြောင့် ကွံစိခေတုဌ် စသဒ္ဒါဖြင့် "ကရိယတိ" ဝယ် ရ နှင့် ယ် ကို ရှေ့နောက်ပြန်သည်၊] တေန ကဠော ကယိရတိ-ပြုအပ်၏၊ ကယိရန္တိ ဤစ္စာဒိ။ [ကယိရတိ-စသည်တို့ ကတ္တုရူပ် ကမ္မရူပ် ၂ မျိုး ရှိပုံကို သတ်ပြု။]

တထာ, ကုသလံ - ကို၊ ကရောတု - ပြုလော၊ ကုရုတု ဝါ - လည်း ရှိ၏၊ ကုဗ္ဗန္တု ကရောန္တု - ပြုကုန်လော။ [မောဂ္ဂလ္လာန် အလို "ကုဗ္ဗတု" လည်း ဌ်၏၊] ကရောဟိ၊ ပေ၊ ကုဗ္ဗန္တံ၊ ကုရုဿု - ပြုလော၊ ကုရဿုဝါ - လည်း ဌ်၏။ [ဩကို ကွံစိခေတုဖြင့် အပြုရလိမ့်မည်၊ သိမူ၌ "ကရဿု ဝါ" လည်း ကဓ၏ အကို ဥပြု ဟူလို)"ကုရ်ဩအန္တိ" ဥတ္တမော ကာရောဖြင့် ဩပစ္စည်းကို ဥပြု, "ကုရ်ဥအန္တိ" ဝဲ့ ဥကို လမ္မည့်, ယဝကာရာစ သုတ်ဖြင့် ပုဗ္ဗအဆုံး မဟုတ်သော နောက်ဥကို (ဝ)ပြု [ပုဗ္ဗအဆုံးဖြစ်လျှင် သန္ဓိစဝ်ရောမည်ဖြစ်၍ ဝမောဒုဒန္တာနံဖြင့် ဝပြုရမည်၊ဤ၌ကား ပုဗ္ဗအဆုံးမဟုတ်၍ "ယဝကာရာစ"ဖြင့် ဝပြုသည်၊ ထိုသို့ ဝပြုရာ၌လည်း ဥ ၂ လုံးတွင် နောက်ဥကို ပြုပါ-ဟူလို၊] ကွံစိခေတုဖြင့် ဝကြောင့် ဓာတွန်ရှိကိုချေ "ကုဝ်အန္တိ"ဝဲ့ ဘော်လော, ဝ ၂ လုံးကို ဗ ၂ လုံးပြု, ဗ္ဗကို အသိုက်ဝ်, ကုဗ္ဗန္တိ။ [မိမ ဝိဘတ်နှောင်းရာ၌ ဩပစ္စည်းနှင့် တကွ ကရေဓာတ်ကို ကုံပြု၍ "ကုမ်ဖြ-ကုမ္ဘ" ရုပ်များကိုလည်း မောဂ္ဂလ္လာန်ပြသေး၏၊ ဗ္ဘကဝ်ဘို့ရာ သရရှိမှ ကုဗ္ဗန္တိ ရုပ်ကိုပြသော ရူပသိဒ္ဓိအလို"ကုဗ္ဘတိ"ဟု မရှိနိုင်သော်လည်း ဩပစ္စည်းနှင့်တကွ ကုဗ္ဗပြုသော မောဂ္ဂလ္လာန်အလို ရှိနိုင်သည်၊]

ရှိ၏, သဘောတူပင်၊] ကုရွဝ္ဝေါ, ကုပ္ပေ, ကုပ္ပဗမသေ၊ ကမ္မေ, ကရိယတု-ပြုအပ်လော၊ ကဲရိယန္တု၊ ကယျတံ ကယိရတံ ကယိရတု - ပြုအပ်လော၊ သတ္တမီယံ-၌၊ ကရေ ကရေယျ - ပြုရာ၏၊ ပေ၊ကရေယျာမ။ [ဩပစ္စည်းကို ကွဲစိခေတုဖြင့် ချေရလိမ့်မည်၊] ဥတ္တေ - ဥ အဖြစ်၌။ [ဩ ပစ္စည်းကို ဥပြုရာ၌၊] ကုပ္ပေ ကုပ္ပေယျ-ပြုရာ၏။

ယိရပစ္စယေ-ယိရ ပစ္စည်း၌ (ဥဒါဟရဏံ - ကား)၊ ကွဲစိခေတူတိ အာဒိနာ-ဖြင့်၊ ယိရတော - ယိုရပစ္စည်းမှ နောက်၌၊ ယျဿ - ယျဝိဘာဂ်၏ဂုဏ်း၊ ထောဒိဿ - ထေဝိဘက်၏ အစ ၏ဂုဏ်း၊ အာတ္တံ-အာအဖြစ်သည်(ဟောတိ)၊ ယျုမာဒိသု-ယျံ့ အစရှိသော ဝိဘက်တို့၌၊ ယျသဒ္ဒဿ - ယျသဒ္ဒါ၏၊ လောပေါ-ကျေခြင်းသည် (ဟော့တိ)။

သရလောပါဒိ-သည် (ဟောတိ)။ [ယိရ၌ ရ၏ အကို ချ,ရ်ကို နောက် အာစသည်သို့ ကပ်-ဟူလို့၊] ကယိရာ - ပြုရာ၏။ ကယိရုံ - ပြုကုန်ရာ၏၊ ပေ၊ ကယိရာမ၊ အတ္တနော ပဒေ - အတ္တနောပုဒ်၌၊ ဓိရော - ပညာရှိသည်၊ ကယိရာထ, ကုပ္ပေထ - ပြုရာ၏၊ ကရေထဝေါ - လည်း ရှိ၏၊ [ယိရပစ္စည်းကို ကွဲစိခေတုဖြင့် ချေရလိမ့်မည်၊] ကွဲစိခေတု တျာဒိနာ - ဖြင့်၊ ကုဿ - ကု၏၊ ကြုစ - ကြု လည်းပြု၊ ကြုပ္ပေထ - ပြုရာ၏၊ ပေ၊ ကြုပ္ပေယျံ, ကြုပ္ပေယျာမ္ဟ၊ ကမ္မေ-၌၊ ကရိယေယျ ပြုအပ်ရာ၏၊ ကရိယေယျုံ၊ **ဟိ** ယျတ္ထနိယံ - ဟိယျဘ္ဗာနီ ဝိဘက်၌၊ ကရဿ ကာတိ ယောဂဝိဘာဂေန - ဖြင့်၊ ကာ - ကာပြု၊ သရလောပါဒိ၊ အကာ, အကရာ - ပြုပြီ။ [ကွဲစိခေဘုဖြင့် ဩပစ္စည်းကို ချေရှုဦးမည်၊] အကရှု - နှ်ပြီ၊ အကရော အကတ္ထ အကရောဘ္ဘ, အာကံ အကရံ၊ အကဲမှ အကရမှ, အကတ္ထ, အကရိ, အကရမှသေ။

ယိရတော၊ ပေ၊ တျာဒိနာ—ကွဲစိခေတုဖြင့် ကရုခေတ် ယိရ ပစ္စည်းနောင်ယျကိုဂုဏ်း ထေ၏ အစ ကိုဂုဏ်း အာပြု၊ ကယိရာ, ကယိရာထ - ဟု ဖြစ်၏၊ ခေတွေ့ရကိုလည်း ဤသုတ်ကြိုးဖြင့်ပင် ချေ၊ ယျုံ ယျောသိ စသော ဝိဘတ်တို့၏ အစိတ်ဖြစ်သော ယျ သဒ္ဒါကိုလည်း ချေ၍ "ကယိရုံ, ကယိရာသိ" စသော ရုပ်များဖြစ်၏။

[ဆောင်] ကရ ခေတ်၏, ယိရ နောင်မှ, ထေ ပေါ, ယျ အာတည်း၊ ပြုရာမှချ, ယျုံ့၊ စဉ်၌, ယျ ချမှု, စဉ်တိုင်း ရှိသည်, ခေတုကွစိ အရာတည်း။

ဟိယျတ္ထနိယံ၊ ပေ၊ အကရှုသေ-ကရဿကာသတ္ထမဇ္ဈတနိမ္မိသုဘ်၌ "ကရဿကာ" ဟူသော ဒ္ဒိခေကရဏာ ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ကရ်ကို ကာပြု, ဂုဆွင်း ချေ ကပ် - အကာ၊ ကာ မပြုလျှင် အကရာ ဟု ဖြစ်၏၊ ကွဲစိခေတုဖြင့် ဩ ပစ္စည်းကိုလည်း ချေရဦးမည်၊

(၅၂၂) ဝါတိ ဝတ္တာတေ။

ကရဿ ကာသတ္တာမဇ္ဇတနိမ္ပိ။ ။ ပရေ, အဇ္ဇတနိမ္ပိ - အဇ္ဇတနိ ဝိဘတ်ကြောင့်၊ သဗ္ဗဿေဝ - သေဝ၊ ကရုတ္တံ - ကရဟူသော၊ တေဿ ဓာတုဿ-၏၊ ကာသတ္တံ-ကာသ အဖြစ်သည်၊ ဝါ ဟောတိ - ၏၊ ကာသတ္တန္တိ-ကာသတ္တံ ဟူသော၊ ဘာဝ နိဒ္ဒေသေန - ဘောအနက်ကိုညွှန်ပြသော သဒ္ဒါဖြင့်၊ အညဿာ-ကရဓာတ်မှ အခြားသော၊ ဓာတုဘော ပိ-ဓာတ်မှ နောက်၌လည်း၊ သာဂမော - သလားသည်၊ ဟောတိ။

အထဝါ -- တနည်း၊ ယဒါ - အကြင်အခါ၌၊ အဇ္ဇတနိမ္ပိ - ကြောင့်၊ ကရဿ - ကရဓာတ်၏၊ ကာ - ကာ အပြူသည်၊ ဝါဟောတိ၊ သတ္တံ - သ၏

ထ္ထ ဝိဘတ်ဖြင့် အကတ္ထ၌ကား ဋီကာ၌ ''အကတ္ထာတိ ဣတ္ထေ ကတ္တုစေတနာ ရဿ (ဓာတွန်ရ၏ဂုဏ်း)သြပစ္စယဿ လောပေါ''ဟုဆို၏၊ ''ကရဿကာ'' ယောဂဝိဘာဂ ဖြင့်ကာ ပြုပြီးနောက်ကွစ်ဓာတုဖြင့် ကာ၌ရဿ ပြုလျှင်လည်းပြီးနိုင်သည်ပင်၊ထို့ကြောင့် ''ဟိယျတ္တနိယံ ကရဿကာတိ ယောဂဝိဘာဂေန ကာဟောတိ''၌ ဟိယျတ္တနိတွင် မည်သည့် ဝိဘတ် ဟု မသတ်မှတ်ဘဲ ''ဟိယျတ္တနိယံ'' ဟု သာဓနည ဆိုထားသည်၊ ထ္ထ ဝိဘတ်ဖြင့် ''အကတ္ထ''နောင် ''ထ္ထုံ-သေ-ဝံ''ဝိဘတ်များကို ကျော်၍ ''ဋံ-မ္ဟသေ'' ဝိဘတ်များကို ပြထားရာ၌ ''ထ္ထုံ''စသော ဝိဘတ်များ၏ရုပ်ကို အတွေ့ နည်းပါးသော ကြောင့် ကျော်သွားသည်-ဟု ကြံရာ၏၊ ထို ဝိဘတ်များဖြင့်လည်း ''အကတ္ထုံ''ဟုဂုဏ်း သြပမ္မည်းကို ဥပါ, က၏၊ အ ကိုလည်း ဥပါ၍ ''အကုရုသေ, အကုရုဝံ''ဟုဂုဏ်း ရုပ် ရှိနိုင်သည်။ [သဒ္ဒနီတိ၌ ''အကရုသေ, အကရုဝံ''ဟု တွေ့ရ၏။]

အကရုမ္ဟသေ။ ။သဒ္ဒနီတိ၌''သေကာရာဂမော အာချာတ နာမေဟိ=အာချာတ်ပုဒ် နာမ်ပုဒ်တို့နောင် သေ အကွရာလာ''ဟု သုတ်တည်၍ ''ကထံ အမှေ ကရောမသေ, အကရုမ္ဟသ တေ ကိစ္စံ. ယံ ဗလံ အဟုဝါမှသေ''ဟု အာချာတ်နောင် သေ လာပုံကိုဂုဏ်း ''ယေကေစိ ဘုဉ်ဇံ သရဏံ ဂတာသေ''ဟု နာမ်ပုဒ်နောင် သေလာပုံကိုဂုဏ်း ပြထား၏၊ ''ဒုကရုမ္ဟသ''၌ ဂါထာဖြစ်၍ ဆန်းစောင့်ခြင်းငှါ ဧကို သုတ်ကြိုးဖြင့် အ-ပြု၊ [''အဟု ဝါ မှသေ''၌''အဟုဝါ''ပုဒ်ရင်း, သက္ကတ၌ သွနိပါတ်ကဲ့သို့''မှ''လည်း ဂါထာပြည့် စေရကျိုးငှါသော နိပါတ်ပင်, ထို''သေ''အားလုံးလည်း အာဂုံမဟုတ်-ဂါထာ ပူရဏ နိပါတ်ပင်-ဟု မောဂ္ဂလ္လာန် နိဿယသစ် မိန့်တော်မူသေး၏။]

(၅၂၂) **ကာသတ္တာနန္တိ၊ ပေ၊ သာဂမော**—''ကရုဿ ကာသ မဇ္ဇတန်မှ''ဟု သာဆုလျှင် အဇ္ဇတနိကြောင့် ကာသအပြု ပြီးနိုင်လျက် ''ကာသတ္တံ''ဟု ဘောအနက် ဟော ထ္ထပစ္စည်းသဒ္ဒါပိုကြောင့် ကရဓာတ်မှ အခြားသော ဓာတ်များနောင်လည်း သ-လာခြင်းဟူသော အနက်ပိုကို ရနိုင်သည်၊ ထို့ကြောင့် ဂမုဓာတ်တုန်းက''ကရဿကာ သတ္တာမဇ္ဇနိ မှိတိ ဣတ္ထေ ဘာဝနိဒ္ဒေသေန သာဂမော, အဂမာသိ''ဟု ဆို့ခဲ့ရသည်။

ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သော၊ အာဂမောစ - အာဂုံသည်လည်း။ [တနည်း, သတ္တံ အာဂမ်ောစ - သလာသည်လည်း၊] ဟောတိ၊ ဣတိအတ္ထော-ဤအနက်သည် (ဟောတိ)၊ တဒါ-ထိုအခါ၌၊ သတ္တာမဇ္ဈတနိမ္မိတိ ယောဂဝိဘာဂေန-ဖြင့်၊ အညသ္မာ-ကရဓာတ်မှ အခြားသော။ ဓာတုတောပိ-လည်း၊ သာဂမော-သ, လာခြင်းသည်၊ သိဒ္ဓတိ-ပြီး၏။ ယောဂဝိဘာဂတော ဣဒ္ဓပ္ပသိဒ္ဓိတိ-ယောဂဝိဘာ ဂတော ဣဒ္ဓပ္ပသိဒ္ဓေ ဟူ၍ ပရိဘာသာ လာသောကြောင့်၊ ယေဘုယျေန-များသောအားဖြင့်၊ ဒိဿဓာဝ-ဒိဿ သရမှ နောက်၌သာ (သာဂမော-သည်၊) ဟောတိ၊ ကရဿ ကာဒိ ယောဂဝိဘာဂေန-ဖြင့်၊ ဟိယျတ္တနိယံ-ဟိယျတ္တနိ ဝိဘတ်ကြောင့်၊ ကာဘာဝေါ-ကာ အဖြစ်သည်လည်း၊ သိဒ္ဓေါ-ပြီးသည်၊ ဟောတိ၊ အကာသိ-ပြုပြီ၊ အကံသု-နှ်ပြီ၊

အထဝါ,ယဒါ၊ဧပ၊သာဂမော သိဒ္ဓိတိ— [“သာဂမောပိ”ဟု ရှိသည်ကား ဒုတိ, သိမှဒ္ဓိလည်းမနှိ၊] သုတ်ကို “ဝ-ဘူရဿ ကာ, ၂-သတ္တာမဇ္ဈတနိမ္မိ”ဟု ၂ ဝါကျ ခွဲ၍, ဝ နံပါတ်ဝါကျဖြင့်“အဇ္ဈတနိကြောင့် ကရဓာတ်ကို ကာပြု”ဟု အနက်ထွက်၏၊ ၂ နံပါတ်ဝါကျဖြင့် “သလည်းလာ”ဟု အနက်ထွက်၏၊ ဤသုတ်ရှင်းအတိုင်းဆိုလျှင် ကရကို ကာပြုပြီးမှ သ-လာရသည်၊ “သတ္တာမဇ္ဈတနိမ္မိ”ဟူသော ဒ္ဒိဓာကရဏာ ယောဂဝိဘာဂဖြင့်ကား ကရ၏ကာအပြုကို မငဲ့ရ,အရြားဓာတ်နောင်လည်း(သ)လာနိုင်သည်၊ ထို့ကြောင့် ဂမုဓာတ်၌ပင်“သတ္တာ မဇ္ဈတနိမ္မိတိယောဂဝိဘာဂေန ဝါသာဂမော”ဟု တနည်းပြခဲ့ရသည်။ [“သတ္တာမ္ဘ အာဂမော”၌ (သ မလာလျှင် သ-မဖြစ်, သ-လာမှ သ-ဖြစ်သောကြောင့်) သ လာခြင်းကို “သတ္တာ=သဒ္ဓါ ဖြစ်ကြောင်း” ဟု ဆိုသည်၊ ထို့ကြောင့်“သတ္တံ-သဒ္ဓါဖြစ်ကြောင်းဟူသော၊အာဂမောစ”ဟု အနက်ပေးရသည်၊]

ယောဂ ဝိဘာဂတော၊ဧပ၊ဒိဿတောဝ ဟောတိ—“သတ္တာမဇ္ဈတနိမ္မိ”ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် (သ) လာလျှင် အဘယ် သရနောင် လာရမည်နည်းဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “ယောဂဝိဘာဂတော” စသည်ကိုဆိုဦး၊ “ယောဂဝိဘာဂတော ဣဒ္ဓပ္ပသိဒ္ဓိ” ဟု ရှေးပရိဘာသာ ရှိ၏၊ “လိုအပ်သော ရုပ်များ ပြီးစီးကြောင်း ယောဂဝိဘာဂကို ပြုလုပ်ရသည်,မလိုရာရုပ်တွေ ပါဝင်နေအောင် ယောဂဝိဘာဂကဲ့ ပြုရသည်မဟုတ်”ဟု ထိုပရိဘာသာက ဆိုလိုသည်၊ထို့ကြောင့်၌“သတ္တာမဇ္ဈတနိမ္မိ”ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် “(၌) ဝိဘတ် နှောင်းရာဝယ် အဂမာ, ဒဋ္ဌဟေ, အသောဘ” ကဲ့သို့ ဒိဿ သရနောက်သာ(သ)လာသည်၊၌၌“ယေဘုယျေန”ဖြင့်ရသော သရနောင်အနည်းငယ်(သ) လာသည်ဟု မမှတ်ရ, ဒိဿ သရနောက်၌ သ အလာများသည်-ဟု ဆိုလိုသည်။ [၌ ဝါကျ၌မြန်မာမူငယ်“ယောဂဝိဘာဂတော ဣဒ္ဓပ္ပသိဒ္ဓိ ယေဘုယျေန ဒိဝိတာ ဧဟောတိ” ဟု ပါဠိပျက်နေသည်၊“ယောဂဝိဘာဂတော ဣဒ္ဓပ္ပသိဒ္ဓိတိ ယေဘုယျေန ဒိဿတောဝ ဟောတိ”ဟု သိမူအတိုင်း ရှိရမည်၊ “ယောဂဝိဘာဂတော-ကြောင့်၊ ဣဒ္ဓပ္ပသိဒ္ဓိ-အလို ရှိအပ်သော ရုပ်၏ပြီးစီးခြင်းသည်(ဟောတိ)”ဟု ပရိဘာသာကို အနက်ပေး။

၊ပေ၊ အကာသိတ္ထ၊ ကာသတ္တာဘာဝေ - ကာသ အဖြစ် မရှိရာ၌၊ အကရိ, ကရိ - ပြုပြီ၊ အကရိ သု အကရုံ - နှ်ပြီ၊ အကရိ - ပြီ၊ အကရိတ္ထ - နှ်ပြီ၊ ပေ။ အကရိတ္ထ-ပြီ၊ (အာ ကို တ္ထပြု၊) ကရီယိတ္ထ-ပြုအပ်ပြီ၊ အကရီယိဝ ါ။

(၅၂၃) ဝါတိ လောပေါတို့ ဘဝဿန္တိမ္ပိတိဿသစာတိ ဝတ္တတေ၊ ["ဟိလောပံဝါတိ ဣတော ဝါတိ" ဟု ဋီကာဆိုသောကြောင့် "ဝါလောပေါ" ဟု ဝါသဒ္ဒါ ပါစေရမည်။]

ကရဿ သပစ္စယဿ ကာဟော။ ။ ဘဝိဿန္တိမ္ပိ - ဘဝိဿန္တိ ဝိဘတ်ကြောင့်၊ သပစ္စယဿ - ပစ္စည်းနှင့်တကွ ဖြစ်သော၊ ကရဣတိ တေဿခေါတုဿ - ၏၊ ကာဟာဒေသော - ကာဟ အပြုသည်၊ ဝါဟောတိ၊ ဿဿစ - ဿ ၏လည်း၊ လောပေါ - သည်၊ ဟော့တိ၊ အဓိက ဘူတ သပစ္စယဂ္ဂဟဏေန - အပို ဖြစ်၍ ဖြစ်သော သပစ္စယ သဒ္ဒါဖြင့်၊ ဝစ မုစ ဘူဇာဒိတော - ဝစ, မုစ, ဘူဇ အစရှိသော ဓာတ်မှ (ပရဿ) ဿဿ -

---

ကရဿ ကာတိ၊ပေ၊သိဒ္ဓေါ ဟောတိ —"ကရဿ ကာ, သတ္တာမဇ္ဇတနိမ္ပိ" ဟု ၂ ဝါကျခွဲ၊ ထိုတွင် "ကရဿကာ" ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ဟိယျတ္တနိဝိဘတ်ကြောင့် ကရကို "ကာ" သာပြု၍ (သ) မလာဘဲ "အကာ" စသော ရုပ်များလည်း ပြီးစီးနိုင်သည်၊ ဟိယျတ္တာနိကြောင့် ကာပြုရာ၌ "အာ-တ္ထ-အံ-မှာ-တ္ထ-မ္ဟသေ" ဤဝိဘတ်ဖြစ်လုံးကြောင့်သာ ပြုသည်၊ ထိုသို့ပြုရာ၌ "ကာ" ဟု ဒီဃနှင့်ပြုမှ မူလ သုတ်အတိုင်းကျမည်၊ က-ပြုရမည်ဟု မမှတ်လင့်။

[ဧဆာင်] ကရဿကာ, ဝိဘာဂါဖြင့်, ဟိယျာ အာ-တ္ထ, အံ-မှာ-တ္ထ-မ္ဟသေ, ဤခြောက်ထွေကြောင့်, ကရေကို ကာ, ပြုဘို့မှာ၏၊ နောက်လာသတ္တာ - မဇ္ဇတနိမ္ပိ, ယောဂဝိကြောင့်, ကြွင်းသည့်ဓာတ်နောက်, အဇ္ဇရောက်က, ဒီဃ နောက်သာ, သ - လာရာ ဟု, အဖွင့်ပြု, မှတ်ရှု ရူပသိဒ်။

ဤသို့လျှင် "ကရဿ ကာ, သတ္တာ မဇ္ဇတနိမ္ပိ" ဟု ၂ ဝါကျခွဲရာ၌ ယောဂဝိဘာဂ ၂-မျိုးရသဖြင့် ဤနည်းကို ကစ္စည်းဝုတ္တိ မဖွင့်ပြသော်လည်း လွန်စွာအကျိုးရသောနည်းဖြစ်၍ ကောန်မှတ်သားသင့်သည်-ဟု ရူပသိဒ္ဓိဆရာ ဆိုလိုသည်၊ "ကာသပြု၍ ဘာဝနိဒ္ဒေသဖြင့် အခြားဓာတ်နောင် (သ)လာ" ဟူသော ပဌမနည်းကား ကစ္စည်းဝုတ္တိမှာလည်းပါသည်၊ ဤယောဂဝိဘာဂဖြင့် ဘဝိဿန္တိ ဝိဘတ်ကြောင့်လည်း ကာပြု၍ "ကဿံ ပုရိသ-ကာရိယံ-ယောက်ျားလုလွှကိုပြုပေအံ့" ဟု ဖြစ်သေး၏၊ [အကာသိ စသည်၌ ပဌမနည်းအလို ကရကို "ကာသ" ပြု၍တွက်၊ ဒုတိယနည်းအလို "ကရ ကို ကာပြု၍, သ လည်း လာ" ဟုဆို၍ တွက်, သြ ပစ္စည်းကိုကား သုတ်ကြိုးဖြင့်ချေ၊ ဥဝိဘတ်ဖြင့် "အကံသု" ရုပ်ကိုလည်း မောဂ္ဂလာန်၌တွေ့ရ၏၊ သုတ်ကြိုးဖြင့် ဥံကို အံသုပြု၍ ကရကို ကာပြုလေ။]

သ၏၊ ခါဒေသော-ခအပြုသည်ရင်း၊ ဝသ ဆိဒ လဘာဒိဓတော-ဝသ, ဆိဒ, လဘ အစရှိသောဓာတ်မှ (ပရသ္မာ သဿ)၊ ဆာဒေသော-ဆအပြုသည်ရင်း၊ ဟောတိ၊ ကာဟတိ-ပြု,လတံ့၊ ပေ ၊ကာဟာမ၊ ဣကာရာ ဂမေ-ဣလာရာဒ်၊ ကာဟိတိ-ပြုလတံ့၊ ကာဟိန္တိ,ဣစ္စာဒိ၊ လာဟာဒေသော ဘာဝေ-ကာဟအပြုမဖြစ်ရာဒ်၊ ကရိဿတိ၊ ပေ ၊ကရိဿာမေ့၊ ကရိယိဿတိ-ပြုအပ်လတံ့၊ ကရိယိ-သန္တိ၊ အကရိဿ-ပြုရာပြီ၊ အကရိယိဿ-ပြုအပ်ရာပြီ၊ ဣစ္စာဒိ။

ယဒါ-အကြင်အခါ၌၊ သံပုဗ္ဗော-သံရွေးရှိ၏၊ တဒါ-၌၊ ပုရသမုပပရိဟိကရောတိဿ ခခရော ဝါတိ ယောဂဝိဘာဂေန-ပုရ၊ ပေ၊ ဝါဟူသော ဒ္ဒိဓာကရဏ ယောဂ ဝိဘာဂဖြင့်။ [တပစ္စယေသုစကို ဖြုတ်၍ ယောဂဝိဘာဂ လုပ်သည်၊] တျာဒိဝိဘတ္တိသုပိ-တိအစရှိသော ဝိဘတ်တို့ကြောင့်လည်း၊သံပုဗ္ဗ ကရောတိဿ-သံရွေးရှိသော ကရဓာတ်၏၊ ခရာဒွေသော-ခရ အပြုသည် (ဟောတိ)၊ အဘိ-သခ်ရောတိ-ပြုစိမံ၏၊ အဘိသခ်ရောန္တိ၊ အဘိသခ်ရိယတိ-ပြုစိမံအပ်၏၊ အဘိ-သခ်ရိယန္တိ၊ အဘိသခ်ရောတု၊လော၊ပေ၊အဘိသခ်ရိဿ ဣစ္စာဒိ။ "အဘိ+သံ+ကရ+သြ+တိ" ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ကရ်ကို ခရ်ပြု။]

သက=သတ္တိမှ်-စွမ်းနိုင်ခြင်း....၏၊ သြပစ္စယော-သြပစ္စည်းသက်၊ သက္ကောတိ-စွမ်းနိုင်၏ [က် ဒ္ဒဘော်လာ၊] ပေ၊သက္ကောမ။ [သွာဒိဂိုဏ်း၌လည်း ဤဓာဇ်

---

(၅၂၃) အဓိက ဘူတ၊ပေ၊ဆာဒေသော ဟောတိ— "ဟောတိသရေ ဓဟောဟေ ဘဝိဿန္တိမှိ သဿစ" သုတ်မှ သဿစ ပုဗ်လိုက်လာသောကြောင့် ဤသုတ်၌ သပစ္စယသဒ္ဒါ မပါဘဲ ပြီးနိုင်ရကား သပစ္စယသဒ္ဒါ ပိုသည်ကို "အဓိကဘူတ သပစ္စယ" ဟု ဆိုသတဲ့၊ ခဲ့ဦးအံ့—ဤ၌ "သပစ္စယ" အရ ဘဝိဿန္တိ ဝိဘတ်၏ တစိတ် ဖြစ်သော(သတိ-စသည်မှ)သကိုဆိုလိုသတဲ့၊ ထို့ကြောင့် "ကရိဿတိ" ဟု ဖြစ်သည့် အခါ သနှင့်တကွ ကရ်ကို ကာဟ ပြုလျှင် "သဿစ လောပေါ" အရ ချဖို့ရာ သမရှိ၊ တဘန် ကရ်ကိုသာ ကာဟပြု၍ "သဿစ လောပေါ" အရ သကို ချလျှင် သပစ္စယသဒ္ဒါပိုနေသည်၊ ရှေသုတ်မှ လိုက်လာရုံမျှဖြင့် ပြီးလျှင်လည်း အပိုမဆိုထိုက်၊ထို့ကြောင့် "သဒ္ဒါဓိကာ အတ္ထာဓိကော" နှင့် အညီ ထို သပစ္စယသဒ္ဒါပိုဖြင့် ဝစ မုစ ဘုဇ စသော ဓာတ်တို့နောင် သကို ခပြု၍, ဝသ ဆိဒ လဘ စသောဓာတ်တို့နောင် သကို ဆပြုဟူသော အနက်ပို ရနိုင်သည်—ဟူလိုသတတ်၊ "ဘုဇာဒိဖြင့် ဝိသဓာတ်ကို လဘာဒိဖြင့် ဘိဒ ရုဒ ဓာတ်တို့ကို ယူ၍ ပဥ္စကတိ-ဝင်လတံ့၊ဘောဇ္ဇတိ-ခဲ့လတံ့၊ရုဇ္ဇတိ-ငိုလတံ့" ဟု ဖြစ်၏။ [သဒ္ဒါမပိုသောနည်းဖြင့် ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ၌ တနည်း ကြံထားသေး၏။]

ပါခဲ့ပြီ၊] အပ=ပါပုဏနေ - ရောက်ခြင်း....၏။ ["ပါပုဏော"ဟု ရှိသည်ကို ဆင်ခြင်၊] ပပုဗ္ဗော - ပရှေးရှိသည် (ဟောတိ)၊ ပမ္ဖေါတိ - ရောက်၏၊ [ပဒ္ဒေဘော်လာ၊ ဤရောက်ခြင်းအနက်၌ "အပ္ပ" ဓာတ်လည်း ရှိ၏၊ တနာဒိ ဂိုဏ်းပင်၊] ပေ၊ ပပ္ပေါန္တု ဣစ္စာဒိ။ [သဒ္ဒနီတိ၌ ယျာမဝိဘတ်ကို သြမုပြု၍ "ပပ္ပေါမု - ရောက်ကုန်ရာ၏"ဟုလည်း ပြသေး၏၊] တနာဒိနယော - တနာဒိ ဓာတ်တို့ကို သိကြောင်း နည်းသည် (နိဋ္ဌိတော)။

စုရာဒိဂိုဏ်း

(၅၂၄) စုရ=ထေယျေ - ခိုးသူ၏ဖြစ်ကြောင်း၌၊ ဝါ - ခိုးခြင်း၌ ...၏၊ ပုရေဝိယ-သို့၊ ဓာတ္ဒန္တ လောဓေါ-ဓာတ္ဒန်ခေျ၊ ဝိဘတ္တုပ္ပတ္တိ-သက်၊ တဆာကတ္တရိစာတိဏ္ဍတော - ဤသုတ်မှ၊ ကံတ္တရိတိစ - ကတ္တရိ ဟူသောပုဒ်သည်ရင်း၊ သိဟဝိလောကနေန - သိဟဝိလောကန အဓိကာရနည်းဖြင့်၊ ဘာဝ ကမ္မဂ္ဂဟာဏာနိစ - ဘာဝ ကမ္မသဒ္ဒါတို့သည်ရင်း၊ ဝတ္တန္တေ၊ မဏ္ဍူကဂတိယာ - ဖြင့်၊ ကာရိတဂ္ဂဟဏ်ဥ-သည်လည်း (ဝတ္တတေ)။

စုရာဒိတော ဏေဏယော။ ။ကတ္တရိ-၌ရင်း၊ ဘာဝေစ-ရင်း၊ ကမ္မနိစ-ရင်း၊ (ဝိဟိတေသု) ဝိဘတ္တိပ္ပစ္စယေသု - တို့ကြောင့်၊ စုရဏ္ဍစ္စေဝမာဒိတော-သော၊ ဓာတု ဂဏတော-၌၊ ဏေဏယ ဏ္ဍတိ-ဏေ, ဏယ ဟူကုန်သော၊ ဧတေပစ္စယာ ဟောန္တိ၊ ကာရိတ သညာစ-သည်လည်း၊ ဟောန္တိ။

(၅၂၅) ကာရီတာနံ ဏော လောပံ။ ။ကာရိတပစ္စယာနံ၊ ပေ၊ အာပဇ္ဇတေ-၏။

(၅၂၆) အသံယော၊ ပေ၊ ကာရိတေ။ ။ပရေ, ကာရိတေ - ကြောင့်၊ အသံယောဂန္တဿ - သော၊ ဓာတုဿ-၏၊ ဝုဒ္ဓိ - သည်၊ ဟောတိ၊ ဏ္ဍတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ ဥ ကာရဿ - ဥ အက္ခရာ၏၊ သြကာရော - သြ အက္ခရာဟူသော၊ ဝုဒ္ဓိ—ပြု။ [သို၌"ဟောတိတိ"ဟူရှိ၏၊ ဝါ-လည်း မပါ, ဃဋ္ဋာဒီနံ

---

(၅၂၄) စုရ = ထေယျေ၊သိဟ ၊ ပေ ၊ ဂဟဏေ — [ထေနဿ - ခိုးသူ၏၊ ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ ခိုးခြင်းကြိယာသည်၊ ထေယျံ—မည်၏၊ ဘာဝ အနက်၌ ဏျ ပစ္စည်း, နကိုလည်းချေ, ယဒ္ဒေဘော်လည်းလာ။] စုရာဒိတောဏေဏယာသုတ်၏ နောက်၌ "အတ္တနော ပဒါနိ ဘာဝေ စ ကမ္မနိ"သုတ် ရှိသောကြောင့် ထိုသုတ်မှ ဘာဝကမ္မသဒ္ဒါ ၂-ခုသည် ရှေ့သို့ပြန်၍ သိဟဝိလောကန (ခြင်္သေ့ ကြည့်နည်း) ဖြင့် လိုက်၊ ဓာတူဟိ ဏေဏယ ၊ ပေ ၊ ကာရိတာ နိ ဟေတွတ္ထေ-သုတ်မှ ကာရိတ သဒ္ဒါကား ဖါးခုန်သကဲ့သို့ သုတ် အတော်များများကို ခုန်၍ လိုက်လာသည်။

ရုပ်များကို သုတ်သီးခြား ပြထားသောကြောင့် "ဝါ" မပါခြင်းသာ ကောင်း၏။] ဓနံ-ဥစ္စာကို၊ စောရေတိ-ခိုး၏၊ ပေ၊ စောရေမ၊ ဏယ ပစ္စယေ--၌၊ စောရယတိ ၊ပေ၊ စောရယာမေ့၊ ကမ္မေ-၌၊ ယပစ္စယေ-ကြောင့်၊ ဤကာရာ ဂမော-ဤလာ၊ သရလောပါဒိစ၊စောရိယတိ-ခိုးအပ်၏၊ စောရိယန္တိ ဤစ္စာဒိ။

စောရေတု-ခိုးလော၊ ပေ၊ စောရေယ့ု-ရာ၏၊ ပေ၊ အစောရေသိ စောရေသိ—ပြီ၊ ပေ၊ အစောရယုံ စောရယုံ၊ အစောရေသိ-(သင်)ခိုးပြီ၊ အစောရေသိတ္ထ-(သင်တို့) ခိုးကုန်ပြီ။ [ဤရုပ် မြန်မာမူ၌ကျသည်၊] တုံ-သည်၊ အစောရယိ-ပြီ၊ အစောရယိတ္ထ-နှ်ပြီ၊ အစောရေသိ-ပြီ၊ အစောရေသိမှ-နှ်ပြီ၊ အစောရယိ, အစောရယိမှ၊ အစောရယိတ္ထ-ပြီ။ [အာကိုတ္ထပြုရာ ကတ္တုရုပ်။] အစောရိယိတ္ထ အစောရိယိ-ခိုးအပ်ပြီ၊ စောရိဿတိ စောရယိဿတိ-လတ္တံ၊ပေ၊ စောရယိဿန္တေ-နှ်လတ္တံ၊ စောရိယတိ-ခိုးအပ်လတ္တံ၊ စောရိယိဿန္တိ၊ အစောရိဿ အစောရယိဿ-ခိုးရာပြီ၊ အစောရိယိဿ-ခိုးအပ်ရာပြီ၊ ဤစ္စာဒိ။

တထာ, စိန္တံ=စိန္တာယံ - ကြံခြင်း, သိခြင်း၌....၏၊ သံယောဇနိတ္တာ-သံယုဂ် အဆုံးရှိသောဓာတ်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝုဒ္ဓိအာဒေသ-ဝုဒ္ဓိ မဖြစ်ခြင်းသည်သာ၊ ဝိသေသော—ထူး၏၊ စိန္တေတိ စိန္တယတိ—ကြံ၏၊ ဝါ—သိ၏၊ ပေ၊အစိန္တယိဿ စိန္တယိဿ ဤစ္စာဒိ၊ မန္တ = ဂုတ္တဘာသနေ-လုံခြုံစွာ ပြောဆိုခြင်း၌....၏။ [လုံခြုံအောင် တိုးတိုး တိတ်တိတ် ပြောဆိုခြင်းကို "တိုင်ပင်"ဟု ခေါ်သည်၊] မန္တေတိ မန္တယတိ-တိုင်ပင်၏၊ ဤစ္စာဒိ-ဤသို့ အစရှိသော ရုပ်စဉ်သည်၊ ပုရိမသမံ-ရှေးစိန္တဓာတ်နှင့် တူ၏။

ပါလ=ရက္ခဏေ — စောင့်ရှောက်ခြင်း၌....၏၊ ဓမ္မံ-တရားကို၊ ပါလေတိ ပါလယတိ=စောင့်ရှောက်၏၊ ပါလိယတိ-စောင့်ရှောက်အပ်၏။ ["ပါလိယန္တိ" ဟုသိ၌ ရှိသေး၏၊] ပါလေတု ပါလယတု-လော၊ ဤစ္စာဒိ၊ ဃဋ္ဋ=ဃဋ္ဋနေ-စေ့ဆော် အားထုတ်ခြင်း၌.....၏၊ ဃာဋ္ဋေတိ ဃာဋ္ဋယတိ-စေ့ဆော်၏၊ ဝါ-

---

ဃဋ္ဋ=ဃဋ္ဋနေ—ယှဉ်ဘက် တရားစုကို စေ့စေ့စပ်စပ် ဖြစ်အောင် ဆော်သြမှုကိုပင် "စေ့ဆော်"ဟူ၎င်း "အားထုတ်"ဟူ၎င်းခေါ်၏၊ ဘူဝါဒိစုရာဒိ ၂ ဂိုဏ်း၌ပင် အားထုတ်ခြင်းနှင့် "သမ်ဝဋ္ဋ-ပေါင်းစပ်ခြင်း" ကို ဟော၏၊ ပုပ္ဖဃဋ္ဋာ-ပန်းအပေါင်း, ပစ္ဆယဃဋ္ဋာ-ပစ္ဆယ သတ္တိအပေါင်း, တည်း၊ စုရာဒိဂိုဏ်းသက်သက်ဖြစ်မူ "ဟိ"သန—ညှဉ်းဆဲခြင်း,

အားထုတ်၏။ [“ဃဋ္ဋေတိ, ဃဋ္ဋယတိ၊ ဃဋ္ဋာဒိတ္တာ ဝိကပ္ပေန ဝုဒ္ဓိ” ဟု သိမ္မရှိသေး၏၊] ဝိဒ = ဉာဏေ-သိခြင်း၌....၏၊ ဝေဒေတိ ဝေဒယတိ-သိ၏၊ ဂဏ = သခ်္ချာနေ-ရေတွက်ခြင်း၌....၏၊ ဃဋ္ဋာဒိနံဝါတီ-“ဃဋ္ဋာဒိနံဝါ” ဟု ဆိုခြင်းကြောင့်၊ နဝုဒ္ဓိ-ဝုဒ္ဓိမပ္ပြုရ၊ ဂဏေတိ ဂဏယတိ - ရေတွက်၏၊ ဣစ္စာဒိ-ဤသို့ အစရှိသော ရုပ်ကို၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသောခေတ်တို့၌၊ သုဗောဓ်-လွယ်ကူစွာသိအပ်၏။ ဝါ-သိလွယ်ပြီ၊....စုရာဒိနယော-သည် (နိဋ္ဌိတော)။

ဣစ္စာဒိ-ဤအာချာတ်၌၊ ဂဏာ-ခေတ်အပေါင်းတို့သည်၊ ဝါ-ဂိုဏ်းတို့သည်၊ ဘူဝါဒိစ - ဘူဝါဒိခေတ်တို့ဂဏ်း၊ ရုခါဒိစ - ရုခါဒိခေတ်တို့ဂဏ်း၊ ဒိဝါဒိစ-ဒိဝါဒိခေတ်တို့ဂဏ်း၊ သွာဒယော-သွာဒိခေတ်တို့ဂဏ်း၊ ကိယာဒိစ-ကိယာဒိခေတ်တို့ဂဏ်း၊ တနာဒိစ-တနာဒိခေတ်တို့ဂဏ်း၊ စုရာဒိစ-စုရာဒိခေတ်တို့ဂဏ်း၊ (ဣတိ-ဤသို့၊) သတ္တခေ-၇ ပါး ပြားကုန်၏။....ဝိကရဏ ဝိခေနံ-ဝိကရဏပစ္စည်းတို့ကို စီရင်ရာအခက်းသည်၊ သမတ္တံ-စုံလင်ပြီ။

ဒိတ္တိ-တောက်ပခြင်း”၌လည်းဖြစ်၏၊ ဥ ရှေးရှိလျှင် “ဥဿါဠုန—ဖွင့်လှစ်ခြင်း”၌လည်းဖြစ်၏၊ “ဒွါရံ ဥဿါဠေတိ—တခါးဖွင့်၏” တည်း။

ဝိဒ=ဉာဏေ—၌ ဝိဒခေတ်သည် ဘူဝါဒိ၌ ဉာဏ အနက်,မင်္ဂလ-ကောင်းမွန်စင်ကြယ်ခြင်းအနက် ရှိ၏။ ဒိဝါဒိဖြစ်မူ ဘာဝ-ထင်ရှားရှိခြင်းအနက်ရှိ၏၊ “ဝိဇ္ဇတိ-ထင်ရှားရှိ၏” တည်း၊ရုခါဒိဖြစ်မူ ဝိမံသန-စုံစမ်းခြင်း,လာဘ-ရခြင်း, တုဋ္ဌိ-နှစ်သက်ခြင်းအနက်ရှိ၏၊စုရာဒိဖြစ်မူအနုဘဝန-ခံစားခြင်း,နိဝါသ—နေခြင်း, အာချာန-ပြောဆိုခြင်း, ထေရိယ-မြမြိုင်ခံ့ခြင်းအနက်ရှိ၏။] “ဝေဒယာမိတိဇာနာမိ” ဟု စူဠဝါသမုစ္စယ ခန္ဓကဋီကာတို့ဖွင့်သောကြောင့် စုရာဒိ၌ ဉာဏအနက်လည်းရှိသည်ဟု မှတ်။]

ဝေဒယတိ။ ။ဝိဒခေတ် ဏယ ပစ္စည်းဖြင့် “ဝေဒယတိ”ဟု ပြီးသောကြောင့်ဂုဏ်း, ဤစုရာဒိ ဝိဒခေတ်၏ အနုဘဝ-အာချာန အနက်ကို ဟောသောကြောင့်ဂုဏ်း ပရိဝါသ်ပြောရာ၌ “ဝေဒယာမဟံဘန္တေ, ဝေဒယတိတိ မံသံဃော ဓာရေတု”ဟု စာတွဆ်ထုသင်္ဃဟ၌ပါဠိမှန်ဆုံးဖြတ်ဩတော်မူသည်၊“ဝေဒယာမိတိစိတ္တေနသမ္ပဋိစ္ဆိတ္တဘာအနုဘဝါမိ” ဟုတရသကဏ် (သမုစ္စယခန္ဓက) အဖွင့်နှင့်ဂုဏ်း “ဝေဒယာမိတိဇာနာမိ, အာရောစေမိတိအတ္ထော”ဟူသော ဝိမတိဋီကာနှင့်ဂုဏ်း ညီပေသည်၊ မောဂ္ဂလ္လာန်ခါဒိကဏ္ဍ(၁၃၆) သုတ်၌ကား ဝိဒခေတ်နောင် ကာရိတ် ဏိ ပစ္စည်းဖြင့် “ဝေဒိ”ဟု ပြီးသည့်အခါဇုကို ဇုယင် ပြု၍“ဝေဒိယတိ-သိစေ၏”ဟုရှိ၏၊ နိဿယသစ်၌လည်း“ဝေဒိယာမဟံဘန္တေ, ဝေဒိယတိတိ မံ သံဃော ဓာရေတု”ဟုပင် ပုံစံပြုတော်မူသည်၊ နှစ်သက်ရာယူပါ။

ဓာတ်ပုပစ္စယန္တ သဒ္ဒါမျှား

(၅၂၇) . အထ-ဝိကရဏ ဝိဓာန၏ အခြားမဲ့၌၊ ဓာတုပစ္စယန္တာ-ဓာတု ပစ္စယ အဆုံးရှိသော သဒ္ဒါတို့ကို၊ ဝုစ္စန္တေ။ တတ္ထ-ထို "အထ ဓာတု ပစ္စယန္တာ ဝုစ္စန္တေ" ဟူသော ရှေးဝါကျ၌၊ ဓာတ္ဝတ္ထေ - ဓာတ်အနက်၌၊ နိဒ္ဒိဋ္ဌာ-ညွှန်ပြအပ်ကုန်သော၊ ခါဒိကာရိတန္တာ - ခ အစရှိကုန်, ကာရိတ် အဆုံး ရှိကုန်သော၊ ပစ္စယာ- တို့သည်၊ ဓာတုပစ္စယာနာမ - ဓာတုပစ္စယတို့ မည်၏၊ တိဇ = နိသာန ဗန္ဓနခမာသု-ထက်အောင် သွေးခြင်း, နှောင်ဖွဲ့ခြင်း, သည်းခံခြင်းတို့၌ .... ၏၊ ဓာတုသညာဒိ - ဓာတ်အမည် အစရှိသော အစီ

---

(၅၂၇) တတ္ထ၊ ပေ၊ ဓာတုပစ္စယာနာမ—"အထ ဓာတုပစ္စယန္တာ ဝုစ္စန္တေ" ဟူသော ရှေးဝါကျ၌ "ဓာတုပစ္စယ" ပုဒ်ကို အဘယ်သို့ ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ အဘယ် ပစ္စည်းစုကို အရ၎ကောက်ရမည်နည်း-ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် "တတ္ထ၊ပေ၊ဓာတုပစ္စယာနာမ" ဟု မိန့်၊ ဤ၌ "ဓာတ္ဝတ္ထေ နိဒ္ဒိဋ္ဌာ=ပစ္စယာ" ဖြင့် ဝိဂြိုဟ်ကိုပြု၍, "ခါဒိကာရိတန္တာ" ဖြင့် ဓာတုပစ္စယ၏ သရုပ်အရကိုပြသည်၊ ["ဓာတ္ဝတ္ထေ နိဒ္ဒိဋ္ဌာ ပစ္စယာ" ဟူသော ဝိဂြိုဟ် အတိုင်း "ဓာတ္ဝတ္ထ နိဒ္ဒိဋ္ဌ ပစ္စယ" ဟု ဆိုသင့်လျက် နိဒ္ဒိဋ္ဌ ဟူသော အလယ်ပုဒ်ကိုဂုင်း, ဓာတ္ဝတ္ထ ဟူသောရှေ့ပုဒ်ဝယ် "အတ္ထ" ဟူသော နောက်ပုဒ်ကိုဂုင်း ချေ၍ "ဓာတုပစ္စယ" ဟု ခေါ်သည်၊] ထို ဓာတုပစ္စယများကား ခပစ္စည်းအစ ကာရိတ် ပစ္စည်းအဆုံးရှိသော ပစ္စည်းများတည်း၊ နာမည် တူရာ ပေါင်း၍ တွက်လျှင် ရှုပသိဒ္ဓိ၌ ၉ ပစ္စည်းသာရှိ၏။ ကစ္စည်း၌ကား အာရ—အာလထည့်၍ ၁၁ ပစ္စည်းရှိသည်၊တနည်း—ဓာတ်၏အနက်၌ ဖြစ်သောကြောင့် ဓာတ်ကဲ့သို့ ကြိယာအနက်ကို ဟောနိုင်ရကား "ဓာဘူတာ-ဓာတ် ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော၊ ပစ္စယာ=ပစ္စည်းတို့တည်း၊ ဓာတုပစ္စယာ=ဓာတ်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော ပစ္စည်းတို့" ဟု ဋီကာ၌ ဝိဂြိုဟ် ပြသေး၏၊ ထို ဝိဂြိုဟ်လည်း "သနာဒျန္တာဓာတဝေါ" ဟူသော ပါဏိနိသုတ်နှင့်ညီပေ၏၊ ထိုသုတ်က သန် (သ) စသည် ဆုံးသောသဒ္ဒါစုကို ဓာတ်ဟု အမည်မှည့်သည်။

ဓာတ်အနက်ညွှန်ပြရုံ။ ။တိဇဓာတ်သည် "သည်းခံခြင်းအနက်ရှိ၏၊ ခ ပစ္စည်း သက်သည့်အခါလည်း ခ အတွက်အနက်တမျိုးမထွက်တော့, တိဇဓာတ်၏အနက်ကိုပင် ထင်ရှားအောင် တွဲဘက်၍ ဟောပြ၏၊ မှန်၏—ခပစ္စည်း မသက်လျှင် "တေဇေတိ" ဟု ရုပ်ဖြစ်၍ "သည်းခံခြင်းအနက်" မထင်ရှား၊ "ဇေဇေတိ-ထက်မြက်၏, ဝါ-နှောင်ဖွဲ့ ၏" ဟုအခြားအနက်များနှင့်ရောယှက်နေဘွယ်ရှိ၏၊ခပစ္စည်းသက်မှသာ "တိဇ" ဓာတ် ၏ သည်းခံခြင်းအနက် ထင်ရှားသည်၊ ဤသို့လျှင် ခ-ဆ-သ ပစ္စည်းတို့သည်(မူလဓာတ် နက်၌ တွဲဘက်၍ ဟောပြသဖြင့်) ထိုဓာတ်နက်၌ပင် ညွှန်ပြရ-သက်ကြရသောကြောင့် ဓာတုပစ္စယ အမည်ရကြသည်။ ပဗ္ဗတာယတိ စသည်၌ "အာယ" စသော ပစ္စည်းများ ကား "ပဗ္ဗတ-တောင်ကဲ့သို့+အာယ—ပြုကျင့်" ဟုအာပိုဗ္ဗစရဓာတ်၏အနက်၌ညွှန်ပြရ ၏၊ထို အာပိုဗ္ဗစရဓာတ်၏အနက်ကိုဟောကြသည်—ဟူလို၊ဤ စသောကာရိတ်ပစ္စည်း

[ဓာတ်အမည်မှည့်,ဓာတုန် ခေျ-ဟူလို၊]ဓာတုလိင်္ဂ်ဟိ ပရာ ပစ္စယာတိ ဣတော-မှ၊ ဓာတုဂ္ဂဟဏံ ဓာတုသဒ္ဒါသည်၊ အနုဝတ္တတေ-လျော်စွာလိုက်၏၊ ပရာတိ-ပရာ သဒ္ဒါသည်ဌင်း၊ ပစ္စယာတိ စ-ပစ္စယာသဒ္ဒါသည်ဌင်း၊ အဓိကာရော-ယှဉ်စပ်ထိုက်သော သဒ္ဒါတည်း၊ ဝါ-လိုက်သော သဒ္ဒါတည်း။

တိဇ၊ပေ၊ခဆသာဝါ။ ။တိဇ ဂုပ ကိတ မာနဣတိ-တိဇ, ဂုပ, ကိတ, မာန ဟူကုန်သော၊ ဧတေဟိ ဓာတူဟိ-တို့မှ (နောက်၌)၊ ခဆသဣတိ-ခ,ဆ, သ ဟူကုန်သော၊ ဧတေပစ္စယာ-တို့သည်၊ ဝါ-စ့ာ၊ ဟောန္တိ၊....ဝဝတ္ထိတ ဝိဘာသတော-ကြောင့်၊ တိဇတော-တိဇ ဓာတ်မှ နောက်၌၊ ခန္တိယံဝ-သည်းခံခြင်း အနက်၌သာ၊ ခေါဝ-ခပစ္စည်းသည်သာ (ဟောတိ)၊ ဂုပတော၀ု-ဂုပဓာတ်မှ နောက်၌ကား၊ နိန္ဒာယံဝ-ကဲ့ရဲ့ခြင်း အနက်၌သာ၊ ဆဝ့-ဆပစ္စည်းသည်သာ (ဟောတိ)၊ ကိတာ-ကိတဓာတ်မှ နောက်၌၊ သံသယ ရောဂါပနယနေသု ဧဝ

များလည်း ဧစခိုင်း တိုက်တွန်းခြင်း ဟူဓသာ အဩြိသန ပေသန ကြိယာ ဓာတ်နက်၌ ညွှန်ပြရ သက်ကြရ၏၊ ထို့ကြောင့် အာယ စသည်တို့၏ ဓာတုပစ္စယ (ဓာတ်၏အနက်၌ ညွှန်ပြအပ်သော ပစ္စည်း)ဖြစ်ကြောင်းမှာ သာ၍ ထင်ရှားပေသည်။

ဓာတုလိင်္ဂ်ဟိ၊ပေ၊အဓိကာရော—"ဓာတုလိင်္ဂ်ဟိ ပရာ ပစ္စယာ"ဟု ဓာတုလိင်္ဂ် ၂ မျိုးလုံးကို တပေါင်းထည်း တပုဒ်ထည်း ဆိုထားသော်လည်း တိဇဂုပစသည်တို့က ဓာတ်ဖြစ်သောကြောင့် ဓာတုသဒ္ဒါသာ လိုက်ဘို့ရာ သင့်လျော်၏၊ ထို့ကြောင့်"ဓာတုဂ္ဂဟဏံ ဒးနုဝတ္တတေ"ဟု အနုသဒ္ဒါထည့်၍ ဆိုသည်၊ "ဓာတုသဒ္ဒါတခုသာ အရာအားလျော်စွာ လိုက်သည်"ဟူလို၊ ပရာ ပစ္စယာတို့ကား အာချာတ်ကိတ် ၂ ဌာနပင် ပစ္စည်းသက်မည့် သုတ်တိုင်းသို့ လိုက်ရမည်ဖြစ်သောကြောင့်"ပရာ ပစ္စယာတိစ အဓိကာရော" ဟု အဓိကာရသဒ္ဒါဖြင့် ဆိုသည်။

တိဇဓာဒနိန္တိယံခေါဝ—တိဇဓာတ်သည် နိသာန အနက်၌ ဘူဝါဒိ စုရာဒိဂိဏ်း, ဘေဇတိ ဘေဇေတိ ဘေဇယတိ—ထက်အောင် သွေး၏၊ ဗန္ဓနအနက်၌ ဘူဝါဒိဂိဏ်း, ဘေဇတိ—နှောင်ဖွဲ့၏၊ ထိုအနက်များ၌ ခပစ္စည်းမသက်ရ, သည်းခံခြင်း (ခန္တိ-ခမာ) အနက်၌သာသက်ရမည်၊ ခန္တိယံဝ၌ ဝေဖြင့်နိသာန ဗန္ဓနာ အနက်တို့ကိုကန့်၊ ဤတိဇ ဓာတ်နောင်လည်း ခပစ္စည်းသာ သက်ရမည်၊ ခေါဝ၌ ဝေဖြင့် ဆ-သပစ္စည်းကိုကန့်၊ ဤသို့လျှင် ဓာတ်နက်ကိုဌင်း ပစ္စည်းကိုဌင်း ဝါသဒ္ဒါက သတ်မှတ်သည်၊ ထို့ကြောင့် ခေါဝမှ ဧဝကို"ခန္တိယံဝ"ဟု လိုက်စေ၊ နောက်ဓာတ်များ၌လည်း ဤနည်းပင်။

နိန္ဒာယံ ဂုပဓာတုဆ—ဂုပဓာတ်သည် ဘူဝါဒိဖြစ်မူ ဧစောင့်ရှောက်ခြင်းအနက်ရှိ၏၊ ဧဂါပတိ-ဧစောင့်ရှောက်၏၊ဒိဝါဒိဖြစ်မူ"ဂုပ္ပတိ-ဧရောထွေး ရွှံ့ပွေ၏"ဟု ဗျာကုလ (ရွှံ့ထွေးခြင်း) အနက်၌လည်းဖြစ်၏၊ စုရာဒိဖြစ်မူ "ဧဂါပေတိ-ထွန်းပ၏"ဟု ဒိတ္တိ

ရောဂါပနယနေသူ ဧဝ-ယုံမှားခြင်း, ရောဂါကို ပယ်ခြင်း အနက်တို့ဋ္ဌသာ၊ ဆောဝ-ဆ ပစ္စည်းသည်သာ (ဟောတိ)၊ မာနမှာ-မာနဓာတ်မှ နောက်၌၊ ဥပဓာရဏော ဧဝ-စုံစမ်းခြင်း အနက်၌သာ၊ သောဝ-သ ပစ္စည်းသည်သာ (ဟောတိ)။

အနက်၌လည်း ရှိ၏၊ ထို အနက်တို့ဋ္ဌ ဆ ပစ္စည်း မသက်ရ, နိန္ဒာ အနက်၌သာ ဂုပ ဓာတ်နောင် ဆပစ္စည်းသာ သက်ရမည်။

ကိတာ ဆော—ဤဋ္ဌဓာတ်နက်ကို မပြေသော်လည်း ဋီကာ၌ "သံသယ ရောဂါပန ယေသု" ဟု ပြ၏၊ ဉာဏ-သိခြင်း, ဂုဆ္ဆာ-လိုချင်ခြင်း, ဝါသ-နေခြင်း အနက်တို့ဋ္ဌလည်း ဖြစ်၏၊ ထို အနက်များ၌ ဆ ပစ္စည်း မသက်ရ, "စိစိက်ိ ဆ္ဆတိ-ယုံမှား၏, တိကိ်ဆ္ဆတိ-ဆေးကဲ့၏" ဟု သံသယ အနက်-ရောဂါပနယန အနက်တို့ဋ္ဌသာ ဆပစ္စည်းသာ သက်ဟု သတ်မှတ်သည်။

သောဝ မာနမှာ—ဤဋ္ဌလည်းဓာတ်နက်မပါ၊ဋီကာ၌"ဥပ ဓာရဏာယ်ထွေ" ဟုဖွင့်၏၊ မာနဓာတ်သည် ဘူဝါဒိ စုရာဒိ ဖြစ်မူ "မာနတိ မာနေတိ-ပူဇော်၏" ဟု ပူဇာအနက်၌ ဖြစ်၏၊ စုရာဒိ သက်သက်ဖြစ်မူ "မာနေတိ-မြတ်နိုး၏" ဟု ပေမန-ချစ်ခင် မြတ်နိုးခြင်း အနက်၌ ဖြစ်၏၊ ထို အနက်တို့ဋ္ဌ သပစ္စည်း မသက်ရ, ဥပဓာရဏာ-စူးစမ်း နှိုင်းချိန်ခြင်း အနက်၌သာ သပစ္စည်းသာ သက်ရမည်။

ဒိတာ ဆ္ဆတိ—နိန္ဒာ အနက်ကို ဟောသော ဗဓ နောင် ဆပစ္စည်း သက်၍ [ဗ ဒွေဘော်ပြု, အဗ္ဘာသ ဗ၏ အကို အန္တသိဝက္ကာကာရော၀ါဖြင့် (ဤ)ပြု, သုတ်ကြိုးဖြင့် အဗ္ဘာသနောင် ဗ ကို ဘ ပြု, အသဒိသ ဒွေဘော်လာ၍] "ဒိဘ ဆ္ဆတိ-စက်ဆုပ်၏, ဒိဘ ဆ္ဆာ-စက်ဆုပ်ခြင်း" ဟု ဖြစ်၏၊ မောဂ္ဂလ္လာန်၌ "နိန္ဒာယံ ဂုပ ဗဓာ ဗဿ ဘောစ" ဟု ခါဒိကက္ကာ၌ သုတ်တည်သည်၊ အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့၌ "ဒိဘ ဆ္ဆံ" နေရာ၀ယ်"ဝိဂ ဆ္ဆံ=ဝိဗ ဆ္ဆံ" ဟု ပါဠိပျက်တတ်ကြောင်းကို မောဂ္ဂလ္လာန် နိဿယသစ်မှာ မိန့်၏၊ ထို့ကြောင့် ရူပသိဒ္ဓိဂါထာကို အောက်ပါအတိုင်း ပြင်သင့်၏။

တိဇတော ခန္တိယံ ခေါ၀, နိန္ဒာယံ ဆော ဗဓာဂုပါ၊
ကိတာ ဆော သံသယေစေ၀, ရောဂါပနယနေ ဝိစ၊
ဥပဓာရေ မာနမှာ သော, ဝ၀ဏ္ဍိတ ဝိဘာဿတော။

၀၀ဏ္ဍိတ ဝိဘာဿတော-ကြောင့်၊ပေ၊ ဗဓာ-ဗဓ ဓာတ်မှ နောက်၌ဋ္ဌင်း၊ ဂုပါ-မှ နောက်၌ဋ္ဌင်း၊ နိန္ဒာယံ၀-သာ၊ ဆော၀-သာ၊ ဟောတိ-၏၊ ကိတာ-၌၊ သံသယေစေ၀-ယုံမှားခြင်းအနက်၌ဋ္ဌင်း၊ရောဂါပနယနေဝိစ-ရောဂါပျောက်မှုဆေးကုခြင်းအနက်၌ဋ္ဌင်း၊ ဆော၀-သာ၊ ဟောတိ-၏၊ မာနမှာ-၌၊ ဥပဓာရေ၀-စုံစမ်းခြင်း အနက်၌သာ၊ သော၀-သ ပစ္စည်းသည်သာ၊ ဟောတိ-၏။

(၅၂၈) ကုစဒိဝဏ္ဏာန မေကဿရာနံ ဒ္ဝေဘာဝေါတိ - သုတ်ဖြင့်၊ ဓာတ္ဝာဒိဿ-ဓာတ်၏ အစဖြစ်သောတို့၏၊ ဒ္ဝေဘာဝေါ-ဒ္ဝေဘော်လာ၊ ဗျဥ္ဇနန္တဿာတိ-ဗျဥ္ဇနန္တဿပုဒ်သည်၊ ဝတ္တမာနေ-သော်။

ကော ဓေစ။ ။ပရေ ခပစ္စယေ, ဓာတ္ဝန္တဿ-သော၊ ဗျဥ္ဇနဿ-၏၊ ကဲကာရာဒေသော-ကအပြုသည်၊ ဟောတိ။

(၅၂၉) တိတ္ထိကွ ဣတိ-တိတိကွ ဟူ၍၊ ဒ္ဝိတေ-တည်ပြီးသော်၊ ဓာတုဝိပဲဘာနံ-ဓာတ်မှနောက်၌ စီရင်အပ်ကုန်သော၊ တျာဒိ ဝိဘတ္တီနံ-တိ အစရှိသော ဝိဘတ်တို့၏၊ အဓာတုတော-ဓာတ် မဟုတ်သော ပစ္စည်းမှ(နောက်၌)၊ အပဝတ္တိယံ-မဖြစ်ခြင်းသည် (သတိ-သော်၊) အာဟ-ဤ ပရိဘာသာသုတ်ကို မိန့်ပြီ။

ဓာတု ပစ္စယေဟိ ဝိဘတ္တိယော။ ။ဓာတ္ဝတ္ထေ-၌၊ နိဒ္ဒိဋ္ဌေဟိ-ကုန်သော၊ ခါဒိ ကာရိတန္တေဟိ - ခ အစရှိကုန် ကာရိတ်အဆုံးရှိကုန်သော၊ ပစ္စယေဟိ-ပစ္စည်းတို့မှ (နောက်၌)၊ တျာဒယော - တိ အစရှိကုန်သော၊ ဝိဘတ္တိယော ဟောန္တိ၊ ပုရေ ဝိယ-ရှေး၌ကဲ့သို့(ဘဝတိ စသော ရုပ်များကဲ့သို့)၊ ဝတ္တမာနာဒယော - ဝတ္တမာန် အစရှိသော ဝိဘတ်တို့ကို၊ ယောဇေတဗ္ဗာ - ယှဉ်စေထိုက်ကုန်၏၊ အတိဝါကျံ - လွန်းမိုး၍ဖြစ်သော စကားကို၊ ဝါ - ကြွမ်းတမ်းသော စကားကို၊တိတိကွဿိ-သည်းခံ၏၊ တိတိကွန္တိ-နှ၏၊ ကမ္မေ-၌၊ တိတိကွိယတိ-

---

(၅၂၉) [ခစသော ဓာတု ပစ္စယတို့ ဝိဘတ်မသက်မှိ (ဝိဘတ် အလျင်) သက်ရောက်ခြင်း၏အကြောင်းကို အခြေပြု၌ပြခဲ့ပြီ၊] "တိတိကွ" ဟုဖြစ်သည့်အခါ ခပစ္စည်းဆုံးလျက်ရှိ၏၊ တိ စသော ဝိဘတ်များ၏ ထုံးစံမှာလည်း ဓာတ် နောက်၌သာ သက်လေ့ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ပစ္စည်းနောက်၌ တိစသော ဝိဘတ်တို့ မသက်နိုင်သကဲ့သို့ ဖြစ်နေသည်ကို "အဓာတုတော အပဝတ္တိယံ=ဓာတ်မဟုတ်သော ပစ္စည်းနောင် မဖြစ်လတ်သော်" ဟု ဆိုသည်။ ["အပဝတ္တိယံ" ဟု ဆိုသောကြောင့် တကယ့်ကို မသက်နိုင်-ဟု မမှတ်လင့် ဝတ္ထုံးစံမကျ၍ မသက်နိုင်သလို ဖြစ်နေသည်ကို "အပဝတ္တိယံ" ဟု ဆိုသည်၊] ဤသို့ မသက်နိုင်သလို ဖြစ်နေသောကြောင့် "ဓာတု ပစ္စယေဟိ ဝိဘတ္တိယော" ဟူသော ပရိဘာသာသုတ်ကို မိန့်ရပြန်သည်၊ ထို ပရိဘာသာ သုတ်အရ ခ စသော ဓာတု ပစ္စယတို့နောင် တိ စသော ဝိဘတ်များ သက်နိုင်ကြောင်း သိရသည်။

တိတိကွတိ—တိတိကွဟူ ဖြစ်ပြီးနောက် တိဝိဘတ်သက်ရုံဖြင့် "တိတိကွတိ" ရုပ်ပြီး၏၊ပစ္စည်းသက်ဘွယ်မလို, ဘုဇာဒိဂိဏ်း တမျိုးဖြစ်၍ အပစ္စည်းမသက်ရ-ဟု အာယနာမတော သုတ်ဋီကာ၌ဆိုသည်၊မောဂ္ဂလ္လာန်၌မူ အပစ္စည်းနှင့်တူသော "လ" ပစ္စည်းကို ခါဒိ ကာရိတန္တ ပစ္စည်းအားလုံးနောင်သက်သေး၏၊ဓာတ်ကျမ်းတို့၌လည်းသည်းခံခြင်း

သည်းခံအပ်၏၊တထာ-ပါး၊တိတိကွဲတု-လော၊ပေ၊အတိတိကွဲ-ပြီ၊ အတိတိကွဲတ္ထ (အဇ္ဇတနီ အတ္တနောပုဒ် အာကို တ္ထပြု)-ပြီ၊တိတိကွဲဿတိ-လတ့ံ၊ အတိတ့ိကွဲဿ-ရာပြီ၊ ဣစ္စာဒိ၊ ခပစ္စယာဘာဝေ-ခပစ္စည်းမဖြစ်လတ်သော်၊ အပစ္စယဿ-အပစ္စည်း၏၊ ကောရော-ပြု၊ [ဘူဝါဒိ အပစ္စည်းကို ပြု၊] တေဇေတိ-ထက်အောင်သွေး၏၊ တေဇတိဝါ-လည်းရှိ၏၊ တေဇေန္တိ-နှ်၏၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း။

(၅၃၀) ဂုပ=ဂေါပနေ - စောင့်ရှောက်ခြင်း၌....၏၊ ဆ ပစ္စယေ-ဆ ပစ္စည်းကြောင့်၊ [သီမု၌"ယေ"ဟုရှိ၏၊] ဒ္ဒိဘာဝေါ-လာ၊ ပုဗ္ဗာဘ္ဘာသောတိ-သုတ်ဖြင့်၊ အဘ္ဘာသ သညာ-မှည့်၊ အဘ္ဘာသဿာတိ-ပုဒ်သည်၊ ဝတ္တမာနေ-သော်၊ အန္တဿိ ဝဏ္ဏာဂမာရောဝါတိ-သုတ်ဖြင့်၊ အဘ္ဘာသန္တဿ-အဘ္ဘာသ၏ အဆုံးသရ၏၊ ဣကာရော-ဣပြု၊ ["ဂုဂု"ဟု ရှိရာ၌ အဘ္ဘာသ မည်သော ရွေဂု၏ ဥကို ဣပြု၊] ကဝဂ္ဂဿ စဝဂ္ဂေါတိ-သုတ်ဖြင့်၊ အဘ္ဘာသ ဂကာရဿ-အဘ္ဘာသ ဂ အက္ခရာ၏၊ ဇကာရော၌-ဇ လည်းပြု။

ဗျဥ္ဇနန္တဿ စော ဆပပစ္စယေသုစ။ ။ပရေသု-နှ်သော၊ ဆပပစ္စယေသု-ဆပစ္စည်းတို့ကြောင့်၊ ဓာတ္ဝန္တဿ-သော၊ ဗျဥ္ဇနဿ-ဗျည်း၏၊ ["ဂုပ်"၌"ပ်" ဝယ် သရ မရှိသောကြောင့် "ဗျဥ္ဇနဿ"ဟု ဆိုသည်၊] စကာရာဒေသော-စ အပြုသည်၊ ဟောတိ၊....တတော-ထိုမှနောက်၌၊ ဝိဘတ္တိယော-တို့သည်၊ (ဟောန္တိ)၊ ကာယံ-ကိုယ်ကို၊ ဇိဂုစ္ဆတိ-ကဲ့ရဲ့၏၊ ဝါ-စက်ဆုပ်၏၊ ဇိဂုစ္ဆန္တိ၊ သေသံ-ကြွင်းသောရုပ်အပေါင်းသည်၊ ပုရိမသမံ-ရှေးနှင့်တူ၏၊ ["တိတိကွဲ-

---

အနက်ဟော တိဇစသောဓာတ်ကို ခန္ဓိစသော အနက်၌ ဘူဝါဒိဟု ဆို၏၊ ဘူဝါဒိ ဖြစ်လျှင်လည်း "ဘူဝါဒိတော အ"သုတ်ဖြင့် ဝိကရဏ(အ)ပစ္စည်းသက်ဦးမှသင့်မည်။

(၅၃၀) **ဂုပ=ဂေါပနေ**—စောင့်ရှောက်ခြင်း"ဂေါပန"အနက်ကိုဟောရာ၌ ဆပစ္စည်းမသက်သောကြောင့်"ဂေါပနေ"ဟူသော ဓာတ်နက်ကိုဓာတ်အမည်မှည့်ဘို့ လောက်သာ ရည်ရွယ်၍ ဆိုအပ်သော အနက်ဟု မှတ်၊ ဇိဂုစ္ဆတိနှင့် လျော်အောင်ကား "ဂုပ=နိန္ဒာယံ"ဟု ဓာတ်နက် ဆိုရမည်။

ဆပစ္စယေသု ပရေသု—ဆ ပစ္စည်း တမျိုးထည်းဖြစ်ပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် "ဆပစ္စယေသု"ဟု ဗဟုဝုစ်ဖြင့်ဆိုပါသနည်းဟု မေးဘွယ်ရှိ၏၊အဖြေကား—"ဝစ္ဆတိ-နေလတ့ံ၊ မုစ္ဆတိ—လွတ်လတ့ံ၊ ရုစ္ဆတိ-ငိုလတ့ံ"စသည်၌ သဝိစသော ဝိဘတ်၏ အစိတ်ဖြစ်သော သကို ပြုထားသော "ဆ"ရှိ၏၊ ထို့ဆတို့ကိုလည်း [illegible]ယူစေလိုသော

ယတေ, တိတိက္ခတု-စသည်ကဲ့သို့ "ဇိဂုစ္ဆယတေ, ဇိဂုစ္ဆတု-စသည်ဖြင့် တူပြိ-ဟူလို၊] ဆာဘာဝေ-ဆ ပစ္စည်း မဖြစ်ရာ၌၊ ဂေါပေတိ-စောင့်ရှောက်၏၊ ဂေါပေန္တိ၊ [ဘူဝါဒိ အ ပစ္စည်းကို ပြု၊] ဣစ္စာဒိ။

(၅၃၁) ကိတ=ရောဂါပနယနေ၊ အနာကိုပယ်ခြင်း၌၊ ဝါ-ဆေးကုခြင်း၌....၏၊ ဆပ္ပစ္စယော-ဆ ပစ္စည်းသက်၊ ဒိတ္တဉ္စ-ဒေဘော်လည်းလာ၊ အဗ္ဘာသဂ္ဂ ဟဏံ-သည်၊ အနုဝတ္တတေ-၏။

မာန၊ ပေ၊ တတ္တံဝါ။ ။အဗ္ဘာသဂတာနံ-နှင်သော၊ မာန ကိတ ဣတိ-မာန, ကိတ ဟူကုန်သော၊ ဧတေသံ ဓာတူနံ, ယထာက္ကမံ, ဝကာရ တကာရတ္တံ-ဝ အဖြစ်, တအဖြစ်သည်၊ ဝါဟောတိ၊ ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ တကာရော-တပြု၊ ဓာတ္ဝန္တသ်-၏၊ စကာရော-စပြု၊ သေသံ-ကြွင်းသော အစီအရင်သည်။ သမံ-တူ၏၊ [တိတိက္ခတိ စသည်နှင့် တူပြိ-ဟူလို၊] ရောဂံ-ရောဂါကို၊ တိကိစ္ဆတိ-ကု၏၊ တိကိစ္ဆန္တိ ဣစ္စာဒိ၊ တကာရာ ဘာဝေ-တ အပြု မဖြစ်ရာ၌၊ ကဝဂ္ဂဿ စဝဂ္ဂေါတိ-သုတ်ဖြင့်၊ စကာရော-စပြု၊ ဝိစိကိစ္ဆတိ-ယုံမှားခြင်း၏၊ ဝိစိကိစ္ဆန္တိ ဣစ္စာဒိ။

(၅၃၂) မာန=ဝီမံသ ပူဇာသု-စူးစမ်းခြင်း, ပူဇော် ခြင်း တို့ ၌....၏၊ သဟစ္စယ ဒ္ဝိဘာဝ ဣကာရာ ဝကာရော-သ ပစ္စည်း, ဒေဘော်, ဣအက္ခရာ,

---

ကြောင့်"ဆပ္ပစ္စယေသု"ဟုဆိုထားသည်၊မြန်မာမှာ၌"ဆပ္ပစ္စယေ ပရေ"ဟု ကေဝစ်ရှိ၏၊ ဆင်ခြင်၊ [ဆပ္ပစ္စယေသူတိ ဣတ္ထေ ဗဟုဝစနေန ဝစ္ဆတိတျာဒိသု ပစ္စယေကဒေသဘူတသ် (သတိ စသော ဝိဘတ်ကိုပင်"ပစ္စယ"ဟု ဆိုထားသည်၊) အာဒေသသာဝိ ဂဟဏံ ဝေဒိတဗ္ဗံ-ဋီကာ။]

မ္ဟတ်ချက်။ ။တိဇဂုပသုတ်-ဘုဇဃသသုတ်တို့ဖြင့် သက်သော ဆပစ္စည်း ၂-မျိုးကို ယူစေလိုသောကြောင့်"ဆပ္ပစ္စယေသု"ဟု ဗဟုဝုစ် ဆိုရကြောင်းကို နိဒ္ဒေသဆို၏၊ဆပစ္စ ယေသု-ဟု ဆိုသောကြောင့် အာဒေသ ဆ ကို တားမြစ်၏—ဟုလည်း ဖွင့်၏၊ သို့သော် ဝစ္ဆတိ စသည်၌ အာဒေသ (ဆ) နှောင်းလျက် ပြုသောကြောင့် ထိုစကားကို စဉ်းစား သင့်သည်။

(၅၃၁) ဝိစိကိစ္ဆတိ—ဝိပုဗ္ဗ ကိတ, ဆ, ဒွေဘော်ပြု (ဝိ ကို ကိတ်ဆ) ရွှေကိုကို အဗ္ဘာသ မှည့်၍ ကကို စပြု, ဓာတ္ဝန် (တ်) ကို စဖြု, တိဝိဘတ် အပစ္စည်း သက်၍ "ဝိစိကိစ္ဆတိ"ဟု ဖြစ်၏၊ ဤကိတဓာတ်ကား သံသယတ္ထတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ "ဝိစိကိစ္ဆတိ-သံသယ မာပဇ္ဇတိ"ဟုဖွင့်သည်၊ ဝိ မပါဘဲ"စိကိစ္ဆတိ—ဆေးကု၏"ဟု လည်းရှိ၏၊ ["ဝိဂတာ စိကိစ္ဆာ(ဉာဏ်ဖြင့် ကုစားခြင်းမှ+ကင်းသော)တိ ဝိစိကိစ္ဆာ" အဋ္ဌသာလိနီ။]

ဝအာက္ခရာတို့သည်၊ (ဟော်ဦး)။ ["မာမာန်သ"ဟု ဖြစ်သည့်အခါ အန္တသိ ဝ်ဏ္ဏာကာရော ဝါဖြင့် အဗ္ဘာသ မာ၏အာကို (ဤ)ပြု, မာန ကိတာနံစသော သုတ်ဖြင့် မကိုဝပြု။]

တတော ပါမာနာနံ၊ ပေ၊ သေသု။ ။ပရေ — သော၊ သပစ္စယေ— သပစ္စည်းကြောင့်၊ တတော အဗ္ဘာသတော - ထို အဗ္ဘာသမှ၊ ပရာသံ - ကုန်သော၊ ပါမာနာနံ-ပါ, မာနဟူကုန်သော၊ ဓာတူနံ - တို့၏၊ ဝါမံ ဣတိ-ဝါ, မံ ဟူကုန်သော၊ ဧတေ အာဒေသာ, ယထာက္ကမံ ဟောန္တိ၊ သေသူတိ-သေသု ဟူ၍၊ ဗဟုဝစန နိဒ္ဒေသော-ဗဟုဝုစ်ဖြင့် ညွှန်ပြခြင်းသည်၊ ပယော ဂေပိ-ပြယုဂ်၌လည်း၊ ဝစန ဝိပလ္လာသ ဉာပနတ္ထံ-ဝုစ်ဖေါက်ပြန်ခြင်းကို သိစေရခြင်းအကျိုးရှိ၏၊ အတ္ထံ - အနက်ကို၊ ဝါ - အကျိုးကို၊ ဝိမံသတိ - စူးစမ်းဆင်ခြင်၏၊ ဝိမံသန္တိ ဣစ္စာဒိ၊ အညတ္ထ-ဝိမံသာ အနက်မှ အခြားသောအနက်၌၊ ["ပူဇာအနုက်၌" ဟူလို၊] လောပဠွေတ္တ မကာရောတိ-သုတ်ဖြင့်၊ အပစ္စယဿ-အပစ္စည်း၏၊ ကောရော - ပြု၊ မာနေတိ-မြတ်နိုး ကော်ရော် ပူဇော်၏၊ မာနေန္တိ။

---

(၅၃၂) **ပါမာနာနံ ဓာတူနံ**—ဋီကာ၌ "ပါစ+မာစ=ပါမာ၊ တေသံ" ဟု ဆိုသောကြောင့်သုတ်၌ "ပါမာနံ" ဟုသာ ရှေးမူရှိဟန်တူ၏။ [သီဟိုဠ် မူ၌လည်း "ပါမာနံ"ဟုပင်ရှိသည်၊] မာသည် မာနဓာတ်၏ တစိတ်သာမဟုတ်ပါလော, အဘယ့်ကြောင့် မာဓာတ်ဟု ဆိုရသနည်းဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် "ဓာတ္ဝေ-ကဒေသတ္တာ ဓာတု ဝေါဟာရေန" ဟု ဋီကာမိန့်ပြန်သည်၊ ဤသို့ ရှေးမူ၌ "ပါမာနံ" ဟု ရှိဟန်တူသော်လည်း မံပြုသည့်အခါ မာနဓာတ်ကိုသာ ပြုသောကြောင့် ယခုရှိသော "တတော ပါမာနာနံ ဝါမံသေသု" ပါဠိသာ ရှင်းလင်းသည်။

ဝိဝါသတိ—စာကိုယ်၌ ဝါသဒ္ဒါလိုက်ပုံကို မပြသော်လည်း ဋီကာ၌ "အန္တသိ ဝဏ္ဏာ ကာရော ဝါ" သုတ်မှ ဝါသဒ္ဒါကို လိုက်စေရမည်၊ ထို ဝါသဒ္ဒါကြောင့် (တနည်း၊ "တဒနုပရောဓေန" ဟူသော ပရိဘာသာကြောင့်) ပါကို ဝါပြုခြင်းသည် ဝိကပ်သာတည်း၊ ထို့ကြောင့် "ဝိပါသတိ" ဟု ဝါမပြုဘဲလည်း ရုပ်ပြီးသည်။

သေသူတိ၊ ပေ၊ ဉာပနတ္ထံ — သပစ္စည်း တမျိုးထည်းသာ ဖြစ်သောကြောင့် "သေ" ဟု ကေဝုစ်ဖြင့် ဆိုသင့်လျက် မဆိုဘဲ "သေသူ" ဟု ဗဟုဝုစ်ဖြင့် ဆိုခြင်းသည် ပါဠိပြယုဂ်များ၌လည်း(ကေဝုစ်မှ ဗဟုဝုစ်, ကေဝုစ်မှလည်း ကေဝုစ်ပြန်ခြင်း ဟူသော) ဝစန ဝိပလ္လာသ ရှိသည်ဟု သိစေရခြင်းအကျိုးရှိသည်။ [ပယောဂေဝိ၌ အပိဖြင့် သုတ်ကို ဆည်း၏၊ ထို့ကြောင့်သုတ်၌ "သေသူ" ဟူသော ဗဟုဝုစ်လည်း ဝစန ဝိပလ္လာသပင် ဖြစ်သည်—ဟူလို။]

(၅၃၃) ဘုဇ = ပါလန ဗျဝဟရကောသု-တို့၌....၏၊ [ရုဓာဒိဉ်ပြခဲ့ပြီ၊] ဘောတ္တုံ-စားခြင်းငှါ၊ ဣစ္ဆတိ-လိုလား၏၊ (အလိုရှိ၏)၊ ဣတိအတ္ထော-၌၊ ["ခဆသ ဣစ္ဆေတေ ပစ္စယာ"၌ စပ်၊] ခဆသာတိ-ခဆသာပုဒ်သည်ရင်း၊ ဝါတိစ-ငင်း၊ ဝတ္တတေ၊ [သိမူ၌ "ခဆသာ, ဝါတိစ" ဟုရှိသည်။]

ဘုဇဃသ၊ ပေ၊ တု မိစ္ဆတ္ထောသုစ။ ။[သိမူ၌ 'သုစ' ဟု အနုကဏ္ဌန စသဒ္ဒါ ပါ၏၊ ထို စဖြင့် ခ-ဆ-သဝါ တို့ကို ငင်၏၊ ငင်ရကျိုးကို ပုဗ္ဗောစသုတ်အတိုင်း သိပါ။] ဘုဇ ဃသ ဟရ သု ပါ ဣစ္ဆေဝ မာဒီဟိ-ဘုဇ, ဃသ, ဟရ, သု, ပါ အစရှိကုန်သော။ ဓာတူဟိ-ဓာတ်တို့မှ (နောက်၌)၊ တုမိစ္ဆတ္ထောသုစ - တုံပစ္စည်း ဣစ္ဆာသဒ္ဒါတို့၏ အနက်တို့၌လည်း၊ ခ ဆ သ ဣတိ ဧတေ ပစ္စယာ, ဝါ ဟောန္တိ-ဝိကပ်ဖြစ်ကုန်၏။

တု မိစ္ဆာနံ - တုံပစ္စည်း ဣစ္ဆာသဒ္ဒါတို့၏ ၊အတ္ထာ - အနက်တို့တည်း၊ တုမိစ္ဆတ္ထာ-တုံပစ္စည်း ဣစ္ဆာသဒ္ဒါတို့၏ အနက်တို့၊ ဝါ-တနည်း၊ တုမန္တ ယုတ္တ ဣစ္ဆာယ-တုံ ပစ္စယန္တပုဒ်နှင့် ယှဉ်သော ဣစ္ဆာသဒ္ဒါ၏၊ အတ္ထာ-တို့တည်း၊ တု မိစ္ဆတ္ထာ-တုံပစ္စယန္တပုဒ်နှင့် ယှဉ်သော ဣစ္ဆာ သဒ္ဒါ၏

---

(၅၃၃) တုမိစ္ဆာနံ၊ ပေ၊ တုမိစ္ဆတ္ထာ—ကား သုတ်၌ "တုမိစ္ဆတ္ထေသု" ၏ ဝိဂ္ဂဟတည်း၊ ဤ၌ဣစ္ဆာသဒ္ဒါ၏အနက်ဟူသည် "ဣသု=ဣစ္ဆာကန္တီသု" အရလိုလားခြင်း နှစ်သက်ခြင်း အနက်တည်း၊ ပဌမနည်းအလို "တုံစ+ဣစ္ဆာစ တုမိစ္ဆာ (တုံပစ္စည်း, ဣစ္ဆာသဒ္ဒါတို့)" ဟု အသမာဟာရဒွန်တွဲပြီးနောက် "တုမိစ္ဆာနံ+အတ္ထာတုမိစ္ဆတ္ထာ" ဟု ဆဋ္ဌီ တပ္ပုရိသ် တွဲစေလိုသည်၊ ဤနည်းအရ "ဘောတ္တုံ+ဣစ္ဆတိ"၌ တုံပစ္စည်းနှင့် ဣစ္ဆာ သဒ္ဒါ၏ အနက်ဖြစ်သော "ဌါ+လိ" ဟူသော အနက်ဝယ် ခ ပစ္စည်းသက်၏၊ "ဗုဘုက္ခတိ—စားခြင်းငှါ လိုလား၏၊ ဝါ-စားလို၏" ဟု အနက်ပေး။ [သိမူဝယ် "တုမိစ္ဆာနံ" ဟုမရှိဘဲ" တုံယုတ္တ ဣစ္ဆံနံ" ဟုရှိ၏၊ ဣစ္ဆာနံ ဟူသော ဗဟုဝုစ်ကို ထောက်လျှင် "တုမိစ္ဆာနံ"ဟု ဒွန်ရှိမှ ဒို့ကာနှင့်လည်း ညီ,ကောင်းလည်း ကောင်း— ဒုတိယနည်းနှင့်လည်း ကွဲသည်၊] ဒုတိယနည်း၌" တုမန္တံယုတ္တာနံဣစ္ဆာယ" ဟုပါဌ် ပျက်၏၊ ဒို့ကာ၌လည်း တုမန္တ ယုတ္တ ဣစ္ဆာဧဝ ဝါ" ဟု ပါဌ်ပျက်၏၊ "တုမန္တယုတ္တ ဣစ္ဆာယ ဝါ" ဟု ပါဌ်မှန်ရှိစေ၊ တုမိစ္ဆာ၌ တုံဖြင့် တုံပစ္စည်းကိုသာ မယူဘဲ တုံပစ္စည်း အဆုံးရှိသော "ဘောတ္တုံ" စသည်ကို ယူစေလို၍ "တုမန္တ ယုတ္တ (တုံ+အန္တယုတ္တ—တုံအဆုံးရှိသောပုဒ်နှင့်ယှဉ်သော)" ဟု ဆိုသည်။ [အစိတ်ဖြင့်အပေါင်းကိုယူရသော ကေဒေသုပစာနည်းတည်း၊] တုံယုတ္တာ+ဣစ္ဆာ တုမိစ္ဆာ=ဟု ကမ္မာဓာရဲတွဲ,ယုတ္တ ပုဒ်ကြေ၊ တုမိစ္ဆာယ-တုံပစ္စယန္တပုဒ်နှင့်ယှဉ်သော ဣစ္ဆာသဒ္ဒါ၏၊ အတ္ထာ-တို့တည်း၊ တုမိစ္ဆတ္ထာ—တို့ဟုတွဲ၊ ဤနည်းအလို တုံပစ္စယန္တပုဒ်၏ အနက်၌ ခ ပစ္စည်းသက်သည် မဟုတ်, တုံပစ္စယန္တပုဒ်နှင့်ယှဉ်သော ဣစ္ဆာသဒ္ဒါ၏ "အလို" ဟူသော အနက်၌သာ

အနက်တို့၊ တေ - ထို့ကြောင့်။ တုမန္တိရဟိတေသု - တုံပစ္စယန္တ ပုဒ်မှ ကင်းကုန်သော၊ ဘောဇန မိစ္ဆံတိတျာဒိသု-ဘောဇန မိစ္ဆတိ အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ [မြန်မာမူ၌ "ဃဋ္ဋကရဏ မိစ္ဆတိတျာဒိသု" ဟုရှိ၏။] နဟောန္တိ -ခ,ဆ,သ ပစ္စည်းတို့ မဖြစ်ကုန်၊ [မြန်မာမူ၌ "၀ါ" သည်အပို။]

၀ုတ္တတ္ထာန မပ္ပယောဂေါတိ - ဟူ၍ ပရိဘာသာ လာခြင်းကြောင့်၊ ၀ါကျဿ-၀ါကျကို၊ အပ္ပယောဂေါ၊ မယှဉ်စေရခြင်းသည်၊ ၀ါ-မသုံးစွဲရခြင်းသည်၊ ဟောတိ၊ ဓာတ္ဝါဒိဿ-ဓာတ်၏ အစ၏၊ ဒ္ဒေဘာ၀ေ-ကို၊ ကတေ-သော်၊ ဒုတိယစတုတ္ထာနံ ပဌမတတိယာတိ - သုတ်ဖြင့်၊ အဗ္ဘာသ ဘကာရဿ - အဗ္ဘာသဘ့၏၊ ပကာရော-ပပြု၊ ဓာတ္ဝန္တဿ - ဓာတ္ဒန် (၉) ၏၊ ကောခေစာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ကကာရော-ကပြု၊ ပုဘုက္ခတိ- စားလို၏၊ ၀ါ-စားချင်၏၊ ပုဘုက္ခန္တိ ဣစ္စာဒီ။ [အ ပစ္စည်း အာ ပစ္စည်း သက်လျှင် "ပုဘုက္ခာ" တိ ပစ္စည်းသက်လျှင် "ပုဘုက္ခိတော" ဟု ကိတ်နာမ်သည်းဖြစ်၏၊] ၀ါတိ-သည်၊ ကိမတ္ထ-နည်း၊ ဘောတ္တုံ မိစ္ဆတိ- တို့၌ တားမြစ်ရခြင်း အကျိုးရှိ၏။ [၀ါသဒ္ဒါက ဝိကပ်အနက်ရှိသောကြောင့် ပုဘုက္ခတိ အပြင် ခပစ္စည်း မသက်ဘဲ "ဘောတ္တုံ ဣစ္ဆတိ" ဟု ၀ါကျအတိုင်းလည်း

ခပစ္စည်းသက်သည်၊ သို့သော်အနက်ပေးပုံမှာ (ရှေ့၌ တုံပစ္စယန္တနှင့်ရှိရှေးသောကြောင့်) ပဌမနည်းနှင့်မထူးပြီ။ ["ဣစ္ဆာဃ" သည် အနုကရဏ သဒ္ဒါတည်း၊ ထို့ကြောင့် "လိုချင်ခြင်း၏" ဟု မပေးဘဲ "ဣစ္ဆာသဒ္ဒါ၏" ဟု ပေးနိုင်၏၊ အပရိစ္စတ္တာနုကရဏာဖြစ်သောကြောင့် "ဣစ္ဆဿ" ဟုမထားဘဲ "ဣစ္ဆာယ" ဟု မူလလိန်အတိုင်းထားသည်။]

တေန တုမန္တေ၊ ပေ၊ နဟောန္တိ—တေန—ထိုသို့ တုံပစ္စည်း ဣစ္ဆာဃဒ္ဒါတို့၏ အနက်,သို့မဟုတ် တုံပစ္စယန္တနှင့် ယှဉ်သော ဣစ္ဆာသဒ္ဒါ၏ အနက်တို့၌ ခ-ဆ-သတို့ သက်သောကြောင့် "ဘောဇနံ+ဣစ္ဆတိ"၌ ဣစ္ဆာအနက်ရှိသော်လည်း တုံပစ္စည်း၏ အနက်လည်း မပါ—တုံပစ္စယန္တပုဒ်နှင့်လည်း မယှဉ်ရကား ခပစ္စည်းမသက်နိုင်၊ မိစ္ဆတိ တျာဒိသို့၌ အာဒိဖြင့် "ဘောတ္တုံ+၀ဇတိ = စားခြင်းငှါ+သွား၏"ဟု ဋီကာပြု၏၊ ဤ၌ "ဘောတ္တုံ" ဟု တုံပစ္စည်း၏ အဲ့နက်ရှိသော်လည်း ဣစ္ဆာအနက် မရှိသောကြောင့် ခပစ္စည်းမသက်ရ "ပုဘုက္ခတိ" ဟု ရုပ်မဖြစ်နိုင်—ဟူလို၊ "ဘောဇနမိစ္ဆတိ" "အရာဃယ်ရှာသည်၌လည်း "ဃဋ္ဋကရဏာ မိစ္ဆတိ—အိုးလုပ်ခြင်းကို လိုလား၏" ဟုရှိ၏၊ သို့သော် "ပုဘုက္ခတိ" အတွက် ပြောင်းပြန်ထုတ်သော အရာဖြစ်၍ "ဘောဇန မိစ္ဆတိ" ကသာ၍ကောင်းသည်။]

၀ုတ္တတ္ထာန၊ ဧပ၊ အပ္ပယောဂေါ—မဟာ ပိုရိသောစသော သမာသ်ရုပ်တွက်ရာ၌ တည်ထားပြီးသော တချို့ပုဒ်များကို မယှဉ်စေ=မသုံးစွဲစေဘို့ရာ "၀ုတ္တတ္ထာနမပ္ပယောဂေါ" ဟု ပရိဘာသာပြု၏၊ ဤ၌ကားနဂိုရကပင် "ဓဘောတ္တုံ+ဣစ္ဆတိ" ဟူသော၀ါကျကို

ကိမတ္ထံ-နည်း၊ ဘောတ္တုံ-ဌ၊ ဂစ္ဆတိ-သွား၏၊ ဣတိ-ဤသို့ စသည်၌ တား မြစ်ရခြင်းအကျိုးရှိ၏။ [ဣစ္စာအနက်မဟုတ်၍ ခပစ္စည်းမသက်ရ-ဟူလို။]

ဃသ=အဒနေ-စားခြင်း၌....၏၊ ဃသိတုံ-စားခြင်းဌ၊ ဣစ္ဆတိ-၏၊ ဣတိ အတ္ထေ-၌၊ ဆပစ္စယော-ဆပစ္စည်းသက်၊ ဒ်ိတ္တံ-လာ၊ တတိယ စဝဂ္ဂ ဣကာရ စကာရာဒေသာ-တတိယကွဂရာ ပြုခြင်း, စဝဂ်ပြုခြင်း, ဣပြုခြင်း, စအာကွဂရာ ပြုခြင်းတို့သည်(ဟောန္တိ)၊ ဇိဃစ္ဆတိ-စားလို၏၊ ဝါ-ထမင်းဆာ၏၊ ဇိဃစ္ဆန္တိ, ဣစ္စာဒိ။ [တိတိကွာကဲ့သို့ အပစ္စည်း အာပစ္စည်း သက်၍ "ဇိဃစ္ဆာ"စသည် ဖြစ်၏။]

(၅၃၄) ဟရ=ဟရဏေ-ဆောင်ခြင်း၌....၏၊ ဟရိတုံ-ဆောင်ခြင်းဌ၊ ဣစ္ဆတိ-၏၊ ဣတိအတ္ထေ-၌၊ သ ပစ္စယော-သ ပစ္စည်းသက်။

ဟရသ ဂိသေ။ ။ပရေ သ ပစ္စယေ, သဗ္ဗသ ဟရဣတိ ဧတဿ ဓာတုဿ, ဂိ-ဂိ အပြုသည်၊ ဟောတိ၊ ဂိသေတိ ယောဂဝိဘာဂေန-ဖြင့်၊ ဇိဃပိ-ဇိဓာတ်၏လည်း၊ (ဂိ-ဂိ အပြုသည်၊ ဟောတိ)၊ ဌာနေါပစာရေန-ဌာနူပစာရအားဖြင့်၊ အာဒေသဿာပိ-အာဒေသ၏လည်း၊ ဓာတုဧဝါဟာရတ္ထာ-ဓာတ်ဟူသော ဧဝါဟာရ ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒ်ိတ္တံ-သည်၊ (ဟောတိ)၊ ဘိက္ခံ-ထမင်းကို၊ ဇိဂိသတိ-ဆောင်လို၏၊ ဇိဂိသန္တိ။

မတည်ရတော့ချေ၊ ဤသို့ ဝါကျကို မှတည်ရခြင်းကိုပင်၊ "ဝုတ္တဉ္စာနံ-ဟောအပ်သော အနက်ရှိသောပုဒ်တို့ကို၊ ဝါ-အနက်ပြဝါကျတို့ကို၊ အပွဓေယျောဧါ-မယှဉ်စေရ, မသုံးစွဲရခြင်းသည်၊ ဟောတိ-၏"ဟု ဆိုသည်။

(၅၃၄) ဌာနေါပစာ၊ပေါဒ်္ဒိတ္တံ— [ယောဂဝိဘာဂ အဓိပ္ပါယ်မှာ ဝိဇိဂိသတို့ ရုပ်၌ထင်ရှားလတ်၊] "ဟရ်သ"မှ ဤသုတ်ဖြင့် ဟရ်ကို ဂိပြုလျှင် "ဂိသ"ဟု ဖြစ်၏၊ ဤ၌ "ဂိ"သည် ဓာတ်မဟုတ်တော့ပြီ၊ ဓာတ် မဟုတ်လျှင် "ကွစာဒိ ဝဏ္ဏာန"စသော သုတ်ဖြင့် ဒ္ဒွေဘော်မပြုနိုင်ဟုမှတ်ဘွယ်ရှိ၏၊ သို့သော် ဟရ၏ ဓာတ်ဟူသော အမည်ကို (ဟရ်ကို ပြုထားသော) ဂိအာဒေသအပေါ်၌ တင်စား၍ ဌာနူပစာအားဖြင့် ဂိကိုလည်း ဓာတ်ဟုပင် ခေါ်နိုင်ပြန်သည်၊ ထို့ကြောင့် ကွစာဒိဝဏ္ဏာန စသောသုတ်ဖြင့် "ဂိဂိ"ဟု ဒ္ဒွေဘော်ပြုနိုင်သည်-ဟူလို၊ ထို့နောက် အမ္ဘာသမှည့်, ဂ ကို ဇ ပြု,ရသော သုတ်ဖြင့် ဤကိုလည်း ဇ္ဈရဿ ပြု, တိ ဝိဘတ်သက်၍ ဇိဇိသတိ-ဟု ဖြစ်၏၊ [အာဒေသီ ဖြစ်သော မူလ "ဟရ"ဓာတ်ကို "ဌာန"ယူ၍ အာဒေသ ဖြစ်သော ဂိ ကို ဌာနီဟု ယူသည်၊ ထို့ကြောင့် ဟရ၏ အမည်ကို ဂိ၌ တင်စားမှုကို "ဌာနေါပစာရ"ဟု ဆိုသည်။]

သူ=သဝနေ၊ သောတုံ - ကြားခြင်းဌ၊ ဣစ္ဆတိ - ၏၊ သုဿူသတိ-ကြားလို၏, နာဓျင်၏၊ သုဿူသန္တိ၊ ကုစိဓေတူတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဒီဃော-ပြု၊ (သုဿူဒ္ဒ် ဿုကို ဒီဃပြု - ဟူလို၊) ပါ=ပါနေ၊ ပါတုံ - သောက်ခြင်းဌ၊ ဣစ္ဆတိ-၏၊ ဣတိအတ္ထေ-ဒ္ဒ်၊ သ ပစ္စယေ - သ ပစ္စည်းကြောင့်၊ ဒ္ဒိတ္တ(ရဿတ္တ) ဣကာရာဒေသာ - ဒ္ဒေဘော်, ရဿ အဖြစ်, ဣ အပြုတို့သည် (ဟောန္တိ)၊ တတော ပါမာနာနုံ ဝါ မံ သေသူတိ - သုတ်ဖြင့်၊ ဝါဒေသော - ဝ ပြု၊ ပိဝါသတိ-သောက်လို၏၊ ဝါ - ရေတော်၏၊ ပိဝါသန္တိ ဣစ္စာဒိ၊ ဇိ=ဇယေ-ဒ္ဒ်....၏၊ ဝိဇေတုံ-အောင်နိုင်ခြင်းဌ၊ ဣစ္ဆတိ-၏၊ ဝိဇိ·ဂီသတိ-အောင်နိုင်လို၏၊ ဣစ္စာဒိ။ [ရုပ်ကို အခြေပြု၍ တွက်ခဲ့ပြီ။]

(၅၃၅) သံဃော-သံဃာသည်၊ ပဗ္ဗတံ ဣဝ-တောင်ကိုကဲ့သို့၊ အတ္တာနုံ-မိမိကို၊ အာစရတိ - ပြုကျင့်၏၊ ဣတိ အတ္ထေဝါ - ဤအနက်ဒ္ဒေသော်၎င်း၊ ပဗ္ဗတော ဣဝ - တောင်သည် ကဲ့သို့၊ အာစရတိ - ၏၊ ဣဘိ အတ္ထေဝါ-ဒ္ဒ် သော်၎င်း။ ["အာယ ပစ္စယော ဟောတိ"ဒ္ဒိစပ်။]

အာယ နာမတော ၊ ပေ ၊ စာရေ။ ။ ["အာယ - နာမတော+ကတ္တု+ဥပမာနာ+အာစာရေ"ဟု ၅-ပုဒ်ရှိ၏၊ ဒ်ကားအာဂုံ၊] အာစာရဏ်

သ ပစ္စယေ ဒ္ဒိတ္တ(ရဿတ္တ)ဣကာရာဒေသာ-ဤဒ္ဒ်"ရဿတ္တ"ကို ဆင်ခြင်သင့်၏၊ သ ပစ္စည်းသက်, ဒ္ဒေဘော်ပြု၍"ပါပါသ"ဟုဖြစ်သည့်အခါ အမြဲဘသမ္မည်၍"အုန္နသိဝဏ္ဏာဂါရော ဝါ"ဖြင့် ပါ၏ အာကိုလည်း ဣပြုနိုင်၏၊ အာကို ရဿပြုနေဘွယ် မလို၊ ထိုသုတ်၌ "ခဆသေသု အဝဏ္ဏဿ, ဣကာရော သဂုဗ္ဗိဿ"ဟု ဆိုခဲ့သောကြောင့် အာကိုလည်း ဣပြုနိုင်ကြောင်း ဆိုခဲ့၏၊ ထို့ကြောင့် "ရဿတ္တ"ကို ဆင်ခြင်သင့်၏၊ "ပါပါသ"ဟုဖြစ်သည့်အခါ တတော ပါမာနာနုံ ဝါမံသေသူဖြင့် ပါကို ဝါပြု, တိသက်, ပိဝါသတိ၊ ထိုသုတ်၌ ဝါသဒ္ဒါ လိုက်သည်ဟု ဋီကာဆိုခဲ့ရကား ထိုဝါသဒ္ဒါကြောင့် "ပိပါသတိ"ဟု ဝါမပြုသောရုပ်လည်းရှိ၏၊ "ဇိဃ ဆ္ဍာဒ ပိပါသာဒ,ယာသ ဘာယတိ မဆ္ဆရိ"ဒသနိပါတ် ဗိဠာရကောသိယ ဇာတ်။

(၅၃၅) **သံဃော ပဗ္ဗတ မိဝ ၊ ပေ ၊ ပဗ္ဗတော ဣဝ**—သံဃော်သည် ကတ္တား, ပဗ္ဗတံကား (တနည်း-"ပဗ္ဗတော"ကား) ထို ကတ္တား၏ ဥပမာနတည်း၊ "ဥပမာန, ဥပမေယျ, ပဒနစ်ပါး, လိန်ဝုစ်ပြားလည်း, ဝိဘတ်ကားမူ, တူမြဲဟူ၏"ဟူသော နိယာမ်နှင့်အညီ ဥပမာနပုဒ်နှင့် ဥပမေယျပုဒ်သည် လိန်ဝုစ် ကွဲပြားသော်လည်း ဝိဘတ်မှာ ပဌမာချင်း ဒုတိယာချင်း စသည်ဖြင့် တူမြဲဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် သံဃော ဟူသော ပဌမာကတ္တားနှင့်တူစွာ "ပဗ္ဗတော ဣဝ"ဟူသော ပဌမန္တဥပမာန ပုဒ်သာသင့်၏-ဟု ဆရာတို့ မိန့်တော်မူကြသည်၊ မောဂ္ဂလ္လာန်၌လည်း "ပဗ္ဗတောဣဝ"ဟု ပဌမန္တ တနည်းသာပြသည်။

ကြိယာယ-ပြုကျင့်ခြင်း ကြိယာ၏၊ ကတ္တုနော-ကတ္တား၏၊ ဥပမာနဘူတမှာ-ဥပမာနဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ နာမတော-နာမ်ပုဒ်မှ နောက်၌၊ အာစာရတ္ထေ-ပြုကျင့်ခြင်း အနက်၌၊ အာယပစ္စယော ဟောတ့်၊ ဧတေန-ဤဝတ္ထုဖြင့်၊ ဥပမိယတိ-နှိုင်းယှဉ်အပ်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ဥပမှာနံ-ဥပမာန မည်၏၊ ကတ္တုနော-ကတ္တား၏၊ ဥပမာနံ-ဥပမာနုတည်း၊ ကတ္တုပမာနံ-ကတ္တား၏ ဥပမာန။

ဝုတ္တတ္ထဝန မပ္ပယောဂေါတိ-ဟူသော ပရိဘာသာကြောင့်၊ ဣဝ သဒ္ဒ နိဝတ္တိ-ဣဝ သဒ္ဒါ၏ နစ်ခြင်းသည် (ဟောတိ)၊ ဓာတုပစ္စယန္တံတ္ထော-ဓာတုပစ္စယအဆုံးရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ [သို့မဟုတ် "အာယပစ္စယန္တတ္ထာ"ဟု ရှိ၊] တေသံ ဝိဘတ္တိယောလောပါစာတိ သုတ္တေ-သုတ်၌၊ တေသံဂဟဏေန-တေသံသဒ္ဒါဖြင့်၊ ဝိဘတ္တိလောပေါ-ဝိဘတ်ကိုချေ၊ ပကတိစသဒ္ဒသရန္တသာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ပကတိဘာဝေါ-ပကတိပြု၊ သရလောပါဒိ (ပဗ္ဗတ၌ တ၏ အကိုချေ, နောက်အာသို့ကပ်-ဟူလို၊) ဓာတုပစ္စယေဟိ ဝိဘတ္တိယောတိ-ဓာတုပစ္စယေဟိ

အာစရဏ၊ ပေ၊ အာစာရတ္ထေ— "သံဃော၊ ပေ၊ အာစရတိ၌ အာစရဏ်ကြိယာ ဟူသည် "အာစရတိ" တည်း၊ ထို ကြိယာ၏ ကတ္တားကား "သံဃော" တည်း၊ ထိုကတ္တား၏ဥပမာနမှာ ပဗ္ဗတောတည်း၊ [ဣဝ-ကား ဥပမာကို ထွန်းပြသော ဥပမာဇောတကမျှသာ၊] ထို ပဗ္ဗတောသည် ဥပမာနလည်းဟုတ်, နာမ်ပုဒ်လည်း ဟုတ်၏၊ ထိုသို့ ဥပမာနနာမ်ပုဒ် ဖြစ်သော "ပဗ္ဗတော" ဟူသော ဝိဘတ္တိနောင် ပြုကျင့်ခြင်း ဟူသောအနက်၌ အာယပစ္စည်း သက်သည်။

ဥပမိယတိ၊ ပေ၊ ကတ္တုပမာနံ—ကား သုတ်၌ပါသော ကတ္တုပမာန၏ ဝိဂ္ဂဟ၊ "မျက်နှာသည် လပြည့်ဝန်းနှင့် တူ၏" ဟူရာ၌ လပြည့်ဝန်းသည် မျက်နှာ၏ လှပုံကိုနှိုင်းပြီး ယှဉ်ကပ်၍ ကြည့်ဘို့ရာ ဥပမာန ဖြစ်သကဲ့သို့ ထို့အတူ "သံဃော ပဗ္ဗတော ဣဝ" စသည်၌ သံဃာ၏ သီလ သမာဓိ ခိုင်မြဲပုံကို တောင်ကြီး ခိုင်မြဲပုံနှင့် နှိုင်းပြီး၍ ပြုရသောကြောင့် "ဥပမိယတိ ဧတေန" ဟူသော ကရဏ သာဓနဝိဂြိုဟ်အရ တောင်ကြီးတည်း ဟူသော ဝတ္ထုသည် ဥပမာန မည်၏၊ ဥပမာ—ဟုလည်းခေါ်၏၊ သံဃော ဟူသော ကတ္တားပုဒ်၏ ဥပမာနဖြစ်၍ ဤသုတ်၌ "ကတ္တုပမာန" ဟုခေါ်သည်။

ဝုတ္တတ္ထဝန၊ ပေ၊ ဣဝသဒ္ဒနိဝတ္တိ—"ပဗ္ဗတ+ဣဝ" တ့ည်, သိ၂-လုံးသက်, ရှေသိကို ဩပြု, နောက်သိချေ "ပဗ္ဗတော+ဣဝ" ဟု ဖြစ်၏၊ ဤသုတ်ဖြင့် ဥပမာနဖြစ်သော "ပဗ္ဗတော" နာမ်ပုဒ်နောင် အာစာရ အနက်၌ အာယသက်၊ "ပဗ္ဗတော+အာယ+ဣဝ" ဝုတ္တတ္ထဝန မပ္ပယောဂေါ ဟူသော ပရိဘာသာဖြင့် ဣဝကို ချေ၊ ဤသို့ တည်ပြီးမှ ချေရသည်ကို "ဣဝသဒ္ဒနိဝတ္တိ" ဟု ဆိုသည်။

ဝိဘတ္တိယောဟူသော ပရိဘာသာဖြင့်၊ ဝိဘတ္တုပ္ပတ္တိ-ဝိဘတ်သက်။ [ဝိဘတ်သက်ရာ၌ ထို ပရိဘာသာသုတ်ကို ဆို၍ သက်ရမည်မဟုတ်, ထို ပရိဘာသာကြောင့် ဝတ္တမာနာပစ္စုပ္ပန္နေ-စသော သုတ်ဖြင့် သက်ရမည်။]

သံယော-သည်၊ ပဗ္ဗတာယတိ-တောင်ကဲ့သို့ ပြုကျင့်၏။ ဧဝံ-တူ၊ သမုဒ္ဒမိဝ-သမုဒ္ဒြာကိုကဲ့သို့၊ အတ္တာနံ-ကို၊ အာစရတိ-၏၊ သမုဒ္ဒါယတိ-သမုဒ္ဒြာကဲ့သို့ ပြုကျင့်၏၊ သဒ္ဒေါ-အသံသည်၊ စိစ္စိဋ္ဌမိဝ-စိဋ္ဌစိဋ္ဌ အသံကိုကဲ့သို့၊ အတ္တာနံ-ကို၊ အာစရတိ-၏၊ စိစ္စိဋ္ဌာယတိ-စိဋ္ဌစိဋ္ဌ အသံကဲ့သို့ ပြုကျင့်၏၊ ဧဝံ-တူ၊ ဓူမာယတိ-မီးခိုးကဲ့သို့ ပြုကျင့်၏။

ဓာတုပစ္စယ၊ ပေ၊ ပကတိဘာဝေါ-"ပဗ္ဗတော အာယ" ဟု ဓာတုပစ္စယဆုံးလျက် ရှိ၏၊ သမာသ်ဓာတသံဝိဘတ္တိယော ဧလောပါစသုတ်၌ "တေသံသဒ္ဒါဖြင့် ဘဒ္ဒိတ်ပစ္စည်း အာယာဒိ ဓာတုပစ္စည်း ဆုံးသောပုဒ်ဘို့၏ ဝိဘတ်ကို ဧချရမည်" ဟုဆိုခဲ့သောကြောင့် ထို ဧတသံ သဒ္ဒါဖြင့် ပဗ္ဗတောဋ္ဌ သိ၏ ကာရိယ ဩကိုဧချ၊ ပကတိစသဿသရန္တသုတ်ဖြင့် "ပဗ္ဗတ" ဟု သရဆုံးလျက် ရှိသည့်အတိုင်း ပကတိပြု, တ်ခင်း, ဧချ, ကင်, "ပဗ္ဗတာယ" ထိုနောင် တိသက်၍ "ပဗ္ဗတာယတိ" ဖြစ်၏။

ဋီကာ။ ။ဤသုတ်ဋီကာ၌ "ပဗ္ဗတာယတိတိ ဣဿ ဓာတုပစ္စယာနံ (အာယစသော ဓာတ်နောက်ဟော ပစ္စည်းတို့၏) ဘဇာဒိဂဏာ (ဗုဘုက္ခတိ-စသည်ကဲ့သို့ ဘုဇာဒိဂိုဏ်း တမျိုး၏အဖြစ်ကြောင့်) ဘူဝါဒိတော အဇ္ဈတိ အပစ္စယော နဟောတို့" ဟု မိန့်သည်၊ ထို့ကြောင့် အာယပစ္စည်းနောင် အပစ္စည်း ထပ်၍မသက်ရ, တိတိက္ခတိ စသည်၌လည်း ဤနည်းပင်၊ မောဂ္ဂလ္လာန်၌ကား လ-ဝိကရဏ ပစ္စည်း သက်သေး၏၊ "ပဗ္ဗဘာယတိ, ပဗ္ဗတာယန္တိ, ပဗ္ဗတာယသိ" စသည်ဖြင့် ဘူဝါဒိဂိုဏ်းကဲ့သို့ ရုပ်ဧည်။

ဧဝံ၊ ပေ၊ သမုဒ္ဒါယတိ- သမုဒ္ဒသဒ္ဒါ ပုလ္လိန်ဖြစ်၍ ဆရာတို့အလို "သမုဒ္ဒေါ ဋဝ အတ္တာနံ မာစရတိ သမုဒ္ဒါယတိ" ဟုရှိရမည်၊ "သမုဒ္ဒ ဋဝ" ဟုတည်၍ "ပဗ္ဗတာယတိ" အတိုင်းတွက်၊ သမုဒ္ဒြာသည် ကမ်းအပိုင်းအခြားကို မလွန်သကဲ့သို့ သံဃာတော်လည်း သီလတည်းဟူသောကမ်းကို မလွန်ရကား မိမိကို သမုဒ္ဒြာနှင့်တူအောင် ပြုကျင့်၏-ဟူလို။

စိစ္စိဋ္ဌမိဝ၊ ပေ၊ စိစ္စိဋ္ဌာယတိ-ရူပသိဒ္ဓိအလို "ပဗ္ဗတမိဝ" စသည်ကဲ့သို့ စိစ္စိဋ္ဌမိဝဟု ရှိသင့်သော်လည်း ဆရာတို့အလို မရှိသင့်, "ဒ်စ္စိဋ္ဌော ဋဝ" ဟု ကတ္တားဖြစ်အောင် ပြင်ဘို့ရန်လည်း 'စိစ္စိဋ္ဌာယတိစိဋ္ဌ ဒ်ဋ္ဌာယတိတိ-ဧဝရူပံသဒ္ဒံကရောတိ' ဟူသောဗြာဟ္မဏသံယုတ်အရဟန္တဝဂ် အဋ္ဌကထာ၌ပင် ဒုတိယန္တဖွင့်သောကြောင့် မပြင်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် "စိစ္စိဋ္ဌံ ကရောတိ" ဟူသော အနက်၌ "အာယ နာမတော" ဟူသော ဓယောဂပိဘာဂဖြင့် ဖြစ်စေ "သဒ္ဒါဒိနိ ကရောတိ" ဟူသော မောဂ္ဂလ္လာန်သုတ်ဖြင့်ဖြစ်စေ "စိစ္စိဋ္ဌံ" ဟူသော ဒုတိယန္တနာမ်ပုဒ်ဧနောင်အာယ သက်၍ ရုပ်တွက်သင့်၏၊ ဓူမာယတိလည်း "ဓူမံ-မီးခိုးကို၊ ကရောတိ-ပြု၏" ဟူသော အနက်၌ ဤအတိုင်း တွက်သင့်သည်၊ ရူပသိဒ္ဓိ အလိုမူ

(၅၃၆) နာမတောတိ အာစာရေတိစ ဝတ္တတေ။

ဤယူပမာနဘ။ ။ဥပမာန ဘူတာ-သော၊ နာမတော-၌၊ အာစာရတ္ထေ-၌၊ ဤယပစ္စယော-ဤ ယပစ္စည်းသည်၊ ဟောတိ၊ ပုန၊ ဥပမာနဂ္ဂဟဏံ-တဘန် ဥပမာန သဒ္ဒါသည်၊ ကတ္တုဂ္ဂဟဏ နိဝတ္တနတ္ထံ- ကတ္တုသဒ္ဒါကို နှုတ်စေခြင်း အကျိုးရှိ၏၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ ကမ္မတော-ကံပုဒ်မှနောက်၌၊ (ဤယ-ဤယပစ္စည်းသက်၊) ဣတိ-ဤအနက်သည်၊ သိဒ္ဓတိ-ပြီး၏၊ သေသံ-ကြွင်းသောအစိအရင်သည်၊သမံ-တူ၏၊[ကမ္မ။ပမာနဖြစ်ခြင်းဤယပစ္စည်းသက်ခြင်းမှကြွင်းသော အစိအရင်းသည် ရှေပဗ္ဗဘာဃတိ စသည်နှင့် တူပြီ-ဟူလို၊] (ဝနကမ္မိကော-တောအမှုလုပ်သူသည်၊ဝါ-တောင်သူသည်)အဆတ္တံ-ထီးမဟုတ်သောသစ်ခက်ကို၊ ဆတ္တမိဝ-ထီးကိုကဲ့သို့၊ အာစရတိ-ပြုကျင့်၏၊ ဆတ္တိယတိ-ထီးကဲ့သို့ပြု၏၊ ဝါ-ထီး လုပ်ဆောင်း၏၊ အာစရိယော-ဆရာသည်၊ အပုတ္တံ-သား မဟုတ်သော၊ သိဿံ-တပည့်ကို၊ ပုတ္တမိဝ-သားကိုကဲ့သို့၊ အာစရတိ-၏၊ ပုတ္တိယတိ-သားကဲ့သို့ပြု၏၊ ဝါ-သားလို စောင့်ရှောက်၏၊ ဥပမာနာတိ-သည်၊ ကိ-နည်း၊ ဓမ္မံ အာစရတိ-ဟူသောပြယုဂ်၌ (ဤယ) ပစ္စည်းမသက်ရခြင်း အကျိုးရှိ၏။ [ဓမ္မံ-တရားကို၊ အာစရတိ-ကျင့်၏၊] အာစာရေတိ-သည်၊ ကိ-နည်း၊ အဆတ္တံ-ထီးမဟုတ်သောဝတ္ထုကို၊ ဆတ္တမိဝ-သို့၊ ရက္ခတိ-စောင့်ရှောက်၏၊ ဣတိ-ဤပြယုဂ်တို့၌၊ (ဤယ) မသက်ရခြင်း အကျိုးရှိ၏။

"ဓူမော ဝိယ အတ္ထာနံ မာစရတိ"ဟူသော အနက်၌ "ဓူမာယတိ"ဟုဖြစ်၏၊ "ဓူမော ဝိယ"ဟု တည်၍တွက်၊ သို့သော် ဤအတိုင်း "ဓူမာယတိ" ရုပ်ပြီးနိုင်ရိုးမှန်လျှင် တဒ္ဓိတ် "ဥပမတ္ထာ ယိတတ္တံ"သုတ်၌ ဓူမာယိတတ္တံ စသည်တို့လည်း မောဂ္ဂလ္လာန် စိရင်သည့် အတိုင်းပင် ကောင်း၏, ထိုသုတ်ကို ပြန်ကြည့်ပါ။

(၅၃၆) ပုန ဥပမာ၊ ပေ၊ သိဒ္ဓတိ—ရှေသုတ်မှ ဥပမာနပုဒ်ကို အလိုက်ခံလျှင် ပြီးသည်မဟုတ်ပါလော, အဘယ့်ကြောင့် ဥပမာန သဒ္ဒါကို ထပ်၍ဆိုရသနည်း—ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် "ပုန ဥပမာနဂ္ဂဟဏံ၊ ပေ၊ နိဝတ္တနတ္ထံ"ဟုမိန့်၊ ရှေသုတ်မှ ဥပမာနသဒ္ဒါ အလိုက်ခံလျှင် ထို ဥပမာနကို သတ်မှတ်သော (ကတ္တား၏+ဥပမာန ဖြစ်သည့်, ကံစသည်၏ ဥပမာနမဟုတ်ဟု သတ်မှတ်သော) ကတ္တုသဒ္ဒါလည်း လိုက်ပါလာရာ၏။ [ဥပမာ-ထွန်၏နောက်၌ ရေလိုက်ပါလာသကဲ့သို့တည်း၊] ဤသို့"ကတ္တု" သဒ္ဒါလည်း ရောနှောလိုက်ပါလာမည် စိုးသောကြောင့် ထို ကတ္တုသဒ္ဒါကို တားမြစ်ခြင်းငှါ"ဥပမာန"အသစ်ကို ထပ်၍ဆိုအပ်သည်-ဟူလို၊ ကတ္တုသဒ္ဒါ အလိုက်မခံလိုခြင်း

(၅၃၇) ဤယောတိ ဝတ္တာတေ။

နာမမှာ တိုိစ္ဆတ္ထေ။ ။နာမမှာ- နာမ်ပုဒ်မှ နောက်၌၊ အတ္တနော- မိမိဘို့၊ ဣစ္ဆတ္ထေ-အလိုရှိခြင်းအနက်၌၊ ဤယ ပစ္စယော ဟောတိ၊ အတ္တနော - မိမိဘို့၊ ပတ္တုံ-သပိတ်ကို့၊ ဣစ္ဆတိ-အလိုရှိ၏၊ ပတ္တိယတိ-သပိတ်ကို အလိုရှိ၏၊ ဧဝံ-တူ၊ ဝတ္ထိ-ယတိ-အဝတ်ကို အလိုရှိ၏၊ ပရိက္ခရိယတိ - ပရိက္ခရာကို အလိုရှိ၏၊ စီဝရိယတ်-သင်္ကန်းကိုအလိုရှိ၏၊ ပဋိယတိ - ပုဆိုးကိုအလိုရှိ၏၊ မနိယတိ-ဥစ္စာကိုအလိုရှိ၏၊ အတ္တိစ္ဆတ္ထေတိ-သည်၊ ကိမတ္ထံ-နည်း၊ အညဿ-အခြားသူ၏(အကျိုးငှါ)၊ ဝါ-အခြားသူဘို့၊ပတ္တုံ-ကို၊ ဣစ္ဆတိ-၏၊ ဤသို့ အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌ တားမြစ်ရခြင်းအကျိုးရှိ၏။

ဥပမာန သဒ္ဒါကို အသစ်ဆိုသောကြောင့် ကမ္မ။ပမာနမှ နောက်၌ ဤယပစ္စည်းသက်-ဟူသောအနက်သည် ပြီး၏ [သိမှု၌ "တေန ကမ္မတေားတိ သိဒ္ဓါတိ" ဟု ရှိသည်။]

အာဒေါရာ။ ။[မောဂ္ဂလ္လာန်သုတ်] ဥပမာနာ-သော၊ အာဒေရာ-အာဒေ၌ပုဒ်မ နောက်၌၊ အာဒေရေ-၌၊ ဤယော-ဤယပစ္စည်းသည်၊ ဟောတိ၊ ကုဋိယ မိဝါစရတိ ကုဋိယတိ ပါသာဒေ၊ ပါသာဒိယတိ ကုဋိယံ ဘိက္ခု၊ ဘိက္ခု-သည်၊ ပါသာဒေ-ပြာသာဒ်၌၊ ကုဋိယံ ဇာဝ-ကုဋိ၌ကဲ့သို့၊ အာစရတိ-၏၊ ကုဋိယတိ- ကုဋိ၌ကဲ့သို့ပြုကျင့်၏။ ၊ပေ၊ ပါသာဒိယတိ-ပြာသာဒ်၌ကဲ့သို့ပြုကျင့်၏၊ကစ္စည်း၌ကား ဤသုတ်မရှိသောကြောင့် "ဤယူ ပမာနာစ" သုတ်ဖြင့်ပင် ဤယပစ္စည်း သက်ရတော့မည်၊ ထို့ကြောင့် "ဤယူ ပမာနာ"၌ ဥပမာနအရ (ရူပသိဒ္ဓိအတိုင်းကမ္မ။ပမာနသာ မက) အာဓာရူပမာနကိုပါ ယူသင့်သည်။

(၅၃၇) **နာမမှာ အတ္တိနော ဇုစ္ဆနေ**- ဥပမာန သဒ္ဒါမပါဘဲ "နာမမှာ" ဟု သာမည ဆိုသောကြောင့် ဥပမာန မဟုတ်သော "ပတ္တုံ" စသော နာမ်ပုဒ်ကို ယူ၊ "အတ္တနော-၏ + အတ္ထာယ-အကျိုးငှါ + ဇုစ္ဆာ-လိုချင်ခြင်းတည်း၊ အတ္တိစ္ဆာ-မိမိ အကျိုးငှါ လိုချင်ခြင်း၊ ဝါ-မိမိဘို့လိုချင်ခြင်း" ဟုဋီကာ၌ "အတ္ထာယ" ဟူသော အလယ်ပုဒ်ကိုထည့်၍ ဖွင့်သောကြောင့် "အတ္တနော"၌ သ ဝိဘတ်ကို တဒတ္ထသမ္ဗန္ဓါန်အနက်၌ သက်-ဟု ကြံသင့်၏၊ ဥပမာ- "ကထိနဿ ဒုဿံ ကထိနဒုဿံ" စသည်ကဲ့သို့တည်း၊ ထို့ကြောင့် "အတ္တိစ္ဆာ" ဟူသည် မိမိ၏ နဂိရ်ရှ်ပြီးဖြစ်သော (သူများအထံ၌ ရောက်နေသော) ပစ္စည်းကို လိုချင်ခြင်းမဟုတ်, မိမိမှာ မရှိသေးသော ပစ္စည်းကို မိမိဘို့ (မိမိအတွက်) လိုချင်ခြင်း" ဟုမှတ်၊ ထို့ကြောင့်ပင် "အညဿ ပတ္တ မိစ္ဆတိ-သူများဘို့ သပိတ်ကို လိုချင်ရာ၌ ဤယပစ္စည်း မသက်ရ" ဟု ပြောင်းပြန် ဥဒါဟရဏ်ကို ပြသည်၊ ရှပ်တွက်ပုံမှာ-"ပတ္တ" တည်, အံ ဝိဘတ်သက်(ပတ္တုံ) ဤသုတ်ဖြင့် ပတ္တံ ဟူသော နာမ်ပုဒ်နောင် အတ္တိစ္ဆာအနက်၌ ဤယ ပစ္စည်းသက်, စသည် ဆို၍တွက်။

(၅၃၀) ဝိရိယံ·ဝိရိယကို။ [သီဠ် "ဝိနယံ-ဝိနည်းကို"] ဒဠ်-မြဲမြံစွာ၊ ကရောတိ-ပြု၏၊ ဣတိအဇ္ဈတ္တ-၌၊ ["ဏယ ပစ္စယော ဟောတိ" ၌စပ်၊] ကာရိတဂ္ဂဟာဏံ-သည်၊ အနုဝတ္တတေ-၏။

ဓာတုရူပေ၊ ပေ၊ ဏယောစ။ ။ဓာတုယဲာ-ဓာတ်၏၊ ရူပေ-သဘောကို၊ နိပ္ဖါဒေတဗ္ဗေ-ဖြစ်စေထိုက်သော်၊ ကရောတိ အတိက္ကမတိ ဣစ္စာဒိကေ-ကရောတိ အတိက္ကမတိ အစရှိသော၊ [အာဒိဖြင့် ဥပဂါယတိ ဟောတိ-ပုဆ္ဆတိစသော ကြိယာများကို ယူ။] ပယုဇ်ဇတေဗ္ဗေ· ယှဉ်စပ်ထိုက်သော ကြိယာသည်၊ သတိ-ရှိလတ်သော်။ ["ယုဇ္ဈိဘဗ္ဗေ" ဟု ရှိသည်ကား မကောင်း၊] နာမမှာ-နာမ်ပုဒ်မှ နောက်၌။ [သီမူ၌ "တံ ကရောတိ တေန အတိက္ကမတိ-ဣစ္စာဒိကေ-ထိုကိုပြု၏, ထိုဖြင့်လွန်မြောက်၏, အစရှိသော၊ နာမယောဂိနိ-နာမ်ပုဒ်နှင့် ယှဉ်စပ်ခြင်း ရှိသော၊ ဓာတုပ္ပယောဂေ-ဓာတ်ပြုပုဒ်သည်၊ ဝါ-ကြိယာပြုယုဒ်သည်၊ သတိ-သော်၊ တတောနာမမှာ-ထိုနာမ်ပုဒ်မှနောက်၌" ဟု ရှိ၏၊] ဏယပစ္စယော—ဏယ ပစ္စည်းသည်၊ ဟောတိ-၏၊ ကာရိတသညာစ-ကာရိတ်လည်း မည်၏။

---

(၅၃၀) ဓာတုယာ၊ ပေ၊ သတိ— သုတ်၌ပါသော ဓာတုရူပေပုဒ်ကို "ဓာတုယာ ရူပေ နိပ္ဖါဒေတဗ္ဗေ" ဟုဖွင့်၍ ထိုအဖွင့်ကိုပင် "ကရောတိ၊ ပေ၊ ပယုဇ်ဇတေဗ္ဗေ" ဟု ထပ်၍ ဖွင့်ပြန်သည်၊ နဂိရိုက "ဒဠ်" ဟု နာမ်ပုဒ်ရိုးရိုးဖြစ်၏၊ ထိုနာမ်ပုဒ်နောင် "ကရောတိ" ကြိယာကို ယှဉ်စပ်လိုက်လျှင် "ဒဠ်ကရောတိ" ဟုဖြစ်ဘွယ်ရှိ၏၊ ထိုသို့ ကရောတိကြိယာ ယှဉ်စပ်ဆိုက်ရာဝယ် ထိုကြိယာကို မယှဉ်စပ်(အသုံးမပြု)တော့ဘဲ ထိုကြိယာ၏အနက်၌ ဏယပစ္စည်း သက်သည့်အခါ (ခေျသင့်ရာကိုချေ၍) "ဒဠ္ဍယ" ဟု ဖြစ်၏၊ အနက်မှာလည်း "ခိုင်မြဲအောင်ပြု" ဟု ဓာတ်နက် (ကြိယာနက်) ပါလာ၏၊ ထိုသို့ ဏယပစ္စည်းနှင့်တွဲဘက်ရ၍ ကြိယာအနက်ကိုဟောပြနိုင်သောကြောင့် ဒဠ္ဍသည် "ဓာတုရူပ" ဖြစ်ရပေသည်။ [ဓာတုရူပ=ဓာတ်၏သဘော, ဓာတ်၏ပုံဟန်, ဓာတ်ကဲ့သို့ ကြိယာကို ဟောသော သဒ္ဒါတမျိုး။]

[ဘေဒစိန္တာ] ဓာတ္ဝတ္ထွာဒေကေနေဝ, ပစ္စယေန ပယောဂတော၊ နာမတ္တံ ပဇဟိတ္ဝာန, ဓာတုရူပေဝ တိဋ္ဌတေ။

ဓာတုရူပဖြစ်ပုံ။ ။နဂိရိုဓာတ်အစစ်တို့သည် ကြိယာနက်ကိုဟော၏၊ ဤ "ဒဠ္ဍယ" သဒ္ဒါလည်း "ခိုင်မြဲအောင်ပြု" ဟုပြုခြင်းကြိယာနက်ကိုဟောနိုင်၏၊ နဂိုရိုဓာတ်နက်ဟော ကြိယာတို့သည် ကံကတ္တားရှိ၏၊ ဤ ဒဠ္ဍယတိ သဒ္ဒါလည်း ဘိက္ခုဝိရိယံ ဒဠ္ဍယတိ= ရဟန်းသည် ဝိရိယကို ခိုင်မြဲအောင်ပြု၏" ဟု ကတ္တားကံရှိ၏၊ ဤသို့လျှင် ဓာတ်(ကြိယာ) ပုဒ်နှင့် အလုံးစုံ တူရကား ဒဠ္ဍယသဒ္ဒါကို "ဓာတုရူပ" ဟု ဆိုရပေသည်၊ အတိဟတ္ထယတိ

ဏလောပ (ဏ်လောပေ-ဟုလည်းရှိ၏၊) ဝိဘတ်တို့လောပသရ လောပါဒိသု-ဏအနုဗန်ချခြင်း, ဝိဘတ်ချခြင်း, သရချခြင်း အစရှိသည်တို့ကို၊ ကတေသု-ပြုအပ်ကုန်ပြီးသော်၊ဝိဘတ္တုပ္ပတ်-ဝိဘတ်သက်၊ ဝိရိယံ-ကို၊(ငိနယံ-ကို၊)ဒဠ္ဍယတ်-မြဲစွာပြု၏၊ ဧဝံ-တူ၊ ပမာဏယဲတိ-ပမာဏကိုပြု၏၊ အမိဿယတိ-မရောနှောသည်ကိုပြု၏၊ တထာ-ပါး၊ ဟတ္ထိနာ-ဆင်ဖြင့်၊ အတိက္ကမတိ-လွန်၏၊ အတိဟတ္ထယဲတိ-ဆင်ဖြင့်လွန်၏၊ ဝိဏာယ-စောင်းဖြင့်၊ ဥပဂါယတိ- သီချင်းဆို၏၊ ဥပဝိဏယတိ-စောင်းဖြင့်သီချင်းဆို၏၊ရတ္တိ-သည်၊ဝိသုဒ္ဓါ-စင်ကြယ်သည်၊ဟောတိ-၏၊ ဝိသုဒ္ဓယဲတိ-စင်ကြယ်၏၊ ကုသလံ-ကျန်းမာသူ၏အဖြစ်ကို၊ ဝါ-ကျန်းမာကြောင်းကို၊ ပုစ္ဆတိ-မေး၏၊ ကုသလယတိ-၏၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း။

စသောပုဒ်များနှင့် ပဗ္ဘတာယတိစသော ပုဒ်များ၏ ဓာတုရူပ အမည် ရကြပုံကိုလည်း ဤနည်းမှီ၍ သိပါ၊ ဓာတုရူပဟူသည်နှင့် နာမဓာတ်ဟူသည်လည်း သဘောတူပင်။

[ဧဘဒစ္စာ] အတ္တနာ ဝစနီယဿ, ကတ္တုကမ္မဟိ ပါကဋ္ဌာ, သကတ္တုကော သကမ္မောတိ, ဓာတုရူပေါတိ ဇာနိတဗ္ဗော။

ကာရိတသညာဓ— ဏ်အနုဗန် ရှိသောကြောင့် ထို ဏယပစ္စည်းကို ကာရိတ်အမည်မှည့်၊ [သိမှု၌"ကာရိတသညာဓ"နောက်၌'စဂ္ဂဟဏောန ဏောဓ'ဟု ရှိသေး၏၊ ဋီကာ၌လည်း ထိုပါဠိပါရကား ဋီကာပါဠိကို ယူထားဟန်တူသည်။]

ဒဠ္ဍယတိ— ဒဠ္ဍတည်, အံသက် (ဒဠ်ဒံ) "ဒဠ်ဒံ-မြစွာ၊ ဝိရိယံ-ကို၊ ကရောတိ-ပြု၏" ဟူသောအနက်၌ ဤသုတ်ဖြင့် ဏယပစ္စည်း သက်, ကာရိတ် မှည့်, တေသံ ဏော လောပံ-ဖြင့် ဏ် အနုဗန်ချ, တေသံဝိဘတ္တိယောလောပါဓ၌ တေသံသဒ္ဒါဖြင့် ဝိဘတ်ကို ချ, ဋ္ဌခြင်း ချကပ် (ဒဠ္ဍယ) တိ သက်, ဒဠ္ဍယတိ။

ပမာဏယတိ် စသည်၌ "ပမာဏံ ကရောတိ, အမိဿံ ကရောတိ်" ဟုဆို၊ အတိဟတ္ထယတိ၌ အတိဟတ္ထတည်, (ရှာသ၌"အတိပုဗ္ဗ ဟတ္ထ"တည်း၏) ဟတ္ထိနာ အတိက္ကမတို့ ဟူသောအနက်၌ ဏယပစ္စည်းသက် စသည်ဆို၊ ဟတ္ထယတိချည်းသက်သက်"ဆင်ဖြင့်+လွန်၏"ဟူသောအနက်ကိုမပြုနိုင်သောကြောင့် အတိဥပသာရ ကူရသည်၊ဥပဂါယတိ်၌ ဥပဥပသာရ ကူရပုံကိုလည်း သိ၊ ဒဠ္ဍယတိစသည်၌ကား ဥပသာရ မကူဘဲပင် ဆိုင်ရာအနက်ကို ပြနိုင်သောကြောင့် ဥပသာရ မထည့်ရ၊ "ဝိသုဒ္ဓါဓဝေါတိ ဝိသုဒ္ဓယတိ"ကား ပဌမန္တမုဒ်နောင် သက်ပုံ,ကုသလယတိကား ကံပုဒ်နောင် သက်ပုံတည်း၊"ကဏ္ဏယာ-ယားသည်၊ ဘဝတိ-၏၊ ကဏ္ဏယာယတိ-ယား၏၊ သုခံကရောတိ-သုခယတိ, ဒုက္ခံကရောတိ ဒုက္ခယတိ"တို့လည်း နည်းတူ၊ "မေတ္တာယနံ-မေတ္တာကို ဖြန့်ခြင်း" ၌လည်း ဤသုတ်ဖြင့် ဏယပစ္စည်းသက်၍ ထို့နောက် ယု ပစ္စည်းသက်။

(၅၃၉) ဓာတူဟိ၊ ပေ၊ ဟေတ္ဌတ္ထော။ ။ဟေတ္ဌတ္ထော-အကြောင်းကြိယာဟူယော အနုတ်ကို၊ အဘိဓေယျ-ဟောထိုက်သော်၊ (ပေါလိုရုဒ္ဓ-ဟူလို၊) သဗ္ဗေဟိ ဓာတူဟိ-တို့မှ၊ ပရာ-နောက်ဖြစ်ကုန်၍၊ ဧဟေ ကာယ ကာပေ ကာပယ ကွတိ-ဟော, ကာယ, ကံ၊ ပေ, ကာပယဟူကုန်ဟော၊ ဧဒေ ပစ္စယာ-တို့သည်၊ ဟောန္တိ၊ ဒေ-ထို၊ ပစ္စည်းတို့သည်၊ ကာရိတသညာစ-ကာရိတ်ခံမည်ရှိကုန်သည်လည်း။ (ဟောန္တိ)

ဧဟေတု ယေဝ- အကြောင်းသည်ပင်၊ အတ္ထော- တည်း၊ ဟေတ္ဌတ္ထော-နက်၊ သောစ -ထို ဧဟေတ္ဌတ္ထ ဟူသည် လည်း၊ ယော ကာရေတိ သဟေတူတိ - သုတ်ဖြင့်၊ လဒ္ဓဟေတု သညော - ရအပ်သော ဟေတု အံမည်ရှိသော၊ သုဒ္ဓကတ္တုဓာနော - သုဒ္ဓကတ္တားကို၊ ပယောဇ ဓကော - တိုက်တွန်းတတ်သော၊ ဟေတု ကတ္တာ - ဟေတုကတ္တားတည်း၊ အတ္ထတော - လိုရင်းအနက်အားဖြင့်၊ ပေသနဧဋ္ဌ သန္နိဒ္ဓကော - ပေခိုင်းခြင်း, တိုက်တွန်းခြင်း

---

(၅၄၉) ကာရိတ သညာ စ—"ဘူ, လ, ပ" တို့ကဲ့သို့ တလုံးတည်းဖြင့်ပြီးသော သဟု သညာကို မမှည့်တဲ့ "ကာရိတ" ဟု ဂရုသည်ဖြစ် (ပုထုသညာ-ကြီးလေးသော နာမည်) ကို ပြခြင်းသည့် အနွယ်သညာဖြစ်ကြောင်းကို သိစေရခြင်းအကျိုးရှိ၏၊ "ကာရိတ" ဟူသောနာမည်ဒေသာလျော်စွာ "ထောစသော ပစ္စည်းများသည့် တကယ်ကို ပြုစေခြင်း ဆိုနိုင်သည်"—ဟူလို၊ "ယောဒေတ္ထော—သူတဲ့ စေခိုင်းတိုက်တွန်းမှု ဖြစ်သော ဟောပါရဲ့သား၊ ကာရေတိ-သူတပါးကို ပြုစေတတ်၏၊ ဤတို, သော အဓိတ္ထော—သူ၊ ကာရိတော—မည်၏၊ ဤစကြိယာ့အရ စေခိုင်းတိုက်တွန်းမှုစသော ဟောပါရဲသည့် မူလဒေသာဖြင့် ကာရိတ မည်၏၊ ယို အနုတ်ကို ဟောဒေသာ ဓာတုစသော ပစ္စည်းကားဟာနဟေတုကို ဒေသကြောင်းပြု၍ ကာရေတ္ထ ပစာရအားဖြင့် ကာရိတ အမည်ရသည်။ ['ကရ, ဟော, ဟ" ဖြစ်သောဓာတ်ကြောင့် "ကာဧရတ" ဟု ဖြစ်သင့်လျက် ကွဗိဓာတ်ဖြင့် ဧကို ဇ ဒေါဗိပါပြု၍ "ကာရိတ" ဟု ပြုံးသည်။]

ဧဟေတုဃေဝ၊ပေ၊ဟေတုကတ္တာ—ဤကားသုပ်၌ပါသော "ဟေတ္ဌတ္ထော" ပုဒ်၏ ဝိဂ္ဂဟနှင့် အရဂကာက်တည်း၊ "ဟေတုဧယေဝ+အတ္ထော, ဟေတ္ဌတ္ထော" ဟု အဝဓာရဏ ကမ္မဓာရဲ့ တွဲ၍ "ယောကာရေတိ သဟေတု" သုတ်ဖြင့် "ဟေတု" ဟု နာမည်မည်ရုံသော "ဟေတုကတ္တား" ကို အရကောက်ပါ— ဟူလို၊ ထို ဟေတုကတ္တား—ဟူသည်လည်း သုဒ္ဓကတ္တားကို စေခိုင်းတိုက်တွန်းတတ်သော "ပယောဇက ကတ္တား" တည်း၊ ထို ဟေတုကတ္တားဖြစ်သော ဟိတ် အနုတ်ဟူသည်လည်း "ပေသန—ကြိုးသူက ငယ်သူကို စေခိုင်းခြင်း, အဇ္ဈေသန—ငယ်သူက ကြီးမြင့်သူကို တိုက်တွန်းခြင်းအစရှိသော စေခိုင်းတိုက်တွန်းသူ၏ ဗျာပါရဝင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် "အတ္ထတော ပေသနဇ္ဈေသနာဒိကော" စသည်ကို မိန့်သည်။

အစရှိသော၊ ပယောဇက ဗျာပါရော-စေခိုင်းသူ တိုက်တွန်းသူ၏ လုံ့လပယောဂသည်၊ ဟေတုနာမ-ဟေတု မည်၏။

စ-ဆက်ဥုံးအံ့၊ ဇော်ဆ-ဣသုတ်၌၊ မဇ္ဈ။က ဂတိယာ-မဇ္ဈ။က ဂတိက အဓိကာရ နည်း၏၊ ဝဿာ-အစ္ဆမ်းအားဖြင့်၊ ဝါသဒ္ဒဿ-၏၊ အနုဝတ္တနဟော-လိုက်ခြင်းကြောင့် ဥဝဏ္ဏန္တာ-သူ့ ဘူစသော ဥဝဏ္ဏန္တဓာတ်မှ နောက်၌၊ ဏော ဏယာ-ဏောပစ္စည်း ဏယပစ္စည်းတို့သည်၊ သိယုံ-ဖြစ်ကုန်၏။

ဆက်ဥုံးအံ့- "သခင်က ကျွန်ကိုသွားစေ၏" ဟူရာ၌ သခင်မှာ "လက်ပြ ခြေပြမှ ဟူသော-ကိုယ်အမူအရာ, သွားလော-ဟူပြောဆိုသော နှုတ်အမူအရာဖြစ်၏၊ ထိုတွင် သခင်သည် စေခိုင်းတိုက်တွန်းတတ်သော ပယောဇကပုဂ္ဂိုလ်တည်း၊ ထိုကိုယ်အမူအရာ နှုတ်အမူအရာများကား "ဗျာပါရ" ဟုခေါ်သော ပယောဂတည်း၊ ထိုသခင်၏ ဗျာပါရကြောင့် ကျွန်သည် သွား၏၊ ထို့ကြောင့် သခင်၏ဗျာပါရသည် ကျွန် သွားရခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်၍ 'ဟေတု' လည်း ဟုတ်၏၊ သွားခြင်းကြိယာကိုပြီးစေတတ်သောကြောင့် ကတ္တားလည်းဟုတ်၏၊ ထို့ကြောင့် "ဟေတ္ထတ္ထ, ပယောဇက ဗျာပါရ,ဟေတုကတ္တာ" ဟူသော ၃ ချက်သည် ဒေနက်အသားကျအားဖြင့် တူမျှသည်-ဟု မှတ်။

ပေသနတ္ထေ သနာဒီကော-ဤ၌ ဒေဝဒိဖြင့် "ဘိက္ခော ဘိက္ခုံ၊ ဝါသေတိ" စသည်၌ လာသော အနုကူလ ဟေတုကြိယာကို ယူ၊မှန်၏-"ထမင်းသည် ရဟန်းကို နေစေ၏" ဟူရာ၌ ထမင်းခြင်ဝယ် စေခိုင်းတိုက်တွန်းမှုဗျာပါရ မရှိ၊ သို့သော် ထမင်းကြောင့်ရဟန်း နေရကား ထမင်းက ရဟန်းကို နေဘို့ရန် မတိုက်တွန်းသော်လည်း တိုက်တွန်းသကဲ့သို့ ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ထမင်း၏နေစေခြင်းလည်း ပယောဇက ဗျာပါရမျိုးတွင် ပါဝင်ရသည်၊ "ပယောဇေတိ-စေခိုင်းတိုက်တွန်းတတ်၏၊ ဇုတိ-ကြောင့်၊ ပယောဇကော-မည်၏၊ ပယောဇကသဒ္ဒ-စေခိုင်း တိုက်တွန်းတတ်သူ၏၊ ဗျာပါရော-လုံ့လစိုက်ခြင်း အမူအရာ ပယောဂသည်၊ ပယောဇက ဗျာပါရော-မည်၏။

ဇော်ဆ ပေ၊ မဇ္ဈ။ကဂတိယာ-ဘိဇ ဂုပ ကိတ မွာနေဟိ ခ ဆ သာ ဝါ-သုတ်မှ မဇ္ဈ။က ဂတိက နည်းအားဖြင့် ခုနှစ်ကျော်၍လိုက်လာသော ဝဝတ္ထိဘ ဝါသဒ္ဒါကြောင့် ဤဂါထာ၌ပြသော သတ်မှတ်ချက်များဖြစ်သည်။ [သိမူ၌ "သုတ္တေ ဝါသဒ္ဒဿ အနုဝတ္တနတ္တော" ဟုမပါ၊ "ဇော်ဆ-ဧဏဏယာ ဥဝဏ္ဏန္တာ၊ပေ၊ဝါသဒ္ဒဿာနုဝတ္တိတော" ဟု ရှိ၏၊ ဋီကာ၌ကား- "ဝါသဒ္ဒဿာ နုဝတ္တနတောတိ-ဘိဇ ဂုပ ကိတ မာနေဟိ ခ ဆ သာ ဝါတိဇ္ဈတော ယဿာနုပုဗ္ဗိက ဝါဓိကာရာ နုဝတ္တနတော" ဟုရှိ၏၊ ထိုဋီကာပါဠိလည်း သိဟိုဠ်မူနှင့် မတူသည့်ပြင် "မဇ္ဈ။ကဂတိယာ ဝဿာ" ဟု မဇ္ဈ။က ဂတိက နည်းဖြင့်လိုက်သော ဝါသဒ္ဒါဟုဆိုသော မြန်မာမူနှင့်လည်း မတူ၊ ဤ၌ကား မြန်မာမူ အတိုင်း ရေးလိုက်သည်။

ဧဏ ဏယာဒ ဥဝဏ္ဏန္တာ- "သု-ဘူ" တို့ကဲ့သို့ ဥ, ဥ၊ ဆုံးသောဓာတ်နောင် ဧဏ-ဏယ ၂ ပစ္စည်းသာ သက်၏၊ ဏာပေ ဏာပယ ၂ ပစ္စည်း မသက်၊ ယုတ္တိကား-

အာတော-ဒါစသော အာကာရန္တဓာတ်မှ နောက်၌၊ ပစ္ဆိမာ-နောက် ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒွေ-ဏာပေ ဏာပယ ၂ ပစ္စည်းတို့သည်၊ သိယုံ၊ သေသတော-ကြွင်းသော ဗျဉ္ဇနန္တ ဓာတ်မှနောက်၌၊ စတုရော၀ါ-၄ ပစ္စည်းလုံးတို့သည်သော်၎င်း၊ ဒွေ၀ါ-ရှေ ၂ ပစ္စည်းတို့သည်သော်၎င်း၊ သိယုံ။

ဥ၀ဏ်ကို သြဝုဒ္ဓိပြု၍ သြကိုအ၀ပြုလျှင် "သ၀တိ-ဘ၀တိ" ဟုဖြစ်ရာ၌ ဏာဒေ ဏာပယ သက်လျှင် "သာ၀ါပေတိ, သာ၀ါပယတိ, ဘာ၀ါပေတိ, ဘာ၀ါပယတိ" ဟု ဖြစ်ဘွယ်ရှိ၏၊ ထိုသို့ဖြစ်လျှင် နောက်၌လာမည့် ဗုဝဏ္ဏန္တ ဓာတ်-ကောရန္တ သြကာရန္တ ဓာတ်တို့နှင့် ရုပ်အနေချင်း ရောယှက်ဘွယ်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ဏာဒေ ဏာပယ မသက်ဘဲ ဏော-ဏယသာသက်၍ 'သာ၀ေတိ သာ၀ယတိ-ကြားစေ၏၊ ဘာ၀ေတိ,ဘာ၀ယတိ-ဖြစ်စေ၏, ၀ါ—တိုးပွားစေ၏" ဟု ဖြစ်သည်။

အာတောဒွေပစ္ဆိမာ— "ဒါ-ဌာ" ကဲ့သို့ အဲ့ကာရန္တ ဓာတ်နောင် "ဏာဒေ ဏာပယ" နောက် ၂ ပစ္စည်းသာ သက်၏၊ လောဏယ မသက်၊ ယုတ္တိကား—ဏော ဏယ သက်လျှင် "ဒေတိ, ဒယတိ" ဟု ရုပ်ဖြစ်ဘွယ်ရှိ၏၊ ထိုသို့ဖြစ်လျှင် "ဒေတိ" သည် သုဒ္ဓကတ္တုရုပ်နှင့် ဗျောဘွယ်ရှိ၍, 'ဒယတိ'ကား ဒယဓာတ်နှင့် ယုံမှားဘွယ်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ဏောဏယမသက်ဘဲ, ဏာဒေ ဏာပယသာ သက်၍ "ဒါပေတိ, ဒါပယတိ-ပေးစေ၏၊ ပတိဋ္ဌာပေတိ, ပတိဋ္ဌာပယတိ-တည်စေ၏" ဟု ဖြစ်၏။

မှတ်ချက်။ ။စာကိုယ်၌ "အာတော" ဟု အာကာရန္တတမျိုးသာပြထားသော်လည်း ဋီကာ၌မူ "သိ-နီတို့ကဲ့သို့ ဗုဝဏ္ဏန္တဓာတ်, ဓေကဲ့သို့ ကောရန္တဓာတ်, စုရာဒိဂဏိက ဓာတ်တို့နောင်လည်း ဏာဒေ ဏာပယ ၂ ပစ္စည်းသက်-ဟု ဆိုသေး၏၊ ယုတ္တိကား—ဗုဝဏ်ကို ပြောလျှင် ယိုဓကို အာယပြု၍ ဏော ဏယပစ္စည်းဖြင့် 'သာ၀ေတိ-သာယယတိ' စသည် ဖြစ်၍, ပြုခဲ့သော ဥ၀ဏ္ဏန္တ ဓာတ်တို့နှင့် ရုပ်နေချင်း ရောယှက်ဘွယ် ရှိ၏၊ စုရာဒိဂိဏ်း ဓာတ်များ၌ကား ဏော ဏယ ဝိကရဏပစ္စည်းဖြင့် သုဒ္ဓကတ္တုရုပ် ရှိပြီးဖြစ်၍ ထိုရုပ်နှင့် ရောယှက်ဘွယ်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ထိုဓာတ်များနောင် ဏော-ဏယမသက်ဘဲ ဏာဒေ ဏာပယသက်ခြင်းသာ ယုတ္တိရှိသည်၊ ပုံစံကား—သယာပေတိ သယာပယတိ-အိပ်စေ၏၊နယာပေတိ,နယာပယတိ.ဆောင်စေ၏၊ဗျာပေတိဗျာပယတိ-လောင်စေ၏၊ ၀ါ-မီးတိုက်၏၊ ပရိ အ၀ ပုဗ္ဗ "သော" ဓာတ်ဖြင့် "ပရိယောသာပေတိ, ပရိယောသာ၀ယတိ (ပကို ၀ပြု)-ပြီးဆုံးစေ၏၊ စိန္တာပေတိ စိန္တာပယတိ (စုရာဒိ)-ကြံစေ၏။

သေသတော စတုရော ဒွေ၀ါ—(စုံရာဒိဓာတ်မှတပါး) ပြုခဲ့သောဓာတ်များသည် ကေသရ (သရ တလုံးသာ ပါသော) ဓာတ်များတည်း၊ ကရစသော ဓာတ်များ၌ ဓာတွန်ကိုချေလျှင် "က၎" ဟု ဗျဉ္ဇနန္တဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့်ဋီကာ၌"သေသ့တော"ကို "ဗျဉ္ဇနန္တတော" ဟု ဖွင့်၍ သဒ္ဒနီတ်၌ "အနေကသရတော စတုရော ဒွေ၀ါ" ဟု သုတ်တည်သည်၊ ထိုကဲ့သို့ မူလက အနေကသရဓာတ် ဖြစ်၍ ဓာတွန်ချေသည့်အခါ ဗျဉ္ဇနန္တဖြစ်သောဓာတ်များကို 'သေသ'ဟုဆိုသည်၊ထိုကြွင်းသော ဗျဉ္ဇနန္တဓာတ်များ၏

ကာရိတေ-ကာရိတ်ပစ္စည်းရှိရာ၌၊ အကမ္မာ-ကံမရှိကုန်သော၊ ဓာတဝေါ-ဓာတ်တို့သည်၊ သကမ္မကာ-ကံရှိကုန်သည်၊ ဟောန္တိ-ကုန်၏၊ သကမ္မကာ-ကံဖာခု သာ ရှိသောဓာတ်တို့သည်၊ ဒ္ဒိကမ္မာ-ကံ ၂ခု ရှိကုန်သည်၎င်း၊ ဒ္ဒိကမ္မာ-ကံ ၂ ခု ရှိသောဓာတ်တို့သည်၊ တိကမ္မာစ- ကံ ၃ ခု ရှိကုန်သည်၎င်း၊ အဿု-ဖြစ်ကုန်ရာ၏။ တာယမာ-ထို့ကြောင့်၊ ကာရိတေ-ကာရိတ်အရာ၌၊ ကတ္တရိ-ကတ္တားအနက်၌၎င်း၊ ကမ္မေစ-ကံအနက်၌၎င်း၊ အာချာတာ သမ္ဘဝေါ- အာချာတ်ဝိဘတ်၏ ဖြစ်ခြင်းသည်(ဟောတိ)၊ ဘာဝေ-ဘောအနက်၌၊ နာ-အာချာတ်ဝိဘတ် မဖြစ်၊ ကာရိတေ-ကာရိတ်အရာ၌၊ သုဒ္ဓကတ္တာစ-သုဒ္ဓကတ္တားကိုလည်း၊ ကမ္မသညိတောဝါ၊

နှောက်၌ကား တချို့ဓာတ်၌ ၄ ပစ္စည်းလုံးသက်၍ "ကာရေတိ, ကာရယတိ, ကာရာပေတိ, ကာရာပယတိ" ဟုဆိုင်း, အချို့ဓာတ်၌ ၂ ပစ္စည်းသာ သက်၍ "ဒမေတိ, ဒယမတိ-ဆုံးမ၏"ဟုဆိုင်း ဖြစ်သည်၊ ဆောင်ပုဒ်ကို အခြေပြုမှာ ရှု။

အကမ္မာ၊ ဓပ၊ တိကမ္မကာ— ကာရိတ် ပစ္စည်းသည့် သူတပါးကို စေခိုင်းတိုက်တွန်းခြင်းစသော အနက်ကိုဟောရကား ကာရိတ်ပစ္စည်းနှင့်ယှဉ်သည့်အတွက် ကံတခု အပို ရစမြဲဖြစ်၏၊ ဌာ, သီဓာတ်တို့သည် အကမ္မက ဖြစ်၏၊ ကာရိတ် ယှဉ်ရာ၌ကား ဉာတ္တိ—ဉာတ်ကို၊ ဌပေတိ-တည်စေ၏၊ ဝါ-ထား၏၊ ပုတ္တံ-သားကို၊ သယာပေတိ-အိပ်စေ၏၊ ဝါ-သိပ်၏၊ ဤသို့ ကေကမ္မကဖြစ်လာ၏၊ ဂမု-ပစဓာတ်တို့သည် ကေကမ္မကဓာတ်တို့တည်း၊ ကာရိတ်ယှဉ်ရာ၌ "ပုရိသံ ဂါမံဂမယတိ, ဒေဝဒတ္တံ ဩဒနံ ပါစေတိ"ဟု ဒ္ဒိကမ္မကဖြစ်လာ၏၊ နီ-ဒုဟစသော ဓာတ်တို့သည် နဂိရိက ဒ္ဒိကမ္မကဖြစ်၍ ကာရိတ် ယှဉ်ရာ၌ "သာမိကော အဇပါလံ အဇံ ဂါမံ နယာပေတိ-သခင်သည် ဆိတ်ကျောင်းသားကို ဆိတ်ကို ရွာသို့ဆောင်စေ၏" ဟုဆိုင်း"သာမိကော ဂေါပါလံ ဂါဝိံဒ္ဓိရံဒုဟာပေတိ-သခင်သည် နွားကျောင်းသားကို နွားမကိုနို့ကိုညှစ်စေ၏" ဟုဆိုင်း တိကမ္မက ဖြစ်လာသည်။

တသ္မာ ကတ္တရိ၊ ပေ၊ နဘာဝေ-"ကာရိတေ ရူပသမ္ဘဝေါ"ဟု မြန်မာမူရှိ၏၊ ထိုမူအတိုင်းဆိုလျှင် ကာရိတ်အရာဝယ် ကတ္တားကံ၌ ရုပ်ဖြစ်၍ ဘော၌ ရုပ်မဖြစ်"ဟုအနက်ထွက်၏၊ ထိုအနက်အတိုင်း ကာရိတ်နှင့်ယှဉ်သော ဘာဝရုပ် မရှိဘူးလား-ဟုဆိုလျှင် "ဘာဝနာ-ဖြစ်စေခြင်း၊ ပါစနာ-ချက်စေခြင်း" စသည်ဖြင့် ကိုဘ်အရာ၌ ကာရိတ်နှင့်ယှဉ်သော ဘာဝရုပ်တွေ များစွာရှိ၏၊ အာချာတ် အရာ၌ကား "ဘာဝေတိ-ဖြစ်စေ၏၊ မဂ္ဂေါ-မဂ်ကို၊ဘာဝိယတေ-ဖြစ်စေအပ်၏"ဟုကတ္တားအနက်ကံအနက်၌သာအာချာတ်ဝိဘတ် သက်သည်ကို တွေ့ရ၏၊ ဘောအနက်၌"မဂ္ဂံ-ကို၊ဘာဝိယတေ-ဖြစ်စေခြင်း"ဟုမတွေ့ရ၊ နောက်ပုံစံတို့၌လည်း ဘာဝရုပ်ကို ပြမည်မဟုတ်၊ ထို့ကြောင့်"တသ္မာ ကတ္တာရံ ကမ္မေစ, ကာရိတာ-ချာတသမ္ဘဝေါ, နဘာဝေ" ဟူသော ပါဠိသာ အမိပွါယ်ရ၍ "တသ္မာ ကာရကာ ကာရိတေ ကတ္တာရိစ ကမ္မေဝေစ(ဝေဖြင့် ဘောကိုကန့်)အာချာတ ဝိဘတ္တိယာ သမ္ဘဝေါ ဟောတိ၊ နဘာဝေ" ဟူသော ဋီကာဖွင့်နှင့်လည်း ညီသည်။

ကံဟု သမုဒ်အပ်၏။နယာဒီနံ၊ နယဲာဒီဓာတ်တို့၏၊ ပဓာန္ဒ-ပဓာနကံသည်ဌင်း၊ ဒုဟာဒီနံ-ဒုဟာဒိ ဓာဂ်တို့၏၊ အပ္ပဓာနံ-အပ္ပဓာန ကံသည်ဌင်း၊ ကာရိတေ-ကာရိတ်အရာဒ္ဒါ၊သုဒ္ဓကတ္တာ-သုဒ္ဓကတ္တားဟူသော၊ကမ္မံစ-ကံသည်ဌင်း၊အာချာတ ဂေါစရံ-အာချာတ်၏ ကျက်စားရာကံတည်း၊ ဝါ-အာချာတ်ဝိဘတ် ဟောအပ်သော ကံတည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

သုဒ္ဓကတ္တာစ၊ ပေ၊ ကမ္မသညီတေဒ– ''ဒါသော ဂါမံ ဂစ္ဆတိ'' ဟူသော သုဒ္ဓကတ္တုဝါကျ၌ ''ဒါသော''ဟူသော သုဒ္ဓကတ္တားသည် ''ဒါသံ ဂါမံ ဂမယတိ''ဟူသော ကာရိတ်အရာဝယ်''ဒါသံ''ဟုကံဖြစ်လာရသည်။ [ဤ၌'ကံ'ဟူရာဝယ် 'အဝုတ္တကံ'ကို ဆိုလိုသည်၊ ဝုတ္တကံအတွက်ကား ''သုဒ္ဓကတ္တာစ ကမ္မ မာချာတ ဂေါစရံ''ဟု လာဥုးလတ္တံ့။] ဤသို့ 'ဒါသော'ဟူသောဓာတ်ကတ္တားသည် ကာရိတ်ကံဖြစ်လာသောကြောင့် ကာရိတ်ကံနှင့် ဓာတ်ကတ္တားသည် အရှ မကွဲပြားဘဲ ''ဒါသ''ချည်းဖြစ်၏၊ သို့သော်ဓာတ် ကတ္တားဖြစ်ခိုက် ဝုတ္တကတ္တား, ကာရိတ်ကံ ဖြစ်ခိုက် အဝုတ္တကံ, ဤသို့ ဝုတ္တ အဝုတ္တသာ ကွဲပြားသည်ကို ရည်ရွယ်၍.... ''ကာရိတ်ကံကား, ဓာတ်ကတ္တား, မပြား ဝုတ္တ-အဝုတ္တ''ဟု ရှေးဆရာတို့ မိန့်ကြသည်၊ ဤ၌ အရုမပြားသည်ကို ''မပြား''ဟု ဆိုသည်၊ ဝုတ္တ-အဝုတ္တကား ကွဲပြားသေး၏- ဟူလို။

နယာဒီနံ၊ ပေ၊ ဒုဟာဒီနံ– ''နီ''စသော ''ဒုဟ''စသော ဒွိကမ္မက ဓာတ်စုကို (နီဓာတ်ခဏ်းဌ)ပြခဲ့ပြီ၊ ထိုတွင် နီစသော ဓာတ်တို့၏ ကံ ၂ ပါးတွင် ကံဟော ဝါကျ၌ ပဓာနကံကို အာချာတ်ဝိဘတ်က ဟော၏၊ ပဓာနကံကို ဝုတ္တကံထား၍ အ ပဓာန္ဒကံကို ဒုဝုတ္တကံ ထားရသည်-ဟူလို၊ ဒုဟစသော ဓာတ်တို့၏ကံ ၂ ပါးတွင် ကံဟော ဝါကျ၌ ဒုပဓာန္ဒကံကို ဟော၏၊ ဒုပဓာနကံကို ဝုတ္တကံထား၍ ပဓာန္ဒကံကို အဝုတ္တကံ ထားရသည်–ဟူလို။

ချဉ္ဇုးအုံ– 'အဇပါလော အဇံ ဂါမံ နေတိ'ဤ၌ အဇံဟူသောကံသည် ဆောင်ခြင်းကြိယာနှင့်အထူးသက်ဆိုင်၏၊ ''ဆိတ်ကို+ဆောင်၏''ဟူသော စကားကို စဉ်းစားပါ၊ ထို့ကြောင့် ''အဇံ''သည် ပဓာနကံ (လိုရင်းကံ)တည်း၊ ကံဟောဝါကျ၌ ထို အဇံ ဟူသောကံသည် ဝုတ္တကံဖြစ်၏၊ ''အဇပါလေန အဇော ဂါမံ နီယတေ''တည်း၊ ဤ၌ ''ဆောင်အပ်သော(အဆောင်ခံရသော)''အရာကား ဆိတ်ဖြစ်၍ ''အဇ''ကို ဝုတ္တကံ ထားရသည်၊ နယာဒိ ဓာတ်ဟူသမျှ ဤနည်းချည်းတည်။

''ဂေါပါလော ဂါဝိံ ဒိရံ ဒုဟတိ'' ဤ၌ ''ဒိရံ'' သည် ညှစ်ခြင်း ကြိယာနှင့် အထူးသက်ဆိုင်၏၊ ''နို့ကို+ညှစ်၏'' ဟူသော စကားကို စဉ်းစားလျှင် ဒိရံ၏ ပဓာနကံဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားသည်၊ ကံဟောဝါကျ၌ကား ဒိရံကို အဝုတ္တ ကံ,ဂါဝိကို ဝုတ္တကံ ထားရသည်၊ ''ဂေါပါလေန ဂါဝိ ဒိရံ ဒုယ္ယတေ = နွားကျောင်းသားသည် နွားမကို

နို့ညစ်အပ်၏"တည်း၊ ဤဥ နို့ညစ်အပ် (နို့ညစ်ခံရ) သူကား နွားမ ဖြစ်၍ ဂါဝိကို ဝုတ္တကံ ထားရသည်၊ အခြား ဒုဟာဒိ ဓာတ်များဥလည်း ဤနည်းအတိုင်းသိပါ။

နယမာနော ဒေဇံ ဂါမံ, ဇပါဒ်လော နယတိတိစ။
နိယမာနော အဇော ဂါမံ, တေန နိယတိ ဝါတိစ။
ဒုဟမာနော ဂဝံ ဓိရံ, ဂေါပေါ ဒုဟတိ ဝါတိစ။
ဂေါဒ္ဓိရံ ဒုဟိဿာ ဧတေန, ဒုယ္ဘတ ဝါတိ စာဗြဟ္မဏံ။

[နယမာနော-စသော ၂ ပါဒဖြင့် ကတ္တုဝါကျကို ပြ၏၊ နိယမာနော-စသော ၂ ပါဒဖြင့် ကမ္မဝါကျကိုပြ၏၊ "ဧတေန-ထိုဆိတ်ကျောင်းသားသည်၊ အဇော-ကို၊ ဂါမံ-သို့၊ နိယမာနော-ဆောင်အပ်၏ (ဤကား ကိတ်ကြိယာဖြင့်ပုံစံ), ဝါ-တနည်း၊ နိယတိ-ဆောင်အပ်၏၊ ဤကား အာချာတ်ကြိယာဖြင့် ပုံစံတည်း၊ ဒုဟမာနော-စသော ၂ ပါဒဖြင့် ကတ္တုဝါကျကို, ဂေါဓိရံ-စသော ၂ ပါဒဖြင့် ကံဟောဝါကျကို ပြ၏၊ တဝါကျ တဝါကျ၌ ကိတ်ကြိယာ အာချာတ်ကြိယာ ၂ မျိုးစီ ပြသားသည်၊ "ဒုဂံ-နွားမကို၊ ဂေါ-နွားမကို" ဟု ပေး။ ... ဘာဒစိန္တာ။]

ကာရိတော၊ ပေ၊ ဂေါစရံ— ["ကာရိတော = သုဒ္ဓကတ္တာကမ္မံ = သုဒ္ဓကတ္တား ဟူသောကံ၊ အာချာတဂေါစရံ = အာချာတ်ဝိဘတ်၏ ကျက်စားရာ" ဟူ၍၌၌ အာချာတ်ဝိဘတ် ဟောအပ်သော-ဝုတ္တကံဖြစ်သည်-ဟု ဆိုလိုသည်၊] ကတ္တုဝါကျ၌ သုဒ္ဓကတ္တားဖြစ်ခဲ့သောကြောင့် "သုဒ္ဓကတ္တား" ဟု ဆိုသည်၊ ထို သုဒ္ဓကတ္တားသည် ကာရိတ်အာဇာဝယ်ကံဖြစ်လာ၏၊ "ဒါသော ဂါမံ ဂစ္ဆတိ" ၌ ဒါသောသည် သုဒ္ဓကတ္တားတည်း၊ ထိုဒါသော ဟူသော သုဒ္ဓကတ္တားသည် ကာရိတ်ယှဉ်ရာ၌ "သာမိကေန ဒါသော ဂါမံ ဂမာပိယတော-သခင်သည် ကျွန်ကို ရွာသို့ သွားစေအပ်၏" ဟု အာချာတ် ဟောဝိဘတ်သည် ဟောအပ်သော ဝုတ္တကံ ဖြစ်လာသည်။

ဓာတ်ကံကိုလည်း ဟော၊ ပုံ။ ။ဒါသသည်ကာရိတ်ကံတည်း၊ "ကံဟောဝါကျ၌ ထို မိမိဘည်းဟူသော် ကာရိတ်ပစ္စည်း၏ ကံကိုသာ ဟော၏၊ ကာရိတ်ကံသာ ဝုတ္တကံ ဖြစ်၏" ဟု ရူပသိဒ္ဓိ၌သည်၌ တထစ်ချဆိုထားသော်လည်း မောဂ္ဂလ္လာန် စသည်တို့၌မူ "ကာရိတ်အဇာဝယ်ကာရိတ်ကံမှတပါး ဓာတ်ကံကိုလည်းတရံတခါဟော၏" ဟု မိန့်၏၊ ထိုအမိန့်အတိုင်းလည်း ဓာတ်ကံကို ဟောသော ဟေတု ကမ္မဝါကျကို တရံတခါ တွေ့ရပေသည်၊ ထို့ကြောင့် "သာမိကေန ဒါသော ဂါမံ ဂမာပိယတေ" ဟု ကာရိတ်ကံကို ဟောသော ပုံစံ, "သာမိကေန ဒါသံ ဂါမေ့မာ ဂမာပိယတေ" ဟု ဓာတ်ကံကိုဟောသော ပုံစံ, ၂ မျိုးလုံးကိုပင် သတိပြုခဲ့ပါ၊ သို့ရာဝယ် ရှေ့ပုံစံမျိုးသာ အတွေ့များ၍ နောက်ပုံစံကို အင်တွေ့နည်းပါးသည်—ဟုမှတ်။

ဒ္ဝိကမ္မက ဓာတ်၌ ကာရိတ် ယှဉ်ပုံ။ ။"သာမိကော" အဇပါလံ အဇံ ဂါမံ နယာပေတိ—သခင်သည် ဆိတ်ကျောင်းသားကို ဆိတ်ကို ရွာသို့ ဆောင်စေ၏"-ကတ္တုဝါကျ-"သာမိကေန အဇပါလော အဇံ ဂါမံ နယာပိယတေ" ဤကံဟော ဝါကျ၌ ကာရိတ်ကံဖြစ်သော အဇပါလသည် ဝုတ္တကံဖြစ်၏၊ "သာမိကော ဂေါပါလံ ဂါဝိ ဒိရံ ဒုဟာပေတိ

တတ္ထ—ထိုကာရိတ်ပစ္စည်း သက်ရာဌ် (ဥဒါဟရဏံ-ကား)၊ ယောကောစိ-အမှတ်မရှိ တစုံတယောက်သည်၊ ဘပတိ-ဖြစ်စမ်းနိုင်၏၊ တံ-ထို ဖြစ်စမ်းနိုင်သူကို၊ အညော-အခြားသူသည်၊ ဘဝါဟိ ဘဝါဟိ-ဖြစ်လော + ဖြစ်လော၊ ဣစ္ဆေဝံ-ဤသို့၊ ဖြဝိတိ-ပြောဆို တိုက်တွန်း၏၊ အထဝါ-တနည်းကဲ့၊ ဘဝန္တံ-ဖြစ်စမ်းနိုင်သူကို၊ (ဘဝိတုံ-ဖြစ်ခြင်းငှါ၊ သမတ္ထံ-စမ်းနိုင်သူကို၊) ပယောဇယတိ-စေခိုင်းတိုက်တွန်း၏၊ ပါ-ဟုနည်း၊ ဘဝိတုံ-ဖြစ်ခြင်းငှါ၊ ပဓယောဇယတိ-၏၊ ဣတိသဒ္ဒတ္ထ-ဌ်း၊ ဣမိနာ-ဤသုတဲဖြင့်၊ ကော ဏယပစ္စယာ-တို့သည်ရင်း၊ ကာရိတ သညာစ-ကာရိတ်အမည် ရှိကုန်သည်ရင်း(ဟောန္တိ)၊ ဝုတ္တတ္ထာန မပွယောဂေါတိ

(ညွှစ်စေခြင်း၊)"- ကတ္တုဝါကျ၊ "သာမိကေန ဂေါပါလော (ကို) ဂါဝိ"ဒိရံဒုဟာပိယတေ-ညွှစ်စေအပ်၏"ဤ၌ ကာရိတ်ကံသည် ဝုတ္တကံဖြစ်၏၊ သို့သော် မိမိကာရိတ်ကံမှ တပါး တရံတခါ ဓာတ်ကံကိုလည်း ဟောသေးကြောင်းကို သိပ်ပါ။

ယောကောစိ၊ ပေ၊ ပယောဇယတီတိ ဝါ— "ယောကောစိ ဘဝတိ" ကား သုဒ္ဓ ကတ္တုဝါကျတည်း။ ["သုဒ္ဓကတ္တားသည် ကာရိတ်ကံဖြစ်လာ၏" ဟု ဆိုခဲ့သောကြောင့် သုဒ္ဓကတ္တုဝါကျကို အပိုထည့်၍ ခင်းပြသည်၊] "တမညော ဘဝါဟိဘဝါဟိ" ကား ဟေတုကတ္တားက ထို သုဒ္ဓကတ္တားဖြစ်ခဲ့သောကံကို စေခိုင်းတိုက်တွန်းပုံ ပြသော ဝါကျတည်း။ [ဤဝါကျသည် ဟေတုဝါကျ မဟုတ်သေး, ဟေတုဝါကျ၏ အနက်ပြ ဝါကျ ဖြစ်သည်၊] "ဣစ္ဆေဝံဖြဝိတိ" အရ ဤသို့ တကယ်ဆိုသည်ဟု မမှတ်ရ, "ဖြစ်စေ၏"ဟု ကာရိတ်ကြိယာကို သုံးစွဲရာ၌ "ဖြစ်လောဖြစ်လော"ဟု ဆိုရာ ရောက်သောကြောင့် "ဣစ္ဆေဝံ ဖြဝိတိ"ဟုပြထားသည်၊ "ဖြစ်လောဖြစ်လော"ဟုမဆိုသော်လည်း ဆိုသကဲ့သို့ "ဖြစ်စေခြင်း" အနက်၌ ဟေ ဏယပစ္စည်း သက်ပါ-ဟူလို။

အထဝါ ဘဝန္တံ၊ ပေ၊ ပယောဇယတိ—ဤကား ကာရိတ်ပစ္စည်း၏အနက်ကိုပင် "ဘဝန္တံ" ဟု ကိတ်ကြိယာနှင့်တွဲဘက်၍ တနည်းပြသော ဝါကျတည်း၊ ဘဝန္တံ၌ အန္တံ ပစ္စည်းသည်သတ္တိအနက်ကိုလည်းဟော၏-ဟုသိစေလို၍ဘဝန္တံကို "ဘဝိတုံသမတ္ထံ" ဟု ဖွင့်သည်၊ အရာဝတ္ထုတခုသည် ဖြစ်စွမ်းနိုင်သောသတ္တိ ရှိ၏၊ သူ့ဘာသာကား ဖြစ်မည် မဟုတ်၊ ထိုသို့ဖြစ်စွမ်းနိုင်လျက် မဖြစ်ဘဲနေသော အရာဝတ္ထုကို ဖြစ်စေခြင်း(ဖြစ်အောင် တိုက်တွန်းခြင်း)ကို "ဘဝန္တံ ပယောဇယတိ" ဟု ဆို၏။

ဘဝိတုံ ပဓယောဇယတိ—ဤလည်း ကာရိတ်ပစ္စည်း၏အနက်ကိုတနည်းပြပြန်သော ဝါကျတည်း၊ ဒုတိယနည်း၌ ဘဝန္တံဝယ် ပုံလိုန် နပုလိုန်နှင့်ဆက်ဆံ၍ ကဝုစ် သန္နိဟိတ ပစ္စုပ္ပန်ကာလ ရှိ၏၊ ဤဘဝိတုံ၌ကား ထိုကဲ့သို့ လိန်သန္နိဟိတကာလ အထူးမရှိ, ထိုသို့ လိန်သန္နိဟိတကာလကို မသုံးသပ်ဘဲ သာမညအားဖြင့် ကာရိတ်ပစ္စည်း၏အနက်ကို ပြုလို၍ "ဘဝိတုံ ပဓယောဇယတိ" ဟု မိန့်ပြန်သည်၊ "ဘဝိတုံ ပယောဇယတိ— ဖြစ်ခြင်းငှါ (ဖြစ်ဘို့ရာ-ဖြစ်အောင်) စေခိုင်းတိုက်တွန်း၏" ဟူသော အနက်၌ ဏော ဏယစသော ပစ္စည်းသက်ပါ, ဟူလို၊ ထိုပစ္စည်းများကို ကာရိတ်လည်း မှည့်။

ဟူသော ပရိဘာသာကြောင့်၊ ဝါကျသ-ဝါကျကို၊ အပပယောဂေါ-မယျဉ်စေ ရခြင်းသည် (ဟောတိ)၊ ကာရိတာနံ ဏော ဃ ေလာပံတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဏလော ပေါ-ဏ အနုဗန်ကိုဃချ၊ အသံဃယဲာ ဂန္တသ ဝုဒ္ဓိ ကာရိတေတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဥကာရသ-၏၊ သြကာရော-သြ ဟူသော၊ ဝုဒ္ဓိ-ပြု။

(၅၄၀) သြတိ, ဓာတုဂဟဏေ-ဓာတု သဒ္ဒါသည်ရင်း၊ ဝတ္တတေ-တေ အာဝါယာ ကာရိတေ။ ။ပရေ, ကာရိတေ- ကာရိတ် ပစ္စည်းကြောင့်၊ ဓာတ္ဒန္တဘူတာ- ဓာတ်နာန် ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော၊ တေ သြကာရေ ကာရော-ထိုသြအက္ခရာ ၌ အက္ခရာတို့သည်၊ အာဝ အာယာဒေသ-အာဝ အာယ အပြုတို့သို့၊ ပါပုဏန်တိ-ရောက်ကုန်၏။ တေ အာဝါ ယာတိ ယောဂဝိဘာဂေန-ဖြင့်၊ စေ့ အာဒိနံ-စေ့ အစရှိသော ဓာတ်တို့၏၊ အကာရိ တေပိ-ကာရိတ် ပစ္စည်း မနှောင်းသော်လည်း၊ (အာဝ အာယဲာ ဒေသာ-တို့သည်) ဟောန္တိ၊ ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ သြကာရသ-သြအက္ခရာ၏၊ အာဝါဒေသော-အာဝပြု၊ သရုလောပါဒိ၊ ဓာတု ပစ္စယေဟိ ဝိဘတ္တိယောတိ-ဟူ၍ ပရိဘာသာ လာသောကြောင့်၊ တျာဒယော-တိ အစရှိသော ဝိဘတ်တို့သည် (ဟောန္တိ)။

---

(၅၄၀) **တေ အာဝါယာတိ၊ ပေ၊ ဟောန္တိ**—ကာရိတေကို ဖြုတ်၍ "တေ အာဝါယာ" ဟု ဒွိဓာကရဏ်ယောဂဝိဘာဂ ပြုလိုက်သည့်အခါ ကာရိတ် မနှောင်းသော်လည်း ပြုနိုင်၏၊ ထိုသို့ပြုရာ၌ စျအာဒိနံဝယ် အာဒိဖြင့် ဂဓာတ်ကိုသာ ယူစရာရှိ၍ အာဝပြုတို့ရန် "သြ" မရှိသောကြောင့် "အာဝအာယာဒေသာ" ဟု ထည့်သင့်မည်မထင်, "အာယာဒေသာ" ဟု ထည့်သင့်သည်၊ သို့ရာဝယ် "ဟောန္တိ" ဟု ဗဟုဝစ်ကြီယာတိုက်ရိုက်ပါသောကြောင့် အာဝပြုခွင့်ကြိုလျှင် ပြုတို့ရာ "အာဝ အာယာဒေသာ" ဟု ထည့်ရတော့သည်။

သရုလောပါဒိ—အာဝ အာယပြုရာ၌ "ဝ-ယတို့ဝယ် သရပါသည်" ဟုအယူရှိ၍ ထိုသရကိုချေ၍ နောက်စေသည်သို့ ကပ်တိုရာ "သရုလောပါဒိ" ဟုဆိုသည်၊ သို့သော်ဝ-ယတို့၌ သရပါခွင့် မရှိကြောင်းကို "သြ အဝ သရေ" သုတ်၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း သိပါ။

ဝုတ္တဏ္ဍာ၊ ပေ၊ ဝုဒ္ဓိ—"ဘူ" တည်, ဓာတ်မှည့်, ပြခဲ့သောဝါကျ ၃ ခု၏ အနက်၌ ဏော-ဏာယ သက် (ဥဝဏ်နောင်ဖြစ်၍ ဏာပေ-ဏာပယ မသက်ရ), ကာရိတ် မှည့်, [ဝုတ္တဏ္ဍာန မပပယောဂေါဟူသောပရိဘာသာကြောင့် ပြခဲ့သောဝါကျ ၃ ခုကို ရုပ်တွက်ရာ၌ ထည့်၍မတွက်ရ၊] ဆိုင်ရာသုတ်များဖြင့် ဏ် အနုဗန်ချ, ဘူဥဉ်ကို သြဝုဒ္ဓိပြု, "ဧဘော+ဧ—,ဧဘော+ါယ" ဟု ရုပ် ၂ ခုဖြစ်နေပြီ။

သော-ထိုရဟန်းသည်၊ သမာဓိ-ဃသမာဓိကို၊ ဘာဝယတိ-ဖြစ်စေ၏၊ ဝါ-တိုးပွားစေ၏၊ ပေ၊ ဘာဝယတေ, ဘာဝယန္တေ-ဖြစ်စေကုန်၏။ [အတ္ထနောပုဒ်၌ "ဏော" ပစ္စည်းဖြစ် ရုပ်မရှိသင့်သောကြောင့် "ဘာဝယတေ" ဟု ဏယပစ္စည်းကိုသာ ပြတော်သည်။] ကမ္မေ-၌၊ အတ္ထနောပဒယပစ္စယ ဤကာရကမာ-အတ္တနောပုဒ် ဝိဘတ်၊ ယပစ္စည်း, ဤအာဂုံတို့သည်ရှင်း၊ သရလောပါဒိစ-သရ ခြေခြင်း အစရှိသည်ရှင်း(ဟောန္တိ)၊ [သီမူအာတိုင်း] တေန-ထိုရဟန်းသည်၊သမာဓိ-ကို၊ ဘာဝီယတေ-ဖြစ်စေအပ်၏၊ ဝါ-တိုးပွါးစေအပ်၏၊ ပေ၊ ဘာဝီယန္တိ။

တထာ-ပါး၊ ဘာဝေတု ဘာယဝတု-ဖြစ်စေလော၊ ပေ၊ ဘာဝယန္တံ၊ ကမ္မေ, ဘာဝီယတံ-ဖြစ်စေအပ်လော၊ ဘာဝီယန္တု၊ ဘာဝေယျ ဘာဝယေ (ယျကို ပြု)၊ ဘာဝယေယျ-ဖြစ်စေရာ၏၊ [တချုံမူ၌ ရှေနောက် လဲနေသည်]၊ ပေ၊ ဘာဝေရံ ဘာဝယေရံ-ဖြစ်စေကုန်ရာ၏၊ ကမ္မေ,ဘာဝီယေယျ-ဖြစ်စေအပ်ရာ၏၊ ဘာဝီယေယျုံ။

အဇ္ဇတနိမ္မိ-၌၊ ယောဂဝိဘာဂေန-ဖြင့်၊ (ကရဿကာ သတ္တာမဇ္ဇတနိမ္မိ၌ "သတ္တာမဇ္ဇတနိမ္မိ" ဟူသော ယောဂဝိဘာဂ)ဖြင့်၊ ကာရိတန္တာပိ-ကာရိတ် အဆုံးရှိသည်လည်း ဖြစ်သော၊ ဒီဃတော-ဒီဃမှ (နောက်၌)၊ သကာရကမော-(သ) လာ၊ အဘာဝေသိ ဘာဝေသိ အဘာဝယိ ဘာဝယိ-ပြီ၊ ပေ၊ အဘာဝယုံ ဘာဝယုံ-နှံပြီ၊["အဘာဝေယျံ ဘာဝေယျံ" ကား ပါဠိပျက်။] အဘာဝေသိ ဘာဝေသိ [ဩကို ဣပြု] အဘာဝိတ္ထ

သော သမာဓိ° ဘာဝေတိ— "သမာဓိ+ဘဝတိ=သမာဓိသည်+ဖြစ်၏" ဟု သုဒ္ဓကတ္တု ဝါကျဖြစ်၏၊ ထို "သမာဓိ" ဟူသော သုဒ္ဓ ကတ္တားသည် ကာရိတ်ကတ္တု ဝါကျ၌ "သမာဓိ°" ဟု အဝုတ္တကံဖြစ်လာ၏၊ "သုဒ္ဓကတ္တာစ ကာရိတေကမ္မသညိတော" နှင့်ညီ၏၊ ကာရိတ်ကံဟော ဝါကျ၌လည်း "တေန သမာဓိ ဘာဝီယတေ" ဟု ထို သုဒ္ဓကတ္တားသည်ပင် ကာရိတ်ပစ္စည်း၏ ဝုတ္တကံ ဖြစ်လာပြန်၏၊ "ကာရိတေ သုဒ္ဓကတ္တာစ ကမ္မမာချာတာ ဂဂါစရံ" နှင့်ညီ၏၊ ဤကံဟော ဝါကျကိုထောက်လျှင် ကာရိတ်ဝုတ္တကံနှင့် ဓာတ်ဝုတ္တ ကတ္တားသည် အရလည်းမပြား "ဝုတ္တ အဝုတ္တ" ဟု ၂ မျိုးလည်း မခြားဘဲ ဝုတ္တချည်းဖြစ်သောကြောင့် "ကာရိတ်ကံကား, ဓာတ်ကတ္တား, မပြားဝုတ္တ အဝုတ္တ"..... ဟူသော နိယာမ်ဝယ် "မပြား"ကို ဝုတ္တ အဝုတ္တ၌စပ်၍ "ဝုတ္တ အဝုတ္တလည်း မပြား, ဝုတ္တချည်းဖြစ်သည်" ဟူသော အဓိပ္ပါယ်လည်း ဖြစ်နိုင်ပြန်သည်။ [ဧတေန သမာဓယော (တို့ကဲ့) ဘာဝီယန္တေ၊ တေန တွံ (သင် သမာဓိကို) ဘာဝီယသေ" စသော ဝါကျတို့ကိုလည်း သိလေ။]

အဘာဝယိတ္ထ၊ ပေ၊ အဘာဝယိမ္ပ၊ ကမ္မေ, အဘာဝိယိတ္ထ, အဘာဝိယိ၊ ဖြစ်စေအပ်ပြီ။

ဘာဝေဿတိ ဘာဝယိဿတိ-လတ်၊ ပေ၊ ဘာဝေဿထ၊ ပေ၊ ဘာဝယိဿာမ၊ ကမ္မေ, ဘာဝိယိဿတေ၊ ဘာဝိယိဿန္တေ, ဘာဝိယိဿတိ ဘာဝိယိဿန္တိ၊ [တချို့မူ၌ "ဘာဝိဿတေ"ဟု ရှိ၏၊ ယဲပစ္စည်း ချေထားသည်ဟု ကြံ၊] အဘာဝိဿ အဘာဝယိဿ-ရှုပြီ၊ အဘာဝိဿံသု အဘာဝယိဿံသု၊ ကမ္မေ, အဘာဝိဿထ အဘာဝယိဿထ-ဖြစ်စေအပ်ရှုပြီ၊ [ယဲပစ္စည်း ချေသားသည်-ဟု ကြံ၊ သီမူ၌ကား "အဘာဝိဿထ, အဘာဝိယိဿထ, အဘာဝိယိဿ"ဟု ၃ ချက် ရှိ၏၊ ပဌမရုပ်၌ ယဲပစ္စည်းကြသည်၊] ဣစ္စာဒိ။

တထာ-ပါး၊ ယောကော-စိ-သည်၊ ပစတိ-ချက်စ္ဆမ်းနိုင်၏၊ တံ-ထိုသူ့ကို၊ အညော-သည်၊ ပစာဟိ ပစာဟိ-ချက်လော ချက်လော၊ ဣစ္စေဝံ ဖြစ်တိ၊ အထဝါ-ကား၊ ပစန္တံ-ချက်စ္ဆမ်းနိုင်သူကို၊ ပေယျာဇဟတိ-စေခိုင်း၏၊ ဝါ-ကား၊ ပစိတုံ-ချက်ခြင်းငှါ၊ ပယောဇယတိ-၏၊ ဣတိအာဒိဿ-၌၊ ဝုတ္တနယေန-ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်၊ ကော ကာ ယာဒယော-ကော ကာယ အစရှိသော ပစ္စည်းတို့သည်ရင်း၊ အကာရဿ-အ အက္ခရာ၏၊ အာကာရော-အာ အက္ခရာ ဟူသော၊ ဝုဒ္ဓိ-သည်ရင်း(ဟောန္တိ)၊ ဿသံ-ကြွင်းသော အစိအရင်ကို၊ နေယျ-ဆောင်၍ သိထိုက်၏။ [ဤသုတ်ဖြင့် ကောစသော ပစ္စည်းသက်ခြင်း ကာရိတ်မှည့်ခြင်းကို "ဝုတ္တနယ"ဟုဆို၍, ဇ် အနုဗန်ချေခြင်းစသည်ကို "ဿသံ နေယျ"ဟုဆိုသည်။]

ဃော-ထိုသူသည်၊ ဒေဝဒတ္တံ-ကို၊ ဩဒနံ-ကို၊ ပါစေတိ-ချက်စေ၏၊ ပေ၊ ပါစယာမ။ [ကောပစ္စည်းနှင့် ကယပစ္စည်းကို တွဲ၍ပြသည်၊] ကာပေ ကာပယေ သုပန-ကာပေ ကာပယ ပစ္စည်းတို့၌ကား၊ သောပုရိသော-ထိုယောကျ်ားသည်၊ တံ ပုရိသံ—ကို၊ ဩဒနံ-ထမင်းကို၊ ပါစာပေတိ-ချက်စေ၏၊ ပေ၊ ပါစာပယန္တိ၊ ကမ္မေ, [သော ဩဒနံ ပါစီယတိ တေန, ပါစာပီယတိ, ပါစာပယီယတိ ပါစာပယီယန္တိ"ဟု ကောစသော ပစ္စည်း ၄ ချက် အစဉ်အစိုင်း ပါ၌မှန်ရှိစေ၊] တေန-ထိုယောကျ်ားသည်၊ သော-ထို ယောကျ်ားကို၊ ဩဒနံ-ကို၊ ပါစီယတိ၊ ပေ၊ ပါစာပယီယတိ-ချက်စေအပ်၏၊ ပါစာပယီယန္တိ-ကုန်၏။

တထာ,ပါစေတု၊ ပေ၊ ပါစ:ယတု-ချက်စေလော၊ ပါစိယတံ၊ ပေ၊ ပါစာပိယတု-ချက်စေအပ်လော၊ ပါစာပိယန္တု၊ ပါစာပယိယတု, ပါစာပယိယန္တု၊ ပါစေယျ၊ ပေ၊ ပါစာပယေယျ-ရာ၏၊ ပါစိယေယျ-ချက်စေအပ်ရာ၏၊ ပါစိယေယုံ၊၊ အပါစေသိ အပါစယိ အပါစာပေသိ အပါစာပယိ-ချက်ဧစပြီ၊ပါဧစဿတိ၊ ပေ၊ အပါစာပယိဿ--ရာပြီ၊ ဣစ္စာဒိ။

(၅၄၁) ဂစ္ဆန္တံ-သွား:စွမ်:နိုင်သူကို၊ ပယောဇယတိ-၏၊ ဝါ, ဂန္တုံ၊-သွားခြင်း:ငှါ၊ ပယောဇယံတိ-၏၊ ဣတိအတ္ထော ဏော ဏယဝုဒယော (ဟောန္တိ)၊ [“ယောကောစိဂစ္ဆတိ, တ မညော ပယောဇယံတိ” ဟူသော အနက်လည်း ရနိုင်သည်ပင်၊] ဝုဒ္ဓိယံ-ဝုဒ္ဓိအပြုံသည်၊ သမ္ပတ္တာယံ-ရောက်လုလတ်သော်၊ [“ဝုဒ္ဓိ နဟောတိ”၌ စပ်၊] အသံယောဂန္တသ ဝုဒ္ဓိကာရိတေတိ-သုတ်သည်၊ ဝတ္တတေ။

ဃဋ္ဋာဒီနံ ဝါ။ ။ကာရိတေ-ကာရိတ်ပစ္စည်း:ကြောင့်၊ အသံယော ဂန္တွာနံ-ကုန်သော၊ ဃဋ္ဋာဒီနံ--ဃဋ္ဋ-အတူရှိကုန်သော၊ ဓာတူနံ-တို့၏၊ ဝါ-စ္စာ၊ ဝုဒ္ဓိ၊ ဟောတိ၊ ဣတ္ထီတွေထွေ-ဤသုတ်၌၊ ဝါဂဟဏေန-ကြောင့်၊ ဝုဒ္ဓိ-သည်၊ နဟောတိ၊ အာယံ ဝါသဒ္ဒေါ၊ ပေ၊ အတ္ထော၊ သော-ထိုသူသည်၊ တံပုရိသံ-ကို၊ ဂါမံ-သို့၊ ဂမေတိ၊ပေ၊ ဂစ္ဆာပယတိ-သွားစေ၏။ တေန-ထိုသူသည်၊ သော-ထိုယောကျ်:းကို၊ ဂါမံ-သို့၊ ဂမိယံတိ၊ ပေ၊ ဂစ္ဆာပယိယတိ-သွားစေအပ်၏။ ဣစ္စာဒိ-ဤသို့ အစရှိသည်ကို၊ သဇ္ဇတ္ထ-အလုံးစုံသောရုပ်၌၊ ယောဇေတဗ္ဗံ-၏၊ ဥပရိပိ-အထက်၌လည်း၊ ဧဝံ-တည်း။

ဃဋ္ဋ=ဤဟာယံ- အား:ထုတ်ခြင်း:၌....၏၊ ဃဋ္ဋန္တံ-အား:ထုတ် စွမ်:နိုင်သူကို၊ ပယောဇယတိ-၏၊ ဃဋ္ဋေတိ-အား:ထုတ်စေ၏၊ ဃဋ္ဋာဒီနံ ဝါတိ-ဃဋ္ဋာဒီနံ ဝါဟု ဝါသဒ္ဒါဖြင့် ဆို:ခြင်း:ကြောင့်၊ နဝုဒ္ဓိ-ဝုဒ္ဓိမဖြစ်၊ ဃဋ္ဋယတိ ဃဋ္ဋာပေတိ ဃဋ္ဋာပယတိ-အား:ထုတ်စေ၏။

---

(၅၄၁) ဃဋ္ဋာဒီနံ ဝါ- အာဒိသဒ္ဒါသည် “အတ္ထ” အနက်ရှိ၏-ဟု အခြား ကျမ်းတို့၌ဆို၏၊ ထို့ကြောင့် ဃဋ္ဋကဲ့သို့ ဝုဒ္ဓိအပြု မမြဲခြင်းတူသော ဂမု-ဂဏ-ကမု-ဒမု-သမုစသော သဒ္ဒါများကို ယူ၊ ဝါသဒ္ဒါကို ဝဝတ္ထိတ ဝိဘာသတ္ထဟု ဆိုသော ဤရူပသိဒ္ဓိအလိုအား:ဖြင့် “ဃဋ္ဋေတိ ဥဿဒ္ဓေတိ,အတိက္ကမေန္တော အတိက္ကာမေန္တော” ဤ၌ ဒေနိစ္စဝိဓိ, ဂမေန္တော-ဟူသော ကာရိတ်ရုပ်, ဒမေန္တော သမေန္တော ဟူသော စုရာဒိရုပ်တို့၌အသန္တဝိဓိ-ဟုပိုင်းခြားသတ်မှတ်ကြောင်းကို ဋီကာဖွင့်၏၊သဒ္ဒနိတိ၌ကား ဝါကို ဝိကပ်ဟုကြံ၍ “ဃဋ္ဋေတိ ဃာဋေတိ, ဂမေတိ ဂါမေတိ” ဟု ပြသည်။

(၅၄၂) ကာရိတေတိ ဝတ္တတေ၊...

ဂုဟဒုသာနံ ဒီဃံ။ ။ပရေ, ကာရိတေ - ကြောင့်၊ ဂုဟဒုသဂ္ဂတိ - ဂုဟဒုသ ဟူကုန်သော၊ ဇေတသံ ဓာတူနံ-တို့၏၊ သရော-သရသည်၊ ဒီဃံ အာပဇ္ဇတေ၊ အယံ-ဤသုတ်သည်၊ ဝုဒ္ဓါပဝါဒေါ-ဝုဒ္ဓိကို တားမြစ်သော သုတ်တည်း၊ ဂုဟ = သံဝရဏေ - စောင့်ရှောက်ခြင်း၌ .... ၏၊ ဂုဟိတုံ - စောင့်ရှောက်ခြင်းငှါ၊ ပယောဇယတိ - ၏၊ ဂူဟယတိ - စောင့်ရှောက်စေ၏၊ ဂူဟယန္တိ - နှ်၏၊ ဒုသ=အပ္ပီတိမ္ပိ - မနှစ်သက်ခြင်း၌....၏၊ ဒုဿန္တိ - မနှစ်သက်စွမ်းနိုင်သူကို၊ ပယောဇယတိ-၏၊ ဒူသယတိ-မနှစ်သက်စေ၏၊ ဝါ-ဖျက်ဆီး၏၊ ဒူသယန္တိ-နှ်၏၊ ဤစ္စာဒိ။

တထာ-ပါး၊ [ဘူဝါဒိဂိုဏ်း၌ ဘူ-ဂမု-ပစတို့နောင် ဤသုယမု စသော ဓာတ်တို့ကို ပြခဲ့ရကား ထို ဓာတ်အခြို့ကို ကာရိတ် ပစ္စည်းနှင့် တဲ့ပြုလို၍ "တထာ" စသည် မိန့်၊] ဤစ္ဆန္တံ - လိုချင်စွမ်းနိုင်သူကို၊ ပယောဇယတိ - ၏၊ ဤစ္ဆာပေတိ ၊ ပေ ၊ သေယတိ — လိုချင်စေ၏၊ နိယစ္ဆန္တံ — ရှောင်ကြဉ်စွမ်းနိုင်သူကို ၊ ပေ ၊ နိယာမေတိ နိယာမယတိ - ရှောင်ကြဉ်စေ၏၊ အာသန္တံ -

---

(၅၄၂) **ဝုဒ္ဓါပဝါဒေါယံ**—ဤသုတ်မရှိလျှင် "အသံယောဂန္တသ ဝုဒ္ဓိကာရိတေ" ဖြင့် ဝုဒ္ဓိပြု၍ "ဂေါဟယတိ, ဒေါသယတိ" စသည် ဖြစ်ရာ၏၊ ထိုသို့ မဖြစ်စေဘဲ ဝုဒ္ဓိအပြုကို ဤသုတ်က တားမြစ်၍ ဒီဃပြုသည်၊ ဤသုတ်က ကာရိတ်နှောင်းရာ၌သာ ဒီဃပြုမည်—ဟု ဆိုသော်လည်း "ဂုဟနံ—စောင့်ရှောက်ခြင်း, ဝါ—လျှို့ဝှက်ခြင်း" စသည်၌ ကာရိတ် မနှောင်းဘဲလည်း ဒီဃပြု၏၊ မောဂ္ဂလ္လာန်၌လည်း ဤဂုဟဓာတ်၌ ကာရိတ်နှောင်းခြင်းကို မဆို "ဂုဟိဿ သရေ" ဟု သုတ်တည်၍ သရနှောင်းလျှင် ဒီဃပြုရမည်—ဟု ဆိုသည်၊ သရ မနှောင်းလျှင်ကား "ဂုယ်—လျှို့ဝှက်အပ်သော အရပ်" စသည်ဖြင့် ဒီဃမပြုရ။

ဒုသဓာတ်။ ။ဒုသဓာတ်၌ကား ကာရိတ် နှောင်းမှပင် ဒီဃပြုတို့ရန် တည်တတ္ထတ်ထည်း ဆိုကြ၏၊ ကာရိတ် မနှောင်းလျှင် "ဒုသိံ—ပဒုသတိ" စသည်ဖြင့် ဒီဃမပြုရ၊ ကာရိတ် နှောင်းလျှင် "ဒူသေတိ, ဒူသယတိ, ဒူသိတော, ဒူသကော" စသည်ဖြင့် ဒီဃပြုရသည်၊ မှန်၏— "ဒူသေတိ—ဖျက်ဆီး၏" ဟူရာ၌ "ဒုသ=ဝိနာသေ—ပျင်းကွာ ပျက်စီးခြင်း" ဟူသောဓာတ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် "ဒူသေတိ-ပျက်စီးစေ၏" ဟု သဒ္ဒါနက်နှင့်အညီ, ပေးရသည် "ဒူသိတော" ကို မောဂ္ဂလ္လာန်၌ ကာရိတ် ဏိပစ္စည်းဖြင့် "ဒူသိ" ဖြစ်စေပြီးမှ တပစ္စည်း သက်သည်၊ ကစ္စည်းကျမ်းဒေးလို ကာရိတ် ဏောပစ္စည်း သက်ပြီးမှ ဧကို ချေသည် ဟု ဆိုသင့်၏၊ ဒူသကော၌လည်း ကာရိတ် ဏောပစ္စည်း သက်။ [ဒုဋ္ဌ ဒေါသ သိက္ခာပုဒ်၌ "ဒူသေတိ ဝိနာသေတိတိ ဒေါသော" ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၍ ဒေါသော၌ ဒုသဓာတ် ကာရိတ် ဏောပစ္စည်း ဏာပစ္စည်းဖြင့် ဝုဒ္ဓိပြုသားသည်ကို တွေ့ရသောကြောင့် ဒီဃအပြု မမြဲ, ရံခါ ဝုဒ္ဓိလည်း ပြုသေး၏— ဟုမှတ်။]

နေစ္ဆမ်ိးနိုင်သူကို၊ ပေ၊ အစ္ဆာပယတိ - နေစေ၏၊ လဘန္တံ - ရစ္ဆမ်ိးနိုင်သူကို၊ [ပယောဇယတိ - စသည်၌ အနုက်ထင်ပြီ၊] ဝစန္တံ - ဆိုစ္ဆမ်ိးနိုင်သူကို၊ပေ၊ ဝါစေတိ၊ ပေ၊ ဝါစာပယတိ - ဆိုစေ၏၊ ဝါ - ပို့ချ၏၊ ဧဝံ-ဤ၊ [“ဝသန္တံ ပယောဇယတိ” စသည်ကို ညွှန်ပြသည်၊] ဝါသေတိ၊ ပေ၊ ဝါသာပေတိ - နေစေ၏၊ ဝါဟေတိ၊ ပေ၊ ဝါဟာပယတိ - ဆောင်စေ၏၊ ဝါ - မျှော်၏၊ပေ၊ ဇီရေတိ၊ ပေ၊ - ဆွေးမြေ့စေ၏၊ ပေ၊ မာရေတိ - သေစေ၏၊ ဝါ - သတ်၏၊ ဒဿေတိ ဒဿယတိ-မြင်စေ၏၊ စ ါ-ပြ၏၊ [ဤ၌ ဒိသကို သုတ်ကြီးဖြင့် “ဒဿ”ပြုပြီးမှ ဏေ ဏယပစ္စည်း သက်။]

တထာ, တုဒန္တံ - ထိုးဆ စ္ဆမ်ိးနိုင်သူကို၊ ပေ၊ ပဝိသန္တံ - ဝင်စ္ဆမ်ိးနိုင်သူကို၊ပေ၊ ပဝေသေတိ-ဝင်စေ၏၊ ဝါ - သွင်း၏၊ ပေ၊ ဥဒ္ဓိသန္တံ - ရွတ်ပြစ္ဆမ်ိးနိုင်သူကို၊ ပေ၊ ပဟောန္တံ - အပြားအားဖြင့် ဖြစ်စ္ဆမ်ိးနိုင်သူကို၊ ပယောဇယတိ - ၏၊ ပဟာဝေတိ, ပဟာဝယတိ-အပြားအားဖြင့် ဖြစ်စေ၏၊ [တုဒါဒိဓာတ် နောင် “ဟူဝါဒိ”ဓာတ်ကို ပြခဲ့ရကား ဤ ပဟာဝေတိ၌ “ပ ပုဗ္ဗ ဟူဓာတ်, ဏေ, ဥကို ဩဝုဒ္ဓိ, ဩကို အာဝ ပြု၍ ပြီးသည်။ [ပဟာပေတိ စသည် ရှိလျှင် ပါဠိပျက်။] သယန္တံ - အိပ်စ္ဆမ်ိးနိုင်သူကို၊ ပယောဇယတိ - ၏၊ သာယေတိ သာယယတိ - အိပ်စေ၏၊ ဧတ္ထ-ဤ ပြယုဂ်တို့၌၊ ကောရဿ - ကို၊ အာယာဒေသော-အာယပြု၊ [သိဓာတ်, ဣကို ဧ ဝုဒ္ဓိ, ကို အာယ ပြု၍ ဏေ ဏယ ပစ္စည်းဖြင့် “သာယေတိ, သာယယတိ” ဟု ပါဠိမှန် ရှိစေ၊] သယာပေတိ သယာပယတိ-အိပ်စေ၏၊ ကွစိဓာတ္ဝါဒိနာ - ဖြင့်၊ ဏာပေ ဏာပယေသု - ဏာပေ, ဏာပယ ပစ္စည်းတို့၌၊ အာယာဒေသဿ-အာယ အပြု၏၊ ရဿတ္တံ-ပြု၊ [ဏာပေ ပစ္စည်းဖြင့် “သာယာပေတိ” ဟု ပြီးသင့်သော်လည်း သုတ်ကြီးဖြင့် သာ၌ အာကို ရဿပြု၍ “သယာပေတိ” ဟု ပြီးသည်၊ သယာပယတိ - လည်း နည်းတူ၊] နယန္တံ - ဆောင်စ္ဆမ်ိးနိုင်သူကို၊ ပယောဇယတိ-၏၊ နာယေတိ နာယယတိ နယာပေတိ နယာပယတိ-ဆောင်စေ၏၊ သီမူ၌ - “နာယေတိ”မပါ၊ သိဓာတ်ကဲ့သို့ နီဓာတ်၌လည်း နည်းတူပင် ၄ ရုပ် ပြသင့်၏၊ သီမူ၌ “နယာပယတိ”နောင် “အာနာပေတိ ဝါ - ရှေးရှု ဆောင်စေ၏း’ဟုလည်း ရှိသေး၏၊....သိဓာတ် နီဓာတ်တို့သည် ဣဝဏ္ဏန္တဓာတ်များဖြစ်၍ ဋီကာအလို “ဏာပေ ဏာပယ” ၂ ပစ္စည်းသာ သက်သင့်၏၊ “သာယေတိ နာယေတိ သာယယတိ နာယယတိ”ရုပ်များ မရှိသင့်၊ သို့သော် စာကိုယ်၌ တားမြစ်ချက် မရှိသောကြောင့် စာကိုယ်

အလိုအတိုင်း ပါနေသည်၊] ပတိဋ္ဌန္တံ - တည်စ့မ်းနိုင်သူကို၊ ပေ၊ ပတိဋ္ဌာပေတိ ပတိဋ္ဌာပယတိ-တည်စေ၏၊ ပတိဋ္ဌပေတိ ဝါ-လည်း ရှိ၏၊ [ဋ္ဌာဒ္ဒါ ကွစိဓာတုဖြင့် ရသာပြု၊ ဤဒ္ဒါ"ပတိဋ္ဌပေတိ"ဟု ရသရုပ်ကို ပြသောကြောင့် "သံ+အာပုဗ္ဗဒါ, ဏာပေ"ဖြင့် "သမာဒပေတိ" စသော ရသရုပ်မျှားလည်း ရှိနိုင်ကြောင်း သိရသည်။]

(၁၄၃) ဟနံန္တံ-ညှဉ်းဆဲ စ့မ်းနိုင်သူကို၊ပေ၊ဣတိ အတ္ထော, ဏေ ဏယာ ဒယော-တို့သည် (ဟာန္တိ)၊ ဏမ့်တိ ဝတ္တတေ။

ဟနဿ ဃာတော။ ။ပရေ - သော၊ ဏ ကာရဝတိ - ဏ အက္ခရာ ရှိသော၊ ကာရိတ ပစ့်ယေ - ကြောင့်၊ ဟန ဣတိ တေဿ ဓာတုဿ, ဃာတာဒေသော-ဃာတ အပြုသည်၊ ဟောဘိ၊ ဃာတေတိ - ညှဉ်းဆဲစေ၏၊ ဝါ-သတ်စေ၏၊ပေ၊ ဝဓော ဝါ သဗ္ဗတ္ထာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဝဓာဒေသေ-ဟနကို ဝဓ ပြုရာ၌၊ ဝဓေတိ ဝဓာပေတိ-ညှဉ်းဆဲစေ၏၊ ["ဝဓယဘိ ဝဓာယဿဘိ"တို့ မပါသော်လည်း ရှိနိုင်၏။]

ဇုဟောန္တံ-ပူဇော်စ့မ်းနိုင်သူကို၊ပေ၊ဇုဟ္ဝာဝေတိ ဇုဟာဝယတိ-ပူဇော်စေ၏၊ [ဥဝဏ္ဏန္တဓာတ် ဖြစ်၍ "ဏော ဏယ"သက်၊ ဟု၏ ဥကို ဩ ဝုဒ္ဓိ, ဩကို အာဝပြု၊ ဇုဟာဝေတိ-စသည် ရှိစေ၊] ဇဟန္တံ-စွန့်စ့မ်းနိုင်သူကို၊ပေ၊ဇဟာပေတိ ဇဟာပယတိ-စွန့်စေ၏၊ ဟာပေတိ ဟာပယတိ-ယုတ်လျော့စေ၏၊ ["ဟာ"ဟု အာကာရန္တ ဖြစ်၍ "ဏာပေ, ဏာပယ"သက်, ဟာ ဟာ ဒ္ဒေဘော်ပြု, ရှေ့ ဟကို ဇပြု, ရသလည်းပြု၊] ဒဒန္တံ - ၊ပေ၊ပိဒဟန္တံ - ပိတ်စ့မ်းနိုင်သူကို၊ [ရုပ်ပြီးပုံ ကတ္တုရုပ်ပြန်ကြည့်။]

ရုန္ဓန္တံ - ပိတ်ဆို့စ့မ်းနိုင်သူကို၊ပေ၊ ရောဓေတိ-ပိတ်ဆို့စေ၏၊ပေ၊ ဆိန္ဒန္တံ - ဖြတ်စ့မ်းနိုင်သူကို၊ ပေ၊ ယဥ္ဇန္တံ - အားထုတ်စ့မ်းနိုင်သူကို၊ပေ၊ ဘဥ္ဇန္တံ-စားစ့မ်းနိုင်သူကို၊ပေ၊ဘောဇေတိ - စားစေ၏၊ ဝါ - ကျွေး၏၊ မဥ္ဇန္တံ - လှတ်စ့မ်းနိုင်သူကို၊ ပေ။

ဒိပ္ပန္တံ - တောက်ပစ့မ်းနိုင်သူကို၊ ပေ၊ ဒေဝေတိ ဒေဝယတိ - တောက်ပစေ၏၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တံ — ဖြစ်စ့မ်းနိုင်သူကို၊ ပေ၊ ဗုဇ္ဈန္တံ - သိစ့မ်းနိုင်သူကို၊ ပေ၊ ["ဗုဇ္ဈာပေတိဥ် ဗုဓနောင် ဒါဓန္တတောယောဂ္ဂစ်" ဖြင့် ယလော - ဟူရာ၌ ဒိဝါဒိတော ယော သုတ်ဖြင့် ယဲ ပစ္စည်း သက်၍လည်း ပြီးနိုင်ရာ၏။] တုဿန္တံ - နှစ်သက်စ့မ်းနိုင်သူကို၊ ပေ၊ သမန္တံ - ငြိမ်းစ့မ်းနိုင်သူကို၊ ပေ၊

သဓေမတိ သမယတိ - ငြိမ်းစေ၏၊ ဝါ - ငြိမ်း၏၊ ပေ၊ ဃဋ္ဋာဒိတ္တာ - ဃဋ္ဋာဒိ ဓာတ်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ နု ဝုဒ္ဓိ-ဝုဒ္ဓိ မဖြစ်၊ ကုပ္ပန္တံ-စိတ်ဆိုးစွမ်းနိုင်သူကို၊ပေ၊ ဇာယန္တံ - ဖြစ်စွမ်းနိုင်သူကို၊ သုဏန္တံ - နားထောင်စွမ်းနိုင်သူကို၊ပေ၊သာဓေတိ သာဝယတိ - နားဓထောင်စေ၏၊ ဝါ - ကြားစေ၏၊ ပါပုဏန္တံ - ရောက်စွမ်းနိုင်သူကို၊ပေ၊ [ဘူဝါဒိဓာတ်, ရုဓာဒိဓာတ်, ဒိဝါဒိဓာတ်တို့ကို အစဉ်အတိုင်း ပြုပြီး၍ ဤသွဒိဓာတ်၌ ၂ ရုပ်သာ ပြသည်၊ နောက်၌လည်း ကိယာဒိ တနာဒိ စုရာဒိဓာတ်ကို အစဉ်အတိုင်း ပြလတံ့။]

' ဝိက္ကိဏန္တံ-ရောင်းစွမ်းနိုင်သူကို၊ ပယောဇယတိ၊ "ဝိက္ကာယေတိ ဝိက္ကာယယတိ ဝိက္ကဲယာပေတိ ဝိက္ကယာပယတိ-ရောင်းစေ၏" [ဤသို့ သိဓာတ်ကဲ့သို့ ၄ ရုပ်ပင်၊ ဌိကာအလို နောက် ၂ ရုပ်သာ ရှိသင့်၏၊] ဇီနန္တံ-အောင်စွမ်းနိုင်သူကို၊ပေ၊ဇဲယာပေတိ ဇယဲာပယတိ-အောင်စေ၏ [ဇာဠ် အာကို ရဿပြု၊] ဇာနန္တံ-သိစွမ်းနိုင်သူကို၊ပေ၊ဂဏ္ဟန္တံ-ယူစွမ်းနိုင်သူကို၊ပေ၊ဂါဟေတိ ဂါဟယတိ ဂဏ္ဟာပေတိ ဂဏ္ဟာပယတိ-ယူစေ၏။

ဝိတနန္တံ - ခွဲစွမ်းနိုင်သူကို၊ [တနောန္တိကို ထောက်၍ "တနောန္တံ" ဟု ရှိလျှင် သာ၍ ကောင်းမည်]၊ပေ၊ ဝိဘာနေတိ ဝိတာနယတိ - ခွဲစေ၏၊ ယောဂကာစိ၊ ပေ၊ ဣစ္ဆဝံ ဗြဝိတိ၊ ("အထဝါ" ပါသင့် သေး၏၊) ကဒ္ဒနန္တံ-ပြုစွမ်းနိုင်သူကို၊ ပယောဇယဘိ၊ ဝါ, ကာတုံ-၌၊ (ပယောဇယတိ) ကာရေတိ၊ပေ၊ကာရာပယတိ-ပြုစေ၏၊ ဣစ္ဆာဒိ။

ဓောရေန္တံ - ခိုးစွမ်းနိုင်သူကို၊ ပယောဇယတိ၊ပေ၊ စိန္တေန္တံ - ကြံစွမ်းနိုင်သူကို၊ပေ၊ ပူဇေန္တံ - ပူဇော်စွမ်းနိုင်သူကို၊ ပယောဇယတိ၊ ပူဇာပေတိ -

---

ဂဏ္ဟာပေတိ။ ။"ဂဟ်+...+ဏာပေ"ဟုဖြစ်သည့်အခါ"ဂဟာဒိတော ပဌာ"ဟူသော ဝိနာမိကာရ (ကတ္တားအနက်၌ သက်သော ဝိဘတ်ပစ္စည်း နှောင်းရာ၌သာ သုတ်ရှင်းကသက်သောကြောင့် ထို"ကတ္တရိ"အလိုက်ကိုကြဉ်သော)ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ကာရိတ်ပစ္စည်းကြောင့် ဏ္ဍာပစ္စည်းသက်၍ "ဂဏ္ဟာပေတိ"ဒသည်ဖြစ်၏။

ကာရေတိ၏ သုဒ္ဓကတ္ထာ တမျိုး။ ။"ရဇ္ဇံ ကာရေတိ"စသည်၌ "ရဇ္ဇံ—မင်း၏ ဖြစ်ခြင်း ဖြစ်ရာ သင်္ဘောဟူသော အဖြစ်ကို၊ မဟာဇနေန—များစွာသော လူအပေါင်းသည်၊ ဝါ—ကုံ၊ ကာရေတိ—ပြုစေ၏"ဟူရာ၌ ဤကာရိတ် ကတ္တာရုပ်တည်း၊ တချို့အရာ၌ကား "ရဇ္ဇံ—မင်း၏ ကိစ္စကို၊ ကာရေတိ—ပြု၏"ဟု သုဒ္ဓကတ္တာရုပ် ရှိသေး၏၊ ထို၌ "စုရာဒိတော ဏေ ဏာယာ"ဝယ် "ဏေ ဏာယာ"ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ဏေ သက်, တနာဒိဂိုက်း ဖြစ်၍ ဩပစ္စည်းလည်း သက်, ချေ၍ ပြီးသည်။

ပုဇ္ဇာပယတိ-ပူဇော်ရစေ၏၊ [စာကိုယ်၌ စုဆုံနောင် ဏာဓုပ ဏာပယ ၂ ပစ္စံည်းသာ သက် - ဟု မဆိုခဲ့သော်လည်း "ဓသသဟော စတုရော ဒ္ဒဝါ"၌ "ဒ္ဒ"အရ ၂ ပစ္စည်းသာ ပြသည်၊] ဣစ္စာဒိ-ဤသို့ အစရှိသော ရုပ်ကို၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသောဓာတ်တို့၌၊ သုဗေၚံ-လွယ်ကူစွာ သိအပ်၏၊ ဝါ-သိလွယ်ပြီ။

ဓာတုပစ္စယတော၊စာပိ-ဓာတုပစ္စယမှ နောက်၌လည်း၊ ကာရိတပစ္စယာ-တို့သည်၊ သိယုံ-ဖြစ်ကုန်၏၊ စ-ဆက်ဦးအံ့၊ သကာရိတော-ကာရိတ်ပစ္စည်းနှင့် တကွ ဖြစ်သော ဓာတ်တို့မှ (နောက်၌)၊ ယုဏ္ဍုနံ-ယု ပစ္စည်း ဏ္ဍု ပစ္စည်းတို့၏ (အစီအရင်ကို)၊ ဒဿနံ-ပြခြင်းဖြစ်သော "နုဒါဒိဟိ ယုဏ္ဍုနမနာနနာ ကာနုနကာ သကာရိတော စ" သုတ်သည်၊ ဉာပကံ - သိစေတတ်သော သက်သေခံတည်း။

တေန - ထို့ကြောင့်၊ ["ဣစ္စာဒိ သိဒ္ဓတိ"၌ လှမ်းစပ်၊] တိတိကွန်-သည်းခံစွမ်းနိုင်သူကို၊ ပယောဇယဲတိ - ၏၊ တိတိဂွေတိ တိတိကွယတိ, တိတိကွာပေတိ, တိတ်ကွာပယတိ-သည်းခံစေ၏၊ (တချို့စာဋ္ဌ "ဤရုပ်သာ ရှိ၏") [တိကိစ္ဆန် - ဆေးကုစွမ်းနိုင်သူကို ၊ပေ၊ တိကိစ္ဆတိ ၊ပေ၊ တိကိစ္ဆာပယတိ - ဆေးကုစေ၏၊ ဇဝံ - တူ၊ ဗုဘုက္ခတိ ၊ပေ၊ ဗုဘုက္ခာ

ဓာတု ပစ္စ၊ပေ၊ဉာပကံ—ရှေးဦး ပြခဲ့သော ရုပ်များသည် ဓာတ်နောင် ကာရိတ်ပစ္စည်း သက်ပုံတည်း၊ ထိုပြခဲ့သော ဓာတ်နောင်သာ မက, ခ-စသော ဓာတုပစ္စယတို့ နောင်လည်း ကာရိတ်ပစ္စည်းများ သက်သေး၏၊ ထိုကဲ့သို့ သက်နိုင်ကြောင်း သက်သေခံကား "နုဒါဒိဟိ ယုဏ္ဍုန မနာနနာ ကာနုနကာ သကာရိတော စ" သုတ်ပင်တည်း၊ ထင်ရှားစေအံ့-ထိုသုတ်၌ "ကာရိတ်ပစ္စည်းနှင့် တကွဖြစ်သော နုဒဓာတ် စသည်နောင် ယုကို အန-အာနန, ဏ္ဍုကို အက-အာနနကပြု" ဟု ဆိုထား၏၊ထိုသုတ်အရ "ကာရိတ်ပစ္စယန္တ ဓာတ်နောင် ကာရိတ် အမည်ရသော ဏ္ဍု သက်နိုင်ကြောင်း ထင်ရှား၏၊ ထို့ကြောင့် "ကာရိတ်ပစ္စည်းနောင် ကာရိတ်ပစ္စည်းတခု ထပ်၍ သက်နိုင်၏" ဟု သိသာ၏၊ သို့ဖြစ်လျှင် ကာရိတ်ပစ္စည်းနှင့် ဓာတုပစ္စယချင်းတူသော ခ-စသော ပစ္စည်းနောင်လည်း ကာရိတ်ပစ္စည်း သက်နိုင်ကြောင်း သိသာပြန်သည်။

တေန၊ပေ၊ဣစ္စာဒိ သိဒ္ဓတိ—"တေန-ထိုသို့ ဓာတု ပစ္စယနောင် ကာရိတ်ပစ္စည်း သက်နိုင်သောကြောင့်" တိတိကွ-ဟူသော ဓာတုပစ္စယန္တ သဒ္ဒါနောင် ကော စသော ပစ္စည်းသက်၍ "တိတိကွေတိ" စသော ရုပ်များဖြစ်၏၊ ကာရိတ် ပစ္စည်းနောင် အခြားကာရိတ် ပစ္စည်းလည်း ခ-ဆင့်, ၂-ဆင့် ဆင့်၍ သက်နိုင်သေး၏၊ လောက သုံးစွဲရိုးအားဖြင့် ကာရိတ် ၃ ဆင့်သာ သက်ရိုးရှိသည်၊ ထိုတွင် ရှေးရှေး (၂ ဆင့် သက်လျှင်

ပယဘိ - စား‌လို‌စေ၏၊ ပဗ္ဗတာယန္တံ - တောင်‌ကဲ့သို့ ပြုကျင့်စွမ်း‌နိုင်သူကို ၊ပေ၊ ပဗ္ဗတာယယတိ - တောင်‌ကဲ့သို့ ကျင့်စေ၏၊ [ပဗ္ဗတာယ - နာမဓာတ် နောင် ဏယသက်၊] ပုတ္တိယယဲတိ-သား‌ကဲ့သို့ ပြုကျင့်စေ၏၊ ဣစ္စာဒိပိ-ဤသို့ အစရှိသော ရုပ်သည်လည်း၊ သိဒ္ဓံ - ပြီး‌သည်၊ ဘဝတိ-၏၊ .... ဓာတုပစ္စယန္တ နယော - ဓာတုပစ္စယ အဆုံး‌ရှိသော ပုဒ်တို့ကို သိရာသို့‌ကြောင်း နည်း‌သည်

ရှေ့ဘဆင့်ကို, ၃ ဆင့် သက်‌သျှင် ရှေ့ ၂ ဆင့်) ပစ္စည်း‌ကို ကွဗိဓာတုဖြင့် ခွဲ‌ရမည်–ဟု ဘေဒဗိန္ဓာ မိန့်‌သည်။

သော ဟိ လောကပ္ပမာဏော, တိက္ခတ္တုံ ပဒ္ဒိပဇ္ဇတေ၊
ဒုတြ ဟိ ပုရိမော လုဒ္ဓော, ကာရိတောဝ နိပါတနာ။

၂ ဆင့်‌သက်‌ပုံ။ ။[ကာရိတ် တဆင့်သက်‌ပုံကို ပြခဲ့‌ပြီ၊] ၂-ဆင့် သက်‌ပုံတား– "အမစ္ဆော သာမိကံ ဒါသံ ဂါမံ ဂမယတိ–အမတ်‌သည် သခင်‌ကို ကျွန်‌ကို ရွာသို့ သွား‌ပစေ‌ဟု စေခိုင်း‌၏" (ဂမု+ဏော+ဏယ+တိ) ဂါမံ‌သည် ဂမုဓာတ်‌၏‌ကံ, ဒါသံ‌သည် ပဌမကာရိတ်‌ဏော‌၏‌ကံ, သာမိကံ‌သည် ဒုတိယကာရိတ်‌ဏယ‌၏‌ကံ၊ ဏော်‌ကို သုတ် ကြိုး‌ဖြင့် ချေ၍ "ဂမယတိ" ဟု ပြီး‌သည်၊ကံ‌ဟောဝါကျ‌၌ ဒုတိယကာရိတ်‌ကံ‌သည် အခိုင်း‌ခံ ရသော ကံ‌ဖြစ်၍ ဝုတ္တကံ ဖြစ်‌၏၊ "အမစ္ဆေန သာမိ‌ကော ဒါသံ ဂါမံ ဂမယီယ‌တေ–သွား ပ‌စေ‌ဟု စေခိုင်း‌အပ်‌၏"။

၃ ဆင့်‌သက်။ ။ဆာဇော အမစ္စံ သာမိကံ ဒါသံ ဂါမံ ဂမာ‌ပေတိ = သွား‌ပစေ‌ဟု စေခိုင်း စေ‌၏၊ (ဂမု+ဏော+ဏယ+ဏာပေ+တိ) အမစ္စံ‌သည် တတိယ ကာရိတ် ဏာ‌ပေ‌ပစ္စည်း‌၏ ကံ‌ဘည်း၊ရှေ့ ၂ ပစ္စည်း‌ကို သုတ်‌ကြိုး‌ဖြင့်‌ချေ၍ "ဂမာ‌ပေတိ" ဟု ပြီး‌သည်၊ ဏော်‌ချည်း‌ဖြစ်‌စေ ဏယ‌ချည်း‌ဖြစ်‌စေ ၂ ဆင့် ၃ ဆင့် ဆင့်၍ သက်‌နိုင်‌သည်‌ပင်၊ ကံ‌ဟော ဝါကျ‌၌ "ရညာ အမစ္ဆော သာမိကံ ဒါသံ ဂါမံ ဂမာ‌ပိယ‌တေ = သွား‌ပစေ‌ဟု ခွေခိုင်း‌စေ အပ်‌၏" [ကာရိတ် အဝုတ္တကံ‌ဘို့၌ ဒုတိယာ ဝိဘတ်‌အပြင် တတိယာ ဆဋ္ဌီဝိဘတ်‌လည်း ရှိ‌နိုင်‌၏၊ အဝုတ္တဖြစ်၍ သဒ္ဒါ(နာမ–တုမ္ဟ–အမ္ဟ) ၃ မျိုး, ဝုစ် ၂ မျိုး‌လည်း ရှိ‌နိုင်‌၏၊ ဂတိ ဗုဒ္ဓိ ဘုဇ ပဌ ဟရ ကရ သယာဒိနံ–ဟူ‌သော ကာရကသုတ်‌၌ ပြခဲ့‌သည့်‌အတိုင်း နည်း‌မှီး ၍‌ဝင်း ဆရာ‌အထံ နည်း‌ခံ၍‌ဝင်း သိကြပါ‌လေ‌တော့၊ "အတ္တနာ ဝိပ္ပကတံ ပ‌ရေဟိ ပရိယောသာ‌ပေတိ=မိမိ မပြီး‌စေ‌အပ်‌သေး‌သော ကျောင်း‌ကို သူတပါး‌တို့‌ကို ပြီး‌စေပါ‌ဟု ခွေခိုင်း‌၏"၌ ပရိ+အဝ ပုဗ္ဗ, သောဓာတ် ဏာ‌ပေ ၂ ဆင့်‌သက်၍ "ပရိ‌ယော သာပါ‌ပေတိ"ဟု ဖြစ်‌ရာမှ ရှေ့‌ပကို ဝပြွှေ‌ထား‌သည်၊ ဤပါဠိ‌တော် ပြယုဂ်‌ကို ထောက်၍ ရှေ့‌ပစ္စည်း‌ကို မချေ‌သော အရာလည်း ရှိ‌သေး‌၏–ဟု မှတ်။]

အာဏတ္တိနှင့် ကာရိတ် အထူး။ ။တထာစ–သို့‌ကြောင့်လျှင်၊ပယောဇ္ဇ ပဝတ္တိ ဥပဟိဇ္ဇ–ပယောဇ္ဇ ကတ္တား‌၏ ဖြစ်‌ခြင်း‌ကြောင်းနှင့် စပ်‌သော၊ ယာ ပ‌ယောဇ္ဇက နိဋ္ဌ

(သမတ္တော-ပြည့်စုံပြီ)။ [အချို့စာ၌ ''သာသနတ္ထံ သမုဒ္ဒိဋ္ဌံ, အာချာတံသက ဗုဒ္ဓိယာ၊ ဗဟုဿစ္စဗလေနိဒံ, စိန္တယန္တေ၊ ဝိစက္ခဏာ''ဟု ရှိသေး၏၊ နောက်မှ ထည့်ပါ၌ ဖြစ်ဟန်တူသည်၊ ....အာချာတံ-အာချာတ်ကို၊ သကဗုဒ္ဓိယာ-မိမိဉာဏ်ဖြင့်၊ သာသနတ္ထံ-သာသနာတော်၏အကျိုးဋ္ဌ၊ သမုဒ္ဒိဋ္ဌံ-ကောင်းစွာပြအပ်ပြီ၊ ဗဟုဿုတဗလေန-ဗဟုဿုတာ အစွမ်းဖြင့်၊ ဣဒံ- ဤ အာချာတ်ကို၊ ဝိစက္ခဏာ-ပညာရှိတို့သည်၊ စိန္တယန္တေ-ကြံကြပါကုန်။]

ပဝတ္တိ-အကြောင်းပယောဇကကတ္တားဒ်ီတည်သော ဖြစ်ခြင်းကြောင်းသာသည်(အတ္ထိ)၊ သော-ထို ပယောဇက ကတ္တားဒ်ီ တည်သော ဖြစ်ခြင်း ကြောင်းသာသည်၊ ကိဇတ္ထော-ကာရိတ်ပစ္စည်း၏(စေခိုင်းခြင်း) အနက်တည်း၊ တဒနုပဟိတာ-ထိုပယောဇကကတ္တားဒ်၏ ဖြစ်ခြင်းကြောင်းသာနှင့်မစပ်သော၊ ပယောဇက ပဝတ္တိတု-ပယောဇက ကတ္တား၏ ဖြစ်ခြင်းကြောင်းသာသည်ကား၊ ပဠ္ဆမျတ္ထော ပဠ္ဆမိဝိဘတ်၏ (စေခိုင်းခြင်း) အနက်ဘည်း၊ ဇုတိ-ဤကား၊ ဥဘယ ဧဘေဒါ-၂ ပါး၏ အထူးတည်း။

ဆိုလိုရင်းကား-''ဘဝံ ပဠံ ပုစ္ဆတု-အရှင်သည် ပြဿနာကို မေးလော''ဟုစေခိုင်းရာ၌ စေခိုင်းခြင်းကြောင်းသာသည် စေခိုင်းအပ်သူနှင့် မစပ်, စေခိုင်းတတ်သူ၌သာ တည်၏၊ ဤသို့စေခိုင်းတတ်သူတဉ်းသည်း၌တည်သော စေခိုင်းခြင်း တို့က်တွန်းခြင်းကြောင်းသာသည် အာဏာတို့မည်၏၊''ပဏ္ဍိတော ဘဝံ ပဠံ ပုစ္ဆယတိ=သုခမိန်သည် အရှင်ကို ပြဿနာကို မေးစေ၏''ဟူရာ၌ကား မေးစေခြင်း(အမေးခိုင်းခြင်း)ကြောင်းသာသည်စေခိုင်းသူ ပဏ္ဍိတ၌ တည်သော်လည်း စေခိုင်းအပ်သူ ဘဝံနှင့် စပ်၍နေ၏၊ ဤသို့ စေခိုင်းအပ်သူနှင့် စပ်၍ စေခိုင်းတတ်သူ၌ တည်သော စေခိုင်းခြင်း ကြောင်းသာသည် ကာရိတ် အနက်မည်၏-ဟု ဆိုလိုသည်။ [မောဂ္ဂလ္လာန် နိဿယသစ်၌ လာသော တတ္ထဗောဓိနီ သင်္ကာ ဋီကာကို မှီရေးသည်။]

တာနည်းနဲ့ပုံ။ ။''ဂစ္ဆတုဂါမံ=ရွာသို့သွားလော''စသည်ဖြင့် ကိုယ်တိုင်တို့က်ရိုက်စေခိုင်းရာ တို့က်တွန်းရာ၌စေခိုင်းခြင်းအနက်သည် အာဏာတို့, ''သာမိကော ဒါသံ ဂါမံ ဂမယတိ-အရှင်က ကျွန်ကို ရွာသို့သွားစေ၏''ဟု သခင်က ကျွန်အား စေခိုင်းနေပုံကို သိသူတယောက်က အခြားသူအား တဆင့်ပြော(ကြား)ရာ, အံဟံ ဒါသံ ဂါမံ ဂမယာမိ''ဟု မိမိခိုင်းလိုက်ကြောင်းကို မိမိက သူတပါးအား တဆင့်ပြောရာတို့၌ ''ဧ''ဟူသောအနက်ကား ကာရိတ်တည်း-ဟုလည်း အာဏာတို့နှင့် ကာရိတ်အထူးကို ပြကြသေး၏။

[ဆောင်] ရှေးရှုတို့က်ရိုက်, စေခိုင်းလိုက်မှု, အာဏာတ်ဟူ၏၊ သူတပါးအား, တဆင့်ကြားမှာ, ကာရိတ်သာ, မှတ်ပါ ခွဲဘို့တည်း။

ဘဝတိ တိဋ္ဌတိ သေတိ အဟောသိ ဧဝမာဒယော-ဘဝတုံ၊ ပေ၊ အဟောသိ အစရှိသော ကြိယာတို့ကို၊ အကမ္မကာတိ-ကံမရှိသော ကြိယာတို့ ဟူ၍၊ ကမ္မ လက္ခဏဉ်ညတာ-ကံ၏ လက္ခဏာကို သိသော ပညာရှိသည်၊ ဝိညေယျာ-သိထိုက်ကုန်၏၊ ဟေတုဇ္ဇပစ္စယန္တာ- ကာရိတ်ပစ္စည်း အဆုံးရှိကုန်သော၊ အကမ္မကာ-အကမ္မက ကြိယာတို့သည်၊ သကမ္မကာ-ကံ ရှိကုန်သည်၊ ဟောန္တိ-၊ တံ-ထို ဥဒါဟရဏ်သည်၊ ယထာ-အဘယ်နည်း၊ ဘိက္ခု၊ ပေ၊ ဒုသကံ-ဟူသည်တည်း၊ [ဘိက္ခု-သည်၊ ရုဂါဒိ ဒုသကံ-ရုဂ အစရှိသည်ကို ဖျက်ဆီးတတ်သော၊ မဂ္ဂံ-မဂ်ကို၊ ဘာဇေတိ-ဖြစ်စေ၏၊] ဣတိ-အပြီးဘည်း။

ဣတိ-ဤကား၊ ပဒရူပသိဒ္ဓိယံ-၌၊ ဆဋ္ဌော- ဖြောင်းမြောက်သော၊ အာချာတ ကဏ္ဍော-အာချာတ် ခေါ်းတည်း၊ ["အာချာတ ပဒရူပသိဒ္ဓိ-သည်၊ နိဋ္ဌိတာ-ပြီးပြီ" ဟု ကချို့စာပါဌ်သား၏။]

တနည်းခွဲပုံ။ ။"သာဒရာ နာဒရ, ဧစက အာဏတ်, ကင်းပြတ်ရှိသော, နာဒရ, စေမူ ကာရိတ်သိ" ဟု နိယာမ်ဆို၍ လေးစားခြင်းရှိသော တိုက်တွန်းခြင်း, မလေးမစား စေခိုင်းခြင်း ဒုနက်သည် အာဏာစွဲ၏၊ ပုံစံကား-"ဒေသေတု ဘဂဝါဓမ္မံ-ဘုရားရှင်သည် ဟရားဟောတော်မူပါ။ (လေးလေးစားစား တိုက်တွန်းတောင်းပန်ပုံ)၊ "ဂစ္ဆတု ဂါမံ-ရွာသို့သွားလော (မလေးမစားခိုင်းပုံ)၊ လေးစားခြင်းမရှိဘဲ စေခိုင်းခြင်းအနက်သည် ကာရိတ်ဝတ်သည်း၊ ပုံစံကား-"သာမိကော ဒါသံ ဂါမံ ဂမယတိ" တည်းဟု ခွဲပြကြသေး၏၊ သို့သော် "ဘိက္ခုသံဃံ- ရဟန်းအပေါင်းကို၊ နိသီဒါပေတိ- ထိုင်နေစေ၏" ဟူရာ၌ လေးစားသော "စေ" ခြင်း ဖြစ်၍ ဤဝါဒ၌ အာဏာတွင်နှင့် ကာရိတ် မကွဲပြား၍ စဉ်းစားသင့်သည်။

ဘဝတိ၊ ပေ၊ ဒုသကံ-ကို—ဤ ဂါထာသည် သိဟိုဠ်မူ၌ မပါ။ သကမ္မက အကမ္မက အခွဲကို ဤ အာချတ် အစ၌ ပြခဲ့ပြီးဖြစ်သောကြောင့် ၎င်း, ကာရိတ်ပစ္စည်း ဆုံးသော အကမ္မက စာတ်နောင် ကံရှိကြောင်းကို "အကမ္မာ စာတဧဝါ ဟောန္တိ, ကာရိတေတု သကမ္မကာ" ဟု ပြခဲ့ပြီးဖြစ်သောကြောင့်၎င်း ဤ ဂါထာ မပါသော သိဟိုဠ်မူသာ သန့်ရှင်းသည်။

ဤကား အာချာတ်ရူပသိဒ္ဓိ
ဘာသာဋီကာ

ကိတ်ဘာသာဋီကာ

(၅၄၄)အထ-အာချာတကဏ္ဍ၏ အခြားမဲ့၌၊ ဓာတူဟိယော၀-ဓ ၁တ်တို့မှ (နောက်၌)ပင်၊ ဘာ၀၊ ပေ၊ သဟိတံ-ဘော, ကံ, ကတ္တား, ကရိဏ်းအစရှိသော သာဓနတို့နှင့်တကွ ဖြစ်သော၊ ကိတဗ္ဗိဓာနံ-ကိတ်ပစ္စည်းတို့ကို စိရင်ရာအခဏ်းကို၊ အာရမ္ဘိယတေ-အား၊ထုတ်အပ်၏၊ ဟိ-ခဲ့၊အံ့၊ တတ္ထ-ထိုကိတ်ခဏ်း၌၊ ပစ္စယာ-တို့သည်၊ ကိစ္စကိတက ၀ေသန-ကိစ္စ, ကိတကတို့၏ အပြား၊အား၊ဖြင့်၊ ဒုဝိဓာ-ကုန်၏၊ တေသု-ထို ၂ပါး၊တို့တွင်၊ ကိစ္စသညာယ-ကိစ္စအမည်၏၊ ဝါ-ကို၊ ပဌမံ-ရှေး၌း၊စွာ၊ဝုတ္တတ္တာ-ဆိုအပ်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ ကိစ္စာနံ-ကိစ္စပစ္စည်း၊တို့၏၊ အပ္ပကတ္တာစ-နည်းကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ ကာ၀-ကိဘက ပစ္စည်း၊တို့မှ ရှေး၌း၊စွာ၊ ကိစ္စပစ္စယာ-တို့ကို၊ ဝုစ္စန္တေ-နှင့်၏။

---

(၅၄၄) **အထ၊ ပေ၊ အာရဗ္ဘိယတေ**— အာချာတကဏ္ဍကိုဖွင့်ပြပြီး၍ ကိတဗ္ဗိဓာန ကဏ္ဍကို ဖွင့်ပြတော်မူလိုသော အရှင်ဗုဒ္ဓပိယ ဆရာသည် အထဓာတူဟိ-စသည်ကို မိန့်၊ "ဓာတူဟိယော၀"ကို"အာရဗ္ဘိယတေ"၌စပ်၊ ဓာတူဟိယော၀၌ ဓော၀ကား သန္ဓိဌာနာ ၀ဓာရဏာတည်း၊ အာချာတ်ဝိဘတ်များကို ဓာတ်တို့မှနောက်၌ စိရင်အပ်သကဲ့သို့ ထို့အတူဓာတ်တို့မှနောက်၌ပင် ကိတ်ပစ္စည်းများကို စိရင်ရသည်-ဟူလို ။[သာဓန ပုဒ်၏အနက်အရကောက်ကို ၎င်းကာရကနှင့် သာဓနအထူးကိုဂုဏ်း ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ၌ ပြထား၏။]

တတ္ထ၊ ပေ၊ ပစ္စယာ— ကိတဗ္ဗိဓာန (ကိတ+ဝိဓာန—ကိုတ်ပစ္စည်းတို့ကို+စိရင်ရာအခဏ်း) ဟူရာ၌ ပစ္စည်းတို့သည် ကိစ္စပစ္စည်း—ကိတပစ္စည်းဟု ၂ မျိုးပြား၏၊ ထိုတွင် တမ္မဒ္ဓိတအနီယ—ဏျ—ဧတယျ—ရိစ္စ [ကစ္စည်းကျမ်းလာ] ဤငါးပစ္စည်းသည် ကိစ္စ, ကြွင်းသောဏ စသောပစ္စည်းများသည် ကိတတည်း၊ ကိတ၌ ကိရဓာတ်, တပစ္စည်း၊ "သိဿာနံ ကန်ံ ကိရတိ အပနေတိတိ ကိတံ"ဟူသော ဝိဂ္ဂြိဟ်အရ"ကိတ"ဟူသော အမည်သည် ဏ-စသောပစ္စည်းများ၏ အမည်ဖြစ်သော်လည်း"ကိတဗ္ဗိဓာနံ"ဟူသော စကား၌ကား ယေဘုယျနည်းအား၊ဖြင့် ကိစ္စပစ္စည်းများလည်း ပါ၀င်နိုင်သည်၊ ထို့ကြောင့် ကိစ္စပစ္စည်း ကိတပစ္စည်း ၂ မျိုးကို စိရင်ရာ အခဏ်းကို "ကိစ္စ ကိတဗ္ဗိဓာန"ဟု မဆိုဘဲ ယေဘုယျနည်းအား၊ဖြင့် "ကိတဗ္ဗိဓာန" ဆိုထားသည်—ဟု မှတ်။

တေသု၊ ပေ၊ တ၁၀ဝုစ္စန္တေ—ထိုပစ္စည်း ၂ မျိုးတွင် ကိစ္စပစ္စည်းကို ရှေး၌းစွာပြမည်၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း....အရှင်ကစ္စည်း ကိုယ်တော်တိုင် "တေ ကိစ္စာ, အညေ ကိတ်"ဟု သုတ် ၂ သုတ် တည်ရာ၀ယ် ကိစ္စနာမည်ကို ရှေး၌းစွာဆိုထားသောကြောင့်၎င်း, ကိစ္စပစ္စည်းက နည်း၍ ကိတပစ္စည်းက များသောကြောင့်၎င်း (အနည်းနှင့်အများတွင် အနည်းက သာ၍သိလွယ်သောကြောင့်—ဟူလို) ကိစ္စပစ္စည်းများကို ရှေး၌ဦးစွာဆိုမည်။

ဘူ=သတ္တာယံ၊ ဒေဝဒတ္တောန-သည်၊ ဘူယတေ-ယခုဖြစ်ခြင်း၊ ဝါ-တနည်း၊ အဘဝိတ္ထ-အတိတ်၌ဖြစ်ခြင်း၊ ဝါ, ဘဝိဿတေ-အနာဂတ်၌ဖြစ်ခြင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိဂ္ဂဟေ-ဝိဂြိုဟ်ကို(ကတေ-ပြုအပ်သော်၊)[တဗ္ဗအနီယဣစ္စေတေပစ္စယာဟောန္တီ-၌ စပ်၊]ဓာတုယာ ကမ္မာဒိမှိ ဏောတိ ဣတော-မှ၊ ဓာတုယာတိ-ဓာတုယာပုဒ်သည်၊ သဗ္ဗတ္ထ-သော၊ ပစ္စယာဒိ ဝိဓာနေ-ပစ္စည်း အစရှိသည်ကို စီရင်ရာသုတ်၌၊ ဝတ္တမေတ၊ ပရောတိပစ္စယာတိစ အဓိကာရော။

ဘာဝ ကမ္မေသုတဗ္ဗာနီယာ။ ။ဘာဝကမ္မဣတိ- ဘော, ကံဟူကုန်သော၊ ဧဧတသု အတ္ထေသု-တို့၌၊ သဗ္ဗဓာတူဟိ-တို့မှ၊ ပရော-နှောင်းကုန်သည်၊ (ဟုတ္ဝာ-၍၊) တဗ္ဗအနီယ ဣတိ-တဗ္ဗအနီယ ဟူကုန်သော၊ ဧတေပစ္စယာ ဟောန္တိ၊ ယောဂ ဝိဘာဇေန-ဖြင့်၊ အညတ္ထာပိ-ဘောကံမှ အခြားသော အနက်တို့၌လည်း၊(တဗ္ဗာနီယာ-တို့သည်၊ ဟောန္တိ။)

တတ္ထ-ထိုဘောကံ အနက်တို့တွင်၊ ကိစ္စာ-ကိစ္စ ပစ္စည်းတို့သည်၊ အကမ္မ ဧဃဟိ ကံ မရှိကုန်သော၊ ဓာတူဟိ-ဓာတ်တို့မှနောက်၌၊ဘာဝေ-ဘောအနက်၌၊ ဘဝန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။ တေ-ထိုကိစ္စပစ္စည်းတို့သည်၊ သဧကမ္မကေဟိ-ကံ ရှိကုန်သော၊

ဘူယတေ၊ ပေ၊ ဝိဂ္ဂဟေဒိ-"ဏာဒယော ဧတကာလိကာ"သုတ်၌ ဏာဒယော အရဂ်စ္စပစ္စည်းတို့ကိုပါယူနိုင်သောကြောင့် ကိစ္စပစ္စည်းများလည်း ကာလခုပါး၌ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ကာလ ခုပါးနှင့်ဆိုသော ဝိဂြိုဟ် ခု မျိုးကို ပြလို၍ "ဘူယတေ" စသည်မိန့်၊ "ဘူယတေ ဘဝိတဗ္ဗံ, အဘဝိတ္ထ ဘဝိတဗ္ဗံ, ဘဝိဿတေ ဘဝိတဗ္ဗံ"ဟု ခု ဝိဂ္ဂဟပြုပါဟူလို။ [အဘဝိတ္ထ, ဘဝိဿတေတို့၌ ဘောဟော ယပစ္စည်းကြ၊]

သဗ္ဗတ္ထ ပစ္စယာဒိ ဝိဓာနေ-"ပစ္စယ ဝိဓာန"အရ"ဘာဝကမ္မေသု တဗ္ဗာနီယာ" ကဲ့သို့ ပစ္စည်းသက်သော သုတ်, "ရဟာဒိတော ဏ" ကဲ့သို့ ပစ္စည်းကို တမျိုးတဖုံ စီရင်သောသုတ် စသည်ကို ယူ၊ ပစ္စယာဒိ၌ အာဒိအရ "ကဂါစဇာနံ" စသည်ကဲ့သို့ ဓာတ်ကိုစီရင်သော သုတ် စသည်ကိုပါ ယူ၊ ထိုသုတ်များသို့ ဓာတုယာပုဒ်လိုက်သည်၊ ["ဓာတုလင်္ကာ ပရာပစ္စယာ"သုတ်မှ ပရာပုဒ်ပစ္စယာပုဒ်များကား အဓိကာရ နည်းအားဖြင့် လိုက်သည်။]

ဃောဂဝိဘာဇနေန၊ ပေ၊ အညတ္ထာဝိ-သုတ်ရင်းဖြင့် ဘောကံ အနက်၌သက်၍ "ဘာဝကမ္မေသု"မထည့်ဘဲ"တဗ္ဗာနီယာ" ဟူသော ဒွိဓာကရဏာ ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ကတ္တားကရိယာစသော အခြားသာဓနတို့၌လည်း တဗ္ဗအနီယ ပစ္စည်းသက်၊ ပုံစံများကို နောက် (၅၅၀) သုတ်၌ ပြလတ္တံ့။

ဝေတူဟိ-၌၊ ကမ္မဇော-ကံအဝဲနက်၌၊ ဘဝန္တိ၊ တေ-ထိုကိစ္စပစ္စည်းတို့သည်၊ အရဟာသက္ကတ္ထ ဒီပကာ-အရဟာ အနက်, သက္ကအံနက်ကို ပြဘတ်ကုန်၏။

အကမ္မကေဟိ၊ ပေ၊ ကမ္မဇော–ဘူစသော အကမ္မကဓာတ်နောင် ဘောအနက်၌ ကိစ္စပစ္စည်းသက်၍၊ "ဘဝိတမ့်-ဖြစ်ခြင်း,ဖြစ်ရာ၏" စသည်တည်း၊ [ဤဘောအနက်၌ နပုလိုန် ရှိုင်ကြောင်းကိုလည်း ဆိုဥုံးလတံ့၊] ကရုစသော သကမ္မက ဓာတ်နောင် ကံအနက်၌ ကိစ္စပစ္စည်းတို့ သက်ကုန်၏၊ "ကတ္တာမ့် ကုသလံ-ကုသိုလ်ကို ပြုသင့်ပြုထိုက်၏" စသည်တည်း။ [သကမ္မက ဓာတ်နောင်လည်း ကံကို မဆိုလိုလျှင် ဘော အနက်၌ပင် သက်၏၊ "ဒေဝဒတ္တေန ဂေဟော ပစိတမ့်-ဒေဝဒတ်သည် အိမ်၌ချက်ရာ၏" တည်း။]

အရဟ သက္ကတ္ထဒီပကာ- ထို ကိစ္စပစ္စည်းတို့သည် "ထိုက်၏-သင့်၏" ဟူသော အရဟ အနက်ကိုဂင်း "စွမ်းနိုင်" ဟူသော သက္ကအနက်ကိုဂင်း အပိုပြုနိုင် ကုန်သေး၏၊ [အရဟတ္ထ၌ "သင့်" ဟူသော ယုတ္တအနက်လည်း ပါဝင်၏။] သာဓန ၇ ပါးတွင် အရဟ သက္က အနက်သည် သီးခြား သာဓန မဟုတ်, ထို့ကြောင့် မူလ ကမ္မသာဓန ဘာဝ သာဓနအပေါ်၌ အရဟသက္က အနက်များ အပို ပါလာအောင် ကိစ္စ ပစ္စည်းများက ပြုနိုင်သည်-ဟုဆိုလိုသည်၊ [ဥပမာ-အာလုပ်ဝိဘတ်သည် လိင်္ဂတ္ထ အနက်အပြင် အာလုပ်အနက်ကိုလည်း အပိုပြုနိုင်သကဲ့သို့တည်း။] မောဂ္ဂလ္လာန် ("၅၃၂" သုတ်၌) "အရဟော–ထိုက်သော၊ ကတ္တာရိစ–ကတ္တားကိုဂင်း၊ သတ္တိဝိသဒ္ဒေ– စွမ်းနိုင်ခြင်းသည် အထူးပြုအပ်သော၊ ကတ္တာရိစ–ကိုဂင်း၊ ပေ၊ ပတိယမာနေန–သိအပ်သော်–ဘာဝါဒေါ်-ဘော ကံအနက်၌၊ သိဒ္ဓါ-တမ္ဘာဒိပစ္စည်းတို့ပြီးကုန်၏" ဟုဆို၍၊ ဘောတာ-အရှင်သည်၊ ရဇ္ဇံ မင်းအဖြစ်ကို၊ ကတ္တာမ့်–ပြုသင့်ပြုထိုက်၏ (အရဟတ္ထ)၊ ဘောတာ-သည်၊ ဘာရော-ဝန်ကို၊ ဝဟိတဗ္ဗော-ဆောင်စွမ်းနိုင်၏ (သက္ကတ္ထ) ဟု ပုံစံထုတ်၏၊ ဤ၌ထိုက်သူဆောင်နိုင်သူကား "ဘောတာ" ဟူသော ကတ္တားတည်း၊ ထိုကဲ့သို့ အရဟတ္ထ သက္ကတ္ထ ရှိသော ကတ္တားကို ပြုလိုရာ၌ ဘောကံအနက်ဝယ် တမ္ဘစသော ပစ္စည်းသက်၊ ဤမောဂ္ဂလ္လာန် ဆိုပုံလည်း "အရဟ သက္ကတ္ထ ဒီပကာ" ဟူသော ရူပသိဒ္ဓိနှင့် သဘောတူပင်၊ ကတ္တာမ့်စသည်ကို အနက်ဖေးရာ၌ "အပ်" ဟုသောကံအနက်သံမပါဧသော်လည်း သာဓန ၇ ပါးတွင် ကမ္မသာဓန၌ပင် သွင်းရသည်၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း.... "ကတ္တာမ့်" အရ ပြုခြင်းကြိယာဖြင့် ရောက်ထိုက်သောမင်းအဖြစ်ကိုပင်ရသောကြောင့်တည်း၊ ဝဟိတဗ္ဗာ၌လည်း နည်းတူ။

မှတ်ချက်။ ။ဤစကားအရ တကယ်မူချကြိယာပါပုဏ္ဏာန သတ္တိရှိရာ၌ "အပ်" ဟု အနက်ဖေး၍, ကြိယာပါပုဏ္ဏာန သတ္တိကား မရှိသေး, ရှိသင့်ရှိထိုက်ရာ၌ "ထိုက်, သင့်, နိုင်" ဟု ဧလျာ်အောင်ပေးရမည်–ဟု မှတ်ပါ၊ ထို့ကြောင့် "ဇ္ဈဒံ–ဤအဆုံးအဖြတ်ကို၊ ဒဋ္ဌမ့်–မှတ်အပ်၏" ဟုမပေးဘဲနှင့် "မှတ်ထိုက်၏" ဟုပေး၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း––တကယ် မှတ်သူမရှိသေး၍ ကြိယာပါပုဏ္ဏာန (ကမ္မ) သတ္တိ မရှိသေးသောကြောင့်တည်း၊ ထို့ပြင်-ကျမ်းဂန်တို့၌ တကယ် ပြုအပ်ပြီး-ပြုအပ်ဆဲ ကြိယာ၌ တပစ္စည်းဖြင့် "ကတံ" စသည် ထား၍, ပြုသင့်ပြုထိုက်ရာ၌ "ကတ္တာမ့်" စသည်ဖြင့် ထားတတ်သည်ကိုလည်း သတိပြုပါ၊ ထို့ကြောင့်ပင် "ပုဇ်ဇော" ဟု တပစ္စည်းဖြင့် ရှိရာဝယ် တကယ် ပူဇော်အပ်ပြီ ပူဇော်

(၅၄၅) တေစ-ထိုကိစ္စပစ္စည်းတို့သည်လည်း ["ကာလတ္တယေပိဟောန္တိ" ဌာ်စပ်၊]

ကာဒယော တေကာလိကာ။ ။တိကာလေ-၃ ပါးသောကာလဌာ်၊ နိယုတ္တာ-ယှဉ်သော ပစ္စည်းတို့ဘည်း၊ တေကာလိကာ-တို့၊ တတိယေ-၃ခုမြောက်သော၊ ဣဓ ဓာတ္ဌာဓိကာရေ-ဤဓာတ်အရာဌာ်၊ ဝိဟိတာ-စီရင်အပ်ကုန်သော၊ အနိဒ္ဒိဋ္ဌ ကာလာ-မည္သန်ပြအပ်သော ကာလရှိကုန်သော၊ ကာဒယော-ကုန်သော၊ ယေ ပစ္စယာ-တို့သည် (သန္တိ-ရှိကုန်၏၊) တေ-ထို ပစ္စည်းတို့သည်၊ တေ ကာလိကာ-ကာလ ၃ ပါးဌာ် ယှဉ်ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ၊ ဣတိ ပရိဘာသတော-ဤ ပရိဘာသာကြောင့်၊ ကာလတ္တယေပိ-ကာလ ၃ ပါး အပေါင်းဌာ်လည်း၊ ဟောန္တိ။

(၅၄၆) သိဟ ဂတိယာ-သိဟဂတိကနည်းဖြင့်၊ ကွစိတိ ဝတ္တတေ။

ယထာဂမ မိကာရော။ ။ယထာ ဂမံ – အာဂုံ ပါဠို အား လျော် စွာ၊ ယထာပယောဂံ – ပြယုဂ်အား လျော်စွာ၊ ဇိန၀စနာ နုပရောဓေန – ဘုရား ပါဠိတော်နှင့် မဆန့်ကျင်သော အားဖြင့်၊ ကွစိ-အချို့ကုန်သော၊ ဗျဥ္ဇနဒ္ဓိ ကေသု - အစဌာ် ဗျည်း ရှိကုန်သော၊ ကိစ္စကိတကာ ပစ္စယေသု - ကိစ္စပစ္စည်း

အပ်ဆဲ အနက်ထက် "ပူဇော်ထိုက်" ဟူသော အနက်က သာ၍ သင့်မြတ်သောကြောင့် "ပူဇိတာ" ကို "ပူဇာရဟာတိအတ္ထော" ဟုအဘိဓမ္မ၏ ဝစနတ္ထကိုပြသော အဋ္ဌကထာတို့ ဖွင့်ကြရသည်၊ "ပူဇော်ချင်သူ ပူဇော်, မပူဇော်ချင်သူ ဖုန်၊ ဓမ္မတွေကား ကောန် ပူဇော်ထိုက်ကြသည်" ဟူလို။

(၅၄၅) **တိကာလေ၊ ပေ၊ အနိဒ္ဒိဋ္ဌကာလာ**—ပစ္စုပ္ပန် ဒဏ်တိတ် အနာဂတ် လာလ ၃ပါးဌာ်သက်သောပစ္စည်းကို "ကာလ၃ပါးဌာ်ယှဉ်သောပစ္စည်း" ဟု ခေါ်သည်၊ "အတီတေ တ တ၀န္တ္ဟာတာဒိ" စသည်ဖြင့် ကာလကို သီးခြားညွှန်ပြသော ပစ္စည်းများ ရှိသေး၏၊ ကာ စသော ပစ္စည်းများကား "မည်သည့် ကာလဌာ် သက်" ဟု ကာလကို ညွှန်ပြခြင်းမရှိ၍ အနိဒ္ဒိဋ္ဌ ကာလပစ္စည်းများတည်း၊ ထိုအနိဒ္ဒိဋ္ဌကာလ ပစ္စည်းဖြစ်သော ကာ စသော ပစ္စည်းတို့သည် ကာလ၃ပါးဌာ်ဖြစ်ကြသည်–ဟူလို၊ "ကာဒယော"ဌာ်အာဒိ အရယူရသော ပစ္စည်းများကို အပြေပြေဌာ်ပင် ပြထားပြီ။

တတိယေ ဓာတွာဓိကာရေ–"ဓာတုလင်္ဂေဟိ ပရာ ပစ္စယာ, ဓာတူဟိဧေကာယ ၊ပေ၊ ဟေတ္ဝတ္ထေ" ဟု ဓာတုသဒ္ဒါကို ၂ နေရာဌာ် ပြခဲ့ပြီ "ဓာတုယာ ကမ္မာဒိမှိဧကော" သုတ်ဌာ် ဓာတုသဒ္ဒါ ရှိပြန်၏၊ ဤဓာတုသဒ္ဒါကား ရှေ ၂ နေရာကို ထောက်၍ ၃ ခုမြောက် အရာတည်း၊ ဤသို့လျှင် တတိယဓာတ် အရာဌာ် စီရင်အပ်သော ကာ စသော ပစ္စည်းများသည် ကာလ ၃ ပါးဌာ် သက်ကြရသည်၊ ဤသို့ ကာလ၃ပါးဌာ် ဖြစ်သောကြောင့်ပင် "ဘူယတေ, အဘဝိတ္ထ, ဘဝိဿတေ" ဟု ဘဝ်တမ်းအတွက် ၃ ဝိဂ္ဂဟ ပြုခဲ့ရသည်။

ကိတ ပစ္စည်းတို့ကြောင့်၊ ခေတ္တဟိ - တို့မှ၊ ပဇာ - သည်၊ (ဟုတ္တာ-၍)၊ ဣကာရာဂမော ဟောတိ၊ အညသုစာတိ - သုတ်ဖြင့်၊ ဝုဒ္ဓိ - သည်ဌင်း၊ ဩ အဝ သရေတိ-သုတ်ဖြင့်၊ အဝါဒေသော-သည်ဌင်း (ဟောတိ)၊ နဓယ ပရိယုတ္တေတိ - သုတ်ဖြင့်၊ ပရံ - သို့၊ နေတဗ္ဗံ - ဆောင်ကပ်ရာ၏၊ [ဤ၌ "ဘရလောပ"ကို မပြဘဲ နောက် သရကပ်ဘို့ကိုသာ ပြသဖြင့် "အဝ" ပြုရာ၌ သရ မဟါ ဟု ဆိုရာရောက်၏။]

(၁၄၇) **တေ ကိံစ္စာ။** ။ဣဓ - ဤ ကစ္စည်းကျမ်း၌၊ ဝုတ္တာ - ဆိုအပ်ကုန်သော၊ ယေ ကဗ္ဗာ နီယ ဏျ ဇေယျ ရိစ္စ ပစ္စယာ - အကြင် တဗ္ဗ, အနီယ, ဏျ, တေယျ, ရိစ္စပစ္စည်းတို့သည် (သန္တိ)၊ တေ - ထိုပစ္စည်းတို့သည်၊ ကိံစ္စသညာ - ကိစ္စ အာမည် ရှိကုန်သည်၊ ဟောန္တိ၊ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ - သိထိုက်ကုန်၏။

---

(၁၄၆) **ယထာဂမံ၊ခေပ၊ခေတူဟိ ပဇာ**—အာဂမ သဒ္ဒါသည် မိမိ သူတပါး စီးပွားတို့၏ လာရာ လာကြောင်း ဖြစ်သော "ဘုရားပါဠိ"ကို ဟော၏၊ ပယောဂ သဒ္ဒါလည်း ပါဠိတော်၌ သုံးစွဲအပ်သော ထိုထိုပုဒ်ကို ဟော၏၊ထို့ကြောင့် "ယထာဂမံ" ဟူသော သုတ်လာစကားကို "ယထာပယောဂံ" ဟု ဖွင့်၍ ထို "ပြယုဂ်အား အလျော်" ဟူသည် "ဘုရားစကားတော်နှင့် မဆန့်ကျင်ခြင်း" ပင်တည်း ဟု ပြလို၍ "ဇိနဝစနာနုပရောဓေန" ဟု အဖြောင့် ဖွင့်ရပြန်သည်၊ ဤ လာရာ၌လည်း ဓာတ်၏ရှေ့မှာ လာလျှင် ပါဠိတော်နှင့် ဆန့်ကျင်၏၊ ထို့ကြောင့် ဓာတ်နောက်၌သာ လာရမည်။

ကွစိ ဗျဉ္ဇနာဒိကေသု—အ စသော သရပစ္စည်း, အနီယ စသော အစ၌ သရရှိသော သရာဒိပစ္စည်း, တဗ္ဗ စသော အစ၌ ဗျည်းရှိသော ဗျဉ္ဇနာဒိ ပစ္စည်းဟု ၃ မျိုးရှိရာ အချို့သော ဗျဉ်္ဇနာဒိပစ္စည်းနှောင်းရာ၌သာ ဤလာဟုသိစေလို၍ "ကွစိ ဗျဉ္ဇနာဒိကေသု" ဟု မိန့်သည်၊ကွစိသဒ္ဒါကို ဗျဉ္ဇနာဒိကေသု ကိစ္စကိတကပစ္စယေသု၏ ဝိသေသနဟု မှတ်၊ ဤကွစိဖြင့် အ-အနီယစသော ပစ္စည်းနှောင်းရာ၌ (ကပ်ဘွယ် သရရှိသောကြောင့်) ဤ မလာရဟု ကန့်သည်၊ ဤကား ကွစိ သဒ္ဒါ အလိုက်ခံသော ရူပသိဒ္ဓိ အလိုတည်း။ [ကွစိ သဒ္ဒါ မလိုက်ဘဲ "ယထာဂမံ" သဒ္ဒါဖြင့်ပင် အ-စသော ပစ္စည်း နှောင်းရာ၌ ပါဠိတော်နှင့် မလျော်သောကြောင့် ဤ မလာရဟု ကန့်လျှင်လည်း ဖြစ်မည်ထင်သည်။]

(၁၄၇) **ယေဠု ဝုတ္တာ၊ပေ၊ရိစ္စပစ္စယာ**—"ဤကစ္စည်းကျမ်း၌ ဆိုအပ်သော တဗ္ဗ-စသောပစ္စည်း" ဟု ဆိုသဖြင့် "ကျမ်းဂန်တို့၌ ဤ ငါးပစ္စည်းအပြင် အခြားကိစ္စပစ္စည်းများ ရှိသေး၏" ဟု ဆိုရာရောက်၏၊ ထို့ကြောင့် "ဘူတဂါမ ပါတဗျတာယ ပါစိတ္တိယံ" စသည်၌ တဗျပစ္စည်းကိုလည်း ကိစ္စပစ္စည်း၌ သွင်းယူကြသည်၊ ပါတဗျ=ပါဓာတ်, တဗျပစ္စည်း၊ ထို တဗျပစ္စည်းကို တေယျပစ္စည်းကဲ့သို့ ကျော်စ၌ စသဒ္ဒါဖြင့် သက်သင့်၏။

တတော-ထိုမှ နောက်၌ (ကိစ္စမှည့်ပြီးသည်မှ နောက်၌)၊ အညေ ကိတ်တိ-ဟူ၍၊ ဝစနတော - ဆိုခြင်းကြောင့်၊ ကိစ္စပစ္စယာနံ - တို့၏၊ အကိတကတ္တာ - ကိတ မဟုတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ နာမဗျပဒေသေ-နာမ်ခဲ့ခြင်းသည်၊ အာသမွတ္တေ - မရောက်လတ်သော်၊ တဒ္ဓိတ ၊ ပေ ၊ သုစာတီတ္တေ - ဤသုတ်၌၊ စဂ္ဂဟဏေန-ဖြင့်၊ နာမ ဗျပဒေသေ-နာမ်ခဲ့၊ တတော-၌၊ (နာမ်ခဲ့ပြီးသည်မှ နောက်၌)၊ သျာဒျုပ္ပတ္တိ-သက်။

ဘာဝေ - ဘောအနက်၌၊ ဘာဝဿ - ဘော၏၊ ကေတ္တာ - တခုထည်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ကေ ဝစနမေဝ - ကေစုံစ်ချည်းသာ၊ သိန္တိ - သိ သုတ်ဖြင့်၊ အမာဒေသော-အံပြု၊ ဘဝတာ-အရှင်သည်၊ ပညေန-ပညာရှိသည်၊ ဘဝိ တဗ္ဗံ, ဘဝနီယံ-ဖြစ်ဆ၏၊ ဝါ-ဖြစ်ထိုက်၏၊ ဣဓ-ဤဘဝနီယံ ပုဒ်၌၊ ဗျဥ္ဇနံ ဒိတ္တာဘာဝါ-အစဉ် ဗျည်းရှိသော ပစ္စည်းအဖြစ်၏ မဟုတ်ခြင်းကြောင့်၊ (အစဉ် ဗျည်းမရှိခြင်းကြောင့်၊) အနုဝတ္တိတ ကွစိဂ္ဂဟဏေန-လိုက်စေအပ်သော ကွစိ သဒ္ဒါကြောင့်၊ ဣကာရာဂမာဘာဝေါ-ဣအာဂုံ၏ မရှိခြင်းသည် (ဟောတို့)၊ ဘာဝေ-ဘောအနက်၌၊ ကိစ္စ ပစ္စယန္တာ - ကိစ္စပစ္စည်း အဆုံးရှိသော သဒ္ဒါတို့သည်၊ နပုံသကာ - နပုံလိန်ရှိကုန်၏၊ ကမ္မနိ - ကံအနက်၌၊ တိလိင်္ဂါ-၃ လိန်ရှိကုန်၏။

ဓာ ခတာ၊ ပေ၊ နာမ ဗျပဒေသော— ဘူဓာတ်နောင် တမ္မွသက်, ဣလာ, ဘူ၏ ဥကို သြဖြူ, သြကို အဝ်ဖြူ, ဣသို့ကဝ်၍ "ဘဝိတမ္ဗ"ဟု ဖြစ်ရာ, ထို တမ္မပစ္စည်းကို ဤသုတ်ဖြင့် ကိစ္စအမည် မှည့်ပြီးနောက် နာမ်ဝိဘတ် သက်ခွင့် ရောက်ချေပြီ၊ သို့သော် "ဒဗ္ဗဝါစကံ နာမံ"နှင့် အညီ ဒြဗ်နက်ကို ဟောမှ နာမ်ဖြစ်၏၊ ဘဝိတမ္ဗဥ် ဘူဓာတ်သည် ကြိယာနက်ကို ဟော၍ တမ္မပစ္စည်းက ဘာဝသာဓနကို ဟောသော ကြောင့် နာမ်မဟုတ်သေး၊ သို့ဖြစ်၍ နာမ်ခဲ့ရလိမ့်မည်၊ ထိုသို့ နာမ်ခဲ့သည့်အခါ "တဒ္ဓိတ သမာသ ကိတကာ"စသောသုတ်ဖြင့် ကိတက ပစ္စယန္တ ပုဒ်တို့ကိုသာ နာမ်ခဲ့၏၊ "အညေကိတ်-တမ္မစသော ၅ ပစ္စည်းမှ ကြွင်းသမျှကိုသာ ကိတ်မည်၏"ဟု ဆိုထားသောကြောင့် ကိစ္စပစ္စည်းတို့မှာ ကိတအမည် မရနိုင်၍ သုတ်ရင်းဖြင့် နာမ်ခဲ့ခွင့် မရော၊ ထို့ကြောင့် "တဒ္ဓိတ၊ ပေ၊ဒိသုစ"၌ စသဒ္ဒါဖြင့် ကိစ္စပစ္စယန္တ သဒ္ဒါကို နာမ်ခဲ့ရသည်၊ ထို့နောင် သိစသော ဝိဘတ်သက်။

ဘာ ခဝ၊ ပေ၊ ဘဝိတမ္ဗံ ပညေန—ဘောဟူသည် ကြိယာတည်း၊ လူပေါင်း သိန်း သန်း ဖြစ်သော်လည်း ဖြစ်ခြင်းကြိယာမှာ တမျိုးထည်း တခုထည်းသာ "ဘဝန္တေဟိ-အရှင်တို့သည်၊ ပညေဟိ-ပညာရှိတို့သည်"ဟု ဗဟုဝုစ်ကတ္တားများစွာ ရှိသော်လည်း ဖြစ်ခြင်းကြိယာမှာ တမျိုးထည်းသာဖြစ်၍ "ဘဝိတမ္ဗံ"ဟုပင် ဧကဝုစ် ထားရသည်၊ ထို့ကြောင့် ဒုတိယာ စသော ဝိဘတ်တို့၌လည်း "ဘဝိတမ္ဗံ, ဘဝိတမ္ဗေန"စသည်ဖြင့်

ကမ္မနိ - ကံ အနက်၌၊ အဘိပုဗ္ဗေ - အဘိ ရှေးရှိ၏၊ [အကမ္မက ဓာတ် ဖြစ်သောကြောင့် ကံအနက် ဟောနိုင်ဘို့ရာ အဘိ ဥပသာရ ကူးစွက် ရသည်-ဟူလို။] ပဏ္ဍိတေန-သည်၊ ကောဓော-အမျက်ကို၊ အဘိဘူယတော-လွှမ်းမိုးအပ်ဆဲ၊ အဘိဘူယိတ္ထ-ပြီ၊ အဘိဘူယိဿတော-လတ္တံ့၊ ဣတိ, အဘိဘဝိတဗ္ဗော-မည်၏၊ အဘိ ဘဝိတဗ္ဗော-လွှမ်းမိုးအပ်, လွှမ်းမိုးထိုက်သော၊ တဏှာ-တဏှာ၊ အဘိဘဝိတဗ်ံ - သော၊ ဒုက္ခံ-ဒုက္ခ၊ ဧဝံ - တူ၊ အဘိ ဘဝနိယော-လွှမ်းမိုးအပ်, လွှမ်းမိုးထိုက်သော အမျက်၊ အဘိ ဘဝနိယာ-လွှမ်း ၊ပေ၊ တဏှာ၊ အဘိ ဘဝနိယံ-လွှမ်း ၊ပေ၊ဒုက္ခ၊ ပုရိသ ကညာ စိတ္တ သဒ္ဒနယေန-ပုရိသ, ကညာ, စိတ္တ သဒ္ဒါတို့၏ နည်းဖြင့်၊ နေတဗ်ံ - ဆောင်၍ သိရာ၏၊ [သိမ့်၌ "နေတဗ္ဗော"] သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော ပုဒ်တို့၌၊ ဧဝံ-ဤအတူတည်း။

ဟိ-ဆက်ဦးအံ့၊ တ္ထ-၌ "အဘိ ဘဝိတဗ္ဗော ကောဓော ပဏ္ဍိတေန" စသော ဝါကျ၌၊ တဗ္ဗာဒီဟေဝ - တဗ္ဗ အစရှိသော ပစ္စည်းတို့သည်ပင်၊

ကေဝုစ် စိတ္တာဒိဂိုဏ်း ရုပ်စဉ်ရသည်၊ စိတ္တာဒိဂိုဏ်းဖြစ်ကြောင်းကိုကား "ဘာဇဝ ကိစ္စ ပစ္စယန္တော နပုံသကော"ဟူသော စကားဖြင့် သိနိုင်သည်။ ["ပညော ယဿ အတ္ထိ" ဟု ငဂ္ဂဟပြု၍ "ပညေန-ပညာရှိသူသည်"ဟု အနက်ပေးရသည်။]

. **ကမ္မနိ ၊ပေ ၊ ဒုက္ခံ**—"အဘိဘူယတေ ၊ပေ ၊ အဘိဘူယိဿတေတိ"သည် အဘိဘဝိတဗ္ဗော၏ တေကာလိက ဝိဂြိဟ်တည်း၊ "ကမ္မေ တိလိင်္ဂါ"ဟု ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း "ကောဓော"ဟူသော အဘိဓေယျ၏ ပုလ္လိန်သို့ လိုက်၍ "အဘိဘဝိတဗ္ဗော"ဟုလင်း, တဏှာ ဟူသော အဘိဓေယျ၏ ဣတ္ထိလိန်သို့ လိုက်၍ "အဘိဘဝိဘဗ္ဗာ"ဟုလင်း, ဒုက္ခံ ဟူသော အဘိဓေယျ၏ နပုံလိန်သို့လိုက်၍"အဘိဘဝိတဗ်ံ"ဟုလင်း ထားသည်၊ ဤအရာ မျိုးကို "ကိတကာ အဘိဓေယျလိင်္ဂါ=ကိတ်ပစ္စယန္တ သဒ္ဒါတို့သည် ဟောနက်၏ လိန်နှင့် တူသော လိန် ရှိကုန်၏"ဟု ဆိုသည်။

ဧဝံ အဘိ ဘဝနိယော—"အဘိဘူယတေ, အဘိဘူယိတ္ထ, အဘိဘူယိဿတေတိ အဘိဘဝနိယော, ယာ, ယံ"ဟု နည်းတူ ဖြစ်သောကြောင့် "ဧဝံ အဘိဘဝနိယော" စသည်ကို မိန့်သည်၊ နာမ်ငွေ့ပြီးနောက် နာမ်၏ နယ်တွင်းသို့ ရောက်သည့်အခါ နာမ်ပုဒ် ရိုးရာအတိုင်း ပုရိသာဒိစသော ဂိဏ်း ၃ ဂိဏ်းသို့သွင်း၍ ရုပ်စဉ်ရသောကြောင့် "ပုရိသ ၊ပေ ၊နယေန နေတဗ်ံ"ဟု မိန့်သည်၊ "အဘိဘဝိတဗ္ဗော....အဘိဘဝိတဗ္ဗာ၊ ဘောအဘိဘဝိတဗ္ဗ, ဗ္ဗာ....ဘောန္တော အဘိဘဝိတဗ္ဗာ"စသည်ဖြင့် စဉ်လေ။

ဧဝံ သဗ္ဗတ္ထ—နောက်"ဥပါသိတဗ္ဗော"စသော ရုပ်များ၌လည်း အဘိဓေယျလိန်သို့ လိုက်၍ ၃ လိန် ထားနိုင်ပုံ, ပုရိသာဒိ စသော ဂိဏ်းသို့သွင်း၍ လိန်အားလျော်စွာ ရုပ်စဉ် ရပုံကို ဤနည်းအတိုင်း သိပါလေ။

ကမ္မဿ-ကံအနက်၏၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တတ္တာဝ-ဟောအပ်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်ပင်၊ ပုန - တဘန်၊ ဝါ - ထပ်၍၊ အတ္တနာ - မိမိသည်၊ (ဒုတိယာ ဝိဘတ်သည်)၊ ဝတ္ထုဗ္ဗဿ-ဟောထိုက်သော ကံအနက်၏၊ အဘာဝါ-မရှိတော့သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တတော-ထို"အဘိ ဘဝိတဗ္ဗ"စသည်မှ နောက်၌၊ ဒုတိယာ-သည်၊ နံ-မဖြစ်၊ ပဌမာဝ-ပဌမာဝိဘတ်သည်သာ (ဟောတိ)။

အာသ=ဥပဝေသနေ-၌။ [အာချာတ်၌ ပါပြီးသော ဓာတ်နက်မျှားကို အနက် မပေးတော့ပြီ၊ အနက်မထင်လျှင် အခြေပြု ဓာတ်စဉ်မှာ ရှုပါ။] တယာ — သင်သည်၊ အာသီယိတ္ထ - ရှိး၌ နေခြင်း၊ အာသီယတေ - ယခု နေခြင်း၊ အာသီယိဿတေ — နောင်ခါနေခြင်း၊ ဣတိ - ဤ ဝစနတ္ထကြောင့်၊ အာသိတဗ္ဗံ, အာသနီယံ-မည်၏၊ ကမ္မေ-၌၊ ဥပါသိတဗ္ဗော, ဥပါသနီယော-ဆည်းကပ်ထိုက်သော၊ ဂုရု - ဆရာ။ [“ဥပါသိယတေတိ ဥပါသိတဗ္ဗော” စသည်ဖြင့် ၃ ဝိဂ္ဂဟစီပြု၊ အကမ္မက ဓာတ်ဖြစ်၍ ကံဟောရာ၌ ဥပသာရပုဒ် ကူစွက်ရသည်၊ နောက်၌လည်း နည်းတူ။]

သိ=သယေ။ [အာချာတ် “ဧအေယ”သုတ်၌ “သိ”ဟု ဣကာရန္တဖြင့် ပြခဲ့သည်၊] ဘဝတာ-သည်၊ အသီယိတ္ထံ-ရှေး၌ အိပ်ခြင်း၊ပေ၊သီယိဿတေ-နောင်ခါအိပ်ခြင်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သယိတဗ္ဗံ, သယနီယံ-မည်၏၊ အေယျာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ အယာဒေသော၊ ပရော - သူတပါးကို၊ အတိသယိတဗ္ဗော, အတိသယနီယော-လွန်အောင် အိပ်၏။

ပဒ=ဂတိမှ၊ တေန-ထိုသူသည်၊ ဥပဗ္ဗိတ္ထ-ရှေး၌ ဖြစ်ခြင်း၊ ပေ၊ ဣတိ, ဥပဗ္ဗိတဗ္ဗံ, ဥပဗ္ဗနီယံ-မည်၏၊ စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤရုပ်တို့၌၊ ကတ္တုရိတိ အဓိကာရံ - ကတ္တာရိ ဟူသော လိုက်ပုဒ်ကို၊ ဝိနာ - ၍၊ ဒိဝါဒိတော ယောတိ - ဟူသော၊ ဝိနာဧကာရ ယောဂဝိဘာဂေန - ဖြင့်၊ ယပစ္စယော - သက်၊ တဿ စဝဂ္ဂ ယကာရ လ္လစ္စာဒိနာ - တဿ စဝဂ္ဂ ယကာရ အစရှိသော

တမ္မာဒိဟေဝါပေါတတော—အဘိ ဘဝိတဗ္ဗ=“လွန်းမိုးထိုက်”ဟူရာ၌ လွန်းမိုးခြင်းကြိယာဖြင့် ရောက်အပ်သော ကြိယာ ပါပုဏာန သတ္တိ (ကံ) အနက်ကို တမ္မပစ္စည်းသည် ဟောပြီး ဖြစ်၏၊ထို့ကြောင့်“အဘိဘဝိတဗ္ဗ”နောင် ကံအနက်ကို ဟောသော ဒုတိယာ ဝိဘတ်သက်ခွင့် မရ၊ “လွန်းမိုးအပ်သော ဧကာဓ”ဟု လိန်အနက်ကို ထွန်းပြခြင်းငှါ ပဌမာ ဝိဘတ်သာ သက်ရတော့သည်။ [ရှုပ်စဉ်သည့်အခါ“အဘိဘဝိတဗ္ဗံ, အဘိဘဝိတဗ္ဗေ”စသည်ဖြင့် ဒုတိယာစသော ဝိဘတ် သက်ရခြင်းကား“အဘိဘဝိတဗ္ဗံ ပဇဟတိ-လွန်းမိုးအပ်သော ဧကာဓကို ပယ်၏” စသည်ဖြင့် နောက်ကြိယာ ငဲ့၍ သက်ရခြင်းတည်း။]

သုတ်ဖြင့်၊ စဝဂ္ဂါ စဝဂ်ပြု၊ ပဂုဏ္ဍဘာဝေါ ဌာနေတိ-ဒ်ိဘာဝေါ-လာ၊ [ဒ်ိဝါဒ်ိဂုဏ်း ဖြစ်၍ ဒ်ိပါဒ်ိတော ဝယာဖြင့် ယပစ္စည်း သက်စေ၏။ သို့သော် ဘေဝ်ကံ ဒုဗ္ဗနက် ဖြစ်၍ သုဟ်ဂုင်းဖြင့် မသက်ဒ်ိုင်သော်ကြောင့် ဝိနာဓိကာဂရ ယောဂဝိဘာဂဖြင့် သက်ရသည်၊] မဂ္ဂါ - လပ်းကို။ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗော, ပဋိပဇ္ဇနိယော - သွားလုံကဲ့၏။ [ပဟိပုဗ္ဗ ပဒဓာတ် ပြု၍ "ကွစိ ပဋိပတိဿ" ဖြင့် ပဋိပြူဂရသေးသည်၊ ပတိအာဒိုင်းလည်း ရှိနိုင်ပါ၏။] ဒုဓ=အဝဂမနေ၊ဓမ္မော-ကို၊ အဇ္ဈိတ္တ - ဂရုံ၌ သိအပ်ပြီ၊ ပေ၊ ဗုဒ္ဓိတဗ္ဗော ဗုဒ္ဓနိယော မည်၏။ [ဤနိဒါန်းလည်း ဒိဝါဒ်ိယပစ္စည်း သက်ရဦးမည်။]

သု=သဝဏော၊ ပေ၊ သောတဗ္ဗော-မည်၏။ ဣဒ-ဤရုပ်၌၊ ယထာဂမဂ္ဂဟဏေန-ယထာဂမသဒ္ဒါကြောင့်၊ ဣကာရာဂမဘာဝေါ-ဣ လာခြင်း၏ ဧရိုးခြင်းသည် (ဟောတိ)၊ ["သောတဗ္ဗော"၌ ဗျဉ္ဇနာဒိ ပစ္စည်း နှောင်းသောကြောင့် ဣလာရမည်ကဲ့သို့ ဆင်ရ၏။ သို့သော် ဣလာလျှင် ပါဠိတော်နှင့် မလျော်ရကား ယထာဂမ သဒ္ဒါ၏ တားမြစ်ချက်ကြောင့် ဣမလာရ-ဟူလို၊ အညသုဖြင့် သု၏ ဥ ကို ဩ ဝဒ်ပြု။] သုဏာတဗ္ဗော-ကြားနာထိုက်သော တရား၊ သွဒ်ဒီတော ဏုဏာ ဥဏာဒေသာတိ-ဟူသော၊ ပိနာဓိကာဂရ ယောဂဝိဘာဂေန-ကတ္တရိ ဟူသော လိုက်ပုဒ်ကို ကြဉ်သော ယောဂပိဘာဂဖြင့်၊ ဏာ ပစ္စယော-သက်၊ သဝနိယော-ကြားနာထိုက်၏။

(၅၇၀) ကရ=ကရဏေ၊ ကရိယိတ္ထ - ပြုအပ်ပြီ၊ ပေ၊ ဣတိအတ္ထေ-၌၊ တမ္ပဘာနိယော - တမ္ပဓမ္မည်း, အနိယပစ္စည်းဟို့သည် (ဟောန္တိ)၊ အန္တိဿာတိ ကရဿစ်စာတိ တတ္တန်ဒီစ ဝတ္တတေ။

တဋ္ဌ ဟုန် အဗဗဿုဝါ။ ။တံ ဟုန် ပုဗ္ဗ ဣတိ-ဟူတုန်ဿော၊ ဗေဟသ္သ ပစ္စယဿသု-တို့ဖြင့်၊ [သိမ့်ဥ် "ပဝတ္တု" ဟု ပါဿဒေါ်၏။] ကဗ္ဗဣဗ္ဗေတဿ, ဗာတုဿ ၏၊ အန္တိဘူတဿ-အဆုံး ဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ ရကာရဿ-ရ ဒေဿဒုတ်၏၊ တကာရတ္တ - တဒဒြဖစ်သည်၊ ပါ (ဟောတိ)၊ ဘဝတာ-

---

ဒိဝါဒိယ သက်ရပုံ။ ။ပဋိပဒိတဗ္ဗေးစသောရုပ်များ၌ကံဟောဖြစ်၍ ဘာဂကဒ္မသုယောသုတ်ဖြင့်သာ ယပစ္စည်းသက်သင့်ပါသည် မဟုတ်လော, အဘယ်ကြောင့် ဒိဝါဒိတောယော်သုတ်၏ယောဂဝိဘာဂဖြင့်ယပစ္စည်းသက်ရပါသနည်း-ဟုမေးဘွယ်ရှိ၏၊ အဖြေကား-ကံအနက်ကို တမ္ဘပစ္စည်းက ဟောပြီးဖြစ်သောကြောင့် ရုပ်ပြီးရုံလောက် အကျိုးကိုမျော်၍ ဒိဝါဒိဂိဏ်းလည်းဖြစ်သော်ကြောင့် ဒိဝါဒိတောယောသုတ်၏ ယောဂဝိဘာဂဖြင့် သက်ရပါသည်။

သည်၊ ဓမ္မော-ကို၊ ကတ္တုဗ္ဗော-ပြုထိုက်၏၊ ပုဇ္ဇော-ကို၊ ကတ္တုမ္ဗာ၊ ကုသလံ-ကို၊ ကတ္တုမ္ဗံ [လိန် ၃ မျိုး ပြထား၏၊] တတ္တာဘာဝေ•တ အဖြစ် မရှိရာ၌၊ ကရောတိဿာတိ-ကရောတိဿ ပုဒ်သည်၊ ဝတ္တမာနေ-သော်၊ တဝေ တုနာဒီသုကာတိ ဧတ္ထ-၌၊ အာဒိသဒ္ဒေန-ဖြင့်၊ ဘဗ္ဗေပိ-တဗ္ဗ ပစ္စည်းကြောင့်လည်း၊ ကာဒေသော-ကာပြု၊ ဟိတံ•စီးပွားကို၊ ကာတဗ္ဗံ-၏။

(၅၄၉) ရဟာဒိတော ဏာ။ ။ရ ကာရ ဟကာရာ ဒျန္တေဟိ-ရအက္ခရာ ဟအက္ခရာ အစရှိသော အက္ခရာ အဆုံးရှိကုန်သော၊ ဓာတူဟိ-တို့မှ၊ ပရဿ-သော၊ အနာနီယာဒိ နကာရဿ-အန, အနီယ အစရှိသည်တို့၏ နအက္ခရာ၏၊ ဏကာရော-ဏအပြုသည်၊ ဟောတိ၊ အာဒိသဒ္ဒေန-ဖြင့်၊ ရမု အပ ဉာ တာဒီ တောပိ-ရမုဓာတ်, အပဓာတ်, ဉာဓာတ်, တာဓာတ်, အစရှိသည်တို့မှလည်း၊ (ပရဿအနာနီယာဒိနဿ ဏကာရော ဟောတိ)။

---

(၅၄၉) ရကာရ၊ပေ၊ဏကာရော-က၊သ၊မ၊စရစသောရကာရန္တဓာတ်, ဂဟဟူသောဟကာရန္တဓာတ်ဒေနာင်ယုပစ္စည်းကိုပြုသော အန=အနီယပစ္စည်း စသည်တို့၏ နကိုဏပြု၊"ကရဏံ,ကရဏီယံ,သရဏံ,မရဏံ,စရဏံ,ဂဟဏံ"စသည်၊ ဤသို့နကို ဏပြုခြင်းသည် ရှေ့၌ ရအက္ခရာရှိသောကြောင့်တည်း၊မှန်၏-ဂဟဏံ၌ "ဂြဟ" ဓာတ်ဟု သင်္ကေတဆို၏၊ဤ၌ ရအဂ္ဂရာပါသောကြောင့် နကို ဏပြုသည်၊ ဂြဟဓာတ် မဟုတ်ဘဲ"ဂါဟ"ဓာတ်မှ"တောအရှပ်အထွေး" အနက်ဟော "ဂဟန" ၌ဘား ဏမပြု၍ "တိဏဂဟနံ-မြက်ရှပ်၊ ဝနဂဟနံ-တောရှပ်၊ သကသမယ သမယန္တရ ဂဟနံ-မိမိအယူသူတပါးအယူတည်းဟူသောတောရှပ်"ဟုနအက္ခရာအတိုင်းရှိရသည်၊ ထို့အတူအခြားသော"ဇဟ,ဒဟ,သဟ,နဟာ (နှာ) ဓာတ်တို့နောင်လည်း နကို ဏမပြု၍"ဇဟနံ"စသည်ဖြင့်သာ ရှိစေရသည်၊နကိုဏပြုရာ၌ရှေ့ရအက္ခရာနှင့် သရခြားလျက်၎င်း ဟ-ယ-ဝအက္ခရာ,က၀ဂ်ပ၀ဂ်ခြားလျက်၎င်းပြုနိုင်၏၊ကရဏံ (က၏အန)၌ သရခြားလျက်ပြု၏၊ ဂြဟဏံ၌ ဟအက္ခရာနှင့်အသရခြားလျက်ပြု၏။

အာဒိသဒ္ဒေန၊ပေ၊တာဒိတောဝိ-"ရမု"ဓာတ်၌ ရနောင်ပ၀ဂ်(မ)ခြားလျက် ဏပြု၊ရမဏီယံ-အာရမ္မဏံစသည်၊အပဓာတ်၏ပုံစံကို "ပါပဏီယော" ဟုထုတ်၏၊ ပ ပုဗ္ဗ အပဓာတ်,အနီယပစ္စည်း၊ ဤ၌ အပဓာတ်ကြောင့် ဏပြုဘန်မတူ, ပဥ္စပသာရ နောင်ဖြစ်၍ ဏပြုဟန်တူသည်၊ ထိုသို့ ဖြစ်သင့်ပုံကား- ပဥ္စပသာရသည် သင်္ကေတ၌ "ပြ"ဟုရှိ၏၊ထိုပြု၌ ရအက္ခရာကြောင့် နကို ဏပြုရသည်၊ ထို့ကြောင့် ပပုဗ္ဗ နမုဓာတ်ဖြင့်"ပနာမ"ဟုဖြစ်ပြီးမှ ဏပြု၍ "ပဏာမ-ရှိခိုးခြင်း" ဟုဎ, ပပုဗ္ဗ မာဓာတ်ယုကို အနပြု၍"ပမာန"ဟုဖြစ်ပြီးမှ ဏပြု၍ "ပမာဏ" ဟုဎ, ပပုဗ္ဗ နီဓာတ်ဖြင့် "ပဏီတ"ဟုဎ,ပပုဗ္ဗ အနဓာတ်ဖြင့် "ပါဏ"ဟုဎ, ပ-နိပုဗ္ဗ ပတ ဓာတ်ဖြင့် "ပဏိပါတသရဏာဂုံ"ဟုဎ များစွာရှိလေသည်။

တွေ-ဤသုတ်၌၊ ရဟာဒိတော-ရကာရန္တ, ဟကာရန္တဓာတ်မှ၊ ပရဿ-နောက်၌ ဆက်စပ် ကပ်နေသော၊ နကာရဿ-နှ အက္ခရာ၏၊ အသမ္ဘဝါ-မဖြစ်သင့်ခြင်းကြောင့်၊ သဒ္ဒတ္ထ၁-အညထာ နုပ ပတ္တိ ဟူသော အစ္ဆမ်းဖြင့်၊ အနာနိယာဒိ နဿော၀-အနအနိယ စသည်တို့၏ နဓိသာ၊ အယံ ဏကာရတာ-ဤ ဏ အဖြစ်သည် (ဟောတိ)၊ ဓမ္မော-ကို ကရဏိယော - ပြုထိုက်၏၊ ကရဏာရဟော-ပြုထိုက်၏၊ ဣတိအတ္ထော-နှင့်၊ [အနိယ ပစ္စည်း၏ အရဟအနက်ဟော၀ကြောင်း သိစေလို၍ "ကရဏာရဟော" ဟု ဖွင့်သည်၊]ကရဏိယာ-ပြုထိုက်သောပုဂ္ဂိဿဉ်ခြင်း၊ ကရဏိယံ-ပြုထိုက်သော ကုသိုလ်။

ဉစာတ်ကားသဏ္ဌာတ၌ "ညီ" ဓာတ်ဟု ဇနှင့်ဉ တွဲလျက်ရှိ၏၊ ထိုဓာတ်နောက် သဏ္ဌာတ၌ ဏ မပြု, ပါဠိဋ္ဌမှု "ဉဏံ" ဟု ဏပြုရာရုပ်တွေများသဖြင့်ပါဠိသုံးတမျိုးဟု ခွဲခြားသင့်၏၊ဆရာတို့ကား ဣဏ္ဌာတလုံက်၍ "ဉန" ဟုပင် ရေးသားကြသည်၊ တာ ဓာတ်သည် သဏ္ဌာတ၌ "တြာ"ဓာတ်ဟုရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် "တာဏံ" စသည်ဖြင့် ဏ ပြုသည်၊တာဒိတော၌ အာဒိဖြင့်ရက္ခ-ဋက္ခ-လက္ခ-ပိသ ဓာတ်တို့ကိုယူ၍ "ရက္ခဏံ-စောင့်ရှောက်ခြင်း၊ ဋက္ခဏာ-ကြည့်ရှုခြင်း လက္ခဏံ-အမှတ်အသား၊ ပိသဏံ-ကြိတ်ချေခြင်း,စသည်တို့ကိုယူ၊ရက္ခဏံ၌ရရှိဖသောကြောင့် ပိသဏံ၌ "ပြဿ" ဓာတ် ဖြစ်၍ ရရှိသောကြောင့် ဏပြု၊ ဋက္ခ လက္ခ ဓာတ်တို့၌ကား ရမရှိဘဲ သဏ္ဌာတ၌ ဏပြုသည်။

ပရာ စသည့် နှာင် ဏ ပြုပုံ။ ။ပဂ္ဂပသဒ္ဒနှောင် ဏ ပြုပုံကိုပြုံပြီ၊ပရာ,နိ,ဒု, ပရိ ဥပသဒ္ဒတို့ နှောင်လည်း ဏပြု၏၊ပရာယဏံ (ပရာ+အယနံ) - အလွန်ရောက်အပ်ရာ,လည်းလျောင်းရာ၊ ["ပရံ+အယနံ" ဟု ပုဒ်ဖြတ်လျှင် ပရနဓပုဗ္ဗနှောင်ဖြစ်၍ ဏ ပြု၊]နိ ဒုတို့သည်သဏ္ဌာဘ၌ "နိရ+ဒုရ" ဟုရှိ၏၊ထို့ကြောင့် ရ အတွက် ဏပြုသည်၊ နိဏ္ဏာယော (နိ+နယော) အဆုံးအဖြတ်၊ဒုဏ္ဏာဝမော (ဒု+နာဝမော-မကောင်းသော နာမည်ရှိသူ၊ဒုဏ္ဏယော (ဒု+နယော) ခဲယဉ်းစွာ သိအပ်သည်။

ရဟာဒိတော၊ပေ၊ဏ ကာရတာ-ဂ၊ရ,ဂဟဓာတ်တို့နှောင်တစုံဟရာ အက္ခရာမခြားဘဲ ဆက်စပ်ကပ်နေသောနအက္ခရာမရှိခြင်းကို "ရဟာဒိတော၊ပေ၊အသမ္ဘဝါ" ဟုဆိုသည်။ အန-အနိယတို့မှ နဲ အက္ခရာသည် (ကရ+အန,ကရ+အနိယ-ဟု) အသရခြားနေသော်လည်း ထို နအက္ခရာမှတပါး အခြားယူစရာ မရှိတော့ခြင်းကို "အညထာနုပပတ္တိ" ဟုဆိုသည်၊ဤသို့လျှင် အန-အနိယစသည်တို့၏ နဲကို မယူလျှင် မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် အန-အနိယတို့၏ နဲ ကိုသာ ယူရတော့သည်၊ အန- အန်ယတို့၏ နဲကို ဏပြုရတော့သည်-ဟူလို။ [အညထာ-အခြားနည်းအားဖြင့် +အနုပပတ္တိ (န+ဉပပတ္တိ)-မသင့်လျော်ခြင်း၊]ဤအညထာနုပပတ္တိနည်းကိုပင် "သာမတ္ထ၂" ဟုဆိုသည်၊ထိုသမတ္ထ၂ ဟူသည်ရဟာဒိတောဏသုတ်က အန,အနိယစသည်တို့၏နဲကို အသရခြားနေပါလျက် ဏပြုစွမ်းနိုင်သောသတ္တိတည်း၊ သမတ္ထသ-စွမ်းနိုင်သည့်၏၊

ဘရ=ဘရဏော-မွေးမြူခြင်းဌာ....၏၊ ဘရိယတိ - မွေးမြူးအပ်၏၊ ဣတိ ဘရိတဗ္ဗော ဘရဏီယော-မည်၏။ ဂဟ=ဥပါဒါနေ - အဂ္ဂယျိတ္ထ-ယူအပ်ပြီ၊ ၊ပေ၊ ဣတိ ဂဟေတဗ္ဗော-မည်၏၊ တေသုဝုဒ္ဓိ တျာဒီနာဖြင့်၊ ဣကာရဿ-ကို၊ ကောရော-ပြု၊ သင်္ကိတဗ္ဗော-သိမ်းယူထိုက်၏၊ဂဟာဒီတော ပဿာဝတိ-ဟူသော၊ ဝိနာဓိ၊ ပေ၊ ဂေန-ဖြင့်၊ (ကတ္တာရိ အလိုက်ကို ကြဉ်သည်)၊ ဏာပစ္စယော-ဏာပစ္စည်း သက်၊ ဟလောပ သရလောပါဒိ-ဟခြေခြင်း,သရခြေခြင်း အစရှိသော အစီ အရင်သည် (ဟောတိ)။ [သံပုဗ္ဗဂဟ်+ဏာ+တပ််ဟု ဖြစ်သည့်အခါ-ဟလောပေါဏာမှိဖြင့် ဟ်ခြေ၊ ဏာခွင်း ခြေကပ်၊] သင်္ဂဏှိယော-သိမ်းယူအပ်၏၊ ဂဟဏီယော-ယူအပ်၏။

အာဒိဂ္ဂဟဏေန-ဖြင့်။ [ရဟာဒီတောဌ် အာဒိ ဖြင့်၊] ရမု=ကီဠာယံ-မွေ့လျော် ပျော်ပါး ကစားခြင်းဌာ ...၏၊ ရမိယိတ္ထ-မွေ့လျော်အပ်ပြီ၊ ပေ၊ ရမိတဗ္ဗော ရမဏီယော -မည်၏၊ ဝိဟာရော-ကျောင်းတည်း။ [ဤသို့ အာဘိဓေယျကို နောက်မှလည်း ပေးနိုင်၏၊ ''ဝိဟာရော - ကို၊ ရမိယိတ္ထ၊ ပြီ''ဟု ရှေးဦးစွာလည်း ပေးနိုင်၏၊] အပ - ပါပုဏနေ။ [ပါပုဏနေ-သင့်ကြောင်း ပြခဲ့ပြီ၊] ဥဏ္ဏာ ပစ္စယော-ဥဏ္ဏာ ပစ္စည်းသက်။ ပါပိယတိ-ရောက်အပ်၏၊ ဣတိ ပါပုဏိတဗ္ဗော၊ ဂုပါဒိနဥ္ဇာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဓာတ္ဒန္တဿ-ဓာတ္ဒန်၏၊ လောပေါ၊ ဒ္ဒိတ္တဥ္စ၊ ပတ္တဗ္ဗော, ပါပုဏနီယော, ပါပဏီယော-ရောက်ထိုက်၏။

ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းသတ္တိသည်၊သမဲတ္တံ၂ -မည်၏၊ အနာနီယာဒိဠ်္ဍအာဒိဖြင့်ကိဓာတ်နောင် နာပစ္စည်းကို ယူ ''ကိဏာတိ,ဝိက္ကိဏာတိ''စသည်တည်း။

မှတ်ချက်။ ။ရဟာဒီတော ဏသုတ်က ရကံာရန္တိစသော ဓာတ်နောင်သာ အန-အနိယစသည်တို့၏ နကို ဏပြုသောကြောင့် ဓာတ်နောင်လည်း မဟုတ်-အန အနိယစသည်တို့၏ နလည်းမဟုတ်ရာဌ်ဏပြုလိုလျင် ဤသုတ်ဖြင့်မပြုနိုင်၊ ပဏိတ-ပဏိပါတတို့ဌ် နိဓာတ်မှ နကို ဏပြုသောကြောင့် ဓာတ်အရာဖြစ်၍ကွစိဓာတုသုတ်ကြိုးဖြင့် ဖြစ်စေ၊ဒေါဓသစ္ဒ်စသဒ္ဒါဖြင့်ဖြစ်စေဏပြု, ပရာဏ်၂ တွင်နောပဒါနိသုတ်၏အဖွင့်ဋီကာဌ်ကား''ပရာဏိ''၏နကိုဏပြုရာဝယ်သုတ်သီးခြားမရှိဘဲ''ပရာဏိ''ဟူသောနိပါတနဲ့ဖြင့်ပင် ပရာနိမှ နကိုဏပြုသည်။

ပတ္တဗ္ဗော (သင်္ကန်နီယော) ပါပုဏနီယော-ပပုဗ္ဗ အပဓာတ် တဗ္ဗီပစ္စည်း, ဂုပါဒိနဥ္ဇဖြင့်ဓာတ္ဒန်ပ်ကိုချ၍ဒွဲဘော်ပြု,ရှေ့ပကိုဆွင်းချေကပ်လျင်''ပတ္တဗ္ဗဲ''ဟုဖြစ်၏၊ ပပုဗ္ဗအပ+ဥဏ္ဏာ+အနီယ၊ပ၏ အကိုချေ, နောက်အကို ဒီဃပြု, ပါပုဏနီယ-ဟု

(၅၅၀) ဝါတိ ဝတ္တတေ[“အန္တာနံ ဝါတိစ” ဟု မြန်မာမူ၌“အန္တာနံ” ပါသေးသည်ကား “အန္တာပေက္ခာယံ ဆဋ္ဌီ” ဟူသော ဋီကာနှင့် မညီ” ရှေအနီး၌ လိုက်မည့်ပုဒ်လည်း မရှိ, သိမူ၌လည်း မပါ။]

၈မ၊ ၈ပ၊ ဒီသုန။ ။ပရေသု-ကုန်သော၊တုံ၊ပေ၊ တ္ဝာက္ကစ္စေဝမာဒီသု-တုံ, တဗ္ဗ, တဝေ, တုန, တ္ဝာ အစရှိကုန်သော၊ တကာရာဒိ ပစ္စယေသု၊ အစဉ် တ အကွာရာရှိသော ပစ္စည်းတို့ကြောင့်၊ ၈မ ခန ဟန က္ကစ္စေဝမာဒီနံ-၈မ ခန ဟန အစရှိကုန်သော၊ မကာရ နကာရန္တာနံ-မအကွာရာ နအကွာရာ အဆုံး ရှိကုန်သော၊ ဓာတူနံ-တို့၏၊ အန္တဿ - အဆုံးဖြစ်သော မ-န အကွာရာ၏၊ နကာရော-နအပြုသည်၊ ဝါဟောတိ၊ အဂစ္ဆိတ္ထ(ယပစ္စည်းကြ)-သွားအပ်ပြီ၊ ပေ၊ ဂန္တ္ဗေဗ္ဗော-၏၊ မဂ္ဂေါ-လမ်းတည်း၊ ဂမိတဗ္ဗံ ဂမနီယံ-သွားထိုက်သော လမ်းခရီး၊ ခနူ=အဝဒါဟရဏေ-အောက်သို့ ခဲ့ခြင်း၌၊ ဝါ-တူးခြင်း၌....၏၊ [အဝ-အောက်သို့-ဒါရဏ-ခဲ့ခြင်း, ဟူသည် “တူးခြင်း” ပင်တည်း၊]အခနိတ္ထ (ယကြ)-တူးအပ်ပြီ၊ ပေ၊ ခန္တဗ္ဗံ--မည်၏၊ အာဝါဠံ-တွင်းတည်း၊ ခနိတဗ္ဗံ-တူးထိုက်သောတွင်း၊ကုစိဓာတူ တျာဒိနာ-ဖြင့်၊ခနန္တဿ-ခနအဆုံးန၏၊ဏတ္တဉ္စ-ဏ အဖြစ်သည်လည်း(ဟောတိ)၊ ခဏိတဗ္ဗံ-တူးထိုက်သောတွင်း၊ ခနနီယံဝါ-လည်းရှိ၏၊ဟန-ဟိံ သာဂတိသု၊အဟနိတ္ထ-သတ်အပ်ပြီ၊ပေ၊ဟန္တဗ္ဗံဟနနီယံ-၏

မန=ဉာဏေ။ [ဤဓာတ်ကား ဟနာဒီနံ၌ အာဒိ အရ ပုံစံတည်း၊] အမညိတ္ထ-သိအပ်ပြီ၊ ပေ၊ မန္တဗ္ဗော-မနိတဗ္ဗော--မည်၏၊ ယပစ္စယေ-ကြောင့်၊ စဝဂ္ဂါဒိ-စဝဂ် အပြု အစရှိသော အစိအရင်းသည် (ဟောတိ)၊ မညိတဗ္ဗံ မညနီယံ-သိထိုက်၏၊ [“မန(ဣ) တဗ္ဗ”ဟု ဖြစ်သည့်အခါ ဒိဝါဒိဂိုဏ်းဖြစ်၍ “ဒိဝါဒိတော ယော” ဝိနာဓိကာရ ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ယပစ္စည်းသက်၊ တဿစဝဂ္ဂဖြင့် ဓာတ္ဝန်နှင့်တကွ ယကိုဥပြု,ဒွေဘော်လာ၊ မညိတဗ္ဗ စသည် ဖြစ်၏။]

ပူဇ=ပူဇာယံ-အပူဇိယိတ္ထ-ပူဇော်အပ်ပြီ၊ ပေ၊ ဣတိအတ္ထေ - ၌၊ တဗ္ဗာနီယာ (ဟောန္တိ)၊ စုရာဒိတော ဏေဏယာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ အကတ္တရိပိ-

---

ဖြစ်၏၊ဥပသာရနောင် ပခြားချုံဖြစ်မူနကို ဏပြု၍“ပါပဏိယ”ဟုဖြစ်နိုင်၏၊ ဤပါပုဏာနီယ၌ကား“ပု+ဏ”ဟု ၂လုံးခြားနေသောကြောင့်ဏမပြုတော့ပြီ၊ထို့အတူသံဂြနောင် ဟခြားချုံဖြစ်၍“သင်ဟဏီယော”ဟု ဏဲပြုနိုင်၏၊သင်ဏှနီယော၌ကား ဏ+ဟ ၂လုံး ခြားသောကြောင့် ဏဲမပြု၊သိမူ၌ “သင်ဏှနီယော,ပါပုဏနီယော”ဟုပါ၌ရှိသည်။

ကတ္တားအနက်မှ အခြား အနက်၌လည်း၊ ဟေ ဏယာ(ဟောန္တိ)။ [ကတ္တရိ အလိုက်ကို ကြဉ်ဘွယ်မလို့,သုတ်ရင်းဖြင့်ပင် ဟေ ဏယ သက်နိုင်သည်၊ ထိုသုတ်ကို ပြန်ကြည့်၊] ဣကာရာဂမာနီယောသု-ဣအာဂုံ,အနီယ ပစ္စည်းတို့ကြောင့်၊ သရလောပေါ် တျာဒီနာ-ဖြင့်၊ ကာရိတ သရဿ-ကာရိတ်သရကို၊လောပေါ်-ခဲ့။ ["ပူဇ+ဃ+(ဣ)ဘဗ္ဗ"ဟု ဖြစ်ရာ၌ ဣအာဂုံကြောင့် ကာရိတ်သေရကို ခဲ့။ ဣကို ဂဟေတဗ္ဗောဌ်ကဲ့သို့ပြု။ပူဇနီယောဌ်ကား အနီယပစ္စည်းကြောင့် ကာရိတ်ကိုခဲ့၊] ဘဂဝါ-ဘုရားကို၊ ပူဇေတဗ္ဗော,ပူဇယိတဗ္ဗော,(မြန်မာမူဌ် ကျသည်),ပူဇနီယော-ပူဇော်ထိုက်၏။ [ဤ ပူဇနီယောဌ်လည်း ဏာပစ္စည်း သက်၍ သေရကို ခဲ့ရဦးမည်။]

တဗ္ဗာနီယဝါတိယောဂ ဝိဘာဂေန-ဖြင့်၊ ကတ္တုကရဏေသုပိ - ကတ္တားကရိဏ်း အနက်တို့ဌ်လည်း၊ (တဗ္ဗာနီယာ ဟောန္တိ၊) ယာ=ပါပုဏနေ၊ နိယျာတိ-ဝဋ်မှ ထွက်မြောက်တတ်၏၊ ဣတိ နိယျာနီယော-မဉ်း၏၊ အရိယမဂ္ဂေါ-အရိယ မဂ်တည်း။ [သိဒ္ဓ်"အရိယ" ပါသည်၊] ဂစ္ဆန္တိ - ရောက်တတ်ကုန်၏၊ ဣတိ ဂမနီယာ-တို့မည်၏၊ ဘောဂါ-စည်းစိမ်တို့တည်း၊ နဟာ-နဟာ သဒ္ဒါသည်၊ သောစေ-စင်ကြယ်ခြင်းဌ်....၏၊ ဧတေန-ဤ ဆပ်ပြာမှုန့်ဖြင့်၊ နဟာယတိ-စင်ကြယ်ရ၏၊ ဝါ - ရေချိုးရ၏၊ ဣတိ နဟာနီယံ၊ စုဏ္ဏံ - ဆပ်ပြာမှုန့်တည်း။

တဗ္ဗာနီယာတိ၊ပေါ်စုဏ္ဏံ-ဘာဝကမ္မသုတဗ္ဗာနီယာသုတ်ဌ် "တဗ္ဗာနီယာ" ဟူသော ဒ္ဒိဓာဂုကရဏာယောဂဝိဘာဂဖြင့် ကတ္တားကရိဏ်းအနက်ဌ်လည်းတမ္မ-အနီယပစ္စည်းသက်၊ နိပုဗ္ဗယာဓံတ်,နိနောက် ဒွေဘော်ရောက်၍ (နိယျာ+အနီယ) ရှေအာရှေ, နောက် အကိုဒီဃပြု,နိယျာနီယ-ဟုဖြစ်၏။ ဤကို ရဿ, ယကို အပြုလျှင် "နိယျာနိကောဂမ္မော"စသည်ဖြစ်၏။

"နဟာ"ကိုအာကာရန်ဖြင့်ဓေတ်ကျမ်းတို့ဌ်ဌ်ဌင်းသိမူဌ်ဌင်းရှိ၏၊"နဟာယတိ"ဌ် နဟာဝယ်ဓာတ္တုနအာကိုမချောဘဲ ဒိဂါဒိယ ပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသကဲ့သို့"နဟာ+အနီယ" ဌ်လည်း "ဓာတုသန္တေါလောပေါ"သုတ်ဌ် ကွစိသဒ္ဒါကြောင့် ဓာတ္တုန်မချေရ၊ သရလောပေါသုတ်ဌ်"တုသဒ္ဒါမြစ်၍ ထိုသုတ်ဖြင့်မချောဘဲ, သရာသရေ လောပံဖြင့် ရှေအာကိုချေ,နောက် အကို ဒီဃပြု"နဟာနီယံ"ဟုဖြစ်၏ "သိနာ-သောစေယျ-စင်ကြယ်သည်၏ အဖြစ်ဌ်"ဟူသောဓာတ်, "နှာ=သောစေ"ဟူသော ဓာတ်တို့ဖြင့်လည်း သိနာနီယံ, နှာနီယံ·ရေချိုးကြောင်းဆပ်ပြာမှုန့်"ဟုဖြစ်၏။

မောဂ္ဂလ္လိာန်ဌ်"ဒါနိယော-ပေးရာဖြစ်သော၊ ဗြာဟ္မဏော-ပုဏ္ဏား"ဟု သမ္မဒါန်အနက်ဌ် အနီယသက်ပုံကိုလည်းပြ၏၊ပါရာဇိကဏ်ဌေရဋ္ဌကဏ္ဍ "အာသဝက္ခယာနီယာ

(၅၅၁) ဘာဝကမ္မေသူတိ အဓိကာရော။

ကျော်စ။ ။ဘာဝ၊ ပေ၊ ညတေယျန္တိ၂ာဒီသု-ညဇေတယ်ျ အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ တေယျ ပစ္စယောစ-တေယျ ပစ္စည်းသည်လည်း (ဟောတိ)။

(၅၅၂) ကာရိတံ ဝိယ ဏာနုဗန္ဓေါ။ ။[အနုဗန္ဓော - အနုဗန်ဟူသည်၊ အပ္ပယောဂီ - ပါဠိတို့၌ သုံးစွဲရခြင်း မရှိသော အက္ခရာတည်း၊] ဏ ကာရာ နုဗန္ဓော-ဏအနုဗန်ရှိသော၊ ပစ္စယော-ကို၊ ကာရိတံဝိယ-ကာရိတ်ကိုကဲ့သို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော - ၏၊ ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ ကာရိတ ဗျပဒေသော-ကာရိတ်ဟုဆိုခြင်းသည် (ဟောတိ)၊ ကာရိတာနံဏော လောပံတိ - သုတ်ဖြင့်၊ ဏ လောပေါ - ဏအနုဗန်ကိုချေ၊ အသံ၊ ပေ၊ တေတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဝုဒ္ဓိ-ဝုဒ္ဓိပြု၊ ဣကာရာဂမော - ဣအက္ခရာလာ၊ ကတ္တုံ--ပြုထိုက်သော ကိစ္စသည်၊ ကာရိယံ - မည်၏။ ["ကတ္တုံ"သည် လိုရင်းမဟုတ်, ရှေ့၌ပြခဲ့ပြီ၊ ကာရိယံ၏ အနက်ကို ပြလို၍ ထည့်အပ်သောပုဒ်ဖြစ်သည်။]

ဟရ = ဟရဏော-ဆောင်ခြင်း၌....၏၊ အဟရိယိတ္ထ-ဆောင်အပ်ပြီ၊ ပေ၊ ဟရဏိယံ - မည်၏၊ ဘရ = ဘရဏော - ဆောင် ခြင်း ၌ ....၏၊ ဘရိတဗ္ဗံ၊ ဘရဏိယံ ဘာရိယံ - ဆောင်ရွက်ထိုက်သော ဝန်၊ ဝါ-လေးသောဝန်, လဘ = လာဘော၊ လဘိတဗ္ဗံ လဗ္ဘံ - ရထိုက်သောပစ္စည်း၊ ဝါ - လာဘ်၊ ယဝတံ တလနဂ္ဂစ္စာဒိသုတ္တေ-၌၊ ကာရဂ်ဟဏေန - ဖြင့်၊ ယဝတော-ယအက္ခရာရှိသော၊ ဘကာရဿ-တကို၊ ဘကာရော - ဘပြု၊ ဒိဒ္ဓံတံ။ [လံကို

ဓမ္မော"ပုဒ်ကိုလည်း"အာသဝါ တိဋ္ဌန္တိတေသူဘိအာသဝဋ္ဌာနိယာ"ဟုအဓိကရဏသာဓနဖြင့် အဋ္ဌကထာ ဖွင့်၏၊ထို့ကြောင့်"တဗ္ဗနိယာ"ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ကတ္တားကရိယာအဓိကရဏသာဓနတို့၌လည်းတဗ္ဗအနီယသဒ်ဟုဆိုသင့်၏၊အပါဒါန သာဓန၏ ပုံစံကိုကား ရှာကြပါလေ။

(၅၅၁) ဉာတေယျံ-သိအပ်သိထိုက်၏၊အာဒိဖြင့်"ဝိဒ္ဒေယျံ မံ အမဉ္ဉထ=ငါ့ကို ပစ်ဖေါက်ထိုက်၏ဟု မှတ်ထင်ဘို့၏၊ (သုဘဂ္ဂသာမဇာတ်),လဒ္ဓေယျံ လဘတေ မစ္ဆော-သတ္တဝါသည် ရထိုက်သည်ကိုရ၏၊ (ဘူရိဒတ်)"စသည်ကိုယူ၊တေယျမှတ်ကို ဝိဒ္ဓေါ-လဒ္ဓေါကဲ့သို့ စိရင်။

(၅၅၂) အနုဗန္ဓော အပ္ပယောဂီ-ကော ဏာယ စသည်၌ဏစသည်ကိုအနုဗန်ခေါ်ကြောင်းအနုဗန်ကိုထည့်ထားသဖြင့်အကျိုးရှိကြောင်းကို အခြေပြု၌ပြခဲ့ပြီ၊ ထိုအနုဗန်အက္ခရာကို ချေပစ်ရ၍ ပါဠိတို့၌ သုံးစွဲခြင်းမရှိသောကြောင့် "နတဿသဿံတဉ္ဇေသု (ပါဠိတို့၌) ပယောဇေါ (သုံးစွဲရခြင်းသည်) အတ္ထိတိအပ္ပယောဂီ"ဟုဋီကာဖွင့်သည်။

ရှပ်တွက်ပြသည်၊ "လဘိတဗ္ဗံ" ၌ '၊လဗ္ဘိတဗ္ဗံ' ဟု ပါဠိပျက်ဖတ်သည်၊]
သာသ (သိဒ္ဓိ"သာသု") = အာနုသ်ဒ်ဓိမှ-ဆုံးမခြင်း၌၊ သာသိတဗ္ဗာ-
ဆုံးမထိုက်၏၊ ကွတိ သိဿော (တပည့်) မည်၏၊ ကွစိဝါတွ တျာဒိနာ-ဖြင့်၊
အာကာရဿ - သာဒ္ဒ အာကို၊ ကွကာဝေရော ကွပြု။ [သိဒ္ဓိ "သာသာကာရဿိ
ကာရော-သာသ၏ အာကို ကွပြု"ဟုပြု၏။]

(၅၅၃) ဂစ = ဝိယတ္တိယံ ဝါစာယံ၊ ဟျပစ္စယာဒိမှိ - ဟျစ္စည်း အစ
ရှိသည်ကို၊ [အာဒိဖြင့် ကာရိတ်ဟုည့်, ဏ်-အာနုဗန် ဂချ, ဂဗ်ပြု ဝုဒ်ကို ယူ၊]
ကတော-သော်၊...အန္တာနံတိ ဟာနုဗန္ဓောတိစ ဝတ္ထတော။

က ဂါ စ ဇာ နံ။ ။ပရေ ဏကာရာ နုဗန္ဓေ ပစ္စယေ, စ ဇ ဋ္ဌတိ-စ,ဇ
ဟူကုန်သော၊ ဇတေသံ ဓာတွန္တာနံ - ဤမာတွန် အကျွန်ရာတို့၏၊ က ကာ ရ
ဂကာရာဒေသာ ဟောန္တိ၊ ဋ္ဌတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ စဿ-စ၏၊ ကာဒေသော-
က ပြု၊ စစနိယံ ဝါကျ- ဆိုအပ်သောစကား၊ ဘဇ = သေဝါယံ - မှီဝဲ
ဆည်းကပ်ခြင်း၌....၏၊ ဘဇနိယံဘာဝံ မှီဝဲအပ်သော ဘုန်း၊ ဇဿ ဇ၏၊
ဂါဒေသော - ဂ, ပြု။

စိ = စယေ၊ အစိယိတ္ထ · စိအပ်ပြီ၊ ပေ၊ ဇစယံ့ စေတဗ္ဗံ စိအပ်သော
ဝတ္ထု၊ ကွကာရဿ-ကွ၏၊ ကောရော-ဟူသော၊ ဝုဒ္ဓိ-ပြု၊ ယကာရဿ-
ယ၏၊ ဒ္ဒိတ္တံ-လာ [စိဒ္ဓိ ကွကို ဏျကြောင့် အသံယောဂန္တဿဝုဒ္ဓိကာရိတော
ဖြင့်, တဗ္ဗကြောင့် အညေသုစဖြင့် ဧ ဝုဒ္ဓိပြု၊] ဝိနိပုဗ္ဗော - ဝိနိဂျေးရှိမူ၊
ဒေါဓဿ စာတိ သုတ္တော-၌၊ စဂဟဏေန၊ စကာရဿ - စ၏၊ ဆကာရော-
ဆပြု၊ ဝိနိစ္ဆယံ့ ဝိနိစ္ဆိနိတဗ္ဗံ - ဆုံးဖြတ်ထိုက်၏၊ ကိယာဒိတော နာဆီ-
ဟူသော၊ ဝိနာဓိကာရဿ ဇယာဂဝိဘာဂေန -ဖြင့်၊ တဗ္ဗာနိယတုံတနာဒိသုဇ-
တဗ္ဗ, အနိယ, တုံ, တုန အစရှိသော ပစ္စည်းတို့ကြောင့်လည်း၊ နာပစ္စယဇ-
နာ ပစ္စည်းသက်၊ ဝိနိစ္ဆေတဗ္ဗံ ဝိနိစ္ဆနိယံ - ဆုံးဖြတ်ထိုက်၏၊ [ဤ ၂၂ ရုပ်
၌ကား နာပစ္စည်း မသက်ရ၊] နိ = ပါပဏေ၊ အနိယိတ္ထ-ဖောင်းအပ်ပြီ၊ ပေ၊
ကွတိ, နေယျံ၊ ပေ၊ နေတဗ္ဗံ·ယည်၏။

သိဿ။ ။'သာသ+ဏျ''၌ ဏ် အနုဗန် ချေ၍"သာသျ"သုတ်ကြီးဖြင့်အာကို
ဇရပြု၍"သိသျ"ယဝတံ၌ကာရဖြင့် သျကို သပြုဒွေဘော်လာ၍"သိဿ"ဟုဖြစ်သည်။
[ဆောင်] သာသ+ဏျ.ရှိကာလငယ် သာသျဖြစ်စေ, နုဗန်ချေလော် တဖော်
သာရှိ,အာကိုဇကား,ကွစိဓာတု,သုတ်ဖြင့်ပြုလျက်, ဆက်၍ကဘန်,
ယဝတံနှင့်,ဒွေဘော်ဆင့်,ပြီးလင့် သိသော်ဟု။

(၅၅၄) ကျဂ္ဂဟာဏံ - သည်၊ ဆဋ္ဌိယန္တိဝသေန ဆဋ္ဌိ ဝိဘတ် အဆုံးရှိသည်၏ ဘာဖြစ်ဖြင့်၊ ဘာနုဝတ္တပေါ၊ မက္ကုကဂတိယာ-ဖြင့်၊ အန္တဂ္ဂဟာဏဉ္စ--အန္တ သဒ္ဒါသည်လည်း၊ တတိယန္တဝသေန--ဖြင့်၊ (ဘာနုဝတ္တတေ)။

ဘူတော-ပဒ။ ။ဘူ ဂ္ဂတိ - ဟူသော၊ တေသမော-ဤ ဓာတ်မှ၊ ပရဿ ကျပစ္စယဿ-၏၊ ဓာတ္ဝန္တန္တေန-ဓာတ္ဝန်နှင့်၊ သဟ - တကွ၊ အဗ္ဘာဒေသော အဗ္ဘ အပြူသည်၊ ဟောတိ၊ ဘဝိတဗ္ဗော ဘဗ္ဗော ဘဗ္ဘော ဘဗ္ဘံ-ဖြစ်ထိုက်၏။

(၅၅၅) ကျဿတိ အန္တေနာဝယိစ ဝတ္တတေ။

ဝဒ မဒ၊ ဇပ၊ ဂါရော ဝါ။ ။ဝဒ၊ ဇပ၊ ဂ္ဂစ္ဆဝ မာဒီဟိ-ဝဒ, မဒ, ဂဗ္ဘ, ယုဇ, ဂရုဟ အစရှိကုန်သော၊ ဓာတ္ဟိ-တို့မှဌင်း၊ အာကာရန္တေဟိစ-အာကာရန္တ ဓာတ်တို့မှဌင်၊ ပရဿ ကျပစ္စယဿ ဓာတ္ဝန္တေန သဟ ယထာက္ကမံ, ဇ္ဇ မ္ဗ ဂ္ဂ ယ္ဘ ဇယျဂ္ဂတိ - ဇ္ဇ,ဗ္ဗ,ဂ္ဂ, ယ္ဘ, ဇယျ ဟူကုန်သော၊ ဇတော အာဇေသော-တို့သည်၊ ဝါ-စ္ဒ၊ ဇောန္တိ၊ ဂရဿစ-ဂရ သဒ္ဒါ ၏လည်း၊ ဂါရာဒေသော-ဂါရပြု၊ ဂရုဟဿ - ဂရုဟ ဓာတ်၏၊ ဂရဿဝ - ဂရ၏ သာလျှင်၊ အယံဂါရော-ဤဂါရ အပြူသည် (ဟောတိ)၊ အယံ ဝါသဒ္ဒါ ဝဝဏ္ဏံက ပိဘာသတ္ထော။ [ဘောင်္ခံဒ္ဒါ ကျ ပစ္စည်းရှိလျက် ဤသုတ်ဖြင့် ပစိဂုင်ရ၍ အသန္တဝိဓိ, ဝင်္ခံ မဂ္ဂံ စသည်၌ နိစ္စဝိဓိ ဟု သတ်မှတ်ကြောင်း ဋီကာ ဖွင့်၏။]

---

(၅၅၄) ဘဗ္ဗော ဘဗ္ဘာ ဘဗ်ံဟုပရိသကညာ စိတ္တာဒိဂိဏ်းရုပ်ကို ပြထားသော ကြောင့် ကျပစ္စည်းကို "ကမ္မတိလိင်္ဂါ" နှင့်အညီကံဟောဟုဆိုလိုဟန်တူ၏၊သို့သော် ပါဠိတော်များ၌ကား "သန္ဓေါ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု၊ပေါ ဘဗ္ဗော ဇုမသ္မိံ ဓမ္မဝိနယေဝုဒ္ဓိံ, ဝိရုဠိံ ဝေပုလ္လံအာပဇ္ဇိတုံ" ....ပဠိက အဂ်ိတ္တိရ၍ "သေယျထာပိ နာမ သိသပ္ပိန္ဓော တာလော ဒုဘဗ္ဗော ပုန ဝိရုဠ္ဍိယာ" ရဟန်းသင်္ဃ ဩဝါဒကျော်း စသည်၌ ကတ္တား အဖြစ်သာလာ၍၊ဘာကြောင့်နည်း .. "သန္ဓေါဘိက္ခု တာလော" ဟု ကတ္တားပုဒ်ကို ပြထားသောကြောင့်တည်း၊ထို့ကြောင့် ဘဗ္ဗောစသည်၌ ကျပစ္စည်းကတ္တားဟောဟု ကြံသင့်၏၊ ဘဗ္ဗော-ဖြစ်ထိုက်၏" စသည်ဖြင့် ပေး၊ မောဂ္ဂလ္လာန် ပဠိကာ၌လည်း "ဘဝတိတိ ဘဗ္ဗော,ကတ္တာရိယော"ဟု ကတ္တားအနက်၌ ယပစ္စည်းသက်၍ ဘဗ္ဗော ရုပ်ကို စိရင်သည်။

(၅၅၅ ယထာက္ကမံ-"ဝဒ,မဒ" ဟူသော ဒကာရန္တဓာတ်နောင်ဓာတ္ဝန်နှင့် တကွ ကျ ကိုဇ္ဇ်ပြု၊ဂမနောင်မှ,ယုဇနောင်ဂ္ဂ ဂရုဟနောင်ယ္ဘ,အာကာရန္တဓာတ်နောင် ဓာတ္ဝန်ကာနှင့်တကွ ကျ ကိုယျ,ဟု အစဉ်အကိုင်းပြု၊ ဝါသဒ္ဒါ၏သတ်မှတ်ချက် ကြောင့် ဂရုဟဓာတ်၏ ဂရကိုသာ ဂါရပြု။

"ဝဒ = ဝိယတ္တိယံ ဝါစာယံ၊ အဝဇ်ဇ်တ္ထ-ပြောဆိုအပ်ပြီ၊ ပေ၊ ဝဇ်ဇံ ဝဒနိယံ-မည်၏၊ ရဿတ္တံ - သည် (ဟောတိ)၊ ဝဇ်ဇံ - ဝဇ်ဇံ ဟူသည်၊ ဒေါသော-အပြစ်တည်း၊ မဒ = ဥမ္မာဒေ-ယစ်မူး ရှုးသွပ်ခြင်း၌....၏၊ ဧတေန-ဤ သေရည်ဖြင့်၊ အမဇ်ဇ်တ္ထ-ယစ်မူးပြီ၊ ပေ၊ ဣတိ မဇ်ဇံ မဒနိယံ-မည်၏။ [သီမူ၌ "မဒဂ္ဂဟဏေန • မဒစာတ်ကို ယူခြင်းကြောင့်၊ ကရဏေပိ - ကရိုဏ်း-အနက်၌လည်း၊ ဣပစ္စယော-ဣပစ္စည်းသက်" ဟု ရှိသေး၏။]

အဝဇ်ဇ်တ္ထ၊ ပေ၊ ရဿတ္တံ-ဝဒ+"ဏျ" ကာရိတ်မှည့်,ဏ် အနုဗန်ချေ, ကာရိတ်ပစ္စည်းကြောင့် ဝ၏ အကို အာဝုဒ္ဓိပြု (ဝါဒ်+ယ) ဤသုတ်ဖြင့် ဓာတ္ထန်ဒ်နှင့်တကွ ဏျကို ဇ်ပြု, [ဤ၌ ဏအနုဗန်ချေ၍ ကျန်သောယကိုဘူတပုဗ္ဗဂတိကနည်းဖြင့် ဏျဟု ခေါ်သည်၊] ကွစိဓာတုသုတ်ကြိုးဖြင့် ဂါဠ်ဆို ရဿပြု၊ ["ရဿတ္တဲန် = ဏျပစ္စယပရတ္တာ ဓာတုဿရဿ ဝုဒ္ဓိမှ ကတေဒဇ္ဇာတိအာဒေသေ ကတေ၊ ပေ၊ ရဿတ္တံ....ဋီကာ]

ဝဇ်ဇံ ဒေါသော-ဝဇ်ဇံအရ "ကဲ့ရဲ့ပြောဆိုထိုက်သောအပြစ်ကိုယူ" ဟု သိစေလို၍ "ဒေါသော" ဟုအဘိဓေယျကိုထည့်ပြသည်၊ ဆိုအံ့-"ဝဇ်ဇံဒေါသေစဘေရိယံ" ဟူသော အဘိဓာန်နှင့်အညီ ဝဇ်ဇံသဒ္ဒါသည် "အပြစ်ဒေါသ" ဟူသောအနက်, "တီးအပ်သောစည်" ဟူသောအနက်ကိုဟော၏၊ ထိုတွင် စည်ကိုဟောရာ၌ "ဝါဒိယတေ-မြည်စေအပ်၏" ဟု ကာရိတ်ပစ္စည်းနှင့်တကွဟေတုကမ္မသာဓနကြောင့် ဝဇ်ဇမည်၏၊ ဝဒဓာတ် ကာရိတ် ဏေပစ္စည်းဏျ ပစ္စည်းဖြင့်ပြီး၏၊ ကာရိတ် ဏေပစ္စည်း၌ ကအနုဗန် ချေ၍ ဧကိုလည်း သုတ်ကြိုးဖြင့် ချရဦးမည်၊ ဤဝဇ်ဇံဝဒနိယံ၌ဝဇ်ဇသဒ္ဒါကား သုဒ္ဓဲကမ္မသာဓနဖြစ်၍ "ကဲ့ရဲ့ပြောဆိုထိုက်သောအပြစ်ကို ဝဇ်ဇ ခေါ်သည်" ဟု ပြလို၍ "ဝဇ်ဇံ = ဒေါသော" ဟု မိန့်သည်။ [သီမူ၌ကား "အဝဇ်ဇံ = ဒေါသော" ဟုရှိ၏၊ ထို၌ အသဒ္ဒါသည် အနက်သီးခြားမရှိ, ဝဇ်ဇံအနက်၌ဖြစ်သော "တဿာဝဝုတ္တိ" သဒ္ဒါတည်း၊ ဥပမာ "လာဗု = အလာဗု" ဟုရာ၌ အသဒ္ဒါကဲ့သို့တည်း၊ "အဝဇ္ဇသဒ္ဒေါ ဒေါသထ္ထော ဂါရယ္ဟပရိယာယတ္တာ အသဒ္ဒသဓ တဿာဝဝုတ္တိတောတိ အာဟ သာဝဇ္ဇာတိ သဒေါသာတိ"... သိလက္ခန်ဋီကာသစ်, မဟာသီဟနာဒသုတ်။]

မဒဂ္ဂဟဏေန၊ ပေ၊ ဏျပစ္စယော- [ဤပါဠိကို ဋီကာလည်းဖွင့်သည်၊] ဝဒဓာတ်ဖြင့်ဒကာရန်နှဓာတ်ဟူသမျှကိုယူနိုင်ပါလျက် "ဝဒ မဒ" ဟု မဒဓာတ်ကိုအဘယ့်ကြောင့်သီးခြားဆိုရပါသနည်း-ဟုမေးဘွယ်ရှိ၍ "မဒဂ္ဂဟဏေန" စသည်ကို မိန့်သည်၊ ဆိုလိုရင်းကား-မဒဓာတ်ဖြင့်ပြီးသော မဇ်ဇသဒ္ဒါသည် စိတ်စေတနာမရှိသေးသေရည်အရက်ကိုဟော၏၊ ထိုသေရည်၌ ယစ်မူးတတ်သော ကတ္တုသတ္တိ- ယစ်မူးအပ်သောကမ္မသတ္တိမရှိ၊ ယစ်မူးကြောင်း ကရဏသတ္တိသာရှိ၏၊ သို့ဖြစ်၍မဒဓာတ်ကို ဝဒဓာတ်ဖြင့်ယူရသော ဒကာရန်နှဓာတ်၌သင်းလျင် ကံဟောဟုထင်ဘွယ်ရှိသောကြောင့် မသွင်းဘဲသီးခြားယူခြင်းကြောင့် မဇ်ဇ၌ ဏျပစ္စည်းသည် ကရဏသာဓန၌ သက်ဟုသိစေရကျိုးရှိသည်၊ [ဤမဇ်ဇ်နှင့်တကွ နောက်နောက်ရုဂ်များ၌လည်း ဝုဒ္ဓိပြု၍ ရဿပြုရဦးမည်။]

ဂမု့ သပ္ပ=ဂတိမ့်၊ ဂန္ဒဗ္ဗံ-ရောက်ထိုက်သော အရပ်သည်၊ ဂမ်ံ-မည်၏။ ယုဇ=ယောဇေ=ယှဉ်ခြင်းဌ်....၏၊ အဃုဇ်ဇ်ထ္ထ-ယှဉ်အပ်ပြီ၊ ပေ၊ ယောဂံ-(ယာဉ်)မည်၏၊နိယောဇ္ဇော၀ါ-လည်းရှိ၏၊ ဂရဟ=နိန္ဒာယံ-ကဲ့ရဲ့ခြင်းဌ်....၏၊ အဂရယ့်ဘ္ဍ·ကဲ့ရဲ့အပ်ပြီ၊ ပေ၊ ဣဘိအတ္ထေ-ဌ်၊ ဏျပစ္စယော - သက်၊ တဿထို ဏျပစ္စည်း၏၊ ဣမိနာ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ ဓာတ္ဒန္တေနသဟ,ယှာဒေသော-ယှပြု၊ ဂရဿ-ဂရသဒ္ဒါ၏၊ ဂါရာဒေသော့-ဂါရလည်းပြု၊ ဂါရယှော, ယ့်, ဂရဟ ဏိယံ-ကဲ့ရဲ့ထိုက်၏။

အာဒိသဒ္ဒေန-ဖြင့်၊ အညေပိ-(ဝဒ-မဒ-ဂမ-ယုဇ-ဂရဟ တို့မှ) အခြားလည်း ဖြစ်ကုန်သော ဒမဇဟန္ဓာ-ဒ,မ,ဇ,ဟ အဆုံး ရှိသော ဓာတ်တို့ကို၊ ဂယှန္တေ-ယူအပ်ကုန်၏၊ ဂဒ ဝိယတ္တိယံ၀ါစာယံ၊ ဂဇ္ဇတေ-ဆိုအပ်၏၊ ဝါ, ဂဒနိယံ-ဆိုထိုက်၏၊ (ဤတိ-ကြောင့်၊) ဂဇ္ဇံ-မည်၏၊ (စုဏ္ဏိယ ဝါကျတည်း)၊ ပဒ=ဂတိမ့်၊ ပဇ္ဇနိယံ-လှည့်ပြောင်း ရွတ်ဆိုအပ်သော ဝါကျအထူးသည်၊ပဇ္ဇံ-ပဇ္ဇမည်၏၊ ဂါထာ·ဂါထာတည်း၊ ခါဒ=ဘက္ခဏေ-စားခြင်းဌ် ...၏၊ ခဇ္ဇတေ-ခဲစားအပ်၏၊ ဤတိ, ခဇ္ဇံ-မည်၏၊ ခါဒနိယံ-ခဲဘွယ်တည်း။

ဒမု=ဒမနေ - ဆုံးမခြင်းဌ်....၏၊ အဒမိဘ္ဍ--ဆုံးမအပ်ပြီ၊ ဒမ္မတေ - ဆဲ၊ ဒမိဿတိ-လတံ့၊ ဤတိဒမ္မော - မည်၏၊ ဒမနိယော - ဆုံးမထိုက်သူ၊ ဘုဇ=

နိယောဇ္ဇော၀ါ-နိ ပုဗ္ဗယုဇ,ဏျဤသုတ်ဖြင့်ဥပြုလိုဟန်ဟူသော်လည်း ဇကာရန္တဓာတ်နောင် ဂပြုသောကြောင့် ဤသုတ်ဖြင့် မစိရင်နိုင်,ဏ် အနုဗန်ချပြီးနောက်,ဝုဒ္ဓိပြု ယ၀တံသုတ်ဌ်ဂါရသဒ္ဒ်ဖြင့် ယပင့်ရှိသော ဇကို ဇပြု,ဒွေဘော်လာ၍ ပြီးသင့်သည်။ [နောက်ဌ် ဘောဇ္ဇရုပ်တွက်ပုံကိုနည်းမှီး။] ဂမ်ံဂါရယျောစသည်တို့လွယ်ပြီ။

ဒါဒိ၊ ပေ၊ဤစ္စာဒိ-တို့ကား "ဂရဟာဂါရာဒိဟိ"ဌ် အာဒိဖြင့် ယူရသော ပုံစံတို့တည်း၊ဂဇ္ဇံကို ထောမနိဝိဌ်"ဂဒျ"ဟု ယပစ္စည်းဖြင့်ပြု၏၊"ဂါထာ မဟုတ်သော ရွတ်ဆိုထိုက်သော ပုဒ်အပေါင်းကိုဖွင့်၏၊ထိုပုဒ်အပေါင်းကိုပင် ယခုကာလဌ် စုဏ္ဏိယ ဝါကျဟုခေါ်သည်၊ သို့သော် ဂဇ္ဇံဂါကျကား စုဏ္ဏိယအပြင် အမျိုးမျိုးရှိသေး၏၊ပဇ္ဇကို "ပဒျ"ဟုယ ပစ္စည်းဖြင့်ပင်ပြု၏၊"ကဝိကတေ-ကဗျာဆရာတို့ ပြုအပ်သေ စတုစရဏာတ္ထကေ-အခြေ ၄ ချောင်းသဖွယ်၊အထညံကိုယ် ၄ ပါဒရှိသော၊ ဝါကျဘေဒေ-ဝါကျအထူးဌ်ဖြစ်၏" ဟုဖွင့်၏၊၄ ပါဒရှိသောကြောင့် တပါဒနှင့်တပါဒလွှဲလည်ပြောင်းရွေ့တတ်ရကား ကတ္တားဟော ဏျ ပစ္စည်းဖြင့် "ပဇ္ဇ"ပြီးစေရလျှင် "ပဒ=ဂတိမ့်" ဟူသော ဓာတ်နက်နှင့်သာ၍ သင့်ဘွယ်ရှိ၏၊ ဤဌ်ကား ရူပသိဒ္ဓိအလို ကဲ့ဟော ဏျ ပစ္စည်း ဟုကြံ၍"လှည့်လည်ရွေ့ပြောင်း၍ရွတ်ဆိုအပ်သော ဂါထာ"ဟုကြံရ်တော့သည်။

ပါလန ဗျဝဟာရကောသု၊ အဘုဇ္ဈိတ္ထ -စားအပ်ပြီ၊ ပေ၊ ဘောဂ္ဂံ-မည်၏၊ ဘောဇ္ဈံဝါ-လည်းရှိ၏၊ ကာရဂ္ဂဟကောန-ယဝတံ၌ ကာရသဒ္ဒါဖြင့်၊ ဗျဿ-ယပင်ရှိဓသာ ဇ၏၊ ဇကာရော-ဇပြု၊ ဂဟေတဗ္ဗံ-ယူထိုက်သော ဝတ္ထုသည်၊ ဂယှံ-မည်၏၊ ဣစ္စာ-ဒိတည်း။

အာကာရန္တတော ပန-အာကာရန္တဓာတ်မှ နောက်၌(ဥဒါဟရဏ်ကား)၊ [သုတ်၌ ဂရဟဓာတ် တိုင်အောင် ပုံစံပြုပြီး၍ အာကာရန္တပုံစံပြုလိုသောကြောင့် "အာကာရန္တတောပန" စသည်မိန့်။] ဒါ--ဒါနေ၊ အဒိယိတ္ထ-ပေးအပ်ပြီ၊ ပေ၊ ဣတိ အတ္ထော, ဣပစ္စယော၊ တဿ -ထို ဣပစ္စည်းကို၊ ဣမိနာ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ ဓာတွန္တေနေ-ဓာတုန်ဖြစ်သော၊အာကာရေန-အာနှင့်၊ သဟ, ယောဒေသော ယော၊အပြုသည်(ဟောတိ)၊ဒေယျံ,ဒါတဗ္ဗံ-ပေးထိုက်သော ဝတ္ထု။[ဒေယျံသာလိုရင်းဖြစ်သော်လည်း ဒါတဗ္ဗံနှင့် ဒေယျံသည် ပရိယာယ်တည်းဟု သိစေလို၍ "ဒါတဗ္ဗံ"ထည့်သည်၊ နေရာတိုင်း ဤနည်းချည်း၊] အနိယေ-အနိယပစ္စည်း၌-သရလောပေါ ဣဿဒိနာ-ဖြင့်၊ ပုဗ္ဗသရဿ--၏၊ လောပေ-ကြဉ်းသည်၊ သမ္ပတ္တေ-သော်၊ တတ္ထဝ-ထိုသရဒလောပေါ စသော သုတ်၌ပင်၊ တုဂ္ဂဟကောန-ဖြင့်၊ နိသေဓေတွာ-တားမြစ်၍၊ သရာသရေလောပန္တိ-သုတ်ဖြင့်၊အာကာရေ-အာ အက္ခရာကို၊ (ဒါ၌အာကို)၊ လုတ္တေ-ချေအပ်ပြီးသော်၊ ပရဋရုဿ-နောက်သရ၏၊ (အနိယ၌ အ၏)၊ ဒိယော-သည်(ဟောတိ)၊ဒါနိယံ- ပေးထိုက်သော ဝတ္ထု။

ဘောဇ္ဈံရုပ်စိရင်ရာ၌မြန်မာမူဝယ် "ပုဗ္ဗဠ္ဟာဇ္ဈာ ဘိသဿဇ္ဈာဒရာ"ဟုရှိ၏၊ စဝဂ်ဆိုင်ရာဖြစ်၍ထသစဝဂ္ဂသုတ်ဖြင့်သာ စိရုင်ဘွယ်ရှိ၏၊သို့သော် ယပစ္စည်းသက်သက်မဟုတ်,ဣပစ္စည်းဖြစ်၍ထိုသုတ်၏အရာလည်းမဟုတ်နိုင်ပုဗ္ဗဠ္ဟာဇ္ဈန့်ကားသာ၍မဆိုင်၊ သိမူ၌ "ကာရဂ္ဂဟကောန ယသဇကာရော" ဟု ရှိ၏၊ထိုအဘိုင်းငင် တော်သေး၏၊ သို့သော် ယချည်း ဇပြုသည်မဟုတ်"ဘုဇ်ယ"ဟု ဖြစ်သောအခါ ရှေး၌းစွာ ဝုဒ္ဓိပြု၍ ယဝတံ၌ကာရသဒ္ဒါဖြင့်"ဇ်ယ"ကိုဇပြု၍ဒွေဘော်သာရသည်၊ ထို့ကြောင့်"ကာရဂ္ဂဟကောနဇ္ဈသ"ဟုသော်ငင်း, "ယဝတော ဇသ"ဟုသော်ငင်းရှိသင့်၏၊ နောက်၌ဤစာသွားမျိုးကိုတွေ့ရဦးလတံ့။[ခဇ်ံ တိုင်အောင် ဝဒအရဒကာရန္တစုတည်း၊ ဒမ္မဘောဂ္ဂ ဂယှတ္ထိကား အစဉ်အတိုင်းဂမ-ယုဇ-ဂဒုဟနှင့်တူသောအာဒိအရယူရသော ဓာတ်တို့တဲ့ည်း၊ရုပ်ပြီးပုံထင်ရှားပြီ၊ခါခနိယံစသည်တို့ကား ဤသုတ်နှင့်မဆိုင်, အဘိဓေယျတို့သာတည်း။

ပါ=ပါဒေန၊ အပိယိတ္ထ သောက်အပ်ပြီ၊ ပေ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ပေယျ, ပါတဗ္ဗံ, ပါနီယံ-မည်၏၊ (သောက်ထိုက်သော သောက်ဘွယ်)၊ဟာ=စာဂေ၊ အဟီယိတ္ထ-စွန့်အပ်ပြီ၊ဣတိ, ဟေယျ, ဟာတဗ္ဗံ, ဟာနီယံ-(စွန့်ထိုက်သော ဝတ္ထု) မည်၏၊ မာ=မာနေ-နှိုင်းယှဉ်ခြင်းဌ်....၏၊ အမိယိတ္ထ-နှိုင်းယှဉ်အပ်ပြီ၊ ပေ၊ ဣတိ မေယျ မာတဗ္ဗံ မိနိတဗ္ဗံ-(နှိုင်းယှဉ်အပ်သော ဝတ္ထု)မည်၏၊မေတဗ္ဗ ဝါ-လည်း ရှိ၏။ [သီဋ္ဌ"မိနိတဗ္ဗံ မေတဗ္ဗံဝါ"ဟု ရှိသည်၊ ထိုအတိုင်းသာ "မိနိတဗ္ဗံ တိတ္ထေ ကုစိခာဟ္ဂဒိနာမာတုန္တိ်ဿ ဣကာရော, ကိယာဒိတော နာတိ (ကတ္တရိအလိုက် ကြဉ်သော ယောဂဝိဘာဂဖြင့်)နာပစ္စယော၊ မေတဗ္ဗံတိ ဧတ္ထ ဣကာရာဂမေ သရာသရေလောပန်ဿိ ပုဗ္ဗလောပေ (မာဌ္ဌအာဒေျခြင်း) ကို၊ ကတော, ကုစာသဝဏ္ဏံ လုတ္တေတိ ဣကာရသောကာရော"ဟူသော ဋီကာနှင့် ညီသည်။]

ဉ=အဝဝေါမနေ၊ အညာယိတ္ထ-သိအပ်ပြီ၊ ပေ၊ ဣတိဉေယျ ဉတဗ္ဗံ ဉတေယျံ - (သိထိုက်သော ဝတ္ထု) မည်၏။ [သီဋ္ဌ"ဉတေ" ပါသည်၊ တေယျပစ္စည်းသက်၊ ဉာဿ ဇော်ဇံနာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဇာဒေသေ-ဇာပြုပြီးသေး်၊ ကိယာဒိတော နာတိ-ဟူသော၊ဝိနာဓိကာရေန-ကတ္တရိ အလိုက်ကိုကြဉ်သော၊ ယောဂဝိဘာဂေန-ဖြင့်၊ နာပစ္စယော-နာပစ္စည်းသက်၊ ဣကာရာဂမော စ-ဣလည်း လာ၊ ဇာနာတဗ္ဗံ, ဝိဇာနနိယံ- (သိထိုက်သော ဝတ္ထု) မည်၏။ [နာပစ္စည်း မသက်လျှင်"ဇာဒေသော နာမိ"ဟုဆိုသောကြောင့် ဇာမပြုနိုင်၊ ထို့ကြောင့် ရူပသိဒ္ဓိအလို"ဝိဇာနနိယံ"ဟုသာ ရှိသင့်၏၊ သို့သော် စာတို့ဌ် နာပစ္စည်း မပါပဲ "ဝိဇာနိယံ"ဟုချည်းရှိသည်၊ ထိုသို့ရှိရာဌ် နာပစ္စည်းကိုချေ၊] ချာ=ပဟာထနေ-ပြောဆိုခြင်းဌ်....၏၊ သန်ျာတဗ္ဗံ သဒ္ဒေယျံ-ရေတွက်ထိုက်သော ဝတ္ထု၊ ဣစ္စာဒိ။

(၁၅၆) **ကရမှာ ရိစ္စ**။ ။ပေ၊ ကရဓာတုတော ဍိစ္စပစ္စယော ဟောတိ။

(၁၅၇) **ရမိုရန္တော ရာဒိနော**။ ။ပရေ-သော၊ ရကာရာ နုဗန္ဓေ-ရအာနုဗန်ရှိသော၊ ပစ္စယေ-ကြောင့်၊ ရာဒိ-ရအာနုဗန် အပိုင်း အခြား ရှိသော၊

---

(၁၇၇) **ရကာရာနုဗန္ဓေ**-သုတ်ဌ်"ရမှိ"ကို "ရကာရာနုဗန္ဓေ ပစ္စယေ ပရေ" ဟုဖွင့်၏၊ထိုအဖွင့်အရ "ရော+အာသ အတ္ထိတိရော, တသ္မိ ရမှိ"ဟု ပြု၊ "အာသ-ထိ ပစ္စည်း၏၊ ရော-ရ အာနုဗန်သည်၊အတ္ထိ-ရှိ၏"ဟု ပေး၊ရော်ဌ် အာသတ္ထိ အနက်ဝယ် ဏာပစ္စည်းသက်။

ပစ္စယ ရကာရ မရိယာဒေါ-ပစ္စည်းဖြစ်သော ရအာကွရာ အပိုင်းအခြားရှိသော၊ သဗ္ဗော-သော၊ ဓာတုန္တော-ဓာတ်၏ အဆုံးသည်၊ နော-ကြောသည်၊ဟောတိ၊ လောပံ-သို့၊ အာပဇ္ဇတေ-၏၊ ဣတိအတ္ထော-နက်၊ [ရန္တောတိ တ္ထော-ရန္တော ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ ရကာရော-သည်၊ သန္ဓိဇော-သန္ဓိ၌ဖြစ်၏၊ဦးကာမှာလည်း ဤဝါကျပါနေသောကြောင့် ရှေးပါဌ် ဟုတ်ချင်မှဟုတ်မည်၊]ကတ္တုဗ္ဗံ-ပြုထိုက်သောအမှုသည်၊ ကိစ္စံ မည်၏၊ ရိစ္စာတိ ယောဂပိဘာဂေန-ဖြင့်၊ ဘရာဒိတောပိ-ဘ၊ အစရှိသော ဓာတ်မှ နောက်၌လည်း၊ ရိစ္စပစ္စယော-ရိစ္စ ပစ္စည်းသက်၊ ယထာ-ကား၊ ဘရိယတိ-မွေးမြူအပ်၏၊ဣတိ ဘစ္စော၊ သရလောပေါ-နောက်ဣသရရှေ့၊[“ပရလောပေါ”ရှိလျှင် သဒ္ဒါ ကောင်းမည်၊] ဣ-ဣဓာတ်သည်၊ ဂတိမှီ၊ ပတိတေဗ္ဗော-ဒျေးရှုရောက်ထိုက်၏၊ ဣတိ, ပဋိစ္စော-မည်၏။

ရာဒိပစ္စယရကာရပရိယာဒေါ-ရာဒိ၌“ရ” အရ ပစ္စည်း၌ပါသော်ရ်အနုဗန်ကို ယူ၍“အာဒေ”၏အနက်ကိုလည်း မရိယာဒ(အပိုင်းအခြား) အနက်ကိုယူပါ-ဟူသံစေလိုသောကြောင့် “ရာဒိ”ကို“ပစ္စယရကာရ+မရိယာဒေါ”ဟုဖွင့်သည်။

နော ဟောတိ လောပ မာပဇ္ဇတေ-“နော”အရ ကြောပျောက်ခြင်း အနက်ကို ယူစေလို၍“လောပံ”ဟုဖွင့်သည်၊ကရ်+ရိစ္စ”ဟု ရှိရာ၌ အနုဗန်ရှိသော ရိစ္စပစ္စည်းကြောင့် ရ အနုဗန်ဖြင့် ပိုင်းခြားလျက်ရှိသော ဓာတ္တန်ရကိုချေပါ၊ “ရ်အနုဗန်နှင့်တကွ ဓာတ္တန်ရကိုပါချေပါ”ဟူလို၊ ဤသို့ချေ၍ “က+ဝ္ဘ” ဟု ဖြစ်သည့်အခါ ခွင်း,ချေကပ်၍“ကိစ္စ”ဟုဖြစ်သည်၊ [တချို့ကား ဓာတ္တန်ချေရာ၌ က၏ အသရပါချေ၏၊ ထိုသို့ချေလျှင် ဘစ္စ၌ ကပ်ဘယ်သရ မရှိဘဲ ဖြစ်လတံ့။]

ရိစ္စာတိ၊ ဖေ၊ သရလောပေါ—“ဟရမှာ ရိစ္စ”၌ ရိစ္စဟူသော ဒွိဓာ ကရဏ္ဍ ယောဂပိဘာဂဖြင့် ကရမဟုတ်သော သရ စသောဓာတ်နောင်လည်းရိစ္စပစ္စည်းသက်၊ ရ် အနုဗန်နှင့်တကွ ဓာတ္တန်ချေ၍“ဘ+ဝ္ဘ ဘစ္စ”နောက်သရချေ၍ “ဘစ္စ”ဟု ဖြစ်၏။ နောက်သရချေရာ၌“သရလောပေါတိ ကွစိဓာဟွာဒိနာ”ဟု ဦးကာဖွင့်၏၊ သန္ဓိစပ်ရာဌာနမဟုတ်သောကြောင့် ဝါပရောဖြင့် မချေဘဲကွစိဓာတုဖြင့်ချေဟန်တူသည်။ [“ကောမာရဘစ္ဆော”ပုဒ်၌ကား “ကုမာရေန-အဘယမင်းသားသည်၊ ဘတော-မွေးစားအပ်သူတည်း၊ကုမာရဘတော=သူ”ဖြစ်ပြီးမှ သကတ္ထဉ် ဏ္ဍ ပစ္စည်းသက်၍ “ကောမာရ ဘစ္စ”ဖြစ်သည်ဟု သိလက္ခဏဒီကာတို့ဖွင့်ကြသည်၊ဒေါဓသစ သုတ်၏ ဤစွဲသည်း ဂုတ္တိဌ်ကား တမျိုးဆိုသေး၏။]

ပတိ တေဗ္ဗောတိ ပဋိစ္ဆော-“ပတိ ပုဗ္ဗဏ္ဏ+ရိစ္စ”ဤဌ်ဓာတ်၏ အဆုံး ဟူ၍မရှိ, ဏာတ်သာရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ရမှိရန္တော-သုတ်ဖြင့် ရ် အနုဗန်နှင့်တကွဏကိုပင်ချေစေလိုဟန်တူသည်၊သို့သော် မူလဓာတ်ရင်း လုံးလုံးပျောက်သွားရမည်မှာ မသင့်တော်

(၅၅၈) **ပေသာ၊ ပေ၊ ကိစ္စာ။** ။ပေသ အတိသဂ္ဂ ပတ္တကာလ ကွတိ-ပေသ, အတိသဂ္ဂ, ပတ္တကာလ ဟူကုန်သော၊ ဧတေသု အတ္ထေသု ကိစ္စ ပစ္စယာ ဟောန္တိ၊ ပေသနံ နာမ-ပေ သန မည်သည်၊ ဘဝတာ-အရှင်သည်၊ ကွဒံ-ဤ ကိစ္စကို၊ ကတ္တုံ - ပြုထိုက်၏၊ ဝါ-ပြုရမည်၊ ဝါ-ပြုပါလော၊ ကွတိ-ဤသို့၊ အာဏာပနံ-စေခိုင်းခြင်းသည်ဂင်း၊ အဇ္ဈေသနဥ္စ-တိုက်တွန်းခြင်းသည် ဂင်းတည်း၊ အတိသဂ္ဂေါနာမ - အတိသဂ္ဂ မည်သည်၊ မယာ-အာကျွန်ုပ်သည်၊ကွဒံ - ဤအမှုကို၊ ကတ္တုံကို - ပြုထိုက်ပါသလော၊ ဝါ-ပြုရမ္မာပါလား၊ ကွတိ-သို့၊ ပုဋ္ဌဿဝါ--မေးအပ်သော အမှုကိုသော်ဂင်း၊ ပါဏော-သတ္တဝါကို၊ နဟန္တဗ္ဗော - မသတ်ထိုက်၊ ဝါ - မသတ်ကောင်း၊ ကွတိ အာဒိနာ - ဤသို့ အစရှိသော၊ ပဋိပတ္တိဒဿန မုခေန - ကျင့်ဝတ်ပြခြင်းကို အမှုးပြုသဖြင့်၊ ကတ္တုဗ္ဗဿဝါ-ပြုထိုက်သော အမှုကို သော်ဂင်း၊ အနုညာ-ခွင့်ပြုခြင်းတည်း၊ ပတ္တကာလော - ပတ္တကာလ ဟူသည်၊ သမ္ပတ္တ သက္ခဲသို့ ထင်၏၊ ထို့ကြောင့် ပတိပုဗ္ဗ ဇ္ဈဓာတ် ဟ ပစ္စည်းဖြင့် ''ပတိဇ္ဈာ'' ဟုပြီးပြီးမှ ဒွေဘော်လာ၍ (ဘတ္တောဒ္ဓ် တ္တကို စ္ဆ (ကစ္ဆည်း ဝုတ္တိ) ပြုသကဲ့သို့) တ္တကို စ္ဆ ပြု-ပတိကိုလည်း ပဒ္ဒိပြု၍ ''ပဋိစ္ဆော'' ဟုပြီးစေရလျှင် သာ၍သင့်မည်ထင်သည်၊ တွဲပစ္စယန္တ ဖြင့် ပဋိစ္ဆဟု တနည်းပြီးနိုင်သေးသည်၊ ''စက္ခုံ ပဋိစ္ဆ'' စသည်ဥ်လာသော ပဋိစ္ဆပုဒ်မှာ တွဲပစ္စယန္တသာတည်း၊စနန္တေ ဟိရစ္ဆံယောဂဝိဘာဂဉ် ကြည့်။]

(၅၅၈) **ပေ သနံ နာမ၊ပေ၊အဇ္ဈေသနဥ္စ**—''သင်သည် ဤအမှုကို ပြုထိုက်၏,ပြုလော'' ဟု အထက်လူက အောက်လူကိုစေခိုင်းခြင်းသည် အာဏာပန မည်၏၊ ''အရှင်သည် ဤအမှုကိုပြုထိုက်၏,ပြုတော်မူပါ'' ဟု အောက်လူက အထက်လူကို တိုက်တွန်းတောင်းပန်ခြင်းသည် အဇ္ဈေသနမည်၏၊ထိုသို့စေခိုင်းခြင်း-တိုက်တွန်းခြင်း အနက်သည် ပေသ မည်၏။ [သက္ကဘဉ် ''ဘဝံ'' သည် တုမှ၏ ပရိယာယ်တည်း၊ထို့ကြောင့် ''ဘဝတာ-သင်သည်'' ဟု ပေးလိုက ပေးနိုင်သည်။

အတိသဂ္ဂေါ၊ပေ၊အနုညာ-အတိ ပုဗ္ဗ သဇ (သဇ္ဇ) ဓာတ်သည် စွန့်လွှတ်ခြင်း အနက်ကိုဟော၏၊ ထို့ကြောင့် ''တစုံတယောက်က ဤအမှုကို ပြုရမ္မာပါလား'' ဟု မေးသည့်အခါ''ပြုလော'' ဟု ခွင့်ပြုလိုက်ခြင်းသည် ထိုအမှုကို စွန့်လွှတ်ရာရောက်၏၊ ထို့ကြောင့်''အတိသဂ္ဂေါနာမကိမိဒံကတ္တုံတိ ပုဋ္ဌဿဝါအနုညာ'' ဟု ပဋ္ဌမတနည်း ဖွင့်သည်၊ဒေသိတော ပညတ္တောပုဒ်ကိုဖွင့်ပြသော သာရတ္ထဋီကာစသည်တို့၌ ''အတိသဇ္ဇနံ=ပဓောဓနံ'' ဟု ဖွင့်သောကြောင့် အတိပုဗ္ဗ သဇဓာတ်သည်သိစေခြင်းအနက်ကိုလည်းဟော၏၊ ထို့ကြောင့် ''ပါဏောနဟန္တဗ္ဗော-သူ့အသက်ကိုမသတ်ကောင်း အဒိန္နံ နအာဒါတဗ္ဗံ,ကာမေသုမိစ္ဆာ နစရိတဗ္ဗာ,မုသာ နဘာဏိတဗ္ဗာ'' စသည်ဖြင့် တရားလမ်းမှန်ကို သိစေခြင်းသည်လည်း အနုညာပင် မည်၏၊ထို့ကြောင့် ''ပါဏော

သမယော-သိုက်ဝရော်လာသော အချိန်တည်း၊ ဟော - အကြွင်းသူသည်၊ အတ္တဇနော-ဇ၏၊ ကိစ္စကရဏ သမယံ-ကိစ္စ ပြုချိန်ကို၊ အနုပ ပရိက္ခိတ္တော-မစ္စူးစမ်း ပဆင်ခြင်မူ၍၊ ဝါ-အမှတ်ဟဲ့ ငနဲလျက်၊ နကထော် - မပြု၊ တဿ- ထို မပြုပဲနေသူအား၊ သမယောရောစနံ-အချိန်ကို ပြောခြင်းတည်း၊ တတ္ထ- ထို အချိန်ကို ပြောပြကုန်၊ အဓိဿနံ-ဘိုက်တွန်းခြင်းသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဣဘိ - ဤသို့ မှတ်အပ်၏။ ဘေစ-ထို ပေသအနက် စသည်၌ မိရင် အပ်သော ကိစ္စပစ္စည်း တို့သည်လည်း၊ ဘာဝကမ္မသု ကိစ္စတ္တာတ္တာဝတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တတ္တာ - ပိန့်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဘာဝကမ္မသဒ္ဒဝ-ဘောလံ အနက်တို့၌ပင်၊ ဟောန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။

တာဝ-စ္စာ၊ ပေသန-စေခိုင်းဝိုက်တွန်းခြင်း အနက်၌ (ဥဒါဟရဏံ-ကား၊) ဘဝတာ-သည်၊ ကမ္မံ-အမှုကို၊ ကရိယာဘု ပြုအပ်လော၊ (အာဏာပန) ဝါ-ပြုအပ်ပါလော(ရှိသော်ငာ တောင်းပန်သော အဓွေသန အနက်)၊ ဣတိအတ္ထော-၌၊ ဣမိနာ ဤသုတ်ဖြင့်၊ တပ္ပဘာနိယာ (ဟောန္တိ၊) သော-ကြွင်းသော အဓိအာဂုံသည်။ [ဓာတုန်ရကို တ-ပြုခြင်း, အနိယာ၌ နှ ကို ဏာ ပြုခြင်း အဓိအာဂုံသည်၊] ဂုတ္တာနုယောဂမဝ-တည်း၊ ဘဝတာကမ္မံ ကတ္တုံ-ပြုလော၊ ဘပတာ ကိစ္စံ ကရဏီယံ-လော၊ ဟတိသဂ္ဂ - စွန့်လွှတ်ခြင်း,

---

၊ပေါကတ္တုမသာ အနုညာ''ဂု ဒုတိယံတနည်းဖွင့်ပြန်လည်၊ ဤနည်း၌ ''အနုညာတရားအားလျော်စွာသိစေခြင်းတည်း''ဟုအနက်ပေးရလျှင်သာ၍သင့်မည်ဖွယ်ထင်သည်။

ပတ္တကာလော၊ပေါမတ္တိဟိ-ပတ္တ- ဆိုက်ရောက်လာသော + ကာလ- အချိန်၊ ဤ၌ အချိန်တွင်မဟ,ယိုဆိုက်ရောက်လာသော အချိန်အခါကို ပြောခြင်းဟိုင်အောင်(ကာရဟူပစ္စာရအားဖြင့်) ယူစေလိုရှိ''ယောအတ္တာနော၊ပေါဟာသသမယာဟောစုံ'' ဟုဖွင့်သည်၊လူတယောက်သည် နံနက် ဖ-နာရီ၌ အလုပ်ဝင်ဖို့ ကိစ္စရှိ၏၊ သူသော် ထိုအချိန်၌ မဝင်ဘဲ(ဂရုမစိုက်ဘဲ) ထိုအလုပ်ဝင်ဖို့ကိစ္စကိုမပြုဘဲနေခဲ့၊ ယိုသူ့အား အချိန်ကျပြီ,၉-နာရီထိုးပြီဟု စသည်ဖြင့်ပြောခြင်းမျိုးတည်း၊ ထိုသို့အချိန်ပြောရာ၌ အချိန်ကျကြောင်းကိုသာပြောသည်၊အလုပ်ဝင်ပါ-စသည်ဖြင့် တိုက်တွန်းသံ မပါ၊ချေ၊ ထို့ကြောင့် ပေသအနက်နှင့် ဤပတ္တကာလအနက်သည် ကွဲပြားလျက်ရှိသည်။

တေစ၊ပေ၊ဘာဝကမ္မသ္မွဝ-ပေသ အတိသဂ္ဂ ပတ္တကာလ အနှက်တို့သည် တိုက်ရိုက်အားဖြင့် သာဓန ၇-ပါးတွင် မပါဝင်ကြ၊သာဓနတွင် သွင်းလျှင် ထိုအနှက်များသည် ဘာဝသာဓန-ကမ္မသာဓနတို့၌သာဝင်၏၊ထို့ကြောင့် ''ဘာဝဘူမ္မသုကိစ္စတ္ထေခတ္တာ''ဟု သုတ်တည်တော်မူသည်၊ထိုသုတ်အရ ပေသ အနက် စသည်ကို ဟောသော ဤကိစ္စပစ္စည်းသည် ဘောကံ အနက်ကို ဟောကြသည်-ဟုမှတ်ပါ။

ခွင့်ပြုခြင်းအနက်၌ (ဥဒါဟရဏံ)၊ ဘဝတာ ဘုဉ်တု-စားအပ်တော့၊ ဝါ-စားတော့၊ ဣတိအတ္ထော ၌၊ တပ္ပဒိ-တပ္ပ အစရှိသော ပစ္စည်းသည် (ဟောတိ)။ [အာဒိဖြင့် အနိယ, ဏျပစ္စည်းများကို ယူ၊] အညေသုစာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ စုဒ္ဓိ ပြု။

(၅၅၉) တဿာတိ ဝတ္တတေ။ ["တဿာတ္ဒိစ" ဟု ရှိလျှင် "စ" ပို။]

ဘုဇာဒီနမဇ္ဈော နော ဒ္ဒိစ။ ။ဘုဇ္ဈတ္ထေစ္စ ဝ မာဒီနံ- ဘုဇ အစရှိကုန်သော၊ ဇကာရာဒိအန္တာနံ အဆုံး၌ ဇအစရှိသော အက္ခရာရှိကုန်သော၊ မာတ္ထုနံ, အန္တော။ အဆုံးသည်၊ နော- ကြေသည်၊ ဟောတိ၊ ပရဿ-နောက်ဖြစ်သော၊ ကိစ္စကိတကပစ္စယ တကာရဿစ- ကိစ္စပစ္စည်း, ကိတ ပစ္စည်းတို့၏ တ အက္ခရာ၏လည်း။ [တပ္ပ တေယျ ဟူသော ကိစ္စပစ္စည်း တို့၏ တ အက္ခရာ, တ-တုံ စသော ကိတက ပစ္စည်းတို့၏ တ အက္ခရာကို ဆိုသည်] ဒ္ဒေဘာဝေါ ဟောတိ၊ ဘဝတာ, ဘောဇနံ-ကို၊ ဘောတ္တုံ-စားအပ်တော့၊ ဝါ စားတော့၊ ဘဝတာ-သည်၊ ဘောဇနိယံ- တော့၊ ဘောဇ္ဇ-စားအပ်တော့၊ ဝါ-စားတော့၊ ဝါ-စားနိုင်သည်။

ဣကာရာဂမယုတ္တ တကာရေ ပန-ဣအာဂုံနှင့် ယှဉ်သော တ ပစ္စည်း ကြောင့်ကား။ ["ဘုဉ်တဗ္ဗံ"၌ "တ" သည် ရှေ၌ ဣအာဂုရှိ၏၊ ထိုကဲ့သို့ တ ပစ္စည်းကို ဆိုသည်၊ နမကရာနမန္တာနံ နိယုတ္တတမှိတိ ဇ္ဇော-နမ၊ ပေ၊ မှ် ဟူသော ဤသုတ်၌၊ အန္တာနံ နိယုတ္တတမှိတိ ယောဂဝိဘာဂေန- ဖြင့်၊ ဓာတ္ဝန္တလောပါဒိ နိသေဓော-ဓာတ္ဝန်ရှေခြင်း အစရှိသည်ကို တားမြစ်ရခြင်းသည် (ဟောတိ)။ [သုတ်ရင်းက "နမကရ ဆုံးသော ဓာတ္ဝန် ကိုသာ မရှေ့ပို့ရန် တားမြစ်သောကြောင့် ဘုဇ၌ ဇဆုံးသော ဓာတ်ဖြစ်၍ သုတ်ရင်းဖြင့် မတားမြစ်နိုင်, ဒ္ဒိဓာကရဏာ ယောဂဝိဘာဂဖြင့် တားမြစ်ရသည်၊ ဓာတ္ဝန္တလောပါဒိ၌ အာဒိဖြင့် ဒ္ဒံဘော်ပြုခြင်းကိုယူ၊] ရုဓာဒိတော နိဂ္ဂဟီတပုဗ္ဗန္တိ-ဟူသော၊ ဝိနာဓိကာရေန- ကတ္တရိအလိုက်ကို ကြဉ်သော ယောဂဝိဘာဂေန ဖြင့်သော်ငင်း၊ နိဂ္ဂဟီတဉ္စာတိဝါ- (သန္တိ) နိဂ္ဂဟီတဉ္ဇ သုတ်ဖြင့်သော်ငင်း၊ နိဂ္ဂဟီတာဂမော- နိဂ္ဂဟီတ်လာ။ (ထို ၂ သုတ်တွင် အလိုရှိရာ တသုတ်သုတ်ဖြင့် လာနိုင်သည်-ဟူလို၊] တယာ- သင်သည်၊ ဘုဉ်တဗ္ဗံ-စားအပ်တော့၊ မယာ-သည်၊ ဘုဉ်တဗ္ဗံ-တော့။

သမယာ ရောစနေပန-အချိန်ကိုပြောင်းခြင်း၌(ဥဒါဟရဏ်)ကား၊ဣ= အစ္ဆိယနေ-သရဇ္ဈာယ်ခြင်း၌....၏၊ အဓိပုဗ္ဗော- အဓိရှေးရှိ၏၊ ဘဝတာ-

သည်၊ အဓိယတံ - သရဇ္ဈာယ်ချိန်တန်ပြီ၊ ဣတိအာဇ္ဇော, တဗ္ဗာနိယာဒိ-တဗ္ဗ အနိယ အစရှိသော ပစ္စည်းသည်၎င်း [အာဒ်ဖြင့် - ဏ္ဍကိုယူ၊] ဣကာရာဂမ ဝုဒ္ဓိ အယာဒေသ အဇ္ဈာဒေသာစ-ဣလာခြင်း, ပုဒ္ဓိပြုခြင်း, အာယ ပြုခြင်း၊ အဇ္ဈ ပြုခြင်းတို့သည်၎င်း၊ (ဟောန္တိ)၊ [ဣကို အာယ၊ အဇ္ဈောအဓိဖြင့်အဓိကို အဇ္ဈပြု ဟူလို၊] ဏ္ဍပစ္စယော-သူ- ဏ္ဍစ္စည်း၌ကား၊ ဝုဒ္ဓိ-သည်၎င်း၊ ယကာရဿ-ယ အာဂွရာ၏၊ ဒ္ဒိတ္တဉ္စ-သည်၎င်း (ဟောတိ)။[အဇ္ဈယ်၌ ဏ္ဍ ပစ္စည်း ဖြစ်၍ ဣကို"တေအာဝါယာကာဗုံတေ"ဖြင့် ဝုဒ္ဓိသာပြု,အယ မပြုနှင့်တော့၊ ထို့နောက် ယကို ဒွေဘော်ပြုပါ-ဟူလို] ဘဝတာ, အဇ္ဈယိတဗ္ဗံ အဇ္ဈေယ်္ယ-သရဇ္ဈာယ်ချိန်တန်ပြီ၊ ဘဝတာ အဇ္ဈယနိယံ--ပြီ။

အဝဿံ၊မဒ္ဓျတ်၊ ဝါ-ကေန်၊ ကတ္တာပ္ပံ-ပြုထိုက်၏၊ ဣတိ ဝါကျေပန ဤ ဝါကျ၌ကား၊ ကိစ္စပဒံ-ကိစ္စပုဒ်ကို၊ အဓိကိစ္စ-၍၊ အဝဿကာဓမိ ဏေသု ဏိစာတိ - သုတ်ဖြင့်၊ အဝဿ ဿာဓ မိဏတ္ထော စ -- အဝဿက အနက်, အဓမိဏ အနက်၌လည်း၊ တဗ္ဗာဒယော-တဗ္ဗ အစရှိသော ပစ္စည်း တို့သည်၊ (ဟောန္တိ)၊ ဘဝတာ-သည်၊ မေ-ငါ၏၊ ဂေဟံ-အိမ်ကို၊ ကတ္တာပ္ပံ, ကရဏီယံ-မဒ္ဓျတ်ပြုထိုက်၏။ ["အဓမိဏ" ၏ အဓိပ္ပါယ်ကို အခြေပြု၌၊ ရေးခဲ့ပြီ၊] ဓရ=ဓရဏေ-ဆောင်ခြင်း၊ ဆပ်ခြင်း၌....၏၊ စုရာဒိတ္တာ-စုရာဒိ ဓာတ်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဏေဏယာ - ဏေဏယပစ္စည်း တို့သည်၎င်း၊ ဣကာရာဂမော စ-သည်၎င်း (ဟောတိ)၊ ဓာရေတဗ္ဗံ၊ ဓာရယိတဗ္ဗံ-ဆောင်ထိုက်၏၊ ဝါ၊ဆပ်ထိုက်၏၊ ဣစ္စာဒိ။

နဒါဒီဟိ၊ ပေ၊ သကာရိတေဟိ စာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ သကာရိတေဟိပိ-ကာရိတ်ပစ္စည်းနှင့်တကွ ဖြစ်သော ဓာတ်တို့မှ နောက်၌လည်း၊ ယုဏ္ဍုနံ-ယု, ဏ္ဍု ပစ္စည်းတို့၏၊ အာဒေသ ဝိဓာနတောယေဝ - အာဒေသကို စ်ရင်ခြင်းကြောင့်ပင်၊ ဓာတုပစ္စယန္တတောပိ - ဓာတုပစ္စယန္တသဒ္ဒါတို့မှ နောက်၌လည်း၊ ကိစ္စ ကိတကပစ္စယာ - ကိစ္စပစ္စည်း ကိတကပစ္စည်း တို့သည်၊

နဒါဒီဟိ၊ပေ၊ဘဝန္တိတိဒဋ္ဌဗ္ဗော-နဒါဒီဟိ စသော သုတ်သည် ကာရိတ်ပစ္စည်း ဆုံးသော "အာဏာပ,သဉ္ဇာန"စသည်နောင်ယုပစ္စည်းကိုအနစသည်ပြု၍"အာဏာပနံ, အာဏာပကော, သဉ္ဇာနနံ,သဉ္ဇာနနကော"စသောရုပ်များဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ကာရိတ်ပစ္စည်းဆုံးသောသဒ္ဒါနောင် ယု ဏ္ဍု စသောပစ္စည်းများ သက်နိုင်ကြောင်းကို တိုက်ရိုက်သိရပြီ၊ သို့ဖြစ်လျှင် ကာရိတ်ပစ္စည်းနှင့် ဓာတုပစ္စယချင်းတူသော ခ စသော

ဘဝန္တိ-န်၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ-န်၏၊ တေန-ထို့ကြောင့်။ [သိဒ္ဓံ ဘဝတိ-ဌ် စပ်၊] တိတိကွာပိယတိ--သည်းခံစေအပ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်။ တိတိကွာပေတဗ္ဗော - မည်၏၊ ဧဝံ- တူ၊ တိကိစ္ဆာပေတဗ္ဗော, တိကိစ္ဆာပနီယော-ဆေးကုစေတိုက်၏၊ မဂ္ဂါ-မဂ်ကို၊ အဘာဝယိတ္ထ - ဖြစ်စေအပ်ပြီ၊ ပေ၊ ဣတိ, ဘာဝေတဗ္ဗော, ဘာဝယိတဗ္ဗော, ဘာဝနီယော-မည်၏။ ဘာဝနီယာ-ပွားစေထိုက်သော ဘာဝနာ၊ ဘာဝနီယံ-ပွားစေထိုက်သော ဈာန်၊ အကာရိယိတ္ထ-ပြုစေအပ်ပြီ၊ ပေ၊ ဣတိ, ကာရေတဗ္ဗံ၊ ပေ၊ ကာရာပဏီယံ-မည်၏၊ ဣစ္စာဒိစ-ဤသို့ အစရှိသော ပြယုဂ် သည်လည်း၊ သိဒ္ဓံ - ပြီးသည်၊ ဘဝတိ-ဖြစ်၏။

ကတ္တုံ-ကတ္တုံပုဒ်ဌင်း၊ ကရဏီယံ စ-ဌင်း၊ ကာရိယံ- ဌင်း၊ ကာရေတဗ္ဗံ-ဌင်း၊ တထာ - ထိုမှတပါး၊ ကာရာပေတဗ္ဗံ-ကာရာပေတဗ္ဗံပုဒ်ဌင်း၊ ဣစ္စပိ-ဤပုဒ် အပေါင်းကိုလည်း၊ ကိစ္စသဒ်ဟော - ကိစ္စပစ္စယန္တဉ် သိမ်းယူရခြင်းသည် (ဟောတိ-၏)၊ .... ကိစ္စပစ္စယန္တနယော - ကိစ္စ ပစ္စယန္တ ပုဒ်တို့ကို သိကြောင်းနည်းသည် (သမတ္တော-ပြည့်စုံပြီ)။

(၅၆၀) ဣဒါနိ-ကိုဟက ပစ္စယာ-ကိတမည်သော ပစ္စည်းတို့ကို၊ ဝုစ္စန္တေ၊ ကရ=ကရဏော၊ ပုရေဝိယ - သို့၊ (ဘူ, ဂမု စသော ဓာတ်တို့၌ကဲ့သို့) ဓာတုသညောဒိ- ဓာတ်အမည် အစရှိသော အစီအရင်သည် (ဟောတိ)၊ ကုမ္ဘကဋေ-ကုမ္ဘ ဟူသည်၊ ဥပပဒံ-ဓာတ်၏ အနီးဉ် ရွက်အပ်သောပုဒ်တည်း၊ တတော - ထို ကုမ္ဘသဒ္ဒါမှ နောက်မှ [စ ပါလျှင် အပို]

ပစ္စယန္တနောင်လည်း ယု ကွဲသက်နိုင်ကြောင်းကိုဌင်း ယု, ဏွုနှင့် ဓာတ်နောင်သက်ရသော ပစ္စည်းချင်းတူသော အခြားကိစ္စကိတ ပစ္စည်းများလည်း သက်နိုင်ကြောင်းကိုဌင်း သဒ်သုပစာရ နည်းအားဖြင့် သိမှတ်ထိုက်၏။ ထို့ကြောင့် "တိတိကွာပေ" ဟူသော ဓာတုပစ္စယနောင် တဗ္ဗ စသော ပစ္စည်းသက်၍ တိတိကွာပေတဗ္ဗောစသော ရုပ်များ ပြီးနိုင်သည်၊ တိတိကွနောင် တဗ္ဗ စသည် သက်၍လည်း "တိတိကွိတ-သည်းခံထိုက်၏" စသော ရုပ်များလည်း ရှိနိုင်သည်ပင်။

"ကတ္တုံ ကရဏီယံ စ, ကာရိယံ ကိစ္စမိစ္စဝိ၊
ကာရေတဗ္ဗံ တထာ ကာရာ-ပေတဗ္ဗံ ကိစ္စသဒ်ဟော"

ကားသဒ်ဟ ဂါထာတည်း၊ တဗ္ဗ အနီယ ဏ္ဍ ရိစ္စနှင့် ဓာတုပစ္စယနောင် တဗ္ဗစသည် သက်ပုံကိုပါ သဒ်ဟ ပြီသည်။

ဒုတိယာ - ဒုတိယာ ဝိဘတ်သက်- ကုမ္ဘံ-အိုးကို၊ ကရောဘိ-ပြုဆဲ၊ အကာသိ-ပြီ၊ ကရိဿဘိ-လတံ့၊ ဣတိ၊ ဝိဂ္ဂဟေ-ကို၊ (ကဗော-သော်၊) [ဏပစ္စယော ဟောတိ-၌ စပ်] ပရောတိ ပစ္စယောဘိ စ ဝတ္တတေ [ဓာတုလိင်္ဂဟိပရာ ပစ္စယာသုတ်မှ ဝိဘတ်ပြောင်း၍ ''ပရောပစ္စယော'' ဟုလိုက်။]

ဓာတုယာ ကမ္မာဒိမှိ ဏော။ ။အာဒိမှ် - အစဖြစ်သော၊ ကမ္မသ္မိံ-ကံပုဒ်သည်၊ သတိ-သော်၊ ဓာတုယာ-ပ္ပ၊ ပရော နောက်သည်၊ (ဟုတ္ဝာ-၍)၊ ဏ ပစ္စယော ဟောတိ၊ သောစ - ထို ဏပစ္စည်း သည်လည်း၊ [ကတ္တာရိ၊ ဘဝတိ-၌ စပ်။]

---

(၅၆၀) **ကိတက ပစ္စယာဝုစ္စန္တေ-**ဏ စသော ပစ္စည်းများကို ''ကိတ်'' ဟုဂုဏ်း, ''ကိတ''ဟုဂုဏ်းခေါ်၏၊ကိတသဒ္ဒါနောင် သညာအနက်၌ က ပစ္စည်းသက်၍ ''ကိတက''ဟုဖြစ်၏၊ထို့ကြောင့် ''ကိဘက ပစ္စယာဝုစ္စန္တေ'' ဟုမိန့်သည်၊ထိုဏ စသောပစ္စည်းများကို ''အညေကိတ်'' သုတ်ဖြင့် ကိတ်အမည်မှည့်၊''ကတ္တာရိကိတ်'' ဟု သတ်မှတ်သောနိယမသုတ်ကြောင့်ထိကိတ်ပစ္စည်းများသည် ကတ္တားအနက်၌သက်၏၊ ''ဏာဒယော တေ ကာလိကာ'' ဟု ပရိဘာသာလာသောကြောင့် ကာလ ၃ ပါးနှင့် ယှဉ်၏၊

မှတ်ချက်။ ။ကိစ္စ ပစ္စည်းများမှ အခြားပစ္စည်းစုကို ''ကိတ်'' ဟုနာမည်တပ်၍ ''ထိ ကိတ် ပစ္စည်းများ ကတ္တားအနက်ဟောကြသည်'' ဆိုရာ၌ ကိတ် ပစ္စည်းစုတွင် ဏ-တ စသော ပစ္စည်းများလည်း ပါဝင်နေ၏၊ထို ဏ စသည်တို့ကား ''ဘာဝေစ, ဘာဝကမ္မေသုတ, ဏမှိရန္ဒဲသ ဇော ဘာဝကရဏောသု'' စသောသုတ်တို့အရ ကတ္တားအနက်မှတပါး အခြားဒုအနက်များ၌လည်း သက်နိုင်ကြောင်းထင်ရှား၏၊ထို့ကြောင့် ဘောအနက်၌ သက်, ကံဒုအနက်၌ သက်-ဟု သီးခြားသတ်မှတ်ချက်မရှိသော ကိတ် ပစ္စည်းများအတွက်သာ ''ကတ္တရိကိတ်'' ဟု နိယမပြုကြောင်းကိုဂုဏ်း, အတိတေတေ တဝန္တုတာဝီ-စသောသုတ်တို့ဖြင့် ကာလသီးခြား သတ်မှတ်ချက်မရှိသော ပစ္စည်းများအတွက်သာ ''ဏာဒယော တေ ကာလိကာ'' ဟု ပရိဘာသာပြုကြောင်းကိုဂုဏ်း မှတ်ပါ၊ ထိကဲ့ဘို့ နိယမပြုပြီး ပစ္စည်းများတွင်လည်း ''ဟာရကံ-ဆောင်အပ်'' ဟု ဏ္ဍု ပစ္စည်းသည်ပင် ကံအနက်၌ သက်သောကြောင့် ''ကတ္တရိကိတ်'' ဟု သတ်မှတ်ခြင်းလည်း များရာလိုက်၍ တဗ္ဗာဟုလွဲနည်းအားဖြင့် သတ်မှတ်ခြင်းဟုမှတ်။

ကုမ္ဘံဣစ္စု၊ပပဒံ- ''ကုမ္ဘ+ကရ'' ဟုတည်၊ ''ကုမ္ဘ'' ကား ကာရဓာတ်၏အနိုးဌ်ရွတ်ဆိုအပ်သောပုဒ်ဖြစ်၍ ''သဓိပေ+ဥစ္စာရိတံ+ပဒံ'' အရ ဥပပဒ မည်၏၊ [ဥပသဒ္ဒါသဓိပအနက်ဟောပ၊ဥစ္စာရိတံ-ဟူသောအလယ်ပုဒ်လည်းကြေ၊ထို့ကြောင့် ယခုကာလ၌ ''ကုမ္ဘသဒ္ဒ။ပပဒ ကရတည်'' ဟုဆိုကြသည်၊ကုမ္ဘသဒ္ဒ သဒ်ါတံ ဥပပဒံ ယဿာတိ ကုမ္ဘံ သဒ္ဒ။ပ ပဒေါ-ကုမ္ဘသဒ္ဒါ ဟူသော အနိုးပုဒ်ရှိသော ကရ သဒ္ဒါ။] ဓာတုယာ ကမ္မာဒိမှိဏောသုတ်က အစ၌ ကံပုဒ်ရှိသော ဓာတ်နောင်သာ ဏပစ္စည်းသက်သောကြောင့် ကုမ္ဘနောင် အုံဝိဘတ်သက်၍ ''ကုမ္ဘံ'' ဟုပြီး၊စေ၊ထို့နောက် ဏပစ္စည်းသက် ဏ္ဍာရိက်မည့်, ဏ် အနုဗန်ချေ, ဝုဒ္ဓိပြု၍ ''ကုမ္ဘံ=ကာရ'' ဟုဖြစ်ပြီ။

ကုမ္ဘံဣစ္စု၊ပပဒံ- ''ကုမ္ဘ+ကရ'' ဟုတည်၊ ''ကုမ္ဘ'' ကား ကာရဓာတ်၏အနိုးဌ်ရွတ်ဆိုအပ်သောပုဒ်ဖြစ်၍ ''သဓိပေ+ဥစ္စာရိတံ+ပဒံ'' အရ ဥပပဒ မည်၏၊ [ဥပသဒ္ဒါသဓိပအနက်ဟောပ၊ဥစ္စာရိတံ-ဟူသောအလယ်ပုဒ်လည်းကြေ၊ထို့ကြောင့် ယခုကာလ၌ ''ကုမ္ဘသဒ္ဒ။ပပဒ ကရတည်'' ဟုဆိုကြသည်၊ကုမ္ဘသဒ္ဒ သဒ်ါတံ ဥပပဒံ ယဿာတိ ကုမ္ဘံ သဒ္ဒ။ပ ပဒေါ-ကုမ္ဘသဒ္ဒါ ဟူသော အနိုးပုဒ်ရှိသော ကရ သဒ္ဒါ။] ဓာတုယာ ကမ္မာဒိမှိဏောသုတ်က အစ၌ ကံပုဒ်ရှိသော ဓာတ်နောင်သာ ဏပစ္စည်းသက်သောကြောင့် ကုမ္ဘနောင် အုံဝိဘတ်သက်၍ ''ကုမ္ဘံ'' ဟုပြီး၊စေ၊ထို့နောက် ဏပစ္စည်းသက် ဏ္ဍာရိက်မည့်, ဏ် အနုဗန်ချေ, ဝုဒ္ဓိပြု၍ ''ကုမ္ဘံ=ကာရ'' ဟုဖြစ်ပြီ။

(၅၆၁) အညေကိတ်။ ။တတိယေ ဓာတ္ဝာဓိကာရေ ဝိဟိတာ (၅၃၉သုတ်နှင့် တူ)၊ ကိစ္စေဟိ-ကိစ္စပစ္စည်းတို့မှ၊ အညေ-ပစ္စယာ-အခြားပစ္စည်းတို့သည်၊ ကိတိစ္စေဝ သညာ-ကိတ် ဟူ၍သာ အမည်ရှိကုန်သည်၊ ဟောန္တိ၊ ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ ကိတသညတ္တာ-ကိတအမည်ရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ [သီမူ၌ "ကိုတ်သညာ-ကို၊ ကတာ-၏" ဟု ရှိ၏။]

(၅၆၂) ကတ္တာရိတ်။ ။ကတ္တာရိ ကာရကေ – ကတ္တု ကာရက ၌၊ ကိတ်ပစ္စယော ဟောတိ၊ ဣတိ-သို့၊ နိယမတော - သတ်မှတ် ခြင်းကြောင့်၊ ကတ္တာရိ-ကတ္တားအနက်၌၊ ဘဝတိ-၏၊ သောစ-ထို ဏ ပစ္စည်း သည်လည်း၊ ဏာဒယော တေကာလိကာတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တတ္တာ--ကြောင့်၊ ကာလတ္တယေဝ-ကာလ ၃ပါးလုံး၌ပင်၊ ဟောတိ၊ပုရေဝိယ-သို့၊ (ကာရိယံ-စသောပုံစံ၌ကဲ့သို့), ကာရိတ ဗျပဒေသ ဏလောပ ဝုဒ္ဓိယော-ကာရိတ်ငဲ့ခြင်း, ဏ အနုဗန်ချေခြင်း, ဝုဒ္ဓိပြုခြင်းတို့သည် (ဟောန္တိ)။

ပစ္စယန္တသ-ပစ္စည်းအဆုံးရှိသော သဒ္ဒါ၏။ အလိင်္ဂတ္တာ – လိန် မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သျာဒိမှ-သိ အစရှိသော ဝိဘတ်သည်၊အသမ္ဘတ္တေ-မရောက်လတ်သော်၊ တဒ္ဓိတ၊ ပေ၊ တဝေတု နာဒီသုစာတိ - သုတ်ဖြင့်၊ ကိတကန္တတ္တာ - ကိတပစ္စည်း အဆုံးရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ နာမံဝ-နာမ်ကို ကဲ့သို့၊ ကတေ - ပြုအပ်ပြီးသော်၊ သျာဒျုပ္ပတ္တိ - သိအစရှိသော ဝိဘတ်သက်၊ တတော-ထို ဝိဘတ်သက်ပြီးသည်မှ နောက်၌။ [တပ္ပုရိသ သမာသော-၌ စပ်၊] ကုမ္ဘံ-အိုးကို· ကရောတိ-ပြုတတ်၏၊ ဣတိအတ္ထေ-၌၊ အမာဒယော ပရပဒေဘိတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဒုတိယာ တပ္ပုရိသ-သမာသော-

---

ပစ္စယန္တသာ ပေါနာမံဝ ကတေ သျာဒျုပ္ပတ္တိ-"ကုမ္ဘံ+ကာရ" ဟု ဖြစ်သည့် အခါ ကာရ၌ ဏပစ္စည်းဆုံးလျက်ရှိရကား ဏ ပစ္စည်း၏ ကတ္တုသတ္ထိ အနက်သည် လွှမ်းမိုးလျက်ရှိသောကြောင့် ဤဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ်ကို မဟာနိုင်သေး၊ "ဒဗ္ဗ ဝါစကံ နာမံ"နှင့် အညီ ဤဗဟုဗ္ဗီဟိမှ လိန်အမည်နာမ်အမည်ရနိုင်ရကား ဤဗဟုဗ္ဗီဟိမဟေးလျှင် လိန်မဟုတ်"တတော စ ဝိဘတ္တိယော"နှင့်အညီ လိန်နောင်သော ဝိဘတ်သက်သေးကြောင့်လိန်မဟုတ်လျှင် ဝိဘတ်မသက်နိုင်၊ထို့ကြောင့် ဝိဘတ်သက်နိုင်အောင်တဒ္ဓိတ-စသောသုတ်ရင်းဖြင့်ပင် ကိတ် ပစ္စယန္တဖြစ်သော ကာရသဒ္ဒါကိုနာမ်ငဲ့ ထို့နောက် သိ သက်၍"ကုမ္ဘံ+ကာရော"ဟူသော ဝါကျဖြစ်၏။ သျာဒျုပ္ပတ္တိဋ္ဌ အာဒိဖြင့် (သမာသ်ဝါကျ ခင်းနေသော အရာဖြစ်၍) ယော တလုံးသာ ယူနိုင်သည်၊အံ့စသည်ကိုမယူနိုင်၊ ထို့ကြောင့် ဗဟုဝုစ်ဖြစ်လျှင် ယော သက်၍ "ကုမ္ဘံ+ကာရော"ဟုဝါကျဖြစ်၏။

ဒုတိယာ၊ တပ္ပုရိသ် သမာသ်သည် (ဟောတိ)၊ နာမာနံ တျာဒိနာ–နာမာနံ သမာသော ယုတ္တော်ထာ သုတ်ဖြင့်၊ သမာသ သညာ-သမာသ်အမည်မှည့်၊ တေသံ ဝိဘတ်တိယော လောပါစာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဝိဘတ်တိလောပေါ- ဝိဘတ်တို့ကို ချေ၊ ပကတိစသ သရန်တ်သာတိ -- သုတ်ဖြင့်၊ ပကတိ ဘာဝေါ– ပကာတိပြု၊ ပန–တဘာန်။ [နာမမိဝကတော-ဠီစပ်၊] သမာသတ်တာ–သမာသ်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ နာမမိဝ–သို့၊ ကတော-သော်၊ သျာဒျုပ္ပတ်တိသိ အစရှိသော ဝိဘတ်သက်၊ သော ကုမ္ဘကာရော - ထို အိုးထိန်းသည်သည်၊ တေကုမ္ဘကာရာ – တို့သည်၊ ဣစ္စာဒိ–တည်း၊ ဣဘိယံ – ဣတ်ထိလိင်ဠီ၊ ကုမ္ဘကာရိ–အိုးထိန်းသည်မသည်၊ ကုမ္ဘကာရိယော–တို့သည်၊ ဣစ္စာဒိ။

တထာ–ပါး၊ ကမ်ံ–အမှုကို၊ ကရောတိ–၏၊ ဣတိ ကမ္မကာရော–မည်၏ (အလုပ်သမား)၊ ဧဝံ–တူ။ [သိမ္ဗဠီ"ဧဝံ"ပါသည်၊] မာလာကာရော–ပန်းကို

တတော ကုမ်ံ၊ ပေ၊ သော ကုမ္ဘကာဒရော- "ကုမ်ံ+ကာရော"ဖြစ်သည့်အခါ "ကုမ်ံကရောတိ"ဟူသောအနက်ဠီ အမာဒယော စသောသုတ်ဖြင့် သမာသ်စပ်၍ ဒုတိယာ တပ္ပုရိသ်မှည့်၊ နာမာနံ သမာသေးယုတ္တော်ထာသုတ်ဖြင့်သမာသ်အမည်မှည့်၊ တေသံ ဝိဘတ်တိယောသုတ်ဖြင့် အံဝိဘတ် သိဝိဘတ်တို့ကို ချေ၊ "ကုမ္ဘ+ကာရ" ဟု ပကတိပြု၊ ထို့နောက် သမာသ်ဖြစ်သောကြောင့် ထပ်၍နာမ်ငဲ့, သိစသော ဝိဘတ်သက်လျင်"ကုမ္ဘကာရော, ကုမ္ဘကာရာ၊ဘောကုမ္ဘကာရ, ရာ၊ ဘောန်ကုမ္ဘကာရာ၊ကုမ္ဘကာရံ"စသည်ဖြင့် ပုရိသာဒိဂိဏ်း ရုပ်စဉ်ဖြစ်၏။ ["သော-တေ" တို့ကိုကေဝုစ်မဟုဝုစ် ထင်ရှားအောင်ထည့်ထားသည်။] ဣတ္ထိလိင်ဠီ"ဓ"ပစ္စည်းသက်၍နဒါဒိဂိဏ်း ရုပ်စဉ်ဖြစ်သည်၊ ဤကား ယ ခုတွေ့ရသော ရူပသိဒ္ဓိစာကိုယ်အတိုင်း အဓိပ္ပါယ်တည်း။

ဠီကာ။ ။ယဒိဟိ သမာသတော ပုရေတရ မေဝဠီ ကာရသဒ္ဒဿ ကိတ်နောက်တွာ တတော သျာဒျုပ္ပတ္တိ ဘဒဝယျ၊တဒါ"ကုမ်ံ+ကာရော"တိ သကပဒေနေဝ ဝါကျဘဝေယျ-"ဘူမိ+ဂတော"တျာဒိသု ဂတသဒ္ဒဿေဝ၊"ကာရော"တိ ဇ္ဈမဿ ဝိသုံ ပယောဂေါဝိအာပဇ္ဇေယျ၊ န စ တံ ယုတ်-ဓာတုယာ ကမ္မာဒိမှိတိ ဧပံ သုတ္တေကမ္မုပ ပဒေ သတိယေဝ ကာပစ္စယဝိဓာနတော၊ဧဝံသတိ"ကာရော"တိ အယံသဒ္ဒေါအဝိဘာဟျန်ဒဝ ကုမ္ဘသဒ္ဒေန သမသီယတိတိ သိဒ္ဓံ။

ဤဠီကာ၏ဆိုလိုရင်းကား။ ။သမာသ်မစပ်ခင် နာမ်ဝိဘတ် သက်ထားလျင် "ကုမ်ံ+ကရောတိ"ဟု ကာရ၏ကိုယ်စားဖြစ်သောအာချတ်ပုဒ်ဖြင့်ဝိဂြိုဟ်ပြုနေဘွယ်မလို၊"ဘူမိ+ဂတော-ဘူမိဂတော"ဠီ ဂတ သဒ္ဒါကဲ့သို့ "ကုမ်ံ+ကာရော-ကုမ္ဘကာရော"ဟုမိမိပုဒ်ဖြင့်ပင် ဝိဂြိုဟ်လုပ်ဘွယ်ရှိသည်၊"ကုမ်ံ+ကာရော"ဟုဝိဂြိုဟ်ဝါကျဖြစ်နိုင်ပြန်လျင်လည်းကတ္တားဟော"ကာရ"သဒ္ဒါသည် မိမိချည်းသက်သက် ပါဠိဠီပြယုဂ်အဖြစ်ဖြင့် တည်နေနိုင်၏-ဟူသော အဓိပ္ပါယ်လည်းရောက်၏၊ထိုသို့ကာရသဒ္ဒါချည်းသက်သက် (ကံပုဒ်နှင့်မတွဲဘဲ) တည်နေခြင်းလည်းမသင့်၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း-

ပြုသူ၊ ဝါ – ပန်းသည်၊ [မာလာသည် အာကာရန္တ ဂ္ဂတ္ထိလိန် တည်း၊ ပကတိ ပြုသည့်အခါ "မာလာ" ဟုပင် ပြုရသည်]၊ ကဋ္ဌကာရော-ထင်းကို ပြုသူ (ထင်းသည်)၊ ရထကာရော – ရထားလုပ်သမား၊ သုဝဏ္ဏကာရော– ရွှေကို ပြုသူ(ရွှေပန်းထိမ်သည်)၊ သုတ္တကာရော-သုတ်ကို ပြုသော ဆရာ၊ ဝုတ္တိကာရော-ဝုတ္တိကို ပြုသော ဆရာ၊ ဋီကာ ကာရော–ဋီကာကို ပြုသော ဆရာ၊ [ဋီကာလည်း အာကာရန္တ ဂ္ဂတ္ထိလိန်တည်း။]

ဂဟ=ဥပါဒါနေ၊ ပတ္တံ – ခွက်ကို (သပိတ်ကို)။ အဂ္ဂဏှိ-ယူပြီ၊ ပေ၊ ပတ္တာဂ္ဂါဟော-မည်၏၊ ဧဝံ - တူ၊ ရသ္မိဂါဟော-ကြိုးကိုင်သူ၊ ဧဝ=တန္တိ သန္ဓာနေ-ချည်မျှင်အစဉ်ကို ပြုခြင်း၌....၏၊ တန္တံ-ရက်ကန်းကို၊ အဝယီ– ရက်ပြီ၊ ပေ၊ တန္တဝါယော- (ရက်ကန်းသည်)မည်၏၊ တေ အာဝဝါယာ ကာရိတေတိ-သုတ်ဖြင့်၊ အာယာဒေသော–အာယပြု၊ ဝါကျပန - တန္တံ အဝါယိ စသော ဝိဂြိုဟ်ဝါကျ၌ကား၊ တွေ-ကျိသုတ်၌၊ တေ အာဝါယာတိ ယောဂဝိဘာဂေန-ဖြင့်၊ အာယာဒေသော-ပြု၊ ["အဝါယိ"၌ ဏ် အနုဗန္ဓ ရှိသော ကာရိတ် မနှောင်းသောဧကြောင့် သုတ်ဇင်းဖြင့် ဧပြုနိုင်, ယောဂ ဝိဘာဂဖြင့် ဝေ၏ ကို အာယ ပြုပါ-ဟူလို၊] ဧဝံ-တူ၊ တုန္နဝါယော-အပ်ချုပ်သမား၊ [တုန္နံ-အပ်ချုပ်ခြင်းကို၊ အဝါယိ-အစဉ်ပြုပြီ၊ ဝါ- ချုပ်ပြီ၊ ဝါယတိ, ဝါယိဿတိတို့ တုန္နဝါယော။]

(၅၆၃) မာ=ပရိမာဏော၊ ဧည်-စပါးကို၊အမိနိ-ချင့်ပြီ၊ (ချင်ပြီ) ၊ပေ၊ ဏပစ္စယေ ကတေ-သော်၊ ဏမ္ပိတိ ဝတ္ထတေ။

အာကာရန္တဒန မာယော။ ။ပရေ ဏကာရာနုဗန္ဓေ – ဏ အနုဗန် ရှိသော၊ ပစ္စယေ - ကြောင့်၊ အာကာရန္တာနံ – အာအဆုံးရှိကုန်သော၊ မာတူနံ - တို့၏၊ အန္တဿ - အဆုံး အာ၏၊ အာယာဒေသော - အာယ အပြုသည်၊ ဟောတိ၊ သရလောပါဒိ-သည်၊ (ဟောတိ)၊ [အာယ ပြုသည့်

ဓာတုယာ ကမ္မာဒိမှိကော၁သုတ်က ကံပုဒ်အစဉ်ရှိမသ၁ကာရဓာတ်စသည်၏ နောက်၌ ဏပစ္စည်းသက်သောကြောင့်တည်း၊ ထို့ကြောင့် "ကုမ္မံ+ကာရ"ဟု ကာရနောင် ဝိဘတ် မသက်ခင်ပင် တပ္ပုရိသ် သမ၁သ်စပ်, သမ၁သ်မှည့်, အံဝိဘတ်ချေ, ကုမ္မဟု ပကတိ ပြုပြီးမှ နာမ်ငဲ့ ဝိဘတ်သက်၍ "ကုမ္မကာရော" စသည်ဖြစ်သင့်သည်- ဟူလို။ [အလုတ္တာတပ္ပုရိသ်"ပဘက်ရော"ရုပ်တွက်ပုံနှင့်စပ်ကြည့်ပါ၊ဤဋီကာအလို"ပစ္စယန္တ သာ လိင်္ဂာ၊ပေ၊နာမံဝကကေ သျာဒျုပ္ပတ္တိ"ဟူသော ရှေ၀ါကျသည် ရူပသိဒ္ဓိ မူရင်းမဟုတ်-နောက်မှ ထည့်ထား၁သော၀ါကျဖြစ်တန်ရာသည်၊]

အခါ ယဒ္ဓ သရပါသည်-ဟု အယူရှိ၍ "သရလောပါဒိ" ဟု ဆိုသည်၊ သို့သော် အာ-သရ တလုံးကို 'အာယ" ၂လုံး ပြုရာ၌ ယဝယ် သရပါဘွယ် မရှိပြီ၊[ဓညမာယော-စပါးချင်သူ တင်းချင့်သမား)၊ဝေံ-တူ၊ဒါနံ-အလှူကို၊ ဒဒါတိ-၏၊ ဤတိ ဒါနဒါယော-မည်၏(အလှူ.ဒါယကာ)၊ကမု=ကန္တိမ့်-နှစ်သက်ခြင်း၌ ..၏၊ ဓမ့် ကို၊အကာမယိ နှစ်သက်ပြီ၊ ဝါ-လိုလားပြီ၊ ပေ၊ ဓပူကာမော- တရားကို နှစ်သက် လိုလားသော၊ ပုရိသော၊ ကျား၊ ဓမ့် ကာမ -သော၊ ကညာ-သမီး၊ မွေကာမံ-သော၊ စိတ္တံ-စိတ်၊ ဝေံ, အတ္ထ ကာမော-အ ကျိုးကို လိုလားသူ၊ ဟိတ-စီးပွါး၊ သုခ-ချမ်းသာ၊ (ရွှေအတိုင်း ပေး)၊ဓမ့်-ကို၊ပါ့လေတိ၊စောင့်ရှောက်တတ်၏၊ဤတို့ဓမ့ပါလော-၏၊ဤစ္ဆာဒိ။

(၅၆၄) ဒမု=ဒမနေ-ဆုံးမခြင်း၌....၏၊ အရိ - ရန်သူကို၊ အဒမိ-ဆုံးမပြီ၊ ပေ၊ ဝိဂ္ဂဟေ-ကို၊ (ကတေ) ဓာတုယာတိ အဓိကာရော၊ကမ္မာဒိ မှိတိစ ဝတ္တတေ။

သညာယ မနု။ ။အာဒိမှိ-အစဖြစ်သော၊ ကမ္မုပပဒေ-ကံ ဟူသော အနိုးပုဒ်သည်၊ သတိ - သော်၊ သညာယ - နာမည်ကို၊ ဂမျမာနာယံ-သိအပ်သော်၊ ဓာတုယာ-၌၊ အပစ္စယော ဟောတိ၊ဥပပဒန္တေ-အနိုးပုဒ်၏ အဆုံး၌၊ နုကာရာ ဂမော၀-နု အက္ခရာ လာသည်လည်း (ဟောတိ)၊ စ-ဆက်၊ ထွေ-ဤ အရိန္ဒမောပြယုဂ်၌၊ နုံ နိဂ္ဂဟီတံ ပဒန္တေတိ သုတ္တေ-နုံနိဂ္ဂ ဟီတံ ပဒန္တေ သုတ်၌၊ ပဒန္တေတိ-ပဒန္တ ဟူ၍၊ ဝစနတော-ဆိုခြင်း ကြောင့်၊ ဥပပဒန္တေယေ၀-အနိုးပုဒ်၏ အဆုံး၌သာ၊ နု ကာရာဂမော-နုံ လာခြင်းသည်၊ ဟောတိ၊ ဤတိဒဋ္ဌေ၊ တေသုဝုဒ္ဓိ တျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဥကာရ လောပေါ-ဥကို၎ချေ၊ပန ဆက်၊အယံန္တာဂမော-ဤနုအာဂုံသည်၊ သမာသံ-သမာသ်ကို၊ ကတ္ဝာ ပြုပြီး၍၊ ဥပပဒဝိဘတ္တိလောပေ- အနိုးပုဒ် ဝိဘတ် ချေခြင်းကို၊ ကတေယေ၀-ပြုအပ်ပြီးမှသာ၊ ဟောတိ၊ ဤ၀, ဝေဒိတဗ္ဗံ။

---

(၅၆၄) ကမ္မုပ၊ပေါနုကာရာဂမော၀- "အရိ+ဒမု" တည်, ဓာတ်မှည့်, ဓာတ္တန်ချေ,အံသက်(အရိ°) ဤသို့ ကံပဒ်ဟူသော ဥပ ပဒ ရှိသော ဒမု စသော ဓာတ်နောင် အပစ္စည်းသက် (အရိ°+ဒမ), [ဤသို့ အပစ္စည်းသက်ပြီးလျှင် ပြီးခြင်း နု မလာနိုင်သေး၊] အရိ°=ကို၊အဒမိ=ဆုံးမပြီ၊ပေ၊ဒမိသတိ=လတံ့၊ဤတိအတ္ထေ-၌၊ ဆိုင်ရာသုတ်များဖြင့် သမာသ်စပ်၍ ဒုတိယာ တပ္ပုရိသ်မှည့်၊ သမာသ်မှည့်၊ အရိ°၌ အံဝိဘတ်ကိုချေ, ပကတိပြု (ရိ+ဒမ) ဤသို့ဖြစ်ပြီးမှ နု အက္ခရာ လာရသည်၊ ထို့ကြောင့် "အယံပန နွာဂမော၊ပေါကတေယေ၀ ဟောတိ" ဟုမိန့်သည်။

(၅၆၅) နုနိဂ္ဂဟီတံ ပဒန္တေ။ ။ဥပပဒဘူတ နာမပဒန္တ-ဥပပဒ ဖြစ်၍ဖြစ်သော နာမ်ပုဒ်အဆုံး၌၊ စတ္တမာနော-ဖြစ်သော၊ နုံကာရာဂမော-နု အာဂုံသည်၊ နိဂ္ဂဟီတံ-သို့၊ အာပဇ္ဇတေ-၏၊ [ကျိသုတ်ဖြင့် နုံ ကို နိဂ္ဂဟီတ် ပြု၍ 'အရိ+ဒမ" ဟု ဖြစ်ပြီ၊] နိဂ္ဂဟီတဿ-၏၊ ဝဂ္ဂန္တံတွံ - ဝဂ္ဂန္တံပြု၊ သေသံ-ကြွင်းသော အစီအရင်သည်၊ သမံ - တူ၏၊ ဝုဒ္ဓါဘာဝေါ-ဝုဒ္ဓိ မဖြစ်ခြင်းသည်သာ၊ ဝိသေသော ထူး၏၊ [နု လာခြင်း, နုကို နိဂ္ဂဟီတ် ပြုခြင်းမှကြွင်းသော အစီအရင်သည် "ကုမ္ဘာကာရော" စသည်နှင့် တူ၏၊ သို့သော် ကာရကဲ့သို့ ဝုဒ္ဓိမပြုရခြင်းကား ထူးသည်-ဟူလို၊] အရိန္ဒမော-အရိန္ဒမ မည်သော၊ ရာဇာ-မင်း၊ တထာ-ပါး၊ တရ = တရတော = လွန်မြောက်ခြင်း၌....၏၊ ဝေသံ-ကုန်သည်လမ်းကို၊ တရတိ-လွန်တတ်၏။ [မြို့တော်တည်ရာဝယ် ကုန်သည်တို့လမ်း အလွန်တွင် ဝေသန္တရာ မင်းလောင်းကို၊ ဖွားမြင်တော်မူသည်။ ဤတို ဝေသန္တရော - မည်၏၊ တက္ခံ-တက္ခာကို၊ ကရောတိ-ညှဉ်းဆဲတတ်၏၊ ဤတို တက္ခကော-မည်၏၊ ဘဂဝါ တည်း၊ ဧဝံ, မေဓက်ရော- (ပညာကို ပြုတော်မူတတ်သော) မေဓက်ရာ ဘုရား၊ သရဏက်ရော- (ကိုးကွယ်ရာကို ပြုတော် မူတတ်သော) သရဏက်ရာ ဘုရား၊ ဒီပက်ရော- (ပညာဆီမီးကို ပြုတော်မူတတ်သော) ဒီပက်ရာဘုရား။

(၅၆၆) အာဒိမ္ဟိတိ, အဤတိစ-အဟူသော ပုဒ်သည်ရင်း၊ ဝတ္တတေ။

ပုရေ ဒဒါစ ဤံ။ ။ပုရသဒ္ဒေ-သည်။ အာဒိမ္ဟိ-၌၊ သတိ-သော်၊ "ဒဒ = ဒါနေ" ဤတိ-"ဒဒ = ဒါနေ" ဟူသော၊ တောယဓာတုယာ-ဤဓာတ်မှ နောက်၌၊ အပစ္စယော ဟောတိ၊ ပုရသဒ္ဒေ-ပုရသဒ္ဒါ၌၊ အကာရဿ-အ အက္ခရာ၏၊ ဤစ-ဤအပြုသည်လည်း၊ ဟောတိ၊ စ - ဆက်၊ တ္ထေ-ဤသုသ်၌။ [ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- ၌စပ်၊] တဒနု ပရောဓနာတိ-ဟူ၍၊ ပရိဘာသတော-

---

(၅၆၅) အာဒိမ္ဟိတိ, အဤတိစ-အဟူသော ပုဒ်သည်ရင်း၊ ဝတ္တတေ။

ပုရေ ဒဒါစ ဤံ။ ။ပုရသဒ္ဒေ-သည်။ အာဒိမ္ဟိ-၌၊ သတိ-သော်၊ "ဒဒ = ဒါနေ" ဤတိ-"ဒဒ = ဒါနေ" ဟူသော၊ တောယဓာတုယာ-ဤဓာတ်မှ နောက်၌၊ အပစ္စယော ဟောတိ၊ ပုရသဒ္ဒေ-ပုရသဒ္ဒါ၌၊ အကာရဿ-အ အက္ခရာ၏၊ ဤစ-ဤအပြုသည်လည်း၊ ဟောတိ၊ စ - ဆက်၊ တ္ထေ-ဤသုသ်၌။ [ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- ၌စပ်၊] တဒနု ပရောဓနာတိ-ဟူ၍၊ ပရိဘာသတော-

---

(၅၆၇

ငကြောင့်၊ ပုရိသဒ္ဒန္တဿေဝ - ပုရိသဒ္ဒါ၏ အဆုံး အဓိဿ၊ ဣဟောတိ-ဣံ အပြိုဖြစ်၏၊ ဣဘိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

ဏာဒီနံ - ဏ အစရှိသော ပစ္စည်းတို့၏၊ ဘေကာလိကတ္တေ - ကာလ ၃ ပါးဌိ ယှဉ်ကုန်သည်၏အဖြစ်သည်၊ (သဘိ) ပိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ဥပ ပဒတ္ထ' ဝိသေသန - အနိုးပုဒ်နက်၏ အထူး ပြုခြင်းကြောင့်၊ အတီတေ ဃေဝ - အတိတ်ကာလဌိသာ၊ အယံ အပစ္စယော - ဤ အပစ္စည်းသည်၊ ဟောတိ၊ ဣဘိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ ပုရေ-ရှေးဌိ၊ ဒါနံ-အလှူကို၊ အဒဒိ-လှူဘူးပြီ၊ ဣတိ ပုရိဒ္ဓဒေါ-မည်၏၊ သက္ကော-သိက္ခားတည်း၊ ဣဓာပိ - ဤပြယုဂ်ဌိလည်း၊ ဝိဘတ္တိလောပေ-ကို၊ ကတေယေဝ-ပြုအပ်ပြီးမှသာ၊ ဣံအာဒေသော-ဣံပြု။

(၅၆၇) ကမ္မာဒိမှိတိ အတိစ ဝတ္တတေ]

သဗ္ဗတော ဏ္ဍုတ္ဌာ **ဝိဝါ**။ ။ကမ္မာဒိမှိ - အစဌိ ကံပုဒ် ရှိသည်၊ သတိဝါ-ဖြစ်သော်ငင်း၊ အကမ္မာဒိမှိ-အစဌိ ကံပုဒ်မရှိသည်၊ သတိဝါ-ငင်း၊ သဗ္ဗတော ဓာတုတော, အဏ္ဍု ဘု အာဝိဣတိ-အ, ဏ္ဍု, တု, အာဝိ

---

(၅၆၆) ဒဒ=ဒါနေ၊ပေ၊ဓာတုယာ- "ဒဒ ဓာတုယာ "ဟုမဆိုဘဲ" ဒဒ=ဒါနေဇ္ဈတ္ထေတာယ ဓာတုယာ"ဟုဆိုခြင်းကား ဒဒဓာတ်၏ဒါန,ဓာရဏာ ၂ နက်တွင် ဓာရဏာ(ဆောင်ခြင်း) အနက်ကို ဟောသော ဒဒဓာတ်ကို တားမြစ်၍ "ဒါန" အနက်ဟော ဒဒဓာတ်ကိုသာ ယူစေလိုသောကြောင့်တည်း။

ဇ္ဈေ၊ပေ၊ပုရိသဒ္ဒဿေဝဣံ- သုတ်၌ "ပုရေ ဒဒါစ ဣံ"ဟု ဆိုထားသော ကြောင့် ပုရ၏ အကို ဣံပြုရမည်ဟုငင်း, ဒဒဓာတ်မှ အကို ဣံပြုရမည်ဟုငင်း မသိသာ သော်လည်း"တဒနု ပရောဓေန- ဘုရားပါဋိတော်နှင့်မဆန့်ကျင်စေရ" ဟူသော ပရိဘာသာကြောင့် ပါဋိတော်အားလျော်စွာ ပုရ၏ အဆုံး အကိုသာ ဣံပြုရသည်။

ဏာဒီနံ၊ပေ၊ အတီတေ ယေဝါယံ အပစ္စယော- ဏာဒယော အရတ္ထင် (အရိန္ဒမော-စသည်၌) အပစ္စည်းများလည်း ပါဠင်သောကြောင့် ဤသုတ်လာ အပစ္စည်းလည်း ကာလ ၃ ပါး၌ သက်ရလေမည်လားဟု ယုံမှားဘွယ်ရှိ၏၊ သို့သော် "ပုရေ"ဟူသော ဥပပဒက"ရှေ၌"ဟု ဝိသေသန ပြုထား၏၊ရှေး- ဆိုလျှင်လည်း အတိတ်ကာလသာဖြစ်တော့၏၊ထို့ကြောင့်ဤသုတ်လာ အပစ္စည်းကို အတိတ်ကာလ၌သာ သက်သည်-ဟုမှတ်၊ ထို့ကြောင့်"ပုရေဒါနံ အဒဒိ"ဟု အတိတ်ဝိဂြိဟ်တခုသာ ပြုသည်၊ဤရုပ်၌လည်း ပုရေ၌ သို့ဝိဘတ်ကို ချပြီး၍ ပကပါပြုပြီးမှ အကိုဣံ ပြုရသည်၊ ရုပ်တွက်ပုံအစဉ်မှာ အရိန္ဒမော-အတိုင်းပင်တည်း။[ဤဓာဝါဌိ ဝိသဒ္ဒါသည် အရိန္ဒမ၌ ဝိဘတ်ချပြီးမှ နုလာရသကဲ့သို့ ဤ၌လည်း ဝိဘတ်ချပြီးမှဣံပြု-ဟု ဝိဘတ်ချမှုချင်းတူသောကြောင့် ဆည်းသောသဒ္ဒါတည်း။

ဟူကုန်သော၊ စတ္တာရော—၄-ပါးကုန်သော်၊ ဧတေပစ္စယာ ဟောန္တိ၊ ဝါဂွ ဟဏံ-သည်၊ အကမ္မာဒိမို့ ဝါတိ၊ အကမ္မာဒိမို့ ဝါဟူ၍၊ ဂိကပ္ပနတ္ထံ-ဝိကပ် ပြုခြင်း အနက်ရှိ၏၊ တာဝ • ရှေးဦးစွာ၊ အပစ္စယေ - အ ပစ္စည်း၌(ဥဒါ ဟရဏံ-ကား၊) ဓရ-ဓရတော၊ ဓမ္မံ—တရားကို၊ အဓရိ-ဆောင်ပြီ၊ ပေ၊ ဓမ္မဓရော၊ ဧဝံ, ဝိနယဓရော-ဝိနည်းဆောင်သူ၊ ဝါ-ဝိနည်းဓိုရ်၊ တထာ-ပါး၊ တံ-ထို ခိုးမှုကို၊ ကရောတိ-ပြုတတ်၏။ ဣတိ တက္ကရော-(ခိုးသူ) မည်၏၊ ဒိတ္တံ-ဒွေဘော်လာ၊ ဧဝံ,ဟိတကရော - စီးပွားကိုပြုသူ၊ ဒိဝသကရော, ဒိန ကရော, ဒိဝါကရော-နေ့ကိုပြုသော နေ၊ နိသာကရော—ည၌ကိုပြုသော လ၊ ဓနံ-လေးကို၊ ဂဏှာတိ-ကိုင်တတ်၏။ ဣတိ ဓနဂ္ဂဟော၊ ဧဝံ, ကဋ္ဌဂ္ဂဟော-အောင်လံကို ကိုင်သူ၊ သဗ္ဗကာမံ — အလုံးစုံ အလိုရှိအပ်သော ဝတ္ထုကို၊ ဒဒါတိ-၏။ ဣတိ သဗ္ဗကာမ ဒဒေါ-အလုံးစုံကို ပေးသူ။

အာတော ပန—အာကာရန္တဓာတ်မှနောက်၌ (အ ပစ္စည်း သက်ပုံကား၊) ["အန္ဓ ဒဒေါပန" ဟု ရှိသည်ကား ပါဠိပျက်၊] အန်ံ-အစာကို၊ အဒါသိ-

---

(၅၆၇) ဝါဂွဟဏံ၊ ပေ၊ ဝိကပ္ပနတ္ထံ- ဤ၌ ဝိကပ္ပနဟူသည် တိုက်ရိုက်မဆို အပ်သော အနက် တမျိုးကိုစိုရင်းသော အတ္ထန္တရဝိကပ်တည်း၊ကမ္မာဒိမှိပုဒ်သည် ရှေ ဓာတုယာ ကမ္မာဒိမှိကား သုတ်မှ လိုက်လာသော်ကြောင့် တိုက်ရိုက်ဆိုအပ်ပြီးဖြစ်၏၊ အကမ္မာဒိမှိကား မည်သည့်သုတ်ကမှလိုက်မလာသောကြောင့်မဆိုအပ်သေး၊ဝါသဒ္ဒါ သည် ထို တိုက်ရိုက် မဆိုအပ်သော"အကမ္မာဒိမှိ"ဟူသော အနက်တမျိုးကို သိုးခြား စိရင်ခြင်းအနက်ရှိ၏၊ထို့ကြောင့်ဂုတ္တိဠ်"အကမ္မာဒိမှိ"ဟုဖွင့်နိုင်သည်-ဟူလို။

တက္ကရောဒ္ဒိတ္တံ-ဓမ္မဓရောမှစ၍ ကံပုဒ်အနိးရှိသောပုဒ်တို့သည် ကိုတန္တဒုတိယာ တပ္ပုရိသ် သမာသ် ချည်းတည်း။ ရုပ်တွက်ပုံကို ကုမ္ဘကာရောအတိုင်းသိ၊ တက္ကရော ဠ်လည်း"တ+ကရ"တည်,အံသက်,ဤသုတ်ဖြင့် အ ပစ္စည်းသက်၍ သမာသ်စသည် စိရင်ပြီးနောက်"တ+ကရ"ဟုဖြစ်သည့်အခါက ဒွေဘော်လာရသည်၊ ဘာ့ကြောင့် နည်း....ယသဒ္ဒါ တသဒ္ဒါတို့နှင့်သမာသ်တွဲရာ၌ နောက်ပုဒ်ဝယ်ဒွေဘော်သော်လည်း လာရ၏၊ပုံစံကား-"ယဂ္ဂါ-အကြောင်ဂုဏ်၊ တဲပွရမော=ထိုလျှင် အလွန်ရှိ၏၊" ဒွေဘော်မလာလျှင် ယ တဲ နောင် နိဂ္ဂဟိတ် သော်လည်း လာရ၏။ ပုံစံကား-"ယံဘာဝေါ-အကြောင်ကြိယာ၊ကံသမွယုတ္တော-ထိုနှင့်ယှဉ်သည်" ထို့ကြောင့်တည်း။

ဒိဝါ,နိသာ,ကဒ္ဒ- "ဟိတံ ကရောတိ"စသည်ဖြင့် ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ ဒိဝသော-နေ့၊ ဒိနံ-နေ့၊ဒိဝါကား "နေ့"ဟော နိပါတ်၊"ဒိဝါ-နေ့ကို၊ကရောတိတိဒိဝါကရော"ဟု ပြု၊ ဒိဝါနောင် အံသက် ချ၊ "နိသာ"ကား အာကာရန္တ ဣတ္ထိလိင်၊ "နိသံ-ည၌ကို၊ ကရောတိတိ နိသာကရော"ဟု ပြု၊ "ကဋ္ဌော ဇယတ္ထိ နိမိတ္တော"ဟု အဘိဓာန် ဆိုသောကြောင့် "ကဋ္ဌော"ဟူသည် "ဇယ-အောင်လံ"တည်း။

ပေးပြီ၊ ပေ၊ ဣတိ အန္ဓဒေါ၊ ဧဝံ ဓနဒေါ ဉစ္စံ့ ပေးသူ၊ သစ္စံ့-မှန်သော စကားကို၊ သန္ဓဟတိ=စပ်တတ်၏၊ ဣဘိ သစ္စသန္ဓော၊ပါ=ပါနေ၊ မဇ္ဇံ-သေရည်ကို၊ ပိဝတိ-သောက်တတ်၏၊ ဣတိ မဇ္ဇပေါ၊ တာ=ပါလနေ-စောင့်ရှောက်ခြင်း၌....၏၊ ဂဝံ(သဒ္ဒံ) -သဒ္ဒါကို၊ ဟာယတိ-စောင့်ရှောက်တတ်၏၊ ဣတိ,ဂဂါတ္တံ၊ ကတ္တာရိ-ကတ္တားအနက်၌၊ ဧဝံ-ဤအတူတည်း။

အကမ္မာဒိမှိ ပန-အစ၌ ကံပုဒ်မရှိသောဓာတ်၌(ဥဒါဟရဏ်ကား)၊ ယသ္မာ ဒပေတိ သုတ္တေ-ယသ္မာဒပေတိ စသောသုတ်၌၊ဘယဂုဟဏေန-ဘော အနက်ဟော ဘယ သဒ္ဒါကြောင့်၊ သေသ သာမနေပိ-ကတ္တာမှ ကြွင်းသော သာဓန၌လည်း (အပစ္စယော-အပစ္စည်း သက်၊) နိ=ပါပဓော၊ ဝိပုဗ္ဗော ဝိရှေးရှိ၏၊ ဓေတေန-ဤတရားဖြင့်၊ ဝါ, ဧတ္ထ-၌၊ ဝိဓေနသိ-ဆုံးမပြီ၊ ပေ၊ ဣတိ-ထိုသို့ ဆုံးမကြောင်း, ဆုံးမရာ၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိနယော-(ဝိနည်းတရား)မည်၏၊ အညေသုစာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဝုဒ္ဓိ-ဝုဒ္ဓိပြု၊ အယာဒေသော စ-အယလည်းပြု၊ နယနံ-ဆောင်ခြင်း၊ နယော-ခြင်း။

အာဓေဝပန၊ပေ၊ဧဝံ ကတ္တာရိ- "အန္ဒဒေါ ပန" ကား အဓိပ္ပါယ်မရှိ၊ "အန္ဓဒေါဓလဒေါဟောတိ"ဟုသဂါထာဝက္ကသံယုတ်ပါဠိတော်နှင့်အညီ"အန္ဓ+ဒါ" စသည်ဖြင့် ဂေါတ္တံတိုင်အောင် အာကာရန္တဓာတ်ချည်းဖြစ်ရကား"အာတော ပန" ဟူသော သိဟိုဠ်မူသာ ယုတ္တိရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် "အန္ဓဒေါ,ဓနဒေါ"ဟုချည်းပါ၌မှန်ရှိစေ၊"သစ္စ သန္ဓ။ပ ပဒ, သံပုဗ္ဗ ဓဝဓာတ်ဖြင့် "သစ္စသန္ဓ"ဟုဖြစ်၏၊ဂေါသဒ္ဒါသည် "ပသုမှိ ဝသုဓာယဉ္ဆ, ဝါစာဒေါဂေါပုမိတ္ထိယံ"အဘိဓာန်နှင့်အညီသားကောင်-မြေ-စကားသံစသောအနက်များစွာကိုဟော၏၊ဤဂေါတ္တံ၌ဂေါသဒ္ဒါသည်ကားစကားသံ(သဒ္ဒ)ဟူသောအနက်ကို ဟော၏၊ထို့ကြောင့် ဂဓံကို (သဒ္ဒံ)ဟု ဖွင့်သည်၊ "ပုထုဇ္ဇန ဂေါတ္တ-ပုထုဇ္ဇနအန္ဓယ်"ဟူသည် ဒီဠိဝိစိကိစ္ဆာ မကင်းသေးသော ခန္ဓာအစဉ်တည်း၊ထို အန္ဓယ် ရှိသေးသမျှ "ပုထုဇ္ဇန"ဟူသော သဒ္ဒါလည်းမပျက်ရကား ထိုအန္ဓယ်ကို ပုထုဇ္ဇနဟူသောသဒ္ဒါကိုစောင့်ရှောက်သည်-ဟူလို၊"ဂေါ+တာ+အ"ဟုဖြစ်သည့်အခါတာဒ္ဒိအာခေ့,တဒ္ဓေဘာဝလာ၍"ဂေါတ္တံ"ဟုဖြင်၏၊ နပုံလိန်တည်း။

ယသ္မိဝေပတိ၊ ပေ၊ သေသ သာဓနေဝိ- ယသ္မာဒပေတိ ဘယမာဒတ္တော၀ါ-စသောသုတ်၌ ဘယ သဒ္ဒါသည် ဘီဓာတ်,ဏျိသုတ်က အပစ္စည်းဖြင့် ပြီး၏၊ ထို အပစ္စည်းသည်"ဘယနံ-ကြောက်ခြင်း၊ဘယော-ခြင်း"ဟုဘာဝသာဓနကိုဟော၏၊ "ကတ္တာရိကိတ်"သုတ်ကကိုတ်ပစ္စည်းမှန်လျှင်ကတ္တားအနက်၌သက်ရမည်ဟုသတ်မှတ်ထားသော်လည်း ထိုသတ်မှတ်ချက်မမြဲသေးကြောင့် ကိတ်ပစ္စည်းတွင်ပါဝင်သောအပစ္စည်းသည် ကံစသောအနက်၌လည်း သက်နိုင်သည့်-ဟူလို၊ထို့ကြောင့် ဝိနယော၌ "ဓေတေန-ဤဩာတိဝါ"ဟု ကရဏ-အဓိကရဏဝိဂြိဟ်ပြုထားသည်။

သိ=သေဝါယံ-မှီခို ဆည်းကပ်ခြင်း၌....၏၊ နိပုဗ္ဗော-နိရှေးရှိ၏၊ နိဿိယိတ္ထ-မှီအပ်ပြီ၊ ပေ၊ နိဿယော။ [နည်းပူသော အားဖြင့် မှီအပ်သော နိဿယကျမ်း, မှီခိုဆည်းကပ်အပ်သော နိဿယည်း ဆရာ၊] သိ=သယော၊ အနုသေသိ (အနုသယ်-လည်းရှိ၏၊)- ကန်းငပ်ပြီ၊ ပေ၊ အနုသယော၊ကု-ဂတ်မှီ၊ ပတိပုဗ္ဗော-ပတိရှေးရှိ၏။ [မူလက "ပတိ" ဥပသာရတည်း၊နောက်မှ "ပဋိ" ပြုသည်၊] တေသမ္မာ-ဤအကြောင်းမှ၊ ပဋိစ္စ-စဲ့၍၊ ဖလံ-အကျိုးသည်။ တေ-ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ ပစ္စယော-မည်၏၊ သမုဒယော-သမုဒယသစ္စာ။

စိ=စယေ-စည်ခြင်း, ဆည်းပူးခြင်း၌....၏၊အနေန - ဤစကားအစဉ်ဖြင့်၊ ဝိနိစ္ဆိယတော-ဆုံးဖြတ်အပ်၏၊ ဣတိ, ဝိနိစ္ဆယော၊ ဝါ, ဝိနိစ္ဆယနံ-ဆုံးဖြတ်ခြင်းသည်၊ ဝိနိစ္ဆယော-မည်၏။ [ဆုံးဖြတ်ကြောင်း စကားအစဉ်ကိုဂုဏ်း, ဆုံးဖြတ်ခြင်း ကြယာကိုဂုဏ်း ဝိနိစ္ဆယ ဟု ခေါ်သည်၊] ဥစ္စယနံ-တိုးပွားခြင်း၊ ဥစ္စယော-ခြင်း။ [ဥပုဗ္ဗ စိဓာတ်၊] သဉ္ဇယော-ပေါင်းစုခြင်း၊ [သံပုဗ္ဗ စ်ဓာတ်၊ သိဟိုဠ်မူ၌ "ဓမ္မံ-ကို၊ ဝိစိနာတိ-စိစစ်တတ်၏၊ ဣတိ-ဓမ္မ ဝိစယော" ဟု ဤနေရာ၌ရှိ၏။] ခ်=ခယေ - ကုန်ခန်းခြင်း၌....၏၊ ခယနံ-ကုန်ခြင်း၊ ခယော-ခြင်း၊ ဇ်=ဇယေ၊ ဝိဇယနံ-အောင်ခြင်း၊ ဝိဇယော-ခြင်း [ဇယော-အောင်ခြင်း" ဟုလည်း သိမှု၌ရှိသေး၏။] ကံ=ဒဗ္ဗ ဝိနိမယော၊ ဝိကပ္ပယနံ-ရောင်းခြင်း၊ ဝိကပ္ပယော-ခြင်း ကယော-ဝယ်ခြင်း၊ လိ=သိလေသနေ - ငြိကပ်ခြင်း၌ ၏၊ ဣတ္ထ - ဤနေရာအိမ်၌၊ အလ္လီယတိ - ကပ်ငြိ (တွယ်တာ) ၏၊ ဣတိ အာလယော - မည်၏၊ [illegible] လယော-ကပ်ငြိရာ၊ ဣဝဏ္ဏန္တိ-ဣဝဏ် အဆုံးရှိသော ဓာတ်၌၊ [illegible] သိမှု၌ "ဣဝဏ္ဏန္တတော-မှ

နိဿယော-နိသယ ဆိုသည်မှာ အတော်အတန်ညာဏ်ရှိပြီးသူတို့ မှီငြမ်းပြုဘို့ရာ အကျည်းချုပ် စိရင်အပ်သော (ဘာသာပြန်, အဖွင့်) ကျမ်းများသာဖြစ်ထိုက်၏၊ ယခုကာလ၌ကား ပါဠိရှိသမျှ) "ဟောတိ" ပါမချုန်) ပါဠိနှင့်မြန်မာ တွဲပြထားသော ကျမ်းကျယ်တွေကို "နိသယ" ဟု ခေါ်နေကြ၍ "နိသယ=မှီအပ်သောကျမ်း" ဟူသော မူလနာမည်နှင့် မထပ်မိဘဲ ရှိရသည်။

သမုဒယော-ဤသမုဒယောလည်း သံ+ဥ+ပုဗ္ဗ ဇ္ဈဓာတ်ပင်၊ သံ သဒ္ဒါသည် သံယောဂ (စပ်မိခြင်း) အနက်ဟော၊သံယောဂေ-အဝိဇ္ဇာ ကံစသောအကြောင်းနှင့် ပေါင်းမိလတ်သော်၊ တေန-ဤတဏှာလောဘကြောင့်၊ ဒုက္ခံ-သည်၊ ဥဒေတိ-ဖြစ်ပေါ်လာတတ်၏၊ ဇ္ဈတိ သမုဒယော၊လောဘချည်းသက်သက် ဒုက္ခဖြစ်စေနိုင်သည့်မဟုတ်, အဝိဇ္ဇာ ကံစသောအဖေါ်အပေါင်းတို့နှင့်ပေါင်းမိမှ လောဘကအရင်းခံအနေအဋ္ဌး ဖြင့် ဒုက္ခကိုဖြစ်စေနိုင်သည်-ဟူလို။

နောက်၌''ဟု ရှိ၏၊] ဧဝံ-ကျ့ိ အဘူတည်း။ [ထင်းနောက်၌''မမှဲ ဒဝိနာတိတိ ဓမ္မဝိစယော''ဟု မြန်မာမူရှိ၏၊ တချို့စာ၌ ''ဧဝံ ကွဝက္ကွန္တေ''၏ ရှေ့၌ရှိ၏၊ စိခတ်ချင်းတူသော ''သဥ္ဇယော''နောက်၌သာ ရှိရမည်။]

အာသုဏန္တိ-ရိုသေစွာ နာယူတတ်ကုန်၏၊ ကွတိ အာယဝါ-အာယဝ တို့မည်၏၊ အဝါဒေသော – အဝပြု။ [အာပုဗ္ဗ သုဓာတ်, အာသဒ္ဒါသည် ''အာဒရ-ရိုသေခြင်း'' အနက်ဟော၊ ထိုအာကို ရဿံသုတ်ဖြင့် ရဿပြု၊] ပဋိသဝနံ--ခွေးရှုနားထောင်ခြင်းသည်၊ ဝါ ဝန်ခံခြင်းသည်၊ ပဋိသဝါ-မည်၏။ [ပဋိပုဗ္ဗ သုဓာတ်, ကြားနာခြင်း အနက်ဟော ''သု'' ဓာတ်၌ ဒွေဘော်ရောက်မြဲ၊] သု=ဂတိမှု၊ အာဘဝဂ္ဂါ-ဘဝဂ်တိုင်အောင်၊ သဝန္တိ-ဖြစ်တတ်ကုန်၏၊ကွတိ အာသဝါ၊ ရူ=သဒ္ဒေ-အသံပြုခြင်း၌....၏ ရဝတိ-မြည်တတ်၏၊ ကွတိ,ရဝေါ-ရဝမည်၏(အသံ)၊ဘဝတိတိ ဘဝေါ (ဖြစ်တတ်သော ဘဝ)၊ တေသမွာ-ဤတရားမှ၊ ဓါ-ဤအရပ်မှ၊ ပဘဝတိ-စ၍ ဖြစ်တတ်၏။ ကွတိ ပဘဝေါ။ [ပပုဗ္ဗ ဘူဓာတ်, ပသဒ္ဒါသည် ''အစ'' အနက်ဟော၊] လူ=ဆေးဒနေ၊ လဝနံ-ဖြတ်ခြင်းသည်၊ လဝေါ · မည်၏၊ ဥဝဏ္ဏန္တေ-ဥဝဏ်အဆုံးရှိသော ဓာတ်၌။ [''ဥဝဏ္ဏန္တတော''သိ၊] ဧဝံ-တည်း။

နိဂ္ဂဏှာတိ-နှိပ်တတ်၏၊ (ကွတိ) နိဂ္ဂဟော - မည်၏၊ ဝါ, နိဂ္ဂဟဏံ-နှိပ်ခြင်းသည်၊ နိဂ္ဂဟော - မည်၏၊ [''ပဂ္ဂဟော · ချီးမြှောက်ခြင်း'' ဟု သိ၌ ရှိသေး၏။] ဧတေန-ဤပစ္စည်းဖြင့်၊ သင်္ဂဏှာတိ-ချီးမြှောက်၏ (ကွတိ) သင်္ဂဟော၊ ဝါ, သင်္ဂဟဏံ-ချီးမြှောက်ခြင်းသည်၊ သင်္ဂဟော - မည်၏။ [''သင်္ဂဏှာတိ ဧတေန သင်္ဂဟဏံ ဝါ''ဟု သိမှု၌ရှိ၏၊] ဝရ=ဝရကော-စောင့်ရှောက်ခြင်း၌....၏။ သံဝရဏံ-စောင့်ရှောက်ခြင်း၊ သံဝရော--ခြင်း၊ ဒရ=အာဒရေ-ရိုသေခြင်း၌....၏၊ အာဒရဏံ-ရိုသေခြင်း၊ အာဒရော-ခြင်း။

အာဂန္ဆိတိ-လာတတ်၏၊ ကွတိ အာဂမော၊ ဝါ, အာဂမနံ-လာခြင်း၊ အာဂမော-ခြင်း။ [ဤဝဂ္ဂဟဖြင့် ''သာဂမော''စသည်၌ ပါသော အာဂမ ပုဒ်ကို ပြ၏။] တ္ထေ-ဤဓမ္မ၌၊ ဝါ, တေန-ဤဓမ္မဖြင့်၊ အတ္ထာ-အကျိုးတို့ကို၊ ဝါ-အနက်တို့ကို၊ အာဂမိယန္တိ-ရှုးရှု သိအပ်ကုန်၏၊ ကွတိ,အာဂမော-

---

မှတ်ချက်။ ။''အာဂမိဿတိ တ္ထေ တေဝံန ဝါတိ အာဂမော''ဟု မြန်မာမူ၌ ''အာဂမိဿတိ''ဟု အနာဂတ်ဖြင့်ဆိုသည်ကား မကောင်း၊ လာလတံ့မဟုတ်,အမြဲလာနိုင်သောသတ္တိရှိ၍ဝတ္တမာန်သာသင့်၏၊ ထို့ကြောင့်သိ၌'အာဂမိယန္တိ အတ္ထာ'ဟု

အာဂမ မည်၏၊ ပရိယတ္တိ-ပရိယတ် တရားရ၏၊ သပ္ပတိ - သွားတတ်၏၊ ဣတိ သပ္ပေါ၊ ဒိဗ္ဗတိ-မြူးတူးပျော်ပါးတတ်၏၊ ဣတိ ဇေဝေါ။ ကမ္မ=ပဒဝိကွေပေ၊ ပက္ကမနံ - ဖဲသွားခြင်း၊ ပက္ကမော-ခြင်း၊ ဝါ, ပက္ကမတိ-ဖဲသွားတတ်၏၊ ဣတိ ပက္ကမော၊ ဇေဝံ, ဝိက္ကမော-ကြွလှုပ်းခြင်း။

စရ=စရဏေ၊ ဝနေ - တောခွ၌၊ စရတိ-လှည့်လည်တတ်၏၊ ဣတိ ဝနစရော-(မုဆိုး) မည်၏၊ ဇတ္ထ-ဤလေးကွ၌ (ဘုံ၌)၊ ကာမော-ကာမဘုဉ်၊ အဝစရတိ- ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ ကာမာဝစရော-၏၊ လောကော - ကာမလောက (ကာမဘုံ)ရ၏၊ ကာမာဝစရ - ကာမ၏ ဖြစ်ရာ ဖြစ်သော၊ သညာ-သညာ၊ ကာမာဝစရံ-သော၊ စိတ္တံ-စိတ်၊ ဆဋ္ဌိတမ္ပုရိသော - ဆဋ္ဌိတမ္ပုရိသ်တည်း။

ရုဟ=ဇနနေ-ဖြစ်ခြင်း၌....၏၊ သိရသ္မိံ-ဦးခေါင်း၌၊ ရုဟတိ - ပေါက်တတ်၏၊ ဣတိ သ်ရောရုဟော- (ဆံပင်) မည်၏၊ [မနောဂိုဏ်း ဖြစ်၍ "သိရော"ဟု ဩ ရှိရသည်၊] ဥဟာဃံ - ဟဒယဝတ္ထုတည်း ဟူသော လိုဏ်ဂူ၌၊ သယတိ - ကိန်းဝပ်တတ်၏၊ ဣတိ ဥဟာသယံ-၏၊ စိတ္တံ-စိတ်ရ၏၊ ဇေဝံ၊ ကုစ္ဆိသယာ - ဝမ်း၌ကိန်းကုန်သော၊ ဝါတာ-လေတို့၊ ဌာ= ဂတိနိဝတ္တိမှာ၊ ပဗ္ဗတော၊ တောင်၌၊ အဋ္ဌာသိတည်ပြီ၊ ပေ၊ ပဗ္ဗတဋ္ဌာ-တောင်၌တည်သော၊ နဒီ-မြစ်၊ ပေ၊ ဩသမံ-ဆေး၊ ဇေဝံ, ထလဋ္ဌံ-ကုန်း၌တည်သော ဝတ္ထု၊ ဇလဋ္ဌံ - ရေ၌တည်သောဝတ္ထု၊ သတ္တမိတမ္ပုရိသော-တည်း၊ [သိရောရုဟော စသည်တို့ကို သတ္တမီ တမ္ပုရိသ် ဟု ဆိုသည်၊ ပဗ္ဗတဋ္ဌောကား နိစ္စသမာသ်တည်း-ပဗ္ဗတသဒ္ဒါပပဒ ဌာတည်၍တွက်။]

ဇတ္ထ-ဤအရပ်၌၊ ဂါဝေါ-နွားတို့သည်၊ စရန္တိ - လှည့်လည်ကုန်၏၊ ဣတိ ဂေါစရော၊ ["စရန္တိ ဇတ္ထာတိ စရော, ဂုန္နံ+စရော, ဂေါစရော"ဟု

ရှိသည့်အတိုင်းပေးလိုက်သည်၊ "အာဂမ ဝရသ"ပုဒ်ကိုဖွင့်သော သီလက္ခန်ဋီကာသစ်၌ကား "အာဂစ္ဆန္တိ အတ္ထာဇ္ဇပရတ္ထာဒယော ဇတ္ထ ဇေတန တေသွာတိဝါ အာဂမော"ဟု ဖွင့်၏၊ ထိုဋီကာဟောင်း၌ စားပျက်လျက်ရှိ၏။

မှတ်ချက်။ ။["အဝစရတိ ဇတ္ထာတိ အဝစရော"ဟုရှေးဦးစွာဝိဂ္ဂဟပြု၍ကာမနှင့် အဝစရကို"ကာမသ+အဝစရော, ကာမာဝစရော"စသည်ဖြင့် ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်တွဲရမည်။"ကာမော အဝစရတိ ဇတ္ထ"ကား လဟုက နည်းအားဖြင့် ပြီးစလွယ် ပြုထားသော ဝိဂ္ဂဟ ဖြစ်သည်-ဟူလို၊ ၃ လိန် ဆက်ဆံကြောင်းပြလို၍ "လောကော, သညာ,စိတ္တံ"ဟု အဘိဓေယျ ထည့်သည်။]

ဆဒ္ဒီတပ္ပုရိသ် ပြု၊[ပါဒေန-အမြစ် တည်းဟူသော ခြေဖြင့်၊ပိဝတိ- ရေ သောက်တတ်၏၊ ကွတိပါဒပေါ- (သစ်ပင်)မည်၏၊ ဧဝံ, ကစ္ဆပေါ-လိပ်၊ [''ကစ္ဆန-လက်ကတီးကြားဖြင့်၊ပိဝတိ-ရေသောက်တတ်၏''ဟုဝိဂြိုဟ်ပြု၊] တတိယာ တပ္ပုရိသော- (ပါဒပေါ, ကစ္ဆဝေါတို့)တဘိယာ တပ္ပုရိသ် တည်း၊ [ဤဒွိကား နိစ္စ သမာသ် ဖြစ်၍ ''ပိဝတီဘိ ပေါ''ဟု မဖြစ်နိုင်၊ ''ပါဒေန ပိဝတိ''ဟု ကိတန္တ် တပ္ပုရိဘ် ပြုရမည်။]

(၅၆ဂ) ဂဟသ္သု ပဝေဿ ဝါ။ ။ဂဟ ကွတို့ တေဿ ဓာတုဿ-၏၊ ဥပဓဿ-ဥပဓာ မည်သော အာကွရာ၏၊ တွေ်-သည်၊ ဝါ ဟောတိ၊ ဥပဓာတိ-ဥပဓာ ဟူသော အမည်သည်၊ အန္တကွရတော- အဆုံးအကွရာမှ၊ ပုဗ္ဗကွရဿ-ရှေ အကွရာ၏၊ ပရဿမညာ- တပါးသော သကွတကျမဲး၏ အမည်တည်း၊ ဂယ္ဟတို့-ယူအပ်၏၊ ကွတို့ဂဟံ-၏၊ ဂဟံဝါ-လည်းရှိ၏။

ဏ္ဍုပစ္စယေ-ဌ် (ဥဒါဟရုဏ်ကား)၊ ရဏံ-ကို၊ ကရောတိ ကွတို့အတွေ, ဏ္ဍုပစ္စယော- သက်၊ သောစ- ထိုဏ္ဍုပစ္စည်းသည်လည်း၊ အညေ ကိတ်တို့-သုတ်ဖြင့်၊ ကိတ် သညတ္တာ ကိဘဲအမည်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ကတ္တရိ ကိတ်တိ-ဟူ၍ သတ်မှတ်ခြင်းကြောင့်၊ ကတ္တရိယေဝ- ဌ်သာ၊ ဘုဝတိ၊ တတော-ထိုမှနောက်ဌ်၊ ကာရိတဗျပဒေသ ဏလောပဝုဒ်ယော-ကာရိတ်မှည့်ခြင်း ဏ် အနုဗန်ဓခြင်း ဝုဒ္ဓိ ပြုခြင်း တို့သည် (ဟောန္တိ)။

(၅၆ဂ) ဥပဓာတိ၊ပေါ၊ပရဿမညာ-''ဂဟ''ဌ် အဆုံးအကွရာသည် ''ဟ'' တည်း။ထိုအဆုံးအကွရာ၏ရှေအက်ွရာဟူသည် ဂ ဌ် အသရတည်း၊ထိုအဆုံးဝဏ္ဏ၏ ရှေဖြစ်သော အက်ွရာ(အသရ)ကို ''ဥပဓာ''ဟုသက္ကတဌ်နာမည်ဒွဲ့ဌ်၏၊ ဤကစ္စည်း ကျမ်းဌ်ကား ''ပရဿမညာ ပယောဂေ''သုတ်ဖြင့် ''ဂ''ဌ်အကို ''ဥပဓာ''ဟုမှည့်၊ ဥပေစ္စ-အဆုံး ဝဏ္ဏသို့ကပ်၍+ဓိယတေ-ထားအပ်၏။ ဤတိ ဥပဓာ-မည်၏၊ ရုပ်ကို အခြေပြုဌ် ရှု၊ ဤသုတ်က ဧ မပြုသည့်အခါ''ဂဟံ''ဟု ဖြစ်၏၊

ဏ္ဍုပစ္စယေ၊ပေါကတ္တရိယေဝဘဝတိ- သဗ္ဗတော ဏ္ဍုတ္ဓာဝိဝါ သုတ်ဌ် အ ပစ္စည်း၏ပုံစံကို ဂေဟံ-ဂဟံ တိုင်အောင်ပြုပြီး၍ ဏ္ဍုပစ္စည်း၏ပုံစံကိုပြုလိုသောကြောင့် ''ဏ္ဍုပစ္စယေ''စသည်ကိုမိန့်၊ ဤဏ္ဍုပစ္စည်းကို ကတ္တားအနက်သာ သက်ဟု ဆိုရာဌ် များရာလိုက်၍ တဗ္ဗာလုလ္လနည်းအားဖြင့် ဆိုသည်ဟု မှတ်၊'သတ္ထဟာရကံ ဝါသ ပရိယေသေယျ''ဟူသော တတိယပါရာဇိကဌ် ''ဟရိတဗ္ဗံ-ဆောင်ယူထိုက်၏၊ ဤတိ ဟာရကံ''ဟု အဋ္ဌကထာဖွင့်ပြသောကြောင့် ကံအနက်ဌ်လည်း ဏ္ဍု ပစ္စည်းသက် သည်ဟုမှတ်။[ကမ္မသာဓနောဝဝါယံ ဟာရကသဒ္ဒေါဗဟုလံ ဝိဓာနေန ကတ္တာရိဏ္ဍုပစ္စံ ယဲသဲသိဒ္ဓိနဒ္ဓတောတိ အာဟ-''အထဝါဟာရိတဗ္ဗံတိဟာရကော်''တိ၊....ကခ်ါဋီကာ။]

ဏ္ဍုပစ္စယေ၊ပေါကတ္တရိယေဝဘဝတိ- သဗ္ဗတော ဏ္ဍုတ္ဓာဝိဝါ သုတ်ဌ် အ ပစ္စည်း၏ပုံစံကို ဂေဟံ-ဂဟံ တိုင်အောင်ပြုပြီး၍ ဏ္ဍုပစ္စည်း၏ပုံစံကိုပြုလိုသောကြောင့် ''ဏ္ဍုပစ္စံယေ''စသည်ကိုမိန့်၊ ဤဏ္ဍုပစ္စည်းကို ကတ္တားအနက်သာ သက်ဟု ဆိုရာဌ် များရာလိုက်၍ တဗ္ဗာလုလ္လနည်းအားဖြင့် ဆိုသည်ဟု မှတ်၊'သတ္ထဟာရကံ ဝါသ ပရိယေသေယျ''ဟူသော တတိယပါရာဇိကဌ် ''ဟရိတဗ္ဗံ-ဆောင်ယူထိုက်၏၊ ဤတိ ဟာရကံ''ဟု အဋ္ဌကထာဖွင့်ပြသောကြောင့် ကံအနက်ဌ်လည်း ဏ္ဍု ပစ္စည်းသက် သည်ဟုမှတ်။[ကမ္မသာဓနောဝဝါယံ ဟာရကသဒ္ဒေါဗဟုလံ ဝိဓာနေန ကတ္တာရိဏ္ဍုပစ္စံ ယဲသဲသိဒ္ဓိနဒ္ဓတောတိ အာဟ-''အထဝါဟာရိတဗ္ဗံတိဟာရကော်''တိ၊....ကခ်ါဋီကာ။]

(၅၆၉) အနကာ ယုက္ခာနံ။ ။ယုက္ခ ဣတိ၊ ပေ၊ ဟောန္တိ၊ ဤတို့ ဤသုတ်ဖြင့်၊ အကာဒေသော-အကပြု၊ သေသံ-ကြွင်းသောအစီအရင်သည်၊ ကုမ္ဘကာရသဒ္ဒသမံ-၏၊ ရထကာရကော-ရထားပြုလုပ်သူ (ရထားလုပ်သမား, သားရေနယ်သမား) တထာ-အန္နံ ဒဒါတိဘိ အန္နဒါယကော၊ အာဟာရန္ဘာနမာယောတိ-သုတ်ဖြင့် အာယာဒေသော-အာယပြု။ ["အန္န+ဒါ+အက" ဟုဖြစ်သည့်အခါ ဒါ၌ အာကို အာယပြုပါ-ဟူလို၊ ဤကား ပုလ္လိင်္ဂရုပ်တည်း၊ ဤဆိုလိင်္ဂရုပ်ကို ပြလို၍ "ဤတ္ထိယမတော" စသည်မိန့်၊] ဤတ္ထိယမတောတ်-သုတ်ဖြင့် အာပစ္စယော-သက်၊ တသုဝုဒ္ဓိတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ အကာဒိသ- အက အပြု၏ အစ အ၏၊ ဤကာရော-ဤပြု၊ အန္နဒါယိကာ-အစာကိုပေးတတ်သော၊ ကညာ၊ အန္နဒါယကံ-သော၊ ကုလံ၊ လောကံ-သတ္တလောကကို၊ နေတိ-ဆောင်တတ်၏၊ ဤတိလောကနာယကော၊ သတ္တော-တို့ကို၊ ဝိနေတိ—ဆုံးမတော်မူဘုတ်၏၊ ဤတိဝိနာယကော၊ ဘေ အာဝါယာ ကာရိတော်- ဖြင့်၊ အာယာဒေသော-အာယပြု။

အကမူပေပဒေ- ဥပပဒဖြစ်သော ကံပုဒ်မရှိရာ၌ (ဥဒါဟရဏ်ကား)၊ ကရောတိ-၏၊ ဤတို့ ကာရကော ကာရိကာ ကာရကံ- မည်၏၊ ပေ၊ နာယက-မည်၏၊ ဘဂဝတော-၏၊ သြဝါဒါနုသာသနံ- ရှေးဦးစွာဆုံးမခြင်းဟူသော သြဝါဒ, အဘန်ဘန် ဆုံးမခြင်း ဟူသောအနုသာသနီကို၊ အသုဏိ- နားထောင်ပြီ၊ ပေ၊သာဝကော, သာဝိကာ- မည်၏၊ အာဝါဒေသော-အာဝပြု။ [တေအာဝါယာကာရိတေဖြင့်ပြု၊] လုနာတိ- ရိတ်ဖြတ်တတ်၏၊ ဤဘို လာဝကော။ "လူ=ဆေဒနေ"၊] ပူ=ပဝနေ စင်ကြယ်ခြင်းဥဒ္ဒါ....၏၊ ["ပူ=ပဝနေ"လည်းရှိ၏၊ အဘူပင်၊ နာပစ္စည်းကြောင့် တသုဝုဒ်ဖြင့် ရသပြု၊] ပုနာတိ-ဖြူစင်တတ်၏၊ ဤတိ ပါဝကော- (မီး) မည်၏၊ ဥပါသတိ- ဆည်းကပ်တတ်၏၊ ဤတိ ဥပါသကော-၏၊ ဤတို့ ဥပါသိကာ- ဆည်းကပ်တတ်သော မိန်းမ။ ["ဥပပုဗ္ဗအာသ-ဥပဝေသနေ" ဟူသော

အကာဒိသိကာရော-(သီမှု) မြန်မာမှဉ် "အကာရသ ဤက-ရော" ဟု ရှိ၏၊ အကဖြစ်သော က နှောင်းရာဌ်သာမက "ပုတ္တိကာ-သို့း" စသည်ဖြင့် သွတ္ထ စသည်ဌ် သက်သော က ပစ္စည်းနှောင်းရာဌ်လည်း ဤတို့လိန်အရာဝယ် အကို ဤပြုသည်၊ "ကေပစ္စယေ ထိကတာ-ရပရေ ပုဗ္ဗောကာရော ဤကာရံ"-ကလာပ်နာမ် (၁၄၂) သုတ်၊ [ထိကတာကာရပရေ-ဤတို့လိန်ဌ် သက်အပ်သော အာပစ္စည်းနောက်ရှိသော၊ ကေပစ္စယေ-က ပစ္စည်းကြောင့်၊ပုဗ္ဗောကာရော-၌ အအက္ခရာသည်၊ ဤကာရံပပ္ပေါတိ။]

ခဲ့ဘတ်ဘည်း၊] [ဘဝတိ-ဖြစ်တတ်၏၊ ဇူတိ ဘဝ်ဝကော၊ သီမူဠ္ဍ ဤပုဒ် မပါ။] ဂဏ်ဘတိတိ ဂါဟကော။

(၅၇၀) ပစတိတိ ပါစကော၊ အယဒ်-ပူဇော်ပြီ၊ ပေ၊ ယာဇကော၊ ဟိ-ဆက်၊ ဇော်ထွ ဤ ပါစကော ယာဇကော ရုပ်တို့၌၊ ကဂါ စဇာနံတိ-သုတ်ဖြင့်၊ စ ဇာနံ-စ ဇ တို့၏၊ က ဂကြော်တွ-က, ဂ အဖြစ်သည်၊ သမ္မာတွ်တွ-ရောက်လုလတ်သော်၊....[ပဋိသိဒ္ဓတ္ထာ နဘဝတိ-၌ စပ်။]

နကဂတွံ စ ဇာဏ္ဍုမ္ပိ။ ။ပကြ ဏ္ဍုပစ္စယေ ခေတ္တန္တဘူတာ-ခေတ်၏ အဆုံးဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော၊ စကာရဇကာရာ-တို့သည်၊ ကကာရ ဂကာရ တွံ-သို့၊ နာပဇ်ဇန္တေ၊ ဤတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ ပဋိသိဒ္ဓတ္တာ-တာဒီးမြစ်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ နဘဝတိ က, ဂ, မဖြစ်။

ဇန=ဇနနေ၊ ဇနေတိ-ဖြစ်စေတတ်၏၊ ဤတိ ဇနကော-မည်၏၊ (ဖြစ်စေတတ်သော အဘ)၊ ဇနိကာ-ဖြစ်စေတတ်သော အမိ၊ ဃဋ္ဌာဒီနံဝါတိတွေ-သုတ်၌၊ ဝါဂဟဇာနေ-ကြောင့်၊ ဝုဒ္ဓိ-သည်။ နဘဝတိ—မဖြစ်၊ ခေံ,ခနတိ-တူးတတ်၏၊ ဤတိ ခနကော၊ သမေတ္ဍံ - ငြိမ်သက်စေတတ်၏၊ ဤတိ သမကော—မည်၏၊ ဒမေတိ-ဆုံးမတတ်၏၊ ဇူတိ-ဒမကော-မည်၏။

အဟနိ-သတ်ပြီ၊ ဟန္တိ-သတ်ဆဲ၊ ဟနိဿတိ ဤတိ ဝဓံကော - ၏၊ ဝဓော ဝါ သဗ္ဗတ္ထာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဟနဿ-ဟနခတ်၏၊ ဝဓာဒေသော-ဝဓပြု၊ ဟန္တိ-သတ်တတ်၏၊ ဤတိ ဃာတကော-၏၊ ဟနဿဃဲဘာတော—တိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဏ္ဍုမ္ပိ-ဏ္ဍု ပစ္စည်းကြောင့်၊ ဃာတာဒေသော၊ ဃာတ ပြု၊ [ဟန္တိရုပ်ကား အာချာတ်၌ ပါခဲ့ပြီး] ဂါဝေါ ဟနတိတ္တိ ဂေါဃဲဘာတကော (နွားသတ်သမား)၊ ရုန္ဓတိ-ပိတ်ဆို့တတ်၏၊ ဤတိ ရုန္ဓကော၊ နိဂ္ဂဟီတာဂမော-နိဂ္ဂဟီတ်လာ [ရုဓာဒိဂိဏ်း ဖြစ်၍ "ရုဓာဒိတော နိဂ္ဂဟီတ ပုဗ္ဗဉ္စ" ၌ ဝိနာဓိကာရ (အ ပစ္စည်းအလိုက် ကြဉ်သော) ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ဖြစ်စေ, နိဂ္ဂဟီတာ သုတ်ဖြင့်ဖြစ်စေ နိဂ္ဂဟီတ်လာ၊"] သံယောဂန္တတ္တာ-ကြောင့်၊ ဝုဒ္ဓိ နဟောတိ၊ ["ရုဓ" ဖြစ်သည့်အခါ နိဂ္ဂဟီတ် အာဂုံကိုလည်း သံယောဂန္တ၌ သွင်းယူသည်။] ဇေံ, ဘုဉ္ဇတိတိ ဘုဉ္ဇကော (စားသူ)၊ ကိဏာတိ-

---

သမေတိ ဒမေတိ-[ဒမုဓာတ်သည်စုရာဒိဂိဏ်းဖြစ်၍ကာရိတ်မဝင်ပဲ့ "ဒမေတိ" ဟု ဖြစ်နိုင်၏၊သမုဓာတ်ကား ဒိဝါဒိသာဖြစ်၍ကာရိတ်မဝင်လျှင် "သမ္မတိ-ငြိမ်းအေး၏" ဟုသာ ရှိ၍ "သမေတိ" ၌ ကာရိတ် ဤ ပစ္စည်းသက်၍ ချေသင့်သည်။

ဝယ်တတ်၏၊ ကွတိ ကာယေကာ၊ ပါလေ ဘိတိ ပါလကော (စောင့်ရှောက်သူ)၊ ပူဇေတိတိ ပူဇကော (ပူဇော်သူ)။

(၅၇၁) နုဒါဒိဟိ၊ ပေ။ ။နုံဒါဒိဟိ·နုဒ အစရှိကုန်သော၊ ဓာတူဟိ-တို့မှဌင်း [အာဒိ အရ ယူရသော ဓာတ်တို့ ကစ္စည်း၌ ပါပြီ၊] သကာရိတေဟိ ကာရိတ် ပစ္စည်းနှင့် တကွဖြစ်ကုန်သော၊ ဓာတူဟိ စ-ဌင်း၊ ပရဿ ယုဿုပစ္စယာနံ ယထာကွံမံ အာန အာနန အက အာနနံက ကွတိ ဟူကုန်သော၊ ဧတေ အာဒေသာ ဟောန္တိ၊ ဟိ-ဆက်၊ ဧကွ-ဤသုတ်၌၊ သကာရိတေဟိ ကာရိတ်ပစ္စည်းနှင့် တကွဖြစ်သော ဓာတ်တို့မှ နောက်၌၊ ယုဿုနံ-ယုဿု ပစ္စည်းတို့၏၊ ကာရိယ ဿ-ကာရိယကို၊ ဝါ-ပြုစီရင်အပ်သော အာဒေသကို၊ ဝိဓာနတော· စီရင်ခြင်းကြောင့်၊ ဓာတုပစ္စယေဟိ-ဓာတု ပစ္စယ တို့မှ နောက်၌၊ ကိစ္စကိတက သမ္ဘဝေါ-ကိစ္စပစ္စည်း, ကိုတ ပစ္စည်းတို့၏ ဖြစ်သင့်ခြင်းကို၊ ဝေဒိယော·သိထိုက်၏။ [ဤဂါထာ၏ အဓိပ္ပါယ်မှာ ကိစ္စပစ္စယန္တနယ အဆုံးနား၌ ပြခဲ့သော ''နုဒါဒိဟိ ယုဿုန၊ ပေ၊ ကိစ္စ ကိတက ပစ္စယာ ဘဝန္တိတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ'' ဟူသော စုဏ္ဏိယ၏ အဓိပ္ပါယ်နှင့်ဘူ၏၊ ထို စုဏ္ဏိယ စကားကိုပင် ဤဋီကာဂါထာ စီထားသည်။]

နုဒ = ခေပေ-ပစ်ပယ်ခြင်း၌....၏၊ ပ ပုဗ္ဗော-သည် (ဟောတို့)၊ ပနုံဒိ-ပယ်ပြီ၊ ပေ၊ ကွတိအဇ္ဈော, ဿုပစ္စယော-သက်၊ တဿ-ထို ဿုပစ္စည်း၏၊ ကွမိနာ--ဤသုတ်ဖြင့်၊ အကာဒေသော-အကပြု၊ ကွစိဓာတုတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ နုဒ်ဿ·နုဒဓာတ်၏ ဥ၏၊ ဒီဃော-ပြု၊ ပနုဒကော-ပယ်တတ်သူ၊ သုဒ = ပဋ္ဌရကော-ယိုချခြင်း၌-၏၊ သုဒကို-ယိုချတတ်၏၊ ကွတိ သုဒကော၊ ဉ = အာဂေဟာခနေ၊ ပေ၊တဿ-တို့ ဿုပစ္စည်း၏၊ အနုန-ဤသုတ်ဖြင့်၊ အာနုနကာဒေသော-အာနုနက ပြု၊ ပေ၊ ဇာန္ဒုကော-သိတတ်သူ။

---

(၅၇၁) အန, အက ပြု ထည့်ရပုံ။ ။အနဿုဿ ယုဿုနံ သုတ်ဖြင့် ဒ်အန·အက ပြုပြီးဖြစ်၍ ဤသုတ်ဖြင့် အန-အက ပြုပြန်ခြင်းသည် ပုနရုတ္တိဒေါသ မရောက်ပါလော-ဟု စောဒနာဘွယ်ရှိ၏၊ အနဲကာယုဿုနံသုတ်သည် မည်သည့်ဓာတ်နောင်ဟု မသတ်မှတ်သဖြင့် သာမညဝိဓိသုတ်ဖြစ်၏၊ ဤသုတ်ကား နုဒ စသော ဓာတ်, သကာရိတ ဓာတ်နောင်ဟု သတ်မှတ်သားသဖြင့် ဝိသေသဝိဓိသုတ်ဖြစ်၏၊ ဝိသေသဝိဓိသုတ်သည် သာမညဝိဓိသုတ်ကို တားမြစ်လေ့ရှိ၏၊ ဤထို့ကြောင့်ဤသုတ်၌ အန-အကအပြုမပါလျှင် နုဒ စသောဓာတ်နှင့် သကာရိတ ဓာတ်များနောင် အန-အက အပြုကိုတားမြစ်၍ ''အာနန-အာနနက'' သာ ပြုသည်ဟု ထင်မှားဘွယ်ရှိ၏။ ထိုသို့မထင်မှားဘို့ရာ နုဒ

သကာရိတေဟိ ပန - သကာရိတ ဓာတ်မှ နောက်ဋ္ဌကား၊ အာဏ=ပေသန-စေခိုင်းခြင်း၌....၏၊ အာဏာပေသိ - စေခိုင်းပြီ၊ ပေ၊ အာဏာပကော-မည်၏၊ [အာဏဓာတ်နောင် ဏာပေ ပစ္စည်းသက်၍ "ဒါလာပ" ဟုဖြစ်ပြီးမှ ဏ်ုသက်၊ ဓာတ်ရင်းကပင် စေခိုင်းခြင်းအနက်ကို ပေါ်နေပြီဖြစ်သောကြောင့် ကာဠိတ် ပစ္စည်းအတွက် အနက်ထူး မရှိတော့၊] သညာပေတိ - သိစေတတ်၏၊ ဣဘိ သညာပကော ၏၊ သဉ္ဉာနနကော - သိစေတတ်သူ၊ ဇော်ထ-ဤရုပ်၌၊ အာနနကာဒေသော အာနနကပြု၊ ကုစိဓာတု တျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ကာရိတလောပေါ-ချေ၊ တထာ ဒါပေတိ-ပေးစေတတ်၏၊ ဣတိ ဒါပကော၊ အနကာယုဏ္ဍုနံတိ-သုတ်ဖြင့် အကာဒေသော - အက ပြု၊ ပတိဋ္ဌာပေတိ - တည်စေတတ်၏၊ ဣတိ ပတိဋ္ဌာပကော၊ နိဗ္ဗာနံ-သို့၊ သမ္မာပေတိ - ကောင်းစွာ ရောက်စေတတ်၏၊ ဣတိ နိဗ္ဗာနသမ္မာပကော၊ ကာရာပေတိတိ ကာရာပကော, ကာရာပိကာ ဣစ္စာဒိ။

စသော ဓာတ်,သကာရိတဓာတ်ကိုနောင်လည်း အန်-အက ပြုသေး၏-ဟု သိစေလို၍ အန အက အပြုကိုထည့်၍ပြရသည်။ [နဒါဒိဟိ တိ ဇော်ထ အနကာဒေသဝုဟဏံဏုမိနာ ဝိသေသဝိဓိနာ ပုဗ္ဗေ ပုတ္တသာမညဝိဓိ နိသေဓပွသံဂ်နိဂ္ဂဟနတ္ထံ၊....ဋီကာ။]

သဉ္ဉာနနကော-သံပုဗ္ဗဉ္ဉ, ဏာပေ ပစ္စည်း, ဝိကရဏ နာပစ္စည်း, ဏ္ဍု်ပစ္စည်းကို အာနနကပြု, ဉကို ဇာပြု၍ "သဉ္ဉာ နာ အာပေ အာနနက" ဟုဖြစ်ရာ,ဣစ်ဓာတုဖြင့် နာ ပစ္စည်းနှင့် တက္က ကာရိတ် အာပေကိုချေ၊ "ကာရိတလောပေါတိ-သဉ္ဉာ နာပေ အဉ်နနက္ ဣစ္စာတြ အာပေတိ ကာဠိတသ သဟ ဝိကရဏေန လောပေါ....ဋီကာ၊ "ဇာဒေသော နာမိ ဇံ ဉာမိ" ဟု 'ဉာသ ဇာဇံနာ" သုတ်၌ နာ ပစ္စည်း နှောင်းမှ ဇာ ပြုရမည်-ဟု သတ်မှတ်ခဲ့သောကြောင့် နာပစ္စည်းသက်ရာဌ်သာ ဉကို ဇာပြုရမည်၊ သို့ဖြစ်၍ "ဇာနနကော" ရုပ်တုန်းကလည်း "ဉ+နာ, ဏ္ဍ။" ဟု နာပစ္စည်းသက်၍ ထို နာပစ္စည်းကို ဣစ်ဓာတုဖြင့် ချေသင့်သည်-ဟု ဋီကာအလို ကြံပါ၊ သို့သော်-ဤစာကိုယ်၌ဌင်း ဏာသဌ်ဌင်း, နာ ပစ္စည်းချေဘို့ မပြသောကြောင့် နာပစ္စည်းမသက်ဘဲပင် ဇာ ပြုနိုင်သည်၊ "ဇာဒေသော နာမိ" ဟူသောသတ်မှတ်ချက်မှာအာချာတ်ပုဒ်အတွက် သတ်မှတ်ချက်သာ-ဟုလည်း ကြံဘွယ်ရှိသည်။

ဒါပကော အနကာ၊ ပေ၊အကာဒေသော—ဒါပကော စသည်ဌ် အနကာယုဏ္ဍုနံသုတ်ဖြင့် အကပြုရမည်-ဟုဆိုထား၏၊သို့သော် နဒါဒိဟိသုတ်က သကာရိတ်ဓာတ်နောင် ယုဏ္ဍုတို့ကို "အန အာနန်, အက အာနနက" ပြု-ဟု ဆိုထားသဖြင့် "ဒါပ" ဟူသောသကာရိတ ဓာတ်နောင် 'အက' မပြုနိုင်စရာမရှိ၊သို့ဖြစ်၍ "အနကာယုဏ္ဍုနန်တိ အကာဒေသော" ဌ် "အနကာ ယုဏ္ဍုနန်တိ" သည် ဝိဟန်တူသည်၊ သမ္မာပကော်ဌ်လည်း သံ+ပ+အပဓာတ်, ကာရိတ် ဏေပစ္စည်း(ချေ)၊ ဏ္ဍုကို အကပြု။

တုပစ္စယေ-၌၊ (ဥဒါဟရဏံ - ကား)၊ အကာသ်ပြုပြီ၊ ကရောတိ ဆဲ၊ ကရိဿတိ ဇုတိ အတ္ထေ၊ ပေ၊ တု ပစ္စယော - တု ပစ္စည်းသက်၊ သောစ ကိုတသညတ္တာ ကျုပစ္စယော ဝိယ - ကျုံပစ္စည်းကဲ့သို့၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော ရုပ်တို့၌၊ ကတ္တရိယေဝ - သာ၊ ဘဝတိ၊ [ကျုပုံစံကို ပြုပြီး၍ တုပုံစံကို ပြုလိုသောကြောင့် "တုပစ္စယေ" စသည်မိန့်၊]

(၁၇၂) အန္တဿာတိ ဝတ္တတေ။

ကရဿ စ တတ္တံ တုသ္မိံ။ ။ပရေ တုပစ္စယေ ကရဇုတိ တေသ မောတုဿ အန္တဿ ရကာဿ တကာရတ္တံ ဟောတိ၊ စ သဒ္ဒေန - ဖြင့်၊ တရာဒီနဉ္စ တရ အစရှိသော ဓာတ်တို့၏လည်း (အန္တဿ ရကာရဿ တကာရတ္တံ ဟောတိ၊) တတော - ထိုမှ နောက်၌၊ (တပြုပြီးနောက်၌)နှာမ မိဝ ကတေ သျာဒျုပ္ပတ္တိ၊ သဉ္ဇာ၊ ပေ၊ စာတိ-သတ်ဖြင့်၊ အာတ္တသိဿပါ-(သိမ္ဟု)အာ အဖြစ် သိကြခြင်းတို့သည် (ဟောန္တိ)၊ [မြန်မာမှု၌ "အာတ္တံ သိဿပေါ"ဟု ရှိ၏၊] တဿ-ထိုအမှုကို၊ ကတ္တာ- ပြု တတ် သူ တည်း၊ တကတ္တာ သူ၊ ဆဋ္ဌီ သ မာ သော - ဆဋ္ဌီတ ာ၊ ရိသ် သဒ္ဒသ် တည်း၊ ["တ+ကရ" တည်၍ ကုမ္ဘကာရော နည်းမှီးတွက်၊] တထာ ဘရတိ၊ မွေးမြူတတ်၏၊ ဣတိ ဘဉ္ဇာ- (လင် · အရှင်) မ ်၏၊ [ဟရ= ဟရဏော ဟရတိ - ဆောင်တတ်၏၊ ဇုတိ ဟတ္တာ၊ ဤရုပ် သိ၌ မပါ, ဟဉ္ဇာ - ဟု ပါဠိလည်း မရှိ၊ ဘိန္နတိ - ခွဲဘတ်၏၊ဣတိဘေတ္တာ - ၏၊ ဘေဒိတာဝါလည်း ရှိ၏၊ ဆိန္နတိ - ဖြတ်တတ်၏၊ ဣတိဆေတ္တာ - မည်၏၊ ဘိဒိ - ဆိဒိ တည်, ဓာတွန် ဣဓေ့ အညေသုစဖြင့် ဝုဒ္ဓိပြု, ဤသုတ် စ သဒ္ဒေါင့် ဒ် ကိုတ်ပြု-ကုကပ်၊ နာမ်ငဲ့၍ ကတ္တာကဲ့သို့စီရင်၊ ကရဿစ တတ္တံ သုတ်ဆိုင်ရာ ပြီးပြီ]

ဒဒါဘိတိ ဒါတာ - မည်၏၊ ဘောဇနဿ-ဘောဇဉ်ကို၊ ဒါတာ-ပေး တတ်သူကည်း၊ ဘောဇနဒါတာ - သူ၊ [ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်] သန္ဓာတိ-စပ်တပ်၏၊ [သိမ္ဟု"သန္ဓဟ္တိ" ရှိ၊] ဣတိဿန္ဓာဘာ၊ အဝစီ-ဆိုပြီ၊ ပေ၊ ဝတ္တာ (ပြောဆိုတတ်သူ)၊ ဘုဇာဒီနမေန္တာ နောဒ်စာတိ - သုတ်ဖြင့်၊ ဓာတ္ဝန္တ် လောပေါ - ဓာတွန်ဧ၊ ဒ်ိတ္တဉ္ဉ၊ ဘုဉ္ဇာဘိဘိ ဘောတ္တာ၊ [ဝတ္တာကဲ့သို့စီရင်, ဝုဒ္ဓိအရင်ပြု၊] အဗ္ဘုဏ္ဍ - သိပြီ၊ ပေ၊ ဗုဏ္ဍိတာ၊ ယကာရိကာရာဂမာ-ယပစ္စည်း ဣအာဂုံတို့သည် (ဟောန္တိ)၊ ["ဗုဓ+တု" ဒါဒါဒိုဂ်း ဖြစ်သောကြောင့် ဒိဝါဒိတော် ယောဖြင့် ယပစ္စည်းသက်၊ ဋ္ဌကာဒ်ကား ဒဓန္တတော ယော ကွစ်ဖြင့်၊ယလာ ဟု ဆို၏၊; တထာ ကတ္တရိစဖြင့် စီရင်၊ ဒွဘော်လာ(ဗုဏ္ဍ)

ယထာဂမ မိကာရောဖြင့် ဣ လာ၊ ပုဇ္ဈတာ - သိတတ်သူ၊[ဇာနာတိတိ ဉာတာ၊ ဇေတာ-အောင်တတ်သူ၊ သောတာ နာယူတတ်သူ စသည်သား)၊ ဂဟေတာ-ယူတတ်သူ၊ (ဣအာဂုံ ကို သုတ်ကြီးဖြင့် ပြေး) ဘဝိတာ-ဖြစ်တတ်သူ၊ သရိတာ-အောက်မေ့တတ်သူ၊ ဂန္တာ - သွားတတ်သူ၊ ဂမ ခန ဟနာဒီနံ တုံ တဗ္ဗာဒိသု နှ ဣတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဓာတွန္ဘာသ ဓာတွန် (နှ်) ၏၊ နတ်ံ-န ပြု၊ ဇေံ...ခန္တာ-ဝူးတတ်သူ၊ မန္တာ - သိတတ်သူ၊ ပါလေတာ ပါလယိတာ စောင့်ရှောက်တတ်သူ။ [စုရာဒိတော ဏေ ဏယ သက်၊ ဒိဂ္ဂိဟ် ပုဒ်များကို အနက်ပေးတတ်လောက်ပြီ။]

ကာရိကေ-ကာရိတ်ပစ္စည်းရှိရာ၌ ဥဒါဟရဏံ)၊ဘာဝေတိတိဘာဝေတာ ဘာဝယတိ-မည်၏၊ ဇေံသာရေတာ သာရယိတာ-အောက်မေ့စေတတ်သူ၊ ဒါပေတာ ဒါပယိတာ ပေးစေတတ်သူ၊ ဟာဝေတာ ဟာဝယိတာ ပူဇော် စေတတ်သူ၊ [''ဟု+ဇ''ဟု ဖြစ်သည့်အခါ ဉကို-ဩပြု, ဩကို အာဝ ပြု၍ ''ဟာဝေ''ဟု ဖြစ်၏၊]နိရောဓေတာ နိရောဓယိတာ-ချုပ်စေတတ်သူ၊ ပေ ဓေကော ပေါဓယိတာ ညာပေတာ ညာပယိတာ-သိစေတတ်သူ၊ သာဝေတာ သာဝယိတာ-ကြားစေတတ်သူ၊ ဂါဟေတာ ဂါဟယိတာ-ယူစေတတ်သူ၊ ကာရေတာ၊ ပေ၊ ပြုစေတတ်သူ၊ ဣစ္စာဒိ။

အာဝီပစ္စယေ-ဠ္ဟ(ဥဒါဟရဏံ)၊ဒိသ=ပေ ၊ ဏော၊ ဘယံ ဘေးကို၊အပသိဒ္ဓိပြီ၊ ပေ၊ အာဝီပစ္စယော-သက်၊ ကုစိဓာတုဟျာဒိနာဖြင့်၊ ဒိသဿ-ဒိသ ဓာတ်၏၊ ဒဿနေသော ဒဿပြု၊ ဘယဒဿာဝီ-ဘေးကို ရှုလေ့ရှိသူသည်၊ ဘယ ဒဿာဝိနော-တို့သည်၊ ဣစ္စာဒိ-ဤသို့ အစရှိသော ရုပ်ကို၊ ဒဿိဝ-ဒဿိံ ဃဒ္ဒါကိုကဲ့သို့။ နေယျံ သိထိုက်၏၊ ဣတိယံ-ဣဒံ လိန်ဒ်၊ ဘယဒဿာဝိနိ-ဘေးကို ရှုလေ့ရှိသော မိန်းမ၊ [''ဒဿိနီ''ကဲ့သို့ စဉ်၊] နှုံယော-ဠ်၊ ဘယဒဿာပိ-သော၊ စိတ္တံ၊ [သုခကာရိကဲ့သို့ စဉ်။]

(၅၇၃) သာသ = အနုသိဋ္ဌိ – ဆုံးမခြင်းဠ်၌ ၏၊ သဒေဝကံ - နတ်နှင့်တကွ ဖြစ်သော၊ ဧဟကံ-လောကကို၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာဒိ ဝသေန - ဒိဋ္ဌဓမ္မိက စီးပွား အစရှိသည်၏ အစွမ်းဖြင့်၊ [အာဒိဖြင့် သမ္ပရာယိက, လောကုတ္တရာ စီးပွားတို့ကို ယူ၊] သာသတိ-ဆုံးမတော်မူတတ်၏၊ ဣတိ အဿ။

သာသာဒီဟိရတ္ထ၊။ ။ပေ၊ ရမ္မိရန္တော ရာဒိနောတိ -- သုတ်ဖြင့်၊ ရာဒိလောပေါ-ရ အနုဗန် အပိုင်းအခြားရှိသော ဓာတ်နှင့် ဧ၍၊ သရလော

ပါဒိ-ဂင်း၊ နာမ ဗျပဒေသော-ဂင်း၊ သျှောဒ္ဓ္ဗုပ္ပတ္တိ-ဂင်း၊ အာတ္တသိလောပါ-အာ အဖြစ် သိ ကြေခြင်းတို့သည်ဂင်း၊ (ဟောန္တိ)၊ သတ္ထ-ဆရာသည်၊ သတ္ထာရော-တို့သည်။

(၅၇၄) ပါ=ရက္ခဏော-စောင့်ရှောက်ခြင်း၌....၏၊ ပုတ္တံ-သားကို၊ ပါဘိ-စောင့်ရှောက်တတ်၏၊ ဣဘိ အတ္ထော။

ပါဒိဘော ရိတု။ ။ပေ၊ ရာဒိလောပါဒိ-ရ အနုဗန္ဓ် အပိုင်းအခြား ရှိသော ဓာတ်နှောချခြင်း အစရှိသော အစီအရင်သည် (ဟောတိ)၊ ပိုတာ-အဘ၊ [ပါဒိတော ၌ အာဒိဖြင့်ဓရဓာတ်ကို ယူစေလို၍ "ဓရ=ဓာရဏော" မိန့်၊] ဓရ=ဓာရဏော-ဆောင်ခြင်း၌ ...၏၊ မာတာ ပိဘူဟိ - တို့သည်၊ ဓရီယဘိ - ဆောင်ရွက်အပ်၏၊ ဣတိ ဓိတာ၊ ကုစိခ်ာတုဘျာဒိနာ - ဖြင့်၊ ဣကာရဿ-ဣအကွရာ၏၊ ဒီဃော-ပြု။

(၅၇၅) "မာန=ပူဇာယံ၊ဓမ္မေန-တရားသဖြင့်၊(အခြား မိန်းမများလို မတရား မဟုတ်ဘဲ) ပုတ္တံ-ကို၊ မာနေတိ-မြတ်နိုးတတ်၏၊ ဣတိ အတ္ထော။

မာနာဒီဟိရာတု။ ။ပေ၊ မာတာ-အမိ၊ [အာဒိဖြင့် ဘာသကို ယူ၊] ဘာသ=ဝိယတ္တိယံ ဝါစာယံ၊ ပုဗ္ဗေ-ရှေး၌၊ ဘာသတိ-စကား ပြောတတ်၏၊ ဣတိ ဘာတာ-မည်၏၊ [အစ်ကိုကို ရည်ရွယ်၍ "ပုဗ္ဗေ"ဟု ဝိသေသန ပြုသည်၊ ညီငယ်(ကနိဋ္ဌ-ဘာတာ)ကို ရည်ရွယ်လျှင် "ပစ္ဆာ ဘာသတိတိ ဘာတာ"လည်း ဖြစ်သင့်၏-ဟု သဒ္ဒနီတိ မိန့်သည်။]

(၅၇၆) ဝိသ=ပဝိသနေ-ဝင်ခြင်း၌....၏၊ ပ ပုဒပ္ဗာ၊ ပါဝိသိ-ဝင်ပြီ၊ ။ပေ၊ ဣတိ အတ္ထော ...

ဝိသ ။ပေ၊ ဏ။ ။ဝိသ ။ ပေ ။ ဟောတိ၊ ဣတိ- ဤသုတ်ဖြင့်၊ ဏ ပစ္စယော-သက်၊ သောစ-လည်း၊ ပေ၊ ပဝေသော-ဝင်ခြင်း၊ တထာ, ရုဇ=ရောဂေ-ကျင်နာခြင်း၌ ၏၊ အရုဇိ-ကျင်နာပြီ၊ ပေ၊ ရောဂါ-၏။ [ဤ၌ "တထာ"ပါလျှင် အပိုဂဟဏ်စဇာနန္တိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဇကာရဿ-ဇ၏၊ ဂကာရော ပြု၊ ဥပပုဿကိ-ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ ဥပပါဒေါ၊ ဖုဿ = ဖုသနေ

---

(၅၇၃) သဿသာဒီဟိ-အာဒိဖြင့် သသုဓာတ် ဝဿဓာတ်ကိုယူ၊ သသု=ဟိံသာယံ၊ ကိလေသေ-တို့ကို၊ သသတိ ဟိံသတိ-ညှဉ်းဆဲတတ်၏၊ ဣတိ သတ္ထာ-မည်တော်မူ၏၊ ဝသ-နိဝါသေ၊ ဝသန္တိ ဣတ္ထော်တိ ဝတ္ထု (နေရာအရပ်)၊ ဤဝတ္ထု၌ ရတ္ထု၊ ပစ္စည်းဟု ဆိုသော်လည်းရပ်စဉ်မှာ သတ္ထုဒိဂုဏ်းမဟုတ်၊ ဥကာရန္တနပုံလိန်သာ။

တ္ဒေထိခြင်းဒ္ဒ်....၏၊ အဖုသိ - တ္ဒေထိပြီ၊ ပေ၊ ဖုံသိသတိ-လတံ့၊ ဣတိ ဖသော ၏၊ ဝါ, တေန-ထိုဘရားဖြင့်၊ သမ္ပယုတ္တာမ္မော · ယှဉ်ဘက်တရား တို့သည်၊ ဖုသန္တိ - တ္ဒေထိရကုန်၏၊ ဣတိ-ထိုသို့ တ္ဒေထိကြောင်း၏ အဖြစ် ကြောင့်၊ ဖသော-၏၊ ကွစိခေတု တျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဖုသသ-ဖုသ၏၊ ဖသော-ဖသပြု၊ သံယောဂန္တိတ္တာ-သံယုဂ် အဆုံးရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ နဝုဒ္ဓိ-ဝုဒ္ဓိ မဖြစ်၊ [ဖသ-ဟု သံယောဂန္တ ဖြစ်သောကြောင့် ဏ် အနုဗန္ဓ နှောင်း သေ်လည်း ဝုဒ္ဓိမပြုရ-ဟူလို၊ ဤသို့ ဖုသံကို ဖသ အရင်ပြုပြီးမှ ဝုဒ္ဓိအဖြစ် ကို တားမြစ်နိုင်သောကြောင့် ''ကွစိခေတုတျာဒိနာ ဖုသသဖသော, သံယော ဂန္တိတ္တာ နဝုဒ္ဓိ'' ဟု ရှိသင့်၏။]

ဘဝတိတိ ဘာဝေါ၊ ဥစ=သမဝါယေ-ပေါင်းစုခြင်းဒ္ဒ်....၏၊ ဥစတိ-ပေါင်းစုတတ်၏၊ ဣတိ သြကော- (နေရာ အိမ်) မည်၏၊ စကာရသ ကကာရော၊ အယ=ဂတိမှု၊ အယိ-ဖြစ်ပြီ၊ ပေ၊ အယိသတ္တိ ဣတိအာယော၊ ဝါ, ဣတော - ဤကောင်းမှု စသည်မှ၊ အယတိ-ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ, အာယော-၏။ [ဖြစ်ပေါ်လာတတ်သော(ရရှိသော) ဥစ္စာ, သုခ စသည်၏ ဖြစ်ကြောင်း ကောင်းမှု, အခွန်အတုပ် စသည်တည်း၊] ဗုဓ=အဝဂမနေ၊ သမ္မာ-ကောင်းစွာ၊ ဗုဇ္ဈတိ-၏၊ ဣတို့ သမ္မောဓော၊ အာဟရတိ-လွန်စွာ ဆောင်တတ်၏၊ ဣတိ အာဟာရော၊ ဥပဟနတိ-ကပ်၍ နှိပ်စက် တတ်၏၊ ဣဟိ ဥပဃာတော၊ ဟနဿဃာတော်-သုတ်ဖြင့်၊ ဃာတာဒေသော-ပြု။

(၅၃၇) ရန္ဒ = ရာဂေ တပ်မက်ခြင်းဒ္ဒ်....၏၊ ရန္ဒတို့ (သီဒ္ဓိ''ရဒ္ဓတိ'')-တပ်မက်တတ်၏၊ ဣတိအဏ္ဍာ-ဒ္ဒ်၊ ဏပစ္စယော-သက်။

နိဂ္ဂဟီတံ သံယောဂါဒိ နေ။ ။သံယောဂသ္မိ-သံယုဂ်ဒ္ဒ်၊ ဝါ-တွင်၊ အာဒိဘူတော နကာရော နိဂ္ဂဟီတံ အာပဇ္ဇတေ၊ နိဂ္ဂဟီတဿ - ၏၊ ဝဂ္ဂန္တံ-ဝဂ္ဂန္တပြု၊ ဇကာရဿ- ၏၊ ဂဘ်ံ-ဂပြု၊ ရဂေါ · တပ်နှစ်သက် တတ်သော ရာဂ။ [ဤဒ္ဒ်လည်း ဇကို ဂပြုပြီးမှ နိဂ္ဂဟီတ်ကို ဝဂ္ဂန္တပြုသင့်၏၊ နျာသဒ္ဒ်လည်း ဝဂ္ဂန္တကို နောက်မှ ပြု၏၊ ဘာကြောင့်နည်း ဇကို ဂပြုခြင်းသည် ဓာတ်နှင့်ဆိုင်သောအစိအရင်ဖြစ်၍ ပဓာန ဖြစ်သောကြောင့်၊ ဝဂ္ဂန္တပြုခြင်းကား သန္ဓိအစိအရင်ဖြစ်၍ အပဓာန ဖြစ်သောကြောင့်ရင်း တည်း၊ ထို့ကြောင့် ''ဇကာရဿ ဂတ်တံ, နိဂ္ဂဟီတဿ ဝဂ္ဂန္တတ်တံ'' ဟု ပါဠိ ရှိသင့်သည်။]

(၅၂၈) ဏမိုရန္ဓသ ၊ပေ၊ ကရဏေသု။ ။ ပရေ - သော၊ ဘာဝ ကရဏ ဣတိ-ဘော, ကရိဏ်း ဟူကုန်သော၊ ဧတေသု အတ္ထေသု, ပိဟိတေ-သော။ ဏကာရဝဏ္ဏ-ဏ် အနုဗန္ဓရှိသော၊ ပဒ္ဓယေ ကြောင့်၊ ရန္ဓဣတိ ဧတေသ ဓာတုသ - ၏၊ အန္ဓဘူတသ-အဆုံးဖြစ်၍ ဖြစ်သော (ဒ္ဓ)၏၊ ဧကာရာဒေသော ဟောတိ။

ဟိ ဆက်၊ ဧဘွေ ဣသုတ်၌၊ ကရဏေ - ကရိဏ်းအနက်၌၊ (ပိဟိတေ-စီရင်အပ်သော၊) ဏမိ - ပဒ္ဓဉ်းကြောင့်၊ ရန္ဓသ-ရန္ဓဓာတ်၏ အဆုံး (ဒ္ဓ)၏။ ဓာဒေသသ - ဓ အပြုကို၊ ဝိဓာနတော - စီရင်ခြင်းကြောင့်၊ အကတ္ထရိပိ - ကတ္တုကာရကမှ အခြားလည်း ဖြစ်သော၊ ကာရကေ-ကံ အစရှိသော ကာရကာ၌၊ ဏသ ဏပစ္စည်း၏၊ သမ္ဘဝေါ - ဖြစ်သင့်ခြင်းကို၊ ဝိညေယျော-သိထိုက်၏။ [ဧတိရှိလျှင် အပို။]

အနေန-ဤလောဘဖြင့်၊ ရဇ္ဇန္တိ(ရန္ဒန်) · တပ်စွဲကုန်၏၊ ဣဘိ, ရာဂေါ၊ ဝါ- အနေန ဖြင့်၊ ရဇ္ဇိယတိ · တပ်စွဲအပ်၏၊ ဣဘိ, ရာဂေါ၊ ဝါ, သယံ-မိမိဟူသော လောဘကိုယ်တိုင်၊ ရဇ္ဇတိ - တပ်စွဲတတ်၏၊ ဣတိ ရာဂေါ၊ ဏမိ ရန္ဓသ ဓောတိ ယောဂဝိဘာဂေန-ဖြင့်၊ ဓကာရော-ဓပြု။

---

(၅၂၈) ဏမိ ရန္ဓသ၊ ပေ၊ သမ္ဘဝေါ-ဏ ပစ္စည်းသည် "ကိတ်" အမည်ရှိသောကြောင့် ကတ္တားအနက်၌ သက်နိုင်ကြောင်းသည်၎င်း ဘာဝဝစ-သုတ်အရ ဘောအနက်၌ သက်နိုင်ကြောင်းသည်၎င်း ထင်ရှားပြီ၊ ဤသုတ်က ကရိဏ်းအနက်၌ သက်သော ဏပစ္စည်းကြောင့် (ဒ္ဓ)ကို ဓပြု-ဟု စီရင်သဖြင့် ကရိဏ်းအနက်၌လည်း ဏပစ္စည်းသက်နိုင်ကြောင်း ထပ်၍ သိသာပြန်သည်၊ ကရိဏ်းအနက်၌ သက်နိုင်လျှင် အခြားသော ကံ-သမ္ပဒါန်-အပါဒါန်-အဓိကရဏ အနက်တို့၌လည်းပြုပုဂ်အား လျော်စွာ ဝိသရဇပဒါဒိတောဏ သုတ်ဖြင့် သက်နိုင်တော့သည်ဟုလည်း သိသာပြန်သည်၊ [ဘဒ္ဒသာဠီကာ ဝိဓာနတော-ကား ဤပုဏ္ဏ ဟိတ်တည်း, ဝိညေယျော၌စပ်၊]

ရဇ္ဇန္တိ၊ပေ၊ ရာဂေါ-သိဟိုင်မူငယ် "ရဇ္ဇန္တိ" ဟု ရှိ၏၊ ရန္ဓဓာတ်, ဘူဝါဒိအပစ္စည်း နိဂ္ဂဟီတံ သံယောဂါဒိနေးဖြင့် နွှ၏ နကို နိဂ္ဂဟီတ်ပြု, နိဂ္ဂဟီတ်ကို ဝဂ္ဂန္တ (ဉ) ပြုလျှင်ပြီး၏၊ ပါဠိများ၌လည်း "ရဇ္ဇတိ" စသည်ဖြင့် အရှိများသည်၊ ဝိဂ္ဂဟ ၃မျိုးတွင် ပဌမဒုတိယ ဝိဂ္ဂဟ၌ ကရိဏ်းအနက်ဟော ဏပစ္စည်းဖြစ်၍ သုတ်ရင်းဖြင့် နွှကို ဓပြုနိုင်၏၊ တတိယ ဝိဂ္ဂဟ၌ကားကတ္တုသာဓန၌ ဏပစ္စည်းသက်သောကြောင့် ဘာဝကရဏေသု ကိုဖြုတ်၍ "ဏမှိရန္ဓသ ဧဓော" ဟူသော ဒ္ဒိဓာ ကရဏ ယောဂဝိဘာဂဖြင့် နွှ ကို ဓပြုရသည်။ ဤကို ရည်ရွယ်၍ "ဏမှိ၊ပေ။ယောဂဝိဘာဂေန ဓကာရော" ဟု ဆိုသည်။

အနေန-ဤခြေဖြင့်၊ ပဋ္ဌေတ-သွားအပ်၏၊ ဣတိ ပါဒေါ၊ အနေန-ဤနှင်တံဖြင့်၊ ပကုဇ္ဇေတ ထိုးဆွအပ်၏၊ ဣတိပတော၊ ဒေါ၊ အနေန-ဤသယောက်လင်ဖြင့်၊ ဇိရတိ အိုလွယ်၏။ ဣတို ဇာရော၊ ဧဝံ, ဒါရော-မယား၊ တထာကမ္မာဒီသို့ ကံ အစရှိသော အနက်တို့၌ (ဥဒါဟရဏ်-ဏပစ္စည်း၏ ဥဒါဟရဏ် ကား၊) ဘုဇ္ဇတိ-ခံစားအပ်၏၊ ဣတိ ဘောဂေါ။ ဧဝံ, ဘဒ္ဒေါ-ဝေဟာန်အပ်သော အဘို့၊ ဟာရော-ဆောင်အပ်သော ပစ္စည်း၊ လဇ္ဇတိ-ရှအပ်၏၊ ဣတိ လာဘော (လာဘ်)၊ ဝေါဟရိယတိ-ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုအပ်၏၊ ဣတိ ဝေါဟာရော၊ ဒီယတိ-ပေးအပ်၏၊ ဣတိ ဒါယော၊ တေသွဲာ (ဒေါမနဿ-ဟူသော) ဤတရားမှ၊ ဝါ-ဤတရားကြောင့်၊ ဝိဟညတ်၊ ပင်ပန်းရ၏၊ ဣတိ ဝိဃာတော၊ ဘွော-ဤကျောင်းဌာ၊ ဝိဟရန္တိ-နေကုန်၏၊ ဣတို-ထိုသို့ နေရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိဟာရော၊ တေသိ-ဤအာရုံမ်ဌာ၊ အာရမ္မဏ်-လွန်စွာ မွေ့လျော်တတ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ထိုသို့ လွန်စွာမွေ့လျော်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အာရာမော၊ ဧဝံ, ပပါတော-ကျရောချောက်ကမ်းပါး၊ ဣတ္ထဝဒိ။

(၁၇၉) ဣဣတိ ဝတ္တတေ။

ဘာဧဝစ။ ။[“ဘာဂဘွတ္ထစာ ဘိဓေယျ”ဟု သိဒ္ဓိ ရှိ၏၊] ဘာဝဘွတ္ထစောဘာအနက်ကိုလည်း၊ အဘိဓေယျ - ဟောထိုက်သော်၊ ပေ၊ ဘူယတေ-

---

ဇိရက် အနေန၊ပေ၊ဒါရော- “ဇရိယတိ အနေန”ဟုရှိကြ၏၊ “ဇရ မရာနံ” သုက်၌“ဇရိယတိ”ရုပ်ကိုမပြုခဲ့သောကြောင့်ဌင်း,ကမ္မရုပ်ဖြစ်နိုင်သော်လည်းဤနေရာ၌ “ဆွေးမြေ့အပ်”ဟုဘံအနက်အဓိပ္ပါယ်မဖြစ်နိုင်သောကြောင့်ဌင်းမောဂ္ဂလ္လာန်စသော သဒ္ဒဝါကျမ်းများကိုနည်းမှီး၍“ဇိရတိ”ဟုဆိုလိုက်သည်၊ သယောက်လင်ခေါ်လင်ငယ်ရှိလျှင် ထို လင်ငယ်ရှိသူသည် အိုလွယ်ရုကား လင်ငယ်ကို“ဇာရော” ဟု ခေါ်သတဲ့၊ “ဧဝံ ဒါရော”ဟု ဆိုသောကြောင့် “ဒါရယတိ အနေနာတိ ဒါရော”ဟုပြု၊အနေန-ဤမယားဖြင့်၊ဒါရယဘိ-ဖေါက်ခွဲတတ်၏၊[မောဂ္ဂလ္လာန်၌,‘တေဟိ-ဤသူတို့သည်၊ ဒါရိယန္တေ-ခွဲအပ်ကုန်၏၊ဤတိဒါရာ”ဟု အဘုတ္တ ကတ္တုသာ ဗဟုဝုစ် ဝစနတ်ပြု၏။]

တထာ ကမ္မာဒီသု-ဘောဂေါသည် ကမ္မသာဓနတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဘုဇ္ဇတိ” မရှိဘဲ“ဘုဇ္ဇတိ”ဟုရှိစေ၊ဘဇိယတိတိ ဘာဂေါ၊ဟရိယတိတိ ဟာရော၊လဇ္ဇတိ-ဟုကမ္မရုပ်ရှိစေ၊ဝိ+အဝ+ဟရဓာတ်“ဩအဝဿ”ဖြင့်အဝကိုဩပြု၍“ဝေါဟာရော” ဟုဖြစ်၏၊ဒါယောဌ်အာကာရန္တာနမာယောဖြင့်အာယပြု၊ ဝိဃာတောဌ်ဝိပုဗ္ဗ ဟနကို ဃာတပြု၊ဘွော-ဤချောက်ကမ်းပါးပြတ်ဌ်၊ပပတန္တိ=ကျတတ်ကုန်၏၊ ဣတိပပါတော၊ ပပုဗ္ဗပတဓာတ်။[ဏပစ္စည်းဖြင့် ကတ္တုကမ္မ ကရဏ အပါဒါန် အဓိကရဏသာဓနကို ပြုပြီးပြု။ ဘာဝသာဓနကို ပြုတော့လတံ့။ သမ္ပဒါန သာဓနပုံစံကို ရှာသင့်၏။]

ဖြစ်ခြင်း၊ ဝါ ဘာဝနံ-ဖြစ်ခြင်း၊ ဘာဝေါ-ဖြစ်ခြင်း၊[''ဘူယတေ''သည် အာချာတ်ပုဒ်ဖြင့် ဝိဂ္ဂဟ, ဘဝနံ ကား ကိတ်ပုဒ်ဖြင့်ဝိဂ္ဂဟတည်း၊ဘာဝေါ-သာ လိုရင်းဖြစ်သည်၊နောက်၌လည်းနည်းတူ၊အစဉ်တို့-စသည်ကား ကာလ ၃-ပါးဖြင့်အာချာတ် ဝိဂ္ဂဟတည်း၊]ပစ္စတေ-ချက်ချင်း၊ ဝါ,ပစနံပါကော၊ ကဂါ စဇာနန္တိ-သုတ်ဖြင့်၊ ယာဒေသော၊သိစ=ပဋ္ဌရကော-သွန်းလောင်း ခြင်း၌-၏၊သေစနံ-သွန်းလောင်းခြင်း၊သေကော-ခြင်း၊သုစ=သောကော-စိုးရိမ်ခြင်း(ဝမ်းနည်းခြင်း)၏၊ သောစနံ စိုးရိမ်ခြင်း....၊ သောကော ခြင်း၊ ဝဇ=ဟာနိမို့-စွန့်လွှတ်ခြင်း၌ ၄။[ဟာဓာတ်သည် ဆုတ်ယုတ်ခြင်းအနက်၌ အကုမ္ပက,စွန့်လွှတ်ခြင်းအနက်၌ သကပ္ပဟ၊]အစဉ်တို့ ရှေး၌စွန့်လွှတ်ခြင်း၊ စဇ်ံတေ ယခုစွန့်လွှတ်ခြင်း၊စဇ်ိဿတေ-နောင်၌ စွန့်လွှတ်ခြင်း၊ဝါ,စနံ-စွန့် လွှတ်ခြင်း၊စာဂေါ စွန့်လွှတ်ခြင်း၊ယဇ=ဒေဝပူဇာ သင်္ကိကရဏာ ဒါနေသု ဣဇ်ိတ္ထ ရှေး၌ ပူဇော်ခြင်း၊ ပေါ ယာဂေါ-ပူဇော်ခြင်း၊ ယုဇ္ဇနံ-အားထုတ် ခြင်း၊ ယောဂေါ၊ ဘဇ=သေဝါယံ မှီဝဲခြင်း၊ ပေါ ဘာဂေါ-မှီဝဲခြင်း၊ အရဇ်ိတ္ထ ရှေး၌ တပ်မက်ခြင်း၊ပေါ ရာဂေါ-ခြင်း၊ ဇဿ--၏ ဂကာရော-ပြု

(၅၈၀) ဒဟ=ဘသ္မီကရဏော-ပျာပြုခြင်း၌....၏၊ [ပျာကို ပြုခြင်း-ဟူသည် မီးလောင်ခြင်းပင်တည်း၊] ပရိဒယှိဿ္ဍ-ရှေး၌ ပူလောင်ခြင်း၊ ပေါ ဣတိဿတ္ထ ဏပစ္စယော၊ ဏမှိတိ ဝါတိစ ဝတ္တတေ။ [ဒုယှိတ္ထ-စသည်၌၊ ဒကို ကွစိဓာတုဖြင့် ၃ ပြုဏဒးသည်။]

ဒဟဿ ဒေါဠံ။ ။ပရေ ဏပစ္စယေ ဒဟ ဣတိတေဿ ဓာတုဿ ဒကာ ရော ဋ္ဌတ်ံဝါ အာပဇ္ဇတေ၊ပရိဋ္ဌာဟော-ပူလောင်ခြင်း။[ရှေရုပ်သည်ဣသုတ် ၏ အရာ,နောက်ရုပ်ကား ဝါမြစ်သော အရာတည်း၊]ဘန္ဇ=အဝမဒ္ဒနေ-ချိုး ဖျက်ခြင်း၌....၏၊ ဘဉ္ဇနံ ချိုးဖျက်ခြင်း၊ ဘင်္ဂေါခြင်း၊ သန္ဒ=သင်္ဂေ-ကပ်ငြိ ခြင်း၌....၏၊ သဉ္ဇနံ-ကပ်ငြိခြင်း၊သင်္ဂေါ-ခြင်း၊နဿ-နု၏၊နိဂ္ဂဟီတံ-ပြု။[နိဂ္ဂ ဟီတံ သံယောဂါဒိနော-ဖြင့်ပြု၊ဘဉ္ဇနံ သဉ္ဇနံ တို့၌လည်း နိဂ္ဂဟိတ်ပြုပြီးလျှင် ဝဂ္ဂန္တေ၌,ဉ်,ပြု။]

(၅၈၁) ပဗ္ဗယဟိ - ကံ စသော အကြောင်းတို့သည်၊ သင်္ခမ္မ-ကပ်ရောက်၍၊ ကရိယတိ - ပြုအပ်၏၊ ဣတိအတ္ထေ ဝါ+ဒ္ဒုဂုဏ်း၊ တေန၊ ထိုတရားဖြင့်၊ သခ်ရိယတိ--ပြုစီမံအပ်၏၊ ဣတို့ အတ္ထေဝါ ဂုဏ်း ဝိသ ရဇ-ဒိနော-ဝိသ ရဇ အစရှိသော သုတ်ဖြင့်၊ ဏ ပစ္စယော-သက်၊ စ၏-တနည်း

သာဒ်ရကံ ပြုစီရင်ခြင်း၊ ဣတိအာဒေါ-ဦ်၊ ဘာဝေစာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဏပစ္စယော-သက်။ [''ဘာ-ဝေစာတိ ဝါ''ဟု သိမှု၌ ဝါပါသည်၊]ဏမျိတိ ဝတ္တတေ။

ပုရ သမုပ ၊ငပ၊ တပစ္စယေ သုဒ။ ။ပရေ တပဒ္ဓေယေ - တပစ္စည်း ကြောင့်ရင်း၊ ဏပစ္စယေစ-ရင်း။ [''ဏမျိတိ ဝတ္တတေ''ဟု ဆိုသောကြောင့် ''ဏပစ္စယေစ'' ဟု သိအတိုင်းပါစေ။] ပုရသံ ဥပ ပရိဣစ္ဆတ္ထေတဟိ - ပုရ, သံ ဥပ, ပရိဟူသော ဤ သဒ္ဒါတို့မှ။ [သိမှု၌ ''ပုရေသံ ဥပ ပရိဣစ္ဆတ္ထေတဟိ'' ဟု ရှိ၏၊] ပရဿ ဂရောတိဿ-ကရဓာတ်၏၊ ခ ခရ ဣတိ ခ, ခရ ဟူကုန်သော၊ တေ အာဒေသာ ဝါဟောန္တိ၊ တပစ္စယေသူတိ-ဟူ၍၊ ဗဟု ဝစန ဂိုဒ္ဒေသန - ဗဟုစ်ဖြင့် ညွှန်ပြခြင်းကြောင့်၊ တုံ တ္ဝာ ဒီ သု-တုံတ္ဝာ အစရှိသော (တ အက္ခရာ ပါသည့်) ပစ္စည်း တို့ကြောင့်လည်း (ဂရော တိဿ ဒ ခရ ဣစ္ဆတ္ထေတေ အာဒေသာ ဟောန္တိ)၊ ဓာတ္ဝာဒေသဿာပိ-တော်၏ အာဒေသ ဦလည်း၊ဌာနေဝစရေန - ဌာန္ဦပစာရအားဖြင့်၊ ဓာတု ဝေါဟာရတော - တော်ဟု ခေါ်ဝေါ် နိုင်ခြင်းကြောင့်၊ အသံယောဂန္တသ ဝုဒ္ဓိကာရိတေတိ - သုတ်ဖြင့်၊ ဝုဒ္ဓိ - ပြု၊ သခ်ါရော - ပြုအပ်သော တရား၊ ဧ၊ ပရိက္ခာရော - ပရိက္ခရာ၊ ပုရေက္ခာရော-ရှေ့၌ ပြုစီမံခြင်း၊ ဝါတိကိ, ဥပကာရော - ကျေးဇူး ပြုခြင်း၊ ဣတိ - ဤ၌ တာဒြစ်ရခြင်းအကျိုးရှိ၏။

---

(၅၀၁) ဓာတ္ဝာဒေသဿာပိ၊ပေ၊ဝုဒ္ဓိ-''သံ+ကရိ-ဏ မှ ဏ် အနုဗန်ချေ ဤသုတ်ဖြင့် ကရိ ကို ခရ ပြုပြီးသည့်အခါ ခရ သည် ဓာတ်မဟုတ်တော့, ဓာတ်၏ အာဒေသ (ဓာတ်မှ ပြောင်းလွဲလာသောအပြု ; ဖြစ်နေပြီ၊ အသံယောဂန္တသ ဝုဒ္ဓိ ကာရိတေ သုတ်ကလည်း ဓာတ်ကိုသာ ဝုဒ္ဓိ ပြု၏၊ ထို့ကြောင့် ခရကို ဘယ်နည်းဖြင့် ဝုဒ္ဓိပြုမည်နည်း....ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် ဓာတ္ဝာဒေသဿာပိ စသည်ကို ဗိန္ဒု၊ ဓာတ်သည် မူလဖြစ်၍ဌာနတည်း၊ဓာတ်မှဖြစ်လာသော အာဒေသကား ဌာနိတည်း၊ ဌာန၏ဓာပါးဟူသော အမည်ကို ဌာနီ အာဒေသ၌ တင်စား၍ ခေါ်ခြင်းသည် ဌာန္ဦပစာရတည်း၊ဤသို့ ဌာန္ဦပစာရနည်းအားဖြင့် ဌာနီဖြစ်သော အပြု အာဒေသကိုလည်း ဓာတ်ဟုခေါ်နိုင်ခြင်းကြောင့် ခရကို အသံယောဂန္တသ စသောသုတ်ဖြင့် ဗုဒ္ဓိပြုနိုင်သည်-ဟူလို။

ဧဝံ၊ပေ၊ဥပကာရော-ပရိကရိယတေ-ထက်ဝန်းကျင် ပြုအပ် (ထားအပ်) ၏၊ ဣတိပရိက္ခာရော၊သက်နှံးစသောပရိက္ခရာ၊ပုရေ-ရှေ့၌ +ကရိယတိ-ပြုအပ် (ထားအပ်) ၏၊ဣတိ ပုရေက္ခာရော'ပုရသဒ္ဒ။ပ ပဒကရတည်,ပုရေ၌ သို့ဝိဘတ်မကြေသောအလုတ္တသမာသ်ဘည်း၊က ခွဲဘော်လာ၊ မောဂ္ဂလ္လာန်၌ကား ''ပုရာသ္မာ''ဟု သုံတ်တည်၍ ပုရာနိပါ၊ဘ်နောင်ကရဓာတ်ဖြင့်''ပုရာဂဒ္ဓာရ''ဟုပြီးသည့်အခါဘဒမိနာဒီနိသုတ်ကြီးဖြင့် အာကို ပြု၍ ''ပုရေက္ခာရ''ဟု စီရင်၏၊ဤကျမ်း၌''ပုရသမုပ''ဟု''ပုရ''ကိုဆိုထား

လုဘ= ဂိဒ္ဓိမှိ - လိုချင် မက်မောခြင်းဌ်....၏၊ တေန· ထိုဘရားဖြင့်၊ လုဘ္ဘန်္တိ - လိုချင်ကုန်၏၊ ဝါ, သယံ· မိမိ ဟူသော လောဘ ကိုယ်တိုင်၊ လုဘ္ဘတ်ဲ - လိုချင်တတ်၏၊ ဝါ,တံ-ထိုတရားသည်၊ လုဘ္ဘန မတ္တမေဝ - လိုချင်ခြင်းမျှသာဘည်း၊ ဣတိ လေးဘေး။ [နောက်ဆုံး ဝိဂ္ဂဟဌ် ''လုဘ္ဘနံ လောဘော''ဟူသာ ဘာဝသာနေ ထုံးစံအတိုင်း ပြုလိုရင်း၊ မတ္တသဒ္ဒါကား လိုချင်ခြင်း အမူအရာသာ လေးဘ အစစ်ဖြစ်သည်၊ ''လိုချင်ကြောင်း, လိုချင်တတ်''သော သဘ်ဆိုများ လောဘဌ် မရှိဟု ကန့်သည်။]

ဒုသ=အပ်ပိတိမှိ၊ တေန - ထို တရားဖြင့်၊ ဒုဿန္တိ - မနှစ်သက်တတ် (စိတ်ဆိုးတတ်) ကုန်၏၊ ဝါ သယံ ဒုဿတ်၊ ဝါ, တံ - သည့်၊ဒုဿန မတ္တမေဝ - တည်း၊ ဣတိ ဒေါသော၊ မုဟ = ဝေစိတ္တေ - အထူးထူးစိတ်ရှိသူ၏ အဖြစ်ဌ်၊ ဝါ-မသိခြင်းဌ် ...၏။ [ထေးမနိဝဌ် ''မုဟ=ဝေစိတ္တ]''ကို ''နာနာ ဋ္ဌပတ္တေ''ဟု ဗုဒ်၏၊]တေန-ဖြင့်၊ မုယ္ဟတိ (ဒ်ဝါဒ်ကိုဏ်း - တေ့ဝေ ၎တ်၏၊ ဝါ-မသိတတ်၊ ဝါ, တံ မုယ္ဟနမတ္တမေဝ ဣတိမေးဟော၊ ဤစ္စာဒိ၊... ကတ္တု ကရဏ ဘာဝေသုစ - ကတ္တား ကရိဏ်း ဘောအနက်တို့ဌ်လည်း၊ ယထာရဟံ - စ္ဒာ၊ ယောဇေတဗ္ဗံ - ယှဉ်စေ ထိုက်၏၊ [ကတ္တား ကရိဏ်း အနက်ဌ် ဝိသရုဇ စသော သုတ်ဖြင့် ဏ ပစ္စည်းသက်ရခြင်း, ဘောအနက်ဌ် ''ဘာဝေ စ'' ဖြင့် ဏ ပစ်စည်း သက်ရခြင်းကို ''ယထာရဟံ'' ဟုဆိုသည်။]

(၅၈၂) ဂဟ=ဥပါဒါနေ၊ ဂယ့တိ-ယူ၊ ဒ်၏၊ ဤတိအတ္ထေ-ဤအနက်ဌ်၊ ဝိသရုဇပဒါဒိနာ-ဖြင့်၊ ကမ္မနိ၊ ဏပစ္စယော-သက်၊ [''ကမ္မနိ'' ပိုဟန်တူသည် ''ဂယ့တိ'' ဟု ဝိဂ္ဂဟပြုလိုက်လျှင်ပင် ဂံအနက်ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားပြီ၊ ''ဤတိအတ္ထေ'' ဟူသည်လည်း ကံ အနက်ပင်]

ဂဟဿ ဃရဏော၀ါ။ ။ပရေ၊ ဧပေ၊ ဝါဟောတိ၊ ဃရုလောပါဒိ။ [ဂဟ်ကို ဃရပြုရာဌ်''ရ''မှာ ဃရပါဃည်ဟု ယူဟန်ဂူဏသည်၊ ယို့သော် (ဟ်)ဌ် ဃရမပါဃဖြင့်၊ ရဌ်လည်း မပါဃင့်၊] ဃရံ အိမ်သည်၊ ဃရာနိ-တို့ထည်၊ ဝါတံကိ်၊ ဂဏှာတိ-ယူ၏၊ ဤတိ ဂါဟော-၏၊ ဝါ, ဂဟဏံ-ယူခြင်း၊ ဂါဟော-ခြင်း၊ ဤတိ-ဤရုပ်ဌ် တားမြစ်ရခြင်း အကျိုးရှိ၏။

သောကြောင့်''ပုရ''နာမ်ပုဒ်ဟုကြိုရတော့သည်၊သိမှဌ်လည်း''ပုရေသံ ဥပ ပရိဒ္ဓမ္ဖေတေဟိ''ဟု ပုရေပုဒ်ကိုဖွင့်၏၊ ဤသို့ ''ပုရေကွာရော''ဟု ဗနှင့် ဆိုကြသော်လည်း ''ပုရက္ခတ္တာ''ဌ်မူ ဗမပါသောကြောင့် ကစ္စည်းအလို သို့ကြသော လုတ္တသမာသ်၊ မောဂ္ဂလ္လာန်အလို ပုရာက္ခတ္တာမှ အာကို ရသပြု၊ ဥပကာရောဌ်ကားဝါမြစ်၍ ''ခရ'' မပြု၏။

(၅၀၃) သမ္ဘဝတိ-ကောင်းစွာ ဖြစ်တတ်၏၊ ဤတိအဘွဲ့-၌။ ကို့စ။ ။ပေ၊ ဘဝတိ။

(၅၀၄) ကိုလောဧပေါဧ။ ။သဗ္ဗဿ - သော၊ ဂ္ဂိနော ကို့ပစ္စည်း၏၊ လေ:ပေါ ဟောတိ၊ကိတန္တိတ္တာ-ကိတ်ပစ်ခြင်း အဆိုးရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ နာမမိဝ ကာ့ဝ သျာဒျုပ္ပတ္တိ၊ သိလေ.ပေါ၊ သမ္ဘာ-ကောင်းစွာ ဖြစ်သူ၊ ဝေံ,ဝိဘဝတိ-အထူးဖြစ်တ ၊၏၊ဤတိ ဝိဘူ အဘိဘူ လွှမ်းမိုး၍ ဖြစ်တတ်သော ဘုရား။ ['အဘိဘဝိတ္ဝာ ဘဝတိတိ 'ဟုပြု၊] သယမ္ဘာ-ကိုယ်တိုင် ဖြစ်တော်မူသောဘုရား။ [''သယံ ဘဝတိတိ''ဟုပြု၊] တထာ ဓု=ကမ္မေန - တုန်လှုပ်ခြင်း၌....၏၊ သန္ဒုနာဘိ ကောင်းစွာ တုန်လှုပ်တတ်၏၊ ဤတိသန္ဒု။ ဘာ= ဒဿိမ်္ဂ-ထွန်းလင်းခြင်း၌....၏ ဝိဘာဝတိ-အထူးထွန်းလင်းတတ်၏၊ ဤ ဝိဘာ၊ ပဘာတိ-အပြားအားဖြင့် ထွန်းလင်းတတ်၏၊ ဤတိပဘာ၊ ဧတ္ထ ဤအရပ်၌၊ သဟ-တကွ၊ ဝါ,သင်္ဂမ္မ ပေါင်း၍၊ဘန္တိ ထွန်းလင်းတတ်ကုန်၏၊ ဝါ,ဘာသန္တိ-ပြောဆိုကြကုန်၏၊ ဤတိ သဘာ၊ သဟဿ-သဟ၏၊ သာဒေသော-သပြု၊ နိဂ္ဂဟီတလောပေါ ဝါ-နိဂ္ဂဟီတ်ကိုသော်လည်းဧ၍။

(၅၀၅) ဘုဧနေ · ကောက်ကွေ့သဖြင့်၊ ဂစ္ဆတိ · ၏၊ ဤတိ အဓွဲ့ကိုပစ္စယော။

သဘာ,သဟဿ၊ပေ၊လောပေါ ဝါ-''သဟ ဘာန္တိ ဇ္ဈေ''နည်း၌သဟဿဒ္ဓ။ပ ပဒ ဘာ တည်,သဟနောင် သိသက်ချေ,ဘာနောင် ကွဲသက်ချေ,ပါဒိကမ္မဓာရည်းစပ် (သဟ ဘာ)တေသုဝုဒ္ဓိဖြင့် သဟကို သပြု၊ အတူတကွ ထွန်းလင်းတောက်ပရာ ပွဲသဘင်စသည်၊ ''သင်္ဂမ္မ ဘန္တိ ဇ္ဈေ''နည်း၌ သံ သဒ္ဓ။ပပဒ ဘဝတည်း။ ရှေးနည်း အတိုင်းတွက်၊နိဂ္ဂဟီတ၌ သုတ်ဖြင့် သံ၌ နိဂ္ဂဟီတ်ချေ၊ပေါင်းဆုံ၍တောက်ပရာပွဲသဘင် စသည်၊ နောက် ဝိဂ္ဂဟဒ္ဓလည်း ''သဟ ဘာသန္တိ ဇ္ဈေ, သင်္ဂမ္မ ဘာသန္တိ ဇ္ဈေ'' ဟူ ၂ ဝိဂ္ဂဟပြု၊ အတူတကွ ပြောဆိုရာ ပွဲသဘင်စသည်၊ ပေါင်းစု၍ ပြောဆိုရာ ပွဲသဘင် စသည်၊ဤနည်း၌ ဓာတွန္တာသ လောပေါ ကွဲမှဖြင့်ဓာတွန်သ်ကိုချေရသေး၏၊ဤသဘာ သဒ္ဒါသည် အရာအားလျော်စွာ ပွဲသဘင်,စေး,ရုံး,အစည်းအဝေးတို့ကို ဟော၏။

အလားတူရုပ်များ။ ။ဘတ္တ+ဂဟ-ကို့၊ဘတ္တဂဏ္ဍန္တိ ဇ္ဈောဟိဘတ္တဂံ-ဆွမ်းကို ယူရာ ဆွမ်းစားကျောင်း၊သလာကံဂဏ္ဍန္တိ ဇ္ဈောတိ သလာကဂ္ဂံ (သလာကာ+ဂဟ-ကို့၊) စားရေးတံကို ယူရာအရပ်၊ဒါနဂံ-အလှူငွေ့ကို ယူရာမဏ္ဍပ်၊ [''ဒါနံအဂ္ဂိယတိ နိသဒ္ဒိယတိ (စွန့်အပ်၏) ဇ္ဈောတိဟုပြုမူ''အလှူဝတ္ထုစွန့်ရာမဏ္ဍပ် (အလှူတင်းကုပ်)'' ဟုဆို, ဤသုတ်အရာမှဟုတ်၊ဒါန+အဂ္ဂစ်ာတ်-ဏပစ္စည်းဖြင့်ပြီး၏။]

ဓာတ္တန္တဿ လောပေါ ကိုမို့။ ။ပရေ ကိုပစ္စယေ ဓာတ္တန္တဿ·သော။ [“ဗျည္ဇနဿ-၏”သိမ္ဂ္ဂ်ပါ၏။]လောပေါ ဟောတိ၊ ကိုလောပေါ၊ဘုဇဂေါ-ကောက်ကွေ့သဖြင့်သွားတတ်သောမြွေ၊ဧ့, ဥရသာ ရင်ဖြင့်၊ဂစ္ဆတိတ်ဥရဂေါ (မြွေ)၊ တုရံ(သီဃ)-လျင်မြန်စွာ၊တုရိတ တုဍိတော အလွန် လျင်မြန်သည် (ဟုတ္တွာ-၍)၊ဂစ္ဆတိတိုတုရဂေါ(မြင်း)၊ခေန-ကောင်းကင်ခရီးဖြင့်၊ဂစ္ဆတိတိ ပဂေါ (ငှက်)၊ ဝိဟာယသေ-ကောင်းကင်၌ (သိမ္ဂ္ဂ်၌ “ဝိဟာယသာ”ရှိ၏)၊ ခစ္ဆံတိတိ ဝိဟဂေါ(ငှက်)၊ ဝိဟာဒ္ဒသော-ဝိဟပ္ပါ၊ နဂစ္ဆတိ-ဧသွားတတ်၊ ဣတိ အဂေါ(သစ်ပင်,တောင်)၊ နဂေါ-နဂေါလည်း ရှိ၏။

ခနုံ=အဝဒါရဏော,သံပုဇ္ဇော၊ သန်္ဒနိ-ကောင်းစွာတူးပြီး၊ပေ၊ဣတိသဒ္ဒေါ၊ (ခရှသင်း)၊ ရမူ=ကီဠာယဲ့၊ ကုဥ္ဇ-(ဝန်းကျင်ပတ်လယ်, နွယ်ချုံကွယ်၍, အလယ်သန့်စင်,) တောင်အပြင် စဧသောအရပ်၌၊ ရမတိ-မွေ့,လျော်တတ်၏၊ ဣတိ ကုဥ္ဇရော။

ဇန=ဇနနေ၊ ကမ္မတော-ကံကြောင့်၊ ဇာတော-ဖြစ်၏၊ ဣတိအတ္ထော၌၊ ကို့ ပစ္စယော၊ ဓာတ္တန္တ လောပါဒိ - ဓာတ္တန်ချခြင်း အစရှိသော အဝိ အရင်သည်၊ ပုရိမသမံ - ရှေ့ရပ်နှင့် တူ၏၊ ပဥ္စမီတပ္ပုရိသော ဝ - ပဥ္စမီ

---

(၅၀၅)ဘုဇဂေါ-“ဘုဇ=ကုဋိလိဘဝန်-ကောက်ကောက်ကွေ့ကွေ့ဖြစ်လျက် ဂစ္ဆတိ-၏”ပုဆောမနိဓိဖွင့်၏၊ထို့ကြောင့်“ဘုဇေန-ကောက်တကျစ်ဒဏ်းဖြင့်”ဟု ရှေးက ပေးကြသည်၊“ဘုဇ+ဂမ်,ကို”နာသက်,ဓာတ္တန်ချေ,ကိုချေ (ဘုဇေန+ဂ) သမာသ်စပ်,တတိယာ တပ္ပုရိသ်မှည့်,သမာသ်မှည့်,ဝိဘတ်ချေ,ဘုဇ-ပု ပကာဘ်ဖြ, နာမ်ငဲ့ စသည်၊နောက်ရုပ်များ၌လည်း ဤသို့ သမာသ် စပ်ထားပုံကို သိပ။

တုရဂေါ,ခဂေါ,ဝိဟဂေါ- တုရံကို သီဃံ ဟုဖွင့်၍ ထိုတုရံကိုပင် “တုရိတ တုရိတော”ဟု ဖွင့်ပြန်သည်၊ တုရံကား ဝိသေသန အနက်၌ ဒုတိယာ ဝိဘတ်တည်း၊ “တုရ+ဂမု”တည်, အံ့သက် စသည်၊ “ခ-ဝိဟာယသ”သဒ္ဒါတို့သည် ကောင်းကင်ဟောတည်း၊ဝိဟာယသကို တေသုဝုဒ္ဓိဖြင့်ဝိဟပ္ပါ၊ဝိဟာယသေ-ဟု ဆိုသောကြောင့် သတ္တမီ တပ္ပုရိသ်စပ်၊သီမူအတိုင်း “ဝိဟာယသာ”ဟုရှိလျှင် နာ့ကို အာပြုနိုင်သောကြောင့် ခဂေါကဲ့သို့ တတိယာတပ္ပုရိသ်ပင်။

အဂေါ,နဂေါ,သဒ္ဒါ- “န+ဂမု”တည်,န ဗြာဟ္မဏောကဲ့သို့ ကမ္မဓာရဲ့ စပ်၊ န ကို အပြုလျှင် “အဂေါ”(အ) မပြုလျှင်“နဂေါ”ဟုဖြစ်သည်၊ “သံ+ခနုံ”တည်၍ သံနှင့် ခ ကိုလည်း ပါဒိပုဗ္ဗပဒ ကမ္မဓာရဲ့စပ်။ [ကစ္စည်းဝတ္တိဋ္ဌ ဝိဂ္ဂဟတမျိုးပြု၏၊]

တ္ဝုရိသ် ဒးဖြစ်သည်သဘ၊ ဝိသေသော- ထူး၏၊ ကမ္မဇော-ကံကြောင့် ဖြစ်သော၊ ဝိပါကော-ဝိပါက်၊ ကမ္မဇာ-သော၊ ပဋိသန္ဓိ ပဋိသန္ဓေ၊ကမ္မဇံ-သော၊ ရူပံ-ရုပ်၊ ဧဝံ, စိတ္တဇံ-စိတ်ကြောင့် ဖြစ်သောရုပ်၊ ဥတုဇံ-ဥတုကြောင့် ဖြစ်သောရုပ်၊ အာဟာရဇံ - အာဟာရကြောင့် ဖြစ်သော ရုပ်၊ အတ္တဇော-မိမိကြောင့်ဖြစ်သော၊ ပုတ္တော-သား၊ ဝါဂိမ္မိ-ရေ၌၊ ဇာတော-ဖြစ်သောကြာတည်း၊ ဝါဂိဇော-ကြာ၊ ဧဝံ, ထလဇော-ကုန်း၌ဖြစ်သော သစ်ပင်စသည်၊ပင်္ကဇံ - ညှန်၌ဖြစ်သောကြာ၊ ဇလဇံ - ရေ၌ဖြစ်သောပန်း၊ အဏ္ဍဇံ-ဥ၌ဖြစ်သော ဝတ္ထု၊ သိရဇံ-ဦးခေါင်း၌ဖြစ်သော ဆံပင်၊[သီ၌ ''သိရသိဇံ'' ဟု အလုတ္တသမာသိ ၎၏၊] သတ္တမီ တပ္ပုရိသော-တည်း၊ ဒ္ဝိက္ခတ္တုံ - ၂ကြိမ်၊ ဇာတော-ဖြစ်သော ပုဏ္ဏားတည်း၊ ဒ္ဝိဇော - ကား၊ ပစ္ဆာ-နောက်၌၊ ဇာတော-ဖြစ်သောညီငယ်တည်း၊အနုဇော-ငယ်၊ ဣစ္စာဒိ။

ကုဇ္ဇရော-ကုဇ္ဇကို''သမန္တာ-ထက်ဝန်းကျင် ပတ်လည်၌။လတာဒိဟိ-နွယ် အစရှိသော ချုံပင်တေ၊ငြးတို့သည်၊အစ္ဆာဒိတေ-ဖုံးကွယ်အပ်သော၊မစ္ဆာသုညေ-အလယ်၌ နွယ်ချုံဟူမှ ကင်းဆိတ်သန့်ရှင်းသော၊ပဒုတာဒိနော-တောင်စသည်၏၊ဌာနဘေဒေ-အရပ် အထူး၌ဖြစ်၍''ဟု ထေးမနိမိ ဖွင့်သည့်အတိုင်းအနက်ပေးလိုက်သည်၊ဋီကာ၌ ''ကုဇ္ဇတိ-ပဒုတကုန္တေ''ဟု တွေ့ရ၏၊ ''ပဒုတကုဇ္ဇ'' ဖြစ်ကောင်း ဖြင်ပေလိမ့်မည်၊ ရှေးက''ကုဇ္ဇေ-တောင်အကွေ့၌''ဟု ပေး၏၊ ဆင်တို့သည် တောင်အကွေ့၌ မမွေ့ကုန်ရာသောကြောင့် ဆင်ခြင်။

ပဋ္ဌမီ တပ္ပုရိသော၀ ဝိဓေသော-''ကမ္မ+ဇန''တည်၍ ကိုသက်ပုံ, ဓာတ္ထန်ချေပုံ, ကိုချေပုံတို့မှာ ''ဘူဇဂေါ''စသည်နှင့် တူပြီ၊ ကမ္မတော-ဟု ဆိုသောကြောင့် ပဋ္ဌမီ တပ္ပုရိသ်ဖြစ်ခြင်းသာထူးသည် ဝိပါကော,ပဋိသန္ဓိ, ရူပံ-ဟူသော အဘိဓေယျလိန်လိုက်၍ ''ကမ္မဇော,ကမ္မဇာ,ကမ္မဇံ''ဟု ၃ လိန်ပြထားသည်၊ နောက်၌လည်း ''စိတ္တတော ဇာတံ''စသည်ဖြင့် ဝိဂ္ဂဟပြု၊ အတ္တတော ဇာတော အတ္တဇော၊ ဝါဠဇော မှစ၍ သတ္တမီ တပ္ပုရိသ်တည်း၊''ထလေ+ဇာတော,ပင်္ကေ+ဇာတံ''စသည်ပြု။

ဒ္ဝိဇော-''ဒ္ဝိက္ခတ္တုံ'' ကား ဒ္ဝိ၏ အဖွင့်သာ၊ ''ဒ္ဝိ+ဇန''တည်, ဒ္ဝိနောင်ယောသက်, ဒ္ဝေပြု, ဒ္ဝေ ၂-ကြိမ်တို့တိုင်တိုင်၊ဇာတော-၏၊ဇာတိ အတ္ထေ-၌ ''ဟုဆို၊ ပုဏ္ဏားတို့သည် မွေးဖွားမှုဖြစ်ခြင်း ၁-ကြိမ်, ဇာတ်သွင်းမှုဖြစ်ခြင်း ၁-ကြိမ်အားဖြင့် ၂ ကြိမ်ဖြစ်ရ၍ ''ဒ္ဝိဇ, မည်၏၊ သွားတို့လည်း ငယ်သွား-ကြီးသွားဟု ၂ကြိမ်ဖြစ်ရသောကြောင့် ဒ္ဝိဇ,ငှက်တို့လည်း အဓိဝမ်းမှ ၁-ကြိမ်, ဥစ္ဆင်မှ ၁-ကြိမ်, ၂-ကြိမ်ဖြစ်ရသောကြောင့် ဒ္ဝိကို ဒိပြု၍ ''ဒိဇ''ဟု အမည်ရကြသည်၊ အနုဇော၌ အနု သဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်ဖြင့် ပုဗ္ဗဇာဟု ဝိဂ္ဂဟပြုသည်၊ အနု+ဇန''တည်၊နောက်၌ဟု ဆိုသောကြောင့် အနုနောင် သို့သက်,ချေ။

(၅၀၆) ဝိဒ္ဒ=ဉာဏော၊ လောကံ-လောက ၃ ပါး၊ကို၊အဓေဒိ-သိတော် မူပြီ၊ ဣတိအဏ္ဍော, ဂဠိပစ္စယော၊ ဂဠိမ္ပိတိ ဝတ္ထုတော။

ဝိဒ္ဒန္တူ။ ။ကွိမ္ပိ- ကြောင့်- ပေ၊ ဥုကာရာဂမော ဟောတိ ကွိလေးပေါ်-ကွိဒေ၊ လောကဝိဒူ-လောကကို သိတော်မူသောဘုရား။

(၅၀၇) ဒိသ=ပေက္ခဏော၊ ဣမမိဝ - ဤသူကို ကဲ့သို့၊နှံ-ထိုသူ့ကို၊ အပသိ-ရှုပြီ၊ပေ၊ ဣတိအတ္ထော- ဤကတ္တာဒုးအနက်၌သော်၎င်း၊ အယမိဝ-ဤသူကို ကဲ့သို့ (သော-ထိုသူ့ကို) ဒိဿတိ-ရှုအပ်၏၊ ဣတိအတ္ထဝါ= ဤ ဂဠိအနက်၌သော်၎င်း၊ ကွိပစ္စယော-သက်။ [“ကွိစာတိ ကွိပစ္စယော” ဟုဂဠိ ရှိ၏။] မာတုန္တိဿ လောပေါ ကွိမ္ပိတိ- သုတ်ဖြင့်၊ မာတုန္တိဿ လောပေ မာတုန် ကေရုခြင်းသည်၊ သမ္ပတ္တာ- ဟေါ်၊ [“ဒိဿမာပဇ္ဇတေ, ဣစ္စေတေ အာဒေသာစ”ကို၌ပြီ။]

ဣယတာ၊ပေ သဂ္ဂိဒေ။ ။ဥပမာနုပပဒ ဘာဝေန- ဥပမာန ဥပပဒ၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဒိသံဿ မာတုဿ-ဒိသာတော်၏ ဂုဏ်ဘူတာနံ- ဝိသေသန ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဣမ ယ က အမှကိ ဧတ သမာန ဣတိ-ဣမ, ယ, က, အမှ, ကိ, တေ, သမာန ဟူကုန်သော၊ ဧတေသံ သဒ္ဒနာမာနံ- ဤသမ္ဗ

---

(၅၀၇) ဣမမိဝနံ အပသိ၊ပေ၊ပသိဿတိ ဝါ- ဤ ပစ္စည်းက ကတ္တားအနက်ကိုဟောသောကြောင့် ပစ္စည်းအနက်ကိုလိုက်၍ ကတ္တုသာဓ်ပြုထားသော်လည်း “တာဒိ”မှ တပါးသော ဤ ဒိသော-စသော ဂုဏ်များ၌ ကတ္တုသာဓ် အနက်သုံးစွဲထိုက်သော အရာကိုပါဋ္ဌ်၌မတွေ့ရ၊ တာဒိဂုဏ်ကို ဖွင့်ပြရာ၌သာ “တမိဝဝေါ်ပဿတိတိ တာဒိ”ဟု ပေတ္တုသာဓ်နှင့်တွေ့ရသည်၊ “တမိပ-ယိုဒမနိန္ဒာရုံကဲ့သို့၊ တေံ-ဤဒုဋ္ဌာရုံကို (တနည်း- တမိပ-ယိုဒုဋ္ဌာရုံကဲ့သို့၊ တေံ- ဤ အနိဋ္ဌာရုံကို၊) ပဿတိ-ရှုတတ်၏၊ ဤတို့ တာဒိ-မည်၏၊ ဤတာဒိဂုဏ်ကိုကတ္တုသာဓ်ကိုထောက်၍ဤဒိသော-စသည်၌လည်း ကတ္တုသာဓ် ရသင့်သည်ဟု ယူဟန်ဟူ၏၊

ဘာယမိဝသော ဒိဿတိတိ ဤ ကမ္မသာဓ် အနက်ပေးကျမ်းဆာဟိုဠ်၌ ဒေသုံးများ၏၊ “ပစ္စယာဓာတဝေါစိမေ, ဒေနကေ နေကတ္ထပိသယာ”နှင့်အညီပစ္စည်းပေါင်းသည် အနက်များစွာကိုဟောနိုင်သောကြောင့်ဤ ဂဠိပစ္စည်းသည်း ကံအနက်ဟောပုံကြီး၊ ဤမျှဂဠလောန်၌ကား ကံ အနက်၌ “ဒိ=ရိက္ခ-က”ဟု ၃ ပစ္စည်းသက်၏။

ဣမ ယ၊ပေ၊သမ္ဗနာမာနံ= သုတ်၌ “က-မ်-ကို-ဒ-သ”ဟုသာ ဆိုထားသော်လည်း ဣမ-အမ-ကိံ-ဧတ-သမာန် တို့မှဖြစ်သော ဣ-စသည်တည်းဟု သိစေလိုခြင်း “ဣမ”စသည်ဖြင့် ဖွင့်သည်၊သမာနလည်း သဗ္ဗနာမ် မဟုတ်, သုဒ္ဓနာမ်ပင်၊ သို့သော် ဣမစသော သဗ္ဗနာမ်က များသောကြောင့် ယေဘုယျနည်းအားဖြင့် “သမ္ဗနာမာနံ” ဟု ဆိုဟန်တူသည်။

နာမ်တို့၏၊ အန္တော-အဆုံးဖြစ်သော၊ သရော-သည်၊ ဒီဃံ-သို့၊ အာပဇ္ဇတေ၊ ဒိသက္ကတိ- ဒိသ ဟူသော၊ တေဿ ဓာတုဿ- ၏၊ အန္တဿ- အဆုံး သ်ဗျည်း၏၊ သက္ခ ဤ ဣတိ-သ, က္ခ, ဤဟူကုန်သော၊ တေ အာဒေသာစ-တို့သည်လည်း၊ ဟောန္တိ၊ ဒိသဿ-ဒိသဓာတ်၏၊ ဒကာရော စ-ဒ အက္ခရာသည်လည်း၊ ရကာရံ- ရ အဖြစ်သို့၊ အာပဇ္ဇတေ၊ ဣတိ- ဤသုတ်ဖြင့်။ [“မာပဇ္ဇံတေ တုံ” ဟု သီမူဠ်ဂ္ဂိ၏၊] ကံ်မို့-ကံ်ပစ္စည်းကြောင့်၊ ဓာတ္ဝန္တဿ-၏၊ သသဒ္ဒါဒေသံ သသဒ္ဒါ အပြုကို(သ အပြုကို)၊ ကတ္ဝာ-၍၊ ကံ်လော ပါဒိမို့-ကို ခေါ်ခြင်း အစရှိသည်ကို၊ ကဧတ- သော်၊ ဣ ဣတိနိ ပါတနေန-ဣဟူသော ဤနိပါတနဖြင့်၊ ဣမသဒ္ဒဿ- ဣဓသဒ္ဒါ၏၊ ဣကာရော-ဣပြု၊ တဿ-ထို ဣကို၊ ဤမိနာ- ဤသုတ်ဖြင့်၊ ဒီဃေစ-ဒီဃ ကိုလည်း၊ ကတော-သော်၊ သျာဒျာပ္ပတ္တိ- သက်၊ ဤဒေသာ- ဤသူကဲ့သို့ ရှုတတ်သော၊ ဝါ-

---

ဥပမာနုပါ၊ပေါဂုဏဘူတာနံ-ဥပမာနုပ ပဒ ဘာဝေနကို ဂုဏာဘူတာနံ၌ စပ်၊ “ဣမ+ဒိသ” ဟုရုပ်တည်ရာ၌ဣမသည်ဒိသဓာတ်၏ဥပပဒလည်းဟုတ်၏၊ “အယမိဝ” ဟုအနက်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဥပမာနလည်းဟုတ်၏၊ဒိသဓာတ်ကို အထူးပြုသောဂုဏ် (ဝိသေသန) လည်း ဟုတ်၏၊တို့ကြောင့် “ဒိသဓာတ်၏ဥပမာန ဥပပဒ အဖြစ်ဖြင့် ဝိသေသနဖြစ်ကြသော ဣမ၊ပေါသမာန သဒ္ဒါ” ဟု ဆိုသည်၊ “ဒိသ ရူအပ်” ဟူရာ၌ ဘာကဲ့သို့ ရူအပ်ဟု မသိသာ၍ သာမညဖြစ်နေသောကြောင့် “ဣမ-ဤသူကဲ့သို့ရူအပ်” ဟု အထူးပြုရကား ဣမကို ဝိသေသန (ဂုဏ်) ဟု ဆိုနိုင်သည်၊ယစသည်လည်းနည်းတူ၊ [ဂုဏ်ကို “ဂုဏ ဘူတာနံ” ဟု ဖွင့်သဖြင့် သုတ်၌ပါသော “ဂုဏ်”၌ ဝိဘတ္တိဝစန ဝိပလ္လာသ တည်း၊ ထို ဂုဏ်ကိုလည်း “ဣယ၊ပေ၊သောနံ”၌ စပ်-ဟုသိစေသည်။]

အန္တော သရော ဒိဃ- ဣမ၊ပေါသဗ္ဗနာမာနံကို အန္တော်သဲ့ရောင်၌စပ်၊ “ဣမ စသည်တို့၏ အဆုံးသရ” ဟူရာ၌ ဣမကိုဣပြုပြီးဖြစ်သောကြောင့် ဣ သရ-ယ၏အဆုံး အ သရ စသည်ကို ယူ၊ ထို သရများကို ဒီဃပြုဟု ဆိုသဖြင့် “ဤ-ယာ-မာ” စသည် ဖြစ်၏-ဟု သိပါ။

ဒိသ၊ပေ၊သက္ခ ဤ ဣစ္စေတေ- ဒိသ ဓာတ်၏ အဆုံး ဟူသည် ဒိသ ဓာတ်မှ ဓာတ္ဝန် (အသရ) ချေ၍ ဒိသ်ဟု ဖြစ်နေသော “သ်” ဗျည်းတည်း၊ ထို သ်ကို “သ-က္ခ-ဓ်” ပြု၊ “ဤ ဒိသ, ဤဒိက္ခ်, ဤဒိ” ဟု ဖြစ်၏။

ဒိသဿ၊ပေ၊ရကာဒံ- ဒိသ ဓာတ်၏ ဒ ကို တချို့အရာ၌ ရပြု၍ “ဤရိက္ခ်” စသည်ဖြစ်သေး၏၊ ဣ (ရ) အပြုကားတချို့တလေအနည်းငယ်သာရှိ၏၊သုတ်၌လည်း ကွစိသဒ္ဒါပါသည်၊ ထို့ကြောင့် “ရကာရ မာပဇ္ဇတေ် ကွိမို့” ဟူသော မြန်မာမူ၌ “မာပဇ္ဇတေ ကွစိ” ဟု ရှိလျှင် သာ၍ကောင်းမည်ထင်သည်၊ [သီမူဠ်၌ “မာပဇ္ဇတေတိ ကွိမို့” ဟု ရှိ၏။]

ဤသူကဲ့သို့ရှုအပ်သော၊ပုရိသော-ကျား၊ဤ?သာ-သော။ကညာ၊ဤဒိသီဝါ-လည်းရှိ၏၊ ဤ?သံ၊သော၊စိတ္တံ။

တထာ၊ ယမိဝ-အကြင်သူကဲ့သို့၊ နံ-ကို၊ ပဿတို့-ဝါ, ယော ဝိယ-သို့၊ ဒိဿတိ၊ ဤတိ ယာဒိသော, သာ-သို့,သံ။ [နောက်၌လည်းနည်းတူ၊] တမိဝ ထိုသူကိုကဲ့သို့၊ ပေ၊ သော ဝိယ သို့၊ မမိဝ- ငါကိုကဲ့သို့၊ ပေ၊ အဟံဝ-သို့၊ မဤတိ နိပါတနေန ဖြင့်၊ အမှ သဒ္ဒဿ ၏၊မသဒ္ဒါဒေသော-မသဒ္ဒါပြု။ [''အမှ+ဒိသ''တည်, ကံ့ပစ္စည်း စသည် စိရင်၍ ''အမှ'' ဟု ပကတိပြုပြီးသည့်အခါ ''မ''ဟူသော နိပါတနဖြင့် အမှကို(မ)ပြု စသည်၊] ကိမိဝ-အဘယ်သူကိုကဲ့သို့၊ နံ-ကို၊ ပဿတို့- ရှုတတ်သနည်း၊ ပေ၊ ကော ဝိယ ကို။ [ဤ၌ 'နံ''ဟု တချို့စာရှိ၏, အပိုပင်၊] ဒိဿတိတိ၊ပေ။ [''ကိ+ဒိသ'' သမာသ်စသည် စိရင်၍ ကိ ဟု ပကတိဖြစ်သည့်အခါ ''ဗျဉ္ဇနေစ'' သုတ်ဖြင့် နိဂ္ဂဟိတ် ချေ၊ တနည်း-ကို ဟူသော နိပါတနဖြင့် ကိ ကို ကိပြု၊] တေမိဝ-ဤသူကိုကဲ့သို့၊ ပေ၊ဒေသော-မည်၏၊တောဒိသော ဝါ-လည်းရှိ၏၊ ဒေါသော ဒေါသီ-ဤသူကဲ့သို့ ရှုအပ်သော မိန်းမ၊ ဒေါသံ-စိတ်၊ ဧ ဤတိ နိပါတနေန ဖြင့်၊ တေသဒ္ဒဿ ၏၊ ကောရော-ပြု၊ သဗ္ဗာနံ- တို့သူကို၊ ကတ္တာ ပြု၍၊ နံ-ကို၊ ပေ၊ သာဒိသော, သဒိသော-မည်၏၊သဤတိ နိပါတနေန ဖြင့်၊ သမာနသ-သမာနသဒ္ဒါ၏၊သာဒေသော-သပြု၊ [တချို့စာ၌ ''ဧသော-သပြု''ဟု ရှိ၏၊] တဒန္တသ- ထိုသ၏အဆုံးသရ၏၊ ဝါဒေသော-ဝိကပ်ဒီးသပြု။ [ဒီးသမပြုလျှင် ''သဒိသော''ဟုဖြစ်သည်-ဟူသို့၊''ဧသော'' နောက်၌ ''သဒိသော''ဟု ထပ်၏, အပို၊] သာဒိသာ, သာဒိသီ,သဒိသာ, သဒိသီ-တူသူကဲ့သို့ ရှုအပ်သော မိန်းမ၊ သာဒိသံ,သဒိသံ-စိတ်။

ဒကာရသ- ဒ အက္ခရာ၏၊ ရ, ကာရာဒေသေ ပန- ရ ပြုရာ၌ကား၊ ဤရိသော၊ပေ၊ သရိသော - ဤရိသော၊ပေ၊ သဒိသော-ဟု ဖြစ်၏၊

ဤ ဤတိ နိပါတနေန၊ပေ သိကာရော-''ဤမ+ဒိသ,ကို''ဤမနောင် အံ့သက် ဤမ်ပြု, တနည်း သိ သက် အယံပြု၊ ဣ့ကို သပြု၊ ကိုလောပေါစ ဖြင့် ကိုချေ, ဤမံနှင့် ဒိသကို တပ္ပုရိသ်, တနည်း-အယံနှင့် ဒိသကို ကမ္မဓာရယ်စပ်၊ ဝိဘတ်ချေ၊ ဤမ-ဟူ ပကတ်ပြု၊ ဤသုတ်၌ ''ဤ'' ဟူသောစကားကို (ရုပ်ပြုစေနိုင်သော)နိပါတနအာထားဖြင့် ထို ''ဤ''ဟူသော နိပါတနဖြင့် ဤမ်ကို ဤပြု၊ ဤသုတ်ဖြင့် ဒိဃလည်း ပြု၊ (ဤ+ဒိသ)နာမ်ငှဲ့, သိသက် ဤဒိသော, ဤဒိသံ၊ အာ့ပစ္စည်း ဤပစ္စံည်း သက်ပြုမှ နာမ်ငှဲ့လျှင် ဤဒိသာ, ဤဒိသီ-ဟု ဖြစ်သည်။

ကွာဒေသေ- သကို ကွပြုရာ၌၊ ဤဒိကွော၊ ပေ၊ သဒိကွော- ဟု ဖြစ်၏။ ရကာရာဒေသေ- ရ ပြုပြန်သော်။ [ကွပြုအပြင် ဒကို ရပြုပြန်လျှင် ဟူလို၊] သာရိကွော သရိကွော-ဟု ဖြစ်၏။ [“ဤရိကွ”စသည်ကား ပါဠိပုံစံရှိခဲ့၏။] ဤကာရာဒေသေ--သကို ဤပြုရာ၌၊ဤဒိ၊ပေ၊ဟု ဖြစ်၏။

စသဒ္ဒေန-ဖြင့်၊ တုမှာဒိ ဥပပဒေပိ- တုမှ အစရှိသော ဥပပဒရှိရာ၌လည်း၊ (ဟောတိ- ဤသုတ် အစီအရင်ဖြစ်၏၊) တုမ္ဟေဝိယ- သင်တို့ကို ကဲ့သို့၊ (အယံ-ဤသူ့ကို၊) ဒိဿတိ-ရှုအပ်၏။ [အယံ-ကို ငဲ့၍ ဒိဿတိ-ဟု ထားသည်၊] ဣတိ တုမှာဒိသော-မည်၏၊ တုမှာဒိသိ-သင်တို့ကဲ့သို့ ရှုအပ်သောမိန်းမ၊ ခန္ဓာဝိယ ခန္ဓာတို့ကို ကဲ့သို့၊ (ဣမေ-ဤတရားတို့ကို၊ ဒိဿန္တိ-ရှုအပ်ကုန်၏၊ ဣတိ ခန္ဓာဒိသာ- ခန္ဓာဒိသတို့မည်၏၊ဣစ္စာဒေ-တည်း။

(၅၈၈) ရေ=ဓာဒုကော။ [သီမူ၌“အဓိဂတ မေဓာဒိကော သင်္ကော” ဟု ရှိ၏၊] အဓိဂတမေဓာဒိကော-သိအပ် ရအပ်သော တရားရှိသူ အဒရှိကုန်သော၊ သင်္ကော-အရိယာ သင်္ကဝါတို့ကို၊ အပါယေသု-တို့၌၊ အပတမာနေ- မကျသည်တို့ကို၊ (ကတ္ဝာ-ပြု၍၊) ဓာရေတိ-ဆောင်ထားတတ်၏၊ ဝါ, တေန-ထိုသဘောဖြင့်။ ဓရန္တိ-ထင်ရှားရှိကုန်၏။ [သီမူ၌“ဓရန္တိ” ဟု ရှိ၏။] ဝါ, သလက္ခဏံ-မိမိလက္ခဏာကို၊ ဓာရေတိ-ဆောင်တတ်၏၊ ဝါ, ပစ္စယေဟိ-အကြောင်းတရားတို့သည်၊ ဓရိယတိ-ဆောင်အပ်၏၊ ဣတိအတ္ထော-ဤ။

တုမှာဒိသော- တုမှာဒိသောကဲ့သို့“တာဒိသော-သင်ကဲ့သို့ရှုအပ်သူ၊ဝါ-သင့်လိုလူစား”ဟူသော ရုပ်လည်းရှိ၏၊ စ သဒ္ဒါဖြင့်တုမှကို တ-ပြု၊ [“တာဒိသေနပါပေန-သင်လိုလူစားဖြစ်သော လူယုတ်မာသည်” ဓမ္မပဒ,စဉ်းပါလတ္ထေရ ဝတ္ထု၊] အညာဒိသော=အခြားသူကဲ့သို့ ရှုအပ်သူ၊ ဘဝါဒိသော-အရှင်ကဲ့သို့ ရအပ်သူ၊ ဤရုပ်များကိုလည်း မောဂ္ဂလ္လာန်၌ပြထားသည်၊“တောဒိသော”ဟု တောကို ဧ မ ပြုဘို့ရာစသဒ္ဒါဖြင့်မြစ်ထားသောရုပ်လည်းရှိသေး၏။

(၅၈၈) အပါယေသု၊ပေ၊တျတ္ထ- “အပါယေသု၊ပေ၊ သတ္တော်ဝံရေတိ” ဟူသော ဝိဂ္ဂဟဖြင့် မဂ်ဖိုလ်တရားကို ပြ၏၊ အဓိဂတမဓာဒိကော၌အာဒိအရ“ပဋိပဇ္ဇမာနေ-ကျင့်ဆဲဖြစ်ကုန်သော”ကိုယူ၊ထိုတွင် အဓိဂတမဓမ္မဖြင့် ဖလဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်ကို ပဋိပဇ္ဇမာနဖြင့် မဂ္ဂဋ္ဌကို ယူ၊ [သီလက္ခန် သာမညဖလသုတ် ဋီကာဖွင့်၊] “ဓရတိ တေန” ဟူသော ဝိဂ္ဂဟဖြင့် ပရမတ္ထ သဘောတရားကိုပြ၏၊ ရမ္မ ပစ္စည်းလည်း ကရိဏ်းအနက်သက်၊ “သလက္ခဏံ ဓံရေတိ”ဖြင့် မိမိဆိုင်ရာ လက္ခဏာရှိသော ပရမတ္ထ သဘာဝဒြမ်ကို ပြ၏။ [ဒုတိယ ဝိဂ္ဂဟဖြင့် သဘောလက္ခဏာကို ဤတတိယ ဝိဂ္ဂဟဖြင့်သဘောလက္ခဏာရှိသောတရားကိုပြသည်-ဟုခဲ့၊] “ပစ္စယေဟိဓရိယတိ”ဖြင့်“နိဗ္ဗာန်ပညတ်မှတပါးသော သင်္ခတမဓမ္မစုကိုပြသည်၊ဤဝိဂ္ဂဟအရ ရမ္မ ပစ္စည်းလည်း ကဲ့အနက်၌သက်။

ဓရာဒီဟိ ရမ္မော။ ။ပေ၊ ဟောတိ၊ သောစ ရမ္မပစ္စယော - ထို ရမ္မပစ္စည်းကိုလည်း၊ ဘာဝကမ္မေသူတို့ထွေ- ဘာဝကမ္မေသု ဟူသော၌ပါဠိ၌၊ ကမ္မဂ္ဂဟဏတော- ကမ္မ သဒ္ဒါကြောင့်၊ အကတ္တာရိပိ- ကတ္တုကာရကမ္မ အခြားလည်း ဖြစ်သော်၊ ကာရကေ-ကမ္မ စသော ကာရက၌၊ ဟောတိ-၏။ ဣတိ-၌သို့၊ ဝေဒိယော-သိထိုက်၏။

ရာဒိလောပေါ-ခေျ၊ ဓမ္မော-တရား၊ ဓေံ-ဘူ၊ ကရိယတိ- ပြုအပ်၏။ ဣတိ ကမ်ံ မည်၏၊ ဝရ=ဝရကေ တဒ်းမြစ်ခြင်း၌....၏၊ ဝမ်ံ-ချပ်ဝတ်။

(၅၈၉) သံသ=ပသံသနေ ချီးမွမ်းခြင်း၌....၏၊ ပပုဇ္ဇော၊ ပိုယဣတိ-ပိယဟူသည်၊ ဥပပဒံ=တည်း၊ ယဿ-အကြင်သူ၏၊ ပိယံ- ချစ်အပ်သူကို၊ ပသံသိဘုံ- ချီးမွမ်းခြင်းငှါ၊ သီလံ အလေ့သည်၊ အဘ္ဆိ၊ဣတိအတွေ့ ဝါ-

---

သောစ "ကမ္မဂ္ဂဟဏတော ဘာဝ-ကမ္မေသုတေတ္ထ ဝေဒိယော၊
အကတ္တာရိပိ ဟောတိတိ, ကာရကေ ရမ္မဟစ္စယော"

[ဤ တဂါထာလုံး ဋီကာအဖွင့်ရှိ၏၊ယခု တွေ့ရသော မြန်မာမူ၌ မပါသော်လည်း သီဟိုဠ်မူ၌ပါ၏၊သောစကို ဂါထာတွင်းရှိ "ရမ္မပစ္စယော" နှင့်တွဲ၍ပေး၊] ဘာဝကမ္မေသု ဟူသော ပါဠိ၌ ကမ္မ သဒ္ဒါသည် "ကရိယတိတိ ကမ်ံ" ဟူသော ဝိဂ္ဂဟနှင့်အညီ ကရမာတ်နောင် ကံအနက်၌ ရမ္မ ပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသော်သဒ္ဒါတည်း၊ထို ကမ္မသဒ္ဒါကိုဆရာတို့ ပြထားသဖြင့် ကိုတ ပစ္စည်းတွင် ပါဝင်နေသော ဤရမ္မ ပစ္စည်းသည် "ကတ္တာရိကိတ်" ဟု သတ်မှတ်သော်လည်း ထိုသတ်မှတ်ချက်မမြဲသောကြောင့် ကတ္တုကာရကမ္မ အခြားကာရက၌လည်း သက်၏ဟု သိနိုင်သည်။ ["ကရဏံ ကမ်ံ" ဟု ဘာဝသာဓနဝိဂြိုဟ်ပြုရာ၌ ရမ္မ ပစ္စည်းသည် ဘောအနက်၌လည်း သက်၏၊]

ဓမ္မံ - ဝရိယတေ်အဓနနှာတိ ဝမ်ံ၊ အနေန-ဤ ချပ်ဝတ်ဖြင့် (စစ်သားတို့ဝတ်အပ်သောအဝတ်ဖြင့်)၊ ဝရိယတေ-လက်နက်ကို တားမြစ်အပ်၏၊ဣတိ ဝမ်ံ၊ "ကရိယတိတိ ကမ်ံ" နောက်၌ ပြထားသောကြောင့် "ဝရိယတိတိ ဝမ်ံ" ဟု ပြုစေလိုဟန်တူ၏။ သို့သော် အဓိပ္ပါယ်မလွှဲ ကရဏသာဓ် ပြုလိုက်သည်။

(၅၈၉) ပိယံ ပသံသိတုံ သီလံ ယဿာတိ-"ပိယံ ပသံသိတုံသီလံယဿ"၌ "ယဿ-အာ:" ဟု သမ္ပဒါန် အနက်ပေးကြ၏၊ သို့သော် သမ္ပဒါန်ကိုငဲ့သော စပ်ပုဒ်မရှိ၊ အတ္ထိသည်း သမ္ပဒါန် ငဲ့သည်ဟု သဒ္ဒါကျမ်းတို့က မဆို၊ ထို့ပြင်- "အား" ဟုပေးလျှင် ကို စသောပစ္စည်းတို့က သမ္ပဒါန သာဓနကို ဟောရာရောက်၏၊ထို့ကြောင့် သီလံ၌ စပ်ဘို့ရာ "၏" ဟုပေးသည်၊ "အကြင်သူ၏+အလေ့" ဟူလို၊ ထိုသို့သမ္ပဒါန် အနက်ပေးသော်လည်း "သမ္ပဒါန် သာဓန" ဟု မရှိသောကြောင့်ဂုဏ်း, "ချီးမွမ်းခြင်း အလေ့ရှိသူ" ဟူရာ၌ "ချီးမွမ်းတတ်သူ" ဟူသော ကတ္တားအနက်နှင့် သဘောတူသောကြောင့်ဂုဏ်း, ကတ္တားအနက်၌ ကို စသော ပစ္စည်းများသက်ကြရသည်၊ ["သီလံ"

(၅၈၉) ပိယံ ပသံသိတုံ သီလံ ယဿာတိ-"ပိယံ ပသံသိတုံသီလံယဿ"၌ "ယဿ-အာ:" ဟု သမ္ပဒါန် အနက်ပေးကြ၏၊ သို့သော် သမ္ပဒါန်ကိုငဲ့သော စပ်ပုဒ်မရှိ၊ အတ္ထိသည်း သမ္ပဒါန် ငဲ့သည်ဟု သဒ္ဒါကျမ်းတို့က မဆို၊ ထို့ပြင်- "အား" ဟုပေးလျှင် ကို စသောပစ္စည်းတို့က သမ္ပဒါန သာဓနကို ဟောရာရောက်၏၊ထို့ကြောင့် သီလံ၌ စပ်ဘို့ရာ "၏" ဟုပေးသည်၊ "အကြင်သူ၏+အလေ့" ဟူလို၊ ထိုသို့သမ္ပဒါန် အနက်ပေးသော်လည်း "သမ္ပဒါန် သာဓန" ဟု မရှိသောကြောင့်ဂုဏ်း, "ချီးမွမ်းခြင်း အလေ့ရှိသူ" ဟူရာ၌ "ချီးမွမ်းတတ်သူ" ဟူသော ကတ္တားအနက်နှင့် သဘောတူသောကြောင့်ဂုဏ်း, ကတ္တားအနက်၌ ကို စသော ပစ္စည်းများသက်ကြရသည်၊ ["သီလံ"

ဌ်ဍင်း၊ ပိုယပသံသနသီလော- ချစ်အပ်သူကို ချီးမွမ်းလေ့ရှိသူတည်း၊ ပိယပသံသနမှော-ချစ်အပ်သူကို ချီးမွမ်းခြင်းသဘော ရှိသူတည်း၊ ပိယပသံသနေ- ချစ်အပ်သူကို ချီးမွမ်းခြင်းဌ်၊ သာဓုကာရီ- ကောင်းစွာပြုလေ့ရှိသူတည်း၊ ဇုတိအတ္ထော၀ါ-ဌ်ဍင်း။

တသိလာဒီသုဏိတ္ဌာ၀ိဇ္ဇ။ ။[သီလံ- သီလ ဟူသည်၊ ပကတိ-ပင်ကို သဘောဘည်း၊] တသိလ ၊ပေ၊ ကာရိသု- တသိလ, တဒ္ဓမ္မ, တသာဓုကာရီ ဟူကုန်သော၊ အတ္ထသု- တို့ကို၊ ဂမျမာနေသု- သိအပ်ကုန်သော်၊ သဗ္ဗဓာတူဟိ-မှ နောက်ဌ်၊ ဏိ တူ အာ၀ိဇ္ဇတိ-ဏိ, တူ, အာ၀ိ

နေရာဌ် ''ဓမ္မော=သာဓုကာရိတာ''တို့ကို သွင်း၍ ''ပိယံ ပသံသိတုံ သာဓုကာရိတာ (ကောင်းစွာပြုလေ့ရှိသူ၏အဖြစ်) ယသ္မာ''ဟုလည်း ဝိဂ္ဂဟပြုနိုင်သည်။]

ပိယ ပသံသန သီလော၊ပေ၊ကာရိတိ၀ါ=ဝိဂြိုဟ် ဟူသည်မှာ ပုဒ်၏အနက်ကို ဖွင့်ပြသော ၀ါကျအတိုစားပင်တည်း၊ထို့ကြောင့်''ပိယ ပသံသန သီလော''စသည် ဖြင့်လည်း ဝိဂြိုဟ်ပြုနိုင်သည်၊ ပသံသနဌ် ယုပစ္စည်းသည် များသောအားဖြင့် ဆဋ္ဌိကံကိုသာ ဝဲ၏၊သို့ဖြစ်၍ ''ပိယံ+ပသံသန သီလော''ဟုရှိသော မြန်မာမူသည်မကောင်းသောကြောင့်''ပိယပသံသန သီလော''ဟုတသမာသ်ဆည်းရှိသော သိဟိုဠ်မူအတိုင်း အနက်ပေးထားသည်။သီလော-ဓမ္မော-သာဓုကာရိ တို့ကား''တသီလာဒီသု'' အရ သီလ-ဓမ္မ-သာဓုကာရိ အနက်များကိုစုံအောင် ပြခဲသာ စကားတည်း။

'သီလံပကတိ-ဤကား တသီလဌ် သီလ၏ အဖွင့်တည်း၊ သီလ ဟူသည် မိမိတယောက်ထည်း၏ပင်ကိုယ်အလေ့အလာ၀ါသနာတည်း။ရှင်ဘုရင်သည်မိမိချစ်အပ်သူကို စိတ်ဌ် သိုဝှက်မထားဘဲ သူတပါးအထံဌ် ပြောဆိုချီးမွမ်းလေ့ရှိ၏။ ထိုအလေ့သည်ပင် သီလ မည်၏။ထိုသီလကိုပင် ''ပသံသန''ဟုသော ဓာတ်နောက်နှင့်တွဲလျှင် ''တမေ၀-ထိုချီးမွမ်းခြင်းသည်ပင်+သီလံ-အလေ့အလာ၀ါသနာတည်း၊ တသီလံ-ထိုချီးမွမ်းခြင်းသည်ပင် အလေ့''[ဤသို့ချည်း တ သဒ္ဒါဖြင့် ဆိုင်ရာ ဓာတ်အနက်ကို ညွှန်ပြသည်ဟုမှတ်၊(တ)နှင့် သမာသ်တွဲရာဌ် နိဂ္ဂဟိတ်မလာလျှင်ဒွေဘော်ရောက်မြဖြစ်၍''တသီလ''ဟု ဒွေဘော်နေရသည်၊တသီလာဒီသုဌ် အာဒိဖြင့်တဒ္ဓမ္မတသာဓုကာရိတာတို့ကို ယူ၊ တဒ္ဓမ္မ, တသာဓုကာရိတာတို့ကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာမှာရှု။]

အချုပ်မှတ်ဘွယ်။ ။တသီလ စသည်ဌ်''တ''အရ ထိုထိုခာတ်နောက်ကိုစွဲရသည်၊ သီလ ဟူသည်မိမိတယောက်ထည်း၏အလေ့အလာ၀ါသနာတည်း။ဓမ္မဟူသည်ကား တမျိုးလုံး ဧသော လူအများ၏ထုံးစံဓမ္မတာတည်း။ ထိုထိုခာတ်နောက်ဖြစ်သော ချီးမွမ်းမှုကျင့်မှု ဆွမ်းခံမှုစသည်ဌ်လေးလေးစားစားပြောခြင်းပြုခြင်း ကျင့်ဝတ်ထုံးစံကိုရှိသေစွာလိုက်နာရှုကျင့်ခြင်းသည် သာဓုကာရိတာတည်း။ တသီလ တဒ္ဓမ္မတို့ကို တ နှင့်ကွဲသည့်အခါ အရတူသောကြောင့် ''တမေ၀+သီလံ,တသီလံ။ပသော ယေ၀+ဓမ္မော, တဒ္ဓမ္မော''ဟု တုလျာဓိကရဏကမ္မာရဲတွဲ။သာဓုကာရိတာကို တွဲချဌ်ကား တ-အ

ဟူကုန်သော၊ ဧတေပစ္စယာ ဟောန္တိ၊ ဣတို- "ဤသုတ်ဖြင့်၊ ကတ္တရိ ဏိ ပစ္စယော၊ သံယောဇန္တိတ္တာနဝုဒ္ဓိ၊ သေသံ-ကို၊ နေယျ်-သိထိုက်၏။ [ကာရိဘ်မှည့်ခြင်း, ဏ် အနုဗန္ဓ် ချခြင်းစသော အစီအရင်များသိနိုင်လောက်ပြီ-ဟူလို၊] ဝိယပသံသီ- ချစ်အပ်သူကိုချီးမွမ်းခြင်းငှါ အလေ့ရှိသော၊ ဝါ-ချစ် ၊ပေ၊ကို ချီးမွမ်းခြင်းအလေ့ရှိသော၊ ဝါ-ကို ချီးမွမ်းခြင်း သဘော်ရှိသော- ဝါ-ကို ချီးမွမ်းခြင်းဌ် ကောင်းစွာပြုခြင်းရှိသော၊ ရာဇာ-မင်း။

အထဝါ, ပိယံ-ကို၊ သီလေန-အလေ့အားဖြင့်၊ ဝါ, ဧမေန-မျိုးရိုးတံထွာ ဧမတာအားဖြင့်၊ ဝါ, သာဓု-ကောင်းစွာ၊ ပသံသီ- ချီးမွမ်းပြီ၊ပေ၊ ဣတိ ဗျိယာပသံသီ-၏၊ ပိယာပသံသိနီ-ချစ်အပ်သူကို အလေ့အားဖြင့်ဂင်း မျိုးရိုး

ထိုထို ဓာတ်နက် ရ၍ သာဓုကာရိတာ အရ ထို ဓာတ်နက်ကြိယာဌ် ကျောင်းစွာပြုခြင်း ဂုဏ်ရသောကြောင့်အရမတူရကား "တသ္မိ + သာဓုကာရိတာ, တသာဓုကာရိတာ" ဟု သတ္တမီ တပ္ပုရိသိ တွဲရသည်-ဟု မှတ်ပါ။

[ဆောင်] ထိုထို ဓာတ်နက်, တ အတွက်ကို, စွဲချက်ဟုကောက်၊ "တယောက်တွက်မျ, လေ့အထကား, သီလမည်သာ၊ဧမတာမှန်, များထုံးစံမူ, ခေါ်ရန်ဓံမ်၊ကျနစ္စ့ဟု, ထိုထိုပြုက, သာဓုကာရိ-တာ ခေါ်မည်၏၊ တလိ သီလ-ဧမနှစ်ကွဲ, တနှင့်တွဲသော်, အမြဲ ကမ္မ, ဓာရယတည်း၊ နောက်မှ သာဓု-တွဲဘို့ရှိက, တပ္ပုရိသ်မည်, သတ္တမီသည် ထို ဤ မိပ္ပါယ် အချုပ်တည်း။

တသီလ၊ပေ၊ဂမျမာနေသု- "တသီလ တဒ္ဓိမတသာဓုကာရိသုံအတ္ထေသု" ဟုချည်း စာရှိ၏။ "တသာဓုကာရိတာ" ဂုဏ်ကိုသာ ဏိ ပစ္စည်းက သိစေသည်။ တသာဓုကာရိ မည်သော ပုဂ္ဂိုလ် ဒြပ်ကို သိစေသည်မဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် "တသာဓုကာရိသု" ဌ် "တသာဓုကာရိတာသု" ဟုတာပစ္စည်းသော်လည်းပါသင့်၏၊သို့မဟုတ် ဘာဝအနက်ကို အရယူရသော ဘာဝပ္ပဓာန နည်းသော်လည်း ကြိသင့်သည်၊ မူလ ပဏ္ဍာသ, မူလ ပရိယာယသုတ် ဋီကာဌ်လည်း "သာဓုကာရိတာ=သက္ကစ္စ ကာရိတာ အာဒရကြိယာ" ဟုဖွင့်သည်၊ "တသာဓုကာရိအတ္ထေသု" သာမဆိုဘဲ "ဂမျမာနေသု" ထည့်ခြင်းဖြင့် ထို အနက်တို့ကို သုဏန္တု ပုဂ္ဂိုလ်တို့သိနိုင်လောက်အောင်ထွန်းပြရုံသာ ထွန်းပြနိုင်၏၊ဟောအပ်သော သာဓနအနက်ဌာ ကတ္တာအနက်သာဖြစ်သည်-ဟု သိစေသည်၊ ထို့ကြောင့် "ကတ္တာရိ ဏိ ပစ္စယော" ဟု နောက်ဌ်ဆိုဆားသည်။

အထဝါ- ပိယပသံသီကို ပြခဲ့သော ရှေးဒီဂြိဟ်အတိုင်းဂ နက်ပေးထားသည်၊ "အထဝါ" ဟုကနည်းပြသောအနက်ကား "ပိယပသံသီ-ချစ်အပ်သူကိုအလေ့အားဖြင့် (သဘော ဓမ္မတာ အားဖြင့်, ကောင်းစွာ) ချီးမွမ်းတတ်သောမင်း" ဟု ပေး၊ ဤဌ် သာဓုကာရိတာကို "သာဓု" ဟု ခေါ်ကားသည်၊ ဤ အထဝါတက်သော နည်းကား

တံထွာ မွေတာအားဖြင့်ရင်း ကောင်းစွာရင်း ချီးမွမ်းတတ်သော မိန်းမ၊ ပိယပသံသိ–သော၊ ကုလံ-အမျိုး၊ ယဿ-၏၊ ပြဟ်ံ- မြတ်သောအကျင့်ကို၊ စရိတုံ-ကျင့်ခြင်းငှါ၊ သီလံ-သည်၊ အဘ္ဆိ၊ ဣတိဝါ- ဤအနက်ကြောင့်ရင်း၊ ပြဟ်ံ-ကို၊ သီလေနဝါ ငမွေနဝါ,သာဓု ဝါ,စရတိ ကျင့်တတ်၏.ဣတိဝါ-ကြောင့်ရင်း၊ ပြဟ်ုစာရီ-၏၊ ပြဟ်ုစာရီ-ပြတ်သောအကျင့်ကို ကျင့်ခြင်းငှါ အလေ့ရှိသော မိန်းမ၊ ပြဟ်ုစာရီ-မြတ်သော.ပေ၊ အမျိုး၊ ဧဝံ သဗ္ဗဝါဒီ-မှန်သော စကားကို ဆိုလေ့ရှိသူ၊ ဓမ္မဝါဒီ- တရားကို ဆိုလေ့ရှိသူ၊ သီဃ ယာယီ-လျင်စွာ သွားလေ့ရှိသူ၊ ပါပကာရီ- မကောင်းမှုကို ပြုလေ့ရှိသူ၊ မာလာကာရီ-ပန်းကိုပြုလေ့ရှိသူ၊ဣတ္ထစွာဒီ.ကဉ်း။

စသဒ္ဒါနှ, အင်္ဂုမာနေပိ-မိဉ်ကို အထင်ကြီးရာ၌လည်း၊ ဏီ – ဏီပစ္စည်း သက်၊ အတ္တာနံ-မိမိကို၊ ပဏ္ဍိတံ-ပညာရှိသူ ဟူ၍၊ မညတိ- မှတ်ထင်နေ၏၊ ဣတိ ပဏ္ဍိတမာနီ။ [သီမှ၌ ''ဗာလော'' ဟု အဘိမေယျ ပါ၏။] ဗာလော (လူအ)တည်း။ [ပညာမရှိဘဲ ကိုယ့်ကိုယ်ကို ပညာရှိဟု အထင်ကြီးနေသော အူကြောင်ကြောင် လူစားကို ပဏ္ဍိတမာနီဟု ခေါ်၊] ဗဟုသုတမာနီ-ဗဟုသုတ ပဂ္ဂိုလ်ဟု မှတ်ထင်နေသူ၊ ဣတ္ထစွာဒီ။

တုမှိ-တုပစ္စည်းဒွ် (ဥဖါဟရဏံ)၊ ဝတု = ဝတ္တနေ- ဖြစ်ခြင်းဒွ်....၏၊ ယဿ-၏၊ ပသယ္ဟ-လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်၍၊ ပဝတ္တံဝုံ-ဖြစ်ဒဉ်းငှါ၊ သီလံ အဘ္ဆိ၊ ဣတိအတ္ထေ, ဣမိနာ- ဤသုတ်ဖြင့်၊ တုပစ္စယော-သက်၊ ပသယ္ဟပဝတ္တာ-လွှမ်းမိုး၍ ဖြစ်လေ့ရှိသူ၊ အထဝါ, ဝစ=ဝိယဘ္ဘိယံ ဝါစာယံ၊ အဿ, ပသယ္ဟ-၍၊ ပဝတ္တံတုံ-ပြောခြင်းငှါ၊ သီလံ အဘ္ဆိ ဣတိ ပသယ္ဟပဝတ္တာ-မည်၏၊ ပသယ္ဟ ပဝတ္တာရော- လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်၍ ပြောလေ့ရှိသူတို့၊ ဘုဇာဒိတ္ထာ·ဘုဇာဒိဓာတ်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ မာတုန္တလောပ ဒ်ိတ္တာနီ- တို့သည် (ဟောန္တိ)၊ သေသံ-သည်၊ ကတ္တုသမံ· ကဿုသဒ္ဒါနှင့် တူ၏။ [ကဿာကဲ့သို့ ''ပသယ္ဟ ပဝတ္တာ''ဟုဖြစ်အောင် တွက်ပါ-ဟူလို။]

[အာဒိပစ္စည်းကို ပြလို၍''ဘယံ''စသည် မိန်း၊] ယဿ,ဘယံ·ဘေးကို၊ ပသိတုံ-ရှုခြင်းငှါ၊ သီလံ အတ္ထိ၊ ဣတိ ဝါ-ဤအနက်ကြောင့်ရင်း၊ ဘယ

အထူးမဟုတ် ဏီ ပစ္စည်း၏ ကာလ ၃ ပါး၌ ဖြစ်ခြင်းကိုထင်ရှားအောင်ပြသာ ဝိဂ္ဂဟတည်း၊ ဗြဟ္မစာရီ စသည်တို့ကိုလည်းဝိဂ္ဂိုဟ်ပြုနိုင်ခဲလတ်ပြီ၊ ''ဗိယ+ပ+သံသ'' တည်း၊ ဏီ သက်၍ ပနှင့် သံသဒ်ကိုကမ္မဓာရဲ့ စပ်ပြီးမှ ဝိယနှင့် ပသံသီကို ဒုတိယာတပ္ပုရိသ်စပ်ရမည်ကိုလည်း သတိပြု။

ဒဿန သီလော-ဘေးကိုရှုခြင်း အလေ့ရှိ၏။ ဘယဒဿန ဓမ္မော-ဘေးကို ၊ပေ၊ သဘောတံထွာ မေ့တာရှိ၏၊ ဘယဒဿနေ ၌၊ သာဓုကာရိ ကောင်း စွာပြုခြင်းရှိ၏၊ ကုတိဝါ-ဤအနက်ကြောင့်ဂုဏ်း၊ ဘယဒဿာဝိ မည်၏။ [ပုဏ္ဏန် ဒဿီကဲ့သို့စည်၊]ဘယဒဿာဝိနှိ- ဘေးကိုရှုလေ့ရှိသောမိန်းမ။ [ဂဟပတာဒိ ဂိုဏ်း၊]ဘယ ဒဿာဝိ-သောစိတ်။ [သုခကာရိ ဒါနံ ကဲ့သို့စဉ်၊] ဓေ့, အာဒိ-နဝဒဿာဝိ-အပြစ်ကို ရှုလေ့ရှိသူ။

(၅၉၀) တဿီလာဒိသူတိ အဓိကာရော။

သဒ္ဒကုဓ၊ ပေ၊ ယု။ ။တဿီလာဒိသု-ကုန်သော၊ အတ္ထသု-တို့ ကို၊ (ဂမျမာနေသူ ကုန်သော်၊) သဒ္ဒ ကုဓ စလ မလ္လတ္တဟိ- အသံပြုခြင်း စိတ်ဆိုးခြင်း, တုန်လှုပ်ခြင်း, တန်ဆာဆင်ခြင်း အနက်ရှိကုန်သော၊ ဓာတု ဟိ-တို့မှ နောက်၌ဉာဏ်း၊ ရုဓာဒိဟိစ-ရုစအစရှိသောဓာတ်တို့မှနောက်၌ဂုဏ်း၊ ယုပစ္စယော ဟောတိ။ [ရုစတ္ထ ဟုမဆိုဘဲ ရုစာဒီဟိဟု ဆိုသောကြောင့် ရုစန္ဒင့် အနက်တူ-မတူ ဓာတ်အားလုံးကို(ဇုတဝစု စသည်ကို)ယူနိုင်သည်၊] ဃသ=သဒ္ဒေ အသံ ပြုခြင်း၌... ၏၊ အဿ-ထိုသူ၏၊ ဃောသိတုံ- ကြွေး ကြော်ခြင်းငှါ၊ သိသံအတ္ထိ၊ ကုတိအတ္ထေဝါ-၌ဂုဏ်း၊ ဃောသနသီ လော-ကြွေး ကြော်ခြင်းအလေ့ရှိ၏၊ ကုတိအတ္ထေ ဝါ၊ သိလေန-ဖြင့်၊ ဝါ, ဓမ္မေန-ဖြင့်၊ ဝါ,သာဓု-ကောင်းစွာ၊အဃောသယိ-ပြီ၊ပေ၊ကုတိအတ္ထေဝါ-ဂုဏ်း၊ ကုမိနာ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ ယုပစ္စယော-သက်၊ တဿ-ထို ယုပစ္စည်း၏၊ အနုကာယုဏ္ဍ နန္တိ-သုတ်ဖြင့်၊ အနာဒေသော-အနပြု၊ အညေသုစာတိ ဖြင့်၊ဝုဒ္ဓိ၊ ဃော ဃောသနော-ထိုကြွေးကြော်လေ့ရှိသော ယောကျ်ား၊ သာဃောသနာ- ထို ကြွေးကြော်လေ့ရှိသောမိန်းမ၊ဘာဿ=ဝိယတ္တိယံ ဝါစာယံ။ [သဒ္ဒတ္ထ ဟု ဆိုသောကြောင့် အသံပြုခြင်း အနက်ရှိသော ဓာတ် ဟူသမျှကို ယူရသည်၊ ထို့ကြောင့် ဤဓာတ်လည်း 'သဒ္ဒတ္ထ''၏ပုံစံတည်း၊] ''ဘာသိတုံ- ပြောဆို ခြင်းငှါ''စသည်ဖြင့် ပေး၊ ဘာသနော မည်၏။

ကုဓ=ကောဓေပ-စိတ်ဆိုးခြင်း(အမျက်ထွက်ခြင်း ၌... ၏၊''ကုဇ္ဈိဿံ-စိတ် ဆိုးခြင်းငှါ'' စသည် ပေး၊ ''ကောဓေနော ကောဓနော ကောဓနံ''တို့ကို ''ယောကျ်ား-မိန်းမ-အမျိုး''ဟု ဥ လိန်ရအောင် ပြထားသည်၊ ရုဿ= ရောသေ-ချုပ်ချယ် စောင်ကားခြင်း၌....၏။[ဤဓာတ်ကား''ကုဓတ္ထ''တည်း၊] ''ရောသိတုံ-ချုပ်ချယ်ခြင်းငှါ''စသည် ပေး။

စလ=ကမ္ပေန- ''တုန်လှုပ်ခြင်းဌ္ဌ....၏၊ ''စလိတုံ- တုန်လှုပ်ခြင်းငှါ'' စသည် ပေး၊ ကပိ=စလေန၊ ''ကပ္ပိတုံ-တုန်လှုပ်ခြင်းငှါ'' စသည်ပေး၊ ဣကာရာ နုဗန္ဓ ဓာတုသရတော-ဣ အနုဗန်ရှိသော ဓာတ်၏သရမှနောက်၌၊ ကွစိဓာတုဘျာဒိနာ ဖြင့် ဝါ·တနည်း၊ နိဂ္ဂဟီတဉ္စာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ [နိဂ္ဂဟီတဉ္စာတိ ဝါ-ဟု ''ဝါ''ပါသည်၊] နိဂ္ဂဟီတာဂမော-နိဂ္ဂဟီတ်လာ၊ ဖဒိ-ကိဉ္စိစလနေ စဉ်းငယ် တုန်လှုပ်ခြင်းဌ္ဌ....၏၊ ''ဖန္ဒိတုံ-စဉ်းငယ် တုန်လှုပ်ခြင်းငှါ''စသည်ပေး။

မဥိ=ဘူသာယံ- တန်ဆာ ဆင်ခြင်းဌ္ဌ....၏၊ ''မဏ္ဍယိတုံ- တန်ဆာဆင်ခြင်းငှါ'' [စုဏာဒိဓာတ်ဖြစ်၍ ''မဏ္ဍယ''ဟု ရှိသည်၊] ဘူသ-အလင်္ကာရေ-တန်ဆာ ဆင်ခြင်းဌ္ဌ....၏၊ ဘူသနသီလော-တန်ဆာ ဆင်ခြင်း အလေ့ရှိသူ ၊ပေ၊ ဘူသနော- မည်၏၊ ဘူသနော· တန်ဆာဆင်လေ့ ရှိသော ယောကျ်ား၊ ဘူသနာ-မိန်းမ၊ ဘူသနံ-အမျိုး၊ [''ဘူသိတုံ သီလံ ယဿ'' ဟုလည်း ပြုနိုင်၏။]

ရုစ=ဒိတ္တိမှိ-ဝတောက်ပခြင်းဌ္ဌ....၏၊ သီလေန-ဖြင့်၊အရုစိ ဝတောက်ပပြီ၊ ၊ပေ၊ ရောစနော-၏၊ [ရုစာဒိဟိဠ္ဌ အာဒိ အရ ပြလို၍''ဇုတ''စသည်မိန့်၊] ဇုတ=ဒိတ္တိမှိ၊ သီလေန အဇောတိ-တောက်ပပြီ၊ပေ၊ ဇောတနော၊ ဝဗှ= ဝဇုနေ တိုးပွားခြင်းဌ္ဌ....၏၊ ဝစိတုံ-တိုးပွားခြင်းငှါ၊ပေ၊ဣစ္စာဒိ။

(၅၉၁) ပါရာဒိ ဂမိမှာ ရှု။ ။တသိလာဒိသုအဝတ္ထာသု(ဂမျမာနေသု) ပါရာဒိ ဥပပဒေဟိ ပါရ အစရှိသော ဥပပဒ တို့မှ၊[သိမူဠ်၌၊ ''ပါရာဒိဟိ'' ဟု ရှိ၏၊] ပရသ္မာ နောက် ဖြစ်သော၊ ဂမု, ဣစ္ဆတ္ထာ ဓာတုမှာ- ဂမု ဟူသော ဣဓာတ်မှ၊ ပရော-နောက်သည်၊ (ဟုဘွာ·၍)၊ ကတ္တရိယေဝ-ကတ္တား အနက်ဌပင်၊ [ဇံ စသည်ကဲ့သို့ ကတ္တား အနက်ဌပင်· ဟူလို့၊] ရှုပစ္စယော ဟောတို့၊ ယေသံ-အကြင် ဥပပဒ တို့၏၊ ပါရော-ပါရ သဒ္ဒါ ဟူသော၊ အာဒိ-အစသည်၊ အဏ္ဍိ၊ ဣတိ ဟေ, ပါရာဒ္ဒယော-ပါရာဒိတို့

ဣကာရာနုဗန္ဓ၊ပေ၊နိဂ္ဂဟီတာဂမော-''ကဝိ-ဖန္ဒဲ-ဧဒိ''တို့ကဲ့သို့ ဣ အနုဗန် ပါသော ဓာတ်၏သရ ဟူသည် (ဣသရကြေပြီးဖြစ်၍) ဂဠ္ဍ အ သရ စသည်တည်း၊ ထို သရ နောက်ဠ္ဍ ကွစိဓာတုဖြင့် ဖြစ်စေ နိဂ္ဂဟီတဉ္စ သုတ်ဖြင့်ဖြစ်စေ နိဂ္ဂဟီတ်လာရသည်၊ ထို နိဂ္ဂဟီတ်ကို ဝဂ္ဂန္တပြု၍ ''ကမ္ပ''မသည်ဖြစ်၏၊ ထိုနိဂ္ဂဟတ်လည်း ဘူဝါဒိ စုရာဒိ ဂိဏ်းဖြစ်မှ လာသည်-ဟု သတ်မှတ်ကြ၏၊ရုဓာဒိဠ္ဍကား ဣ ကာရန္တ မဟုတ်ဘဲဂဠ္ဍ ဂိဏ်း ထုံးစံအတိုင်း ရုန္ဓာဂိ-စသည်ဖြင့် နိဂ္ဂဟီတ် လာနိုင်သည်။

ဣကာရာနုဗန္ဓ၊ပေ၊နိဂ္ဂဟီတာဂမော-''ကဝိ-ဖန္ဒဲ-ဧဒိ''တို့ကဲ့သို့ ဣ အနုဗန် ပါသော ဓာတ်၏သရ ဟူသည် (ဣသရကြေပြီးဖြစ်၍) ဂဠ္ဍ အ သရ စသည်တည်း၊ ထို သရ နောက်ဠ္ဍ ကွစိဓာတုဖြင့် ဖြစ်စေ နိဂ္ဂဟီတဉ္စ သုတ်ဖြင့်ဖြစ်စေ နိဂ္ဂဟီတ်လာရသည်၊ ထို နိဂ္ဂဟီတ်ကို ဝဂ္ဂန္တပြု၍ ''ကမ္ပ''မသည်ဖြစ်၏၊ ထိုနိဂ္ဂဟတ်လည်း ဘူဝါဒိ စုရာဒိ ဂိဏ်းဖြစ်မှ လာသည်-ဟု သတ်မှတ်ကြ၏၊ရုဓာဒိဠ္ဍကား ဣ ကာရန္တ မဟုတ်ဘဲဂဠ္ဍ ဂိဏ်း ထုံးစံအတိုင်း ရုန္ဓာဂိ-စသည်ဖြင့် နိဂ္ဂဟီတ် လာနိုင်သည်။

မည်၏၊ [အာဒိဖြင့် "အန္တ-ဝေဗ-အဒ္ဓ" တို့ကို ယူ၊] ပါရာဒီဟိ- ပါရ အစရှိသော ဥပပဒတို့မှ ပရော နှင့်က် ဖြစ်သော၊ ၎မိ· ၎မုဒာတ်သည်၊ ပါရာဒိဂမိ-မည်၏။ [ဤ "ပါရော အာဒိ ၊ပေ၊ ပါရာဒိဂမိ" ဖြင့် သုတ်၌ ပါသော "ပါရာဒိ၎မိမှာ" ၏ ဝိဂ္ဂဟ ပြ၏။]

ရာဇိလော၊ပေါ၊ချေ၊ ["ပါရ ဂမ်+ရှု" ဟု ဖြစ်သည့်အခါ ရ် အနုဗန်နှင့် တကွ ဓာတ္ထန်(မ)ကိုချေ-ဟူလို၊] ဘဝပါရံ-ဘဝ၏ ထိုဘက်ကမ်းသို့၊ ဝါ-နိဗ္ဗာန်သို့၊ ဂန္တုံ- ဌ၊ ယဿ ၏၊ သီလံ-သည်၊ အဘ်ိ-ဣတိဝါ· ထို့ကြောင့်ဌင်း၊ ဘဝ ပါရ ဂမန သီလော-သူ၊ဘဝ ပါရ ဂမန ဓမ္မော-သူ၊ဘဝပါရ ဂမနေ-ဌ်၊ သာဓုကာရီ- သူ၊ ဣတိ ဝါ-ထို့ကြောင့်ဌင်း၊ ဘဝပါရဂူ-မည်၏၊ ဘဝပါရဂူနော-ဘဝ၏ ထိုဘက်ကမ်းသို့ သွားလေ့ရှိသူတို့သည်။ [ဥကာရန္တ ပုလ္လိန် ရတ္တာဒိဂိဏ်း စည်။] အန္တံ အဆုံးသို့၊ ဂမန သီလော-သွားလေ့ရှိသူသည်၊ အန္တဂူ-မည်၏၊ ဝံ ဝေဒဂူ နှစ်သက်ခြင်းသို့ ရောက်လေ့ရှိသူ၊ [ဝေဒံကို "ဝိတ္တိ- နှစ်သက်ခြင်းသို့" ဟု မောဂ္ဂလ္လဒိန် ဖွင့်သည်] အဒ္ဓဂူ-အဒ္ဓန်သို့ ရောက်လေ့ရှိသူ။

(၁၉၂) ရှုတိ ဝတ္တ တော၊....

ဘိက္ခာဒိတော စ၊ ။ပေ၊ ဘိက္ခ=အာယာစနေန (သီမှဋ္ဌ် "ယာစနေ")· တောင်းခြင်းဌ်....၏၊ "ဘိက္ခံတုံ·တောင်းခြင်းဌ" စသည် ပေး၊ဘိက္ခု-မည်၏၊ ကုစိဒာတူတျာဒိနာ ရဿတ္တံ၊ ဣက္ခ=ဒဿနကော်သုံ· ကြည့်ရှုခြင်း အမှတ်ပြုခြင်းတို့ဌ် ၏၊ သံသာရေ=သံသရာဌ်၊ ဘယံ-ဘေးကို ဣက္ခတိ-ရှုတတ်၏၊ ဣတိပ်- ထို့ကြောင့်လည်း၊ ဘိက္ခု၊ "ဝိဇာနိတုံ- သိခြင်းဌ"

---

(၁၉၁) ဘဝပါရဂူ-"ပါရဂူ" သာ လိုရင်း၊ ဘဝကားတွဲဘက်ဖြစ်၍ ပါသည်။ "ဘဝဿ+ပါရံ, ဘဝပါရံ" ဟု ဆဋ္ဌီ တပ္ပုရိသ်တွဲ "ဘဝပါရ+ဂမု-ရှု" ဟု ဖြစ်သည့် အခါ ရ် အနုဗန်နှင့်တကွ ဓာတ္ထန်ချေ၊ "ဘဝပါရ+ဂူ" ဒုတိယာ တပ္ပုရိသ် စပ်,နာမ်ဝဲ့ စသည်၊ ဤသို့ချည်း ဥပပဒရှိရာဌ် သမာသ် စပ်ရသေးသည်ကို သတိပြုပါ။

(၁၉၂) ဘယံဣက္ခတိတိ ဒိ ဘိက္ခု-ဘယ+ဣက္ခ+ရှု၊ ရ် အနုဗန်ချေ, ဥကို ရဿပြု ' ဘယ+ဣက္ခု) ဒုတိယာ တပ္ပုရိသ် စပ်၊ [ရ်အနုဗန်ချေရာဌ် "ရာဒိလောပေါ" ဟုချည်းဆိုသောကြောင့် "ရမှိရန္တေဘရာဒိနော" သုတ်ဖြင့်ချည်းချေကြ၏၊ ဣသဿ်ဌလည်း ထိုသုတ်ဖြင့်ပင် ချေ၏၊ သို့သော် ရ် အနုဗန်သာရှိ၍ "ဘိက္ခ" ဌ် ဓာတ္ထန်ချေစရာ မရှိသောကြောင့် ထိုချေပုံကို စဉ်းစားသင့်၏၊ ခ ပစ္စည်း၏ ခ် အနုဗန်ကိုချေရာဌ် ကွစိ ဓာတုဖြင့် ချေသကဲ့သို့ ဤရ် အနုဗန်ကိုလည်း ကွစိဓာတုဖြင့်ချေသင့်မည် ထင်သည်။]

စသည် ပေး၊ သဗ္ဗံ-အလုံးစုံကို၊ ဇာနာတိတိ သဗ္ဗညူ။ မတ္တညူ-အတိုင်း ဖူရှည်ကို သိသူ၊ ပမ္မညူ-ပါဠိကို သိသူ၊ အာကာလညူ- အနက်ကို သိသူ၊ ကာလညူ-အခါကို သိသူ၊ ကတညူ-ပြုအပ်ပြီးသော ကျေးဇူးတို့ကို သိသူ၊ ကုဗ္ဗာဒယော-ဤသို့ အစရှိသော ပြယုဂ်တို့သည်၊ ဧစံ-ဤအတူတည်း။

(၅၉၃) ဟနဟျာဒီနံ ကုကော။ ။တသိလာဒီသုံ အဘ္ဘဿု၊ (ဂမျ မာနေသု) ဟနတျာဒီနံ-ဟန အစရှိသော ဓာတ်တို့၏၊ အန္တေ- အဆုံး၌၊ ကာဟ္ဟရိ-၌၊ ကုကပစ္စယော ဟောတိ၊ အယံ ဆဋ္ဌီ-ဤ ဆဋ္ဌီဝိဘတ်သည်၊ အန္တာပေက္ခာ- အန္တကို ငဲ့၏။ [ဟနဟျာဒီနံ၌ ဆဋ္ဌိသည် အန္တကို ငဲ့၏၊ ထို့ကြောင့် ''အန္တေ''ဟု ထည့်၍ ဖွင့်နိုင်သည် - ဟူလို၊] ဂကာရော- ဂ အက္ခရာသည် ဥဒ္ဓဋ္ဌာ-ဝုဒ္ဓိ အကျိုးရှိ၏။ [''ဥကော''ဟုသာ ဆိုလျှင် ဂ အနုဗန်မရှိ၍ ဝုဒ္ဓိ မရောက်နိုင်သောကြောင့် ဝုဒ္ဓိ ပြုခြင်းအကျိုးငှါ(ဂ်) အနုဗန်ကိုထည့်၍ ''ဂုကော''ဟု ဆိုသည် ဟူလို၊] အာဟနန သီလော-ညူဉ်းဆဲလေ့ရှိသူသည်၊ အာဃာတုကော မည်၏၊ ဃာတာဒေသော- ပြု။ [ဟနဃ ဃာတော ဖြင့် ပြု၊] သရလောပါဒိ။ ဃာတ ပြုရာ၌ (တ) ဝယ် အ ရ ပါသည်ဟု အယူရှိ၍ ''သရလောပါဒိ''ဟု ဆိုသည်၊ သို့သော် ''ဟန်''၌ သရ မဆုံးသကဲ့သို့ ဃာတ် ပြုရာ၌လည်း သရ မဆုံးသင့်၊] ကရဏသီလော- ပြုလေ့ရှိသူသည်၊ ကာရကော- မည်၏။ သိပ္ပိ- အတတ် ရှိသူ ′လက်သမား စသည်) တည်း။ ဘီ=ဘယော၊ ဘာယန သီလော-ကြောက်ခြင်းအလေ့ရှိသူသည် ဘီရုကော-၏၊ ရကာရာဂမော- ရအက္ခရာလာ။ [ယာမဒနဖြင့် လာဟု ဋီကာဆို၏၊] အဝ=ရက္ခကော၊ အာဝုကော-စောင့်ရှောက်လေ့ရှိသူ၊ပိတာ အဘာ။[' အဝနသီလော အာဝုကော'' ဟုပြု။]

သဒ္ဒဲညူ-''သိလေန''စသည် မပါဘဲ ''သဗ္ဗံ+ဇာနာတိ''ဟုသာ ဝိဂ္ဂဟပြု၏၊ ထို့ကြောင့် ဤ ရူပစ္ဆဒ်းသည် တသီ ၊ စဒ္ဒသာ အနက် မရှိချဉ်လည်း ဝိနာဓိ ဘာရ ′တသီ လာဒီသု အလိုက်ကြဉ်သော)ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ကတ္တားအနက်သက်သက် ဥ်လည်းသက်၏-ဟုကြိသင့်၏ တနည်း-''သိလေန,ဓမ္မေန,သာဓု''တို့ကိုသိလောက်ပြီ ဖြစ်၍မဟုတ်ဘဲ လဟုကနည်းအားဖြင့်ဝိဂ္ဂဟပြုထားသည်ဟုသော်လည်းကြိသင့်သည်၊ မှန်၏-တချို့အဂ္ဂါဥ် အလေ့အလာဝါသနာရှိသူကိုပင်''ဤသူဟာ အင်မတန်အလိုက်သိဘတ်တယ်''ဟု''အလေ့''မပါဘဲပြောကြ၏၊ ထို''သိတတ်''ဟူသည် ''သိလေ့ရှိ''နှင့် အဓိပ္ပါယ်တူပင်ဖြစ်၏၊ ''သဗ္ဗံ ဇာနာတိ''၌လည်း''အလုံးစုံကိုသိလေ့ရှိ''ဟုပင် ဒုဓိပ္ပါယ် ယူနိုင်သည်။

(၅၉၄) သံ ဟနညာ၊ပေ၊ ဆေသ။ ။သံပုဗ္ဗာယ- သံရွေးရှိသော၊ ဟနဿတို- သော၊ တောယခာတုယာ-မှဂုင်း၊ အညာယ- အခြားသော၊ ခာတုယာစ-မှဂုင်း၊ပရော-သည်(ဟုတ္ဝာ)၊ရပစ္စယော ဟောတိ ဟနဿ-၏၊ ဆေသစ- ဃအပြုသည်လည်း၊ (ဟောတိ)၊ ဝါဂုဟဏံ- သည်၊ သဒ္ဒါဏ္ဏာနဘ္ဆံ-၏၊ ဝါ-တနည်း၊ ဝိကပ္ပနတ္ထံ ဝိကပ်အနက်ရှိ၏၊ တေန- ကြောင့်၊ သဃ်ာတေဘတိပိ- သဃ်ာတောရုပ်သည်လည်း၊ သိဒ္ဓံ ပြီးသည်၊ ဟောတိ။

အဘိခာနာနုရူပတော-ပါဠိပြယုဂ်အားလျော်စွာ၊ ဟနဿေဝ- ဟနခာတ်၏သာ၊ အယံဃော ဤဃအပြုသည်၊ ဟေ့တိ၊ အသံပုဗ္ဗာစ- သံရွေးမရှိသော ဟနခာတ်မှ နောက်၌လည်း ရော ရပစ္စည်းသည် (ဟောတိ)၊ တေန ကြောင့်၊ ပဋိဃော ဝါပိ- ပဋိဃော ပြယုဂ်သည်လည်း သိဒ္ဓတိ-ပြီး၏။ [ဤတို့ပါလျှင် အပို့, သိမ္ဟဒ္ဓ မရှိ၊]ဟန=ဟိံသာဂတိသု၊သံပုဗ္ဗော၊

---

(၅၉၄) ဝါဂုဟဏံ သမ္ဓိဏ္ဍာနတ္ထံ။ ။အညာယဝါဒ္ဒ ဝါသဒ္ဒါသည်ဆိုခဲ့သော သဟနာကို ပေါင်း၏၊ ထို့ကြောင့် ဂုတ္တိဒ္ဒ ''အညာယ စ'' ဟု ဝါကိုပင် စ သဒ္ဒါဖြင့် ဖွင့်သည်၊တိုအညခာတု ဟူသည် ပရိကွာအနွာကောတို့ဒ္ဒ ''ခရ-ကရ'' ခာတ်တို့ဟည်း။

ဝိကပ္ပနတ္ထံ ဝါ, တေန၊ပေ၊သိဒ္ဓံဟောတိ--တနည်း, ဝါသဒ္ဒါသည်ဝိကပ်အနက်ရှိ၏၊ထို့ကြောင့် သံဃာတောဒ္ဒ်, သံပုဗ္ဗဟနခာတ်ဖြစ်လျက် ရပစ္စည်းမသက်-ဃလည်း မပြုဘဲ, ဏပစ္စည်းသက်-ဟနဿ ဃာတောသုတ်ဖြင့် ဟနခာတ်ကိုလည်းဃာတပြုရသည်၊ ဤနည်းအလို-ရော-ရ ပစ္စည်းသည်ဌင်း၊ ဃေ-ဃ အပြုသည်ဌင်း၊ ဝါဟောတိ-ဝိကပ်ဖြစ်၏''ဟု ပေး။

ဟနဿေ ဝါယံ၊ပေ၊အဘိခာနာနုရူပတော-အဘိခာနပုဒ်၏ အဖွင့်ကို ဒုတိယာ တပ္ပုရိသ် ခကၠံဒ္ဒ ဂြဲခဲ့ပြီ၊ဝိဂြိဟ် ဝါကျ၏ အနက်ကို ဟောစွမ်းနိုင်ခြင်းသည် အဘိခာနမည်၏၊ ထိုသို့ ဟောစွမ်းနိုင်ခြင်းသည်လည်း ပဋိပြယုဂ် ရှိမှသာဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့်''အဘိခာနာနုရူပတော''၏အချုပ်မှာ''ပြယုဂ်အားလျော်စွာ''အဓိပ္ပါယ်ထွက်သည်။''သံဟနာ အညာယ ဝါရော=သံပုဗ္ဗ ဟနခာတ်နှင့်အခြား ခာတ်နောင်ရ ပစ္စည်းသက်''ဟု ဆိုထားသောကြောင့် ဃ အပြုလည်း ဟနခာတ်နှင့် အခြားခာတ်များကိုပင် ပြုသည်-ဟု ထင်ဘွယ်ရှိ၏၊ သို့သော် အဘိခာန အားလျော်စွာ အခြားခာတ်ကို မပြုဘဲ ဟနခာတ်ကိုသာ ပြုရသည်-ဟူလို။

အသံပုဗ္ဗာ၊ပေ၊သိဒ္ဓတိ- [''အဘိခာနာနုရူပတော'' ကို လိုက်စေ၊] သုတ်ဒ္ဒ ''သံဟနာ=သံပုဗ္ဗဟနခာတ်နောင်ရပစ္စည်းသက်''ဟု ဆိုထားသော်လည်းအဘိခာနအားလျော်စွာသံရွေးမရှိသောဟနခာတ်နောင်လည်း ရပစ္စည်း သက်နိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် ပဋိပုဗ္ဗဟန ခာတ်နောင် ရပစ္စည်းသက်, ဟန ကို ဃပြု၍ (ပဓိကိုပဋိပြု၍) ပဋိဃောဟုလည်း ပြီးနိုင်သည်။

သမဂ္ဂံ- အညီအညွတ်၊ ကမ္မံ- ကံသို့၊ သံဟနတိ- (သမုပ ဂစ္ဆတိ)- ကပ်တတ်၏၊ ဣတိ သံဃော၊ ဝါ, သမ္မဒေဝ- ကောင်းစွာ သာလျှင်၊ ကိဉ္စ သ ဒရထေ-ကိုလေသာ အပူတို့ကို၊ ဟနတိ- သတ်တတ်၏၊ ဣတိ သံဃော၊ရာဒိလောပေါ ရအနုဗန်အပိုင်းအခြားရှိသောဓာတ္ဒန်(န)ကိုချေ၊ နဂရဿ-၏၊ သမန္တတော--ထက်ဝန်းကျင် ဖြစ်သော၊ ဗဟိရေ- အပဋ္ဌိ၊ ခညတိ- တူးအပ်၏၊ ဣတိ ပရိက္ခာ- (ကျုံး) မည်၏၊ ဣဿိယံ- ဌ်၊ အာပစ္စယော သက်၊ အန္တံ အဆုံးကို၊ ကရောတိ-၏၊ ဣတိ အန္တကော-မည်၏၊ မစ္စု-သေမင်း၊

(၅၉၅) ဘာဝ ကမ္မေသူတိ ဂတ္တတော။

နန္ဒောဒိဟိယု။ ။ဘာဝကမ္မေသု၊ နန္ဒဋ္ဌေဒ္ဓဝ မာဒိဟိ၊ ဓာတူဟိ ပရော (ဟုတ္ဝာ) ယုပစ္စယော ဟောတိ၊ အနကာ ယုဿနန္တီ- သုတ်ဖြင့်၊ ယုပစ္စယဿ-၏၊ အနာဒေသော=အနပြု၊ နန္ဒ=သမိဒ္ဓိမှု-ပြည့်စုံခြင်းဌ် . ၏၊ ဝါ, နန္ဒ=နန္ဒနေ နှစ်သက်ခြင်းဌ် ...၏၊ဘာဝေ-ဌ်၊ နန္ဒိယတေ-နှစ်သက်ခြင်း၊ နန္ဒနံ-ခြင်း၊ ကမ္မေ-ဌ်၊ အနုဒ္ဒိယိတ္ထ-နှစ်သက်အပ်ပြီ။ [အနုဒ္ဒိဋ္ဌ-ဟု တချို့ ဆို၏၊ ယ ပစ္စည်းကို ချေ၊] နန္ဒိ'ယတ်-အပ်ဆဲ၊နန္ဒိယိဿတိ အပ်လတံ့၊ ဝါ, နန္ဒိတဗ္ဗံ- နှစ်သက်ထိုက်၏၊ ဣတို့ နန္ဒနံ-မည်၏'၊ ဝနံ- နန္ဒန မည်သော ဉယျာဉ်တည်း၊ ဂယှတိ-ယူခြင်း၊ ဝါ, ဂဟဏိယံ-ယူခြင်း၊ ဂဟဏံ-ယူခြင်း၊ ဂဏှနံ ဝါ-လည်း ရှိ၏။ [ဂဟ+ဏှာ- ယု၊ ဟလောပေါ ဏှာမှိုဖြင့် ဟချေ၊] စရိတဗ္ဗံ-ကျင့်ခြင်း၊ စရဏံ- ကျင့်ခြင်း၊ ဘူယတေ-ဖြစ်ခြင်း၊ ဘဝနံ-ဖြစ်ခြင်း၊ ဟူယတေ-ပူဇော်ခြင်း။ [ဟု ဓာတ် ယပစ္စည်း ကြောင့် ဒီဃပြု၊] ဟဝနံ-ပူဇော်ခြင်း၊ ရူဒ္ဓိတဗ္ဗံ- ပိတ်ဆို့ခြင်း၊ ရူန္ဓနံ-ခြင်း၊ ရောဓနံ ဝါ-လည်းရှိ၏၊ [ရုဓ်+ယု၊ အနုပြု, နိဂ္ဂဟိတ် မလာသဖြင့် ဝုဒ္ဓိပြု၊ ဘောဇနံ စသည်ဌ်လည်း နည်းတူ၊] ဘုဉ်ဇိတဗ္ဗံ-စားခြင်း၊ ဘုဉ်ဇနံ- ခြင်း၊

သံဟနတိ၊ပေ၊သံဓဿ- ဟန ဓာတ်၏ ဂတိ အနက်ကိုယူ၍ သမုပ ဂစ္ဆတိ ဟု ဖွင့်၊ ဤ ဝိဂ္ဂဟအရ-ပုထုဇဉ် သံဃာ အရိယာသံဃာ အားလုံးရ၏၊ ဟန၏ ဟိံသာ အနက်ကိုဂုင်း သံဉပသာရ၏ သမ္မာ အနက်ကိုဂုင်း ယူ၍"သမ္မဒေဝ ကိလေသဒရထေ ဟနတိ"ဟု တနည်းပြုသည် ဤနည်းအလို ကိလေသာကင်းဘို့ရာ အား ထုတ်သော ယောဂိနှင့် အရိယာ သံဃာ သာ ရ၏၊ "ပရိက္ခာဌ် ပရိပူဗ္ဗ ခနုဓာတ်၊ ပရိကို သမန္တာတော ဟု ဖွင့်၊ ရ ပစ္စည်း ကံ အနက်ဟောဟု သိစေလို၍ "ခညတိ" ဟု ဝိဂ္ဂဟ ပြုသည်၊ ရုဝ်တွက်ပုံကို အခြေပြုမှာ ရှု၊ အန္တကော-ကား ထင်ရှားပြီ။

ဘောဇနံဝါ-လည်း ရှိ၏၊ ပုဗ္ဗိတဒ္ဒံ- သိခြင်း၊ ပုဗ္ဗဏှံ- ခြင်း၊ ပေါဧနံဝါ၊ သူယတိ-ကြားခြင်း၊ ဝါ, သုဘိ- ကြားခြင်း၊ သဝဏံ-ခြင်း၊ ပါပိယတို၊ ရောက်အပ်၏၊ဤတို ပါပုဏနံ-မည်၏၊ ပါပနံဝါ။[ပပုဗ္ဗအပခါတ် ဥဏာ, ယု၊ ဥဏာပစ္စည်းမသက်လျှင်ပါပနံ-ဟု ဖြစ်၏၊]ပါလိယတို စောင့်ရှောက်အပ်၏၊ ဤတို ပါလနံ၊ ဤစွာဒိ။ [' အနန္ဒိယိဘ္ဆ၊ ပေ၊ နန္ဒိဗ္ဘဒ္ဒိ ''ဦ့ အားချာတ်ပုဒ်ဖြင့် ဝိဂ္ဂဟတမျိုး, ကိတ်ပုဒ်ဖြင့် ဝိဂ္ဂဟတမျိုးပြသည် နန္ဒနံသာ ဤသုတ်အရာတည်း၊ နောက်၌လည်း နည်းဘူ၊ ဤတိမပဲသော ဝိဂ္ဂဟတို့ဦ့ဘာဝသာနေ ချည်း- ကြုံသည်၊သကွဲတဦ့ ရပါ၍ ''ရှရှ''ဟု ဖတ်ရသော သုဓာတ်နောင်နကို ဖောပြန်။]

(၁၉၆) ယူတ် ဝတ္တတော၊

ကတ္တုကရဏ၊ဧပါစ။ ။ကတ္တုကရဏ ပဒေသဤတိ-ကတ္တား, ကာရိယ်း, အဓိကရဏ ဟူကုံန်သော၊ တေသု အတ္ထသု စ ယု ပစ္စယော ဟောတိ၊ စ- ဆက်၊ တ္ထ- ဤသုတ်ဦ့ ပဒေသောတို့-ပဒေသောပါဦ့ဖြင့်၊ အဓိကရဏ ကာရကံ- အဓိကရဏ သာနကို၊ ဝုစ္စတိ- ဆိုအပ်၏၊ [ပဒေသ သဒ္ဒါသည် တည်ရာ အရပ်ဒေသကို ဟော၏၊ အဓိကရဏ သဒ္ဒါလည်း ''တည်ရာ''အနက်ဟောပင်၊ ထို့ကြောင့် ပဒေသသဒ္ဒါဖြင့် အဓိကရဏ သာဓနကို ပြသည် ဟူလို၊ ကာရကနှင့်သာဓနလည်း ဤနေရာ၌ ပရိယာယ်ပင်။]

တာဝ၊စွာ၊ ကတ္တာရိ- ကတ္တားအနက်၌ (ဥဒါဟရဏံ)၊ ရဇံ- မြူကို၊ ဟရတိ- ဆောင်တတ်၏၊ ဝါ ပယ်ရှား တတ်၏၊ ဤတို ရဇောဟရဏံ- မည်၏၊ တောယံ- ရေတည်း။ [ရဇနှင့် ဟရဏကို ဒုတိယာ တပ္ပုရိသ်စပ်၊ ရဇဟရဏဟု ဖြစ်သင့်လျက် ဓနောဂဏာဒိ- ဖြစ်၍ သမာသ် အလယ်၌ သြရှိရသည်၊ ဧတေသမော လောပေ- သုတ်ဖြင့် ဇ၏ အကို သြပြု၊]အာရမဏံ- အာရုံကို၊ ဝိဇာနာတိ-သိတတ်၏၊ ဤတို ဝိညာဏံ- ဝိဇာနနံဝါ- လည်း ရှိ၏၊ အာနန ဇာဒေသာ- အာနနအပြု,ဇာအပြုတို့သည်(ဟောန္တိ)။ [နုဒါဒိဟိ စသောသုတ်ဖြင့် ယုကို အာနန, ညာသဇာ ဇံနာ သုဒ် ဖြင့်ညကို ဇာပြု၊]ဃာ=ဂန္ဓောပါဒါနေ၊ဃာယတိ-အနံ့ကိုယူတတ်၏၊ဝါ-နမ်းတတ်၏၊ ဤတို ဃာနံ။ [ဒိဝါဒိဖြစ်၍ ''ဃာယဘိ''ဟုရှိ၊] စျ=စိန္တာယံ၊ စျာယဟိ ကြုံတတ်၏၊ဤဟိစျာနံ၊ ကုစိခာတူတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ အာတ္တံ-အာ အဖြစ်သည် (ဟောတိ)။[''စျ+အန''ဖြစ်သည့်အခါ နောက် အကို ဣ, ကိုအာပြု၊]

ကရဏော ကရိဏ်းအနက်၌ (ဥဒါဟရဏ်) ၊ [“ကရ=ကရဏော” ဟုစာအများ ရှိ၏၊ ကရခာတ်၏ ကရဏ အနက်မှာ ထင်ရှားပြီးဖြစ်၍ အထူးပြဘွယ်မလို၊ ရှေ၌ “ကဘ္ဘရိ” ဟု ချီခဲ့၍ နောက်၌လည်း “အဓိကရဏော” ဟုစချီလိမ့်မည်၊ ထို့ကြောင့် ဤနေရာ၌ “ကရဏ” ဟု စ ချီထိုက်သည်၊] တေန – ထိုဘွဲ့ဖြင့်၊ ကရောဘိ-ပြုရ၏၊ ဣတိ-ထိုသို့ပြုကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ကရဏံ-ကရဏ မည်၏၊ တေန-ဤသဒ္ဒါကျမ်းဖြင့်၊ ယထာ သဒ္ဒံ-သုတ်အားလျော်စွာ၊ သဒ္ဒါ-နာမ် အာချာတ် စသောသဒ္ဒါတို့ကို၊ ဗျာကရိယန္တီ ဖြစ်စေအပ်ကုန်၏၊ ဣတိ, ဗျာ-ရဏံ ဗျာကရုဏ်း မည်၏၊ [“ဗျာကရဏံ အဓီတေ” ဟူသော တဒ္ဓိတ်၌ အဓိဉ်ဟိယ် ပြုခဲ့ပြီ၊] ပူရ=ပူရဏော တေန – ထိုဘွဲ့ဖြင့်၊ ပူရတိ-ပြည့်၏၊ ဣတိ ပူရဏံ၊ အနေန-ဤစေတနာဖြင့်၊ ဒီယတေ-လူအပ်၏၊ ဣတိဒါနံ၊ [ဒါန စေတနာ ရ၏၊ လူဘွယ်ကိုရစေလိုလျင် “ဒီယဘိတိဒါနံ” ဟုကမ္မသာဓ် ပြုရသည်၊ ချသုတ်၏အရာတည်း၊]အနေန ဤဘွဲ့ဖြင့်၊ ပမီယတိ-နှိုင်းယှဉ်အပ်၏၊ ဝါ ပိုင်းခြားသတ်မှတ်အပ်၏၊ ဣတိပမာဏံ။ [ပဥ္စပသာဒရုပ်ကြောင့် နကို ဏပြန်၊]အနေန-ဤစကားဖြင့်၊ ဒုစ္စတိ၊ ပြောအပ်၏၊ ဣတိဝစနံ။

ပနုဒတိ–ပယ်နုတ်တတ်၏၊ ဝါ, အနေန–ဤအရာဖြင့်၊ ပနုဇ္ဇတေ ပယ်နုတ်အပ်၏၊ ဣတိပနုဒနော။ [နုံဒါဒိဟိ စသောသုတ်ဖြင့် ယုကို အနပြု၊] သူဒ= ဃဲရဏော- သူဒတိ- ယိုဖိုးတတ်၏၊ ဝါ, အနေန- ဤအရာဖြင့်၊ သူဇ္ဇတေ သွန်းလောင်းအပ်၏၊ ဣတိ သူဒနော၊ သုဏာတို့ ကြားတတ်၏၊ ဝါ, ဇတေန-ဤနားဖြင့်၊ သူယတိ-ကြားအပ်၏၊ ဣတိ သဝဏံ၊ လူ= ဆေဒနေ၊ လုနာတိ ဖြတ်တတ်၏၊ ဝါ, အနေန – ဤထားဖြင့်၊ လူယတိ-ဆိုင်ရာရောဂါကို ဖြတ်အပ်၏၊ ဣတိ, လဝဏံ-မည်၏၊ လောဏံ ဝါ-လည်းရှိ၏။ [သြကို အဝ မပြုရ, နကို ဏပြန်၊] နယတိ- ဆောင်တတ်၏၊ ဝါ, ဇတေန-ဤ မျက်စိဖြင့်၊ နီယတိ-ဆောင်အပ်၏၊ ဣတိ, နယနံ၊ ပူ=ပဝနေ-ဖြူစင်ခြင်း၌ ...၏၊ ပုနာတိ-ဖြူစင်တတ်၏၊ ဝါ-အနေန-ဤမီးဖြင့်၊ ပူယတေ-ဖြူစင်အပ်၏၊ ဣတိ ပဝနော မည်၏။

သမေတိ-ငြိမ်းစေတတ်၏၊ ဝါ, အနေန-ဤရဟန်းသည်၊ ဝါ-ဤတရားဖြင့်၊ ပါပံ-ကို၊ သမီယတိ-ငြိမ်းစေအပ်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ သမဏော-(ရဟန်း) မည်၏၊ သမဏံ ဝါ-လည်းရှိ၏၊ [ငြိမ်းစေကြောင်း တရားကို အရကောက်လျင် “သမဏံ” ဟုလည်း ဖြစ်သည်- ဟူလို၊] တထာ-

ထိုမှတပါး၊ [ကာရိတ်ပစ္စယန္တိနောင် သက်ပုံ ပြလို၍ "တထာ"ဟု မိန့်၊] ဘးဝေတိ ဖြစ်စေတတ်၏၊ ဝါ, တောယ- ဤတရားဖြင့်၊ ဘာဝိယတိ- ဖြစ်စေအပ် ကိုးပွားစေအပ်၏၊ ဣဘို့ ဘာဝနာ၊ဝေံ-တူ၊ပါစနံ ပါစာပနံ- ကျက်စေတတ်, ကျက်စေကြောင်းဖြစ်သော မီး၊ ဣစ္စာဒိ။

အဓိကရေ့ အဓိကရဏ အနက်၌ (ဥဒါဟရဏံ)၊ ဌာ= ဂတိနိဝတ္တိမှီ၊ တသ္မိ ထိုအရပ်၌၊ တိဋ္ဌတိ-တည်၏၊ဣတိ-ထိုသို့ တည်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဌာနံ-၏၊ ဧဝံ သယနံ-အိပ်ရာ။ ["ဣန္ဒိ ဇ္ဈောတိ သယနံ"ပြု၊] သေနံ ဝါလည်းရှိ၏။ [သေနာသနံပုဒ်၌ "သေန"သည် သယန၏ ပရိယာယ်ဘည်း၊ သိဓးတ် ဣကို ဧဒုဒ်ပြုရုံသာ, အယ မပြုရ၊] အာသနံ နေရာ။ ["အာသန္ဒိ ဇ္ဈော"ဟုပြု၊] ဇ္ဈော-ဤအရာ၌၊ အဓိကရိယတိ-စွဲ၍ပြုအပ်၏၊ ဣတိ-ထိုသို့စွဲ၍ ပြုရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အဓိကရဏံ-မည်၏။

စသဒ္ဒေန-ဖြင့်၊ သမ္မဒါနာပါဒါနေသုပိ-သမ္မဒါန် အပါဒါန် အနက်တို့၌လည်း၊ ယု-ယုပစ္စည်း သက်၊ အဿ- ထိုသူအား၊သမ္မာ- ကောင်းစွာ၊ ပကာရေန-အပြားအားဖြင့်၊ဒိယတိ ပေးအပ်၏၊("ဒဒါတိ"ဟုလည်းရှိ၏၊) ဣတိ- ထိုသို့ကောင်းစွာအပြားအားဖြင့် ပေးရာ၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သမ္မဒါန်-မည်၏၊ တေသွာ-ဤအရပ်မှ၊ အပေစ္စ-ဖဲ့၍၊ အာဒဒါတိ- အခြားအရပ်ကို ယူ၏၊ ဣတိ ထိုသို့ ဖဲ့ရာ၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အပါဒါန်-မည်၏။

(၅၉၇) သညာယံ၊ပေါဣ။ ။သညာယံ- နာမည်ကို၊ ဂမျမာနာယံ- သော်၊ဒါ ဓာ ဣတိ, တေဟိ ဓာတုဟိ ဣပစ္စယော ဟောတိ၊ အယံ-ဤ ဣပစ္စည်းသည်၊ ဘာဝကမ္မာဒိအဓိကာရေဝ ဟောကံ အစရှိသော သာဓန အရာ၌သာ(ဟောတိ)၊ သရလောပါဒိ- သည်၊ ဟောတိ)၊ ဒါ=ဒါနေန

စသဒ္ဒေန၊ ပေ၊အပါဒါနံ- ပဒေသေသုစ၌ စသဒ္ဒ်ဖြင့် သမ္မဒါန်-အပါဒါန သာဓနတို့၌လည်း ယုပစ္စည်းသက်၏၊ ပုံစံမှာ-သမ္မဒါန-အပါဒါန ပုဒ်တို့ပင်တည်း၊ သမ္မဒါန-အပါဒါနတို့၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ကိုကာရကတို့၌ ပြခဲ့ပြီ၊နန္ဒ်ာဒိဟိ ယုနှင့်ဤသုတ် ပေါင်းလျှင် သာဓနံ ၇-ပါး၊လုံး၌ ယုပစ္စည်း သက်နိုင်၏။

(၅၉၇) အာဒိစသည်ဝယ် တစုံတခုဝတ္ထု၏နာမည်ကိုဟောရာ၌ ဤသုတ်ဖြင့် ဣ ပစ္စည်းသက်-ဟု ဆိုထား၏၊ သို့သော် ဥဒဓိစသည်တို့မှာ သညာဟောဖြစ်နိုင်သွယ် ရှိသော်လည်း "အာဒိ-ဥပါဒိ-ဝိဓိ" တို့ကို သညာဟောဟု ဆိုတို့ရန် ခဲယဉ်း၏၊ မောဂ္ဂလ္လာန်၌ကား "သညာယံ"မပါ၊ "ဒါဓာ"တွင်ဟုသာ သုတ်တည်၏၊ထို့ကြောင့် "သညာယံ"ဟု ကစ္စည်း၌ ထည့်ရကျိုးကို ရှာကြပါကုန်။

အာပုဗ္ဗော၊ အာဒိယတိ-အစစ္ဆာယူအပ်၏၊ ဇူတဲ့ အာဒိ-မည်၏၊ ဧဝံ ဥပါဒိ-ဥပါဒိမည်သောတရား၊ [“ဥပဂန္ဆာ-ကပ်၍၊ အာဒိယတိ ယူအပ်၏”ဟုပြု၊] မာ=ဝာရေ၊ ဥဒကံ- ရေကို၊ ဒုဓာတိ-‘ဆောင်တတ်၏၊’ ဇူတဲ့ ဥဒခိ-(သမုဒြာ) မည်၏၊ တသ္မဝုဒ္ဓိလောပါဒိနာ ဖြင့်၊ သညာယံ- နာမည်ကို ဟောရာ၌၊ ဥဒကာဿ- ဥဒကသဒ္ဒါ၏၊ ဥဒါဒေသော- ဥ၊အပြု။ [နာမည်ဟောရာ၌သာ ဥဒကကို ဥဒ ပြုရသည်၊ နာမည်ဟော မဟုတ်ရာ၌ ဥဒကကို ဥဒမပြု-ဟူလို၊] အသ္မိံ- ဤသမုဒြာ၌၊ ဇလံ-ရေကို၊ ဓိယတေ- ဆောင်အပ်၏၊ ဇူတဲ့ ဇလခိ၊ တသ္မိံ- ထိုမြေးတံ၌၊ ဝါလာနိ-မြေးဆံတို့ကို၊ဒဓာတိ-ဆောင်တတ်၏၊ ဤဘိ ဝါလခိ၊ သန္နိယာဘိ- ကောင်းစွာ စပ်အပ်၏၊ ဝါ, သန္နဒ္ဓာတိ- ကောင်းစွာ စပ်တတ်၏၊ ဇူတိ သန္နိ- နိဒ္ဓိယာဘိ မြဲပ်ထားအပ်၏၊ ဇူတဲ့ နိဓိ-(ရွှေအိုး) မည်၏၊ ဝိဒ္ဓိယာဘိ- စီရင်အပ်၏၊ ဝါ, ဝိဒဓာတိ-စီရင်တတ်၏၊ ဝါ,ဝိဓာနံ-စီရင်ခြင်းသည်၊ ဝိဓိ-မည်၏၊ သမ္မာ ကောင်းစွာ၊ဝါ, သမံ-အညီအမျှ၊ စိဘ္ဂံ-ကို၊ အာဒဓာတိ-ထားတတ်၏၊ ဇူတဲ့ သမာဓိ။

(၅၉၈) ဤတ္ထိယ၊ပေ၊ဝါ။ ‘ဤတ္ထိယံ- ဇူတ္ထိလိန်ကို၊ အဘိဓေယျာယံ- ဟောထိုက်သော်၊ဘာဝကမ္မာဒီသု-ဘောကံ အစရှိသောအနက်တို့၌၊ သဗ္ဗမာဟူဟိ, အကာရတိ ယု ဇူတို့- အ အာဒ္ဓရာ, တိ, ယု ဟူကုန်သော၊ ဧတေ ပစ္စယာ ဝါ ဟောန္တိ။ [“ဟောန္တိ ဝါ ဘာဝကမ္မာဒီသု” ဟု သိဟိုဠ်မူ ရှိ၏၊] တာဝ-ကို, ယု ပစ္စည်းတို့မှ ရှေးဦးစွာ၊ အပစ္စယေ-၌၊ (ဥဒါဟရဏ်)၊ ဇရ=ဝယော ဟာနိမှာ၊ ဇီရတိ- အိုတတ်၏၊ ဝါ, ဇီရဏံ-အိုခြင်း၊ ဤဟိ ဇရာ။ [“ဇီရဏံတိ ဝါ”ဟု သီရှိ၊] ဇူတ္ထိယ မတော အာပစ္စ

ဘာဝကမ္မာဒီအဓိကာရေဝါယံ-[ဤပါဠိကိုမြန်မာမူ၌မတွေ့ရ၊] သညာယံ ဟု ဆိုထားသောကြောင့်“သညာအနက်၌ဇူပစ္စည်းသက်သည်,သာဓနအနက်၌မသက်” ဟု ယုံမှားဘွယ်ရှိသောကြောင့် ကိတ်ပစ္စည်းကို သက်ရိုး သက်စဉ် ဖြစ်သော “ဘာဝသာဓနနှင့် ကမ္မသာဓန စသော သာဓန အရာ၌ပင် သက်သည်”ဟု တမင်လာ ပြရလေသည်၊ထို့ကြောင့် ဤပါဠိသည် မူရင်းမှာပင် ရှိပေလိမ့်မည်၊ မောဂ္ဂလ္လာန်၌လည်း “ဘာဝ ကာရကေသု-ဘာဝအနက်,ကာရက(သာဓန)အနက်တို့၌” ဟု ပါသည်၊ [ထို့ပြင်-“ပါဒိပုဒ္ဓေဟေဝ ဒါဓာဟိ ဇူ(အာ+ဒါ, စသည်ကဲ့သို့ပ စသော ဥပသာရရှေးရှိမှသာ ဒါ-ဓာတ်တို့နောင် ဇူသက်)၊ ကမ္မူပပဒေ ပန သပါဒိဟိ အပါဒိဟိ စ အာဓာရေယေဝ(ဝါလ+ဓာ-စသည်ကဲ့သို့ ကမ္မူပပဒရှိရာ၌ကား ပ စသော ဥပသာရရှေးရှိသည်ဖြစ်စေမရှိသည်ဖြစ်စေ“ဝါလာနိ ဒဓာတိ အသ္မိံ”ကဲ့သို့“အာဓာရအနက်၌သာ ဇူ သက်”ဟု မောဂ္ဂလ္လာန်ပဋိကာ မိန့်သေး၏။]

ယောတိ-သုတ်ဖြင့်၊အာပစ္စယော-သက်၊ ပဋိသမ္ဘိဒ္ဓတိ- ခဲ့စိတ်ဝေဘန်တတ်၏၊ ဣတိ ပဋိသမ္ဘိဒါ။[ပဋိ+သံပုဗ္ဗဘိဒ ဓာတ်၊]တောယ-ဤအကျင့်ဖြင့်၊ပဋိပဇ္ဇတိ-ကျင့်ရ၏၊ ဣတိ ပဋိပဒါ၊ ဇေဝံ, သမ္မဒါ-ပြည့်စုံကြောင်းဘရား၊[''သမ္မဒ္ဓတိ တောယ''ဟူပြု၊]အာပဒါ ဘေးရန်၊[ဧဝံ-ဟူညွှန်ပြသောကြောင့်''တောယ-ဤဘေးရန်ဖြင့်၊အာပဇ္ဇတိ မကောင်းကျိုးဖြစ်လေးတတ်၏''ဟုကရဘသာဓန ပြုစေလိုဟန်ဘူသည်၊''အာပဇ္ဇနံအာပဒါ''ဟုသည်းပြုကြသည်၊]ဥပါဒိယဘိ-ကပ်၍ယူတတ်(စွဲလမ်းတတ်)၏။ [ဒိဝါဒိ ယပစ္စည်း၊]ဣတိ ဥပါဒါ-မည်၏။ [ဥပါဒါရုပ်စသည်တည်း။]

သဥ္ဇာနာတိ--အမှတ်အသားပြု၍သိတတ်၏၊ ဣတိ သညာ။ [သံပုဗ္ဗဉာ၊] ပဇာနာတိ- အပြားအားဖြင့်သိတတ်၏၊ ဣတိ ပညာ၊ ဥပေက္ခတိ အသင့်အားပြင့်ရှုတတ်၏၊ ဣတိ ဥပေ ၌ာ၊ [ဥပ ပုဗ္ဗ ဣက္ခ] စိန္တနံ-ကြံခြင်း၊စိန္တာ၊ ပတိဋ္ဌာနံ-တည်ခြင်း၊ ပတိဋ္ဌာ၊သိက္ခာ=ဝိဇ္ဈာပါဒါနေ(ဝိဇ္ဇာ+ဥပါဒါနေ)-အတတ်ကို သင်ယူခြင်း၌..၏၊ သိက္ခနံ- သင်ယူခြင်း၊ သိက္ခာ- ခြင်း၊ ဝါ, သိက္ခိယဘိ သင်ယူအပ်၏၊ ဣတိ ဘိက္ခာ၊ ဧဝံ, ဘိက္ခာ-တောင်းခြင်း၊ဝါ, တောင်းအင်သော ထမင်း၊ ဧဝါ=စိန္တာယံ၊ ပရသမ္ဘဏ်- သူ့စည်းစိမ်ကို၊ အဘိမုခံ-ရှေးရှု၊ စျာယတိ-ကြံတတ်၏၊ ဣတိ အဘိဇ္ဈာ၊ [အဘိ-ဇျ၊ အဘိသည် အဘိမုခအနက်ဟော၊ ဇ်ဒွေဘော်လာ၊] ဟိတေသိဘံ (ဟိတ+သေိတံ)--စီးပွားကို လိုလားအပ်သူ၏ အဖြစ်ကို၊ ဥပဋ္ဌပေဘ္ဒာ-ဖြစ်စေ၍၊ စျာယတိ-ကြံတတ်၏၊ ဣတိ ဥပဇ္ဈာ- မည်၏၊ ဥပဇ္ဈာယော- ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာတည်း၊ တွေ့-ဤနေရာ၌၊ သမ္မာ-ကောင်းစွာ၊ စျာယတို-ကြံတတ်၏၊ ဣတိ သဇ္ဈာ၊ [သံပုဗ္ဗ ဇျဓာတ်၊ နိဂ္ဂဟိတ်ချေ,ဇ်ဒွေဘော်လာ၊ ဤသဇ္ဈာ၏

ဥပဇ္ဈာ, ဥပဇ္ဈာယော-ဥပဇ္ဈာယောသည် ဥပဇ္ဈာ၏ အနက်ပြု အဘိဓေယျသာတည်း၊ ဤသုတ်၏ အရာမဟုတ်၊ ဏ ပစ္စည်း,ဈေ၌ ကို အာယပြု၍ ပြီးသည်၊ [ဣတ္ထိယ မတိယဝေါဝါသုတ်၌ ပုံစံဆုတ်သော ရူပသိဒ္ဓိဆရာသည် ဥပဇ္ဈာပုဒ်ကို ဣတ္ထိလိင်္ဂပုဒ်ဟု ဆိုလိုဟန်ဟူ၏၊သို့သော်ဝိမတိဋီကာ,မဟာဝါ ပဗ္ဗဇ္ဇာကွန်ကာ အဖွင့်၌ ''ဥပဇ္ဈာယ သဒ္ဒေါ ဝေါ ဥပဇ္ဈာ၊ ဥပယောဂ ပစ္စယ္ဘာ ဝစနေသု ယကာရလောပံ ကတွာ ဝေံ (ဤသို့ ဥပဇ္ဈာဟူ၍) ဇုတ္တော''ဟု တနည်းဖွင့်သောကြောင့် ဥပဇ္ဈာယပုဒ်ကဲ့သို့ ပုလ္လိင်္ဂသာဖြစ်သင့်၏၊ ပဌမာ ဒုတိယာမှ တပါး အခြား ဝိဘတ်များဖြင့် ဥပဇ္ဈာပုဒ်၏ ရုပ်မရှိ၊ သက္ကတဲ့၌ကား ဤပုဒ်လုံးဝမရှိ၊ ဥပါဓျာယ (ဥပါဇ္ဈာယ)'' ဟု ဥပ+အဓိ+ဣဓာတ် ဏ ပစ္စည်းဖြင့် တမျိုးထည်းသာရှိသည်။

အဘိဓေယျကို ပတ္ထရ၊ ဥဒေဟာ "သဒ္ဒံ"ကား သဒ္ဒေါတ် စျ ပစ္စည်း နပုံလိန်တည်း။]

ဣသု=ဣစ္ဆာယံ၊ သေနံ- လိုချင်ခြင်း၊ ဣတိအတ္ထေ- ၌၊ အပ်စ္စယော- သက်၊ ဣသု ယမုနမန္တောစ္ဆာဝါတိ- သုံတ်ဖြင့်၊ စ္ဆာဒေသော- စ္ဆံပြု၊ ဣစ္ဆာ-လိုချင်ခြင်း၊ ပုစ္ဆနေ၊ ပုစ္ဆနံ- မေးခြင်း၊ ပုစ္ဆာ- ခြင်း၊ တိကိစ္ဆနံ- ဆေးကုခြင်း၊ တိကိစ္ဆံ-ခြင်း၊ ဃသိတုံ-စားခြင်းငှါ၊ ဣစ္ဆာ- အလိုရှိခြင်း၊ ဇိဃစ္ဆာ- စားလိုခြင်း၊ တိတိက္ခာ- သည်းခံခြင်း၊ ပုဘုက္ခာ- စားလိုခြင်း၊ ပါတုံ- သောက်ခြင်းငှါ၊ ဣစ္ဆာ- အလိုရှိခြင်း၊ ပိပါသာ သောက်လိုခြင်း၊ မဏ္ဍူကဂတိယာ- နည်းဖြင့်၊ ဝါဓိကာရဘ္ဘာ-ကြောင့်၊ ဝါဒေသာဘာဝေါ-ဝါအပြု၏ မရှိခြင်း၊ သည်၊ (ဟောတိ)၊[တတော ပါမောနာနံ ဝါမံသေသု-သုတ်၌ ဝါသဒ္ဒါလိုက်လာခြင်းကြောင့် ပါကို ဝါမပြုရ၊] ဗျာပိတုံ- ပြန့်နှံ့ခြင်းငှါ၊ ဣစ္ဆာ-ခြင်း၊ ဝိစ္ဆာ-ပြန့်နှံ့စေလိုခြင်း။ ["ဝိ+ဣစ္ဆာ"ဟုခဲ့၊ ဝိဥပသာရသည် "ဗျာပန ပြန့်နှံ့ခြင်း"အနက်ဟောတည်း၊ 'ဝိ+ဣသု' တည်း၍ ဣစ္ဆာအတိုင်းတွက်၊ ဣစ္ဆာဒိ။]

တိပစ္စယော-၌ (ဥဒါဟရဏံ)။ ["အ-တိ-ယု" ဟု ၃ပစ္စည်း ပြခဲ့ရာ ပစ္စည်း၏ ပုံစံကို ပြုပြီး၍ တိပစ္စည်း၏ ပုံစံကို ပြုလိုသောကြောင့်. "တိ ပစ္စယေ"မိန့်၊] သမ္ဘဝနံ-ကောင်းစွာဖြစ်ခြင်း၊ သမ္ဘူတိ-ခြင်း- ["သံပုဗ္ဗ ဘူ"တည်း၊] ဝါဓိကာရတော-ကြောင့်၊တိပစ္စယမှိ-တိပစ္စည်း နှောင်းရာ၌၊ နဝုဒ္ဓိ-ဝုဒ္ဓိမပြုရ၊ [အညေသုစ၌ ဝါ သဒ္ဒါလိုက်သောကြောင့် တိ နှောင်းရာ၌ ဝုဒ္ဓိ မပြုရ၊] သဝဏ်- ကြားခြင်း၊ သုတိ-ကြားခြင်း၊ နယနံ- ဆောင်ခြင်း၊ နီတိ- ခြင်း၊ ဝါ, တောယ-ဤနည်းဖြင့်၊နီယယိ-ဆောင်အပ်၏၊ဣတိ နီတိ။ ["လောကနီတိ"စသည်၌ ပါသော နည်းလမ်းမျှားကို "နီတိ"ဟုဆို၏၊] မန-ဉာဏော၊ မညတိ-သိတတ်၏၊ ဣတိ မတိ။

(၁၉၉) နောတိ တိမိတိ ဝတ္တတေ။

ဂမ ခန ၊ပေ၊ မန္တေါ။ ။တပစ္စယော-ကြောင့်ဂင်း၊ တိမိတိ စ-ဂင်း၊ ဂမ၊ပေ၊ ဣစ္စေဝမာဒိန- ဂမ,ခန, ဟန,ရမ အစရှိကုန်သော မကာရနကာရန္တောနံ- မ အက္ခရ နှ အက္ခရ အဆုံးရှိကုန်သော၊ ဓာတူနံ-တို့၏၊ [သိမ္ဗ္ဒ်ဤအတိုင်းရှိသည်] အန္တော- အဆုံးဖြစ်သော၊ ဗျဥ္ဇနော- မဗျည်း နဗျည်းသည်၊ နဒ-ကြွဆည်၊ ဟောတိ၊ ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ ဓာတွန္တလောပေါ-

ဓာတ္ဝန်ချေ။[မတိ၌ဓာတ္ဝန်(န်)ကိုချေ ဟူလို့၊] ဂမနံ-သွားခြင်း၊ ဂတိ-ခြင်း၊ ဝါ, ဂန္တ်ဗ္ဗာ-ရောက်ထိုက်သော ဘုံသည်၊ ဂတိ-ဂတိမည်၏၊ [ဤနေရာ၌ ''ခနနံ ခန္တ်ဗ္ဗာတိ ဝါ ခတိ''ဟု ရှိလျှင် ''ဂမခန'' အစဉ်ကျ၍ကောင်း၏၊ ခနနံ- တူးခြင်း၊ ဝါ, ခန္တ်ဗ္ဗာ-တူးထိုက်၏၊ ဣတိ ခတိ၊] ဥပဟနနံ-ကပ်၍နှိပ်စက်ခြင်း၊ ဥပဟတိ-ခြင်း၊ တာယ- ထိုအရာဖြင့်၊ ရမန်တိ- မေ့လျော့ကုန်၏၊ ဣတိ ရတိ၊ဝါ, ရမဏံ- မေ့လျော့ခြင်း၊ ရတိ-ခြင်း၊ တနုဝိတ္ထာရေ၊ တနနံ-ခဲ့ခြင်း၊ တတိ-ခြင်း၊ယမု=ဥပရမေ၊နိယမနံ-ရှောင်ခြင်း၊ နိယတိ-ခြင်း၊ ရမတေ ရမတိ ဘျာဒိသု နန - ရမတေ ရမတိဟူသော အာချာတ် ကြိယာတို့၌ကား၊ အကာရဗျဝဟိတတ္တာ- ဝိကရဏ အပစ္စည်းခြားအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ နဓာတ္ဝန်္တိလောပေါ- ဓာတ္ဝန်ကိုမချေရ။ [''အကာရ ဗျဝဟိတတ္တာတိ- ဝိကရဏပစ္စယဘူတေန အကာရေန ဗျဝဟိတတ္တာ''ဟု ဋီကာဖွင့်သောကြောင့် ''ရမတေ- မေ့လျော့၏၊ ရမတိ-၏''တို့ အာချာတ်ပုဒ်များဖြစ်သည်၊ 'ရမတော''ဟုရှိသည်ကား ပါဠိပျက်။]

ဘုဉ္ဇနံ-စားခြင်း၊ ဘုဉ်္ဇတိ- ခြင်း၊ ယုဉ္ဇနံ- အားထုတ်ခြင်း၊ ယုဉ်္ဇတိ-ခြင်း၊ ဘုဇာဒိန မန္ထော နော ဒိဓိစာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဓာတ္ဝန္တိလောပေါ, ဒိဓိတ္တဉ္ဉ သမာပဇ္ဇနံ-ကောင်းစွာရောက်ခြင်း၊ သမာပဇ္ဇတိ- ခြင်း၊ဝါ, သမာပဇ်ဇတေ-ကောင်းစွာ ရောက်အပ်၏၊ ဣတိ သမာပတ္တိ။ [သံ+ အာပုပ္ပ ပဒဓာတ်၊ ''စျာန်=သမာပတ်''ဟူရာ၌''ကောင်းစွာရောက်အပ်''ကိုပင်''ဝင်စားအပ်''ဟုခေါ်၏၊]သမ္ပတ္တိ-ကောင်းစွာရောက်ခြင်း ဝါ, ကောင်းစွာရအပ်ရောက်အပ်သောစည်းစိမ်။ [သံပုဗ္ဗ ပဒဓာတ်၊] ဂုပါဒိနဉ္စဝါတိ- သုတ်ဖြင့်၊ ဓာတ္ဝန္တိလောပ ဒိဓိတ္တာနိ-တို့သည်(ဟောန္တိ)၊ကွစိဓာတု တျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဟာဒိတော-ဟာ အစရှိသော ဓာတ်မှနောက်၌။ [အာဒိဖြင့် ဇာဓာတ်ကိုယူ၊] တိသာတိပစ္စည်း၏၊ နိ-နိ အပြုသည်၊ ဟောတိ၊ ဟာနိ- ဆုတ်ယုတ်ခြင်း၊ ဇာနိ-ဆုံးရှုံးခြင်း၊ ဣစ္စာဒိ။ [မောလ္လာန်၌ကား ''ဇာဟာဟိနိ''ဟု သုတ်တည်၍ နိပစ္စည်းသက်၏။]

ယုပစ္စယေ-၌ (ဥဒါဟရဏံ)၊စိတ=သဥ္ဇေတနေ- ကောင်းစွာစေ့ဆော်ခြင်း၌....၏၊ စေတယတိ-စေ့ဆော်တတ်၏၊ ဣတိ အတ္ထော, ယုပစ္စယော-သက်၊ အနာဒေသဝုဒ္ဓိ-အန အပြု, ဝုဒ္ဓိ အပြုတို့သည် (ဟောန္တိ)၊ အာပစ္စယော- အာပစ္စည်းသက်၊ စေတနာ- စေ့ဆော်တတ်သောတရား၊ ဝိဓ=ဉာဏေ။ ["ဝိဓ=အနုဘဝနေ"ဆိုလျှင် သာ၍လိုက်ရော၏။] ဝေဒယတိ-

အရသာကိုသိတတ်(ခံစားတတ်)၏၊ လ္ကတိဝေဒနာ၊ ဒိသီ=ဥစ္စာရဏော-ရွှတ်ဆို ခြင်းဌာ်.... ၏၊ ဒေသိယတိ- ဟောအပ်၏၊ လ္ကတ်ဒေသနာ၊ ဘာဝိယတိ- ဖြစ်စေအပ် ပွားစေအပ်၏၊ လ္ကတိဘာဝနာ၊ (ဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်း)။လ္ကစ္စာဒိ။

(၆၀၀) လ္ကဆ်ိယ်တိ ဝါတိစ ဝတ္တတေ။

ကရတော ရိရိယ။ ။လ္ကတ်ိယ်- လ္ကတ်ိလိန်ကိုသော်၎င်း၊ အနိတ်ိယ်ဝါ- ပုံလိန် နပုံလိန် ကိုသော်၎င်း၊ အဘိဓေယျာယံ- ဟောအပ်သော်၊ ကရ ဝေတုတော- မူနောက်ဌာ်၊ ရိရိယပဗ္ဗယောဟောတိ- ရာဇိလောပေါ၊ ကတ္တဗ္ဗာ- ပြုထိုက်သော အမူအရာသည်၊ ကိရိယာ-မည်၏၊ ကရဏိယံ- ပြုထိုက်သော အမှုသည်၊ကိုရိယံ-မည်၏၊ [''အကိရိယေ ဓေမ္မ''ဟု ပုဋ္ဌန်လည်းရှိ၏။]

(၆၀၁) ကတ္တရိတိ ဝတ္တတေ။

ဇီတော လ္ကန သဗ္ဗတ္ထ။ ။သဗ္ဗကာလေ- အလုံးစုံသော ကာလ ၃ ပါးဌာ်၊ ကတ္တာရိ-ဌာ်၊ ဇီလ္ကတိ- ဇီဟူသော၊ တောယခာတုယာ- မှ၊ ပရော (ဟုတ္ဝာ) လ္ကန ပဗ္ဗယော ဟောတိ၊ ပါပကေ- ယုတ်မာကုန်သော၊ အကုသလေ ဓေမ္မေ-တို့ကို၊ အဇ်နိ-အောင်တော်မူပြီ၊ ပေါလ္ကတိ ဇိနော။

(၆၀၂) လ္ကနာတိ ဝတ္ထဘော။

သုပတော စ။ ။ပေ၊ သုပ=သယေ၊ သုပတိ- အိပ်တတ်၏၊ ဝါ, သုပနံ-အိပ်ခြင်း၊ လ္ကတိ သုပိနော၊သုပိနံ-အိပ်ခြင်း၊ဝါ-အိပ်မက်။[အိပ်ပျော်ခြင်းကို သုပိနဟု ခေါ်၏၊ ထို အိပ်ပျော်ခိုက်ဌာ်ဖြစ်သော အိပ်မက်ကို၊ ညီး ကေဒေသျှုပမာရဏအားဖြင့် ''သုပိန''ပင် ခေါ်သည်။]

(၆၀၃) သိ=သယေ၊ ဤသံ လ္ကတိ—ဤသံ ဟူသည်၊ ဥပပဒံ-တည်း၊ ဘဝတော- သည်၊ ဤသံ-မငြိုငြင်သဖြင့်၊ သီယတို- အိပ်ခြင်း၊ လ္ကတိအတ္ထ။

ဤသံ ဒုသုဟိ ခ။ ။ဤသံ ဒုသု လ္ကတိ=ဤသံနိပါတ်,ဒု သု ဥပသဒ်ရ ဟူကုန်သော၊ ဓေတေဟိ ဥပပဒေဟိ-ဤဥပပဒတို့မှ၊ ပရေဟိ- ကုန်သော၊ ဓာတ္ဟုဟိ- တို့မှ နောက်ဌာ်၊ ခ ပစ္စယော ဟောတိ၊ သောစ- ထို ခပစ္စည်း သည်လည်း၊ [''ဘာဝကမ္မေသွဝ ဟောတိ''ဌာ်စပ်။]

(၆၀၄) ဘာဝကမ္မေသု၊ပေါခတ္ထာ။ ။ဘာဝကမ္မေသု လ္ကတိ - သော ကံဟူကုံန်သော၊ ဓေတေသု အတ္ထေသု-တို့ဌာ်- ကိုစ္စ ကွ ခဉ္ဇ်လ္ကတိ- ကိစ္စအနက် ရှိသော ပစ္စည်း, ကွ အနက်ရှိသော ပစ္စည်း ခ အနက်ရှိသော ပစ္စည်း- ဟူကုန်သော၊ ဓေတေ ပစ္စယာ ဟောန္တိ၊ လ္ကတိ-သို့၊ နိယမတော- မှတ်သား

ခြင်းကြောင့်၊ ဘာဝကမ္မေသ္ဝဝ- ဘောက် အနက်တို့ဦသာ၊ ဟောဘိ။ [“သောစ” ကတ္တားနှင့် ညီအောင် “ဟောတိ”ဟု ပါဠိမှန်ရှိစေ၊] ကုစိ ဓာတုတျာဒိနာ- ဖြင့်၊ ခ,ကာရာ နုဗန္ဓသ-ခ အနုဗန်ကို၊ လောပေါ-ချေ၊ ဝုဒ္ဓိ အယာဒေသ ဒ်ဴတ္တာနိ-ဝုဒ္ဓိ, အယ အပြု, ဒေ့ဘော်တို့သည် (ဟောန္တိ)၊ ဘဝတာ- သည်၊ ဤသဿယော-မငြိုငြင်သဖြင့် အိပ်ခြင်း။ ဒုက္ခေန-ဆင်းရဲသဖြင့်၊ သိယတို့-အိပ်ခြင်း၊ ဇ္ဈတို့, ဒုဿယော-၏၊ သုခေန- ချမ်းသာသဖြင့်၊ ဇေပေါသုဿယော။

---

(၆၀၄) ကိစ္စ ဣ ခတ္ထာ-[“ကဒ္ထာ”ဟုရှိကြ၏။ “ဤသံဒု သုဟိခ”ဟုဂုင်း, “ကုစိဓာတုတျာဒိနာ ခကာရာနုဗန္ဓသ”ဟုဂုင်း ဆိုခြင်းကြောင့်“ခတ္ထာ” ဟုသာ ရှိစေ၊] “ကိစ္စတ္ထ,တ္တတ္ထ,ခတ္တ”ဟု အဟ္ထကို ရှေပုဒ်များနှင့်လည်း တွေ့၊ ထိုဝွင် ကိစ္စပစ္စည်း၏ အနက်ဟူသည်“ပေသာ တိသဂ္ဂ ပတ္တကာလေသု ကိစ္စာ”သုတ်၌ ပြုအပ်သော ပေသ-အတိသဂ္ဂ-ပတ္တကာလ အနက်တို့တည်း၊တ္တတ္ထ ဟူသည်“ဘျာဒိဟိ မတိ ဗုဓိ ပူဇာဒီဟိ၁ တ္တော”သုတ်ဖြင့် ပြသော ကြောက်ခြင်း သိခြင်း ပူဇော်ခြင်း စသော အနက်တည်း။ ထို ဘီ စသော ဓာတ်နောင်သက်ရသဖြင့် ထိုဓာတ်၏အနက်များကို လည်း တ္တ ပစ္စည်းက တွဲဘက်၍ ဟောရာရောက်၏။ခတ္တဟူသည်“ဤ သံ ဒု သုဟိ ခ” သုတ်ဖြင့်ပြအပ်သော“ဤသံ- ဒု-သု”တို့၏ အနက်တို့တည်း၊ ထိုဥပပဒရှိသောဓာတ်နောင်သက်ရသဖြင့်ထိုဥပပဒတို့၏အနက်ကိုလည်း ခ ပစ္စည်းကဟောရာရောက်၏။

ဇ္ဈစ္ဆေတ ပစ္စယာ- “ကိစ္စတ္တံ ခတ္ထံ”အရ ပစ္စည်း၏ အနက်ကို ရသော်လည်း အနက်ကိုအကြောင်းပြု၍ကာရကဟူပစာရအားဖြင့် ထိုအနက်ရှိသော ပစ္စည်းများကိုပင် “ကိစ္စံ တ္တ ခတ္ထ”အရ ယူစေလို၍“ကိစ္စ တ္တ ခတ္ထ ဇ္ဈစ္ဆေတေ ပစ္စယာ”ဟု ဖွင့်သည်၊ ဤသုတ်၏ဆိုလိုရင်းကား-“ပေသ အဘိသဂ္ဂ ပတ္တကာလအနက်၌ ကိစ္စပစ္စည်းသက်” ဟုဆိုထားရာဝယ် ထိုအနက်များသည် သာဓနအနက်မဟုတ်သေး၊ သာဓနအနက်ကို မဟော်လျှင်လည်းကိုတ်ပစ္စည်းမဟုတ်၊ထို့ကြောင့် ပေသ စသောအနက်၌သက်သော ကိစ္စပစ္စည်းသည် အဘယ်သာဓနအနက်၌သက်သနည်း-ဟုမေးဘွယ်ရှိ၏၊ထို့ကြောင့် “ဘာဝကမ္မေသုကိစ္စ တ္တ ခတ္ထာ”ဟု ဤသုတ်က ပေသ စသော အနက်၌ သက်သော ကိစ္စပစ္စည်း၏ သာဓနအနက်ကို သတ်ပုတ်ပြရသည်၊ ထို့အတူ ဘီ စသော အနက်၌ သက်သော တ္တ ပစ္စည်း ဤသံစသောအနက်၌ သက်သော ခ ပစ္စည်းတို့လည်းထိုသုတ်များ၌မည်သည့်သာဓနဝယ် သက်-ဟုသတ်မှတ်ချက်မပါသေးသောကြောင့်ဤသုတ်က ဘာဝကမ္မသာဓန၌သက်-ဟု သတ်မှတ်ပြရသည်၊ ထို့ကြောင့် ဤသုတ်သည် သာဓနအနက်ကို သတ်မှတ်ပြသော ပရိဘာသာ (နိယမ) သုတ်တည်းဟု မှတ်။

ဤသဿယော-“ဤသံ- သိ,ခ”၌ အနုဗန်ချေ၊ အညေသုစဖြင့် ဝုဒ္ဓိပြု,ကို အယ ပြု(ဤသံ+သယ)ကမ္မဓာရဲစပ် (ဤသံ+သယ) ဗျဉ်နေစဖြင့် နိဂ္ဂဟိတ်ချေ, သ ဒွေဘော်လာ၊ [သက္ကတ၌“ဤသတ်”နိပါတ်သည် ပါဠို၌ “ဤသံ”ဟု ဖြစ်၏၊ ထိုဤသံလည်း အကို့ဆ အနက်ဟော ဟု ကာတန္တ ဆို၏။]

ကမ္မေ-၌(ဥဇုဟရဏံ)၊ ဤသံ-မဦးငြင်သဖြင့်၊ ကရိယတိ- ပြုအပ်၏၊ ဤတို့ ဤသဂ္ဂရုံ- မည်၏၊ ဘဝတာ-သည်၊ ကမ္ပံ- အမှုကို၊ ဤသဂ္ဂရုံ- မငြိုငြင်သဖြင့် ပြုအပ်၏၊ ဧဝံ, ဘဝတာ-သည်၊ဟိတံ-စီးပွားကို၊ ဒုက္ခေန-ဖြင့်၊ ကရိယတိ- ၏၊ ဤတိ ဒုက္ကရံ။ [ဤ၌လည်း ကတ္တားကံပုဒဲ တို့ကို ရှေးဦးစွာ ပေးနိုင်၏၊] ဗာလေန- လူမိုက်သည်၊ ပါပံ- ကို၊ သုကရံ- လွယ်ကူစွာ ပြုအပ်၏။ [''သုခေန ကရိယတ်တိ'' ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၊] ဒုက္ခေန, ဘရိယတိ- မွေးမြူအပ်၏၊ ဤတိ ဒုဇ္ဇရော- မည်၏၊ မဟိစ္ဆော- အလိုကြီး သူတည်း၊ သုခေန- ဖြင့်၊ ဘရိယတိ- ၏၊ ဤတိ,သုဘရော- ၏၊အပ်ငိစ္ဆော-အနည်းငယ်သာ အလိုရှိသူတည်း၊ ဒုက္ခေန ဖြင့်၊ ရာဇိတဗ္ဗံ စောင့်ရှောက်ထိုက်၏၊ ဤတိ ဒုရက္ခံ- ၏၊ စိတ္တံ- စိတ်တည်း၊ ဒုက္ခေန, ပဿိတဗ္ဗော-မြင်ထိုက်၏၊ ဤတိ ဒုဒ္ဒသော-၏၊ မေဓော-တည်း၊ [ဒိသာဠဲ ဤကို ကွစိဓာတု ဖြင့်(အ)ပြု၊] သုခေန, ပဿိတဗ္ဗံ-မြင်ထိုက်၏၊ ဤတိ သုဒဿံ-၏ ပရဝဇ္ဇ-သူတပါးအပြစ်တည်း။ [ကွစိဓာတုဖြင့် ဒိသကို ဒဿပြု၊] ဒုက္ခေန, အနု ဗုဇ္ဈိတဗ္ဗော လျော်စွာ သိထိုက်၏၊ ဤတိ ဒုရနုဗောဓော။ [ဒု+အနုဗောဓ၊ ရ် အာဂုံ၊] သုခေန, ဗုဇ္ဈိတဗ္ဗံ-သိအပ် သိနိုင်၏၊ ဤတိ သုဗောဓံ၊ ဤစွာဒိ။

(၆၀၅) ဗုဓ=အဝဂမနေ၊ သဗ္ဗေ- ကုန်သော၊ သဒ္ဒ- သဒ်တာ သဒ်တ သမူတိဘေဒေ-သဒ်တ, အသဒ်တ ပညတ် အပြားရှိကုန်သော၊ [ရူပ်နာမ် ခန္ဓာကို သဒ်တ, နိဗ္ဗာန်ကို အသဒ်တ, ပညတ်ဟူသမျှကို သမူတိ=ဟုခဲ့၊] ဓမ္မေ- တရားတို့ကို၊ အဗုဇ္ဈိ- သိတော်မူပြီ၊ပေ၊ ဤတိအတ္ထော-၌။ [တပစ္စယော ဟောတိ-၌ စပ်၊] တ ဤဝိဝဏ္ဏေတော။

ဗုဓဂမဒိတ္ထေကတ္တာရိ။ ။ဗုဓဂမ ဋီစ္ဆဝ မာဒိဟိ—ဗုဓ, ဂမ အစရှိကုန်သော၊ ဓာတူဟိ- တို့မှ နောက်၌၊ တဒတ္ထေ- ထို ဗုဓ ဂမုစသော ဓာတ်တို့၏ အနက်ကို၊ ဂမျမာနေ-သော်၊ ကတ္တရိ- ၌၊ သဗ္ဗကာလေ- ၌၊ တပစ္စယော-ဟောတိ။

---

(၆၀၅)၊ သုတ်၌ ''ဗုဓဲဂမာဒိနံ+အတ္ထော, ဗုဓဂမာဒိတ္ထော''ဟုပြု၊ ထိုပါဠိက ဗုဓံဂမ အစရှိသော ဓာတ်တို့၏ အနက်၌ တ ပစ္စည်းသက်''ဟု တိုက်ရိုက်ပြသဖြင့် ဗုဓဂမ စသောဓာတ်တို့မှနောက်၌ သက်ရကြောင်းကို သာမတ္ထိယတ္ထအားဖြင့်သိသာသည်၊ထို့ကြောင့် ''ဗုဓံဂမ ဋစ္စေဝမာဒီဟိ ဓာတူဟိ''ဟု ဝုတ္တိဖွင့်သည်။ [တေသံ အတ္ထေ ဗုဇ္ဈနာဒိဘေဒေ ဂမျမာနေသာမတ္ထိယကော တဒတ္ထေဟိ ဗုဓဂမာဒီဟိယေဝ တ ပစ္စယော၊ တေန ဝုတ္တံ-ဗုဓဂမ ဋစ္စေဝမာဒီဟိ ဓာတူဟိတိ-ဋီကာ။] နှာသဒ်္ဒတမျိုးဖွင့်ထား၏၊ ကစ္စည်း ဘာသာဋီကာမှာ ရှု။]

(၆၀၄) တသာ တိ ဝတ္တတေ၊....

ဓသဘဟေဟိဓဝါစ။။ ။ဓသန္တေ ဘဟန္တေဟိ ဓ ဝ **အဆုံးရှိကုန်, ဘဟ အဆုံးရှိကုန်သော၊** ဓာတ္ဟိ **ပရဿ,** ပစ္စယတကာရဿ — ပစ္စည်းတွင် ပါဝင်သော တ **အက္ခရာ၏၊** ယထာက္ကမံ ကော်ရ ဧကာရာဒေသာ **ဟောန္တိ၊** ဣတိ ဤသုတ်ဖြင့်၊ ဧဘတော-ဓ, ဘမူ (ပရဿ)တကာရဿ- တပစ္စည်း၏၊ ဓကာရော-ပြု၊ ဟ စတုတ္ထာနန္တိ ဧတ္ထ- ဟ စတုတ္ထာနံ စသော သုတ်၌၊ ဟကာရဂ္ဂဟဏတော- ဟ **အက္ခရာကိုယူခြင်းကြောင့်၊** ဟကာရတော ပိ-ဟမှ နောက်၌လည်း။ ကဲ့စိ, ဓဲတ္တံ- ဓပြု၊ **အဗျဝဓာနေဝ မခြားရာ၌သာ၊** အယံ-ဤအစီအရင်သည် ဟောတိ)၊ ဧန- ကြောင့်၊ ရုန္ဓတိ အာရာဓိတော ဝဓိုတော လဘိတ္ဝာ ဂဟိတော တျာဒိသု တိုဒ်၌၊ ပစ္စယာဂ-ဗျဝဟိတတ္တာ- **အပစ္စည်း,** ဤအာဂုံ ခြားအပ်သည်၏ **အဖြစ်ကြောင့်၊** နဂ ဘဝတိ- ဓ,ဓ **အပြု မဖြစ်။**

---

(၆၀၆) ဓ ဓန္တေ ဘဟန္တေဟိ-ဓ ဓန္တေဘော်ဝိုနောင် အစဉ်အတိုင်း ဓ-ဓ ပြု၊ ဘဟန္တေဓာတ်တို့နောင်လည်း အဂ်အတိုင်း ဓ-ဓ ပြု၊ ဤသို့ စဉ်စေလို၍ "ဓဓန္တေ-ဘဟန္တေဟိ" ဟု ခွဲ၍ဖွင့်သည်၊ဤအဖွင့်အရ ဓ-ဘ ဆုံးသောဓာတ်နောင်တပစ္စည်းကို ဓပြု-ဟု သိသာ၏၊ ထို့ကြောင့် "ဓ ဘဘော တကာရဿ မကာရော" ဟု နောက်၌ မိန့်သည်၊ တဲ့ကို ဓ-ဓပြုရာ၌လည်း "က" ပစ္စည်းဟူသာမက, တုံ-တွာ စသည်၌ ပါသော တ ကိုပါ ယူစေလို၍ "ပစ္စယ တကာရဿ" ဟုဖွင့်၏ ထို့ကြောင့် "သုဗုဒ္ဓါ" စသော ပြယုဂ်များကို တွေ့ရပေသည်။

ဟ စတုတ္ထာန၊ ပေ၊ ကွစိ ဓတ္တံ - ဖွင့်ခဲ့သည့်အတိုင်းဆိုလျှင် ဟ ဆုံးသော ဓာတ်နောင် ဓ-သာ ပြုနိုင်ခွင့်ရှိ၏၊ သို့သော် "ဟ စတုတ္ထာန မန္တာနံ ဒေါဓေ" သုတ်၌ ဓံ အပြုနှောင်းရာဃယ် ဟနှင့် စတုတ္ထအက္ခရာကို ဒ-ပြု ဟု ဆိုထားသဖြင့် ဟကာရန္တ ဓာတ်နောင် တ ကို ဓ ပြုသေးကြောင်းဇင်ရှား၏၊ထို့ကြောင့်ဟကာရန္တဓာတ်နောင် ဤ ဓံ ဓ ဘဒဟဟိ-သုတ်ဖြင့် အနည်းငယ်, ဓ ပြုရသေးသည် ဟုလည်းမှတ်ပါ-ဟူလို။

အဗျဝဓာနေဝါယံ-- ဤသုံတ်က "တ ကို ဓ ဓ ပြုမည်" ဟု ဆိုထားသော်လည်း တစုံတနေဖြင့် မခြားမကွယ်ရာ၌သာ ပြုသည်၊ ရုန္ဓတို့၌ "ခဲ့ မ် အတိ" ဟုဖြစ်သည့်အခါ မ် နှင့် တအကြား၌ အပစ္စည်းခြားသောကြောင့်ဂုဏ်း, အရာဓိတော စသည်၌ "အာပုဗ္ဗ ရာမ်+ဒိ တ" ဟု ဖြစ်သည့်အခါ မ် နှင့် တအကြား ဗ္ဗ အာဂုံ ခြားသောကြောင့်ဂုဏ်း တကို ဓံ မပြုရ၊ ဂဗု-လဘ-ဂ ဟ တို့၌လည်း ဗ္ဗ အာဂုံခြားပုံကိုသိပါ။ ဓဓ ဘ ဟ စုံအောင် ပုံစံအများ ပြထားသည်။ [အာပုဗ္ဗ, ရာဓ- တောသနေ (နှစ်သက်ခြင်း) ဟူသောဓာတ်ဖြင့် အာရာဓိတောဟု ပြီး၏, "အာရဒ္ဓံ (နှစ်သက်အပ်သော) စိတ္တံ ယေသံတိ အာရဒ္ဓ စိတ္တာ=နှစ်သက်အပ်သော စိတ်ရှိသူတို့" ဟူရာ၌ ရာ၏ အာကို ကွစိဓာတုဖြင့် ရဿပြု။]

(၆၀၇) ဟစတုတ္ထာနုပေ၊ဝေ။ ။ပရေ, ဂေါရေ· ဓအပြုံကြောင့်။ မောတ္ထဲ့ ဘူတာနံ– ကုန်သော၊ ဟကာရဿ– ဟ အက္ခရာ ၏ ၎င်း၊ ဝဂ္ဂစတုတ္ထာနုဒ္ဒ– ဂ်၏ စတုတ္ထ အက္ခရာတို့၏ရင်း၊ ဒကာရာဒေသော၊ ဟောတိ။ [သီမူအတိုင်း၊] ဒုဒ္ဒါ–သိတော်မူသော် ဘဂဝါ–ဘုရား။

သရဏံ– ကိုးကွယ်ခြင်းသို့၊ အဂစ္ဆိ– ရောက်ပြီ၊ ၊ပေ၊ ဣတိ သရဏဂံတော–၏၊ ဥပါသကော–ဥပါသကာတည်း၊ ဂမ ခန ဟန ရမာဒီန မန္တောတိ· သုတ်ဖြင့်၊ ဓာတ္ဝန္တ လောပေါ– ဓေ့။ [သရဏံ၌ အံလည်း မကြေသော အလုတ္တ သမာသ်စပ်၊ ဓဝံ, ဇာနာတိ– သိတတ်၏၊ ဣတိ ဥတော၊ ဣ=ဂကိမို့၊ ဥပေတိ– ကပ်ရောက်တတ်၏၊ ဣတိ ဥပေတော။ [ဥပ+ဣဓာတ်၊ ဣကို ဧ အသဝဏ်ပြု၊ ဗုဓ ဂမာဒိဓွဉ္ဇ သုတ်အရ ဗုဓ– ဂမု အနက်ရှိသော မာတ်များပြီး၍ အာဒိအရ ပုံစံကို ပြလော့။]

စိန္တ=စိန္တာယဲ့-သိခြင်း၌ ...၏။ ''စိဘိစိန္တိတော ဇာနေ'' စိန္တေတိ- သိတတ်၏၊ ဣတိ စိဘွံး ဂုပါဒိနဥ္ဇာတိ– သုတ်ဖြင့်၊ ဓာတ္ဝန္တလောပဒ္ဒိဘ္ဘာနိ– တို့သည်၊ (ဟောန္တိ)၊ သန္တ = သင်္ဂ်၊ ရူပါဒိသု– ရူပ အစရှိသောအာရုံတို့၌၊ အသဒ္ဓါ– ငြိကပ်ပြီ၊ပေ၊ သဉ္ဉိဿတီတိ သတ္တော – သတ္တ မည်၏၊ ဘုဇာဒိနမန္တော နောဒံစာတိ· သုတ်ဖြင့်၊ ဓာတ္ဝန်တ်လောပေါ ဓေ့၊ ဒ်ံတ္တဥ္ဇ-လာ။

(၆၀၈) သညာယန္တိ ဝတ္ထတေ၊

တိကိစ္ဆာသိဒ္ဓ။ ။သညာယံ– နာမည်ကို၊ အဘိဓေယျာယံ– ဃ၊ အာသိဒ္ဓ·ဓောင့်တခြင်းအနက်ကို၊ဂမျမာနေ· သော်၊ခဟူဟိ·တို့မှနောက်၌။ တိ ပစ္စယော–သည်ရင်း၊ ကိတ် ပစ္စယောစ– ကိတ်ပစ္စည်းသည်ရင်း၊ ဟောတိ၊ ဇိနော– ဘုရားရှင်သည်၊ နံ– ဤသူ့ကို၊ ဇ္ဈတု– သိတော် မူပါစေ၊ ဣတိ· ဤတောင့်တ စကားကြောင့်၊ ဇိနဗုဒ္ဓ မည်၏၊ ဓကာရ ဒကာရာဒေသော– တ ပစ္စည်း၏ ဓ အပြု, ဓာတ္ဝန်၏ ဒ အပြုတို့သည်၊ (ဟောန္တိ)၊ အ ဃ– ထိုသူ့ အား၊ဓနံ– ဥစ္စာသည်၊ ဘဝတု–ဖြစ်ပွန်းပါစေ၊ ဣတိ–ဤတောင့်တ စကားကြောင့်၊ ဓနဘူတိ–မည်၏။

အသဒ္ဓါ– အသဒ္ဓိစသည်ဖြင့် ရှိကြ၏၊ သန္ဓာတ်ဘူဝါဒိဖြင့် ''အသဒ္ဓိ''မဖြစ်နိုင်၊ သဒ္ဓာတ်ဖြင့်သာ အသဒ္ဓိဖြစ်နိုင်၏၊ အခြားကျမ်းဋ္ဌီလည်း ''ရူပါဒိသု သဉ္ဉတိတိ သတ္ထော''ဟု ပြု၏၊ ထို့ကြောင့် အသဒ္ဓါ''ဟု ပြင်သည်၊ ဓာတ္ဝန်ချောဟ္ဌီလည်း စိန္တ-သန္တတို့၏ နှ-ဒ္ဓကိုပင် ချာသဋ္ဌခြေ၏၊ ရူပသိဒ္ဓိ ဆဒါဒိဟိ တ တြက် သုတ်ဋ္ဌကား နှ ကို နိဂ္ဂဟိတ်ပြု၍ ချပြီးမှ တ-ဇ တို့ကို ချသည်။

ကိတ် ပစ္စယော-ဠ် (ဥဒါဟရဏံ)၊ ဘဝတု- ဖြစ်ပါစေသတည်း၊ ဣတိ ဤတောင့်တ စကားကြောင့်၊ ဘူတော မည်၏၊ ဧမွာ-တရားတော်သည်၊ နံ-ဤသူ့ကို၊ ဒဒါတု-ပေးပါစေ၊ ဣတိ, မွေးနွားဘိဒါးတော ဤနှအနှ ဤကာဝါတို့သုတ်ဖြင့်၊ တ ပစ္စယသ-၏၊ ဤနှာဒေသော ဤနှပြု၊ ဝစုတု-တိုးပွါးပါစေ၊ ဣတိ, ဝစုမာနော၊ ဘူဝါဒိတော အာဣတိ- သုတ်ဖြင့်၊ မာနန္တေသု မာန အန္တ ပစ္စည်းတို့ကြောင့်၊ အပစ္စယော- သက်။ [ဝစုဓာတ်၏ ဓာတ္ထန် သရကို ချေသည့်အခါ ကပ်ဘို့ရာ သရမရှိ၍ အပစ္စည်းသက်မှပြီးသည်၊] နန္ဒတု-နှစ်သက်ပါစေ၊ ဣတိ နန္ဒကော၊ ဇီဝတု- အသက်ရှည်ပါစေ၊ ဣတိ ဇီဝကော၊ ဣစ္စာဒိ။ [ဤသုတ်ဆိုင်ရာ အဓိပ္ပါယ်များကို ကစ္စည်းဘဲ့ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားသည်။]

(၆၀၅)အာဂမာ တုဒကာ။ ။အာပုဗ္ဗဂမိတော - အာရှေးရှိသော ဂမုဓာတ်မှ (နာက်၌)၊ တုကပစ္စယော ဟောတိ၊ ကိတ ကတ္တာ = ကိတ အမည်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ကတ္တရိ - ဠ် (ဟောတိ)၊ အာဂစ္ဆတိ-လာရောက်တတ်၏၊ ဣတိ အာဂန္တုကော-(ည့်သည်)မည်၏။

(၆၁၀) ဂမာတိဝတ္တတော၊....

ဘဗ္ဗေ ဣက။ ။ဘဗ္ဗတ္ထေ-"ထိုက်သူ" ဟူသော အနုက်၌၊ ဂမိကော ဣက ပစ္စယော ဟောတိ၊ ဂန္တုံ-သွားခြင်းငှါ၊ ဘဗ္ဗော- ထိုက်သူတည်း၊ ဂမိကော- ခရီးသွားထိုက်သူ၊ ဘိက္ခု- ခရီးသွားမည့် ရဟန်းတည်း။.... တေကာလိက ပစ္စယန္တုနယော၊ ကာလ ၃ ပါးရှိသော ပစ္စည်းအဆုံးရှိသော ပုဒ်တို့ကို သိကြောင်းနည်းသည် (တေကာလ်က ကိတက ပစ္စယန္တုနယော-ကာလ ၃-ပါးရှိသော ကိတပစ္စည်းတို့ကို သိကြောင်းနည်းသည်" ဟုလည်း ပါဠ်ရှိ၏၊) နိဒ်တော-ပြီ။

ရူဝ်တွက်။ ။"ဇိန သဒ္ဒူပပဒဇုဓ, ဓန သဒ္ဒူပပဒ ဘူ"စသည်ဖြင့် တည်၍ ဥပပဒရှိသမျှဠ် ဆိုင်ရာ ဝိဘတ် သက်, သမာသ်စဂ်, ဝိဘက်ချေ၊ ဘူတော-စသော ဥပပဒမရှိရာဠ်"ဘူ"စသည်ကည်။ ဤသုတ်ဖြင့်ဆိုင်ရာပစ္စည်းသက်၍ ရူပ်တွက်လေ၊ "ဘဝတူတ် ဘူတော" အရာဝယ် မော်ဂ္ဂလွာန်ဠ်"ဘာဝကော"ဟု ဏ္ဍုပစ္စည်းဖြင့်ရှိ၏၊ဤဇိန ဇုဒ္ဓိ စသော ပုဒ်များသည် အမြဲနာမည်ဟောချည်း မဟုတ်၊အချို့အရာဠ်သာနာမည်ဟော၍ များစွာသော အရာဠ်ကား"ဘုရား၏+သိခြင်း"စသည်ဖြင့် ကြိယာ စသော အနက်များကို ဟောသည်၊ ထို့ကြောင့် "ဇိနဇုဒ္ဓိတိ အာသိသတ္ထေစ ကွစိ သညာ=ဇိန ဇုဒ္ဓိဟူသည် အာသီသ အနက်ဝယ် အချို့ အမည်သညာတည်း, အများအားဖြင့် ကား အမည်သညာ မဟုတ်-ဟူလို"ဟု ရူပသိဒ္ဓိဋီကာမိန့်သည်။

(၆၁၁) အတိတော၊ပေ' တာဝိ။ ။အတိတေ-သော၊ပေ၊ ဟောန္တိ၊ ဧတေ ဧဝ ဤပဒသည်းတို့သည်ပင်၊ ပရ' သ'ညာယ-တပါး၊သော သက္ကတ ကျမ်းတို့၏ အမည်ဖြင့်၊ နိဒ္ဒ သညကာပိ- နိဒ္ဒ၊ အမည် ရှိကုန်သည်လည်း (ဟောန္တိ)၊ တေစ-ထိုပစ္စည်းတို့ သည်လည်း၊ ကိတ် သညတ္တာ ကတ္တာရိ ဘဝန္တိ၊ အာဘဝိ-ဖြစ်ပြီ၊ ဣတိ ဘူတော ဘူတာ ဘူတံ-မည်၏ [၃ လိန်]၊ အညေသုစာတိ ဧတ္ထ ၌၊ အနုဝတ္တိတ ဝါဂဟဏေန ကြောင့်၊ တ တဝန္တု တာဝိသု တို့ကြောင့်၊ ဝုဒ္ဓိန ဟောတိ၊ ဟု=ဒါနာဒနဟဗျူဟဒါနေသု၊ အဂ်ိ-မီးကို အဟဝိ-ပူဇော်ပြီ။ [ကတ္တားဟော်ဖြစ်၍-"အဂ်ိ"ဟု အဝုတ္တကံရှိစေ၊] တဝန္တု၊ပစ္စယော ၌၊ အာသိမ့်တို့ သုတ်ဖြင့်၊အာကာရော - အာပြု၊ အဂ်ိ-ကို၊ ဟုတဝါ- ပူဇော်ပြီးသူ၊ ဟုတဝန္တော - ပူဇော်ပြီးသူတို့၊ ဣစ္စာဒိ-သည်၊ ဂုဏဝန္တု၊သမံ ၏ တာဂိမို့-၌၊ အဂ်ိ-ကို၊ ဟုတာဝီ- ပူဇော်ပြီးသူ၊ ဟုတာဝိနော-တို့၊ ဣစ္စာဒိ-သည်၊ ဒဏ္ဍီသမံ-ဒဏ္ဍီသဒ္ဒါနှင့် တူ၏။ ["ဣတ္ထိယံ ဣတ္ထီလိန်၌ 'ဟု သိမ့်၌ပါသည်၊] ဣနိဟစ္စယော-သက်။ ["ဣနိပစ္စယေ"ဟု ရှိ၏၊ "ပစ္စယော"ရှိမှသာ ကောင်းမည်၊]ဟုတာဝိနိ- ပူဇော်ပြီးသောမိန်းမ၊ နပုံသကေ ၌၊ ရဿတ်။ [သုခကာရိဒ္ဒါနံ ကဲ့သို့ ရဿပြု ဟူလို၊] ဟုတာဝိ-ပူဇော်ပြီးသောအမျိုး။

(၆၁၂) ဝသ=နိဝါသေ၊ ဝသံ- မိုးလပတ်လုံး၊ အဝသိ- နေပြီ၊ ဣတိ အတ္ထော၊ တ ပစ္စယော- သက် (သ)ကာရန္တတ္တာ- (သ) ကာရန္တ ဓာတ်တို့၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သာဒိ သန္တ ဣစ္စာဒိနာ- သုတ်ဖြင့်၊ ဋ္ဌာဒေသေ-ဋ္ဌ အပြုသည်၊ သမ္ပတ္တေ - သော်။ [ဥတ္ထာဒေသော ဟောတိ- ၌ စပ်၊] တဿာတိ- တဿ ဟူသော သဒ္ဒါသည်၊အဓိကာရော- တည်း၊သာဒိတို့ စ- သာဒိ ဟူသော သဒ္ဒါသည်လည်း အဓိကာရော တည်း။

---

(၆၁၃) ဧတေ ဧဝ နိဒ္ဒသညကာဝိ-ကလာပ်၌"တ္တာ,တ္တဝန္တု။နိဒ္ဒာ"ဟု သုတ် တည်၍ တ တဝန္တု၊နှင့်တူသော ဣတ္တ-တ္တဝန္တု၊ပစ္စည်းကို"နိဒ္ဒ"ဟု မှည့်သည်၊ ဤနိဒ္ဒ အမည် ရသော တ တဝန္တု၊ တာဝိ ပစ္စည်းတို့ ကိုပင် ရည်ရွယ်၍ အညေသုစ သုတ်၌ "ယုဝဏ္ဏာနမို့ ယ ကကာ, နာ နိဒ္ဒါဒိသုဝုဒ္ဓိ န"ဟု နိဒ္ဒ နာမည်ကို အသုံးပြုခဲ့ရသည်၊ နိဒ္ဒ သဒ္ဒါသည်"ပြီးပြီ"ဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ ဤဘ စသော ပစ္စည်းများလည်း ပြီးပြီးသော အတိတ် အနက်ကို ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် နိဒ္ဒ နာမည်သည် အနက် အားလျော်စွာ အနွတ္တနာမည်ပင်တည်း။ [ဏ စသော ပစ္စည်းတို့ကဲ့သို့ တေကာလိက ဝိဂ္ဂဟမပြုဘဲ"အတီတော ကာလေ"နှင့်အညီ "အဘဝိ"ဟု အတိတ် ကာလ ဟော ဝိဂ္ဂဟ တခုသာ ပြုသည်၊ ရုပ်ပြီးပုံများထင်ရှားပြီ။]

ဝသတော ဥတ္ထ။ ။ဝသန္တိတိ တေသ္မာ ဓာတုမ္မာ ပရဿ တကာရဿ-၏၊ အာဒိ ဗျဥ္ဇနေန-ပစ္စည်း၏ အစဖြစ်သော သဗျည်းနှင့်၊ သဟ-က္ခ၊ ဥတ္ထာဒေသော-ဥတ္ထအပြုသည်၊ ဟောတိ၊ သရလောပါဒိ၊ ဝဿံ-လုံး၊ ဝုတ္ထော-နေပြီးသောရဟန်း၊ ဝုတ္ထာ-နေပြီးသော၊ သာ- ထိုမိန်းမ၊ သရလောပေါတိ အာဒိသုဘွာ-၌၊ တုဂ္ဂဟဏတော- ကြောင့်၊ ပုဗ္ဗဿပါဘာဝေ- ရှေသရကြေခြင်း မရှိလတ်သော်၊ အခါဝတ္ထာ ဒေဝတာ, ဝတ္ထဗ္ဗံ တျာဒိသု- အစရှိသောပြယုဂ်တို့၌၊ ပရလောပေါ-နောက်သရကိုချေ။

(၆၁၃) ဝိပရိဏာမနေ-ဖြင့်၊ ဝဿဿာတိ ပတ္တတော၊ (ဝဿတောကို ဝိဘတ်ပြောင်း၍ "ဝဿဿ" ဟု လိုက်စေ)။

ဝဿံ ဝါ ဝုဏ်။ ။ပရေ တကာရေ ဝဿန္တိတိ တေဿဓာတုဿ ဝကာရဿ-ဝ အက္ခရာဒိ၊ ဥကာရော ဥအပြုသည်၊ ဟောတိ၊ တတ္ထ ထိုဝကို ဥပြုရာ၌၊ ဝကာရာဂမောစ· ဝလာသည်လည်း· ဝါဟောတိ-ဝိကပ်ဖြစ်၏၊ အယံ-ဤအစီအရင်သည်၊ နိဋ္ဌတကာရေ ဧဝ- နိဋ္ဌ ပစ္စည်း၏ တ အက္ခရာနောင်းရာ၌သာ (ဟောတိ)။

---

(၆၁၂) သဟာဒိ ဗျဥ္ဇနေန ဥတ္ထာဒေသော-"ပသ+တ"၌အာဒိဟူသည် တ ပစ္စည်း၏ အစ"သ"တည်း၊ထို့ကြောင့် တ နှင့်တကွ ဓာတ္ဝန် သကို ဥတ္ထပြု(ဝ+ဥတ္ထ)သရလောပေါဖြင့် ဝ ၏ အကို ချေ, ပုလိန်၌ဝုတ္ထော,ဗုတ္ထိလိန်၌ အာပစ္စည်းဖြင့် "ဝုတ္ထာ"ဟု ဖြစ်၏၊ "သာ"ကား ဗုတ္ထိလိန် ထင်ရှားအောင် ပြသော ပုဒ်တည်း၊ "အမိဝတ္ထာ ဝတ္ထဗ္ဗံ"တို့၌ အမိပုဗ္ဗ ဝသ+တ"ဖြင့် "အမိ ဝ+ဥတ္ထ"ဟု ဖြစ်သည့် အခါ သရလောပေါသုတ်၌ တု သဒ္ဒါဖြင့် ရှေသရ ချေခြင်းကို တားမြစ်ခြင်းကြောင့် ဝါပရောသုတ်ဖြင့် နောက် ဥသရချေ, အာ ပစ္စည်းသက်, အဓိဝတ္ထာ တဗ္ဗ ပစ္စည်းမှ တ ကို ဥတ္ထ ပြုလျှင်"ဝတ္ထဗ္ဗံ"ဟု ဖြစ်၏။ [ဝုတ္ထဲ,ဝုဋ္ဌအဆုံးအဖြတ်ကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ၌ ပြထား၏။]

---

(၆၁၄) ဝဿ ဝါဝု- ရှေသုတ်မှ "ဝသဿ-ဝသဓာတ်၏" ဟု လိုက်လာသောကြောင့်ဤသုံတ်၌"ဝဿ-ဝ၏"ဟုသာအနက်ပေးခွင့်ရှိရကား"ဝဿဝါဝု"ဟု ပါဠိမှန်ရှိစေ၊ဝုတ္တိ၌"ဝသဗ္ဘစ္ဆေတဿ ဓာတုဿ"သည် လိုက်သော ဝသဿ၏အဖွင့်၊ "ဝကာရဿဿ"သည် ဤသုံတ်လာ"ဝဿ"၏အဖွင့်၊ ဝုကို "ဝ+ဥ"ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ "ဥကာရော"သည် ထိုဥ၏ အဖွင့်၊ "ဝကာရာဂမော"သည် ထိုဝ၏ အဖွင့်၊ ဝါဟောတိ-ဟု ဝါပါစေရမည်၊ ထို ဝါသည် သုတ်၌ ပါသော ဝါပင်တည်း၊ ဤနည်း၌ "တကာရေ-ကြောင့်၊ ဝဿဿ-၏၊ဝဿ-ဝ၏၊ဥ-ဥအပြုသည်၊ဟောတိ၊ ဝ-စ-လာသည်လည်း၊ ဝါဟောတိ-ဝိကပ်ဖြစ်၏"ဟု သုတ်နက်ပေးရမည်၊ ဤနည်းအရ-ဝုသိဥတောကို ဝဿတည်, တပစ္စည်း,ဤသုတ်ဖြင့် ဝကို ဥပြု၍ဝလည်းလာ, ယထာဂမ

အထဝါကား၊ ဤတို့ ဧည့်ဝတ္ထုသော ဤပါဒ်၌၊ ဝကာရော-သည် သန္ဓိဇော အာဂမသန္ဓိ၌ ဖြစ်၏၊ ဧည့်- ဤ ဒုဘိယနည်း၌၊ တန္နာဒေယန-တန္နာနည်းဖြင့်၊ ဒုတိယံ- ၂ ခုမြောက်သော၊ ဝဂ္ဂဟဏံ စ- ဝ သဒ္ဒါကိုလည်း၊ ဂ္ဂဏ်္ဍိတပ္ပံ- အလိုရှိထိုက်၏၊ တေန- ကြောင့်၊ [ဒုတိယ ဝကို အလိုရှိထိုက်သောကြောင့်၊] အကာရဿပိ-အ၏လည်း၊ (အပိဖြင့် ဂကိုပေါင်းသည်) ဥကာရော-ဥ အပြုသည်၊ သိဒ္ဓေါ- ပြီးသည်၊ ဘဝတိ- ၏၊ ဖြဟ္မစရိယံ- မြတ်သောအကျင့်ကို၊ ဥသိတော ဝုသိတော ဝုဘိတဝါ ဝုသိတာဝီ - ကျင့်သုံးပြီ၊ ဤကာရာဂမေန- ဤအာဂုံသည်၊ ဗျဝဟိတဒ္ဒဝ- ခြားအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥဩသေ ဥဩ အပြုသည်-နော ဘဝတိ-မဖြစ်။

ဘုဇ=ပါလန ဗျဝဟာရေကောသု၊ သြဒနံ- ထမင်းကို၊ အဘုဉ်- စားပြီ၊ ဤတိအဒ္ဓဂ္ဂ ၌၊ တတဝန္တုတာဝီ- တို့သည်၊ (ဟောန္တိ)၊ ဘုဉ်ဘာ, ဘုဉ်ဘဝါ, ဘုဉ်ဘာဝိ- စားပြီးသူ၊ ဘုဇာဒီနမန္တေ နောဒ်စာတိ- သုတ်ဖြင့်၊ မာဘုန္တဲ့ လောပေါ-ဒေ့၊ ဒ်ံတ္တဲ့ လာ။ [ယခုတွေ့ရသောမူ၌ 'ဘုဉ်ဘာ''မှ စ၍ ကျသည်၊] တထာ- တူ၊ ရန္ဓ=ရာဒဂ၊ အရဉ်-တပ်မက်ပြီ၊ ဤတိ ရဉ်ဘာ ရဘာ ရဘံ- မည်၏၊ ယုဇ=ယောဂေ၊ အယုဉ်- အားထုတ်ပြီ၊ ဤဘိယုဉ်ဘာ ယုဉ်ဘာ ယုဉ်ဘံ ၏။ ဝိစ=ဝိဝေစနေ၊ ဝိပုဗ္ဗော၊ဝိဝိစ်စ ကင်းပြီ၊ ဤတိ ဝိဝိဉ်ဘာ ဝိဝိဘာ ဝိဝိတ်ဘံ၊ မုစ=မောစနေ၊ ဗန္ဓနာ- အည်းမှ၊ အမုစ်စိ- လွှတ်ပြီ၊ ဤတိ မုဉ်ဘာ။ [ဒိဝါဒိမုစဓာတ်ဖြစ်ကြောင်း သိစေလိုသဖြင့် ''ဗန္ဓနာ'ဟု ထည့်သည်၊ ''လွှတ်''ဟု ပေးရသော ရုဓာဒိ မုစဓာတ် မဟုတ်။]

ဓိကာရောဖြင့် ဇ္ဈ လော (ဝုသိတော)၊ ဝ လောခြင်းသည် ဝိကပ် ဖြစ်သောကြောင့် ဝမလောဘဲ ဥသာပြုလျှင် ဥသိတော-ဟုလည်း ဖြစ်၏။

အထဝါဤတိ၊ ပေ၊ သိဒ္ဓေါဘဝတိ- [''ဝသဿ''ကို လိုက်မြဲလိုက်စေ၊] ဝုဒ်၌ ဝသည် ယ ဝ မ ဒ နဖြင့် လာသော အာဂမသန္ဓိတည်း၊ ဤနည်း၌ ဝအတွက် အနက်မရှိ၍''ဝကာရာဂမော''ဟု မဖွင့်နိုင်၊ထို့ကြောင့် ဝသ၌ ဒုတိယ ဝ တလုံးကို တန်္တာနည်းဖြင့် အလိုရှိအပ်၏၊ထို ဒုတိယ ဝ ကိုသည်း''ဝသ+အ,ဝ''ဟု တပ္ပုရိသ်သမာသ်ပြု၍ ''ဝ၏ အ''ဟု အနက်ဆို၊ပဌမ ''ဝ''ကိုကား ဝ အတိုင်းပင်အနက်ဆို၊ ဤစကားစဉ်အရ ''ဝသု-ဝ,ဝ၏ အစိတ်အ၏''ဟုသုတ်နက်ပေးရမည်၊ထိုတွင် ဝကို ဥပြုရာ၌ ''ဥသိတော''ဟု ရုပ်ဖြစ်၏၊ ဝ၏ အစိတ် အကို ဥပြုရာ၌ ''ဝုသိတော, ဝုသိတဝါ,ဝုသိတာဝီ''ဟု ဖြစ်သည်၊ [ဤဒုတိယနည်းမျိုးကို ''ဝစ ဝသ ဝဟာဒိန မုကာရော ဝဿယေ''သုတ်၌ ဝသပုဒ်ဝယ် ဖွင့်ခဲ့ဘူးပြီ၊ ဤ၂-နည်းလုံးပင်ချာသနှင့် မြတူ၊ ချာသဖွင့်ပုံကို ကစ္စည်းဋီကာမှာ ရှု။

တထာ-ပါး၊ တိ ပစ္စယေပိ-၌လည်း၊ ဣမိနာ· ဤ ဘုဇာဒိနမန္တေဝ-စသောသုတ်ဖြင့်၊ ဓာတုန္တေလောပဒ်တ္တာနိ တို့သည်၊ ဟောန္တိ)၊ အာသဒ္ဒနံ·ကပ်ငြိခြင်း၊ အာသတ္တိ·ခြင်း၊ [အာပုဗ္ဗ သန္တဓာတ်] ဝိမုစ္စနံ· လွတ်ခြင်း၊ ဝါ တောယ ဤ အရဟတ္တဖိုလ်ဖြင့်၊ ငိမုစ္စတိ လွတ်ရ၏၊ ဤတိ ပိမုတ္တိ·၏၊ [“ဝိမုစ္စနံ, ဝိမုဉ္စတိ ဝါ တောယာတိ ဝိမုဉ္စိ” ဟု ပါဌ်မှန် ရှိစေ။]

ကုဒ=ကေ၊ပေ၊ အကုစ္ဆိ-စိတ်ဆိုးပြီ၊ ဤတိ အဇ္ဈ-၌၊ တ ပစ္စယော သက်၊ [အ၊ိတေ တ တဝန္တံ့တာဒိဖြင့် သက်၊] တဿ-ထို တပစ္စည်း၏၊ ဧစ ဘဟေဟိ ဧစဓာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဧတ္တံ-ဧ ပြု၊ ဟ စတုတ္ထာန မန္တာနံ-ဒေါဧေဟိ- သုတ်ဖြင့်၊ ဧကာရဿ-ဧ အက္ခရာ၏၊ ဒကာရော·ဒ ပြု၊ ကုဒ္ဓေါ-စိတ်ဆိုးပြီးသူ၊ ယုဒ-သဗ္ဗဟာဓရေ၊ အယုဇ္ဈိ- စစ်ထိုးပြီ၊ ဤတိ ယုဒ္ဓေါ ယုဒ္ဓါ·ပည်၏။ [သိမှု့] “ယုဒ္ဓါ” ဟု ဤတ္ထိလိင်ရှိသည်၊ မြန်မာမှု့၌ “ယုဒ္ဓံ” ဟု ရှိ၏။] သိဓ = သံသိဒ္ဓိမ္ဘ၊ အသိဒ္ဓိ- ပြီးစီးပြီ၊ ဤတိ သိဒ္ဓေါ၊ အာရမ္ဘ= အာ+ရမ္ဘ၊ ဂန္ထုံ- သွားခြင်းငှါ၊ အာရမ္ဘိ-အားထုတ်ပြီ၊ ဤတိ အာရဒ္ဓေါ။ [နဟ = ဗန္ဓနေ၊ သံပုဗ္ဗော၊ သန္နယ္ဖိ- ဖွဲ့ပြီ၊ ဤတိ သန္နဒ္ဓေါ၊ [တဿ- ပါသည်ကား အပိုး၊] ဓဘဟေဟိ ဓ၊ ါစာတိ-သို့တ်ဖြင့်၊ နဟာဒိတော-နဟ အစရှိသော ဝေတ်မှ နောက်၌၊ တကာရဿ-တ၏၊ ဓကာရော-ဓ ပြု။

(၆၁၇) ဝဟူ=ဝဟုနေ၊ အာဟုိ-ကြိုးရင့်ပြီ၊ ဤတ်အဇ္ဈော တပစ္စယော၊ တဿ-တပစ္စည်း၏၊ ဧတ္တံ-ဧပြု၊ ကွစိဓာတု တျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဓာတ္ဝာကာရဿ-ဓဝ်တ်၏ အ အက္ခရာ၏၊ ဥတ္တံ-ဥပြု၊ ဥလောပေါစ- ဥလည်းချေ။ [ဓ်ာတွန္တ- ဟုၚ်း, ဒလောပေါစ· ဟုၚ်း ပါဌ်ပျက် တတ်သည်၊] ဟ စတုတ္ထာန မန္တာနန္တိ· ဟ စတုတ္ထာနံ, အန္တာနံ ၂ ပုဒ်သည်၊ ဝတ္တတေ။

ဧဒ်ံ ဧကာရေ။ ။ပရေ ဧကာရေ, ဓာတ္ဝန္တာနံ- ဓာတ်၏ အဆုံးဖြစ်သော။ ဟ စတုတ္ထာနံ· ဟ အက္ခရာ စတုတ္ထက္ခရာတို့၏၊ ဥ ကာရာဒေသောဟောတိ [“ဓာတ္ဝန္တာနံ”၌“ဓာတူနံ” ဟုရှိ၏၊ မကောင်း] ဝုဆွာ-အဖိုးကြီး၊ ဝုဆု-အမယ်ကြီး၊ ဗဟု ဝဿာတိ-ဗဟုဝဿ သုတ်ဖြင့်၊ [ဒေါ ဓဿစ၌ စသဒ္ဒါပင်၊] ဗဟွတ္တ-ဗ ပြုလတ်သော်၊ ဗုဆွာ- ဗုဆွာဟု ဖြစ်၏။

အာရမ္ဘ- ဓ်ာတွန်“မ္ဘ”ကိုပင် ဒပြု၊“အာပုဗ္ဗ,ရဘ-ရာဘဿေ-အားထုတ်ခြင်း” ဟူသော ဓာတ်ဖြင့်လည်း အာရဒ္ဓေါပြီး၏၊သာ၍ ရှင်းသည်၊သို့သော် “အာရမ္ဘတိ” စသည်၌ “အာရမ္ဘ”ချည်းရှိကြ၏၊ သဒ္ဒနီတိကား အာပုဗ္ဗ ရဘ ဓာတ်ဖြင့် အသဒိသဒ္ဒဘော်ဆင့်၍ “အာရဇ္ဘတိ” စသော ပါဌ်ကို ဆိုသည်။

တိပစ္စယေ-၌၊ ဗုဇ္ဈနံ-သိခြင်း ဝါ,တောယ-ဤပညာဖြင့်၊ ဗုဇ္ဈတိ-သိ၏၊ ဣတိ ဗုဒ္ဓိ၊ ဧဝံ-တူ၊ သိဒ္ဓ်-ပြီးစီးခြင်း၊ ဝါ, ပြီးစီးကြောင်း။[သိဒ္ဓတိတောယာတ့် သိဒ္ဓိ၊ ရူပါနံ-နာမ် အာချာတ် နိပါတ် ဥပသာရ သေးဝသော ဝိဘတ္တန္တ ရုပ်တို့၌၊ သိဒ္ဓိ-ပြီးစီးကြောင်း ကျမ်းသည်၊ ရူပသိဒ္ဓိ-မည်၏၊] ဝုစ္စိ-တိုးပွားခြင်း၊ ဝါ- တိုးပွားကြောင်းအလုပ်၊ တဗ္ဗပစ္စယေ- ၌' ဧပဒဒ္ဓဗ္ဗံ-သိထိုက်၏၊ဣစ္စာဒိ တည်း။ [“တဗ္ဗပစ္စယေ ဧပဒဒ္ဓဗ္ဗံ” ဟု သီမူ ရှိ၏၊ ပုံစံ-တဗ္ဗ”ဟု ဖြစ်ခိုက်၌ ဝုဒ္ဓိပြု။]

(၆၁၅) အန္တောတ့် နောတ့် စ အဒိကာရော။ [သီမူ၌ “နော”မပါ, ဣသာသဉ် ပါ၏။]

တရာဒီဟိ ဣဏ္ဏောဂ။ ။ပေ၊ သရလောပါဒေါ၊ တရ= တရဏော= ကူးခြင်း၌ ...၏၊ သံသာရဏ္ဏဝံ- သံသရာ သမုဒ္ဒါဝကို၊ အတရိ-ကူးပြီ၊ ဣတ့် ထိဏ္ဏော၊ တ့်ဏ္ဏော-ကူးပြီးသည်(သဓာနော-ဖြစ်လတ်သော်၊) တာရေယျ-ကူးစေအံ့၊ ဝါ-ကယ်တင်အံ့။ [‘တိဏ္ဏော တာရေယျ” ဟူသော စကားတော်ကို ပုံစံထုတ်သဖြင့် “တာရေယျ”ပါ ထည့်ထားသည်၊ “တိဏ္ဏော” သာလိုရင်း၊] ဧဝံ, ဥတ္တိဏ္ဏော ကူးပြီးသူ၊ တိဏ္ဏံဝါ- တိဏ္ဏံလည်း ရှိ၏၊ [“ကူးပြီးသောစိတ်”ဟု ပေး။]

ပူရ=ပူရဏ-ပြည့်ခြင်း၌....၏၊ သမ္ဗုဒ္ဓိ- ကောင်းစွာ ပြည့်ပြီ၊ ဣတိ သမ္ဗုဒ္ဓေါ၊ သရလောပေါ တျာဒိ သုဇ္ဈ-၌၊ တုဂုဟာဒီတော- ကြောင့်၊ ပုဗ္ဗေသာပါဘာဝေ- ရှေးသရ ကြေခြင်း မရှိလတ်သော်၊ ဥဝဏ္ဏတော-မှ၊ ပရဿ-နောက်သရကို၊ ဝါပရော အသရူပါတ့်- ဖြင့်၊ လောပေါ- ချေ၊ သံယောဂေ-သံယုဂ်ကြောင့်၊ ရဿတ္တံ၊ [ဣစ္စာဒိ မဇ္ဈုတ္တရာနံ ဖြင့် ဥ၊ကို ရဿပြု၊] တုဒ=ဗျထနေ၊ အတုဒိ- ထိုးဆွပြီ၊ ဣတ့် တုဏ္ဏော။ [အတုရိ-လျင်မြန်ပြီ၊ ဣတိတုဏ္ဏောဟု ရှိလျှင် တရဓာတ်နှင့် ရကာရန္တ ချင်းတူသောကြောင့် အာဒိအရ အဆင်ပြေသည်၊] ဇရ = ဝယော ဟာနိမှု၊ ပရိဇီရိ-ရင့်ရော်ပြီ၊ ဣဘိ ပရိဇီဏ္ဏော၊ ကိရ= ဝိကိရဏ- ဖရိဖရဲကြဲခြင်း၌....၏၊ အ ကိုရိ- ရောပြွမ်းပြီ၊ ဣတိ အာကိဏ္ဏော၊ ဣစ္စာဒိ။

(၆၁၆) သုသ ပစ၊ ဓေပ၊ ဣက္ခ စ။ ။သုံသပစသက ဣတိ ဓေတဟိ ဓာတ်ဟိ ပရဿ တပစ္စယဿ, ကွဣက္ခာဒေသာဟာန္တိ၊ အန္တော – အဆုံးဖြစ်သော၊ ဗျဉ္ဇနော၀- သည်လည်း၊ နော- ကြသည်၊ ဟောတိ၊စသဒ္ဒေန-

ဖြင့်၊ မုစာဒိတော မုစ အစရှိသော ဓာတ်မှ နောက်၌။ (တပစ္စယာသ၏၊) ကွာဒေသော ကွပြု၊သုသ=သောသနေ-ခြောက်သွေ့.ခြင်း၌....၏၊အသုသိ-ခြောက်သွေ့.ပြီ၊ ဣတိသုက္ခော၊ ရုက္ခော-သစ်ပင်တည်း၊ အပစ္စိ-မှည့်ရင့်ပြီ၊ ဣတိပက္ကံ၊ဖလံ-သစ်သီးတည်း၊ သက=သာမဏ္ဍ. စွမ်းနိုင်သူ၏ အဖြစ်၌....၏၊ အသက္ခိ-စွမ်းနိုင်ပြီ၊ ဣတိ သက္ကော-မည်၏၊သက္ကော-စွမ်းနိုင်သည်၊ အသ-ဖြစ်ရာ၏။ [မေတ္တာသုတ်မှ "သက္ကော ဥဇု၊ပေ၊သုဝစော စသော" ပါဠိဟု သိစေလိုသဖြင့် "သက္တော အသ" ဟု အဿထည့်ထားသည်၊ သြမုစ်-ခြုတ်အပ်ပြီ၊ ဣတိ သြမုက္ကာ-၏၊ ဥပါဟနာ ဘိနပ်တည်း။ [ဘာဝကမ္မသုတ-ဖြင့် ပစ္စည်းသက်၊] "ပစိဘုံ ပစိတပ်" ဟျာဒိသုပန အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌ကား၊ နဘဝတိ-ဣတိအပြုမဖြစ်၊ (ကသ္မာ-နည်း) ဣကာရေန- သည်၊ ဗျဝဟိတတ္တာ-ခြားကွယ် အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဧစံ- တူ၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော ပြုယုဂ်တို့၌၊ ဗျဝဓာနေ-ခြားကွယ်ရာ၌၊ နဘဝတိ-ဆိုင်ရာအစီအရင် မဖြစ်။

(၆၁၇) သီဟဂတိယာ-ဖြင့်၊ တိဂ္ဂဟဏံ-တိသဒ္ဒါသည်၊ အနုဝတ္တတော၊ [ဇနာဒိနမာတိမှ်-မှ၌သို့ သီဟဂတိကနည်းဖြင့် တိသဒ္ဒါလိုက်သည်။]

ပက္ကမာဒိဟိ နွော စ။ ။ပက္ကမ ဣစ္စေဝ မာဒိဟိ-ပပုဗ္ဗ ကမု အစရှိကုန်သော၊ မကာရန္တဟိ-မ အဆုံးရှိကုန်သော၊ ဓာတူဟိ ပရဿ တပစ္စယဿ,နွံ၊ ဒေသော-နွ အပြုသည်၊ ဟောတိ၊ ဓာတ္ဝန္တော်စ-လည်း၊ နော ဟောတိ၊ စသဒ္ဒေန တိပစ္စယဿ,နွံ် စ နွံ် အပြု သည်လည်း၊ ဟောတိ၊ ကမု=ပဒဝိက္ခေပေ၊ ပက္ကမိ-ဖဲသွားပြီ၊ ဣတိပက္ကန္တော၊ ဧဝံ, သက်နွော-ပြောင်းရွှေ့.ပြီ၊ နိက္ခန္တော-ထွက်သွားပြီ၊ ဒေါဓဿစာတိ သုတ္တော-၌၊ စဂ္ဂဟဏေန- ဖြင့်၊ ကဿ-က၏၊ ခတ္တံ-ခပြု။ [နိ+ကမု,တ၊ နွံပြုပြီးနောက် ကကို ခပြု, အသဒိသဒ္ဒေဘော်(က်) လာ၊] ဘမု = အနဝဋ္ဌာနေ- မရပ်မတည်သည်ခြင်း၌....၏၊ ဝိဘ္ဘမိ-လူထွက်ပြီ၊ ဣတိ ဝိဘ္ဘန္တော၊ ဘန္တော-တုန်လှုပ်သူ၊ ဒမု= ဒမနေ- ယဉ်ကျေးခြင်း၌....၏၊ အဒမိ - ယဉ်ကျေးပြီ၊ ဣတိ ဒန္တော။ [ဘူဝါဒိဂိုဏ်းဖြစ်၍ "အဒမိ" ဟု ရှိစေ။]

တိမှ် တိပစ္စည်း၌ (ဥဒါဟရဏံ)၊ ~ သက်မနံ-ပြောင်းရွှေ့.ခြင်း၊သက်နွံ်-ခြင်း၊ ဝါ-သကြန်၊ ဧဝံ,ဥက္ကန္တိ- ခုန်ကျော်ခြင်း။ [ဥပုဗ္ဗ,ကမု၊] ဝိဘ္ဘန္တိ-လူထွက်ခြင်း၊ ခန္တိ-သည်းခံခြင်း၊ [ခမု]၊ သန္တိ-ငြိမ်းခြင်း၊ [သမုဓာတ်]၊ ဒန္တိ-ယဉ်ကျေးခြင်း၊ ဣစ္စာဒိ။

(၆၁၈) ဇနဒိန မာ တိမှိစ။ ။တ ပစ္စယေ-ကြောင့်ရင်း၊ တိမှိစ-ရင်း၊ ဇန ဋ္ဌစ္စော မာဒိနံ-ဇန အစရှိကုန်သော၊ ဓာတုနံ,အန္တသ-အဆုံးဖြစ်သော၊ ဗျဥ္ဇနသ-၏၊ အာတ္တံ- အာ အဖြစ်သည်၊ ဟောတိ၊ ယောဂဝိဘာဂေန-''ဇနာဒိန မာ''ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့်၊ အညတ္ထာဝိ-တ, တိပစ္စည်းမှ အခြားသော ပစ္စည်းကြောင့်လည်း (အာ- အာအဖြစ်သည့်၊ ဟောတိ၊) ဇန=ဇနနေ၊ အဇနိ-ဖြစ်ပြီ၊ ဋ္ဌတိ၊ဇာတော၊ ပုတ္တံ-သားကို၊ ဝိဇာ-ယိဗ္ဗားပြီ၊ဋ္ဌတိ ဝိဇာတာ၊ [ဝိဇာယိဒ္ဓိဝိပုဗ္ဗ,ဇန, ဒိဝါဒိယ, ''ဇနာဒိန မာ''ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ယကြောင့်(နှ်) ဗျည်းကိုအာပြု၊ ဥဏာဒိဒ္ဓိ''ဇာနု''လည်း ဤယောဂဝိဘာဂဖြင့် ပြီးလတံ့၊] ဇနနံ-ဖြစ်ခြင်း၊ ဇာတိခြင်း၊

တ ပစ္စယေ-ဒ္ဓိ၊တကာရေ-တ အက္ခရာသည်၊ သတိပိ- ရှိပါလျက်လည်း။ ပုန, တိဂ္ဂဟဏ ကရဏံ- တိ သဒ္ဒါကို ပြုခြင်းသည်၊ ပစ္စယန္တရတကာရေ-တ, တိမှု အခြားပစ္စည်း၏ တ အက္ခရာကြောင့်၊အာတ္တ နိဝတ္တနတ္ထံ- အာ အဖြစ်ကို တားမြစ်ရခြင်း အကျိုးရှိ၏၊ ယထာ- ကား၊ ဇန္တု-ဇန္တုဟူသည်တည်း၊ ဇနိတွာ ဇနိတုံ တျာဒိသု ပန-တို့ဒ္ဓိကား၊ ဋ္ဌကာရေန- သည်၊ ဗျဝဟိတတ္တာဝ ကြောင့်ပင်၊ နု ဘဝတိ-အာ အပြု မဖြစ်။

(၆၁၉) အာကာရဿာတိ တိမှိတိ စ ဝတ္တတေ၊....
ဌာပါန မိ ဤ စ။ ။တပစ္စယော်မှိစ ဌာပါဋ္ဌတိ ဧတေသံ ဓာတူနံ အန္တဿ - အဆုံးဖြစ်သော၊ အာကာရဿ- ၏၊ ယထာက္ကမံ ဋ္ဌကာရ

---

(၆၁၇) တပစ္စယေ၊ပေ၊အာတ္တနိဝတ္တနတ္ထံ ယထာဇန္တု-တိပစ္စည်းကိုမဆိုဘဲ ''တ''တဲ့ခုထည်းသာ လိုက်လာသည့်အတိုင်းထားလျှင် တု ပစ္စည်းစသည်မှတ တို့ကိုလည်း ယူရသည်-ဟုထင်မှားဘွယ်ရှိ၏၊ တိ-ဟုဆိုလိုက်သည့်အတွက်ကား ''တ''အရတ ပစ္စည်း,''တိ''အရတိပစ္စည်းဤ မျိုးကြောင့်သာ အာပြုရသည် အခြား ''တ'' နှောင်းရာ၌ အာမပြုရ-ဟု တားမြစ်ရခြင်းအကျိုးရှိ၏၊ ထို့ကြောင့်''တိမှိ'' ဟု တိပစ္စည်းကိုထပ်၍ဆိုရသည်၊ထို့ကြောင့်ပင် ''ဇန္တု-သတ္တဝါ''ဟုရာ၌ဇနဓာတ် (''ဟနာဒီဟိဏုနုတဝေါ''သုတ်ဖြင့်) တု ပစ္စည်း၊ တုဒ္ဓ (တ) နှောင်းသော်လည်း (နှ်) ကို အာမပြုနိုင်, နှ် ကို တု ကပ်၍ပြီးသည်။ [ဇနိတွာ စသည်ကား ဤသို့ တိ သဒ္ဒါပိုဖြင့် အထူးတားမြစ်ဘွယ် မလိုတော့ပြီ၊ဋ္ဌအာဂုံခြားသောကြောင့် (နှ်) ကို အာမပြုနိုင်။]

(၆၁၉) အာကာရဿာတိ-ရှေ့၌ ''အာကာရဿ'' ဟု လိုက်ဘို့ရာ သုတ်မရှိ၊ ဇနာဒိနမာဒ္ဒါလည်း ''အာကာရ'' မဟုတ်,အာ-သာဖြစ်သည်။ ထိုအာလည်းကာရိယဖြစ်၍''အာကာရဿ''ဟု ကာရိအနေအားဖြင့် လိုက်ရိုးမဟုတ်၊ ဏာသဒ္ဒါလည်း မပါ''ဌာပါန''၌ အန်္ဂဲာပေက်ွဆင်ဦးကြီလျှင် ''အန်္ဂဿအာကာရဿ'' ဟု ဖွင့်နိုင်၏၊ ထို့ကြောင့်''အာကာရဿ''အလိုက်ကိုစဉ်းစားထိုက်သည်။

ဤကာရာဒေသော ဟောန္တီ၊ စသဒ္ဒေန ဖြင့်၊ အညတြာပိ- အခြားပစ္စည်း ကြောင့်လည်း၊ (တဝန္တေ-တွာစသည် နောင်းရာဒ္ဒါလည်း)ကွစိ-ဒ္ဒ၊ (ဣဤ-ဣ အပြု, ဤအပြု တို့သည်၊)ဌာ=ဂတိ နိဝတ္တိမှု၊ အဒ္ဒါသိ- တည်ပြီ၊ ဣတိ ဌိတော၊ ဂုရုံ ဆရာကို၊ ဥပဋ္ဌိတော- လုပ်ကျေးပြီ၊ ဌိတဝါ- တည်ပြီးသူ၊ အဓိဋ္ဌတွာ-ဆောက်တည်၍၊ ဌာနံ-တည်ခြင်း၊ ဋ္ဌိတိ- တည်ခြင်း၊ ပါ=ပါနေ၊ ယာဂုံ-ယာဂုကို၊ အပါယိ- သောက်ပြီ၊ ဣတိ ဇိတော- ပီတဝါ- သောက်ပြီးသူ၊ ပါနံ သောက်ခြင်း၊ ပီတိ-သောက်ခြင်း၊ မီတွာ သောက်၍။

(၆၂၀) ဟန္တေဟိဟော၊ဟေ၊ နဟာနံ။ ။ဒဟ နဟေ - ဒဟာဓာတ် နဟာဓာတ်တို့ကို၊ စဇ္ဇေတွာ-ကြဉ်၍၊ ဟကာရန္တေဟိ ဓာ တူဟိ ပရဿ, တ ပစ္စယဿ- ၏ဂုင်း၊ တိဿစ- တိ - ပစ္စည်း၏ဂုင်း၊ ဟကာရာဒေသော ဝါဟောတိ၊ ဓာတွန္တဿ - သော၊ ဟဿ- ဟ၏၊ လကာရော=သည်၊ ဟောတိ၊ အယံ- ဤသုတ်သည်၊ စတ္တာပဝါ- စ အဖြစ်ကို တားမြစ်သော သုတ်တည်း၊ ရူဟ- ဇနနေ-ဖြစ်ခြင်းဒ္ဒ်....၏၊ ရူဟ္ဘံ- သစ်ပင်ကို၊ အာရုဟိ-- တက်ပြီ၊ ဣတိ အာရုဠ္ဆော- လဠ္ဆာနံ- တို့၏၊ အဝိသေသော- အထူးမရှိ ကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်(ဟောတိ)၊ အာရုလ္ဟော ဝါ- လည်း ရှိ၏၊ရူဟနံ- တက်ရောက်ခြင်း၊ ရုဠ္ဆိ ခြင်း၊ ဂါဟု=ဝိဠ္ဆောလနေ - မွှေနှောက်ခြင်းဒ္ဒ်....၏၊ အဂါဟ်- မွှေနှောက်ပြီ၊ ဣတိ ဂါဠ္ဆော၊မဟဏ္ဏဝေ - ကြီးကျယ်သောသမုဒ္ဒါ ဒ္ဒ်၊ အဠ္ဆော ဂါဠ္ဆော (အဝိ+ဩ+ဂါဠ္ဆော)-သက်ဝင်ပြီ။ [မြင့်မိုရ်ဘောင် အကြောင်းကို ပြုဒ္ဒ် "မဟဏ္ဏဝေ"ဟု ချည်းရှိ၏။။]

ဗဟ=ဝုဒ္ဓိမှု-ကြီးမားခြင်းဒ္ဒ်....၏၊ အဗဟိ-ကြီးမားပြီ၊ ဝါ- ပြင်းထန်ပြီ၊ ဣတိ ဗဟဠ္ဆော၊ ကွစိဓာတု တျာဒိနာ ဒီဃော၊ မုဟ= ဝေဗိဠ္ဆော၊ အမုယ္ဟိ- ဝေဋ္ဌဝေပြီ၊ ဣတိ မူဠ္ဆော။ [မူဠ္ဒ် ဒီဃပြု၊] ဂုဟ= သံဝရဏေ - စောင့်ရှောက် ခြင်းဒ္ဒ်=၏၊ အာဂူဟိ--စောင့်ရှောက်ပြီ၊ ဣတိ ဂူဠ္ဆံ၊ ဝဟ=ပါပဓေ-ရောက်စေ ခြင်းဒ္ဒ်....၏၊ [ပါပုဏေ-ရှိသည်ကား မကောင်း၊] ဥပဝဟိ-ဆောင်ယူပြီ၊ ဣတိ ဥပဝူဠ္ဆော၊ ဝစဝသ ဝဟာဒိန မုကာရော ဂဿာတို- ဟူသော၊ ယောဂ ဝိဘာဇေန- (ယေကို ဖြုတ်ထားသော) ဒ္ဒိဓာကရဏ ယောဂဝိဘာဂဖြင့်၊ ဥတ္တံ-ဥပြု။ [ဝုဠ္ဆော-ဒ္ဒ် ဝ၏ အကို ဥပြု-ဟူလို။]

အဒဟနဟုဝန္တီ-သည်၊ ကိုမတ္ထံ-နည်း၊ ဒဓာ သန္တဓါ- တို့ဒ္ဒ် ဟ အပြုကို တားမြစ်ရခြင်း အကျိုးရှိ၏၊ ["ဒဟ=ဒါဟေ-ပူလောင်ခြင်း, တ သံပူဗ္ဗ နဟ, တ" တို့ဒ္ဒ် ဒဟ နဟဓာတ်ဖြစ်သောကြောင့် တ ကို ဟ မပြု၊

ဓ စ ဘဟေဟိ ဓလါစ-ဖြင့် တ ကို စ ပြု, ဧဒျော စကာရေဖြင့် ဓာတုန် (ဟ်)ကို ဒုပြု၍ ဒဧဒျော ပြီး၏၊ သန္နဒ္ဓါကား (၅၁၃)သုတ်၌ရှိ၏။] ဝါတိကိ်၊ ဒုဒ္ဓါ, သိနိဒ္ဓါ-တို့၌ တားမြစ်ခြင်းအကျိုးရှိ၏၊ ဒုဒ္ဓါ-နို့.ညစ်ပြီ၊ သိနိဒ္ဓါ-စေးကပ်ပြီ၊ [ဒုဟ=ဒေါဟနေ-နို့.ညစ်ခြင်း၊ဝါမြစ်၍ဤသုတ်ဖြင့် တ ကို ဟ မပြု၍၊ သိနိဟ = သိနေဟေ-စေးကပ်ခြင်း၊ ရုပ်ကို သန္နဒ္ဓါနှင့် အဘူတ္တက်၊] ဂဟိတံ-ယူအပ်၏၊ မဟိသံ- ပူဇော်အပ်၏၊ ဤတိ အာဒိသုပန-တို့၌ကား၊ ဤကာရာဂမေန ဗျဝဟိတတ္တာ, န ဘဝတိ-ဟ အပြုမဖြစ်။

ဓာတုပစ္စယန္တတောပိ- ဓာတုပစ္စယန္တ သဒ္ဒါ တို့မှ, နောက်၌လည်း တ ပစ္စယော သက်၊ အဘုဘုကို -- စားလိုပြီ၊ ဤတိ ဗုဘုက္ခိတော - ၏၊ [ဗုဘုက္ခ- ပြီးအောင် တွက်ပြီးမှ တ ပစ္စည်းသက်, ဤလာ၊] ဧဝံ,ဧဃဓိတော စားလိုပြီ၊ ဝါ ဆာပြီ၊ပိပါသိတော-ရေသောက်လိုပြီ၊ ဝါ၊ရေငတ်ပြီ၊ ဤစ္စော ဒိ-တည်း၊ ကတ္တရိ- ၌၊ နိဋ္ဌနယော- နိဋ္ဌ ပစ္စည်းတို့ကို သိကြောင်းနည်းသည်၊ ဧဝံ-ဤအဘူတည်း။ ["ဤစ္စော ဒိ" ဖြင့် စိမံသိတော - စသော ဓာတုပစ္စယန္တရုပ်များကို ညွှန်ပြသည်၊ "ဧဝံ ကတ္တရိ နိဋ္ဌနယော" ဖြင့်ကား ကတ္တားဟော နိဋ္ဌပစ္စည်းဖြင့် ပြီးနိုင်သမျှသော နိဋ္ဌ ပစ္စယန္တရုပ်ကို ညွှန်ပြသည်၊ "ဧစံ ကတ္တရိ နိဋ္ဌနယော" ဟု ဟဒဆက်ထည်း ပါ၌ရှိစေ၊ ကံဟော တပစ္စည်းဖြင့် နိဋ္ဌပစ္စယန္တရုပ်ကိုကား ပြဦးလတံ့။]

(၆၂၁) အတီတေတိ ဝတ္တတေ။-

ဘာဝကမ္မသု တ။ ။ဘာဝ ကမ္မဤတိ-ဘော, ကံ ဟူကုန်သော။ တေသု အတ္ထေသု၊ အတီတေကာလေ- အတိတ်ကာလကို၊ ဂမျမာနေ-သော်၊ ပေ၊ ဟောတိ။

(၆၂၂) တာဝ-စ္စာ၊ ဘာဝေ-ဘောအနက်၌ (ဥဒါဟရဏံ)၊ ဧဂ= သဒ္ဒေ-အသံပျံခြင်း၌... ၏။ [သိမ္ဓု၌ "ကေ,ဧဂ= သဒ္ဒေ"ဟု ဓာတ် ၂ ခု တဲ့ပြ၏၊ "ဟူ,ဘူ= သတ္တာယံ" ကဲ့သို့တည်း၊] ဂါယနံ- သီဆိုခြင်း၊ ဤတိ အတ္ထေ ဝါ-၌ဒ္ဓင်း၊ အဂါယိတ္ထ-ရှေး၌သီဆိုခြင်း၊ ဤတိအတ္ထေ ဝါ-၌ဒ္ဓင်း၊ တပစ္စယော-သက်။["ဘာဝေ တာဝ"ဟုဆိုသောကြောင့် "အဂါယိတ္ထ" ကိုလည်း ဘောအနက် ပေးသည်။]

သဗ္ဗတ္ထ ဧဂဂိ။ ။သဗ္ဗတ္ထ- အလုံးစုံသော တပစ္စည်း တိ ပစ္စည်းကြောင့်၊ ဓဂဤတိ ဧတာသဓာတူသ ဂိအာဒေသော ဟောတိ၊ တပစ္စယ တိပစ္စယော၊

သဎဂ- တပစ္စည်း, တိပစ္စည်းတို့ကြောင့်သာ၊ အယံ - ဤ ဂိအပ္ပြသည်၊ ဟောတိ၊ တဿ·ထိုသူ၏၊ ဂီတံ-သီဆိုခြင်း။ [ဘောဟောမှန်းသိသာအောင် "တဿ"ဟု သမ္ဗန်ထည့်၍ပြသည်၊] ဂါယနံ-သီဆိုခြင်း၊ ဝါ, ဂါယိတဗ္ဗာ-သီဆိုထိုက်၏၊ ဤတိ ဂိတိ။ [တိ ပစ္စည်းအတွက်ဖြစ်၍ "ဂါယိတဗ္ဗာ" ဟု ကံအနက်ပါ ဝိဂွဟ ပြုသည်၊] ဘာဝေ - ဘောအနက်၌၊ တပစ္စယန္တာ-တပစ္စည်းအဆုံးရှိသော သဒ္ဒါတို့သည်၊ နပုံသကာ-နပုလ္လိင်ရှိကုန်၏၊ ကမ္မနိ-၌၊ တိလိင်္ဂါ-၃လိင်ရှိကုန်၏။ [ဤစကားအရ-ဘောဟော "ဂီတံ"ကိုနပုလ္လိင် ချရသည်၊ကံဟောတပစ္စည်းအတွက် ၄ လိင်ရှိကြောင်းနောက်၌ ပြလတံ့။]

(၆၂၃) နတ=ဂတ္တဝိနာဓေ- ကိုယ်ကို ညှတ်စေခြင်း (ကခြင်း)၌....၏၊ နစ္စနံ-ကခြင်း၊ ဝါ, အနစ္စိတ္ထ-ဧရှး၌ကခြင်း၊ ဤတိအတ္ထေ တပစ္စယော။

ပစ္စယာ၊ပေ၊သိဒ္ဓန္တိ။ ။ဤဓ - ဤ ကစ္စည်းကျမ်း၌၊ ဆ ပစ္စယာ-ပစ္စည်းနှင့်တကွ ဖြစ်သော၊ ယေ သဒ္ဒါ- အကြင် သဒ္ဒါ တို့သည်၊ ပစ္စ ယေဟိ- ပစ္စည်းတို့ဖြင့်၊ နိဒ္ဒိ- ပြီးခြင်းသို့၊ နဂတာ- မရောက်ကုန်၊ တေ-ထို သဒ္ဒါတို့သည်၊ နိပါတနတော- ဤ နိပါတနသုတ်ကြောင့်၊ သိဒ္ဓန္တိ-ပြီးစီးရကုန်၏၊ ဤတိ- ဤသုတ်ဖြင့် ("သိဒ္ဓန္တိတိ"ဟု ရှိစေ၊)ဓာတ္ဒန္တေန-ဓာတုန်(တ်)နှင့်၊ သဟ- တကွ၊ တပစ္စယဿ- ၏၊ စ ဋ္ဌာဒေသာ- စ အပ္ပြ, ဋ္ဌ အပ္ပြတို့သည်(ဟောဋ္ဌိ)၊ နစ္စံ နဋ္ဌံ- ကခြင်း။ [ဤသုတ်ကို ကစ္စည်း ဝတ္ထိ၌ ကျယ်ဝန်းစွာ ဇွင့်ထား၏၊ရုပ်ကို အခြေပြု၌ တွက်ထားပြီ။]

ဟသ=ဟသနေ- ပြုံးရယ်ခြင်း၌...၏၊ ဟသနံ- ပြုံးခြင်း၊ ဟသိတံ-ခြင်း၊ ဤကာဇုဂမော-လာ၊ ဂမနံ-သွားခြင်း၊ဂတံ-သွားခြင်း၊ဝေဒိတံ-ရပ်ခြင်း၊ ဆယိတံ- အိပ်ခြင်း၊ ဝါဓိကာဂဿ-၏၊ ဝဝတ္ထိစာဝိဘာသတ္တာ-ကြောင့်၊ ဝုဒ္ဓိ-ပြု၊ ရူဒိ=အာဿဝိမောစနေ၊ အရူဇ္ဇိတ္ထ- ရှေး၌ဥိုခြင်း၊ ဤတိ ရောဒိတံ၊ ရုဏ္ဏံ ဝါ-လည်းရှိ၏။ [ဘိဒါဒိတော-သုတ်ဖြင့် စီရင်၊]ဤစ္စာဒိ။

ဝါဓိကာ ရဿ၊ပေ၊ဝုဒ္ဓိ-သယိတံ၌ တပစ္စည်းသည် အတိတ်ဟော နိဋ္ဌာပစ္စည်းတည်း၊အညေသုစသုတ်၌ "နိမ္ဗာဒီသု ဝုဒ္ဓိ နံ"ဟု တားမြစ်ခဲ့သောကြောင့် သယိတံ၌ သိဝယ် ဤကို ဝုဒ္ဓိ မပြုသင့်သည် မဟုတ်ပါလော၊အဘယ့်ကြောင့် ဤ ကို ဝုဒ္ဓိ ပြု၍ (ဧကို အယပြုပြီးလျှင်) သယိတံဟု ဖြစ်နိုင်ပါသနည်းဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် "ဝါဓိကာဂဿ"စသည်မိန့်၊ထို အညေသုစ သုတ်၌ လိုက်လာသော ဝါ သဒ္ဒါက တချို့ဝုဒ္ဓိပြုရပါသေး၏ဟု သတ်မှတ်သောကြောင့် သိဒ္ဓ ဤကို ဝုဒ္ဓိပြုနိုင်သည်-ဟူလို၊ ရောဒိတံ စသည်၌လည်း နည်းတူ။

ကမ္မနိ–၌ (ဥဒါဟရဏ်)၊ ဘဝတာ-သည်၊ကောဓေ-ကောဓ်ကို၊ အဘိဘူယိတ္ထ–လွှမ်းမိုးအပ်ပြီ၊ ဇုတိ အဘိဘူတေ-၏၊ အဘိဘူတာ၊ပေ၊ မိန်းမ၊ အဘိဘူတံ-ဧတ်၊ ဘာသ= ဗျတ္တိယံ (ဝိယတ္တိယံ) ဝါစာယံ၊ တေန- ထို ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဓမ္မော- ကို၊ အဘာသိတ္ထ (ယ ကြေ) - ဟောအပ်ပြီ၊ ဇုတိ ဘာသိတေ ၏၊ ဘာသိတာ- ဟောအပ်သော၊ ဂါထာ၊ ဘာသိတံ-သော၊ သုတ္တံ- သုတ်၊ ဒိသိ=ဥစ္စာရဏေ- ရွတ်ဆိုခြင်း၌....၏၊ စုရာဒိတ္တာ-စုရာဒိ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဏေ- ဏေ ပစ္စည်းသက်၊ ဘဂဝတော-သည်၊-ဓမ္မော- ကို၊ အဒ္ဓေသိယိတ္ထ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ ဒေသိတေဒ၊ ဤကာရဏမေ-ဤ အာဂုံကြောင့်၊ ကာရိတ သရလောပေါ၊ ကာရိတ်သရကို ချေ။ [“ဒုသ+ဧ+ိ တ”၌ စုရာဒိတော သုတ်ဖြင့် သက်၍ ကာရိတ်မှည့် ထားသော ကိုဧချေ-ဟူလို၊] ဇိ=ဇယေ၊ မာရော- မာရ်ကို၊ အဇိယိတ္ထ၊ အောင်တော်မူအပ်ပြီ၊ ဇုတိ ဇိတော၊ နိ=ပါပဓေ၊ ဂါမံ- သို့၊ အဇာ-ဆိတ်တို့ကို၊ အနိယိ သံု- ဆောင်အပ်ကုန်ပြီ၊ [အဇာနှင့် ဝုစ် တူအောင် “အနိယိ သု”ဟု ဗဟုဝုစ်ရှိစေ] ဇုတိ နိတာ-နိတတို့မည်၏၊ တယာ- သည် ဓမ္မော- ကို၊ သုတော- နာအပ်ပြီ၊ ဉာတော- သိအပ်ပြီ။ [အသူယိတ္ထာတိ သူတော၊ အညာယိတ္ထာတိ ဉာတော။]

(၆၂၄) သာသ=အနုသိဋ္ဌိမှ၊ အနုသာသိယိတ္ထ- သွန်သင်အပ်ပြီ၊ ဇုတိ အတ္ထေ တပစ္စယော။

သသာ ဒိသ၊ ပေ၊ ရိဋ္ဌောစ။ ။ပေ၊ စသဒ္ဒေန, တိသ- တိပစ္စည်း၏၊ ရိဋ္ဌစ- ရိဋ္ဌလည်းပြု၊ ဒိသတော- ဒိသ ဓာတ်မှ နောက်၌၊ ကိစ္စ တကာရ တုံတ္တာဒိနဉ္ဉ- ကိစ္စ ပစ္စည်း၏ တအက္ခရာ, တုံပစ္စည်း, တ္တာပစ္စည်း အစရှိသည် တို့၏လည်း၊ ရဋ္ဌ ရဋ္ဌုံ ရဋ္ဌာ ဒေသာ - ရဋ္ဌ, ရဋ္ဌုံ ရဋ္ဌာ အပြု တို့သည်၊ ဟောန္တိ။ [သိမှ၌ “ရဋ္ဌ ရဋ္ဌုံ ရဋ္ဌု အာဒေသာ”ဟုရှိ၏၊] ဏာဒိလောပေါ၊ မယာ-ငါသည်၊ သော- ထိုပဉ္စင်းလောင်းကို၊ အနုသိဋ္ဌော- သွန်သင်အပ်ပြီ။

'(၆၂၄) စသဒ္ဒေန၊ပေ၊ ရဋ္ဌော ဒေသော-ဒဋ္ဌမှံ ဒဋ္ဌြယံ့ တို့၌ ကိစ္စပစ္စည်း ဖြစ်သော တဗ္ဗ-တေယျတို့၏ တ ကို ရဒ်ဖြစ်ပြု၊ဒဋ္ဌုံ၌ 'တုံကို ရဋ္ဌုံပြု၊ဒဿနီယံသည်ဒဋ္ဌဗ္ဗံ ဒဋ္ဌြယံ့ တို့၏ အနက်ဖွင့်၊ ပဿိတုံသည် ဒဿုံ၏ အနက်ဖွင့် ဖြစ်သကဲ့သို့ ထို့အတူ ပဿိတွာလည်း ဒဋ္ဌုံ ဒဋ္ဌာ တို့၏ အနက်ဖွင့်တည်း၊သို့ဖြစ်လျှင် ဒဋ္ဌုံ ဒဋ္ဌာ၌ ဒဋ္ဌုံသည် တွာပစ္စည်းကို ရဋ္ဌုံပြု၍ ပြီးသော ပုံစံတည်း-ဟု သိသာ၏၊ မောဂ္ဂလ္လာန် ၌ကား

[နည်းလမ်းညွှန်ပြအပ်ပြီ၊] သာ- ထိုမိန်းမကို၊ အနုသိဋ္ဌာ- ပြီ၊ အနုသိဋ္ဌံ- သွန်သင်အပ်သောအမျိုး။ [သီမူဋ္ဌ်''ဒိသ=ပေက္ခော''ဟု ရှိသေး၏၊] မေ-သည်၊ ရူပံ-ရူပါရုံကို၊ အဒိသိတ္ထ- မြင်အပ်ပြီ၊ ဣတိ ဒိဋ္ဌံ၊ တိမှ-တိပစ္စည်းဌ်၊ (ဥဒါဟရဏံ)၊အနုသာသနံ-သွန်သင်ခြင်း၊အနုသိဋ္ဌ-ခြင်း၊ဒဿနံ-မြင်ခြင်း၊ ဒိဋ္ဌ-ခြင်း။

ကိစ္စာဒိသု- ကိစ္စပစ္စည်း အစရှိသည်တို့ဌ် (ဥဒါဟရဏံ) ဒဿနီယံ-မြင်ထိုက်သော ဝတ္ထုသည်၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ, ဒဋ္ဌဗ္ဗယျ-မည်၏၊ ပသိတုံ- မြင်ခြင်းငှ၊ ဣတိ- ဤအနက်ကြောင့်၊ ဒဋ္ဌုံ-မည်၏၊ဒဋ္ဌုံ-မြင်ခြင်းငှ၊ ဂစ္ဆတိ-သွား၏၊ ပသီတ္ဌာ- မြင်၍၊ နေက္ခမ္မံ ရဟန်းအဖြစ်ကို၊ ဒဋ္ဌုံ-မြင်၍။ [သီမူဋ္ဌ်''ဒဋ္ဌု-မြင်၍''ဟု ရှိ၏၊] ဒဋ္ဌာ-မြင်၍၊ ဣကာရာ ဂမေန- သည်၊ အန္တရိတသာ-ခြားကွယ်အပ်သော ပစ္စည်း၏၊ (အယံ- ဤအစိအရင်သည်၊) နဘဝတိ-မဖြစ်၊ ယထာ-ကား၊ အနုသာသိတံ၊ပေ၊ဒဿိတံ ဣစ္စာဒိ- အားရှိသည်တည်း။ [အနုသာသိတံ- သွန်သင်အပ်ပြီ၊ အနုသာသိတဗ္ဗံ- ထိုက်၏၊အနုသာသိဘုံ-ငှ၊ အနုသာသိတ္ဌာ-၍၊ ဒဿိတံ-မြင်အပ်ပြီ။]

''တုံ ယာ နာ''ဟု သုတ်တည်၍ ဒဋ္ဌုံဌ် တွာကို တုံပြုပြီးမှ, ထိုတုံ၏တာကို ဋ္ဌပြု, ဒိသကို ဒဿပြုသည်၊မည်သည့်နည်းဖြင့် ပြီးသည်ဖြစ်စေ ဒဋ္ဌုံဌ်မူလက တွာ ပစ္စည်းဖြစ်ခြင်းမှာ သဘောတူရကား ''နေက္ခမ္မံ ဒဋ္ဌု ခေမတော''ဟူသော သုတ္တန်ပါတ် ပဋ္ဌာသုတ်ဌ် ဂါထာဖြစ်၍ ဒဋ္ဌုံမှ နိဂ္ဂဟိတ်ကိုချထားသော တွာ ပစ္စယန္တပုဒ်ဟုမှတ်။ [''နေက္ခမ္မံ-ရဟန်းအဖြစ်ကို၊ ခေမတော-ဘေးမဲ့အားဖြင့်၊ ဒဋ္ဌုံ-မြင်၍၊'']

တနည်း- ''အဘိဟဋ္ဌုံ (အဘိဟဋ္ဌုံ)-ရှေ့ရှုဆောင်၍၊ ပဝါရေယျ-ဖိတ်အံ့'' ဟူသော နိဿဂ္ဂိယ တတိယရှိ သိက္ခာပုဒ်၏ အဋ္ဌကထာဌ်ကား ဒဋ္ဌုံကို အဘိဟဋ္ဌုံ၏ ဥပမာပြု၍ ဖွင့်ထား၏၊ထိုအဖွင့်အလို အဘိဟဋ္ဌုံဌ် တုံပစ္စည်းဖြစ်သကဲ့သို့ ဒဋ္ဌုံဌ်လည်း တုံပစ္စည်းဖြစ်ကြောင်း သိသာ၏၊ သို့ဖြစ်လျှင် တွာပစ္စည်းကို ရဋ္ဌုံပြု၍ ထိုတုံပစ္စည်း သည်ပင် တွာ ပစ္စည်းအနက်ကို ဟောနိုင်သည်ဟု တနည်းမှတ်ဘွယ်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ''တွာပစ္စည်းနက်,တချက်ဟောငြား,ကတ္တားနှင့်ကံ, သမ္ပဒါန်, ထွန်းပြန် တုံပစ္စည်း သဘောတည်း''ဟု နိယာမ်ရှိသည်၊ [ကာတုံ-ပြုခြင်းသည်၊ဝဋ္ဋတိ-အပ်၏ (ကတ္တား)၊ ကာတုံ-ပြုခွင့်ကို၊ လဗ္ဘတိ-ရအပ်၏ (ကံ)၊ကာတုံ-ပြုခြင်းငှ၊ (သမ္ပဒါန်။]

ဒဋ္ဌာ=ဒိဋ္ဌာ မူကွဲ။ ။ရူပသိဒ္ဓိဌ် တွာ ပစ္စည်းဖြင့် သိမူဝယ် ''ဒဋ္ဌာ'' မြန်မာမူဌ် ''ဒိဋ္ဌာ''ဟု ပါ၌ ၂ ထွေကွဲ၏၊ ဥမ္မာဒန္တိမဟံ ဒဋ္ဌာ (မြင်ရ၍) နှံ သုပ္ပါဒိ ဒိဝါရတ္တိ'' ဟူသော ဥမ္မာဒန္တိဇာတ်....''နာဒိဋ္ဌာ (မမြင်မူ၍) ပရတော ဒေါသံ'' ဟူသော ပဒုမဇာတ်တို့ဌ်လည်း''ဒဋ္ဌာ=ဒိဋ္ဌာ''ဟု ပါ၌ ၂ ထွေကွဲလျက်ရှိသည်၊သို့ရာဝယ် ဒဋ္ဌဗ္ဗံ ဒဋ္ဌယျံ၊ ဒဋ္ဌုံတို့ဌ် ဒိ၏ ဋ္ဌသရကြဿကဲ့သို့ ဒဋ္ဌာဌ်လည်း ရှေ့ဋ္ဌသရကြဿော သိဟိုဋ်

(၆၂၇) တုသ=ပီတိမှ၊ အတုဿိ-နှစ်သက်ပြီ၊ ဣတိအတ္ထ-၌ ကတ္တရိ၊၌၊ တပစ္စယော-သက်၊ တဿာတိ အဓိကာရော။

သာဒိ သန္တ၊ပေ၊ဌေါ။ ။အာဒိနာ- အစဗျည်းနှင့်၊ သဟ, ဝတ္တတိ ဣတိ သာဒိ၊ သကာရန္တေဟိ- သအက္ခရာ အဆုံးရှိသော ဓာတ်တို့မှ၎င်း၊ ပုစ္ဆ်ဘန္ဇဟံသ ဣစ္ဆေဝမာဒိဟိ-ပုစ္ဆ ဘန္ဇ ဟံသ အစရှိကုန်သော၊ဓာတ္ဟိ-တို့မှ၎င်း၊ ပရဿ, အနန္တရိတဿ- မခြားအပ်သော။ [ဣအာဂုံစသည် မခြားအပ်သော] တကာရဿ- တအက္ခရာ၏၊ အာဒိ ဗျဉ္ဇနေန- အစဗျည်း ဖြစ်သော၊ ဓာတ္ဝန္တေန-နှင့်၊ သဟ, ဋ္ဌာဒေသော- ဋ္ဌအပြုသည်၊ ဟောတိ၊ [ဋ္ဌ၌ သံယုဂ် ဋ္ဌလည်းပါစေ၊] ဟံသဿ-ဟံသဓာတ်၏၊ သန္တတ္တေ- သအဆုံး ရှိသည်၏ အဖြစ်သည်၊ သတိပိ- ဖြစ်ပါလျက်လည်း၊ ပုနဂ္ဂဟဏံ- ထပ်၍ ယူခြင်းသည်၊ ကုစိ-အချို့သော သကာရန္တဓာတ်၌၊ ဋ္ဌာဒေသဿ-ဋ္ဌအပြု၏၊ အနိယတဒီဃနတ္ထံ-မမြဲသည်၏အဖြစ်ကို ပြရခြင်းအကျိုး ရှိ၏၊တေန-ကြောင့်၊ ဝိဒ္ဓတ္ထော-ဥတြတ္ထောတျာဒိသုအစရှိသော-ပြယုဂ်တို့၌၊ နဟောတိ-ဋ္ဌအပြုမဖြစ်၊ [ဝိ့ဌတ္ထော-ဖျက်ဆီးအပ်ပြီ၊ ဥတြ့ဌော ထိတ်လန့်ပြီ၊] တုဋ္ဌော- နှစ်သက်ပြီ၊ သန္တုသိတော ကောင်းစွာနှစ်သက်ပြီ။

မူရှိပါ၌သာ ရှေနောက်ညီညွတ်ပေသည်၊ တွာပစ္စည်းကို ဤသုတ်၏စသဒ္ဒါဖြင့် ရဋ္ဌာပြု၊ မောဂ္ဂလ္လာန်၌ကား "နာဒဋ်ဌာပရတော ဒေါသံ" ၌ တွ-မှ ဝကိုချ၍, တကို ဋ္ဌပြုသည်။

(၆၂၅) အာဒိနာ၊ပေ၊သာဒိ- "သ+အာဒိ" ဟူ၍၊ အာဒိဟူသည်တပစ္စည်း၏ အစတည်း၊တကို ဋ္ဌပြုရာ၌ တပစ္စည်း၏ အစဖြစ်သော ဓာတ္တန် ဗျည်းနှင့်တကွ ပြုပါ-ဟူလို၊ထို့ကြောင့် "သဟာဒိဗျဉ္ဇနေနဓာတ္တန္တေန" ဟုဝုတ္တိဖွင့်သည်၊ ဤသာဒိကိုလည်း ဋ္ဌော၌ ဝိသေသနအဖြစ်ဖြင့် စပ်။

ဟံသဿ၊ပေ၊အနိယတ ဒီပနတ္ထံ- "သန္တံ-သ အဆုံးရှိသောဓာတ်" ဟု ဆိုလျှင် "ဟံသ" ဓာတ်လည်း ပါနိုင်သည် မဟုတ်ပါလော၊သို့ပါလျက်အဘယ့်ကြောင့် ဟံသ ဓာတ်ကို ထပ်၍ ဆိုရပါသနည်းဟု မေးဘွယ်ရှိ၍ "ဟံသဿ" စသည် မိန့်၊ ဟံသ ဓာတ်ကို ထပ်၍ဆိုသဖြင့် ဟံသမှတပါးသော သကာရန္တဓာတ်များဝယ်အချို့ဓာတ်၌ ဋ္ဌ အပြု မမြဲဟု သတ်မှတ်ခြင်းအကျိုးရှိ၏၊ထိုအကျိုးငှါဟံသဓာတ်ကိုထပ်၍ဆိုရသည်-ဟူလို၊ထို့ကြောင့် "ဥ ပုဗ္ဗ တြဿ=ဥဗ္ဗေဇနေ-ထိတ်လန့်ခြင်း၊တကို ဋ္ဌမပြုဘဲ (သ) ကို တ သို့ကပ်, "ဥတြဿော" ဟုဌင်း ဝိပုဗ္ဗ ဓံသ=ဝိဒ္ဓံသနေ-ဖျက်ဆီးခြင်း၊ သ ဗျည်းကို တသို့ကပ်, နိဂ္ဂဟီတ်ချေ, ဒွေဘော်လာ၍ "ဝိဒ္ဓတ္ထော" ဟုဌင်းပြီးရသည်၊ ဤစကားစဉ်အရ "ဟံသဓာတ်၌မူ ဋ္ဌအပြု မြဲသည်" ဟုလည်း ပြန်၍ သိနိုင်သည်။ [တုဋ္ဌောကို ရုပ်တွက်၊သန္တုသိတောကား ဇ အာဂုံခြားသဖြင့် ဋ္ဌ မပြုရသော ပုံစံတည်း။]

ဘသ=ဘသနေ-လျှောကျခြင်းဌ်..၏၊ အဘသိ-လျှောကျပြီ၊ ဣတိ ဘဒ္ဒေါ,ဘသိတော-၏။ [ဣ အာဂုံ ခြားနားဖြင့် ဘသိတောဌ် ဌ မပြုရ၊] နသ=အဒဿနေ- မမြင်ရခြင်းဌ်....၏၊ နသိ-ပျက်စီးပြီ၊ ဝါ ပျောက်ပြီ၊ ဣတိ နဒ္ဒေါ၊ ဒံသ=ဒံသနေ- ကိုက်ဖြတ်ခြင်းဌ်..၏၊ သပေန- မြွေသည်၊ အဒံသိယိတ္ထ-ကိုက်အပ်ပြီ၊ ဣတိ ဒုဒ္ဒေါ-ဒုံသိတော ဝါ-လည်းရှိ၏၊ ကုစိ ဓာတု တျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဒဿ-ဒ၏၊ ဒုဘ်ဘံ-ဒုံအဖြစ်သည် (ဟောတိ)၊ဖုသ=ဖဿနေ- တွေ့ထိခြင်းဌ် ၏၊ ဖရေန- ဖရု၊သည်၊ အဖုသိယိတ္ထ-တွေ့ထိအပ်ပြီ၊ဣတိဖုဒ္ဒေါ၊ဖုသိတော ဝါ- လည်းရှိ၏၊ [“ဟုဿ=ဟဿနေ”ဟု စာပျက်တတ်သည်၊] ဣသု=ဣစ္ဆာယံ၊ သိယိတ္ထ- လိုချင်အပ်ပြီ၊ ဣတိ ဣဒ္ဒေါ-၏၊ ဣစ္ဆိတော သိတော- လိုချင်အပ်ပြီ။ [ဣအာဂုံခြား၍ ဌ မပြုရ, ဣသု ယမုနမန္တေ၊ စ္ဆော်ဝါ ဖြင့် စီရင်၊ သိတော ဌ် ဝုဒ္ဓိပြု၊] မသ=အာမသနေ၊ အာမသိယိတ္ထ သုံးသပ်အပ်ပြီ၊ ဣတိအာမဒ္ဒေါ၊ ဝသ=သေစနေ- သွန်ခြင်းဌ်..၏၊ ဒေဝါ-မိုးသည်၊ အဝသိ-သွန်ချပြီ၊ဝါ-ရှာပြီ၊ ဣတိ ဝုဒ္ဒေါ။[“ဝဿဝါဝု”ဖြင့် စီရင်၊] ပဝိသိယိတ္ထ- ဝင်အပ်ပြီ၊ ဣတိ ပဝိဒ္ဒေါ၊ [ပပုဗ္ဗ ဝိသဓာတ်၊] ဥဒ္ဒိသိယိတ္ထ- ရွတ်ပြအပ်ပြီ၊ ဣတိ ဥဒ္ဒိဒ္ဒေါ၊[ဥပုဗ္ဗ,ဒိသ=အတိသဇ္ဇနေ၊] ဤတွင်သန္တဓာတ်များပြီးပြီ။

ပုစ္ဆ=ပုစ္ဆနေ၊ ပဥ္ဉံ-ပြဿနာကို၊ အပုစ္ဆယိတ္ထ-မေးအပ်ပြီ၊ ဣတိ ပုဒ္ဒေါ ပုစ္ဆိတော-၏၊ ဘန္တ= အဝမဒ္ဒနေ- နှိပ်နင်း ဖျက်ဆီးခြင်းဌ်..၏၊ အဘဉ်္ဇိယိတ္ထ- နှိပ်နယ်အပ်ပြီ၊ ဣတိ ဘဒ္ဒံ၊ ဓဉ်ံ- စပါးတည်း။ [“ဘန္တ်-ပါကေ၊ ဘန္တ-အဝမဒ္ဒနေ ဝါ”ဟု သီမူဌ် ဓာတ် ၂ မျိုးပြ၏၊ “အဘဉ်္ဇိတ္ထ”ဟုလည်း ရှိသည်၊] ဟံသ-ပီတိမှ်-နှစ်သက်ရွှင်လန်းခြင်းဌ်....၏၊ အဟံသိ- ရွှင်လန်းပြီ၊ ဣတိ ဟဒ္ဒေါ၊ ပဟံသိတော အလွန်ရွှင်လန်းပြီ။ ပပုဗ္ဗ ဟံသ။

အာဒိသဒ္ဒေန-ဖြင့်။ [ဟံသာဒိဟိဌ် အာဒိဖြင့် “ဌာဒေသော” ဌ်စပ်၊] ယဇ-ဒေဝပူဇာ သင်္ဂတိကရဏဒါနေသု၊ဣဇ်ဓာတ်-ပူဇော်အပ်ပြီ၊ဣတိအဇ္ဇ-ဌ်၊ တပစ္စယော-သက်၊ တသ-ထိုပစ္စည်း၏၊ဌာဒေသော-ဌပြု။

(၂၆၂) ဇယသ သရဿိ ဇဌ်။ ။ပရေ. ဇဌ်- ဌအပြုကြောင့်၊ ယဇ ဣတိ ဇေသ ဓာတုသ-၏၊ သရသ- သရ၏။ [“ယဇ်” ဌ် ယဝယ် အသရ၏၊]ဣကာရာဒေသော ဟောတိ၊ ဖယာ-သည်၊ဇိနော-ဘုရားရှင်ကို၊ ယိဌေဒ္ဓော- ပူဇော်အပ်ပြီ၊ သဇ=ဝိသဂ္ဂေ- စွန့်လွှတ်ခြင်းဌ်....၏၊ [ဓာတ္ဌတ္ထ သင်္ဂတိဟဌ် “သဇ္ဇ”ဟု သံယုဂ်ဖြင့်ရှိ၏၊ သက္ကတဌ်“သရိဇ”ဟုရှိသောကြောင့်

သင့်ခေတ်ဟုဆိုခြင်းက သာ၍ကောင်းသည်၊] သံပုဇ္ဈော-သံရှေးရှိ၏၊တေန-ထိုသူသည်၊ သံသဇ္ဈိတ္ထ· ယောနှောအပ်ပြီ၊ ဇုတိ သံသဒ္ဓေ၊ ပိဿဒ္ဓေ-စွန့်လွှတ်အပ်ပြီ၊ မဇ=သုဒ္ဓိမှ စင်ကြာ်ခြင်း၌ ...၏ အမဇ္ဈိ-စင်ကြယ်ပြီ၊ ဣတိ မဒ္ဒေ။ [စင်ကြယ်ချောမောသောအရာ၊] ဣစ္စာဒိ။

၊ ကိစ္စ တကာရာသုံဒိ- ကိုစ္စ ပစ္စည်း၏ တ အက္ခရာ အစရှိသည် တို့၌၊ (ဥဒါဟရဏ်)၊ တုသိတပ္ပံ- နှစ်သက် ထိုက်သော ဝတ္ထုသည်၊ တုဋ္ဌပ္ပံ-မည်၏၊ [''တောဋ္ဌပ္ပံ''ဟု ဝုဒ္ဓိနှင့် ရှိကြ၏၊ ပါဠိဋ္ဌကား ''ယံ လဒ္ဓံ တေန တုဋ္ဌပ္ပံ'ဟု ဝုဒ္ဓိမပြုဘဲ ရှိသည်၊ ဖုသိတပ္ပံ- တွေ့ထိထိုက်သော, အာရုံသည်၊ ဖောဋ္ဌပ္ပံ-၏၊ [''ဖုသ, တဗ္ဗ ဧစ္စည်း၊]ပုစ္ဆိတုံ,ပုဋ္ဌုံ-မေးခြင်းငှါ၊ယဒိတုံယိဋ္ဌုံ-ပူဇော်ခြင်းငှါ၊ အဘိဟရိတုံ အဘိဟဋ္ဌုံ- ရွေးရွှေဆောင်ခြင်းငှါ၊ တောသနံ တုဋ္ဌိ· နှစ်သ ်းခြင်း၊ ဃနံ ဒ္ဒိ-ရှာခြင်း၊ ဝဿနံ ဝုဋ္ဌိ-ရွာခြင်း၊ ဝိဿဇ္ဇနံ ဝိဿဋ္ဌိ-စွန့်လွှတ်ခြင်း၊ ဣစ္စာဒိ။

(၆၂၇) တဿာတိ သာဒိတိစ ဝတ္ထတော၊ ...

ဘန္တေတာ ဂွဂါစ။ ။ပေ၊အနေန- ဤသူသည်၊ ဆုဂေါ- ဆုဂကို၊ ဘဂွေါ- ချီးဖျက်အပ်ပြီ။

ဝဿ=နိဝါသေ၊ ပရိဝသိယိတ္ထ· ကျင့်အပ်ပြီ၊ ဣတိ ပရိဝုတ္ထော ပရိဝါသေဒ- ပရိဝါသ်ိ ရ၏၊ ပြဟ္မစရိယံ- မြတ်သော အကျင့်ကို၊ ဝုသိတံ-ကျင့်သုံးအပ်ပြီ၊ ဥတ္ထ ဥအာဒေသော· ဥတ္ထအပြု, ဥအပြုတို့သည်(ဟောန်၏)၊ [ပရိဝုတ္ထောဒ္ဓ် ဝဿတော ဥတ္ထဖြင့် ဥဋ္ဌပြု, စုသိတံဒ္ဓ် ဝဿဝါ ဝုဖြင့် ဥပြု, ဟူလို၊ သီဟိဋ္ဌမူ မြန်မာမူကဲ့၏]၊ ဝဿ=အစ္ဆာဒနေ- ဖုံးလွှမ်းခြင်းဒ္ဓ်....၏၊ နိ ဝသိယိတ္ထ-ဖုံးလွှမ်းအပ်ပြီ၊ ဣတိ နိဝတ္ထံ၊ ဝတ္ထံ — အဝတ်တည်း၊ ကုစိ ဓာတုတျာဒိနာ- ဖြင့်၊ သ္ထကာရ သံယောဂဿ· သ္ထသံယုဂ်၏၊ တ္ထတ္တံ — တ္ထအဖြစ်သည် (ဟော်တိ)၊ [ဝသ တ၊ ဓာတ္ဌန်ကို ဧ၍, ဝတ္ထံ၊ သုတ်ကြီးဖြင့် သ္ထကို တ္ထပြု၊] ဧဝံ, နိဝတ္ထပ္ပံ- ဝတ်ရာ၏၊ သံသ- ပသံသနေ- ချီးမွမ်းခြင်းဒ္ဓ်....၏၊ ပသံသိယိတ္ထ- ချီးမွမ်းအပ်ပြီ၊ဣတိ ပသတ္ထော၊ ပသံသိတော-

---

(၆၂၆) ပုစ္ဆိတုံ ပုဋ္ဌုံ၊ ပေ၊ ဣစ္စာဒိ-''တဿာတိအဓိကာရော''ဟု သုတ်၏ အစဉ်ပြခဲ့သော တ အရ တုံ တဗ္ဗတိ စသည်တို့မှ တဲ့ ကိုလည်း ယူနိုင်သောကြောင့် ပုဋ္ဌုံ စသော ပုံစံများကို ပြနိုင်သည်၊ ပုစ္ဆိတုံ ဖုသိတပ္ပံ-စသည်ကား ပုဋ္ဌုံစသည်၏ အနက်ဖွင့်သာ၊ပုဋ္ဌုံ စသည်သာ ပုံစံရင်းတည်း။

ပြီ၊ ပသံသနံ· ချီးမွမ်းခြင်း၊ ပသဘ္ဘိ၊ ခြင်း၊ (တိ ပစ္စည်း၊) [ဤပသတ္ထိ တိုင်အောင် ကွစိဒၵတုဖြင့် ဣကိုတ္ထပြု၊ ငိပုဗ္ဗသသ=ဝိဿဒ္ဓသေ (အကျွမ်း ဝင်ခြင်း) ဟူသော ဓာတ်ဖြင့် "ဝိဿတ္ထော – အကျွမ်းဝင်သူ"ဟု လည်း ဖြစ်၏၊ ဝသတော ဥတ္ထဋ္ဌဲ ပြခဲ့ဆော အဓိဝတ္ထာ ဝတ္ထုဗ္ဗံ ကဲ့သို့ စီရင်လျှင်လည်း နိဝတ္ထံ စသော ရုပ်များပြီးနိုင်သည်။]

ပန္ဓ=ပန္ဓနေ၊ ရည၀-သည်၊ အဗတ္ထိတ္ထ-နှောင့်ယှဲအပ်ပြီ၊ ဣတိ ပဒ္ဓါ၊ မေ-သည်၊ နံ· ကို၊ အလဘိယိတ္ထ- ရအပ်ပြီ၊ ဣတိ လဒ္ဓံ၊ ဓတ္တ ဒတ္တာနံ-မ အဖြစ် ဒ အဖြစ်တို့သည် (ဟာန္တိ)။ [ဓ ဒ ဘဟေဟိ, ဟ စတုတ္ထာနံ စသော သုတ်တို့ဖြင့် ပြု၊] ရဘ=ရာဘသေ- အားထုတ်ခြင်းဌ်....၏၊ အာရဘိယိတ္ထ-အားထုတ်အပ်ပြီ၊ ဣတိ အာရဒ္ဓံ ပိရိယံ-တည်း။ [အာရမ္ဘဓာတ် ဖြင့်လည်း ပြခဲ့ပြီ၊ ဒဟ=ဘသ္မီကရဏေ-ပျောက်ပြုခြင်း (လောင်ကျွမ်းခြင်း) ဌ်၏ ၏၊ အဒယျိတ္ထ-လောင်အပ်ပြီ။ ဣတိ-ဒဓံ၊ ဝနံ-တောတည်း၊အဘုဇ္ဇိတ္ထ-စားအပ်ပြီ၊ ဣတိ ဘုတ္တော သြဒနော တည်း၊ ဘုဇ္ဇာဒိတ္တ-ဘုဇ္ဇာဒိဓာတ်၏ ပရိစ္ဆဒိယိတ္ထ- စ္ဆန့်အပ်ပြီ၊ ဣတိ ပရိစ္ဆတ္တံ၊ မနံ-တည်း၊ အမုစ္စိတ္ထ- ပစ်လွှတ်အပ်ပြီ၊ ["အမုဉ္စိယိတ္ထ"ဟု ရှိသည်ကား မကောင်း၊] ဣတိ မုတ္တော၊သရော-မြားတည်း။

(၆၂၀) ဝစ=ဒိယတ္တိယံ ဝါစာယံ· အဝစိယိတ္ထ-ပြောဆိုအပ်ပြီ၊ ဣတိ အတ္ထော, တပစ္စယော၊ အန္တော်တို့, နောတိ, ဒ္ဒိတိစ အဓိကာရော။

ဝါစ ဝါဝုံ။ ။ဣဒံ-ဤသုတ်သည်၊ စတုပဒံ။ [ဣသဒ္ဒ် "တိပဒံ" ဟူ ဆိုသောကြောင့် "ဝစ+ဝါ+ဝ+ဥ" ၄-ပုဒ်ဟု ဇွင့်သည်၊] ဝစဣတိ၊ပေ၊ ဟောတိဝါ· ဖြစ်သည်သော၊ ဓာတ္ဒန္တော စကာရော စ, နော- ကြသည်၊ ဟောတိဝါ- သာ၊ တပစ္စယ-၏၊ ဒ္ဒိဘာဝေါစ, ဟောတိ ဝါ- သာ။ ["တပစ္စယသ"ဟု သိရှိသည်] ဝါဂုဟဏံ- သည်၊ အာဓာရတ္ထံ- ၏၊ [ဥအပြု, ဓာတ္ဒန် ချ, ဒ္ဒဘော်ပြု-ဟူသော အဓိအရင် အားလုံးမြဲသည်· ဟု ပိုင်းခြား သတ်မှတ်သော သန္ဓိဌာနာ ဝဓာရ ဟူလို၊] ဓာတ္ဒာဒိမှိ-ဌ်၌၊ ဝကာရာဂမော- ဝအာဂွရာလာ။[တေသုဝုဒ္ဓိဖြင့် လာ၊] ဘဂဝတာ-သည်၊ ဣဒံ-ဤစကားဟော်ကို၊ ဝုတ္တံ-မိန့်တော်မူအပ်ပြီ၊ ဥတ္တံဝါ-ဂ-ည်းရှိ၏။

(၆၂၉) ဂုပါဒိန၌။ ။ပေ၊ဂုပ=ဂေါပနေ·စောင့်ရှောက်ခြင်းဌ်... ၏၊ သုဂေါပိယိတ္ထ- ကောင်းစွာ စောင့်ရှောက်အပ်ပြီ၊ ဣတိ သုဂုတ္တော-၏၊

သုဂေါပိတော-ပြီ၊ ဣကာဇာဂဓမေနု ဗျဝဟိတတ္တာ, နု ဓာတ္ဆန္တလောပေါ-ဓာတ္ဆန်ကို မချေရ၊ အညေသုစာဝိ သုတ္တော-၌၊ ဝါဓိကာရဿ ဝဝတ္ထိတ ဝိဘာဿတ္တာ, နိဋ္ဌတကာရေပိ-နိဋ္ဌ တပစ္စည်းကြောင့်လည်း၊ ကွစိ-၌၊ ဝုဒ္ဓိ။ [သုဂေါပိုတော၌ ဝုဒ္ဓိ ပြု-ဟူလို၊] ဂေါဒနံ-စောင့်ရှောက်ခြင်း၊ဂုတ္တိ-ခြင်း။

လိပ= လိပ္ပနေ-လိမ်းကျံခြင်း (သုတ်လိမ်းခြင်း)၌ .. ၏၊ သုဂန္ဓေန-ကောင်းသော အနံ့ဖြင့်၊ အလိမ္မိယိတ္ထ- သုတ်လိမ်းအပ်ပြီ၊ ဣတိ လိတ္တော၊ တပ= သန္တိဿပေ၊ တေဇေန- မီးသည်။ သန္တပိယိတ္ထ- ပြင်းစွာပူလောင်အပ်ပြီ၊ ဣတိ သန္တတ္တော၊ ဒိပ=ဒိတ္တိမ္မှ၊ အဂ်ိနာ- မီးသည်၊ အာဒိပိယိတ္ထ- ပြင်းစွာ လောင်ခဲ့ပြီ၊ ဣတိ အာဒိတ္တော၊ ရဿတ္ထံ။ [ကွစိခာတုဖြင့် ဒိ၌ ရဿပြု၊] ဒိပနံ- တောက်လောင်ခြင်း၊ ဒိတ္တိ- ခြင်း၊ အပ = ပါပုဏနေ-ရောက်ခြင်း၌....၏၊ ပါပိယိတ္ထ ရောက်အပ်ပြီ၊ ဣတိ ပတ္တော, ဂါမော။ [ပပုဗ္ဗ အပ,တ၊ ဓာတ္ဆန်ခေျ၊တ် ဒဗ္ဗဘော်,ပခွင်းခေျ, ဂဟ်၊] သုခံ-သုခသို့၊ ပါပုဏိ-ရောက်ပြီ၊ ဣတိ ပတ္တော။ [သုခံ-ဟူသော အဝုတ္တာဂံကိုထောက်၍ ''ပါပုဏိ'' ဟုကတ္တားဟောရှိစေ၊]ပါပုဏနံ-ရောက်ခြင်း၊ပတ္တိ-ခြင်း၊ပတ္တဗ္ဗံ-ရောက်ထိုက်၏၊ မဒ=ဥမ္မာဒေ၊ ပမဒ္ဒိ-မေ့လျော့ပြီ၊ ဣဘိ ပမတ္တော၊ သုပ.... သယနေ၊ အသုပိ-အိပ်ပြီ၊ဣတိ သုတ္တော၊ ဣစ္စာဒိ။ [ဤတွင် ဂုပါဒိပုံစံပြီး၏။]

စရ= စရဏော၊ ဓမ္မော-ကို၊ အစရိယိတ္ထ- ကျင့်အပ်ပြီ၊ဣတိ စိဏ္ဏော၊ ဣဏ္ဏာဒေသော ဣဏ္ဏပြု။ [တရာဒိဟိ-စသောသုတ်ဖြင့် ပြု၊] စရိတော၀ါ-၏၊ဝေံ, ပုဏ္ဏော, ပူရိတော-ပြည့်ပြီ။ [ပုဏ္ဏော၌နောက်၌ ဣခေျ, ဥကိုရဿပြု။] နုဒ= ခေပေ၊ ပနုဒ္ဒိတ္ထ- ပယ်နုတ်အပ်ပြီ၊ ဣတိ ပနုဏ္ဏော၊ပနုဒိတော-ပယ်နုတ်အပ်ပြီ၊ ဒါ=ဒါနေ၊ အာဒိယိတ္ထ-ယူအပ်ပြီ၊ ဣတိအာဒိဏ္ဍော၊အတ္ထော ၀ါ-လည်း ရှိ၏၊ ကွစိခာတုတျာဒိနာ, ဒါသဒ္ဒဿ-ဒါ သဒ္ဒါ၏၊ တကာရော-တပြု၊ရဿတ္တဥ္စ(သိဒ္ဓိ ပါ၏)-ရဿလည်း ပြု။

အာဒိဏ္ဍော-ဒိန်း ပုဒ်ကဲ့သို့ အာ ရှေးရှိရာဌာနလည်း ''အာဒိန်း'' ဟု ဘိဒါဒိတော-စသောသုတ်ဖြင့် ဣန အပြုသာ ရှိသင့်၏၊ဥပါဒိန-စသည်၌ ''ဥပါဒိဏ္ဍော'' ဟု မရှိသင့်၊ အကယ်၍ အာဒိဏ္ဍော-ဥပါဒိဏ္ဍောတို့၌ ဏာဖြင့်ရှိသင့်လျှင် ''အာဒါဏော-ဥပါဒါဏော'' ဟုလည်း ရှိရာ၏၊ ထိုသို့ကားမရှိ၊ ထို့ကြောင့် ''အာဒိဏ္ဍော'' ကို ဆရာတို့ မနှစ်သက်ကြ၊ အာတ္တောဌ်''အာ ပုဗ္ဗ ဒါ-တ, ဒါကို တ, အာကိုလည်း ရဿပြု၊ (တ)ကို နောက် တ ပစ္စည်းသို့ ကဝ်ရမည်ဖြစ်၍(တ)ပြုသည့်အခါ သရ မပါသင့်၊ [''အတ္တ မနော-ဝိတိ ဘုခ စသည်တို့ ယူအပ်သော စိတ်ရှိသည်''ဟု အနက်ပေးရာ၌ ဤအတ္တပုဒ်ပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ''ဂဟိတ မနော''ဟု ဖွင့်ကြသည်။]

(၆၃၁)ဘိဝါဒိတော၊ပေါဝါ။ ။ပေါဘိဒ= ဝိဒါရကော- ပောက်ခဲ့ခြင်းခြင်း....၏၊ ဘဝတာ-သည်၊ ဃဋော-အိုးကို၊ အဘိဇ်တ္ထ- ခဲ့အပ်ပြီ၊ ဣတိ ဘိန္နော· ဒေဝဒတ္တော-သည်၊ ဘိဇ္ဇတိ-ကွဲ၏၊ ဣတိဝါ-ထို့ကြောင့်လည်း၊ ဘိန္နော--၏၊ ဆိဒိ= ဒ္ဒိဓာကရော၊ ရုက္ခော--ကို၊ အစ္ဆိဇ်တ္တ- ဖြတ်အပ်ပြီ၊ ဣတိ ဆိန္နော၊ အစ္ဆိန္နံ- ဖြတ်တော်က် လုယူအပ်သော၊ စဝရံ- သင်္ကန်း။ [အာပုဗ္ဗ ဆိဒိ၊] ဥစ္ဆိဇ်-ပြတ်ပြီ၊ ဣတိ ဥစ္ဆိန္နော၊ သုကော်ဝ- အခွန် ကို၊ အဒိယိတ္ထ-ပေးအပ်ပြီ၊ ဣတိ ဒိန္နော၊ သဒ= ဝိသရကော ဂတျော ဝသာဒနေသု၊ နိသီဒိ-ထိုင်ပြီ၊ ဣတိ နိသိန္နော၊ ခိဒ=ဥဉ္ဉာသနေ-ထိတ်လန့်ခြင်းခြင်း ၏၊ ဝါ ခိုဒ=ဒိနဘာဝေ-ပင်ပန်းသည်အဖြစ်၌....၏၊ အခိုဇ်-ပင်ပန်းပြီ၊ဣတိ ခိန္နော။

အန္နာဒေးဆာ- အန္န အပြုကား၊ ဆဒ=အပဝါရကော တားမြစ်ခြင်း၌....၏၊ အစ္ဆာဒိယိတ္ထ- ဖုံးကွယ်အပ်ပြီ၊ ဣတို့ ဆန္နော၊ ပဋိစ္ဆန္နံ- ဖုံးကာအပ်သော၊ ဂေဟံ အိမ်၊ ပသီဒိ-ကြည်လင်ပြီ၊ဣတိ ပသန္နော၊ ပဒ=ဂတိမ္ပို ဥပ္ပဇ္ဇိ-ဖြစ်ပြီ၊ ဣတိ ဥပ္ပန္နော။ [''ဥပပဇ္ဇိ-ဖြစ်ပြီ၊ ဣတိ ဥပပန္နော''ဟု သိမ္မူရှိ၏၊] စျာနံ-စျာန်သို့၊ သမာပန္နော· ကောင်းစွာ ရောက်ပြီ၊ဝါ-ဝင်စားပြီ။ [သံ+အာပုဗ္ဗ ပဒ၊] ရုဒ္ဓိ=အာသုဝိမောစနေ၊ ရုန္ဓော-ငိုပြီ၊ ပရလောပေါ-နောက်သရကို ဧဓ၊ [ရ နောက်ဖြစ်၍ န္ဓကို ဏ္ဍကပြန်လျက် ''ရုဏ္ဍံ'' ဟူလည်းရှိ၏၊ ပစ္စယာ ဒနိဒ္ဓသုတ် အနက်၌, 'ရုဏ္ဍံဝါ''ဟု ပြခဲ့ပြီ။]

ခိ=ခယေ၊ ဣကာဒေသော-ဣကပြု၊ဒေါသော·ဒေါသသည်၊ အခိယိ-ကုန်ပြီ၊ ဣတိ ခိဏော၊ ဇာတိ- ပဋိသန္ဓေသည်၊ ခိဏာ-ကုန်ပြီ၊ ဓနံ ခိဏံ၊ ဟာ-စာဂေ၊ ကုစိဓာတု တျာဒိနာ, ဟာဒိတော· ဟာ အစရှိသောဓာတ်မှ နောက်၌၊ ဣကာဒေသေ-ဣက အပြု၌၊ ဏကာရဿ- ဏကြီး၏၊ နတ္တံ-နငယ် အဖြစ်သည်(ဟောတိ)၊ ပဟိယိတ္ထ- ပယ်အပ်ပြီ၊ ဣတိ ပဟီနော၊ ကိုလေသော- ကိလေသာတည်း၊ ပရိဟာယိ- ဆုတ်ယုတ်ပြီ၊ ဣတိ ပရိဟီနော၊ အာသ=ဥပဓေသနေ၊ အစ္ဆိ-နေပြီ၊ ဣတိအာသိနော၊လီ=သိလေသနေ-ကပ်ငြိခြင်းခြင်း....၏၊ လိယိ-ကပ်ငြိပြီ၊ ဣတိ လိနော။ [''နိလီနော-ပုန်းအောင်းပြီ''ဟု ဃည်းသိမ္မူရှိ၏၊]ဇိ=ဇယေ-အောင်ခြင်း,ရှုံးခြင်းခြင်း....၏၊ ဇိယိ-ရှုံးပြီ၊ ဣတိ ဇိနော-၏၊ ဝိတ္တံ-ဥစ္စာကို၊ ဇိနော- ရှုံးသူသည်၊ အနုသောစတိ-ဝမ်းနည်းရ၏၊ ဇိတော ဝါ-၏၊[ပရာ-ရှေးမရှိသော်လည်းဣနေရာ၌''ရှုံးခြင်း''ကို ဟောသည်၊''ဇိနော=ပရာဇိတော''ဋီကာ၊]ဒီ=ခယေ၊ ခီနော-ကုန်ခန်းပြီ၊ ပီ=တပ်ပွနေ- နှစ်သက်ခြင်းခြင်း....၏၊ ပီနော- နှစ်သက်

ပြည့်ဖြိုးသူ၊ ဝါ-ဝသူ၊ [သက္ကတ၌ "ပြီ"ဓာတ် ဖြင့်သောကြောင့် ရ နောင်နကို ဏပြုန်း၍ "ပိဏော" ဟု ဖြစ်သင့်၏၊ ဓာတ္ဘာသင်္ဂဟ၌ကား "ပိဏ"ဓာတ်ဟု ကြံလေ၏၊] လူ=ဆေးဒေန၊ လူယိုတ္ထ- ဖြတ်အပ်ပြီ၊ ဣတိ လူဒနာ(နောက်သရဓေ့၊] ဣစ္စာဒိ၊ [ဤတွင်ဘိဒါဒိတောသုတ်ဆိုင်ရာပြီးပြီ။]

ဝမု=ဥဂ္ဂိရဏော- ပျို့အံခြင်း၌....၏၊ ဝမိယိတ္ထ- အံအပ်ပြီ၊ ဣတိဝန်း, ဝမိတံ လည်းရှိ၏၊ ပက္ကမာဒိယိန္တောစာတိ ဖြင့်၊ နွာဒေသော-နွှဲပြု၊ တယာသည်၊ ဂါမော-သို့၊ အဂစ္ဆိယိတ္ထ- ရောက်အပ်ပြီ၊ ဣတိ ဂဒေါ၊ ဝါ-ကတ္တားဟော တနည်းကား၊ ဂါမံ-ရွာသို့၊ ဂတော- ရောက်ပြီ၊ ဂမ ဓာန ဟန ရမာဒီန် မန္တောတိ- သုတ်ဖြင့်၊ ဓာတ္ဝန္တလောပေါ- ဓေ့၊ ကူပေါ-တွင်းကို၊ အခဉိတ္ထ-တူးအပ်ပြီ၊ ဣတိ ခတော၊ စိတ္တံ၊ ကို၊ ဥပ ဟဉိတ္ထ-ကပ်၍ နှိပ်စက်အပ်ပြီ၊ ဣတိ ဥပဟတံ၊ [ဥပဟနံ ဟု ပါဠိပျက်၏၊ "စိတ္တံ" နေရာဝယ် သိမူ၌ "ဝိတ္တံ"ဟု ရှိ၏၊] အရမိ- မေ့လျော်ပြီ၊ ဣတိ ရတော၊ အဘိရတော- အလွန်မေ့ လျော်ပြီ၊ မန= ဉာဏ၊ အမဉိတ္ထ- သိအပ်ပြီ။ ဣတိ မတော၊ သမ္မတော- သဘောဘူသိအပ်ပြီ၊ ဝါ- သုတ်အပ်ပြီ။ ["သိမာ သမ္မနိတာ"ဟု တချို့စာ၌ တွေ့ရသည်ကား မပျက်သော်လည်း မကောင်း၊ သိမာသမ္မတာ"ဟုရှိသင့်၊] တနု=ဝိတ္ထာရေ၊ အတနိတ္ထ ကျယ်ပြန့်ပြီ၊ ဣတိ တတံ၊ ဝိတ္တံ-ဥစ္စာတည်း။ ["ဝိတတံ"ဟု ရှိသည်ကား သိဟိုဠ်မူကို အကူးမှားခြင်းတည်း၊] ဃမု=ဥပရဓေ၊ နိယန္ဆိ-ရှောင်ကြဉ်ပြီ၊ ဣတိနိယတော-၏၊ [ဤကား "ဂမ၊ပေ၊ရမာဒီနံ"၌ အာဒိ၏ ပုံစံတည်း။]

(၆၃၁) နောတိ တမိုဘိ တိမိုတိစ ဝတ္တတေ၊....

ရကာရောစ။ ။ပရေ တပစ္စယေ တိမိုစ ဓာတူနံ, အန္တဿဘူတော-အဆုံးဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ ရကာရောစ- သည်လည်း၊ နော- ကြသည်၊ ဟောတိ၊ ဘဝတာ--သည်၊ ကဋ္ဌော- သင်ဖြူးကို၊ ပကရိယိတ္တိ- စ၍ပြုအပ်ပြီ၊ ဣတိ ပကတော။ [ပဥ္စပသာရသည် အာဒိကမ္မ အနက်ဟော။] မေ - သည်၊ ရက္ခာ- အစောင့်အရှောက်ကို၊ ကတာ- ပြုအပ်ပြီ၊ မေ-သည်၊ ပုညံ-ကို၊ ကတံ-ပြုအပ်ပြီ။

ဒေါဓသ စာတိ ဇတ္ထ-ဤသုတ်၌၊ စသဒ္ဒေန-ဖြင့်၊ တဿ-တ၏၊ ဋ္ဌော-ဋ္ဌပြု၊ ယထာ-ကား၊ သုကဋံ- ကောင်းစွာပြုအပ်ပြီ၊ ဒုက္ကဋံ- မကောင်းသဖြင့် ပြုအပ်ပြီ၊ ပုရေ-ဋ္ဌ၌၊ အကရိယိတ္ထ- ပြုအပ်ပြီ၊ ဣဘိ ပုရက္ခတော။ [ပုရသဒ္ဒ။ပ ပဒ, ကရတည်၊] ပုရသမုပ၊ပေ၊ တပစ္စယေသုစာတိ- သုတ်ဖြင့်၊

ခကာရော-ခပြု၊ ပစ္စယေဟိ-အကြောင်းတို့သည်၊သင်္ဃ-ကောင်းစွာရောက်၍၊ ကရီယိတ္ထ-ပြုအပ်ပြီ၊ဣတိ သခ်္ခေါ-၏၊အဘိသခ်္ခတော· ရှေးရှုပြုပြင်အပ်ပြီ၊ ဥပကဲ့ရီယိတ္ထ-ကပ်၍ ပြုအပ်ပြီ၊ဣတိ ဥပက္ခတော,ဥပက္ခဋ္ဌော·၏၊ပရိကရိယိတ္ထ-ထက်ဝန်းကျင် ပြုအပ်ပြီ၊ ဣတိ ပရိက္ခတော၊ တိပစ္စယော၌၊ ပဟာရဏံ-စ၍ ပြုခြင်း၊ပက်တိ·ခြင်း၊သရ=ဂတိစိန္တာယံ-ဂတိအနက်, သိခြင်းအနက်၌ ၏၊ အသရီ-အောက်မေ့ပြီ၊ ဣဘိ သတော၊ ဝိသဒီ-ပြန့်နှံ့ပြီ၊ဣဘိ ဝိသဋ္ဌော·၏၊ သရဏံ အောက်မေ့ခြင်း၊ ဝါ,တောယ-ဤဘာဂုဖြင့်၊ သရတိ အောက်မေ့၏၊ ဣတိ သတိ၊ နိဟရိယိတ္ထ-ထုတ်ဆောင်အပ်ပြီ·ဣတိ နိဟဋ္ဌော၊ ဓရ=ဓာရဏေ၊ ဥဒ္ဓရိယိတ္ထ-ထုတ်ဆောင်အပ်ပြီ၊ ဣတိ ဥဒ္ဓဋ္ဌော၊ အဘိရိယိဘ္ဘ- မွေးမြူအပ်ပြီ၊ ဣတိ, ဘတော၊ဘရဏံ-ခြင်း၊ ဝါ, တောယ-ဤအခဖြင့်၊ဘရတိ-မွေးမြူရ၏၊ ဣတိ ဘတိ။

(၆၃၂) ဣကာရာဂမ ယုတ္တေသု-ဣ အာဂုံနှင့်ယှဉ်ကုန်သော၊ ဂမိတော-တျာဒီသု-တို့၌၊ ဓာတ္ဝန္တလောပေ-သည်၊ သမ္ဗဉ္ဇော- ရောက်လုလတ်သော် [လောပါဘာဝေါ-၌စပ်၊] လောပေါတိ ဝတ္တတေ။

နမကရုန၊ ပေ၊ တမှိ။ ။ပရေ ဣကာရ ယုတ္တေ-ဣအာဂုံနှင့် ယှဉ်သော၊ တကာရေ-ကြောင့်၊ ဓာတ္ဝန္တာနံ- ဓာတ်၏ အဆုံးဖြစ်ကုန်သော၊ နကာရ ၊ပေ၊ ရကာရုနံ နအက္ခရ, မ အက္ခရ, က အက္ခရ, ရ အက္ခရတို့၏၊ လောပေါ- သည်၊ နှ ဟောတိ·မဖြစ်၊ ဣတိ- ဤသုတ်ကြောင့်၊ ဧသပါဘာဝေါ။ကြခြင်း၏ မရှိခြင်းသည် (ဟောတိ)၊ အာဇ္ဇီ- သွား၍ပြီ၊ ဝါ, ဂမိယိတ္ထ- သွားအပ်ပြီ၊ ဣတိ ဂမိတော၌။ [ဂမယိတ္ထ· ကား ပါဠိပျက်၊] ရမိတ္ထ·မွေ့လျော်ပြီ၊ ဣတိ ရမိတော၊ ဧဝံ, ဝမိတော· ပျို့အံ့ပြီ၊ နမိတော-ကိုင်းညွတ်ပြီ၊ သရိတော အောက်မေ့ပြီ၊ဘဒ္ဒိတော· မွေးမြူပြီ၊သက္ခိ=သက်ဝယံ· ယုံမှားခြင်း၌....၏၊ သင်္ကိတော· ယုံမှားပြီ။ [ဣကာရန္တ ဓာတ်ဖြစ်၍ နိဂ္ဂဟိတ်လာ, ဝဂ္ဂန္တပြု၊] တထာ·ပါး၊ ဂမိတဗ္ဗံ· သွားထိုက်၏၊ ခနိတဗ္ဗံ- တူးဖြိုထိုက်၏၊ ဟနိတဗ္ဗံ- သတ်ထိုက်၏၊ ရမိတဗ္ဗံ- မွေ့လျော်ထိုက်၏၊ ဣစ္စာဒိ။

နိဓိယိတ္ထ· မြုပ်ထားအပ်ပြီ၊ ဣတိ နိဟိတော၊ ကုစိဓာတုတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ တပစ္စယေ-ကြောင့်၊ မိဿ-မိ၏။ [သိမ္ဗ္ဓ်၌ "ဓာဿ-ဓာ၏၊"] ဟိ· ဟိပြု။ [နိပုဗ္ဗ ဓာဓာတ်, "နိဓိတ"အဖြစ်၌ ဓိကို ဟိပြု၊ တနည်း, ဓာကို ဟိပြု၊

ကျွဲပြယုဂ်များကား နမ ကရုနံသုတ်ဖြင့် မြစ်သောကြောင့်မဟုတ်,ကုအာဂုံခြားသောကြောင့် ဓာတုန် မချေရ] ဧဝံ,ဝိဟိတော-စီရင်ပြီ။[ဝိပုဒ္ဒ,ဓာ။]

ကာရိတေ-ကာရိတ်ရှိရာဌာန်(ဥဒါဟရဏံ)၊ အဘာဝိယိတ္ထ- ပွားစေအပ်ပြီ၊ ကုဘိုအဘွေ့, ဘဝကမ္မေသု တကုတိ- သုတ်ဖြင့်၊ တပစ္စယော- သက်၊ ယထာဂမ မိကာရောတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ကုကာရာဂမော လာ၊ သရလောပါဒိ၊ တေန ထိုသူသည်၊ မင်္ဂါ-ကို၊ ဘာဝိတော ဘာဝယ်တော- ဖြစ်စေအပ်ပြီ၊ ဧဝဝတ္တောန- သည်၊ (ယညဝတ္တာ-ယညဝတ်ကို၊, ဩဒနံ - ကို၊ အပါစိယိတ္ထ-ချက်စေအပ်ပြီ၊ ကုတိ ပါစိတော ပါစယိတော ပါစာပိတော ပါစာပယိတော-မည်၏၊ ကမ္မံ-ကို၊ ကာရိယိတ္ထ-ပြုစေအပ်ပြီ၊ ကုတိ ကာရိတော ကာရယိတော ကာရာပိတော ကာရာပယိတော-မည်၏၊ ကုစ္ဆာဒိ။

ဘာဝကမ္မေသုတ ကုတိသဲတွေ့ ဟူသော ဤသုတ်၌၊ တ ကုတိ ယောဂဝိဘာဂေန-တ ဟူသော ဒ္ဒိဓာကရဏ ယောဂဝိဘာဂဖြင့်၊ အစလန ဂတိဘောဇနတ္ထာ ဒီဟိ-မလှုပ်ရှားခြင်း အနက်ရှိသော ဓာတ်, ဂတိအနက်ရှိသော ဓာတ်, စားခြင်းအနက်ရှိသောဓာတ်တို့မှနောက်၌၊ အဓိကရဏေပိ-အဓိကရဏ အနက်၌လည်း။ [ပိဟျင့် ဘောကံကိုပေါင်း]တပစ္စယော-သက်၊ ယထာ-ကား၊ အာဿ= ဥပဓေသနေ၊ အဓိကရဏော-၌ (ပိုဟန် တူ၏) ထွေ့ ဤအရပ်၌၊ တေ ထိုသူ တို့သည်၊ အဒ္ဓိံသု- နေကုန်ပြီ၊ ကုတိ ထိုသို့ နေရာ၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ကုဒံ ဤအရပ်သည်၊ တေသံ-ထိုသူတို့၏၊ အာသိဘံ-

---

ပါစိတော ဩဒနံ(ယညဝတ္တော)ဧဝံဝတ္တေန-စာအုပ်များ၌ ''ပါစိတော ဩဒနော ဧဝံဝတ္တေန''ဟုတွေ့ရ၏၊ဩဒနသည် ကာရိတ်ကံမဟုတ်,ဓာတ်ကံတည်း၊ ကာရိတ်ပစ္စည်းနှင့်ယှဉ်ရာ၌ကာရိတ်ကံကဲ့သေ်ဌင်း,ဓာတ်ကံကိုသေ်ဌင်းဝုတ္တံကံလုပ်နိုင်၏-ဟု အဆိုရှိသေ်လည်း ထိုအဆိုသည် ရူပသိဒ္ဓိဆရာ၏ဝါဒမဟုတ်''ကာရိတော သုဒ္ဓံကတ္တာစ,ကမ္မ မာချာတဂေါစရံ''ဟုသုဒ္ဓကတ္တားကို (ယညဝတ္တော ဩဒနံ ပစတိ ဉ္စ ယညဝတ္တောကဲ့သို့သော ကတ္တားကို)ဝုတ္တံကံ ဟု ဆိုခဲ့သည်၊ထို့ကြောင့်''ပါစိတော ဩဒနံ ယညဝတ္တော ဧဝံဝတ္တေန''ဟု ရှိမှ ရူပသိဒ္ဓိ အလိုကျမည်။

ဘာဝကမ္မေသု၊ပေါတပစ္စယော- ''အစလနတ္ထ'' ဟူသည် မလှုပ်မရှားဘဲနေခြင်း, ရပ်တည်ခြင်း,ထိုင်ခြင်း,အိပ်ခြင်း အနက်ရှိသော ဓ တ်များတည်း၊ ထိုဓာတ်တို့ကို အာသဓာတ်နှစ်၍ နိပုဗ္ဗပဒဓာတ်ဖြင့်''နိပန္နော'' တိုင်အောင် ပုံစံထုတ်လတံ့၊ ဂတိအနက်ရှိသော ဓာတ်ဟူသည် ''ယာ ဂမု'' ဓာတ်တို့တည်း၊ ''ယာတော၊ပေါဂတော''ဟု ပုံစံထုတ်လတံ့၊ဘောဇနတ္ထဟော်း စားခြင်း သောက်ခြင်း အနက်ရှိသော ဓာတ်ကည်း၊ ဘောဇနတ္ထာဒိဌ အာဒိဖြင့် ဒီသဓာတ် စသည်ကိုယူလတံ့။

နေရာဖြစ်သော၊ ဌာနံ-အရပ်မည်၏၊ ဘာဝေ-၌၊ (ဥဒါဟရဏံ)၊ ဣဓ-ဤအရပ်၌၊ တေဟိ-ထိုသူတို့သည်၊ အာသိတံ-နေခြင်း၊ ကမ္မနိ-၌(ဥဒါဟရဏံ)၊ အယံ ဂါမော-ဤရွာကို၊ တေဟိ-ထိုသူတို့သည်၊ အဋ္ဌာသိတော-အုပ်စိုးနေပြီ၊ကတ္တာရိ-၌၊ (ဥဒါဟရဏံ)၊ ဣဓ၊ ၌ တေ- ထိုသူတို့သည်၊ အာသိတာ-နေကုန်ပြီ၊ [အာသိနာဟု ရှိလျှင် သုတ်ကြီးဖြင့် တ ကို နပြု, ဟာနိကဲ့သို့တည်း၊ သိမူ၌ 'တာ" ဟု ရှိသည်။

တထာ ပါး၊ ဌေ၊ဤအရပ်၌၊ အဋ္ဌံသု- တည်ကုန်ပြီ၊ဣတိ- ကြောင့်၊ ဣဒံ ဤအရပ်သည်၊ တေသံ တို့၏၊ဌိတံ-တည်ရာ ဖြစ်သော၊ ဌာနံ- အရပ်မည်၏၊ ဣဓ-၌၊တေဟိ-တို့သည်၊ ဌိတံ ရပ်တည်ခြင်း၊ အယံ သြကာသော-ဤအရပ်ကို၊တေဟိ- တို့သည်၊ အဓိဋ္ဌေဟာ-စိုးမိုး တည်နေအပ်ပြီ၊ ဣဓ-၌၊ ယေ တို့သည်၊ ဌိတာ တည်ကုန်ပြီ၊ဌေ-၌၊ နိသီဒံသု ထိုင်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ ဣဒံ တေသံ,နိသိန္နံ-၊ထိုင်ရာဖြစ်သော၊ ဌာနံ-၏၊ အယံ ဤအခါသည်၊ တေသံ တို့၏၊ နိသိန္နကာလော ထိုင်ရာအခါတည်း။ ["နိသီဒံသု ဣဿာတိ နိသိဒိန္နော, နိသိန္နော စသော ကာလောစာတိ နိသိန္နကာလော"ဟု ပြုစေလိုသည်၊] တေ တို့သည်၊ ဣဓ-၌၊ နိသိန္နာ-ထိုင်ကုန်ပြီ။ [ဘာဝ-ကမ္မပြယုဂ်မပါ၊ဌေ-၌၊ နိပဇ္ဇိံသု အိပ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ ဣဒံ တေသံ, နိပန္နံ- အိပ်ရာဖြစ်သော၊ ဌာနံ၊ ၏၊ ဣဓ-၌၊ တေ-တို့သည်၊ နိပန္နာ - အိပ်ကုန်ပြီ၊ [အစဉ်နတ္ထခတ်၏ ပုံစံများ ပြီးပြီ၊]

ယာ=ဂတိ ပါပုဏနေ-သွားခြင်း, ရောက်ခြင်းအနက်၌ ၏၊ [သိမူ၌ "ပါပဏေ"ဟု ရှိ၏၊] ဌေ-ဤသမ်း၌၊ တေ-တို့သည်၊ အယာသုံ-သွားကုန်ပြီ၊ဣတိ၊အယံ-ဤလမ်းသည်၊ တေသံ-တို့၏၊ ယာတော- သွားရာဖြစ်သော၊ မဂ္ဂေါ-လမ်းမည်၏၊ ဣဓ-ဤလမ်း၌၊ တေဟိ-တို့သည်၊ ယာထံ-သွားခြင်း၊ အယံမဂ္ဂေါ-ကို၊ တေဟိ-တို့သည်၊ယာတော-သွားအပ်ပြီ၊ ဣဓ-ဤလမ်း၌၊

အစ္ဆိံသုဌေ၊ပေ၊အာသိတာ- အဓိကရဏာ၌"အစ္ဆိံသု ဌေဿတိအာသိတံ" ဘော၌"အာသီယိတ္ထ အာသိတံ"-ကံ၌ အာသမာတ်ကအကမ္မကဖြစ်၍အဓိဥပသာရကုန်လွန်လျက်"အဋ္ဌာသိယိတ္ထဝါဟိ အဋ္ဌာသိတော"ဟုပြု၊အာသိတံစသည်သာလိုရင်း၊ "ဣဒံ တေသံ ဌာနံ"စသည်တို့ကား အဓိကရဏာအနက် စသည်ထင်ရှားအောင်ထည့်အပ်သော ပုဒ်များတည်း၊ "ကတ္တာရိ၊ပေ၊အာသိတာ"၌ အတိတေ တ တဝန်္တ၊တာဒိသုတ်ဖြင့် တ ပစ္စည်းသက်၊ "အစ္ဆိံသူတိ အာသိတာ"ဟုပြု၊ နောက်နောက်ဓာတ်တို့၌လည်း ဤနည်းအတိုင်းမှတ်။

တေ-တို့သည်၊ ယာတာ-သွားကုန်ပြီ၊ တထာ-တူ၊ ဣဒံ- ဤအရပ်သည်၊ တေသံ, ဂတဋ္ဌာနံ သွားရာအရပ်တည်း။ [ဂန္ဆိ သုဇ္ဇောတိ ဂတံ-စသည်ပြု၊] အယံ-ဤအခါသည်၊ တေသံ, ဂတကာလော-သွားရာအခါတံည်း ဣမ-ဤလမ်း၌၊ တေဟိ-တို့သည်၊ ဂတံ-သွားခြင်း၊ အယံ ဂါဓေါ-သို့၊ တေဟိ-တို့သည်၊ ဂတော-သွားအပ်ပြီ၊ ဣမ- ဤရွာ၌၊ တေ- တို့သည်၊ ဂတာ-သွားကုန်ပြီ။ [ဂတျတ္ထ ဓာတ်၏ပုံစံမျာ်း ပြီး၏။]

တေသို့-ဤအရပ်၌၊ ဘုဇ္ဈံသု- စားကုန်ပြီ၊ ဣတိ ဣဒံ တေသံ, ဘုတ္တဋ္ဌာနံ၏၊ အယံ-ဤအခါသည်၊ တေသံ, ဘုတ္တကာလော-စားရာအခါတည်း။ [ဣဓ-ဤအရပ်၌၊ တေဟိ-တို့သည်၊ ဘုတ္တံ-စားခြင်း၊ တဓျိ.မှု၌ဤဝါကျ ကျသည်၊] ဣမ- ၌ တေဟိ သြဒနော ဘုတ္တော စားအပ်ပြီ၊ ဣမ-၌၊ တေ-တို့သည်၊ ဘုဉ်္ဇာ-စားအပ်ပြီ၊ ဇေတ္တ-၌၊ တေ-တို့သည်၊ ပိဝိ သု-သောက်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ ဣဒံ တေသံ, ပိတဋ္ဌာနံ-သောက်ရာအရပ်မည်၏။ [ဣမ-၌၊ တေဟိ-တို့သည်၊ ပိတံ-သောက်ခြင်း၊ တဓျိ.မှု၌ ကျသည်၊] ဣမ ဘေဟိ, ယာဂုဿ-ယာဂုကို၊ ပိတာ-သောက်အပ်ပြီ၊ ဣမ-၌၊ တေ- တို့သည်၊ ပိတာ-သောက်ကုန်ပြီ။ [ဤတွင် ဘောဇနတ္ထဓာတ်၏ ပုံစံမျာ်း ပြီးသောကြောင့် အာဒိ၏ ပုံစံကို ပြလို၍ ''ဒ်ဿန္တိ'' စသည်ကို မိန့်သည်၊ [ဘုဉ္ဇ-ဤအရပ်၌၊ ဒ်ဿန္တိ- မြင်အပ်ကုန်၏၊ ဣတိ တေသံ, ဒ်ဋ္ဌဋ္ဌာနံ-မြင်အပ်ရာအရပ်တည်း၊ ဣစ္စာဒိ။

(၆၃၇) ကတ္တရိ ကိုတ်တိ ဣတေ-ဤသုံတ်မှ၊ မဏ္ဍူ။ကဂတိယာ- ဖြင့်၊ ကတ္တရိတိ ဝတ္တတေ။

ကမ္မနိ ဒုတိယာယံ ဣတ္ထာ။ ။ကမ္မတ္ထေ - ကံအနက်၌၊ ဒုတိယာယံ ဝိဘတ္တိယံ- ဒုတိယာဝိဘတ်သည်၊ ဝိဇ်ံမာနာယံ - ရှိလတ်သော်၊ ဓာတုဟိ-၌၊ကတ္တရိ-၌၊ ဘ္ဘ ပစ္စယော ဟောတိ၊ စ-ဆက်၊ တ္ထေ-ဤသုတ်၌၊ဣဓ မေဝ ဝစနံ-ဤ ''ကမ္မနိ ဒုတိယာယံ''ဟူသော စကား သည်ပင်၊ အဘိဟိတေ-အာချာတ်ကိတ် စသော ဝါစကတို့ ဟောအပ်ပြီးသော၊ ကမ္မာဒိမှိ-ကံ အစ

---

(၆၃၇) ဣဒမေဝ ဧတ္ထ၊ ပေ၊ အဘာဝဿ-ကတ္တရိပုဒ်ကိုအလိုက်ခံ၍ ''ဣဒ်'' ဟုသာသုတ်တည်လျှင်ပြီးနိုင်သည်မဟုတ်လော၊ ထို့ပြင်-ကံအနက်၌ ဒုတိယာဝိဘတ်သက်ရခြင်းကား အထူးအဆန်းမဟုတ်၊ ဣမမ္ဟထ္တေ ဒုတိယာ သုတ်တုန်းကပင် သိခဲ့ပြီးဖြစ်၏၊ သို့ပါလျက် ''ကမ္မနိ ဒုတိယာယံ'' စကားကို အဘယ့်ကြောင့် ထည့်စွက်ပြထားပါသနည်း....ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် ''ဣဒမေဝ'' စသည်ကို မိန့်၊ ဤ ''ကမ္မနိ ဒုတိယာယံ'' ဟူသောစကားသည်ပင် အဘိဟိတ(စုတ္တ)ကံစသောအနက်၌ ဒုတိယာ

ရှိသောအနက်၌၊ ဒုဘိယာဒိနံ- ဒုတိယာ အစရှိသော ဝိဘတ်တို့၏၊ အဘာဝဿ- မရှိခြင်းကို၊ ဝါ- မသက်ရခြင်းကို၊ ဉာပကံ- သိစေတတ်သော စကားတည်း၊ ဒါနံ- ကို၊ အဒါသိ-လှူပြီ၊ ဣတိအတ္ထော, တုပစ္စယော- သက်၊ ကွစိဓာတု တျာဒိနာ- ဖြင့်၊ ပစ္စယ ကကာရဿ- ပစ္စည်း၏ က အကွရာကို၊ လောပေါ- ဖျေ၊ တဿ- တကို၊ ဣန္ဒာဒေသော- ပြီ။ ဘိဒါဒိတော သုတ်ဖြင့်၊

စသောဝိဘတ်တို့မသက်ရကြောင်းကိုသိစေနိုင်သည်၊ဤသို့ သိစေလိုသောကြောင့် ဤ "ကမ္မနိ ဒုတိယာယံ" ဟူသော စကားကို ထည့်ပြရသည်၊ [ကမ္မာဒိမှိဉ် အာဒိဖြင့် ကတ္တား ကရိဏ်းမှစ၍ အခံ့ကရဏ အနက်တိုင်အောင်ယူ၊ ဒုတိယာဒိနံဉ် အာဒိဖြင့် လည်း တတိယာမှစ၍ သတ္တမိတိုင်အောင် ယူ။]

ချဉ်းအံ့- "ဉာပက"စကားဟူသည် သာဓကကဲ့သို့ တိုက်ရိုက်ပြသော စကားမဟုတ်,အဓိပ္ပါယ်တမျိုးကို သွယ်ဝိုက်၍ သိစေသော စကားတည်း၊ ဤ "ကမ္မနိ ဒုတိယာယံ ဣတ္ထာ"သုတ်ကို"ဘာဝ ကမ္မေသု ကိစ္စ ဣတ္ထာ" သုတ်၏အခြားမဲ့၌ ဆိုထား၏၊ထို ရှေသုတ်က ဘောကံ အနက်ဉာ ဣတ္ထ ပစ္စည်းသက်ဘို့ရန် သတ်မှတ်၏၊ ဤသုတ်က "ကံအနက်၌ဒုတိယာ ရှိလျှင် (ထိုကံ အနက်ဉာ ဣတ္ထ ပစ္စည်းမသက်တော့ဘဲ ကတ္တားအနက်၌) ဣတ္ထ ပစ္စည်းသက်" ဟု ဆိုပြန်၏၊ဤစကားကို ကောက်ချက်ချလျှင် ကံ အနက်ကို ဒုတိယာဝိဘတ်က ဖော်ပြီးဖြစ်နေသောကြောင့် ဣတ္ထ ပစ္စည်းက ကံကို ထပ်၍ မဟောဘဲ ကတ္တားကို ဟော်ရသည်-ဟု အဓိပ္ပါယ်ထွက်လာသည်၊ဤအဓိပ္ပါယ်ကို အပြန်အလှန်ယူ၍ ကံ အနက်ကို တေဝိဘတ် တ ပစ္စည်း စသော ဒုတိယာဝိဘတ်ကိုတ် သမာသ် တဒ္ဓိတ် ဝါစက တို့က ဟောပြီးဖြစ်နေပြန်မူ ထိုကံ အနက်ဉာ ဒုတိယာမသက်ရတော့ပြီ၊ လိင်္ဂထွေမျှကို ထွန်းပြခြင်းငှါ ပဌမာ သာ သက်ရတော့၏၊ ထို့အတူ ဟိ ဝိဘတ် တ ပစ္စည်း စသော ဝါစကတို့က ကတ္တားအနက်ကို ဟော ပြီးဖြစ်နေလျှင် ကတ္တားအနက်ဉာ တတိယာဝိဘတ် မသက်ရ,ပဌမာ သာ သက်ရတော့၏၊ ယုပစ္စည်း စသည်တို့က ကရိဏ်း စသော အနက်ကို ဟော်ပြီးဖြစ်နေလျှင် "ထိုအနက်ဉာ "ကရဏေ တတိယာ"သုတ်ဖြင့် တတိယာ ဝိဘတ် မသက်ရ, ပဌမာသာ သက်ရတော့သည်၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် (အခံ့ကရဏ အနက်တိုင်အောင်) ကံဟ် သမာသ် တဒ္ဓိတ်တို့က ဟော်ပြီးဖြစ်နေလျှင် ထိုထို ဆိုင်ရာဝိဘတ်တို့ မသက်ရတော့ဘဲ ပဌမာသာ သက်ရပုံကို ("တိဋ္ဌန္တိ ယ္ထ တိ ဌာန်" ဟူသော အမိကရဏ သာဓနဉာ အခံ့ကရဏ အနက်ကို ယု ပစ္စည်းကဟော်ပြီးဖြစ်၍ သို့ဝိဘတ်မသက်ရဘဲပဌမာသက်ရပုံကို ထောက်၍) သိပါလေ၊ ဤအဓိပ္ပါယ်ကို"ကမ္မနိ ဒုတိယာယံ" ဟူသော စကား ကသွယ်ဝိုက်၍ ပြသဖြင့် "ဣဒမေဝ ဧစတ္ထ ဝစနံ ဉာပကံ" ဟု မိန့်သည်။

[ရှာသ] ကမ္မနိ ဒုတိယာယမိတိ ဟိ ဂဒတာ ကမ္မနိဒုတိယာယံ ဟာဧေါပိ ဒဿိ တောယေဝ ဟောတိ၊ပေါယထာ စေတ္ထ၊တထာ "ဂါမံ ဂစ္ဆတိ ဒေဝဒတ္တော" တျာဒိသုပိ"ဗုဓဂမာဒိတ္ထေ ကတ္တာရိ, ကတ္တာရိ ပရဿပဒံ"တိ တ ပစ္စယာဒိနံကတ္တာရိ သမ္ဘာ။တတ္တာ အတ္တာနာ ဝတ္တာဗ္ဗဿ-တ္တဝိသေသဿဘာဝါ တာဒိယာဝိဘတ္တိ နဟောတိ လိင်္ဂထွေမတ္တံပနာ-ပေက္ခိတ္တာ ပဌမာဝ ဟောတိ။

ဣန္ဒပြု၊ ဒေဝဒတ္တော-သည်၊ ဒါနံ-ကို၊ဒိန္နော-လှူပြီ၊ရက္ခ=ပါလနေ၊သီလံ-ကို၊ အရက္ခီ စောင့်ပြီ၊ ဣတိ သီလံ ရက္ခံတော မည်၏၊ [တချို့စာဌိဝဂ်ဟာကျသည်၊] ဘတ္တံ ကို၊ အဘုဉ်-ပြီ၊ ဣတိ ဘတ္တံ ဘုဉ်ဟု၊ ဂုရုံ- ဆရာကို၊ ဥပါသိ ဆည်းကပ်ပြီ၊ ဣတိ ဂုရုံ ဥပါသိတော ၏၊ ဣစ္စာဒိ။

(၆၃၄) ဘ၂ ၁ဒိဟိ။ပေ။တ္တာ။ ။ဘိ ဣစ္စေဝမာဒိဟိ ဘိအစရှိကုန်သော၊ ဓာတုဟိ-ဓာတ်တို့မှ နောက်၌ဂုဏ်း၊ မတိဗုဒ္ဓိပုဇ္ဇာဒိဟိစ-မတိ,ဗုဒ္ဓိ, ပုဇ္ဇ အစရှိကုန်သော ဓာတ်တို့မှနောက်၌ဂုဏ်း၊ တ္ထပစ္စယောဟောတိ၊သောစ ထိုဣတ္ထပစ္စည်းသည်လည်း၊ဘာဝကမ္မသုကိစ္စတ္တဓဘ္ဘာတိ-ဟူ၍၊ဝုတ္တတ္တာ ကြောင့်၊ ဘာဝကမ္မသွေဝ-ဘော ကံ အနက်တို့၌သာ၊ ဘဝတိ-ဖြစ်၏။ ဘိ=ဘယေ၊ ဘဝတော-သည်။ အဘာယိတ္ထ-ရှောင်ခြင်းကြောက်ခြင်း၊ဣတိ ဘိတံ။ [ဘာယိတ္ထ၌ ဂါယိတ္ထ ကဲ့သို့, ဤ ကို ဧ ပြု, ကို အာယပြု၊] သုပ= သယနေ-ဘဝတာ အသုပိယိတ္ထ-ရှောင်အိပ်ခြင်း၊ ဣတိ သုတ္တံ၊ဧဝံ ဘဝတာ သယိတံ-ရှောင်အိပ်ခြင်း၊ အသ-ဘောဇနေ၊ ဘဝတာ အသိတံ- ရှောင်စားခြင်း ဘဝတာ, ဩဒနော ကို၊ ပစိတော- ချက်အပ်ပြီ။ [သုတ်မှ စ၍ ပစိတော တိုင်အောင် ဘယာဒိဟိ၌ အာဒိ၏ပုံစံ။]

ဒါနဒိန္နော-''ကမ္မ ဒုတိယာယံ''နှင့်ညီအောင် ဒါနံ-သီလံ စသော ဒုတိယန္တ ပုဒ်များကို တွဲဘက်၍ပြသည်၊ရုပ်တွက်ရာ၌ လိုရင်းမှာ''ဒိန္နော''စသည်သာ။

(၆၃၄) ဣဓ မဟျာဒယော၊ပေ၊ဉာဏဏ္ဍော-သတ်၌ ''မတိ,ဗုဒ္ဓိ''ဟုမနဓာတ် ဗုဓဓာတ်တို့ကို ယူထား၏၊ထိုဓာတ် ၂ ခုလုံးပင် သိခြင်းအနက်ကိုဟောကြ၏၊အဘယ်သို့ ထူးပါသနည်းဟု မေးဘွယ်ရှိ၍''မတျာဒယော ဣစ္စာဏ္ဍော''စသည်မိန့်၊ မနဓာတ်၏ သိခြင်းဟူသည် လိုလားနှစ်သက်သောအားဖြင့် သိခြင်းတည်း၊ဗုဓဓာတ်၏သိခြင်းကား တတ်သိ နားလည်သော ထိုးထွင်းသောအားဖြင့် သိခြင်းတည်း၊ဤသို့ ထူးခြားသည်။ ထိုတွင် မတိဖြင့် ဣစ္စာဏ္ဍဓာတ်ဟူသမျှကိုယူ၊ ထို့ကြောင့် သက်ပွဲတော-အဝဓာရိတော တို့ကို ပုံစံထုတ်လတ္တံ့၊ဤ၌ကြိုစည်ခြင်းဟူသည် လိုလား တောင့်တသော ကြိုစည်ခြင်းတည်း၊ပိုင်းခြားထားခြင်းဟူသည် အလိုရှိ၍ပိုင်းခြားခြင်းတည်း၊ ဗုဓ်ဖြင့်လည်းဉာဏဏ္ဍဓာတ် အားလုံးကိုယူ၊ ထို့ကြောင့် ဗုဓာတ်စသည်တို့ကိုပါ ပုံစံထုတ်လတ္တံ့၊ ဤ၌ သရဇ္ဈာယခြင်းဟူသည် မိမိ သိပြီးဖြစ်စေ,သိဘို့ရန်ဖြစ်စေသရဇ္ဈာယခြင်း (စာအံခြင်း) တည်း၊''တက္ကိတော''အရ''ကြိုခြင်း''ဟူသည်လည်း သိဘို့ရန်ကြိုစည်ခြင်း, ကြိုစည်၍ သိခြင်းပင်တည်း၊ထို့ကြောင့် ဉာဏဏ္ဍဓာတ် ပါဝင်ကြလတ္တံ့။

ဂမာဒိတ္ထေ ကတ္တာရိတိ-ဖြင့်၊ တပစ္စယေ- သည်၊ သမ္မတ္တေ-သော်၊ ဣမိနာ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ ကမ္မနိ-၌၊ ဣ ပစ္စယော-သက်၊ ဂမ ဓနာ တျာဒိနာ- ဖြင့်၊ ဓာတ္ဝန္တလောပေါ-ဓျေ၊ ရညာ-မင်းသည်၊ သမ္မတော-ကောင်းစွာသိအပ်, လိုလ၁းအပ်၏၊ကပွ=တက္ကနေ-ကြံစည်ခြင်း၌....၏၊သ ာ်ပြီတော-ကောင်းစွာကြံအပ် လိုလား၁းအပ်၏၊ ဓရ = ဓာရကော၊ စုရာဒိတ္တာ- စုရာဒိ ဓာတ်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ကော- ကောပစ္စည်း၁သက်၊ ဝုဒ္ဓိ-ပြု၊ ဣကာရာဂမော- လာ၊ သရလောပါဒိ၊ အဝဓာရိတော-ပိုင်းခြား၁သတ်မှတ် လိုလား၁းအပ်၏။

ဗုဒ္ဓ=အဝဂမနေ၊ ဘဂဝါ-ကို၊မဟေသက္ခေဟိ- တန်ခိုး၁ကြီး၁ကုန်သော၊ ဒေဝ မနုဿေဟိ-နတ်လူတို့သည်၊ အဝဗုဇ္ဈတ္ထ ထိုး၁ထွင်း၍ သိအပ်ပြီ၊ ဣတိ ဗုဒ္ဓေါ၊ ဣ=အဒ္ဓယနေ- သရဇ္ဈာယ်ခြင်း၌....၏၊ အဓိယိတ္ထ- သရဇ္ဈာယ်အပ်, သိအပ်ပြီ၊ ဣတိ အဓိတော။ [အဓိဗုဇ္ဈ ဣဓာတ်၊] ဣ=ဂတိမ္ဗု၊ အဘိသမိတော- ထိုး၁ထွင်း၍ သိအပ်ပြီ။ ["ယေ ဂတျတ္ထာ,တေ ဗုဒ္ဓျတ္ထာ" ဂတိအနက်ရှိလျှင် သိခြင်းအနက် ရှိ၁သည်ပင်၊] ဝိဒ-ဉာဏော၊ အဓေဒိယိတ္ထ- သိအပ်ပြီ၊ ဣတိ ဝိဒိတော၊ ဉာ=အဝဓေါခဲနေ၊ အညာယိတ္ထ- သိအပ်ပြီ၊

ဗုဓ ဂမာဒိတ္ထေ၊ပေ၊ ဣတ္ထ ပစ္စယော-"သံ ပုဗ္ဗ မန" ဟု တည်ပြီး၁သည့်အခါ ဗုဓတ္ထဖြစ်သောကြောင့် ဗုဓဂမာဒိတ္ထေသုတ်ဖြင့် ကတ္တားအနက်၌ တ ပစ္စည်း၁သက်ခွင့် ရောက်နေသော်လည်း ထိုသုတ်ဖြင့် သက်ခြင်း်ကို တား၍ဖြစ်၍ ဣသုတ်ဖြင့် ကံအနက်၌ ဣတ္ထ ပစ္စည်း၁သက်ရသည်-ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။ဤရူပသိဒ္ဓိဆရာ ဓျာသဆရာစသော ဂြေးဆရာတော်တို့သည်ဥဏာဒိကျမ်းကို ရှင်မဟာကစ္စည်းထေရ်မင်စိရင်သည်ဟုအယူရှိကြ၏၊ ထို့ကြောင့်ပင် ကိတ်နှင့် ဥဏာဒိသုတ်များကို တပေါင်းတည်း ဆက်စပ်၍ဖွင့်ပြကြသည်၊ ယခုခေတ် ဆရာတော်များကမူ ကိတ်သုတ်နှင့် ဥဏာဒိသုတ်များသည် စာသွား၁ချင်းမတူကြ၊ ဥဏာဒိသုတ်များ၏ အနေအထား၁သည် ဤ"ဣတ္ထ"ပစ္စည်း စသည်ကဲ့သို့ သက္ကတ နည်း ဆန်လျှ၏၊ ရှင်မဟာကစ္စည်း၏ သုတ်များကား သက္ကတကို နည်းမှီး၁ထား၁သော်လည်းပါဠိနည်းကို များများကြီး သုံးစွဲထား၏၊ ဤ"သမ္မတော စ၁သော ရုပ်များလည်း အတိတ်-ကံဟော ဖြစ်၍"ဘာဝကမ္မေသု တ"သုတ်ဖြင့် ပြီးနိုင်၏၊ ကမ္မနိ ဒုတိယာယံ ဣတ္ထောဖြင့် စိရင်ထား၁သော "ဒိန္နော"စသည်လည်း အတိဟေ တ တဝန္တု၊စ၁သောသုတ်ဖြင့်ပြီးနိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် အခြား၁ဆရာတပါး စိရင်သော သုတ်များဖြစ်၍ ဥဏာဒိ သုတ်များသည် ကိတ်သုတ်နှင့် အစီအရင် တူနေရသည်၊ရှင်မဟာကစ္စည်းစိရင်ရိုးမှန်လျှင်ထိုကဲ့သို့ အစီအရင်တူ သုတ်တွေများစွာထပ်မံ၍မနေတန်ရာ၊ ထို့ကြောင့် ဥဏာဒိကျမ်းကို အခြား၁ဆရာတပါး စိရင်သည်-ဟုပင် မှတ်ယူထိုက်ပေသည်၊

ကွတိုဉ်တော၊ ဝံ=ငေ(နေ-ထိုးထွင်းခြင်းဦ၏၊ မေမွာ-ကို၊ ပဋိဝိဇ္ဈထွ-ထိုးထွင်းသိအာ ပြီ၊ ကွတိ ပဋိဝေ္ဓါ၊ တက္က=ဝိတက္ကော၊ တ ိုတော- ကြံစည်အပ်ပြီ။

ပူဇနွေသူ ပူဇော်ခြင်း အနက်ရှိသော မဃတ်တို့ဉ်၊ (ဥဒါဟရဏံ)၊ ပူဇ=ပူဇာယံ၊ ဘဂဝါ-ကို၊ အပူဇိယိတ္ထ- ပူဇော်အပ်ပြီ၊ ကွတ် ပူဇိတော၊ စာယ=သန္တာန ပူဇေသူ အစဉ်ပြုခြင်း ပူဇော်ခြင်းတို့ဉ်....၏၊ အပပုဗ္ဗော၊ အပစာယိတော-ပူဇော်အပ်ပြီ၊ မာန=ပူဇာယံ၊ မာနိတော- ဖြတ်နိုးကော်ရော် ပူဇော်အပ်ပြီ၊ စိ=စယေ ဆည်းပူးခြင်းဦ...၏၊ အပစိတော- ရှိသေအပ်ပြီ၊ ဝန္ဒ=အဘိဝန္ဒနေ၊ ဝန္ဒိတော ရှိခိုးအပ်ပြီ။ ၂''ကရ= ကရဏေ၊ သက်ဝါရိတော-ပူဇော်အပ်ပြီ၊ ကွစ္စာဒိ။

ဟုတော ဟုတာဝီ ဟုတဝါ- ပူဇော်ပြီ၊ ဝုဉ္ဆော- နေပြီ၊ ဇိဏ္ဏကော-အိုသူ၊ ပက္ကံ မှည့်ပြီ၊ ပက္ကန္တံကော- ဖဲသွားသူ၊ ဇာတော ဖြစ်ပြီ၊ ိတော-တည်ပြီ၊ ရူဠှော-တက်ရောက်ပြီ၊ ဗုဘုက္ခိတော- စားလိုပြီ၊ ဂိတံ-သီဆိုခြင်း၊ နဋ္ဌံ- ကခြင်း ိတော အောင်အပ်ပြီးသူ၊ ရှုံးသူ၊ ိဒ္ဓော မြင်အပ်ပြီ၊ ဖုဋ္ဌော-တွေ့ထိအပ်ပြီ၊ ဘဂဝါ-ကို၊ ယိဒ္ဓော- ပူဇော်အပ်ပြီ၊ ဝုဟ်ံ-ဆိုအပ်ပြီ ဂုတ္တော-စောင့်ရှောက်အပ်ပြီ၊အ ိန္ဒော- လုယူအပ်ပြီ၊ပဟီနော- ပယ်အပ်ပြီ၊ ဂမိတော ဂတော-သွားပြီ၊ [''ဂမိတံ ဂတော''ဟု ရှိလျှင် သာ၍ ကောင်းမည်၊ ဂမိတံ-မျိ့အန်ပြီ၊] ကတော-ပြုအပ်ပြီ၊ အဘိသမံတော-ပြုပြင်အပ်ပြီ၊ ဘုဉ်ံ- စားရာဖြစ်သော၊ ဌာနံ- အရပ်၊ ဂုရုံ- ဆရာကို၊ ဥပါသိတော-ဆည်းကပ်ပြီ၊ ဘီတံ-ကြောက်ခြင်း၊ သမ္မတော- ကောင်းစွာသိအပ်လိုလား အပ်ပြီ၊ ဝုဒ္ဓါ-သိအပ်ပြီ၊ပူ တော-ပူဇော်အပ်ပြီ၊(ကွမေ-ဤသဒ္ဒါတို့ဉ်ာ)

ပူဇနတ္ထေ၊ပေ၊သက္ကာရိတော- ဤပူဇနတ္ထစတ်တို့၏ယှဉ်ရာဌ် ဆဋ္ဌီကတ္တားတတိယာကတ္တာ ၂ မျိုးလုံးပင် အသုံးရှိ၏၊ ထို့ကြောင့်''ဂါမေန ပူဇိတံ ဂါမသဝါ ပူဇိတံတိ ဂါမပူဇိတံ''ဟူသော ဝိဘာရကာရသိက္ခာပဒအဋ္ဌကထာကို ''ပူဇာဝစန-ပ်ယောဂေ ကတ္တရိ သာမိဝစနသ ဝိ့ဂ္ဂဟိတတ္တာ အာဟ- ''ဂါမသဝါပူဇိတ''န္တိ၊ လက်္ခဏံ ပန သဒ္ဒသတ္ထာနုသာရတော ဝေဒိတဗ္ဗံ''ဟု သာရတ္ထဒီကာဖွင့်သည်။[မတိ ပုဒ္ဒိ ပူဇနတ္ထေဟိ စ၊ ၊မတိ=ဗုဒ္ဓိ ပုဒ္ဒိ=ဉာဏံ၊ပူဇာ=သက္ကာရော၊ တေဒတ္ထေဟိစ ဓာတူဟိ ဝတ္တမာနေထ္ထ ဘူ ပစ္စယော-ရည်မှတော၊ပေ၊ရည်ပူဇိတော ရည့် အစ္ဈိတော၊ (ကာသိကာဝုတ္တိ)၊ ဤကား လက္ခဏ အရ သဒ္ဒါသုတ်တည်း၊] ဤသဒ္ဒါသုတ်တို့ အတိုင်းပင် ''ဆဋ္ဌီစ''ဟူသော ကာရကသုတ်၌ ဆဋ္ဌီကတ္တားကို ပြုခဲ့ရသည်။

အတိတကာလိကာ အတိတ်ကာလရှိသော သဒ္ဒါတို့တည်း၊ အတိတပစ္စယန္တနယော- အတိတပစ္စယန္တပုဒ်တို့ကို သိရာ သိကြောင်း နည်းသည်၊ နိဋ္ဌတော-ပြီးပြီ။

(၆၃၅) ပုညာနိ-တို့ကို၊ ကာတုံ-ပြုဘို့ရာ၊ ဣစ္ဆိ၊လိုလား၊ပြီ၊ ဣတိဝါ-ဤသို့သော်၎င်း၊ ဣစ္ဆတိ-ဆဲ၊ဣတိဝါ၊ ဣစ္ဆိဿတိ-လတံ့၊ ဣတိဝါ-၎င်း၊ ဝိဂ္ဂဟေ-သည်၊ (သဘိ)၊ [တဝေတုံဣစ္ဆေတေပစ္စယာ ဟောန္တိဒ္ဒုစပ်။]

ဣစ္ဆတ္ထေသု ၊ပေ၊ တုံ ဝါ။ ။ယေသံ- အကြင်၁၅တ်တို့၏၊ ဣစ္ဆာ-လိုလား၊ခြင်းဟူသော၊ အတ္ထော-သည်၊ (အတ္ထိ,ဣတိ) တေ-- ထိုဓာတ်တို့သည်၊ ဣစ္ဆတ္ထော-တို့မည်၏၊ ဣစ္ဆတ္ထေသု- လိုလား၊ခြင်း အနက်ရှိကုန်သော၊ တေသုဓာတူသု-ထိုဓာတ်တို့သည်၊ သမာန ကတ္တုကေသု- တူသောကတ္တား ရှိကုန်သည်၊ သန္တေသု- ဖြစ်ကုန်လတ်သော်၊ သပ္ပဓာတူဟိ- တို့မှ နေ၁က်၌၊ တဝေတုံ ဣတိ ၁တေပစ္စယာ ဝါ ဟောန္တိ၊တဝေတုံဝါတိ ယောဂ

ပဒုတော၊ပေ၊တိတကာလိကာ-ဤဂါထာတို့ကား အတိတေ တ တဝန္တု၊ တာပိ သုတ်မှစ၍ ပြခဲ့ပြီး ရုဂ်တို့ကို အကျဉ်းချုပ်သော သဂ်ဟဂါထာတို့တည်း၊သို့သော် ရုပ်အား၊လုံး၊စုံအောင် ပြခြင်းမဟုတ်၊ ထိုထိုသုတ်နှင့်ဆိုင်ရာ ရုပ်အချို့ကိုသာ ပြခြင်းဖြစ်၏၊ ဇီဏ္ဏကော ပက္ကန္တကော ရုပ်တို့၌ ဂါထာပြည့်အောင် က ပစ္စည်း ထပ်၍ သက်ထား သည်၊ ''ဝုပ္ပော ဝုသိတဇီဏ္ဏကော''၌ ဝုသိတ ဝါ-ဟု မြန်မာမူရှိသည်ကားပါဠိပျက်၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း....ဝသတော ဥတ္တု၏ ပုံစံဖြစ်သော ဝုတ္ထောနောက်၌ ဝသဝါဝု၏ ပုံစံဖြစ်သော ''ဝုသိတော''ရုပ်သာရှိသောကြောင့်တည်း၊ ''ဝုသိတော ဇီဏ္ဏော''ဟု ဆိုသင့်လျက် ဂါထာတဲ့အောင် ''ဝုသိတ''ဟု ဆိုထားသည်။

(၆၃၅) ကာတုံ ဣစ္ဆိ၊ပေ၊ဣတိဝိဂ္ဂဟေ-''ရဋ္ဌီ ချာတံ နိပါတဉ္စ'' စသော ဂါထာနှင့်အညီ နိပါတ်ပုဒ်တို့၌ အများပြုရိုး ဝိဂြိဟ်မျိုးပြုဘွယ်မလို၊ပုဒ်နက်ထင်အောင် ဝါကျလုပ်၍ အနက်ဖွင့်ပြဘို့သာ တာဝန်ရှိသည်၊ထို့ကြောင့် ''ကာတုံဣစ္ဆိ'' စသည် သည် ကာတဝေ ပုဒ်ကို အနက်ဖွင့်ခြင်းသာ ဖြင်၏၊ အများလုပ်ရိုး ဝိဂြိဟ်မဟုတ်၊ ထို့ပြင် ',တေစ ကိတကတ္တာ ကတ္တရိဟောန္တိ''ဟု ဆိုသောကြောင့် ရူပသိဒ္ဓိအလို ကာတဝေ ကာတုံ တို့သည် ဘောဟောမဟုတ်, ကတ္တားဟောတည်း။ ထို့ကြောင့် ''ကာတုံ-ပြုခြင်းငှါ''ဟု မပေးဘဲ ''ပြုဘို့ရာ''ဟု ပေးလိုက်သည်။

ဣစ္ဆာ၊ပေ၊ဣစ္ဆတ္ထာ,တေသု-ဤကား ဣစ္ဆိတ္ထေသု၏အဖွင့်တည်း၊ ''ဣစ္ဆာ အတ္ထော ယေသံ တေ ဣစ္ဆတ္ထာ''ဟု ပုဒ်အခိုက်အတန့်ကို ငဲ့သော ပဒဝါတ္တိကနည်း အရပဌမန္တဖြစ်သောနိပ္ဖန္နပုဒ်ကိုထား၍ နဂိရ်ဝါကျအခိုက်အတန့်ကိုငဲ့သော ဝါကျာဝတ္တိကနည်းအရ''တေသု''ဟု သတ္တမျန္တဖြင့်ပြပြန်သည်။''ဣစ္ဆိတ္ထေသု ဓာတူသု''

ဝိဘာဇေန-ဖြင့်၊ တဒတ္ထကြိယာယဉ္စ တဒတ္ထကြိယာဉ္စလည်း၊ (တဇေတုံ-တဇေပစ္စည်း, တုံပစ္စည်းတို့သည်၊ ဟေဒန္တိ၊) တေစ-ထိုတဇေ, တုံပစ္စည်းတို့သည်လည်း၊ ကိတကတ္တာ ကိတ် မည် ကုန် သည် ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ကတ္တရိ ဟေဒန္တိ။

(၆၃၆) ကရောတိသာတိ ဝါတိစ ဝတ္တဇေ။

တဇေ တုနာဒိသုကာ။ ။ပေ၊ ကာဒေသော ဝါဟောတိ၊ အာဒိသဒ္ဒေန တုံ တ္ဝာန တ္ဝာ တဗ္ဗသုံစ - တုံ, တ္ဝာန, တ္ဝာ, တဗ္ဗပစ္စည်းတို့ကြောင့်လည်း၊ (ကရောတိသ ကရ ဓာတ်၏၊ က၁ - ကာဒေ-ပြုသည်၊ ဟောတိ၊) တဒ္ဓိတ ပေ၊ စာတိတ္ထေ-ဤသုတ်၌၊ အတဇေတုနာဒ်သူတိ-ဟူ၍၊ နာမ ဗျပဒေသသ-ကို၊ နိသေဓနတော-တဒေးမြစ်ခြင်းကြောင့်၊ တဒန္တာနံ-ထိုတဇေတုနာဒိ အဆုံးရှိသောပုဒ်တို့၏၊ နိပါတသ္မံ-နိပါတ် အဖြစ်သည်၊ [''နိပါတတ္တာ''ဟု ရှိလျှင် ပါဠ်ပျက်၊] သိဒ္ဓံ- ပြီးသည် ဘဝတိ - ဖြစ်၏၊ တဇေတော-ထိုမှ နောက်၌၊ နိပါတတ္တာ-နိပါတ်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တဇေတုန ပန္တေတော-တဇေတုန အဆုံးရှိသောပုဒ်မှ နောက်၌၊ သဗ္ဗာသ မဒေဝုသော တျာဒိနာ-အစရှိသောသုတ်ဖြင့်၊ ဝိဘတ္တိလောပေါ-ချေ၊သော-ထိုသူသည်၊ ပုညာနိ-တို့ကို၊ ကာတဇေ-ပြုဘို့ရာ၊ ဂ္ဂစ္ဆတိ-၏၊ ကာတုံ- ရာ၊ ဂ္ဂစ္ဆတိ-၏၊ ကာဒေသဒေဘာဝေ-ကာအပြု မရှိရာ၌၊ တုံ တုန တဗ္ဗသုဝါတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ရကာရဿ - ရအကွရာ၏၊ တတ္တံ - တပြု၊ ကတ္တုံ - ရာ၊ ကာမေတိ-လိုလား၏၊ ဂ္ဂတိ ကတ္တုကာမေဒ - ၏၊ အဘိဆန်ရိတုံ - ပြုပြင်ဘို့ရာ၊ အာကန်တိ- လိုလား၏၊ [ကတ္တုကာမောဒ္ဓ စတုတ္ထီ တပ္ပုရိသ်တဲ့၊ တုံဒ္ဓိ နိဂ္ဂဟီတ်ကို ဗျဥ္ဇနေစဖြင့် ချေ။]

စသည်သာသုတ်နက်တည်း၊''ကာတဇေ ဂ္ဂစ္ဆံတိ,ကတ္တုံကာမေတိ'' စသည်၌ ဂ္ဂသု-ကမု-အံဘိပုဗ္ဗကန်ဓာတ်များသည်ဂ္ဂစ္ဆံထဓာတ်များတည်း၊ ထိုဂ္ဂစ္ဆထဓာတ်များသည် မိမိတို့ တွဲဘက်ဓာတ်များနှင့် သမာနကတ္တုကဖြစ်ကြလျှင် တွဲဘက်ဓာတ်များနောင် တဇေ တုံ ပစ္စည်းသက်။ [ယောဂဝိဘာဂဖြင့် သက်ပုံမှာ နောက်၌ထင်ရှားလတံ့]။

(၆၃၆) အာဒိ သဒ္ဒေန တုံ တ္ဝာန တ္ဝာ တဗ္ဗသု-တဇေတုနာဒိသုဒ္ဓ အာဒိဖြင့် တုံ တ္ဝာန တ္ဝာ တဗ္ဗ ၄ ပစ္စည်းကိုယူ၍ ထို ပစ္စည်းများကြောင့် ကရကို ကာပြု၊ ဤသို့ ဆိုသော်လည်း ယခု စာများ၌ ကာတုံ-ကာတဗ္ဗံ ရုပ်ကိုသာ တွေ့ရ၍ ''ကာတ္ဝာ, ကာတ္ဝာန'' ရုပ်တို့ကို မတွေ့ရ၊ ဤတွင်၌မူ ''တ္ဝာန တ္ဝာသု ရကာရော'' စာတို့ မ်ားတွင်လော်ပေါ''ဟု ဆိုလတံ့။

တထာ- ပါး၊ [ကရဓာတ်မှ တပါး-ဟူလို၊] သဒ္ဒမ်ံ-ကို၊ သောတေ သောတုံ-နှာဘို့ရာ၊ ဝါ, သုဏိတုံ-ရာ၊ ပတ္ထေတိ- တောင့်တ၏။ [ဤပတ္ထ ဓာတ်လည်း ဣစ္ဆတ္ထ ပင်၊] စေံ တူ၊ အနုံဘဝိတုံ. ခံစားဘို့ရာ၊ပေ၊ဟရိတုံ- ဆောင်ဘို့ရာ၊ အနုဿရိတုံ- အောက်မေ့ဘို့ရာ၊ ဣစ္ဆတိ. ၏။ [ဣစ္ဆန်ိ- ရှိလျှင် ပါဠိပျက်၊] တွေ- ဤအနုဘဝိတုံ စသော ရုပ်တို့၌၊ ဣကာရယုတ္တ တမှိ- ဣ အာဂုံနှင့် ယှဉ်သော တပစ္စည်းကြောင့်၊ နမကာရာန မိစ္ဆာဒိနာ- နမကာရာနံ အစရှိသော သုတ်ဖြင့်၊ ပဋိသိဒ္ဓတ္တာ- တားမြစ်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ န ဓာတ္ဝန္တလောပေါ- ဓာတ္ဝန်ကို မချေရ။

ဝ.ထာ--ပါး၊ တုဒ=ဗျထနေ၊ တုဒိတုံ-ထိုးဆွဘို့ရာ၊ ပဝိသိတုံ- ဝင်၊ ဥဒ္ဒိသိတုံ- ရွတ်ပြ၊ ဟာတုံ- ဖြစ်၊ သယိတုံ- အိပ်၊ နေတုံ- ဆောင်၊ ဇုဟောတုံ ပူဇော်၊ ပဇဟိတုံ-စွန့်။ [ပစိဉ်းကား ပါဠိပျက်၊ တုဒိတုံမှ စ၍ တုဒါဒိ ရုပ်စုကို ပြပြီးလျှင် ဇုဟောတုံမှ ၊၍ ဇုဟောဟျောဒိရုပ်တို့ကို ပြသောကြောင့် ဟာဓောတ်ဖြင့် ပဇဟိဘုံသာရှိသင့်၏။] ပဟာတုံ- ပယ်စွန့်၊ ဒါတုံ- ပေး။ [ဘူဝါဒိဓာတ်စု ပြီး ပြီ။]

ရောဒ္ဓုံ, ရုန္ဓိတုံ-ပိတ်ဆို့ဘို့ရာ၊ တုံ တုနာဒိသုပိ- ကုံ တုနအစရှိသော ပစ္စည်းတို့ကြောင့်လည်း၊ ယောဂဝိဘာဂေန- ဝိနာဂကာရ ယောဂဝိဘာဂ ဖြင့်၊ကတ္တရိ-၌၊ ဝိကရဏပစ္စယစ- တို့သည့်ဌင်း၊ သရလောပါဒိစ- ဌင်း၊ (ဟာန္တိ)၊ ဘောတ္တုံ ဘုဥ်ဘို့ရာ၊ စ၁း၊ ဆေတ္တုံ ဆိန်ဘို့-ဖြတ်၊[ဘောတ္တုံ ဆေတ္တုံ တို့၌ ဝုဒ္ဓိပြုပြီးမှ ဘုဇာဒိန စသောသုတ်ဖြင့် စီရင်။

တဋီတ၊ပေ၊သီဒ္ဓံ ဘဝတိ- "တဋီတ သမာသ"စသောသုတ်ဖြင့် နာမ်ငဲ့ရာဝယ် တဝေတုနာဒိ ပစ္စယန္တ သဒ္ဒါစုကို နာမ်မငဲ့ရ-ဟုတားမြစ်ထား၏၊နာမ်မငဲ့ရလျှင်ကိတ် နာမ် မဟုတ်၊ နာမ် အာချတ် နိပါတ် ဥပသာရ ၎မျိုးမှ အလွတ်လည်းမရှိ၊ သို့ဖြစ်၍ တဝေတုနာဒိပစ္စယန္တပုဒ်များသည်နိပါတ်ပုဒ်ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားပြီး ဖြစ်တော့သည်။

တတော၊ပေ၊ဝိဘတ္တိလောပေါ-နိပါတ်ဖြစ်လျှင် သဗ္ဗာသ မာဝုသော စသော သုံတ်ဖြင့် ဝိဘတ်ကိုချေရမည်-ဟုဆို၏၊ မည်သည့် ဝိဘတ် သက်ဟုကား မဆိုချေ၊ သို့ဖြစ်၍ မည်သည့်ဝိဘတ် သက်ရမည်နည်း....ဟု မေးဘွယ်ရှိ၏၊နာမ် နိပါတ်ခန်းဌ "တဝေတုံ ပစ္စယန္တံ့ာ စတုတ္ထိယာ"ဟု ဆိုခဲ့သောကြောင့် တဒတ္ထ-တုမတ္ထ သမ္ဗန်ာန အနက်၌ သ ဝိဘတ် သက်သင့်သည်-ဟု မှတ်။

ရောဒ္ဓုံ ရုန္ဓိတုံ။ ။"ရုဓ+တုံ"ဝုဒ္ဓိပြု၊ ရောဓ+တုံ။ ထို့နောက် ဗုဒ္ဓကဲ့သို့ တုံဌ် တကိုမပြုစသည်စီရင်၊ရုန္ဓိတုံဌ်ကား"ရုဓာဒိတောနိဂ္ဂဟီတ ပုဗ္ဗဠ-ဟူသော (အပစ္စည်း မသက်ရ၍"အ"ဟူသော အလိုက်ကို ကြဉ်သော)ယောဂဝိဘာဂဖြင့် နိဂ္ဂဟီတ်လာ, ဝဂ္ဂန်ပြု,ဇလာ၊ ဘုဇ်တုံ ဆိန်ဖြတ်ဌ်လည်းနည်းတူ၊ရောဒ္ဓိတုံကား ပါဠိပျက်။]

သိဗ္ဗိတုံ-ချုပ်။ [သိဝုဓာတ်၊] ဗေဒဒ္ဓုံ ဗုဇ္ဈိတုံ-သိ။ [ပုစ္ဆိတုံ-**ကား** ပါဠိပျက်၊ဒိဝါ°ရုပ် ဒး ရာဖြစ်၍ ဗုဇ္ဈိတုံသာ ရှိသင့်၏။] ဇာယိတုံ ဇနိတုံ-ဖြစ်။ [ယာစိတုံလည်း ပါဠိပျက်၊ ဒိဝါဒိဖြစ်၍ ဇာယိတုံသာ ဒးမှန်၊]ဇေတုံ ဇိနိတုံ-အောင်။ [ဤ ၂ ရုပ် သိဒ္ဓိရှိ၏၊သို့သော် ဒိဝါဒိအရာဖြစ်၍မ**ကောင်း**၊] ပတ္တုံ ပါပုဏိတုံ-**ရောက်**။] ပပုဗ္ဗ အပမောတ်၊ သွာဒိရုပ်၊] **ကေ**တုံ ကိဏိတုံ-ဝယ်။ [ဤနေရာ၌ ''ဇေဘုံ ဇိနိဘုံ''ရှိလျှင် ကိယာဒ်ချင်းဖြစ်၍ ငြားမည်၊] ဝိနိဇ္ဈေတုံ ဝိနိစ္ဆိနိတုံ- **ဆုံး**ဖြတ်၊ ဉာတုံ, ဇာနိတုံ-သိ၊ ဂဟေတုံ **စ**သည် ထင်ရှား**ပြီ**၊ ကာရိတေ- ကာရိတ် ယှဉ်ရာ၌ (ဥဒါဟရဏံ)၊ ဘာ**ဝေ**တုံ ဘာဝယိတုံ-ဖြစ်စေဘို့ရာ၊ ကာရေဘုံ၊ပေ ကာရာပယိဘုံ-ပြုစေဘို့ရာ၊ဤစွာဒိ။ [ဤရုပ်များ၏ ပြီးပုံကို အာချာတ်ခန်း ပြန်ကြည့်။]

တ**ဓေ**တုံ ဝါတိ ယောဂဝိဘာဂေန- ဖြင့်၊ ကြိယဘ္ဟကြိယာယဘ္ဟ-ကြိယာ၏ အကျိုးဖြစ်သော ကြိယာကိုလည်း၊ ဝါ-တဒတ္ထ ကြိယာကိုလည်း၊ ဂမ္မမာနာယံ- သိအပ်သော်၊ တုံပစ္စယော- သက်၊ ယထာ- ကား၊ သုဗောဒ္ဓုံ-**ကောင်း**စွာ သိခြင်း၌။ [''သုဗောဒ္ဓံ''ဟု ဝုဒ္ဓိ မပြုဘဲလည်း ရှိ၏၊] ဝက္ခာမိ-ဆိုပေအုံ၊ ဘောတ္တုံ-စား**ခြင်း**၌၊ ဝဇတိ-သွး၏၊ ဘောဇနာယ-စား**ခြင်း**၌၊ ဝဇတိ ဂ္ဂတိအ**ဓ**တ္ထာ- နက်၊ **ဓ**ံ့ ဓဋ္ဌုံ- ကြည့်ရှု**ခြင်း**၌၊ ဂစ္ဆတိ၊ ဂန္ဆုံ- သွား**ခြင်း**၌၊ အာရဘတိ- **အား**ထုတ်၏၊ ဂန္ဟုံ-၌၊ ပယောဇယတိ-**စေ**ခိုင်း၏၊ ဒ**ယေ**တုံ- ပြု**ခြင်း**၌၊ အာဟ-ဆိုပြီ၊ ဤစွာဒိ-တည်း။ [''ဒ**ယေ**တု မိစ္ဆတိ''ကား မ**ကောင်း**၊ ''ဒ**ယေ**တု မာဟ''ဟု သိမ္ဟုအတိုင်းသာ ကျမ်းဂန်၌ အသုံးများသည်။]

တ**ဓေ**တုံဝါ၊ ပေ၊ ဤစွာဒိ-သုတ်ရင်းသည် ဤစွတ္ထံ ဓာတ်နှင့် ယှဉ်မှ ကတ္တား အနက်၌ သက်၏၊ ဤယောဂဝိဘာဂဖြင့်ကား ဤစွတ္ထ ဓာတ်နှင့် မယှဉ်သော်လည်း တဒတ္ထကြိယာ၌သက်၏၊''သုဗောဒ္ဓုံ၊ ဝက္ခာမိ''ကား ကစ္စဲည်းသဒ္ဒိ၏ ပဋ္ဌဲညာဉ်ဟည်း၊ သဒ္ဒိကျမ်းကိုဆိုခြင်းကြိယာသည်အ**ဓ**ကြောင်း,စာသင်သာ၊တို့ သိရခြင်းဗုဓကြိယာသည် အကျိုးတည်း၊ထို့ကြောင့် သုဗောဒ္ဓုံ-အရ ဗုဓ ကြိယာကို ကြိယတ္ထကြိယာဟု ခေါ်ထားသည်၊ကြိယာယ-ဆိုခြင်းကြိယာ၏၊အတ္ထော-အကျိုးဖြစ်သော၊ ကြိယာ-သိခြင်း ကြိယာသည်၊ကြိယတ္ထကြိယာ-မည်၏၊ တဒတ္ထ ကြိယာဟုလည်း ခေါ်၏၊ ဘောတ္တုံ ဝဇတိ စသည်၌လည်း ဤနည်းမှီးပါ။ ဆက်ဦး**အုံ**-ဤ ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ကြိယာ အနက်၌သက်၏ဟု ဆိုလျှင်ကြိယာဟူသည်ဘာတည်း၊ ထို့ကြောင့်ဘောအနက်၌ သက်ရာရောက်၏၊တဒတ္ထကြိယာဟုဆိုထားသည့်ပြင် ဘောတ္တုံကို''ဘောဇနာယ''ဟု ဘောဟောယု ပစ္စည်းနှင့်တကွ ပြထားသောကြောင့် ''ခြင်းငှါ''ဟု ပေးလိုက်သည်။

(၆၃၇) တုန်္ဒိ ဝတ္တတေ၊....

အရဟ သက္ကာဒိသုစ။ ။အရဟ ၊ ပေ၊ ဣစ္စေဝ ဟာဒိသု- အရဟ သက္က, ဘဗ္ဗ, အနုစ္ဆဝိက, အနုရူပ အစရှိကုန်သော၊ အတ္ထေသု- တို့ကို၊ ပယုဇ္ဇမာနေသု-ယှဉ်အပ်ကုန်သော်၊ သဗ္ဗခာဟူဟိ- တို့မှ နောက်၌၊ ဝုံပစ္စယော ဟောတိ၊ စသဒ္ဒေန, ကာလသမယ ဝေလာသုပိ-ကာလ, သမယ, ဝေလာ သဒ္ဒါတို့ကိုလည်း၊ (ပယုဇ္ဇမာနေသု တုံ ပစ္စယော ဟောတိ)၊ နိန္ဒာဂရဟာယံ-ကဲ့ရဲ့ခြင်း၌....၏၊ ကော- အဘယ်သူသည်၊ တံ- ထိုသူ့ကို၊ နိန္ဒိတုံ- ကဲ့ဧ့ဘို့ရာ၊ အရဟတိ- ထိုက်အံ့နည်း၊ ရာဇာ- သည်၊ ဘဝိဘုံ- ဖြစ်ဘို့ရာ၊ အရဟသိ-၏၊ ဘဝံ-အရှင်သည်၊ ဝတ္တုံ-ဆိုဘို့ရာ၊ အရဟော-၏၊ ။နေန ဝါ-ဥစ္စာဖြင့်သော်လည်း၊ ဇေတုံ-အောင်ဘို့ရာ၊သက္ကာ-တတ်နိုင်၏၊ လဒ္ဓုံ-ရဘို့ရာ၊ သက္ကာ၊ ကာတုံ- ပြုဘို့ရာ၊ သက္ခိဿတိ- စွမ်းနိုင်လတ္တံ့။ [တချို့စာ၌ "ကာတုံ" ကျ၊] နိယာမံ မဂ်သို့၊ သုက္ကမိတုံ-သက်ရောက်ဘို့ရာ၊ ဘဗ္ဗော ထိုက်၏၊ ကာတုံ အဘဗ္ဗော-မထိုက်၊ ဘဉ်ဒါနံ- အလှူကို၊ ပဋိဂ္ဂဟေတုံ ခံယူဘို့ရာ၊ အနုစ္ဆဝိကော လျော်ကပ်၏၊ ဣဒံ-ဤအမှုကို၊ ကာတုံ အနုရူပံ-လျောက်ပတ်၏၊ ဒါနံ ဒါတုံ ယုတ္တံ-သင့်၏၊ ဒါတုံ-ပေးဘို့ရာ၏၊ ဝတ္တုံစ-ပြောဆိုဘို့ရာ၏၊လဘတိ-ရ၏၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဘာသိတုံ-ဆိုဘို့ရာ၊ ဝဋ္ဋဟိ-အပ်၏၊ ဆိန္ဒိတုံ- ဖြတ်ဘို့ရာ၊ နစ ကပ္ပတိ- မအပ်၊ ဣစ္စာဒိ၊

---

(၆၃၇) အရဟ သက္က၊ ပေ၊ အတ္ထေသု- အရဟတို့, သက္ကာ-စသည်ဖြင့် သဒ္ဒါ တခုတည်းသာမက, အရဟတို့, အရဟသို့,အရဟော၊ သက္ကာတို့, သက္ကာ-စသည်ဖြင့် အရဟ အနက် သက္က အနက် စသည်ရှိသော သဒ္ဒါအားလုံးကို ယူစေလိုသောကြောင့် "ဣစ္စေဝ မာဒိသု အတ္ထေသု" ဟု အတ္ထသဒ္ဒါဖြင့် ဖွင့်ပြသည်၊ "သက-ဉာ-ဂိလ-ဃဋ္ဋ-ရဘ-လဘ-ကမသဟာရဟတျတ္ထေသုတုမုန်" ဟူသော ပါဏိနိသုတ်ကို မှီ၍ဖွင့်သောစကားဖြစ်၍ ဣစ္စေဝ မာဒိသုဋ္ဌ အာဒိဖြင့် ပုံစံပြထားသော ယုတ္တံလဘတိ ဝဋ္ဋတိ ကပ္ပတိ တို့အပြင် ဇာနာတိ ဂိလာယတိ-မစွမ်းနိုင်၊ ဃဋ္ဋဒတ- စေ့ဆော်၏၊ အာရဘတေ-အားထုတ်၏, အတ္ထိ ဒိဇ္ဇတိ စသည်တို့ကိုပါယူ။

စ သဒ္ဒေန၊ပေ၊ဝေလာသုပိ- ဤ၌ "ဝေလာဒိသုပိ" ဟု အာဒိပါသည်ကား အပို၊ပုံစံ၌လည်း "ဝေလာဘုဇ္ဇိတုံ" တိုင်အောင်ပြ၍ အာဒိ၏ပုံစံကို မပြ၊ ဤအဖွင့်၏ မှီရာ "ကာလ သမယ ဝေလာသု တုမုန်" ဟူသော ပါဏိနိသုတ်မှာလည်းအာဒိမပါ၊ ဤကာလ စသည်တို့သည် အရဟ သက္က စသည်ကဲ့သို့ ကြိယာအနက်ခပ်သမဝါတ်ကြသဖြင့် အရဟ သက္ကာဒိသဋ္ဌ အာဒိအရ မယူနိုင်သောကြောင့် ကာလစသည်ယှဉ်ရာ၌ စ သဒ္ဒါဖြင့် တုံပစ္စည်းသက်စေရသည်။

တထာ, [စသဒ္ဒါ၏ ပုံစံကို ပြလိုရှု၍ တထာဟု ချီသည်၊] ဘုဥ်တုံ- စားဘိုရာ၊ ကာယော-အခါတည်း၊ ဘုဥ်တုံသမယော-အခါတည်း၊ ဘုဥ်တုံ ဝေလာ-အခါနှင်တည်း။

(၆၃၈) တုန္တိ ဝတ္တတေ [စပ်လျင် အပို]။

ပတ္တဝစနေ၊ပေ၊သုစ။ ။အလမတ္ထသု- အလံသဒ္ဒါ၏ အနက်တို့တွင်၊ ပတ္တဝစနေ သင့်လျော် လျောက်ပတ်ဟူသော၊ ပရိယတ္တိအနက်ကိုဟောသော သဒ္ဒါသည်၊ သတိ ဖြစ်လတ်သော်၊ သဗ္ဗခေတ္တဟိ တုံပစ္စယော ဟောတိ၊ အလံ သဒ္ဒဿ-အလံသဒ္ဒါ၏၊ အတ္ထာ- ဒနက်တို့တည်း၊ အလမတ္ထာ- တို့၊ ဘူသန ပရိယတ္တိ နိဝါရဏာ-တန်ဆာဆင်ခြင်း စွမ်းနိုင်ခြင်း, တားမြစ်ခြင်း အနက်တို့တည်း၊ တေသု အလမတ္ထသု၊ ထိုအလံသဒ္ဒါ၏ အနက်တို့တွင်၊ ပတ္တဿ-သင့်လျော် လျောက်ပတ်ဟူသော အနက်ကို၊ ဝစနံ- ဟောသော သဒ္ဒါတည်း၊ ပဘုဝစနံ-သဒ္ဒါ၊ ဒါနာနိ- အလှူတို့ကို၊ ဒါတုံ- ပေးဘို့ရာ၊ အလမေဝ- သင့်လျော်သည်သာ၊ ဝါ-စွမ်းနိုင်သည်သာ၊ ပုညာနိ ကာတုံ အလမေဝ-သမတ္ထမေဝပရိယတ္တမေဝ-စွမ်းနိုင်သည်သာ၊ ဣတိအတ္ထော နက်။

(၆၃၉) ကမ္မံ အလုပ်ကို၊ ကတ္တာ ပြုပြီး၍၊ အဂစ္ဆိ-သွားပြီ၊ ဣတိအဓိပ္ပာယော ဝါ- ၌ဌင်း၊ ဂစ္ဆတိ ဣတိအတ္ထော ဝါ, ဂစ္ဆိဿတိ ဣတိအတ္ထော ဝါ တိတ္ထိဝါ အတ္ထော ဟု ပါဌ်ရှိစေ)။

---

(၆၃၇) အလံသဒ္ဒဿ၊ပေ၊နိဝါရဏာဒာ- "ဘူသနပရိယတ္တိနိဝါရဏာဒာ"ကား အလမတ္ထဟူသောသမာသ်ပုဒ်၏ အဘိဓေယျတည်း၊ ခဲ့ဦးအုံ-အလံ သဒ္ဒါ၏ အနက်တို့သည် "အလင်္ကာရော-တန်ဆာဆင်ခြင်း" ဟူရာ၌ဘူသနအနက်, အလမေဝဒါတုံ၌, ပရိယတ္တိ (စွမ်းနိုင်) ဟူသောအနက်, "ကာတုံ-ပြုဘို့ရာ၊ အလံ-မသင့်" ဟူရာ၌နိဝါရဏာ-(တားမြစ်ခြင်း) အနက်တို့တည်း၊ ထို အနက် ၃ မျိုးတွင် ပရိယတ္တိ အနက်နှင့် ပတ္တ (သင့်လျော် လျောက်ပတ်) အနက်သည် အဓိပ္ပါယ်တူပင်၊ သင့်လျော်ဟူသည်စွမ်းနိုင်ခြင်းပင်တည်း-ဟူလို၊ ထို့ကြောင့်နောက်၌ "အလမေဝ" ကိုသမတ္ထမေဝ-ပရိယတ္တမေဝ ဟု ဖွင့်သည်၊ ဤသို့လျှင် အလံသဒ္ဒါ၏ အနက် ၃ မျိုးတွင် ပတ္တ (ပရိယတ္တိ, အနက်ကို ဟောသော အလံ သဒ္ဒါရှိလျှင် တုံပစ္စည်းသက်။ [ဤပတ္တဝစနေ အလမတ္ထေသုစသုတ်သည် ပါဏိနိ၌ "ပရိယတ္တိဝစနေသွ လမတ္ထေသု" သုတ်ကို မှီသော သုတ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ပတ္တ အနက်ဟူသည် ပရိယတ္တိ အနက်ပင်-ဟု သိသာသည်။ ဤပရိယတ္တိသဒ္ဒါလည်းပရိ၊ ယတ္တသဒ္ဒါနှင့်အနက်တူတည်း၊ပရိပုဗ္ဗအပဓာတ်ချည်းဖြစ်၍တပစ္စည်းနှင့်တိ ပစ္စည်းသာ ကွဲပြားသည်၊ ထိုပရိယတ္တ သဒ္ဒါကား သမတ္ထ (စွမ်းနိုင်ခြင်း) အနက်ဟောတည်း။

ပုဗ္ဗကာလေ၊ပေါတ္ထာဝါ။ ။ပုဗ္ဗကာလေသဒ်တိ - ပုဗ္ဗကာလ ဟူသည်၊ ပုဗ္ဗကြိယာ ရှေကြိယာတည်း၊ ယေသံ အကြင်ခေတ်တို့၏ ကော-တူသော၊ ကတ္တာ·ကဘ်ားသည်၊ အတ်ထ်-၏၊ (ဂ္ဂတိ)တေ ထိုခေတ်တို့သည်၊ ကေကတ္တုကာ-တို့မည်၏၊ ကေကတ္တုကာနံ သမာနကတ္တုကာနံ·တူသော ကတ္တား ရှိကုန်သော (ဧကကို ''သမာန'' ဟု ဇ်ုင်)၊ တေတံ ခေတ္တုနံ· တို့၏၊ အန္တရေ· အကြား၌၊ [အန္တရေ·ပုထည်ဇ်ုင်လျှင် နိဒ္ဓါရဏ တ်ုင်)ဟု ပေးစေလိုကြောင်း ဗျဥ္ဇနော စ ဝိသညော ဂေါသုတ်၌ပြခဲ့ပြီ၊] ပုဗ္ဗကာလေ·ရှေကြိယာ၌၊ ဝတ္တမာနခေတ်မှာ-ဖြစ်သော ခေတ်မှ နောက်၌၊ တုန တ်ုာန တ်ုာဂ္ဂတိ·ဟူကုန်သော၊ တေပစ္စယော-တို့သည်၊ ဝါ-အားဖြင့်၊ ဟောန္တိ၊ ဝါသဒ္ဒဿ ဝဝတ်ုတိဝါသတ်ုာ, တုနပစ္စယော-သည် ကတ်ုစိယေဝ အချို့အရာ၌သာ၊ ဟောတိ၊ တေစ-ထိုပစ္စည်းတို့သည်လည်း၊ ကိတ်သည်တ်ုာ-ၚင်း၊ ကေ ကတ်ုာကာနန်တ်ိ-ဟူ၍၊ ဝုတ်ုတ်ုာစ-ၚင်း၊ ကဘ်ုရိယေဝ-ဒ်ုသာ၊ ဘဝန်တ်ိ၊ တုနေ-တုနပစ္စည်းကြောင့်၊ တဝေတုနာ ဒိသု ကာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ကာဒေသော ပြု·နိပါတ်တ်ုာ- နိပါတ်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သိလောပေါ-ချေ၊ သော ထိုသူသည်၊ကမ်ံ ကတ်ုာ ဂစ်ုတိ၊ သတ်ုာ ပုဉ်ံ, အကာတုန-မပြုမူ၌၊ ကိုလမိဿန်တ်ိ- ပင်ပန်းရကုန်လတံ့။

---

(၆၃၉) ပုဗ္ဗကာလေတိ ပုဗ္ဗကြိယာ-''ကရဏံ ကာရော''ဟု ဝတ်ုတ်ုမာနာ ပစ္စုပ်ုန္နေသုတ်၌ပြခဲ့သည့်အတိုင်းဝိဂ္ဂဟပြု၍, ရကိုလပြုပြီးလျှင်''ကာလ''အရ ကြိယာကို ယူပါ-ဟု သိစေလို၍''ပုဗ္ဗကြိယာ''ဟုဖွင့်သည်၊''ကေ ကတ်ုာကာနံ-တူသောကတ်ုား ရှိသော ရှေနောက် ကြိယာတို့တွင်၊ပုဗ္ဗကာလေ-ရှေကြိယာ၌''ဟု သုတ်နက်ပေးပါ-ဟူလို၊ဤအဖွင့်အတိုင်းဆိုလျှင် ''ပုဗ္ဗာ ပရ, သာဓနနှင့်, လက္ခဏောတု, ငါးခုအတ်ုထ သက်အပ်စ္ဆ, တုန တ်ုာန တ်ုာ''ဟူသောအနက် ၅ ပါးတွင် မည်သည့်အနက်၌ဖြစ်ဖြစ်, ပဓာန အပဓာန ကြိယာ ၂ခုရှိရာဝယ် အပဓာန ဖြစ်သော ရှေဝိသေသန ကြိယာ၌ ဤသုတ်ရင်းဖြင့်ပင် သက်နိုင်သည်။

ဇေတေ၊ပေါကတ်ုရိယော ဟောန်တိ- ''အညေကိတ်''သုတ်က ကိတ်ပစ္စည်းမှ တခြားပစ္စည်းကို ကိတ်ဟု မှည့်ရာ၌ ဤတုန်စသောပစ္စည်းများလည်း ပါဝင်၏၊ ဤသို့ ကိတ်အမည်ရှိလျှင် ကတ်ုာရိ ကိတ်သုတ်နှင့်အညီဤတုနစသောပစ္စည်းတို့သည် ကတ်ုား အနက်၌ဖြစ်ကြ၏၊ထို့ပြင်-သုတ်၌''ကေကတ်ုာကာနံ''ဟုဆိုထားသောကြောင့်လည်း ကတ်ုားဟောဖြစ်ကြောင်း သိသာသည်။

နိပါတဘ်ုာ သိလောပေါ- ''ကာတုန''စသော ပုဒ်တို့သည် လိုန်သန့်ရာ အထူး မရှိသောနိပါတ်ပုဒ်များဖြစ်၍''ကာတုန''ဟုပြီးပြီးနောက်သိသက်, သဗ္ဗာသမာဝုသော သုတ်ဖြင့်ချေရမည်၊[ဤစကားအရ''ပစိတ်ုာဘုဇ္ဇန်၌ ဘုဉ်ုန်''ဟု ဗဟုဝုစ်အပရကာလ

တ္ဝာန တ္ဝာသူ့ ထ္ဝာနပစ္စည်း တ္ဝာ်စ္စည်း တို့၌၊ ရကာရော စာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ပာတ္တဖ်ိလောပေါ-ချေ၊ ကမ်္ဘံ- အမှုကို၊ ကတ္ဝာန ပြုပြီး၌၊ ဘဒြကံ-ကောင်းသည် (ဘဝတိ ဖြစ်၏၊) မြည်သည့်အရာ၌ ဖြစ်စေ ဘူခာတ်၏ အနက် ပါဝင် နိုင်သောကြောင့် ဤ၌ အပရကာလ ကြီယာကိုက်ရိုက်မပါသဖြင့် "ဘဝတိ"ဟု ထည့်သည်၊] ဒါနာဒီနိ- ဒါန အစရှိကုန်သော၊ ပုညာနံ-တို့ကို၊ ကတ္ဝာ ပြု၍၊ သဂ္ဂံ - နတ်ပြည်သို့၊ ဂစ္ဆတိ-ရောက်၏၊ အဘိသန်ဒိတ္ဝာ-ပြုပြင်၍၊ကရိတ္ဝာ-ပြု၍။[တချို့.စာ၌ "တရိတ္ဝာ" ဟု ရှိသေးသည်။]

တထာ, သိဗ္ဗိတ္ဝာ- ချုပ်၍၊ ဇာယိတ္ဝာ ဇနိတ္ဝာ- ဖြစ်၍၊ ဓမ္မံ - ကို၊ သုတ္ဝာန-နာ၍၊ ဓမ္မံ-ကို၊ သုတ္ဝာ-၍၊မောဒတိ-ဝမ်းမြောက်ရ၏၊သုဏိတ္ဝာ-နာ၍၊ ပတ္ဝာ ပါပုဏိတ္ဝာ-ရောက်၍၊ [ပတ္ဝာ၌ ပပုဗ္ဗဲ အပ+တ္ဝာ၊ ဓာတ္ဝန် (ပ်)ဖြင့်ချေ။] ကိဏိတ္ဝာ-ဝယ်၊ ဇေတ္ဝာ ဇိနိဘ္ဝာ ဇိတ္ဝာ-အောင်။ [ဇေဘ္ဝံ စုဒ္ဒိပြု၊] ပေ၊ ပူဇယိဘ္ဝာ တထာ၊ (ကာရိတ် ပါဝင်သော ပုဒ်တို့ကို ပြလို၍ 'တထာ'ဟုတက်သည်၊)မေတ္တံ-ကို၊ ဘာဝေဘ္ဝာ ဘာဝယိတ္ဝာ- ပွားစေ၍၊ပေ၊ စာဒိ။

ပုဗ္ဗကာလေတိ-သည်၊ ကိမတ္ထံ- နည်း၊ ပဌတိ ပစတိ- တို့၌၊ တားမြစ်ရခြင်းအကျိုးရှိ၏၊ ပဌတိ-ရွတ်၏၊ ပစတိ-ချက်၏။[ရွတ်ပြီး၍ ချက်၏"ဟု မဆိုဘဲ, ရွတ်ခြင်းကြီယာကို တရပ်,ချက်ခြင်း ကြီယာကို တရပ် ဆိုခြင်းကြောင့် ပုဗ္ဗကာလ မဟုတ်သဖြင့် တုနာဒိ သက်ခြင်းကို တားမြစ်သည်-ဟူလို၊] ကေကဘ္ဘုကာနန္တိ- သည်၊ ကိ -နည်း၊ ဒေဝဒတ္တော၊ပေ၊ ဝဇတိ-တို့၌ တားမြစ်ရခြင်းအကျိုးရှိ၏၊ ဒေဝဒတ္တော သည်၊ ဘုဉ္ဇော- စားပြီးသော်၊ ယညဒတ္တော- သည်၊ ဝဇတိ- သွား၏။ [ဘုဉ်ဇနှင့် ဝဇတိတို့ ကတ္တားကဲ့သောကြောင့် ဘုဉ်ဇ၌ တုနာဒိ မသက်ရ ဟူလို။]

ကြီယာရှိသော်လည်း ပစိတ္ဝာ၌မူ သန်္ဓိဘာအထူးမရှိသောကြောင့် "ပစိတ္ဝာ- ချက်၍"ဟု ကေဝစ်အနက်သာပေးရမည်၊ထို့ပြင် "ဒိသွာ-မြင်ခြင်းကြောင့်၊ ဟုတ္ဝာန-ဖြစ်လတ်သော်"ဟု ဟိတ်အနက် လက္ခဏာအနက်ပေးသင့်ရာ၌လည်းမှာနအန္တ ပစ္စည်းတို့သည် ဟိတ်အနက် လက္ခဏာအနက်ကိုဟောကြသကဲ့သို့,ဤတုနာဒိပစ္စည်းတို့လည်း ဟိတ်အနက်လက္ခဏာအနက်ကိုဟောကြရကားထိုဒိသွာ-ဟုတ္ဝာနတို့နောင်လည်းသိသက်၍ ချေ။ [ဒိသွာတိ ဇော်ဌ တ္ဝာသဒ္ဒေါဟေတုအတ္ထောတိဒဿေတိ"-ပုဂ္ဂလပညတ် အနုဋီကာ၊....ဒိသွာနသဒ္ဒေါဟေတုအတ္ထော အယံဒိသွာနသဒ္ဒေါ, အသ-မ္မာနကတ္တုကော"သာရတ္ထဒီကာ (သုဒိန္နကဏ္ဍ)။

အပတ္တာန နဒိ• ပဗ္ဗတော, အာဘိက္ကမ္မ ပဗ္ဗတံဘိ အာဒိသုပန အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌ကား၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော ဝါကျတို့၌၊ ဘဝဘ်တိ သမ္ဘမ္ဘေဟာ-ဘဝတိကြိဟာနှင့် စပ်ခြင်းကြောင့်၊ ကေကတ္တုကတာ- တူသော ကတ္တားရှိသည်၏ အဖြစ်ကိုဂုင်း၊ ပုဗ္ဗကာလတာစ- ရှေးကြိယာ၏ အဖြစ်ကိုဂုင်း၊ ဂမျတေ-သိအပ်၏။ [နဒိ•-မြစ်သို့၊ အပတ္တာန· မရောက်မူ၍၊ ပဗ္ဗတော-တောင်သည် (ဘဝတိ-ဖြစ်၏)၊ ပဗ္ဗတိ-ကို၊ အာဘိက္ကမ္မ-လွန်၍၊ နဒီ-သည်၊ ဘဝတိ-၏။]

အပတ္တာန၊ ပေ၊ နဒီ- ဤပြယုဂ်တို့၌ အပရကာလကြိယာ မရှိပါတကား, သို့ဖြစ်လျှင် အပတ္တာန-အတိက္ကမ္မတို့သည် အဘယ်သို့လျှင် နောက်ကြိယာနှင့် ဧကကတ္တုကဖြစ်နိုင်မည်နည်း, အပရကာလ ကြိယာမရှိလျှင် အဘာဝမှာ ပုဗ္ဗကြိယာဖြစ်နိုင်တော့အံ့နည်း-ဟု ဧစောဒနာတွယ်ရှိသော်ကြောင့် "အပတ္တာန၊ပေ၊ ဂမျတေ"ဟု မိန့်၊ "ဘူကာရာ သမ္ဘဓာတ္ထာ ဗျာပကာ"နှင့်အညီ အကမ္မက အရာတိုင်း၌ဘူဓာတ်၏ အနက်သည် ပါဝင်နိုင်၏၊ထို့ကြောင့် "ဘဝတိ"ဟူသောကြိယာကိုထည့်၍ထိုဘပတိကြိယာကြောင့်အပတ္တာ-အတိက္ကမ္မတို့၏ကေကကတ္တုက-ပုဗ္ဗကာလအဖြစ်ကိုသိနိုင်သည်-ဟူလို၊ [ကာသိကာဝုတ္တိ၌ကား "အပတ္တာ နဒိ•ပဗ္ဗတော တိဋ္ဌတိ, အတိက္ကမ္မ ပဗ္ဗတံ နဒီ ဋ္ဌိတာ"ဟု တိဋ္ဌတိ-ဋ္ဌိတာထည့်၍ စပ်လေသတတ်။]

ကလာပိ။ ။"ပရာပရယောဂေစ"ဟု (ကိတ်၆,၄၃၅) သုတ်တည်း၍ဤပုံစံများကိုပင် ထုတ်၏၊ [ပရာ ပရယောဂေစ (ပရေန ယောဂေ,အပရေန ယောဂေ)-ထိုနောက်ဘက်နှင့် (ဤရှေဘက်၏) ယှဉ်ရာ, ဤ ရှေဘက်နှင့် (ထိုနောက်ဘက်၏) ယှဉ်ရာ၌လည်း၊ ဘ္ဘာ-ဘ္ဘာပစ္စည်းသည်၊ဘဝတိ-၏။] ဤပြယုဂ်တို့၌"ပဗ္ဗတ" ဟူသည် ပိဏ္ဍျာတောင်တည်း၊ "နဒိ"ကား ဂင်္ဂါမြစ်တည်း ဇနဒ်ယအလယ်ပိုင်း၌ အနောက်သမုဒြာရောက်အောင် အရှေ့ အနောက် တန်းနေသောတောင်ကို ဝိဇ္ဈ၊ာတောင်-ဟုခေါ်၏၊ထိုတောင်၏ တောင်ဘက်ကိုဇနဒ်ယတောင်ပိုင်း-မြောက်ဘက်ကို မြောက်ပိုင်းဟုခေါ်သတတ်၊ထိုဝိဇ္ဈာတောင်၏ မြောက်ဘက်၌ ဂင်္ဂါမြစ်ရှိသည်၊ ဤပုံစံများလည်း ဇနဒ်ယတောင်ပိုင်းကနေ၍ ထုတ်အပ်သောပုံစံများတည်း၊ထို့ကြောင့် "အပတ္တာ နဒိ• ပဗ္ဗတော"၌ ပဗ္ဗတသည် ဤဘက်, ဂင်္ဂါကား ပရ (ထိုဘက်)တည်း၊ ပရမည်သော ထိုဘက် ဂင်္ဂါနှင့် ယှဉ်ရာဝယ် ဓာတ်နောင် တွားပစ္စည်းသက်၍(အပရကာလကြိယာမရှိဘဲ) အပတ္တာ-ဟု ရုပ်ရှိနိုင်၏၊ အပရမည်သော ဤမှာဘက် တောင်နှင့်ယှဉ်ခြင်းကို ပြုရာ၌လည်း (အပရကာလ ကြိယာ မရှိဘဲလျက်) ဓာတ်နောင် တွားပစ္စည်းသက်၍ "အတိက္ကမ္မ"ဟု ရုပ်ရှိနိုင်သည်-ဟူလို။ [နဒိ•-မြစ်သို့၊ အပတ္တာ-မရောက်ဘဲ၊ ပဗ္ဗတော-တောင်သည်၊ ဘဝတိ-၏၊ ပဗ္ဗတံ-ကို၊ အတိက္ကမ္မ-၍၊ နဒိ-မြစ်သည်၊ ဘဝတိ-၏"ဟုပေး။]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဟာဋီကာ။ ။ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါတိ ဇာတ္ထ ပန ဥပ္ပါဒသဒ္ဒဿ ဘာဝသာဓနကြိယာဝ (ဖြစ်ခြင်းဟူသော ဘာဝသာဓနကြိယာကိုသာ)ဝုတ္တာတိ, သမာနကတ္တုလက္ခဏော သဒ္ဒပ်ယောဂေါ နသမ္ဘဝတိတိ၊တေနာဟ- သဒ္ဒဘေဒံ ဂစ္ဆံ်တိတိ

(၆၄၀) ဝါတိ ဝတ္တတေ။

သဗ္ဗေဟိ တုနာဒိနံ ဃယာ။ ။သဗ္ဗေဟိ· ကုန်သော၊ ' သောပသဂ္ဂါ-နုပသဂ္ဂေဟိ ဥပသာဂရဂ္ဂိကုန်, ဥပသာဂရ မဂ္ဂိကုန်သော၊ ဓာတ္ဟိ ပရေသံ တုနာဒိနံ ပစ္စယာနံ, ယ သဒ္ဒါဒေသော-ယအပြုသည်၊ဝါဟောတိ၊ ဝန္ဒ်= အဘိဝန္ဒနေ· ရှိခိုးခြင်းဌ်ဒ်..၏၊ အာဘိပုဗ္ဗော၊ တွာပစ္စယဿ ၏၊ ယော-ယပြု၊ ဣကာရာဂမောစ· ဣလည်းလာ၊ [ဤသုတ်ဖြင့် ယပြု, ယထာဂမ မိကာရောဖြင့် ဣလာ၊] အသိဝန္ဒိယ· ရှိခိုးပြီး၍၊ ဘာသိဿ· ဆိုပေအုံ၊ အဘိဝန္ဒိတ္ဝာ ဝန္ဒိယ ဝန္ဒိတ္ဝာ ရှိခိုးပြီး၍၊ တထာ, အာဘိဘုယျ· လွှမ်းမိုး၍၊ ဒိဋ္ဌတ္တာ ရဿတ္တာနိ-ဋ္ဌောဘ်, သရ အဖြစ်တို့သည်၊(ဟောန္တိ)၊ [ယဋ္ဌောဘ်ပြု, ကုစိဂေတုဖြင့် ဘူဒဲရသပြု၊] အဘိဘဝိတ္ဝာ အာဘိဘောတ္ဝာ လွှမ်းမိုး၍· သိ=သေဝါယံ မှီစဲ့ခြင်းဌ် ၏၊ကုဋ္ဌိစာတုဘျာဒိနာ ဖြင့်၊ဣကာရဿ ဣ၏ အာဉံ· အာအဖြစ်သည် ဟောတိ) နိဿာယ နိသိတ္ဝာ မှီ၍။

ဘဇ သေဝါယံ· ကတ္တရိ ဗာတိ - သုတ်ဖြင့်၊ ပုဗ္ဗရူပဉ္ဉံ - ပုဗ္ဗရုပ် အဖြစ်သည်(ဟောတိ)၊ ဝိဘဇ္ဇ ဝိဘဇိတ္ဝာ ဝေဘန်၍၊ ဣသ=အာဒိဿနေ၊ ဥဒ္ဒိဿ ဥဒ္ဒိသိယ ဥဒ္ဒိသိတ္ဝာ-- ရွတ်ဆို၍၊ ပဝိဿ ပဝိသိယ ပဝိသိတ္ဝာ-

---

အပသဒ္ဒပယောဂေါ(သဒ္ဒါပျက်ကို သုံးစွဲထ းခြင်း) ဟောတိတိအတ္ထော၊ နံစတ္ထ ပရာဝရယောဂေါ-''အပတ္ထာ နဒ်ံ ပဗ္ဗတော,အာဘ်ကမ္မမပဗ္ဗဟံနဒီ'' ဟိ အာဒိသုဝိယ၊ နဝိ လက္ခဏဟေတုအာဒိပ္ပယောဒဂေါ-''သိဟံ ဒိသွာဘယံဟောတိ၊လက္ခဏပုံစံ), ဃတံ ဝိတ္ထာ ဗလံ ဇာယတေ(ဟောဟု)မန္တိကတ္ထာ (ဓနံဟုအသံပြု၍) ဒဏ္ဍောပဘဲ တော(သမီပနကာလေ)''ဟိ အာဒိသုဝိယ၊ဤဥ်သည်း''ပရာဝရယောဂေ'' သုတ်ကို ကိုးထား၏၊ထို့ပြင်-သိဟံ ဒိသွာကို လက္ခဏပုံစံထုတ်ထားရကား''ဒိသွာ-မြင်သော်'' ဟု ပေး၊ သုဒိန္နကဏ္ဍသာရတ္ထဒီပနီမူ ဟေတုပုံစံအဖြစ်ဖြင့် ထုတ်ထား၏၊ ထို့ကြောင့် ကတ္တားကွဲရာ၌ လက္ခဏ ဟိတ် ၂ နက်လုံး သင့်သလို သုံးနိုင်၏-ဟု မှတ်။

အဓိသဒ္ဒပယောဂေါ(သဒ္ဒါပျက်ကို သုံးစွဲထ းခြင်း) ဟောတိတိအတ္ထော၊ နံစတ္ထ ပရာဝရယောဂေါ-''အပတ္ထာ နဒ်ံ ပဗ္ဗတော,အာဘ်ကမ္မမပဗ္ဗဟံနဒီ'' ဟိ အာဒိသုဝိယ၊ နဝိ လက္ခဏဟေတုအာဒိပ္ပယောဒဂေါ-''သိဟံ ဒိသွာဘယံဟောတိ၊လက္ခဏပုံစံ), ဃတံ ဝိတ္ထာ ဗလံ ဇာယတေ(ဟောဟု)မန္တိကတ္ထာ (ဓနံဟုအသံပြု၍) ဒဏ္ဍောပဘဲ တော(သမီပနကာလေ)''ဟိ အာဒိသုဝိယ၊ဤဥ်သည်း''ပရာဝရယောဂေ'' သုတ်ကို ကိုးထား၏၊ထို့ပြင်-သိဟံ ဒိသွာကို လက္ခဏပုံစံထုတ်ထားရကား''ဒိသွာ-မြင်သော်'' ဟု ပေး၊ သုဒိန္နကဏ္ဍသာရတ္ထဒီပနီမူ ဟေတုပုံစံအဖြစ်ဖြင့် ထုတ်ထား၏၊ ထို့ကြောင့် ကတ္တားကွဲရာ၌ လက္ခဏ ဟိတ် ၂ နက်လုံး သင့်သလို သုံးနိုင်၏-ဟု မှတ်။

သဒ္ဒနီတိ။ ။ဗျတ္တိယေသဒ္ဒသိဒ္ဓိပယောဂေစ(ကိတ်၅၁)။ဗျတ္တိယေ-ဝါကျအနက် အားဖြင့်ထင်ရှားသော၊သဒ္ဒသိဒ္ဓိပယောဂေစ- သဒ္ဒါ၏ ပြီးပြီးသော ပြယုဂ်ဌ်လည်း၊ ဓာတ္ဟိ တ္ဝာဒယောပစ္စယာဟောန္တိကဒါစိ၊ဥပါဒါယရူပံ-ဥပါဒါယရုပ်၊ ဝါ- ဥပါဒါ ရုပ်၊ နဘ္ဘာဂမနံ-ရေချိုးသွားခြင်း၊ဘုတ္ဝာသယနံ-စားပြီးအိပ်ခြင်း၊ဤရုပ်များဌ်သမာသိ ပုဒ်ဖြစ်နေ၍ ကေကတ္ထုက ရှာမရနိုင်သော်လည်းဝါကျလုပ်သည့်အခါ''ရူပံဥပါဒါယ ပဝတ္တံ-ရုပ်သည် စွဲမှီ၍ဖြစ်၏''ဟုငင်း၊ ''ပုဒ်သော နှတ္ဝာ ဂစ္ဆတိ,ဘုတ္ဝာ သယတိ'' ဟုငင်း ကတ္တားရှိ၍ ကေကတ္ထုက ဖြစ်နိုင်သောကြောင့်ထိုကဲ့သို့ ဝါကျအနက်အားဖြင့် ထင်ရှားရာဝယ် တရံတခါ သမာသ်ဌ် တ္ဝာပစ္စည်းသက်နိုင်၏ဟူလို၊ [နီတိ နိဿယဌ် တ့မျိုးကြီလေ၏။]

ဝင်၍။ [ပပုဗ္ဗဝိသ၊] နိ-ာပါပကော၊ဥပနိယ ဥပနေတွာ·ကပ်ဆောင်၍၊ အတိ သေယျ အတိသယိတွာ— လွန်အောင်အိပ်၍။ [အတိပုဗ္ဗသိ၊] သြဟာယ သြဟိတွာ ဇဟိတွာ ဟိတွာ စွန့်၍။ [အဝပုဗ္ဗဟာ၊ ဇဟိတွာဒ္ဓိ ဟာ ဟာ ဒွေဘော်ပြု၊]အာဒါယ အာဒိယိတွာ-ယူ၍၊ ဒ်ဝါဒိတော ယောတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ယပဋ္ဌယော- သက်၊ ကုစိခာတု တျာဒ်နာ- ဖြင့်၊ ဓာတ္ဌန္တသ — ဓာတုန် အာ၏၊ ဣကာရော စ- ဣလည်းပြု။ [အာပုဗ္ဗ ဒါဓာတ်သည် ဒိဝါဒိဂိုဏ်း တည်း၊ထို့ကြောင့် ယပဋ္ဌည်းသက်၍စီရင်သည်၊''သမာဒိယတိ'' စသည်ဖြင့် ဒိဝါဒိဒ်၌ ပြခဲ့ပြီ၊ ဒတွာ ဒဘ္ဘာန-ပေး၍။ [ကုစိခာတုဖြင့် အာကို ရဿပြု၊] ပိခာယပိဒဟိတွာ-ိတ်၍။[အာချာတ်(၅၀၇)ပြန်ကြည့်၊] ဘုဥ်ယ ဘုဥ်တွာ ဘောတွာ-စား၍ ဝိစေယျ, ဝိစိနိတွာ-စိစစ်၍။ [ဝိပုဗ္ဗ စိ,တ္ဝာကို ယပြု, ဒွေဘော်လာ၊] ဝိညာယ ဝိဇာနိတွာ ညတွာ-သိ၍။

(၆၄၁) ယထာဂမံတိ တုနာဒိသူတိစ ဝတ္တတော၊....

ဗမန္တတော ယောကုစိ။ ။ပရေသု၊ပေ၊ဟောတိ၊ယဝတော-ယအက္ခရာ ရှိသော၊ ဒကာရဿ-ဒ၏၊ ဇကာရော-ဇပြု၊ [ဓာတုန် ''ဒ်'' ဖြစ်၍ သုတ်ရင်းဖြင့် စီရင်သည်၊] သမာပဇ်တွာ-ကောင်းစွာ နောက်၍။ [သံ+ အာ+ပုဗ္ဗ ပဒ၊] ဥပဇ်တွာ-ဖြစ်၍၊ ဘိဇ်တွာ- ကဲ၍၊ ဆိဇ်တွာ— ပြတ်၍၊ ဂတော- သွားပြီ၊ ဗုဒ = အာဝဂမနေ၊ တထာကတ္တာရိစာတိ - သုတ်၊

---

(၆၄၀) တထာကတ္တာရိစာဟိ ပုဗ္ဗရူပတ်ံ, ဝိဿဇ္ဇ- ဝိပုဗ္ဗ ဘဇ,တ္တာကို ယပြု (ဝိဘဇ်+ယ) တထာ ကတ္တာဒိစ သုတ်သည် ကတ္တားဟော ပစ္စည်းရှိရာ၌ စီရင်၍,၌ ယလည်း ကတ္တားဟော တွေးပစ္စည်းမှဖြစ်လာသောကြောင့်ကတ္တားဟော ဃဟုဆိုသင့်ပါ၏၊ သို့သော်''တဿစဝဂ္ဂ''သုတ်ကဲ့သို့စဝဂ်မှန်လျှင် ဓာတ္ဌနဲနှင့်တကွ ယကိုစဝဂ် ဖြစ်ရမည် ပုဗ္ဗရူပ်မဖြစ်ရ၊ ထို့ကြောင့် ''ပုဗ္ဗရူပတ်ံ''ဟူသောစကားကိုစဉ်းစားသင့်၏၊ဝဒ မဒစသော(၅၅၅)သုတ် ''ဘောဇ်'' ရူပ်တွက်ရာ၌ကား ''ပုဗ္ဗရူပဿတိ ယဿ ဇကာရော''ဟူသော မြန်မာအက္ခရာဝယ် ''ကာရဂ္ဂဟဏေန ယာတော ဇဿ ဇကာရော''ဟု သိမှတ်၏၊ ဒမန္တတော ယော ကုစိသုတ် ''သမာပဇ်တွာ'' စသော ရူပ်ကိုလည်း ယဝတံ သုတ်ရင်းဖြင့် ''ဒ်-ယ''ကို ဇပြု, ဒွေဘော်လာ၍ တွက်လတံ့၊ ထို့ကြောင့် ဤဝိဘဇ်လည်း ယဝတံ သုတ်လာ ကာရဿဒ္ဒါဖြင့် ''ဇ်-ယ'' ကို ဇပြု၊ ဒွေဘော်လာသင့်သည်။ [ဓာတ္ဌန် (ဒ်) မဟုတ်, ဇ် ဖြစ်သောကြောင့် ကာရဿဒ္ဒါဖြင့် စီရင်သည်။]

ဘောတွာ ဘုတွာ - ဘုဇ+တွာ, အညေသုံစဖြင့် ဝုဒ္ဓိပြု၊ကုစိဓာတုဖြင့် (ဇ်) ချေ၊ (ဂမ ဓန ရမာဒိန မန္ထော်ဒ္ဓ အာဒိဖြင့်ယူ၍ချာသချေ၏၊) ပါဠိများဋ္ဌကား''ယတ္ထဘု-တ္ဝာစ ပိတ္ဝာစ-သယေယျာသိ အနုဿုကော''ဟု ဝုဒ္ဓိမပြုဘဲ''ဘုတ္ဝာ'' တွေ့ရသည်၊ ''ဘုဇဿကုစိလောပေါ တွာတွာနေသု (၁၁၆)သုတ်တည်၍ ဇ်ကိုသဒ္ဓနိတ်ချေ၏။

သမာတ္ထန္တာသ-သော၊ ယကာရသ ၏၊ စဝဂ္ဂါ စဝဂ် ဈပြု၊ ဗုဇ္ဈိယ ဗုဇ္ဈိတ္ထာ-သိ၍၊ [တထာဂတ္တာရိစ ဖြင့် မစိရင်ဘဲ ယဝတံ သုတ်လာ ကာရသဒ္ဒါဖြင့်လည်း ယရှိသော ဝံ ကို ဈ ပြုနိုင်၏၊ ထိုသုတ် ပြန်ကြည့်ပါ] ဝိရဇ္ဈိယ ရဇ္ဈိတ္ထာ- ချို့ယွင်း၍၊ [ဝိပုဗ္ဗ ဇရ=ဟိ သာယံဟူသော ဒံဝါဒံ ဓာဗဒတည်း၊] ရုဒ္ဓိယ ရုဒ္ဓိတ္ထာ-ပ်ံဘဲဆို၍။

(၆၄၂) တုနာဒိနန္တိ အာဓိကာရော၊ ဝါတိစ- သည်လည်း၊ ဝတ္တတေ။ စနဇ္ဇောဟိ ရစ္ဆံ။ ။ပေါဝါ-စ္ဆာ၊ ဟောတိ၊ ရစ္ဆန္တိယောဂဝိဘာဇနဖြင့်၊ အာဂဗ္ဘာပိ-အခြားမာတ်မှလည်း၊ (ပရေသံ တုနာဒိနံ ရဒ္ဓာဒေသော ဟောတိ)၊အာယံ ဝါသဒ္ဒါ ဝဝတ္ထံတဝိဘာသတ္ထော။ [မနဓာတ်၌နကာရန္တ ဖြစ်သော်လည်း ရစ္ဆ မပြုရ-ဟု သတ်မှတ်သည်၊] ရာဇိလေါပေါ-ချေ၊ ဝိစ=ဝိဝေစနေ-ကင်းဆိတ်ခြင်း၌....၏၊ ဝိပုဗ္ဗော၊ ဝိဝိစ္ဆ ဝိဝိစ္ဆိတ္ထာ- ကင်းဆိတ်၍၊ ယော ကုစ္ဆိယံ သောဝဝိဘာဝေန-ဖြင့်၊ ယက ရုဂမော- လာ၊ ပစ=ပါကေ၊ ဝိပစ္ဆ ဝိပစ္ဆိယ ဝိပစ္ဆိတ္ထာ- ရင့်ကျက်၍၊ [သီဟိုဠ်မူအတိုင်း၊] ဝိမုစ္ဆ ဝိမုစ္ဆိတ္ထာ- လွတ်၍၊ ["ဝိမုဉ္စိယ, ဝိမုဉ္စိတ္ထာ မုတ္ထာ- လွတ်၍" ဟု သီမူရှိသေး၏၊ ဤသုတ်နှင့်ပဆိုင်၊ ရုဓာဒိ ဓာတ်ဖြစ်၍ နိဂ္ဂဟိတ်လာထားသည်၊ မုတ္ထာဒ္ဒိကား ဓာတုန် စ် ကို သုဉ်းကြီးဖြင့်ချ၊ [ဟန=ဟိ သာဂဘီသု၊ အာဟစ္ဆ ထိခိုက်၍၊ ဥပဟစ္ဆ- ကပ်ရောက်၍၊ အာဟန္ဆာ- ထိခိုက်၍၊ ဥပဟန္ဆာ ကပ်ရောက်၍။ (သီမူ)။

ဝါတိကိ၊ အဝမည အဝမညိတ္ထာ အယုတ်အားဖြင့် သိ၍၊ဝါ- မထိမဲ့မြင် ပြု၍၊ ပန္ဒာ-သိ၍၊ (ဣဘာ-ဤရုပ်တို့ဒွဲ့ တားမြစ်ရခြင်းအကျိုးရှိ၏၊) နျဿ-နျ၏၊ ဥကာရော-ဥပြု၊ ဣ=ဂတိမ်၊ ယောဂဝိဘာဇေန- ဖြင့်၊ ရစ္ဆာဇေသော ရစ္ဆပြု၊ ပဋိစ္ဆ-ရှေးရှုရောက်၍၊ အဝေစ္ဆ- သက်ဝင်၍၊ ဥပေစ္ဆ

၆၄၂။ ဝိဝိစ္ဆိတ္ထာ-ဝိပုဗ္ဗ ဝိစ+တ္ထာ၊ ဒဓံနန္တေတော ယောကွစ်၌ "ယောကွစိ" ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ယ လာ၊ ယဝတံသုတ် ကာဒေဖြင့် စ်ယကို စ ပြု၊ ဒွေဘော်လာ ယထာဂမဒိကာရောဖြင့် ဣလည်းလာ၊ စ္ဆ ခွင်း ချေ ကပ် ဝိဝိစ္ဆိတ္ထာ ပြီး၏၊ ဝိဝိစ္ဆသာ ဤသုတ်၏ပုံစံ၊ ဝ်ဝ်ဖြိတ္ထာကား ဝါ၏ အနိစ္ဆဝ်ပြ ပုံစံ၊ အာဟန္ဆာ ဥပဟန္ဆာတို့လည်း၊ ဝါ၏ ပုံစံ၊ ဂမ ခန ဟနာဒိနံ တုံတဗ္ဗာဒိသုနဖြင့် စိရင်။

အဝမည အဝမညိတ္ထာ- ဝါ၏ အသန္တဝိဓိ ပုံစံတည်း၊ မနဓာတ် တ္ထာကို ယပြု၊ ယဝတံဖြင့် နျကို ညပြု လာ၊အဝမညဖြစ်၏၊ မညိတ္ထာ၌ကား "မန+တ္ထာ" ဟု ဖြစ်သည့်အခါ ဒိဝါဒိဂိဏ်းဖြစ်၍ ဒိဝါဒိတောယောဖြင့် ယ ပစ္ဆည်းသက်၍ ရှေနည်း အတိုင်းစိရင်။ မန္ဒာဠိမူ ဂမခန စဒ္ဒသာသုတ်ဖြင့် စိရင်။

ဥပေတွာ-ကပ်ရောက်၍၊ ကရ=ကရဏော၊သက္ကစ္စ-ကောင်းစွာပြု၍၊အဓိကိစ္စ-စွဲ၍၊ ဣကာရာဂမော လာ၊ကရိယ-ပြု၍။

(၆၄၃) ဒိသ=ပေက္ခဏော၊....

ဒိသာ သဒ္ဒါန သဒ္ဒန္တလောပေါစ။ ။ပေါပရေသံ တုနာဒီနံ(ပစ္စယာနံ-သီမှာ် ပါသည်) သဒ္ဒါန သဒ္ဒါဣတိ ဧတေ အာဒေသာ ဝါ(ဝိကပ်)ဟောန္တိ၊ ဓာတုန္တသ-၏၊ လောပေါစ- လည်း (ဟောတိ) ဒိသဒ္ဒါန· မြင်ရခြင်း ကြောင့်၊ · အာသ·ထိုသူ၏၊ ဧတံ ဣတိအကြံသည်၊အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ။ (ဒိသဒ္ဒါန် တွာနပစ္စည်း၏ ဟိတ်အနက်ဖြစ်ပုံ·)စက္ခုနာ-စက္ခုဖြင့်၊ ရူပံ- ရူပါရုံကို၊ ဒိသွာ -မြင်၍၊ ဝါတိကိ·၊နေက္ခမ္မံ- ရဟန်းအဖြစ်ကို၊ (ခေမတော- ဘေးမဲ့အားဖြင့်) ဒဋ္ဌုံ ဒဋ္ဌာ-မြင်၍။ ဣရုပ်များပြီးပုံကို၊သာသဒိသတော-စသော သုတ်ပြန်ကြည့်၊] ပဿိယ ပဿိတုန ပဿိတွာ-မြင်၍၊ ‘ဣတိ-ဣပြယုဂ်တို့၌ တားမြစ်ရခြင်းအကျိုးရှိ၏, ။

(၆၄၄) ဝါဂဟဏံ, အန္တဂ္ဂဟဏံ (စနန္တေဟိသုတ်မှ အန္တသဒ္ဒါ), အန္တလောပဂ္ဂဟဏံစ (ဒိသာ သဒ္ဒါန သဒ္ဒန္တလောပေါစ - မှ အန္တလောပသဒ္ဒါ) အနုဝတ္တတော။ [ပါဠိအမျိုးမျိုးရှိ၏၊ ဣပါဠိအတိုင်းကောင်းသည်၊ ဋ္ဌာသဒ္ဒါကား‘‘တုနာဒိနံ’’ဟုပါသေး၏၊ဣသို့‘‘တုနာဒိနန္တိ အဓိကာရော’’ဟု တခါထည်း ရှေသုတ်တုန်းကပင် ဆိုခဲ့ပြီးဖြစ်၍မလို၊]

ယောဂဝိဘာဂ ပုံစံများ။ ။ပတိ+ဣ+ရစ္ဆဟု ဖြစ်သည့်အခါ ရမှိရန်ကြောင့် ရိအနုဗန်ရှိသော ဣကိုချေ,ပဋိ+၊စ္ဆ၊ ဝါပရောဇြင့်ဖြစ်စေ ကွစိဓာတုဖြင့်ဖြစ်စေ နောက် သရကိုချေ,ပဋိစ္ဆပြီး၏၊အဝပုဗ္ဗ,ဥပပုဗ္ဗ ဣဓာတ်ဖြင့် အဝ+ဣစ္ဆ, ဥပ+ဣစ္ဆဟု ဖြစ်သည့် အခါဝ၏အချေ,ဣကိုအသဝဏ်ပြု၍အဝေစ္ဆ-ဥပေစ္ဆဟုပြီး၏၊ သက္ကစ္ဆ-သံပုဗ္ဗ, ကရ, တွာ၌ ရစ္ဆပြု၊ရမှိရန်ကြောင့်စိရင် (သံ+ကစ္ဆ) ဗျည္ဇနောဖြင့်နိဂ္ဂဟိတ်ချေကဒွေဘော်လား။ [မောဂ္ဂလ္လာန်၌ကားသနိပါတ်သည် ရှိသေခြင်း, အသနိပါတ်သည်မရှိသေခြင်းအနက် ဟောဟု ယူ၍ ‘‘သက္ကစ္ဆ-အရှိအသေပြု၍၊ အသက္ကစ္ဆ-မရှိမသေပြု၍’’ဟု ပြီးစေ၏၊ သက္ကစ္ဆံ ဟုရှိရာ၌ ‘‘ဥပဝသံ’’ကဲ့သို့နိဂ္ဂဟိတ်အပိုလာ၊တနည်း-‘‘သက္ကစ္ဆံ’’နိပါတ်ပုဒ် သော်လည်းကြိ‘‘ရှိသေစွာ’’ဟုဆုပး၊] အဓိပုဗ္ဗ ဏှာရဓာတ်ဖြင့် အဓိကစ္ဆဖြစ်သည့်အခါ ဏှလာ၍ အဓိကိစ္ဆဟုပြီး၏၊ကရိယကား ဝါကြောင့် ရစ္ဆ မပြုရသော အနိစ္ဆဝိဓိတည်း။

မှတ်ချက်။ ။ပဋိစ္ဆ-စသည်၌ ‘‘ဣ+ရစ္ဆ’’ ဟုဖြစ်သည့်အခါ ရမှိရန်ကြောသုတ်ဖြင့် ရိအနုဗန်နှင့်တကွ (ဓာတွန်မဟုတ်သော) ဣဓာတ်ကိုချေရခြင်းသည် ဓာတွန်ကိုချေဟု ဆိုသောသုတ်အဆိုနှင့်မညီ၊သုံ့ကဲ့ ဓာတွန်မပါဘဲ ရိချည်းချေမည်-ဟုလည်း အဆိုမရှိ၊ ထို့ကြောင့် မောဂ္ဂလ္လာန်ခါဒိ၌ ‘‘ဣတော စ္ဆော (၁၆၈)’’တည်၍ တွာကို ရစ္ဆမပြုဘဲ‘‘စ္ဆ’’သာပြု၏၊ ထိုသို့ပြုခြင်းက သာ၍လျော်သည်၊

မဟာပေါဒ်ါစ။ ။မ ဟ ဒ ဘ ဣစ်ဝ **မန္တေ်**ဟိ မ, ဟ, ဒ, ဘအဆုံး ရှိကုန်သော၊ ဓာတ်ဟိ၊ ပေ၊ မ္မ ယ္ဟ ဋ္ဌ ဿ ဒ္ဓါ ဣတိ-မ္မ,ယ္ဟ,ဋ္ဌ,ဿ, ဒ္ဓါ **ဟူကုန်သော**၊ ဇတေ ၊ပေ၊ ဓာတ္ဝန္တလောပေါစ။ [သိမ္ဂျ် "ဒ္ဓါ" အပြုဟု ရှိ၏၊] တာဝ စ္ဆာ၊ မကာရန္တေဟိ-**မ** အဆုံးရှိသော ဓာတ်တို့မှ နောက်၌ (ဥဒါဟရဏံ)၊ အာဂမ္မ အာဂန္ဆာ- လာ၍။ [အာဂမ္မ- သာလိုရင်း, အာဂန္ဆာကား ဝိကပ်ရုပ်၊ ဂမ **ဓန** စသော သုတ်ဖြင့် စီရင်၊ ကမု=ပဒ ဝိဂ္ဂေပေ· သြက္ကမ္မ သြက္ကမိတ္ဝာ **သက်**ရောက်၍၊ နိက္ခမ္မ နိက္ခမိတ္ဝာ- ထွက်၍၊ **အဘိ**ရမ္မ အဘိရမ်တ္ဝာ-**မ္မ.**လျော်၍။

ဟကာရန္တေဟိ-တို့မှ **နေ**ာက်၌ (ဥဒါဟရဏံ)၊ ပဂ္ဂယ္ဟ ပဂ္ဂဏှိတ္ဝာ ပဂ္ဂဟေတ္ဝာ-ချီးမြှောက်၍ [ပဂ္ဂဏှိတ္ဝာဒ္ဓါဿုဝပစ္စည်း**သက်**, ဓာတ္ဝန်(ဟ်)**ချေ**၊ ပဂ္ဂဟေတ္ဝာဒ္ဓါ ဣ အာဂုံကို **တေ**သုဝုဒ္ဓိသုတ်ဖြင့် **ပြေ**]မုဟ=**ဝေ**စိ**တ္တေ**၊**သမ္မ**ုယ္ဟ **သမ္မ**ုယ္ဟိတ္ဝာ- **တေ**ဝေ၍၊ ယကာရာဂ**မေ**ာ- ယလာ။ [**"ယောက္ခ**စိ" **ယော**ဂဝိဘာဂဖြင့် မုဟ **နော**င်ယ **လာ**, ဟ ဝိပရိယယော **လော**ဝါဖြင့် ဟန္ဒ်ဳ ယ ကို **ရှေ**့နောက်ပြန်၊] အာရုယ္ဟ **ဒေ**ာရုယ္ဟိတ္ဝာ-ထွက်၍။ [အာပုဗ္ဗ ရုဟ=**ဇ**နနေ၊] သြဂ္ဂယ္ဟ သြဂ္ဂဟေတ္ဝာ-**သက်**ဝင်၍။

ဒန္တေဟိ- ဒ အဆုံးရှိသော ဓာတ်တို့မှ **နော**က်၌ (ဥဒါဟရဏံ)၊ ဥပ္ပဒ္ဒ ဥပ္ပဒ္ဒိတ္ဝာ-ဖြစ်၍၊ သမ္ပဒ္ဒ သမ္ပဒ္ဒိတ္ဝာ-**ကော**င်းစွာ ရောက်၍၊ **ဆိ**ဒ် = ဒ္ဒိဓာ **ကရ**ဏော၊ အစ္ဆိဒ္ဒ (အာပုဗ္ဗ ဆိဒ်) ဆိဒ္ဒ ဆိဒ္ဒိတ္ဝာ-ဖြတ်၍၊ဆိဒ္ဒိယ ဆိဒ္ဒိတ္ဝာ **ဆေ**တ္ဝာ-ဖြတ်၍။ [အစ္ဆိဒ္ဒ-ဆိဒ္ဒိတ္ဝါသာ လိုရင်း၊ **ကျွန်**ရုပ်**ချာ**း**ကား** ဝိကပ်ရုပ်တည်း၊ **ဆေ**တ္ဝာ**ဒ္ဓါ** ဣ ကို ဝုဒ္ဓိ, ဓာတ္ဝန်ကို **ကွ**စိ**ခော**တ်ဖြင့်**ချေ**။]

ဘကာရန္တေဟိ-**ဒ္ဓါ**၊ (ဥဒါဟရဏံ, ၊**ရော** = **အာ**ရမ္ဘ (သိမ္ဂျ "**ရော**ဘ**သေ**") **အာ**းထုတ်ခြင်း**ဒ္ဓါ** ...၏ **အာ**ရဗ္ဘ -- **အာ**းထုတ်၍၊ **က**ထေသိ - **ဟော**ပြီ၊ အာရဒ္ဓါ အာရဘိတ္ဝာ-၍၊ **လဘ** = **ပ**ာ**ဘော**၊ ဥပလဗ္ဘ (သိမ္ဂျ် ပါသည်) ဥပလဒ္ဓါ - ရ၍၊ သဒ္ဒံ- သဒ္ဒါကို၊ လဘိတ္ဝာ-၍၊ ပုညာနိ-တို့ကို၊ က္ကရောန်္တ်။ [လာဘိတ္ဝာ သာ လိုရင်း၊ သဒ္ဒံ စသည်ကား အပိုထည့်သည်၊] **ဣစ္စ**ာဒိ။

တုံ တုနာဒိ ပစ္စယန္တ **နယော**-တုံ တုန**ာ**ဒိ ပစ္စယန္တ ပုဒ်တို့ကို သိထု သိ**ကြောင်း** နည်း**သ**ည်၊ နိဒ္ဒိ**တော** [သိမ္ဂျ် "တုံ တုန**ာ**ဒိ"ဟု**သာ** ရှိ၏၊ ဣစ္စ**ော**ဏ္ဍသုစ**သော**သုတ်၌ တ**ဝေ**ပစ္စည်း စခဲ့**သော**ကြောင့် "တ**ဝေ**တုနာဒိ" **ဟူ**ရှိလျှင် သာ၍ **ကော**င်း**မ**ည် ထင်ဆည်။]

(၆၄၅) ဝတ္တမာနေန ပာနန္တော။ ။အာဂရဒ္ဓေါ-စ၍အာဒီးထုတ်အပ်သည် (ဟုတ်ဟု ဖြစ်၍) ဣပရိသမတ္တော-မပြီးသေးသော၊အတ္တော-အနက်သည်၊ ဝတ္တမာနော-ဝတ္တမာန်မည်၏၊ ဝတ္တမာနေ-ဝတ္တမာန်ဖြစ်သော ဝါ-ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော၊တသ္မိ ကာလေ ထိုကြိယာကို၊ ဂမ္မမာနေ-သိအပ်သော်၊သဗ္ဗဓာတူဟိ-မှ နောက်၌၊ မာန အန္တ ဣတိ ဧတေပစ္စယော ဟောန်၊တေစ-ထိုမာနအန္တိ ပစ္စည်းတို့သည်လည်း၊ ကိုတ်သည်တွာ-ကြောင့်၊ ကတ္တရိကိုတ်တိ-ကတ္တရိကိုတ်ဟူ၍ ပရိဘာသာလာသောကြောင့်၊ ကတ္တရိဘာဝန်၊စ-ဆက်၊တွေ-ဤသုတ်၌၊ မာနအန္တပစ္စယာနံ-တို့၏၊ ဧရသမည္ပာ ပယောဂေတိ-ဟူ၍ ပရိဘာသာလာခြင်းကြောင့်၊ ပရသမည္ပာဝသေန-ဖြင့်၊ပရသာ ပဒတ္တနော ပဒသည်တွာ-ပရသာပုဒ်အမည်, အတ္တနောပုဒ် အမည်ရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တျာဒီသုဝိယ-တိ အစရှိသော အာချာတ်ဝိဘတ် နှောင်းရာတို့၌ကဲ့သို့၊မာနန္တေသုစ-မာနအန္တပစ္စည်း နှောင်းရာတို့၌လည်း ဝိကရဏပစ္စယာ- တို့သည်၊ ဘဝန္တိ၊ တေနေဝ ပင်၊ မာနပစ္စယော-သည်၊ အတ္တနောပဒါနိ ဘာဝေစ ကမ္မနီတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဘာဝကမ္မေသုပိ ဘောကံအနက်တို့၌လည်း၊ ဟောတိ၊ တဿစ-ထိုမာနပစ္စည်း၏လည်း၊ အတ္တနောပဒါနိပရသပဒတ္တံတိ- သုတ်ဖြင့်၊ ကုစိ, အန္တာဒေသော စ-အန္တဒေသ ညီးပြု။

---

(၆၄၅) အာဂရဒ္ဓေါ၊ပေ၊ဝတ္တမာနော- ''ဝတု+မာန''ဤမာနပစ္စည်းသည် ပစ္စုပ္ပန်အနက်ကို ဟောရကား''အာဂရဒ္ဓေါအပရိသမတ္တော အတ္ထော''ဟု ဖွင့်သည် သွားခြင်းကြိယာကို စ၍ အာဒီးထုတ်ပြီးနောက် အာဒီးလုံး မပြီးသေးသော (သွားဆဲဖြစ်သော) ကြိယာသည် ဝတ္တမာန်မည်၏၊ ဝတ္တမာန်နှင့် ပစ္စုပ္ပန်ကား သဘောတူတည်း။

ပရသ ပဒတ္တနော ပဒသညတ္တာ- ''အာနော ကြာတ္မနေ (ကာတ်နှ,ကိတ်, ၂၅၀'')၊အကြ-ဤပြခဲ့သောကွန်သု,ကာန,သန္ဆုင်,အာနသ်ပစ္စည်းတို့တွင်၊အာနော အာနပစ္စည်းသည်၊အာတ္မနေ-အတ္ထနောပုဒ်မည်၏၊ [အတ္တာတ်-အနက်ရောက်သော အာဒီးဖြင့်၊ဝါ-အတ္ထာပတ္တိနည်းအဝုတ္တသိဒ္ဓိနည်းအာဒီးဖြင့်၊ဇုတရာ-အခြားပစ္စည်းသည်၊ ပရသာဒံ-ပရသပုဒ်မည်၏၊] ဤသုတ်၌ အာနပစ္စည်းဟူသည် ပါဠိသဒ္ဒါကျမ်းတို့၌ မာနပစ္စည်းအာနပစ္စည်းနှင့်သဘောတူ၏၊မှန်၏-သက်သက်တည်း အာနဝယ် (မ) လာလျှင် မာနဟုဖြစ်၏၊သန္ဆုင်ပစ္စည်းဟူသည်လည်း အန္တပစ္စည်း- သန္ဆုပစ္စည်းမျိုးပင်တည်း၊ ဤသုတ်ကို ထောက်၍ ''မာနအန္တပစ္စယာနဥ္စေတ္ထ ပရသမည္ပာပယောဂေတိ ပရသမည္ပာဝသေန ပရသပဒတ္တနော ပဒသညတ္တာ''ဟု ရူပသိဒ္ဓိမိန့်သည်။

တေစ၊ပေ၊အန္တာဒေသော စ- ဤမာန အန္တပစ္စည်း ၂ မျိုးလုံးကိုတ်အမည်ရှိသောကြောင့်ကတ္တားအနက်၌သက်နိုင်ပြီ၊သို့သော်''ပရသမည္ပာပယောဂေ''ဟူသော

ဂမူ,သပ္ပ=ဂတိမ္ပိ၊ဂစ္ဆတိ-၏၊ ဣတိ အတ္ထေ-၌၊ အန္ဟပစ္စယော- သက်၊ ဘူဝါဒိတောအ ဣတိ-သုတ်ဖြင့်၊ အပ္ပစ္စယော သက်၊ ဂမိ ဒေါ်ဒေ်ဆဲ်ဝါ သဗ္ဗာသူတိ·သုတ်ဖြင့်၊ ဓာတွန္တသ-၏၊ စ္ဆာဒေသော-ပြု၊ သရုလောပါဒိ၊ နာမဗျပဒေသေ-နာမ်ငဲ့ပြီးသော်၊ သျာဒျုပ္ပတ္တိ-သက်၊ ဂစ္ဆန္တသိ ဣတိ-''ဂစ္ဆန္တ+သိ''ဟု ဖြစ်ပြီးသော၊ ဣဓ-ဤရုပ်၌၊ ဝါတိ-ဝါပုဒ်သည်၊ ဝတ္တမာနေ-သော်၊ သိမှ် ဂစ္ဆန္တာဒီနံ နွဿဒ္ဒါအံတိ-သုတ်ဖြင့်၊ နွဿ-၏-အမာဒေသော-အံပြု၊ ဝါသဒ္ဒဿ ဂဝတ္တိတဝိဘာသတ္တာ, ကောရောကာရပရဿ-ဩမှ နောက်ဖြစ်သော နွဿဒ္ဒါ၏၊ နဘဝတိ-အံအပြု မဖြစ်၊ သရလောပါဒိ၊ သောပုရိသော-သည်၊ ဂစ္ဆံ ဂစ္ဆန္တော-သွား လတ်သော် (ဝါ-သွားစဉ်၊) ဂဏှာတိ ယူ၏၊ သေသံ ဂုဏပဒ္ဓါသမံ။

ပရိဘာသာ သုတ်ဖြင့် မာနကို အတ္တနောပဒ,အန္တကို ပရဿပဒ အမည်မှည့်၍ အန္တ ပစ္စည်းသည် ပရဿပုဒ်ထုံးစံအတိုင်း ကတ္တားအနက်၌ သက်မြဲသက်၊မာနပစ္စည်းကား အတ္တနောပုဒ် ထုံးစံအတိုင်းကတ္တားအနက်အပြင် ဘောကံအနက်တို့၌လည်း သက်၏၊ ဤစသော အာချာတ်ပိဘတ်နှင်းရာ၌ အ-စသော ဝိကရဏပစ္စည်းသက်ရသကဲ့သို့ ဤပရဿပုဒ်အတ္တနောပုဒ်မည်သော မာန အန္တနှောင်းရာ၌လည်းအစဉ်သော ဝိကရဏ ပစ္စည်းများ သက်ရ၏၊ ထိုကြောင့် ဘူဝါဒိ ဓာတ်နောင် ဖြစ်လျှင် အဝိကရဏ, ရုဓာဒိ ဓာတ်နောင် ဖြစ်လျှင် နိဂ္ဂဟီတပုဗ္ဗ အဝိကရဏ,ဒိဝါဒိဓ တ်နောင်ဖြစ်လျှင် ဃဝိကရဏ သက်ရကြောင်း စသည်ဖြင့် သိပါ၊ ထို့ပြင်-အတ္တနောပုဒ်ကို ပရဿပုဒ်ပြန်ရသကဲ့သို့ ''အတ္တနောပဒါနိပရဿံပဒတ္တံ''သုတ်ဖြင့် မာနကို အန္တလည်းပြန်နိုင်၏၊

ဟိတ်လက္ခဏ်၌လည်း သက်။ ။ဤမာနအန္တ ပစ္စည်းတို့ကာလအားဖြင့်ပစ္စုပ္ပန်ကာလ၌ဖြစ်ကြောင်းမှာ ''ဝတ္တမာနေ''ဟူသော စကားဖြင့် ထင်ရှားပြီ၊ ''ဂစ္ဆန္တော ဘာဝရဒ္ဓါဇောသော, အဒ္ဓသ အစ္ဆရိတံ ဇုသိ''စသော(ဝေဿန) ပါဠိတော်များ၌ ဂစ္ဆန္တော-သွားလတ်သော်''ဟု လက္ခဏအနက်၌ဆင်း''ဒဿနန္တော- ပြုလိုသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အာဟ-ဆို၏''-စသည်ဖြင့် ဟိတ်အနက်၌ဆင်း သက်သေး၏၊ ထို့ကြောင့် ''မာနန္တော ဝတ္တမာနေစ, လက္ခဏော ဟေတုကေ သိယုံ''....ဟု ကစ္စာယနသာရမိန့်ပြီ။ [အနာဂတ်၌ သက်သေးကြောင်းကိုကား''သေသေသန္တေ|-မာနာနာ''သုတ်၌ ထင်ရှားလတံ့။]

ဝါသဒ္ဒဿ၊ပေ၊ နဘဝတိ-စုရာဒိဂ္ဏ ''စောရေန္တေ''-တနာဒိဂ္ဏ''ကရောန္တိ'' ဟု ဖြစ်သည့်အခါ ဧနောင်ဩနောင်ဖြစ်၍ နွဿဒ္ဒါကို အံ မပြုရ-ဟု ဝါသဒ္ဒါက(အသန္တေဝိဓိ ဖြစ်ကြောင်း)သတ်မှတ်သတဲ့၊သို့သော်''ကရုံပုရိသကိစ္စာနိ''ဟု (မဟာဇနကဇာတ် ၌) ''ကရုံ''ပုဒ်ကို တွေ့ရသောကြောင့် ထိုစကားကို ယေဘုယျအားဖြင့်သာမှတ်၊ အနည်းငယ်အားဖြင့် ဩနောင်နွဿဒ္ဒါကို အံပြုသေး၏-ဟူလို။

သော ပုရိသော၊ပေ၊ဂဏှာတိ-ဂစ္ဆန္တော ဒီဂိုကဲ်းဝင်ရုပ်များသည်သူတို့ကိုယ်တိုင် ပဓာနအဖြစ်ဖြင့်ရှိခဲ့၏၊''သောပုရိသော''ကဲ့သို့ရှေကပဓာနကတ္တားကဲ်ရှိတတ်၏၊မိမိတို့

ကွတ်ထိယံ-၌၊ နဒါဒိတော ဝါ ဤတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဤ ပစ္စယော- သက်၊ သေသေသုန္တ္ဆ ဝါတိ- သုတ်ဖြင့်၊ ဒုတိယာဒေသေ- ဒုတိယာပြိုးသော်၊ ဝါတိ-ကို။ [တ၌ စာဒ္ဒ်ကျသည်၊] အဓိကိစ္စ-၍၊ ဒုတိယ တမီကာရေတိ-သုတ်ဖြင့်၊ တကာရေ ဝ ပြုပြိုးသော်၊ သရလောပ သိလောပါ- တို့သည် (ဟောဒ္ဒိ)၊ သာကညာ သည်၊ ဂစ္ဆတိ ဂစ္ဆန္တိ-သွားစဉ် (ဂဏ္ဍာတိ-ယူ၏၊) ကွစ္စာဒိ-ဤသို့ အစရှိသော ရုပ်ဝဉ်သည်၊ ကွတ်ထိသဒ္ဒသမံ-၏၊ နံပုံသကော- ၌၊ ပုရေဝိယ-ရှေ၌ကဲ့သို့ (ပုလ္လိန် ဂစ္ဆ်ကဲ့သို့)ဒုတိယာ-ဒု၏၊ အမာဒေသော ပြု၊ တံ စိတ္တံ-သည်၊ ဂစ္ဆ ဂစ္ဆန္ဒံ-သွားလတ်သော် (နနိဝတ္တတိ-နော်က်မဆုတ်၊) ဂစ္ဆန္တံ၁နိ-သွားသောစိတ်တို့သည်၊ ကွစ္စာဒိ-သည်၊ ပုလ္လိင်္သမံ ပုလ္လိန်ရုပ်စဉ်ဒုဉ်တူ၏။ [နိ အပြုကား ထူးသည်။]

တထာ,ဂစ္ဆတိ-၏၊ ဤတိအတ္ထေ, မာနပစ္စယော-သည်ရင်း၊ စ္ဆာဒေသာဒိစ-စ္ဆ အပြု အစရှိသော အစိအရင်သည်ရင်း၊ (ဟောဒ္ဒိ)၊ [အာဒေဒိဖြင့် သရလောပါဒိကိုယူ] သော- သည်၊ ဂစ္ဆမာနော- သွားစဉ်၊ ဂဏ္ဍာတိ-ယူ၏၊ တေ- တို့သည်၊ ဂစ္ဆမာနာ-သွားကုန်စဉ်၊ (ဂဏ္ဍန္တိ၊) ကွစ္စာဒိ-သည်၊ ပုရိသ သဒ္ဒသမံ-၏၊ သာ-ထို သတ္တိသ္မိးသည်၊ ဂစ္ဆမာနာ-သွားစဉ်၊ တာ-တို့သည် ဂစ္ဆမာနာယော-သွားကုန်စဉ်၊ ကွစ္စာဒိ ကညာသဒ္ဒသမံ၊ တံ-ထိုစိတ်သည်၊ ဂစ္ဆမာနံ-သွားစဉ်၊ ဂစ္ဆမာနာနိ၊ ကွစ္စာဒိ စိတ္တသဒ္ဒသမံ။

ဂစ္ဆိယတိ-သွားအပ်၏၊ ဤတိအတ္ထေ, အတ္တနောပဒါနိ ဘာဝေစကမ္မ နိတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ကမ္မနိ ၌၊ မာနပစ္စယော-သက်၊ ဘာဝကမ္မသု ယောတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ယပစ္စယော- သက်၊ ဤဝဏ္ဏာဂမော ဝါတိ- သုတ်ဖြင့်၊ ဤကာ

နောက်၌လည်း "ဂဏ္ဍာတိ" ကဲ့သို့ပဓာနကြိယာရှိတတ်သည်၊ ထို့ကြောင့်ဂါထာဖြစ်သော်လည်း သူတို့ချည်း ပဓာနမဖြစ်စေရ,ပဓာနကတ္တား ကံ ကြိယာတို့ကို လိုက်စေ၍ ၎င်း ထည့်၍၎င်း စပ်ရသည်၊ "ဂစ္ဆတိတိ အတ္ထော" ဟု အနက်ပြခြင်းကားကတ္တား အနက်ကိုသာ ပြခြင်းတည်း၊ "ဂစ္ဆန္တော-သွား၏" ဟု အဆိုးသတ် ပဓာနကြိယာဖြင့် စေလိုခြင်းမဟုတ်။ ["သွားစဉ်" ဟု ပေးရာ၌လည်း အနာဒရမဟုတ်, လက္ခဏာအနက်သာ၊ ရုပ်စဉ်ပုံမှာ နာမ်အတိုင်းပင်။]

အတ္တနော၊ပေ၊မာနပစ္စယော- ဝတ္တမာနေ မာနန်တောသုတ်ဖြင့် ဝတ္တမာန်အနက်၌ မာနပစ္စည်းသက်၊ ထိမာနပစ္စည်းသည် ဘောကံကတ္တား အနက် ၃-ပါး၌ လျှဉ်းပါးဘွယ်ရှိလတ်သော်, ဝတ္တိစ္ဆာ နုပုဗ္ဗိကာ သဒ္ဒပ္ပဗိပတ္တိ-ဟူသောပရိဘာသာနှင့် အညီ ကံ အနက်ကို ဆိုလိုသောကြောင့် အတ္တနော၊ပေ၊ကမ္မနိသုံတ်ဖြင့် ကံအနက်၌ သက်-ဟု ကံအနက်၌ တေဝိဘတ်သက်ပုံကဲ့သို့ အကျယ်ဆိုစေလိုသည်။

ရာဂမော-လ၁၊ စ္ဆာဒေသော-ပြု၊ သော-ထိုလမ်းကို၊ ဘေန ထိုသူသည်၊ ဂစ္ဆိယမာနော-သွားအပ်သော်၊ သာ(ဒီထိ)- ထိုခရီးသို့၊ ဂစ္ဆိယမာနာ-သွားအပ်သော်၊ တံ (နဂရံ)- ထိုမြို့သို့၊ ဂစ္ဆိယမာနံ- သွာ အပ်သော်၊ စ္ဆာဒေသာဘာဝေ-စ္ဆ အပြု မရှိရာ၌၊ ပုဗ္ဗရူပဉ္စာတိ- သုတ်ဖြင့်၊ ယကာရဿ-ယ၏၊ မကာရော-မ အကွရာပြု၊ မေမ္မော- တရားသည်၊ ဝါ-ကို၊ အဓိဂမမာနော-သိအပ်သော်၊ ဟိတာယ-စီးပွားအလို့ငှါ၊ ဘဝတိ၊ အဓိဂမမာန၁-သော်၊ (ကုတ္ထိလိန်, ကညာဒိ၊) အဓိဂမမာနံ-သော်၊ နပုလ္လိန်, စိတ္တာဒိ)။

တထာ, မဟ=ပူဇာယံ၊ မဟတိ-ပူဇော်တတ်၏၊ ကွတိမဟံ မဟန္တော-မည်၏၊ မဟတိ မဟန္တိ-ပူဇော်သော မိန်းမ၊ မဟံ မဟန္တံ- ပူဇော်သော စိတ်၊ မဟမာနော-ပူဇော်သော ယောကျ်ား၊ ပေါကမုနိ ၌၊ ယမ္ပိ၊ ပေ၊ မိ ကွတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဓာတ္ဝန္တဿ-သော၊ အကာရဿ၏၊ ဣကာရော- ပြု၊ မဟီယ၁နော-ပူဇော်အပ်သောယောကျ်ား၊ မဃိယ မာနာ မိန်းမ၊ မဟိယမာနံ-စိတ်။ [နောက်၌ လိန်အလိုက် ''ယောကျ်ား, မိန်းမ, စိတ်'' ပုံပေး။]

ဝေံ, စရတိ-လှည့်လည်တတ်၏၊ ကွတိ, စရံ- မည်၏၊ စရံ- လှည့်လည်သော ယောကျ်ား၊ ဧရန္တိ-မ၊ ဧရန္တံ-စိတ်၊ စရမာနော- ကျ်ား၊စရိယမာနော-လှည့်လည်အပ်သောလမ်း၊ ပစတ်တိ ပ်စ်၊ ပစတိ ပစန္တိ၊မ၊ပစန္တံ-စိတ်၊ ပဧမာနော-ချက်တတ်သောယောကျ်ား၊ ပစ္စမာနော-ချက်အပ်သော ထမင်း၊တသစဝဂ္ဂကွစ္စာဒိနဲ့-ဖြင့်၊စဝဂ္ဂါ-စဝဂ်ပြု၊ဒ္ဒိတ္တဥ္စ-လာ၊[ပစ္စမာနော-ပစိယမာနော ဟု ပါဠိပျက်သည်။]

ဘူ=သတ္တာယံ၊ပေ၊အပစ္စယ ဝုဒ္ဓိ အာဂါဒေသာဒိ-၊ပစ္စည်း, ဝုဒ္ဓိ,အာဂအပြု အစရှိသော အစိအရင်းသည်(ဟောတိ)၊ သော ဘဝံ ဘဝန္တော-ထိုအရှင်သည် ကွတ္ထိယံ-၌၊ ဤပစ္စယော-သက်၊ဘဝတော ဘောတောတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဘောတာဒေသော- ပြု၊ ဘောတိ- အရှင်မသည်၊ ဧ၁တိ, ဘောတိယော-တို့သည်၊ နပုံသကေ-၌၊ ဘစံ ဘဝန္တံ- အရှင်စိတ်သည်၊ ဘဝန္တာနိ-တို့သည်၊ အဘိဘဝမာနော-လွှမ်းမိုးသူ၊ ဘာဝေ-ဘောအနက်၌၊ ဘူယမာနံ-ဖြစ်ခြင်း၊ ကမ္မနိ၌၊ အဘိဘူယမာနော-လွှမ်း မိုးအပ်သူ။

ဇရ=ဝယောဟာနိမ္ပိ၊ ဇရမထုနန္တိ၂ဒိနာ- အစရှိသောသုတ်ဖြင့်၊ ဇိရဇိယျာဒေသာ- တို့သည် (ဟောန္တိ)၊ ဇိရတိ-ဆွေးမြေ့၏၊ ကွတိ အတ္တော, ဇိရံ, ဇိရန္တိ, ဇိရန္တံ-မည်၏၊ (၃ လိန် အစဉ်ရှိရမည်၊ အချို့၌ ''ဇိရန္တိ'' ကျသည်၊] ဇိရမာနော- ဆွေးမြေ့သူ၊ ဇိရိယမာနော- ဆွေးမြေ့အပ်သူ၊

ဇီယံ-ဆွေးမြေ့သူ၊ ဇီယန္တီ-ဆွေးမြေ့သူမ၊ ဇီယန္တံ- ဆွေးမြေ့သောစိတ်၊ [ကွစိခေတုဖြင့် ယ တလုံ့ချေဘို့ရန် ဇရ ရာနံ သုတ်၌ ပြခဲ့သည်၊] ဇီယမာနော-သူ၊ ဇီယျမာနောဝါ-လည်းရှိ၏၊ [ယ ဧဒ္ဓဘော်လည်း ရှိသည်-ဟူလို၊ ဇီရိယမာနောဝါ-ကား ပါဠိပျက်၊] မရ=ပါဏစောဂေါ၊ကွစိဧခေတု တျာဒိနာ-ကွစိခံတု အစရှိသော သုတ်ဖြင့် ကေသ ယကာရသ- ကို၊ လေးပေါ-ချေ၊ မရာ်တိ မိယံ မိယန္တီ မိယန္တံ (၃ လိန်)၊ မိယမာနော မိယျမာနော-သေသူ၊ [နောက်ရုပ်၌ ယတလုံးမကျ၊]မရံ သေသူ၊မရန္တီ၊မ၊ မရန္တံ-စိတ်၊ မရမာနော သေသူ၊ မရိယမာနော-သေအပ်သူ။

လဘံ ရသူ၊ပေါ၊လဘမာနော ရသူ၊ လဘ္ဘမာနော- ရအပ်သော တရား၊ [လဘ+ယ+မာနံ၊] ဝဟံ-ဆောင်သူ၊ ၊ပေ၊ ဝုယျမာနော- ဆောင်အပ်သူ၊ ဝါ-မျှောအပ်သူ၊ ဣသုယနုနမန္တေ ဆွေဝါတိ ဖြင့် ဆွာဒေသော-ပြု၊ပေ၊ ဣစ္ဆမာနော-အလိုရှိသူ၊ ဣစ္ဆိယမာနော - အလိုရှိအပ်သူ၊ ဣဿမာနော-အလိုရှိအပ်သူ၊ [ယ ကို ပဋိရုပ်ပျက်၊] ဒ်သဿ၊ပေ၊ဒက္ခဝါတိ- သုတ်ဖြင့်၊ ပဿ ဒိဿ ဒက္ခာဒေသော တို့သည်၊ (ဟာန္တီ)၊ပေ၊ ပဿမာနော- မြင်သူ၊ ပဿိယမာနော-မြင်အပ်သူ။[“ဝိပဿိယမာနော-အထူး ရအပ်သူ”လည်းရှိ၊] ဒိဿမာနော ဒိဿန္တော မြင်အပ်သူ၊မာနဿ- မာန၏၊ အန္တာဒေသော-အန္တပြု။ [ဒိဿပြုရာ၌ ကမ္မရုဒ်သာတည်း၊ ထို့ကြောင့် အန္တကို မာနပြုရသည်၊ ကွစိခေတုဖြင့် ယ ပဒူးကို ချေ၊]ဒိဿံ-မြင်အပ်သောယောကျား၊ ဒိဿန္တီ-မ၊ ဒိဿန္တံ-စိတ်၊ ဒက္ခံ- မြင်တတ်သော ယောကျား၊ ဒက္ခန္တီ-မ၊ ဒက္ခန္တံ၊စိတ်၊ ဒက္ခမာနော- မြင်သူ၊ ဒက္ခိယမာနော — မြင်အပ်သူ၊ကွစ္စာဒိ။ [အာဒိဖြင့် အဝုဒ္ဓိကဘူဝါဒိဟု အာချာတ်၌ပြခဲ့သောဓာတ်များ ကိုယူ၊ ဤကွင်း အဝုဒ္ဓိကဘူဝါဒိ ဓာတ်စု ပြီးပြီ။]

တုဒ=ဗျထနေ၊ပေ၊ တုဒမာနော-ထိုးဆွသူ၊ တုဇ္ဇမာနော ထိုးဆွအပ်သူ၊ ပဝိသတိတိ၊ပေ၊ပဝိသမာနော-ဝင်သူ၊ ပဝိသိယမာနော- ဝင်အပ်သူ၊ ကွစ္စာဒိ။ [ဤတွင် တုဒါဒိဓာတ်ကုန်သည်၊ အာဒိဖြင့်အာချာတ်၌ ပြခဲ့သော တုဒါဒိဓာတ်ကိုယူ။]

ဟူ, ဘူ=သတ္တာယံ-အပစ္စယ လောပေါ-အ ပစ္စည်းချေ၊ [လောပဥ္စတ္ထ မကာရောဖြင့် ချေ၊ “အပစ္စယ ဝုဒ္ဓိ လောပေါ”ဟုအချို့မူ၏၊မကောင်း၊] ပဟောတိ-စွမ်းနိုင်၏၊ ဤတိ ပဟောန္တော, န္တီ, န္တံ-မည်၏၊ တေန- ထိုသူသည်၊ ပဟူယမာနံ- စွမ်းနိုင်ခြင်း၊ [“ယကုဏာ နာနိဋ္ဌာဒိသု ဝုဒ္ဓိန”ဟု

ဆိုခဲ့သောကြောင့် ယနှောင်းရာ၌ ဝုဒ္ဓိမပြုရ, သီမူအတိုင်း" ပဟူယမာနံ' သာ ပါဠိမှန်။] သေတိ- အိပ်၏ ပေါသေမာနော· အိပ်သူ၊ [ဝုဒ္ဓိပြု, အပစ္စည်းကို လောပဥ္ဇတ္တ မကာရောဖြင့်ချေ၊] ပေါသယာနောဝါ လည်း ရှိ၏၊မာနသ-မာန၏၊ အာနော-အာနပ်ဟူ၊ [ကွစိခာတုဖြင့် ပြု၊ အနာဂတ် ဟောရာ၌မူ ဧသသေသန္တုဖြင့် အာနသက်၊]အတိသိယမာနော လွန်အောင် အပတတသူ။

အဿ=သဗ္ဗာဝေ ထင်ရှားဖြစ်ခြင်း၌....၏၊ သဗ္ဗတ္ထာ၊ပေါလောဝေါ စာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ အကာရဿ-အကို၊ လောပေါ-ချေ၊အာဒိ-ရှိ၏၊ ဣတိ, သံသန္တော ၏၊ ['အတ္ထိတိ သံ, သန္တော" သီမူ၊] သတိ, သန္တိ- ထင်ရှား ရှိသော မိန်းမ၊ သန္တံ- ထင်ရှားရှိသောအမျိုး၊ [သံ-လည်း ရှိကောင်း၏၊] သမာနော-ထင်ရှားရှိသူ၊သမာနာ မ၊ သမာနံ-စိတ်၊ဌ=ဂတိနိဝတ္တိမှု-ဝါတိ ဝတ္တမာနေ၊[တချို့စာ၌ "ဌာနေ"ဟုအပိုပါတတ်၏၊] ဌာတိဌောဘ်၊ သုတ်ဖြင့်၊ တိဋ္ဌဒေသာပြု၊ တိဋ္ဌံ ရပ်တည်သူ၊ပ၊ တိဋ္ဌမာနော- သူ၊ တိဋ္ဌာဘာဝေ· တိဋ္ဌမပြုရာ၌၊ ကွစိမာတုတျာဒိနာ ဖြင့်၊ ဌာတော- ဌာ မာတ်မှနောက်၌ ဟကာရာဂမော-ဟ လာ၊ ရဿတ္တာဒူ- လည်းပြု၊ ဥပဋ္ဌဟံ-လုပ်ငကျွးသူ၊ပေ၊ ဥပဋ္ဌဟမာနော- သူ၊ တေန· ထိုသူသည်၊ ဋ္ဌယမာနံ-တည်ခြင်း၊ ဥပဋ္ဌိယမာနံ- ဟု ဥပ ပိုတတ်သည်၊] ဥပဋ္ဌိယမာနော ဥပဋ္ဌဟိယမာနော-လုပ်ငကျွးအပ်သူ၊[အချို့စာ၌ "ဟိ" ကျသည်] ပါ=ပါနေ-၊ပေ၊ ဝိယမာနော- သောက်အပ်သော အရသာ၊ ဝိယမာနာ- သောက်အပ်သော ယာဂု၊ [တချို့စာ၌ကျသည်၊] ဝိယာနံ၊သောက်အပ်သောရေ၊ (၃ လိန်)၊ဣစ္စာဒိ၊ [အာဒိဖြင့် ဒေးချောတ်၌ ပြခဲ့သော ဟုပါဒိမာတ်စုကိုယူ၊ ဤတွင် ဟုဝါဒိ ပြီးပြီ။]

ဟူ=ဒါနော ဒန ဟဗျဉ္ဇနဒါနေသူ၊ အပစ္စယေ ကြောင့်၊ ပုရေဝိယ-သို့၊ [အာချောတ် ဇုဟောတျာဒိကဲ့သို့] ဒိဘာဝါဒိ- ဒေဘော် အစရှိသော အစီ အရင်းသည်(ဟောတိ)၊ဇုဟောတိ- ပူဇော်၏၊ ဤတိ၊ ပေ၊ ဇုဟန်တံ-မည်၏၊ ဇုဟမာနော-ပူဇော်သူ၊[နံ ရှိ၏,မကောင်း၊] ဟူယမာနော· ပူဇော်အပ်သူ၊ ["ဇုဟယမာနော"ဟု ပါဠိပျက်သည်၊ "ကဲပေ ကွစိခာတုတျာဒိနာဒိယော,ဟူယတေ"ဟု အာချောတ်၌ ဆိုခဲ့သောကြောင့် "ဟူယမာနော" ဟု သီမူအတိုင်း ကောင်းသည်၊] ဧဝံ, ဇဟံ-စွန့်သူ၊ပေ၊ဇဟိယမာနော-စွန့်အပ်သူ၊ဒဒါတိ၊ပေ၊ဒဒမာနော· ပေးသူ၊ဒိတ္တာဘာဝေ— ဒေဘော်မဖြစ်

ရာဒ္ဓ၊ဒါနံ—ကို၊ဒေန္တော-ပေးသူ၊ပေ၊ဒေန္တံ-ပေးသောအမျိုး၊ဒိယမာနော—ပေးအပ်တော ပစ္စည်း၊ [ဤတွင် ဇုပေါဘျာဒိဓာတ် ကုန်ပြီဖြစ်၍ ဘူဝါဒိ ၇ မျိုးလုံး ကုန်ပြီ။]

ရုဓိ=အာဝဏေ၊ ရုဓာဒိတော နိဂ္ဂဟီတ ပုဗ္ဗဏ္ဏာတိ- ဖြင့်၊ အပစ္စယ နိဂ္ဂဟီတာဂမော- အပစ္စည်းသက် နိဂ္ဂဟီတ်သည်း လာ၊ ရုန္ဓတီတိ၊ပေ၊ ရုန္ဓမာနော။ [သီဒ္ဓ''ရုဇ္ဈမာနော-ပိတ်ဆို့အပ်သူ''ဟု ရှိသေး၏၊] ဘုဥ္ဇတိတိ၊ပေ၊ ဘုဥ္ဇမာနော။ [သီမူဒ္ဓ''ဘုဇ္ဈမာနော— စားအပ်သော ထမင်း'' ဟု ရှိသေး၏။] ဣစ္စာဒိ။ [အာဒိဖြင့် ရုခာဒိဓာတ်စုကို ယူ။]

ဒိစု=ကိဋ္ဌာယံ၊ပေ၊ တထာ ကတ္တာရိစာတိ- သုတ်ဖြင့်၊ ပုဗ္ဗရူပတ္တံ- ပြု၊ ဗတ္တဉ္စ—ဗလည်းပြု၊ [ဒိစုခာတ်၌ တဿစဝဂ္ဂသုတ်ကဲ့သို့ ဓာတ္ဝန်နှင့် တက္ခ, ယကို ဝပြု, ဒ္ဒဘော်လာ, ဗ ၂လုံးပြုမှ ''ဓာတ္ဒန္တဿ စကာရတ္တ'' ဧသည်ဖြင့်, ဒိဗ္ဗတိ၌ တွက်ပြခဲ့သော အစဉ်နှင့် ညီမည်၊ ဤပုဗ္ဗရူပတ္တံကို စဉ်းစားသင့်သည်၊]ဒိဗ္ဗတိ- ပျော်မြူးတတ်၏၊ ဒိဗ္ဗမာနော၊ ဧဝံ, ပုဗ္ဗတိ- သိတတ်၏၊ဣတိ။[ပုဗ္ဗံ ပုဗ္ဗန္တော— မည်၏၊'' သီမူပါသည်၊] ပုဗ္ဗမာနော— သိသူ၊'စ ဝဂ္ဂါဒေသော-စဝဂ်ပြု။[တထာ ကတ္တာရိစ-ဖြင့်၊ ဓာတ္ဝန်နှင့်တက္ခ ယကို စဝဂ်စ္ဆပြု·ဟူလို၊]ဇန=ပါတုဘာဝေ၊ဇနာဒိန မာတိ ယောဂဝိဘာဂေန-ဖြင့်၊အာတ္တံ-အာပြု၊ ဇာယတိ ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ ဇာယံ- မည်၏၊ ဇာယမာနော-ဖြစ်သူ၊ ဇညမာနော-မွေးဖွားအပ်သူ။[ဒိဝါဒိ ပြီးပြီ]

သု=သဝဏေ၊ သုဒါဒိတော အာဒိနာ-ဖြင့်၊ [တချို့စာ၌ ကျသည်၊] ဏုဏာ—ဏု, ဏာပစ္စည်းတို့သည်ရင်း၊ ဥဏာစ- ဥဏာပစ္စည်း သည်ရင်း (ဟောန္တိ)သုဏာတိတိ သုဏံ သဲဏန္တော-၏။[တချို့စာ၌''သုဏမာနော'' ဟု ရှိ၏၊] သူယမာနော သုယျာမနော-ကြားအပ်သောတရား၊ ပါပုဏာတိတိ ပါပုဏံ ပါပုဏမာနော၊ ပါပိယမာနော-ရောက်အပ်သော အရပ်။ [သုဒါဒိဂိုဏ်း ပြီးပြီ။]

ကိုယာဒိတော-ကိယာဒိ ဓာတ်တို့မှ နောက်၌၊ နာ- နာပစ္စည်းသက်။ ရဿတ်-ပြု။ [နကို ဏပြု၊] ကိဏာတိ၊ပေ၊ ကိဏမာနော— ဝယ်သူ၊ ကိယမာနော—ဝယ်အပ်သူ။ ဝိနိစ္ဆိနာတိ၊ပေ၊ဝိနိစ္ဆိယမာနော- ဆုံးဖြတ်အပ်သောတရား၊[စိဓာတ် သက်သက်ဖြင့် ''စိနံ- စိသူ၊စိယမာနော- စိအပ်သောအရာ''ဟု သီမူ ရှိသေး၏၊] ဇာနာတိတိ ဇာနံ ဇာနမာနော-သိသူ၊ ဇာဒေသော ဇာပြု။ [ဉာဿ ဇ ဇံနာဖြင့် ပြု၊] ဉယမာနော-သိအပ်သောတရား။

[ဇာယမာနော-ဟုပါဠိပျက်သည်၊] ဂဏ္ဌာတိတိ ဂဏ္ဌ, ဂဏ္ဌမာနော- ယူဘတ်သူ၊ ဂယ္ဘမာနော- ယူအပ်သောပစ္စည်း။ [ကိယာဒိဂိုဏ်း ပြီးပြီ။]

ကရ=ကရဏော၊ပေ၊ တဿ-ထံ့ဩ၏။ [ဥတ္တံ-၌စပ်၊] ဝါဘိ အဓိကိစ္စ, ဥတ္တမောကာရောတိ -သုတ်ဖြင့်၊ ဥဘံ-ဥပြု၊ ကရဿာကာရောစာတိ- ဖြင့်၊ အကာရဿ၏ ဥကာရော၊ပြု၊ ယာကာရာ စာတိ ဖြင့်၊ သရ- ကြောင့်၊ ဥကာရဿ၏၊ ဝတ္တံ ဝပြု၊ ဒိတ္တံ၊ [သိမ္ဗျှ် "ဒိဋ္ဌော- ဒေဝဘော်ပြုပြီးသော်" ဟုရှိ၊] ဗောဝဿာတိ- ဟူသော စကား၊အရ၊ဗကာရဒွယ္ဟ ဗ- ၂လုံး၊လည်း ပြု၊ပေ၊သော သည်၊ ကုဗ္ဗံ ကုဗ္ဗန္တော- ပြုစဉ်၊ ကုဗ္ဗတိ ကုဗ္ဗန္တိ-မ၊ ကုဗ္ဗန္တံ- အမျိုး၊ ဥတ္တာဘာဝေ ဥ အဖြစ်မရှိရာ၌၊ ကဗ္ဗံ—ကို၊ ကရောန္တော- ပြုသူ၊ပေ၊ကရောန္တံ၊ မာနေ မာနပုဗ္ဗဉ်း၌၊ ဥဘ ဒွယံ-ဥ ၂ခု.အပေါင်း၊သည် (ဟောတိ)။ [က၏ အာကို ဥ ဩ ပစ္စည်းကို ဥ, ဤ ၂ခုကို ဆိုသည်၊] ကုရု မာနော ပြုသောယောက်ျား၊ ကုရုမာနော-မိန်း၊မ။[အချို့.စာကျသည်.] ကုရု မာနံ အမျိုး၊ ကုဗ္ဗာနော ဝါ-လည်းရှိ၏။ ["သယာနော" တုန်းက ကဲ့သို့ မာနကို သုတ်ကြိုးဖြင့် အာနပြု၊] ကမ္မနိ, ကဿိရမာနော-ပြုအပ်သူ။[ရန္ဒ် ယ ရွှေနောက်ပြန်၊] ကဒါဃမာနော ဝါ-လည်းရှိ၏၊ ဣစ္စာဒိ။ [အာဒိဖြင့် တနာဒိ အား၊လုံး၊ယူ၊ တနာဒိ ပြီး၊ပြီ။]

စုရ=ဃထယျေ၊ စုရော်တော- စုရာဒိဓာတ်မှနောက်၌၊ ဏေ ဏယော-ဏေ,ဏယပစ္စည်းတို့သည်(ဟောန္တိ)၊စောရေတိဘိ၊ပေ၊စောရေန္တံ၊စောရယံ-ခိုး၊သူယောက်ျား၊ စောရယဘိ-မ၊(ဂစ္ဆ်ဘိ-ကဲ့သို့ပြီး၊စေ)၊စောရယန္တံ-အမျိုး၊ စောရယမာနော ခိုး၊သူ၊ စောရိယမာနော-ခိုး၊အပ်သောပစ္စည်း၊ပါလေတိတိ ၊ပေ၊ပါလီယမာနော-စောင့်ရှောက်အပ်သူ၊ ဣစ္စာဒိ၊ [အာဒိဖြင့် စုရာဒိ ဓာတ်စုကိုယူ၊ ဤတွင် စရာဒိရုပ်မျှား၊ပြီး၊ပြီ။]

ကာရိတေ-ကာရိတ်ယှဉ်ရာ၌(ဥဒါဟရဏံ)၊ဘာဝေတိ- ဖြစ်စေတတ်၏၊ ဣတိ ဘာဝေန္တော မည်၏၊ ဘာဝေန္တိ-ဖြစ်ဒေသော မိန်း၊မ၊ ဘာဝေန္တံ၊ပေ၊ ကာရေတိတိ ကာရေန္တော၊ပေ၊ ကာရာပိယမာနော- ပြုစေအပ်သူ၊ ဣစ္စာဒိ၊ [အာဒိဖြင့် ကာရိတ်ယှဉ်ရာ ဓာတ်စုကိုယူ၊ ဤတွင် ကာရိတန္တဓာတ်စု ပြီး၊ပြီ ဖြစ်၍မာနန္တ ပစ္စယန္တနယပြီး၊ပြီ၊]ဝတ္တမာန ကာလိက မာနန္တ ပစ္စယန္တနယော-ဝတ္တမာန်ကာလရှိသော မာနအန္တ ပစ္စည်းအဆုံးရှိ၏၊ ဘုဉ်တို့ကို သိကြောင်း နည်းသည်(နိဋ္ဌိတော)။

(၆၄၆) ကာလေဘိ အဓိကာရော။ ဘဝိဿတိ ၊ပေ၊ ဃိဏ်။ ။ [တဿီလာဒိသု သုတ်ဖြင့် သက်သော ဏိပစ္စည်းသည် ကာလ ၃-ပါး၌ ဖြစ်သောကြောင့် အနာဂတ်သက်သက်ကို ပြလို၍ ဤသုတ်၌ ဏိပစ္စည်းကို အားထုတ် ရပြန်သည်။] ဘဝိဿတိကာလေ၊ အနာဂတ် ကာလကို၊ ဂမ္မ မာနေ- သော်၊ ပေ၊ ဏကာရာ-ဏ အနုဗန်တို့သည်၊ ဝုဒ္ဓတ္ထာ-ဝုဒ္ဓိပြုရခြင်း အကျိုးရှိကုန်၏၊ အဿ-ထိုသူ၏၊ အာယတိ-နောင်အခါ၌၊ ဂမနံ-သွားခြင်း ဟူသော၊ သိလံ-အလေ့သည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ ဣတိ အတ္ထေ- ဤအနက်၌၊ ဏိ- ဏိပစ္စည်းသက်၊ ဝုဒ္ဓိဏလောပါ- ဝုဒ္ဓိပြုခြင်း, ဏ ချေခြင်းတို့သည် (ဟောန္တိ)၊ ဂါမိ-သွားလတံ့လေ့ရှိသူသည်၊ ဂါမိနော- တို့သည်၊ [ဒဏ္ဍကဲ့သို့စည်။] အာဂမိ-လာလတံ့လေ့ရှိသော၊ ကာလော- အခါ [''အာယတိ အာဂမနံ ယဿာတိ အာဂါမိ'' ဟု ပြု၍ ''ကာလ''ကို အာဘီဧယျကောက်ပါ!-ဟူလို၊ ''အာဂါမိ ကာလေ''ဟု ရှိသည်ကား ပါဠိပျက်။]

ဃိဏ်ပစ္စယေ-၌၊ ကွစိဓာတုတျာဒိနာ- ဖြင့်၊ ဃလောပေါ- ဃကိုချေ၊ ဂါမံ-သို့၊ ဂါမိ သွားလတံ့လေ့ရှိသူသည်၊ဂါမိ, ဂါမယော - တို့သည်၊ [အဂိုကဲ့သို့ ဣကာရန္တ ထုံးစံအတိုင်း ရုပ်ရှိရမည်၊ စာပျက်၏၊[ဘဇ= သေဝါယံ အဿ-ထိုသူ၏၊ အာယတိ-၌၊ ဘဒိတုံ- မှီစဲဆည်း ကပ်ခြင်းငှါ၊ သီလံ အတ္ထိ ဣတိ ဘာဇီ, ဘာဇီ ဘာဇီ, ဘာဒိ မည်၏၊ [ဏိ, ဃိဏ်ပုံစံ အစဉ်အတိုင်းရှိစေ။] နက ဂတ္တံ စဇာတိ ယောဂဝိဘာဂေန- ဖြင့်၊ နိသေဓနတော ကြောင့်၊ သ စဇာနံ ကဂါဈာနုဗန္ဓေတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဂတ္တံ-ဂအဖြစ်သည်၊ နဘဝတိ။

သုဒ္ဓဂတိမှ၊ ကာရိတေ-ကာရိတ်မည်သော ဏာနုဗန္ဓ ပစ္စည်းကြောင့်၊ ဝုဒ္ဓိ-ဝုဒ္ဓိပြု၊ အဝါဒေသော၁စ- လည်းပြု၊ အဿ- ထိုအရာ၏၊ အာယတိ, ပဿဝိတုံ-ယိုစီးခြင်းငှါ၊ [ပဿိတုံ-ရှိလျှင် ပါဠိပျက်၊] သီလံ အတ္ထိ ဣတိ ပဿာဝိ ပဿာဝိ-မည်၏၊ အဿ- ထိုအရာ၏၊ အာယတ္တံ, ပဋ္ဌာန်- တည်ခြင်းသည်၊ အတ္ထိ ဣတိ ပဋ္ဌာယိ-ပဋ္ဌာယိ-၏၊[''ပတိဋ္ဌာယိ+ပတိဋ္ဌာယိ''ဟု လည်းရှိ၏၊] အာကာရန္တာန မာယောတိ-သုတ်ဖြင့်၊ အာယာဒေသော-ပြု။

(၆၄၇) ဘဝိဿတိတိ အဓိကာရော။ ကြိယာယံ ကွု တဓေါ။ ။ ကြိယတ္ထာယံ- ကြိယာဟူသော အကျိုးရှိသော၊ ကြိယာယံ- ကြိယာကို၊ ဂမ္မမာနာယံ-သော်၊ ဘဝိဿတိကာလေ- အနာဂတ်ကာလ၌၊ ဓာတ်ဟူ ကွု တု ဣတိ ဧတေပစ္စယာ ဟောန္တိ ကွုမှ- ကွုပစ္စည်း၌၊ ဏလောပဝုဒ္ဓိ

အကာဒေသာ-ဏ် အနုဗန်ချေခြင်း, ဝုဒ္ဒိ အက အပြုတ္ထိသည် (ဟောန္တိ)၊ ကာရိသံ- ပြုအံ့ဟု ကြံ၍၊ ဝဇတိ-သ္ဝား၏၊ ဣတိ ဤအနက်၌၊ ကာရကော ဝဇတိ- ကာရကောဝဇတိ- ဟု ဖြစ်၏။ [ကာရကော- ပြုအံ့ဟု ကြံ၍၊ ဝဇတိ ၏။]

တုမှိ- တုပစ္စည်း၌၊ကာရဿ စ တဉ္စံ တုသ္မိံ တိ- သုတ်ဖြင့်၊ တကာရော-တပြု၊ သေသံ ကြင်းသော ဒေစိအရင်သည်၊ ကတ္တုသမံ- ကတ္တုသဒ္ဒါနှင့် တူ၏၊ ဤပုဒ်က်ယ်တိုင်က 'ကတ္တု" သဒ္ဒါ ဖြစ်နေသောကြောင့် "ကတ္တုသမ်"ကို စဉ်းစားသင့်၏၊ သဘ္ဘာနှင့် ရုပ်ပြီးပုံ ရုပ်စဉ်ပုံ တူသောကြောင့် "သဘ္ဘုသမံ"ရှိလျှင် ကောင်းမည်၊ ကဘ္ဘာ-ပြုလတံ့ (ဖြစ်၍) ဝဇတိ-သ္ဝား၏၊ ကဘ္ဘုံ-ပြုခြင်းငှါ၊ ဝါ ပြုဘို့ရာ၊ ဝဇတိ ၏၊ဣတိအဿ-နက်။

ဧဝံ, ပစိသံ-ချက်အံ့ဟု ကြံ၍၊ ဝဇတိ၊ဣတိ- ဤအနက်၌၊ ပါစကော ဇဝတိ-ဟု ဖြစ်၏၊ ပစိတာ- ချက်အံ့ဟု ကြံ၍၊ ဝဇတိ၊ဘုဉ်သံ စားအံ့ဟု ကြံ၍၊ ဝဇတိ၊ ဣတိ အနက်၌ ဘုဉ်ကော ဝဇတိ ဟုဖြစ်၏၊ ဘောဇ်-စားအံ့ဟု ကြံ၍၊ ဝဇတိ၊ ဣစ္စာဒိ။

(၆၄၈) ကမ္မနိ ဇော။ ။ကမ္မသို့ ကံပုဒ်ဟူသော ဥပပဒေ- အနိဒ်ပုဒ်သည် (သတိ- သော်) ဘဝိဿတိကာလေ ဏပစ္စယော ဟောတိ၊ ဏလောပ ဝုဒ္ဒိ၊ ဏ အနုဗန်ချေခြင်း, ဝုဒ္ဒိ အပြုတ္ထိသည် (ဟောန္တိ)၊နဂရံ-မြို့ကို၊ ကရိဿံ-ပြုအံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ နဂရကာရော- မြို့ကို ပြုအံ့ဟု

---

(၆၄၇) ကြိယာယံ ကြိယတ္ထာယံ-"ကရိဿံဇဝတိ"သည်ကာရကော ဇဝတိ"၏ အနက်ပြ ဝါကျတည်း၊ဝိဂြိုဟ်မဟုတ်၊ကရိဿံ၌ သံလည်း ဥတ္တမပုရိသ အနာဂတ် ဝိဘတ်၏ သံတည်း၊ "ကာရကောဝဇတိ"သော ဤသုတ်၏ပုံစံ၊ဤ၌ကြိယတ္ထဟူသည် ပဂ္ဂိုလ်၏ရည်ရွယ်ချက်အကျိုးတည်း၊ထို့ကြောင့်"ကာရကောဝဇတိ"၌သွားသူသည် တစုံတခုကိုပြုလုပ်အံ့ဟု ရည်ရွယ်ချက်ရှိ၏၊သို့ဖြစ်၍"ကာရက"အရပြုလုပ်ခြင်းဟူသော အကျိုးရှိသော သွားခြင်းဟူသော ဝဇနကြိယာကို သိအပ်သော် ကရ မာတ်နောင် ကွ၊ပစ္စည်းသက်၍"ကာရကော"ဟုဖြစ်၏၊ [ကဘ္ဘာဝဇတိ စသည်၌လည်း ဤသို့ ကြိယတ္ထလည်းရှိ ကြိယာလည်းရှိပုံကိုသိလေ၊ ချက်မည်ဟု ရည်ရွယ်ချက်- စားမည်ဟု ရည်ရွယ်ချက်တို့သည် ကြိယတ္ထတည်း။ထိုကြိယတ္ထရှိသော ဝဇနကြိယာကိုသိအပ်သော် ကွ၊-တုပစ္စည်းသက်၊ကြင်းသောမှတ်ဘွယ်ကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာမှာရှု။]

(၆၄၈) ဤသုံတ်၌လည်း"ကြိယာယံကြိယတ္ထာယံ"ကို (ကလာဝ်)၌လိုက်စေ၏။ ထို့ကြောင့်"နဂရံကရိဿတိတိ"စသောသီဟိုဠ်မူသည်မကောင်း၊မြန်မာမူရှိတိုင်းက

ကြုံ၍၊ ဝဇတိ-၏၊ လူ=ဆေဒနေ- ဖြတ်ခြင်းဌ္ဌ ၏၊(မြန်မာမှုဌ္ဌမပါ, သိမှုဌ္ဌ ပါသည်၊) သာလိ-သလေးပင် ကို၊ လဝိဿံ- ရိတ်အံ့၊ ဣတိ· ဤသို့ကြုံ၍၊ သာလိလာဝေါ-သလေးပင်ကို ရိတ်အံ့ဟု ကြုံ၍၊ဝဇတိ၊ ဝပ=ဗီဇသန္တာနေ-မျိုးစေ့ကို စိုက်မျိုးခြင်းဌ္ဌ....၏၊ ဓညံ- စပါးကို၊ ဝပိဿံ- စိုက်ပျိုးအံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ကြုံ၍၊ ဓညဝါပေါ- စပါးကို စိုက်ပျိုအံ့ဟု ကြုံ၍၊ ဝဇတိ၊ ဘောဂံ-စည်းစိမ်ကို၊ ဒဒိဿံ-ပေးအံ့၊ ဣတိ ၍၊ ဘောဂဒါယော-စည်းစိမ်ကို ပေးအံ့ဟုကြုံ၍၊ ဝဇတိ၊ သိန္ဓုံ သမုဒ္ဒြာရေကို၊ပ်ဝိဿံ-သောက်အံ့၊ ဣတိ-၍၊ သိန္ဓုပါယော-သမုဒ္ဒြာရေကိုသောက်အံ့ဟုကြုံ၍၊ဝဇတိ၊ဣစ္စေဝဒိ။

(၆၄၉) ကမ္မနိတိ ဝတ္တတေ၊....

ဧသ ဧသ သန္တို မာနာ နာ။ ။ကမ္မသ္မိံ ဥပပဒေ(သတိ)သေသေ (အပရိ သမတ္တဘ္ဆ)- မပြီး၊သေးသောအနက်ဌ၊ ဘဝိဿတိ ကာလေ ကို၊ ဂမ္မမာနေ သော်၊ ဓာတ္ဟိ သန္တို မာန အာန ဣတိ သုံ ပစ္စည်း, ဒ္ဒို ပစ္စည်း, မာန ပစ္စည်း, အာန ပစ္စည်း ဟူကုန်သော၊ဝေတေ ပစ္စယာဟာဒ္ဒီ၊ ဂေ(စ)ကိတ်သညတ္တာ ကတ္တရိဘဝဒ္ဒီ၊ ကမ္မံ-အမှုကို၊ ကရိဿတိ- လုတံ့၊ ဣတိ အတ္ထေ-ဌ္ဌ၊ သုံပစ္စယော သုံ ပစ္စည်းသက်၊ ဣကာရာဂမော- လာ၊ သိလောပေါ ခေျ၊ ကမ္မံ ကို၊ [အချို့စာဌဲ ''ကမ္မံ'' ကျသည်၊] ကရိဿံ-

---

ဂေါ်သေး၏၊ ဝဇတိကြိယာ ၂ ခါမထပ်ဘဲ''နဂရံကရိဿံတိ နဂရကာရော ဝဇတိ'' ရှိလျှင်သာ၍နောက်ပုံစံများနှင့်ညီသည်၊ အဓိပ္ပါယ်မှာရှေ့သုတ်နှင့်တူပြီ၊ ''နဂရကာရော''ဌ္ဌ နဂရံ ဟု ကံပုဒ်ရှိလျှင် ဏာပစ္စည်းသက်ရခြင်းသာထူး၏၊ ကုမ္ဘကာရောကဲ့သို့ ကိတန္တ သမာသ်ရုပ်ပျက်၊ [ဒါယော-ပါယောတို့ဌ္ဌ အာကာရန္တာနမာယောဖြင့် အာယပြု၊] ဤပုံစံကိုဌ္ဌ မြို့ကိုပြုလုပ်မည်ဟု ရည်ရွယ်ချက်,သလေးရိတ်မည်- စပါးစိုက်မည်-စည်းစိမ်ပေးမည်-သမုဒ္ဒြာရေ သောက်မည်-ဟု ရည်ရွယ်ချက်များသည် သွားခြင်း (ဝဇန) ကြိယာ၏ အကျိုးတည်း။

(၆၄၉) ကမ္မသ္မိံ၊ပေါအပရိသမတ္တဘ္ဆေ- အဘိဓာန်ဌ္ဌ''နိဿသ-အသေသ-, သမတ္တ-သဗ္ဗ''ပုဒ်တို့သည်ပရိယာယ်ဖြစ်ကြသကဲ့သို့''သေသ-အသမတ္တ-အပရိသမတ္တ, ပုဒ်တို့ဌ္ဌလည်း ပရိယာယ်ပင်၊ထို့ကြောင့်''သေသေ=အပရိသမတ္တဘ္ဆေ''ဟု ဖွင့်သည်၊ ''အ ပရိသမတ္တ-အပြည့်အစုံ အကုန်အစင် မဟုတ်သေး''ဟုဆိုသဖြင့် ''ကြွင်းကျန်သေးသည်-မပြီးသေး''ဟု ဆိုရာရောက်၏ ထို့ကြောင့် အလုပ်ကိစ္စတခုကိုတပိုင်းတစပြုပြီး၍ နားနေပြီးနောက် ကျန် အပိုင်းကိုပြုဘို့ရန် (ပြုမည်ဟု ရည်ရွယ်၍) သွားရာဌ္ဌ ''ကမ္မံ ကရိဿံ ဝဇတိ''ဟု ဆိုသည်၊ ထိုသို့ သွားရာဌ္ဌ ပြုဆဲ မဟုတ်- ပြုလုတံ့ဖြစ်၍ ဘဝိဿတိ-ဟုဆိုသည်၊ဤဌ္ဌ ကမ္မံ''ဟု ကံပုဒ် အနိးရှိသည်ကို ''ကမ္မသ္မိံ ဥပပဒေ''ဟု

ပြုလတံ့ဖြစ်၍၊ ဝဇတိ-၏၊ သာပေက္ခတ္တာ--စဇတိကြိယာကို ငဲ့ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ နသမာသော- ကမ္မကရိဿံဟုသမာသ်မဖြစ်၊ နွှဲ့ပစ္စယော ဒ္ဒါ။ [အချို့စာဒ္ဒါ ကျသည်၊] တန၊ဒိတော သြယိရာတိ သုတ်ဖြင့်၊ သြသြပစ္စည်းသက်၊ သိမ့်ဝါတိ သုတ်ဖြင့်၊ နွှဲ နွံသ(နွံ-အန္တသ)-နွှဲအဆုံးဥ၏။ [နွံသ ကားပါဋ်ပျက်၊] အတ္တံ- (အ)ပြု၊ ကမ္မံ-ကို၊ ကရိဿတိ-လတံ့၊ ဣတိ ဤအနက်ဒ္ဒါ၊ က့ကရော-နွှာ-ဟုဖြစ်၏- ကမ္မံ-ကို၊ ကရောန္တော-ပြုလတံ့ဖြစ်၍၊ ဝဇတိ၊ ဣစ္စာဒိ-ဤသို့ အစရှိသောရုပ်သည်၊ ဂုဏဝန်းသမံ ၏။

အထဝါ, ဘဝိဿတိ ဂမာဒိဟိ ဏိဃိဏ်တိ ဇွတ္ထ-ဤသုတ်ဒ္ဒါ၊ ဘဝိဿတိတိ ဟူ၍၊ ဝစနတော- ကြောင့်၊ သန္တုဣတိ- သန္တုဟူ၍၊ ဧကော ဝ ပစ္စယော ဇ ပစ္စည်းထည်းကိုသာ၊ ဒဒ္ဒေဗ္ဗော- မှတ်ထိုက်၏၊. တတော- ထိုမှနောက်ဒ္ဒါ (သန္တုပစ္စည်းဣက်ပြီးနောက်ဒ္ဒါ၊ နာမ်ငဲ့သိသက်၍၊) သိမ့်ဝါဘဲ-သုတ်ဖြင့်၊ အတ္တံ (အ, ပြု၊ နွှသဒ္ဒါအဲတိယောဂဝိဘာဂေန ဖြင့်၊ အမာဒေသော အံပြု။ [ဂစ္ဆန္တာဒိ မဟုတ်, ဂုဏာဒေဖြစ်၍ 'ဂစ္ဆန္တာဒီနံ နွှသဒ္ဒါ အဲ'ဒ္ဒါယောဂဝိဘာဂဖြင့် စိရင်သည်၊] သိလေးပေါ ခေ့၊ ကရိဿံ ကရိဿန္တော-ပြုလတံ့သူသည်၊ ကရိဿန္တော-တို့သည်။ [တချို့စာဒ္ဒါ ကျ] ကရိဿန္တံ ကို၊ ကရိဿန္တော-တို့ကို၊ ပေ၊ကရိဿန္တေသု တို့ဒ္ဒါ၊ ဣတိ အာဒိ-ဤသို့ အစရှိသော ရုပ်စဉ်ကို၊ ဂဏဝန်း သဒိသံ-ဂုဏဝန်းနှင့်တူစွာ နေ့ယျ-သိထိုက်၏။

ဆိုသည်၊ဤကား ရူပသိဒ္ဓိသာသစသော မာဂဝဒ္ဒိကာမျာ၏အဆိုတည်း။ [ကလာပ်နှင့် မောဂ္ဂလ္လာန်တို့ အဆိုကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာမှာ ရှု။]

သာပေက္ခတ္တာ နှ သမာသော-''ကမ္မံ ကရိဿံဝဇတိ''ဒ္ဒါကရိဿံသည်သူ့ချည်းမပြီး, ဝဇတိကိုငဲ့လျက်ရှိ၏၊''ပြဋိမည်ဖြစ်၍+သွား''ဟူသောမြန်မာစကားကိုထောက်၊ ဤသို့ ပုဒ်တပါးကို ငဲ့နေသောကြောင့် ကမ္မနှင့် သမာသ်ပဲ၍ ''ကမ္မကရိဿံ'' ဟု မဖြစ်နိုင်။

အထဝါ၊ပေ၊သန္တုဣတိ ဧကော ဝ- ဘဝိဿဟိ ဂမာဒိဟိ စသောသုတ်ဒ္ဒါ ''ဘဝိဿတိ''ပုဒ်သည် ဘူဓာတ် သန္တုပစ္စည်းဖြင့် ''ဘဝိဿန္တု''နောင်သို့သက်၍ ဂုဏဝတိကဲ့သို့ ပြီးသော ပုဒ်တည်း၊ ဤဘဝိဿတိပုဒ်ကို ထောက်၍''သုံ ပစ္စည်း, နွှဲ ပစ္စည်း''ဟု မခွဲဘဲ ''သန္တု''ပစ္စည်းဟု တပစ္စည်းတည်းသာ သိထိုက်သည်-ဟုလို။

ဆက်ဦးအံ့- ဤနည်းအလို အနာဂတ်ကာလအတွက် ''ကရောန္တော, ဘုဉ္ဇန္တော, ခါဒန္တော''ဟုနွှဲချည်းသက်သက် ပြီးသောရုပ် မရှိဘော့၊ ပစ္စုပ္ပန်ကာလအတွက်မူ

မာနမို့-၌၊ သြကာရာက**ာ**ရာနံ့-သြအံက္ခရာ အ အက္ခရာတို့၏၊ဥတ္တံ- ဥပြု၊ ကမ်ံ-ကို၊ ကရိဿဘိ, ဣတိ-ဤအနက်၌၊ ကမ်ံ ကံုရူမာ**နော** ကမ်ံ ကရာ**နော**-ဟု ဖြစ်၏။ [ကမ်ံ ကို၊ကုရူမ**ာ**နော-ပြုလတံ့ဖြစ်၍၊ ကမ်ံ-ကို၊ ကရာ**နော**-ပြုလတံ့ဖြစ်၍၊] ဝဇတိ-၏။]

ဇစံ, **ဘော**ဇနံ-ကို၊ ဘုဉ်ဆံ-စား**း**လတံ့ဖြစ်၍၊ ဝဇတိ၊ **ဘော**ဇနံ-ကို၊ ဘုဉ်ဇန္တော ဘုဉ်ဇမာနော ဘုဉ်ဇာန**ော**- စား**း**လတံ့ဖြစ်၍၊ ဝဇတိ၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံး**စုံ**သော ရုပ်တို့၌၊ ကတ္တရိ·ကတ္တား**း**အနက်၌၊ နှစ်မာ**နော**သူ၊ နှစ်ပစ္စည်း, မာန**ပ**စ္စည်း**တို့**ကြောင့်၊ သက သဂ ဝိကရဏ ပစ္စယော - မိမိ၏ဝိကရဏ ပစ္စည်း**ကို**၊ ကာတဗ္ဗော - ပြုထိုက်၏။ [ထိုသို့ ပြုထိုက်**သော**ကြောင့် "ဘုဉ်"၌ ရှေ့ဒ်ဖြစ်သော နိဂ္ဂဟိတ်သည်း**လ**ာ, အပစ္စည်း**လ**ည်း သက်ထား**း**သည်-ဟူလို။]

ခါဒနံ·ခဲဘွယ်**ကို**၊ **ခါ**ဒိဿတိ, ဣတိ-ဤအနက်၌၊ **ခါ**ဒနံ **ခါ**ဒိဿံ-ဟု ဖြစ်၏။ **ခါ**ဒနံ-**ခါ**ဒိဿံ-ခဲ**လ**တံ့ ဖြစ်၍၊ ဝဇတိ။ [**နော**က်၌ နည်း**ဘူ** ဆို] ၊ပေ၊ မဂ္ဂံ·လမ်း**ကို**၊ စရိဿတိ- လှည့်လည်**လ**တံ့၊ပေ၊ ဘိက္ခ = အာယာစနေ- တောင်း**ခြင်း**၌ ...ဘိက္ခံ· ထမင်း**ကို**၊ ဘိက္ခိဿတိ - ဆောင်း**လ**တံ့ +ပေ၊ဣစ္စာဒိ-တည်း· အနာဂတ ကာလိက ပစ္စယန္တံနယော- အနာဂတ်ကာလရှိ**သော** ပစ္စယန္တံ နည်း**သည်**(နိဋ္ဌံတော)။

(၆၅၀) အထ-ကိုတ် ပစ္စည်း**တို့**ကို ပြပြီး**ရာ** ကာလ၏ အခြား**မဲ့**၌၊ ဥဏာဒယော — ဥဏာဒိ ပစ္စည်း**တို့**ကို။ ဝုစ္စန္တေ၊....ဓာတုယာတိ အဓိကာရော။ [**ဓာ**တုယာ က**ဿ**ဒိမို့**ဏော**မ္ပ လိုက်။]

ဝတ္တမာနေ မာနန္တာဖြင့်ပြီး**နိ**ဂ်ပြီ၊ထို့ပြင် "သံ"ပစ္စည်း**ဟု** သိ**း**ခြား**ပြ**ရာ၌ "ကရိသံ-ဘုဉ်သံ"စသော ပဌမာ ကေဝစနန္တ တရုပ်သာ ရှိနိ**ဂ်**၏၊ "ကရိသာ ကရိသေ" စသည်ဖြင့် ရုပ် မရှိနိ**ဂ်**၊သည်း၊ ပစ္စည်း ဆို**ရာ**၌**ကား** "ကရိသံ ကရိသန္တော၊ ကရိသန္တာ"မှစ၍ ရုပ်အား**လုံး**ရှိနိ**ဂ်**၏၊ ထို့ကြောင့်"သန္တ၊"ပစ္စည်း ကြိသော နည်း**က** တော်သေး**သည်**။

ဥဏာဒိ-ဆို**လ**တံ့သောပစ္စည်း**များ**၌"ဥဏ်"ပစ္စည်း**မ**ပါဘဲလျက်ဥဏာဒိခေါ် ရခြင်း၏ ဒး**ကြောင်း**ရင်း**ကို** ဒး**ခြေ**ဖြာ၌ ပြခဲ့ပြီ၊ ဤရူပသိဒ္ဓိ**ဋီ**ကာ ရေး**နောက်**နော်း၌**လည်း** "ဥဏာဒိတိ ပရသမညာဝသေန ဣ, ဏု အာဒိပစ္စယာနမေဝါဓိ**စ**နံ-ဥဏာဒိ ဟူသော နာမည်သည် တပါး**သော** သဏ္ဌာတကျမ်း**လာ**နာမည်၏အစွမ်း**ဖြင့်**မူနာဒိဟိစ္ဆ ဣ ပစ္စည်း,ကာလေ ဝတ္တမာနာ-စ**သော**သုတ်၌ ဏုပစ္စည်း**စ**သောပစ္စည်း**ကို**၏ နာမည်ပင် ဖြစ်သည်"ဟု ဖွင့်လတံ့။

ကာလေ၊ပေါ့ကွာဒယော။ ။အတိတေ-သော၊ ကာလေ- ကိုၚင်း၊ ဝတ္တမာနေ သော၊ ကာလေစ-ကိုၚင်း၊ ဂမ္မမာနေ-သော်၊ ဓာတုဟိတ္ကု-စ္စယော ဟောဘိ၊ အာဒိသဒ္ဒေန ဖြင့်၊ ယုက္တမိ ဣစ္စာဒယောစ-ယု,က္တ, မိ အစရှိသော ပဒုံးတို့သည်လည်း ဟောန္တိ၊ ကရ=ကရော၊အကာသိ-ပြုပြီ၊ ဣတိ အတ္ထော ဝါ-ဤအတိတ် အနက်၌ၚင်း၊ ကရောတိ-ပြုဆဲ၊ဣတိ အတ္ထော ဝါ-ဤပစ္စုပ္ပန် အနက်၌ၚင်း၊ ဇုပဒေယော-သက်၊ ကလောပေါ ချေ၊ ဝုဒ္ဓိ-ပြု၊ ကာရု- ပြုတတ်သူ၊ သိပ္ပီ လက်သမားစသော အတတ်ရှိသူ တည်း။ [ဤ ''သိပ္ပီ'' ကား ကာရု၏ အဘိဓေယ္ယတည်း၊ နောက်၌လည်း သုတ်နှင့် မဆိုင်သော ရုပ်မျာ်းကို အဘိဓေယျ ဟုချည်း မှတ်၊] ကာရု, ကာရော-ပြုတတ်သူ ဇုံသည်။ [ဘိက္ခု၊ ဘိက္ခော- ကဲ့သို့ ရုပ်စဉ်ပုံကို ပြသည်။]

ဝါ= ဂတိ ဂစ္ဆနေသု- ဂတိ အနက်, ထုံးပွဲခြင်း အနက်တို့၌... ၏ ''ဂစ္ဆန''အရာဝယ်။[''ဂန္ဓန- အနံ့ကိုယူခြင်း၊ ဗန္ဓန- နှောင်ပွဲခြင်း'' ဟု၊ မူကွဲရှိသေး၏၊] အဝါယိ သွားပြီ၊ ဣတိဝါ-၌ၚင်း၊ ပေါဝါယု (သေ) မည်၏၊ အ.ယားဒေသော- အားယပြု၊ [အားကားရန္တောန မာယော-ဖြင့်ပြု၊] သဒ်း အာယားဒနေ- သားယာခြင်း၌=၏၊ [သာဒ အာယာဒဓ့လည်းရှိ၊] အာသာဒိယတိ-သာယားအ်၏၊ ဣတိ သာဒု- ကောင်းသောအရသာ) မည်၏၊ ရာဓ သည်ၚင်း၊ သာဓ ၚင်း၊ သံသိဒ္ဓိမ့် ပြီ စီးခြင်း၌ ၏။ [အနက် တူသောကြောင့် ရာဓ်ကို တွဲဘက်ပြသည်၊ သာဓ သာလိုရင်း၊] အနေန-ဤသူတော်ကောင်းသည်၊ ဟိတံ-စီးပွါးကို (သိမှုဉာဏသည်)၊သာဓိယတိ-ပြီးစေအပ်၏၊ ဣတိ- ထိုသို့ ပြီးစေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် (အဝိဇ္ဇာ ကတ္ထု(သာ-န)၊ သာဓု-(သူတော်ကောင်း)မည်၏။

ဗန္ဓ=ဗန္ဓနေ၊ အတ္တနိ-မိမိ၌၊ ပရံ-သူတပါးကို၊ ဗန္ဓတိ- ဖွဲ့ထားတတ်၏၊ ဣတိ ဗန္ဓု-(ဆွေမျိုး)မည်၏၊ စက္ခ=ဝိယတ္ထိယံ ဝါ၊ဘယံ၊စက္ခတိ ညဉ်တ်သောအရာ မည်သည်ဟု သောအရာကို ပြောပြသကဲ့သို့ ဖြစ်၏၊ ဣတိ စက္ခု-(မျက်စိ ပည်၏၊ ဣ=ဂတိမှ်၊ အနေန-ဤအသက်ကြောင့်၊သတ္တာ တို့သည်၊ ဧန္တိ ဂစ္ဆန္တိ ပဝတ္တန္တိ- ဖြစ်တည်ရကုန်၏၊ ဣတိ – ထိုသို့ ဖြစ်တည်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အာယု-(အသက်)မည်၏။ [ဣကို ပြု၍ ဧန္တိ, ဣစ္စာတ်၏ ဂတိအနက်ကို ပြလို၍ ဂစ္ဆန္တိ, ဂတ်အနက်မျာ်းစုတွင် ပဝတ္တန အနက်ဟု ပြလို၍ ပဝတ္တန္တိ-ဟု ဆင့်ကာ ဆင့်ကာ ဖွင့်ပြရသည်။]

ဒရ=ဝိဒါရကော၊ ဒရိယာဘိ- ခဲ့အပ်၏၊ဟူတိ ဒါရု၊ကဲ့၊ထင်း, သစ်သား တည်း၊ သနု=ဒါရေ၊ သနောတိ မိမိ၌ ဆည်းကပ်ခြင်းကို ပေးတတ်၏၊ ဤဘ် သာနု၊ ပဗ္ဗတေ ကဒေသော· တောင်၏ အစိတ်အပိုင်း ဖြစ်သော တောင်အပြင်းဘက်ဖြစ်သည်း။ [သိမူ၌ ''သနေတိတိ သာနု''ဟု ရှိ၏၊ဒါနအနက်၌ တနာဒိဂိုဏ်းဖြစ်၍ ''သနောတိ'' သာ အမှန်၊ မောဂ္ဂလ္လာန်၌ကား 'သန= ဘတ္တိယံ''ဟူသော ဘူဝါဒိဓာတ်ဖြင့် ''သနေတိ(အဘ္တနိ ဘတ္တံ ဥပ္ပါဒေတိ)တိ သာနု''ဟု ပြု၏၊ တောင်ပေါ်၌ ညီညွတ်သော အပြင်တည်း။]

ဇနိယာဘိ--ဖြစ်စေအပ်၏၊ ဤတိ ဇာနု-မည်၏၊ ဇဏ်္ဍသန္ဒိ-- မြင်းခေါင်း အစပ်(ဒူးဆစ်)တည်း။[ဇာယဘိဂမနာ ဂမနံ အနေနာတိ ဇာနု=သွားခြင်း လာခြင်း၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သော ဒူးဆစ်'' ဟူသော မောဂ္ဂလ္လာန် ဝိဂ္ဂိုဟ် သာကောင်းသည်၊ သက္ကတ၌ ''ဇာနု''ဟု ဒန္တဇနဖြင့် ရှိ၏၊ ဇာဏုရှိလျှင် နကို ဏပြု၊] စရဘိ-နှစ်သက်ဘွယ် ဆားဖြင့် ဖြစ်တတ်၏၊ ဤတိစာရု၊ ဒဿ နိယော-ကြည့်ရှုစဘွယ် တင့်တယ်သော အရာတည်း ရဟ = စာဂေ၊ ရဟီရယာဘိ စွန့်အပ်၏။ (ဂဟေတ္ဝာ စန္ဒံ ရဟာတိ စဒတိ လကို ဖမ်းပြီး၍ စွန့်လွှတ်၏, ဟုလည်း တတ္ထဗောဓိနီ ပဂ္ဂဟပြုသတဲ့)၊ ဤတိ ရာဟု၊ အသုရိန္ဒော· အသုရိန် နတ်တည်း၊တရ=တရဏ၊ တာလ- အာစောက်, (အာခေါင်)၊ ရဿ-ရ၏၊ လော လပြု။ [တရန္တီ အနေနဝဏ္ဏာဘိတာလုံ= အာဒ္ဓရာတို့၏ လွန်မြောက်ကြောင်း အရပ်ဖြစ်သောကြောင့် တာလုမည်၏၊ 'တလ=ပတိဋ္ဌာယံ'ဟု ဓာတ်နက်ဆို၍ ''တလန္တိ ပတိဋ္ဌဟန္တိ ဒန္ဓာ ဝတ္ထောတိ တာလု=သွားတို့၏ တည်ရာ အာစောက်''ဟု မောဂ္ဂလ္လာန် ပြု၏။]

မရာဒိနံ ပန- မရ အစရှိသော ဓာတ်တို့၏ကား၊ဘွေ-ကျိသုတ်၌၊ကုမို- ကုပစ္စည်းကြောင့်၊ ဃဋ္ဋာဒိနံ ဝါတိဘွေ-ဂျိသုတ်၌၊ ဝါသဒ္ဒေန-ကြောင့်၊ နဝုဒ္ဓိ-ဝုဒ္ဓိမပြု၍။ [ဃဋ္ဋာဒိဓာတ်များဖြစ်၍ ဝုဒ္ဓိမပ္ပဋိ- ဟူလို၊] မရု-နတ်၊ဝါ- သဲကန္တာရ၊ တရု၊ သစ်ပင်၊ မနု-လေး၊ ဟနု-မေး၊ မနု-မနု မည်သော မဟာသမ္မတ မင်း၊ အသု စိတ်၊ ဝါ-ဇွက်သက်ဝင်သက်၊ ဝသု- ရတနာ၊ ပသဲ- သားကောင်၊ ပဋု၊ပညာရှိ၊ ဂရု-ဆရာ၊ ဤစ္စာဒိ။

မရု၊ပေ၊ဂရု- ဤပုဒ်တို့၌ မောဂ္ဂလ္လာန်ဝယ် ဥ ပစ္စည်း သက်၏၊ ရူပကာယေန- ခန္ဓာကိုယ်နှင့်၊သဟေဝ-အတူသာ၊မရတိ-စုတေတတ်၏၊ ဤတိ မရု (နတ်)၊ မရန္တိ ဘူတ နိ အသ္မိံတိမရု=သဘ္ဘဝါတို့ သေကြောရာ သဲကန္တာရ၊တရန္တိ အနေနာတိတရု- ကူးသွားကြောင်း သစ်ပင်၊ သစ်ပင်စိုက်သူတို့၏ငရဲကို လွန်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော

စဒိ=ဟိလာဒနေ - ဝမ်းမြောက်ခြင်းဌ္ဌ....၏၊ ["ချမ်းသာစေခြင်းဌ္ဌ" လည်းဟူ၏၊] ယုပစ္စယော-သက်၊ နုဒါဒ်ဟိ၊ပေ၊ သဘာဝိုတေဟိ စာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ အနာဒေယော ပြု၊ နိဂ္ဂဟီတာဂမော-လည်းလာ၊ စန္ဒနံ စန္ဒံကူး ဏ္ဍေ- ဤဘုံဗိမာန်ဌ္ဌ၊ ဘဝတိ- ဖြစ်တတ်၏၊ ဤတိ ဘုဝနံ၊ ခဲ့လာနမိယုဝ၊

ကြောင့်"တရန်ဒီ နရကံအနေန ရောပကာတိ တရ"ဟုလည်းပြသတဲ့၊တန္ဒ=ပိတ္ထာရေ၊ သဲသာရ ဒုက္ခံ တနေ-တိတိ တန္ဒ-သံသရာ ဆင်းရဲကိုခံ၍တတ်သောကိုယ်၊မန=သဒ္ဒေါ မနဟိ သဒ္ဒ ကရောတိ-အသံပြုတတ်၏၊ဤတိ မနံ၊ ဟန=ဟိံသာယံ၊ ဩဒနာဒီသု-ထမင်းအစရှိသော အစာဟိုဌ္ဌ၊ ဝဏ္ဏာဝိသေသံ-အဆင်းအထူးကို၊ ဟနတိ နာသေတိ-ဖျက်ဆီးတတ်၏၊ဤတိ ဟနုသဏ္ဌာနံ ဟိတာ ဟိတံ မညတိဘိ(သိတတ်)မနု၊အသ=ခေပနေ-ပစ်လွှင့်ခြင်းဌ္ဌ၊အသတေ ဒိပ္ပတေ- ပစ်လွှင့်အပ်၏၊ ဤတိ အသု(စိတ်)၊ အသဒ္ဓီ ပဝတ္တဒ္ဓီ သဏ္ဌာ ဇာတေနာတိ အသု(ထွက်သက် ငင်သက်)၊ သုခံ ဝသဒ္ဓီ အနေနာတိ (ချမ်းသာစွာ နေရကြောင်းဖြစ်သောကြောင့်) ဂသု၊ ပသ=ဗာဓနေ၊ သာမိကေဟိ-အရှင်ဟိုသည်၊ ပသီယတိ ဗာဓီယတိ-နှိပ်စက်အပ်၏၊ဤတိ ပသု (နွားစသော သားကောင်)၊ပဋ္ဌ+ဂမနေ၊ ပဋ္ဌတိ ဗျတ္တာဘာဝံဂစ္ဆတီတိ (ထင်ရှားသည်၏ အဖြစ်သို့ရောက်တတ်သောကြောင့်) ပဋ္ဌ၊ဂရ+သေစနေ၊ သိသေသု-တို့ဌ္ဌ၊သိနေဟံ-ချစ်ခင်ခြင်းကို၊ ဂရေဟိ သိဋ္ဌတိ-သွန်းလောင်းတတ်၏၊ ဤတိ ဂရု။

ဤစ္စာဒိ-အာဒိဖြင့် "ဘရ= ဘရဇော၊ဘရတီတိ (မွေးမြူတတ်သောကြောင့်) ဘရု-လင်, အရှင်၊စရ-ဂဟံ ဘက္ခဏောသု၊ခရိယဘိ ဘက္ခိယတီဘိ (စားအပ်သောကြောင့်) စရု-ယဇ်စာ ထမင်း၊အရ=ဂတိမ္ဘိ၊ သူဘာဝေန- ဖူးရောင်သည်၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ဒဒရတိဉ္စဒ္ဓံဂစ္ဆတီဟိ (အထက်သို့တက်ကြွတတ်သောကြောင့်) အရု-(အနာ) ဘမ=အနုပဋ္ဌာနေ၊ ဘမတိ စလတီတိ (လှုပ်တတ်သောကြောင့်) ဘမု-မျက်ခုံး၊ ကိတ-နိဝါသေ၊ကေတတိ ဥဒ္ဓံ ဝသတီဘိ (အထက်၌နေတတ်သောကြောင့်) ကေတု-တံခွန်, အလံ၊ပံဟ=ဝုဋ္ဌိမ္ဘိ၊ဝုံဟတီဝုဋ္ဌိံ ဃဋ္ဌိတီတိ (မျာ ပြားခြင်းသို့ ရောက်တတ်သောကြောင့် ဗဟု-အများ, နိဂ္ဂဟီတ်ချေ၊ ကမ္မ-သံဝရဏော၊ ကမ္မတိ သံဝရံ ကရောတီတိ (စောင့်ရှောက်တတ်သောကြောင့်) ကမ္မ၊ +လက်ကောက်၊အမ္မ=သဒ္ဒေ၊အမ္မတိ သဒ္ဒံ ကရောတီတိ အပ္ပ၊-ရေ၊သံဂ-သက်ဝယံ၊သံကိယတိတံ (ယုံမှားအပ်သောကြောင့်) သင်္ဂ-ငြောင့်၊ဇုန္ဒ=ပရဝိဿရိယေ-လွန်စွာ အစိုးရသူ၏အဖြစ်ဌ္ဌ၊ ဇုန္ဒတိ နက္ခတ္တာနံ ပရမိဿရိယံ ဟရောတီတိ ဇုန္ဒု-လ၊အန္ဒ=ဗန္ဓနေ အန္ဒန္တိ-ဗန္ဓန္တိ တောယဟတိ အန္ဒု-သံခြေချင်း၊ယဇ=ဒေဝပူဇာယံ၊ယဇန္တိ အနေနာတိ ယဇု-ယဇုဗေဒင်၊ အဏ+သဒ္ဒေ၊ အဏတိ သုခုမဘာဝေန ပဝတ္တတိတိ အဏု-အဏုမြူ၊ပံသ=နာသနေ၊ပံသတိ သောဘာဝိသေသံနာသေတိတိပံသု-မြေမှုန်" ဤသို့စသောမောဂ္ဂလ္လာန်လာစာတ်များကိုယူ။

စန္ဒနံ-စန္ဒေတိ သိတဂုဏသမ္မတ္တိယာ မောဒေတိ သုခံ ဥပ္ပါဒေတိတိ ဝါ စန္ဒနံ-မြေခြင်း ဂုဏ်၏ ပြည့်စုံခြင်းဖြင့် သတ္တဝါတို့ကို ဝမ်းမြောက်စေတတ်, သုခဖြစ်စေတတ်သော စန္ဒကူးနံ့သာ၊ စဒိဓံဝတ် ကာရိတ် ဏေ ပစ္စံညီးဣ။

သရေဝါတိ-ဖြင့်၊ ဥဝါဒေသော-ဥကို ဥဝပြု၊[ဘူဓာတ်]ကိုရ=ဝိကွေပေ၊ ကိရဏော-အရောင်၊ ဝိစက္ခဏော-ဉာဏ်၊ ကမ္မနံ - တုန်လှုပ်ခြင်းကို၊ ကရောတိ-ပြုတတ်၏၊ ဣတိ ကရဏာ၊ အကာရဿ-အနုဋ္ဌ် အ၏၊ ဥတ္တံ-ဥပြု။ [ကရဏာ ဖြစ်လျှင် ထို့ကရဏာရှင်ကို တုန်လှုပ်အောင် ပြုတတ်သော တရား၊ ကရဓာတ်, ယု-အနုပြု, နဏပြုန်။]

ဤပစ္စယော-ဋ္ဌ၊ ကလောပေါ-ကုစိဓာတုဖြင့် ကဓျေ၊ အဘဝိ- ဖြစ်ပြီ၊ ဣတိ ဝါ-ဇင်း၊ ဘဝတိ ဣတိ ဝါ, ဘူဘံ၊ ယကြောဒီဘူတာနိ-ဘိလူးအစ ဋ္ဌသော ဘုတ်ကောင်တို့တည်း၊ဝါတိ-သဒ္ဒးတတ်၏၊ဣတိ ဝါတော။ [ဝါ= ဂတိဂန္ဓနေသု၊] တာယတိ-စောင့်ရှောက်တတ်၏၊ ဣတိ တဒ်တော-အဖ။ [တာ=ရက္ခဏေ၊] မိမို-မိ ပစ္စည်းဋ္ဌ၊ဣတ္ထေ-ဤမြဋ္ဌ (ဤတည်ရာဋ္ဌ်)၊ဘစဒ္ဒိ-ဖြစ်ရကုန်၏၊ ဣတိ ဘူမိ။ [ဘူဓာတ်၊] နေတိ-ဆောင်တတ်၏၊ ဣတိ နေမိ-အကွပ်။ [လှည်းဘီး၏ အနားကွပ်(ဒကူ)၊နိဓာတ်]ဣစ္စာဒိ။

(၆၅၀) ချာဒီဟိ၊ပေ၊ဝါ။ ။ခီ၊ပေ၊အဒ ဣစ္စေဝ မာဒီဟိ- ခီ, ဘီ,သု,ရု, ဟု, ဝါ, ဓု,ဟိ, လု, ပိ, အဒ အစရှိကုန်သော ဓာတ္ဟိ မန် ပဋ္ဌယောဟောတိ၊ မဿစ-မ၏လည်း၊ ဝါ- စ္ဒာ၊ တော - တအပ်ပြီသည်၊ ဟောတိ၊...ဝဝတ္ထိတ ဝိဘာသတော-ကြောင့်၊ အဒ ဓာတု ပရဿဝ-အဒ ဘေတ်မှ သာ နောက်ဖြစ်သော။ မကာရဿ- မအာဂမရော၊ တကာရ တာ-တအဖြစ်သည်၊ ဟောတိ၊တဒဉ်တော-ထို အဒဓာတ်မှ အခြားသော ဓာတ်မှ၊(ပရဿ မကာရဿ)အယ်-ဣ တအဖြစ်သည်၊နဟောတိ။

ခီ=ခယော- ကုန်ခြင်းဋ္ဌ....၏၊ ဝတ္ထေ-ဤအရပ်ဋ္ဌ၊ ဥပဒ္ဒဝဥပသဂ္ဂါဒယော-ဥပဒ်ဘေး အစရှိသည် တို့သည်၊ ခီယန္တီ-ကုန်ခမ်းကုန်၏၊ ဣတိအဝတ္ထေ-ဋ္ဌ၊ မန်ပစ္စယော-သက်၊ ကုစိဓာတုတျာဒိနာ-ဖြင့်၊နလောပေါ-န် အနုဗန်ချေ၊ အညေသုစာတိ ဖြင့်၊ ဝုဒ္ဓိ-ပြု၊ ခေ၊ဓာ-ဥပဒ်ဘေးရန်တို့၏ ကုန်ရာအရပ်၊ တထာ, ဘီ=ဘယော၊ တေသ်ဝါ- ဤကြောက်ဘွယ် အာရုံမှု။ ဘာယန္တီ-

---

ကိရဏော ဝိစက္ခဏော-တိမိရုံ-အမှောင်ကို၊ ကိရတိ ဝိကွိပတိ- ပစ်လွှင့်တတ်၏၊ ဣတိ ကိရဏော၊ ရနောင်ဖြစ်၍ နကို ဏပြု၊ စက္ခ+ဒဿနေ' ဝိသေသေန စက္ခတိတိ (အထူးအားဖြင့် သိမြင်တတ်သောကြောင့်) ဝိစက္ခဏော၊ နကို ဏပြု။

(၆၅၁) ခီယန္တီ၊ပေ၊ခေမော-ဥပဂန္ဓာ- ကပ်၍၊ ဒဝတိ ဝိဇ္ဇေတိ- နှိပ်စက်တတ်၏၊ဣတိဥပဒ္ဒဝေါ။ဥပဂန္ဓာ-၍၊သဇာတိ ပကာသေတိ-ထင်ရှားပြုတတ်၏၊ ဣတိ ဥပသဂ္ဂေါ။ဤဝိဂ္ဂဟတို့အရဘေးရန်အန္တရာယ်ဟူသမျှကို ဥပဒ္ဒဝဥပသဂ္ဂဟုအဘိဓာန်၌

ကြောက်ကုန်၏၊ ဣတိဘိဓေမော(ကြောက်ဘွယ်အာရုံ မည်၏၊ ဝါဓိကာရတော-အညေသုစဋ္ဌ လိုက်လားသော ဝါသဒ္ဒါကြောင့်၊ နဝုဒ္ဓိ-ဝုဒ္ဓိမဂ္ဂရ၊သု=အာဘိ-သဓေ- ယိုစီးခြင်းဌ်....၏၊ သဝတိ-အရောင်တို့ကို ယိုချသကဲ့သို့ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ သေားမော·(လ)မည်၏၊ ရှု...ဂတိမို့၊ ရောမော-အမွေး၊ဟု = ဒါနာ၊ပေ၊ဒါနေသု၊ ဟူယတိ·ပူဇော်အပ်၏၊ ဣတိ ဟောမော- (ယင်) မည်၏၊ ["ဇုဟောတိ အနေနာတိ ဟောမော"ဟု ပြုလျှင် ပူဇော်ကြောင်းယင်စာထမင်း ရ၏၊] ဝါ=ဂတိဂန္ဓနေသု၊ ဝါမော-တင့်တယ်သောအရာ၊ဓူ= ကမ္မနေ၊ ဓုနာတိ-တုန်လှုပ်တတ်၏၊ ဣတိ မူမော-- (မီးခိုး)မည်၏၊ ဟိ= ဂတိမို့၊ ဟိနောတိ-ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ ဃဟမော-ရွှေသောအဆင်းမည်၏၊ လူ=ဆေဒနေ၊ လူယတိ ရိတ်ဖြတ်အပ်၏၊ဣတိ လောမော·(အမွေး)မည်၏၊ ပီ-တ့နေ- နှစ်သက်ခြင်းဌ်....၏၊ ပီဏံ·ချစ်နှစ်သက်ခြင်း ပေမော-ခြင်း၊ အဒ=ဘက္ခဏော၊ ဒဒတိ·သုခ ဒုက္ခကို ခဲစားသကဲ့သို့ ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ အတ္ထေ-၌၊ မန် မန်ပစ္စည်းသက်၊ မဿစ-မ၏လည်း၊ ဝါဝိကပ် အား ဖြင့်၊ တကာရော တပြု၊ တောဒဿာတိ- တောဒဿသုတ်ဖြင့်၊ တကားရော-တပြု၊ အတ္တာ, အာတုမာ· ကိုယ်၊ ကွစိဓာတုတ္ဝါနာ - ဖြင့်၊ အဒဿ အဒ၏ အကို၊ ဒီဃော-ဒီဃပြု၊ ဥကာရာဂမော-ဥလည်းလာ ယာ=ပါပုဏနေ-ရောက်ခြင်းဌ်....၏၊ ယာမော—ယာမ်။

ပရိယာယ်ဆို၏ ဤဌ်ကား တမျိုးစီခွဲလိုဟန်တူသည်၊ ထို့ကြောင့် ဓမ္မာဒ ဒက္ခဝဂ်ဌ် ဆယ်ပါးသော ဒဏ်ကို ပြရာဝယ် "ရာဇတော ဝါဥပသဂ်ို"ဟု လားသောကြောင့် မင်းကြောင့် စည်းစိမ် အလုခံရခြင်း,ရာထူးပျက်ခြင်း စသည်ကို "ဥပသဂ်"ဟု ယူ၍ ကြွင်းသော ရောဂါဖြစ်ခြင်းစသည်ကို ဥပဒ္ဒဝေါဟုသာယူရလျှင် သင့်မည်ထင်သည်။

ရူ-ဂတိမှု၊ရောမော - ဤပုဒ်ကို အခြားကျမ်းဌ် မတွေ့ရ၊အမွေးဟော "ရောမ-လောမ"တို့ကို နပုံလိန်ဟုအဘိဓာန်တို့ဌ်ဆိုသည်၊ရဝတိဂန္ဓတိ ပဝတ္တတိ- ဖြစ်တတ် ပေါ်ပေါက်တတ်၏၊ဣတိရောမော (ရောမ်)-မည်၏,ဟုကြံ။ ဝါမော- "လက်ဝဲ" ဟော ဝါမသဒ္ဒါ နပုလ္လိန်,စာရ- တင့်တယ်သောအရာ, ဝိပရိတ-ပြောင်းပြန်အနက် ဟောရာဌ်ဥလိန်ဟုဆို၏၊ ဝါတိစာရဘာဝေန ဂန္ဓတိ ပဝတ္တတိတိ ဝါမော,ဟုကြံ။ ။ **ဟမော**- စိရကာလံ ဟိနောတိ ဂန္ဓတိပဝတ္တတိတိ ဟေမော-ကြာမြင့်စွာဖြစ်တည်တတ်သောကြောင့် ရွှေသောအဆင်း,ရွှေရတနာကို ဟေမ-ဟုဆိုသည်။

အဒ=ဘက္ခနေ၊ပေ၊ဥကာရာဂမောစ- အဒဓာတ်နောင် မန်သက်,ဤသုတ်ဖြင့် မ ကို တ ပြု, ကွစိဓာတုဖြင့် နှ အနုဗန်ချေ (အဒ်တ)ဒေါဓသ စ ၏ သုတ္တဝိဘာဂ ဖြစ်သော "တော ဒဿ"ဖြင့် ဒ ကို တပြု,တသို့ကပ်"အတ္တာ"ဖြစ်၏။နာမ်ဒဲ့၍ရာဇာဒိ

(၆၂၅) ဝါတိ ဝတ္တမာနေ·သော်၊....

သမာဒိဟိ ထမာ။ ။သမ၊ပေ၊ ဘသင်္ကစ္စေဝ မာဒိဟိ - **သမ၊ ပေ၊** ဘ.သ **အစရှိကုန်သော၊** ဓာတ်ဟိ ထ မ ဂ္ဂတိ—ထ, မ ဟ္ဂကုန်သော၊ တေ ပစ္စယာဝါ**ဟော**ဋ္ဌီ၊[ဝသနောက်၌ "ရ"ပိုသည်၊ သီမူ၌ "ဘသ ဗဟ ဥသု ဂ္ဂစ္ဆံဝ မာဒိဟိ"ဟု ရှိသည်၊] သမ--ဥပသမေ - ငြိမ်သက်ခြင်း၌....၏၊ ကဋ္ဌိဂဟဏာဓိကာရာ- လိုက်လာသော ကဋ္ဌိ သဒ္ဒါ**ကြောင့်**၊ နှ ဓာတ်ဋ္ဌ် **လော**ပေါ်-ဓာတ်ဋ္ဌန် မစ္ဆေရ။ [ခဲတုဿဋ္ဌော **လော**ပေါ်သော သုတ်၌ လိုက်လာသော ကဋ္ဌိသဒ္ဒါ**ကြောင့်** သမ၌ ဓာတ်ဋ္ဌန်မစ္ဆေရ၊ ဓာတ်ဋ္ဌန်ဆေလျှင် မ၏ ကပ်ဘို့ရာ သ ရ မရှိဘဲ ဖြစ်လိမ့်မည်—ဟူလို၊] ကိုလေသေ - တို့ကို၊ **သမေ**တို့- ငြိမ်းတတ်၏၊ ဝါ- ငြိမ်သက်စေတတ်၏၊ ဂ္ဂတိသမထော- ၏၊ သမာဓိ-တည်း၊ စေ်, ဒမနံ-ဆုံးမခြင်း၊ ဒမထော ခြင်း။ [ဓာတ်ဋ္ဌန် မစ္ဆေရ ချင်းတူသည်ကို "ဒေံ"ဟု ဆိုသည်၊] ဒရ=ဒါဟော- ပူ**လော**င်ခြင်း၌....၏၊ ဒရဏံ-ပူ**လော**င်ခြင်း၊ ဒရထော- ခြင်း၊ပရိဒါဟော-ပူလောင်ခြင်းတည်း၊ ရဟ=ဥပါဒါနေ၊ ရဟီယတိ ယူအပ်၏၊ ဂ္ဂတိရထော၊ကဋ္ဌိဓာတုတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဟ**လော**ပေါ်- ဟချေ၊ သပ=အက်ကွဲသော၊ သပနံ- ကျိန်ဆဲခြင်း၊ **သပ**ထော၊ ဝသ=နိဝါသော၊ တေသိ်-ဤရပ်၌၊ အာဝ**သ**ဋ္ဌိ-လာရောက်နေထိုင်ကြကုန်၏၊ ဂ္ဂတိ အာဝသထော- (တည်းခိုရာ ဇရပ်) မည်၏- ယု= မိသ**နေ**-ရောနှောခြင်း၌ ...၏၊ ယူထော-အပေါင်း၊ ဒီ**လော**- (ကဋ္ဌိဓာတုဖြင့်) ဒီဃပြု။

ဒု = ဂတိ စုဒ္ဒိမှ်- ဂတိအနက်, ကြီးပွားခြင်း အနက်၌....၏၊ **ဒ**ဝတိ ဝဇုတိ- တိုးပွား**း**တတ်၏၊ ဂ္ဂတိ ဒုမော-(သစ်ပင်) မည်၏၊ ဟိနောတိ- **ဟေ**မန္တဥတု၌ ဖြစ်တတ်၏၊ ဂ္ဂတိ ဟိမော၊ ဥဿာ**ဝေ**ါ- ဆီးနှင်း**း**တည်း၊ [ဟိ = ဂတိမှ်] သိ= ဗန္ဓနေ၊ ဒီ**လော**-(ကဋ္ဌိဓာတုဖြင့်) ဒီဃပြု၊ သီယတိ-

---

ရုပ်စဉ်၊အာတုမာ၌ကား"အဒိ မာ"ဖြစ်သည့်အခါ ဝါမြစ်၍ မ ကို တ မပြု၊ တော ဒဿဖြင့် ဒ ကို တ်ပြု၊ ကဋ္ဌိဓာတုဖြင့် အကို ဒီဃပြု, ဥလည်းလာ "အာတုမာ" ဟု ဖြစ်၏၊ ရာဇာဒီရုပ်စဉ်၊ "ကဋ္ဌိဓာတုတျာဒိနာ၊ပေ၊ဥကာရာဂမောစ"ကား အာတုမာ ရုပ်တွက်ပုံတည်း၊ ။**ယာမေ**ာ-ယာတိ ပါပုဏာတိ-အခဲ့ါအားလျော်စွာ ရောက်လာတတ်၏၊ဤတိယာမော-ယာမ်မည်၏၊ တဲ့ည၌လျင် ခုယာမ် စသော ယာမ်တည်း။

(၆၅၂) **ယူထော-** "ယဝနံ-ရောနှောခြင်း၊ ယူထော"ဟု ပြုကြ၏၊"ယဝန်နှီ မိသီ ဘဝန်နှီ ထွေ်ာတိယူထော-ရောနှော်ရာအပေါင်း"ဟုဆိုလျင်သာ၍ကောင်းမည်၊

ကမ္မဝါစာဖြင့် ဖွဲ့အပ်၏၊ ဣတိ သဒ္ဒ-(သိမ်)မည်၏၊ ဒါ= အဝဓာရဏေ-ပိုင်းဖြတ်ခြင်းဠ်....၏၊ ဒါမော- ပန်းကုံး၊ [“ဒိယတေ အဝခ္ဍိယတေ-(ကြွက်စသည်တို့ ပိုင်းဖြတ်အပ်၏)ဣတိ ဒါမော”ဟုပြု၊] သာ=သာမတ္ထေ-စွမ်းနိုင်သည်၏ အဖြစ်...၏၊ သာမော-ရွှေအဆင်း၊ ဌာ=ဂတိနိ ဝတ္ထိမှ်-ထာမော- အားအစွမ်း၊ ဌိသ-ဌ၏၊ ထတ္တံ(ကွဲစီခဘတုဖြင့်) ထပြု၊ဘသ=ဘ.သိမိကရဏေ-ပြာဖြစ်အောင်ပြုခြင်း (လောင်ကျမ်းခြင်း)ဠ်....၏၊ ဘ.သမော-ပြာ၊ ပြဟ်ဝဒိတ္တာ-ပြဟ်ဝဒ်ဂိုဏ်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သျာစာတိ-[သုတ်ဖြင့်၊ အာဒတ်-အာပြု ဗဟ=စုဒ္ဓိမှ် - ကြီးပွားခြင်းဠ်..၏၊ ပြဟ်ဝ - ပြဟ်ဝ။ [ပြဟ်ဝတ်တာဒိသုတ္တေ-ပြဟ်ဝတ် သဒ ရာဇာဒိကော စသောသုတ်ဠ် (သိမှုပါသည်)] နိပါတနတော-ပြဟ်ဝ ဟူသော နိပါတနကြောင့်၊ ဗသ-ဌ၏၊ ပြော-ပြပြု၊ ဥသု=ဒါဟေ-ပူဇော်ခြင်းဠ်...၏၊ ဥသ်ဝ-ဒေဌ. ။[ဥသတိ ဒဟတိ-လောင်တတ်၏၊ ဣတိ ဥသ်ဝ၊] ဣစ္စာဒိ။

(၆၅၃) မသုဿ သုဿ စ္ဆဇ္ဆရာ။ ။မသု ဣတိ တောသဓာတုဿ-၏၊ သုဿ - သုသဒ္ဒါ၏၊ စ္ဆ စ္ဆဇ်ရဣတိ ဇတော အာဒေသာ ဟောန္တိ၊ မသု-ပစ္ဆဇ်ရေ-ဝန်တိုခြင်းဠ်....၏၊ ကိံပစ္ဆဲယော၊ စ္ဆရစ္ဆရာ ဒေသာ-စ္ဆရ အပြု, စ္ဆဇ်ရ အပြုတို့သည်(ဟောန္တိ)၊မစ္ဆရော မစ္ဆဇ်ရော-ဝန်တိသူ။ [“မစ္ဆရတီတိ မစ္ဆရော မစ္ဆဇ်ရော”ဟု ပြု၊ မသုဠ် ဓာတ္ဝန် ဥကိုလည်း မချေရ။]

ဇာတ်တူတိရစ္ဆာန်အပေါင်းကို“ယူထ”ဟုခေါ်၏။ ။သာမော-သာတိ ပရဲသံစိတ္တံ ဂဏ်ိတုံသမတ္ထေတိတိ သာမော=သူတပါးစိတ်ကို ယူစွမ်းနိုင်သော ရွှေအဆင်း, “သုဝဏ္ဏသ္မိ”ခေါ် သာမရုသေ့ စသူ။ ။ထာမော-ဌာတိ တိဋ္ဌတိ ဇတေနာတိ ထာမော တည်တံ့ကြောင်းဖြစ်သော အား အစွမ်း၊[“ဌာ=ဂတိ နိဝတ္တိမှ်၊ထာမော၊ ဌသ ထတ္တံ”ဟု သိဟိုဠ်မူ ရှိ၏။ မြန်မာမူဠ်“ထာ-ဂတိနိဝတ္တိမှ်၊ ဓာမော၊ ထသ ဓတ္တံ”ဟု ရှိသည်ကား မကောင်း။]

ဘဿံဝ-ပြဟ်ဝတ္တာ သာ ရာဇာဒီတော-ဟု ပြဟ်ဝကို ဇသောကြောင့်ရာဒိဂိဏ်းကိုပင် ပြဟ်ဝါဒိဟုဆိုသည်၊ဘသီယတေ ဘသ္မိ ကရီယာတော-ပြာဖြစ်အောင် ပြုအပ်၏၊ ဧတိ ဘသ္မိဝ။ ။ပြဟ်ဝ-“ဗဟ်+မ”ပြဟ်ဝတ္တာ စသောဟတ်ဠ်ပြဟ်ဝဟူသော နိပါတနဖြင့် ဗ ကို ပြပြု, ဟ ကို မသို့ကဝ်, သိအာပြု၊ဗဟတိ ဝုဒ္ဓိံ ဂစ္ဆတိ-ကြီးပွားခြင်းသို့ရောက်တတ်၏၊ ဃတိ ပြဟ်ဝ၊ “ပြဟ=ဝုဒ္ဓိမှ်’,ဟုလည်း တချို့ ဓာတ်ကျမ်းရှိ၏။

(၆၅၄) စ္ဆံရစ္ဆရာတိ ဝတ္တတေ[စပါလျင်အပို]။

အာပုဗ္ဗ ဓရဿစ။ ။အာပုဗ္ဗဿ-အာရေးရှိသော၊ စရ ဣတိ-ဟူသော၊ **ဧတဿ** ဧဝတုဿ၊ပေ၊ဟောန္တိ- **စသဒ္ဒေန** စ္ဆရိယာဒေသဝစ - စ္ဆံရိယ လည်း၊ပြု၊ ဘုသော-လွန်စွာ၊ စရဏံ ဖြစ်ခြင်းတည်း၊ ဣတိ အဏ္ဍေ-၌၊ ကွိပဒ္ဓယော-သက်၊ စ္ဆရိယာဒိ အာဒေသော- စ္ဆရိယ အစရှိသော အပြု သည်ရင်း၊ ရဿတ္တဉ္စ-ရင်း (ဟောတိ)၊ အစ္ဆင်္ဃံ, အစ္ဆရုံ, အစ္ဆံရုံ-လွန်စွာဖြစ်ခြင်း၊ ဝါ-အုံသြဘွယ်။ [အစ္ဆရုံ လက်ဖျော်ကို၊ ပဟရိတုံ-တီးခြင်းငှါ၊ ယုတ္တံ-သင့်သော အနုတည်း ဣတိပိ - ထို့ကြောင့်ည်း အစ္ဆရိယုံ-မည်၏။]

(၆၅၅) **အလကလသလေဟိ လယာ**။ ။အလ ကသ သလ ဣတိ-**ဟူကုန်သော၊** **ဧတေဟိ** ဓာတ်ဟူ, လယ ဣတိ-လ,ယ ဟူကုန်သော၊ **ဧတေပစ္စယာ ဟောန္တိ**- အလ= ပရိသမတ္ထမ္ပို - စုမ်းနှိုင်ခြင်း၌....၏။ အလ္လံ, အလုံ့ **စိုသော** ဝတ္ထု၊ **ကလ=သ**ဒ်္ဓါနေ - ရေတွက်ခြင်း၌....၏။ ကလ္လံ, ကလုံ့-မိုး**သောက်အခါ**၊ သလ - သလဓာတ်သည်ရင်း၊ ဟုလ ဃ ည်ရင်း၊ ပဒ-သည်ရင်း၊ ဂတိမ္ပို၊ သလ္လံ သလုံ့-မြား, ငြောင့်။

---

(၆၅၄) **စ္ဆရိယာဒိ၊ပေ၊ရဿတ္တဉ္စ**- အာပုဗ္ဗစရဓာတ်၌ အာဉပသာရဿည် ဘုသ အနက်ဟော၊ "စရ= ဂတိဘက္ခနေသု" ဟူသော အနက်တွင် ဤနေရာ၌ ဂတိ (ဖြစ်ခြင်း) အနက်ဟောတည်း၊ အာ ပုဗ္ဗ စရဓာတ်ကို၊ ဤသုတ်ဖြင့် စ္ဆံရ, စ္ဆရပြု, စသဒ္ဒါဖြင့် စ္ဆရိယပြု၍ အာစ္ဆရိယ စသည်ဖြစ်ရာ, ရှာသည့် ဤသုတ်ဖြင့်ပင်အာကိုရဿပြု၏၊ သို့သော် အာဉပသာရနှင့် စ္ဆရ စသည်ကို ကမ္မဓာရဲသမာသ် စပ်ရဦးမည်ဖြစ်၍ သမာသ်အလယ်၌ ကွစာဒိမဇ္ဈေ တွရာနံ သုတ်ဖြင့် ရဿပြုသင့်မည် ထင်သည်။

အစ္ဆရုံ၊ပေ၊အစ္ဆရိယံ- တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းဖြင့် တနည်းကြိုသောနည်းတမျိုး၊ အစ္ဆရာသဒ္ဒါ လက်ဖျောက် (လက်ဖြစ်) ကို ဟော၏၊ လက်ဖျောက်တီးလောက်အောင် အုံသြဘွယ်ကို "အစ္ဆရုံ ပဟရိတုံ ယုတ္တံ" ဟူသော တဒ္ဓိတ်ဂစနတ်အနက်၌ ဣယ (သို့မဟုတ် ဏျ) ပစ္စည်းသက်၍အစ္ဆရိယံ-ဟုပြီး၏။ပဟရိတုံ ယုတ္တ တဒ္ဓိတ်တည်း၊ ဏျ သက်ရာ၌ ရ၏အကို (ဝေယျတ္တိယံ စသည်ကဲ့သို့) တေသုဝုဒ္ဓိဖြင့် ဣပြု။]မာ- ဟူသော ပဋိသေဓနိပါတ်နှင့် အစ္ဆရိယ ပုဒ်ကို တွဲ၍ "မာ+အစ္ဆရိယံ" ဟူသော ကမ္မဓာရဲ့ သမာသ်၌ "မစ္ဆရိယံ" ဟုဖြစ်သေး၏၊အစ္ဆရိယံ- အုံသြဘွယ်သည်၊ မာ-သူတပါးအားမဖြစ်ပါစေ,မရပါစေသတည်း၊ဣတိ-ဣသို့ဖြစ်သောကြောင့်၊မစ္ဆရိယံ-မည်၏။]

(၆၅၅) **အလ၊ပေ၊သလ္ပ**-အလတိ သမတ္ထေတိ - စုမ်းနှိုင်၏၊ ဣတိ အလ္လံ (လပစ္စည်း) အလုံ့ (ယပစ္စည်း)၊ကလ္ပနေ သဒ္ဒါယနေ့ အနေနာတိ ကလ္လံ ကလုံ့= ရေတွက်ကြောင်းဖြစ်သော မိုးသောက် (မိုးလင်း) ကာလ၊ ["ပဘာတဉ္စ ဝိဘာဝတဉ္စ,

(၆၅၆) ကလသလေဟီတိ ဝတ္တတေ၊-

ယာဏ လာဏာ။ ၊တေဟိ ကလ သလ ဣန္ဒြေတေဟိခေတူဟိ-ထိုကလ သလ ဟူကုန်သော ခေတ်တို့မှနောက်၌၊ ယာဏ လာဏ၊ ပစ္စယာဟောန်၊ ကလျာဏံ- ကောင်းသောဝတ္ထု၊ ပဋိသလျာဏံ- တယောက်ထည်း ကိန်းအောင်းခြင်း၊ ကလ္လာဏော-ကုန်းမသူ၊ ပဋိသလ္လာဏော-တယောက်ထည်း ကိန်းအောင်းသူ၊ ယဒါပန-အကြင် အခါ၌ကား၊ လီ-လီခတ်သည် သိလေသနေ ငြိကပ်ခြင်း၌၊ ဝတ္တတိ-၏၊ ဣတိ ခေတု-ဤခတ်သည်(ဟောဘိ)၊တဒါ-ထိုအခါ၌၊ ပဋိသံလယနံ-တယောက်ထည်း ကိန်းအောင်းခြင်း၊ ပဋိသလ္လာဏံ-ခြင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ယုပစ္စယေန-ဖြင့်၊ သိဒ္ဓံ-ပြီး၏။ ဥပသဂ္ဂန္တသ-သံဥပသဿရ၏ အဆုံးဖြစ်သော၊ နိဂ္ဂဟီတသ-၏၊ လဉ္ဆံ လအဖြစ်သည်(ဧဟာတိ) ရဟာဒီပရတ္တာ ရဟာဒိ ခေတ်နောင်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ နသ-နု၏၊ ဏတ္တံ-ဏပြု၊ ကောရသ-၏၊ (ဤကို ဝုဒ္ဓိပြုသေ၊ ၏၊) ကွစိခေတုတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ အာတ္တဉ္ဆ အာလည် ပြု။

(၆၅၇) [‘‘မဏ္ဍူကဝဘိယာ လောတိ ဝတ္တတေ’’ဟု တချို့စာရှိ၏၊ သီမူနှင့် ဣသတို့၌ မပါ, လိုက်ဘို့ရာလည်း မလို။]

ပစ္ဆာသော ကလ္လ မဟုတ’’-အဘိဓာန်၊] ‘‘ကလ်ံ-သင့်၏’’ဟုဆို၍ ‘‘ကလနံ သန်ျာနံ-ရေတွက်ခြင်းသည်၊ ကလ်ံ-မည်၏’’ဟု ပြုကြ၏၊ ‘‘ကလ္လော-ကျန်းမာ ခန့်ကျန်းသူ’-ဟုဆို၍ကား ‘‘ကလ=ဂတိမှ’’ဟု ဓာတ်နက်ဆို၍ ‘‘ကလတိ ယထာသုခံ သဗ္ဗိရိယာ၊ ပထေသူတိ ကလ္လော’’ဟုပြု၊ ဇ္ဈရိယာဒုထ် အားလုံး၌ ချမ်းသာသလို ဖြစ်နိုင်နေနိုင်သူ ‘‘သလ,ဟုလ,ပဒ=ဂတိမှ’’၌ ဟုလ,ပဒ ဓာတ်တို့ကို အနက်တူသောကြောင့်တွဲဘက်ပြထားသည်၊သလတိ (အာသု ဂန္ဆတိ) -လျင်စွာသွားတတ်၏၊ ဇ္ဈတိသလ်ံသလျံ-၏။

(၆၅၆) ကလျာဏံ၊ပေ၊ပဋိသလ္လာဏော- ယာဏ ပစ္စည်းဖြစ်၍ ရှေ ၂ ပုဒ်၌ ‘‘လျ’’ဟုငင်း,လာဏ ပစ္စည်းဖြစ်၍ နောက် ၂ ပုဒ်၌ ‘‘လ္လာ’’ဟုငင်း ရှိစေ၊ ကလတိ ယထာသုခံ ဂန္ဆတိပဝတ္တတိဘိ ကလျာဏံကလ္လာဏော’’ဟုကြ၊‘‘နာနာရမ္မဏတော-အမျိုးမျိုးသောအာရုံမှ၊ ပဋိသံဟရိတွာ-စိတ်ကို ရုပ်သိမ်း၍၊ သလတိ- ငြိမ်သက်စွာ ဖြစ်တတ်၏၊ ဇ္ဈတိ ပဋိသလျာဏံ ပဋိသလ္လာဏော’’ဟု ကြ။

ယဒါပန၊ပေ၊အာတ္တဉ္ဆ - ပတိ+သံ ပုမ္မ လိခ်ာတ်, ယုကို အန ပြု၍လည်း ‘‘ပဋိသလ္လာဏံ’’ပြီးသေး၏-ဟု ပြလို၍ ‘‘ယဒါ’’စသည် မိန့်၊ဤနည်း၌ ‘‘လီ=သိလေအနေ(ကပ်ငြိခြင်း)’’ဟု ဓာတ်နောင်ရှိသောကြောင့် ‘‘ပဋိ+အာရုံအမျိုးမျိုးမှစိတ်ကို ရုပ်ခြင်းသိမ်း၍(သံ)သင့်ရာ ကောင်းမြတ်သော အာရုံတခုခု၌(လာဏ)ကပ်ငြိခြင်း ဝါ-ကိန်းအောင်းခြင်း’’ဟု အနက်ဆို။

မထိသ ထသ လော၀။ ။မထတ္ကတိ၊ ပေ၊ ဟောတိ၊ စ သဒ္ဒေန လပစ္စယော-လပစ္စည်းသက်။[‘‘လတော+ ကော — လဂ ပစ္စယော’’ ဟု ပါဠိပျက်တင်သည်၊] မထ=ဝိလောဠနေ· မြေနှောက်ခြင်းဌ်...၏၊ မလ္လော ဂက်ပန်းသည် (လက်ဝှေ့သမား)၊ သော ဧ၀ ထိုလ ပန်းသည် သည်ပင်၊ မလ္လကော-မလ္လက မည်၏၊ ဟိနကော ယထာ·ဟိနကောကဲ့သို့တည်း။

(၆၅၀) ကိစ္စာတိ ဝတ္တတေ။ အ၀ဿကာ၊ ပေ၊ ဏိစ။ ။ အ၀ဿက အာမိဏ္ဍ ဣတိ- မချွတ် ကေန် ဟူသော ဥနက်,ယုတ်ညံ့သော ကြေးမြီဟူကုန်သော၊ ဧတေသု အတ္ထေသု တို့ဌ်၌၊ ဏိပစ္စယော ဟောတိ၊ ကိစ္စာစ— ကိစ္စပစ္စည်း တို့သည်လည်း (ဟောန်တိ)၊ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ဏိပစ္စယော-ယော-သက်၊ ဏလောပဝုဒ္ဓိသိလောပါ တို့သည်(ဟောန်တိ)၊(တုံ သင်သည်၊)မေ-ငါ၏ ကမ္မံ-အမှုကို၊အ၀ဿံ-မချွတ်ကေန်၊ ကာတုံ-ပြုခြင်းငှါ၊ ယုတ္တော-ထိုက်သူသည်၊ အသိ ဖြစ်၏၊ ဣတိ-ဤအနက်၌ ကာရိ-ကာဒိ ဟု ဖြစ်၏၊ မေ ကမ္မံ အ၀ဿံ, ကာရိ- ပြုသင့်သည်၊ အသိ....၏၊ မေ ကမ္မံ အ၀ဿံ, ကာရိနော-ပြုသင့်သူတို့သည်(အတ္ထ-ဖြစ်ကုန်၏၊ မေ-၏၊ ဘာရံ၊ တာ၀နဏ်ကို၊ အ၀ဿံ, ဟာရိ-ဆောင်သင့်သူသည်၊ အသိ-၏။

---

(၆၅၇) မထ=ဝိလောဠနေ- [‘‘ဝိလောဠနေ’’ဟုလည်း ရှိ၏၊ လုဠ-လုဠ ဓာတ် ၂ မျိုးလုံးပင် မြေနှောက်ခြင်း အနက်ကို ဟောသောကြောင့် အသင့်ချည်း၊ ထောမနိဓိဋ္ဌမူ ‘‘ဝိလောဒေ’’ဟုရှိ၏၊ ဒု သည် ပါဠိဋ္ဌ ဋ္ဌ ဖြစ်၏၊ ‘‘ဂရုဒု’’မှ ‘‘ဂရုဋ္ဌ’’ ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း။] မထတိ ဝိလောဠတိ-အချင်းချင်း လုံးထွေး မြေနှောက်တတ်၏၊ ဣတိ မလ္လော၊ မထဓာတ်, ထ် ကို လ် ပြု, လပစ္စည်းသက်၊ [ချာသဋ္ဌ သဗ္ဗတော ဏ္ဍုတ္တာဝိဝါ သုတ်ဖြင့်=အ ပစ္စည်းသက်၍ လ ဒွေဘော်လာ၏၊ ထိုနည်းကသာ၍ ကောင်းသည်။]

ဣသ ဧ၀ မလ္လကော,ယထာဟိနကော- [ဤသို့ ဂါဠ်မှန်ရှိစေ၊] ဟိနပုဒ်နောင် ‘‘သဗ္ဗတောကော’’သုတ်၌ သဗ္ဗတော သဒ္ဒါဝိုဖြင့် (က)လာသကဲ့ မလ္လပုဒ်နောင် ထိုသုတ်ဖြင့် (က)လာ၍ မလ္လကော-ဟုလည်း ဖြစ်သည်။ [သဗ္ဗတောကောသုတ် ပြန်ကြည့်၊ ကစ္စည်း ဝုတ္တိဌ် တမျိုးဆိုလေသည်၊ အဆိုချင်းမတူဟုသာမှတ်။]

(၆၅၀) အ၀ဿက၊ပေ၊အတ္ထေသု- အ၀ဿက,အဓမိဏ အနက်ကိုဏိ-ကိစ္စ ပစ္စည်းတို့က ထွန်းပြုသော ထွန်းပြု၍,ကတ္တား ဘော် ကံ ဟူသော သာဓန အနက်တို့ ဌ်သာ သက်ရသည်၊ထို့ကြောင့်‘‘အ၀ဿကအဓမိဏအနက်တို့ဌ်’’ဟုဆိုသော်လည်း ထိုအနက်များကို ထွန်းပြအပ်သော အနက်များဟုသာမှတ်၊ အဓမိဏ၏အဓိပ္ပါယ်ကို အခြေပြုဌ်ပင် ပြခဲ့ပြီ၊ ကာရိ-ဟာရိ-ဒါယိ(အာကို အာကာရန်ကွာန မာယောဖြင့် အာယပြု) ဓာရိတို့သော လိုရင်း၊ ‘‘ကာရိနော’’ကား ဒဏ္ဍိနောကဲ့သို့ ဗဟုဝုစ်တည်း။

အဓိဂေ· အဓိက အနက်၌၊ (တုံ-သည်၊) ဂမ-၏၊သတ် - တရား သော၊ ဣဏံ-ကြွေးမြီကို၊ ဒါတုံ-ပေးဆပ်ခြင်းငှါ၊ ယုတ္တောအသိ၊ ဣတိ-ဤအနက်၌· ဒါယိ-ဒါယီဟုဖြစ်၏၊ မေ ဣတံ ဣဏံ ဒါယိ- ပေးဆပ်သင့်သူသည်၊ အသိ၊ မေ သဟာသံ- တထောင်သော၊ ဣဏံ ဒေဒီ – ဆောင်သင့်ဆပ်သင့်သူသည်၊ အသိ၊ ဣစ္စာဒိ၊ ကိစ္စပစ္စယာ ပန– ကိစ္စပစ္စည်းတို့ကိုကား၊ ဂေဠ္ဟ ယော--အာဂက်၌ပင်- ဒဿိတာ – ပြအပ်ကုန်ပြီ၊ [ကိစ္စပစ္စယန္တနယ၌ "အဝဿကာ ဂမိဏော သုံ ဏိစာတိ၊ပေ၊တပ္ပာဒေ ပဝါ" စသည် ဆိုခဲ့ပြီ ပုံစံများကို ပြခဲ့ပြီ၊ဤ၌ ထပ်၍ ပြဘွယ်ရှိလို-ဟူလို။]

(၆၅၉) ဝဇာဒီဟိ၊ပေ၊နိပစ္စန္တေ။ ။အယံ- ဤဝဇစသော သဒ္ဒါ အဆုံးပါင်းသည်၊ အာကတိဂဏော-အာကတိဂဏ်းသည်း၊ ဝါ - ရုပ်ပြီးပုံ အခြင်းအရာတူသောအာဖြင့် ယူရသော သဒ္ဒါအဆုံးပါင်းတည်း၊ဝဇဏ္ဍစသော မာဒိဟိ-ဝဇ ဒေစ ရှိကုန်သော၊ ဓာတ်ဟူ – ဓာတ်တို့ဖြင့်၊ ပစ္စယာဒေသ လောပါဂမ နိသေလိဂ်ါဒိ ဝိဓိနာ- ပစ္စည်းသက်ခြင်း, အာ-ဒေသပြုခြင်း, ဆေခြင်း, လာခြင်း, တားမြစ်ခြင်း, လိုန်ပြောင်းလဲခြင်းအစရှိသော အစီအရင်ဖြင့်၊ ယထာဘိဓာနံ-ပြယုဂ်အားလျော်စွာ၊ ပဗ္ဗဇ္ဇာဒယော – ပဗ္ဗဇ်စသော အစရှိသော သဒ္ဒါတို့ကို၊ နိပစ္စန္တေ-တင်၍မနေ ကျေကုန်၏၊

ဝဇ = ဂတိမျှ၊ ပပုဇ္ဇော၊ ပဌမမေဝ–အစကပင်၊ဝဇိတဗ္ဗံ– ရောက်ထိုက်, ကျင့်ထိုက်၏၊ ဣတိအဇ္ဈော – ၌၊ ဘာဝကမ္မသူတိ - ပုဒ်ကို၊ အဓိကိစ္စ– လိုက်စေ၍၊ ဏျောစာတိ၊သုတ်ဖြင့်၊ ဏျပစ္စယော- သက်၊ ဏလောပါဒိ- သည် (ဟောတိ)၊ ပဝိစ္ဆန်ဒိ-ဟူ၍၊ ရှုပေ၊ရုပ်သည်၊သမ္ပတ္တေ- ရောက်လတ်

---

(၆၅၉) ဤသုတ်သည်ဥဏာဒိ ပစ္စယန္တပုဒ်များပြီးစေဘို့ရာ နိပါတန (သုံတ်ကြီး)တည်း၊ အာကတိဂဏော၏ အဓိပ္ပါယ်ကို တဒ္ဓိတ် "ဏာယနဏာန ဝဏ္ဏာဒိတော" သုတ်အဆုံး၌ ပြခဲ့ပြီ၊ နိပစ္စန္တေ ပါဌမှန်ကြောင်းကိုလည်း "လိဂ်ဥနိပစ္စတေ" သုတ်၌ ပြခဲ့ပြီ၊

ပစ္စယာ၊ပေ၊လိဂ်ါဒိ ဝိဓိနာ - သုတ်ကြီးတို့၏ ထုံးစံကား သုတ်ငယ်တို့ မစိရင်နိုင်သော အရာ၌ စိရင်နိုင်ခြင်း, သုတ်ငယ်တို့ စိရင်နိုင်သော အရာ၌လည်း ပဋိဒ္ဓဂတိကနည်းအားဖြင့် ထပ်၍စိရင်ခြင်း, သုတ်ငယ်တို့ စိရင်ခွင့် ရောက်နေပြန်လျှင်လည်း ပြဟုဂ်အား မလျော်လျှင် တားမြစ်ခြင်းသဘောရှိရသည်၊ ထို့ကြောင့် ပစ္စည်းသက်ခြင်းစသော အစီအရင်ဖြင့် ဤသုတ်ကြီးသည် ထိုထိုရုပ်များကို တာဝန်တင်၍ မနေရအောင် ကျစေနိုင် (ပြီးစေနိုင်)ခြင်းသဘောရှိသည်။ [အဘိဓာန၏ အဓိပ္ပါယ်ကို သမ္ဗာသ ဒုတိယာ တပ္ပုရိသ်ခန်း၌ ပြခဲ့ပြီ။]

သော်၊ ဤမိုးဝ-ဤသုဘ်ဖြင့်၊ စျဿ-၏ ဇောဒေသော-ဇအာပ္ပိုကိုဂုဏ်း၊ ဝကာရ ဒ္ဝယဿ-၏၊ ဗကာရ ဒ္ဝယံ-ကိုဂုဏ်း၊ ဝုဒ္ဓိနိသေဓော-ဝုဒ္ဓိ တားမြစ်ခြင်းကိုဂုဏ်း၊ ဤဆိုလိုဘ်ဘာဝ-ဤဆိုလိန်အဖြစ်ကိုဂုဏ်း၊ နိပစ္စန္တေ-ကုန်၏၊ ပဗ္ဗဇော-ရှင်ရဟန်းအဖြစ်။

တထာ,ဤဇ=ကမ္မနေ၊ ဤဇုနံ-တုန်လှုပ်ခြင်း၊ ဤဇော-ခြင်း·ယဇ=ဒေဝပူဇာယံ၊ ယဇနံ-ပူဇော်ခြင်း၊ ဤဇော-ခြင်း၊ ယဇဿာဒိသီတိ- သုတ်ဖြင့်၊ ဤတ္တံ-ဤပြု၊အဇု(အန္ဒု) =ဗျဘ္ဘိဂတိသု-ထင်ရှားခြင်း,ဂတိအနက်တို့၌....၏၊ သံပုဗ္ဗော၊ သမဇ္ဇနံ ကောင်းစွာထင်ရှားခြင်း၊ သမဇ္ဇော-ခြင်း၊ ဥဿ-ဥ၏၊ (စျဿ-၏) ဇောဒေသော -ဇပြု၊ သဒ=ဝိသရဏာ ဂတျာ ဝသာဒနေသု၊ နိသီဒနံ-ထိုင်ခြင်း၊ နိသဇ္ဇော-ခြင်း၊ ဝိဒ=ဉာဏေ၊ ဝိဇာနနံ- သိခြင်း၊ ဝါ၊ ဝေဒေတိ-သိတတ်၏၊ ဤတိ ဝိဇ္ဇော၊ သဇ=ပိဿဂေ၊ ဝိဿဇ္ဇနံ စွန့်လွှတ်ခြင်း, ဝိဿဇ္ဇော၊ ပဒ=ဂတိမ္မိ၊ နိပဇ္ဇနံ-အိပ်ခြင်း၊ နိပဇ္ဇော။ [နိသဇ္ဇောကဲ့သို့ နိနောက် ဖြစ်သော်လည်း ဒဲ့ဘော် မလို။]

ပဌမမေဝ ဝဇိတဗ္ဗံ ပေါ၊ပဗ္ဗဇ္ဇော - ["ပဗ္ဗဇ္ဇာ"အရ ရှင်အဖြစ် ရဟန်းအဖြစ်၂မျိုးလုံးယူရကြောင်းနှင့်တကွပဌမမေဝ၏အဓိပ္ပါယ်ကို ကစ္စည်းဋီကာမှာရှု၊]"ပ ပုဗ္ဗ ဝဇ=ဂတိမ္မိ"ဟူသော ဓာတ်နောင် ကျော်စဖြင့် ကံ အနက်၌ ကျပစ္စည်းသက်၊ ကာရိတ်မှည့်, ဏ်အနုဗန်ချေ, ဝ ဒွေဘော်လာ,ဤအစီအရင်များကို ထုံးစံအတိုင်းသုတ်ငယ်များဖြင့်စီရင်၊ ထို့နောက် ကျပစ္စယန္တပုဒ်သည် များသေ အားဖြင့် နပုံလိန်ဖြစ်သောကြောင့် "ပဝိဇ္ဇ"ဟုဖြစ်ခွင့်ကြောင့်နေလျှင် ထိုကဲ့သို့ မဖြစ်စေဘဲ, ဤယုတ်ကြိုးဖြင့် ဇ၂ကို ဇ္ဇပြု,ဝ ၊ လုံးကိုလည်း ဗ ၂ လုံးပြု, ဏ်အနုဗန်ရှိသော ပစ္စည်းနောင်းသော်လည်း ဝုဒ္ဓိမပြုဘို့ရန် တားမြစ်, နပုံလိန် မဖြစ်စေဘဲ ဇုတ္တိလိန်ဖြစ်ခေါင်လည်းစီရ။[ဤ၄ချက်သော အစီအရင်ကို ဤသုတ်ကြိုးက ပြုသည်၊] ထို့နောက် ဇုတ္တိယမတော စသော သုတ်ဖြင့် အာပစ္စည်းသက်, နာမ်ငဲ့, သိသက်ချေ။

မှတ်ချက်။ ။ဤရုပ်၌ ဇ္ဇပြုခြင်း ဗ္ဗပြုခြင်းတို့သည်အာဒေသ,ဝုဒ္ဓိတားမြစ်ခြင်းသည် နိသေဓ်,လိန်ပြောင်းခြင်းသည် လိင်္ဂ,ဤဝိဓိ ၃ ချက်ကို ဤသုတ်ကြိုးက စီရင်သည်၊ ထိုတွင် ဗ္ဗ ပြုခြင်းသည် ဒေါမသဿဋ္ဌိ စ သဒ္ဒါဖြင့်ပြီးနိုင်လျက်စီရင်သောကြောင့် ပဇ္ဇ၊နှုန်း ဂတိကနည်းတည်း၊ဆျာသနှင့် ရုပ်တွက်ပုံချင်း မတူတတ်ပေ၊ရုပ်ပြီးခြင်းသာ ပဓာန-ဟုမှတ်၊ နောက်ရုပ်များ၌လည်း ဤကဲ့သို့ စိစစ်ပါလေ။

တထာ၊ပေါနိမဇ္ဇော- "ဤဇ္ဇ-ဏျ"ကာရိတ် မှည့်, ဏ်အနုဗန်ချေ, ဤဇုံ၂ဟုနပုံလိန်ရုပ်ဖြစ်ထိုက်လျက်ဤသုတ်ဖြင့်ဤတ္တိလိန်ဖြစ်စေ၍,ဥ္ဇ၊ကို ဇ္ဇပြု, ဤတ္တိယမတောဖြင့် အာပစ္စည်းသက်၊ဆျာသဒ္ဒါကား ဤကို ဝေါဒ္ဓိပြု၍ ဇ္ဇောဟု ရှိ၏၊ဤဇ္ဇနှင့်မတ်နက်တူသော ဤဇိဓာတ်ကြိုလျှင်လည်းဟောင်း၏၊ နောက်၌ အထူးမဆိုသော ရုပ်များဝယ် ကျော်စ

ဟ္ဥ==ဟိ သာဂဘိုသု၊ ဟန္တ်ဗံ့သတ်ထိုက်၏၊ ကွတိအင္ဘာ-၌ ကျမ်ိ-ကျပဉ္စည်းကို၊ ကတေ သော်၊ ဝေဒဝါသဗ္ဗဘွာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဟနုသာ-၏၊ ပဓ.ေ သော-ပြု၊ ဓျ သ-ဓျ၏၊ ကွမိနာ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ဇွာဒေသော-ဖွဲလည်း ပြု၊ ဝဏ္ဏာ သတ်ထိုက်သော၊ သော- ထိုယောကျ်ား၊ ဝဏ္ဏာ-သော၊ သာ-ထိုမိန်းမ။ သိ=သယော၊ သယနံ အိပ်ခြင်း၊ သေယျာ-ခြင်း၊ ဝါ,ဆွေ-ဤနေရာ၌၊ သယန္တိ-အိပ်ကုန်၏၊ ဥတိ သေယျာ၊ဝုဒ္ဓိ-ပြု၊ယကာရသာ-၏၊ ဒ်ိတ္တဥ္ဉ-လာ။ [ဝုဒ္ဓိ,ယဒ္ဒေဘော် ၂မျိုးလုံးကို ဤသုတ်ဖြင့် ပြု၊] ဂ၁=ေ၁ရကော၊ သံပုဇ္ဈာ၊ တော်ယ-ဤတနားဖြင့်၊ သမ္မာ-စ္ဓာ၊ စိဘ္ဘံ-ကို၊ နိဓေတိ-ထား၏၊ ဝါ,သယံ-မိမိကိုယ်တိုင်၊ သဒ္ဒဟတိ-စိတ်ကို ကောင်းစွာထားတတ်၏၊ ဝါ,ယုံကြည်တတ်၏၊ ဤတိအတ္ထ, ဤဆိုယ မတိယဓဝါဝါတိ-သုတ်ဖြင့်၊ အပစ္စယော-သက်၊(ဤဆိုဧာတက အာပစ္စည်းလည်းသက်) သန္နိဓတိ-သွဲ့ဟု၍၊ ရူပေ-သည်၊သမ္ပယုတ္တာ- သော်၊ကွမိနာ- ဤသုတ်ဖြင့်၊ နကာ,သ-၏၊ ဒကာဂရော-ပြု၊သဒ္ဓါ-သဒ္ဓါတရား၊ စရ=စရကော စရကံ-ကျင့်ခြင်း၊ ဤတိအတ္ထ, ဤပဒ္ဓယော-ကိုဂင်း၊ ဤ၁ဘရာဂမေစ- ကိုဂင်း ကတေ သော်၊ဤမိနာ ဖြင့် ဂုဏ်နိ၁သဓော ဝုဒ္ဓိကို တာ၁မြစ်ခြင်းသည် (ဟောတိ,၊ စရိယာ ကျင့်ခြင်း။

ရုဇ=ရောဂေါ ရုဇနံ နာကျင်ခြင်း၊ ဤတိအတ္ထ,ဤမိနာ ဆပစ္စယော-ဆပစ္စည်းသက်၊ ဗျဉ္ဇနဿာသ၊ပေ သုစာတိ - သုတ်ဖြင့်၊ ဓာတ္ဝန္တဿသ-၏၊

ဖြင့်ချည်း ကျ သက်,၌သုတ်ဩဒိုးဖြင့်ချည်းဤထိုလိန်ဖြစ်စေ၍ ဇွ ပြု။ [“ဇော- ဝုန်လွှင်တတ်သော်တကျာ”ဟူ၍ဤ၌က“ဇေ=ကမ္မနေ”ဓာတ်နောင်ဤထိုယ မတိယဝေါဝါဖြင့် အ ပစ္စည်းသက်၍ ပြီးသည်၊] သမဇ္ဇာဒ်၌ ကျ ပစ္စည်းမှ ကဆျေ၍ “ဇ္ဇ၂သဇ္ဇာဒေသော”ဟု ပါဠိမှန်ရှိစေ၊ သံ၌ နိဂ္ဂဟိတ်ကိုကား မဒါသရေဖြင့်ဆင်ထုံးစံမတိုင်း မ ပြု၊ သီမဉ္ဇကား အန္တ၊ဓာတ်ဆို၍ “ဇျသဇ္ဇာဒေသော”ဟု ရှိ၏၊နကို နိဂ္ဂဟိတ်ပြု၍ ဆျေးလိုဟန်တူသည်၊“သံပုဇ္ဈအဇ=ဂတိမှ”ဟုဆေဓာတ်ဖြင့်“သမဇ္ဇန်၊ သံဂစ္ဆန်၊ အသုံတ် သမဇ္ဇာ=ပေါင်းဆုံရာ ပွဲသဘင်”ဟုလည်းရှိသေး၏။[ဤသုတ်နှင့်မဆိုင်။]

ယန၊ပေ၊ဝဇ္ဇော ဝဇ္ဇော စသည်-ဝဓျဟု ဖြစ်ထိုက်လျက် ဤသုတ်ဖြင့် ပုလ္လိန်-ဤထိုလိန်ဖြစ်စေ၍ ဇ္ဈ ပြုပြီးလျှင် ဝဇ္ဇော-ဝဇ္ဇောဟု ပြီး၏၊ သေယျာ၌ ကျ ပစ္စည်းဖြင့် “သိ+ယ”ဟု ဖြစ်သည့်အခါ၊ ဤသုတ်ကြိုးဖြင့် ဝုဒ္ဓိပြု, ယဒ္ဒေဘော်လည်းသော၊သဒ္ဓါ၌ “သံပုဇ္ဈ ဓာဓာတ် အ ပစ္စည်း-အာ ပစ္စည်းဖြင့် နိဂ္ဂဟိတ်ကို ဝဂ္ဂန္တ ပြု၍ “သန္ဓာ”ဟု ဖြစ်သည့်အခါ ဤ သုတ်ကြိုးနှင့် နကို ဒပြု၊ စရိယာ၌ကား အခြား စိရင်ဘွယ် မရှိ, ဝုဒ္ဓိ အပြုကိုသာ ဤသုတ်ကြိုးဖြင့် တာ၁မြစ်ရတော့မည်။

စကာရော-စပြု၊ ရုဿာ-နာကျင်ခြင်း၊ ရုဇာတိ-ရုဇာရုပ်သည်၊ အပစ္စယေန-အပစ္စည်းဖြင့်၊ သိဒ္ဓံ-ပြီး၏၊ [ဤသုံတ်ကိုးဖြင့် စိရင်ဘွယ်မလို ကွင်္ကိယ မတိယဝေါဝါ သုတ်ဖြင့် အပစ္စည်းသက်၍ (အာပစ္စည်းလည်း သက်၍၊ ပြီးသည် ဟူလို၊] ကုစ = သင်္ကော်ဝစနေ၊ ဆပစ္စယော-သက်၊ ကောစနံ-တွန့်ခြင်း၊ ကုဿ ခြင်း၊ [''ကုဒိယတို့ သံကောဒိယတိ-အာယ်, ချုံးအပ်၏''ဟု ပြုလျှင် ''ကောစ္ဆံ-ခတ်အခင်း''ဟု နိဿယတို့၌ အနက်ပေးသော အထက် အောက် ပြန့်ကျယ်၍ အလယ်ကျဉ်းသော ထိုင်စရာအခင်းရ၏၊] လဘ = လောဘော၊ ဆမ္ပံ-ဆပစ္စည်းကြောင့်၊ စာဒေသော-စပြု။ [ဗျည္ဇနန္တိသ စော-စသော သုတ်ဖြင့် ပြု။] လစ္ဆာ ရဒ္ဓံ၊ ရဒ = ဝိလေခနေ-ရေးခြစ်ခြင်းဌ်....၏၊ ရစ္ဆာ-လမ်း၊ ဝ်ဟ = ဝေစိဘ္ဂေ၊ မုယ္ဟနံ- ဝေ့ဝေခြင်း၊ မုစ္ဆာ၊ ဝါ, မုစ္ဆနံ-တွေ့ဝေခြင်း၊ မုစ္ဆာ။

ဝသ = နိဝါသေ၊ ဝစ္ဆာ-ဒနခြင်း။ [''ဝဒ = ဝစနေ''ဟူသော ဓာတ်ဖြင့် ''ဝဒတိ မြည်တတ်၏၊ ဤတိ ဝစ္ဆာ-နွားငယ်''သည်းဖြစ်၏၊]ကစ = ဒိတ္တိမ္ပိ-တောက်ပခြင်းဌ်....၏၊ ကစ္ဆာ ခါးစည်းကြိုး (ခါးပတ်) ကထ = ကထနေ သံပုဇ္ဈော၊ သဒ္ဓိ-အာဘူ၊ ကထနံ-ပြောဆို ဆွေးနွေးခြင်း၊ ဤတိအတ္ထေ-ဌ်၊ ဏျပစ္စယော၊ဤမိနာ-ဖြင့်၊ ထဇသ-၏၊ စ္ဆာဒေသော-စ္ဆပြု၊ သံသဒ္ဒသ-သံသဒ္ဒါကို၊ သာဒေသော-သာလည်းပြု၊ သာကစ္ဆာ-အာဘူပြောဆိုခြင်း၊ ဝါ-ဆွေးနွေးခြင်း၊ တုဒ ဗျသ နံ၊ တုစ္ဆာ- ထိုးဆွခြင်း၊ ပဒ = ဂတိမ္ပိ၊

လစ္ဆာ စသည်= လဘနံ လစ္ဆာ၊ရဒိယတိ ဝိလေခိယတိ-ခရိုးသွားသူတို့ရေးခြစ်အပ်(အရေးအောင်ခြင်း ထင်အောင်ပြုအပ်)၏၊ ဤတိ ရစ္ဆာ။ [''ရထသ ဟိတာ ရစ္ဆာ=ရထား၏ စီးပွားဖြစ်သောလမ်း''ဟုလည်း ဆိုရ၏၊ ဟိတ အနက်ဌ် ဏျ သက် ထဇ ကို ဆပြု, ဒွေ့ဘော်လာ၊] မုယ္ဟနံ မုစ္ဆာဌ် ဤသုတ်ဖြင့် ဆပစ္စည်းသက်,ဗျည္ဇနန္တိသ ဖြင့် ဓာတွန် ဟ် ကို စ်ပြု၊မုစ္ဆနံ မုစ္ဆာဌ်ဏာ၊ ''မုစ္ဆံ=မောဟ ဝမုနေသု-တွေ့ဝေခြင်း, ကြိုးပွားခြင်းတို့ဌ်''ဟူသော ဓာတ်တည်း- ဤသုတ်နှင့်မဆိုင်, အပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသည်ဟု ပြီးပုံတနည်း ပြသော ဝါကျတည်း။

ဝစ္ဆာ စသည်။ ။ဝသနံ-နေခြင်း။ဝစ္ဆာ၊ ဤတ္ထိလိန်ကစ္ဆာ၏အနက်ကား-ဟတ္ထိနံ မစ္ဆဗန္ဓေစ, ပကောဋ္ဌေ ကစ္ဆဗန္ဓနေ၊ မေခလာယံမတာကစ္ဆံ=ဤတ္ထိလိန်ကစ္ဆာသဒ္ဒါကို ဆင်တို့၏ ရင်ဖွဲကြိုး,အိမ်တွင်းတိုက်ခန်းခါးဘောင်း (အောက်ပိုး) ကျိုက်ခြင်းခါးစည်း (ခါးပတ်) ကြိုးဟူသော အနက်ဘို့ဌ် ဖြစ်၏။ကစတိ ဒိဗ္ဗတိ-ဆင်၏ ရင်ဘတ် စသော အရပ်ဌ် တောက်ပ၏၊ ဤတိကစ္ဆာ ဟုဆို။ ''ကစ=ဗန္ဓနေ ဟူသော ဓာတ်လည်း ရှိ၏။ကစိယတိ ဗန္ဓီယတိ-ခါးစသော အရပ်ဌ် ဖွဲပတ်အပ်၏၊ ဤတိ ကစ္ဆာ'' ဟု ဆို။

ဗျာပန္နနံ ဖေါက်ပြန်ခြင်းသို့ရောက်ခြင်း၊ ဣဘိအဘွဲ့ ကျမ်္ဘိကတော့,ဗျာပါဒျာတိ-ဟူ၍၊ ရူပေ သမ္ပတ္တေ၊ ဣမိနာ နိပါတနေ-ဤသုတ်ကြီးဖြင့်၊ ဒျဲဿ-၏၊ ဒွာဒေသေ-ဥပြု၊ ရဿဘ္ဘာဒ္ဒ- ပါဒ္ဒိအာကိုလည်း ရဿပြု၊ ဗျာပဇ္ဇာ-ဖေါက်ပြန်ခြင်းသို့ရောက်ခြင်း၊ ဝါ-ဒေါသဖြစ်ခြင်း။

မရ=ပါဏာစာဂေါ၊ မရတိ- ဃေတတ်၏၊ ဣတိအတ္ထစ-ဌင်း၊ မရဏံ-ခြင်း၊ ဣတိအတ္ထစ- ဒ္ဒိဌင်း၊ ဥမိနာ- ဤသုတ်ဖြင့်၊ တျ ဘျုပစ္စယာ-တျပဥည်း, တျုပဥည်းတို့သည်ဌင်း၊ မာတ္ထန္တဂေ ဟာပေါ-ဘေတ္ထန်ရ်ကို ဧချခြင်းသည်ဌင်း (ဟောတိ)၊ တတော-ထိုမှနောက်၌၊ ယဝတံ ဣစ္စာဒိနာ-ယဝတံတလန အစရှိသောသုတ်ဖြင့်၊ စကာရော-စပြု၊ ဒ္ဒိတ္တဥ္စ၊ မစ္စော-သေသောသဘ္ဘဝါ. ဖစ္စု- သေခြင်း၊ သတ=သာတစ္စ- မပြတ်ဧစဲသည်၏ အဖြစ်၌၊ ဝါ-ပြုခြင်း၌....၏၊ ဣမိနာ ယပစ္စယော၊ တျဿ-၏၊စကာရော- (ယဝတံဖြင့်)စပြု။ [ပရဒ္ဒေဘာဂေါဖြင့် ဒ္ဒေဘော်လာ၊]သစ္ဆံ-ပြုသောစကား၊ဝါ-အမှန်။ [တထာ-ပါလျှင်ပို၊] နတ = ဂတ္တာဝိနာဟေ၊ နစ္ဆံ-ကခြင်း၊ နိတိ နိတမာဝံ်သည်။ [ဣကား မာတုနိဒ္ဒိဋ္ဌ၊ ဧာတ်ကျမ်းတို့၌ "နိတ"ဟုသာ ရှိ၏၊] နိဒ္ဓေ-ပြုခြင်း၌ ၏၊ နိစ္ဆံ-ပြုသောအရာ၊ မာ=မာနေ--ဆိုင်းယှဉ်ခြင်း၌ .. ၏၊ မာယာ-ပရိယာယ်မာယာ။

ဤအနက်ကာ သာမ်ညဟုဘိမိုသည်၊တုဒန် ဗျဿန်-ယိုးဆွခြင်း၊ တုဆ္ဆာ-ခြင်း၊ဗျာပန္နာဒ်၌ "ပဒဘာဝုပ္ပ ပဒမာဘဲ" ဤကို ယ-ဝ ကို ပပြု၍ "ဗျ" ပဟု ဖြစ်၏။ (ဤပဒ္ဓည်းကြောင့် ပန်း ပုန်ဒိ ရောက်၍ "ဗျ ပါဒျ" ပဟု ဖြစ်သင့်ရာ၌ ဤသုတ်ကြီးဖြင့် ဒျကို ဇ္ဇ-ပါဒ်၌ အာကိုလည်း ရဿပြု၍ "ဗျ ပဇ္ဇာ" ဟု ဖြစ်၏၊ [သီဟိုဠ်ဒီပ၌ ၊ 'ဗျာပါဒျာဟိ ပျုပပ္ပဿဂေ် (ဗျ ပါဒျ ဟူသောရုပ်၏ကပ်ငြိလျှဉ်းပါးဘွယ်ရှိလတ်ဆဿ)" ပဟု ၎င်း, "ဗျ ဒေ-သော" ဟုဌင်း, "ဗျ ပစ္ဆာ" ဟုဌင်း ရှိ၏။]

မစ္စော မစ္စုဧသည်-မစ္စော မစ္စုတို့၌ ဇာတိလိန်ဖြစ်ဘွယ်မလို၊ပုံလိန်ချည်းတည်း၊ "မရတိတ် မစ္စော,မရဏံ မစ္စု" ပဟုဗြိဟ်ကို အစဉ်အတိုင်းယူ၊--သတသ-မပြတ်မစဲမြဲသောအရာ၏၊ဘာဝေါ-သည်၊ သာတစ္ဆံ-မည်၏၊နံစ္ဆံ စသည်၌လည်း ဤသုတ်ဖြင့် ယ ပစ္စည်းသက်၊နတဓာတ်သည်ဒံဝါဒိဂိဏီးတည်း ထို့ကြောင့်နတနောင်ဒံဝါဒိတောယော-သုတ်၌ ယောဂဂိဘာဂဖြင့် ယပစ္စံည်းသက် တျကို စပြု,ဒ္ဒေဘော်လာ၍ "နစ္စန" ဝိဂြိဟ်ဖြစ်၏၊ နစ္စနံ နစ္ဆံ၊ နိတ ဓာတ်ကား ဘူဝါဒိတည်း၊နိတနံ-မြဲခြင်း၊ နိစ္ဆံ-မြဲခြင်း၊ နိတတိတိ နိစ္စော-မြဲသောအရာ၊ မာဓာတ်သည် မာန အနက်၌ ဘူဝါဒိတည်း၊ အ ပစ္စည်းကို ပြု၍ "မေတိပရိမေတိ အညေန ဥဇ္ဇာမဂ္ဂေန အတ္တာနော အဂ္ဂဏံတိ မာယာ-မိမိ၏ ယုတ်သောဂုဏ်ကို အခြားမြတ်သော ဂုဏ်ဖြင့် နှိုင်းချိန်တတ် (တုပြိုင်တတ်) သောကြောင့် မာယာ မည်၏"ဟု မောဂ္ဂလ္လာန ဝိဂြဟပြု၏။

ဇန=ဇနနေ၊ ဇာယာ·မယား၊ကနု(ကနိ)=ဒိတ္တိကန္တိသု - တောက်ပခြင်း, နှစ်သက်ခြင်းတို့၌....၏၊ နျသ-၏ ဥတ္တံ ဥပြု၊ ဒ္ဒိဘ္ဘဒ္ဓ။ [ဏျပစ္စည်းကို ဤသုတ်ဖြင့် သက်၍ ယဝတံ-ပရဒ္ဒဘာ:ဝါ တို့ဖြင့် ဥပြု, ဒ္ဒဘော်လာ၊] ကညာ-သတို့သမီး၊ ဓန=ဓညေ ဘုန့်·ပညာ ကျက်သရေတို့နှင့် ပြည့်စုံခြင်း၌....၏၊ဓံညံ-စ၁ါး၊ဝါ-ဘုန်းပညာ ကျက်သရေ၊ ပုနာတိ-သုတ်သင်တတ်၏၊ ဣတို့, ပုညံ-(ကောင်းမှု)မည်၏၊ နကာရာဂမော-လာ၊ ဣစ္စာဒိ။

(၆၆၀) ဝေပုၤပေၤနိုဗ္ဗတ္တေ။ ။ဝေပုသိ, ဒဝ, ဝမုဋ္ဌစ္စေဝမာဒိဟိ-အစရှိကုန်သော၊ ဓာတုဟိ-တို့မှ နောက်၌ဋ္ဌင်း၊ (ထုပစ္စည်း သက်ရာဖြစ်၍ တသန့်ခဲ့ပြီသည်)၊ ကု,ဒါ,ဘူအာဒိကော ကုပြု အပ်လတံ့သော ဂရဓာတ်, ဒါဓာတ်, ဘူဓာတ် အစရှိသည်မှနောက်၌ဋ္ဌင်း (တို့မ သက်ရာဖြစ်၍တသန့်ခဲ့ပြီသည်)၊ ဟုဒိတောစ-ဟု အစရှိသောဓာတ်မှ နောက်၌ဋ္ဌင်း(ဏိမသက်ရာဖြစ်၍ဘသန့်ပြီသည်)၊ ယထာကမံ-တိုင်း (ထို့ဓာတ် ၃ မျိုးနှင့် ထုတို့မ-ဏိမ ၃ မျိုး အစဉ်အတိုင်း ဟူလို)၊ နိဗ္ဗတ္တတ္ထေ-နိဗ္ဗတ္တ အနက်၌၊ ထု,တို့မ, ဏိမ ဣတိ-ဟူကုန်သော၊ ဧတေ ပစ္စယာ ဟောန္တိ၊ ဝေပု=ကမ္မဇနေ၊ ထုၤစ္စယေၤ-ထုပစ္စည်း သက်၊ ကွစိဓာတု တျၤဒိနာ,အကာရာဂမေ·(အ)လာ၊ အထဝါ,ဒုထု ဣတိ- အထုဟူ၍၊ ဝတ္တဗ္ဗေ-လျက်၊ သရလောပံ-အသရချေခြင်းကို၊ ကတွာ,ထုတိ-ထုဟူ၍၊ဝုတ္တံ·ဆိုအပ်ပြီ၊ ဣတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ [ဤနည်းအလို "အထု"ပစ္စည်းသက်၊ မောဂ္ဂလ္လာန်၌လည်း "အထု" ပစ္စည်းပင်၊] ဝေပေန- တုန်လှုပ်ခြင်းဖြင့်၊ နိဗ္ဗတ္တာ-ဖြစ်ခြင်းရှိသည်၊ ဝေပထု-၏၊ သိ....သယေ၊ သယနေန-အိပ်ခြင်းဖြင့်၊နိဗ္ဗတ္တာ-ဖြစ်သောရောဂါသည်၊

ဇာယ်တိပုတ္တောဇုမာယာတိ ဇာယာ=သားသမီး ဖြစ်ထွန်းကြောင်းဖြစ်၍ ဇာယာမည်၏၊ဇနေတိတိ ဇာယာ=သားသမီးကို ဖြစ်စေတတ်၍ ဇာယာ မည်၏၊ ဇိ=ဇယေ၊ ဇယတိတိ ဇာယာ=ယောကျ်ားအပေါ်၌ အရာရာအောင်မြင်တတ်၍ (ပြောပါများမယားစကားအောင်တတ်၍) ဇာယာ၊ဇိဒ္ဓဇုကို ဤသုတ်ဖြင့် အာပြု,ယပစ္စည်းချည်း၊ "ဇနာဒိန မာ" ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ဇနဓာတ်၌ နှ်ကို အာပြု၊ ကနတိ ဒိပ္ပတိ-အရွှဲယ်အလျော်တောက်ပတင့်တယ်တတ်၏၊ တနည်း-ကနိယတေ ကန္တိယတေ-နှစ်သက်အပ်၏၊ဇုတိ ကညာ၊ ဤသုတ်ဖြင့် ယသက်,နျ ကိုကား ယဝတံဖြင့် ဥ ပြု၊ဓနံ-ကြက်သရေမင်္ဂလာ ပဉ်းပညာနှင့် ပြည့်စုံခြင်းသည်၊ ဓညံ·မည်၏၊ [ဓည သဒ္ဒါသည် "ဓညာတေနရ ပုဂ်ဝ"၌ ပုညအနက်ကိုဟော၏၊"ဓည ပုညလက္ခဏံ ပုတ္တံဝိဇာယိ"၌ သိဒ္ဓိပညာကိုဟော၏ စသည်ဖြင့်သဒ္ဒါနိတိဆိုသည်၊] ပုညံ၌"ပု=သောဓနေ"ဟူသော ဓာတ်ဖြစ်၍ ဤသုတ်ကြိုးဖြင့် ယပစ္စည်းလည်းသက်,နလည်း လာရသည်။

သယတု-၏၊ ဒဝ=ဒဂနေ-ပူလောင်ခြင်းဌာ....၏၊ ဒဝေန-ပူလောင်ခြင်းဖြင့်၊ နိဗ္ဗာဟ္ဘာ သည် ဒ ထု-၏၊ ဝမု=ဥဂ္ဂိရဏော-ပျှံအန်ခြင်းဌာ....၏၊ ဝမေန-ဖြင့်၊ နိဗ္ဗတ္တောဟ-ဖြစ်သောအနန္တဖတ်သည်၊ ဝမထု-၏၊ ကတိ-ပြုခြင်း၊ (သိမူဌာ ''ကတိ''ဟုရှိ၏၊) ကရဏံ-ခြင်း၊ တေန-ထိုပြုခြင်းဖြင့်၊ နိဗ္ဗတ္တံ-ဖြစ်သော အတုသည်၊ ကုတ္တိမံ ၏၊ ကု ဣတိ နိပါတနတော ကု ဟူသောနိပါတနဖြင့်၊ ကရဿ-ကရ၏၊ ကုတ္တံ၊ကုပြု၊ ဒါ=ဒါနေ၊ ဒါတိ-ပေးခြင်း၊ ဒါနံ-ခြင်း၊ တေန-ထိုပေးခြင်းဖြင့်၊နိဗ္ဗတ္တံ ဖြစ်သောဝတ္ထုသည်၊ဒဏ္ဍိမံ ၏၊ ရဿတ္တံ-ဒါဌာ ရဿအဖြစ်သည်(ဟောတိ)၊ ဘူတိ-ဖြစ်ခြင်း၊ ဘဝနံ-ခြင်း၊ တေန ထိုဖြစ်ခြင်းဖြင့်၊ နိဗ္ဗတ္တံ-ဖြစ်သော အရာသည်၊ ဟောတ္တိမံ-၏၊ အဝဟုတိ-ပူဇော်ခြင်း၊ အဝဟနံ-ခြင်း၊ တေန-ထိုပူဇော်ခြင်းဖြင့်၊ နိဗ္ဗတ္တံ-ဖြစ်သော ဝတ္ထုသည်၊ ဩဟာဝိမံ-၏ ဂ.လောပ စုဒ္ဒိ အာဝါဒေသဝဲ - တို့သည်၊ (ဟောန္တိ)။ [ဟုဌာ ဥကို ဩ,ဩကို အာဝပြုရမည်ဖြစ်၍''အာဝါဒေသေ'' ဟု ပါဠိမှန် ရှိ၊စ၊ ရုပ်တွက်ပုံကို အခြေပြုမှာရှု၊ဝိဂြိဟ် အစစ်ကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာဌာ ပြထားသည်။]

(၆၆၁) အက္ကောသေနမှာနိ။ ။အက္ကောသေ-ဆဲရေးခြင်း အနက်ကို၊ ဂမ္မမာနေ-သော်၊ နနိပါတေ-န နိပါတ်ပုဒ် ဟူသော၊ ဥပပဒေ - အနိုးပုဒ်သည်၊ သတိ-သော်၊ ပဒတုတော-ဌာ၊ အာနိပစ္စယော-ဟောတိ၊ဇမ္မ-ဟဲ့ အယုတ်ကောင်၊ တေ-နင်သည်၊ ဒေသော - အရပ်သို့၊ နဂမိတဗ္ဗော-မသွားထိုက်၊ ဣတိ အက္ကောသေ-ဌာ၊ အာနိပစ္စယော သက်၊ ကိတကတ္တာ- ကိတပစ္စည်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ နာမမိဂ ကတ္တာ, သိမ္မိ-သိဝိဘတ်ကို၊ ဂတေ-သော်၊ နဂမာနိ-မသွားထိုက်၊ဣတိ အက္ကောသေ-ဌာ၊ ကမ္မဝေရဃသမာသော-ကမ္မဓာရဲသမာသ်စပ်၊ နသ- နဲ၏၊ အတ္တံ-(အ)ပြု၊ ပုန- တဘန်၊ သမာသတ္တာ-ကြောင့်၊နာမမိဂ ကတေ သျာဒျုပ္ပတ္တိ၊ဇမ္မ တေ ဒေသော,အဂမာနိ-မသွားထိုက်၊ ဇမ္မ တေ ကမ်္မ- အမှုကို၊ နဂဘဗ္ဗံ- မပြုထိုက်- ဣတိ= ဤအနက်၌၊ အကရဏံ- အကရဏနိဟုဖြင့်၏၊ဇမ္မ တေ ကမ်္မံ နဂရဏီ၊နမိုတိကိ်၊ တေ-သင်၏၊ ဝိပဘ္တိ- ပျက်စီးခြင်း၊ ဣတိ ဤပြယုဂ်၌ တားမြစ်ရခြင်းအကျိုး ရှိ၏၊ [နနိပါတ် မရှိသေးကြောင့် အာနိပစ္စည်းမသက်ရ ဟူလို၊] အက္ကောသေတိ ကိ်၊ တေ- သင်၏၊ အဂတိ- မသွားခြင်း၊ ဣတိ-၏၊ [ဆဲရေးခြင်းမဟုတ်သောကြောင့်အာနိပစ္စည်းမသက်ရ-ဟူလို၊ဤသုတ်ဆိုင်ရာ အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်း ကစ္စည်းဘာသာဋီကာမှာရှု။]

(၆၆၂) သုနဿု၊ ပေ၊ ဏာနာ။ ။သုန ဣတိ- သုန ဟူသော၊ တေသဲ ပါဠိပဒိကဿ- ဤပါဠိပဒိက၏၊ ဃဋ္ဌန်နော--သဗ္ဗဉ်ဖြစ်သော၊ ဥန သဒ္ဒဿ— ဥနသဒ္ဒါ၏။ ဩဏ၊ပေ၊အာနဣတိ· ဩဏ, ဝါန, ဥဝါန,ဥန, ဥနခ, ဥဏ,အာ,အာနဟူကုန်သော၊ တေအာဒေသာ ဟောန်တိ၊ သုနဿ- သုန၏၊ ဥနဿ-အစိတ် ဥနသဒ္ဒါ၏၊ ဩဏာဒိ အာဒေသေ-ဩဏအစရှိသော အာဒေသကို၊ကတေ· သော်၊ သဗ္ဗာဒ်ျုပ္ပတ္တိ· သက်၊ သောဏော-ခွေးသည်၊ သောဏာ· တို့သည်၊ သွာနော· ခွေးသည် သွာနာ--တို့သည်၊ သုဝါနော-သည်၊ သုဝါနာ· တို့သည်၊ သူနော-သည်၊ သူနာ-တို့သည်၊ သုနခေါ သည် သုနခါ-တို့သည်၊ သုဏော-သည်၊ သုဏာ-- တို့သည်၊ သဓ, သာနော· ခွေးသည် [အာပြု, အာနပြု,] သာနာ တို့သည်၊ ဣစ္စာဒိ။

(၆၆၃) တရုဏသဿ သုသုစ။ ။တရုဏ ဣတိ- ဟူသော၊ တေသ သဒ္ဒဿ- ၏၊ သုသုဣတိ- သုသု ဟူသော၊အာဒေသော-သည် ဟောတိ၊ စသဒ္ဒေါ- သည်၊ အနိယမတ္ထော-- မမြဲခြင်းအနက်ရှိ၏၊ သုသု- ပျိုနှုသူ၊ တရုဏော ဝါ-လည်းရှိ၏။

(၆၆၄) ယုဝဿု၊ပေ၊ဋျုုနာ။ ။ယုဝဣတိ တေသ ပါဠိပဒိကဿ-၏၊ ဥဝဿဒ္ဒဿ ၏၊ ဥဝ၊ ပေ၊ဣတိ-ဥဝ,ဥဝါန, ဥန,ဥုန ဟူကုန်သော၊ တေ အာဒေသာ ဟောန်တိ၊ ယုဝါ-လုလင်ပျိုသည်၊ တိဋ္ဌတိ- တည်၏။ ယုဝါနော, ယုနော, ယူနော-သည်၊ တိဋ္ဌတိ။

---

(၆၆၃) တရုဏဣစ္စေတသ-ပါဠိပဒိကဿ-ဟုမပါသော်လည်း"ဗာလဘာဝံ သူငယ်၏အဖြစ်ကို၊တရုတိ-လွန်မြောက်တတ်၏"ဟူသောဝိဂြိုဟ်အရတရဓာတ်နောင် ဥန ပစ္စည်းဖြင့် (နကို ဏ ပြု၍) ပြီးသော"တရုဏ"သဒ္ဒါလည်း နိပ္ပန္နပါဠိပဒိကပင်၊ ရှေသုတ် နောက်သုတ်၌ "ပါဠိပဒိကဿ"ဟု ပြထားသောကြောင့် မဂဝဒဝလဉ်နှုန်းအားဖြင့် အလယ်သုတ်လာ တရုဏလည်း ပါဠိပဒိကပင်ဟု ပြ၏။တရုဏ တည်၍ ဤသုတ်ဖြင့် သုသုပြု,သိသက်,ချေ၊ တရုဏော ဝါ-ကား စ သဒ္ဒါ၏ သုသု အပြုံ မမြဲကြောင်း ပြသော ရုပ်တည်း။

(၆၆၄) ယုဝ၊ပေ၊ပါဠိပဒိကဿ - "ယု=မိဿနေ-ရောနှောခြင်း" ဟူသော ဓာတ်နောင် အပစ္စည်းသက်,ဥကိုဥဝ ပြု၍ပြီးသော"ယုဝ"လည်းနိပ္ပန္န ပါဠိပဒိကပင်၊ ယဝတိ မိဿီဘဝတိ-ရောနှောလျက် ဖြစ်တတ်၏၊ဣတိယုဝါ၊ဤသုတ်၌ ယုဝ၏ဥဝကို ဥဝ ထပ်၍ ပြုခြင်းဖြင့် ယုဝါနော-ယုနော-ယူနောအပြင် ယုဝါလည်းရှိနိုင်သေး၏ဟု သိစေသည် သဒ္ဒနိတိဋ္ဌကား ဥဝ ကို ဥဝပြု-မပါ၊ ဥဝါန စသည်ကိုသာ ပြုသည်၊ ယုဝါကို ဟူမာဒိ ရုပ်စဉ်၊ ယုဝါနော-စသော ၃ ပုဒ်ကိုကား ပုရိသာဒိ ရုပ်စဉ်။

(၆၆၅) ဆဒါဒိဟိ တတြဏ်၊ ။ပေ၊ဆဒ=အပဝါရဏာ- တားမြစ်ခြင်းဥ်....၏၊ ကွစိ ဓာတုတျာဒိနာ,မာတ္ဍန္တဿ- မာတ္ဍန်ဒ်၏၊ တကာရော-တပြူ၊ အာတပ်- နေပူကို၊ ဆာဒေတိ-ကွယ်ကာတတ်၏၊ ဣတိဆဘ္ဘံဆကြုံ-(ထိုး)မည်၏၊ ဗျဥ္ဇနတ္တယေ- ဗျည်း ၃ လုံးအပေါင်းတွင်၊ (ဒ်ကိုပြူသော တနှင့် တြပေါင်း၍ ဗျည်း ၃ လုံး)၊သရူပါနံ-သုတိတူဗျည်း ၂ လုံးတို့တွင်၊ ဧကဿ- တလုံးကို၊ လောပေါ-ချေ၊ စိန္တ=စိန္တ်ဝယ်၊ စိန္တေတိ- သိတတ်၏၊ ဣတိစိတ္တံ (စိတ်) မည်၏၊ နကာရဿ-နှ၏၊ သံယောဂါဒိတ္တာ နွှသံယုဂ်၌ အစ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ နိဂ္ဂဟိတံ-နိဂ္ဂဟိတ်ပြူ။ [နိဂ္ဂဟိတ သံယောဂါဒိနော သုတ်ဖြင့်ပြူ၊]တဿ ထိုနိဂ္ဂဟိတ်ကို၊ ဗျဥ္ဇနေစာတိ သုတ်ဖြင့်၊ လောပေါ-ချေ။ စိ(တြံ-စိတ်၊ ဃဋ္ဌာဒိတ္တာ ဃဋ္ဌာဒ်ဂိုဏ်း၏အဖြစ်ကြောင့်၊ နဝုဒ္ဓိ- စိ၌)ဝုဒ္ဓိမပြူရ။ [တြဏ်၌(ဏ်)အာဒိဗန်ကြောင့် စုဒ္ဓိမပြူရ-ဟူလို။]

သု=အာဘိဿဝ-ယိုစီးခြင်း၌....၏၊ ပရဒ္ဒဘာဝေါ ဌာနေတိ- ဖြင့်၊ တဿ-တပစ္စည်း၏၊ ဒိတ္တံ-ပြု၊ အဘ္ဘ-စီးပ္ဍားတို့ကို၊ ဝါ- အနက်တို့ကို၊ အာဘိဿဝတိ-ယိုစီးတတ်၏၊ ဣတိ သုတ္တံ သုတြံ-(သုတ်)မည်၏၊ [သုတ္တန် ပိဋကနှင့်, သုတ်ဝုတ္တိမှ သုတ်ကိုရ၏၊] သူဒ=ပဿရဏေ၊ အဘ္ဘံ- တို့ကို-သူဒေတိ- ယိုချတတ်၏၊ ဣတိပိ-လည်း၊ သုတ္တံ- မည်၏၊ ရဿတ္တံ- သူဒ္ဓ ရဿပြူ၊ ဘုဇာဒိတ္တာ-ဘုဇာဒိဓာတ်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒလောပေါ- ဒကိုချေ၊ ဒ်ိတ္တဥ္စ။ [သိဒ္ဓ သူစ ဓာတ်ဖြင့်''သူစေတိ''ဟူ၍၏၊သူစေတိ- သွန်းလောင်းတတ်၏--ဟုပေး၊ သူဒေတိ-ဟူရာဒ္ဓကား ဘူဝါဒိဂိုဏ်းဖြစ်၍ ''သူဒတိ'' ဟူသာ ရှိသင့်သည်၊] သု= သဝဏေ၊ သုဏာတိ- ကြားတတ်၏၊ ဣတိ သောတံ သောတြံ-(နား)မည်၏၊ ဝုဒ္ဓိ-ဥကို ဩဝုဒ္ဓိပြု၊ နိ= ပါပဏော-ရောက်စေခြင်း(ဆောင်ခြင်း)၌....၏၊ နေတိ-ဆောင်တတ်၏၊ ဣတိ နေတ္တံ နေတြံ-(မျက်စိ)မည်၏။

ဝိဒ=ပင်္လေ--မင်္ဂလာ၏အဖြစ်၌....၏၊ [ဓာတ္ဍတ္ထသင်္ဂဟ၌ ''ကောင်းမှုန်စင်ကြယ်ခြင်း၌''ဟု ပေး၏၊] ဒဿ-ဒ၏၊ တော-တပြူ။[ဆဒ၌ကဲ့သို့ ကွစိ ဓာတုဖြင့်ပြူ၊] ပဝိတ္တံ ပဝိတြံ--ဖြူစင်သောဝတ္ထု။[ပပူဗ္ဗ ဝိဒဓာတ်၊ ဖြူစင်ခြင်းဟူသည် ကြက်သရေ မင်္ဂလာပင်တည်း၊ ''ဝိဒတိ မင်္ဂလံ ဘဝတီတိ ပဝိတ္တံ''ဟူပြူ၊] ပူ=ပဝေန-ဖြူစင်ခြင်း၌...၏၊ [''ပူ=ပဝေန'' ဟုလည်း ရှိ၏၊] ပုနာတိ-ဖြူစင်တတ်၏၊ ဣတိပိ ပဝိတ္တံ ပဝိတြံ-၏၊ဣကာဇာဂမော-ဣလာ၊ဝုဒ္ဓိ-ပြု၊ အဝါဒေသောစ-အဝလည်းပြု။ [ကိုယာဒိဖြစ်၍''ပုနာတိ''

ဟု နှန့်ရှိစေ၊ ကျတိပိဟု ပိုလည်း ပါစေ၊ ထို ပိဖြင့် ရွေဝိကပ်ကိုပေါင်း၊ အညေသုစ-သြ အဝသရေတို့ဖြင့် စီရင်။]

ပတ=ဂတိမှိ၊ ပတတိ- ကြွကျတတ်၏၊ကျတိပတ်တံပတြံ့ - (သစ်ရွက်) မည်၏၊ ပတတော--ကျခြင်း၊ တာယတိ- စောင့်ရှောက်တတ်၏၊ ကျတိပိ ပတ္တော--(ခွံက်)မည်၏။ [အောက်က ခံထားသဖြင့် အစာ အာဟာရ စသည်ကို အောက်သို့ မကျအောင် စောင့်ရှောက်တတ်သည်-ဟူလို၊ ပတ သဒ္ဒါပ ပဒ ''တာ''ဓာတ်, အပစ္စည်းဖြစ်၍ ဤသုတ်နှင့်မဆိုင်၊စကားစပ်၍ အပို ထည့်ပြခြင်းသာ၊ သီမူ၌ ''ပတြော''လည်း မပါ၊]တနုံ=ဝိတ္ထာရေ၊ တညတိ - ခဲ့ဖြန့်အပ်၏၊ ကျတိ တန္တံ တတြံ--(ချည်မျှင်) မည်၏၊ ယတ= ယတနေ- အားထုတ်ခြင်း၌....၏၊ ယတ္တံ ယတြံ- အားထုတ်ခြင်း၊ ယာ= ပါပုဏနေ- ရောက်ခြင်း၌....၏၊ယာပနာ-ရှည်သောကာလသို့ရောက်စေခြင်း (မျှတခြင်း)သည်၊ ယာတြာ-မည်၏။

ယမုံ=ဥပရုံမ ယန္တံ [ယန္တံ-ယန္တရုားစက်။] ဂမဓန ဟနာဒီနုံ စသော သုတ်ဖြင့် ဓးတ္ဒုံကို(နှ်) ပြု၊ ''ယမတိ ဥပရုမတိ (ဘေးရန်ကို ရှောင်ကြဉ်ရ၏၊) တေနာတိ'' ဟုပြု၊အဒ=ဘက္ခဏေ၊ အဒတိ-သုခ ဒုက္ခကို စားတတ် (ခံစားတတ်)၏၊ ကျတိ အတ္တံ အတြံ-(ကိုယ်)မည်၏။ [အဘိဓာန် ပုလ္လိန်သာရှိ၏၊] ယုဇ= ယောဂေ- ယှဉ်ခြင်း၌....၏၊ ယုဇ္ဇတိ- ယှဉ်စပ်အပ်၏၊ ကျတိ ယောတ္တံ ယောတြံ-(ကြိုး)မည်၏။ [ယောဇေန္တိ အနေနာတိ ယောတ္တံ-ယှဉ်စပ်ကြောင်းကြိုး''ဟုဆိုလျှင် သာ၍ကောင်းသည်၊]ဘုဇာဒိတ္ထာ- ဘုဇာဒိဓာတ်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဓာတုန္တဿလောပ ဒ္ဒိတ္တာနိ- တို့သည်၊ (ဟာန္တိ)၊ ဝတု=ဝတ္တနေ ကျင့်ခြင်း၌....၏၊ ဝတ္တံ ဝတြံ-ကျင့်ဝတ်။["ဝတ္တနံ-ကျင့်ခြင်း၊ ဝါ,စတ္တိတဗ္ဗံ-ကျင့်ထိုက်၏၊ ကျတိ ဝတ္တံ''ဟု ပြု။]

မိဒ=သိနေဟေ- ချစ်ခင်ခြင်း၌....၏၊ မဇ္ဇတိ- ချစ်တတ်၏၊ ကျတိ မိတ္တံ မိတြံ- (မိတ်ဆွေ) မည်၏။ [ထောမနိဝိဒ္ဒ နပုံလိန်ဟု ဆိုသောကြောင့် သကွတ လိုက်၍ နပုလ္လိန် ချဟန် တူသည်၊ပါဠိ၌ ပုလ္လိန်လည်းရှိ၏၊] မာ=

ယာတြာ-''ယာတြာစ မေ ဘဝိဿတိ''စသည်၌ဆွမ်းကိုစား၍ အသက်တာရှည်တည်နေရခြင်းကို''ယာတြာ''ဟုခေါ်သည်၊''ယာတြာ=ရှည်သောကာလသို့(မသေမပျောက်)ရောက်ရခြင်း၊ဝါ-မျှတခြင်း''ဟုပေး၊ယာပနာကားယာတြာ၏အနက်ဖွင့်၊ ယာပနာ၌''ယာ+ကာပေ+ယု''ဟု ကာရိတ်ဝင်သော်လည်း ယာတြာ၌မူ ကာရိတ် မပါ၊''ယာနံ-ရှည်သောကာလသို့ ရောက်ခြင်း=ယာတြာ-ခြင်း''

ပရိမာဏော-နှိုင်းချိန်ခြင်း၌....၏၊ မတ္တာ(ပရိမာဏ)- ဒုတိုင်းဒုရှည်၊ ဒိဋ္ဌတ္တ ရဿတ္တာနိ- ဒွေဘော် ရဿ အဖြစ်တို့ ဟောန္တိ)။ [မတ္တာကို ပရိမာဏံ ဟု ဖွင့်သည် မာတ-ဟု ဖြစ်သောအခါ တဒ္ဒေဘော်,မာ၌ ကွစိဒဘတု ဖြင့် ရဿပြု၊ မီယတေ ပမီယတေ တောယာတိမတ္တာ = နှိုင်းချိန်ကြောင်း အတိုင်းဒုရှည်၊] ဧဝံ, ပုနာတိ - အမျိုးအစဉ်ကို သုတ်သင်ဘုတ်၏၊ ဣတိ ပုတ္တာ ပုတြာ (သားမည်၏။ ["ပူ... သောစေ"ဟူသော ဓာတ်နောင် တကို ဒွေဘော်,ဉကို ရဿ ပြုရသောကြောင့် "ဧဝံ"ဟု ညွှန်သည်။]

ကလ=သခ်္ဂါနေ၊ ကလဘွံ ကလတြံ,ဘရိယာ-မယား။ [ဘင်္ဃယာကဲ့ အာဘိဧယျ၊ တည်း၊ ကလေတိ သခ်္ဂါယဟိ- အရ ရာဒ္ဓ် ၊ ရတ္ဂက်တတ် (တ္ဂက်ကပ်တတ်)၏၊ ဣတိ ကလဘွံ၊ ကလေတိ ပရိစ္ဆိန္နတိ- ပိုင်းခြားတတ် ("ခဲ့ပြားခဲ့ခြားလုံတတ်)၏"ဟုလည်း ပြု၏၊ လဒ္ဓ ဓာဘွန်(အ)ကိုမချေရ၊ နောက်ဒ္ဓလည်း မချေသင့်လျင် မချေရ-ဟုမှတ်၊] ဝရ=သံဝရောဏ၊ ဝေဘွံ် ဝရတြံ-သားရေကြိုး စမ္မ မယ ယောတ္တံ- သားရဖြင့် ပြုအပ်သောကြိုး (အာဘိဧယျ)၊ [ဝရတိ သံဝရဟိတောနာတိ=စောင့်ရှောက်ကြောင်း"ဟု ပြု၊[ဝေပု -ကမ္မနေ၊ ဝေပတိ တုန်လှုပ်တတ်၏၊ ဣတိ ဝေတ္တံ ဝေတြံ- (ကြိမ်နွယ်)မည်၏၊ဂုပ=သံဝရဏေ၊ ဂေါတ္တံ ဂေါတြံ- အနွယ် ဂုပါဒိနဉ္စာ တိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဓာတ္ဝန္တေသောပဒ္ဒိတ္တာနိ(ဟောန္တိ)၊ ဂတ္တံဝါ ဂတ္တံဟုလည်း ရှိ၏၊ ကွစိဓာတု တျာဒိနာ,ဥကာရဿ-ဥ၏၊ ဥကာရော-အ,ပြု။ [ဂေါပိယာဘိ-စောင့်ရှောက်အပ်၏၊ဣတိ ဂေါတ္တံ၊ ဥကို အညသုစဖြင့် သဝဒ္ဒိပြု၊ ဤ ဂုပမာတ်ဖြင့်ပင် "ဂုတ္တ"ဟုဖြစ်သည့်အခါ ဥကို အ၌၍"ဂေါပိယတီတိ ဂုတ္တံ=စောင့်ရှောက်အပ်သော ကိုယ်"ဟု ညွှန်းဖြစ်သည်။]

ဒါ=အဝခဏ္ဍနေ ပိုင်းဖြတ်ခြင်း ဒ္ဒ်....၏၊ ဒတ္တံ ဒါတြံ် တစဉ် (ဒဇင်)။ [ဒါတိ အဝခဏ္ဍတိ ဧတေနာတိ(ကောက်ပင်စသည်ကို ပိုင်းဖြတ်ရိတ်ဖြတ် ကြောင်း)]ဟု=ဟဝနေ၊ အဂ္ဂံဟုတ္တံ-မီးပူဇော်ခြင်း ။ [ဟုတ္တံ သာလိုရင်း၊ အဂ္ဂိကား ထင်ရှားအောင်တဲ့ဘက်၊ ဟူယတေ ဟုတ္တံ၊ အဂ္ဂံနော- ကို+ ဟုဘွံ,အဂ္ဂိဟတ္တံ၊] ဝဟ=ပါပဓော၊ ဝဟိတ္တံ ဝဟိတြံ- လေ့။ [ဝဟတိ- တဘက်ကမ်းရောက်အောင် ဆောင်တတ်၏၊ ဣတိ ဝဟိတ္တံ၊]စရ=စရဏော၊ စရိတ္တံ စရိတြံ-အကျင့်။ [စရိယတေ-ကျင့်အပ်၏၊ ဣတိ စရိတ္တံ - သဒ္ဒတ္ထဒ္ဒီ ဏာပစ္စည်းသက်၍ 'စာရိတ္တ" ဖြစ်ကြောင်းကို ထောမနိဓိ ဆို၏၊ စာရိတ္တ သီလရသည်။] မုစ=မောစနေ- လွှတ်ခြင်း၌....၏၊ မုတ္တံ (ပဿာဝေါ)-

ကျင်ငယ်။ [မူစ္စတော်-လွှတ်အပ်၏၊ ဣတိ မူတ္တံ၊] ဘာသ=ဒ်တ္တိမှ- တောက်ပခြင်း... ၏၊ ဘည္ဆာ-ဖါ:ဖို့။[ဘာသတိ ဒိပ္ပတိ အဂ္ဂိ တောယာတိ=(ပန်းဘဲဖို့ စသည်ဝယ် မီး၏ တောက်ကြောင်းဖြစ်သောကြောင့်) ဘည္ဆာဟူ လည်းပြု၊ အာဒ္ဓ် ရဿပြု၊ "သားရေအိတ်" ကိုလည်းဟော်သည်၊ တပစ္စည်းဖြင့် "ဘတ္တာ" လည်းရှိ၏၊] ဣစ္စာဒိ။

(၆၆၆) ဝဒါဒီဟိ ဏိတ္တော ဂဏော။ ။ဂဏော-အပေါင်းအနက်ကို၊ ဂမ္မမာနေ-သော်၊ ဂဒ၊ ပေ၊ဏိတ္တ (စ္စယော ဟောတိ၊ ဝဒ၊ ပေ၊ ဝါစာယံ ဝါဒိတာနံ-ဥည်စေအပ်သော တူရိယာတို့၏၊ ဂဏော - အပေါင်းသည်၊ ဝါဒိတ္တံ-မည်၏၊ စရ= စရဏော၊ စရိတာနံ- ကျင့်အပ်သော သီ၊တို့၏၊ ဂဏော စာရိတ္တံ၊ဝရ= ဝရဏော- တားမြစ်ခြင်း၌....၏၊ဝရိတာနံ-တားမြစ်စောင့်ရှောက်ကြောင်း သီလတို့၏၊ဂဏော ဝါရိတ္တံ။

အထ ဝါ, တသ္မိ- ထိုသီလ၌၊ ပရိပူရကာရိတာ-ဖြည့်ကျင့်မှုကို ပြုလေ့ရှိသူတို့၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ စရန္တိ- ကျင့်ရကုန်၏၊ ဣတိ- ထိုသို့ ကျင့်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ စာရိတ္တံ-မည်၏ ဆိုဆို-ဤသီလ၌၊ဝါ-တေန ဖြင့်၊ ဝ၊ရိတံ-

---

(၆၆၆) ဂဏော ဂမ္မမာနေ- "ဂမ္မမာနေ"ဟုဆိုသောကြောင့် ဂဏအနက်၌ သက်သည်-မဟုတ်, ဂဏ အနက်ကို သိအပ်သော် ဆိုင်ရာ သာဓန အနက်၌ ဏိတ္တ ပစ္စည်းသက်သည်-ဟု သိသား၏၊ မှန်၏-"ဝါဒိတ္တံ"အရ တူရိယာတခုကို ရသည်မဟုတ်, တီးမှုတ်အပ်သော တူရိယာဟူသမျှ တူရိယာအပေါင်းကို ရသောကြောင့် "ဂဏ-အပေါင်း"အနက်ကိုသိရသည်၊ ဤသို့သိရသည်ကို "ဂဏော ဂမ္မမာနေ" ဟုဆိုသည်၊ ထို့ကြောင့် "ဝါဒိတာနံ+ဂဏော"သည် ဝိဂြိုဟ်မဟုတ်, အနက်အရကို ဖွင့်ပြသော ဝါကျသာတည်း၊ ဝိဂြိုဟ်ကား "ဝါဒိယတေ-မြည်စေအပ် တီးမှုတ်အပ်၏၊ ဣတိ-ဝါဒိတ္တံ"ဟုပြု၊ ဝဒဓာတ်,ကာရိတ် ဏော ပစ္စည်းကျေ,ဏိတ္တ သက်။ [ဤနည်း၌ "ဝါဒိတ္တံ"အရ တူရိယာအပေါင်းရသော်လည်း ထိုအပေါင်း၏ အစိတ်ဖြစ်သော တူရိယာတခုစီကိုလည်း ကေဒေသျ။ပစာရအားဖြင့် ဝါဒိတ္တဓေါသည်ဟု မှတ်၊စာရိတ္တ ဝါရိတ္တတို့၌လည်း နည်းတူ။]

ထို့အတူ-"စရိယတေ-ကျင့်အပ်၏၊ဣတိစာရိတ္တံ ဧတေန-ဤသီလဖြင့်၊ဝရိယတေ-တားမြစ်အပ်၏၊ ဣတိ ဝါရိတ္တံ"ဟု ပြု၊ စာရိတ္တံ အရ ဝိနည်း ခန္ဓကတို့၌ လာသော ဖြည့်ကျင့်အပ် (ပြုကျင့်ရ) သော သီလရ၏၊ဝါရိတ္တအရကား ပါတိမောက်ဒွေ်မ-တိကာ စသည်၌ လာသော မပြုမလုပ်ရဟု တားမြစ်ထားသော ပဌမ ပါရာဇိကမှုစသော အကပ်ိယအမှုမှ ရှောင်ကြဉ်ကြောင်း သီလရသည်၊ လူများ၌လည်း အပြစ်ရှိသော ဒုစရိုက်မှ ရှောင်ကြဉ်ရသော ၅-ပါးသီလ-သုဒ္ဓိရိတ သီလ- အာဇီဝဋ္ဌမကသီလသည် ဝါရိတ္တသီလ၊မျိုးရိုးအလိုက် ပြုကျင့်ရသောအကျင့်ကောင်းဟူသမျှစာရိတ္တသီလတည်း။

တားမြစ်အပ်သော အကပ်ိယ အမှုကို၊ တာ့ယန္တိ- စောင့်ရှောက်ရကုန်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ဝါရိတ်တံ-မည်၏။

(၆၆၃) မိဒါဒိဟိ တ်တိယော။ ။မိဒ၊ပေါဋ္ဌစ္စေဝမာဒီတိ- ဓ့ာတ္ဟိ, ယဆာဘိဓာနံ-ပြယုဂ်အားလျော်စ့ာ။ [အဧပွါယ်ကို ရှေးဦးပြခဲ့ပြီ၊] တ်တိ ဣတိ- တ်, တိ ဟူကုန်သော၊ ဧတေ ပစ္စယာ ဟောန်၏၊ မိဇ္ဈတိ သိနိယ့်တိ- ချစ်ခင်တတ်၏၊ ဣတိ ဧမတ်တိ- (ချစ်ခင်တတ်သော သဒ့ာတရား) မည်၏၊ ဧဝတ္ထန္တ လေ့ာပေါ။ [မိဒ=သိနေဟေ၊ ချစ်ခြင်းအနက်ဟော "သိနေဟ" ဓာတ်သည် ဒိဝါဒိတည်း၊] ပဇ္ဇတိ-သ့ားတတ်၏၊ ဣတိ ပတ်တိ - (ခြေလျင်စစ်တပ်)ည်၏၊ ["ဇဇ္ဇတိ-ဧရောက်အပ်၏ 'ဟုပြုလျင် ဧတ်တိ-ရောက်အပ်သော အရပ်"] ဓန္ဓ=ရာဝေ-တပ်ခြင်း၌....၏၊ ဝ်ထ-ဤညဉ်ကာလ၌၊ ရဉ္ဇတိ-တပ်ဧက်၏၊ဣတိ ရတ်တိ။[သီမှ၌ "ရဉ္ဇန္တိ ဝ်ထာတိ ရတ်တိ" ဟုရှိ၏။]

ဝိတ်ထ့ာရိယတိ-ခဲ့ဖွင့်အပ်၏၊ ဣတိ တန္တိ - (ပါဠိ)မည်၏။ ["တနိယတိ ဝိတ်ထ့ာရိယတိ" ဟု ဆိုလိုလျက် "ဝိတ်ထ့ာရိယတိ" ဟု ဓဇဘ့ထ်ဖြင့် ဝိဂုဟ်ပြုသည်၊ တနုံ=ဝိတ်ထ့ာရေ၊] ဓာရေတိ-ဆော်ရွက်တတ်၏၊ ဣဟ ဧဝတ်ိ-(အထိန်း) မည်၏၊ [ဤဒ္ဒ်လည်း "ဓာ=ဓော်ရဏေ" အရ ဝေရေတိတိ-ဟု ဓာတ့ထ် ဝိဂုဟပြုသည်၊ "ဒဓာတိတိ ဓာတိ" ဟုဓော်ရင်းဖြင့်လည်းပြု၊] ပါ=ရက္ခဏေ၊ ပါတိ-စောင့်ရှောက်ခြင်း။ ["ပါနံ ရက္ခဏံ ပါတိ" ဟုပြု၊ "ပါတိရက္ခတိတိ ပါတိ" ဟု ပြုလျင် စောင့်ရှောက်သူကို ရ၏၊] ဝသ=နိဝါသေ၊ ဝသတိ-နေရာအိမ်။ [ဝသန္တိ ဝ်ထာတိ" ဟုပြု၊ စသဒ္ဒ ဓာတ့နှန်မချေရ။]

အထဝါ-ဤအထဝါ တက်သောနည်းကား ဤသုတ်နှင့်မဆိုင်, အခြားနည်းအရ ပြသော ဝါကျတည်း၊ထိုကျင့်ဝတ်ဒ္ဓ ဖြည့်ကျင့်သောအားဖြင့် ကျင့်ကြရသောကြောင့် "စရန္တိ တသ်ိ" ဟူသော အဓိကရဏ သဓနအရ ခန္ဓကဒ္ဓလာသော ကျင့်ဝတ်များသည် စာရိတ္တမည်၏၊ စရဓာတ်, တပစ္စည်း, ဇ္ဈအာဂုံဖြင့် "စရိတ" ဟု ပြီးပြီးမှ, သ့ထ်ဒ္ဓ ဏ ပစ္စည်းသက်၍ "စရိတ မေဝ စာရိတ်တံ" ဟု ဖြစ်၏ တ် ဒ္ဒဘော်လာ၊ မေထုန်မှစသည်သည် တားမြစ်အပ်သော "ဝါရိတ" အမှုတည်း၊ ထိုဝါရိတ အမှုကို ဤသီလဒ္ဓ (ဤသီလဖြင့်) စောင့်ရှောက်ရသောကြောင့် ပါရာဇိက သိက္ခာပဒ သီလ စသည်သည် ဝါရိတ်တံသီလ မည်၏၊ [ဝရိယယေ- တားမြစ်အပ်၏၊ ဇ္ဈတိ ဝါရိတံ] "ဝါရိတ သဒ္ဒူပ ပဒ တာ=ရက္ခဏေ" ဓာတ်နောင်အပစ္စည်း၊ "ဝါရိတ+တ" တေသု ဝုဒ္ဓိဖြင့် တ၏ အကိုရေ့,တ်ကို တဲသို့ က်၍ "ဝါရိတ်တံ" ပြီး၏၊ဤအထဝါတ်သော နည်းသာ ဝိသုဒ္ဓိမဂ် စသော ကျမ်းများနှင့်ညီသည်။

(၆၆၀) ဥသု၊ပေ၊စဋ္ဌာစ။ ။ဥသု ရန္တဒံသ ဣတိ - ဟူကုန်သော၊ တေသံ ဓာတူနံ- တို့၏၊ အန္တရေ- အကြား၌၊ ဒံသဿ၊ ဒံသဓာတ်၏၊ ဒမ္ဘာဒေသော ဟောဘိ၊ သေသေဟိ· ကြွင်းကုန်သော၊ ဓာတူဟိ – တို့မှ နောက်၌၊ စဋ္ဌဣတိ· စ,ဋ္ဌဟူကုန်သော၊တေပစ္စယာ ဟောန္တိ၊ဥသုဒါဟေ-ပူလောင်ခြင်း၌....၏၊ ရန္တ=ရာဂေ၊ စဋ္ဌပစ္စယာ(ဟောန္တိ)၊ ကွစိဘျာဒိနာ-ကွစိဓာတုသုတ်ကြီးဖြင့်၊ ဓာတ္ဝန္တလောပေါ-ချေ၊ ဒ်ိတ္တံ၊ ဥစ္ဆေ၊-ကလအုပ်၊ ရဋ္ဌ-နိုင်ငံ၊ဒံသ =ဒံသနေ-ကိုက်ခြင်း၌ ၏၊ကိုပစ္စယော -သက်၊ကိုလောပေါ-ချေ၊ ဒံသဿ-၏၊ ဒမ္ဘာဒေသေ၊-ဒမ္ဘံ-ကိုက်ဖြတ်အပ်သော၀တ္ထု။

(၆၆၉) သူဝု၊ပေ၊ထောစ။ ။သူဝု သာနံ-သူ,ဝု,အသ ဟူကုန်သော၊ တေသံ ဓာတူနံ-တို့၏-[သိမ္ဓဋ္ဌိ''သူဝသာနံ''ဟူ၍၏၊''သူ ဝု+အသာနံ''ဟူပုဒ်ဖြတ်၊] ဥု ဥ အသ ဣန္ဒေတေသံ-ဥု,ဥ,အသဟူကုန်သော ဤသဒ္ဒါတို့၏၊ အတဣတို- ဒုတဟူသော။ အာဒေသော ဟောတဲ့၊ အန္တေ- အဆုံး၌၊ ထပစ္စယောစ-သည်လည်း၊ ဟောတိ၊ သူ=ဟိ'သာယံ၊ သဘ္ဘံ- လုံးနက်၊ ဝု-သံဝရဏော၊ ဝတ္ထုံ-အဝတ်. အသ = ဘုဝိ' အတ္ထော-အနက်။

ယဒါ ပန-ဥ်ကား၊ သသု ဟိ'သာယံ-၌ ဖြစ်၏၊ ဝသ=အစ္ဆာဒနေ-ဖုံးလွှမ်းခြင်း၌ ...၏၊ အရ=ဂတိမှိ-၌ ...၏၊ ဣတ်စ- ဤသို့လည်း၊ ဓာတု-

---

(၆၆၈) ဤသုတ်၌များစွာမူကွဲသည်၊''ဥသုရန္တဒံသဣစ္စေတေသံဓာတူနံအန္တရေ ဒံသဿ အမ္ဘဒေသော ဟောတိ၊သေသေဟိဓာတူဟိစ၌ ဣစ္စေတေပစ္စယာဟောန္တိ'' ဟု သိဟိုဠ်မူ၌၏၊ ထိုအတိုင်းအနက်ပေးထား၏၊ [မြန်မာမူ၌ ''ဣစ္စေတေဟိဓာတူဟိ စ ၌ ဣစ္စေတေ ပစ္စယာ ဟောန္တိ''၌သည်ကား ဒံသ ဓာတ်နောင် ဤသုတ်ဖြင့် ပစ္စည်းမသက်သောကြောင့်၎င်း''ဥသု ရန္တ ဒံသာနံ''ဟု သုတ်၌ နံ ဝိဘတ် ဆုံးနေသည်ကို ''ဓာတူဟိ''ဟု မဖွင့်သင့်သောကြောင့်၎င်း စဉ်းစားသင့်သည်၊] ဥသတိ ဒဟတိ-ပူလောင်တတ်၏၊ ဣတို ဥဓော။ ရန္တန္တိ ထွောတိ ရဋ္ဌံ၊ ''ဒံသ=ဒံသနေ''ဟု သိမူ၌၏၊ ကိုသက်၍,ဒံသကိုဒမ္ဘပြု၊ ကိုလောပေါစဖြင့်ကိုချေ၊ဒံသိယတေ-ကိုက်အပ်၏၊ဣတိဒမ္ဘံ။

''ဒမ္ဘာဒေသော''နောက်၌''စလောပေါစ''ဟု အချို့ မြန်မာမူ၌သည်ကား နဂိုရ်ကပင် စ ပစ္စည်းမသက်ခဲ့သောကြောင့်အဝို ၊''စ ပစ္စယော,စလောပေါစ'' ဟု အစုံအလင်၌လျှင် ကို ပစ္စည်းမသက်ဘဲ ဤသုတ်ဖြင့် စ ပစ္စည်းသက်,ဒံသကို ဒမ္ဘပြု, ကွစိဓာတုဖြင့် စ ပစ္စည်းကိုချေ-ဟုဆိုလိုသည်၊သိမူ၌ကား''ဒံသ-ဒံသနေ၊ (ကိုပစ္စယော-မပါ) ကိုလောပေါ၊ ဒံသဿ ဒမ္ဘာဒေသော၊ဒါဠ္ဘာဒေသော ဝါ၊ဒမ္ဘံ,ဒါဠ္ဘဝါ''ဟု ၏၏၊ဤမူ၌ ဒါဠ္ဘာ အပြုကို ထည့်ထားခြင်းမှာလည်း ဤသုတ်နှင့်မဆိုင်လှ။

ဓာတ်သည်၊ ဟောတိ-၏၊ တဒါ-ထိုအခါ၌၊သမာဒိဟိ ထမာတ်-သုထိဖြင့် ထပစ္စယော-သက်၊ ကုစိမဘူတျာဒိနာ ဓာတ္ဒန္တ်လောပေါ၊ ဝဂ္ဂေသောသာ တျာဒိနာ ဒ္ဒိတ္တံ၊ သသတိ·ညှဉ်းဆဲတတ်၏၊ ဣတ်သတ္ထံ၊ဝသိယတိ - ဝတ်အပ် (ဆည်း ဒ်၏၊) ဣတိဝတ္ထံ၊ အရိယတိ-သိအပ်၏၊ ဣတိ အတ္ထော။

(၆၇၀) ရန္ဒု၊ပေ၊ဇဒလောပေါစ။ ။ရန္ဒုဒိ ဣစ္စေဝ မာဒိဟိ-ရန္ဒုဒိ ဆစ္ဈကုနသော၊ ဓာတုဟ,ဓဒ၊ ပေ၊ ဣတ-ဓ,ဒ, ဣဒ္ဒ၊ က,ဣရ ဟုကုနသော၊ တေပစ္စယော ဟောန္တိ၊ ကုစိ-ဒ္ဒ၊ ဓာတ္ဒန္တာနံ- ကုန်သော၊ ဇဒါနံ-ဇ,ဒတို့၏၊လောပေါစ ဟောတိ၊ ရန္ဒ=ရာမဂ၊ ဓပစ္စယော-သက်၊ ဇလောပေါစ-ဇကိုလည်းချေ၊ရန္ဒုးအပေါက်၊ဥဒ်=ပသဓန ဣဒ္ဓေနဲ့သု-ယိုစီးခြင်း,စိုစွတ်ခြင်းတို့ဒ္ဒ်....၏၊ သံပုဗ္ဗော၊ ဒပစ္စယောသက်၊ သမုဒ္ဒေါ-သမုဒ္ဒြာ၊ ဥဒ္ဒေါ-ဒ်ိုသဘ္ဘဝါ၊ခုဒ=ပိပါသာယံ မွတ်သိပ်ခြင်းဒ္ဒ်..၏၊ခုဒ္ဒေါ-ယုတ်နိမ့်သူ၊ ဆိဒ်=ဒ်ိုဓာကရဏော၊ဆိဒ္ဒေါ ၂ ပိုင်း ဖြတ်အပ်သောအရာ၊ ရုဒ်=ဟိံသာယံ၊ ရုဒ္ဒေါ- ကြမ်းကြုတ်သူ၊ လုဒ္ဒေါ- မူဆိုး၊ ရဿ-ရ၏၊ လော-လ ပြု၊ ဘဒ=ကလျာဏော ကောင်းခြင်းဒ္ဒ်၏၊ဘဒ္ဒေါ ကောင်းသူ၊ နိဒ်=ကုစ္ဆာယံ·ကဲ့ရဲ့ခြင်းဒ္ဒ်....၏၊ နိဒ္ဒါ အိပ်ငိုက်ခြင်း၊ မုဒ။ [“မုဒု”ကား ပါဠိပျက်၊] = ဟာသေ-ရွှင်လန်းခြင်းဒ္ဒ်....၏၊မုဒ္ဒါ-လက်စွပ်။

ဒလ-ဒုဂ္ဂတိမ္ပို- ဆင်းရဲခြင်းဒ္ဒ်....၏၊ ဣဒ္ဒ ပစ္စယော-သက်၊ ဒလိဒ္ဒေါ ဆင်းရဲသူ၊သုသ- သောသနေ- ခြောက်သွေ့.ခြင်းဒ္ဒ်....၏၊ ဝါ, သုစ=

---

(၆၇၀) ရန္ဒုံ၊ ပေ၊ ဥဒ္ဒေါ- ရန္ဒုနီ သပ္ပါဒယော ထွေ့ာတိ ရန္ဒုံ=မြွေ စသော သတ္တဝါတို့ နှစ်သက်ရာ ဖြစ်သောကြောင့် အပေါက် အကြားသည် ရန္ဒ မည်၏၊ ''ရန္ဒုတေတိ ရန္ဒုံ=နှစ်သက်အပ်သော အပေါက်အကြား''ဟုလည်းပြု၊ သမ္မာ ဥဒဟိ ပသဓတိ-မိမိဥမိသောငါးမကရဲးစသည်တို့၏ဝိတိသောမနသကိုတိုးပွားစေတတ်၏၊ ဣတိ သမုဒ္ဒေါ၊ လ္လိဒန္တိ အသို့ အပေါနိုတိ သမုဒ္ဒေါ=လာက်ချိန်ဥ္ဇ ရေတို့ပိုမို၍စိုစွတ်ရာ ဖြစ်သောကြောင့်သမုဒ္ဒမည်၏၊ သက္ကတဥ္ဇ ''သမုဒြ''ဟုရှိ၍ ''သမုဒြာ'' ဟု မြန်မာ ပြန်ရသည်၊ ဥန္ဒတိ ကွေ့ဒတိ-စိုစွတ်တတ်၏၊ ဣတိ ဥဒ္ဒေါ။

ခုဒ္ဒေါ၊ပေ၊မုဒ္ဒေါ- ခုဒတိ ပိပါသတ်-မွတ်သိပ်တတ်၏၊ ဣတိ ခုဒ္ဒေါ၊ ''ခုဒ္ဒါစ၊ပေ၊အဓမေ ကပဏော စာပိ, ဗဟုမို စတုသုတ္တိသု''ဟူသော အဘိဓာန်လာ အနက်တို့တွင်အမေ-ယုတ်ညံ့သူ၊ကပဏ-နှမြောစေးနဲသူဟူသောအနက်တို့ဥ္ဇဖြစ်၏၊ဆိဒ္ဓတိ-ဖြတ်အပ်၏၊ဣတိ ဆိဒ္ဒေါ၊ရုဒတိဟိံသတိတိ ရုဒ္ဒေါ၊ ဘန္ဒတိ ကလျာဏော ဘဝတိတိ ဘဒ္ဒေါ၊နိန္ဒိယတေ-ကဲ့ရဲ့အပ်၏၊ဣတိ နိဒ္ဒါ၊ မောဒ္ဒန္တိ တောဃာတိ မုဒ္ဒါ=ဝမ်းမြောက်ကြောင်း လက်စွပ်၊ မုဒဓာတ်ဟု ဓာတ်ကျမ်းဥ္ဇ ရှိ၏။

သောကေ-ဝမ်းနည်းခြင်းဌ်....၏၊ ကပစ္စံယောသက်၊ ဓာတ္ဆန္တသ - ၏ ကကာရော ကပြု။ [ရျာသဌ် ဤသုတ်ဖြင့်ပင်ပြုသည်၊] သုက္ကံ သုက်။ ဝစ= ဝိယဘ္ဘိယံ ဝါစာယံ၊ ဝါ,ဝက=အာဒါနေ-ယူခြင်းဌ်...၏၊ ဝက္ကံ- အညို့၊ သက=သဘ္ဘိမ္ပိ၊သက္ကော-သိကြား၊ ဥသု=ဒါဟော၊ ဥက္ကာ- မီးရှူး၊ ဝဇ= ဂတိမ္ပိ၊အပ္ပဋိဟတံ- မဆီးတားအပ်ဘဲ၊ ဝဇတိ-သွားတတ်၏၊ ဣဘိဝဇိရံ-(ဝဇိရစိန်)မည်၏၊ မဒ=ဥမ္မာဒေ၊ မဒိရာ-သေရည်၊ဧဝံ, မန္ဒိရံ-အိမ် [ဧဝံ မဒိရံ-ဟုလည်းရှိ၏၊ မဒိရာ-ဟူ ဣတ္ထိလိန်သာ ရှိသေးကြောင့် မကောင်း၊] ရူဓိရံ,ရုဟိရံ-သွေး၊ ရုစိရံ-တင့်တယ်သော ဝတ္ထု၊ ဗဓ= ဗန္ဓနေ ဗဓိရော-နာ ထိုင်းသူ။ [ဗဓိရာ-နားထိုင်းသော မိန်းမ၊ ဗဓိရံ-နားထိုင်းသော နပုံ၊ ဤ ၂ ရုပ်ကား သိမ္မူမပါ၊] ဇ်မိရံ အမိုက်မှောင်။ [တိမိရော-ကား သိမ္မူမပါ၊] သိရော ဦးခေါင်း၊ သရ=ဟိံသာယံ၊ သရိရံ- ကိုယ်၊ ကလိလံ သလိလန္တု၂ဒီသု- ကလိလံ, သလိလံ, အစရှိသော ရုပ်တို့ဌ်၊ရဿ-ရ၏၊ လော- လ ပြု။ [ဒေါဿစဌ် စဖြင့်ပြု၊] ကလ်လံ- အရွှပ်၊ သလိလံ-ရေ၊ ကုဋ္ဌိလော-အကောက်၊ ကောကိလော-ဥသြ၊ ဣစ္စာဒယော-တို့တည်း။

ဒလိဒ္ဓေါ၊ပေါဥက္ကာ-ဒလတိ ဒုဂ္ဂတ ဘာဝံ (ဆင်းရဲသူ၏ အဖြစ်သို့) ဂစ္ဆတိတိ ဒလိဒ္ဓေါ၊သောစတိ တေနာတိသုက္ကံ=စိုးရိမ်ကြောင်းသုက်၊ သောသတိတေနာတိ သုက္ကံ-ခြောက်သွေ့ကြောင်းသုက်၊ကပစ္စည်းသက်,ဓာတ္ဌန်"စ်-သ်"ကိုကွစဲ့ဝဲတုဖြင့် ကပြု၊ဝစတိသြဒနံ-တမင်းကိုပြောဆိုတဲ့ဝင်းရုံမ်းတတ်၏၊ဣတိ ဝက္ကံ၊ ဝကတိ သြဒနံ အာဒဒါတိတိ ဝါ ဝက္ကံ၊သကတိ သမတ္ထေတိ-စွမ်းနိုင်၏၊ဣတိသက္ကော၊ဥသတိဒဟ-တိ-ပူလောင်တတ်၏၊ဣတိ ဥက္ကာ။

မဒိရာ၊ပေ၊သရိရံ-မဇ္ဇတိ ဧတောယာတိ မဒိရာ-မူးယစ်ကြောင်း သေရည်၊ မန္ဒန္တိ ထွောတိ မန္ဒိရံ-ဂမ်းမြောက်ရာအိမ်၊ မဒီ=မောဒနေ၊ဧဝံဖြင့် ဣရုပစ္စည်းချင်းတူကြောင်း ကို ညွှန်းသည်၊စမ္မေန-အရေဖြင့်၊ရုန္ဓိယတေ-ပိတ်ဆို့အပ်၏၊ဣတိ ရုဓိရံ၊ ရုဓ=အာဂ-ရဏော၊ရုဟတိပဝတ္တတိတိရုဟိရံ၊ရုဟ=ဇနေန၊ရောစတိ-တင့်တယ်၏၊ဣတိရုစိရံ၊ဗဓိ-ယတေ ဗန္ဓိယတေ-နှောင်ဖွဲ့အပ်၏၊ဣတိ ဗဓိရော၊တိမု=တေမနေ၊တိမန္တိ ထွေ ရာဂေ-နာတိတိမိရံ=ရာဂဖြင့်စိုစွပ်ရာအမှောင်။ သိ=ဧသဝါယံ၊ကုသုမာဒိဟိ-ပန်းအစရှိသည် တို့သည်၊သိယတိ ဧသဝိယတိ-မွှိဝဲအပ်၏၊ ဣတိသိရော၊သရိယတေ ဟိံသိယတေတိ သရိရံ။[အဘိဓာန်တို့ဌ် ဤရ ပစ္စည်းဖြင့် "သရိရ" ဟုချည်းရှိ၍ ဣကို ဒီဃ ပြု။]

ကလိလံ၊ပေ၊ဣစ္စာဒယော-ကာလ=သန့်ရှင်းနေ၊ ကလတိပဝတ္တတိ- ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ ကလိလံ=ဂဟနံ-ရွှပ်ထွေးသောအရပ်၊သသ=ဂမနေ၊သရတိဂစ္ဆတိ (စိုးသွား တတ်၏) ဣတိ သလိလံ၊ ကုဋ္ဌ-ကောဋ္ဌိလျ- ဓေကွကောက်သည်၏ အဖြစ်ဌ်....၏၊ အကုဋ္ဌိ-နဂိုရိုက မွကောက်ဘဲ၊ ကုဋ္ဌိလတ္တံ အဂဓိ-အကောက်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ပြီ၊

(၆၃၁) ပတိတော ဟိဿ ဟေရဏ် ဟီရဏ်။ ။ပတိတော – ပတိ ဥပသာရမ္ပ၊ ပရဿ-သော၊ ဟိဣတိ, တေဿ ဘာဒုဿ – ၏၊ ဟေရဏ် ဟီရဏ် ဣတိ, ဧတေ အာဒေသာ ဟောန္တိ၊ ဟိ = ဂတိမ္ပိ၊ပတိပုဗ္ဗော၊ ပတိ ပက္ခေ-ဆန်ကုင်ဘက်တို့ကို၊ မဒ္ဒိတ္ဝာ-နှိမ်နင်း၍၊ ဂစ္ဆတိ-ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ အတ္ထေ-၌၊ကိံစာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ကိံပစ္စယော-သဏ်၊ကိံလောပေါကိံခေျပြီးသော်၊ ဣမိနာ-ဤသုတ်ဖြင့် ဟေရဏ် ဟီရဏ် အာဒေသာ(ဟောန္တိ)၊ဏလောပေါ-ခေျ၊ တေသုဝုဒ္ဓိတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ပတိသဒ္ဒ်ဒိဿ- ပတ္တိသဒ္ဒါ၏ အစသရ၏၊ ဝုဒ္ဓိ-ပြု၊ ပါတိဟေရံ, ပါတိဟီရံ-တန်ခိုးပြာတိဟာ။

ယဒါပန- ကား၊ ဟရ = ဟရဏေ – ဆောင်ယူ ပယ်ရှားခြင်း၌....၏၊ ဣတိဓာတု-ဤဓာတ်သည်(ဟောတိ)၊ တဒါ-၌၊ပတိပက္ခေ - ဆန့်ကျင်ဘက်တို့ကို၊ ဟရတိ - ပယ်ရှားတတ်၏၊ ဣတိ- အနက်၌၊ ပါတိဟရိယံ- မည်၏၊ ဣတိ- သို့၊ ဧကာနုပိ- ဏကပစ္စည်းဖြင့်လည်း၊ သိဒ္ဓံ-ပြီး၏။

(၆၃၂) ကဒျာဒီဟိ ကော။ ။ပေ၊ကဉိ=ဆေဒနေ-ဖြတ်ခြင်း၌....၏၊ ကပစ္စယေ- ကို၊ ကတေ- သော်၊ ကွစိဓာတုတျာဒိနာ - ဖြင့်ဃော်ဏင်း၊ နိဂ္ဂဟီဘဉ္ဉာတိ ဝါ – သုတ်ဖြင့်ဃော်ဏင်း၊ ဣကာရာနဲုပန္ဓဿ -ဣအနုပန် ရှိသော၊ ဓာတုဿ- ဓာတ်၏အစ၌၊ နိဂ္ဂဟီတာဂမော-လာ။ ["ဓာတ်၏အစ" ဆိုသော်လည်း နိဂ္ဂဟိတ်က သရသို့ အစဉ်လိုက်သောကြောင့် အစသရ၏ နောက်၌လာရမည်၊] က ဃောပေါစ-က် အနုပန်ကိုလည်း ခေျ၊

ဣတိကုဋိလော၊ကုက=အာဒါနေ၊ ကုကတိ ဂဏ်ာတိ-မိမိအသံဖြင့် သူတပါး အသံကို လွှမ်းယူတတ်၏၊ဣတိ ကောကိလော၊ကလိလံ စသည်၌ ဣရ သက်၍ ရကို လပြု။

(၆၅၅) ဏလောပေါ-[ဏ် အနုပန်ခေျရာ၌ မည်သည့်သုတ်ဖြင့်ခေျရမည်ဟု မပြသော်လည်း,ပစ္စည်း၏အနုပန်မဟုတ် အာဒေသ၏ အနုပန် ဖြစ်သောကြောင့် ကွစိဓာတုဖြင့် ခေျသင့်မည်ထင်၏၊ဧျာသဒ္ဒါကား ကာရိတ်ဝဲ၍,ကာရိတာနံ ဏော လောပံ ဖြင့်ပင် ခေျ၏,ဆင်ခြင်။]

ယဒါ ပန၊ ပေ၊ သိဒ္ဓံ-ဤသုံတ်ဖြင့် မစိရင်ဘဲပြီးသော နည်းတမျိုးကို ပြသော စကားတည်း၊ ပတိ ပုဗ္ဗ ဟရဓာတ်,ကတ္တားအနက်၌ဏေျာစဖြင့် ဏျသက်, ကာရိတ်မှည့်,ဏ် အနုပန် ခေျ, အသံယောဂနဲ့ သုတ်ဖြင့် ဟ၌ဝုဒ္ဓိပြု, ဓာတ် မဟုတ်သော ပတ်၌ တေသုဝုဒ္ဓိဖြင့် ဝုဒ္ဓိပြု,ယထာဂမမိကာရောဖြင့်ဇလာ,ပါတိဟာရိယ-ဟု ဖြစ်၏။ [ပတိသဒ္ဒါ ပစ္ဆာအနက်ဟောကြ၍"ပစ္ဆာ-သမာဟိတစသည်ဖြစ်သည်မှ နောက်၌၊ ဟရိတဗ္ဗံ ပဝတ္တေတဗ္ဗံ-ဖြစ်စေထိုက်သောတန်ခိုးသည်၊ ပတိဟာရိယံ - မည်၏၊ ပတိဟာရိယမေဝပါတိဟာရိယံ"ဟုသွတ္တ၌ ဏ ပစ္စည်းသက်၍ မူလဋီကာရုပ်စိရင်သည်။]

ကွစီခာတူဖြင့် က် အနဲ့ာန်ချေ, အသရ ကျန်ရစ်သည်၊] နိဂုဟီတသ....၏၊ ဝဂ္ဂန္တံတွံ-ဝဂ္ဂန္တံပြု၊ ကလ္လော-မြား၊ ဝါ အပိုင်းအခန်း၊ ဥသု - မြားဂုင်း၊ ပရိမာဏဥ အတိုင်းအရှည် အပိုင်းအခန်း ဂုင်းတည်း၊ဧဝံ, ဃဋ္ဋီ=ဃဋ္ဋနေ-တီးခတ်ခြင်းဥ်၌ ...၏၊ ဃဏ္ဍော - တီးခေါက် အပ်သော ခေါင်းလောင်း စသည်၊ ဃဏ္ဍာဝါ - လည်းရှိ၏။ [အဘိဓာန်၌ ဣဘ္ဆိလိန်သာ ရှိသည်၊] ဝဠိ=အာဝတ္တနေ- ခြာခြာလည်ခြင်းဥ်....၏၊ ဝါ, ဝဠိ = ဓာရဏာ ပဒ္ဓနသဃ်ာဒ္ဌေသု- ဆောင်ခြင်း, ဖွဲ့ခြင်း, ပေါင်းစပ်ခြင်း တို့ဥ်....၏၊ ဝဏ္ဏော-အည္ဘာ၊ကရဠိ= ဘာဇနဘွေ - တည်ရာဖြစ်ခြင်း ဟူသော အနက်ဥ်....၏၊ ကရဏ္ဍော- ကြုံတ်(ဖါ,ပခြုပ်)၊မဠိ=မဏ္ဍနဘွေ- တန်ဆာဆင်ခြင်းဥ်....၏-မဏ္ဍော-ရသာဦးရည်(ကြက်တက်ရည်)၊ သဠိ=ဂုမ္ဗဘွေ - အပေါင်း၏ အနက်ဥ်၊ ဝါ-ပေါင်းစုခြင်းဥ် ...၏၊သဏ္ဍော အပေါင်း၊ဘဠိ=ဘဏ္ဍဘွေ-ဘဏ္ဍော၏အနက်ဥ်၊ ဝါ-ဆဲရေးငြင်းခုန်ခြင်း အနက်ဥ်....၏၊ ဘဏ္ဍံ-ဘဏ္ဍော၊ ပဠိ=လိင်္ဂဝကလ္လဘွေ- လိန်၏ချို့တဲ့သူ အဖြစ်ဟူသော အနက်ဥ်....၏၊ ပဏ္ဍော - လိန်ချို့တဲ့သူ၊ ဝါ-ပဏ္ဍုက်၊ သော ဧဝ -ထိုပဏ္ဍုက်သည်ပင်၊ ပဏ္ဍော- မည်၏၊ ဒဠိ=အာဏာယံ- စေခိုင်းခြင်းဥ်....၏၊ [' ခြိမ်းမောင်း

---

(၆၇၂) ကလ္လော၊ ပေ၊ ကရဏ္ဍ-ကဠိခတ်သည် ဆေဒနတ္ထဥ် စုရာဒ်တည်း၊ ကဏ္ဍယတိဆိန္ဒတိ-ဖြတ်တောက်တတ်၏၊ဤတိကလ္လော၊ဥသု- မြားရ၏၊ ကဏ္ဍိယတေ ဆိန္ဒိယတေ-ပိုင်းဖြတ်အပ်၏၊ဤတိကလ္လော၊ ပရိမာဏံ-အပိုင်းအခန်း, ပြည်တောင်းစသည်ဖြင့် ပိုင်းဖြတ်နိုင်းချိန်အပ်သော တပ်ပြည် နှစ်ပြည် စသော အတိုင်းအရှည် ရ၏၊ ဃဋ္ဋိယတေ-တီးခေါက်အပ်၏ ဤတိဃဏ္ဍော-ခေါင်းလောင်း, ဆည်းလည်း, ခြ။ စသည်တည်း၊ [ဋသံလျင်ချိတ်ဖြင့်"ဃဏ္ဍာ"ဟူရှိစေ၊] ဝဏ္ဏန်အ အာဝတ္တန်အ ထွောတိဝဏ္ဏော-ချာချာလည်ရာ ဖြပ်သော အည္ဘာ၊ ဝဏ္ဏိယတေ ဗန္ဓိယတေအနေနာတိ ဝါ ဝဏ္ဏော=ဖွဲ့ကြောင်းဖြစ်သောအည္ဘာ၊ [အဘိဓာန်၌"ဝဏ္ဏံ"ဟုနပုလ္လိန်ရှိ၏၊] ကရဏ္ဍတိဘာဇနံ ဘဝတ္တိ-တ်ာည်ရာဖြစ်၏၊ဤတိကရဏ္ဍော၊ [''ဘာဇန-ဝေဘန်ခြင်း''ဟုလည်းပေး၏။]

မဏ္ဍ၊ ပေ၊ ဘဏ္ဍ-မဏ္ဍတိ- တန်ဆာဆင်တတ်၏၊ ဤတိမဏ္ဍော၊ [မဏ္ဍော နိတ္ထိ ရသဂ္ဂသ္မိ-နို့ဓမ်း စသည်တို့၏ အပေါ်ရည် (ရက်တက်ရည်) အဘိဓာန်၊] သဏ္ဍန်အ ဂုမ္ဗန်အတို သဏ္ဍော-ပေါင်းစုရာ အစုအဝေး၊ (ဝန သဏ္ဍော- တောအုပ်၊ သဏ္ဍသဏ္ဍဘာရိ=အပေါင်းအစုပြု၍ လှည့်လည်လေ့ရှိ၏, စသည်ဥ် ပါသော"သဏ္ဍ" တည်း)၊''ဘဠိ=ဘဿ-ဆဲရေး ငြင်းခုန် ခြင်းဥ်''ဟု ဆို၍ ''ဘဏ္ဍန်အ ပရိဘာသန်အ စေတနာတိုဘဏ္ဍံ=သတ္တာဝါတို့အချင်းချင်းငြင်းခုန်ကြောင်းဥစ္စာ''ဟုဓာတ္ထတ္ထသင်္ဂဟဥ်

ဒွိပ်ကွပ်ခြင်းဌ်''ဟု လည်း ပေး၏။] ဒဏ္ဍော-ဒဏ်၊ ရဌ် = ဟိ သာယံ ရဏ္ဍော = သေသောက်ကြွး၊ တဌ်-စလနတ္ထေ- တုန်လှုပ်ခြင်းအနက်ဌ် ..၏၊ ငံတဏ္ဍော·ဆန့်ကျင်ဘက်စကား။ [ဝိတဏ္ဍော-ဟု ဣတ္ထိလိန်ဖြင့် ထောမနိဓံ ရှိ၏။] စဌ်- စဏ္ဍနတ္ထေ- ကြမ်းတန်းခြင်း အနက်ဌ်....၏၊ စဏ္ဍော- ကြမ်းတန်းသူ၊ ဂဌ်=သန်စယေ- ပေါင်းစုခြင်းဌ် ..၏၊ ဂဏ္ဍော· အိုင်းအနာမြင်းဖုအနာ)၊ အဌ်=အဏ္ဍနတ္ထေ အဥကို ဥခြင်းအနက်ဌ်....၏၊ အဏ္ဍော- အဥ၊ လဌ်= ဇိဂုစ္ဆဲဘယံ- စက်ဆုပ်ခြင်းဌ်....၏၊ လဏ္ဍံ- မစင်။ မောဂ္ဂလ္လာန်ဌ် ''လဏ္ဍော''ဟု ရှိ၏။] မေဌ်= ကုဋိလတ္ထေ - ကောက်ခြင်းအနက်ဌ် ၏၊ မေဏ္ဍော· ဆိတ်၊ မေဏ္ဍတော ဝါ· လည်း ရှိ၏၊ ရေဌ် = ဟိ သာယံ

ပဏ္ဍ၊ ပေ၊ ရဏ္ဍ- ပဏ္ဍတိ လိင်ဝေကလ္လဘာဝံဂစ္ဆတိ-လိန်ချို့ထဲ့သူ၏အဖြစ်သို့ ရောက်တာဟာ၏၊ဇူဟာပဏ္ဍော၊ဟိနကောကဲ့သို့ က လာ၍''ပဏ္ဍကော''ဟုလည်းဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ''သော ဧဝ ပဏ္ဍကော''ဟုမိန့်သည်၊''အာဏာ=ပေသနေ''ဟုဓာတ်နက် ရှိသောကြောင့် ''အာဏာယံ-စေခိုင်းခြင်းဌ်''ဟုပေးသည်၊ ဒဂိုဓာတ်ဂုဏ်းသာ ဘူဝါဒိစုရာဒိတည်း၊ ဒဏ္ဍယတိအနေနာတိ ဒဏ္ဍော- (သဲ့ယမ်းလိုက်, မွှေပေးရမည်စသည်ဖြင့်) စေခိုင်းကြောင်းဒဏ်တည်း။ [ဒဏ္ဍ=ဒဏ္ဍနိပါတေ-ဒဏ်ချခြင်းဌ်''ဟုလည်းဓာတ်ရှိ၏၊] ရဏ္ဍတိ-ညှဉ်းဆဲတတ်၏၊ ဣတိ ရဏ္ဍော။

ဝိတဏ္ဍော၊ပေ၊ဂဏ္ဍ-ဝိသေသန ပရေသံ ဟဒယံ (သည်) တဏ္ဍတိ စလတိ ဇတေနာဟ် ဝိတဏ္ဍော-မိမိမှ တဘာက်ဖြစ်သူတို့ စိတ်နှလုံး၏အထူးတုန်လှုပ်ကြောင်းဖြစ်သော ဆန့်ကျင်ဘက် (ကပ်လုံး) စကား၊ စဏ္ဍတိ-ကြမ်းတန်း၏၊ ဣတိ စဏ္ဍော၊ စတည်း-''စဏ္ဍထ္ထေ-စဏ္ဍ သဒ္ဒါ၏ အနက်ဖြစ်သော နှိပ်စက်ခြင်းအနက်''ဟုဆိုလျှင် ''နဏ္ဍတိ ပီဠေတိ-နှိပ်စက်တတ်၏၊ ဣတိ စဏ္ဍော''ဟူသော ဝိဂြိုဟ်နှင့်ညီ၏၊ဂဏ္ဍနှိ သဒ္ဒိစယန္ဒိ ပုဗ္ဗာဒယော ဇထ္ထောတိ ဂဏ္ဍော-ပြည့်စသည်တို့ ပေါင်းစုရာ အနာတည်း၊ ပါးစောင်ကို ဟောရာဌ်''ထမင်းစသည်တို့ ပေါင်းစုရာ ပါးစောင်''ဟု ဆို။

အဥ်=အဏ္ဍထ္ထေ,အဏ္ဍော-''အဏ္ဍထ္ထေ-အဥ ဟူသော အနက်ဌ်'' ဟုသာ ဖြစ်သင့်သော်လည်း''ကြိယံ ဓာရေတိတိဓာတု''အရဓာတ်ဟူသည်ဒြဗ်နက်ကိုမဟော, ကြံယာအနက်ကိုသာ ဟော၏၊''အအု''ဟူသည်ကားဒြဗ်တည်း၊ထို့ကြောင့်အအုနှင့်စပ်သော ကြိယာတိုင်အောင်ယူ၍ ''အဥကို ဥခြင်းအနက်ဌ်''ဟု ပေးရသည်,ဌာန္ဏပစာ ဟု မှတ်၊ ''ယတြ-ဒာကြင်ဓာတ်ဌ်၊ဒဗ္ဗနိဒ္ဒေသော-ဒြဗ်ဖြင့် အနက်ကို ညွှန်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ၊ တတြ-ထိုဓာတ်ဌ်၊ တန်ဒ်ဒ္ဒကြိယာ ဝိသေသော-ထိုဒြဗ်ဌ် တည်သောကြိယာ အထူးကို၊လက္ခဏေ-မှတ်အပ်၏''ဟု ကပ္ပဒုမဌ် ဆိုကြောင်းကို ဓာတ္ထထ္ထသင်္ဂဟ (ပဒိဓာတ်) ဌ် မိန့်သည်၊ အဏ္ဍတိ အဏ္ဍံ ကရောတိ-အဥကို ပြုတတ်၏၊ဣတိ အဏ္ဍော။

လဏ္ဍော၊ပေ၊ခုရော - လဏ္ဍိယတေ ဇိဂုစ္ဆိယတေ-စက်ဆုပ်အပ်၏၊ဣတိလဏ္ဍံ (လဏ္ဍော၊ မေဏ္ဍတိ ကုဋိလဘာဝံ ဂစ္ဆံတိတိ မေဏ္ဍော၊ကလာ၍ ''မေဏ္ဍကော''

ဧရေယ္ဟော-ကြက်ဆူပင်၊ ခဋိ = ဆေဒနုတ္တေ၊ ဧယ္ဟော=သကြားနီ၊ မဒိ=ဟာသေ၊ မန္ဒေါ-ဉာဏ်နုံသူ၊ ဝါ-သူငယ်၊ ဣဒံ=ပရမိဿရဲယော-လွန်စွာအစိုးရသူ၏အဖြစ်၌....၏၊ ဣဒေါ သကြား၊စဒိ=ဣစ္ဆံ ကန္တိသူ၊ လိုချင်ခြင်း, နှစ်သက်ခြင်းတို့၌....၏၊စန္ဒော-လ ခုရ=ဆေဒနေ၊ခုရော ခွါ, ဝါ သင်တုန်း၊ ဣစ္စဝဒိ။

(၆၇၃) ကောဘိ ဝတ္တ.တ၊....ဒါဒါမ၊ ပေ၊ ခန္ဓော။ ။ပေ၊ ခါဒ=ဘက္ခကော၊ဇာတိဇရာမရဏာဒီဟိ - ဇာတိ,ဇရာ, မရဏ, အစရှိကုန်သော၊ သံသာရ ဒုက္ခေဟိ - သံသရာဆင်းရဲဘို့သည်၊ ခဇ္ဇတိ ခဲစားအပ်၏၊ ဣတိ ခန္ဓော ခန္ဓာမည်၏၊(ခန္ဓဘာ-ပါးတည်း၊ အမ=ရောဂ-နာကျင်ခြင်း၌... ၏၊ အန္ဓော-သူကာဏ်း၊ ဂမူ, သပ္ပ=ဂတိမှိ၊ ဂန္ဓော--အနံ့၊ ကုစိဂုဟကောန-(ကုစိခာတု၌) ကုစိဃဒါဒေါ်ကြောင့်၊ကလောပါဘာဝေ·ကကျေခြင်းမရှိရာ၌။ ခန္ဓကော အန္ဓကော ဂန္ဓကော-ခန္ဓကော၊ပေ၊ ဂန္ဓကောဟု ဖြစ်၏။

အထဝါ, ရာသဉ္ဇန-အစုဟူသော အနက်ကြောင့်၊ခန္ဓော·ခန္ဓာမည်၏၊ ဂန္ဓ=သုစနေ-ထင်ရှားပြခြင်း၌....၏၊ အဘ္ဘနော - မိမိ၏၊ နိဿယဿ-

---

လည်းဖြစ်၏၊ ဧရေယ္ဟတိ ရောဂံဟိ ံသတိ-ရောဂါကိုညှဉ်းဆဲတတ်၏၊ ဣတိ ဧရေယ္ဟော-ခယ္ကိယတေ ဆိဇ္ဇတေ-ပိုင်းဖြတ်အပ်၏။ဣတိ ခယ္ဟော ၊ [“ဥန္ဆုဝိကာရ ဝိသေသော၊ ကြီ သကြား အထူး”ဟု မောဂ္ဂလ္လာန်ဖွင့်သည်၊] မန္ဒဟိ-ဝမ်းမြောက်လွယ်တတ်၏၊ ဣတိ မန္ဒော၊ ဉာဏ်မရှိ၍ သူများပြောလျှင် ဝမ်းမြောက်လွယ်သူ လူညံ့နှင့် ကလေးစသူတည်း၊ဣန္ဒတိ ပရမ ဣသရိယံကရောတိ-အလွန်အစိုးရသူ၏အဖြစ်ကို ပြုတတ်၏၊ ဣတိ ဣန္ဒော၊စန္ဒိယတေဣစ္ဆိယတေ-လိုလားအပ်၏၊ ဝါ,ကန္တိယတေ-နှစ်သက်အပ်၏၊ ဣတိ စန္ဒော၊ ခုရတိ ဆိန္ဒတိ-ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ ခုရော။

(၆၇၄) ခန္ဓော၊ပေ၊ဂန္ဓော-“ဇာတိပိ ဒုက္ခာ၊ပေ၊သံခိတ္တေန ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓာ ဒုက္ခာ”ဟူသော ဓမ္မ စက္ကပဝတ္တနသုတ်ကိုမှီး၍“ဇာတိ၊ပေ၊သံသာရ ဒုက္ခေဟိခဇ္ဇတိ” ဟု ဆိုသည်၊ ခန္ဓ သံယုတ် ခဇ္ဇနိယဝဂ်၌ “အတိတံ ပါဟံ၊ပေ၊ရူပေန ခဇ္ဇိံ = ငါ့ကို အတိတ်၌လည်း ရူပကွန္ဓာက ခဲစားအပ်ပြီ”ကို မှီလျှင် ခန္ဓာသည် ခဲစားတတ်ရကား “ခါဒတီတိ ခန္ဓော”ဟုကထူ၊သာဓ်လည်းသင့်၏၊စက္ခု၊နာ-မျက်စိဖြင့်၊အမတိရူပံတိ-ကျင်နာတတ်၏၊ ဣတိ အန္ဓော၊ဝါတေန-လေသည်၊နိယမာနော- ဆောင်အပ်သည် (ဟုတွဲ့-၍)၊ ဂန္ဓတိ-အရပ်တပါးသို့ ပြန့်နှံ့သွားတတ်၏၊ဣတိ ဂန္ဓော။

ကလောပါဘာဝေ၊ဝေ၊ဂန္ဓကော- ကုစိဓာတု သုတ်၌ ကုစိသဒ္ဒါ မြစ်သောကြောင့် က် အနုဗန် မကြေလျှင် ခန္ဓကော စသည် ဖြစ်၏ဟု ဆိုသောကြောင့်, ခန္ဓစသည်ပြုရာဝယ်နှစ်၌ သရ မပါလျှင် ကပ်ဘွယ် သရ မရှိရကား သရပါသည်ဟု-မှတ်၊ နျာသဒ္ဒကား ကပစ္စည်းမသက်ဘဲ ခန္ဓော စသည်ကို ကွဲ ပစ္စည်းသက်၍ ရုပ်တွက်၏။

မှိရာဒြပ်ကို၊ ဂန္ဓိနတော သူစနတော-ထင်ရှားပြတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဂန္ဓော ဂန္ဓမည်၏။

(၆၇၄) ပဌာဒ်ဟျလ်။ ။ပဌမ္ဂစ္စဝ မာဒီဟိ ပဌ အစရှိကုန်သော၊ ခာတူဟိ မှနောက်၌ဂုံး၊ ပါဠိပဒ်ကေဟိ-ပါဠိပဒ်ကပုဒ်တို့မှနေ ကိ၌ဂုင်း၊ အလ ပစ္စယော၊ အ ပစ္စည်းသည် ဟောတိ၊ [သို၌ "အလံ ပဒ္ဒယော"ဟု ရှိသည်၊] အခ-သည်ဂုင်း ပဌ-ဂုံး ဂတိမှိ၊ ပဒ္ဓေ ကြီးပွားမှုသို့ ရောက်ခြင်း၌ အလံ- စွမ်းနိုင်သည်တည်း၊ တနည်း, ပဒ္ဓေ- အဝတ်အရာ၌၊ အလံ-စွမ်းနိုင်သည်တည်း၊ သမတ္ထံ— စွမ်းနိုင်သည်တည်း၊ ဣတိ အတ္ထေ- ၌၊ ဣမိနာ—ဤသုတ်ဖြင့် အလ ပစ္စယော သက်၊သိန္ဒိ-သိံ သုတ်ဖြင့် အမာဒေသော- အံပြု၊ ပဌလံ့ အပေါင်း၊ ဝါ ပဌလာနိ-တို့၊ ["ပဌလ"ကား ဣတ္ထိလိန်နှင့် ရောင်မှားဘွယ်ရှိ၍ သိမှုအတိုင်း "ပဌလာနိ"ဟု ရှိစေ]

အထ ဝါ၊ ပေ၊ ဂန္ဓော-ဤသုတ်နှင့်မဆိုင်, အခြားနည်းဖြင့် ပြီးပုံကို ပြသော ဝါကျတည်း၊ "ရာသဉ္ဇေန ဂန္ဓော"၌ဂန္ဓော သဒ္ဒါသည်ခာတ်ပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသော ပုဒ်မဟုတ်, ရာသိအနက်ကိုဟောသော အနိပ္ပန္နပါဠိပဒ်က ပုဒ်တည်း-ဟူလို၊ "ဂန္ဓ=သူစနေ"အရ "အတ္တာနော နိဿယံ-မိမိမှိရာဒြပ်ကို၊ ဂန္ဓေတိ သူစေတ်- ထင်ရှားပြတတ်၏၊ ဣတိ ဂန္ဓော"ဟုပြု၊ အနံ့မရှိလျှင် ပန်းစသောဒြပ်တို့ မဆင်ရှား, အနံ့ကြောင့်သာ ထင်ရှားရသည်-ဟူလို၊ ဂန္ဓဓာတ်, အပစ္စည်းတည်း။

(၆၇၄) ဓာတ်ကြီသောနည်း၌ "ပဌ+အလံ"သည် ဒိဂ္ဂိဟ်စစ်မဟုတ်, ဒ်ဂ္ဂိဟ်ပြုလုပ်ဘို့ရန်ပြသော ဝိဂ္ဂိဟ်ပြုတည်း၊ဆိုင်ရာ သာဓနနက် ထင်ရှားအောင် ဝိဂ္ဂိဟ်ပြုရလိမ့်မည်၊ပါဠိပဒိက ကြီသောနည်း၌ကား "ပဌ+အလံ" သည် ဝိဂ္ဂိဟ်ပင်တည်း၊ ဤပါဠိပဒိကကြီသောနည်း၌ နာမ်နှင့်ပစ္စည်းချင်းစပ်သောကြောင့် ပဌလံ စသည်တို့ကို တဒ္ဓိတ်ပုဒ်ဟု ဆိုရလိမ့်မည်၊ "ပဌ+အလံ"ဟူသော ဝါကျ၌ အလံ သဒ္ဒါသည် အရဟသိအနက် ပဋိပက္ခိတ္တအနက်ကိုဟောသော နိပါတ်ပုဒ်တည်း၊ပဌလံ၌ ပါသော "အလံ"ကား ပစ္စည်းတည်း။

ပဌ=ဂတိမှိ၊ ပေ၊ ပဌလံ-အလံကို သမတ္ထံဟု ဖွင့်သဖြင့် အရဟတိ အနက်ရှိသော အလံသဒ္ဒါဖြစ်သည်-ဟုဆိုလိုသည်၊ "ပဌဓာတ်သည် ဂတိအနက်ရှိ၏၊ ထိုရောက်ခြင်းအနက်၌စွမ်းနိုင်သည်-ဟုဆိုသဖြင့် "ပဌတိဝုဒ္ဓိံ ဂစ္ဆတိ တိုးပွားခြင်းသို့ရောက်တတ်၏" ဟူသောဒ်ဂ္ဂိဟ်နှင့်အဓိပ္ပါယ်ထပ်မိသည်၊ထို့ကြောင့်ပင် "ပဌိတိဝုဒ္ဓိံ ဂစ္ဆတိတိပဌလံ" ဟု မောဂ္ဂလ္လာန်ဝိဂ္ဂိဟ်ပြုသည်၊သမ္မဟော-အပေါင်း၏၊ဤကား ပဌကိုဓာတ်ကြီသောနည်းတည်း၊[ရှာသဉ်ကားအလံကို "နိရတ္ထကံ"ဟုဖွင့်သေး၏၊]တနည်းပဌသဒ္ဒါသည် အဝတ် ပုဆိုး ဟူသောအနက်ကိုဟော၏၊ ပဌလသဒ္ဒါလည်းအဓိုးဟူသောအနက်ကိုဟော၏၊[ဆဒနံ ပဌလံ ဆဒ္ဒံ အဘိဓာန်]၊အဝတ်သည် ဖုံးကာတတ်သဖြင့်အဝတ်

တထာ, ကလ=ကလလေ-ရေတွက်ခြင်း၌....၏၊ ကလလံ် ညံ့၊ ကုသ=ဆေဒန+ဘူတ+ဒါန+သဉ္ဇယေသု-ဖြတ်ခြင်း, ထင်ရှားရှိခြင်း, ပေးခြင်း, ပေါင်းစုခြင်းတို့၌... ၏၊ ကုသလံ-ကုသိုလ်၊ ယဒါပန-၌ကား၊ သလ+လူ+လာ ဂ္ဂဘ်-သလဓာတ်, လူဓာတ်, လာဓာတ်ဟူသော ဓာတု. ဓာတ်သည် (ဟောတိ)၊ တဒါ-၌၊ ကုစ္ဆိတာနံ- စက်ဆုပ်အပ်သော အကုသိုလ်တို့ကို၊ သလနတော- တုန်လှုပ်စေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ထင်း၊ ကုသာနံ-ကုသ မည်သော အကုသိုလ်တို့ကို၊ လဝနတော- ရိတ်ဖြတ်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ထင်း၊ ဝါ, ကုသော ဝိယ-သမန်းမြက်ကဲ့သို့၊ လဝနတော-

---

ကိစ္စ၌ ထိုက်တန်လျော်ကန်စွမ်းနိုင်ရကား, ပဋ္ဌေ=အဝတ်အရာ၌၊ အလံ-စွမ်းနိုင်သော အမိုးသည်၊ပဋ္ဌလံ-မည်၏၊ဤကား ပဋ္ဌကို ပါဠိပဒိကကြံသောနည်းတည်း။ [“သတ္တာကို့ ပဋ္ဌလာနိ-၇ ထပ်သောမျက်လွှာတို့ကို” စသည်၌ပဋ္ဌလ-ကားအမိုးအကာနှင့်တူသော မျက်လွှာကိုဟော၏၊မျက်စိရောဂါ(တိမိသလာ)အနက်ကိုလည်းဟော၏။]

ကလ=ကလလေ,ကလလံ-တထာနောင် “ကလလေ”ဟုသာ တွေ့ရ၏၊ချာသို့ “ကလ=ကလလေ”ဟုရှိ၏၊ဓာတ်ကျမ်းတို့၌“ဂဏနေ-သင်္ချာနေ”ဟုရှိ၏၊ထို့ကြောင့် ကလလေကို“ရေတွက်ခြင်း အနက်”ဟုဆိုလိုက်သည်၊ “ကလိယတိပရိမိယတိဉဒကံ တေနာတိ ကလလံ၊တေန-ဤသို့ဖြင့်၊ဉဒကံ-ကို၊ ကလိယတိ ပရိမိယတိ-ရေတွက်နှိုင်းချိန်အပ်၏ဇုတိကလလံ”ဟုမောဂ္ဂလ္လာန်ဖြဿည်၊“ကလ”သဒ္ဒါသည်“ကုတသ=သုက်”ဟူသောအနက်ဟောဟုလည်းထောမနီဓိဆို၏၊သို့ဖြစ်လျှင် ကလကို ပါဠိပဒိကကြ၍‘ကလေ-သုက်အရာ၌+အလံ-ထိုက်တန်လျော်ကန်သော (သုက်ကြောင့် ဖြစ်သော)ကလလရေကြည်သည်၊ ကလလံ-မည်၏’ဟုဆို၊“ပဌမံ ကလလံ ဧဟောတိ” စသည်၌လာသော ကလလရုပ်တည်း [သီမဉ်၌“အလ,ကလ=ကလိလေ၊အလ္လ,ကလ္လံ” ဟုရှိ၏၊ ဤ“ကလ=ကလလေ,ကလလံ”ဟု မပါ။]

ယဒါ၊ပေ၊ဧဒိတဇ္ဇာ-ကား ဤသုတ် အစီအရင် မဟုတ်၊ တနည်းအားဖြင့် ပြီးပုံကိုပြသောဝါကျတည်း၊ ကုကို ကုစ္ဆိတ အနက်ဟောကြ၍ “သလ=စလန သံဝရဏေသု”ဟူသောဓာတ်ဖြင့် “ကုစ္ဆိတေ-စက်ဆုပ်အပ်သော အကုသိုလ်တရားတို့ကို၊ သလယန္တိ စလယန္တိ-လှုပ်ရှားစေတတ်,ဖျက်ဆီးတတ်ကုန်၏၊ ဝါ၊တေန-ဤကုသိုလ်ဖြင့်၊ကုစ္ဆိတံ-စက်ဆုပ်အပ်သော အပါယ်တံခါးကို၊ သလန္တိ သံဝရန္တိ-ပိတ်ရကုန်၏၊ ဇုတိ ကုသလံ၊ ဤသို့ ဝိဂြိဟ် ပြုစေလို၍“ကုစ္ဆိတာနံ သလနတော” ဟုပြသည်၊ ကုသဒ္ဒါပ ပဒ,သလဓာတ်၊သမ္ဗတော ဏွတ္တာဝိဝါဖြင့် အပစ္စည်း။

ကုသာနံလဝနတော။ ။ကုသဉ် ကုသဒ္ဒါပ ပဒ သိဓာတ်၊ ကုစ္ဆိတေနံ-စက်ဆုပ်ဘွယ်သော အခြင်းအရောဖြင့်၊ သေန္တိ-သတ္တဝါတို့ သန္တာန်၌ ကိန်းတတ်ကုန်၏၊ ဇုတိ ကုသာ၊ဤဝိဂြိဟ်အရ-အကုသိုလ်ကို ကုသဟု ဧ၏၊ထို့နောက် “လူ=ဆေဒနေ” ဓာတ်ဖြင့်“ကုသေ လုနာဘ် ဆိန္နတီတိ ကုသလံ”ဟုပြု၊ကုသ သဒ္ဒါပ ပဒ၊ လူ+အ။

ရိတ်တတ်ရှိတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်ဝင်း၊ကုသေန-ဥဏှသည်၊လာတဗ္ဗတ္တာ-ယူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ဝင်း။[“ဝါ”မလို၊] ကုသလန္တိ- ကုသလံဟူ၍၊ အပစ္စယေန ဖြင့်၊ ရူပသိဒ္ဓိ-ရုပ်ပြီးပုံကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-၏။

ကဒ=မဒေ ယစ်မူးခြင်းဌ္ဍ....၏ ကဒလံ-ငှက်ပျော၀င်၊ဘဂန္ဒ=သေစေနေသွန်းလောင်း ယိုစီးခြင်းဌ္ဍ=၏၊ ဘဂန္ဒလံ-ဘဂန္ဒိုလ်နာ၊ မေခ-ကဋ္ဌ ဝိစိတ္တာ-ခါးကိုဆန်းကျယ်အောင်ပြုခြင်းဌ္ဍ....၏။ မေခလံ ခါးစည်းကြိုး(ခါးပတ်)၊ မေခလာ ဝါ မေခလာဟု ဣဘ်ဆိုလိန်လည်းရှိ၏၊ ဝက္က= ရက္ခ

ကုသော ဝိယ လဝနတောဝါ။ ။ကုသ သဒ္ဒါပ ပဒ လူခဲ့တ်ဖြင့်ပင် တနည်းပြပြန်သည်၊ ထို့ကြောင့် “ဝ၊” ပါရသည်၊ “ကုသတိ ဆိန္ဒတိ-ကိုင်သူ့ လက်ကို(အထက်အောက် ၂ဘို့လုံး)ဖြတ်တတ်(ရှုတတ်)၏၊ဣတိကုသော,”အရသမန်းမြက်ကို ‘ကုသဟု ခေါ်၏၊ကုသေ ဝိယလုန တိ ဆိန္ဒတိ=သမန်းမြက်ကဲ့သို့ ဥပ္ပန္နတိလေသာအနုပ္ပန္နကိလေသာ ၂ ဘို့လုံးကို ဖြတ်တေ က်တတ်ရှတတ်၏၊ဣတိ ကုသလံ။

ကုသေန လာတဗ္ဗတ္တာ။ ။ကု သဒ္ဒါပ ပဒ+သာ ဓာတ်,အ ပစ္စည်းဖြင့် “ကုစ္ဆိတံာနံ-စက်ဆုပ်အပ်သော အကုသိုလ်တို့ကို၊ သာတိ-နှည်းပါးအောင်လည်းပြုတတ်,ကုန်ဆုံးအောင်လည်း ပြုတတ်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ကုသံ-မည်၏၊ ဉာဏ်,ရ၏၊ ကုသေန-ဉာဏ်သည်၊ လာတဗ္ဗံ-ယူထိုက်၏၊ ဣတိ ကုသလံ၊ [ဉာဏ သမ္မယုတ်ဌ ဉာဏ်က တိုက်ရိုက်ယူ၍,ဝိပ္ပယုတ်ဌ ပကတူပနိဿယ သတ္တိဖြင့် ကုသိုလ်ဖြစ်အေ ငဉာဏ်ကယူသည်၊] ကုသ သဒ္ဒါပ ဃဒ+“လ=အာဒါနေ” ဓာတ်နောင် အပစ္စည်းတည်း၊ ဤသို့ အပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသောကြောင့်“အပ္ပစ္စယေန ရူပသိဒ္ဓိ ဝေဒိတဗ္ဗာ” ဟု မိန့်သည်။[သီဟိဠ်ဋ္ဌမ္ဌဌ် “အ ပစ္စယေန, ကပစ္စယေန ဝါ”ဟု ၂မျိုးလာ၏၊ ကပစ္စည်းသက်လျင်လည်း၊(က်) အနုဗန်ချေ။]

ကဒ၊ ပေ၊ ကဒလံ-ကဒလကို ထောမနိမိဌ်“ရမ္ဘာရုက္ခ-ငှက်ပျောပင်”ဟု ဆို၏၊ သို့သော်ပုလ္လိန်ဟုဆိုသည်၊“ကဒတိမဇ္ဇတိတေနာတိ ကဒလံ၊ တေန- ဤသစ်ပင်၏အသံဖြင့်။ ကဒတိ မဇ္ဇတိ-ပျော်မြူးမွေ့လျော့တတ်၏ဟုပေး။ [ကဒလိ ပရိယာယ်ရမ္ဘာကို “ရံ(မေထုနရာဂဂို)-မေထုန်ရာဂမီးကို။ တာတိ ဝဏ္ဏေတိ- တိုးတောက်စေတတ်၏”ဟု ပြုသော ဝိဂြိုဟ်နှင့်အဓိပ္ပါယ်သို့လေ။] “ကဒ”နာမ်ပုဒ်ကို မတွေ့ရ။ ထို့ကြောင့်“ကဒနံ-ယစ်မူးခြင်း၊ကဒေါ-ခြင်း”ဟုပြု၍“ကဒေ-ယစ်မူးပျော်မြူးခြင်းဌ္ဍ။ အလံ-၏၊ ဣတိ ကဒလံ”ဟု ကဒပါဋိပဒိကနောင် အလသက်ပုံကိုကြဲ။

ဘဂန္ဒလံ-ဘဂန္ဒတိ သိဉ္စတိ-အရိအရွဲကို သွန်ချသကဲ့သို့ ဖြစ်တတ်၏။ ဣတိ ဘဂန္ဒလံ။[တဂံဝ-မိန်းမအင်္ဂါဇာတ်ကဲ့သို့ဖြစ်အောင်။ဒါရယတေ- ဖေါက်ခွဲတတ်၏။ ဣတိ ဘဂန္ဒရော”ဟုဆိုလျင် ဤသုတ်နှင့်မဆိုင်။] ဘဂန္ဒိနံ- အရိအရွဲကို သွန်ချခြင်း။ ဘဂန္ဒေါ-ခြင်း၊ဘဂန္ဒေ-ဌ္ဌ၊ အလံ+ဘဂန္ဒလံ၊ ထောမနိမိဌ်ဌ ပုလ္လိန်ဟု ရှိ၏၊ ဝစ္ဆမဂ် အနိုးအပါးဌ် ပေါက်တတ်သော ဘရင်ဂျိနာဂ်ကိုပင်“ဘဂန္ဒိုလ်”ဟု ဆိုသတတ်။

တ ၊စ - သစ်ခွံ၏အရာအရာ၌....၏၊ ဝက္ကလံ- လျော်တေ (သစ်ခွံအဝတ်)၊ တက္ကံ = ရက္ခသိလေသေ- သစ်ေစးကို ပြုခြင်း၌....၏၊ တက္ကလံ- သစ်ေစး၊ ပလ္လ = နိန္နဋ္ဌာနေ- ချိုင့်ဝှမ်းရာ အရပ်ဖြစ်ခြင်း၌....၏၊ ပလ္လလံ- အိုင်ငယ်၊ သဒ္ဒါ = ဟရိတေ စိမ်းစိုခြင်း၌....၏၊သဒ္ဒါလံ-စိမ်းစိုသောအရပ်၊ ပရလောပေါ-နောက် အ,ကိုေချ။

မူလ = ပတိဋ္ဌာယံ - တည်ရာ ဖြစ်ခြင်း၌ ...၏၊ မူလာလံ- ကြာစွယ်၊ ရဿတ္တံ-မူ၌ရဿပြု၊ ဗိလ = နိဿေယ- မှီရာဖြစ်ခြင်း၌....၏၊ ဗိလာလံ- ပေါက်ဆား၊ ဝိဒ·သတ္တာယံ၊ ဝိဒါလံ-ဆေးဒန်း.စဉ့်=စက္ကိုက္ကော ကြမ်းတန်းသူ၏အဖြစ် (ကြမ်းတန်းခြင်း)၌....၏၊ စက္ကာလော - ဒုန်းစက္ကား၊ ဒီဃတ္တံ- မူလ လံမှစ၍ အကို ဒီဃပြု။

မေဓလံ၊ပေ၊တက္ကလံ- မေဓတိ ကဋ္ဌိဝိစိတ္တံ ကရောတိ-ခါးကို ဆန်းကြယ်အောင် ပြုတတ်၏၊ဇ္ဈတိမေဓလံ၊မေဓနံ-ခါးကိုဆန်းကြယ်အောင်ပြုခြင်း၊မေဓါ-ခြင်း၊ မေဓေ-ခါးကိုဆန်းကြယ်အောင် ပြုခြင်း၌+အလံ-စွမဲနိုင်သောခါးစည်းကိုး (ခါးပတ်) သည် မေဓလံ-မည်၏၊ဝက္ကတိ ရက္ခတစော ဘာတိ-သစ်ခွံဖြစ်၍ဖြစ်တတ်၏၊ဇ္ဈတိ ဝက္ကလံ၊ ဝက္ကေ-သစ်ခွံအရာ၌+အလံ,ဇ္ဈတိ ဝက္ကလံ၊တက္ကတိ-သစ်ေစးဖြစ်၍ဖြစ်တတ်၏၊ ဇ္ဈတိ တက္ကလံ၊တက္ကေ-သစ်ေစးအဖြစ်၌+အလံတိ တက္ကလံ။

ပလ္လလံ၊ပေ၊သဒ္ဒလံ-ပလ္လတိ-ချိုင့်ဝှမ်းရာအရပ်ဖြစ်၍ ဖြစ်တတ်၏၊ ဇ္ဈတိ ပလ္လလံ၊ [“ပလ္ल=ဂတိမှိ၊ပလ္လတိ ဥဒကံ အာဂစ္ဆတိ တေသ္မာတိ ပလ္လလံ=ရေ၏ ထွက်လာရာ (နည်းသောရေရှိသောအိုင်)”ဟု မောဂ္ဂလ္လာန် ပြု၏၊]ပလ္လေ-ချိုင့်ဝှမ်းရာ အရပ်၌၊ အလံတိပလ္လလံ၊သဒ္ဒတိ ဟရိတောဘာဝတော-စိမ်းစိမ်းစိုစိုဖြစ်တတ်၏၊ဇ္ဈတိ သဒ္ဒလံ-၏၊ စိမ်းစိုသောအရပ်၊သဒ္ဒေ-စိမ်းစိုသောအရပ်၌၊အလံ-ဖြစ်ထိုက်သော နေဇာမြက်သည်၊ သဒ္ဒလံ-၏၊ ဤသို့ ယခုစာတို့၌“သဒ္ဒလံ”ချည်းရှိ၏၊ သီမူ၌ကား“သဒ္ဒါ = ဟရိတေ၊ သဒ္ဒါလံ”ဟုရှိသောကြောင့် “ပရလောပေါ”ဟု ဆိုသည်။

မူလာလံ ဗိလာလံ-မူလတိ ပတိဋ္ဌာတိ ထြောတိ မူလာလံ=ကြာပင်၏ တည်ရာ ကြာစွယ် ကြာရင်းတ်ည်း၊ မူလေ-အရင်း၌ + အလံ,မူလာလံ၊ [“မူဠာလံ”ဟု မောဂ္ဂလ္လာန်၌ရှိ၏၊ [မူလေတ်ကြိုရာ၌ အလမ္ဗ အ ကိုလည်းဒီဃပြုရဦးမည်၊ထိုဒီဃနှင့် မူ၌ရဿကို ကွစာဒိမဇ္ဈေတ္တရာနံဖြင့်ပြု-ဟု ဆျာသဆိုသည်၊မူလကို ပါဠိပဒိကကြိုရာ၌ ကား လ်ခွင်းချေ,အလမ္ဗ အကို ဒီဃပြု၊နောက်၌လည်းဤနည်းပင်၊ဗိလတိနိဿယတိ-မှီ၍ဖြစ်တတ်၏၊ဇ္ဈတိဗိလာဠံ၊ ဗိလေ-မှီရာ၌ + အလံတိ ဗိလာလံ၊ [ပေါက်ဆား-ဟု ဓာတ္ဝတ္ထသင်္ဂြိဟ်ပေး၏၊“ဗိဠာလော-ကြောင်”ဟုလည်းဆိုကြ၏။]

ဝိဒါလံ စက္ကာလော-ဝိဇ္ဇတိ-ထင်ရှားရှိ၏၊ ဇ္ဈတိ ဝိဒါလံ၊ ဝိဒေ-ထင်ရှားဖြစ်ခြင်း၌+အလံဘဝ ဝိဒါလံ၊ နပုလ္လိန်“ဝိဒါလံ”ကို“ ဟရိတာလေ”ဟု ထောမနိမ်ဖွင့်၏၊

ဝါ=ဂတိဂန္ထနေသု၊ဝါလံ-ရေ၊ ဝါ-ပန်းမ၊ ဝသ=အစ္ဆာဒနေ-ဖုံးလွှမ်းခြင်း၌....၏၊ ဝသလော-ယုတ်မာသူ၊ ပစိ=ဝိတ္ထာရေ၊ပစလော,ပဋ္ဌာလော-ပဋ္ဌာလတိုင်း၌၊ ပဋ္ဌန်ရာဇူနံ-ငါးယောက်သောမင်းတို့အား၊ အလံ-ထိုက်၏၊ ဣတိပိ ပဋ္ဌာလော-မည်၏၊ မစ=စောရေ-ခိုးခြင်း၌....၏၊ မစလော-ခိုးသူ။ [သိမှု၌ "မစ=ရောစေ - တင့်တယ်ခြင်း၌ ...၏၊ မစလော-တင့်တယ်သူ"] မုသ=ထေယျ-ခိုးခြင်း၌....၏၊မုသလော-ကျည်းပွ။

ဂေါတ္တ=ဝံသေ= အနွယ်စပ်ခြင်း၌....၏၊ ဂေါတ္တဲလော- မြေခွေး၊ ပုထု= ဝိတ္ထာရေ- ပြန့်ကျယ်ခြင်း၌....၏၊ ပုထုလော- ပြန့်ကျယ်သည်၊ ဗဟု=သခ်ျာနေ-ရေတွက်ခြင်း၌....၏၊ ဗဟုလံ-များသည်၊ ပရလောပေါ-

---

စက္ကောတိပိဋ္ဌေတိ-နှိပ်စက်တတ်၏၊ [ကြမ်းတန်း-ဆိုသည်မှာ နှိပ်စက်တတ်ခြင်းပင်-ဟူလို၊] ဣတိ စက္ကာလော-ဟု မောဂ္ဂလ္လာန်ပြုသည်၊ စက္ကော-ကြမ်းတန်းမှု၌+အလံ ဣတိ စက္ကာလော။

ဝါလံ ဝသလော-နပုလ္လိန် ဝါလ သဒ္ဒါသည် "အက္ကော် နှိလံ ဝနံ ဝါလံ" ဟု ရောဟာပရိယာယ်၌ဂုဏ်း"ဟိရိဝေရဏ္ဏ ဝါလဏ္ဏ"ဟုပန်းမ(ဆေးပင်တမျိုး)ပရိယာယ်၌ဂုဏ်းပါ၏၊ဝါတိဂန္ထတိ-သွားတတ်၏၊ ဣတိ ဝါလံ-(ရေ)မည်၏၊ ဝါတိဂန္ထတိ-ထုံးဖွဲ့တတ်၏၊ဣတိ ဝါတိ-(ပန်းမ)မည်၏၊ ပုလ္လိန်ဖြစ်လျှင်ကား ဆံပင်-သားမြီးအနက်ကိုလည်းဟောသေး၏၊ [ဝါကို ပါဠိပဒိက ကြံဘို့ခဲယဉ်း၏၊သို့ဖြစ်၍ "ဝါ+အလံတိ ဝါလံ"ဟု မပြုသင့်၊] "ဝါဠော-သားရဲ"ဟု လကို ဥပြု၍လည်း ရှိသေး၏၊ ဝသီယတိ အစ္ဆာဒီယတိ- (မတင့်တယ်သဖြင့်)ဖုံးထားအပ်၏၊ ဣတိ ဝသလော၊ ["ဝသ=ပဋ္ဌရဏော"ဟု ကြံ၍ "ပါပဓမ္မေ-တို့ကို၊ ဝသတိ ပဋ္ဌရတိ-ယိုချတတ်၏၊ ဣတိ ဝသလော"ဟုလည်းပြု၊] ဝသေ-ဖုံးထားခြင်း၌+အလံတိ ဝသလော။

ပစလော,ပဋ္ဌာလော-ပစလော၏အနက်ကိုမိတ္တေရ၊ ပဋ္ဌံလောနှင့် အနက်တူကြောင်းသည်။ပစိယတိဝိတ္ထာရိယတိ-ခဲ့အပ်၏၊ဣတိ ပစလော, ပဋ္ဌာလော၊ ပဋ္ဌ-ဟူသော သခ်ျာ ပါဠိပဒိက ပုဒ်နောင် အလပစ္စည်းဖြင့်,"ပဋ္ဌန်+အလံတိ ပဋ္ဌာလော" ဟုပြု၊ သိမှု၌ ပဋ္ဌာလောချည်းရှိ၏၊ တိုင်းနိုင်ငံကိုဟောရာ၌ ပုလ္လိန်ဗဟုဝုစ်ဟု အဘိဓာန် ဆိုသောကြောင့် "ပဋ္ဌံလော"ချည်းရှိလျှင် သာ၍ကောင်းမည်။

မစလောမုသလော-ဤပုဒ်၏အနက်ကိုအဘိဓာန်၌မတွေ့ရ၊"မုစတိတိမစလော" ဟုပြု၍ မြန်မာမှု သီဟိုဠ်မှုဆိုတိုင်း"ခိုးသူ၊တင့်တယ်သူ"ဟု ပေးရတော့သည်၊ မုသတိ ဧတေနာတိ မုသလော=ကျည်ပွေ့(ကျပွေ့) ဖြင့်နှက်၍ လုယက်ခိုးယူကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့် မုသလမည်သည်၊မုသေ-လုယက်ခိုးယူခြင်း၌+အလံတိ မုသလော။

ဂေါတ္တလော၊ပေါပရလောဓေါ- "ဂေါတ္တလော- ပုထုလော- ဗဟုလံ" ဤဒုပုဒ်၌ ပဌမနည်းအလို (ဂေါတ္တဓာတ် ပုထုဓာတ်ဟု မှိရိရကား)ဂေါတ္တ-ပုထု=

နောက်သရကိုချေ၊ယဒါပန-ကား၊ လာ=အာဒါနေ-ယူခြင်းဌ်....၏၊ ဣတို ဓာတု-ဣခြဓာတ်သည် (ဟောတိ)၊ တဒါ–ဌ်၊ ဂေါတ္တုံ-အန္တယ်ကို၊လာတိ-ယူတတ်၏၊ ဣတိ ဂေါတ္တုလော၊ ဧဝံ,ပုထုလော- ဖြန့်ကျယ်သည်၊ ဗဟုလံ-များသည်။

မင်္ဂ်=မင်္ဂလ္လေ–မင်္ဂလာ၏ အဖြစ်ဌ်....၏၊ မင်္ဂလံ-မင်္ဂလာ၊ ဗဟ=ဝုဒ္ဓိမှု၊ ကြီးပွားခြင်းဌ်....၏၊ ဗဟုလံ-ထူထဲသော ဝတ္ထု၊ ကဗိ= သဠုရကော-ကောင်းစွာ လှည့်လည်ခြင်းဌ်....၏၊ (သဠုလနေ–ဟု ဓာတ်ကျမ်းရှိ၏၊) ကမ္မလံ–ကမ္မလာ (သားမွေးခြုံထည်)၊ သဗိ=မဏ္ဍနေ- တန်ဆာဆင်ခြင်းဌ်....၏၊ သမ္မလံ-လမ်းစာရိက္ခာ၊ နိဂ္ဂဟီဘာဂမော--လာ၊ သဗလော ဝါ-အပြောက်အကြား ဟောသော သဗလောလည်း ရှိ၏၊ အဂ္ဂ=ဂတိကောဋ္ဌလ္လေ-အသွား ကောက်သည်၏ အဖြစ်ဌ်....၏၊ အဂ္ဂလံ– တံခါးကျည် (မင်းတုတ်)၊ ဝါ–တံခါးရွက်၊ မဒ္ဒိ=ဘူသဒ်ယံ-တန်ဆာဆင်ခြင်းဌ်....၏

ဗဟုတို့ကို ပါဋိပဒိက ကြံ၍ ဥနောင် အလပစ္စည်းမှ အသရကိုချရသည်၊ဂေါတ္တုမှိ-အန္တယ်စပ်ခြင်းဌ်+ပုထုမှိ- အပြန့်အကျယ် (အများအပြား)ဌ် +ဗဟုမှိ-အများဌ်+ အလံ ဣတိ ဂေါတ္တုလော-စသည်ပြု၊ [ကောသိယတိ အက္ကောသိယတိ- ဆဲအပ်၏၊ ဣတိ ကောတ္တု”ဟု ရှိ၏၊သဒ္ဒနီတိနှင့် ဤကျမ်းမြန်မာမူဌ် “ဂေါတ္တု”ဟုရှိ၏၊ သိမူဌ် ကား “ကြောတ္တု”ပင်။]

ယဒါ၊ပေ၊ဗဟုလံ- ဂေါတ္တု၊ ပုထု၊ဗဟု သဒ္ဒုပ ပဒ “လာ=အာဒါနေ” ဓာတ်နောင်အပစ္စည်းသက်၍ “ဂေါတ္တုလော”စသည်ဖြင့်တမျိုးပြီးသေး၏၊ ဤသုတ်နှင့်မဆိုင်၊ ပုထုံ-အများကို (အပြန့်အကျယ်ကို)၊ဗဟုံ-အများကို+လာတိ-ယူတတ်၏၊ ဣတိ ပုထုလော၊ ဗဟုလံ-မည်၏။

မင်္ဂလံ.ပေ၊သဗလော-မင်္ဂလာ၏ အဖြစ် ဟူသည် တိုးတက် ကြီးပွားခြင်း ကျက်သရေရှိခြင်း၊ ဣဋ္ဌာရုံတို့နှင့် ပြည့်စုံခြင်းတည်း၊ မင်္ဂလာ ဝုဒ္ဓိ ဂစ္ဆန္တိ ဧတေနာတိ မင်္ဂလံ=တိုးရပွားခြင်းသို့ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော မင်္ဂလသုတ်လာ မင်္ဂလာအမျိုးမျိုးတည်း၊ မင်္ဂေ-တိုးတက် ကြီးပွားခြင်းဌ်+အလံတိ မင်္ဂလံ၊ဗဟတိဝုဒ္ဓိ ဂစ္ဆံ တိတိဗဟုလံ၊ ဗဟေ ကြီးပွားခြင်းဌ်+အလံတိ ဗဟုလံ၊ကမ္မတိ သဠုရတိ-လှည့်လည်တတ်၏၊ ဣတိ ကမ္မလံ၊ ကမ္မေ-လှည့်လည်ခြင်းဌ်+အလံတိ ကမ္မလံ၊“သဗိ=မဏ္ဍနေ”ဟု တည်တည့်တ်ထည်း ဓာတ်ကျမ်းရှိ၏၊ သမ္မတိ မဏ္ဍတိ- (လမ်းခရီးဌ်) တန်ဆာသဘွယ်ဖြစ်၏၊ ဣတိ သမ္မလံ၊ သမ္မေ-တန်ဆာဆင်ခြင်းဌ်+အလံတိ သမ္မလံ၊ဤသဗိဓာတ်ဖြင့် “သမ္မတိ မဏ္ဍတိ-သဘောမတူသော အဆင်းဖြင့် တန်ဆာဆင်သကဲ့သို့ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ သဗလော”ဟု ဖြစ်သေး၏။

မဏ္ဍလံ-အဝန်းအဝိုင်း၊ ကုဋိ=ဒါယေ- ပူလောင်ခြင်းဌာ်....၏၊ ကုဏ္ဍလံ· နားဇောင်း၊ ဣစ္စာဒိ။

(၆၇၅) ပုထဿ၊ပေ၊မောဝါ။ ။ပုထ ဣတိ တေဿ ဝေတုဿ-၏၊ ပုထု ပထဣတိ ဧတေ အာဒေသာ ဟောန္တိ၊ဝါ-အချို့သော ပထအပြု နောက်ဌာ်၊ အမပစ္စယော စ-အမပစ္စည်းသည်လည်း (ဟောတိ)၊ အယံ ဝါသဒ္ဒေါ, ကုစ္ဆတ္ထော-ကုစိအနက်ရှိ၏။ ''အချို့ဌာ်'' ဟုပေး ဟူလို၊ ပုထ= ဝိတ္ထာရေ ခဲ့ဖြန့်ခြင်းဌာ်....၏. ပဘူဒ္ဓာ- ပြန့်ကျယ်၏၊ ဣတိအတ္ထော, ကံ့ပစ္စယော-သက်၊ ဣမိနာ, ပုထု ပထာဒေသာ-ပုထု အပြု, ပထ အပြုတို့သည် (ဟောန္တိ)၊ ကိုလောပေါ ချေ ဣဃ်ယံ·ဣတ်လိန်ဌာ်၊ဣပစ္စယော-ဣပစ္စည်းသက်၊ ဩ သရေ စာတိသုဥ်-ဌာ် စသဒ္ဒေန-ဖြင့်၊အဝါဒေသော-အဝပြု၊ ပုထဝိ, ပဌဝိ - မြေ၊ ထသ္မုံ- ထ၏ ဌ်တုံ-ဌပြု၊ အမပစ္စယော - ဌာ်၊ ပထာဒေသော-ပထပြု၊ ပထမော-ရှေးဦးစွာသော အရာ။

အဂ္ဂလံ၊ပေ၊ကုဏ္ဍလံ- အဂ္ဂတိ ကုဋိလံ ဂန္ဆံတိ ပဝတ္တာတိတိ အဂ္ဂလံ၊ အဂ္ဂေ-ဏ္ဍောက်ကောက်ကွေးကွေးဖြစ်ခြင်းဌာ်+အလံတိ အဂ္ဂလံ၊မဏ္ဍိယတိ ဘူသိယတိ- တန်ဆာဆင်အပ်၏၊ဣတိ မဏ္ဍလံ၊မဏ္ဍေ-တန်ဆာဆင်ခြင်းဌာ်+အလံတိ မဏ္ဍလံ၊ဃံသေန-ပွတ်တိုက်ခြင်းဖြင့်၊ကုဏ္ဍတိ ဒဟတိ-နားကိုပူလောင်တတ်၏၊ ဣတိ ကုဏ္ဍလံ၊ကုဏ္ဍေ-ပူလောင်ခြင်းဌာ်+အလံတိကုဏ္ဍလံ [ဤဝိဂြိဟ်မျာ်းဝယ် ဓံဘတ္တဣသဂ်ဟ-မောဂ္ဂလ္လာန်-ကစ္စာယနပဒီပိကာသူစိတို့ဌာ် မဟါသမ္မသည် ကြီ၍ ပြုထိုက်သော ဝိဂြိဟ်မျာ်းတည်း၊ ''ဣဏ္ဍေ+အလံ'' ကဲ့သို့ ပြုသမျှဌာ်ကား ပါဠိပဒီကနောင် အလ ပစ္စည်းသက်သော၊ တဒ္ဓိတ် နာမ်ချည်းတည်း။]

(၆၇၅) ပုထဝိ ပဌဝိ,ထသ ဌတုံ-''ပထ္ထဒ္ဓာ''သည် ပုထဓာတ်၏ အနက်ပြတ်သည်း၊ဝိဂြိဟ်ကိုမူ ''ပုထတိ ပထ္ထရတိ-ပြန့်ကျယ်တတ်၏၊ဣတိ ပုထဝိ'' ဟုပြု၊ဒေါဒသစဌာ် စဖြင့် ထကို ဌ ပြုလျှင် ''ပဌဝိ'' ဟုဖြစ်သတဲ့၊မောဂ္ဂလ္လာန်သမာသ်ဌာ်လည်း ဤ ''ပဌဝိ'' ရုပ်ကိုပြ၏၊သို့သော်ဤ ''ဧဌဝိ'' ကို ပါဠိဌာ် အသုံးမရှိ, ဌ မပြုဘဲ ပု၏ ဥကိုတေသုဝုဒ္ဓိဖြင့် (အ) ပြု၍ ''ပထဝိ'' ဟုသာ ရှိသည်။

အမ ပစ္စယေ၊ပေ၊ပထမော-ပထတိ ဝိတ္ထာရော ဘဝတိ တေသွဝတိ ပထမော-ကျယ်ပြန့်ရာ အစ၊ [''ပထတိ အာဒိမှိ ပဝတ္တတိတိပထမော'' ဟုလည်းပြု၏။] ဤသုတ်အဆိုအတိုင်းဌင်း, သက္ကတဌာ် ''ပထမ'' ဟု ''ပြထ'' ဓာတ်ဖြင့် ရှိသောကြောင့်ဌင်း ''ပထမ'' ဟု အရေးအသားပြုကြ၏၊ သို့သော် ပါဠိဌာ် ''ပဌမ'' ဟု ရှိသင့်ကြောင်းကို ဤစွည်းဘာသာဋီကာဌာ် (မောဂ္ဂလ္လာန်နိဿယကိုမှီ၍) ပြထားသည်။

(၆၂၆) **သသ္ဝာဒီဟိ တုဒေါ်။** ။ပေါ်သူ = ဟိ သာဂတိသူ၊ တုပစ္စယော-သက်၊ ကွစိ၊ပေ ဓာတ္ဆန်ဿ- ဒေတ္ဆန်(သ်)၏၊ တကာရော-တပြု၊ သတ္တု-ရန်သူ၊ ဇန=ဇနနေ၊ ဇတ္တု-ပခုံးစွန်း၊ ဒဒ=ဒါနေ၊ ဒဒ္ဒု-ပွေးနာ၊ ကုဋ္ဌ ပိဇသေသော၊ နှုနာအထူးတည်း၊ အဒ = ဘက္ခကော၊ အဒ္ဒု အချုပ်ထောင်၊ မဒ=ဥမ္မာဒေ၊ မဒ္ဒု-ယစ်မူးသူ၊ ဣစ္စာဒိ။

(၆၂၇) **စျာဒီဟိ ဣဝေရော။** ။ပေ၊စိ=စယေ စိခြင်းဌ်....၏၊ စိယတိ-စီအပ်၏၊ ဣတိ စိဝရံ-(သင်္ကန်း)မည်၏၊ပါ=ပါနေ၊ပါတိ-သောက်တာ်၏၊ ဣတိ ပိဝရော မည်၏၊ ဝိနော-ဆုံးသူ(ဝသူ)တည်း။] မောဂ္ဂလ္လာန်ဌ်"ပိ" ဓာတ်ဖြင့် "အပိဏိ-နှစ်သိမ့်ပြီ၊ ဣတိ ပိဝရံ" ဟု ပြု၏၊] ဓာ=ဓာရဏော၊ ဓိဝရော၊ ပိုက်ကွန် စသည်ကို ဆောင်တတ်သူ၊ ကောဌော — တံငါသည်၊ [ဇလကုမိနာ ဒိနိ-ပိုက်ကွန် မြုံး စသည်တို့ကို၊ ဓာရေတိတိ ဓိဝရော။]

(၆၂၈) **မုနာဒီဟိ စိ။** ။ပေ၊ စသဒ္ဒေန-ဖြင့်၊ ပါဠိပဒီကေဟိစ-ပါဠိပဒီကပုဒ်တို့မှ နောက်ဌ်လည်း၊ ဣ-ဣပစ္စည်းသက်၊ မုန=ဉာဏော၊ မုနာတိ-(ပစ္စုပ္ပန်လောက, တဓလွန်ပေ ပဘကကို) သိတတ်၏၊ ဣတိ မုနိ၊ ဝါဓိကာရာ-လိုက်သော ဝါ သဒ္ဒါကြောင့်၊ နဝုဒ္ဓိ။ [အညေသုစ—သုတ်ဌ် လိုက်လာသော ဝါကြောင့်၊ မုဌ် ဥဒ္ဓိမပြု၊] ယတ=ယတနေန- အားထုတ်ခြင်းဌ်....၏၊ ယတတိ-အားထုတ်တတ်၏၊ ဣတိ ယတိ- (ရဟန်း) မည်၏၊ အဂ္ဂံ=ဂတိ ကောဌိလ္လေ-အသွားကောက်သည်၏အဖြစ်ဌ်....၏၊ အဂ္ဂိ-မီး၊ ပဘ=ဂတိမှု၊ ပတိ-လင်, အရှင်သခင်၊ သုစ= သောစ ကမ္မနိ စင်ကြယ်မှုဌ်....၏၊ သုစိ-စင်ကြယ်သည်၊ ရုစ=ဒိတ္တိမှု- ဘောက်ပခြင်းဌ်....၏၊ ရုစိ-အရောင်၊ သေ=ပရိယေသနေ — ရှာမှီးခြင်းဌ်....၏၊ သိလဒိဂုဏော — သိလ အစရှိသော ဂုဏ်တို့ကို၊ သေတိ - ရှာတတ်၏၊ ဣတိ ဣသိ၊ ကု=သဒ္ဒေ၊ကဝိ - ကဗျာ

---

(၆၂၉) **သသတိဟိ**ံသတိ-ညှဉ်းဆဲတတ်၏၊ဣတိ သတ္တု၊ (သဒ္ဒေသာနန္တရော-မိမိနိုင်ငံ၏အခြားမဲ့ဌ်တည်သော၊ ရာဇာ-ရန်သူမင်းသည်၊ သတ္ထု-မည်၏၊....အာဒိဓာန်)၊ ["သစ=သမဝါယေ" ဟူသော်ဓာတ်ဖြင့် "သစတိသမေတိ-ပေါင်းစည်းတတ်၏၊ဣတိ သတ္တု၊ယဝါဒိစုဏ္ဏံ-မယော စသောစပါးမျိုးတို့၏အမှုန့် (မုန့်ညက်)တည်းဟု မောဂ္ဂလ္လာန် ဆိုသေး၏၊ "သတ္တု-မုန့်လုံး" ဟု ပေးရိုးကားမမှန်၊ပဝါရဏာ သိက္ခာပဒအဋ္ဌကထာနှင့်ညီ၊] ဇာယတိ-ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ ဇာတ္တု၊ ဇရ ဓာတ်ဖြင့် "ဇီရတိတိ ဇတ္တု" ဟု မောဂ္ဂလ္လာန်ပြု၏၊ဒုက္ခဒဒါတိတိဒဒ္ဒု၊ အဒတိဘက္ခတိ-ခဲစားသကဲ့သို့ဖြစ်၏၊ ဣတိ အဒ္ဒု၊ မဇ္ဇတိ-မူးယစ်၏၊ ဣတိ မဒ္ဒု၊ ဤပုဒ်၏ ပညတ်နက်ကိုမတွေ့ရ။

ဆရာ၊ ဝါ-ပညာရှိ၊ဂုဒ္ဓိ-ဥကိုဩဝုဒ္ဓိပြု၊ အာဝါဒေသဝစ-ဩကိုအာဝလည်းပြု၊ ရှ=သဒ္ဒေ၊ရုဝိ-နေ၊ဒမိ-နို့ဓမ်း။ ကဲ့ဋ္ဌ-အိမ်ငယ်။

အသု-ခေပနေ-ပစ်လွှတ်ခြင်းဌ်.... ၏၊ အသိ-သန်လျက်၊ ရာဇ=ဒိတ္တိမှု၊ ရာဇိ-အရေး၊ ဂမု, သပ္ပ=ဂတိမှု၊ သပ္ပိ-ထောပတ်၊ အစ္ဆ-ပူဇောယံ၊ အစ္ဆိ-မီးလှံ၊ ဇုတ=ဒိတ္တိမှု၊ ဇောတိ-မီး၊ နန္ဒိ-နှစ်သက်ခြင်း၊ဒီပိ-သစ်၊ကိမိ-ပိုးလောက်၊ အကာရဏ-အ၏၊ ဣတ္တံ-ဣပြု၊ တမု=ကခ်ဲယံ- ယုံမှားခြင်းဌ်.... ၏၊ တ္ဝံမိ-တိမိ မည်သော ငါးကြီး၊ ဗုဒ္ဓတ္တံ-သိတတ်၏၊ ဣတိ ဗောဓိ-

---

(၆၇၀) အင်္ဂီ၊ပေ၊ကုဋ္ဌိ-အင်္ဂတိ ကုဋ္ဌိလော ဟုတ္တာ ဂန္ဆတိ-ကောက်ကောက်ကွေ့ကွေ့ဖြစ်၍သွားတတ်၏၊ဣတိအင်္ဂိ၊ပုရတော-ရှေက၊ပတတိဂန္ဆတိ-သွားတတ်၏၊ ဣတိ ပတိ၊ [ပဓာနဘာဝေန-ပြဋ္ဌာန်းသည်၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ပတတိ ဂန္ဆတိ ပဝတ္တတိ-ဖြစ်တတ်၏၊ဣတိ ပတိ-ဟုလည်းကြံ၊] သုစ္ဆတိ (ဒိဝ၊ဒိ)-စင်ကြယ်တတ်၏၊ဣတိ သုစိ-စင်ကြယ်သူ၊ဖြူစင်သောအရာ၊ အဖြူရောင်၊ ရောစတိ-ထွန်းဂင်း တင့်တယ်ဘတ်၏၊ ဣတိ ရုစိ၊ကဝတိကထေတိ-ဖွဲ့ဆိုတတ်၏၊ဣတိ ကဝိ၊ရဝတိ ဂဇ္ဇတိ-ကြိုးဝါးတတ်၏၊ ဣတိ ရဝိ၊ ဃတံ-ထောပတ်ကို၊ အာဒဓဝတိ-ဆောင်တတ်၏၊ဣတိ ဒဓိ၊ [ဓာဓဂဲတ် ဓာဓာ ဒွေဘော်ပြု၊ရွှေဓာကို အဇ္ဈာဿမှည့်၊ဒပြု၊ရဿပြု၊သဒ္ဒနိတိဌ် ဒဓ=ဓာရဏော-ဓာတ်ဖြင့် ဇနဿ-၏၊တုဋ္ဌိ-နှစ်သက်ခြင်းကို၊ ဒဓတေ-ဆောင်တတ်၏၊ ဣတိ ဒဓိ-ဟုပြုသည်၊] ကုဋ္ဌ=ဆေဒနေ၊ကုဋ္ဌတိ ဆိန္ဒတိ-ဖြတ်တောက်တတ်၏၊ဣတိ တုဋ္ဌိ-သစ်ပင်ကိုယ်၊ရေ၊ အနက်တိုဌ် ပုလ္လိန်၊အိမဝယ်အနက်ဌ် ဣတ္ထိလိန်ဟု ထေးမနိမိ ဆို၏။

အသိ၊ပေ၊ကိမိ-အသိယတိ ခိဝိယတိ-ထိုးပစ်အပ်၏၊ ဣတိ အသိ-သန်လျက်၊ (ဓားလွယ်) ဟု မောဂ္ဂလ္လာန်နိဿယသစ်ဌ် ပရိယုဒယ်ပြု၏၊ရာဇတိ ဒိပ္ပတိ-ဟောက်ပထင်ရှားဟတ်၏၊ ဣတိ ရာဇိ (ရာဇတိ ပဝတ္တတိတိ ရာဇိ-ဟု မောဂ္ဂလ္လာန်ပြု၏၊) ဝနရာဇိ-တော့အရေး စသည်ဌ်ပါသောအရေးအစဉ်အတန်းတည်း၊ သပ္ပတိဂန္ဆတိ ပဝတ္တဲတိ-ဖြစ်တဲတ်၏၊ ဣတိ သပ္ပိ၊ အစ္ဆိယတိ ပူဇိယတိ-ပူဇော်အပ်၏၊ ဣတိ အစ္ဆိ၊ ဇောတတိ-ထွန်းလင်းတတ်၏၊ ဣတိ ဇောတိ=မီး၊ အရောင်အဝါ၊ နန္ဒ=နန္ဒနေ၊ နန္ဒိယတေ-နှစ်သက်ခြင်း၊ နန္ဒိ-ခြင်း၊ [ဂုင်းပုဒ်ကို အဘိဓာန်ဌ် မတွေ့၊] ဒီပ=ဒိတ္တိမှု၊ ဒိပ္ပတိတိ ဒီပိ၊ [ဤဝိဂြိဟ်ကိုလည်း အခြားကျမ်းဌ် မတွေ့ရ၊] ကမ=ပဒ ငံကွေ့ပေ (ခြေလှမ်းခြင်း သွားခြင်း)၊ကမတိ ယာတိ-ရွရွသွားတတ်၏၊ ဣတိ ကိမိ-ပိုးလောက်စသော ငယ်သောသတ္တဝါ၊ဤသို့ကမတတ်ဖြင့်ပြီးသောကြောင့် အကာရဏဣတ္တံ-ဟု မိန့်သည်၊ တမတိ ကခ်တိမယုံမှားတတ်၏၊ ဣတိ တိမိ၊ ငါးသာမန်ကိုလည်း ဟောသည်၊ (အကို ဣပြု)၊ အဘိဓာနပဒီပိကာသူစိဌ် တိမု-ဓာတ်ဟုဆို၏။

ဗောဓိ-သဗ္ဗညုတဉာဏ် အရိယာမဂ်ကို ဟောရာဌ် ဗောဓိ သဒ္ဒါ ဣတ္ထိလိန်၊ ဗောဓိမင်းသားဟူသော ပညတ်နာမ်ကိုဟောရာဌ်ပုလ္လိန်၊ ဗောဓိပင်ကိုဟောရာဌ်ပုလ္လိန် ဣတ္ထိလိန်ဟု အဘိဓာန်ဆို၏၊ ဤဌ် ဗုဒ္ဓတိ-ဟု ကတ္တာသာမ် ပြုထားသောကြောင့်

(မင်ဉာဏ်,သမ္မဉ္ဇုတဉာဏ်)မည်၏၊ ကသ=ဝိလေခနေ- ရေးခြစ်ခြင်းဌ်....၏၊ ကသိ-လယ်ထွန်ခြင်း၊ ကပိ=စလေ့၊ကပို့-မျောက်သတ္တဝါ၊ကလီ-မကောင်းမှု၊ ဗလိ-အခွန်အတုပ်၊ မသိ-မင်၊ဓနိ-အသံ၊ဟရိ-ရွှေ,ဗိဿကုံးနတ်၊ အရိ-ရန်သူ၊ ဂိရိ-တော င်၊ဣစ္စာဒေသာ-တို့တည်း။

ပါဠိုပဒီကတော ပန- မူ နော က်ဌ်ကား၊မဟာလိ- မဟာလိမည်သောမင်း၊ ဘဒ္ဒါလိ- ဘဒ္ဒါလိမည်သောရဟန်း။ မဏိ-မဉ္ဇာမြား၊ အရဏိ ပွတ်ခုံ၊ တရဏိ-လှေး၊ဓရဏိ-မြေ၊သရဏိ-လမ်း,အိမ်၊ဓမနိ ဒေ့ကြော,ကြူရိုး အဝနိ-မြေ၊ အသနိ-မိုးကြိုး၊ဝသတိ-အိမ် ဣစ္စာဒိ။

သမ္မဉ္ဇုတဉာဏ် အရိယာမဂ်ကို ရည်ရွယ်သည်ဟုသိရ၏၊သို့ဖြစ်လျှင် ဤဣပစ္စည်းသည် ဣတ္ထိလိင်၌လည်းဖြစ်သည်ဟု သိရပြန်သည်၊ [“အပစ္စယော ဇော ဒုတိယော, ဣပစ္စယော ပုမေ သိယုံ”ကား ဤဣပစ္စည်းကိုရည်ရွယ်လျှင် မမြဲ-ဟုဆို၏။]

ကသိ၊ပေ၊ဂိရိ-ကသနံ-လယ်ထွန်ခြင်း၊ ကသိ၊ကမ္မတိ စလတိ-မငြိမ်မသက်, ရောက်ရက်ခတ်လှုပ်ရှားတာဘ်၏၊ဣတိ၊ကပိ၊“ကလ=သန်ချာနေ၊ကလိယတိ ပမိယတိ-နှိုင်းချိန်အပ်၏၊ဣတိ ကလိ-မကောင်းမှု”ဟု မောဂ္ဂလ္လာန်ပြု၏ မြန်မာမူဋ္ဌ ဤပုဒ်ကျ၏၊ ဗလ=ပါဏာနေ-အသက်ရှူရှိုက်ခြင်းဌ်....၏၊ဗလန္တိ ဇီဝန္တိ အနေနာတိဗလိ=အသက်ရှည်ကြောင်းအခွန်အတုပ်၊ ဓန=သဒ္ဒေ၊ဓနတိ နဒတိ-မြည်တတ်၏၊ဣတိ ဓနိ၊ ဟရ=ဟရဏော၊မနုည်ံ-နှစ်သက်ဘွယ်ကို၊ ဟရတိ-ဆောင်တတ်၏၊ ဣတိ ဟရိ-စိမ်းစိုသော အဆင်း,ရွှေအဆင်း,ဗိဿကုံးနတ်၊ အရ=ဂတိမှိ၊အရတိ ဂစ္ဆတိ ပစ္စတ္ထိကဘာဝန္တိ အရိ-ဆန့်ကျင်ဘက်ကို အလိုရှိသူ၏ အဖြစ်သို့ ရောက်သူ, ရန်သူ၊ ဂိရိ=နိဂ္ဂရဏော-ထွေးအန်ခြင်းဌ်....၏၊ဂိရတိ နိဂ္ဂရတိ-ဆေးမြစ်စသည်ကို ထွေးအန်တတ်,ပေါက်ပွားတတ်၏ ဣတိ ဂိရိ။ [“နိဂ္ဂရဏော-မျိုခြင်း”ဟု ပေးသည်ကို ဆင်ခြင်။]

မဟာလိ၊ပေ၊ဝသတိ-“မဟတ္တံ လာတိ ဂဏှာတိ- မြတ်သူ၏အဖြစ် (ဂုဏ်)ကို ယူတတ်၏၊ဣတိ မဟာလော”ဟု ဟန္တွာ သဒ္ဒါပ ပဒ လာဓာတ် အပစ္စည်းဖြင့်ပြီးပြီး နောက်,ထိုမဟာလ ဟူသော ပါဠိုပဒီကနောင် ဤသုတ်ဖြင့် ဣပစ္စည်းသက်၊ ဘဒ္ဒံ-ကောင်းသောအရာကို၊ အာလာဘိ ဂဏှာတိတိ ဘဒ္ဒါလော၊ဘဒ္ဒသဒ္ဒါပပဒအာပုဗ္ဗ လာဓာတ်၊မနတိ မဟဉ္စဘာဝံ ဂစ္ဆတိ-အဘိုးများစွာ ထိုက်သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်တတ်၏၊ဣတိ မဏော (နကိုဏာပြု)၍ မနဓာတ် အ၊ စ္စည်းဖြင့်ပြီးပြီးမှ ထို“မဏ” ဟူသော ပါဠိုပဒီကနောင် ဣ ပစ္စည်းသက်၊မောဂ္ဂလ္လာန်ဌ်ကား မနဓာတ်နောင် တဒါထည်း ဣ ပစ္စည်းသက်၊အရိယတိ ဂမိယတိ-ရောက်အပ်၏၊ ဣတိ အရဏော၊ အရဓာတ်နောင် ယု ပစ္စည်းဖြင့်ပြီးပြီးမှ ဣ ပစ္စည်းသက်၊ ပွတ်ခုံရ၏၊တရတိ- လွန်မြောက်တတ်၏၊ ဣတိ တရဏော၊ ဣသက်, တရဏိ၊ ဓရတိ-ဆောင်ထားတတ်၏၊ ဣတိ ဓရဏော၊ ဣသက်, ဓရဏိ၊ သရိယတေ ဂစ္ဆိယတေ-သွားအပ်၏၊ ဣတိ သရဏော၊ ဣသတ်,သရဏိ၊စမ္ဗန္တိ တောယ ဝိဏာဒယော (စောင်း စသည်ကို တီးမှုတ်ကြောင်း)

(၆၇၉) ဝိဒါဒီဟျူရော။ ။ပေ၊ ဝိဒ=လာဘေ၊ အနာသန္နတ္တာ-မနိုးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိန္ဒိတုံ-ရခြင်းငှါ၊ အလံ-မထိုက်၊ ဣတိ အဘွေ့ ဥရပစ္စယော-သက်၊ ဝိဒူရော-ဝေးသောတောင်၊ ဝိဇူရော ဝါ-လည်းရှိ၏၊ ဝိဠူရေ-ဝေးသောတောင်၌၊ ဇာတော- ဖြစ်သောရတနာသည်၊ ဝေဠူရော-မည်၏၊ မဏိ-ပတ္တမြားတည်း၊ ဝလ, ဝလ္လ=ဓာရဏာ ဗန္ဓနေသု- ဆောင်ခြင်း, ဖွဲ့ခြင်းတို့၌....၏၊ ၈ ဝလ္လူရော-အမဲခြောက်၊ မသ=အာမသနေ-သုံးသပ်ခြင်း၌ ၏၊ မသူရော-ငံရောဇာ၊ သိဒ = သိဂ်ါရေ-တင့်တယ် စမ္ပါယ်ခြင်း၌....၏၊ သိန္ဒူရော-ထုံးမှုန့်၊ (ဟင်းသပြဒါး)၊ နိဂ္ဂဟီတာဂမော-လာ၊ ဒူ=ဂတိမ္ပိ၊ ဒူရော-အဝေး၊ ကု=သဒ္ဒါ၊ ကူရော- ထမင်း၊ ကုပု = ဟိ သာတက္ကလဂန္ဓသု - ညှဉ်းဆဲခြင်း, သစ်စေးနံ့တို့၌ ..၏၊ ကပ္ပူရော-ပရုပ်၊ ဒ္ဒိတ္တံ--ပဒ္မဘော်လာ၊ မယ=ဂတိမ္ပိ၊ မယူရော ဥဒေါင်း။

ဇုတိ ဓမနာ။ဇုသက်,ဓမနိ၊သတ္တော အဝတိ ရက္ခတီတိ အဝနာ,ဇုသက်,အဝနိ၊အသီယတိ ခိဗိယဘိ-ပစ်လွှတ်အပ်၏၊ ဇုတိ အသနာ၊ ဇုသက်,အသနိ၊ဝသန်တီ ထွေ့ဟတိ ဝသတာ,ဇုသက်,ဝသတိ၊ သိမှဉ်''ဝသတိ''ဟုရှိ၏၊ မြန်မာမှဉ် ''အသနိ''လည်းကျသည်။ (အရဏိ စသည်၌ ဤပစ္စည်းသက်၍ ''အရဏီ, တရဏီ, ဓံရဏီ, သရဏီ, ဓမနီ,အဝနီ,ဝသတိ-ဟုရှိလျှင် ဤသုံတ်နှင့်မဆိုင်၊ မဟာလိ စသည်၌ တခါတည်း ဇု ပစ္စည်းသက်၍လည်း ပြီးနိုင်၏။)

(၆၇၉) ဝိဇူရော-''အနာသန္နတ္တာ''ဟူသော ဟိတ်ကိုထောက်၍ ''အလံ-မထိုက်''ဟု ပေးလိုက်သည်၊ ပေးသည့်အတွက် ရဘို (ရောက်ဘို) ခဲ့ယဉ်းသောတောင်တည်း၊ ''လုံးလုံးမရောက်နိုင်''ဟုကား မဆိုလို၊ ထို့ကြောင့် ''ဝိန္ဒိယတော်ဒုက္ခေနလဘ္ဘတေ-ခဲယဉ်းသဖြင့် ရအပ်ရောက်အပ်၏၊ဇုတိ ဝိဇူရော''ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ ဤမျှလောက်သာ ဤသုတ်နှင့် ဆိုင်သည်၊ ''ဝိဇူရေ+ဇာတော,ဝေဇူရော=မဏိ''ဟူသော ဇာတတဒ္ဓိတ်ကား ဗဟုသုတ အကျိုးငှါ စကားစပ်၍ ထည့်အပ်သော ဝါကျတည်း၊ ဒကို ဥပြု၍''ဝေဠုရ=ဝေဠုရိယ''ခေါ်သောပတ္တမြားရသည်၊ [ဝိဇူရော၏နောက်၌ ''ဝိဇူရောဝါ''ဟု ပါဠိပျက်တွေ့ရ၏၊ သိမှဉ် ''ဝိပ္ပူရော''ဟုရှိသည်၊ ထို ၂-မျိုးလုံး အဘိဓာန်၌ မတွေ့ရ။]

ဝလ္လူရ၊ပေ၊မယူရ-''သာဓာရဏာ''ဟု ရှိ၏၊ သိမှဉ် ''ဓာရဏာ''ဟု ရှိသည်၊ ''ဝလ္လိယတေ-ဓာရိယတေ (ကြာရှည်စွာ) ဆောင်ထားအပ်၏၊ (အသားစိုကဲ့သို့ ခဏနှင့်မပုတ်ဘဲ,ကြာကြာထားနိုင်သည်-ဟူလို၊) ဇုတိ ဝလ္လူရော''ဟုကြံ၊ မောဂ္ဂလ္လာန်၌ ''ဝလ္ဟ=သံဝရဏော၊ဝလ္လိယတိသံဝရိယတိ-စောင့်ရှောက်အပ်၏၊ ဇုတိဝလ္လူရော''ဟု ဆို၏၊မသိယတိ-သုံးသပ်အပ်၏၊ဇုတိ မသူရော၊ထောမနိမိဉ်ဗပုလ္လိန်''မသူရ''အတွက် ''ကဋ္ဌာယ-စားတော်ပဲ့''ဟုငင်း ဇုထွိလိန်''မသူရာ''အတွက်ဝိဟိဘေဒဟုငင်းဖွင့်၏၊ ထိုဝိဟိဘေဒကိုရည်ရွယ်၍ ''ပြောင်းစပါး''ဟု ပြန်ကြဟန် တူသည်၊ မောဂ္ဂလ္လာန်

မဟိယံ-မြေပေါ်၌၊ ရဝတိ- တွန်တတ်၏၊ ဣတိဝါ- ထို့ကြောင့်လည်း၊ မယူရော-မည်၏၊ ဣတိ ဤနည်း၌....ဝဏ္ဏာဂမော- အက္ခရာသာခြင်းငှင်း၊ ဝဏ္ဏဝိပရိယတောစ-အက္ခရာ ရှေ့နောက်ပြန်ခြင်းငှင်း၊ ဒွေ၂ မျိုးကုန်သော၊ အပရေ-တပါးကုန်သော၊ ဝဏ္ဏဇိကာရ နာသာစ-အက္ခရာကို တမျိုးတဖုံ ပြုခြင်း, ကြေပျက်ခြင်းတို့ငှင်း၊ ဓာတုဿ-ဓာတ်၏ အပ္ပဿဘိ သယေန-အနက်အပိုနှင့်၊ ယောဂေါ-ယှဉ်ခြင်းငှင်း၊ဣဘိ-သို့၊ ပဋ္ဌဝိဓံ ၅ မျိုးအား ရှိသော၊ တံထိုနည်.ကို၊ နိရုဇ္ဈံ-နိရုဇ္ဈိနည်းဟူ၍၊ ဥစ္စတေ - ဆို အပ်၏၊ [ပဋ္ဌဝိဓံနှင့်လိုက်အောင်''နိရုတ္တံ''ဟု ရှိစေ၊] ဣတိ-သို့၊-ဝုတ္တ နိရုတ္တိ ပကာသနသာရေန-ဆို အပ်သော နိရုတ္တိလ ံကာကို အစဉ်လိုက် ဖြင့်၊ တေသုဝုဒ္ဓိတျ ဒိနာ-ဖြင့်ငှင်း၊ ကဲ့စိ တျာဒိနာစ-ကဲ့စိခေါတု အစရှိသော သုတ်ဖြင့်ငှင်း၊ ရူပသိဒ္ဓံ ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-၏။

နိသယဒ္ဒိမူ''ပဓာဇာ''ဟုပြန်သည်၊သိန္ဒ်တိ-တင့်တယ်စမွဲယိတ်တ်၏၊ဣတိ-သိန္ဒ်ရော၊ ဒူယဓော(ဒုက္ခေန ဂမိယတေ)-ဆင်းရဲစွာသွားအပ်၏၊ ဣတိဒူရော၊ [ဒု သဒ္ဒ်ပ ပဒ အရဓာတ် အ ပစ္စည်းဖြင့်လဲည်း''ဒုက္ခေန အရိယကေ ဂမိယတေတိ ဒူရော''ဟု ပြုသေး၏၊] ကဝတိ သဒ္ဒံ ကရောတိ ဧတေနာတိ ကူရော=အသံပြုကြောင်းထမင်း၊ [အဘိဓာန်၌နပုလ္လိန် ရဿ ရုပ်ဖြင့် ''ကုရံ''ဟုရှိ၏၊] ကပတိ အတ္တဲနော ဂန္ဓေနအညံ့ ဂန္ဓံ ဟိ ံသတီတိ ကပ္ပူရော=မိမိအနံ့ဖြင့် အခြားအနံ့ကို ညှဉ်းဆဲတတ်သောပရုတ်၊ [ကပိဓာတ်ဟု ဓာတ္ဌတ္ထသင်္ဂဟဆို၏၊ မောဂ္ဂလ္လာန်၌ ကပ္ပဓာတ်ဖြင့်''တုဋ္ဌံ-နှစ်သက်ခြင်းကို၊ဥပပါဒေတုံ-၄၂၊ ကပ္ပတိ သင်္ကောတိ-စွမ်းနိုင်၏''ဟုပြု၏၊] မယတိ ဂစ္ဆတိတိ မယူရော=သွားတတ်သော ဥဒေါင်း၊ [ဏျာသဒ္ဒ်''ဘူမိံမဟန္တော-မြေကိုပူဇော်လျက်+ယာတိ-သွားတတ်၏''အရ ''မဟယ''ဟု ဆိုလိုလျက် တေသုဝုဒ္ဓိဖြင့် ဟာချေ, မယနောင် ဥရသက်''ဟုဆိုသေး၏၊]

မဟိယံ၊ ပေ၊ မယူရောတိ၊ ပေ၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-မဟိ သဒ္ဒ်ပပဒ ''ရှ = သဒ္ဒေ'' ဟူသောဓာတ်နောင် ကွိပစ္စည်းဖြင့်''မဟိရှ''ဟု ပြီးသင့်လျက်, တေသုဝုဒ္ဓိ သုတ်ဖြင့် (ထိသုတ်၌ ဝိကာရ-အရ) ဟကို ယပြု, (ထိသုတ်၌ အာဒေသ-အရ) ဣကိုဥ၊ပြု၍ငှင်း, ခံဘတ်အရာ၌ ကံစိဓာတုဖြင့် ရှ၌ ဥကို အ-ပြု၍ငှင်း''မယူရ''ဟုပြီးရသည်၊ထို့ကြောင့် ''တေသုဝုဒ္ဓိ တျာဒိနာ ကွစိတျာဒိနာ စ''ဟု သုတ် ၂ ခုကိုပြထားသည်၊ [နည်း၄၀ ၌ကား ''မဟိယံ ရဝတိ''ကို အတ္ထာတိသယနည်းဟု ဆိုလေ၏၊ မဟိယံ ရဝတိတိ မယူရောတိဝိ ပဌန်၊ တဒါ ပန် မဟိ သဒ္ဒ်ပ ပဒ, ရှ=သဒ္ဒေတိ မသရုပ်''ဟုသော ဏျာသနှင့်မညီ၊နိရုတ္တိ လက္ခဏာ ၅ မျိုးအကျယ်ကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ, တဒ္ဓိတ်-တေသုဝုဒ္ဓိသုတ်အဖွင့်၌ ပြထားသည်။]

ဥဒိ=ပသဝန ကျွေဒနေသု-ပုဘားစေခြင်း, စိုစွတ်ခြင်းတို့၌....၏၊ ဥန်္ဒိတုံ မြေကို တိုးပုဘားစေခြင်းငှါ၊ အလံ(သမတ္ထော)- စွမ်းနိုင်၏၊ ဣတိ ဥန္ဒ္ဓုရော-(ကြွက်)မည်၏၊ ခဇ္ဇ=ဘက္ခဏေ၊ ခါဒိတုံ- ခဲစားခြင်းငှါ၊ အလံ ထိုက်၏၊ ဣတိ ခဇ္ဇုရော-(စွန်ပလွန်ပင်)မည်၏၊ ကုရ=အကြောသေ၊ အကြော်သီတုံ-ဆဲရေးခြင်းငှါ၊ အလံ-ထိုက်၏၊ ဣတိ ကုရုရော- (ကြမ်းတန်းသူ) မည်၏၊ သု=ဟိံသာယံ၊ သူရော ရဲရင့်သူ၊ ဝါ-နေ။

(၆၈၀) ဟနာဒီဟိ ဏု နုတဝေါ။ ။ဟန၊ ပေ၊ ဏု နု တု ဣတိ ဧတေ ပစ္စယာ ဟောန္တိ၊ ဏုပစ္စယေ-(ဥဒါဟရဏံ)၊ ဟန =ဟိံသာဂတိသု၊ ဝေတ္တန္တလောပ ဒီဃာ။ [ဟနုဠ္ဍ ကွစိခာတုဖြင့် ခံဝတ္တန်(နှ်)ကိုချေ၊ ဇာနုဠ္ဍ ခဝတ္တန်(နှ်)ကိုချေ၍ ဟ၏ အကို ဒီဃပြု-ဟူလို၊ဝေတ္တန္တလောပေါ, ဒီဃော- ဟုလည်း ရှိ၏။] ဟနတိ ညှဉ်းဆဲတတ်၏၊ ဣတိ ဟဏ် (မေး)၊ ဇန-ဇနနေ၊ ဇာယတိ-ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ ဇာဏု။ [မြန်မာမူဠ္ဍ ကျသည်၊] ဘာ=ဒိတ္တိမှိ၊ ဘာတိ- တောက်ပတတ်၏၊ ဣတိ ဘာဏု (အရောင်)၊ ရိ= သန္တောနေ - အစဉ်ပြုခြင်းဠ္ဍ....၏၊ ရယတိ - အစဉ်ပြုတတ်၏၊ ဣတိ ရေဏု၊ ရဇော-မြူမှုန်တည်း၊ ခနု=အဝဒါရဏေ၊ ခန္တိ(ခနတိ)-တူးဖောက်တတ်၏။

ဥန္ဒ္ဓုရော၊ပေ၊သူရော-ပံသုံ-မြေမှုန်ကို၊ဥန္ဒတိ ပသဝတိ-ပွားစေတတ်၏ (ပွလာ စေတတ်)၏၊ တနည်း-ဥန္ဒတိ ကြွေဒတိ-စိုထိုင်းထိုင်းဖြစ်အောင် ပြုတတ်၏၊ ဣတိ ဥန္ဒုရော၊ခဇ္ဇိယတောဘက္ခိယတေ-စားအပ်၏၊ (မောဂ္ဂလ္လာန်ဠ္ဍ"ခဇ္ဇံ=မဇ္ဇနေ-ပုတ်တိုက်ခြင်း။ခဇ္ဇိယတေ-သုတ်သင်အပ်၏"ဟုဆို၏။) ဣတိ ခဇ္ဇုရော။ အကြောသီတုံ+အလံ-ဆဲရေးထိုက်"ဟု ဆိုသဖြင့် "ကုရိယတေ-ဆဲရေးထိုက်၏၊ ဣတိ ကုရုရော" ဟုပြု။ "ကုရတိတိ ကုရုရော"ဟုကတ္တုသာဓနလည်းပြုကြ၏၊မောဂ္ဂလ္လာန်ဠ္ဍကားကရဓာတ်ဖြင့် က၏ အ ကိုဥပြု၍"ကိဗ္ဗိသံ-ကြမ်းကြုတ်မှုကို၊ကရောတိတိကုရုရော"ဟုပြု၏၊သုနာတိ ဟိံသတိ-သွားဆဲတတ်၏၊"ဣတိ သူရော၊ ဤသို့ဖြစ်သင့်ရာ ဝိဂြိဟ်ကိုပြဘို့ရန် "ဥန္ဒိတုံ အလံ"စသည်ဖြင့် ဝိဂြိဟ်ပြသည်။

(၆၈၀) မူကွဲပုံ။ ။သိဟိုဠ်မူဠ္ဍ "ဏု နု တဝေါ"ဟု မူဠ္ဍ ဏု ကိုချေထား၍ "ဏု ပစ္စယေ,ဟန=ဟိံသာဂတိသု"ဟုစချိပြီးလျှင်"ဟဏု,ဇာဏု,ဘာဏု"နှင့်တကွ "အဏု"တိုင်အောင်ဏုပစ္စည်း၏ပုံစံများကိုပြ၏၊ "နု ပစ္စယေ, ဝေ=တန္တသန္တာနေ၊ ဝယတိတိ ဝေနု,ဝေဏုဝါ၊ပေ၊ဘာနု"ဟု နုပစ္စည်း၏ပုံစံကိုပြ၏ ထို သိဟိုဠ်မူဠ္ဍကား ရှင်းပေ၏၊ သို့သော် ဟနု စသည်ဠ္ဍ သက္ကတဝယ် ဒန္တဇနဖြင့်သာ ရှိသည်၊ မြန်မာမူဠ္ဍ လည်း ဏုပစ္စည်း,နုပစ္စည်း မခြားနားဘဲ ရှုပ်ပွေနေ၏၊ ထို့ကြောင့် စာသွားရှင်းသော သိမူအတိုင်းရေးလိုက်သည်။

(၆၈၀) မူကွဲပုံ။ ။သိဟိုဠ်မူဠ္ဍ "ဏု နု တဝေါ"ဟု မူဠ္ဍ ဏု ကိုချေထား၍ "ဏု ပစ္စယေ,ဟန=ဟိံသာဂတိသု"ဟုစချိပြီးလျှင်"ဟဏု,ဇာဏု,ဘာဏု"နှင့်တကွ "အဏု"တိုင်အောင်ဏုပစ္စည်း၏ပုံစံများကိုပြ၏၊ "နု ပစ္စယေ, ဝေ=တန္တသန္တာနေ၊ ဝယတိတိ ဝေနု,ဝေဏုဝါ၊ပေ၊ဘာနု"ဟု နုပစ္စည်း၏ပုံစံကိုပြ၏ ထို သိဟိုဠ်မူဠ္ဍကား ရှင်းပေ၏၊ သို့သော် ဟနု စသည်ဠ္ဍ သက္ကတဝယ် ဒန္တဇနဖြင့်သာ ရှိသည်၊ မြန်မာမူဠ္ဍ လည်း ဏုပစ္စည်း,နုပစ္စည်း မခြားနားဘဲ ရှုပ်ပွေနေ၏၊ ထို့ကြောင့် စာသွားရှင်းသော သိမူအတိုင်းရေးလိုက်သည်။

ဝါ,ခညဘိ·တူးဖေါ်အပ်၏၊ ကြဘိ ခါ ကု (သင်္ဂုတ်)၊ အဓ-ဂဘျာဒီသု-ဂတိ အဓရှိသော အနက်တို့၌....၏၊ အမတိ- သွားတတ်၏၊ ကြတိ အကု (အကျူမြူ)၊ ဓာတ္ဆန္တလောပေါ-ဓာတ္ဆန်(မ်) ကိုချေ၊ နုပစ္စယေ-၌ (ဥဒါဟရဏံ)၊ ဝေ=တန္တိ သန္တောနေ၊ ဝယတိ၊ အမြင် အဝဉ်ကို ပြုတတ်၏၊ ကြတိ ဝေနု- (ဝါး)၊ ဝေနုဝါ ကုပစ္စည်းဖြင့် ဝေကုလည်း ရှိ၏၊ ဝေ=ပါနေ၊ ဓာယတိ ဝစ္ဆံ ပါယေတိ-နွားငယ်ကို နို့သောက်စေတတ်(နို့တိုက်တတ်)၏၊ ကြတိ ဓေနု-(မွေးပြီးသောနွားမ)။ [ဤနေရာ၌ ''ဘာတိတိဘာနု'' ဟုရှိပြန်၏၊ ကုပစ္စည်း နုပစ္စည်းဖြင့် ၂-မျိုးရှိသောကြောင့် ပြဟန်တူသည်။]

တုပစ္စယေ-၌(ဥဒါဟရဏံ,၊ ဓာ ဓာရဏေ၊ ကြိယံ-ကို၊ဝါ,လက္ခဏံ-မိမိလက္ခဏာကို၊ ဓာရေတိ·၏၊ ကြတိ ဓာတု(ဓာဂ်)၊ သိ=ဗန္ဓနေ၊ သီယဘိ ဗန္ဓီယတိ ဖွဲ့အပ်၏၊ ကြတိ သေတု (ရေကာ တာရိုး, တံတား)၊ ကိ=ဓန ဝိယောဂေ ဥစ္စာ ကင်းခြင်း၌....၏။ [''ဥန္နတိမ့် မြင့်တက်ခြင်း၌'' ဟုလည်းရှိ၏၊] ဥဒ္ဓံ-အထက်သို့၊ ဂစ္ဆတိ· မြင့်တက်သွားတတ်၏၊ ကြတိ ကေတု (တန်ခွန်, အလံ, မှန်ကင်း)၊ ဟိ=ဂတိမ့်၊ ဟိနောတိ-ဖြစ်တတ်၏၊ ကြတိ ဟေတု (အကြောင်း)၊ ဇန=ဇနနေ၊ ဇာယတိ·ကံကြောင့်ဖြစ်တတ်၏၊ ကြတိ ဇန္တု(သတ္တဝါ)၊ တနု=ဝိတ္ထာရေ၊ တနောတိ-ချဲ့ထွင်တတ်၏၊ ကြတိ တန္တံ-ချည်မျှင်၊ ဝသ=နိဝါသေ၊ တဒါယတ္တာ ဝုတ္တိတာယ ထိုနှင့်စပ်သောဖြစ်ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တ္ထ-ဤအကြောင်း၌၊ ဖလံ-အကျိုးသည်၊ ဝသတိ-တည်နေ၏၊ ကြတိ ဝတ္ထု(တည်ရာ) ကုစာဒိနာ-ဖြင့်၊ သတကာရသံယောဂဿ-သည် သံယုဂ်၏၊ တ္ထာဒေသော-တ္ထပြု။

ဝယတိ,ဓာယတိ,ကေတု,ဝတ္ထု။ ။ဧဝဓာတ်,ဓေဓာတ်ဟုကောရန်တို့ဓာတ်ချင်းတူသော်လည်း ဧဝနု၌ ကာရိတ်မဝင်သောကြောင့် ''ဝယတိ''ဟုဂင်း, ကာရိတ်ဝင်၍''ဓာယတိ''ဟုဂင်းပါ၌မှန်ရှိရသည်၊''ကို=ဓန ဝိယောဂေ'' အရာဝယ်ချာသ၌ ''ဓနဝိယောဂေ,ဥန္နတိမ့်''ဟု ၂-မျိုးရှိ၏၊ထိုတွင်နောက်အနက်သာဤနေရာနှင့်လျော်သည်၊ဝတ္ထုပုဒ်၌လည်း''ဝသိတုံတ္ထေံ အလံ၊ပေ၊သာသာဒီဟိရတ္ထံ။တိ ရတ္ထုပစ္စယော, ရာဒိလောပေါ စ'' ဟူသော မြန်မာမူအရာ၌ ''ဝသတိ ဇေံ ဖလံ၊ ပေ၊ ကုစာဒိနံ၁ သတကာရ သံယောဂဿ တ္ထဝါဒေသော''ဟု သိမူရှိပြန်၏၊တုပစ္စည်းကိုပြရာ အခက်းဖြစ်၍ သိမူအတိုင်းသာကောင်းသည်၊ဝတ္ထုကဲ့သို့ ''ဝသ်တု''ဟု ဖြစ်သည့်အခါ ကုစိဓာတုဖြင့်သည် သံယုတ်ကို တ္ထုပြုပါ-ဟုဆိုလိုသည်။ [ဝသ်ဓာတ်နောင်ရတ္ထုပစ္စည်းသက်ရာဒီဧလောပဖြ၍''ဝတ္ထု''ဟုပြီးသောနည်းကား ဤသုတ်နှင့်မဆိုင်။]

(၆၈၁) ကုဋ္ဌာဒိဟိ ဌေဝ။ ပေ၊ ကုဋ္ဌ=ဒဆဒနေ၊ ကုဋ္ဌတို့ ဆိန္နတိ-ဖြတ်တာဘ်၏၊ ဣတိ ကုဋ္ဌော၊ ဗျာဓိ နူနဘတည်း။[ကုဋ္ဌ်+ဌ၊ ဌ်ကို ဌ်သို့ကပ်ရုံသာ· ပါဠို-သက္ကဘတို့၌ "ကုဋ္ဌံ"ဟု နပုံလိန်ရှိ၏၊] ကုသ=ဆေဒန ပူရဏ ဂန္ဓေသု-ဖြတ်ခြင်း, ပြည့်ခြင်း, ထင်ရှား ပြခြင်းတို့၌....၏၊ ကုသတိ-ဖြတ်တတ်၏၊ ဣဘိကောဌော၊ ဥဒရံ-ဝမဲ့းတည်း၊ ဇဘတ္ထန္တလောဒ္ဓိတ္တာနိ။ [ကွစိဒဘတုဖြင့် ဓဘတ္ထံ(သ်ဓေျ၊ ဌ် ဒေ့ဘော်သား] ကဋ္ဌ=မဒ္ဒန-နှိပ်ုင်းခြင်း၌...၏၊ ကဋ္ဌတိ မဒ္ဒတိ-နှိပ်နင်းတတ်၏၊ ဣတိ ကဋ္ဌံ(ထင်း) ကဏ-နိမိသနေ- မှက်စိမှိတ်ခြင်း၌ ၏ ဝဏ္ဏော- လည်မျိုး။ [ကဏဓာတ်ဖြင့် ကဏ္ဏ၏ ဝိဂ္ဂ ကိုမတွေ့ရ၊ ကမုဓာတ်ဖြင့် "သြဒနဘဒိနိ - ထမင်းအာဟရိသော အစာတို့ကို၊ ကာဓေတိ လိုလားတတ်၏"ဟုဌင်း, ကံသဒ္ဒါပ ပဒ ဌဘဓာတ်ဖြင့် "ကံ(သီသံ)ဌာ ဘိ(တိဋ္ဌတိ)ဇ္ဈေ"ဟုဌင်း တွေ့ရသည်။]

(၆၈၂) မနု၊ ပေ၊ သဘာ။ ၊ပေ၊ ဓနု=ဇဝဘဓနေ — သိခြင်း၌....၏။ [ဥဃနုသဘာ-ဥဃနုသပစ္စည်းတို့သည်(ဟဘန္တီ), သိဋ္ဌ ပါဌသည်၊] မနတေ ဇာနာတိ-သိတတ်၏၊ ဣဟ မနုံ ဃဘာ မဉ်၏၊ မာနုသောဝါ- မာနုသော လည် မည်၏၊ ဓာဘဋ္ဌဆ္ဆဿ ဘာဘုန်(နဲ့)၏ အ တို့-အာပြု။ [ကွစိဒေတု ဖြင့်ဖြင်စေ, ဇ၊ဘဒိနုဓာ-ဟူဓေ ဘ ယောဂဝိဘာဘ ဖြင့် ဖြစ်ဓေ အ ၊ပု၊] ပူရ= ဒါနုပူရဏောသု-ပေးခြင်း, ပြည့်ခြင်းတို့၌....၏ ပူရတိ- ပြည့်ဘတ်၏၊ ဣတို့ ပုရိသော၊ ရဿဘ္ဘံ -- ရဿပြု၊ [ကွစိခ့ာတုဖြင့် ပူဋ္ဌံ ရဿပြု၊] ဓေါသော-ယေ ကျား၊ ရ·က ရိကာဒနုံ - ဓဘကွာ, ဣအက္ခရာတို့ကို၊ ဓေဟ ပါ-ဓေျ၊ ဂုဋ္ဌိပ-လည်းပြု။ [ပူခ့ာတ် ဣသပစ္စည်း၊ ကွစိခ တုဖြင့် ရနှင့် ဣဓျ, အညေသုဓပြင့် ဝုဒ္ဓပြု၍ "ပေါသ" ဟု ဖြဘသည်ဟူလို၊ 'ပေါသယတိ-မိဘတို့ကို မွေးမြူတတ်၏၊ ဣတိ ပေါသော-သားဓေယ ကျားဟု ဆိုလျှင် ပုသတ် က ပစ္စည် ဖြင့် ပြီး၏၊] ပုရိ-မြင့်မြတ်သော အာဒ္ဓါ။ ["ပုရေ= ဥစ္စေဌာနေ" ဟု တချို့စာရှိ၏၊] ဓေတော- နေတတ်ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိပ်-ထို့ကြောင့်လည်း၊ ပုရိသော-၏၊ [ပုရိ သဒ္ဒါပဒ သိဓာတ်, အပစ္စည်း, ဣသုတဲ့နှင့် မဆိုင်။]

သုဏ=ဟိ သာ ကုလသန္တာနေသု-ညှဉ်းဆဲခြင်း, အမျိုးအစဉ် ပြုခြင်းတို့ဌဲ့....၏၊ သုဏတိ (ကုလံ သန္ဒဟတိ)- အမျိုးကို ဆက်စပ်တတ်၏၊ ဣတို့ သုဏိသာ (ချွေးမ)။ [ချွေးမက သားသို့ပေါက်ဖွားသဖြင့် အမျိုးဆက်မိ သောကြောင့် ချွေးမကို အမျိုးဆက်ပေးတတ်သူ- ဟု ဆိုသည်၊] ကု=

ကုစ္ဆိတေ- ကဲ့ရဲ့စက်ဆုပ်ခြင်းဌ္ဌ....၏၊ ကဝိယတိ- စက်ဆုပ်အပ်၏။ [သိဋ္ဌ "ဂရဟီယတိ ကဲ့ရဲ့အပ်၏"] ဣတိ ကရိသံ၊ မလံ - ကျင်ကြီး အညစ်အကြေးတည်း၊ ကုဿ · ကူ၏၊ ကရတ္တံ-ကရပြု၊ ဒီဃော်ဝစ - ဣကိုလည်း ဤ ဒီဃပြု။ [ကုစိဓာတုဖြင့်ပြု၊] သု=ဟိ သာယံ၊ အန္ဓကာရ ဝိ မနေန-အမိုက်မှောင်ကို ပယ်ဖျောက်သော အားဖြင့်၊ သတ္တာနံ- တို့၏၊ ဘယ့-ကြောက်ခြင်းကို၊ ဟိ သတိ- ညှဉ်းဆဲတတ်(ဖျက်ဆီးတတ်)၏၊ ဣတိ သုရိယော၊ ရကာရာဂမော-ရလာ၊ သကာရဿ သ၏၊ ယဘ္ဘဒ္ဓ- ယလည်းပြု။ [သု+ဣသ၊ တေသုဝုဒ္ဓိဖြင့်ဖြစ်စေ, ယ ဝ မ ဒ နဖြင့် ဖြစ်စေ ရအာဂမရလာ ကုစိခာတုဖြင့် သကို ယပြု၊ "သုရံ-ရဲရင့်ခြင်းကို+ဇနေတိ-၏" ဟု ဆိုလျှင် ဇနေတိ တဒ္ဓိတ်, ဣယပစ္စည်းတည်း၊ အဘိဓာန်တို့၌ "သူ" ဟုလည်း ဒီဃဖြင့်ရှိသည်၊] မဟ=ပူဇာယံ၊ မဟတိ-(အရှင့်ကို လုပ်ကျွေးသောအားဖြင့်) ပူဇော်တတ်၏၊ ဣတိ မဟိသော(ကဲ့)·မဟိယံ-မြေ၌၊ သေတ့် အိပ်တတ်၏၊ ဣတိပိ့ မဟိသော။ [ဤနည်းကား ဤသုတ်နှင့် မဆိုင်၊ မဟီ သဒ္ဒါပဟဒသိဓာတ်, အပစ္စည်း, ဟီ၌ ရဿပြု၊ နိဂ္ဂဟီတ်လာ၍ "မဟိ်သော" ဟု ပါဠိအရှိများ၏။] သိ=ဗန္ဓနေ၊ သိယတိ ဗန္ဓိယတိ· ဖွဲ့အပ်၏၊ ဣတိ သိသံ(ဦးခေါင်း)ဣစ္စာဒိ။

---

(၆၀၃)အက္ခရေဟိ ကာရ။ ။အက္ခရေဟိ (အက္ခရ ဝါစကေဟိ ဝဏ္ဏေဟိ)--အက္ခရာကို ပောသော ဝဏ္ဏတို့မှနောက်၌၊ ကာရပစ္စယော ဟောတိ၊တဒ္ဓိတဿ သုဘ္ဘော ၌၊ စဂ္ဂဟဇောနေ-ဖြင့်၊ နာမဗျပဒေသေ-နာမ်ငဲ့ပြီးသော်၊ သျာဒျန္တပ္ပတ္တိ-သတ်၊ အကာရော- အအက္ခရာသည်၊ အကာရံ-ကို၊ အကာရေန-ဖြင့်၊ ဣစ္စာဒိ၊ အာကာရော-အာ အက္ခရာ, ဩကာရော,

---

(၆၀၃) အက္ခရေဟိ၊ပေါဝဏ္ဏေဟိ - (မြန်မာမှု၌ ဤသုတ် ဣမနေသည်၊) အဂ္ဂြိရေဟိကို "အက္ခရဝါစကဟိ ဝဏ္ဏေဟိ" ဟု ဖွင့်သည်၊အ,အာ,က,ခ စသော အက္ခရာကိုဟောသော အ,အာ စသော ဝဏ္ဏတို့နောင် ဤသုတ်ဖြင့် ကာရပစ္စည်းသက်၍ "အကာရ"စသည် ဖြစ်သောအခါ ပစ္စယန္တနောင်ဖြစ်၍ နာမ်ငဲ့ပြီးမှ ဝိဘတ်သက်နိုင်မည်၊ ထိုသို့နာမ်ငဲ့ရာ၌ အ-သည် ပုဒ်မဟုတ်၍ ပုဒ်နှင့် ပစ္စည်း ချဉ်းသော တဒ္ဓိတ်မဟုတ်, ဓာတ်နှင့်ပစ္စည်းချဉ်းသောကိုတ်လည်းမဟုတ်, သမာသ်လည်းမဟုတ်, ပစ္စယန္တ နာမ်ပုဒ်တမျိုး ဖြစ်သောကြောင့် "တဒ္ဓိတသမာသ" သုတ်လာ စ သဒ္ဒါဖြင့် နာမ်ငဲ့-ဟုဆိုလိုဟန်တူသည်၊ ဆျာသဒ္ဒါကား "အ-စသည်ကို ပါဠိပဒိက"ဟုဆို၏၊ ထိုအလို(အ)ပုဒ်နှင့် ကာရပစ္စည်းစပ်သောကြောင့် "အကာရော"စသည်တို့ တဒ္ဓိတ်ပုဒ်တည်း။

က ကာရော, သ ကာရော, ဟ ကာရော. ဠ ကာရော- ဠအက္ခရာ၊ ဧဝ ကာရာဒိသု ပန ဧဝကာရ အစရှိသည်တို့၌ကား၊ ကရိယတိ ဥစ္စာရိယတိ-ရွတ်ဆိုအပ်၏၊ ဣတိ, ကာရော-မည်၏ သဒ္ဒါ-သဒ္ဒါတည်း၊ ဝါ- အသံတည်း၊ ဧဝ စ ဧဝလည်.ဟုတ်၏၊ သော-ထို ဧဝ ဟူသည်၊ ကာရောစ-ရွတ်ဆိုအပ်သော သဒ္ဒါလည်း ဟုတ်၏၊ ဣတိ, ဧဝကာရော-မည်၏၊ ဧဝံ, ဧကာရော-ဧဟူသော အသံ၊ ဟံကာရော-ဟုံဟူသောအသံ၊ သာဓုကာရော-သာဓုဟူသော အသံ။

ဂမိဿာဒိတိ- ဂမိဿန္တော ဓွော ဝါ ဟူ၍ၐင်း၊ ဟနဘျာဒိတိစ-ဟနတျာဒိနံ ဏုကော ဟူ၍ၐင်း၊ ဥပကာ- ဥပကသုတ်ကြောင့်၊ ဘွော-ဤကပစ္စည်း၌၊ ဓာတုနိဒ္ဒေသေ ဓာတ်ကို ညွှန်ပြခြင်းကို၊ (ကတ္တာဗ္ဗေ ပြုထိုက်သော်၊ ဝါ- ပြုထိုက်ရာ၌၊) ဏကာရော- ဏပစ္စည်းသည်ၐင်း၊ ဝိကရဏာန္ဒိတော-ဝိကရဏပစ္စည်းသို့ အစဉ်လိုက်သော၊ တိစ-တိပစ္စည်းသည်ၐင်း၊ ဘဝတိ-ဖြစ်၏၊

ဥဏာဒိ ပစ္စယန္တံနယော-သည်(နိဋ္ဌိတော-ပြီ။)

ဧဝကာရာဒိသု၊ပေ၊သာဓုကာရော-ဧဝ စသည်တို့သည် အက္ခရာမဟုတ်ကြ, ပုဒ်ဖြစ်နေ၏၊သို့ဖြစ်လျှင်"ဧဝကာရ"စသည်၌ ဤသုတ်ဖြင့်ကာရပစ္စည်းမသက်နိုင်ရာ, အဘယ်သို့မှတ်ရပါမည်နည်း-ဟု မေးဘွယ်ရှိ၍"ဧဝကာရော ပန"စသည်မိန့်၊ဓာတ်ကိုနံ အနေကတ္ထတ္ထာ-ဓာတ်တို့၏ အနက်များစွာကို ဟောနိုင်သောကြောင့် ကရဓာတ်၏ ဥစ္စာရဏအနက်ကိုယူ၍ "ကရိယတိ ဥစ္စာရိယတိတိ ကာရော (သဒ္ဒါ-အသံရ၏)၊ဧဝ စ+သော+ကာရော စာတိ ဧဝကာရော=ဧဝသဒ္ဒါ၊ သာဓုကာရော-သာဓုသံ"ဟု ပြစ်သည်-ဟူလို။ ["သာဓုဣတိကာရော (ဆိုအပ်သောအသံတည်း) သာဓုကာရော-သာဓုဟု ဆိုအပ်သောအသံ"ဟုလည်း ပိဂြိဟ်ပြုကြသေး၏၊] မောဂ္ဂလ္လာန်၌ကား "ကရဏံ-ရွတ်ဆိုခြင်း၊ ကာရော-ခြင်း၊ အသ-အ သဒ္ဒါကို+ကာရော-ရွတ်ဆိုခြင်းသည်၊အကာရော-မည်၏"ဟု ပြု၍ ဧဝကာရ စသည်ကဲ့သို့ "အကာရ" စသည်ကိုလည်း သမာသ်ပုဒ်ဟုကြံသည်။

ဣကာရော၊ပေ၊ဥပကာ-"ဓာတုနိဒ္ဒေသေ ကတ္တာဗ္ဗေ ဣကာရော ဣ ပစ္စယော ဝိကရဏာန္ဒိတော ဝိကရဏာပစ္စယာနုဂတော တိပစ္စယော ဘဝတိ"ဟု ဋီကာဖွင့်သောကြောင့်"ဣကာရောဓာတုနိဒ္ဒေသေ,ဝိကရဏာန္ဒိတော တိစ၊ဘဝတေတ္ထ ဂမိဿာဒိ, ဟနတျာဒိတိ စ ဥပကာ"ဟု ပါဠိမှန်ရှိစေ၊ဤဂါထာကား ဓာတုနိဒ္ဒေသ အာဝေဏိ ဓာတ်နောင် ဣပစ္စည်း တိ ပစ္စည်းများသက်နိုင်ကြောင်းကို ပြသော ဂါထာတည်း၊ ဂမိဿန္တော ဓွော ဝါ=ဟနတျာဒိနံ ဏုကော-စသော သုတ်များသည် ထိုကဲ့သို့ သက်နိုင်ကြောင်းကို သိစေသောဥပကသုတ်များတည်း။

ကိတဲ့ကသင်္ဂဟ တပ္ပဗာဒီ-တပ္ပ အစရှိသော ကိစ္စ ပစ္စည်းတို့ဝင်း၊ ဏာဒယော-ဏ အစရှိသော တေကာလိက ပစ္စည်းတို့ဝင်း၊ နိဋ္ဌာ-တ တဝန္တို့ တာဝီဟူသော နိဋ္ဌပစ္စည်းတို့ဝင်း၊ တဓေတုနာဒယော-တဓေ, တုန အစရှိသော နိပါတ် ပစ္စည်းတို့ဝင်း၊ တထာ-ထိုမှုတပါး၊ မာနန္တာဒီ- မာန, အန္တ အစရှိသော ပစ္စည်းတို့ဝင်း၊ ဥဏာဒီ-ဥဏာဒ် ပစ္စည်းတို့ဝင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ကိဟက သင်္ဂဟော-ကိတ ပစ္စည်းတို့ကို သိမ်းယူရာ အခန်းသည်၊ ဆဓာ-၆-ပါးပြီး၏။

ကျမ်းပြီးနိဂုံး

အခန်း၇ပါး သန္ဓိ - သန္ဓိခန်းဝင်း၊ နာမံ-ဝင်း၊ ကာရကံစ-ဝင်း၊ သမာဒသာ-ဝင်း၊ တဒ္ဓိတံ-ဝင်း၊တသာ-ပါး၊ အာချာတံ-ဝင်း၊ ကိတကံ-ကိဉ်ခန်းဝင်း၊ ဣဘိသို့၊ ရူပသိဒ္ဓိယံ-ရူပသိဒ္ဓိ၌၊ ကဏ္ဍာ-အခန်းတို့သည်၊ ဣမေ သတ္တာ-ဤအခန်းတို့တည်း။

မှန်၏-''ဂမိဿ=ဂမုဓာတ်၏''ဟုပေးရာ၌ဂမိဿကို ဂမုတည်,ဓာတ်တွန်ချေ, ကွစိဓာတုဖြင့်ဋ္ဌ ပစ္စည်းသက်, မ်-ဣကပ်, နာမ်ငဲ့, သ သက်, ဂမိဿ-ဟုဖြစ်၏။ တိပစ္စည်းသက်ရာ၌ကား အ-စသော ဝိကရဏပစ္စည်းလည်းသက်ရသည်၊ထို့ကြောင့် ''ဝိကရဏာန္တိတော တိစ''ဟု မိန့်သည်၊ ဟနုတိကို ဟနုတည်,ဓာတ္တန်းချ, ဘူဝါဒိတော အ-ယောဂဝိဘာဂဖြင့်အပစ္စည်းသက်,သုတ်ကြိုးဖြင့် တိပစ္စည်းသက်,ဟနတ်ပြီး၏၊သုဏောတိဿ-သုဓာတ်၏၊ကရောတိဿ-ကရဓာတ်၏,စသည်လည်း နည်းတူ။

မောဂ္ဂလ္လာန်၌လည်း 'ဋ္ဌ ကိ တိ သဗ္ဗေ' ဟုသုတ်တည်း၏၊သဗ္ဗေ-ဓာတ်သရုပ်ကို အဘိဓေယျ-ဟောအပ် ဟောထိုက်သော်၊ကြိယတ္ထော-ဓာတ်မှ နောက်၌၊ ဋ္ဌ ကိ တိ-ဋ္ဌပစ္စည်း, (ကအနုဗန်ရှိသော) ကိပစ္စည်း,တိပစ္စည်းတို့သည်၊ဟောန္တိ (သုတ်နက်)၊ ရူပသိဒ္ဓိ၌ ကိပစ္စည်းကို ဋ္ဌပစ္စည်း၌သွင်း၍ဋ္ဌ-တိ ၂ပစ္စည်းကိုသာဂါထာ၌ပြထားသည်၊ တိပစ္စည်းသက်ရာ၌ ဝိကရဏပစ္စည်းသို့ အစဉ်လိုက်သည် ဟုဆိုသော်လည်း ဂဟ်-ဗုဒ္ဓ-မဲတိ ဗုဓိ စသည်တို့၌ ဝိကရဏပစ္စည်း မပါဘဲ တိပစ္စည်းသာ သက်သည်ကိုလည်း တွေ့ရ၏၊ ယခုကာလ၌ကား သိလာဃသုံတ်လာ ''ဂိဏာ''ကိုထောက်၍ ဏာအက္ခရာဖြင့်ဂဏ်း,အချို့အက္ခရာ၌ ဉ အဂဲ့အက္ခရာဖြင့် ဂဏ်းဓာတ်ကိုညွှန်ပြသည်-ဟုဆိုကြသေး၏။]

တဗ္ဗေါဒိ၊ ပေ၊ ကိတက သင်္ဂဟော-ကိစ္စပစ္စယန္တနယော,တေကာလိက ပစ္စယန္တနယော-စသည်ဖြင့် ဥဏာဒိပစ္စယန္တနယော တိုင်အောင်ပြခဲ့သော ၆ ခန်း၌ သင်္ဂဟဂါထာတည်း၊ဤဂါထာဆုံးလျှင် ကိတ်ခဏ်းကုန်ပြီးဖြစ်၍ ''ဋ္ဌတိ ရူပသိဒ္ဓိယံ ကိတပ္ပိ-ဓာနကဏ္ဍော သတ္တမော'' ဟူသော နိဂုံးဝါကျသည် ဤနေရာ၌ရှိလျှင် သာ၍ သင့်မြည် ထင်သည်။

သန္ဓိနာမံ၊ ပေ၊ ရူပသိဒ္ဓိယံ-ဤဂါထာကား ရူပသိဒ္ဓိ၌ အခန်းပေါင်း ၇ ခန်းရှိကြောင်းကို ပြ၍သော သင်္ဂဟဂါထာတည်း၊ဤဂါထာမှစ၍ ကျမ်းပြီး နိဂုံးကိုပြုသည်။

ကျမ်းဆရာ၏အာသီသ တေဓာ·၃ ပါး အပြားအားဖြင့်၊သန္ဓိ-သန္ဓိကိုဂုင်း စတုဒ္ဓါ·၄ပါးအပြားအားဖြင့်၊ပဒမပိ-ပုဒ်ကိုဂုင်း၊ စတုဓာ-၄ ပါး အပြားအားဖြင့်ဂုင်း၊ ပဥ္စမာ·ဂုင်း၊ နာမိကဥ္စ-နာမ်ကိုဂုင်း၊ ဗျာသဒ-တခုယုတ် သုံးဆယ် အကျယ်အားဖြင့်၊ဆက္ကာရကံ-ကာရကဖ ပါးကိုဂုင်း၊ ဗျာသာ-၃၂ ပါး အကျယ်အားဖြင့်၊ဆဿမသနမပိ- သမာသ် ဖ ပါးကိုဂုင်း၊ဆဇ္ဈာဒတောဖ ပါးအပြားအားဖြင့်၊တဒ္ဓိတဥ္စ-တဒ္ဓိတ်ကိုဂုင်း၊အဥ္စဓာ-ဂ ပါးအပြားအားဖြင့်၊အာချာတံ-အာချာတ်ကိုဂုင်း၊ ပစ္စယာနံ-တဗ္ဗစသော ပစ္စည်းတို့၏၊ပဘေဒါ-အပြားအားဖြင့်၊ ဆဗ္ဗိဓမပိ-ဖ ပါး အပြားရှိသည်လည်း ဖြစ်သော၊ကိတကံ-ကိတ်ကိုဂုင်း၊ဒီပေန္တီ-ထင်ရှားပြတာ်သော၊ရူပသိဒ္ဓိ-ရူပသိဒ္ဓိကျမ်းသည်၊စိရံ-ကြာမြင့်စွာ၊ ဣစ-ဤလောကဌ်၊ ဇနတာဗုဒ္ဓိဝုဒ္ဓိံ-သတ္တဝါအများ၏ဉာဏ်တိုးပွားမှုကို၊ ကရောတု-ပြုပါစေသတည်း။

တေဓာ သန္ဓိံ၊ပေါကရောတု-ဤဂါထာကား "စိရံဇနတာဗုဒ္ဓိဝုဒ္ဓိံကရောတု" ထောက်၍ ကျမ်းဆရာ၏ အာသီသကိုပြလိုရင်းဖြစ်သော ဂါထာဟုဆိုထိုက်၏၊ သို့ရာတွင် "သွားယင်းဟန်လဲ" ဆိုသလို အာသီသကို ပြရာတွင် သန္ဓိအပြားစသည်တို့ကိုပါအကျဉ်းချုပ်သင်္ဂဟပြုသည်၊ဤဂါထာသည် ၂၁ လုံးဘွဲ့ သဒ္ဒရာ- ဂါထာဖြစ်၍ဒုတိယဌာနရဂိုဏ်းရှိရမည်ဖြစ်သောကြောင့်ဂုင်း၊ဒီပေန္တီဥစပ်ရသောကံပုဒ်ဖြစ်သောကြောင့်ဂုင်း သန္ဓိ-ဟု ဒုတိယန္တဖြင့် ရှိရမည်။

သရ-ဗျဉ်း-နိဂ္ဂဟီတ သန္ဓိအားဖြင့်ဂုင်း လောပ အာဒေသ-အာဂမ အားဖြင့်ဂုင်း ၃ ပါးစီပြားသည်ကို "တေဓာ သန္ဓိ" ဟု ဆို၏၊ နာမ်-အာချာတ်-နိပါတ်-ဥပသာရ ၄ပါးကို"စတုဒ္ဓါပဒမပိ" ဟုဆို၏၊ဇာတိ-ဂဏ-ကြိယာ·ယဒိစ္ဆာနာမ်အားဖြင့် ၄-ပါးပြားသည်ကို"စတုဓာနာမိကဥ္စ" ဟုဂုင်း၊ ဇဏ္ဍိလိန်-ပုလ္လိန်နပုလ္လိန်-အနိယတလိန် အလိန်အားဖြင့် ၅ ပါးပြားသည်ကို "ပဥ္စမာ နာမိကဥ္စ" ဟု ဂုင်းဆိုသည်။ [သဗ္ဗစသော သဗ္ဗနာမ်တို့သည် အနိယတလိင်၊တုမှ အမှ စသည်တို့ကား အလိင်တည်း၊] ကာရက ဖ-ပါးကို အကျယ်တွက်လျှင် တခုယုတ် ၃၀ ရ၏၊ ကာရက်အဆုံးဌ် အကျယ်သန်ျာပါပြီ၊ သို့သော် ထိုကာရကအဆုံးဌ် "ဆဗ္ဗိဓတိဝိဓံ" ဟု မူကွဲရှိသည်။

ဗျာသ်သာပုဒ်ကို ဆဿမသနံဌ် လိုက်စေ၊ သမာသ် ဖ ပါးလည်း အကျယ်အားဖြင့် ၃၂-ပါးရှိ၏၊ သမာသ်အဆုံးဌ် အကျယ်ပြလျက်ရှိသည်၊တဒ္ဓိတ်လည်း အပစ္စ်-အနုန-ကတ္ထ,အဿတ္ထိ,သန်ျာ,ဘာဝ,အဗျယအားဖြင့်ဖပါးပြား၏၊အာချာတ်ကားဝိကရဏာပစ္စံည်း ၇-ပါး ဓာတုပစ္စယအားဖြင့် ဂ ပါးပြား၏၊ ကိုတ်မှာ "ဆဓာ ကိုတက-သင်္ဂဟော"ဌ် ပြခဲ့သည့်အတိုင်း တဗ္ဗာဒိ-စသောအားဖြင့်ဖ-ပါးပြား၏၊ဤသို့အားဖြင့်ပြားသော သန္ဓိစသည်ကိုပြတတ်သောရူပသိဒ္ဓိကျမ်းသည်သာသနာနေဝန်းထွန်းသည့်တိုင်အောင် မြင့်ခေါင်ရှည်ကြာစွာ သတ္တဝါအများဉာဏ်တိုးပွားမှုကို ပြုပါစေ-ဟူလို။

ကျမ်းဆရာ၏ဆရာစသည် တမ္ဘပဏ္ဏိဓဇာနံ-သီဟိုဠ်ကျွန်းဝယ်, အလံသဘွယ် ဖြစ်တော်မူကြကုန်သော၊ ဝိက္ခာတာနန္ဒ ထေရဝှယ ဝရဂုရုနံ-ဂင်ပေါ်ကျောက်ကြား, အာနန္ဒာထေရ်,အမည်ရှိသော ဆရာတော်ဘုရားတို့၏၊ သိဿော-တပည့်ဖြစ်သော၊ ဒီပင်္ကရာဘိလဝသုမတိဒီပလဒ္ဓပကာသော-ဒီပင်္ကရာဟူသောအမည်အားဖြင့်ဒမိလဒေသမြို့အပြင်၌မီးတောက်မီးလျှံပမာရအပ်သော အရောင်အဝါရှိသော၊ယော-အကြင်ရဟန်းတော်သည် ဗာလာဒိစ္စာဒိဝါသဒ္ဓိတယံ-ဗာလာဒိစ္စ အစရှိသော ကျောင်းတိုက် ၂ တိုက်ကို၊ အဓိဝသံ-အုပ်ချုပ်နေထိုင်လျက်၊ သာသနံ-သာသနာတော်ကို၊ ဇောတယိ-ထွန်းလင်းစေတော်မူပြီ၊ ဗုဒ္ဓဗိယဝှယော-ဗုဒ္ဓဗိယအမည်ရှိသော၊ သောအယံ ယတိ-ထို ရဟန်းတော်သည်၊ ဣမံ ရူပသိဒ္ဓိံ-ဤရူပသိဒ္ဓိကျမ်းကို၊ ဥဇုကံ-ဖြောင့်မတ်စွာ၊ အကာသိ၊ပြုစီရင်တော်မူပြီ။

ဝိဝိဓာဝိတာ၊ပေ၊အကာသိ-ဤဂါထာလည်း သဒ္ဓရာ ဂါထာပင်၊ ဝိဝုဗ္ဗ ဝါစာတ်သည် ပါကဋအနက်ဟော၊ အဝှယကား နာမ်၏ ပရိယာယ်၊ အာနန္ဒထေရော်တိ အဝှယော ယေသံတိ အာနန္ဒထေရဝှယာ-အာနန္ဒာထေရ်ဟူသော အမည်ရှိသော ဆရာတော်တို့၊ [အလေးပြုသောအားဖြင့်ဗဟုဝုစ်သုံးသည်၊] ဒီပင်္ကရောဇ္ဇတိအာဝျာ, ဒီပင်္ကရာဝျာ=ဒီပင်္ကရာဟူသောအမည်၊လဒ္ဓပကာသဉ်စပ်၍"ဒီပင်္ကရာဟူသောအမည်အားဖြင့် ရအပ်သောအရောင်အဝါ" ဟူလို၊ ဝသုမတိ သဒ္ဒါသည် ဘူမိ သဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်တည်း၊ဒမိလာနံ+ဝသုမတိ ဒမိလဝသုမတိ=ဒမိလလူမျိုးတို့၏ မြေ၊ဒီပံဝိယ လဒ္ဓေါပကာသော,ဒီပလဒ္ဓပကာသော=မီးတောက်မီးလျှံပမျှရအပ်သော အရောင် အဝါ(ထင်ရှားခြင်း)၊ဒမိလ ဝသုမတိယံ+ဒီပ လဒ္ဓပ်ကာသော, ဒမိလ၊ပေ၊ပကာသော၊ဒီပင်္ကရာဝျာတိ+ဒမိလ ဝသုမတိဒီပလဒ္ဓပကာသော ယသ်သာတိ ဒီပင်္ကရာဝျာ၊ပေ၊ပ်ကာသော၊ဝါသ+ဒ္ဓိတယံဒ္ဓ် တယကား အဝ ယဝ အနက်ဟော "တယ" ပစ္စည်းတည်း၊ ဆန်းကျမ်း "အဋ္ဌယာယဒ္ဓ ဒ္ဓိတယံ" ပုဒ်ဒ္ဓပါသော် တယပစ္စည်းမျိုးတည်း။

ဤဂါထာဖြင့် ကျမ်းဆရာ၏ ဆရာတော်ကိုလည်း နေရာကျောင်း တိုက်ကိုလည်း ပြ၏။ ထိုတွင် ဝိဝျာတာ၊ပေ၊ဒ္ဓဇာနံ- ပါဒဖြင့် ကျမ်းဆရာ၏ ဆရာတော်သည် သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ ထင်ရှားသော "အရှင်အာနန္ဒာ"ထေရ်ဖြစ်ကြောင်းသိရှု၏၊ ထိုအရှင် အာနန္ဒာထေရ်၏ မူလဋ္ဌိကာ ကျမ်းပြုဆရာတော်ဟုတ်-မဟုတ်ကိုကား မသိသာချေ၊ ဒီပင်္ကရာဝျာ၊ပေ၊ ပကာသော ဟူသော စကားဖြင့် ဤရူပသိဒ္ဓိကျမ်းပြုဆရာသည် ဒမိလတိုင်းမှာလည်း"ဒီပင်္ကရ"ဟူသောအမည်ဖြင့် ထင်ရှားခဲ့သူဖြစ်၏ဟု သိသာ၏ ဤစကားဖြင့် ရူပသိဒ္ဓိကျမ်းဆရာသည် ဇာန္ဒိယတိုင်းသား ဒမိလလူမျိုးတပါးဟု ယူဆဘွယ်ရှိသည်။

ဗလာ၊ပေ၊ဇောတယိယော ပါဒဖြင့် အုပ်ချုပ်နေထိုင်ရာကျောင်းတိုက်ကိုပြ၏၊ ဗာလာဒိစ္စာဒိဒ္ဓ အာဒိဖြင့် "စူဠမဏိဝိဟာရ" ကျောင်းတိုက်ကို ယူရမည်-ဟု ဆရာတို့

ကွတိ-ဤကား၊ ပဒ ရူပသိဒ္ဓိ'ယံ-၌၊ သတ္တမော-သော၊ ကိတ္တိမာန ကတ္ထော-ကိတ်ပစ္စည်းတို့ကို စီရင်ရာ အခဏ်းတည်း။

ကွတို့-ဤမျသော စကားစဉ်ဖြင့်၊ရူပသိဒ္ဓိ ပကရဏံ - ရူပသိဒ္ဓိကျမ်းသည်၊ နိဋ္ဌိတံ-ပြီးပြီ။

မိန့်တော်မူသည်၊ဗာလာဒိစ္စကျောင်းတိုက်နှင့် စူဠမဏိကမ္မကျောင်းတိုက် ၂ ရပ်ကို အုပ်ချုပ်ကာ သာသနာတော်ကို ထွန်းလင်းစေသည်-ဟူလို၊ ဗုဒ္ဓပိယ ဝံယော- ဖြင့် ကျမ်းဆရာ၏ နာမည်တော်မှာ အရှင်ဗုဒ္ဓပိယ- ဖြစ်သည်-ဟု သိသာ၏၊ထေရော-ဟု မဆိုဘဲ ယတိ-ဟုဆိုထားသောကြောင့် ဆယ်ဝါမျှရုပါဉ်းမည်လား-ဟု တွေးတော ဘွယ်ရှိ၏၊သို့ရာတွင် တိုက် ၂ တိုက်ကိုပင်အုပ်ချုပ်တော်မူရကား၀ါထာဖြစ်၍ ယတိ-ဟုဆိုဟန်တူသည်၊အမှန်မှာ-ဥပဇ္ဈာယ်နိဿယညှိးပေးနိုင်သော ဆရာတော် တပါး ဖြစ်ဘွယ်ရှိသည်၊ အချုပ်ကား အရှင်အာနန္ဒာ၏တပည့်ဖြစ်သော ဒမိလတိုင်း၌ ဒီပင်္ကရ- ဟု ထင်ရှားခဲ့၍ ရူပသိဒ္ဓိကျမ်းပြုချိန်၀ယ် သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ ဗုဒ္ဓပိယ-ဟု ထင်ရှားသော ဆရာတော်သည် ဗာလာဒိစ္စ-စူဠမဏိကမ္မကျောင်းတိုက် ၂ ရပ်ကိုအုပ်ချုပ်နေထိုင်စဉ် ၌ ရူပသိဒ္ဓိကျမ်းကို စီရင်တော်မူသည် ဟူလို။

ဘာသာဋီကာနိဂုံး

ဤမျသောအမှုင့်အစဉ်ဖြင့် အခြားကျမ်းစာများကိုပို့ချရင်း ၂ နှစ်ခွဲမျ ကြိုးစားရသော ရူပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာလည်း ပြီးစီးပြန်ပေပြီ၊နာမ်အခဏ်းကို ရေးသားဆဲအချိန်မှာပင် စစ်အရေးကြောင့် ရပ်ဝေးသို့တိမ်းရှောင်ကာ အခွင့်သာမှ ရေးသားရ၍ ကျမ်းပြီးချိန် ကျအောင်ပင် မငြိမ်သက်သေးသောကြောင့် စိတ်စက်က ထိန်းချုပ်၍ နိဂုံးအုပ်ရသော ကျမ်းစာဖြစ်ရကား ကာလ ငြိမ်သက်သောအခါ ကြည့်ရှုသူ အများကို ပို၍ ကျေနပ်စေနိုင်သော ကျမ်းစာတစောင် ဖြစ်ပါစေသတည်း။

သိဇ္ဈတ္ထဘော ဘာသာဋီကာ, ဒေသဘာသာယ သန်တာ၊
ဗျာချာနာ ပဒါနံ ရူပ-သိဒ္ဓိယာ သိဒ္ဓိပါပဏာ။

ပဒါနံ-နာမ်အာချာတ်နှင့် နိပါတ်ဥပသဂ် ၄ ဖြာသောပုဒ်ကြီးတို့၏၊ရူပသိဒ္ဓိယာ-ရုပ်ပြီးလွယ်ကြောင်း ခေတ်မှီကောင်းသဖြင့် ထုံးကောင်းသင့်နှုန်း ရူပသိဒ္ဓိကျမ်း၏၊ သိဒ္ဓိပါပဏာ-အလိလိမပြွမ်း၊ ဤတကျမ်းဖြင့် ဆုံးခမ်းတိုင်မြောက် အပြီးရောက်စေနိုင်သော၊ ဗျာချာနာ-နိဿယညှိးဓိမ္မာယ် အသွယ်သွယ်ဖြင့် အကျယ်ဖွင့်ကြောင်း တင့်တောင်းတင့်တယ်ဖြစ်သော၊ ဒေသဘာသာယ-တိုင်းရင်းမြန်မာ အမိဘာသာဖြင့်၊ သန်တာ-တသန့်တသန့် အကန့်ကန့်လျက် ခံ့ခံ့စိရဏိ တည်ကြည်စွာ စိရင်အပ်သော၊ ဘာသာဋီကာ-ဘာသာဋီကာ အမည်သာသည့် မှီရာသိပ်သည်း နိဿယညှိးသည်၊ သိဇ္ဈတ္ထဘော-ထောင်သုံးရာပို ငါးပြာသိုဝယ် ခွါညှိရစ်သန်း ဆယ့်တစ်ဆန်း၌ ဆုံးခမ်းတိုင်ရောက် ပြီးမြောက်ပြန်ပြီတကား။

ဤကျမ်းသည် ရတနာဂုဏ်ရည် စသော ရွေးကျမ်းများကို ထောက်၍ ရှင်ကျမ်းမြောက်ဖြစ်၏၊ ဤကဲ့သို့ကျမ်းစာအရပ်ရပ်ကို အထပ်ထပ်စိရင်ခြင်း၏ရည်ရွယ်ရင်းကား ''ဆိုင်ရာကျမ်းကိုကြည့်ရှုသူတို့အလွယ်တကူသိရှိကာဉာဏ်ပညာတိုးပွါးကြပါစေ, မိမိမှာလည်းပညာပါရမီအဆိအနှစ်ကိုရပါစေ'' ဟုပင်ဖြစ်၏၊ထို့ကြောင့် နောက်နောင်အခါ ဤကျမ်းထက် သိလွယ်သောဋီကာသစ်ပေါ်လာလျှင် ဤရူပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာကျမ်းစာလည်း တိမ်ဖုံးသောလက်သို့ ကွယ်ပရစ်စေရန် အမှန်ရည်စူးပါသည်။

ယဒိ အညာ ဥပ္ပဇ္ဇေထ, ဇူတောဝိ သုခ သမ္မတာ၊
တဿာ ကာသံ ပဒါနာယ, အယံ အန္တရဓာယတံ။

ဇူတောဝိ-အများမှီလောက်-ခရီးရောက်၌ပြီးမြောက်ခဲ့ရာ,ဤဘာသာဋီကာထက်လည်း၊သုခသမ္မတာ-ကြည့်ရှုဖို့ချ,လွယ်ကူလှသဖြင့်, အားရဘွယ်တောင်း, အကောင်းဟု သမုတ်အပ်သော၊အညာ-ရူပသိဒ္ဓိကျမ်း,သိဘွယ်ခန်းဦ,တင့်ဆန်းကျစ်လစ်, ဋီကာသစ်တမျိုးသည်၊ယဒိဥပ္ပဇ္ဇေထ-ပညာလိုလား, နောက်နောက်သားတို့, ကြိုးစားရစ်သော်,အကယ်၍ဖြစ်ပေါ်လားအံ့၊ တဿာ-ထိုသို့ဖြစ်ရစ်, ဋီကာသစ်၏၊ ဩကာသံ ပဒါနာယ-ထွန်းတောက်တင့်ရေး အခွင့်ပေးခြင်းငှါ၊ အယံ-နှစ်လများမြောက်, လွန်အားဆောက်မှ, ထွန်းတောက်ထွက်လာ, ဤဋီကာသည်၊ အန္တရဓာယတံ-ရိုးရာမဲတဲ့တိုးကာင့်၍, ကပ်ဖဲ့မနေ, ကွယ်ပျောက်ရစ်ပါစေသတည်း။

ဤနေရာဝယ် သင်္ဂြိဟ်ဘာသာ ဋီကာနိဂုံး၌ ညွှန်ပြခဲ့သော ဆရာမြတ်တို့၏ မိမိအား ချီးမြှောက် စောင့်ရှောက်ခဲ့ပုံကို ခတ်စုံစုံပြပါဥုံးမည်။

ပင်းကျောင်းဆရာတော်။ ။မန္တလေး၌ သီတင်းသုံးတော်မူစဉ်ဂဏဝါစကာတနယ်လုံး၏ ဂိုဏ်းထောက်နာယက ဖြစ်တော်မူသော သရိုင်ရွာ ဘိုးဘွားဆွေမျိုးများ၏ကျောင်း၌သီတင်းသုံးတော်မူသော ဆရာတော်ကြီးဖြစ်၏၊သက်တော်ကြီးရင့်၍ပရိသတ်ကို လွှဲအပ်ထားပြီးသော်လည်း မိမိအားမူ ကစွဲညှိးသဒ္ဒါကျမ်းကို့ကိုယ်တိုင်ပို့ချတော်မူ၏၊အများရှင်ငယ် ကျောင်းသားငယ်များမှ သီးခြားစာအံစေ၍ ညှဉ်းဆဲခြိန်၌ အများရုပ်နှားသော်လည်း စာပြန်မရပ်စေရသေး, စာကုန်မှ ရုပ်နှားစေတော်မူ၏၊ ဆောင်းအခါ နေပူစာ၌ နှပ်တရွတ်ရွတ်နှင့် စာတက်ခဲ့ရပုံ-သမာသ်ရပ်အတွက်၌ထိပ်ခေါက်ခံခဲ့ရပုံ-ပွဲမလိုက်ချင်အောင် သွန်သင်တော်မူပုံများကို အမှတ်ရမိသေး၏၊ ဥနှစ်သားအရွယ်၌ မန္တလေးရောက်၍ ဥဏှာဒ်ပိုင်း တက်ရပုံကို ထောက်သဖြင့် ထိုသဒ္ဒါတက်ခြိန်အရွယ်မှာ ဂ နှစ်သားမျှရှိပေဦးမည်။ [၉ နှစ်သားတုန်းကမန္တလေးသို့ပဌမရောက်သော်လည်း ဒါယကာကြီး ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရင်း နောက်တခေါက်လာသည့်အခါ ဖျားနေခိုက်နှင့် ကြုံသောကြောင့် အရပ်သို့ပြန်လိုက်၍ ၁၂ နှစ်အရွယ်ကျမှ မန္တလေး၌ ဆက်လက်နေထိုင်ရသည်၊ ထိုနောက်တခေါက် အရောက်မှာမူ သင်္ဂြိဟ်နှင့် ပုဒ်စစ်အချို့ကိုပါ ပေါက်ရောက်ပြီးဖြစ်လေပြီ။]

ပဇ္ဇောတာရုံဆရာတော်။ ။ထိုစဉ်ကမန္တလေး၌သီတင်းသုံးတော်မူခိုက်ဖြစ်၏၊ မန္တလေးသို့ နောက်တခေါက်ရောက်၍ မကြာခင်၁၃နှစ်သားအရွယ်၌ပဌမငယ်တန်းကိုဝင်ရာစာရလျက်နှင့်ဖြေနည်းမရ၍ကျရှုံးခဲ့ရ၏၊ခမည်းတော်ကမိမိကိုမန္တလေးပို့ထား့

ရာဋ္ဌ ဝတ်ကြေတန်းကြေ ပို့ထားခြင်းမဟုတ် တကယ်တတ်မြောက်စေလိုရှိ၍ပို့ထားခြင်း ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့်ပင် မန္တလေးရောက်စက ထမင်းလခပေး၍ အိမ်တအိမ်မှာ စားစေ မည်ဟုပင် စိမံသေး၏၊မိမိ၏ငဲ့ညှာတတ်သော ဝါသနာကြောင့် ထိုအကြံကိုငြင်းဆံခဲ့ သည်။ထို့ကဲ့သို့ တကယ်တတ်စေလိုသောဆန္ဒကြောင့် မိမိကို ခမည်းတော်က ပဇ္ဇော တာရုံဆရာတော် (ထိုစဉ်က ဓမ္မာစရိယဘွဲ့ရ စာချုပ်ဂို့လ်) ထံမိမိကိုအပ်နှံလေရာ ၁၄ နှစ်သားအရွယ်မှာပင် ရူပသိဒ္ဓိ-ဆန်း-ဓမ္မပဒ အဋ္ဌကထာတို့ကို ဆုံးခန်းရောက်စေ တော်မူကာ ဂါထာစုံလွှိုင်ယ အစိအကုံးများကိုလည်း လေ့လာစေတော်မူသည်။

၁၅ နှစ်သား အရွယ်၌ကား ပဋ္ဌမံငယ်တန်းကို အောင်မြင်စေပြီး၍ ၁၆ နှစ် အရွယ်၌ သုတ် သီလက္ခန်ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာတို့ကို တင်္ဂြိုင်နက်ဆိုစေလျက် အလတ် တန်းညဝါကိုလည်း လေ့လာစေကာ ထို ၁၆ နှစ်အရွယ်မှာပင်အလတ်တန်းကိုလည်း အောင်မြင်စေတော်မူသည်၊ အလတ်ပြန်ပြီးမှ ရှင်သာမဏေဘဝသို့ ရောက်၏၊ ထိုအချိန်မှစ၍ စာအရေးအသား၌ အကူအညီရနိုင်သော ပုဂ္ဂိုလ်များကိုလေ့လာစေ တော်မူ၍ ပဋ္ဌမကြီးဆိုင်ရာ ကျမ်းစာများကို ကျက်မှတ်ရင်းပင် ၁၈ နှစ်အရွယ်၌ ဒီဃနိကာယ်ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာကို ဆိုဝါဖြင့်ငင်း ဋီကာကျော်-ကန်၊-အဋ္ဌသာလိနီ တချို့တဝက် ပါရာဇိကဏ် ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာစသော ငိုနည်းတချို့တဝက်ကို လိုက်ဝါဖြင့်ငင်း ကုန်စေတော်မူသည်၊ထိုမျှ ကျမ်းကြီးများကို ပေါက်ရောက်ခဲ့ပြီးဖြစ်၍ လည်း ပဋ္ဌမကြီးတန်းကို ထိုအရွယ်၌ မပင်မပန်း အောင်မြင်ခဲ့ရပေသည်။

ပဋ္ဌမကြီးပြန်ဆိုသည့်အခါ ကျမ်းစာအရပ်ရပ်ကို အထိုက်အလျောက် ကြည့်ရှုနိုင်ပြီ ဖြစ်၍ ငယ်စဉ်ကဝါသနာအလျောက်ကျမ်းစာများကိုကြည့်ရှုကာ ဆေးစွာနေလို၏၊ အခြားတိုက်တာသို့စာသင်မထွက်လိုတော့၊သို့ရာတွင် ဆရာတော်က ပခုက္ကူသွား၍ ၃ နှစ်မျှနေစေလိုသော ဆန္ဒရှိကြောင်းကို မိန့်တော်မူရာ ထိုအမိန့်တော်ကိုပင် ဥုံးထိပ် ရွက်ဆင်မြန်း၍ ဆွမ်းကွမ်းဘက်က အပင်ပန်းဆုံးဟု နာမည်ရသလောက် အထက် တန်း ကျမ်းစာအပေါက်မှာလည်း အထက်အောက်ထင်ရှားပြီးသောပခုက္ကူမူလတိုက် ကြီးသို့ ရဟန်းမဖြစ်မီခရီးထွက်ခဲ့ရတော့သည်၊ [ရဟန်းမဖြစ်မီ ပဋ္ဌမရောက်သော်လည်း တုပ်ကွေးရောဂါကြောင့် ပြန်လှည့်၍ ရဟန်းဖြစ်မှ ကြာရှည်စွာ နေခွင့်ရသည်။]

ထိုပခုက္ကူ၌ခဲ့နေစဉ် ဆွမ်းဒုက္ခရောက်ပုံမှာ မှတ်တမ်းတင်လောက်ပါပေ၏၊ မိမိကို ရဟန်းအမ-ရဟန်းဒကာအဖြစ်ဖြင့် ချီးမြှောက်ကြခြင်းမှာ ခမည်းတော် မယ်တော် များနှင့် ပေါင်းသင်း ၃ ကြိမ် ၃ ထပ်ဖြစ်သော်လည်း ပခုက္ကူနေခိုက်၌ကားဘယ်ဝင့် ကြွေးပါလာလေသည်မသိရ, တဲခါတရံသတိရ၍ပို့လိုက်သော ငွေကိုလည်းဝိနည်းမိုရ ဆရာတော်များ၏ ဒကမကြီးအထံမှ ပို့ခြင်းဖြစ်သောကြောင့် ကပ်ပိုယ မရှိသောအခါ ပြန်၍ပို့ရတော့၏၊ ဆွမ်းဟင်းလည်း စားချင်ဘွယ်မရသည်သာများ၏။ စာကိုလည်း တဲနေ့ ၂ ဝါကျ ဆိုနေရ၏၊ညည်အခါ အဆာမခံနိုင်သဖြင့် ဆွမ်းသန့်သန့်ကို နေ့စာ ချန်ကာ တရံတခါသော် ရေနှင့်ကြို်က်၍အလိုက်သင့်မျို်ရ၏၊ဆရာတော်၏ ''ပခုက္ကူ၌ ၃ နှစ်နေရမည်'' ဟူသောအမိန့်တော်ကားမိမိအတွက် လေးနက်လှတော့သည်၊ထိုမျှ ဆွမ်းဒုက္ခရောက်သော်လည်း စာဆိုတိုင်း ဆရာတော်များ၏ကျေနပ်တော်မူဟန်ရှိပုံနှင့် စာလိုက် ပရိသတ်၏ အားပေးကြပုံတို့က ထိုဆွမ်းဒုက္ခကို ဖုံးလွှမ်းထားကြလေရာ့

သလား မဲသိ-မိမိ၏ ကာယိက ဒုက္ခိကိုပင် ဒုက္ခမထင်နိုင်အောင် ချမ်းသာခြင်းကို ခံစားကာ စာမမြင်မီ သမိတ်ပြင်- စာမြင်ချိန်မှစ၍ ဆွမ်းခံချိန်အထိ စာကြည့်၊ ညနေလည်း နေဝင်အထိ စာကြည့်လျက် ပဇ္ဈောတာရုံဆရာတော်၏ ရောက်လေရာအရပ်မှ ''မည်သည့်စာဝါကိုလိုက်- မည်သည့်စာဝါကိုချ'' ဟု အမိန့်ပေးသည့်အတိုင်း လိုက်နာခဲ့ရလေသည်။

ပခုက္ကူဆရာတော်များ။ ။မိမိပခုက္ကူရောက်ချိန်ကပင်တိုက်သံဃာ ၅၀၀ ကျော်နေပြီ၊ မိမိကို ဆရာတော်များအသိအမှတ်ပြုဘို့ မလွယ်ကူတော့ချေ၊သို့ရာတွင်စာမေးပွဲ ဂေဇက်၌ အကြီးဘန်း သာမဏေ ၂ ပါးမျှ ပါလာရာ တပါးမှာ မိမိတို့တိုက်သို့ ရောက်လာသော သာမဏေဖြစ်ကြောင်းကို သိတော်မူကြ၍ ထိုစဉ်ကပင်အသိအမှတ်ပြုထားတော်မူကြဟန်ရှိ၏၊ သို့ဖြစ်၍ ရဟန်းဖြစ်ပြီးနောက် ပြန်ရောက်၍မကြာမီပင် ဆရာတော်တပါးထံမှဆိုဝါရသဖြင့် တစတစ ဆိုဝါတိုးကာ ၃နှစ်ကျော်မျှ တနေ့လျှင် ဆိုဝါ ၂ ဝါခြိုးမြောက်တော်မူကြသဖြင့်ထိုဆရာတော်များအလိုကျကောင်အားထုတ်ရမှုကြောင့် ရဟန်း၀ါ၃၀ါရသောအခါမျက်စိရောဂါဆိုးရောဂါတို့တပြိုင်နက်စွဲကပ်လာတော့၏၊ပါဠိ အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့လည်းကုန်းအိပ်ခေါ်နိုင်ကာယ်ကြီးအချို့ပါမျှားစွာသော ဆိုဝါဖြင့် ပေါက်ရောက်ပြီးလေပြီ၊သို့ရာတွင် ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ ဋီကာကားမကုန်သေး။

သို့ဖြစ်၍ စွဲကပ်သောရောဂါများကို လျင်မြန်စွာ နေရပ်သို့ ပြန်လည်ကုသ၍ ပြန်ရောက်လာသည့်အခါ ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ ဆိုတုန်း၄ ၁ပင် စာချအဖြစ်ကို ချီးမြှောက်တော်မူကြလေသည်၊ [ထိုအချိန်မှာ ရဟန်းသုံး၀ါရပြီ၊] စာချဖြစ်သော်လည်းမသက်သာလှ, စာလိုက်ပရိသတ်များ ကျေနပ်လောက်အောင်ကြိုးစား၍ ကြည့်ရှုပို့ချရသောကြောင့် စာသင်သားဘ၀ကထက်ပင် ပို၍ပင်ပန်းသကဲ့သို့ ထင်ရသေး၏၊ထိုမျှလောက်ကြိုးစားမှုကြောင့် အထက်ကျမ်းစာတို့၌ချရေ ၀လောက်အောင်ပင်အကျိုးများရုံမကသိမ်သမုတ် ရဟန်းခံ သံဃာ့ကံတို့၌ ဆရာတော်များ ကြွလေရာ၀ယ် နောက်တော်ပါခေါ်ဆောင်တော်မူကြပြီးလျှင် ကံဆောင်သောအခါထိုင်ပုံကမ္မ၀ါစာကိုင်ပုံမှစ၍လက်ထပ် သင်ပြုမှုကိုပါ ရခဲ့သောကြောင့် ပခုက္ကူမဟာဝိသုတာရာမတိုက်ကြီးသည် မိမိအတွက် သဒ္ဒသနာလုပ်ငန်း အားလုံး၏အခြေခံ ဘူမိနက်သန် ဖြစ်ပါသည်။

မန္တလေးပြန်ရောက်ပုံ။ ။ပခုက္ကူ၌ စာချအဖြစ်ဖြင့် ၃ ဝါမျှ ဆက်လက်နေပြီးနောက်မန္တလေးမြို့ပရိယတ္တိသာသနဟိတအသင်းစာသင်တန်းကိုလာရောက်ဖြေဆိုကာအောင်မြင်ပြီးမှ တဘန်ပြန်၍ စာချပြန်သည်၊ထိုကဲ့သို့ ၄-ဝါတိတိစာချပြီးမှမန္တလေးမြို့မူလနေထိုင်ရာမဟာဝိသုဒ္ဓါရုံတိုက်သို့ ပြန်ရောက်၍ ပရိယတ္တိစာချတန်းအစိုးရအကျော်တန်းများကို ၂-နှစ်ဖြင့်ဆုံးခမ်းရောက်စေနိုင်သည်မှာ ညွှန်ပြခဲ့သောဆရာတော်များ၏ချီးမြှောက်မှုချည်းပင်ဖြစ်၏။ [ဤအချိန်၌ကား မိမိ၏ခန္ဓာကိုယ်သည် ကြိုးစားခဲ့သောဒဏ်ကို ခံနိုင်ဟန်မရှိတော့၊ အချို့ကမူ အသက်မရှည်တော့ဟုပင် ထင်ကြသတဲ့တ်။]

အဘယာရာမဆရာတော်။ ။ပရိယတ္တိ စာချတန်းကို အောင်မြင်ပြီးအချိန်နှင့်အဘယာရာမ ရွှေဂူတိုက်ကြီးပြီးစီး၍ ဆရာတော်အား လွှဲအပ်ရာအချိန်မှာ ကြုံကြိုက်တိုက်ဆိုင်နေတော့၏၊ ထို့ကြောင့် ဒုတိယပိုသုဒ္ဓါရုံရွှေဂူကျင် သာသနာပိုင်ဖြစ်တော်

မူသော ဒီပဲရင်း ဆရာတော်က အဘယာရာမတိုက်သစ်သို့ [illegible] စာချုပ်ဂိုလ်ကို
ခေါ်သွားနိုင်သည်-ဟု ခွင့်ပြုတော်မူရာ ဆရာတော်က မိမိ[illegible] ချယ်တော်မူသ
ဖြင့် အဘယာရာမတိုက်သို့ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ကာ ထုံကျင့် [illegible] အားအင်နည်
ပါးလျက်ပင် ကျန်းစ[illegible]ကိုပို့ချရင်း ဆရာတော်၏အထံ၌ ဟိ[illegible] ားနှင့် မုဒ္ဒဲဗောဓ
ဗျာကရဏ်းတို့ကိုကိုယ်တိုင်တက်၍သက္ကတကျိုလေ့လာရပေသည [illegible] ပ်သောရောဂါ
များလည်း အသက်ကိုညှာ၍စောင့်သဖြင့် အဆင့်ဆင့် သက်[illegible] းလသည်။]

ဆရာ့ကံကောင်းပုံ။ ။ဤမျှသော အစဉ်ကို ဆင်ခြင်[illegible] ာအခါ မိမိမှာ
ဆရာနှင့်စပ်သော ကံဇာတ အလွန်ကောင်းသည်ကို တွေ့ရ[illegible] ားစေအံ့-ပဌမ
သရိုင် ဆရာတော်ကြီးသည် မိမိကိုထူးထူးခြားခြားမချီးမြှောက်လိုက်ပါလျှင် မနှံ့လေး
ရောက်သည့်အခါ ပဋ္ဌာတာရုံ ဆရာတော်၏ ချီးမြှော[illegible]မှုကိုလည်း လုံလုံလောက်
လောက် မရနိုင်ရာ၊ ထိုအချီးအမြှောက်ကို မရခဲ့ပါလျှင် ပခုက္ကူတွင်အသိအမှတ်အပြု
မခံရရာ၊ ပခုက္ကူ ဆရာတော်များ၏ ချီးမြှောက်မှုကို မရလျှင် (အထက်တန်းကျမ်းတို့၌
အဝါးဝစွာမလေ့လာရလျှင်) အထက်တန်းစာမေးပွဲများကို လျင်မြန်စွာမအောင်နိုင်
ရာ၊ ထိုသို့မအောင်နိုင်လျှင် ထိုအထက်တန်းစာမေးပွဲများအောင်ပြီးအချိန်နှင့်အဘယာ
ရာမကိုက်ညီးပြီးစီးချိန်မှာ မကြုံကြိုက်နိုင်ရာ၊ထိုသို့မကြုံကြိုက်လျှင် သက္ကဟကိုအခြေရ
အောင် လေ့လာနိုင်မည် မဟုတ်ရာ၊မိမိမှာ နောက်နောက်ဘဝများ၌ပင် ပညာသင်
ကြားမှု၌ ယခုလောက် အကြောင်းညီညွတ်ဘို့ ခဲယဉ်းလောက်အောင် ယခု ဘဝ၌
အကြောင်းညီညွတ်လျက် ရှိရသောကြောင့် ဤဘဝအဘွက် ဆရာ့ကံအလွန်ကောင်း
သည်-ဟု ထင်ပေသည်။ [ဤနေရာဝယ် စကားပြီသချိန်မှစ၍ တချို့စာများကို နှုတ်
တိုက်ချခဲ့သော ဘိုးဖြစ်သူကိုဇင်း-မနှံ့လေး၌ ငယ်ငယ်ရွယ်ရွယ် ခွဲထားနိုင်သော မိဘ
၂ ပါးကိုဇင်း ကျေးဇူးမမဲ့ပါ။]

အတုန်ပူဇော်ခြင်း။ ။ထိုမျှလောက် အကြောင်း ညီညွတ်စွာဖြင့် ဒုက္ခခံ၍
သင်ခဲ့ရပုံကို ဆင်ခြင်မိရကား ရရှိခဲ့သောပညာပါရမီ စာတ်ခံကို အနှစ်အမတော အခြေ
တည်ရန် ရည်သန်၍ ရဟန်း ၃ ဝါရ ယခုအချိန်ကာလအောင် ကျမ်းစာကိုလည်း စိတ်ပါ
လက်ပါပို့ချ- ရဟန်း ၉၀ါမှစ၍ ကျမ်းစာများကိုလည်း ရေးသားခဲ့ရာ, ထိုအလုံးစုံ
သော ကောင်းမှုများသည်ဘုရားတရားတော်ထင်ပေါ်သိလွယ်အောင် ပြုစုရသော ဓမ္မာ
နုဂ္ဂဟ သာသနာနုဂ္ဂဟကုသိုလ်များချည်းဖြစ်၏၊ မိမိအားဆရာတော်များကချီးမြှောက်
တော်မူကြခြင်းသည်လည်း၊ သာသနာ့တာဝန်ကို ထမ်းနိုင်လောက်သည်- အားထုတ်
လိမ့်မည်” ဟူသော ဓမ္မာနုဂ္ဂဟ သာသနာနုဂ္ဂဟ သဘောဖြင့် ချီးမြှောက်တော်မူကြ
ခြင်းပင်ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဆရာတော်များ၏ ဓမ္မာနုဂ္ဂဟ သာသနာနုဂ္ဂဟ ဖြစ်သော
ကျေးဇူးတော်များကို မိမိ အနုဂ္ဂဟ ၂ ပါးဖြင့် လေးစားကော်ရော်အတုန့်ပြန်၍ပူဇော်
ပါသတဲ့တည်း။

သမ္မ။ဇယာမိ ထေရာနံ ယေသာဟံ သမ္မဂ္ဂဟီတော၊
ဇယံ ဇယံ ဇယန္တော၀ သမ္မ၊ဒွေ သာသနဒ္ဓရော။

ယေသံထေရာနံ-အထက်ဝေဟင် နေအသွင်သို့ မြေပြင်ထင်ရှား အကြင်ဆရာတော်
ဘုရားတို့သည်၊သမ္မဂ္ဂဟီတော-အထူးစောင့်ရှောက်- ချီးမြှောက်အပ်သည်ဖြစ်၍၊ ဇယံ
ဇယံ=ဒေဓောင်သင့်အောင်ရုန်- စာတွေ့ပြန် ဟု- တိုင်းမြန်ထင်ရှား- ဒေအောင်ပွဲများကို၊

ဇယန္တေဘဝ-လာဘ်လည်း မကူ,လူလည်းမပံ့, ခံ့ခံ့ သိုက်မြိုက်,အောင်လံစိုက်လျက် သာလျင်၊အဟံ-ငါသည်၊သမ္မုဒ္ဓ သာသနန္တရော-ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ, သာသနာကျိုး,တိုးသင့် တိုးအောင်, တမျိုးဆောင်ရပေ၏၊ တေသံထေရာနံ-ကျေးဇူးတော်ရှင်, ဂုဏ်အင်ကြီး များထိုဆရာတော် ဘုရားတို့အား၊ သမ္မာဇယာမိ-ကျမ်းစာရေးသား, ကောင်းမှုများ ဖြင့်,လေးစားကော်ရော်,ပူဇော်ပါ၏။

ဤနိဂုံး ရေးသားရာသာသနာတော်နှစ် ၂၄၈၇,မြန်မာသကရာဇ် ၁၃၀၅-ခုနှစ် ပြာသိုလဆန်း ၁၄ရက်နေ့ကားဆဋ္ဌမြောက်ကျေးဇူးရင်ရှေကျင်နိကာယဥာဏ်ကြွင်း မဟာ နာယက အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ အဘယဓာရာမ ဆရာတော် လွန်တော်မူ၍ ဂ-ရက်မျှသာ ရှိသေးသောအချိန်အခါဖြစ်၏၊ဆရာတော်၏တသက်ပတ်လုံးဆည်းပူးတော်မူခဲ့သော ပါဠိသဋ္ဌကအဘက်ဘက်မှဗဟုသုတတွေကို အဘိဓာန်နိသယ-မောဂ္ဂလ္လာန်နိသယ-မူဠဓမ္မနိသယ-ကလာပနိသယ-အမရကောသနိသယ စသော ကျမ်းဂန်တို့၌ သာတွေ့မြင်ရ၍ဆရာတော်,အထံ၌ကားချဉ်းကပ်လျောက်ထားခွင့်မရနိုင်တော့ သဖြင့် ဗဟုသုတလိုလားသော လူရောရှင်ပါ သံဃာအားလုံး ယူကျုံးမရဝမ်းနဲကြရတော့ သည်။

ဤကျမ်းရေးသားသောမိမိလည်းထိုဆရာမြတ်တို့အထံမှရအပ်သောအသိဉာဏ်ကို တဆင့်ချန်ခဲ့လိုသောစိတ်ထားဖြင့်ရေးသားကြောင်းပို့ချကြောင်းဟောပြောကြောင်း ဧတေနာပညာပါရမီအစုစုကိုသားအားပြုလျက် ၎၊ စစ်အတွင်းမှာပင် တဘဝပြောင်း တန်လျင် ပြောင်းနိုင်ရန်အသင့်ပြင်ဆင်ကာ ယခုဘဝ၌ပြုသမျှသောပါရမီများအတွက် နောက်တဘဝကောင်းစားရေးမျှကိုသာမျော်လင့်ခြင်းမဟုတ်ဘဲ မိမိခံတင်ခံရခဲ့သော ပါရမီများနှင့် စုပေါင်းကာ သဒ္ဓါပညာ သတိဝီရိယ သမာဓိဇ္ဈာန်ဇွေ ၅ထွေသောဗိုလ် အမည်ခံ တရားတို့ မနားမဆုတ် ကြိုးစားအားထုတ်လျက် ဗိုလ်ချုပ်တရားကြီးများ ချည်းဖြစ်အောင် မြင့်ခေါင် တိုးတက်ရေးကိုမျော်တွေး ရည်စူးပါသည်။

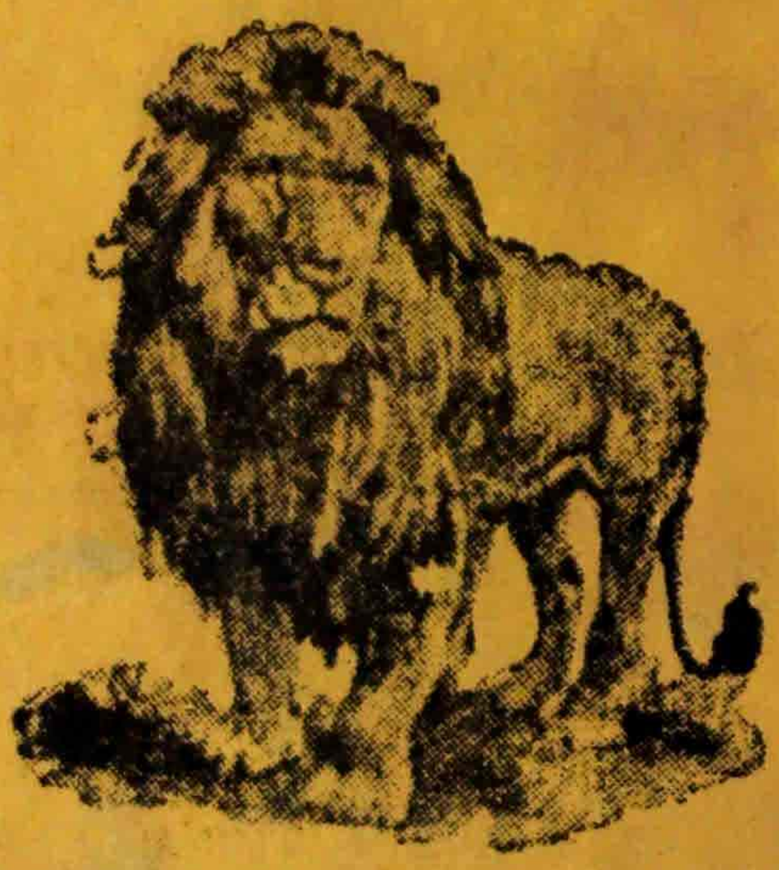
အဘိဝဏ္ဏနာ,မေပညာ, သဒ္ဓါ သတိသမာဓယော၊
ပရက္ကမော လောကသာဒ-မောဓ္ဘာယပရံပရံ။

မေ-ငါ၏၊ပညာ-ဝဇိရစိန်, ကဲ့ အရှိန်သို့,ထိန်တလက်လက်, ထက်မြက်သော ပညာသည်ဂုဏ်း၊သဒ္ဓါ-ယုံကြည်ဘွယ်ရန်, ဝတ္ထုမှန်လျင်, ဧကန်ဆုံးဖြတ်, ယုံကြည် တတ်သောသဒ္ဓါသည်ဂုဏ်း၊သတိသမာဓယော-ကုသိုလ်ဖြစ်မြောက်, ကိစ္စရောက်တို့, တဲအောက်မဲ့မေ့,အဓလေတို့,ဧတ္တဝေ့ကြိုးကြိုး,မတုန်မလှုပ်သောသမာဓိတို့သည်ဂုဏ်း ပရက္ကမော-ကိုယ်နှင့် အသက်, မငဲ့ကွက်ဘဲ, ဆက်ဆက်ကြိုးကုတ်,အားထုတ်နိုင် ကြောင်း လုလွယ်ကောင်းသည်ဂုဏ်း၊လောကဿဒမော၌ ဣဿရ-လောကီလူပေါင်း, နှစ်မျိုး,ကြောင်းနှင့်,အကောင်းဆုံးရည်သန်,ဗောဓိညာဏ်အကျိုးငှါ၊ပရံပရံ-တမြင့်ထဲမြင့် ဆင့်ကဲတင့်သည်ဖြစ်၍၊အဘိဝဏ္ဏနာ-တက်သစ်လဝန်း, နေသစ်ထွန်းသို့, ရွှန်းတဝေ ဝေ,တိုးတက်ကြပါစေသတဲ့း။

ရူပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာ
ပြီးပြီ။

နှစ်သက်ရွှင်လန်းနိုင်ပါစေ

တစုံတယောက်၊ ချမ်းသာရောက်ပို့၊
ခုလောက်ကြီးကုတ်၊ အားမထုတ်ဘူး၊
ငါတို့ဆရာ၊ ဇေရ်မဟာဒီ၊
ဘာသာကျမ်းများ၊ စဉ်ပြန့်ပွါးရှ်၊
မြတ်ဖျား(ဘုရား)သာသနာ၊ ခွန်ရှည်ကြာလျက်၊
မြန်မာကောင်းကျိုး၊ အစဉ်တိုးအောင်၊
အားကြိုးမာန်တက်၊ တို့ဆောင်ရွက်သည်၊
နှစ်သက်ရွှင်လန်းနိုင်ပါစေ။



ဆရာတော်၏ ကျမ်းစာများ စေျးနှုန်းမှန်ကန်စွာဖြင့် ရနိုင်သော ဌာနများ—

၁။ သာသနာရေးဦးစီးဌာန၊ ကမ္ဘာအေး။

၂။ ဦးထိန်ဝင်း၊ ၁၀၇၊ စိန်ဂျွန်းလမ်း၊ ရန်ကုန်မြို့။
။ ၁၃၈၊ ဗိုလ်ချုပ်စေျးအနောက်ဘက်တန်း၊ ရန်ကုန်။

၃။ ဦးအောင်ခန့်၊ ဂ၂- လမ်း၊ လွင်ပုံနှိပ်တိုက်၊ မန္တလေးမြို့။

၄။ မတင်တင်အေး၊ ပိဋကတ်စာမေ ဖြန့်ချီရေးဌာန၊ အမှတ် (၁၄)၊ ရွှေတိဂုံဘုရား တောင်ဘက်စေျးတော်ရုံ၊ ရန်ကုန်မြို့။